

BIBEL

ÑARAN AEN GOTT

ÑARANA

TESTAMENT ÕBWE ME TESTAMENT ETSIMEDUW ÕAÑAN

BAIN ÕKÕR ETARAMAWIR

Ã ADŨMEI IOW ITŨRIN
AMERICAN BIBLE SOCIETY
ÑABŨN AMEN ÕBABAREOW BIBEL EAT EB
NEW YORK

1918

[Nauru Bible. 12mo.]

ÕAÑAN TESTAMENT ÕBWE

ÕAÑAN TESTAMENT ETSIMEDUW

1,000Printed,

ADAMONIN WÕN BUCH MOSES

ÑARANA Ã IJ EGEN BWE

ÕAWIT IMIN.

ITŨBAÑ 1.
ÑAGA ã eitsiõk õrig imin, Gott
õrig ianweron me eb.
2 Me eitsiõk erig imin ñana bain
eat eb, me eko õañan; mi itũr emek
animwet ijited; ma Anin Gott õmaka-
makur animwet ebõk.
3 Me Gott ũge, Enim eaõ: me ea-
õen.
4 Me Gott ãt iaõ bwo omo: me Gott
õekae iaõ mi itũr.
5 Me Gott eij eget iaõ bwa Aran,
me E ij eget itũr bwa Anũbũmin.
Ma antsiemerin ma antsioran ar eken
ũrõr adamonit ibũm.
6 ¶ Me Gott ũge, Enim tsimine fir-
mament inimaget ebõk, me enim ekae
ebõk atsin eat ebõk.
7 Me Gott eririñ firmament, mõ õ
ekae ebõk ñea ijõñin firmament atsin
eat ebõk ñea itũgain firmament: mõ
ũgan.
8 Me Gott eij egen firmament bwe
Ianweron. Ma antsiemerin ma antsi-
oran ar eken ũrõr karabũmit ibũm.
9 ¶ Me Gott ũge, Enim epoda ebõk
ñea ijõñin ianweron eat etañ emwa-
rin, me enim meta emwarere ñea
emõg: mõ ũgan.
10 Me Gott eij eget emwarere ñea
emõg bwe Eb: me E ij egen an epo
ebõk bwe Emago: me Gott aia mo
omo.
11 Me Gott ũge, Eb enim õrig ibũ-
gibũgi, mi ibũgibũgi ñan ouwak ñan
oqua quan, me imin erõ n õn quan
ñan oqua quan ñan quan õkõr, ñan
etsimine baban ian, eat eb; mõ ũgan.
12 Me eb õrig ibũgibũgi, me ibũgi-
bũgi ouwak ñan õrig quan ñan quan
õkõr: me Gott aia mo omo.
13 Ma antsiemerin ma antsioran ar
eken ũrõr katijũbũmit ibũm.
14 ¶ Me Gott ũge, Enim tsimine iaõ
ianweron, bwe re nimõ õekae aran
ma anũbũmin; me re nim ek'ũra we-
mat edae, mi ibũm, me eobweni:
15 Me re nim ek'ũra iaõ i ianweron
bwe re nimõ õeaõ eb: mõ ũgan.
16 Me Gott eririñ aro iaõ ñan ou-
wak; bwe iaõ ñea ouwak eken enimõ
moniba aran, me iaõ ñea oniñ eken
bwe enimõ moniba anũbmin: me *E
ririñ* bet edetañ.
17 Me Gott õñaeow ũra i ianweron
bwe re nimõ õeaõ eb,
18 Me bwe re nimõ moniba aran
ma anũbũmin, mõ õekae iaõ mi itũr:
me Gott aia mo omo.
19 Ma antsiemerin ma antsioran ar
eken ũrõr keabũmit ibũm.
20 ¶ Me Gott ũge, Enim rig imin ñan
ebak ñan ememõri, ñan etsimor iat
ebõk, me enimõ õaõeta imin õeta
itũgait eb ijõñin ianweron.
21 Me Gott õrig iũen imago ñan
ouwak, me imin memak ñan etsimor
ñan ememõri, ñana re mek iat ebõk
tekei eõrũra, mi imin õeta memak
tekei eõrũra: me Gott aia mo omo.
22 Me Gott õgageidawianaw ũra,
mõ ũge, Amwaim karig mõ õebak
gamiã, ma amwaim oquet ijited ima-
go, me imin õeta re nimõ õebak ũra
eat eb.
23 Ma antsiemerin ma antsioran ar
eken ũrõr katimot ibũm.
24 ¶ Me Gott ũge, Eb enim õrig
imin ñan etsimor tekei eõrũra, imin
ñan õbõñõbõñ, me imin ñan ewewõ,
me imin gõgõrõ n eat eb ñan õkare-
dũõñ tekei eõrũra.
25 Me Gott eririñ imin gõgõrõ n eat
eb ñan õkaredũõñ tekei eõrũra, me
imin gõgõrõ ñan õbõñõbõñ tekei eõ-
rũra, me imin memak ñan ewewõ añe
tekei eõrũra: me Gott aia mo omo.
26 ¶ Me Gott ũge, Aijũmõ ririñ eña-
me tekei gadei, ma akeweõitei: me ri
nan moniba ea iũen imago, mi imin

õeta n ijõñin ianweron, mi imin ñan
õbõñõbõñ, me eat eb memak, mi imin
ewewõ memak ñan ewewõ eat eb.
27 Me Gott õrig eñame bwa ake-
weõin, Õ õrig bwa akeweõin Gott; Õ
õrig ũra bwe eman me ãn.
28 Me Gott õgageidawianaw ũra:
me Gott ũge a ũra, Amwam karig
õkõr ma amwaimõ õebak gamiã, mo
oquet eb, mõ õdenigae, ma amwaimõ
moniba ea iũen imago, mi imin õeta
n ijõñin ianweron, me imin ñan etsi-
mor memak, ñan ewewõ eat eb.
29 ¶ Me Gott ũge, Kania, A ogiten
oija gamiã ibũgibũgi memak ñan
oqua, ñan emek eat eb memak, me
imin erõ memak ñan etsimine baban
ian quan; õañamiã kõr mũñane:
30 Mi imin gõgõrõ n eat eb memak,
mi imin õeta n ijõñin ianweron me-
mak, mi imin ñan ewewõ eat eb me-
mak ñan etsimine itsimor iara, *A
ogiten oija ũra* ibũgibũgi memak ñan
aditũr bwe õañara: mõ ũgan.
31 Me Gott aia imin memak ñan E
ririñ, me, kania, togit omo. Ma an-
tsiemerin ma antsioran ar eken ũrõr
quañot ibũm.

ITŨBAÑ 2.

MÕ õũga an og ianweron me eb, me
baibain earõr memak.
2 Me ean quaeiut ibũm Gott oog an
makur ñan Õ ogiten ririñ.
3 Me Gott õgageidawianaw quaeiut
ibũm, mõ õebwigaga: bwina Gott
õnano ean ñabũmina atsin ean an
makur memak ñan O ogiten õrig me
ririñ.
4 ¶ Ñane nuawin õrigen ianweron
me eb ñaga ã õrig, eat edae ñaga
Jehova Gott õrig eb mi ianweron.
5 Me eitsiõk tsimine imin erõ ñan
jeiji n eat etañ in kiãõ eat eb, me
eitsiõk erõda bet ibũgibũgi n õn ñana
bũgibũgi n eat etañ in kiãõ: bwe Je-
hova Gott eitsiõk pan ie enim et we-
ron eat eb, me eko bet eñame ñea
õgapaeda eat emwarere;
6 Mo orogan eat eb ão mõ õriare
emwarere memak.
7 Mi Jehova Gott õrig eñame atsin
ean badetsit emwarere, me E jiwedu
ian gadetsin bodit õnano n tsimor;
me eñame ekeijien anin ñea etsimor.

8 ¶ Mi Jehova Gott õijõt etañ in
kiãõ emwarin edõgen apoe, i Eden;
mõ Õ ñaeowen ina eñame ñea O ogi-
ten ririñ.
9 Mi Jehova Gott õmarũmida imin
erõ memak atsin eat emwarere, ñan
omo aiaeõra, me ñana imin-õn quan;
mi imin erõ n tsimor bet eõen iju-
gagain mũmwarina etañ in kiãõ,
me mũena imin erõ n tsiet emo mi
ibaka.
10 Mõ õgõrũrõ ekaw atsin Eden bwe
enim õriare mũmwarina etañ in kiãõ;
mõ õmwiñ ina, me ekeijien aeoq
mwiñen.
11 Egen ñea adamonin bwe Pison:
ñea õpaeoi eb memak ñabena Hevila,
ino etsimine gold;
12 Mo omo gold in minebena eb:
etsimine bedellion me epe ñana onyx.
13 Me egen karot ekaw bwe Gihon:
ñea õpaeoi eb ñabena Chus.
14 Me egen katijut ekaw bwe
Hiddekel: ei ñea õgõrũrõ edõgen apo-
in Assyria. Me kataeoqit ekaw ei
Euphrat.
15 Mi Jehova Gott õnuaiw amea,
mo Õ ñaeow eat etañ in kiãõ Eden
bwe e nim õijõn me raña.
16 Mi Jehova Gott õpan a amea,
mõ ũge, Wo kona n õn kõr quat imin
erõ memak ñan ean mũmwarine etañ
in kiãõ:
17 Me wo nim eõ jeiji atsin eat imin
erõ n tsiet emo mi ibaka: bwe ean
ñabũmina wo jeiji atsin ean, wo nan
ima kõr.
18 ¶ Mi Jehova Gott ũge, Eõ deri
eñame ñune i' te ei; A nimõ ririñ a
buoken ion ñea eiwin a.
19 Mi Jehova Gott eririñ atsin eat
emwarere imin gõgõrõ n añe memak,
mi imin õeta n ijõñin ianweron me-
mak; mõ õrean a amea bwe enim
aia eg keken ñan e emwinõn ũra: mi
tamo eg ñan amea emwinõn mũñana
imin, nan egõra kõr.
20 Ma amea eij eget imin gõgõrõ
memak ñan õbõñõbõñ, mi imin õeta
n ijõñin ianweron, mi imin gõgõrõ n
añe ñan õkaredũõñ memak; me ã
eitsiõk bet kona dañan amea ion ñea
eiwin a.
21 Mi Jehova Gott õraijedu a amea
imijimij ion oaio, me e mijimijen;

mo O rouda barũgirũgit emaen, me E
tsimaeõn mũmwarina etañ duwen:
22 Mi Jehova Gott eririñ mimana
eparũgirũg ñaman O roudan ean
amea me eket ãn, mõ O õrean añen
amea.
23 Ma amea ũge, Rõn rõ kõr ñune
ñage, me duwet duwõ: mi inan ij
egen bwe Ãn, bwina ã barũ atsin eat
Eman.
24 Me ñagat eñame enimõ ñaũnit
etõñin mi inen me ereribe a agen:
ma ar nan ek'ũrõr duwen ñea aiquen.
25 Me eko bõñeãt duwõrõr, amea
ma agen, ma ar eõ gadũkũrañ bet.

ITŨBAÑ 3.

ÕMAT eket schlange ea imin gõgõrõ n añe memak ñana Jehova
Gott ogiten ririñ. Mõ õ ũge a ãita,
Iduwen õa iõk ñana Gott ũge, Amwarũm eõ õn quat imin erõ memak ñan
ean mũmwarine etañ in kiãõ?
2 Me ãita ũge a bita schlange,
Amar kona n õn quat imin erõ ean
mũmwarine etañ in kiãõ:
3 Mõ ũge añõget imin erõ ñaõen
erõ ijugagain mũmwarine etañ in
kiãõ, bwe Gott ũge, Amwarũm eõ õn,
ma amwarũm eõ towe bet, bwa ñam
amwar ima.
4 Me schlange ũge a ãita, Ekeow
bwa amwar eab ima:
5 Bwe Gott etsiet bwe ean ñabũmin amwar õn, nat adõ memũrõr,
ma amwar nan ta tsitobo a Gott me
tsiet ñan omo me ñan ebaka.
6 Me ñaga ãita aia mũena imin erõ
bwe eiwin a ia ã õn quan, mo omo
aiaen, me ñaga ã ãeñ mũena imin
erõ iõ õmat eñame, õ rámwit quan
mõ õten; mo o oija bet agen, ma
amea õten bet.
7 Me eadõn mõrõr arumen aeõg,
ma ar tsietien bwe eko aquõret iwugagarõr; ma ar tsir ren ficus ma ar
eken aquõret iwugagarõr.
8 Ma ar kaiõt aen Jehova ñag edũgidũgo eat etañ in kiãõ ean enamwamwen aran: ma amea ma agen ar
ewewin ũrõr atsin ian men Jehova
Gott inimaget imin erõ ean mũmwarina etañ in kiãõ.
9 Mi Jehova Gott emwemwin amea,
mõ ũge a, Iñ auwe?
10 Mõ õ ũge, A kaiõt aem eat etañ
in kiãõ, ma A miow, bwe eko aquõret iwũgaga; ma A ewewinõn.
11 Me Gott ũge, Ijegen õpan aw
ñan eko aquõret iwugagam? Wo
õten quan mũena imin erõ, ñaõen A
pan aw bwe wo nim eõ õn?
12 Ma amea ũge, Ãita ñea Wo ome
bwe dañõ oija ame quan ñaõena
imin ma A õten.
13 Mi Jehova Gott ũge a ãita, Adagã wo ririñ ñune? Me ãita ũge,
Schlange ederũgaiõ ma A õten.
14 Mi Jehova Gott ũge a schlange,
Ñaga wo ririñ ñune, nan ouwak eken
õeõgidaen gaim ea imin gõgõrõ n añe
memak ñan õbõñõbõñ, mi imin gõgõrõ n añe memak ñan õkaredũõñ; wo
nan ewewõ ean bwereton ijem, me
wo nan kõ badetsit emwarere ean am
bũm in tsimor memak:
15 Ma A nan ñaeow eaijeni inimagem me ãitune, mi inimagen am karig ma an karig: Amea nan jorgãgeñ
tũbũm, me wo nan jorgageñ rũbõgin nanan.
16 Mõ O ũge a ãita ãn, A nan oouwak magaũm ia wo jeñ; wo nan õrig
ñaim iat emaga; me wo nan te ebon
agem, mi i nan moniba ea aw.
17 Mõ O ũge a Adam, Ñaga wo ogiten kaiõt aen agem, mõ õn quan mũena imin erõ ñaõen A pan aw, mõ
ũge, Wo nim eõ õn: ã õeõgidan gait
emwarere bwe dõgũm; me wo nan
kona õañam iat eroe ean am bũm in
tsimor memak:
18 Me inan õrig akanthos me eõkõñ bwe magõm; me wo nan õn bũgibũgin añe ñana imin-õn;
19 Wo nan ijeiji ean eamoñ in
mem, ea am tik redõ a emwarere;
bwe ã barũ auwe atsin ean: bwa auwe kõr emwarere; me wo nan tik redõ a emwarere.
20 Ma amea eij egen agen bwe
Eva; bwin ei inõra memak ñabũna
re tsimor.
21 Mi Jehova Gott eririñ bõñeãn
Adam ma agen ñana witsit imin gõgõrõ, mõ õeduaeõten ũrõr.
22 ¶ Mi Jehova Gott ũge, Kania,
amune tekeijien ion eadei, ñag e
tsiet emo mi ibaka; me ñage, bwe e
nim eõ kan ere ben me ramwit bet

quat imin erō n tsimor, mō ōn, me
tsimor eō toki:
23 Me ñagan Jehova Gott ōijōt
atsin ean mũmwarina etañ in kiāō
Eden, bwe e nim kiāō ean bita emwa-
rere ñea ā barũ atsin ean.
24 Me E ededegerida amea; mō Ō
ñaeowen ñabũna cherubim edōgen
apoit etañ in kiāō Eden, me pwijō-
riōrit ipudutũbwin ñaran eiwiwidō,
bwe enim oberei medenan mũena
imin erō n tsimor.

ITŨBAÑ 4.

MA amea ōni Eva ñea agen; me
ejeñ āita, mo opudu me Kain,
mō ō ũge, A konaet eñame atsin itũ-
rin Jehova.
2 Me e tik ōrig Abel ñea etsin, ma
Abel ei amen raña schafe, me Kain
ei amen kiāō.
3 Me ñaiune nuawin eat ibũmin ña-
ga Kain ōrean quat emwarere bwi
iwim a Jehova.
4 Ma Abel ōbũ bet bowabin ñain
wōn epowi ma aũra duweduw. Mi
Jehova ekeiduwen Abel ma an wim:
5 Me E ekam ekeiduwen Kain ma
an wim. Me eigirow ōkōr Kain, me
eatu men.
6 Mi Jehova ũge a Kain, Adaga wo
egirow? ma adaga wo eatu mem?
7 Tsin ia wo ririñ ñea omo, ā eab
ekeiduwen auwe? me tsin ia wo eō
ririñ ñea omo, idũra ta meken itañin
metoror; mi nat āeñuw ōkōr, ma au-
we wo nan moniba ean.
8 Me Kain ōpan a Abel ñea etsin.
Me ñag ar mek añe, Kain eriapaeda
a etsin ñea Abel, ma abien.
9 ¶ Mi Jehova ũge a Kain, Tik i
edũm ñea Abel? Mō ō ũge, A iki:
adaga, aña amen raña edũ?
10 Mō Ō ũge, Ekeken ñea wo ririñ?
Aen arat edũm aranunueiō atsin eat
emwarere.
11 Me ñage, nat agada gaim atsin
eat emwarere, ñea ōba mwin bwe
enim ōgōg arat edũm atsin ian
bem;
12 Tsin ia wo kiāō eat emwarere,
inan eab ōebak aw quan; wo nan
ek'auwe amen gōrō ma amen ñiōñio
eat eb.
13 Me Kain ũge a Jehova, Ouwak
eken ōeōgidaen gaiũ ea aeō kona ijen
bũriō a.
14 Kania, Wo ōijōtsinan aña ñabũ-
mine atsin eat eb; ma A nan ewewi-
nō atsin ian mem; ma A nan eke aña
amen gōrō ma amen ñiōñio eat eb;
me ñaiune dedeũ imũr, bwe tsin ia
tamo ion ātō, i nan abiō.
15 Mi Jehova ũge a, Me ñagan,
tamo ñea abi Kain, nan awōrin aeiu
ñaben ōeōgidaen gain. Mi Jehova
ōemai Kain bwe enim eko ion abi ie
āt.
¶ 16 Me Kain enua atsin ian men
Jehova, me emeken eat eb ñabena
Nod, edōgen apoin Eden.
17 Me Kain ōni agen; me ejeñ āita
mo opudu me Enoch: me *Kain* ōwei
tekawa ion, me e ij egen bwe Enoch,
tekei egen amea ñain.
18 Mo opudu ñain Enoch me Irad;
me Irad ōrig Mehujael: me Mehujael
ōrig Methushael: me Methushael
ōrig Lamech.
19 ¶ Me arumen agen Lamech:
egen ion bwe Ada, me eget āit ion
bwe Zilla.
20 Ma Ada ōrig Jabal: etōñũra ña-
bũna re mek iat ewak dedegai, ña-
bũn etsimine wañara imin gōgōrō ñan
ōbōñōbōñ.
21 Me eget etsin bwe Jubal: etō-
ñũra memak ñabũna rō kaeōñ harfen
me ebarabaratu.
22 Me Zilla ōrig bet Thubalkain,
ñea amen ririñ baibait emakur me-
mak ñan eōkōñ, ñana eborage me de-
bitsi: me eget āita etsin Thubalkain
bwe Naema.
23 Me Lamech ũge a āirumen
agen: Ada me Zilla, amwar kaiōt kō
aeō; amũrōr ñarumen agen Lamech,
amwarũm oija ijũñōmũrōr aeō: Bwa
A abi eñame ion ñag o wereō me de-
demaro ion ñag ō ōmagaeō:
24 Tsin ia awōrin aeiu bañagaien
Kain, nan awōrin aemo ma aeiu ba-
ñagaien Lamech.
25 ¶ Ma Adam etik ōni agen; mo
opudu ñain, me e ij egen bwe Seth:
bwe *ō ũge*, Gott oija amen aeō karig
ion bwe e nimō ñeijũbwen Abel; bwe
ā abi iowen itũrin Kain.
26 Me Seth ōrig bet ñain iot eman,
me e ij egen bwe Enos: me ean ñaga

eñame rō ōaweijidaten emwemwin
egen Jehova.

ITŪBAÑ 5.

ÑARANE buch in egen an karig
Adam. Ean ñabūmina Gott
ōrig eñame, E ririñ bwa akeweōin
Gott;
2 Ō ōrig ūrōr bwe eman me ān;
mō Ō ōgageidawianaw ūrōr, me E ij
egōrōr bwe Eñame, eat ibūm ñabū-
min Ō ōrig ūrōr ean.
3 ¶ Ma aibu ma animo an obweni
Adam, mō ō ōrig ñain tekei ñei, ma
akeweōin; me e ij egen bwe Seth:
4 Mi ijuw aojuwar eobweni an būm
in tsimor Adam iruwin an ōrig Seth:
mō ō ōrig ñait eman me ñait ān.
5 Ma an būm in tsimor Adam me-
mak bwe adawar ma animo eobweni:
me e man.
6 ¶ Me ñaga aibu ma animo an obwe-
ni Seth, ō ōrig Enos:
7 Mi ijuw aojuwar ma aeiu an
obweni n tsimor Seth iruwin an ōrig
Enos, mō ō ōrig ñait eman me ñait
ān:
8 Ma an būm Seth memak bwe
adawar ma ata ma aro eobweni: me
e man.
9 ¶ Me ñaga aduma an obweni
Enos, ō ōrig Kenan:
10 Mi ijuw aojuwar ma ata ma aiji-
mo an obweni n tsimor Enos iruwin
an ōrig Kenan, mō ō ōrig ñait eman
me ñait ān:
11 Ma an būm Enos memak bwe ada-
war ma aijimo eobweni: me e man.
12 ¶ Me ñaga aemo an obweni Ke-
nan, ō ōrig Mahalaleel:
13 Mi ijuw aojuwar ma ama an
obweni n tsimor Kenan iruwin an ōrig
Mahalaleel, mō ō ōrig ñait eman me
ñait ān:
14 Ma an būm Kenan memak bwe
adawar ma ata eobweni: me e man.
15 ¶ Me ñaga añama ma aijimo an
obweni Mahalaleel, ō ōrig Jared: Mi
ijuw aojuwar ma animo an obwe-
ni n tsimor Mahalaleel iruwin an
ōrig Jared, mō ō ōrig ñait eman me
ñait ān:
17 Ma an būm Mahalaleel memak
bwe aojuwar ma aduma ma aijimo eo-
bweni: me e man.
18 ¶ Me ñaga aibu ma añama ma
aro an obweni Jared, ō ōrig Enoch:
19 Mi ijuw aojuwar an obweni n
tsimor Jared iruwin an ōrig Enoch,
mō ō ōrig ñait eman me ñait ān:
20 Ma an būm Jared memak bwe
adawar ma añama ma aro eobweni:
me e man.
21 ¶ Me ñaga añama ma aijimo an
obweni Enoch, ō ōrig Methusala:
22 Me Enoch edūgidūgo epo a Gott
ean aijubu eobwem iruwin an ōrig
Methusala, mō ō ōrig ñait eman me
ñait ān:
23 Ma an būm Enoch memak bwe
aijubu ma añama ma aijimo eobwe-
ni:
24 Me Enoch edūgidūgo epo a Gott:
me ekeweijien; bwe Gott ōbūien.
25 ¶ Me ñaga aibu ma aojomo ma
aeiu an obweni Methusala, ō ōrig
Lamech.
26 Mi ijuw aewar ma aojomo ma
aro an obweni n tsimor Methusala
iruwin an ōrig Lamech, mō ō ōrig
ñait eman me ñait ān:
27 Ma an obweni Methusala me-
mak bwe adawar ma añama ma ado:
me e man.
28 ¶ Me ñaga aibu ma aojomo ma
aro an obweni Lamech, ō ōrig ñain
iot eman:
29 Me e ij egen bwe Noa, mō ō
ūge, Amune nan kegai gada ean ada
makur me ean barūenbeda ñea oaio
bwe dōgit emwarere ñea Jehova ogi-
ten ōeōgida gain.
30 Mi ijuw aijimowar ma aduma
ma aijimo an obweni Lamech iruwin
an ōrig Noa, mō ō ōrig ñait eman
me ñait ān:
31 Ma an obweni Lamech memak
bwe aewar ma aemo ma aeiu eobwe-
ni: me e man.
32 ¶ Ma aijimowar an obweni Noa:
me Noa ōrig Sem, Ham me Japhet.

ITŪBAÑ 6.

ME ñag ōreit kañedaw eat eñame
eat eb, me ñag opudu ñaiūra
ñabūna ān,
2 Ma amebūna ñaiñain Gott re āt
āinibūna ñaiñait eñame bwo omo aia-
eōra; me rō kanien agōra inimagōra
ñabūna re āeñ.

3 Mi Jehova ũge, Anũ nan eõ ma-
kamakur iat eñame eõ toki, bwũ ũra
kõr duwen; me ñagan, nan ta aibu
ma anarama ebakin aũra obweni.
4 Me ñabuna Nephilim re mek eat
eb eat edae ñaga mi imũr bet; ñag
amebũna ñaiñain Gott rõ õni ãini-
bũna ñaiñait eñame, me ñaga rõ õrig
ñaiñaiũra, re eken ũra eñame ñabũn
oaio eat eb me eñame ñabũn õka-
ganado.
5 ¶ Mi Jehova ãt aũra baka eñame
eat eb bwo ouwak, bwi ta ibaka ka-
marar in bũriõũra memak.
6 Mi Jehova õekae bũriõũn iat
eroe bwe dõgin an ririñ eñame eat
eb, me emaga bũriõũn.
7 Mi Jehova ũge, A nan õekeow
eñame atsin eat eb, ñabũn A ogiten
õrig, ñabũna eñame mi imin gõgõrõ,
mi imin ewewõ, mi imin õeta n ijõñin
ianweron; bwa A õekaeãn bũriõ iat
eroe bwe dõgin aeõ ririñ ũra.
8 Me Noa ãt aquedeien ian men Je-
hova.
9 ¶ Ñane toroñabin an karig Noa.
Noa ei eñame ion omo, me togit
eimwi deden inimagen anamwan an
ini: me Noa edũgidũgo epo a Gott.
10 Me Noa õrig aijimen ñait eman
bwe Sem, me Ham, me Japhet.
11 Me ebaka eb ian men Gott, mo
oquen eat eb itiritir.
12 Me Gott õkanidu a amen eat eb,
me, kania, re baka; bwe eñame me-
mak rõ obabaka dedeũra eat eb.
13 Me Gott ũge a Noa, Õrre eowen
ian meõ togit eñame memak; bwe rõ
oquenõtet eb itiritir; me, kania, A
nan õekeow ũra atsin eat eb.
14 ¶ Wo nim owõñ om ark eon
atsin eat edabwike gopher; me wo ni-
mõ ririñ dorum inon ian ark, me wo
nan rebenijoei ian me erowin.
15 Me ñaiune deden owõñen: aiju-
bu emainibe araquin ark, me aijima
emainibe reabin, me animo emainibe
godaũn.
16 Wo nimõ ririñ gadetsin ion bwi
iaõin ian ark, me wo nimõ oog me ri-
riñedun itũga mi ta aiquet emainibe
ñaben; me wo nimõ ririñ men ark
itirũrũn: me wo nimõ ririñ aijũra de-
bain, ijõñ eran, mi ijugaga eran, mi
itũga eran.

17 Me kania ame, A nan õreatow
eat eb eneñab in ibõk, bwa A nimõ
õekeow duwen memak atsin ijõñin
ianweron, ñan etsimine eõnano n tsi-
mor iara; nan ima imin memak ñan
eat eb.
18 A nan ooaio aeõ berith aw; me
wo nan metu ian ark, auwe, me ñai-
ñaim eman, ma agem, ma agen ñai-
ñaim epo aw.
19 Ma atsin inimaget imin ñan etsi-
mor memak, ñana duwen memak, wo
nan karakarumenedan eara, mõ õme-
atu ian ark, bwe wo nim õtsimor ũra
epo aw; imin ñana eman me ãn.
20 Me ri nan õrre aw imin õeta te-
kei eõrũra memak, mi imin gõgõrõ
tekei eõrũra memak, mi imin ewewõ
tekei eõrũra memak, karakarumen
tekei eõrũra, bwe wo nim õtsimor
ũra.
21 Wo nim tebab ijeiji, atsin eat
ijeiji memak ñana ã õn, me wo nim
õñañet aw; õañam me õañara.
22 Noa eririñ ñune; e edegeri imin
memak ñana Gott õpan a.

ITŨBAÑ 7.

MI Jehova ũge a Noa, Tũko me
metu ian ark, auwe ma amen
bwiõm memak; bwa A ãtuw bwe wo
omo ian meõ inimaget edet ñadetene.
2 Ma atsin eat imin gõgõrõ memak
ñan edereder, wo nim quaquaeiudan
eara, eman me ãn; ma atsin eat imin
gõgõrõ memak ñan eõ dereder, wo
nim karakarumenedan eara, eman me
ãn:
3 Me quaquaeiudan eat imin õeta n
ijõñin ianweron, eman me ãn: bwe
enim tsimine aũra karig eat eb.
4 Bwi iju abũmin aeiu ma A nan
õet weron eat eb ean ama iaõ ma
ama ibũm; ma A nan õekeow atsin
eat eb imin memak ñan etsimor ñan
A ogiten ririñ.
5 Me Noa edegeri imin memak
ñana Jehova õpan a.
6 Ma añowar an odweni Noa ñaga
eneñab in ibõk emek eat eb.
7 ¶ Me emetu Noa, me ñaiñait
eman, ma agen, ma agen ameitsime-
na ñain epo a ñei, aeow ian ark, bwe
dõgit eneñab in ibõk.
8 Ma atsin inimaget imin gõgõrõ

ñan edereder, mi imin gõgõrõ ñan eõ
dereder, mi imin õeta, mi imin ewe-
wõ n añe memak,
9 Re metu n karakarumen memak,
ñana eman me ãn, ea Noa aeow ian
ark, tekei aen Gott ea Noa.
10 Mi iruwin abũmin aeiu, ebõk in
eneñab emek eat eb.
11 ¶ Ean an obweni Noa ñea equa-
ñowar, ean karon maraman, ean ña-
bũmina emago memak rõ õmeata bu-
rodaũt ebõk ñea ouwak, me ã baida
winõr in ianweron.
12 Me ebõk emek eat eb ean ama
iaõ ma ama ibũm.
13 Ean ñabũmina emetu Noa, me
Sem, me Ham, me Japhet, ñaijimena
ñain Noa, ma agen Noa, ma agen
ameitsimena ñain epo a ñei, aeow ian
ark;
14 Ũra me imin gõgõrõ memak ñan
õkaredũõñ tekei eõrũra, mi imin gõ-
gõrõ memak ñan õbõñõbõñ tekei eõ-
rũra, mi imin ewewõ n añe memak
tekei eõrũra, mi imin õeta memak
tekei eõrũra, mi imin memak ñan
okona eõeta ñan etsimine bõrañ in
õeta.
15 Me re metu a Noa aeow ian ark
karakarumenedan eat imin memak
ñan etsimor, ñan etsimine eõnano n
tsimor iara.
16 Me ñabũna re metu, re metu
bwe eman me ãn atsin eat õrit imin
memak, tekei aen Gott ea Noa: mi
Jehova etsimaduwen ũra ian.
17 Me eneñab emek eat eb ean
abũmin ama; ma aeõñ eneñabeda
ebõk, mõ õbũida ark me e pidaten
eat eb.
18 Me edoganigae ebõk, ma anũñ
eneñabeda eat eb; ma ark õrareñõn
animwet ebõk.
19 Ma aeõñ doganigae ebõk eat eb;
me ã bõñeidujowet etowedũdũ me-
mak ñan ogoda ijõñin ianweron.
20 Me edoganigae ebõk bwe ata ma
aijimo emainibe godaũn; me eneña-
bedat etowedũdũ.
21 Me emat imin memak ñan edũ-
gidugo eat eb, ñana imin õeta, mi
imin gõgõrõ ñan õbõñõbõn, me ñan
õkaredũõñ, mi imin memak ñan ewe-
wõ, ñan ewewõ añe, me eñame me-
mak;
22 Me emat imin memak ñan etsi-
mine eõnano n tsimor ian gadetsin
bodũra, ñabũna re mek eat eb ñan
emõg.
23 Me ã õekeow imin memak ñan
etsimor ñan emek eat eb, ñana eña-
me, mi imin gõgõrõ, mi imin ewewõ,
mi imin õeta; me ã õekeow ũra atsin
eat eb: mi ta Noa me ñabũna re mek
itũrin ian ark re mek.
24 Me edoganigae ebõk eat eb ean
abũmit ubu ma aijima.

ITŨBAÑ 8.

ME Gott õmaran Noa, mi imin me-
mak ñan õkaredũõñ, mi imin
memak ñan õbõñõbõñ, ñana re mek
itũrin ian ark: me Gott õijotow eat
eb eñit eran, mõ õredujowet ebõk;
2 Me ã tsimaen burodaũn imago me
winõr in ianweron, me erañadan we-
rot adun ianweron;
3 Ma aeõñ redõ ebõk atsin eat eb:
mi iruwin abũmit ubu ma aijima õre-
dujowet ebõk.
4 Me ean maraman ñea equaeiu, ean
abũmita ma aeiu bũmin bita mara-
man, eagadan ark eat etowedũdũ ña-
na Ararat.
5 Ma aeõñ redujow ebõk ea quitain
maraman: me ã ãtien inũmwit eto-
wedũdũ ean quitain maraman, ean
adamonin bũmin bita maraman.
6 ¶ Me ñag ogoro abũmin ama,
Noa õbaida winõr in ark, winõr ia e
ririñ ñago amo:
7 Mõ õ õijõn rabe ion, mõ õ õaõeta
mõ õñiõñio, ea an redujow ebõk atsin
eat eb.
8 Mõ õ õijõn taube ion atsin itũrin,
bwe enim aia iõ õredujowet ebõk
atsin eat eb;
9 Me bita taube ãn eõ ãt etañ
emwarin ino e nimõ ñaeow ian na-
nan, me e tik redõ eowen ian ark,
bwe ebõk emek eat eb memak; mõ õ
õmeata ben me eiba, mõ õmeatuen
ian ark.
10 Me e daiñ abũmin aeiu; me e
tik õmeatan bita taube atsin ian ark;
11 Me bita taube tik metu añen
ñag emerõ; me, kania, ren oliva iren
ian mwin: me Noa etsiet iow ean
ñea bwõ õredujowet ebõk eat eb.
12 Me e daiñ iju abũmin aeiu; me e

tik õijõten bita taube; me e eõ gau-
weijiet eredõ a.
13 ¶ Me eat obweni ñea añowar ma
aiquen, ean adamonin maraman, ean
adamonin bũm in maraman, ekeowet
ebõk atsin eat eb: me Noa õbaedu bõ-
ñeãn ark, ma ágagan men, me, kania,
emõget eb.
14 Me ean karon maraman, ean
abũmruma ma aeiu bũmin maraman,
emõgen õkõr eb.
15 ¶ Me Gott edorer a Noa, mõ
ũge,
16 Meta kõ atsin ian ark, auwe, ma
agem, me ñaiñaim, ma agen ñaiñaim
epo aw.
17 Wo nim õmeata bet epo aw
imin memak ñan etsimor ñan emek
itũrũm, ñana duwen memak, ñana
imin õeta, mi imin gõgõrõ, mi imin
ewewõ memak ñan ewewõ eat eb;
bwe re nim karig õkõr eat eb, me
ñaiñaini, mõ õebak ũra eow eat eb.
18 Me emeta Noa, me ñaiñain, ma
agen, ma agen ñaiñain epo a ñei:
19 Re metan bet ian ark imin gõ-
gõrõ memak, mi imin ewewõ memak,
mi imin õeta memak, mi imin memak
ñan ememõri eat eb tekei eõrũra me-
mak.
20 ¶ Me Noa õwei dagarae ion ea
Jehova; me e barũ katakatonedan
eat imin gõgõrõ ñan edereder, ma
atsin eat imin õeta ñan edereder, me
ere an wim in jiũiow eat dagarae.
21 Mi Jehova owaij bot ebojara-
ra; mi Jehova ũge ian bũriõũn; A eab
gauwei eõeõgida gait emwarere bwe
dõgit eñame, bwe ebaka kamararin
bũriõũt eñame atsin ean an bũm in
oniñ; ma A eab gauwei bet eabi imin
memak ñan etsimor, tekei dedeũ ña-
go amo.
22 Me ñag etsimine eb, nan eõ ra-
ñada edae in kiãõ me edae in ineded,
egaramwamwe me enkinijow, edae
in kũñijow me edae in mwamwe, aran
ma anũbũmin.

ITŨBAÑ 9.

ME Gott õgageidawianaw Noa me
ñaiñain, mõ ũge a ũra, Amwam
karig kõr, mõ õebak gamiã, ma
amwam kan oquet eb *eow itũrin amiã
karig.*

2 Me miowemiã ma akananimiã
enimõ mek eat imin gõgõrõ memak
eat eb, mi imin õeta memak in ijõñin
ianweron; me eat imin memak ñan
ewewõ eat emwarere, mi iũen imago
memak, ã ñaeowen ian bemiã mũ-
ñane.
3 Õañamiã imin memak ñan eme-
mõri ñan etsimor; A oija gamiã mũ-
ñane memak tekei quat ibũgibũgi
ñan aditũr.
4 Ma amwam eõ õt duwen epo a
tsimorin ñea aran.
5 A nan pũmwe aramiã ñea aran
tsimorimiã; A nan pũmwe eow itũrit
imin gõgõrõ memak: A nan pũmwe
tsimorit eñame eow itũrit eñame, eh,
eow itũrit eñame memak.
6 Ñea õkae arat eñame, inat tik
õkae aran ñei eow itũrit eñame: bwe
ã ririñ eñame bwa akeweõin Gott.
7 Ma amiã amwam karig, mõ õe-
bak gamiã; amwam kijeñ eat eb mõ
õebak gamiã ean.
8 ¶ Me Gott edorer a Noa, me ñai-
ñain ñabũn itũrin, mõ ũge,
9 Ma Aña, kania, A ooaio, aeõ be-
rith a gamiã, ma amiã karig iruwi-
miã;
10 Me ea imin memak ñan etsimor
itũrimiã, ñana imin õeta, mi imin gõ-
gõrõ ñan õbõñõbõñ, mi imin gõgõrõn
eat eb ñan õkaredũõñ memak ñan
itũrimiã; atsin inimagen mũñana me-
mak ñana re metan ian ark, ñana
imin gõgõrõ n eat eb memak.
11 Ma A nan ooaio aeõ berith a ga-
miã; ma A nan eõ gauwei õekeow
duwen ñan etsimor eow eat eneñab
in ibõk; me eab gauwei eõrre ene-
ñab in ijababa eb.
12 Me Gott ũge, Ñaiune weman
aeõ berith ñea A ririñ iow inimagõ
ma amiã, mi imin memak ñan etsi-
mor ñan emek itũrimiã, bwe wõt ede-
ten eõ toki me eõ toki:
13 A ñaeow eat denañ waña dowi-
rara, mi nan ei itema inimagõ me eb.
14 Tsin ia A õreatow eat eb de-
nañ, inat ãt dowirara ean denañ,
15 Ma A nan õmaran aeõ berith,
ñea emek inimagõ ma amiã mi imin
ñan etsimor memak, ñana duwen me-
mak; me eneñab in ibõk eab gauwei
õekeow duwen memak.

16 Me dowirara emek eat denañ;
ma A nan kania, bwa A nim õmaran
aeõ berith ñea eko tokin, ñea emek
ininmagen Gott me mũñan etsimor
memak, ñana duwen memak ñan
emek eat eb.
17 Me Gott ũge a Noa, Ñaiune we-
man berith ñea A ooaio eow inimagõ
me duwen memak ñan emek eat eb.
18 ¶ Me ñaiñain Noa, ñaijimen
arei metan ian ark, ũrei Sem, me
Ham, me Japhet: me Ham ei etõñin
Kanaan.
19 Ameitsimena ũrei ñain Noa: mo
oquet eb eow itũrin an karig ameitsi-
mene.
20 Me Noa õren ekei amen kiãõ, mõ
õ õijõt eñan vitis emwarin:
21 Me e ren wein, me e mañien;
me e mequõr ian an wak me eõ bõñe
duwen.
22 Me Ham, ñea etõñin Kanaan, ãt
etõñin ñag eõ bõñe duwen, mõ õ pan
añen amerumena etsin ñarumen ar ta
mek aton.
23 Me Sem me Japhet ar barũ
ekarawin ion, ma ar ñaeow ean ba-
rauweõrõr, ma ar tõ onuaiw erowũ-
rõr eadu anewak, ma ar bõñõbõñeãt
etõñũrõr ñag eko bõñeãt duwen; ma
ar ewewin mõrõr, ma ar eõ ãtien at
etõñũrõr eõ bõñe duwen.
24 Me Noa erida atsin ean an ma-
ñi n wein, me e tsiet bita ñea amea
an kanũmũr ogiten ririñ a.
25 Mõ õ ũge, Nat agada gain Ka-
naan; nan ekei itsiõ õkõr itũrit etsie-
tsin.
26 Mõ õ ũge, Ã nim tsitan Jehova
ñea wõn Gott Sem; me Kanaan nan
ekei an tsiõ.
27 Me Gott enimõ oouwak Japhet,
me e nimõ mamek ian an wak Sem;
me Kanaan nan ekei an tsiõ.
28 ¶ Mi iju aijubu ma aijima an
obweni n tsimor Noa iruwit eneñab.
29 Ma an bũm in tsimor memak
Noa bwe adawar ma aijima eobweni:
me e man.

ITŨEAÑ 10.

ME ñane añõgen an karig amei-
tsimena ñain Noa, ñaijimena
Sem, me Ham me Japhet: ma arei
õrig ñaiũrei iruwit eneñab.
2 ¶ *Ñabũne* an karig Japhet; Go-
mer, Magog, Madai, Javan, Thubal,
Mesech me Thiras.
3 Me *ñabũne* an karig Gomer; As-
kenas, Riphath me Thogarma.
4 Me *ñabũne* an karig Javan; Eli-
sa, Tharsis, Kittim me Dotanim.
5 Ũra ñabũna re dũbañai iow ea-
ra wañara insel eponñame memak
tekei aeõra memak, ma aũra epo
n amen bwieni memak, ma aũra
eponñame memak.
6 ¶ Me *ñabũne* an karig Ham;
Chus, Mizraim, Put me Kanaan.
7 Me *ñabũne* an karig Chus; Seba,
Havila, Sabtha, Ragma me Sabthe-
cha: me *ñabũne* an karig Ragma:
Saba me Dedan.
8 Me Chus õrig Nimrod: ma amea
õaweijida n ekei eñame ion ñea oaio
eat eb.
9 Ei amen ibweb imin gõgõrõ ion
ñea oaio ian men Jehova: me ñagat ã
ũge, Tekei Nimrod ñea amen ibweb
imin gõgõrõ ñea oaio ian men Je-
hova.
10 Me õaweijidaen monibain ei Ba-
bel, Erech, Akkad me Chalne.
11 Ma atsin ean eb ia o ñowen As-
sur, mõ õ wei Ninive me Rehoboth-Ir
me Kala.
12 Me Resen ijugagain Ninive me
Kala (ei tekawa ion ouwak).
13 Mizraim õrig ñabũna Ludim, me
ñabũna Ananim, me ñabũna Leha-
bim, me ñabũna Naphtuhim,
14 Me ñabũna Pathrusim, me ña-
bũna Kasluhim (ñabũna dei Philistia
rõ ñaũn itũrũra), me ñabũna Kaph-
thorim.
15 ¶ Me Kanaan õrig Sidon ñea an
bowab, me Heth;
16 Me dei Jebus, me ñabũna Amo-
rite, me ñabũna Girgasite;
17 Me Hevite, me dei Arka, me dei
Sini;
18 Me dei Arvad, me ñabũna Zema-
rite, me dei Hamat: mi imũr ebaba-
reowen an karig Kanaan.
19 Me mwiten ũbwiõra ibwibwin
Kanaan õaweijida Sidon, tsin ia wo
õd Gerar me etoki Gaza; tsin ia wo õd
Sodom me Gomorra, me Adama, me
Zeboim me toki Lasa.
20 Ñane an karig Ham memak te-

kei aũra epo n amen bwieni memak,
mi tekei aeõra memak, mũ ũbwiõra
memak, ma aũra eponñame memak.
21 ¶ Me Sem ñea bowabin Japhet,
ñea etõñũra memak ñabũna ñaiñain
Eber, õrig bet an karig.
22 *Ñabũne* an karig Sem; Elam,
Assur, Arphachsad, Lud me Aram.
23 Me *ñabũne* an karig Aram: Uz,
Hul, Gether me Mas.
24 Ma Arphachsad õrig Sala, me
Sala õrig Eber.
25 Me Eber õrig arumen ñait eman:
egen ion bwe Peleg; bwe ã mwimwit
eb ean an bũm; me eget etsin bwe
Joktan.
26 Me Joktan õrig Almodad, me
Saleph, me Hazarmaveth, me Jara,
27 Me Hadoram, me Usal, me Dik-
la,
28 Me Obal, me Abimael, me Sa-
ba,
29 Me Ophir, me Hevila, me Jobab;
ñabũne memak an karig Joktan.
30 Me eñõra n mek õaweijida i
Mesa, tekei towõm aeow Sephar, ñea
towedũdũ n apoe.
31 Ñabũne an karig Sem, tekei aũ-
ra epo n amen bwieni, mi tekei ae-
õra memak, mũ ũbwiõra memak, te-
kei aũra eponñame memak.
32 Ñane an epo n amen bwieni
ameitsimena ñain Noa tekei aũrei
karig, ma aũrei eponñame memak:
me ebabareow eponñame aeow eat
eb eow itũrin ameitsimene iruwit
eneñab.

ITŨBAÑ 11.

EB memak ta aeijin aeõra, me ai-
quen aũra kakairũ.
2 Me ñaga rõ pae eada edõgen apoe,
re ãt eb eben eweõ ean eben Sinear;
me re meken ina.
3 Mi tũ ũra ekakairũ a ũra, me rõ
ũge, Amwa tũkõ, bwa amõ ririñ zie-
geln, ma am tsim ũra kõr. Wañara
pe ei ziegeln, me wañara robu ei bi-
tumen.
4 Me rõ ũge, Amwa tũkõ bwa amõ
wei wõra tekawa ion, me turris ion,
ñea enimõ baiwõñ ianweron mwin,
mi nan roga egeda; bwi ta bwidũga
ma añ babareow eat eb.
5 Mi Jehova orodu bwe enim aia
bita tekawa me bita turris, ñea ñai-
ñait eñame õreita wei.
6 Mi Jehova ũge, Kania, ũra epon-
ñame ñea ta aiquen, mi ta aiquen
aũra kakairũ; me rõ õaweijidaten ri-
riñ ñune: me ã eab kona n rewin ũra
ean tamo imin ñea re teñ ririñ.
7 Amwar tũkõ, bwa aijũm edu, ma
aijũmõ õekae aũra kakairũ bwa re
nim iki ian aeõra.
8 Me ñagan Jehova õbabareow ũra
eow eat eb memak: me re rañadaten
wei bita tekawa.
9 Me ñagat ã ij egen bwe Babel;
bwina Jehova õekae aũra kakairũ
eñame memak eow ina: mi Jehova
õbabareow ũra eow eat eb memak.
10 ¶ Me ñane toroñab in an karig
Sem. Ñaga aibu an obweni Sem, õ
õrig Arphachsad aro eobweni iruwit
eneñab:
11 Mi ijuw aijimowar an obweni n
tsimor Sem iruwin an õrig Arphach-
sad, mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.
12 Me ñaga animo ma aijimo an
obweni Arphachsad, õ õrig Sala:
13 Mi ijuw aibu ma aiju an obweni
n tsimor Arphachsad iruwin an õrig
Sala, mõ õ õrig ñait eman me ñait
ãn.
14 Me ñaga animo an obweni Sala,
õ õrig Eber:
15 Mi ijuw aibu ma aiju an obweni
n tsimor Sala iruwin an õrig Eber,
mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.
16 Me ñaga animo ma aeoq an
obweni Eber, õ õrig Peleg:
17 Mi ijuw abu ma animo an obweni
n tsimor Eber iruwin an õrig Peleg,
mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.
18 Me ñaga animo an obweni Pe-
leg, õ õrig Regu:
19 Mi ijuw arobu ma ado an obweni
n tsimor Peleg iruwin an õrig Regu,
mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.
20 Me ñaga animo ma aro an obwe-
ni Regu, õ õrig Serug:
21 Mi ijuw arobu ma aeiu an obwe-
ni n tsimor Regu iruwin an õrig Se-
rug, mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.
22 Me ñaga animo an obweni Se-
rug, õ õrig Nahor:
23 Mi ijuw arobu an obweni n
tsimor Serug iruwin an õrig Nahor,
mõ õ õrig ñait eman me ñait ãn.

24 Me ñaga anarama ma ado an
obweni Nahor, õ õrig Thara:
25 Mi ijuw aibu ma aťa ma ado an
obweni n tsimor Nahor iruwin an
õrig Thara, mõ õ õrig ñait eman me
ñait ãn.
26 Me ñaga aemo an obweni Thara,
õ õrig Abram, Nahor me Haran.
27 ¶ Me ñane an karig Thara. Tha-
ra õrig Abram, Nahor me Haran:
me Haran õrig Lot.
28 Me Haran eman ian obwet etõ-
ñin ñea Thara eat eb ñaben o pudu
ean, i Ur in Chaldea.
29 Me Abram me Nahor ar kanien
agõrõr: egen agen Abram bwe Sarai;
me egen agen Nahor bwe Milka, ñea
ñain Haran ñea etõñin Milka, ñea
etõñin Jiska.
30 Eobo Sarai; me eko ñain.
31 Me Thara emwin Abram ñea
ñain, me Lot ñea ñain Haran, ñea
ñain ñain, me Sarai ñea ijiben, ñea
agen Abram ñea ñain bwe re nimõ
baõedan Ur in Chaldea me ñow ean
eben Kanaan; me ro ñow Haran me
re meken ina.
32 Ma an bũm in tsimor Thara bwe
arobu ma aijimo eobweni: me Thara
ema eowen i Haran.

ITŨBAÑ 12.

MI Jehovah ũge a Abram, Baõedan
kõ ũbwiõm, ma atsin itũrin
amen bwiõm, ma atsin ian an wak
etõñũm, ea eb ñaben A nan õmeata
aw:
2 Ma A nan eke auwe eponñame
ñea ouwak, ma A nan õgageidawi-
anawuw, ma A nan õkaganado egõm;
mi nan geidawianaw eb eow itũrũm:
3 A nan õgageidawianaw ũra ña-
bũna rõ õgageidawianawuw, ma A
nan õeõgida gaiũra ñabũna rõ õeõgida
gaim: me eamen bwieni n eat eb
memak ri nan geidawianaw eow itũ-
rũm.
4 Ma Abram enuawen tekei aen
Jehova ea; me Lot edegeri: ma ae-
mo ma aijimo an obweni Abram ñag
õbaõedan Haran.
5 Ma Abram eaõn Sarai ñea agen
me Lot ñea ñait etsin, me wañara
imin memak ñana ro ogiten õaji ma
aũra ñame ñabũna ro kona eow Ha-
ran; me re nuawen bwe re nim ñow
eat eb ñaben Kanaan; me rõ baiwe-
ten ean eben Kanaan.
6 ¶ Ma Abram õd ijugagain eb ia
ea etañ ñamwarina Sichem, ea hain
in More. Me ibwibwin Kanaan re
mek ean eb ia.
7 Mi Jehova emeta ea Abram, mõ
ũge, A nan oija am karig memak ña-
bene eb: mõ õ wei iow ina dagarae
ion ea Jehova, ñea emeta ea.
8 Me e nuawet atsin ina ea etowe-
dũdũ ion edõgen apoin Beth-El, mõ
õ wei an wak dedegai, me Beth-El
emek edõgen apagon me Ai edõgen
apoin: mõ õ wei iow ina dagarae ion
ea Jehova, me e emwemwin egen
Jehova.
9 Ma Abram enuaw mo oñow aeow
apwijuw.
10 ¶ Me etsimine erõrõ ion ean eb
ia: ma Abram oroduen Ãgypten bwe
enimõ mek ina; bwo ouwak õkõr bi-
ta erõrõ ean eb ia.
11 Me ñag etũren an baiwõñ Ãgyp-
ten, õ ũge a Sarai ñea agen, Kania,
A tsietien bwa auwe ãt on ñea omo
aiaen:
12 Me tsin ia amen Ãgypten ãtuw,
ri nan ũge, Agen õkõr ñea: me ri nan
abiõ me ri nan õtsimoruw ñauwe.
13 A kõñ aw bwe wo nim ũge bwe
edũ auwe: bwa A nimõ geidawianaw
bwe dõgũm, me enim tsimor anũ eow
itũrũm.
14 ¶ Me ñag Abram õbaiwõñ Ãgyp-
ten, amen Ãgypten re ãt ãita bwe
togit omo aiaen.
15 Me re wõn prinzen Pharao re ãt
ãita, me re tsitat ãita eow ian men
Pharao: me ã otow ãita ian an wak
Pharao.
16 Ma amea auwã Abram bwe dõ-
git ãita: me etsimine wõn schafe, me
ochsen, me esel, mi itsiõ eman, mi
itsiõ ãn, me eselinen, me kamele.
17 Mi Jehova oouwak õeõgidaen
gain Pharao ma amen bwien bwe dõ-
gin Sarai ñea agen Abram.
18 Me Pharao emwin Abram mõ
ũge, Ekeken ñea wo ogiten ririñ
ame? adaga wo eõ pan ame ãita ñan
agem?
19 Adaga wo ũge, Edũ ãita? ma
aña, A onuaiwien bwa A nim eke

agõ: me ñage, kania agem, õbũ kõ
me nuaw.
20 Me Pharao õpan a an ñame añõ-
gen amea: me re eow ian medenan,
ma agen me wõn imin memak.

ITŨBAÑ 13.

MA Abram orogan Agypten, ei, ma
agen, me wõn imin memak, ei
me Lot, aeow apwijuw.
2 Ma Abram ei eñame ion ñea ebak
wõn imin gõgõrõ me silber me gold.
3 Me etik nuawet atsin apwijuw
aeow Beth-El, ea etañ ino emek ina
an wak dedegai ñago, ijugagain Beth-
El me Ai;
4 Ea eñat dagarae ñea o ogiten
wei ñago; ma Abram emwemwin
egen Jehova eow ina.
5 ¶ Me Lot, ñea edegeri Abram,
etsimine bet wõn schafe, me kũhe,
me ewak dedegai.
6 Me eõ eiwin a ũrõr minebena eb
ia ar mek epo ean: bwe ebak waña-
rõr imin, me ñagan ar eõ kanaet
emek epo.
7 Me etsimine iñuruñure inimagen
hirten in wõn imin gõgõrõ Abram me
hirten in wõn imin gõgõrõ Lot, me
emek ina ibwibwin Kanaan me dei
Pheres eat edae ñaga.
8 Ma Abram ũge a Lot, A kõñ aw
bwe enim eõ mek iñuruñure inimagõ
ma auwe, mi inimagen hirten in wa-
ña imin gõgõrõ mi hirten in wam
imin gõgõrõ; bwa ar etsini.
9 Õten, eb memak eõ mek ian
mem? A kõñ aw bwa arũmõ baõ:
tsin ia wo teñ naña eb ñaben eat da-
mauwidar, aña, A nan naña eb ña-
ben eat damarũmidar; me tsin ia wo
teñ naña eb ñaben eat damarũmidar,
aña, A nan naña eb ñaben eat da-
mauwidar.
10 Me Lot agagan men, ma aia eb
ñaben eweõ itañin Jordan, bwe ebak
ebõk ina me etoki i Zoar, ñaga Jehova
eitsiõk õekeow Sodom me Gomorra,
tekei eñan magan Jehova, tekei eb
ñaben Agypten.
11 Me Lot eij eb memak ñan eweõ
itañin Jordan; me Lot orogaw edõ-
gen apoe: ma ar baõen.
12 Ma Abram emek ean eben Ka-
naan me Lot emek ian kawat eb ña-
ben eweõ, mõ õgate an wak dedegai
aeow Sodom.
13 Mo ouwak aũra ibaka ma aũra
dũra amen Sodom ian men Jehova.
14 ¶ Mi Jehova ũge a Abram iru-
win aũrõr baõ Lot, Tata kõ mem,
agagan kõ mem atsin ina wo mek,
me kaniow apwewa me apwijuw me
apoe me apago:
15 Bwe eb memak ñana wo ãt, A
nan oija aw ma am karig eõ toki.
16 Ma A nan õebak am karig tekei
badetsit emwarere: bwe tsin ia eñame
ion okona n õdũ badetsit emwarere, i
nan kona n õdũ am karig.
17 Eogoda kõ me wat araquin me
reabin minebene eb, bwa A nan oija
aw.
18 Ma Abram eijimida an wak de-
degai, me enua me emeken itañin
wõn hain Mamre ñea emek i Hebron,
mõ õ wei iowen ina dagarae ion ea
Jehova.

ITŨBAÑ 14.

ME ean ñaga ean an bũm Amra-
phel ñea uea n Sinear, Arioch
ñea uea n Ellasar, Kedor-Laomor ñea
uea n Elam, me Thideal ñea uea n
Goiim,
2 Ñaga ra ake a Bera ñea uea n
Sodom, me Birsa ñea uea n Gomorra,
me Sineab ñea uea n Adama, me Se-
meber ñea uea n Zeboim, me uea n
Bela (ñea Zoar egen).
3 Re ebwepo iat epañ ñea Siddim
(ñea Ijited Ema ñage).
4 Re tsiõ itũrin Kedor-Laomor ean
ata ma aro eobweni, me rõ winbara
añen ñag ean quita ma katijut obwe-
ni.
5 Me ean quita ma kataeoqit obwe-
ni õrre Kedor-Laomor me uea ña-
bũna re mek itũrin, me ra abi ña-
bũna Rephaim in Astharoth-Karnaim,
me ñabũna Zuzim in Ham, me ñabũ-
na Emim ean eben Kirjathaim,
6 Me ñabũna Horite ean wañara
towedũdũ ñana Seir, me re toki El-
Pharan, ñaben eagada a etomagage.
7 Me re iwidõ me ro ñowen En-
mispat (ñea Kades egen ñage), me re
ijababa ũbwiet dei Amalek memak,
me Amorite bet i Hazezonthamar ña-
bũna re mek ina.

8 Me emeta uea n Sodom, me uea n
Gomorra, me uea n Adama, me uea n
Zeboim, me uea n Bela (ñea Zoar
egen); me rõ õebwepoi etar in ake
bwe re nim ubo iat epañ ñea Siddim;
9 Ma ake a Kedor-Laomor ñea uea
n Elam, me Thideal ñea uea n Goiim,
me Amraphel ñea uea n Sinear, me
Arioch ñea uea n Ellasar; amen uea
ra ake a aijimo uea.
10 Ebak ijũb in bitumen iat epañ
ñea Siddim; mõ õgõrien uea n Sodom
me uea n Gomorra ma ar puduen ina,
me dañõrõr ñabũna dũgidũgin rõ gõ-
rõgõreidawen atowedũdũ.
11 Me rõ õbũ imin memak ñana
bain Sodom me Gomorra, me õañara
memak, me re nuawen.
12 Me ro onuaiw bet Lot ñea ñait
etsin Abram ñea emek i Sodom, me
wõn imin, me re nuawen.
13 ¶ Mõ õgõrõwõñ ion inimagõra
me enua mõ õpan añen Abram ñea
eratequõ: ñea ta mek itañin wõn hain
Mamre, ñea Amorite, ñea etsin Eskol
me Aner; me ñaijimene ñaijimena da-
ñan Abram in ake.
14 Me ñag Abram õkaiõt bwe ã iba
me ã onuaiwiet etsin, õ õijõten an
ñame ñabũna ro ogiten kereri *dedet
ake*, ñabũna ro pudu ian an wak, ña-
bũna aijubu ma waea ma aoju, me re
ededegeri ũra me re toki i Dan.
15 Me e dũbañai ñei, ma an tsiõ
eow eara ñag õbũm, me ra abi ũra,
me rõ õmamũr ũra aeow Hoba, ñea
emek edõgen apwewain Damaskus.
16 Me e tik õredõatet imin memak,
me e tik õreatet etsin ñea Lot me
wõn imin, me ñabũna ãn bet, ma *an*
ñame.
17 ¶ Ma amea uea u Sodom emeta
bwe enimõ gõrõmwimwin iruwin an
redõ atsin eat abi Kedor-Laomor me
uea ñabũna dañan, iat epañ ñea Save
(ñea an pañ uea egen ñage).
18 Me Melchisedek ñea uea in Sa-
lem õrean brot me wein; me ei wõn
priester Gott ñea Gott Togit Ogoda.
19 Mõ õ kakairũ n õgageidawia-
naw, mõ ũge, Enimõ geidawianaw
Abram eow itũrin Gott ñea Togit
Ogoda ñea wõn ianweron me eb:
20 Ã nim tsitan Gott ñea Togit
Ogoda ñea etotu ian bem barũõm.
Ma Abram oija main ata atsin ean
wõn imin memak.
21 Ma amea uea n Sodom ũge a
Abram, Ome kõ aeõ ñame, mõ õbũ
ñana imin me eke wam.
22 Ma Abram ũge a uea n Sodom,
A ogiten õkaijoda beõ a Jehova, ñea
Gott ñea Togit Ogoda, ñea wõn ianwe-
ron me eb,
23 Bwa A nim eõ õgõg faden õa
aquõret schuhe õa imit on inimagen
wam imin memak, bwe wo nim eõ
kõũge, Abram okona wõn imitow itũ-
rũ:
24 Mi ta ñana waña dedemaro ogi-
ten õn; me ñaijimena Aner me Eskol
me Mamre ñaijimen arei edegeriõ arei
nan õbũ dũbañũrei.

ITŨBAÑ 15.

MI iruwin mũñane õrre a Abram
aen Jehova iat erenimi ion, mõ
Õ ũge, Wo nim eõ miow, Abram;
Aña am kabina, ma Aña kõr pũmwen
am makur ñea togit ouwak.
2 Ma Abram ũge, Temoniba ñea
Jehova, Ekeken ñea Wo nim oija
ame, ñag A ta dũgidũgo me eko ñaiũ,
ma amea Elieser ñea amen Damaskus
ei ñea nan õgõg aeõ wak iruwũ?
3 Ma Abram ũge, Kania, Wo eitsi-
õk bet ome aeõ karig: me, kania, ion
ñea opudu ian aũ wak nan bwien
ũbwiõ iruwũ.
4 Me, kania, aen Jehova õrre a, mõ
ũge, Amea eab õgõg wam imin iru-
wum; mi ion ñea nan metan ian õa-
ñan bũriõũm ei nan õgõg wam imin
iruwum.
5 Mõ Õ õmeata aton, mõ Õ ũge,
Kanida kõ ianweron ñage mõ õdũ
edetañ ma aia ia wo kona n õdũ: mõ
Õ ũge a, Nan õũga bet ebakin am
karig.
6 Me e tũebõn Jehova, mõ Õ paten
ñune bwa an omo.
7 Mõ Õ ũge a, Aña kõr Jehova ñea
õtsin auwe i Ur in Chaldea, bwa A
nim oija aw eb une bwe wo nimõ
bwien.
8 Ma *Abram* ũge, Temoniba ñea
Jehova, Ekeken ñea A nim tsiet iow
ean bwa A nan bwien?
9 Mõ Õ ũge a, Wo nimõ barũ kuh
ion ñea aiju an õbweni bwa A nim

eke waña, me ziege ion ñea aiju an
obweni, me widder ion ñea aiju an
obweni, me turgon ion, me taube eo-
niñ ion.
10 Me e barũ mũñane, me e detow
ũra me eke eran o eran, mõ õtate
ũra: me e eõ detow ñana imin õeta.
11 Mi imin õeta ñan eigirow ewedu
a duwõra, ma Abram ededegerien
ũra.
12 Me ñag etũren an eõg equan,
opudu a Abram imijimij ion oaio; me,
kania, opudu a imiow ion ñea ouwak,
ñea itũrũgago.
13 Mõ O ũge a Abram, Wo nim
tsiet õkõr, bwi nan ta mek in ratequõ
am karig eat eb eben ñabena deõ
ũbwiõra, me ri nan tsiõ itũrin amen
ina; me ri nan oroe ũra ean abu eo-
bweni;
14 Ma A nan õeõgida gait eponña-
me ñea õtsiõ ũra: mi imũr ri nan meta
mi imin ñan ebak itũrũra.
15 Ma auwe, wo nan ñow itañin am
bagadugu iat iow; mi inan õmequõra-
tow auwe iat eraõ in ima io ogoro am
bũm in ũgar.
16 Me ri nan tik redõ a minebene
eb ean kataeoqit edetõ: bwe eitsiõk
oquen aũra ibaka Amorite.
17 Me ñag eõg equan, ñag emerõ
õkõr, kania, badetsit ãe me pwijet ãe
õd inimagen mũñana eran o eran.
18 Ean ñabũmina Jehova eririñ be-
rith ion ea Abram, mõ ũge, A nan
oija am karig ñabene eb atsin ean
kaw in Ãgypten ea ekaw ñea ouwak
ñea Euphrat.
19 Me ñabũna Kenite, me ñanũna
Kenisite, me ñabũna Kadmonite,
20 Me ibwibwin Heth, me ñabũna
Pheresite, me ñabũna Rephaim,
21 Me ñabũna Amorite, mi ibwi-
bwin Kanaan, me ñabũna Girgasite,
me dei Jebus.

ITŨBAÑ 16.

ME Sarai ñea ñain Abram eko ña-
in amea io okona: me etsimine
an tsiõ n ãn ion, ñea ãinimwen Ãgyp-
ten, ñea Hagar egen.
2 Me Sarai ũge a Abram, Kania
ame ñage, Jehova erewino ia A ka-
rig; ma A kõñ aw bwe wo nim õni
ãita aeõ tsiõ; bwi ta bwidũga ma A
kona ñaũ eow itũrin. Ma Abram
edegeri aen Sarai.
3 Me Sarai ñea agen Abram õni
Hagar ñea ãinimwen Ãgypten, ñea
an tsiõ n ãn, ñaga ata an obweni
Abram in mek ean eben Kanaan, mo
oija añen Abram ñea agen bwe e
nim eke agen.
4 ¶ Me e metu a Hagar, me ejeñet
ãita: me ãita ñag etsiet bwe e jeñ, e
miowiet ãita wõn temoniba.
5 Me Sarai ũge a Abram, Enimõ mek
eam õbabakaãõ: A ñaeow in-barram
ãita aeõ tsiõ; me ñaga ãita etsiet
bwe e jeñ, e miowõn: Jehova enimõ
mwit añõgedar:
6 Ma Abram ũge a Sarai, Kania,
emek ian bem am tsiõ n ãn; wo nimõ
ririñ a ñea omo ian mem. Me Sa-
rai oroe ãita, me ãita õgõriet atsin
ian men.
7 ¶ Ma an engel Jehova ãt ãita eow
itañin burodaũt ebõk ion eat etoma-
gage, burodaũt ebõk ion ñea emek
itañit emedena ñea oñow Sur.
8 Mõ õ ũge a, Hagar, ñea an tsiõ
Sarai, wo ñaũn i? me wo ñow i? Me
ãita ũge, A gõrõ atsin ian men waña
temoniba ñea Sarai.
9 Ma an engel Jehova ũge a, Wo ni-
mõ redõ a ãita wam temoniba, me
wo nim õijõñuw ijõñin ben.
10 Ma an engel Jehova ũge a, A
nan õebak õkõr am karig, me ã eab
kona n õdũ bwe dõgin ebakin.
11 Ma an engel Jehova ũge a, Ka-
nia, wo jeñen, mi nan pudu ñaim iot
eman; me wo nan ij egen bwe Is-
mael, [ñeijin tekei Gott õkaiõt] bwi-
na Jehova õkaiõt roiũm.
12 Mi i nan ekei esel ñea õkaredũõñ
inimaget eñame; me ben nan iwi-
tsiow eñame memak, me bet eñame
memak ri nan tik iwitsiow ñei; mi i
nan mamek ian met etsietsin memak.
13 Me ãita eij egen Jehova ñea õka-
kairũ a bwe Auwe Gott ion ñea etõ-
men: bwõ õ ũge, A õnani õa iõk
Amea ñea ãt iow aña ean mũmwa-
rine etañ?
14 Me ñagan e ij egen bita ebõken
eren bwe Beerlahairoi; kania, e mek
ijugagain Kades me Bared.
15 ¶ Me Hagar okona añen Abram
ñain iot eman: ma Abram eij egen

ñain ñea opudu itũrin Hagar bwe Is-
mael.
16 Ma aojomo ma año an obweni
Abram, ñag Hagar õrig a Abram Is-
mael.

ITŨBAÑ 17.

ME ñaga aduma ma ado an obwe-
ni Abram, Jehova emeta a
Abram, mõ ũge a, Aña kõr Gott ñea
Togit Oaio; wo nimõ dũgidugo ian
meõ, me wo nimõ togit omo.
2 A nan ririñ aeõ berith inimagõ
ma auwe, ma A nan õebak ibwibũm.
3 Ma Abram otoburen ma agu
ijõñ: me Gott edorer a, mõ O ũge,
4 Ñeijine añõgõ, kania, emek itũ-
rũm aeõ berith, me wo nan ek'auwe
etõñit eponñame ebak.
5 Mi inan eõ gauwei epan egõm
bwa Abram, mi nan Abraham egõm,
bwa A eken auwe etõñit eponñame
ebak.
6 Ma A nan õebak õkõr am karig,
ma A nan õrig eponñame atsin itũ-
rũm, mi nan meta uea atsin iam.
7 A nan ooaio aeõ berith inimagõ
ma auwe ma am karig iruwum ean
aũra det memak bwe berith ñea eko
tokin, bwa A nim eke Aña wam Gott,
me wañara Gott am karig iruwum.
8 A nan oija aw ma am karig iru-
wum eb ñabene wo mek ean, ñaben
Kanaan memak, bwe ũbwemiã eõ to-
ki; ma A nan eke Aña wañara Gott.
9 ¶ Me Gott ũge a Abraham, Ma
auwe, wo nim rañа aeõ berith, auwe,
ma am karig iruwum ean aũra det
memak.
10 Ñaiune aeõ berith, ñea amwam
rañа inimagõ ma auwe ma am karig
iruwum; ã nim etow eman memak
inimagemiã.
11 Me ã nim etow witsin mwin
amanimiã mi nan ei itema n berith
inimagõ ma auwe.
12 Me ã nim etow eoniñ in eman
memak inimagemiã ñea aoju an
bũm, eman memak ean amiã det me-
mak, ñea opudu ian amiã wak, me
ñea ã rouwõn geld atsin itũrit erate-
quõ, ñea deõ õañan am karig.
13 Ñea opudu ian am wak, me ñea
wo rouwõn wam geld ã nim etow
bet ũrõr, ma aeõ berith nan mek eat
duwemiã bwe berith ion ñea eko to-
kin.
14 Me eman ñea ã eõ tow, ñea ã eõ
tow witsin mwin amanin inan eatow
atsin inimagen amen bwien; bwe e
ijababa aeõ berith.
15 ¶ Me Gott ũge a Abraham, Ñai-
une añõgen Sarai ñea agem, wo nan
eõ eke Sarai egen, mi nan Sarah
egen [ñeijin tekei E-Moniba].
16 A nan õgageidawianaw, ma A
nan oija aw ñaim iot eman itũrin; eh,
A nan õgageidawianaw, mi nan ei
inet eponñame; mi nan rig wañara
uea eñame atsin itũrin.
17 Ma Abram etoweitsiber ma agu
ijõñ, me e idõdõ, mõ ũge ian bũriõũn,
Nan tsimine ñait eñame ion ñea aibu-
ien an obweni? mi nan ijeñ Sarah
ñea adumaen an obweni?
18 Ma Abraham ũge a Gott, Kare-
naga me etsimor Ismael ian mem!
19 Me Gott ũge, Iõk, nan pudu
ñaim iot eman itũrin Sarah; me wo
nan ij egen bwe Isaak: ma A nan
ooaio aeõ berith a bwe berith ñea eko
tokin ñea wõn an karig iruwin.
20 Ma A kaiõt bet aem bwe dõgin
Ismael. Kania, A õgageidawianaw,
ma A nan õebak an karig, ma A nan
õebak õkõr ibwibwin; i nan õrig waea
ma arumen prinzen, ma A nan ririñ
bwe enim ekei eponñame ñea ouwak.
21 Ma A nan ooaio aeõ berith a
Isaak ñea Sarah nan õrig aw eat
edae ñea ã ogiten idit, ean obweni ia
e eredõ.
22 Ma ar rañadatet dorer, me Gott
õbadedat atsin itũrin Abraham.
23 ¶ Ma Abraham emwemwin
Ismael ñea ñain, mũ ũra memak ñabũ-
na ro pudu ian an wak, mũ ũra me-
mak ñabũn e rouwõn geld, eman me-
mak inimagen ran an wak Abraham,
me e towien witsin mwin amanũra
ean ñabũmina, tekei an Gott õpan a.
24 Ma aduma ma ado an obweni
Abraham ñaga ã tow witsin mwin
amanin.
25 Ma ata ma aiju an obweni
Ismael ñea ñain ñaga ã tow witsin
mwin amanin.
26 A tow Abraham mi Ismael ñea
ñain ean ñabũmina.
27 Me ã tow õepoi a ũrõr eñame

memak ñabũna ro pudu ian an wak,
me ñabũna ã rouwõn geld atsin itũrit
eratequõ.

ITŨBAÑ 18.

MI Jehova emeta a eow itañin an
hain Mamre, ñag e megeda ini-
men an wak dedegai ñag eterũñirũñ
añe;
2 Me e tata men, ma agagan, me,
kania, aijimet eñame arei ta weijo ian
men: me ñag e ãt ũrei, õ gõrõgõrei-
daten inimen an wak bwe enimõ gõ-
rõmwũmwũrei, mõ õ otoburen me
etoweitsiber añe,
3 Mõ õ ũge, Waña temoniba, tsin ia
A ãt aquedeieõ ian mem, A kõñ aw bwe
Wo nim eõ nuaw atsin itũrin am tsiõ:
4 Inan õreat ebõk eken, bwa
amweiũmõ duduõn nanamiãi, mõ
õnano ijõñin mũene imin erõ:
5 Ma A nan otoruwei brot eken
bwa amweiũm oaioõn bũriõũmiãi; mi
imũr amwei nan tik nuaw: bwin
amwei õrre a amiãi tsiõ. Ma arei
ũge, Wo nimõ ririñ ñea wo pan.
6 Ma Abraham õkapapar aeow ian
an wak ea Sarah, mõ õ ũge a, Wo
nim kapapar me gadauw aiju keweõ
in mehl ñea omo, me barũ me eke
kuchen.
7 Ma Abraham õgõr a wõn epowi,
mõ õni kalb ion ñea emeroro duwen
mo omo, mo o oija añen an tsio; mõ õ
kapapar in õmamo.
8 Mõ õ õbũ butter, me ikimama,
me kalb ñea ã ogiten ririñ, me etotu
ian obwõrei; mi i ta weijon itañũrei
ian mũena imin erõ, ma arei jeijien.
9 ¶ Ma arei ũge a, Iña Sarah ñea
agem? Mõ õ ũge, Kania, tik anewak.
10 Mõ õ ũge, A nan tik redõ aw iõ
õrre bũmin; me, kania, nan tsimine
ñain iot eman Sarah ñea agem. Me
Sarah õkaiõt eow inimen an wak ñea
emek iruwin Abraham.
11 Mõ õgaren Abraham me Sarah,
me ebak aũrõr bũm; me emagen
nuawit ãn itũrin Sarah.
12 Me Sarah eidõdõ ian bũriõũn,
mõ õ ũge, Nan tsimine ibibõki itũ-
rũ ñage ñag añat eñaben ãn, me ña-
ga eñaben bet waña temoniba?
13 Mi Jehova ũge a Abraham, Adag
eidõdõ Sarah mõ õ ũge, Wo ũge bwi
iduwen ñan A nan kona ñaiũ ñag
añat eñab?
14 Adag etsimine imit on ñea ã eõ
kona eow itũrin Jehova? A nan tik
redõ aw ean ñabũmin A ogiten idit,
mi nan tsimine ñain Sarah.
15 Me Sarah ewewin, mõ ũge, A eõ
idõdõ; bwe e miow. Ma Amea ũge,
Iõk; bwe wo idõdõ kõr.
16 ¶ Ma ameitsimena arei eogoda
ma arei ñowet aeow Sodom: ma
Abraham edegerien ũrei bwe enim
onuaiw ũrei.
17 Mi Jehova ũge, Õten, A nim ewe-
win a Abraham bita ñea A nimõ ririñ
õa iõk;
18 Ñag Abraham nan ekei eponña-
me ñea ouwak mõ oaio, me eponñame
memak ri nan geidawianaw eow itũ-
rin?
19 Bwa A tsiet, bwi i nan pan a ñain
ma amen bwien iruwin, bwe re nim
õgõg deden Jehova, me ririñ emo mi
imwit añõg ñea eimwi; bwi Jehova
enim õrean a Abraham bita ñea O
ogiten õpan.
20 Mi Jehova ũge, Ñag ouwak nõ-
ñin Sodom me Gomorra, ñag ouwak
aũra dũra;
21 Ma A roduen ñage, bwa A nim
aia ie etsitobo a dedeũra inõñũra ñea
õrre eow itũrũ; me tsin ie eõ kõũga,
A nan tsiet.
22 Ma arei iwidõ atsin ina, ma arei
ñowen Sodom: ma Abraham ta wei-
jon ian men Jehova.
23 ¶ Ma Abraham etũren a, mõ ũge,
Wo nan õekeow ũra aeõg ñabũn omo
me ñabũn ebaka?
24 Tsin ia aijima eñame ñabũn
omo ian bita tekawa: Wo nan õe-
keow mũmwarina etañ me Wo eõ ñai-
na ia dõgit eñame aijima ñabũn omo
re mek ian?
25 Enimõ goeow tsinim irirñ tekei
ñune, ñea ã abi ñabũn omo me ñabũn
ebaka, bwe enim ta tsitobo ñabũn
omo me ñabũn ebaka, enimõ goeow
tsinim ñune: õten, Amen Ekõmei eb
memak eab ririñ ñea eimwi?
26 Mi Jehova ũge, Tsin ia A ãt ai-
jima eñame ñabũn omo i Sodom iat
tekawa, A nan õtsimor mũmwarina
etañ memak bwe dõgũra.
27 Ma Abraham õnei mõ ũge, Ka-

nia ñage, etsimine bũriõ bwa A nimõ
dorer a Temoniba, ogen bet ia aña
emwarere me emarañata:
28 Tsin ia iju aijimo bwi nan aiji-
ma eñame ñabũn omo: Wo nan õe-
keow tekawa memak tsin ia iju aijimo
bwi nan aijima õa iõk? Mõ Õ ũge, A
eab õekeow, tsin ia A ãt ama ma
aijimo.
29 Me e tik dorer a, mõ ũge, Nan
õten ia ama ñabũna ã ãt iow ina.
Mõ Õ ũge, A nan eõ ririñ bwe dõgũ-
ra ama.
30 Mõ õ ũge, Enim eõ egirow Te-
moniba ma A nan kat dorer: Nan
õten ia ta aijumoe. Mõ Õ ũge, A
nan eõ ririñ, tsin ia A ãt aijumoe.
31 Mõ õ ũge, Kania ñage, etsimine
bũriõ bwa A nimõ dorer a Temoniba:
Nan õten ia ta aruma. Mõ Õ ũge, A
nan eõ õekeow bwe dõgin aruma.
32 Mõ õ ũge, Enim eõ egirow Te-
moniba, bwa A nim kat dorer iju
eworin: Nan õten ia waea erak. Mõ
Õ ũge, A nan eõ õekeow bwe dõgin
waea.
33 Me enuawen Jehova, ñag ar
ogitet dorer Abraham: ma Abraham
eredõ eowen eat eñan.

ITŨBAÑ 19.

MA amerumena engel ar õrre eow
Sodom ñag emerõ; me Lot ta
megeda *inimen oror* in Sodom: me
Lot ãt ũrõr, me e eogodan bwe enimõ
gõrõmwũmwũrõr; me e toweitsiber
ma agu ijõñ;
2 Mõ õ ũge, Kania ñage, waña te-
moniba, A kõñ a gamũrõr bwa amwa-
rũm iwidõ me metu ian an wak amũ-
rõr tsiõ, me daiñ an eorata, me dudu
nanamũrõr, ma amwar nan gatabwi-
jũbwij in rida ijoràn me nuaw. Ma
ar ũge, Iõk; amar nan ta mek ian
medena anũbũmin in ñabũmine.
3 Me e enenei õkõr ũrõr; ma ar iwi-
dõ, ma ar metuen ian an wak; me e
ririñ a ũrõr ijeiji, mõ õ kanom brot
eõ pwe ma ar jeijien.
4 ¶ Me ñag ar eitsiõk mequõr, ña-
men ian bita tekawa, ñabũn amen
Sodom, ñabũna dedemaro me eñab,
ma amen ina memak atsin eat etañ
memak ro odororai bita ewak;
5 Me re emwemwin Lot, me rõ ũge
a, Tik i eñame ñarumen õrre aw ña-
bũmine? õmeata a kõ gama ũrõr,
bwa amam idõg a ũrõr.
6 Me Lot emeta a ũra eow inimet
ewak, mõ õ weijien met ewak iru-
win.
7 Mõ õ ũge, A kõñ a gamiã, etsi-
edũ, bwa amwam eõ dũra iat deden
ñune.
8 Kania ñage, etsimine arumen
ñaiũ ãn ñarumen ar eitsiõk idõg a
eman; A kõñ a gamiã bwa A nim
õmeata a gamiã ũrõr, bwa amwaimõ
ririñ a ũrõr ñea eimwi iàn memiã: ma
amwam eõ ririñ imit on ea ameru-
mena; ñag ar metu ian aũ wak.
9 Me rõ ũge, Kirõ ko! Me rõ ũge
bet, Eko eratequõ ine bwi ta auwe,
me wo nimõ mwitien añõgema? Me
ñage nan ouwak eken ama õma-
madouw ea ama õmamado ameru-
mena. Me re jopaeow amea Lot,
me re tũren a met ewak bwe re ni-
mõ ba.
10 Ma amerumena ar õmeata bõ-
rõr, ma ar gadũgedu Lot anewak ea
ũrõr, ma ar tsimaen met ewak.
11 Ma ar abiõt eõ-ãtirõñit eñame
ñabũna re mek itañin met ewak, ũra
ñabũn ejõñ me ñabũn egoda: bwe re
nimõ gogoni ia rõ õnani met ewak.
12 ¶ Ma amerumena ar ũge a Lot,
Etsimine bet ijuw amen bwiõm ine
õa ekeow? ijibõm, me ñaim eman,
me ñaim ãn, ma amen bwiõm memak
ñabũna re mek ian bitune tekawa,
wo nim õmeata ũra atsin eat etañ
ñune:
13 Bwa amar nan õekeow mũmwa-
rine etañ, bwin ouwak nõñũra ian
men Jehova, mi Jehova õijõtuen ga-
mar bwa amarũmõ õekeow.
14 Me Lot emeta, me edorer añen
amerumena ijiben, ñarumen aget ãi-
rumena ñain, mõ ũge, Amwarũmõ
eogoda, me nuà atsin ean mũmwarine
etañ; bwi Jehova nan õekeow bitune
tekawa. Me ei tekei ion ñea ã owidu
iow itũrin amerumena ijiben.
15 ¶ Me ñag õbaõ iaõin, amerume-
na engel ar õpapar Lot, ma ar ũge,
Eogoda kõ, mõ õbũ agem, me ãiru-
mena ñaim ñabũn ine; bwi ta bwidũ-
ga me ã õekeowuw eow ean õeõgi-
daen gait tekawa ñune.

16 Me e duoku; ma amerumena ar
ōgōg ben, me bet āita agen, me bet
āirumena ñain; bwi Jehova oquedei;
ma ar ōmeata ūra, ma ar eatowen
ūra iruwit tekawa.
17 ¶ Me ñag ar ogiten eatow ūra
aton, *Jehova* ūge, Gōrō kō mō ōtsi-
moruw; wo nim eō iwidō eow iru-
wum, me wo nim eō weijo eat eb ña-
ben eweō memak; gōrōgōreida kō
atowedūdū bwi ta bwidūga me ā
ōekeowuw.
18 Me Lot ūge a ūrōr, O, enim eō
kōūga waña Temoniba;
19 Kania ñage, am tsiō ātien aque-
deien ian mem, me Wo oouwak am
eō earañame, ñea Wo ōmeata ame
ñaga Wo ōtsimorō; ma A eō kona n
gōrōgōreida atowedūdū, bwi ta bwi-
dūga me eagada ame gaiū, ma A ma.
20 Kania ñage, epar ame eken ia A
gōr eow ian bitune tekawa, ñea oniñ:
ōijōtow kō aña ina, (deō etañ emwa-
rin onin?) mi nan tsimor eow ina anū.
21 Mō Ō ūge a, Kania, A ekeidu-
wen auwe bet ian ñune, bwa A nan eō
ōraijedu tekawa ñea wo ogiten pan.
22 Kapapar kō, me gōr eow ian;
bwa A eab kona ririñ imit on ia wo
eitsiōk baiwōñ ina, me ñagat ā ij
egen bita tekawa bwe Zoar [ñeijin
tekei Oniñ].
23 ¶ Me etsiōdat equan eat eb ñaga
Lot ōbaiwōñ Zoar.
24 Mi Jehova ōraijedu schwefel me
āe tekei weron ean Sodom me Go-
morræ atsin itūrin Jehova eadun
ianweron;
25 Mō Ō ōraijedu murowa tekawa,
me eb ñaben Eweō memak, me ña-
men ian murowa tekawa memak, me
mūñan erōdan eat emwarere.
26 ¶ Ma agen Lot eiwidō iruwin
amea, me eijiet ijor in barajited.
27 ¶ Ma Abraham erida ñag eabwi-
jūbwij me enaña mūmwarina etañ ino
o ogiten weijo ian men Jehova ean:
28 Mō ō kaniow Sodom me Gomor-
ra, me eat eb ñaben Eweō memak,
ma agagan men, me, kania, oroga
ebadetsi atsin eat emwarere tekei
batet om.
29 ¶ Me ñaga Gott eijababa kawan
minebena eb Eweō, Gott ōmaran
Abraham, mō Ō ōijōn Lot atsin ini-
maget enemama, ñag Ō ōraijedu te-
kawa ino emek Lot.
30 ¶ Me Lot orogan Zoar, me e me-
ken atowedūdū, ūrei āirumena ñain;
bwe e miow ie emek Zoar: me e me-
ken iat eraō, ūrei āirumena ñain.
31 Me āita ebowab ūge a āita eka-
nūmūr, Eñabet etōñidar, me eko be-
tibet eman eat eb ie enimō ririñ ga-
dar tekei deden amen eat eb memak:
32 Tūkō bwa arūm ōrenōt etōñidar
wein, ma ar nan mequōredu a, bwa
arūmō kona adar karig itūrit etōñi-
dar.
33 Ma ar ōrenōtet etōñūrōr wein
ñag ōbūm: me emetu āita ebowab
me emequōredu añet etōñin; me e eō
tsiet at āita ñain mequōredu a, me e
iki bet an rida.
34 Me ñag eorata, āita ebowab ūge
a āita ekanūmūr, Kania, A mequōre-
du añet etōñū ñago abūm: arūm kan
ōrenōt wein ñage ijemero: ma auwe
wo nan metu me mequōredu a, bwa
arūmō kona adar karig itūrit etōñi-
dar.
35 Ma ar tik ōrenōtet etōñūrōr
wein ñag ōbūmedujow: me āita eka-
nūmūr eogoda me emequōredu añen;
me e iki at āita ñain mequōredu a,
me e iki bet an rida.
36 Ōūga at āirumena ñain Lot ko-
na ñaiūrōr eow itūrit etōñūrōr.
37 Mo opuduen ñait eman iot āita
ebowab, me e ij egen bwe Moab: ei
aūra bagadugu dei Moab ea ñabū-
mine.
38 Mo opudu bet ñait eman iot āita
ekanūmūr, me e ij egen bwe Ammi:
ei ōkōr aūra bagadugu ibwibwin
Ammon ea ñabūmine.

ITŪBAÑ 20.

MA Abraham enua atsin ina ea eb
ñaben edōgen apwijuw, me e
mek ijugagain Kades me Sur; me
ekeijiet eratequō i Gerar:
2 Ma Abraham ōpan Sarah ñea
agen, mō ūge, Edū āitune: ma Abi-
melech ñea uea n Gerar etsiō a mō
ōbūien Sarah.
3 Me Gott ōrre a Abimelech ñag
ōbūm iat erenimi, mō ūge a, Kania,
auwe kōr amen ima, bwe dōgit āita
wo ogiten ōbū; bwa aget eñame.

4 Ma Abimelech eitsiõk tũren a
ãita: mõ õ ũge, Temoniba, Wo teñ
abi eponñame ion ñea omo?
5 Õten, amea eõ kõũge ame, Edũ
ãita? me ãitune ũge bet, Edũ amea:
A ririñ ñune eow ian an omo bũriõ
me derederin beõ.
6 Me Gott ũge a eow iat erenimi,
Eh, A tsiet ñana wo ririñ ñune eow
ian an omo bũriõũm, ma A rewinuw
bet bwe wo nim eõ dũra ian meõ: me
ñagan A õgõguw bwe wo nim eõ towe
ãita.
7 Õredõan a kõ amea agen; bwe ei
prophet ion, mi i nat tetaro bwe dõ-
gũm me wo nan tsimor: me tsin ia
wo eõ õredõan, wo tsiet bwe wo nan
ima kõr, auwe ma am ñame memak.
8 Ma Abimelech erida ñag eorata,
me emwemwin an tsiõ memak, mõ õ
patow iat ijũñõra mũñana imin me-
mak: mo ouwak at eñame miow.
9 Ma Abimelech emwin Abraham,
mõ ũge a, Ekeken ñea wo ririñ a ga-
ma? me ekeken aeõ dũra ea aw ñaga
wo õrean ame me ean monibaiũ idũ-
ra ñune togit ouwak? Wo ogiten ri-
riñ ame emakur ion ñea eõ eimwi ia ã
ririñ.
10 Ma Abimelech ũge a Abraham,
Ekeken ñea wo ãt, ñaga wo ririñ de-
den ñune?
11 Ma Abraham ũge, Bwin A ũge
ian bũriõ, Eko miowen Gott eat etañ
ñune; me inan abiõ bwe dõgin agõ.
12 Me edũ bet õkõr ãita, bwe ñait
etõñũ, me deõ ñait inõ; ma A eken
agõ:
13 Me ñaga Gott õdũgidugoanõ
atsin ian an wak etõñũ, A ũge a ãitu-
ne, Ñaiune am eõ earañame ñea wo
nan õmeata ame, ean tamo etañ ino
A ñow ean, wo nim panõ mõ ũge,
Edũ kõr amea.
14 Ma Abimelech ebarũ schafe me
kũhe, mi itsiõ eman mi itsiõ ãn, mo
oija añen Abraham, me e tik õredoan
añen Abraham ãita agen.
15 Ma Abimelech ũge, Kania, ũbwiõ
emek ian mem: wo nimõ mek tamo
ino wo teñ.
16 Mõ õ ũge a Sarah, Kania, A oija
añen amea edũm arana schekel in sil-
ber: kania, ei õkõr wam imin in bõñe
met eñame memak ñabũna re mek
itũrũm; me õeimwiet dedem ñune
ian met eñame memak.
17 ¶ Ma Abraham etetaro a Gott: me
Gott õtsimorien Abimelech ma agen,
ma an tsiõ n ãn: me re *tik* karigen.
18 Bwi Jehova ogitet tsima-ooaio
ijet ãinimwen bwien Abimelech bwe
dõgin Sarah ñea agen Abraham.

ITŨBAÑ 21.

MI Jehova õni Sarah tekei aen,
me E ririñ a Sarah deden ñea
O ogiten õpan.
2 Me ejeñ Sarah, mo opudu ñain
Abraham ñag ei eñaben man, eat
ibũm ñabũmina ã idit ñago, ñabũmi-
na Gott õpan a.
3 Ma Abraham eij egen ñait eman
ñea opudu, ñea erig iow itũrin Sarah,
bwe Isaak.
4 Ma Abraham etow ñain ñea Isaak
ñaga abũmin aoju an bũm añe, tekei
aen Gott a.
5 Aibu an obweni Abraham ñag
opudu ñain ñea Isaak.
6 ¶ Me Sarah ũge, Gott õeidõdõeõ;
me ũra memak ñabũna rõ kaiõt ri
nan idõdõ epo ame.
7 Me ãita ũge, Ijegen ñea okona n
pan a Abraham bwa agen ñea Sarah
nan õkimama eoniñ? Bwa A ogi-
ten õrig ñain ñag ei eñab.
8 Mõ õñabeda oniñ ia, me ã rewiten
iõ õ kimama: ma Abraham eririñ
ekadaro ion ouwak ean ñabũmina ã
rewin Isaak iõ õkimama.
9 ¶ Me Sarah ãt ñain Hagar ñea
ãinimwen Ägypten, ñea õ õrig a
Abraham, bwõ õ kawiduemin.
10 Me ñagan õ ũge a Abraham,
Õijõtsina kõ ãita itsiõ me ñain: bwe
enim eõ pwijen eb ñait ãita itsiõ epo
a ñaiũ, ñea Isaak.
11 Me eroe õkõr ñune ian men
Abraham bwe dõgin ñain.
12 Me Gott ũge a Abraham, Enim
eõ roe ñune ian mem bwe dõgin ñaim,
me dõgit ãita am tsiõ; me wo nim
kaiõt aen Sarah memak aw; bwi inan
põpan am karig memak ian Isaak.
13 Ma A nan eke bet eponñame
ñait ãita itsiõ, bwin ei bet am karig.
14 Ma Abraham erida ñag eorata,
me ebarũ brot me dõbadõr in ibõk,
mo oija Hagar, mõ õ õeõgida ean te-

ren, mo *oija* ñain, mõ õijõten: me
enuawet ãita mi ta ñioñion eat eto-
magage ñea Beer-Seba.
15 Me emaget ebõk iat dõbadõr, mõ
õ ñaeowen oniñ ia ijõñit imin erõ
eõen oniñ.
16 Me enua ñei me emegedan eat
etañ emwarin ogoeow eken, tekei ino
eiwin a an pudu mwit dobonara: bwõ
õ ũge, A nim eõ ãt an ima oniñ ia.
Me e megeda ino ogoeow tsinin, me
eturañañ, me eõñ.
17 Me Gott õkaiõt aen oniñ ia; ma
an engel Gott emwemwin Hagar ea-
dun ianweron, mõ ũge, Adag õũga
Hagar? wo nim eõ miow; bwe Gott
õkaiõt aen oniñ ia eow ino e mek.
18 Eogoda kõ, mõ õbũida oniñ ia,
me babweji; bwa A nan ririñ me eke
eponñame ion ñea ouwak.
19 Me Gott ead men, me e ãt ebõ-
ken eren ion; me e nua mo oquenõt
ebõk wõn dõbadõr, mõ õrenõten oniñ
ia.
20 Me Gott emek itũrin oniñ ia, mõ
õ ñabeda; me emek eat etomagage,
me eijiet amen kõña dobonara.
21 Me e mek eat etomagage ñea
Pharan: me ãita inen eteten agen ean
eben Ägypten
22 ¶ Me ean ñaga edorer Abimelech
me Phichol ñea kaiwedun wõn tar in
ake, ea Abraham, ma ar ũge, Gott
emek itũrũm ean tamo imin memak
ñana wo ririñ:
23 Me ñagan wo nim schwõr ame
eow ine itũrin wam Gott, bwe wo nim
eõ derũgaiõ, me ñaiũ, me ñain naiũ:
me wo nim eõ earañameiõ, me eb
ñabene wo mek ean, mõ keweõei aeõ
earañameiuw.
24 Ma Abraham ũge, A nan schwõr.
25 Ma Abraham õrõwei Abimelech
bwe dõgit ebõken eren ñea an tsiõ
Abimelech ogiten joridanin iat oaio.
26 Ma Abimelech ũge, A iki ijegen
ñea eririñ ñune: me wo eõ pan ame
bet, ma A eitsiõk kaiõt añõgen ma A
õreip kaiõten ñabũmine.
27 Ma Abraham ebarũ schafe me
kũhe mo oija añen Abimelech; ma ar
ririñien berith ion.
28 Ma Abraham õekae aeiu lãmmer
ãn atsin ean wõn epowi.
29 Ma Abimelech ũge a Abraham,
Ekeken ian mũñane lammer ãn aeiu
ñana wo õekae?
30 Mõ õ ũge, Wo nimõ barũ waña
lammer ãn ñana aeiu atsin ian beõ,
bwe bain oduwenen aeõ bwa aña kõr
eiri bita ebõken eren.
31 Me ñagat ã ij egen ñamwarina
etañ bwe Beer-Seba; bwa ar ogiten
schwõr a ũrõr eow ina.
32 Mõ õũga aũrõr ririñ berith ı
Beer-Seba: ma Abimelech me Phi-
chol, ñea kaiwedun wõn tar in ake, ar
eogoda ma ar redõ eowen ean eben
Philistia.
33 ¶ Ma Abraham õijõtow i Beer-
Seba imin erõ eõen ñawena tama-
risk, me e emwemwin egen Jehova
eow ina, ñea Gott ñea eko tokin.
34 Ma Abraham emek ũbwiet dei
Philistia eat ibũm ñan ebak.

ITŨBAÑ 22.

MI iruwin mũñane, Gott õij Abra-
ham, mõ O ũge a, Abraham;
mõ õ ũge, Aña ñune.
2 Mõ O ũge, Wo nim õbũ ñaim, ñea
ñaim aiquet erak, ñea wo auwã, ñea
Isaak, me naña eb ñabena Moria, me
wo nim ere me eke iwim in jiũiow eat
etowedũdũ ion ñea A nan pan aw.
3 ¶ Ma Abraham õgatabwijũbwij in
rida ñag eorata, mo oquõr etañ in
megeda ean wõn esel, me emwin aru-
men wõn dedemaro, me Isaak ñea
ñain; me e eaij wenãe it iwim in jiũ-
iow, me eogoda, mo oñowen eat
etañ ñamwarina Gott õpan a.
4 Me ean katijũbũm it ibũm Abra-
ham agagan men, me e ãt iowen ogo-
eow mũmwarina etañ.
5 Ma Abraham ũge a amerumena
wõn dedemaro, Amwar ta mek kõ ine
itañit esel, ma aña mo oniñ une
amar nan ñow ino; bwa amarũmõ ta-
ramawir, ma amar nan tik redõ a
gamũrõr.
6 Ma Abraham ebarũ wenãe it iwim
in jiũiow, mõ õeõgida ean Isaak ñea
ñain; mõ õ õbũ ãe me debitsi ian ben;
ma ar towepot anuaw.
7 Mi Isaak edorer a Abraham ñea
etõñin, mõ ũge, Etõñũ: mõ õ ũge,
Aña ñune, ñaiũ. Mõ õ ũge, Kania, ãe
me ewenãe ñane: mi iña lamm ñea
iwim in jiũiow?

8 Ma Abraham ũge, Ñaiũ, Gott nan
totow lamm bwi iwim in jiũiow: ma
ar ti towepot anuaw.
9 Ma ar baiwõñ mũmwarina etañ
Gott õpan a; ma Abraham õweijida
dagarae ion ina, mõ õtate ewenãe, mo
oquõr Isaak ñea ñain, mõ õmequõra-
towen eat dagarae animwet ewenãe.
10 Ma Abraham ere ben, me eba-
rũ debitsi bwe enim abi ñain.
11 Ma an engel Gott õkũredu a ea-
dun ianweron, mõ ũge, Abraham,
Abraham; mõ õ ũge, Ãña ñune.
12 Mõ Õ ũge, Wo nim eõ tata bem
ean oniñ ia, me wo nim eõ ririñ a
imit on: bwa A tsietuwen õkõr bwe
wo miow Gott, ñaga wo eõ õgõg
ñaim, ñea am ta aiquet erak, atsin
Itũrũ.
13 Ma Abraham etata men, ma
agagan, me, kania, schaf ion iruwin
ñea etõgeg oin inimaget imin erõ; ma
Abraham enaña me ebarũ bita schaf,
me eket iwim in jiũiow õñeõtũbwen
ñain.
14 Ma Abraham eij egen ñamwa-
rina etañ bwe Jehovajire: tekei añõ-
gen ea ñabũmine, ñeijin ũge, Ã ni-
mõ gadauw iow ean an towedũdũ Je-
hova.
15 ¶ Ma an engel Jehova eke aruwõri
an emwemwin Abraham eadun ia-
nweron,
16 Mõ Õ ũge, Ta Ãña A ogiten
schwõr ame, aen õkõr Jehova, bwe
dõgin ñaga wo ogiten ririñ ñune, me
eõ õgõg ñaim ñea am ta aiquet erak;
17 A nan oouwak am geidawianaw,
ma A nan õebak am karig tekei
ebakit edetañ ianweron, mi tekei
ebakit eraũrõ arõũrõ; ma am karig
nan õgõg menoror in barũen;
18 Me eponñame eat eb memak ri
nan geidawianaw eow itũrin am ka-
rig; bwe dõgin ñaga wo kaiõt aeõ.
19 Ma Abraham tik redõ añen ame-
rumena wõn dedemaro, ma ar eogoda
ma ar towepo añet aeow Beer-Seba;
ma Abraham emeken i Beer-Seba.
20 ¶ Mi iruwin mũñane ã pan añen
Abraham ñeijin ũge, Kania, Milka
õrig bet ñait edũm ñea Nahor;
21 Bwe Uz ñea an bowab, me Bus
ñea etsin, me Kemuel ñea etõñin
Aram;
22 Me Chesed, me Haso, me Phildas,
me Jedlaph, me Bethuel.
23 Me Bethuel õrig Rebekka: Mil-
ka õrig ñabũne aoju ea Nahor, ñea
etsin Abraham.
24 Ma an konkubine ñea Rehuma
egen, õrig bet Teba, me Gaham, me
Thahas, me Maacha.

ITŨBAÑ 23.

ME ebakin an obweni n tsimor Sa-
rah bwe aibu ma anarama ma
aeiu: ñane kõr ebakin an obweni n
tsimor Sarah.
2 Me Sarah ema eowen i Kirjath-
Arba (Hebron õkõr etañ ñune), ean
eben Kanaan: ma Abraham õrre bwe
enim õmeata an mwijiña bwe dõgin
Sarah, me bwe e nim nõñi.
3 ¶ Ma Abraham eogoda ian obwen
wõn ima, me edorer a ibwibwin
Heth, mõ ũge,
4 Ãña eratequõ ion ñea ta mek
itũrimiã: amwam ome eb eken ñea
etañ in iriedu ima inimagemiã, bwa
A nim iriedu waña ima ian mõ õe-
keow atsin ian meõ.
5 Me ibwibwin Heth rõ õnei aen
Abraham me rõ ũge a,
6 Wo nim kaiõt aema, wama temo-
niba: auwe temoniba ion inimagema
ñea õñaũn itũrin Gott: wo nimõ ñae-
ow wam ima iat eraõ in ima ñarana
magit omo inimagen wama raõ; me
eko ion inimagema ñea enimõ bwean
aw wõn raõ in ima ia wo nimõ ñaeow
wam ima ian.
7 Ma Abraham eogoda, mo otobu-
ren me etoweitsiber ea ñamen eb ia,
ñabũna ibwibwin Heth.
8 Mõ õ kakairũ a ũra, mõ ũge, Tsin
ia bũriõũmiã kõr bwa A nim iriedu
waña ima atsin ian meõ, amwam kai-
õt aeõ, ma amwam kõñ a Ephron
ñea ñain Zoar bwe dõgũ,
9 Bwe e nim ome eraõ ñarana
Machpelha, ñarana wõnõ, ñaran emek
inũmwin wõn tañ in kiãõ; bwe e nim
ome me pan ame pũmwen õkõr bwa
A nim õgõg me eke etañ in iriedu
inimagemiã.
10 Me Ephron ta megeda inimaget
ibwibwin Heth: me Ephron ñea
ibwin Heth õnei aen Abraham ian
met ibwibwin Heth, mi ian mõra me-

mak ñabũna re meta inimen oror in
an tekawa Ephron, mõ ũge,
11 Iõk, waña temoniba, wo nim kai-
õt aeõ: A oija aw mũmwarine etañ
in kiãõ me eko pũmwen, ma A oija
aw bet mũrana eraõ ñaran emek ean;
A oija aw eow ian men amen bwiõ;
wo nim iriedu wam ima ean.
12 Ma Abraham otoburen me eto-
weitsiber ian men ñamen eb ia.
13 Mõ õ kakairũ a Ephron ian men
ñamen eb ia, mõ ũge, Tsin ia wo teñ,
A kõñ aw bwe wo nim kaiõt aeõ: A
nan oija aw pũmwen mũmwarine
etañ in kiãõ; wo nimõ barũ atsin itũ-
rũ, ma A nan ñaeow waña ima ian.
14 Me Ephron õnei aen Abraham,
mõ ũge,
15 Waña temoniba, wo nim kaiõt
aeõ: Eb ñabena abu schekel in sil-
ber pũmwen, ekeken woun a gadar?
iriedu kõ wam ima.
16 Ma Abraham kaiõt aen Ephron;
ma Abraham eouda a Ephron silber
ñan o ogiten patow ian met ibwibwin
Heth, ñana abu schekel in silber ña-
na ã õgõg iow itũrit amen erow.
17 ¶ Me ñagan oaion õgõgen mũ-
mwarina wõn tañ in kiãõ Ephron ña-
mwarin emek Machpelha, ñamwarin
emek ian obwen Mamre, ñamwarina
etañ in kiãõ, me eraõ ñaran emek ean,
mi imin erõ memak ñan emek ean mũ-
mwarina etañ in kiãõ ñan ean mwi-
ten memak,
18 Eow itũrin Abranam bwe enim
eke ũbwien ian met ibwibwin Heth,
ian mõra ñabũna re metu ian men
oror in wõn tekawa.
19 Mi iruwin ñune, Abraham õñaeo-
wen agen ñea Sarah ian mũrana
eraõ ñaran emek ean mũmwarina
etañ in kiãõ ñamwarina Machpelha
ñamwarin emek ian obwen Mamre
(Hebron õkõr etañ ñune), ean eben
Kanaan.
20 Me ã oduwen añen Abraham ña-
mwarina etañ in kiãõ me mũrana eraõ
ean, eow itũrit ibwibwin Heth, bwe
e nim õgõg me eke etañ in iriedu.

ITŨBAÑ 24.

ME eñaben Abraham, me ebak an
bũm: mi Jehova õgageidawia-
naw Abraham eat imin memak.
2 Ma Abraham ũge a an tsiõ, ñea
eñab eken ea ran an wak, ñea õgõg
añõgen wõn imin memak, A kõñ aw
bwe wo nim totu bem ian wekaña:
3 Ma A pan aw bwe wo nim schwõr
ian men Jehova, ñea Gott in ianweron
me Gott in eat eb, bwe wo nim eõ
etet agen ñaiũ inimaget ãinimwen Ka-
naan, ũra ñabũn A mek inimagõra:
4 Me wo nim ñow ũbwiõ, ea amen
bwiõ, me wo nim etet agen ñaiũ ñea
Isaak ina.
5 Ma amea itsiõ ũge a, Nan õten iõ
õkeõ, ãn ie edegeriõ earuwei ean eb
une: õten, A nan tik otow ñaim ino
wo ñaũn ean ñago?
6 Ma Abraham ũge a, Kania aw
bwa ñam wo tik otow ina ñaiũ.
7 ¶ Jehova, ñea Gott in ianweron, ñea
õtsin aña ian an wak etõñũ, ma atsin
eat eb ñaben A pudu ean, ñea õka-
kairũ ame, ñea õkakairũ n schwõr
ame mõ ũge, A nan oija am karig ña-
bene eb; I nan õijõn an engel bwe
enim õd ian obwõm, bwe wo nim etet
agen ñaiũ ina.
8 Me tsin ia ãn eõ teñ edegeriw, wo
nat dereder atsin ean aem in schwõr
ame ñeijine; mi ta ñana wo nim eõ
õredõatow ina ñaiũ.
9 Ma amea itsiõ etotu ben ian we-
kañan Abraham ñea wõn temoniba,
me e schwõr a bwe dõgin bita.
10 ¶ Ma amea itsiõ ebarũ waea ka-
mele atsin inimagen wõn kamele wõn
temoniba, me enuawen; me emek ian
bet' imin memak ñan omo, ñana wõn
amea wõn temoniba; me e eogoda mo
oñowen Mesopotamia, ea an tekawa
Nahor.
11 Mõ õ pan a kamele bwe re nim
otoburõra iruwit tekawa itañit ebõ-
ken eren ion ñag emerõ, ñea aũra
dae in meta eoniñ in ãn bwe re nim
eiren.
12 Mõ õ ũge, Jehova, ñea wõn Gott
waña temoniba ñea Abraham, A kõñ
aw bwe Wo nim õgageidawianawõ
ñabũmine, me Wo nim õmeata eõ
earañame ea waña temoniba ñea
Abraham.
13 Kania, A weijo itañit ebõken
eren; me ñaiñain ñamen ian bitune
tekawa ñabũna eoniñ in ãn ri nan
meta bwe re nim eiren:

14 Enim õrre deden ñune, tsin iõ õrre eoniñ in ãn ion ma A nan ũge a, A kõñ aw bwe wo nimõ gain ϑenerũrũ ame am wũr, bwa A nim eren; me tsin iõ õ ũge ame, Ren kõ, ma A nan õren bet wam kamele: ei ϙkõr ãita ñea Wo eij bwa agen am tsiõ ñea Isaak; ma A nan tsiet iow ean ñea bwe Wo ogiten õmeata eõ earañame ea waña temoniba.

15 ¶ Me ñag e eitsiõk rañadat dorer, kania, emetan Rebekka, ñea ñain Bethuel, ñea ñain Milka, ñea agen Nahor, ñea etsin Abraham, ma an wũr aũteren.

16 Mo omo kõr aiaet ãita eoniñ in ãn, me ei dõgibono, ñea eman eitsiõk kona: me e edu a bita ebõken eren, mo ooquen an wũr, me etik akõdan.

17 Ma amea itsiõ õgõrõmawimwin, mõ ũge, A kõñ aw bwe wo nim ome ebõk eken ian am wũr bwa A nimõ nim.

18 Mõ ũget ãita, Waña temoniba, ren kõ: mõ õ kapapar in totu *n aũteren* an wũr, mõ õ ñaeow ian ben, mõ õreten amea.

19 Me ñag ogiten eren amea, õ ũge, A nan tik eã bet nimen wam kamele mõ õren ũra.

20 Mõ õ kapapar, me eidotu õañan an wũr iat equen eren, me etik nañaet ebõken eren bwe enim eiren, me e eiren a memak wõn kamele amea.

21 Ma amea õkania ãita; me e eõ mõmwi, bwe e nim aia ia Jehova õgageidawianaw towen õa iõk.

22 Me ñaga ro ogiten eren kamele, amea ebarũ ring in bodit eñame ñea gold ñea emaen schekel roin, me arabwei aquõret ebe bwe e nim eke aquõren bet ãita, ñarabwejũa ata schekel roin, ñaramwejũa gold;

23 Mõ ũge, Auwe ñain ijegen? A kõñ aw bwe wo nim pan ame. Õten, etsimine etañ ian an wak etõñũm ñea A nimõ mequõr ian, aña me dañõ?

24 Me ãita ũge a, Aña ñain Bethuel, ñea ñain Milka, ñea õ õrig a Nahor.

25 Me ãita ũge a bet amea, Etsimine bet stroh me õat imin gõgõrõ ñan ebak, me etsimine etañ ñea eñame okona n mequõr ian.

26 Ma amea etotu tũbwin, me e taramawirei Jehova,

27 Mõ ũge, A nim tsitan Jehova, ñea wõn Gott waña temoniba ñea Abraham, ñea eõ eatow an eo earañame ma an iduwen ea waña temoniba: ma aña, Jehova ogiten eow aña ian medena ea, ũbwiet etsin waña temoniba.

28 Me ãita eoniñ in ãn õgõr mõ õpan añen ran an wak inen mũñane eñõg.

29 ¶ Me etsimine etsin Rebekka ion, ñea Laban egen: me Laban emeta a amea eow eat ebõken eren.

30 Me ñag e ãt mũñana ring in bodit eñame ma aquõret ebe ean bet ãita etsin, mõ õkaiõt aen Rebekka ñea etsin, ñag õ ũge, Õũga aen amea ame; e nuawen amea; me, kania, õ weijo itañin *wõn* kamele itirũrũt ebõken eren.

31 Mõ õ ũge, Metu kõ, ñauwe ñea ã quedei iow itũrin Jehova; adaga wo ta weijon aton? bwa A ogiten gadauw ewak, me eñat kamele.

32 ¶ Ma amea emetuen anewak, me e ead aquõren wõn kamele; ma amea oija ibũgibũgi mi ijeiji inon ñana õat kamele, me ebõk bwe enimõ duduõn nanan, me nanõra ñabũna re mek itũrin.

33 Mõ õ ñaeow ijeiji ian men bwe enim ijeiji: mõ õ ũge, A eab ijeiji, ia A eitsiõk ogin pat dõgin aeõ õrre amo. Me *Laban* ũge, Pan kõ.

34 Mõ õ ũge, Aña an tsiõ Abraham.

35 Mo ouwak an Jehova õgageidawianaw waña temoniba; me e eijiet eñame ion õkaganado: mo O oija epowi n schafe me ziegen, me epowi n kũhe, me silber me gold, mi itsiõ eman mi itsiõ ãn, me kamele me esel.

36 Me Sarah ñea agen waña temoniba õrig a waña temoniba ñain iot eman ñag ei eñab: mo O oija añen amea wõn imin memak.

37 Me waña temoniba õpan ame bwa A nim schwõr, mõ ũge, Wo nim eõ etet agen ñaiũ inimaget ãinimwen Kanaan ñabũn A mek ũbwiõra:

38 Me wo nim ñow ian an wak etõñũ, me ea amen bwiõ me etet agen ñaiũ ina.

39 Ma A ũge a waña temoniba, Nan
õten ia ãn eõ teñ edegeriõ.
40 Mõ õ ũge ame, Jehova ñea A dũ-
gidugo ian men, nan õijõn an engel
bwe enim edegeriw, mõ õgageidawia-
naw medenam; bwe wo nim etet agen
ñaiũ inimagen amen bwiõ, ma atsin
ian an wak etõñũ;
41 Me wo nan dereder atsin ean aem
in schwõr ame tsin ia wo naña amen
bwiõ; me tsin ia re ekam oija aw
ãita, wo nat dereder atsin ean aem in
schwõr ame.
42 Ma A baiwõñ ebõken eren ña-
bũmine, ma A ũge, Jehova ñea wõn
Gott waña temoinba ñea Abraham,
tsin ia Wo õgageidawianaw medena
ñea A õd ian:
43 Kania, A weijo ñage itañit ebõ-
ken eren; me enim õrre deden ñune,
eoniñ in ãn ñea emeta bwe enim
eiren, ñea A nan ũge a, A kõñ aw
bwe wo nim ome ebõk eket atsin ian
am wũr bwa A nimõ nim;
44 Mi i nan ũge ame, Ren kõ ma A
nan eiren a bet wam kamele: ei õkõr
ãita ñea Jehova ogiten ij bwe enim
ekei agen amea ñain waña temoniba.
45 Me ñag A eitsiõk ũbwi it dorer
ian bũriõ, kania, emetan Rebekka
ma an wũr aũteren; me e edua bita
ebõk, me eireten: ma A ũge a, A kõñ
aw bwa A nimõ nim ebõk eken.
46 Mõ õ kapapar, me e totun aũ-
teren an wũr, mõ õ ũge, Ren kõ, ma
A nan õren bet wam kamele: ma A
reten, mõ õ õren bet kamele.
47 Ma A ũdõn, ma A ũge, Auwe
ñain ijegen? Mõ õ ũge, Aña ñain
Bethuel, ñea ñain Nahor, ñea Milka
õrig a: ma A ringeijien bodin, ma A
totu a ben aquõret ebe.
48 Ma A totu tũbũ, ma A tarama-
wirei Jehova, ma A tsitan Jehova,
ñea wõn Gott waña temoniba ñea
Abraham, ñea eow aña iat emedena
ñea eimwi bwa A nim õbũ ãita ñait
etsin waña temoniba me eke agen
ñain.
49 Me tsin ia amwa teñ õmeata eõ
earañame mi iduwen ea waña temo-
niba, amwa pan ame kõ: me tsin ia
iõk, amwam pan ame bet; bwa A
nim iwidõ a damarũmũ õa damauwũ.
50 Me Laban me Bethuel ar õnei
ma ar ũge, Bitune õñaũn itũrin Je-
hova: ma ama eõ kona n pan aw ñea
ebaka me ñea omo.
51 Kania, emek ian mem Rebekka,
õbũ kõ mõ onuaiw me eke agen
amea ñain wam temoniba, tekei aen
Jehova.
52 Me ñag amea an tsiõ Abraham
õkaiõt aeõrõr, e toweitsiber añe ea
Jehova.
53 Ma amea itsiõ õmeata mũñan
õmamoet dõrabat ñana silber, me ña-
na gold, me ekarawin, mo oija añen
Rebekka; mo o oija bet amea etsit
ãita me ãita inen imin ñan omo.
54 Me re jeiji me re ren, ei me
eñame ñabũna re mek itũrin, me re
mequõren ina ñabũmina; me re rida
ñag eorata, mõ õ ũge, Amwam.õijõ-
nõ ea waña temoniba.
55 Ma amea etsit ãita me ãita inen
ar ũge, Enimõ mek itũrima ãita eo-
niñ in ãn iju ibũm inon, abũmita õa
abũmita jãma; mi imũr i nan nuaw.
56 Mõ õ ũge a ũrõr, Amwarũm eõ
rewinõ ñaga Jehova ogiten õgagei-
dawianaw medena; amwar õijõnõ kõ
bwa A nimõ redõ a waña temoniba.
57 Ma ar ũge a, Amarũm emwe-
mwit ãita eoniñ in ãn ma aia ian
aen.
58 Ma ar emwemwin Rebekka, ma
ar ũge a, Õten wo teñ edegeri amune
õa iõk? Mõ õ ũge, A nuaw.
59 Me rõ õijõten Rebekka ñea edũ-
ra, me ãita ãinimwen raña, ma amea
an tsiõ Abraham, ma an ñame.
60 Me re dorer in õgageidawianaw
Rebekka, me rõ ũge a, Etsima, wo
nim ek'auwe inet erañat erañan, ma
am karig enim õgõg menororin ña-
bũna ra añañõn ũra.
61 ¶ Me eogoda Rebekka, me wõn
oniñ in ãn, me rõ õd animwet kame-
le, me re edegerien amea mõ õd iru-
win: ma amea itsiõ õbũ Rebekka me
re nuawen.
62 Mi Isaak oñow ian medenan
Beerlahairoi; bwe e mek eat eb ña-
ben edõgen apwijuw.
63 Mi Isaak emeta bwe enim tõ
kamarar eat etañ in kiãõ ñag eme-
rõ: me e tata men, ma agagan, me,
kania, õren õrre kamele.
64 Me Rebekka agagan men, me

ñag e ãt Isaak, e eduten animwet
kamel.
65 Mõ õ ũge a amea itsiõ, Ijegen
amuno õreita dũgidugo eat etañ in
kiãõ bwe enimõ gõrõmwimwida? Ma
amea itsiõ ũge, Amea waña temoni-
ba; me ãita ebarũ bõñeãn men mõ
õbõñeãn.
66 Ma amea itsiõ õpan a Isaak imin
memak ñana ã ogiten ririñ.
67 Mi Isaak otow ãita ian an wak
Sarah ñea inen, mõ õbũ Rebekka, me
e eken agen; ma a auwã: me ema-
gen an mwijiña Isaak bwe dõgin an
ima inen.

ITŨBAÑ 25.

MA Abraham etik konaen agen
ion, ñea Ketura egen.
2 Me ãita õrig a Simran me Jok-
san, Medan me Midian, Jesbak me
Sua.
3 Joksan õrig Saba me Dedan.
Me *ñaiñain* Dedan ñabũne: Assurim,
me Letusim, me Lehumim.
4 Me ñaiñain Midian ñabũne: Epha,
Epher, Henoch, Abida me Eldaa.
Ñabũne ũra ñaiñain Ketura.
5 ¶ Ma Abraham oija Isaak wõn
imin memak.
6 Ma Abraham oija eadu eoniñ ña-
bũna ñaiñait ãinibũn an konkubinen;
mõ õ õijõn ũra atsin ian men Isaak
ñea ñain, ñag e eitsiõk ima, aeow
eat eb ñaben edõgen apoe.
7 Me bũmin an obweni n tsimor
Abraham bwe aibu ma aemo ma ai-
jimo eobweni.
8 Ma Abraham etotow anin, me
eman ñag ogoro an bũm, ñag ei eña-
barara, ñag ebak an obweni; me e
epodañen amen bwien.
9 Mi Isaak me Ismael ñarumena
ñain ar irieduen iat eraõ ñaran i
Machpelha, ean wõn tañ in kiãõ
Ephron ñea ñain Zoar, ñea ibwin
Heth, ñaben emek ian obwen Mam-
re;
10 Eb ñaben Abraham erouw atsin
itũrin ñaiñain Heth: ã ñaeowen ina
Abraham me Sarah ñea agen.
11 ¶ Mi iruwin an ima Abraham,
Gott õgageidawianaw Isaak ñea ñain;
mi Isaak ta mek itirũrũn Beerlahai-
roi.
12 ¶ Me ñabũne an karig Ismael,
ñea ñain Abraham, ñea Hagar ñea
ãinimwen Ägypten, ñea an tsiõ Sa-
rah, õrig a Abraham:
13 Me ñane egõra ñaiñain Ismael,
ean egõra, tekei aũra detõ: an bowab
Ismael, Nebajoth, me Kedar, me
Adbeel, me Mibsam,
14 Me Misma, me Duma, me Massa,
15 Me Hadar, me Thema, me Je-
tur, me Naphis, me Kedma.
16 Ñabũne ñaiñain Ismael, me ña-
ne egõra, ian aũra tekawa memak,
me eat eñõra n mek ñana ewak de-
degai; waea ma arumen prinzen te-
kei aũra eponñame.
17 Me ñane an obweni n tsimor
Ismael, aibu ma animo ma aeiu eo-
bweni: me e totow anin me e man,
me e epodañen amen bwien.
18 Me re mek ean eben Hevila me
etoki Sur ñaben emek itañin Ägyp-
ten tsin ia wo ñow Assyria: me e
mamek ian met etsietsin memak.
19 ¶ Me ñane añõgen an karig Isaak
ñea ñain Abraham: Abraham õrig
Isaak:
20 Me ama an obweni Isaak ñag õbũ
Rebekka, ñea ñain Bethuel ñea amen
Syria in Mesopotamia, ñea etsin La-
ban ñea amen Syria bwe enim eke
agen.
21 Mi Isaak õkõñ a Jehova bwe
dõgin agen, bwe eobo; mi Jehova
õkaiõt an kõñõñ, me ejeñen Rebekka
ñea agen.
22 Ma akaberere ñain ian ijen; me
ãita ũge, Tsin iõ õũga dedeũ, adaga
nag A tsimor? Me e nuawen bwe
enim ũdõn Jehova.
23 Mi Jehova ũge a, Etsimine aro
eponñame ian ijem, mi nan baõ mu-
rowa eponñame ian ijem; me epon-
ñame ñea ion nan oaio eken ea epon-
ñame ñea ion; ma amea ebowab nan
tsiõ itũrin amea ekanũmũr.
24 ¶ Me ñag ogoro an bũm in pudu
ñain, kania, arumet ibijaro ian ijen.
25 Me emeta ñea ebowab mõ õmwi-
rara, mi tekei dedegai ñaran ewewen
memak; me ã ij egen bwe Esau.
26 Mi imũr emeta bet etsin, me
ben ta babweji rũbõgin nanan Esau;
me ã ij egen bwe Jakob: me añama
an obweni Isaak ñag ar kijeñ ãita.

27 Ma ar ñabeda oniñ rumena: me
Esau eijiet amen uque imin gõgõrõ
õkaredũõñ ion ñea õman, ma amen
añe; mi Jakob ei eñame ion ñea eõ
quinõñõk, mi i ta mamek iat ewak
dedegai.
28 Mi Isaak auwã Esau, bwe dõgin
an mũrinei uwadan: me Rebekka
auwã Jakob.
29 ¶ Mi Jakob etsim ijeiji iwũrin:
me Esau õrre atsin añe, mõ õgõr-
gon:
30 Me Esau ũge a Jakob, A kõñ
aw bwe wo nim õijõjiõnõ miona ijeiji
õmwirara; bwa A man: me ñagat
ã ij egen bwe Edom [ñeijin tekei
Õmwirara].
31 Mi Jakob ũge, Wo nimõ rouw
ame bowabũm ñabũmine.
32 Me Esau ũge, Kania, A man na-
ga: mi iña woun ame bowabũ?
33 Mi Jakob ũge, Wo nim schwõr
ame ñabũmine; me e schwõr a: me e
rouw añen Jakob bowabin.
34 Mi Jakob oija Esau brot me mio-
na ijeiji ñona lentis; me e jeiji me
eren, me eogoda, me enuawen: me
Esau emiowien bowabin.

ITŨBAÑ 26.

ME etsimine erõrõ ean eb ia, me deõ
bita erõrõ ñea õrre ean an dae
Abraham. Mi Isaak enaña Abime-
lech ñea uea n Philistia aeow Gerar.
2 Mi Jehova emeta ea, mõ ũge, Wo
nim eõ rodu Ägypten; wo nimõ mek
eat eb ñaben A pan aw:
3 Wo nim ta mek ean ebebene, ma
A nan mek itũrũm, ma A nan õga-
geidawianawuw; ma A nan oija aw
ma am karig mũñane eb memak, ma
A nan ooaio mũñane eñõgen schwõr
ñan A ogiten õrai a Abraham ñea
etõñũm;
4 Ma A nan õebak am karig tekei
detañ in ianweron, ma A nan oija am
karig mũñane eb memak; me epon-
ñame eat eb memak ri nan geida-
wianaw eow itũrin am karig;
5 Bwin Abraham õkaiõt aeõ, me e
raña mũñan A ogiten pan a bwe
enim raña, ma aeõ, me dedet tara-
mawireieõ, ma aeõ dogor memak.
6 ¶ Mi Isaak emek i Gerar:
7 Ma amen ina rõ ũdõn añõget
ãita agen; mõ õ ũge, Edũ; bwe e
miow iõ ũge, Agõ; *bwõ õ ũge*, ta bwi-
dũga ma amen ine ra abiõ bwe dõgin
Rebekka: bwo omo aiaet ãita.
8 Me ñag eraq an dae in mek ina,
Abimelech ñea uea n Philistia õgadet
iat winõr, me, kania, e ãt Isaak ñag
õreit ketetowen a Rebekka ñea agen.
9 Ma Abimelech emwemwin Isaak,
mõ ũge, Kania, iduwen õkõr bwa
agem ãita: ma adaga wo ũge, Edũ
ãita? Mi Isaak ũge a, Bwa A ũge,
ta bwidũga ma A ma bwe dõgin.
10 Ma Abimelech ũge, Ekeken ñea
wo ogiten ririñ a gama? enij ago
eñame ion emequõr itũrit ãita agem,
nat agada a gama idũra iot atsin
itũrũm.
11 Ma Abimelech õpan a eñame
memak, mõ ũge, Tamo ñea edadei
amune ma agen, inan abi õkõr.
12 Mi Isaak õkiãõ ean eb ia, mo o
kona bet katubui ean obweni ia: mi
Jehova õgageidawianaw.
13 Mõ õkaganado amea, ma aeõñ
roga ea an kaganado õkõr:
14 Me etsimine wõn epowi n schafe
me ziegen, me etsimine wõn epowi n
kühe, me etsimine an ñame ñabũn
ebak: ma amen Philistia ra añañõn.
15 Me dei Philistia re eon me ro
oquenot emwarere ebõken eren me-
mak ñan an tsiõ etõñin ogiten iri ean
an bũm Abraham ñea etõñin.
16 Ma Abimelech ũge a Isaak, Ero-
wi kõ gama, bwe wo oaio eken a
gama.
17 ¶ Mi Isaak enuawet atsin ina, mõ
õ gadeijida an wak dedegai iat epañ
ñea i Gerar, me e meken ina.
18 Mi Isaak etik iriet ebõken eren
ñana ã iri ñago ean an bũm Abraham
ñea etõñin; bwe dei Philistia ogiten
eon iruwin an ima Abraham: me e
emwinõten mũñana ebõken eren eg
ñan an eg etõñin.
19 Ma an tsiõ Isaak re irir ian bita
epañ, me ro kona eowen ina ebõken
eren me burodaũt ebõk.
20 Me hirten in Gerar re damadam
a hirten in wõn imin gõgõrõ Isaak,
me rõ ũge, Wama ebõk ñune: me
egen bita ebõken eren bwe Esek
[ñeijin tekei Iñuruñure]; bwina ã ñu-
ruñure a.

21 Me e tik iriet ebõken eren ion, ma amebũna re tik akeaten: me e ij egen bwe Sitna [ñeijin tekei Eaijeni].
22 Me e nua atsin ina, me e tik iriet ebõken eren ion; ma amebũna re eõ akeaten ñea: me e ij egen bwe Rehoboth; mõ õ ũge, Bwi Jehova ogiten gadauw a gada eñada ñage, ma añ nan karig õkõr eat eb.
23 Me e nua atsin ina mo oñowen Beer-Seba.
24 Mi Jehova emeta ea anũbũmin in ñabũmina, mõ ũge, Aña wõn Gott Abraham ñea etõñũm: wo nim eõ miow, bwa A mek itũrũm, ma A nan õgageidawianawuw, ma A nan õebak am karig bwe dõgin Abraham ñea aeõ tsiõ.
25 Mõ õ weijida dagarae ion ina, me e emwemwin egen Jehova, mõ õ gadeijida an wak dedegai ina: ma an tsiõ Isaak re irir an bõken eren ina.
26 ¶ Ma Abimelech ma Ahussath ñea dañan, me Phichol ñea kaiwedun wõn tar in ake arei õrre a atsin Gerar.
27 Mi Isaak ũge a ũrei, Adag amwei õrre ame, ia amwa miowõ, ma amwa ogiten õijõnõ atsin itũrimiã?
28 Ma arei ũge, Ama tsietuwen õkõr bwi Jehova emek itũrũm: ma amei ũge, Enimõ mek eñõgen schwõr inimageda, eh, inimagemei ma auwe, ameiũmõ ririñ berith ion epo aw:
29 Bwe wo nim eõ ririñ a gama imit on ñea ebaka, ñag ama eõ dadeiuw, bwa ama ta ririñ aw imin ñan omo, ma ama õijõnuw iat iow: ma auwe ion ñea ã õgageidawianaw eow itũrin Jehova.
30 Me e ririñ a ũrei ijeiji ion ouwak, me re jeiji me re ren.
31 Ma arei rida ñag õren eorata, ma arei õrai eñõgen schwõr: mi Isaak õijõten ũrei, ma arei nuawet atsin itũrin iat iow.
32 Me ean ñabũmina õrre an tsiõ Isaak, me rõ pan añen añõget ebõken eren ñea re iri, me rõ ũge a, Ama konaet ebõk.
33 Me e ij egen bwe Seba: me ñagan Beer-Seba n egen bita tekawa ea ñabũmine.
34 ¶ Me ñaga ama an obweni Esau e ijatsi Judith, ñea ñain Beeri, ñea ibwin Heth, me Basmath ñea ñain Elon, ñea ibwin Heth:
35 Me ãirumena ouwak aũrõr oroe bũriõũn Isaak me Rebekka.

ITŨBAÑ 27.

ME ñaga eñaben Isaak, ñag õgabararen men in eõ ãtirõñin, e emwemwin Esau ñea an bowab, mõ ũge a, Ñaiũ; mõ õ ũge a, Aña ñune.
2 Mõ õ ũge a, Kania, A garen, ma A iki aeõ bũm in ima.
3 Me ñagan A kõñ aw, bwe wo nim õbũ baibaim in ake, ñea bweren mwin wam dobonara me wam dobonara, me wo nimõ õejedaw oe, me kani õaña duwen reh;
4 Me wo nimõ ririñ õaña ñea eta, ñea A ije, mõ õrean ame bwa A nim õn; bwa anũ enimõ dorer in õgageidawianawuw ian obwen aeõ ma.
5 Me Rebekka õkaiõt aen Isaak ñag edorer a Esau ñea ñain. Me Esau õejedawen oe bwe enim ibweb reh, mõ õrean.
6 ¶ Me Rebekka edorer a Jakob ñea ñain, mõ õ ũge, Kania, A kaiõt aet etõñũm ñag edorer a Esau ñea edũm, ñag õ ũge,
7 Wo nim õrean ame duwen reh, me wo nimõ ririñ õaña ñea eta, bwa A nim ijeiji, me kakairũ n õgageidawianawuw ian men Jehova ian obwen aeõ ima.
8 Me ñagan, ñaiũ, wo nim kaiõt aeõ me eraban aeõ aw.
9 Wo nimõ naña epowi n ziegen, mõ õrean ame arumen ziegen eoniñ, arumen ñan omo duwen, atsin inimagen ziegen; ma A nimõ ririñ me eke ijeiji ñea eta ñea õat etõñũm, ñea e ije.
10 Me wo nim õrean a etõñũm, bwe e nim õn, bwe e nim õgageidawianawuw ian obwen an ima.
11 Mi Jakob ũge a Rebekka ñea inen, Kania, Esau ñea edũ ei eñame ion ñea ewewen, ma aña eñame ion ñea etsiramae.
12 Mi nan et ia etõñũ õgagamõ, mi nan aña amen quij ian men; mi i nan õrai ame eñõgen roe, me deõ eñõgen geidawianaw.
13 Mi inen ũge a, Nat agada ame gaim, ñaiũ; wo nim tõ kaiõt aeõ, mõ õni ũrõr.

14 Me e nuaw, mō ōni ūrōr, mō
ōrean añet inen: me āita inen eriri-
ñiet ijeiji ñea eta, tekei at etōñin
eije.
15 Me Rebekka ebarū ekarawin
ñan omo, ñan an Esau ñea an bowab,
ñan emek itūrin anewak, mō ōedua-
eōten Jakob ñea an kanūmūr;
16 Ma a amwedu a ben me ramain
teren witsin murumene ñain ziegen:
17 Mō ō ñaeow ian ben Jakob ñea
ñain muwurina ijeiji eta ñawurin o
ogiten gadauw me brot.
18 ¶ Me e naña etōñin, mō ūge, Etō-
ñū: mō ō ūge, Aña ñune; auwe ije-
gen, ñaiu?
19 Mi Jakob ūge a etōñin, Aña
Esau ñea am bowab; A ogiten ririñ
tekei wo pan ame: A kōñ aw bwe wo
nimō rida, me megeda mō ōt duwen
waña reh, bwa anūm enim ōgageida-
wianawō.
20 Mi Isaak ūge a ñain, Ñaiū, adag
ūgan am par in kona? Mō ō ūge,
Bwina Jehova ñea wam Gott ōparō.
21 Mi Isaak ūge a Jakob, Ñaiū, A
kōñ aw bwe wo nim kirō ame eken
bwa A nimō gagamuw, ma aia ia au-
we Esau ōa iōk.
22 Mi Jakob etūren a Isaak ñea
etōñin; me e towe, mō ūge, Ian aem
ōkōr Jakob, me bem ōkōr Esau.
23 Me e eō oijuwōñ, bwin ewewen
ben, tekei bet' etsin ñea Esau: mō ō
ōgageidawianaw.
24 Mō ō ūge, Ōten, auwe kōr ñaiū
ñea Esau? Mō ō ūge, Aña kōr.
25 Mō ō ūge, Ōrean ame kō, bwa A
nim ōt duwen wōn reh ñaiu, bwa
anū enim ōgageidawianawuw. Mō ō
ōrean a, mō ō ōten: mo o oija wein
me e nimien.
26 Me etōñin ñea Isaak ūge a, Tū-
ren ame kō, ma agu meō, ñaiū.
27 Me e tūren a, ma agu men: mo o
waij bon an karawin, mō ōgageida-
wianaw, mō ūge, Kania, bon ñaiū te-
kei bot etañ in kiāō ñea Jehova ōga-
geidawianaw:
28 Gott enim oija aw āo n ianwe-
ron, me eriōr in eat eb, me weizen
me wein ñan ebak:
29 Eponñame enim tsiō itūrūm, *me*
eponñame re nim otoburōra me to-
weitsiber aw: wo nim ek'auwe moni-
bait etsiedūm, ñait inōm enim to-
weitsiber mo ōtōburen aw: nat agada
gain tamo ñea eteñ ōeōgida gaim, me
enimō geidawianaw tamo ion ñea
eteñ ōgageidawianawuw.
30 ¶ Me ñaga Isaak ogiten kakairū n
ōgageidawianaw Jakob, ñag ōren nu-
aw Jakob atsin ian men Isaak ñea
etōñin, eredōn bet Esau ñea etsin
atsin eat uque imin gōgōrō.
31 Me e ririñ bet ijeiji ñea eta, mō
ōrean añet etōñin, mō ō ūge a etō-
ñin, Enimō rida etōñū, mō ōt duwen
wōn reh ñain, bwa anūm enim ōga-
geidawianawō.
32 Mi Isaak ñea etōñin ūge a, Auwe
ijegen? Mō ō ūge, Aña ñaim, ñea am
bowab, ñea Esau.
33 Mo ouwak ōkōr an rōraō Isaak,
mō ūge, Ijegen ñea okona duwen reh,
mō ōrean ame, ma A ogiten ōn mū-
ñane memak ian obwen am ōrre, ma
A ogiten ōgageidawianaw? eh, i nan
geidawianaw ōkōr.
34 Me ñaga Esau ōkaiōt aet etō-
ñin, e eōñ me eturañañ, mō ō kana-
noañ, mō ō ūge a etōñin, Wo nim ōga-
geidawianawō bet, etōñū.
35 Mō ō ūge, Ōrre edūm me etsitsi-
no, mō ōgōgien am geidawianaw.
36 Mō ō ūge, Ōten eō eiwin a egen
ñag ei Jakob? bwa aruwōrien an de-
rūgaiō? ō ōgōgien bowabū amo; me,
kania, e tik ōgōgien bet aeō geida-
wianaw ñage. Mō ō ūge, Eko ijuw
eñōgen geidawianaw ia wo jidōnō?
37 Mi Isaak ōnei mō ūge a Esau,
Kania, A ogiten mwit añōgen bwe
enim ekei wam temoniba, ma A ogi-
ten oija etsietsin bwe enim eke an
tsiō; ma A baeniōn weizen me wein:
me ekeken ñea A nimō ririñ aw, ñaiū?
38 Me Esau ūge a etōñin, Ta aiquet
egeidawianaw itūrūm, etōñū? wo nim
ōgageidawianawō bet, etōñū; me e
turañañ me eōñ.
39 Mi Isaak ñea etōñin ōnei, mō
ūge a, Kania, eñam in mek nan mek
ean eriōr it eb, me ean āo n ianweron
itūga;
40 Me wo nan tsimor eow ean wam
pudutūbwin, me wo nan tsiō itūrit
edūm; me ñaiune dedem ijamwan, tsin
ia wo kona dedem, wo nan ōraijedu
net atsin ean terem.

41 ¶ Me Esau añañõn Jakob bwe dõ-
git egeidawianaw ñea etõñin õgei-
dawianawõn: me Esau ũge ian bũ-
riõũn, Etũreten karaququeiet etõñũ;
ma A nan abi Jakob ñea edũ ie eaña-
da.
42 Me ã pan añen Rebekka aen
Esau ñea an bowab: me e etsiõ a Ja-
kob ñea an kanũmũr, mõ ũge a, Esau
ñea edũm õreit õmaranuw, mi te ei
õbebe bũriõũn, bwe enim abiw.
43 Me ñagan, ñaiũ, wo nim kaiõt
aeõ; me eogoda, me naña Laban ñea
edũ i Haran;
44 Me mek itũrin eat ibũm inon, ea
an eañada damadamit edũm;
45 Eh, ea an eañada damadamit
edũm aw, me ea an mejiõn bita ñea
wo ogiten ririñ a: mi imũr A nan tik
etsiõ aw, me emwitoruwei auwe: dõ-
git ekeken ñag amwarũm ekewen
ian ta aibũmin?
46 Me Rebekka ũge a Isaak, A ñiji-
ten tsimor itũrit ãirumena ibwin Heth:
tsin ia Jakob õkani agen inimaget
ibwibwin Heth, tekei dedet ãirume-
na, atsin inimaget ãinimwen ine, eke-
ken woun tsimorũ ean?

ITŨBAÑ 28.

MI Isaak emwemwin Jakob, mõ õ
kakairũ n õgageidawianaw, me
edorer a, mõ ũge, Wo nim eõ kani
agem inimaget ãinimwem Kanaan.
2 Eogoda kõ mu ñow Mesopota-
mia, aeow ian an wak Bethuel, ñea
etõñit inõm, mõ kani agem inimagen
ñaiñain Laban ñea etsit inõm.
3 Me Gott ñea Togit Oaio nan õga-
geidawianawuw, mi I nan õriguw,
mõ õebakuw bwe wo nim ek'auwe
eponñame;
4 Mi I nan oija aw an geidawianaw
Abraham, I nan oija aw, ma am ka-
rig epo aw; bwe wo nim õgõg eb
ñabena wo mek ean, ñabena Gott oija
Abraham.
5 Mi Isaak õijõn Jakob: mo o ñowen
Mesopotamia ea Laban, ñea ñain
Bethuel ñea dei Syria, ñea etsin Re-
bekka ñea inen Jakob me Esau.
6 ¶ Me Esau ãt an Isaak õgageida-
wianaw Jakob, mõ õijõtow Mesopo-
tamia, bwe e nim kani agen ina; me
e ãt bet an geidawianaw, ñag e dorer
a, mõ ũge, Wo nim eõ kani agem
inimaget ãinimwen Kanaan;
7 Me ñaga Jakob edegeri aet etõ-
ñin mi inen, mo oñowen Mesopota-
mia:
8 Me Esau ãt bwe Isaak me ãita
inen ar eõ ãeñ ãinimwen Kanaan;
9 Esau enaña Ismael, mõ õbũ Ma-
halath, ñea ñain Ismael, ñea ñain
Abraham, ñea etsin Nebajoth bwe
enimõ õepoi a ãirumen agen.
10 ¶ Mi Jakob õñaũn Beer-Seba, mi
te eña Haran.
11 Mõ õ baiwõñ etañ emwarin, mi
i ta meken ina anũbũmin in ñabũ-
mina, bwe eõget equan; me e barũ
apen mũmwarina etañ ion, mõ
õñaeow ijõñin tũbwin, me emequõ-
ren ina bwe enimõ mijimij.
12 Me e mi; me, kania, dõgaide ion
ñea erõdan eat eb, mõ õbaiwõñ ian-
weron mwin; me, kania, an engel
Gott re edu aka ean.
13 Me, kania, Jehova õweijo itũ-
gain, mõ ũge, Aña kõr Jehova, ñea
wõn Gott Abraham ñea ibũm, me
wõn Gott Isaak: eb ñabene wo me-
quõr ean, A nan oija aw, ma am ka-
rig;
14 Me ebakin am karig nan ekei ba-
detsit emwarere eat eb, me wo nan ba-
bareow apago, me apoe, me apwewa,
me apwijuw: me eamen bwieni n eat
eb memak ri nan geidawianaw eow
itũrũm ma am karig.
15 Me kania, A mek itũrũm, ma A
nan raña aw eow tamo ino wo ñow;
ma A nan tik õredõatoruwei auwe
ean eb une; ma A eab erowiw ea aeõ
ririñ imin memak ñan A ogiten pan
aw.
16 ¶ Mi Jakob eridan eat imijimij,
mõ ũge, Iduwen õkõr bwi Jehova
emek ean mũmwarine etañ; ma A eõ
tsiet.
17 Me e miow, mõ ũge, Dagat õka-
miow etañ ñamwarine! deõ etañ bwa
an wak Gott, mi ine kõr menoror in
ianweron.
18 Mi Jakob erida ñag eorata, me
ebarũ epe ñea õñaeow ijõñin tũbwin,
mõ õijõn bwe enim eke ijor, me e
idotu eir animwen.
19 Me e ij egen ñamwarina etañ
bwe Beth-El [ñeijin tekei Maneabin

Gott]: me egen bita tekawa amo
bwe Lus.
20 Mi Jehova õrai eñõgen votum,
mõ ũge, Tsin ia Gott emek itũrũ, me
erañа ame iat emedena ñea A õd ian,
mo ome brot bwa A nim õn, me eka-
rawin bwa A nim edua,
21 Bwa A nim kan redõ eow ian
an wak etõñũ iat iow, Jehova nan ei
waña Gott,
22 Ma ape une ñea A õijõn bwe
enim ekei ijor, nan ei an wak Gott:
ma A nan oija aw main ata atsin ean
waña imin memak ñana Wo oija
ame.

ITŨBAÑ 29.

MI Jakob etik nuawen, mõ õ bai-
wõñ eb ñaben ũbwiõra amen
edõgen apoe.
2 Ma a agagan men, me, kania, ebõ-
ken eren ion eat etañ in kiãõ, me ka-
nia, aiju epowi n schafe ñana ri ta
mamequõr itirũrũn; me ã õren mũña-
na schafe atsin ian bita ebõken eren:
mo ouwak bita epe ñea ã tsimaeõn
men bõk ia.
3 Me re epo eow ina epowi me-
mak: me rõ õpae bita epe atsin ean
men bõk ia, me rõ õreten mũñana
schafe, me ri tik totuen bita epe ini-
met ebõken eren eat eñan.
4 Mi Jakob ũge a ũra, Etsiedũ,
amiã amen i? Me rõ ũge, Ama amen
Haran.
5 Mõ õ ũge a ũra, Amwa tsiet La-
ban ñea ñain Nahor? Me rõ ũge, Ama
tsiet.
6 Mõ õ ũge a ũra, Õten, e tsimor
õa iõk? Me rõ ũge, E tsimor: me,
kania, õren õrre Rahel ñea ñain me
schafe itũrin.
7 Mõ õ ũge, Kania, eimwirarat
equan, me eitsiõk bet õrre edae ñea
eimwi bwe enim ebwepo imin gõgõrõ
ean: amwaim õret schafe me nua
mõ õijõiji ũra.
8 Me rõ ũge, Ama eõ kona ñag
eitsiõk mag in epo epowi, ñaga re
eitsiõk õpae epe atsin inimet ebõken
eren; ma ama nan õren mũñana epo-
wi.
9 ¶ Me ñag õ õreita dorer a ũra,
õrre Rahel me wõn schafe etõñin itũ-
rin; bwe ei erаña ũra.
10 Me ñaga Jakob ãt Rahel ñea
ñain Laban ñea etsit ãita inen, me
wõn schafe Laban ñea etsit inen, Ja-
kob etũren a, mõ õpae bita epe atsin
inimet ebõken eren, mõ õreten wõn
schafe Laban ñea etsit inen.
11 Mi Jakob agu men Rahel, ma
aeuwak, me eõñ.
12 Mi Jakob õpan a Rahel ñan ei
etsit etõñin, me ñan ei ñain Rebekka:
me ãita õgõr eanuaw mõ õpan añet
etõñin.
13 Me ñaga Laban õkaiõt añõgen
Jakob ñea ñait ãita etsin, e edegerien
bwe enimõ gõrõmwimwin, mõ õ ba-
bweji, ma agu men, mo otowen ian
an wak. Mõ õ pan a Laban añõget
imin memak.
14 Me Laban ũge a, Iduwen õkõr
bwa auwe rõ me duwõ. Me e meken
itũrin ion maraman.
15 ¶ Me Laban ũge a Jakob, Ñaga
edũ auwe, eõ deri ia wo makur itũrũ
irõñin; pan ame kõ, ekeken marũ-
mũm?
16 Me etsimine ñain Laban arumet
ãn: eget ãita ebowab bwe Lea, me
eget ãita ekanũmũr bwe Rahel.
17 Me ebeirañ met ãita Lea; mo
omo aiaen rabatan Rahel mo omo
bet aiaen men.
18 Mi Jakob ãeñ Rahel; mõ ũge, A
nan tsiõ itũrũm ean aeiu eobweni
bwe dõgin Rahel ñea am kanũmũr.
19 Me Laban ũge, Omo eken aeõ
oija aw ea aeõ oija eñame ion ekae:
wo nimõ mek itũrũ.
20 Mi Jakob etsiõ ean aeiu eobwe-
ni bwe dõgin Rahel; mo obweni ana
tekei ibũm inon ian men, bwe dõgin
an ãeñ ãita.
21 ¶ Mi Jakob ũge a Laban, Ome kõ
agõ bwa A nimõ mequõredu a bwõ
ogoron aeõ bũm.
22 Me Laban õepoi. amen bwien
memak, me e ririñ ekadaro ion.
23 Me ñag emerõ õ õbũ Lea ñea
ñain, mõ õrean a; me e mequõredu
añen.
24 Me Laban oija Lea ñea ñain an
tsiõ n ãn ñea Silpa bwe enim eke an
tsiõ.
25 Me ñag eorata a aia me erañada
bwe Lea: mõ õ ũge a Laban, Ekeken
ñea wo ogiten ririñ ame? õten, A eõ

makur itũrũm ñago bwe dõgin Rahel? ma adaga wo derũgaiõ?
26 Me Laban ũge, Eõ kõũga bwema ñana ã totow ekanũmũr ian obwet ebowab.
27 Wo nim ogoro an woche ãitune, ma ama nan oija aw bet ãita ion bwe pũmwen am makur ñea wo nan ririñ ame ean iju aeiu eobweni.
28 Mi Jakob ũgan, mo o ogoro an woche ãita ñaga: ma amea oija añen bet Rahel ñea ñain bwe e nim eke agen.
29 Me Laban oija Rahel ñea ñain an tsiõ n ãn ñea Bilha bwe enim eke an tsiõ.
30 Me e mequõredu a Rahel, ma a auwá eken Rahel ea Lea, me etsiõ itũrin iju aeiu eobweni.
31 ¶ Mi Jehova ãt Lea ñaga ã miowi, mõ Õ baida ijen: me Rahel ei eobo.
32 Me ejeñ Lea, mo opudu ñain iot eman, me e ij egen bwe Ruben: bwõ õ ũge, Bwina Jehova ãt roiũ, ma amea agõ nan auwãõn ñage.
33 Me e tik jeñen, mo opudu ñain iot eman: mõ õ ũge, Bwina Jehova ogiten kaiõt bwe ã miowõ, me ñagan E tik oija amen ñaiũ iot eman: me e ij egen bwe Simeon.
34 Me e tik jeñen, mo opudu ñain iot eman: mõ õ ũge, Agõ nan ribeõn ñage, bwin A ogiten õrig a aijimet oniñ in eman: me ñagan e ij egen bwe Levi.
35 Me e tik jeñen, mo opudu ñain iot eman: mõ õ ũge, A tsitan Jehova ñage: me ñagan e ij egen bwe Juda; me e eõ gauweijiet ijeñ.

ITŨBAÑ 30.

ME ñaga Rahel ãt bwe e eõ kona n õrig ñain Jakob, Rahel añei ãita etsin; mõ õ ũge a Jakob, Ome kõ ekona n karig, bwe tsin ia wo eõ kona ma A nan ima.
2 Mõ õpwij egirowin Jakob ea Rahel: mõ õ ũge, Õten, A ñeijũbwen Gott ñea õgõg quat ije atsin itũrũm?
3 Mõ õ ũge, Kania, aeõ tsiõ ñea Bilha, mequõr kõ itañin; bwe e nim kijeñ ean buren nanõ, ma A nan kona ñaiũ itũrin.
4 Me ãita oija añen Bilha ñea an tsiõ bwe enim eke agen: mi Jakob emequõren itañin.
5 Me ejeñen Bilha, mõ õ õrig ñain Jakob iot eman.
6 Me Rahel ũge, Gott õmwit añõgõ, mo õkaiõt bet aeõ, mo O omen ñaiũ iot eman: me ñagan e ij egen bwe Dan.
7 Me etik jeñen Bilha ñea an tsiõ Rahel, me e tik õrig ñain Jakob iot eman ñea ekarumen.
8 Me Rahel ũge, A ogiten akabererere a ãita edũ iat akaberere ñea oaio, ma A doganigae: me e ij egen bwe Naphthali.
9 Me ñaga Lea ãt bwe e eõ gauweijiet ijeñ, õ õbũ Silpa ñea an tsiõ, mo oija añen Jakob bwe enim eke agen.
10 Me Silpa ñea an tsiõ Lea õrig a Jakob ñain iot eman.
11 Me Lea ũge, A geidawianaw! me e ij egen bwe Gad.
12 Me Silpa ñea an tsiõ Lea etik õrig ñain Jakob iot eman ñea ekarumen.
13 Me Lea ũge, A ibibõkien õkõr! bwe eoniñ in ãn ri nan panõ bwa A geidawianaw: me e ij egen bwe Asser.
14 ¶ Me enuaw Ruben eat edae in detow weizen, me e ãt dudaim *inon* eat etañ in kiãõ, mõ õrean añen Lea ñea inen. Me Rahel ũge a Lea, A kõñ aw bwe wo nim ome dudaim eken ñana wõn amea ñaim.
15 Me ãita ũge a, Imin ion ñea oniñ am joridaniõ agõ? me wo nim kan õbuien bet wõn dudaim ñaiũ? Me Rahel ũge, Ogen, i nan mequõr itañũm ñage ijõbũm bwe dõgin wõn dudaim amea ñaim.
16 Mi Jakob õrre atsin añe ñag emerõ, me Lea emeta bwe enimõ gõrõmwimwin, mõ õ ũge, Wo nimõ mequõr itañũ; bwa A pũmweõnuwen wõn dudaim amea ñaiũ. Me e mequõren itañin anũbũmin in ñabũmina.
17 Me Gott õkaiõt aen Lea, me e jeñen, mõ õ õrig katimon ñain Jakob iot eman.
18 Me Lea ũge, Gott omen pũmwen waña imin, bwa A oija agõ ãita aeõ tsiõ: me e ij egen bwe Isaschar.

19 Me etik jeñen Lea, mõ õ õrig
quañon ñain Jakob iot eman.
20 Me Lea ũge, Gott ogiten oija
ame dũbañũ ion ñea omo; agõ nan
ta mek itañũ, bwin A ogiten õrig
a año eoniñ in eman: me e ij egen
bwe Sebulon.
21 Mi imũr õ õrig ñain iot ãn, me e
ij egen bwe Dina.
22 ¶ Me Gott õmaran Rahel, me
Gott õkaiõt aen, mõ Õ baidan ijen.
23 Me e jeñ mõ õrig ñain iot eman:
mõ ũge, Gott onuaiwien õbabakaãõ:
24 Me e ij egen bwe Joseph, mõ õ
ũge, Karenaga mi Jehova tik ome
ñaiũ ion.
25 ¶ Me ñaga Rahel ogiten õrig Jo-
seph, Jakob ũge a Laban, Õijõnõ kõ,
bwa A nimõ redõ eow ũbwiõ, me ea
eben ũbwiõ.
26 Ome kõ agõ me ñaiñaiũ ñabũn
A ogiten makur itũrũm bwe dõgũra,
me wo nim õijõnõ: bwe wo tsiet õkõr
deden aeõ makur itũrũm.
27 Me Laban ũge a, Tsin ia A ãt
equed ian mem, *wo nim ta mek:* bwa
A tsiet bwi Jehova õgageidawiana-
wõ bwe dõgũm.
28 Mõ õ ũge, Wo nim pan ame ma-
rũmũm, ma A nan oija aw.
29 Mi *Jakob* ũge a, Wo tsiet õkõr
deden aeõ makur itũrũm, me deden
wam imin gõgõrõ ñaga re mek itũrũ.
30 Bwõ õad wam imin ñago A
eitsiõk õrre, me ebaken ñage; mi
Jehova õgageidawianawuw tamo ino
A redõ: me ñage, A nan kona ijet
wañara imin oniñ in ũbwiõ?
31 Mõ õ ũge, Ekeken ñea A nim
oija aw? Mi Jakob ũge, Wo nim eõ
ome imit on: tsin ia wo teñ ririñ ñune
bwe dõgũ, ma A nan tik õijõiji wam
epowi n schafe me ziegen, me raña.
32 A nan õd ean wam epowi me-
mak ñabũmine, ma A nan ijida
schafe memak ñan okorokoro me
ñan edidipouw me ñan etañañ me-
mak, me ziegen memak ñan edidi-
pouw, me ñan okorokoro: ma A nan
eke marũmũ ñana.
33 Ma aeõ omo nan omoeõ imũr,
tsin ia wo õrre bwe dõgin pũmwen
aeõ makur ñea emek ian mem: tamo
ziege ñea eõ korokoro, me ñea eõ
didipouw, mê tamo schaf ñea eõ ta-
ñañ, ñea ã ãt iow itũrũ, inan ũge
bwa A torere.
34 Me Laban ũge, Kania, omo kõr
ijeidaen aem.
35 Me ean ñabũmina e ij bõcke
memak ñan owijabañabañ me ñan
edidipouw, me ziegen memak ñan
okorokoro me ñan edidipouw, mi imin
gõgõrõ memak ñan õbũrũbũr gada-
gadake duwõra, mi imin gõgõrõ me-
mak ñan etañañ atsin inimaget scha-
fe, mo o oija añen amebũna ñain;
36 Me Laban enuaw mõ õñaea ma-
ren inimagen ñei mi Jakob tekei ei-
win a idũgidugo ean aijũbũm: mi Ja-
kob õijõijien wõn epowi Laban ñana
dũgidũgin.
37 ¶ Mi Jakob õkani an ewew atsin
eat imin erõ ñawena populos, ma atsin
ean corylus ma castanea; mõ õ õãõ-
bañei mijimaõa ewew.
38 Mõ õ ñaeow mijimaõa ewew ñai-
jimaõ o ogiten õãõbañei ian met epo-
wi ian gõrũrit ebõk eadu ian aũra
wũr in eren ino eõ toki n ñow epowi
bwe re nim eren; me re jeñ ñaga re
tuwin eren.
39 Me mũñana epowi re jeñ ian
men mijimaõa ewew, me epowi rõ
õrig ñaiũra ñan owijabañabañ, me
ñan okorokoro, me ñan edidipouw.
40 Mi Jakob õekae lãmmer memak,
mõ õ õmwaijõn met epowi ñañen
owijabañabañ me ñañen etañañ me-
mak inimagen wõn epowi Laban: mõ
õ õekae wõn epowi me eõ ñaeow ita-
ñin wõn epowi Laban.
41 Me tsin iõ õren ijeñ imin gõgõrõ
ñañen oaio duwen, Jakob õñaeow mi-
jimaõa ewew ian met epowi ian aũra
wũr bwe re nim karig inimagen miji-
maõa ewew;
42 Me tsin ie ejũrũñ epowi, e eõ to-
tuen ian: me ñagan ñañen ejũrũñ
ũra wõn Laban, me ñañen oaio ũra
wõn Jakob.
43 Ma aeõñ ebakedaw ean wõn
imin, me etsiminen wõn epowi ñan
ouwak, mi itsiõ ãn mi itsiõ eman, me
kamele me esel.

ITŨBAÑ 31.

MI *Jakob* õkaiõt aen ñaiñain La-
ban, ñaga rõ ũge, Jakob ogiten
õbũ imin memak ñana wõt etõñida;

mo o konaet eraitsit in ebakit imin
atsin ean wõt etõñida imin.
2 Mi Jakob aia men Laban, me, ka-
nia, eõ ekei eõrin ñago amo.
3 Mi Jehova ũge a Jakob, Redõ
eow kõ ũbwiet etõñũm, me ea amen
bwiõm; ma A nan ta mek itũrũm.
4 Mi Jakob etsiõ a Rahel me Lea
bwa arũmõ naña eow añe itañin wõn
epowi.
5 Mõ õ ũge a ũrõr, A oijuwõñ met
etõñũmũrõr, me eõ ekei deden ame
ñago; me wõn Gott etõñũ emek itũ-
rũ.
6 Ma amwar tsiet bwa A makur
itũrit etõñũmũrõr eow ean oaioeõ
memak.
7 Ma amea etõñũmũrõr oquiawieiõ,
ma awõritaen an mamanei marũmũ;
me Gott edug bwa ñam o oroeõ.
8 Me tsin iõ õ ũge, Marũmũm ña-
ñen okorokoro; ogen, epowi memak
õrig ñañen okorokoro: me tsin iõ õ
ũge, Marũmũm ñañen owijabañabañ;
ogen, epowi memak õrig ñañen owi-
jabañabañ.
9 Õũga an Gott õbũ wõn imin gõ-
gõrõ etõñũmũrõr, mo oija ame.
10 Me ean ñabũmina ñaga rõ kijeñ
epowi A agagan meõ, ma A ãt deden
ñune eow iat erenimi, bwo owijaba-
ñabañ mo okorokoro me edidipouw
bõcke ñañena rõ õreit ijor epowi.
11 Ma an engel Gott ũge ame eow
iat erenimi, Jakob: ma A ũge, Aña
ñune.
12 Mõ õ ũge, Wo nim agagan mem
ñage me terõ: bõcke memak ñañena
rõ õreit ijor epowi rõ wijabañabañ,
mo okorokoro, me edidipouw: bwa A
ãt imin memak ñana Laban ogiten
ririñ aw.
13 Aña wõn Gott Beth-El, ino wo
õbid iow ina ijor bwi itema, ino wo
õrai ame eñõgen votum: eogoda kõ
ñage, me nua atsin ean eb une, me
redõ a eb ñabena wo pudu ean.
14 Me Rahel me Lea ar õnei ma ar
ũge a, Õten, etsimine ijuw dũbañi-
mar mũ ũbwemar inimagen ran an
wak etõñimar?
15 Õten, e eõ ta ratequei gamar?
bwe e rouw-iow gamar, mõ õ õma-
gien bet wamar geld ñan pũmwe-
mar.
16 Bwe imin memak ñana Gott õbũ
atsin itũrit etõñimar: wamar õkõr,
me wõn bet ñaimar: me ñage, wo
nimõ ririñ imin memak ñana Gott
õpan aw.
17 ¶ Mi Jakob eogoda mõ õeõgida
ñaiñain ma agen animwet kamele;
18 Mo o onuaiw wõn imin gõgõrõ
memak me wõn imin memak ñan o
ogiten õebwepoi, wõn imin gõgõrõ
ñan o ogiten õebwepoi iow i Meso-
potamia, bwe enimõ naña Isaak ñea
etoñin ean eben Kanaan.
19 Me Laban etowiten detow ewet
schafe: me Rahel eñan teraphim ña-
na wõt etõñin.
20 Mi Jakob enuawen me ã eõ tsiet
iow itũrin Laban ñea dei Syria, ñag e
eõ pan towen.
21 Mõ õ gõrien me wõn imin me-
mak; me e eogoda mõ õd iat ekaw
ñea Euphrat, mõ õ kania añen towe-
dũdũ n Gilead.
22 Mi iruwin aijũbũm ã pan añen
Laban ñan õgõrien Jakob.
23 Me e emwit etsietsin, me e ede-
geri erowin ean abũmin aeiu; me e
ibawetowen ean towedũdũ n Gilead.
24 Me Gott õrre a Laban ñea dei
Syria anũbũmin iat erenimi, mõ ũge
a, Kania aw bwe wo nim eõ õrai a
Jakob eñõg eijin omo õa ebaka.
25 ¶ Me Laban eibaweten Jakob.
Mi Jakob ogiten weijida an wak de-
degai eat etowedũdũ: me Laban me
etsietsin re mek ean towedũdũ n Gi-
lead.
26 Me Laban ũge a Jakob, Adag
õũga ñana wo ewewin ame towõm,
me wo onuaiw ñaiũ tekei denigae it
ipudutũbwin?
27 Adaga wo gõrõ me ewewinuw,
me ewewin ame towõm; me wo eõ
pan ame bet, ia A nim õijõnuw iat
idõdõ mi iriañ, me pauken me har-
fen;
28 Me wo eõ daiñõ amo ia A nim
agu men amebũna me ãinibũna ñaiũ?
wo ogiten ririñ emakur in kabaãt.
29 Etsimine waion beõ n õeõgida
gaim: me wõn Gott etõñũm edorer
ame ñago abũm in nane, mõ ũge, Ka-
nia aw bwe wo nim eõ õrai a Jakob
eñõg eijin omo õa ebaka.
30 Me ñage ñaga wo teñ õkõr nuaw,

bwin ouwak õkõr am auwã an wak
etõñũm, ma adaga wo eñan waña ijor
in ani?
31 Mi Jakob õnei mõ ũge a Laban,
Bwin ouwak aeõ miow: bwa A ũge:
Ta bwidũga me wo õgõg tsiniõ ãiru-
mena ñaim.
32 Tamo ñea wo ãt iow itũrin mũ-
ñana wam ijor in ani, i nan eab tsi-
mor: bwe wo nim ũj wam imin itũrũ
ian met etsietsidar, me wo nan barũ
ia wam. Bwi Jakob eiki ñana Rahel
eñan.
33 Me Laban emetu ian an wak
Jakob, mi ian an wak Lea, mi ian an
wak ãirumena itsiõ; me e eõ ãt. Me
e metan ian an wak Lea, me e me-
tuen ian an wak Rahel.
34 Me Rahel õbũ mũñana teraphim,
mõ õ ñaeow ean bait emegeda ani-
mwet kamel, me e megedan animwen.
Me Laban ererow anewak me eõ ãt.
35 Mõ õ ũge a etõñin, Enim eõ egi-
row waña temoniba ñag A eõ kona
eogoda me weijo ian mem; bwa A
mek anbwedũbwet. Me e ererow,
me eõ ãt mũñana teraphim.
36 ¶ Me edamadam Jakob, ma ake a
Laban: mi Jakob eijeida mõ ũge a
Laban, Ekeken aeõ dũra? ekeken aeõ
baka ñage wo ũgan am oquaquiw
in ededegeriõ?
37 Ñaga wo ogiten towe waña imin
memak, iña imin ia wo ãt ñea bain ian
am wak? Wo nimõ ñaeow ine ian met
etsiedũ me etsiedũm, bwe re nimõ
mwit añõgedar, auwe ma aña.
38 Anaramaen aeõ obweni n mek
itũrũm ñage; re eõ kijeñ wam schafe
me ziegen ñag eitsiõk goro aũra ibũm,
ma A eõ bet·õn schaf in wam epowi
ñana eman.
39 A eõ õrean aw imin gõgõrõ ñea
ã ijababa eow itũrit imin gõgõrõ ñan
etiritir *ia wo nim õn;* ma A oija aw
pũmwen; wo õni bet pũmwetow ian
beõ ia ã eñan ijeaõ õa ijõbũm.
40 Dedeũ õkõr ñune; A ma eow
eat ikũñijow ijeaõ, ma A ma eow eat
mwamwe ijõbũm; ma A eõ ãt met
imijimij.
41 Anaramaen aeõ obweni n mek
ian am wak ñage; A makur itũrũm
ean ata ma aeoq eobweni bwe dõgit
ãirumena ñaim, me año eobweni bwe
dõgin wam imin gõgõrõ: ma awõri-
taen am mamanei marũmũ.
42 Kamwen ago ie eõ mek itũrũ
wõn Gott etõñũ, ñea wõn Gott Abra-
ham, me Imiow ñea Isaak emiow, wo
nan tõ õijõnõ irõñin me eko waña
imin. Gott ãt roiũ me makurin beõ,
me E metsimetsiwen ñago abũm.
43 ¶ Me Laban õnei mõ ũge a Jakob,
Ñaiũ kõr ãirumena, mi ibwibũ ñabũ-
na eoniñ, me ñane epowi ũra waña
epowi, me waña kõr imin memak ña-
na wo ãt: me ekeket dedeũ a ãiru-
mena ñaiũ ñabũmine, me ñaiñaiũrõr
ñabũn ar ogiten õrig?
44 Tũkõ bwa arũmõ ririñ berith
ion, aña ma auwe; mi nan ekei amen
oduwet eñõg inimagõ ma auwe.
45 Mi Jakob ebarũ epe ion mõ õi-
jõten bwe enim eke ijor.
46 Mi Jakob ũge a etsietsin, Amwa
kekepo kõ pe; me rõ kani epe, me re
ririñiet ewedũdũ ion: me re jeijien
itañin bita ewedũdũ.
47 Me Laban eij egen bwe Jegar-
Sahadutha: mi Jakob eij egen bwe
Gilead:
48 Me Laban ũge, Bitune ewedũdũ
ei amen oduwen inimagõ ma auwe
ñabũmine. Me ñagat ã ij egen bwe
Gilead:
49 Me Mizpah, bwõ õ ũge, Jehova
enim oberei gadar, ñag ar baõ.
50 Tsin ia wo õmamado ãirumene
ñaiũ, me tsin ia wo kaiponiei a ãiru-
mene ñaiũ ãt ibũn, eko eñame itañi-
dar; kania, Gott ei amen oduwet
eñõg inimagõ ma auwe.
51 Me Laban ũge a Jakob, Kania
bitune ewedũdũ, me kania bitune ijor,
ñarow A ogiten ñaeow inimagõ ma
auwe.
52 Bitune ewedũdũ nan ekei amen
oduwet eñõg, mi ijor une enim ekei
bet amen oduwet eñõg, bwa A nim
eõ riow ean bitune ewedũdũ me naña
aw, me wo nim eõ riow ean bet bi-
tune ewedũdũ me bitune ijor mõ
õeõgida gaiũ.
53 Wõn Gott Abraham, me wõn
Gott Nahor, ñea wõn Gott aũrõr ba-
gadugu enimõ mwit añõgedar. Mi
Jakob õrai eñõgen schwõr eow iat
Imiow ñea Isaak emiwo.
54 Mi Jakob ere an wim animwet

etowedũdũ, me e emwemwit etsietsin
bwe re nim kõ brot: me rõ kõ brot,
me rõ gapũmaran eat etowedũdũ.
55 Me ñag õren eorata, eogoda La-
ban, ma agu men ñaiñait eman me
ñaiñait ãn, mõ õ õrai eñõgen õgagei-
dawianaw ũra: me Laban enua me
eredõ eowen ũbwien.

ITUBAÑ 32.

MI Jakob õden ian medenan, me e
ekowõñ a an engel Gott.
2 Mi Jakob ũge ñag ât ũra, Ñabũ-
ne earan Gott: me e ij egen mũmwa-
rina etañ bwe Mahanaim [ñeijin te-
kei Etar in ake].
3 Mi Jakob õijõn an ñame ian
obwen ea Esau ñea etsin eat eb ña-
bena Seir, ean eben Edom.
4 Me e dorer a ũra mõ ũge, Amwam
ũge a waña temoniba ñea Esau: Am
tsiõ ñea Jakob ũge, A ta mamek
itũrin Laban, ma A mek itũrin ea
ñabũmine:
5 Me etsiminen waña ochsen, me
esel, me epowi, mi itsiõ eman, mi
itsiõ ãn: ma A etsiõ añen waña te-
moniba bwa A nim aia ia A ât oque-
deieõ ian mem.
6 ¶ Ma amebũna re redõ a Jakob, me
rõ ũge, Ama baiwetet edũm ñea
Esau, mõ õ õrren bwe enimõ gõrõ-
mwimwim, ma abu an ñame itũrin.
7 Mo ouwak an miow Jakob, mo o
onuñon: mõ õ ba an ñame ñabun itũ-
rin, me epowi in schafe me ziegen,
me epowi in kũhe, me kamele me
eke arupowi;
8 Bwõ õ ũge, Tsin ia Esau õrre a
epowin, ma abi, nan gõrõwõñ epowin.
9 ¶ Mi Jakob ũge, Wõn Gott ibũ ñea
Abraham, me wõn Gott etõñũ ñea
Isaak, ñea Jehova, ñea Wo ũge ame,
Wo nimõ redõ eow ũbwiõm me ea
amen bwiõm, ma A nan oquedeiuw:
10 Eõ deri ame equed mi iduwen
memak ñana Wo ogiten ririñ a am
tsiõ; bwe eko waña imin bwi ta mi-
mane ewew ñago, A õd ean Jordan
une, me ñage A eken aña monibain
arupowi.
11 A kõñ aw bwe Wo nim õtsimorõ
atsin ian bet edũ, atsin ian ben Esau:
bwa A miow bwa ñam õ õrre ma
abiõ, me ñaiñaiũ mi inõra.
12 Me Wo ũge, A nan ririñ aw
ñan omo, ma A nan õebak am karig
tekei raũrõũn imago, ñana ã eõ kona
n õdũ bwe dõgin ebakin.
13 ¶ Me e mequõren ina ñag õbũm;
me e barũ imin gõgõrõ atsin ean mũ-
ñan itũrin bwe enim eke adun Esau
ñea etsin:
14 Arobu ziegen me aruma bõcke,
arobu schafe ma aruma widder,
15 Me aijumo kamele ñan ouwak
ren itin me ñaiũra me ama kũhe me
waea ochsen eoniñ aruma eselinen
me waea ñaiũra.
16 Mõ õ ñaeowen ũra ian ben an
tsiõ, mõ õ õekae ũra epowin o epo-
win; mõ õ ũge a an tsiõ, Amwa nua
kõ mõ õd ian obwõ, ma amwaimõ ña-
ñaea maremiã epowin o epowin.
17 Me e dorer a amea ñea õd kõr
amo, mõ ũge, Tsin ie ekowõñ aw
Esau ñea edũ, me tsin iõ õ ũdõnuw
mõ ũge, Auwe an ñame ijegen? me
wo nim ñow i? me wõn ijegen ñane
imin gõgõrõ ian obwõm?
18 Wo nan ũge, *Wõn* am tsiõ ñea
Jakob; adueien waña temoniba ñea
Esau: me, kania, e tik iruwima.
19 Mõ õ pan a bet amea ekarumen,
ma amea ekatijimen, mũ ũra me-
mak ñabũna re edegeri mũñana epo-
wi, mõ ũge, Aemiã ñana ea Esau ia
amwa ât;
20 Ma amwa nan ũge, Me ñaiune
bet, kania, am tsiõ ñea Jakob etik
iruwima. Bwõ õ ũge, A nan kaba-
baitei eow eat adu ñan õd ian obwõ,
mi imũr A nan ât men; mõ kai i nan
ekeiduwen aña.
21 Me mũñana eadu õd ian obwen:
mi i ta meken ñei inimaget eñame.
22 Mé e eogoda ñag õbũm, mõ õbũ
ãirumen agen, me ãirumen an tsiõ,
me ñain ñabũna waea ma aiquen, me
rõ õden iat ekaw ñea Jabbok ino
enor.
23 Mõ õ õbũ ũra, mõ õ õijõn ũra
bwe re nim õd eat ekaw, mõ õ õijõn
bet imin ñan itũrin bwe re nim õd
ean.
24 ¶ Me re erowi Jakob mi te eijien;
ma a akaberere a eñame ion ea an
iaõeda.
25 Me ñag e ât bwe e eõ kona edo-
ganigae ea amea, e towe ian weka-

ñan; me erowij ian wekañan Jakob
ñag ar õreit akaberere amea.
26 Ma amea ũge, Eatow kõ aña
bwe eaõen. Mõ õ ũge, A eab eatow
auwe, ia wo eõ õgageidawianawõ
amo.
27 Ma amea ũge a, Ijegen egõm?
Mõ õ ũge, Jakob.
28 Ma amea ũge, Inan eõ gauwei
epan egõm bwi Jakob, mi nan Israel
egõm: bwe wo ogiten ubo a Gott me
eñame, me wo doganigaen.
29 Mi Jakob ũge a, A kõñ aw bwe
wo nim pan ame egõm. Ma amea
ũge, Dõgit ekeken ñaga wo ũdõnõ
egõ? Ma amea õgageidawianaw eow
ina.
30 Mi Jakob eij egen ñamwarina
etañ bwe Peniel: bwõ õ ũge, Amar
ogiten aia memar Gott, me ã raña
tsimorũ.
31 Me etsiõdat equan ean ñag õ õd
Peniel, mi i to oeowaten wakañat
eran.
32 Me ñagat ibwibwin Israel re eõ
kona n õn begegen akowoñin rõt
ewekañ ñan emek ian gadetsit ewe-
kañ, ea ñabũmine: bwe dõgin ñaga
Jakob etowe gadetsin ian wekañan
ean rõn begegen rõt ewekañ.

ITŨBAÑ 33.

MI Jakob etata men, ma agagan,
me, kania, õrren Esau, ma abu
eñame itũrin. Me e dũbañai ñain
ea Lea, me ea Rahel, me ea ãirume-
na itsiõ.
2 Mõ õ õdõn amo ãirumena itsiõ
me ñaiñaiũrõr, me Lea me ñaiñain
iruwũrõr, me Rahel mi Joseph imũr
õkõr.
3 Mõ õ õd ian obwõra, ma awõrin
aeiu an toweitsiber añe, ea an tũren
a amea etsin.
4 Me Esau õgõrõmwimwin, mõ õ
babweji, mõ õ pudu aũteren, ma agu
men; ma ar eõñen.
5 Me e tata men, me ãt mibũna
eoniñ; mõ õ ũge, Ijegen ñabũne ña-
bũn emek itũrũm? Mõ õ ũge, Eoniñ
ñabũna Gott oija am tsiõ iat oqued.
6 Mõ õrre ãirumena itsiõ me ñai-
ñaiũrõr, me ro otoburõra me towei-
tsiber.
7 Mõ õrre bet Lea me ñaiñain, me
ro otoburõra me toweitsiber: mi imũr
õrren Joseph me Rahel, ma ar oto-
bũrõrõr me toweitsiber.
8 Mõ õ ũge, Bait ekeken mibuno
eñame ebak A ekowõñ a? Mõ õ ũge,
Bwa A nimõ ãt aquedeieõ ian men
waña temoniba.
9 Me Esau ũge, Ebak õkõr waña
imin, edũ, ñan itũrũm õgũ kõ bwe
wam.
10 Mi Jakob ũge, Iõk, A kõñ aw,
tsin ia A ãt aquedeieõ ian mem, wo
nim õgõg aeõ adu atsin ian beõ; bwe
dõgin ñag A ogiten ãt mem, tekei ion
ñea ãt men Gott, me wo ibibõkieiõ.
11 A kõñ aw bwe wo nim õgõg
aeõ adu ñan A õniõnuw; bwe dõgin
ñaga Gott ogiten oquedeiõ, me eba-
ken bet waña imin. Me e enenei a,
mõ õ õgõgien.
12 Mõ õ ũge, Amõ nuaw atsin ine,
añ nua kõ, ma A nan gõr amo aña.
13 Mõ õ ũge a, Waña temoniba
etsiet oniñ bũne bwe re jũrũñ, me
etsimine epowi n waña schafe me
ziegen, me epowi n kũhe ñana rõ
õreit õkimama ñaiũra: me tsin io
ouwak aũra dũgidugo ian aibũmin,
nan ima epowi memak.
14 A kõñ a waña temoniba bwe
enim õd ian obwen an tsiõ: ma A nan
ta aiken aiken aña, tekei aũra dũgi-
dugo imin gõgõrõ ñan ian obwõ, me
tekei aũra dũgidugo eoniñ, ea aeõ
baiwõñ waña temoniba i Seir.
15 Me Esau ũge, A nan jidõnuw
eñame ibũn inimaget eñame ñabũn
itũrũ bwe re nimõ mek itũrũm. Mõ
õ ũge, Bwa adaga, ekeken ñea õga
bũriõ ean? A nimõ ãt aquedeieõ ian
men waña temoniba.
16 ¶ Me Esau eredõ eowen ian me-
denat aeow i Seir ean ñabũmina.
17 Mi Jakob oñow i Sukkoth, mõ õ
gadeijidan an wak dedegai ina, mõ
õ wei ewak ñana rat imin erõ bwe
enim eke wak it imin gõgõrõ: me ña-
gat ã õren ij egen mũmwarina etañ
bwe Sukkoth ñeijin tekei Ewak ñana
rat imin erõ.
18 ¶ Mi Jakob õbaiwõñ tekawa ñea
Sichem iat iow, ñea emek ean eben
Kanaan, ñag õ ñaũn Mesopotamia;
mõ õ gadeijidan an wak dedegai ita-
ñin bita tekawa.

19 Me e rouwien mũmwarina etañ
in kiãõ atsin itũrin ñain Hemor ñea
etõñin Sichem bwe enim eke ũbwien
ean aibu kesita.
20 Me e ririñ dagarae ion ean mũ-
mwarina etañ, me e ij egen bwe El-
eloe-Israel.

ITŨBAÑ 34.

ME Dina ñea ñain Lea, ñea õ õrig
a Jakob, emeta bwe enim aia
ãinimwen ean eb ia.
2 Me Sichem ñea ñain Hemor ñea
Hevite, ñea monibain eb ebena ãt
ãita; me e emwemwin, me e me-
quõr itũrin, mõ õ õkanakanen.
3 Ma anin amea ereribe a Dina ñea
ñain Jakob, me e ãeñ ãita eoniñ in
ãn, mõ õ õrai eñõgen oqued ea ãita
eoniñ in ãn.
4 Me Sichem edorer a etõñin ñea
Hemor, mõ ũge, Õni ame kõ ãita
bwa A nim eke agõ.
5 Mi Jakob õkaiõten ñan amea ogi-
ten õkanakanen Dina ñea ñain; ma
amebũna ñain re mek itañin wõn
imin gõgõrõ añe: mi Jakob eõ me-
mõri ea aũra õrre.
6 ¶ Me Hemor ñea etõñin Sichem
enaña Jakob bwa arũmõ dorer.
7 Ma amebũna ñaiñain Jakob ñaga
rõ kaiõt, re redõt atsin añe: mo ou-
wak aũra roe amebũna, me re dama-
dam õkõr, bwina ã ogiten ririñ bita
ñea eõ eimwi inimagen Israel, ñaga
ã mequõr itũrit ãita ñain Jakob; me
eõ deri ia ã nimõ ririñ bita.
8 Me Hemor edorer a mõ ũge, Anin
ñaiũ ñea Sichem ãeñ õkõr ãita ñaim:
A kõñ aw bwe wo nim oija bwe e
nim eke agen.
9 Am ijijatsi gada; amawaim oija
gama ñaimiã ñabũna ãn, ma amwaim
etetei ñaima ñabũna ãn.
10 Ma amwaimõ mek itũrima: me
eb nan ta memak ian memiã; amwai-
mõ mek ean me ererow, mo quoquon
wamiã imin ean.
11 Me Sichem ũge a etõñit ãita ma
amebũna etsietsin, A nimõ ãt aque-
deieõ ian memiã, mi tamo imin ñea
amwa pan ame ma A nan oija ga-
miã.
12 Amwaim kõñõt tsiniõ pũmwet
ãita ñea ouwak me eadu, ma A nan
oija gamiã tekei aemiã ame: ma
amwaim ome ãita eoniñ in ãn bwa A
nim eke agõ.
13 Ma amebũna ñain Jakob rõ õnei
aen Sichem me Hemor ñea etõñin iat
iderũga, me re dorer, bwe dõgin ñag
o ogiten õkanakanen Dina ñea edũra,
14 Me rõ ũge a ũrõr, Ama eõ kona
n ririñ ñune, ñea etotow etsima ea
eñame ion ñea ã eitsiõk etow; bwõ
õbabakaema ñune:
15 Ama nan oija gamũrõr ãita ta
ian ñune: tsin ia amwa gar dedema
bwe ã nim etow eman memak inima-
gemiã;
16 Ama nan oija gamiã ñaima ña-
bũna ãn, ma ama nan etetei bet ñai-
miã ñabũna ãn, ma ama nan mek
itũrimiã, ma añ nan eke gada epon-
ñame ñea ta aiquen.
17 Me tsin ia amwa eõ kaiõt ae-
ma bwe dõgin atowemiã, ama nan
emwin ñaima ñabũna ãn, ma ama
nan nuaw.
18 Ma aeõra õeibibõki Hemor me
Sichem ñea ñain Hemor.
19 Ma amea dedemaro eo duoku n
ririñ bita, bwe dõgin an ibibõkiei ãi-
ta ñain Jakob: me ã eredu eken ñei
inimagen ran an wak etõñin memak.
20 ¶ Me Hemor me Sichem ñea ñain
ar ñow inimen ororin aũrõr tekawa,
ma ar dorer a ñamen ian aũrõr teka-
wa, ma ar ũge,
21 Omo kõr deden amebũna ea ga-
da; me ñagan re nimõ mek ean eb
une, me re nim ererow ean; bwe ka-
nia, eiwin a ũra bwo ouwak eb une;
ma am etetei ñaiũra ñabũna ãn me
eke ageda, ma am oija ũra ñaida ña-
bũna ãn.
22 Ma amebũna rõ pan a gamar
bwe ro kona n mek itũrida ta iat de-
den ñune, tsin ia ã tow eman memak
inimageda tekei ũra ñaga ã ogiten
etow ũra.
23 Õten, añ nan eõ eke wõra wa-
ñara imin gõgõrõ me wañara imin
memak, me wañara imin gõgõrõ me-
mak ñan ouwak? am tõ kaiõt aeõra,
me ri nan mek itũrida.
24 Mũ ũra memak ñabũna re me-
tan inimen aũra tekawa rõ kaiõt aen
Hemor me Sichem ñea ñain; me ã
towiet eman memak, ũra memak

ñabũna re metan inimen aũra teka-
wa.
25 ¶ Mi iruwin aijũbũm, ñaga re ma-
ga, arumen inimagen amebũna ñain
Jakob, ñarumena Simeon me Levi,
ñarumena etsin Dina, ar barũ wañá-
rõr pudutũbwin, ma ar metu a teka-
wa iat eõ miow, ma ar abiet eman
memak.
26 Ma ar abiõn mwit ipudutũbwin
Hemor me Sichem ñea ñain, ma ar
õbũ Dina atsin ian an wak Sichem,
ma ar nuawen.
27 Ma amebũna ñain Jakob re na-
ña eñame ñabũna ã abi, me ro wuro-
mwi tekawa, bwina ro ogiten õkana-
kanet ãita edũra.
28 Me re ijimida wañara epowi n
schafe me ziegen, me wañara epowi
n kühe me wañara esel, mi imin ñan
ian wañara tekawa, me imin ñan
emek eat etañ in kiãõ;
29 Me rõ õbũ wañara imin memak,
me ñaiũra memak ñabũn õkadudu ma
agõra, me rõ õbũ imin memak ñan
emek anewak.
30 Mi Jakob ũge a Simeon me Le-
vi, Amwar oroeõ mõ õrig mioweõ ini-
magen amen eat eb, inimaget ibwi-
bwin Kanaan me ñabũna Pheresite:
me ñag õad aeõ ñame, ri nan ebwepo
ma ake ame ma abiõ; me ri nan õe-
keowõ, aña ma amen bwiõ.
31 Ma amerumena ar ũge, Õten,
eimwi ia ã eke ãinimwen te toreda
etsimar?

ITŨBAÑ 35.

ME Gott ũge a Jakob, Eogoda kõ
mu ñow Beth-El, me mek ina:
me ririñ iow ina dagarain Gott, ñea
emeta aw ñaga wo gõrõ atsin ian
men Esau ñea edũm.
2 Mi Jakob ũge a amen bwien, me
ea ũra memak ñabũna re mek itũrin.
Amwaimõ eatow aduwemiã in tabai-
te ñan itũrimiã, mõ õdereder gamiã,
mi ij amiã karawin:
3 Ma amõ eogoda, ma am ñow
Beth-El; ma A nan ririñ dagarae ion
ea Gott ina, ñea õnei aeõ ean aeõ
bũm in roe, me ñea emek itũrũ iat
emedena ñea A õd ian.
4 Me ro oija Jakob aduwõra n ta-
baite memak ñan emek ian bõra, me
ring it ijũñet eñame ñan eat ijũñõra;
mi Jakob ewewitowen ũra ijõñin ei-
che ñaõen emek itañin Sichem.
5 Me re nuawen: mo opudu a teka-
wa ñan itañũra imiow ñea õñaũn itũ-
rin Gott, me re eõ edegeriet erowin
amebũna ñain Jakob.
6 ¶ Mi Jakob õbaiwõñ Lus, ñea emek
ean eben Kanaan (ñea Beth-El egen
ñage), ei me eñame memak ñabũn
itũrin.
7 Me e ririñ iow ina dagarae ion,
me e ij egen mũmwarina etañ bwe
El-Beth-El, bwina ã õmeata a eow
ina Gott ñag õ gõrõ atsin ian men
amea etsin.
8 Me ema eowen ina Debora ñea
ãinimwen raña Rebekka, me ã irie-
duen ijõñin eiche eõen i Beth-El:
me ã ij egen mũmwarina etañ bwe
Allonbacuth [ñeijin tekei Eiche n
iõñ].
9 ¶ Me Gott etik meta añen Ja-
kob, ñag õ ñaũn i Mesopotamia, mõ
Õ õgageidawianaw.
10 Me Gott ũge a, Jakob egõm: mi
inan eõ gauwei epan egõm bwe Ja-
kob, mi nan Israel egõm: me E ij
egen bwe Israel.
11 Me Gott ũge a, Aña Gott ñea
Togit Oaio: wo nimõ õebak am karig
mõ õebakuw; nan rig atsin itũrũm
eponñame me epo n eponñame, me
uea nan metan ian wekañam;
12 Ma A nan oija aw eb ñabena A
oija Abraham mi Isaak, ma A nan
oija am karig iruwum ñabene eb.
13 Me Gott ebeninidat atsin eat
etañ ñamwarin ar dorer ean.
14 Mi Jakob õgadeijida ijor ion ñea
itema eat etañ ino ar dorer ean, ijor
ion ñea epe: me e idotu iwim in nim
ean, me e idotu a bet eir.
15 Mi Jakob eij egen mũmwarina
etañ Gott edorer a eow ean bwe
Beth-El.
16 ¶ Me re nuawet atsin Beth-El;
me re eitsiõk õkõr tũren a Ephrath:
mõ õgatsi Rahel, me ebaka magaũn
ijen.
17 Me ñag eraq in gatsi, ãinimwen
gapudu oniñ ũge a, Wo eõ miow, bwe
wo nat tik kona ñaim iot eman.
18 Me ñag õren nuaw anin (bwe e
man), e ij egen bwe Ben-Oni [ñeijin

tekei Ñain-Inõñũ]: me etõñin eij egen
bwe Ben-Jamin [ñeijin tekei Ñait-
Edamarũm].
19 Me eman Rahel, me, ã irieduen
itirũrũt emedena ñea oñow Ephrath
(ñeijin tekei Bethlehem).
20 Mi Jakob õweijorat ijor ion ñea
itema ean bita ijũb in ima: me eijien
Ijorit 'ũbwen Rahel ea ñabũmine.
21 ¶ Me enuawen Israel, mõ õ gadei-
jida an wak dedegai edõgen apwiju-
win turris in Eder.
22 Me ñag Israel emek ean mine-
bena eb, Ruben enua me emequõren
itũrin Bilha ñea an konkubine etõñin:
mi Israel õkaiõten añõgen. Ñaiñain
Jakob memak re eke waea ma aru-
men.
23 Ñaiñain Lea: Ruben, ñea an bo-
wab Jakob, me Simeon, me Levi,
me Juda, mi Isaschar, me Sebulon;
24 Ñaiñain Rahel: Joseph me
Benjamin;
25 Me ñaiñain Bilha, ñea an tsiõ
Rahel: Dan me Naphthali;
26 Me ñaiñain Silpa, ñea an tsiõ
Lea: Gad me Asser; ñabũne ñaiñain
Jakob ñabũn õ õrig iow i Mesopota-
mia.
27 ¶ Mi Jakob õbaiweten Isaak ñea
etõñin i Mamre, i Kirjath-Arba (ñei-
jin tekei Hebron), ino emek Abraham
mi Isaak.
28 Ma an bũm in tsimor Isaak
memak bwe aibu ma aojomo eobwe-
ni.
29 Mi Isaak etotow anin, me eman,
me e epodañen amen bwien, ñag õ
gar, me ebak an bũm: me Esau mi
Jakob ñarumena ñain ar õmequõra-
towen iat eraõ in ima.

ITŨBAÑ 36.

ME ñane an karig Esau (ñea tekei
Edom).
2 Esau õkani agen inimaget ãini-
mwen Kanaan: bwe Ada ñea ñain Elon
ñea ibwin Heth, me Oholibama ñea
ñain Ana, ñea ñain Zibeon ñea He-
vite,
3 Me Basmath, ñea ñain Ismael,
ñea etsin Nebajoth.
4 Ma Ada õrig a Esau Eliphas; me
Basmath õrig Reguel;
5 Me Oholibama õrig Jehus, Jae-
lam me Kora: ñabũne ñaiñain Esau,
ñabũna ã õrig a eow ean eben Ka-
naan.
6 Me Esau õbũ agen memak, me
ñaiñait eman, me ñaiñait ãn, ma
amen ũbwien memak, me wõn imin
gõgõrõ ñan oniñ, me wõn imin gõgõ-
rõ ñan ouwak, me wõn imin memak
ñan o kona eow ean eben Kanaan;
mõ o ñowen eat eb eben bwa arũmõ
baõ Jakob ñea etsin.
7 Bwe dõgin ebakin wañarõr imin
ar eõ konaet emek epo, me minebena
eb ñaben ar mek ean eo kona n õña-
da ũrõr bwe dõgin ebakin wañarõr
imin gõgõrõ.
8 Me Esau emeken eat etowedũdũ
ñana Seir: Esau ei õkõr Edom.
9 ¶ Me ñane an karig Esau ñea aũra
bagadugu dei Edom eat etowedũdũ
ñana Seir:
10 Ñane egõra ñaiñain Esau: Eli-
phas ñea ñain Ada ñea agen Esau,
Reguel ñea ñain Basmath ñea agen
Esau.
11 Me ñaiñain Eliphas Theman,
Omar, Zepho, Gaetham me Kenas.
12 Me Thimna ñea an konkubine
Eliphas ñea ñain Esau; õ õrig Ama-
lek ea Eliphas: ñabũne ibwibwin Ada
ñea agen Esau.
13 Me ñabũne ñaiñain Reguel:
Nahath, Sera, Samma me Missa: ña-
bũne ñaiñain Basmath ñea agen
Esau.
14 ¶ Me ñabũne ñaiñain Oholibama,
ñea agen Esau, ñea ñain Ana, ñea
ñain Zibeon: ãita õrig a Esau Jehus,
Jaelam me Kora.
15 ¶ Ñabũne temoniba ñabũna re rig
iow itũrin ñaiñain Esau: ñaiñain Eli-
phas ñea ñea an bowab Esau: temo-
niba ñea Theman, temoniba ñea
Omar, temoniba ñea Zepho, temoniba
ñea Kenas,
16 Temoniba ñea Kora, temoniba
ñea Gaetham, temoniba ñea Amalek:
ñabũne temoniba ñabũna re rig iow
itũrin Eliphas eat eb ñaben Edom;
ũra ibwibwin Ada.
17 ¶ Me ñabũne ñaiñain Reguel, ñea
ñain Esau: temoniba ñea Nahath, te-
moniba ñea Sera, temoniba ñea Sam-
ma, temoniba ñea Missa: ñabũne
temoniba ñabũna re rig iow itũrin

Reguel eat eb ñaben Edom; ũra ibwi-
bwin Basmath ñea agen Esau.
18 ¶ Me ñabũne ñaiñain Oholibama
ñea agen Esau: temoniba ñea Jehus,
temoniba ñea Jaelam, temoniba ñea
Kora: ñabũne temoniba ñabũna re
rig iow itũrin Oholibama ñea ñain
Ana, ñea agen Esau.
19 Ñabũne ñaiñain Esau, me ña-
bũne wañara temoniba: ei õkõr Edom.
20 ¶ Ñabũne ñaiñain Seir ñea Ho-
rite, ñabũna ñamen ean eb ia: Lo-
tan, Sobal, Zibeon, Ana,
21 Dison, Ezer me Disan: ñabũne
temoniba ñabũna re rig iow itũrũra
ñabũna Horite, ñabũna ñaiñain Seir
eat eb ñaben Edom.
22 Me ñain Lotan ñarumena Hori
me Hemam, me etsin Lotan ñea
Thimna.
23 Me ñabũne ñaiñain Sobal: Alwan,
Manahath, Ebal, Sepho me Onam.
24 Me ñabũne ñaiñain Zibeon: Aja
me Ana; ei õkõr Ana n amea ãt bu-
rodaũt ebõk ñea õkũñijow eat etoma-
gage, ñag õ õreit raña wõn esel etõ-
ñin ñea Zibeon.
25 Me ñabũne ñaiñain Ana: Dison
me Oholibama ñea ñain Ana ãn.
26 Me ñabũne ñaiñain Dison: Hem-
dan, Esban, Jethran me Cheran.
27 Ñabũne ñaiñain Ezer: Bilhan,
Sawan ma Akan.
28 Ñabũne ñaiñain Disan: Uz me
Aran.
29 Ñabũne temoniba ñabũna re rig
iow itũrũra ñabũna Horite: temoni-
ba ñea Lotan, temoniba ñea Sobal, te-
moniba ñea Zibeon, temoniba ñea
Ana,
30 Temoniba ñea Dison, temoniba
ñea Ezer me temoniba ñea Disan:
ñabũne temoniba ñabũna re rig iow
itũrũra ñabũna Horite, tekei deden
wañara temoniba eat eb ñabena Seir.
31 ¶ Me ñabũne uea ñabũna ro
moniba eat eb ñaben Edom, ñag ei-
tsiõk moniba ea ibwibwin Israel uea
ion.
32 Mo omoniba Bela ñea ñain Beor
i Edom; me egen an tekawa bwe Din-
haba.
33 Me eman Bela, me Jobab ñea
ñain Sera ñea amen Bozra omoniban
iruwin.
34 Me eman Jobab, me Husam ñea
amen ũbwet ibwibwit Theman omo-
niban iruwin.
35 Me eman Husam, me Hadad ñea
ñain Bedad, ñea abi amen Midian ean
eben Moab omoniban iruwin: me egen
an tekawa bwe Awith.
36 Me eman Hadad, me Samla ñea
amen Masrek omoniban iruwin.
37 Me eman Samla, me Saul ñea
amen Rehoboth ñaben itirũrũt Ekaw
omoniban iruwin.
38 Me eman Saul, me Baal-Hanan
ñea ñain Achbor omoniban iruwin.
39 Me eman Baal-Hanan ñea ñain
Achbor, me Hadar omoniban iruwin:
me egen an tekawa bwe Pagu; me
egen agen bwe Mehetabeel, ñea ñain
Matred, ñea ñait ãn Mesahab.
40 Me ñane egõra temoniba ñabũna
re rig atsin itũrin Esau tekei aũra
amen bwieni memak, eat eñõra me-
mak me egõra memak: temoniba ñea
Thimna, temoniba ñea Alwa, temoni-
ba ñea Jetheth,
41 Temoniba ñea Oholibama, temo-
niba ñea Ela, temoniba ñea Pinon,
42 Temoniba ñea Kenas, temoniba
ñea Theman, temoniba ñea Mibzar,
43 Temoniba ñea Magdiel, temoni-
ba ñea Iram: ñabũne monibain Edom,
tekei mekũra eat eb ñabena rõ õgõg.
Ñaiune Esau ñea etõñit dei Edom.

ITŨBAÑ 37.

MI Jakob emeken eat eb ñabena
etõñin emek ean, eat eb ñaben
Kanaan.
2 Me ñabũne an karig Jakob. Ata
ma aeiu an obweni Joseph, ñag õ
õijõiji epowi n schafe me ziegen
epo a etsietsin memak; me bita eoniñ
in eman emamek epo a amebũna ñain
Bilha me Silpa, ñarumen aget etõñin:
mi Joseph õrean a etõñũra añõgõra
ia re dũra.
3 Mi Israel auwã eken Joseph ea
ñaiñain memak, bwin ei ñain ñag ei
eñab: me e ririñ a an karawin ion ñea
ekekae men.
4 Ma amebũna etsietsin re ãt bwe
etõñũra auwã eken ea etsietsin me-
mak; me ra añañõn, me re eõ kona
n kakairũ a iat iow.
5 ¶ Mi Joseph emi erenimi ion, mõ õ

pan añet etsietsin: me ra aeõñ aña-
ñõn.
6 Mõ õ ũge a ũra, A kõñ a gamiã
bwa amwam kaiõt erenimi ñun A mi:
7 Bwe kania, añ õreit oquõquõr gar-
ben weizen eat etañ in kiãõ, me, ka-
nia, õweijo waña garbe, me eimwi an
weijo; me, kania, wamiã garben ro
otojugaga waña garbe, me re towei-
tsiber in kamawir a waña garbe.
8 Me etsietsin rõ ũge a, Wo nim
ek'auwe temoniba ea gama? me wo
nimõ moniba ea gama? Me ra aeõñ
añañõn bwe dõgin renimin, ma aen.
9 ¶ Me e tik mi erenimi ion, mõ õ
pan añet etsietsin, mõ ũge, Kania, A
tik miet erenimi ion, me, kania, equan
me maraman ma ata ma aiquet ede-
tañ re toweitsiber ame.
10 Mõ õ pan a etõñin me etsietsin;
me etõñin õrõwei, mõ õ ũge a, Eke-
ket erenimi ñune wo ogiten mi?
Õten, aña mi inõm me etsiedũm ama
nan otoburema añe me toweitsiber
aw?
11 Me etsietsin ra añei; me etõñin
eraña mineijine eñõg mõ õmaran.
12 ¶ Me etsietsin re nuaw bwe re
nim õijõiji wõn epowi etõñũra i Si-
chem.
13 Mi Israel ũge a Joseph, Õten,
etsiedũm re eõ õijõiji epowi i Sichem?
Eogoda kõ, bwa A nim õijõnuw ea
ũra. Mi Joseph ũge a, Aña ñune.
14 Mõ õ ũge a, Wo nimõ nuaw ña-
ge ma aia dedet etsiedũm ia re tsimor
õa iõk, mi ie etsimor bet epowi õa
iõk; me wo nan õredõan ame añõgõ-
ra. Mõ õ õijõt atsin iat epañ ñea
Hebron, mo o ñowen Sichem.
15 ¶ Me eñame ion ãt, bwe, kania,
õ ñioñio eat etañ in kiãõ: ma amea
ũdõn, mõ ũge, Ekeken ñea wo õnani?
16 Mõ õ ũge, A õnani etsiedũ: A
kõñ aw bwe wo nim pan ame etañ
ino rõ õijõiji *epowi* ean.
17 Ma amea ũge, Re nuawet atsin
ine; bwa A kaiõt ñaga rõ ũge, Am
ñow i Dothan. Mi Joseph eã erowit
etsietsin, me e ãt iowen ũra i Dothan.
18 Me ñaga re ãt iow ogoeow, me
ñag e eitsiõk tũren a ũra, rõ kamara-
reijien bwe re nim abi.
19 Me re dadorer a ũra me rõ ũge,
Kania, õrren amea amen mi.

20 Tũkõ ñage bwa am abi, mõ õrai-
jedu iat ijũb ion inimagen mũñane
ijũb, ma añ nan ũge, Imin gõgõrõ
etiritir õten: ma añ nan aia tokin re-
nimin.
21 Me Ruben õkaiõt ñeijine, mõ õ
õtsimor atsin ian bõra, mõ õ ũge, Am
eõ abi.
22 Me Ruben ũge a ũra, Amwam
eõ õkae era; õraijedu kõ iat ijũb ñea
emek eat etomagage, ma amwam eõ
õeõgida bemiã ean: bwe e teñ õtsi-
mor atsin ian bõra, mõ õredõan a
etõñin.
23 ¶ Me ñaga Joseph õbaiwõñ ame-
bũna etsietsin, ro roudan ean an ka-
rawin Joseph, karawin ia ekekae men
ñea emek ean;
24 Me rõ õgõg, me rõ õraijeduen
ian bita ijũb: me eko õañan bita
ijũb, me eko ebõk ian.
25 Me re megedan bwe re nim ka-
marũmwi: me re tata mõra me ra
agagan, me, kania, õrret amet dũgi-
dugo ibũn ñabũna ibwibwin Ismael
atsin Gilead, me wañara kamele itũ-
rũra ñana re tebab wũrze, balsam
me myrrhe eadu Ãgypten.
26 Mi Juda ũge a etsietsin, Iña
woun a gada ia añ abi etsida me ewe-
win aran?
27 Tũkõ, bwa amõ rouw a amebũ-
na ibwibwin Ismael, me enim eõ mek
beda ean; bwe ei õkõr etsida me du-
weda. Me etsietsin rõ kaiõt aen.
28 Mõ õd itañũra eñame ibũn ña-
bũna ibwibwin Midian, ñabũn amen
erow; me re ijida Joseph atsin iat
ijũb, me re row-iowen Joseph ea
ibwibwin Ismael ean anarama sche-
kel in silber. Me rõ õbũien Joseph
eadu Ãgypten.
29 ¶ Me Ruben eredõ a bita ijũb; me,
kania, ekeowen Joseph ian bita ijũb;
mõ õ baba an karawin.
30 Me e redõ a amebũna etsietsin,
mõ ũge, Ekewen ñea eoniñ, ma A nan
eten aña?
31 Me re barũ bita an Joseph ka-
rawin, me ra abi ziegenbock ion, me
re eak iowen iat era bita ekarawin;
32 Me ro onuaiw bita ekarawin eke-
kae men, me rõ õniõtet etõñũra, me rõ
ũge, Ama ãt ñune; wo nim õij ma aia
ia an karawin amea ñaim õa iõk.

33 Mo o oijuwõñ, mõ ũge, An kara-
win õkõr ñaiũ; imin gõgõrõ etiritir
õten: ã ijababaen õkõr Joseph.
34 Mi Jakob eijababa an karawin,
mo oquarai dedegai ereab iren, mõ õ
mwijiñai ñain eat ibũm ebak.
35 Me ñaiñait eman memak me ñai-
ñait ãn memak re eogoda bwe re nim
õbebe bũriõũn; mõ õ keõ ia ã õbebe
bũriõũn, mõ õ ũge, Bwa A nan rodu a
ñaiũ iatũb iat imwijiña. Me etõñin
enõñi.
36 Ma amebũna ibwibwin Midian
re row-iowen Joseph i Ägypten ea
Potiphar, ñea wõn ruwadu Pharao
ion ñea kaiwedut amen ober.

ITŨBAÑ 38.

ME ean bũm ana Juda enua atsin
itũrin amebũna etsietsin, me e
naña eñame ion ñea dei Adullam ñea
Hira egen.
2 Mi Juda ãt ibwibwin Kanaan ion
ñea ãn ñea Sua egen; me e emwin,
ma ar mequõren.
3 Me ejeñ ãita mo opudu ñain iot
eman; ma amea eij egen bwe Ger.
4 Me etik jeñ ãita mo opudu ñain
iot eman; me e ij egen bwe Onan.
5 Me etik pudu ñain iot eman, me
e ij egen bwe Sela: ma amea emek i
Chesib ñag o pudu itũrit ãita.
6 Mi Juda ebarũ ãt on bwe enim
eke agen Ger ñea an bowab, me eget
ãita bwe Thamar.
7 Me Ger, ñea an bowab Juda,
ebaka ian men Jehova; mi Jehova
abien.
8 Mi Juda ũge a Onan, Wo nim
metu a aget edũm, me wo nim ijatsi,
mõ õrig an karig edũm.
9 Me Onan etsiet bwe deõ ñain ñea
nan rig; me ñag e metu a ãita aget
etsin, i tõ kabõduw añe, bwe enim eõ
oija etsin an karig.
10 Me ebaka deden ñune ian men
Jehova: ma A abien bet.
11 Mi Juda ũge a Thamar ñea iji-
ben, Wo nim te ek'auwe ãn ñea ema
agen ian an wak etõñũm ea an ouwak
Sela ñea ñaiũ; bwõ õ ũge, ta bwidũ-
ga me e tik ima tekei etsietsin. Me
Thamar enua me emeken ian an wak
etõñin.
12 ¶ Iruwit ibũm ñan ebak, eman
ñain Sua ñea agen Juda; me ã õbebe
bũriõũn Juda, me e nañaen wõn amen
detow ewewet schafe i Thimnath,
ũrõr amea dañan ñea Hira ñea dei
Adullam.
13 Me ã pan a Thamar, mõ ũge,
Kania, amea ijibõm oñowen Thim-
nath bwe enim etow ewewen wõn
schafe.
14 Me ãita ouda an karawin me-
mak ñana bait ima agen, mõ õ bõñeõn
bõñeãt eme, mõ õ õretsitsi, me e me-
geda inimen ororin Enaim, ñea emek
itañin medenan Thimnath; bwin e ãt
bwo ouwaken Sela ma amea eõ oija
ie enim eke agen.
15 Mi Juda ñag e ãt, õ ũge ian bũ-
riõũn bwe ei ãinimwen te toreda; bwe
dõgin ñag õ bõñe men.
16 Me e iwidodu a atsin ian mede-
nan, mõ õ ũge, Tũkõ, A kõñ aw bwa
A nim idõg aw: bwe e eõ oijuwõñ
ñan ei ãita ijiben. Mõ ũge ãita, Eke-
ken ñea wo nan ome ia wo dõg ame?
17 Mõ õ ũge, A nan õijõn aw zie-
genbock iot atsin inimagen waña
epowi. Mõ ũge ãita, Õten, wo nan
ome imin in oduwen ion ea am õijõn
ame bita?
18 Mõ õ ũge, Ekeket imin in odu-
wen ñea A nim oija aw? Mõ ũge
ãita, Wam ring me wan me am
ewew ñaman emek ian bem. Mõ õ
oija añen, me e dõg a, me ãita ejeñ
añen.
19 Me eogoda ãita, me enuawen,
me e eadedu bõñeãn men, me e tik
eduaen an karawin ñana bait ima
agen.
20 Mi Juda õijõn bita ziegenbock
eow itũrin amea dañan ñea dei Adul-
lam, bwe e nim õni mũñana imin in
oduwen itũrit ãita: me e eõ ãt ãita.
21 Mõ õ ũdõn ñamen ũbwiet ãita,
mõ õ ũge, Emek i ãita ãinimwen te
toreda, ñea emek Enaim itirũrũt
emedena? Me rõ ũge, Kai eko ãini-
mwen te toreda ine.
22 Me e redõ a Juda, mõ õ ũge, A
eõ ãt ãita, me ñamen ina bet rõ ũge
bwe eko ãinimwen te toreda ina.
23 Mi Juda ũge, Äita enim eke wõ-
nõ, bwa ñam ã õmaiũr gadar: kania,
A õijõten bita bock me wo eõ ãt
ãita.

24 ¶ Mi iruwin aiju maraman, ã pan
añen Juda, mõ ũge, Thamar ñea iji-
bõm õkeweõ in ekei ãinimwen te tore-
da, me, kania, e jeñ eowen eat eme-
quõr it dũra. Mi Juda ũge, Õrean
kõ, bwe ã nim jiũiow.
25 Me ñaga ã õrean, ãita õijõt eña-
me ian obwen ea amea ijiben, bwe
e nim ũge, A jeñ eow itũrin amea ñea
wõnõ mũñane: mõ õ ũge, A kõñ aw
bwe wo nim õij mũñane ma aia wõn
ijegen, bitune ring ñea itema, me
wan, me ñamane bet ewew.
26 Me Juda oijuwõñ bwe wõnõ, mõ
ũge, Omo eket ãita ea ame, bwe dõ-
gin ñag A eõ oija Sela ñea ñaiũ. Me e
eõ gauweijiet idõg a.
27 ¶ Me ñag õrre an dae in pudu ñain;
kania, arumet ibijaro ian ijen.
28 Me ñag õ gatsi, emetan bet' oniñ
ion: me ãita ãinimwen gapudu ebarũ
mõ õquõrõtet faden õmwirara mũrana
ben, mõ ũge, Emeta amo ñune.
29 Me ñag e tik õnũñinũñ ben, era-
ñada bwe emetan ñea etsin: me ãita
ũge, Adag õũga ñana wo tik õekaeãn
gadetũm ion? Me ñagat ã ij egen bwe
Perez [ñeijin tekei Egadetõ].
30 Mi imũr emetat etsin, ñea faden
õmwirara ean ben: me ã ij egen bwe
Sera.

ITŨBAÑ 39.

ME ã otowen Joseph Ãgypten, me
Potiphar, ñea dei Ãgypten, ñea
an ruwadu Pharao ion, ñea akaiwe-
dut amen ober, erouw iow itũrit ibwi-
bwin Ismael, ñabũna rõ õreatow ina.
2 Mi Jehova emek itũrin Joseph,
me ei eñame ion ñea ogonogon; me e
mamek ian an wak wõn temoniba ñea
dei Ãgypten.
3 Ma amea wõn temoniba ãt bwi
Jehova emamek itũrin, bwi Jehova
õgageidawianaw wõn imin memak
ñan emek ian ben.
4 Mi Joseph ãt aquedeien ian men,
me e tsiõ itũrin: me e ij bwe enim
ekei monibain an wak, mõ õ ñaeow
wõn imin memak ian ben.
5 Ma atsin ean ñabũmina ñag e ij
bwe enim ekei monibain an wak me
wõn imin memak, Jehova õgageida-
wianaw an wak amea dei Ãgypten
bwe dõgin Joseph; ma an geidawia-
naw Jehova emek ean wõn min me-
mak, ñan anewak me ñan añe.
6 Mõ õ ñaeow wõn imin memak ian
ben Joseph; me eko imit on ñan itũ-
rin ie e tsiet bwi ta ijeiji ñan õ õn.
Mo omotañitañ õkõr Joseph mõ omo
aiaen.
7 ¶ Mi iruwin mũñane, ãita agen
amea wõn temoniba ebon Joseph; mõ
õ ũge, Wo nim idõg ame.
8 Mõ õ keõ, mõ õ ũge a ãita agen
wõn temoniba, Kania, wañа temoni-
ba eiki ñea emek itũrũ iat ewak, mo
o ogiten ñaeow ian beõ wõn imin me-
mak:
9 Eko ion ñea õkaganado eken ame
ian bitune ewak, me eko imit on e re-
witow aña ean bwi ta auwe, bwe dõ-
gin bwin agen auwe: mõ õten aeõ ko-
na n ririñ bitune idũra ouwak, me
dũra ea Gott?
10 Me ñaga ãita eõ toki it dorer a
Joseph eat ibũm aeoweaeow, me e eõ
eraban me mequõr itũrin mi idõg a.
11 Me ean bũm ana e metu anewak
bwe enimõ ririñ an makur; me eko
ñamen anewak ñea emek iat ewak.
12 Me ãita õgõg an karawin, mõ
ũge, Mequõr kõ itũrũ: ma amea
õbwir a an karawin, mõ õ gõr, me
emetan.
13 Me ñaga ãita ãt bwõ õ bwir a
an karawin, mõ õgõrien,
14 E emwemwin ñamen anewak,
me e dorer a ũra, mõ ũge, Kania, õ
õrean a gada Ebrãer ion bwe e nimõ
mamanei gada: e metu ame bwe eni-
mõ mequõr itũrũ, ma A warewar ma
aeuwak:
15 Me ñag õ kaiõt bwa A aeuwak
in iõñ, ma A ekekũr, õ bwir ame an
karawin, mõ õ gõr, me emetan.
16 Me ãita õñaeow itañin an kara-
win ea an redõ amea wõn temoniba.
17 Me ãita edorer a iat eñõg ñan
ũge, Bita itsiõ ñea Ebrãer, ñea wo
õrean a gada, e metu ame bwe enimõ
mamaneiõ:
18 Me ñag A aeuwak in iõñ me eke-
kũr, õ bwir ame an karawin mo õgõ-
rõgõreidawen aton.
19 Me ñag amea wõn temoniba
õkaiõt aet ãita agen, ñag õ pan a mõ
ũge, Õũga kõr deden amea am tsiõ
ame; ouwak an damadam.

20 Amea wõn temoniba õgõg, mõ
õraijeduen iat etañ in quõquõr, eat
etañ ñea ã quõr iow ina eñame ñabũ-
na ã quõr iow itũrin uea: me e meken
ina iat etañ in quõquõr.
21 ¶ Mi Jehova emamek itũrin Jo-
seph, mõ Õ õmeata a eõ earañame,
mo Õ oija aquedeien ian men amea
amen rañа etañ in quõquõr.
22 Ma amea amen rañа etañ in quõ-
quõr õñaeow ian ben Joseph eñame
memak ñabũna ã quor iow iat etañ in
quõquõr; mi imin memak ñana ã ririñ
iow ina ei õkõr eririñ.
23 Amea amen rañа etañ in quõ-
quõr eõ rañedu a imit on ñan emek
ian ben, bwina Jehova emek itũrin;
mõ Õ õgageidawianaw imin memak
ñan e ririñ.

ITŨBAÑ 40.

MI iruwin mũñane, amea amen
quidõ nimen uea n Ägypten
ma amea amen kanom ar dũra ea
wañarõr temoniba ñea uea n Ägyp-
ten.
2 Me Pharao egirow a wõn ruwadu
arumen ñarumena monibait amen
quidõ me monibait amen kanom.
3 Mõ õ õraijedu ũrõr iat etañ in
quõquõr ian an wak amea kaiwedut
amen ober, eat etañ ino ã quõr iow
ina Joseph.
4 Ma amea kaiwedut amen ober
oija Joseph ũrõr, me e rañaen ũrõr:
me eraq edae in oquõr ũrõr.
5 ¶ Ma amea amen quidõ nimen uea
n Ägypten ma amea amen kanom,
ñarumena ã quõr iow iat etañ in quõ-
quõr ar mi erenimi gaton, ion emi
erenimi ion, mi ion emi erenimi ion,
ian aibũmin; me etsimine ian renimũ-
rõr aeõg.
6 Mi Joseph enaña ũrõr ñag õret
abwijũbwijida, ma aia ũrõr, me, ka-
nia, ar mwijiña.
7 Mõ õ ũdõn amerumena wõn ru-
wadu Pharao ñarumen arei mek epo
iat etañ in quõquor ñea wõn amea
wõn temoniba, mõ ũge, Adag ouwak
amũrõr mwijiña ñabũmine?
8 Ma ar ũge a, Amar mi erenimi
gaton, me eko ion ñea okona ead a
gamar ian. Mi Joseph ũge a ũrõr,
Deõ wõn Gott ead iat erenimi? A
kõñ a gamũrõr bwa amwarũm pan
ame.
9 Ma amea monibait amen quidõ
õpan a Joseph renimin, mõ õ ũge a, A
mi, me, kania, vitis eõen emek ian
meõ;
10 Me aijũra ran mũena vitis: mõ
õgain etsitobo iõ õ õren enim kauwei,
mõ õbaõen akauwen; me erigen quan
ñan emer;
11 Ma an wũr Pharao emek ian
beõ; ma A barũ mũñan quan vitis,
ma A mwatedu renõ ian an wũr Pha-
rao, ma A totuen mũrana iwũr ian
ben Pharao.
12 Mi Joseph ũge a, Ñaiune eaden
ian: ran ñana aijũra tekei aijũbũm;
13 Bwe ean aijũbũm Pharao nan
tata tũbũm, mõ õredõan aw barũen-
bem: me wo nan tik totu iwũr ian
ben Pharao, tekei dedem ñago ñag
auwe wõn amen quidõ.
14 Me wo nim õmaranõ ia wo ibibõ-
ki, A kõñ aw bwe wo nim õmeata
ame eõ earañame, me wo nim pan a
Pharao aña, bwe e nim õmeataeõ
atsin ian wak une:
15 Bwe ã eñanõ atsin ũbwiõra
Ebrãer: me eko bet imit on ñea A
ririñ iow ine ñea eimwi bwe ã nim
õraijedu aña iat etañ in quõquõr ean.
16 Ma amea amen kanom ñag e ãt
bwo omo eaden ian bita erenimi, õ
ũge a Joseph, A mi bet aña, me, ka-
nia, aiju ebwer in ijeiji õbũrũbũr ani-
mwen tũbũ:
17 Me emek ian bita ebwer edõgen
itũga ijeiji ñana ã ririñ iow itũrin
amen kanom ñana õan Pharao; mi
imin õeta rõ õnũen mũñana *ijeiji* iat
ebwer ñea emek iara itũbũ.
18 Mi Joseph õnei mõ ũge, Ñaiune
eaden ian: ebwer ñana aiju tekei
aijũbũm;
19 Bwe ean aijũbũm Pharao nan
tata tũbũm atsin eam, mi i nan eouda
auwe eat galgen; mi imin õeta ri nan
õnũet duwõm atsin eam.
20 ¶ Me ean katijũbũmit ibũm, ña-
bũmin an bũm in pudu Pharao, e ri-
riñ ekadaro ion ouwak ea an tsiõ me-
mak: me e tata tũbwin amea amen
quidõ, mi tũbwin amea amen kanom
inimagen an tsiõ.
21 Me e tik õredõan añen barũen-

ben amea monibait amen quidõ; ma
amea etik oija añen ben Pharao an
wũr:
22 Me e eoudan amea monibait
amen kañom; tekei panet dedeũrõr
itũrin Joseph.
23 Me eõ õmaran Joseph amea mo-
nibait amen quidõ, bwe e mejiõn.

ITŨBAÑ 41.

ME ñag ogoro aro eobweni, emien
Pharao: me, kania, õ weijo iti-
rũrũt ekaw ñea Nil.
2 Me, kania, akõdan iat ekaw aeiu
kũhe, ñan omo aiaeõra, me eduwe-
duw duwõra; me rõ kõn bũgibũgi.
3 Me, kania, akõdan bet iat ekaw
aeiu kũhe, ñan ebaka aiaeõra me ene-
rõt duwõra, me rõ weijo itañin mũ-
ñena kũhe areijet ekaw.
4 Me mũñena kũhe ñañen ebaka
aiaeõra ñañen enerõt duwõra rõ õn
mũñena aeiu kũhe ñañen omo aiae-
õra me eduweduw. Me Pharao eri-
daten eat imijimij.
5 Me e tik mijimij me e tik mien:
me, kania, erõda aeiu weizen ean arõ-
ra, ñan ouwak mo omo.
6 Me, kania, erõda iruwũra aeiu
arõn weizen, ñan oniñ me ema eow
ean eñin in apoe,
7 Me mũñana arõn ñan õkadudu rõ
õmwaneow mũñana arõn ñana aeiu
ñan ouwak mõ õmwõmwei. Me Pha-
rao eridaten eat imijimij, me, kania,
ei erenimi.
8 Me ñag eorata, ouwak an roe
bũriõũn; me e emwin amen mweaeo
n Ägypten memak, me ñamen ina
memak ñabũn õman: me Pharao õpan
añen ũra renimin; me eko ion ñea
okona n ead a Pharao ian.
9 ¶ Ma amea monibait amen quidõ
edorer a Pharao, mõ ũge, A õmaran
ñabũmine aeõ dũra:
10 Ñaga Pharao egirow a an tsiõ
mọ õraijedu aña ma amea monibait
amen kañom iat etañ in quõquõr ñea
emek ian an wak amea kaiwedut
amen ober:
11 Amar mi erenimi gaton anũbũ-
mit eworin, ei ma aña; ma amar mi
tekei ead añen gamar ian renimimar.
12 Me emek itañimar dedemaro
ion, ñea Ebräer, ñea an tsiõ amea
kaiwedut amen ober; amar pan a, mõ
õ õmeata añen gamar ian renimimar;
õ õmeata a gamar aeõg renimimar
tekei amar mi.
13 Mi tekei an õmeata a gamar,
ũgat deden; ã õredõan amen aña ba-
rũenbeõ, me ã eoudan ñea.
14 ¶ Me Pharao õijõn a ñamen Jo-
seph, mi tik ñaga me rõ õmeataten
iat etañ in quõquõr; me e ij baran, me
eij an karawin, me e metu añen Pha-
rao.
15 Me Pharao ũge a Joseph, A mi
erenimi ion, me eko ion ñea okona n
ead ian: ma A kaiõt añõgõm bwe tsin
ia wo kaiõt erenimi wo kona n ead
ian.
16 Mi Joseph õnei aen Pharao, mõ
ũge, A eõ kona ia ta aña: Gott õkõr
ñea nan õmeata a Pharao imin ñan
omo.
17 Me Pharao ũge a Joseph, Ñag
A mi, kania, A weijo itañit ekaw:
18 Me, kania, akõdan iat ekaw aeiu
kũhe ñañen eduweduw, mo omo aiae-
õra; me rõ kõn bũgibũgi:
19 Me, kania, tik akõdan aeiu kũhe
iruwũra, ñañen emaidaquan, me eba-
kogin aiaeõra me enerõn: ñañen A
eitsiõk ogiten aia tekei ibakaiũra ean
eben Ägypten memak:
20 Me mũñena kũhe ñañen enerõn
me ñañen ebaka aiaeõra rõ õn mũñe-
na aeiu kũhe ñañen eduweduw, ñañen
emeta amo:
21 Me ñag emetu ian ijõra, ã eõ
kona n tsiet bwe emetu ian ijõra; me
ebaka bet aiaeõra tekei ñago amo.
Ma A ridan.
22 Ma A ãt iow ian renimiũ, me,
kania, erõda aeiu weizen ean arõra,
ñan ouwak mo omo:
23 Me, kania, erõda iruwũra aeiu
arõn weizen, ñan eijijimõ, mõ õkadu-
du, ñan ema eow ean eñin in apoe:
24 Me mũñan arõn kadudu rõ
õmwaneow mũñana aeiu arõn ñan
omo: A pan añen amen mweaeo, me
eko ion okona n ead ame ian.
25 ¶ Mi Joseph eijeida mõ ũge a
Pharao, Ta tsitobo ian renimin Pha-
rao: bita ñea Gott enimõ ririñ Õ
õmeata añen Pharao.
26 Mũñana aeiu kũhe ñan omo ũra
aeiu eobweni; me mũñana aeiu arõn

weizen ñan omo ũra aeiu eobweni; ta
aiquen ian murowa erenimi.
27 Mũñana aeiu kũhe ñan enerõn
me ñan ebaka aiaeõra ñañen emeta
iruwũra ũra aeiu eobweni, mi tekei
bet arõn weizen ñana aeiu ñan õka-
dudu me ñan ema eow ean eñin in
apoe; mũñane ũra kõr eobweni ñan
nan õrõr eb ean.
28 Ñane kõr ñan A nim pan a Pha-
rao: bita ñea Gott enimõ ririñ Õ
õmeata añen Pharao.
29 Kania, nan õrre aeiu eobweni
ñan nan ouwak ineded ean eben
Ägypten memak;
30 Mi nan õrre iruwũra aeiu eobwe-
ni n rõrõ; me inan mejiõt ijeiji me-
mak ñan ebak ean eben Ägypten; me
erõrõ nan õnũet eb;
31 Me inan eõ tsiet ijeiji ñan ebak
eat eb bwe dõgit õrõr ñea õd imũr;
bwi nan kanani õkõr.
32 Me ñaga ã karuwõriei a Pharao
renimin, dõgin bwe ã ooaio bitune
eow itũrin Gott, me Gott nan õpar
an õrre.
33 Me ñagan Pharao enim õnani
eñame ion ñea õka mõ õman, me e
nim omoniba eow ean eben Ägypten.
34 Pharao enimõ ririñ ñune, me e
nim ij amen oberei eb, mõ õbũ main
aijimot ijeiji i Ägypten ean mũñana
aeiu eobweni ñan ebak ijeijin.
35 Me re nimõ õepoi ijeiji memak
ñana ã kona eow ean mũñana eobwe-
ni omo ñan nan õrre, me re nimõ õaji
weizen ian ben Pharao bwi ijeiji n iat
tekawa memak, me re nim raña.
36 Me inan õaji ijeiji bwe õat eb
bwe dõgin mũñana aeiu eobweni n rõ-
rõ, ñan nan õrre eow ean eben Ägyp-
ten; bwe enim eõ ma eb eow eat
erõrõ.
37 ¶ Mo omo mũñane eñõg ian men
Pharao, mi ian men bet an tsiõ me-
mak.
38 Me Pharao ũge a an tsio, Õten
ada kona ãt eñame ion tekei amune,
eñame ion ñea emek anin Gott ian?
39 Me Pharao ũge a Joseph, Ñaga
Gott ogiten õmeata aw mũñane me-
mak, eko ion ñea õka mo õman tekei
auwe.
40 Wo nimõ mek ean aeõ wak, ma
aeõ ñame memak re nim eraban
aem: A ta kaganado aw eken aña
iat tron.
41 Me Pharao ũge a Joseph, Kania,
A ogiten ijuw bwe wo nim ek'auwe
monibain Ägypten memak.
42 Me Pharao orouda wõn ring ñea
an tema atsin ean ben, ma amwedu
añen ben Joseph, mõ õ õeduaeõt eka-
rawin ñana linon omo, mõ õ mwareõt
eraroiat ebwetsin gold;
43 Mõ õ õmegeda eow ian karuwõ-
rin wõn chariot, me eñame ra aeuwak
ian obwen, me rõ ũge, Amwaim oto-
buremiã: mo omoniba eow eat eb ña-
ben Ägypten memak.
44 Me Pharao ũge a Joseph, Aña
Pharao, eko ion ñea enim tata ben õa
nanan ean eben Ägypten memak ia
wo eõ pan amo.
45 Me Pharao eij egen Joseph bwe
Zaphenath-Panea; mo o oija Asnath
ñea ñain Potiphera ñea priester in On
bwe e nim eke agen. Mi Joseph edũ-
gidũgo ean eben Ägypten memak.
46 ¶ Me animo an obweni Joseph ñag
õ weijo ian men Pharao ñea uea n
Ägypten. Mi Joseph enua atsin ian
men Pharao, me e dũgidugo ean eben
Ägypten memak.
47 Me eb õrig ijeiji ouwak ean mũ-
ñana aeiu eobweni n ineded.
48 Mõ õ õepoi memak ijeiji in mũ-
ñana aeiu eobweni ean eben Ägypten,
mõ õ kañañet ijeiji iat tekawa me-
mak: ijeiji n eat etañ in kiãõ ñan iat
tekawa memak õ õñañet bet.
49 Mi Joseph õñañet weizen tekei
raũrõũn imago, ñan ebak, me ã eõ
kona n õdũ ebakin; bwe re eõ kona n
õmadũn.
50 Mõ opudu ñain Joseph arumen
ñag eitsiõk õrre eobweni n rõrõ, ña-
rumen Asnath ñea ñain Potiphera
ñea priester in On õrig a.
51 Mi Joseph eij egen ñea ebowab
bwe Manasse [ñeijin tekei Ã meijiõn]:
bwõ õ ũge, Bwe Gott eririñ bita ñea
A nimõ mejiõn aeõ makur, ma an
wak etõñũ ean.
52 Me egen ñea ekanũmũr bwe
Ephraim [ñeijin tekei Erig õkõr]:
bwõ õ ũge, Bwe Gott eririñõ bwa A
nim karig eat eb ñabena ã oroeõ ean.
53 ¶ Me emagen mũñana aeiu eo-
bweni n ineded ean eben Ägypten.

54 Mõ õrren mũñana aeiu eobweni
n rõrõ, ñana Joseph ogiten õpan: me
etsimine erõrõ eat eb memak me etsi-
mine ijeiji ean eben Ãgypten memak.
55 Me ñag emetũr eb ñaben Ãgyp-
ten memak, eñame re eõñ a Pharao
bwe dõgit ijeiji: me Pharao ũge a
amen Ãgypten memak, Amwa naña
kõ Joseph, tamo ñea õ pan a gamiã,
amwaimõ ririñ.
56 Mõ õrret erõrõ eat eb memak:
mi Joseph õbaida ewak in weizen me-
mak, me e row-iow weizen ea dei
Ãgypten; mõ õkanani bita erõrõ ean
eben Ãgypten.
57 Ma amen eat eb memak ro ñow
Ãgypten ea Joseph bwe re nim erow
weizen, bwin õkanani erõrõ eat eb
memak.

ITŨBAÑ 42.

MI Jakob ãt bwe etsimine weizen
ean eben Ãgypten, mõ õ ũge a
amebũna ñain, Adag amwa tõ keitañ?
2 Mõ õ ũge, Kania, A kaiõt bwe
etsimine weizen i Ãgypten: amwai-
mõ rodu ina, me erow õara atsin ina;
bwa am tsimor, me eõ ma.
3 ¶ Me etsietsin Joseph ñabũna
waea re nuawen bwe re nim tuwin
erow weizen i Ãgypten.
4 Mi Jakob eõ õijõn Benjamin ñea
etsin Joseph, ie e nim edegeri ame-
bũna etsietsin; bwõ õ ũge, Ãñam ea-
gada a eroe ion.
5 Ma amebũna ñaiñain Israel rõ õr-
ren bwe re nim erow weizen epo a
ũra ñabũna rõ õrre eow ina: bwe etsi-
mine erõrõ ean eben Kanaan.
6 Mi Joseph ei amen mwit añõg
ean eb ia; ei õkõr ñea erow-iow wei-
zen ea amen eat eb memak. Mõ õr-
re amebũna etsietsin Joseph, me re
toweitsiber mo otoburõra ea me ra
agu emwarere.
7 Mi Joseph ãt amebũna etsietsin,
mo o oijuwõñ ũra, mõ õ õekekia ian
mõra, me e dorer a ũra iat eñõg oaio;
mõ õ ũge a ũra, Amwa ñaũn i? Me
rõ ũge, Atsin ean eben Kanaan bwa
amam erow ijeiji.
8 Mi Joseph oijuwõñ amebũna etsi-
etsin, mũ ũra re eõ oijuwõñ ñei.
9 Mi Joseph õmaran renimin ñan
e mi bwe dõgin, mõ õ ũge a ũra,
Amiã amen õñaneme; amwa õrre bwa
amwaim aia ino eko ororin ean eb
une.
10 Me rõ ũge, Iõk, waña temoniba,
me ri tõ õrre am tsiõ bwe re nim
erow ijeiji.
11 Ama memak ama ñait eñame ai-
quen; ama eñame ñabũn edõbwedu-
wema, deõ amen õñaneme am tsiõ.
12 Mõ õ ũge a ũra, Ekeow, bwa
amwa õrre bwa amwam aia an eko
ororin eb une.
13 Me rõ ũge, Ama ñabũn am tsiõ
ama edetsini ñabũna waea ma aru-
men, ama ñait eñame ñea ta aiquen
ean eben Kanaan, me, kania, amea
ekanũmũr emek itũrit etõñima ñabũ-
mine, me ekeowen ion.
14 Mi Joseph ũge a ũra, Ñeijina
kõr A ogiten pan a gamiã, ñag A ũge,
Amiã kõr amen õñaneme:
15 Me ã nim õij gamiã iat deden
ñune: ñag etsimor Pharao, amwa eab
meta atsin ine, tsin ie eõ õrre amo
etsimiã ñea ekanũmũr.
16 Amwaim õijõn ion inimagemiã,
bwe e nim õreat etsimiã, me inan
quõr gamiã ñamiã, bwe ã nim oduwen
aemiã, ma aia ie etsimine iduwen itũ-
rimiã õa ekeow: me tsin ia deõ dede-
miã ñune, me ñag etsimor Pharao,
amiã amen õñaneme.
17 Mõ õ õraijedu ũra memak iat
etañ in quõquõr ean aijũbũm.
18 Mi Joseph ũge a ũra ean kati-
jũbũmit ibũm, Amwaimõ ririñ ñune,
ma amwa nan tsimor; bwa A miow
Gott:
19 Tsin ia amiã eñame ñabũn edõ-
bweduwen, ã nim quõr iow ian bitune
etañ in quõquõr etsimiã ion; ma amiã
amwaimõ nuaw mõ õbũ weizen bwe
dõgin an metũr amen bwemiã:
20 Amwaim õrean ame etsimiã ñea
ekanũmũr; me inan oduwen aemiã,
ma amwa nan eõ ma. Me rõ ũgan.
21 ¶ Me re dadorer a ũra me rõ ũge,
Eimwi panen gada bwa añ dũra ea
etsida, ñag añ ãt roin bũriõũn, ñag e
egegae gada, ma añ eõ kaiõt aen; me
ñagan õren õrre añen gada bitune
eroe.
22 Me Ruben õnei aeõra, mõ ũge,
Adag A eitsiõk ogin pan a gamiã,
ñag A ũge, Amwaim eõ dũra ea oniñ

ia, ma amwa ekam kaiõt *aeõ?* Kania,
ã õnien pũmwen aran.
23 Me re eõ tsiet ñana Joseph
õkaiõt aeõra, bwe etsimine amen gait
aeõra.
24 Me e iwidõ tsimiũra, me e eõñen;
me e tik redõ añen ũra, me edorer a
ũra, me ebarũ iow inimagõra Simeon,
mo oquor iowen ian mõra.
25 ¶ Mi Joseph õpan bwe ã nim
oquenõn weizen aũra bag, me ã nim
õredõatu wañara geld ian aũra bag
memak, me ã nim oija ũra aũra die-
nak ian medena: me ã ririñ añen
ũra.
26 Me rõ õeõgida wañara weizen
animwen wañara esel, me re nuawet
atsin ina.
27 Mi ion inimagõra ead men an bag
bwe enim õijõiji wõn esel eat etañ ino
e mek ean, me e ãt wõn geld; me,
kania, emek inimen an bag.
28 Mõ õ ũge a amebũna etsietsin,
Ã õredõan amen waña geld; me, ka-
nia, ñane emek ian aeõ bag: me ema
ian bũriõũra, me rõ rõraõ a ũra, me
rõ ũge, Ekeken ñune Gott eririñ añen
gada?
29 ¶ Me rõ õrre eowen itũrin Jakob
ñea etõñũra ean eben Kanaan, me rõ
pan a imin memak ñan emeta a ũra;
me rõ ũge,
30 Amea, ñea monibain eb ebena,
õkakairũ a gama iat eñõg oaio, me e
eke gama amen õñanemei eb ebena.
31 Ma ama ũge a, Ama eñame ña-
bũn edõbweduwema; deõ ama amen
õñaneme:
32 Ama edetsini ñabũna waea ma
arumen, ñabũna ñait etõñima; ekeo-
wen ion, ma amea ekanũmũr emek
itũrit etõñima ean eben Kanaan.
33 Ma amea, monibain eb ebena,
ũge a gama, Ã nan tsiet gamiã ia
amiã eñame ñabũn edõweduwemiã
iat deden ñune, amwaimõ ñaeow
itũrũ etsimiã ion, ma amwaim õbũ
weizen bwe dõgin aũra metũr amen
bwemiã, ma amwaimõ nuaw;
34 Mõ õrean ame etsimiã ñea eka-
nũmũr: ma A nan tsiet gamiã ean ñea
bwe deõ amiã amen õñaneme, bwa
amiã eñame ñabũn edõbweduwemiã:
ma A nan tik oija gamiã ñune etsimiã,
ma amwa nan erow ean eb une.
35 ¶ Me ˈñaga re idon õañan aũra
bag memak, kania, emek aũra bwer
in geld ian aũra bag memak: ma
amebũna me etõñũra, ñaga re ãt aũ-
ra bwer in geld, re miow.
36 Mi Jakob ñea etõñũra ũge a ũra,
Amwa õekeowien ñaiũ atsin itũrũ:
ekeowen Joseph, ekeowen bet Si-
meon, ma amwaim kan onuaiwien
Benjamin: emek ea memak mũñane.
37 Me Ruben edorer a etõñin, mõ
ũge, Wo nan abi ñarumene ñaiũ, tsin
ia A eõ õredõan aw Benjamin: wo
nim õeõgida ian beõ, ma A nan tik
õredõan aw.
38 Mõ õ ũge, Enim eõ edegeri ga-
miã ñaiũ; bwe emat etsin, mi ti iju-
wen ñei: me tsin ie eagada a eroe ion
iat emedena ñea amwa õd ian, amwa
ujeduen iatũb tũbũ ñea õkeruru iat
imwijiña.

ITŨBAÑ 43.

MÕ õkanani bita erõrõ ean eb ia.
2 Me ñaga ro ogiten õn weizen
memak ñana rõ õreat atsin Ägypten,
amea etõñũra ũge a ũra, Amwa kan
nua kõ me rouw õara eken.
3 Mi Juda edorer a, mõ ũge, Oaio
aen amea ea gama, ñeijin ũge,
Amwaim eõ tik aia meõ, tsin ia etsi-
miã eõ mek ĩtũrimiã.
4 Tsin ia wo edegeriõn gama etsi-
ma, ama nan rodu me erow õañam:
5 Me tsin ia wo eõ edegeriõn gama,
ama eab rodu: bwa amea ũge,
Amwaim eõ aia meõ, tsin ia etsimiã
eõ mek itũrimiã.
6 Me Israel ũge, Dõgit ekeken ñag
amwa oroeõ, ñag amwa pan a amea
bwe etsimine iju iot etsimiã?
7 Me rõ ũge, Amea õũdõn gama
garwewe añõgema, ma añõgen
amen bwema, mõ ũge, Etsimor etõ-
ñimiã õa iõk? Etsimine bet iju etsi-
miã õa ekeow? ma ama õneijien tekei
eiwin a añõg ane: õten, ama kona n
tsiet bwi i nan ũge, Amwa õrean ame
kõ etsimiã?
8 Mi Juda ũge a Israel ñea etõñin,
Edegeriõnõ kõ amea dedemaro, ma
ama nat ogoda me nuaw, bwa am tsi-
mor, ma am eõ ma, ama, ma auwe,
mo oniñ in ũbweda.
9 Aña amen ñeijũbwen; wo nan

õni pũmwetow ian beõ: tsin ia A eõ
õredõan aw, me ñaeow ian bem, nan
aeõ dũra ea aw eõ toki.
10 Kamwen ago ia ama eõ duoku,
enij ma aruwõrien ama redõ ñage.
11 Mi Israel ñea etõñũra ũge a ũra,
Tsin iõ ũgan, amwaimõ ririñ ñune;
amwaim õbũ quan eb une ñan omo
me ñaeow ian amiã bag, mo oija
amea me eke adun, balsam eken, me
meli eken, me würze me myrrhe, eba-
ba me baban amygdala.
12 Me eke aruwõri ebakin wamiã
geld ian bemiã; ma amwaim õbũ iow
bet ian bemiã geld ñana ã õredõan a
gamiã, *ñan emek* inimen amiã bag;
bwi ta bwidũga me re dura:
13 Ma amwaim edegeriõn bet ga-
miã etsimiã, ma amwaimõ eogoda mũ
kan naña amea:
14 Me Gott ñea Togit Oaio enim oija
gamiã oquedeiemiã ian men amea,
bwe e nim oija gamiã etsimiã ñea ion
me Benjamin. Ma A nan eke aña
eñame ion ñea ã joridanin ñain.
15 ¶ Ma amebũna rõ õbũ mũñana
eadu, me re eke aruwõri ebakin wa-
ñara geld ian bõra, me re emwin
Benjamin; me re eogoda, me ro ro-
duen Ägypten, me rõ weijon ian men
Joseph.
16 Me ñaga Joseph ãt Benjamin
inimagõra, õ ũge a amea ñamen an
wak, Wo nim õmeatu anewak ame-
bũne, ma abab imin gõgõrõ, me ga-
dauw ijeiji; bwa amebũne re nim
ijeiji itañũ ijeaquõ.
17 Ma amea edegeri aen Joseph,
mõ õ otowen amebũna ian an wak
Joseph.
18 Ma amebũna re miow, bwe dõ-
gin ñaga ã otow ũra ian an wak Jo-
seph; me rõ ũge, Ã otow gada ine
bwe dõgin geld ñana ã õredõatu ian
ada bag ñago añ õrre amo; bwe e nim
õeõgida gaida, me mwit añõgeda, mõ
õgõg gada me eke an tsiõ gada, me
wõra esel.
19 Me re tũren a amea ñamen an
wak Joseph, me re dorer a eow itañin
met ewak,
20 Me rõ ũge, Waña temoniba, ama
õrre eow ine ñago amo bwa amaim
erow õañama:
21 Me ñag ama baiwõñ etañ ino
amaimõ mequõr ean, me ñag ama bai-
da ama bag, kania, emek wama geld
memak inimen ama bag, wõt eñame
ion ian an bag, me wõt eñame ion ian
an bag ian ama bag memak, ñana wa-
ma geld ñan ogoro roin: me ñane ian
bema ama tik õredõaten.
22 Ma ama õbũ bet geld inon ian
bema bwa amaim eke erow õañama:
ama iki ñea õñada wama geld ian
ama bag.
23 Mõ õ ũge, Iow enimõ mek itũri-
miã, amwaim eõ miow: wamiã Gott,
ñea wõn Gott etõñimiã, oija gamiã
imin ian amiã bag: itũrũeņ wamiã
geld. Mõ õ õmeata añen ũra Sime-
on.
24 Ma amea eow amebũna ian an
wak Joseph, mo oija ũra ebõk, me re
duduien nanõra; mõ õ õijõijien waña-
ra esel.
25 Me rõ gadauw mũñana eadu ian
obwen an õrre Joseph ijeaquõ: bwe
rõ kaiõt ñana re nim ijeiji ina.
26 ¶ Me ñaga Joseph eredõ eow ian
an wak, rõ õbũedu anewak eadu ñan
ian bõra, me ro otoburõra me re to-
weitsiber añe.
27 Mõ õ ũdõten ũra dedeũra, mõ
ũge, Õten an man amea etõñimiã ñea
eñab ñea amwa pan, i ta mek? e tsi-
mor õa iõk?
28 Me rõ ũge, Ta mek am tsiõ ñea
etõñima, e tsimor õkõr. Me re totu
tũbũra me re toweitsiber a.
29 Me e tata men, me e ãt Benja-
min ñea etsin, ñea ñait inen, mõ õ
ũge, Ñune etsimiã ñea ekanũmũr ñea
amwa pan ame ñago? Mõ õ ũge, Gott
enim oquedeiuw, ñaiũ.
30 Mi Joseph õkapapar *eanuaw;*
bwe bũriõũn auwã kõr etsin: mõ õ
õni etañ ino e nim iõñ ean; me e me-
tu ian an rum in mijimij, me eõñen
ina.
31 Me e dudu men, me e tik metan;
me e jen bũriõũn, mõ ũge, Amwa õre-
an kõ ijeiji.
32 Me rõ õekae õan ñei, me ekae
õan amebũna, me ekae õan amen
Ägypten ñabũna dañan in ijeiji: bwe
dei Ägypten re eõ kona n ijeiji epo
a Ebräer; bwe ã miowi õkõr deden
ñune eow itũrit dei Ägypten.
33 Me re megeda ian men, ebowab

tekei ereduen in bowab, me ekanũ-
mũr tekei deden in kanũmũr: ma
amebũna rõ mwitõñ, ion ea ion.
34 Mo o oija ũra dũbañũra memak;
mõ õijõn a ũra atsin ian men: me
dũbañin Benjamin tekei awõrin aiji-
mo ñaben a dũbañũra memak. Me
re ren, me re ibibõki epo a amea.

ITŨBAÑ 44.

MÕ õ pan a amea ñamen an wak,
mõ ũge, Wo nim oquenõn aũra
bag amebũna ijeiji, tekei aũra kona
n õbũ, me ñaeow wañara geld inimen
aũra bag memak.
2 Me ñaeow aeõ wũr ñarana silber
inimen an bag amea ekanũmũr, me
wõn geld in erow weizen *bet*. Me e
ririñ tekei aen Joseph ñan õ pan.
3 Me ñag eorata, ã õijõten amebũ-
na, ũra me wañara esel.
4 Me ñaga re metaten iat tekawa,
me re eitsiõk gaõeow, Joseph ũge a
amea ñamen an wak, Eogoda kõ, me
edegeri erowin amebũna; me tsin ia
wo ibawõñ ũra, wo nan ũge a ũra,
Adaga amwa pũmweõt emo ibaka?
5 Adaga deõ mũrana ñarana waña
temoniba eren ian, me e bidenimi bet
ean? Amwa dũra kõr ñag amwa ri-
riñ ñune.
6 ¶ Me e ibawõñ ũra, mõ õ pan
añen ũra mũñana eñõg.
7 Me rõ ũge a, Adaga waña temo-
niba õrai eñõg ñan tekei ñane? Eni-
mõ goeow tsinin am tsiõ iririñ tekei
ñune.
8 Kania, mũñana geld ñan ama ãt
iow ian ama bag, ama tik õredõan
awet atsin ean eben Kanaan: mõ
õten, ama kona n eñan silber me gold
atsin ian an wak wam temoniba?
9 Tamo ion inimagen am tsiõ ñea
ã ãt iow itũrin, e nim ima, me ñama
ama nan eke gama an tsiõ waña te-
moniba.
10 Mõ õ ũge, Eimwi ñeijin amwa
pan: ñea ã ãt iow itũrin nan ei aeõ
tsiõ; me inan eõ õbabaka gamiã ña-
miã.
11 Me rõ kapapar, me re totu me-
mak aũra bag añe, mũ ũra memak
rõ baida men aũra bag.
12 Mõ õ õnani, mõ õaweijida eat
ebowab, me etoki eat ekanũmũr: me
e ãt iowen ian an bag Benjamin mũ-
rana iwũr.
13 Me re ijababa aũra karawin,
mũ ũra memak rõ õeõgida aũra bag
animwen wañara esel, me re tik re-
dõ añet tekawa.
14 ¶ Mi Juda me etsietsin ro ñow ian
an wak Joseph, mi i ta mek bet ina:
me re toweitsiber añe ian men.
15 Mi Joseph ũge a ũra, Ekeket
emakur ñun amwa ririñ? Amwañ
iki bwe ebidenimi eñame ion ñea te-
kei aña?
16 Mi Juda ũge, Ekeken ñea amaim
õpan a waña temoniba? Ekeken ñei-
jin amaim õrai? Ekeken ñea ama
kona n õtsimorõn gama? Ã tsiet iow
itũrin Gott aũra dũra am tsiõ: kania,
amañen an tsiõ waña temoniba, ma
amea bet ñea ã ãt iow ian ben mũ-
rana iwũr.
17 Mi Joseph ũge, Enimõ goeow
tsiniõ iririñ tekei ñune: amea ñea ã
ãt iow ian ben mũrana iwũr, nan ei
aeõ tsiõ; me ñamiã amwa nan naña
etõñimiã iat iow.
18 ¶ Mi Juda etũren a, mõ ũge,
Waña temoniba, A kõñ aw, bwe eni-
mõ dorer am tsiõ iat ijũñen waña te-
moniba, me enim eõ pwij egirowũm
ea am tsiõ; bwa amwar ta tsitobo
Pharao.
19 Waña temoniba õũdõn an tsiõ,
mõ ũge, Etsimine etõñimiã me etsi-
miã?
20 Ma ama ũge a waña temoniba,
Etsimine etõñima ñea eñab, me etsi-
mine ñain ñea opudu ñag ei eñab,
ñea eoniñ ion kadudu; me emat etsin,
mi te ei dũgidũgin ñait inen; me etõ-
ñima auwã.
21 Me wo ũge a am tsiõ, Amwaim
õrean ame; ma A nan oquedei.
22 Ma ama ũge a waña temoniba,
Oniñ ia eõ kona n erowi etõñin: bwe
tsin ie e erowi etoñin, nan ima eto-
ñin.
23 Me wo ũge a am tsiõ, Tsin ia
etsimiã ñea ekanũmũr eõ edegeri ga-
miã, amwaim eõ tik aia meõ.
24 Me ñag ama õrre eow itũrin am
tsiõ ñea etõñũ, ama pan añen aen
waña temoniba.
25 Me etõñima ũge, Amwam kan
nua, me rouw õara eken.

26 Ma ama ũge, Ama eab kona ero-
du: tsin ie emek itũrima etsima ñea
ekanũmũr, ama nan rodu; bwa ama
eab kona n ãt men amea, tsin ie eõ
mek itũrima etsima ñea ekanũmũr.
27 Ma am tsiõ ñea etõñũ ũge a ga-
ma, Amwa tsiet ãita agõ bwõ õ õrig
arumet erak ñaiũ:
28 Me ekeowet atsin itũrũ amea
ion, ma A ũge, *Imin gõgõrõ etiritir*
eijababaen õkõr; ma A eõ gauweijiet
ãt iruwin ñaga:
29 Me tsin ia amwa tik onuaiw ñu-
ne atsin itũrũ, me tsin ie eagada a
eroe ion, amwa ujeduen iatũb tũbũ
ñea õkeruru.
30 Me ñagan tsin ia A õrre eow
itũrin am tsiõ ñea etõñũ, me tsin ie
eõ mek itũrũ oniñ une; ñaga ã quõr-
õepoi tsimorin mi tsimorin oniñ une;
31 Nan õũge deden imũr, bwe tsin
ie e ãt gama bwe eõ mek itũrima
oniñ une, i nan ima: ma am tsiõ ri
nan ujedu iatũb tũbwin am tsiõ ñea
etõñima ñea õkeruru.
32 Bwa am tsiõ ei amen ñeijũbwen
oniñ une ea etõñũ, ma A ũge, Tsin ia
A eõ õredõan aw, nan ei aeõ dũra ian
met etõñũ eõ toki.
33 Me ñagan A kõñ aw, bwe enimõ
mek am tsiõ n ñeijũbwen oniñ une me
eke an tsiõ wañã temoniba; mo oniñ
une enim edegeri etsietsin.
34 Bwõ õten aeõ kona eroga a etõ-
ñũ tsin ie eõ mek itũrũ oniñ une?
Bwa A nim eõ ãt eroe ñea emeta a
etõñũ.

ITŨBAÑ 45.

MI Joseph eõ kona n ijen bũriõũn
ian mõra memak ñabũna rõ
weijo itañin: ma a aeuwak, mõ ũge,
Amwaim õmeata eñame memak atsin
itũrũ. Me eko eñame ion õweijo ita-
ñin ñaga Joseph õmeata ñei ea etsi-
etsin.
2 Ma a aeuwak me eõñ: me dei
Ãgypten rõ kaiõt, me ran an wak
Pharao rõ kaiõt bet.
3 Mi Joseph ũge a etsietsin, Aña
kõr Joseph; etsimor õa iõk etõñũ? Me
etsietsin re eõ kona n õnei; bwe re
miow ian men.
4 Mi Joseph ũge a etsietsin, A kõñ
a gamiã bwa amwaim tũren ame.
Me re tũren a, mõ õ ũge, Aña kõr Jo-
seph ñea etsimiã, ñea amwa rouw
aeow Ãgypten ñago.
5 Me ñage amwaim eõ roe, ma
amwaim eõ akake a gamiã, ñag amwa
row-iow aña aeow ine ñago: bwe Gott
õijõnõ ian obwemiã bwa A nim õtsi-
mor tsimorimiã.
6 Bwe ñarowe eobweni n rõrõ ean
eb une ñage: mi iju bet aijimo eobwe-
ni ñan eab gapaeda eñame ean, me
eab ineded eb.
7 Me Gott õijõnõ ian obwemiã bwa
A nim raña gamiã me eke iquiquin
eat eb, mõ õtsimor gamiã eat ekatsi-
mor ñea õkaganado.
8 Me ñagan deõ amiã ñabũn amwa
õijõnõ, bwe Gott: me E eken aña etõ-
ñin Pharao, me monibain ran an wak
memak, ma amen mwit añõg ean
eben Ãgypten memak.
9 Amwam kapapar, ma amwaimõ
naña etõñũ, ma amwam ũge a, Õũge
ñaim ñea Joseph, Gott eken aña mo-
nibain Ãgypten memak: wo nimõ
rodu ame, me eõ duoku:
10 Me wo nan mek eat eb ñabena
Gosen, me wo nan tũren ame, auwe,
me ñaiñaim, ñaiũra ñaiñãim, me wam
epowi n schafe me ziegen, me wam
epowi n kũhe, me wam imin memak
ñan itũrũm:
11 Ma A nan õijõijiw eow ina; bwi
iju aijimo eobweni n rõrõ, bwa ñam
eko wam imin, auwe, ma amen bwiõm,
me wam imin memak.
12 Me, kania, memiã me met edũ
ñea Benjamin ãt ñaga mwũ edorer a
gamiã.
13 Ma amwaim pan a etõñũ añõgen
aeõ glory i Ãgypten, me imin memak
ñan amwa aia; ma amwam kapapar
in ujedu ame etõñũ.
14 Mo o pudu ean teret etsin ñea
Benjamin, me eõñ; me Benjamin eõñ
ean teren.
15 Ma a agu met etsietsin memak,
me eõñ eara: mi iruwin ñune re dado-
reren amebũna etsietsin.
16 ¶ Me ran an wak Pharao rõ kaiõt
mwinenin, ñeijin ũge, Õrret etsietsin
Joseph: me eibibõki Pharao ma an
tsiõ.
17 Me Pharao ũge a Joseph, Wo
nim ũge a etsiedũm, Amwaimõ ririñ

ñune; amwaim õeõgida wamiã imin
animwen wamiã imin gõgõrõ, me
nuaw, mu ñow ean eben Kanaan;
18 Mõ õreat etõñimiã ma amen
bwemiã, ma amwam naña ame: ma A
nan oija gamiã imin ñan omo ñana
bain Ãgypten, ma amwa nan õn eriõr
in eb une.
19 Me ñage ã pan aw, amwaimõ ri-
riñ ñune: amwaimõ barũ wagen mõ
õbũ atsin ean eben Ãgypten, bwe
wagen in ñaimiã ñabũna ikadudu, ma
agemiã, mõ õreat etõñimiã, ma
amwaim õrre.
20 Ma amwaim eõ ekeiduwen wa-
miã imin; bwe wamiã kõr imin ñan
omo ñana bain ean eben Ãgypten
memak.
21 Me ñaiñain Israel rõ ũgan: mi
Joseph oija ũra wagen, tekei aen
Pharao, mõ õ oija ũra aũra dienak
ian medena.
22 Mo o oija ũra memak ijen aũra
karawin katakaton; mo oija Benjamin
aijubu schekel in silber, me aijimo
ijen an karawin.
23 Mõ õ õniõt etõñit imin iat deden
ñune: waea esel nana re tebab imin
omo ñana bain Ãgypten, me waea
eselinen ñana re tebab weizen me
brot ma an dienak etoñin ian me-
dena.
24 Mõ õ õijõt etsietsin, me re nua-
wen: mõ õ ũge a ũra, Amwaim eõ ka-
ñaeot ian medena.
25 ¶ Me ro rogat atsin ean eben
Ãgypten, me rõ õrre eowen ean eben
Kanaan itũrin Jakob ñea etõñũra.
26 Me rõ pan a me rõ ũge, Etsi-
mor õkõr Joseph, me ei temoniba ion
ean eben Ãgypten memak. Me ema
bũriõũn Jakob, bwe e eõ tũebõn aeõ-
ra.
27 Me rõ pan a aen Joseph memak,
ñan o ogiten pan a ũra: me ñag e ãt
mũñana wagen ñana Joseph õijõn a
bwe enim õd ian, etik tsimoren bũ-
riõũn Jakob ñea etõñũra:
28 Mi Israel ũge, Ogen; etsimor
õkõr ñaiũ ñea Joseph: A nimõ nuaw
ma aia ian obwen aeõ ima.

ITŨBAÑ 46.

ME enuawen Israel me wõn min
memak, mõ õrre eow Beer-Se-
ba, me e ere iwim ea wõn Gott etõ-
ñin ñea Isaak.
2 Me Gott edorer a Israel iat ere-
nimi anũbũmin, mõ ũge, Jakob, Ja-
kob. Mõ õ ũge, Aña ñune.
3 Mõ Õ ũge, Aña Gott ñea wõn
Gott etõñũm: wo nim eõ miow ia wo
rodu Ãgypten; bwa A nan õrig iow
auwe ina me eke auwe eponñame ion
ouwak:
4 A nan edegeriw eadu Ãgypten;
ma A nan tik õredõata auwe: mi Jo-
seph nan õeõgida ben ean mem.
5 Mi Jakob eogodaten Beer-Seba:
me ñaiñain Israel rõ õbũ Jakob ñea
etõñũra, me ñaiũra ñabũn õkadudu,
ma agõra, iat wagen ñana Pharao õi-
jõn bwe ã nim õdõn ian.
6 Me rõ õbũ wañara imin gõgõrõ,
me wañara imin ñana ro kona eow
ean eben Kanaan, me rõ õrre eow
Ãgypten, Jakob, ma an karig memak
itũrin:
7 E eãõn ñaiñait eman, me ñaiñain
amebũna ñain ñabũna eman, ñaiñait
ãn, me ñaiñain amebũna ñain ñabũna
ãn, e eãõn an karig memak eadu
Ãgypten.
8 ¶ Me ñane egõra oniñ in ũbwien
Israel, ñabũna rõ õrre eow Ãgypten,
Jakob ma amebũna ñaiñain: Ruben
ñea an bowab Jakob.
9 Me ñaiñain Ruben: Henoch, Pal-
lu, Hezron me Charmi.
10 ¶ Me ñaiñain Simeon: Jemuel,
Jamin, Ohad, Jachin, Zohar me Saul
ñea ñait ãinimwen Kanaan.
11 ¶ Me ñaiñain Levi: Gerson, Ka-
hath me Merari.
12 ¶ Me ñaiñain Juda: Ger, Onan,
Sela, Perez me Sera: me ema eowen
ean eben Kanaan ñarumena Ger me
Onan. Me ñaiñain Perez: Hezron
me Hamul.
13 ¶ Me ñaiñain Isaschar: Thola,
Phuva, Job me Simron.
14 ¶ Me ñaiñain Sebulon: Sered,
Elon me Jahleel.
15 Ñabũne ñaiñain Lea, ñabũn õ
õrig a Jakob eow i Mesopotamia,
epo a ãita ñain ñea Dina: atebin an
karig ñabũna eman me ñabũna ãn
bwe aijumo ma aijimen.
16 ¶ Me ñaiñain Gad: Ziphjon, Hag-
gi, Suni, Ezbon, Eri, Arodi me Areli,

17 ¶ Me ñaiñain Asser: Jimna, Jis-
wa, Jiswi, Beria me Sera ñea edũrañ
in ãn: me ñaiñain Beria: Heber me
Malchiel.
18 Ñabũne ñaiñain Silpa, ñea La-
ban oija Lea ñea ñain, mõ õ õrig ña-
bũne ea Jakob, re eke waea ma año
atebũra.
19 Me ñaiñain Rahel ñea agen Ja-
kob: Joseph me Benjamin.
20 ¶ Mi Joseph õrig iow Ãgypten
Manasse me Ephraim, ñarumena As-
nath ñea ñain Potiphera, ñea pries-
ter in On õrig a.
21 ¶ Me ñaiñain Benjamin: Bela,
Becher, Asbel, Gera, Nahman, Ehi,
Ros, Muppim, Huppim me Ard.
22 Ñabũne ñaiñain Rahel, ñabũn õ
õrig a Jakob: re eke waea ma amen
atebũra.
23 ¶ Me ñain Dan: Husim.
24 ¶ Me ñaiñain Naphthali: Jahzeel,
Guni, Jezer me Sillem.
25 Ñabũne ñaiñain Bilha, ñea La-
ban oija Rahel ñea ñain, mõ õ õrig
ñabũne ea Jakob: re eke aeiu atebũ-
ra.
26 Atebit eñame ñabũna re edege-
ri Jakob eadu Ãgypten, ñabũna re
metan ian wekañan, bwe añama ma
año atebũra, me ã eõ õdũ agen ame-
bũna ñain Jakob;
27 Me ñain Joseph, ñabũna opudu
Ãgypten, arumet oniñ in eman: ate-
bũra memak amen bwien Jakob, ña-
bũna rõ õrre eow Ãgypten re eke ae-
mo.
28 ¶ Mõ õ õijõn Juda ian obwen ea
Joseph, bwe e nim pan a emedena
aeow Gosen; me rõ õrre eowen ean
eben Gosen.
29 Mi Joseph õgadauw wõn chariot,
me e nuawen bwe enimõ gõrõmwi-
mwin Israel ñea etõñin, i Gosen; me
ñag e ãt, o pudu ean teren, me eraq
an iõñ aũteren.
30 Mi Israel ũge a Joseph, A nim
ima ñage, ñag A ogiten aia mem, ña-
ga wo eõ dõgedõg.
31 Mi Joseph ũge a etsietsin, me ea
amen bwiet etõñin, A nimõ nuaw mõ
pan a Pharao, ma A nim ũge a, Õrre
eowen itũrũ etsiedũ, ma amen bwiet
etõñũ, ñabũna re mek ean eben Ka-
naan;
32 Ũra eñame ñabũn amen raña
schafe, ũra kõr amen raña imin gõ-
gõrõ ñago; me rõ õreaten wañara
epowi n schafe me ziegen, me wañara
epowi n kũhe, me wañara imin me-
mak.
33 Me tsin ia Pharao emwin gamiã,
mõ ũge, Ekeken barũenbemiã?
34 Amwa nan ũge, Ama ñabũn am
tsiõ ama amen raña imin gõgõrõ atsin
ean ñago ama eoniñ ea ñabũmine,
ama me etõñima mi ibwima: bwa
amwaimõ mek eat eb ñabena Gosen;
bwe ã miowi memak amen raña schafe
eow iturit dei Ãgypten.

ITŨBAÑ 47.

MI Joseph enua mõ õpan añen Pha-
rao, mõ ũge, Etõñũ, me etsiedũ,
me wañara epowi n schafe me zie-
gen, me wañara epowi n kũhe, me
wañara imin memak rõ õrret atsin
ean eben Kanaan; me, kania, re ti-
ken ean eben Gosen.
2 Me e emwin aijimo inimaget etsi-
etsin, mõ õ õmeatan ũra ea Pharao.
3 Me Pharao ũge a amebũna etsi-
etsin, Ekeken barũenbemiã? Me rõ
ũge a Pharao, Am tsiõ ũra hirten in
schafe, ama, me etõñima, mi ibwima.
4 Me rõ ũge a Pharao, Ama õrre
bwa amaimõ mek ean eb une; bwe
eko ibũgibũgi ñan eiwin a wõn am
tsiõ imin gõgõrõ; bwõ oaio õkõr erõ-
rõ ean eben Kanaan: me ñagan, ama
kõñ aw bwe enimõ mek am tsiõ ean
eben Gosen.
5 Me Pharao edorer a Joseph, mõ
ũge, Õrre awet etõñũm me etsiedũm:
6 Eben Ãgypten emek ian mem; wo
nimõ ñaeow etõñũm me etsiedũm eat
eb ñaben omo eken; re nimõ mek ean
eben Gosen: tsin ia wo tsiet ibũn ini-
magõra ñabũn õman, wo nim ek'ũra
monibain amen raña waña imin gõ-
gõrõ memak.
7 Mi Joseph õrean Jakob ñea etõ-
ñin, mõ õ õweijoratow ian men Pha-
rao: mi Jakob õgageidawianaw Pha-
rao.
8 Me Pharao ũge a Jakob, Ãgeten
am obweni n ũñab?
9 Mi Jakob ũge a Pharao, Aibu ma
animo eobweni atebin aeõ obweni n ta
mek in ratequõ. Õad me ebaka bũ-

min aeõ obweni n tsimor, me eitsiõk eagada a bũmin an obweni n tsimor etõñũ mi ibũ ean aũrõr bũm in ta mek in ratequõ.
10 Mi Jakob õgageidawianaw Pharao, me e nuawet atsin ian men Pharao.
11 ¶ Mi Joseph õñaeow etõñin me etsietsin eat eb ñaben Ägypten, mõ õ oija ũra eb ñamwarina togit omo, eat eb ñabena Raemses, tekei aen Pharao.
12 Mi Joseph õijõijiõt etõñin, me etsietsin, ma amen bwiet etõñin memak brot, tekei aũra epo n amen bwieni memak.
13 ¶ Me eko ijeij eat eb memak; bwo oaio bita erõrõ, me ñagan eman naga eben Ägypten me eben Kanaan bwe dõgit erõrõ.
14 Mi Joseph õebwepoi geld ñana ã kona eow ean eben Ägypten, me ean eben Kanaan, ñana bain weizen ñana re rouw: mi Joseph otowen ian an wak Pharao mũñana geld.
15 Me ñag emagen geld ean eben Ägypten, me ean eben Kanaan, dei Ägypten memak re naña Joseph, me rõ ũge, Oija kõ gama õañama: bwe dõgit ekeken ñag amaim ima eowen ian mem? bwe emagen *wama* geld.
16 Mi Joseph ũge, Ome kõ wamiã imin gõgõrõ; ma A nan oija gamiã weizen bwe pũmwen wamiã imin gõgõrõ, ie emagen wamiã geld.
17 Me rõ õrean añen Joseph waña-ra imin gõgõrõ: mi Joseph oija añen ũra ijeiji bwe pũmwen pferde, me schafe, me ziegen, me rinder, me esel: mõ õ õijõijiõn ũra weizen ñan pũmwen wañara imin gõgõrõ ean obweni ia.
18 Me ñag emag obweni ia, rõ õrre a ean karot obweni, me rõ ũge a, Amaim eõ ewewit dedema ea waña temoniba, ñag emagen wama geld; me wõten waña temoniba epowi n imin gõgõrõ; me ekeowen ijuw dũgi-dũgit imin ian men waña temoniba, bwi ta rabatama me bwema:
19 Dõgit ekeken ñag amaim ima eowen ian mem, ama me bwema? Wo nimõ rouwõn gama me bwema weizen, ma ama me bwema nan eke an tsiõ Pharao: oija kõ gama baban weizen, bwa amaim tsimor, me eõ ma, me enim eõ gadaqua eb.
20 Mi Joseph erouw eb ñaben Ägypten memak bwe enim eke ũbwien Pharao; me dei Ägypten re row-iow wañara tañ in kiãõ memak, bwõ oaio erõrõ eara: me bweten Pharao eb.
21 Mõ õ otow eñame iat tekawa atsin ean mwiten Ägypten ion ea tokin mwiten ion.
22 Ta ñan ũbwiõra priester ã eõ rouw: bwe etsimine dũbañin priester atsin itũrin Pharao, me rõ õt dũbañũra ñana Pharao oija ũra; me ñagat ã eõ rouwien ũbwiõra.
23 Mi Joseph ũge a eñame, Kania, A rouwien gamiã ñabũmine me bwemiã bwa A nim eke wõn Pharao: kania, wamiã baba ñane, amwaim kiãõ eat emwarere.
24 Me tsin iõ õrre edae in ineded, amwaim oija Pharao aiquen main aijimo quan weizen, me wamiã aeoq main, bwe bait ũjõtow eat emwarere, me õañamiã, ma amen bwemiã, me õan ñaimiã ñabũn õkadudu.
25 Me eñame rõ ũge, Wo õtsimor tsimorima: amaimõ kona oquedeiema ian men waña temoniba, mi nan ama an tsiõ Pharao.
26 Mi Joseph eririñ me eket dogorin Ägypten ea ñabũmine, ñana Pharao enim õgõg aiquen main aijimo; ta ñan ũbwiõra priester Pharao eõ õgõg.
27 ¶ Mi Israel emeken ean eben Ägypten, ean eben Gosen; me ro kona eowen ina wañara imin, me rõ karig, me ebakedan *õkõr* ñaiũra.
28 Me ata ma aeiu an obweni Jakob in mek eat eb ñaben Ägypten: ma atebin an bũm Jakob, ñan atebin bũmin tsimorin, bwe aibu ma ama ma aeiu eobweni.
29 Me etũretet ibũm ñabũmin Israel nan ima ean: me e emwin Joseph ñea ñain, mõ ũge a, Tsin ia A ãt oquedeieõ ian mem ñage, A kõñ aw bwe wo nim totu bem ean wekaña, me wo nim õmeata ame eõ earañame mi iduwen: A kõñ aw bwe wo nim eõ iriedu aña ean eben Ägypten:
30 Me tsin ia A mijimij itañit etõñũ mi ibũ, wo nim õbũiõ atsin Ägypten, mi iriedu aña ian raũrõr in ima.

Mõ õ ũge, A nan edegeri aem ñei-
jine.
31 Mõ õ ũge, Wo nim schwõr ame:
me e schwõr a. Mi Israel etowei-
tsiber ian wõn bett.

ITŨBAÑ 48.

MI iruwin mũñane, eñame ion ũge
a Joseph, Kania, araket etõ-
ñũm: mo o onuaiw amerumena ñain
ñarumena Manasse me Ephraim.
2 Me eñame ion õpan a Jakob, mõ
ũge, Kania, õrre awen ñaim ñea Jo-
seph: mi Israel õkenen in megeda ian
wõn bett.
3 Mi Jakob ũge a Joseph, Gott ñea
Togit Oaio emeta ame eow i Lus
ean eben Kanaan, me E dorer in õga-
geidawianawõ,
4 Mõ ũge ame, Kania, A nan riri-
ñuw bwe wo nim rig õkõr me õeba-
kuw; ma A nan õriguw me ek'auwe
eponñame; ma A nan oija am karig
iruwũm ñabene eb bwe re nimõ bwi-
en eõ toki.
5 ¶ Ñaiũ kõr ñage ñarumene ñaim,
ñarumen erig aw eow ean eben
Ägypten; ñag A eitsiõk õrre aw
eow Ägypten; Ephraim me Manasse
nan ũrõr ñaiũ tekei Ruben me Si-
meon.
6 Mi nan ñaim am karig memak
ñabũna wo õrig iruwũrõr; me ã nim
emwinõn ũra eget etsiedũra ũbwiõra.
7 Ma aña ñag A ñaũn Mesopota-
mia, ema eowen itañũ Rahel ean
eben Kanaan iat emedena, ñag eitsi-
õk tũren Ephrath: ma A irieduen iat
emedena ñea oñow Ephrath (ñea te-
kei Bethlehem).
8 Mi Israel ãt amerumena ñain Jo-
seph, mõ ũge, Ijegen ñarumena?
9 Mi Joseph ũge a etõñin, Ñaiũ,
ñarumena Gott oija ame eow ine.
Mõ õ ũge, A kõñ aw bwe wo nim
õrean ame ũrõr, bwa A nimõ dorer
in õgageidawianaw ũrõr.
10 Mõ õgabararen men Israel ñag
õgar, me e eõ kõr ãtirõñin. Mo o
otowen ũrõr ino etũren a; ma a agu
mõrõr mõ õbabweji ũrõr.
11 Mi Israel ũge a Joseph, A eõ
õmarat ekona aia mem ñago: me, ka-
nia, Gott oija ame bet ekona n aia
am karig.
12 Mi Joseph õrean ũrõr atsin in-
buren nanan; me e toweitsiber ma
agu ijõñ.
13 Mi Joseph õrean ũrõr, Ephraim
eat damarũmin ben eimwi a damau-
win ben Israel, me Manasse eat da-
mauwin ben eimwi a damarũmin ben
Israel, mo o otowen ũrõr ino etũren a.
14 Mi Israel ere damarũmin ben
mõ õeõgida ean tũbwin Ephraim, ñea
ekanũmũr, me damauwin ben ean tũ-
bwin Manasse, e biroi ben; bwe Ma-
nasse ei ebowab.
15 ¶ Me dorer in õgageidawianaw Jo-
seph, mõ ũge, Gott ñea Abraham ñea
ibũ mi Isaak ñea etõñũ edũgidũgo
ian men, ñea Gott ñea õijõijiõ ean
aeõ bũm in tsimor memak ea ñabũ-
mine,
16 Me engel ñea õtsimõro atsin eat
egae ñan ebak, enim õgageidawi-
anaw oniñ rumene; me ã nim emwi-
nõn ũrõr egõ, me eget ibũ ñea Abra-
ham, me eget etõñũ ñea Isaak; ma
arũm ek'ũrõr epo ñea ouwak ijuga-
gait eb.
17 Mi Joseph, ñag ãt etõñin bwõ
õeõgida damarũmin ben ean tũbwin
Ephraim, eroe bũriõũn bwe dõgit de-
den ñune: me e barũ bet etõñin bwe
enim ere atsin ean tũbwin Ephraim
aeow ean tũbwin Manasse.
18 Mi Joseph ũge a etõñin, Etõñũ,
wo eõ kõũga; bwe ebowab ñune; wo
nim õeõgida damarũmin bem ean tũ-
bwin.
19 Me etõñin eõ teñ, mõ ũge, A
tsiet, ñaiũ, A tsiet; i nan ekei bet
eponñame, mi i nan kaganado bet:
mi nan kaganado eken amea etsin
ea, ma an karig nan ekei an epo
eponñame.
20 Mi *Jakob* edorer in õgageida-
wianaw ũrõr ean ñabũmina, mõ ũge,
Tsin ia ion inimagen Israel enim
õrai eñõgen õgageidawianaw eñame
ion, i nan ũge, Gott enim ek'auwe
Ephraim me Manasse: me e eredu
eken Ephraim ea Manasse.
21 Mi Israel ũge a Joseph, Kania,
A man naga: me Gott enimõ mek
itũrimiã, me *E nim* kan õredõatow
gamiã ũbwien amiã bagadugu.
22 Ma A oija awet eb ñaben ou-
wak eken ea ũbwiet etsiedũm, ñaben

A kona eow ian bõra ñabũna Amo-
rite eow ean waña pudutũbwin me
waña doḅonara.

ITŨBAÑ 49.

MI Jakob emwemwin amebũna
ñaiñain, mõ ũge, Amwaim
ebwepo, bwa A nim pan a gamiã
dedemiã ñan nan õrre eat ibũm ija-
mwan.
2 Amwaim ebwepo, mõ kaiõt, amiã
ñabũna ñaiñain Jakob; ma amwaim
kaiõt aen Israel ñea etõñimiã.
3 ¶ Ruben, auwe kõr aeõ bowab,
me waioiũ, me õaweijidaen aeõ oaio;
magit eredu, me magit oaio.
4 Wo buroda tekei ebõk, wo nan
eõ ek'auwe adamonin; bwe dõgin ña-
ga wo anũ wõn bett etõñũm; wo õka-
nakanen: a anũ waña bett.
5 ¶ Etsini Simeon me Levi; baibait
itiritir wañarõr pudutũbwin.
6 Anũ, wo nim eõ naña aũrõr epo
n ijogi; tsitaneõ, wo nim eõ epoda
ea aũrõr epo; bwa ar abab ñame ñag
ar damadam, ar etow ian nanan ochs
ñag *õbõñ* bũriõũrõr.
7 Enimõ eagada gain aũrõr dama-
dam, bwe etiritir, ma an bõñ bũri-
õũrõr, bwõ õkanani: A nat dũbañai
ũrõr inimagen Jakob, ma A nan õba-
bareow ũrõr inimagen Israel.
8 ¶ Juda, nat etsiedũm etsitanuw:
bem nan mek ean tereõra ñabũna ba-
rũõm; ñaiñait etõñũm ri nan towei-
tsiber ian mem.
9 Juda tekei ñain leon, ñaiũ, wo go-
da bwe dõgit edoganigae ñan ouwak:
o but iwin, me e didugu tekei leon, mi
tekei leone; ijegen ñeạ nan weijo?
10 Enim eo nuaw zepter atsin itũ-
rin Juda, me ewew in mwit añõg
atsin inimagen nanan, ea an õrre Si-
lo; mi i nan kona erabanen itũrit
eñame.
11 O quõr a vitis wõn ñait esel, me
ñain wõn eselin ean wõn vitis ñaõen
omo: õ gabũr an karawin iat wein,
me gawiden ian aran quan vitis:
12 Nan emer met'ow eat wein, mi
nan bũrũbũr mwit'ow eat ikima-
ma.
13 ¶ Me Sebulon nan mek itañit
ijited; mi i nan ekei gat deimanu: me
mwiten nan mek itañin Sidon.

14 ¶ Isaschar nan ekei esel ñea
oaio, ñea edidugu ijugagait eñat
schafe:
15 Me e ãt etañ in õnano bwo omo,
me eb bwe edabũg; me e totu teren
bwe enim kai, me e eijiet itsiõ ian
an makur temoniba.
16 ¶ Dan nan mwit añõgen an
ñame, tekei earõeni inimaget arõeni
n Israel memak.
17 Dan nan ekei schlange ian me-
dena, me otter ian medena, ñea etõ-
gegei ian nanan pferd, bwe enim
pudu mo onakada amea amen gõr
animwen.
18 O Jehova, A ta daiñ am katsimor.
19 ¶ Me Gad, etar in ake nan jor-
gageñ: mi i nan jorgageñ ian nanõ-
ra.
20 ¶ *Añõgen* Asser, nan eriõr wõn
ijeiji, mi i nan oija uea ijeiji ñan eta.
21 ¶ Naphthali tekei cerva ñea ã
eadida: õ õrig eñõg ñan omo.
22 ¶ Joseph tekei rat imin erõ ña-
ran aduqua, rat imin erõ ñaran adu-
qua itañin bũrodaũt ebõk; ran ewe-
wõda eat oror.
23 Amen bonara rõ oroe, me ro bo-
narai, me rõ õmamado:
24 Mo oaio wõn dobonara, me ã
ooaio ben eow ean ben wõn Gott Ja-
kob ñea Oaio (eow itũrin Amea ñea
wõn Hirte me wõn Epe Israel),
25 Eow itũrin wõn Gott etõñũm,
ñea nan buõkuw, mi itũrin Amea
Togit Oaio, ñea nan õgageidawiana-
wuw, eow ean geidawianawin ianwe-
ron itũga, *me* geidawianawin imago
ñea emek ijõñ, *me* geidawianawit
ikimama mi ije.
26 Etsimine eken woun aet etõñũm
in õgageidawianawuw ea aen aeõ ba-
gadugu n õgageidawianawõ me tokin
ean magit etowedũdũ ñan eko tokin,
ñan ogometsiow: re nimõ mek ean
tũbwin Joseph, ma animwen itũbwin
amea ñea rõ baõ etsietsin.
27 ¶ Benjamin tekei wolf ñea eija-
baba mõ õnũet imin: i nan õn uwa-
dan ijoran, mi i nat dũbañai imin in
paba ijemerõ.
28 ¶ Ñabũne memak earõeni n Is-
rael ñana arata ma aro: me ñune kõr
ñea etõñũra õpanõn ũra mõ õgagei-
dawianawõn ũra; e dorer in õgageida-

wianaw ũra memak tekei õgageida-
wianaweõra eow itũrin.
29 Mõ õ pan a ũra, mõ õ ũge a ũra,
A nan epoda ea aeõ bagadugu: amwai-
mõ ñaeow aña itañit etõñũ mi ibũ
iat eraõ ñaran ean wõn tañ in kiãõ
Ephron, ñea ibwin Heth,
30 Iat eraõ ñaran emek eat etañ
in kiãõ ñamwarina Machpelha, ña-
mwarin ian obwen Mamre, ean eben
Kanaan, ñaran Abraham erouw epo
a etañ in kiãõ atsin itũrin Ephron
ñea ibwin Heth bwe enim eke etañ
in iriedu:
31 Rõ ñaeow ina Abraham me Sa-
rah ñea agen; rõ ñaeow ina Isaak
me Rebekka ñea agen; ma A iriedu
ina Lea:
32 Mũmwarina etañ in kiãõ me
mũrana eraõ, ñana ã rouw iow itũrit
ibwibwin Heth.
33 Me ñaga Jakob erañadat dorer
a amebũna ñain, e tik õeõgidan na-
nan ian bett, me e man, me e epo-
dañen an bagadugu.

ITŨBAÑ 50.

MI Joseph opudu ean met etõñin,
me e eõñen ean, ma a agu men.
2 Mi Joseph õpan a an tsiõ ñabũn
amen kõgõmwe bwe re nimõ ririñ
etõñin iat deden ñea etsitobo ã bara-
jitedei: ma amebũna amen kõgõmwe
re ririñien Israel iat deden ñune.
3 Me ã õgõg a abũmin ama; bwõ
õũga ebakin bũmit deden ñune ia ã
ogoro: ma dei Ãgypten re nõñi ean
abũmin aemo.
4 Me ñag emagen bũmin nõñien,
Joseph edorer a ran an wak Pharao,
mõ ũge, Tsin ia A kona oquedeieõ
ian memiã ñage, A kõñ a gamiã bwa
amwaimõ kakairũ iat ijũñen Pharao,
ma amwaim ũge,
5 Etõñũ õpan ame bwa A nim
schwõr, mõ ũge, Kania, A man naga:
wo nim iriedu aña iat eraõ ñaran A
ogiten iri bwa A nim eke eñõ ean
eben Kanaan. Me ñagan A kõñ aw
bwe wo nim õijõnõ ñage bwa A nimõ
nuaw mi iriedu etõñũ, ma A nat tik
redõ.
6 Me Pharao ũge, Nua kõ, mi iri-
edu etõñũm tekei ñea õ pan aw bwe
wo nim schwõr ean.

7 ¶ Mo orogan Joseph bwe enim
iriedu etõñin; ma an tsiõ Pharao me-
mak re edegeri, me ñaben an wak,
me eñab memak ñabũna ñaben Ãgyp-
ten,
8 Me ran an wak Joseph memak,
me etsietsin, me ran an wak etõñin:
me ri ta ñaina ñaiũra ñabũn õkadu-
du, me wañara epowi n schafe me
ziegen, me wañara epowi n kũhe ean
eben Gosen.
9 Me chariot re edegeri, ma amen
gõr animwen pferde: mũ ũra epo ion
ñea togit ouwak.
10 Me rõ baiwõñ etañ in eatow gan
weizen ñamwarin Atad, ñamwarin
edõgen apagon Jordan, me rõ kara-
ququõ eat ekaraququõ ñea ouwak
õkõr: mõ õ karaququei etõñin ean
abũmin aeiu.
11 Ma amen ean eb ia, ñabũna
ibwibwin Kanaan, ñaga re ãt ekara-
ququõ eat etañ in eatow gan weizen
ñamwarina Atad, rõ ũge, Ekaraqu-
quõ ñea õkanani itũrũra dei Ãgypten:
me ñagat ã ij egen bwe Abel-miz-
raim, ñamwarin edõgen apagon Jor-
dan.
12 Me ñaiñain *Jakob* re ririñ a tekei
an pan a ũra:
13 Bwa amebũna ñaiñain rõ õbũ
aeow ean eben Kanaan, me re iri-
eduen iat eraõ eat etañ in kiãõ ña-
mwarina Machpelha ñamwarin Abra-
ham erouw õepoi a mũmwarina etañ
in kiãõ atsin itũrin Ephron, ñea
ibwin Heth, bwe enim eke etañ in
iriedu, ñamwarin emek itañin Mam-
re.
14 ¶ Mi Joseph eredõ eowen Ãgyp-
ten, ei, me etsietsin, mũ ũra memak
ñabũna re edegeri bwe re nim iriedu
etõñin, ñag o ogiten iriedu etõñin.
15 ¶ Me etsietsin Joseph, ñaga ra
aia bwe emat etõñũra, rõ ũge, Kaia
Joseph nan miowien gada ñage, mi i
nan pũmwe ibaka memak ñan añ ogi-
ten ririñ a.
16 Me re etsiõ a Joseph, me rõ ũge,
Etõñũm edorer ian obwen an ima, mõ
õ ũge,
17 Amwaim ũge a Joseph, A kõñ aw
ñage bwe wo nimõ ead aũra dũra
etsiedũm, ma ama ibaka, ñaga re ri-
riñ aw ñea eõ eimwi. Me ñage, ama

kōñ aw bwe wo nimō ead aūra dūra
an tsiō wōn Gott etōñūm. Me eōñen
Joseph ñaga re dorer a.
18 Ma amebūna etsietsin re naña
bet, me ro otoburōra me toweitsiber
ian men; me rō ūge, Kania, amañen
am tsiō.
19 Mi Joseph ūge a ūra, Amwaim
eō miow: bwa adaga, A ñeijūbwen
Gott?
20 Amiã amwa teñ ōeōgida gaiū;
me Gott eririñ ame egeidawianaw,
bwe E nim ōgōg a ñabūmine, ñea
ōtsimoret eñame ñabūn ebak.
21 Me ñagan, amwaim eō miow
ñage: A nan ōijōiji gamiã me ñaimiã
ñabūn ōkadudu. Mō ō ōbebe būriōūra,
me e dorer a ūra iat iow.
22 ¶ Mi Joseph ta meken Ägypten,
ei, ma amen bwiet etōñin: ma atebin
an obweni Joseph bwe aibu ma ata.
23 Mi Joseph aia an karig Ephraim
ñana aijedetō: mo opudu bet ñain
Machir ñea ñain Manasse in-buren
nanan Joseph.
24 Mi Joseph ūge a etsietsin, A
man naga; me Gott nan ōni gamiã,
me eow gamiã atsin ean eb une ea eb
ñaben Ō pan a Abraham mi Isaak mi
Jakob iat eñōgen schwōr.
25 Mi Joseph ōpan a ñaiñain Israel
bwe re nim schwōr, mō ūge, Gott
nan ōni kōr gamiã, ma amwaim ōbū
rō atsin ine ia amwa nuaw.
26 Me eman Joseph, me aibu ma
ata an obweni: me re ririñ iat deden
ñea etsitobo ã barajitedei, me ã ōñada
iat sarg ion i Ägypten.

KARURAN WÕN BUCH MOSES

ÑARANA Ã IJ EGEN BWE

AŨRA META ISRAEL.

ITŨBAÑ 1.

ÑANE egõra ñaiñain Israel, ñabũ-
na rõ õrre eow Ägypten; ũra
memak re edegeri Jakob, ma amen
bwiõra memak.
2 Ruben, Simeon, Levi me Juda;
3 Isaschar, Sebulon me Benjamin;
4 Dan me Naphthali, Gad me Asser.
5 Eñame memak ñabũna re meta
atsin ian wekañan Jakob re eke aemo:
mi Joseph eraq eowen Ägypten.
6 Me eman Joseph, me etsietsin
memak, me edet ñadetena memak.
7 ¶ Mi ibwibwin Israel rõ karig
õkõr, me ra aeõñ kañeda, me ra aeõñ
õebak ũra, me rõ oaion õkõr; me ro
oqueten eb ia.
8 Me eogoda uea ion Ägypten, ñea
eiki Joseph.
9 Mõ õ ũge a eñame, Kania, ebak
eket eponñame ñabũna ibwibwin Is-
rael, me ro oaio eken a gada.
10 Tũkõ, bwa amõ ririñ ũra iat de-
det eman; bwe re nim eõ ebak, me
enim eõ kõũga dedeũra, bwe, tsin iõ
õrre eake, ri nan epo a barũeda, ma
ake a gada, me meta atsin ean eb une.
11 Me ñagan rõ õweijoran amen
oberei ũra bwe·ã nim oberei ũra eat
emakur ñan õkama. Ma rõ wei a
Pharao tekawa aro ñarowa Pithon me
Raemses, ñarowa eñan baibait ake.
12 Me ñag ouwak oroeãõra aeõñ
kañeda aũra epo me ra aeõñ ebakeda.
Me ra añañõt ibwibwin Israel.
13 Me dei Ägypten rõ õmakur ibwi-
bwin Israel mo oouwak oroeãõra:
14 Me rõ õbaõadsin tsimorũra iat
emakur õkama, eat erobu me ziegeln,
me eat emakur memak ñan añe, ñan
aũra makur memak ñana ã õmakur
ũra ean iat ekam auwãtegõra.
15 ¶ Ma amea uea n Ägypten edo-
rer a ãirumena ãinimwen Ebrãer, ña-
rumena ãinimwen gapudu oniñ, ñea
egen ion bwe Siphra, me egen ion
bwe Pua:
16 Mõ õ ũge, Tsin ia amwar õtsi
ãinimwen Ebrãer, me ãt iow ũra iat
edebae in gatsi; me tsin ia eoniñ in
eman, amwar nan abi; me tsin ia eo-
niñ in ãn, e nim tsimor.
17 Me ãirumena ãinimwen gapudu
oniñ ar miow Gott, ma ar eõ eraban
amea uea n Ägypten, ma ar õtsimor
õkõr eoniñ in eman.
18 Ma amea uea n Ägypten emwit
ãirumena ãinimwen gapudu oniñ, mõ
ũge a ũrõr, Adaga amwar ririñ ñune,
ñea eõtsimor eoniñ in eman?
19 Me ãirumena ãinimwen gapudu
oniñ ar ũge a Pharao, Bwin eõ tsitobo
ãinimwen Ägypten ñabũna ãinimwen
Ebrãer; bwe rõ oaio ia rõ gatsi, mo
opudu ñaiũra ñag eitsiõk õrre a ũra
ãinimwen gapudu oniñ.
20 Me Gott oquedei ãirumena ãini-
mwen gapudu oniñ: ma aeõñ ebak
eñame, me ro oaion õkõr.
21 Ñaiune deden imũr, ñaga ãiru-
mena ãinimwen gapudu oniñ ar miow
Gott, *Gott* õweijoran aũra epo n amen
bwieni.
22 Me Pharao õpan a an ñame me-
mak, mõ ũge, Amwaim õraijedu iat
ekaw eoniñ in eman memak ñabũn
õpudu, ma amwaim õtsimor eoniñ in
ãn memak.

ITŨBAÑ 2.

ME enuaw ran an wak Levi ion me
e ijatsiet ãt on ñea ibwin Levi
bet.
2 Mõ õkariget ãita, mo opudu ñain
iot eman: me ñaga ãita aia bwe ei
eoniñ ion ñea togit omo aiaen, e ewe-
witen ean aiju maraman.
3 Me ñag e eõ kona n õraq an ewe-
win, e barũ ebwer ion ñea papyrus
mõ õbidõn bitumen me erebenijo; mõ

õ õñada oniñ ia ian, mõ õ' õeõg iowen
inimaget ebarabaratu itañit ekaw.
4 Me ãita etsin ta weijo ino ogoeow,
bwe e nim aia bita inan ririñ a *oniñ
ia*.
5 ¶ Mo orodu ãita ñain Pharao bwe
enim tuwin ugo iat ekaw; me ãini-
bũna wõn oniñ in ãn re dũgidugo are-
ijet ekaw; me e ãt bita ebwer inima-
get ebarabaratu, mõ õ õijõn a ãita an
tsiõ bwe enim õni.
6 Mõ õ baida, me e ãt bita eoniñ:
me kania, eõñen bita ikadudu. Mõ õ
kananoañei, mõ ũge, Ñaiune ion ini-
magõra ñait ãinimwen Ebrãer.
7 Me ãita etsin bita eoniñ ũge a ãi-
ta ñain Pharao, Omo õa iõk ia A nim
õni aw ãinimwen õkimama iot atsin
inimaget ãinimwen Ebrãer, bwe e nim
õkimama ea aw oniñ une?
8 Me ãita ñain Pharao ũge a, Nua
kõ. Me ãita eoniñ in ãn enuaw mõ
õniet ãita ñea inen bita eoniñ.
9 Me ãita ñain Pharao ũge a, Wo
nim õbũ oniñ une mõ õkimama ame,
ma A nan õmarũmwiw. Me ãita õbũ
oniñ ia, mõ õkimamaen.
10 Mõ õñabedan oniñ ia, me ãita
õbũ mo oija añet ãita ñain Pharao,
me e eken ñain. Me e ij egen bwe
Moses, mõ ũge, Bwin A ururedan ian
ebõk.
11 ¶ Me ean bũm ana, ñaga Moses
õñabeda, e nua mõ õniet etsietsin, ma
a aia aũra makur ñan õkama: me e ãt
dei Ãgypten ion ñag õreit abi Ebrãer
ion, ñea ion inimaget etsietsin.
12 Ma a agagan men, me ñag
eko eñame ie e ãt, a abi amea dei
Ãgypten me e ewewitowen ijõñit
eraũrõ.
13 Me e tik nuaw ñag eorata, me
kania, e ãt arumen Ebrãer ñag tũ
ũrõr ake a ũrõr: mõ õ ũge a amea ñea
edũra amo, Adaga ñage wo abi ara-
nom?
14 Mõ õ ũge, Ijegen eijuw bwe wo
nim ek'auwe temoniba ma amen mwit
añõgemar? *õten*, wo ũge bwe wo nim
kan abiõ, tekei wo ogiten abi amea
dei Ãgypten? Me Moses emiow, mõ
ũge, Enũñidan õkõr bita.
15 Me ñaga Pharao õkaiõt bitune, õ
õnani abien Moses. Me Moses õgõrõ
atsin ian men Pharao, me e meken
ean eben Midian: me e megeda areõit
ebõken eren ion.
16 Ma aeiu ñait ãn amea priester
in Midian: me rõ õrre n tuwin eiren,
me ro oquen aũra wũr bwe re nim
õrenõn wõt etõñũra schafe.
17 Mõ õrre hirten me re ededege-
riet ãinibũna; me Moses õweijo mo
obuõkiet ãinibũna, mõ õ õreten wa-
ñara schafe.
18 Me ñaga rõ õrre a etõñũra ñea
Reguel, õ ũge, Adag amwa par in
õrre ñabũmine?
19 Me rõ ũge, Dei Ãgypten ion
õtsimor gama atsin ian ben hirten,
me e eida a gama bet ebõk, mõ õ
õren *wama* schafe.
20 Mõ õ ũge a ãinibũna ñain, Iñ
ei? adag amwa ñaũnin amea? emwe-
mwin kõ bwe e nim ijeiji.
21 Me Moses eteñ mek itũrin amea:
mo o oija añen Moses Zippora ñea
ñain bwe e nim eke agen.
22 Mo opuduen ñait ãita iot eman,
me Moses eij egen bwe Gersom; bwõ
õ ũge, Aña kõr eratequõ eat eben ra-
tequõ.
23 ¶ Me ñag enuaw bũm ana ñan
ebak, eman uea n Ãgypten: me ibwi-
bwin Israel ro gogoni bwe dõgin õtsi-
õeõra, me re eõñ, mo oroga a Gott
nõñũra bwe dõgin õtsiõeõra.
24 Me Gott õkaiõt aũra ananu, me
Gott õmaran an berith ea Abraham,
mi Isaak, mi Jakob.
25 Me Gott aia ibwibwin Israel, me
Gott edõgõn ũra.

ITŨBAÑ 3.

ME Moses eraña wõn schafe Jeth-
ro ñea etõñin agen, ñea priester
in Midian: me e eow mũñana schafe
edõgen apagot etomagage, mõ õ bai-
wõñ an towedũdũ Gott, ñea Horeb.
2 Ma an engel Gott emeta ea eow
ean pwijet ãe inimaget imin erõ: ma
a aia, me, kania, õpwij mũena imin
erõ, me eõ õñ imin erõ.
3 Me Moses ũge, A nan iwidõ ñage,
ma aia bitune ñea õkamadauniñ, ñag
eõ õñ mũena imin erõ.
4 Me ñaga Gott õkania bwe e iwidõ
bwe enim aia, Gott emwemwit atsin
ean mũena imin erõ, mõ ũge, Mo-
ses, Moses. Mõ õ ũge, Aña ñune.

5 Mõ Õ ũge, Wo nim eõ tũren a ine:
wo nim udan ean nanam wam schuhe,
bwe etañ ñamwarine wo weijo ean ei
emwarere ebwigaga.
6 Mõ Õ ũge bet, Aña kõr wõn Gott
etõñũm, wõn Gott Abraham, wõn
Gott Isaak, me wõn Gott Jakob. Me
Moses ewewin men; bwe e miow iõ
õkania Gott.
7 ¶ Mi Jehova ũge, A ogiten ãt roin
aeõ ñame ñabũna re mek Ãgypten,
ma A ogiten kaiõt nõñũra bwe dõgit
amen oberei ũra; bwa A tsiet aũra
mwijiña;
8 Ma A eduen bwa A nim õtsimor
ũra atsin ian bet dei Ãgypten, ma A
nim eda ũra atsin ean eb ia ea eb
ñaben omo mo ouwak, ea eb ñaben
õgõrũrõ ikimama me meli ean; ea
eñõra ibwibwin Kanaan, me ibwibwin
Heth, me ñabũna Amorite, me ñabũ-
na Pheresite, me Hevite, me dei Je-
bus.
9 Me ñage, kania, õbaiwõñõn nõ-
ñũra ibwibwin Israel: ma A ãt bet
roiũra ñana ã oroeõn ũra eow itũrit
dei Ãgypten.
10 Me ñagan tũkõ ñage, bwa A nim
õijõnuw ea Pharao, bwe wo nim õme-
ata aeõ ñame ñabũna ibwibwin Israel
atsin Ãgypten.
11 ¶ Me Moses ũge a Gott, Aña ije-
gen, ñag A nimõ naña Pharao, me ñag
A nim õmeata ibwibwin Israel atsin
Ãgypten?
12 Mõ Õ ũge, A nan mek õkõr itũ-
rũm; me ñaiune itema ea aw bwa Aña
A õijõnuw: tsin ia wo ogin omeata mi-
bũna eñame atsin Ãgypten, amwa
nan tsiõ itũrin Gott ean bitune eto-
wedũdũ.
13 Me Moses ũge a Gott, Kania,
tsin ia A õrre a ibwibwin Israel, mõ
ũge a ũra, Wõn Gott amiã bagadugu
õijõnõ a gamiã; me ri nan ũge ame,
Ijegen egen? nat ekeken ñea A pan a
ũra?
14 Me Gott ũge a Moses, AÑA ÑEA
AÑA KÕR: mõ Õ ũge, Enim ũge aem
ea ibwibwin Israel, AÑA õijõnõ ea
gamiã.
15 Me Gott ũge a bet Moses, Wo
nim ũge a ibwibwin Israel, Jehova,
ñea wõn Gott amiã bagadugu, ñea
wõn Gott Abraham, wõn Gott Isaak,
me wõn Gott Jakob, õijõnõ ea gamiã:
ñaiune egõ eõ toki, me ñaiune õmara-
neõ ea edet memak.
16 Nua kõ, mõ õepoi eñab in Israel,
mõ ũge a ũra, Jehova, ñea wañara
Gott amiã bagadugu, ñea wõn Gott
Abraham, wõn Gott Isaak, me wõn
Gott Jakob ogiten meta ame, mõ ũge,
A ogiten õni gamiã, ma aia bita ñea
ã ogiten ririñ a gamiã eow Ãgypten:
17 Ma A ogiten ũge, A nan eda
gamiã atsin ean oroeãmiã eow Ãgyp-
ten ea ũbwiõra ibwibwin Kanaan, mi
ibwibwin Heth, me ñabũna Amorite,
me ñabũna Pheresite, me Hevite, me
dei Jebus, ea eb ñaben õgõrũrõ iki-
mama me meli ean.
18 Me ri nan kaiõt aem: me wo nan
nuaw, auwe ma amebũna ñaben Is-
rael, ea uea n Ãgypten, ma amwa
nan ũge a, Ama ogiten ekowoñ Jeho-
va, ñea wañara Gott Ebrãer: ama
kõñ aw ñage bwe wo nim õijõn gama
ean aijũbũm ibũm it dũgidugo aeow
eat etomagage, bwa amaim tuwin ere
iwim ea Jehova ñea wama Gott.
19 ¶ Ma A tsiet bwa amea uea n
Ãgypten nan eab õijõn gamiã, deõ
bet eat ebe ñaran oaio.
20 Ma A nan ere beõ, mi ira Ãgyp-
ten ean aeõ makur in kamadauniñ
memak ñan A nimõ ririñ iow ijuga-
gain: mi imũr i nan õijõn gamiã.
21 Ma A nan oija bita eponñame
equed ian met dei Ãgypten: me tsin
ia amwa nuaw, amwa nan eab ta nu-
aw iröñin:
22 Me ãn memak re nim kõñ a ara-
nora, me ñabũn emek ian aũra wak,
imin ñana silber, me imin ñana gold,
me ekarawin: ma amwaimõ õeduae-
õn ñaimiã eman, me ñaimiã ãn; ma
amwa nan wuromwi dei Ãgypten.

ITŨBAÑ 4.

ME Moses õnei mõ ũge, Me, kania,
ri nan eab erabanõ, me ri nan
eõ teñ kaiõt aeõ; bwe ri nan ũge, Je-
hova eõ meta aw.
2 Mi Jehova ũge a, Ekeken ñaman
ian bem? Mõ õ ũge, Ewew.
3 Mõ õ ũge, Wo nim õraijedu
añe. Mõ õ õraijedu añe, me ekeijiet
schlange ion; me Moses õgõriet atsin
ian obwen.

4 Mi Jehova ũge a Moses, Ere a
kõ bem, mi iba iwin: (me e ere a
ben, me eiba, me ekeijiet ewew ian
ben:)
5 Bwe re nim tũeb ñan ogiten meta
aw Jehova, ñea wañara Gott aũra
bagadugu, ñea wõn Gott Abraham,
ñea wõn Gott Isaak, me wõn Gott
Jacob.
6 ¶ Mi Jehova ũge a bet, Wo nim
õmeatu bem ean barram. Mõ õ õme-
atuen ben ean barran: me ñag o rou-
da, kania, leprosen ben, *mõ õbũrũbũr*
tekei schnee.
7 Mõ Õ ũge, Wo nim kan õmeatu
bem ean barram. (Me e tik õme-
atuen ben ean barran; me ñag õ rou-
dan ean barran, kania, etik ekeijiet
duwen.)
8 Me tsin ia re eõ erabam, me tsin
ia re eõ teñ kaiõt aen adamonit ite-
ma, ri nan eraban aen karuworit
itema.
9 Me tsin ia re eõ eraban murowe
itema, me re eõ teñ kaiõt aem, wo
nan eida ebõk atsin iat ekaw, mi
idatu eat emwarere ñea emõg: me
ebõk ñea wo eida atsin iat ekaw nan
ekei era eat emwarere ñea emõg.
10 Me Moses ũge a Jehova, Temo-
niba, A eõ man ia A dorer ñago, mi
iruwin bet aem ea am tsiõ; bwe edu-
oku mwũ, me emem eo bet.
11 Mi Jehova ũge a, Ijegen ñea
eririñ mwit eñame? mi ijegen ñea
eririñ eñame bwe enimõ mem eon,
me eõ tsirõmõrõm, me ãtirõñin me
eõ ãtirõñin? õten, deõ Aña kõr ñea
Jehova?
12 Mẽ ñagan, wo nimõ nuaw ñage,
ma A nan mek ian mwim, me wereri
aw aem.
13 Mõ õ ũge, Temoniba, A kõñ aw
bwe Wo nim õijõn aem itũrin ñea Wo
teñ õijõnõn.
14 Mõ õpwij egirowin Jehova ea
Moses, mõ Õ ũge, Õten eõ tsimine
Aaron ñea edũm ñea ibwin Levi? A
tsiet bwõ õ man ie edorer. Me, kania
bet, õ õrren bwe enim ekowoñ aw:
me tsin ie e ãtuw, nan ibibõki bũ-
riõũn.
15 Me wo nan dorer a, me ñaeow
mũñane eñõg ian mwin: ma A nan
mek ian mwim, mi ian mwin, ma A
nan wereri a gamũrõr bit amwarũmõ
ririñ.
16 Mi i nan ekei wam amet dorer
a mibũna eñame; mi i nan ekei
mwim, ma auwe wo nan ek'auwe
aduwen.
17 Me wo nan õbabũ mimane ewew
ian bem, ñamana wo nan ririñ itema
ean.
18 ¶ Me Moses enua me eredõ añen
Jethro ñea etõñin agen, mõ ũge a,
A kõñ aw, bwe wo nim õijõnõ bwa A
nim kan redõ a etsiedũ ñabũna re
mek i Ägypten, ma aia ũra ia re
tsimor õa iõk. Mi Jethro ũge a Mo-
ses, Nua kõ iat iow.
19 Mi Jehova ũge a Moses eow i
Midian, Nua kõ me redõ eow Ägyp-
ten; bwe emat eñame memak ña-
bũna rõ õnani tsimorũm.
20 Me Moses edegeriõn agen me
ñait eman, mõ õ õeõgida ũra ani-
mwet esel, me e redõ eowen ean
eben Ägypten: me Moses õbabũ iow
ian ben an ewew Gott.
21 Mi Jehova ũge a Moses, Tsin ia
wo redõ eow Ägypten, wo nim kania
aw, bwe wo nimõ ririñ itema memak
ñan A ñaeow ian bem eow ian men
Pharao: ma A nan õenõwewe bũriõ-
ũn, mi i nan eõ õijõn aeõ ñame.
22 Me wo nan ũge a Pharao, Õũge
aen Jehova, Ñaiũ õkõr Israel, ñea
aeõ bowab:
23 Ma A ũge aw, Wo nim õijõn
ñaiũ eman, bwe e nim tsiõ Itũrũ; me
wo keõ ia wo õijõn: kania, A nan abi
ñaim ñea eman, ñea am bowab.
24 ¶ Mi Jehova ekowoñ a Moses eow
ian medena eat etañ ino e mequõr
ean, me E teñ abi.
25 Me Zippora ebarũ ebetsirara ion
ñea eõkõñ, me e towõten witsin mwin
amanin amea ñain, mõ õ ñaeow ita-
ñin nanan Moses; me ãita ũge, Auwe
kõr agõ n era.
26 Me *Gott* eatowen. Me ãita ũge,
Auwe kõr agõ n era, bwe dõgit ede-
tow.
27 ¶ Mi Jehova ũge a Aaron, Wo
nim ñow eat etomagage me gõrõmwi-
mwin Moses. Me e nua, mõ õ gõ-
rõmwimwitow ean an towedũdũ Gott,
ma ar agu mõrõr.
28 Me Moses õpan a Aaron aen

Jehova memak ñan O õijõnõn mi itema memak ñan Õ pan a.
29 ¶ Me Moses ma Aaron ar õepoi
ñabet ibwibwin Israel memak:
30 Ma Aaron õpan memak eñõg
ñana Jehova ogiten pan a Moses, me
e ririñ mũñana itema ian met eñame.
31 Me eñame re etaraba: me ñaga
rõ kaiõt ñana Jehova õni ibwibwin Israel, me ãt roiũra, ro otoburõra me toweitsiber me re taramawir.

ITŨBAÑ 5.

MI imũr Moses ma Aaron ar nua,
ma ar ũge a Pharao, Õũge aen
Jehova, ñea wañara Gott Israel, Wo
nim õijõn aeõ ñame bwe re nimõ ririñ
ekadarot taramawireiõ eow eat etomagage.
2 Me Pharao ũge, Ijegen Jehova,
ñea A nim kaiõt aen mõ õijõt ibwibwin Israel? A iki Jehova, ma A nan
eab õijõn bet Israel.
3 Ma amerumena ar ũge, Wañara
Gott Ebrãer õni gama: ama kõñ aw
bwe wo nim õijõn gama ean aijũbũm
ibũm it dũgidugo aeow eat etomagage, bwa amaim ere iwim ea Jehova
ñea wama Gott; bwi ta bwidũga
mõ Õ õeõgida gaima eat arak ñea õkama, õa eat ipudutũbwin.
4 Ma amea uea n Ägypten ũge a
ũrõr, Adaga ñamũrõr Moses ma Aaron
amwar teñ õijõn mibũne eñame atsin
ean aũra makur? amwar nua kõ me
naña amũrõr makur ñan õkama.
5 Me Pharao ũge, Kania, ebak amen
eat eb ñage, ma amwar õõnano ũra
atsin ean aũra makur ñan õkama.
6 Me ean bet ñabũmina Pharao
õpan a amen oberei eñame, me ruwadura, mõ ũge,
7 Amwam eõ gauwei eoija mibũna
eñame stroh bwe re nimõ ririñ ziegeln atsin ean tekei dedemiã ñago
amo: tũ ũra re nimõ nuaw mõ kekepo
wañara stroh.
8 Ma amwaim pan a bet ũra ebakit ziegeln ñana re ririñ amo: ma
amwaim eõ õredõatu ebakin, bwe rõ
kenañanañ; me ñagan re eõñ, me rõ
ũge, Amaimõ nuaw me ere iwim ea
wama Gott.
9 Ã nim oija amebũna eman emakur ñan eroe eken, bwe re nimõ makur ean; me re nim eõ ekeiduwet
eñõgen tabaite.
10 ¶ Ma amen oberei eñame me ruwadura re nua, me rõ kakairũ a eñame, me rõ ũge, Pharao ũge, A nan
eõ oija gamiã stroh.
11 Amwaimõ nuaw mõ kani wamiã
stroh, tamo ino amwa kona eow: bwe
ã nim eõ õredõatu amiã makur.
12 Me ñagan mibũna eñame re babareowen ean eben Ägypten memak
bwe re nim kekepo stoppeln bwe enim
tsimine wañara stroh.
13 Ma amen ober re enenei ũra, me
rõ ũge, Amwaimõ oog amiã makur
ñan amwa ririñ eat ibũm aeoweaeow,
tekei ie etsimine stroh.
14 Me ã ira ñabũna ruwadut ibwibwin Israel, ñabũna ã ñaeow wõn amen
ober Pharao eara, me rõ ũge, Adag
amwa eõ oog amiã makur nane me
ñabũmine, me ririñ ziegeln tekei dedemiã ñago amo?
15 ¶ Ma amebũna ruwadut ibwibwin Israel re naña Pharao me re eõñ
a, me rõ ũge, Dõgit ekeken ñaga wo
ririñ a am tsiõ deden ñune?
16 Eko stroh ia ã oija am tsiõ, me
eñame rõ ũge a gama, Amwaimõ ririñ ziegeln: me, kania, re ira am tsiõ;
ma aũra dũra kõr am ñame.
17 Ma amea ũge, Amwa kenañanañ, amwa kenañanañ: me ñagan
amwa ũge, Amaimõ nuaw me ere
iwin a Jehova.
18 Me ñagan amwa nua kõ ñage,
me makur; bwi inan eab oija gamiã
stroh, ma amwaim totow bet ebakit
ziegeln tekei ñago.
19 Ma amebũna ruwadut ibwibwin
Israel re ãt bwe eagadan gaiũra, ñaga ã panõn ũra ñeijin ũge, Amwaim
eõ õredõatu ebakin wamiã ziegeln
ñan amwa ririñ eat ibũm aeoweaeow.
20 Me re ekowoñ a Moses ma
Aaron, ñarumen ar ta weijo ian medena, ñag ar meta atsin itũrin Pharao:
21 Me rõ ũge a ũrõr, Jehova enim
kanakania gamũrõr me mwit añõgõmũrõr, ñag amwar eke gama ekabo
ñea enõũga bon ian men Pharao, mi
ian men bet an tsiõ, me ñaeow ipudutũbwin ian bõra bwe re nim abi
gama.

22 Me Moses eredõ a Jehova, mõ
ũge, Temoniba, dõgit ekeken ñaga
Wo õmamado eponñame ñune? me
dõgit ekeken ñaga Wo õijõnõ?
23 Bwi iruwin aeõ õrre eow itũrin
Pharao bwa A nimõ dorer a eow ian
egõm, õ õmamadoen bitune eponña-
me; ma Auwe Wo eõ õtsimor am ña-
me ia aigetow.

ITŨBAÑ 6.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nan
aia bita ñea A nimõ ririñ a Pha-
rao ñage: bwi i nan õijõn ũra eat ebe
ñaran oaio, mi i nan ededegeri ũra
atsin ũbwien eow eat ebe ñaran oaio.
2 Me Gott õkakairũ a Moses, mõ
ũge a, Aña kõr Jehova:
3 A ogiten meta ea Abraham ñago,
me ea Isaak, me ea Jakob, tekei Gott
ñea Togit Oaio; ma arei eõ tsiet egõ
ñea Jehova.
4 Ma A ooaio bet aeõ berith a ũrei,
bwa A nim oija ũrei eb ñabena Ka-
naan, eb ñaben arei mamek ean, ña-
ben arei mamek in ratequõ ean.
5 Ma A kaiõt bet aũra ananu ibwi-
bwin Israel, ñabũna dei Ägypten õtsiõ
ũra; ma A õmaran aeõ berith.
6 Me ñagan wo nim ũge a ibwi-
bwin Israel, Aña kõr Jehova, A nim
õmeata gamiã me onuaiw gamiã atsin
ean oroeãmiã eow itũrit dei Ägypten,
ma A nan barũ gamiã atsin ean õtsiõ-
ãmiã eow itũrũra, ma A nan õtsimor
gamiã eow ean beõ ñaran A ere, eow
eat õeõgida egae ñan ouwak:
7 Ma A nan emwin gamiã bwa
amwaim eke gamiã waña eponñame,
ma A nan eke Aña wamiã Gott; ma
amwa nan tsiet bwa Aña Jehova ñea
wamiã Gott, ñea nan õmeata gamiã
mo onuaiw gamiã atsin ean oroeãmiã
eow itũrit dei Ägypten.
8 Ma A nan otow gamiã eat eb
ñaben A gadei beõ ean ñago bwa
A nim oija Abraham, mi Isaak, mi
Jakob; ma A nan oija gamiã bwa
amwaimõ bwien: Aña kõr Jehova.
9 ¶ Mõ ũga kõr an Moses kakairũ
a ibwibwin Israel: me re eõ kaiõt aen
Moses bwe dõgin õmagaeõra, mõ õtsi-
õeõra ñea õkama.
10 Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
11 Nua kõ mõ pan a Pharao ñea
uea n Ägypten bwe e nim õijõt ibwi-
bwin Israel atsin ũbwien.
12 Me Moses edorer ian men Jeho-
va, mõ ũge, Kania, ibwibwin Israel
re eõ teñ kaiõt aeõ; mi nan õten an
Pharao kaiõt aeõ, aña ñea eikũba
bateõ tekei ia ã eitsiõk etow?
13. Mi Jehova edorer a Moses ma
Aaron, mo Õ pan a ũrõr aen a ibwi-
bwin Israel, me ea Pharao ñea uea n
Ägypten, bwa arũm õmeata ibwibwin
Israel atsin ean eben Ägypten.
14 ¶ Ñabũne monibain an wak aũ-
ra bagadugu. Ñabũne ñaiñain Ruben
ñea an bowab Israel: Henoch, Pallu,
Hezron me Charmi; ñabũne an epo
n amen bwieni Ruben.
15 Ñabũne ñaiñain Simeon: Jemuel,
Jamin, Ohad, Jachin, Zohar me Saul,
ñea ñait ãt on ñea ãinimwen Kanaan;
ñabũne an epo n amen bwieni Si-
meon.
16 ¶ Me ñane egõra ñaiñain Levi
tekei anamwan aũra ini: Gerson,
Kahath me Merari; me ebakin an
obweni n tsimor Levi bwe aibu ma
animo ma aeiu.
17 Ñarumene ñain Gerson: Libni
me Simei, tekei aũrõr epo n amen
bwieni.
18 Me ñabũne ñaiñain Kahath: Am-
ram, Jizhar, Hebron me Usiel; me
ebakin an obweni n tsimor Kahath
bwe aibu ma animo ma aiju.
19 Me ñarumene ñain Merari: Ma-
heli me Musi. Ñane an epo n amen
bwieni Levi tekei anamwan aũra
ini.
20 Ma Amram eijatsi Jochebed ñea
etsit etõñin; me ãita õrig a Aaron
me Moses: me ebakin an obweni n
tsimor Amram bwe aibu ma animo
ma aeiu.
21 ¶ Me ñaijimene ñain Jizhar: Ko-
ra, Nepheg me Sichri.
22 Me ñaijimene ñain Usiel: Misael,
Elzaphan me Sithri.
23 Ma Aaron eijatsi Eliseba, ñea
ñain Amminadab, ñea etsin Nahesson;
me ãita õrig a Nadab, Abihu, Elea-
sar me Ithamar.
24 Me ñaijimene ñain Kora: Assir,
Elkana ma Abiasaph; ñabũne ran an
wak ibwibwin Kora.

25 Me Eleasar ñea ñain Aaron eijatsi āt on inimagen ñain Putiel; me āita ōrig a Pinehas. Ñabũne monibain aũra wak ibwibwin Levi tekei deden aũra epo n amen bwieni.
26 Ñarumene kōr Aaron me Moses, ñarumena Jehova ũge a ũrōr, Amwarũm ōmeata ibwibwin Israel atsin ean eben Ägypten tekei earōra memak.
27 Ñarumene kōr ñarumen ar dorer a Pharao ñea uea n Ägypten, bwa arũm ōmeata ibwibwin Israel atsin Ägypten: amerumena ũrōr kōr Moses ma Aaron.
28 ¶ Me ean ñabũmina ñaga Jehova edorer a Moses ean eben Ägypten,
29 Jehova edorer a Moses, mō ũge, Aña kōr Jehova: wo nim pan a Pharao ñea uea n Ägypten imin memak ñan A pan aw.
30 Me Moses ũge ian men Jehova, Kania, eikũba bateō ñage tekei ia ā eitsiōk etow, mi nan ōten an Pharao kaiōt aeō?

ITŨBAÑ 7.

MI Jehova ũge a Moses, Kania, A ririñuw tekei eani ian men Pharao; ma Aaron ñea edũm nan ei wam prophet.
2 Wo nan ōrai a memak mũñan A pan aw: ma Aaron ñea edũm nan dorer a Pharao, bwe e nim ōijōt ibwibwin Israel atsin ũbwien.
3 Ma A nan ōenōwewe bũriōũn Pharao, ma A nan ōebak aeō tema, ma aeō makur in kamadauniñ ean eben Ägypten.
4 Me Pharao nan eō kaiōt aemũrōr, ma A nan ōeōgida beō ean Ägypten, ma A nan ōmeata earō ñabũn aeō ñame, ñabũna ibwibwin Israel atsin ean eben Ägypten eow eat ōeōgida egae ñan ouwak.
5 Me dei Ägypten ri nan tsietō bwa Aña Jehova, tsin ia A ere beō aeow ean Ägypten, mō ōmeata ibwibwin Israel atsin inimagōra.
6 Me Moses ma Aaron ar ōũgan; ma ar ririñ tekei an Jehova pan a ũrōr.
7 Aojomo an obweni Moses, me aojomo ma aiju an obweni Aaron, ñag ar dorer a Pharao.
8 ¶ Mi Jehova edorer a Moses me ea Aaron, mō ũge,
9 Tsin ia Pharao nan dorer a gamũrōr, mō ũge, Amwarũm ōmeata amũrōr makur in kamadauniñ ion; wo nan ũge a Aaron, Wo nim ōbũ am ewew, mō ōraijedu ian men Pharao, bwe enim ekei schlange ion.
10 ¶ Me Moses ma Aaron ar naña Pharao, mō ũga aũrōr ririñ, tekei aen Jehova: ma Aaron ōraijedu an ewew ian men Pharao mi ian men bet an tsiō, me ekeijiet schlange ion.
11 Me Pharao emwemwin bet an ñame ñabũn ōman, ma amen mweaeo: mũ ũra ñabũn amen mweaeo n Ägypten rō gar bet deden ñune eow ean aũra kabwiāeā.
12 Bwũ ũra memak rō ōraijedu aũra ewew, me re eken ũra schlangen: me miman an ewew Aaron ōmwaneow mũñan aũra ewew.
13 Me Pharao ōenōwewe bũriōũn, me e eō teñ kaiōt aeōrōr; tekei ñago Jehova ogiten ōpan.
14 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Enōwewe bũriōũn Pharao, ō keō iō ōijōn mibũna eñame.
15 Wo nimō naña Pharao ijaran; kania, i nan ñow eat ebōk; me wo nan weijo areijet ekaw bwa amwarũm ekowōñ; me wo nan ōbũ iow ian bem ewew ñaman ekei schlange ñago.
16 Me wo nan ũge a, Jehova, ñea wañara Gott Ebräer, ōijōnō aw, mō ũge, Wo nim ōijōn aeō ñame, bwe re nim tsiō itũrũ eat etomagage: me, kania, wo eō teñ kaiōt ñago amo.
17 Oũge aen Jehova, Wo nan tsietō bwa Aña Jehova ean ñune: kania, A nan ira ebōk ñea iat ekaw eow eat ewew ñaman ian beō, mi i nan ekei era.
18 Me ri nan ima iũ ñan iat ekaw, mi nan mwamwitsi ekaw; me dei Ägypten ri nan miowi bōket ekaw ia re nim.
19 ¶ Mi Jehova ũge a Moses Wo nim ũge a Aaron, Barũ kō am ewew, me ere bem aeow ean bōken Ägypten, ean wañara kaw ñan ouwak, me ean wañara kaw ñan oniñ, me eat eñan aũra ibōk ñan ouwak, me ean wañara bia memak, bwe re nim ek'ũra era; mi nan mek era ean eben Ägypten

memak, mi iat ekad ñana edabwike
mi iat ekad ñana epe.
20 Me Moses ma Aaron ar õũgan,
tekei aen Jehova; mõ õ õkaijoda mi-
mana ewew, me e ira ebõk ñan iat
ekaw, eow ian men Pharao, mi ian
mõra bet an tsiõ; me ebõk memak
ñan iat ekaw ekeijiet era.
21 Me emat iũ ñan iat ekaw; mõ
õmwamwitsiet ekaw, me dei Ãgypten
re eõ kona eren ibõk atsin iat ekaw;
me emek era ean eben Ãgypten me-
mak.
22 Ma amen mweaeo n Ãgypten rõ
gar bet deden ñune eow ean aũra ka-
bwiãeã: me enõwewe bũriõũn Pharao,
me e eõ teñ kaiõt aeõrõr tekei ñago
Jehova ogiten õpan.
23 Me Pharao eiwidõ mo oñowen
ian an wak, me e eõ ñaeow ian bũri-
õũn bet ñune.
24 Me dei Ãgypten memak re irir
itirũrũt ekaw bwe re nim kani nimõra
ibõk; bwe re eõ kona inim bõken iat
ekaw.
25 Mo ogoro abũmin aeiu iruwin an
Jehova ira ekaw.

ITŨBAÑ 8.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nimõ
naña Pharao, mõ ũge a, Õũge
aen Jehova, Wo nim õijõn aeõ ñame
bwe re nim tsiõ Itũrũ.
2 Me tsin ia wo keõ ia wo õijõn ũra,
kania, A nan õeõgida gain ũbwiõm
eow itũrũra frõsche:
3 Me ri nan oquen iat ekaw frõ-
sche, ñana ri nan ewewõda me metu
ian am wak, mi ian am rum in me-
quõr, mi ian wam bett, mi ian aũra
wak am tsiõ, me ean am ñame, mi
iat eñan am om, mi ian am wũr in
parabar mehl:
4 Me frõsche ri nan ewewõda aw,
ma am ñame, ma am tsiõ memak.
5 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ũge a Aaron, Wo nim ere bem
ma am ewew aeow iat ekaw ñan ou-
wak, me ekaw ñan oniñ, mi iat ibia,
mõ õewewõda frõsche ean eben Ãgyp-
ten.
6 Ma Aaron ere bet' aeow ean bõ-
ken Ãgypten; me frõsche re ewewõ-
da me rõ bõñeidujow eb memak ñaben
Ãgypten.
7 Ma amen mweaeo rõ gar bet de-
den ñune eow ean aũra kabwiãeã, me
rõ õewewõda frõsche aeow ean eben
Ãgypten.
8 ¶ Me Pharao emwin Moses ma
Aaron, mõ ũge, Amwarũm kõñ a
Jehova bwe E nim õkirõan mũñane
frõsche atsin itũrũ, ma atsin itũrin
aeõ ñame; ma A nan õijõn mibũna
eñame, bwe re nim tuwin ere iwim
ea Jehova.
9 Me Moses ũge a Pharao, Ã nim
ereduw eken ea ame: A nan kõñõñ
ijet bwe dõgũm, me dõgin am tsiõ,
me dõgin am ñame, bwe frõsche re
nim kirõ atsin itũrũm, ma atsin ian
am wak, me ri nan ta mek iat ekaw?
10 Mõ õ ũge, Ijaran. Me *Moses*
ũge, A nan ririñ tekei aem; bwe wo
nim tsiet bwe eko ion ñea tekei Je-
hova ñea wama Gott.
11 Me frõsche ri nan kirõ atsin itũ-
rũm,, ma atsin ian am wak, ma atsin
itũrin am tsiõ, ma atsin itũrin am
ñame; ri nan ta mek iat ekaw.
12 Me Moses ma Aaron ar meta
atsin itũrin Pharao: me Moses õkõñ
a Jehova bwe dõgin frõsche ñan Õ
õrean a Pharao.
13 Mi Jehova eririñ tekei aen Mo-
ses; me eman frõsche atsin iat ewak,
ma atsin iat oror, ma atsin añe.
14 Me rõ õebwepoi in õewedũdũ ũra:
mõ õmwamwitsiet eb.
15 Me ñaga Pharao ãt bwe etsimine
tokiũra, õ õenõwewe bũriõũn, me e
eõ teñ kaiõt aeõrõr; tekei Jehova
ogiten õpan.
16 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ũge a Aaron, Wo nim ere am
ewew mi ira badetsin mwareret eb,
bwe enim ekei iwi ean eben Ãgypten
memak.
17 Ma ar ũgan; ma Aaron ere ben
ma an ewew, me e ira badetsin mwa-
reret eb, mi iwi re meken eat eñame,
me eat imin gõgõrõ; me badetsin
mwareret eb memak ekeijiet iwi ean
eben Ãgypten memak.
18 Ma amen mweaeo rõ gar bet de-
den ñune eow ean aũra kabwiãeã bwe
enim meta iwi, me re eõ kona: mi
iwi emeken eat eñame me eat imin
gõgõrõ.
19 Me ean. ñaga amen mweaeo rõ

ũge a Pharao, Bitune ei õkõr ben
Gott: me enõwewe bũriõũn Pharao,
me e eõ teñ kaiõt aeõrõr; tekei ñago
Jehova ogiten õpan.
20 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo ni-
mõ gatabwijũbwij in rida me weijo
ian men Pharao; kania, i nan ñow
eat ebõk; me wo nim ũge a, Õũge
aen Jehova, Wo nim õijõn aeõ ñame,
bwe re nim tsiõ Itũrũ.
21 Me tsin ia wo keõ ia wo õijõn
aeõ ñame, kania, A nan õijõn aw
eñamañameab ñan ebak, me ea am
tsiõ, me ea am ñame *memak*, mi ian
am wak: me eñamañameab nan oquen
aũra wak dei Ägypten, me ean bet
emwarere ñana re mek ean.
22 Me ean ñabũmina A nan õekae
eb ñabena Gosen, ñaben aeõ ñame re
mek ean, me eñamañameab ri nan eõ
mek ina; bwe wo nim tsietõ bwa
Aña kõr Jehova eat eb.
23 Ma A nan ñaeow itema n katsi-
mor inimagen aeõ ñame ma am ñame:
mi nan õrre bitune itema ijaran.
24 Mi Jehova õũgan; mõ õrret eña-
mañameab aeow ian an wak Pharao,
mi ian aũra wak an tsiõ: me mũñena
eñamañameab re ijababa eben Ägyp-
ten memak.
25 ¶ Me Pharao emwin Moses ma
Aaron, mõ ũge, Amwa nua kõ me ere
iwim ea wamiã Gott eat eb.
26 Me Moses ũge, Eõ deri iõ ũga;
bwa ama nan wim a Jehova ñea wa-
ma Gott eow eat imin ñana dei Ägyp-
ten emiowi: kania, ama nan wimeiõt
imin ñana dei Ägypten emiowi eow
ian mõra, mõ õten, ri nan eõ tamwi-
tõn gama epe?
27 Ama nan ñow eat etomagage
ean aijũbũm ibũm it dũgidugo, me
ere iwim ea Jehova ñea wama Gott,
iat deden ñea I nan pan a gama.
28 Me Pharao ũge, A nan õijõn ga-
miã bwa amwaim ere iwim ea Jeho-
va ñea wamiã Gott eat etomagage;
ma amwa eõ ñow ino ogoeow: amwa-
im kõñõñ bwe dõgũ.
29 Me Moses ũge, Kania, A metat
atsin ian mem, ma A nan kõñ a Jeho-
va bwe enim onuaiw mũñana eña-
mañameab atsin itũrin Pharao ijaran,
ma atsin itũrin an tsiõ ma atsin itũ-
rin an ñame: me Pharao enim eõ
gauwei quiawiei eñame me eõ õijõn
mibũne eñame bwe re nimõ nuaw me
ere iwim ea Jehova.
30 Me Moses emetat atsin itũrin
Pharao, mõ õ kõñ añen Jehova.
31 Mi Jehova eririñ tekei aen Mo-
ses; mõ Õ õkirõaten mũñana eñama-
ñameab atsin itũrin Pharao, ma atsin
itũrin an tsiõ, ma atsin itũrin an
ñame; me eko eñamañameab ion iõ
õreñõ.
32 Me Pharao etik õenõwewe bet
bũriõũn ean ñabũmina, me e eõ õi-
jõn mibũna eñame.

ITŨBAÑ 9.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nimõ
naña Pharao, me wo nim ũge
a, Õũge aen Jehova ñea wañara Gott
Ebräer, Wo nim õijõn aeõ ñame, bwe
re nim tsiõ Itũrũ.
2 Me tsin ia wo keõ ia wo õijõn
ũra, me tsin ia wo tik rewin ũra,
3 Kania, nan mek ben Jehova ean
wam imin gõgõrõ ñan añe, me ean
pferde, me eat esel, me eat kamele,
me ean epowi n ochsen, me ean epo-
wi n schafe me ziegen: mi nan õrre
earak ñea ouwak an kama.
4 Mi Jehova nan õekae wañara
imin gõgõrõ Israel mi imin gõgõrõ n
Ägypten; me ekeow ion ñea enim ima
inimagen wañara imin gõgõrõ ibwi-
bwin Israel.
5 Mi Jehova eidit bũmin, mõ ũge,
Jehova nan ririñ bitune imin eat eb
ijaran.
6 Mi Jehova eririñien bita ñag
eorata; me eman min gõgõrõ n Ägyp-
ten memak; me eko bet ie ema ia
aiquen wañara imin gõgõrõ ibwibwin
Israel.
7 Me Pharao õijõn, me, kania, eko
ion ie ema inimagen wañara imin gõ-
gõrõ ibwibwin Israel. Me enõwewe
bũriõũn Pharao, me e eõ õijõn mibũ-
na eñame.
8 ¶ Mi Jehova ũge a Moses ma
Aaron, Amwarũm õbũ marañatait om
te eiwin a ebe eran, me Moses enim
eãda itũga ian men Pharao.
9 Mi nan ekei batet emwarere ñan
õkadudu eow eat eb ñaben Ägypten
memak, mi nan ekei ibũr ñea nan
meta bwe earak ñea õpwe n bwiaũi

eat eñame me eat imin gõgõrõ, ean
eben Ägypten memak.
10 Ma amerumena ar barũ mara-
ñatait om ma ar weijo ian men Pha-
rao; me Moses eãda itũga; me ekei-
jiet ibũr ñea emeta bwe earak ñea
õpwe n bwiaũi eat eñame me eat
imin gõgõrõ.
11 Ma amen mweaeo re eõ kona n
weijo ian men Moses bwe dõgin bũ-
rũra; bwe emek ibũr eat amen mwe-
aeo me dei Ägypten memak.
12 Mi Jehova õenõwewe bũriõũn
Pharao, me eõ teñ kaiõt aeõrõr;
tekei an Jehova ogiten pan a Moses.
13 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nimo gatabwijũbwij in rida, me weijo
ian men Pharao, mõ ũge a, Õũge aen
Jehova, ñea wañara Gott Ebrãer, Wo
nim õijõn aeõ ñame, bwe re nim tsiõ
Itũrũ.
14 Bwa A nan õijõtoruwei aeõ gae
memak eat edae ñune aeow ian bũ-
riõũm, me ean am tsiõ, me ean am
ñame; bwe wo nim tsiet bwe eko kõr
ion ñea etsitobo ame eat eb memak.
15 Bwe tsin iõ ũga, emewara ago A
nan ere beõ, mi iraw ma am ñame
eow eat arak ñea õkama, me emewa-
ra ñago wo nan ekeow atsin eat eb:
16 Ma A ta ñainan auwe bwe dõgin
bitune, bwa A nim õmeata waioeõ
ea aw, me bwe ã nimõ põpan egõ eat
eb memak.
17 Wo ogodauw õkõr in iwitsiow
aeõ ñame, ñaga wo keõ n õijõn ũra?
18 Kania, A nan õet weron ñaran
eis ñaran ouwak an kama ijaran eat
edae bet ñune, ñaran eko iõ ũga i
Ägypten ñago me ñago atsin eat
ibũm ñabũmina ã õren õrig Ägyp-
ten ea ñabũmine.
19 Me ñagan wo nim õijõn am ña-
me, bwe re nim õpapar wam imin
gõgõrõ ma am ñame ñabũna re mek
añe bwe re nim metu; bwe eñame
memak mi imin gõgõrõ ñana ã ãt iow
añe, ñana ã eõ otow ũra ian am wak,
nan ibowoñ ũra weron ñaran eis, me
ri nan ima.
20 Ñea emiow aen Jehova inima-
gen an tsiõ Pharao õ õgõran an tsiõ
me wõn imin gõgõrõ aeow ian an
wak:
21 Me ñea eõ ñaeow ian bũriõũn
mineijin aen Jehova õ ñaina an tsiõ
me wõn imin gõgõrõ añe.
22 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ere bem eada ianweron, bwe
enim et weron ñaran eis ean eben
Ägypten memak, eat eñame, me eat
imin gõgõrõ, me eat imin erõ añe
memak, eat eb ñaben Ägypten.
23 Me Moses ere an ewew eada
ianweron: mi Jehova õijõt debaõ me
weron ñaran eis, me ãe õgõrũredu
eat eb; mi Jehova õet weron ñaran
eis ean eben Ägypten.
24 Me et weron ñaran eis, me ãe
ñea ã kamararoeiõn eis, ñaran ouwak
an kama, ñaran eko iõ ũga deden
ñago me ñago eat eb ñaben Ägypten
memak, ma atsin eat ibũm ñabũmin
õren rig bita eponñame.
25 Me weron ñaran eis opudu a
imin memak ñan añe, ñana eñame mi
imin gõgõrõ eat eb ñaben Ägypten
memak; me weron ñaran eis opudu
a imin erõ memak ñan emek eat etañ
in kiãõ, me e ijababa imin erõ memak
ñan ouwak eat etañ in kiãõ.
26 Mi ta eat eb ñaben Gosen, ino
emek ibwibwin Israel ñaben ekeow
weron ñaran eis ean.
27 ¶ Me Pharao ekiõ a Moses ma
Aaron, mõ ũge a ũrõr, A dũra eat
edae ñune: omotañitañ Jehova, ma
ama baka, aña ma aeõ ñame.
28 Amwarũm kõñ a Jehova; bwe
enim rañada wõn debaõ me wõn we-
ron ñaran eis; ma A nan õijõn gamiã
bwa amwaim eõ mek ine.
29 Me Moses ũge a, Tik ñaga ia A
metan iat tekawa, A nan ere beõ ea
Jehova, bwe enimõ toki debaõ, me
bwe enim rañada weron ñaran eis;
bwe wo nim tsiet bwe wõn õkõr Je-
hova eb.
30 Ma auwe ma am tsiõ, A tsiet
gamiã bwa amwa eitsiõk miow Jeho-
va ñea Gott.
31 Me ã ira flachs me gerste: bwo
oqua gerste mõ õkauwei flachs.
32 Me ã ira weizen me spelt: bwe
re eitsiõk erõda.
33 Me Moses emeta atsin iat teka-
wa atsin itũrin Pharao, me ere ben
ea Jehova: me erañadat debaõ me
weron ñaran eis, me eõ puduen we-
ron eat eb.

34 Me Pharao ñag e ãt bwe erañadan weron me weron ñaran eis me debaõ, e tik dũran, mõ õ õenõwewe bũriõũn, ei ma an tsiõ.

35 Me enõwewe bũriõũn Pharao, me e eõ õijõt ibwibwin Israel; tekei an Jehova ogiten pan a Moses.

ITŨBAÑ 10.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nimõ naña Pharao; bwa A õenõweweãn bũriõũn, me bũriõũn an tsiõ, bwa A nim õmeata mũñan aeõ tema inimagõra,

2 Me wo nim patow iat ijũñen ñaim, me ñain ñaim mũñan A ogiten ririñ a Ägypten, ma aeõ tema ñan A ogiten ririñ a ũra; bwa amwaim tsiet bwa Aña Jehova.

3 Me Moses ma Aaron ar naña Pharao, ma ar ũge a, Õũge aen Jehova, ñea wañara Gott Ebräer, Õten araquin am keõ n õijõñuw ian meõ? wo nim õijõn aeõ ñame, bwe re nim tsiõ Itũrũ.

4 Me tsin ia wo keõ ia wo õijõn aeõ ñame, kania, A nan õreatow ũbwiõm eakitorenapõ ijaran:

5 Me ri nan bõñe animwet eb, mi nan eko eñame okona ãt ijõñ: me ri nan õt dũgidũgit imin, ñan amwa õtsimor, ñan emek itũrimiã iruwin weron ñaran eis, me ri nan õt imin erõ memak ñan õñabedan eat etañ in kiãõ:

6 Me ri nan oquen am wak, ma an wak am tsiõ memak, ma aũra wak dei Ägypten memak; iat deden ñea eko ia ã aia iow itũrit etõñũm, me etoñit etõñũm atsin eat ibũm ñabũmina rõ õren mek eat eb ea ñabũmine. Me e iwidõ, me emetat atsin ian men Pharao.

7 Ma an tsiõ Pharao rõ ũge a, Õten araquin an amune ekei ime ea gada? õijõn kõ mibũna eñame bwe re nim tsiõ itũrin Jehova ñea wañara Gott: wo eitsiõk tsiet ñage ñana ã ijababaen Ägypten?

8 Me re tik õreaten Moses ma Aaron ea Pharao: mõ õ ũge a ũrõr, Nua kõ me tsiõ itũrin Jehova ñea wamiã Gott; mi ijegen ñabũn nan nuaw?

9 Me Moses ũge, Ama me wama oniñ, me wama ũñab, me ñaima eman me ñaima ãn, me wama schafe me ochsen; bwa amaimõ ririñ ekadarot taramawir ea Jehova.

10 Mõ õ ũge a ũrõr, Jehova enimõ mek itũrimiã iat deden ñune, ñag A õijõn gamiã, me ñaimiã ñabũn oniñ: amwaim kania ũra; bwi ibaka emek ian obwemiã.

11 Eõ eimwi deden ñune: amwa nua kõ ñage amiã ñabũna eman, ma amwaim tsiõ itũrin Jehova; bwe ñea kõr ñea imin amwa ãeñ. Me ã õmamũr ũrõr atsin ian men Pharao.

12 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim ere bem aeow eat eb ñaben Ägypten bwe dõgit akitorenapõ, bwe re nim õrre eow ean eben Ägypten, mõ õnũet eb memak, ñana dũgidũgin weron ñaran eis.

13 Me Moses ere an dabwike aeow eat eb ñaben Ägypten, mi Jehova õrean eñin in apoe eran eat eb ean ñabũmina mõ õgapũmaran; me ñag eorata; eñin in apoe õreatet akitorenapõ.

14 Me eakitorenapõ re babareow ean eben Ägypten memak, me re mek ean mwiten Ägypten memak, me ro oouwak eroe; eko iõ ũga dedet akitorenapõ ñago, me eab õũga bet dedeũra imũr.

15 Bwe rõ bõñe animwet eb memak, me etũr'et eb; me rõ õt ibũgibũgi me quat imin erõ memak ñana dũgidũgin weron ñaran eis: me eko imin ñan aditũr iõ õreñõ ia aigetow, me eko bet imin erõ eat etañ in kiãõ mi ibũgibũgi, eat eb ñaben Ägypten memak.

16 ¶ Me Pharao õkapapar in emwin Moses ma Aaron; mõ ũge, A dũra ea Jehova ñea wamiã Gott, me ea gamũrõr.

17 Me ñagan A kõñõñ ñage bwa amwarũmõ ead aeõ dũra ñune, me kõñ a Jehova ñea wamiã Gott, bwe E nim õbũ bitune ima atsin itũrũ.

18 Me e meta atsin itũrin Pharao, mõ õ kõñ añen Jehova.

19 Mi Jehova eiwid a eñin in apago ñaran oaio, ñaran õgareda mũñana eakitorenapõ, mõ õgaredu ũra iat Ijited Õmwirara; me eko eakitorenapõ ia aiquen õreñõ ean eben Ägypten memak.

20 Mi Jehova õenõwewe bũriõũn
Pharao, me e eõ õijõt ibwibwin
Israel.
21 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ere bem eada ianweron, bwe
enimõ mek itũr ean eben Ãgypten,
ñea itũr ñea ã nimõn ia ã towe.
22 Me Moses ere bet' ada ianweron;
mi itũrũgago emeken eat eb ñaben
Ãgypten memak ean aijũbũm:
23 Me eñame re eõ ãt ũra, me eko
ion ñea eogoda atsin eat eñan ean
aijũbũm: me etsimine iaõ eat eñõra
n mek ibwibwin Israel.
24 ¶ Me Pharao emwin Moses, mõ
ũge, Amwa nua kõ mi tsiõ itũrin
Jehova; ta wamiã schafe me rinder
re mek: ma amwaim edegeriõn gamiã
bet ñaimiã ñabũn oniñ.
25 Me Moses ũge, Wo nim oija
ian bema bet iwim in jiũiow, bwa
amaim ere iwim ea Jehova ñea wama
Gott.
26 Re nim edegeri gama bet wama
imin gõgõrõ; me eko iquit imin gõgõ-
rõ ie enimõ mek iruwima; bwa amaim
parabar ama wim atsin inimagõra bwa
amaim tsiõ itũrin Jehova ñea wama
Gott eow ean; bwa ama eõ tsiet ñea
amaim tsiõ itũrin Jehova eow ean tsin
ia ama baiwõñ ina.
27 ¶ Mi Jehova õenõwewe bũriõũn
Pharao, mõ õ keõ iõ õijõn ũra.
28 Me Pharao ũge a, Nua kõ atsin
itũrũ, me wo nimõ weduw, *bwe* wo
nim eõ gauwei ãt meõ; bwe ean ñabũ-
mina wo ãt meõ ean wo nan ima.
29 Me Moses ũge, Omo kõr aem;
A nan eõ gauwei ãt mem.

ITŨBAÑ 11.

MI Jehova ũge a Moses, Ti iju ai-
quet egae ñea A nim õrean a
Pharao, me ea Ãgypten; mi iruwin
ñea i nan õijõn gamiã atsin ine: tsin
iõ õ õijõn gamiã, i nan ededegeri õkõr
gamiã memak atsin ine.
2 Wo nimõ dorer ñage iat ijũñen
aeõ ñame, me eman memak re nimõ
nua mõ kõñõñ a aranora, me ãn me-
mak re nim kõñõñ a aranora, imin
ñana silber me gold.
3 Mi Jehova oija an ñame oquedei-
eõra ian met dei Ãgypten. Mo
ouwak bet an kaganado amea Moses
eat eb ñaben Ãgypten, ian men an
tsiõ Pharao, mi ian men bet eñame.
4 Me Moses ũge, Õũge aen Jehova,
A nim ñow ijugagain Ãgypten ia
atugagan:
5 Mi nan ima memak ebowab ean
eben Ãgypten, atsin ean an bowab
Pharao ñea emegeda ian wõn tron ea
an bowab itsiõ n ãn ñea emegeda
itañit epe n kararõ mehl; me bowabit
imin gõgõrõ memak.
6 Mi nan ouwak iõñ ean eben Ãgyp-
ten memak, ñea eko iõ ũga ñago me
ñago, me eab õũga bet imũr.
7 Mi nan eab memõri eon robar ion
in iwitsiow ibwibwin Israel ia aiquen,
me eñame mi imin gõgõrõ: bwa
amwaim tsiet Jehova bwo Õ õekae
dei Ãgypten mi *ibwibwin* Israel.
8 Ma am tsiõ memak ñabũne ri nan
naña ame, me ri nan otoburõra me
toweitsiber ame, me ri nan ũge, Wo
nimõ nuaw, ma am ñame memak ña-
bũna re edegeriw: mi iruwin ñea A
nan nuaw. Me e meta atsin itũrin
Pharao iat egirow ñea õkũñijow.
9 Mi Jehova ũge a Moses, Pharao
nan eõ teñ kaiõt aemũrõr; bwe ã ni-
mõ õebak aeõ makur in kamadauniñ
ean eben Ãgypten.
10 Me Moses ma Aaron ar ririñ
mũñane emakur in kamadauniñ me-
mak eow ian men Pharao: mi Jehova
õenõwewe bũriõũn Pharao, me e eõ
õijõt ibwibwin Israel atsin ũbwien.

ITŨBAÑ 12.

MI Jehova edorer a Moses ma
Aaron eow eat eb ñaben Ãgyp-
ten, mõ ũge,
2 Maram une enim ekei adamonin
wamiã maraman: enim ekei adamo-
nin maraman iat obweni ea gamiã.
3 ¶ Amwarũmõ dorer a epo n Israel
mõ ũge, Ean abũmita bũmin maram
une, eñame memak re nimõ barũ ka-
takaton wañara lamm, tekei eiwin a
an wak aũra bagadugu, aiquen lamm
me aiquet epo n amen bwieni:
4 Me tsin iõ õkadudu epo n amen
bwieni me eõ eiwin a aiquen lamm,
re nimõ barũ lamm ñea ta aiquen epo
a aranon ñea itañin an wak tekei eba-
kit eñame; amwaim õbũ lamm tekei
õnetow itũrit eñame.

5 Enimõ togit omo wamiã lamm
ñea eman, ñea ta aiquen an obweni:
amwaimõ barũ atsin inimagen schafe,
õa atsin inimagen ziegen:
6 Ma amwaim raña ea abũmita ma
aeoq bũmin maraman ñune; me epo
n Israel re nimõ mag in epoda ma
abi ijemerõ.
7 Me re nimõ barũ aran, me re ni-
mõ õbidõn jorin met ewak, ñarow eat
erũrũn, me eat edabwike ñaman itũ-
gain, eat ewak memak ino re nim
ot' ow ian.
8 Me re nim õt duwen anũbũmin in
ñabũmina, ñea ã õpwiei me brot ñea
eõ õpwe; re nim õn mõ kamararoei a
ibũgibũgi ñan õbaõadsin.
9 Amwam eõ õn ie etame, õa ia ã
õtarõt ebõk mi ta ia ã õpwiei; itũ-
bwin me nanan me bwedũbwetin.
10 Ma amwaim eõ ñaina dũgidũgin
ia aigetow ea an iaõ, ma amwaimõ
jiũiow dũgidũgin ñan õreñõ ea an
iaõ.
11 ¶ Me enim õũge deden amiã ije-
iji: amwaim õquõr iwugagamiã, me
enimõ mek wamiã schuhe ean nana-
miã, ma amiã ewew ian bemiã; ma
amwaim õpapar gamiãñ in õn: bwe
ñaiune ei õkõr an passah Jehova.
12 Bwa A nan nuaw mõ õmamag
eben Ãgypten anũbũmin ñabũmina,
ma A nan abi ebowab memak ean
eben Ãgypten, eñame mi imin gõgõ-
rõ; ma A nan õeõgida gain aduwen
Ãgypten memak; Ãña kõr Jehova.
13 Me era ei amiã itema eat ewak
ñan amwa mek ian: me tsin ia A ãt
era, A nan õd animwemiã mi nan eõ
eagada gaimiã ñana ã nim abiõn ga-
miã, tsin ia A abi eben Ãgypten.
14 Me ñabũmine nan ei amiã bũm
in õmaran, ma amwa nan raña bwe
ekadarot taramawirei Jehova: amwa
nan raña eow ean amiã detõ memak
bwe kadarot edogor eõ toki.
15 Abũmin aeiu amiã bũm in õn
brot ñea eõ õpwe; amwaimõ eatow
egapwe atsin ian amiã wak ean ada-
monit ibũm; bwe ñea õn brot ñea
õpwe atsin ean adamonit ibũm ea
quaeiut ibũm, ã nimõ eatow amea
atsin inimagen Israel.
16 Me enim tsimine amiã epo ñea
ebwigaga ean adamonit ibũm, me ean
quaeiut ibũm epo ñea ebwigaga; ã
nim eõ ririñ emakur ion ean, bwi ta
ñea eñame enim õn, ta ñune ñea
amwa kona n ririñ.
17 Ma amwaim raña ekadaron brot
ñea eõ õpwe; bwe ean ñabũmina bet
A onuaiw earaıniã atsin ean eben
Ãgypten; me ñagan amwaim raña
ñabũmina ean amiã detõ eow eat edo-
gor eõ toki.
18 ¶ Ean adamonin maraman, ean
abũmita ma aeoq bũmin maraman
ijemerõ, amwaim õn brot ñea eõ
õpwe ea abũmruma ma aiquen bũ-
min maraman ijemerõ.
19 Enim eko egapwe ia aigetow ian
amiã wak ean abũmin aeiu: bwe ñea
õn ñana ã õpwe, inan õraijiow bita
eñame atsin inimaget epo n Israel,
tsin ia eratequõ õa tamo ion ñea opu-
du ũbwemiã.
20 Amwaim eõ õt imin ñea ã õpwe;
ma amwaim õn brot ñea eõ õpwe eow
iat eñamiã n mek memak.
21 ¶ Me Moses emwin ñaben Israel
memak, mõ ũge a ũra, Amwaim me-
ta, me barũ wamiã lamm tekei amiã
epo n amen bwieni, ma abi passah.
22 Ma amwaimõ barũ ysop epowin
me eak iow iat era ñawũrin iat iwũr
in ũmwin, mi iraeõn itũgain mete-
wak me erũrũn ñana aro era ñan iat
iwũr in ũmwin; me enim eõ meta iot
atsin inimagemiã atsin inimen amiã
wak ea an iaõ.
23 Bwi Jehova nan õd inimagemiã
bwe enim abi dei Ãgypten; me tsin ie
e ãt era itũgain metewak, me eat erũ-
rũn ñana aro, Jehova nan õd animwen
metewak, mi inan eõ eatow amen
abab *ñame* bwe enim metu ian amiã
wak ma abi gamiã.
24 Ma amwaim raña bitune bwe
edogor ea gamiã me ñaimiã eõ toki.
25 Me tsin ia amwa õrre eow eat
eb ñabena Jehova nan oija gamiã, te-
kei aen, amwaim raña bitune emakur
it taramawir.
26 Me tsin ia ñaimiã ũge a gamiã,
Bait ekeken amiã taramawir ñune?
27 Amwaim ũge, Ñaiune wimen an
passah Jehova, ñea õd animwen aũra
wak ibwibwin Israel i Ãgypten, ñag
abi dei Ãgypten, mõ õtsimor ada wak
memak. Me mibũna eñame re totu

tũbũra, me re toweitsiber, me re taramawir.

28 Mi ibwibwin Israel re ririñ deden ñune; re ririñ deden ñea Jehova õpan a Moses ma Aaron.

29 ¶ Me ñag atugagan, Jehova abi bowabin Ãgypten memak, atsin ean an bowab Pharao ñea emegeda ian wõn tron me etoki ean an bowab edenigae ñea iat ijũb in quõquõr; ma an bowab imin gõgõrõ.

30 Me eogoda Pharao ñag õbũm, ei ma an tsiõ memak, me dei Ãgypten memak; me etsimine iõñ ñea ouwak i Ãgypten; bwe eko ewak ion ñea eõ ma ion ian.

31 ¶ Me e emwin Moses ma Aaron ñag õbũm, mõ ũge, Amwar eogoda kõ, me nua atsin inimagen aeõ ñame, amũrõr mi ibwibwin Israel; nua kõ, me tsiõ itũrin Jehova tekei amwa ogiten õpan.

32 Amwa eõn bet gamiã wamiã schafe me rinder, tekei amwa ogiten õpan, me nuaw, mõ õgageidawianawõ bet.

33 Me dei Ãgypten re erõñeit mibũna eñame bwe ã nim õijõn ũra atsin ean eb ebena; bwe rõ ũge, Añ nan ima memak.

34 Me mibũna eñame re barũ wañara teig ñaga ã eitsiõk totu egapwe ian, me ro quõr aũra wũr in parabar ean aũra karawin ean onuqueõra.

35 Mi ibwibwin Israel re ririñ tekei an Moses pan a ũra; me rõ kõñ a dei Ãgypten imin ñana silber, me imin ñana gold, me ekarawin:

36 Mi Jehova oija mibũna eñame oquedeieõra ian met dei Ãgypten, me ñagan ro oija añen ũra mũñana rõ kõñõn. Me re barũ wõt dei Ãgypten imin, me re ijũeten.

37 ¶ Mi ibwibwin Israel re dũgidugo atsin Raemses ea Sukkoth, kaia añowar erañat dedemaro ñabũna re dũgidugo ean nañora, me re eõ õdũ eoniñ.

38 Me edegeri bet ũra eñame ebak ñabũna eratequõ; me schafe me rinder, mi imin gõgõrõ ñan ebak.

39 Me ro omwin brot ñea eõ õpwe atsin ean bita teig ñea rõ õbũ atsin Ãgypten; bwe ã eitsiõk totu egapwe ian, bwina ã ededegeri ũra atsin Ãgypten, me re rañañ, me re eitsiõk bet ririñ õañara.

40 ¶ Ma araquin at ibwibwin Israel mek i Ãgypten bwe abu ma animo eobweni.

41 Me ñag ogoro abu ma animo eobweni ean ñabũmina, re nua memak earan Jehova atsin ean eben Ãgypten.

42 Ñabũmine ibũm ñabũmin eimwi bwe enim ouwak aũra õmaran ea Jehova, ñag Õ õmeata ũra atsin ean eben Ãgypten: bwe ñabũmine ei ibũm ñabũmin an bũm Jehova, ñabũmin ouwak õmaranetow itũrũra ibwibwin Israel ean aũra det memak.

43 ¶ Mi Jehova ũge a Moses ma Aaron, Ñaiune dogorin passah: eratequõ enim eõ õn;

44 Ma an tsiõ eñame ñea ã rouwõn geld, tsin ia wo ogiten etow, i nan ijeiji atsin ean.

45 Eratequõ ma amen makur ñea ã pũmwe an makur enim eõ ijeiji atsin ean.

46 Ã nim õn passah iat ewak ñea ta aiquen; me wo nim eõ õbu eanuaw duwen ia aigetow atsin iat ewak, ma amwaim eõ idit rõn ia emaen.

47 Epo n Israel memak re nim raña.

48 Me tsin ia eratequõ emek itũrũm, me tsin ie e teñ raña passah ea Jehova, ã nim etow memak an ñame ñabũna eman, mi imũr i nan tũren aw me raña; i nan ekei ion ñea opudu ũbwiõm: me eñame ñea ã eitsiõk etow enim eõ jeiji atsin ean.

49 Ta aiquet edogor ea ñea opudu ũbwemiã, me ea eratequõ ñea õren mek inimagemiã.

50 Mi ibwibwin Israel memak re ririñ deden ñune; tekei an Jehova pan a Moses ma Aaron, rõ ũgan.

51 Me ean ñabũmina bet Jehova õmeata ibwibwin . Israel atsin ean eben Ãgypten me earõra memak.

ITŨBAÑ 13.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,

2 Wo nimõ õebwigaga ame ebowab memak, tamo ñea õbaida ije amo inimaget ibwibwin Israel, ñana eñame mi imin gõgõrõ: ũra waña.

3 ¶ Me Moses ũge a mibũna eñame,

Amwaim õmaran ñabũmine, ñabũmin
amwa meta ean atsin ean eben Ãgyp-
ten atsin iat ewak in tsio; bwi Je-
hova õmeata gamiã eow eat ebe ña-
ran oaio atsin eat etañ ñamwarine:
ã nim eõ õn brot ñan õpwe.
4 Amwa nuaw ñabũmine ian mara-
man ñea Abib.
5 ¶ Tsin ia Jehova otow auwe ũbwi-
õra ibwibwin Kanaan, mi ibwibwin
Heth, me ñabũna Amorite, me He-
vite, me dei Jebus, ñan O ogiten
schwõrei a am bagadugu bwi I nan
oija aw, eb ñaben õgõrũrõ ikimama
me meli ean, bwe wo nim raña bitune
etaramawir ian maram une.
6 Abũmin aeiu am bũm in õn brot
ñea eõ õpwe, me ean quaeiut ibũm
nan ei ekadarot taramawirei Jehova.
7 Ã nim õn brot ñea eõ õpwe eat
ibũm ñana abũmin aeiu; enim eko
brot ñea ã õpwe ia ã ãt iow itũrũm,
me enim eko bet egapwe ia ã ãt iow
itũrũm, ean mwiten ũbwiõm memak.
8 ¶ Me wo nan pan a ñaim eman ean
ñabũmina, mõ ũge, Bwe dõgin bita
ñea Jehova eririñ ame ñag Ã metan
ean eben Ãgypten.
9 Ei am tema ñune eow ian bem,
me ekamar ijugagain mem, bwe eni-
mõ mek an dogor Jehova ian mwim:
bwi Jehova õmeata auwe atsin Ãgyp-
ten eow eat ebe ñaran oaio.
10 Me ñagan wo nim raña bitune
edogor iõ õrre bũmin atsin eat obwe-
ni ion ea eobweni ion.
11 ¶ Me tsin ia Jehova ogiten otow
auwe eat eb ñabena Kanaan, tekei
an schwõr aw me ea am bagadugu,
mi nan oija aw,
12 Bwe wo nimõ õekae ea Jehova
memak ñabũna rõ baida ije, me ebo-
wab memak ñana ñait imin gõgõrõ;
wõn Jehova ñana eman.
13 Me wo nimõ rouw in õtsimõrõn
an bowab esel lamm ion; me tsin ia
wo eõ teñ rouw in õtsimor, wo nan
idit teren: me wo nimõ rouw in õtsi-
mor aũra bowab eñame eow inimagen
ñaim eman memak.
14 ¶ Me tsin ia ñaim eman õũdõnuw
eat edae imũr, mõ ũge, Ekeken bi-
tune? wo nan ũge a, Jehova õmeata
gama atsin ean eben Ãgypten atsin
iat ewak in tsiõ eat ebe ñaran oaio:
15 Me ñaga Pharao eõ teñ õijõn
gama, Jehova abi ebowab memak
ean eben Ãgypten, ñan an bowab
eñame, ma an bowab imin gõgõrõ:
me ñagan A ere memak ñabũna rõ
baida ije amo ñabũna eman, bwe
wimen Jehova; ma A rouw in õtsimor
bowabin ñaiũ memak ñabũna eman.
16 Nan ekei itema ean bem, me
phylacteries ijugagain mem: bwi
Jehova õmeata gama atsin Ãgypten
eow eat ebe ñaran oaio.
17 ¶ Me ñaga Pharao ogiten õijõn
mibũna eñame, Jehova eõ õdõn ũra
ian medenan ũbwiet dei Philistia,
ogen bet ñag etũret eken; bwe Gott
ũge, Bwi ta bwidũga me eiwidõ
bũriõũt eñame n mwijiña tsin ia re ãt
eake, me ri nan redõ eow Ãgypten:
18 Bwe Gott onuaiw an ñame n
õred medenara, aeow ian medenat
etomagage itirũrũt Ijited Õmwirara:
mi ibwibwin Israel re tebab dõbae in
ake atsin Ãgypten.
19 Me Moses õbũ rõn Joseph: bwi
Joseph õpan a ibwibwin Israel ñago
bwe re nim schwõr a, mõ ũge, Gott
nan õni õkõr gamiã; ma amwa nan
õbũ me eãõn gamiã rõ atsin ine.
20 ¶ Me re dũgidugot atsin Sukkoth,
me rõ gadeijida aũra wak dedegai i
Etham itirũrũt etomagage.
21 Mi Jehova õd ian obwõra ijeaõ
eat ijor denañ, bwe E nim onuaiw
ũra mõ õmeata a ũra emedena; mi
ijõbũm eat ijor ãe, bwe E nimõ õeaõ
ũra; bwe re nimõ nuaw ijeaõ mi
ijõbũm:
22 Ijor denañ ijeaõ, mi ijor ãe
ijõbũm, ar eõ nuaw atsin ian obwet
eñame.

ITŨBAÑ 14.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nim pan a ibwibwin
Israel bwe re nim iwidõ me wei aũra
wak dedegai ian obwen Pihachiroth,
ijugagain Migdol me ijited, ian obwen
Baal-Zephon: amwaimõ gadeijida
amiã wak itañin itirũrũt ijited.
3 Me Pharao nan õpat ibwibwin
Israel, mõ ũge, Re etajiji iowen eat
eb, etomagage etsimaen ũra.
4 Ma A nan õenõwewe bũriõũn
Pharao, mi i nan eã erowũra; ma A

nan kona eredueõ atsin itũrin Pharao,
ma atsin itũrit aran memak; me dei
Ãgypten ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova. Me rõ ũgan.
5 ¶ Me ã pan a uea n Ãgypten
bwe rõ gõrien mibũna eñame: mõ õpae
bũriõũn Pharao ma an tsiõ ea mibũna
eñame, mõ rõ ũge, Ekeken ñun añ
ogiten ririñ a Israel ñag añ õijõn
ũra, me re eõ tsiõn itũrida?
6 Mõ õ gadauw wõn chariot, me e
eãõn an ñame:
7 Me e barũ aran añowar chariot
ñana ã ogiten ij, me chariot in Ãgyp-
ten memak, ma akaiwedura memak.
8 Mi' Jehova õenõwewe bũriõũn
Pharao ñea uea n Ãgypten, me e
edegeriet erowit ibwibwin Israel: bwi
ibwibwin Israel re meta eow iat ebe
ñaran ogoda.
9 Me dei Ãgypten re edegeri ũra,
wõn pferde me wõn chariot Pharao
memak, me wõn amen õd animwen
pferde, me wõn etar in ake, me re
ibaweten ũra ñaga rõ gadeijida aũra
wak dedegai itañit ijited, itañin Pi-
hachiroth, ian obwen Baal-Zephon.
10 ¶ Me ñaga Pharao etũren a ũra,
ibwibwin Israel ra agagan mõra, me,
kania, dei Ãgypten re edegeri erõwũ-
ra; mo ouwak aũra miow: mi ibwibwin
Israel re eõñ a Jehova.
11 Me rõ ũge a Moses, Adaga, eko
ijũb in ima i Ãgypten, ñaga wo
onuaiw gama bwa amaim ima eow
eat etomagage? dõgit ekeken ñaga
wo ririñ deden ñune ea gama, ñaga
wo õmeata gama atsin Ãgypten?
12 Õten, deõ ñeijine eñõg ñeijin
ama pan aw eow Ãgypten, ñag ama
ũge, Wo nim eõ erõñeit gama, bwa
amaim tsiõ itũrit dei Ãgypten? bwo
omo eken a gama ia ama tsiõ itũrit
dei Ãgypten ea ama ima eow eat
etomagage.
13 ¶ Me Moses ũge a mibũna eñame,
Amwaim eõ miow, *amwaim* ta weijo
me eõ memõri, ma aia deden an ka-
tsimor Jehova, ñea I nan ririñ bwe
dõgimiã ñabũmine: bwe dei Ãgypten
ñabũn amwa ãt ñabũmine, amwa nan
eõ gauwei ãt ũra eo toki.
14 Jehova nan akean gamiã, ma
amwa nan eõ memõri.
15 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Adaga
wo eõñ ame? wo nimõ dorer a ibwi-
bwin Israel, bwe re nimõ nuaw.
16 Ma auwe wo nim õkaijoda am
ewew, me wo nim ere bem aeow ani-
mwet ijited, me ba iwugagan: me
ibwibwin Israel ri nan õd ijugagait
ijited eat emwarere ñea emõg.
17 Ma Aña, kania, A nan õenõwe-
we bũriõũt dei Ãgypten, me ri nan
edegeri erowũra: ma A nan kona ere-
dueõ bwe dõgin Pharao, me dõgit
aran memak, me dõgin wõn chariot,
me dõgin wõn amen gõr animwen
pferde.
18 Me dei Ãgypten ri nan tsiet bwa
Aña Jehova, tsin ia A kona eredueõ
bwe dõgin Pharao, me dõgin wõn
chariot, me dõgin wõn amen õd ani-
mwen pferde.
19 ¶ Ma an engel Gott ñea õd ian
obwet epo n Israel, õpae mõ õden
iruwũra; mõ õpae ijor denañ atsin ian
õbwõra, mõ õweijon iruwũra:
20 Mo o ñow ijugagain aũra epo
dei Ãgypten ma aũra epo Israel; me
etsimine denañ mi itũrũgago, mõ õ
õeaõ bet anũbũmin: me epo ion eõ tũ-
ren a epo ion ea an iaõ.
21 Me Moses ere bet' aeow animwet
ijited; mi Jehova õredõat ijited eow
ean eñin in apoe eran ñaran oaio ea
an iaõ, me eririñ ijited bwe enim ekei
emwarere emõg, mõ õba ebõk.
22 Mi ibwibwin Israel rõ õd ijuga-
gait ijited eat emwarere emõg: mi
ijited ekei eoror eat damarũmũra me
eat damauwũra.
23 ¶ Me dei Ãgypten re edu me re
edegeri erowũra eow ijugagait ijited,
wõn Pharao pferde memak, me wõn
chariot, me wõn amen gõr animwen
pferde.
24 Me ñag õrre eober in ijoran,
Jehova õkania earat dei Ãgypten
atsin eat ijor ãe me denañ, mõ õeõgi-
da gait arat dei Ãgypten.
25 Mo O rouda nanan wañara char-
iot, me ro onuaiw ũra iat eroe; me
ñagat dei Ãgypten rõ ũge, Amõ gõrõ
atsin ian men Israel; bwi Jehova ake
a dei Ãgypten bwe dõgũra.
26 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ere bem aeow animwet ijited,
bwe enimõ redõ ebõk aeow eat dei
Ãgypten, me ean wañara chariot, me

ean wañara amen gõr animwen pferde.
27 Me Moses ere bet' aeow animwet ijited, mi ijited etik redõ añet eñan ñag eorata; me dei Ägypten rõ gõr a; mi Jehova õraijedu dei Ägypten ijugagait ijited.
28 Me eredõt ijited, mõ õbõñe chariot, ma amen gõr animwen pferde, me earan Pharao memak ñabũna re edu mõ õd iruwũra iat ijited; eko betibet dũgidũgin ia aiquen iõ õreñõ.
29 Mi ibwibwin Israel re dũgidugo eat emwarere emõg ijugagait ijited; mi ijited ekei eoror eat damarũmũra me eat damauwũra.
30 Mõ ũga õtsimoren Israel eow itũrin Jehova ean ñabũmina atsin ian bet' dei Ägypten; mi Israel re ãt dei Ägypten ñaga re ewedũdũ arõũrõ.
31 Mi Israel re ãt emakur ñea ouwak ñea Jehova eririñ eow eat dei Ägypten, me mibũna eñame re miow Jehova: me re tũebõn Jehova, me re tũebõn bet Moses ñea an tsiõ.

ITŨBAÑ 15.

ME Moses mi ibwibwin Israel re riañei iriañ ñune ea Jehova, me rõ kakairũ, mõ rõ ũge, A nimõ riañ a Jehova, bwo ouwak an doganigae iat eraitsit: Õ õraijedu ijited pferd ma amen gõr animwen.
2 Jehova ei waioeõ ma aeõ riañ, me ei waña amen katsimor: ñaiune waña Gott, ma A nan tsitan; wõn Gott etõñũ, ma A nan otota.
3 Jehova ei amen ake: Jehova kõr egen.
4 Õ õraijedu ijited wõn chariot Pharao me earan: me wõn kaiwedu ñabũna ã ij rõ paroe eowen iat Ijited Õmwirara.
5 Ijited õbõñe ũra: rõ reñõdujow imago tekei epe.
6 O Jehova, eraitsit damarũmin bem iat oaio, O Jehova, damarũmin bem eijagin barũema.
7 Wo õraijedu ũra eow ean am raitsit ñabũna rõ weijo n iwitsiow Auwe: Wo õmeata egirowũm, mõ õ õekeow ũra tekei ebwedũbwet.
8 Ä ogoda ebõk eow ean eñin in gadetsin bodũm, mi ijited õweijo n eimwirara tekei ewedũdũ; emago epoda *me ekeijiet* epe ijugagait ijited.
9 Barũema õũge, A nim edegeri erowũra, A nim iba ũra, A nimõ dũbañai õañat epaba; enim ũmwan aeõ teñ imin eow itũrũra; A nimõ rouda waña pudutũbwin, A nim abiõn ũra beõ.
10 Wo baida wam eñin, mi ijited õparoe ũra: rõ reñõdujow ijited tekei epengato.
11 O Jehova, ijegen ñea etsitobo aw inimaget ani? Ijegen ñea etsitobo aw, *Auwe* ñea Wo raitsit iat emotañitañ, *Auwe* ñea Wo kanani iat itsitaõ, *Auwe* ñea Wo ririñ imin ñan õkamadauniñ?
12 Wo ere damarũmin bem, me eb õmwaneow ũra.
13 Wo eow am ñame ñabũna Wo ogiten rouw in õtsimor iat eõ earañame: Wo eow ũra eow ean waiom ea eñam in mek ñea ebwigaga.
14 Eponñame rõ kaiõt, *me* rõ rõraõ: imiow õgõg dei Philistia.
15 Re inuwowi n miow monibain Edom; õrre a erõraõ dedemaro n Moab ñabũn oaio: amen Kanaan memak re eken ũra ebõk.
16 Opudu a ũra inuwowi mi imiow; re eõ memõri tekei epe eow ean ñaben bem; ea aũra õd animwet ijited am ñame, O Jehova, ea aũra õd animwet ijited eñame ñabũna Wo rouw ũra.
17 Wo nan õmeatu ũra, mõ õijõn ũra eow eat etowedũdũ ñea Wo bwien, mũmwarina etañ ñamwarina Wo ririñ, O Jehova, bwe Wo nimõ mek ean, ñea dõmaneab ñea ebwigaga, ñea bem õwei-õaio, O Temoniba.
18 Jehova enimõ moniba eõ toki me eõ toki.
19 Bwe re metu wõn Pharao pferde, me wõn chariot, me wõn amen gõr animwen pferde iat ijited, mi Jehova etik õredõat ebõk aeow iat ijited aeow eara; mi ibwibwin Israel re dũgidugo eat emwarere emõg ijugagait ijited.
20 ¶ Me Miriam ñea prophetin, ñea etsin Aaron, ebarũ pauke ion; me ãn memak re meta me eã erowin me pauken me iruwo.
21 Me Miriam õnei ũra, *mõ ũge,*

Amwaim riañ a Jehova, bwe E doga-
nigae iat eraitsit ouwak; Õ õraijedu
ijited pferd ma amen õd animwen.
22 Me Moses eow ibwibwin Israel
atsin eat Ijited Õmwirara, me re
naña etomagage n Sur; ma aijũbũm
aũra bũm it dũgidugo eat etomagage,
me eko ebõk ia re ãt.
23 ¶ Me ñaga rõ baiwõñ Mara, re
eõ kona n nim bõken Mara, bwõ
õbaõadsin: me ñagat ã ij egen bwe
Mara [ñeijin tekei Õbaõadsin].
24 Me eñame rõ ñuruñure a Moses,
me rõ ũge, Ekeken ñea ama nan
nim?
25 Me e eõñ a Jehova; mi Jehova
õmeata a edabwike emaen, mõ õ
õraijedu iat ebõk, me etan bita ebõk.
Me e ririñ a ũra edogor mi imwit
añõg, mõ õij ũra;
26 Mõ ũge, Tsin io ouwak am teñ
kaiõt aen Jehova ñea wam Gott, me
ririñ ñea eimwi ian men, me weijõnõt
ijũñõm aen, me raña an dogor memak,
A nan eõ õeõgida aw earak iot atsin
inimaget arak ñan A ogiten õeõgida
a dei Ägypten: bwa Aña kõr Jehova
ñea õtsimoruw.
27 ¶ Me rõ õrre eow Elim, ino emek
ina ata ma aro burodaũt ebõk, ma
aõen aemo palmen: me rõ gadeijidan
ina aũra wak dedegai.

ITŨBAÑ 16.

ME re dũgidugo atsin Elim, me epo
memak ñabũna ibwibwin Israel
rõ baiwõñ etomagage ñea Sin, ñea
emek ijugagain Elim me Sinai ean
abũmita ma aijimq ean karon mara-
man iruwin aũra meta atsin ean eben
Ägypten.
2 Me epo memak ñabũna ibwibwin
Israel rõ ñuruñure a Moses ma Aaron
eat etomagage:
3 Me ibwibwin Israel rõ ũge a ũrõr,
Karenaga ma ama ima eow ian ben
Jehova ean eben Ägypten, ñag ama
megeda itañin kapa it duwen, ñag
ama gabõp in õkõ brot; ma amwar
õmeata gama aeow ean bitune eto-
magage, bwa amwarũm abi bitune
epo memak eow eat emetũr.
4 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Kania,
A nan õraijedun ianweron brot bwe
õañamiã; me eñame ri nan meta me
õebwepoi dũbañũra ñea eiwin a ibũm
aeoweaeow, bwa A nim õij ũra, ia ri
nan eraban waña dogor, õa iõk.
5 Me ñaiune deden ean quañot
ibũm, re nimõ gadauw ñana re nim
õmeatu me eke aruwõri ebakin ea
mũñana rõ õepoi eat ibũm aeowe-
aeow.
6 Me Moses ma Aaron, ar ũge a
ibwibwin Israel memak, Ia antsieme-
rin, amwa nan tsiet ñana Jehova
õmeata gamiã atsin ean eben Ägyp-
ten;
7 Mi ia antsioran amwa nan ãt rai-
tsitsin Jehova; bwin Õ kaiõt amiã
ñuruñure ea Jehova: ma amar eke-
ken, ñag amwa ñuruñure a gamar?
8 Me Moses ũge, *Ñaiune deden*,
tsin ia Jehova oija gamiã duwen an-
tsiemerin bwa amwaim õn, me brot
ia antsioran bwa amwaimõ gabõpei;
bwi Jehova õkaiõt amiã ñuruñure
ñag amwa ñuruñure a: ma amar eke-
ken? deõ ea gamar amiã ñuruñure
bwe ea Jehova.
9 ¶ Me Moses ũge a Aaron, Wo nim
ũge a epo memak ñabũna ibwibwin
Israel, Amwaim tũren a men Jehova:
bwõ Õ ogiten kaiõt amiã ñuruñure.
10 Ma Aaron õkakairũ a epo me-
mak ñabũna ibwibwin Israel, ñaga rõ
kanakaniow eat etomagage, me, ka-
nia, emeta raitsitsin Jehova eat ũe-
nañ.
11 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
12 A ogiten kaiõt aũra ñuruñure
ibwibwin Israel: wo nimõ dorer a
ũra, mõ ũge, Ia antsiemerin amwa
nan õkõ duwen, mi ia antsioran amwa
nan gabõp brot; ma amwa nan tsiet
õkõr bwa Aña Jehova ñea wamiã
Gott.
13 Me ñag emerõ, rõ õrre wachteln,
me rõ bõñe etañ memak ñamwarina
re mek ean: me ñag eorata ão emek
animwet emwarere memak eat etañ
ñamwarina re mek ean.
14 Me ñag earũõdan añe ão, kania,
emek animwet etomagage imin ñan
õkadudu ñan õpaijõriõr, ñan tekei ão
n eis eat emwarere.
15 Mi ibwibwin Israel ñaga re ãt,
tũ ũra rõ ũge a ũra, Ekeken ñaiune?
bwe re eõ tsiet bwe ei ekeken. Me

Moses ũge a ũra, Ñaiune brot ñea **Jehova** ogiten oija gamiã bwa amwaim õn.

16 ¶ Ñaiune imin ñea Jehova ogiten õpan, *mó ũge,* Amwam kekepo memak tekei eiwin a amiã marañ; eñame memak õkatakaton omer, ma amwaim õbũ bet tekei ebakin amiã ñame, eñame memak re nim õbu tekei ebakin ran aũra wak.

17 Mi ibwibwin Israel rõ ũgan, mi ibũn rõ õebwepoi ebak, mi ibũn rõ õebwepoi õad.

18 Me ñaga rõ keweõei iow iat omer, amea ñea ebak õepoi eko bet dũgidũgin, ma amea ñea õepoi ta aigetow etsimine wõn imin; rõ kekepo memak te eiwin a aũra marañ.

19 Me Moses ũge a ũra, Eko eñame enimõ ñaina dũgidũgin ea an iaõ.

20 Me re eõ teñ kaiõt aen Moses; mi ibũn etsimine ia rõ ñaina inon ea an iaõ, mõ õmwemwen mõ õmwamwitsi: me Moses eigirow añen ũra.

21 Me rõ kekepo ijorat aeoweaeow, eñame memak te eiwin a aũra õn: me ñag eterũñirũñ equan, ekeijiet ebõk.

22 ¶ Me ean quañot ibũm rõ kekepo tekei aruwõri ebakin brot, rõ karakarowũr õañara iat omer: me ñabet epo memak re nua me rõ pan añen Moses.

23 Mõ õ ũge a ũra, Ñeijine aen Jehova, Ijaran ei eõnano n sabbath, ñea sabbath ñea ebwigaga ea Jehova: amwam omwin mũñan amwa teñ omwin, mõ õtar ñan amwa teñ õtar; ma amwam rañа memak ñan õreñõ me jidõn ijaran.

24 Me re rañaen ea an eorata, tekei aen Moses: me eõ mwamwitsi, me eõ bet mwemwe.

25 Me Moses ũge, Amwaim õn ñana ñabũmine; bwe ñabũmine ei sabbath ea Jehova: amwa eab ãt iow añe ñabũmine.

26 Amwa nan kekepo ean abũmin año; me ean quaeiut ibũm ei sabbath, eab tsimine ean.

27 ¶ Me ean quaeiut ibũm, ibũn re meta atsin inimaget eñame bwe re nim kekepo, me eko ia re ãt.

28 Mi Jehova ũge a Moses, Õten araquin amiã keõ n rañа aeõ ma aeõ dogor?

29 Kania, bwe ñaga Jehova ogiten oija gamiã sabbath, me ñagan O oija gamiã ean quañot ibũm ijeiji ñan eiwin a arabũm; amwaimõ mag in mek eat eñamiã, ion eat eñan mi ion eat eñan, me enim eko eñame ion emetan eat eñan ean quaeiut ibũm.

30 Me eñame rõ õnanon ean quaeiut ibũm.

31 Me ewak ñea Israel eij egen bitune bwe Manna: tekei baban koriander mõ õbũrũbũr; ma anen tekei anen brot ñana meli ean.

32 Me Moses ũge, Ñaiune imin ñea Jehova ogiten õpan, Ã nim rañа omer *in manna* eran bwe wõn amiã detõ memak imũr; bwe re nimõ ãt brot ñea ã õijõijiõn gamiã eow eat etomagage, ñag A õmeata gamiã atsin ean eben Ãgypten.

33 Me Moses ũge a Aaron, Wo nim õbũ epat eran, me totu omer in manna eran ian, mõ õeõg me rañа eow ian men Jehova, bwe wõn amiã karig.

34 Ma Aaron õeõg iowen itañit Edogor *ñana ata* bwe ã nim rañа tekei aen Jehova ea Moses.

35 Mi ibwibwin Israel rõ kõ manna ean ama eobweni, ea aũra baiwõñ eb ñaben etsimine ñamen; rõ kõ manna ea aũra baiwõñ mwiten eben Kanaan.

36 Omer eran tekei aiquen main ata it epha.

ITŨBAÑ 17.

MA aũra epo ibwibwin Israel memak re dũgidugo atsin eat etomagage n Sin, eow ean aũra dũgidugo tekei aen Jehova, me rõ gadeijida aũra wak dedegai i Rephidim: me eko ebõk ina ñea eñame enimõ nim.

2 Me eñame re egirow a Moses, me rõ ũge, Wo nim oija gama ebõk bwa amaimõ nim. Me Moses ũge a ũra, Adag amwa egirow ame? ma adag amwa õij Jehova?

3 Me eñame re teñ eren ibõk ina; me eñame ro ñuruñure a Moses, me rõ ũge, Dõgit ekeken ñaga wo edan gama Ãgypten, bwe wo nim abi gama me ñaima, me wama imin gõgõrõ eow eat ibõñ?

4 Me Moses eõñ a Jehova, mõ ũge,

Ekeken ñea A nimõ ririñ a mibũne
eñame? bwi to oget duwõra bwe re
nim tamwitõ.
5 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim
ñow ian obwen mibũna eñame mõ õd
ian mõra, me wo nim eãõnuw amebũna
ñaben Israel; me wo nim õbũ
am ewew ian bem, ñamana wo eiraeõt
ekaw, me nuaw.
6 Kania, A nan weijo ian obwõm
animwet epe ion i Horeb; me wo
nan ira bita epe, mi nat tsinagoda
ebõk atsin ean, bwe eñame enimõ
nim. Me Moses eririñ ñune eow ian
men amebũna ñaben Israel.
7 Me e ij egen mũmwarina etañ
bwe Massa [ñeijin tekei Ikij], me
Meriba [ñeijin tekei Iñuruñure], bwe
dõgin aũra ake ibwibwin Israel, me
dõgin aũra õij Jehova, ñaga rõ ũge,
Jehova emek inimageda õa iõk?
8 ¶ Me rõ õrre ibwibwin Amalek,
me ra ake a Israel i Rephidim.
9 Me Moses ũge a Josua, Wo nim
ij eñame ibũt atsin inimageda bwe
re nimõ nuaw, ma ake a ibwibwin
Amalek: A nan weijo animwet etowedũdũ
ijaran ma an ewew Gott ian
beõ.
10 Mi Josua eririñ tekei Moses
õpan a, ma a ake añet ibwibwin Amalek:
me Moses, ma Aaron, me Hur
arei akõdan animwet etowedũdũ.
11 Me tsin ia Moses õgadei ben, re
doganigaen Israel; me tsin ie e totu
ben, re doganigaet ibwibwin Amalek.
12 Mõ õrũ ben Moses; ma ar barũ
epe ion, mõ õeõg iow ijõñin, me e
megedan ean; me Aaron me Hur ar
ũri ben, ion eat eran mi ion eat eran;
me eõ ruwõ me enõwewe ben ea an
iõg equan.
13 Mi Josua abi ibwibwin Amalek
ma aũra ñame eow ean mwit ipudutũbwin.
14 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nimõ
eare eow ian buch bitune bwe
bait õmaran, mõ patow iat ijũñen
Josua: bwa A nimõ õekeow õmaranet
ibwibwin Amalek atsin ijõñin ianweron.
15 Me Moses eririñ dagarae ion,
me eij egen bwe Jehova-nissi [ñeijin
tekei Jehova ei waña ãñiden];
16 Mõ õ ũge, Jehova ogiten schwõr,
mõ ũge; Jehova nan ake a ibwibwin
Amalek atsin eat edeten ea edeten.

ITŨBAÑ 18.

MI Jethro ñea priester in Midian,
ñea etõñin agen Moses, õkaiõt
añõget imin memak ñana Jehova ogiten
ririñ a Moses, me ea Israel ñabũn
an ñame, ma an Jehova õmeata Israel
atsin ean eben Ägypten.
2 Mi Jethro, ñea etõñin agen Moses,
õbũ Zippora, ñea agen Moses,
iruwin an õijõt ãita,
3 Me ñain ñarumena eman; ñea
egen ion bwe Gersom; bwõ õ ũge,
A ogiten ratequõ eat eben ratequõ:
4 Me egen ñea ion bwe Elieser;
bwõ õ ũge, Wõn Gott etõñũ ei amen
buõkõ, mõ O õtsimorõ atsin ean wõn
pudutũbwin Pharao:
5 Mi Jethro, ñea etõñin agen Moses,
enua me edegeriõn ñain ma agen
Moses, me enaña Moses eow eat etomagage,
ino õ gadeijida an wak degai
ean, ean an towedũdũ Gott:
6 Mõ õ ũge a Moses, Aña ñea etõñin
agem ñea Jethro, A õrre aw, ma
agem, me ñaim ñarumena eman.
7 ¶ Me Moses emeta mõ õgõrõmwimwit
etõñin agen, mo o otoburen me
toweitsiber, ma agu men; me rõ ũdũdõn
ũra añõget dedeũra, me ro ñowen
anewak.
8 Me Moses õpan a amea etõñin
agen imin memak ñana Jehova ogiten
ririñ a Pharao me ea dei Ägypten
bwe dõgin Israel, me gaiũra memak
ñan eagada a ũra eow ian medena,
me deden õtsimoreõra eow itũrin Jehova.
9 Mi Jethro eibibõki bwe dõgit imin
memak ñan omo ñana Jehova ogiten
ririñ a Israel, ñag O ogiten õtsimor
ũra atsin ian bet' dei Ägypten.
10 Mi Jethro ũge, A nim tsitan Jehova,
ñea õtsimor gamiã atsin ian
bet' dei Ägypten, ma atsin ian ben
Pharao; ñea õtsimor mibũne eñame
atsin ijõñin bet' dei Ägypten.
11 A tsietien ñage bwõ õkaganado
eken Jehova ea eani memak; eh, eat
imin ñana rõ owaroñõra ean in iwitsiow
ũra.
12 Mi Jethro, ñea etõñin agen Mo-

ses, õbũ iwim in jiũiow mi iwim bwe
wimen Jehova: mõ õrre Aaron ma
amebũna ñaben Israel memak, bwe
re nim ijeiji epo a etõñin agen Moses
ian men Gott.
13 ¶ Me ñag eorata, ñaga Moses eme-
geda bwe enimõ mwit añõget eñame:
eñame rõ weijo itañin Moses atsin
ijoran ea an emerõ.
14 Me ñag amea etõñin agen Mo-
ses ãt mũñana memak ñan e ririñ a
eñame, õ ũge, Ekeket imin ñea wo
ririñ a mibũne eñame? adaga ta auwe
emegeda, me eñame memak rõ weijo
itañũm atsin ijoran ea an emerõ?
15 Me Moses ũge a etõñin agen,
Dõgin ñaga eñame rõ õrre ame me re
teñ ũdũdõ Gott:
16 Tsin ie etsimine wañara imit on,
rõ õrre ame; ma A mwit añõget eña-
me ma aranon, ma A wereri a ũra
aen Gott, ma an dogor memak.
17 Ma amea etõñin agen Mosės ũge
a, Eõ eimwi bita imin ñea wo ririñ.
18 Wo nan jũrũñ eow ean, ñauwe,
me eponñame ñea itũrũm: bwe eroe
aw õkõr ñune; wo eõ kona iririñ ia ta
auwe.
19 Wo nim kaiõt aeõ ñage, A nim
pan aw dedem, me Gott enimõ mek
itũrũm: wo nan mek inimaget eñame
me Gott, me wo nim õbabũ deden
ñana ã nim õmeata a Gott:
20 Me wo nimõ wereri a ũra aen ma
an dogor memak, me wo nim õmeata
emedena ñea eimwi bwe re nim õd
ian, me emakur ñana re nimõ makur
ean.
21 Me wo nim quoquon bet eñame
ñabũn omo atsin inimaget eñame me-
mak, ñabũna re miow Gott, me eñame
ñabũn edõb, ñabũna re miowi ebaña-
ga ñea eõ eimwi; wo nimõ ñaeow ũra
eara, bwe re nim ek'ũra monibain
araña, me monibain aibu, me moni-
bain aijima, me monibain waea:
22 Me ri nan mwit añõget eñame
eat edae memak: me ñaiune dedeũra
ñea eimwi, bwe re nim õbũ imin me-
mak ñan ouwak woun ea aw, me re
nimõ õeimwi imin memak ñan oniñ:
me wo nan bebe eken iat deden ñune,
me ri nan buobuok epo aw mõ õbabũ
imin ñan eroe.
23 Me tsin ia wo ririñ bitune, me
tsin ia Gott õpan aw deden ñune, me
wo kona n weijo oaio ean, mibũne
eñame ri nan ñow iat eñõra iat iow.
24 Me Moses õkaiõt aen amea etõ-
ñin agen, me e eraban aen memak.
25 Me Moses eij eñame ñabũn õmat
atsin inimagen Israel, me e eken ũra
tũbwit eñame; monibain araña, me
monibain aibu, me monibain aijima,
me monibain waea.
26 Me rõ mwit añõget eñame eat
edae memak: me rõ õrean a Moses
deden ñan eija õmeataen, mi tũ ũra
õeimwi imin memak ñan oniñ.
27 ¶ Me Moses õijõten amea etõñin
agen; me e redó eowen ũbwien.

ITŨBAÑ 19.

EAN katijun maraman iruwin an
nuaw ibwibwin Israel atsin ean
eben Ägypten, rõ baiwetet etoma-
gage ñea Sinai ean ñabũmina.
2 Me ñaga rõ ñaũn Rephidim, me
ñaga rõ baiwõñ etomagage ñea Si-
nai, rõ gadeijidan aũra wak dedegai
eat etomagage; mi Israel re meken
ina itañit etowedũdũ.
3 Me Moses akõda a Gott, mi Jeho-
va emwemwit atsin eat etowedũdũ,
mõ ũge, Wo nim ũge a ran an wak
Jakob, me wo nim pan a ibwibwin
Israel:
4 Amwañ ogiten ãt mũñan A ririñ
a dei Ägypten, me dedeũ ñag A õme-
ata gamiã tekei ean bet' dõmaninab,
ma A õrean ame gamiã.
5 Me tsin ia amwa teñ kaiõt aeõ,
me raña aeõ berith, amwa nan eke
gamiã aeõ ñame ñabũn aeõ ñame
atsin inimaget eponñame memak;
bwe waña kõr eb memak:
6 Amwaim eke gamiã aeõ epo n
priester, me eponñame ñea ebwiga-
ga. Ñane eñõg ñana wo nim õrai a
ibwibwin Israel.
7 ¶ Mõ õrre Moses, me emwin ña-
bũna ñabet eñame, mõ õñaeow ian
mõra mũñane eñõg memak ñana Jeho-
va ogiten õpan a ũra.
8 Me eñame memak rõ õnei, mõ
rõ ũge, Ama nan ririñ imin memak
ñana Jehova õpan. Me Moses õpan
añen Jehova aet eñame.
9 Mi Jehova ũge a Moses, Kania, A
naña aw eow eat denañ ñaran emeij,

bwe eñame enim kaiõt ia A dorer aw,
me tũebõnuw bet eõ toki. Me Moses
õpan añen Jehova aet eñame.
10 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nimõ naña eñame, mõ õdereder ũra
ñabũmine mi ijaran, me re nimõ ga-
bũr aũra karawin,
11 Me re nimõ gadauw ũra ian
obwen katijũbũmit ibũm; bwi Jeho-
va nan edu ean katijũbũmit ibũm
ian met eñame memak eat etowedũ-
dũ ñea Sinai.
12 Me wo nan õweijorat imwit ea
eñame mõ õpaeoiõn ũra, me wo nan
ũge, Amwaim kanakania gamiã, bwa
amwaim eõ akõda eat etowedũdũ, ma
amwaim eõ towe erũrũn: bwe ñea
etowe bita etowedũdũ inan abi õkõr:
13 Ebe enim eõ towe, bwi inan ta-
mwitõt epe õkõr, õa inan ebu; ia imin
gõgõrõ õa eñame, enim eõ tsimor:
tsin ie, eraq nõñit dobu re nim tũren a
etowedũdũ.
14 ¶ Me Moses edun eat etowedũdũ
ea eñame, mõ õ õebwigaga eñame;
me rõ gabũr aũra karawin.
15 Mõ õ ũge a eñame, Amwaimõ
oog duwemiã ian obwen katijũbũmit
ibũm: amwaim eõ tũren a ãn.
16 ¶ Me ean katijũbũmit ibũm ñag
eorata, etsimine debaõ me eitsin, me
denañ ñaran emeij animwet etowe-
dũdũ, me nõñit dobu ñea togit ou-
wak; me eñame memak ñabũn eat
etañ mek rõ rõraõ.
17 Me Moses õmeata eñame atsin
eat etañ ñamwarina rõ gadeijida aũ-
ra wak dedegai ean bwe re nim eko-
wõñ a Gott; me rõ weijo ijõñit erũ-
rũt etowedũdũ.
18 Mõ õbadetsi etowedũdũ memak
ñea Sinai, bwina Jehova edu ean eow
eat ãe: me baten õbadetsida tekei ba-
tet om, mo ouwak an ruwiruwõ me-
mak bita etowedũdũ.
19 Me ñag oaio kõr nõñit dobu, Mo-
ses õkakairũ, mi Jehova õnei iow iat
eiñõñ.
20 Mi Jehova edu eat etowedũdũ
ñea Sinai, ea animwen bita etowedũ-
dũ: me Jehova emwemwin Moses
eada animwet etowedũdũ; me Moses
akõdan.
21 Mi Jehova ũge a Moses, Edu kõ,
mõ pan a eñame bwe re nim eõ riow
eat imwit ea Jehova bwe re nim ka-
nia, bwi ta bwidũga me ema eñame
ñabũn ebak inimagõra.
22 Me priester bet ñabũna re tũren
a Jehova, enim tũ ũra õebwigaga ũra,
bwi ta bwidũga mi Jehova, emeta
eara.
23 Me Moses ũge a Jehova, Eñame
re eõ kona n akõda eat etowedũdũ
ñea Sinai: bwe Wo ogiten pan a ga-
ma, mõ ũge, A nimõ gadei imwit mõ
õpaeõn bita etowedũdũ mõ õebwi-
gaga.
24 Mi Jehova ũge a, Nua kõ, edu
kõ; me wo nan tik akõda, mi nan
amũrõr Aaron: me priester me eñame
re nim eõ ba imwit me riow animwen
bwe re nim akõda a Jehova, bwi ta
bwidũga ma A abi ũra.
25 Me Moses edu a eñame, mõ
õpan añen ũra.

ITŨBAÑ 20.

MI Jehova õrai mũñane eñõg me-
mak, mõ ũge,
2 Aña Jehova ñea wam Gott, ñea
edan auwe ean eben Ägypten, atsin
iat ewak in tsiõ.
3 Wo nim eõ õtsimine Gott ion
itañũ.
4 Wo nim eõ ririñ wam akeweõit
imit on ñea ã inine, õa akeweõit imit
on ñea ianweron itũga, õa ñea eat eb
ijõñ, õa ñea eat ebõk ijõñit eb:
5 Wo nim eõ otoburõm me toweitsi-
ber a ũra, me wo nim eõ tsiõ itũrũra;
bwa Aña ñea Jehova ñea wam Gott
Aña Gott ñea añ, ma A nan õeõgida a
ñaiũra pũmwen an ibaka etõñũra, ea
aijedet ma adet eara ñabũna re
miowõ,
6 Mõ õmeata eauwãtegen ea ebakit
erañan ean ñabũna ra aũwãõ me raña
aeõ dogor.
7 Wo nim eõ õdibidib egen Jehova
ñea wam Gott; bwi Jehova eab ũge
bwe ekeow an dũra ñea õdibidib
egen.
8 Wo nim õmarat ibũm in sabbath
mo õebwigaga.
9 Abũmin año am bũm in makur,
me oog am makur memak;
10 Me quaeiut ibũm ei an sabbath
Jehova ñea wam Gott: wo nim eõ
ririñ emakur ia aiquen ean, auwe, me

ñaim eman, me ñaim ãn, ma am tsiõ
eman, ma am tsiõ ãn, me wam imin
gõgõrõ, me wam ratequõ ñea ian wam
oror:
11 Bwi Jehova eririñ ianweron, me
eb, me emago, mi imin memak ñan
earei ean abũmin año, mõ Õ õnanon
ean quaeiut ibũm: me ñagan Jehova
eredu ibũm in sabbath, mõ õebwiga-
ga.
12 ¶ Wo nim eredu etõñũm mi inõm,
bwe enim ebak am bũm eat eb ñabe-
na Jehova ñea wam Gott oija aw.
13 Wo nim eõ abab ñame.
14 Wo nim eõ mequõr it dũra.
15 Wo nim eõ torere.
16 Wo nim eõ pat deden aranom
iat ebaite.
17 Wo nim eõ õñanemei an wak
aranom, wo nim eõ õñanemei agen
aranom, ma an tsiõ eman, ma an tsiõ
ãn, me wõn ochs, me wõn esel, mi
tamo imit on ñea wõn aranom.
18 ¶ Me eñame memak ra aia debaõ,
me eitsin, mi nõñit dobu, me etowe-
dũdũ ñag õbadetsi: me ñaga eñame ra
aia, rõ rõraõ, me rõ weijo ino ogoeow.
19 Me rõ ũge a Moses, Auwe wo
nimõ kakairũ a gama, ma ama nan
kaiõt; me Gott enim eõ kakairũ
a gama, bwi ta bwidũga ma ama ima.
20 Me Moses ũge a eñame, Amwaim
eõ miow: bwe Gott õrre bwe enim
õij gamiã, me bwe miowen enimõ
mek ian memiã, bwa amwaim eõ
dũra.
21 Me eñame rõ weijo ino ogoeow,
me Moses etũren a itũrũgago ñea
Gott emek ian.
22 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim ũge a ibwibwin Israel, Amwa
ogiten ãt bwa A ogiten kakairũ a
gamiã eadun ianweron.
23 Amwaim eõ ririñ eani inon itañũ;
amwaim eõ ririñ eani ñana silber, me
eani ñana gold.
24 ¶ Wo nimõ ririñ ame dagarae
atsin eat emwarere, me wo nim ere
am wim in jiũiow ean, ma am wim in
iow, wam schafe, me wam ochsen:
ma A nan õni iow auwe eat etañ me-
mak ñan A nim õrig õmaranen egõ
ean, ma A nan õgageidawianawuw
eow ean.
25 Me tsin ia wo ririñ ame dagarae
atsin eat epe, wo nim eõ ririñ atsin
eat epe ñana ã ogiten eaij; me tsin ia
wo jojida am eta ean, wo nan kana-
kanetow ean.
26 Wo nim eõ õd eat dõgaide ma
anũ waña dagarae, bwe ã nim eõ ãt
baibain rabatam ñea wo ewewin eow
ean.

ITŨBAÑ 21.

ÑANE imwit añõg ñana wo nimõ
ñaeow ian mõra.
2 Tsin ia wo rouw itsiõ ion ñea
Ebrãer, e nim tsiõ itũrũm ean año
eobweni: me ean quaeiut obweni e
nimõ nuaw me meneñame me eko
pũmwen.
3 Me tsin ia te ei õrre, enim te ei
enuaw: me tsin ie etsimine agen, e
nimõ nuaw, ei ma agen.
4 Me tsin ia wõn temoniba oija
agen, me tsin iõ opudu ñait ãita eman
õa ãn, ãita agen me ñain nan wõn
amea wõn temoniba, ma amea nan te
ei enuaw.
5 Me tsin ia amea itsiõ õpan õkõr
ñeijin õũge, A auwã waña temoniba,
ma agõ, me ñaiũ; A nim eõ nuaw me
meneñame:
6 Wõn temoniba nan õrean a Gott,
mi nan otow ean metewak, õa ean
ijor in metewak; me wõn temoniba
nan ebuõt ijũñet ikamam; mi i nan
tsiõ itũrin eõ toki.
7 ¶ Me tsin ia eñame ion onuaiw
ñaim ñea ãn bwe ã nim eke itsiõ, e
nim eõ nuaw tekei dedet itsiõ eman.
8 Me tsin ia ãita eõ õeibibõki wõn
temoniba, me tsin ia amea eõ teñ
ijatsi, e nim kan gadauw a pũmwen
mõ õredõan *a etõñin:* e eõ kona n rouw
a eponñame me eratequõ ñag o ogiten
quiawiei.
9 Me tsin iõ õ wei a ñain ñea eman,
i nan ririñ a ãita tekei an ririñ a ñait
ãn.
10 Me tsin io o kona agen ion; e
nim eõ ooniñ õanõ, ma an karawin,
me mequõredu añen.
11 Me tsin ie e eõ ririñ a ãita
mũñane ñana aiju, nan nuaw ãita, me
eko bet pũmwen, mi inan eõ rouwõn
geld.
12 ¶ Ñea abab ñame, inan tik abi
õkõr ñei.

13 Me tsin ie e eõ õmame, me tsin
ia Gott etotu ian ben, A nan pan aw
etañ ñamwarin e nimõ gõrõ aeow ean.
14 Me tsin io owaroñet eñame ea
dañan, me eteñ abi iow iat ibũriõ n
õka; wo nim õbũ atsin ean waña
dagarae, bwe e nim ima.
15 ¶ Me ñea eira etõñin, õa inen,
inan abi õkõr.
16 ¶ Me ñea eñat eñame, me erow-
iow, me tsin ia ã ãt amea eow ian
ben, inan abi õkõr.
17 ¶ Me ñea õkabakai etõñin õa
inen, inan abi õkõr.
18 ¶ Me tsin ia ro ñuruñure eñame,
me tsin ia ion etamwitõt epe ion, õa
e idauweiõn ben, me e eõ ma, me e
mequõr ian wõn bett;
19 Me tsin ie e tik eogoda me dũgi-
dugo me e ewew, enim eõ eagada
gain amea ñea abi: mi i nan ta pũmwe
ibũm ñan e rañada n makur ean, mi
i nan oija marũmwit amen kõgõmwe.
20 ¶ Me tsin ia eñame ion eiraeõt
edabwike itsiõ eman õa itsiõ ãn, me
tsin ie e ma eow ian ben; inan õeõgi-
da kõr gain amea.
21 Me tsin iõ õ õnano ibũmin õa
arabũm, inan eõ õeõgida gain: bwe ei
wõn geld.
22 ¶ Me tsin ia eñame ra ake a ũra
me rõ omaga ãt on ñea ejeñ iat deden
ñea i nan ebwijũbwij ean, me eko eroe
ion iruwin; inan kaduwai õkõr, tekei
bũriõũn amea aget ãita; mi i nan
pũmwe tekei aũra mwit añõg amen
ekõm.
23 Me tsin ie etsimine eroe ion
iruwin, wo nim pũmwe, bwi itsimor
pũmwet itsimor,
24 Eme pũmwet eme, imwi pũm-
wet imwi, ebe pũmwet ebe, eana
pũmwet ana,
25 Eõñ pũmwet õñ, eõũne pũmwet
ũne, irer pũmwet irer.
26 ¶ Me tsin ia eñame ion eira
õañan men an tsiõ eman, õa õañan
men an tsiõ ãn, mõ õekeow; inan
õijõn in õmeneñame bwe dõgin men.
27 Me tsin ie e ira mwin an tsiõ
eman, õa mwin an tsiõ ãn; inan õijõn
in õmeneñame bwe dõgin mwin.
28 ¶ Me tsin ia ochs ion ebu eman
õa ãn, ma abi, inan tamwitõt epe bita
ochs ma abi, me ã nim eõ õt duwen;
mi nan eõ eagada gain amea ñea
wõnõ bita ochs.
29 Me tsin ia bita ochs ei imit
õgirow ñago, me ã ogiten pan a amea
ñea wõnõ, me e eõ raña, me tsin ia a
abi eman õa ãn; inan tamwitõt epe
bita ochs, mi inan abi bet amea ñea
wõnõ.
30 Me tsin ia ã pan pũmwen õtsimo-
ren, i nan totow pũmwen tsimorin
ñea ã kaduwaiõn.
31 Me tsin io o ogiten ebu eoniñ in
eman, õa io ogiten ebu eoniñ in an,
inan ririñ a tekei deden bitune imwit
añõg.
32 Tsin ia ochs ebu itsiõ eman õa
itsiõ ãn, i nan oija wañarõr temoniba
animo schekel in silber, mi inan ta-
mwit bita ochs.
33 ¶ Me tsin ia eñame ion õbaida
ijũb ion, õa tsin ia eñame eiri ijũb
ion me eõ tsima, me tsin ia ochs ion õa
esel ion opudu ian,
34 Bita eñame ñea wõn bita ijũb
enim pũmwe; i nan oija geld amea
wõn bita imin gõgõrõ, mi nan wõnõ
bita ñea ema.
35 ¶ Me tsin ia wõt eñame ochs ion
õõũne wõt eñame ochs ion, me tsin
ie e ma, ar nan row-iow bita ochs
ñea etsimor, me ba eow earõr pũ-
mwen; ma ar nan tik ba eow earõr
bet bita ochs ñea ema.
36 Me tsin ia ã tsiet deden bita
ochs bwe ei imit õgirow ñago, me tsin
ia amea wõnõ eõ raña; i nan pũmweõn
ochs ion bita ochs, me bita imin
gõgõrõ ñea ema nan wõnõ.

ITŨBAÑ 22.

TSIN ia eñame eñan ochs ion õa schaf
ion, ma abi, õa erow-iow; i nan
pũmweõn aiquen ochs aijimo ochsen,
me amen schafe pũmwen aiquen
schaf.
2 ¶ Me tsin ia ã ibowõñ amea amen
torere, ñag õ õreit ijababa me eñan,
me tsin ia ã abi me ema, ã nim eõ abi
amea ñea ema wõnõ.
3 Me tsin ie etsiõda equan ean, inan
pũmweõn an ima aran amea ñea abi;
eimwi bwe e nim tik pũmwe mũñana
ñan e eñan: me tsin ie eko wõn imin,
inan row-iow ñei bwe dõgin an
torere.

4 Me tsin ia ã ãt iow ian ben amea
amen torere ñag etsimor, kaia ochs,
õa esel, õa schaf; nan aruwõri an
pũmwe.
5 ¶ Tsin ia eñame ion õba etañ in
kiãõ õa eñan vitis emwarin, bwe wõn
imin gõgõrõ enim õnũen wõn tañ in
kiãõ eñame ion; i nan tik pũmweõn
quan wõn tañ in kiãõ ñana togit omo,
me quan wõt eñan vitis ñana togit
omo.
6 ¶ Me tsin iõ õpwij ãe, mõ õgõgõrõ
eow inimagen akanthos, me tsin iõ
õpwijida weizen epowin õa weizen
ñan õweijo, õa etañ in kiãõ, amea
ñea õgapwij ãe ei nan tik pũmwe.
7 ¶ Tsin ia eñame ion oija aranon
geld õa imit on bwe enim raña, me
me tsin ia ã eñat atsin ian an wak
amea; me tsin ia ã ãt amea amen
torere, nan aruwõri ñaben an pũmwe.
8 Tsin ia ã eõ ãt amea amen torere,
amea ñea an wak ewak enim tũren a
Gott, bwe ã nim tsiet ie e tata ben
ean wõn aranon imin õa iõk.
9 Bwi idũra memak, kaia dõgin
ochs, õa esel, õa schaf, õa ekarawin,
õa imit on ñea õgõrõ, ñea ion nan
õpan mõ ũge, Ñaiune kõr, ã nim otow
ian men Gott añõgõra arumae aeõg;
ma amea ñea Gott õbabaka i nan eke
aruwõri ñaben an pũmwe aranon.
10 Me tsin ia eñame ion oija aranot
esel, õa ochs, õa schaf, õa tamo imin
gõgõrõ ion bwe enim raña; me tsin ie
e ma, õa õũne, õa e ededegeri eanuaw,
me tsin ie eko eñame ion ie ãt:
11 Nan mek eñõgen schwõr ian men
Jehova inimagõrõr, bwe e eõ tata ben
ean wõn aranon imin; ma amea ñea
wõnõ enim ekeiduwen aen, ma amea
enim eõ pũmwe.
12 Me tsin ia ã eñat atsin itũrin, i
nan oija amea ñea wõnõ pũmwen.
13 Me tsin ia ã ijagin, e nim onuaiw
mõ õnũñita tekei amen oduwen; mi i
nan eõ pũmwe bita ñea ã ijababa.
14 ¶ Me tsin ia eñame ion õñan wõn
aranon imin gõgõrõ, me tsin iõ õ ũne,
õa ema, me tsin ie ekewei ina amea
ñea wõnõ, i nan pũmwe õkõr.
15 Me tsin ie tik ina amea wõnõ, i
nan eõ pũmwe, tsin ie e totow bita
imin gõgõrõ bwe dõgin kamarũmwin.
16 ¶ Tsin ia eñame ion oquiawiei
dõgibono ion ñea eitsiõk weidenei,
me e dõg a, e nim totow mõhar bwe
dõgin, me e nim eke agen.
17 Me tsin ia etõñit ãita eõ teñ oi-
ja amea, e nim totow geld tekei eiwin
a wañara mõhar dõgibono.
18 ¶ Wo nim eõ õtsimor ãn ñea ãi-
nimwen kabwiãeã.
19 ¶ Tamo ñea edõg a imin gõgõrõ
inan abi õkõr.
20 ¶ Ñea ere iwim ea tamo eani ion
ñea deõ Jehova, inan abi õkõr.
21 ¶ Me wo nim eõ dũra ea erate-
quõ, me wo nim eõ oroe bet: bwa
amiã kõr eratequõ ean eben Ägypten
ñago.
22 ¶ Amwaim eõ oroe ãn ñea ema
agen, õa eoniñ ñea emat etõñin.
23 Bwe tsin ia wo oroe ũra eat imit
on, me tsin ia re eõñ ame, A nan kai-
õt õkõr nõñũra;
24 Mi nan õpwij egirowũ, ma A nan
abiõn gamiã ipudutũbwin; ma age-
miã ri nan ek'ũra ãn ñabũn ema agõra,
me ñaimiã ri nan ek'ũra eoniñ ñabũn
emat etõñũra.
25 ¶ Tsin ia wo oija wam geld
eñame ion ñea aeõ ñame, ñea emek
itũrũm, ñea eko wõn imin bwe e nim
õñan, wo nim eõ ek'auwe amen totow
geld bwe dõgin an kona imin ean;
me wo nim eõ pan marũmwin wam
geld.
26 Me tsin ia wo barũ an aranom
karawin bwi imin in oduwen aen, wo
nan tik õredõan a ian obwen an eõg
equan:
27 Bwe eko bõñeãn ion bwi ta ñune:
ñaiune ei karawin in witin: i nan
mijimij iat ekeken? me tsin ie e eõñ
ame, A nan kaiõt; bwa A eõ eara-
ñame.
28 ¶ Wo nim eõ õbabaka Gott, me
wo nim eõ ramwaniei monibain an
ñame ion.
29 ¶ Wo nim eõ duoku n ere iwim
a Gott atsin ean ebakin quan magam,
me wam wein. Wo nim oija ame
am bowab atsin inimagen ñaim eman.
30 Me wo nan ririñ bet deden ñune
ea wam ochs, me wam schaf: *ebowab*
nan mek itũrit inen ean abũmin aeiu,
wo nan oija ame eow ean quaojut
ibũm.
31 ¶ Ma amwa nan eke gamiã aeõ

ñame ñabũn edereder: me ñagan
amwaim eõ õt duwet imin gõgõrõ
ñea ã ijababa eow itũrit imin gõgõrõ
n añe; amwaim õrai a robar.

ITŨBAÑ 23.

WO nim eõ õbũida eñõgen tabaite:
bem enim eõ raran bet' eñame
ñea ebaka me ek'auwe amen oduwet
eñõg ñea eõ omo.
2 ¶ Wo nim eõ edegeri eñame ñabũn
ebak me ririñ ñan ebaka; me tsin ia
eñame ion õpat deden, wo nim eõ do-
rer in iwidõ me erabat eñame ñabũn
ebak, mõ õõkeno mwiten añõgen:
3 ¶ Wo nim eõ ijij bet buõket
eñame ñea eko emit duwen, tsin iõ õ
pan añõget deden.
4 ¶ Tsin ia wo ekowõñ a wõn barũ-
õm ochs õa esel iõ õñiõñio, wo nim
kan õredõan a.
5 Tsin ia wo ãt wõn esel eñame
ñea emiowuw bwe e mequõr ijõñit
ebanen, me tsin ia wo eõ teñ buõk,
wo nimõ buõk me eadida.
6 Wo nim eõ õkeno mwiten añõget
eñame ñea eko emit duwen ñea ran
am epo tsin iõ õ pan añõget deden.
7 Wo nim ogoeowuw tsinit imin in
baite; me wo nim eõ abi ñea eko an
dũra me ñea omo: bwa A eab oomo
ñea ebaka.
8 ¶ Wo nim eõ barũ õañat ekababai-
te ia aiquen: bwe õañat ekababaite
õeõãtirõñin ñabũna re ãtirõñin, mõ õ
õkeno aeõra ñabũn omo.
9 ¶ Wo nim eõ oroe eratequõ ñag
amiã eratequõ ñago ean eben Ägyp-
ten.
10 Año am obweni n kiãõ baba
ũbwiõm me wo nimõ õepoi quara:
11 Me wo nimõ õõnano mwareren
ũbwiõm ean quaeiut obweni me wo
nim eõ õmakur; bwe re nim ijeiji ña-
bũn eko emit duwõra inimagen amen
bwiõm: mi imin gõgõrõ n añe re nim
õt iquiquin õañara ñan õreñõ. Wo
nimõ ririñ bet wam eñan vitis iat de-
den ñune, *me* wam eñan oliva bet.
12 Abũmin año am bũm in ririñ am
makur, me wo nim õnano ean quaeiut
ibũm; bwe re nim õnano wam ochs me
wam esel, me enim atsigon ñain am
tsiõ ãn ñea eman, me wam ratequõ.
13 Ma amwaim kanakania gamiã
eat imin memak ñan A ogiten pan a
gamiã: me wo nim eõ õrarai eget ani
ibũn, me ã nim eõ kaiõt añõgõra eow
ian mwim.
14 ¶ Aijuwõri am kadarot tarama-
wireiõ iat obweni ion.
15 Wo nim raña ekadaro n brot ñea
eõ õpwe: abũmin aeiu am bũm in õn
brot ñea eõ õpwe, tekei A ogiten pan
aw, eat edae ñea ã ogiten idit, ean
maraman ñea Abib (bwe wo metan
ean eben Ägypten ean maram ia);
me eko ion ñea enim meta ian meõ
me eko uwadan:
16 Me ekadaro n ineded, ñan ada-
monin quan am makur, ñana wo ririñ
in õijõtow eat etañ in kiãõ: me eka-
daro n kekepo, ean magit obweni, ia
wo õepoi quan am makur atsin eat
etañ in kiãõ.
17 Aijuwõri iat obweni aeoweaeow
am ñame memak ñabũna eman re nim
õmeata ũra ian met Temoniba ñea
Jehova.
18 Wo nim eõ ere aran wimeieõ
tsin ia ã baeniõn brot ñea õpwe; me
enim eko dũgidũgin ea an eorata eriõ-
rin aeõ kadaro.
19 Adamonin adamon quan ũbwi-
õm wo nim õbũ aeow ian an wak Je-
hova ñea wam Gott. Wo nim eõ
õtar ñait ziege eow ian ren itit inen.
20 ¶ Kania, A õijõn aeõ engel ian
obwõm, bwe e nim raña aw eow ian
medena, me enim eow auwe ea etañ
ñamwarin A ogiten gadauw aw.
21 Amwaim ekeiduwen me eraban
aen; amwam eõ keõ a; bwi i nan eab
ead amiã dũra; bwe emek egõ ian
amea.
22 Me tsin ia wo eraban aen, me ri-
riñ imin memak ñan A pan; A nan
eke Aña amen miowi ñabũna re mio-
wuw, ma aijõra ñabũn aijõm.
23 Bwe waña engel nan õd ian
obwõm, mi i nan eow auwe ea ñabũna
Amorite, mi ibwibwin Heth, me Phe-
resite, mi ibwibwin Kanaan, me He-
vite, me dei Jebus: ma A nan õe-
keow ũra.
24 Wo nim eõ otoburõm me towei-
tsiber a aduwõra, õa tsiõ itũrũra, õa
gar aũra makur; me wo nim õrai-
jedu ũra memak, mi ijababa wañara
ijor in ani ñana epe.

25 Ma amwa nan tsiõ itũrin Jeho-
va ñea wamiã Gott, mi I nan õgagei-
dawianaw am ijeiji ma am eren; ma
A nan õkirõat arak memak atsin
inimagem.
26 ¶ Me eko ion ñea nan pudu ñain
ie eitsiõk goro kõr an bũm, me eko
ion ñea nan ubo, ũbwiõm: A nan ogo-
ro kõr ebakin am bũm.
27 A nan õijõn mõ õdõn ian obwõm
waña min in kamiow, ma A nan õde-
nigae eñame memak ñabũna wo
baiwõñ ũra, ma A nan õeiwidõan
aw erowũra ñabũna barũõm.
28 Ma A nan õijõn mõ õdõn ian
obwõm eñamañameab ñana ri nan
ededegeri Hevite, mi ibwibwin Ka-
naan, mi ibwibwin Heth atsin ian
obwõm.
29 A nan eõ ededegeri ũra atsin
ian obwõm ian ta aiquet obweni, bwa
ñam õgadaqua eb, mi ta bwidũga me
ebak imin gõgõrõ ñan õkaredũõñ eat
etañ in kiãõ, ñana ri nan iwitsiow
auwe.
30 A nan ededegeri ũra atsin ian
obwõm, ibũn o ibũn, ea am ñabeda,
ma am õgõg eb.
31 Ma A nan gadei mwiten ũbwiõm
atsin eat Ijited Õmwirara me etoki
ean wõn jited dei Philistia, ma atsin
eat etomagage me etoki eat ekaw
ñea Euphrat: ma A nan oija ian
bem amen eat eb; me wo nan edede-
geri ũra eanuaw atsin ean eben
ũbwiõm.
32 Wo nim eõ ririñ berith ion ea
ũra, õa ea aduwõra.
33 Re nim eõ mek ũbwiõm, bwi ta
bwidũga me rõ õdũraiw ea ame; bwe
tsin ia wo tsiõ itũrin aduwõra, nan
ekei ime aw.

ITŨBAÑ 24.

MÕ Õ ũge a Moses, Wo nim akõda
a Jehova, auwe, ma Aaron, me
Nadab, ma Abihu, me aemo ñaben
Israel; ma amwaimõ taramawir ino
ogoeow:
2 Mi ta Moses ñea nan tũren a Je-
hova; ma amebũna re nim eõ tũren
a; me eñame bet re nim eõ akõda epo
a ñei.
3 ¶ Me Moses eredõ mõ õpan añet
eñame aen Jehova memak, mi imwit
añõg memak: me eñame memak rõ
õnei iat eiñõñ ñea ta aiquen, me rõ
ũge, Ama nan edegeri eñõg memak
ñana Jehova ogiten õpan.
4 Me Moses eare aen Jehova me-
mak, mõ õ gatabwijũbwij in rida ñag
eorata, mõ õwei degarae ion ijõñit
etowedũdũ, me ata ma aro ijor tekei
ebakit arõeni n Israel ñana arata ma
aro.
5 Mõ õ õijõt dedemaro atsin inima-
get ibwibwin Israel, me re ere iwim
in jiũiow, mi iwim in iow ñana ochsen
ea Jehova.
6 Me Moses ebarũ emaen arara me
eidotu iat iwũr in ũmwin; mõ õ õra-
reõn animwet dagarae emaen arara.
7 Me e barũ buch in berith, me e
lesenei iow iat ijũñet eñame: mõ rõ
ũge, Ama nan õgõg me eraban me-
mak mũñana Jehova ogiten õpan.
8 Me Moses ebarũ era, mõ õrareõt
eñame, mõ ũge, Kania aran berith
ñea Jehova ogiten ririñ a gamiã
tekei mũñane eñõg memak.
9 ¶ Me Moses ma Aaron, me Nadab
ma Abihu, me aemo ñaben Israel ra
akõdan ina:
10 Me re ãt Gott in Israel; me
emek ijõñin nanat imit on ñea tekei
epe ñea saphir ñea omotañitañ, mi
tekei ianweron ie edereder mõ õra-
maramin.
11 Me E eõ õeõgida ben ean ame-
bũna monibait ibwibwin Israel: me
re ãt Gott, me re jeiji me re ren.
12 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim akõda ame eow animwet etowe-
dũdũ, me mek ina: ma A nan oija aw
tafel epe, me edogor, ma aeõ ñan A
eare, bwe wo nimõ wereri a ũra.
13 Me eogoda Moses, mi Josua ñea
amen buõk: me Moses akõdan ani-
mwen an towedũdũ Gott.
14 Mõ õ ũge a amebũna eñab,
Amwam ta mek ine, ea amar tik
redõ a gamiã: me, kania, emek itũri-
miã Aaron me Hur; mi tamo ñea
etsimine imin ion itũrin, e nim õrre
mi tũren a ũrõr.
15 Me Moses akõda eat etowedũdũ,
me denañ eran õbõñeãn bita etowe-
dũdũ.
16 Me raitsitsin Jehova emek eat
etowedũdũ ñea Sinai, me denañ

ōbōñe ean abũmin año: me ean
quaeiut ibũm E emwemwin Moses
eow ijugagait denañ.
17 Me deden ōmeataen raitsitsin
Jehova tekei ãe ñea ōnũet imin
animwet etowedũdũ ian met ibwi-
bwin Israel.
18 Me Moses emetu ijugagait de-
nañ, ma akōda animwet etowedũdũ:
me Moses emek animwet etowedũdũ
ean ama iaõ ma ama ibũm.

ITŨBAÑ 25.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel
bwe re nim ome eadu: amwaimõ
barũ ame eadu katakatot atsin itũrit
eñame ñea bũriõũn õkõr iteñ totow.
3 Me ñaiume eadu ñea amwaimõ
barũ atsin itũrũra: gold, me silber,
me eborage,
4 Me ekarawin ñan atsitaba, me
ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me
linon ñan omo, me ewewet ziegen;
5 Me witin widder ñana ã õmwi-
rara, me witit edagua, me edabwi-
ke ñana akazia;
6 Me eirit lampe, me mũñan obo-
jarara ñana õat eir ñana ekabit, mi
iwim ñan obojarara,
7 Me epe ñana onyx, me epe ñana
ã õeiwin a ephod me bait uba.
8 Me re nimõ ririñ ame aeõ wak
ion ñea ebwigaga, bwa A nimõ mek
inimagõra.
9 Tekei mũñan A ogiten õmeata
aw, akeweõin bita ewak, ma akeweõ-
in baibain, enim õũga amiã ririñ.
10 ¶ Me re nimõ ririñ lade iot atsin
eat edabwike ñana akazia: aro me
emaet emainibe araquin, me aiquen
me emaet emainibe reabin, me aiquen
me emaet emainibe godaũn.
11 Me wo nan rebiõn gold ñea ede-
reder, wo rebiõn ian me erowin, me
wo nan ririñ ekarũn eat erũrũn ani-
mwen memak.
12 Me wo nim õtar aeoq etabaña-
bañ bwe bain, me totu a mũñana na-
nan ara; aro etabañabañ eat eran, me
aro etabañabañ eat eran.
13 Me wo nan ririñ gaijet atsin
eat edabwike ñana akazia, me rebiõn
gold.
14 Me wo nan amwedu mũñana bain
gaijen ian mũñana etabañabañ eat
erũrũn bita lade, bwe ã nim eke õbũen
lade.
15 Bain gaijen enimõ mek ian taba-
ñabañ in lade: ã nim eõ rouda atsin
ean.
16 Me wo nan ñaeow ian lade Edo-
gor *ñana ata* ñan A nan oija aw.
17 Me wo nan ririñ boñeãn men ñea
etañ in etad idũra atsin ean gold ñea
edereder: aro me emaet emainibe ara-
quin, me aiquen me emaet emainibe
reabin.
18 Me wo nan ririñ arumen cheru-
bim atsin ean gold; wo ririñ ũrõr eow
eat ekabõg, *ar mek* ean mwit etañ
in etad idũra,
19 Me ñaeow cherub ion ean mwit
eran, me cherub ion ean mwit eran:
amwaimõ ñaeow murumena cherubim
ean mwin ñana arura me õepoi a etañ
in etad idũra.
20 Me murumena cherubim arũm
õkaijoda itũga bõrõr in õeta, me bõ-
ñeõt etañ in etad idũra bõrõr in õeta,
ma arũmõ mwai mõrõr; men muru-
mena cherubim enim aia etañ in etad
idũra.
21 Me wo nan ñaeow etañ in etad
idũra itũga animwen lade; me wo nan
ñaeow ian lade Edogor *ñana ata* ñan
A nan oija aw.
22 Ma A nan ekowõñ aw, ma A nat
dorer aw atsin itũgait etañ in etad
idũra, atsin inimagen murumena che-
rubim ñarumen emek ean lade it
Edogor bwe dõgit imin memak ñan
A nan pan aw bwe dogorit ibwibwin
Israel.
23 ¶ Me wo nan ririñ bet tisch erat
atsin eat edabwike ñana akazia: aro
emainibe araquin, me aiquet emainibe
reabin, me aiquen me emaet emainibe
godaũn.
24 Me wo nan rebiõn gold ñea ede-
reder, me wo nan õpaeoiõt erũrũt
ekarũn ñarana gold.
25 Me wo nan ririñ a reijet erũrũn
tekei reabin iat ebe, mõ õpaeoiõt erũ-
rũn; me wo nan ririñ ekarũn ñara-
na gold me eke reijen mõ õpaeõt erũ-
rũn.
26 Me wo nan ririñ aeoq etabaña-
bañ ñana gold, me totu minaeoquõa

etabañabañ ean iñin ñana aeoq, ñan
emek ean nanan ñana ara.
27 Minaeoquõe etabañabañ enimõ
mek itirũrũn reijet erũrũn, bwe eñan
bain gaijet tisch.
28 Me wo nan ririñ bain gaijet atsin
eat edabwike ñana akazia, me rebiõn
gold, bwe ã nimõ gaijõt tisch mũñana
edabwike.
29 Me wo nan ririñ wũrin, me pu-
nin, me badõrin, me maugun, ñana
bain idonet iwim: wo nimõ ririñ ũra
atsin ean gold edereder.
30 Me wo nimõ ñaeow brot in aia
iat tisch ian meõ eõ toki.
31 ¶ Me wo nan ririñ candelabrum
atsin ean gold edereder: ã nimõ ririñ
candelabrum eow eat ekabõg, ma
awaran, me mwiñen; me ã nimõ ñaea
wũrin, *ñarana eñan renõ*, me wawun
ma akauwen:
32 Me enimõ aran año ran ñan erõ-
dan eat erũrũn; aijũra ran candela-
brum atsin eat erũrũt eran, ma aijũ-
ra ran candelabrum atsin eat erũrũn
ñarana eran:
33 Aijũra iwũr ñan akeweõin akau-
wen amygdala ean rat eran, me wa-
wun ma akauwen; me aijũra iwũr
ñan akeweõin akauwen amygdala
ean ran ñarana eran, wawun ma
akauwen: mõ ũga memak ran ñana
aran año ñana ran candelabrum:
34 Me ara iwũr ean mwiñen can-
delabrum ñan akeweõin akauwen
amygdala, me wawun ma akauwen:
35 Me wawut iren ijõñin ran ñana
arura ñan epoda a, me wawut iren
ijõñin ran ñana arura ñan epoda a,
me wawut iren ijõñin ran ñana arura
ñan epoda a bwe bain mwiñen me-
mak ñana aran año, ñana ran cande-
labrum.
36 Enim epoda wawun me ran; bi-
ta memak ñea ã ririñ iow eat ekabõg,
ñea ta aiquen ñea gold edereder.
37 Me wo nan ririñ aeiu lampe in:
me re nim õpweiei mũñana lampe,
bwe re nimõ õeaõ itũgain me eat
erũrũn.
38 Re nimõ ririñ karurun bũriõũn
me wũrin marañatain bũriõũt atsin
ean gold edereder.
39 Ã nimõ ririñ *wen candelabrum*
atsin ean gold edereder ñea aiquen
talent roin, me mũñane baibain me-
mak.
40 Me wo nim kania aw bwe wo
nimõ ririñ mõ keweõei deden mũñana
ã õmeata aw eow eat etowedũdũ.

ITŨBAÑ 26.

ME wo nimõ ririñ an wak Gott
atsin ean arata ekaramwai;
wo nimõ ririñ atsin ean linon õbũrũ-
bũr ñea ã it men, ma atsin eat faden
õmwirara, me ñea atsitaba, me ñea
õmwiraro, me cherubim ñarumen an
makur amen man.
2 Araquit eran mũñana ekaramwai
bwe anarama ma aoju emainibe, me
reabit eran mũñana ekaramwai bwe
aeoq emainibe: me enim ta aiquen
akeweõit ekaramwai memak.
3 Aran aijimo ekaramwai ã nim
quõr õepoi ũra; me aran aijimo eka-
ramwai ã nim quõr õepoi ũra.
4 Me wo nimõ ririñ equõquõr atsin
eat faden ñea atsitaba ean mwit
ekaramwai erat atsin ean jimeduen
mwin ean ijeãn; me wo nimõ ririñ
bet deden ñune ean mwit ekaramwai
ñaran emek inũmwin õkõr, eat eka-
ruwõrin ite.
5 Wo nimõ ririñ abwetsin aijima
weden airat ekaramwai, me wo nimõ
ririñ abwetsin aijima eked ean jime-
duen mwit ekaramwai ñaran ean
karuwõrit ite; mũñana eked re nimõ
mwamwai ũra.
6 Me wo nimõ ririñ aijima ekadage
gold, me quõr õepoiõt ekaramwai mũ-
ñana ekadage: ma an wak Gott nan
ekei aiquen.
7 ¶ Me wo nimõ ririñ epõñõbõñ erat
atsin eat ewewet ziegen bwe bõñeãn
an wak Gott: wo nimõ ririñ arata ma
aiquet ekaramwai.
8 Araquit ekaramwai eran bwe ani-
mo emainibe, me reabit ekaramwai
eran bwe aeoq emainibe: enim ta ai-
quen akeweõin mũñana arata ma ai-
quen ekaramwai.
9 Me wo nan ije õekae aran aijimo
ekaramwai, mi ije õekae aran año
ekaramwai, me wo nim aroeã eow ian
obwet ewak quañon ekaramwai.
10 Me wo nimõ ririñ abwetsin aiji-
ma weden mwit ekaramwai ñaran
iruwit ite, ma abwetsin aijima we-

den mwit ekaramwai ñaran iruwin
karuwõrit ite.
11 Me wo nimõ ririñ aijima eka-
dage ñana eborage, me quõr mũñana
ekadage eow ean mũñana eked, mi
ije õepoi ewak, bwe enim epoda.
12 Me dũgidũgin karamwai it ewak
ñaran õkaramwai añe, ñamana eka-
ramwai dũgidũgin, enim karamwai
iruwin an wak Gott.
13 Me aiquet emainibe eat erũrũt
eran me aiquet emainibe eat erũrũt
eran, me ñakena dũgidũgin araquin
karamwai it ewak, enim karamwai
eat erũrũn bita ewak eran me ean
bet ñarana eran, bwe enimõ bõñe.
14 Me wo nimõ ririñ bõñeãt ewak
atsin ean witin widder ñana ã õmwi-
rara, me bõñeãn ñana witit edagua
edõgen itũga.
15 ¶ Me wo nimõ ririñ erra bwe bain
an wak Gott atsin eat edabwike ña-
na akazia, mõ õijõn.
16 Ata emainibe araquit erra eran,
me aiquen me emaet emainibe reabit
erra eran.
17 Aro ekaram ean mwit erra me-
mak, me *wo nan* ije-õepoi ũra: õũga
deden am ririñ ran bita ewak memak.
18 Me wo nimõ ririñ ran *bita* ewak
araruma ran edõgen apwijuw.
19 Me wo nimõ ririñ ama emetũ-
bwije ñana silber ijõñin ran ñana
araruma; aro emetũbwije ijõñit erra
eran bwe eñan in metu murowa eka-
ram, me aro emetũbwije ijõñit erra
eran bwe eñan in metu murowa eka-
ram:
20 Me ararumà erra bait erũrũt
ewak ñea ekaruwõri, itirũrũn edõgen
apwewa:
21 Me ama metũbwijeõra ñana sil-
ber; aro emetũbwije ijõñit erra eran,
me aro emetũbwije ijõñit erra eran.
22 Me wo nimõ ririñ aran año erra
bain ino iruwit ewak edõgen apago.
23 Me wo nimõ ririñ arura erra bwe
bain inimatijũñet ewak edõgen iru-
win.
24 Ma ã nim keduei edõgen ijõñ,
me re nim epoda iat deden ñune ea
mwin itũga ino õbaiwõñ etabañabañ
ion: õũga dedet erra ñana arura; bain
murowa matijũñen mururaõa erra.
25 Me enimõ aran aoju erra, me me-
tũbwijeõra ñana silber, ata ma año
emetũbwije; aro emetũbwije ijõñit
erra eran, me aro emetũbwije ijõñit
erra eran.
26 ¶ Me wo nan ririñ eñak atsin eat
edabwike ñana akazia; amaen aijimo
ean rat erũrũt ewak eran,
27 Me amaen aijimo eñak ean rat
erũrũt ewak eran, me amaen aijimo
eñak ean rat erũrũt ewak bwe bain
iruwin edõgen apago.
28 Me eñak ñaman ijugagaiũra
ñaman ijugagait erra enimõ ñaũn
ean mwit eran me etoki ean mwit
eran.
29 Me wo nimõ rebiõn gold mũñane
erra, me ririñ tabañabañũra atsin ean
gold bwe bait eñak: me wo nimõ re-
biõn gold mũñana eñak.
30 Me wo nimõ wei an wak Gott
me gar deden bita ã õmeata aw eow
eat etowedũdũ.
31 ¶ Me wo nimõ ririñ ereij atsin
eat faden ñan atsitaba, me ñan õmwi-
rara, me ñan õmwiraro, me linon
õbũrũbũr ñana ã it men: ã nimõ ririñ
cherubim eow ean an etõ bet' amen
makur ñea õman.
32 Me wo nim õkaramwai iow eat
ijor ñana aeoq ñana akazia, ñana ã
rebiõn gold, ã nimõ ririñ gadõgeãn
ñana gold, eat emetũbwije ñana aeoq
ñana silber.
33 ¶ Me wo nimõ eouda mũrana ereij
ijõñin gadõgeãn, me wo nim õmeatu
lade it Edõgor ian mũrane ereij: me
ereij enimõ õekae a gamiã etañ ña-
mwarin ebwigaga me etañ ñamwari-
na magit ebwigaga.
34 Me wo nimõ ñaeow etañ in etad
idũra animwen lade it Edogor eat etañ
ñamwarina magit ebwigaga.
35 Me wo nimõ ñaeow tisch iruwit
ereij, me candelabrum enimõ mwaij
tisch iat ewak emaen edõgen apwi-
juw: me wo nimõ ñaeow tisch eat
emaen edõgen apwewa.
36 Me wo nimõ ririñ bõñeãn met
Ewak atsin eat faden ñan atsitaba,
me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro,
me linon õbũrũbũr ñana ã it men,
ñea an makur amen eã kirira.
37 Me wo nimõ ririñ aijimo joren
bõñeãn metewak atsin eat edabwike
akazia, me rebiõn gold; ã nimõ ririñ

gadõgeãn ñana gold: me wo nim õtar
aijimo metũbwijeõra ñana eborage.

ITŨBAÑ 27.

ME wo nimõ ririñ dagarae atsin eat
edabwike ñana akazia, aijimo
emainibe araquin, me aijimo emainibe
reabin; enimõ dako bita dagarae: me
aiju emainibe godaũn.
2 Me wo nimõ ririñ oin ean mati-
jũñen ñana aeoq; oin enim epoda a:
me wo nimõ rebiõt eborage.
3 Me wo nimõ ririñ patin bwe eñan
marañatain ia ã õnuaiw, me bũgibũ-
gin me atebi'n, me borkin, me wũrin
kohl in: wo nimõ ririñ baibain memak
atsin eat eborage.
4 Me wo nimõ ririñ ororit eran te-
kei ikibõñ atsin eat eborage; me wo
nimõ ririñ aeoq etabañabañ ñana ebo-
rage eat oror ñarana ikibõñ ean mati-
jũñen ñana ara.
5 Me wo nimõ ñaeow ijõñin aquan
mõ õpaeoiõt dagarae edõgen ijõñ, bwe
e nimõ baiwõñ ijugagait dagarae eat
erũrũn.
6 Me wo nimõ ririñ gaijet dagarae,
ene ñana akazia, me rebiõt eborage.
7 Me nen enimõ mek ian mũñana
etabañabañ, me enimõ mek nen eat
erũrũn ñana arura ia ã gaij.
8 Wo nimõ ririñõt erra iat deden
ñea etsimine bañon, tekei pan awe-
tow eat etowedũdũ, enim õũga bet am
ririñ.
9 ¶ Me wo nimõ ririñ maggen an
wak Gott: ã nimõ ririñ ororit emagge
edõgen apwijuw atsin ean linon ñea
ã it men, aibu emainibe araquin eat
erũrũt eran:
10 Me anarama ijoren, me anarama
metũbwijeõra ñana eborage; ã nimõ
ririñ gadõgeãn mũñane ijor me biroi-
eõra atsin eat silber.
11 Õũga bet erũrũn edõgen apwewa,
bwe ã nimõ ririñ eoror ñana aibu
emainibe araqũra, me anarama ijorũ-
ra, me anarama metũbwijeõra ñana
eborage; ã nimõ ririñ gadõgeãn mũ-
ñane ijor me biroieõra atsin eat sil-
ber.
12 ¶ Me reabit emagge eat erũrũn
edõgen apago ei eoror ñarana aijima
emainibe araquin; ata ijoren, me ata
metũbwijen.
13 Me reabit emagge eat erũrũn
edõgen apoe bwe aijima emainibe.
14 Me ata ma aijimo emainibe oro-
rit erũrũn men ion; aiju joren, me ai-
ju metũbwijen.
15 Me bait erũrũn ñarana eran ei
eoror ñarana ata ma aijimo emainibe
araquin; aiju joren, me aiju metũ-
bwijen.
16 ¶ Me bain met emagge ei eoror
ñarana anarama emainibe araquin,
ñarana ã ririñ atsin eat faden ñan
atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan
õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã
it men, ñan an makur amen eã kirira;
aeoq joren, me aeoq metũbwijen.
17 Ijorit emagge memak enim tsi-
mine biroieõra ñana silber, me gadõ-
geõra atsin eat silber, me metũbwi-
jeõra atsin eat eborage.
18 ¶ Araquit emagge bwe aibu
emainibe, me aijima reabin memak,
me aijimo emainibe godaũn, ã nimõ
ririñ atsin ean linon õbũrũbũr ñana ã
it men, me eborage metũbwijeõra.
19 Ã nimõ ririñ atsin eat eborage
baibain bita ewak memak ñana bain
makureien memak, me ñatabun me-
mak, me ñatabun maggen memak.
20 ¶ Me wo nim pan a ibwibwin Is-
rael bwe re nim õrean aw eirin oliva
ñea edereder, ñea ã mwat bwe ret
iaõ, bwe enim eõ toki n pwij lampe.
21 Ã nimõ gadauw eow itũrin Aaron
me ñaiñait atsin antsiemerin ea an
eorata ian men Jehova iat ewak in
epo iruwit ereij ñaran emek ian obwet
edogor: edogor õkõr ñune eõ toki ean
aũra det memak bwe dõgit ibwibwin
Israel.

ITŨBAÑ 28.

ME wo nim emwin Aaron ñea
edũm, me ñaiñait eman memak
epo a ñei, atsin inimaget ibwibwin Is-
rael, bwe re nimõ ririñ barũenebõra n
priester ea ame, ñea Aaron, me Na-
dab, ma Abihu, me Eleasar me Itha-
mar, ñabũna ñaiñain Aaron.
2 Me wo nimõ ririñ ekarawin ebwi-
gaga bwa an Aaron ñea edũm, bwõ
õraitsiten mõ õmamoen.
3 Me wo nim pan a ũra ñabũn õka
bũriõũra, ñabũna A oquenõn bũriõũra
ibũriõ n õka, bwe re nimõ ririñ an ka-

rawin Aaron bwe re nimõ õebwigaga, bwe e nimõ ririñ barũeneben in priester ea ame.
4 Me ñane ekarawin ñana re nimõ ririñ: uba, me ephod, me ekawidi, me erodun itũga ñea edũg, me mitra, me egadiben: me re nimõ ririñ ekarawin ñan ebwigaga bwa an karawin Aaron ñea edũm, me ñaiñain memak, bwe e nimõ ririñ barũeneben in priester ea ame.
5 Me re nimõ õbũ gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr.
6 ¶ Me re nimõ ririñ ephod atsin ean gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men, ñan an makur amen man.
7 Re nimõ ririñ bain onuquen ñana arura ñana ã je mwin ñana arura; bwe enim epoda mwin.
8 Mõ ũga bet ririñet egadiben ñarana ã ririñ iow iat eman, ñaran emek ean, ñarana ã nim quarai, me enim epoda a; *ã nimõ ririñõn* gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men.
9 Me wo nimõ barũ aro epe ñana onyx, me wo nimõ eare eow earõr egen ñaiñain Israel:
10 Año egõra eat epe ion, me año egõra eat epe ñea ion, tekei deden aũra pudu.
11 Ã nimõ eare murowa epe eow ean an makur amen edar epe, tekei eareãt epe ñana bait ebe ñana itema, tekei egen amebũna ñaiñain Israel: wo nimõ ririñ bwe enim metu iat emetũbwije ñana gold.
12 Me wo nimõ ñaeow murowa epe ean bain onuquen ephod bwe epe n õmaran bwe dõgin ñaiñain Israel: ma Aaron enim õbabũ egõra eow ian men Jehova ean barauwen ñana arura bwe bait õmaran.
13 ¶ Me wo nimõ ririñ emetũbwije ñana gold,
14 Me arabwei eraroian ñana gold edereder; ñarabweijũa ã it: me wo nim totu mũñane eraroian ñana ã it ian mũñana emetũbwije.
15 ¶ Me wo nimõ ririñ uba n mwit añõg, ñea an makur amen makur ñea õman; wo nimõ ririñ me gar ririñet ephod; wo nimõ ririñ atsin ean gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men.
16 Enimõ dako me enim karura ian; aiquen spanne araquin, me aiquen spanne reabin.
17 Me wo nim õtate epe ean me eke arre aũra gate: ñarren adamonin ei sarder, me topas, me smaragd;
18 Me ekararre ei rubin, me saphir, me demant;
19 Me ekatijõrre ei lynkurer, me achat me amethyst;
20 Me ekatarre ei tũrkis, me onyx, me jaspis: ã nim amwedu ũra iat emetũbwije ñana gold.
21 Me ebakin mũñane epe tekei ebakin egen ñaiñain Israel, bwe ata ma aro, tekei egõra memak; tekei eareãt epe ñana bait ebe ñana itema, ion tekei egen mi ion tekei egen bwe wõt arõeni ñana arata ma aro.
22 ¶ Me wo nimõ ririñ eraroian bwe bait uba, ñan tekei ereõ ñana ã it, ñana gold edereder.
23 Me wo nimõ ririñ imin ñan tekei ring it ebe ñana gold ñana aro ean mũrana uba, me wo nimõ ñaeow murowa ring eat erũrũt uba ñana arura.
24 Me wo nim amwedu mũrabweijũa eraroian ñarabweijũa ã it ñarabweijũa gold ian ring ñana aro eat erũrũt uba.
25 Me wo nim totu mũrabweijũa mwit eraroian ñarabweijũa ã it ian murowa emetũbwije, me wo nimõ ñaeow ean bain onuquet ephod, edõgen inũmwin.
26 ¶ Me wo nimõ ririñ aro ring ñana gold, me wo nimõ ñaeow ean mururaõa erũrũn uba ean mwin ñea emek itirũrũn ephod edõgen ijõñin.
27 Me wo nimõ ririñ aro ring atsin ean gold, me ñaeow ean bain onuquen ephod ñana arura edõgen ijõñin, ian obwen, etũren a kepon, itũgait egadiben ñarana bait ephod, ñarana ã ririñ iow iat eman.
28 Me re nim oquõr õepoi ring it uba me ring it ephod eat faden ñan atsitaba, bwe enimõ mek eat egadiben ñarana bait ephod, ñarana

ã ririñ iow iat eman, bwe enim eõ manoda uba atsin eat ephod.

29 Ma Aaron enim õbabũ egen ñaiñain Israel eat uba n mwit añõg ñaran animwet dirukoun, tsin ie e metu iat etañ ñamwarin ebwigaga, bwe bait õmaran ian men Jehova eõ toki.

30 ¶ Me wo nimõ ñaeow Urim me Thummim eat uba n mwit añõg; me enimõ mek animwet dirukoun Aaron, tsin ie e metu ian men Jehova: ma Aaron enim õbabũ mwiten añõget ibwibwin Israel animwet dirukoun ian men Jehova eõ toki.

31 ¶ Me wo nimõ ririñ ekawidi ñarana bait ephod atsin eat faden ñan atsitaba memak.

32 Me enim tsimine gadetsin bwe bain õmeatuet itũb ian: ã nimõ ririñ weden mwin ñamweta ã õñ me jirõn mwin gadetsin memak, tekei teret ekabina, bwe enim eõ par in bakoro.

33 ¶ Me wo nimõ ririñ rimmon ean ñũñit atsin eat faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, õpaeoi ñũñin; me schellen ñana gold inimagõra mõ õpaeoiõn:

34 Aiquen schelle ñea gold me aiquen rimmon, me aiquen schelle ñea gold me aiquen rimmon, ean ñũñit ekawidi mõ õpaeoiõn.

35 Me enimõ mek ean Aaron ie eririñ barũeneben in priester: me ã nim kaiõt nõñin mũñana schellen tsin ie e metu iat etañ ñea ebwigaga ian men Jehova, me tsin ie e meta, bwe e nim eõ ma.

36 ¶ Me wo nimõ ririñ gapijet eram erat atsin ean gold ñea edereder, me wo nimõ eare eow ean ñeijin ũge, EBWIGAGA BWE WÕN JEHOVA, tekei eareãt ipwijenibe.

37 Me wo nim totu a faden ñan atsitaba, me enimõ mek ean mitra; enimõ mek ean raman mitra.

38 Me enimõ mek ean raman Aaron, ma Aaron enim õbabũ aũra ibaka imin ñan ebwigaga, ñana ibwibwin Israel enimõ õebwigaga eow ean aũra adu ñan ebwigaga memak; me enimõ mek ean raman eõ toki, bwe ã nim ekeiduwen ũra eow ian men Jehova.

39 ¶ Me wo nim eã erodun-itũga atsin eat faden ñea linon õbũrũbũr ñea eraq eareareñ, me wo nimõ ririñ mitra atsin ean linon õbũrũbũr, me wo nimõ ririñ egadiben, eow ean an makur amen eã kirira.

40 ¶ Me wo nimõ ririñ an ujedun-itũga amebũna ñain Aaron, me wo nimõ ririñ aũra gadiben, me wo nimõ ririñ aquõra, bwõ õraitsiteõra mõ õmamoeõra.

41 Me wo nimõ ñaeow mũñane ean Aaron ñea edũm, me ean ñaiñain memak epo a ñei; me wo nim õbid ũra, mi ij ũra me eke ũra priester, mõ õebwigaga ũra, bwe re nimõ ririñ barũenebõra n priester ea ame.

42 Me wo nimõ ririñ aũra otanijõñ ñana linon bwe enimõ bõñe duwõra ñan eõ deri ia ã ãt; enimõ rodun eat erũrũn ijõra me etoki ean onara:

43 Me enimõ mek ean Aaron, me ean bet ñaiñain memak, ia re metu iat ewak in epo, õa ia re tũren a dagarae bwe re nimõ ririñ barũenebõra n priester eat etañ ebwigaga; bwe re nim eõ tebab dũra mi ma: edogor õkõr ñune eõ toki ea ñei me ea bet an karig iruwin.

ITŨBAÑ 29.

MĖ ñune imin ñea wo nimõ ririñ a ũra bwe wo nimõ õebwigagaeõn ũra, bwe re nimõ ririñ barũenebõra n priester ea ame: wo nimõ barũ aiquen ochs eoniñ, ma arumen widder ñarumena togit omo,

2 Me brot ñea eõ õpwe, me kuchen ñan eõ õpwe ñana ã kamwararoiõt eir, me fladen ñan eõ õpwe ñana ã obidõt eir: wo nimõ ririñ atsin ean mehl in weizen ñea enemeji.

3 Me wo nimõ ñaeow mũñane iat ebwer ion, mõ õbũ a bweren, epo a bita ochs eoniñ me murumena widder.

4 Me wo nim otow Aaron me ñaiñain inimet ewak in epo, me duduõn ũra ebõk.

5 Me wo nim õbũ mũñana ekarawin, me totu iujedun-itũga ean Aaron, me ekawidi ñarana bait ephod, me ephod, me uba, me wo nim quorõt

iwugagat egadiben ñarana bait ephod,
ñarana ã eã eow iat eman:
6 Me wo nim tata mitra ean tũ-
bwin, me ñaeow krone ñea ebwigaga
animwen mitra.
7 Me wo nim õbũ eir ñea ekabit,
mi idotu a tũbwin, mõ õbidõn.
8 Me wo nim emwin amebũna ñain,
mõ õeduaeõn ũra iujedun-itũga.
9 Me wo nim quaraiõn ũra egadi-
ben, Aaron me ñaiñain, mo quaeõn
ũra aquõra: me wañara barũetebe n
priester iat edogor ñea eko tokin: me
wo nim ij Aaron me ñaiñain me
ek'ũra priester.
10 Me wo nim otow bita ochs eoniñ
inimet ewak in epo: ma Aaron me
ñaiñain re nim õeõgida bõra ean
tũbwin bita ochs eoniñ.
11 Me wo nim abi iow ian men Je-
hova bita ochs eoniñ, itañin met
ewak in epo.
12 Me wo nimõ barũ aran bita ochs
eoniñ eken, me wo nim õbidõn oit
dagarae eow eat tinibem; me wo
nim idotu aran memak itañit daga-
rae añe.
13 Me wo nim õbũ eriõr memak
ñan etõgeg a ibũriõ me gabwin ñaran
ean aãn, me murowa apen wekañan,
me eriõr ñan ean, me wo nimõ gataw
eat dagarae.
14 Me wo nimõ jiũiow duwen bita
ochs eoniñ, me witin, me bwijan,
eat ãe iruwit etañ mek: ñaiune iwim
in etad idũra.
15 ¶ Me wo nimõ barũ widder ion;
ma Aaron me ñaiñain re nim õeõgida
bõra ean tũbwin bita widder.
16 Me wo nim abi bita widder, me wo
nimõ barũ aran, me wo nim õrareõt
dagarae mõ õmamagõn animwen.
17 Me wo nim idei bita widder, me
dudu ian bũriõũn, me nanan, me totu
itañin baũin, me ean tũbwin.
18 Me wo nim jiũiow bita widder
memak eat dagarae: ñaiune iwim in
jiũiow ian men Jehova: ei ekabo obo-
jarara, iwim ñea ã ririñõt ãe ea Je-
hova.
19 ¶ Me wo nimõ barũ widder ñea
ion; ma Aaron ma amebũna ñain re
nim õeõgida bõra ean tũbwin bita
widder.
20 Me wo nim abi bita widder, me
wo nimõ barũ arat eken, mõ õbidõt
damarũmit ijũñen Aaron, me dama-
rũmit ijũñen amebũna ñain, me ean
tũñabit damarũmin bõra, me ean bet
tũñabit damarũmin nanõra, me wo
nim õrareõt era dagarae mõ õmama-
gõn ean.
21 Me wo nimõ barũ era eken ñan
eat dagarae, ma atsin eat eir ñea
ekabit, mõ õrareõn Aaron, me ean an
karawin memak, me ean amebũna
ñain, me ean aũra karawin amebũna
ñain epo a ñei: me ã nimõ õebwigaga,
ma an karawin, ma amebũna ñaiñain,
ma aura karawin amebũna ñain epo
a ñei.
22 Me wo nimõ barũ bet eriõr atsin
ean bita widder, mi iwin ñea eriõr,
me eriõr ñan etõgeg a bũriõũn, me
gabwin ñaran ean aãn, me murowa
apen wekañan, me eriõr ñan ean,
me oden bet' edamarũm; bwe bitune
widder ei õebwigagaen priester:
23 Me aiquen brot, me aiquen ku-
chen ñea ã õbid, me aiquen fladen,
atsin ian bweren brot ñana ã eõ
õpwe, ñea ian men Jehova:
24 Me wo nimõ ñaeow memak ian
ben Aaron mi ian ben bet amebũna
ñain; me wo nimõ gagatsi me eke
iwim in gagatsi ian men Jehova.
25 Me wo nimõ barũ atsin ian bõra,
me jiũiow eat dagarae bwe iwim in
jiũiow, bwe ekabo ñea obojarara ian
men Jehova: ñaiune iwim ñea ã ririñ
iow eat ãe ea Jehova.
26 Me wo nimõ barũ barran wõn
widder Aaron, ñea bain õebwigagaen,
me gagatsi me eke iwim in gagatsi
ian men Jehova: me dũbañũm ñune.
27 Me wo nimõ õebwigaga barrat
iwim in gagatsi, me oden bet' iwim in
õbũida, ñea ã gagatsi, me ñea ã õbũi-
da, ñea bain widder, ñea bain õebwi-
gagaet eñame, me dũbañin Aaron,
me ñea dũbañin amebũna ñain.
28 Me wõn kõr Aaron me ñaiñain
bwe dũbañũra ñea eimwi eõ toki
atsin itũrit ibwibwin Israel: bwe bait
iwim in õbũida bitune: mi iwim in
õbũida itũrit ibwibwin Israel atsin
inimaget iwim ñan aũra wim in iow,
ñan aũra wim in õbũida ea Jehova.
29 ¶ Ma an karawin Aaron ñan
ebwigaga wõn ñain iruwin, ñana

inan õbid iow ũra ian, mõ õebwigaga
eow ũra ian.
30 Abũmin aeiu an bũm ñain ñea
priester ñea õñeijũbwen in edua mũ-
ñane, tsin ie e metu iat ewak in epo
bwe e nimõ ririñ barũeneben in priest-
er eat etañ ebwigaga.
31 ¶ Me wo nimõ barũ widder ñea
bain õebwigagaet eñame, me wo nim
õtar duwen iat etañ ñea ebwigaga.
32 Ma Aaron me ñaiñain memak re
nim õt duwen bita widder, me brot
ñan iat ebwer, itañin met ewak in epo.
33 Me re nim õn mũñana re ead
idũra eow ean, bwe ã nim ij ũra me
ek'ũra priester, me ã nimõ õebwigaga
ũra: me eratequõ enim eõ õn, bwin
ebwigaga.
34 Me tsin ie etsimine dũgidũgit
duwen ñea ã õebwigaga, õa brot,
ñan õreñõ ea an eorata, wo nimõ ga-
taw an ãe dũgidũgin: ã nim eõ õn,
bwe ebwigaga.
35 Me enim õũga kõr dedem ea
Aaron, ma amebũna ñain, tekei deden
memak ñan A ogiten pan aw: abũmin
aeiu am bũm in ij ũra me ek'ũra
priester.
36 Wo nim ere bita ochs eoniñ ñea
iwim in etad idũra eat ibũm aeowe-
aeow bwe bain eadet idũra: me wo
nim õdereder dagarae, tsin ia wo ri-
riñ eaden an dũra, me wo nim õbid,
bwe wo nimõ õebwigaga mõ õde-
reder.
37 Abũmin aeiu am bũm in ririñ
eaden an dũra dagarae, me eat õe-
bwigaga mõ õdereder: me enimõ ma-
git ebwigaga memak ñabũna re towe
dagarae.
38 ¶ Me ñune imin ñea wo nim ere
eow eat dagarae: arumen lämmer ña-
rumen õkaton an obweni eat ibũm
aeoweaeow me eõ toki.
39 Wo nim ere lamm ion ijoran, me
wo nim ere lamm ñea ion ijemerõ:
40 Me baen bita lamm amo mehl
ñea enemeji ñea aiquen main ata
it epha, ñea ã kamararoiõt eir ñea
aiquen main aeoqin hin, eir ñea ã
ogoge; me wein ñea aiquen main
aeoqin hin bwe iwim in nim.
41 Me wo nim ere lamm ñea ion
ijemerõ, me wo nimõ gar ririñet
iwim in õn ñea bain ijoran, me dedet
iwim in nim ñea bain, bait ekabo
obojarara, iwim ñea ã ririñõt ãe ea
Jehova.
42 Ei iwim in jiũiow ñea eko tokin
ean amiã det memak itañin met ewak
in epo ian men Jehova, ñea A nan
ekowõñ aw eow ean bwa A nimõ
dorer aw.
43 Ma A nan ekowoñ a ibwibwin
Israel: me ã nimõ õebwigaga *ewak*
eow ean aeõ raitsit.
44 Ma A nan õebwigaga ewak in
epo, me dagarae: ma A nan õebwi-
gaga bet Aaron ma amebũna ñain,
bwe re nimõ ririñ barũenebõra n
priester ame.
45 ¶ Ma A nan mamek inimaget
ibwibwin Israel, ma A nan eke Aña
wañara Gott.
46 Me ri nan tsiet bwa Aña Je-
hova ñea wañara Gott ñea A õmeata
ũra atsin ean eben Ägypten, bwa A
nimõ mek inimagõra: Aña kõr Je-
hova ñea wañara Gott.

ITŨBAÑ 30.

ME wo nimõ ririñ dagarae ion ñea
re nimõ jiũiow iwim ñan oboja-
rara ean: wo nimõ ririñ atsin eat
edabwike ñan akazia.
2 Aiquet emainibe araquin, me ai-
quet emainibe reabin: enimõ dako;
me aro emainibe godaũn: enim epoda
a oin.
3 Me wo nimõ rebiõn gold ñea ede-
reder, animwen me erũrũn mõ õma-
magõn ean, mo oin memak; me wo
nimõ ririñ karũnit atsin ean gold mõ
õpaeõt erũrũn.
4 Me wo nimõ ririñ aro ring ñana
gold ijõñin akarũnin, ean añakin ñana
arumae, eat erũrũn ñana arura; me
bain gaijen mũñane ia ã nimõ gaij.
5 Me wo nimõ ririñ gaijet atsin eat
edabwike ñana akazia, me wo nimõ
rebiõn gold.
6 Me wo nimõ ñaeow mũñane itañit
ereij ñaran itañin lade it Edogor,
itañit etañ in etad idũra ñea eat edo-
gor, A nan ekowõñ aw eow ina.
7 Ma Aaron enim jiũiow iwim ñan
obojarara ean: e nim jiũiow ijorat
aeoweaeow, tsin iõ õ gadauw lampen.
8 Me tsin ia Aaron õpwiei lampen
ijemerõ, e nim jiũiow bwi iwim eõ

toki ñan obojarara ian men Jehova
ean amiã det memak.
9 Amwaim eõ ere iwim ñea oboja-
rara ñea eõ eimwi ean, õa iwim in
jiũiow, õa iwim in õn; ma amwaim
eõ idatu iwim in nim ean.
10 Ma Aaron enimõ ririñ eadet
idũra ean oin mi ta aiwõrin ririñen
iat obweni ion: e nimõ ririñ eadet
idũra bwe dõgin bitune ean arat iwim
ñea bain eadet idũra ean amiã det
memak mi ta aiwõrin ririñen iat obwe-
ni ion: magit ebwigaga ñune ian men
Jehova.
11 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
12 Tsin ia wo õdũ ebakit ibwibwin
Israel, tekei ebakũra ñan eimwi õdũet
atsin inimagõra, re nim totow memak
pũmwen anũra ea Jehova, ia wo õdũ
ũra; bwe enim eõ õrre eow inimagõra
earak ñea õkama ia wo õdũ ũra.
13 Tamo ñea enaña ũra ñabũna ã
ogiten õdũ, e nim totow emaen sche-
kel ñea schekel it ewak ñea ebwi-
gaga (anarama gera ian aiquen
schekel); emaen schekel adun Jehova.
14 Tamo ñea enaña ũra ñabũna ã
ogiten õdũ, ñabũna anarama aũra
obweni me ñabũna eñab eken, *re nim*
totow bita eadu ea Jehova.
15 Re nim eõ totow ouwak eken
ñabũn ebak emit duwõra, me re nim
eõ totow oniñ eken ñabũn õad emit
duwõra, ea bita emaen schekel, tsin ia
re totow bitune eadu ea Jehova bwe
ã nimõ kona eaden aũra dũra animiã.
16 Me wo nimõ barũ geld ñea bait
etad idũra atsin itũrit ibwibwin Is-
rael, me wo nimõ mwit añõgen me
eke bait ewak in epo;* bwe bain
õmaranet ibwibwin Israel ian men
Jehova, bwe ã nimõ kona eaden aũra
dũra animiã.
17 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
18 Wo nimõ ririñ bet etab in ugo
erat eborage me nanan ñana eborage,
bwe ã nim ugo ian. Me wo nimõ
ñaeow inimaget ewak in epo me
dagarae, me wo nim idotu ebõk ian.
19 Me Aaron me ñaiñain re nimõ
dudu bõra me nanõra ian:
20 Ia re nimõ metu iat ewak in epo,
me re nimõ duduõn ũra ebõk, bwe re
nim eõ ma; õa ia re tũren a dagarae
me ririñ barũenebõra n priester, bwe
re nim ere iwim ñea ã ririñõt ãe ea
Jehova.
21 Re nimõ dudu bõra me nanõra
iat deden ñune, bwe re nim eõ ma:
me ei õkõr edogor eõ toki ea ũra, ea
ñei ma an karig ean aũra det memak.
22 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
23 Wo nim õbũ bet mũñan oboja-
rara ñana togit omo, ñana myrrhe
ñana magit omo ñana aijimowar
schekel roin, me cinnamon ñan oboja-
rara ñana emaen ñaben mũñan amo,
bwe arobu ma aijima, me kalmus ñan
obojarara bwe arobu ma aijima roin,
24 Me kasia ñana aijimowar roin,
tekei akeweõit schekel it ewak ñea
ebwigaga, me eirin oliva ñea aiquen
hin ñaben:
25 Me wo nimõ ririñ mũñane me
eke eir ñea ekabit ebwigaga, ñea
ekabit obojarara ñea ã ere tekei an
makur amen kabo eir obojarara:
ñune eir ñea ekabit obojarara.
26 Me wo nim õbidõn bita ewak in
epo me lade it edogor,
27 Me tisch me baibain memak,
me candelabrum me baibain memak,
me dagarae it iwim obojarara,
28 Me dagarae it iwim in jiũiow me
baibain memak, me mũrana etab in
ugo me nanan.
29 Me wo nimõ õebwigaga ũra, bwe
re nimõ magit ebwigaga: re nim
ebwigaga memak ñabũna re towe.
30 Me wo nim õbid Aaron me ñai-
ñain, mõ õebwigaga ũra, bwe re nim
ijan barũenebõra n priester ea ame.
31 Me wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Ñaiune eir ñea ekabit
ebwigaga ea ame ean amiã det memak.
32 A nim eõ õbidõt duwet eñame,
me amwaim eõ ririñ akeweõin tekei
baibain memak: ebwigaga ñune, me
enim ebwigaga ea gamiã.
33 Ñea eririñ akeweõin, õa ñea
õbidõt eratequõ eket atsin ean, ã nimõ
eatow atsin inimagen amen bwien.
34 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim
õbũ imin ñan obojarara *ñana* balsam,
me stakte, me galban; ñana imin ñan
obojarara me ekabojarara ñea edere-
der, ñea etsitobo roiũra memak;

35 Me wo nimõ ririñ me eke iwim
ñea obojarara, ñea imin ñea obojarara
tekei an makur amen kabojarara,
ñea ã õakeõt ebarajited, ñea edereder
me ebwigaga:
36 Me wo nim ogoge eken mõ õenemeji
õkõr, me wo nimõ ñaeow ian
obwet Edogor iat ewak in epo, ino A
nan ekowõñ aw ean: magit ebwigaga
ñune ea gamiã.
37 Ma amwaim eõ ririñ iwim ñea
obojarara ñea wo nimõ ririñ, tekei
ririñen wamiã: imin ñea ebwigaga ea
aw bwe wõn Jehova.
38 Ñea eririñ akeweõin ñune bwe
e nimõ waij bon, ã nimõ eatow atsin
inimagen amen bwien.

ITŨBAÑ 31.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Kania, A emwin Bezaleel eow ean
egen, ñea ñain Uri, ñea ñain Hur,
ñea earõen Juda:
3 Ma A oquenõn anin Gott, iat
eman, mi iat itsiet-imin, mi iat ititsiet
dedet emakur memak,
4 Bwe e nim kamarar mi tsiet mũñana
ã ririñ iow iat eman, me eat
emakurei gold, me silber, me eborage.
5 Me eat etow epe ñana ã nim ije,
me eat edetow dabwike, bwe e nimõ
kona n ririñ emakur memak.
6 Me, kania, Aña, A ij Oholiab, ñea
ñain Ahisamach, ñea earõen Dan;
ma A totu eman iara memak ñabũn
õka bũriõũra, bwe re nimõ ririñ imin
memak ñan A ogiten pan aw;
7 Ñea ewak in epo, me lade it Edogor,
me etañ in etad idũra ñea emek
ean, me baibait ewak memak,
8 Me tisch me baibain memak, me
candelabrum ñea gold edereder me
baibain memak, me dagarae it iwim
ñea obojarara,
9 Me dagarae it iwim in jiũiow me
baibain memak, me etab in ugo me
nanan,
10 Me ekarawin ñana ã ririñ iow
iat eman, ma an karawin Aaron ñea
priester, ñan ebwigaga, ma aũra karawin
amebũna ñain, bwe re nimõ
kona n ririñ barũenebõra n priester;
11 Me eir ñea ekabit, me iwim ñea
obojarara, ñana imin ñan obojarara
bwe bait etañ ñea ebwigaga: re nimõ
gar deden memak ñan A pan aw.
12 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
13 Wo nim pan a ibwibwin Israel,
mõ ũge, Amwaim raña aeõ sabbath
memak: bwi itema inimagõ ma amiã
ean amiã det memak; bwa amwaim
tsiet bwa Aña Jehova ñea A tõbwei
gamiã.
14 Me ñagan amwaim raña sabbath;
bwe e ebwigaga ea gamiã: ñea
eijababa, inan abi: bwe ñea eririñ
emakur ion ean, ã nimõ eatow amea
atsin inimagen amen bwien.
15 A nimõ makur ean abũmin año,
me etsimine sabbath ñea eõnano n
sabbath ean quaeiut ibũm, ñea ebwigaga
ea Jehova: ñea eririñ emakur
ion eat ibũm ñabũmina sabbath, inan
abi õkõr.
16 Me ñagat ibwibwin Israel re nim
raña sabbath, bwe re nimõ õebwigaga
sabbath ean aũra det memak, bwe
sabbath ñea eko tokin.
17 Itema ñune inimagõ mi ibwibwin
Israel eõ toki: bwi Jehova eririñ
ianweron me eb ean abũmin año,
me E rañada ean quaeiut ibũm, mõ
O õnanon.
18 ¶ Me ñag O ogiten dorer a Moses
eow animwet etowedũdũ ñea Sinai,
O oija añen arura tafel ñaruraõa tafel
it Edogor *ñana ata*, tafel ñaruraõa
epe ñaruraõa ã eareõt tiniben
Gott.

ITŨBAÑ 32.

ME ñaga eñame ãt bwe eduoku
Moses in edun eat etowedũdũ,
eñame re ebwepo a Aaron, mõ rõ ũge
a, Eogoda kõ, ririñ a kõ gama aduwema
ibũn ñabũna re nim õd ian
obwema; bwa amea Moses, amea ñea
edan gama ean eben Ägypten, amañ
ikien ino i ta mek.
2 Ma Aaron ũge a ũra, Amwaimõ
tsiba eretijũñ ñana gold ñan eat ijũñen
agemiã, me ñaimiã eman, me
ñaimiã ãn, mõ õrean ame.
3 Me eñame memak re tsiba eretijũñ
ñana gold ñan eat ijũñõra, me rõ
õrean añen Aaron.
4 Me e barũ atsin ian bõra, me e
ririñ iow ean baibait emakur ñana

bait inine imin, me e ririñ me eket
kalb ion ñea ã õtar: mõ rõ ũge, Ñabũne
kõr aduwemiã Israel, ñabũna re
edan gamiã ean eben Ägypten.
5 Ñag Aaron ãt, e ririñ dagarae ion
ian obwen; ma Aaron õpan a eñame,
mõ ũge, Ekadarot taramawirei Jehova
ijaran.
6 Me rõ gatabwijũbwij in rida, me
re ere iwim in jiũiow, me rõ õreat
iwim in iow; me eñame re megedan
bwe re nim ijeiji me eren, mi *imũr*
re eogodan bwe re nim karamwen.
7 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Nua,
edu kõ; bwe rõ õbabakaen ũra am
ñame ñabũna wo edan ean eben Ägypten.
8 Re par in iwidõ atsin iat emedena
ñea A ogiten pan a ũra: re ririñien
kalb ñea ã õtar bwe re nim eke aduwõra,
me re taramawirei, me re ere
a iwim, mõ rõ ũge, Ñabũne kõr aduwemiã
Israel, ñabũna re edan gamiã
ean eben Ägypten.
9 Mi Jehova ũge a Moses, A aia
eponñame ñune, me, kania, ũra eponñame
ion ñea enõwewe teren:
10 Me ñagan wo nim eõ dadugõ bwe
enim pwij egirowũ ea ũra, ma A nimõ
õekeow ũra: ma A nan eke auwe
eponñame ñea ouwak.
11 Me Moses egegae Jehova ñea
wõn Gott, mõ ũge, Ädag õpwij egirowũm
ea am ñame, ñabũna Wo
õmeatan ũra ean eben Ägypten iat
oaio ñea ouwak me bem ñaran oaio?
12 Dõgit ekeken ñag enimõ dorer
dei Ägypten, mõ ũge, Õ õmeãta ũra
bwe enim õeõgida gaiũra, me bwe E
nim abi iow ũra inimaget etowedũdũ,
mõ õekeow ũra atsin eat eb? Wo nim
iwidõ atsin ean pwijen egirowũm, mõ
õekae bũriõũm mo oqued me eõ õeõgida
gain am ñame ñabũne.
13 Wo nim õmaran Abraham, mi
Isaak, mi Israel, ñaijimen am tsiõ,
ñaijimen ta Auwe schwõr aw ea
ũrei, mõ ũge a ũrei, A nan õebak
amiãi karig tekei detañ in ianweron,
ma A nan oija amiãi karig eb memak
ñaben A ogiten pan, me ri nan bwien
eõ toki.
14 Mi Jehova õekae bũriõũn, mõ Õ
kananoañ bwe dõgit egae ñea Õ pan
bwe enim õeõgida a an ñame.
15 ¶ Me Moses eiwidõ, me eduten
eat etowedũdũ, me mururaõa tafel
ñaruraõa tafel it Edogor emek ian
ben; tafel ñaruraõa ã eare ino mi
ino.
16 Me mururaõa tafel ũrõr an makur
Gott, me edar ñan ian ei an edar
Gott ñana ã eare eow ean mururaõa
tafel.
17 Mi Josua, ñag õ kaiõt eiñõñ it
eñame ñaga ra aeuwak, õ ũge a Moses,
Etsimine enañen ake eat etañ
mek.
18 Mõ õ ũge, Deõ eiñõñũra ñabũna
ra aeuwak bwe dõgit edoganigae, me
deõ eiñõñũra bet ñabũna ra aeuwak
bwe dõgit edenigae: ma A kaiõt
aeõra ñabũna re riañ.
19 ¶ Me ñag e tũren a etañ mek, e
ãt bita kalb mi iruwo: mõ õpwij
egirowin Moses, mõ õbwiriow mururaõa
tafel atsin ian ben, mõ õbakoro
eowen eat etowedũdũ.
20 Me e barũ bita kalb ñea re ririñ,
me e tsim iow eat ãe, mõ õ õenemeji,
mõ õraijedu iat ebõk, mõ õ õrenõtet
ibwibwin Israel.
21 Me Moses ũge a Aaron, Ekeken
ñea eponñame ñune ogiten ririñ aw,
ñaga wo õrean a ũra idũra ñun
ouwak?
22 Ma Aaron ũge, Enim eõ pwij
egirowin wañа temoniba: wo tsiet
mibũne eñame, bwo ouwak aũra teñ
ibaka.
23 Bwe rõ ũge ame, Wo nimõ ririñ
a gama aduwema ñabũna re nim õd
ian obwema, bwa amea Moses, amea
ñea edan gama ean eben Ägypten,
ama ikien ino i ta mek.
24 Ma A ũge a ũra, Ñabũn etsimine
wañara gold re nimõ tsiba, mo oija
ame: ma A gataw an ãe, me emetan
bita kalb.
25 ¶ Me ñaga Moses ãt eñame bwe
re earearũõ, bwa Aaron õijõn ũra
bwe ã nim õwidu iow ũra inimagen
barũõra,
26 Me Moses õweijo ean men ororit
etañ mek, mõ õ ũge, Ñea eteñ keiwin
a Jehova e nimõ naña ame. Mi
ibwibwin Levi memak re ebwepo a.
27 Mõ õ ũge a ũra, Õũge aen
Jehova, ñea wañara Gott Israel,
Amwam quarai wamiã pudutũbwin,

ma amwaim metumeta inimet ewak
memak eat etañ mek memak, ma abi
eñame; ion enim abi etsin, mi ion
enim abi dañan, mi ion enim abi
aranon.
28 Mi ibwibwin Levi re edegeri aen
Moses: me kaia aiju erañat eñame
ñabũn ema inimaget eñame ean ñabũ-
mina.
29 Me Moses ũge, Amwaim oque-
nõn bemiã iwim ñabũmine, ñana wi-
men Jehova, bwe eñame memak re
iwitsiow ñaiũra me etsiedũra; bwe E
nim oija gamiã egeidawianaw ñabũ-
mine.
30 ¶ Me ñag eorata, Moses ũge a
eñame, Amwa dũran eat idũra ouwak:
me ñage A nan roga a Jehova bwa
A nim aia ia A kona n' kõñõt aden
amiã dũra.
31 Me Moses eredõda a Jehova, mõ
ũge, Ekewet eponñame ñune bwe
edũran eat idũra ouwak, me ro ogiten
ririñ aduwõra ñana gold.
32 Me ñage, tsin ia Wo kona n ead
aũra dũra—; me tsin ia Wo eõ kona
A kõñ aw bwe Wo nimõ õekeawõ
atsin ian wam buch ñarana wo ogiten
eare.
33 Mi Jehova ũge a Moses, Ñea
ogiten dũra ame A nan õekeow *eget*
atsin ian waña buch.
34 Me wo nimõ nua ñage me eow
mibũna eñame eat etañ ñamwarin A
ogiten pan aw: kania, waña engel
nan õd ian obwõm; me ri nan õeõgida
gaiũra bwe dõgin aũra dũra eat ibũm
ñabũmin A nan õeõgida egae ean.
35 Mi Jehova õeõgida gait eñame,
bwina re ririñ kalb, ñea Aaron eririñ.

ITŨBAÑ 33.

MI Jehova ũge a Moses, Nua kõ,
erowi kõ ine, auwe me epon-
ñame ñea wo edan ean eben Ägypten,
ea eb ñaben A pan a Abraham, mi
Isaak, mi Jakob iat eñõgen schwõr
bwe ũbwiõrei, ñag A ũge, A nan oija
am karig:
2 Ma A nan õijõt engel bwe enim
õd ian obwõm; ma A nan ededegeri
ibwibwin Kanaan, me ñabũna Amo-
rite, mi ibwibwin Heth, me Pheresite,
me Hevite, me dei Jebus:
3 Ea eb ñaben õgõrũrõ ikimama
me meli ean: bwa A eab edegeri
gamiã; bwa amiã eponñame ñea
enõwewe teren; bwi ta bwidũga ma
A õekeow gamiã eow ian medena.
4 ¶ Me ñaga eñame õkaiot bitune
imwinen eroe, rõ mwijiña: me eko
eñame ion edua bain õmamoen raba-
tan.
5 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim
ũge a ibwibwin Israel, Amiã eñame
ñabũn enõwewe teremiã: tsin ia A
edegeri gamiã ean aiquet sekunde,
A nan õekeow gamiã: me ñagan
amwaimõ rouda bain õmamoen raba-
tamiã, bwa A nim aia bita ñea A
nimõ ririñ a gamiã.
6 Mi ibwibwin Israel ro rouda bain
õmamoen rabatara eat etowedũdũ
ñea Horeb *me re eõ gauwei edua.*
7 Me Moses eõ toki n eadedu me
gadeijida bita ewak iruwit etañ mek,
ino ogoeow tsinit etañ mek; me e ij
egen bwe ewak in epo. Me ñea
õnani Jehova e meta ea Ewak in epo,
ñea emek iruwit etañ mek.
8 Me tsin ia Moses emeta *me enaña*
bita Ewak, eñame memak re eogoda
mõ rõ weijo, ion õweijo inimen an
wak mi ion oweijo inimen an wak, me
ri tõ kania erowin Moses ea an bai-
wõñ bita Ewak.
9 Me tsin ia Moses emetu iat
Ewak, orodu ijor denañ, mõ õweijo
itañin met Ewak, mi *Jehova* edorer a
Moses.
10 Me eñame memak re ãt ijor
denañ ñag õweijo itañin met Ewak:
me eñame memak rõ weijo me re
taramawir, ion inimen an wak mi ion
inimen an wak.
11 Mi Jehova edorer a Moses, ar
mwai mõrõr, tekei eñame ion ie edo-
rer a dañan. Me e tik redõ eowen
eat etañ mek: me eõ nuaw wõn amen
puõk ñea Josua ñea ñain Nun, ñea de-
demaro, atsin iat Ewak.
12 ¶ Me Moses ũge a Jehova, Ka-
nia, Wo ũge ame, Wo nim õmeata
eponñame ñune, me Wo eitsiõk õmea-
ta ame ñea Wo nim edegeriõnõ. Me
Wo ũge bet, A tsietuw ean egõm, me
wo ãt bet oquedeiem ian meõ.
13 Me ñagan A kõñ aw ñage, bwe
tsin ia A ãt oquedeieõ ian mem, Wo
nim õmeata ame ñage dedem, bwa A

nim tsietuw, bwa A nan kona oque-
deieõ ian mem: me Wo nim aia epon-
ñame ñune bwa am ñame õkõr.
14 Mõ Õ ũge, Meõ nan edegeriw,
ma A nan oija aw eõnano.
15 Mõ Õ ũge a, Tsin ia mem eõ
edegeriõ, Wo nim eõ onuaiw gama
atsin ine.
16 Bwe ekeken ñea ã nim tsiet iow
ean ñage ia A kona oquedeieõ ian
mem, aña ma am ñame? deõ ñune
ñea ã tsiet iow ean bwe Wo edegeri
gama, bwa amaimõ õekae gama, aña
ma am ñame, atsin eat eñame me-
mak ñabũna re mek eat eb?
17 Mi Jehova ũge a Moses, A nan
ririñ bet imin ñea wo pan; bwe dõ-
gin ñaga wo kona oquedeiem ian meõ,
ma A tsietuw bet ean egõm.
18 Mõ õ ũge, A kõñ aw bwe Wo
nim õmeata ame am raitsit.
19 Mõ Õ ũge, A nan õdõn ian mem
aeõ omo memak, ma A nan õpan
egen Jegova ian mem; ma A nan
oquedei ñea A teñ oquedei, ma A nan
kananoañei ñea A teñ kananoañei.
20 Mõ Õ ũge, Wo eõ kona n aia
meõ, bwe eko eñame ñea etsimor ie
e ãt meõ.
21 Mi Jehova ũge, Kania, etsimine
etañ itañũ, me wo nimõ weijo ean
bitune epe:
22 Me tsin iõ õd itañũm raitsitũ, A
nan ñaeow auwe ian baũin bitune
epe, ma A nan bõñeõnuw beõ, me wo
nan ãt erowũ; me ã nim eõ aia meõ.

ITŨBAÑ 34.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nim
taide tafel ñana epe arura ñan
tekei mururao amo: ma A nan eare
eow ean mururaõa tafel mũñana eñõg
ñan emek iat tafel ñarurao amo, ña-
rurao wo baen.
2 Me wo nimõ gadauw a ijaran, me
wo nim akõda eat etowedũdũ ñea Si-
naj ijaran, mõ õmeata ame auwe
animwet etowedũdũ.
3 Eko eñame io okona n edegeriw;
me ã nim eõ ãt eñame ion ean bitune
etowedũdũ memak; me enim eõ jeiji
bet epowi n schafe me ziegen, me
epowi n kũhe itañit etowedũdũ.
4 ¶ Me e eaij tafel ñana epe ñana
arura ñan tekei mururao amo; me
Moses õgatabwijũbwij in rida, ma a
akõdan eat etowedũdũ ñea Sinai, te-
kei aen Jehova ea, mõ õ õbũ tafel
ñana epe ñana arura ian ben.
5 Mi Jehova orodu mõ õd eat denañ
mõ Õ weijon itañin, mõ Õ pan egen
Jehova.
6 Mi Jehova õd ian men, me E do-
rer, mõ ũge, Jehova, Jehova, ñea
Gott ñea ã oquenõt eõ earañame, ñea
oqued, ñea eduoku n egirow, ñea ou-
wak ekananoañ mi iduwen Itũrin;
7 Ñea A ñaeow ekananoañ ian
obwen araña, me ead ibaka me riowen
eat edogor mi idũra; ñea A nan eõ
õijõn *ñabũna re dũra;* ñea A õeõgida
an ibaka etõñin ean ñaiũra, me ñain
ñaiũra ean aijedet ma adet.
8 Me Moses õkapapar, me e totu
tũbwin ea emwarere, me e tarama-
wir.
9 Mõ õ ũge, Tsin ia A ãt oquedeieõ
ian mem, Temoniba, A kõñ aw bwe
Temoniba enim edegeri gama; bwũ
ũra eponñame ñea enõwewe teren;
me Wo nimõ ead ama ibaka ma ama
dũra, me Wo nimõ ñaina gama me
ekė gama am ñame.
10 ¶ Mõ Õ ũge, Kania, A ririñ be-
rith ion: A nan ririñ imin in kama-
dauniñ ian men am ñame, ñana ã
eitsiõk ririñ iow eat eb memak, mi
inimagen bet tamo eponñame; me
eñame memak ñabũna Wo mek ini-
magõra ri nan ãt an makur Jehova;
bwi imin õkanani ñea A ririñ aw.
11 Wo nim raña bita ñea A pan aw
ñabũmine: kania, A nan ededegeri
atsin ian obwõm ñabũna Amorite, mi
ibwibwim Kanaan, mi ibwibwin
Heth, me ñabũna Pheresite, me He-
vite, me dei Jebus.
12 Wo nim kania aw, bwe wo nim
eõ ririñ berith ion ea amen eat eb ña-
bena wo nan ñow ean, bwe enim eõ
èkei ime ea gamiã bitune:
13 Ma amwaim õmeiwatu wañara
dagarae mi ijababa, me dewiwei wa-
ñara ijor in ani, ma amwaimõ eaije-
du wañara haine:
14 Bwe wo nim eõ taramawirei
eani ion: bwi Jehova ei Gott in añ,
ñea egen bwe Eañ:
15 Bwe wo nim eõ ririñ berith ion
ea amen eat eb, me ri nan mequõr

it dũra eat etaramawirei aduwõra, me ri nan ere iwim ea aduwõra, mi ion nan emwinuw me wo nan õn an wim;

16 Me bwe wo nimõ wei a ñaim eman ñaiũra ãn, me ri nan mequõr it dũra ñaiũra ãn eat etaramawirei aduwõra, me wo õijõn ñaim eman bwe re nimõ mequõr it dũra eat etaramawirei aduwõra.

17 Wo nim eõ ririñ wam ijor in ani ñana ã õtar.

18 ¶ Wo nim raña ekadaro ñea brot eõ õpwe ean abũmin aeiu, tekei aeõ aw, eat edae ñea ã idit ean maraman ñea Abib; bwe wo metan Ãgypten ean maraman ñea Abib.

19 Waña kõr memak ñabũna rõ baida ije amo, me waña bet wam imin gõgõrõ memak ñan aũra bowab kũhe me schafe.

20 Me wo nimõ rouwõn lamm tsimorin an bowab esel: me tsin ia wo eõ teñ rouw, wo nimõ tsiba teren. Wo nimõ rouw in õtsimor bowabin ñaim eman memak. Me enim eõ meta ian meõ eñame ion ie eko imin itũrin.

21 ¶ Abũmin año am bũm in makur, me wo nim õnano ean quaeiut ibũm: wo nim õnano eat ibũm in gapaeda me eat ineded.

22 ¶ Me wo nim raña ekadaro, ñana wochen, ñan adamonin quan weizen, me ekadaro ñea ekepo qua ean magit obweni.

23 ¶ Eman memak re nim katijuwõri aũra õmeata ũra ian met Temoniba ñea Jehova eat obweni aeoweaeow, ñea wañara Gott Israel.

24 Bwa A nan ededegerida eponñame ian obwõm, mõ oouwak mwiten ũbwiõm: me eko eñame ion enimõ ãeñ ũbwiõm, tsin ia wo õmeata auwe ian men Jehova ñea wam Gott me eke aijuwõri am õmeata auwe eat obweni aeoweaeow.

25 Wo nim ere aran wimõ epo a brot ñea eõ õpwe; me ã nim eõ jidõn an eorata wimet ekadaro n passah.

26 Wo nim õbũ adamonin quan ũbwiõm aeow ian maneabin Jehova ñea wam Gott. Wo nim eõ õtar ñait ziege eow ian ret itit inen.

27 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nimõ eare mũñane eñõg: bwa A ogiten ririñ berith aw me Israel tekei ian mũñane eñõg.

28 Me e mek itũrin Jehova ean ama iaõ ma ama ibũm; me e eõ jeiji, me eõ ren ibõk. Me E eare añõgen berith, ñana Edogor ñana ata ian mururaõa tafel.

29 ¶ Me ñaga Moses edun eat etowedũdũ ñea Sinai mõ õbũ mururaõa tafel it Edogor *ñana ata* ian ben Moses, ñag e edun eat etowedũdũ Moses eõ tsiet ñan õramaramin men bwe dõgin ñag E dorer a.

30 Me ñag Aaron mi ibwibwin Israel memak re ãt Moses, kania, õramaramin men; me re miow ia re tũren a.

31 Me Moses emwemwin ũra; ma Aaron me ñabet epo re naña: me Moses edorer añen ũra.

32 Mi iruwũra ibwibwin Israel memak re tũren a: mo o oija ũra bwe edogor eñõg memak ñana Jehova õpan a eow eat etowedũdũ ñea Sinai.

33 Me ñaga Moses ogitet dorer a eñame, õ bõñeõten men bõñeãt eme.

34 Me tsin ia Moses emetu ian men Jehova bwe enimõ dorer A, o odoeduen bõñeãn men ea an meta; me e meta mõ õpan a ibwibwin Israel mũñana ã ogiten pan a.

35 Mi ibwibwin Israel re ãt men Moses, bwõ õramaramin men Moses: me Moses etik bõñeãn men ea an tik metu bwe enimõ dorer a Amea.

ITŨBAÑ 35.

ME Moses õmag epo ñabũna ibwibwin Israel in õepoi ũra, mõ ũge a ũra, Ñane eñõg ñana Jehova õpan, bwa amwaim edegeri.

2 Abũmin año ibũm in makur, me quaeiut ibũm ei amiã bũm in õnano, ñabũmin an sabbath in oñano Jehova: ñea õmakur ean inan abi.

3 Amwaim eõ gate ãe eat eñamiã n mek eat ibũm in sabbath.

4 ¶ Me Moses edorer a epo memak, ñabũna ibwibwin Israel, mõ ũge, Ñaiune imin ñea Jehova õpan, mõ ũge,

5 Amwaimõ barũ eadu atsin inimagemiã bwe wõn Jehova; tamo ñea

bũriõũt etotow, me ã nim õrean ame
bwe eadu ea Jehova; *ñana* gold, me
silber, me eborage,
6 Me faden ñan atsitaba, me ñan
õmwirara, me ñan õmwiraro, me li-
non õbũrũbũr, me ewewet ziegen,
7 Me witin widder ñana ã õmwi-
rara, me witit edagua, me edabwike
ñana akazia,
8 Me eir in lampe, mi imin ñan
obojarara bwe bait eir ñea ekabit,
me bain bet iwim ñea obojarara,
9 Me epe ñana onyx, me epe ñana
ã nim õtate bwe bait ephod, me uba.
10 Me enim õrre eñame memak
ñabũn õman bũriõũra inimagemiã,
me ririñ imin memak ñana Jehova
ogiten õpan:
11 Ñea an wak Gott, me wakin,
me bõñeãn, me gadõgeãn memak,
me ran, ma añakin, mi ijoren, me me-
tũbwijen;
12 Me lade, me nen, me etañ in
etad idũra, me ereij;
13 Me tisch, me nen me baibain
memak, me brot in aia;
14 Me candelabrum ñea bait iaõ me
baibain memak, me lampen in me-
mak, me eir ñea bait iaõ;
15 Me bait iwim ñea obojarara, me
nen, me eir ñea ekabit, mi iwim ñea
obojarara, me reijen metewak, ita-
ñin men an wak Gott;
16 Me dagarae it iwim in jiũiow,
me kibõñ it erũrũn ñarana eborage,
me nen, me baibain memak, me etab
in ugo me nanan;
17 Mo ororit emagge, mi ijoren, me
metũbwijen, me reijen met emagge;
18 Me ñatabut ewak, me ñatabut
emagge, me biroien;
19 Me ekarawin ñan omo ririñen,
bwa an priester iõ õmakur eat etañ
ñamwarin ebwigaga, ekarawin ñan
an Aaron ñea priester, ma an kara-
win amebũna ñain bwe re nimõ kona
n ririñ baruenebõra n priester.
20 ¶ Me epo memak, ñabũna ibwi-
bwin Israel re nuawet atsin ian men
Moses.
21 Me rõ õrre memak ñabũna ã õri-
da bũriõũra, me ñabũna bũriõũra õrig
iteñ adu, me rõ õrean wañara imin
bwe wimen Jehova, bwe bain maku-
rit ewak in epo, me bain ririñen me-
mak, me bait ekarawin ñan ebwiga-
ga.
22 Me rõ õrre eman me ãn, ñabũn
ebebe bũriõũrañ in teñ adu, me rõ
õreat emwar, me eretijũñ, me ring
ñana itema, ma aquõret ebe, me mũ-
ñana memak ũra bait edabũk ñana
gold; tekei eñame memak ñabũna ro
oija Jehova imin ñana gold.
23 Me eñame memak ñabũna ã ãt
iow inimagõra faden ñan atsitaba,
me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro,
me linon ñan õbũrũbũr, me ewe-
wet ziegen, me witin widder ñana ã
õmwirara, me witit edagua rõ õrean.
24 Ñea etotow eadu ñana silber me
eborage õ õreat adu bwe wimen Jeho-
va, me ñea etsimine edabwike ñana
akazia itũrin, ñana baibain makurit
etaramawir, õ õrean.
25 Me ãn ñabũn õman bũriõũra rõ
õñ, me rõ õrean mũñana ro ogiten
õñ ñana faden ñan atsitaba, me ñan
õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon
ñan õbũrũbũr.
26 Me ãn ñabũn õkamarar bũriõũra
eat eka rõ õñ ewewet ziegen.
27 Me monibait eñame rõ õreat epe
ñana onyx, me epe ñana ã nim õtate,
bwe bait ephod, me bain bet uba;
28 Me mũñan obojarara, me eir
bwe bait iaõ, me eir ñea ekabit, mi
iwim ñea obojarara.
29 Mi ibwibwin Israel rõ õrean wa-
ñara imin ñana re teñ oija Jehova;
emag eman me ãn, ñabũna bũriõũra
õrig iteñ õreat imin bwe baibait
emakur memak, ñea Jehova õpan
bwe ã nimõ ririñ iow ian ben Moses.
30 ¶ Me Moses ũge a ibwibwin
Israel, Kania, Jehova emwin Beza-
leel eow ean egen, ñea ñain Uri, ñea
ñain Hur, ñea earõen Juda;
31 Mo O oquenõn anin Gott iat
eman, mi iat itsiet-imin, mi iat iti-
tsiet, mi tsietet dedet emakur me-
mak;
32 Bwe e nim kamarar mi tsiet
mũñana ã ririñ iow iat eman, me
ririñ gold, me silber, me eborage,
33 Ma atowet epe ñana ã nim õtate,
me inineãt edabwike, eat iririñ ema-
kur in man memak.
34 Mõ O ñaeow ekona n wereri
eñame ian bũriõũn, ei, me Oholiab,

ñea ñain Ahisamach, ñea earõen
Dan.
35 O oquenõn amerumena ibũriõ n
man, bwa arũmõ ririñ emakur in
man memak, mi inineãt imin, ma
amen makur ñea õman, ma amen eã
kirira, atsin eat faden ñan atsitaba,
me ñan õmwirara, me ñan õmwira-
ro, me linon ñan õbũrũbũr, ma an
makur amen ririñ ekarawin, ñabũna
re ririñ emakur memak, me ñabũna
rõ kamarar in tsiet mũñana ã ririñ
iat eman.

ITŨBAÑ 36.

ME enimõ makur Bezaleel me
Oholiab me eñame memak ña-
bũn õka bũriõũra, ñabũna Jehova
õmeatu ian bũriõũra eman, mi itsiet-
imin bwe re nim tsiet dedet emakur
memak ñana bain makurit ewak ñea
ebwigaga, tekei aen Jehova memak.
2 Me Moses emwin Bezaleel me
Oholiab me eñame memak ñabũn õka
bũriõũra, ñabũna Jehova õmeatu ian
bũriõũra eman, eñame memak ñabũ-
na ã õrida bũriõũra bwe re nimõ ririñ
emakur:
3 Me re barũ atsin itũrin Moses
eadu memak ñana ibwibwin Israel
õrean bwe bain makurit ewak ñea
ebwigaga, bwe ã nimõ ririñ. Me ña-
bũna re teñ totow rõ õrean a aũra
adu ijorat aeoweaeow.
4 Me eñame memak ñabũn õman
ñabũna re ririñ makurit ewak ñea
ebwigaga re erowi memak aũra ma-
kur ñana rõ õreit ijan;
5 ¶ Me re dorer a Moses, mõ rõ
ũge, Ouwak eket imin rõ õrean ea
ñea eiwin a ririñet emakur, ñea Je-
hova õpan bwe re nimõ ririñ.
6 Me Moses õpaten, me rõ õmag
etañ mek in pan a eñame, mõ ũge,
Eko eman õa ãn enim kan ririñ imit
on ñea bain adut ewak ñea ebwiga-
ga. Me ã rewitet eñame ia rõ õreat
imin.
7 Bwe eiwin añen ooget emakur
memak imin ñan itũrũra, me etsimi-
ne dũgidũgin.
8 ¶ Me ñea õman bũriõũn inimagen
ñabũna re ririñ bita emakur re ririñ
an wak Gott eow ean arata ekara-
mwai, re ririñ atsin ean linon õbũrũbũr
ñana ã it men, me faden ñan atsitaba,
me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro,
me cherubim, ñan an makur amen
man.
9 Araquin mũñana ekaramwai me-
mak bwe anarama ma aoju emainibe,
me reabit ekaramwai memak bwe
aeoq emainibe; ta aiquen akeweõit
ekaramwai memak.
10 Me e je-õepoi aran aijimo eka-
ramwai eran o eran: me e je-õepoi
ekaramwai ñana aran aijimo eran o
eran.
11 Me e ririñ eked atsin eat faden
ñan atsitaba ean mwit ekaramwai
erat atsin ean ijeãn: me e ririñ bet
deden ñune ean mwit ekaramwai ña-
ran iruwin ijeãn ñarana ekaruwõri.
12 E ririñ abwetsin aijima wedet
ekaramwai eran, me e ririñ abwetsin
aijima wedet ekaramwai ñaran eat
ite ñarana ekaruwõri: eked memak
rõ mwamwai ũra.
13 Me e ririñ aijima ekadage ñana
gold, me e jeõn mũñana ekaramwai
mũñana ekadage, ion o ion: me epo-
dan an wak Gott.
14 ¶ Me e ririñ ekaramwai ñana
ewewen ziegen bwe wakin animwen
an wak Gott: e ririñ arata ma aiquet
ekaramwai.
15 Araquin mũñana ekaramwai
bwe animo emainibe, me reabin mũ-
ñana ekaramwai bwe aeoq emainibe:
ta aiquen akeweõin mũñana ekara-
mwai ñana arata ma aiquen.
16 Mõ õ õekae ijeãn aran aijimo
ekaramwai, mõ õ õekae bet aran año
ekaramwai.
17 Me e ririñ abwetsin aijima we-
den mwit ekaramwai ñaran iruwit
ite, me e ririñ bet abwetsin aijima
weden mwit ekaramwai ñaran iruwin
ijeãn, ñea ekaruwõri.
18 Me e ririñ aijima ekadage ñana
eborage bwe enim ijeõt ewak bwe
enim epoda.
19 Me e ririñ bõñeãt ewak ñana
witin widder ñana ã õmwirara, me
bõñeãn ñana witit edagua edõgen
itũga.
20 ¶ Me e ririñ ran an wak Gott
ñan õweijo ñana edabwike ñana aka-
zia.
21 Oquita emainibe araquit erra

memak, mõ õkaton mõ õkatemae emainibe reabit erra memak.
22 Aro ekaram eat erra memak, me ã õram mwit eran iat eran: õũga an ririñ ran bita ewak memak.
23 Me e ririñ rat ewak: araruma ran edõgen apwijuw;
24 Me e ririñ ama emetũbwije ñana silber ijõñin ran ñana araruma; aro emetũbwije ijõñin rat eran bwe eñan an metu ekaram ñana aro, me aro emetũbwije ijõñin rat eran bwe eñan an metu ekaram ñana aro.
25 Me e ririñ araruma erra bwe bait erũrũt ewak ñarana eran, edõgen apwewa,
26 Me ama metũbwijeõra ñana silber; aro emetũbwije ijõñit erra eran, me aro emetũbwije ijõñit erra eran.
27 Me e ririñ aran año erra bwe bain iruwit ewak edõgen apago.
28 Me e ririñ arura erra bwe bain matijũñet ewak iruwin.
29 Mõ õ keduei edõgen ijõñ; me epo iat deden ñune eada ean mwin itũga ea etabañabañ ñea ion: õũga an ririñ mururaõa matijũñen.
30 Me etsimine aran aoju erra, me metũbwijeõra ñana silber, ata ma año emetũbwije; karo emetũbwije ijõñit erra memak.
31 ¶ Me e ririñ eñak ñana edabwike ñana akazia; amaen aijimo eat erũrũt ewak eran,
32 Ma amaen aijimo añakin rat erũrũt ewak eran, me amaen aijimo añakin rat erũrũt ewak eran bwe bain eat erũrũn edõgen apago.
33 Mõ õ ñaeow eñak ñaman ijugaga inimagen mũñana erra atsin ean mwit emaen ea mwit emaen.
34 Me e rebiõn gold mũñana erra, me e ririñ etabañabañ atsin ean gold bwe eñan mũñana eñak, me e rebiõn gold mũñana eñak.
35 ¶ Me e ririñ mũrana ereij atsin eat faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men: me e ririñ cherubim eow ean an etõ bet' amen makur ñea õman.
36 Me e ririñ aeoq joren ñana edabwike ñana akazia, me e rebiõn gold: me ã ririñ atsin ean gold gadõgeõra; mõ õ õtar aeoq metũbwijeõra ñana silber.
37 ¶ Me e ririñ reijen met Ewak, atsin ean faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men, ñan an makur amen eã kirira;
38 Me aijimo joren me gadõgeãn: me e rebiõn gold tũbũra me biroieõra: me eborage metũbwijeõra ñana aijimo.

ITŨBAÑ 37.

ME Bezaleel eririñ lade atsin eat edabwike ñana akazia: ion me emaet emainibe araquin, mi ion me emaet emainibe reabin, mi ion me emaet emainibe godaũn:
2 Me e rebiõn gold ñea edereder ian me erowin, me e ririñ ekarũn ñarana gold eat erũrũn memak.
3 Mõ õ õtar aeoq etabañabañ ñana gold, *me e totu* ean nanan ñana ara; bwe aro tabañabañit eran, me aro tabañabañit eran.
4 Me e ririñ nen ñana akazia, me e rebiõn gold.
5 Ma a amwedu murumaõa edabwike iat etabañabañ ñan eat erũrũn bita lade, bwe ã nimõ gaijõn lade.
6 ¶ Me e ririñ bõñeãn men ñea etañ in etad idũra atsin ean gold edereder: aro me emaet emainibe araquin, me aiquen me emaet emainibe reabin.
7 Me e ririñ arumen cherubim ñarumena gold; e ririñ iow eat ekabõg, ean mururaõa mwit etañ in etad idũra;
8 Cherub ion ean mwit eran, me cherub ion ean mwit eran: õ ñaeow murumena cherubim ean mwin ñana arura, mõ õ õepoi a etañ in etad idũra.
9 Murumena cherubim ar eadiow bõrõr in õeta eada ianweron, ma ar bõñeõn bõrõr in õeta etañ in etad idũra, ma ar mwai ũrõr; men murumena cherubim aia etañ in etad idũra.
10 ¶ Me e ririñ tisch erat atsin eat edabwike ñana akazia: aro emainibe araquin, me aiquet emainibe reabin, me aiquen me emaet emainibe godaũn:

11 Me e rebiõn gold edereder, me
e ririñ ekarũn ñarana gold mõ õdõn
eat erũrũn memak.
12 Me e ririñ reijet erũrũn ñaran
tekei reabin iat ebe mõ õdõn eat
erũrũn, me e ririñ ekarũn ñarana
gold, bwe bain reijen mõ õpaeõt erũ-
rũn.
13 Mõ õ õtar aeoq bain ñana eta-
bañabañ, ñana gold, me e totu mũ-
ñana etabañabañ ean matijũñen ña-
na ara, ñan ean nanan ñana ara.
14 Emek mũñane etabañabañ ita-
ñin reijet erũrũn etũren a, bwe eñan
nen *mũrana* tisch.
15 Me e ririñ net atsin eat eda-
bwike ñana akazia, me e rebiõn gold,
bwe ã nimõ gaijõt tisch.
16 Me e ririñ baibain memak ñan
emek iat tisch, me wũrin, me pu-
nin, me maugun, ma akeidaũn, ñana
bain idõnet iwim, atsin ean gold ede-
reder.
17 ¶ Me e ririñ wen candelabrum
ñea gold edereder: e ririñ wen can-
delabrum eow eat ekabõg, ñea awa-
ran, me ran; epoda wũrin me ren
ma akauwen:
18 Me erõda ran ñana aran año
atsin eat erũrũn: aijũra ran cande-
labrum eat erũrũt eran, me aijũra
ran candelabrum eat erũrũn ñarana
eran:
19 Aijũra iwũr ñan akeweõin akau-
wen amygdala ean rat eran, me ren
ma akauwen; ma aijũra iwũr ñan
akeweõin akauwen amygdala ean ran
ñarana eran, me ren ma akauwen:
mõ ũga deden ran ñana aran año
ñana ran candelabrum.
20 Me ara iwũr ean ran candela-
brum ñana ã ririñ in keweõeiõn
akauwen amygdala, me ren ma akau-
wen memak:
21 Ret iren ean ran ñana arura
ñan epoda a, me ret iren ean ran
ñana arura ñan epoda a, bwe bain
ran ñana aran año ñana rõ mwiñ.
22 Epoda ren me ran: bitune me-
mak ei imin ñea ã ririñ iow eat eka-
bõg ñea ta aiquen ñea gold edereder.
23 Me e ririñ lampe in, aeiu, me
karurun bũriõũn, me wũrin marañа-
tain, ñana gold edereder.
24 E ririñ atsin ean gold edereder
ñea aiquen talent roin, me baibain
memak.
25 ¶ Me e ririñ dagarae it iwim ñea
obojarara atsin eat edabwike ñana
akazia; aiquet emainibe araquin, me
aiquet emainibe reabin, edako; me
aro emainibe godaũn; oin epoda a.
26 Me e rebiõn gold edereder ani-
mwen me erũrũn memak, mo oin
memak: me e ririñ ekarũn ñarana
gold mõ õpaeoiõn.
27 Me e ririñ aro etabañabañ gold
ijõñin akarũnin, ean añakin ñana aro,
eat erũrũn ñana arura bwe bain nen
ia ã gaij.
28 Me e ririñ net atsin eat eda-
bwike ñana akazia, me e rebiõn gold.
29 ¶ Me e ririñ eir ñea ekabit ñea
ebwigaga, mi iwim ñea ã kama-
raroei, ñana imin ñan obojarara,
tekei an makur amen kabo eir obo-
jarara.

ITŨBAÑ 38.

ME e ririñ dagarae it iwim in
jiũiow atsin eat edabwike ña-
na akazia: aijimo emainibe araquin,
me aijimo emainibe reabin, edako;
me aiju emainibe godaũn.
2 Me e ririñ oin ean matijũñen
ñana ara; oin epoda a: me e rebiõt
eborage.
3 Me e ririñ baibait dagarae memak
ñana wũrit emarañata, me debũgibũg,
me etebi, me ebork, me wũrit kohl:
e ririñ mũñane baibait atsin eat
eborage.
4 Me e ririñ a dagarae imin ñaran
õgadagadetõ, ñaran õgain ekei ikibõñ,
ñarana eborage ijõñit edebae õmag
ijõñin mõ õbaiwõñ emaen eat erũrũn.
5 Mõ õ õtar aeoq etabañabañ, bwe
bain mwin mũrana ikibõñ, ñarana
eborage, bwe eñan nen.
6 Me e ririñ net atsin eat edabwike
ñana akazia, me e rebiõt eborage.
7 Me e totu nen iat etabañabañ eat
erũrũt dagarae, bwe ã nimõ kona n
gaij; e ririñõt erra iat deden ñea
etsimine bañon.
8 ¶ Me e ririñ etab in ugo ñarana
eborage, me nanan ñana eborage bwa
kanit ãn ñabũna re ririñ etaramawir
itañin met ewak in epo.
9 ¶ Me e ririñ magget ewak: re

ririñ ororit emagge ñana bain eat
erũrũn edõgen apwijuw atsin ean
linon õbũrũbũr ñana ã it men, ñarana
aibu emainibe araquin;
10 Anarama ijoren, me anarama
metũbwijen, ñana eborage; silber
gadõgeãn mũñana ijor me biroieõra.
11 Me aibu emainibe bain edõgen
apwewa, anarama joren, me anarama
metũbwijen ñana eborage; silber
gadõgeãn mũñana ijor me biroieõra.
12 Me eoror ñarana aijima emainibe
bain eat erũrũn edõgen apago; ata
joren, me ata metũbwijen; silver
gadõgeãn mũñana ijor me biroieõra.
13 Me aijima emainibe bain eat
erũrũn edõgen apoe.
14 Ata ma aijimo emainibe bain
ororit erũrũn men ion; aiju joren, me
aiju metũbwijen;
15 Mõ ũga bet erũrũn ñarana eran:
etsimine eoror ñarana ata ma aijimo
emainibe eat emaen, me ean bet
ñamana emaen itañin met emagge,
aiju joren, me aiju metũbwijen.
16 Ororit emagge memak ei linon
õbũrũbũr ñana ã it men.
17 Eborage metũbwijet ijor me-
mak; silber gadõgeãt ijor me biroie-
õra; me ã rebiõn silber tũbũra; me ã
biroiõt silber joret emagge memak.
18 Me bõñeãn met emagge ei an
makur amen eã kirira, ã ririñ atsin
ean faden ñan atsitaba, me ñan
õmwirara, me ñan õmwiraro, me
linon õbũrũbũr ñana ã it men: me
anarama emainibe araquin, me aijimo
emainibe godaũn, ñea eiwin a ororit
emagge.
19 Me aeoq joren, me aeoq metũ-
bwijen ñana eborage; silber gadõ-
geãn, me ã rebiõn silber tũbũra me
biroieõra.
20 Me eborage ñatabun an wak
Gott memak me emagge memak.
21 ¶ Ñane atebin baibain an wak
Gott ñea wak it Edogor, ñana ã õdũ,
tekei aen Moses, bwe bain aũra
makur ibwibwin Levi ian ben Itha-
mar, ñea ñain Aaron ñea priester.
22 Me Bezaleel ñea ñain Uri, ñea
ñain Hur ñea earõen Juda eririñ imin
memak ñana Jehova õpan a Moses.
23 Me dañan ñea Oholiab, ñea ñain
Ahisamach, ñea earõen Dan, ñea
amen inine imin, ñea amen makur
ion õman, ñea amen eã kirira atsin
eat faden ñan atsitaba, me ñan
õmwirara, me ñan õmwiraro, me
linon õbũrũbũr.
24 Atebin gold memak ñana ã eke
bait emakur ñea makurit ewak ñea
ebwigaga memak, ñea gold ñea eadu,
bwa anarama ma ado talent me
aewar ma animo schekel, ñea schekel
it ewak ñea ebwigaga.
25 Me wañara silber eñame ñana ã
õdũ atsin inimagen an epo eñame bwe
aibu talent, me arañа ma aewar ma
aemo ma aijimo schekel, ñea schekel
it ewak ñea ebwigaga:
26 Rõ katakaton beka, ñea tekei
emaen schekel, ñea schekel it ewak
ñea ebwigaga atsin itũrũra ñabũna
re naña ũra ñabũna ã ogiten õdũ,
ñabũn oquinarama aũra obweni, me
ñabũna eñab eken, bwe añowar era-
ñan me aiju erañan me aijimowar
ma aijima eñame.
27 Mũñana aibu talent in silber ũra
bait õtar bwe ã nim eke bain metũ-
bwijet ewak ñea ebwigaga, me metũ-
bwijen mũrana ereij; aibu emetũ-
bwije ã ririñ atsin ean aibu talent,
aiquen talent o aiquet emetũbwije.
28 Me e ririñ gadõgeãt ijor atsin
ean talent ñana arañа ma aewar ma
aemo ma aijimo, me erebiõt silber
tũbũra, me e ririñ biroieõra.
29 Me eborage ñana eadu aemo
talent, me aro erañan ma abu sche-
kel.
30 Me e ririñ metũbwijen met ewak
in epo, me dagarae ñea eborage, mũ
kibõñin ñarana eborage, me baibait
dagarae memak,
31 Me metũbwijen maggen an wak
Gott memak, me metũbwijen met
emagge, me ñatabut ewak memak,
me ñatabun eat erũrũn memak atsin
ean.

ITŨBAÑ 39.

ME re ririñ ekarawin ñana ã ririñ
iow iat eman, bwe bait ema-
kur iat etañ ñea ebwigaga, atsin eat
faden ñan atsitaba, me ñan õmwira-
ra, me ñan õmwiraro, me re ririñ
bet an karawin Aaron ñan ebwigaga;
tekei aen Jehova ea Moses.

2 Me e ririñ ephod atsin ean gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr, ñana ã it men.

3 Me ro ogoge õgerõger gold, me re eke faden, bwe re nim agageniõt faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr, ñan an makur amen man iõ õmakur.

4 Re ririñ bain onuquen ñana ã je; ã je mwin ñana arura.

5 Me egadiben ñarana ã eã eow iat eman, ñaran emek ean, bwe ã nim oquarai, epoda a ephod, me etsitobo ririñen gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men; tekei aen Jehova ea Moses.

6 ¶ Me re ririñ epe ñana onyx, ñana ã amwedu iat emetũbwije ñana gold, ñana ã eareõt areãn aquõret ebe, tekei egen ñaiñain Israel.

7 Mõ õ ñaeow mũñane ean onuquen ephod, bwe epe n õmaran bwe dõgin ñaiñain Israel, tekei aen Jehova ea Moses.

8 ¶ Me e ririñ bita uba, ñea an makur amen makur ñea õman, tekei ririñen ephod; atsin ean gold, me faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men.

9 E dako; re ririñ uba me eke arura ian: aiquen spanne araquin, me aiquen spanne reabin, mõ õkarura ian.

10 Me ro ooquen arre epe. Mũrren amo ei sarder, me topas, me smaragd;

11 Me ekararre ei rubin, me saphir, me demant;

12 Me ekatijõrre ei lynkurer, me achat, me amethyst;

13 Me ekatarre ei tũrkis, me onyx, me jaspis: rõ ñaeow iat emetũbwije ñana gold ñana re je.

14 Me ebakin mũñane epe tekei ebakin egen ñaiñain Israel, bwe ata ma aro, tekei egõra memak; tekei eareãt apen aquõret ebe ñea itema, ion tekei egen mi ion tekei egen, bwe wõt arõeni ñana arata ma aro.

15 Me re ririñ eraroian bwe bait uba ñan tekei ereõ, ñana ã it, ñana gold edereder.

16 Me re ririñ aro emetũbwije ñana gold, me aro etabañabañ ñana gold, me rõ ñaeow murowa etabañabañ ean mwit uba ñana arura.

17 Me ra amwedu mũrabweijũa eraroian, ñarabweijũa ã it, ñarabweijũa gold iat etabañabañ ñana aro ean mwit uba.

18 Me re je mwin mũrabweijũa eraroian ñarabweijũa ã it ian murowa etabañabañ, me rõ õepoi a bain onuquen ephod inũmwin edõgen ijõñ.

19 Me re ririñ aro etabañabañ ñana gold, me re totu a mururaõa mwit uba, eat erũrũn, ino emek eat erũrũn ephod edõgen ijõñ.

20 Me re ririñ aro etabañabañ atsin ean gold, me rõ ñaeow ean onuquen ephod ñana arura edõgen ijõñin, etũren a ijeãn, itũgait egadiben ñarana bain ephod, ñarana ã eã eow iat eman.

21 Me ro quõr-õepoi tabañabañit uba ma tabañabañin ephod eow eat faden ñan atsitaba, bwe enimõ mek eat egadiben ñarana bain ephod, ñarana ã ririñ iow iat eman, me bwe enim eõ eadõda uba atsin ean ephod; tekei aen Jehova ea Moses.

22 ¶ Me e ririñ gawiden ephod atsin eat faden ñan atsitaba;

23 Mõ õgadet iwugagat ekawidi tekei teret ekabina, me weden gadetsin, bwe enim eõ par in baõ.

24 Me re ririñ rimmon ean ñũñit ekawidi atsin eat faden ñan atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan õmwiraro, me linon õbũrũbũr ñana ã it men.

25 Me re ririñ schellen ñana gold edereder, me rõ ñaeow mũñane schellen inimagen rimmon ean ñũñit ekawidi mõ õpaeõn, inimagen rimmon memak;

26 Aiquen schelle o aiquen rimmon, ean ñũñit ekawidi mõ õpaeoi, bwe ã nim eke emakur, tekei aen Jehova ea Moses.

27 ¶ Me re ririñ mũñana iujedunitũga, ñana linon õbũrũbũr ñana ã it men, bwe baibain Aaron ma amebũna ñain,

28 Me mitra ñea linon omo, me hauben ñan omo ñana linon õbũrũbũr, me eotanijõñ ñana linon atsin ean linon õbũrũbũr ñana ã it men,

29 Me egadibet atsin ean linon õbũ-
rũbũr ñana ã it men, me faden ñan
atsitaba, me ñan õmwirara, me ñan
õmwiraro, ñan an makur amen eã ki-
rira; tekei aen Jehova ea Moses.
30 ¶ Me re ririñ gapijet eram eran
gold edereder bwe bait krone ñea
ebwigaga, mõ ũge eareãn ean, tekei
eareãn apen aquõret ebe ñea itema,
EBWIGAGA BWE WÕN JEHOVA.
31 Me ro quorõt faden ñan atsita-
ba, bwe ã nim kan quõr iow ean mi-
tra edõgen itũga; tekei aen Jehova
ea Moses.
32 ¶ Mo ogen memak ririñen an wak
Gott, ñea ewak in epo: mi ibwibwin
Israel re edegeri memak aen Jehova
ea Moses, õũga kõr dedeũra.
33 ¶ Me rõ õrean a Moses bita an
wak Gott, me ewak, me baibain me-
mak, me gadõgeãn, me ran, ma aña-
kin, mi ijoren, me metũbwijen;
34 Me bõñeãn ñana witin widder
ñana ã õmwirara, me bõñeãn ñana
witit edagua, me ereij;
35 Me lade it edogor, me men, me
etañ in etad idũra;
36 Me tisch, me baibain memak,
me brot in aia;
37 Me candelabrum ñea *gold* edere-
der, me lampen in memak, ñana lam-
pen ñana ã nim õpwiei me baibain
memak, me eir ñea bait iaõ;
38 Me dagarae ñea gold, me eir ñea
ekabit, me eir ñea obojarara, me rei-
jen met Ewak;
39 Me dagarae ñea eborage, mũ
kibõñin ñaran õgadagadetõ ñarana
eborage, me nen, me baibain memak,
me etab in ugo me nanan;
40 Mo ororit emagge memak, mi
ijoren, me metũbwijen, mo ororin
met ewak, me wawan memak, ma
ñatabun, me baibain makurin an wak
Gott memak, bwe bait ewak in epo;
41 Me ekarawin ñana ã ririñ iow
iat eman, bwe eñame enimõ kona n
ririñ an makur *priester* ian iat etañ
ñea ebwigaga. ma an karawin Aaron
ñea priester ñan ebwigaga, ma an
karawin amebũna ñain, bwe re nimõ
kona n ririñ barũenebõra n priester.
42 Ibwibwin Israel ro oog emakur
memak tekei aen Gott memak ea
Moses.
43 Me Moses aia emakur memak,
me, kania, ro ogiten ririñ; ro ogiten
ririñ iat deden ñea Jehova õpan: me
Moses edorer in õgageidawianaw
ũra.

ITŨBAÑ 40.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
uge,
2 Wo nimõ gadeijida an wak Gott
ñea eat ewak in epo ean adamonin
bũmin adamonin maraman.
3 Me wo nim õmeatu ina lade it
Edogor, me wo nimõ bõñeõn lade
mũrana ereij.
4 Me wo nim õmeatu tisch, me ga-
dauw baibain ian; me wo nim õmea-
tu candelabrum mõ õpwiei lampen in
memak.
5 Me wo nimõ ñaeow dagarae ñea
gold, ñea dagarae it iwim ñea oboja-
rara ian obwen lade it Edogor, mõ
õkaramwai bõñeãn men an wak
Gott.
6 Me wo nimõ ñaeow dagarae it
iwim in jiũiow itañin men an wak
Gott ñea eat ewak in epo.
7 Me wo nimõ ñaeow etab in ugo
inimaget ewak in epo me dagarae,
me wo nim idotu ebõk ian.
8 Me wo nim õkaijoda emagge mo
ogoro, mõ õkaramwai bõñeãn met
emagge.
9 Me wo nimõ barũ eir ñea ekabit,
mõ õbid an wak Gott, me imin me-
mak ñan ian, me wo nimõ õebwiga-
ga, me baibain memak: me e nim
ebwigaga.
10 Me wo nim õbid dagarae it iwim
in jiũiow, me baibain memak, me wo
nimõ õebwigaga dagarae: me enimõ
magit ebwigaga dagarae.
11 Me wo nim õbid etab in ugo me
nanan, me wo nimõ õebwigaga.
12 Me wo nim otow Aaron me
ñaiñain ean met ewak in epo, me wo
nimõ duduõn ũra ebõk.
13 Me wo nimõ õeduaeõn Aaron
mũñana ekarawin ebwigaga, mõ
õbid, mõ õebwigaga, bwe e nimõ
ririñ barũeneben in priester ea ame.
14 Me wo nim emwin bet ñaiñain,
mõ õeduaeõn ũra iujedun-itũga;
15 Mõ õbid ũra tekei ñaga wo õbid
etõñũra, bwe re nimõ ririñ barũene-

bõra n priester ea ame: mõ õbideõra
ei bain barũenebõra n priester eõ to-
ki ean aũra det memak.
16 Mõ ũga deden an Moses ririñ: e
ririñ memak mũñana Jehova õpan a.
17 ¶ Mõ õ gadeijida an wak Gott
ean adamonin maraman ean karot
obweni, ean adamonin bũmin ma-
raman.
18 Me Moses õgadeijida an wak
Gott, mõ õeõg metũbwijen, mõ õkai-
joda ran, mo oija añakin, mõ õijõn
joren memak.
19 Me e eadiow ewak animwen an
wak Gott, mõ õ ñaeow bõñeãt ean
edõgen itũga; tekei aen Jehova ea
Moses.
20 ¶ Me e barũ Edogor *ñana ata*
me etotu ian lade, me e totu a nen
lade, mõ õ ñaeow etañ in etad idũra
animwen lade:
21 Mõ õ õmeatu lade ian an wak
Gott, mõ õ õkaramwai mũrana ereij,
mõ õbõñe lade it Edogor; tekei aen
Jehova ea Moses.
22 ¶ Mõ õ ñaeow tisch iat ewak in
epo iat emaen in an wak Gott edõgen
apwewa, iruwin mũrana ereij.
23 Mõ õ õeõgida brot ean, mõ õ
õtate eow ian men Jehova; tekei aen
Jehova ea Moses.
24 ¶ Mõ õ ñaeow candelabrum iat
ewak in epo, õmwaij tisch, iat emaen
in an wak Gott edõgen apwijuw.
25 Mõ õ õpwiei mũñana lampen
ian men Jehova tekei aen Jehova ea
Moses.
26 ¶ Mõ õ ñaeow dagarae ñea gold
iat ewak in epo, iruwin mũrana
ereij:
27 Me e jiũiow iwim ñan obojarara
ean; tekei aen Jehova ea Moses.
28 ¶ Me e eouda bõñeãn men an
wak Gott.
29 Mõ õ ñaeow dagarae it iwim in
jiũiow itañin men an wak Gott, ñea
iat ewak in epo, me e ere iwim in
jiũiow, mi iwim in õn, tekei aen Je-
hova ea Moses.
30 ¶ Mõ õ ñaeow etab in ugo
inimaget ewak in epo me dagarae,
me e idotu ebõk ian, bwe ã nim ugo
ian.
31 Me Moses ma Aaron ma ame-
bũna ñain rõ gabũr bõra me nanõra
ian;
32 Tsin ia re metu iat ewak in epo
me tũren a dagarae, re duduien ũra;
tekei aen Jehova ea Moses.
33 Mõ õ gadeijida maggen in õpae-
oiõn an wak Gott me dagarae, me
e eouda reijen met emagge. Õũga
ooget emakur eow itũrin Moses.
34 ¶ Me denañ õbõñe ewak in epo,
me raitsitsin Jehova ooquen ian an
wak Gott.
35 Me Moses eõ kona n metu iat
ewak in epo bwe dõgin ñaga denañ
emek ian, me raitsitsin Jehova
ooquen iat ewak.
36 Me ñaga ã õbũida denañ atsin
eat ewak, re nuawet ibwibwin Israel
ean aũra dũgidugo memak:
37 Me tsin ia ã eõ õbũida denañ, re
eab nuaw ea ibũm ñabũmina ã õbũida
ean.
38 Bwe denañ in Jehova emek iat
ewak ijeaõ, me ãe emek ian ijõbũm
ian met amen bwieni n Israel memak,
ean aũra dũgidugo memak.

KATIJŨRAN WÕN BUCH MOSES

ÑARANA Ã IJ EGEN BWE

DOGOREIET IBWIBWIN LEVI.

ITŨBAÑ 1.

MI Jehova emwemwin Moses, me
edorer a atsin iat ewak in epo,
mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel,
me wo nim ũge a ũra, Tsin ia eñame
ion inimagemiã ere iwim ea Jehova,
amwaim ere amiã wim atsin inima-
get imin gõgõrõ, atsin eat epowi n
kũhe me atsin eat epowi n schafe me
ziegen.
3 Tsin ia iwim in jiũiow atsin eat
epowi n kũhe an wim, e nim totow
ñea eman ñea togit omo: e nim ere
eow itañit ewak in epo, bwe ã nim
ekeiduwetow ian men Jehova.
4 Me e nim õeõgida ben ean tũbwit
iwim in jiũiow; me inan ekeiduwen
bwe dõgin *ñei* bwe ã nimõ ririñ eaden
an dũra eow ean.
5 Me e nim abi ochs ñea dedemaro
ian men Jehova: me ñaiñain Aaron
ñabũna priester re nim ere aran, me
re nim õrareõn ean memak dagarae
aran ñea emek itañit ewak in epo.
6 Me e nimõ wũri witit iwim in
jiũiow, mi ididei.
7 Me ñaiñain Aaron ñea priester
re nimõ ñaeow eat ãe eat dagarae,
me ñañada ewenãe eat ãe:
8 Me ñaiñain Aaron ñabũna priest-
er, re nimõ ñaeow idideien, me tũ-
bwin, me eriõrin, animwet ewenãe
ñan eat ãe ñan emek eat dagarae:
9 Me ã nimõ duduõt ebõk bũriõũn
me nanan: me priester enimõ gata
memak animwet dagarae, bwi iwim
in jiũiow, ñea iwim ñea ã ririñõt ãe,
ñea ekabo obojarara ea Jehova.
10 ¶ Me tsin iõ õ kona an wim
atsin eat epowi n schafe me ziegen,
bwi iwim in jiũiow, e nim ere eman
ñea togit omo.
11 Me e nim abi iow itañit dagarae
edõgen apwewa ian men Jehova: me
ñaiñain Aaron, ñabũna priester re
nim õrareõn ean memak dagarae
aran.
12 Me e nim idideij epo a tũbwin
me eriõrin; me priester enimõ gataw
eat ewenãe ñan eat ãe ñan emek eat
dagarae:
13 Me e nimõ duduõt ebõk bũriõũn
me nanan: me priester enim ere me-
mak, me e nimõ gataw eat dagarae:
iwim in jiũiow ñune, ñea iwim ñea ã
ririñõt ãe, ñea ekabo obojarara ea
Jehova.
14 ¶ Me tsin ia iwim in jiũiow atsin
inimaget imin õeta an wim ea Jehova,
e nim ere an wim atsin inimaget tru-
gõn õa tauben ñana eoniñ.
15 Me priester enim otow eat da-
garae, me e nimõ mwitida tũbwin,
me e nim jiũiow eat dagarae; me e
nim õkaeatu aran eat erũrũt da-
garae;
16 Me e nimõ barũ an bwer me
bwedũbwedin me eatow itañit daga-
rae edõgen apoin, eat eñat emara-
ñata:
17 Me e nimõ tsiba ben in õeta, me
e nim eõ mwitida; me priester enimõ
gataw eat dagarae, eat ewenãe ñan
eat ãe: ñaiune iwim in jiũiow, ñea
iwim ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo obo-
jarara ea Jehova.

ITŨBAÑ 2.

ME tsin ia eñame ere iwim ñea
iwim in õn ea Jehova, eimwi
bwe enim ei mehl ñea enemeji õkõr
an wim; me e nim idotu eir ean, me
e nimõ ñaeow ekabojarara ean:
2 Me e nim õrean a amebũna ñain
Aaron ñabũna priester; me e nimõ
barũ iwũrin ian ben mehl ñea ene-
meji, me eirin, ma kabojararain me-
mak; me priester enimõ jiũiow bwõ
õmaranen bitune eat dagarae, ñea

iwim ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo obo-
jarara ea Jehova:
3 Me dũgidũgit iwim in õn nan wõn
Aaron me ñaiñain: imin ñea magit
ebwigaga inimagen wimen Jehova
ñana ã ririñõt ãe.
4 ¶ Me tsin ia wo ere iwim in õn,
ñea ã omwitow iat om, eimwi bwe
enim ei kuchen ñea ã eõ õpwe ñana
ã ririñ atsin ean mehl ñea enemeji,
ñea ã kamararoiõt eir, õa fladen ñana
ã eõ õpwe ñana ã õbidõt eir.
5 ¶ Me tsin ia am wim in õn ei
iwim ñea ã ririñ iow iat epan in ka-
nom, eimwi bwe enim ei mehl ñea
enemeji ñea ã eõ õpwe, ñea ã ka-
mararoiõt eir.
6 Wo nimõ baba, mi idotu eir ean:
ñaiune eadu ñea iwim in õn.
7 ¶ Me tsin ia am wim ei iwim in
õn ñea ã ririñ iow iat epan in tsitsin
ã nimõ ririñ atsin ean mehl ñea ene-
meji me eir.
8 Me wo nim õreat iwim in õn ñea
ã ririñõn mũñane ea Jehova: ã nim
oija priester, me e nim otow iat da-
garae.
9 Me priester enimõ barũ õmara-
nen bitune atsin eat iwim in õn, me
e nimõ jiũiow eat dagarae: ei iwim
ñea ã ririñõt ãe, me ekabo obojarara
ea Jehova.
10 Me dũgidũgit iwim in õn nan ei
wõn Aaron me ñaiñain: imin ñea ma-
git ebwigaga inimagen wimen Jeho-
va ñana ã ririñõt ãe.
11 Ã nim eõ ririñõt egapwe iwim in
õn ñea amwaim ere a Jehova; bwa
amwaim eõ jiũiow egapwe ia eken,
õa meli ia eken, bwe iwim ñea ã ri-
riñõt ãe ea Jehova.
12 ¶ Amwaim oija Jehova mũ-
ñane bwi iwim ñea adamonit iqua
ea Jehova: me enim eõ badetsida
bwe ekabo ñea obojarara eat daga-
rae.
13 Me wo nimõ barajitedei am wim
in õn memak; me wo nim eõ õekeow
barajitedin an berith wam Gott
atsin ean am wim in õn: wo nim
oija ebarajited am wim memak.
14 Me tsin ia wo ere am wim in õn
ñea adamonit iqua ea Jehova, wo
nim totow arõn weizen ñana ã tsim
iow eat ãe, ñan arõn weizen ñan
etsimeduw ñana ã ogoge eken bwi
iwim in õn ñan adamonin quan *ma-
gam.*
15 Me wo nim idotu a eir, me
ñaeow ekabojarara ean: ñaiune
iwim in õn.
16 Me priester enimõ jiũiow õma-
ranen mũñane, ñea eket atsin ean
weizen ñea ã ogoge, me eket atsin
ean eirin, ma kabojararain memak:
ñaiune iwim ñea ã ririñõt ãe ea Je-
hova.

ITŨBAÑ 3.

ME tsin ia iwim ñana iwim in iow
an wim; tsin ie e ere atsin ini-
maget epowi n ochsen, kaia eman õa
ãn, e nim totow ñea togit omo ian
men Jehova.
2 Me e nim õeõgida ben ean tũbwin
an wim, me e nim abi iow itañin met
ewak in epo: me ñaiñain Aaron ña-
bũna priester re nim õrareõn ean
memak dagarae aran.
3 Me e nim ere iwim ñea ã nimõ
ririñõt ãe ea Jehova atsin inimaget
iwim ñana iwim in iow; e nim onu-
aiw eriõr ñan õbõñe ibũriõ, me eriõr
memak ñan emek ean bũriõũn,
4 Me murowa apen wekañan, me
eriõr ñan ean, ñan emek eat erũrũn
ijen, me gabwin ñaran ean aãn, me
murowa apen wekañan.
5 Me ñaiñain Aaron re nim jiũiow
eat dagarae eat iwim in jiũiõw, ñea
eat ewenãe ñea emek eat ãe: ei
iwim ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo obo-
jarara ea Jehova.
6 ¶ Me tsin ia atsin inimaget epowi
n schafe me ziegen an wim, ñea iwim
in iow ea Jehova; kaia eman õa ãn,
e nim ere ñea magit omo.
7 Tsin ie e ere lamm bwa an wim,
e nim ere eow ian men Jehova;
8 Me e nim õeõgida ben ean tũbwin
an wim, me e nim abi iow itañit ewak
in epo: me ñaiñain Aaron re nim õra-
reõn ean memak dagarae aran.
9 Me e nim ere iwim ñea ã nimõ
ririñ iow eat ãe ea Jehova atsin eat
iwim, ñana iwim in iow; e nim õbũ
eriõrin, mi iwin ñea eriõr memak,
ñea etõgeg a onoebin; me e nimõ ba-
rũ eriõr ñea õbõñe bũriõũn, me eriõr
memak ñan emek ean bũriõũn,

10 Me murowa apen wekañan, me
eriõr ñan ean, ñan emek eat erũrũn
ijen, me gabwin ñaran emek ean aãn,
ma apen wekañan.
11 Me priester enim jiũiow eat da-
garae: ñaiune ijeiji atsin eat iwim in
jiũiowõt ãe ea Jehova.
12 ¶ Me tsin ia ziege an wim, e nim
ere eow ian men Jehova:
13 Me e nim õeõgida ben ean tũ-
bwin, me e nim abi iow itañit ewak
in epo; me ñaiñain Aaron re nim õra-
reõn ean memak dagarae aran.
14 Me e nim ere an wim atsin ean,
ñea iwim ñea ã ririñõt ãe ea Jehova;
e nim õbũ eriõr ñan õbõñe bũriõũn,
me eriõr memak ñan emek ean bũri-
õũn,
15 Me murowa apen wekañan, me
eriõr ñan ean, ñan emek eat erũrũn
ijen, me gabwin ñaran emek ean aãn,
me murowa apen wekañan.
16 Me priester enimõ jiũiow eat
dagarae: ñaiune ijeiji atsin eat iwim
ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo obojara-
ra: wõn Jehova eriõr memak.
17 Edogor ñea eko tokin ean amiã
det memak eat eñamiã n mek me-
mak, bwa amwaim eõ kõ eriõr me era.

ITŨBAÑ 4.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin
Israel, mõ ũge, Tsin ie edũra eñame
ion iat itsiowañe, eat imit on inima-
gen mũñana Jehova õpan bwe re nim
eõ ririñ, me e ririñ ion inimagen mũ-
ñane:
3 Tsin ie edũra priester ñea ã õbid,
eat deden ñea eñame nat dũra eow
ean, e nim ere bwe dõgin an dũra,
ñea e dũra eow ean, ochs eoniñ ion
ñea togit omo ea Jehova bwi iwim in
etad idũra.
4 Me e nim otow bita ochs eoniñ
ean met ewak in epo ian men Je-
hova; me e nim õeõgida ben ean
tũbwin bita ochs eoniñ, me e nim abi
bita ochs eoniñ ian men Jehova.
5 Me priester ñea ã õbid enim õbũ
aran bita ochs eoniñ eken, me e nim
otow iat ewak in epo:
6 Me priester enim totu tiniben
iat era, me e nim eke awõrin aeiu
an õrareõt era erũrũt ereij ñarana
reijet etañ ñea ebwigaga ian men Je-
hova.
7 Me priester enim õbidõt era eken
oin memak bita dagarait iwim obo-
jarara ian men Jehova, ñea iat ewak
in epo, me e nim idotu memak aran
bita ochs eoniñ añe eat erũrũt daga-
rait iwim in jiũiow, ñea emek inimet
ewak in epo.
8 Me e nimõ rouda memak eriõrin
ochs eoniñ ñea bait iwim in etad idũ-
ra: e nimõ barũ eriõr ñan õbõñe bũ-
riõũn, me eriõr memak ñan ean bũ-
riõũn,
9 Me murowa apen wekañan me
eriõr ñan ean, ñan emek eat erũrũn
ijen, me gabwin ñaran emek ean aãn,
me murowa apen wekañan,
10 Tekei barũet atsin ean ochs ñea
iwim, ñea iwim in iow: me priester
enimõ jiũiow eat dagarait iwim in
jiũiow.
11 Me e nim õbũ witin bita ochs
eoniñ, me duwen memak, me tũbwin,
me nanan, me bũriõũn, me bwijan,
12 Bita ochs eman memak eada iru-
wit etañemek, eat etañ ñamwarin
edereder, ino ã idotu emarañata, me
e nimõ jiũiow eat ewenãe eat ãe: me
e nimõ jiũiow eat etañ ino ã idotu
emarañata ean.
13 ¶ Me tsin ia epo n Israel memak
re dũra eat itsiowañe, me tsin ie eõ
nũñida idũra ñune ian met epo, me
tsin ia ro ogiten ririñ imit on inima-
gen mũñana Jehova õpan bwe re nim
eõ ririñ, me ã pan ũra bwe re dũra;
14 Tsin ia ã tsiet bita idũra ñea re
dũra ean, bita epo enim ere ochs eo-
niñ ion bwi iwim in etad idũra, me re
nim otow itañit ewak in epo.
15 Me ñabet eñame re nim õeõgi-
da bõra ean tũbwin bita ochs ian
men Jehova, me ã nim abi bita ochs
eoniñ ian men Jehova.
16 Me priester ñea ã õbid enim õbũ
aran bita ochs emat eket aeow iat
ewak in epo:
17 Me priester enim totu tiniben
ian aran, me e nim eke awõrin aeiu
an õrareõt erũrũt ereij ian men Je-
hova.
18 Me e nim õbidõn arat eken oin
memak bita dagarae, ñea ian men
Jehova, ñea emek iat ewak in epo;

me e nim idotu era memak añe eat erũrũt dagarait iwim in jiũiow, ñea emek inimet ewak in epo.

19 Me e nimõ barũ eriõrin memak, me e nimõ jiũiow eat dagarae.

20 Mõ ũga kõr an ririñ bita ochs eman, tekei an ririñ bita ochs eman ñea iwim in etad idũra; me priester enimõ ririñ eaden aũra dũra, me inan ead aũra dũra.

21 Me e nim õbũ bita ochs eman eada iruwit etañemek, me e nimõ jiũiow tekei an jiũiow ochs eman ñea amo: ñaiune iwim in ead aũra dũra eñame.

22 ¶ Tsin ie edũra amen mwit añõg ion, ie e ririñ imit on inimaget imin memak ñana Jehova ñea wõn Gott õpan bwe ã nim eõ ririñ, ie e eõ tsiet, me ia ã pan bwe e dũra;

23 Tsin ia ã õmeata a an dũra ñea e dũra eow ean, e nim õrean ziege ion bwa an wim, ñea ziegenbock ñea togit omo;

24 Me e nim õeõgida ben ean tũbwin bita bock, ma abi iow eat etañ ino ra abi iow ina iwim in jiũiow ian men Jehova: ñaiune iwim in etad idũra.

25 Me priester enimõ barũõt tiniben arat iwim in etad idũra eken, me e nim õbidõn oin memak dagarait iwim in jiũiow, me e nim idotu aran añe eat erũrũt dagarait iwim in jiũiow.

26 Me e nimõ jiũiow eriõrin memak eat dagarae, tekei eriõrit iwim ñana iwim in iow: me priester enimõ ririñ eaden an dũra, me inan ead an dũra.

27 ¶ Me tsin ie edũra eñame ion inimaget eñame ñabũna deõ emeneñame, iat itsiowañe, me ririñ imit on inimagen mũñana Jehova ogiten õpan bwe ã nim eõ ririñ, mi ia ã patow ean bwe e dũra;

28 Me tsin ia ã õmeata a an dũra, ñea e dũra ean, e nim õrean ziege ion bwa an wim, ziege ion ñea togit omo, bwe dõgin an dũra ñea e dũra eow ean:

29 Me e nim õeõgida ben ean tũbwit iwim in etad idũra, me e nim abi iwim in etad idũra eat eñat iwim in jiũiõw.

30 Me priester enimõ barũõt tiniben arat eken, me e nim õbidõn oin memak dagarait iwim in jiũiow, me e nim idotu aran memak añe eat erũrũt dagarait iwim in jiũiow.

31 Me e nimõ barũ eriõrin memak, tekei barũen eriõrit iwim ñana iwim in iow; me priester enimõ jiũiow eat dagarae bwe ekabo obojarara ea Jehova; me priester enimõ ririñ eaden an dũra, me inan ead an dũra.

32 Me tsin iõ õ õrean schaf bwa an wim, bwi iwim in etad idũra, e nim õbũ schaf ion ñea ãn ñea togit omo.

33 Me e nim õeõgida ben ean tũbwit iwim in etad idũra, me e nim abi bwi iwim in etad idũra eat etañ ñea ra abi iow ina iwim in jiũiow.

34 Me priester enimõ barũõt tiniben arat iwim in etad idũra eken, me e nim õbidõn oin memak dagarait iwim in jiũiow, me e nim idotu aran memak añe eat erũrũt dagarae:

35 Me e nimõ barũ eriõrin memak, tekei barũet eriõrin schaf atsin eat iwim ñana iwim in iow, me priester enimõ jiũiow eat dagarae ean wimen Jehova ñana ã ririñõt ãe; me priester enimõ ririñ eaden an dũra ñea e dũra eow ean, me inan ead an dũra.

ITŨBAÑ 5.

ME tsin ie edũra eñame ion, iõ õ kaiõt aet amen mwit añõg ñea õpan a bwe enim schwõr, ñag ei amen oduwen, bwe kai e ãt idũra ion õa kai e tsiet, me tsin ie e eõ pan, e nim õbabũ an dũra me pũmwe:

2 Õa tsin ie e towe imit on ñea õkanakanet eñame ean, kaia gatduwet imin gõgõrõ ion ñea õkaredũõñ ñea õkanakanenõ, õa gatduwet imin gõgõrõ ion ñea õbõñõbõñ ñea õkanakanenõ, õa gatduwet imin ewewõ ion ñea õkanakanenõ, me tsin ia ã ewewin a, me tsin iõ õ kanakanetow ean, ã nim õpan bwe e dũra:

3 Õa ie e towe kanakanenit eñame, õa tamo ekanakanenõ ñea õ kanakanetow ean, me tsin ia ã ewewin a; me tsin ie e tsiet, ã nim pan bwe e dũra;

4 Õa tsin ie schwõr eñame ion iat deden ñea eõ eimwi ean baten bwe e nimõ ririñ ñea ebaka, õa bwe e nimõ ririñ ñea omo, tsin ia eñõg eijin ñeijin

e nim schwõr eñame ean iat deden ñea eõ eimwi, me tsin ia ã ewewin a; tsin ie e tsiet, ã nim pan bwe e dũra eat imit on inimagen mũñane:
5 Me tsin ia ã pan bwe e dũra eat imit on inimagen mũñane, e nim pan bita ñea e dũra eow ean:
6 Me e nim õrean an wim in etad ibaka ea Jehova, bwe dõgin an dũra ñea e dũra eow ean, schafe õa ziege, ñea ãn atsin inimaget epowi, bwi iwim in etad idũra; me priester enimõ ririñ eaden an dũra.
7 Tsin ie e eõ kona n totow schaf ion, e nim õrean an wim in etad ibaka bwe eaden an dũra ñea e dũra eow ean, arumen trugõn õa arumen taube eoniñ, ea Jehova, bwe iwim in etad idũra ion, me ñea ion bwe bait iwim in jiũiow.
8 Me e nim õrean a priester, me e nim ere amo ñea iwim in etad idũra, me e nimõ mwitida tũbwin me e nim eõ ijababa:
9 Me e nim õrareõt erũrũt dagarae arat iwim in etad idũra eken; me e nim idotu dũgidũgin aran añe eat erũrũt dagarae: ñaiune iwim in etad idũra.
10 Me e nim ere ñea ion bwi iwim in jiũiõw, tekei edogor; me priester enimõ ririñ eaden an dũra, ñea e dũra eow ean, mi inan ead an dũra.
11 ¶ Me tsin ie e eõ kona n totow arumen trugõn, õa arumen taube eoniñ, e nim õrean an wim bwe dõgit imin ñea e dũra eow ean; aiquen main atait epha n mehl ñea enemeji bwi iwim in etad idũra: ã nim eõ idotu a eir, me ã nim eõ totu bet ekabojarara ean; bwe ñaiune iwim in etad idũra.
12 Me e nim õrean a priester, me priester enimõ barũ eken ian bet' eran bwõ õmaranen bitune, me e nim jiũiow eat dagarae, ean wimen Jehova ñana ã ririñõt ãe: ñaiune iwim in etad idũra.
13 Me priester enimõ ririñ eaden an dũra ñea bain an dũra ñea e dũra eow ean inimagen mũñane, mi inan ead an dũra: me dũgidũgin nan ei wõn priester, tekei iwim in õn.
14 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
15 Tsin ie eririñ ibaka eñame ion, me e dũra eat itsiowañe eat imin ñan ebwigaga ñana wõn Jehova; e nim õrean an wim in etad ibaka ea Jehova, widder ion ñea magit omo atsin inimaget epowi, ñea aro geld in silber pũmwen, tekei schekel in maneabin Gott, bwe iwim in etad ibaka.
16 Me e nim pũmwe imin ñea e dũra eow ean ñea imin ion ebwigaga, me e nimõ baeniõn aiquen main aijimo, me e nim oija priester, me priester enimõ ririñ eaden an dũra ean widder ñea iwim in etad ibaka, me inan ead an dũra.
17 ¶ Me tsin ia eñame ion edũra, me e ririñ imit on inimagen mũñana Jehova õpan bwe ã nim eõ ririñ; ogen bet ie e eõ tsiet, ã nim õpan bet bwe e dũra, me e nim õbabũ an dũra me pũmwe.
18 Me e nim õbũ widder ñea togit omo atsin inimaget epowi, tekei an kamararei, bwi iwim in etad ibaka ea priester, me priester enimõ ririñ eaden an dũra bwe dõgit imin ñea e dũra eow ean iat itsiowañe, mi iat eõ tsiet, me inan ead an dũra.
19 Iwim in etad ibaka ñaiume: e dũra kõr ian men Jehova.

ITŨBAÑ 6.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Tsin ie edũra eñame ion me eririñ ñea ebaka ea Jehova, mo oquiawiei aranon eat imit on ñea ã raña eow itũrin, õa ean bait ijogi, õa iat itorere, õa ian an oroe aranon,
3 Õa kai e ãt imit on ñea õgõrõ mo o quiawiei, me e schwõr iat ebaite eat imit on inimaget imin ñana eñame eririñ, e dũra eow ean;
4 Me ñaiune deden ñea eimwi; tsin io o ogiten dũra me ã pan bwe e dũra, bwe e nim õredõan bita ñea o ogiten abi iow iat iqui, õa imit on ñea o kona eow iat oroe eñame, õa imit on ñea ã oija bwe e nim raña, õa imit on ñea õgõrõ me e ãt,
5 Õa imit on ñea o ogiten patow iat eñõgin schwõr in tabaite; me e nim õredõan memak, me e nimõ baeniõn aiquen main aijimo: me e nim

oija ñea wōt imin, eat ibūm ñabūmi-
na ā patow ean bwe e dūra.
6 Me e nim ōrean an wim in etad
ibaka ea Jehova, ñea widder ñea to-
git omo atsin inimaget epowi, tekei
am kamararei bwi iwim in etad idūra
ea priester:
7 Me priester enimō ririñ eaden an
dūra ian men Jehova; me inan ead an
dūra; bwe dōgit imit on mi imit on
ñea e ririñ iat deden ñea e dūra ean.
8 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mō
ūge,
9 Wo nim pan a Aaron ma amebū-
na ñain, mō ūge, Ñaiune dogorit
iwim in jiūiow: enimō mek iwim in
jiūiow ean wenāe it dagarae eat ibūm
memak ea an eorata; me enim ōñ āe
it dagarae ean.
10 Me priester enim edua an kara-
win ñea linon, ma an otanijōñ ñea
linon eat duwen; me e nimō rouda
marañatait iwim in jiūiow ñea āe
ōnūetow eat dagarae, me e nimō
ñaeow itirūrūt dagarae.
11 Me e nim uda an karawin, me
enim kan edua ekarawit inon, me e
nim ōbū emarañata eada iruwit eta-
ñemek ea etañ ñamwarin edereder.
12 Me āe ñea eat dagarae enim
eō toki n ōñ ean, e nim eō ma; me
priester enimō ñañada wenāen ijo-
rat aeoweaeow: me e nim ōtate
iwim in jiūiow ean, me e nim jiūiow
eriōrit iwim in iow.
13 Enim eō toki n ōñ āe eat daga-
rae; e nim eō ma.
14 ¶ Me ñaiune dogorit iwim in ōn:
Ñaiñain Aaron re nim ere eow ian
men Jehova ian obwet dagarae.
15 Me re nimō barū eken iat ebe
eran atsin ean mehl ñea enemeji
atsin eat iwim in ōn, ma atsin ean
eirin, me ekabojarara memak ñea
emek eat iwim in ōn, me ā nimō
jiūiow eat dagarae bwe ekabo ñea
obojarara bwō ōmaranen bitune ea
Jehova.
16 Ma Aaron ma amebūna ñain re
nim ōt dūgidūgin: ā nim ōn ñag eō
ōpwe eat etañ ñea ebwigaga; re nim
ōt'ow ian ororit ewak in epo.
17 Ā nim eō omwin iō ōpwe. A
oija ūra bwe re nim eke dūbañūra
atsin ean wimō memak ñana ā ririñōt
āe; magit ebwigaga ñune, bwi iwim
in etad idūra, me bwe iwim in etad
ibaka.
18 Eman memak ñabūn inimagen
ñaiñain Aaron re nim ōn, bwe dūba-
ñūra ñea eimwi bwe enim eō toki ean
amiā det memak, atsin inimagen wi-
men Jehova ñana ā ririñōt āe: re
nim ebwi ūra memak ñabūna re
towe.
19 ¶ Mi Jehova edorer a Moses,
mō ūge, Ñaiune an wim Aaron ma
amebūna ñain, ñea re nim oija Je-
hova eat ibūm ñabūmina ā ōbid iow
ean:
20 Bwe aiquen main atain epha n
mehl ñea enemeji bwi iwim in ōn ñea
eko tokin, emaen ijoran, me emaen
ijemerō.
21 Ā nimō ririñōt eir eow iat epan;
me tsin ie edūmwidūm, wo nim ōrean;
wo nim ere bita iwim in ōn bwe eka-
bo ñea obojarara ea Jehova ia ā dū-
bañai iruwin tsimen.
22 Me priester ñea inan ij atsin ini-
magen ñain ñea nan ñeijūbwen mō
ōbid nan ere bita: e nimō jiūiow me-
mak ea Jehova bwe edogor ñea eko
tokin.
23 Ā nim jiūiow memak wōn priest-
er wim in ōn: ā nim eō ōn.
24 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mō
ūge,
25 Wo nimō dorer a Aaron me ñai-
ñain, mō ūge, Ñaiune dogorit iwim in
etad idūra: Ā nim abi iwim in etad
idūra eow ian men Jehova eat etañ
ñea ā abi iow ina iwim in jiūiow: ma-
git ebwigaga bitune.
26 Priester ñea ere bwe dōgit idūra
enim ōn: e nim ōt'ow eat etañ ñea
ebwigaga, ian ororit ewak in epo.
27 Re nim ebwi ūra memak ñabū-
na re towe duwen: me tsin iō ōkae-
du arat eken eat ekarawin ion, wo
nimō gabūr ekarawin ñea ōkaedu a
eow eat etañ ebwigaga.
28 Me ā nim ijababa iwūr ñarana
epe ñarana ā ñaeow ian: me tsin ia
ā dudu iow iat iwūr ñarana eborage
ā nimō mwinūmwin ōkōr me gabū-
rōt ebōk.
29 Eman memak ñabūn inimagen
priester re nim ōn: magit ebwigaga
bitune.

30 Me ā nim eō ōt iwim in etad
idūra ia aiquen, ñea ā ōrean arat
eket aeow iat ewak in epo bwe ā ni-
mō ririñ eadet idūra eat etañ ñea
ebwigaga: ā nimō gataw anāe.

ITŪBAÑ 7.

ME ñaiune dogorit iwim in etad ibaka: magit ebwigaga bitune.
2 Re nim abi iwim in etad ibaka
eat etañ ñea ra abi iow ina iwim in
jiūiow; me e nim ōrareōn ean memak
dagarae aran.
3 Me e nim ere eriōrin memak; e
nimō barū iwin ñea eriōr, me eriōr
ñan ōbōñe būriōūn,
4 Me murowa apen wekañan, me
eriōr ñan ean ñan emek eat erūrūn
ijen, me gabwin ñaran emek ean
aān, me murowa apen wekañan;
5 Me priester enimō jiūiow eat da-
garae bwi iwim ñea ā ririñōt āe ea
Jehova: ñaiune iwim in etad ibaka.
6 Eman memak inimagen priester
re nim ōn: ā nim ōt'ōw iat etañ ñea
ebwigaga: magit ebwigaga bitune.
7 Tekei ririñet iwim in etad idūra,
ōūga bet iwim in etad ibaka: ta ai-
quet dogorūrōr: priester ñea eririñ
eadet ibaka enim ōgōg.
8 Me priester ñea ere an wim in
jiūiow eñame ion, enim ōgōg witit
iwim in jiūiow ñea ā ere, wōn ōkōr
priester ñune.
9 Mi iwim in ōn memak ñana ā
omwitow iat om me ñana ā ririñ iow
iat epan in tsitsin mi iat epan in ka-
nom, priester ñea ere enim ōgōg.
10 Me ñaiñain Aaron memak rō
ōgōg memak iwim in ōn, ñana ā
kamwararoiōt eir, ōa ñan emōg, ta
tsitobo deden ion me deden ion.
11 Me ñaiune dogorit iwim ñana
iwim in iow, ñea eñame enim oija
Jehova.
12 Tsin ia ā ere bwi imin in ōtūba
ā nim totow kuchen ñana ā eō ōpwe,
ñana ā kamwararoiōt eir, me fladen
ñana ā eō ōpwe, ñana ā ōbidōt eir,
me kuchen ñana ā kamwararoiōt eir,
ñana mehl ñea enemeji ñana ā ōriare
bwe baet iwim in ōtūba.
13 E nim totow epo a kuchen ñana
ā ōpwe, an wim epo a iwim, ñana an
adu n iow, bwe imin in ōtūba.
14 Me e nim totow iot atsin eat
iwim memak bwe iwim in ōbūida ea
Jehova; wōn priester ñea eke ekara-
re arat iwim in iow.
15 Me ā nim ōt duwet iwim ñana
an adu n iow, bwe imin in ōtūba eat
ibūm ñabūmin e ere an wim ean; e
nim eō jidōn an eorata dūgidūgin.
16 Me tsin ia eñōgin votuın iwim
ñea an adu, ōa iwim ñea e teñ totow,
e nim ot'ow eat ibūm ñabūmin e ere
an wim ean; mi i nan ōt dūgidūgin
ijaran;
17 Me ā nimō gataw anāe dūgidū-
git duwet iwim ñan ōreñō ean kati-
jūbūmit ibūm.
18 Me tsin ia ā ōt eket duwet iwim,
ñea an wim in iow ean katijūbūmit
ibūm, ā nim eō ekeiduwen, me ā nim
eō pan bwo omo, eko woun itūrin ñea
etotow: imin ñea eimwi bwe ā nimō
miowi ōkōr ñune, ma amea ñea ōn
enim te ei ōbabū an ibaka.
19 Me ā nim eō ōt duwen ñea etowe
imit on ñea ōkanakanenō; ā nimō
gataw anāe. Me ñaiune añōget du-
wen, eñame ñea edereder enim ōt du-
wen:
20 Me eñame ñea ōt duwet iwim
ñea iwim in iow, ñea wōn Jehova,
tsin ie emek an kanakanenō ean, ā
nimō eatow amea atsin inimagen
amen bwien.
21 Me tsin ia eñame ion etowe imin
ion ñea ōkanakanenō, ñea kanakane-
nit eñame, ōa imin gōgōrō ñea ōka-
nakanenō, ōa imit on ñea eimwi bwe
ā nimō miowi ōkōr, ñea ōkanakane-
nō, mō ō ōt duwet iwim, ñea iwim in
iow, ñea wōn Jehova, ā nimō eatow
amea atsin inimagen amen bwien.
22 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mō
ūge,
23 Wo nimō dorer a ibwibwin Is-
rael, mō ūge, Amwam eō kō eriōr,
ñea eriōrin ochsen, me lāmmer, me
ziegen.
24 Me eriōrin bita ñea te ei ema, me
eriōrit imit on ñea imin gōgōrō eija-
baba, ā nim eke bait emakur ion me
emakur ion: ma amwam eō ōn.
25 Bwe tamo ñea ōt eriōrit imin, ñea
eñame etotow bwi iwim ñea ā ririñōt
āe ea Jehova, ā nimō eatow amea
atsin inimagen amen bwien.

26 Ma amwam eõ õt era ion, tamo
arat imin õeta õa imin gõgõrõ ion ean
amiã mek.
27 Ñea õt era ion, ã nimõ eatow
eñame ñea atsin inimagen amen
bwien.
28 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
29 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Ñea etotow iwim, ñea
an wim in iow ea Jehova, e nim õre-
an an wim ea Jehova atsin inimaget
iwim ñan an wim in iow:
30. E nim õrean wimen Jehova ña-
na ã ririñõt ãe eow ian ben; e nim
õreat õriõrin me barran, bwe e nimõ
gagatsi barran bwe iwim in gagatsi
ian men Jehova.
31 Me priester enimõ jiũiow eriõr
eat dagarae; me barran ei wõn Aaron
me ñaiñain.
32 Ma amwam oija priester bet
edamarũm bwi iwim in õbũida atsin
inimaget iwim ñan amiã wim in iow.
33 Ion inimagen ñaiñain Aaron ñea
ere arat iwim in iow me eriõr e nim
õgõg bet' edamarũm me eke dũbañin.
34 Bwa A õgõg barran ñea ã ga-
gatsi me ben ñarana ã barũida atsin
itũrin Israel, inimaget iwim ñan aũra
wim in iow, ma A oija Aaron ñea
priester me ñaiñain memak bwe dũ-
bañũra ñan eõ toki, bwe ã nim eõ
toki n oija ũra atsin itũrit ibwibwin
Israel.
35 ¶ Ñaiune dũbañin Aaron ñaga ã
õbid me dũbañin amebũna ñain ñaga
ã õbid ũra, atsin inimagen wimen Je-
hova ñana ã ririñõt ãe, eat ibũm ña-
bũmin A oija ũra bwe re nimõ ririñ
barũenebõra n priester ea Jehova;
36 Ñea Jehova õpan bwe ã nim oija
ũra atsin itũrit ibwibwin Israel eat
ibũm ñabũmin O õbid ũra ean. Ñai-
une dũbañũra ñea eimwi bwe ã nim
eõ toki n oija ũra ean aũra det me-
mak.
37 Me ñaiune dogorit iwim in jiũiow,
me iwim in õn, mi iwim in etad idũra,
me iwim in etad ibaka, me õebwi-
gagaen *priester*, me iwim ñana iwim
in iow;
38 Mi Jehova õpan a Moses eow
eat etowedũdũ ñea Sinai, eat ibũm
ñabũmin O pan a ibwibwin Israel
bwe re nim ere aũra wim ea Jehova,
ean tomagage n Sinai.

ITŨBAÑ 8.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nim emwin Aaron ma ame-
bũna ñaiñain, ma aũra karawin, me
eir ñea ekabit, me ochs iot oniñ ñea
iwim in etad idũra, me arumen wid-
der, me ebwer in brot ion ñea ã eõ
õpwe õañan;
3 Me wo nimõ õepoi eñame memak
me õebwepoi iow ũra itañit ewak in
epo.
4 Me Moses edegeri aen Jehova;
mõ õ õepoi eñame eow itañit ewak in
epo.
5 Me Moses ũge a bita epo, Ñaiune
iwim ñea Jehova õpan bwe ã nimõ
ririñ.
6 Me Moses emwin Aaron me ame-
bũna ñain, me e duduõn ũra ebõk.
7 Mõ õ õeduaeõn bita iujedun-itũga,
mõ õquaraiõt iwũgagat egadiben, mõ
õ gawidiõn mũrana ekawidi, mõ õe-
duaeõn ephod, mõ oquaraiõt iwũgagat
egadiben ñarana ã ririñ iat eman,
ñarana bait ephod, mõ õ quaraiõn:
8 Me e totu a mũrana uba: me e
totu Urim me Thimmim ean uba.
9 Mõ õ quaeõn bita mitra; mõ õ
quõr a raman mũrana imin õramara-
min ñarana gold, ñea krone ñea ebwi-
gaga; tekei aen Jehova ea Moses.
10 Me Moses ebarũ eir ñea ekabit,
mõ õ õbid an wak Gott, mi imin me-
mak ñan ian, mõ õ õebwigaga.
11 Ma awõrin aeiu an õrareõt da-
garae, mõ õ õbid dagarae me baibain
memak, me etab in ugo me nanan,
bwe e nimõ õebwigaga ũra.
12 Me e idotu eir ñea ekabit eken
ean tũbwin Aaron, mõ õ õbid, bwe e
nimõ õebwigaga.
13 Me Moses emwin ñaiñain Aaron,
mõ õ õeduaeõn ũra iujedun-itũga, mõ
õquaraiõn ũra egadiben, mo o quaeõn
ũra turban, tekei aen Jehova ea
Moses.
14 Me e barũ bita ochs eoniñ ñea
bait etad idũra, ma Aaron me ñai-
ñain rõ õeõgida bõra ean tũbwin bita
ochs eoniñ ñea iwim in etad idũra.
15 Ma a abi; me Moses ebarũ aran,
mõ õbidõn oit dagarae, me e idotu

era añe eat erũrũt dagarae, mõ õe-
bwigaga, bwe e nimõ ead an dũra.
16 Me e barũ eriõr memak ñan
emek ean bũriõũn, me gabwin aãn,
me murowa apen wekañan, me eri-
õrin; me Moses ejiũiow eat dagarae.
17 Me e jiũiow bita ochs dedemaro,
me witin, me duwen, me bwijan eat
ãe iruwit etañemek; tekei aen Je-
hova ea Moses.
18 ¶ Me e ere widder ñea iwim in
jiũiow; ma Aaron ma amebũna ñain
ro õeõgida bõra ean tũbwin bita
widder.
19 Ma a abi: me Moses õrareõn eat
darae memak aran.
20 Me e detow bita widder; me
Moses ejiũiow tũbwin, me idideien
memak, me eriõrin.
21 Me e duduõt ebõk bũriõũn me
nanan; me Moses ejiũiow bita widder
memak eat dagarae; ñaiune iwim in
jiũiow ñea ekabo obojarara: iwim ñea
ã ririñõt ãe ea Jehova; tekei aen Je-
hova ea Moses.
22 ¶ Me e ere widder ñea ion, bita
widder ñea bain õebwigagaen priester:
ma Aaron ma amebũna ñain rõ õeõ-
gida bõra ean tũbwin bita widder.
23 Ma a abi: me Moses ebarũ arat
eken, mõ õbidõt damarũmit ijũñen
Aaron, me tũñabit damarũmin ben,
me tũñabit damarũmin nanan.
24 Mõ õ õrean ñaiñain Aaron; me
Moses õbidõt era eken ijũñõra ñana
edamarũm, me tũñabit damarũmin
bõra, me tũñabit damarũmin nanõra:
me Moses õrareõt era ean memak
dagarae.
25 Me e barũ eriõrin, mi iwin ñea
eriõr, me eriõr memak ñan ean bũ-
riõũn, me gabwin aãn, me murowa
apen wekañan, me eriõrin, me bet'
edamarũm:
26 Me e barũ kuchen ion ñea ã eõ
õpwe me kuchen ion ñea ã kama-
raroiõt eir me fladen iot atsin ian
bweren brot ñea eõ õpwe õañan, ñea
ian men Jehova, mõ õ õeõgida eat
eriõr, me ean bet' edamarũm:
27 Mõ õ õeõgida memak mũñana
ian ben Aaron, mi ian ben amebũna
ñain; mõ õ gagatsi mũñana bwi iwim
in gagatsi ian men Jehova.
28 Me Moses ebarũ mũñana atsin
ian bõra, me e jiũiow eat dagarae
eat iwim in jiũiow: ñaiune bain õe-
bwigagaen priester, ñea ekabo obo-
jarara: ñaiune iwim ñea ã ririñõt ãe
ea Jehova.
29 Me Moses ebarũ barran, mõ õ
gagatsi bwi iwim in gagatsi iow ian
men Jehova: ñaiune dũbañin Moses
atsin ean bita widder ñea bain õebwi-
gagaen priester; tekei aen Jehova ea
Moses.
30 Me Moses ebarũ eir ñea ekabit
eken, me era ñea eat dagarae eken,
mõ õ õrareõn Aaron, me ean an ka-
rawin memak, me ean ñaiñain, me
ean aũra karawin ñaiñain memak;
mõ õ õebwigaga Aaron, ma an kara-
win memak, me ñaiñain memak, ma
aũra karawin ñaiñain memak.
31 ¶ Me Moses ũge a Aaron me ñai-
ñain, Amwam õtar duwen eow itañin
met ewak in epo, ma amwam õn epo
a brot ñan iat ebwer ñea bain õebwi-
gagaen priester, tekei aeõ, ñag A
ũge, Aaron me ñaiñain re nim õn.
32 Ma amwaimõ jiũiow dũgidũgit
duwen me brot.
33 Ma amwam eõ metan ian met
ewak in epo ean abũmin aeiu, ea an
goro bũmin õebwigagaemiã bwe
priester: bwe E nimõ õebwigaga ga-
miã ean abũmin aeiu.
34 Deden ririñen eat ibũm ñabũ-
mine, mi tekei bet aen Jehova, bwe
ã nimõ ririñ, bwe ã nimõ ririñ eaden
amiã dũra.
35 Ma amwaimõ mamek itañin met
ewak in epo ijeaõ mi ijõbũm ean
abũmin aeiu, me raña barũenebemiã
atsin iturin Jehova, bwa amwam eõ
ma: bwe ã pan ame deden ñune.
36 Ma Aaron me ñaiñain re ririñ
imin memak ñana Jehova pan a ũra
eow itũrin Moses.

ITŨBAÑ 9.

ME ean quaojut ibũm, Moses
emwin Aaron ma amebũna
ñain, me ñaben Israel;
2 Mõ õ ũge a Aaron, Wo nim õbũ
kalb ion bwe iwim in etad idũra me
widder ion bwe iwim in jiũiow, ñaru-
mena togit omo, me ere eow ian men
Jehova.
3 Me wo nimõ dorer a ibwibwin Is-

rael, mõ ũge, Amwaimõ barũ bock
ion bwi iwim in etad idũra, me kalb
ion me schaf ion, ñarumen ar katon
aũrõr obweni, ñarumena magit omo
bwi iwim in jiũiow:
4 Me ochs ion me widder ion bwi
iwim in iow, bwe ã nim ere eow ian
men Jehova; me iwim in õn ñea ã
kamwararoiõt eir; bwi Jehova nan
meta ea gamiã ñabũmine.
5 ¶ Me rõ õrean mũñana Moses õpan
aeow, itañit ewak in epo: me epo memak
re tũren me rõ weijo ian men
Jehova.
6 Me Moses ũge, Ñaiune imin ñea
Jehova õpan bwa amwaimõ ririñ: mi
Jehova nan õmeata a gamiã raitsitsin.
7 Me Moses ũge a Aaron, Wo nim
tũren a dagarae, me ere am wim in
etad idũra, ma am wim in jiũiow, me
ririñ eaden am dũra, ma aũra dũra
eñame; me ere aũra wim eñame, me
ririñ eaden aũra dũra; tekei aen Jehova.
8 ¶ Me ñagan Aaron etũren a dagarae,
ma abi bita kalb ñea iwim in
etad idũra, ñea an wim ñei.
9 Me ñaiñain Aaron rõ õrean a
aran: me e eak tiniben iat era, mõ
õbidõn oin memak dagarae, me e idotu
era añe itañit dagarae:
10 Me e jiũiow eriõr, ma apen wekañan,
me gabwin aãt iwim in etad
idũra eat dagarae; tekei aen Jehova
ea Moses.
11 Me e jiũiow duwen me witin
iruwit etañ mek.
12 Ma a abi bita iwim in jiũiow, me
ñaiñain Aaron rõ õrean a aran, mõ õ
õrareõn ean memak dagarae.
13 Me ro oija iwim in jiũiow, ñana
ã ididei, me tũbwin: me e jiũiowen
eat dagarae.
14 Mõ õ gabũr bũriõũn me ben me
nanan me e jiũiow eat iwim in jiũiow
eat dagarae.
15 ¶ Me e ere aũra wim eñame; me
e barũ bita bock ñea iwim in etad
idũra, ñea aũra wim eñame, ma a abi,
me e ere bwe dõgit idũra, tekei bita
amo.
16 Me e ere iwim in jiũiow, me e
ere tekei edogor.
17 Me e ere iwim in õn, mo o oquen
bet' atsin ean, me e jiũiow eat dagarae,
bwe bait iwim in jiũiow ijoran.
18 Ma a abi bet bita ochs me bita
widder ñarumena iwim, ñarumena
iwim in iow, ñarumen aũra wim eñame:
me ñaiñain Aaron rõ õrean a ararõr,
mõ õ õrareõn ean memak dagarae,
19 Me eriõrin ochs, me *eriõrin* widder,
iwin ñea eriõr, me eriõr ñan
õbõñe *bũriõũn*, ma apen wekañan,
me gabwin aãn:
20 Me re totu eriõr ean mũñana
barran, me e jiũiowet eriõr eat dagarae:
21 Ma Aaron õgagatsi mũñana barran
me bet' edamarũm bwe iwim in
gagatsi ian men Jehova; tekei aen
Moses.
22 Ma Aaron ere ben ea eñame, mõ
õgageidawianaw ũra; me e eduten eat
iririñ iwim in etad idũra, mi iwim in
jiũiow, mi iwim in iow.
23 Me Moses ma Aaron ar metu iat
ewak in epo, ma ar meta, ma ar õgageidawianaw
eñame: me emeta raitsitsin
Jehova ea mibũna eñame memak.
24 Me emeta ãe atsin ian men Jehova,
mõ õmwaneow iwim in jiũiow
me eriõr eat dagarae: me ñaga eñame
memak re ãt, ra aeuwak, mõ rõ otoburõra
me toweitsiber.

ITŨBAÑ 10.

ME Nadab ma Abihu, ñarumena
ñain Aaron, ar barũ aũrõr eiren
in jiũiow iwim ñan obojarara katon,
ma ar ñaeow ãe ian, ma ar õeõgida
iwim ñan obojarara ean, ma ar oija
ãe ñea eõ eimwi ian men Jehova, ñea
E eõ pan a ũrõr.
2 Me emeta ãe atsin ian men Jehova,
mõ omwaneow ũrõr, ma ar ima
eowen ian men Jehova.
3 Me Moses ũge a Aaron, Ñaiune
ñea imin Jehova õpan, mõ ũge, A
ebwiõ eara ñabũna re tũren ame, me
inat tsitatow Aña ian met eñame memak.
Me Aaron eõ mõmwi.
4 Me Moses emwemwin Misael me
Elzaphan, ñarumena ñain Usiel, ñea
etsit etõñin Aaron, mõ õ ũge a ũrõr,
Amwarũm tũren, mõ õbũ *amerumene*

edũmũror atsin iat ewak ñea ebwigaga eada iruwit etañ mek.
5 Ma ar tũren, ma ar õbũ ũrõr ian aũrõr karawin eada iruwit etañ mek; tekei aen Moses.
6 Me Moses ũge a Aaron, me Eleasar, me Ithamar, ñarumena ñain, Enim eõ eadõ iren tũbwimiãi, ma amweiũm eõ ijababa amiãi karawin; bwa ñam amwei ima, me E nim eõ damadam ea eponñame *ñune* memak: me re nim iõñ etsietsimiãi, ñabũna epo n Israel memak, bwe dõgit ikũñijow ñea Jehova õpwiei.
7 Ma amweiũm eõ meta atsin ian met ewak in epo, bwa ñam amwei ima; bwe emek eamiãi wõn eir Jehova ñea ekabit. Ma arei edegeri aen Moses.
8 ¶ Mi Jehova edorer a Aaron, mõ ũge,
9 Wo nim eõ ren wein me eogiden, auwe, me ñaiñaim epo aw, tsin ia amwa metu iat ewak in epo, bwa ñam amwa ima: ñaiune edogor ñea eko tokin ean amiã det memak:
10 Ma amwaimõ õekae bita ñea ebwigaga me bita ñea eõ ebwigaga, mõ õekae ñea õkanakenenõ me ñea edereder;
11 Ma amwaimõ wereri ibwibwin Israel edogor memak ñana Jehova õpan a ũra eow itũrin Moses.
12 ¶ Me Moses edorer a Aaron, me Eleasar, me Ithamar, ñarumena dũgidũgin ñain, mõ ũge, Amweiũmõ barũ iwim ñea iwim in õn, ñea dũgidũgin wimen Jehova ñana ã ririñõt ãe, mõ õn ñaga ã eõ õpwe itirũrũt dagarae; bwe magit ebwigaga ñune;
13 Ma amweiũm õt'ow eat etañ ñea ebwigaga, bwe dũbañũm ñea eimwi bwe ã nim oija aw, me dũbañin bet ñaiñaim ñune atsin ean wimen Jehova ñana ã ririñõt ãe: bwe ã pan ame deden ñune.
14 Ma amwam õn barran ñea ã gagatsi epo a ben ñarana ã barũida eat etañ ñea edereder; auwe, me ñaim eman, me ñaim ãn epo aw: bwe ã totow bwe dũbañũm ñea eimwi, me dũbañin ñaiñaim eman ñea eimwi, atsin eat iwim ñan aũra wim in iow ibwibwin Israel.
15 Re nim õrean ben ñarana ã nimõ barũida me barran ñea ã nimõ gagatsi epo a iwim ñana ã ririñõt ãe, ñana eriõr, bwe re nimõ gagatsi bwe iwim in gagatsi iow ian men Jehova: me wam ñune, me wõn bet ñaiñaim epo aw, bwe dũbañimiã ñea eimwi eõ toki; tekei aen Jehova.
16 ¶ Me Moses õnani garwewe bock ñea iwim in etad idũra, me ekeow bwe ã ogiten jũiow: me e egirow a Eleasar me Ithamar, ñarumena dũgidũgin ñain Aaron, mõ ũge,
17 Dõgit ekeken ñag amwa eõ õt iwim in etad idũra eat etañ ñea ewak ñea ebwigaga, ñaga magit ebwigaga, mõ O oija gamiã bwa amwam õbũ aũra dũra eponñame, bwa amwaimõ ririñ eaden aũra dũra ian men Jehova?
18 Kania, ã eõ õrean arat aeow iat ewak ñea ebwigaga aeow ian: eimwi ia amwa õt'ow iat ewak ñea ebwigaga tekei aeõ pan.
19 Ma Aaron ũge a Moses, Kania, ar ere aũrõr wim in etad dũra, ma aũrõr wim in jiũiow ian men Jehova ñabũmine; me eagada ame imin ñan tekei mũñane: me tsin ia A ogiten õt iwim in etad idũra ñabũmine, õten, eimwi deden ñune ian men Jehova?
20 Me ñaga Moses õkaiõt ñeijine, eimwi deden ñune ian men.

ITŨBAÑ 11.

MI Jehova edorer a Moses ma Aaron, mõ ũge a ũror,
2 Amwarũmõ dorer a ibwibwin Israel, mõ ũge, Ñane imin ñan etsimor ñan amwam õn inimaget imin gõgõrõ memak ñan emek eat eb.
3 Tamo imin gõgõrõ ñea õmwiñ ian nanan, me ñea aruwõri an mama õanõ inimaget imin gõgõrõ, amwam õn.
4 Ma amwam eõ õn ñane inimaget imin gõgõrõ ñana rõ õredõata õañara me tik mama, mi inimagõra ñañen õmwiñ ian nanõra: ã nim patow itũrimiã kamel bwõ õkanakanenõ, bwe dõgin ñag õ õredõata õanõ me tik mama me eõ mwiñ ian nanan.
5 Me ã nim patow itũrimiã hyrax bwõ õkanakanenõ, bwe dõgin ñag õ õredõata õanõ me tik mama, me eõ mwiñ ian nanan.
6 Me ã nim patow itũrimiã lepus

bwõ õkanakanenõ, bwe dõgin ñag õ
õredõata õanõ me tik mama me eõ
mwiñ ian nanan.
7 Me ã nim patow itũrimiã ikumo
bwõ õkanakanenõ, bwe dõgin ñag
õmwiñ ian nanan, me eõ õredõata õa-
nõ me tik mama.
8 Amwam eõ õt duwõra, ma amwam
eõ towe gatdũwõra; ã nim patow itũ-
rimiã bwe re eõ dereder.
9 ¶ Amwam õn ñane atsin inima-
get imin ñan emek eat ebõk; ñan
etsimine iwin, mo oñen, me ben, me
iñin, iat ebõk, mi imago, mi iat
ekaw, amwam õn.
10 Me ñan ekeow iñin, mo oñen, me
ben, mi iwin, imago, mi iat ekaw,
atsin inimaget imin memak ñan etsi-
mor ñan emek iat ebõk, ñan eimwi
bwa amwaimõ miowi õkõr,
11 Me re nim eke ũra imin ñan ou-
wak amiã miowi; amwam eõ õt du-
wõra ia eken, ma amwam õpan gat-
duwõra bwi imin ñan ouwak amiã
miowi.
12 Ñea eko iwin, mo oñen, me ben,
me iñin iat ebõk, ũra imin ñan eimwi
bwe enim ouwak amiã miowi.
13 ¶ Ma amwam pan ñane inimaget
imin õeta ñana arura nanõra, me ñan
õeta bwe imin ñan eimwi bwe enim
ouwak amiã miowi; ã nim eõ õn, bwũ
ũra imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr: dõmaninab, me raham, me ha-
liaietos,
14 Me kite, me falco tekei eõrin
memak,
15 Me raben memak tekei eõrũra,
16 Me strouthos, me ulula n anũ-
bũmin, me simu, me ulula tekei eõ-
rũra memak,
17 Me ulula oniñ, me kormoran, me
ulula ouwak,
18 Me schwan, me pelecanus, me
vultur,
19 Me ciconia, me ibis tekei eõrũra
memak, me upupa, me bat.
20 Imin memak ñan etsimine bõ-
ra n õeta ñan ewewõ ñana re dũgidu-
go ean nanõra ñana ara ã nimõ mio-
wi õkõr eow itũrimiã.
21 Ma amwa kona n õn ñane atsin
inimaget imin ñan etsimine bõra n
õeta ñana re dũgidũgo ean nanõra
ñana ara, ñan etsimine nanora ean
reren iwũra, ñan okona n õaõeta eat
emwarere;
22 Amwa kona n õt atsin inimagen
ñane: eakitorenapõ tekei eõrin me-
mak, me arbe tekei eõrin memak,
me solam tekei eõrin memak, me
hargol tekei eõrin memak, me hagab
tekei eõrin memak.
23 Me imin memak ñan etsimine
bõra n õeta ñan ewewõ, ñana ara na-
nõra, ũra imin ñan ouwak amiã
miowi.
24 Ma amwa nan kanakanetow ean
mũñane: ñea etowe gatduwõra, i nan
kanakanenõ ea an emero;
25 Me ñea õbũ gatduwõra, e nimõ
gabũr an karawin, mi i nan kanaka-
nenõ ea an emerõ.
26 Imin gõgõrõ ñan eõ mwiñ ian
nanõra, ñana re eõ õredõata õañara
me tik mama, ã nim patow itũrimiã
bwe rõ kanakanenõ: ri nan kanaka-
nenõ memak ñabũna re towe ũra.
27 Me ã nim patow itũrimiã bwe rõ
kanakanenõ ñana re dũgidugo eat du-
wen nanõra ñan õmwimwiñ, inimaget
imin gõgõrõ memak ñana re dũgidugo
ean nanõra ñana ara: ñabũna re towe
gatduwõra ri nan kanakanenõ ea an
emerõ.
28 Me ñea õbũ gatduwõra e nimõ
gabũr an karawin, mi i nan mwarere
ea an emerõ: ã nim patow itũrimiã
bwe rõ kanakanenõ.
29 ¶ Me ñane ñana ã nim patow itũ-
rimiã bwe rõ kanakanenõ inimaget
imin ewewõ ñan ewewõ ñan ewewõ
eat emwarere: wiesel, mi ikumododo,
me krõte tekei eõrin memeak,
30 Me igel, me molch, me eajarar,
mi itũbwije, me eotet.
31 Ñane kõr ñana ã nim patow itũ-
rimiã bwõ õkanakanenõ inimaget
imin memak ñan ewewõ: ũra memak
ñabũna re towe ũra ri nan kanakane-
nõ ea an emerõ.
32 Mi tamo imin ñea opudu a ion
inimagõra ia re ma, nan kanakane-
nõ; tsin ia baibait emakur ion ñea
edabwike, õa ekarawin, õa witit
imin, õa debag, tamo ion eara ñea ã
eke ririñet emakur ion, ã nim amwe-
du iat ebõk, mi nan kanakanenõ ea
an emero; mi nat dereder imũr.
33 Mi nan kanakanenõ iwũr memak

ñana epe, ñaran opudu a ion inimagen mũñane, tamo imin ñea emek ian, amwam ijababa.
34 Nan kanakanenõ ijeiji memak ñana ã kona n õn, ñana ebõk õrre eow ean; mi nan kanakanenõ bait imin memak ñana ã kona n nim iat iwũr memak ñan tekei mũñane.
35 Mi nan kanakanenõ imin memak ñana gatduwõra opudu ean; tsin ia ãe n tsitsin, õa ekapa, ã nim ijababa: rõ kanakanenõ, me ã nim patow itũrimiã bwe rõ kanakanenõ.
36 Mi nan dereder eñan bũrodaũt ebõk õa ebõken eren ñea epo eow ina ebõk: mi nan kanakanen ñea eribe gatduwõra.
37 Me tsin ia ebaba ñana ã nim õijõn opudu ean gatduwõra, re dereder.
38 Me tsin ia ã idotu ebõk eat ebaba mõ opudu mũñana ebaba ean gatduwõra, inan patow itũrimiã bwõ õkanakanenõ.
39 Me tsin ie ema imin gõgõrõ ion inimaget imin ñan amwa kona n õn; me ñea etowe gatduwen, i nan kanakanenõ ea an emerõ.
40 Me ñea õt duwet eken e nimõ gabũr an karawin, mi i nan kanakanenõ ea an emerõ: me ñea bet õbũ gatduwen e nimõ gabũr an karawin, mi i nan kanakanenõ ea an emerõ.
41 Me mũñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr imin memak ñan ewewõ, ñan ewewõ eat emwarere; ã nim eõ õn.
42 Amwam eõ õt imin ñana re ewewõ ean ijõra, me ñana re dũgidugo ean nanõra ñana ara, õa ñan ebak nanõra, ñana imin ñan ewewõ, imin memak ñana re ewewõ eat emwarere, bwe imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr mũñane.
43 Amwam eõ eke gamiã imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr bwe dõgit imin memak ñan ewewõ, ñana re ewewõ, ma amwam eõ õkanakanen gamiã eow eara, bwa ñam amwa nawara eow eara.
44 Bwa Aña Jehova ñea wamiã Gott: me ñagan amwam ebwi gamiã, ma amwaimõ dereder; bwa A dereder Aña: ma amwam eõ õkanakanen gamiã bet eat imit on inimaget imin ñan ewewõ ñan ememõri eat emwarere.
45 Bwa Aña Jehova ñea õmeata gamiã atsin eat eb ñaben Ägypten, bwa A nim eke Aña wamiã Gott: me ñagan amwaimõ dereder, bwa A dereder Aña.
46 Ñaiune dogorit imin ñana ara nanõra, mi imin ñana arura nanõra, mi imin memak ñan etsimor ñan ememõri iat ebõk, me imin memak ñan ewewõ eat emwarere;
47 Bwe ã nimõ õekae ñea õkanakanenõ me ñea edereder, me ã nimõ õekae imin ñea etsimor ñea eimwi bwe ã nim õn, me imin ñea etsimor ñea eõ eimwi bwe ã nim õn.

ITŨBAÑ 12.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel, mõ ũge, Tsin ie ejeñ ãt on, mo opudu ñait eman, i nan kanakanenõ ean abũmin aeiu; i nan kanakanenõ tekei bũmin an mek anbwedũbwet.
3 Me ã nim etow witin mwin amanin ean quaojut ibũm.
4 Me ãita enimõ mek ian aran õderederen ean abũmitijumo ma aiju, e nim eõ towe imit on ñea ebwigaga, me e nim eõ metu iat ewak ñea ebwigaga, ea ogoroen õderederen.
5 Me tsin io opudu ñait ãn, i nan kanakanenõ ean aro wochen, tekei bũmin an mek anbwedũbwet: me e nimõ mek ian aran õderederen ean abũmin añama ma año.
6 Me tsin io ogoro bũmin õderederen, tamo bain ñait eman, õa ñait ãn, e nim õrean lamm ion ñea aiquen an obweni bwi iwim in jiũiow, me taube iot oniñ, õa trugõn ion, bwi iwim in etad idũra, aeow ean met ewak in epo, ea priester:
7 Me ei enim ere eow ian men Jehova, me e nimõ ririñ eaden an dũra; me ã nim õdereder ãita atsin eat eñan burodaũn aran. Õũga kõr edogor ñea eiwin a ãn ñea opudu ñain, tamo eman õa ãn.
8 Me tsin ie e eõ kona n totow lamm, e nim õbũ arumen trugõn õa arumen taube eoniñ; ion bwe bait iwim in jiũiow, mi ion bwe bait iwim

in etad idũra: me priester enimõ ririñ eaden an dũra ãita, me i nat dereder.

ITŨBAÑ 13.

MI Jehova edorer a Moses ma Aaron, mõ ũge,
2 Tsin ie erig itũrit eñame ean witit duwen epwe, õa dõginaga, õa etañ õramaramin, me tsin ia bitune ekei lepra ean witit duwen, ã nim õrean a Aaron ñea priester, õa ea ion inimagen ñain ñea priester:
3 Priester enim aia bita earak ñea ean witit duwen: me tsin iõ õbũrũbũr ewewen eat arak, me tsin ie ejõñ eken met arak ea witit duwen, ei õkõr lepra; me priester enim aia, me e nim õpan bwõ õ kanakanenõ.
4 Me tsin iõ õbũrũbũr etañ ñea õramaramim ean witit duwen, me tsin ie eõ ijõñ eken men ea witin, me tsin ie eõ bũrũbũr ewewen, priester enimõ ñaina amea arak ean abũmin aeiu:
5 Me priester enim aia ean quaeiut ibũm: me, kania, tsin ie e ãt bwi tõ ũga bita earak, me tsin ie eõ ewewõ eow eat erũrũn witin, priester enim kan ñaina ean abũmin aeiu:
6 Me priester enim kan aia ean quaeiut ibũm; me, kania, tsin iõ õgõrien naga bita earak, me tsin ie eõ aeõñ ewewõ bita earak eat duwen, priester enim õpan bwe e dereder: ñaiune dõginaga: me e nimõ gabũr an karawin, mi i nan dereder.
7 Me tsin ia aeõñ ewewõ bita dõginaga ean witin, iruwin õmeataen ea priester bwe dõgin õderederen, e nim kan õmeata ñei ea priester:
8 Me priester enim aia; me, kania, tsin ie ewewõ erũrũn bita dõginaga ean witin, priester enim õpan bwõ õkanakanenõ: ñaiune lepra.
9 ¶ Tsin ie ebu eñame lepra, ã nim õrean a priester:
10 Me priester enim aia; me, kania, tsin ie etsimine epwe ñea õbũrũbũr ean witin, me tsin iõ õbũrũbũr ewewen, me tsin ie etsimine duwet eken ñea enimõt emaga ñea etsimor eat epwe,
11 Ñaiune lepra ñea ebweñara ean witit duwen, me priester enim pan bwõ õ kanakanenõ: e nim eõ ñaina; bwin õ kanakanenõ.
12 Me tsin ie ebak lepra ean witin, tsin iõ õmag witin amea ñea arakei bita earak eadun iara itũbwin me etoki ian nanan, iat deden ñea ã ãt eow itũrin priester;
13 Priester enim aia; me, kania, tsin ia lepra õmag duwen, e nim õpan amea ñea etsimine arakin bwe e dereder: õ bũrũbũr memak: edereder amea.
14 Me tsin ie emeta duwen ñaken etsimor ean, õ kanakanenõ.
15 Me priester enim aia duwen ñaken etsimor, me e nim pan bwõ õ kanakanenõ: õkanakanenõ duwen ñaken etsimor: ei õkõr lepra.
16 Me tsin ie tik ekae duwen ñaken etsimor, mõ õbũrũbũr, e nimõ naña priester;
17 Me priester enim aia; me, kania, tsin iõ õbũrũbũr arakin, priester enim pan ñea etsimine arakin bwe e dereder: e dereder õkõr.
18 ¶ Me tsin ie etsimine bũrit duwen ean witin, me tsin iõ õgõrõ,
19 Me tsin ie erig epwe ñea õbũrũbũr eat eñan bita ibũr õa etañ ñea õramaramin, ñea õbũrũbũr in mwirara, e nim õmeata a priester;
20 Me priester enim aia; me, kania, tsin ie ejõñ eken men ea witin, me tsin iõ õbũrũbũr ewewen, priester enim õpan bwõ õ kanakanenõ: ei õkõr lepra, emeta eat ibũr.
21 Me tsin ia priester aia; me, kania, tsin ie eko ewewen ñan õbũrũbũr ean, me tsin ie eõ ijõñ eken ea witin, mõ õgõrien naga; priester enimõ ñaina ean abũmin aeiu:
22 Me tsin ia aeõñ ewewõ erũrũn ean witin, priester enim pan bwõ õ kanakanenõ: ei õkõr lepra.
23 Me tsin ia ta mek eat eñan bita etañ ñea õramaramin, me eõ ewewõ erũrũn, ei witen mwit ibũr; me priester enim õpan bwe e dereder.
24 ¶ Me tsin iõ õñ witin eat ãe, me tsin ie ekei etañ ñea õramaramin, ñea õbũrũbũr in mwirara, õa ñea õbũrũbũr duwen ñaken etsimor ñaken õñ;
25 Me priester enim aia; me, kania, tsin iõ õbũrũbũr ewewen ean bita

etañ ñea õramaramin, me tsin ie ejõñ
eken men ea witin; ei õkõr lepra, e
meta eow eat õñ: me priester enim
õpan bwõ õ kanakanenõ: ei õkõr
lepra.
26 Me tsin ia priester aia; me,
kania, tsin ie eõ būrūbūr ewewen eat
etañ ñea õramaramin, me tsin ie eõ
ijõñ eken men ea witin, mõ õgõrien
naga; priester enimõ ñaina ean abū-
min aeiu:
27 Me priester enim aia ean quaeiut
ibūm: me tsin ia aeõñ ewewõ erūrūn
ean witin, priester enim pan bwõ õ
kanakanenõ: ei õkõr lepra.
28 Me tsin ia ta mek eat eñan bita
etañ ñea õramaramin, me eõ ewewõ
ean witin, mõ õgõrien naga; ei an
õpwe eõñ, me priester enim pan bwe
e dereder: bwe·ñaiune witen mwit
õñ.
29 ¶ Me tsin ie etsimine arakit
eman õa ān ean tūbwin õa ean baran,
30 Priester enim aia bita earak;
me, kania, tsin ie ejõñ eken men ea
witin, me tsin ia ewewen ñan eba-
bobo me eiran oniñ emek ean, priest-
er enim õpan bwõ õ kanakanenõ: ei
dõginaga, ei lepra it itūb õa ebar.
31 Me tsin ia priester aia earak
ñea dõginaga; me, kania, tsin ie eõ
ijõñ eken men ea witin, me tsin ie
eko ewewen ean ñan etañañ, priester
enimõ ñaina amea ñea etsimine ara-
kin ñea dõginaga ean abūmin aeiu:
32 Me priester enim aia bita earak
ean quaeiut ibūm; me, kania, tsin ie
eõ ewewõ bita dõginaga, me tsin ie
eko ewewen ñan ebabobo ean, me
tsin ie eõ jõñ eken men bita dõginaga
ea witin,
33 E nim ij ewewen, me e nim eõ
ij dõginaga; me priester enim kan
ñaina amea etsimine ginagaūn ean
abūmin aeiu:
34 Me priester enim aia bita dõgi-
naga ean quaeiut ibūm; me, kania,
tsin ia bita dõginaga eõ ewewõ ean
witin, me tsin ie eõ ijõñ eken men
ea witin; priester enim õpan bwe e
dereder: me e nimõ gabūr an karawin,
mi i nan dereder.
35 Me tsin ia aeõñ ijeiji bita dõgi-
naga ean witin iruwin õderederen,
36 Priester enim aia; me, kania,
tsin ia aeõñ ewewõ dõginaga ean wi-
tin, priester enim eõ õnani ewewen
ñan ebabobo; õ kanakanenõ.
37 Me tsin ia a aia, me tsin ia ta
mek bita dõginaga, me tsin ie erõ
ewewen ñan etañañ; õgõrien naga
bita dõginaga, edereder amea: me
priester enim pan bwe e dereder.
38 ¶ Me tsin ie etsimine etañ ñan
õramaramin, ñana etañ ñan õramara-
min mõ õbūrūbūr itūrit eman õa ān
eat duwõra;
39 Priester enim aia; me, kania, tsin
iõ õbūrūbūr in õgain itañañ etañ ñan
õramaramin ean witit duwõra, ei
dõginaga ñea tetter, emeta ean wi-
tin; e dereder.
40 Me tsin ie eramaram tūbwit
eñame, e emara; e dereder bet.
41 Me tsin ie eramaram tūbwit
atsin ean moan, emara moan; me e
dereder bet.
42 Me tsin ie etsimine earak ñea
õbūrūbūr in mwirara eat itūb ñea
emara, õa ean moat itūb ñéa emara,
ei lepra ñea emeta eat itūb ñea emara
õa ean moat itūb ñea emara.
43 Me priester enim aia; me, kania,
tsin iõ õbūrūbūr in mwirara n õpwe
earak ean tūbwin ñea emara, õa ean
moan ñea emara tekei met lepra ean
witit duwen;
44 Amea ei lepros ion, õ kanaka-
nenõ: me priester enim pan bwõ õ
kanakanenõ; arakin emek ean tū-
bwin.
45 Me eñame ñea lepros ñea arak
ia emek ean, e nim ijababa an kara-
win, me e nimõ ead tūbwin, me e ni-
mõ bõñe baten edõgen itūga, me e
nim aeuwak mõ ūge, A kanakanenõ,
A kanakanenõ.
46 I nan kanakanenõ ea an õmag
ibūm ñan emek bita earak ean, õ
kanakanenõ: e nimõ mek ino te ei;
eñan in mek enimõ mek iruwit etañ
mek.
47 ¶ Me ekarawin ñea lepra emek
ian, tamo ekarawin ñea ewet schafe
õa ekarawin ñea linon;
48 Tamo ā eā õraq õa ā kararedõei
eāen; tamo linon õa ewet schafe, õa
tamo ian witit *imin gõgõrõ*, õa imit
on mi imit on ñea ā ririñ atsin ean
witit *imin gõgõrõ;*

49 Tsin ia atsitaba earak õa õmwi-
rara iat ekarawin, õa ian witit imin
gõgõrõ, õa dedegai ñana ã eã õraq,
õa iat dedegai ñana ã kararedõei eãen,
õa iat imit on mi imit on ñea witit
imin gõgõrõ; ñaiune lepra, me e nim
õmeata a priester:
50 Me priester enim aia earak, me
e nimõ ñaina *ñea etsimine* earak *ian*
ean abũmin aeiu:
51 Me e nim aia earak ean quaeiut
ibũm: me tsin ia aeõñ ewewõ earak
iat ekarawin, tamo iat dedegai ñea ã
eã õraq, õa ñea ã kararedõei eãen, õa
ian witit imin gõgõrõ, ñea ã õñan
witin iat emakur ion, me emakur
ion; ei õkõr lepra ñea egirow; õ ka-
nakanenõ.
52 Me e nimõ jiũiow ekarawin, tamo
dedegai ñea ã eã õraq, õa ñea ã ka-
raredõei eãen, ñea ewewet schafe, õa
linon, õa imit on ñea witit imin gõ-
gõrõ, ñea earak emek ian: bwe ei
lepra ñea egirow; ã nim jiũiow.
53 Me tsin ia priester aia; me, ka-
nia, tsin ie eõ ewewõ bita earak eat
ekarawin, tamo eat dedegai ñea ã eã
eanuaw, õa ñea ã kararedõei eãen,
õa imit on ñea witit imin gõgõrõ,
54 Priester enim pan bwe e nimõ
gabũr imin ñea earak emek ian, me
e nim kan ñaina ean abũmin aeiu:
55 Me priester enim aia iruwit du-
duet arak; me, kania, tsin ie eõ ekae
men bita earak, me tsin ie eõ aeõñ
ewewõ arak ia, õ kanakanenõ; wo
nimõ jiũiow: ei imin ñea etiritir, kai
ekeow ewewen ian õa iruwin.
56 Me tsin ia priester aia; me, ka-
nia, tsin iõ õgõrien naga bita earak
iruwit duduen, e nimõ mwitidan eat
ekarawin, õa atsin ian witit imin gõ-
gõrõ, õa atsin iat dedegai ñea ã eã
eanuaw, õa atsin ian ñea ã kararedõei
eãen:
57 Me tsin ie emeta bet eat ekara-
win, kai eat dedegai ñea ã eã ea-
nuaw, õa ñea ã kararedõei eãen, õa
eat imit on ñea witit imin gõgõrõ,
mõ õñabeda bita: wo nim jiũiow bita
imin ñea earak emek ean.
58 Me ekarawin, ñea kaia dedegai
ñea ã eã eanuaw, õa ñea ã kararedõei
eãen, õa imit on ñea witit imin gõ-
gõrõ, ñea wo nimõ gabũr, tsin iõ õgõ-
rien arakin, me e nim kat dudu, mi
nat dereder.
59 Ñaiune dogorit lepra eat ekara-
win ñea ewewet schafe, õa linon,
ñea kaia dedegai ñea ã eã eanuaw,
õa ñea ã kararedõei eãen, õa imit
on ñea witit imin gõgõrõ, bwe ã
nim õpan bwe edereder, õa ã nim
pan bwõ õkanakanenõ.

ITŨBAÑ 14.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Ñaiune dogorit eñame ñea le-
pros eat ibũm ñabũmin e nim õdere-
der ean; bwe ã nim õrean a priester.
3 Me enim meta priester atsin eat
etañ mek; me priester enim aia; me,
kania, tsin ie emae lepra eat eñame
ñea lepros,
4 Priester enim pan bwe re nimõ
barũ arumet imin ñan etsimor ñana
imin õeta ñan edereder bwe dõgit
eñame ñea ã nim õdereder, me eda-
bwike ñamana zeder, me dedegai
õmwirara, me ysop:
5 Me priester enim pan bwe ã nim
abi ion ean murumena imin õeta,
eow iat iwũr ñarana epe, iat ebõk
ñaeon õkaw *eow añe.*
6 *Me bita imin õeta ñea etsimor*, e
nimõ barũ, me edabwike ñamana ze-
der, me dedegai ñaran õmwirara, me
ysop, me e nimõ eak õepoi a bita
imin õeta ñea etsimor ian aran bita
imin õeta ñea ã abi iow iat ebõk ñae-
on õgõrũr eow añe;
7 Me e nim eke awõrin aeiu an õra-
reõn amea ñea ã nim õdereder atsin
ean arakin in lepra, me e nim õpan
bwe e dereder, me e nim õãda bita
imin õeta ñea etsimor.
8 Ma amea ñea ã nim õdereder e
nimõ gabũr an karawin, me e nimõ
mwit iren tũbwin memak, me e nim
ugo iat ebõk, mi i nan dereder: mi
imũr i nan metu iat etañ mek, me e
nimõ mek iruwin an wak ean abũmin
aeiu.
9 Me ean quaeiut ibũm, i nan mwit
iren tũbwin memak, me baran, me
ewen men, me e nimõ mwit ewewen
memak; me e nimõ gabũr an kara-
win, me e nimõ duduõt ebõk duwen,
me i nat dereder.

10 Me ean quaojut ibũm e nimõ barũ arumen lãmmer ñarumena magit omo me schaf ion ñea aiquen an obweni ñea togit omo, me aiju main atait epha n mehl ñea enemeji bwi iwim in õn, ñea ã kamwararoiõt eir, ma aiquen log in eir.

11 Me priester ñea õdereder amea enimõ ñaeow amea ñea ã nim õdereder, me mũñane, ian men Jehova, ean met ewak in epo.

12 Me priester enimõ barũ lamm ion ean murumena lãmmer, me e nim ere bwi iwim in etad ibaka, me aiquen log in eir, me e nimõ gagatsi bwi iwim in gagatsi iow ian men Jehova:

13 Me e nim abi bita lamm eow eat etañ ñea ã abi iow ina iwim in etad idũra mi iwim in jiũiow, eat eñat ewak ñea ebwigaga: bwe tekei nuawit iwim in etad idũra ñaga wõn priester, õũga bet iwim in etad ibaka bwe wõnõ bet; magit ebwigaga bitune:

14 Me priester enimõ barũ arat iwim in etad ibaka eken, me priester enim õbidõt damarũmit ijũñen amea ã nim õdereder, me ean tũñabit damarũmin ben, me ean tũñabit damarũmin nanan.

15 Me priester enimõ barũ eket atsin ean log in eir, me e nim idotu iat damauwin ben ñei;

16 Me priester enimõ eak tiniben ñea edamarũm iat eir ñea emek ian ben ñarana edamauw, me e nim eke awõrin aeiu an eke ekarare eir eket atsin eat eir eat tiniben ian men Jehova.

17 Me priester enimõ barũ eket atsin eat dũgidũgit eir ñaken ian ben eat damarũmit ijũñen amea ã nim õdereder, me ean tũñabit damarũmin ben, me ean tũñabit damarũmin nanan, ean arat iwim in etad ibaka:

18 Me dũgidũgit eir ñaken ian ben priester e nim õbidõn tũbwin amea ñea ã nim õdereder: me priester enimõ ririñ eaden an dũra ian men Jehova.

19 Me priester enim ere iwim in etad idũra, me e nimõ ririñ eaden an dũra amea ã nim õdereder bwe dõgin an kanakanenõ; mi imũr i nan abi iwim in jiũiow;

20 Me priester enim ere iwim in jiũiow, me iwim in õn eat dagarae: me priester enimõ ririñ eaden an dũra, mi i nat dereder.

21 Me tsin ie eko emit duwen, me eõ kona mũñane, e nimõ barũ aiquen lamm bwi iwim in etad ibaka ñea ã nimõ gagatsi, bwe e nimõ ririñ eaden an dũra, me aiquen main atain epha n mehl ñea enemeji ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in õn, me aiquen log in eir;

22 Me arumen trugõn, õa arumen taube eoniñ, ñan o kona; mi ion ei iwim in etad idũra, me ñea ion ei iwim in jiũiow.

23 Me ean quaojut ibũm e nim õbũ bwe bain õderederen ea priester, aeow ean met ewak in epo, aeow ian men Jehova;

24 Me priester enimõ barũ bita lamm ñea iwim in etad ibaka, me bita log in eir, me priester enimõ gagatsi bwe iwim in gagatsi ian men Jehova.

25 Me e nim abi bita lamm ñea iwim in etad ibaka; me priester enimõ barũ aran bita iwim in etad ibaka eken, me e nim õbidõt damaruit ijũñen amea ã nim õdereder, me ean tũñabit damarũmin ben, me ean tũñabit damarũmin nanan.

26 Me priester enim idotu eir eken iat damauwin ben ñei;

27 Me priester enim eke awõrin aeiu an eke ekarare eir eken ñaken iat damauwin ben eat tinibet edamarũm ian men Jehova:

28 Me priester enim õbidõt damarũmit ijũñen amea ã nim õdereder eir eken ñaken ian ben, me ean tũñabit damarũmin ben, me ean tũñabit damarũmin nanan, eat eñan arat iwim in etad idũra;

29 Me dũgidũgit eir ñaken ian ben priester e nim õbidõn tũbwin amea ã nim õdereder, bwe e nimõ ririñ eaden an dũra ian men Jehova.

30 Me e nim ere trugõn ion atsin ean murumena tauben, õa ion ean murumena tauben eoniñ, ñan o kona;

31 Ñan tekei an kona, bwi ion ei bait iwim in etad idũra, me ñea ion ei

bait iwim in jiũiow, mi iwim in õn: me priester enimõ ririñ eaden an dũra amea ñea ã nim õdereder ian men Jehova.
32 Ñaiune dogorit eñame ñea lepra emek ean, ñea eõ kona bain õderederen.
33 ¶ Mi Jehova edorer a Moses ma Aaron, mõ ũge,
34 Tsin ia amwa baiwõñ eb ñabena Kanaan, ñaben A nan oija gamiã bwa amwam eke ũbwemiã, me tsin ia A totu lepra iat ewak ion eat eb ñaben amwa nan õgõg;
35 Amea an wak ewak enimõ nuaw mõ pan a priester, mõ ũge, A nimen bwe etsimine earak ian aũ wak.
36 Me priester enim õpan bwe re nimõ õekeow õañat ewak ian obwen an metu priester bwe enim aia earak, bwe enim eõ kanakanenõ mũñana imin iat ewak: mi imũr enim metu priester ma aia ewak:
37 Me e nim aia earak; me, kania, tsin ia earak emek ean ororit ewak me eat etañ ñana egan o egan, ñan atsitaba õa õmwirara, me tsin ie ejõñ eken men ea eoror;
38 Priester enim metan anewak aeow inimet ewak, me e nimõ tsima wak ia ean abũmin aeiu;
39 Me priester nan tik õrre ean quaeiut ibũm, me e nim aia; me, kania, tsin ia aeõñ ewewõ earak ean ororit ewak;
40 Priester enim õpan bwe re nim õmeata epe ñana earak emek ean, me re nim õraijiow eat etañ ñea õkanakanenõ iruwit tekawa:
41 Me e nim pan wiwien iat ewak, me re nim õraijiow erobu ñana ro wiwida iruwit tekawa eat etañ ñea õkanakanenõ:
42 Me re nim kan õni epe inon, me re nimõ ñeõtũbwen mũñana epe; me e nim kan barũ erobu eken, me e nim õbidõt ewak.
43 Me tsin ie tik õrre arak ia, mõ õñabeda iat ewak iruwin an rouda apen, mi iruwin wiwiet ewak, mi iruwin õbidõnet erobu;
44 Priester enim metu ma aia; me, kania, tsin ia aeõñ ewewõ iat ewak bita earak, ei õkõr lepra ñea egirow iat ewak: õ kanakanenõ.
45 Me e nim ijababadu ewak, ma apen, me ran, ma arobut erũrũt ewak memak; me e nim õbũida iruwit tekawa aeow iat etañ ñea õkanakanenõ.
46 Me eñame ñea emeta iat ewak eat ibũm memak ñana ã tsima eow ean, i nan kanakanenõ ea an emerõ.
47 Me ñea emequõr iat ewak e nimõ gabũr an karawin; me ñea ejeiji anewak, e nimõ gabũr an karawin.
48 Me tsin ie emetu priester ma aia; me, kania, tsin ie eõ aeõñ ewewõ earak iat ewak iruwin õbidõnet erobu; priester enim pat ewak bwe edereder, bwe dõgin ñag õgõriet arak.
49 Me e nimõ barũ arumet imin õeta bwõ õderederet ewak, me edabwike zeder, me dedegai õmwirara, me ysop:
50 Me e nim abi ion ean murumena imin õeta iat iwũr ñarana epe iat ebõk ñaeon õgõrũr eow añe:
51 Me e nimõ barũ edabwike ñamana zeder, me ysop, me dedegai õmwirara, me imin ñea etsimor, me e nimõ eak iow ian arat imin õeta ñea ã abi, mi iat ebõk ñaeon õgõrũr eow añe, me e nim eke awõrin aeiu an õrareõt ewak:
52 Me e nim õderederõt ewak arat imin õeta, me ebõk ñaeon õgõrũr eow añe, me bita imin õeta ñea etsimor, me edabwike ñamana zeder, me ysop, me dedegai ñaran õmwirara:
53 Me e nim õãda imin õeta ñea etsimor atsin iat tekawa: õũga an ririñ eaden an dũra ewak, mi nat dereder bita ewak.
54 Ñaiune dogorit arak memak ñana lepra, me dogorit dõginaga;
55 Me dogorit lepra eat ekarawin, me eat ewak,
56 Me dogorit epwe, me dõginaga ñea tetter, me etañ ñea õramaramin;
57 Me bain wereriet eñame deden iõ õkanakanenõ me deden ie edereder: ñaiune dogorit lepra.

ITŨBAÑ 15.

MI Jehova edorer a Moses ma Aaron, mõ ũge,
2 Amwarũmõ dorer a ibwibwin Is-

rael, ma amwarūm ūge a ūra, Tsin
ie etsimine bwijan witet eñame, ō
kanakanenō bwe dōgin bwijan witen.
3 Me ñaiune an kanakanenō ean
bwijan witen: tsin iō ōgōrūrō duwen
epo a bwijan witen, ōa tsin ie era-
ñada n gōrūrō duwen atsin ean bwi-
jan witen, ñaiune an kanakanenō.
4 Nan kanakanenō etañ mequōr
memak ñan amea ñea etsimine bwi-
jan witen emequōr ean; mi nan kana-
kanenō imin memak ñan e megeda
ean.
5 Me ñea etowe eñan in mequōr e
nimō gabūr an karawin, me e nim
ugo iat ebōk, mi i nan kanakanenō
ea an emerō.
6 Me ñea emegeda eat imit on ñea
amea etsimine bwijan witen ogiten
megeda ean e nimō gabūr an karawin,
me e nim ugo iat ebōk, mi i nan
kanakanenō ea an emerō.
7 Me ñea etowe duwen amea ñea
etsimine bwijan witen e nimō gabūr
an karawin, me e nim ugo iat ebōk,
mi i nan kanakanenō ea an emerō.
8 Me tsin ia amea ñea etsimine
bwijan witen ourawōñ eñame ion ñea
edereder, e nimō gabūr an karawin,
me e nim ugo iat ebōk, mi i nan
kanakanenō ea an emerō.
9 Mi nan kanakanenō sattel memak
ñan amea ñea etsimine bwijan witen
ōkaidoga ean.
10 Me ñea etowe imit on mi imit on
ñea emek ijōñin amea, i nan kana-
kanenō ea an emerō: me ñea ōbū
mūñane, e nimō gabūr an karawin,
me e nim ugo iat ebōk, mi i nan
kanakanenō ea an emerō.
11 Me ñea ā towe eow itūrin amea
ñea etsimine bwijan witen, me eō
duduōn bet' ebōk, e nimō gabūr an
karawin, me e nim ugo iat ebōk, mi i
nan kanakanenō ea an emerō.
12 Me ā nim ijababa iwūr ñarana
epe, ñaran amea ñea etsimine bwi-
jan witen etowe: me ā nimō gabūrōt
ebōk baibait emakur memak ñana
edabwike.
13 Me tsin io o ogitet dereder atsin
ean bwijan witen amea ñea etsimine
bwijan witen, enim te ei ōdū a abū-
min aeiu bwe būmin ōderederen, me
e nimō gabūr an karawin; me e nimō
duduōt duwet ebōk ñea ōgōrūrō, mi i
nat dereder.
14 Me ean quaojut ibūm e nim ōbū
arumen trugōn ōa arumen taube
eoniñ, me e nim ñow ian men Jehova
inimet ewak in epo, me e nim oija
priester:
15 Me priester enim ere, ion bwe
bait iwim in etad idūra, me ñea ion
bwe bait iwim in jiūiow; me priester
enimō ririñ eaden an dūra ian men
Jehova bwe dōgin bwijan witen.
16 Me tsin ie emeta ret duwet eña-
me ion ie e mijimij, e nimō duduōt
ebōk duwen memak, mi i nan kana-
kanenō ea an emerō.
17 Me ā nimō duduōt ebōk ekarawin
memak me witit imin gōgōrō memak
ñana ret duwen emek ean, me ri nan
kanakanenō ea an emerō.
18 Me āt on ñea eman ñea emeta
ret duwen emequōr itañin, ūrōr aeōg
arūm ugo iat ebōk, ma ar nan kana-
kanenō ea an emerō.
19 ¶ Me tsin ie emeta ret duwet āt
on, me tsin ia era ret duwen, e nimō
mek ian an kanakanenō ean abūmin
aeiu; mū ūra memak ñabūna re towe
ri nan kanakanenō ea an emerō.
20 Mi nan kanakanenō imin memak
ñana āita emequōr ian ean an kana-
kanenō; mi nan kanakanenō imin
memak ñan e megeda ean.
21 Me ñea etowe eñan in mequōr e
nimō gabūr an karawin, me enim ugo
iat ebōk, mi i nan kanakanenō ea an
emerō.
22 Me ñea etowe imit on ñea āita
emegeda ean, e nimō gabūr an kara-
win, me enim ugo iat ebōk, mi i nan
kanakanenō ea an emerō.
23 Me tsin ia bita emek eat etañ
mequōr ōa eat imit on ñea āita eme-
geda ean, me tsin ia ion etowe i nan
kanakanenō ea an emerō.
24 Me tsin ia eñame ion emequōr
itañit āita, me tsin ie e mek ean an
kanakanenō, i nan kanakanenō ean
abūmin aeiu: mi nan kanakanenō
etañ mequōr memak ñan amea éme-
quōr ean.
25 Me tsin ie ebak an būm in era āt
on, tsin ia deō an būm in kanakanenō
ñabūmin *an būm in roga,* ōa tsin ie e
era iruwin an būm in kanakanenō; mō

ũga dedet ãita ean an bũm in era, an
kanakanenõ memak tekei bet ean an
bũm in kanakanenõ *ñabũmin an bũm
in roga:* õkanakanet ãita.
26 Etañ mequõr memak ñana ãita
emequõr ian ean an bũm in era memak
tekei eñan in mequõr iõ õ kanakanenõ
ean an mek anbwedũbwet: mi nan
kanakanet imin memak ñan e megeda
ean, tekei kanakanenin an kanawara
ñea an dae in mek anbwedũbwet.
27 Me ñea etowe mũñane i nan ka-
nakanenõ, me e nimõ gabũr an kara-
win, me e nim ugo iat ebõk, mi i nan
kanakanenõ ea an emerõ.
28 Me tsin ie e derederet atsin ean
ret duwen *ñea aran,* e nim õdũ abũ-
min aeiu bwa an bũm, mi imũr i nat
dereder.
29 Me ean quaojut ibũm e nimõ barũ
arumen trugõn, õa arumen taube
eoniñ, me e nim õrean a priester, aeow
ean met ewak in epo.
30 Me priester enim ere ion bwi
iwim in etad idũra, me ñea ion bwi
iwim in jiũiow; me priester enimõ
ririñ eaden an dũra ian men Jehova
bwe dõgin ret duwen in kanakanenõ.
31 Oũga amiã õekae ibwibwin Israel
atsin ean aũra kanakanenõ, bwe re
nim eõ ma eow ian aũra kanakanenõ,
tsin ia rõ õkanakanen aeõ wak ñea
emek inimagõra.
32 Ñaiune dogorit eñame ñea etsi-
mine bwijan witen, me dogorit eñame
ñea emeta ret duwen ie e mijimij,
ñea õ kanakanetow ean;
33 Me dogorin bet ãn ñea arak ian
an kanakanenõ, me dogorit eñame
ñea etsimine bwijan witen, tamo
eman õa ãn; me eman ion ñea eme-
quõr itañit ãt on ñea õkanakanenõ.

ITŨBAÑ 16.

MI Jehova edorer a Moses, iruwin
an ima amerumena ñain Aaron,
ñag ar tũren a men Jehova, me *ñag*
ar ima;
2 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim
pan a Aaron ñea edũm bwa ñam e eõ
eanañ in metu iat etañ ñea ebwigaga
ian mũrana ereij, ian met etañ in etad
idũra ñea emek ean lade; bwe e nim
eõ ma: bwa A nim õmeata Aña eat
denañ eat etañ in etad idũra.
3 Aaron enim metu iat etañ ñea
ebwigaga ean mũñane: ochs ion ñea
eoniñ bwe iwim in etad idũra, me
widder ion bwi iwim in jiũiow.
4 E nim edua iujedun-itũga ñea
ebwigaga ñea linon, ma an otanijõñ
ñea linon enimõ mek eat duwen, me
e nim quarai egadiben ñarana linon,
me e nim oqua mitra ñea linon: ñana
ekarawin ñan ebwigaga; me e nimõ
duduõt ebõk duwen amo, mi i nan
edua.
5 Me e nimõ barũ arumen ziegen-
bõcke bwi iwim in etad idũra, me ai-
quen widder bwi iwim in jiũiow atsin
itũrit eponñame ñabũna ibwibwin
Israel.
6 Ma Aaron enim ere ochs eoniñ
ñea iwim in etad idũra, ñea an wim
ñei, me e nimõ ririñ eaden an dũra ma
aũra dũra amen bwien.
7 Me e nimõ barũ murumena zie-
genbõcke, me e nimõ ñaeow ian men
Jehova inimet ewak in epo.
8 Ma Aaron enim kaiwai murume-
na ziegenbõcke bwe enim aia wõn ije-
gen; akaiwan Jehova ion, ma akai-
wan Asasel ion.
9 Ma Aaron enim ere bock ñea
akaiwan Jehova, me e nim ere bwi
iwim in etad idũra.
10 Me bock ñea akaiwan Asasel, ã
nim õweijoratow ian men Jehova ñag
etsimor bwe ã nimõ ririñ eated idũra
ean, bwe ã nim õijõtow eat etoma-
gage bwe wõn Asasel.
11 Ma Aaron enim ere ochs eoniñ
ñea iwim in etad idũra, ñea an wim
ñei, me e nimõ ririñ eaden an dũra
ma aũra dũra amen bwien, me e nim
abi ochs eoniñ ñea iwim in etad idũ-
ra, ñea an wim ñei:
12 Me e nimõ barũ deiren in jiũiow
iwim ñan obojarara ñea oquen kohlen
in ãe ian atsin eat dagarae ian men
Jehova, me ben ñaruraõ oquen iat
iwim ñan obojarara ñana ã õenemeji,
me e nim õbũ aeow ian mũrana
ereij:
13 Me e nimõ ñaeow iwim ñea obo-
jarara eat ãe ian men Jehova, bwe ã
nimõ bõñe etañ in etad idũra ñea
emek eat edogor *ñana ata* denañ it
iwim ñea obojarara bwe e nim eõ
ma:

14 Me e nimō barū aran ochs eoniñ
eken mō ōrareōt etañ in etad idūra
eow eat tiniben edōgen apoe; me e
nim eke awōrin aeiu an ōrareōt era
etañ in etad idūra eow eat tiniben.
15 ¶ Me e nim abi bock ñea iwim in
etad idūra, ñea aūra wim eñame, me
e nim ōbū arat aeow ian mūrana
ereij, me e nimō ririñ aran tekei an
ririñ aran bita ochs eoniñ, me e nim
ōrareōt etañ in etad idūra, me itañin
bet etañ in etad idūra;
16 Me e nimō ririñ eaden an dūra
etañ ñea ebwigaga bwe dōgin aūra
kanakanet ibwibwin Israel, me dōgin
bet aūra riow eat edogor, ñan aūra
dūra memak: me e nimō ririñ bet de-
den ñune ea ewak in epo, ñea emek
itūrūra inimagen aūra kanakanen
memak.
17 Me enim eko eñame ion emek
iat ewak in epo tsin ie e metu bwe
enimō ririñ eated idūra iat etañ ñea
ebwigaga, ea an meta, ma an oog
eated idūra bwe dōgin ñei, me dōgin
bet amen bwien, me dōgit epo n
Israel memak.
18 Me e nim meta ea dagarae ñea
ian men Jehova, me e nimō ririñ
eaden an dūra; me e nimō barū aran
ochs eoniñ eken, ma aran bock eken,
me e nim ōbidōn oin memak daga-
rae.
19 Me e nim eke awōrin aeiu an
eke ekarare mūñane era eat tiniben,
me e nim ōdereder mō ōebwigaga
atsin ean kanakanenit ibwibwin
Israel.
20 ¶ Me tsin io o ogin ririñ eaden
an dūra etañ ñea ebwigaga, me ewak
in epo, me dagarae, e nim ere bock
ñea etsimor:
21 Ma Aaron enim ōeōgida ben ña-
na arura ean tūbwin bita bock ñea
etsimor, me e nim pan an ibaka ibwi-
bwin Israel memak, ma aūra riow
eat edogor memak, ñan aūra dūra
memak; me e nim ōeōgida ean tūbwin
bita bock, me e nim ōijōn eow ian
bet' eñame ñea ogduwet aeow eat
etomagage:
22 Me bock nan onuaiw aūra dūra
memak aeow eat eb ñaben eko ña-
men: me e nimō eatow eat etomaga-
ge bita bock.

23 Ma Aaron enim metu iat ewak
in epo, me e nimō rouda ekarawin
ñana linon ñan e edua ñag e metu iat
etañ ñea ebwigaga, me e nimō ñaeow
ina:
24 Me e nimō duduōt duwet ebōk
eat etañ ñea ebwigaga, me e nim
edua an karawin, me e nim meta, me
e nim ere an wim in jiūiow, ma at
eñame wim in jiūiow, me e nimō ririñ
eaden an dūra ma aūra dūra eña-
me.
25 Me e nim jiūiow eriōrit iwim in
etad idūra eat dagarae.
26 Ma amea ñea onuaiw bock bwe
wōn Asasel e nimō gabūr an karawin,
me duduōt ebōk duwen, mi imūr i nan
metu iat etañ mek.
27 Me ochs eoniñ ñea iwim in etad
idūra, me bock ñea iwim in etad
idūra, ñarumena ā ōbū arat aeow iat
ewak bwe ā nimō ririñ eated idūra
iat etañ ñea ebwigaga, re nim ōmea-
ta iruwit etañ mek; me re nim jiūiow
witūrōr, me duwōrōr, me bwijarōr;
28 Ma amea ñea ejiūiow enimō
gabūr an karawin, me duduōt ebōk
duwen, mi imūr i nan tik metu iat
etañ mek.
29 ¶ Me ñaiune dogorimiā ñea eko to-
kin: ean quaeiun maraman, ean qua-
eiun būmin bita maraman, amwam
oroe animiā, ma amwam eō ririñ
emakur ion me emakur ion, eñame
ñea opudu ūbwemiā, ōa eratequō ñea
emek inimagemiā:
30 Bwe ā nimō ririñ eaden amiā
dūra ean ñabūmina, mō ōdereder ga-
miā; amwa nat dereder atsin ean
amiā dūra memak ian men Jehova.
31 Ei sabbath ñea eōnano ñea ebwi-
gaga ea gamiā, ma amwam oroe ani-
miā; ñaiune kōr edogor ñea eko to-
kin.
32 Me priester ñea ā nim ōbid mi ij
bwe enim ekei priester n ñeijūbwet
etōñin, e nimō ririñ eadet idūra, me
e nim edua ekarawin ñana linon, ñana
ekarawin ebwigaga:
33 Me e nimō ririñ eated idūra bwe
dōgit ewak ñea ebwigaga, me e nimō
ririñ eated idūra bwe dōgit ewak in
epo me dagarae, me e nimō ririñ ea-
den aūra dūra priester, me rat epo
memak.

34 Me ñaiune dogorimiã ñea eko tokin, bwa amwaimõ ririñ eaden aũra dũra ibwibwin Israel bwe dõgin aũra dũra memak ñea ta aiwõrin ririñen eat obweni aeoweaeow. Ma Aaron eririñ tekei an Jehova õpan a Moses.

ITŨBAÑ 17.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a Aaron, me ñaiñain, mi ibwibwin Israel memak, me wo nim ũge a ũra: Ñeijine eñõg ñeijina Jehova õpan, ñeijin ũge,
3 Tamo eñame ñea rat amen bwieni n Israel, ñea abi ochs, õa lamm, õa ziege, eat etañ mek, õa ñea abi iow iruwit etañ mek,
4 Me eõ õbũ eow inimet ewak in epo, bwe enim ere bwi iwim ea Jehova itañin an wak Jehova: ã nim õpat eñame ñea bwe e dũra n õkae era; o ogiten õkae era; me ã nimõ eatow amea atsin inimagen amen bwien:
5 Me ibwibwin Israel re nim õbabũ aũra wim, ñana re ere eow añe, mõ õrean a Jehova, aeow inimet ewak in epo, ea priester, me ere bwi iwim in iow ea Jehova.
6 Me priester enim õrareõt era wõn dagarae Jehova inimet ewak in epo, me jiũiow eriõr bwe ekabo ñea obojarara ea Jehova.
7 Me re nim eõ kan ere aũra wim ea ziegenbõcke, ñabũna rõ õni ũra bwe re nimõ mequõr it dũra itũrũra. Ñaiune dogorũra ñea eko tokin ean aũra det memak.
8 ¶ Me wo nim ũge a ũra, Tamo eñame ñea rat amen bwieni n Israel, õa eratequõ ñabũna re mek inimagemiã, ñea ere iwim in jiũiow õa iwim *in etad idũra,*
9 Me eõ õredõatow inimet ewak in epo, bwe e nim ere a Jehova; ã nimõ eatow amea atsin inimagen amen bwien.
10 ¶ Me tamo ñea rat amen bwieni n Israel, õa eratequõ ñea emek inimagõra, ñea õt era ion mi ion; A nan ñaeow meõ ean mi iwitsiow eñame ñea õn bita era, ma A nan eatow atsin inimagen amen bwien.
11 Bwe tsimorit duwen emek eat era: ma A ogiten oija gamiã eow eat dagarae bwe re nimõ ririñ eaden an dũra animiã: bwe era kõr ñea eririñ eadet idũra bwe dõgin anin ñea etsimor.
12 Me ñagan A pan añet ibwibwin Israel bwe enim eko eñame ion inimagemiã ñea õt era, me eratequõ ñea emek inimagemiã enim eõ õn bet era.
13 Me tamo eñame inimaget ibwibwin Israel, õa eratequõ ñabũna re mek inimagõra, ñea okona imin gõgõrõ ion ñea õkaredũõñ õa imin õeta ñea eimwi bwe ã nim õn; me tsin ie e tuwin uque imin gõgõrõ, õa imin õeta, e nim õkae era memak mi iriedu ijõñit emwarere.
14 Me ñeijine añõgen tsimorit duwen memak, *ta tsitobo* aran me tsimorin: me ñagan A ũge a ibwibwin Israel ñago, Amwam eõ õn arat duwen tamo imin; bwe tsimorit duwen memak ei era; ã nim bwiriow eñame memak ñabũna rõ õn.
15 Me tamo eñame ion ñea õt imit on ñea te ei ema, õa ñea ã abi iow itũrit imin gõgõrõ ñan etiritir, tamo ñea opudu ũbwemiã õa eratequõ, e nimõ gabũr an karawin, mu ugo iat ebõk, mi i nan kanakanenõ ea an emerõ: mi imũr i nan dereder.
16 Me tsin ie e eõ gabũr me eõ dudu duwen, i nan tõ õbabũ an dũra.

ITŨBAÑ 18.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel, me wo nim ũge a ũra, Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott.
3 Amwam eõ gar deden amen ean eben Ägypten, ñaben amwa mek ean ñago: ma amwam eõ gar bet deden amen ean eben Kanaan, ñaben A nan otow gamiã ean: ma amwam eõ edegeri bet aũra dogor.
4 Amwam eraban ian aeõ me raña aeõ dogor me edegeri: bwa Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott.
5 Me ñagan amwam raña aeõ dogor, ma aeõ; tsin iõ ũga dedet eñame, i nan tsimor eow ean: Aña kõr Jehova.
6 ¶ Enim eko eñame ion inimagemiã enaña amen bwien ñea etũren

bwe enim õmeata baibait duwen ñea
eimwi bwe ã nim ewewin: Aña Je-
hova.
7 Wo nim eõ õmeata baibait duwet
etõñũm mi inõm ñan eimwi bwe ã
nim ewewin; bwi inõm õkõr ãita, me
ñagan wo nim eõ õmeata baibait du-
wen ñea eimwi bwe ã nim ewewin.
8 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wen aget etõñũm ñea eimwi bwe ã
nim ewewin: bwe ei õkõr baibait
etõñũm ñea eimwi bwe ã nim ewe-
win.
9 Wo nim eõ õmeata baibait duwet
edũm in ãn ñea eimwi bwe ã nim
ewewin, ñea ñait etõñũm õa ñait
inõm, tamo ñea opudu ũbwiõm, õa
ñea opudu eat etañ ion.
10 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wen ñain ñaim eman ñea ãn, ñea
eimwi bwe ã nim ewewin, õa ñain
ñaim ãn ñea ãn, ñea eimwi bwe ã
nim ewewin; bwe baibait duwõra ñan
eimwi bwe ã nim ewewin ei baibait
duwõm ñan eimwi bwe ã nim ewe-
win.
11 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wen ñain aget etõñũm ñea ãn, ñea
eimwi bwe ã nim ewewin: edũm õkõr
ãita, wo nim eõ õmeata baibait du-
wen ñea eimwi bwe ã nim ewewin.
12 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wet etsit etõñũm ñea ãn ñea eimwi
bwe ã nim ewewin: ãita ei amen
ũbwiet etõñũm ñea etũren.
13 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wet etsit inõm ñea ãn ñea eimwi bwe
ã nim ewewin: ãita ei amen bwiet
inõm ñea etũren.
14 Wo nim eõ õmeata baibait duwet
etsit etõñũm ñea eman ñea eimwi
bwe ã nim ewewin, wo nim eõ mwa-
mwaniñ a agen: bwi inõm õkõr ãita
ñag ei aget etsit etõñũm.
15 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wet ijibõm ãn ñea eimwi bwe ã nim
ewewin: bwe ãita ei õkõr agen ñaim;
wo nim eõ õmeata baibait duwen ñea
eimwi bwe ã nim ewewin.
16 Wo nim eõ õmeata baibait du-
wen aget edũm ñea eimwi bwe ã nim
ewewin: bwe bita ei õkõr baibait
edũm ñea eimwi bwe ã nim ewewin.
17 Wo nim eõ õmeata baibait ãn
ñea eimwi bwe ã nim ewewin epo a
baibait duwen ñain ñea ãn; wo nim
eõ ijatsi ñain ñait eman ñea ãn me
ñain ñait ãn ñea ãn, mõ õmeata bai-
bait duwõrõr ñan eimwi bwe ã nim
ewewin, bwũ ũrõr amen bwiet ãita
ñarumen etũren: ñaiune ibaka ñea
ouwak.
18 Wo nim eõ kaiponiei etsin
agem, bwe e nim ekei aipon, mõ
õmeata baibait duwen ñea eimwi
bwe ã nim ewewin, mõ õepoi a ãita
ean an bũm in tsimor.
19 Wo nim eõ tũren a ãn mõ
õmeata baibait duwen ñea eimwi
bwe ã nim ewewin, eat ibũm ñan õ
kanakanenõ ean ñag e mek anbwe-
dũbwet.
20 Me wo nim eõ mequõr itũrin
agen aranom mõ õkanakanetow au-
we itũrin.
21 Me wo nim eõ totow ion inima-
gen am karig bwe enim õd inimaget
ãe ea Moloch; me wo nim eõ õbabaka
egen wam Gott: bwa Aña Jehova.
22 Wo nim eõ mequõr itũrit eman
tekei am mequõr itũrit ãn: ñaiune
imit on ñea eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr.
23 Wo nim eõ mequõr itũrit imin
gõgõrõ mõ õkanakanetow auwe itũ-
rin; me ãn enim eõ weijo ian miet
imin gõgorõ bwe enim idõg a: ñaiune
ekanakanenõ ñea eõ eimwi.
24 Amwam eõ õkanakanenõn gamiã
mũñane: bwe eponñame ñan A nan
eatow ian obwemiã rõ kanakanetow
ean mũñane:
25 Me ã õkanakanet eb: me ñagan
A õeõgida gain bwe dõgin an dũra,
me eb õkamwũmwidaei ñamen.
26 Me ñagan amwam raña aeõ
dogor ma aeõ, ma amwam eõ ririñ
mũñana ñan eimwi bwe ã nimõ mi-
owi õkõr; ñea opudu ũbwemiã e nim
eõ ririñ, me eratequõ bet ñea emek
ũbwemiã;
27 (Bwe mũñane ñan eimwi bwe ã
nimõ miowi ã ririñ memak eow itũrin
ñamen ean eb ia, ũra ñabũna re mek
ian obwemiã; me ã õkanakanet eb;)
28 Bwe eb enim eõ kamwũmwidaei
gamiã bet, tsin ia amwa õkanakanen,
tekei ñag õ kamwũmwidaei heiden
ñabũna re mek ian obwemiã.
29 Bwe inan bwiriow memak ña-

bũna re ririñ mũñane ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr, eh, inan bwiriow
eñame memak ñabũna re ririñ, atsin
inimagen amen bwiõra.
30 Me ñagan amwam raña aeõ do-
gor, bwa amwam eõ ririñ deden ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr, ñana
ã ogiten ririñ iow ian obwemiã, bwa
amwam eõ õkanakanen gamiã eow
ean: Aña kõr Jehova ñea wamiã
Gott.

ITŨBAÑ 19.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nimõ dorer a epo memak, ña-
bũna ibwibwin Israel, me wo nim
ũge a ũra, Amwaimõ dereder, bwa
A dereder Aña ñea Jehova wamiã
Gott.
3 ¶ Amwaimõ miow inemiã me
etõñimiã; ma amwam raña waña
sabbath: Aña kõr Jehova ñea wamiã
Gott.
4 ¶ Amwam eõ iwidõ a ijor in ani
ñan eko woura, me ririñ aduwemiã
ñana ã õtar: Aña kõr Jehova ñea
wamiã Gott.
5 ¶ Me tsin ia amwa ere iwim, ñana
iwim in iow, ea Jehova, amwam ere
bwe ã nim ekeiduwen gamiã.
6 A nim ot'ow eat ibũm ñabũmin
amwa ere eow ean, me ean *bet* ñag
eorata: me tsin ie eagada a katijũbũ-
mit ibũm dũgidũgin, inan jiũiow.
7 Me tsin ia ã õt eken ean kati-
jũbũmit ibũm, ei imin ñea eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr; A nan ekam
ekeiduwen:
8 Me ñea õn nan tõ õbabũ an dũra,
bwe dõgin ñag o ogiten õkanakanen
wõn imin Jehova ñea ebwigaga: me
ã nimõ bwiriow eñame ñune atsin
inimagen amen bwien.
9 ¶ Me tsin ia amwa inededei ũbwe-
miã, wo nim eõ õmag atowen mati-
jũñen wam tañ in kiãõ, me wo nim
eõ õepoi bet iquiquin am detow.
10 Me wo nim eõ õmag jiet iqua
atsin ean wam eñan vitis, me ẽo õepoi
bet iqua atsin eat eñan wam eñan
vitis ñan ebwijũbwij; wo nimõ ñaina
bwe wañara ñabun eko emit duwõra
me eratequõ: Aña kõr Jehova ñea
wamiã Gott.
11 ¶ Amwam eõ torere; ma amwam
eõ qui; ma amwam eõ baitei gamiã.
12 ¶ Ma amwam eõ baite ia amwa
schwõr ian egõ, iat deden ñea wo
oeko woun egen wam Gott ean: Aña
kõr Jehova.
13 ¶ Wo nim eõ oroe aranom, me
eõ wuromwi *wõn imin*: enim eõ mek
itũrũm marũmwit eñame ea an eo-
rata.
14 ¶ Wo nim eõ kabakai ñea õbõñ
ijũñen, me wo nim eõ ñaeow eka-
tsiriwa ian obwen ñea eõ ãtirõñin;
me wo nimõ miow wam Gott: Aña
Jehova.
15 ¶ Amwam eõ ririñ ñea ebaka ia
amwa mwit añõg: wo nim eõ ijij met
eñame ñea eko emit duwen, me wo
nim eõ eredu eñame ñea oaio: me wo
nimõ mwit añõgen aranom iat eimwi.
16 ¶ Wo nim eõ quin-mwinen ini-
magen amen bwiõm: me wo nim eõ
eogoda n iwitsiow aran aranom: Aña
Jehova.
17 ¶ Wo nim eõ miowi edũm ian
bũriõũm: wo nim õrõwei õkõr ara-
nom, me wo nim eõ õbabũ idũra bwe
dõgin.
18 ¶ Wo nim eõ õeõgida egae, me
eõ õbũ egirowũm in iwitsiow ñaiñain
amen bwiõm; me wo nim auwã
aranom tekei am ta auwe auwãw:
Aña Jehova.
19 ¶ Amwam raña aeõ dogor. Wo
nim eõ õmwamwaniñ wam imin
gõgõrõ ion ea imin gõgõrõ ion ñea
ekae eõrin: wo nim eõ õijõt ebaba
ñana aruõñe deden ean wam tañ in
kiãõ: me wo nim eõ edua ekarawin
ñea aro imin ean ñana ã kamwa-
raroei.
20 ¶ Me eñame ñea õmeatujow ãt
on ñea itsiõ n ãn, ñea weidet eñame
ion, ñea ã eitsiõk pũmwe ia aigetow,
ñea ã eitsiõk oija deden in mene-
ñame; arumen mi inat tõ kaduwai
ũrõr; ã nim eõ abi ũrõr õkõr, bwina
deõ emeneñame ãita.
21 Ma amea enim õbũ an wim in
etad ibaka ea Jehova, aeow inimet
ewak in epo, ñea widder ñea iwim in
etad ibaka.
22 Me priester nan ririñ eaden an
dũra eow ean bita widder ñea iwim
in etad ibaka ian men Jehova bwe

dõgin an dũra ñea e dũra eow ean:
me inan ead an dũra ñea e dũra eow
ean.
23 ¶ Me tsin ia amwa baiwõñ mi-
nebena eb, mõ õijõt imin erõ me-
mak ñan ebak eõrin bwe bait ijeiji,
amwam pan quara bwe ã eitsiõk
etow ũra; ã nim eõ õn ũra.
24 Me ã nimõ õebwigaga quara
memak ean kataeoqit obweni, bwe
bain ototaen Jehova.
25 Ma amwam õn quara ean kati-
mot obweni, bwa A nim oija gamiã
quara: Aña kõr Jehova ñea wamiã
Gott.
26 ¶ Amwam eõ õt imit on ñea ã
kamwararoiõt era; ma amwam eõ
kabwiãeã, ma amwam eõ kaiwa.
27 Amwam eõ õbaijoeõ matijũñen
iren tũbwimiã, me wo nim eõ ijababa
matijũñen baramiã.
28 Amwam eõ werowere duwemiã
bwe dõgin ñabũn ema, ma amwam
eõ eare itema eamiã: Aña Jehova.
29 ¶ Wo nim eõ õkanakanen ñaim
ãn me eke ãinimwen te toreda; bwa
ñam amen eat eb memak re ek'ũra
amen mequõr it dũra, me ã nim eõ
oquenõt eb ibaka.
30 ¶ Amwam raña waña sabbath,
ma amwam eredu aeõ wak ñea ebwi-
gaga; Aña Jehova.
31 ¶ Amwam eõ iwidõ a amen
kabwiãeã me eraban ũra, ma amen
mweaeo *bet;* amwam eõ õnani ũra,
bwa ñam amwa kanakanetow itũ-
rũra: Aña Jehova ñea wamiã Gott.
32 ¶ Wo nimõ weijo ian men ñea
õke, me eredu men ñea õgar, me wo
nimõ miow Gott: Aña Jehova.
33 ¶ Me tsin ie emek eratequõ
itũrũm ean eben ũbwiõm, amwam eõ
oroe.
34 Ta tsitobo eratequõ me ñea
opudu ũbwemiã, me wo nim auwã
tekei am ta auwe auwãw; bwa amiã
eratequõ ñago ean eben Ägypten:
Aña Jehova ñea wamiã Gott.
35 ¶ Amwam eõ ririñ ibaka eat
imwit añõg, me ean akeweõin araquit
imin, ma akeweõin roit imin, ma ake-
weõin ebakit imin.
36 Amwam õgõg bait epaun ñea
eimwi, me epe ñea eimwi, me hin
ñea eimwi: Aña Jehova ñea wamiã
Gott, ñea A edan gamiã ean eben
Ägypten.
37 Ma amwam raña aeõ dogor me-
mak, ma aeõ mwit añõg memak, ma
amwam edegeri: Aña Jehova.

ITŨBAÑ 20.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim ũge a ibwibwin Israel,
Tamo ion inimaget ibwibwin Israel,
õa eratequõ ñea emek inimagen Is-
rael ñea oija Moloch an karig, ã nim
abi õkõr: amen eat eb re nim ena-
gageñõt epe.
3 Ma Aña bet ma A garõg a meõ n
iwitsiow eñame ñea, ma A nan bwi-
riow atsin inimagen amen bwien;
bwe dõgin ñag o ogiten oija Moloch
an karig, mõ õkanakanen aeõ wak
ñea ebwigaga, mõ õ kabakai egõ
ñea ebwigaga.
4 Me tsin ia amen eat eb re ewewin
mõra atsin eat eñame ñea, tsin iõ õ
oija Moloch an karig, me *re* eõ abi;
5 A ñaeow meõ ean in iwitsiow
eñame ñea ma amen bwien, ma A
nan bwiriow, me dañan memak ña-
bũn õd iruwin mi teñ mequõr it dũra,
bwe re nimõ mequõr it dũra mõ õgõg
deden Moloch, atsin inimagen amen
bwiõra.
6 ¶ Me eñame ñea eiwido a amen
kabwiãeã ma amen mweaeo, mi teñ
mequõr it dũra mõ õgõg dedeũra, A
garõg a meõ n iwitsiow eñame ñea,
ma A nan eatow atsin inimagen
amen bwien.
7 ¶ Me ñagan amwam ebwi gamiã,
ma amwaimõ dereder; bwa Aña Je-
hova ñea wamiã Gott.
8 Ma amwam raña aeõ dogor me
edegeri: bwa Aña Jehova ñea A
õdereder gamiã.
9 ¶ Bwe ñea õkabakai etõñin mi
inen ã nim abi õkõr: o ogiten kabakai
etõñin mi inen; aran enimõ mek ean.
10 ¶ Me eñame ñea edõg a aget
eñame ion, ñea eñame ñea etsiodu a
agen aranon, inan abi ũrõr aeõg
amea ñea etsiodu me ãita ñea ã
tsiodu a.
11 Me eñame ñea edõg a aget
etõñin õ õmeata baibait duwet etõñin
ñea eimwi bwe ã nim ewewin: inan

abi ũrõr aeõg; ararõr enimõ mek
earõr.
12 Me tsin ia eñame ion edõg a
agen ñait eman, inan abi ũrõr aeõg:
ar ririñ ekanakanenõ ñea eõ eimwi;
ararõr enimõ mek earõr.
13 Me tsin ia eñame ion edõg a
eman tekei dõg añet ãn, ar ririñ imit
on ñea eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr, mi inan abi ũrõr aeõg; enimõ
mek ararõr earõr.
14 Me tsin ia eñame ion eijatsi ãt
on mõ õepoi a inen, ei ibaka ion ñea
ebakogin ñune: inan jiũiow ũrei,
amea me ãirumena; bwe enim eõ
mek inimagemiã bitune ibaka ñea
ebakogin.
15 Me tsin ia eñame ion edõg a
imin gõgõrõ, inan abi: ma amwam
abi bet bita imin gõgõrõ.
16 Me tsin ia ãt on etũren a imin
gõgõrõ me edõg a, wo nim abi ãita,
me bita imin gõgõrõ: ã nim abi ũrõr
aeõg; enimõ mek ararõr earõr.
17 Me tsin ia eñame ion emwit
etsit ãn, ñea ñait etõñin, õa ñea ñait
inen, ma aia baibait duwet ãita ñea
eimwi bwe ã nim ewewin, me tsin ia
ãita aia baibait duwen amea ñea
eimwi bwe ã nim ewewin; ei egadũ-
kũrañ ñune; me ã nimõ bwiriow ũrõr
atsin ian men ñaiñain amen bwiõrõr,
õ õmeata baibait duwet ãita etsin
ñea eimwi bwe ã nim ewewin; e nim
õbabũ an ibaka.
18 Me tsin ia eñame ion edõg a
ãt on ñea emek anbwedũbwet, mõ
õmeata baibait duwen ñea eimwi
bwe ã nim ewewin, õ õmeata eñan
burodaũn aran, me ãita te ei õmeata
bet eñan burodaũn aran: mi inan
bwiriow ũrõr aeõg atsin inimagen
amen bwiõrõr.
19 Me wo nim eõ õmeata baibait
duwet etsit inõm ñea ãn me baibait
duwet etsit etõñũm ñea ãn ñea eimwi
bwe ã nim ewewin: bwõ õ õmeata
baibait duwen amen bwien ñarumen
etũren, ñan eimwi bwe ã nim ewe-
win: areiũm õbabũ aũrei ibaka.
20 Me tsin ia eñame ion edõg a
aget etsit etõñin, õ õmeata baibait
duwet etsit etõñin ñea eimwi bwe ã
nim ewewin: arũm õbabũ aũrõr dũra;
arũm ima me eko ñaiũrõr.
21 Me tsin ia eñame ion eijatsi aget
etsin, ei ekanakanen ñune: õ õmeata
baibait duwet etsin ñea eimwi bwe ã
nim ewewin; enim eko ñaiũrõr.
22 ¶ Me ñagan amwam rañа aeõ
dogor memak, ma aeõ mwit añõg
memak, me edegeri; bwe eb ñaben
A eow gamiã ean bwa amwaimõ mek
ean enim eõ kamwũmwidaei gamiã.
23 Ma amwam eõ nuaw me gar
dedet eponñame ñea A ededegeri
atsin ian obwemiã: bwe re ririñ
mũñane memak, me ñagan A mi-
owien ũra.
24 Ma A ogiten ũge a gamiã,
Amwam õgõg ũbwiõra, ma A nan
oija gamiã bwa amwaimõ bwien, eb
ñaben õgõrũrõ ikimama me meli ean:
Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott, ñea
A õekae gamiã tsinit eponñame.
25 Me ñagan amwaimõ õekae imin
gõgõrõ ñea edereder me ñea õkana-
kanenõ, me imin õeta ñea õkana-
kanenõ me ñea edereder: ma amwam
eõ õkanakanen animiã eow eat imin
gõgõrõ ñana ara nanõra, mi imin
õeta, me tamo imin ñea ewewõ eat
emwarere, ñea A õekae tsinimiã ñag
õkanakanenõ.
26 Ma amwaimõ dereder ame: bwa
A dereder Aña ñea Jehova, ma A
õekae gamiã tsinit eponñame, bwa
amwam eke gamiã aeõ ñame.
27 ¶ A nim abi tamo eman õa ãn ñea
õkabwiãeã õa ñea õmweaeo: eñame
enim tamwitõt epe; arara enimõ mek
eara.

ITŨBAÑ 21.

MI Jehova ũge a Moses, Wo nimõ
dorer a priester ñabũna ñai-
ñain Aaron, me wo nim ũge a ũra,
Enim eko ion ñea te ei õkanakanen
ñei bwe dõgin ñabũn ema inimagen
amen bwien;
2 Mi ta dõgin amen bwien ñea
etũren, dõgit inen, me etõñin, me
ñait eman, me ñait ãn, me etsin,
3 Me dõgit etsin ñea dõgibono, ñea
etũren a, ñea eko agen; o kona n
õkanakanen bwe dõgit ãita.
4 Enim eõ te ei õkanakanen ñag ei
eñame ion ñea õkaganado inimagen
amen bwien, mõ õeko woun ñei.
5 Re nim eõ mwitedu tũbũra, me re

nim eõ mwit erũrũn barõra, me re
nim eõ were duwõra ia eken.
6 Re nimõ dereder a wañara Gott;
bwe re ere wimen Jehova ñana ã
ririñõt ãe, ñea õan wañara Gott: me
ñagan re nimõ dereder.
7 Re nim eõ ijatsi ãinimwen te to-
reda õt ñea õkanakanenõ; me re nim
eõ ijatsi ãt on ñea agen eatow: bwe
ebwigaga *priester ea* wõn Gott.
8 Me ñagan wo nimõ õebwigaga
amea; bwin e erere õan wõn Gott: e
nim ebwigaga ea aw; bwa A ebwiõ
Aña ñea Jehova ñea A tõbwei ga-
miã.
9 ¶ Me ñain tamo priester ñea ãn,
tsin ie te ei õkanakanetow eat eme-
quõr it dũra, õ õkanakanet etõñin: ã
nim jiũiow.
10 Me ñea ei priester ogoda ini-
maget etsietsin, ñea ã idotu eir ñea
ekabit ean tũbwin, ñea ã ij bwe enim
ekei priester me edua mũñana ekara-
win, e nim eõ ead iren tũbwin, me e
nim eõ ijababa an karawin;
11 Me e nim eõ metu a eñame ion
ñea eman iatũb, me enim eõ te ei
õkanakanen bwe dõgit etõñin, õa
dõgin bet inen;
12 Me e nim eõ metan iat ewak ñea
ebwigaga, me e nim eõ õkanakanen
an wak wõn Gott ñea ebwigaga; bwe
krone ñea eir ñea ekabit ñea wõn
wõn Gott emek ean: Aña Jehova.
13 Me e nim ijatsi ãt on ñea dõgi-
bono.
14 E nim eõ ijatsi ãt on ñea ema
agen, õa ñea ã õijõtsina, õa ãn ñea
õkanakanenõ *ñea* ãinimwen te toreda,
e nim eõ ijatsi ñabũne: me e nim
ijatsi dõgibono ion inimagen amen
bwien.
15 Me e nim eõ õkanakanen an
karig inimagen amen bwien: bwa
Aña Jehova ñea A tõbwei.
16 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
17 Wo nimõ dorer a Aaron, mõ
ũge, Tamo inimagen am karig ean
aũra det memak ñea etsimine ibakain
rabatan, e nim eõ tũren ame bwe e
nim ere õan wõn Gott.
18 Bwe tamo eñame ñea etsimine
ibakain rabatan, e nim eõ tũren ame:
ñea eõ ãtirõñin, õa ñea õrañ, õa ñea
ebõg bodin, õa ñea etsimine ran
rabatan ñea ebiaõ,
19 Õa eñame ñea emae nanan, õa
ñea emae ben,
20 Õa ñea õkeno rin, õa ñea eda-
wanak, õa ñea õgabwinei õañan men,
õa ñea õginaga, õa ñea owingiagi, õa
ñea õbaõ doren;
21 Enim eõ tũren ame eñame ion
inimagen an karig Aaron ñea priester,
ñea etsimine ibakain rabatan, bwe e
nim ere wimen Jehova ñana ã ririñõt
ãe: etsimine ibakain rabatan: e nim
eõ tũren ame bwe enim ere õan wõn
Gott.
22 E nim õn õan wõn Gott, ñana
magit ebwigaga me ñan ebwigaga;
23 Mi ta ñan e nim eõ metu ian
mũrana ereij, me e nim eõ tũren a
dagarae, bwe dõgin ñag etsimine iba-
kait duwen; bwe e nim eõ õkanaka-
nen aeõ wak ñan ebwigaga: bwa Aña
Jehova ñea etõbwei ũra.
24 Me Moses edorer añen Aaron
ma amebũna ñain, me ibwibwin Is-
rael memak.

ITŨBAÑ 22.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim pan a Aaron ma ame-
bũna ñain bwe re nimõ õekae ũra
atsin ean wañara imin Israel ñan
ebwigaga, ñana rõ õebwigaga ame,
bwe re nim eõ õeko woun egõ ñea
ebwigaga: Aña Jehova.
3 Wo nim ũge a ũra, Tamo eñame
ñea inimagen amiã karig ean amiã
det memak ñea etũren a imin ñan
ebwigaga ñana ibwibwin Israel õe-
bwigaga ea Jehova, tsin ie emek an
kanakanenõ ean, ã nimõ bwiriow
amea atsin ian meõ: Aña Jehova.
4 Tamo eñame inimagen an karig
Aaron ñea lepros, õa ñea etsimine
bwijan witen, e nim eõ õt imin ñan
ebwigaga ea an dereder. Me ñea
etowe eñame ion ñea õkanakanenõ
bwe dõgin ñabũn ema, õa eñame ñea
emeta ret duwen ian an mijimij;
5 Õa ñea etowe imit on ñea ewewõ,
ñea i nan kanakanetow ean, õa
eñame ñea o kona n kanakanetow
itũrin eow eat ekanakanen memak
ñan itũrin;

6 Eñame ñea etowe mũñane, i nan
kanakanenõ ea an emerõ, me e nim
eõ õt imin ñan ebwigaga, ie e eitsiõk
duduõt ebõk duwen amo.
7 Me tsin ie eõg equan, i nan dere-
der, mi imũr i nan ijeiji atsin eat
imin ñan ebwigaga, bwina õanõ.
8 Imin gõgõrõ ion ñea te ei ema, õa
ñea ã ijababa eow itũrit imin gõgõrõ
ñan etiritir, e nim eõ õn me kana-
kanetow ean: Aña Jehova.
9 Me ñagan re nim rañа aeõ dogor,
bwa ñam rõ õbabũ idũra bwe dõgin,
mi ima eow ean, tsin ia rõ kana-
kanenõ: Aña Jehova ñea A tõbwei
ũra.
10 Enim eko eratequõ ion õt imit
on ñea ebwigaga: ñea emek in rate-
quõ itũrin priester enim eõ õt imit on
ñea ebwigaga, õa amen makur ñea ã
õmarũmwi.
11 Tsin ia priester erouw eñame
ion, ñea pũmwen wõn geld, *amea*
okona n õn; me ñabũn opudu ian an
wak, re nim ijeiji atsin ean õanõ.
12 Me tsin ia ñain priester ñea ãn
eijatsi eratequõ ion, ãita enim eõ
jeiji atsin eat iwin in tik õbũida, ñana
imin ñan ebwigaga.
13 Me tsin ia ñain priester ei ãt on
ñea ema agen, õa ñea ã õijõtsina
atsin itũrin agen, ñea eko ñain, ñea
etik redõ eow ian an wak etõñin,
tekei an bũm in oniñ, e nim ijeiji
atsin ean õat etõñin: me enim eko
eratequõ ion ejeiji atsin ean.
14 ¶ Me tsin ia eñame ion õt imin
ñan ebwigaga me eõ tsiet, e nimõ
baeniõn aiquen main aijimo, me e
nim oija priester bita ñea ebwigaga.
15 Me re nim eõ õkanakanen wa-
ñara imin ebwigaga ibwibwin Israel,
ñana ro oija Jehova;
16 Me ririñ ñea ri nan õbabũ ibaka
ñea õreat idũra, tsin ia rõ õn wa-
ñara imin ñan ebwigaga: bwa Aña
Jehova ñea etõbwei ũra.
17 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
18 Wo nimõ dorer a Aaron ma
amebũna ñain, me ibwibwin Israel
memak, me wo nim ũge a ũra, Tamo
ñea atsin inimaget epo n amen bwi-
eni n Israel, õa atsin inimaget erate-
quõ ñabũna re mek inimagen Israel,
ñea etotow an wim, kaia dõgin aũra
votum ion, õa iwim ion inimagen
aũra adu ñana re teñ totow, ñana ro
oija Jehova bwi iwim in jiũiow;
19 Bwe ã nim ekeiduwen gamiã,
amwaimõ barũ imin gõgõrõ ñea eman
ñea magit edereder, atsin inimagen
ochsen eoniñ, me lãmmer, me ziegen.
20 Ma amwam eõ totow imin gõ-
gõrõ ñea etsimine ibakain rabatan:
bwe inan eab ekeiduwetow ian men
Gott bwe dõgimiã.
21 Me ñea ere iwim ñana iwim in
iow ea Jehova bwe ã nim ekeidu-
wetow ian men Jehova an votum, õa
imin ñea eñame eteñ totow, atsin
inimaget epowi n ochsen eoniñ, õa
epowi n schafe me ziegen, enimõ
magit omo bwe ã nim ekeiduwen;
enim eõ mek ibakain rabatan ean.
22 Imin gõgõrõ ñan eõ ãtirõñin, õa
ñana ã ijababa baibain rabatara, õa
ñan ebũr, õa ñan õginaga, õa ñan
owingiagi, amwam eõ oija Jehova
ñana, ma amwam eõ ere ion ini-
magõra bwe iwim ñea ã nimõ ririñõt
ãe eat dagarae ea Jehova.
23 Wo kona n ere ochs õa schaf
ñea etsimine ran *rabatan* ñea ebiaõ,
bwi iwim ñea eñame teñ totow; me ã
eab ekeiduwetow *itũrin Gott* bwe
dõgit eñõgen votum.
24 Amwam eõ oija Jehova imin
gõgõrõ ion ñea õbaõ doren, õa õũne,
õa õbakoro, õa ã tow; ma amwam eõ
ririñ bet *deden ñune* eow ũbwemiã.
25 Ma amwam eõ totow õan wamiã
Gott atsin inimagen mũñane atsin ian
bet' eratequõ; ñag etsimine ijaba-
baeõra iara, me emek ibakain raba-
tara iara; ã eab ekeiduwetow itũrin
Gott bwe dõgimiã.
26 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
27 Tsin io opudu ochs, õa schaf, õa
ziege, e nimõ mek itũrit inen ean
abũmin aeiu; ma atsin ean quaojut
ibũm mi imũr bet inan ekeiduwetow
itũrin Gott, bwe eadu ñea iwim ñea
ã ririñõt ãe ea Jehova.
28 Me tsin ia kuh õa schaf, amwam
eõ abi õepoi a ñain ian aibũmin.
29 Me tsin ia amwa ere iwim in
õtũba ea Jehova, amwam ere bwe ã
nim ekeiduwen.

30 Ā nim õn ean ñabũmin amwa
ere eow ean; amwam eõ jidõt ibũmit
iquiquin: Aña Jehova.
31 Me ñagan amwam raña aeõ do-
gor, me edegeri: Aña Jehova.
32 Ma amwam eõ õeko woun egõ
ñea ebwigaga; me inan ebwiõ eow
inimaget ibwibwin Israel: Aña Je-
hova ñea A tõbwei gamiã,
33 Ñea A edan gamiã atsin ean
eben Ägypten, bwa A nim eke Aña
wamiã Gott: Aña Jehova.

ITŨBAÑ 23.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel,
me wo nim ũge a ũra, An kadaro Je-
hova ñana ã idit bũmin, ñan amwam
õpõpan bwe epo ñan ebwigaga, ñane
aeõ kadaro ñana ã idit bũmin.
3 Abũmin año ibũm in makur: bwe
ei sabbath ñea eõnano n sabbath, ñea
epo ñea ebwigaga ean quaeiut ibũm;
amwam eõ ririñ emakur ia aiquen: ei
sabbath ñabũmin an bũm Jehova eat
eñamiã n mek memak.
4 ¶ Ñane an kadaro Jehova ñana ã
idit bũmin, ñana epo ñan ebwigaga,
ñan amwam õpõpan ean bũmũra me-
mak ñana ã idit.
5 An kadaro n passah Jehova ean
adamonin maraman, ean abũmita ma
aeoq bũmin maraman ijemerõ.
6 Me ekadaro ñea brot ñea eõ õpwe
ea Jehova ean abũmita ma aijimo
bũmin bita maraman: amwam õn
brot ñana ã eõ õpwe ean abũmin aeiu.
7 Enim tsimine itũrimiã epo
ñea ebwigaga ean adamonit ibũm:
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ia
aiquen *ean.*
8 Ma amwam ere iwim ñea ã riri-
ñõt ãe ea Jehova ean abũmin aeiu:
epo ñea ebwigaga ean quaeiut ibũm:
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ion
ean.
9 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge.
10 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa baiwõñ eb ñaben A oija ga-
miã, me ramwit inededin, amwam
õbũ garbe n weizen ñea adamonin
quan amiã ineded ea priester:
11 Me ã nimõ gagatsi bita garbe
eow ian men Jehova, bwe E nim
ekeiduwen bwe dõgimiã: priester
enimõ gagatsi ie eorata iruwin sab-
bath.
12 Me eat ibũm ñabũmin amwa
gagatsi garbe ean, amwam ere lamm
ñea magit omo ñea ta aiquen an
obweni bwi iwim in jiũiow ea Je-
hova.
13 Me iwim in õn enim ei aro main
ata epha, ñea mehl ñea enemeji ñea
ã kamwararoiõt eir, iwim ñea ã ri-
riñõt ãe ea Jehova bwe ekabo ñea
obojarara; me iwim in nim ñea ã bae-
niõt wein, ñea aiquen main aeoqin
hin ñaben.
14 Ma amwam eõ õn brot me wei-
zen ñea ã omwin, me arõn weizen
ñea etsimeduw ea ñabũmina, ea amiã
õbũ wimen wamiã Gott: ñaiune edo-
gor ñea eko tokin inimagen amiã det
memak eat eñamiã n mek memak.
15 ¶ Ma amwam õdũ ibũm atsin
ean ñag eorata iruwin sabbath, atsin
eat ibũm ñabũmin amwa õrean ame
garbe ñea iwim in gagatsi; enimõ
goro kõr aeiu sabbath:
16 Amwam õdũ abũmin aijima
ibũm ea ñabũmin eorata iruwit sab-
bath ñea equaeiu; ma amwam ere
iwim in õn ñea etsimeduw ea Je-
hova.
17 Amwam õbũ aro brot in gagatsi
atsin eat eñamiã n mek ñana aro
main atain *epha:* ñarowa ã ririñ
atsin ean mehl ñea enemeji, ñarowa ã
omwin mõ õpwe amo bwe adamonin
an uqua Jehova.
18 Ma amwam ere aeiu lãmmer
bwe baen brot, ñan eko ibakain raba-
tara, ñan õkaton aũra obweni, me
aiquen ochs eoniñ, me arumen wid-
der: ñane kõr iwim in jiũiow ea Je-
hova, me iwim in õn ñea baeõra, me
iwim in nim ñea baeõra, ñea iwim
ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo obojarara
ea Jehova.
19 Ma amwam ere ziegenbock ion
bwi iwim in etad idũra, me arumen
lãmmer ñarumen ar katon aũrõr
obweni bwi iwim, ñea iwim in iow.
20 Me priester·enimõ gagatsi õepoi
a brot ñea adamonit iqua bwi iwim
in gagatsi iow ian men Jehova, me

lãmmer ñana arumen, ar ebwigaga
ea Jehova bwe wõn priester.
21 Ma amwam õpõpan bet ean ña-
bũmina; enim tsimine epo ñea ebwi-
gaga itũrimiã; amwam eõ ririñ an
makur itsiõ ion: ñaiune edogor ñea
eko tokin eat eñamiã n mek memak
ean amiã det memak.
22 ¶ Me tsin ia amwa inededei
ũbwemiã, wo nim eõ õmag in etow
matijũñen wam etañ in kiãõ, me wo
nim eõ õebwepoi bet iquiquin am
detow: wo nimõ ñaina bwe wañara
ñabũn eko emit duwõra, me erate-
quõ: Aña Jehova ñea wam Gott.
23 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
24 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Enim tsimine amiã
õnano n sabbath ean maraman ñea
equaeiu, ean adamonin bũmin bita
maraman, ñea bait õmaran, ñea õeõ-
ñet dobu, ñea epo ñea ebwigaga.
25 Amwam eõ ririñ an makur itsiõ
ion; ma amwam ere iwim ñea ã riri-
ñõt ãe ea Jehova.
26 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
27 Enim tsimine ibũm in ririñ eadet
idũra ean abũmita bũmin maraman
ñune ñea equaeiu: enim tsimine epo
ñea ebwigaga itũrimiã, ma amwam
oroe animiã; ma amwam ere iwim
ñea ã ririñõt ãe ea Jehova.
28 Ma amwam eõ ririñ emakur ion
ean ñabũmina; bwe ibũm in ririñ
eadet idũra ñabũmina, me ririñ eaden
amiã dũra ian men Jehova ñea wamiã
Gott.
29 Bwe tamo eñame ñea eõ oroe
anin ean ñabũmina, inan bwiriow
atsin inimagen amen bwien.
30 Mi tamo eñame ñea eririñ an
makur ion ean ñabũmina, A nan õe-
keow amea atsin inimagen amen
bwien.
31 Amwam eõ ririñ emakur ion: edo-
gor õkõr ñune eõ toki ean amiã det
memak eat eñamiã n mek memak.
32 Enim tsimine sabbath itũrimiã
ñea eõnano ñea ebwigaga, ma
amwam oroe animiã: amwam raña
wamiã sabbath ean abũmin ado bũmin
maraman ijemerõ, atsin ean an eme-
rõ ea an tik emerõ,
33 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
34 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, A nim raña ekadaro,
ñea kadarot ewak ñana ã ririñõn rat
imin erõ, ean abũmita ma aijimo bũ-
min maraman ñune ñea equaeiu, me
ean abũmin aeiu, eat etaramawirei
Jehova.
35 Enim tsimine epo ñea ebwigaga
ean adamonit ibũm: amwam eõ ririñ
an makur itsiõ ion.
36 Abũmin aeiu amiã bũm in ere
iwim ñana ã ririñõt ãe ea Jehova:
enim tsimine epo ñea ebwigaga itũ-
rimiã ean quaojut ibũm: ma amwam
ere iwim ñea ã ririñõt ãe ea Jehova:
epo ñea õkaganado ñune; amwam eõ
ririñ an makur itsiõ ion.
37 Ñane an kadaro Jehova ñana
ã idit bũmũra, ñan amwam õpan bwe
epo ñan ebwigaga, bwe eñame re
nim ere iwim ñana ã ririñõt ãe ea
Jehova, me iwim in jiũiow, me iwim
in õn, me iwim, me iwim in nim,
ñana eñame enim ere ean bũmũra:
38 Bwe baen an sabbath Jehova
memak, me baen amiã adu, me baen
aemiã n votum memak, me baen bet
amiã wim memak ñan amwa teñ ere,
ñan amwa oija Jehova.
39 Me tsin iõ õrre abũmita ma ai-
jimo bũmin maraman ñea equaeiu,
ia amwa ogiten õebwepoi quat eb,
amwam raña an kadaro Jehova ean
abũmin aeiu: enim tsimine eõnano n
sabbath ean adamonit ibũm, enim
tsimine bet eõnano n sabbath ean
quaojut ibũm.
40 Me ean adamonit ibũm amwai-
mõ barũ adamonin quat imin erõ ñan
omo, me rat imin erõ ñana palmen,
me rat imin erõ ñan ebak ren, me
imin erõ ñana bain itañit ekaw; ma
amwam idorodoro ian men Jehova
ñea wamiã Gott ean abũmin aeiu.
41 Ma amwam raña bwe ekada-
ro't taramawirei Jehova ean abũ-
min aeiu iat obweni: ñaiune edogor
ñea eko tokin ean amiã det memak;
amwam raña eow ean maraman ñea
equaeiu.
42 Amwaimõ mek iat ewak ñana ã
ririñõn rat imin erõ ean abũmin aeiu;
ũra memak ñabũna ro pudu inimagen

Israel re nimõ mek iat ewak ñana ã
ririñõn rat imin erõ;
43 Bwa amiã karig memak re nim
tsiet bwa A ñaeow ibwibwin Israel
iat ewak ñana ã ririñõn rat imin erõ
ñag A edan ũra atsin ean eben Ägyp-
ten: Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott.
44 Me Moses õpan a ibwibwin Is-
rael an kadaro Jehova memak ñana ã
idit bũmũra.

ITŨBAÑ 24.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim pan a ibwibwin Israel
bwe re nim õrean aw eirin oliva ñea
ã eõ eke iwim, ñea ã mwat bwe bait
iaõ, bwe enim eõ toki n pwij lampe.
3 Aaron enimõ gadauw iow iruwit
ereij ñarana reijet Edogor, iat ewak
in epo atsin ijemerõ ea an eorata ian
men Jehova eõ toki: ñaiune edogor
ñea eko tokin ean amiã det memak.
4 E nimõ gadauw candelabrum ñane
ean wen candelabrum ñea edereder
ian men Jehova eõ toki.
5 ¶ Me wo nimõ barũ mehl ñea
enemeji, mo omwin ata ma aro brot
atsin ean; õkarọ main atain epha ian
brot ion.
6 Me wo nim õtate mũñane me eke
ararre, año iat erren, iat tisch ñaran
omo ian men Jehova.
7 Me wo nim idotu lebona ñea ã eõ
kamwararoei ean mũrarreõa, bwe
enim ekei bait õmaran ea brot, ñea
iwim ñea ã ririñõt ãe ea Jehova.
8 E nim õeõgida mõ õtate eat sab-
bath aeoweaeow ian men Jehova eõ
toki; ñaiune berith ñea eko tokin
bwe dõgit ibwibwin Israel.
9 Me wõn õkõr Aaron ma amebũna
ñain, me re nim õt'ow eat etañ ñea
ebwigaga: bwe magit ebwigaga bwe
õanõ atsin inimagen wimen Jehova
ñana ã ririñõt ãe iat edogor ñea eko
tokin.
10 ¶ Me ñait ãinimwen Israel ion
ñea dei Ägypten etõñin, ñea edegeri
ibwibwin Israel; amea ñait ãita ãini-
mwen Israel ma amen Israel ion ar
ake iat etañ mek:
11 Ma amea ñait ãita ãinimwen Is-
rael õkabakai bita Eg, mõ õ ramwa-
ni; me eñame rõ õrean añen Moses.
Eget ãita inen bwe Selomith, ñea
ñain Dibri, ñea earõen Dan.
12 Me rõ õraijedu iat etañ in quõ-
quõr, bwe ã nim pan a ũra dedet
atsin ian mwin Jehova.
13 Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
14 Wo nim õmeata iruwit etañ mek
amea ñea õkabaka; me re nimõ mag
in õeõgida bõra ean tũbwin ñabũna
rõ kaiõt aen, me eñame memak re
nim tamwitõt epe.
15 Me wo nimõ dorer a ibwibwin
Israel, mõ ũge, Ñea õkabakai wõn
Gott, i nan õbabũ an dũra.
16 Me ñea õramwaniei egen Je-
hova inan abi õkõr; eñame memak
re nim enagageñõt epe: ã nim abi
eratequõ tekei bet ñea opudu ũbwe-
miã, tsin iõ õ ramwaniei egen *Je-
hova.*
17 ¶ Me ñea abi iow iatũb eñame
inan abi õkõr.
18 Me ñea abi iow iatũb imin gõ-
gorõ e nimõ rouw: itsimor pũmwet
itsimor.
19 Me tsin iõ õõũne aranot eñame
ion, ã nimõ ririñ a tekei bita ñea o
ogiten ririñ:
20 Ijababa pũmwet ijababa, eme
pũmwet eme, imwi pũmwet imwi;
tekei at eñame õõũne eñame ion
enim õũga bet *at eñame* tik õõũne
ñei.
21 Me ñea abi imin gõgõrõ, e nim
pũmwe: me ñea abi eñame, ã nim
abi.
22 Enim ta aiquet õrit edogor itũ-
rimiã, ñea eiwin a eratequõ me ñea
opudu ũbwemiã: bwa Aña Jehova
ñea wamiã Gott.
23 ¶ Me Moses õpan a ibwibwin Is-
rael, me rõ õmeata amea ñea õka-
baka atsin iat etañ mek, me re ena-
gageñõtet epe. Mi ibwibwin Israel
re edegeri aen Jehova ea Moses.

ITŨBAÑ 25.

MI Jehova edorer a Moses eat
etowedũdũ ñea Sinai, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa õrre eow eat eb ñaben A oija
gamiã, eñame enim raña sabbath ea
Jehova.

3 Año am obweni n kiãõ baba ean wam tañ in kiãõ, me año am obweni n õdereder *wam* eñan vitis me õebwepoi quara;
4 Me ean quaeiut obweni enim tsimine eat eb sabbath ñea eõnano ñea ebwigaga, ñea sabbath ea Jehova: wo nim eõ kiãõ baba ean wam tañ in kiãõ, me wo nim eõ õdereder bet wam eñan vitis.
5 Ñan tũ ũra erõda ean am ineded wo nim eõ tow, me wo nim eõ õepoi quan wam eñan vitis ñea ã eitsiõk õdereder: enim ekei eobweni n sabbath ea eb.
6 Me õañamiã sabbath it eb; õañam me õan am tsiõ eman ma am tsiõ ãn, me õan wam amen makur ñea ã pũmwe an makur, me wam ratequõ ñea emek itũrũm;
7 Me õan wam kũhe, mi imin gõgõrõ ñan emek ũbwiõm, ijeiji memak ñana bain ina.
8 ¶ Me wo nim õdũ aeiu eobweni n sabbath, bwe enimõ awõrin aeiu õdũet obweni ñana aeiu; me dain aeiu eobweni n sabbath tekei ama ma ado eobweni.
9 Me wo nim pan õeõñet dobu ñea oaio nõñin ean abũmita bũmin maraman ñea equaeiu; amwam õnuaiw dobu mõ õbwida eben ũbwemiã eat ibũm in ririñ eadet idũra.
10 Ma amwaimõ õebwigaga eobweni ñea ekatima, ma amwam õpat emeneñame eat eb ea ñamen memak: ei wamiã jubeli ñune; ma amwaimõ redõ eow ũbwemiã ñago, ma amwaimõ redõ a amen ũbwemiã memak.
11 Eobweni ñune ñea ekatima ei jubeli ea gamiã: amwam eõ kiãõ, ma amwam eõ ramwit ñan tũ ũra erõda, ma amwam eõ õepoi quan wamiã eñan vitis ñana ã eõ õdereder.
12 Bwe eobweni n jubeli; enim ebwigaga ea gamiã: amwam õn ijeijin ñan erõ ñan erõda eat etañ in kiãõ.
13 Eat obweni ñea jubeli amwaimõ redõ eow ũbwemiã memak.
14 Me tsin ia wo row-iow ũbwiõm eben mo oija aranom, õa tsin ia wo rouw eb ebet atsin ian ben aranom, amwam eõ ririñ ibaka ea gamiã:
15 Wo nimõ rouw atsin itũrin aranom tekei ebakit obweni iruwin jubeli, me e nimõ rouw aw tekei ebakin obwenit iqua ñana ã ogiten ramwit.
16 Wo nim õñabida pũmwen tekei ebakit obweni, me wo nimõ ooniñ pũmwen tekei õadit obweni; bwe ã rouw aw tekei ebakit ineded.
17 Ma amwam eõ ririñ ibaka ea gamiã: me wo nimõ miow wam Gott: Aña Jehova ñea wamiã Gott.
18 ¶ Me ñagan amwam edegeri aeõ dogor me raña aeõ mwit añõg, me edegeri; ma amwaimõ mek iat eõ dõgedõg eat eb.
19 Me eb nan õrig quan, ma amwa nan ijeiji me marañ, me mek in ijeijamiã ean.
20 Me tsin ia amwa ũge, Ekõ ñea añ nan õn ean quaeiut obweni? bwe, kania, añ eab kiãõ ma añ eab kekepo õara;
21 Ma A nan pan õgageidawianawemiã eow Itũrũ ean quañot obweni, mi nan rig quan ñan eiwin a aiju eobweni.
22 Ma amwam kiãõ ean quaojut obweni, mi ijeiji atsin ean quan ñea bain ñago; amwam õn ñana bain ñago ea quadot obweni, ea ramwitet iqua memak.
23 ¶ Me ã nim eõ row-iow eb bwa amea ñea erouw enim õgõg eõ toki, bwin ũbwiõ minebena eb: bwa amiã eratequõ ma amwa mek Itũrũ tekei eñame ñabũn eõ rauw in mek.
24 Me eat eb memak ñaben amwa nan bwien amwaimõ õeimwi tik rowiowet eb in tik õgõg.
25 ¶ Me tsin ie eko emit duwet edũm, me tsin ie e row-iow eben ũbwiet eken, enim õrre amen ũbwien ñea etũret eken a, me *e nim* kan rouw mõ õgõg eb ñabena etsin ogiten rowiow.
26 Me tsin ie eko dañat eñame ñea enimõ rouw mũ kan õgõg, me tsin ie tik ebak wõn imin mo o kona n tik rouw mõ õgõg;
27 E nim õdũ ebakit obweni atsin eat obweni ñea ã row-iow ean, mõ õredõat dũgidũgin ea amea ñea erouw; me e nim kan redõ eow ũbwien õkõr.
28 Me tsin ie e eõ kona n tik õgõg bwe enim eke ũbwien, eb ñaben o ogiten row-iow enimõ mek ian ben

amea ñea erouw ea eobweni n jubeli;
mi nan redõ eb eat obweni n jubeli,
me ñei i nan tik redõ a amen bwien
ñago.
29 Me tsin ia eñame ion erow-iow
an wak in mek iat tekawa ñea ã ororai, o kona n tik rouw in õgõg eat
obweni ñea epo iruwin an row-iow:
eimwi an tik rouw in õgõg iat obweni
ñea ogoro.
30 Me tsin ie e eõ tik rouw iat obweni ñea epo, ewak ñea emek iat tekawa ñea ã ororai enimõ oaio õgõgetow
itũrin amea ñea erouw, ian an det
memak: enim eõ redõ eat obweni n
jubeli.
31 Me wakit tekawa ñana ã eõ
ororai ã nim õdũ õepoi a etañ in kiãõ
añe: ã kona n tik rouw in õgõg, me
ri nan redõ eat obweni n jubeli.
32 Me ibwibwin Levi ro kona n
rouw aũra tekawa ibwibwin Levi, me
wakit tekawa ñan ũbwiõra ñago ean
tamo edae.
33 Me tsin ia ibwin Levi ion etik
rouw, e nimõ redõ eat obweni n jubeli ewak ñea e rouw-iow, me tekawa
ñea wõn ñago: bwe dũbañũra ñabũna ibwibwin Levi wakin wañara tekawa inimaget ibwibwin Israel.
34 Me re eõ kona n row-iow mwareren wañara tekawa memak; bwe
dũbañũra eõ toki.
35 ¶ Me tsin ie eko emit duwet edũm,
me tsin ie ejũrũñ ben itũrũm; wo nim
oaiouw in buõk: e nimõ mek itũrũm
tekei eratequõ me ñea eõ rauw in
mek.
36 Wo nim eõ barũ pũmwen wam
geld atsin itũrin, mõ õñabidaen wam
imin; me wo nimõ miow wam Gott:
bwe enimõ mek õkõr itũrũm edũm.
37 Wo nim eõ oija wam geld ia wo
nimõ kona marũmwin ean, me eõ oija
õañam ia wo nim õñabida wam imin.
38 Aña Jehova ñea wamiã Gott, ñea
A õmeata gamiã atsin eat eb ñaben
Ägypten bwa A nim oija gamiã eb
ñaben Kanaan, me bwa A nim eke
Aña wamiã Gott.
39 ¶ Me tsin ie eko emit duwet
edũm itañũm, mi te ei erouw aw
ñei; wo nim eõ õtsiõ tekei am tsiõra.
40 Enimõ mek itũrũm tekei amen
makur ñea ã pũmwe an makur, ma
amen eõ rauw in mek; e nimõ *mek*
itũrũm ea eobweni n jubeli:
41 Mi i nan nuaw atsin itũrũm, ei
me ñaiñain memak epo a ñei, me e
nimõ redõ a amen bwien, me ea
ũbwien an bagadugu.
42 Bwũ ũra aeõ tsiõ, ñabũn A
õmeata ũra atsin ean eben Ägypten:
ã nim eõ row-iow ũra me eke ũra
itsiõra.
43 Wo nim eõ mwit añõgen iat
oaio; me wo nimõ miow wam Gott.
44 Ma añõgen am tsiõ eman ma am
tsiõ ãn, ñabũna wo nan kona; amwam
erow amiã tsiõ eman ma amiã tsiõ ãn
atsin itũrit eponñame ñan itañimiã.
45 Ma amwam erow bet atsin inimagen ñaiñait eratequõ ñabũna re
mek inimagemiã, mi inimagen amen
bwiõra ñabũna re mek inimagemiã,
ñabũna re rig iow ũbwemiã: wamiã
ũra.
46 Ma amwam eke ũra wõn ñaiñaimiã iruwimiã bwe re nim õgõg ũra
bwe wañara; amwam eõ toki n kani
amiã tsiõ inimagõra: ma amwam eõ
mwit añõget etsimiã ñabũna ibwibwin Israel, ion ea ion, iat oaio.
47 ¶ Me tsin ie ebak emit duwet
eratequõ õa amen eõ rauw in mek,
me tsin ie eko emit duwet edũm
itañin, me e row-iow ñei ea amea
eratequõ õa amen eõ rauw in mek
ñea itũrũm, õa ea amen ũbwiet
eratequõ;
48 Tsin ia ã ogiten row-iow ã kona
n tik rouw in õgõg: etsin ion okona
n tik rouw in õgõg:
49 Õa etsit etõñin õa ñait etsit
etõñin okona n tik rouw in õgõg, õa
amen ũbwien ion ñea etũren okona n
bet tik rouw; me tsin ie ebak wõn
imin, eimwi bet bwe enim te ei erouw
ñei.
50 Me e nim kamadũ a amea ñea
erouw ñago atsin eat obweni ñea e
rouw iow ean ea eobweni ñea jubeli:
me pũmwen tekei ebakit obweni; e
nimõ mek itũrin tekei an bũm amen
makur ñea ã pũmwe an makur.
51 Tsin ia iju bet ebak eobweni, e
nim õredõan pũmwen rouwen atsin
inimagen geld ñana ã rouwõn ñago.
52 Me tsin iõ õad dũgidũgit obweni
ea eobweni ñea jubeli, e nim kamadũ

a amea; e nim õredõan pũmwen rouwen tekei ebakin an obweni.
53 E nimõ mek itũrin tekei amen makur ñea ã pũmwe an makur eat obweni aeoweaeow: e nim eõ moniba ea iat oaio ian mem.
54 Me tsin ia ã eõ rouwõn mũñane, i nan nũaw eat obweni ñea jubeli, ei me ñaiñain memak epo a ñei.
55 Bwa aeõ tsiõ ibwibwin Israel: ũra kõr aeõ tsiõ ñabũn A õmeata ũra atsin ean eben Ägypten: Aña Jehova ñea wamiã Gott.

ITŨBAÑ 26.

AMWAM eõ ririñ ijor in ani ñan eko woun, ma amwam eõ õweijoran wamiã ijor in ani ñana ã inine, mi ijor in ani ñana epe, ma amwam eõ õweijorat epe ion ñea akeweõit imin ũbwemiã mo otoburemiã, me toweitsiber a ũra: bwa Aña Jehova ñea wamiã Gott.
2 ¶ Amwam raña aeõ sabbath memak, me eredu aeõ wak ñea ebwigaga: Aña Jehova.
3 ¶ Tsin ia amwa edegeri aeõ dogor, me raña aeõ, me ririñ;
4 A nan oija gamiã weron ean an dae, me eb nan totow ijeijin, mi nan uqua imin erõ n eat etañ in kiãõ.
5 Ma amiã bũm in eatow gan weizen nan baiwõñ edae in wein, me edae in wein nan baiwõñ edae in kiãõ; ma amwam õn õañamiã me marañ eow ean, me mek in tsimor ean eben ũbwemiã.
6 Ma A nan oija ũbwemiã iow, ma amwa nan mequõr, me eko ion ñea nan õmiow gamiã: ma A nan õekeow imin gõgõrõ ñan etiritir atsin ũbwemiã, mi nan eõ dũgidugo ipudutũbwin ean eben ũbwemiã.
7 Ma amwa nan ededegeri barũemiã, me ri nan pudu ian obwemiã eow eat ipudutũbwin.
8 Me aijimo eñame inimagemiã nan ededegeri aibu eñame, me aibu inimagemiã nan ededegeri ata erañan; me barũemiã ri nan pudu ian obwemiã eat ipudutũbwin.
9 Ma A nan ekeiduwen gamiã, ma A nan õebak ñaiñaimiã, mõ õebakidaw eat ibwibwimiã, ma A nan ooaio aeõ berith a gamiã.
10 Ma amwa nan õt ijeiji n ũbwe ñea eraquõ õajien, ma amwa nan õmeata ñan õmwewak bwe dõgin mũñan etsimeduw.
11 Ma A nan ñaeow aeõ wak inimagemiã: ma anũ nan eab miowi gamiã.
12 Ma A nat dũgidugo inimagemiã, me eke Aña wamiã Gott, ma amwa nan eke gamiã aeõ ñame.
13 Bwa Aña Jehova ñea wamiã Gott, ñea edan gamiã atsin ean eben Ägypten, bwa amwam eõ eke gamiã aũra tsiõra; ma A ogiten tsiba nemiã mo onuaiw gamiã iat eimwi.
14 ¶ Me tsin ia amwa eõ kaiõt aeõ, me eõ edegeri mũñane edogor;
15 Me tsin ia amwa eatow aeõ dogor, me tsin ia animiã emiowi aeõ mwit añõg bwa amwam eõ edegeri aeõ memak, ma amwa ijababa aeõ berith;
16 Aña A nan ririñ ñune ea gamiã: A nan ij imin in kamakamiow bwe re nimõ mek itũrimiã, ñea *earak in* mag, mi ikũñijarare ñea nan õnũet eme mõ õrig an ima ibũriõ: ma amwa nan õijõn wamiã baba iat eko woun, bwe barũemiã ri nan õn.
17 Ma A nan ramwan gamiã n iwitsiow gamiã, me inan abi gamiã eow ian obwen barũemiã: ri nan moniba ea gamiã ñabũna re miowi gamiã; ma amwa nan gõrõ ñag eko ion ñea ededegeri gamiã.
18 Me tsin ia amwa keõ bet ia amwa kaiõt aeõ iruwin mũñane, A nan eke awõrin aeiu õeõgidaen gamiã bwe dõgin amiã dũra.
19 Ma A nan ijababa gatsitsin waiomiã: ma A nan õekae wamiã ianweron me eke debitsi, me ũbwemiã tekei eborage:
20 Ma amwa nan õmag waiomiã iat eko woun; bwe ũbwemiã eab totow ijeijin, me imin erõ n eat eb ri nan eõ õrig quara.
21 ¶ Me tsin ia amwa dũgidugo n keõ ame, me eõ kaiõt aeõ, A nan eke awõrin aeiu õeõgidaen gaimiã tekei amiã dũra.
22 Ma A nan õijotow eat eb inimagemiã imin gõgõrõ ñan etiritir, ñana ri nan eñat tsinimiã ñaimiã, ma abi wamiã imin gõgõrõ, mõ õõad

gamiã; me ri nan õgadaqua mede-
namiã.
23 Me tsin ia amwa keõ ia ã oomo
gamiã ean mũñane ame, me dũgidu-
go n teñ iwitsiowõ;
24 Aña A nan dũgidugo bet in teñ
iwitsiow gamiã; ma A nan eke awõrin
aeiu abiemiã, Aña, bwe dõgin amiã
dũra.
25 Ma A nan õreatow eamiã ipudu-
tũbwin, ñea nan ririñ bañagaiet be-
rith; me inan õebwepoi gamiã eow
ian amiã tekawa: ma A nan õijotow
inimagemiã earak in ima; mi inan to-
tow gamiã aeow ian ben barũemiã.
26 Tsin ia A tsiba amiã ewew ñea
brot, waea ãn ri nan omwin õañamiã
brot iat om ñea ta aiquen, me ri nan
tik oija gamiã õañamiã brot tekei
roiũra: ma amwa nan õn, ma amwa
eab marañ eow ean.
27 Me tsin ia amwa keõ bet ia
amwa kaiõt aeõ iruwin mũñane, me
dũgidugo n teñ iwitsiowõ;
28 A nan dũgidugo bet in teñ iwi-
tsiow gamiã iat itiritir; ma A nan
eke awõrin aeiu õeõgidaen gaimiã
bwe dõgin amiã dũra.
29 Ma amwa nan õt duwen ñaimiã
eman, mõ õn bet duwen ñaimiã ãn.
30 Ma A nan ijababa wamiã etañ
ñan ogoda, mõ õmeiwatu wamiã ijor
ñana bait etaramawirei equan, mõ
õraijedu gatduwemiã animwen gat-
duwen wamiã ijor in ani; ma anũ nan
miowi gamiã.
31 Ma A nan otomagage wamiã te-
kawa, mi ijababa wamiã etañ ñan
ebwigaga, ma A nan eõ waij bon
amiã kabo ñan obojarara.
32 Ma A nan ijababa eb mõ õgada-
qua; me barũemiã ñabũna re mek ean
ri nan inuwowi n mwitõñ.
33 Ma A nan õbabareow gamiã aeow
inimaget eponñame, ma A nan rouda
ipudutũbwin, me eã erowimiã: mi nan
gadaqua ũbwemiã, me inan eke eto-
magage amiã tekawa.
34 Me eb nan ibibõkiei an sabbath,
tekei araquin an dae in gadaqua ma
amiã mek ũbwien barũemiã: nan
õnano kõr eb, mi ibibõki ean an
sabbath.
35 Tsin ie e mek in gadaqua i nan
kona eõnano, eõnano ñea e eõ kona
ñago ean an sabbath, ñag amwa mek
ean.
36 Me ñeijine añõgõra ñabũna dũ-
gidũgimiã, A nan otow an eadõ ibũriõ
ian bũriõũra eow ean eben ũbwien
barũõra; me mwagagin rat imin erõ
ñana ã urure nan ededegeri ũra; me
ri nan gõrõriwowo, tekei ion ñea õgõ-
rõ ian obwet ipudutũbwin, me ri nan
pudu ñag eko ion ededegeri ũra.
37 Mi nan tũ ũra tsiriwai ũra, ion
animwen ion, tekei ian obwet ipudu-
tũbwin, ñag eko ion ñea ededegeri
ũra, ma amwa nan eab kona n weijo
oaio ian obwen barũemiã.
38 Ma amwa nan ima eow inimaget
eponñame, me ũbwien barũemiã nan
õn gamiã.
39 Me dũgidũgimiã ri nan gõgaro
me eadõ bũriõũra eow ean aũra ibaka
ũbwiõra barũemiã; me ri nan gõgaro
bet me eadõ bũriõũra eow ean aũra
ibaka etõñũra epo a ũra.
40 Me ri nan õmeata aũra ibaka,
ma aũra ibaka etõñũra, ean aũra dũra
ñana re dũra ame eow ean, me ñaga
re dũgidugo n teñ iwitsiow Aña;
41 Ma Aña A dũgidugo bet in teñ
iwitsiow ũra, mo otow ũra ũbwien
barũõra: me tsin ia rõ õijõñ bũriõũra
ñan tekei ia ã eõ tow, me tsin ia rõ
õgõg pũmwen aũra dũra;
42 A nan õmaran aeõ berith ea Ja-
kob, ma A nan õmaran bet aeõ berith
ea Isaak, ma aeõ berith ea Abraham;
ma A nan õmarat eb.
43 Me ri nan erowiow eb, mi nan
ibibõkiei an sabbath, ñag e mek in
gadaqua ñag ekeow ũra; me ri nan
õgõg pũmwen aũra dũra: bwe dõgin,
eh, bwe dõgin ñaga rõ keõ a aeõ
mwit añõg memak, ma anũra emiowi
bet aeõ dogor.
44 Me dedeũra bet ñane, ia re mek
ũbwien barũõra, A nan eab keõ a ũra,
ma A eab miowi ũra, me õekeow ma-
meõra, mi ijababa aeõ berith a ũra;
bwa Aña Jehova ñea wañara Gott:
45 Ma A nan õmaran aũra berith
aũra bagadugu, bwe dõgũra ñabũna
A õmeatan eat eb ñaben Ägypten ian
met eponñame memak,. bwa A nim
eke Aña wañara Gott: Aña Jehova.
46 Ñane eñõg, me imwit añõg, me
edogor, ñana Jehova etotow inima-

gen *Ñei* mė ibwibwin Israel eat eto-
wedūdū ñea Sinai ian ben Moses.

ITŪBAÑ 27.

MI Jehova edorer a Moses, mō
ūge,
2 Wo nimō dorer a ibwibwin Israel,
me wo nim ūge a ūra; Tsin ie enim
oduwen an votum eñame ion, ñamen
ei an ñame Jehova tekei am kabei.
3 Me konaen am kabei eman ñea
inimagen anarama eobweni me aña-
ma eobweni, ñea kabeietow itūrūm
ōkōr bwe aijima schekel in silber,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga.
4 Me tsin ia ān, konaen am kabe
bwe animo schekel.
5 Me tsin ie emek inimagen aiji-
mo eobweni me anarama eobweni,
konaen am kabei eman bwe anarama
schekel, me ān bwe ata schekel.
6 Me tsin ie emek inimagen aiquen
maraman me aijimo eobweni, konaen
am kabei eman bwe aijimo schekel
in silber, me konaen am kabei ān bwe
aiju schekel in silber.
7 Me tsin ia añama an obweni ōa
ebak eken; tsin ia eman, konaen am
kabe bwe ata ma aijimo schekel, me
ān bwe ata schekel.
8 Me tsin iō ōad eken wōn imin ea
konaen am kabe, ā nimō ñaeow ian
men priester, me priester enim kabei
tekei an amea ñea ōkarai añōgin vo-
tum okona.
9 Me tsin ia imin gōgōrō ñea eñame
okona n totow bwe wimeien Jehova,
mūñana memak ñana eñame oija
Jehova re ebwigaga.
10 E nim eō ōekae, me e nim eō
rouw ion ñea omo bwe pūmwen ion
ñea ebaka, ōa ion ñea ebaka bwe
pūmwen ion ñea omo: me tsin ie e
rouwōt imin gōgōrō imin gōgōrō ion,
ar nan ebwigaga aeōg ea Jehova.
11 Me tsin ia imin gōgōrō ñea ōka-
nakanenō, ñea eñame eō ere a Jehova
bwe iwim, ā nimō ñaeow bitune imin
ian men priester;
12 Me priester enim kabei pūmwen,
kai omo ōa ebaka: tekei am kabe
ñauwe priester, mi nan ōūga.
13 Me tsin ie e nim kan rouw in
ōgōg, e nimō baeni a konaen am kabe
aiquen main aijimo n pūmwen.
14 ¶ Me tsin ia eñame ion eteñ ōe-
bwigaga an wak bwe enim ebwigaga
me ekei wōn Jehova, priester enim
kabei, bwō kai omo ōa ebaka: tekei
kabeietow itūrin priester, enim ōūga
weijon.
15 Me tsin ie e teñ rouw in ōgōg an
wak amea ñea ō ōebwigaga, e nimō
baeni a aiquen main aijimo n geld
ñea konaen am kabe, mi nan ei an
wak.
16 Me tsin ia eñame ion ōebwigaga
ūbwiet eken bwe wōn Jehova, konaen
am kabe tekei ebakin an kiāō baba
ean: tekei ōijōnen aiquen homer in
gerste bwe aijima schekel in silber
pūmwen.
17 Tsin iō ō ōebwigaga ūbwiet atsin
eat obweni n jubeli, nan ōaio ōgōgen
tekei konaen am kabe.
18 Me tsin iō ō ōebwigaga ūbwien
iruwit obweni n jubeli, priester enim
ōdū a geld tekei mūñana dūgidūgit
obweni ea eobweni n jubeli; me nan
kona n gōgaro atsin ean konaen am
kabe.
19 Me tsin ia amea ñea ōebwigaga
eteñ rouw in ōgōg mūkena eb, e nimō
baeni a aiquen main aijimo n geld
ñea konaen am kabe, me inan ooaio
bwe ūbwien.
20 Me tsin ie e eō teñ rouw in ōgōg
mūkena eb, ōa io o ogiten rouw a
eñame ion mūkena eb, e nim eō kan
rouw in ōgōg:
21 Me enim ebwigaga bwe wōn
Jehova mūkena eb, tsin ia arrō eat
obweni n jubeli, bwe etañ in kiāō ña-
mwarin oaio ōebwigagaen; priester
enim eke ūbwien.
22 Me tsin iō ō ōebwigaga eb bwe
enim eke ūbwien Jehova, ñaben e
rouw, ñabena deō eben ūbwien;
23 Priester enim ōdū a pūmwen ko-
naen am kabe ea eobweni n jubeli:
me e nim totow konaen am kabe ean
ñabūmina, bwe imin ñea ebwigaga
ñea wōn Jehova.
24 Enimō redō mūkena eb eat
obweni n jubeli ea amea ñea ā rouw
atsin itūrin ñago, ñea ūbwien ñago.
25 Me konaen am kabe memak te-
kei schekel it ewak ñea ebwigaga:
anarama gera tekei aiquen schekel.
26 ¶ Ta ebowab inimaget imin gō-

gõrõ, ñea ã ririñ bwe ebowab ñea wimen Jehova, enim eko eñame ion õebwigaga; tamo ochs õa schaf, ei bet wõn Jehova.

27 Me tsin ia imin gõgõrõ ion õkanakanenõ, e nim õtsimor me pũmwe tekei konaen am kabe me baeni a aiquen main aijimo: me tsin ie e eõ teñ rouw in õgõg, e nimõ row-iow tekei konaen am kabe.

28 Me e nim eõ row-iow me e nim eõ tik rouw in õgõg imit on ñea oaio õebwigagaen, me eñame enim ooaio õebwigagaen bwe wõn Jehova atsin inimagen wõn imin memak, tamo eñame õa imin gõgõrõ, õa ũbwiet eken: magit ebwigaga bwe wõn Jehova imin memak ñan oaio õebwigagaen.

29 Ã nim eõ pũmwe n õtsimor imit on ñea oaio õebwigagaen, me eñame enim ooaio õebwigagaen; ã nim abi.

30 Me wõn Jehova main atait eb memak tamo quat eb õa quat imin erõ: ebwigaga bwe wõn Jehova.

31 Me tsin ia eñame ion eteñ rouw imit inot atsin ean main atain wõn imin, e nimõ baeni a aiquen main aijimo.

32 Me main atait epowi n kũhe me schafe memak, tamo ñan õd ijõñit ewew, ebwigaga main atain bwe wõn Jehova.

33 E nim eõ õnani io omo õa ebaka, me e nim eõ rouw bet: me tsin ie e rouw, aro aeõg mi nat ebwigaga; ã nim eõ tik rouw in õgõg.

34 Ñane edogor ñana Jehova õpan a Moses bwe dõgit ibwibwin Israel eat etowedũdũ ñea Sinai.

KAT'ARAN WÕN BUCH MOSES

ÑARANA Ã IJ EGEN BWE

ÕDŨET IBWIBWIN ISRAEL.

ITŨBAÑ 1.

MI Jehova edorer a Moses ean tomagagen Sinai, eow iat ewak in epo ean adamonin bũmin maraman ñea ekaro, ean karot obweni iruwin aũra meta atsin ean eben Ägypten, mõ ũge,
2 Amwarũm õdũ ebakit epo memak, ñana ibwibwin Israel, ean aũra epo n amen bwieni memak, ian aũra wak aũra bagadugu, tekei ebakin egõra, ñabũna eman memak, ion o ion;
3 Ñabũna ro kona n ake inimagen Israel, ñabũn oquinarama aũra obweni, me ñabũna eñab eken, amwarũm õdũ earõra memak, auwe ma Aaron.
4 Me enimõ mek itũrũmũrõr eñame iot atsin eat arõeni memak in katakaton; ñea tũbwin an wak an bagadugu.
5 ¶ Me ñane eget eñame ñabũna re nimõ weijo itañũmũrõr. Atsin eat arõen Ruben: Elizur ñea ñain Sedeur.
6 Atsin eat arõen Simeon: Selumiel ñea ñain Zuri-Saddai.
7 Atsin eat arõen Juda: Nahesson ñea ñain Amminadab.
8 Atsin eat arõen Isaschar: Nathaniel ñea ñain Zuar.
9 Atsin eat arõen Sebulon: Eliab ñea ñain Helon.
10 Atsin inimaget ibwibwin Joseph. Atsin eat arõen Ephraim: Elisama ñea ñain Ammihud; atsin eat arõen Manasse: Gamliel ñea ñain Pedazur.
11 Atsin eat arõen Benjamin: Abidan ñea ñain Gideoni.
12 Atsin eat arõen Dan: Ahieser ñea ñain Ammi-Saddai.
13 Atsin eat arõen Asser: Pagiel ñea ñain Ockran.
14 Atsin eat arõen Gad: Eljasaph ñea ñain Deguel.
15 Atsin eat arõen Naphthali: Ahira ñea ñain Enan.
16 Ñabũne ñabũna ã emwit atsin ean epo une, ñabũna monibain arõen aũra bagadugu; ũra tũbwit epo n amen bwieni n Israel.
17 ¶ Me Moses ma Aaron ar onuaiwien mibũna eñame ñabũna ã pan egõra:
18 Me rõ õepoi epo memak ean adamonin bũmin maraman ñea ekaro; me re ebuie' rũgũra tekei aũra epo n amen bwieni memak, ian aũra wak aũra bagadugu, tekei ebakin egõra, ñabũn oquinarama aũra obweni me ñabũna eñab eken, ion o ion.
19 Tekei an Jehova pan a Moses, õũga bet an õdũ ũra eow ean tomagagen Sinai.
20 Mi ibwibwin Ruben ñea an bowab Israel, rũgũra, ean aũra epo n amen bwieni memak, ian aũra wak aũra bagadugu, tekei ebakin egõra, ion o ion, ñabũna eman memak ñabũn oquinarama aũra obweni me ñabũna eñab eken, ũra memak ñabũna ro kona n tuwin ake;
21 Ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, ñabũna earõen Ruben, re eke ama ma año erañan ma aijimowar.
22 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Simeon, rũgũra, ean aũra epo n amen bwieni memak, ian aũra wak aũra bagadugu, ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, tekei ebakin egõra, ion o ion, ñabũna eman memak ñabũn oquinarama aũra õbweni me ñabũna eñab eken, ũra memak ñabũna ro kona n tuwin ake;
23 Ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, ñabũna earõen Simeon, re eke aijima ma adó erañan ma aijubu.
24 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Gad,

rūgūra, ean aūra epo n amen bwieni
memak, ian aūra wak aūra bagadu-
gu, tekei ebakin egōra, ñabūn oqui-
narama aūra obweni, me ñabūna
eñab eken, ūra memak ñabūna ro
kona n tuwin ake;
25 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Gad, re eke ama ma
aijimo erañan me añowar ma aijima.
26 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Juda,
rūgūra, ean aūra epo n amen bwieni
memak, ian aūra wak aūra bagadu-
gu, tekei ebakin egōra, ñabūn oqui-
narama aūra obweni, me ñabūna
eñab eken, ūra memak ñabūna ro
kona n tuwin ake;
27 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Juda, re eke aemo ma
aeoq erañan ma añowar.
28 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Isa-
schar, rūgūra, ean aūra epo n amen
bwieni memak, ian aūra wak aūra
bagadugu, tekei ebakin egōra, ña-
būn oquinarama aūra obweni, me
ñabūna eñab eken, ūra memak ñabū-
na ro kona n tuwin ake;
29 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Isaschar, re eke aiji-
ma ma aeoq erañan ma abu.
30 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Se-
bulon, rūgūra, tekei aūra epo n amen
bwieni memak, ian aūra wak aūra
bagadugu, tekei ebakin egōra, ñabūn
oquinarama aūra obweni me ñabūna
eñab eken, ūra memak ñabūna ro
kona n tuwin ake;
31 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Sebulon, re eke aiji-
ma ma aeiu erañan ma abu.
32 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Jo-
seph, ñabūna ibwibwin Ephraim, rū-
gūra, tekei aūra epo n amen bwieni
memak, ian aūra wak aūra bagadu-
gu, tekei ebakin egōra, ñabūn oqui-
narama aūra obweni me ñabūna eñab
eken, ūra memak ñabūna ro kona n
tuwin ake;
33 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Ephraim, re eke ama
erañan ma aijimowar.
34 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Ma-
nasse, rūgūra, tekei aūra epo n amen
bwieni memak, ian aūra wak aūra
bagadugu, tekei ebakin egōra, ñabūn
oquinarama aūra obweni me ñabūna
eñab eken, ūra memak ñabūna ro ko-
na n tuwin ake;
35 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Manasse, re eke ani-
mo ma aro erañan ma arobu.
36 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Ben-
jamin, rūgūra, tekei aūra epo n amen
bwieni memak, ian aūra wak aūra
bagadugu, tekei ebakin egōra, ña-
būn oquinarama aūra obweni me ña-
būna eñab eken, ūra memak ñabūna
ro kona n tuwin ake;
37 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Benjamin, re eke ani-
mo ma aijimo erañan ma abu.
38 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Dan,
rūgūra, tekei aūra epo n amen bwieni
memak, ian aūra wak aūra bagadugu,
tekei ebakin egōra, ñabūn oquinarama
aūra obweni me ñabūna eñab eken,
ūra memak ñabūna ro kona n tuwin
ake;
39 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Dan, re eke añama ma
aro erañan ma aewar.
40 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Asser,
rūgūra, tekei aūra epo n amen bwieni
memak, ian aūra wak aūra bagadugu,
tekei ebakin egōra, ñabūn oquinarama
aūra obweni me ñabūna eñab eken,
ūra memak ñabūna ro kona n tuwin
ake;
41 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Asser, re eke ama ma
aiquet erañan ma aijimowar.
42 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Naph-
thali, rūgūra, tekei aūra epo n amen
bwieni memak, ian aūra wak aūra
bagadugu, tekei ebakin egōra, ñabūn
oquinarama aūra obweni me ñabūna
eñab eken, ūra memak ñabūna ro
kona n tuwin ake;
43 Ñabūna ā ōdū atsin inimagōra,
ñabūna earōen Naphthali, re eke
aijima ma aiju erañan ma abu.
44 Ñabūne ñabūna ā ōdū, ñabūna
Moses ma Aaron me ñabūna moni-
bain Israel ñabūna waea ma arumen
ōdū ūra: ñabūne kōr monibain ran
aūra wak aūra bagadugu n kata-
katon.
45 Me eñame memak ñabūna ā ōdū
atsin inimaget ibwibwin Israel, ian
aūra wak aūra bagadugu, ñabūn
oquinarama aūra obweni me ñabūna

eñab eken, ũra memak ñabũna ro
kona n tuwin ake inimagen Israel;
46 Ũra memak ñabũna ã õdũ ũra re
eke añowar ma aiju erañan ma aiji-
mowar ma aijima.
47 ¶ Me re eõ õdũ iow inimagen bita
epo ñabũna ibwibwin Levi tekei arõen
aũra bagadugu.
48 Bwi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
49 Ta earõen Levi wo nim eõ õdũ,
me wo nim eõ õdũ õepoi ũra ea ibwi-
bwin Israel:
50 Me wo nim ij ibwibwin Levi me
ñaeow ũra ian wakit Edogor, me ean
baibain memak, me eat imin memak
ñana baen: re nim õbabũ an wak
Gott me baibain memak; me re nim
ijan makureien, me re nimõ gadeijida
eñõra n mek itañin an wak Gott mõ
õpaeoi.
51 Me tsin ia ã nim õbũ eanuaw an
wak Gott, ibwibwin Levi re nimõ
eadedu: me tsin ia ã nim kan gade-
ijida, ibwibwin Levi re nimõ gade-
ijida: me *tamo* eratequõ ñea etũren
a ã nim abi.
52 Me ibwibwin Israel re nimõ
weijida eñõra n mek, eñame memak
iat eñan in mek, me eñame memak
itañin wõn ãñiden, tekei earõra
memak.
53 Me ibwibwin Levi re nimõ wei-
jida eñõra n mek itañin wakit Edogor
mõ õpaeoi, bwe enim eõ õrre egirowin
Gott eat eñame, ñabũna ibwibwin
Israel: ibwibwin Levi re nim õgõg
añõgen wakit Edogor.
54 Mõ ũgat dedet ibwibwin Israel;
tekei pan añen Moses eow itũrin
Jehova, õũga bet aũra ririñ.

ITŨBAÑ 2.

MI Jehova edorer a Moses ma
Aaron, mõ ũge,
2 Ibwibwin Israel re nimõ weijida
eñõra n mek, eñame memak itañin
wõn ãñiden, me weman aũra wak
aũra bagadugu: re nimõ wei aũra
wak mõ õmwaijõt ewak in epo mõ
õpaeoi.
3 Me ñabũna re nimõ weijida aũra
wak in mek edõgen apoe ino etsiõda
equan ũra ñabũna ran wõn ãñidet epo
n mek ñea Juda, tekei aũra tar: me
Nahesson ñea ñain Amminadab enim
ekei monibaiũra.
4 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke aemo ma aeoq era-
ñan ma añowar.
5 Me ñabũna re nimõ weijida aũra
wak in mek itañin ei earõen Isaschar:
me Nathanael ñea ñain Zuar enimõ
moniba ea ibwibwin Isaschar:
6 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke aijima ma aeoq
erañan ma abu.
7 Me earõen Sebulon: me Eliab ñea
ñain Helon enimõ moniba ea ibwibwin
Sebulon.
8 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke aijima ma aeiu
erañan ma abu.
9 Atebũra ñabũna ã õdũ ñabũna rat
epo n mek ñea Juda bwe aibu ma
aojomo ma año erañan ma abu. Me
etar ñune nan õd amo.
10 ¶ Enimõ mek edõgen apwijuw
wõn ãñidet epo n mek ñea Ruben
tekei aũra tar: me Elizur ñea ñain
Sedeur enimõ moniba ea ibwibwin
Ruben.
11 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke ama ma año erañan
ma aijimowar.
12 Me ñabũna re nimõ weijida aũra
wak in mek itañũra ei earõen Si-
meon: me Selumiel ñea ñain Zuri-
Saddai enimõ moniba ea ibwibwin
Simeon.
13 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke aijima ma ado era-
ñan ma aijubu.
14 Me earõen Gad: me Eljasaph
ñea ñain Reguel enimõ moniba ea
ibwibwin Gad.
15 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke ama ma aijimo era-
ñan ma añowar ma aijima.
16 Atebũra ñabũna ã õdũ iow iat
epo ñea Ruben bwe aibu ma aijima
ma aiquet erañan ma abu ma aijima,
tekei aũra tar. Me *etar ñune* nan
ei ekaruwõri n nuaw.
17 ¶ Me inan õbũ eanuaw ewak in
epo, me epo ñea ibwibwin Levi ini-
maget epo: õũga dedeũra ia rõ gadei
aũra wak in mek, enim õũga bet ia
re nuaw, eñame memak eat eñõra,
itañin wañara ãñiden.

18 ¶ Enimõ mek wõn ãñiden rat epo
ñ mek ñea Ephraim edõgen apago te-
kei aũra tar: me Elisama ñea ñain
Ammihud enimõ moniba ea ibwibwin
Ephraim.
19 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke ama erañan ma ai-
jimowar.
20 Me earõen Manasse enimõ mek
itañin: me Gamliel ñea ñain Pedazur
enimõ moniba ea ibwibwin Manasse.
21 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke animo ma aro era-
ñan ma arobu.
22 Me earõen Benjamin: ma Abidan
ñea ñain Gideoni enimõ moniba ea
ibwibwin Benjamin.
23 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke animo ma aijimo
erañan ma abu.
24 Atebũra ñabũna ã õdũ, ñabũna
rat emek in epo ñea Ephraim bwe
aibu ma aoju erañan ma aibu, tekei
aũra tar. Me *etar ñune* nan ekei
ekatijuwõri n nuaw.
25 ¶ Enimõ mek wõn ãñiden rat epo
n mek ñea Dan edõgen apwewa tekei
aũra tar: me Ahieser ñea ñain Ammi-
Saddai enimõ moniba ea ibwibwin
Dan.
26 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra, re eke añama ma aro era-
ñan ma aewar.
27 Me ñabũna re nimõ weijida aũra
wak in mek itañin ei earõen Asser:
me Pagiel ñea ñain Ockran enimõ
moniba ea ibwibwin Asser.
28 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke ama ma aiquet era-
ñan ma aijimowar.
29 ¶ Me earõen Naphthali: ma Ahira
ñea ñain Enan enimõ moniba ea ibwi-
bwin Naphthali.
30 Me earan me ñabũna ã õdũ iow
inimagõra re eke aijima ma aiju era-
ñan ma abu.
31 Atebũra ñabũna ã õdũ, ñabũna
rat epo n mek ñea Dan bwe aibu ma
aijima ma aeiu erañan ma añowar.
Me *etar ñune* enimõ nuaw tekei tokin
itañin wañara ãñiden.
32 ¶ Ñabũne ñabũna ã õdũ atsin
inimaget ibwibwin Israel ian aũra
wak aũra bagadugu: atebũra ñabũna
ã õdũ, ñabũna ran aũra epo n mek me-
mak tekei aũra etar memak bwe año-
war ma aiju erañan ma aijimowar
ma aijima.
33 Me ã eõ õdũ ibwibwin Levi eow
inimaget ibwibwin Israel; tekei an
Jehova pan a Moses.
34 Õũga dedet ibwibwin Israel; te-
kei dedet imin memak ñana Jehova
õpan a Moses, õũga bet aũra ririñ ia
rõ gadeijida aũra wak in mek itañin
wañara ãñiden, mõ õũga bet aũra
ririñ ia re nuaw, ion mi ion, ean aũra
epo n amen bwieni memak, tekei aũ-
ra wak aũra bagadugu.

ITŨBAÑ 3.

ME ñabũne an karig Aaron me
Moses eat ibũm ñabũmina Je-
hova edorer a Moses eat etowedũdũ
ñea Sinai.
2 Me ñane egõra ñaiñain Aaron ña-
bũna eman: Nadab ñea ebowab, me
Abihu, me Eleasar, me Ithamar.
3 Ñane egõra ñaiñain Aaron ñabũ-
na eman, ñabũna priester, ñabũna ã
õbid, ñabũn e ij ũra bwe re nimõ
ririñ barũenebõra n priester.
4 Me Nadab ma Abihu ar ima eowen
ian men Jehova, ñag ar ere ãe ñea eõ
eimwi ian men Jehova, ean tomagage
n Sinai, me eko ñaiũrõr; me Eleasar
me Ithamar ar ririñien barũenebõrõr
in priester ian men Aaron ñea etõ-
ñũrõr.
5 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
6 Wo nim õreat arõen Levi bwe re
nim tũren ame, me ñaeow ũra ian
men Aaron ñea priester bwe re nimõ
buõk iow ian an makur.
7 Me re nim raña aen ma aet epo
memak ian obwet ewak in epo, bwe
re nimõ ririñ makurin an wak Gott.
8 Me re nim raña memak baibait
ewak in epo, ma aet ibwibwin Israel;
bwe re nimõ ririñ makurin an wak
Gott.
9 Me wo nim oija Aaron ibwibwin
Levi me ea amebũna ñain: ã totow
õkõr ũra ea amea bwe dõgit ibwibwin
Israel.
10 Me wo nim õweijoran Aaron ma
amebũna ñain, me re nim raña ba-
rũenebõra n priester: me ã nim abi
eratequõ ñea etũren.

11 Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
12 Ma Aña, kania, A ogiten õekae
ibwibwin Levi atsin inimaget ibwi-
bwin Israel bwe re nimõ ñeijũbwet
ebowab memak ñabũna rõ baida ije
amo inimaget ibwibwin Israel; me
ibwibwin Levi re nim ek'ũra aeõ
ñame:
13 Bwe waña ebowab memak; atsin
eat ibũm ñabũmin A abi ebowab
memak eat eb ñaben Ägypten, A õe-
bwigaga bwe enim eke waña ebowab
memak inimagen Israel, ñabũna eña-
me mi imin gõgõrõ; ri nan ek'ũra
waña: Aña Jehova.
14 ¶ Mi Jehova edorer a Moses eat
etomagage n Sinai, mõ ũge,
15 Wo nim õdũ ibwibwin Levi eow
ian aũra wak aũra bagadugu, ian
aũra epo n amen bwieni memak: wo
nim õdũ eman memak ñabũn õkaton
aũra maram me ñabũna eñab eken.
16 Me Moses õdũien ũra tekei aen
Jehova, tekei pan añen.
17 Me ñane egõra ñaiñain Levi ña-
bũna eman: Gerson, me Kahath, me
Merari.
18 Me ñane egõra ñaiñain Gerson
ñabũna eman tekei aũra epo n amen
bwieni memak: Libni me Simei.
19 Me ñaiñain Kahath ñabũna eman
tekei aũra epo n amen bwieni memak:
Amram, me Jizhar, me Hebron, me
Usiel.
20 Me ñaiñain Merari ñabũna eman
tekei aũra epo n amen bwieni memak:
Maheli me Musi. Ñane aũra epo n
amen bwieni ibwibwin Levi, tekei
ran aũra wak aũra bagadugu.
21 An karig Gerson epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Libni, me
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Simei: ñane epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Gerson.
22 Ñabũne ñabũna ã õdũ iow inima-
gõra, tekei ebakit eman memak, ña-
bũna aiquen aũra maram me ñabũna
eñab eken, ñabũna ã õdũ atsin inima-
gõra re eke aeiu erañan ma aiji-
mowar.
23 Aũra epo n amen bwieni ibwi-
bwin Gerson re nimõ gadeijida aũra
wak dedegai iruwin an wak Gott
edõgen apago.
24 Me monibain ran aũra wak aũra
bagadugu ibwibwin Gerson ei Elja-
saph ñea ñain Lael.
25 Me barũenebet ibwibwin Gerson
iat ewak in epo ei erañа an wak Gott,
me Ewak, me bõñeãn, me reijen met
ewak in epo,
26 Me reijet emagge, me reijen
men ororit emagge ñea itañin an wak
Gott, mi itañin bet dagarae, me
wawan memak ñana baibain maku-
reien.
27 ¶ Ma an karig Kahath epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Am-
ram, me epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Jizhar, me epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Hebron, me
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Usiel: ñane aũra epo n amen bwieni
ibwibwin Kahath.
28 Tekei ebakit eman memak ña-
bũna aiquen aũra maram me ñabũna
eñab eken, re eke aoju erañan ma
añowar, ñabũna re raña makurit ewak
ñea ebwigaga.
29 Aũra epo n amen bwieni ñaiñain
Kahath re nimõ gadeijida aũra wak
iruwin an wak Gott edõgen apwijuw.
30 Me monibain aũra epo n amen
bwieni ibwibwin Kahath ei Elizaphan
ñea ñain Usiel.
31 Me barũenebõra ei erañа bita
lade, me tisch, me candelabrum, me
dagarae, me baibain bita ewak ebwi-
gaga memak ñana re ririñõn barũe-
nebõra, me ereij, me baibain makurin
memak.
32 Me Eleasar ñea ñain Aaron ñea
priester enimõ moniba ea monibait
ibwibwin Levi, me e nim oberei ũra
ñabũna re raña makurit ewak ñea
ebwigaga.
33 ¶ An karig Merari epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Mahel, me
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Musi: ñane aũra epo n amen bwieni
ibwibwin Merari.
34 Me ñabũna ã õdũ iow inima-
gõra tekei ebakit eman memak,
ñabũna aiquen aũra maram me ña-
bũna eñab eken re eke año erañan
ma arobu.
35 Me monibain ran aũra wak aũra
bagadugu aũra epo n amen bwieni
ibwibwin Merari ei Zuriel ñea ñain

Abihail: re nimõ gadeijida aũra wak
itañin an wak Gott edõgen apwewa.
36 Me barũeneben ñaiñain Merari
ñea ã nim pan a ũra ei erañа erra
memak ñana bain an wak Gott, ma
añakin memak, mi ijoren, me metũ-
bwijen, me baibain memak, me bai-
bain makurin memak;
37 Mi ijoren ororin memak, me
metũbwijeõra, ma ñatabura, me wara.
38 ¶ Ñabũne ri nan gadeijida aũra
wak ian obwen an wak Gott edõgen
apoe, ian obwet ewak in epo edõgen
ino etsiõda equan, Moses ma Aaron
me ñaiñait eman bwe re nim oberei
makurit ewak ñea ebwigaga, ñea
barũenebet ibwibwin Israel; me inan
abi eratequõ ñea etũren a.
39 Atebũra ñabũna ã õdũ iow ini-
maget ibwibwin Levi, ñabũna Moses
ma Aaron õdũ eow ean an dogor Je-
hova, ean aũra epo n amen bwieni
memak, ñabũna eman memak, ñabũna
aiquen aũra maram me ñabũna eñab
eken, re eke anarama ma aro erañan.
40 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim õdũ eman memak ñabũn aũra
bowab ibwibwin Israel, ñabũna aiquen
aũra maram me ñabũna eñab eken,
me wo nim õgõg ebakin egõra.
41 Me wo nan barũ ibwibwin Levi
bwa aeõ ñame (Aña Jehova) me
ñeõtũbwen aũra bowab memak ibwi-
bwin Israel; me wañara imin gõgõrõ
ibwibwin Levi me ñeõtũbwen bowa-
bin wañara imin gõgõrõ memak ibwi-
bwin Israel.
42 Me Moses õdũ ebowab memak
inimaget ibwibwin Israel tekei an Je-
hova õpan a.
43 Ma atebũra ebowab memak ña-
bũna eman tekei ebakin egõra, ña-
bũna aiquen aũra maram me ñabũna
eñab eken, ñabũna ã õdũ iow inima-
gõra, re eke anarama ma aro erañan
ma arobu ma aemo ma aijimen.
44 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
45 Wo nimõ barũ ibwibwin Levi me
ñeõtũbwet ebowab memak inimaget
ibwibwin Israel, me wañara imin
gõgõrõ ibwibwin Levi me ñeõtũbwen
wañara imin gõgõrõ; mi ibwibwin
Levi ri nan ek'ũra aeõ ñame: Aña
Jehova.
46 Me ñabũna arobu ma aemo ma
aijimet atsin inimagen aũra bowab
ibwibwin Israel, ñabũna madit ibwi-
bwin Levi,
47 Wo nan barũ katakatimo schekel
atsin itũrũra bwe pũmwõra; wo nimõ
barũ tekei schekel it ewak ñea ebwi-
gaga (anarama gera tekei aiquen
schekel):
48 Me wo nan oija Aaron ma ame-
bũna ñain mũñana geld ñana ri nan
pũmweõn ñabũna madũra.
49 Me Moses ebarũ geld ñan pũ-
mwõra ñabũna madũra ñabũna ã
rouw iow itũrit ibwibwin Levi;
50 E barũ geld atsin itũrũra ñabũn
aũra bowab ibwibwin Israel, arаña
ma aijubu ma añama ma aijimo sche-
kel, tekei schekel it ewak ñea ebwi-
gaga:
51 Me Moses oija añen Aaron ma
amebũna ñain geld ñan pũmwõra,
tekei aen Jehova, tekei pan añen
Moses eow itũrin Jehova.

ITŨBAÑ 4.

MI Jehova edorer a Moses ma
Aaron, mõ ũge,
2 Amwarũm õgõg ebakin ñaiñain
Kahath ñabũna emat atsin inimaget
ibwibwin Levi, ean aũra epo n amen
bwieni memak, ian aũra wak aũra
bagadugu,
3 Ñabũn oquanimo aũra obweni mo
oroga ea ñea aijima an obweni, ña-
bũna re nim metu iat emakur, bwe
re nimõ ririñ emakur iat ewak in
epo.
4 Ñane aũra makur ñaiñain Ka-
hath iat ewak in epo, ean mũñana
imin ñan ebwigaga.
5 ¶ Tsin ie enim kan nuaw epo n
Israel, enim metu Aaron, me ñai-
ñain, me re nim totu mũrana ereij,
me re nimõ bõñeõn lade it Edogor,
6 Me re nimõ ñaeow equoje ña-
rana witit edagua ean, me re nimõ
rañat dedegai ñaran atsitaba ean, me
re nim amwedu a bain gaijen.
7 Me re nimõ rañat dedegai ñaran
atsitaba iat tisch in brot in aia, me
re nimõ ñaeow iwũr ian, me ipun, me
dõmaugu, me iwũr in quidõ wim, me
brot ñea eko tokin enimõ mek ean:
8 Me re nimõ rañat dedegai ñaran

õmwirara ean mũñane, me re nimõ
bõñeõt equoje ñarana witit edagua,
me re nim amwedu a bain gaijen.
9 Me re nimõ barũ dedegai ñaran
atsitaba, me re nimõ bõñeõt cande-
labrum me lampe in, me karurun
bũriõũn, me wũrin marañatain, me
wũrin renõ memak ñana rõ õreita
makur ean:
10 Me re nim totu iat equoje ña-
rana witit edagua epo a baibain me-
mak, me re nim tata animwet edebae
in tebab.
11 Me re nimõ rañatow iat daga-
rae gold dedegai ñaran atsitaba, me
re nimõ bõñeõt equoje ñarana witit
edagua, me re nim amwedu a bain
gaijen:
12 Me re nimõ barũ baibait emakur
memak ñana rõ õreit eke emakur iat
ewak ñea ebwigaga, me totu ũra iat
dedegai ñaran atsitaba, me re nimõ
bõñeõt equoje ñarana witit edagua,
me re nim õeõgida animwet edebae
in tebab.
13 Me re nim õkirõat emarañata
atsin iat dagarae, me re nimõ rañat
dedegai ñaran õmwirara ean:
14 Me re nimõ ñaeow baibain me-
mak ean, ñana rõ õreit eke emakur
itañin, ñana wũrit ãe, me ebork, me
debũgibũg, me etebi, me baibait da-
garae memak, me re nimõ rañat
equoje ñarana witit edagua ean, me
re nim amwedu a bain gaijen.
15 Me tsin ia Aaron ma amebũna
ñain ro ogiten bõñe ewak ñea ebwi-
gaga, me baibain bita ewak ebwi-
gaga memak, tsin ie enim kan nuaw
epo *n Israel;* mi imũr, ri nan õrre
ñaiñain Kahath bwe re nimõ gaijida:
me re nim eõ towe mũñana imin ebwi-
gaga, bwa ñam re ma. Ñane ebanen
ñaiñain Kahath eat ewak in epo.
16 ¶ Ma an makur Eleasar ñea ñain
Aaron ñea priester ñan e nim raña *ei*
ret lampe, me iwim ñea obojarara,
me iwim in õn ñea eko tokin, me eir
ñea ekabit, ñea rañaen an wak Gott
memak, me imin memak ñan ian, ñea
bita ewak ñea ebwigaga, me baibain
memak.
17 ¶ Mi Jehova õkakairũ a Moses
ma Aaron, mõ ũge,
18 Amwarũm eõ eatow earõeni
ñea an epo n amen bwieni ibwi-
bwin Kahath atsin inimaget ibwi-
bwin Levi;
19 Ma amwarũmõ ririñ deden ñune
ea ũra, bwe re nim tsimor, me eõ ma
ia re tũren a mũñana magit ebwi-
gaga: Aaron ma amebũna ñain re
nim metu mõ pan a ũra aũra makur,
me ebaneõra, ion mi ion;
20 Me re nim eõ metu ma aia mũ-
ñan ebwigaga ia aigetow, bwa ñam
re ma.
21 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
22 Wo nim õgõg bet ebakit ibwi-
bwin Gerson, ian an wak etõñũra,
ean aũra epo n amen bwieni memak;
23 Wo nim õdũ ũra ñabũn oqua-
nimo aũra obweni mo oroga ea ñea
aijima an obweni; ñabũna re metu n
ririñ emakur, bwe re nimõ ririñ
makurit ewak in epo.
24 Me ñaiune barũenebet epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Ger-
son, tsin ia rõ makur mõ õbabũ eba-
neõra:
25 Re nim õbabũ reijen an wak
Gott, me ewak in epo, me equoje,
me equoje ñarana witit edagua ña-
ran emek ean, me ereij ñarana bain
met ewak in epo,
26 Me reijet emagge, me ereij ña-
rana bain men ororit emagge, ñaran
emek itañin an wak Gott, mi itañin
memak bet dagarae, me wara, me
baibain makureieõra memak, me
imin memak ñana ri nan ririñ: me ri
nan õmamo.
27 Ma Aaron ma amebũna ñain re
nim pan a ibwibwin Gerson aũra ma-
kur memak, eat ebaneõra memak,
ma aũra makur memak; ma amwam
pan a ũra ebaneõra memak ñana re
nim raña.
28 Ñaiune aũra makur ibwibwin
Gerson iat ewak in epo: me barũe-
nebõra enimõ mek ijõñin ben Ithamar
ñea ñain Aaron ñea priester.
29 ¶ Dedeũra ñaiñain Merari, wo
nim õdũ ũra eow ian aũra epo n amen
bwieni memak, ian aũra wak aũra
bagadugu;
30 Me wo nim õdũ ũra ñabũn oqui-
narama aũra obweni mo oroga me
etoki ean ñea aijima an obweni, ña-

bũna re metu iat emakur ñune, bwe
re nimõ ririñ makurit ewak in epo.
31 Me ñaiune nuawin uwadara, te-
kei aũra makur memak iat ewak in
epo; rañaet erra memak ñana bain
an wak Gott, ma añakin, mi ijoren
memak, me metũbwijen memak,
32 Mi ijoret emagge eat erũrũn
memak, ma añatabun, me wawan,
me baibain aũra makur memak, ma
aũra makur memak: ma amwam
õpan baibait emakur ñana bain ma-
kurit ebaneõra.
33 Ñane aũra makur ibwibwin Me-
rari, tekei aũra makur memak, iat
ewak in epo, ijõñin ben Ithamar ñea
ñain Aaron ñea priester.
34 ¶ Me Moses ma Aaron me ñabũ-
na monibait epo rõ õdũ ibwibwin
Kahath ean aũra epo n amen bwieni
memak, mi ian aũra wak etõñũra,
35 Ñabũn oquanimo aũra obweni
mo oroga ea ñabũna aijima aũra
obweni, ñabũna re metu ian bita
emakur, bwe re nimõ makur iat
ewak in epo:
36 Me ñabũna ã õdũ iow inimagõra
ean aũra epo n amen bwieni re eke
aro erañan ma aewar ma aijima.
37 Ñabũne ñabũna ã õdũ iow ini-
magen an epo n amen bwieni Ka-
hath, ũra memak ñabũna rõ makur
iat ewak in epo, ñabũna Moses ma
Aaron õdũ tekei aen Jehova ian ben
Moses.
38 Me ñabũna ã õdũ iow inima-
get ibwibwin Gerson, ean aũra epo n
amen bwieni memak, mi ian aũra
wak aũra bagadugu,
39 Ñabũn oquanimo aũra obweni
mo oroga me etoki ean ñabũna aiji-
ma aũra obweni, ũra memak ñabũna
re metu iat emakur, bwe re nimõ
makur iat ewak in epo,
40 Ñabũna ã õdũ iow inimagõra,
ean aũra epo n amen bwieni memak,
ian aũra wak aũra bagadugu, re eke
aro erañan ma añowar ma aijumo.
41 Ñabũne ñabũna ã õdũ iow ini-
magen an epo n amen bwieni Gerson,
ũra memak ñabũna rõ makur iat
ewak in epo, ñabũna Moses ma
Aaron õdũ tekei aen Jehova.
42 ¶ Me ñabũna ã õdũ iow inima-
gen aũra epo n amen bwieni ibwi-
bwin Merari, ean aũra epo n amen
bwieni memak, ian aũra wak aũra
bagadugu,
43 Ñabũn oquinamo aũra obweni
mo oroga me etoki ean ñabũna aiji-
ma aũra obweni, ũra memak ñabũna
re metu iat emakur, bwe re nimõ
makur iat ewak in epo,
44 Ñabũna ã õdũ iow inimagõra
ean aũra epo n amen bwieni memak,
re eke aiju erañan ma arobu.
45 Ñabũne ñabũna ã õdũ iow ini-
magen aũra epo n amen bwieni ibwi-
bwin Merari, ñabũna Moses ma Aa-
ron õdũ tekei aen Jehova ian ben
Moses.
46 Atebũra ñabũna ã õdũ iow ini-
maget ibwibwin Levi, ñabũna Moses
ma Aaron me ñabũna monibain Is-
rael õdũ ũra, ian aũra epo n amen
bwieni memak, mi ian aũra wak aũra
bagadugu,
47 Ñabũn oquanimo aũra obweni
mo oroga me etoki ean ñabũna aiji-
ma aũra obweni, ñabũna re metu
bwe re nimõ ririñ baibait emakur
ñune, me emakur ñea õbabũet ebanet
ewak in epo,
48 Ñabũna ã õdũ iow inimagõra,
re eke aoju erañan ma aijimowar ma
aojomo.
49 A õdũ ũra tekei aen Jehova ian
ben Moses, ion o ion, tekei aũra ma-
kur memak, mi tekei ebaneõra me-
mak: õũga kõr an õdũ ũra, tekei aen
Jehova ea Moses.

ITŨBAÑ 5.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim pan a ibwibwin Israel bwe
re nim õmeata lepros memak atsin
iat etañ mek, mũ ũra memak ñabun
etsimine bwijan witõra, mũ ũra me-
mak ñabũna rõ kanakanetow ean
gatduwõra ñabũn ema:
3 Amwam õmeata lepros ñabũna
eman me ãn, eada iruwit etañ mek;
bwe re nim eõ õkanakanet eñõra n
mek ñea A mek ian.
4 Me ibwibwin Israel re edegeri
mũñane eñõg, mõ rõ õmeata ũra iru-
wit etañ mek; tekei aen Jehova ea
Moses, õũga bet at ibwibwin Israel
ririñ.

5 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
6 Wo nim ũge a ibwibwin Israel,
Tsin ia eman õa ãn eririñ ibaka, iba-
ka ion ñea eñame eririñ, me edũra
eat idũra ion ea Jehova, me tsin ia ã
pan bwe e dũra;
7 E nim pan bita ñea o ogiten ri-
riñ: me e nim oogoro kõr pũmwen
an dũra, me e nimõ baeni a aiquen
main aijimo, me e nim oija amea ñea
e dũra ea.
8 Me tsin ie ekeow amen bwien
amea ñea ã nim oija pũmwet idũra,
nan wõn priester pũmwet idũra, ñea
pũmwen ñea Jehova oija; me baen
widder ñea bain eadet idũra, me inan
ririñ eaden an dũra eow ean.
9 Me wõn priester iwim in õbũida
memak atsin inimaget imin memak
ñan ebwigaga ñana wõt ibwibwin Is-
rael, ñana ro oija.
10 Me wõnõ bet wõt eñame imin
memak ñan ebwigaga: imin memak
ñana eñame oija priester, wõn õkõr.
11 ¶ Mi Jehova edorer a Moses,
mõ ũge,
12 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ie
edũra aget eñame ion, me eririñ
ibaka,
13 Me tsin ia eñame ion edõg a
ãita, me tsin ia ã ewewit atsin ian
men agen, me ã eõ ewewijen, me tsin
ia ã õkanakanet ãita, me tsin ie eko
amen oduwen an dũra, me tsin ia ã
eõ ibowõñ ñag õ õreit ekeowina;
14 Me tsin iõ õrre a amea ibũriõ n
baran, me tsin ie e baranõn agen, me
tsin ia ã õkanakanet ãita: õa tsin iõ
õrre a amea ibũriõ n baran, me tsin
ie e baranõn agen, me tsin ia ã eõ
õkanakanet ãita:
15 Amea enim ea priester ãita
agen, mõ õbu an wim ãita bwe dõ-
gin, ñea aiquen main atait epha n
gerstenmehl; e nim eõ idotu eir ean,
me e nim eõ idotu ekabojarara ean;
bwe ñaiune iwim in õn ñea bait eba-
ran, ñea iwim in õn ñea bait õmaran,
ñea bain õmaranet idũra.
16 Me priester enim otow ãita ino
etũren, me ñaeow ian men Jehova:
17 Me priester enimõ barũ ebõk
ñea ebwigaga iat iwũr ñarana epe;
me priester enimõ barũ badetsit
emwarere eken ñea emek añen an wak
Gott, me totu ian muwurina ebõk.
18 Me priester enimõ ñaeow ãita
ian men Jehova, me eadedu iren
tũbwin, me totu iwim in õn ñea bait
õmaran ian bet' ãita, ñea iwim in õn
ñea bait ebaran: me ebõk ñawũrin
õbaõadsin ñawũrin õrig õeõgidaet
egae enimõ mek ian ben priester:
19 Me priester enim pan a ãita bwe
enim schwõr ian men Gott, me e
nim ũge a ãita, Tsin ia eñame eõ
mequõr itũrũm, me tsin ia wo eõ
dũra me eõ kanakanetow ean, ñaga
wo mek ijõñin agem, wo nan tsimor
atsin ean muwurine ebõk õbaõadsin
ñawũrin õrig õeõgidaet egae:
20 Me tsin ia wo dũra, ñaga wo
mek ijõñin agem, me tsin ia ã õkana-
kanenuw, me tsin ia eñame ion ñea
deõ agem emequõr itũrũm:
21 Priester enim pan a ãita bwe
enim schwõr eat schwõr in ramwani,
me priester enim ũge a ãita, Jehova
enimõ ririñuw me ek'auwe imin in
ramwani me eñõgen schwõr inimagen
amen bwiõm, tsin ie emag ian we-
kañam me ebugougo ijem;
22 Me muwurina ebõk ñawũrin õrig
õeõgidaet egae enim metu ian bũ-
riõũm, mõ õbugougo ijem, mõ õmag
ian wekañam: me ãita enim ũge,
Amen, Amen.
23 Me priester enimõ eare eow ian
buch eran mũñane eñõgen ramwani,
me e nim õmõgida eow eat ebõk
ñawũrin õbaõadsin:
24 Me e nim õrenõt ãita muwurina
ebõk õbaõadsin ñawũrin õrig õeõgi-
daet egae; me ebõk ñawũrin õrig
õeõgidaet egae nan metu iat ãita mõ
õõbaõadsin.
25 Me priester enimõ barũ iwim in
õn ñea bait ebaran atsin ian bet'
ãita, me e nimõ gagatsi iwim in õn
ian men Jehova, mo otow eat daga-
rae:
26 Me priester enimõ barũ iwũrin
iat ebe atsin eat iwim in õn, bwõ
õmaranen bita, me e nimõ gataw eat
dagarae, mi imũr e nim õrenõt ãita
muwurina ebõk.
27 Me tsin io o ogiten õrenõt ãita
muwurina ebõk, ñaiune imũr, tsin ia ã

õkanakanet ãita, me tsin ie e dũra ea
agen, muwurina ebõk ñawũrin õrig
õeõgidaet egae nan metu iat ãita mõ
õõbaõadsin, mi nan bugougo ijen, mi
nan mag ian wekañan: me ãita nan
ekei imin in ramwani inimagen amen
bwien.
28 Me tsin ia ã eõ õkanakanet ãita,
me e dereder; nan eõ dõgedõg, mi i
nan karig.
29 Ñaiune dogorit ebaran, tsin ie
edũra ãt on, ñea emek ijõñin agen,
me ã õkanakanen;
30 Õa tsin iõ õrre a amea ibũriõ n
baran, me tsin ie e baranõn agen; e
nimõ ñaeow ãita ian men Jehova, me
priester enimõ ririñ a memak bitune
edogor.
31 Mi nan eõ dõgedõg amea atsin
eat ibaka, me ãita nan õbabũ an
dũra.

ITŨBAÑ 6.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin
Israel, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
eman ion õa ãt on õrai eñõgen votum
ñea ekae, ñea an votum Nazarite,
bwe e nimõ õekae ñei ea Jehova;
3 Arũmõ baõ wein me demañi, e
nim eõ nim biniga it wein me biniga
it demañi, me e nim eõ nim bet ren
quan vitis, me e nim eõ õn bet quan
vitis ñan etsimeduw, me quan vitis
ñana ã õmadet.
4 Ean an bũm in ebwi memak e nim
eõ õt imit on ñea ã ririñ atsin ean
vitis, atsin ean baban vitis, me ea bet
witin.
5 Me ean an bũm memak in votum
in ere õekae ñei enim eõ õrre eow
iara itũbwit ijũbar: ñag eitsiõk goro
kõr ibũm ñan õ õekae ñei ean ea Je-
hova, e nim ebwi; me enim raquõ
iren tũbwin.
6 Ean an bũm memak in õekae ñei
ea Jehova e nim eõ tũren a gatduwet
amen ima.
7 E nim eõ õkanakanen ñei bwe
dõgit etõñin, õa dõgit inen, õa dõgit
etsit eman, õa dõgit etsit ãn, ia re
ma: bwin an õekae ñei ea Gott emek
ean tũbwin.
8 Ean an bũm in õekae ñei memak,
e ebwigaga ea Jehova.
9 Me tsin ie ema eow itañit eñame
ion tik ñaga, mõ õmwarere tũbwin
an õekae ñei; i nan ij tũbwin ean an
bũm in õdereder, inan ij ean quaeiut
ibũm.
10 Me ean quaojut ibũm e nim õrean
arumen trugõn, õa arumen taube
eoniñ, ea priester, aeow ean men
ororit ewak in epo:
11 Me priester enim ere ion me eke
iwim in etad idũra, mi ion bwi iwim
in jiũiow, me ririñ eaden an dũra,
bwin o ogitet dũra eow itũrit ima, mi
inan õebwigaga bet tũbwin ean ña-
bũmina.
12 Mi inan õekae a Jehova an bũm
in õekae ñei, mi i nan õrean lamm ion
ñea aiquen an obweni bwi iwim in
etad ibaka: me enim eko wout ibũm
ñano amo, bwina ã õkanakaneten an
õekae ñei.
13 ¶ Me ñaiune dogorit Nazarite,
tsin io o ogoro bũmin an õekae ñei: ã
nim otow inimet ewak in epo:
14 Me e nim oija Jehova an wim
ñea lamm iot eman, ñea aiquen an
obweni ñea magit omotañitañ bwi
iwim in jiũiow, me lamm iot ãn ñea
aiquen an obweni ñea magit omo-
tañitañ bwi iwim in etad idũra, me
widder ion ñea magit omotañitañ bwi
iwim in iow,
15 Me ebwer ion ñea brot eõ õpwe
ian, me kuchen me mehl enemeji ña-
na ã kamwararoiõt eir, me fladen eõ
õpwe, ñana ã õbidõt eir, mi iwim in
õn ñana baeõra, mi iwim in nim ñana
baeõra:
16 Me priester enimõ ñaeow mũña-
ne ian men Jehova, me e nim ere an
wim in etad idũra, ma an wim in
jiũiow:
17 Me e nim ere widder bwi iwim
ñea iwim in iow ea Jehova epo a ebwer
ñea brot eõ õpwe ian: me priester
enim ere bet iwim in õn ñana baen,
me iwim in nim ñana baen.
18 Ma amea Nazarite enim ij tũ-
bwin an õekae ñei inimen ororit ewak
in epo, me e nimõ barũ iren tũbwin
an õekae ñei, mõ õraijidaw eat ãe
ñea ijõñit iwim, ñea iwim in iow.
19 Me priester enimõ barũ ben bita
widder eran ñaran emakõ, me kuchen
ion ñea eõ õpwe atsin ian bita ebwer,

me fladen ion ñea eõ õpwe, me e nim
totu ian ben amea Nazarite, iruwin
ijen tũbwin an õekae ñei:
20 Me priester enimõ gagatsi bwi
iwim in gagatsi iow ian men Jehova;
ebwigaga ñune bwe wõn priester, me
baen barran ñea ã gagatsi me ben
ñarana ã õbũida: mi imũr amea Na-
zarite nan kona n eren wein.
21 Ñaiune kõr dogorit Nazarite ñea
õrai eñõgen votum, *me deden* an wim
ea Jehova bwe dõgin an õekae ñei,
me baen bet ñea o kona n kona: tekei
aen in votum ñeijin õ õrai, õũga bet
an edegeri dogorin an õekae ñei.
22 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
23 Wo nimõ dorer a Aaron ma ame-
bũna ñain, mõ ũge, Amwaimõ dorer
in õgageidawianaw ibwibwin Israel
iat deden ñune; ma amwam ũge a
ũra,
24 Jehova enim õgageidawianawuw
me enim raña aw:
25 Jehova enimõ õeaõ men ea aw,
me enim oquedeiuw:
26 Jehova enim õbũida men eam,
me enim oija aw iow.
27 Enim õũga aũra ñaeow egõ eat
ibwibwin Israel; ma A nan õgagei-
dawianaw ũra.

ITŨBAÑ 7.

ME ean ñabũmina ñaga Moses ogi-
ten weijida an wak Gott, mõ
õbid mõ õebwigaga, me baibain me-
mak, me dagarae me baibain memak,
mõ õbid mõ õebwigaga;
2 Me ñabũna monibain Israel, ña-
bũna monibain aũra wak aũra baga-
dugu, re totow eadu; ñabũne ñabũna
monibait arõeni, ñabũne ñabũna re
mek aũtũbũra ñabũna ã õdũ:
3 Mõ rõ õreatow ian men Jehova
aũra adu ñana aran año wagen ñana
ã wakei me waea ma arumen ochsen;
karakarumet temoniba ean airat wa-
gen, me rõ katakaton ochs: me rõ
ñaeow ũra ian obwen an wak Gott.
4 Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
5 Wo nimõ barũ atsin itũrũra bwe
ã nim eke ũra baibain makurit ewak
in epo; me wo nim oija ibwibwin Le-
vi, ion mi ion tekei an makur.

6 Me Moses ebarũ mũñana wagen
mo ochsen, mo oija añet ibwibwin
Levi.
7 O oija ibwibwin Gerson arura
wagen me amen ochsen, tekei aũra
makur:
8 Mo o oija ibwibwin Merari ara
wagen me aoju ochsen, tekei aũra
makur, ijõñin ben Ithamar ñea ñain
Aaron ñea priester.
9 Me eko io o oija ibwibwin Kahath:
bwina barũenebõra makurit ewak
ñea ebwigaga; rõ gaij.
10 ¶ Ma amebũna temoniba re to-
tow eadu bwe dõgin õebwigagaet da-
garae ean ñabũmina ã õbid eow ean,
amebũna temoniba re ere aũra adu
ian obwet dagarae.
11 Mi Jehova ũge a Moses, Re nim
ere aũra wim, an bũm temoniba iot
ibũmin, ma an bũm temoniba iot ibũ-
min, bwe bain õebwigagaet daga-
rae.
12 ¶ Ma amea ñea etotow an adu
ean adamonit ibũm ei Nahesson ñea
ñain Amminadab ñea earõen Juda:
13 Ma an adu ei iwũr eran ñarana
silber, ñarana aibu ma animo schekel
roin, me dõmaugu eran ñarana silber
ñarana aemo schekel roin; tekei
schekel it ewak ñea ebwigaga; arura
mi to oquen ian mehl enemeji ñea ã
kamwararoiõt eir bwi iwim in õn;
14 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
15 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen
an obweni, bwi iwim in jiũiow;
16 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
17 Me arumen ochsen, ma aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim, ñana iwim in iow:
ñane an adu Nahesson ñea ñain Am-
minadab.
18 ¶ Ean karabũmit ibũm ereãn an
adu Nathanael ñea ñain Zuar, ñea
monibait ibwibwin Isaschar:
19 E totow iwũr eran ñarana silber
bwa an adu, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ñara-
na silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;

arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
20 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
21 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
22 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
23 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Nathanael ñea ñain
Zuar.
24 ¶ Ean katijũbũmit ibũm ereãn
an adu Eliab ñea ñain Helon, ñea
monibait ibwibwin Sebulon:
25 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
26 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
27 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
28 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
29 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Eliab ñea ñain Helon.
30 ¶ Ean keabũmit ibũm ereãn an
adu Elizur ñea ñain Sedeur, ñea
monibait ibwibwin Ruben:
31 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
32 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquet iat iwim
obojarara;
33 Mo ochs eoniñ ion, me widder,
me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
34 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
35 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aiji-
mo lãmmer eman ñañen õkatakaton
an obweni, bwi iwim ñana iwim in
iow: ñane an adu Elizur ñea ñain Se-
deur.
36 ¶ Ean katimot ibũm ereãn an
adu Selumiel ñea ñain Zuri-Saddai,
ñea monibait ibwibwin Simeon:
37 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
38 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
39 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eoniñ ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
40 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
41 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwe iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Selumiel ñea ñain Zuri-
Saddai.
42 ¶ Ean quañot ibũm ereãn an adu
Eljasaph ñea ñain Deguel, ñea moni-
bait ibwibwin Gad;
43 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber, ñarana aemo schekel
roin, tekei schekel it ewak ñea ebwi-
gaga; arura mi to oquen ian mehl
enemeji ñea ã kamwararoiõt eir bwi
iwim in õn;
44 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
45 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni bwi iwim in jiũiow;
46 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;

47 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Eljasaph ñea ñain De-
guel.
48 ¶ Ean quaeiut ibũm ereãn an
adu Elisama ñea ñain Ammihud ñea
monibait ibwibwin Ephraim:
49 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber, ñarana aemo schekel
roin, tekei schekel it ewak ñea ebwi-
gaga; arura mi to oquen ian mehl
enemeji ñea ã kamwararoiõt eir bwi
iwim in õn;
50 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
51 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen
an obweni bwi iwim in jiũiow;
52 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
53 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer ñañen õkatakaton an obweni,
bwi iwim ñana iwim in iow: ñane an
adu Elisama, ñea ñain Ammihud.
54 ¶ Ean quaojut ibũm ereãn an
adu Gamliel ñea ñain Pedazur ñea
monibait ibwibwin Manasse:
55 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
56 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
57 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
58 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
59 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer ñañen õkatakaton an obweni,
bwi iwim ñana iwim in iow: ñane an
adu Gamliel ñea ñain Pedazur.
60 ¶ Ean quadot ibũm ereãn an adu
Abidan ñea ñain Gideoni, ñea moni-
bait ibwibwin Benjamin:
61 An adu ei iwũr erãn ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana aemo schekel roin, tekei schekel
it ewak ñea ebwigaga; arura mi to
oquen ian mehl enemeji ñea ã ka-
mwararoiõt eir bwi iwim in õn;
62 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
63 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
64 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
65 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Abidan ñea ñain Gideoni.
66 ¶ Ean quitait ibũm ereãn an adu
Ahieser, ñea ñain Ammi-Saddai, ñea
monibait ibwibwin Dan:
67 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl enemeji
ñea ã kamwararoiõt eir bwi iwim in
õn;
68 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
69 Mo ochs eman ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
70 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
71 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Ahieser, ñea ñain Ammi-
Saddai.
72 ¶ Ean quita ma aiquenit ibũm
ereãn an adu Pagiel ñea ñain Ockran,
ñea monibait ibwibwin Asser:
73 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana aemo schekel roin, tekei schekel
it ewak ñea ebwigaga; arura mi to

oquen ian mehl enemeji, ñea ã ka-
mwararoiõt eir bwi iwim in õn;
74 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
75 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
76 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
77 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Pagiel ñea ñain Ockran.
78 ¶ Ean quita ma karot ibũm ereãn
an adu Ahira ñea ñain Enan, ñea
monibait ibwibwin Naphthali:
79 An adu ei iwũr eran ouwak ña-
rana silber, ñarana aibu ma animo
schekel roin, me dõmaugu eran ña-
rana silber ñarana aemo schekel roin,
tekei schekel it ewak ñea ebwigaga;
arura mi to oquen ian mehl ñea ene-
meji, ñea ã kamwararoiõt eir bwi
iwim in õn;
80 Me iput eran gold ñarana ata
schekel roin, ñaran oquen iat iwim
obojarara;
81 Mo ochs eoniñ ion, me widder
ion, me lamm iot eman ñea aiquen an
obweni, bwi iwim in jiũiow;
82 Me bock ion bwi iwim in etad
idũra;
83 Me arumen ochsen, me aijimo
widder, me aijimo bõcke, me aijimo
lãmmer eman ñañen õkatakaton an
obweni, bwi iwim ñana iwim in iow:
ñane an adu Ahira ñea ñain Enan.
84 Ñaiune õebwigagaet dagarae,
eat ibũm ñabũmina ã õbid iow ean,
itũrin amebũna monibain Israel: arata
ma aro iwũr ñan ouwak ñana silber,
me arata ma aro dõmaugu ñana
silber, me arata ma aro ipun ñana
gold;
85 Õkatubu mo quanimo *schekel*
roit iwũr memak, mo quaemo roit dõ-
maugu memak; atebin roin silber n
baibain mũñane bwe aro erañan ma
abu *schekel,* tekei schekel it ewak
ñea ebwigaga;
86 Ma arata ma aro ipun ñana gold,
ñan oquen iat iwim obojarara, oquita
schekel roiũra memak, tekei schekel
it ewak ñea ebwigaga; atebin roin
gold in mũñane ipun bwe aibu ma
anarama *schekel;*
87 Atebin ochsen ñana bait iwim in
jiũiow bwe waea ma arumen ochsen
eoniñ, me waea ma arumen wid-
der, me waea ma arumen lãmmer
eman ñañen õkatakaton an obweni,
mi iwim in õn ñea baeõra; me waea
ma arumen bõcke bwi iwim in etad
idũra;
88 Ma atebin ochsen ñana bait iwim
ñana iwim in iow bwe aruma ma
amen ochsen eoniñ, me añama widder,
me añama bõcke, me añama lãmmer
eman ñañen õkatakaton an obweni.
Ñaiune õebwigagaet dagarae, iruwin
õbiden.
89 Me ñaga Moses emetu iat ewak
in epo bwe enimõ dorer a Amea, õ
kaiõt Eiñõñ ñea edorer a eadun
itũgait etañ in etad idũra ñea emek
ean lade it edogor, atsin inimagen
murumena cherubim: me E dorer a.

ITŨBAÑ 8.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a Aaron, me
wo nim ũge a, Tsin ia wo õpwiei
mũñana lampen, enim pwij mũñana
aeiu lampen ian obwet candelabrum.
3 Ma Aaron eririñ ñune; õ õpwiei
lampen bwe re nim eaõ ian obwet
candelabrum, tekei an Jehova pan a
Moses.
4 Me ñaiune makurin bita candela-
brum, gold ñea ã kabõgei; emakur
ñea ã ogoge atsin ean awaran me
etoki ean akauwen: tekei akeweõin
ñea Jehova õmeata a Moses, õũga bet
ririñet candelabrum eow itũrin.
5 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
6 Wo nim õbũ ibwibwin Levi atsin
itũrit ibwibwin Israel, mõ õdereder
ũra.
7 Me ñaiune deden ñea wo nimõ
ririñ a ũra, ia wo õdereder ũra: wo
nim õrareõn ũra ebõk in etad idũra,
me re nim ijõt ijũbar rabatara me-
mak, me re nimõ gabũr aũra karawin,
mõ õdereder ũra.
8 Me re nimõ barũ ochs eoniñ ion,
me iwim in õn ñea baen, ñea mehl
enemeji, ñea ã kamwararoiõt eir;

me wo nim kan barũ ochs eoniñ ion
bwi iwim in etad idũra.
9 Me wo nim otow ibwibwin Levi
ian obwet ewak in epo: me wo nimõ
õepoi epo memak ñabũna ibwibwin
Israel:
10 Me wo nim otow ibwibwin Levi
ian men Jehova. Mi ibwibwin Israel
re nim õeõgida bõra eat ibwibwin
Levi;
11 Ma Aaron enim totow ibwibwin
Levi ian men Jehova bwi iwim in
gagatsi, bwe dõgit ibwibwin Israel,
bwe re nimõ ririñ an makur Jehova.
12 Me ibwibwin Levi re nim õeõgi-
dã bõra ean murumena ochsen eoniñ;
me wo nim ere ion bwi iwim in etad
idũra, me ñea ion bwi iwim in jiũiow
ea Jehova, bwe ã nimõ ririñ eaden
aũra dũra ibwibwin Levi.
13 Me wo nimõ ñaeow ibwibwin
Levi ian men Aaron, mi ian men bet
amebũna ñain, me wo nim ere ũra
bwi iwim in gagatsi ea Jehova.
14 Me wo nimõ õekae ibwibwin Le-
vi atsin inimaget ibwibwin Israel iat
deden ñune; me ibwibwin Levi ri nan
ek'ũra aeõ ñame.
15 Mi imũr ibwibwin Levi ri nan
metu bwe re nimõ ririñ makurit
ewak in epo: me wo nim õdereder
ũra, me ri nan totow ũra bwi iwim in
gagatsi.
16 Bwe ã omen õkõr ũra atsin ini-
maget ibwibwin Israel; A emwe-
mwin ũra ea ame bwe re nimõ ñeijũ-
bwõra memak ñabũna rõ baida ije
amo, ñabũn aũra bowab ibwibwin Is-
rael memak.
17 Bwe waña ebowab memak atsin
inimaget ibwibwin Israel, ñabũna
eñame mi imim gõgõrõ: A õebwiga-
ga ũra bwa A nim eke waña ean
ñabũmin A abi ebowab memak ean
eben Ägypten.
18 Ma A emwit ibwibwin Levi bwe
re nimõ ñeijubwet ebowab memak
inimaget ibwibwin Israel.
19 Ma A totow ibwibwin Levi bwe
eadu ea Aaron ma amebũna ñain ini-
maget ibwibwin Israel, bwe re nimõ
ririñ aũra makur ibwibwin Israel iat
ewak in epo, me ririñ eaden aũra dũ-
ra ibwibwin Israel; bwe enim eõ õrre
earak in ima inimaget ibwibwin Is-
rael, tsin ia ibwibwin Israel re tũren
a ewak ñea ebwigaga.
20 Me Moses, ma Aaron, me epo
memak ñabũna ibwibwin Israel re
ririñ ñune ea ibwibwin Levi; tekei
añõget ibwibwin Levi itũrin Jehova
ea Moses, õũga bet ririñetow itũrit
ibwibwin Israel.
21 Mi ibwibwin Levi rõ õdereder
ũra atsin eat ibaka, mõ rõ gabũr aũ-
ra karawin; ma Aaron ere ũra bwi
iwim in gagatsi ian men Jehova; ma
Aaron eririñ eaden aũra dũra bwe
enim õdereder ũra.
22 Mi imũr re metu ibwibwin Levi
bwe re nimõ ririñ aũra makur iat
ewak in epo ian men Aaron mi ian
men bet amebũna ñain: tekei añõget
ibwibwin Levi itũrin Jehova ea Mo-
ses, õũga bet ririñetow itũrũra.
23 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
24 Ñaiune dedet ibwibwin Levi ñea
eimwi: re nim metu me ririñ maku-
rit ewak in epo ñabũn oquinarama
mõ katimo aũra obweni me ñabũna
eñab eken:
25 Me ri nan rañada n ririñ emakur
io ogoro aijima aũra obweni, me ri
nan eõ gauwei emakur;
26 Me ri nan makamakur epo a
etsiedũra iat ewak in epo bwe re nim
raña barũetebe, me re nim eõ ririñ
emakur. Enim õũga am makur ea
ibwibwin Levi bwe dõgin barũene-
bõra.

ITŨBAÑ 9.

MI Jehova edorer a Moses, ean to-
magagen Sinai, ean adamonin
maraman, ean karot obweni iruwin
aũra meta atsin eat eb ñaben Ägyp-
ten, mõ ũge,
2 Ibwibwin Israel re nim raña eka-
daro n passah ean bũmin ñabũmina
ã idit.
3 Amwam raña eow ean bũmin ña-
bũmina ã idit ean abũmita ma aeoq
bũmin bitune maraman, ijemerõ:
amwam raña tekei dogorin memak,
mi tekei bet añõgen memak.
4 Me Moses õpan añet ibwibwin
Israel bwe re nim raña ekadaro n
passah.
5 Me re rañaen passah ean adamo-

nin *maraman,* ean abũmita ma aeoq
bũmin bita maraman, antsiemerin,
ean tomagagen Sinai: tekei aen Je-
hova memak ea Moses, õũga bet at
ibwibwin Israel ririñ.
6 ¶ Me etsimine eñame ibũn ñabũ-
na rõ mwarere eow ean gatduwet
amen ima me re eõ kona n raña eka-
daro n passah ean ñabũmina: rõ õrre
eow ian men Moses ma Aaron ean
ñabũmina:
7 Ma amebũna rõ ũge a, Ama
mwarere eow ean gatduwet eñame
ion: me ñagat dõgit ekeken ñaga ã
rewin gama bwa amam eõ ere iwim
ea Jehova ean ñabũmina ã mwit añõ-
getow inimaget ibwibwin Israel?
8 Me Moses ũge a ũra, Amwaimõ
daiñ eken; bwa A nim kaiõt añõge-
miã eow itũrin Jehova.
9 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
10 Wo nim õdorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Tsin iõ õmwarere eña-
me ion inimagemiã õa inimagen amiã
detõ bwe dõgin gatduwet amen ima,
õa tsin ie e dũgidugo ino ogoeow, e
nim raña bet ekadaro ñea passah ea
Jehova:
11 Re nim raña ean karon mara-
man ean abũmita ma aeoq bũmin *bi-*
ta maraman ijemerõ; re nim õn epo
a brot ñea eõ õpwe mi ibũgibũgi ñan
õbaõadsin:
12 Re nim eõ ñaina dũgidũgin ea an
eorata, me re nim eõ tsiba rõn ia
emaen: re nim raña ekadaro ñea pas-
sah tekei dogorin memak.
13 Me eñame ñea edereder, ñea eõ
dũgidugo ino ogoeow, tsin iõ õ õkeõ
ie eraña ekadaro ñea passah, ã nimõ
bwiriow eñame ñea atsin inimagen
amen bwien; bwin e eõ ere iwim ea
Jehova ean bũmin ñabũmina ã idit,
ma amea enim õbabũ an dũra.
14 Me tsin ia eratequõ emek ini-
magemiã, me eteñ raña ekadaro n
passah ea Jehova, e nimõ gar dogo-
rit ekadaro ñea passah, mi tekei añõ-
gen: enim tsimine itũrimiã edogor
ñea ta aiquen, ñea dogorit eratequõ,
me dogorin bet ñea opudu ũbwemiã.
15 ¶ Me ean ñabũmina ã weijida an
wak Gott ean, mũrana denañ õbõñe
an wak Gott ñea wakit edogor: me
tsin ie emerõ e mek ean an wak Gott
tekei ãe ea an eorata.
16 Tõ ũga dedet aeoweaeow: de-
nañ õbõñe, mi tekei ãe ijõbũm.
17 Me tsin ia ã õbũida denañ atsin
ean bita ewak, iruwin ñune re nuawet
ibwibwin Israel: me eat etañ ñamwa-
rin õ weijo ean, ibwibwin Israel rõ
gadeijida bet aũra wak dedegai ina.
18 Ean aen Jehova enuaw ibwibwin
Israel, me ean aen Jehova rõ gadei-
jida aũra wak dedegai: me eat ibũm
memak ia mũrana denañ emek ean an
wak Gott, ũra bet me re mek ian aũra
wak dedegai.
19 Me tsin ia mũrana denañ emek
ian an wak Gott eat ibũm ñan ebak,
re raña barũenebõra atsin itũrin Je-
hova, me re eõ dũgidugo.
20 Me eat edae inon mũrana denañ
emek ean an wak Gott ean ta ibũm
inon; re mek bet ian aũra wak dede-
gai tekei aen Jehova, me re dũgidugo
tekei aen Jehova.
21 Me eat edae inon mũrana denañ
emek eat atsin antsiemerin ea an
eorata; me tsin ia ã õbũida denañ ie
eorata, ri nan nuaw: me *tsin ie e mek*
ijeaõ mi ijõbũm, ri nan nuaw ia ã
õbũida mũrana denañ.
22 Me tsin ia arabũm, õa ion mara-
man, õa iot obweni an mek mũrana
denañ ean an wak Gott, me e mek
ean, ibwibwin Israel re mek bet ian
aũra wak dedegai, me re eõ dũgidugo;
me tsin ia ã õbũida, ri nan nuaw.
23 Tekei aen Jehova re mek ian
aũra wak dedegai, me tekei aen Je-
hova re nuaw: re raña barũenebõra
atsin itũrin Jehova, eow ean pan
añen ũra eow itũrin Jehova ian ben
Moses.

ITŨBAÑ 10.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nimõ ririñ wam dobu aro ña-
rowa silber; wo nimõ ririñ iow eat
ekabõg, me wo nim eke bait emwe-
mwit eñame, me bain an dũgidugo
epo *n Israel.*
3 Me tsin ia ã õeõñ murowa dobu,
re nim epo aw eñame memak inimen
ororit ewak in epo.
4 Me tsin ia ã õeõñ aiquet dobu,

enim epo aw ñabũna prinzen, ñabũna monibain arañа ñabũna Israel.

5 Me tsin ia amwa õeõñ bwi itema n nuaw, enimõ nuaw epo *n Israel* ñea emek edõgen apoe.

6 Me tsin ia amwa eke aruwõri õeõñet itema n nuaw, re nimõ nuaw epo *n Israel* ñea emek edõgen apwijuw: re nim õeõñ me wemaiõt inuaw bwe bain aũra nuaw.

7 Me tsin ie enim epo eñaine, amwam õeõñ, me ã nim eõ õeõñ in wemaiõt inuaw.

8 Me ñaiñain Aaron ñabũna priester re nim õeõñ dobu; me enim tsimine itũrimiã bwe edogor ñea eko tokin ean amiã det memak.

9 Me tsin ia amwa tuwin ake ũbwemiã ma ake a barũemiã ñea oroe gamiã, amwam õeõñ dobu bwe dõgit ake; mi inan õmaran gamiã eow ian men Jehova ñea wamiã Gott, mõ õtsimor gamiã atsin itũrin barũemiã.

10 Me ean ñabũmin amwa ibibõki ean, me ean amiã epo't taramawir, me ean an redõ wamiã maraman; amwam õeõñ murowe dobu ean amiã wim in jiũiow, me eat iwim ñan amiã wim in iow; nan ekei õmaranemiã ian men wamiã Gott: Aña Jehova ñea wamiã Gott.

11 ¶ Me ean karot obweni, ean karon maraman, ean abũmruma bũmin bita maraman, ã õbũidan mũrana denañ atsin ean wakit Edogor.

12 Me re nuawet ibwibwin Israel tekei aũra dũgidugo atsin ean tomagagen Sinai; me mũrana denañ emeken ean tomagagen Pharan.

13 Me re nuaw amo tekei aen Gott eow ian ben Moses.

14 ¶ Mõ õd amo wañara ãñiden aũra epo ibwibwin Juda tekei aũra tar: me Nahesson ñea ñain Amminadab emek aũtũbwin aũra tar.

15 Me Nathanael ñea ñain Zuar emek aũtũbwin aũra tar in arõeni ibwibwin Isaschar.

16 Me Eliab ñea ñain Helon emek aũtũbwin aũra tar in arõeni ibwibwin Sebulon.

17 Me ã eadeduen an wak Gott; me re nuawet ibwibwin Gerson me ibwibwin Merari, ñabũna rõ õbạbũ an wak Gott.

18 ¶ Me enuaw wañara ãñiden aũra epo *ibwibwin* Ruben tekei aũra tar: me Elizur ñea ñain Sedeur emek aũtũbwin aũra tar.

19 Me Selumiel ñea ñain Zuri-Saddai emek aũtũbwit etar ñea aũra epo n arõeni ibwibwin Simeon.

20 Me Eljasaph ñea ñain Deguel emek aũtũbwit etar ñea aũra epo n arõeni ibwibwin Gad.

21 Me enuawet ibwibwin Kahath, rõ obũ ewak ñea ebwigaga: me *epo ñea amo* rõ gadeijida an wak Gott ian obwen aũra õrre.

22 ¶ Me enuaw wañara ãñiden aũra epo ibwibwin Ephraim tekei aũra tar: me Elisama ñea ñain Ammihud emek aũtũbwin aũra tar.

23 Me Gamliel ñea ñain Pedazur emek aũtũbwit etar ñea aũra epo n arõeni ibwibwin Manassse.

24 Ma Abidan ñea ñain Gideoni emek aũtũbwit etar ñea aũra epo n arõeni ibwibwin Benjamin.

25 ¶ Me enuaw wañara ãñiden aũra epo ibwibwin Dan, ñea emek iruwit epo *n Israel* memak, tekei aũra tar: ma Ahieser ñea ñain Ammi-Saddai emek aũtũbwin aũra tar.

26 Bwe Pagiel ñea ñain Ockran emek aũtũbwit etar ñea aũra epo n arõeni ibwibwin Asser.

27 Me Ahira ñea ñain Enan emek aũtũbwin aũra epo n arõeni ibwibwin Naphthali.

28 Õũga aũra dũgidugo ibwibwin Israel tekei aũra tar memak; me re nuawen.

29 ¶ Me Moses ũge a Hobab ñea ñain Reguel ñea dei Midian ñea etõñin agen Moses, Ama õreita naña etañ ñamwarina Jehova õpan mõ ũge, A nan oija gamiã: wo nim edegeri gama, ma ama nan ririñ aw ñea omo, bwi Jehova õpat emo bwa añõgõra Israel.

30 Mõ õ ũge a, A eõ edegeri gamiã; ma A nan ñow ũbwiõ, ea amen bwiõ.

31 Mõ õ ũge, A kõñ aw bwe wo nim eõ erowi gama; bwe dõgin ñaga wo tsiet dedema bwa ama nan gadeijida ama wak dedegai eat etomagage, me wo nim ek'auwe mema.

32 Me tsin ia wo edegeri gama,

bita ñea omo ñea Jehova nán ririñ
a gama, ñea bet ñea imin ama nan
ririñ aw:
33 ¶ Me re nuawet atsin ean wōn
towedūdū Jehova ean aijūbūm aūra
būm it dūgidugo; me lade n an be-
rith Jehova ōd ian obwōra ean aijū-
būm būmin onuaiwen, bwe e nim
ōnani eñōra n ōnano.
34 Me wōn denañ Jehova emek
eara ijemerō ia *ibwibwin Israel* re
nuaw atsin eat eñōra n mek.
35 Me tsin ie enuaw lade, Moses
ūge, O Jehova, eogoda kō, me ā nim
ōberitagag barūōm ian obwōm.
36 Me tsin ia ā ōeōgatu *lade*, Moses
ūge, O Jehova, Wo nimō redō a ata
erañan it erañan ñabūna Israel.

ITŪBAÑ 11.

ME mibūna eñame re ek'ūra amen
ñuruñure, ñabūna rō pat ibaka
iat ijūñen Jehova: me ñaga Jehova
ōkaiōt, ōpwij egirowin; mō ōpwij an
āe Jehova inimagōra, ñea ōkamwan
inūmwit eñōra n mek *ibwibwin Israel*
ñan ogoeow.
2 Me eñame re eōñ a Moses; me
Moses etetaro ea Jehova, me eman
bita āe.
3 Me ā ij egen mūmwarina etañ
bwe Thabeera [ñeijin tekei Ōñ];
bwe dōgin ñag ōpwij an āe Jehova
inimagōra.
4 ¶ Me epo n ratequō ñabūna re
mek inimagōra rō raij ijeiji ion: me
tik iōñen bet ibwibwin Israel, mō rō
ūge, Ijegen ñea nan oija gada du-
wen bwa am ōn?
5 Añ ōmarat iū ñan añ ōt'ow Āgyp-
ten me eko pūmwen; me cucumis,
me melo, me porrum, me betsalim,
me allium:
6 Me emōgedan būriōūda ñage;
eko betibet imit on: eko imit on ia
añ kona n āt bwi ta ñune manna.
7 Me manna tekei babat korian-
der, ma aiaen tekei aiaen bedellion.
8 Eñame re dūgidugo, mō rō ōe-
bwepoi me ra ararōtow eat epe n
kararō, ōa *re* dewiwei iow iat iwūr in
ogog, mō ōtar iow iat ekapa, me re
ririñ kuchen atsin ean: ma anenō te-
kei anen eirin oliva etsimeduw.
9 Me tsin io opudu āo eat eñōra n
mek ibwibwin Israel, manna opudu
animwen.
10 ¶ Me Moses ōkaiōt nōñit eñame
inimagen aūra epo n amen bwieni,
eñame memak inimen aūra wak: mō
ōpwij ōkōr egirowin Jehova; me egi-
row bet Moses.
11 Me Moses ūge a Jehova, Dōgit
ekeken ñaga Wo oroe am tsiō? me
dōgit ekeken ñag A eō āt oquedeieō
ian mem, ñaga Wo ōeōgida ame roit
eñame ñabūne?
12 Ōten, A ōrig memak mibūne
eñame? ōten, ro pudun ian būriō, ña-
ga Wo ūge ame, Wo nim ōbabū ūra
eow ian bem, tekei āinimwen ōkima-
ma eoniñ ñea ōbū eoniñ aeow eat eb
ñabena Wo ogiten schwōr a aūra ba-
gadugu bwe dōgin?
13 A nan kona eow i duwen ñea A
nim oija mibūne eñame memak? bwe
re eōñ ame mō rō ūge, Wo nim oija
gama duwen bwa amaim ōn.
14 A eō kona ia ta aña eobabū mi-
būne eñame memak, bwe eroe ame.
15 Me tsin iō ūga dedem ame, A
kōñ aw bwe Wo nim abiō ñage, tsin
ia A āt oquedeieō ian mem, ma A nan
eō āt roiū.
16 ¶ Mi Jehova ūge a Moses, Wo
nimō ōepoi ame aemo eñame atsin
inimagen ñaben Israel ñabūna wo
tsiet bwū ūra ñabet eñame, me ru-
wadura; wo nim otow ūra iat ewak
in epo, bwe re nimō weijo ina epo
aw.
17 Ma A nan rodu me dorer aw
eow ina: ma A nan ōbū eket atsin
ean anin ñea emek eam, ma A nan
ñaeow eara; me ri nan buokuw in
ōbū roiūm atsin itūrit eñame, bwe
enim eō ta auwe eōbū.
18 Me wo nim ūge a eñame, Amwam
ōebwigaga gamiā ian obwen ijaran,
ma amwa nan kō duwen; bwa amwa
iōñ iat ijūñen Jehova, ma amwa ūge,
Ijegen ñea nan oija gada duwen bwa
am ōn? bwo omo dedema ñago i
Āgypten: me ñagan Jehova nan oija
gamiā duwen, ma amwa nan ōn.
19 Me deab ta aibūmin amiā kō du-
wen, me deō arabūm, me deō abūmin
aijimo, me deō abūmita, me deō abūm-
ruma,
20 Ma *amwa nan kō duwen* iat

emaram ion, ea an metan ian gade-
tsin bodimiã, ma amwa nan kamwũ-
mwidai; bwe dõgin ñag amwa keõ a
Jehova ñea emek inimagemiã, ma
amwa iõñ ian men, mõ ũge, Dõgit
ekeken ñag ama metan Ägypten?
21 Me Moses ũge, Ebakit eñame
ñabũn A mek inimagõra bwe añowar
erañan ñabũna rõ õd añe; me Wo ũge,
A nan oija ũra duwen bwe re nim õn
iat emaram ion.
22 Õten, ã nim abiet epowi n schafe,
me ziegen me ochsen bwe re nim õn,
ñana ri nan marañ eow ean? õa ã ni-
mõ õebwepoi iũen imago memak bwe
õañara, bwe re nimõ marañ eow
ean?
23 Mi Jehova ũge a Moses, Õten,
aibañoten ben Jehova? wo nan aia
ñage ia ã oduwen õa ã eõ oduwen
aeõ aw.
24 ¶ Me Moses emeta, mõ õpan añet
eñame aen Jehova: mõ õ õepoi aemo
eñame atsin inimagen ñabet eñame,
mõ õ õweijoran ũra n õpaeoiõt ewak.
25 Mi Jehova orodu eat denañ, me
edorer a, me E barũ eket atsin ean
anin ñea emek ean, mõ õñaeowen ean
amebũna aemo eñab: me ñag anin
emek eara, rõ karaien añõgen pro-
pheten, me re eõ rañada.
26 Mi ijuw eñame arumen iat eñõra
n mek *ibwibwin Israel,* egen ion bwe
Eldad, me egen ñea ion bwe Medad:
ma anin emek earõr; ũrõr baeõra ña-
bũna ã eare añõgõra, ar eõ ñow iat
Ewak; ma ar karai añõgen propheten
iat eñõra n mek *ibwibwin Israel.*
27 Me dedemaro ion õgõr mõ õpan
añen Moses, mõ ũge, Eldad me Me-
dad ar õreit karai añõgin propheten
iat eñõra n mek ibwibwin Israel.
28 Mi Josua ñea ñain Nun, ñea
amen buõk Moses, ñea ion inimagen
an ñame ñabũna ã ij, õnei mõ ũge,
Waña temoniba ñea Moses, wo nimõ
rewin ũrõr.
29 Me Moses ũge a, Wo kabaran
bwe dõgũ? karenaga mi te ei prophe-
ten an ñame Jehova memak, mũ ka-
renaga mi Jehova õñaeow anin eara!
30 Me Moses oñowen eat eñõra n
mek *ibwibwin Israel,* ei ma amebũna
ñaben Israel.
31 ¶ Me emeta eñit atsin itũrin Je-
hova, me eñin oijeduten imago wach-
teln, mõ õraijedu ũra itañit eñõra n
mek ibwibwin Israel, tekei idũgidugo
ian aibũmin eat eran, mi tekei idũgi-
dugo ian aibũmin eat eran, mõ õpaeoi
etañ mek, kaia aro emainibe atsin
eat emwarere.
32 Me eñame re eogoda ean ñabũmi-
na, ma anũbũmin in ñabũmina, me ña-
bũmin eorata, mõ rõ kekepon wach-
teln: ñea õad eket imin õ õebwepoi o
kona ata homer: mõ rõ õewedũdũ
eow eat eñõra n mek *ibwibwin Israel*
bwe õañara.
33 Ñaga duwen emek ian mwũra,
ñaga re eitsiõk mama, õpwij egirowin
Jehova ea eñame, mi Jehova abiõtet
eñame earak ñea togit oaio.
34 Me ã ij egen ñamwarina etañ
bwe Kibroth-Hattaava [ñeijin tekei
Raõũra ñabũna rõ raij ijeiji ion]:
bwina ã õraijedu ina ũra ñabũna rõ
raij *ijeiji ion.*
35 Enuawet eñame atsin Kibroth-
Hattaava aeow Hazeroth; me re me-
ken Hazeroth.

ITŨBAÑ 12.

ME Miriam me Aaron ar enõñõgei
Moses in õbabaka bwe dõgit ãi-
ta ibwin Chus ñea e ijatsi: bwe e ija-
tsi ãita ñea ibwin Chus.
2 Ãirumena ar ũge, Õten, Jehova
ta dorer a Moses? adag E eõ dorer a
bet gamar? Mi Jehova õkaiõt.
3 Me togit eõ quinõñõg Moses, me
e eõ quinõñõg eken ea eñame memak
ñabũna re mek eat eb.
4 Mi tik ñaga mi Jehova edorer a
Moses, me ea Aaron, me ea Miriam,
mõ ũge, Amweiũm meta eat ewak in
epo ñamiãi aijimen. Ma arei metan.
5 Mi Jehova edu eat ijor ñea denañ,
mõ Õ weijon inimet Ewak, me E
emwemwin Aaron me Miriam; ma ar
metan.
6 Mõ Õ ũge, Amwarũm kaiõt aeõ
ñage: Tsin ie etsimine prophet ion
inimagemiã, Aña ñea Jehova A nan
õmeataeõ a eow iat deden ñea õgain
etsitobo erenimi, ma A nat dorer a
eow iat erenimi.
7 Eõ kõũga deden aeõ tsiõ ñune
Moses; e edõbweduwen inimagen ran
aũ wak memak:

8 A nat dorer a iat imwi ea imwi,
me e ãt õkõr arũmin Jehova, me deõ
iat eñõg ñan etũr õa iat eñõgen
õtsiñin. Dõgit ekeken ñag amwar eõ
miow in õrarai añõgen aeõ tsiõ ñea
Moses in õbabaka?
9 Mõ õpwij egirowin Jehova ea
ũrõr; me E nuawen.
10 Me enuawet denañ atsin eat
Ewak; me, kania, eijiet lepros ñea
Miriam, *mõ õbũrũbũr* tekei schnee:
ma Aaron aia Miriam; me, kania,
eijiet lepros.
11 Ma Aaron ũge a Moses, Waña
temoniba, A kõñ aw bwe wo nim eõ
ñaeow idũra eamar, ñag amar ririñ
ekabaãt, me ñag amar dũra.
12 A kõñ aw bwa atibun enim eõ
ekei ion ñea ema, ñea ã õt emaet
duwen ñag o pudun ian bũriõũt
inen.
13 Me Moses eõñ a Jehova, mõ ũge,
O Gott, A kõñ aw bwe Wo nim
õtsimor ãitune.
14 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Õten
ago ia amea etõñin oura õañan men,
e eab gadũkũrañ ean abũmin aeiu? ã
nim õmeata iruwit eñõra n mek
ibwibwin Israel ean abũmin aeiu, mi
imũr inan tik õmeatu.
15 Me ã rakeijien Miriam eow iru-
wit eñõra n mek *ibwibwin Israel* ean
abũmin aeiu: me eõ nuawet eñame
ea tik õmeataen Miriam.
16 Mi imũr enuawet eñame atsin
Hazeroth, mõ rõ gadeijidan aũra
wak dedegai ean tomagagen Pharan.

ITŨBAÑ 13.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim õijõt eñame bwe re nim
tuwin õñanemei eben Kanaan, ña-
ben A oija ibwibwin Israel: amwam
õijõt eñame katakatonedan eat arõ-
eni n aũra bagadugu memak, ñabũna
eñame õkaganado inimagõra.
3 Me Moses õijõn ũra atsin eat
etomagage n Pharan tekei aen Jeho-
va: ñabũne memak ũra eñame ñabũ-
na monibait ibwibwin Israel.
4 Me ñane egõra: atsin eat arõen
Ruben, Sammua ñea ñain Sakkur.
5 Atsin eat arõen Simeon, Saphat
ñea ñain Hori.
6 Atsin eat arõen Juda, Kaleb ñea
ñain Jephunne.
7 Atsin eat arõen Isaschar, Jigeal
ñea ñain Joseph.
8 Atsin eat arõen Ephraim, Hosea
ñea ñain Nun.
9 Atsin eat arõen Benjamin, Palti
ñea ñain Raphu.
10 Atsin eat arõen Sebulon, Gad-
diel ñea ñain Sodi.
11 Atsin eat arõen Joseph, ñea
atsin eat epo n amen bwieni ñea Ma-
nasse, Gaddi ñea ñain Susi.
12 Atsin eat arõen Dan, Ammiel
ñea ñain Gamalli.
13 Atsin eat arõen Asser, Sethur
ñea ñain Michael.
14 Atsin eat arõen Naphthali, Na-
hebi ñea ñain Vaphsi.
15 Atsin eat arõen Gad, Guel ñea
ñain Machi.
16 Nane eget eñame ñabũna Moses
õijõn bwe re nim tuwin õñanemei mi-
nebena eb. Me Moses eij egen Ho-
sea ñea ñain Nun bwe Josua.
17 ¶ Me Moses õijõn ũra bwe re
nim õñanemei eb ñabena Kanaan, mõ
õ ũge a ũra, Amwam õd ian medena
une ea *eb ñaben* edõgen apwijuw bwa
amwam akõda a eb ñaben õpagedu
pagada:
18 Ma aia minebena eb bwõ õtet
deden; me eñame ñabũna re mek ean
ia ro oaio õa re jũrũñ, mi ia rõ õad õa
re ebak;
19 Me dedet eb ñabena re mek
ean, io omo õa ebaka; me dedet te-
kawa ñana re mek ian, ia ewak de-
degai õa tekawa ñana ã ororai;
20 Me deden minebena eb, ie eri-
õr õa enerõn, mi ie etsimine imin
erõ ean õa ekeow. Ma amwam õbe-
be bũriõũmiã mõ õrean quan mine-
bena eb. Me bũm ana ei bũmin quan
vitis ñañen õd amo n emer.
21 ¶ Me ro rogan, mõ rõ õñanemei
eb ñaben õtsin ean tomagagen Zin
me re toki Rehob, ea etañ metu i
Hamath.
22 Me ro rogan edõgen apwijuw,
mõ rõ baiwõñ Hebron; me emek ina
ibwibwin Enak ñaijimena Ahiman,
me Sesai, me Thalmai. (Me ã wei
Hebron ean aeiu eobweni ian obwen
Zoan ñea i Ägypten.)

23 Mõ rõ õrre eow iat epañ ñea
Eskol, me re towedu ran vitis eran
ina, me aemwen quan ean, me eñame
arumen õgaijien; mõ rõ õbũ bet quan
rimmon me ficus inon.
24 Ā ij egen ñamwarina etañ bwe
epañ ñea Eskol [ñeijin tekei Emwen],
bwe dõgin mũmwen quan vitis ña-
mwena ibwibwin Israel etowedun
ina.
25 Me re redõt atsin eat õñanemei
minebena eb ñag ogoro abũmin ama.
26 ¶ Me re nuaw mõ rõ õrre añen
Moses, ma Aaron, me epo memak ña-
bũna ibwibwin Israel, ean tomagagen
Pharan i Kades; mõ rõ õrean a ũra
imwinen, me ea epo memak, me rõ
weweida añen ũra quan minebena eb.
27 Me rõ mwinen a mõ rõ ũge, Ama
baiwetet eb ñabena wo oijotow ga-
ma ean, mõ õgõrũrõ kõr ina ikima-
ma me meli; me ñane quan.
28 Mo oaio kõr eñame ñabũna re
mek ean minebena eb, me ā ororai
mũñana tekawa, mo ro ouwak õkõr:
ma ama āt iow ina bet ibwibwin
Enak.
29 Ibwibwin Amalek re mek eat
eb ñaben edõgen apwijuw: me ñabũ-
na ibwibwin Heth, me dei Jebus, me
ñabũna Amorite re mek ean mũñana
etowedũdũ: mi ibwibwin Kanaan re
mek itañit ijited, mi itañin bet Jor-
dan.
30 Me Kaleb edug eiñõñit eñame
ian men Moses, mõ ũge, Amõ roga
ñage, me eke ũbweda, bwa añ kona
n kõr doganigae a.
31 Me eñame ñabũna dañan in nu-
aw rõ ũge, Añ eõ kona n roga ma
ake a mibũna eñame: bwe ro oaio
eken a gada.
32 Me rõ õmeata a ibwibwin Israel
imwinen ebaka ñea mwinenit eb ña-
bena rõ õñanemei, mõ rõ ũge, Eb
ñaben amañ õd ean bwa amam õña-
nemei, ei eb ñaben õkõ-ñame ñamen;
me eñame memak ñabũn ama āt iow
ina te ei ũra eñame ñabũn eirũñaba-
ñab.
33 Ma ama āt iow ina ñabũna Ne-
philim, ñabũna ñaiñain Enak ñabũn
an karig Nephilim: me etsitobo ma
ama eakitorenapõ ian mema, mõ ũga
bet dedema ian mõra.

ITŨBAÑ 14.

Me eñame memak re turañañ, me
re eõñ; mo opudu renimet eñame
ea an bũm ean ñabũmina.
2 Me ibwibwin Israel memak ro
ñuruñure a Moses ma Aaron: me epo
memak rõ ũge a ũrõr, Karenaga ma
ama ima eow ean eben Āgypten! ka-
renaga ma ama ima eow eat etoma-
gage ñune!
3 Me dõgit ekeken ñaga Jehova eow
gama ean eb une bwa amam pudu eat
ipudutũbwin? ma agema me ñaima
ñabũn kadudu ri nan ek'ũra edeni-
gae: õten, eõ omo eken a gama ia
ama redõ eow Āgypten?
4 Me re dadorer a ũra, mõ rõ ũge,
Am ij akaiweduda ion, ma amõ redõ
eow Āgypten.
5 Me Moses ma Aaron ar otoburõrõr
me toweitsiber ian met epo memak
ñea aũra epo ibwibwin Israel.
6 ¶ Mi Josua ñea ñain Nun me
Kaleb ñea ñain Jephunne, ñarumena
dañan amebũna amen õñanemei eb,
ar ijababa aũrõr karawin;
7 Ma ar dorer a eponñame memak
ñabũna ibwibwin Israel, ma ar ũge,
Eb ñaben ama õd ean bwa amam
õñanemei ei eb ñabena togit omo;
8 Tsin ia Jehova auwā gada, I nan
eow gada ean minebena eb, mo oija
gada; eb ñaben õgõrũrõ ikimama me
meli ean.
9 Ma amwam eõ kañaba a Jehova,
ma amwam eõ miow ñamen minebena
eb; bwe õara ũra: ā onuaiwien aũra
kabina atsin eara, mi Jehova emek
itũrida: amwam eõ miow ũra.
10 Me eponñame memak rõ pan bwe
ā nim enagageñõn ũrõr epe. Me
emetan raitsitsin Jehova eat ewak in
epo ea ibwibwin Israel memak.
11 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Nan
õten araquin an mibũne eñame mio-
wõ? mõ õten araquin aũra eõ tũebõ-
nõ, bwe dõgit itema me emakur in
kamadauniñ ñan A ririñ iow inima-
gõra?
12 A nim abiõn ũra earak in ima,
ma A nan bwiriow ũra bwe re nim eõ
pwijen eb, ma A nan ek'auwe epon-
ñame ñea ouwak eken mo oaio eken
a ũra:
13 ¶ Me Moses ũge a Jehova, Me

dei Ãgypten ri nan kaiõt añõgõra;
bwe Wo õmeatan inimagõra mibũne
eñame eow ian waiom;
14 Me ri nan pan a ñamen eb une:
bwe ro ogiten kaiõt bwe Wo mamek
inimagen mibũne eñame Ñauwe ñea
Jehova; me bwe ã aiaeuwen Ñauwe
ñea Jehova, me wam denañ õweijo
eara, me Wo dũgidugo n õd ian
obwõra eat ijor denañ ijeaõ, me eat
ijor ãe ijõbũm.
15 ¶ Me tsin ia Wo abi eponñame
ñune tekei aiquet eñame, eponñame
ñabũna rõ kaiõt kaganadom ri nat
dorer mõ ũge,
16 Ñaga Jehova eõ kona n eow
eponñame ñune eat eb ñaben Õ pan
a ũra eow iat eñõgen schwõr bwe re
nim eke ũbwiõra, abi iowen ũra eat
etomagage.
17 Ma A kõñ aw bwe enim ouwak
waiot Temoniba, tekei aem ñaga Wo
ũge;
18 Jehova eduoku n egirow, mo
ouwak an eõ earañame, E ead ibaka
mi idũra: me E eab õijõn ñabũn ebaka
me eõ õbabaka ũra, Õ pũmwe aũra
ibaka ñabũna etõñin in õeõgida gain
ñaiũra, ñabũna aijedet ma adet.
19 Ma A kõñ aw bwe Wo nimõ ead
aũra ibaka mibũne eñame tekei ñaben
am eõ earañame, mi tekei eaden an
dũra eponñame ñune eow Itũrũm,
atsin Ãgypten me ea ñabũmine.
20 Mi Jehova ũge, A ead aũra dũra
tekei aem:
21 Me ñag A tsimor, me ñag nan
oquet eb memak eow ean raitsitsin
Jehova;
22 Ñaga aworitaen aũra õijõ eñame
memak ñabũne ñabũna ro ogiten ãt
raitsitũ ma aeõ tema ñana emakur in
kamadauniñ ñan A ririñ iow Ãgypten
me eat etomagage, me re eõ teñ kaiõt
aeõ;
23 Ri nan eab aia eb ñaben A ogiten
pan a aũra bagadugu eow iat eñõgen
schwõr bwũ ũbwiõra, me eko bet ion
inimagõra ñabũna re miowõ ñabũna
ri nan aia:
24 Ma aeõ tsiõ ñea Kaleb, ñag
etsimine ibũriõ ekae itũrin, ñag e
edegeri õkõr aeõ, A nan eow eat eb
ñaben o ogiten naña, ma an karig ri
nan bwien.

25 (Me ibwibwin Amalek mi ibwi-
bwin Kanaan re mek ian bita epañ:)
amwam iwidõ me redõ ijaran, mu ñow
eat etomagage iat emedena ñea
eimwi a Ijited Õmwirara.
26 ¶ Mi Jehova edorer a Moses ma
Aaron, mõ ũge,
27 Nan õten aeõ jen bũrio ea epo
ñun ebaka, ñea oñuruñure ame? A
kaiõt aũra ñuruñure ibwibwin Israel,
ñabũna ro ñuruñure ame.
28 Wo nim ũge a ũra, Jehova ũge,
Ñag A tsimor, tekei mũñan amwa
ogiten patow iat ijũñõ, nan õũga kõr
bet aeõ ririñ a gamiã.
29 Nan pudu gatduwemiã eat eto-
magage ñune, ma amiã memak ña-
bũna ã õdũ gamiã, tekei atebimiã,
ñabũn oquinarama amiã obweni me
ñabũna eñab eken, amiã ñabũn amwa
ñuruñure ame,
30 Iduwen õkõr, amwa nan eab
baiwõñ eb ñaben A pan ñag A gadei
beõ bwa A nimõ ñaeow gamiã ean,
mi nan ta Kaleb ñea ñain Jephunne,
mi Josua ñea ñain Nun.
31 Me ñaimiã ñabũn õkadudu, ña-
bũn amwa ũge bwi nan ũra edenigae,
A nan otow ũra ina, me ri nan tsiet
eb ñaben amwa keõ n ñow ean.
32 Me ñamia, nan pudu gatdu-
wemiã eat etomagage ñune.
33 Me ñaiñaimiã ri nan ek'ũra
amen ñioñio eat etomagage ean ama
eobweni, me ri nan õbabũ amiã dũra,
ea õekeowen gatduwemiã eow eat
etomagage.
34 Amwam õbabũ amiã dũra tekei
ebakit ibũm ñan amwa õñanemei eb
ean, ñana abũmin ama, me pũmweõn
ebakit ibũm ebakit obweni, ñana
ama eobweni, ma amwa nan tsiet
aeõ baedu tsinimiã eow ean.
35 Aña Jehova ñea A ogitet dorer,
A nan ririñ õkõr ñune ea eponñame
memak ñune ñea ebaka, ñabũna re
ebwepo n iwitsiow Aña: inan õekeow
ũra eow eat etomagage ñune, me
ri nan ima eow ina.
36 Me eñame ñabũna Moses õijõn
ũra bwe re nim õñanemei minebena
eb, ñabũna re redõ, mõ õrig ñuruñuren
epo ia memak ea, ñaga rõ õreat imwi-
nen ñea ebaka ñea mwinenin mine-
bena eb,

37 Eñame ñabũna rō ōrean ōkōr
imwinen ebaka ñea mwinenin mine-
bena eb, re ma eowen eat arak in
ima ian men Jehova.
38 Mi Josua ñea ñain Nun me Ka-
leb ñea ñain Jephunne, ar ta mek in
eō dōgedōg atsin inimaget eñame ña-
bũna re tuwin ōñanemei minebena
eb.
39 Me Moses ōpan a ibwibwin Is-
rael memak mũñane eñōg; mo ouwak
aũra mwijiña.
40 ¶ Me rō gatabwijũbwij in rida
ñag eorata, me ra akōda animwet
etowedũdũ, mō rō ũge, Kania, ama
ñabũne, amaimō roga a etañ ñea Je-
hova ōpan bwi I nan oija *gama*: bwa
ama dũra.
41 Me Moses ũge, Dōgit ekeken
ñag amwa riow ean aen Jehova, ñag
enim eō eko wout deden ñune?
42 Amwam eō roga, bwi Jehova eō
mek inimagemiã; bwe ã nim eō abi
gamiã eow ian men barũemiã.
43 Bwe ibwibwin Amalek mi ibwi-
bwin Kanaan re mek ian obwemiã,
ma amwa nan pudu eat ipudutũ-
bwin: bwin amwa gōgaro n eō ede-
geri Jehova mō ōd iruwin, mi Jehova
nan eab mek itũrimiã.
44 Me re etsij a eñōg me ra akō-
dan animwen bita etowedũdũ; me eō
nuaw lade n an berith Jehova me
Moses, atsin eat eñōra n mek *ibwi-
bwin Israel.*
45 Mi ibwibwin Amalek mi ibwi-
bwin Kanaan ñabũna re mek ean bita
etowedũdũ, re edu me ra abi ũra mō
ōdenigae ũra, me re toki n Horma.

ITŨBAÑ 15.

MI Jehova edorer a Moses, mō
ũge,
2 Wo nimō dorer a ibwibwin Israel,
me wo nim ũge a ũra, Tsin ia amwa
ōrre eow eat eb ñaben amwa nan
mek ean, ñaben A oija gamiã,
3 Me tsin ia amwam ere iwim ea
Jehova eow eat ãe, ñea iwim in
jiũiow, ōa iwim *in etad idũra,* mo
ogoro eñōgen votum, ōa eadu ñea
eñame eteñ totow, ōa ean amiã ka-
daro ñana ã idit bũmin, bwa amwai-
mō ririñ ekabo ñea obojarara ea Je-
hova, atsin inimaget epowi n kũhe
ōa atsin inimaget epowi n schafe me
ziegen;
4 Ma amea ñea enim ere an wim, e
nim oija Jehova iwim in ōn ñea ai-
quen main atait epha ñea mehl ñea
enemeji, ñea ã kamwararoiōt eir ñea
aiquen main aeoqit hin:
5 Me wo nimō gadauw wein bwi
iwim in nim, ñea aiquen main aeoqin
hin bwe baet iwim in jiũiow, ōa iwim
in etad idũra, bwe baen bet lamm
katakaton.
6 Me tsin ia wo ere widder, wo ni-
mō gadauw iwim *in ōn* bwe baen, ñea
aro main atait epha ñea mehl ñea
enemeji, ñea ã kamwararoiōt eir ñea
aiquen main aijun hin:
7 Me wo nim totow aiquen main
aijun hin ñea wein bwi iwim in nim,
ñea iwim obojarara ea Jehova.
8 Me tsin ia wo gadauw ochs bwe
iwim in jiũiow, ōa iwim *in etad idũ-
ra,* bwe wo nim ogoro eñōgen vo-
tum, ōa iōk bwi iwim in iow ea Je-
hova;
9 E nimō baeni bita ochs me ere
iwim in ōn ñea aiju main atait epha
ñea mehl ñea enemeji ñea ã kamwa-
raroiōt eir ñea emaen hin.
10 Me wo nim ere wein ñea emaen
hin bwi iwim in nim, bwe iwim ñea
ã ririñōt ãe, ñea ekabo obojarara ea
Jehova.
11 Ōũga deden ririñen ochs in ka-
takaton, ōa widder in katakaton, ōa
lamm in katakaton, ōa ziegen in ka-
takaton, ōa ziegen ñana eoniñ.
12 Tekei ebakin mũñana wo nimō
gadauw, enim ōũga bet dedemiã n
ririñ in katakaton tekei ebakũra.
13 Ũra memak ñabũna ro pudu
ũbwemiã re nimō ririñ mũñane iat
deden ñune; tsin ia re ere iwim ñea
ã ririñot ãe, ñea ekabo obojarara ea
Jehova.
14 Me tsin ia eratequō emek itũri-
miã, ōa ñea emek inimagemiã ean
amiã det memak, ñea eteñ ere iwim
ñea ã ririñōt ãe, ñea ekabo ñea obo-
jarara ea Jehova; tekei ñea amwa ri-
riñ, enim ōũga bet an ririñ.
15 Añōget epo, enim tsimine edogor
ñea ta aiquen, ñea dogorimiã me era-
tequō ñea emek *itũrimiã,* ñea edogor
ñea eko tokin ean amiã det memak;

dedemiã, mõ ũga bet eratequõ ian
men Jehova.
16 Enim ta aiquet edogor mi ta ai-
quet imwit añõg itũrimiã, mi itũrin
bet eratequõ ñea emek itũrimiã.
17 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
18 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa õrre eow eat eb ñaben A nan
eow gamiã ean,
19 Me tsin ia amwa õn ijeijin eb
ia, amwam ere iwim in õbũida ea Je-
hova.
20 Amwam ere brot bwe iwim ñea
inan õbũida ñea amwa kona amo eow
ean wamiã mehl ñea eõ kõr enemeji:
dedemiã n ririñ iwim in õbũida ñea
iwim atsin eat etañ in eatow gan wei-
zen, dedemiã bet in õbũida n totow.
21 Amwam ere a Jehova iwim in
õbũida atsin ean adamonin amiã kona
eow ean wamiã mehl ñea eõ kõr ene-
meji ean amiã det memak.
22 ¶ Me tsin ia amwa dũra me eõ
edegeri mũñane edogor memak, ñana
Jehova õpan a Moses,
23 Ñana Jehova õpan a gamiã eow
ian ben Moses, atsin eat ibũm ña-
bũmina Jehova õpan mi imũr ea bet
amiã det memak;
24 Me tsin ia ã ririñ in eõ tsiet, tsin
ia ã eõ tsiet iow itũrit epo, epo me-
mak re nim ere aiquen ochs eoniñ
bwi iwim in jiũiow, bwe ekabo ñea
obojarara ea Jehova, mi iwim in õn
ñea baen, tekei edogor, me aiquen
bock bwi iwim in etad idũra.
25 Me priester enimõ ririñ eaden an
dũra epo memak ñabũna ibwibwin
Israel, me inan ead aũra dũra eow
ean; bwi idũra n eõ tsiet, mõ ro
ogiten õrean aũra wim, ñea iwim ñea
ã ririñõt ãe ea Jehova, ma aũra wim
in etad idũra ian men Jehova, bwe
dõgin aũra dũra ñea re eõ tsiet:
26 Me inan ead aũra dũra epo
memak ñabũna ibwibwin Israel, me
eratequõ ñea emek inimagõra, bwe ã
ririñ in eõ tsiet eow itũrit eponñame
memak.
27 ¶ Me tsin ie edũra eñame ñea ta
aiquen iat eõ tsiet, e nim ere ziege
ion ñea aiquen an obweni bwi iwim
in etad idũra.
28 Me priester enimõ ririñ eaden
an dũra eñame ñea edũra n eõ tsiet,
tsin ie e dũra iat eõ tsiet, ian men
Jehova, me ririñ eaden an dũra, inan
ead an dũra eow ean.
29 Enim tsimine itũrimiã edogor
ñea ta aiquen, ñea dogorin ñea edũra
iat eõ tsiet, bwe dogorin ñea opudu
inimaget ibwibwin Israel, me dogorin
bet eratequõ ñea emek inimagõra.
30 ¶ Me eñame ñea eririñ idũra ion
ean ben ñaran õgagoda, tamo ñea
opudu ũbwemiã õa ñea eratequõ, õ
kabakai Jehova: ã nimõ bwiriow
eñame ñune atsin inimagen amen
bwien.
31 Bwin õ keõ a aen Jehova, me e
ijababa an dogor; ã nimõ bwiriow
eñame ñune; ma an dũra enimõ mek
ean.
32 ¶ Me ñaga ibwibwin Israel re
mek eat etomagage, re ãt eñame ion
ñea õreit kekepo wenãe eat ibũm in
sabbath.
33 Me ñabũna re ãt ñag õ õreit
kekepo wenãe rõ õrean añen Moses
ma Aaron, me ea epo memak.
34 Me re totu iat etañ in quõquor,
bwina ã eitsiõk ogin õpan õkõr bita
ñea ã nimõ ririñ a.
35 Mi Jehova ũge a Moses, Ã nim
abi õkõr amea: me eponñame memak
re nim tamwitõt epe iruwit etañ
mek.
36 Me epo memak re eda iruwit
etañ mek, me re tamwitõt epe, me e
man; tekei pan añen Moses eow
itũrin Jehova.
37 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
38 Wo nimõ dorer a ibwibwin
Israel, mõ pan a ũra bwe re nimõ
ririñ ikirira ean mwin aũra karawin
ean aũra det memak, me re nim
jiredu a faden atsitaba ean kiriran
mwin memak:
39 Mi nan ekei amiã irira, bwa
amwam aia mõ õmaran an dogor Je-
hova memak, me edegeri; ma amwam
eõ dũgidugo n eraban bũriõũmiã me
memiã, ñan amwa õreit eraban ñago
me edegeri tekei emequõr it dũra;
40 Bwa amwam õmaran aeõ dogor
memak, me edegeri, me ebwi gamiã
bwa an ñame wamiã Gott.

41 Aña Jehova ñea wamiã Gott, ñea
A edan gamiã ean eben Ägypten,
bwa A nim eke Aña wamiã Gott;
Aña Jehova ñea wamiã Gott.

ITŨBAÑ 16.

ME Kora ñea ñain Jizhar, ñea ñain
Kahath, ñea ñain Levi, me
Dedan ma Abiram ñarumena ñain
Eliab, me On ñea ñain Peleth ñaru-
mena ñain Ruben, re eow *eñame:*
2 Mõ rõ weijo ian men Moses, epo
a eñame ibũt atsin inimaget ibwi-
bwin Israel, re eke arobu ma aijima
monibait epo, ñabũna ã emwitow ũra
eat epo n ijogi, ñabũna eñame õka-
ganado:
3 Mi tũ ũra ebwepo bwe re nim
iwitsiow Moses ma Aaron, mõ rõ ũge
a ũrõr, Amwar õribeõn gamũrõr
emoniba ñea eõ eiwin a gamũror
ñaga rat epo memak re ebwigaga,
ũra memak, mi Jehova emek inima-
gõra: me dõgit ekeken ñag amwar
oogoda gamũrõr ean an epo n ijogi
Jehova?
4 Me ñaga Moses õkaiõt õ otoburen
me etoweitsiber:
5 Me e dorer a Kora me ea an epo
memak, mõ ũge, Ijoran Jehova nan
õmeata bwi ijegen ñea an ñame mi
ijegen ñea ebwigaga, mi I nan
emwemwin bwe e nim tũren a: me
ñea E ij i nan tũren a.
6 Ñaiune dedemiã: amwaimõ barũ
amiã eiren in jiũiow iwim obojarara,
Kora ma an epo memak;
7 Ma amwam totu ãe ian me ñaeow
eat iwim ñea obojarara ian men Je-
hova ijoran: me ã nimõ õebwigaga
eñame ñea Jehova eij: amwa õribeõn
gamiã emoniba ñea eõ eiwin a gamiã,
amiã ñabũna ñaiñain Levi.
8 Me Moses ũge a Kora, Amwam
kaiõt ñage ñamiã ñabũna ñaiñain
Levi:
9 Amwa nimen bwi imit on ñea
õkadudu ñaga wañara Gott Israel
ogiten õekae gamiã atsin eat epo n
Israel, me emwin gamiã bwa amwam
tũren a; bwa amwaimõ ririñ makurin
an wak Jehova, me weijo ian met epo
me makamakur a ũra;
10 Me ñag O ogiten emwitow auwe
ino etũren, me etsiedũm ñabũna ñai-
ñain Levi epo aw? ma amwa õnani
bet barũeneben priester?
11 Me ñagan amwa ebwepo, auwe
ma am epo memak, bwa amwam
iwitsiow Jehova: ma Aaron, ei ijegen
ñag amwa ñuruñure a?
12 ¶ Me Moses etsiõ a Dathan ma
Abiram, ñarumena ñain Eliab; ma ar
ũge, Amar eab roga:
13 Õten, imit on ñea oniñ ñaga wo
ogiten õtsin gama eat eb ñaben
õgõrũrõ ikimama me meli ean, bwe
wo nim abi iow gama eat etoma-
gage, me wo ek'auwe bet monibai-
ma?
14 Me wo eitsiõk bet otow gama
eat eb ñaben õgõrũrõ ikimama me
meli ean, me wo eõ oija gama ũbwe-
ma ñana etañ in kiãõ me eñan
vitis: õten, wo teñ roedu met eñame
ñabũne? amar eab roga.
15 Me edamadam õkõr Moses, mõ
õ ũge a Jehova, Wo nim ekam ekei-
duwen aũra wim: eko betibet esel
ion ia A barũ atsin itũrũra, me eko
bet ion eara ñea A ogiten õmaga.
16 Me Moses ũge a Kora, Amwai-
mõ mek ian men Jehova ijaran, auwe
ma am epo memak, auwe, mũ ũra,
ma Aaron:
17 Ma amwam õbũ amiã eiren, ion
o ion, me totu iwim obojarara ian,
ma amwam otow amiã eiren ian men
Jehova, ion o ion, arobu ma aijima
deiren; auwe bet, ma Aaron, amwa-
rũm õbũ amũror eiren.
18 Mõ rõ õbũien aũra eiren, ion o
ion, me re totu ãe ian, mõ rõ ñaeow
iwim ñan obojarara ean, mõ rõ wei-
jon inimet ewak in epo itañin Moses
ma Aaron.
19 Me Kora õebwepoi epo memak
iat ewak in epo bwe e nim iwitsiow
amerumena: me raitsitsin Jehova
emeta añet epo memak.
20 Mi Jehova edorer a Moses ma
Aaron, mõ ũge,
21 Amwarũmõ õekae gamũrõr atsin
eat epo ñune, bwa A nimõ õekeow
ũra ian ta aiquet sekunde.
22 Ma ar otoburõrõr me toweitsi-
ber, ma ar ũge, O Gott, ñea wañara
Gott anit eñame memak, enimõ dũra
eñame ñea ta aiquen me Wo nan egi-
row a epo memak?

23 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
24 Wo nimõ dorer a epo memak,
mõ ũge, Amwam kirõ atsin itañin an
wak Kora, me Dathan ma Abiram.
25 Me Moses eogoda me enaña añen
Dathan ma Abiram; me ñabũna ña-
ben Israel re eã erowin.
26 Me e dorer a epo memak, mõ
ũge, A kõñ a gamiã bwa amwam kirõ
atsin ean an wak amebũne amen iba-
ka, ma amwam eõ towe wañara imin
ia aiquen, bwi ta bwidũga me ã õe-
keow gamiã eow inimagen aũra dũra
memak.
27 Mõ rõ kirõt atsin itañin an wak
Kora, me Dathan ma Abiram; me
Dathan ma Abiram ar meta, ma ar
weijon itañin men aũrõr wak, epo a
agõrõr, me ñaiũrõr eman, me ñaiũ-
rõr ñabũn õkadudu.
28 Me Moses ũge, Amwam tsiet
eow ean ñune bwi Jehova õijõnõ bwa
A nimõ ririñ mũñane emakur memak;
me bwa A eõ *ririñ mũñane* ia ta aña
eõũga.
29 Tsin ia amebũna ri nan ima eow
eat ima ñea õrre a eñame memak, õa
ia ã ira ũra tekei iraet eñame me-
mak; Jehova nan eab õijõnõ.
30 Me tsin ia Jehova õrig imin etsi-
meduw, me emwarere õba mwin, mõ
õmwaneow ũra, me wañara imin me-
mak, me ro rodu ijõñ ian Seol ñaga
re tsimor; amwa nan tsiet iow ean
ñea bwa amebũna rõ keõ a Jehova.
31 ¶ Me ñaga *Moses* ogiten õrai
mũñane eñõg, õbaõ emwarere ñea
ijõñũra;
32 Me eb õba mwin, mõ õmwane-
owen ũra, ma amen bwiõra, me eña-
me memak ñabũn aranon Kora, me
wañara imin memak.
33 Mũ ũra, me wañara imin me-
mak, ro roduen Seol: mi tik epodat
emwarere animwõra; me ã õekeowien
ũra atsin inimaget epo.
34 Me Israel memak ñabũna re
mek itañũra rõ gõrien ñag eõñ *Kora
meran;* bwõ rõ ũge, Ta bwidũga me
emwarere õmwaneow gada.
35 Me emeta ãe atsin itũrin Jeho-
va, mõ õmwaneowet eñame ñabũna
arobu ma aijima ñabũna re ere iwim
obojarara.
36 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
37 Wo nim pan a Eleasar ñea ñain
Aaron ñea priester bwe enim õbũida
mũñane deiret atsin eat õñ, me wo
nim õbabareow ãe ino; bwe re ebwi-
gaga;
38 Ñan aũra deiren amebũn amet
dũra ñabũna re dũra mõ õgõrien tsi-
morũra; ã nimõ ririñ me eke iwũr
ñana ekabõg bwe bõñeãt dagarae:
bwe re ere ũra eow ian men Jehova;
me ñagan re ebwigaga; me ri nan
ek'ũra itema ea ibwibwin Israel.
39 Me Eleasar ñea priester ebarũ
mũñana deiren ñana eborage, ñan
amebũna ñabũn õñen ogiten ere
iwim ian; mõ rõ õbabõg me re eken
bõñeat dagarae;
40 Bwe re nim eke ũra imin in
õmaran ea ibwibwin Israel, bwe
enim eõ tũren a ijiũiow iwim ñea
obojarara eratequõ ion, ñea deõ an
karig Aaron ian men Jehova; bwe e
nim eõ ekei deden Kora, ma an epo:
tekei aen Jehova ea eow ian ben
Moses.
41 ¶ Me ñag eorata, epo memak ña-
bũna ibwibwin Israel ro ñuruñure ea
Moses ma Aaron, mõ rõ ũge, Amwar
ogiten abi an ñame Jehova.
42 Me ñag ebwepoda epo bwe re
nim iwitsiow Moses ma Aaron, rõ
kania ewak in epo; me, kania, de-
nañ õbõñe, me emetan raitsitsin Je-
hova.
43 Me Moses ma Aaron ar ñowen
ian obwet ewak in epo.
44 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
45 Amwarũmõ eogoda tsinit epo
ñune, bwa A nimõ õekeow ũra ian ta
aiquet sekunde. Ma ar otoburõrõr
me toweitsiber.
46 ¶ Me Moses ũge a Aaron, Wo ni-
mõ barũ am eiren, me totu ãe ñea
bain eat dagarae ian, mõ õeõgida
iwim ñea obojarara ean, me wo nim
õpapar mo otow eat epo, me ririñ
eaden aũra dũra: bwe emetat egirow
atsin itũrin Jehova; õren meta earak
in kama.
47 Ma Aaron ebarũ *an eiren* tekei
aen Moses, mõ õ gõriet aeow inima-
get epo; me, kania, õren meta earak

in ima inimaget eñame: me e tata
iwim ñea obojarara ean, me e ririñien eaden aũra dũra eñame.
48 Mõ õ weijo inimagen ñabũn ema
me ñabũn etsimor; me e dugiet arak ñea õkama.
49 Me ñabũna re ma eow ean arak
ia re eke ata ma aeoq erañan ma aewar, me ã eõ õdũ ñabũna re ma eow ean bita wõn Kora.
50 Ma Aaron eredõ a Moses eow
inimet ewak in epo; me ã dugiet arak in ima.

ITŨBAÑ 17.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Israel,
me barũ ewew atsin itũrũra, katakatemae tekei eiwin a aũra wak etõñũra memak, amaeta ma aro ewew: wo nimõ eare eget eñame ion o ion ean an ewew.
3 Me wo nimõ eare egen Aaron ean
an ewew earõen Levi; bwe enim tsimine ewew itũrin aũra wak etõñũra memak.
4 Me wo nim totu ũra iat ewak in
epo ian obwet Edogor, ino A õreit ekowõñ aw eow ean.
5 Me ñaiune deden imũr, bwe
eñame ñea A nim ij, nan biribir an ewew: ma A nan otoki aũra ñuruñure ibwibwin Israel, ñabũna ro ñuruñure a gamũrõr.
6 ¶ Me Moses õpan a ibwibwin Is-
rael, me *wañara prinzen* memak ro oija añen aũra ewew, emaen an prinz ion me emaen an prinz ion, tekei eiwin a aũra wak memak etõñũra, amaeta ma aro: ma an ewew Aaron emek inimagen aũra ewew.
7 Me Moses õñaeowen mũñana
ewew ian men Jehova ian wakit edogor.
8 Me ñag eorata Moses emetu ian
wakit edogor; me, kania, ebiribir an ewew Aaron inimaget arõen Levi, me erig biribirin, mõ õbaõ akauwen, mõ õrig quan ñana amygdala ñan emer.
9 Me Moses õbũ memak mũñana
ewew atsin ian men Jehova ea ibwibwin Israel memak; me ra aia, mi ion o ebarũ an ewew.

10 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim õredõatow an ewew Aaron ian obwet Edogor, bwe ã nim raña me eke itema ea ñaiñait amen kañaba; bwe wo nimõ dug aũra ñuruñure ame, bwe re nim eõ ma.
11 Me Moses õũgan; tekei pan añe-
tow itũrin Jehova, mõ õũgan bet an ririñ.
12 Me ibwibwin Israel re dorer a
Moses, mõ rõ ũge, Kania, ama iman, ama ekewen, ama ekewen memak.
13 Ri nan ima memak ñabũna rõ
õrre n tũren a an wak Jehova: õten, ama nan ima memak?

ITŨBAÑ 18.

MI Jehova ũge a Aaron, Auwe ma
amebũna ñaim me ran an wak etõñũm amwa nan õbabũ ibakait ewak ñea ebwigaga; ma auwe me ñaiñaim epo aw amwa nan õbabũ ibakain barũenebemiã n priester.
2 Me wo nim otoruwei bet etsie-
dũm, ñea earõeni ñarana Levi, ñaran arõet etõñũm mõ õtũren aw, bwe re nim ereribe aw, me buõk am makur: ma auwe ma amebũna ñaim amwa nan mek ian wakit edogor.
3 Me ri nan raña barũenebem, me
makurin bita Ewak memak; me re nim eõ tũren a baibait ewak ñea ebwigaga ñana baibait etaramawir, me dagarae, bwe re nim eõ ma, ũra, ma amiã.
4 Me re nim ereribe aw me raña
makurit ewak in epo, bwe dõgin makurit Ewak: me enim eõ tũren a gamiã eratequõ ion.
5 Ma amwam raña makurit ewak
ñea ebwigaga, me makurit dagarae; bwe enim eõ kan õrre egirow eat ibwibwin Israel.
6 Ma Aña, kania, A emwit etsie-
dũm ñabũna ibwibwin Levi atsin inimaget ibwibwin Israel: ũra eadu bwe dõgimiã, ñabũna ã oija Jehova, bwe re nimõ ririñ makurit ewak in epo.
7 Ma auwe ma amebũna ñaim epo
aw amwa nan raña barũenebemiã n priester bwe dõgit imin memak eat dagarae, me dõgin bita iat ereij; ma amwaimõ makur: A oija gamiã barũenebemiã n priester bwe ema-

kur in adu: me ã nim abi eratequõ
ñea etũren a gamiã.
8 ¶ Mi Jehova edorer a Aaron, *mõ*
ũge, Ma Aña, kania, A ogiten oija
aw makurin wimeieõ n õbũida, ñana
wõt ibwibwin Israel ñan ebwigaga
memak; A ogiten oija aw bwe dõ-
gin õbidem, ma A oija bet amebũna
ñaim, bwe dũbaññra eõ toki.
9 Ñane wam imit atsin ean mũña-
na magit ebwigaga, ñana ã õekae
atsin eat ãe: bwa aũra wim memak,
ñan aũra wim in õn memak, ma aũ-
ra wim in etad idũra memak, ma
aũra wim in etad ibaka memak, ña-
na re teñ ome, re nimõ magit ebwi-
gaga memak bwe wam ma amebũna
ñaim.
10 Ñag ũra imin ñana magit ebwi-
gaga, wo nim ijeiji atsin ean: eman
memak re nim ijeiji atsin ean; me ã
nimõ õebwigaga bwe õañam.
11 Me ñaiune wam imin: iwim in
õbũida ñan aũra adu, ñan aũra wim
ibwibwin Israel in gagatsi memak;
A ogiten oija aw, me ñaim eman me
ñaim ãn epo aw, bwe dũbañimiã eõ
toki; ran am wak memak ñabũn
edereder re nim ijeiji atsin ean.
12 A oija ũra amot eir memak, ma
amon quan vitis memak, me weizen,
ñan adamonin wañara qua ñana ro
oija Jehova.
13 Wam õkõr iqua memak ñan
emer amo, ñan emek ũbwiõra, ñana
rõ õrean a Jehova; ran am wak me-
mak ñabũn edereder re nim ijeiji
atsin ean.
14 Wam imin memak ñana ã õe-
bwigaga inimagen Israel.
15 Wam imin memak ñana rõ bai-
da ije amo, inimaget duwen me-
mak ñana re ere a Jehova, ñana
eñame mi imin gõgõrõ: me wo nan
rouw in õtsimor aũra bowab eñame,
me wo nimõ rouw in õtsimor bet
aũra bowab imin gõgõrõ ñan eõ de-
reder.
16 Ma añõgen mũñana ã nimõ rouw
in õtsimor atsin inimagõra, wo nimõ
rouw ñabũn õkaton an maram me
ñabũna eñab eken, tekei am kabe,
ean geld ñea aijimo schekel, tekei
schekel it ewak ñea ebwigaga (ñea
tekei anarama gera).
17 Me wo nim eõ rouw in õtsimor
an bowab kuh, õa an bowab schaf,
õa an bowab ziege; re ebwigaga:
wo nim õrareõn animwet dagarae
arara, me jiũiow eriõrũra bwi iwim
ñea ã ririñõt ãe, bwe ekabo oboja-
rara ea Jehova.
18 Me wam duwõra, tekei barran
ñea ã gagatsi, mo oden bet' edama-
rũm, wam.
19 A ogiten oija aw iwim in õbũ-
ida, ñana imin ñan ebwigaga, ñana
ibwibwin Israel oija Jehova, ma *A*
oija bet amebũna ñaim me ãinibũna
ñaim epo aw, bwe dũbañimiã eõ to-
ki: ei berith in barajited eõ toki ea
aw ma am karig epo aw ian men
Jehova.
20 ¶ Mi Jehova ũge a Aaron, Enim
eko ũbwiõm ean eben ũbwiõra, me
eko bet dũbañimiã itũrũra: Aña dũ-
bañũm me eben ũbwiõm inimaget
ibwibwin Israel.
21 Kania, A ogiten oija ibwibwin
Levi main atait imin memak inima-
gen Israel bwi tekei eben ũbwiõra,
bwe pũmwen aũra makur, ñana re
ririñ iow iat ewak in epo.
22 Mi iruwin ñage ibwibwin Israel
re nim eõ gauwei tũren a ewak in
epo, bwa ñam re tebab dũra me re
ma.
23 Me ibwibwin Levi re nimõ ririñ
makurit ewak in epo, me re nim
õbũ aũra dũra: ñaiune edogor ñea
eko tokin ean amiã det memak; re
nim eõ gõg-eb inimaget ibwibwin Is-
rael.
24 Bwa A ogiten oija ibwibwin
Levi main atain wõt ibwibwin Israel
imin, ñana re ere a Jehova bwi iwim
in õbũida, bwi tekei eben ũbwiõra:
me ñagan A ũge a ũra, Re nim eõ
gõg-eb inimaget ibwibwin Israel.
25 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
26 Wo nimõ dorer a bet ibwibwin
Levi, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa barũ main atait imit atsin itũ-
rit ibwibwin Israel ñea A oija gamiã
atsin itũrũra bwa amwam eke dũba-
ñimiã, amwam ere iwim in õbũida
atsin ean ea Jehova, ñea main atain
main ata.
27 Me ã nim pan amiã wim in õbũ-

ida bwi tekei weizen eat etañ in eatow gan, mi tekei aquenit itenwein.
28 Ma amwam ere a bet Jehova iwim in ōbūida atsin ean wamiā main ata memak, ñana ā oija gamiā atsin itūrit ibwibwin Israel; ma amwam oija Aaron ñea priester wimen Jehova atsin ean, ñea iwim in ōbūida.
29 Atsin inimagen amiā adu memak amwam ere wimen Jehova n ōbūida memak, atsin ean amon memak, mūkena bet ebwigaga ean atsin ian.
30 Me ñagan wo nim ūge a ūra, Tsin ia amwa barū amot atsin ean, ā nim pan a ñabūna ibwibwin Levi bwe tekei quat etañ in eatow gan, mi tekei quat itenwein.
31 Amwam ōt'ow eat etañ memak, amiā me ran amiā wak memak : bwe ñaiune pūmwen amiā makur iat ewak in epo.
32 Ma amwa nan eō tebab dūra bwe dōgin ñune, tsin ia amwa ogiten ōbūida amot atsin ean : amwam eō romanūbai imin ñan ebwigaga ñana wōt ibwibwin Israel, bwa ñam amwa ima.

ITŪBAÑ 19.

MI Jehova edorer a Moses ma Aaron, mō ūge,
2 Ñaiune deden ñea ā patow iat edogor, ñea Jehova ōpan, mō ūge, Wo nim pan a ibwibwin Israel bwe re nim ōrean aw kuh ion ñea ōmwirara, ñea magit omo, ñea eko bakain, ñea ene eitsiōk mek animwen.
3 Ma amwam oija Eleasar ñea priester, me ei enim ōmeata iruwit eñōra n mek *ibwibwin Israel*, me eñame ion enim abi iow ian men:
4 Me Eleasar ñea priester enimō barūōt tiniben arat eken, me e nim eke awōrin aeiu an eke ekarare arat aeow ian obwet ewak in epo.
5 Me eñame ion enim jiūiow bita kuh eow ian men; ā nim jiūiow witin, me duwen, ma aran, me bwijan:
6 Me priester enimō barū edabwike zeder, me ysop, me wolle ōmwirara, me e nim ōraijedu inimagen an ōñ bita kuh,
7 Me priester enimō gabūr an karawin, me gabūr duwen iat ebōk, mi imūr i nan metu iat etañ mek, ma amea priester nan eō dereder ea an emerō.
8 Ma amea ñea ejiūiow enimō gabūrōt ebōk an karawin, me gabūrōt ebōk duwen, ma amea nan eō dereder ea an emerō.
9 Me eñame ñea edereder enimō ōebwepoijida marañatain bita kuh, me e nimō ñaeow eat etañ emwarin edereder iruwit etañ mek; me ā nim raña bwe dōgit epo ñea ibwibwin Israel, bwe ebōk in etad eō dereder: ñaiune iwim in etad idūra.
10 Ma amea ñea ōebwepoi marañatain bita kuh enimō gabūr an karawin, ma amea nan eō dereder ea an emerō: me ei ōkōr edogor ñea eko tokin ea ibwibwin Israel, me ea bet eratequō ñea emek inimagōra.
11 ¶ Ñea etowe gatduwet eñame nan eō dereder ean abūmin aeiu:
12 E nim ōdereder ean katijūbūmit ibūm, mi i nan dereder ean quaeiut ibūm : me tsin ie e eō ōdereder ean katijūbūmit ibūm, i nan eō dereder ean quaeiut ibūm.
13 Tamo ñea etowe gatduwet eñame ñea ema me eō ōdereder, ō ōkanakanen an wak Jehova; me ā nimō bwiriow eñame ñune atsin inimagen Israel: bwina ā eō ōrareōt ebōk in etad eō dereder; an eō dereder emek ōkōr ean.
14 Ñaiune edogor ie ema eñame ion iat ewak ion: eñame memak ñabūna re metu a bita ewak, me ñabūna re mek ian bita ewak ri nan eō dereder ean abūmin aeiu.
15 Mi nan eō dereder iwūr memak ñan onakada ñan eko tsimwen mōra ñana ā quōr iow eara.
16 Me ñea emek eat etañ *emwarin* añe me etowe eñame ñea ā abiōt ipudutūbwin, ōa gatduwet eñame, ōa erōnñame, ōa eraō in ima, i nan eō dereder ean abūmin aeiu.
17 Me re nimō barū marañatait iwim in etad idūra eken bwe dōgin ñea eō dereder, me ā nim idotu a ebōk ñea ōgōrūrō iat iwūr eran:
18 Me eñame ñea edereder enimō barū ysop, me eak iow ian muwurina ebōk, me e nim ōrareōn bita ewak,

me eat iwũr memak, me eñame
memak ñabũna re mek ina, me ean
bet amea ñea etowe erõnñame, õa
eñame ñea ã abi, õa gatduwet eñame,
õa eraõ in ima:
19 Me eñame ñea edereder enim
õrareõn *muwurina ebõk* eñame ñea
eõ dereder ean katijũbũmit ibũm, me
ean quaeiut ibũm bet: me e nim
õdereder ean quaeiut ibũm: me e
nimõ gabũr an karawin, me e nim
ugo iat ebõk, mi i nat dereder ie
emerõ.
20 Me eñame ñea eõ dereder, ñea
eõ õdereder ñei, ã nimõ bwiriow
eñame ñea atsin inimaget epo, bwin
õ õkanakanen an wak Jehova ñea
ebwigaga: ã eõ õrareõt ebõk in etad
eõ dereder; e eõ dereder.
21 Ñaiune edogor ñea eko tokin ea
ũra: ma amea ñea eke ekarare ebõk
in etad eõ dereder i nan eõ dereder
ea an emerõ.
22 Mi nan eõ dereder imin memak
ñan amea ñea eõ dereder etowe; me
ñea etowe, i nan eõ dereder ea an
emerõ.

ITŨBAÑ 20.

ME ibwibwin Israel, ñea epo me-
mak, rõ baiwõñ ean tomagagen
Zin ean adamonin maraman: me mi-
bũna eñame re meken i Kades; me
ema eowen ina Miriam, me ã irieduen
ina.
2 Me eko nimen ibõk mibũna eña-
me: me re ebwepodan bwe re nim
iwitsiow Moses ma Aaron.
3 Me mibũna eñame ra ake a Moses,
me re dorer, mõ rõ ũge, Karenaga
ma ama ima ñag emat etõñima ian
men Jehova!
4 Me dõgit ekeken ñag amwar eow
an epo Jehova eat etomagage ñune,
bwa amam ima eow ina, ama me
wama imin memak?
5 Me dõgit ekeken ñag amwar
õmeata gama atsin Ãgypten, bwa
amwarũm eow gama eat etañ ñun
ebaka? deõ atañan baban weizen, me
ficus, me vitis, me rimmon; me ekeow
bet ebõk in nim.
6 Me Moses ma Aaron ar nuaw
atsin ian met epo aeow inimet ewak
in epo, ma ar otoburõrõr me to-
weitsiber: me emeta añen ũrõr rai-
tsitsin Jehova.
7 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
8 Wo nimõ barũ ewew, me õepoi
eñame, auwe, ma Aaron ñea edũm,
ma amwarũmõ dorer a epe ñea ian
mõra, bwe enim õmeata bõken; me
wo nan õmeata a ũra ebõk atsin iat
epe: õũga dedem in õren bita epo me
wañara imin gõgõrõ.
9 Me Moses ebarũ mimana ewew
atsin ian men Jehova, tekei an pan a.
10 Me Moses ma Aaron ar õepoi
epo ian obwen bita epe, me *Moses*
ũge a ũra, Amwam kaiõt ñage, ñamiã
ñabũn amen kañaba; õten, amarũm
õmeata a gamiã ebõk atsin ean bitune
epe?
11 Me Moses õgadei ben, me eke
aruwori an iraeõn an ewew bita epe:
me etsinagot ebõk ñea togit ouwak,
me ereten bita epo me wañara imin
gõgõrõ.
12 ¶ Mi Jehova ũge a Moses ma
Aaron, Ñag amwar eõ tũebõnõ, mõ
õebwigagaeõ ian met ibwibwin Is-
rael, amwar nan eab eow epo une eat
eb ñaben A oija ũra.
13 Ñane bõken Meriba [ñeijin tekei
Eakake]; bwina ibwibwin Israel ra
ake a Jehova eow ina, me ã õebwi-
gaga eow iara.
14 ¶ Me Moses etsiõ a uea n Edom
atsin Kades, *mõ ũge,* Õũge edũm ñea
Israel, Wo tsiet roima memak ñan
eagada a gama;
15 Deden ama bagadugu ñaga ro
rodu Ãgypten me eraq ama dae in
mek Ãgypten; me dei Ãgypten rõ
õmamado gama, ma ama bagadugu:
16 Me ñag ama iõñ a Jehova, Õ
kaiõt nõñima, mõ Õ õijõt engel ion,
mõ õmeataten gama Ãgypten: me,
kania, ama mek i Kades, ñea tekawa
ñea emek inũmwin mwiten ũbwiõm
ñea ogoeow:
17 A kõñ aw bwe wo nim oija gama
ekona n õd ijugagain ũbwiõm: ama
eab õd eat etañ in kiãõ õa eñan vitis,
ma ama eab nim bet bõket ebõken
eren: ama nan tõ õd ian wõt temoniba
medena *ñea ã oogoda;* ama eab nãña
edamarũm õa edamauw, ea ama
erowi mwiten ũbwiõm.

18 Me Edom ũge a, Wo nim eõ õd
ijugagain mwiten ũbwiõ bwa A nim
eõ meta mi ipudutũbwin in iwitsiow
auwe.
19 Mi ibwibwin Israel rõ ũge a,
Ama nan õd iat emedena ñea ã
oogoda; me tsin ia ama nim am ibõk,
aña me waña min memak, A nan
pũmwew: wo nim ome ekona n õd
ijugagain ũbwiõm ean ta nanõ me
eõ ririñ imit on ekae.
20 Mõ õ ũge, Wo nim eõ õd ijuga-
gain *ũbwiõ.* Me Edom emeta me
eñame ñabũn ebak, me ben ñaran
oaio n iwitsiow.
21 Õũga deden an Edom eõ teñ oija
Israel ekona n õd ijugagain ũbwien:
me ñagan Israel re iwidõ me re
erowien.
22 ¶ Me re nuaw atsin Kades, me
ibwibwin Israel ñea epo memak, rõ
baiwõñ etowedũdũ ñea Hor.
23 Mi Jehova edorer a Moses ma
Aaron eat etowedũdũ ñea Hor, itañin
mwiten ũbwien Edom, mõ ũge,
24 Aaron enim epoda a an baga-
dugu; bwe e nim eõ metu a eb ñaben
A oija ibwibwin Israel, bwe dõgin
ñag õ keõ a aeõ itañin bõken Meriba.
25 Wo nim emwin Aaron me Elea-
sar ñea ñain, me eda ũrõr animwet
etowedũdũ ñea Hor;
26 Me wo nim uda an karawin
Aaron, me õeduaeõn Eleasar ñea
ñain: ma Aaron nan epoda a *an ba-
gadugu,* mi i nan ima eow ina.
27 Me Moses eririñ tekei an Jeho-
va õpan a: ma arei akõdan animwet
etowedũdũ ñea Hor ian met eponña-
me memak.
28 Me Moses orouda an karawin
Aaron, mõ õeduaeõten Eleasar ñea
ñain; ma Aaron ema eowen ani-
mwen bita etowedũdũ: me Moses me
Eleasar ar eduten animwen bita
etowedũdũ.
29 Me ñaga epo memak re tsiet
bwe eman Aaron, ibwibwin Israel
memak rõ karaququei Aaron ean
abũmtijumo.

ITŨBAÑ 21.

ME ibwin Kanaan, ñea uea n Arad,
ñea emek eat eb ñaben Apwi-
juw, õ kaiõt mwinenin Israel bwe rõ
õd ian medenam Atharim; ma a ake
a Israel, mo o kona edenigae ibũn.
2 Mi Israel eririñ votum ion ea Je-
hova, mõ ũge, Tsin ia Wo totu ian
beõ mibũne eñame, A nan ijababa
kõr wañara tekawa.
3 Mi Jehova õkaiõt aen Israel, mo
O oija añen ũra ibwibwin Kanaan:
me ã ijababaen ũra ma aũra tekawa
memak: me ã ij egen mũmwarina
etañ bwe Horma.
4 ¶ Me re nuawet atsin eat etowe-
dũdũ ñea Hor *mõ rõ õd* iat emedena
ñea enaña Ijited Õmwirara, bwe re
nim õd edõgen apoit eb ñaben Edom:
me eñame ri tik raroen iat emedena.
5 Me eñame re dorer in iwitsiow
Gott me Moses, *mõ rõ ũge* Adag
amwa edan gama Ägypten bwa
amam ima eow eat etomagage? bwe
eko ijeiji, me eko bet ebõk, mõ õba-
daijien gama bitune brot ebebe.
6 Mi Jehova õijõtow inimagen mi-
bũne eñame schlangen ñan etiritir,
me rõ kamwitiet eñame; me emat
eñame ñabũn ebak inimagen Israel.
7 ¶ Me eñame re naña Moses, mõ
rõ ũge, Ama dũran ñag ama dorer in
iwitsiow Jehova ma auwe; wo nimõ
tetaro a Jehova, bwe enim onuaiw
mũñane schlangen atsin itũrima. Me
Moses etetaron bwe dõgit eñame.
8 Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nimõ ririñ wam schlange ion ñea
etiritir, mõ õeõgida eat edabwike
emaen: tamo ñea ã kamwit, tsin iõ
õ kania, i nan tsimor.
9 Me Moses eririñ schlange iot ebo-
rage, mõ õeõgida eat edabwike: me
tsin ia schlange ion õkamwit eñame
ion, me tsin iõ õ kania schlange ñea
eborage, i *nan* tsimor.
10 ¶ Me enuawet ibwibwin Israel,
mõ rõ gadeijida aũra wak dedegai i
Obot.
11 Me re tik nuawet atsin Obot,
mõ rõ gadeijidan aũra wak i Ije-
Abarim, eat etomagage ñea emek
ian obwen Moab, õmwaij an tsiõda
equan.
12 ¶ Me re tik nuawet atsin ina,
mõ rõ gadeijida aũra wak iat epañ
ñea Sered.
13 Re tik nuawet atsin ina, mõ rõ
gadeijida aũra wak itirũrũt *ekaw ñea*

Arnon, edõgen apwewa, ñea emek eat
etomagage, ñea õñañn ean mwiten
ũbwiõra Amorite: me Arnon ei mwi-
ten Moab, inimaget ibwibwin Moab
me ñabũna Amorite.
14 Me ñagat ã pan ñeijin ũge iat
buch ñaran an ake Jehova, Vaheb
ñaben i Supha, ma apañin Arnon me-
mak,
15 Me erũrũt epañ memak ñea oko-
ruwowedu a eñõra n mek dei Ar,
me eagada a mwiten Moab.
16 Me re nuaw atsin ina aeow Beer
[ñeijin tekei Ebõken eren]: ñaiune
kõr ebõken eren ñea Jehova õpan a
Moses, ñag O ũge, Wo nimõ õebwe-
poi eñame, ma A nan oija ũra ebõk.
17 ¶ Mi Israel re riañei iriañ ñune:
Buroda kõ, ebõken eren: amwam
riañ a;
18 Ebõken eren ñea prinzen eiri,
ñea monibait eñame eiriõt zepter ma
aũra ewew. Me re tik nuawet atsin
eat etomagage aeow Matthana;
19 Ma atsin Matthana aeow Naha-
liel; ma atsin Nahaliel aeow Bamoth;
20 Ma atsin Bamoth ea epañ ñea
emek ean eben Moab, aeow animwen
Pisga, ñea õmwaij etomagage.
21 ¶ Mi Israel re etsiõ a Sihon ñea
wañara uea Amorite, *mõ rõ ũge,*
22 Wo nim oija gama eõd ijuga-
gain ũbwiõm: ama eab iwidõ aeow eat
etañ in kiãõ õa ea eñan vitis; ama
eab nim bõken am bõken eren: ama
nan tõ õd ian wõt temoniba medena
ñea ã oogoda, ea ama erowi mwiten
ũbwiõm.
23 Me Sihon õkeõ io oija Israel
ekona n õd ijugagain ũbwien; me Si-
hon õebwepoi an ñame memak, me e
nuawen bwe enim ake a Israel eow
eat etomagage, mõ õ baiwõñ Jahza:
ma a ake añen Israel.
24 Mi Israel abi ũra eow ean mwit
ipudutũbwin, mõ rõ õgõgien ũbwiet
atsin Arnon me etoki Jabbok, ea aũ-
ra baiwõñ ibwibwin Ammon; bwo
oaio mwiten ũbwiet ibwibwin Am-
mon.
25 Mi Israel rõ õgõg mũñane te-
kawa memak: mi Israel re mek ian
aũra tekawa Amorite memak, i Hes-
bon, mi ian kawan memak.
26 Bwe Hesbon ei an tekawa Sihon
ñea wañara uea Amorite ñea ake a
uea n Moab ñuno amo, mõ õgõg
ũbwien memak atsin ian ben, me
etoki i Arnon.
27 Me ñagan rõ ũge ñabũna re do-
rer iat eñõgen man, Amwam ñõw
Hesbon; ã nimõ wei an tekawa Si-
hon, mo õõaio:
28 Bwe emetat ãe atsin Hesbon,
pwijõriõrit ãe atsin ian an tekawa
Sihon: õ õmwaneow Ar in Moab, me
temoniba memak atsin eat etañ ñea
ogoda itañin Arnon.
29 Nat agada gaim, Moab! ã ija-
babaen gamiã, amiã ñabũn an ñame
Kamos: e totow ñain ñabũna eman
bwe re nim ek'ũra amen gõrõ, me
ñain ñabũna ãn ea edenigae, ea Si-
hon ñea wañara uea Amorite.
30 Ama ogiten bonarai ũra; ã ija-
babaen Hesbon me etoki Dibon, ma
ama paba imin me etoki Nopha, ña-
ben eagada a Medeba.
31 ¶ Õũga deden Israel in mek
ũbwiõra Amorite.
32 Me Moses õijõt eñame bwe re
nim õñanemei Jaser, mõ rõ õgõg te-
kawa memak, me re ededegerida me-
mak Amorite ñabũna re mek ina.
33 ¶ Me re iwidõ me rõ õden iat
emedena ñea eimwi a Basan: me Og
ñea uea n Basan emetan bwe enim
iwitsiow ũra, ei ma an ñame memak,
bwe re nim ubo i Edrei.
34 Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim
eõ miow amea, bwa A totu ian bem,
ma an ñame memak, mũ ũbwien; me
wo nimõ ririñ a tekei wo ogiten ririñ
a Sihon ñea wañara uea Amorite,
ñea emek i Hesbon.
35 Me ra abi, me ñain ñabũna
eman, ma an ñame memak, ea an
eko ion iõ õreñõ: mõ rõ õgõgien
ũbwien.

ITŨBAÑ 22.

ME re tik nuawet ibwibwin Is-
rael, mõ rõ gadeijida aũra wak
dedegai ean eben ũbwiõra ibwibwin
Moab ñaben eweõ, edõgen apoin Jor-
dan i Jericho.
2 ¶ Me Balak ñea ñain Zippor ãt
imin memak ñana Israel ogiten ririñ
a ñabũna Amorite.
3 Mo ouwak aũra miow ibwibwin

Moab bwe dōgin mibūna eñame, bwe
dōgin ebakūra: mi ibwibwin Moab
re roe bwe dōgit ibwibwin Israel.
4 Mi ibwibwin Moab rō ūge a ña-
būna ñabet ibwibwin Midian, Epo
ñune nan ōnūetan añe imin memak
ñan emek itūrida, tekei ochs iō ōnūe-
tan añe ibūgibūgi. Me ean būm
ana Balak ñea ñain Zippor ei uea n
Moab.
5 Me e etsiō a Bileam ñea ñain
Beor, eow i Pethor, ñaben emek ita-
ñit ekaw ñea Euphrat, aeow ūbwiō-
ra ñaiñain an ñame, bwe re nim
emwin, mō ūge, Kania, eponñame
ion emetan Ägypten: kania, re dugu-
riet eb, me re mek in iwitsiow aña:
6 Me ñagan A kōñ aw bwe wo nim
tū ñage me ramwaniei eponñame
ñune bwe dōgū: bwō rō oaio iat de-
den ñea A eō kona: ta bwidūga ma
A kona n doganigae, bwa amam abi
ūra, me bwa A nim ededegeridan
ūra ūbwema; bwa A tsiet ñea wo
ōgeidawianaw bwi i nan geidawia-
naw, me ñea wo ramwaniei bwi nat
agada gain.
7 Me ñabet ibwibwin Moab me ña-
bet ibwibwin Midian re nuawen, me
pūmwet ekaiwa ian bōra; mō rō bai-
wōñ Bileam, mō rō pan añen aen Ba-
lak.
8 Mō ō ūge a ūra, Amwaimō me-
quōr ine ñabūmine, ma A nan tik
oija gamiā eñōg, tekei an Jehova pan
ame: me wañara prinzen ibwibwin
Moab re meken itūrin Bileam.
9 Me Gott ōrre a Bileam, mō ūge,
Ijeget eñame ñabūna re mek itūrūm?
10 Me Bileam ūge a Gott, Balak
ñea ñain Zippor, ñea uea n Moab, ōi-
jōn ame eñame, *bwe re nim ūge,*
11 Kania, eduguriet eb eponñame
ñea emetan Ägypten: me wo nim tū
ñage me ramwaniei ūra bwe dōgū;
ta bwidūga ma A kona n ake a ūra,
me ededegeri ūra.
12 Me Gott ūge a Bileam, Wo nim
eō edegeri ūra; wo nim eō ramwaniei
bita eponñame: bwe ā ōgageidawia-
naw ūra.
13 Me Bileam erida ñag eorata,
mō ō ūge a wōn prinzen Balak,
Amwa ño ko ūbwemiā; bwi Jehova
eō teñ ome towō n edegeri gamiā.
14 Me prinzen in Moab re eogoda,
me re naña añen Balak, mō rō ūge,
Bileam eō teñ edegeri gama.
15 ¶ Me Balak etik ōijōn prinzen
ibūn, ñabūn ebak eken, ñabūn ōka-
ganado eken a ñabuno amo.
16 Mō rō baiwōñ Bileam, mō rō ūge
a, Oūge Balak ñea ñain Zippor, A
kōñ aw bwe enim eko imit on ñea
edug am ōrre ame:
17 Bwa A nimō oouwak ereduem,
me tamo imin ñea wo pan ame, A nan
edegeri: me ñagan A kōñ aw bwe
wo nimō ramwaniei eponñame ñune
bwe dōgū.
18 Me Bileam ōnei mō ūge a an
tsiō Balak, Tsin ia Balak ome silber
me gold ñan oquen an wak eow ean,
A eō kona n riow ean aen Jehovà ñea
waña Gott me ririñ ñea oniñ eken ōa
ñea ouwak eken.
19 Me ñagan A kōñ a gamiā bwa
amwaimō mequōr ine bet ñabūmine,
bwa A nim tsiet bita ñea Jehova
enim kan pan ame.
20 Mi Jehova ōrre a Bileam anūbū-
min, mō O ūge a, Tsin iō ōrre mibūne
eñame bwe re nim emwinuw, wo ni-
mō eogoda me edegeri ūra; me wo
nim te edegeri eñōg ñan A pan aw.
21 Me Bileam erida ñag eorata, mo
oquōr a kaidogan wōn eselin, me e
edegerien amebūna prinzen in Moab.
22 ¶ Mō ōpwij egirowin Gott bwe
dōgin ñag e nuaw: ma an engel Je-
hova ōweijo ian medena bwe enim
ekei barūen in iwitsiow. Mō ō ōd
animwen wōn eselin, me arumen an
tsiō itūrin.
23 Me bita eselin āt an engel Jeho-
va ñag ta weijo ian medena, me wōn
pudutūbwin ian ben, ñarana ā roudan
ian bweren; me bita eselin epat atsin
iat emedena bwe e nim ōd iñin; me
Bileam eira bita wōn eselin, mō ō
ōaeded aeow iat emedena.
24 Ma an engel Jehova ōweijo iat
emedena ñea ōd ijugagait eñan vitis,
me eoror epe eat erūrūn ine me
erūrūn ino.
25 Me bita eselin āt an engel Jeho-
va, mo o onon añet oror, mō ō ōbōg a
eōror nanan Bileam: me e tik iraen.
26 Ma aeōñ nuaw an engel Jehova,
mō O weijo eat etañ ino etsiroeō, ino

eko emedena ie epa ea edamarũm õa
edamauw.
27 Me bita eselin ãt an engel Jeho-
va, me e mequõren ijõñin Bileam: mõ
õpwij egirowin Bileam, me e iraeõ-
ten an ewew bita eselin.
28 Mi Jehova õbaida mwin bita ese-
lin, me *bita eselin* ũge a Bileam, Eke-
ken ñea A ogiten ririñ aw, ñea wo
eken aijuwõri iraãõ ean?
29 Me Bileam ũge a bita eselin,
Dõgin ñaga wo eõ kaiõt aeõ: ka-
mwen ie etsimine ipudutũbwin ian
beõ ma A abiwen ñage.
30 Me bita eselin ũge a Bileam,
Õten, deõ wam eselin aña, ñea wo
ogiten õd animwõ ean am bũm in tsi-
mor memak ea ñabũmine? õten, õreit
õũge dedeũ aw? Mõ õ ũge, Iõk.
31 Mi Jehova õbaida men Bileam,
me e ãt an engel Jehova ñag õweijo
ian medena, me wõn pudutũbwin ian
ben, ñarana ã roudan ian bweren; me
e totu tũbwin, mo otoburen me eto-
weitsiber.
32 Ma an engel Jehova ũge a, Dõ-
git ekeken ñaga wo eke aijuwõri
iraen wam eselin? kania, A meta
bwe barũõm Aña bwe ebaka dedem
ian meõ:
33 Me bita eselin ãtõ, me e eken
aijuwõri an epa atsin ian obwõ: ka-
mwen ie e eõ iwidõ atsin ian obwõ,
A nan abiw õkõr, mõ õtsimor ñei.
34 Me Bileam ũge a an engel Je-
hova, A dũra; bwa A ikiw ñana Wo
weijo ian medena n iwitsiow aña:
me ñagan, tsin ia Wo eõ ãeñ itowõ,
A nan redõ.
35 Ma an engel Jehova ũge a Bi-
leam, Wo nim edegeri mibũne eñame;
me wo nim tõ pat eñõg ñan A nan
pan aw. Me Bileam edegerien wõn
prinzen Balak.
36 ¶ Me ñaga Balak õkaiõt bwõ
õrren Bileam, e metan bwe enimõ
gõrõmwimwitow ian kawan Moab ñea
emek ean mwiten Arnon, ñea emek
inũmwit imwit ino ogoeow.
37 Me Balak ũge a Bileam, Õten,
A eõ quoquon in eneneiuw me emwi-
nuw? adag õũga ñana wo eõ õrre
ame? adaga A eab kona n oouwak
ereduem?
38 Me Bileam ũge a Balak, Kania,
A õrre awen: mõ õten, etsimine
waioeõ ñage n pat imit on? eñõg ñana
Gott õñaeow ian mwũ, A nan õrai.
39 Me Bileam edegeri Balak, ma ar
ñowen Kirjath-Huzoth.
40 Me Balak ere ochsen me schafe,
mõ õijõn a Bileam, me ea prinzen ña-
bũna re mek itũrin.
41 Me ñag eorata Balak emwin Bi-
leam, me e eda eat eñan Baal ña-
mwarin ogoda, me e ãt atsin ina
ũbwiet eponñame ino ogoeow.

ITŨBAÑ 23.

ME Bileam ũge a Balak, Wo nimõ
weijida aeiu waña dagarae ine,
me wo nimõ gadauw ame eow ine
aeiu ochsen eoniñ me aeiu widder.
2 Me Balak eririñ tekei an Bileam
ogiten õpan; me Balak me Bileam ar
ere ochsen eoniñ me widder eat da-
garae memak.
3 Me Bileam ũge a Balak, Wo nimõ
weijo itañin am wim in jiũiow, ma A
nimõ nuaw: kai nan rodu Jehova bwe
enim ekowõñ ame; me eñõg ñeijin Õ
õmeata ame A nan tik pan aw. Mo
o ñowen eat etañ ñamwarin ogoda
ñamwarin eko wen.
4 Me Gott ekowõñ a Bileam: mõ õ
ũge a, A gadauw mũñane aeiu daga-
rae, ma A ogiten ere ochsen eoniñ
me widder eat dagarae memak.
5 Mi Jehova õñaeow eñõg eijin ian
mwin Bileam, mõ Õ ũge, Wo nimõ
redõ a Balak, me ñeijine aem.
6 Me e redõ a, me, kania, i ta wei-
jo itañin an wim in jiũiow, ei me ña-
bũna prinzen in Moab memak.
7 Mõ õ õbũida aen in õtsiñin, mõ
ũge, Balak õtsin aña Aram, uea n
Moab õtsin *aña* ean towedũdũn apoe:
Tũkõ, me ramwaniei Jakob bwe dõgũ,
me tũkõ, me baragageñ Israel.
8 Õten aeõ ramwaniei ñea Gott ei-
tsiõk ramwaniei? mõ õten aeõ bara-
gageñ ñea Jehova eitsiõk baraga-
geñ?
9 Bwa A ãt atsin animwet epe ñan
ogoda, ma A kania atsin animwet
ewedũdũ: kania, ei õkõr eponñame
ñea te ei emek, mi inan eõ õdũ iow
inimaget eponñame.
10 Ijegen ñea okona n õdũ badetsin
mwareren Jakob? Karenaga me ekei

an ima eñame ion ñea omo aeõ ima,
me karenaga me tokiũ ekei tokin!
11 Me Balak ũge a Bileam, Ekeken
ñea wo ririñ ame? A emwinuw bwe
wo nimõ ramwaniei barũõ; me, kania,
wo õrai eñõgen õgageidawianaw ũra.
12 Mõ õ õnei mõ ũge, Õten, eõ ei-
mwi bwa A nim kanakania mõ pan
ñea Jehova õñaeow ian mwũ?
13 Me Balak ũge a, A kõñ aw bwe
wo nim edegeriõ aeow eat etañ ion
ñea wo kona n ãt ũra atsin ean; me
wo nan ta ãt mwit epo ñea ogoeow,
me wo nan eab ãt memak: me wo ni-
mõ ramwaniei ũra atsin ina bwe
dõgũ.
14 ¶ Me e eow eat etañ ñamwarina
Zophim, eow animwen Pisga, mõ õ
weijida aeiu dagarae ina, me e ere
ochsen eoniñ me widder ean mũñana
dagarae memak.
15 Me *Bileam* ũge a Balak, Wo ni-
mõ weijo ine itañin am wim in jiũiow,
ma aña A nim ekowõñ a *Jehova* eow
ino,
16 Mi Jehova ekowõñ a Bileam, mõ
Õ ñaeow eñõg eijin ian mwin, mõ Õ
ũge, Wo nimõ redõ a Balak, me
ñeijine aem.
17 Me *Bileam* õrre a, me, kania, i
ta weijo itañin an wim in jiũiow, ei
me ñabũna prinzen in Moab memak.
Me Balak ũge a, Iña aen Jehova?
18 Mõ õ õbũida aen in õtsiñin, mõ
ũge, Wo nimõ eogoda Balak, mõ
kaiõt; wo nim õtõ ijũñõm ame, auwe
ñea ñain Zippor:
19 Gott deõ ei eñame, ñea enimõ
baite; me deõ ei bet ñait eñame, ñea
enimõ õekae bũriõũn: O ogiten pan,
mõ õten, E eab ririñ? Ñag O ogi-
ten dorer, õten, E eab oduwen bet
aen?
20 Kania, ã ogiten pan ame bwa A
nim õrai eñõg in õgageidawianaw
eñame: mo O ogiten õgageidawianaw
eñame, ma A eõ kona n tik iwid.
21 E eõ ãt ibaka ian ñabũna Jakob,
me E eõ ãt bet eõ omo ian ñabũna
Israel; Jehova ñea wañara Gott emek
itũrũra, an aeuwak uea emek ini-
magõra.
22 Gott edan ũra Ãgypten; etsimine
eoaio itũrin ñea tekei waion ochs
ñea õkaredũõñ.
23 Eko ekabwiãeã ñea enim iwi-
tsiow Jakob; me eko bet ekaiwa ie
enim iwitsiow Israel: tsin iõ õrre
bũmin, inan õpõpan Jakob mi Israel
mõ ũge, Õkamadauniñ õkõr an makur
Jehova!
24 Kania, eogoda bita eponñame
tekei leon dedemaro, mi tekei leon
iõ õweijo: me e eab mequõr ea an õn
memak uwadan, me ea an nim aran
ñabũna ã abi.
25 ¶ Me Balak ũge a Bileam, Wo
nim eõ ramwaniei ũra ia aigetow, me
wo nim eõ õgageidawianaw ũra ia
aigetow.
26 Me Bileam õnei mõ ũge a Balak,
Adag A eitsiõk pan aw mõ ũge, Imin
memak ñana Jehova õpan A ririñ?
27 ¶ Me Balak ũge a Bileam, Tũkõ
ñage, A nim kan eow auwe eat etañ
ion; kaia Jehova nan oija aw era-
mwaniei ũra bwe dõgũ eow ina.
28 Me Balak eda Bileam animwen
Peor, ñea õkanidu a etomagage.
29 Me Bileam ũge a Balak, Wo
nimõ weijida aeiu dagarae ine, me
gadauw aeiu waña ochsen eoniñ me
aeiu waña widder ine.
30 Me Balak edegeri aen Bileam,
me ere ochsen eoniñ me widder ean
mũñana dagarae memak.

ITŨBAÑ 24.

ME Bileam, ñag õkaiõt bwi Jehova
eteñ õgageidawianaw Israel, e
eõ nuaw tekei deden ñago amo, bwe
e nim ekowõñ a mũñane ekabwiãeã,
mõ õ garõg met aeow eat etoma-
gage.
2 Me Bileam etata men, me ãt
Israel ñaga re mek tekei aũra arõeni
memak; ma Anin Gott õrre a.
3 Mõ õ õbũida aen in õtsiñin, mõ
ũge, Õũge Bileam ñea ñain Beor, mõ
ũge eñame ñea õbõñ men;
4 Õũge amea ñea õkaiõt aen Gott,
ñea ãt bita ñea õgain ekei erenimi
atsin itũrin Amea Magit Oaio, ñag o
otoburen me etoweitsiber, me e ead
men:
5 Dagat omo amiã wak dedegai,
O Jakob, ma amiã wak in mek, O
Israel!
6 Re babareow tekei epañ, mi tekei
etañ in kiãõ areijet ekaw, tekei imin

erō aloe ñana Jehova ogiten ōijōn, mi
tekei imin erō zedern itañit ebōk.
7 Nan gōrūrō ebōk atsin ian an
baket, me baban emek iat ebōk ñan
ebak, me wañara uea nan goda eken
ea Agag, mi inan oogoda monibain.
8 Gott ōmeatan ūra Ägypten; etsi-
mine waiora tekei waion ochs ōka-
redūōñ: me ri nan ōnūet eponñame
ñabūna barūōra, me ri nat tsibitsiba
rōra, me ri nan bonarai ūra.
9 Re didugu, re mequōr tekei leon,
mi tekei bet leone; ijegen ñea enim
ōrida? Nan geidawianaw tamo ñea
ōgeidawianaw gamiā, mi nat agada
gain ñea ōramwaniei gamiā.
10 ¶ Mō ōpwij egirowin Balak ea
Bileam, me e iba ben; me Balak ūge
a Bileam, A emwinuw bwe wo nimō
ramwaniei barūō, me ekeow bwe aiju-
wōrien am ōgageidawianaw ūra ñage.
11 Me ñagan wo nimō gōr aeow eat
eñam ñage: A nimen bwa A nan
oouwak ereduem; me, kania, Jehova
ōgōguw atsin eat eredu.
12 Me Bileam ūge a Balak, Adaga
A eō pan añen amebūn am ñame wo
ōijōn ame, mō ūge,
13 Tsin ia Balak oija ame an wak
ñea oquen iat silber me gold, A eō
kona n riow ean aen Jehova, me ririñ
ñea omo me ñea ebaka tekei būriō;
tamo ñea Jehova ōpan A nan ōpan
bet?
14 Me kania ame ñage; A naña añen
aeō ñame: tūkō bwa A nim pan aw
bita ñea eponñame ñune nan ririñ a
am ñame eat ibūm ñan imūr.
15 ¶ Mō ō ōbūida aen in ōtsiñin,
mō ūge, Oūge Bileam ñea ñain Beor,
mō ūge eñame ñea ōbōñ men;
16 Oūge amea ñea ōkaiōt aen Gott,
ñea etsiet manin Amea Magit Ogoda,
ñea āt bita ñea ōgain ekei erenimi
atsin itūrin Amea Magit Oaio, ñag o
otoburen me toweitsiber, me ā ead
men.
17 A āt Amea, me deō ñage: A
kania, me eō tūren: mi nan meta
edetañ iot atsin inimagen Jakob, mi
nan kaijoda zepter emaet atsin ini-
magen Israel, mi i nan abi eñame eat
erūrūn Moab memak, mi inan abi
memak ñaiñait earearūō.
18 Me inan bwien Edom, mi inan
bwien bet Seir, ñabūna barūen, mi
nan eō miow Israel.
19 Mi nan moniba iot atsin inimagen
Jakob, mi inan abi ñabūna iquiquin
iat tekawa.
20 ¶ Mō ō kania ibwibwin Amalek,
mō ō ōbūida aen in ōtsiñin, mō ūge,
Amalek ei adamonit eponñame; me
tokin nan ōrre eow iat abab.
21 Mō ō kania ñabūna Kenite, mō
ō ōbūida aen in ōtsiñin, mō ūge, Oaio
eñamiā n mek, me ā ñaeow eikaimiā
animwet epe ñan ogoda.
22 Mi inan ijababa Kain, ea onuai-
wen gamiā bwe edenigae eow itūrit
ibwibwin Assur.
23 Me e tik ōbūida aen in ōtsiñin,
mō ūge, Imañada, ijegen ñea nan tsi-
mor ia Gott eririñ ñune?
24 Mi nan ōrre deimanu atsin eat
eb ñaben Chittim, me ri nan oroe
ibwibwin Assur, mo oroe ibwibwin
Eber, me ri nan ōrre eow bet iat
abab.
25 Me eogoda Bileam, me eredō eo-
wen atañan; me Balak ōden bet ian
medenan.

ITŪBAÑ 25.

MI Israel re mek i Sittim; me
mibūna eñame rō ōaweijidaten
mequōr it dūra ea āinibūna ñaiñait
ibwibwin Moab:
2 Bwe re emwin mibūna eñame
aeow ean wimeien aduwōra; me mi-
būna eñame re jeiji mo ro otoburōra
me re toweitsiber ea aduwōra.
3 Mi Israel re duweneien Baal-
Peor; mō ōpwij egirowin Jehova ea
Israel.
4 Mi Jehova ūge a Moses, Wo nim
ōbū monibait eñame memak, me eou-
da ūra ea Jehova eow eat equan, bwe
egirowin Jehova ñea togit oaio enim
iwidō atsin itūrin Israel.
5 Me Moses ūge a wañara amen
ekōm Israel, Amwaimō nuaw memak
ma abi amiā ñame ñabūna re duwe-
nei Baal-Peor.
6 ¶ Me, kania, ōrre ibwin Israel
ion mō ōreat āt on ñea ibwin Mi-
dian ea etsietsin ian men Moses,
mi ian men bet epo memak ñabūna
ibwibwin Israel ñaga rō ōreit iōñ ini-
met ewak in epo.

7 Me ñaga Pinehas, ñea ñain Elea-
sar, ñea ñain Aaron ñea priester
ãt, e eogoda atsin inimaget epon-
ñame, me e barũ ekado emaen ian
ben;
8 Mõ õ õd iruwin amea ibwin Is-
rael eadu iat ewak, me arumen mi ta
wataba, amea ibwin Israel me ãita,
me etsiõda ean ijet ãita. Me etokiet
arak in ima atsin itũrit ibwibwin Is-
rael.
9 Me ñabũna re ma eow ean arak
ia re eke anarama ma aeoq erañan.
10 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
11 Pinehas ñea ñain Eleasar, ñea
ñain Aaron ñea priester õeiwidõaten
aeõ egirow atsin eat ibwibwin Is-
rael, ñag e baran ean aeõ baran ini-
magõra, me ñagan A eõ õekeowiet
ibwibwin Israel ñag A baran.
12 Me ñagan, wo nim ũge, Kania,
A oija añen amea aeõ berith in iow:
13 Me wõnõ me ñaiñain iruwin,
bwe berith in barũeneben priester ñea
eko tokin; bwe dõgin ñag e baran
bwe dõgin wõn Gott, me e ririñ eaden
aũra dũra ibwibwin Israel.
14 Me egen amea ibwin Israel ñea
ã abi, ñea ã abi õepoi a ãita ibwin
Midian bwe Simri ñea ñain Salu, ñea
monibain ran aũra wak ebagadugu
ion inimaget ibwibwin Simeon.
15 Me eget ãita ibwin Midian ñea
ã abi bwe Kosbi, ñea ñain Zur; amea
ei monibain ñamen aũra wak ebaga-
dugu ion inimaget ibwibwin Midian.
16 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
17 Wo nim oroe ibwibwin Midian,
ma abi ũra;
18 Bwe ro oroe gamiã eow ean aũ-
ra tsitsino, ñea ro quiawieiõn gamiã
eow itũrin Peor, me eow itũrit ãita
edũra ñea Kosbi, ñea ñain monibait
ibwin Midian, ñea ã abi iow ean bũ-
min bita earak in ima bwe dõgin
Peor.

ITŨBAÑ 26.

MI iruwin bita earak in ima, Je-
hova edorer a Moses me Elea-
sar ñea ñain Aaron ñea priester, mõ
ũge,
2 Wo nim õdũ rat epo memak, ña-
bũna ibwibwin Israel, ñabũn oquina-
rama aũra obweni me ñabũna eñab
eken, tekei ran aũra wak aũra ba-
gadugu, ũra memak ñabũna ro kona
n tuwin ake inimagen Israel.
3 Me Moses me Eleasar ñea priest-
er ar dorer añen ũra eow ean eben
ũbwiet ibwibwin Moab ñaben eweõ
itirũrũn Jordan õmwaij Jericho, ma
ar ũge,
4 *Amwam õdũ eñame,* ñabũn oqui-
narama aũra obweni me ñabũna
eñab eken, tekei aen Jehova ea Mo-
ses me ibwibwin Israel ñabũna re
metan eat eb ñaben Ägypten.
5 ¶ Ruben, ñea an bowab Israel;
ñaiñain Ruben ñabũna eman; atsin
itũrin Henoch, epo n amen bwieni
ñabũna ibwibwin Henoch; atsin itũ-
rin Pallu, epo n amen bwieni ñabũ-
na ibwibwin Pallu;
6 Atsin itũrin Hezron, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Hezron;
atsin itũrin Charmi, epo n amen bwi-
eni ñabũna ibwibwin Charmi.
7 Ñane epo n amen bwieni ñabũ-
na ibwibwin Ruben; ñabũna ã õdũ
atsin inimagõra, re eke ama ma aiju
erañan ma aewar ma aijumo.
8 Me ñaiñain Pallu ñabũna eman:
Eliab.
9 Me ñaiñain Eliab ñabũna eman:
Nemuel, me Dathan, ma Abiram.
Ñarumene Dathan ma Abiram ñaru-
mena epo emwin ũrõr, ñarumen ar
kañaba ea Moses ma Aaron inimagen
an epo Kora, ñaga rõ kañaeot in
iwitsiow Jehova:
10 Mõ õba mwit emwarere, mõ
õmwaneowen ũrõr epo a Kora, ñag
eman bita epo; ean ñabũmina ãe
õmwaneow arobu ma aijima eñame,
me re eken ũra itema.
11 Me eõ ma ñain Kora ñabũna
eman.
12 ¶ Ñaiñain Simeon ñabũna eman
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak: atsin itũrin Nemuel, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Ne-
muel; atsin itũrin Jamin, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Jamin; atsin
itũrin Jachin, epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Jachin;
13 Atsin itũrin Sera, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Sera; atsin

itũrin Saul, epo n amen bwieni ñabũ-
na ibwibwin Saul.
14 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Simeon, re eke ana-
rama ma aro erañan ma arobu.
15 ¶ Ñaiñain Gad ñabũna eman tekei
aũra epo n amen bwieni memak:
atsin itũrin Ziphon, epo n amen bwieni
ñabũna ibwibwin Ziphon; atsin itũrin
Haggi, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Haggi; atsin itũrin Suni,
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Suni;
16 Atsin itũrin Osni, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Osni; atsin
itũrin Eri, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Eri;
17 Atsin itũrin Arod, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Arod; atsin
itũrin Ariel, epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Ariel.
18 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Gad ñabũna eman
tekei ũra ñabũna ã õdũ atsin inima-
gõra, re eke ama erañan ma aiji-
mowar.
19 ¶ Ñaiñain Juda ñabũna eman,
Ger me Onan: Ger me Onan ar ima
eowen ean eben Kanaan.
20 Me ñabũne ñaiñain Juda ñabũna
eman tekei aũra epo n amen bwieni
memak; atsin itũrin Sela, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Sela;
atsin itũrin Perez, epo n amen bwie-
ni ñabũna ibwibwin Perez; atsin itũ-
rin Sera, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Sera.
21 Me ñabũne ñaiñain Perez ña-
bũna eman: atsin itũrin Hezron,
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Hezron; atsin itũrin Hamul, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Ha-
mul.
22 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Juda tekei ñabũna
ã õdũ atsin inimagõra, re eke aemo
ma año erañan ma aijimowar.
23 ¶ Ñaiñain Isaschar ñabũna eman
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak: atsin itũrin Thola, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Thola; atsin
itũrin Phuva, epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Phuva;
24 Atsin itũrin Jasub, epo n amen
bwieni memak ñabũna ibwibwin Ja-
sub; atsin itũrin Simron, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Simron.
25 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak Isaschar tekei ñabũna ã õdũ
atsin inimagõra, re eke añama ma
aeoq erañan ma aijubu.
26 ¶ Ñaiñain Sebulon ñabũna eman,
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak: atsin itũrin Sered, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Sered; atsin
itũrin Elon, epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Elon; atsin itũrin
Jahleel, epo n amen bwieni ñábũna
ibwibwin Jahleel.
27 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Sebulon tekei ña-
bũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke
añama erañan ma aijimowar.
28 ¶ Ñaiñain Joseph ñabũna eman
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak: Manasse me Ephraim.
29 Ñaiñain Manasse: atsin itũrin
Machir, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Machir; me Machir õrig
Gilead: atsin itũrin Gilead, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Gi-
lead.
30 Ñabũne ñaiñain Gilead: atsin
itũrin Hieser, epo n amen bwieni ña-
bũna ibwibwin Hieser; atsin itũrin
Helek, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Helek;
31 Atsin itũrin Asriel, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Asriel;
atsin itũrin Sichem, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Sichem;
32 Atsin itũrin Semida, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Semida; ma
atsin itũrin Hepher, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Hepher.
33 ¶ Me eko ñait eman Zelophehad
ñea ñain Hepher, me etsimine ñait
ãn: me egõra ñaiñain Zelophehad ña-
bũna ãn bwe Mahela, Noa, Hogla,
Milka me Thirza.
34 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Manasse; me ña-
bũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke
aijima ma aro erañan ma aewar.
35 ¶ Ñabũne ñaiñain Ephraim ña-
bũna eman tekei aũra epo n amen
bwieni memak: atsin itũrin Suthela,
epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin
Suthela; atsin itũrin Becher, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Be-

cher; atsin itũrin Thahan, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Thahan.
36 Me ñabũne ñaiñain Suthela ñabũna eman: atsin itũrin Eran, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Eran.
37 Ñane aũra epo n amen bwieni memak ñaiñain Ephraim ñabũna eman, tekei ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke animo ma aro erañan ma aijimowar. Ñabũne ñaiñain Joseph tekei aũra epo n amen bwieni memak.
38 ¶ Ñaiñain Benjamin ñabũna eman tekei aũra epo n amen bwieni memak: atsin itũrin Bela, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Bela; atsin itũrin Asbel, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Asbel; atsin itũrin Ahiram, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Ahiram;
39 Atsin itũrin Supham, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Supham; atsin itũrin Hupham, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Hupham.
40 Me ñaiñain Bela ñabũna eman, Ard me Naeman: *atsin itũrin Ard*, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Ard; atsin itũrin Naeman, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Naeman.
41 Ñabũne ñaiñain Benjamin tekei aũra epo n amen bwieni memak; me ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke ama ma aijimo erañan ma añowar.
42 ¶ Ñabũne ñaiñain Dan ñabũna eman tekei aũra epo n amen bwieni memak: atsin itũrin Suham, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Suham. Ñane aũra epo n amen bwieni ibwibwin Dan tekei aũra epo n amen bwieni memak.
43 Atebin aũra epo n amen bwieni memak ibwibwin Dan, tekei ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, bwe añama ma aeoq erañan ma abu.
44 ¶ Ñaiñain Asser ñabũna eman tekei aũra epo n amen bwieni memak: atsin itũrin Jimna, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Jimna; atsin itũrin Jiswi, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Jiswi; atsin itũrin Beria, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Beria.
45 Atsin itũrin ñaiñain Beria: atsin itũrin ñaiñain Heber, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Heber; atsin itũrin Melchiel, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Melchiel.
46 Me egen ñain Asser ñea ãn bwe Sara.
47 Ñane aũra epo n amen bwieni memak ñaiñain Asser tekei ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke aijima ma aiju erañan ma abu.
48 ¶ Ñaiñain Naphthali ñabũna eman tekei aũra epo n amen bwieni memak: atsin itũrin Jahzeel, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Jahzeel; atsin itũrin Guni, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Guni;
49 Atsin itũrin Jezer, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Jezer; atsin itũrin Sillem, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Sillem.
50 Ñane aũra epo n amen bwieni ibwibwin Naphthali tekei aũra epo n amen bwieni memak, me ñabũna ã õdũ atsin inimagõra, re eke ama ma aijimo erañan ma abu.
51 Ñabũne ñabũna ã õdũ atsin inimagen Israel, re eke añowar ma aiquet erañan ma aewar ma aijumo.
52 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
53 Ã nimõ mwimwit eb ea ñabũne bwe re nim eke ũbwiõra tekei õdũen egõra.
54 Wo nim oija ũra eb ouwak eken ñabũna re ebak eken, me wo nim oija eb oniñ eken ñabũna rõ õad eken: ã nim oija ũra memak ũbwiõra tekei ebakũra ñabũna ã õdũ atsin inimagõra.
55 Me ã nimõ dũbañai eb eow eat ekaiwa: re nim gõg-eb tekei egen arõen aũra bagadugu.
56 Ã ninõ dũbañai ũbwiõra eow inimagõra ñabũna re ebak eken me ñabũna rõ õad eken tekei aet ekaiwa.
57 ¶ Me ñabũne ñabũna ã õdũ atsin inimaget ibwibwin Levi tekei aũra epo n amen bwieni memak: atsin itũrin Gerson, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Gerson; atsin itũrin Kahath, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Kahath; atsin itũrin Merari, epo n amen bwieni ñabũna ibwibwin Merari.

58 Ñane aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Levi: epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Libni, epo n
amen bwieni ñabũna ibwibwin Heb-
ron, epo n amen bwieni ñabũna
ibwibwin Maheli, epo n amen bwieni
ñabũna ibwibwin Musi, epo n amen
bwieni ñabũna ibwibwin Kora. Me
Kahath õrig Amram.
59 Me egen agen Amram bwe
Jochebed, ñea ñain Levi, ñea opudu
bwe ñain Levi i Ägypten: me ãita
õrig a Amram Aaron me Moses, me
Miriam ñea edũrõr in ãn.
60 Me ã õrig a Aaron Nadab, ma
Abihu, me Eleasar, me Ithamar.
61 Me eman Nadab ma Abihu, ñag
ar ere ãe ñea eõ eimwi ian men Je-
hova.
62 Me ñabũna ã õdũ atsin inimagõra
re eke anarama ma aiju erañan,
eman memak ñabũn õkaton aũra
maram me ñabũna eñab eken: bwe ã
eõ õdũ ũra eow inimaget ibwibwin
Israel, bwina re eab gõg-eb epo a
ibwibwin Israel.
63 ¶ Ñabũne ñabũna Moses me
Eleasar ñea priester ogiten õdũ, ña-
rumen ar õdũ ibwibwin Israel eow
ũbwiõra ibwibwin Moab ñaben eweõ
ñaben itirũrũn Jordan õmwaij Je-
richo.
64 Me eko eñame ion inimagen ña-
bũne, ñea ã ogiten õdũ iow itũrin
Moses ma Aaron ñea priester, ñag
ar õdũ ibwibwin Israel ean towe-
dũdũn Sinai.
65 Bwi Jehova õpan ũra mõ ũge, Ri
nan ima eow õkõr eat etomagage.
Me eko eñame ion õreñõ eara bwi ta
Kaleb ñea ñain Jephunne, mi Josua
ñea ñain Nun.

ITŨBAÑ 27.

MÕ õrre ñaiñain Zelophehad ñabũ-
na ãn, ñea ñain Hepher, ñea
ñain Gilead, ñea ñain Machir, ñea
ñain Manasse, ñabũn an epo n amen
bwieni memak Manasse ñea ñain Jo-
seph; me ñane eget ãinibũna ñain:
Mahela, Noa, Hogla, Milka me Thir-
za.
2 Me ãinibũna rõ weijo ian men
Moses, mi ian men Eleasar ñea
priester, mi ian mõra ñabũna prin-
zen, me epo memak itañin men ororit
ewak in epo, mõ rõ ũge,
3 Etõñima ema eowen eat etoma-
gage, me e eõ mek inimagen aũra
epo ñabũna re epoda bwe re nim
iwitsiow Jehova inimagen an epo
Kora: me e ma eow ian an dũra; me
eko ñait eman.
4 Dõgit ekeken ñaga ã nimõ õe-
keowien eget etõñima atsin inima-
gen an epo n amen bwieni bwin eko
ñait eman? Oija kõ gama ũbwema
inimaget etsietsit etõñima.
5 Me Moses otowen ian men Jeho-
va añõgõra.
6 ¶ Mi Jehova edorer a Moses,
mõ ũge,
7 Eimwi aet ãinibũna ñaiñain Ze-
lophehad: wo nim oija ũra mwiten
ũbwiõra inimaget etsietsit etõñũra;
me wo nim õgõrũratu a ũra ũbwiet
etõñũra.
8 Me wo nim pan a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Tsin ie ema eñame
ion, me tsin ie eko ñait eman, amwa
nan õgõrũratu a ñait ãn ũbwien.
9 Me tsin ie eko ñait ãn, amwam
oija etsietsin ũbwien.
10 Me tsin ie eko etsin, amwam
oija etsit etõñin ũbwien.
11 Me tsin ie eko etsit etõñin,
amwam oija amen bwien ion ñea
etũren inimagen amen bwien ũbwien,
bwe e nim õgõg: me ñaiune kõr
edogor in mwit añõg ea ibwibwin
Israel, tekei aen Jehova ea Moses.
12 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo
nim akõda animwet etowedũdũ ñea
Abarim ma aia eb ñaben A oija
ibwibwin Israel.
13 Me tsin ia wo ogin aia, wo nan
epoda a am bagadugu, tekei Aaron
ñea edũn ñag epoda *añen an baga-
dugu:*
14 Bwe dõgin ñag amwar keõ a
aeõ ean tomagagen Zin, ean aũra
akake eñame, bwa amwarũmõ õe-
bwigagaeõ eow itañin mũñana ebõk
ian mõra. (Ñane bõken Meriba i
Kades ean tomagagen Zin.)
15 ¶ Me Moses edorer a Jehova, mõ
ũge,
16 Jehova ñea wañara Gott anit
eñame memak enim ij eñame ion,
bwe enimõ moniba ea epo,

17 Ñea enim meta ian mõra, me ñea enim metu ian mõra, me ñea enim õmeata ũra, me ñea enim õmeatu ũra; bwa an epo Jehova re nim eõ ek'ũra schafe ñabũn eko wañara hirte.

18 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Wo nim emwin Josua ñea ñain Nun, eñame ñea anin emek ian, me wo nim õeõgida bem ean;

19 Me ñaeow ian men Eleasar ñea priester, mi ian men bet epo memak; me wo nim pan a eow ian mõra deden barũeneben.

20 Me wo nimõ ñaeow ean ereduem eken, bwe epo memak ñabũna ibwibwin Israel re nim eraban.

21 Me e nimõ weijo ian men Eleasar ñea priester, me *Eleasar* nan kidõ bwe dõgin eow ean an mwit añõg Urim ian men Jehova: me eow ean aen ri nan meta, me eow ean aen ri nan metu, ei mi ibwibwin Israel memak epo a ñei, ñea epo memak.

22 Me Moses eririñ tekei an Jehova õpan a, me e emwin Josua, mõ õñaeow ian men Eleasar ñea priester, mi ian men bet epo memak;

23 Mõ õ õeõgida ben ean, mõ õ pan a añõgen barũeneben tekei aen Jehova eow ian ben Moses.

ITŨBAÑ 28.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,

2 Wo nim pan a ibwibwin Israel, me wo nim ũge a ũra, Amwam raña wimeieõ, ñana õaña bwe wimeieõ ñana ã ririñõt ãe, ñea ekabo obojarara ame, bwa amwam ome ean bũmũra ñana ã idit.

3 Me wo nim ũge a ũra, Ñaiune iwim ñea ã ririñõt ãe ñea amwam ere a Jehova: lãmmer ñañen õkaton an obweni ñañena magit omo, arumen eat ibũm aeoweaeow, bwi iwim in jiũiow ñea eko tokin.

4 Wo nim ere lamm ion ijoran, me wo nim ere lamm ñea ion ijemerõ;

5 Me aiquen main atait epha n mehl ñea enemeji bwi iwim in õn, ñea ã kamwararoiõn aiquen main aeoqin hin it eir ñea ã dewiwei.

6 Iwim in jiũiow ñea eko tokin, ñea ã mwit añõgetow eat etowedũdũ ñea Sinai bwe ekabo ñea obojarara, ñea iwim ñea ã ririñõt ãe ea Jehova.

7 Me iwim in nim ñea baen aiquen main aeoqin hin bwe baet lamm ion: wo nim idot iwim in nim ñea oaio eow eat etañ ñea ebwigaga ea Jehova.

8 Me wo nim ere schafe ñea ion ijemerõ: me wo nim ere bwi iwim ñea ã ririñõt ãe ñea ekabo obojarara ea Jehova, tekei iwim in õn ñea bain ijoran, tekei bet iwim in nim ñea baen.

9 ¶ Me eat ibũm in sabbath arumen lãmmer ñarumen õkaton an obweni ñarumena magit omo, me aro main atait epha n mehl, ñea ã kamwararoiõt eir, mi iwim nim ñea baen:

10 Ñaiune iwim in jiũiow ñea bait sabbath aeoweaeow, ñea baet iwim in jiũiow ñea eko tokin, mi iwim in nim ñea baen.

11 ¶ Me ean an redõ wamiã maraman memak, amwam ere iwim in jiũiow ea Jehova: bwe arumen ochsen eoniñ, me aiquen widder, ma aeiu lãmmer ñañen õkaton an obweni ñañena magit omo;

12 Me aiju main atait *epha* n mehl ñea enemeji bwi iwim in õn, ñea ã kamwararoiõt eir, bwe baen ochs eman memak; me aro main atain mehl ñea enemeji bwi iwim in õn, ñea ã kamwararoiõt eir, bwe baen widder ñea ta aiquen;

13 Me katakaton main atain mehl ñea enemeji bwi iwim in õn bwe baen lamm memak; bwi iwim in jiũiow ñea ekabo obojarara, ñea iwim ñea ã ririñõt ãe ea Jehova.

14 Ma aũra wim in nim emaen hin it wein bwe baen ochs eman, me aiquen main aijun hin bwe baen widder, me aiquen main aeoqin hin bwe baet lamm: ñaiune iwim in jiũiow ñea bain maramat aeoweaeow ean maraman it obweni memak.

15 Me aiquen bock bwi iwim in etad idũra ea Jehova; ã nim ere bwe baet iwim in jiũiow ñea eko tokin, mi iwim in nim ñea baen.

16 Me ean adamonin maraman, ean abũmita ma aeoq bũmin bita maraman, ei an kadaro n passah Jehova.

17 Me ean abũmita ma aijimo bũ-

min bita maraman, enim tsimine
ekadaro: abũmin aeiu ibũm in õn
brot ñea eõ õpwe.
18 Ean adamonit ibũm ei epo ñea
ebwigaga; amwam eõ ririñ an makur
itsiõ ia aiquen;
19 Ma amwam ere iwim ñea ã
ririñõt ãe ñea iwim in jiũiow ea Je-
hova: bwe arumen ochsen eoniñ, me
aiquen widder, me aeiu lãmmer ña-
ñen õkaton an obweni ñañena magit
edereder:
20 Mi iwim in õn ñea baeõra, ñea
mehl ñea enemeji ñea ã kamwara-
roiõt eir: amwam ere aiju main ata
bwe baen ochs eoniñ, me aro main
ata bwe baen widder;
21 Me wo nan ere katakaton main
ata bwe baet lamm memak inimaget
lãmmer ñana aeiu;
22 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra, bwe enimõ ririñ eaden
amiã dũra.
23 Amwam ere mũñane bwe baet
iwim in jiũiow ijoran, ñea iwim in
jiũiow ñea eko tokin.
24 Abũmin aeiu amiã ibũm in ere
eat ibũm aeoweaeow iat deden ñune,
ijeiji ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo
obojarara ea Jehova: ã nim ere bwe
baet iwim in jiũiow ñea eko tokin, mi
iwim in nim ñea baen.
25 Me ean quaeiut ibũm enim tsi-
mine epo ñea ebwigaga itũrimiã;
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ia
aiquen.
26 ¶ Me ean bũmin adamonit iqua,
tsin ia amwa ere iwim in õn ñea etsi-
meduw ea Jehova ean amiã *kadaro
ñana* wochen, enim tsimine epo ñea
ebwigaga itũrimiã; amwam eõ ririñ
an makur itsiõ ia aiquen;
27 Ma amwam ere iwim in jiũiow
bwe ekabo ñea obojarara ea Jehova;
arumen ochsen eoniñ, me aiquen wid-
der, me aeiu lãmmer ñañen õkaton
an obweni;
28 Mi iwim in õn ñea baeõra, ñea
mehl ñea enemeji, ñea ã kamwara-
roiõt eir; õkatiju main ata bwe baen
ochs eoniñ memak, me aro main ata
bwe baen bita widder,
29 Mõ õkatakaton main ata bwe
baen lamm memak atsin ean lãmmer
ñana aeiu;
30 Me aiquen bock, bwe enimõ ri-
riñ eaden amiã dũra.
31 Amwam ere mũñane bwe baet
iwim in jiũiow ñea eko tokin, mi iwim
in õn ñea baen (enimõ magit omo
wamiã imin gõgõrõ), mi iwim in nim
ñea baeõra.

ITŨBAÑ 29.

ME ean quaeiun maraman, ean ada-
monin bũmin maraman, enim
tsimine epo ñea ebwigaga itũrimiã;
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ia ai-
quen: amiã bũm in kaeõñ dobu.
2 Ma amwam ere iwim in jiũiow
bwe ekabo ñea obojarara ea Jehova:
aiquen ochs eoniñ me aiquen widder
me aeiu lãmmer ñañen õkaton an
obweni ñañena magit omo;
3 Mi iwim in õn ñea baeõra, ñea
mehl ñea enemeji ñea ã kamwara-
roiõt eir, aiju main ata bwe baen
ochs eoniñ, me aro main ata bwe
baen widder,
4 Mõ õkatakaton main ata bwe
baet lamm memak inimaget lãmmer
ñana aeiu;
5 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra, bwe enimõ ririñ eaden
amiã dũra:
6 Ñane baet iwim in jiũiow ñea
bain an redõ maraman, mi iwim in
õn ñea baen, mi iwim in jiũiow ñea
eko tokin, mi iwim in õn ñea baen,
mi iwim in nim ñana baen, tekei
dogoreieõra, bwe ekabo obojarara,
ñea iwim ñea ã ririñõt ãe ea Je-
hova.
7 ¶ Me ean abũmita bũmin quaeiun
maraman, enim tsimine epo ñea
ebwigaga itũrimiã; ma amwam oroe
animiã: amwam eõ ririñ emakur ia
aiquen;
8 Ma amwam ere iwim in jiũiow
ea Jehova bwe ekabo obojarara: ai-
quen ochs eoniñ, me aiquen widder,
me aeiu lãmmer ñañen õkaton an
obweni; enimõ magit edereder wa-
miã imin gõgõrõ;
9 Me iwim in õn ñea baeõra, ñea
mehl ñea enemeji ñea ã kamwara-
roiõt eir, ñea aiju main ata bwe baen
ochs eoniñ, me aro main ata bwe
baen widder,
10 Mõ õkatakaton main ata bwe

baet lamm memak inimagen lãmmer
ñana aeiu:
11 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in etad
idũra ñea bait iririñ eadet idũra, mi
iwim in jiũiow ñea eko tokin, mi iwim
in õn ñea baen, mi iwim in nim ñana
baeõra.
12 ¶ Me ean abũmita ma aijimo
bũmin quaeiun maraman enim tsi-
mine epo ñea ebwigaga itũrimiã;
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ia
aiquen, ma amwam raña ekadaro't
taramawirei Jehova ean abũmin aeiu:
13 Ma amwam ere iwim in jiũiow,
ñea iwim ñea ã ririñõt ãe, ñea ekabo
obojarara ea Jehova; waea ma ai-
jimen ochsen eoniñ, ma arumen
widder, me waea ma amen lãmmer
ñañen õkaton an obweni; re nimõ
magit omo:
14 Mi iwim in õn ñea baeõra, ñea
mehl ñea enemeji ñea ã kamwara-
roiõt eir, õkatiju main ata bwe baen
ochs eoniñ memak inimagen ochsen
eoniñ ñana waea ma aijimen, mõ
õkaro main ata bwe baen murumena
widder,
15 Mõ õkatakaton main ata bwe
baet lamm memak inimagen lãmmer
ñana waea ma amen;
16 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in jiũiow
ñea eko tokin, mi iwim in õn ñea
baen, mi iwim in nim ñea baen.
17 ¶ Me ean karabũmit ibũm
amwam ere waea ma arumen ochsen
eoniñ, ma arumen widder, me waea
ma amen lãmmer ñañen õkaton an
obweni ñañena magit omo;
18 Mi iwim in õn ñea baeõra mi
iwim in nim ñea baeõra bwe baen
mũñana ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edo-
gor;
19 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in jiũ-
iow ñea eko tokin, mi iwim in õn ñea
baen, mi iwim in nim ñana baeõra.
20 ¶ Me ean katijũbũmit ibũm waea
ma aiquen ochsen eoniñ, me arumen
widder me waea ma amen lãmmer
ñañen õkaton an obweni ñañena ma-
git omo;
21 Mi iwim in õn ñea baeõra, mi
iwim in nim ñana baeõra, bwe baen
mũñana ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edogor;
22 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in jiũ-
iow ñea eko tokin, mi iwim in õn
ñea baen, mi iwim in nim ñea baen.
23 ¶ Me ean keabũmit ibũm waea
ochsen eoniñ, ma arumen widder, ma
waea ma amen lãmmer ñañen õka-
ton an obweni ñañena magit omo;
24 Mi iwim in õn ñea baeõra, mi
iwim in nim ñana baeõra bwe baen
mũñane ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edo-
gor;
25 Me aiquen bock bwi iwim in etad
idũra; ñane baet iwim in jiũiow ñea
eko tokin, me iwim in õn ñea baen,
mi iwim in nim ñea baen.
26 ¶ Me ean katimot ibũm ado
ochsen eoniñ, me arumen widder,
me waea ma amen lãmmer ñañen
õkaton an obweni ñañena magit omo;
27 Mi iwim in õn ñea baeõra, mi
iwim in nim ñea baeõra bwe baen
mũñana ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edo-
gor;
28 Me aiquen bock bwi iwim in etad
idũra; ñane baet iwim in jiũiow ñea
eko tokin, mi iwim in õn ñea baen, mi
iwim in nim ñea baen.
29 ¶ Me ean quañot ibũm aoju
ochsen eoniñ, me arumen widder, me
waea ma amen lãmmer ñañen õkaton
an obweni ñañena magit omo;
30 Mi iwim in õn ñea baeõra, mi
iwim in nim ñea baeõra bwe baen mũ-
ñana ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edo-
gor;
31 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in jiũiow
ñea eko tokin, mi iwim in õn ñea
baen, mi iwim in nim ñana baen.
32 ¶ Me ean quaeiut ibũm aeiu
ochsen eoniñ, ma arumen widder, me
waea ma arumen lãmmer ñañen õka-
ton an obweni ñañena magit omo;
33 Mi iwim in õn ñea baeõra, mi
iwim in nim ñana baeõra bwe baen
mũñana ochsen eoniñ, me widder, me
lãmmer, tekei ebakũra, tekei edo-
gor;

34 Me aiquen bock bwi iwim in
etad idũra; ñane baet iwim in jiũiow
ñea eko tokin, mi iwim in õn ñea
baen, mi iwim in nim ñea baen.
35 ¶ Me ean quaojut ibũm enim
tsimine epo ñea ebwigaga itũrimiã:
amwam eõ ririñ an makur itsiõ ia
aiquen;
36 Ma amwam ere iwim in jiũiow,
ñea iwim ñea ã ririñot ãe, ñea ekabo
obojarara ea Jehova: aiquen ochs eo-
niñ, me aiquen widder, me aeĩu lãm-
mer ñañen õkaton an obweni ñañena
magit omo;
37 Ebakit iwim in õn ñea baeõra mi
iwim in nim ñana baeõra bwe baen
ochsen eoniñ, me widder, me mũñana
lãmmer, etsitobo ebakũra, tekei edo-
gor:
38 Me aiquen bock bwi iwim in etad
idũra; ñane baet iwim in jiũiow ñea
eko tokin, mi iwim in õn ñea baen,
mi iwim in nim ñea baen.
39 Amwam ere a Jehova mũñane
ean amiã kadaro memak ñana ã idit
bũmin, bwe baen bet aemiã n votum,
ma amiã wim ñan amwa teñ totow,
ma amiã wim in jiũiow, ma amiã wim
in õn, ma amiã wim in nim, ma amiã
adu n iow.
40 Me Moses õpan a ibwibwin
Israel tekei aen Jehova memak ea
Moses.

ITŨBAÑ 30.

ME Moses edorer a monibait arõeni
n Israel memak, mõ ũge, Ñei-
jine eñõg ñeijina Jehova õpan.
2 Tsin ia eñame ion õrai eñõgen
votum ea Jehova, õa tsin iõ õ õrai
eñõgen schwõr mõ oquorõn anit
eñõgen quõquõr, e nim eõ eke ebaite
aen; e nim oduwet eñõg memak ñan
emetan ian mwin.
3 Me tsin ia ãt on õrai eñõgen vo-
tum ea Jehova, mo o quorõt eñõgen
quõquõr, tsin ie e mek ian an wak
etõñin, ean an bũm it dedemaro,
4 Me tsin ia etõñin õkaiõt aen in
votum, ma aen in quõquõr, ñan õ
quorõn anin, me tsin ia amea etõñin
eõ dorer a; nan weijo-oaio memak
aen in votum, mi nan weijo-oaio eñõg
memak ñan õ quorõn anin.
5 Me tsin ia amea etõñin eõ oija
waion aet ãita ean ñabũmin õ kaiõt
aen ean, nan eõ weijo-oaio aen in
votum ia aejin, õa aen in quõquõr
eijin ñeijin o quorõn anin: mi Jehova
nan ead an dũra, bwin amea etõñin
eõ oija waion aen.
6 Me tsin ie e ijatsi emat on ñag
emek aen in votum ean, õa emek ean
aen baten ñeijin eõ eimwi, ñeijin o
quorõn anin;
7 Me tsin ia amea agen õkaiõt, me
eõ dorer a eat ibũm ñabũmin õ kaiõt
eow ean, nan weijo-oaio aen in votum,
mi nan weijo-oaio bet aen in quõquõr
ñan o quorõn anin.
8 Me tsin iõ õ keõ io oija waion aet
ãita agen eat ibũm ñabũmin õ kaiõt
aen ean, amea õekeow aen in votum
ãita ñeijin emek ean, ma aen baten
ñeijin eõ eimwi, ñeijin o quorõn anin:
mi Jehova nan ead an dũra.
9 Ma aen in votum ãn ñea eman
agen, õa ãn ñea ã õijõt atsin itũrin
agen, me eñõg memak ñan o quorõn
anin, ri nan weijo oaio n iwitsiow.
10 Me tsin iõ õ kakairũ n votum
ian an wak agen, õa o quorõn anit
eñõgen quõquõr eat eñõgen schwõr,
11 Me tsin ia amea agen õkaiõt me
eõ dorer a me e eõ keõ io oija waion
aen; nan weijo-oaio aen in votum
memak, mo õweijo-oaio bet aen me-
mak ñan o quorõn anin.
12 Me tsin ia amea agen õekeow
mũñane eat ibũm ñabũmin õ kaiõt
eow ean, nan eõ weijo-oaio eñõg
memak ñan emetan ian baten, ñan
añõgen aen in votum memak, õa
añõget eñõg ñeijin o quorõn anin;
amea agen ogiten õekeow; mi Jehova
nan ead an dũra.
13 Aen in votum memak, ma aen
in schwõr memak ñan o quõr mo oroe
anin ean, amea agen okona n ooaio,
ma amea agen okona n bet õekeow.
14 Me tsin ia amea agen eõ dorer a
eat ibũm aeoweaeow; õ õweijo-aen
in votum memak, õa aen in quõquõr
memak, ñan emek eat ãita: o ogiten
õweijo-oaio, bwe dõgin ñag e eõ
mõmwi a eat ibũm ñabũmin õ kaiõt
eow ean.
15 Me tsin iõ õ õekeow iruwin an
kaiõt; amea nan õbabũ an dũra ãita
16 Ñane edogor ñana Jehova õpan

a Moses, ñana *edogor* inimaget eman
ma agen, mi inimagen bet etõñin me
ñait ãn, ñea eitsiõk mag an bũm in
oniñ, ñea emek ian an wak etõñin.

ITŨBAÑ 31.

MI Jehova edorer a Moses, mõ ũge,
2 Wo nimõ bañagai ibwibwin
Israel mõ õeõgida gait ibwibwin Midian: mi imũr wo nan epoda a am
bagadugu.
3 Me Moses edorer a eñame, mõ
ũge, Amwaimõ gadagadauw eñame
atsin inimagemiã mo oija ũra baibaiũra bwe dõgit ake, bwe re nimõ
nuaw ma ake a ibwibwin Midian, mõ
õeõgida gait ibwibwin Midian atsin
itũrin Jehova.
4 Amwam õijõn quarañа atsin eat
arõeni memak inimaget arõeni n
Israel bwe re nim tuwin ake.
5 Me ã totow atsin eat erañan in
Israel, quarañа atsin eat arõeni memak, ata ma aro erañan ñabũna ã
gadauw ũra bwe dõgit ake.
6 Me Moses õijõn ũra, ñabũn oquarañа atsin eat arõeni memak, aeow
eat ake, ũra me Pinehas ñea ñain
Eleasar ñea priester, aeow eat ake,
me baibait ewak ñea ebwigaga me
dobu n kagei eake ian ben.
7 Me ra ake a ibwibwin Midian,
tekei aen Jehova ea Moses; me ra
abi eman memak.
8 Me ra abi wañara uea ibwibwin
Midian epo a iquiquin ñabũna ra abi:
ñabũna Evi, me Rekem, me Zur, me
Hur, me Reba: ñabũne wañara uea
ibwibwin Midian ñabũna aijimo; me
ra abiõn bet ipudutũbwin Bileam ñea
ñain Beor.
9 Me ibwibwin Israel ro onuaiw
ãinimwen Midian me ñaiũra bwe wañara denigae; mõ rõ õbũ memak
wañara kũhe, me wañara epowi n
schafe me ziegen memak, me wañara
imin memak bwe uwadara.
10 Me re jiũiow aũra tekawa memak eat etañ ñana re mek ean, me
eñõra n mek memak ñana ewak dedegai.
11 Me re barũ õañat epaba mõ rõ
õbũien, me mũñana memak ñana ro
kona, ñana eñame mi imin gõgõrõ,
12 Mõ rõ õrean añen Moses mibũna
edenigae mi imin gõgõrõ ñana ro kona, me ea Eleasar ñea priester, me
ea epo ñabũna ibwibwin Israel, ea
etañ mek ñea ean eben ũbwiet ibwibwin Moab ñaben eweõ, ñaben itañin
Jordan õmwaij Jericho.
13 ¶ Me Moses me Eleasar ñea
priester, me monibait epo memak, re
metan bwe re nimõ gõrõmwũmwũra
eow inũmwit etañ mek.
14 Me Moses egirow añen amebũna
ruwadut etar in ake, ñabũn akaiwedun arañа ma akaiwedun aibu, ñabũna re redõ atsin eat ake.
15 Me Moses ũge a ũra, Amwa
õtsimor memak ãn?
16 Kania, mibũne kõr ñabũna rõ
õdũra ibwibwin Israel bwe re nimõ
dũra ea Jehova eow ean aen Bileam
bwe dõgin Peor, me earak in ima
emeken ean an epo Jehova.
17 Me ñagan amwam abi eman
memak inimagen mibũne eoniñ, ma
amwam abi ãn memak ñabũna re
tsiet eman me mequõr itũrũra.
18 Ma amwam õtsimor eoniñ in ãn
memak me eke dañamiã, ñabũna re
eitsiõk tsiet eman me mequõr itũrũra.
19 Ma amwaimõ mek iruwit etañ
mek ean abũmin aeiu: ñea ogiten abi
eñame ion, me ñea etowe eñame ion
ñea ã abi, amwam õdereder gamiã
ean katijũbũmit ibũm, me ean quaeiut ibũm, amiã me wamiã denigae.
20 Ma añõget ekarawin memak,
mi imin memak ñana ã ririñ atsin
ean witit imin, mi imin memak
ñana ã ririñ atsin eat ewewen ziegen, mi imin memak ñana ã ririñ
atsin eat edabwike, amiã amwam
õdereder ñana.
21 ¶ Me Eleasar ñea priester ũge a
amen ake ñabũna ro ñow eat ake,
Ñaiune deden ñea ã patow iat edogor
ñea Jehova õpan a Moses:
22 Me gold, me silber, me eborage,
me debitsi, me tsiribout, me epengato,
23 Me imin memak ñan etsimor eow
eat ãe, amwam õdõn inimaget ãe, me
ri nan dereder; me ri nat dereder eow
bet eat ebõken etad eõ dereder: mi
imin memak ñan eõ tsimor eow eat
ãe, amwam õdõn inimaget ebõk.

24 Ma amwaimõ gabũr amiã kara-
win ean quaeiut ibũm, ma amwa nat
dereder; mi imũr amwa nan õrre eow
iat etañ mek.
25 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
26 Wo nim õdũ atebit imin ñana ã
kona ñana eñame mi imin gõgõrõ,
auwe, me Eleasar ñea priester, me
monibain ran ãũra wak aũra bagadu-
gu epo *n Israel;*
27 Me wo nimõ ba imin ñana ã kona
me eke arupowi: ea eñame ñabũna rõ
man iat ake, ñabũna re tuwin ake,
me epo memak.
28 Me wo nim õtsimine adun Jeho-
va me barũ atsin itũrit amen ake ña-
bũna ro ñow eat ake: bwe katakatot
eñame atsin inimagen aijimowar me-
mak, atsin inimaget eñame, ma atsin
inimagen ochsen, ma atsin inima-
get esel, ma atsin inimaget epowi n
schafe me ziegen:
29 Amwaimõ barũ atsin eat emaen
ñea dũbañũra, mo oija Eleasar ñea
priester, bwe wimen Jehova n õbũi-
da.
30 Ma atsin eat emaen ñamana wõt
ibwibwin Israel, wo nimõ barũ kata-
katot atsin inimagen aijima memak,
atsin inimaget eñame, atsin inima-
gen ochsen, atsin inimaget esel, ma
atsin inimaget epowi n schafe me
ziegen, ma atsin inimaget imin gõ-
gõrõ memak, mo oija ibwibwin Le-
vi, ñabũna re raña makurin an wak
Jehova.
31 Me Moses me Eleasar ñea
priester ar edegeri aen Jehova ea
Moses.
32 Me imin ñana ã kona ñana baen
õañat epaba ñan amen ake okona
bwe añowar ma aemo ma aijimo era-
ñan schafe,
33 Ma aemo ma aro erañan ochsen,
34 Ma añama ma aiquet erañat
esel,
35 Ma animo ma aro erañan atebit
ãn atsin inimaget ãn ñabũna re ei-
tsiõk tsiet eman me mequõr itũrũra.
36 Me emaen *it imin ñana ã kona,*
ñana dũbañũra ñabũna re tuwin ake,
atebũra bwe aijubu ma animo ma
aeiu erañan ma aijimowar schafe:
37 Ma adun Jehova atsin inimaget
schafe bwe añowar ma aemo ma ai-
jimo.
38 Me ochsen animo ma año era-
ñan; me wõn Jehova aemo ma aru-
met atsin inimagõra.
39 Me esel animo erañan ma aiji-
mowar; me wõn Jehova añama ma
aiquet atsin inimagõra.
40 Me eñame ata ma año erañan;
me wõn Jehova aijumo ma arumen.
41 Me Moses ere mũñane eadu, ña-
na wimen Jehova n õbũida, ea Elea-
sar ñea priester, tekei aen Jehova ea
Moses.
42 Me *e barũ eñame mi imin gõgõ-
rõ* atsin inimagen mupuwina dũbañit
ibwibwin Israel, ñana Moses õekae
atsin itũrit amen ake,
43 (Me mupuwina dũbañit epo bwe
aijubu ma animo ma aeiu erañan ma
aijimowar schafe,
44 Ma animo ma año erañan
ochsen,
45 Me animo erañan ma aijimowar
esel,
46 Me ata ma año erañat eñame);
47 Atsin inimagen mupuwina dũba-
ñit ibwibwin Israel, Moses ebarũ ka-
takatot atsin ean katima, atsin ini-
maget eñame mi imin gõgõrõ, mo o
oija añet ibwibwin Levi, ñabũna re
raña makurin an wak Jehova; tekei
aen Jehova ea Moses.
48 ¶ Me ruwadut eñame ñabũna ro
moniba ea araña memak ñabũna rat
etar in ake, ma kaiwedun araña, ma
kaiwedun aibu, re tũren a Moses;
49 Mõ rõ ũge a Moses, Am tsiõ
ogiten õdũ ebakit amen ake ñabũna
re mek ijõñima, me eko eñame iõn
ñea õgõrõ atsin inimagema.
50 Ma ama õrean wimen Jehova,
ñana eñame memak okona, ñan õma-
moet darabat ñana gold, me eraroian
ñana reijet ana, me reijet ebe, me
ring ñana itema, me eretijũñ, ma
aquõret ebe, bwa amaimõ ririñ eaden
aũra dũra anima ian men Jehova.
51 Me Moses me Eleasar ñea
priester ar barũ gold atsin itũrũra,
ñana bain õmamoet dõrabat ñana ã
ririñ.
52 Ma atebin gold ñea iwim in
õbũida ñea ro oija Jehova, atsin
itũrin amebũn akaiwedun araña, ma

atsin itũrin amebũn akaiwedun aibu
bwe ata ma año erañan ma aewar ma
aijima schekel.
53 (Bwa amen ake rõ paba imin,
ion eparabar wõnõ mi ion eparabar
wõnõ.)
54 Me Moses me Eleasar ñea
priester ar barũ gold atsin itũrũra
ñabũn akaiwedun arañа ma aibu, ma
ar otowen iat ewak in epo, bwõ õma-
ranet ibwibwin Israel ian men Je-
hova.

ITŨBAÑ 32.

ME ebak õkõr wañara imin gõgõrõ
ibwibwin Ruben mi ibwibwin
Gad: me ñaga re ãt eb ñabena Jaser,
me eb ñabena Gilead, bwe eiwin a
kõr imin gõgõrõ mũmwarina etañ,
2 Ibwibwin Gad me ibwibwin Ru-
ben rõ õrre me re dorer a Moses,
me ea Eleasar ñea priester, me ea
bet amebũna prinzen it epo, mõ rõ
ũge,
3 Ataroth, me Dibon, me Jaser, me
Nimra, me Hesbon, me Eleale, me
Sebam, me Nebo, me Beon,
4 Eb ñana Jehova eijatow eow ian
met epo n Israel, ei eb ñaben eiwin a
imin gõgõrõ, me etsimine wañara
imin gõgõrõ am tsiõ.
5 Mõ rõ ũge, Tsin ia ama ãt oque-
deiema ian mem, ã nim oija am tsiõ
eb ñabene bwe re nim eke dũbañũra;
me eõ eow gama edõgen apagon
Jordan.
6 ¶ Me Moses ũge a ibwibwin Gad
me ea ibwibwin Ruben, Õten, etsie-
tsimiã ri nan tuwin ake, ma amwa
nan megeda ine ñamiã?
7 Dõgit ekeken ñag amwa õba-
dõdõ bũriõũt ibwibwin Israel bwe re
nim eõ õd ean Jordan me metu a eb
ñabena Jehova oija ũra?
8 Õũga dedet etõñimiã, ñag A õijõn
ũra atsin Kades-Barnea bwe re nim
tuwin aia eb.
9 Bwe ñaga rõ baiwõn epañ ñea
Eskol, ma aia minebena eb, rõ õba-
dõdõ bũriõũt ibwibwin Israel, bwe re
nim eõ naña eb ñabena Jehova õgiten
oija ũra.
10 Mõ õpwij egirowin Jehova ean
ñabũmina, me E schwõr, mõ ũge,
11 Eko ion inimaget eñame ñabũna
ro rogan Ägypten, ñabũn oquinarama
aũra obweni me ñabũna eñab eken,
ñea nan aia eb ñaben A pan a Abra-
ham, mi Isaak, mi Jakob, iat eñõgen
schwõr bwũ ũbwiõra; bwina re eõ
edegeri aeõ memak:
12 Mi ta Kaleb ñea ñain Jephunne,
ñea Kenite, mi Josua ñea ñain Nun;
bwa ar edegeri aen Jehova memak.
13 Mõ õpwij egirowin Jehova ea
Israel, mõ Õ õñioñioatowen ũra eat
etomagage ean ama eobweni, ea
õekeowet edet memak ñea eririñ ñea
ebaka ian men Jehova.
14 Me, kania, amwa weijo me ñei-
jũbwet etõñimiã, bwe ekarig ñabũna
eñame ebaka, ñabũna re tik õñabi-
da egirowin Jehova ñea oaio ea Is-
rael.
15 Bwe tsin ia amwa iwidõ me eõ
eraban, I nan tik ñaũnitow ũra eat
etomagage; ma amwa nan õekeow
mibũne eñame memak.
16 ¶ Me re tũren a, mõ rõ ũge, Ama
nan ririñ ororit schafe ine bwe eñan
wama imin gõgõrõ, me tekawa bwe
eñan oniñ in ũbwema:
17 Me ñama ama nan gadauw gama
me tebab dõbae in ake ian met ibwi-
bwin Israel, ea ama õbaiwõñatow ũra
eat eñõra: mo oniñ in ũbwema ri nan
mek ian mũñane tekawa ñana ã
ororai bwe dõgin amen eat eb.
18 Ama eab redõ a ama wak ea
at ibwibwin Israel memak õgõg
ũbwiõra.
19 Bwa ama eab gõg-eb epo a ũra
edõgen apagon Jordan, mo ore eadu;
bwin etsimine ũbwema ine edõgen
apoin Jordan.
20 ¶ Me Moses ũge a ũra, Tsin ia
amwa ririñ ñune, tsin ia amwa õbabũ
baibaimiã n ake mu ñow ian men Je-
hova me tuwin ake,
21 Me tsin ia eñame memak ñabũna
re tebab dõbae in ake inimagemiã õd
ean Jordan ian men Jehova, ea an
ededegerida barũõra atsin ian obwõra,
22 Mõ õdenigaet eb ian men Je-
hova, imũr amwa nan redõ, ma amwa
nan eõ baka ian men Jehova, me ea
bet Israel; me eb ñabene ei dũba-
ñimiã ian men Jehova.
23 Me tsin ia amwa keõ n ririñ
ñune, kania, amwa dũra ea Jehova;

ma amwa nan tsiet amiã dũra bwi
nan ãt gamiã mõ õmeata dedemiã.
24 Amwaimõ wei tekawa bwe eñan
oniñ in ũbwemiã, me eoror bwe bain
wamiã schafe; ma amwaim edegeri
mineijin ogiten metan ian mwimiã.
25 Me ibwibwin Gad me ibwibwin
Ruben re dorer a Moses, mõ rõ ũge,
Am tsiõ nan eraban aen wõn temoniba
ñeijine.
26 Ñaima ma agema, me wama
epowi n schafe me ziegen, me wama
imin gõgõrõ ñañen ouwak ri nan mek
ian kawan Gilead;
27 Ma am tsiõ ri nan õd ean *Jordan*,
ñabũna dedemaro memak, ñabũna
re tebab dõbae in ake ian men Jehova
aeow eat ake, tekei aen waña te-
moniba.
28 Me Moses õpaten añõgõra ea
Eleasar ñea priester, me ea Josua
ñea ñain Nun, me ea ñabũna moni-
bain *qũra wak* aũra bagadugu aũra
arõeni memak ibwibwin Israel.
29 Me Moses ũge a ũra, Tsin ia
ibwibwin Gad mi ibwibwin Ruben õd
ean Jordan epo a gamiã, ñabũna re
tebab dõbae in ake memak, ian men
Jehova, me tsin ia ã õdenigae eb ian
obwemiã, amwam oija ũra eb ña-
bena Gilead bwe dũbañũra:
30 Me tsin ia re eõ teñ õd ean *Jordan*
epo a gamiã, nan tsimine dũbañũra
inimagemiã ean eben Kanaan.
31 Me ibwibwin Gad me ibwibwin
Ruben rõ õnei mõ rõ ũge, Tekei aen
Jehova ea am tsiõ, nan õũga bet ama
ririñ.
32 Ama nan õd ean *Jordan* me
tebab dõbae in ake ian men Jehova
ea eben Kanaan, me *enimõ mek*
itũrima dũbañima ñaben ũbwema
edõgen apoin Jordan.
33 Me Moses oija ibwibwin Gad, me
ibwibwin Ruben, me emaen it arõen
Manasse ñea ñain Joseph, ũbwien
Sihon ñea wañara uea Amorite, me
ũbwien Og ñea uea n Basan, eb tekei
kawan memak, me mwiteõra, ñana
kawan mũñana eb memak.
34 ¶ Me ibwibwin Gad rõ wei Dibon,
me Ataroth, me Aroer,
35 Me Atroth-Sophan, me Jaser,
me Jogbeha,
36 Me Beth-Nimra, me Beth-Ha-
ran: tekawa ñana ã ororai, me eoror
ñana eñat schafe.
37 Me ibwibwin Ruben rõ wei
Hesbon, me Eleale, me Kirjathaim,
38 Me Nebo, me Baal-Meon, (rõ
õekaeãn egõra,) me Sibma: me re ij
eget tekawa ñana rõ wei.
39 Mi ibwibwin Machir ñea ñain
Manasse ro ñow Gilead, me re ede-
degerida ñabũna Amorite ñabũna re
mek ina.
40 Me Moses oija añet ibwibwin
Machir ñea ñain Manasse, Gilead; me
re meken ina.
41 Me Jair ñea ñain Manasse enua
mõ õgõgiet tekawa memak, me e ij
egõra bwe Havvoth-Jair [ñeijin tekei
An tekawa Jair].
42 Me Noba enua mõ õgõgien
Knath, me etañemek memak, me e
ij egen bwe Noba, tekei egen ñei.

ITŨBAÑ 33.

ÑANE towet ibwibwin Israel ñaga
re metan ean eben Ägypten ma
aũra tar in ake ijõñin ben Moses ma
Aaron.
2 Me Moses eare añõgen aũra meta
tekei towõra eow ean aen Jehova:
me ñane towõra tekei deden aũra
meta.
3 Rõ ñaũn Raemses ean adamonin
maraman, ean abũmita ma aijimo
bũmin adamonin maraman; antsio-
ranin iruwit ekadaro n passah emetat
ibwibwin Israel eat ebe ñaran ogoda
ian met dei Ägypten memak,
4 Ñaga dei Ägypten rõ õreit iriedu
aũra bowab memak, ñabũna Jehova
abi iow inimagõra: mi Jehova õeõgi-
da bet gain aduwõra.
5 Mi ibwibwin Israel re nua atsin
Raemses, mõ rõ gadeijidan aũra wak
dedegai i Sukkoth.
6 Me re nua atsin Sukkoth, mõ rõ
gadeijidan aũra wak dedegai i Etham,
ñaben emek inũmwit etomagage.
7 Me re nua atsin Etham, me re
redõ eowen i Pihachiroth ñaben ian
obwen Baal-Zephon: mõ rõ gadeijidan
aũra wak dedegai ian obwen Migdol.
8 Me re nua atsin ian obwen Ha-
chiroth, mõ rõ õden ijugagait ijited
aeow eat etomagage: me aijũbũm
aũra bũm it dũgidugo ean tomagagen

Etham, mõ rõ gadeijidan aũra wak
i Mara.
9 Me re nua atsin Mara, mõ rõ
baiwõñ Elim: me emek i Elim ata
ma aro burodaũt ebõk, ma aõen aemo
palmen; mõ rõ gadeijidan ina aũra
wak dedegai.
10 Me re nua atsin Elim, mõ rõ
gadeijidan aũra wak itirũrũt Ijited
Õmwirara.
11 Me re nua atsin eat Ijited
Õmwirara, mõ rõ gadeijidan aũra
wak ean tomagagen Sin.
12 Me re nua atsin ean tomagagen
Sin, mõ rõ gadeijidan aũra wak i
Dophka.
13 Me re nua atsin Dophka, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Alus.
14 Me re nua atsin Alus, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Raphidim, me
eko nimet eñame ibõk ina.
15 Me re nua atsin Raphidim, mõ
rõ gadeijidan aũra wak ean tomaga-
gen Sinai.
16 Me re nua atsin ean tomagagen
Sinai, mõ rõ gadeijidan aũra wak
dedegai i Kibroth-Hattaava.
17 Me re nua atsin Kibroth-Hat-
taava, mõ rõ gadeijidan aũra wak i
Hazeroth.
18 Me re nua atsin Hazeroth, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Rithma.
19 Me re nua atsin Rithma, mõ rõ
gadeijidan aũra i Rimmon-Perez.
20 Me re nua atsin Rimmon-Perez,
mõ rõ gadeijidan aũra wak i Lib-
na.
21 Me re nua atsin Libna, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Rissa.
22 Me re nua atsin Rissa, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Kehelatha.
23 Me re nua atsin Kehelatha, mõ
rõ gadeijidan aũra wak eat etowe-
dũdũ ñea Sepher.
24 Me re nua atsin eat etowedũ-
dũ ñea Sepher, mõ rõ gadeijidan aũ-
ra wak dedegai i Harada.
25 Me re nua atsin Harada, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Makheloth.
26 Me re nua atsin Makheloth, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Thahath.
27 Me re nua atsin Thahath, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Thara.
28 Me re nua atsin Thara, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Mithka.
29 Me re nua atsin Mithka, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Hasmona.
30 Me re nua atsin Hasmona, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Moseroth.
31 Me re nua atsin Moseroth, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Bne-Jaa-
kan.
32 Me re nua atsin Bne-Jaakan,
mõ rõ gadeijidan aũra wak i Horgid-
gad.
33 Me re nua atsin Horgidgad, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Jotbatha.
34 Me re nua atsin Jotbatha, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Abrona.
35 Me re nua atsin Abrona, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Ezeon-Geber.
36 Me re nua atsin Ezeon-Geber,
mõ rõ gadeijidan aũra wak ean to-
magagen Zin (ei õkõr Kades).
37 Me re nua atsin Kades, mõ rõ
gadeijidan aũra wak eat etowedũdũ
ñea Hor ean mwiten Edom.
38 Ma Aaron ñea priester akõda
eat etowedũdũ ñea Hor, tekei aen
Jehova, me e ma eowen ina, ean
quamait obweni iruwin aũra meta
ibwibwin Israel atsin eat eb ñaben
Ägypten, ean katimon maraman, ean
adamonin bũmin maraman.
39 Me aibu ma anarama ma aiju an
obweni Aaron ñag ema eow eat eto-
wedũdũ ñea Hor.
40 Me uea n Arad ñea ibwin Ka-
naan, ñea emek edõgen apwijuwin
Kanaan, õkaiõt añõgen an õrre ibwi-
bwin Israel.
41 Me re nua atsin eat etowedũdũ
ñea Hor, mõ rõ gadeijidan aũra wak
i Zalmona.
42 Me re nua atsin Zalmona, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Phunon.
43 Me re nua atsin Phunon, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Oboth.
44 Me re nua atsin Oboth, mõ rõ
gadeijidan aũra wak i Ije-Abarim,
ean mwiten Moab.
45 Me re nua atsin Ijim, mõ rõ ga-
deijidan aũra wak i Dibon-Gad.
46 Me re nua atsin Dibon-Gad, mõ
rõ gadeijidan aũra wak i Almon-Dibla-
thaim.
47 Me re nua atsin Almon-Dibla-
thaim, mõ rõ gadeijidan aũra wak eat
etowedũdũ ñana Abarim, ian obwen
Nebo.

48 Me re nua atsin eat etowedũdũ
ñana Abarim, mõ rõ gadeijidan aũra
wak ean eben ũbwiet ibwibwin Moab
ñaben eweõ itañin Jordan õmwaij Je-
richo.
49 Mõ rõ gadeijidan aũra wak itañin
Jordan, atsin Beth-Jesimoth me etoki
i Abel-Sittim ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Moab ñaben eweõ.
50 ¶ Mi Jehova edorer a Moses ean
eben ũbwiet ibwibwin Moab ñaben
eweõ itañin Jordan õmwaij Jericho,
mõ ũge,
51 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa õd ean Jordan ea eb ñabena
Kanaan,
52 Amwam ededegerida memak ña-
men minebena eb atsin ian obwemiã,
ma amwam ijababa memak aũra pe
ñana ã ririñ, mi ijababa wañara ijor
in ani memak ñana ã õtar, mõ õmei-
watu wañara etañ memak ñan ogoda
mi ijagin:
53 Ma amwam õgõg minebena eb
me mekan: bwa A ogiten oija gamiã
minebena eb bwa amwaimõ bwien.
54 Ma amwaimõ bwien minebena
eb mõ kaiwai tekei amiã epo n amen
bwieni memak; amwaimõ oouwak
eket eb amwa oija ñabũn ouwak eken
aũra epo, ma amwam oija ñabũn oniñ
eken aũra epo eb ñan oniñ eken: ta-
mo eb ñaben opudu a eñame ion eow
eat ekaiwa, nan ũbwien õkõr: amwam
gõg-eb tekei arõen amiã bagadugu
memak.
55 Me tsin ia amwa eõ ededegerida
ñamen ean eb ia atsin ian obwemiã;
mibũn amwa ñaina mõ õtsimor atsin
inimagõra ri nan ek'ũra akanthos ian
memiã, mi tekei imin erõ eõkõñ ita-
ñimiã, me ri nan oroe gamiã eat eb
ñaben amwa mek ean.
56 Me ean ñaga, bwe bita ñea A ũge
bwa A nimõ ririñ a ũra, ñea kõr ñea
A nan ririñ a gamiã.

ITŨBAÑ 34.

MI Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
2 Wo nim pan a ibwibwin Israel,
me wo nim ũge a ũra, Tsin ia amwa
baiwõñ eben Kanaan, (ñabena kõr eb
ñaben amwa nan kona bwa amwaimõ
bwien, ñabena eb ñaben Kanaan
tekei mwiten memak,)
3 Ma amiã mwit edõgen apwijuw
õaweijida ean tomagagen Zin mo
owat erũrũn Edom, ma amiã mwit
edõgen apwijuw õaweijida inũmwit
See ñea Ijited mo ore eada:
4 Ma amiã mwit nan epa eadu
apwijuw eat etañ in akõda Akrabbim,
mõ õd itañin Zin; me tokin nan mek
apwijuwin Kades-Barnea; mi imwit
nan ñow Hazar-Adar, mo oquat aeow
Azmon;
5 Mi nan epa imwit atsin Azmon
ea kawin Ägypten ñea kadudu, mi
nat toki itirũrũt ijited.
6 Ma añõget imwit edõgen apago,
ijited ñea ouwak amiã mwit: amiã
mwit ñune edõgen apago.
7 Me ñaiune amiã mwit edõgen
apwewa: amwaimõ wemai etowedũdũ
ñea Hor me eke amiã mwit atsin eat
ijited ñea ouwak;
8 Amwaimõ wemai amiã mwit
atsin eat etowedũdũ ñea Hor aeow
eat etañ metu i Hamath; me tokit
imwit nan mek i Zedad.
9 ¶ Mi imwit nan ore aeow Siphron,
me tokin nan mek i Hazar-Enan: ñai-
une amiã mwit edõgen apwewa.
10 Ma amwaimõ wemai amiã mwit
edõgen apoe atsin Hazar-Enan ea
Sepham:
11 Mi imwit nan ore atsin Sepham
ea Ribla, itañin Ain edõgen apoe; me
imwit nan ore aeow me eagada a
erũrũt see ñea Kinnereth edõgen
apoe:
12 Mi imwit nan ore aeow Jordan,
me tokin nan mek itañit see ñea
Ijited: õũga ũbwemiã tekei mwitet
erũrũn memak.
13 Me Moses õpan a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Ñabene eb ñaben amwa
nan bwien eow eat ekaiwa, ñabena
Jehova õpan bwe E nim oija earõeni
ñana aran ado, me ea earõeni ñamana
emaen:
14 Bwe earõeni ñabũna ibwibwin
Ruben tekei ran aũra wak aũra baga-
dugu memak, me earõeni ñabũna
ibwibwin Gad tekei ran aũra wak
aũra bagadugu memak, rõ ogiten
gõg-eb, me emaen it arõen Manasse
ogiten gõg-eb:

15 Earõeni ñana arura me ñamana
emaen ro ogiten gõg-eb edõgen
apoin Jordan õmwaij Jericho, ea an
tsiõda equan.
16 Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
17 Ñane eget eñame ñabũna re nimõ
mwimwit a gamiã eb bwa amwaimõ
bwien: Eleasar ñea priester, mi
Josua ñea ñain Nun.
18 Ma amwam emwit temoniba
katakatonedan eat arõeni memak,
bwe re nimõ mwimwit eb me bwien.
19 Me ñane egen mibũna eñame:
atsin eat arõen Juda, Kaleb ñea ñain
Jephunne.
20 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Simeon, Samuel ñea ñain Ammihud.
21 Atsin eat arõen Benjamin, Eli-
dad ñea ñain Chislon.
22 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Dan, prinz ñea Bukki ñea ñain Jogli.
23 Atsin itũrit ibwibwin Joseph:
atsin ean arõet ibwibwin Manasse,
prinz ñea Haniel ñea ñain Ephod.
24 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Ephraim, prinz ñea Kemuel ñea ñain
Siphtan.
25 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Sebulon, prinz ñea Elizaphan ñea
ñain Parnach.
26 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Isaschar, prinz ñea Paltiel ñea ñain
Assan.
27 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Asser, prinz ñea Ahihud ñea ñain
Selomi.
28 Ma atsin ean arõet ibwibwin
Naphthali, prinz ñea Pedahel ñea
ñain Ammihud.
29 Ñabũne ñabũna Jehova õpan
bwe re nimõ mwimwit eb ea ibwibwin
Israel ean eben Kanaan.

ITŨBAÑ 35.

MI Jehova edorer a Moses eow ean
eben ũbwiet ibwibwin Moab
ñaben eweõ ñaben itañin Jordan
õmwaij Jericho, mõ ũge,
2 Wo nim pan a ibwibwin Israel
bwe re nim oija ibwibwin Levi
tekawa bwe re nimõ mekan, atsin
inimagen ũbwiõra ñana dũbañũra;
ma amwam oija ibwibwin Levi eb
ñan õpaeoi erũrũn mũñane tekawa.
3 Me ri nan mek ian mũñane
tekawa; me eb ñan itirũrũn ei eñan
wañara imin gõgõrõ ñañen ouwak, me
wañara imin, me wañara imin gõgõrõ
memak.
4 Me eb ñan itirũrũt tekawa ñan
amwam oija ibwibwin Levi, arañа
emainibe atsin ean ororit tekawa
aeow eat erũrũn memak.
5 Ma amwam keweõei aro erañat
emainibe iruwit tekawa bwe erũrũn
edõgen apoe, me aro erañat emainibe
erũrũn edõgen apwijuw, me aro era-
ñat emainibe erũrũn edõgen apago,
me aro erañat emainibe erũrũn edõ-
gen apwewa, me enimõ mek ijugaga
tekawa. Ñane eb ñana erũrũn mũ-
ñane tekawa.
6 Me tekawa ñan amwam oija
ibwibwin Levi ũra tekawa ñana año
ñana tekawa n tsimor ñan amwa
nan totow bwe eñame ñea ema wõnõ
enimõ gõr eow ian: ma amwam totow
bet ama ma aro tekawa bwe baeõra.
7 Atebit tekawa memak ñan
amwam oija ibwibwin Levi bwe ama
ma aoju tekawa: amwam totow ñane
me eb ñan itirũrũra.
8 Ma añõget tekawa ñan amwam
totow atsin eat dũbañit ibwibwin Is-
rael, amwaimõ õebak totowet atsin
eat tekawa ñan ebak; ma amwaim
õõad totowet atsin eat tekawa ñan
õad: eñame memak enim totow atsin
ian an tekawa memak ea ibwibwin
Levi tekei ũbwien ñaben õgõg.
9 ¶ Mi Jehova edorer a Moses, mõ
ũge,
10 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, me wo nim ũge a ũra, Tsin ia
amwa õd ean Jordan ea eben Ka-
naan,
11 Amwam ij amiã tekawa n tsi-
mor bwe dõgimiã, bwe enimõ gõr eow
ina eñame ñea ema wõnõ, ñea abiwõñ
eñame iat eõ tsiet.
12 Me mũñane tekawa ũra tekawa
n õtsimor gamiã atsin iturit amen
uña, bwe enim eõ ma eñame ñea
ema wõnõ, ñag e eitsiõk weijo ian
met eponñame bwe ã nimõ mwit
añõgen.
13 Me tekawa ñan amwa nan to-
tow amiã tekawa n tsimor ñana año.
14 Amwam totow tekawa ñana ai-

ju edõgen apoin Jordan, ma amwam
totow tekawa ñana aiju ean eben
Kanaan, ri nan ek'ũra tekawa n tsi-
mor.
15 Eñõra n tsimor ibwibwin Israel,
me eratequõ ma amen eõ rauw in mek
inimagõra, mũñane tekawa año: me
ri nan gõr eow ina memak ñabũn ema
wañara iat eõ tsiet.
16 Me tsin ia a abiõt debitsi iat de-
den ñea e ma eow ean, ei õkõr amen
abab ñame: me inan abi eñame ñune
ñea amen abab ñame.
17 Me tsin ia a abiõt epe ian ben,
ñea eñame okona n ima eow ean, me
tsin ie e ma, ei amen abab ñame ion:
inan abi eñame ñune ñea amen abab
ñame.
18 Me tsin ia a abiõt edabwike ian
ben, ñea eñame okona n ima eow
ean, me tsin ie e ma, ei amen abab
ñame ion: ã nim abi eñame ñune ñea
amen abab ñame.
19 Amen uñai era enim abi eñame
ñea amen abab ñame; tsin ie e eko-
wõñ a e nim abi.
20 Me tsin io o watamwit bwe dõ-
gin an añañõn, õa õ kararaibuei, õa õ
õmame, me tsin ie e ma,
21 Õa tsin ia a abiõn ben bwe dõgin
an añañõn, me tsin ie e ma; inan abi
amea ñea ema wõnõ; ei õkõr amen
abab ñame; amen ũñai era enim abi
amea ñea amen abab ñame, tsin ie e
ekowõñ a.
22 Me tsin ie e ebuwõñ iat iridũñ,
me eõ añañõn *ñago*, õa tsin ie e eño-
wõñõt imit on me eõ õmame,
23 Õa eow eat epe ion, ñea eñame
okona n ima eow ean, ñag e eõ ãt,
me eñowõñ, me tsin ie e ma, me deõ
barũen, me e eõ teñ õeõgida gain;
24 Eponñame re nimõ mwit añõgen
amea ñea ema wõnõ ma amea amen
uñai era tekei mũñane edogor;
25 Me epo n ñame re nim õtsimor
amea ñea ema wõnõ atsin ian ben
amen ũñai era, me bita epo enim kan
õredõatow *amea* ian an tekawa n
tsimor, ino õ gõr aeow: me e nimõ
mek ina ea an ima priester ogoda ñea
ã õbidõt eir ebwigaga.
26 Me tsin ie enuaw amea ñea ema
wõnõ eat ibũmit ada iruwin an te-
kawa n tsimor, ñea õ gõr eow ian,
27 Me tsin ia amen uñai era eiba-
wetow iruwin mwiten an tekawa n
tsimor, me tsin ia amen uñai era abi
amea ñea ema wõnõ, ekeow an dũra
n õkae era;
28 Bwe dõgin ñag eimwi bwe e
nimõ mek ian an tekawa n tsimor
ea an ima priester ogoda: ma amea
ñea ema wõnõ nan redõ eow ũbwien
ñabena dũbañin iruwin an ima priest-
er ogoda.
29 Me ñane amiã dogor in mwit
añõg ean amiã det memak eat eña-
miã n mek memak.
30 Ñea abi eñame ion ã nim abi
amea amen abab ñame eow ian mwit
amen oduwen; me aiquet amen odu-
wen enim eõ oduwen an dũra eñame
ion bwe e nim ima.
31 Ma amwam eõ barũ pũmwen
tsimorit eñame ñea amen abab ñame,
ñea eimwi an ima ñag e dũra: ã nim
abi õkõr.
32 Ma amwaim eõ barũ pũmwen
tsimorit eñame ñea õgõr aeow ian
an tekawa n tsimor, bwe e nim kan
redõ me mek eat eb, ñag eitsiõk ima
priester.
33 Ma amwam eõ õkanakanet eb
ñaben amwa mek ean: bwe era õka-
nakanet eb; me eko ririñet aden an
dũra eat eb bwe dõgit era ñea ã
õkaeatu ean, bwi ta aran amea ñea
õõkae.
34 Me wo nim eõ õkanakanet eb
ñaben amwa mek ean, ñaben A mek
ean: bwa A mek inimaget ibwibwin
Israel, Aña ñea Jehova.

ITŨBAÑ 36.

ME monibain an wak memak aũra
bagadugu epo n amen bwieni
ñabũna ibwibwin Gilead, ñea ñain
Machir, ñea ñain Manasse, atsin ini-
magen aũra epo n amen bwieni
ñaiñain Joseph, re tũren a Moses,
me re dorer ian men, mi ian men
bet prinzen, ñabũna monibain ran
aũra wak aũra bagadugu ibwibwin
Israel:
2 Mõ rõ ũge, Jehova õpan a waña
temoniba bwe enim oija ibwibwin Is-
rael eb bwe re nim eke ũbwiõra eow
eat ekaiwa: me ã pan a waña temo-
niba eow itũrin Jehova bwe e nim oi-

ja āinibūna ñain Zelophehad ñea etsima eb ñabena dūbañin.

3 Me tsin ia re ijatsi ñaiñait arōeni inon inimaget ibwibwin Israel, inan barū ūbwiōra mō ōgōg atsin ean ūbwiet etōñima, mi inan ije a ūbwiet arōeni ñaran arōōra, me inan ōrūr mō ōgōg atsin eat itūbañ ñaben ūbwema iat deden ñune.

4 Me tsin iō ōrre aūra jubeli ibwibwin Israel inan ije a ūbwiōra ūbwiet arōeni ñaran arōōra: me inan ōrūr mō ōgōg ūbwiōra atsin ean ūbwien arōet etōñima iat deden ñune.

5 Me Moses ōpan a ibwibwin Israel tekei aen Jehova, mō ūge, Eimwi aeōra ñabūn arōen ñaiñain Joseph.

6 Ñeijine eñōg ñeijina Jehova ōpan bwe dōgit āinibūna ñain Zelophehad, ñeijin ūge, Re nim ijatsi ñea rō ūge bwe eimwi; me re nim ti ijatsi rat arōeni ñaran arōet etōñūra..

7 Me eko ūbwiet ibwibwin Israel ñaben nan ñaūn eat arōeni eran ea earōeni eran: bwe ibwibwin Israel memak re nim ereribe a ūbwien arōen aūra bagadugu.

8 Me tamo ñait eñame ñea ān, ñea ōgōb-eb inimaget arōeni eran ñaran arōet ibwibwin Israel e nim ekei aget eñame ion ñea ran an epo n amen bwieni etōñin, bwe ibwibwin Israel memak re nim′ ōgōg ūbwien aūra bagadugu.

9 Me eko eb ñaben nan ñaūn eat arōeni eran ea earōeni eran; bwa arōet ibwibwin Israel memak ri nan ereribe a ūbwiōra ōkōr.

10 Tekei aen Jehova ea Moses, ōūga bet at āinibūna ñain Zelophehad edegeri:

11 Bwe Mahela, me Thirza, me Hogla, me Milka, me Noa, ñabūna ñain Zelophehad re ijijatsi ñait etōñūra memak.

12 Re ijijad inimagen an epo n amen bwieni ibwibwin Manasse ñea ñain Joseph; mū ūbwiōra ta meken iat arōeni ñaran an epo n amen bwieni etōñūra.

13 Ñane edogor mi imwit añōg, ñana Jehova ōpan a ibwibwin Israel eow ian ben Moses ean eben ūbwiet ibwibwin Moab ñaben eweō itañin Jordan ōmwaij Jericho.

KATIMON WÕN BUCH MOSES

ÑARANA Ã IJ EGEN BWE

GARAGAUWEIET EDOGOR.

ITŨBAN 1.

ÑANE eñõg ñana Moses õrai a
ibwibwin Israel memak eow
edõgen apoin Jordan eat etomagage,
i Araba õmwij Suph, ijugagain Pha-
ran, me Thophel, me Laban, me Ha-
zeroth, me Disahab.
2 Abũmita ma aiquet ibũm it dũgi-
dugo atsin Horeb iat emedena itirũ-
rũt etowedũdũ ñea Seir aeow Kades-
Barnea.
3 Me eat obweni ñea equama, ean
quita ma aiquenin maraman, ean ada-
monin bũmin maraman, Moses edorer
a ibwibwin Israel, tekei imin memak
ñana Jehova õpan a bwe enim pan a
ũra;
4 Iruwin an ogin abi Sihon ñea wa-
ñara uea Amorite, ñea emek i Hes-
bon, me Og ñea uea n Basan, ñea
emek i Astharoth, i Edrei:
5 Moses õaweijida n pat edogor
ñune eow edõgen apoin Jordan, ean
eben Moab, mõ ũge,
6 Jehova ñea wõra Gott edorer a
gada eow i Horeb, mõ ũge, Eraquen
amiã mek eat etowedũdũ ñune:
7 Amwam iwidõ me nuaw, mu ñow
ũbwiõra Amorite ñaben õpagedu-pa-
gada, me eat etañ ñan etũren a
ina, i Araba, eat eb ñaben õpagedu-
pagada, me eat eb ñaben eweõ me
ejõñ, me edõgen apwijuw, mi itirũ-
rũt ijited, ñaben ũbwiet ibwibwin
Kanaan, me Libanon, me tokimiã
ekaw ñea ouwak, ñea ekaw ñea Eu-
phrat.
8 Kania, A ñaeow ian obwemiã
minebena eb: amwam metu a mõ
õgõg eb ñabena Jehova pan a amiã
bagadugu iat eñõgen schwõr, ea
Abraham, me ea Isaak, me ea Jakob
bwi I nan oija ũrei ma aũrei karig
iruwũrei.
9 ¶ Ma A dorer a gamiã ean ñabũ-
mina, ma A ũge, A eõ kona ia ta aña
eõbabũ gamiã:
10 Jehova ñea wamiã Gott ogiten
õebak gamiã; me, kania, tekeijien
ebakimiã edetañ ñabũmine.
11 Karenaga mi Jehova ñea waña-
ra Gott amiã bagadugu eke awõrin
araña ebakimiã tekei gamiã ñage,
mõ õgageidawianaw gamiã, tekei aen
a gamiã!
12 Õten aeõ kona n õbabũ roimiã
me ebanemiã, ma amiã kañuruñure ia
ta aña?
13 Amwam emwit eñame ñabũn
õman, ñabũn etsiet-imin, ñabũna ã
tsiet ũra, tekei arõemiã memak, ma
A nan eke ũra monibaimiã.
14 Ma amwa õnei aeõ ma amwa
ũge, Eiwin a gama ia ama ririñ bita
ñea wo ogiten pan a gama.
15 Ma A emwemwin monibain ara-
rõemiã memak, ñabũna eñame õman,
ñabũna ã tsiet õkõr ũra, ma A eken
ũra monibaimiã, bwa kaiwedun araña
memak, ma kaiwedun aibu, ma kaiwe-
dun aijima, ma kaiwedun waea, me
ruwadut eñame tekei arõemiã me-
mak.
16 Ma A pan a wamiã amen mwit
añõg ean bũm ana, ma A ũge,
Amwam kaiõt añõget dedet etsietsi-
miã, ma amwaimõ mwit añõgen iat
eimwi eñame me etsin, me eratequõ
ñea emek itũrin.
17 Amwam eõ ijij met eñame ia ã
mwit añõgõra: enim ta tsitobo amiã
kaiõt aeõra ñabũn ejõñ me ñabũn
ogoda; amwam eõ miow met eñame;
bwe wõn Jehova imwit añõg: me
imwit eñõg ion ñea eija kõr ian me-
miã amwam õrean ame, ma A nan
kaiõt.
18 Ma A pan a gamiã ean bũm ana
imin memak ñan eimwi bwa amwai-
mõ ririñ.

19 ¶ Ma añ nua atsin Horeb, ma añ
dũgidugo eat etomagage ñea ouwak
ñea õkanani ñea amwa ogiten ãt, iat
emedena ñea eimwi a ũbwiõra Amo-
rite ñabén õpagedu-pagada, tekei
aen Jehova ñea wõra Gott ea gada;
ma añ baiweten i Kades-Barnea.
20 Ma A ũge a gamiã, Amwa
baiweten ũbwiõra Amorite ñaben
õpagedu-pagada, ñabena Jehova ñea
wõra Gott oija gada.
21 Kania, Jehova ñea wam Gott
õñaeow eb ñabene ian mem: nua kõ,
me bwien, tekei an Jehova ñea wa-
ñara Gott am bagadugu õpan aw;
eko imiow, me enim eõ eadõ bũ-
riõũm in kurara.
22 ¶ Ma amwa tũren ame memak,
ma amwa ũge, Am õijõt eñame ian
obweda bwe re nim aia minebena eb
bwe dõgida, me re nim pan a gada
medenada ñea am õd ian, me tekawa
ñea amõ naña.
23 Mo omo ian meõ ñeijine: ma A
emwin waea ma arumet eñame atsin
inimagemiã, katakatonedan eat arõ-
eni memak;
24 Me re iwidõ aeow eat eb ñaben
õpagedu-pagada, mõ rõ baiwõñ epañ
ñea Eskol, mõ rõ õñanemei.
25 Me re barũ quan minebena eb
inon ian bõra, mõ rõ õrean añen gada,
mõ rõ õrean añõgen, mõ rõ ũge, Ei
õkõr eb omo eb ñabena Jehova ñea
wõra Gott oija gada.
26 Ma amwa eõ roga, ma amwa keõ
a aen Jehova ñea wamiã Gott:
27 Ma amwa ñuruñure ian amiã
wak dedegai, ma amwa ũge, Bwina
Jehova emiowi gada, O õmeataten
gada ean eben Ägypten bwe E nim
totu gada ian bõra ñabũna Amorite,
bwe re nimõ õekeow gada.
28 Añ nan eñamwaij i? etsietsida
re ead bũriõũda, ñaga rõ ũge, Mibũ-
na eñame ro ouwak eken a gada, me
ro goda bet eken; ouwak aũra tekawa,
tekei iõ õbaiwõñ ianweron ororin, ma
ama ãt iow ina bet ñaiñain Enak.
29 Ma A ũge a gamiã, Amwam
ekam oniñomiã n miow ũra:
30 Jehova ñea wamiã Gott ñea õd
ian obwemiã, nan akean gamiã, tekei
bita ñea O ogiten ririñ bwe dõgimiã
i Ägypten ian memiã;
31 Me eat etomagage, ino wo ãt
iow ina õbũem eow itũrin Jehova ñea
wam Gott, tekei eñame ion ñea õbũ
ñain, iat emedena memak ñan amwa
õd ian, mõ õreatow gamiã eat etañ
ñune.
32 Ma amwa eõ oduwen bet aen
Jehova ñea wamiã Gott ñeijin añõgen
bitune.
33 Ñea õd ian obwemiã iat emede-
na, bwe E nim õnani eñamiã ino
amwaimõ gadeijida amiã wak dedegai
ean, eat ãe ijõbũm, bwe E nim õme-
ata emedena ñea amwam õd ian, me
eat denañ ijeaõ.
34 Mi Jehova õkaiõt ian aemiã,
me E egirow, me E schwõr, mõ
ũge,
35 Eko ion inimagen ñamet edet
ñun ebaka, ñea nan aia eb ñaben
omo, ñaben A ogiten patow iat eñõ-
gen schwõr bwa A nan oija amiã ba-
gadugu,
36 Bwi ta Kaleb ñea ñain Je-
phunne, i nan aia; ma A nan oija me
ñaiñain memak eb ñaben o ogiten
ijor, bwe dõgin an edegeri aen Jeho-
va memak.
37 Mi Jehova egirow ame bet bwe
dõgimiã, mõ ũge,
38 Auwe, wo nan eõ baiwõñ bet
ina: Josua ñea ñain Nun, ñea õweijo
ian mem, i nan baiwõñ ina: wo nim
õbebe bũrioũn; bwe e nim otow ina Is-
rael bwe re nimõ bwien.
39 Mo oniñ in ũbwemiã ñabũn amwa
ũge bwi nan ũra edenigae, me ñai-
ñaimiã ñabũna re iki ñea omo me ñea
ebaka ean ñabũmine, ri nan baiwõñ
ina, ma A nan oija ũra, me ri nan
bwien.
40 Ma amiã amwa nan iwidõ mu
ñow eat etomagage iat emedena ñea
eimwi a Ijited Omwirara.
41 Ma amwa õnei ma amwa ũge,
ame, Ama ogitet dũra ea Jehova,
amaimõ roga mi tuwin ake, tekei aen
Jehova ñea wama Gott ea gama me-
mak. Ma amiã memak amwa quõr
wamiã baibait ake eat erũrũmiã, ma
amwa mañeñeñ in roga eat eb ñaben
õpagedu-pagada.
42 Mi Jehova ũge ame, Wo nim ũge
a ũra, Amwa eõ roga, ma amwam eõ
ake bet, bwa A eõ mek inimagemiã;

ma ñam ã abi iow gamiã ian men
barũemiã.
43 Ma A dorer a gamiã, ma amwa
eõ kaiõt aeõ; ma amwa keõ a aen Je-
hova, ma amwa mañeñeñ ma amwa
rogawen eat eb ñaben õpagedu-paga-
da.
44 Me ñabũna Amorite, ñabũna re
mek eat eb ñaben õpagedu-pagada
re meta mo ro bo a gamiã, me re
ededegerien gamiã tekei bienen, me
re ijatow gamiã eadu i Seir me re to-
ki Horma.
45 Ma amwa iwidõ mi iõñ ian men
Jehova; mi Jehova ekam kaiõt aemiã;
me E ekam õtõ ijũñen ea gamiã.
46 Ma amwa mek i Kades eat ibũm
ñan ebak, tekei ibũm ñan amwa mek
ean.

ITŨBAÑ 2.

MA añ iwidõ ma añ ñowen eat eto-
magage ea emedena ñea eimwi
a Ijited Õmwirara, tekei aen Jehova
ame; ma añ õpaeoi etowedũdũ ñea
Seir eat ibũm ñan ebak.
2 Mi Jehova edorer ame, mõ ũge,
3 Amwa raquiten õpaeoi bitune
etowedũdũ: amwam iwidõ aeow edõ-
gen apwewa.
4 Me wo nim pan a eñame, mõ
ũge, Amwam õd ean mwiten ũbwiet
etsietsimiã ñabũna ibwibwin Esau,
ñabũna re mek i Seir; me ri nan miow
gamiã: me ñagan amwam kanakania
gamiã kõr;
5 Amwam eõ ake a ũra; bwa A eab
oija gamiã ũbwiõra, ekeow, eõ bet
eiwin a iat ana iõ õd ean; bwin A
ogiten oija Esau etowedũdũ ñea Seir
bwe enim eke ũbwien.
6 Amwaimõ rouwõn geld ijeiji
atsin itũrũra, bwa amwam õn; ma
amwaimõ rouwõn bet geld ebõk atsin
itũrũra, bwa amwaimõ nim.
7 Bwi Jehova ñea wam Gott ogiten
õgageidawianawuw ean makurin bem
memak; E tsiet am dũgidugo eat eto-
magage ñun ouwak: Jehova ñea wam
Gott emek itũrũm ean mũñane ama
eobweni; bwe eko imit on ñea õga
bũriõũm ean.
8 Ma añ erowiet etsietsida ñabũna
ibwibwin Esau, ñabũna re mek i Seir,
atsin ian medenan Araba atsin Elath
ma atsin Ezeon-Geber. Ma añ iwidõ
ma añ õden ian medenan tomagagen
Moab.
9 Mi Jehova ũge ame, Amwam
eõ õdamadam ibwibwin Moab, ma
amwam eõ ake a ũra iat ubo n ake;
bwa A eab oija aw ũbwiõra ia wo
nimõ bwien; bwin A ogiten oija
ibwibwin Lot *eb ñabena* Ar bwe re
nim eke ũbwiõra.
10 (Ñabũna Emim re mek ina ñago,
eñame ñabũn ouwak, ñabũn oaio,
ñabũn ogoda, tekei Enakim:
11 Me ã pan bet ñabũne bwe Re-
phaim, tekei Enakim; me ã ij egõra
eow itũrit ibwibwin Moab bwe Emim.
12 Me ñabũna Horite re mek bet i
Seir ñago, me ibwibwin Esau rõ ñeã-
tũbwõra; mõ rõ õekeow ũra atsin ian
obwõra, me re mekiten ñeijũbwõra,
tekei bita ñea Israel eririñ a eb ña-
ben i nan bwien, ñabena Jehova oija
ũra.)
13 Amwaimõ eogoda ñage, ma
amwam õd eat ekaw ñea Sered. Ma
añ õden eat ekaw ñea Sered.
14 Ma atebin ada bũm in nua atsin
Kadea-Barnea, ea ada õd eat ekaw
ñea Sered bwe animo ma aoju eo-
bweni; ea õekeowen aũra detõ dede-
maro n ake memak atsin eat eñõra n
mek *ibwibwin Israel,* tekei aen in
schwõr Jehova ea ũra.
15 Me ben Jehova eiwitsiow ũra,
mõ õekeow ũra atsin eat etañ mek,
ea õekeowen ũra.
16 ¶ Me ñaga ã ogiten õekeow de-
demaro n ake me re mat atsin ini-
maget eñame,
17 Jehova edorer ame, mõ ũge,
18 Wo nim õd ean Ar, ñabena
mwiten Moab ean ñabũmine:
19 Me tsin ia wo tũren a ibwibwin
Ammon me kania ũra, wo nim eõ
õdamadam ũra, me eõ ake a ũra; bwa
A eab oija aw ũbwiõm atsin ean eben
ũbwiet ibwibwin Ammon; bwin A
ogiten oija ibwibwin Lot bwe re nim
eke ũbwiõra.
20 (Me ã pan bet minebena eb bwũ
ũbwiõra ñabũna Rephaim: emek ina
Rephaim ñago; me ã ij egõra eow
itũrit ibwibwin Ammon bwe Samsum-
mim;
21 Eñame ñabũn ouwak, ñabũn

ebak, ñabũn ogoda, tekei Enakim; mi
Jehova õekeow ũra atsin ian obwõ-
ra; mõ rõ ñeijũbwõra, me re mek
in ebwepo iruwũra;
22 Tekei an ririñ bwe dõgit ibwi-
bwin Esau, ñabũna re mek i Seir,
ñag Õ õekeow ñabũna Horite atsin
ian obwõra, mõ rõ ñeijũbwõra ea
ñabũmine:
23 Me ñabũna Avvim, ñabũna re
mek iat tekawa ñan etoki i Gaza, ã
õekeowien ũra eow itũrit dei Kaph-
thorim ñabũna re metan i Kaphthor,
me re mek in ñeijũbwõra.)
24 ¶ Amwaimõ eogoda me nuaw,
mõ õd ean apañin Arnon: kania, A
totu ian bem Sihon ñea Amorite, ñea
uea n Hesbon, me eben ũbwien: wo
nimõ õaweijida n õgõg, ma eke a eow
iat ubo n ake.
25 Ean ñabũmina A nan õaweijida
me totu an eadõ ibũriõ me miowem
iat eponñame memak ñan emek
ijõñin ianweron, ñabũna ri nan kaiõt
mwinenũm, me ri nan rõraõ, me *ri
nan* maga n miow bwe dõgũm.
26 ¶ Ma A õijõt eñame atsin ean
tomagagen Kedemoth ea Sihon ñea
uea n Hesbon iat eñõgen iow, ñan
õũge,
27 Wo nim ome ekona n õd ijuga-
gain ũbwiõm: A nan õd iat emedena
ñea ã oogoda, A eab iwidõ a eda-
marũm õa edamauw.
28 Wo nimõ rouw ame ijeiji bwe
pũmwen geld, bwa A nim õn; me wo
nim ome ebõk bwa A nimõ nim, me
pũmwen bet geld: ma A nan tõ õd
ijugagait eb eow ean nanõ;
29 Tekei ririñeõ eow itũrit ibwibwin
Esau ñabũna re mek i Seir, me ibwi-
bwin Ammon ñabũna re mek i Ar; ea
aeõ õd ean Jordan ea eb ñabena Je-
hova ñea wama oija gama.
30 Mõ õkeõ Sihon ñea uea n Hesbon
io oija gada eõd itañin; bwi Jehova
ñea wam Gott ooaio anin, mõ õenõ-
wewe bũriõũn, bwe E nim totu ian
bem, tekei ñabũmine.
31 Mi Jehova ũge ame, Kania, A
õaweijidaten oija aw Sihon me eben
ũbwien ian obwõm: wo nimõ õawei-
jida n õgõg, bwe wo nimõ bwien
ũbwien.
32 Me emeta Sihon bwe enimõ bo a
gada, ei ma an ñame memak, ma ake
i Jahza.
33 Mi Jehova ñea wõra Gott etotow
ian obweda; ma añ abi, me ñaiñain,
ma an ñame memak.
34 Ma añ õgõg memak an tekawa
ean bũm ana, ma añ ijababa tekawa
memak ñan etsimine ñamen, me ãn
me eoniñ; eko iquiquin ia añ ñaina:
35 Ta imin gõgõrõ añ õgõg bwu
uwadada, me õañat epaba, ñana
baibait tekawa ñan añ õgõg.
36 Atsin Aroer, ñaben emek inũ-
mwin apañin Arnon, ma atsin iat
tekawa ñea emek iat epañ, ma añ
toki i Gilead, me eko tekawa ion ñea
ogoda ñea añ eõ kona; Jehova ñea
wõra Gott etotow memak ian obweda:
37 Ta eben ũbwiet ibwibwin Am-
mon ñabena wo eõ tũren a; *ñaben*
itañit ekaw ñea Jabbok memak, me
kawat eb ñaben õpagedu-pagada, me
eb memak ñana Jehova ñea wõra
Gott õpan a gada bwa am eõ naña.

ITŨBAÑ 3.

MA añ iwidõ ma añ õd iat emedena
aeow Basan: me emeta Og ñea
uea n Basan bwe enimõ bo a gada, ei
ma an ñame memak, ma ake i Edrei.
2 Mi Jehova ũge ame, Wo nim
ekam miow amea; bwa A ogiten totu
ian bem ñei, ma an ñame memak, me
eben ũbwien, me wo nimõ ririñ a
tekei wo ogiten ririñ a Sihon ñea
wañara uea Amorite, ñea emek i
Hesbon.
3 Mi Jehova ñea wõra Gott etotu
bet ian beda Og ñea uea n Basan, ma
an ñame memak, ma añ abi *ũra* ea an
eko iju iquiquin iõ õreñõ a.
4 Ma añ õgõg an tekawa memak
ean bũm ana; eko tekawa ion ñea añ
eõ õgõg atsin itũrũra; añama tekawa,
eben Argob memak ñaben ũbwien Og
in moniba i Basan.
5 Ogoda ororen mũñana tekawa, me
metoror, me eñak; me ã baeni a
etañemek ñana ã eõ ororai ñana togit
ebak.
6 Ma añ ijababa kõr ũra tekei
ririñen Sihon ñea uea n Hesbon, mi
ijababa tekawa memak ñan etsimine
ñamen, me ãn me eoniñ.
7 Ma añ õgõg imin gõgõro memak,

me õañat epaba ñana bain ian mũ-
ñana tekawa bwa am eke uwada-
da.
8 Ma añ õgõg eb ean bũm ana atsin
ian ben murumena uea, ñarumena
wañara uea Amorite ñabũna re mek
edõgen apoin Jordan, atsin ean apa-
ñin Arnon, ma añ toki eat etowedũdũ
ñea Hermon;
9 (Ñabũna dei Sidon re ij egen
Hermon une bwe Sirjon, me ñabũna
Amorite re ij egen bwe Senir;)
10 Kawat eb ñaben eweõ memak,
me Basan memak, ma añ toki i Sal-
cha me Edrei, ñarowa kawan ũbwien
Og in moniba i Basan.
11 (Bwi ta Og ñea uea n Basan
ñea õreñõ inimaget iquiquin Repha-
im; kania, bett ñarana debitsi eñan
in mequõr; õten, eõ mek i Rabba *ñea
aũra tekawa* ibwibwin Ammon? ado
emainibe araquin, me aeoq emainibe
reabin tekei main bet' eñame.)
12 Ma añ õgõg minebena eb ean
bũm ana: A oija añet ibwibwin Ru-
ben mi ibwibwin Gad eb ñaben õmwit
edõgen apwijuwin Aroer, ñaben ita-
ñin apañin Arnon, me emaen it eb
ñaben õpagedu-pagada ñaben i Gi-
lead, me kawan memak:
13 Ma A oija emaen it arõeni ñara-
na Manasse dũgidũgin Gilead, me
Basan memak, ñaben ũbwien Og in
moniba; eb ñaben Argob memak, me
Basan memak. (A ij eget eb ñabene
bwũ ũbwiõra Rephaim.
14 Jair ñea ñain Manasse õgõg me-
mak eb ñaben Argob me etoki ean
mwiten ũbwiet dei Gessur, me dei
Maacha; me e ij egen ñabena Basan
bwe Havvoth-Jair, tekei egen, ea ña-
bũmine.)
15 Ma A oija añen Machir Gilead.
16 Ma A oija ibwibwin Ruben me
ibwibwin Gad eb atsin Gilead me eto-
ki ian apañin Arnon, ñaben ijugagait
epañ, ñaben õmwit edõgen apwijuw,
me tokiũrõr ekaw ñea Jabbok ñea
mwiten ũbwiet ibwibwin Ammon;
17 Me Araba bet, me Jordan me
mwiten, atsin Kinnereth me etoki ean
see n Araba, ñea See ñea Ijited, ijõ-
ñin an karuwow Pisga edõgen apoe.
18 ¶ Ma A pan a gamiã ean bũm
ana, ma A ũge, Jehova ñea wamiã
Gott oija gamiã eb ñabena bwa
amwaimõ bwien; amwam õd ean
Jordan me tebab dõbae in ake ian
met etsietsimiã ñabũna ibwibwin Is-
rael, eñame memak ñabũna re eõ ku-
rara.
19 Ma agemiã, mo oniñ in ũbwemiã,
me wamiã imin gõgõrõ, (A tsiet
bwe ebak wamiã imin gõgõrõ,) ri
nan mek ian amiã tekawa ñan A oija
gamiã,
20 Ea oija añet etsietsimiã eõnano
atsin itũrin Jehova, tekei oija añen
gamiã, ma aũra bwien bet eb ñaben
edõgen apagon Jordan, ñabena Jeho-
va ñea wamiã Gott oija ũra: mi imũr
amiã memak amwa nan redõ a ũbwe-
miã ñan A ogiten oija gamiã.
21 ¶ Ma A pan a Josua ean ñabũ-
mina, ma A ũge, Mem ogiten aia
imin memak ñana Jehova ñea wamiã
Gott ogiten ririñ a amerumena uea:
nan õũga bet an Jehova ririñ eb ñan
etsimine monibaiũra ino wo nan ñow.
22 Amwam ekam miow ũra, bwi
Jehova ñea wamiã Gott ei õkõr ñea
akean gamiã.
23 Ma A kõñ a Jehova ean ñabũ-
mina ma A ũge,
24 O Jehova Gott, Wo ogiten õme-
ata waiom me bem ñaran eõ badõdõ
ea am tsiõ: bwe eani keken ñea
ianweron õa eat eb ñea okona n ririñ
tekei am makur memak, ma am
makur in kamadauniñ memak?
25 A kõñ aw bwe Wo nim ome eko-
na n õd ean *Jordan* ma aia eb ñaben
omo ñaben edõgen apagon Jordan,
ñea etowedũdũ ñea omo, me Libanon.
26 Mi Jehova egirow ame bwe dõ-
gimiã, me E eõ kaiõt aeõ; mi Jehova
ũge ame, Wo ogen; wo nim eõ gau-
wei epan ame añõgen bitune.
27 Wo nim akõda animwet etowe-
dũdũ ñea Pisga ma agagan mem aeow
edõgen apago, ma apwewa, ma apwi-
juw, ma apoe, ma aiaeõn mem: bwe
wo eab õd ean Jordan ñune.
28 Me wo nim pan a Josua, mõ õei-
bibõki mo ooaio, bwi i nan õd ean ian
men bitune epo, mi i nan otow ũra
eat eb ñabena wo nan aia bwe re ni-
mõ bwien.
29 Ma añ meken iat epañ ñea
õmwaij Beth-Peor.

ITŨBAÑ 4.

ME ñage, Israel, amwam kaiõt edogor mi imwit añõg ñan A wereri a gamiã, bwa amwam edegeri; bwa amwam tsimor, me metu me bwiet eb ñabena Jehova oija gamiã, ñea wañara Gött amiã bagadugu.
2 Amwam eõ otaw eat eñõg ñeijin A pan a gamiã, ma amwam eõ õredõatu bet; amwam raña wõn dogor Jehova ñea wamiã Gott ñan A pan a gamiã.
3 Memiã ogiten aia bita ñea Jehova eririñ bwe dõgin Baal-Peor; bwe eñame memak ñabũna re eraban Baal-Peor, Jehova ñea wam Gott ogiten õekeow atsin inimagemiã.
4 Ma amiã ñabũn amwa ereribe a Jehova ñea wamiã Gott amwa tsimor memak ea ñabũmine.
5 Kania, A ogiten wereri a gamiã edogor mi imwit añõg tekei aen Jehova ñea waña Gott ame, bwa amwam edegeri eow eat eb ñaben amwa nan metu a me bwien.
6 Me ñagan amwam raña me edegeri; bwe ñaiune amiã man ma amiã tsiet-imin ian met eponñame, ñabũna ri nan kaiõt mũñane edogor, mõ ũge, Eponñame ñun ouwak ei epo ñea õman me etsiet-imin.
7 Bwe eponñame keken ñea ouwak, ñea etsimine aduwõra ñea etũren a ũra, tekei Jehova ñea wõra Gott, tsin ia añ emwemwin?
8 Me eponñame keken ñea ouwak, ñea etsimine edogor mi imwit añõg ñan omo itũrũra tekei edogor ñune memak, ñea A ñaeow ian memiã ñabũmine?
9 Me wo nim kanakania aw, me raña kõr anũm, bwa ñam wo mejiõn mũñana mem ogiten aia, ma ñam re nua atsin ian bũriõũm ean am bũm in tsimor memak; me wo nimõ wereri a ñaim me ñain ñaim;
10 Me ibũm ñabũmina wo weijo ian men Jehova ñea wam Gott i Horeb ean, ñaga Jehova ũge ame, Wo nimõ õebwepoi eñame, ma A nim kaeõgei ũra bwe re nim kaiõt aeõ memak, bwe re nim kereri n miow Aña ean aũra bũm in tsimor memak eat eb, me re nimõ wereri a ñaiũra.
11 Ma amwa tũren ame me weijo ijõñit etowedũdũ; mõ õpwij etowedũdũ eow eat ãe mõ õbaiwõñ bũriõũn ianweron, me itũr, me denañ, me itũrũgago.
12 Mi Jehova edorer a gamiã atsin eat ãe: ma amwa kaiõt iat eñõg, ma amwa eõ ãt arũmin; ma amwa tõ kaiõt eñõg.
13 Mõ Õ pan a gamiã an berith ñea Õ pan a gamiã bwa amwam edegeri, ñana edogor ñana ata; me E eare eow iat tafel ñana arura.
14 ¶ Mi Jehova õpan ame ean ñabũmina bwa A nimõ wereri a gamiã edogor mi imwit añõg, bwa amwam edegeri eow eat eb ñaben amwa nan naña me bwien.
15 Me ñagan amwam kanakania gamiã kõr; bwe eko arũmit dõrabat ia amwa ãt ean ñabũmina Jehova edorer a gamiã eow i Horeb atsin eat ãe;
16 Bwa amwam eõ õbabaka gamiã me ririñ ijor in ani ñea akeweõit imit on, ñea tekei eman õa ãn,
17 Ma akeweõit imin gõgõrõ n eat eb, ma akeweõit imin õeta ñan õaõeta ijõñin ianweron,
18 Ma akeweõit imit on ñea ewewõ eat emwarere, ma akeweõit iũ ion ñea emek iat ebõk ijõñit eb;
19 Bwa ñam wo kanida ianweron, me tsin ia wo ãt equan me maraman me edetañ, ñana bain ianweron, me ã õred bũriõũm, me wo otoburõm me toweitsiber a ũra, me tsiõ itũrũra, ñana Jehova ñea wam Gott edũbañai a eponñame memak ñan emek ijõñin ianweron memak.
20 Mi Jehova emwemwin gamiã, mõ Õ õmeata gamiã atsin iat om ñea debitsi, atsin ian Ägypten, bwa amwam eke gamiã an ñame, tekei gamiã ñabũmine.
21 Mi Jehova egirow ame bwe dõgimiã, me E schwõr bwa A nim eõ õd ean Jordan, ma A nim eõ metu a minebena eb omo, ñabena Jehova ñea wam Gott oija aw bwe wo nim eke ũbwiõm:
22 Ma A nan ima eow ean eb une, me eõ eimwi bwa A nim õd ean Jordan, ma amwa nan õd ean ñamiã, mõ õgõg eb ñaben omo.
23 Amwam kanakania gamiã, bwa

amwam eõ mejiõn an berith Jehova
ñea wamiã Gott, ñea E ririñ a gamiã,
ma amwam eõ ririñ wamiã ijor in ani
ñea ã inine ñea akeweõit imit on ñea
Jehova ñea wamiã Gott õpan aw bwe
wo nim eõ ririñ.
24 Bwi Jehova ñea wam Gott ei ãe
ñea õkamwan, me Gott in añ.
25 ¶ Tsin ia wo õrig ñaim, me ñain
ñaim, me tsin ia amwa raq eow eat
eb, mõ õbabaka gamiã, me ririñ ijor
in ani ñea ã inine, ñea akeweõit imit
on, me ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova ñea wam Gott, mõ õdamadam;
26 A emwemwin ianweron me eb
bwa arũm oduwen añõgemiã ñabũ-
mine, bwa amwa nan ekeow õkõr
atsin eat eb ñaben amwa nan õd ean
Jordan ean me naña bwa amwaimõ
bwien; nan eõ raq amiã bũm ean, me
inan õekeow gamiã õkõr.
27 Mi Jehova nan õbabareow gamiã
aeow inimaget eponñame, mi nan ta
õad dũgidũgimiã inimaget eponñame
ñabũna, Jehova nan otow gamiã
inimagõra.
28 Ma amwa nan tsiõ itũrit ijor in
ani, ñana makurin bet' eñame, ñana
edabwike me epe, ñan eõ ãtirõñin,
me eõ tsirõmõrõm, me eõ jeiji, me
eõ quaiubo.
29 Ma amwam õnani Jehova ñea
wamiã Gott atsin ina, ma amwa nan
ãt, tsin ia wo õnani eow ean bũriõũm
memak ma anũm memak.
30 Me tsin ie eagada gaim, me
tsin ie eagada aw memak mũñana,
wo nimõ redõ a Jehova ñea wam
Gott eat ibũm ñana magin, mõ kaiõt
aen:
31 Bwe Jehova ñea wam Gott ei
Gott in oqued; I nan eõ eatow auwe,
me E eab õekeowuw, me E eab
mejiõn aũra berith am bagadugu
ñeijin O ogiten pan a ũra iat eñõgen
schwõr.
32 Bwe wo nim ũdõt ibũm ñano
enuawen ñage, ñan ian obwõm, atsin
ean ñabũmina Gott õrig eñame eat
eb, ma atsin inũmwin ianweron eat
eran ea eran, ie etsimine imit on ñea
tekei bitune ñea imin õkaganado, õa
ia ã kaiõt bwi tekei?
33 Õten, etsimine eñame ñago
ñabũna rõ kaiõt aen Gott *ñag* E dorer
atsin iat ãe, tekeiuw ñaga wo kaiõt,
me wo tsimor?
34 Õa Gott ogiten õij inuaw in õbũ
eponñame ion bwe enim eke an ñame
atsin inimaget epo n ñame ion, eat
ikij, mi itema, me ekamadauniñ, me
eake, me reret ebe oaio, me ebe
ñarana ã ere, mi imin in kanani ñan
oaio, tekei an makur Jehova ñea
wamiã Gott bwe dõgimiã i Ägypten
ian memiã?
35 Ã õmeata aw bwe wo nim tsiet
Jehova bwe Ei õkõr Gott; eko ion
itañin.
36 Õ kaeõgeiuw bwe wo nim kaiõt
aet atsin ianweron, bwe E nimõ
wereriw: mo O oija aw ekona n aia
iow eat eb wõn ãe ñea ouwak; me
wo kaiõt bet aet atsin iat ãe.
37 Me bwin E ãeñ amiã bagadugu
E ijien aũra karig iruwũra, me E eow
auwe ian men ean waion ñea ouwak
atsin Ägypten;
38 Bwe E nim ededegeri eponñame
atsin ian obwõm ñabũn ouwak eken
me ñabũn oaio eken aw, bwe E nim
õmeatu auwe mo oija aw ũbwiõra bwe
wo nim eke ũbwiõm, tekei ñabũmine.
39 Me ñagan wo nim tsiet Jehova
ean ñabũmine me ñaeow añõgen ian
bũriõũm bwe Ei õkõr Gott in ianweron
itũga me eat eb ijõñ; eko ion ijuw.
40 Me wo nim raña aen memak,
ma an dogor, ñan A pan aw ña-
bũmine, bwe wo nimõ geidawianaw,
me ñaiñaim iruwũm, bwe enim ebak
am bũm eat eb ñabena Jehova ñea
wam Gott oija aw bwe wo nim eke
ũbwiõm eõ toki.
41 ¶ Me Moses õekae tekawa ñana
aiju edõgen apoin Jordan ea an tsiõda
equan;
42 Bwe enimõ gõr eow ina eñame
ñea ema wõnõ, ñea abi dañan iat
eõ tsiet, me eõ añañõn ñago; me
bwe e nim tsimor iõ õ gõr eow ian
ion inimagen mijuwe:
43 Ñaijuwe, Bezer ñea eat eto-
magage, eat eb ñaben eweõ, bwe
eñat ibwibwin Ruben; me Ramoth
ñea i Gilead, bwe eñat ibwibwin Gad;
me Golan ñea i Basan, bwe eñat ibwi-
bwin Manasse.
44 ¶ Me ñaiune edogor ñea Moses
õñaeow ian met ibwibwin Israel:

45 Ñane eñõg, me edogor, mi imwit
añõg, ñana Moses õpan a ibwibwin
Israel ñaga re metan Ägypten,
46 Edõgen apoin Jordan, iat epañ
ñea õmwaij Beth-Peor, ean eben
ũbwien Sihon ñea wañara uea Amo-
rite, ñea emek i Hesbon, ñea ã abi
iow itũrin Moses mi ibwibwin Israel
ñaga re metan Ägypten:
47 Mõ rõ bwien ũbwien, mũ ũbwien
Og ñea uea n Basan, wañara uea
Amorite ñana arumen, ñarumen emek
edõgen apoin Jordan ea an tsiõda
equan;
48 Ätsin Aroer ñaben emek inũ-
mwin apañin Arnon, me etoki eat
etowedũdũ ñea Sion (ei õkõr Hermon),
49 Ma Araba memak ñaben apoin
Jordan edõgen apoe, me etoki ean
see n Araba, ijõñin an karuwow
Pisga.

ITŨBAÑ 5.

ME Moses emwemwin Israel me-
mak, mõ õ ũge a ũra, Amiã
ñabũna Israel, amwam kaiõt edogor
mi imwit añõg ñan A patow iat
ijũñemiã ean ñabũmine, bwa amwam
kereri ean, me raña, me edegeri.
2 Jehova ñea wõra Gott eririñ
berith a gada eow i Horeb.
3 Jehova eõ ririñ berith ñune ea
ada bagadugu, me E ririñ a gada,
ñabũn ada, ñabũn añ mek ine memak
me tsimor ñabũmine.
4 Jehova edorer a gamiã ñag amwa
mwaij memiã eat etowedũdũ atsin iat
ãe,
5 (A weijo inimagen Jehova ma
amiã ean ñabũmina, bwa A nim õme-
ata a gamiã aen Jehova: bwa amwa
miow ãe, ma amwa eõ akõda eat
etowedũdũ;) mõ ũge,
6 ¶ Aña kõr Jehova ñea wamiã
Gott, ñea edan gamiã ean eben Ägyp-
ten, atsin iat ewak in tsiõ.
7 Wo nim eõ duwenei Gott ion
itañũ.
8 Wo nim eõ ririñ wam akeweõit
imit on ñea ã inine, õa akeweõit imit
on ñea ianweron itũga, me ñea eat eb
ijõñ, õa ñea iat ebõk ijõñit eb:
9 Wo nim eõ otoburõm me towei-
tsiber a ũra, me wo nim eõ tsiõ
itũrũra, bwa Aña ñea Jehova wam
Gott Aña Gott in añ, ñea A nan
õeõgida a ñaiũra pũmwen an ibaka
etõñũra, ean aijedet ma adet ean ña-
bũna re miowõ;
10 Mõ õmeata eauwãtegen ea ebakit
erañan ean ñabũna ra auwãõ me
edegeri aeõ.
11 Wo nim eõ õdibidib egen Jehova
ñea wam Gott; bwe Jehova eab õũge
bwe ekeow an dũra ñea õdibidib egen.
12 Wo nim raña ibũm in sabbath,
mõ õebwigaga, tekei aen Jehova ñea
wam Gott ea aw.
13 Abũmin año am bũm in makur
me oog am makur memak:
14 Me quaeiut ibũm ei an sabbath
Jehova ñea wam Gott; wo nim eõ
ririñ emakur ia aiquen ean, auwe, me
ñaim eman, me ñaim ãn, ma am tsiõ
eman, ma am tsiõ ãn, me wam ochs,
me wam esel, me tamo wam imin
gõgõrõ, me wam ratequõ ñea ian wam
oror; bwe enim õnano am tsiõ eman
ma am tsiõ ãn tekei auwe.
15 Me wo nim õmaranuw bwa auwe
bet itsiõ ñago ean eben Ägypten, me
Jehova ñea wam Gott edan auwe ina
eow ea' reret ebe ñaran oaio, me ebe
ñarana ã ere: me ñagan Jehova ñea
wam Gott õpan aw bwe wo nim raña
ibũm ñabũmina sabbath.
16 ¶ Wo nim eredu etõñũm mi inõm
tekei aen Jehova ñea wam Gott ea
aw; bwe enim ebak am bũm, me wo
nimõ geidawianaw eat eb ñabena Je-
hova ñea wam Gott oija aw.
17 Wo nim eõ abab ñame.
18 Wo nim eõ mequõr it dũra.
19 Wo nim eõ torere.
20 Wo nim eõ pat deden aranom iat
ebaite.
21 Wo nim eõ õñanemei agen ara-
nom; me wo nim eõ õñanemei an wak
aranom, me wõn tañ in kiãõ, ma an
tsiõ eman, ma an tsiõ ãn, me wõn
ochs, me wõn esel, mi tamo imin
ñana wõn aranom.
22 ¶ Jehova õpan a amiã epo mũ-
ñane eñõg memak eow eat etowedũdũ
atsin iat ãe, me denañ, mi itũrũgago,
eow eat eiñõñ ñea oaio: me E eõ tik
baeni. Me E eare eow iat tafel ña-
ruraõa epe, mo O omen.
23 Me ñag amwa kaiõt eiñõñ atsin
iat itũr, ñag õpwij etowedũdũ eow

eat ãe, amwa tũren ame, amiã ñabũ-
na monibain amiã arõeni memak, me
ñabemiã;
24 Ma amwa ũge, Kania, Jehova
ñea wama Gott ogiten õmeata a ga-
ma raitsitsin, me kaganadon, ma
ama ogiten kaiõt aet atsin iat ãe:
ama ogiten tsiet Jehova ean ñabũ-
mine bwe E dorer a eñame me e tsi-
mor bet.
25 Me ñagat dõgit ekeken ñag
amam iman? bwe bitune ãe ñun
ouwak enim õten gama: tsin ia ama
tik kaiõt aen Jehova ñea wama Gott
ama nan ima.
26 Bwi ijeget on inimaget eñame
memak, ñea ogiten kaiõt aen Gott
ñea etsimor, ñea edorer atsin iat ãe
tekei gama, me e tsimor bet?
27 Wo nim tũren a Jehova ñea
wama Gott mõ kaiõt aen memak: me
wo nim pan a gama eñõg memak ñana
Jehova ñea wõra Gott ogiten pan
aw, ma ama nan kaiõt me edegeri.
28 Mi Jehova õkaiõt ian aemiã me-
mak, ñag amwa dorer ame; mi Jeho-
va ũge ame, A ogiten kaiõt ian aet
eñame ñabũne ñana rõ pan aw: eimwi
memak aeõra ñana rõ õrai.
29 Karenaga me etsimine iara ibũ-
riõ ñea emiow Aña, me raña aeõ do-
gor eõ toki, bwe re nimõ geidawia-
naw, me ñaiñaiũra eõ toki!
30 Nua kõ mõ ũge a ũra, Amwaimõ
redõ eow ian amiã wak dedegai.
31 Ma auwe, wo nan weijo ine ita-
ñũ, ma A nan pan aw edogor memak,
me eñõg, me imwit añõg, ñana wo
nan wereri a ũra, bwe re nim ede-
geri eow eat eb ñaben A oija ũra bwe
re nimõ bwien.
32 Ma amwam kanakania gamiã
bwa amwam eõ õgõg deden bita Je-
hova ñea wamiã Gott õpan a gamiã:
amwam eõ iwidõ a edamarũm õa
edamauw.
33 Amwaimõ dũgidugo eat deden
memak ñana Jehova ñea wamiã Gott
õpan a gamiã, bwa amwam tsimor,
me geidawianaw, me enim ebak amiã
bũm eat eb ñaben amwa nan bwien.

ITŨBAÑ 6.

ME ñaiune edogor, me eñõg, mi
imwit añõg, ñana Jehova ñea
wamiã Gott õpan bwa amwam kereri
ean, bwa amwam edegeri eow eat eb
ñaben amwa nan naña bwa amwaimõ
bwien;
2 Bwe wo nimõ miow Jehova ñea
wam Gott, me raña an dogor memak,
ma aen, ñan O pan aw, auwe, me
ñaim, me ñain ñaim, ean am bũm in
tsimor memak, me bwe ã nimõ õebak
am bũm.
3 ¶ Me ñagan, amwam kaiõt, O Is-
rael, ma amwam kanakania gamiã me
edegeri; bwe wo nimõ geidawianaw,
ma amwam rig õkõr, tekei aen Jeho-
va, ñea wañara Gott am bagadugu,
ea aw, eat eb ñaben õgõrũrõ ikimama
me meli ean.
4 Amwam kaiõt, O Israel: Jehova
ñea wõra Gott Ei Jehova ñea ta
aiquen:
5 Me wo nim auwã Jehova ñea wam
Gott eow ean bũriõũm memak, ma
anũm memak, me waiom memak.
6 Me enimõ mek iam mũñane
eñõg, ñan A pan aw ñabũmine;
7 Me wo nimõ wereri a kõr ñaim
mũñane, me pan añõgen ia wo mege-
da ian am wak, mi ia wo dũgidugo
ian medena, mi ia wo mequõr, mi ia
wo rida.
8 Me wo nim quõr iow ean bem me
eke itema, mi nan ekei itema n õma-
ran ijugagain mem.
9 Me wo nimõ eare eow itirũrũn
men am wak, me ean wam metoror.
10 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott
ogiten õmeatu auwe eat eb ñaben O
ogiten pan a am bagadugu, ñea
Abraham, mi Isaak, mi Jakob eat
eñõgen schwõr bwi I nan oija aw,
tekawa ñan ouwak mo omo, ñana wo
eõ wei,
11 Me ñan oquen iat imin memak
ñan omo, ñana wo eõ oquenõn, me
ebõken eren ñana ã iri, ñana wo eõ
iri, me eñan vitis me eñan oliva ñana
wo eõ õijõn, me tsin ia wo jeiji me wo
marañ;
12 Wo nim kanakania aw bwe wo
nim eõ mejiõn Jehova, ñea õmeatan
auwe ean eben Ägypten, atsin iat
ewak in tsiõ.
13 Wo nimõ miow Jehova ñea wam
Gott; me wo nim tsiõ **Itũrin**, me
schwõr ian egen.

14 Amwam eõ edegeri eani ibũn inimagen aduwet eponñame ñabũna ro odororai gamiã;
15 Bwe Jehova ñea wam Gott, ñea inimagemiã ei Gott in añ, ma ñam õpwij egirowin Jehova ñea wam Gott ea aw, mõ Õ õekeowuw atsin eat eb.
16 ¶ Amwam eõ õij Jehova ñea wamiã Gott, tekei ñago amwa õij eow i Massa.
17 Amwam raña kõr an kadaro Jehova ñea wamiã Gott, ma aen, me dedet taramawireien, ñan O ogiten pan aw.
18 Me wo nimõ ririñ ñea eimwi ñea omo ian men Jehova; bwe wo nimõ geidawianaw, me metu me bwiet eb ñaben omo ñabena Jehova õpan a am bagadugu iat eñõgen schwõr,
19 Bwi I nan ededegeri memak barũõm ian obwõm, tekei aen Jehova.
20 Tsin ia ñaim õũdõnuw imũr, mõ ũge, Ekeken iat eñõg ñane, me edogor, mi imwit añõg, ñana Jehova ñea wamiã Gott õpan a gamiã?
21 Wo nan ũge a ñaim, Ama an tsiõ Pharao ñago i Ägypten: mi Jehova õmeatan gama Ägypten eow eat ebe ñaran oaio.
22 Mi Jehova õmeata itema, me ekamadauniñ, ñan ouwak, ñan õkama, ean Ägypten, me ean Pharao, me ean bet an wak memak, ian memak;
23 Me E eow gama atsin ina, bwe E nim õmeatu gama mo oija gama eb ñaben O ogiten pan a ama bagadugu iat eñõgen schwõr.
24 Mi Jehova õpan a gama bwa amam edegeri mũñan an dogor memak, me miow Jehova ñea wama Gott, bwa amaimõ geidawianaw eat ibũm memak, bwe E nim õgõg mawirima tekei ñabũmine.
25 Mi inan õpan bwa ama omo *deden ñune*, tsin ia ama kanakania gama me degeri edogor ñune memak ian men Jehova ñea wama Gott, tekei an pan a gama.

ITŨBAÑ 7.

TSIN ia Jehova ñea wam Gott õmeatu auwe eat eb ñaben amwa nan ñow ean bwa amwaimõ bwien, me tsin ie E ededegerida eponñame ñabũn ebak atsin ũbwiõm, ñabũna ibwibwin Heth, me ñabũna Girgasite, me Amorite, mi ibwibwin Kanaan, me ñabũna Pheresite, me Hevite, me dei Jebus, eponñame ñana aeiu ñan ouwak eken mõ õaio eken aw;
2 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott nan totow ũra ian mem, wo nim abi ũra; me wo nan abi ũra mõ õekeow ũra kõr; amwam eõ ririñ berith a ũra, ma amwam eõ auwãtegõra;
3 Me wo nim eõ ijatsi ũra; wo nim eõ oija ñait eman ñaim ãn, me wo nim eõ etetei ñait ãn me eke agen ñaim eman.
4 Bwi i nan õeiwidõan ñaim emat atsin ean an edegeriõ, bwe re nim tsiõ itũrit ani ibũn: mi nan õpwij an egirow Jehova ea gamiã, mi I nan epar in õekeowuw.
5 Me enim õũge dedemiã ea ũra: amwam õmeiwatu wañara dagarae mi ijababa, me dewiwei wañara ijor in ani ñana epe me eaijedu wañara Ascherim, me jiũõt ãe wañara ijor in ani ñana ã inine.
6 Bwa auwe eponñame ñea ebwigaga ea Jehova ñea wam Gott: Jehova ñea wam Gott eijuw bwe enim ek'auwe an ñame, ñea an eponñame atsin inimaget eponñame memak ñan emek eat eb.
7 Jehova eõ ãeñ gamiã mi ij gamiã bwe dõgin ebakimiã ea eponñame memak; bwa amwa õad eken ea eponñame memak:
8 Mi Jehova õmeata gamiã eow eat ebe oaio, mõ õtsimoruw atsin iat ewak in tsiõ, atsin ian ben Pharao ñea uea n Ägypten, bwe dõgin an ãeñ gamiã, me dõgin an teñ raña eñõgen schwõr ñeijin O ojiten pan a amiã bagadugu.
9 Me ñagan wo nim tsiet Jehova ñea wam Gott bwe ei õkõr Gott; me Gott ñea edõbweduwen, ñea erañа berith me ekananoañ ea ñabũna re ãeñ me raña an dogor ea adeten arañа;
10 Mo Õ pũmwe eow ian mõra aũra dũra ñabũna re miowi, mõ õekeow ũra; me E eab duoku a ñea emiowi

Ñei, mi I nan pũmwe eow ian men
an dũra.
11 Me ñagan wo nim raña eñõg, me
edogor, mi imwit añõg, ñan A pan aw
ñabũmine, bwe wo nim edegeri.
12 ¶ Me ñag amwa teñ kaiõt mũ-
ñane edogor, me raña, me edegeri,
Jehova ñea wam Gott nan raña be-
rith epo aw, me equed, ñan O ogi-
ten pan a am bagadugu iat eñõgen
schwõr:
13 Mi I nan auwãw, mõ õgageida-
wianawuw mõ õebakuw; mi I nan
õgageidawianaw bet quan rabatam,
me quan wam mwarere, ñea wam
weizen, me wam wein, me wam eir,
ma aũra rig wam kũhe, me ñain wam
epowi eat eb ñaben O ogiten pan a
am bagadugu iat eñõgen schwõr bwi
I nan oija aw.
14 Me wo nan geidawianaw eken
ea eponñame memak: eko eman õa
ãn inimagemiã ñea nan eõ karig, me
eko bet inimagen wam imin gõgõrõ.
15 Mi Jehova nan õkirõat arak me-
mak atsin itũrũm; mi I nan eõ õeõgida
aw arakin Ägypten ñea õkama, ñea
wo tsiet deden, mi I nan õeõgida eara
memak ñabũna ra añañõnuw.
16 Me wo nan õekeow eponñame
memak ñana Jehova ñea wam Gott
oija aw; mem enim eõ auwãtegõra:
me wo nim eõ tsiõ itũrin aduwõra;
bwũ ũra ime aw *in quiawieiuw.*
17 Me tsin ia wo ũge ian bũriõũm,
Ebak eket eponñame ame; nan õten
aeõ kona n ededegerida ũra mõ õgõg
ũbwiõra?
18 Wo nim eõ miow ũra; wo nim
õmaran bita ñea Jehova ñea wam
Gott eririñ a Pharao, me ea Ägypten
memak;
19 Ikij ñan ouwak ñana mem ogi-
ten ãt, mi itema me ekamadauniñ,
me reret ebe ñaran oaio, me ebe ña-
rana ã ere, ñarana Jehova ñea wam
Gott õmeataõnuw: nan õũga bet an
Jehova ñea wam Gott ririñ a eponña-
me memak ñabũna wo miow.
20 Mi Jehova ñea wam Gott nan
õijõtow inimagõra hornisse, ea aũra
ekeow atsin ian obwõm ñabũna iqui-
quin, ñabũna rõ kerũ.
21 Enim eõ badõdõ bũriõũm in miow
ũra; bwi Jehova ñea wam Gott emek
inimagem, ñea Gott ñea õkaganado
mõ õkanani.
22 Mi Jehova ñea wam Gott nan
eatow mũñane eponñame atsin ian
obwõm ion irũwin ion: wo nim eõ õe-
keow ũra, bwa ñam ebak aw imin gõ-
gõro n añe ñan etiritir.
23 Mi Jehova ñea wam Gott nan
totow ũra bwe edenigae ian mem,
mõ õdenigae ũra eat edenigae ñea ou-
wak, me tokin õekeowen ũra.
24 Mi I nan totu ian bem wañara
uea, me wo nan õakeow egõra atsin
ijõñin ianweron: eko eñame ion ñea
okona n ñomwimwim, ea am õekeow
ũra.
25 Amwaimõ jiũõt ãe wañara ijor
in ani ñana ã inine: wo nim eõ õña-
nemei silber me gold ñan emek eara,
me wo nim eõ barũ me eke wam,
bwa ñam ã imewetow auwe ean; bwe
imin ñan ouwak miowetow itũrin Je-
hova ñea wam Gott mũñane.
26 Me wo nim eõ otow ian am wak
imit on ñea ouwak miowen, me
ek'auwe imit on ñea nat agada gain
tekei bita: enim ouwak am miowi,
me enim ouwak am teñ erowi; bwe
ei imit on ñea nat agada gain.

ITŨBAÑ 8.

AMWAM kanakania gamiã me ede-
geri edogor ñea A pan a gamiã
ñabũmine, bwa amwam tsimor, ma
aeõñ ebak, me metu me bwiet eb ña-
bena Jehova õpan a amiã bagadugu
iat eñõgen schwõr bwe re nim eke
ũbwiõra.
2 Me wo nim õmarat emedena me-
mak ñana Jehova ñea wam Gott ogi-
ten eow auwe ian ean mũñane ama
eobweni eat etomagage, bwe E nim
õijõñuw mõ õijuw ma aia bita ñea
emek iam, ia wo teñ raña an dogor
memak õa iõk.
3 Mõ Õ õijõñuw, mõ oija aw eme-
tũr, mõ õijõijiõnuw manna ñea wo eõ
tsiet ma amiã bagadugu re iki bet;
bwe E nimõ wereriw bwe eab tsi-
mor eñame ia ta brot, me e tsimor
eow eat imin memak ñan emetan ian
mwin Jehova.
4 Eõ ũbwe am karawin eam, me eõ
õpwe bet nanam ean mũñane ama
eobweni.

5 Me wo nim kamararei iow ian bũriõũm bwe Jehova ñea wam Gott eiraw in wereriw tekei eñame ion ñea eira n wereri ñain.
6 Me wo nim raña an dogor Jehova ñea wam Gott, me dũgidugo ian medenan memak, me miow.
7 Bwi Jehova ñea wam Gott õren eow auwe eat eb ñaben omo, eb ñaben etsimine kawin bõken ean, ñaben etsimine burodaũn bõken me ebõk ñan õkab ean, ñana burodaũt epañ me etowedũdũ;
8 Ñabena eben weizen, me gerste, me vitis, me ficus, me rimmon; eben eirin oliva me meli;
9 Eb ñabena wo nan ijeiji ean me eõ metũr, eab ga bũriõũm imit on ie ekeow ina; eb ñabena debitsi apen, ñabena wo kona n irir doborage ean towedũdũn.
10 Me wo nan ijeiji me marañ, mo otota Jehova ñea wam Gott bwe dõgit eb ñaben omo ñaben O oija aw.
11 Wo nim kanakania aw bwa ñam wo mejiõn Jehova ñea wam Gott, me eõ raña aen, ma an mwit añõg, ma an dogor, ñan A pan aw ñabũmine:
12 Bwe tsin ia wo eõ kanakania aw, tsin ia wo ogiten ijeiji me marañ, me wei ewak ñan omo, me mek ian;
13 Me tsin ie ebakeda ean wam kũhe me epowi, me tsin ie ebakeda ean wam silber me gold, me tsin ie ebakeda bet ean wam imin memak;
14 Nan gagoda bũriõũm, me wo nan mejiõn Jehova ñea wam Gott, ñea õmeatan auwe ean eben Ägypten, atsin iat ewak in tsiõ;
15 Ñea eow auwe eat etomagage ñea ouwak, ñea õkanani, ino emek schlangen ñan etiritir me skorpione, me emwarere ñea emõg, ñea eko bõken; ñea õmeata am bõk atsin eat epe ñarana ebetirara;
16 Ñea õijõijiõnuw manna eat etomagage, ñea am bagadugu re eõ tsiet; bwe E nim õijõñuw, mõ õijuw, mõ õgageidawianawuw ean am bũm ñana magin:
17 Ma ñam wo ũge ian bũriõũm, A kona ebakit imin ñune eow ean waioiũ me waion beõ.
18 Me wo nim õmaran Jehova ñea wam Gott bwe Ei õkõr ñea oija aw eoaio n kona ebakit imin; bwe E nim õweijo-oaio an berith ñea O ogiten pan a am bagadugu iat eñõgen schwõr, tekei ñabũmine.
19 Me tsin ia wo meijiõn Jehova ñea wam Gott, me nuaw me edegeri eani ibũn, me tsiõ itũrũra, me tarawawirei ũra, A pan a gamiã ñabũmine bwa amwa nan ima kõr.
20 Tekei eponñame ñana Jehova õekeow atsin ian obwõm nan õũga bet õekeowemiã; bwe dõgin ñag amwa eõ teñ kaiõt aen Jehova ñea wamiã Gott.

ITŨBAÑ 9.

KAIÕT kõ, O Israel: wo nan õd ean Jordan ñabũmine, me metu me bwien ũbwiet eponñame ñan ouwak eken mõ õaio eken aw, me tekawa ñan ouwak ñana ã ororai mõ õbaiwõñ ianweron,
2 Eñame ñabũn ouwak ñabũn ogoda ñabũna ibwibwin Enak ñabũna wo tsiet, ñabũna wo kaiõt añõgõra ñeijin ũge, Ijegen ñea okona n weijo ian met ibwibwin Enak?
3 Me ñagan ñabũmine wo nan tsiet Jehova ñea wam Gott bwe Ei õkõr ñea õd ian obwõm tekei ãe ñea õkamwan; I nan õekeow ũra, mi I nan õraijedu ũra ian obwõm: me wo nan ededegeri ũra, mõ õekeow ũra tekei aen Jehova ea aw.
4 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott ogiten ededegerida ũra atsin ian obwõm, wo nan eõ dorer ian bũriõũm, mõ ũge, Jehova õmeatu aña eat eb ñabene bwa A nimõ bwien bwe dõgin aeõ omo; bwi Jehova ededegerida mũñane eponñame atsin ian obwõm bwe dõgin aũra ibaka.
5 Wo eõ metu n bwien ũbwiõra bwe dõgin am omo, õa dõgin an eimwi bũriõũm; mi Jehova ñea wam Gott ededegerida mũñane eponñame atsin ian obwõm bwe dõgin aũra ibaka, me bwe ã nim õweijo-oaio eñõg ñeijina Jehova ogiten pan a am bagadugu, ñea Abraham, mi Isaak, mi Jakob iat eñõgen schwõr.
6 Me ñagan, wo nan tsiet Jehova ñea wam Gott bwe E eõ oija aw minebene eb omo bwe wo nimõ

bwien bwe dõgin am omo; bwa auwe
eponñame ñea enõwewe teren.
7 ¶ Wo nim õmaran, me wo nim eõ
mejiõt dedem ñaga wo õdamadam
Jehova ñea wam Gott eow eat eto-
magage: eat ibũm ñabũmina wo me-
tan Ägypten ean, mõ õreatow gamiã
eat etañ ñune, ma amwa keõ bet ea
Jehova.
8 Ma amwa õdamadam bet Jehova
eow i Horeb, mi Jehova egirow a
gamiã me E teñ õekeow gamiã.
9 Ñag A akõda eat etowedũdũ bwa
A nimõ barũ mururaõa tafel epe,
ñaruraõa tafel in berith ñea Jehova
eririñ a gamiã, ma A mek eat etowe-
dũdũ ean ama iaõ ma ama ibũm; A
eõ jeiji, ma A eõ ren ibõk bet.
10 Mi Jehova oija ame tafel ñaru-
raõa epe ñaruraõa ã eareõt tiniben
Gott; me *ã eare eow* earõr eñõg me-
mak ñana Jehova ogiten pan a gamiã
eow eat etowedũdũ atsin iat ãe eat
ibũm in epo.
11 Me ñag emagen ama iaõ ma
ama ibũm, Jehova omen mururaõa
tafel epe, ñaruraõa tafel in berith.
12 Mi Jehova ũge ame, Eogoda kõ,
kapapar kõ me edu atsin ine; bwõ rõ
õbabakaen ũra am epo ñea wo õmea-
tan Ägypten; re par in iwidõ atsin
iat emedena ñea A ogiten pan a ũra;
re ririñien wañara ijor in ani ñea ã
õtar.
13 Mi Jehova edorer ame bet, mõ
ũge, A ãt bitune eponñame, me,
kania, ei õkõr eponñame ñea enõ-
wewe teren:
14 Wo eõ dadugõ, bwa A nimõ
õekeow ũra, me õekeow bet egõra
atsin ijõñin ianweron; ma A nan
õriguw bwe wo nim ek'auwe epon-
ñame ñea oaio eken mo ouwak eken
a ũra.
15 Ma A iwidõ ma A eduten eat
etowedũdũ, mõ õpwijet etowedũdũ
eow eat ãe: me tafel in berith
ñana arura emek ian mururaõe beõ.
16 Ma A ere meõ, me, kania, amwa
ogitet dũra ea Jehova ñea wamiã
Gott; amwa ririñ wamiã kalb ñea ã
õtar: amwa par in iwidõ atsin iat
emedena ñea Jehova ogiten pan a
gamiã.
17 Ma A baritow mururaõa tafel,
ma A õraijiet atsin ian mururaõe
beõ, ma A ijababa eowen ian memiã.
18 Ma A otoburõ ma A toweitsiber
ian men Jehova, tekei dedeũ ñago
amo *ean* ama iaõ ma ama ibũm; A eõ
jeiji ma A eõ ren; bwe dõgin amiã
dũra memak ñan amwa ogitet dũra
eow ean, ñag amwa ririñ ñea ebaka
ian men Jehova, mõ õdamadam.
19 Bwa A miow egirow me eda-
madam ñea Jehova egirow ean bwe
enimõ õekeowõn gamiã. Mi Jehova
õkaiõt bet aeõ ean ñabũmina.
20 Mi Jehova edamadam a bet
Aaron me E teñ õekeow: ma A te-
taro bwe dõgin Aaron eat edae ñaga
bet.
21 Ma A barũ amiã dũra, ñea kalb
ñea amwa ririñ, ma A gataw anãe,
ma A dewiwei, ma A ararõn in õeiren
oniñ, ea an ekei badetsit emwarere:
ma A õraijeduen badetsin iat ekaw
ñea õgõrũrõ atsin eat etowedũdũ.
22 Ma amwa õdamadam Jehova
eow i Thabeera, me i Massa, me i
Kibroth-Hattaava.
23 Me ñaga Jehova õijõn gamiã
atsin Kades-Barnea, ñag Õ ũge,
Amwaimõ roga me bwiet eb ñaben
A oija aw; ma amwa keõ a aen Je-
hova ñea wamiã Gott, ma amwa eõ
eraban, ma amwa eõ teñ kaiõt aen.
24 Amwa keõ a Jehova atsin eat
ibũm ñabũmin A õren tsiet gamiã
ean.
25 Ma A otoburõ ma A toweitsiber
ian men Jehova ean ama iaõ ma ama
ibũm ñan A otoburõ me toweitsiber
ean, bwina Jehova ũge bwi I nan
õekeow gamiã.
26 Ma A tetaro a Jehova, ma A
ũge, O Temoniba ñea Jehova, Wo nim
eõ õekeow am ñame ma am epo, ña-
bũna Wo õtsimor iow ian waiom, ña-
bũna Wo õmeata atsin ean eben
Ägypten eow eat ebe ñaran oaio.
27 Wo nim õmaran am tsiõ, ñea
Abraham, mi Isaak, mi Jakob; wo
nim eõ kania enõwewen bũriõũt
eponñame ñune, ma aũra ibaka, ma
aũra dũra;
28 Bwa ñam amen eat eb ñabena
Wo õmeata gama atsin ean rõ ũge,
Ñaga Jehova eõ kona n otow ũra eat
eb ñaben Õ pan a ũra, me ñag E

miowi ũra, Õ õmeatan ũra bwe enim abi iow ũra eat etomagage.
29 Mũ ũra kõr wam eponñame ma am epo ñabũna Wo õmeataõn waiom ñea eõ badõdõ me eow ean bem ñarana ã ere.

ITŨBAÑ 10.

EAT edae ñaga Jehova ũge ame, Wo nimõ eaij wam tafel arura epe tekei mururao amo, me wo nan akõda ame eow eat etowedũdũ, me ririñ wam lade iot edabwike.
2 Ma A nan eare eow ian mururaõa tafel eñõg ñan emek ian mururao tafel amo, ñaruraõa wo baen, me wo nan õñada ian lade.
3 Ma A ririñ lade atsin eat edabwike akazia, ma A eaij bet tafel arura epe tekei mururao amo, ma A akõdawen animwet etowedũdũ, me mururaõa tafel ian beõ.
4 Me E eare eow ian mururaõa tafel, tekei eareãn ñago amo, edogor ñana ata, ñana Jehova õpan a gamiã eow eat etowedũdũ atsin iat ãe eat ibũm in epo: mi Jehova oija amen.
5 Ma A iwidõ ma A eduten eat etowedũdũ, ma A õñada mururaõa tafel ian lade ñea A ogiten ririñ; ma ar meken ina, tekei an Jehova pan ame.
6 ¶ (Mi ibwibwin Israel re nauwet atsin Beeroth-Bne-Jaakan aeow Moser: me ema eowen ina Aaron, me ã irieduen bet ina; me Eleasar ñea ñain eririñien barũeneben in priester n ñeijũbwen.
7 Re nuawet atsin ina aeow Gudegoda; ma atsin Gudegoda ea Jotbatha, ñabena eben kaw in ibõk.
8 ¶ Ean ñabũmina Jehova õekae earõen Levi bwe re nim õbũ lade n an berith Jehova, me waweijo ian men Jehova me taramawir a, mõ õrai eñõgen geidawianaw ian egen, ea ñabũmine.
9 Me ñagan eko dũbañit ibwibwin Levi, me eko bet ũbwiõra itañit etsiedũra; Jehova tekei ũbwiõra, tekei aen Jehova ñea wam Gott ea ũra.)
10 Ma A mek eat etowedũdũ tekei ñago amo, ama iaõ ma ama ibũm, mi Jehova õkaiõt bet aeõ eat edae ñaga; Jehova eõ õekeowien gamiã.
11 Mi Jehova ũge ame, Eogoda kõ mõ õd amo ian met eñame; me re nim metu mõ õgõg eb, ñaben A ogiten pan a aũra bagadugu iat eñõgen schwõr bwa A nan oija ũra.
12 ¶ Me ñage, Israel, ekeken ñea Jehova ñea wam Gott ãeñ iow itũrũm, i' ta imiow Jehova ñea wam Gott, me idũgidugo ian medenan memak, ma auwã, me tsiõ itũrin Jehova ñea wam Gott ean bũriõũm memak, me ean anũm memak,
13 Me erañа aen Jehova, ma an dogor, ñan A pan aw ñabũmine bwõ õgageidawianawem?
14 Kania, wõn Jehova ñea wam Gott ianweron mi ianweron in ianweron, me eb, mi imin memak ñan ean.
15 Jehova ti ibibõki itũrin amiã bagadugu iat auwã ũra, me E ij aũra karig iruwũra, ñabũn amiã atsin inimaget eponñame memak, tekei ñabũmine.
16 Me ñagan amwam etow witin mwin bũriõũmiã, me eõ gauwei eõenõwewe teremiã.
17 Bwi Jehova ñea wamiã Gott, Ei õkõr wañara Gott eani, me wañara Temoniba temoniba, ñea Gott ñea õkaganado, ñea oaio, ñea õkanani, ñea eõ ijij met eñame, me eõ barũ ekamarũmwi.
18 Õ mwit añõgõra ñabũn eko etõñũra me ãn ñabũn eman agõra, ma auwã eratequõ, mo oija ijeiji me ekarawin.
19 Me ñagan amwam auwã eratequõ; bwa amiã eratequõ *bet* ñago ean eben Ãgypten.
20 Wo nimõ miow Jehova ñea wam Gott; wo nim tsiõ Itũrin; me wo nim ereribe a, me wo nim schwõr ian egen.
21 Ei õkõr tsitanem, me Ei õkõr wam Gott, ñea eririñ mũñane ñan õkaganado mõ õkanani bwe dõgũm, ñana mem ogiten ãt.
22 Am bagadugu ro rodu Ãgypten mi ta aemo eñame; mi Jehova ñea wam Gott eririñuw ñage tekei detañin ianweron ñag amwa ebak.

ITŨBAÑ 11.

ME ñagan wo nim auwã Jehova ñea wam Gott, me raña barũ-

enebem Itũrin, ma an dogor, ma an
mwit añõg, ma aen, eõ toki.
2 Ma amwam tsiet ñabũmine: bwa
A eõ *dorer* a ñaimiã ñabũna re iki an
kereri Jehova ñea wam Gott, me re
eõ ãt bet ekereri, ma an kaganado,
me reren ben ñaran oaio, me ben ña-
rana ã ere,
3 Ma an itema, ma an makur ñan
E ririñ iow ean Ägypten ea Pharao
ñea uea n Ägypten, me ea eben ũbwi-
en memak;
4 Me bita ñea E ririñ a tar in ake
n Ägypten, me ea wañara pferde, me
wañara chariot; me deden ñag Õ kae-
õgei bõket Ijited Õmwirara bwe eni-
mõ jimedujow ũra ñaga re edegeri
erowimiã, me deden an Jehova õeke-
ow ũra ea ñabũmine;
5 Me bita ñea E ririñ a gamiã eow
eat etomagage, ea amiã baiwõñ etañ
ñune;
6 Me bita ñea E ririñ a Dathan ma
Abiram, ñarumena ñain Eliab, ñea
ñain Ruben; ñag õba mwit emwa-
rere, mõ õmwaneow ũrõr, ma amen
bwiõrõr memak, ma aũrõr wak dede-
gai, me imin memak ñan etsimor
ñan edegeri ũra, inimagen Israel me-
mak:
7 Me memiã ogiten aia an makur
Jehova ñea õkaganado ñea O ogiten
ririñ.
8 Me ñagan amwam raña edogor
memak ñea A pan aw ñabũmine, bwa
amwaimõ õaio, me metu me bwiet eb,
ñaben amwa nan õd ean *Jordan* me
naña me bwien;
9 Me bwa amwaimõ õebak amiã
ibũm eat eb, ñabena Jehova ogiten
pan a amiã bagadugu eow eat eñõgen
schwõr bwi I nan oija ũra ma aũra
karig; eb ñaben õgõrũrõ ikimama me
meli ean.
10 ¶ Bwe eb, ñabena wo nan metu
a me bwien, eõ tsitobo a eb ñaben
Ägypten, ñaben amwa metaten ean,
ino wo õrarai wam baba, me dudu iow
ean nanam, tekei etañ in kiãõ ñana ã
makurei;
11 Me eb, ñaben amwa nan naña
mõ õgõg, ei eben towedũdũ me epañ,
me e nim bõken weron in ianweron;
12 Eb ñabena Jehova ñea wam
Gott eraña: men Jehova ñea wam
Gott emek ean eõ toki, atsin ean ada-
monit obweni ea magit obweni.
13 ¶ Me tsin ia amwa teñ kõr kaiõt
aeõ dogor ñan A pan a gamiã ñabũ-
mine, ma auwã Jehova ñea wamiã
Gott, me tsiõ Itũrin eow ean bũriõũ-
miã memak ma animiã memak,
14 A nan oija ũbwemiã weron ean
an dae, weron ñaran amo me weron
ñaran imũr, bwe wo nimõ õebwepoi
wam weizen, me wam wein, me wam
eir.
15 Ma A nan oija wam etañ in kiãõ
ibũgibũgi bwe õan wam imin gõgõrõ,
me wo nan ijeiji ma marañ.
16 Amwam kanakania gamiã, bwa
ñam ã quiawiei bũriõũmiã, ma ñam
amwa iwidõ, me tsiõ itũrit ani ibũn,
me taramawirei ũra;
17 Ma ñam õpwij egirowin Jehova
ea gamiã, ma ñam E tsima ianweron
bwe enim eõ et, mi nan eõ uqua eb;
ma ñam amwa par in ekeow atsin eat
eb ñaben omo ñabena Jehova oija
gamiã.
18 ¶ Me ñagan amwamõ ñaeow mũ-
ñane eñõg ian bũriõũmiã mi ian ani-
miã; ma amwa nan oquõr me eke
itema ean bemiã, me ri nan ek'ũra
itema n õmaran inimagen memiã.
19 Ma amwaimõ wereri a ñaimiã
mũñane *eñõg*, mõ õrarai añõgen ia wo
megeda ian am wak, mi ia wo dũgi-
dugo ian medena, mi ia wo mequõr,
mi ia wo rida.
20 Me wo nimõ eare eow itañin men
am wak, me ean men wam oror;
21 Bwe ã nimõ õebak amiã ibũm,
ma aũra ibũm ñaimiã, eat eb ñabena
Jehova ogiten pan a amiã bagadugu
iat eñõgen schwõr bwi I nan oija ũra,
tekei bũmin ianweron itũgait eb.
22 ¶ Bwe tsin ian amwa raña kõr
edogor ñun. A ogiten pan a gamiã, me
edegeri, ma auwã Jehova ñea wamiã
Gott, me dũgidugo ian medenan me-
mak, me ereribe a;
23 Jehova nan ededegerida mũñane
eponñame memak atsin ian obwe-
miã, ma amwa nan bwien ũbwiet
eponñame ñan ouwak eken mõ õaio
eken a gamiã.
24 Wamiã etañ memak ñan amwa
jorõn ian nanamiã: atsin eat etoma-
gage, me Libanon, atsin eat ekaw

ñea Euphrat, me etoki eat ijited ñea edõgen apago, õũga mwiten ũbwemiã.
25 Eko eñame ion okona n weijo ian obwõm: Jehova ñea wamiã Gott nan ñaeow miowemiã ma an eadõ ibũriõ bwe dõgimiã eat eb memak ñaben amwa nan ijor, tekei aen a gamiã.
26 ¶ Kania, A ñaeow eñõgen geidawianaw me eñõgen õeõgida egae ian memiã ñabũmine:
27 Eñõgen geidawianaw, tsin ia amwa teñ kaiõt an dogor Jehova ñea wamiã Gott, ñan A pan a gamiã ñabũmine;
28 Me eñõgen õeõgida egae, tsin ia amwa eõ teñ kaiõt an dogor Jehova ñea wamiã Gott, mi ia amwa iwidõ atsin iat emedena ñea A pan a gamiã ñabũmine, me edegeri eani ibũn, ñabũn amwa eõ tsiet.
29 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott õmeatu auwe eat eb ñabena wo nan naña me bwien, wo nan ñaeow eñõgen geidawianaw eat etowedũdũ ñea Gerizim, me eñõgen õeõgida egae eat etowedũdũ ñea Ebal.
30 Õten, ar eõ mek edõgen apagon Jordan, edõgen apagot emedena ñea õkania an iõg equan, ean eben ũbwiet ibwibwin Kanaan ñabũna re mek Araba, õmwaij Gilgal, itañin hain in Mamre?
31 Ma amwa nan õd ean Jordan me metu me bwiet eb ñabena Jehova ñea wamiã Gott oija gamiã, ma amwa nan bwien, me mek ean.
32 Ma amwam raña edegeriet edogor memak me imwit añõg ñan A õweijoratow ian memiã ñabũmine.

ITŨBAÑ 12.

ÑANE edogor mi imwit añõg ñan amwam raña edegerietow eat eb ñabena Jehova, ñea wañara Gott am bagadugu oija aw bwe wo nimõ bwien, eat ibũm memak ñan amwa tsimor eat eb ean.
2 Amwam ijababa etañ memak, ino eponñame ñabũn amwa nan bwien ũbwiõra re tsiõ itũrin aduwõra ean, eat etowedũdũ ñan ogoda, me ean mũñana ewedũdũ, mi ijõñit imin erõ memak ñan aditũr:
3 Ma amwam õmeiwatu wañara dagarae mi ijababa, me dewiwei aũra ijor, me jiũõt ãe wañara Ascherim; ma amwaimõ eaijedu ijor ñana ã inine ñan aduwõra; ma amwaimõ õekeow egõra atsin ean mũmwarina etañ.
4 Amwam eõ ririñ deden ñune ea Jehova ñea wamiã Gott.
5 Ma amwam õnani eow etañ ñamwarina Jehova ñea wamiã Gott nan ij atsin inimagen amiã epo n arõeni memak, bwe E nimõ ñaeow egen ean, me eñan in mek, ma amwam ñow ina:
6 Ma amwam otow ina amiã wim in jiũiow, ma amiã wim memak, me main atain wamiã imin memak, me iwim in õbũidaõn bemiã, ma amiã votum, ma amiã adu n teñ totow, me bowabin wamiã kũhe, me schafe, me ziegen:
7 Ma amwam ijeiji ian men Jehova ñea wamiã Gott, ma amwam ibibõki eat imin memak ñan amwa õeõgida bemiã ean, amiã me ran amiã wak memak, ñabũna Jehova ñea wam Gott õgageidawianawõnuw.
8 Amwam eõ gar imin memak ñan añ ririñ iow ine ñabũmine, ion o eririñ tamo ñea omo ian men;
9 Bwa amwa eitsiõk baiwõñ eõnano me ebet iduwen, ñabena Jehova ñea wam Gott oija aw.
10 Me tsin ia amwa õd ean Jordan, me mek eat eb ñabena Jehova ñea wamiã Gott oija gamiã bwa amwaimõ bwien, mo oija gamiã eõnano atsin itũrin barũemiã memak ñabũna ro odororai gamiã, bwa amwaimõ mek in eõ dõgedõg;
11 Me etañ ñamwarina Jehova ñea wamiã Gott eij bwe enimõ ñaeow ina egen, amwam otow ina imin memak ñan A pan a gamiã: ñan amiã wim in jiũiow, ma amiã wim memak, me wamiã main ata memak, mi iwim in õbũidaõn bemiã, ma amiã votum memak ñan omo ñan amwa ririñ a Jehova.
12 Ma amwam ibibõki ian men Jehova ñea wamiã Gott, amiã, me ñaimiã eman, me ñaimiã ãn, ma amiã tsiõ eman, ma amiã tsiõ ãn, me ibwin Levi ñea emek ian wamiã oror bwe

dõgin bwin eko dūbañin mū ūbwien
itañimiã.
13 Wo nim kanakania aw bwe wo
nim eõ ere am wim in jiūiow eat etañ
memak ñana wo ãt;
14 Wo nim ere am wim in jiūiow
eat etañ ñamwarina Jehova eij iow
eat arõeni eran inimagemiã, me ririñ
bet imin memak ñan A pan aw eow
ina.
15 Me wo kona n abab imin gõgõrõ
mõ õt duwen ian wam oror memak,
tekei an būriõūm eije, tekei õgagei-
dawianawem eow itūrin Jehova ñea
wam Gott ñea oija aw: eñame ñea eõ
dereder me ñea edereder ar kona n
ijeiji atsin ean, tekei õnen reh me
cerva:
16 Mi ta era ñea amwa eõ õn; wo
nim idotu añe tekei ebõk.
17 ¶ Wo nim eõ õn main atain wam
weizen ian wam oror, me wam wein,
me wam eir, me bowabin wam ochsen
eoniñ, me wam schafe, me wam
ziegen, me bain aem in votum ñeijina
wo õrai, ma am adu ñana wo teñ
totow, me iwim ñea ã õbūidaõn bem;
18 Me wo nim õt'ow ian men Je-
hova ñea wam Gott eat etañ ña-
mwarina Jehova ñea wam Gott nan
eij, auwe, me ñaim eman, me ñaim
ãn, ma am tsiõ eman, ma am tsiõ
ãn, mi ibwin Levi ñea emek ian wam
oror: me wo nim ibibõki ian men
Jehova ñea wam Gott eat imin me-
mak ñana wo õeõgida bem ean.
19 Wo nim kanakania aw bwe wo
nim eõ mejiõt ibwibwin Levi ean am
būm in tsimor memak eat eb.
20 ¶ Me tsin ia Jehova ñea wam
Gott nan oouwak mwiten ūbwiõm,
tekei aen aw, me tsin ia wo ūge, A
nim kõ duwen, ñaga būriõūm eije
duwen; me wo kona n kõ duwen,
tekei an būriõūm eije.
21 Tsin io ogoeow aw etañ ñamwa-
rina Jehova ñea wam Gott eij bwe
enimõ ñaeow ina egen, wo nan abab
imin gõgõrõ atsin inimagen wam
ochsen eoniñ, me schafe, me ziegen,
ñana Jehova ogiten oija aw, tekei
aeõ aw; me wo nim õt'ow ian wam
oror, tekei an būriõūm eije.
22 Tekei õnen reh me cerva, enim
õūga bet am õn: eñame ñea eõ de-
reder me eñame ñea edereder ta tsi-
tobo aūrõr ijeiji atsin ean.
23 Me wo nim kanakania aw bwe
wo nim eõ õt era; bwe era ei õkõr
itsimor; me wo nim eõ õn tsimorit
imin gõgõrõ epo a duwen.
24 Wo nim eõ õn; wo nim idotu
añe tekei ebõk.
25 Wo nim eõ õn; bwe wo nimõ
geidawianaw, me ñaiñaim memak
iruwūm, tsin ia wo ririñ ñea eimwi
ian men Jehova.
26 Ta wam imin ñan ebwigaga, me
bain aem in votum, ñana wo nan
barū, me naña etañ ñamwarina Je-
hova eij:
27 Me wo nim ere am wim in jiūiow,
ñana duwen me era, eat dagarain
Jehova ñea wam Gott; me ã nim
idotu aran am wim memak eat daga-
rain Jehova ñea wam Gott; me wo
nan õt duwen.
28 Wo nim raña mūñane eñõg me-
mak ñan A pan aw, mõ kaiõt, bwe
wo nimõ geidawianaw, me ñaiñaim
memak iruwūm eõ toki, tsin ia wo
ririñ ñea omo me eimwi ian men Je-
hova ñea wam Gott.
29 ¶ Tsin ia Jehova ñea wam Gott
õraijiow eponñame atsin ian obwõm,
ino wo nan metu mõ õgõg ūbwiõra,
me tsin ia wo õgõg ūbwiõra, me tsin
ia wo mek ūbwiõra;
30 Wo nim kanakania aw bwa ñam
ã imewoñuw me wo edegeri ūra, tsin
ia ã ogiten õekeow ūra atsin ian
obwõm; me wo nim eõ ūdūdõ deden
aduwõra, mõ ūge, Õtet dedet epon-
ñame ñabūne ia re tsiõ itūrin adu-
wõra? A nimõ gar bet ūra.
31 Wo nim eõ ririñ deden ñune ea
Jehova ñea wam Gott: bwe imin me-
mak ñan ebaka kõr ian men Jehova,
ñan E miowi, re ririñ bet ea adu-
wõra; bwe re jiūõt ãe ñaiūra eman
me ñaiūra ãn bwe wimen aduwõra.
32 Ñea A pan a gamiã, amwam
raña me edegeri: wo nim eõ otaw
ean, me wo nim eõ õredõatu.

ITŪBAÑ 13.

TSIN ie eogoda prophet ion inima-
gemiã, õa amen mi, me tsin io o
oija aw itema õa ekamadauniñ,
2 Me tsin ie emeta bita itema õa

ekamadauniñ ñea õ pan aw, mõ ũge, Amõ nuaw me edegeri eani ibũn, ñabũna wo eõ tsiet ñago, ma am tsiõ itũrũra;
3 Wo nim eõ kaiõt aen prophet ñea, õa amen mi ñea: bwi Jehova ñea wamiã Gott õij gamiã, bwe enim aia ia amwa auwã Jehova ñea wamiã Gott ean bũriõũmiã memak ma animiã memak.
4 Amwaimõ dũgidugo me eraban Jehova ñea wamiã Gott, ma amwaimõ miow, me raña an dogor, mõ kaiõt aen, me tsiõ Itũrin, me ereribe a.
5 Me prophet ñune, õa amen mi ñune, ã nim abi; bwin o ogiten põpat ekañaba a Jehova ñea wamiã Gott, ñea õmeatan gamiã ean eben Ãgypten, mõ õtsimoruw atsin iat ewak in tsiõ, bwe e nim jowiow auwe atsin iat emedena ñea Jehova ñea wam Gott õpan aw bwe wo nim õd ian. Wo nimõ eatow ibaka ñune atsin itũrũm iat deden ñune.
6 ¶ Tsin io o quiawieiuw iat eõ nũñida edũm ñea ñait inõm, õa ñaim eman, õa ñaim ãn, õa agem ñea agen õananom, õa dañõm ñea ta tsitobo a anũm, mõ ũge, Amõ nuaw me tsiõ itũrit ani ibũn ñabũna wo eõ tsiet ñago, auwe, ma am bagadugu;
7 Inimagen aduwen mibũne eponñame ñabũna ro odororai gamiã, ñan etũren aw, õa ñan ogoeow aw, atsin ean magin mwit eb eran ea magin mwit eb eran;
8 Wo nim eõ oija ian aen, me wo nim eõ eraban; mem enim eõ auwãtegen, me wo nim eõ ñaina, me wo nim eõ ewewin:
9 Wo nim abi õkõr; enimõ eagada amo bem, ma abi; mi nan bet' eñame memak imũr.
10 Wo nim eñaeõt epe, ma abi; bwe dõgin ñag õ õnani joweduem atsin itũrin Jehova ñea wam Gott, ñea õmeatan auwe ean eben Ãgypten, atsin iat ewak in tsiõ.
11 Me Israel memak ri nan kaiõt, me miow, me eõ gauwei ririñ ibaka tekei ñune inimagemiã.
12 ¶ Tsin ia wo kaiõt añõget tekawa ion inimagen am tekawa, ñana Jehova ñea wam Gott ogiten oija aw bwe wo nimõ mek ian, ñeijin ũge,
13 Emeta eñame ibũn ebaka inimagemiã, me re jowedu ran aũra tekawa, ñaga rõ ũge, Amõ nuaw me tsiõ itũrit ani ibũn, ñabũn amwa eõ tsiet ñago;
14 Wo nim ũdũdõ, mõ õnani, me garwewe añõgõra; me, kania, tsin ia iduwen õkõr, me eweweda añõgen, bwe ã ogiten ririñ iow inimagemiã bitune ñea eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr,
15 Wo nim abi rat tekawa ñune eow ean mwit ipudutũbwin, mõ õeõgida gain mõ õekeow, me imin memak ñan ian, mi imin gõgõrõ memak, eow ean mwit ipudutũbwin.
16 Me wo nimõ õebwepoi memak õañat epaba ñana bain ian eow iat emedena, me wo nimõ jiũõt ãe tekawa, me õañat epaba memak, ñana bain, eko ijuw, ea Jehova ñea wam Gott: mi nan ekei ewedũdũ eõ toki; ã nim eõ gauwei wei.
17 Me enim eõ ereribe a bem imit on ñan nat agada gain; bwe enim iwidõ Jehova atsin ean pwijen egirowin, mõ õmeata aw eõ earañame, ma auwãtegõm, mõ õebakuw, tekei aen in schwõr ea am bagadugu;
18 Tsin ia wo teñ kaiõt aen Jehova ñea wam Gott, me raña an dogor memak ñan A pan aw ñabũmine, me ririñ ñea eimwi ian men Jehova ñea wam Gott.

ITŨBAÑ 14.

AMIÃ ñaiñain Jehova ñea wamiã Gott: amwam eõ õũnũne gamiã, ma amwam eõ ririñ emara inimagen memiã bwe dõgit eñame ñea ema.
2 Bwa auwe eponñame ñea ebwigaga ea Jehova ñea wam Gott, mi Jehova eijuw bwe wo nim ek'auwe an ñame ñea an eponñame, atsin inimaget eponñame memak ñan emek eat eb.
3 ¶ Wo nim eõ õt imit on ñea ouwak miowen.
4 Ñane imin gõgõrõ ñan amwam õn: ochs, me schaf, me ziege,
5 Me gazella, me reh, me büffel, me steinbock, me gemse, me auerochs, me elen.

6 Mi tamo imin gõgõrõ ñan õmwiñ
ian nanan, ñea õmwiñ rawũrawin
nanan, ñea etik õredõata õanõ bwe
enim kan mama, inimaget imin gõ-
gõrõ, amwam õn.
7 Ma amwam eõ õt imin gõgõrõ
ñane, inimaget imin gõgõrõ ñana rõ
õredõata õañara bwe re nim kan ma-
ma, mi inimagen mũñan õmwiñ ian
nanõra: kameł, me lepus, me hyrax;
bwe dõgin ñaga re tik õredõata õa-
ñara bwe re nim kan mama me eõ
mwiñ ian nanõra, rõ kanakanenõ ea
gamiã:
8 Mi ikumo, bwe dõgin ñag õmwiñ
ian nanan, me eõ õredõata õanõ ie
enim kan mama; ã nim põpatow itũ-
rimiã bwõ õkanakanenõ: amwam eõ
õt duwõra, ma amwam eõ towe
gatduwõra.
9 ¶ Amwam õn ñane atsin inimagen
mũñan emek iat ebõk: ñan etsimine
iñin mo oñen, amwa kona n õn;
10 Me ñan eko iñin mo oñen,
amwam eõ õn; ã nim patow itũrimiã
bwe rõ kanakanenõ.
11 ¶ Amwa kona n õt imin õeta me-
mak ñan edereder.
12 Me ñane imin õeta ñan amwam
eõ õn: dõmaninab, me raham, me
haliaietos,
13 Me glede, me falco, me vultur
tekei eõrin memak,
14 Me raben tekei eõrin memak,
15 Me strouthos, me ulula n anũ-
bũmin, me kukuk, me sperber tekei
eõrin memak,
16 Me ulula oniñ, me ulula ouwak,
me bat,
17 Me pelecanus, me ciconia, me
schwan,
18 Me cormoran, me ardea tekei
eõrin memak, me upupa, me hirundo.
19 Imin ewewõ memak ñan etsi-
mine bõra n õeta re eõ dereder a
gamiã: ã nim eõ õn ũra.
20 Amwa kona n õt imin õeta me-
mak ñan edereder.
21 ¶ Amwam eõ õt imit on ñea te
ei ema: wo kona n oija eratequõ ñea
emek ian wam oror bwe e nim õn; õa
wo kona n rouw a eratequõ: bwin
amiã eponñame ñea ebwigaga ea Je-
hova ñea wamiã Gott. Wo nim eõ
õtar ñait ziege eow ian ren itit inen.
22 Wo nim ere main atain an ña-
beda wam baba memak, ñan erõdan
eat etañ in kiãõ eat obweni aeowe-
aeow.
23 Me wo nim õt'ow ian men Jeho-
va ñea wam Gott, eow eat etañ ña-
mwarin I nan ij bwe enimõ ñaeow ina
egen, main atain wam weizen, me
wam wein, me wam eir, me bowabin
wam ochsen eman, me wam schafe,
me wam ziegen, bwe wo nimõ we-
reri aw imiow Jehova ñea wam Gott
eõ toki.
24 Me tsin io ogoeow medenam, iat
deden ñea wo eõ kona n õbũ, ñag
ogoeow aw õkõr etañ ñamwarina Je-
hova ñea wam Gott nan ij bwe eni-
mõ ñaeow ina egen, tsin iõ õgageida-
wianawuw Jehova ñea wam Gott;
25 Wo nan iwid me eke geld, me wo
nan quõr a bem mũñane geld, me wo
nimõ naña etañ ñamwarina Jehova
ñea wam Gott nan ij:
26 Me wo nan totow mũñane geld
bwe bain tamo imin memak ñana
bũriõũm ãeñ; tamo ochs eman, õa
schafe, õa wein, õa eogiden, õa tamo
imin ñea bũriõũm õkõñõn; me wo
nim ijeiji ian men Jehova ñea wam
Gott, me wo nim ibibõki, auwe me
ran am wak.
27 Me wo nim eõ erowi ibwibwin
Levi ñea emek ian wam oror; bwe
eko dũbañin mũ ũbwien itañũm.
28 ¶ Me tsin io ogoro aiju eobweni
aeoweaeow wo nan õmeata main
atain wam imin memak ñana wo ko-
na ean obweni ia, me wo nimõ õaji
iow ian wam oror:
29 Me ibwin Levi, ñag eko dũbañin
mũ ũbwien itañũm, me eratequõ, me
ñea ema etõñin, me ãn ñea ema agen,
ñabũna re mek ian wam oror, re nim
õrre, mi ijeiji me marañ; bwi Jehova
ñea wam Gott enim õgageidawiana-
wuw ean makurin bem memak ñana
wo ririñ.

ITŨBAÑ 15.

TSIN io ogoro eobweni ñana aeiu
aeoweaeow wo nan ririñ etad
quõquõr.
2 Me ñaiune dedet etad quõquõr:
eñame ñea eimwi bwe ã nim kan oi-
ja wõn imin ñea e totow ñago, e nim

etad quõquõr, me eõ barũ ñea o oija
aranon bwe enim õñan; e nim eõ ene-
nei aranon me etsin bwe e nim kan
õredõan a; bwin o ogiten aeuwakei
an Gott etad quõquõr.
3 Wo kona n enenei eratequõ bwe
e nim õredõan: me bem enimõ ead
wam imin ñea ã quõr edũm ean.
4 Mi nan eko eñame ñabũn eko
emit duwõra inimagemiã; (bwi Jeho-
va nan õgageidawianawuw eat eb ña-
bena Jehova ñea wam Gott oija aw
bwe wo nimõ bwien mõ õgõg;)
5 Tsin ia wo ti teñ kõr kaiõt aen
Jehova ñea wam Gott, me raña ede-
gerien an dogor memak ñan A pan aw
ñabũmine.
6 Bwi Jehova ñea wam Gott enim
õgageidawianawuw, tekei aen aw: me
wo nan totow imin in õñan ea epon-
ñame ñan ebak, me wo nan eõ õñat
imin; me wo nan moniba ea epon-
ñame ñan ebak, me ri nan eab moniba
ea aw.
7 ¶ Tsin ie emek itũrũm eñame ion
ñea eko emit duwen, ñea ion inima-
get etsiedũm, ian wam oror eran eat
eb ñabena Jehova ñea wam Gott oija
aw, wo nim eõ õõaio bũriõũm, me eõ
tsima bem ea edũm ñea eko emit
duwen;
8 Me wo nimõ ead bem ea mo oija
tekei eiwin a an teñ ñan eiwin a ñag
eko itũrin.
9 Wo nim kanakania aw bwe enim
eõ mek ian bũriõũm eñõg ebaka, ñei-
jin ũge, Etũreten quaeiut obweni,
ñea eobweni n etad imin; me ebaka
mem in teñ iwitsiow edũm ñea eko
emit duwen, me eko imin ia wo oija;
me e eõñ a Jehova n iwitsiow auwe,
mi nan ei idũra ea aw.
10 Wo nim oija, me enim eõ roe bũ-
riõũm ia wo oija; bwina Jehova ñea
wam Gott nan õgageidawianawuw
bwe dõgin am makur memak ñane,
me wam imin memak ñana bem õreit
ekeowina eat ririñ.
11 Bwi nan eab ekeow atsin eat eb
eñame ñabũn eko emit duwõra: me
ñagan, A pan aw mõ ũge, Wo nimõ
ead bem ea edũm, me ea ñea õga
bũriõũn, me ea ñea eko emit duwen,
ean eben ũbwiõm.
12 ¶ Tsin ia ã rouw aw edũm, ñea
Ebrãer ñea eman, õa Ebrãer ñea ãn,
me e tsiõ itũrũm ean año eobweni;
wo nim õijõt atsin itũrũm mõ õmene-
ñame ean quaeiut obweni.
13 Me tsin ia wo õijõt atsin itũrũm
mõ õmeneñame, wo nim eõ tõ õijõn
irõñin me eko uwadan:
14 Wo nim oija schafe me ziegen
atsin inimagen wam epowi, me imin
ñana ã kona eow ean wam etañ in
eatow gan weizen, me wein atsin eat
eñan wam iten-wein: me wo nim oija
iat deden ñea Jehova ñea wam Gott
õgageidawianawuw ean.
15 Me wo nim õmaranuw bwa auwe
itsiõ ñago ean eben Ägypten, mi Je-
hova ñea wam Gott erouwuw in
õtsimoruw: me ñagan A pan awen
bitune ñabũmine.
16 Me tsin iõ õ ũge aw, A nan eõ
nuaw atsin itũrũm, bwe dõgin aeõ
auwãw me ran am wak, ñag õ
geidawianaw eow itũrũm;
17 Wo nimõ barũ ekamam me ebu a
metoror ijũñen, mi i nan ekei am tsiõ
eõ toki. Me wo nimõ ririñ bet deden
ñune ea am tsiõ ãn.
18 Enim eõ eija ian mem tsin ia wo
õijõt atsin itũrũm mõ õmeneñame;
bwõ õ ogiten tsiõ itũrũm ean año
eobweni ea karuwori añen ñaben
pũmwen an makur eñame ñea ã
pũmwe an makur: mi Jehova ñea
wam Gott nan õgageidawianawuw
eat imin memak ñana wo ririñ.
19 ¶ Wo nimõ õebwigaga ebowab
ñana eman ñan opudu inimagen wam
ochsen me schafe bwe wõn Jehova
ñea wam Gott: wo nim eõ õmakur
bowabin wam ochsen, me wo nim eõ
tow ewewen wam schafe.
20 Wo nim õt'ow ian men Jehova
ñea wam Gott eat obweni aeoweaeow
eat etañ ñamwarina Jehova nan ij,
auwe me ran am wak.
21 Me tsin ie etsimine ibakait eken,
bwõ kai õ rañ õa eõ ãtirõñin, ñea
ibakain ion ñea eõ eimwi, wo nim eõ
ere a Jehova ñea wam Gott.
22 Wo nim õt'ow ian wam oror:
ñabũn eõ dereder me ñabũn edereder
re nim ijeiji epo atsin ean, tekei õnen
reh me gazella.
23 Wo nim eõ õn aran; wo nim
idotu añe tekei ebõk.

ITŨBAÑ 16.

WO nim õmarat emaram ñea Abib,
me raña ekadaro n passah ean
ea Jehova ñea wam Gott; bwi Je-
hova ñea wam Gott õmeata auwe
atsin Ägypten eat emaram ñea Abib
anũbũmin.
2 Wo nim ere imin gõgõrõ eat
ekadaro n passah ea Jehova ñea
wamiã Gott, atsin inimaget schafe
me ochsen, eat etañ ñamwarina Je-
hova nan ij bwe enimõ ñaeow egen
ean.
3 Wo nim eõ õn brot ñea õpwe epo
a; abũmin aeiu am bũm in õn brot
ñea eõ õpwe epo a, ñea brot in roe;
bwe wo kapapar in metan ean eben
Ägypten: bwe wo nim õmarat ibũm
ñabũmina wo meta ean atsin ean
eben Ägypten ean am bũm in tsimor
memak.
4 Me enim eko betibet egapwe
itañũm ean mwiten ũbwiõm memak
ean abũmin aeiu; me enim eõ iaõõt
iquiquit duwen ñana wo ere ean
adamonit ibũm antsiemerin.
5 Wo eõ kona n ere wimet ekadaro
n passah ian wam oror memak, ñana
Jehova ñea wam Gott oija aw;
6 Mi ta eat etañ ñamwarina Jehova
ñea wam Gott nan ij bwe enimõ
ñaeow ina egen, me wo nim ere
wimet ekadaro n passah ijemerõ, ie
eõg equan, eat ibũm ñabũmina wo
metan Ägypten ean.
7 Me wo nim õtar mõ õt'ow eat
etañ ñamwarina Jehova ñea wam
Gott nan ij: me wo nan iwidõ ie
eorata, mu ñow ian am wak.
8 Abũmin año am bũm in õn brot
ñea eõ õbwe; me ean quaeiut ibũm
enim tsimine epo ñea ebwigaga ea
Jehova ñea wam Gott; wo nim eõ
makur ean.
9 ¶ Wo nim õdũ am wochen ñana
aeiu: wo nimõ õaweijida n õdũ aeiu
wochen atsin eat ibũm ñabũmina wo
õaweijida n towõt sichel weizen.
10 Me wo nim raña ekadaro n
wochen eat taramawireien Jehova
ñea wam Gott, eat adu ñea iwim ñea
bem eteñ totow, ñea wo nim totow,
tekei õgageidawianawem eow itũrin
Jehova ñea wam Gott:
11 Me wo nim ibibõki ian men Je-
hova ñea wam Gott, auwe, me ñaim
eman, me ñaim ãn, ma am tsiõ eman,
ma am tsiõ ãn, me ibwin Levi ñea
emek ian wam oror, me eratequõ, me
ñea ema etõñin, me ãn ñea ema agen,
ñabũna re mek itañũm, eat etañ
ñamwarina Jehova ñea wam Gott
nan ij bwe enimõ ñaeow ina egen.
12 Me wo nim õmaranuw bwa auwe
itsiõ ñago i Ägypten: me wo nim
raña mũñane edogor me edegeri.
13 ¶ Wo nim raña kadarot ewak
ñana ã ririñõn rat imin erõ ean abũ-
min aeiu, tsin ia wo ogin õebwepoi
wam weizen mi idotu ian wam etañ
in eatow gan weizen me wein atsin
iat eñan wam iten-wein:
14 Me wo nim ibibõki ean wam
kadaro, auwe, me ñaim eman, me
ñaim ãn, ma am tsiõ eman, ma am
tsiõ ãn, me ibwin Levi, me eratequõ,
me ñea ema etõñin, me ãn ñea ema
agen, ñabũna re mek ian wam oror.
15 Abũmin aeiu am bũm in ririñ
ekadaro ea Jehova ñea wam Gott eat
etañ ñamwarina Jehova nan ij: bwina
Jehova ñea wam Gott enim õgagei-
dawianawuw ean wam uqua memak,
me ean makurin bem memak, me wo
nan idorodoro kõr.
16 ¶ Aijuwõri aũra õmeata ũra ian
men Jehova wam man memak eat
obweni aeoweaeow, eat etañ ña-
mwarin I nan ij: eat ekadaro ñea
brot eõ õpwe, me eat ekadaro n
wochen, me ean kadarot ewak ñana
ã ririñõn rat imin erõ; me re nim eõ
tõ õmeata ũra ian men Jehova irõñin
me eko uwadara:
17 Eñame memak re nim adu tekei
aũra kona, tekei õgageidawianawem
eow itũrin Jehova ñea wam Gott ñea
oija aw.
18 ¶ Wo nim õweijorat amen mwit
añõg me ruwadut eñame inimen wam
oror memak, ñana Jehova ñea wam
Gott oija aw, tekei arõem; me ri nan
mwit añõget eñame eow eat imwit
añõg ñea omo.
19 Wo nim eõ õkeno imwit añõg:
me wo nim eõ ijij eõrit eñame; me
wo nim eõ barũ õañat ekababaite;
bwe õañat ekababaite õeõãtirõñin
mõra ñabũn amen man, mõ õkeno
aeõra ñabũn amen omo.

20 Wo nim edegeri deden ñea omo mi iduwen, bwe wo nim tsimor, mõ õgõg eb ñabena Jehova ñea wam Gott oija aw.
21 ¶ Wo nim eõ õijõn joren Aschera atsin ean tamo imin erõ eow itañit dagarain Jehova ñea wam Gott, ñea wo nan ririñ bwa aduwõm.
22 Wo nim eõ gadeijida wam ijor in ani ñea epe; ñea Jehova ñea wam Gott emiowi.

ITŨBAÑ 17.

WO nim eõ ere ochs õa schaf ñea etsimine ibakain, õa ñea etsimine imit on ñea eõ eimwi *ean* ea Jehova ñea wam Gott; bwe ñaiune imin ñea ã miowi õkõr eow itũrin Jehova ñea wam Gott.
2 ¶ Tsin ia ã ãt iow inimagemiã, ian wam oror ñarana Jehova ñea wam Gott oija aw, eman õa ãn, ñea eririñ ñea ebaka ian men Jehova ñea wam Gott, me riow ean an berith,
3 Me nua me tsiõ itũrit ani ibũn, me taramawirei ũra, õa equan, õa maraman, õa detañ in ianweron, ñea A eõ pan aw;
4 Me tsin ia ã pan aw, me wo kaiõt mwinenin, wo nim ũdũdõ garwewe añõgen; me, kania, tsin ia iduwen, ã tsiet õkõr ñune bwe ã ririñ imit on ñea odwak miowen inimagen Israel:
5 Wo nim õmeata amea õa ãita ñea ogiten ririñ bita ibaka, ean wam metoror, amea õa ãita; me wo nan tamwitõt epe ma abi.
6 A nim abi eñame ñea ã abien naga eow ian mwin arumen õa aijimet amen oduwen; ã nim eõ abi iow ian mwit amen oduwen ñea ta aiquen.
7 Enimõ eagada amo bõra ñabũn amen oduwen ean bwe re nim abi, mi imũr bet' eñame memak. Me wo nan eatow ibaka ñune atsin inimagemiã iat deden ñune.
8 ¶ Tsin ie etsimine imit on ñea ã nimõ mwit añõgen ñea eija kõr ian mem, inimaget era me era, mi inimaget egegae me egegae, mi inimaget irer mi irer, ñana baibait akake inimen wam oror; wo nimõ eogoda, me naña etañ ñamwarina Jehova ñea wam Gott eij;
9 Wo nimõ naña priester ñabũna ibwibwin Levi, me ea amen mwit añõg ie etsimine ean bũm ana: me wo nim ũdũdõ; me ri nan õmeata aw imwit añõg.
10 Me wo nimõ ririñ tekei imwit añõg ñea ri nan õmeata aw atsin eat etañ ñamwarina Jehova nan ij; me wo nim kanakania aw bwe wo nimõ ririñ tekei imin memak ñana rõ wereri aw:
11 Wo nimõ ririñ tekei edogor ñea ri nan wereri aw, mi tekei imwit añõg ñea ri nan pan aw; wo nim eõ iwidõ atsin eat eñõg ñeijina ri nan õmeata aw, ea edamarũm õa ea edamauw.
12 Me eñame ñea eririñ egagoda, me ekam kaiõt aen priester ñea õweijo n ririñ barũeneben in priester ian men Jehova ñea wam Gott, õa itũrit amen mwit añõg, enim ima kõr eñame ñea: wo nan eatow ibaka ñune atsin itũrin Israel.
13 Me eñame memak ri nan kaiõt, me miow, me ri nan eõ gauwei egagoda.
14 ¶ Tsin ia wo õrre eow eat eb ñabena Jehova ñea wam Gott oija aw, me bwien, me mek ean, me tsin ia wo ũge, A nim õweijoran waña uea ion aũtũbũ, tekei eponñame memak ñabũna ro odororaiõ;
15 Wo nim eke kõr wam uea ñea Jehova ñea wam Gott eij: wo nim õweijoran iot atsin inimaget edũm bwe enim ekei uea aũtũbũm; wo eõ kona n õweijorat eratequõ aũtũbũm, ñea deõ edũm.
16 Me e nim eõ õebak wõn pferde, me e nim eõ õredõat eñame aeow Ägypten, bwe e nimõ õebak pferde; bwina Jehova ogiten ũge a gamiã, Amwam eõ gauwei redõ a emedena ñune imũr.
17 Me e nim eõ õebak bet agen, bwe enim eõ iwidõ bũriõũn: me e nim eõ õebwebak wõn silber me wõn gold.
18 Me tsin ie e megeda ian tron in monibain, e nim kopiei edogor ñune eada ian buch eran, atsin ian mũran emek ian men priester me Leviten:
19 Me enimõ mek itũrin, me e nim lesenei ean an bũm in tsimor memak;

bwe e nim kereri n miow Jehova ñea
wõn Gott, me raña aet edogor ñune
memak, me mũñane dedet etara-
mawir, me edegeri;
20 Bwe enim eõ gagoda bũriõũn ea
etsietsin, me bwe e nim eõ iwidõ
atsin eat edogor, ea edamarũm õa ea
edamauw: bwe enim ebak an bũm in
moniba ea ũbwien, ei, me ñaiñain
inimagen Israel.

ITŨBAÑ 18.

NAN eko dũbañin priester ñabũna
ibwibwin Levi, me earõeni ña-
rana Levi memak: ri nan õn wimen
Jehova ñana ã ririñõt ãe, me dũbañin.
2 Me ri nan eõ gõg-eb epo a etsie-
dũra: bwi Jehova tekei ũbwiõra,
tekei aen a ũra.
3 ¶ Me ñane dũbañũra ñabũna
priester ñan eimwi atsin itũrit eñame,
atsin itũrũra ñabũna re ere iwim,
kaia ochs õa schaf, bwe re nim oija
priester oden-ben, me mururaõ ana-
pan, ma an bwer.
4 Wo nim oija adamonin quan wam
weizen, me wam wein, me wam eir,
ma adamonin *mwitet* ewen wam
schafe.
5 Bwi Jehova ñea wam Gott eij
atsin inimagen am epo n arõeni me-
mak, bwe e nimõ weijo me ririñ
barũeneben in priester ian egen Je-
hova, ei, me ñaiñain ñabũna eman eõ
toki.
6 ¶ Me tsin ia ibwin Levi ion õrre
eow ean tamo metoror inimaget
ibwibwin Israel memak, ino e mek in
ratequõ ean, mõ õrre eow ean an teñ
anin ea etañ ñamwarina Jehova nan
ij;
7 E nimõ buõk aũra makur priester
ian egen Jehova ñea wõn Gott, tekei
etsietsin memak ñabũna ibwibwin
Levi, ñabũna rõ weijo ian men Je-
hova.
8 Re nim õn main õañara ñan ta
tsitobo ñaben, bwe baen mũñana ã
kona eow ean at etõñin row-iow wõn
imin.
9 ¶ Tsin ia wo õrre eow eat eb ña-
bena Jehova ñea wam Gott oija aw,
wo nim eõ wereri aw egar imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr, ñana
wõn mibũne eponñame.
10 Enim eõ mek itañũm ia aiquen
ñea õijõn ñait eman õa ñait ãn bwe
enim õd inimaget ãe, õa ion ñea
ebidenimi, õa ion ñea etõei nõñit imin
õeta, õa amen kabwiãeã, õa amen
mweaeo,
11 Õa amen quõr ibũriõ, õa amen
bwit mwit ani, õa amen tãt ani, õa
amet dorer a ñabũn ema.
12 Bwe ñea eririñ mũñane ei eñame
ñea ã miowi õkõr eow itũrin Jehova:
me ñag etsimine mũñane ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr, Jehova ñea
wam Gott ededegeridaten ũra ian
obwõm.
13 Wo nimõ magit omo ian men Je-
hova ñea wam Gott.
14 Bwe mibũne eponñame, ñabũna
wo nan bwien ũbwiõra, rõ kaiõt aet
amen kabwiãeã, ma amen kaiwa; ma
añõgõm ñauwe, Jehova ñea wam
Gott eõ ãeñuw ia wo gar dedeũra.
15 ¶ Me Jehova ñea wam Gott nan
õweijoran aw prophet ion, atsin ini-
magemiã, atsin inimaget etsietsimiã,
ñea tekei aña; amwam kaiõt aen;
16 Tekei bita ñea wo ãeñ atsin
itũrin Jehova ñea wam Gott i Horeb
eat ibũm in epo, ñaga wo ũge, A nim
eõ kaiõt aen Jehova ñea waña Gott,
ma A eõ teñ bet tik aia ãe ñune ñea
ouwak, bwa ñam A ma.
17 Mi Jehova ũge ame, Eimwi
aeõra ñeijine rõ õrai.
18 A nan õweijoran a ũra prophet
iot atsin inimaget etsiedũra, ñea tekei
auwe; ma A nan ñaeow aeõ ian
mwin, mi i nan pan a ũra imin me-
mak ñan A pan a.
19 Me ñea eõ teñ kaiõt aeõ ñan i
nan õrai iow ian egõ Aña A nan
õnani pũmwen an dũra atsin itũrin.
20 Me prophet ñea õrai eñõgen
gagoda eijin ian egõ, ñeijin A eõ pan
a ie enim õrai, õa ñea edorer ian eget
ani ibũn, enim ima prophet ñea.
21 Me tsin ia wo ũge ian bũriõũm,
Nan õten ada tsiet enõg ñeijina Je-
hova õrai?
22 Tsin ie edorer prophet ion ian
egen Jehova, me tsin ie eõ õrre bita
imin, õa tsin ie eõ meta, ñaiune imin
ñea Jehova eõ pan: prophet õrai iow
iat egagoda, wo nim ekam miow bwe
dõgin.

ITŨBAÑ 19.

TSIN ia Jehova ñea wam Gott
õraijiow eponñame, ñabũna Je-
hova ñea wam Gott oija aw ũbwiõra,
me tsin ia wo ñeijũbwõra, me mek
ian aũra tekawa, mi ian aũra wak;
2 Wo nimo õekae am tekawa aiju
ijugagain ũbwiõm, ñabena Jehova
ñea wam Gott oija aw bwe wo nimõ
bwien.
3 Wo nimõ gadauw medenam me
gadagadõbwei mwiten ũbwiõm, ña-
bena Jehova ñea wam Gott oija aw
bwe wo nimõ bwien, me eke aiju
main, bwe re nimõ gõr eow ina
eñame memak ñabũn ema wañara.
4 ¶ Me ñeijine añõget eñame ñea
ema wõnõ, ñea enimõ gõr eow ina
mõ kani tsimor: ñea abiwõñ aranon
iat eõ tsiet, me eõ añañõn ñago;
5 Tsin ia eñame ion õeijedaw oe ei
ma aranon bwa arũm tuwin taide da-
bwike, me tsin ie e ere ben bwe
enim taide dabwike me emanodan ean
iwin an eta, mo obo ean amea aranon
me e ma; e nimõ gõr eow ian ion mũ-
ñane tekawa me tsimor;
6 Bwa ñam amen uñai era edegeri
eñame ñea ema wõnõ, ñag õkũñijow
bũriõũn, me e ibawõñ ñag eraquõ
emedena, ma abi iow iatũb; me eõ
eimwi an ima, ñag e eõ añañõn ñago.
7 Me ñagan, A pan aw ma A ũge,
Wo nimõ õekae aw tekawa aiju.
8 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott
oouwak mwiten ũbwiõm, tekei aen a
am bagadugu ñag E schwõr, mo oija
aw eb memak ñaben O pan bwe E nim
oija am bagadugu;
9 Tsin ia wo raña edogor ñune
memak me edegeri, ñea A pan aw
ñabũmine, bwe wo nim auwã Jehova
ñea wam Gott, me dũgidugo ian me-
denan memak eõ toki; me wo nim
kan baeni a mijuwa tekawa iju aiju
tekawa:
10 Bwe ã nim eõ õkae iow ean
eben ũbwiõm arat eñame ñea eko an
dũra, ñabena Jehova ñea wam Gott
oija aw bwe wo nim eke ũbwiõm, me
era nan mek eam.
11 ¶ Me tsin ia eñame ion añañõn
aranon, me o obaberei, me eogoda n
iwitsiow, ma ahi iow iatũb, me tsin
iõ õ gõr eow ian ion mũñane tekawa;
12 Ñabũna ñaben ian an tekawa re
nim õijõn a ñamen mõ õrean, mo oija
amen uñai era, bwe e nim ima.
13 Mem enim eõ kananoañei, me wo
nimõ dug arat eñame ñea eko an dũra
atsin itũrin Israel, bwe wo nimõ gei-
dawianaw.
14 ¶ Wo nim eõ uda apen ũbwien
aranom, ñea eñame ogiten õijõn ñago
me ñago, ean ũbwiõm ñabena wo
bwien, eat eb ñabena Jehova ñea
wam Gott oija aw bwe wo nimõ
bwien.
15 ¶ Enim eõ eogoda amen oduwen
ñea ta aiquen in iwitsiow eñame bwe
dõgit ibaka memak, mi idũra memak,
eat idũra ion ñea e dũra eow ean: ã
nim ooaio añõgen ian mwin arumen
õa aijimet amen oduwen.
16 ¶ Tsin ie eogoda amen oduwen
ñea ebaka n iwitsiow eñame ion mõ
õmeata an dũra,
17 Ri nan weijo ian men Jehova
eñame ñabũn etsimine eakake itũ-
rũra, mi ian men bet priester ma amen
mwit añõg ñabũn ean bũm ana;
18 Me ñabũn amen mwit añõg re
nim õnani garwewe õkõr añõgen: me,
kania, tsin ie ei amen kaduwen in ta-
baite, ñea õpan añõget etsin iat ide-
rũga;
19 Amwaimõ ririñ a deden ñea õ
ũge ian bũriõũn bwe e nimõ ririñ a
etsin: me wo nan eatow ibaka ñune
atsin inimagemiã iat deden ñune.
20 Me ñabũna dũgidũgin ri nan
kaiõt, me miow, me eõ gauwei ririñ
ibaka ñea tekei ñune imũr inima-
gemiã.
21 Me mem enim eõ auwãteget
eñame; itsimor pũmwet itsimor, eme
pũmwet eme, imwi pũmwet imwi,
ebe pũmwet ebe, eana pũmwet ana.

ITŨBAÑ 20.

TSIN ia wo meta n tuwin ubo a ba-
rũõm, me wo ãt pferde me cha-
riot, me eñame ñabũn ebak eken aw,
wo nim ekam miow ũra: bwe Jehova
ñea wam Gott emek itũrũm, ñea
õmeata auwe atsin ean eben Ägyp-
ten.
2 Me tsin ia amwa tũren a ibo n
ake, priester enim tũren a gamiã me
e nimõ dorer a eñame,

3 Me e nim ũge a ũra, O Israel,
amwam kaiõt, amwa tũren añet ake
a barũemiã ñabũmine: enim eõ eadõ
bũriõũmiã, amwam eõ miow, amwam
eõ rõraõ, ma amwam ekam miow ũra;
4 Bwe Jehova ñea wamiã Gott ei
õkõr ñea nan edegeri gamiã, bwe E
nim ake a barũemiã bwe dõgimiã,
bwe e nim õtsimor gamiã.
5 ¶ Me ñabũna ruwadut eñame re
nimõ dorer a eñame, mõ ũge, Iña
eñame ion ñea õwei ewak ion etsime-
duw, me eitsiõk õebwigaga? e nimõ
redõ eow ũbwien, bwi ta bwidũga me
e ma eow eat ake, me eñame ion õe-
bwigaga.
6 Iña eñame ion ñea ogiten õijõt
eñan vitis emwarin, me eitsiõk barũ
quan? e nimõ redõ eow ũbwien, bwi
ta bwidũga me e ma eow eat ake,
me eñame ion ebarũ quan.
7 Mi iña eñame ion ñea õweidenei ãt
on, me eitsiõk ijatsi? e nimõ redõ eow
ũbwien, bwi ta bwidũga me e ma eow
eat ake, me eñame ion eijatsi ãita.
8 Me ñabũna ruwadut eñame re
nim ũge a bet eñame, Iña eñame ion
ñea okurara me eadõ bũriõũn? e nimõ
redõ eow ũbwien, bwi ta bwidũga
me eadõ bet bũriõũra ñabũna etsie-
tsin tekei ñei.
9 Me tsin io ogit dorer ruwadut
eñame, re nim ij ruwadut etar in ake
bwe re nim õd ian obwet eñame me
moniba ea ũra.
10 ¶ Tsin ia wo tũren a tekawa ion
bwe wo nim ake a, wo nim pat iow ea
bita tekawa.
11 Me tsin iõ õ õnei aem iat iteñ
iow, mõ õ baida ea aw metoror, eña-
me memak ñabũn ian ri nan eañabai
aw, me tsiõ itũrũm.
12 Me tsin ie e eõ teñ iow aw, me
e teñ ake aw, wo nan rogi ma ake a:
13 Me tsin ia Jehova ñea wam Gott
etotu ian bem bita tekawa, wo nan
abi eman memak eow ean mwit ipu-
dutũbwin:
14 Me wo nan barũ ãn memak me
eke wam, me eoniñ, mi imin gõgõrõ,
mi imin memak ñan iat tekawa, ñana
õañat epaba ñana baibain memak; me
wo nim õn õañat epaba ñana wõn ba-
rũemiã, ñana Jehova ñea wam Gott
oija aw.
15 Wo nimõ ririñ deden ñune ea te-
kawa memak ñan ogometsiow atsin
itũrũm, ñana re eõ mek inimagen
aũra tekawa eponñame ñane.
16 Me wo nim eõ õtsimor imit on
ñea õnano atsin ian aũra tekawa
eponñame ñane, ñana Jehova ñea
wam Gott oija aw bwa amwam eke
ũbwemiã;
17 Wo nim õeõgida gaiũra ma abi
ũra kõr: ñabũna ibwibwin Heth, me
ñabũna Amorite, mi ibwibwin Ka-
naan, me ñabũna Pheresite, me He-
vite, me dei Jebus; tekei aen Jehova
ñea wam Gott ea aw;
18 Bwe re nim eõ wereriw bwe wo
nimõ gar wañara imin memak ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi, ñana re
ririñ a aduwõra; ma amwa nat dũra
ea Jehova ñea wamiã Gott.
19 ¶ Tsin ia wo rogi tekawa ion eat
ibũm ñan ebak, ma ake a bwe wo
nim õgõg, wo nim eõ õmeiwatu imin
erõ me eaijõt eta; bwe wo kona n
ijeiji atsin ean, me wo nim eõ eaije-
du; bwa adaga, eñame imin erõ, bwe
wo nim ake a?
20 Wo nim ta eaijedu imin erõ ñana
wo tsiet bwe deõ imin õn quan; me wo
nim õijõn me eke eoror in ake n iwi-
tsiow tekawa ñea ake aw, ea an
pudu.

ITŨBAÑ 21.

TSIN ia ã ãt eñame ion ñea ã abi
eat eb ñabena Jehova ñea wam
Gott oija aw bwe wo nimõ bwien,
ñag i tõ kabadeda añe, me ñaga ã eõ
tsiet amea ñea abi;
2 Wam ñaben eman, me wam amen
ekõm re nim meta, me re nim
keweõei *goeowit* tekawa ñan odororai
amea ñea ã abi:
3 Me tekawa, ñea etũret eken ea
amea ã abi, ñabũna ñaben ian bita
tekawa re nimõ barũ kuh iot oniñ,
ñea ã eitsiõk õmakur, ñea eitsiõk
urure ene;
4 Me ñaben ian bita tekawa re ni-
mõ barũ kuh iot oniñ mo otow iat
epañ ion ñea etsimine bõken ñea õgõ-
rũrõ ñea ã eitsiõk gapaedaei mũ
kiãõedu a weizen, me re nim etow
teren bita kuh eow ian bita epañ:
5 Me priester ñabũna ibwibwin

Levi re nim tũren; bwi Jehova ñea
wam Gott ogiten ij ũra bwe re nimõ
ririñ taramawireien, mõ õrai eñõgen
geidawianaw ian egen Jehova; me
enõñõg memak me eakake memak,
inan mwit añõgõra tekei aeõra.
6 Me ñaben ian bita tekawa memak,
ñabũna re tũren a eken amea ñea ã
abi, re nimõ dudu bõra ean bita kuh
ñea ã tow teret'ow iat epañ;
7 Me re nim õnei mõ ũge, Bema
eõ õkae era ñune, me mema eõ ãt
bet.
8 O Jehova, Wo nimõ ead aũra dũra
am ñame ñabũna Israel, ñabũna Wo
rouw in õtsimor ũra, me Wo nim eõ
kaeõgei era ñea eko dũrain bwe eni-
mõ mek inimagen am ñame ñabũna
Israel. Me inan ead atsin itũrũra
idũra n õkae era.
9 Me wo nan ere era ñea eko dũ-
rait atsin inimagemiã, tsin ia wo ririñ
deden ñea eimwi ian men Jehova.
10 ¶ Tsin ia wo meta bwe wo nim
ake a barũõm, me tsin ia Jehova ñea
wam Gott etotu ian bem ũra, me tsin
ia wo onuaiw ũra bwe edenigae,
11 Me tsin ia wo ãt ãn ion ñea omo
aiaen inimagen mibũna edenigae, me
tsin ia wo ãeñ, me teñ ijatsi;
12 Wo nim otow ũbwiõm aeow ian
am wak; me ãita enimõ mwit tũ-
bwin, me tow iquin ben;
13 Me e nim uda an karawin it de-
nigae, me e nimõ mek ian am wak,
me e nim karaququei etõñin mi inen
ean aiquen õkõr maraman: mi imũr
wo nan metu a, me wo nan ek'auwe
agen, me ãita nan ekei agem.
14 Me tsin ie ekeow am ibibõki
itũrin, wo nim õijõtow ino e teñ na-
ña; me wo nim eõ eke erow geld, me
wo nim eõ õtsiõ, bwe dõgin ñaga wo
õijõñ.
15 ¶ Tsin ia arumen aget eñame ion,
a auwã ion me e miowi ion, me tsin
ia arumen ma ar tõ õrig a ñain, ãita
ñea a auwa me ãita ñea e miowi;
me tsin ia ebowab amea ñait ãita
ñea ã miowi;
16 Ean ñabũmin amea oija ñaiñait
eman wõn imin bwe re nim õgõg, e
eõ kona n eke ebowab ñait ãita ñea
ã auwã ie eitsiõk ima ñait ãita ã
miowi, ñea ebowab õkõr:
17 Me e nim õmeata oduwenen ñait
ãita ã miowi bwe obowab, mo oija
dũbañin me eke aruwõri ñabet atsin
eat imin memak ñana wõt etõñin:
bwin ei õaweijidaen waion; wõnõ kõr
ereduet ebowab.
18 ¶ Tsin ie etsimine ñait eñame iot
eman ñea eko jũñen mõ õkañaba, ñea
eõ kaiõt aet etõñin mi inen, me eõ
kaiõt aeõrõr ia ar õrõwei;
19 Etõñin mi inen arũm õgõg, ma
arũm õrean a ñabũna ñaben an te-
kawa, me ea menoror in ũbwien;
20 Ma arũm ũge a ñaben an tekawa,
Eko jũñen bitune ñaimar mõ õkaña-
ba, me eõ kaiõt aemar; ei amen to-
rowiowei wõn imin, me ei *bet* amen
mañi.
21 Me eman in ian an tekawa me-
mak re nim tamwitõt epe, ma abi: me
wo nan õekeow ibaka ñune atsin ini-
magemiã iat deden ñune; mi Israel
memak ri nan kaiõt me miow.
22 ¶ Tsin ie edũra eñame ion eat
idũra ñea eimwi an ima ean, me tsin
ia ã abi, me tsin ia wo õkaramwai
iow eat edabwike;
23 Rabatan enim eõ iaõõtow eat
edabwike, me wo nim iriedu ean ña-
bũmina; bwe ñea ã õkaramwai, Gott
õeõgida gain; bwe wo nim eõ õkana-
kanen ũbwiõm ñabena Jehova ñea
wam Gott oija aw bwe wo nimõ
bwien.

ITŨBAÑ 22.

WO nim eõ ãt wõn ochs me schaf
edũm iõ õñiõñio me ewewinuw:
wo nim õredõan a edũm.
2 Me tsin ia edũm eõ tũren aw, õa
tsin ia wo eõ tsiet, wo nim otow bita
imin gõgõrõ ũbwiõm, aeow ian am
wak, me enimõ mek itũrũm ea at
edũm õni, me wo nim kan õredõan a.
3 Me wo nimõ ririñ bet deden ñune
ea wõn esel; me wo nimõ ririñ bet
deden ñune ea an karawin; me wo
nimõ ririñ bet deden ñune ea imin
memak ñan õgõrõ ñana wõt edũm,
ñan õgõr atsin itũrin, ñana wo ãt: wo
eõ kona n ewewinuw.
4 ¶ Wo nim eõ ãt wõn esel õa wõn
ochs edũm ia ro pudu iñin medena,
me ewewinuw ea ũra: wo nimõ buõk
ũra mõ õrida ũra.

5 ¶ Ãn enim eõ õñan baibait duwet
eman ia aiquen, me eman enim eõ
edua bet at ãn karawin; bwe ñea eri-
riñ mũñane ei eñame ion ñea ã miowi
õkõr eow itũrin Jehova ñea wam
Gott.
6 ¶ Tsin ia eika ion emek ian obwõm
ian medena, iarat imin erõ õa añe, me
ñain õa apain ian, me tsin ia inen õba-
bweji ñain õa apain, wo nim eõ
barũ inen me ñain:
7 Wo nim õãda ñea inen, me wo
kona n barũ ñana ñain me eke rawõm
ia bũriõũm; bwe wo nimõ geidawia-
naw, me enim ebak am bũm.
8 ¶ Tsin ia wo wei ewak ion etsi-
meduw, wo nimõ ririñ karũnin ani-
mwen, bwe wo nim eõ õreatow ian
am wak era, tsin io opudun ina eña-
me ion.
9 ¶ Wo nim eõ õijõn aruõñe ebaba
eat eñan wam vitis, bwi ta bwidũga
me ã õebwigaga iqua memak, mũña-
na ebaba ñana wo õijõn, me ñan erõ
eat eñan vitis.
10 ¶ Wo nim eõ eke egapaeda ochs
ion me esel ion.
11 ¶ Wo nim eõ edua ekarawin ñea
ã kamwararoei, wolle me linon.
12 ¶ Wo nimõ ririñ ñũñit erũrũn
am karawin ñana aeoq, ñea wo bõ-
ñeõnuw.
13 ¶ Tsin ia eman ion etetei ãt on
bwe enim ijatsi, me e metu a, me e
miowi,
14 Mõ õ panõt imin in gadũkũrañ,
mõ õrean a eg ñea ebaka, mõ õ ũge,
A etetei ãitune, me ñag A tũren a, A
eõ ãt weman an gibono;
15 Me etõñin mi inet ãita eoniñ in
ãn, arũmõ barũ weman an gibono ãi-
ta mõ õmeata a ñabũna ñabet teka-
wa ñabũn ean metoror;
16 Ma amea etõñit ãita enim ũge a
ñabũna eñab, A oija amune ãita ñaiũ
bwe enim eke agen, me e miowien
ñage;
17 Me, kania, õ panõt eñõgen ga-
dũkũrañ, mõ ũge, A eõ ãt weman an
gibono ãita ñaim; me ñane kõr we-
man an gibono ãitune ñaiũ. Ma arũ-
mõ eadiow bita ekarawin ian men
ñaben bita tekawa.
18 Me ran bita tekawa re nim
onuaiw amea mi ira,
19 Me re nim kaduwaiõn aibu *sche-
kel in* silber, me re nim oija amea
etõñit ãita, bwe dõgin ñag õ õreat eg
ebaka eat dõgibono ion inimagen Is-
rael: me ãita enim ekei agen; e eõ
kona n eatow ean an bũm memak.
20 Me tsin ia iduwen ñeijina, bwe
e eõ ãt wemat dõgibono itũrit ãita;
21 Re nim õmeata ãita inimen an
wak etõñin, me eman in ian an teka-
wa re nim tamwitõt epe ma abi: bwe
dõgin ñag e ririñ ñea ebaka inimagen
Israel, me e mequõr it dũra ian an
wak etõñin: me wo nan eatow ibaka
ñune atsin inimagemiã iat deden
ñune.
22 ¶ Tsin ia ã ãt emat on ñea eme-
quõr it dũra itũrit ãt on ñea ã ogiten
wei a agen, ar nim ima aeõg, amea
ñea emequõr itũrit ãita, me ãita: me
wo nan eatow ibaka ñune atsin ini-
magen Israel iat deden ñune.
23 ¶ Tsin ie etsimine eoniñ in ãn
ion ñea dõgibono, ñea etsimine wei-
den, me tsin ia eñame ion ãt iow iat
tekawa, me e mequõr itũrit ãita;
24 Amwam õmeata ũrõr inimen bi-
ta tekawa, ma amwam tamwitõn
ũrõr epe ma abi ũrõr; ãita, bwe dõgin
ñag eõ dereder, me e mek bet iat te-
kawa; ma amea, bwe dõgin ñag õijõñ
agen aranon: me wo nan eatow iba-
ka ñune atsin inimagemiã iat deden
ñune.
25 ¶ Me tsin ia emat on ãt iow añe
eoniñ in ãn ion ñea etsimine weiden,
me tsin ia amea ononoarit ãita, me
emequõr itũrin; enim ima amea ñea
emequõr itũrit ãita:
26 Me wo nim eõ ririñ imit on ea
ãita; eko an dũra ãita ñea e nim ima
ean: bwi tekei eñame ion ñea eria-
paeda a dañan bwe enim abi, õũga
bet *õgagõget* ãita;
27 Bwa amea ãt ãita eow añe; eda-
redar ãita ñea etsimine weiden, me
eko ion ñea õbũõk.
28 ¶ Me tsin ia eñame ion ãt eoniñ
in ãn ion ñea dõgibono, ñea eko
weiden, me tsin ie e iba me emequõr
itũrin, me tsin ia ã ibowõñ ũrõr;
29 Amea ñea emequõr itũrit ãita
enim oija etõñit ãita aijima *schekel
in* silber, me ãita enim ekei agen,
bwe dõgin ñag õ õijõñ; e eõ kona n

eatow ean an bũm in tsimor memak.
30 ¶ Eñame enim eõ ijatsi aget
etõñin, me e nim eõ baida woijet
etõñin.

ITŨBAÑ 23.

ÑEA õbakoro doren, õa õmwijoweda amanin, e nim eõ metu ian
an epo Jehova.
2 Deadinimara enim eõ metu ian
an epo Jehova; ma an karig enim eõ
metu ian an epo Jehova ea adedeta.
3 Enim eõ metu ian an epo Jehova
eñame ion ñea ibwin Ammon, õa
ibwin Moab; aũra karig re nim eõ
metu ian an epo Jehova ea adedeta
eõ toki:
4 Bwe dõgin ñaga re eõ õgõrõn
mwimwimiã ijeiji me ebõk iat emedena, ñag amwa metan Ägypten; me
dõgin ñaga re emwin Bileam ñea
ñain Beor atsin Pethor in Mesopotamia, mõ õmarũmwi bwe e nim iwitsiow auwe me ramwanieiuw.
5 Mi Jehova ñea wam Gott eõ kaiõt
aen Bileam; mi Jehova ñea wam
Gott eiwid eramwani me eke õgageidawianawem, bwina Jehova ñea
wam Gott auwãw.
6 Wo nim eõ õnani aũra iow ma
aũra geidawianaw ean am bũm in
tsimor memak.
7 ¶ Wo nim eõ miowi ibwin Edom
ia aiquen; bwin ei edũm: wo nim eõ
miowi dei Ägypten; bwin auwe eratequõ ñago ũbwien.
8 Re nim metu ian an epo Jehova
ñain aijedetõ ñabũna ã õrig ũra.
9 ¶ Me tsin ia wo meta mu ñow eat
etañ mek in ake bwe wo nimõ bo a
barũõm, wo nim raña aw atsin eat
imin memak ñan ebaka.
10 ¶ Tsin ie etsimine eñame ion inimagemiã, ñea eõ dereder bwe dõgit
imin ñan emeta a anũbũmin, e nim
metan eat etañ mek, me e nim eõ
metu iat etañ mek:
11 Me tsin ie emerõ, e nim ugo iat
ebõk; me tsin ie eõg equan, i nan
õrre eow eat etañ mek.
12 ¶ Wo nimõ gadauw eñam eken
iruwit etañ mek, ino wo kona n ñow
ean:
13 Me enim tsimine debũgibũg eran
oniñ inimagen wam dõbae in ake; me
tsin ia wo emamam iruwit *etañ mek*,
wo nim eke irir ijõñ, me wo nim iwidõ
mi iriedu mũñan emetan ian bũriõũm:
14 Bwi Jehova ñea wam Gott
edũgidugo eat eñam in mek bwe
enim õtsimoruw, me E nim totow
barũõm ian obwõm; me ñagan enimõ
dereder eñam in mek, bwe E nim eõ
ãt imit on ñea õkanakanenõ iam, me
E nim eõ iwidõ atsin itũrũm.
15 ¶ Wo nim eõ õredõat itsiõ ea
wõn temoniba, ñea õgõr aw atsin
itũrin wõn temoniba:
16 E nimõ mek itũrũm inimagemiã,
eat etañ ñamwarin õ ñañaij iow ian
wam oror eran, ñea e ãeñ eken: wo
nim eõ õmamado.
17 ¶ Enim eko ãinimwen te toreda
inimaget ãinimwem Israel, me enim
eko bet amen widũmwa inimagen
amen Israel.
18 Wo nim eõ otow ian maneabin
Jehova ñea wam Gott pũmwet etoreda, õa pũmwe' robar, me eke bain
am votum ion, bwe ã miowi õkõr eow
itũrin Jehova murowe.
19 ¶ Wo nim eõ oija edũm wam imit
on bwe enim õñan bwe wo nimõ kona
an ñabena ean; ñea ñabedaũn geld,
me ñabedaũt ijeiji, me ñabedaũn tamo imin ñea ã totow bwe ã nim õñan
mõ õñabida:
20 Wo kona n oija eratequõ imin
bwe enim õñan mõ õñabida; me wo
nim eõ oija edũm imit on bwe enim
õñan mõ õñabida: bwi Jehova ñea
wam Gott enim õgageidawianawuw
eat imin memak ñana wo barabarũõn
bem, eat eb ñabena wo nan naña me
bwien.
21 ¶ Tsin ia wo õrai eñõgen votum
eijin ea Jehova ñea wam Gott, wo
nim eõ duoku n ririñ: bwi Jehova ñea
wam Gott nan õni ogoroetow itũrũm;
mi nan ekei am dũra.
22 Me tsin ia wo eõ õrai eñõgen
votum, eko am dũra ean.
23 Ñea ogiten metan ian batem wo
nim raña mo ogoro; tekei eñõgen
votum ñeijina wo ogiten õrai a Jehova ñea wam Gott, ñea eadu ñea
wo teñ totow, ñea wo ogiten panõn
mwim.
24 ¶ Tsin ia wo õrre eow ian wõn

aranom eñan vitis, wo kona n õn quan vitis tekei eiwin a am marañ; me wo nim eõ õñada inon ian am wũr.

25 Tsin ia wo õrre eow ean wõn aranom tañ in kiãõ weizen ñana ã eitsiõk etow, wo kona n ramwitõn bem quan; me wo nim eõ õmeatu sichel inimagen wõn aranom weizen ñana ã eitsiõk etow.

ITŨBAÑ 24.

TSIN ia eñame ion etetei ãt on bwe enim ijatsi, me tsin ie eko ãeñet ãita ian men amea, bwe dõgin an ãt wõt ãita imit on ñea eõ eimwi, e nimõ eare a ãita brief in mwijow eran, me ñaeow ian ben, mõ õijõt atsin ian an wak.

2 Me tsin ie enuaw ãita atsin ian an wak amea, o kona n nuaw me ekei aget eñame ion.

3 Me tsin ia amea agen imũr tik miowi, me eare a brief in mwijow eran, me ñaeow ian ben, mõ õijõt atsin ian an wak; õa tsin ie ema amea agen imũr, ñea eijatsi ãita;

4 Amea agen ñea amo, ñea õijõt ãita, enim eõ tik ijatsi ãita, iruwin ñaga ã ogiten õkanakanen; bwe ñaiune imin ñea ã miowi õkõr eow itũrin Jehova; me wo nim eõ kaeõgei eb ñabena Jehova ñea wam Gott oija aw bwe wo nimõ bwien bwe enimõ dũra.

5 ¶ Tsin ia eñame ion ebarũ agen ion etsimeduw, e nim eõ meta me edegeri etar in ake, me ã nim eõ oija bet emakur ia aiquen: e nim ta mamek ũbwien iot obweni, me e nimõ õeibibõki agen ñea o ogiten barũ.

6 ¶ Eñame enim eõ barũ epe n kararõ õa epe n kararõ ñea bain edõgen itũga me eke bait oduwen õredõanet imin ñea ã õñan; bwe e barũ at eñame dienak bwi imin in oduwen.

7 ¶ Tsin ia ã ãt eñame ion ñea õreit eñat etsin ion inimaget ibwibwin Israel, me tsin iõ õ õtsiõ, õa e row-iow; enim ima amea amen torere: me wo nan eatow ibaka ñune atsin inimagemiã iat deden ñune.

8 ¶ Wo nim kanakania aw eat arak ñea lepra, bwe wo nim raña kõr imin memak ñana priester ñabũna ibwibwin Levi ogiten pan a gamiã, me edegeri: tekei A ogiten pan a ũra, enim õũga dedemiã n raña me edegeri.

9 Wo nim õmaran bita Jehova ñea wam Gott eririñ a Miriam, eow ian medena ñag amwa meta atsin Ägypten.

10 ¶ Tsin ia wo oija aranom imit on bwe enim õñan, wo nim eô metu ian an wak mõ õni bait oduwen õredõanen wam imin itũrin.

11 Wo nim ta weijo aton, ma amea ñea õñan wam imin enim õmeata aw eow aton bait oduwen õredõanen wam imin.

12 Me tsin ie ei eñame ion ñea õad emit duwen, wo nim eõ mijimij ean bait oduwen õredõanen wam imit atsin itũrin;

13 Wo nim õredõan a bitune bait ekaduwen ie eõg equan, bwe e nimõ mijimij ian an karawin, mõ õrai eñõgen õgageidawianawuw: mi nan ekei amom ian men Jehova ñea wam Gott deden ñune.

14 ¶ Wo nim eõ õmamado amen makur ñea ã õmarũmwi ñea eko emit duwen ñea emañada, kai iot atsin inimaget etsiedũm, õa kaia atsin inimaget eratequõ ñabũna re mek ũbwiõm ian wam oror:

15 Wo nim oija marũmwin ean an bũm, me enim eõ eõgõn aquanin marũmwin; bwin eko emit duwen, me maran ta mek ean: bwi ta bwidũga me e eõñ a Jehova n iwitsiow auwe, mi nan ekei am dũra deden ñune.

16 Ã nim eõ abi etõñin bwe dõgin ñain, me ã nim eõ abi bet ñain bwe dõgit etõñin: ã nim abi eñame bwe dõgin an dũra kõr.

17 ¶ Wo nim eõ õkeno mwiten añõget eratequõ, me ñea ema etõñin; me wo nim eõ barũ an karawit ãt on ñea ema agen me eke bait oduwen õredõanen wam imin;

18 Me wo nim õmaranuw bwa auwe itsiõ ñago ean eben Ägypten, mi Jehova ñea wam Gott erouwuw in õtsimoruw atsin ina: me ñagan A pan aw bwe wo nim edegeri eñõg ñeijine.

19 ¶ Tsin ia wo detow wam weizen eat etañ in kiãõ eat ineded, me *tsin*

ia wo mejiõn garbe ion ean wam tañ
in kiāõ, wo nim eõ kan redõ a mõ õni:
bwe wõt eratequõ, me ñea ema
etõñin, me ān ñea ema agen; bwi Je-
hova ñea wam Gott enim õgageida-
wianawuw ean makurin bem memak.
20 Tsin ia wo ira magam oliva *me
raratu quan*, wo nim eõ redõ a mi
irũgageñedu ran: wõt eratequõ quan
ñan õreñõ, me wõn ñea ema etõñin,
me ān ñea ema agen.
21 Tsin ia wo õebwepoi quan wam
eñan vitis, wo nim eõ redõ a me ji
iquiquin: wõt eratequõ, me ñea ema
etõñin, me ān ñea ema agen.
22 Me wo nim õmaranuw bwa
auwe itsiõ ñago eat eb ñaben Āgyp-
ten: me ñagan A pan aw bwe wo nim
erabat eñõg ñeijine.

ITŨBAÑ 25.

TSIN ie etsimine at eñame akake,
me tsin ia rõ õrre eow eat etañ
in ekõm, me tsin ia amen ekõm õmwit
añõgõra; re nim õmamo eñame ñea
omo, mõ õbabaka eñame ñea ebaka;
2 Me tsin ie eiwin a ira eñame ñea
ebaka, amea amen ekõm enim õpan
bwe ā nim õmequõran amea, mi ira
eow ian men, tekei deden an ibaka,
me e nim õdũ ebakin iraen.
3 O kona n eke ama iraen, me e
nim eõ õebak eken; bwe tsin iõ õ
õebakida ean an ira, me erowi mũña-
ne, eat erer ñan ebak, inan miowi iow
itũrũm edũm.
4 ¶ Wo nim eõ quõr mwin ochs iõ
õreit ijorgageñ weizen bwe enimõ
eatow gan.
5 ¶ Tsin ie emek epo eñame arumen
etsini, me tsin ie ema ion earõr, me
tsin ie eko ñait eman, āita agen amea
ema enim eõ ijatsi eñame ion ñea
eratequõ ñea emek aton, ma amea
etsin agen enim metu a, mi ijatsi, me
ririñ an makur etsin aget eñame ea
āita.
6 Ma aũrõr bowab ñea āita õrig
enim õgõg eget etsit etõñin ñea
eman, bwe ā nim eõ õekeow eget
atsin inimagen Israel.
7 Me tsin ia amea eõ teñ ijatsi āita
agen amea etsin, āita agen amea
etsin enim ñow inimen ororit tekawa
ea ñabũna eñab, me e nim ũge, Amea
etsin agõ õkeõ iõ õweijoran eget etsin
inimagen Israel; e eõ teñ ijatsiõ me
ririñ ame an makur etsit eñame.
8 Me ñabũna ñaben ian an tekawa
re nim emwin amea, me re nimõ ka-
kairũ a: me tsin iõ õ weijo, mõ ũge,
A eõ teñ ijatsi āita;
9 Āita aget etsin enimõ naña eow
ian men amebũna eñab, me enimõ
eadida an schuhe atsin ean nanan, me
e nim ura õañan men amea; me e
nim õnei, mõ ũge, Ā nimõ ririñ deden
ñune ea eñame ñea eõ wei an wak
etsin.
10 Me ā nim ij egetow *inimagen*
Israel bwe An wak amea ñea ā eadi-
dan ean wõn schuhe.
11 ¶ Tsin ia ar ake eñame arumen,
me tsin ia agen amea ion etũren bwe
enim õtsimor aget atsin ian ben amea
ñea abi, me tsin ie e ere ben bwe
enim abab dor;
12 Wo nimõ were bet' āita, mem
enim eõ auwātegen.
13 ¶ Enim eõ mek itũrũm ian am
bag epaun ekekae, ñana epe ouwak
me epe oniñ.
14 Enim eõ mek ian am wak dõba-
ket *in keweõ* ñana aruõñe, ñana dõ-
baket ouwak me dõbaket oniñ.
15 Enimõ mek itũrũm epaun ñea
edabar me eimwi, enimõ mek itũrũm
dõbaket ñaran edabar me eimwi: bwe
enim ebak am bũm eat eb ñabena Je-
hova ñea wam Gott oija aw.
16 Bwe eñame memak ñabũna re
ririñ mũñane, ñabũna re ririñ mũñan
eõ eimwi memak, ũra eñame ñabũna
ā miowi õkõr eow itũrin Jehova ñea
wam Gott.
17 ¶ Wo nim õmaran bita ñea ibwi-
bwin Amalek eririñ aw eow ian me-
dena ñag amwa metan Āgypten;
18 Dedeũra ñag amwa ekowoñ ian
medena, ma abi amen bwemiā ñabũn
iruwimſā, ñabũna re jũrũñ memak
iruwũm, ñaga re jũrũñ me re eago;
me re eõ miow Gott.
19 Me ñagan tsin ia Jehova ñea
wam Gott oija aw eõnano atsin itũrin
barũõm memak ñabũna ro odoro-
raiuw, eat eb ñabena Jehova ñea
wam Gott oija aw bwũ ũbwiõm bwe
wo nimõ bwien, wo nimõ õekeow
õmaranet ibwibwin Amalek atsin

ijõñin ianweron; wo nim eõ mejiõt
eñõg ñeijine.

ITŨBAÑ 26.

ME tsin ia wo õrre eow eat eb ña-
bena Jehova ñea wam Gott oija
aw bwe ũbwiõm bwe wo nimõ bwien,
me mek ean,
2 Wo nimõ barũ adamonin quat
emwarere memak ñana wo õreat
atsin ũbwiõm, ñabena Jehova ñea
wam Gott oija aw; wo nim õñada
iat ebwer, me naña etañ ñamwa-
rina Jehova ñea wam Gott nan ij,
bwe enimõ ñaeow ina egen.
3 Wo nimõ naña priester ñea emek
ean bũm ana, me wo nim ũge a, A
ũge ñabũmine ea Jehova ñea wam
Gott, bwa A õrre eowen eat eb ñabe-
na Jehova õpan a ada bagadugu iat
eñõgen schwõr bwi I nan oija gada.
4 Me priester enimõ barũ bita
ebwer atsin ian ben, me enim õgõg
iow ian obwen wõn dagarae Jehova
ñea wam Gott.
5 Me wo nim õnei mõ ũge ian men
Jehova ñea wam Gott, Etõñũ ei dei
Syria ñea nan ima, mo o rodu Ägyp-
ten, me e mekiten ratequõ ina, re eõ
ebak; me ekeijiet eponñame ñea
ouwak, ñea oaio, me ebak ñamen eow
ina.
6 Me dei Ägypten rõ õmamado ga-
ma, mo oroe gama, mõ rõ õtsiõ gama
iat deden ñea õkama:
7 Ma ama iõñ a Jehova ñea wañara
Gott ama bagadugu, mi Jehova
õkaiõt aema, me ãt roima, ma ama
makur, mõ õmamadoema;
8 Mi Jehova õmeatan gama Ägyp-
ten eow ea' reret ebe ñaran oaio, me
ebe ñarana ã ere, mi iat deden ñea
magit kanani, mi iat itema me eka-
madauniñ;
9 Me E eruwei gama eat etañ ñune,
mo oija gama eb ñabene, eb ñaben
õgõrũrõ ikimama me meli ean.
10 Me ñage, kania, A õreaten ada-
monin quat emwarere, ñea Wo ogiten
oija ame, O Jehova. Wo nim õeõg iow
ian men Jehova ñea wam Gott, me
taramawir ian men Jehova ñea wam
Gott:
11 Me wo nim ibibõki eat imin me-
mak ñan omo ñana Jehova ñea wam
Gott oija aw, me ran am wak, auwe,
me ibwin Levi, me eratequõ ñea
emek inimagemiã.
12 ¶ Tsin ia wo ogitet dũbañai wam
imin memak ñana wo kona eow ean
katijut obweni, mo ogoro main ataiũ-
ra, ñea eobweni n totow main ata,
wo nim oija ibwin Levi, me era-
tequõ, me ñea ema etõñin, me ãn ñea
ema agen, bwe re nim ijeiji ian wam
oror, me marañ.
13 Me wo nim ũge ian men Jehova
ñea wam Gott, A ogiten onuaiw imin
memak ñan ebwigaga atsin ian aũ-
wak, ma A ogiten bet oija ibwin
Levi, me eratequõ, me ñea ema etõ-
ñin, me ãn ñea ema agen, tekei am
dogor ñea Wo pan ame: A eõ riow
ean am dogor ia aiquen, ma A eõ me-
jiõn bet:
14 A eõ jeiji atsin ean ian aeõ
mwijiña, me ã eõ onuaiwõ bet atsin
ean, bwe dõgin aeõ kanakanenõ, ma
A eõ totow bet bwe dõgũra ñabũn
ema: A kaiõt aen Jehova ñea waña
Gott; A edegeri imin memak ñana
Wo pan ame.
15 Wo nim keriredun eat eñam
ñea ebwigaga ianweron, me Wo nim
õgageidawianaw am ñame ñabũna Is-
rael, me eb ñabena Wo oija gama,
tekei aem in schwõr a ama bagadu-
gu, eb ñaben õgõrũrõ ikimama me
meli ean.
16 ¶ Jehova ñea wam Gott õpan aw
ñabũmine bwe wo nim edegeri mũ-
ñane edogor mi imwit añõg: me ña-
gan wo nim raña me edegeri eow ian
bũriõũm memak, ma anũm memak.
17 Wo ogiten pan Jehova ean ña-
bũmine bwe wam Gott, me bwe eimwi
bwe wo nimõ dũgidugo ian medenan,
me raña an dogor, ma aen, ma an
mwit añõg, mõ kaiõt aen:
18 Mi Jehova õpanuw ean ñabũ-
mine bwa auwe an ñame ñea wõn
eponñame, tekei aen aw, me bwe wo
nim raña wõn dogor memak;
19 Me bwe E nim ogodauw ea epon-
ñame memak ñan O ogiten ririñ,
bwi imin in otota, me eg ñea õkaga-
nado, mi imin in eredu; me bwe wo
nim ek'auwe wõn eponñame ñea
ebwigaga Jehova ñea wam' Gott, te-
kei aen.

ITŨBAÑ 27.

ME Moses me ñaben Israel rõ pan
a eñame, mõ rõ ũge, Amwam
raña edogor memak ñan A pan aw
ñabũmine.
2 Me ean ñabũmin amwa õd ean
Jordan me naña eb ñabena Jehova
ñea wam Gott oija aw, wo nim õwei-
jorat epe ñan ouwak, me wo nim õbi-
dõt erobu:
3 Me wo nimõ eare eow eara añõ-
get edogor ñune memak, tsin ia wo
ogiten õd ean Jordan; bwe wo nim
metu a eb ñabena Jehova ñea wam
Gott oija aw, eb ñaben õgõrũrõ ikima-
ma me meli ean, tekei aen Jehova ea
aw, ñea wañara Gott am bagadugu.
4 Me tsin ia amwa ogiten õd ean
Jordan, amwam õweijoran mũñana
epe, ñan A pan a gamiã ñabũmine,
eat edowedũdũ ñea Ebal, me wo nim
õbidõt erobu.
5 Me wo nan wei iow ina dagarain
Jehova ñea wam Gott, dagarae ñana
epe: wo nim eõ jojida baibait ema-
kur ñana debitsi eara *mo ogoge.*
6 Wo nimõ weijida dagarain Jehova
ñea wam Gott, epe ñana ã eõ ogoge;
me wo nim ere iwim in jiũiow ean ea
Jehova ñea wam Gott:
7 Me wo nim ere iwim in iow, mi
jeiji ean; me wo nim ibibõki ian men
Jehova ñea wam Gott.
8 Me wo nimõ eare añõget edogor
ñune memak eow ean mũñane epe
mõ õõgarõ eareãn.
9 ¶ Me Moses me priester ñabũna
ibwibwin Levi rõ kakairũ a Israel
memak, mõ rõ ũge, Amwam eõ mõ-
mwi, kaiõt kõ, O Israel: wo eken auwe
wõn eponñame Jehova ñea wam Gott
ean ñabũmine.
10 Me ñagan wo nim kaiõt aen Jeho-
va ñea wam Gott, me edegeri aen, ma
an dogor, ñan A pan aw ñabũmine.
11 ¶ Me Moses õpan a bet eñame
ean ñabũmina, mõ ũge,
12 Mibũne eñame re nimõ weijo eat
etowedũdũ ñea Gerizim bwe re nim
õgageidawianaw eñame, ia amwa õd
ean Jordan: ñabũna ibwibwin Si-
meon, me Levi, mi Juda, mi Isaschar,
mi Joseph, me Benjamin.
13 Me mibũne eñame re nimõ weijo
eat etowedũdũ ñea Ebal bwe re nimõ
ramwani: ñabũna ibwibwin Ruben,
me Gad, ma Asser, me Sebulon, me
Dan, me Naphthali.
14 ¶ Mi ibwibwin Levi re nimõ do-
rer, me re nim ũge a eñame ñabũna
Israel memak eat eñõg oaio,
15 Nat agada gait eñame ñea eririñ
ijor in ani ñea ã inine, õa ñea ã õtar,
ñea imin ñea ã miowi õkõr eow itũ-
rin Jehova, ñea makurin bet' amen
makur, mõ õweijoratow iat eõ nũ-
ñida. Me eñame memak re nim õnei
aeõra, mõ ũge, Amen.
16 Nat agada gait eñame ñea õeko
wout etõñin mi inen. Me eñame me-
mak re nim ũge, Amen.
17 Nat agada gait eñame ñea ouda
apen ũbwen aranon. Me eñame me-
mak re nim ũge, Amen.
18 Nat agada gait eñame ñea õñiõ-
ñioat eñame ñea eõ ãtirõñit atsin iat
emedena. Me eñame memak re nim
ũge, Amen.
19 Nat agada gait eñame ñea õkeno
mwiten añõget eratequõ, me ñea ema
etõñin, me ãn ñea ema agen. Me
eñame memak re nim ũge, Amen.
20 Nat agada gait eñame ñea edõg
a aget etõñin: bwin õ baida woijet
etõñin. Me eñame memak re nim
ũge, Amen.
21 Nat agada gait eñame ñea edõg
a imin gõgõrõ. Me eñame memak
re nim ũge, Amen.
22 Nat agada gait eñame ñea edõg
a etsin ñea ñait etõñin, õa ñait inen.
Me eñame memak re nim ũge, Amen.
23 Nat agada gait eñame ñea edõg
inen agen. Me eñame memak re
nim ũge, Amen.
24 Nat agada gait eñame ñea abi
aranon iat eõ nũñida. Me eñame me-
mak re nim ũge, Amen.
25 Nat agada gait eñame ñea õgõg
pũmwen abiet eñame ñea eko an
dũra. Me eñame memak re nim ũge,
Amen.
26 Nat agada gait eñame ñea eõ
õõaio añõget edogor ñune me edegeri.
Me eñame memak re nim ũge, Amen.

ITŨBAÑ 28.

ME tsin ia wo kaiõt õkõr aen Je-
hova ñea wam Gott, me quo-
quon me edegeri an dogor memak

ñan A pan aw ñabũmine, Jehova ñea wam Gott nan ñaeow auwe aũtũbwit eponñame eat eb memak:

2 Mi nan õrre aw memak mũñane egeidawianaw, mi nat agada aw, tsin ia wo kaiõt aen Jehova ñea wam Gott.

3 Wo nan geidawianaw eow iat tekawa, me wo nan geidawianaw eow eat etañ in kiãõ.

4 Nan geidawianaw quan rabatam, me quan ũbwiõm, me quan wam imin gõgõrõ, ñan an karig wam kũhe, me ñain wam schafe me wam ziegen.

5 Nan geidawianaw am bwer ma am wũr in parabar mehl.

6 Wo nan geidawianaw ia wo metu, me wo nan geidawianaw ia wo meta.

7 Jehova nan õreatow ian mem abien barũõm ñabũna re eogoda n iwitsiow auwe: ri nan meta n iwitsiow auwe iat emedena aiquen, me ri nan gõrõ atsin ian obwõm iat emedena aeiu.

8 Jehova nan pan õgageidawianawem ian wakin õañam, me imin memak ñana wo ere a bem; mi Jehova ñea wam Gott nan õgageidawianaw eat eb ñaben O oija aw.

9 Jehova nan õweijoranuw me ek' auwe wõn eponñame ñea ebwigaga, tekei aen in schwõr aw; tsin ia wo raña an dogor Jehova ñea wam Gott, me dũgidugo ian medenan memak.

10 Ma amen eat eb memak ri nan aiaeuw bwe wo emwin egen Jehova; me ri nan miow auwe.

11 Mi Jehova nan õebakuw bwe dõgit omo, ean quan rabatam, me quan wam imim gõgõrõ, me quan wam mwarere, eat eb ñabena Jehova õpan a am bagadugu iat eñõgen schwõr bwi I nan oija aw.

12 Jehova nan baida aw eñan wõn imin ñan omo i ianweron, mo oija aw weron in ũbwiõm ean bũmin, mõ õgageidawianaw makurin bem memak: me wo nan oija eponñame ñan ebak imin in õñan, me wo nan eab õñat imin ñauwe.

13 Mi Jehova nan ek'auwe itũb, me deõ iwin; wo nan mek itũga, me wo eab mek ijõñ; tsin ia wo kaiõt aen Jehova ñea wam Gott, ñan A pan aw ñabũmine, me raña an dogor,

14 Me tsin ia wo eõ iwidõ atsin eat eñõg memak ñan A pan a gamiã ñabũmine, ea edamarũm, õa ea edamauw, me edegeri eani ibũn me tsiõ itũrũra.

15 ¶ Me tsin ia wo eõ kaiõt aen Jehova ñea wam Gott me raña õgõgen aen, ma an dogor memak ñan A pan aw ñabũmine, nan õrre aw memak mũñane õeõgidaet egae, mi nat agada aw.

16 Nat agada gaim iat tekawa, mi nat agada gaim eat etañ in kiãõ.

17 Nat agada gain am bwer ma am wũrin parabar mehl.

18 Nat agada gain quan rabatam, me quan ũbwiõm, ma aũra karig wam kũhe, me ñain wam schafe me wam ziegen.

19 Nat agada gaim ia wo metu, mi nat agada gaim ia wo meta.

20 Jehova nan õijõn aw õeõgidaet egae, me edenigae, mi iraem, eat imin memak ñana wo ere a bem bwe wo nimõ ririñ, ea abiem, me õekeowem; bwe dõgin ibakain am makur memak, ñana wo ñaũninõ ean.

21 Jehova nan õribeõnuw earak ñea õkama, ea an õekeowuw atsin eat eb, ñabena wo nan metu a me bwien.

22 Jehova nan abiõnuw emag, mi ikũñijarare, me epwe, mi ikũñijow ñea oaio, mi ipudutũbwin, me eñin ñarana eaku, me deijap; me ri nan edegeriw ea am ima.

23 Mi ianweron ñea aũtũbũm nan ekei tsiribout, me emwarere ijõñin nanam nan ekei debitsi.

24 Jehova nan ririñ weron in ũbwiõm me eke ibũbũ me emarañata: i nan pudu aw atsin ianweron, ea õekeowem.

25 Jehova nan õreatow ian men barũõm am denigae; me wo nan meta mi iwitsiow iat emedena aiquen, me wo nan gõrõ atsin ian mõra iat emedena aeiu: mi inan õñiõñioatow auwe inimaget eponñame eat eb memak.

26 Me gatduwõm nan ekei õat imin õeta n ijõñin ianweron memak, mi imin gõgõrõ n eat eb ñan etiritir; me eko ion ñea nan ededegeri ũra mõ õmiow ũra.

27 Jehova nan iraeõnuw bũrin Ägypten, me earõebi, mi ibũritana-

quõ, me dowinũgiagi, ñana ã eab kona
n õtsimoruw atsin ean.
28 Jehova nan iraeõnuw edairinaija,
me eõ ãtirõñin, ma an gõr ibũriõ;
29 Me wo nan kagam ijeaquõ, tekei
ñea eõ ãtirõñin iõ õkagam iat itũrũ-
gago; me wo nan eõ geidawianaw
eat dedem memak: me inan tõ õma-
madouw me wuromwiw eõ toki, me
eko ion ñea enim õtsimoruw.
30 Me wo nan weidenei ãt on, me
eñame ion nan mequõr itũrin: me
wo nan wei ewak ion, me wo nan eõ
mek ian: wo nan õijõt eñan vitis
emwarin, me wo nan eõ barabarũ
quan.
31 Me inan abi iow ian mem wam
ochs, me wo nan eõ õn: me inan õbũ
wam esel atsin ian mem, me ã eab
õredõan aw: inan oija barũõm wam
schafe, me eko ion ñea enim õtsimo-
ruw.
32 Me inan oija eponñame ion ñaim
eman me ñaim ãn; me mem nan aia,
me tõn mõra eat ibũm memak: me
eko woun waion bem.
33 Eponñame ion ñea wo eõ tsiet
nan õn quan ũbwiõm ma am makur
memak; me inan oroeiuw mõ õbabõ-
guw eõ toki:
34 Me wo nat dairinaija eow ean
aiaet imin ñana wo ãtõn mem.
35 Jehova nan iraeõn burenanam
me nanam ibũr ñea õkama, ñea ã eab
kona n õtsimoruw atsin ean, otan ian
nanam me etoki iara itũbũm.
36 Jehova nan onuaiwuw me wam
uea ñea emek aũtũbũm ea eponñame
ion ñea wo eõ tsiet, auwe ma am
bagadugu bet; me wo nan tsiõ itũrit
ani ibũn, ñana edabwike me epe.
37 Me wo nan ek'auwe dõbain
mwimwitõñ, me ekeweõ, me dõbain
kidõdõ inimaget eponñame memak,
ñabũna Jehova nan otow gamiã ini-
magõra.
38 Me wo nan otow eat etañ in kiãõ
ebaba ñan ebak bwe wo nim õijõn,
me wo nan õepoi ñan eõ ebak; bwina
eakitorenapõ nan õnũen.
39 Me wo nan õijõt eñan vitis
emwarin, mõ õijõiji, me wo nan eõ
ren wein atsin ean, me wo nan eõ
õebwepoi bet quara; bwe emwe nan
õnũen.
40 Nan tsimine oliva ũbwiõm, me
wo nan eab õbidõnuw eirin; bwi nan
õram quan magam oliva.
41 Me wo nan õrig ñaim eman me
ñaim ãn, we wo nan eõ ñaiñi ũra;
bwe ri nan ek'ũra edenigae.
42 Eakitorenapõ nan õgõg magam
memak mu quan ũbwiõm.
43 Eratequõ ñea emek inimagemiã,
nan mek aũtũbũm ino ogodemetsida,
ma auwe wo nan rodu ino ogome-
dujow.
44 Mi i nan oija aw imin bwe wo
nim õñan, me wo nan eab oija imin
bwe e nim õñan; mi i nan ekei itũb,
me wo nan ek'auwe iwin.
45 Mi nan õrre aw memak mũñane
egae, mi nan ededegeriw, mi nat
agada aw, ea õekeowem; bwina wo
eõ kaiõt aen Jehova ñea wam Gott,
me raña aen ma an dogor ñan Õ pan
aw:
46 Mi nan mek eam bwi itema me
ekamadauniñ, me ean bet am karig
eõ toki.
47 Bwina wo eõ tsiõ itũrin Jehova
ñea wam Gott iat ibibõki, mi ian
idorodorot ibũriõ, bwe dõgin õebaket
imin memak;
48 Me ñagan wo nan tsiõ itũrin
barũõm ñabũna Jehova nan õijõn aw
bwe re nim iwitsiow auwe, eat
emetũr, mi ibõñ, me eõ-karawin, me
eat eko imin memak: mi i nan tata
aũterem ene ñea debitsi, ea an õekeo-
wuw.
49 Jehova nan õreat eponñame
atsin ogoeow bwe enim iwitsiow
auwe, atsin ean mwit eb, tekei an
õeta dõmaninab, eponñame ion ñea wo
eõ tsiet ian aen;
50 Eponñame ñea emet tiritir, ñea
nan ekam dõgõn men ñabũna eñab,
me ekam auwãteget oniñ,
51 Mi i nan õn quan wam imin
gõgõrõ, me quan ũbwiõm, ea õekeo-
wem: me e eab ñañaina weizen, me
wein, me eir, ma aũra karig wam
kũhe, me ñain wam schafe me wam
ziegen, ea an abiw.
52 Me ri nan ake aw me rogiw eow
ean men wam oror memak, ea an
pudu wam oror ñan ogoda mo oaio,
ñana wo õreit ekeiduwen, ean eben
ũbwiõm memak; mi i nan ake aw me

rogiw eow ean men wam oror ean
eben ũbwiõm memak, ñabena Jehova
ñea wam Gott oija aw.
53 Mi nan ta auwe eõn quan
rabatam, ñana duwen ñaim eman me
ñaim ãn, ñabũna Jehova ñea wam
Gott oija aw, eat erogi gamiã mo
oroeãmiã ñana barũõm nan oroeõ-
nuw.
54 Ma amea ñea emeremero inima-
gemiã, me ñea magit omo eõrin,
nan baka men ea etsin, me ea agen
ñea agen õananon, me ea iquiquin
ñain ñabũna re mek itũrin;
55 Me ñagan i nan keõ io oija ion
inimagõra duwen mibũna ñaiñait
eken ñabũn e nim õn, bwin ekewen
ijuw dũgidũgin õanõ, eat erogi me
eoroe, me barũõm nan oroeuw eow
ean men wam oror memak.
56 Me ãn ñea emeremero ñea magit
omo eõrin inimagemiã, ñea eõ teñ õij
eñaeow nanan eat emwarere bwe
dõgin an magit omo me meremero,
nan ibaka men ea agen ñea agen
õananon, me ea ñaiñait eman me
ñaiñait ãn,
57 Me ea an ibi ñea emetan inima-
gen nanan, me ea ñain ñabũn enim
õtsiedu; bwe e nim kanomwai in õn
bwe dõgin an eko ijuw wõn imin, eat
erogi me eoroe, ñea barũõm nan
õroeõnuw eow ean men wam oror.
58 Tsin ia wo eõ teñ raña edegriet
edogor ñune memak, ñana ã eare eow
ian mũrane buch, bwe wo nimõ miow
eg ñune ñea eraitsit mõ õkanani, ñea
JEHOVA WAM GOTT;
59 Mi Jehova nan ririñ gaim me
eke imin in kamadauniñ, me gain am
karig, ñana egae ñan ouwak, ñan
eraq in mek, me earak in ima, ñan
eraq in mek.
60 Mi I nan tik õrean aw arakin
Ãgypten memak, ñana wo miowi ña-
go; me ri nan ewenuw.
61 Mi Jehova nan õrean aw earak,
me egae memak, ñana ã eõ eare eow
ian mũrane buch it edogor, Jehova
nan õrean aw, ea õekeowem.
62 Ma amwa nan ta õad õreñõ, ña-
ga dedemiã ñago tekei detañ in ian-
weron bwe dõgin ebakimiã; bwe dõ-
gin ñaga wo eõ kaiõt aen Jehova ñea
wam Gott.
63 Mi nan õrre deden ñune bwe te-
kei Jehova ñag E ibibõki eamiã mõ
õgageidawianaw gamiã, mõ õebak
gamiã; õũga bet Jehova tsin ie E
nim ibibõki eamiã ma abi gamiã, mõ
õekeow gamiã; mi inan õbũ gamiã
atsin eat eb ñabena wo nan metu a
mõ õgõg.
64 Mi Jehova nan ñaeow auwe ini-
maget eponñame memak, atsin ean
mwit eb eran ea mwit eb eran; me
wo nan tsiõ itũrit ani ibũn ñabũna wo
eõ tsiet, auwe ma am bagadugu, eani
ñana edabwike me epe.
65 Me wo nan eõ kona am atsi gom
inimagen mibũna eponñame, me eko
bet eñan nanam in õnano: mi Jehova
nan oija aw ibũriõ n rõraõ, me eõ
ãtirõñin, me eadõ ibũriõ;
66 Me tsimorũm nan karamwai eat
ekamwarar ian mem; me wo nan
miow ijõbũm mi ijeaõ, me wo nan eõ
ãt tsieten waion tsimorũm.
67 Ijoran wo nan ũge, Karenaga
me emerõ! mi ijemerõ wo nan ũge,
Karenaga me eorata! bwe dõgin an
miow bũriõũm ñea wo nan miow ean,
me bita ñea wo ãtõn mem, ñea wo
nan aia.
68 Mi Jehova nan tik eow auwe
Ãgypten iat deimanu, iat emedena
ñea A pan aw, mõ ũge, Wo eab
gauwei aia: ma amwa nan row-iow
gamiã ea barũemiã bwi itsiõ eman mi
itsiõ ãn, me eko eñame ion ñea enimõ
rouw gamiã.

ITŨBAÑ 29.

ÑANE añõgen berith ñea Jehova
õpan a Moses bwe enimõ ririñ
a ibwibwin Israel ean eben Moab,
bwe baen berith ñea e ririñ a ũra
eow i Horeb.
2 ¶ Me Moses emwemwin Israel
memak, mõ ũge a ũra, Amwa ãt imin
memak ñana Jehova eririñ iow ian
memiã eow eat eb ñaben Ãgypten ea
Pharao, me ea an tsiõ memak, me ea
eben ũbwien memak;
3 Dõbain kij ñan ouwak ñana wo
ãtõn mem, mi itema, me mũñane
ekamadauniñ ñan ouwak:
4 Mi Jehova eõ oija gamiã ibũriõ n
titsiet, me eme ñan etõ, me etaniñ
ñan etõ, ea ñabũmine.

5 Ma A eow gamiã ean ama eobweni
eat etomagage: eõ ũbwe amiã kara-
win ñan eamiã, me eõ ũbwe bet am
schuhe ean nanam.
6 Amwa eõ kõ brot, ma amwa eõ
ren bet wein me eogiden; bwa
amwam tsiet bwa Aña Jehova ñea
wamiã Gott.
7 Me ñag amwa õrre eow eat etañ
ñune, Sihon ñea uea n Hesbon, me
Og ñea uea n Basan, ar meta bwa
arũmõ bo a gada eat ubo n ake, ma
añ abien ũrõr:
8 Ma añ õgõg ũbwiõrõr, ma añ oija-
añet ibwibwin Ruben bwe re nim
eke ũbwiõra, mi ibwibwin Gad bet,
me emaen it arõeni ñabũna ibwibwin
Manasse.
9 Me ñagan amwam raña añõgen
bitune berith memak, me edegeri,
bwa amwaimõ geidawianaw eat imin
memak ñan amwa ririñ.
10 ¶ Amwa weijo memak ñabũmine
ian men Jehova ñea wamiã Gott; ña-
bũna monibaimiã, ma arõemiã, me
ñabemiã, me ruwadumiã, me ñamen
Israel memak,
11 Me ñaiñaimiã, ma agemiã, me
wam ratequõ ñea emek eat eñam in
mek, otan eat amen eaij am wenãe
me etoki eat amen eã am eiren;
12 Bwe wo nim metu ian an berith
Jehova ñea wam Gott, mi ian bet aen
in schwõr, ñana Jehova ñea wam
Gott eririñ aw ñabũmine;
13 Bwe E nim õweijoranuw ñabũ-
mine me eke auwe wõn eponñame,
me E nim ekei wam Gott, tekei aen
aw, mi tekei aen in schwõr ea am
bagadugu, ñea Abraham, mi Isaak,
mi Jakob.
14 Ma A eõ ririñ berith ñune epo a
mineijine eñõgen schwõr ia ta dõgi-
miã ñamiã,
15 Ma A ririñ a amea ñea õweijo
itañida ñabũmine ian men, Jehova
ñea wõra Gott, ma amea *bet* ñea eõ
mek inimageda ñabũmine;
16 (Bwa amwa tsiet dededa ñag añ
mek eat eb ñaben Ägypten, me de-
deda ñag añ õd inimaget eponñame
ñabũn amwa õd inimagõra;
17 Ma amwa ãt wañara imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr, me
wañara ijor in ani ñana edabwike me
epe, me ñana silber me gold, ñan
emek inimagõra;)
18 Bwe enim eõ mek inimagemiã
eman, õa ãn, õa epo n amen bwieni,
õa earõeni, ñea eiwidõ bũriõũn ñabũ-
mine atsin itũrin Jehova ñea wõra
Gott, me nua me tsiõ itũrin aduwen
mibũna eponñame; bwe enim eõ mek
inimagemiã awaran ñea õrig imin erõ
ñaõena eaku me wermut;
19 Me tsin iõ õ kaiõt añõgen bitune
egae, i nan te ei õrai eñõgen õgagei-
dawianaw ñei ian bũriõũn, mõ ũge, A
nan kona iow, ogen bet ia A dũgidu-
go ian waion bũriõ, bwa A nimõ
õekeowõt iriare emõg.
20 Mi Jehova nan eab ead an
dũra, ma an egirow, ma an añ Jeho-
va nan badetsi n iwitsiow amea, me
eñõgen õeõgida egae memak ñana ã
eare eow ian mũrane buch nan mek
ean, mi Jehova nan õekeow eget atsin
ijõñin ianweron.
21 Mi Jehova nan õekae mõ õeõgi-
da gain inimaget arõeni n Israel me-
mak, tekei eñõgen õeõgida egae
memak, ian berith ñea ã eare eow
ian mũrane buch it edogor.
22 Me edet ñea nan õrre, ñabũn
amiã karig iruwimiã, me eratequõ
ñea nan õrre atsin eat eb ñaben
ogoeow, ri nan ũge, tsin ia re ãt gain
minebena eb, me earak ñana Jehova
õarakõn ũra;
23 Me mwareren eb ia memak ei
schwefel, me ebarajited, mi ikũñi-
jow, ñaga ã eõ kiãõedu a, me eõ qua,
me eõ rõ ibũgibũgi ia aeõen ean, te-
kei ijababaen Sodom me Gomorra,
Adama me Zeboim, ñana Jehova
õraijedu eow ean an egirow, mi ian
an damadam:
24 Me eponñame memak ri nan
ũge, Adaga Jehova eririñ ñune ea
eb ñabene? dõgit ekeken kũñijowit
egirow ñune togit oaio?
25 Me eñame ri nan ũge, Dõgin an
ñaũnin an berith Jehova, ñea wañara
Gott aũra bagadugu, ñea E ririñ a
ũra ñag Õ õmeatan ũra ean eben
Ägypten;
26 Me re nua me re tsiõ itũrit ani
ibũn, me re taramawirei ũra, eani ña-
bũna re eõ tsiet, ñabũn E eõ oija
ũra:

27 Me ñagan õpwij egirowin Jehova ea eb une, mõ õreat eñõgen õeõgida egae memak ean, ñana ã eare eow ian mũrane buch;

28 Mi Jehova õkirõaten ũra atsin ũbwiõra eow iat egirow, mi iat edamadam, mi iat ibõñ ibũriõ ñea ouwak, mõ Õ õraijiow ũra eat eb eben, tekei ñabũmine.

29 Wõn õkõr Jehova ñea wõra Gott imin ñan eõ nũñida; me wõra me ñaida eõ toki imin ñan emeta, bwa am edegeri aet edogor ñune memak.

ITŨBAÑ 30.

ME tsin iõ õrre aw mũñane imin memak, ñana eñõgen geidawianaw me eñõgen õeõgida egae, ñan A ñaeow ian mem, me tsin ia wo õmaratow inimaget eponñame memak, ñabũna Jehova ñea wam Gott ededegeriw aeow inimagõra,

2 Me tsin ia wo redõ a Jehova ñea wam Gott, mõ kaiõt aen tekei mũñan A pan aw ñabũmine, auwe me ñaiñaim, eow ean bũriõũm memak, ma anũm memak;

3 Jehova ñea wam Gott nan tik õredõan am epo't denigae, mi I nan auwãtegõm me redõ aw, me õebwepoiuw atsin inimaget eponñame memak, ñabũna Jehova ñea wam Gott õbabareow auwe aeow inimagõra.

4 Me tsin ie emek itirũrũn ianweron am epo inon ñana ã õraijiow ina, Jehova ñea wam Gott nan õebwepoiuw atsin ina, mi I nan eow auwe atsin ina:

5 Mi Jehova ñea wam Gott nan õreatow auwe eat eb ñaben am bagadugu õbwien, me wo nan õgõg; mi I nan ririñ aw ñea omo, mi I nan õebakuw eken ea am bagadugu.

6 Mi Jehova ñea wam Gott nan etow ian bũriõũm, me bũriõũn am karig, bwe wo nim auwã Jehova ñea wam Gott eow ean bũriõũm memak, ma anũm memak, bwe wo nim tsimor.

7 Mi Jehova ñea wam Gott nan õeõgida ean barũõm mũñane eñõgen õeõgida egae memak, me eara bet ñabũna ra añañõnuw, me ñabũna rõ õmamadouw.

8 Me wo nan redõ me eraban aen Jehova, me edegeri an dogor memak ñan A pan aw ñabũmine.

9 Mi Jehova ñea wam Gott nan õebakuw ean makurin bem memak, me ean quan rabatam, me ean quan wam imin gõgõrõ, me ean quan ũbwiõm, mõ õgageidawianawuw: bwi nan tik ibibõki Jehova eam mõ õgageidawianawuw, tekei ñago E ibibõki eara am bagadugu;

10 Tsin ia wo kaiõt aen Jehova ñea wam Gott, me raña aen ma an dogor ñana ã eare eow ian mũrane buch it edogor; tsin ia wo iwidõ a Jehova ñea wam Gott eow ean bũriõũm memak, me ean anũm memak.

11 ¶ Bwe edogor ñune ñea A pan aw ñabũmine, eõ eija ea aw, me eõ goeow bet.

12 E eõ mek ianweron, ñea wo nan ũge ean, Ijegen ñea enimõ roga ianweron bwe dõgida mu ujedu a gada, mõ õkaiõtõn gada, bwa am edegeri?

13 Me eõ mek bet imago, ñea wo nan ũge ean, Ijegen ñea enimõ riow eat emago bwe dõgida, mõ õrean a gada, mõ õkaiõtõn gada, bwa am edegeri?

14 Me etũren aw õkõr eñõg, ian mwim, mi ian bũriõũm, bwe wo nim edegeri.

15 ¶ Kania, A ñaeow ian mem ñabũmine itsimor me emo, mi ima, mi ibaka;

16 Ñag A pan aw ñabũmine bwe wo nim auwã Jehova ñea wam Gott, me dũgidugo ian medenan memak, me raña aen ma an dogor ma an mwit añõg, bwe wo nim tsimor mõ kañeda, bwi Jehova ñea wam Gott enim õgageidawianawuw eat eb ñabena wo nan metu a mõ õgõg.

17 Me tsin ie eiwidõ bũriõũm, me tsin ia wo eõ teñ kaiõt, mi ia wo erowi, me taramawirei eani ibũn, me tsiõ itũrũra;

18 A pan a gamiã ñabũmine n mwit añõgemiã, bwa amwa nan ima kõr; nan eab ebak amiã bũm eat eb, ñabena wo nan õd ean Jordan me metu a mõ õgõg.

19 A emwemwin ianweron me eb bwe re nim oduwen aeõ a gamiã ñabũmine, bwa A ñaeow ian mem itsi-

mor, mi ima, me egeidawianaw, me
eõeõgida egae: me ñagan wo nim ij
itsimor, bwe wo nim tsimor, auwe
ma am karig;
20 Bwe wo nim auwã Jehova ñea
wam Gott, mõ kaiõt aen, me ereribe
a; bwe Ei õkõr tsimorũm, mõ õeba-
ken am bũm; bwe wo nimõ mek eat
eb ñabena Jehova ogiten patow iat
eñõgen schwõr ea am bagadugu ñea
Abraham, mi Isaak, mi Jakob, bwi I
nan oija ũra.

ITŨBAÑ 31.

ME Moses enua mõ õrai mũñane
eñõg ea ibwibwin Israel me-
mak.
2 Mõ õ ũge a ũra, Aibu ma anara-
maen aeõ obweni ñabũmine; A eõ ko-
naet emeta me emetu: mi Jehova ũge
ame, Wo nim eõ õd ean Jordan ñune.
3 Jehova ñea wam Gott nan õd ean
ian obwõm; I nan õekeow mũñane
eponñame atsin ian obwõm, me wo
nan õgõg ũbwiõra: mi Josua nan õd
ean ian obwõm, tekei aen Jehova.
4 Mi Jehova nan ririñ a ũra deden
ñea O ogiten ririñ a Sihon me Og,
ñarumena wañara uea Amorite, me
ea eben ũbwiõrõr; ñan O ogiten
õekeow.
5 Mi Jehova nan totow ũra ian
obwemiã, ma amwaimõ ririñ a ũra
deden ñea dedet edogor memak ñea
A ogiten pan a gamiã.
6 Amwam eõ badõdõ ma amwam
eõ kurara, me eõ miow, me enim eõ
eadõ bũriõũmiã bwe dõgũra: bwi Je-
hova ñea wam Gott, Ei õkõr ñea nan
edegeri gamiã; I nan eab eatow
auwe, me E eab erowiw.
7 ¶ Me Moses emwemwin Josua,
mõ ũge a eow ian met ibwibwin Israel
memak, Wo nim eõ badõdõ me eõ
kurara: bwe wo nimõ nuaw epo a
eponñame ñune ea eb ñabena Jehova
ogiten patow iat eñõgen schwõr ea
amiã bagadugu bwi I nan oija ũra;
me wo nim otow ũra ina bwe re nimõ
bwien.
8 Mi Jehova, Ei õkõr ñea õd ian
obwõm; I nan mek itũrũm, E eab
eatow auwe, me E eab ñaũninuw: wo
nim eõ miow, me enim eõ eadõ bũ-
riõũm.
9 ¶ Me Moses eare edogor ñune, mo
o oija priester ñabũna ibwibwin Le-
vi, ñabũna rõ gaij lade n an berith
Jehova, mo *o oija* bet amebũna ña-
ben Israel.
10 Me Moses õpan a ũra, mõ ũge,
Ean magin aeiu eobweni aeoweaeow,
eat obweni n etad quõquõr ñabũmina
ã idit, ean kadarot ewak ñana ã riri-
ñõn rat imin erõ,
11 Tsin ia Israel memak rõ õrre n
õmeata ũra ian men Jehova ñea wam
Gott eat etañ ñamwarin E ij, wo nim
lesenei edogor ñune ian men Israel
memak bwe re nim kaiõt.
12 Wo nimõ õepoi eñame, ñabũna
eman me ãn me eoniñ, me eratequõ
ñea emek ian wam oror, bwe re nim
kaiõt, me re nim kereri, me miow
Jehova ñea wam Gott, me raña ede-
geriet edogor ñune memak;
13 Bwe ñaiũra ñabũna re eõ tsiña,
re nim kaiõt, mõ kereri miowen Je-
hova ñea wamiã Gott, tekei araquin
amiã ibũm in mek eat eb ñaben
amwa nan õd ean Jordan me naña
bwa amwaimõ bwien.
14 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Ka-
nia, Etũretet ibũm ñabũmina wo nan
ima ean: emwin kõ Josua, ma amwa-
rũm õmeata gamũrõr iat ewak in epo,
bwa A nim pan a nuawin an makur.
Me Moses me Josua ar nuaw ma ar
õmeatan ũror iat ewak in epo.
15 Me emeta Jehova eat ewak eat
ijor denañ: mi ijor denañ õweijo ean
met Ewak.
16 ¶ Mi Jehova ũge a Moses, Kania,
wo nan mijimij itañin am bagadugu;
me eponñame ñune nan eogoda me
mequõr it dũra me taramawirei eani
ibũn ñabũn aduwet eb ñabũna ri nan
naña me mek inimagen, me ri nan
ñaũniõ mi ijababa aeõ berith ñea A
ririñ a ũra.
17 Mi nan pwij egirowũ ea ũra
ean ñabũmina, ma A nan ñaũnin ũra,
ma A nan ewewin meõ a ũra, me
inan õmwaneow ũra, mi nan õrre a
ũra ibaka me egatũrae ñan ebak; me
ri nan ũge ean ñabũmina, Õten, eõ
õrre a gada mũñane ibaka ia dõgin
ñaga wõra Gott eõ mek inimageda?
18 Ma A nan ewewin meõ ñabũ-
mina bwe pũmwet ibaka memak

ñana ri nan ririñ, ñaga re iwidõ a
eani ibũn.
19 Me ñagan amwarũmõ eare iriañ
ñune me eke wamiã, ma amwarũm
õn a ibwibwin Israel bitune iriañ:
wo nim totu ian mwũra, bwi iriañ
ñune enim ekei amen oduwen aeõ
bwe dõgit ibwibwin Israel.
20 Bwe tsin ia A ogin õmeatu ũra
eat eb ñaben A ogiten pan a aũra
bagadugu iat eñõgen schwõr, eb ña-
ben õgõrũrõ ikimama me meli ean,
me tsin ia ro ogiten ijeiji me marañ,
me duweduw; ri nan iwidõ a eani
ibũn, me tsiõ itũrũra, me ri nan mio-
wõ, mi ijababa aeõ berith.
21 Me tsin ie eagada a ũra gaiũra
ma aũra roe ñan ebak, iriañ ñune
nan oduwen *aeõ* ian mõra tekei amen
oduwen; bwe inan eõ mejiõt atsin ian
mwin aũra karig: bwa A tsiet aũra
kamarar ñea rõ õrig ñabũmine, ñag
A eitsiõk õmeatu ũra eat eb ñaben A
patow iat eñõgen schwõr.
22 ¶ Me Moses eare bita iriañ ean
ñabũmina, mõ õ õn añet ibwibwin
Israel.
23 Mõ Õ pan a Josua ñea ñain Nun
nuawin an makur, mõ ũge, Wo nim
eõ badõdõ me eõ kurara; bwe wo nan
õmeatu ibwibwin Israel eat eb ñaben
A ogiten pan a ũra eow iat eñõgen
schwõr: ma A nan mamek itũrũm.
24 ¶ Me ñaga Moses ogiten eare-
daw ian buch añõget edogor ñune, me
oog,
25 Moses õpan a ibwibwin Levi,
ñabũna rõ gaij lade n an berith Je-
hova, mõ ũge,
26 Amwaimõ barũ mũrane buch it
edogor ñune, me ñaeow itañin lade n
an berith Jehova ñea wamiã Gott,
bwe enimõ mek ina me ekei amen
oduwen aeõ a gamiã.
27 Bwa A tsiet am keõ, me terem
ñea enõwewe: kania, ñag A tsimor
epo a gamiã ñabũmine, amwa keõ
bet ea Jehova; mi nan õtet eken ña-
ben amiã keõ iruwin aeõ ima?
28 ¶ Amwaimõ õebwepoi ame ña-
ben arõemiã memak, me ruwadumiã,
bwa A nim õrai iow iat ijũñõra mũ-
ñane eñõg, ma *A nim* emwemwin
ianweron me eb bwe re nim iwitsiow
ũra mõ õmeata dedeũra.

29 Bwa A tsiet gamiã bwi ti iruwin
aeõ ima ma amwa nan oouwak amiã
ibaka, mi iwidõ atsin iat emedena
ñea A pan a gamiã; mi nat agada
gaimiã eat ibũm ñan imũr; bwin
amwa teñ ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, mõ õdamadam eow ean ma-
kurin bemiã.
30 Me Moses õrai memak añõgen
bita iriañ eow iat ijũmet epo n Israel
memak, mõ ũge,

ITŨBAÑ 32.

AMWAM kaiõt, ñamiã ianweron,
bwa A nimõ dorer; me eb enim
kaiõt aen mwũ.
2 Nan kidodu aeõ kereri tekei we-
ron, nan pudu aeõ tekei ão; tekei we-
ron ñarana egapwe eat ibũgibũgi, mi
tekei weron eat imin erõ ñan oniñ:
3 Bwa A nim põpan egen Jehova:
amwam põpat ekaganado bwe wõn
wõra Gott.
4 Epe, omo kõr an makur; bwe de-
den memak ei imwit añõg ñea eimwi:
Ei õkõr Gott ñea edõbweduwen me
ekeow an ibaka, O omo me eimwi.
5 Ro ogiten ririñ a ibaka, me deõ
ũra ñaiñain, ibakaiũra ñune; edet
ñadeten eõ etaraba mõ õkeno.
6 Amwa pũmweõn *an oqued* Jeho-
va deden ñune, ñamiã eponñame ñea
õkabaãt me eõ man? Deõ Amea etõ-
ñũm ñea õreanuw? Õ õriguw, mõ
õweijoranuw.
7 ¶ Wo nim õmarat ibũm ñana ña-
go me ñago, wo nim kamararei aũra
obweni edet ñan ebak: wo nim ũdõt
etõñũm, mi i nan pan aw añõgen;
ũdõn kõ ñabũna wam ũñab, me ri
nan pan aw.
8 Ñag Amea Togit Ogoda oija
eponñame ũbwiõra memak, ñag Õ
õekae ñaiñait eñame, mõ Õ keweõei
mwiten ũbwiet eponñame tekei eba-
kit ibwibwin Israel.
9 Bwe dũbañin Jehova ei an epon-
ñame; Jakob tekei dũbañin ñea E
nimõ bwien.
10 E baruquõñ eb ñabena etoma-
gage, me eamagage ñaben eko wen
me eturañañ; Õ ororai, me erañа, Õ
õkamwamwe tekei õañan men;
11 Tekei dõmaninab ñea õrida an
eika, ñea eadiow ben in õeta ani-

mwen ñain, õũga bet an *Jehova*
eadiow ben, mõ õbũ ũra, mõ õbũõn
ũra ben.
12 Ta Jehova kõr ñea eow, me eko
betibet eani ion itañin.
13 Õ õeõgida animwet imin gõgõrõ
bwe e nimõ gõr animwet eb eat etañ
ñan ogoda, mõ õ õn quat etañ in kiãõ;
Õ õijõijiõn meli atsin eat epe ogoda,
me eir atsin eat epe ñarana ebeti-
rara:
14 Me butter in kũhe, me ren itit
schafe, me eriõrin lãmmer, me wid-
der ñana bain Basan, me bõcke ña-
ñen eriõr apen wekañan, me weizen;
me wo ren wein atsin ean aran vitis.
15 ¶ Me eduweduw Jesurun mi te ei
eniminimõt duwen: wo duweduw, me
wo ñab, me wo dũpõñ; mõ õ ñaũnin
Gott ñea õrig, me e ekam dõgõt Epe
ñaran õtsimoren.
16 Rõ õañ eow itũrit ani ibũn; rõ
õdamadam eow eat imin ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr.
17 Re ere iwim ea diabolos ñabũna
deõ Gott, ea eani ñabũna re eõ tsiet,
ea eani etsimeduw ñabũn õrre, ñabũ-
na ã eõ miowi iow itũrin amiã baga-
dugu.
18 Wo eõ õmarat epe ñaran õri-
guw, me wo mejiõn Gott ñea õriguw.
19 Mi Jehova ãt, me E miowien
ũra, bwina ã õdamadam eow itũrin
ñaiñain ñabũna eman me ñabũna ãn.
20 Mõ Õ ũge, A nim ewewin meõ a
ũra, A nim aia tokiũra; bwũ ũra edet
edeten eõ etaraba, eoniñ ñabũn eõ
dõb.
21 Rõ õañõ ean bita ñea deõ Gott;
rõ õdamadamõ ean wañara imin ñan
eko woun: ma A nan õañ ũra eow
itũrũra ñabũna deõ eponñame; A nan
õdamadam ũra eow itũrit eponñame
ñea õkabaãt.
22 Bwõ õpwij ãe ian aeõ egirow,
mõ õñ eadu Seol ñea ogomedujow,
mõ õ õnũet eb me mũñan erig ean,
me e jiũiow ũriet etowedũdũ.
23 A nan õewedũdũ ibaka eara; ma
A nan bonaraiõn ũra mwin waña do-
bonara memak:
24 Ri nan nerõn bwe dõgit eme-
tũr, mi ikũñijow nan õnũen ũra, me
epaba imin ñea õbaõadsin; ma A nan
õijõn a ũra mwit imin gõgõrõ ñan
etiritir, me eaku't imin ñan ewewõ
eat emwarere.
25 Ipudutũbwin nan abi ñaiũra eow
aton, mi imiow iat dorum in mijimij;
inan abi aeõg dedemaro me dõgibono,
mi ikadudu me ñea õkeruru.
26 A ũge, A nan õbabareow ũra
aeow ino ogoeow, A nan õekeow õma-
raneõra atsin inimaget eñame;
27 Tsin ia A eõ miow egirowin ba-
rũõra, bwa ñam barũõra rõ pwer,
ma ñam rõ ũge, A otota beda, mi Je-
hova eõ ririñ mũñane imin memak.
28 Bwũ ũra eponñame ñea eko eka-
marar in man iara, me eko bet itsiet-
imin ian bũriõũra.
29 O karenaga mõ rõ man, karena-
ga me re tsiet bitune, karenaga me
rõ kamararei tokiũra!
30 Adag eõ kamadauniñ ia aiquet
eñame ededegeri araña, me arumen
õmamũr ata erañan, ñago ia wañara
Pe eõ row-iow ũra, ñago ia Jehova
eõ totow ũra me ek'ũra edenigae?
31 Bwe wañara pe eõ tsitobo wõra
Pe, me Ei õkõr amen kamararei mwi-
ten añõgeda ma añõgen bet barũeda.
32 Bwe magõra vitis ei vitis in So-
dom, me bain ean tañ in kiãõin Go-
morra: me wañara vitis ei vitis ñana
eaku, mõ õbaõadsin quan magõra
vitis:
33 Wañara wein ei eakun schlan-
gen, me eakun aspis.
34 Õten, ã eõ õaji bitune eow Itũrũ,
me ã tsima eow inimagen waña imin
ñan ouwak pũmwen?
35 Waña ebañaga n õeõgida egae,
me etsiña, eat edae ñea õmwareow na-
nõra ean: bwe etũreten bũmin õeõgi-
daen gaiũra, mi nan epar in õrre imin
ñan nat agada a ũra.
36 Bwi Jehova nan mwit añõgen an
eponñame, mi I nan tik õekae bũriõũn
mõ kananoañei an tsiõ; tsin ie E ãt
bwe emagen naga waiora, me eko dũ-
gidũgin ñea ã rakei õa ñea ã eõ quõr.
37 Mi I nan ũge, Iña naga mũñan
aduwõra, ñea epe ñea re eke iduwen;
38 Ñabũna rõ õt eriõrin wimõra, me
nim wein ñea wimõra n nim? re nimõ
eogoda me buõk gamiã, 'me re nim
raña gamiã.
39 Kania ame kõ ñage, bwa Aña
kõr Amea, ñea Aña, me eko Gott ion

itañũ: A abab, ma A katsimor; A
õõũne, ma A õmae; me eko ion ñea
okona n katsimor atsin ian beõ.
40 Bwa A gadei beõ eada ianweron,
ma A ũge, Ñag A tsimor eõ toki.
41 Tsin ia A õrõraõ wañа pudutũ-
bwin ñaran earabapan, me tsin ia beõ
õgõg imwit añõg in õeõgida egae; A
nan õeõgida gain barũõ, me pũmwe
aũra dũra ñabũna re miowõ.
42 A nan õmañi eow eat era mwin
wañа dobonara, me wañа pudutũbwin
nan gabõp duwen; ma arara ñabũna
ã abi me edenigae, atsin ean tũbũra
ñabũn amen eow barũõ.
43 Amwam riañ in ibibõki, amiã ña-
bũna eponñame, ma an ñame: bwi I
nan bañagai aran an tsiõ memak, mõ
õeõgida gain barũen, me ririñ eaden
an dũra ũbwien, ma an ñame.
44 ¶ Mõ õrre Moses, mõ õrai añõ-
gen bitune iriañ memak iat ijũñet
eñame, ei, me Josua ñea ñain Nun.
45 Me Moses erañadaten õrai mũ-
ñane eñõg ea Israel memak;
46 Mõ õ ũge a ũra, Amwaimõ ñaeow
ian bũriõũmiã mũñane eñõg memak
ñan A wereri a gamiã ñabũmine,
ma amwam pan a bet ñaimiã bwe re
nim rañа edegeriet eñõg memak iat
edogor ñune.
47 Bwe deõ imit on ñea eko woun a
gamiã; bwin ei õkõr tsimorimiã, mi
nan ebak amiã bũm eat eb, ñaben
amwa nan õd ean Jordan me nañа mõ
õgõg eow ean.
48 Mi Jehova edorer a Moses ean
ñabũmina, mõ ũge,
49 Wo nim akõda eat etowedũdũ
ñea Abarim, eat etowedũdũ ñea Ne-
bo, ñea emek ean eben Moab, ñea
õmwaij Jericho; me wo nim aia eb
ñabena Kanaan, ñaben A oija ibwi-
bwin Israel bwe re nim õgõg;
50 Me wo nan ima eow eat etowe-
dũdũ ñea wo nan akõda ean, me wo
nan epoda a amen bwiõm, tekei Aa-
ron ñea edũm ñag e ema eow eat eto-
wedũdũ ñea Hor, me epoda añen
amen bwien:
51 Bwe dõgin ñag amwar dũra ame
inimaget ibwibwin Israel ean bõken
Meriba ñea i Kades, ean tomagagen
Zin; bwe dõgin ñag amwar eõ õebwi-
gagaeõ inimaget ibwibwin Israel.
52 Me wo nan aia eb ñaben ian
obwõm; me wo nan eõ metu eat eb
ñaben A oija ibwibwin Israel.

ITŨBAÑ 33.

ME ñeijine eñõgen geidawianaw,
ñeijina Moses ñea an ñame
Gott õgageidawianawõt ibwibwin Is-
rael ian obwen an ima.
2 Mõ õ ũge, Jehova õrre atsin
Sinai, me E eogoda atsin Seir ea ũra;
E eaõ atsin eat etowedũdũ ñea
Pharan, me E meta atsin itũrin ata
erañan ñabũn edereder: dogorũra
ñea ãe emek eat damarũmin.
3 Eh, A auwã eñame; an ñame me-
mak ñabũna magit omo re mek ian
bem: me re megeda itañin nanam;
inan oija ũra memak eñõg atsin ean
aem.
4 Moses õpan a gada edogor, ñea
dũbañin an epo Jakob.
5 Me ei uea n Jesurun, ñaga re
ebwepo monibait eñame, ñag epoda
memak earõeni n Israel.
6 ¶ Enim tsimor Ruben, me enim
eõ ma; me enim eõ õad an ñame.
7 ¶ Me ñeijine eñõgen õgageidawi-
anaw Juda: ñeijin ũge, Jehova, Wo
nim kaiõt aen Juda, me Wo nim
õmeatu inimagen an ñame: te ei
akean ñei eow ean ben; me Wo nim
ek'auwe amen buõk in iwitsiow
barũen.
8 ¶ Mõ õ pan Levi, mõ ũge, Wam
Thummim me Urim emek itũrin
amea ñea Wo ãeñ, ñea Wo ij iow i
Massa, ñea Wo ake a eow ean bõken
Meriba;
9 Ñea õpan añõget etõñin mi inen,
mõ ũge, A eõ ãt; me e eõ ujuwõñ
bet etsietsin, me e eõ tsiet bet ñai-
ñain ñabũna õañan bũriõũn: bwina re
eraban aem, me rañа am berith.
10 Ri nan wereri a Jakob am mwit
añõg, ma am dogor ea ibwibwin Is-
rael: ri nan ñaeow ian mem iwim ñea
obojarara, me iwim in jiũiow ñea eõ
mõgimõg ean wam dagarae.
11 Jehova, Wo nim õgageidawianaw
wõn imin memak, me Wo nim rañedu
a makurin ben: Wo nimõ watamwit
erũrũn ijõra ñabũna re eogoda n
iwitsiow, me ñabũna ra añañõn, bwe
re nim eõ gauwei eogoda.

12 ¶ Õ pan Benjamin, mõ ũge,
Amea ñea ã auwã eow itũrin Jehova
enimõ mek iat eõ dõgedõg; Õ bõñe
eat ibũm memak, me e mek ijugagain onuquen.
13 ¶ Mõ õ pan Joseph, mõ ũge, Jehova enim raña eben ũbwien; eow
ean bain ianweron ñan ouwak pũmwen, eow eat ão, me eow eat imin
ñan ogodu ijõñ, ñan emek ijõñit
emwarere.
14 Me wõnõ imin ñan ouwak pũmwen ñan quat equan, mi imin ñan
ouwak pũmwen ñan orodun ean maraman memak,
15 Me imin ñana magit omo ñana
bain eat etowedũdũ ñana bain ñago
me ñago, me imin ñan ouwak pũmwen ñana bain eat etowedũdũ ñan
eko tokin,
16 Mi imin ñan ouwak pũmwen
ñana bain eat eb me õañan, me ean
an eõ earañame Amea ñea emek ean
mũena imin erõ; enim õrre eow ean
tũbwin Joseph egeidawianaw, me ean
bet animwen tũbwin amea ñea ã
õekae tsinit etsietsin.
17 Bowabin wõn epowi, wõnõ kõr
earagabwe; mo oin tekei oin ochs ñea
õkaredũõñ: i nan eãdida eponñame
memak eow ean mũñane, ñabũn
amen inũmwit eb: mũ ũra kõr ata
erañanit ibwibwin Ephraim, mũ ũra
kõr arañait ibwibwin Manasse.
18 ¶ Mõ õ pan Sebulon, mõ ũge, Sebulon, wo nim idorodoro ean am meta;
me, Isaschar, ian am wak memak.
19 Ri nan emwit eñame aeow eat
etowedũdũ; me ri nan ere iwim in
eimwi: bwe ri nan kimamai bain
imago ñan ebak, me bain ijõñit
emwarere ñan eõ nũñida, ñan ouwak
pũmwen.
20 ¶ Mõ õ pan Gad, mõ ũge, Enimõ
geidawianaw ñea õgageidawianaw
Gad: e mek tekei leone, me e ijagit
ebe, ma animwen bet itũb.
21 Me e ij adamonit itũbañ bwe
wõnõ, bwe etsimine dũbañit amen
õrig edogor ñea ã raña bwe bain
ijamwan; mõ õ õrre epo a monibait
eñame; e ririñ an omo Jehova, ma an
mwit añõg ea Israel.
22 ¶ Mõ õ pat Dan, mõ ũge, Dan ei
ñain leon, ñea eri atsin Basan.
23 ¶ Mõ õ pan Naphthali, mõ ũge,
Naphthali, ñea ã õquenõnuw equed,
ñea wo quetow ean õgageidawianawem atsin itũrin Jehova, wo nim
õgõg eb ñaben edõgen apago itañit
ijited, me *eb ñaben* edõgen apwijuw.
24 ¶ Mõ õ pan Asser, mõ ũge,
Enimõ geidawianaw Asser eow itũrin
ñaiñain; ã nim ekeiduwetow itũrit
etsietsin, e nimõ eak nanan ian eirin
oliva.
25 Debitsi me doborage añakin
men am wak; mi tekei am bũm memak, õũga bet waiom.
26 ¶ Jesurun, eko ion ñea tekei
Gott, ñea õgõr animwen ianweron
bwe enimõ buokuw, mõ Õ gõr animwet denañ epo a raitsitsin.
27 Gott ei eñam in mek ñea eko
tokin, me emek ijõñũm ben ñaran
eko tokin: mõ Õ õijõn me ededegeri
barũõm atsin ian obwõm, mõ Õ ũge,
Õekeow kõ.
28 Mi Israel emek iat eõ dõgedõg,
ma an bõken eren Jakob enimõ mek
eat eb ñaben ebak weizen me wein
ean; eh, wõn ianweron eidotu ão.
29 O Israel, wo geidawianaw õkõr:
ijegen ñea tekei auwe, ñauwe eponñame ñea ã õtsimor eow itũrin Jehova, ñea kabinan buõkem, ñea ipudutũbwin ñarana wo doganigae ean!
Me barũõm memak ri nan oija aw
ũra; me wo nan jorgageñ wañara tañ
ñan ogoda.

ITŨBAÑ 34.

ME Moses akõda atsin ean eben
Moab ñaben eweõ eada animwet etowedũdũ ñea Nebo, ea animwen Pisga, ñea õmwaij Jericho.
Mi Jehova õmeata a eb memak ñaben
Gilead, me etoki i Dan,
2 Me Naphthali memak, mũ ũbwiet
ibwibwin Ephraim me Manasse, mũ
ũbwiet ibwibwin Juda memak, me
etoki eat ijited ñea edõgen apago,
3 Ma Apwijuw, me eb ñaben Eweõ
ñea apañin Jericho, tekawa ñea etsimine ini ean, me etoki i Zoar.
4 Mi Jehova ũge a, Ñabene eb ñaben A pan a Abraham, mi Isaak, mi
Jakob, ñag A schwõr ma A ũge, A
nan oija am karig: A ogiten oija

aw ekona n aiaeõn mem, me wo nan
eõ ñow ean.
5 ¶ Me Moses ñea an tsiõ Jehova
ema eowen ean eben Moab, tekei aen
Jehova.
6 Me E irieduen iat epañ ean eben
Moab in-ñaran õmwaij Beth-Peor:
me eko eñame ion ñea etsiet jũbwen
in ima ea ñabũmine.
7 ¶ Me aibu ma anarama an obweni
Moses ñag e ma: eõ gabarar men, me
eõ bet gõr waion.
8 ¶ Me ibwibwin Israel rõ karàqu-
quei Moses eow ean eben Moab ña-
ben eweõ ean abũmtijumo: me eaña-
dat ibũm in iõñ in karaququei Moses.
9 ¶ Me ã oquenõn Josua ñea ñain
Nun ibũriõ n õka; bwe Moses ogiten
õeõgida ben ean: me ibwibwin Israel
rõ kaiõt aen, mẹ re eraban aen Jeho-
va ea Moses.
10 ¶ Me eitsiõk bet weijo prophet ion
iruwin inimagen Israel ñea tekei Mo-
ses, ñea etsiet Jehova ma ar mwaij
mõrõr,
11 Eat itema memak me emakur in-
kamadauniñ, ñea Jehova õijọn a bwe
e nimõ ririñ iow ean eben Ágypten,
ea Pharao, me ea an tsiõ memak, me
ea eben ũbwien memak,
12 Me ebe ñaran oaio memak, mi
imin kanani memak ñan ouwak, ñana
Moses eririñ iow ian met ibwibwin
Israel memak.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN.

JOSUA.

ITŨBAÑ 1.

MI iruwin an ima Moses ñea an
tsiõ Jehova, Jehova edorer a
Josua ñea ñain Nun, ñea amen buõk
Moses, mõ ũge,
2 Eman Moses ñea aeõ tsiõ; me ña-
gan wo nimõ eogoda ñage, mõ õd ean
Jordan une, auwe, me eponñame ñu-
ne memak, ea eb ñaben A oija ũra,
ñabũna ibwibwin Israel.
3 Etañ memak ñan ian nanamiã nan
ijor, A ogiten oija gamiã, tekei aeõ a
Moses.
4 Atsin eat etomagage, me Liba-
non ñune, me tokimiã ekaw ñea
ouwak, ñea ekaw ñea Euphrat, ũbwiõ-
ra ibwibwin Heth memak, me etoki
eat ijited ñea ouwak õmwaij an iõg
equan, mwiten ũbwemiã ñana.
5 Eko eñame ñea okona n weijo ian
mem ean am bũm in tsimor memak:
tekei deden aeõ mek itũrin Moses,
õũga bet aeõ mek itũrũm; A nan eõ
eatow auwe, ma A nan eab ñaũni-
nuw.
6 Wo nim eõ badõdõ me eõ kurara;
bwe wo nim kaeõgei eponñame ñune
bwe re nimõ bwiet eb ñaben A ogiten
pan a aũra bagadugu iat eñõgen
schwõr bwa A nan oija ũra.
7 Me wo nim ti iõ badõdõ me eõ ku-
rara ia aigetow, me raña edegeriet
edogor memak, ñana Moses ñea aeõ
tsiõ ogiten pan aw: wo nim eõ iwidõ
atsin ean ea edamarũm õa ẹa eda-
mauw, bwe wo nimõ geidawianaw
eow ino wo ñow ean.
8 Enim eõ nuaw atsin ian mwim
mũrane buch it edogor, me wo nim
kamararei ijeaõ mi ijõbũm, bwe wo
nim raña me ririñ tekei imin memak
ñana ã ogiten eare eow ian: bwe wo
nimõ geidawianaw eọw ian mede-
nam memak, me wo nan kona uwa-
dam.
9 Adag A eitsiõk ogin pan aw? Wo
nim eõ badõdõ me eõ kurara; wo nim
eõ miow; me enim eõ eadõ bet bũ-
riõũm: bwe Jehova ñea wam Gott
emek itũrũm eow tamo ino wo ñow.
10 ¶ Mi Josua õpan a ñabũna ruwa-
dut eñame, mõ ũge,
11 Amwam õd ijugagait etañ mek,
mõ pan a eñame, mõ ũge, Amwaimõ
gadagadauw amiã dienak; bwi iju
aijubũm ma amwa nan õd ean Jordan
une, me metu mõ õgõg minebene eb,
ñabena Jehova ñea wamiã Gott oija
gamiã bwa amwaimõ bwien.
12 ¶ Mi Josua edorer a ibwibwin
Ruben, mi ibwibwin Gad, me emaen
it arõen Manasse, mõ ũge,
13 Amwam õmarat eñõg ñeijina
Moses ñea an tsiõ Jehova õpan a ga-
miã, ñag õ ũge, Jehova ñea wamiã
Gott oija gamiã eõnano, mi I nan oija
gamiã eb ñabene.
14 Enimõ mek ñabũn agemiã, me
ñaimiã, me wamiã imin gõgõrõ, eat
eb ñabena Moses oija gamiã edõgen
apoin Jordan; ma amwam õd ean me
tebab dõbae in ake ian met etsietsi-
miã, amiã memak ñabũna dedemaro
ñabũn eõ kurara, ma amwaimõ buõk
ũra;
15 Ea an Jehova oija etsietsimiã
eõnano, tekei an oija gamiã, me ea
bet aũra bwiet eb ñabena Jehova ñea
wam Gott oija ũra: ma amwa nan
redõ a eb ñabena dũbañimiã, mõ
õgõg, eb ñabena Moses ñea an tsiõ
Jehova oija gamiã edõgen apoin Jor-
dan õmwaij an tsiõda equan.
16 ¶ Me rõ õnei aen Josua, mõ rõ
ũge, Ama nan edegeri eñõg memak
ñana wo pan a gama, ma ama nan
ñow tamo ino wo otow gama.
17 Tekei ama eraban Moses eat
imin memak, õũga bet ama eraba-
nuw: mi Jehova ñea wam Gott enim

ta mek itũrũm tekei an mek itũrin
Moses.
18 Tamo ñea õkeõ a am dogor, me
eõ kaiõt aem eat imin memak ñana
wo pan, inan abi: me wo nim eõ ba-
dõdõ me eõ kurara.

ITŨBAÑ 2.

MI Josua ñea ñain Nun õijõt eña-
me arumet atsin Sittim bwa
arũm tuwin õñaneme iat eõ nũñida,
mõ õ ũge, Amwarũmõ nuaw ma aia
minebena eb, mi Jericho. Ma ar
nuawen, ma ar baiwõñ an wak ãt on
ñea ãinimwen te toreda, ñea Rahab
egen, ma ar mequõren ina.
2 Me ã pan a uea n Jericho eñõg
ñeijin ũge, Kania, õrre eow ine eñame
ñage emerõ atsin inimaget ibwibwin
Israel bwe re nim õñanemei eb.
3 Me uea n Jericho etsiõ a Rahab,
mõ ũge, Wo nim õmeata eñame ña-
bũn õrre aw, ñabũna re metu ian am
wak; bwe rõ õrre bwe re nim õñane-
mei eb memak.
4 Me ãita emwemwin amerumena,
me ewewin ũrõr; mõ õ ũge, Õrre eow
ũbwiõ kõr mibũna eñame, ma A eõ
tsiet ino rõ ñaũn:
5 Me ñag etũret edae it tsima me-
toror, ñag etũr, re metan; ma A iki
ino oñow mibũna eñame: amwam ka-
papar me edegeri erowũra; bwa amwa
nan ibawõñ ũra.
6 Me ãita ogiten eda ũrõr anim,
me bõñeõn ũrõr wen flachs ñan o ogi-
ten õebwepoi iow animwet ewak.
7 Me mibũna eñame re edegeri
erowũra ian medenan Jordan ea ino
enor; me tik ñaga ñag õren meta
amebũna amen kãmũr, ã tsimaen
metoror.
8 ¶ Me ñag eitsiõk mijimij ameru-
mena, ãita akõda añen ũrõr eow ani-
mwet ewak;
9 Mõ õ ũge a amerumena, A tsiet
gamiã bwi Jehova oija añen gamiã
minebene eb, bwo opudu añen gama
miowemiã, mo okuraran ñamen eat
eb memak bwe dõgimiã.
10 Bwa ama kaiõt añõgen Jehova
ñag õenor bõket Ijited Õmwirara ian
obwemiã, ñag amwa metan Ãgypten;
ma ama kaiõt bet dedemiã ea ame-
rumena wañara uea Amorite, ñaru-
men emek edõgen apoin Jordan, ña-
rumena Sihon me Og, ñarumen amwa
õekeowien õkõr.
11 Me ñag ama kaiõt, eadõn bũriõũ-
ma, me eko eñame ia aiquen ñea õre-
ñõ an kamarar ian bũriõũn, bwe dõ-
gimiã: bwi Jehova ñea wamiã Gott,
Ei õkõr Gott in ianweron itũga, me
eat eb ijõñ.
12 Me ñagan, A pan a gamũrõr
ñage, bwa amwarũm schwõr eow itũ-
rin Jehova, ñag A ogiten oquedei ga-
mũrõr, bwa amwarũm oquedei bet
amen bwiet etõñũ, mo ome itema n
oduwen ion;
13 Me bwa amwa nan õtsimor bet
etõñũ, mi inõ, me etsiedũ eman, me
etsiedũ ãn, me wañara imin memak,
mõ õtsimor gama atsin eat enemama.
14 Ma amerumena ar ũge a ãita, Tsi-
morimar ei tsimorũm, tsin ia wo eõ
pan bitun amar makur, me tsin ia
Jehova oija gama minebene eb, amar
nan oquedeiuw me eõ derũgaiuw.
15 Me ãita eijeduõten ũrõr ereõ ini-
met winõr: bwa an wak emek ean
ororet tekawa, me e mek eat oror.
16 Mõ õ ũge a ũrõr, Amwar gõr a
kõ bita etowedũdũ, bwa ñam amebũn
amen kamũr eibawõñ gamũrõr; ma
amwarũm kerũ ina ean aijũbũm, ea
an redõ amebũn amen kamũr: mi
imũr amwar nan nuaw.
17 Ma amerumena ar ũge a ãita,
Amar eab dũra ia amar riow ean aem
in schwõr ñeijine wo pan a gamar
bwa amarũm õrai.
18 Kania, tsin ia ama õrre eow ean
eb ebene, wo nan quõr iow mũbwete
eanakeba õmwirara eat winõr ñea wo
ijedu gamar ian: me wo nimõ õebwe-
poijida etõñũm, mi inõm, me etsie-
dũm memak, me ran an wak etõñũm
memak eow ian am wak.
19 Mi tamo ñea emetan inimen am
wak aeow ian medena, aran nan mek
iara itũbwin, me eko amar dũra ean:
me tamo ñea emek itũrũm iat ewak,
aran nan mek iara itũbwimar, tsin ia
bet' eñame ion emek ean.
20 Me tsin ia wo pan amar makur
ñune mõ õmeata, nan eko amar dũra ia
amar riow ean aem in schwõr ñeijina
wo pan a gamar bwa amarũm õrai.
21 Me ãita ũge, Tekei ñeijine wo

pan, nan ōūga bet. Mō ō ōijōn ūrōr,
ma ar nuawen: mo o quōr iowen iat
winōr mūbweta eanakaba ōmwirara.
22 Me enuawen amerumena, ma ar
baiwōñ etowedūdū, ma ar meken ina
ean aijūbūm, ea aūra redō amebūna
amen kamūr: ma amebūna amen ka-
mūr rō rarouw ūrōr eow iat emedena
memak, me re eō āt ūrōr.
23 ¶ Me eredōn amerumena, ma ar
edun animwet etowedūdū, ma ar ōd
ean *Jordan*, ma ar ōrre añen Josua
ñea ñain Nun, ma ar pan añet imin
memak ñan emeta a ūrōr.
24 Ma ar ūge a Josua, Iduwen ōkōr
bwi Jehova etotuen ian beda eb me-
mak; mō okuraran amen eat eb me-
mak bwe dōgida.

ITŪBAÑ 3.

MI Josua erida ñag eorata; me re
nuawet atsin Sittim, mō rō bai-
wōñ itañin Jordan, ei mi ibwibwin
Israel memak; me re mequōren ina
ea aūra ōd eat ekaw.
2 Me ñag emag aijūbūm, ñabūna
ruwadut eñame rō ōdad eat etañ mek
memak;
3 Mō rō pan a eñame, mō rō ūge,
Tsin ia amwa āt lade n an berith Je-
hova ñea wamiā Gott, me priester
ñabūna ibwibwin Levi ia rō gaijida,
amwaimō nuaw atsin eat eñamiā, ma
amwam eā erowin.
4 Me enim tsimine maren inimage-
miā me ei, kaia aro erañat emainibe
goeowin: amwam eō tūren a, bwa
amwam tsiet emedena ñea amwam
ōd ian; bwa amwa eitsiōk ōd ian bi-
tune emedena ñago.
5 Mi Josua ūge a eñame, Amwai-
mō ōebwigaga gamiā; bwi Jehova
nan ririñ emakur in kanadauniñ ini-
magemiā ijaran.
6 Mi Josua edorer a amebūna
priester, mō ūge, Amwam ōbū lade
it edogor, mō ōd ian obwet eñame.
Mō rō ōbū lade it edogor, mō rō ōden
ian obwet eñame.
7 ¶ Mi Jehova ūge a Josua, Ñabū-
mine A nan ōaweijida n ōraitsituw
ian men Israel memak, bwe re nim
tsiet bwi tekei aeō mek itūrin Moses,
ōūga bet aeō mek itūrūm.
8 Me wo nim pan a priester ñabū-
na rō gaij lade in berith, mō ūge,
Tsin ia amwa baiwōñ areijen Jordan,
amwaimō weijo ian Jordan.
9 ¶ Mi Josua ūge a ibwibwin Israel,
Amwa tūkō, bwa amwam kaiōt aen
Jehova ñea wamiā Gott.
10 Mi Josua ūge, Amwa nan tsiet
iow ean ñune bwe Gott ñea etsimor
emek inimagemiā, me bwi I nan ede-
degeri ibwibwin Kanaan atsin ian
obwemiā, me ibwibwin Heth, me ña-
būna Hevite, me Pheresite, me Gir-
gasite, me Amorite, me dei Jebus.
11 Kania, ōd ian obwemiā lade n an
berith Monibain eat eb memak aeow
ian Jordan.
12 Me ñagan amwam emwemwin
waea ma arumet eñame atsin inima-
get arōeni n Israel memak, katakato-
nedan eat arōeni memak.
13 Me tsin ie etowe bōken Jordan
ian nanan priester ñabūna rō gaij
wōn lade Jehova, ñea Monibain eat eb
memak, nan baō bōken Jordan, ñea
ōgōrūredun itūga; mi nan weijo ebōk
tekei ewedūdū ñea ta aiquen.
14 ¶ Me ñaga eñame re nauwet
atsin ian aūra wak dedegai, bwe re nim
ōd ean Jordan, ñag emek ian mōra
eñame ñabūna rō gaij lade in berith;
15 Me ñag amebūna amen gaij lade
rō baiwōñ Jordan, me ñag amebūna
priester ñabūna rō gaij lade re eak
nanōra inūmwit ebōk, (bwe eneñab
areijen Jordan memak eat edae in
ineded,)
16 Ebōk ñan ōgōrūredu ijōñ eadun
itūga ri ta weijo, rō weijo tekei
ewedūdū aiquen, ino ogoeow, i Adam,
ñea tekawa ñea emek itañin Zar-
than; me ebōk ñan ōgōrūredu ian
see n Araba, ñea See ñea Ijited,
ōmwijow memak: me eñame rō ōden
ian Jordan ea ñaran enaña Jericho.
17 Me priester ñabūna rō gaij lade
n an berith Jehova rō weijo ōkōr eat
emwarere ñea emōg ijugagain Jor-
dan, mi Israel memak rō ōd eat
emwarere emōg ea at epo memak
ōd ean Jordan.

ITŪBAÑ 4.

ME ñaga bita epo memak ogiten
ōd ean Jordan, Jehova edorer
a Josua, mō ūge,

2 Amwam emwemwin waea ma
rumet eñame atsin inimaget epo bwa
amwam eke amiã ñame, katakato-
nedan eat arõeni memak,
3 Ma amwam pan a ũra, mõ ũge,
Amwaimõ barũ wamiã epe ñana ata
ma aro atsin ine ian Jordan, atsin eat
etañ ino õweijo-õaio nanan amebũna
priester ean, ma amwam õbũ, mõ
õeõg iow eat etañ in õnano ino amwa
nan õnano ñabũmine.
4 Mi Josua emwin amebũna waea
ma arumen, ñabũna ã gadauw atsin
inimaget ibwibwin Israel, katakato-
nedan eat arõeni memak:
5 Mi Josua ũge a ũra, Amwam ñow
ian Jordan ian obwen wõn lade Je-
hova ñea wamiã Gott, ma amwaimõ
barũ epe katakaton, mõ õeõgida
aũteremiã, tekei ebakit arõeni ña-
bũna ibwibwin Israel;
6 Bwe bitune enim ekei itema
inimagemiã, bwe tsin ia ñaimiã ũdõn
gamiã ijamwan, mõ ũge, Bait ekeken
mũñane epe?
7 Amwa nan ũge a ũra, Dõgin ñaga
Jehova õba bõken Jordan ian obwen
lade n an berith; me mũñane epe
nan ekei bait õmaran ea Israel eõ
toki.
8 Mi ibwibwin Israel re edegeri aen
Josua, mõ rõ õbũ mũñana epe ata ma
aro atsin ian Jordan, tekei aen Je-
hova ea Josua, tekei ebakit arõeni
ñabũna ibwibwin Israel; mõ rõ õbũiet
aeow eat etañ ino re mequõr ean, me
rõ õeõg iowen ina.
9 Mi Josua õijõt epe ata ma aro
ijugagain Jordan, eat etañ ino õweijo
nanan amebũna priester ñabũna rõ
gaij lade in berith: me re ta mek bet
ea ñabũmine.
10 ¶ Bwe priester ñabũna rõ gaij
lade rõ weijo ijugagain Jordan, ea an
og imin memak ñana Jehova õpan a
Josua bwe enim pan a eñame, tekei
eñõg memak ñana Moses õpan a
Josua: me eñame rõ kapapar in õd
ean Jordan.
11 Me ñaga eñame memak rõ õden
ean, wõn lade Jehova, me priester, rõ
õd ean bet ian met eñame.
12 Me ibwibwin Ruben, me ibwi-
bwin Gad, me emaen it ibwibwin
Manasse, rõ õd ean me tebab dõbae in
ake ian met ibwibwin Israel, tekei
aen Moses ea ũra ñago:
13 Kaia ama erañat eñame ñabũn
og duwõra n tebab dõbae in ake ña-
bũna rõ õd eat *ekaw* ian men Jehova
ea ibo n ake, ea eb ñan eweõ ñan
itañin Jericho.
14 ¶ Jehova õraitsit Josua ean ñabũ-
mina ian men Israel memak; me re
miow amea, tekei aũra miow Moses,
ean an bũm in tsimor memak.
15 Mi Jehova edorer a Josua, mõ
ũge,
16 Wo nim pan a priester ñabũna
rõ gaij lade it Edogor, bwe re nim
akõdan ian Jordan.
17 Mi Josua õpan a priester, mõ
ũge, Amwam akõdan ian Jordan.
18 Me ñaga ro ogiten akõda priester
ñabũna rõ gaij lade n an berith Jehova
atsin ian Jordan, me ñaga priester rõ
õren tata nanõra eat emwarere emõg,
bõken Jordan re tik redõ añet eñõra,
me eneñabet erũrũn memak tekei
ñago.
19 ¶ Me eñame ra akõdan ian Jor-
dan ean abũmita bũmin adamonin
maraman, mõ rõ gadeijida aũra wak
dedegai i Gilgal, itañin Jericho edõgen
apoe.
20 Mi Josua õijõtowen i Gilgal mũ-
ñana epe ata ma aro, ñana re barũ
iow ian Jordan.
21 Me e dorer a ibwibwin Israel,
mõ ũge, Tsin ia ñaimiã rõ ũdõt
etõñũra ijamwan, mõ ũge, Bait
ekeken mũñane epe?
22 Amwam õnei aen ñaimiã mõ
ũge, Israel rõ õd ean Jordan ñune
tekei emwarere ñea emõg.
23 Bwi Jehova ñea wamiã Gott
õenor bõken Jordan ian obwemiã, ea
amiã ogin õd ean, tekei an makur
Jehova ñea wamiã Gott ea Ijited
Õmwirara, ñag Õ õenor iow ian
obwema, ea ama ogin õd ean:
24 Bwa amen eat eb memak re nim
tsiet ben Jehova, bwõ õaio; bwa
amwam eõ toki n miow Jehova ñea
wamiã Gott.

ITŨBAÑ 5.

ME ñag uea n Amorite memak ña-
bũna re mek edõgen apagon
Jordan, me wañara uea ibwibwin

Kanaan, ñabũna re mek itañit ijited, ñaga rõ kaiõt deden Jehova ñag Õ õenor bõken Jordan ian obwet ibwibwin Israel, ea aũra ogin õd ean, eadõn bũriõũra, me eko bet emarũm iara iruwin, bwe dõgit ibwibwin Israel.

2 ¶ Eat edae ñaga Jehova ũge a Josua, Wo nimõ ririñ wam debitsi ñana ebetirara, me wo nim kan etow ibwibwin Israel.

3 Mi Josua eririñ wõn debitsi ñana ebetirara, me e towiet ibwibwin Israel ean witin mwin amanũra eat etowedũdũ Araloth.

4 Me ñaiune dõgin ñaga Josua etow eñame: eman memak ñabũna re metan Ägypten, eman memak ñabũn amen ake, re ma eowen eat etomagage ian medena, iruwin aũra meta atsin Ägypten.

5 Bwe ã tow memak eñame ñabũna re metan ina; me ã eitsiõk etow eñame memak ñabũna ro pudu eat etomagage ian medena ñaga re metan Ägypten.

6 Bwe ama aũra obweni ibwibwin Israel it dũgidugo eat etomagage, ea an ekeow epo ñabũn amen ake ñabũna re metan Ägypten, bwe dõgin aũra eõ kaiõt aen Jehova; ñabũna Jehova ogiten schwõr a bwi I nan eõ oija ũra ekona n aia eb ñabena Jehova ogiten patow iat eñõgen schwõr ea aũra bagadugu bwi I nan oija gama, eb ñaben õgõrũrõ ikimama me meli ean.

7 Mi Josua etow *memak* ñaiũra ñabũna eman, ñabũna rõ õñabida bwe re nimõ ñeijũbwõra: bwe ã eitsiõk etow ũra, bwina re eõ detow ian medena.

8 Me ñaga ro ogiten etow epo memak, ri ta meken eat eñõra ian aũra wak dedegai, bwe re nim kamae-witõ.

9 Mi Jehova ũge a Josua, A õpaeatuen õbabakaemiã eow itũrit dei Ägypten atsin eamiã ñabũmine. Me ñagat ã ij egen ñamwarina etañ bwe Gilgal (ñeijin tekei Õpaeatu), ea ñabũmine.

10 ¶ Me ibwibwin Israel rõ gadeijidan aũra wak dedegai i Gilgal; me re ririñ ekadaro n passah ean abũmita ma aeoq bũmin bita maraman antsiemerin, eat eb ñaben eweõ, ñaben itañin Jericho.

11 Mõ rõ õn weizen in eat eb eat ibũm ñabũmin iruwit ekadaro n passah, ñana brot ñan eõ õpwe, me weizen ñea ã karei, ean ñabũmina.

12 ¶ Me etokien manna eat ibũm ñabũmin iruwin aũra õn weizen in eat eb; me ekeowen õat ibwibwin Israel manna imũr; mõ rõ õn quat eb ñaben Kanaan ean obweni ia.

13 ¶ Me ñaga Josua emek itañin Jericho, a agagan men, me, kania, eñame ion õweijo ian men ar mwaij ũrõr, ñea etsimine wõn pudutũbwin ñarana ã roudan ian bweren ian ben: mi Josua enaña, mõ ũge a, Auwe dañama, õa auwe dañan barũema?

14 Mõ õ ũge, Iõk, A õrre ñage bwa A nim eke aña prinz it aran Jehova. Mi Josua otoburen ma agu ijõñ, me e taramawir, mõ õ ũge a, Iña aen waña temoniba ea an tsiõ?

15 Ma amea prinz it aran Jehova ũge a Josua, Wo nimõ rouda wam schuhe atsin ean nanam; bwe ebwigaga etañ ñune wo weijo ean. Mi Josua õũgan.

ITŨBAÑ 6.

ME ã tsima-õõaio men ororin Jericho bwe dõgit ibwibwin Israel: eko ion emeta, me eko ion emetu.

2 Mi Jehova ũge a Josua, Kania, A totu ian bem Jericho, me uea n, me dedemaron ñabũn oaio ñabũn eõ kurara.

3 Ma amwam õpaeoi tekawa, amiã memak ñabũn amen ake, me eke aiwõrin amiã õpaeoi tekawa. Õũga am ririñ ean abũmin año.

4 Me priester ñabũna aeiu re nim õbũ aeiu dobu ñan oin widder ian obwen lade: me ean quaeiut ibũm amwam eke awõrin aeiu amiã õpaeoi tekawa, me priester re nim õeõñ wañara dobu.

5 Me tsin ia rõ õraq õeõñen oin widder, me tsin ia amwa kaiõt nõñit dobu, eñame memak re nim kababũr iat aeuwak ñea oaio; mi nan pudu ororit tekawa mi itañada añe, me eñame memak ri nan roga me eimwi aũra nuaw.

6 ¶ Mi Josua ñea ñain Nun emwe-
mwin amebũna priester, mõ ũge a
ũra, Amwam õbũ lade in berith, me
priester ñabũna aeiu ñabũna rõ õbũ
aeiu dobu ñan oin widder ian obwen
wõn lade Jehova.
7 Mõ õ ũge a eñame, Amwaimõ
nuaw, mõ õpaeoi tekawa, me eñame
ñabũna re tebab dõbae in ake re nim
õd ian obwen wõn lade Jehova.
8 ¶ Me ñaga Josua ogitet dorer a
eñame, priester ñabũna aeiu ñabũna
rõ õbũ aeiu dobu ñan oin widder ian
men Jehova re nuawen, mõ rõ õeõñ
wañara dobu: me lade n an berith
Jehova õden iruwũra.
9 ¶ Me eñame ñabũna re tebab dõ-
bae in ake rõ õd ian obwen priester
ñabũna rõ kaeõñ dobu, me epo ñea
magin imũr rõ õd iruwin lade, me
priester rõ kaeõñ dobu eanuaw.
10 Mi Josua õpan a eñame, mõ ũge,
Amwam eõ kababũr, me ã nim eõ
kaiõt aemiã, me enim eõ metan ian
mwimiã eñõg ia aejin, ea aeõ pan a
gamiã bwa amwam kababũr; ma
amwa nan kababũr.
11 Me lade õpaeoi tekawa bwe
dõgin aen Josua, mi ta aiwõrin
õpaeoien: mõ rõ õrre eow eat eñõra
n mek, me re mequõren eat etañ
mek.
12 ¶ Mi Josua erida ñag õret abwi-
jũbwij, me priester rõ õbũ wõn lade
Jehova.
13 Me priester ñabũna aeiu ñabũna
rõ õbũ aeiu dobu ñan oin widder rõ õd
ian obwen wõn lade Jehova eanuaw,
mõ õeõñ *wañara* dobu: me eñame
ñabũna re tebab dõbae in ake rõ õd
ian obwõra; me epo ñea tokin imũr
rõ õd iruwin wõn lade Jehova, me
priester ri tõ kaeõñ dobu eanuaw.
14 Me ean arabũm ri tõ katuwõri
aũra õpaeoi tekawa, me re redõ añet
eñora n mek: õũga dedeũra ean
abũmin año.
15 Me ean quaeiut ibũm, re rida ñag
õren baõ apoe, me re eke awõrin aeiu
aũra õpaeoi tekawa iat deden ñune
bet: ta ean ñabũmina re eke awõrin
aeiu aũra õpaeoi tekawa.
16 Me ean quaeiun õpaeoien, ñaga
priester rõ õeõñ wañara dobu, Josua
ũge a eñame, Amwa kababũr kõ;
bwi Jehova oija añen gamiã teka-
wa.
17 ¶ Mi inan õebwigaga tekawa n
õeõgida gain, ei, mi imin memak ñan
ian, bwe wõn Jehova: mi ta Rahab
ñea ãinimwen te toreda ñea nan tsi-
mor, ei, mũ ũra memak ñabũna re
mek itũrin ian an wak, bwe dõgin
ñag e ewewin amerumen amen õña-
neme ñarumen añ õijõn.
18 Ma ñamiã, amwam raña gamiã
atsin eat imin ñea ã õebwigaga, bwe
tsin ia amwa ogiten õebwigaga n
õeõgida gain, amwam eõ barũ bain
ion ñea ã ogiten õebwigaga, ma amwa
nan õeõgida gait epo n Israel eow
ean, mo oroe ũra.
19 Bwe ã õebwigaga memak bwe
wõn Jehova silber, me gold, mi iwũr
ñana eborage me debitsi: ri nan metu
iat eñan wõn imin Jehova.
20 Me eñame rõ kababũr, me priest-
er rõ õeõñ wañara dobu: me ñaga
eñame rõ kaiõt nõñit dobu, eñame rõ
kababũr iat ekababũr ñea oaio, mo
opuduet oror mo onakadan añe, me
eñame ro rogan iat tekawa me eimwi
aũra nuaw eñame memak, mõ rõ
õgõgiet tekawa.
21 Me ra abi memak ñabũn iat
tekawa, ñabũna eman me ãn, me
dedemaro me eñabarara, mo ochsen
me schafe, me esel eow ean mwit
ipudutũbwin.
22 Mi Josua ũge a amerumena
amen õñanemei eb *ñago*, Amwarũm
metu ian an wak ãita ãinimwen te
toreda, mõ õmeata ãita atsin ina, me
wõn imin memak, tekei aemũrõr in
schwõr a.
23 Ma amerumena dedemaro ñaru-
men amen õñaneme ar metu, ma ar
õmeata Rahab, me etõñin, mi inen,
me etsietsin memak, me wõn imin
memak; ma ar õmeata bet amen
bwien memak; ma ar ñaeowen ũra
iruwit eñõra n mek Israel.
24 Me re jiũiow tekawa, mi imin
memak ñan ian; mõ rõ ñaeow silber,
me gold, me iwũr ñana eborage me
debitsi, iat eñat imin ñea ian an wak
Jehova.
25 Mi Josua õtsimor Rahab ñea
ãinimwen te toreda, me ran an wak
etõñin, me wõn imin memak; me ãita

emeken inimagen Israel ea ñabũmine;
bwe dõgin ñag e ewewin amerumena
ñarumena Josua õijõn bwa arũm õña-
nemei Jericho.
26 ¶ Mi Josua õrai a ũra eñõgen
schwõr eat edae ñaga, ñeijin ũge,
Nat agada gait eñame ian men Je-
hova, ñea enimõ eogoda me wei bitune
tekawa Jericho: ñea õeõg ũrien i nan
baeni a an ima an bowab, mi i nan
wei men ororin me baeni a an ima an
kanũmũr.
27 Mi Jehova emek itũrin Josua iat
deden ñune, mõ õbwida eat eb memak
kaganadon.

ITŨBAÑ 7.

ME ibwibwin Israel re dũra eat imin
ñea ã ogiten õebwigaga: bwe
Achan, ñea ñain Charmi, ñea ñain
Sabdi, ñea ñain Sera, ñea earõen
Juda, ebarũ imit inon inimagen mũ-
ñana imin ebwigaga: mõ õpwij egi-
rowin Jehova ea ibwibwin Israel.
2 Mi Josua õijõt eñame atsin Jericho
aeow Ai, ñea emek itañin Beth-Aven,
itirũrũn Beth-El edõgen apoe, me e
dorer a ũra, mõ ũge, Amwaimõ nuaw
mõ õñanemei minebena eb. Me mi-
bũna eñame re nuawen bwe re nim
tuwin õñanemei Ai.
3 Me re redõ a Josua, mõ rõ ũge a,
Enim eõ roga eñame memak; me
enimõ roga kaia aro erañan õa aiju
erañat eman, ma abi Ai; wo nim eõ
ooroe eñame mõ õijõn ũra memak:
bwõ õad õkõr bita epo.
4 Me ñagan orogan kaia aiju erañat
eman inimaget eñame: mõ rõ gõriet
atsin ian men ñamen Ai.
5 Ma amen Ai ra abi kaia aijumo
ma año eñame atsin inimagõra; me
re ededegeri ũra atsin inimet oror me
etoki Sabarim, me ra abi ũra ñaga rõ
õren edu: me eadõ bũriõũt eñame me
ekeijiet ebõk.
6 ¶ Mi Josua õbaba an karawin, mo
o otoburen ma agu ijõñ ian men wõn
lade Jehova ea an emerõ, ei ma ame-
bũna ñaben Israel; mõ rõ bwirida iara
itũbũra emwarere.
7 Mi Josua ũge, Ama ekewen, O
Temoniba Jehova, adaga Wo eow
mibũne eñame mõ õdõn ean Jordan,
me totu gama ian bõra Amorite,
ma abi gama? omo eken ama mek
edõgen apoin Jordan ñago!
8 O Temoniba, ekeken ñea A nim
pan, iruwin at ibwibwin Israel õeiwi-
dõat erowũra ea barũõra!
9 Bwe ibwibwin Kanaan ma amen
eat eb memak ri nan kaiõt, me ri nan
tubõñei gama, mõ õekeow egema
atsin eat eb: me ekeken ñea Wo nan
ririñ bwe dõgin egõm ñea õkaga-
nado?
10 ¶ Mi Jehova ũge a Josua, Eogo-
da kõ, dõgit ekeken ñaga wo otobu-
rõm me toweitsiber iat deden ñune?
11 Edũra kõr Israel; eh, re riow
õkõr ean aeõ berith ñea A pan a ũra;
eh, ro ogiten barũ imit inot atsin ini-
maget imin ñana ã õebwigaga; re
torere bet, me ro romanũba; mõ rõ
ñaeowen inimagen wañara imin.
12 Me ñagat ibwibwin Israel re eõ
konaet weijo ian men barũõra, mõ rõ
õeiwidõat erowũra ea barũõra, bwina
re eken ũra eñame ñabũn nat agada
gaiũra: A eab mek itũrimiã ia amwa
eõ õekeow amo atsin inimagemiã
imin ñea ã ogiten õebwigaga.
13 Eogoda kõ, mõ õebwigaga
eñame, me wo nim ũge, Amwaimõ
õebwigaga gamiã ian obwen an eo-
rata: bwõ ũge aen Jehova, ñea Gott
in Israel, O Israel, emek inimagemiã
bita imin ñea ã ogiten õebwigaga;
amwa eab kona n weijo ian men ba-
rũemiã, ñag amwa eitsiõk eatow
atsin itũrimiã bita ñea ã ogiten
õebwigaga,
14 Mi ijarat inan otow gamiã ino
etũren a lade, amiã epo n arõeni me-
mak: me earõeni ñarana inan õgõg
iow itũrin Jehova enim tũren a *lade*,
epo n amen bwieni ion iruwit epo n
amen bwieni ion; me epo n amen
bwieni ñea ã õgõg iow itũrin Jehova
enim tũren a *lade*, eñame ion iruwit
eñame ion;
15 Ma amea ñea ã ãt iow itũrin
bita imin ñea ã ogiten õebwigaga ã
nimõ gataw anãe, ei, me wõn imin
memak; bwe dõgin ñag e riow ean
an berith Jehova, me eririñ ñea ebaka
inimagen Israel.
16 ¶ Mi Josua õgatabwijũbwij in
rida ñag eorata, me e eow Israel bwe
re nim tũren a *lade*, earõeni eran iru-

wit aroẽni eran; me ã õgõgiet aroẽni
ñarana Juda:
17 Mo o otow earõen Juda ino etũ-
ren a *lade;* mõ õ õgõgien an epo n
amen bwieni Sera: mo o otowen ino
etũren an epo n amen bwieni Sera,
eñame ion iruwit eñame ion; me ã
õgõgien Sabdi:
18 Me e eowen ran an epo n amen
bwieni, ion iruwin ion; me ã õgõgien
Achan, ñea ñain Charmi, ñea ñain
Sabdi, ñea ñain Sera, ñea rat arõen
Juda.
19 Mi Josua ũge a Achan, Ñaiũ, A
kõñ aw bwe wo nim oija Jehova ñea
Gott in Israel itsitaõ, me wo nim pan
a am dũra; me wo nim pan ame ñage
bita ñea wo ogiten ririñ; wo eõ ewe-
win ame.
20 Ma Achan õnei aen Josua, mõ
ũge, Iduwen õkõr bwa Ã dũra ea Je-
hova, ñea Gott in Israel, me ñaiune
imin ñea A ogiten ririñ:
21 Ñag A ãt ekawidi eran ñaran
omo ñarana bain Babylon, inimaget
imin ñana õañat epaba, me arobu
schekel in silber, me gold ion ñea
aijima schekel roin, ma A quini-
menei, ma A barũien; me, kania, A
ewewitowen ijoñit emwarere ian aeõ
wak, me silber ijõñin.
22 ¶ Mi Josua õijõn añen ñamen,
mõ rõ gõr eowen ian bita ewak; me,
kania, ã ewewitow ian an wak, me
silber ijõñin.
23 Me re barũ atsin iat ewak, mõ
rõ õrean añen Josua, me ea ibwibwin
Israel memak; mõ rõ õeõg iowen ian
men Jehova.
24 Mi Josua, mi Israel memak epo
a ñei, rõ õgõg Achan ñea ñain Sera,
me silber, me ekawidi, me bita gold,
me ñaiñait eman, me ñaiñait ãn,
me wõn ochsen, me wõn esel, me wõn
schafe, ma an wak, me wõn imin
memak: mo ro otowen ũra iat epañ
ñea Achor.
25 Mi Josua ũge, Dõgit ekeken
ñaga wo oroe gama? Jehova nan
oroeiuw ñabũmine. Mi Israel me-
mak re tamwitõt epe; mõ rõ gata-
wen ũra anãe, me re tamwitõn ũra
epe.
26 Mõ rõ õewedũdũ epe animwen,
mi ta mek bet ea ñabũmine; mi Je-
hova eiwidõt atsin ean kũñijowit
õgirowin. Me ñagat ã ij egen ña-
mwarina etañ bwe Pañ in Achor (ñei-
jin tekei Ekaroe), ea ñabũmine.

ITŨBAÑ 8.

MI Jehova ũge a Josua, Wo nim eõ
miow, me enim eõ toki bũri-
õũm: emwin kõ amen ake memak epo
aw, me eogoda kõ me roga Ai; kania,
A nan totu ian bem uea n Ai, ma an
ñame, ma an tekawa, me eben
ũbwien;
2 Me wo nimõ ririñ ñea wo ririñ a
Jericho me uea n ea Ai me uea n; ma
amwa kona n barũ õañat epaba me-
mak ñana bain ian, me imin gõgõrõ,
bwe wamiã: wo nim obaberei erowit
tekawa.
3 ¶ Me eogoda Josua, ma amen ake
memak, bwe re nimõ rogi Ai: mi Jo-
sua eij animo erañat eman ñabũn eõ
kurara ñabũn oaio, mõ õ õijõten ũra
anũbũmin.
4 Mõ õ pan a ũra, mõ ũge, Kania,
amwaimõ quoquai tekawa, iruwit te-
kawa: amwam eõ goeow a tekawa,
me enim to og duwemiã:
5 Ma aña, me eñame memak ñabũ-
na re mek itũrũ, ama nan tũren a te-
kawa. Me tsin ia re meta bwe re ni-
mõ bo a gama, tekei ñago amo, ama
nan gõrõ atsin ian obwõra;
6 Me ri nan meta me edegeri erowi-
ma, ea ama õmagidan ũra iat tekawa;
bwe ri nan ũge, Ekeow bwõ rõ gõ-
riet atsin ian obwema, tekei ñago
amo; ma ama nan gõrõ atsin ian
obwõra;
7 Ma amwa nan meta atsin eat
eñamiã n ober, ma amwa nan õgõg
tekawa: bwi Jehova ñea wamiã Gott
nan totu ian bemiã.
8 Me tsin ia amwa ogin õgõg te-
kawa, amwa nan jiũiow tekawa;
amwam edegeri aen Jehova: kania,
A ogiten pan a gamiã.
9 ¶ Mi Josua õijõn ũra; me ro ño-
wen eat etañ in kame, me re mek
inimagen Beth-El me Ai, itañin Ai
edõgen apago: mi Josua emequõren
ñabũmina inimaget eñame.
10 Mi Josua õgatabwijũbwij in rida
ñag eorata, me e emwit eñame, mõ
õdũ ũra, mo o roga, ei, ma amebũna

ñaben Israel, ian met eñame eada
Ai.
11 Me eñame memak, ñabũn amen
ake ñabũna re mek itũrin, ro rogan,
me re tũren a tekawa, mõ rõ õrre
eow ian obwet tekawa, mõ rõ gadei-
jida eñõra n mek in ake itañin Ai edõ-
gen apwewa; me epañ emek inima-
gõra ma Ai.
12 Me e emwit eñame, kaia aijimo
erañan, mõ õ ñaeowen ũra inimagen
Beth-El ma Ai bwe re nim obaber,
itañit tekawa edõgen apago.
13 Mõ rõ ogiten õeõg eñame, ñea
etar in ake memak, ñea emek edõgen
apwewait tekawa, ma amen obaber
ñabũna re mek edõgen apagot te-
kawa; Josua enuawen anũbũmin in
ñabũmina aeow ijugagain bita epañ.
14 ¶ Me ñag amea uea n Ai ãt, rõ
kapapar mõ rõ gatabwijũbwij in rida,
ma amen iat tekawa re meta bwe re
nimõ bo a ibwibwin Israel ma ake a
ũra, ei, ma an ñame memak, eat edae
ñea ã ogiten idit, ian obwen Araba;
me e eõ tsiet ñan etsimine amen oba-
ber ñabũna ri nan ake a eow iruwit
tekawa.
15 Mi Josua me Israel memak rõ
keweõ it denigae atsin ian obwõra,
mõ rõ gõriet aeow ian medenat eto-
magage.
16 Me ã emwin memak eñame ña-
bũn iat tekawa, me re epoda bwe re
nim edegeri erowũra: me re edede-
geri Josua, me re magadaten iat te-
kawa.
17 Me eko dedemaro aiquen iõ õre-
ñõ i Ai me Beth-El, ñea eõ meta me
edegeri erowin Israel: me re erowi
tekawa ñaga ã baida, me re edede-
geri Israel.
18 Mi Jehova ũge a Josua, Wo nim
ere ekado ñaman ian bem aeow Ai;
bwa A nim totu ian bem. Mi Josua
ere ekado ñaman ian ben ea tekawa.
19 Ma amebũna amen obaber re
eogoda atsin eat eñõra, mõ rõ gõrõ
ñag e ere ben, me re metu iat teka-
wa mõ rõ õgõg; mõ rõ kapapar in õte
añ ãet tekawa.
20 Me ñag amen Ai re iwidõ, me ra
agagan mõra, me, kania, oroga ianwe-
ron batet tekawa, me re eõ kona n
gõr eow iat emedena ion: me eñame
ñabũna rõ gõr eow eat etomagage re
iwidõ me re redõ añet eñame ñabũ-
na re edit imũr.
21 Mi Josua me Israel memak, ña-
ga re ãt bwa amebũna amen obaber
õgõgiet tekawa, me batet tekawa
bwõ õbadetsida, re iwidõ, me ra abien
ñamen Ai.
22 Me epo ia dañõra re metan iat
tekawa bwe re nimõ bo a ũra; me re
mek inimagen Israel, ibũn eat emaen,
mi ibũn eat emaen: me ra abi ũra iat
deden ñea eko ia aiquen õreñõ õa õgõ-
rõwõñ.
23 Me re iba uea n Ai ñag etsimor,
me re ea añen Josua.
24 Me ñag Israel ogiten abi ñamen
Ai memak eow añe, eat etomagage
ñea re ededegeri ũra aeow ean, me ña-
ga ro ogiten pudu memak ean mwit
ipudutũbwin, me õekeow ũra, Israel
memak re redõ eowen Ai, me ra
abiõten mwit ipudutũbwin.
25 Ma atebũra ñabũna ro pudu ean
ñabũmina, ñabũna eman me ãn, bwe
ata ma aro erañan, ñabũna ñamen Ai
memak.
26 Bwi Josua eõ õredõan ben, ñaran
ere mimana ekado, ea õekeowen ña-
men memak.
27 Mi ta imin gõgõrõ me baibain
ian bita tekawa ñana õañat epaba ña-
na Israel rõ õgõg bwe wañara, tekei
aen Jehòva ñeijin õpan a Josua.
28 Mi Josua ejiũiow Ai, me e ririñ
me eket ewedũdũ ñea eko tokin, ñea
etañ ñamwarin õgadaqua ea ñabũ-
mine.
29 Mõ õ õkaramwai iowen eat eda-
bwike uea n Ai ea an emerõ: me ñag
eõg equan, Josua õpan añet eñame
bwe re nim totun eat edabwike ra-
batan, mõ rõ ñaeowen eat etañ in
metu, ean men ororit tekawa, mõ rõ
õewedũdũ epe animwen bwe ewedũdũ
ñea ouwak, *mi ta mek bet* ea ñabũ-
mine.
30 ¶ Mi Josua õweijida dagarae
ion ina ea Jehova, ñea Gott in Israel,
eat etowedũdũ ñea Ebal,
31 Tekei aen Moses ñea an tsiõ Je-
hova ea ibwibwin Israel, tekei eareã-
tow ian buch it edogor ñaran õñaũn
itũrin Moses, ñea dagarae ñana epe
ñana ã eõ eaij, ñan eko eñame ion ñea

ejojida debitsi emaen ean: me re ere
iwim in jiũiow ean ea Jehova, me re
ere iwim in iow.
32 ¶ Me e eare eow ean mũñana epe
kopi n wõn dogor Moses, edogor ñea
e eare ian met ibwibwin Israel.
33 Me ñaben Israel memak, me ña-
bõra me ruwadura, me wañara amen
mwit añõg, rõ weijo itañin lade eat
emaen, me ean bet ñamana emaen ian
men priester ñabũna ibwibwin Levi,
ñabũna rõ gaij lade in an berith Jeho-
va, me emek ina bet ñabũna eratequõ
me ñabũna ro pudu ũbwiõra; emaet
eñame ian obwet etowedũdũ ñea Geri-
zim, me ñamana emaen ian obwet
etowedũdũ ñea Ebal; tekei aen Moses
ñea an tsiõ Jehova ñago, bwe re nim
õrai eñõgen õgageidawianaw eñame
ñabũna Israel.
34 Mi imũr e lesenei añõget edogor
memak, ñana eñõgen geidawianaw
me eñõgen õeõgida egae, tekei eareã-
tow ian buch it edogor memak.
35 Me eko eñõg eijin inimaget eñõg
memak ñana Moses õpan, ñeijina Jo-
sua eõ lesenei eow ian met epo n
Israel memak, me ãn, me eoniñ, me
eratequõ ñabũna re edegeri ũra eat
idũgidugo.

ITŨBAÑ 9.

ME ñag uea memak ñabũna re mek
edõgen apagon Jordan, eat eb
ñaben õpagedu-pagada, me eat eb
ñaben eweõ me ejõñ, mi itañit ijited
ñea ouwak ian obwen Libanon, ña-
bũna ibwibwin Heth, me ñabũna
Amorite, mi ibwibwin Kanaan, me
ñabũna Peheresite, me Hevite, me
dei Jebus, rõ kaiõt,
2 Re epodan iat ibũriõ aebwetsin
bwe re nim ake a Josua me Israel.
3 ¶ Ma amen Gibeon ñaga rõ kaiõt
bita ñea Josua eririñ a Jericho me
Ai,
4 Re ririñ bet emakur in man, me
re nua me ririñ tekei ia ũra amen ka-
nuaw añõg, me re barũ debag ñan
õbwejũñijũñ mõ rõ õeõgida animwen
wañara esel, me witit imin gõgõrõ
ñana gat wein ñan õbweñara ñan
õbakoro ñana ã quõr;
5 Me schuhe ñan õbwejũñijũñ ñana
ã ñañatarei ean nanõra, me ekarawin
ñan õbweñara eara; me brot ñan aũra
dienak emõgejuju me edinar.
6 Me re naña Josua eow eat etañ
mek i Gilgal, mõ rõ ũge a, me ea
eñame ñabũn Israel, Ama ñaũn eat
eb eben ogoeow: me ñagan amwaimõ
ririñ berith ion ñage ea gama.
7 Me eñame ñabũn Israel rõ ũge a
dei Hevite, Kai amwa teñ mek ini-
magema; mi nan õten ama ririñ
berith a gamiã?
8 Mõ rõ ũge a Josua, Amañen õkõr
am tsiõ. Mi Josua ũge a ũra, Amiã
ijegen? ma amwa ñaũn i?
9 Mõ rõ ũge a, Am tsiõ rõ ñaũn eat
eb ñaben ogometsiow bwe dõgin egen
Jehova ñea wam Gott: bwa ama
kaiõt kaganadon, mi imin memak ñan
E ririñ iow i Ägypten,
10 Me imin memak ñan E ririñ a
amerumena wañara uea Amorite, ña-
rumen ar mek edõgen apoin Jordan,
Sihon ñea uea n Hesbon, me Og ñea
uea n Basan, ñea emek i Astharoth.
11 Me ñabũna ñabema me ñamen
ũbwema memak, re dorer a gama,
mõ rõ ũge, Amwam õbũ amiã dienak
ian bemiã, ma amwaimõ nuaw me
ekowõñ a ũra, ma amwam ũge a ũra,
Ama kõr am tsiõ: me ñage amwaimõ
ririñ berith ion ea gama.
12 Ama õbũ õañama brot ñane ñago
eitsiõk õmwa atsin ĩan ama wak bwa
ama dienak atsin eat ibũm ñabũmin
ama meta bwa amaimõ naña gamiã;
me ñage, kania, re mõgejujuen, me
re dinaren:
13 Me mũñane witit imin gõgõrõ
ñana gat wein, ñan ama õña, re tsi-
meduw; me, kania, rõ bakoron: mõ
õbwen ama karawin ma ama schuhe
bwe dõgit idũgidugo ñea eraquõ.
14 Ma amebũna rõ õbũ aũra dienak
inon, me re eõ ũdũdõ nuawũra eow
ian mwin Jehova.
15 Mi Josua eririñiet iow ea ũra,
me e ririñ berith a ũra, bwe re nim
tsimor: me ñabũna prinzen it epo re
schwõr a ũra.
16 ¶ Me ñag emag aijũbũm iruwin
aũra ririñ berith a ũra, rõ kaiõten
ñan ũra eñame ñabũna re mek itañũ-
ra, me re mek inimagõra.
17 Me enuawet ibwibwin Israel,
mõ rõ baiwõñ wañara tekawa *dei Gi-*

beon ean katijūbūmit ibūm. Ma aūra
tekawa Gibeon, me Kaphira, me
Beeroth, me Kirjath-Jearim.
18 Mi ibwibwin Israel re eō abien
ūra, bwe dōgin ñag amebūna prinzen
it epo re schwōr itūrin Jehova, ñea
Gott in Israel. Me epo memak re
egirow a amebūna wañara prinzen.
19 Ma amebūna prinzen rō ūge a
epo memak, Ama ogiten schwōr ā
ūra eow itūrin Jehova, ñea Gott in
Israel; me ñagan añ eō kona n towe
ūra ñage.
20 Ñaiune deden ñea añ nan ririñ a
ūra, mō ōtsimor ūra; bwe enim eō
mek egirow eada, bwe dōgit eñōgen
schwōr ñeijin ama ogiten ōrai a ūra.
21 Ma amebūna prinzen rō ūge a
ūra, Re nim tsimor; me ri nan ek'ūra
amen taide wenāe ma amen eiren a
ada epo memak, tekei pan añen ūra
eow itūrūra ñabūna wañara prinzen.
22 ¶ Mi Josua emwemwin ūra, mō
ūge a ūra, Adag amwa derūgai
gama, mō ūge, Ama goeow a gamiā;
ñag *tōkōr* amwa mek inimagema?
23 Me ñagan nat agada gaimiā
ñage, mi nan eō toki n tsimine itsiō
atsin inimagemiā, ñabūn amen taide
wenāe ma amen eiren bwe dōgin an
wak waña Gott.
24 Me rō ōnei aen Josua mō rō ūge,
Dōgin ñaga ā pan a am tsiō deden
Jehova ñea wam Gott ñag O pan a
Moses ñea an tsiō, bwi I nan oija
gamiā eb memak, mō ōekeow amen
eat eb memak atsin ian obwemiā; me
ñagan ouwak ama miow bwe dōgin
tsimorima itūrimiā, ma ama ririñien
ñune.
25 Me ñage, kania, ama mek ian
bem: wo nimō ririñ a gama deden
ñea wo nimen bwo omo me eimwi.
26 Me e ririñ deden ñune ea ūra, mō
ō ōtsimorien ūra atsin ian bet' ibwi-
bwin Israel, me re eō abien ūra.
27 Mi Josua etotow ūra ean ñabū-
mina bwe re nim ek'ūra amen taide
wenāe ma amen eiren a aūra epo, me
wōn bet dagarain Jehova, ea ñabū-
mine, eat etañ ñamwarin I nan ij.

ITŪBAÑ 10.

ME ñag Adoni-Zedek ñea uea n
Jerusalem ōkaiōt añōgen Josua
ñag ō ōgōg Ai, mō ōeōgida gain mi
ijababa, me deden ñea e ririñ a Je-
richo me uea n, mō ōūga bet deden
ñea e ririñ Ai me uea n; me deden
ñamen Gibeon ñaga re ririñ ekewin
ea Israel, me mek inimagōra;
2 Ouwak aūra miow, bwe dōgin
ñaga Gibeon ei tekawa ñea ouwak,
ñea tekei tekawa ion ñea aūra
tekawa uea, me dōgin bet ñag o
ouwak eken a Ai, mō ōaio memak
dedemaro n ina.
3 Me ñagan Adoni-Zedek ñea uea n
Jerusalem etsiō a Hoham ñea uea n
Hebron, me ea Piream ñea uea n Jar-
muth, me ea Japhia ñea uea n
Lachis, me ea Debir ñea uea n Eglon,
mō ō ūge,
4 Amwaimō roga ame, me buōkō, ma
am ijatow Gibeon; bwe re ririñiet
ekewin ea Josua mi ibwibwin Israel.
5 Me ñagan re epoda wañara uea
Amorite ñabūna aijimo, ñea uea n
Jerusalem, me uea n Hebron, me uea
n Jarmuth, me uea n Lachis, me uea
n Eglon, me ro rogan, ūra me wañara
tar in ake memak, mō rō gadeijida
aūra wak in ake n iwitsiow Gibeon,
me ro bo añen.
6 ¶ Me ñamen Gibeon re etsiō a
Josua eow eat etañ mek i Gilgal, mō
rō ūge, Wo nim eō ead bem atsin
itūrin am tsiō; kapapar kō me roga
a gama, mō ōtsimor gama, me buōk
gama: bwe wañara uea Amorite
memak ñabūna re mek eat eb ñaben
ōpagedu-pagada re epoda me ro bo
añen gama.
7 Mi Josua oroga atsin Gilgal, ei ma
amen ake memak epo a ñei, me dede-
maro memak ñabūn eō kurara ña-
būn oaio.
8 ¶ Mi Jehova ūge a Josua, Wo nim
ekam miow ūra: bwa A nan totu ian
bem ūra; eko ion inimagōra ñea nan
weijo ian obwōm.
9 Mi Josua ōkapapar in ōrre a ūra;
bwo o roga atsin Gilgal ñago anūbū-
min.
10 Mi Jehova ōdenigae ūra atsin
ian men Israel, ma abi ūra iat ene-
mama ñea ouwak i Gibeon, me e
ededegeri ūra eow iat emedena n
akōda i Beth-Horon, ma a abi ūra me
etoki i Aseka me i Makkeda.

11 Me ñaga rõ gõrõ atsin ian obwet
ibwibwin Israel, ñaga re mek eat
emedena n edu i Beth-Horon, Jehova
õraijedu a ũra epe ñan ouwak eadun
ianweron me etoki i Aseka, me re
man: ebak eken ñabũna re ma eow
eat epe ñan eis ea ñabũna Israel
abiõn mwit ipudũtũbwin.
12 ¶ Mi Josua edorer a Jehova ean
ñabũmina *Jehova* etotow ñabũn Amo-
rite ian obwet ibwibwin Israel; mõ
õ ũge ian men Israel, Equan, wo nim
ta weijo animwen Gibeon; me ñauwe,
Maraman, *wo nimõ weijo* iat epañ
ñea Ajalon.
13 Mõ õweijot equan, mõ õweijo
bet maraman, ea at eponñame õeõgida
gain barũõra. Õten, ã eitsiõk eare
ñune eow ian wõn buch Jashar? Me
equan õweijo ijugagain ianweron, me
eõ rañañiten ũbũm, ean kaia aibũmin
õkõr.
14 Me eko ibũm ibũmin tekei ian
obwen õa iruwin, ñaga Jehova eraban
aet eñame: bwi Jehova akeat ibwi-
bwin Israel.
15 ¶ Me eredõn Josua, mi Israel
memak epo a ñei aeow eat eñõra n
mek i Gilgal.
16 Mõ õgõrien uea ñabũna aijimo,
mõ rõ kerũen iat eraõ ñarana i Mak-
keda.
17 Me ã pan a Josua, ñeijin ũge, Ã
ãtien mibũna uea aijimo, ñaga re
ewewin ũra iat eraõ ñaran i Makkeda.
18 Mi Josua ũge, Amwam õpaeatu
a men mũrana eraõ epe ñan ouwak,
ma amwaimõ ñaeow eñame itañin
bwe re nim oberei:
19 Ma amwam eõ mek ñamiã; ede-
degeri kõ barũemiã, ma abi ñabũn õd
iruwũra kõr; amwaimõ dug ũra bwa
ñam re metu ian aũra tekawa: bwi
Jehova etotu ũra ian bemiã.
20 Me ñaga Josua mi ibwibwin
Israel ro ogiten abi ũra iat enemama
ñea togit ouwak, mõ õekeow ũra, me
ñaga ro ogiten metu iat tekawa ñana
ã ororai dũgidũgũra ñabũn õreñõ ini-
magõra,
21 Eñame memak reredõ añen Josua
eow iat etañ mek i Makkeda iat
iow; me eko ion ñea ememõri eon in
iwitsiow ibwibwin Israel ion.
22 Mi Josua ũge, Amwaimõ baida
men mũrana eraõ, mõ õmeata ame
uea ñabũna aijimo atsin iat eraõ.
23 Mõ rõ ũgan, mõ rõ õmeata a mi-
bũna aijimo uea atsin iat eraõ, ñea
uea n Jerusalem, me uea n Hebron,
me uea n Jarmuth, me uea n Lachis,
me uea n Eglon.
24 Me ñaga rõ õmeata a Josua mi-
bũna uea, Josua emwin ñamen Israel
memak, mõ õ ũge a amebũna moni-
bait amen ake ñabũna re edegeri,
Nuabet, amwam õeõgida nanamiã
ean teren mibũne uea. Me re tũren
a ũra, me rõ õeõgidan nanõra ean te-
reõra.
25 Mi Josua ũge a ũra, Amwam eõ
miow, me enim eõ eadõ bũriõũmiã;
amwam eõ badõdo me eõ kurara:
bwi Jehova nan ririñ bet deden ñune
ea barũemiã memak ñabũn amwa nan
ake a.
26 Mi imũr Josua eijatow amebũna,
ma abien ũra, mõ õ õkaramwai iowen
ũra ean amaen aijimo edabwike: me
rõ karamwaien ean mũñana edabwike
ea an emerõ.
27 Me ñag etũren an iõg equan,
Josua õpan, me ã ruweduten ũra eat
edabwike, mõ rõ õraijeduen ũra ian
mũrana eraõ ñarana rõ kerũ ian ñago,
mõ rõ õpaeatu a men mũrana eraõ epe
ñan ouwak, me ri ta mek bet ea
ñabũmine.
28 ¶ Mi Josua õgõg Makkeda ean
ñabũmina, ma a abiõn ũra mwit
ipudutũbwin, me uea n: mõ õ õeõgi-
da gaiũra mõ õekeow ũra epo a eñame
memak ñabũn ian; e eõ ñaina dũgidũ-
gin ia aiquen: me e ririñ a uea n
Makkeda tekei an ririñ a uea n Jeri-
cho ñago.
29 Mi Josua enua atsin Makkeda,
mi Israel memak epo a ñei, aeow
Libna, me ro bo añen Libna:
30 Mi Jehova etotu bet ian ben
Israel, me uea n; me ra abiõn mwit
ipudutũbwin, me eñame memak ña-
bũna re mek ian; eko iõ õ ñaina ia
aiquen ian: me e ririñ a uea n tekei
an ririñ a uea n Jericho ñago.
31 ¶ Mi Josua enua atsin Libna, mi
Israel memak epo a ñei, aeow Lachis,
mõ rõ gadeijidan aũra wak in ake
itañin, me ro bo añen:
32 Mi Jehova etotu Lachis ian ben

Israel; mi *Josua* õgõgien ean kara-
bũmit ibũm, ma a abiõn mwit ipu-
dutũbwin, me eñame memak ñabũna
re mek ian, tekei imin memak ñan o
ogiten ririñ a Libna.
33 ¶ Mo orogan Horam ñea uea n
Geser bwe enimõ buõk Lachis; mi
Josua abien ma an ñame, me e eõ
ñaina aranon ia aiquen.
34 ¶ Mi Josua enua atsin Lachis, mi
Israel memak epo a ñei, aeow Eglon;
mõ rõ gadeijidan aũra wak in ake
itañin, me ro bo añen:
35 Me rõ õgõgien ean ñabũmina, me
ra abiõn mwit ipudutũbwin; mõ õ
õeõgida gait eñame memak ñabũn ian
ma abi ũra ian ñabũmina, tekei imin
memak ñan o ogiten ririñ a Lachis.
36 Mi Josua orogat atsin Eglon,
mi Israel memak epo a ñei, aeow
Hebron; me ro bo añen:
37 Me rõ õgõg, me ra abiõn mwit
ipudutũbwin, me uea n, me kawan
memak, me eñame memak ñabũn ian;
me eko ia rõ ñaina ia aiquen, tekei an
ogiten ririñ a Eglon; mõ õ õeõgida
gain mõ õekeow, me eñame memak
ñabũn ian.
38 ¶ Me eredõn Josua, mi Israel
memak epo a ñei, aeow Debir; me ro
bo añen:
39 Mõ õ õgõg, me uea n, me kawan
memak; me ra abiõn mwit ipudutũ-
bwin, me rõ õeõgida gait eñame me-
mak ñabũn emek ian ma abi ũra; e
eõ ñaina dũgidũgin ia aiquen: tekei
an ririñ a Hebron, õũga bet an ririñ
a Debir, me uea n; tekei bet bita ñea
o ogiten ririñ a Libna me uea n.
40 ¶ Mi Josua eijatow eb ebena me-
mak, eb ñaben õpagedu-pagada, me
eb ñaben Apwijuw, me eb ñaben eweõ
me ejõñ, me ekoruwow, me wañara
uea memak; eko dũgidũgin iõ õ ñaina
ia aiquen: mõ õ õeõgida gaiũra ñabũ-
na re ekenano ma abi ũra, tekei aen
Jehova, ñea Gott in Israel.
41 Mi Josua abi ũra atsin Kades-
Barnea, me etoki i Gaza, me eb
ñabena Gosen memak, me etoki i
Gibeon.
42 Mi Josua õgõg mibũna uea me
eben ũbwiõra ean ta aiwõrin, bwina
Jehova, ñea Gott in Israel akean Is-
rael.
43 Me eredõn Josua, mi Israel
memak epo a ñei, ea eñõra n mek i
Gilgal.

ITŨBAÑ 11.

ME ñaga Jabin ñea uea n Hazor
õkaiõt añõgen, e etsiõ a Jobab
ñea uea n Madon, me ea uea n Sim-
ron, me ea uea n Achsaph,
2 Me ea uea ñabũna re mek edõgen
apwewa, eat eb ñaben õpagedu-pa-
gada, me eat eb ñaben Araba ñaben
edõgen apwijuwin Kinneroth, me eat
eb ñaben eweõ me ejõñ, me ean towe-
dũdũn Dor ñan edõgen apago,
3 Ea ibwibwin Kanaan ñabũn edõ-
gen apoe ma apago, me ea Amorite,
me ibwibwin Heth, me ñabũna Phe-
resite, me dei Jebus, eat eb ñaben
õpagedu-pagada, me ea ñabũna He-
vite, ñabũna re mek ijõñin Hermon
ean eben Mizpa.
4 Ma amebũna re meta, ũra me
wañara tar in ake memak epo a
ũra, ũra etebinñame ion ouwak, eba-
kũra tekei ebakit eraũrõ; me pferde
me chariot ñana togit ebak.
5 Me epoda memak mibũna uea; me
re nua me rõ gadeijidan aũra wak in
ake itañin bõken Merom, bwe re nimõ
bo a Israel.
6 ¶ Mi Jehova ũge a Josua, Wo nim
ekam miow ũra; bwa A nan totow
ũra ma abi ũra memak eow ian men
Israel ijaran ean stunde une: me wo
nan etow wan nanan wañara pferde
bwe re nim ũrañ, me jiũiow wañara
chariot.
7 Mõ õrre Josua, ma amen ake me-
mak epo a ñei, bwe re nim ubo ita-
ñin bõken Merom, me ra arowañadan
ina.
8 Mi Jehova etotu ũra ian ben
Israel, me ra abi ũra, me re edede-
geri ũra aeow Sidon ñea ouwak, ma
aeow Misrephoth-Maim, ma aeow iat
epañ ñea Mizpe ñea emek edõgen
apoe; me ra abi ũra, ea an eko dũgi-
dũgin ion iõ õreñõ.
9 Mi Josua eririñ a ũra bita ñea
Jehova ogiten pan a: me e tow wan
nanan wañara pferde bwe re nim
ũrañ, me e jiũiow wañara chariot.
10 ¶ Me eredõn Josua eat edae ña-
ga, mõ õgõg Hazor, ma a abiõt ipu-

dutũbwin uea n: bwe Hazor ei tũbwin
mũñana eb memak ñago.
11 Me ra abiõn mwit ipudutũbwit
eñame memak ñabũn ian, mõ rõ õeõ-
gida gaiũra mõ õekeow ũra; eko dũ-
gidũgin aiquen iõ õnano: me e jiũ-
iowen Hazor.
12 Mi Josua õgõg aũra tekawa me-
mak mibũna uea, me monibaiũra
memak, ma a abiõn ũra mwit ipudu-
tũbwin, mõ õ õeõgida gaiũra mõ õe-
keow ũra; me re edegeri aen Moses
ñea an tsiõ Jehova.
13 Mi Israel re eõ jiũiow tekawa
ñan emek animwet etowedũdũ, bwi
ta Hazor; Josua ejiũiow.
14 Mi ibwibwin Israel rõ õbũ õañat
epaba ñana bain ian mũñane tekawa
memak, mi imin gõgõrõ bwu uwa-
dara; me ra abiõn mwit ipudutũ-
bwit eñame memak, mõ rõ õekeow
ũra, me re eõ ñaina dũgidũgin ia
aiquen ñea õnano.
15 ¶ Tekei an Jehova pan a Moses
ñea an tsiõ, õũga bet an Moses pan
a Josua: mi Josua edegeri; me e eõ
ñaina imin ia aiquet atsin eat imin
memak ñana Jehova õpan a Moses.
16 Mi Josua õgõg minebena eb me-
mak, eb ñaben õpagedu-pagada, ma
Apwijuw memak, me eb ñabena Go-
sen memak, me eb ñaben eweõ me
ejõñ, me eb ñaben Araba, mũ ũbwiõ-
ra Israel ñaben õpagedu-pagada, me
ũbwiõra ñaben eweõ me ejõñ;
17 Atsin eat etowedũdũ ñea Halak,
ñaben onot aeow Seir, me etoki Baal-
Gad ian pañin Libanon ijoñit etowe-
dũdũ ñea Hermon: me e iba memak
mibũna uea, me e ijatow ũra, ma
abi ũra.
18 Me ebak an bũm Josua n ake
a mibũna uea.
19 Me eko tekawa ia aiquen ñea
eow a ibwibwin Israel, bwi ta ñabũ-
na Hevite, ñabũna bain Gibeon: rõ
õgõg memak mũñana tekawa eow
iat ake.
20 Bwõ õñaũn itũrin Jehova õe-
nõweweãn bũriõũra, bwe re nimõ
naña Israel ma ake a ũra, bwe E
nim õeõgida gaiũra mõ õekeow ũra,
me bwe enim eko auwãen tegõra, me
E nimõ õekeow ũra, tekei aen Je-
hova ea Moses.

21 ¶ Mi Josua enua ean bũm ana
bwe enim ededegeri ñabũna Ena-
kim atsin eat eb ñaben õpagedu-
pagada, atsin Hebron, me Debir, me
Anab, ma atsin ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Juda ñaben õpagedu-pagada,
ma atsin ean eben ũbwien Israel ña-
ben õpagedu-pagada: mi Josua õeõ-
gida gaiũra ma aũra tekawa memak
mõ õekeow ũra.
22 Eko Enakim iõ õreñõ ean eben
ũbwiet ibwibwin Israel: bwi ta ibũn
õreñõ i Gaza, me i Gath, me i As-
dod.
23 Mi Josua õgõg eb memak, te-
kei aen Jehova ea Moses; mi Josua
oija añen Israel bwe re nim eke
ũbwiõra, tekei amain arõõra memak.
Mõ õnanoten ake eb.

ITŨBAÑ 12.

ME ñabũne uea n minebena eb,
ñabũna ibwibwin Israel abi,
mõ õgõg ũbwiõra ñan edõgen apoin
Jordan õmwaij an tsiõda equan, atsin
ean apañin Arnon me eagada a eto-
wedũdũ ñea Hermon, ma Araba me-
mak edõgen apoe:
2 Sihon ñea wañara uea Amorite,
ñea emek i Hesbon monibain, mo ore
atsin Aroer, ñaben emek itañin apa-
ñin Arnon, me *tekawa ñea* ijugagait
epañ, me emaen in Gilead, me etoki
eat ekaw ñea Jabbok, ñea mwiten
ũbwiet ibwibwin Ammon;
3 Me Araba me etoki eat ijited ñea
Kinneroth, edõgen apoe, me ea see n
Araba, ñea See ñea Ijited, edõgen
apoe, iat emedena n ñow Beth-Jesi-
moth, edõgen apwijuw, ean an karu-
wowedu Pisga:
4 ¶ Me mwiten ũbwien Og ñea uea
n Basan, ñea inimaget iquiquin ña-
bũna Rephaim, ñea emek i Astharoth
me i Edrei,
5 Ñea uea n eat etowedũdũ ñea
Hermon, me i Salcha, me i Basan
memak, me etoki ean mwiten ũbwi-
õra dei Gessur, me dei Maacha, me
emaen in Gilead, ñabena mwiten
ũbwien Sihon ñea uea n Hesbon.
6 Me Moses ñea an tsiõ Jehova me
ibwibwin Israel abien ũror: me Mo-
ses ñea an tsiõ Jehova oija añet
ibwibwin Ruben, me ibwibwin Gad,

me emaen it arõen Manasse minebena eb bwe re nim eke dũbañũra.
7 ¶ Me ñabũna uea n minebena eb,
ñabena Josua me ibwibwin Israel abi iow edõgen apagon Jordan, atsin i Baal-Gad ian apañin Libanon me etoki eat etowedũdũ ñea Halak, ñea *medenat* akõda animwen Seir; mi Josua oija earõeni n Israel *mũñana eb* bwe re nim eke dũbañũra tekei amaiũra;
8 Eat eb ñaben õpagedu-pagada,
me eat eb ñaben eweõ me ejõñ, me i Araba, me eat ekaruwowedu, me eat etomagage, ma Apwijuw; ean eben ũbwiet ibwibwin Heth, me ñabũna Amorite, me ibwibwin Kanaan, me ñabũna Pheresite, me Hevite, me dei Jebus:
9 ¶ *Me* uea n Jericho, ion; uea n
Ai, ñea itañin Beth-El, ion;
10 Uea n Jerusalem, ion; uea n
Hebron, ion;
11 Uea n Jerimoth, ion; uea n La-
chis, ion;
12 Uea n Eglon, ion; uea n Geser,
ion;
13 Uea n Debir, ion; uea n Geder,
ion;
14 Uea n Horma, ion; uea n Arad,
ion;
15 Uea n Libna, ion; uea n Adullam,
ion;
16 Uea n Makkeda, ion; uea n
Beth-El, ion;
17 Uea n Thappua, ion; uea n
Hepher, ion;
18 Uea n Aphek, ion; uea n Lasa-
ron, ion;
19 Uea n Madon, ion; uea n Hazor,
ion;
20 Uea n Simon-Meron, ion; uea n
Achsaph, ion;
21 Uea n Thaanach, ion; uea n Me-
giddo, ion;
22 Uea n Kedes, ion; uea n Jok-
neam, ion;
23 Uea n Raphor-Dor, ion; wañara
uea Goiim in Gilgal, ion;
24 Uea n Thirza, ion; atebin me-
mak mibũne uea bwe aijumo ma aiquen.

ITŨBAÑ 13.

ME eñaben Josua, me ebak an obweni; mi Jehova ũge a, Auwet eñab, me ebak am obweni, me ebak õkõr ijuw eb ñan *amwa* eitsiõk bwien.
2 Ñane eb ñana ã eitsiõk kona:
ũbwiet dei Philistia memak, me ñabũna dei Gessur memak;
3 Atsin eat ekaw ñea Sihor, ñea
emek edõgen apoin Ägypten, me etoki i Ekron, edõgen apwewa, ñabena ã pan bwe ũbwiet ibwibwin Kanaan; me monibain Philistia ñabũna aijimo; ñabũna dei Gaza, me dei Asdod, me dei Askalon, me dei Gath, me dei Ekron; me ñabũna Avvim,
4 Edõgen apwijuw; eben ũbwiet
ibwibwin Kanaan memak, me Meara ñaben ũbwiet dei Sidon, me etoki i Aphek, me eagada a mwiten ũbwiõra ñabũna Amorite;
5 Mũ ũbwiet dei Gebal, me Liba-
non memak, õmwaij an tsiõda equan, ore atsin Baal-Gad ijõñit etowedũdũ ñea Hermon mõ õbaiwõñ etañ metu Hamath;
6 Amen eat eb memak ñaben õpa-
gedu-pagada, ore atsin Libanon me etoki i Misrephoth-Maim, ñabũna dei Sidon memak; A nan ededegeri ũra atsin ian obwet ibwibwin Israel: me wo nimõ dũbañai a Israel bwe re nim eke ũbwiõra, tekei aeõ pan aw.
7 Me ñagan wo nimõ mwimwit mi-
nebena eb bwũ ũbwiet arõeni ñana aran ado, me emaen it arõen Manasse.
8 Baet ibwibwin Manasse ibwibwin
Ruben mi ibwibwin Gad in õgõg ũbwiõra, ñabena Moses oija ũra, edõgen apoin Jordan, tekei oija ąñetow ũra itũrin Moses ñea an tsiõ Jehova:
9 Atsin Aroer, ñaben emek itañin
apañin Arnon, me tekawa ñea ijugagait epañ, me eb ñaben eweõ ñabena Medeba memak me etoki i Dibon;
10 Ma an tekawa Sihon memak,
ñea wañara uea Amorite, ñea omoniba i Hesbon, me etoki ean mwiten ũbwiet ibwibwin Ammon;
11 Me Gilead, me mwiten ũbwiet
dei Gessur me dei Maacha, me etowedũdũ ñea Hermon memak, me Basan memak me etoki i Salcha;
12 Eb memak ñaben Og omoniba
ean i Basan, ñea omoniba i Astharoth me i Edrei (ei ion inimagõra ña-

bũna dũgidũgin Rephaim); bwe Mo-
ses abi ũra, me ededegeridan ũra.
13 Me ibwibwin Israel re eõ edede-
gerida ñabũna dei Gessur me dei Maa-
cha; me dei Gessur, me dei Maacha re
meken inimagen Israel ea ñabũmine.
14 Ta earõen Levi ñabũn e eõ oija
ũra ũbwiõra; bwe wimen Jehova, ñea
Gott in Israel, tekei mwiten ũbwiõra,
ñana ã ririñõt ãe tekei an pan a ũra.
15 ¶ Me Moses oija earõen Ruben
tekei aũra epo n amen bwieni memak.
16 Me mwiten ũbwiõra ore atsin
Aroer, ian obwen apañin Arnon, me
tekawa ñea ijugagait epañ, me eb me-
mak ñaben eweõ, ñaben itañin Mede-
ba;
17 Hesbon, me kawan memak ñan
eat eb ñaben eweõ; Dibon, me Ba-
moth-Baal, me Beth-Baal-Meon,
18 Me Jahza, me Kedemoth, me
Mephaath,
19 Me Kirjathaim, me Sibma, me
Zereth-Sahar ean towedũdũt epañ,
20 Me Beth-Peor, ma akoruwo-
wedun Pisga, me Beth-Jesimoth,
21 Me kawat eb ñaben eweõ me-
mak, me eb memak ñabena Sihon
ñea wañara uea Amorite omoniba
ean, ñea omoniba i Hesbon, ñea
Moses abi õepoi a monibain Midian,
ñabũna Evi, me Rekem, me Zur, me
Hur, me Reba, ñabũna prinzen ña-
bũna baen Sihon, ñabũna re mek ean
eb ebena.
22 ¶ Me ibwibwin Israel ra abiõn
bet ipudutũbwin Bileam ñea ñain
Beor, eow inimaget eñame ñabũna
ra abi.
23 Me mwiten ũbwiet ibwibwin
Ruben õtsin Jordan, mi itirũrũn. Ña-
bene ũbwiet ibwibwin Ruben tekei
aũra epo n amen bwieni memak,
kawan ma tañemekin.
24 Me Moses oija earõen Gad, ña-
bũna ibwibwin Gad, *ũbwiõra* tekei
aũra epo n amen bwieni memak.
25 Mũ ũbwiõra ore atsin Jaser, me
kawan Gilead memak, me emaen in
ũbwiet ibwibwin Ammon, me etoki i
Aroer ñaben ian obwen Rabba;
26 Mõ õtsin Hesbon me etoki i Ra-
math-Mizpe, me Betonim; ma atsin
Mahanaim me eagada a mwiten
Debir;
27 Ma atsin ian apañin Jordan,
Beth-Haram, me Beth-Nimra, me
Sukkoth, me Zaphon, *ñana* iquiquit
eb ñabena Sihon omoniba ean ñea
omoniba i Hesbon, *me* Jordan me
erũrũn, me etoki inũmwit see n
Kinnereth edõgen apoin Jordan.
28 Ñabene ũbwiet ibwibwin Gad
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak, kawan ma tañemekin.
29 ¶ Me Moses oija emaen it arõen
Manasse *ũbwiõra:* mũ ũbwien õkõr
emaen it arõeni ñabũna ibwibwin
Manasse tekei aũra epo n amen
bwieni memak.
30 Me mwiten ũbwiõra õtsin Ma-
hanaim, Basan memak, *me* eben
ũbwien Og memak, ñea uea n Basan,
ma an tekawa Jair, memak ñan i
Basan, añama tekawa:
31 Me emaen in Gilead, ma Astha-
roth, me Edrei, ñana kawan ũbwien
Og i Basan, dũbañit ibwibwin Machir
ñea ñain Manasse, ñea emaen it
ibwibwin Machir, tekei aũra epo n
amen bwieni memak.
32 Me eb ñana Moses õmwimwit
iow ean eben ũbwiet ibwibwin Moab
ñaben eweõ, edõgen apoin Jordan
õmwaij Jericho, edõgen apoe.
33 Me Moses eõ oija earõen Levi
ũbwiõra: bwi Jehova, ñea Gott in Is-
rael tekei eben ũbwiõra, tekei aen
a ũra.

ITŨBAÑ 14.

ME ñane eb ñana ibwibwin Israel
õgõg iow ean eben Kanaan,
ñana ã mwimwit a ũra eow itũrin
Eleasar ñea priester, mi Josua ñea
ñain Nun, me monibain ran aũra wak
aũra bagadugu earõeni ñabũna ibwi-
bwin Israel,
2 Eow ean kaiwaien mwimwiten
ũbwiõra, tekei an Jehova patow ian
ben Moses, bwũ ũbwiet arõeni ñana
aran ado, me earõeni ñamana emaen.
3 Bwe Moses ogiten oija earõeni
ñana arura me ñarana emaen ũbwiõra
edõgen apoin Jordan: me e eõ oija
ibwibwin Levi ũbwiõra inimagõra.
4 Bwe ibwibwin Joseph ei arura
earõeni, bwe Manasse me Ephraim:
me re eõ oija ibwibwin Levi dũbañũra
ean eb ebena, bwi ta tekawa ñana re

nimõ mek ian, me eb ñan itañũra
bwe eñan wañara imin gõgõrõ me
baibait duwõra.
5 Tekei an Jehova pan a Moses,
õũga bet at ibwibwin Israel ririñ; me
rõ mwimwit eb.
6 ¶ Me ibwibwin Juda re tũren a
Josua eow i Gilgal: me Kaleb ñea
ñain Jephunne ñea Kenisite ũge a,
Wo tsiet bita ñea Jehova õpan a
Moses ñea an ñame Gott ñag õpan
añõgõ ma auwe eow i Kades-Barnea.
7 Ama aeõ obweni ñaga Moses ñea
an tsiõ Jehova õijõnõ atsin Kades-
Barnea bwa A nim õñanemei eb; ma
A õrean a anõgen memak tekei bita
ñea emek ian bũriõ.
8 Me etsiedũ ñabũna re edegeriõ
eada re ead bũriõũt eñame; ma aña,
A edegeri memak aen Jehova ñea
waña Gott.
9 Me Moses schwõr ean ñabũmina,
mõ ũge, Ũbwiõm õkõr mũ ũbwien
ñaiñaim eõ toki eb ñabena wo jorõn
nanam, bwe dõgin ñaga wo edegeri
memak aen Jehova ñea waña Gott.
10 Me ñage, kania, Jehova eraña
ame mõ õtsimorõ, tekei aen, ean
mũñane eobweni ama ma aijimo,
atsin ean ñabũmina Jehova õrai ñai-
jine ea Moses, ñaga Israel re dũgi-
dugo eat etomagage: me ñage,
kania, aduma ma aijimon aeõ obweni
ñabũmine.
11 Waioiũ ean ñabũmine tekei
waioiũ ean ñabũmina Moses õijõnõ:
tekei waioiũ ean ñaga, õũga bet
waioiũ ean ñage, eat ubo n ake, me
eat emeta me emetu.
12 Me ñagan, wo nim oija ame ña-
ge etowedũdũ ñune, ñea Jehova õpan
ean ñabũmina; bwe wo kaiõt ean ña-
bũmina dedeũra ñabũna Enakim ña-
bũna re mek ina, me tekawa ñan
ouwak ñana ã ororai: kaia Jehova
nan mek itũrũ, ma A nan ededegerida
ũra, tekei aen Jehova.
13 Mi Josua õrai a eñõgen geida-
wianaw; mo o oija añen Kaleb ñea
ñain Jephunne Hebron bwe enim eke
ũbwien.
14 Me ñagan Hebron eijien ũbwien
Kaleb ñea ñain Jephunne ñea Keni-
site, ea ñabũmine; bwin e edegeri me-
mak aen Jehova, ñea Gott in Israel.
15 Me egen Hebron ñago bwe Kir-
jath-Arba (ñeijin tekei An tekawa
Arba); *ma amea Arba* ei eñame ion
ñea togit ouwak inimagõra ñabũna
Enakim. Mọ õnanoten ake eb.

ITŨBAÑ 15.

MA akaiwan mwimwiten ũbwiet
arõeni ñabũna ibwibwin Juda
tekei aũra epo n amen bwieni me-
mak, õbaiwõñ mwiten eben Edom,
ean tomagagen Zin edõgen apwi-
juw, inũmwit eb ñan edõgen apwi-
juw.
2 Me mwiten ũbwiõra edõgen apwi-
juw ore atsin inũmwit See ñea Ijited
edõgen apwijuw, atsin eat ega ñagan
õmwaij edõgen apwijuw;
3 Mo ore atsin apwijuw eat etañ
in akõda Akrabbim, mo otow aeow
Zin, mo ore eadan Kades-Barnea, mo
owat erũrũn Hezron, mo ota eada
Adar, me epa aeow Karkaa;
4 Mo oquat aeow Azmon, me eaga-
da a kawin Ägypten ñea oniñ; me
etoki mwiten itañit ijited; ñane mwi-
ten ũbwemiã edõgen apwijuw.
5 Me imwit edõgen apoe õñaũn eat
See ñea Ijited, mõ õbaiwõñ magin
mwin Jordan. Me imwit edõgen
apwewa õñaũn edõgen apoin ga n see
inũmwin Jordan:
6 Me mwiten ota eada i Beth-Ho-
gla, mõ õd edõgen apwewan Beth-
Araba; me mwiten oroga a an epe
Bohan ñea ñain Ruben;
7 Me mwiten otow aeow i Debir
atsin iat epañ ñea Achor, me epa
aeow apwewa, eimwi a Gilgal, ñea
eimwi a etañ in akõda Adunimim, ñea
emek itañit ekaw edõgen apwijuw;
me mwiten oroga a bõken En-Semes,
me etoki En-Rogel;
8 Me imwit oroga mõ õd itañin an
pañ ñain Hinnom ea onuquet dei Je-
bus edõgen apwijuw (ei õkõr Jeru-
salem); me imwit ota eada animwet
etowedũdũ ñea emek ian obwet epañ
ñea Hinnom edõgen apago, ñea emek
inũmwit epañ ñea Rephaim aeow
edõgen apwewa;
9 Me mwiten õredõata atsin inũ-
mwit etowedũdũ ea burodaũt ebõk
ñana bõken Nephthoa, me eimwi a
kawat etowedũdũ ñea Ephron; mo

otow aeow Baala (ei õkõr Kirjath-
Jearim);
10 Me mwiten eredõdan i Baala
edõgen apago me enaña etowedũdũ
ñana Seir, me eõ redõ ea etowedũdũ
ñea Jearim edõgen apwewa (ei õkõr
Chesalon), mo ore eadu Beth-Semes,
mo owat erũrũn Thimna;
11 Mi imwit oroga a erũrũn Ekron
edõgen apwewa; me eõ redõ mwiten
ea an eagada a Sichron, mo oroga a
etowedũdũ ñea Baala, mo oñow aeow
Jabneel; me mwiten etoki itañit iji-
ted.
12 Me mwiten edõgen apago ijited
ñea ouwak, me erũrũn. Ñane apae
in mwiten ũbwiet ibwibwin Juda te-
kei aũra epo n amen bwieni memak.
13 ¶ Mo o oija Kaleb ñea ñain Je-
phunne dũbañin inimaget ibwibwin
Juda, tekei aen Jehova ea Josua, ña-
bena Kirjath-Arba (ñeijin tekei An
tekawa Arba), *amea Arba ei* etõñin
Enak (ei õkõr Hebron).
14 Me Kaleb ededegeridaten ina
ñabũna ñaiñain Enak, ñabũna re eke
aijimen, ñaijimena Sesai, me Ahi-
man, me Thalmai, ñaijimena ñain
Enak.
15 Mo o rogat atsin ian bwe enimõ
bo o amen Debir: me egen Debir ña-
go bwe Kirjath-Sepher.
16 ¶ Me Kaleb ũge, Tamo ñea eija-
tow Kirjath-Sepher, mõ õgõg, A nan
oija ãita ñaiũ ñea Achsa bwe enim
eke agen.
17 Me Othniel ñea ñain Kenas, ñea
etsin Kaleb, õgõg: mo o oija añet
ãita ñain ñea Achsa bwe enim eke
agen.
18 Me ñaga ãita emek *itũrin amea,*
e enenei ãita bwe enim kõñõt tsinit
etõñit eb emwarin: me ãita edun ani-
mwen wõn esel: me Kaleb ũge a,
Ekeken ñea wo ãeñ?
19 Me ãita ũge a, Ome kõ bita ñea
A nimõ geidawianaw ean; bwe ñage
ñaga wo ñaeowen aña eat eb ñaben
edõgen Apwijuw, wo nim ome bet
burodaũt ebõk. Mo o oija añet ãita
burodaũt ebõk ñan itũga me buro-
daũt ebõk ñan edõgen ijõñ.
20 Ñabene eben ũbwiet arõeni ña-
bũna ibwibwin Juda tekei aũra epo
n amen bwieni memak.
21 Me tekawa ñan ogoeow ñan
aũra tekawa earõeni ñabũna ibwi-
bwin Juda ñan etũren a mwiten
ũbwiet ibwibwin Edom eat eb ñaben
Apwijuw, ũra Kabzeel, me Eder, me
Jagur,
22 Me Kina, me Dimona, me Ad-
Ada,
23 Me Kedes, me Hazor, me
Ithnan,
24 Me Siph, me Telem, me Bea-
loth,
25 Me Hazor-Hadatha, me Kar-
joth-Hezron (ei õkõr Hazor),
26 Me Amam, me Sema, me Mola-
da,
27 Me Hazzar-Gada, me Hesmon,
me Beth-Peleth,
28 Me Hazar-Sual, me Beer-Seba,
me Bisjothja,
29 Me Baala, me Ijim, me Ezem,
30 Me Eltholad, me Chesil, me Hor-
ma,
31 Me Ziklag, me Madmanna, me
Sansanna,
32 Me Lebaoth, me Silhim, me Ain,
me Rimmon; mũñane tekawa me-
mak re eke anarama ma ado ma ta-
ñemekũra.
33 Eat eb ñaben eweõ me ejõñ,
Esthaol, me Zora, me Asna,
34 Me Sanoa, me En-Gannim, me
Thappua, me Enam,
35 Me Jarmuth, me Adullam, me
Socho, me Aseka,
36 Me Saaraim, me Adithaim, me
Gedera, me Gederothaim; ata ma
aeoq tekawa ma tañemekũra memak.
37 Me Zenan, me Hadasa, me Mig-
dal-Gad,
38 Me Dilean, me Mizpe, me Jok-
theel,
39 Me Lachis, me Bozkath, me
Eglon,
40 Me Chabbon, me Lahmas, me
Kithlis,
41 Me Gederoth, me Beth-Dagon,
me Naema, me Makkeda; ata ma año
tekawa ma tañemekũra memak.
42 Me Libna, me Ether, me Asan,
43 Me Jephtha, me Asna, me Ne-
zib,
44 Me Kegila, me Achsib, me Ma-
resa; ado tekawa ma tañemekũra
memak.

45 Me Ekron, me kawan ma tañe-
mekin memak:
46 Ore atsin Ekron me etoki eat
ijited, tekawa memak ñan itañin As-
dod, ma tañemekũra memak.
47 Me Asdod, me kawan ma tañe-
mekin memak; Gaza, me kawan ma
tañemekin memak; me eagada a ka-
win Ägypten ñea kadudu, me ijited
ñea ouwak, me mwiten.
48 ¶ Me eat eb ñaben õpagedu-pa-
gada, Samir, me Jathir, me Socho,
49 Me Danna, me Kirjath-Sanna
(ei õkõr Debir),
50 Me Anab, me Esthemo, me
Anim,
51 Me Gosen, me Holon, me Gilo;
ata ma aiquet tekawa ma tañemekũ-
ra memak.
52 Me Arab, me Duma, me Esean,
53 Me Janum, me Beth-Thappua,
me Apheka,
54 Me Humta, me Kirjath-Arba
(ei õkõr Hebron), me Zior; ado teka-
wa ma tañemekũra memak.
55 Me Maon, me Karmel, me Siph,
me Jutta,
56 Me Jesreel, me Jokdeam, me
Sanoa,
57 Me Hakain, me Gibea, me Thim-
na; ata tekawa ma tañemekũra me-
mak.
58 Me Halhul, me Beth-Zur, me
Gedor,
59 Me Maarath, me Beth-Anoth,
me Elthekon; año tekawa ma tañe-
mekũra memak.
60 Me Kirjath-Baal (ei õkõr Kir-
jath-Jearim), me Harabba; aro teka-
wa ma tañemekũrõr.
61 Eat etomagage, Beth-Araba, me
Middin, me Sechacha,
62 Me Nibsan, me tekawa ñea
Ebarajited, me Engedi; año tekawa
ma tañemekũra memak.
63 ¶ Me dei Jebus, ñabũna ñamen
Jerusalem, ibwibwin Juda eõ kona n
ededegerida ũra: me dei Jebus re ma-
mek itũrit ibwibwin Juda i Jerusa-
lem ea ñabũmine.

ITŨBAÑ 16.

ME mwiten ũbwiet ibwibwin Jo-
seph tekei mwin akaiwan, ore
atsin Jordan itañin Jericho, ean bõ-
ken Jericho edõgen apoe, ñea eto-
magage, mõ õñaũn Jericho mõ õd eat
eb ñaben õpagedu-pagada aeow Beth-
El;
2 Mõ õñaũn Beth-El mo otow aeow
Lus, mo owat mwiten ũbwiõra ñabũ-
na Arachite aeow Ataroth;
3 Me eimwiedu a mwiten ũbwiet
dei Japhletite, ea mwiten Beth-Horon
ñaben ejõñ, me eagada a Geser; me
etoki eat ijited.
4 Me ibwibwin Joseph, ñabũn *an
karig* Manasse me Ephraim, rõ õgõ-
gien ũbwiõra.
5 ¶ Mõ ũge mwiten ũbwiet ibwi-
bwin Ephraim tekei aũra epo n amen
bwieni memak: mwiten ũbwiõra edõ-
gen apoe õtsin Ataroth-Adar me eto-
ki Beth-Horon ñaben edõgen itũga;
6 Me imwit emeta mo orodu eadu
apago me etoki i Michmethath edõgen
apwewa; me eredõda imwit eada i
Thaanath-Silo, mõ õd eat erũrũn Ja-
noha edõgen apoe;
7 Mõ õtsin Janoha mo ore eadu
Ataroth, me Naarath, me eagada a
Jericho, me enaña Jordan.
8 Me imwit õñaũt atsin Thappua
mo oñow aeow edõgen apago ea ekaw
ñea Kana; me etoki eat ijited. Ña-
bene eben ũbwiet arõeni ñabũna
ibwibwin Ephraim tekei aũra epo n
amen bwieni memak;
9 Me ã baeni a tekawa ñana ã õekae
eow ean eben ũbwiet ibwibwin Ma-
nasse bwe ibwibwin Ephraim re nim
eke aũra tekawa, tekawa memak, ma
tañemekũra memak.
10 Me re eõ ededegerida ibwibwin
Kanaan ñabũna re mek i Geser: me
ibwibwin Kanaan re mamek inima-
get ibwibwin Ephraim ea ñabũmine,
me re eken ũra itsiõ n makamakur.

ITŨBAÑ 17.

ME ñane ũbwiet arõen Manasse
tekei mwin akaiwan; bwe ei an
bowab Joseph. Me Machir ñea an
bowab Joseph, ñea etõñin Gilead, ñag
ei amen ake, o konaen Gilead me
Basan.
2 Me etsimine eben ũbwiet ibwibwin
Manasse ñabũna dũgidũgin, tekei
mwin akaiwara, tekei aũra epo n
amen bwieni memak: bwe ũbwiet

ibwibwin Abieser, me ibwibwin Helek, me ibwibwin Asriel, me ibwibwin Sichem, me ibwibwin Hepher, me ibwibwin Semida: ñabũne ñaiñain Manasse ñabũna eman, ñea ñain Joseph, tekei aũra epo n amen bwieni memak.
3 ¶ Me Zelophehad, ñea ñain Hepher, ñea ñain Gilead, ñea ñain Machir, ñea ñain Manasse, eko ñait eman, bwi ta ãn ñain: me eget ãinibũna ñain bwe Mahela, me Noa, me Hogla, me Milka, me Thirza.
4 Me ãinibũna re tũren a Eleasar ñea priester, mi Josua ñea ñain Nun, ma amebũna prinzen, mõ rõ ũge, Jehova õpan a Moses bwe ã nim oija gama ũbwema inimagen amen bwema: me ñagan o oija añen ũra ũbwiõra inimaget etsietsit etõñũra tekei aen Jehova.
5 Mo opudu añen Manasse amwarita eb bwe baen Gilead me Basan, ñaben emek edõgen apoin Jordan;
6 Bwe dõgin ñag etsimine ũbwiet ãinibũna ñain Manasse inimagen ñaiñain ñabũna eman. Me ñabena Gilead ei ũbwien ñaiñain Manasse ñabũna eman ñabũna dũgidũgin.
7 ¶ Me mwiten ũbwiet ibwibwin Manasse ore atsin Michmethath, ñaben ian obwen Sichem; mo oquat eat imwit edõgen eat edamarũm, ea amen En-Thappua.
8 Eb ñabena Thappua ei eben ũbwiet ibwibwin Manasse; me Thappua ñaben itañin mwiten ũbwiet ibwibwin Manasse ei eben ũbwiet ibwibwin Ephraim.
9 Me imwit orodu eadu a ekaw ñea Kana, edõgen apwijuwit ekaw: tekawa ñane ũra an tekawa ibwibwin Ephraim inimagen aũra tekawa ibwibwin Manasse: me mwiten ũbwiet ibwibwin Manasse emek edõgen apwewait ekaw, me etoki eat ijited:
10 Me eben ũbwiet ibwibwin Ephraim eb ñaben edõgen apwijuw, me eb ñaben edõgen apwewa ei eben ũbwiet ibwibwin Manasse, mi ijited aũra mwit; me eagada aũra mwit ibwibwin Asser edõgen apwewa, me ibwibwin Isaschar edõgen apoe.
11 Me etsimine eben ũbwiet ibwibwin Manasse ean eben ũbwiet ibwibwin Isaschar ma Asser bwe Beth-Sean me kawan memak, me Jibleam me kawan memak, me ñamen Dor me kawan memak, me ñamen Endor me kawan memak, me ñamen Thaanach me kawan memak, me ñamen Megiddo me kawan memak, me towedũdũn ñana aiju.
12 Me ibwibwin Manasse re eõ kona n ededegerida ñamen ian mũñana tekawa; bwina ibwibwin Kanaan re teñ mek ean minebena eb.
13 Me ñag aeõñ oaio ibwibwin Israel, rõ õtsiõet ibwibwin Kanaan eat emakur, me re eõ ededegerida ũra memak.
14 Me ibwibwin Joseph re dorer a Josua, mõ rõ ũge, Adaga wo oija ame ũbwiõ eow ean mwit ekaiwa ñea ta aiquen me emae ñea ta aiquen bwe dũbañũ, ñag aña eponñame ñea ouwak, ñaga Jehova õgageidawianawõ atsin ñago ea ñage?
15 Mi Josua ũge a ũra, Tsin ia auwe eponñame ñea ouwak, wo nimõ weijedaw oe, me dadaijedu imin erõ mõ kani ũbwiõm atsin ean ũbwiõra ñabũna Pheresite, me ñabũna Rephaim; ñag oroeõ ian mem eben Ephraim ñaben õpagedu-pagada.
16 Me ibwibwin Joseph rõ ũge, Eõ eiwin a gama eb ñaben õpagedu-pagada: me etsimine wañara chariot ñana debitsi ibwibwin Kanaan memak ñabũna re mek eat eb ñabena epañ, ñabũna re mek i Beth-Sean, me kawan memak, mũ ũra bet ñabũna re mek iat epañ ñea Jesreel.
17 Mi Josua edõrer a ibwibwin Joseph, ñabũna ibwibwin Ephraim me Manasse, mõ ũge, Auwe eponñame ñea ouwak, me wo oaio õkõr: deab ta aeben ũbwiõm ñabena mwit ekaiwa:
18 Bwũ ũbwiõm õkõr eb ñaben õpagedu-pagada; oigaga kõr minebena eb, me wo nimõ dadaijedu, mũ ũbwiõm bet eb ñan itañin; bwe wo nim ededegerida ibwibwin Kanaan, ogen bet ie etsimine wañara chariot ñana debitsi, me ogen bet ia ro oaio kõr.

ITŨBAÑ 18.

ME ebwepoda memak epo ñabũna ibwibwin Israel i Silo, mõ rõ

gadeijidat ewak in epo: me edenigaet eb atsin ian obwōra.

2 Mi iju aran aeiu earōeni n Israel, ñana ā eitsiōk mwimwit a ūra ūbwiōra.

3 Mi Josua ūge a ibwibwin Israel, Ōten araquin amiā ibe n metu mō ōgōg eb, ñabena Jehova ñea wañara Gott amiā bagadugu oija gamiā?

4 Amwam ij amiā ñame katakatijimet atsin eat arōeni memak: ma amwam ōijōn ūra bwe re nimō eogoda me dūgidugo eat eb memak, me eare añōgen tekei eben ūbwiōra memak; me ri nan redō ame.

5 Me re nimō mwimwit eb me eke aeiu amain: mi ibwibwin Juda ri nan mek ūbwiōra edōgen apwijuw, me ibwibwin Joseph ri nan mek ūbwiōra edōgen apwewa.

6 Ma amwaimō eare añōget eb me eke aeiu amain, ma amwam ōrean ame eow ine añōgen; ma A nan kaiwai iow ine bwe dōgimiā ian men Jehova ñea wōra Gott.

7 Bwe eko dūbañit ibwibwin Levi inimagemiā; bwe barūenebōra n priester atsin itūrin Jehova tekei eben ūbwiōra: me ā ogiten oija ibwibwin Gad me Ruben me emaen it arōen Manasse ūbwiōra edōgen apoin Jordan, ñana Moses ñea an tsiō Jehova oija ūra.

8 ¶ Me eogoda mibūna eñame, me re nuawen: mi Josua ōpan a amebūn enuaw bwe re nimō eare añōget eb, mō ō ūge, Amwaimō nuaw me dūgidugo mō ōmamag eb, me eare añōgen, ma amwam kan redō ame; ma A nan kaiwai iow ine i Silo bwe dōgimiā ian men Jehova.

9 Me enuawen amebūna mō rō ōd eat eb, me eare añōgen eow iat tekawa memak me eke amaen aeiu mwimwitetow ian buch; me re tik redō añen Josua eow eat etañ mek i Silo.

10 ¶ Mi Josua ōkaiwa bwe dōgūra i Silo ian men Jehova: mi Josua ōmwimwit eb ea ibwibwin Israel tekei amaiūra memak.

11 ¶ Me emeta akaiwat arōeni ñabūna ibwibwin Benjamin tekei aūra epo n amen bwieni memak: me enuaw mwiten ūbwiōra tekei aet ekaiwa aeow inimaget ibwibwin Juda mi ibwibwin Joseph.

12 Me mwiten ūbwiōra edōgen apwewa ōaweijida Jordan; me mwiten oroga itañin Jericho edōgen apwewa, mo ota eada mō ōd eat eb ñaben ōpagedu-pagada edōgen apago; me etoki eat etomagage ñea Beth Aven.

13 Mō ōñaūn ina mwiten mo oñow aeow Lus, ea erūrūn Lus (ei ōkōr Beth-El), mo oñow aeow apwijuw; me imwit oijedu eadu Ataroth-Adar, itañit etowedūdū ñea emek ian obwen Beth-Horon.

14 Me imwit ōñaūt atsin ina, mō ōpaeoi mwit ijited edōgen apwijuw, atsin eat etowedūdū ñea emek ian obwen Beth-Horon edōgen apwijuw; me etoki i Kirjath-Baal (ei ōkōr Kirjath-Jearim), ñea ion inimagen an tekawa ibwibwin Juda: ñaiune amain edōgen apago.

15 Me main edōgen apwijuw ōaweijida atsin inūmwin Kirjath-Jearim, mo ore eadu edōgen apago, me emetan ian burodaūt ebōk ñana bōken Nephthoa:

16 Me mwiten orodu a mwit etowedūdū ñea mwin ñea ogoeow, ñea etowedūdū ñea emek ian obwen an pañ ñain Hinnom, ñea emek iat epañ ñea ūbwiōra ñabūna Rephaim edōgen apwewa; mo orodu a epañ ñea Hinnom, aeow itañit dei Jebus edōgen apwijuw, mo oijedu eadu En-Rogel;

17 Mo oñow aeow apwewa, me emetan En-Semes, mo otow aeow Geliloth, ñea ōmwaij etañ in akōda Adummim; mo orodu eadu a an epe Bohan ñea ñain Ruben;

18 Mo oquat eanuaw erūrūn ñaran ōmwaij Araba edōgen apwewa, mo oijedu eadu Araba;

19 Me mwiten oñow eat erūrūn Beth-Hogla edōgen apwewa; me magit imwit ga't See ñea Ijited, edōgen apwewa, inūmwin Jordan edōgen apwijuw: ñaiune mwiten edōgen apwijuw.

20 Me Jordan mwiten edōgen apoe. Ñabene ūbwiet ibwibwin Benjamin, mwiten memak, tekei aūra epo n bwieni memak.

21 Me ñane an tekawa earōeni ña-

būna ibwibwin Benjamin tekei aūra
epo n amen bwieni memak, Jericho,
me Beth-Hogla, me Emek-Keziz,
22 Me Beth-Araba, me Zemaraim,
me Beth-El,
23 Me Avvim, me Happara, me
Ophra,
24 Me Kaphar-Ammonai, me Ophni,
me Geba; ata ma aro tekawa ma
tañemekūra memak.
25 Me Gibeon, me Rama, me Bee-
roth,
26 Me Mizpe, me Kaphira, me
Moza,
27 Me Rekem, me Jerpeel, me Tha-
reala,
28 Me Zela, me Eleph, me dei Jebus
(ei ōkōr Jerusalem), me Gibeath, me
Kirjath; ata ma aeoq tekawa ma
tañemekūra memak. Ñane ūbwiet
ibwibwin Benjamin tekei aūra epo n
amen bwieni memak.

ITŪBAÑ 19.

ME emeta ekaiwa ñea ekaruwōri
ea Simeon, earōeni ñabūna
ibwibwin Simeon tekei aūra epo n
amen bwieni memak: mū ūbwiōra
emek inimagen eben ūbwiet ibwibwin
Juda.
2 Me ūbwiōra, Beer-Seba, ōa Seba,
me Molada,
3 Me Hazar-Sual, me Bala, me
Ezem,
4 Me Etholad, me Bethul, me
Horma,
5 Me Ziklag, me Beth-Markaboth,
me Hazar-Susa,
6 Me Beth-Lebaoth, me Saruhen;
ata ma aiju tekawa ma tañemekūra
memak:
7 Me Ain, me Rimmon, me Ether,
me Asan; aeoq tekawa ma tañeme-
kūra memak:
8 Me tekawa memak ñan etūren a
mūñane tekawa me etoki i Baalath-
Beer, Ramath ñaben edōgen Apwi-
juw. Ñane ūbwiet arōeni ñabūna
ibwibwin Simeon tekei aūra epo n
amen bwieni memak.
9 Ibwibwin Simeon ro kona ūbwiōra
inimaget dūbañit ibwibwin Juda; bwo
ouwak ōkōr dūbañit ibwibwin Juda:
me ñagat ibwibwin Simeon ro konaen
ūbwiōra eow inimagen ūbwiōra.

10 ¶ Me emeta ekaiwa ñea ekatiju
ea ibwibwin Sebulon tekei aūra epo
n amen bwieni memak. Mwiten
ūbwiōra oñow aeow i Sarid;
11 Me mwiten ūbwiōra orodu eadu
edōgen apago, mō ōbaiwōñ i Marea-
la, me eagada a Dabbeseth; me ea-
gada a ekaw ñea ian obwen Jokneam;
12 Me eredōda atsin Sarid eada
edōgen apoe ea an tsiōda equan me
eagada a mwitet eb ñabena Kisloth-
Thabor; me enaña Dabrath, me eō
redō aeow Japhia;
13 Mo oroga apoe atsin ina ea
Gath-Hepher, ea Eth-Kazin; mo
oñow i Rimmon ñaben ōbaiwōñ Nea;
14 Me imwit oñow aeow apwewa
ea Hannathon; me etoki iat epañ ñea
Jephtha-El;
15 Me Kattath, me Nahalal, me
Simron, me Jedeala, me Bethlehem;
ata ma aro tekawa ma tañemekūra
memak.
16 Ñane eben ūbwiet ibwibwin Se-
bulon tekei aūra epo n amen bwieni
memak, mūñane tekawa ma tañeme-
kūra memak.
17 ¶ Me emeta ekaiwa ñea eka-
taeoq ea Isaschar, ea ibwibwin Isa-
schar tekei aūra epo n amen bwieni
memak.
18 Me mwiten ūbwiōra oñow aeow
Jesreel, me Chesulloth, me Sunem,
19 Me Hapharaim, me Sion, me
Anaharath,
20 Me Rabbith, me Kisjon, me
Ebez,
21 Me Remeth, me En-Gannim, me
En-Hadda, me Beth-Pazez,
22 Me imwit ōbaiwōñ Thabor, me
Sahazima, me Beth-Semes; me tokin
aūra mwit Jordan; ata ma año teka-
wa, ma tañemekūra memak.
23 Ñabene ūbwiet arōeni ñabūna
ibwibwin Isaschar, tekei aūra epo n
amen bwieni memak, tekawa ma ta-
ñemekūra memak.
24 ¶ Me emeta ekaiwa ñea ekatimo
ea earōeni ñabūna ibwibwin Asser
tekei aūra epo n amen bwieni me-
mak.
25 Me mwiten ūbwiōra Helkath,
me Hali, me Beten, me Achsaph,
26 Me Allammelech, me Amead,
me Miseal; me eagada a Karmel

aeow edõgen apago, mõ õbaiwõñ
Sihor-Libnath;
27 Me epa aeow ean an tsiõda
equan aeow i Beth-Dagon, me eaga-
da a Sebulon, me eagada a bet epañ
ñea Jephtha-El edõgen apwewa aeow
Beth-Emek me Negiel; me emeta
aeow Kabul edõgen eat edamauw,
28 Me Ebron, me Rehob, me Ham-
mon, me Kana, me ea Sidon ouwak;
29 Me imwit eredõ aeow Rama, ea
tekawa ñea ã ororai ñea Tyrus; me
imwit eredõ aeow Hosa; me etoki
eat ijited eat eb ñaben Achsib;
30 Me Umma, me Aphek, me Re-
hob; anarama ma aro tekawa ma ta-
ñemekũra memak.
31 Ñabene ũbwiet arõeni ñabũna
ibwibwin Asser tekei aũra epo n
amen bwieni memak, mũñane teka-
wa ma tañemekũra memak.
32 ¶ Me emeta ekaiwa ñea equaño
ea ibwibwin Naphthali, ñabũna ibwi-
bwin Naphthali tekei aũra epo n
amen bwieni memak.
33 Me mwiten ũbwiõra õñaũn He-
leph, atsin ean eiche ñaõen i Zaanan-
nim, me Adami-Nekeb, me Jabneel,
mõ õbaiwõñ i Lakkum; me etoki ean
Jordan;
34 Me imwit orodu edõgen apago
aeow Asnoth-Thabor, mo ore atsin
ina aeow Hukkok; me eagada a Se-
bulon edõgen apwijuw, me eagada a
Asser edõgen apago, me eagada a
Juda i Jordan õmwaij an tsiõda
equan.
35 Me tekawa ñana ã ororai, Zid-
dim, me Zer, me Hammath, me Rak-
kath, me Kinnereth,
36 Me Adama, me Rama, me Ha-
zor,
37 Me Kedes, me Edrei, me En-
Hazor,
38 Me Jereon, me Migdal-El, me
Horem, me Beth-Anath, me Beth-
Semes; ata ma ado tekawa ma ta-
ñemekũra memak.
39 Ñabene eben ũbwiet arõeni
ñabũna ibwibwin Naphthali tekei
aũra epo n amen bwieni memak, te-
kawa ma tañemekũra memak.
40 ¶ Me emeta ekaiwa ñea equaeiu
ea earõeni ñabũna ibwibwin Dan te-
kei aũra epo n amen bwieni memak.
41 Me mwiten ũbwiõra Zora, me
Esthaol, me Ir-Semes,
42 Me Saalabbim, me Ajalon, me
Jethla,
43 Me Elon, me Thimnatha, me
Ekron,
44 Me Eltheke, me Gibbethon, me
Baalath,
45 Me Jehud, me Bne-Barak, me
Gath-Rimmon,
46 Me Me-Jarkon, me Rakkon, me
mwiten ñaran õmwaij Japho.
47 Me mwiten ũbwiet ibwibwin
Dan õñaũn itũrũra; bwe ibwibwin
Dan ro roga bwe re nim tuwin ake a
Lesem, mõ rõ õgõg, me re ijatowõn
ũra mwit ipudutũbwin, mõ rõ bwien,
me re mekan, me re ij egen Lesem
bwe Dan, re emwinõn egen Dan ñea
aũra bagadugu.
48 Ñabene ũbwiet arõeni ñabũna
ibwibwin Dan tekei aũra epo n amen
bwieni memak, mũñana tekawa ma
tañemekũra memak.
49 ¶ Me re rañadaten mwimwit eb
bwe ã nimõ bwien ean mwiten me-
mak; me ibwibwin Israel ro oija Jo-
sua ñea ñain Nun ũbwien inimagõra:
50 Me ro oija añet tekawa ñea õ
kõñõn, ñea Thimnath-Sera ean eben
ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpa-
gedu-pagada, tekei aen Jehova; mõ õ
wei tekawa, me e emeken ian.
51 Ñane eb ñana Eleasar ñea priest-
er, mi Josua ñea ñain Nun, me moni-
bain *aũra wak* aũra bagadugu ara-
rõet ibwibwin Israel memak rõ mwi-
mwit bwũ ũbwiõra tekei mwin akai-
wara i Silo ian men Jehova, ean met
ewak in epo. Me re rañadaten mwi-
mwit eb.

ITŨBAÑ 20.

MI Jehova edorer a Josua, mõ ũge,
2 Wo nimõ dorer a ibwibwin Is-
rael, mõ ũge, Amwaimõ õekae amiã
tekawa n tsimor, ñan A pan a ga-
miã eow ian ben Moses;
3 Bwe enimõ gõr eow ina eñame
ñea ema wõnõ iat iridũñ mi iat itsio-
wañe: mũñane tekawa ũra eñamiã
n tsimor atsin itũrit amen uñai era.
4 Me e nimõ gõr eow ian ion mũ-
ñane tekawa, mi i nan weijo eat etañ
metu ean men ororit tekawa, me e

nim pan añõget deden iat ijũñõra ña-
bũna ñaben mũñana tekawa; me re
nim õmeatu iat tekawa ea ũra, me re
nim oija eñan, bwe e nimõ mek inima-
gõra.
5 Me tsin ia amen uñai era õgõr
iruwin bwe e nim edegeri, re nim eõ
totu amea ñea ema wõnõ ian ben
amea; bwin a abiwõñ aranon iat eõ
tsiet, me e eõ añañõn ñago.
6 Me e nimõ mek ian bita tekawa,
ea ibũm ñabũmin i nan weijo ian met
epo bwe ã nimõ mwit añõgen, ea an
ima priester ogoda ñea emek ean
bũm ana: mi nan redõ amea ñea ema
wõnõ, mi i nan ñow ian an tekawa,
mi ian an wak, iat tekawa ñea õ gõr
atsin ian ñago.
7 ¶ Me rõ õebwigaga Kedes ñea
emek i Gilead ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Naphthali ñaben õpagedu-paga-
da, me Sichem ñea ean eben ũbwiet
ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-
pagada, me Kirjath-Arba (ei õkõr
Hebron) ñea emek ean eben ũbwiet
ibwibwin Juda ñaben õpagedu-paga-
da.
8 Me edõgen apoin Jordan õmwaij
Jericho, rõ õekae Bezer eat etoma-
gage eat eb ñaben eweõ atsin itũrit
arõen Ruben, me Ramoth ñea emek
i Gilead atsin itũrit arõen Gad, me
Golan ñea emek i Basan atsin itũrit
arõen Manasse.
9 Ñane tekawa ñana ã õekae bwa
aũra tekawa ibwibwin Israel, mi ta-
mo eratequõ ñea emek inimagõra,
bwe tamo eñame ñea ema wõnõ iat
eõ tsiet e nimõ gõr eow ina, me eõ ma
atsin ian bet' amen uñai era, ean an
weijo ian met epo.

ITŨBAÑ 21.

ME ñabũna monibain aũra baga-
dugu ibwibwin Levi re tũren a
Eleasar ñea priester, mi Josua ñea
ñain Nun, ma amebũna monibain aũ-
ra bagadugu earõeni memak ñabũna
ibwibwin Israel;
2 Me re dorer a ũra eow i Silo ean
eben Kanaan, mõ rõ ũge, Jehova õpa-
tow ian ben Moses bwe ã nim oija ga-
ma tekawa bwa amam eke eñama n
mek, me eb ñan itañũra bwe eñan
wama imin gõgõrõ.
3 Me ibwibwin Israel ro oija añet
ibwibwin Levi *dũbañũra* atsin inima-
gen ũbwiõra, tekei aen Jehova, mũ-
ñana tekawa me eb ñan itañũra.
4 Me emeta ekaiwa ea an epo n
amen bwieni Kahath memak: me
ibwibwin Aaron ñea priester, ro ko-
naen ata ma aiju tekawa, ũra ñabũna
rõ ñaũn inimaget ibwibwin Levi, ean
mwin akaiwara atsin itũrit arõen Ju-
da, ma atsin itũrit arõeni ñabũna
ibwibwin Simeon, ma atsin itũrit
arõen Benjamin.
5 Me ñabũna iquiquit ibwibwin Ka-
hath ro kona ata tekawa eow ean
mwin akaiwara atsin itũrit epo n
amen bwieni memak ñabũna earõen
Ephraim, ma atsin itũrit arõen Dan,
ma atsin itũrit emaen it arõen Ma-
nasse.
6 Me ñabũna ibwibwin Gerson ro
kona ata ma aiju tekawa eow ean
mwin akaiwara atsin itũrit epo n
amen bwieni memak ñabũna earõen
Isaschar, ma atsin itũrit arõen As-
ser, ma atsin itũrit arõen Naphthali,
ma atsin itũrit emaen it arõen Ma-
nasse i Basan.
7 Me ñabũna ibwibwin Merari te-
kei aũra epo n amen bwieni memak ro
kona ata ma aro tekawa atsin itũrit
arõen Ruben, ma atsin itũrit arõen
Gad, ma atsin itũrit arõen Sebulon.
8 Me ibwibwin Israel ro oija ibwi-
bwin Levi mũñane tekawa me eb ñan
itañũra, eow ean mwit ekaiwa, tekei
aen Jehova eow ian ben Moses.
9 ¶ Me ã totow mũñane tekawa ña-
na ã pan egõra atsin itũrit arõeni ña-
bũna ibwibwin Juda, ma atsin itũrit
arõeni ñabũna ibwibwin Simeon; mũ
ũrañen an tekawa ibwibwin Aaron
ñabũn an epo n amen bwieni ibwi-
bwin Kahath, ñabũna ibwibwin Levi,
bwe wañara tekei mwin adamonit
ekaiwa.
11 Me ro oija añen ũra Kirjath-
Arba, *Arba ei* etõñin Enak (ei õkõr
Hebron), ean eben ũbwiet ibwibwin
Juda ñaben õpagedu-pagada, me eb
ñan itañin ñan õpaeoi.
12 Me ro oija añen Kaleb ñea ñain
Jephunne mwareren bita tekawa ñan
ogoeow eken, ma tañemekin memak,
bwe e nim eke ũbwien.

13 ¶ Me ro oija añet ibwibwin Aaron
ñea priester Hebron me eb ñan itañin,
bwe re nim eke tekawa n õtsimor
eñame ñea ema wõnõ, me Libna me
eb ñan itañin,
14 Me Jatthir me eb ñan itañin, me
Esthemoa me eb ñan itañin,
15 Me Holon me eb ñan itañin, me
Debir me eb ñan itañin,
16 Me Ain me eb ñan itañin, me
Jutta me eb ñan itañin, me Beth-
Semes me eb ñan itañin; ado tekawa
atsin itũrit arõeni ñana arura.
17 Ma atsin itũrit arõen Benjamin,
Gibeon me eb ñan itañin, me Geba
me eb ñan itañin,
18 Ma Anathoth me eb ñan itañin,
ma Almon me eb ñan itañin; aeoq
tekawa.
19 Atebin aũra tekawa ibwibwin
Aaron ñabũna priester bwe ata ma
aiju tekawa me eb ñan itañũra.
20 ¶ Ma aũra epo n amen bwieni
memak ibwibwin Kahath, ñabũna
ibwibwin Levi, ibwibwin Kahath ña-
bũna dũgidũgin, ro kona aũra tekawa
eow ean mwin akaiwara atsin itũrit
arõen Ephraim.
21 Me ro oija añen ũra Sichem me
eb ñan itañin ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Ephraim ñaben õpagedu-paga-
da, bwe re nim eke tekawa n õtsimor
eñame ñea ema wõnõ, me Geser me
eb ñan itañin,
22 Me Kibzaim me eb ñan itañin,
me Beth-Horon me eb ñan itañin;
aeoq tekawa.
23 Ma atsin itũrit arõen Dan, El-
thake me eb ñan itañin, me Gibbethon
me eb ñan itañin,
24 Me Ajalon me eb ñan itañin, me
Gath-Rimmon me eb ñan itañin; aeoq
tekawa.
25 Ma atsin itũrit emaen it arõen
Manasse, Thaanach me eb ñan itañin,
me Gath-Rimmon me eb ñan itañin;
aro tekawa.
26 Atebin aũra tekawa ibwibwin
Kahath memak ñabũna dũgidũgin
bwe ata me eb ñan itañũra.
27 ¶ Me ro oija ibwibwin Gerson,
ñabũn aũra epo n amen bwieni
ibwibwin Levi, atsin itũrit emaen it
arõen Manasse, Golan ñea i Basan me
eb ñan itañin, bwe re nim eke tekawa
n õtsimor eñame ñea ema wõnõ, me
Beesthra me eb ñan itañin; aro te-
kawa.
28 Ma atsin itũrit arõen Isaschar,
Kisjon me eb ñan itañin, me Dabrath
me eb ñan itañin,
29 Me Jarmuth me eb ñan itañin,
me En-Gannim me eb ñan itañin;
aeoq tekawa.
30 Ma atsin itũrit arõen Asser,
Miseal me eb ñan itañin, me Abdon
me eb ñan itañin,
31 Me Helkath me eb ñan itañin,
me Rehob me eb ñan itañin; aeoq te-
kawa.
32 Ma atsin itũrit arõen Naphthali,
Kedes ñea i Gilead me eb ñan itañin,
ñea tekawa n õtsimor eñame ñea
ema wõnõ, me Hammoth-Dor me eb
ñan itañin, me Karthan me eb ñan
itañin; aiju tekawa.
33 Atebin aũra tekawa ibwibwin
Gerson tekei aũra epo n amen bwieni
memak bwe ata ma aiju tekawa me
eb ñan itañũra.
34 ¶ Me ro oija aũra epo n amen
bwieni memak ibwibwin Merari, ña-
bũna dũgidũgit ibwibwin Levi, atsin
itũrit arõen Sebulon, Jokneam me eb
ñan itañin, me Kartha me eb ñan
itañin,
35 Me Dimna me eb ñan itañin, me
Nahalal me eb memak ñan itañin;
aeoq tekawa.
36 Ma atsin itũrit arõen Ruben,
Bezer me eb ñan itañin, me Jahza me
eb ñan itañin,
37 Me Kedemoth me eb ñan itañin,
me Mephaath me eb ñan itañin;
aeoq tekawa.
38 Ma atsin itũrit arõen Gad, Ra-
moth ñea i Gilead me eb ñan itañin,
ñea tekawa n õtsimor eñame ñea ema
wõnõ, me Mahanaim me eb ñan ita-
ñin,
39 Me Hesbon me eb ñan itañin, me
Jaser me eb ñan itañin; aeoq atebin
mũñane tekawa.
40 Ñabene eben ũbwiet ibwibwin
Merari memak, ñabũna dũgidũgin
aũra epo n amen bwieni ibwibwin
Levi; me mwin akaiwara bwe ata
ma aro tekawa.
41 Atebin aũra tekawa memak
ibwibwin Levi inimaget dũbañit ibwi-

bwin Israel bwe ama ma aoju tekawa
me eḅ ñan itañura.
42 A baeni a memak mũñane teka-
wa eb ñan eat erũrũra ñan õpaeoi
ũra: õũga deden mũñane tekawa
memak.
43 ¶ Mi Jehova oija Israel eb me-
mak ñaben Õ patow iat eñõgen schwõr
ñago bwi I nan oija aũra bagadugu;
mõ rõ bwien, me re mekan.
44 Me Jehova oija ũbwiõra memak
eõnano, tekei aen schwõr memak ea
aũra bagadugu: me eko eñame ion
inimagen barũõra ñea õweijo ian
obwõra: Jehova etotu memak ba-
rũõra ian bõra.
45 Eko imit on io opudu inimaget
imin memak ñan omo ñana Jehova
ogiten pan a ibwibwin Israel; ã
oduwen memak.

ITŨBAÑ 22.

MI Josua emwemwit ibwibwin
Ruben, me ibwibwin Gad, me
emaen it arõen Manasse,
2 Mõ õ ũge a ũra, Amwa ogiten
edegeri imin memak ñana Moses ñea
an tsiõ Jehova ogiten pan a gamiã,
ma amwa erabanõ bet eat imin me-
mak ñan A pan a gamiã:
3 Amwa eõ erowi etsietsimiã ean
mũñane ibũm ñan ebak ea ñabũmine,
ma amwa ogiten rañа amiã makur
ñea Jehova ñea wamiã Gott ogiten
pan.
4 Mi Jehova ñea wamiã Gott ogi-
ten oija etsietsimiã eõnano, tekei aen
a ũra: me ñagan amwaimõ redõ ñage,
ma amwam ñow ian amiã wak, ea eb
ñabena dũbañimiã, ñabena Moses ñea
an tsiõ Jehova ogiten oija gamiã edõ-
gen apoin Jordan.
5 Ma amwam tõ kanakania gamiã
kõr me edegeri imwit ãñõg me edogor,
ñana Moses ñea an tsiõ Jehova oija
gamiã, bwa amwam auwã Jehova ñea
wamiã Gott, me dũgidugo ian mede-
nan memak, me rañа an dogor me-
mak, me ereribe a, me tsiõ itũrin ean
bũriõũmiã memak ma animiã memak.
6 Mi Josua õrai a ũra eñõgen gei-
dawianaw, mõ õijõten ũra; me ro
ñowen ian aũra wak.
7 ¶ Bwe Moses ogiten oija emaen it
arõen Manasse ũbwiõra i Basan; mi
Josua oija ñamana emaen ũbwiõra
inimaget etsiedũra edõgen apagon
Jordan. Me ñaga Josua oijotow ũra
ian aũra wak, õ õrai a bet ũra eñõgen
geidawianaw,
8 Me e dorer a ũra, mõ ũge,
Amwaimõ redõ eow ian amiã wak,
me wamiã imin ñan ebak, me imin
gõgõrõ ñan ebak õkõr, me silber, me
gold, me eborage, me debitsi, me eka-
rawin ñan ebak õkõr: amwaimõ du-
bwedũbañai eow eamiã õañat epaba
ñan amwa kona eow itũrin barũemiã
me etsietsimiã.
9 ¶ Me re redõt ibwibwin Ruben,
me ibwibwin Gad, me emaen it arõen
Manasse, me re nuawet atsin itũrit
ibwibwin Israel atsin Silo, ñea emek
ean eben Kanaan, bwe re nim ñow
eat eb ñabena Gilead, ea eb ñabena
dũbañũra, ñabena ro kona, tekei aen
Jehova eow ian ben Moses.
10 ¶ Me ñaga rõ baiwõñ eb ñaben
itañin Jordan, ñaben ean eben Ka-
naan, ibwibwin Ruben me ibwibwin
Gad me emaen it arõen Manasse rõ
weijida dagarae ion itañin Jordan,
dagarae ion ñea ouwak aiaen.
11 ¶ Me ibwibwin Israel rõ kaiõt
añõgen ñeijin ũge, Kania, ibwibwin
Ruben me ibwibwin Gad me emaen
it arõen Manasse rõ weijidat dagarae
ion ian obwen eben Kanaan, eat eb
ñaben itañin Jordan, eat erũrũn ña-
ran ũbwiet ibwibwin Israel.
12 Me ñaga ibwibwin Israel rõ kaiõt
añõgen, epo memak, ñabũna epo n
Israel, re epoda i Silo, bwe re nimõ
roga me bo a ũra.
13 Me ibwibwin Israel rõ õijõn
Pinehas ñea ñain Eleasar ñea priest-
er ea ibwibwin Ruben, me ea ibwi-
bwin Gad, me ea emaen it arõen Ma-
nasse, eat eb ñabena Gilead,
14 Me waea prinzen in Israel epo
a, katakaton prinz atsin ian aũra
wak aũra bagadugu bwa an ñame
earõeni memak ñabũna Israel; mũ
ũra kõr monibain ran aũra wak aũra
bagadugu atsin inimaget amen bwie-
ni n Israel.
15 ¶ Me rõ õrre a ibwibwin Ruben,
me ibwibwin Gad, me emaen it arõen
Manasse, ean eben Gilead, me re do-
rer a ũra, mõ rõ ũge,

16 An epo Jehova memak rõ ũge,
Ekeket idũra ñun amwa ogiten piriñ
a Gott in Israel, ñag amwa iwidõ
ñabũmine atsin eat edegeri Jehova,
ñag amwa weijida wamiã dagarae,
iat ekañaba ea Jehova ñabũmine?
17 Õten, oniñ a gada idũra ñuno i
Peor, ñea añ eitsiõk bet õdereder ga-
da atsin ean ea ñabũmine, mõ õrre
eowen ean an epo Jehova earak in
ima *bwe dõgin*,
18 Ñag amwam kan iwidõt atsin
ean amiã edegeri Jehova ñabũmine?
me ñag amwa keõ a Jehova ñabũ-
mine, ijaran I nan egirow a epo n
Israel memak.
19 Me tsin iõ õkanakanet eb ña-
bene dũbañimiã, amwa nan õd ean
Jordan ea eb ñabena itũbañ atsin
itũrin Jehova, ñaben an wak Jehova
emek ean, ma amwa nan gõg-eb ini-
magema: amwam eõ keõ a Jehova,
ma amwam eõ keõ a bet gama, me
weijida wamiã dagarae ion itañit da-
garain Jehova ñea wõra Gott.
20 Õten, eõ dũra Achan ñea ñain
Sera ean bita ã õebwigaga, me eaga-
da a epo n Israel memak egirow?
ma amea deõ te ei ema eow ian an
dũra.
21 ¶ Me ibwibwin Ruben, me ibwi-
bwin Gad, me emaen it arõen Ma-
nasse, rõ õnei aeõra, mõ rõ ũge a
monibait epo n amen bwieni ñabũna
Israel,
22 Jehova, Gott, ñea Magit Oaio,
Jehova, Gott, ñea Magit Oaio, E
tsiet; me Israel re nim tsiet bet: tsin
ia dõgit ekañaba, õa tamo idũra ion ea
Jehova, (amwam eõ ñañaina gama
ñabũmine),
23 Ñag ama ogiten weijida wama
dagarae bwa amam iwidõ atsin eat
edegeri Jehova; õa bwa amam ere
iwim in jiũiow ean, õa iwim in õn, õa
bwa amam ere iwim in iow ean, Je-
hova enim õeõgida pũmwen bita
idũra;
24 Me tsin ia ama eõ piriñ ñune
iat imwijiña, me piriñ ñag etsimine
dõgin, me eat õũge, Ñaimiã ri nat
dorer a ñaima ijamwan, mõ ũge,
Ekeken wamiã imin itũrin Jehova,
ñea Gott in Israel?
25 Bwi Jehova eke imwit Jordan
inimagema ma amiã, amiã ñabũna
ibwibwin Ruben, me ibwibwin Gad;
eko dũbañimiã ian Jehova: me ean
ñaga ñaimiã ri nan kaeõgei ñaima
bwe re nim rañada n miow Jehova.
26 Me ñagan ama ũge ñago, Amõ
gadauw piriñen wõra dagarae ñage,
deõ dõgit iwim in jiũiow, me deõ bet
dõgit iwim ion:
27 Me bitune tekei amen oduwet
eñõg inimagema ma amiã, mi inima-
gen bet ama karig iruwima, bwa
amaimõ piriñ an makur Jehova eow
ian men ean ama wim in jiũiow, me
ean ama wim memak, me ean ama
wim in iow; bwe ñaimiã re nim eõ
kõũge a ñaima ijamwan, Eko dũbañi-
miã ian Jehova.
28 Me ñagan ama ũge, Tsin ia ã
õrai a gama ñeijine, õa ea ama ka-
rig imũr, ama nan ũge, Kania bita
akeweõit dagarain Jehova, ñea etõ-
ñima eririñ, bwe deõ bait iwim in
jiũiow, me deõ bet bait iwim ion, mi
tekei amen oduwet eñõg inimagema
ma amiã.
29 Gott enimõ dug gama bwa amam
eõ keõ a Jehova, mi iwidõ eat ibũm
ñabũmine atsin eat edegeri Jehova,
bwa amaimõ wei dagarae bwe bait
iwim in jiũiow, õa iwim in õn, õa
tamo iwim ion, bwe baet dagarain
Jehova ñea wama Gott ñea emek
ian obwen an wak.
30 ¶ Me Pinehas ñea priester, me
ñabũna prinzen it epo, ñabũna mo-
nibait epo n amen bwieni ñabũna
Israel, ñabũna re mek itũrin, ñaga
rõ kaiõt mũñana eñõg ñana ibwi-
bwin Ruben me ibwibwin Gad me
ibwibwin Manasse õrai, ouwak õkõr
aũra ibibõki.
31 Me Pinehas ñea ñain Eleasar
ñea priester ũge a ibwibwin Ruben,
me ea ibwibwin Gad, me ea ibwi-
bwin Manasse, Ama tsietien Jehova
ñabũmine bwe E mek inimageda,
bwe dõgin ñag amwa eõ õrig idũra
ñune n iwitsiow Jehova: amwa õtsi-
moriet ibwibwin Israel ñage atsin
ian ben Jehova.
32 ¶ Me Pinehas ñea ñain Eleasar
ñea priester, ma amebũna prinzen,
re redõt atsin itũrit ibwibwin Ru-
ben, ma atsin itũrit ibwibwin Gad,

atsin ean eben Gilead ea eben Kanaan, ea ibwibwin Israel, mõ rõ pan añen ũra mwinenin.
33 Mo omo eñõg ñeijine ian met ibwibwin Israel; me ibwibwin Israel ro ototа Jehova, me re eõ gauweijiet epan añõget iteñ roga ma ake a ũra, mi ijababa eb ñabena ibwibwin Ruben me ibwibwin Gad emek ean.
34 Me ibwibwin Ruben me ibwibwin Gad re ij egen bita dagarae bwe Ed (ñeijin tekei Amen oduwet eñõg): *bwõ rõ ũge,* Ei amen oduwet eñõg inimageda bwi Jehova Ei õkõr Gott.

ITŨBAÑ 23.

MI irũwit ibũm ñan ebak, ñaga Jehova ogiten oija Israel eõnano atsin itũrin barũõra memak ñabũna ro odororai ũra, ñag õgar Josua me ebak an obweni;
2 Josua emwemwin Israel memak, me ñabõra, me wañara prinzen, me wañara amen mwit añõg, me ruwadura, mõ õ ũge a ũra, A garen, me ebak aeõ obweni:
3 Amwa ogiten aia imin memak ñana Jehova ñea wamiã Gott ogiten ririñ a mũñane eponñame bwe dõgigimiã; bwe Jehova ñea wamiã Gott, Ei õkõr ñea akean gamiã.
4 Kania, A ogiten dũbañai mibũne eponñame ñane dũgidũgin ea gamiã, bwe dũbañin arõemiã memak, atsin Jordan, me eponñame memak ñabũn A ededegerida, mõ õbaiwõñ ijited ñea ouwak õmwaij an iõg equan.
5 Mi Jehova ñea wamiã Gott, nan ededegeri ũra atsin ian obwemiã, mi I nan õekeow ũra atsin ian memiã; ma amwa nan bwien ũbwiõra, tekei aen Jehova ñea wamiã Gott ea gamiã.
6 Me ñagan amwam eõ kurara me raña imin memak ñana ã eare eow ian buch ñarana wõn dogor Moses, me ririñ, bwa amwam eõ iwidõ atsin ean ea edamarũm õa ea edamauw;
7 Bwa amwam eõ õrre eow inimagen mibũne eponñame, ñabũn emek inimagemiã; ma amwam eõ õrarai egen aduwõra, ma amwam eõ pan a eñame bwe re nim schwõr itũrũra, ma amwam eõ tsiõ itũrũra, ma amwam eõ otoburemiã me toweitsiber a ũra;
8 Ma amwam ereribe a Jehova ñea wamiã Gott, tekei dedemiã ea ñabũmine.
9 Bwi Jehova edegerida eponñame ñan ouwak mo oaio atsin ian obwemiã: ma amiã, eko eñame ion ñea õweijo ian obwemiã ea ñabũmine.
10 Eñame ñea ta aiquen inimagemiã nan ededegeri arаña; bwi Jehova ñea wamiã Gott, Ei õkõr ñea akean gamiã, tekei aen a gamiã.
11 Me ñagan amwam kanakania gamiã õkõr, bwa amwam auwã Jehova ñea wamiã Gott.
12 Bwe tsin ia amwa gõgaro eken, me ereribe a dũgidũgit eponñame ñabũne, ñabũna re mek inimagemiã, mi ijatsi ũra, me metu inimagõra, mũ ũra inimagemiã;
13 Amwa nan tsiet Jehova ñea wamiã Gott bwi nan eab gauwei ededegerida mibũne eponñame atsin ian memiã; me ri nan ek'ũra atarõmiã, mi imeãmiã, mi iraen õebimiã, me eqkõñ ian memiã, ea amiã ekeow atsin eat eb omo ñabena Jehova ñea wamiã Gott oija gamiã.
14 Me, kania, A ñowen naga ian medenan amen eat eb memak ñabũmine: ma amwa tsiet iow ian bũriõũmiã memak mi ian animiã memak, bwe eko imin ia aiquen ñea opudu atsin inimaget imin memak ñan omo ñana Jehova ñea wamiã Gott õpanõn gamiã; ogiten õrre a gamiã memak, eko imit on ñea opudu atsin inimagõra.
15 Tekei an õrre eow eamiã imin memak ñan omo ñana Jehova ñea wamiã Gott õpan a gamiã, nan õũga oduwenet imin memak ñan ebaka eamiã atsin itũrin Jehova, ea an õekeow gamiã atsin eat eb ñaben omo ñabena Jehova ñea wamiã Gott oija gamiã.
16 Me tsin ia amwa riow ean an berith Jehova ñea wamiã Gott, ñan Õ pan a gamiã, me tsin ia amwa nuaw me tsiõ itũrit ani ibũn, mo otoburemiã me toweitsiber a ũra; nan õpwij egirowin Jehova ea gamiã, ma amwa nan epar in ekeow atsin

eat eb ñaben omo ñaben Õ oija gamiã.

ITŨBAÑ 24.

MI Josua õebwepoi earõeni memak i Sichem, me e emwin ñaben Israel, me wañara prinzen, me wañara amen mwit añõg, me ruwadura; me rõ õmeatan *ũra* ian men Gott.
2 Mi Josua ũge a eñame memak,
Õũge aen Jehova, ñea Gott in Israel, Amiã bagadugu re mek ñago apoit ekaw ñea Euphrat, Thara ñea etõñin Abraham, me etõñin Nahor: me re tsiõ itũrit ani ibũn.
3 Ma A emwit ibwimiã ñea Abraham atsin apoin bita Ekaw, ma A õdõn eat eb ñabena Kanaan memak, ma A õebak an karig, ma A oija Isaak.
4 Ma A oija Isaak Jakob me Esau: ma A oija añen Esau etowedũdũ ñea Seir, bwe e nim eke ũbwien; mi Jakob mo oniñ in ũbwien ro roduen Ägypten.
5 Ma A õijõn Moses ma Aaron, ma A õeõgida gain Ägypten, tekei bita ñea A ririñ iow ijugagain: mi imũr A õmeatan gamiã.
6 Ma A õmeata ñabũna etõñimiã atsin Ägypten: ma amwa õrre eow itañit ijited; me dei Ägypten me chariot ma amen gõr animwen pferde re ededegeri amebũna etõñimiã eadu iat Ijited Õmwirara.
7 Me ñaga re eõñ a Jehova, Õ ñaeowet itũr inimagemiã me dei Ägypten, mõ Õ õreatow animwõra ijited, me ejimedujow ũra; me memiã re ãt mũñan A ririñ a dei Ägypten: ma amwa mek eat etomagage eat ibũm ñan ebak.
8 Ma A eow gamiã ũbwiõra Amorite, ñabũna re mek edõgen apoin Jordan: me ro bo a gamiã; ma A totu ian bemiã ũra, ma amwa bwieten ũbwiõra; ma A õekeow ũra atsin ian obwemiã.
9 Me eogoda Balak ñea ñain Zippor, ñea uea n Moab, ma a ake a Israel; mõ õ õijõn a ñamen Bileam ñea ñain Beor bwe e nimõ ramwaniei gamiã:
10 Ma A ekam kaiõt aen Bileam; me ñagan õ õraijiet eñõgen õgageidawianaw gamiã: ma A õtsimor gamiã atsin ian ben.
11 Ma amwa õd ean Jordan, ma amwa baiwõñ Jericho: me ñamen Jericho ra ake a gamiã, me ñabũna Amorite, me Pheresite, me ibwibwin Kanaan, me ibwibwin Heth, me ñabũna Girgasite, me Hevite, me dei Jebus; ma A totu ian bemiã ũra.
12 Ma A õijõn hornisse bwe re nim õd ian obwemiã, ñabũna re ededegeri ũra atsin ian obwemiã wañara uea Amorite ñana arumen; me deõ ean wamiã pudutũbwin, me deõ bet ean wamiã dobonara.
13 Ma A oija gamiã eb ñaben amwa eõ makurei, me tekawa ñan amwa eõ wei, ma amwa meken ian ñage; ma amwa ijeiji atsin ean quat eñan vitis me eñan oliva ñan amwa eõ õijõn.
14 ¶ Me ñagan amwaimõ miow Jehova ñage, me tsiõ Itũrin iat edereder mi iduwen; ma amwaimõ eatow eani ñan amiã bagadugu etsiõ itũrũra ino edõgen apoit Ekaw ñea Euphrat, me i Ägypten; ma amwam tsiõ itũrin Jehova.
15 Me tsin ia imit on ñea eõ eimwi ian memiã itsiõ itũrin Jehova, amwam ij ñabũmine ñea amwa teñ tsiõ itũrin; ia amwa teñ tsiõ itũrin aduwõra amiã bagadugu, ñabũna re tsiõ itũrũra eow ino edõgen apoin bita Ekaw, õa aduwõra ñabũna Amorite, ñabũn amwa mek ũbwiõra: ma aña ma amen bwiõ, ama nan tsiõ itũrin Jehova.
16 Me eñame rõ õnei mõ rõ ũge, Gott enimõ dug gama bwa amam eõ erowi Jehova, me tsiõ itũrit ani ibũn;
17 Bwi Jehova ñea wama Gott, Ei õkõr ñea õmeata gama me etõñima atsin ean eben Ägypten, atsin iat ewak in tsiõ, ñea eririñ iow ian mema itema ñan ouwak, me eraña gama eow iat emedena memak ñan ama õd ian, mi inimagen bet eponñame memak ñabũn ama õd inimagõra;
18 Mi Jehova ededegeri eponñame memak, ñabũna Amorite ñabũna re mek eat eb, atsin ian obwema: me ñagan ama nan tsiõ itũrin Jehova bet; bwe Ei õkõr wama Gott.
19 Mi Josua ũge a eñame, Amwa eõ kona n tsiõ itũrin Jehova; bwe Ei õkõr Gott ñea Ebwigaga; *Ei* Gott in

añ; E eab ead amiã dũra ma amiã
ibaka.
20 Tsin ia amwa erowi Jehova, me
tsiõ itũrit ani ibũn ekae, I nan iwidõ
mõ õeõgida gaimiã, mõ õekeow gamiã,
iruwin an ririñ a gamiã ñea omo.
21 Me eñame rõ ũge a Josua,
Ekeow; ama nan tsiõ itũrin Jehova.
22 Mi Josua ũge a eñame, Amiã
amen oduwet eñõg ea gamiã ñag
amwa ij Jehova bwe wamiã Gott,
bwa amwam tsiõ Itũrin. Me rõ ũge,
Eh, ama kõr amen oduwen.
23 *Mi Josua ũge,* Me ñagan amwai-
mõ eatow mibũna eani ekae ñabũna
re mek inimagemiã, mi iwid bũriõũ-
miã ea Jehova, ñea Gott in Israel.
24 Me eñame rõ ũge a Josua, Ama
nan tsiõ itũrin Jehova ñea wama
Gott, me eraban ian aen.
25 Mi Josua eririñ berith ion ea
eñame ean ñabũmina, mõ õ gadei
edogor mi imwit añõg bwe dõgũra i
Sichem.
26 ¶ Mi Josua eare eow mũñane
eñõg ian buch in an dogor Gott; me e
barũ epe ion ñea ouwak, mõ õijõtow
ian eiche ñaõen itañin an wak Gott
ñea ebwigaga.
27 Mi Josua ũge a eñame memak,
Kania, bitune epe nan ekei amen ka-
duwen ea gada; me ñagan i nan ekei
imin in kaduwen ea gamiã, bwa
amwam eõ ererĩõn wamiã Gott.
28 Mi Josua õijõtet eñame, ion o
oñow ũbwien.
29 ¶ Mi iruwin mũñane, eman Josua
ñea ñain Nun, ñea an tsiõ Jehova,
ñaga aibu ma ata an obweni.
30 Me rõ ñaeowen iat eraõ in ima
ean mwiten ũbwien i Thimnath-Sera,
ñaben ũbwiet ibwibwin Ephraim ña-
ben õpagedu-pagada, edõgen apwe-
wait etowedũdũ ñea Gaas.
31 Mi Israel re tsiõ itũrin Jehova
ean an bũm Josua memak, me ean
aũra bũm in tsimor memak amebũna
eñab ñabũn eraq aũra dae in tsimor
iruwin Josua, me ñabũna re tsiet an
makur Jehova memak, ñan E ririñ
bwe dõgin Israel.
32 ¶ Me rõn Joseph, ñana ibwibwin
Israel õbũ atsin Ägypten, rõ ñaeowen
iat erão in ima i Sichem, eat eb ña-
mwarina Jakob erouwõn aibu geld
atsin itũrit ibwibwin Hemor, ñea
etõñin Sichem: mi ibwibwin Joseph
re eket dũbañũra.
33 Me eman Eleasar ñea ñain Aa-
ron; me rõ ñaeowen iat eraõ in ima
ean an towedũdũ Pinehas, ñea ñain,
ñea ã oija atsin ean eben ũbwiet
ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-
pagada.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN

AMEN EKÕM.

ITŨBAÑ 1.

MI iruwin an ima Josua, ibwibwin
Israel rõ ũdõn Jehova, mõ rõ
ũge, Ijegen eama ñea enimõ roga
amo me bo a ibwibwin Kanaan, ma
ake a ũra?
2 Mi Jehova ũge, Ibwibwin Juda re
nimõ roga amo; kania, A ogiten totu
ian bõra eb memak.
3 Mi ibwibwin Juda rõ ũge a ibwi-
bwin Simeon, ñabũna etsiedũra,
Amwam edegeri gama eada ean
eben ũbwema, ñabena dũbañima,
bwa am ake a ibwibwin Kanaan;
ma ama nan edegeri bet gamiã ea
dũbañimiã. Mi ibwibwin Simeon
edegerien ũra.
4 Mi ibwibwin Juda ro roga; mi
Jehova etotuen ian bõra ibwibwin
Kanaan, me ñabũna Pheresite: me ra
abi ata erañat eñame i Besek.
5 Me re ãt Adoni-Besek in Besek;
me ra ake a, me ra abiet ibwibwin
Kanaan me ñabũna Pheresite.
6 Mõ õgõrien Adoni-Besek; me re
edegeri, me re iba, me re towida tũ-
ñabin ben me tũñabin nanan.
7 Ma Adoni-Besek ũge, Aemo uea
ñabũna ã ogiten etow tũñabin bõra
me tũñabin manõra, rõ kekepo õañara
ijõñin waña tisch; tekei A ogiten ri-
riñ, õũga bet an Gott pũmwe dedeũ.
Me ro otow Jerusalem, me e ma
eowen ina.
8 Mi ibwibwin Juda ro bo a Jerusa-
lem, mõ rõ õgõgien, me ra abiõn
mwit ipudutũbwin, me re jiũiow te-
kawa.
9 ¶ Mi imũr ibwibwin Juda ro ro-
duen bwe re nimõ bo a ibwibwin Ka-
naan ñabũna re mek eat eb ñaben
õpagedu-pagada, me eat eb ñaben
Apwijuw, me eat eb ñaben eweõ me
ejõñ.
10 Me ibwibwin Juda re nuaw bwe
re nim tuwin ake a ibwibwin Kanaan
ñabũna re mek i Hebron (egen Heb-
ron ñago bwe Kirjath-Arba;) me ra
abi Sesai, me Ahiman, me Thalmai.
11 Me re nuawet atsin ina bwe re
nim tuwin ake a amen Debir. (Egen
Debir ñago bwe Kirjath-Sepher.)
12 Me Kaleb ũge, Amea ñea abi
Kirjath-Sepher, mõ õgõg, A nan oija
ãita ñaiũ ñea Achsa bwe enim eke
agen.
13 Me Othniel ñea ñain Kenas, ñea
etsin Kaleb ñea ekanũmũr, õgõg; me
Kaleb oija añen amea ãita ñain ñea
Achsa bwe enim eke agen.
14 Me ñaga ãita emek itũrin amea,
e enenei ãita bwe enim kõñõt tsinit
etõñit eb emwarin: me ãita edun ani-
mwen wõn esel; me Kaleb ũge a,
Ekeken ñea wo ãeñ?
15 Me ãita ũge a, Ome kõ egei-
dawianaw ion; bwe ñaga wo ogiten
ñaeow aña eat eb ñaben Apwijuw, wo
nim ome bet burodaũt ebõk. Me
Kaleb oija añet ãita burodaũt ebõk
ñan edõgen itũga, me burodaũt ebõk
ñan edõgen ijõñ.
16 ¶ Me ibwibwin Kenite, ñea agen-
man Moses, ro rogan iat tekawa n
palmen epo a ibwibwin Juda eow ean
tomagagen Juda, ñea emek edõgen
apwijuwin Arad; me re nuaw me re
meken inimaget eñame.
17 Mi ibwibwin Juda mi ibwibwin
Simeon ñabũna etsiedũra, re nuaw me
ra abi ibwibwin Kanaan ñabũna re
mek i Zephath, mõ rõ õeõgida gaiũra
mi ijababa ũra, me re ij egen bita
tekawa bwe Horma.
18 Mi ibwibwin Juda rõ õgõg Gaza
me eb ñan itañin, ma Askalon me eb
ñan itañin, me Ekron me eb ñan
itañin.
19 Mi Jehova emamek itũrit ibwi-
bwin Juda; me re ededegerida ñamet

eb ñaben õpagedu-pagada; bwe re eõ
kona n ededegerida ñamen iat epañ,
bwin etsimine wañara chariot ñana
debitsi.
20 Me ro oija Kaleb Hebron, tekei
aen Moses: me e ededegeridaten ina
ameitsimena ñain Enak.
21 Me ibwibwin Benjamin re eõ
ededegerida dei Jebus ñabũna re mek
i Jerusalem; me dei Jebus re mek
itũrit ibwibwin Benjamin ea ñabũ-
mine.
22 ¶ Ma an epo n amen bwieni Jo-
seph, ro roga bet bwe re nimõ bo a
Beth-El; mi Jehova emamek itũ-
rũra.
23 Ma an epo n amen bwieni Jo-
seph rõ õijõt eñame bwe re nim õña-
nemei Beth-El. (Egen bita tekawa
ñago bwe Lus.)
24 Ma amen ober re ãt eñame ion
ñag emetan iat tekawa, mõ rõ ũge a,
Ama kõñ aw bwe wo nim pan a ga-
ma etañ in metu iat tekawa, ma
ama nan oquedeiuw.
25 Mõ õ pan añen ũra etañ metu
iat tekawa; me ra abiõn bita tekawa
mwit ipudutũbwin; mõ rõ õijõn amea
ma amen bwien memak mõ rõ õtsi-
morien ũra.
26 Ma amea oñow ũbwiet ibwi-
bwin Heth, mõ õ wei tekawa ion, me
e ij egen bwe Lus, me egen õkõr ñea
ea ñabũmine.
27 ¶ Mi ibwibwin Manasse re eõ
ededegerida ñamen Beth-Sean me
kawan memak, me ñamen Thaanach
me kawan memak, me ñamen Dor
me kawan memak, me ñamen Jibleam
me kawan memak, me ñamen Me-
giddo me kawan memak; bwe ibwi-
bwin Kanaan re teñ õkõr mek ean
eb ia.
28 Me ñag oaio kõr Israel, rõ õma-
kuriet ibwibwin Kanaan, me re eõ
ededegerida ũra memak.
29 ¶ Me ibwibwin Ephraim re eõ
ededegerida ibwibwin Kanaan ñabũna
re mek i Geser; me ibwibwin Kanaan
re mamek inimagõra i Geser.
30 ¶ Ibwibwin Sebulon re eõ ede-
degerida ñamen Kitron, me ñamen
Nahalal; me ibwibwin Kanaan re
mek inimagõra, me re eken ũra amen
eañabai a ũra.
31 ¶ Ibwibwin Asser re eõ ededege-
rida ñamen Akko, me ñamen Sidon,
me ñamen Ahelab, me ñamen Achsib,
me ñamen Helba, me ñamen Aphik,
me ñamen Rehob;
32 Me ibwibwin Asser re mek ini-
maget ibwibwin Kanaan, ñabũna ña-
men ean eb ia; bwe re eõ ededegerida
ũra memak.
33 ¶ Ibwibwin Naphthali re eõ
ededegerida ñamen Beth-Semes, me
ñamen Beth-Anath; me re mek ini-
maget ibwibwin Kanaan, ñabũna
ñamen ean eb ia: me ñamen Beth-
Semes me ñamen Beth-Anath re
eken ũra amen eañabai a ũra.
34 Me ñabũna Amorite ro ononida
ibwibwin Dan aeow eat eb ñaben
õpagedu-pagada; bwe re eõ oija ũra
ekona n rodu iat epañ;
35 Bwe ñabũna Amorite re teñ
õkõr mek eat etowedũdũ ñana Heres,
i Ajalon, me i Saalbim: me edogani-
gae ben an epo n amen bwieni Jo-
seph, me re eken ũra amen eañabai.
36 Me mwiten ũbwiõra ñabũna
Amorite õñaũn eat etañ in akõda
Akrabbim, atsin eat epe ogoda ñea
Sela mo ore eada.

ITŨBAÑ 2.

MA an engel Jehova oroga atsin
Gilgal aeow Bochim. Mõ õ
ũge, A edan gamiã Ägypten, mõ
õreatow gamiã ean minebene eb ña-
ben A pan a amiã bagadugu iat
eñõgen schwõr; ma A ũge, A nan eõ
ijababa aeõ berith ea gamiã eõ toki:
2 Ma amwaim eõ ririñ berith ion
ea ñamen eb une; amwam õmeiwatu
wañara dagarae: ma amwa eõ kaiõt
aeõ; adag amwa ririñ ñune?
3 Me ñagan A ũge bet, A nan eõ
ededegerida ũra atsin ian obwemiã;
me ri nan ek'ũra akanthos itañimiã,
ma aduwõra ri nan ek'ũra ime ea
gamiã.
4 Me ñag an engel Jehova õrai
mũñane eñõg ea ibwibwin Israel me-
mak, eñame re turañañ, me re eõñ.
5 Me re ij egen mũmwarina etañ
bwe Bochim: me re ere iwim a Jeho-
va eow ina.
6 ¶ Me ñaga Josua ogiten õijõt
eñame, ibwibwin Israel re nuawen,

ion o enaña eben ũbwien bwe re nimõ
bwiet eb.
7 Me eñame re tsiõ itũrin Jehova
ean an bũm in tsimor memak Josua,
me ean aũra bũm in tsimor memak
amebũna eñab ñabũn eraq eken aũra
dae in tsimor iruwin Josua, ñabũna
ro ogiten aia an makur Jehova me-
mak ñan ouwak, ñan E ririñ bwe dõ-
gin Israel.
8 Me eman Josua ñea ñain Nun,
ñea an tsiõ Jehova, ñaga aibu ma ata
an obweni.
9 Me re irieduen ean mwiten
ũbwien i Thimnath-Heres, eat eb
ñaben õpagedu-pagada i Ephraim,
edõgen apwewait etowedũdũ ñea
Gaas.
10 Me edet ñune memak re epoda
añen aũra bagadugu: me eogoda edet
edeten iruwũra, ñea eõ tsiet Jehova,
me ñea eõ tsiet bet emakur ñan O
ogiten ririñ bwe dõgin Israel.
11 ¶ Me ibwibwin Israel re ririñ
ñea ebaka ian men Jehova, me re
tsiõ itũrin Baalim:
12 Me rõ ñaũnin Jehova, ñea wa-
ñara Gott aũra bagadugu, ñea edan
ũra atsin ean eben Ägypten, me re
edegeri eani ibũn, ñabũn aduwet
eponñame ñabũna re mek itañũra
mõ õpaeoi ũra, me ro otoburõra me
toweitsiber a ũra; me rõ õdamadam
Jehova.
13 Me rõ ñaũnin Jehova, me re tsiõ
itũrin Baal me Astharoth.
14 ¶ Mõ õpwij egirowin Jehova ea
Israel, me E totu ũra ian bõra ñabũn
amen paba imin, ñabũna ro wuromwi
ũra; me E row-iow ũra ian ben ba-
rũõra ñabũna rõ õpaeoi ũra, me re eõ
kona weijo ian men barũõra.
15 Tamo ino re meta, emek bet ina
ben Jehova n iwitsiow ũra mõ õeõgi-
da gaiũra, tekei aen Jehova, mi tekei
aen Jehova n schwõr a ũra: mo ou-
wak aũra roe.
16 ¶ Mi Jehova õweijoran amen
ekõm, ñabũna rõ õtsimor ũra atsin
ian bõra ñabũna ro wuromwi ũra.
17 Me re eõ kaiõt bet aen ñabũna
wañara amen ekõm; me re nua me re
mequõr it dũra n edegeri eani ibũn,
me ro otoburõra me toweitsiber a
ũra; re par in iwidõ atsin iat eme-
dena ñea etõñũra edũgidugo ian, ña-
ga re edegeri wõn dogor Jehova; me
ñũra re eõ kõũga.
18 Me ñaga Jehova õweijoran a
ũra amen ekõm, Jehova emek itũrin
amea amen ekõm, mõ õtsimor ũra
atsin ian ben barũõra ean an bũm
memak amea amen ekõm: bwi Jeho-
va õekae bũriõũn bwe dõgin aũra
ananu eow itũrũra ñabũna ro oroe
ũra mõ õmamado ũra.
19 Me tsin ie ema amea amen
ekõm, re tik iwidõn. Mo ouwak eken
aũra ibaka ea aũra ibaka amebuno
etõñũra n edegeri eani ibũn, me tsiõ
itũrũra, mo otoburõra me toweitsiber
a ũra; re eõ rañada atsin ean aũra
makur, ma atsin eat dedeũra ñea
enõwewe.
20 ¶ Mõ õpwij egirowin Jehova ea
Israel; mõ O ũge, Ñaga eponñame
ñune eriow ean aeõ berith, ñea berith
ñea A ogiten pan a aũra bagadugu,
me eõ kaiõt aeõ;
21 Aña A nan eõ gauwei ededege-
rida eponñame ia aiquet atsin ian
obwõra atsin inimaget eponñame ña-
na Josua erowiow ũra ñag e ma;
22 Bwa A nim õij Israel eow itũ-
rũra, ia ri nan raña medenan Jehova
me dũgidugo ian tekei an aũra ba-
gadugu raña, õa iõk.
23 Mi Jehova õñaina mibũna epon-
ñame me E eõ par in ededegerida
ũra; ñabũn E eõ totu ũra bet ian ben
Josua.

ITŨBAÑ 3.

ME ñane eponñame ñana Jehova
õñaina, bwe E nim õij Israel
eow itũrũra, *ñabũna Israel* ñabũna
re eõ tsiet eake memak i Kanaan;
2 Bwa aũra detõ ibwibwin Israel
re nim tsiet, me kereri dedet ake, epo
ñabũna re eõ tsiet dedet ake ñago:
3 *Eget eponñame ñabũna re mek
bwe*, aijimo prinzen in Philistia, mi
ibwibwin Kanaan memak, me dei
Sidon, me ñabũna Horite ñabũna re
mek eat etowedũdũ ñea Libanon,
atsin eat etowedũdũ ñea Baal-Her-
mon, mõ õbaiwõñ etañ metu i Ha-
math.
4 Me ñabũna eñame ñabũna ã nim
õij Israel eow itũrũra, bwe ã nim

tsiet ia re teñ kaiõt an dogor Jehova,
ñea Õ pan a etõñũra eow itũrin
Moses.
5 ¶ Mi ibwibwin Israel re mamek
inimaget ibwibwin Kanaan, mi ibwi-
bwin Heth, me ñabũna Amorite, me
Pheresite, me Hevite, me dei Jebus:
6 Me re etetei ñaiũra ñabũna ãn
bwe re nim eke agõra, me re totow
ñaiũra ñabũna ãn ea ñaiũra ñabũna
eman, me re tsiõ itũrin aduwõra.
7 Me ibwibwin Israel re ririñ ñea
ebaka ian men Jehova, me re mejiõn
Jehova ñea wañara Gott, me re tsiõ
itũrin Baalim ma Asthoreth.
8 ¶ Me ñagan õpwij an egirow Je-
hova ea Israel, me E row-iow ũra
ian ben Kusan-Risathaim, ñea uea n
Mesopotamia: me ibwibwin Israel re
tsiõ itũrin Kusan-Risathaim ean aoju
eobweni.
9 Me ñaga Israel re eõñ a Jehova,
Jehova õweijoran wañara amen katsi-
mor ibwibwin Israel ion, ñea õtsimor
ũra, ñea Othniel ñea ñain Kenas, ñea
etsin Kaleb ekanũmũr.
10 Mõ õrre anin Jehova ian, mõ õ
mwit añõgen Israel; me e nuaw bwe
enim tuwin ake, mi Jehova etotu
Kusan-Risathaim, ñea uea n Mesopo-
tamia ian ben: me ben õeõgida gain
Kusan-Risathaim.
11 Ma ama an obweni n õnano eb.
Me eman Othniel ñea ñain Kenas.
12 ¶ Mi ibwibwin Israel re tik ririñ
ñea ebaka ian men Jehova: mi Jeho-
va õake Eglon ñea uea n Moab bwe
enimõ bo a Israel, bwe ro ogiten ririñ
bita ñea ebaka ian men Jehova.
13 Mõ õ õebwepoi ibwibwin Ammon
ma Amalek bwe dañan; me e *nuaw*
ma abi Israel, mõ rõ õgõg tekawa
ñea tekawa n palmen.
14 Mi ibwibwin Israel re tsiõ itũrin
Eglon ñea uea n Moab ean ata ama
aoju eobweni.
15 Me ñaga ibwibwin Israel re eõñ
a Jehova, Jehova õweijoran a ũra
amen katsimor ion, ñea Ehud ñea
ñain Gera, ñea ibwin Benjamin, ñea
edamauw: mi ibwibwin Israel rõ
õijõt adu eow itũrin ea Eglon ñea
uea n Moab.
16 Me Ehud eririñ wõn pudutũbwit
eran ñarana arura mwin, ñarana
aiquet emainibe araquin; mo o quõr
iow ian an karawin ean wekañat
edamarũm.
17 Mo o oija Eglon ñea uea n Moab
eadu: me Eglon ei eñame ion ñea
eduweduw.
18 Me ñag o ogiten ere eadu, õ
õijõtet eñame ñabũna rõ õbũ eadu.
19 Me e iwidõ atsin ean mũñana
ijor in ani ñana ã inine, ñan emek
itañin Gilgal, mõ õ ũge, Etsimine aeõ
aw, uea, ñeijina eñõgen tõwewin.
Ma amea *uea* ũge, Wo eõ rañañ. Me
eñame memak ñabũna re mek itañin
re metat atsin itũrin.
20 Me Ehud enaña; te ei emegeda
ian an rum itũga ñea egaramwa-
mwe. Me Ehud ũge, Etsimine aeõ
aw atsin itũrin Gott. Me e eogodat
atsin eat eñan in megeda.
21 Me Ehud ere ben ñarana eda-
mauw, mo o rouda wõn pudutũbwit
atsin ean wakañat edamarũm, mo o
watamwitõten ijen:
22 Me emeow bet iwin iruwin
bitsin; me eriõr tik epodan ean
mwin, bwe e eõ rouda mũrana ipudu-
tũbwit atsin ian ijen; me emeta
mwin eat erowin.
23 Me Ehud emetaw ankarerewa-
tsi, me e tsima men bita dorum itũ-
ga, mõ õ rakeijien.
24 Me ñag emetan *Ehud*, rõ õrre an
tsiõ; me re ãt, me, kania, ã rakei
men bita dorum itũga; me rõ ũge,
Kai õ bõñe nanan iat dorum itũga.
25 Me re daiñ ea aũra gadũkũrañ;
me, kania, e eõ baida met ewak ñea
itũga: me ñagan re barũ ki, mõ rõ
baida; me, kania, ta kabadeda añe
wañara temoniba me e man.
26 Me Ehud õgõrien ñaga rõ õreita
daiñ, mõ õ õd edõgen apagot ijor in
ani ñana ã inine, mõ õ gõriet aeow
Seirath.
27 Me ñag õ õrre, õ õeõñ dobu ean
eben ũbwiet ibwibwin Ephraim ña-
ben õpagedu-pagada; me ibwibwin
Israel ro rodu epo a ñei atsin eat eb
ñaben õpagedu-pagada, mõ õ õd ian
obwõra.
28 Mõ õ ũge a ũra, Amwam eã
erowũ; bwi Jehova ogiten totu ian
bemiã barũemiã ñabũna ibwibwin
Moab. Me ro rodu epo a ñei in õd

iruwin, mõ rõ õd eat etañ in õd ean
Jordan ind enor bwe re nimõ geidu a
ibwibwin Moab, me eko eñame ion
ñea ã rewin iõ õd ean.
29 Me ra abi ibwibwin Moab eat
edae ñaga, kaia ata erañat eñame
ñabũna ã abi, eõ reñõ ñabũn oaio me
ñabũn eõ kurara; eko eñame ion iõ
õgõrõwõñ.
30 Me edenigaet ibwibwin Moab ean
ñabũmina ijõñin bet' ibwibwin Israel.
Me eowet eb ean aojomo eobweni.
31 ¶ Mi iruwin *Ehud*, õmwiten añõg
Samgar ñea ñain Anath, ñea abiõt
dei Philistia ñabũna añowar ñabũna
dedemaro edabwike n ebu ochsen:
mõ õ õtsimor bet Israel.

ITŨBAÑ 4.

MI ibwibwin Israel re tik ririñ ñea
ebaka ian men Jehova, iruwin
an ima Ehud.
2 Mi Jehova erow-iow ũra ian ben
Jabin ñea uea n Kanaan, ñea omo-
niba i Hazor; me Sisera ei kaiwedun
wõn tar in ake, me e mek i Haro-
seth ñea wañara tekawa heiden.
3 Mi ibwibwin Israel re eõñ a Je-
hova: bwin etsimine aran adawar
wõn chariot ñana debitsi; mo ouwak
oroeañ Israel ean anarama eobweni.
4 ¶ Aita Debora, ñea prophetin, ñea
agen Lapidoth, õmwit añõgen Israel
ean bũm ana.
5 E mek ijõñit imin erõ eõen ñaõe-
na palme ñaõena magan Debora,
ijugagain Rama me Beth-El ean eben
ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpa-
gedu-pagada: mi ibwibwin Israel ro
roga me re naña ãita bwe ã nimõ
mwit añõgõra eow itũrin.
6 Me ãita etsiõ a Barak ñea ñain
Abinoam, atsin i Kedes-Naphthali,
mõ ũge a, Õten, Jehova ñea Gott in
Israel, eõ pan *mõ ũge*, Wo nimõ nuaw
mi tũren a etowedũdũ ñea Thabor,
me eãõnuw ata erañat dedemaro
atsin inimaget ibwibwin Naphthali
ma atsin inimaget ibwibwin Sebu-
lon?
7 Ma A nan õgõrũratu aw Sisera,
ñea wõn kaiwedu Jabin, ea ekaw ñea
Kison, ei, me wõn chariot memak,
ma an ñame ñabũn ebak; ma A nan
totu ian bem.
8 Me Barak ũge a ãita, Tsin ia wo
edegeriõ, A nan nuaw bet; me tsin
ia wo eõ edegeriõ, A eab nuaw bet
aña.
9 Me ãita ũge a, A nan edegeriw
õkõr: me wo nan eab kona ereduem
ñauwe ean towõm ñune wo dũgidugo
ian; bwi Jehova nan row-iow Sisera
aeow ian bet' ãt on. Me Debora eo-
goda me edegerien Barak, aeow Ke-
des.
10 ¶ Me Barak emwit ibwibwin Se-
bulon me Naphthali bwe re nim epo-
da i Kedes; mo orogan ata erañat
dedemaro rõ õd iruwin: me Debora
oroga epo a ñei.
11 Me Heber ñea Kenite ogiten õe-
kae ñei atsin itũrũra ñabũna Kenite,
ñabũna ibwibwin Hobab ñea agen-
man Moses, mõ õ gadeijida an wak
dedegai itañin eichen in Zaananim,
ñaben etũren a Kedes.
12 Me rõ pan a Sisera bwo orogan
Barak ñea ñain Abinoam eat etowe-
dũdũ ñea Thabor.
13 Me Sisera õepoi wõn chariot me-
mak, ñana aran adawar ñana debitsi,
ma an ñame memak ñabũná re mek
itũrin, atsin Haroseth ñea aũra teka-
wa heiden, me etoki eat ekaw ñea
Kison.
14 Me Debora ũge a Barak, Eogo-
da kõ; bwe ñabũmine ibũm ñabũmi-
na Jehova nan totu ian bem Sisera:
õten, Jehova eõ õd ian obwõm?
15 Mi Jehova õeõgida gain Sisera,
me wõn chariot memak, me wõn tar
in ake memak, eow ean mwit ipudu-
tũbwin ian obwen Barak; me Sisera
edun ian wõn chariot, mõ õgõrien ean
nanan.
16 Me Barak ededegeri chariot, me
wõn tar in ake, ea Haroseth, ñea wa-
ñara tekawa heiden: me wõn etar in
ake memak Sisera ro pudu ean mwit
ipudutũbwin; eko eñame iõ õreñõ ia
aiquen.
17 Me Sisera õgõrõ ean nanan ea an
wak ãt on ñea Jael *egen*, ñea agen
Heber ñea Kenite; bwe etsimine iow
inimagen Jabin ñea uea n Hazor ma
amen bwien Heber ñea Kenite.
18 ¶ Me ãita Jael emeta bwe enimõ
gõrõmwimwin Sisera, mõ õ ũge, Me-
tu kõ, waña temoniba, metu ame kõ;

wo nim eõ miow. Me e iwidõ me
emetu añet ãita iat ewak, me ãita
õbõñeõtet equoje.
19 Me *Sisera* ũge ã ãita, A kõñ aw
bwe wo nim ome ebõk eken bwa A
nimõ nim; bwa A man bwa A bõñ.
Me ãita õbaida badõr it ikimama ion,
mo oija añen bwe enimõ nim, mo o
woijeãn.
20 Mõ õ ũge a ãita, Wo nim ta wei-
jo inimet ewak, me tsin iõ õrre eña-
me ion mõ ũdõnuw, mõ ũge, Etsi-
mine eñame ine õa ekeow? Wo nim
ũge, Ekeow.
21 Me Jael ñea agen Heber ebarũ
ñatabut ewak ion, me e barũ bet
hammer ion, me e naña amea mi tõ
karaõe, ma a hammereiedu ian mati-
jũñen mimana eñatabu, me etsiõda
ijõñ eat emwarere; bwe e mijimij in
ima; mõ õ gõb me e man.
22 Me, kania, ñaga Barak edede-
geri Sisera, Jael emeta mõ õgõrõ-
mwimwin, mõ ũge a, Nuabet, bwa A
nim pan aw amea ñea wo õreit õnani.
Me e naña ãita; me, kania, ta kaba-
deda Sisera me e man, me mimana
ñatabut ewak emek ian matijũñen.
23 Õũga an Gott õeõgida gain Ja-
bin ñea uea n Kanaan ian met ibwi-
bwin Israel ean ñabũmina.
24 Me bet' ibwibwin Israel aeõñ ka-
ñeda n doganigae a Jabin ñea uea n
Kanaan, ea aũra õekeow Jabin ñea
uea n Kanaan.

ITŨBAÑ 5.

ME Debora me Barak ñea ñain
Abinoam ar riañ ean ñabũmi-
na, ma ar ũge.
2 Ñaga rõ õd amo amen eow inima-
gen Israel, ñaga eñame tũ ũra totow
ũra me edegeri, amwam tsitan Je-
hova.
3 Kaiõt kõ, amiã ñabũna uea; õtõ
kõ ijũñemiã, amiã ñabũna prinzen;
aña, ñea aña, A nan riañ a Jehova;
A nan riañei tsitanen Jehova ñea
Gott in Israel.
4 Jehova, ñaga Wo ñaũn i Seir, me
dũgidugo atsin ean wõn tañ in kiãõ
Edom, eruwiruwõ eb, mi ianweron
õkaeatu weron, eh, weron õkaeatu
ebõk.
5 Ewedũdũ re eken ũra ebõk ian
men Jehova, ñea Sinai atsin ian men
Jehova, ñea Gott in Israel.
6 Ean an bũm Samgar ñea ñain
Anath, ea an bũm Jael, etokiet idũ-
gidugo iat emedena ñan ogoda, ma
amet dũgidugo rõ õd iat emedena
kadudu ñan õkeno.
7 Etokiet amen mwit añõg inima-
gen Israel, re tokien, ea aeõ eogo-
da, aña ñea Debora, ea aeõ eogoda,
aña ñea inen ion inimagen Israel.
8 Re ij aduwõra ibũn etsimeduw;
me etsimine eake ean metoror: õten,
ã ãt schild eran, õa ekado emaen
inimagen ama erañan inimagen Is-
rael?
9 Bũriõ emek itũrũra ñabũn amen
ekõm in Israel, ñabũna re teñ totow
ũra inimaget eñame: amwam tsitan
Jehova.
10 Amwam põpan añõgen, amiã
ñabũn amwa õd animwet eselinen
ñan õbũrũbũr, ma amiã ñabũn amwa
megeda eat itũbwer ñan omo, ma
amiã ñabũn amwa dũgidugo iat eme-
dena.
11 Eat etañ ñan ogoeow atsin ean
aũra warewar amen kõña dobonara,
eat etañ in eiren, ri nan põpatow
ina añõgen an makur Jehova ñan
omo, ñan an makur ñan omo, ñag Õ
mwit añõg inimagen Israel. Ma an
ñame Jehova ro rodu ean metoror.
12 Rida kõ, rida kõ, Debora; rida
kõ, rida kõ, riañei kõ iriañ ion: rida
kõ, Barak, mo onuaiw wam denigae
bwũ *ũra* wam ñame ñabũna ã quõr,
auwe ñea ñain Abinoam.
13 Mo oroduet iquiquin ñabũn
õkaganado me eñame; Jehova orodu
bwe dõgũ bwe E nim iwitsiow ña-
bũn oaio.
14 Orodu atsin inimaget ibwibwin
Ephraim epo ñea emek awarõra ian
Amalek; iruwũm, Benjamin, inima-
gen am ñame; orodu amen mwit
añõg atsin inimaget ibwibwin Ma-
chir, me ñabũna rõ õgõg an ewew
amen eow ro rodu atsin inimaget
ibwibwin Sebulon.
15 Me wañara prinzen ibwibwin
Isaschar re mek itũrin Debora; tekei
dedeũra ñabũna ibwibwin Isaschar,
õũga bet deden Barak; rõ gõr aeow
iat epañ itañin nanan. Etsimine ibũ-

riõ eõ badõdõ itañin akawit ibwibwin
Ruben.
16 Adaga wo ta megeda inimaget
eñat schafe, bwe wo nim kaiõt nõñin
emwemwinet epowi n schafe? Etsi-
mine aũra õnani ibũriõ ñan ouwak
itañin akawit ibwibwin Ruben.
17 Ñamen Gilead re mek edõgen
apoin Jordan; me ibwibwin Dan, ada-
ga re mek iat deimanu? Me ibwi-
bwin Asser, ri ta mamegeda anama-
rõũrõ, me re mek itañin wañara kaw
memak.
18 Ibwibwin Sebulon ũra eponñame
ion ñea eteñ totow tsimorin ea ima,
me ibwibwin Naphthali, eat etañ ñan
ogoda ñana etañ in kiãõ.
19 Ñabũna uea rõ õrre n tuwin gei-
du; me uea n Kanaan ro boda i Thaa-
nach itañin bõken Megiddo: eko wa-
ñara geld ia ro kona.
20 *Baibain* ianweron ra ake, detañ
in ianweron re dũgidugo ma ake a Si-
sera.
21 Ekaw ñea Kison onuaiw ũra, bi-
ta ekaw ñea emwewak, ñea ekaw ñea
Kison. Anũ, wo nimõ dũgidugo iat
oaio.
22 Õpakapak nanõra pferde bwe
dõgin aũra õrañañ ũra ñabũna rõ õd
animwõra ñabũn oaio.
23 Wõn engel Jehova ũge, Amwai-
mõ ramwaniei tekawa ñea Meros,
enim ouwak amiã ramwaniei ñamen
Meros; bwe dõgin ñaga re eõ õrre me
buõk Jehova, ñaga re eõ buõk Jeho-
va n iwitsiow ñabũn oaio.
24 Enimõ geidawianaw Jael inima-
get ãn, ñea agen Heber ñea Kenite;
enimõ geidawianaw eket ãita ea ãn
ñabũn anewak.
25 Õ kõñõñ ibõk, me ãita oija ikima-
ma; õ õrean a butter iat iwũr ñaran
omotañitañ.
26 E barũõn ben ñatabut ewak, me
damarũmin ben ebarũ wañara ham-
mer amen makur; ma a abiõn Sisera
bita hammer, o watamwit tũbwin; eh,
o watamwit matijũñen mõ õtsiõta.
27 Õ otoburen me toweitsiber ita-
ñin nanan, o pudu, e mequõr; o oto-
buren me toweitsiber itañin nanan, o
pudu: ino o otoburen me etoweitsiber
ean, o pudu me ema eowen ina.
28 Õ gadet iat winõr, me eõñ, inen
Sisera *eõñ* inimaget ekarũn, *mõ õ ũge*,
Adag õũgat duokun an õrre wõn cha-
riot? adag õũgat iduoku nanan wõn
chariot?
29 Wõn ãn ñabũn õman rõ õnei, eh,
te ei õnei aen,
30 Re eitsiõk kona õañat epaba, me
re eitsiõk dũbwedũbañai? Eman me-
mak rõ katakaton mõ karakarumen
oniñ in ãn; wõn Sisera õañat epaba
ekarawin ñan ekekae men, õañat
epaba ekarawin ñan ekekae men ñan
etsimine ikirira ean, ekarawin ñea
ekekae men ñea ã irirai erũrũn arura
aeõg ñana bain teren?
31 O Jehova, enim ima barũõm me-
mak iat deden ñune: me ñabũna ra
auwã re nim ek'ũra equan ie etsiõda
ian waion. Me eowet eb ean ama
eo bweni.

ITŨBAÑ 6.

MI ibwibwin Israel re ririñ ñea
ebaka ian men Jehova: mi Je-
hova etotu ũra ian bet' ibwibwin Mi-
dian ean aeiu eobweni.
2 Me bet' ibwibwin Midian edo-
ganigae a Israel; me ibwibwin Israel
re ririñ eñõra n mek ijõñit emwarere
eat etowedũdũ, mi iat eraõ, me etañ
in tsimor ñan ogoda bwe dõgit ibwi-
bwin Midian,
3 Me tsin iõ õkiãõ Israel, ibwibwin
Midian, me ibwibwin Amalek, ma
amen edõgen apoe rõ õrre; rõ õrre
bwe re nim iwitsiow ũra;
4 Me rõ gadeijida aũra wak in ake
itañũra bwe re nimõ bo a ũra, me
re ijababa quat eb, me re toki i Gaza,
me re eõ ñaina õat *ibwibwin* Israel,
me re eõ ñaina bet wañara schafe,
me wañara ochsen, me wañara esel.
5 Bwe ro roga me wañara imin gõ-
gõrõ ma aũra wak dedegai; rõ õrre
tekei eakitorenapõ ñan ebak; me ã
eõ kona n õdũ ũra me wañara kamele:
rõ õrre a minebena eb bwe re nim
ijababa.
6 Mo ouwak oroeãn Israel eow itũrit
ibwibwin Midian; me ibwibwin Israel
re eõñ a Jehova.
7 ¶ Me ñaga ibwibwin Israel re
eõñ a Jehova bwe dõgit ibwibwin
Midian,
8 Jehova õijõn prophet ion ea ibwi-

bwin Israel: mõ õ ũge a ũra, Õũge
aen Jehova ñea Gott in Israel, A
edan gamiã Ägypten, ma A õmeatan
gamiã iat ewak in tsiõ;
9 Ma A õtsimor gamiã atsin ian bet'
dei Ägypten, ma atsin ian bõra me-
mak ñabũna rõ õmamado gamiã, ma
A ededegerida ũra atsin ian obwemiã,
ma A oija gamiã ũbwiõra;
10 Ma A ũge a gamiã, Aña kõr
Jehova ñea wamiã Gott; amwam
ekam miow aduwõra ñabũna Amorite,
ñabũn amwa mek ũbwiõra; ma amwa
eõ kaiõt aeõ.
11 ¶ Mõ õrre an engel Jehova, me
e megedan ijõñin eiche eõen ñaõen
emek i Ophra, ñaben ũbwien Joas
ñea ibwin Abieser: me ñain ñea
Gideon õreit ira weizen bwe enimõ
eatow gan eat etañ in ten wein, bwe
e nim kerũ atsin itũrit ibwibwin
Midian.
12 Ma an engel Jehova emeta a, mõ
ũge a, Jehova emek itũrũm, ñauwe
dedemaro ñea oaio me eõ mañijũñij.
13 Me Gideon ũge a, O Waña temo-
niba, Tsin ia Jehova emek itũrima,
adaga naga eagada a gama mũñane
memak? mi iña an makur memak ñan
õkamadauniñ ñana etõñima õpan a
gama, ñaga rõ ũge, Õten, Jehova eõ
edan gama Ägypten? me ñage ekewen
bwi Jehova õbwiriowen gama, me
E totuen gama ian bet' ibwibwin
Midian.
14 Mi Jehova eiwidõ mõ õkania, mõ
Õ ũge, Wo nimõ nuaw ian waiom
ñune, mõ õtsimor Israel atsin ian bet'
ibwibwin Midian: õten, A eõ õijõ-
nuw?
15 Me *Gideon* ũge a, O Waña temo-
niba, A nim õtsimor Israel eow eat
ekeken? kània, togit ijõñ amen bwiõ
inimaget ibwibwin Manasse, ma aña
magit oniñ inimagen ran an wak
etõñũ.
16 Mi Jehova ũge a, A nan mek
itũrũm õkõr, me wo nan abi ibwi-
bwin Midian, tekei abien aiquet eña-
me.
17 Mõ õ ũge a, Tsin ia A ãt oque-
deieõ ian mem ñage, Wo nim õmeata
ame itema ion bwa Auwe kõr ñea Wo
õreita dorer ame.
18 A kõñ aw bwe Wo nim eõ nuaw
atsin ine ea aeõ redõ aw bwa A nim
õrean aeõ adu, me ñaeow ian mem.
Mõ Õ ũge, A nan ta mek ine ea am
redõ.
19 ¶ Me Gideon emetu, mõ õgadauw
ziege ion ñea eoniñ, me brot ñan eõ
õpwe, ñea aiquen epha n mehl: mõ õ
ñaeow duwen *bita ziege* iat ebwer
ion, mõ õ ñaeow renõ iat iwũr eran,
mõ õrean añen Amea eow ian eiche,
mo o oija añen.
20 Ma an engel Gott ũge a, Wo ni-
mõ barũ bitune duwen me mũñane
brot ñan eõ õpwe, me ñaeow ean bi-
tune epe, me wo nim idotu a renõ.
Mõ õ ũgan.
21 ¶ Ma an engel Gott ere mwin an
ewew ñaman ian ben, me e toweõn
bita duwen me mũñana brot ñan eõ
õpwe; mõ õpwijidat ãe atsin ian bita
epe, mõ õmwaneow bita duwen me
mũñana brot ñan eõ õpwe; ma an
engel Gott enuawet atsin ian men.
22 Mi Gideon etsietien bwe ei an
engel Jehova; me Gideon ũge, A
man, Temoniba Jehova! bwa A ogi-
ten ãt ñage an engel Jehova ma amar
mwaij memar.
23 Mi Jehova ũge a, Iow enimõ
mek itũrũm; wo nim eõ miow: wo
eab ima.
24 Me Gideon õgadeijida dagarain
Jehova ion ina, me e ij egen bwi
Jehova-Salom (ñeijin tekei Jehova Ei
õkor Iow): bita emek i Ophra ñaben
ũbwiet ibwibwin Abieser ea ñabũ-
mine.
25 ¶ Me ean anũbũmin in ñabũmina,
Jehova ũge a, Wo nimõ barũ ochs
eoniñ ion inimagen ochsen ñana wõt
etõñũm, mi iju ion ochs eoniñ ñea aeiu
an obweni, me wo nim õmeiwatu da-
garain Baal ñea wõt etõñũm, me wo
nimõ eaijedu akeweõin Aschera ñea
emek itañin;
26 Me wo nimõ wei dagarain Jeho-
va ñea wam Gott animwen mũmwa-
rine etañ in tsimor oaio, iat deden
ñea eimwi, me wo nimõ barũ ochs
eoniñ ñea ekarumen me ère bwi iwim
in jiũiow eat ewenãe ñana dabwiken
Aschera ñana wo ogiten eaij.
27 Me Gideon emwin waea eñame
atsin inimagen an tsiõ, me e ririñ
tekei an Jehova pan a: me bwe dõgin

an miow ran an wak etõñin me ran
bita tekawa, e eõ kona n ririñ bitune
ñag eaõ, me e ririñ ñag õbũm.
28 ¶ Me ñag amen ian bita tekawa
re rida ñag antobwijũbwij, kania, ã
õmeiwatuet dagarain Baal, me ã
eaijeduen akeweõin Aschera ñea
emek itañin; me e ere karumen in
ochs eoniñ bwi iwim in jiũiow eat
dagarae ñea õ gadeijida.
29 Me re dadorer a ũra, mõ rõ ũge,
Ijegen eririñ ñune? Me ñaga rõ õnani
garwewe mũ ũdũdõ añõgen, rõ ũge,
Gideon ñea ñain Joas eririñ ñune.
30 Me rat tekawa rõ ũge a Joas,
Õmeata a kõ gama amea ñaim, bwe
ã nim abi, bwo o ogiten õmeiwatu
dagarain Baal, me dõgin ñag e eai-
jedu akeweõin Aschera ñea emek
itañin.
31 Mi Joas ũge a eñame memak
ñabũna ri ta weijo itañin, Adaga,
amwa teñ akean Baal? adaga, amwa
teñ buõk? tamo ñea eteñ akean ã
nim abi antsioranin ñage: tsin ie ei
õkõr Gott ion, te ei enim akean kõ
ñei, bwe dõgin ñaga eñame ion ogi-
ten ijababa mõ õmeiwatu wõn daga-
rae.
32 Me ñagat ã ij egen amea *ñain*
bwe Jerubbaal (ñeijin tekei Baal enim
te ei akean ñei), mõ õ ũge, Baal enim
ake a amea bwe dõgin an õmeiwatu
mi ijababa wõn dogarae.
33 ¶ Mi ibwibwin Midian memak,
mi ibwibwin Amalek, ma amen edõ-
gen apoe re ebwepoda; me rõ õd
ean *Jordan*, mõ rõ gadeijidan aũra
wak in ake iat epañ ñea Jesreel.
34 Mõ õrre anin Jehova ean Gideon,
mõ õ õeõñ dobu; me ibwibwin Abie-
ser re epodan bwe re nim edegeri.
35 Mõ õ õijõn an ñame aeow ean
eben ũbwiet ibwibwin Manasse me-
mak; mũ ũra bet re epodan bwe re
nim edegeri: mõ õ õijõn an ñame ea
ibwibwin Asser, me ea ibwibwin Se-
bulon, me ea ibwibwin Naphthali, me
ro rogan bwe re nim ekowõñ a ũra.
36 ¶ Me Gideon ũge a Gott, Tsin ia
Wo teñ õtsimor Israel eow ian beõ,
tekei Wo ogiten õpan,
37 Kania, A nan totu witin schafe
ñaran etsimine ewewen ean, añe eat
etañ in eatow gan weizen; me tsin ia
ão ta mek ean mũrana witit schafe
ñaran etsimine ewewen ean, me tsin
ie emõg añe memak, A nan tsiet iow
ean ñea bwe Wo nan õtsimor Israel
eow ian beõ, tekei Wo ogiten pan.
38 Mõ ũgan; bwe e rida ñag eora-
ta, mõ õ mwat mũrana witit schafe,
mõ õ õret ão atsin ean mũrana witit
schafe, mõ oquet iwũr eran bõken.
39 Me Gideon ũge a Gott, Enim eõ
pwij egirowũm ame, bwa A nim kat
dorer aw ewõrin ma A nan eõ gau-
wei: A kõñ aw bwa A nim kan odu-
wen *aem* eow ean mũrane witit
schafe ñaran etsimine ewewen ean;
enim emõg ñage ta ean mũrane wi-
tit schafe, me ão enimõ mek añe me-
mak.
40 Me Gott eririñ ñune anũbũmin
ñabũmina: bwe emõg ta ean mũrana
witit schafe, me etsimine ão añe
memak.

ITŨBAÑ 7.

ME Jerubbaal, ñea Gideon, me
eñame memak ñabũna re mek
itũrin rõ katabwijũbwij in rida, me
rõ gadeijida aũra wak in ake itañin
burodaũt ebõk ñea Harod (ñeijin
tekei Erõraõ): me eñõra n ake ibwi-
bwin Midian emek edõgen apwe-
waiũra, itañit etowedũdũ ñea More,
iat epañ.
2 Mi Jehova ũge a Gideon, Ebak
õkõr eñame ñabũna re mek itũrũm ia
A nim totu ibwibwin Midian ian
bõra, bwi ta bwidũga mi Israel ri
nan owaroñõra ea ame, mõ ũge, Bema
õtsimor gama.
3 Me ñagan wo nimõ nuaw ñage
mõ patow iat ijũñet eñame, ñeijin
ũge, Tamo ñea okurara me ñea õrõ-
raõ, e nimõ redõ *eow ũbwien* me nua
atsin eat etowedũdũ ñea Gilead. Me
eredõn anarama ma aro erañat atsin
inimaget eñame; mi ijuwen ata era-
ñan.
4 Mi Jehova ũge a Gideon, Ebak
bet eñame itũrũm ñage; wo nim ujedu
ũra eat ebõk, ma A nan õij ũra eow
ina bwe dõgũm: me ñea A nan pan
aw añõgen, mõ ũge, Enim edegeriw
amune, e nim edegeriw; me ñea A nan
pan aw añõgen, mõ ũge, Enim eõ
edegeriw amune, e nim eõ edegeriw.

5 Mo o oijeduet eñame eat ebõk:
mi Jehova ũge a Gideon, Tamo ñea
õkanaeoei ebõk tekei robar iõ õka-
naeo, wo nimõ õekae; mõ ũga bet ñea
otoburen ie eren.
6 Me ebakũra ñabũna rõ kanaeo
ia re ren, ñabũna re tata bõra ean
mwũra re eke aijubu eñame: mũ ũra
memak ñabũna dũgidũgin rõ õtõbu-
rõra ia re ren ibõk.
7 Mi Jehova ũge a Gideon, A nan
õtsimoruw itũrit eñame ñabũna ai-
jubu ñabũna rõ kanaeo ia re ren,
ma A nan totu ian bem ibwibwin
Midian; me eñame memak re nim
ñow eat eñõra ion o oñow eat eñan.
8 Me eñame rõ õbũ aũra dienak, me
wañara dobu ian bõra; mõ õ õijõt
ibwibwin Israel memak aeow ian
aũra wak ion o ion, mõ õ õgõgien
amebũna aijubu: me eñõra n mek in
ake ibwibwin Midian emek ijõñũra iat
epañ.
9 ¶ Me ean ñabũmina ñag õbũm,
Jehova ũge a, Eogoda kõ, rodu kõ ian
bita etañ mek in ake; bwa A totuen
ian bem.
10 Me tsin ia wo miow ia wo rodu,
wo nimõ rodu amũrõr Pura ñea am
tsiõ ea bita etañ mek in ake:
11 Me wo nan kaiõt bita ñea rõ pan
añõgen; mi imũr inan ooaio bem bwe
wo nimõ rodu a bita etañ mek in ake.
Mo o roduen ũrõr Pura ñea an tsiõ
aeow itañit eñat eñame ñabũna re
tebab dõbae in ake ñabũna re mek
eat etañ mek in ake.
12 Mi ibwibwin Midian mi ibwi-
bwin Amalek ma amen edõgen apoe
memak ri ta mamequõr añe iat epañ
tekei eakitorenapõ bwe dõgin eba-
kũra; me ã eõ kona n õdũ wañara
kamele bwe ebakũra tekei ebakit
eraũrõ arõũrõ.
13 Me ñag õrre Gideon, kania, etsi-
mine eñame ion ñea õreit pan reni-
min ea dañan; mõ õ ũge, Kania, A
mi erenimi ion; me, kania, gersten-
brot ion õpaijõriõredu a eñõra n mek
in ake ibwibwin Midian, mõ õbaiwõñ
eat ewak, mo obo ean mõ õmeiwatu,
me eiwiwid iow añe, mo ononakadan
añe ewak.
14 Ma amea dañan õnei mõ ũge,
Deõ imit on ñune bwi tõkõr wõn pu-
dutũbwin Gideon ñea ñain Joas, ñea
amen Israel: Gott etotu ian ben
amea ibwibwin Midian me etar in ake
memak.
15 ¶ Me Gideon, ñag õkaiõt añõgen
bita erenimi me eaden ian, e tarama-
wir; me e redõ a eñõra n mek in ake
Israel, mõ ũge, Amwa rida kõ; bwi
Jehova etotuen ian bemiã tar in ake
n Midian.
16 Mõ õ ba mibũna eñame aijubu
me eke aijupowi, mõ õ ñaeow dobu
ian bõra memak, mi iwũr ñan eko
imin ian, mi itsij ian mũñana iwũr.
17 Mõ õ ũge a ũra, Amwam tõ kania
ame, me garõ: me, kania, tsin ia A
baiwõñ itañit etañ mek in ake, bita
ñea A ririñ amwaimõ ririñ bet.
18 Tsin ia A õeõñ waña dobu, aña,
mũ ũra memak ñabũna re mek itũrũ,
amwam õeõñ wamiã dobu bet itañit
etañ mek in ake eat erũrũn memak,
ma amwam ũge, Dõgin Jehova me
Gideon.
19 ¶ Me Gideon, me eñame ñabũna
aijubu ñabũna re mek itũrin, rõ bai-
wõñ itañit etañ mek in ake ñag õren
õaweijida edae in ober ñea ijũgaga,
ñaga rõ õren õweijoran amen ober
ibũn: me rõ õeõñ wañara dobu, me ro
oge mũñana iwũr ñan emek ian bõra.
20 Me mũñana epo ñana aiju rõ
õeõñ wañara dobu, me ro oge wañara
iwũr, mõ rõ õgõgõt damauwin bõra
wañara itsij, me dobu iat damarũmin
bõra bwe re nim õeõñ; me ra aeuwak
mõ rõ ũge, Wõn pudutũbwin Jehova
me Gideon.
21 Me rõ weijo n õpaeoi etañ mek
in ake ion o õweijo eat eñan; me
etar in ake memak rõ gõrõ; me ra
aeuwak, mõ rõ gõrien.
22 Me rõ õeõñ dobu ñana aijubu,
mi Jehova eiwid wõn pudutũbwit
eñame memak in iwitsiow dañõra
memak, ion mi ion, me ea etar in ake
memak; me etar in ake rõ gõrien me
etoki i Beth-Sitta eimwi a Zereda,
me etoki ean mwitet eb ñaben Abel-
Mehola, itañin Tabbath.
23 Me ã õebwepoi amen Israel atsin
inimaget ibwibwin Naphthali, ma
Asser, ma atsin inimaget ibwibwin
Manasse memak, me re ededegeriet
ibwibwin Midian.

24 ¶ Me Gideon õijõn an ñame aeow ean eben ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-pagada memak, mõ ũge, Amwaimõ rodu me bo a ibwibwin Midian, mõ õgõg bõken ũbwiõra, me toki i Beth-Bara, me i Jordan bet. Ma amen Ephraim memak re epoda, mõ rõ õgõg ebõk me etoki i Beth-Bara, mi Jordan bet.

25 Me re iba arumen prinzen it ibwibwin Midian, ñarumena Oreb me Seeb; me ra abi Oreb eow itañit epe ñea Oreb, me ra abi Seeb eow itañit itenwein ñea Seeb, me re ededegeri ibwibwin Midian: me rõ õrean a Gideon eow edõgen apagon Jordan itũbwin Oreb me Seeb.

ITŨBAÑ 8.

MA amen Ephraim rõ ũge a, Adag õũga dedem a gama, ñaga wo eõ emwin gama ñago wo tuwin ake a ibwibwin Midian? Mo ouwak aũra ñuruñure a.

2 Mõ õ ũge a ũra, Iña woun aeõ makur itañin amiã makur? Õten, eõ omo eken aũra tsi quan vitis ibwibwin Ephraim ea aũra ramwit quan vitis ibwibwin Abieser?

3 Gott ogiten totu ian bemiã amerumena prinzen in Midian, ñarumen Oreb me Seeb: me ekeken ñea A kona n ririñ ñea etsimine woun itañin amiã makur? Me ñag o ogiten õrai ñeijine re rañadaten ñuruñure a.

4 ¶ Me Gideon õbaiwõñ itañin Jordan, mõ õd ean, ei, ma amebũna aijubu ñabũna re mek itũrin; re eago, mõ rõ õreit ekeowina bet eat ekamũr.

5 Mõ õ ũge a amen Sukkoth, A kõñ a gamiã, bwa amwam oija amebũna ñabũna re edegeriõ brot inon, bwe re eago, bwa A õreit ededegeri Seba me Zalmuna, ñarumena uea n Midian.

6 ¶ Ma amebũna prinzen in Sukkoth rõ ũge, Õten, tiken ian bem ñage ben Seba me Zalmuna, ñag amam oija brot wam etar in ake?

7 Me Gideon ũge, Me ñagan, tsin ia Jehova ogin totu ian beõ Seba me Zalmuna, A nan ijabababaeõt duwemiã akanthos in eat etomagage, mi imin erõ ñan eõkõñ.

8 ¶ Mo o rogat atsin ina ea Penuel, me e dorer a bet ũra iat deden ñune; ma amen Penuel rõ õnei aen tekei amen Sukkoth ogiten õnei aen.

9 Me e dorer a bet amen Penuel, mõ ũge, Tsin ia A tik redõ iat iow, A nan ijababa bitune turris.

10 ¶ Me Seba me Zalmuna ar mek i Karbor, me wañarõr etar in ake memak epo a ũrõr, kaia ata ma aijimo erañat eñame, ñabũna iquiquin wañara tar in ake memak amen edõgen apoe; bwo opuduen aibu ma anarama erañat eñame ñabũna rõ kõña pudutũbwin.

11 ¶ Me Gideon oroga ian medenara ñabũna re mek iat ewak dedegai edõgen apoin Noba me Jokbeha, ma a abi iowen ina etar in ake; bwe rat etar in ake *rõ ũge* bwe re eab dõgedõg.

12 Mõ õgõrien Seba me Zalmuna; me e ededegeri ũrõr; me e iba amerumena uea n Midian, ñarumena Seba me Zalmuna, mõ õ õmu etar in ake memak.

13 ¶ Me Gideon ñea ñain Joas eredõt atsin eat ake atsin eat etañ in akõda Heres.

14 Me e iba dedemaro iot atsin inimagen amen Sukkoth, mõ õ kidõijien: ma amea eare añen añõgõra prinzen in Sukkoth me ñabũna ñaben ian ñabũna re eke aemo ma aeiu.

15 Mõ õ õrre a ñamen Sukkoth, mõ õ ũge, Aia kõ Seba me Zalmuna, ñarumen amwa owiduiõ bwe dõgũrõr, ñag amwa ũge, Õten, tiken ian bem ñage ben Seba me Zalmuna, ñag amaim oija ijeiji am ñame ñabũn eago?

16 Me e emwemwin ñaben ian bita tekawa, me e barũ akanthos in eat etomagage mi imin erõ ñan eõkõñ, mõ õ wererien amen Sukkoth eow ean mũñane.

17 Me e ijababa turris in Penuel, ma abi dedemaro n ian bita tekawa.

18 ¶ Mõ õ ũge a Seba me Zalmuna, Õtet dedet eñamė ñabũn amwar abi iow i Thabor? Ma ar ũge, Tekei dedem, õũga bet dedeũra; ũra memak tekei ũra ñain uea.

19 Mõ õ ũge, Ũra kõr etsiedũ, ñabũna ñait inõ: ñag etsimor Jehova, kamwen ago ia amwar õtsimor ũra, A nan eab abi gamũrõr.

20 Mõ õ ũge a Jeter ñea an bowab,
Eogoda kõ, ma abi ũrõr. Ma amea
dedemaro eõ rouda wõn pudutũbwin;
bwe e miow, bwe dõgin ñag ei dede-
maro n oniñ.
21 Me Seba me Zalmuna ar ũge,
Auwe, eogoda kõ ma abi gamar; bwi
tekei eñame õũga bet waion. Me
Gideon eogoda ma abien Seba me
Zalmuna, me e barũiet emwar ñan
emek ean teren wañarõr kamele.
22 ¶ Ma amen Israel rõ ũge a Gi-
deon, Wo nimõ moniba ea gama,
auwe, me ñaim eman, me ñain ñaim
bet; bwe wo ogiten õtsimor gama
atsin ian bet' ibwibwin Midian.
23 Me Gideon ũge a ũra, A eab
moniba ea gamiã, me ñaiũ eab mo-
niba ea gamiã bet: Jehova enimõ
moniba ea gamiã.
24 ¶ Me Gideon ũge a ũra, Etsimine
aeõ kõñõñ ion, A kõñ a gamiã bwa
amwam oija ame mũñane eretijũñ
atsin inimagen wamiã õañat epaba,
ion o enim ome wõnõ. (Bwe etsi-
mine retijũñõra ñana gold, bwin ũra
ibwibwin Ismael.)
25 Me rõ õnei mõ rõ ũge, Ama teñ
õkõr totow mũñana. Me re rañat
ekarawin ion, me eñame memak re
totu ian mũñana wañara retijũñ atsin
inimagen wañara õañat epaba, ion o
ion.
26 Me roin mũñana eretijũñ ñan õ
kõñõn bwe araña ma aewar schekel
in gold; me baen mũñane ring in bo-
dit eñame me eraroian me ekarawin
ñan õmwirara ñan emek ean uea n
Midian, me baen bet mũñane emwar
ñan emek ean teret kamele.
27 Me Gideon eririñ ephod eran
atsin ean, mõ õ ñaeowen ian an te-
kawa ñea Ophra: mi Israel memak
re edegeri erowin me taramawirei
bita imin; me bita ekeijiet ime ea
Gideon ma amen bwien.
28 ¶ Me ã õdenigae ibwibwin Mi-
dian iat deden ñune atsin ian obwet
ibwibwin Israel, me re eõ gauwei
etata tũbũra. Me eowet eb ean ama
eobweni ean an bũm Gideon.
29 ¶ Me Jerubbaal ñea ñain Joas
enua me emeken ian an wak ñea aen
õkõr.
30 Me etsimine aemo ñait eman
Gideon ñabũna re metan ian weka-
ñan; me ebak agen.
31 Me ãita an konkubine ñea emek
i Sichem, õrig a bet ñait eman ion,
me e ij egen bwe Abimelech.
32 ¶ Me eman Gideon ñea ñain Joas
ñag emag an ũgar, me ã ñaeowen iat
eraõ in ima ñarana eñan Joas ñea
etõñin i Ophra, ñea wañara tekawa
ibwibwin Abieser.
33 Me ñag õren ima Gideon, ibwi-
bwin Israel ri tik iwidõn, me re
nuaw me re taramawirei ijor in ani
ñana Baalim, me re eke aduwõra
Baal Berith.
34 Mi ibwibwin Israel re eõ õma-
ran Jehova ñea wañara Gott, ñea
ogiten õtsimor ũra atsin ian ben ba-
rũõra memak ñabũna ro odororai ũra;
35 Me re eõ õmeata bet eõ eara-
ñame ea amen bwien Jerubbaal, ñea
Gideon, tekei õmeataen mũñan omo
memak ñan e ririñ a Israel.

ITŨBAÑ 9.

MA Abimelech ñea ñain Jerubbaal
oñow Sichem ea etsietsit inen,
ma e dorer a ũra me ea amen ũbwiet
etõñit inen memak, mõ ũge,
2 A kõñ a gamiã bwa amwaimõ
dorer iat ijũñen amen Sichem me-
mak, *mõ ũge*, Iña ñea omo eken ian
memiã, ia ñaiñain Jerubbaal memak
ñabũna re eke aemo omoniba ea ga-
miã, õa an moniba ea gamiã eñame
ion ñea ta aiquen? ma amwam õma-
ranõ bet bwe aña rõmiã me duwe-
miã.
3 Me etsietsit inen rõ patow iat
ijũñen amen Sichem memak mũñane
eñõg: mõ rõ õmamoen bũriõũra bwe
re nim edegeri Abimelech; bwe rõ
ũge, Ei õkõr etsida.
4 Me ro oija aemo *schekel in* silber
atsin ian an wak Baal-Berith, ma
Abimelech erouwõtet emakur *mũ-
ñana schekel in silber, ñan aũra
makur* eñame ñabũn ebaka, ñabũn
eko woura, ñabũna re edegeri.
5 Mo o ñow ian an wak etõñin ñea
i Ophra, ma abi etsietsin ñabũna
ñain Jerubbaal, ñabũna re eke aemo
eow eat epe ñea ta aiquen: mõ õre-
ñõn Jotham ñea an kanũmũr Jerub-
bal; bwõ õ kerũ.

6 Ma amen Sichem memak me rat
ewak ñea Millo re ebwepo, me re
nuawen bwe re nim omoniba Abi-
melech itañin eiche it ijor ñea i Si-
chem.
7 ¶ Me ñaga rõ pan a Jotham, e nua
mõ õweijo animwet etowedũdũ ñea
Gerizim, mo o oouwak aen, ma aeu-
wak, mõ ũge a ũra, Amwam kaiõt
aeõ, amiã ñabũna ñamen Sichem,
bwe Gott enim kaiõt aemiã.
8 Imin erõ re nuaw ñago bwe re
nim õbid mũena ñaõen enimõ moniba
ea ũra; me rõ ũge a oliva, Wo nimõ
moniba ea gama.
9 Me oliva ũge a ũra, Õten, A nimõ
ñaũnit eriõrũ ñana ã eredu Gott me
eñame eow ean, me nuaw me ma-
meiw aũtũbwit imin erõ eaeow me
earuwei?
10 Me imin erõ rõ ũge a ficus,
Tũkõ ñauwe, me moniba ea gama.
11 Me ficus ũge a ũra, Õten, A nim
erowi itaiũ mu quaeõ ñan omo, me
nuaw me mameiw aũtũbwit imin erõ
eaeow me earuwei?
12 Me imim erõ rõ ũge a vitis, Tũkõ
ñauwe, me moniba ea gama.
13 Me vitis ũge a ũra, Õten, A nim
erowi waña wein ñan õbebeãn Gott
me eñame, me nuaw me mameiw aũ-
tũbwit imin erõ eaeow me earuwei?
14 Me imin erõ memak rõ ũge a
akanthos, Tũkõ ñauwe me moniba ea
gama.
15 Ma akanthos ũge a imin erõ,
Tsin ia iduwen õkõr bwa amwa teñ
õbidõ bwa A nimõ moniba ea gamiã,
amwa tũkõ mõ kerũ ijõñin itũr'ũ; me
tsin ia iõk, enim meta ãe atsin ian
akanthos, mõ õmwaneow zedern in
Libanon.
16 Me ñagan, tsin ia amwa õgõg
deden ñea iduwen me eimwi, ñag
amwa omoniba Abimelech, me tsin ia
amwa ogiten ririñ ñea omo ea Jerub-
baal ma amen bwien, me tsin ia
amwa ogiten ririñ a tekei an makur
ben ñea eimwi;
17 (Bwe etõñũ ake bwe dõgimiã,
me e teñ totow tsimorin ian obwen,
mõ õ õtsimor gamiã atsin ian bet'
ibwibwin Midian:
18 Ma amwa eogoda n iwitsiow
amen bwiet etõñũ ñabũmine, ma
amwa abien ñabũna ñait eman, ña-
bũna re eke aemo, eow eat epe ñea ta
aiquen, ma amwa omonibaen Abime-
lech, ñea ñain an tsiõ n ãn, ea ñamen
Sichem, bwin ei etsimiã;)
19 Tsin ia amwa õgõg dedemiã ñea
iduwen me eimwi ea Jerubbaal ma
amen bwien ñabũmine, amwam ibi-
bõki itũrin Abimelech, me ei enim
ibibõki bet itũrimiã:
20 Me tsin ia deõ ei, enim meta
ãe atsin itũrin Abimelech, mõ õmwa-
neow ñamen Sichem, me rat ewak
ñea Millo; õa enim meta ãe atsin
itũrin ñamen Sichem, ma atsin iat
ewak ñea Millo, mõ õmwaneow Abi-
melech.
21 Mi Jotham õgõriet atsin ian
men Abimelech ñea etsin, mo o ño-
wen Beer, me e meken ina.
22 ¶ Ma Abimelech omoniba ea Is-
rael ean aiju eobweni.
23 Me Gott õijõtow inimagen Abi-
melech me ñamen Sichem anin eba-
ka; ma amen Sichem rõ õmamado
Abimelech:
24 Bwe enim õrre itiritir ñana ã
ogiten ririñ a ñain Jerubbaal ñabũ-
na aemo, me ã nimõ ñaeow arara
ean Abimelech ñea edũra, ñea abi
ũra, me ean bet ñamen Sichem, ña-
bũna ro ooaio ben bwe e nim abi
etsietsin.
25 Ma amen Sichem rõ ñaeow
amen kame animwet etowedũdũ, me
ra abi eñame memak ñabũna rõ õd
iat emedena ñea õd itañũra; me ã
pan añen Abimelech.
26 Mõ õrre Gaal ñea ñain Ebed
me etsietsin memak, me ro ñowen
Sichem; me ñamen Sichem re ekei-
duwen.
27 Me re metan iat tekawa aeow
eat etañ in kiãõ, mõ rõ õebwepoi
quan wañara eñan vitis, me re jor-
gageñ *quan vitis*, me re ririñ ekadaro,
ñea bain ototaet ani, me re metu ian
an wak aduwõra, me re jeiji me re
ren, me rõ ramwaniei Abimelech.
28 Me Gaal ñea ñain Ebed ũge, Ije-
gen Abimelech, mi ijegen Sichem,
ñag am tsiõ itũrin? deõ ei ñain Je-
rubbaal? me deõ ruwadun an ñame
ñea Sebul? amwam tsiõ itũrin an
ñame Hemor ñea etõñin Sichem: me

dõgit ekeken ñag am tsiõ itũrin *Abimelech?*
29 Karenaga me emek ijõñin beõ
mibũne eñame! ma A nan õkirõan
Abimelech. Mõ õ ũge a Abimelech,
Õebakida kõ wam etar in ake, me
meta.
30 ¶ Me Sebul ñea amen mwit añõg
ian bita tekawa ñag õ kaiõt aen
Gaal ñea ñain Ebed, õpwij egirowin.
31 Me e etsiõ a Abimelech iat eõ
nũñida, mõ ũge, Ekewen, bwõ õrre
eow Sichem Gaal ñea ñain Ebed, me
etsietsin memak, me, kania, rõ õreit
enenei amen iat tekawa bwe re nim
iwitsiow auwe.
32 Me ñagan wo nimõ eogoda ijõbũm,
auwe me eñame memak ñabũn
itũrũm, me wo nim to ober ijõñit
ebwedũbwet:
33 Me tsin ie eorata, iõ õret tsiõda
equan, wo nim katabwijũbwij in rida,
mũ ũtũbwedu a tekawa; me, kania,
tsin ie e meta ma an ñame ñabũn
itũrin bwe enim iwitsiow auwe, wo
nimõ ririñ a ñea enim irõg bem
ean.
34 ¶ Me eogoda Abimelech, me
eñame memak ñabũna re mek itũrin,
anũbũmin, me ro oberei Sichem, me
re eke apowi aũra epo.
35 Me emeta Gaal ñea ñain Ebed,
mõ õ weijo eat etañ metu iat tekawa:
me eogodan Abimelech, me eñame
ñabũna re mek itũrin, atsin iat eñõra
n kame.
36 Me ñaga Gaal ãt eñame, õ ũge a
Sebul, Kania, õreita rodu eñame atsin
eat etowedũdũ. Me Sebul ũge a,
Wo ãt anit imin eat etowedũdũ ñan
õgain ekei eñame.
37 Me Gaal etik jeida, mõ ũge,
Kania, õreita rodu eñame itirũrũn
ijugagait eb, me epowin õrre atsin
ian medenan eiche ñaõen i Meonenim.
38 Me Sebul ũge a, Iña mwim
ñage, ñago wo õreit ũge, Ijegen Abimelech,
ñag am tsiõ itũrin? õten,
deõ ñune eponñame ñea wo miowi?
A kõñ aw bwe wo nim meta ñage
bwa amwarũm ubo.
39 Me emeta Gaal, õd ian obwen
amen Sichem, ma a ake añen Abimelech.

40 Ma Abimelech ededegeri, mõ õ
gõriet atsin ian obwen, me ebak
eñame opudu ñabũn õũne, me etoki
eat etañ metu iat tekawa.
41 Ma Abimelech emek i Aruma:
me Sebul ededegerida Gaal me etsietsin
memak, bwe rę nim eõ mek i
Sichem.
42 Me ñag eorata, eñame re meta
aeow eat etañ in kiãõ; me ã pan añen
Abimelech.
43 Me e emwemwit eñame, mõ õ
ba ũra me eke aijupowi, mõ õ kamen
eat etañ in kiãõ; ma a agagan men,
me, kania, emetat eñame atsin iat
tekawa; mõ õ weijo ian obwõra, ma a
abien ũra.
44 Ma Abimelech, me epo n ake ñea
emek itũrin, rõ kapapar eanuaw, mõ
rõ weijo eat etañ metu inimet tekawa:
me epo ñana arupowi re edegeri
ñabũna re mek eat etañ in kiãõ, me
ra abien ũra.
45 Ma Abimelech ake a bita tekawa
ea an emerõ; mõ õ õgõg tekawa,
ma abi eñame ñabũn emek ian; me e
ijatow tekawa mõ õmeiwatu, mõ õ
kiãõedu añen barajited.
46 ¶ Me ñaga eñame memak ian
turris in Sichem rõ kaiõt añõgen bita,
re metuen iat etañ in tsimor ñea
emek ian maneabit ani ñea Berith.
47 Me ã pan añen Abimelech ñan
ebwepodan ñamen ian turris in Sichem
memak.
48 Ma Abimelech oroga animwet
etowedũdũ ñea Zalmon, ei ma an
ñame memak ñabũna re mek itũrin;
ma Abimelech ebarũ eta ion ian ben,
me e eaijedu rat imin erõ eran, mõ õ
õbũida, mõ õeõgidan aũteren: mõ õ
ũge a eñame ñabũna re mek itũrin,
Bita ñea amwa ãt bwa A ririñ,
amwaimõ kapapar me ririñ tekei A
ogiten ririñ.
49 Me eñame memak re eaij wañara
rat imin erõ katakatara, me re
edegeri Abimelech mõ õd iruwin, me
rõ ñaeow itañin bita etañ in tsimor,
mõ rõ õpwiei etañ in tsimor eow eara;
me eman memak bet ñamen iat turris
in Sichem, kaia arañа eman me ãn.
50 ¶ Ma Abimelech oñow Thebez,
mõ õ wei ewak in ake itañin Thebez,
bwe e nimõ bo a, mõ õ õgõg.

51 Me etsimine turris ñea oaio ian
bita tekawa, me eman memak me
ãn, me rat tekawa memak rõ gõr
eowen ian, me re tsima eow ũra ian,
me re ewewõdan animwet turris.
52 Ma Abimelech õrre eow itañit
turris, ma ake a, me e tũren a met
turris bwe enim jiũiow.
53 Me ãt on õraijedu a tũbwin Abi-
melech epe n kararõ ion ñea bain
edõgen itũga, mõ õbakoron gan tũ-
bwin.
54 Mõ õ kapapar in emwemwit de-
demaro ñea õbũ baibain in ake, mõ õ
ũge a, Rouda kõ wam pudutũbwin
ma abiõ, bwe eñame re nim eõ panõ
mõ ũge, Ãt on abi. Ma amea wõn
dedemaro owataba, me e man.
55 Ma amen Israel ñaga re ãt bwe
eman Abimelech, ro ñowen ũbwiõra,
ion o oñow ũbwien.
56 ¶ Õũga deden Gott in pũmwe an
dũra Abimelech, ñea e ririñ a etõñin,
ñag a abi etsietsin ñabũna aemo;
57 Me Gott õpũmwe aũra dũra
amen Sichem memak eow animwen
tũbũra: mõ õrre eowen eara ramwa-
nieieõra eow itũrin Jotham ñea ñain
Jerubbaal.

ITŨBAÑ 10.

MI iruwin Abimelech eogoda Tho-
la ñea ñain Phua, ñea ñain Do-
do, ñea ion inimaget ibwibwin Isa-
schar, bwe enim õtsimor Israel: me e
mek i Samir ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Ephraim ñaben õpagedu-paga-
da.
2 Mõ õ mwit añõgen Israel ean
anarama ma aiju eobweni, me e man,
me ã irieduen i Samir.
3 ¶ Mi iruwin amea eogoda Jair, ñea
ñain Gilead; mõ õ mwit añõgen Israel
ean anarama ma aro eobweni.
4 Ma aijumo ñait eman ñabũna rõ
õd animwen aijumo ñait esel, me ani-
mo aũra tekawa, ñana ã ij egõra bwe
Wõn tekawa Jair ea ñabũmine, ñana
re mek ean eben Gilead.
5 Me eman Jair, me ã irieduen i
Kamon.
6 ¶ Mi ibwibwin Israel re tik ririñ
ñea ebaka ian men Jehova, me re
tsiõ itũrin Baalim, me Astharoth, ma
aduwõra dei Syria, ma aduwõra dei
Sidon, ma aduwõra dei Moab, ma
aduwõra ibwibwin Ammon, ma adu-
wõra dei Philistia; me rõ ñaũnin Je-
hova, me re eõ tsiõ Itũrin.
7 Mõ õpwij an egirow Jehova ea
Israel, me E row-iow ũra ian bet' dei
Philistia, mi ian bet' ibwibwin Am-
mon.
8 Me rõ õmamado mo oroe ibwi-
bwin Israel ean obweni ia: ata ma
aoju aũra obweni n õmamado ibwi-
bwin Israel memak ñabũna re mek
apoin Jordan ean eben ũbwiõra Amo-
rite, ñabena Gilead.
9 Mi ibwibwin Ammon rõ õd ean
Jordan bwe re nimõ bo a bet ibwi-
bwin Juda, me Benjamin, me ewak
ñea Ephraim; mo ouwak oroeãt ibwi-
bwin Israel.
10 ¶ Mi ibwibwin Israel re eõñ a
Jehova, mõ rõ ũge, Ama ogiten dũra
ea aw, ñag ama ñaũnin wama Gott,
me tsiõ itũrin Baalim.
11 Mi Jehova ũge a ibwibwin Is-
rael, Õten, A eõ õtsimor gamiã atsin
itũrit dei Ägypten, ma atsin itũrũra
ñabũna Amorite, ma atsin itũrit ibwi-
bwin Ammon, ma atsin itũrit dei
Philistia?
12 Me dei Sidon, mi ibwibwin Ama-
lek, mi ibwibwin Maon, rõ õmamado
gamiã bet; ma amwa iõñ ame, ma
A õtsimor gamiã atsin ian bõra.
13 Ma amwa ñaũninõ bet, ma
amwa tsiõ itũrit ani ibũn: me ñagan
A nan eab gauwei õtsimor gamiã.
14 Amwa nua kõ mi iõñ a mibũn
aduwemiã ñabũn amwa ogiten ij; re
nim õtsimor gamiã ean amiã dae in
roe.
15 ¶ Mi ibwibwin Israel rõ ũge a
Jehova, Ama dũra: Wo nimõ ririñ a
gama tamo ñea omo ian mem; ma
ama tõ kõñ aw bwe Wo nim õtsimor
gama ñabũmine.
16 Me re eatowen aduwõra ñan
ekae atsin inimagõra, me re tsiõn
itũrin Jehova; mõ õmwijiña anin bwe
dõgin an roe Israel.
17 Mi ibwibwin Ammon re epoda,
mõ rõ gadeijida aũra wak in ake i
Gilead. Mi ibwibwin Israel re ebwe-
po, mõ rõ gadeijida aũra wak in ake
i Mizpa.
18 Me eñame ñabũna monibain Gi-

lead, tũ ũra edadorer a ũra, mõ rõ
ũge, Tamo ñea õaweijida n bo a
ibwibwin Ammon, i nan ekei aũtũbũ-
ra memak ñabũna re mek i Gilead.

ITŨBAÑ 11.

ME Jephtha ñea dei Gilead ei eña-
me ion ñea oaio me eõ kurara,
me ei õkõr ñait ãinimwen te toreda;
me Gilead õrig Jephtha.
2 Me ãita agen Gilead, *ñea agen*
õkõr, õrig a ñait eman; me ñaga eña-
ben amebũna ñait ãita agen, re ede-
degeri Jephtha, mõ rõ ũge a, Wo
nim eõ pwijen eb ian an wak etõ-
ñima; bwa auwe ñait ãt on ekae.
3 Mi Jephtha õgõriet atsin ian men
amebũna etsietsin, me e meken eat
eb ñabena Tob: me eñame ñabũn eko
woura re epoda a Jephtha, me re
meta me re edegerien.
4 ¶ Mi iruwit ibũm inon, ibwibwin
Ammon ra ake añen Israel.
5 Me ñaga ibwibwin Ammon ra
ake a Israel, amebũna ñaben Gilead re
nuawen bwe re nim õni Jephtha atsin
ean eben Tob;
6 Me rõ ũge a Jephtha, Tũkõ me
ek'auwe monibaima, bwa am ake a
ibwibwin Ammon.
7 Mi Jephtha ũge a amebũna ñaben
Gilead, Õten, amwa eõ miowõ ñago,
me ededegeriõ atsin ian an wak etõ-
ñũ? adag amwa õniõn ñage ñag
amwa mek iat eroe?
8 Ma amebũna ñaben Gilead rõ
ũge a Jephtha, Dõgin ñea ama tik
iwidõ awen, bwe wo nim edegeri ga-
ma, me bwe wo nim ake a ibwibwin
Ammon; me wo nan ek'auwe moni-
baima, ama ñabũn amen Gilead me-
mak.
9 Mi Jephtha ũge a amebũna ña-
ben Gilead, Tsin ia amwa õredõatow
aña ũbwiõ bwa A nim ake a ibwibwin
Ammon, me tsin ia Jehova etotow
ũra ian obwõ, õten, A nan eke aña
monibaimiã õa iõk?
10 Ma amebũna ñaben Gilead rõ
ũge a Jephtha, Jehova enim ekei
amen kaiõt ñea amen oduwet eñõg
inimageda; ama nan edegeri õkõr
aem.
11 Mi Jephtha edegrien amebũna
ñaben Gilead, me eñame re eken tũ-
bũra me monibaiũra: mi Jephtha õrai
iow ian men Jehova aen memak i
Mizpa.
12 ¶ Mi Jephtha etsiõ a wañara uea
ibwibwin Ammon, mõ õ ũge, Ekeken
wam imin itũrũ, ñaga wo õrre ame
bwe wo nim ake a ũbwiõ?
13 Me wañara uea ibwibwin Am-
mon õnei mõ ũge a an ñame Jephtha,
Bwe dõgin an Israel õgõg ũbwiõ ñaga
ro rogan Ãgypten, atsin Arnon me
etoki eat ekaw Jabbok, me Jordan:
me ñagan wo nim kan õredõan mũña-
ne eb iat iow.
14 Mi Jephtha etik õijõt eñame ea
wañara uea ibwibwin Ammon;
15 Mõ õ ũge a, Õũge aen Jephtha;
Israel eõ õgõg ũbwiet ibwibwin Moab
ñago, mũ ũbwiet ibwibwin Ammon;
16 Bwe ñaga ro rogan Ãgypten,
me ñaga Israel õd eat etomagage ea
Ijited Õmwirara, mõ rõ baiwõñ i Ka-
des;
17 Israel etsiõ a uea n Edom, mõ
ũge, Ama kõñ aw bwe wo nim oija
gama ekona n õd ijugagain ũbwiõm;
me uea n Edom õkeõ iõ õkaiõt. Mõ
õũga bet aũra etsiõ a uea n Moab;
mõ õ keõ: mi Israel ta meken i Kades.
18 Me rõ õden eat etomagage, mõ
rõ õd eat erũrũn eben Edom, me
eben Moab, mõ rõ baiweten itañin
Moab edõgen apoe, mõ rõ gadeijidan
aũra wak dedegai edõgen apwijuwin
Arnon; me re eõ baiwõñ ean eben
Moab, bwa Arnon ei mwiten Moab.
19 Mi Israel etsiõ a Sihon ñea wa-
ñara uea Amorite, ñea uea n Hesbon;
mi Israel ũge a, Ama kõñ aw bwe
wo nim oija gama ekona n õd ijuga-
gain ũbwiõm ea eñama.
20 Me Sihon eõ tũebõn Israel in
oija ũra ekona n õd ijugagain ũbwien;
me Sihon õebwepoi an ñame memak,
mõ rõ gadeijidan aũra wak in ake i
Jahza, me ra ake añen Israel.
21 Mi Jehova, ñea Gott in Israel,
etotu Sihon ma an ñame memak ian
ben Israel, me ra abi ũra: mi Israel
õgõgien memak eben ũbwiõra Amo-
rite, ñabũna re mek ean eb ia.
22 Me rõ õgõg memak ũbwiõra
Amorite, atsin Arnon me etoki Jab-
bok, ma atsin eat etomagage me
etoki Jordan.

23 Me ñage Jehova, ñea Gott in Is-
rael, ededegerida ñabũna Amorite
atsin ũbwiõra atsin ian obwen an
ñame ñabũna Israel, mõ õten, eimwi
ia wo nim õgõg ũbwiõra?
24 Õten, wo eõ teñ õgõg eb ñabena
Kamos ñea aduwõm oija aw bwe wo
nim õgõg? Me ñabũna Jehova ñea
wama Gott ededegeridan ũra ũbwiõra
atsin ian obwema ama nan õgõg
ũbwiõra.
25 Õten, wo omo eken ea Balak
ñea ñain Zippor ñea uea n Moab?
õten, o obo a Israel ñago õa iõk, õa a
ake a ũra ean ñabũmina õa iõk?
26 Ñag Israel emek i Hesbon me
kawan memak, me i Aroer me kawan
memak, mi iat tekawa memak ñan
emek itañin Arnon, ean aijubu eo-
bweni; adaga nag amwa eõ tik õgõg
eat edae ñea?
27 Me ñagan A eõ dũra ea aw, ma
auwe wo ririñ ame ñea ebaka ñaga
wo ake ame: Jehova, ñea Amen mwit
añõg, enimõ mwit añõg ñabũmine
inimaget ibwibwin Israel mi ibwi-
bwin Ammon.
28 Me wañara uea ibwibwin Am-
mon õkeõ iõ õkaiõt aen Jephtha
ñeijin õ õijõn a.
29 ¶ Mõ õrre anin Jehova ean Jeph-
tha, mõ õ õd ean Gilead mi ibwibwin
Manasse, mõ õd bet ean Mizpe ñea
i Gilead ea ibwibwin Ammon.
30 Mi Jephtha õrai eñõgen votum
ea Jehova, mõ ũge, Tsin ia Wo totu
ian beõ ibwibwin Ammon,
31 Tamo ñea emetan inimen aeõ
wak amo bwe enimõ gõrõmwũmwũ,
tsin ia A redõ iat iow atsin itũrit
ibwibwin Ammon, i nan ekei wõn
Jehova, ma A nan ere bwi iwim in
jiũiow.
32 ¶ Mi Jephtha enaña ibwibwin
Ammon bwe enim ake a ũra; mi Je-
hova etotuen ũra ian ben.
33 Ma a abi ũra atsin Aroer me
etoki i Minnit, anarama tekawa, me
etoki i Abelcheramin, eow eat ene-
mama ñea togit ouwak. Me ã õde-
nigae ibwibwin Ammon ian obwet
ibwibwin Israel.
34 ¶ Mi Jephtha õrre eow i Mizpa
ino *etũren* a an wak; me, kania, eme-
tat ãita ñain bwe enimõ gõrõmwi-
mwin eow eat pauken mi iruwo ñea
bait ibibõki: me ãita ei an ta aiquet
erak; eko ñait eman me ñait ãn.
35 Ma amea, ñag e ãt ãita, e ija-
baba an karawin, mõ ũge, Ekewen
aña, ñaiũ! wo õijõñõ me wo oroeõ
kõr, auwe ion inimagõra ñabũna ro
oroe bũriõ; bwa A ogiten ead mwũ
ea Jehova, ma A eõ kona n redõ.
36 Me ãita ũge a, Etõñũ, wo ogiten
ead mwim ea Jehova; wo nimõ ririñ
ame tekei bita ñea emetan ian mwim,
bwina Jehova ogiten bañagaiuw mõ
õeõgida gain barũõm, ñabũna ibwi-
bwin Ammon.
37 Me ãita ũge a etõñin, Ã nimõ
ririñ ame ñune: wo nimõ eatow aña
ean aro maraman bwa A nimõ nuaw
mõ õmamag animwet etowedũdũ, bwa
A nim nõñi dedeũ n gibono, aña me
dañõ memak.
38 Mõ õ ũge, Nua kõ. Mõ õ õijõt
ãita ean aro maraman: me e nuawen,
ei me dañan, me e nõñi deden in
gibono animwet etowedũdũ.
39 Me ñag ogoro aro maraman, e
redõ añet etõñin, ma amea eririñ a
bita ñea tekei aen in votum ñeijin õ
õrai ñago: me ãita eõ dõg añet eman.
Me dedeũra Israel,
40 Bwe re nuaw ãinimwen Israel
eat obweni aeoweaeow bwe re nim
otota ãita ñain Jephtha ñea dei
Gilead, eabũm eat obweni aeo-
weaeow.

ITŨBAÑ 12.

ME re ebwepo amen Ephraim,
me ro ñow aeow apwewa; me
rõ ũge a Jephtha, Adaga ñago wo
nuaw bwe wo nim ake a ibwibwin
Ammon, me wo ekam emwin gama ia
amam edegeriw? ama nan jiũiow am
wak eam.
2 Mi Jephtha ũge a ũra, Ouwak ama
ñuruñure a ibwibwin Ammon, aña ma
aeõ ñame; me ñag A emwin gamiã,
amwa eõ õtsimõrõ atsin ian bõra.
3 Me ñag A ãt gamiã bwa amwa
eõ õtsimorõ, A ñaeow tsimorũ ian
beõ, ma A nuawen bwa A nimõ bo a
ibwibwin Ammon, mi Jehova etotuen
ũra ian beõ: me ñagan, dõgit ekeken
ñag amwa õrre amen ñabũmine bwa
amwam quinõñõg ame?

4 Mi Jephtha ōebwepoi amen Gi-
lead memak, me ra ake añet ibwi-
bwin Ephraim; ma amen Gilead ra
abi ibwibwin Ephraim, bwina rō ūge,
Amiā amen gōrō atsin inimaget ibwi-
bwin Ephraim, amiā ñabūna dei
Gilead, inimaget ibwibwin Ephraim,
mi inimaget ibwibwin Manasse.
5 Me dei Gilead rō ōgōg enorin Jor-
dan ian obwen Ephraim. Me tsin ia
amen gōrō iot atsin inimaget ibwi-
bwin Ephraim ūge, A teñ ōd ean
Jordan, amen Gilead ūge a, Auwe
ibwin Ephraim ion ōa iōk? Me tsin
iō ō ūge, Iōk;
6 Ri nan ūge a, Wo nim ūge, Schi-
boleth; me ñei ōūge, Siboleth; bwe e
eō kona n ōrai ōeimwi: re iba, me
ra abi iow itañin enorin Jordan. Mo
opuduen ama ma aro erañat ibwi-
bwin Ephraim eat edae ñaga.
7 Mi Jephtha ōmwit añōgen Israel
ean año eobweni. Me eman Jephtha
ñea dei Gilead, me ā irieduen ian ka-
wan Gilead ion.
8 ¶ Me Ebzan ñea dei Bethlehem
ōmwitien añōgen Israel iruwin amea.
9 Ma aijumo ñait eman; ma aijumo
ñait ān ñabūn ō ōijōn, me e emwin
aijumo eoniñ in ān ñabūna eratequō
bwe enim eke agen amebūna ñain.
Mō ō mwit añōgen Israel ean aeiu
eobweni.
10 Me eman Ebzan, me ā irieduen
i Bethlehem.
11 ¶ Me Elon ñea ibwin Sebulon
ōmwitien añōgen Israel iruwin amea;
mō ō mwit añōgen Israel ean ata eo-
bweni.
12 Me eman Elon ñea ibwin Sebu-
lon, me ā irieduen i Ajalon ean eben
ūbwiet ibwibwin Sebulon.
13 ¶ Ma Abdon ñea ñain Hillel, ñea
dei Pirathon ōmwitien añōgen Israel
iruwin amea.
14 Ma ama ñait eman, me aijumo
ñait eman amebūna ñain ñabūna
rō ōd animwen aemo ñait esel: mo
o moniba ea Israel ean aoju eo-
bweni.
15 Me eman Abdon ñea ñain Hillel,
ñea dei Pirathon, me ā irieduen i Pi-
rathon, ean eben ūbwiet ibwibwin
Ephraim, ean eben ūbwiet ibwibwin
Amalek ñaben ōpagedu-pagada.

ITŪBAÑ 13.

MI ibwibwin Israel ri tik ririñ ñea
ebaka ian men Jehova; mi Je-
hova etotu ūra ian bet' dei Philistia
ean ama eobweni.
2 ¶ Me etsimine eñame ion ñea dei
Zora, ñea ran aūra epo n amen bwie-
ni ibwibwin Dan, egen bwe Manoa;
me eobo āita agen, me e eō jeñ.
3 Ma an engel Jehova emeta a
āita, mō Ō ūge a, Kania ñage, auwe
eobo, me wo eō jeñ: me wo nan ijeñ,
me wo nan kona ñaim iot eman.
4 Me ñagan A kōñ aw ñage bwe
wo nim kanakania aw, bwe wo nim
eō ren wein me eogiden, me wo nim
eō ōt imin ñan ōkanakanenō:
5 Bwe kania, wo nan ijeñ, mō ōrig
ñaim iot eman; mi ijūbar enim eō
ōrre eow iara itūbwin: bwo oniñ ia
nan ekei Nazarite ñea ebwigaga bwa
an ñame Jehova atsin iat ije; mi i
nan ōaweijida n ōtsimor Israel atsin
ian bet' dei Philistia.
6 ¶ Me āita enua mō ōpan añen
agen, mō ūge, An ñame Gott ōrre
ame, me men tekei men an engel
Gott, mō ō kanani ōkōr: ma A eō
ūdōn ino ō ñaūn, me e eō pan ame
bet egen;
7 Mō ō ūge ame, Kania, wo nan
ijeñ, mō ōrig ñaim iot eman; *mō ō ūge
bet,* Aitunuwe, wo nim eō ren wein
me eogiden, me wo nim eō ōt imin
ñan ōkanakanenō; bwo oniñ ia nan
ekei Nazarite ñea ebwigaga bwe wōn
Gott atsin iat ije ea an būm in ima.
8 ¶ Me Manoa ōkōñ a Jehova, mō
ūge, A kōñ aw bwe enim kan ōrre a
gamar amea an ñame Gott, ñea wo
ōijotoruwei ñago, me e nimō wereri a
gamar bita ñea amarūmō ririñ a bita
eoniñ io opudu.
9 Me Gott ōkaiōt aen Manoa; ma
an engel Gott tik ōrre añet āita ñag
i ta megeda eat etañ in kiāō:
10 Me āita ōkapapar, mō ōgōr
eanuaw, mō ōpan añen amea agen,
mō ō ūge a, Kania, tik ōrren bita
eñame ñea ōrre ame ñago.
11 Me Manoa eogoda, me edegeriet
erowit āita agen, mō ō baiwōñ amea,
mō ō ūge a, Auwe amea ñea edorer a
āitune ñago ōa deō auwe? Mō ō ūge,
Aña kōr.

12 Me Manoa ũge, Tsin ia ã ogin oduwen aem: nan õtet deden bita eoniñ, mõ õtet deden an makur?

13 Ma an engel Jehova ũge a Manoa, Aita enim raña imin memak ñan A ogiten pan a.

14 E nim eõ õt imin ñana ã kona eow ean vitis, me e nim eõ ren wein me eogiden, me e nim eõ õt imin õkanakanenõ; e nim edegeri imin memak ñan A ogiten pan a.

15 ¶ Me Manoa ũge a an engel Jehova, A kõñ aw bwa amarũm õgõguw, bwa amarũmõ gadauw bock eken kadudu bwe wo nim õn.

16 Ma an engel Jehova ũge a Manoa, Tsin ia wo õgõgõ, A eab õn wam ijeiji; me tsin ia wo teñ gadauw iwim in jiũiow, wo nim ere a Jehova. Bwe Manoa eiki ñan ei an engel Jehova.

17 Me Manoa ũge a an engel Jehova, Ijegen egõm, bwa amarũm eredu auwe iõ õrre oduwenen aem?

18 Ma an engel Jehova ũge a, Dõgit ekeken ñaga wo ũdõ egõ, ñag õkamadauniñ?

19 Me Manoa ebarũ wõn bock iot oniñ, mi iwim in õn, me e ere añen Jehova eow animwet epe: me *engel* eririñ *ekamadauniñ*, me Manoa ma agen ar aia.

20 Bwe ñag õpwijida pwijet ada ianweron atsin eat dagarae, ebeninidan an engel Jehova ean pwijet dagarae: me Manoa ma agen ar aia; ma ar otoburõrõr ma ar agu ijõñ.

21 Me eõ gauweijiet emeta an engel Jehova ea Manoa õa ea ãita agen. Me Manoa etsietien bwe ei an engel Jehova.

22 Me Manoa ũge a ãita agen, Ar iman, ñag ar ogiten ãt Gott.

23 Me ãita agen ũge a, Tsin ia Jehova eteñ abi gadar I nan keõ ia ã ere a iwim in jiũiow mi iwim in õt atsin ian bedar, me E eõ õmeata a gadar mũñane imin memak, me E eõ pan a bet gadar imin ñan tekei mũñane eat edae ñage.

24 ¶ Mo opuduen ñait ãita iot eman, me e ij egen bwe Samson; mõ õñabedan oniñ ia, mi Jehova õgageidawianaw.

25 Ma anin Jehova õreita makamakur ian bũriõũn i Mahanehdan, inimagen Zora me Esthaol.

ITŨBAÑ 14.

ME Samson orodu i Thimnath, me e ãt ãn ion i Thimnath inimagen ñaiñait dei Philistia ñabũna ãn.

2 Mo o roga, mõ õpan añet etõñin mi inen, mõ õ ũge, A ãt ãn ion i Thimnath inimagen ñaiñait dei Philistia: amwarũm etetei bwa A nim eke agõ.

3 Me ãirumena etõñin mi inen ar ũge a, Adaga, ekeow ãn inimagen ñaiñait etsiedũm memak, õa inimagen amen bwedei memak, ñaga wo nimõ nuawen mõ kani agem inimaget dei Philistia ñabũna ã eõ tow? Me Samson ũge a etõñin, Wo nim etetei bwa A nim eke agõ; bwõ õ õeibibõkiõ kõr.

4 Me etõñin mi inen ar iki bita ñan erig atsin itũrin Jehova; bwõ õ õreit kani quinõñõg a dei Philistia. Me dei Philistia ro moniba ea Israel eat edae ñaga.

5 ¶ Me Samson orodu i Thimnath, ũrei etõñin mi inen, mõ õ baiwõñ eñan vitis emwarin i Thimnath; me, kania, leon ion ñea dedemaro oruõr a bwe enim kamwit.

6 Ma anin Jehova õrre eow ean in ooaio, me e ijababa tekei ijababaen ñain ziege, me eko baibait duwen itũrin: me e eõ pan a etõñin mi inen bita ñea o ogiten ririñ.

7 Mo o rodu, me e dorer añet ãita; me Samson eibibõkiei õkõr ãita.

8 ¶ Mi iruwit ibũm inon e redõ añen bwe enim emwin; me e pa eowen iñin bwe enim aia gatduwen bita leon; me, kania, etsimine bienen me meli ian gatduwen bita leon.

9 Me e barũ mõ õbũ iow ian ben, me e nuawen, mi i tõ õtet anuaw; me e eagada a etõñin mi inen, mo o oija ũrõr, ma ar õten: me e eõ pan a ũrõr ñan e barũ mũñana meli atsin ian gatduwen leon.

10 ¶ Me etõñin orodu añet ãita: me Samson eririñ ekadaro ion ouwak ean mũmwarina etañ; bwõ õũga dedeũra ñabũna dedemaro.

11 Me ñaga re ãt rõ õrean añen

aijumo dedemaro bwe re nimõ mek
itũrin.
12 ¶ Me Samson ũge a ũra, A nim
õrai a gamiã eñõgen kejeija eijin
ñage; me tsin ia amwa kona n ead
ame ian ean mũñane ibũm in kadaro
ñane abũmin aeiu, A nan oija gamiã
animo iujedun-itũga ñana linon me
animo ijet ekarawin:
13 Me tsin ia amwa eõ kona n ead
ame ian, amiã amwa nan oija ame
animo iujedun-itũga ñana linon ma
animo ijet ekarawin. Me rõ ũge a,
Õrai kõ aem in kejeija, bwa amam
kaiõt.
14 Mõ õ ũge aũra, Emeta ijeiji atsin
iat amen ijeiji, me emeta ita atsin
ian ñea oaio. Me re eõ kona n ead
ian mineijina eñõgen kejeija ean
aijũbũm.
15 Me ean quaeiut ibũm, rõ ũge a
ãita agen Samson, Wo nim ira iwin
amea agem bwe enim õmeata a
gama ian mineijine eñõgen kejeija,
bwa ñam ama jiũiow auwe, ma an
wak etõñũm: atũ bwa amwa õren
emwin gama bwa amwaim õgõg
wama imin ñan itũrima? Õten, eõ
kõũga?
16 Me ãita agen Samson eõñ ian
men, mõ ũge, Wo miowõ kõr, me wo
ekam auwãõ: wo õrai eñõgen kejeija
ea ñaiñain amen bwiõ, me wo ekam
ead ame ian. Ma amea ũge a, Kania,
A eõ pan a etõñũ mi inõ, mõ õten, A
nim pan aw ñauwe?
17 Me ãita eõñ ian men ean abũmin
aeiu, ñag eitsiõk baõ aũra kadaro;
me ean quaeiut ibũm õ pan añet ãita,
bwe dõgin an edokoñoei; me ãita
enua mõ õpan añen amebũna ñaiñain
amen bwien ian mineijina eñõgen ke-
jeija.
18 Ma amen ian bita tekawa rõ ũge
a ean quaeiut ibũm ian obwen an iõg
equan, Ekeken ñea eta eken ea meñ?
me ekeken ñea oaio eken ea leon? Mõ
õ ũge a ũra, Kamwen ia amwa eõ
eke egapaeda bita wañа kalb amwa
eab kona n ead ian mineijin aeõ ñõgen
kejeija.
19 ¶ Ma anin Jehova õrre eow ean
in ooaio, mo o rodu Askalon, ma a abi
aijumo eñame atsin inimagõra, mõ õ
õbũ aũra karawin, mo oija añen ame-
bũna ñabũna rõ õmeata ian mineijina
eñõgen kejeija mũñan ijet ekarawin.
Mõ õpwij egirowin, mo o rogawen
ian an wak etõñin.
20 Me ã totowen agen Samson ea
dañan ion, ñea ar keiwin.

ITŨBAÑ 15.

MI imũr, eat edae in ineded weizen,
Samson õniet ãita agen bwe
enim oija ñait ziege ion; mõ õ ũge,
A nim metu a ãita agõ iat dorum in
mijimij. Ma amea etõñit ãita õkeõ
iõ õmeatu *Samson.*
2 Ma amea etõñit ãita ũge, A ni-
men bwi iduwen õkõr ñana wo miowi
ãita; me ñagan A õgõrũratu añen
amea dañõm; õten, eõ omo eket ãita
etsin ñea ekanũmũr? A kõñ aw
bwe wo nim emwin bwe enimõ ñeijũ-
bwen.
3 ¶ Me Samson ũge a, A eab dũra
ñage ea dei Philistia, tsin ia A ririñ
a ũra ibaka.
4 Me Samson enua me eiba aijubu
alopex, mõ õ kani itsij, mo oquor-
õepoi iwin arumen o arumen, mo o
quõr itsij katakaton ean aro iwũra
memak in karakarumen.
5 Me ñag õ õpwiei mũñana itsij, e
eatuen ũra inimagen wõt dei Philistia
weizen, mõ õñedan garben me weizen
ñan ta waweijo, me eñan vitis, me
oliva.
6 ¶ Me dei Philistia rõ ũge, Ijaiun
õũge? Mõ rõ ũge, Samson, ñea aget
ãita ñain amea dei Thimnath, bwe
dõgin an õgõg ãita agen mo oija
dañan Samson. Me dei Philistia ro
roga, me re jiũiowet ãita, ei me etõ-
ñin.
7 ¶ Me Samson ũge a ũra, Tsin iõ
ũga dedemiã, A nan õeõgida gaimiã,
mi imũr A nan rañada.
8 Ma a abi ũra, bejibejũra mo
onara, eat enemama ñea ouwak: mõ
õ rodu me emeken ian baũit epe
ñaran ogoda i Etam.
9 ¶ Me dei Philistia ro roga, mõ rõ
gadeijida aũra wak in ake ũbwiet
ibwibwin Juda, me re dugurien Lehi.
10 Ma amen Juda rõ ũge, Dõgit
ekeken ñag amwa roga bwa amwam
ake a gama? Mõ rõ ũge, Ama roga
bwa amam oquõr Samson, me bwa

amaimõ ririñ a tekei an ogiten ririñ
a gama.
11 Me aiju erañan amen Juda ro
rodu a baũit epe ñaran ogoda i Etam,
mõ rõ ũge a Samson, Adaga, wo iki
ñana dei Philistia ũra monibaida? me
ekeken ñune wo ogiten ririñ a gama?
Mõ õ ũge a ũra, Tekei ro ogiten ririñ
ame, õũga bet aeõ ririñ a ũra.
12 Me rõ ũge a, Ama rodu bwa
amam oquoruw, bwa amam totu
auwe ian bet' dei Philistia. Me Sam-
son ũge a ũra, Amwam schwõr ame,
bwa amwam eõ abiõ ñamiã.
13 Me re dorer a mõ rõ ũge, Ama
eab *abiw;* ma ama to quoruw-oaio, ma
ama nan totu auwe ian bõra: ma ama
eab abiw. Me ro quorõten arabwei
dõmaeõñ etsimeduw, mõ rõ õbũiet
atsin ean mũrana epe.
14 ¶ Me ñag õ baiwõñ Lehi, dei
Philistia ra aeuwak ñaga re ekowõñ:
mõ õrre anin Jehova ean in ooaio, me
mũrabweijũa dõmaeõñ ean ben ar
eken ũrõr faden ñan õñ, ma aquõren
opuduten ean ben.
15 Me e ãt rõn mwañait esel eran
etsimeduw, me e ere a ben me enada,
ma a abi araña eñame eow ean.
16 Me Samson ũge, Eow ean
mwañait esel, ewedũdũ animwet ewe-
dũdũ, A abi araña eñame eow ean
mwañait esel.
17 Me ñag o ogiten dorer, õ bwiri-
owen mũrana mwañait esel atsin ian
ben; me e ij egen mũmwarina etañ
bwe Ramath-Lehi (ñeijin tekei Ewe-
dũdũn mwañain).
18 ¶ Mo ouwak an bõñ, me e emwe-
mwin Jehova, mõ ũge, Wo totow
bitune ekatsimor ouwak eow ian ben
am tsiõ; me ñage A man naga bwa
A bõñ, ma A nan pudu ian bõra ña-
bũna ã eõ tow.
19 Me Gott õba etañ ñamwarin
õpõñedujow i Lehi, me emetat ebõk
atsin ian; me ñag o ogiten eren, tik
õrre añen bũriõũn, me e tik tsimoren:
me ñagan e ij egen mũmwarina etañ
bwe En-Hakkore (ñeijin tekei Wõn
burodaut ebõk ñea ekekũr), ñea
emek i Lehi ea ñabũmine.
20 Mõ õ mwit añõgen Israel ean
aũra bũm dei Philistia ean anarama
eobweni.

ITŨBAÑ 16.

ME Samson oñow Gaza, me e ãt
ãinimwen te toreda ion ina, me
e metu añen.
2 Me *ã pan añet* dei Gaza ñeijin
ũge, Õrre eowen ine Samson. Me ro
rogi, mõ rõ gapũmaran in oberei eow
ean men ororit tekawa, me re eõ
memõri ea an eorata, mõ rõ ũge,
Amwa eõ rañañ; ijoran, tsin iõ õren
iaõeda, añ nan abi.
3 Me Samson emequõr ea atugagan,
me e rida ñag atugagan, mõ õ õgõg
tsimaen men ororit tekawa, mi joren
ñana aro, mo uda, ma añakin bet, me
eata aũteren, mo otawen animwet
etowedũdũ ñea emek ian obwen
Hebron.
4 ¶ Mi imũr, e ãeñ ãt on ñea emek
iat epañ ñea Sorek, me eget ãita bwe
Delila.
5 Me wañara prinzen dei Philistia
ro roga a ãita, mõ rõ ũge a, Wo nim
ira iwin ma aia dõgin waion ñea
ouwak, me dedemañ in kona n doga-
nigae a, bwa amam oquõr mo oroe:
ma ama memak ama nan quaraña mo
katubui aw *schekel in* silber.
6 ¶ Me Delila ũge a Samson, A kõñ
aw bwe wo nim pan ame dõgin waiom
ñea ouwak, me bita ñea ã kona n
quõrõnuw mo oroeõnuw ean.
7 Me Samson ũge a, Tsin ia ro
quorõnõ abwetsin aeiu eawaraeo ñan
atsitaba, ñana ã eitsiõk õmõg, A
nan jũrũñ, mi nan tekei aña eñame
memak.
8 Me wañara prinzen dei Philistia
rõ õrean abwetsin aeiu eawaraeo ñan
etsimeduw ñana ã eitsiõk õmõg, me
ro oija añet ãita, me ãita oquorõten
Samson.
9 Me etsimine wõn amen kame ãita
ñabũna ri ta mek iat dorum ijõñ.
Me ãita ũge a *Samson,* Dei Philistia
eibawen, Samson. Mõ õ mwit mũ-
ñana eawaraeo tekei mwitet faden
ñan õñ. Me ãita eõ tsiet dõgin
waion.
10 Me Delila ũge a Samson, Kania,
wo quiawieiõ, me wo baiteiõ: ma A
kõñ aw ñage bwe wo nim pan ame
bita ñea ã kona n quorõnuw.
11 Mõ õ ũge a ãita, Tsin ia ro quõ-
rõnõ dõmaeañ ñan etsimeduw, ñana

ã eitsiõk eke emakur, A nan jũrũñ,
mi nan tekei aña eñame memak.
12 Me Delila ebarũ dõmaeañ ñan
etsimeduw, mo o quorõten, mõ õ ũge
a, Dei Philistia eibawen, Samson.
Ma amen kame re mek iat dorum
ijõñ. Mõ õ mwit atsin ean ben tekei
faden.
13 Me Delila ũge a Samson, Wo
ogiten quiawieiõ ea ñage me wo bai-
teiõ: pan ame kõ bita ñea ã kona n
quorõnuw. Mõ õ ũge a ãita, Tsin
ia wo eke apowin aeiu iden itũbũ mi
it-õepoi a iret dedegai me pinei.
14 Me ãita oquorõt faden me e pi-
nei, mõ õ ũge a, Dei Philistia eiba-
wen, Samson. Me e ridan eat imiji-
mij, mo orouda pin ñea bait eã dede-
gai me faden ñan iret dedegai.
15 ¶ Me ãita ũge a, Õten am kona
n ũge, A auwãw, ñag eõ mek itũrũ
bũriõũm? aijuwõrien am baiteiõ, me
wo ekam pan ame dõgin waiom ñea
ouwak.
16 Me ñag e edokoñoei iow ean aen
eat ibũm aeoweaeow me erõñeit õbaõ
bũriõũn me õ gataraten.
17 Mõ õ pan a ãita bũriõũn me-
mak, mõ õ ũge a, Eitsiõk bet baiwõñ
iara itũbũ ijũbar; bwa aña Nazarite
ion ea Gott atsin ian ijet inõ: tsin ia
ã mwit itũbũ, nan gõrõ waioiũ atsin
itũrũ, ma A nan ijũrũñ, mi nan tekei
aña eñame memak.
18 Me ñaga Delila etsiet bwõ õ pan
añen bũriõũn memak, e etsiõ añen
prinzen in Philistia, mõ ũge, Amwa
roga kõ eat edae ñage, bwõ õ pan
amen bũriõũn. Me prinzen in Phi-
listia ro rogan, me re tebab geld ian
bõra.
19 Me ãita eteõn nanan mõ õmiji-
mijien; me e emwemwit eñame ion,
mõ õ mwitien mũñan iden tũbwin
ñana aeiu; me ãita õaweijidaten
õmamado, mõ õgõrien waiot atsin
itũrin.
20 Me ãita ũge, Dei Philistia eba-
wen, Samson. Me e ridan eat imiji-
mij, mõ ũge, A nim meta tekei de-
deũ ñago, me erere duwõ. Me e eõ
tsiet ñana Jehova enuawet atsin
itũrin.
21 ¶ Me dei Philistia re iba, me ro
roedu õañan men; me ro õijeduen i
Gaza, me ro quorõn bait equõquõr
ñana eborage; mõ õ kararõn mehl iat
ewak in quõquõr.
22 Me tik raquen tũbwin iruwin
mwiten.
23 Me ñabũna monibain Philistia re
ebwepo bwe re nim ere iwim ñea
ouwak ea Dagon ñea aduwõra, mi ibi-
bõki; bwe rõ ũge, Aduweda etotu ian
beda Samson ñea barũeda.
24 Me ñaga eñame re ãt Samson, ro
otota aduwõra; bwe rõ ũge, Aduweda
ogiten oija gada barũeda, ñea amen
ijababa ũbweda, ñea ogiten abi ara-
noda ñabũn ebak.
25 Me ñag eibibõki bũriõũra, rõ
ũge, Amwam õni Samson bwe enimõ
õeibibõki gada. Me rõ õnien Samson
atsin iat ewak in quõquõr: mõ õ kidõ-
dõn ian mõra. Me rõ õweijoratow
ijugagain ijorab it dõmaneab.
26 Me Samson ũge a bita eoniñ in
eman ñea õgõg ben, Wo nim otow
aña ino A kona n towe ijorab ñana
bitune dõmaneab emek ean, bwa A
nim ewen.
27 Mo oquet eman me ãn ian bita
dõmaneab; me emek ina bet moni-
bain Philistia memak; me kaia aiju
erañat eman me ãn ñabũna re mek
animwen bita ewak, ñabũna rõ õreit
terõei Samson ñag õreit kidõdõ.
28 Me Samson emwemwin Jehova,
mõ ũge, O Temoniba Jehova, A kõñ
aw bwe Wo nim õmaranõ, A kõñ
aw bwe Wo nim ooaioeõ eat edae
ñune, O Gott; bwe ã nimõ bañagaiõ
ñage mõ õeõgida gait dei Philistia
bwe dõgin murowe meõ.
29 Me Samson õgõg murowa ijorab
ijugaga ñarowa bita dõmaneab õwei-
jo ean, me e ewen, ion eat damarũ-
min, mi ion eat damauwin.
30 Me Samson ũge, A nim ima epo
a dei Philistia. Mo o otoburen ian
waion memak; me emeiwedu añet
dõmaneab ñabũna temoniba, me eña-
me memak ñabũna re mek ian. Ebak
eken ñabũna re ma ean an bũm in
ima ea ũra ñabũna re ma ean an bũm
in tsimor.
31 Me etsietsin me ran an wak
etõñin memak ro rodu, me ro ota,
me re irieduen ijugagain Zora me
Esthaol iat eraõ in ima ñarana wõn

Manoa ñea etõñin. Mõ õ mwit añõ-
gen Israel ean anarama eobweni.

ITŨBAÑ 17.

ETSIMINE eñame ion ñago ñea
amen ean eben ũbwiet ibwibwin
Ephraim ñaben õpagedu-pagada, ñea
Micha egen.
2 Ma amea ũge a inen, Mũñana
arañа ma aibu *schekel in* silber ñana
ã õbũ atsin itũrũm, ñana wo õrai
eñõgen ramwani bwe dõgin, ñana wo
õrai iow iat ijũñõ bet, kania, mũñana
silber emek itũrũ; aña ebarũ. Me
ãita inen ũge a, Enimõ geidawianaw
ñaiũ eow itũrin Jehova.
3 Mõ õ õredõan añet ãita inen mũ-
ñana arañа ma aibu *schekel in* silber;
me ãita inen ũge, A oija Jehova atsin
ian beõ mũñane silber ma A õebwi-
gaga bwe dõgin ñaiũ, bwe e nimõ
ririñ ijor in ani ion ñea ã õtar: me
ñagan A nim kan õredõan aw.
4 Me ñag amea ogiten õredõan a
ãita inen mũñana geld, ãita inen eba-
rũ arobu *scheckel in* silber, mo oija
añen amen gatar silber, ma amea
eririñiet ijor in ani ion ñea ã inine,
mi ijor in ani ion ñea ã õtar atsin
ean; me bita emeken ian an wak
Micha imũr.
5 Me etsimine wakit ani itũrin
Micha, me e ririñ ephod ion, mi ijor
in ani ñana teraphim, me e ijien ñait
eman ion bwe enim ekei wõn priester.
6 Me eko uea inimagen Israel ean
bũm ana: eñame memak re ririñ bita
ñea eimwi ian mõra.
7 ¶ Me etsimine dedemaro ion ñea
amen Bethlehem-Juda, ñea aũra *te-
kawa* amen bwien Juda, ñea ibwin
Levi: me e emeken ina.
8 Ma amea dedemaro emetaten ian
bita tekawa, ñea Bethlehem-Juda,
bwe e nimõ mek ino o kona mekin;
mõ õ baiwõñ ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Ephraim ñaben õpagedu-pagada
ea an wak Micha, ñag õ õreita dũgi-
dugo.
9 Me Micha ũge a, Wo ñaũn i? Mõ
õ ũge a, Aña ibwin Levi ion ñea
amen Bethlehem-Juda, ma A õreit
õnani etañ ñea A nimõ kona n mek
ean.
10 Me Micha ũge a, Wo nimõ mek
itũrũ, me wo nim ek'auwe etõñũ me
waña priester, ma A nan oija aw ata
schekel in silber eat obweni aeowe-
aeow, me ekarawin, mi ijeiji. Me
emetuen amea ibwin Levi.
11 Ma amea ibwin Levi eteñ mek
itũrin amea; ma amea dedemaro te-
keijien ñain ion.
12 Me Micha eij amea ibwin Levi
bwe enim eke wõn priester, mi i ta
meken ian an wak Micha.
13 Me Micha ũge, A tsietien ñage
bwi Jehova nan õgageidawianawõ,
bwe etsiminen waña priester ion ñea
ibwin Levi.

ITŨBAÑ 18.

EAN bũm ana eko uea inimagen
Israel: me ean bũm ana earõeni
ñabũna ibwibwin Dan rõ õnani ũbwi-
õra ñabena re nimõ mek ean; bwe re
eitsiõk kona dũbañũra ñaben ũbwiõra
inimaget arõeni n Israel memak ea
ñabũmina.
2 Me ibwibwin Dan rõ õijõn aijimo
eñame atsin inimagen amen bwiõra,
atsin inimagen aũra epo memak, ña-
bũna eñame ñabũn eõ kurara, atsin
Zora, ma atsin Esthaol, bwe re nim
õñanemei eb, ma aia; me rõ ũge a
ũra, Amwaimõ nuaw, ma aia eb: me
rõ baiwõñ ũbwiet ibwibwin Ephraim
ñaben õpagedu-pagada, ea an wak
Micha, me re mequõren ina.
3 Me ñaga re tũren a an wak
Micha, ro oijuwõñ ian aet dedemaro
ñea ibwin Levi; me re pa eow ina,
mõ rõ ũge a, Ijegen õreatow auwe
ine? me ekeken ñea wõ õreita ririñ
eow eat etañ ñune? me ekeken wam
imin ine?
4 Mõ õ ũge a ũra, Ñaiune deden
Micha ea ame, bwõ õ pũmwe aeõ ma-
kur, ma A eken aña wõn priester.
5 Me rõ ũge a, Ama kõñ aw bwe
wo nim ũdõn Gott, bwa amam tsiet
medenama ñun ama õd ian io omo õa
ebaka.
6 Ma amea priester ũge a ũra,
Amwaimõ nuaw iat iow: omo ian
men Jehova medenamiã ñun amwa
õd ian.
7 ¶ Me enuawen amebũna aijimo,
mõ rõ baiwõñ Lais, me re ãt eñame
ñabũn emek ina bwe re mek iat iow

me re eõ dõgedõg, tekei dei Sidon
ñaga re mek iat iow me eõ miow;
bwe eko eñame ion ean eb ia ñea
õmwit añõg, ñea okona n õgadũkũrañ
ũra eat imit on, me ro goeow atsin
itũrit dei Sidon, me eko aeõra n kei-
win a eñame ia aiquen.
8 Ma amebũna re tik redõ añet
etsiedũra i Zora me i Esthaol: me
etsiedũra ũge a ũra, Iña ian aemiã?
9 Me rõ ũge, Amwa eogoda kõ, bwa
amõ rõga a ũra; bwa ama ogiten aia
minebena eb, me, kania, omotañitañ
õkõr: mõ õten, amwa ta megeda iat
iow? amwam eõ kenañanañ in roga
me metu mõ õgõg minebena eb.
10 Tsin ia amwa nuaw, amwa nan
baiwõñ eponñame ñea emek iat iow,
mo ouwak minebena eb: me Gott
etotu ian bemiã; etañ ñamwarin
emek ina imin memak ñana bain eat
eb.
11 ¶ Me enuawen añowar eñame
atsin inimagen aũra epo n amen bwi-
eni ibwibwin Dan, atsin Zora, ma
atsin Esthaol, ñabũna ro quorõt iwũ-
gagara baibait ake.
12 Me ro roga, mõ rõ gadeijida aũra
wak dedegai i Kirjath-Jearim, ean
eben ũbwiet ibwibwin Juda: me ña-
gat ã ij egen mũmwarina etañ bwe
Mahane-Dan, ea ñabũmine; kania,
emek iruwin Kirjath-Jearim.
13 Me re nua atsin ina ea eben
ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpa-
gedu-pagada, mõ rõ baiwõñ an wak
Micha.
14 ¶ Ma amebũna aijimo ñabũna re
nuaw bwe re nim õñanemei eb ñabe-
na Lais, re jeida mõ rõ ũge a etsie-
dũra, Amwa tsiet õa iõk ñan etsimine
ephod ion mi ijor in ani ñana tera-
phim, mi ijor in ani ñana ã inine, mi
ijor in ani ñana ã õtar, ian mũñane
ewak? me ñagan amwam kamararei
bita ñea amwaimõ ririñ.
15 Me re pa eowen ina, mõ rõ bai-
wõñ an wak amea dedemaro ñea
ibwin Levi, ñea an wak Micha, mõ rõ
kamawirei iat ekeiwin.
16 Me eñame ñabũna añowar ñabũ-
na ro quorõt iwũgagara baibait ake,
ñabũna atsin inimaget ibwibwin Dan,
rõ weijo eat etañ mek inimet oror.
17 Ma amebũna aijimo ñabũna ri
tuwin õñanemei eb ñago, ro roga me
re metuen, mõ rõ õbũ bita ijor in ani
ñea ã inine, me ephod, mi ijor in ani
ñana teraphim, mi ijor in ani ñea ã
õtar: ma amea priester õweijo eat
etañ metu inimet oror itañin amebũ-
na añowar ñabũna ro quorõt iwũga-
gara baibait ake.
18 Me ñag epo ia re metu ian an
wak Micha, me barũ bita ijor in ani
ñea ã inine, me ephod, mi ijor in ani
ñana teraphim, mi ijor in ani ñea ã
õtar, amea priester ũge a ũra, Ekeken
ñea amwa ririñ?
19 Me rõ ũge a, Wo eõ dorer, wo
nimõ tsimaeõn mwim bem, me ede-
geri gama, me wo nim ek'auwe etõ-
ñima me wama priester: õten, omo
eken ia auwe priester in an wak eña-
me ñea ta aiquen, õa ia auwe priester
it arõeni me epo n amen bwieni ion
inimagen Israel?
20 Me eibibõki bũriõũn amea priest-
er, me e barũ bita ephod, mi ijor in
ani ñana teraphim, mi ijor in ani ñea
ã inine, mo oñowen inimaget eña-
me.
21 Me re iwidõ me re nuawen, me
rõ õdõn ian obwõra wañara oniñ me
wañara imin gõgõrõ, me wañara
imin memak.
22 ¶ Me ñaga re eitsiõk gaõeow atsin
ean an wak Micha, eñame ñabũna re
mek iat ewak ñan etũren a an wak
Micha re ebwepo, me re edegeriet
erowit ibwibwin Dan.
23 Me re emwemwit ibwibwin Dan.
Me re iwid mõra mõ rõ kania ũra, me
rõ ũge a Micha, Adag õũga ñana wo
õrre me epo ñune?
24 Mõ õ ũge, Amwa õbũ aduwõ ñan
A ogiten ririñ, ma amea priester, ma
amwa nuawen, mi iña ijuw waña
imin? ma adag amwa ũge ame, Adag
õũga?
25 Me ibwibwin Dan rõ ũge a, Ã
nim eõ kaiõt aem eow inimagema,
bwi ta bwidũga me eñame ñabũn
egirow õũtũb a gamiã, mõ õgõr tsi-
morũm, mi tsimorin amen bwiõm.
26 Mi ibwibwin Dan re nuawen,
mõ rõ õd ian medenara: me ñaga
Micha ãt bwe ro oaio eken a, e iwi-
dõ me eredõ eowen ũbwien.
27 Me rõ õbũ mũñana ñana Micha

ogiten ririñ, me ro onuaiw bet wõn
priester, mõ rõ baiweten Lais, ea
eñame ñabũna re mek iat iow me eõ
miow, me ra abiõn ũra mwit ipudu-
tũbwin; me re jiũiow tekawa.
28 Me eko ion ñea õtsimor ũra,
bwina ro goeow atsin Sidon, me eko
aeõra n keiwin a eñame ia aiquen;
me *bita tekawa* emek iat epañ ñea
i Beth-Rehob. Me rõ wei tekawa,
me re meken ian.
29 Me re ij egen bita tekawa bwe
Dan, re emwinõn eget Dan ñea aũra
bagadugu, ñea ã õrig a Israel: me
egen bita tekawa ñago bwe Lais.
30 ¶ Me ibwibwin Dan rõ õweijoran
bita ijor in ani ñea ã inine bwe re
nim eke aduwõra; mi Jonathan, ñea
ñain Gerson, ñea ñain Moses, ei me
ñaiñain ñabũna eman re eken ũra
wañara priester earõeni ñabũna ibwi-
bwin Dan ea ibũm ñabũmin edenigae
eb ean.
31 Me rõ õweijorat ijor in ani ñea
ã inine, ñea wõn Micha, ñea o ogiten
ririñ, eat edae memak ñag an wak
Gott emek i Silo ean.

ITŨBAÑ 19.

EAN bũm ana, ñag eko uea inima-
gen Israel, etsimine ibwin Levi
ion ñea emek ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Ephraim ñaben õpagedu-pagada
edõgen apwewa, ñea etsimine an kon-
kubine ion ñea ãinimwen Bethlehem-
Juda.
2 Me ãita an konkubine õmwa-
mwaniñ a me eõ ãeñ, me e nuawet
atsin itũrin ea an wak etõñin i Beth-
lehem-Juda, me e meken ina ean
aeoq maraman.
3 Me eogoda amea agen, mõ õden
iruwin, bwe e nim tuwin kababai-
tei, me enim kan emwin, me etsimi-
ne dañan bwa an tsiõ iot eman, me
esel arumen: me ãita eowen amea
ian an wak etõñin; me ñag amea etõ-
ñit ãita ãt amea, e ibibõki n eko-
wõñ a.
4 Ma amea ijiben amea, ñea etõ-
ñit ãita agen, õgõg amea; me e
meken itũrin ean aijũbũm: me re
jeiji me ren, me re mequõren ina.
5 ¶ Me ean keabũmit ibũm, re rida
ñag õret abwijũbwij, me eogodan
amea bwe enimõ nuaw: ma amea etõ-
ñit ãita ũge a amea ijiben, ñea aget
ãita ñain, Wo nim oaioõn bũriõũm
brot eken, mi imũr wo nan õd ian
medenam.
6 Me re megeda, me re jeiji me
re ren: ma amea etõñit ãita ũge a
amea, A kõñ aw bwe wo nim iow, me
wo nimõ mequõr ea an eorata, me
enim ibibõki bũriõũm.
7 Ma amea eogodan bwe enimõ
nuaw; ma amea ijiben enenei, me e
tik mequõren ñabũmina.
8 Mõ õ gatabwijũbwij in rida ean
katimot ibũm bwe enimõ nuaw; ma
amea etõñit ãita ũge a, A kõñ aw
bwe wo nim ooaio bũriõũm, ma amwai-
mõ megeda ea an oneimar equan; me
re jeijien.
9 Ma ñag amea eogoda bwe enimõ
nuaw, ei, me ãita an konkubine, ma
amea an tsiõ, amea ijiben, ñea etõñit
ãita ũge a, Kania, õbũmen naga; A
kõñ aw bwe wo nimõ mequõr ea an
eorata: kania, etũreten an bũm; wo
nimõ mequõr ine, bwe enim ibibõki
bũriõũm; mi ijaran amwei nan õd ian
medenamiãi ijabwijũbwij, bwe wo
nim ñow ũbwiõm.
10 Ma amea õkeõ ie emeqũor ean
ñabũmina, me e eogoda me enuawen,
mõ õ baiwõñ itañin Jebus (ñea Jeru-
salem): ma arumet esel itañin, ñaru-
men etsimine bait emegeda ean; me
ãita an konkubine emek bet itũrin.
11 Me ñaga re mek itañin Jebus, eõ
goeowen nan bũm; ma amea itsiõ
ũge a amea wõn temoniba, Nuabet,
A kõñ aw bwa aijũm padu ian bitune
tekawa ñea wañara tekawa dei Je-
bus, ma aijũmõ mequõr ina.
12 Me wõn temoniba ũge a, Aijũm
eõ padu ian aũra tekawa eratequõ,
ñea deõ atsin inimaget ibwibwin Is-
rael; ma aij nan ñow Gibea.
13 Mõ õ ũge a an tsiõ, Nuabet bwa
aijũm tũren a etañ emwarin inima-
gen mũñane etañ; ma aij nan mequõr
i Gibea, õa i Rama.
14 Ma arei nuaw ma arei õden ian
medenarei; mõ õbũmõten ũrei ñag
arei tũren a Gibea, ñea aũra tekawa
ibwibwin Benjamin.
15 Ma arei paduen ina, bwa areiũm
metu me mequõr i Gibea: ma amea

emetu, me emegedan ian medenan
bita tekawa; bwe eko eñame ie emwi-
tow ian an wak bwe enimõ mequõr.
16 ¶ Me, kania, eñaben man ion
eredõ atsin eat emakur eat etañ in
kiãõ ñag emerõ; ma amea ei amen
ean eben ũbwiet ibwibwin Ephraim
ñaben õpagedu-pagada, me emek i
Gibea; ma amen ina memak ũra ibwi-
bwin Benjamin.
17 Me e ere men, me e ãt amea ñea
amet dũgidugo, ian medenat tekawa;
ma amea eñab ũge, Wo ñow i? me
wo ñaũn i?
18 Mõ õ ũge, Amei ñaũn Bethle-
hem-Juda bwa ameiũm ñow ean eben
ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpa-
gedu-pagada ñaben edõgen apwewa,
bwa aña amen ina, ma A ñow Beth-
lehem-Juda ñago: ma A ñowen ian
an wak Jehova ñage; me eko betibet
eñame ie emwitow aña ian an wak.
19 Me etsimine stroh mi ijeiji ñana
õan wamei esel; me etsimine bet brot
me wein bwe õaña, me õat ãitun am
tsiõ, ma amune dedemaro ñea emek
itũrin am tsiõ: eko imin iõ õga bũ-
riõũmei ean.
20 Ma amea eñab ũge, Iow enimõ
mek itũrũm; ma an ga bũriõũm me-
mak enimõ mek ea; me wo nim eõ
mequõr ian medena.
21 Me e emwitowen ian an wak,
mõ õ õijõiji wõn esel; me e dudu na-
ñõrei, me re jeiji me re ren.
22 ¶ Me ñaga rõ õreita õeibibõki
bũriõũra, kania, ñamen ian bita te-
kawa ro odororai bita ewak, eñame
ibũn ñabũn ebaka, me re ira men bi-
ta ewak; me re dorer a amea an wak
ewak, ñea eñab, mõ rõ ũge, Wo nim
õmeata a gama amea ñea õrre eow
ian am wak, bwa amam idõg a.
23 Ma amea an wak ewak emeta a
ũra, mõ õ ũge a ũra, A eab *õmeata;*
etsiedũ, A kõñ a gamiã bwa amwam
eõ ririñ idũra ñune togit ouwak, ñag
amune õrre eow ian aeõ wak, amwam
eõ ririñ emakur in kabaãt ñune.
24 Kania, ñaiũ ñune ñea dõgibono,
me ãita an amune konkubine, A nan
õmeata a gamiã ũrõr bwa amwam
õijõñ ũrõr me ririñ a ũrõr tamo ñea
eimwi ian memiã: ma amwam eõ ri-
riñ emakur in kabaãt ñune ea amune.
25 Ma amebũna re ekam kaiõt aen:
me ñagan amea ebarũ ãita an kon-
kubine, mõ õmeata añen ũra; ma
amebũna re dõg a, mõ rõ õmamado
mõ rõ gapũmaran ea an eorata: me
ñag õren baõ iaõin, re eatowen.
26 Me eredõt ãita ñag õren baõ
iaõin, mo o puduen inimen an wak
amea ñea wõn temoniba emek itũrin,
ea an iaõ.
27 Ma amea wõn temoniba eogoda
ñag eorata, mõ õ baida metewak, me
e metan bwe e nimõ nuaw; me, ka-
nia, ãita an konkubine opuduen ita-
ñin metewak, me ben emek eat de-
bain metewak.
28 Ma amea ũge a ãita, Eogoda kõ,
bwa aij nan nuaw; me e eõ õnei: ma
amea õbũida mõ õeõgidan animwet
esel; ma amea eogoda, mo oñowen
ũbwien.
29 ¶ Me ñag õ baiwõñ ian an wak,
e barũ debitsi eran, me ebaritow ãita
an konkubine me edetowien tekei rõn
memak, e eke amwarita ma aro ato-
wen, mõ õ õijotowen ean mwimwiten
Israel memak.
30 Me eñame memak ñabũna re ãt
rõ ũge, Eko betibet emakur tekei
ñune ñea ã ogiten ririñ õa ñea ã ogi-
ten ãt atsin eat ibũm ñabũmina ibwi-
bwin Israel orogan ean eben Ägypten
ean ea ñabũmine: amwam kamara-
rei, mi ijogiei, mõ pan.

ITŨBAÑ 20.

ME ibwibwin Israel memak re me-
ta, me epo memak re epoda te-
kei aiquet eñame, atsin i Dan me
etoki i Beer-Seba, ma amen ean eben
Gilead, ea Jehova i Mizpa.
2 Me monibait eñame memak,
ñabũna earõeni n Israel memak, rõ
õmeata ũra ean aũra epo an ñame
Gott, ñabũna abu erañan ñabũna
rõ õd añe ñabũna rõ kõña pudutũ-
bwin.
3 (Me ibwibwin Benjamin rõ kaiõ-
ten ñana ibwibwin Israel ro ñowen
Mizpa.) Mi ibwibwin Israel rõ ũge,
Pan a kõ gama nuawin an meta bita
ibaka.
4 Ma amea ibwin Levi, ñea aget
ãita ñea ã abi, õnei mõ ũge, A bai-
wõñ Gibea ñea aũra tekawa ibwi-

bwin Benjamin, aña me ãita aeõ
konkubine, bwa amarũmõ mequõr
ina.
5 Me dedemaro n Gibea re eogoda
bwe re nimõ ririñ ibaka ame, me ro
rogi bita ewak bwe re nim õmama-
doeõ, anũbũmin; me rõ kamarareiõ
bwe re nim abiõ, mõ rõ õbũiet ãita
aeõ konkubine bwe re nim idõg a, me
e man.
6 Ma A baritow ãita aeõ konku-
bine, ma A detow, ma A õijotowen
eat eb memak ñan eben ũbwien Is-
rael; bwe ro ogiten ririñ iwidũma me
ekabaãt inimagen Israel.
7 Kania, amiã ñabũna ibwibwin Is-
rael, amiã memak, amwam õrai
aemiã ma amiã ijogi ine.
8 ¶ Me eñame memak re eogoda
tekei eñame ñea ta aiquen, mõ rõ
ũge, Eko ion inimagema ñea enim
ñow ian an wak dedegai, me eko ion
bet inimagema ñea enimõ redõ eow
ian an wak.
9 Me ñaiune imin ñea amaimõ ririñ
a Gibea: ama nan nuaw me bo a te-
kei akaiwama;
10 Ma ama nan emwin katakata
eñame atsin inimagen katakatubu
atsin inimaget arõeni n Israel me-
mak, ma katakatubu atsin inimagen
quaquaraña, me quaquaraña atsin
inimagen quituquita erañan, bwe re
nim kani õat eñame, bwe re nim
pũmwe dedet ekabaãt ñea ã ogiten
ririñ iow inimagen Israel, tsin ia rõ
baiwõñ Gibea ñea aũra tekawa ibwi-
bwin Benjamin.
11 Ma amen Israel memak re
ebwepo bwe re nimõ bo a tekawa,
me ro quõr bũriõũra tekei eñame ñea
ta aiquen.
12 ¶ Me earõeni n Israel memak rõ
õijõt eñame ea earõen Benjamin, mõ
rõ ũge, Ibaka keken ñune ñea ã ogi-
ten ririñ iow inimagemiã?
13 Me ñagan amwam õmeata ame-
bũna, ñabũn ebaka, ñabũna re mek i
Gibea, bwa amaim abi ũra, me eatow
ibaka ñune atsin inimagen Israel.
Mi ibwibwin Benjamin rõ keõ ia rõ
kaiõt aet etsiedũra ñabũna ibwibwin
Israel.
14 Mi ibwibwin Benjamin re ebwe-
poda atsin ian wañara tekawa me-
mak aeow i Gibea, bwe re nim ake a
ibwibwin Israel.
15 Me ã õdũ ibwibwin Benjamin
ean ñabũmina atsin ian mũñana te-
kawa, me re eke anarama ma año
erañat eman ñabũna rõ kõña pudutũ-
bwin, me etsimine bet dañõra ñabũn
amen Gibea, me ebakũra re eke ae-
war dedemaro ñabũna ã ij.
16 Me emek inimagen mibũna eña-
me aewar eñame ñabũna ã ij ñabũna
edamatw; ũra memak tsin ia rõ kõña
tsiwa ro kona n bet eñowõñ iret itũb
iren, me eab tsiowañe.
17 Me dedemaro n Israel ñabũna
deõ ibwibwin Benjamin, ã õdũ ũra me
re eke abu erañat eñame ñabũna rõ
kõña pudutũbwin, ũra memak amen
ake.
18 ¶ Mi ibwibwin Israel re eogoda,
me ro rogawen Beth-El, mõ rõ ũdõn
Gott nuawũra, mõ rõ ũge, Ijegen ñea
enimõ roga amo bwe dõgima ma ake
a ibwibwin Benjamin? Mi Jehova
ũge, Ibwibwin Juda re nimõ roga
amo.
19 Mi ibwibwin Israel re eogoda
ñag eorata, mõ rõ gadeijidan aũra
wak in ake itañin Gibea, bwe re nim
ake a.
20 Ma amen Israel re nuawen bwe
re nim tuwin ake a ibwibwin Benja-
min; ma amen Israel rõ õtate ũra ian
obwet ubo n ake itañin Gibea.
21 Mi ibwibwin Benjamin re metan
i Gibea, me ra abi mõ rõ õewedũdũ
iow añe anarama ma aro erañat eña-
me ñabũna Israel ean ñabũmina.
22 Ma amebũna dedemaro n Israel
tũ ũra ooaio bũriõũra, me re tik õta-
teãn ũra ian obwet ubo n ake eat
etañ ino ro õtate ũra ñago amo.
23 Me ibwibwin Israel ro roga me
re eõñ ian men Jehova ea an emerõ;
me rõ ũdõn Jehova nuawũra, mõ rõ
ũge, Õten, amam kan tũren a ibwi-
bwin Benjamin ñabũna etsietsima ma
ake a ũra õa iõk? Mi Jehova ũge,
Amwa nua kõ ma ake a ũra.
24 Mi ibwibwin Israel re tik tũren
añet ibwibwin Benjamin bwe re nim
ake a ũra ean karabũmit ibũm.
25 Mi ibwibwin Benjamin re metan
i Gibea bwe re nimõ bo a ũra ean
karabũmit ibũm, me re tik abi mõ

õewedũdũ iow añe ata ma aoju erañat eñame inimaget ibwibwin Israel; me mibũna eñame memak rõ kõña pudutũbwin.
26 ¶ Mi ibwibwin Israel memak,
me eñame memak, ro roga, mõ rõ
baiwõñ Beth-El, me re eõñ me re
megeda ina ian men Jehova, me re eõ
ñanũmwi ean ñabũmina ea an emerõ; me re ere iwim in jiũiow ian
men Jehova.
27 Mi ibwibwin Israel rõ ũdõn Jehova nuawũra, (bwe lade n an berith Gott emek ina ean bũm ana,
28 Me Pinehas, ñea ñain Eleasar,
ñea ñain Aaron, õweijo ian obwen ean bũm ana), mõ rõ ũge, Õten, amam kan redõ ma ake a ibwibwin Benjamin ñabũna etsietsima õa iõk? Mi Jehova ũge, Amwa roga kõ; bwa A nan totu ũra ian bemiã ijaran.
29 Mi Israel õñaeow amen kame
itañin Gibea mo odororai.
30 Mi ibwibwin Israel ro rogan
bwe re nimõ bo a ibwibwin Benjamin ean katijũbũmit ibũm, mõ rõ õtate ũra ian obwet ubo n ake itañin Gibea, tekei dedeũra ñago amo.
31 Mi ibwibwin Benjamin re meta
bwe re nim ake a mibũna eñame, me ã õmagidaten ũra iat tekawa; me rõ õaweijidaten ijatow eñame ma abi ũra tekei dedeũra ñago amo, iat emedena ñarowa ã oogoda, ñarow oroga Beth-El ion, mo oñow Gibea ion, añe, kaia animo erañat eñame atsin inimagen Israel.
32 Mi ibwibwin Benjamin rõ ũge,
Ã abi iowen ũra ian obweda, tekei ñago amo. Mi ibwibwin Israel rõ ũge, Amõ gõrõ mõ õmagidan ũra iat tekawa aeow iat emedena ñarowa ã oogoda.
33 Ma amen Israel memak re eogoda atsin iat eñõra, mõ rõ õtate ũra ian obwet ubo n ake i Baal-Thamar: ma amebũn amen kame ñabũn amen Israel re meta atsin eat eñõra, ñea Maare-Geba.
34 Me ata erañat dedemaro ñabũna ã ij atsin inimagen Israel memak rõ baiwõñ itañin Gibea, mo obodan bita etar; me *ibwibwin Benjamin* re iki ñan eagadan naga gaiũra.
35 Mi Jehova abi ibwibwin Benjamin atsin ian obwen Israel; mi ibwibwin Israel ra abi anarama ma aijimo erañan ma aibu ibwibwin Benjamin ean ñabũmina: me mibũna eñame memak rõ kõña pudutũbwin.
36 Mi ibwibwin Benjamin re ãt *Is-*
rael ñaga re denigae; bwa amen
Israel rõ õrũr õebũra atsin ian obwet
ibwibwin Benjamin, bwina re tũebõn
ñan amebũn amen kame ñabũna rõ
ñaeow itañin Gibea nan iwitsiow ũra.
37 Ma amebũna amen kame rõ kapapar, mõ rõ ũtũbwedu a Gibea; ma amebũn amen kame re nuawen, me ra abiõn bita tekawa mwit ipudutũbwin.
38 Me ñaiune itema ñea ã ij iow
itũrin amen Israel ma amebũn amen kame, bwe re nim õbadetsida ebadetsi atsin ian bita tekawa.
39 Me etik iwidõn amen Israel
bwe re nim ake, me ibwibwin Benjamin rõ õaweijidaten ijatow ma abi aijumo eñame atsin inimagen Israel; bwõ rõ ũge, Ã abi iowen ũra ian obweda, tekei ñago ean adamonit ubo n ake.
40 Me ñag õren badetsida ebadetsi
atsin iat tekawa tekei ijor ion ñea badetsit ãe, ibwibwin Benjamin rõ kaniow iruwũra; me, kania, õbadetsida batet tekawa memak eada ianweron.
41 Ma amen Israel re tik iwidõn,
mo ouwak aũra oniñora ibwibwin Benjamin: bwe re tsiet bwe eagadan gaiũra.
42 Me ñagan re iwidõ mõ rõ gõriet atsin ian obwen amen Israel aeow ian medenat etomagage; ma amen ake rõ õd iruwũra mõ õmamũr ũra iat oaio; me ñabũna re metan iat tekawa ã abi iowen ũra *iat emedena.*
43 Me ro rogi ibwibwin Benjamin,
me re ededegeri ũra, me re jorgageñ ũra eow eat eñõra n õnano, me re toki ino õmwaij Gibea ea an tsiõda equan.
44 Mo opuduen ata erañan ma aojuwar eñame atsin inimaget ibwibwin Benjamin; ũra memak dedemaro ñabũn eõ kurara.
45 Me re iwidõ mõ rõ gõriet aeow
eat etomagage ea epe ñaran ogoda

ñarana Rimmon. Me re jidan iat
emedena aijimo erañat eñame atsin
inimagõra, me ro ooaio ũra n ededegeri
ũra aeow Gidom, me ra abi aro
erañat eñame atsin inimagõra.
46 Me ebakit ibwibwin Benjamin
ñabũn opudu ean ñabũmina bwe anarama
ma aijimo erañat eñame ñabũna
rõ kõña pudutũbwin; ũra memak
dedemaro ñabũn eõ kurara.
47 Me añowar eman re iwidõ me
rõ gõriet aeow eat etomagage ea epe
ñaran ogoda ñarana Rimmon, me re
mek eat epe ñarana Rimmon ean
aeoq maraman.
48 Ma amen Israel re tik iwidõ ma
ra ake añet ibwibwin Benjamin, me
ra abiõn ũra mwit ipudutũbwin, me
bita tekawa memak, mi imin gõgõrõ,
mi imin memak ñana re ãt: me re
jiũiow memak ñana re ãt.

ITŨBAÑ 21.

MI ibwibwin Israel ro ogiten
schwõr i Mizpa, mõ ũge, Enim
eko ion inimageda ñea etotow ñait
ãn ea ibwin Benjamin bwe enim ijatsi.
2 Me eñame ro ñow Beth-El, me re
megedan ina ea an emerõ ian men
Jehova, me ro oouwak aeõra, me re
turañañ.
3 Me rõ ũge, O Jehova, ñea Gott in
Israel, dõgit ekeken ñag õrre deden
ñune inimagen Israel, ñag enim ekewet
arõeni erat atsin inimagen Israel
ñabũmine?
4 Me eñame rõ gatabwijũbwij in
rida ñag eorata, mõ rõ weijida dagarae
ion ean mũmwarina etañ, me re
ere iwim in jiũiow mi iwim in iow.
5 Mi ibwibwin Israel rõ ũge, Ijegen
inimaget arõeni n Israel memak ñea
eõ roga ean bita epo ea Jehova? Bwe
ro ogiten õrai eñõgen schwõr iat oaio
ea Jehova bwe dõgin tamo ion ñea eõ
roga a Jehova i Mizpa, ñeijin ũge,
Inan abi õkõr.
6 Mi ibwibwin Israel ri tik õekaeãn
bũriõũra bwe dõgin Benjamin ñea
edũra, mõ rõ ũge, Ã towiowet arõeni
erat atsin Israel ñabũmine.
7 Ekeken ñea amõ ririñ a ñabũna
dũgidũgin bwe re nimõ kona agõra,
ñag añ ogiten schwõr a Jehova bwa
am eõ oija ũra ñaida ñabũna ãn bwe
re nim ijatsi?
8 ¶ Me rõ ũge, Earõeni keken inimaget
arõeni n Israel ñaran eõ roga
a Jehova eow i Mizpa? Me, kania,
eko ion ñea oñow eat etañ mek dedegai
atsin Jabes-Gilead aeow eat epo.
9 Bwe ñaga ã õdũ eñame, eko betibet
ñamen Jabes-Gilead ia aiquen
ie emeta.
10 Me epo õijõn ata ma aro erañat
eñame ñabũna magit eõ kurara atsin
inimagõra, mõ rõ pan a ũra, mõ rõ
ũge, Amwaimõ nuaw ma abiõn ñamen
Jabes-Gilead mwit ipudutũbwin,
ma agõra me ñaiũra *bet.*
11 Me ñaiune imin ñea amwaimõ
ririñ: amwaimõ õekeow eman memak,
me ãn memak ñabũna ro ogiten
idõg a eman.
12 Me re ãt iow inimagen ñamen
Jabes-Gilead abu dõgibono, ñabũna
eman eitsiõk kona ũra mi idõg a ũra;
me rõ õreatowen ũra eat eñõra n
mek i Silo, ean eben Kanaan.
13 Ma aũra epo eñame memak re
etsiõ a me re dorer a ibwibwin Benjamin
ñabũna re mek eat epe ñaran
ogoda ñarana Rimmon, mõ rõ pan
añen ũra iow.
14 Mi ibwibwin Benjamin re redõ
eat edae ñaga; me ro oija añen ũra
ãn ñabũna rõ õtsimor atsin inimaget
ãinimwen Jabes-Gilead: me re eõ dowa
memak.
15 Me eñame rõ õekae bũriõũra
bwe dõgin Benjamin, bwi Jehova eririñ
emae inimaget arõeni n Israel.
16 ¶ Me ñabũna ñabet eñame rõ
ũge, Ekeken ñea añ nan ririñ a ñabũna
dũgidũgin bwe re nimõ kona
agõra, ñaga ã ogiten õekeow ãt atsin
inimaget ibwibwin Benjamin?
17 Me rõ ũge, Emwi bwe enim tsimine
eben ũbwiõra ñabũna rõ gõrõwõñ
atsin inimaget ibwibwin Benjamin,
bwe ã nim eõ õekeow earõeni
erat atsin inimagen Israel.
18 Ma añ eõ kona n oija ũra agõra
atsin inimagen ñaida ñabũna ãn; bwi
ibwibwin Israel ro ogiten schwõr, mõ
ũge, Nat agada gait eñame ñea oija
ibwin Benjamin agen.
19 Me rõ ũge, Kania, etsimine kadaron
Jehova eat obweni aeoweaeow

i Silo, ñea emek edõgen apwewain
Beth-El, edõgen apoit emedena ñea
ã oogoda ñea õñaũn Beth-El aeow
Sichem, me edõgen apwijuwin Le-
bona.
20 Me rõ pan a ibwibwin Benja-
min, mõ rõ ũge, Amwa nua kõ mõ
kamakame eat eñan vitis;
21 Ma amwam õtatõ memiã, me,
kania, tsin ie emeta eoniñ in ãn in
Silo bwe re nim tuwin ruwo, amwa
nan metan eat eñan vitis, mi ion o
enim ibweb aget atsin inimaget ãi-
nimwen Silo, ma amwa nan ñow ean
eben ũbwiet ibwibwin Benjamin.
22 Me tsin iõ õrre a gama etõñũra
me etsiedũra ñabũna eman bwe re
nim tata gamiã, ama nan ũge a ũra,
Amwam eõ earañamei gama mo oija
ũra; bwin ama eõ katakaton a ũra
agõra ñago ama ake, ma amiã bet
ma amwa ekam oija ũra agõra; bwe
tsin ia amwa oija ũra, inan pan ga-
miã bwa amwa dũra.
23 Mi ibwibwin Benjamin re ririñ
deden ñune, mõ rõ kanien agõra, te-
kei ebakũra, atsin inimaget ãinibũna
ãinimwen ruwo, ñabũna re eñat
anuaw: me re nua me re redõ eowen
ũbwiõra, mõ rõ kei tekawa, me re
meken ian.
24 Mi ibwibwin Israel re nuawet
atsin ina eat edae ñaga, ion o enaña
arõen ma amen bwien, me re nuawet
atsin ina ion o oñow ũbwien.
25 Eko uea n Israel ean bũm ana:
me eñame memak eririñ ñea õ ũge
bwe'eimwi ian men.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN

RUTH.

ITŨBAÑ 1.

EAT edae ana ñag amen ekõm ũra amen mwit añõg, etsimine erõrõ ion eat eb. Me enuaw eñame ion ñea amen Bethlehem-Juda bwe enim tuwin mek ean eben Moab, ei, ma agen, me ñain arumet eman.

2 Me egen amea bwe Elimelech, me eget ãita agen bwe Naomi, me egen amerumena ñaiũrõr bwe Mahlon me Chiljon, ñabũna dei Ephratha in Bethlehem-Juda. Me ro ñow eat eb ñabena Moab, me re meken ina.

3 Me eman Elimelech ñea agen Naomi; me ãita te eijien, ma amerumena ñain.

4 Ma ar eteten agõrõr inimaget ãinimwen Moab; egen ion bwe Orpa, me egen ion bwe Ruth: mõ kaia ata aũra obweni n mek ina.

5 Me Mahlon me Chiljon ar man; me ãita te eijien bwe ekeowen amerumena ñain ma amea agen.

6 ¶ Me eogoda ãita me ãirumena ijiben, bwe e nim kan redõ atsin ean eben Moab: bwo o ogiten kaiõt eow ean eben Moab ñana Jehova ogiten õni an ñame mo oija ũra ijeiji.

7 Me e nuawet atsin ean mũmwarina etañ e mek ean, ei, me ãirumena ijiben; ma arei nuawen bwa areiũmõ redõ eow ean eben Juda.

8 Me Naomi ũge a ãirumena ijiben, Amwarũmõ redõ eow ian an wak inõmũrõr: Jehova enim oquedei gamũrõr, tekei amũrõr ogiten oquedei amerumeno eman, ma aña.

9 Jehova enim oija gamũrõr eõnano, ion ian an wak agen, mi ion ian an wak agen. Ma a agu mõrõr; ma ar aeuwak, ma ar iõñen.

10 Ma ar ũge a ãita, Amar eab redõ, ma amar nan edegeriw ea amen bwiõm.

11 Me Naomi ũge, Ñaiũ, amwarũmõ redõ; dõgit ekeken ñag amwar teñ edegeriõ? adag etsimine ijuw ñaiũ ian ijõ, bwa amwarũm ijatsi?

12 Amwarũmõ redõ, ñaiũ, amwarũmõ nuaw; bwa añat eñab, me eko agõ ia A nimõ kona. Me tsin ia A ũge, A tobei ñan kai nan tsimine agõ ñage ijõbũm, ma amar nan tik õrig ñaimar eman;

13 Õten, amwar nan ta daiñ aũrõr ouwak? amwar nan ta meken me eõ kani agemũrõr? iõk, ñaiũ; bwe eroe õkõr bũriõ bwe dõgũmũrõr, bwe emeta ben Jehova n iwitsiow aña.

14 Ma ar aeuwak, ma ar tik iõñen: me Orpa agu met ãita ijiben; me Ruth te ereribe a ãita.

15 Me Naomi ũge, Kania, eredõt ãita aipom ea amen bwien, me ea aduwen: redõ kõ me edegeri erowit ãita aipom.

16 Me Ruth ũge, Wo nim eõ kõñ ame bwa A nimõ ñaũninuw, me bwa A nimõ redõ atsin ean aeõ edegeriw; bwi ino wo ñow, A nan ñow bet; mi ino wo mequõr, A nan mequõr bet; amen bwiõm nan ũra amen bwiõ, wam Gott nan ei waña Gott bet;

17 Ino wo ma eow, A nan ima eow ina, mi inan iriedu bet aña ina. Jehova enimõ ririñ ame deden ñune mi ijuw bet, tsin ie eko imit on bwi ta ima okona n ba gadar.

18 Me ñaga ãita ãt bwo oaio bũriõũn bwe enim edegeri, e rañadaten kakairũ a.

19 ¶ Ma ar nuawet ãirumena ea aũrõr baiwõñ Bethlehem. Me ñag ar baiwõñ Bethlehem, rat tekawa memak re earearũõ bwe dõgũrõr, me *ñabũna ãn* rõ ũge, Õten, Naomi ñune?

20 Mõ õ ũge a ũra, Amwam eõ ij egõ bwe Naomi, ma amwam ij egõ

bwe Mara; bwa Amea Togit Oaio
ogiten oroeõ.
21 A nuaw ñag A quen, mi Jehova
tik õredoatowen aña ũbwiõ ñag eko
waña imin; adaga amwa ij egõ bwe
Naomi, ñaga Jehova ogiten õijõñõ,
me ñag Amea Togit Ogoda ogiten
oroeõ?
22 Mõ õren õaweijida ineded in
gerste, ñaga Naomi me ãita ijiben
ñea Ruth, ñea ãinimwen Moab ar
redõ atsin ean eben Moab aeow
Bethlehem.

ITŨBAÑ 2.

ME etsimine amen bwien Naomi
ion ñea amen bwien amea agen,
eñame ion ñea ebak wõn imin, ñea
amen bwien Elimelech; me egen
amea bwe Boas.
2 Me Ruth ñea ãinimwen Moab
ũge a Naomi, A nim ñow eat etañ in
kiãõ, mi tuwin itsi arõn gerste mõ õd
iruwin amea ñea A nan ãt equed ian
men. Me ãita ũge a, Nua kõ, ñaiũ.
3 Me e nuawen, mõ õ õrre, me
etsien eat etañ in kiãõ iruwin amen
detow: me etõ mawirin ñag õ baiwõñ
etañ in kiãõ ñamwarin ũbwien Boas,
ñea amen ũbwien Elimelech.
4 ¶ Me, kania, õrre Boas atsin Beth-
lehem, mõ õ ũge a amebũna amen
edetow, Jehova enimõ mek itũrimiã.
Me rõ õnei mõ rõ ũge, Jehova enim
õgageidawianawuw.
5 Me Boas ũge a amea an tsiõ ñea
monibait amen detow, Amen bwien
ijeget ãita eoniñ in ãn?
6 Ma amea itsiõ ñea monibain amen
edetow õnei mõ ũge, Ãita eoniñ in ãn
ei ãinimwen Moab, ñea edegeri
Naomi ñag eredõ atsin ean eben
Moab.
7 Me ãita ũge ame, A kõñ aw bwa
A nim tsi mõ kekepo iruwit amen
edetow inimagen garben: me ãita
õrre me emek ine atsit oran ea ñage,
mi to oniñ an dae in mek anewak
ũbwien.
8 Me Boas ũge a Ruth, Ñaiũ, wo
kaiõt õa iõk? Wo nim eõ nuaw mi
tsi eat etañ emwarin ekae, me wo
nim eõ nuaw bet atsin ine, me wo
nim ta mek ine me ereribe a waña
oniñ in ãn.
9 Enimõ mek mem eara ñabũna re
detow eat etañ in kiãõ, me wo nim
õd iruwũra; õten, A eitsiõk pan a
amebũna waña dedemaro bwe re nim
eõ dadeiuw? Tsin ia wo bõñ, wo
nimõ naña mũñana iwũr me ret atsin
ian, ñan amebũna dedemaro ogiten
eã.
10 Me ãita otoburen me toweitsiber
añe, mõ ũge a amea, Adaga A ãt
oquedeieõ ian mem, ñaga wo ekei-
duwen aña naga ma aña eratequõ?
11 Me Boas õnei mõ ũge a, Ã
ogiten pan ame imin memak ñana wo
ogiten ririñ a ãita ijibõm iruwin an
ima agem; ma añõgõm ñaga wo
ogiten erowi etõñũm mi inõm, me eb
ñabena wo pudu ean, me wo õrre a
eñame ñabũna wo eõ tsiet.
12 Jehova enim pũmwe am makur,
me ã oija awet ekamarũmwi ouwak
atsin itũrin Jehova, ñea wañara Gott
Israel, ñea wo õrre eow ijõñin ben
bwe wo nim kani tsimor ean.
13 Me ãita ũge, A nimõ ãt oque-
deieõ ian mem, waña temoniba; bwe
wo õbebe bũriõ ean am dorer a am
tsiõ n ãn iat auwã, ñaga deõ aña
itsiõ ion inimagen am tsiõ ñabũna ãn.
14 Me eat edae in ijeiji, Boas ũge
a ãita, Tũkõ mõ kõ brot, me eak
baũin õañam brot ian biniga. Me
ãita emegedan itañin amebũna amen
edetow; me ro oija añen gerste ñana
ã karei, me e jeiji, me e marañ, mõ õ
ñainat dũgidũgin.
15 Me ñaga ãita tik weijoda bwe
enim tsi, Boas õpan a amebũna dede-
maro, mõ ũge, E nim tsi inimagen
garben, ma amwam eõ nañei.
16 Ma amwaimõ rouda bet inon,
ma amwaimõ ñaina, me ãita enimõ ji,
ma amwam eõ rarewin.
17 Me e tsi eat etañ in kiãõ ea an
emerõ; me e ira mũñana ñan o ogiten
ji bwe enimõ eatow gan, me kaia
aiquen epha n gerste *o kona.*
18 ¶ Mõ õ õbũ, mo oñowen iat teka-
wa; me ãita ijiben ãt mũñan o ogiten
ji: mo o rouda mũñana iquiquin õanõ
ñan ogiten gõmwe mo oija añet ãita
ijiben.
19 Me ãita ijiben ũge a, Wo tsi i
ñabũmine? me wo makur i? enimõ
geidawianaw amea ñea ekeiduwen

auwe. Mõ õ pan a ãita ijiben amea
ñea õmakur itũrin, mõ ũge, Egen
amea ñea A makur itũrin ñabũmine
bwe Boas.
20 Me Naomi ũge a ãita ijiben,
Enimõ geidawianaw amea eow itũrin
Jehova, ñea eitsiõk toki an eõ eara-
ñame ea ũra ñabũn etsimor me ñabũn
ema. Me Naomi ũge a ãita, Amea
ei amen bwedar ion ñea etũren, ei
ion inimagen amen bwedar ñea etũ-
ren.
21 Me Ruth ñea ãinimwen Moab
ũge, Iduwen, bwõ õ ũge ame, Wo
nim ereribe a waña dedemaro ea aeõ
õmag waña ineded.
22 Me Naomi ũge a Ruth ñea ijiben,
Ñaiũ, omo kõr, ñaga wo edegeri ãini-
bũna wõn oniñ in ãn, me ñaga re eõ
ekowoñ aw eow eat etañ in kiãõ
emwarin ekae.
23 Me ñagat ãita ereribe a wõn
oniñ in ãn Boas bwe re nim tsi ea
magit ineded in gerste, mi ineded in
weizen; mi i ta mek itũrit ãita ijiben.

ITŨBAÑ 3.

ME Naomi ñea ijiben ũge a Ruth,
Ñaiũ, õten, A eõ õnani eñam in
õnano, bwe wo nimõ geidawianaw
eow ean?
2 Mõ õten, deõ Boas ñea amen
bwedar, ñea wo mek itũrin wõn oniñ
in ãn? Kania, i nan eatow gan
gerste ñage ijemerõ eat etañ in eatow
gan.
3 Me ñagan wo nim ugo, mõ
õbiduw, me wo nim edua am karawin,
me wo nimõ rodu eat etañ in eatow
gan, me wo nim eõ õmeata auwe ea
amea, ea an ogin ijeiji me ren.
4 Me tsin ie e mequõr, wo nim õña-
nemei õkõr etañ ñamwarin e mequõr
ean, me wo nan metu, me baida na-
nan, me wo nan mequõr; mi i nan
pan aw bita wo nimõ ririñ.
5 Me ãita ũge a, A nan ririñ imin
memak ñana wo pan ame.
6 ¶ Mo o roduen eat etañ in eatow
gan, me e ririñ imin memak ñana
ãita ijiben ogiten pan a.
7 Me ñaga Boas ogiten ijeiji me
ren, me ñag eibibõki bũriõũn, e
tuwiten mequõr iruwin mũñana
gerste: me emetuet ãita mi tõ ka-
raõe, mõ õ baida nanan amea, me
emequõren.
8 ¶ Me ñag atugagan, amea einu-
wowi, me eiwidõ; me, kania, ãn ñun
ta mequõr itañin nanan.
9 Mõ õ ũge, Auwe ijegen? Mõ õ
õnei *mõ ũge*, Aña Ruth ñea am tsiõ
n ãn: wo nimõ bõñeõn am tsiõ n ãn
am karawin; bwa auwe amen bwiõ
ñea etũren.
10 Ma amea ũge, Wo nimõ geida-
wianaw eow itũrin Jehova, ñaiũ: bwe
wo ogiten õmeata eõ earañame ñea
ouwak eken imũr ea amo, ñaga wo
eõ edegeri amebũna dedemaro, ogen
bet ie eko emit duwõra õa ebak emit
duwõra.
11 Me ñage, ñaiũ, wo nim eõ miow;
A nan ririñ aw imin memak ñana wo
pan ame; bwe rat tekawa memak
ñabũn aeõ ñame re tsiet bwa auwe ãt
on ñea eimwi deden.
12 Mi iduwen bwa aña amen bwiõm
ñea etũren; me etsimine amen bwiõm
ion ñea etũret eken ame.
13 Wo nimõ mequõr ea an eorata,
mi ijoran, tsin ia amea eteñ ririñ bita
ñea eimwi bwa amen bwiõm ñea etũ-
ren enimõ ririñ aw, ogen, omo; e ni-
mõ ririñ aw an makur amen bwiõm:
me tsin ie e eõ teñ ririñ aw bita ñea
eimwi bwa amen bwiõm ñea etũren
enimõ ririñ aw, aña A nan ririñ aw
an makur amen bwiõm ñea etũren,
ñag etsimor Jehova: wo nimõ me-
quõr ea an eorata.
14 ¶ Me ãita emequõren itañin na-
nan amea ea an eorata: me e ridan
ñag eitsiõk ũjũj eñame. Bwa amea
ũge, A nim eõ tsiet ñana ãn õrre eow
eat etañ in eatow gan.
15 Ma amea ũge, Wo nim õreat
ekawidi ñaran eam, mõ õgõg: me ãi-
ta õgõgien; ma amea õkeweõei año
akeweõin gerste, mõ õñaeowen eat
ãita: ma amea oñowen iat tekawa.
16 Me ñag õ õrre a ãita ijiben, ãita
ijiben ũge a, Auwe ijegen, ñaiũ? Mõ
õ pan añet ãita imin memak ñan
amea ogiten ririñ a.
17 Mõ õ ũge, Amea oija ame mũ-
ñane año akeweõin gerste; bwõ õ
ũge, Wo nim eõ ta naña ãita ijibõm
iroñin me eko imin itũrũm.
18 Me *Naomi* ũge, Ñaiũ, wo nimõ

megeda ea am tsiet dõgin bita; bwe
eab õnano amea, ea an oog imin
ñabũmine.

ITŨBAÑ 4.

ME Boas oñow ean men ororit te-
kawa, me e megedan ina: me,
kania, amea amen bwien ñea etũren,
ñea Boas õpan añõgen õd itañin; mõ
õ ũge a, Amunuwe, wo nim iwidõ, me
megeda ine. Ma amea eiwidõ me
emegedan.
2 Me e emwin waea eñame ñabũ-
na ñaben bita tekawa, mõ ũge,
Amwaimõ megeda ine. Me re me-
gedan.
3 Mõ õ ũge a amea amen bwien ñea
etũren, Naomi, ñea tik redõ atsin
ean eben Moab, erow-iow eb emwa-
rin, ñamwarin ũbwiet etsidar ñea
Elimelech:
4 Ma A ũge bwa A nim pan aw,
mõ ũge, Wo nimõ rouw iow ian mõra
ñabũna ri ta megeda ine, mi ian men
bet ñabũna eñab ñabũn amen bwiõ.
Tsin ia wo teñ rouw, rouw kõ: me
tsin ia wo eõ teñ rouw, wo nim pan
ame, bwa A nim tsiet: bwe eko ion
ñea enimõ rouw bwi ta auwe, ma aña
iruwũm. Ma amea ũge, A teñ rouw.
5 Me Boas ũge, Ean ñabũmina wo
rouw mũmwarina etañ in kiãõ atsin
ian ben Naomi, eimwi bet bwe wo
nimõ rouw atsin itũrin Ruth ñea ãini-
mwen Moab, ñea agen amuno eman,
bwe wo nim õweijoran egen amea ñea
eman ean ũbwien.
6 ¶ Ma amea amen bwien ñea etũ-
ren ũge, A eõ kona erouw ia A nim
eke ũbwiõ, bwa ñam A ijababa ũbwiõ
ñaben ũbwiõ kõr. Auwe wo nimõ
rouw mõ õgõg bita ñea eimwi bwa A
nimõ rouw mõ õgõg; bwa A eõ kona
erouw.
7 Me ñaiune dedeũra Israel atsin
ñago me ñago: tsin ia eñame ion eõ
teñ õgõg eb eben, me eõ teñ rouw bet,
me bwe ã nim ooaio eñõg memak;
o uda an schuhe mo oija aranon; ñai-
une *dedeũra* Israel in oduwet eñõg.
8 Ma amea amen bwien ñea etũren
ũge a Boas, Rouw kõ me eke ũbwiõm.
Mo o udan an schuhe.
9 ¶ Me Boas ũge a amebũna eñab,
me eñame memak, Amiã amen odu-
wen ñabũmine, ñan A ogiten rouw
ũbwien Elimelech memak, mũ ũbwien
Chiljon me Mahlon memak, atsin ian
ben Naomi.
10 Ma A ogiten rouw bet Ruth ñea
ãinimwen Moab, ñea agen Mahlon
bwa A nim eke agõ, bwa A nim õwei-
joran egen amuno eman ean ũbwien,
bwe enim eõ ekeow egen amuno emat
atsin inimaget etsietsin, ma atsin ean
men ororit eñan: amiã amen oduwen
ñabũmine.
11 Me eñame memak ñabũn ean
metoror, ma amebũna eñab, rõ ũge,
Ama amen oduwen. Jehova enimõ
ririñ a ãita ñea nan metu ian an wak
tekei Rahel me Lea, ñarumen ar wei
wak in Israel; me wo nimõ ririñ ñea
eimwi i Ephratha, me wo nimõ kaga-
nado i Bethlehem:
12 Ma am wak enim ekei an wak
Perez, ñea Thamar õrig a Juda atsin
eat ekarig ñea Jehova nan oija aw
eow itũrit ãitune dedemaro.
13 ¶ Me Boas õbũ Ruth, me eken
agen; me e metu a ãita; mi Jehova
oija ãita ekona n karig, mo opuduen
ñain iot eman.
14 Me ñabũna ãn rõ ũge a Naomi,
A nim tsitan Jehova, ñea eõ eatow
auwe ñabũmine ñag eko amen bwiõm
ñea etũren; me enimõ kaganado
egen inimagen Israel.
15 Mi i nan ekei wam amen katsi-
mor, ma amen õijõijiw ia auwe eñab;
bwo opudu itũrit ãita ijibõm, ñea au-
wãw, ñea omo eken itũrũm ea aeiu
eoniñ in eman.
16 Me Naomi õbũ oniñ ia, mõ õ
ñaeow in-barran, me eijiet ãinimwen
raña.
17 Me ãinibũna dañan re ij egen,
mõ rõ ũge, Opudu ibwin Naomi ion
ñea eman; me re ij egen bwe Obed:
ñea etõñin Jesse, ñea etõñin David.
18 ¶ Ñabũne ũra an karig Perez:
Perez õrig Hezron,
19 Me Hezron õrig Ram, me Ram
õrig Amminadab,
20 Ma Amminadab õrig Nahesson,
me Nahesson õrig Salma,
21 Me Salma õrig Boas, me Boas
õrig Obed,
22 Me Obed õrig Jesse, mi Jesse
õrig David.

BUCH ÑARAN

ADAMONIN SAMUEL.

ITŨBAÑ 1.

ETSIMINE eñame ion ñea dei Ramathaim-Zophim, ñea emek ean eben ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-pagada, me egen bwe Elkana, ñea ñain Jeroham, ñea ñain Elihu, ñea ñain Thohu, ñea ñain Zuph, ñea ibwin Ephraim:
2 Me arumen agen; egen ion bwe Hanna, me eget ãit ion bwe Peninna: me etsimine ñain Peninna, me eko ñain Hanna.
3 Ma amea oroga atsin ian an tekawa eat obweni aeoweaeow bwe enimõ taramawir me ere iwim ea Jehova Zebaoth i Silo. Me emek ina amerumena ñain Eli, ñarumena Hophni me Pinehas, ñarumena wõn priester Jehova.
4 ¶ Me ñag õrre an bũm Elkana n ere iwim, o oija Peninna ñea agen, me ñaiñait ãita ñabũna eman me ãn, dũbañũra:
5 Mo o oija Hanna dũbañin ñea aroian; bwe dõgin an auwã Hanna, mi Jehova etsima ijen.
6 Me ãita barũen oroe mõ õenenaõ, bwe dõgin an Jehova tsima ijen.
7 Mi tekei an amea ririñ eat obweni aeoweaeow, ia ãita oroga ian an wak Jehova, õũga bet at ãita oroe ãita; me ñagan e eõñ me eõ jeiji.
8 Me Elkana ñea agen ũge a, Hanna, adaga wo eõñ? adaga wo eõ jeiji? me dõgit ekeken ñag eroe bũriõũm? õten, A eõ omo eken aw ea waea ñaim eman?
9 ¶ Me ñaga ro ogiten ijeiji me ren î Silo, Hanna eogodan. Me Eli ñea priester ta megeda iat debain itañin joren men an wak Jehova.
10 Mo ouwak õkõr roin buriõũt ãita, me e tetaro a Jehova, mo ouwak an iõñ.
11 Mõ õ õrai aen in votum eijin, mõ õ ũge, O Jehova Zebaoth, tsin ia Wo teñ õkõr aia roin am tsiõ n ãn, mõ õmaranõ, me eõ mejiõn am tsiõ n ãn, mo oija am tsiõ n ãn ñain iot eman, A nan oija Jehova ean an bũm in tsimor memak, mi ijũbar nan eõ õrre eow iara itũbwin.
12 Me ñag eraquõ an tetaro ian men Jehova, Eli õkania mwin.
13 Ma Hanna edorer ian bũriõũn; ta memõri baten, me ã eõ kaiõt aen: me ñagan Eli ũge ian bũriõũn bwe e mañi.
14 Me Eli ũge a, Õten araquin am mañi? eatow kõ wein atsin itũrũm.
15 Ma Hanna õnei mõ ũge, Deõ *dedeũ ñea,* waña temoniba, aña ãt on ñea eroe bũriõũn: A eõ ren wein me eogiden, ma A idotu anũ ian men Jehova.
16 Wo nim eõ eke ãt on ñea ebaka am tsiõ n ãn; bwa A dorer atsin ian an oquen aeõ roe me mwijiña ea ñage.
17 Me Eli õnei mõ ũge a, Wo nimõ nuaw iat iow; me Gott in Israel nan oija aw õañan am kõñõñ ñea wo kõñõt tsinin.
18 Me ãita ũge, Am tsiõ n ãn enimõ ãt equed ian mem. Me ãita õden ian medenan, me e jeijien; me eõ gauweijiet eraroe men.
19 ¶ Me rõ gatabwijũbwij in rida, me re taramawir ian men Jehova, me re redõ, mõ rõ baiweten ũbwiõra i Rama. Me Elkana emetu a ãita agen ñea Hanna; mi Jehova õmarat ãita.
20 Me ñag ogoro an bũm, õpuduen ñain Hanna iot eman; me e ij egen bwe Samuel, *bwõ õ ũge,* Bwin A ogiten kõñõt tsinin Gott.
21 Ma amea Elkana, ma amen bwien memak ro roga bwe re nim ere iwim ea Jehova ñea re ere eat obwe-

ni aeoweaeow, me bwe dõgin oduwenen aen in votum.
22 Me Hanna eõ roga; bwõ õ ũge a
amea agen, *A eab roga* ñag eitsiõk
eatow nimen kimama oniñ une; ma A
nan ota ean ñaga bwe ã nim õmeata
ian men Jehova, mi i nan mek ina eõ
toki.
23 Me Elkana ñea agen ũge a, Wo
nimõ ririñ ñea wo nimen bwo omo ian
mem; wo nim ta mek ea an eatow nimen kimama *ñaim;* Jehova enim tõ
õweijo-oaio aen. Me ãita ta meken
bwe enim õkimama ñain, ea an
eatow nimen kimama.
24 ¶ Me ñag o ogiten eatow nimen
kimama, ãita *inen* onuaiwien, me aijimen ochsen eoniñ, me aiquen epha
n mehl, me aiquet dõbadõr in wein;
mo o otowen ian an wak Jehova i Silo: me eoniñ õkõr bita eoniñ in eman.
25 Me ra abi ochs eoniñ, mõ rõ
õrean añen Eli bita eoniñ.
26 Me ãita ũge, O waña temoniba,
ñag etsimor anũm, waña temoniba,
aña ãita ñea õweijo itañũm ine ñago,
ñea etetaro a Jehova.
27 A tetaro n kõñõn oniñ une; mi
Jehova omen õañan aeõ kõñõñ ñea A
kõñõn:
28 Me ñagan A oija añen bet Jehova; ã oija añen Jehova ean an bũm
in tsimor memak. Me e taramawirei
Jehova eow ina.

ITŨBAÑ 2.

ME Hanna etetaro, mõ ũge, Eidorodoro bũriõ ian Jehova; ã
oogoda oiũ ian Jehova; ã oouwak
mwũ ea barũõ; bwa A ibibõkiei an
katsimor.
2 Eko ion ñea omo tekei Jehova;
bwe eko ion itañũm, me eko bet epe
eran ogoda tekei wõra Gott.
3 Amwam eõ gauwei õrai eñõgen
gatsitsi; enim eõ meta atsin ian
mwim eñõgen inogog; bwi Jehova ei
Gott in tsiet-imin, me ã paunei emakur *memak* eow Itũrin.
4 A tsiba wañara dobanara dedemaro ñabũn oaio; me ã quaraiõt oaio
ñabũna ri tõ papudu.
5 Ũra ñabũna re marañ ñago re
tuwiten makur bwe re nimõ kona
marũmũra ñana ijeiji; mũ ũra ñabũna re metũr ñago re eõ gauwei
metũr: eh, ñea eobo õrig aeiu; ma
aeõñ jũrũñ ãita ñea ebak ñain.
6 Jehova abab, mõ Õ katsimor:
Õ õraijedu *eñame* ian Seol, me E tik
õmeata ũra.
7 Jehova õeko emit duwet *eñame,*
mõ Õ õebak emit duwõra: Õ õijõñ
eñame, mo O oogoda bet ũra.
8 Õ õweijoran ñabũn eko emit duwõra atsin eat emwarere, Õ õbũida
ñabũn õga bũriõũra atsin eat ewedũdũ n bwija, bwe E nim õmegeda
eow ũra itañin prinzen, me bwe re
nim õgõg tron in raitsit: bwe wõn
Jehova joret eb, mõ Õ ñaeow eb ean.
9 I nan raña nanan an ñame ñabũn
omo; mi inan kaeõgei ñabũn ebaka
bwe re nim eõ mõmwi iat itũrũgago;
bwe eko eñame ñea enimõ doganigae
iat oaio.
10 Inan ijagin ũra ñabũna ra ake
a Jehova; I nan õeõñ debaõ ianweron
in iwitsiow ũra: Jehova nan mwit
añõgen mwit eb; mi I nan oija wõn
uea eoaio, mo oogoda oin ñea ã õbid
iow Itũrin.
11 Me Elkana oñowen Rama ian
an wak. Mo oniñ ia etsiõn itũrin
Jehova ian men Eli ñea priester.
12 ¶ Amerumena ñain Eli ũrõr eñame arumen ebaka; ar eõ tsiet Jehova.
13 Me ñaiune deden amerumena
priester ea eñame; bwe, tsin ia eñame
ion ere an wim, me tsin ie emakõ
duwen, õrre an tsiõ priester me etsimine ebork ñarana aiju mwin ian
ben;
14 Mo o godoijida õañat iwũr in tsitsin, õa iwũr in gatar, õa ekapa, õa
epat; me tamo duwen ñana ã godoijidaõt ebork priester nan õgõg.
Õũga deden *priester* ea Israel memak, ñabũna rõ õrre eow i Silo.
15 Eh, ian obwen aũra jiũiow eriõr,
õrre an tsiõ priester, mõ ũge a amea
ñea õreit ere an wim, Ome kõ duwen
bwe ã nim tsim me eke õan priester;
bwe e eõ ije duwet atsin itũrũm ñan
emakõ, bwe e ije ñan etame.
16 Me tsin ia amea ũge a, Re nim
ogin jiũiow eriõr amo, mi imũr wo
nan õbũ tekei bũriõũm; mi i nan ũge,
Iõk, wo nim oija ame ñage: me tsin
ia wo eõ kõũga, A nan joridanim.

17 Mo ouwak õkõr aũrõr dũra amerumena dedemaro ian men Jehova; bwe eñame rõ õbabaka wimen Jehova.
18 ¶ Me Samuel õmakamakur ian men Jehova ñag ei eoniñ, me ã quõrõt iwugagan ephod ion ñea linon.
19 Me ãita inen eririñ gawidet eran kadudu, mõ õrean a eat obweni aeoweaeow, ia ar roga amea agen bwa arũm ere iwim ñea bain eat obweni aeoweaeow.
20 ¶ Me Eli õgageidawianaw Elkana me ãita agen, mõ ũge, Jehova enim oija aw am karig eow itũrit ãitune, bwe dõgit ekõñõñ ñea õ kõñ a Jehova eow ean. Me ãirumena ar ñowen ũbwiõrõr.
21 Mi Jehova õni Hanna, me e jeñen, mõ õrig aijimen ñait eman me arumen ñait ãn. Mõ õñabeda oniñ ia Samuel ian men Jehova.
22 ¶ Mõ õgaren Eli; mõ õ kaiõt añõget imin memak ñan amerumena ñain eririñ a Israel memak, me dedeũrõr ñag ar mequõr itũrit ãn ñabũna rõ makamakur ian obwen met ewak in epo.
23 Mõ õ ũge a ũrõr, Adag amwar ririñ mũñane? bwa A kaiõt añõgen amũrõr makur ñan ebaka atsin itũrit eponñame ñune memak.
24 Eõ deri ñune, ñaiũ; bwe deõ imwinen omo ñun A ogiten kaiõt: bwa amwar õdũra an ñame Jehova.
25 Tsin ia eñame ion edũra ea eñame ion, Gott nan mwit añõgen; me tsin ia eñame ion edũra ea Jehova, ijegen ñea enim egegae bwe dõgin? Ma ar ekam kaiõt aet etõñũrõr, bwina Jehova eteñ abi ũrõr.
26 Ma aeõñ ñabeda oniñ ia Samuel, ma aeõñ ouwak ãeñetow itũrin Jehova, mi itũrit eñame bet.
27 ¶ Ma an ñame Jehova ion õrre a Eli, mõ ũge a, Õũge aen Jehova, Õten, A eõ õmeata aña ea ran an wak etõñũm, ñaga re mek Ägypten me tsiõ itũrit ewak ñea Pharao?
28 Ma A eõ ij atsin inimaget arõeni n Israel memak bwe e nim ekei waña priester, bwe e nim akõda ian waña dagarae, bwe e nimõ jiũiow iwim ñea obojarara, me bwe e nim edua bita ephod ian meõ? mõ õten, A eõ oija ran an wak etõñũm iwim in jiũiow memak ñan aũra wim ibwibwin Israel?
29 Dõgit ekeken ñag amwa jorgageñ wimeieõ ma adueieõ, ñan A ogiten patow iat eñõ n mek, me wo eredu eken ñaim ame, bwa amwam õbũgaeõn gamiã iwim memak ñana magit omo inimagen aũra wim Israel ñabũn aeõ ñame?
30 Me ñagan Jehova, ñea Gott in Israel ũge, A ogiten pan bwe ran am wak, me ran an wak etõñũm ri nat dũgidugo ian meõ eõ toki: mi Jehova ũge ñage, Enimõ goeow tsiniõ ñune; bwa A nan eredu ũra ñabũna re eredu Aña, ma A nan pan ũra bwe re jõñ ñabũna re miowõ.
31 Kania, nan õrre ibũm ñan A nan etow bem ean, me bõra ñabũna ran an wak etõñũm, bwe enim eko eñaben eman ion ñea emek ian am wak.
32 Me wo nan aia oroeãt eñõ n mek, ean ebakit imin memak ñana *Gott* nan oija Israel; mi nan eko eñaben man ian am wak eõ toki.
33 Ma am ñame, ñea A nan eõ õraijiow atsin ean waña dagarae, i nan ekei amen õekeow mem, ma amen oroe bũriõũm; ma aũra karig ran am wak memak ri nan ima ia ũra dedemaro.
34 Me ñaiune itema ea aw, ñea nan õrre a amerumena ñaim, ean Hophni me Pinehas: ar nan ima ian ta aibũmin.
35 Ma A nan õweijoran priester ion ñea edõbweduwen, ñea nan ririñ amon ijõ ma aeõ kamarar: ma A nan wei an wak ñea oaio; mi i nat dũgidugo ian men ñea ã õbid iow Itũrũ eõ toki.
36 Me dũgidũgin ran am wak memak ri nan õrre mo otoburõra me toweitsiber a bwe re nimõ kona geld ñana silber me brot eken, mi i nan ũge, A kõñ aw bwe wo nim õmeatu aña ean barũeneben priester ion, bwa A nim õn brot eken.

ITŨBAÑ 3.

MO oniñ ia Samuel õmakamakur itũrin Jehova ian men Eli. Ma aen Jehova eaquin te meta mi te me-

ta eat edae ñaga; õad õkõr eñõgen
propheten ñana ã õrarai.
2 Me ean bũm ana ñag Eli ta me-
quõr atañan, (õren õaweijida n gõ-
barar ian men eat edae ñaga, me e eõ
kõr ãtirõñin),
3 Ñag eitsiõk ima wõn lampe
Gott, ñaga Samuel ta mequõr ian
an wak Jehova, ino emek wõn lade
Gott;
4 Jehova emwemwin Samuel: mõ
õ ũge, Aña ñune.
5 Mõ õ gõr a Eli, mõ ũge, Aña
ñune; bwe wo emwemwinõ. Mõ õ
ũge, A eõ ekekũr; kan mequõr kõ.
Me e nua me emequõren.
6 Mi Jehova etik ekekũr, *mõ ũge,*
Samuel. Me Samuel eriapaeda me
enaña añen Eli, mõ ũge, Aña ñune;
bwe wo emwemwinõ. Mõ õ õnei
mõ ũge, A eõ ekekũr, ñaiũ; kan me-
quõr kõ.
7 Me Samuel eitsiõk tsiet Jehova,
me eitsiõk bet meta a aen Jehova.
8 Mi Jehova eken aijuwõri an
emwemwin Samuel. Me e riapaeda
me enaña Eli, mõ õ ũge, Aña ñune;
bwe wo emwemwinõ. Me Eli etsie-
tien bwi Jehova ñea emwemwin
oniñ ia.
9 Me ñagan Eli ũge a Samuel,
Nua kõ me mequõr: me tsin ie E
emwemwinuw, wo nan ũge, Dorer
kõ, Jehova, bwa am tsiõ õkaiõt. Me
Samuel enua me emequõren atañan.
10 Mi Jehova õrre, mo õweijo, me
emwemwin *Samuel* tekei ñago amo,
mõ ũge, Samuel, Samuel. Me Sa-
muel ũge, Dorer kõ, bwa am tsiõ
õkaiõt.
11 ¶ Mi Jehova ũge a Samuel,
Kania, A nan ririñ imit on inima-
gen Israel, ñea, tamo ñea õkaiõt nan
oiui iat ijũñen arura aeõg.
12 Ean ñabũmina A nan ririñ a
Eli imin memak ñan A ogiten pan
bwe dõgin an wak, atsin adamonin ea
magin.
13 Bwa A ogiten pan a bwa A
nan õeõgida gain ran an wak eõ to-
ki, bwe dõgit ibaka ñea e tsiet, bwin
amerumena ñain ar õreatow earõr
õeõgidaet egae, me e eõ rewin
ũrõr.
14 Me ñagan A ogiten schwõr a an
wak Eli, bwe ã nim eõ õderederõt
iwim me eadu ibakain an wak Eli
eõ toki.
15 ¶ Me Samuel emequõr ea an eo-
rata, mõ õ baidan men an wak Jeho-
va. Me Samuel emiow iõ õpan a Eli
mũñana eñõgen propheten.
16 Me Eli emwemwim Samuel, mõ
ũge, Samuel, ñaiũ. Mõ õ ũge, Aña
ñune.
17 Mõ õ ũge, Ekeken ñea Jehova
ogiten pan aw? A kõñ aw bwe wo
nim eõ ewewin ame: Gott enimõ ririñ
aw deden ñune, mi ijuw bet, tsin ia
wo ewewin ame imit on inimaget
imin memak ñan O ogiten pan aw.
18 Me Samuel õpan añen Eli imin
memak, me eko imit on ie ewewin a.
Me *Eli* ũge, Ei õkõr Jehova: E nimõ
ririñ ñea omo ian men.
19 ¶ Mõ õñabedan Samuel, mi Je-
hova emek itũrin, me eko io opujow
aen ia aejin.
20 Mi Israel memak atsin i Dan me
etoki i Beer-Seba re tsietien ñana ã
ogiten õweijoran Samuel bwe enim
ekei wõn prophet Jehova.
21 Mi Jehova tik metan i Silo; bwi
Jehova õmeata Ñei ea Samuel i Silo
eow ean aen Jehova.

ITŨBAÑ 4.

MA aen Samuel õbaiwõñ Israel
memak. Mi Israel re nuawen
bwe re nim tuwin ake a dei Philistia,
mõ rõ gadeijida aũra wak in ake ita-
ñin Eben-Ezer: me dei Philistia rõ
gadeijida aũra wak in ake i Aphek.
2 Me dei Philistia rõ õtate ũra ian
obwet ubo n ake bwe re nimõ bo a
ibwibwin Israel: me ñag oboda bita
etar, ã abien Israel atsin ian obwet
dei Philistia; me ra abi kaia aeoq
erañat dedemaro atsin eat etar in
ake eow añe.
3 ¶ Me ñaga eñame rõ õrre eow iat
etañ mek in ake, amebũna ñaben Is-
rael rõ ũge, Dõgit ekeken ñaga Jeho-
va abi gada ñabũmine atsin ian
obwet dei Philistia? Amõ nuaw mõ
õni lade n an berith Jehova atsin Si-
lo mõ õreatow ine ea gada, bwe *lade*
enim õrre eow inimageda mõ õtsimor
gada atsin ian ben barũeda.
4 Me rõ õijõt eñame aeow Silo; mõ

rõ õbũien lade n an berith Jehova Zebaoth, ñea emegeda itũgain cherubim, atsin ina: ma amerumena ñain Eli, ñarumena Hophni me Pinehas, ar mek ina itañin lade n an berith Gott.

5 Me ñaga lade n an berith Jehova õbaiwõñ eat etañ mek in ake, Israel memak ra aeuwak mõ rõ kababũr, me eruwiruwõ eb bwe dõgin.

6 Me ñaga dei Philistia rõ kaiõt aeuwakit ekababũr, rõ ũge, Adag õũgat aeuwak me kababũr ñea õkanani eat eñõra n mek n ake Ebrãer? Me re tsietien ñana lade n an berith Jehova õrre eowen eat etañ mek in ake.

7 Me dei Philistia re miow, bwõ rõ ũge, Gott õrre eowen eat etañ mek in ake. Me rõ ũge, Añ man naga! bwe eko iõ ũga deden ñago.

8 Añ man naga! ijegen ñea enim õtsimor gada atsin ian ben mibũna eani ñabũna togit oaio? ñabũne kõr eani ñabũna ra abi dei Ägypten eow eat õrit egae memak eow eat etomagage.

9 Amwam ooaio gamiã, me eke gamiã eman, amiã ñabũna dei Philistia, bwa amwam eõ eke gamiã aũra tsiõ Ebrãer, tekei ũra ñaga re tsiõ itũrimiã: amwam eke gamiã eman, ma amwam ubo.

10 ¶ Me dei Philistia ro bon, me edenigaen Israel, me eñame memak rõ gõrien, ion o õgõr eow ian an wak dedegai: mo ouwak enemama ean ñabũmina, bwo opuduen animo erañan Israel ñabũna rõ õd añe.

11 Me ã onuaiwien wõn lade Gott; me ã abien amerumena ñain Eli, ñarumena Hophni me Pinehas.

12 ¶ Me eñame ion ñea ibwin Benjamin õgõr atsin eat etar in ake, mõ õ baiwõñ Silo ean ñabũmina, mõ õ ba an karawin, mõ õpwirida mwarere iara itũbwin.

13 Me ñag õ õrre, kania, Eli ta megeda iat debain itañit emedena bwe enim to o ijũñen; bwo ouwak an rõraõ bũriõũn bwe dõgin wõn lade Gott. Me ñag amea õbaiwõñ iat tekawa, mõ õmwinen, amen iat tekawa memak re eõñ.

14 Me ñag Eli õkaiõt eaeuwak in iõñ, õ ũge, Adag õũgat iõñ mi iribañañ? Ma amea õkapapar, mõ õrre, mõ õpan añen Eli.

15 Ma aduma ma aoju an obweni Eli; mõ õpweren men, me e eõ ãtirõñin.

16 Ma amea ũge a Eli, Aña kõr ñea A ñaũn eat etar in ake, ma A gõr ñabũmine atsin eat etar in ake. Me *Eli* ũge, Iña imwinen, ñaiũ?

17 Ma amea ñea õreat imwinen, õnei mõ ũge, Õgõrien Israel atsin ian obwet dei Philistia, mo ouwak õkõr an enemama eñame, me eman bet amerumena ñaim, ñarumena Hophni me Pinehas, me ã õbũien wõn lade Gott.

18 Me ñag õ õrai añõgen wõn lade Gott, *Eli* opudu onakada atsin iat debain itañin metoror, me emae teren me eman: bwe ei õkõr eñab, me eroe. Mo o ogiten mwit añõgen Israel ean ama eobweni.

19 ¶ Me ejeñ ãita ijiben, ñea agen Pinehas, me emagen naga an maram: me ñaga ãita õkaiõt imwinen ñana ã õbũien wõn lade Gott, me ñan eman amerumena ijiben ma agen, o otoburen me etoweitsiber mo opuden ñain; bwõ õrre a an eñ in gatsi.

20 Me ñag etũreten an ima, ãn ñabũna rõ weijo itañin rõ ũge a, Wo eõ miow; bwe wo konaen ñaim iot eman. Me e eõ õnei, me eõ bet ekeiduwen.

21 Me e ij egen oniñ ia bwe Ikabod (ñeijin tekei Ekeowet eraitsit), mõ õ ũge, Enuawet eraitsit atsin Israel: bwina ã õbũien wõn lade Gott, me dõgin bet amerumena ijiben ma agen.

22 Me ãita ũge, Enuawet eraitsit atsin Israel; bwe ã õbũien wõn lade Gott.

ITŨBAÑ 5.

ME dei Philistia ro onuaiwien wõn lade Gott, mõ rõ õbũ atsin Eben-Ezer aeow Asdod.

2 Me dei Philistia rõ õbũ wõn lade Gott, me ro otowen ian an wak Dagon, mõ rõ ñaeowen itañit Dagon.

3 ¶ Me ñag amen Asdod re rida ñag eorata, kania, Dagon opudu eitsiber añe ian obwen wõn lade Jehova. Me

re barũida Dagon me ri tik ruwidan
atañan.
4 Me ñaga re rida ñag eabwijũbwi-
jida, kania, Dagon tik pudu eitsiber
añe ian obwen wõn lade Jehova; me
tũbwit Dagon me reren ben arura
õmwijoweda mi ta meken añe inimet
ewak; mi ta rabatat Dagon ñea õre-
ñõ a.
5 Me ñagan eko wõn priester Da-
gon õa tamo ion ñea emetu ian an
wak Dagon, ñea ejor añen men an
wak Dagon i Asdod, ea ñabũmine.
6 Me eroe õkõr ben Jehova ea ña-
men Asdod, mõ Õ õekeow ũra, me E
iraeõn ũra earõebi, ñabũna ñamen
Asdod me ñamen ean mwiten me-
mak.
7 Me ñaga ñamen Asdod re ât
ñune, rõ ũge, Enim eõ mek itũrida
wõn lade Gott in Israel; bwe eroe
õkõr ben ea gada, me ea Dagon ñea
aduweda.
8 Me ñagan re etsiõ a wañara prin-
zen dei Philistia memak bwe re nim
epoda a ũra, mõ rõ ũge, Ekeken ñea
amõ ririñ a bitune wõn lade Gott in
Israel? mõ rõ õnei, mõ rõ ũge, Â nim
õbũ wõn lade Gott in Israel aeow
Gath. Me rõ õbũiet aeow ina wõn
lade Gott in Israel.
9 Me ñaga ro ogiten otow ina, ben
Jehova eiwitsiow bita tekawa, mõ
õeõgida gain ñan ouwak mõ õaio: me
E ijatow ñamen ian bita tekawa, ña-
bũn ejõñ me ñabũn õkaganado; me
emeta añen ũra earõebi.
10 ¶ Me ñagan rõ õijõtowen Ekron
wõn lade Gott. Me ñaga wõn lade
Gott õbaiwõñ Ekron, dei Ekron rõ
warewar mõ rõ ũge, Rõ õrean añen
gada wõn lade Gott in Israel, bwe re
nim abi gada, ma amen bweda.
11 Me ñagan re etsiõ a wañara
prinzen dei Philistia memak mõ õe-
bwepõi ũra, mõ rõ ũge, Amwam õijõt
anuaw wõn lade Gott in Israel, me ã
nim kan õredõatow atañan ñea eñan
õkõr, bwe e nim eõ abi gada. Bwõ
õrret egae ñea õkama ian bitune te-
kawa memak; eroe õkõr ben Gott
ean.
12 Me eñame ñabũna re eõ ma ã
iraeõn ũra earõebi; mo oroga ianwe-
ron nõñin bita tekawa.

ITŨBAÑ 6.

AEIU an maram wõn lade Jehova n
mek n mek ũbwiet dei Philistia.
2 Me dei Philistia re emwemwin
priester ma amen kaiwa, mõ rõ ũge,
Ekeken ñea amõ ririñ a wõn lade Je-
hova? amwam pan a gada dededa ñea
añ kona n õredõatow eat eñan ean.
3 Me rõ ũge, Tsin ia amwa õijõn
wõn lade Gott in Israei, amwam eõ tõ
õijõn irõñin; ma amwam õredõan a
iwim in etad idũra ion: ma amwa nan
tsimor, ma amwa nan tsiet dõgin an
eõ onuaiw bet' atsin eamiã.
4 Me rõ ũge, Ekeket iwim in etad
idũra ñea am õredõan a? Me rõ ũge,
Aijimo gold ñan akeweõit arõebi, me
aijimo ikumododo ñana gold, tekei
ebakin wañara prinzen dei Philistia;
bwi ta aiquet egae ñea emek eamiã
memak, me ean wamiã prinzen.
5 Me ñagan amwaimõ ririñ akewe-
õin arõebimiã, ma akeweõin wamiã
kumododo ñana re ijababa ũbwemiã;
ma amwam oija Gott in Israel itsitaõ:
bwi ta bwidũga mi I nan õbebe bet'
atsin eamiã, ma atsin ean aduwemiã,
ma atsin ean eben ũbwemiã.
6 Me ñagan adag amwa õenõwewe
bũriõũmiã, tekei at dei Ägypten me
Pharao õenõwewe bũriõũra? ñag O
ogiten ririñ ekamadauniñ inimagõra,
õten, re eõ õijõn mibũna eñame, me
re eõ nuaw?
7 Me ñagan amwaimõ nuaw me ga-
dauw wagen eran etsimeduw, me
arumet kũhe ñarumen etsimine ren
itũrõr, ñarumena ã eitsiõk ñaeow ene
earõr, ma amwam quõr a wagen mu-
rumena kũhe, me ñaiũrõr re nim ta
mek ũbwiõra;
8 Ma amwaimõ barũ wõn lade Je-
hova, me ñaeow ian mũrana wagen;
ma amwaimõ ñaeow mũñana imin
ñan ouwak pũmwen ñana gold, ñan
amwa õredõan a bwi iwim in etad
idũra, iat dõbatsi ion itañin; ma
amwam õijõn, bwe e nimõ nuaw.
9 Me, kania, tsin io o roga ian me-
denan mwiten ũbwien aeow Beth-
Semes, Ei õkõr ñea ogiten õeõgida a
gada bitune egae ñea oaio; me tsin
ie eõ kõũga, añ nan tsiet bwe deõ
ben ñaran eira gada; bita ei imit on
ñea te ei õrre a gada.

10 ¶ Me eñame rõ ũgan; me re barũ arumen kũhe ñarumen etsimine ren itũrõr, me ro quõr ũrõr eow eat wagen, mõ rõ ñaeow ñaiũrõr ũbwiõra;
11 Me rõ ñaeow iat wagen wõn lade Jehova, me bita batsi ñea ikumododo ñana gold ma akeweõin arõebiũra emek ian.
12 Me murumena kũhe ar õd iat emedena ñea eimwi, ñea medenan Beth-Semes; ar od iat emedena ñea ã oogoda, ma ar ti iõñ enuaw, ma ar eõ iwidõ a edamarũm õa edamauw; me wañara prinzen dei Philistia rõ õd iruwũrõr ea mwiten Beth-Semes.
13 Me dei Beth-Semes rõ õreit edetow wañara ineded in weizen iat epañ; me re iwid mõra, me re ãtien lade, me re ibibõki ñaga re ãt.
14 Me mũrana wagen õbaiwõñ wõn tañ in kiãõ Josua ñea dei Beth-Semes, mo o weijon ina, ino emek epe ion ñea ouwak: me re eaij ran mũrana wagen, me re ere murumena kũhe bwi iwim in jiũiow ea Jehova.
15 Me *ñabũna* ibwibwin Levi re ruwedu wõn lade Jehova, me bita batsi ñea emek itañin, ñea mũñana imin ñan ouwak pũmwen ñana gold emek ian, mõ rõ õeõgidan ean bita epe ñea ouwak: ma amen Beth-Semes re ere iwim in jiũiow mi iwim ñana inon ean ñabũmina ea Jehova.
16 Me ñag amebũna wañara prinzen dei Philistia ñabũna aijimo ro ogiten aia, re redõ eowen Ekron ean ñabũmina.
17 Me ñane earõebi ñana gold, ñana dei Philistia õredõan a Jehova bwi iwim in etad idũra: dõgin Asdod ion, dõgin Gaza ion, dõgin Askalon ion, dõgin Gath ion, me dõgin Ekron ion;
18 Me ñane ikumododo ñana gold, tekei ebakin aũra tekawa dei Philistia ñan an amebũna prinzen ñabũna aijimo, tekawa ñana ã ororai me etañemek ñan emek añe, me etoki eat epe ñea ouwak, ino rõ õeõg iow ina wõn lade Jehova, *bita epe* ta mek bet ea ñabũmine ean wõn tañ in kiãõ Josua ñea dei Beth-Semes.
19 ¶ Mi *Jehova* abien amen Beth-Semes ibũn, bwe dõgin aũra aia ian wõn lade Jehova, ma abi aijima erañan ma aemo eñame inimagen epo ia; me eñame rõ mwijiña, bwe dõgin an Jehova abi eñame iat enemama ñea ouwak.
20 Ma amen Beth-Semes rõ ũge, Ijegen ñea okona n weijo ian men Jehova, Gott une ñea Magit Ebwigaga? mi i nan roga atsin itũrida ea ijegen?
21 ¶ Me re etsiõ a amen Kirjath-Jearim, mõ rõ ũge, Dei Philistia õreaten wõn lade Jehova; amwaimõ rodu a mõ õbũida ea gamiã.

ITŨBAÑ 7.

ME rõ õrre amen Kirjath-Jearim, mõ rõ õnien wõn lade Jehova, mõ rõ õbũida aeow ian an wak Abinadab animwet etowedũdũ, mõ rõ õebwigaga Eleasar ñea ñain bwe enim raña wõn lade Jehova.
2 Ma atsin ean ñabũmina, lade emek i Kirjath-Jearim, me enuawet ibũm ñan ebak; bwe anarama eobweni: mi ibwibwin Israel memak re eõñ a Jehova.
3 ¶ Me Samuel edorer a ibwibwin Israel memak, mõ ũge, Tsin ia amwa teñ redõ a Jehova eow ean bũriõũmiã memak, amwaimõ eatow atsin itũrimiã aduwimiã ñana eratequõ, me Astharoth, ma amwaimõ õeimwi bũriõũmiã ea Jehova, ma amwam ta tsiõ itũrin Ñei; mi I nan õtsimor gamiã atsin ian bet' dei Philistia.
4 Mi ibwibwin Israel re eatowen Baalim ma Astharoth, me ra ta tsiõn itũrin Jehova.
5 Me Samuel ũge, Amwaimõ õebwepoi Israel eow i Mizpa, ma A nan tetaro a Jehova bwe dõgimiã.
6 Me re ebwepodan i Mizpa, me re iren ibõk, me re idot'ow ian men Jehova, me re eõ ñanũmwi ean ñabũmina, mõ rõ ũge eow ean mũmwarina etañ, Ama ogiten dũra ea Jehova. Me Samuel õmwit añõget ibwibwin Israel i Mizpa.
7 Me ñaga dei Philistia rõ kaiõt bwi ibwibwin Israel re epodan i Mizpa, ñabũna wañara prinzen dei Philistia ro rogan bwe re nim ake a Israel. Me ñaga ibwibwin Israel rõ kaiõt añõgen ñea, ouwak aũra miow bwe dõgit dei Philistia.

8 Mi ibwibwin Israel rõ ũge a
Samuel, Wo nim eõ rañada n iõñ a
Jehova bwe dõgima, bwe E nim õtsi-
mor gama atsin ian bet' dei Philis-
tia.
9 ¶ Me Samuel ebarũ lamm ion ñea
õreit kimama, me e ereãn bwi iwim
in jiũiow ñea eõ mõgimõg ea Jehova:
me Samuel etetaron bwe dõgin Is-
rael; mi Jehova õnei aen.
10 Me ñaga Samuel õreit ere iwim
in jiũiõw, dei Philistia re tũreten bwe
re nim ake a Israel: mi Jehova õeõñ
debaõ ñea oaio ean ñabũmina eat dei
Philistia, mõ Õ õdenigae ũra; me ã
abi iowen ũra ian obwen Israel.
11 Ma amen Israel re metan i Miz-
pa, me re dedegeri dei Philistia, me
ra abi ũra, ea aũra baiwõñ ijõñin
Beth-Kar.
12 Me Samuel ebarũ epe ion, mõ
õweijoratow ijugagain Mizpa me
Sen, me e ij egen bwe Eben-Ezer
(ñeijin tekei Epe ñea õmaranen buõ-
ket eñame), mõ õ ũge, Jehova õbuõk
gada ea ñage.
13 ¶ Õũga õeõgidaen gait dei Phi-
listia, me re eõ gauwei eredõ mõ õrre
eow ũbwiet ibwibwin Israel: me ben
Jehova eiwitsiow dei Philistia ean an
bũm Samuel memak.
14 Me eredõ añen Israel tekawa
ñana dei Philistia ejoridanin Israel,
atsin Ekron me etoki Gath; mi Israel
õtsimor eb ñan itañit atsin ian bet'
dei Philistia. Me etsimine iow ini-
magen Israel me ñabũna Amorite.
15 Me Samuel õmwit añõgen Is-
rael ean an bũm in tsimor memak.
16 Me e nuaw eat obweni aeowe-
aeow mõ õd ean Beth-El, me Gilgal,
me Mizpa; mõ õ mwit añõgen Israel
ean mũñana etañ memak.
17 Me e eõ toki n redõ eow i Rama,
bwe emek ina an wak; mõ õ mwit
añõgen Israel eow ina: mõ õ weijida
dagarain Jehova ion ina.

ITŨBAÑ 8.

ÑAGA eñaben Samuel, e ririñ ame-
rumena ñain bwa arũm ek'ũrõr
amen mwit añõg Israel.
2 Egen amea ebowab bwe Joel, me
egen amea ekanũmũr bwe Abia: ũrõr
amen mwit añõg i Beer-Seba.
3 Ma amerumena ñain ar eõ dũgi-
dugo ian medenan, bwa ar iwidõ a
eõñaneme n teñ imin, ma ar õgõg
õañat ekababaite, ma ar õkeno imwit
añõg.
4 Me ñaben Israel memak re
epoda, me re naña a Samuel eow i
Rama;
5 Me rõ ũge a, Kania, auwet eñab,
ma amerumena ñaim ar eõ dũgidugo
ian medenam: wo nim kani wama
uea ñage bwe enimõ mwit añõgema,
tekei eponñame memak.
6 ¶ Me emaga bũriõũn Samuel bwe
dõgin ñeijine, ñaga rõ ũge, Wo nim
oija gama uea ion bwe enimõ mwit
añõgema. Me Samuel etetaro añen
Jehova.
7 Mi Jehova ũge a Samuel, Wo nim
kaiõt aet eñame eat imin memak
ñana rõ pan aw; bwe re eõ keõ aw
bwõ rõ keõ ame, bwa A nim eõ
moniba ea ũra.
8 Tekei emakur memak ñana ro
ogiten ririñ atsin ean ñabũmin A
edan ũra Ãgypten ean ea ñabũmine,
ñaga rõ ñaũninõ, me re tsiõ itũrit ani
ibũn, õũga bet aũra ririñ aw.
9 Me ñagan wo nim kaiõt aeõra:
me wo nim pan a ũra kõr, mõ õmeata
a ũra deden uea ñea nan moniba ea
ũra.
10 ¶ Me Samuel õpan aen Jehova
memak ea eñame memak ñabũna rõ
kõñ a uea.
11 Mõ õ ũge, Ñaiune deden uea ñea
nan moniba ea gamiã: i nan õbũ ñai-
miã ñabũna eman, mi ij ũra me ek'ũ-
ra an ñame, bwe e nim eke ũra amen
ean wõn chariot, ma amen ean wõn
pferde; me ri nan õd ian obwen wõn
chariot;
12 Mi i nan ij ũra bwe enim eke
ũra wõn kaiwedun araña, me kaiwe-
dun aijima; mi i nan ij ibũn bwe re
nim gapaedaei wõn mwarere, me bwe
re nimõ mwimwit wõn ineded, me ri-
riñ baibain in ake, me baibain wõn
chariot.
13 Mi i nan emwin ñaimiã ñabũna
ãn bwe re nim ek'ũra ãinimwen kabo
eir, me ãinimwen tsitsin, me ãini-
mwen kanom.
14 Mi i nan barũ wamiã tañ in
kiãõ, me wamiã eñan vitis, me wamiã

eñan oliva, ñana magit omo, mo oija
an tsiõ.
15 Mi i nan barũ aiquen main atain
wamiã baba, me wamiã eñan vitis,
mo oija ruwadun an ñame, ma an
tsiõ.
16 Mi i nan õbũ amiã tsiõ eman, ma
amiã tsiõ ãn, me wamiã dedemaro
ñabũn omo aiaen, me wamiã esel,
bwe re nimõ ririñ an makur.
17 Mi i nan barũ aiquen main atain
wamiã imin gõgõrõ; mi nan amiã an
tsiõ.
18 Ma amwa nan iõñ ean ñabũmina
bwe dõgin wamiã uea ñea amwa nan
ij bwe enimõ moniba ea gamiã; mi
Jehova nan eõ õnei aemiã ean ñabũ-
mina.
19 ¶ Me eñame re eõ kaiõt aen
Samuel; me rõ ũge, Iõk; ama ãeñ
uea ion io omoniba ea gama,
20 Bwa amaim ta tsitobo a epon-
ñame memak; me wama uea enimõ
mwit añõgema, me e nim õd ian
obwema, ma ake ean ama ake.
21 Me Samuel õkaiõt memak aet
eñame, me e tik patowen iat ijũñen
Jehova.
22 Mi Jehova ũge a Samuel, Wo
nim kaiõt ian aeõra, me wo nim kani
wañara uea. Me Samuel ũge a ña-
men Israel, Amwa nua kõ, ion o enim
ñow ian an tekawa.

ITŨBAÑ 9.

ETSIMINE eñame ion ñea ibwin
Benjamin, egen bwe Kis, ñea
ñain Abiel, ñea ñain Zeror, ñea ñain
Bechorath, ñea ñain Aphia, ñea ñait
ibwin Benjamin ion, ñea dedemaro
ñea oaio me eõ kurara.
2 Me etsimine ñain iot eman, me
egen bwe Saul, ñea dedemaro ion
omo aiaen: me eko eñame ion inima-
get ibwibwin Israel ñea omo eken
aiaen ea amea: mo o ogoda eken ea
eñame memak atsin ean barauwen
mo ota eada itũga.
3 Mõ õgõrõ wõn esel Kis ñea etõ-
ñin Saul. Me Kis ũge a Saul ñea
ñain, Wo nim emwit itsiõ ion ñage
me eke dañõm, me eogoda, me nua
mõ õnani *mũñana* esel.
4 Mõ õ õd ean eben ũbwiet ibwibwin
Ephraim ñaben õpagedu-pagada, mõ
õ õd ean eben Salisa, ma ar eõ ãt:
ma ar õd ean eben Saalim, me eko bet
ina: mõ õ õd ean eben ũbwiet ibwi-
bwin Benjamin, ma ar eõ ãt.
5 Me ñag ar baiwõñ eben Zuph,
Saul ũge a amea an tsiõ ñea emek
itũrin, Tũkõ bwa ar nan redõ, bwi ta
bwidũga me etõñũ eatow an ekeidu-
wen mũñana esel, mõ õkamararei ga-
dar.
6 Mõ õ ũge a, Kania ñage, etsimine
an ñame Gott ion ian bitune tekawa,
ei eñame ion ñea ã eredu; me emeta
oduwenet imin memak ñan õ pan:
arũm ñow; bwi ta bwidũga mõ õ ko-
na n pan a gadar itowedar ñun ar
õreita dũgidugo ian.
7 Me Saul ũge a amea an tsiõ, Ka-
nia, tsin ia ar ñow, ekeken ñea ar
nan oija amea? bwe emagen õarar
atsin ian adar bwer, me ekeowen
adar adu ia arũm oija amea an ñame
Gott: iña imin itũridar?
8 Ma amea itsiõ tik õnei aen Saul,
mõ ũge, Kania, etsimine ian beõ ai-
quen main aeoqin schekel in silber: A
nan oija amea an ñame Gott bwe
enim pan a gadar itowedar.
9 (*Ñaiune* deden Israel ñago, tsin
ia eñame ion etuwin ũdõn Gott, õ
ũge, Nuabet bwa amõ naña amen
bidenimi; bwe ñea ã ij egen bwe Pro-
phet ñage ã ij egen ñago bwa Amen
bidenimi.)
10 Me Saul ũge a amea an tsiõ,
Omo kõr aem; tũkõ, bwa arũm ñow.
Ma ar ñowen iat tekawa ino emek
amea an ñame Gott.
11 ¶ Me ñag ar õreit akõda eat etañ
in akõda a tekawa, ar ekowõñ añet
oniñ in ãt ibũn ñabũna rõ õren tuwin
eiren, ma ar ũge a ũra, Tik ine õa iõk
amea amen bidenimi?
12 Me rõ õnei aeõrõr mõ rõ ũge,
Tik ine; kania, ñuno ian obwõmũrõr:
amwar kapapar kõ, bwõ õ õren õrre
eow ian *bitune* tekawa ñabũmine;
bwe eñame re ere iwim ñabũmine eat
etañ ogoda:
13 Tsin ia amwar baiwõn iat teka-
wa kai amwar nan ãt, ian obwen an
roga eat etañ ogoda bwe enim tuwin
ijeiji; bwe eñame re eab ijeiji ea an
õrre, bwin õ õgageidawianaw iwim,
mi imũr ri nan kona n ijeiji ñabũna

ã emwin. Me ñagan amwar roga kõ,
bwa amwar nat ãt eat edae ñage.
14 Ma ar rogawen iat tekawa; me
ñag ar baiwõñ iat tekawa, kania,
Samuel ñea ta naña mõrõr, bwe e ni-
mõ roga eat etañ ogoda.
15 ¶ Mi Jehova ogiten meta a Sa-
muel ñabũmino ian obwen an õrre
Saul, mõ ũge,
16 Ijaran eat edae ñune A nan õi-
jõn aw eñame iot atsin ean eben
ũbwiet ibwibwin Benjamin, me wo
nim õbid bwe enim ekei prinz in aeõ
ñame ñabũna Israel; mi i nan õtsi-
mor aeõ ñame atsin ian bet' dei Phi-
listia: bwa A ogiten aia aeõ ñame,
bwin oroga ame inõñũra.
17 Me ñaga Samuel ãt Saul, Jeho-
va ũge a, Kania, ñune ñea eñame A
ogiten pan aw! ei õkõr ñea nan mo-
niba ea aeõ ñame.
18 Me Saul etũren a Samuel ean
metoror, mõ ũge, A kõñ aw bwe wo
nim pan ame an wak amea amen bi-
denimi.
19 Me Samuel õnei aen Saul mõ
ũge, Aña amea amen bidenimi; õd kõ
ian obwõ eada eat etañ ogoda, bwe
wo nan ijeiji itũrũ ñabũmine: ma A
nan õijõnuw ijoran, ma A nan pan aw
imin memak ñan emek ian bũriõũm.
20 Me wam esel ñan õgõro eat
ibũm ñaijũbũmuo enuawen, wo nim
eõ õmamaran ũra; bwe ã ãtien ũra.
Me dõgin ijeget ititeñ memak itũrin
Israel? Deõ dõgũm ñauwe, ma amen
bwiet etõñũm memak?
21 Me Saul õnei mõ ũge, Õten, deõ
aña ibwin Benjamin, earõeni ñarana
magit kadudu inimaget arõeni n Is-
rael memak? mõ õten, amen bwiõ re
eõ jõñ eken ea epo n amen bwieni
memak inimaget arõeni n Benjamin?
Dõgit ekeken ñaga wo dorer ame
iat deden ñune?
22 Me Samuel emwin Saul ma amea
wõn amen makur, me e eowen ũrõr
iat ewak in ratequõ, mõ õ õmegeda
ũrõr eow eat etañ ñea magit omo
inimagõra ñabũna ã emwin, ma ate-
bit eñame ina kaia re eke aijumo.
23 Me Samuel ũge a amea amen
tsitsin, Wo nim õreat itũbañ ñea A
ogiten oija aw, ñea A pan aw mõ
ũge, Wo nimõ ñanebei.
24 Ma amea amen tsitsin ebarũ
mũran oden-ben, me mũñan ean, mõ
õ ñaeowen ian obwen Saul. Me *Sa-
muel* ũge, Aia kõ õañat ekabab! õrũ-
ratow kõ ian obwõm mõ õn; bwina
ã ogiten jidõnuw ea edae ñea ã ogi-
ten idit, bwa A ũge, A ekũr ñame.
Me Saul ejeijien itũrin Samuel ean
ñabũmina.
25 ¶ Me ñag e edun eat etañ ogo-
da eadu iat tekawa, e dorer añen
Saul eow animwet ewak.
26 Ma ar rida ñag eabwijũbwijida,
me ñag õren baõ iaõin, Samuel emwe-
mwin Saul eow animwet ewak, mõ
ũge, Rida kõ, bwa A nim õijõnuw.
Me eridan Saul, ma ar metan, ei me
Samuel, eada iruwin.
27 Me ñag ar õren koruwowedu
inũmwit tekawa, Samuel ũge a Saul,
Pan a kõ amea am tsiõ bwe enim õd
ian obwedar, (ma amea itsiõ õden
amo,) me wo nim ta weijo ñauwe
eat edae ñune, bwa A nim kaeõgei-
uw bwe wo nim kaiõt aen Gott.

ITŨBAÑ 10.

ME Samuel ebarũ dõbadõr ion ñea
eir ian, me e idotu añen tũbwin,
ma a agu men, mõ ũge, Õten, deõ
dõgin ñaga Jehova ogiten õbiduw
bwe wo nimõ moniba ea an ñame?
2 Tsin ia wo nuaw atsin itũrũ ñabũ-
mine, wo nan ãt arumet eñame ita-
ñit eraõ in ima ñarana eñan Rahel,
ean mwiten Benjamin, i Zelza; ma ar
nan ũge aw, A ãtiet esel ñana wo
õreit õnani: me, kania, etõñũm eato-
wen an ekeiduwen mũñana esel, mõ
õ kamarareiuwen, mõ ũge, Ekeken
ñea A nimõ ririñ bwe dõgin ñaiũ?
3 Me wo nan nuaw atsin ina, me wo
nan baiwõñ eiche n Thabor, me eñame
aijimen nan ekowõñ aw eow ina, ñai-
jimen arei roga a Gott i Beth-El, ion
õbũ aijimen ñait ziege, mi ion õbũ ai-
ju brot, mi ion õbũ aiquen badõr in
wein:
4 Ma arei nan kamawireiuw, mo
oija aw aro brot, ñarowa wo nan ba-
rũ atsin ian bõrei.
5 Mi iruwin ñea wo nan baiwõñ
wõn towedũdũ Gott, ino emek ina tar
in ake n Philistia ion: me ean ñaga,
ia wo baiwõñ tekawa, wo nan eko-

wōñ a epo n propheten ion ñabūna rō
ōren edun eat etañ ogoda me psalter
me pauke me ekaeōñ me harfe itūrū-
ra; me ri nan karai añōgen prophe-
ten:
6 Me anin Jehova nan ōrre eow
eam iat oaio, me wo nan karai añō-
gin propheten epo a ūra, me wo nan
ek'auwe eñame ion ekae.
7 Me tsin iō ōrre aw mūñane itema,
wo nan ōgōg deden ñea emeta aw;
bwe Gott emek itūrūm.
8 Rodu kō mō ōd ian obwō eadu i
Gilgal; me, kania, A nan rodu aw,
bwa A nim ere iwim in jiūiow, me
ere iwim in iow: abūmin aeiu am būm
in mek ina, ea aeō eagada aw, ma
A nan pan aw bita ñea wo nimō
ririñ.
9 ¶ Me ñag ō ōren iwid erowin bwe
enimō nuaw atsin itūrin Samuel,
Gott oija añet ibūriō ebwetsin ekae:
mō ōrre añen memak mūñana itema
ean ñabūmina.
10 Me ñag ar baiwōñ eat etowedū-
dū, kania, epo n propheten ion eko-
wōñ a; ma anin Gott ōrre eow ean
iat oaio, mō ō karaien añōgin prophe-
ten inimagōra.
11 Me ñag ūra memak ñabūna re
tsiet ñago, re āt bwe ei bet mō ōka-
rai añōgin propheten epo a amebūna
propheten, eñame re dadorer a ūra
mō rō ūge, Ekeken ñun ogiten ōrre a
ñain Kis? Ōten, Saul bet ion inima-
gen propheten?
12 Me eñame ion ñea amen ean
mūmwarina etañ ōnei mō ūge, Mi ije-
get etōñūra? Me ñagan eijiet eñōgen
ōtsiñin ñeijin ūge, Ōten, Saul bet ion
inimagen propheten?
13 Me ñag o ogiten ōrai eñōgen
propheten, o rogawen eat etañ ogo-
da.
14 ¶ Ma amea earat etōñin Saul
ūge a ūrōr amea an tsiō, Amwar ñow
i? Mō ō ūge, Amar ōnani esel; me
ñag amar tsiet bwa amar eō āt ūra,
amar naña añen Samuel.
15 Ma amea earat etōñin Saul ūge,
A kōñ aw bwe wo nim pan ame bita
ñea Samuel ogiten pan aw.
16 Me Saul ūge a amea earat etō-
ñin, Ō pan a gamar iat ōgarō ñana ā
ātien mūñana esel. Me e eō pan a
añōget emoniba ñea Samuel ogiten
pan.
17 ¶ Me Samuel emwit eñame me-
mak, mō ōepoi ūra ea Jehova i
Mizpa;
18 Mō ō ūge a ibwibwin Israel,
Ōūge aen Jehova, ñea Gott in Israel,
A ota Israel atsin Āgypten, ma A
ōtsimor gamiā atsin ian bet' dei
Āgypten, ma atsin ian bet' emoniba
memak ñana ro oroe gamiā.
19 Ma amwa keō añen wamiā Gott
ñabūmine, Ñea ōtsimor gamiā atsin
ean gaimiā ma atsin ean amiā roe;
ma amwa ogiten ūge a, *Iōk*, Wo nimō
ñaeow aūtūbwima uea ion. Me ñagan
amwam ōmeata gamiā ian men Jeho-
va ean amiā epo n arōeni memak,
me ean amiā quarañа memak.
20 Me Samuel ōreat arōeni n Israel
memak bwe re nim tūren a, me ā
ijiet arōen Benjamin.
21 Mō ō ōreat arōen Benjamin bwe
re nim tūren a ean aūra epo n amen
bwieni memak; me ā ijien an epo n
amen bwieni Matri; me ā ijien Saul
ñea ñain Kis; me ñaga rō ōnani, re
eō āt.
22 Me re tik ūdōn Jehova, *me rō
ūge*, Ōten, etsimine ijuw eñame ion
ñea enim ōrre eow ine bwe ā nim ij?
Mi Jehova ūge, Kania, *Saul* ōkerū
ijōñit imin.
23 Me rō gōr mō rō ōreatet atsin
ina; me ñag ō weijo inimaget eñame,
o goda eken ea eñame memak atsin
ean onuquen mo otaw itūga.
24 Me Samuel ūge a eñame memak,
Amwa ātien amea ñea Jehova ogiten
ij, ñea eko ion tekei inimaget eñame
memak? Me eñame memak ra aeu-
wak, mō rō ūge, Enim tsimor uea.
25 Me Samuel ōpan añet eñame de-
det emoniba, me e eare eowen ian
buch, mō ō ñaeowen ian men Jehova.
Me Samuel ōijōtet eñame memak
aeow ūbwiōra, ion o oñow ian an
wak.
26 ¶ Me Saul oñowen bet ian an
wak i Gibea; me ñabūna dedemaro
re edegeri, ñabūna Gott etowe būriō-
ūra.
27 Me etsimine eñame ibūn ñabūn
ebaka, ñabūna rō ūge, Nan ōten an
amune ōtsimor gada? Me re miowi,

me re ekam õrean a eadu. Me e eõ
memõri.

ITŨBAÑ 11.

ME Nahas ñea ibwin Ammon oro-
ga, mõ õ gadeijidan an wak in
ake bwe enim ake a Jabes-Gilead: ma
amen Jabes memak rõ ũge a Nahas,
Wo nimõ ririñ a gama berith ion, ma
ama nan tsiõ itũrũm.
2 Me Nahas ñea ibwin Ammon
ũge a ũra, A nan ririñ a gamiã berith
ion iat deden ñune, A nan roedu me-
miã ñana edamarũm; ma A nan ñaina
bwi imin in õbabaka Israel memak.
3 Me ñabũna ñaben Jabes rõ ũge
a, Wo nim oija gama abũmin aeiu,
bwa amam etsiõ a eben Israel me-
mak amo: me tsin ie eko ion ñea
õtsimor gama, ama nan meta aw.
4 ¶ Me ñabũna ã õijõn rõ baiwõñ i
Gibea ñea an tekawa Saul, mõ rõ
patow iat ijũñet eñame añõgen bita:
me eñame memak re turañan me re
eõñ.
5 Me, kania, õrre Saul atsin eat
etañ in kiãõ mõ õd iruwin wõn
ochsen: mõ õ ũge, Adag õũga ñan
õreit iõñ eñame? Me rõ pan añen
aen amen Jabes.
6 Ma anin Gott õrre eow ean Saul
iat oaio ñag õ kaiõt mũñane eñõg, mõ
õpwij õkõr egirowin.
7 Me e barũ arumen ochsen, me e
detow, mõ õ õijotow ean mwimwiten
eben Israel memak eow ian bet' *amen
kanuaw mwinen,* mõ ũge, Tamo ñea
eõ meta mõ õd iruwin Saul me Sa-
muel, nan õũga bet ririñen wõn
ochsen.. Mo opudu a eñame miowen
Jehova, me re meta tekei ũra aiquet
eñame.
8 Mõ õ õdũ iow ũra i Besek; me
ebakit ibwibwin Israel bwe aijubu
erañan, me dedemaron Juda re eke
animo erañan.
9 Me rõ ũge a amebũna ñabũna
amen kanuaw añõg ñabũna rõ õrre,
Amwam ũge a amen Jabes-Gilead,
Inan õtsimor gamiã ijaran ie eterũñi-
rũñ añe. Ma amebũna amen ka-
nuaw añõg re redõ mõ rõ pan añen
amen Jabes; me re ibibõkien.
10 Me ñagan amen Jabes rõ ũge *a
barũõra,* Ama nan meta a gamiã ija-
ran, ma amwa nan ririñ a gama imin
memak ñan eimwi ian memiã.
11 Me ñag eorata, Saul õtate eñame
me eke ũra aiju etar; me rõ bai-
weten bita etañ mek in ake ñag õren
baõ iaõin; me ra abi ibwibwin Am-
mon ea an eterũñirũñ añe: me rõ
õbabareow ñabũna dũgidũgũra iat
deden ñea eõ kona n towepo arumen.
12 ¶ Me eñame rõ ũge a Samuel,
Ijegen ñabũna rõ ũge ñago, Saul eni-
mõ moniba ea gama? amwam õrean
mibũna eñame, bwa amaim abi ũra.
13 Me Saul ũge, Enim eõ ma eñame
ion ñabũmine; bwi Jehova ogiten ririñ
ekatsimor inimagen Israel ñabũmine.
14 Me Samuel ũge a eñame, Amwa
tũkõ bwa am ñow Gilgal, ma am kan
ririñ emoniba ina.
15 Me eñame memak ro ñow i Gil-
gal; me ro omonibaen Saul eow ian
men Jehova i Gilgal; me re ere iwim
in iow ina ian men Jehova; mo ouwak
an ibibõki Saul ma amen Israel.

ITŨBAÑ 12.

ME Samuel ũge a Israel memak,
Kania, A ogiten kaiõt aemiã
eat imin memak ñan amwa pan ame,
ma A ogiten omoniba eow eamiã uea
ion.
2 Me ñage, kania, uea edũgidugo
ian obwemiã; ma A garen, mõ õken
tũbũ; me, kania, amerumena ñaiũ ar
mek itũrimiã: ma A ogiten dũgidugo
ian memiã atsin ean ñago aña eoniñ
ea ñabũmine.
3 Aña ñune: amwam oduwen aeõ
dũra ian men Jehova tsin ie etsimine,
mi ian men amea ñea ã õbid iow Itũ-
rin: ijegen ñea A ogiten barũ wõn
ochs? ijegen ñea A ogiten barũ wõn
esel? ijegen ñea A ogiten quiawiei?
ijegen ñea A ogiten oroe? ijegen ñea
A ogiten barũ õañat ekababaite atsin
itũrin bwe ã nim eõ õeõãtirõñin meõ
ean? *tsin ie etsimine,* A nan õredõan
a gamiã.
4 Me rõ ũge, Wo eõ quiawiei gama,
me wo eõ oroe gama, me wo eõ barũ
imit ot atsin ian bet' eñame ia aiquen.
5 Mõ õ ũge a ũra, Jehova ei õkõr
amen oduwen ian aemiã, ma an ñame
ñea ã õbid ei bet amen oduwen ña-
bũmine, ñag amwa ũge bwa amwa eõ

āt iow ian beõ imit on. Me rõ ũge,
Ei õkõr amen oduwen.
6 ¶ Me Samuel ũge a eñame, Je-
hova kõr ñea eij Moses ma Aaron,
me ñea eda amiã bagadugu atsin ean
eben Ägypten.
7 Me ñagan amwam ta weijo, bwa
A nimõ gadõbwei a gamiã eñõg eow
ian men Jehova ñan añõgen an ma-
kur Jehova memak ñan omo, ñan O
ogiten ririñ a gamiã ma amiã baga-
dugu.
8 Ñaga Jakob õrre eow Ägypten,
me ñag amiã bagadugu re eõñ a Je-
hova, Jehova õijõn añen ũra Moses
ma Aaron, ñarumen ar eda amiã ba-
gadugu atsin Ägypten, ma ar ñaeow
ũra eat etañ ñune.
9 Me re mejiõn Jehova ñea wañara
Gott; me E row-iow ũra ian ben
Sisera, ñea kaiwedun tar in ake n
Hagar, mi ian bet' dei Philistia, mi
ian ben uea n Moab; me ra ake a
ũra.
10 Me re eõñ a Jehova, mõ rõ ũge,
Ama dũra bwa ama ñaũnin Jehova,
ma ama tsiõ itũrin Baalim ma Astha-
roth: me ñage, Wo nim õtsimor gama
atsin ian ben barũema, ma ama nan
tsiõ Itũrũm.
11 Mi Jehova õijõn Jerubbaal, me
Bedan, me Japhtha, me Samuel, bwe
re nim õtsimor gamiã atsin ian ben
barũemiã ñabũna ro odororai gamiã;
ma amwa meken iat iow.
12 Me ñag amwa āt Nahas ñea
wañara uea ibwibwin Ammon bwõ õ
õrre bwe enim iwitsiow gamiã, amwa
ũge ame, Iõk, uea ion enimõ moniba
ea gama; ñaga Jehova ñea wamiã
Gott ei wamiã uea.
13 Me ñagan amwam aia amea uea
ñea amwa ogiten ij, me ñea amwa
kõñõn: kania, Jehova ogiten ñaeow
uea ion eamiã.
14 Tsin ia amwa teñ miow Jehova,
me tsiõ Itũrin, me kaiõt aen, me tsin
ia amwa eõ keõ a an dogor Jehova,
me tsin ia amiã me uea ñea omoniba
ea gamiã amwa eke gamiã amen ede-
geri aen Jehova ñea wamiã Gott,
nan omo:
15 Me tsin ia amwa eõ teñ kaiõt
aen Jehova, me tsin ia amwa keõ a
an dogor Jehova, ben Jehova nan
iwitsiow gamiã, tekei ñago eiwitsiow
amebuno etõñimiã.
16 ¶ Me ñagan amwam ta weijo ma
aia bitune imin ouwak, ñea Jehova
nan ririñ iow ian memiã.
17 Õten, deõ ñabũmine ibũm in ine-
ded in weizen? A nim emwemwin Je-
hova bwe E nim õreat debaõ me we-
ron; ma amwa nan tsiet me āt bwo
ouwak õkõr amiã ibaka, ñea amwa
ogiten ririñ iow ian men Jehova, ñag
amwa kõñõñ wamiã uea.
18 Me Samuel emwemwin Jehova;
mi Jehova õreatet debaõ me weron
ean ñabũmina: mo ouwak õkõr at
eñame miow bwe dõgin Jehova me
Samuel.
19 Me eñame memak rõ ũge a Sa-
muel, Wo nimõ tetaro a Jehova ñea
wam Gott bwe dõgin am tsiõ, bwa
amam eõ ma: bwa ama ogiten õepoi
a ama dũra ibaka ñune, ñag ama kõ-
ñõñ wama uea.
20 ¶ Me Samuel ũge a eñame,
Amwam eõ miow: amwa ogiten ririñ
mũñane ibaka memak; ma amwam eõ
iwidõ atsin eat eraban Jehova, ma
amwam tsiõ itũrin Jehova ean bũ-
riõũmiã memak:
21 Ma amwam eõ iwidõ; bwe *tsin
ia dedemiã ñune, amwa nan* edegeri
imin ñan eko woun, ñan eko imin
okowõñ, me ñana re eõ kona n katsi-
mor, bwe eko woura.
22 Bwi Jehova eab erowi an ñame
bwe dõgin egen ñea õkaganado:
bwina Jehova eibibõki n ririñ gamiã
bwa an ñame.
23 Ma aña, enimõ goeow tsiniõ idũ-
ra ea Jehova ean aeõ eõ tetaro bwe
dõgimiã: ma A nan wereri a gamiã
deden ñea omo me eimwi.
24 Ma amwaimõ miow Jehova, me
tsiõ kõr Itũrin ean bũriõũmiã me-
mak; bwa amwam kamararei mũñan
ouwak ñan O ogiten ririñ bwe dõgi-
miã.
25 Me tsin ia amwa ririñ ñea eba-
ka, inan õekeow gamiã aeõg, amiã
me wamiã uea.

ITŨBAÑ 13.

ANIMO an obweni Saul ñag õ õren
moniba; me aro an obweni n
moniba ea Israel.

2 Me Saul eij aiju erañat eñame
atsin inimagen Israel bwe enim eke
an ñame: me aro erañan inimagen
mibũne re mek itũrin Saul i Mich-
mas me eat etowedũdũ ñea Beth-El,
me ñabũna araña re mek itũrin Jona-
than i Gibea ean eben Benjamin: me
ñabũna dũgidũgit eñame õ õijotowen
ũra ũbwiõra ion o oñow ian an wak
dedegai.
3 Mi Jonathan abi wõn tar in ake
dei Philistia ñea emek i Geba: me dei
Philistia rõ kaiõten. Me Saul õeõñ
dobu mõ õmamag eb, mõ õ ũge,
Ebrãer enim kaiõt.
4 Mi Israel memak rõ kaiõt mwine-
nin Saul ñan a abien wõn tar in ake
dei Philistia, bwo ouwak miowen
Israel eow itũrit dei Philistia. Me
eñame re ebwepon bwe re nim ede-
geri Saul i Gilgal.
5 ¶ Me dei Philistia re ebwepon bwe
re nim ake a Israel, aran animo era-
ñan chariot, ma año erañat amen gõr
animwen pferde, me eñame ñabũn
tekei ebakit eraũrõ bwe dõgin eba-
kũra: me ro roga, mõ rõ gadeijidan
aũra wak in ake i Michmas, edõgen
apoin Beth-Aven.
6 Me ñag amen Israel re ãt bwõ
õga bũriõũra, (bwe ã oroe eñame,)
eñame rõ kerũ iat eraõ, mi ijõñit
ebwedũbwet, mi inimaget epe ñan
ogoda, mi iat etañ in tsimor, mi iat
ijũb.
7 Me Ebrãer ibũn ro ogiten õd ean
Jordan ea eben Gad me Gilead; me
Saul emek i Gilgal, me eñame me-
mak re edegeri mõ rõ rõraõ.
8 ¶ Me emek ina abũmin aeiu, tekei
ibũm ñana Samuel *ogiten idit:* me
Samuel eõ õrre eow i Gilgal; me eiji-
jepaõet eñame atsin itũrin.
9 Me Saul ũge, Amwam õrean ame
iwim in jiũiow mi iwim in iow. Me
e ereãn bita iwim in jiũiow.
10 Me, kania, ñag o ogiten ere bita
iwim in jiũiow, õrren Samuel; me
Saul emeta bwe enimõ gõrõmwi-
mwin, me bwe enim kamawirei.
11 ¶ Me Samuel ũge a, Ekeken ñea
wo ogiten ririñ? Me Saul ũge, Dõgin
ñag A ãt bwe eijijepaõet eñame atsin
itũrũ, me ñaga wo eõ õrre ean mũ-
ñana ibũm ñana wo ogiten idit, me
dei Philistia re ebwepon bet i Mich-
mas;
12 Me ñagan A ũge, Dei Philistia ri
nan rodu ame ñage i Gilgal, ma A
eitsiõk kõñõt tsinin Jehova oque-
deieõ: me ñagan ta aña A quoquonõ,
ma A ereãt iwim in jiũiow.
13 Me Samuel ũge a Saul, Wo ka-
baãt ñaga wo ririñ ñune; wo eõ raña
an dogor Jehova ñea wam Gott ñea
Õ pan aw: bwe ñag õũge dedem,
Jehova õweijo-oaio monibaim ean
Israel ñage me eõ toki.
14 Me ñage nan eõ weijo-oaio mo-
nibaim: Jehova nan õnani an ñame
ion ñea eiwin a bũriõũn, mi Jehova
nan eij bwe enim ekei prinz in an
ñame, bwina wo eõ raña bita ñea Je-
hova õpan aw.
15 Me Samuel eogoda me enuawet
atsin Gilgal aeow Gibea n Benjamin.
Me Saul õdũ eñame ñabũna re mek
itũrin, me kaia re eke añowar.
16 Me Saul, mi Jonathan ñea ñain,
me eñame ñabũna re mek itũrin re
mek i Gibea in Benjamin: me dei
Philistia rõ gadeijidan aũra wak in
ake i Michmas.
17 ¶ Ma amebũna amen paba imin
re meta atsin iat eñõra n mek in ake
dei Philistia me re eke aiju aũra etar:
etar ion eiwidõ aeow ian medenan
Ophra, ea eb ñabena Sual;
18 Me etar ion eiwidõ aeow ian
medenan Beth-Horon; me etar ñea
ion eiwidõ aeow ian medenat eb ña-
ben õmwaij epañ ñea Zeboim itañit
etomagage.
19 ¶ Me eko amen makur debitsi
ean eben Israel memak; bwe dei
Philistia rõ ũge, Ta bwidũga ma ame-
bũna Ebrãer re ririñ wañara pudutũ-
bwin ma aũra kado.
20 Mi Israel memak ro rodu a dei
Philistia, bwe re nim õrarõ mwin
wañara pflug, ma aũra ta n mwarere,
ma aũra ta n taide, me wañara debi-
tsi n detow bũgibũgi;
21 Me etsimine wañara dõbaeõr
ñana bait õkarõ debitsi n detow bũ-
gibũgi, me bait eta n mwarere, me
bait ebork, me bait eta n taide, me
bain õeimwiet edabwike n tebab.
22 Me ean ñabũmin oboda etar
ean, eko ipudutũbwin me eko ekado

ia ā āt iow ian bet' eñame ñabūna re
mek itūrin Saul mi Jonathan: mi ta
ñan itūrin Saul mi Jonathan ñea
ñain.
23 Me emetan aūra tar in ake dei
Philistia aeow ijugagain towedūdūn
Michmas.

ITŪBAÑ 14.

EAT ibūmin, Jonathan ñea ñain
Saul ūge a dedemaro ñea ōbū
bain in ake, Nuabet bwa arūmō naña
aūra tar in ake dei Philistia ñea emek
edōgen apwewait etowedūdū. Me e
eō pan a etōñin.
2 Me Saul emek inūmwin Gibea ino
ogoeow ijōñin rimmon ñaōen emek i
Migron: me eñame ñabūna re mek
itūrin kaia re eke añowar;
3 Me Ahia, ñea ñain Ahitob, ñea
ñain Ikabod, ñea ñain Pinehas, ñea
ñain Eli, ñea wōn priester Jehova i
Silo, edua ephod ion. Me eñame re
iki ñan enuawen Jonathan.
4 ¶ Me etsimine epe ñan ogoda me
eōkōñ mwin eat eran inimagen mū-
ñana etowedūdū ñana Jonathan oquo-
quon bwe enim ōd ean ea wañara tar
in ake dei Philistia, me tik tsimine
bet epe ñaran ogoda me eōkōñ mwin
ean ñarana eran: egen ion bwe Bo-
zez, me egen ñea ion bwe Sene.
5 Epe ñaran ogoda edōgen apwewa
ian obwen Michmas, me ñarana eran
emek edōgen apwijuw ian obwen
Geba.
6 Mi Jonathan ūge a amea dedema-
ro ñea ōbū bain in ake, Nuabet bwa
arūmō naña wōn tar in ake mibūne ā
eō tow: bwi ta bwidūga mi Jehova
nan makur bwe dōgidar; bwe eko da-
dugen an katsimor Jehova eow itūrit
eñame ñabūn ebak ōa itūrit eñame
ñabūn ōad.
7 Ma amea amen ōbū bain in ake
ūge a, Wo nimō ririñ imin memak
ñan ian būriōūm: iwido kō, kania, A
mek itūrūm tekei būriōūm.
8 Mi Jonathan ūge, Kania, arūmō
naña mibūna eñame, ma arūm ōmea-
ta a ūra gadar.
9 Tsin ia rō ūge a gadar, Amwa-
rūm ta weijo ea ama rodu a gamū-
rōr; ar nan ta weijo eat eñadar, ma
ar nan eō roga a ūra.

10 Me tsin ia rō ūge, Amwar roga
a kō gama; ar nan roga: bwi Jehova
ogiten totu ūra ian bedar: me ñaiune
nan ekei itema ea gadar.
11 Ma ar ōmeatan ūrōr aeōg ea
wañara tar in ake dei Philistia: me
dei Philistia rō ūge, Kania, Ebrāer rō
ōren metan iat ijūb ino rō kerū ian.
12 Me ran bita etar in ake rō kūr
a Jonathan ma amea amen ōbū bain
in ake, mō rō ūge, Amwar roga a kō
gama, ma ama nan ōmeata a gamū-
rōr imit on. Mi Jonathan ūge a amea
amen ōbū bain in ake, Roga kō mō
ōd iruwū; bwi Jehova ogiten totu ian
ben Israel mibūne eñame.
13 Mi Jonathan ewewōdan ean ben
me nanan, ma amea amen ōbū bain
in ake ōd iruwin: me *dei Philistia* ro
puduen ian obwen Jonathan; ma
amea amen ōbū bain in ake abi ūra
iruwin.
14 Ma adamonit abab, ñea Jona-
than ma amea amen ōbū bain in ake
eririñ, kaia aruma eñame, eat etañ
eken ñakena emaen acker araquin.
15 Mo ouwak erōraō eat etañ mek
in ake, ma añe, mi inimaget eñame
memak; bita etar in ake ma amen
paba imin rō rōraō bet; me eruwiru-
wō eb: me ñagan emetat erōraō ñea
ouwak atsin itūrin Gott.
16 Me wōn amen ober Saul ñabūn i
Gibea in Benjamin ra agagan mōra;
me, kania, aeōñ ōad eñame ñabūn
ebak, me re ijijepaōen.
17 Me Saul ūge a eñame ñabūn itū-
rin, Amwam ōdū gamiā ñage, ma aia
ijegen ñea enuawet atsin inimageda.
Me ñaga ro ogiten ōdadū ūra, kania,
ekeweijien Jonathan ma amea amen
ōbū bain ia ake.
18 Me Saul ūge a Ahia, Otoruwei
kō wōn lade Gott. Bwe wōn lade
Gott emek ina eat edae ñaga itūrit
ibwibwin Israel.
19 ¶ Me ñaga Saul edorer a amea
priester, eitsiōk rañada bita iribañañ
eat eñōra n mek in ake dei Philistia
bwa aeōñ kañeda: me Saul ūge a
amea priester, Ere kō bem *atsin ean.*
20 Me Saul me eñame memak ña-
būna re mek itūrin re ebwepo, me
ro ñowen eat ubo n ake: me, kania,
wōn pudutūbwit eñame ion eiwitsiow

aranon *inimaget dei Philistia memak, mõ õrret* edenigae ñea ouwak.
21 Me Ebrãer ñabũna re mek itũrit dei Philistia tekei dedeũra ñago, ñabũna ro roga epo a ũra aeow eat etañ mek in ake, atsin eat eb memak ñan etũren; rõ pae me re epo añen Israel ñabũna re mek itũrin Saul me Jonathan.
22 Ma amen Israel ñabũna re ewewin ũra ean eben ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-pagada, ñaga rõ kaiõt ñan õgõriet dei Philistia, ũra bet mõ rõ kamũren eat ake.
23 Õũga an Jehova õtsimor Israel ean ñabũmina: me bita eake õbaiwõñ itañin Beth-Aven.
24 ¶ Me ã oroe amen Israel ean ñabũmina: bwe Saul ogiten pan a eñame bwe re nim schwõr mõ ũge, Nat agada gait eñame ñea õt ijeiji eken ea an emerõ, ea aeõ ogin pũmwe aũra ibaka barũõ. Me eñame memak re eõ bet ũj ijeiji ia aigetow.
25 Me eñame memak rõ baiwõñ ino ebak imin erõ; me ebak meli añe.
26 Me ñaga eñame rõ baiwõñ ean mũñana imin erõ, kania, õkaeduen meli: me eko betibet eñame ia aiquen ie etsit ben; bwe eñame re miow mineijina eñõgen schwõr.
27 Mi Jonathan eõ kaiõt aet etõñin ñag õ pan a eñame bwe re nim schwõr: me ñagan e ere mwin bain ñaman ian ben, me eak iow ian manorin meli, me e tsit ben, me eadõn men.
28 Mi ion inimaget eñame ũge a, Oaio kõr aen amea etõñũm in pan a eñame bwe re nim schwõr, mõ ũge, Nat agada gait eñame ñea ijeiji ñabũmine. Mõ õbaden got eñame.
29 Mi Jonathan ũge, Amea etõñũ oroe eb: A kõñ a gamiã bwa amwam aia meõ ñage bwe eadõn, bwe dõgin ñag A õij mũkena meli.
30 Mi nan õtet eken an eadõ met eñame tsin ia re jeiji õkõr atsin ean õañat epaba ñana wõn barũõra ñana ro kona? Bwe ñage, ekeow enemama ñea ouwak inimaget dei Philistia.
31 Me ra abiet dei Philistia ean ñabũmina atsin Michmas me etoki Ajalon: mo ouwak an bad got eñame.
32 Me eñame rõ pagedu a õañat epaba, mõ rõ õbũ schafe, mo ochsen, me kãlber, me ra abi iowen ũra añe: me eñame rõ õten ũra epo a era.
33 ¶ Me rõ pan a Saul, mõ rõ ũge, Kania, edũrat eñame ea Jehova, ñaga rõ kõ duwen epo a era. Mõ õ ũge, Amwa eõ dõb õkõr: amwam õpae ame epe ion ouwak ñabũmine.
34 Me Saul ũge, Amwaimõ babareow inimaget eñame, ma amwam ũge a ũra, Amwam õrean ame wamiã ochsen, ion o õrean wõnõ, me wamiã schafe katakaton, ma abi iow ine, mõ õn; ma amwam eõ dũra ea Jehova mõ õn epo a era. Me eñame memak rõ õreaten wañara ochsen katakaton antsiemerin ñabũmina, me ra abi iowen ina.
35 Me Saul õweijida dagarae ion ea Jehova: ñaiune adamonit dagarae ñea e ririñ a Jehova.
36 ¶ Me Saul ũge, Amõ rodu me ededegeri dei Philistia ñage ijobũm, ma amõ wuromwi ũra ea an eorata, ma am eõ ñaina iquiqũra ia aiquen. Me rõ ũge, Wo nimõ ririñ imin memak ñan omo ian mem. Ma amea priester ũge, Am tũren a amo Gott eow ine.
37 Me Saul õũdõn Gott deden, *mõ ũge,* Õten, A nimõ rodu me ededegeri dei Philistia? õten, Wo nan totu ũra ian ben Israel? Me E eõ õnei aen ean ñabũmina.
38 Me Saul ũge, Amwam tũ memak, amiã ñabũna monibait eñame; ma amwam tsiet ma aia deden an õrre bitune idũra ñabũmine.
39 Bwe ñag etsimor Jehova, ñea õtsimor Israel, ogen bet ia Jonathan ñea ñaiũ, i nan ima kõr. Me eko betibet eñame ion inimaget eñame ñea õnei aen.
40 Mõ õ ũge a Israel memak, Amwam epoda eat eran, ma aña mi Jonathan ñea ñaiũ amar nan mek eat eran. Me eñame rõ ũge a Saul, Wo nimõ ririñ ñea omo aw.
41 Me ñagan Saul ũge a Jehova, ñea Gott in Israel, Wo nim õmeata ñea eimwi. Me *mwit ekaiwa* ebu Jonathan me Saul: me re eõ dõgedõg ñabũna eñame.
42 Me Saul ũge, Amwam kaiwai

gamar, aña mi Jonathan ñea ñaiũ.
Me mwit ekaiwa ebu Jonathan.
43 Me Saul ũge a Jonathan, Pan
ame kõ bita ñea wo ogiten ririñ.
Mi Jonathan õpan a, mõ ũge, A õij
meli eken eow ean mwin baiũ ña-
mãn emek ian beõ; me, kania, A nan
ima.
44 Me Saul ũge, Gott enimõ ririñ
deden ñune mi ijuw bet; bwe wo nan
ima kõr, Jonathan.
45 Me eñame rõ ũge a Saul, Enim
ima Jonathan, ñea ogiten ririñ eka-
tsimor ñea ouwak inimagen Israel?
enim eõ kõũga: ñag etsimor Jeho-
va, nan eõ pudu añe iren tũbwin ia
aeren; bwõ õ makur epo a Gott ñabũ-
mine. Õũga at eñame õtsimor Jona-
than, me e eõ man.
46 Me Saul eiwidõ me eredõt atsin
eat ededegeri dei Philistia; me dei
Philistia ro ñowen eat eñõra.
47 ¶ Me ñaga Saul ogiten õgõg
emoniba eara Israel, o bo a barũõra
memak ñabũna ro odororai ũra, ña-
bũna ibwibwin Moab, mi ibwibwin
Ammon, mi ibwibwin Edom, me uea
n Zoba memak, me ea dei Philistia:
mi tamo ino e iwidõ aeow, õ õeõgida
gaiũra mõ õdenigae ũra.
48 Me e eõ kurara, ma a abi ibwi-
bwin Amalek, mõ õ õtsimor Israel
atsin ian bõra ñabũna ro wuromwi
ũra.
49 Me ñaiñain Saul ñabũna eman,
ũra Jonathan, mi Jiswi, me Malchi-
sua; me ñane egen ñait ãn: eget ãita
ebowab bwe Merab, me eget ãita
ekanũmũr bwe Michal:
50 Me egen agen Saul bwe Ahino-
am ñea ñain Ahimaaz: me egen amea
kaiwedun wõn amen ake bwe Abner
ñea ñain Ner, ñea earat etõñin Saul.
51 Me Kis ei etõñin Saul; me Ner
ñea etõñin Abner ei ñain Abiel.
52 Mo oaio eake inimaget dei Phi-
listia ean an bũm in tsimor Saul me-
mak: me deden Saul, tsin ie e ãt eña-
me ion ñea oaio, õa eñame ion ñea eõ
kurara, i nan emwin bwe enim eke an
ñame.

ITŨBAÑ 15.

ME Samuel ũge a Saul, Jehova õi-
jõnõ ñago bwa A nim õbiduw
bwe wo nim ek'auwe monibain an
ñame ñabũn Israel: me ñagan, wo
nim kaiõt memak ian aen Jehova
ñage.
2 Õũge aen Jehova Zebaoth, A tõ
õmaran bita ñea ibwibwin Amalek
eririñ a Israel, ñaga rõ weijo ian
obwõra me bo a ũra eow ian medena,
ñaga ro rogan Ägypten.
3 Nua kõ ñage ma abi ibwibwin
Amalek, me õekeow wañara imin me-
mak, me eõ ñañaina; ma amwam abi
eman me ãn, me eoniñ mi ikadudu,
me ochsen me schafe, me kamele
me esel.
4 Me Saul emwit eñame, mõ õ õdũ
iowen ũra i Telaim, arobu erañat
amen õd añe, ra ata erañan amen
Juda.
5 Me Saul õbaiwõñ kawan Ama-
lek, me ro obaberen iat epañ.
6 ¶ Me Saul ũge a ñabũna Kenite,
Amwa nua kõ, me erowi ine, amwa
kirõ kõ atsin inimaget ibwibwin
Amalek, bwi ta bwidũga ma A abi
gamiã õepoi a ũra: bwa amwa õmeata
eõ earañame ñago ea ibwibwin Israel,
ñaga ro rogan Ägypten. Me enuawen
ñabũna Kenite atsin inimaget ibwi-
bwin Amalek.
7 Me Saul abi ibwibwin Amalek,
atsin Hevila me etoki i Sur, ñaben
emek itañin Ägypten edõgen apoe.
8 Me e iba Agag ñea wañara uea
ibwibwin Amalek ñag e tsimor, ma a
abiõt eñame memak mwit ipudutũ-
bwin.
9 Me Saul me eñame rõ õtsimor
Agag, me schafe ñana magit omo, mo
ochsen, mi imin ñañen eduweduw,
me lämmer, mi imin memak ñan omo,
me re eõ õekeow ũra: me rõ õekeow
imin memak ñan ebaka, ñan eko
woun.
10 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Samuel,
mõ ũge,
11 A õekaeãn bũriõ iat eroe bwe
dõgin aeõ omoniba Saul; bwe e iwi-
dõt atsin ean an edegeriõ, me e eõ
edegeri aeõ memak. Me edamadam
Samuel; me e eõñ a Jehova ea an eo-
rata.
12 Me Samuel õgatabwijũbwij in
rida bwe enim ekowõñ a Saul ñaga
ie eorata; me ã pan añen Samuel

ñeijin ũge, Saul õrre eowen i Karmel,
me, kania, õ õweijoran bain õmaranen,
me e nuawen, mõ õ ñow aeow
mõ õbaiweten i Gilgal.
13 Me Samuel õrre a Saul; me Saul
ũge a, Wo nimõ geidawianaw eow
itũrin Jehova: A ogiten edegeri aen
Jehova.
14 Me Samuel ũge, Me dõgit ekeken
mũñan nõñit schafe iat ijũñõ, mi
nõñin ochsen ñan A kaiõt?
15 Me Saul ũge, Rõ õtsin ũbwiet
ibwibwin Amalek: bwe eñame rõ
õtsimor schafe ñana magit omo, mo
ochsen bwe re nim eke wimen Jehova
ñea wam Gott; ma ama abien ñana
dũgidũgũra.
16 Me Samuel ũge a Saul, Weijo
kõ, bwa A nim pan aw aen Jehova
ame ñago abũm. Mõ õ ũge, Pan kõ.
17 Me Samuel ũge, Ñaga bet wo
ũge bwe wo jõñ ian mem, õten, ã eõ
eken auwe monibait arõeni n Israel?
Mi Jehova õbiduw bwe wo nim
ek'auwe monibain Israel;
18 Mi Jehova õijõnuw bwe wo nim
õd iat emedena ion, mõ ũge, Nua kõ,
ma abi õkõr amet dũra ñabũna ibwibwin
Amalek, ma ake a ũra ea aũra
ekeow.
19 Me dõgit ekeken ñaga wo eõ
eraban aen Jehova, me wo ri itũga
ea imin ñana õañat epaba, me wo
ririñ bita ñea ebaka ian men Jehova?
20 Me Saul ũge a Samuel, Eh, A
ogiten edegeri aen Jehova, ma A õd
iat emedena ñea Jehova õijõtow aña
ian, ma A õreaten Agag ñea wañara
uea ibwibwin Amalek, ma A ogiten
õekeow õkõr ñabũna ibwibwin Amalek.
21 Me eñame rõ õgõg õañat epaba,
ñana schafe me ochsen, ñana magit
omo atsin inimaget imin ñana ã õekeow,
bwe re nim eke wimen Jehova
ñea wam Gott eow i Gilgal.
22 Me Samuel ũge, Õten, ta tsitobo
ñaben an Jehova ibibõkiei iwim in
jiũiow mi tamo iwim, ma *an ibibõkiei*
erabanen aen Jehova? Kania, omo
eket etaraba ea iwim, mo omo eket
ekaiõt-eñõg ea eriõrin widder.
23 Bwe ekañaba tekei idũra ñea
ekabwiãeã, me õenõweweãt ibũriõ
tekei etaramawirei eani n tabaite
me teraphim. Ñage wo ogiten keõ
a aen Jehova, Õ keõ awen bet eat eõ
õraq monibaim.
24 ¶ Me Saul ũge a Samuel, A dũran;
bwa A riow ean aen Jehova, ma
aem, bwe dõgin aeõ miow eñame,
ma aeõ eraban aeõra.
25 Me ñagan A kõñ aw bwe wo nimõ
ead aeõ dũra, me wo nim iwidõ
epo ame, bwa A nimõ taramawirei
Jehova.
26 Me Samuel ũge a Saul, A eab
iwidõ epo aw; bwe wo ogiten keõ a
aen Jehova, mi Jehova ogiten keõ
aw eat eõ õraq monibaim ea Israel.
27 Me ñaga Samuel eiwidõ bwe
enimõ nuaw, *Saul* õgõg iwin gawiden
mõ õbaõen.
28 Me Samuel ũge a, Jehova õbaet
emoniba n Israel atsin itũrũm ñabũmine,
mo oija añen aranom ñea omo
eken aw.
29 Me eab baite Waion Israel
me E eab õekae bet bũriõũn in kananoañ;
bwe deõ Ei eñame ie enimõ
õekae bũriõũn in kananoañ.
30 Mõ õ ũge, A dũran: ma A kõñ
aw ñage bwe wo nim ereduiõ eow ian
mõra ñabũna ñaben aeõ ñame, mi ian
men bet Israel, me wo nim iwidõ epo
ame, bwa A nimõ taramawirei Jehova
ñea wam Gott.
31 Me Samuel etik iwidõn epo a
Saul; me Saul etaramawireijien Jehova.
32 ¶ Me Samuel ũge, Amwam
õrean ame Agag ñea wañara uea
ibwibwin Amalek. Ma Agag enaña
añen iat ebebe. Ma Agag ũge, Kai
enuawen õkõr baõadsin it ima.
33 Me Samuel ũge, Ñaga wam pudutũbwin
ogiten ririñ ãn bwe re nim
ek'ũra ãn ñabũn ema ñaiũra, ãita
inõm enim ekei bet ãt on ñea ema
ñain inimaget ãn. Me Samuel owerõgageñ
Agag me eke eken o eken
eow ian men Jehova i Gilgal.
34 ¶ Me Samuel oñowen Rama; me
Saul orogawen ian an wak i Gibea
ñea ũbwien Saul.
35 Me Samuel eõ gauwei eredõ
bwe enim aia men Saul ea an bũm
in ima; me Samuel õmwijiña bwe
dõgin Saul: mi Jehova õekae bũ-

riōūn iat eroe bwe dōgin an ririñ
Saul bwe enim ekei monibain Israel.

ITŪBAÑ 16.

MI Jehova ūge a Samuel, Ōten
araquin am mwijiña bwe dōgin
Saul, ñag A keō a n ōraq monibain
ea Israel? Oquenōn kō eir wam oin,
me nuaw: A nim ōijōnuw ea Jesse
ñea dei Bethlehem; bwa A ogiten ij
uea iot atsin inimagen amebūna ñain
bwa A nim eke aeō ñame.
2 Me Samuel ūge, Ōten aeō kona
inuaw? bwe tsin ia Saul ōkaiōt añō-
gō, i nan abiō. Mi Jehova ūge, Wo
nim ōbū kalb ion, mō ūge, A ōrre
bwa A nim ere iwim ea Jehova.
3 Me wo nim emwin Jesse ea
ereān bita iwim, ma A nan pan aw.
bita ñea wo nimō ririñ: me wo nan
ōbid aeō ñame ñea A nan pan aw.
4 Me Samuel edegeri aen Jehova,
mō ō baiweten Bethlehem. Me ña-
būna ñabet tekawa rō gōrōmwi-
mwin mō rō rōraō, mō rō ūge, Wo
ōrre iat iow?
5 Mō ō ūge, A ōrre iat iow; A ōrre
bwa A nim ere iwim ea Jehova:
amwam tōbwei gamiā, ma amwam
edegeriō aeow eat ere iwim. Me e
etōbwei Jesse ma amebūna ñain, me
e emwitowen eat ere iwim.
6 ¶ Me ñaga rō ōrre, ō kania Eliab,
mō ō ūge ian būriōūn, Emek ōkōr ian
men Jehova amea ñea ā ōbid iow
Itūrin.
7 Mi Jehova ūge a Samuel, Wo
nim eō aia men, me godaūt duwen;
bwa A keō a: bwe eō tsitobo an terō
eñame *an terō Jehova;* bwe eñame
ri ta aia erowin, mi Jehova aia ibū-
riō.
8 Mi Jesse emwin Abinadab, mō ō
ōdōn ian men Samuel. Me *Samuel*
ūge, Jehova eō ij bet ñune.
9 Mi Jesse ōdōn bet ian men *Sa-
muel* Samma. Mō ō ūge, Jehova eō
ij bet ñune.
10 Mi Jesse ōdōn ian men Samuel
ñain ñabūna aeiu. Me Samuel ūge a
Jesse, Jehova eō ij ñabūne.
11 Me Samuel ūge a Jesse, Ōten,
emek ine memak ñaim? Mō ō ūge,
Iju iot ekanūmūr; me, kania, ō ōreit
raña schafe. Me Samuel ūge a
Jesse, Ōijōn a kō ñamen me emwin;
bwa añ eab megeda ea an ōrre.
12 Me e etsiō a me ā ōreaten. Me
eōijera men bwe dōgin an marūm
duwen, mo omo men, me edabūk
aiaen. Mi Jehova ūge, Eogoda kō
mō ōbid: bwe ñaiune kōr.
13 Me Samuel ebarū oin ñea eir
ian, mō ō ōbid iowen ian met etsie-
tsin: ma anin Jehova ōrre eow eat
David iat oaio atsin ean ñabūmina me
eō redō. Me Samuel eogoda, mo oño-
wen Rama.
14 ¶ Ma anin Jehova enuawet atsin
itūrin Saul, mō ōrre añen anin ñea
ebaka atsin itūrin Jehova.
15 Ma an tsiō Saul rō ūge a, Ka-
nia, ōrre awen anin ñea ebaka atsin
itūrin Gott.
16 Wama temoniba enim pan a an
tsiō ñage, ñabūn emek ian mem, bwe
re nim ōnani eñame ion ñea amen
kaeōñ harf ñea ōman: me tsin iō
ōrre eow eam anin ñea ebaka atsin
itūrin Gott, e nim ōeōñōn ben, me wo
nan tsimor.
17 Me Saul ūge a an tsiō, Amwa
ōni kō eñame ion ñage ñea ōman iō
ōkaeōñ *harf,* mō ōrean ame.
18 Mi ion inimagen amebūna dede-
maro ōnei mō ūge, Kania, A ogiten
aia ñain Jesse ñea dei Bethlehem, ñea
ōman iō ōkaeōñ harf, dedemaro ion
ñea oaio me eō kurara, ñea amen ake,
ñea ōman ie edorer, me eñame ion ñea
omo aiaen; mi Jehova emek itūrin.
19 ¶ Me Saul etsiō a Jesse mō ūge,
Wo nim ōijōn ame David ñea ñaim,
ñea ta mek itañit schafe.
20 Mi Jesse ebarū esel ion ñea brot
uwadan, me dōbadōr in wein ion, me
ziege iot oniñ, mō ō ōijōn añen Saul
eow itūrit David ñea ñain.
21 Me David ōrre a Saul, mō ō
weijo ian men: mo ouwak an āeñ;
me ekeijien amen ōbū bain in ake.
22 Me Saul etsiō a Jesse, mō ūge,
A kōñ aw bwe David enim ta wawei-
jo ian meō; bwe e āt oquedeien ian
meō.
23 Me tsin ia anin *ebaka* ñea ōrre
atsin itūrin Gott emek ean Saul, Da-
vid ebarū harf mō ōeōñōn ben: me
etik moredan Saul, me etsimor, ma
anin ñea ebaka enuawet atsin itūrin.

ITŨBAÑ 17.

ME dei Philistia rõ õebwepoi wañara tar in ake bwe re nim
ake; me re epoda i Socho, ñaben eben
ũbwiet ibwibwin Juda, mõ rõ gadeijida aũra wak in ake ijugagain Socho
me Aseka, i Ephes-Dammim.
2 Me Saul ma amen Israel re ebwe-
pon, mõ rõ gadeijida aũra wak in ake
iat epañ ñea Ela, mõ rõ õtateãn ũra
ian obwet ubo n ake ea dei Philistia.
3 Me dei Philistia rõ weijo ani-
mwet etowedũdũ ion eat eran, mi Is-
rael animwet etowedũdũ ion eat eran;
me epañ emek inimagõra.
4 ¶ Me emetat amen ake ion ñea
ewekõr atsin eat eñõra n mek in ake
dei Philistia, me egen bwe Goliath,
ñea dei Gath, ñea año emainibe me
aiquen spanne godaũn.
5 Me etsimine aquan ion ñea ebo-
rage ean tũbwin, ma an kabina ion
ñea debitsi; me roin bita ekabina
bwe aijimo erañan schekel in borage.
6 Me etsimine an otanijõñ ñea ebo-
rage ean nanan, me etsimine ewere
emaet eborage inimagen barauwen.
7 Me dabwiken an kado tekei ña-
ben bait amen eã dedegai; me roin
mwin an kado bwe añowar schekel in
bitsi; ma amen õbũ an schild õd ian
obwen.
8 Mõ õ weijo mõ õkũr a tar in ake
n Israel, mõ ũge a ũra, Adaga amwa
õreit õtate gamiã ian obwet ubo n
ake? adaga, deõ aña dei Philistia ion,
ma amiã an tsiõ Saul? amwa ij kõ
wamiã ñame ion, me e nimõ rodu
ame.
9 Tsin io o kona n ake ame, ma
abiõ, nan ama amiã tsiõ; me tsin ia
A doganigae a, ma abi, nan amiã ama
tsiõ, ma amwa nan tsiõ itũrima.
10 Ma amea dei Philistia ũge, A
ñañai tar in ake n Israel ñabũmine;
amwa ome kõ eñame ion, bwa ama-
rũm ubo.
11 Me ñaga Saul mi Israel memak
rõ kaiõt aen amea dei Philistia, ea-
dõn bũriõũra, mo ouwak aũra miow.
12 ¶ Me David ei ñain amea dei
Ephratha in Bethlehem-Juda, ñea
Jesse egen; ma aoju ñait eman: ma
amea eijiet eñab ean an bũm Saul,
mõ õ õgaren inimaget eñame.
13 Ma amebũna ñain Jesse ñabũna
eñab re edegerien Saul aeow eat ake:
me egen ameitsimena ñain ñaijimen
arei ñowen eat ake bwe Eliab ñea
ebowab, me Abinadab ñea ijeãt ero-
win, me Samma ñea ekatijimen.
14 Me David ei õkõr ariwin: ma
ameitsimena eñab arei edegerien
Saul.
15 Me David eõ toki n tumuñow
atsin itũrin Saul bwe enim tũ ũjõiji
wõn schafe etõñin i Bethlehem.
16 Me eõ toki n tũ amea dei Philis-
tia ijoran mi ijemerõ, mõ õmeata ñei
ean abũmin ama.
17 Mi Jesse ũge a David ñea ñain,
A kõñ aw bwe wo nim õbũ aiquen
epha n weizen ñana ã karei, me mũ-
ñane ata brot, mõ õpaparuw mo otow
eat etañ mek in ake ea etsiedũm;
18 Mõ õbũ mũñane ata kãse ea
amea kaiwedun arañа, me wo nim aia
an mat etsiedũm, mõ õredõan ame
wañarei imin in oduwen aeõrei.
19 Me Saul, ma ameitsimena, ma
amen Israel memak, re mek iat epañ
ñea Ela, bwe re nim ake a dei Philis-
tia.
20 ¶ Me David õgatabwijũbwij in
rida ñag eorata, mõ õ ñaeow wõn
schafe itũrit amen raña ion, mõ õ
õbũ mũñana imin, me e nuawen, te-
kei Jesse ogiten pan a; mõ õ baiwõñ
atañat wagen, ñag õreita warewar
etar in ake ñea õren meta bwe enim
tuwin ake.
21 Me Israel me dei Philistia rõ
õtate ũra ian obwet ubo n ake, etar
in ake ion õmwaij etar in ake ion.
22 Me David õñaeow uwadan ian
ben amen raña imin, mõ õ gõr
eowen eat etar in ake, mõ õ baiwõñ
ina, mõ õkamawireijien ameitsimena
etsin.
23 Me ñag õ õreita dorer a ũrei,
õrren amea ewekõr ñea dei Philis-
tia, ñea dei Gath, ñea Goliath egen,
atsin ean aũra tar dei Philistia ñan
o ogiten õtate, me e dorer tekei ña-
go amo: me David õkaiõt.
24 Ma amen Israel memak, ñaga
re ãt amea, rõ gõriet atsin ian men,
mo ouwak aũra miow.
25 Ma amen Israel rõ ũge, Amwa
ãt amea ñea õren roga? o roga bwe

enimō ñañai Israel: mi tamo ñea abi
amea, amea *wōra* uea nan ōebak wōn
imin, mi i nan oija āita ñain, mi i nan
ōmeneñame ran an wak etōñin ini-
magen Israel.
26 Me David edorer a eñame ñabūna
rō weijo itañin, mō ūge, Ekeken ñea
inan ririñ a amea ñea abi amune dei
Philistia, mō ōkirōan aūra maneañ
Israel? bwi ijeget dei Philistia ñune
ñea ā eō tow, ñag e nimō ñañaijien
wōn tar in ake Gott etsimor?
27 Me eñame rō ōnei iat deden
ñune, mō rō ūge, Oūga kōr ririñ añet
eñame ñea abi amea.
28 ¶ Me Eliab ñea etsin, ñea ebo-
wab ōkaiōt aen ñag ō ōreita dorer a
eñame; mō ōpwij egirowin Eliab ea
David, mō ūge, Adaga wo mek me
wo ōrre? wo bwir a ijegen ñañena
wam schafe ñañen ōad eat etoma-
gage? A tsiet am edujow, mi ibakain
būriōūm; dōgin ñea wo roduen bwe
wo nim terō ake.
29 Me David ūge, Ekeken ñea A
ririñien ñage? Adaga eō tsimine dō-
gin?
30 ¶ Me e iwidōt atsin itūrin ea
eñame ion, me e dorer a tekei ñago
amo; me eñame rō ōnei bet tekei ña-
go amo.
31 Me ñaga eñame ōkaiōt aet Da-
vid, re tik patowen ian men Saul; mō
ō ōijōn añen ñamen.
32 ¶ Me David ūge a Saul, Enim eō
eadō būriōūt eñame ia aiquen bwe
dōgin *amea; bwi* nan nuaw am tsiō
bwe enim ake a dei Philistia ñune.
33 Me Saul ūge a David, Wo eō ko-
na n nuaw me bo a dei Philistia ñune
ma ake a; bwa auwe kōr eoniñ, ma
amea ei amen ake atsin ean an būm
in oniñ.
34 Me David ūge a Saul, Am tsiō
ñune erañа wōn schafe etōñin ñago;
me tsin iō ōrre leon ion ōa bār ion me
eñan ñait schafe iot atsin inimaget
epowi,
35 A meta ma A edegeri erowin, ma
A abi, ma A ōtsimor atsin ian mwin:
me tsin iō ō weijo bwe enim kamwi-
tō, A ōgōg baran, ma A ijatow ma A
abien.
36 Am tsiō ñune ogiten abi bār me
leon: me dei Philistia ñune ñea ā eō
tow nan ekei ion ean murumene imin
gōgōrō, ñag o ogiten ñañai wōn tar
in ake Gott etsimor.
37 Me David ūge, Jehova ñea ogi-
ten ōtsimorō atsin ian ben leon, ma
atsin ian ben bār, I nan ōtsimorō bet
atsin ian ben bitune dei Philistia.
Me Saul ūge a David, Nua kō, mi Je-
hova nan mek itūrūm.
38 ¶ Me Saul ōeduaeōn David an
karawin, mo oquaeōn aquan ñea ebo-
rage, mō ō ōeduaeōt ekabina ñea de-
bitsi.
39 Me David oquōr wōn pudutū-
bwin ean *mūñane* baibain, mo o quo-
quon bwe enimō nuaw; bwe e etsiōk
ōij. Me David ūge a Saul, A eō ko-
na inuaw ean mūñane; bwe eko beti-
bet ia A ōij ñago. Me David odoe-
duen.
40 Mō ō ōbū an ewew ian ben, me
e ij aijimo epe ñan etsiramae atsin
eat ekaw, mō ō ōñadawen ian an
bwer amen rañа schafe ñea emek
itūrin, ñea an bwer ōkōr; ma an tsi-
wa emek ian ben: bwe e tūren añen
amea dei Philistia.
41 Ma amea dei Philistia ōrre me
etūren a David; ma amea amen ōbū
an schild ōd ian obwen.
42 Me ñag amea dei Philistia aga-
gan men, me āt David, e nenōn, me
ekam ekeiduwen; bwe ei ōkōr dede-
maro n oniñ, me eōijera men bwe dō-
gin an marūm duwen, mo omo aiaen
men.
43 Ma amea dei Philistia ūge a
David, Adaga, aña robar ion, ñaga wo
naña ame me ewew *ian bem?* Ma
amea dei Philistia ōramwaniei David
eow itūrin aduwen.
44 Ma amea dei Philistia ūge a Da-
vid, Naña ame kō, ma A nan oija du-
wōm imin ōeta n ijōñin ianweron, mi
imin gōgōrō n añe.
45 Me David ūge a amea dei Philis-
tia, Wo naña ame mi ipudutūbwin,
me ekado, me ewere: ma A naña aw
eow ian egen Jehova Zebaoth, ñea
wañara Gott tar in ake n Israel, ñea
wo ogiten ñañai.
46 Jehova nan totu auwe ian beō
ñabūmine; ma A nan abiw, ma A nan
mwitida tūbūm; ma A nan oija gat-
duwen wañara tar in ake dei Philistia

imin õeta n ijõñin ianweron, mi imin
gõgõrõ n añe ñan etiritir ñabũmine;
bwa amen eat eb re nim tsiet bwe
etsimine Gott inimagen Israel,
47 Me epo une memak re nim tsiet
bwi Jehova eõ katsimor eat ipudutũ-
bwin me ekado: bwe wõn Jehova ibo
n ake, mi I nan totu gamiã ian
bema.
48 Me ean ñaga amea dei Philistia
eogoda, me etũ, me etũren añet David
bwe enim arowõñ a, me David õka-
papar, mõ õ gõr a etar in ake bwe
enim arowõñ a amea dei Philistia.
49 Me David etotu ben ian an bwer,
me ebarũida epe ion, me etsiwai, me
eñowete' raman amea dei Philistia;
mo o puduen eitsiber añe.
50 Me David edoganigae a amea
dei Philistia eow eat itsiwa me epe
ion, me e tamwit amea dei Philistia,
ma abien; me eko ipudutũbwin ian
bet' David.
51 Me David õgõrõ, mõ õweijo ean
amea dei Philistia, mõ õ õgõg wõn
pudutũbwin, mo oroudan ian bweren,
ma a abi, me e towõten teren mũrana
ipudutũbwin. Me ñaga dei Philistia
re ãt bwe eman amea wañara wekõr,
rõ gõrien.
52 Ma amen Israel mi ibwibwin
Juda re eogoda, mõ rõ kababũr, mõ
rõ õmamũriet dei Philistia, me re to-
ki i Gath, me ea men ororin Ekron.
Me dei Philistia ñabũn õũne ro pu-
duen ian medenan Saaraim, me etoki
i Gath, me i Ekron.
53 Mi ibwibwin Israel re redõt atsin
eat ededegeri dei Philistia, me ro
wuromwi eñõra n ake.
54 Me David õbũ tũbwin amea dei
Philistia, mo otowen Jerusalem; mõ
õ ñaeowen ian an wak dedegai ñana
baibait duwen in ake.
55 ¶ Me ñaga Saul ãt David ñag e
meta bwe enim tuwin bo a amea dei
Philistia, õ ũge a Abner, Ñait ekeken
bita dedemaro? Ma Abner ũge, Ñag
etsimor anũm, uea, A iki.
56 Me uea ũge, Wo nim ũdũdõt
eñame, bwe ñain ijegen bita dedema-
ro n oniñ.
57 Me ñaga David eredõ atsin eat
abi amea dei Philistia, Abner emwe-
mwin, mo otowen ian men Saul ñag i
ta babweji iow ian ben tũbwin amea
dei Philistia.
58 Me Saul ũge a, Ðedemaro n
oniñ, auwe ñait ekeken? Me David
ũge, Ñain am tsiõ ñea Jesse ñea dei
Bethlehem.

ITŨBAÑ 18.

ME ean ñaga ñag o ogiten dorer a
Saul, ã quõr-õepoijien anin Jo-
nathan ma anin David, mi Jonathan
auwã tekei an auwã anin.
2 Me Saul emwim mõ õgõgien ean
ñabũmina, me e eõ teñ tik õijõtow
ian an wak etõñin.
3 Me Jonathan me David ar ririñ
berith ion, bwe dõgin ñag a auwã
anin.
4 Mi Jonathan odoedu gawiden ña-
ran emek ean, mo oija añet David, me
baibain in ake, ñana wõn pudutũbwit
eran, me wõn dobonara ion, ma aqua-
rat eran.
5 ¶ Me David oñow tamo ino Saul
õijõtow, mõ õ man eat deden memak:
me Saul õñaeowen aũtũbwit amen
ake, mo omo deden ñune ian met
eñame memak, mi ian men bet an tsiõ
Saul memak.
6 Me ñaga rõ õrre, ñaga David ere-
dõ atsin eat abi amea dei Philistia, ãn
re meta atsin ian wañara tekawa Is-
rael memak, me re riañ me ro ruwo,
bwe re nimõ gõrõmwimwin Saul ñea
uea, me pauken, mi ibibõki, me bai-
bait ekaeõñ *itũrũra.*
7 Me ãinibũna rõ õnanei aeõra ian
aũra riañ in ibibõki, mõ rõ ũge, Saul
abi araña, me David abi ata erañan.
8 Mo ouwak an bwirũarõ Saul, me
e eõ ãeñ mineijina eñõg; mõ õ ũge,
Rõ õpũmõt David ata erañan, me
ri tõ õpũmõnõ araña erak: iña nag
ijuw imin ie eko bwi ti *ijuwen* moni-
baiũ?
9 Me Saul emerũñaijiet David atsin
ean ñabũmina me eõ redõ.
10 ¶ Me ñag eorata, anin ebaka iot
atsin itũrin Gott õrre eow ean Saul
iat oaio, me e dairinaijan ian an
wak: me David õeõñ wõn harf ean
ben, tekei deden eat ibũm aeowe-
aeow: me Saul õgõg an kado ian ben.
11 Me Saul õrai an kado, bwõ õ
ũge, A nan abi David mõ õtsiõta a

eoror. Ma aruwõri an iõr David
atsin ian men.
12 ¶ Mo ouwak an Saul miow Da-
vid, bwina Jehova emek itũrin, me
E nuawet atsin itũrin Saul.
13 Me ñagan Saul õijõtet atsin itũ-
rin, me eken kaiwedun araña; me e
meta ian met eñame.
14 Me David õman eat deden me-
mak; mi Jehova emek itũrin.
15 Me ñaga Saul ãt bwõ õ man
eat imin memak, ouwaken an miow.
16 Mi Israel memak mi ibwibwin
Juda re ãeñ David; bwe e meta me
metu ian mõra.
17 ¶ Me Saul ũge a David, Kania,
ãita ñaiũ ebowab ñea Merab, A nan
oija aw bwe wo nim eke agem: mi
tik ñana wo nim ti eõ kurara bwe
dõgũ me dõgin Jehova eat ubo n ake.
Bwe Saul ũge, Beõ enim eõ mek ean,
me bet' dei Philistia enimõ mek ean.
18 Me David ũge a Saul, Aña ije-
gen, me ekeken tsimorũ, *õa* an epo n
amen bwieni etõñũ i Israel, ñag A
nim ijibenien uea?
19 Me ñag õrre ibũm ñabũmin ei-
mwi bwe ã nim oija David Merab ñea
ñain Saul ean bwe enim eke agen, ã
oija añen Adriel ñea dei Mehola bwe
enim eke agen.
20 Me Michal, ñea ñain Saul, ebot
David: me ã pan añen Saul: me e
ibibõki ean ñea.
21 Me Saul ũge, A nan oija ãita,
bwe ãita enim ekei ime ea, me bwe
bet' dei Philistia enim iwitsjow. Me
ñagan Saul ũge a David, Ñabũmine
wo nan ek'auwe ijibõ karuwõrit edae.
22 ¶ Me Saul edorer a an tsiõ, *mõ
ũge,* Amwaimõ dorer a David iat eõ
nũñida, mõ ũge, Kania, uea eibibõ-
kieiuw, ma an tsiõ memak re ãeñuw:
me ñagan wo nim ek'auwe ijiben
uea.
23 Ma an tsiõ Saul rõ õrai mũñane
eñõg eow iat ijũñet David. Me Da-
vid ũge, Õten, amwa nimen bwi
imit on ñea ebebe ijibeni uea, ñag aña
eñame ion ñea eko emit duwen, me ã
ekam ekeke aña iduwen?
24 Ma an tsiõ Saul rõ pan a, mõ rõ
ũge, David edorer iat deden ñune.
25 Me Saul ũge, Amwam ũge a Da-
vid, Amea uea eõ ãeñ pũmwen agem,
bwi ta aibu witin mwin amanit dei
Philistia, bwe enimõ eagada gain ba-
rũen uea. Me Saul ũge ian bũriõũn
bwi i nan õraijedu David eow ian bet'
dei Philistia.
26 Me ñag an tsiõ rõ pan a David
mũñane eñõg, David eibibõki eken ea
an ekei ijiben uea. Me eitsiõk goro
mũñane ibũm;
27 Me David eogoda me enuawen,
ei ma an ñame, ma a abi arobu eman
inimaget dei Philistia; me David
õreaten witin mwin amanũra, me ro
oija uea mũñane me eõ pujow ebakũ-
ra, bwe David enim ekei ijiben uea.
Me Saul oija añen Michal ñea ñain
bwe enim eke agen.
28 ¶ Me Saul ãt me etsiet bwi Je-
hova emek itũrit David; me Michal,
ñea ñain Saul, ebot *David.*
29 Ma aeõñ ouwak an Saul miow
David; Me Saul ei barũet David eõ
toki.
30 Me wañara prinzen dei Philistia
re meta: me atsin ia re meta eat
ibũmin õa ibũmin, ouwak eken an
mat David eat deden memak ea an
tsiõ Saul memak: me ñagan aeõñ ro-
ga egen.

ITŨBAÑ 19.

ME Saul õpan a Jonathan ñea ñain,
ma an tsiõ memak, bwe re nim
abi David.
2 Mi Jonathan, ñea ñain Saul,
ouwak an ibibõkiei David. Mi Jo-
nathan õpan a David, mõ ũge, Saul
ñea etõñũ õreit õnani abiem; me ña-
gan A kõñ aw bwe wo nim raña aw
ijoran, me wo nim tõ kakerũ eat etañ
ñan eõ nũñida, me ewewinuw:
3 Ma A nan meta me weijo itañit
etõñũ eat etañ in kiãõ ino wo mek,
ma A nat dorer a etõñũ bwe dõgũm;
me tsin ia A ãt imit on, A nan pan
aw.
4 ¶ Mi Jonathan õmamo añõget
David ea Saul ñea etõñin, mõ ũge a,
Enim eõ dũra uea ea an tsiõ, ea Da-
vid; bwin eko an dũra aw, me bwin
omo an makur memak aw:
5 Bwõ õ ñaeow tsimorin ian ben,
ma a abien amea dei Philistia, mi Je-
hova eririñ ekatsimor ñea ouwak
bwe dõgin Israel memak: wo ãt, me

wo ibibõki ean; me ñagat dõgit eke-
ken ñaga wo nimõ dũra ea era ñea
eko dũrain, ma abi David ñag eko
nũñin mo outain?
6 Me Saul õkaiõt aen Jonathan: me
Saul schwõr *mõ ũge*, Ñag etsimor
Jehova, inan eõ abi.
7 Mi Jonathan emwemwit David,
mi Jonathan õpan añen mũñane imin
memak. Mi Jonathan õrean a Saul
David, me e mameken ian men, tekei
ñago.
8 ¶ Me tik tsiminet ake: me David
emeta, ma ake a dei Philistia, ma a
abien ũra eow eat enemama ñea
ouwak; me rõ gõriet atsin ian men.
9 Ma anin ebaka atsin itũrin Jeho-
va emek ean Saul, mi i ta megeda
ian an wak ma an kado emaen ian
ben; me David õkaeõñ *harf* ean ben.
10 Me Saul õnani abiet David bwe
enim õtsiõta a eoror eow ean an
kado; me e eõr atsin ian men Saul,
me eñowetet oror an kado: me Da-
vid õgõrõ, me e tsimoroweten ñabũ-
mina.
11 Me Saul õijõn an ñame aeow
ian an wak David, bwe re nim õba-
berei, ma abi ie eorata: me Michal,
ñea aget David õpan a, mõ ũge,
Tsin ia wo eõ õtsimor tsimorũm
ñage ijõbũm, inan abiw ijoran.
12 ¶ Me Michal õgõrũratu David
atsin iat winõr: me e nua, mõ õgõrõ,
me etsimoren.
13 Me Michal ebarũ teraphim ion,
mõ õmequõratow iat bett, mõ õ
ñaeow ete ñea ewewet ziege ijõñin
tũbwin, mõ õ bõñeõtet equoje.
14 Me ñaga Saul õijõn an ñame
bwe re nim iba David, ãita ũge, E
ema.
15 Me Saul õijõn an ñame bwe re
nim aia David, mõ õ ũge, Amwam
õrean ame eow ian wõn bett, bwa
A nim abi.
16 Me ñag emetu amebũn an ña-
me *Saul*, kania, bita teraphim emek
iat bett, me ete ñea ewewet ziege
emek ijõñin tũbwin.
17 Me Saul ũge a Michal, Adag
õũga am quiawieiõ, mõ õijõn barũõ
bwe enimõ gorowõñ? Me Michal ũge
a Saul, Õ ũge ame, Wo nim õijõnõ; õa
A nan abiw.

18 ¶ Mõ õgõriet David, me e tsimo-
roweten, mõ õ õrre añen Samuel eow
i Rama, mõ õ pan a imin memak
ñana Saul ogiten ririñ a. Mũ ũrõr
Samuel ar nua ma ar meken i Na-
joth.
19 Me ã pan añen Saul ñeijin ũge,
Kania, David emek i Najoth in
Rama.
20 Me Saul õijõn an ñame bwe re
nim iba David: me ñaga re ãt epo
n propheten bwe rõ õreit karai añõ-
gin propheten, me Samuel ñag õwei-
jo aũtũbũra, anin Gott õrre eow ean
an ñame Saul, mõ rõ karaien bet
añõgin propheten.
21 Me ñaga ã pan a Saul, e tik
õijõten an ñame ibũn, mũ ũra bet
me rõ karaien añõgin propheten. Me
Saul tik õijõn an ñame ibũn katiju-
wõrit edae, mũ ũra bet me ri tik
karaien añõgin propheten.
22 Me ean ñaga Saul oñowen Rama
bet, mõ õ baiwõñ itañit ebõken eren
ñea ouwak ñea i Seku: mõ õ ũdõt
eñame mõ ũge, Iña Samuel me Da-
vid? Mi ion ũge, Kania, ar tik i
Najoth in Rama.
23 Mo o ñowen i Najoth in Rama:
ma anin Gott õrre eow bet ean, me
e nuaw, mõ õkarai añõgin propheten
ea an baiwõñ Najoth in Rama.
24 Mo o uda bet an karawin, mõ
õ karai añõgin propheten ian men
Samuel, me e mequõr añe me eõ bõñe
duwen ean aran memak. Me ñagat
ã õren ũge, Õten, Saul bet ion ini-
magen propheten?

ITŨBAÑ 20.

ME David õgõrõ atsin Najoth in
Rama, mõ õrre mõ ũge ian
men Jonathan, Ekeken ñea A ogiten
ririñ? ekeken aeõ baka? me ekeken
aeõ dũra ian met etõñũm, ñag õ
õnani tsimorũ bwe enimõ õekeow?
2 Mõ õ ũge a, Eab õũga, wo eab
ima: kania, etõñũ eab ririñ imit on
ñea ouwak õa imit on ñea kadudu ie
e eõ pan ame amo; me dõgit ekeken
ñaga etõñũ enim ewewin ame ñune?
eab õũga.
3 Me David schwõr bet, mõ ũge,
Amea etõñũm etsietõ ñan A ãt oque-
deieõ ian mem; mõ õ ũge, Jonathan

enim eõ tsiet ñune, bwa ñam eroe bũ-
riõũn: mi iduwen õkõr, bwe ñag etsi-
mor Jehova, me ñag etsimor anũm,
ti ijuwen aiquen ereãt ana inimagõ
mi ima.
4 Mi Jonathan ũge a David, Tamo
imin ñea bũriõũm ãeñ, A nan ririñ
bwe dõgũm.
5 Me David ũge a Jonathan, Ka-
nia, eredõ maraman ijaran, me eõ
eimwi ia A eõ megeda mi ijeiji epo
a uea: me wo nim õijõnõ, bwa A
nimõ nuaw mõ kerũ añe ea antsie-
merin katijũbũmit ibũm.
6 Me tsin ia amea etõñũm õgain
õmamaranõ, wo nan ũge, David ege-
gaãõ bwa A nim oija towet aeow
Bethlehem ñea an tekawa: bwõ õrre
eow ean mũmwarina etañ iwim ñea
ã tiriñ eat obweni aeoweaeow, ñea
aũra wim amen bwien memak.
7 Me tsin iõ õ ũge, Omo; am tsiõ
nan kona iow: me tsin ie e egirow,
wo nan tsiet bwe e ij ibaka.
8 Me ñagan, wo nim eõ earañamei
am tsiõ; bwe wo ogiten otow am tsiõ
ian an berith Jehova epo aw: me tsin
ie etsimine ibaka ia, abiõ kõ ñauwe;
bwa adaga wo nim õrean añet etõ-
ñũm aña?
9 Mi Jonathan ũge, Enimõ goeow
tsinim deden ñune; bwe tsin ia A
tsiet bwe etõñũ õkamararei ibaka
bwe dõgũm, õten, A eab pan aw?
10 Me David ũge a Jonathan, Ije-
gen nan pan ame ia etõñũm õnei aem
iat egirow?
11 ¶ Mi Jonathan ũge a David, Tũ-
kõ bwa arũm meta eat etañ in kiãõ.
Ma ar meta awen eat etañ in kiãõ.
12 Mi Jonathan ũge a David, Je-
hova, ñea Gott in Israel, *enim ekei
amen oduwen:* tsin ia A ogin õij etõ-
ñũ eat edae ñune ijaran, õa ean ka-
tijũbũmit ibũm; kania, tsin ie etsi-
mine emo bwe dõgit David, õten, A
eab õijõn aw eñame, mõ pan aw?
13 Mi Jehova enimõ ririñ ñune ea
Jonathan, mi ijuw bet, tsin ia etõñũ
õmarat iririñ aw ñea ebaka, tsin ia
A eõ õaguw, mõ õijõnuw, bwe wo
nimõ nuaw iat iow: mi Jehova nan
mek itũrũm, tekei an mek itũrit etõ-
ñũ.
14 Me wo nim eõ tõ õmeata ame
ñage ñag A tsimor an eõ earañame
Gott, bwa A nim eõ ma;
15 Me wo nim eõ tow-iow bet am
eõ earañame atsin ean amen bwiõ eõ
toki: wo nim eõ õrañida bet tsin ia
Jehova ogiten õekeow barũet David
memak atsin eat eb.
16 Mi Jonathan eririñ berith ion ea
ewak ñea David, *mõ ũge,* Mi Jehova
nan õni pũmwet atsin ian ben barũet
David.
17 Mi Jonathan õkaeõgeijiet David
bwe enim kan schwõr, bwe dõgin an
auwã; bwa a auwã tekei an auwã
anin.
18 Mi Jonathan ũge a, Eredõ ma-
raman ijaran: mi inan õmaranuw, bwi
nan eko eñame atañam.
19 Me tsin ia wo ogin mek ean ai-
jũbũm, wo nan kapapar me rodu, me
wo nan naña etañ ñamwarina wo
ewewinuw ean ñago eat ibũm in iji-
jan, me wo nimõ mek itañit epe ñea
Asel.
20 Ma A nan gadũg aijimae mwit
dobonara itañin, tekei ia A kearoei
itema ion.
21 Me, kania, A nan õijõt oniñ in
eman ion, *ma A nan ũge a,* Nua kõ,
mõ õni mijimaõa mwit dobonara.
Me tsin ia A ũge a bita eoniñ in
eman, Kania, mwit dobonara ñaiji-
mao iruwũm: barũ kõ, mi tũ; bwe
etsimine iow, me eko egatũrae, ñag
etsimor Jehova.
22 Me tsin ia A ũge a bita eoniñ in
eman, Kania, mwit dobonara ñaiji-
mao ian obwõm; wo nan nuaw; bwi
Jehova õijõnuw.
23 Me dõgin bita ñea ar ogiten pan
añõgen, auwe ma aña, kania, Jehova
emek inimagõ ma auwe eõ toki.
24 ¶ Me David õkerũen eat etañ in
kiãõ: me ñag etik redõ maraman,
amea uea emegedan bwe enim ijeiji.
25 Ma amea uea emegeda atañan
tekei dedet aeoweaeow, iat debain
ñaran etũren a eoror; mi Jonathan
õweijo, ma Abner emegeda itañin
Saul: me eko eñame atañat David.
26 Me Saul eõ pat imit on ean ña-
bũmina: bwõ õ ũge ian bũriõũn, *Kaia*
imit on emeta a *David,* kai e eõ dere-
der; e eõ dereder õkõr.
27 Me ñag eorata ean karabũmit

ibũm iruwin an redõ maraman, tik
eko eñame atañat David: me Saul
ũge a Jonathan ñea ñain, Dõgit eke-
ken ñag eõ õrre n ijeiji amea ñain
Jesse nane me ñabũmine?
28 Mi Jonathan õnei aen Saul, mõ
ũge, David egegaãõ bwa A nim oija
towet aeow Bethlehem:
29 Mõ õ ũge *ame*, A kõñ aw bwe
wo nim õijõnõ; bwa amen bwiõ ri nan
ere iwim iat tekawa; me etsiedũ rõ
pan ame *bwa A nimõ mek ina bet:*
me ñage, tsin ia A ãt oquedeieõ ian
mem, A kõñ aw bwe wo nim õijõnõ
bwa A nim aia etsiedũ. Me ñagan e
eõ õrre eowen itañin wõn tisch uea.
30 Mõ õpwij egirowin Saul ea Jona-
than, mõ õ ũge a, Auwe ñait ãt on
ñea eõ etaraba mõ õkañaba, adag A
ikiw ñana wo ij ñain Jesse bwe enim
ekei õgadũkũrañem, mõ õgadũkũra-
ñen an eõ bõñe duwet ãita inõm?
31 Bwe tsin ie emek eat eb ñain
Jesse, wo nan eab weijo-oaio, mi nan
eab weijo-oaio monibaim. Me ñagan,
wo nim etsiõ a mõ õrean ame, bwe e
nim ima kõr.
32 Mi Jonathan õnei aen Saul ñea
etõñin, mõ ũge a, Dõgit ekeken ñaga
ã nim abi? ekeken ñea o ogiten
ririñ?
33 Mõ õ õrai an kado bwe enim abi;
mi Jonathan etsiet iow ean ñea bwe
etõñin ogiten mwit añõget David
bwe enim abi.
34 Mi Jonathan eogoda atsin itañit
tisch iat egirow me e eõ jeiji ean
karabũmin bũmin maraman; mõ õ
mwijiña bwe dõgit David, bwina
etõñin ogiten ririñ a egadũkũrañ.
35 ¶ Me ñag eorata, Jonathan eme-
taw eat etañ in kiãõ eat edae ñea
David ogiten idit, me eoniñ in man
ion ñea kadudu edegeri.
36 Mõ õ ũge a oniñ ia, Gõrõ kõ, mõ
õni mijimaõe mwit dobonara ñaiji-
maõ A nan gadũg. Me ñag oniñ ia
õgõrõ, õ gadũg mwit dobonara emaen
mõ õdõn ian obwen.
37 Me ñag oniñ ia õbaiwõñ ino opu-
du mimana mwit dobonara ñamana
Jonathan õgadũg, Jonathan õkũr a
erowin oniñ ia, mõ ũge, Mwit dobo-
nara ñamano ian obwõm.
38 Mi Jonathan aeuwak iruwin
oniñ ia, *mõ ũge*, Kapapar kõ, wo eõ
duoku, wo eõ waweijo. Mo oniñ ia
dañan Jonathan enada mijimaõa mwit
dobonara, me eredõ añen wõn temo-
niba.
39 Me eko imin io oniñ ia etsiet: mi
ta Jonathan me David ar tsiet.
40 Mi Jonathan oija oniñ ia baibait
duwen, mõ õ ũge a, Nua kõ, mõ õbũ
aeow iat tekawa.
41 ¶ Me ñag enuawen oniñ ia, Da-
vid eogoda atsin ean mũmwarina etañ
ñamwarin õmwaij Apwijuw, mo o
otoburen ma agu ijõñ, ma aijuwõri
an toweitsiber: ma ar agu mõrõr, ma
ar nõñi ũrõr, ea an David etõbwena-
rar.
42 Mi Jonathan ũge a David, Nua
kõ iat iow, bwe dõgin ñag ar ogiten
schwõr ian egen Jehova, mõ ũge, Je-
hova enimõ mek inimagõ ma auwe,
mi inimagen aeõ karig ma am karig
eõ toki. Me e eogoda me enuawen:
mi Jonathan oñowen iat tekawa.

ITŨBAÑ 21.

ME David oñowen Nobe ea Ahime-
lech ñea priester: me Ahime-
lech enua bwe enimõ gõrõmwimwin
David mõ õ rõraõ, mõ õ ũge a, Adag
ta auwe, me eko eñame itũrũm?
2 Me David ũge a Ahimelech ñea
priester, Amea uea õpan ame imit on,
mõ õ ũge ame, Eko eñame ia aiquen
enim tsiet bita ñea A õijõnõnuw, me
bita ñea A ogiten pan aw: ma A
ogiten pan a ñabũne dedemaro bwe
re nimõ mek eat etañ ion me etañ ion
ñea ã eõ tsiet õkõr.
3 Me ñage ekeken ñea emek ijõñin
bem? ome kõ aijimo brot ian beõ, õa
tamo imin ie etsimine.
4 Ma amea priester õnei aet David,
mõ ũge, Eko brot õkõr ijõñin beõ,
bwi ta brot ñan ebwigaga; tsin ia
amebũne dedemaro ro ogiten raña
ũra tsinit ãn.
5 Me David õnei aen amea priester,
mõ ũge a, Iduwen õkõr bwa ama
goeow tsinit ãn ean ñane aijũbũm;
ñag A meta, edereder baibait duwen
amebũne dedemaro, me ñaiune idũgi-
dugo ion ñea eõ ebwigaga; mi nan
õtet eken an dereder baibait duwõra
ñabũmine?

6 Me ñagan amea priester oija añen
brot ñan ebwigaga: bwe eko brot ie
ekae ina bwi ta ñana brot in aia, ñana
ã barũ atsin ian men Jehova, bwe ã
nim totu ina brot õkũññijow ean ña-
bũmina ã barũ.
7 Me eñame ion ñea an tsiõ Saul
emek ina ñabũmina, ñea ã õgõg iow
ian men Jehova; me egen bwe Doeg,
ñea ibwin Edom, ñea monibain amen
raña wõn Saul imin gõgõrõ.
8 ¶ Me David ũge a Ahimelech,
Etsimine õa iõk ekado õa ipudutũ-
bwin ijõñin bem? bwa A eõ õbũ
waña pudutũbwin me baibaiũ n ake,
bwõ õkapapar an makur uea.
9 Ma amea priester ũge, Wõn pu-
dutũbwin Goliath ñea dei Philistia,
ñea wo abi iow iat epañ ñea Ela,
kania, tik ine, ã ijĩjim iow iat dede-
gai iruwit ephod: tsin ia wo teñ õbũ,
õbũ kõ; bwe eko ie ekae ine bwi ta
ñarana. Me David ũge, Eko imin te-
kei ñarana; ome kõ.
10 ¶ Me David eogoda, mõ õgõrien ean
ñabũmina bwe dõgin an miow Saul,
me e naña añen Achis ñea uea n Gath.
11 Ma an tsiõ Achis rõ ũge a, Ada-
ga, deõ David ñune ñea uea n eat eb?
õten, re eõ õnanei aeõra ñabũna re
riañ ñaga rõ õn ruwon, mõ ũge, Saul
abi araña, me David abi ata erañan?
12 Me David õñaeow ian bũriõũn
mũññane eñõg, mo ouwak an miow
Achis ñea uea n Gath.
13 Mõ õ õekae deden ian mõra, mi
te ei õdairinaija ñei eow ian bõra, mi
te ei ogogeõn ñei metoror, mo o ũra
baran.
14 Ma Achis ũge a an tsiõ, Kania,
amwa ãt amune bwe edairinaija; ma
adag amwa õrean ame?
15 Adag A ãeñ eñame ñabũn edai-
rinaija, ñag amwa õrean ame bitune
eñame bwe e nimõ dairinaija ian meõ?
õten, amune enim metu ian aũ wak?

ITŨBAÑ 22.

ME David enuawet atsin ina, mõ
õ gõriet aeow iat eraõ ñaran
Adullam: me ñaga etsietsin me ran
an wak etõñin rõ kaiõt, ro rodu a eo-
wen ina.
2 Mũ ũra memak ñabũna re mek
ia eroe, me ñabũn eimwi bwe re
nim pũmwe imin, me ñabũn eõ-iow
bũriõũra, re ebwepo añen; me eijien
kaiwedura: me kaia abuiet eñame
itũrin.
3 ¶ Me David enua atsin ina aeow
Mizpe in Moab: mõ õ ũge a uea n
Moab, A kõñ bwe etõñũ mi inõ arũm
meta, me mek itũrũm, ea aeõ tsiet
bita ñea Gott nan ririñ ame.
4 Mo o otowen ũrõr ian men amea
uea n Moab: ma ar meken itũrin eat
ibũm memak ñana David emek ian
bita etañ in tsimor.
5 ¶ Me Gad ñea prophet ũge a Da-
vid, Wo nim eõ mek iat etañ in tsi-
mor; nua kõ, ñõ kõ ean eben Juda.
Me David enuawen, mõ õ baiwetet
eñat imin erõ ogoda i Hereth.
6 ¶ Me Saul õkaiõt ñana ã ãtiet
David me eñame ñabũna re mek itũ-
rin: me Saul ta megeda i Gibea, ijõ-
ñin tamarisk in Rama, ma an kado
ian ben, ma an tsiõ memak ri ta wa-
weijo itañin.
7 Me Saul ũge a an tsiõ ñabũna ri
ta waweijo itañin, Kaiõt kõ ñage,
amiã ñabũna ibwibwin Benjamin;
õten, ñain Jesse nan katakateb a ga-
miã eb me eñan vitis, *mõ* õten, i nan
eke gamiã kaiwedun araña, me kai-
wedun aibu,
8 Ñag amia memak amwa kañaba
ame, me eko ion õpan ame ñag ámea
ñaiũ eririñ berith ea ñain Jesse, me
eko ion eamiã ñea auwãtegõ õa ñea
õpan ame ñag amea ñaiũ ogiten õka-
kow aeõ tsiõ bwe enim iwitsiow aña,
mõ õmameõ tekei ñabũmine?
9 ¶ Me Doeg ñea ibwin Edom, ñea
ta weijo itañin an tsiõ Saul, õnei mõ
ũge, A ãt ñain Jesse ñag o ñow i No-
be, itũrin Ahimelech ñea ñain Ahi-
tob.
10 Mõ õ ũdõn Jehova nuawin, mo o
oija ijeiji, mo o oija bet wõn pudutũ-
bwin Goliath ñea dei Philistia.
11 Me uea etsiõ añen Ahimelech
ñea priester, ñea ñain Ahitob, me ran
an wak etõñin memak, ñabũna priest-
er, ñabũna re mek i Nobe: mũ ũra
memak rõ õrre añen uea.
12 Me Saul ũge, Auwe ñea ñain
Ahitob, kaiõt kõ ñage. Mõ õ ũge,
Waña temoniba, aña ñune.
13 Me Saul ũge a, Dõgit ekeken

ñag amwar winbamũrõr ame, auwe
me ñain Jesse, ñaga wo ogiten oija
ijeiji, mi ipudutũbwin, me wo ogiten
ũdõn Gott nuawin, bwe e nimõ eogo-
da n iwitsiowõ, mõ õmameõ tekei ña-
bumine?
14 Ma Ahimelech õnei aen uea, mõ
ũge, Mi ijeget on inimagen am tsiõ
memak ñea edõbweduwen tekei Da-
vid, ñea ijiben uea, ñea emetu ian
am epo n ijogi, me ã eredu iow ian
am wak?
15 Õten, A ogiten ũdõn Gott añõ-
gen ñabũmine? enimõ goeow tsiniõ
ñune: uea enim eõ panõn an tsiõ eñõg
eijin, me ea ran an wak etõñũ me-
mak; bwa am tsiõ eõ tsiñai mũñane
imin memak, oniñ õa ouwak.
16 Me amea uea ũge, Wo nan ima
kõr, Ahimelech, auwe, me ran an
wak etõñũm memak.
17 ¶ Me uea ũge a amen ake ña-
bũna ri ta waweijo itañin, Iwidõ kõ,
ma abi wõn priester Jehova, bwe
bõra emek bet itũrit David, me dõ-
gin ñaga re tsiet ñan õ gõrõ, me re
eõ pan ame. Ma an tsiõ uea re eõ
ere bõra ma abi wõn priester Jehova.
18 Me uea ũge a Doeg, Iwidõ kõ
ñauwe ma abi priester. Me Doeg
ñea ibwin Edom eiwidõ, ma abien
amebũna priester, ma a abi ean ña-
bũmina aojomo ma aijimo eñame ña-
bũna re edua ephod ñana linon.
19 Ma a abiõn mwit ipudutũbwin
Nobe, ñea an tekawa priester, eman,
me ãn, me eoniñ, mi ikadudu, me
ochsen, me esel, me schafe, eow ean
mwit ipudutũbwin.
20 ¶ Mi ion inimagen ñain Ahime-
lech, ñea ñain Ahitob, ñea Abjathar
egen, õgõrõwõñ, mõ õ gõren iruwit
David.
21 Ma Abjathar õpan añet David
ñana Saul ogiten abi wõn priester
Jehova.
22 Me David ũge a Abjathar, A
tsiet ean ñabũmina ñag tik ina Doeg
ñea ibwin Edom, ñan i nan kadeaeo a
Saul: aña kõr eõtũrai ran an wak
etõñũm memak.
23 Mek kõ itũrũ, wo eõ miow; bwe
ñea õnani tsimorũ õnani tsimorũm:
bwe wo nan mek iat eõ dõgedõg ia wo
mek itũrũ.

ITŨBAÑ 23.

ME ã pan añet David ñeijin ũge,
Kania, dei Philistia ro bo añen
Kegila, me ro wuromwiet etañ in
eatow gan weizen.
2 Me ñagan David õũdõn Jehova,
mõ ũge, Õten, A nimõ nuaw ma abi
mibũna dei Philistia õa iõk? Mi Je-
hova ũge a David, Nua kõ, ma abi dei
Philistia, mõ õtsimor Kegila.
3 Ma an ñame David rõ ũge a, Ka-
nia, añ ta miowen ine ean eben Juda:
mi nan õtet eken ia añ ñow Kegila me
bo a wañara tar in ake dei Philistia?
4 Me David tik ũdõten Jehova. Mi
Jehova õnei aen mõ ũge, Eogoda kõ,
me rodu Kegila; bwa A nan totu ian
bem dei Philistia.
5 Me David ma an ñame ro ñow
Kegila, me ro bo añet dei Philistia,
mõ rõ õbũ wañara imin gõgõrõ, me
ra abi ũra iat enemama ñea ouwak.
Õũga at David õtsimor ñamen Ke-
gila.
6 Me ean ñaga, ñag Abjathar ñea
ñain Ahimelech õgõr a David aeow
Kegila, o rodu me ephod ion ian ben.
7 ¶ Me ã pan añen Saul ñana David
õrre eowen i Kegila. Me Saul ũge,
Gott etotuen ian beõ; bwe ã tsima-
duen ian, ñag e metu iat tekawa ñun
etsimine men ma añakin men.
8 Me Saul emwit eñame memak
mõ õ õepoi ũra ea eake, bwe re nimõ
rodu i Kegila, ma ake a David ma an
ñame, ñaga re mek ian.
9 ¶ Me David etsiet Saul ñag õnani
deden in õeõgida gain; mõ õ ũge a
Abjathar ñea priester, Otoruwei kõ
ephod.
10 Me David ũge, O Jehova, ñea
Gott in Israel, am tsiõ õkaiõt bwe
Saul õreit õnani an õrre eow i Kegila,
bwe e nim ijababa tekawa bwe dõgũ.
11 Õten, ñamen Kegila nan totu
aña ian ben õa iõk? nan rodu Saul
tekei an am tsiõ kaiõt, õa ekeow? O
Jehova, ñea Gott in Israel, A kõñ aw
bwe Wo nim pan a am tsiõ. Mi Je-
hova ũge, I nan rodu.
12 Me David ũge, Õten, ñamen Ke-
gila nan totu aña ma aeõ ñame ian
ben Saul, õa iõk?
13 ¶ Mi Jehova ũge, Ri nan totow
auwe. Me David ma an ñame, ñabũn

kaia re eke añowar, re eogoda, me re
metat atsin Kegila, me ro ñowen ino
ro kona n ñow. Me ã pan añen Saul
ñaña David õgõriet atsin Kegila; me
etokien bũriõũn in teñ nuaw.
14 Me David emek eat etomagage
eat etañ in tsimor ñan ogoda, me e
emek eat eb ñaben õpagedu-pagada
eat etomagage ñea Siph. Me Saul
õnani eat ibũm aeoweaeow, me Gott
eõ totu ian ben.
15 Me David etsiet Saul bwe e
meta bwe enim õnani tsimorin: me
David emek eat etomagage ñea Siph
inimaget imin erõ.
16 ¶ Mi Jonathan, ñea ñain Saul,
eogoda me enaña añet David eow
inimaget imin erõ, mõ õ ooaio ben
eow itũrin Gott.
17 Mõ õ ũge a, Wo nim eõ miow;
bwe ben Saul ñea etõñũ eab ãtuw;
me wo nan ek'auwe monibain Israel,
ma A nan eke aña ebuenũm; me Saul
ñea etõñũ etsiet bet ñune.
18 Ma ar ririñ berith ion ian men
Jehova: me David ta meken inimaget
imin erõ, mi Jonathan eñowen ian an
wak.
19 ¶ Me dei Siph ro roga a Saul eow
i Gibea, mõ rõ ũge, Õten, David eõ
kerũ inimagema eat etañ in tsimor
ñan ogoda inimaget imin erõ, eat
etowedũdũ ñea Hachila, ñea edõgen
apwijuwit etomagage?
20 Me ñagan, uea, rodu kõ, tekei
an teñ bũriõũm in rodu; ma ama ma-
kur ei etotu amea ian ben uea.
21 Me Saul ũge, Amwaimõ geida-
wianaw eow itũrin Jehova, bwe dõgin
ñag amwa ogiten auwãtegõ.
22 A kõñ a gamiã bwa amwaimõ
nuaw mo obojaij õkõr, mõ õñanemei
eñan, ma aia ino e mamek, *mi* ijegen
ñea ogiten ãt iow ina: bwe ã pan
ame bwõ õ man ie e tsitsino.
23 Me ñagan, amwam õtatõan a
memiã, mõ õñanemei eñan in kerũ
ino õ õreit kerũ ean, ma amwa nan
redõ ame mõ oduwen ame, ma A nan
edegeri gamiã: me tsin ie e mek eat
eb, A nan waijagitow inimagen araña
memak ñabũna ibwibwin Juda.
24 Me re eogoda, me ro ñowen
Siph ian obwen Saul: me David
ma an ñame re tik ean tomagagen
Maon, i Araba edõgen apwijuwit eto-
magage.
25 Me Saul ma an ñame re nuawen
bwe re nim õnani. Me ã pan añet
David: me ñagan o roduen eat epe
ñaran ogoda, me e meken ean toma-
gagen Maon. Me ñaga Saul õkaiõt
ñeijine, e edegeriet erowit David
aeow ean tomagagen Maon.
26 Me Saul õd itirũrũn bita etowe-
dũdũ: me David õkapapar bwe enimõ
gõrõ bwe dõgin an miow Saul; bwe
Saul ma an ñame ro dakoijiet David
ma an ñame bwe re nim iba ũra.
27 ¶ Ma amen kanuaw añõg ion
õrre a Saul, mõ ũge, Kapapar kõ mi
tũ; bwe dei Philistia rõ õrre eowen
eat eb bwe re nim paba imin.
28 Me ñagan Saul eredõt atsin eat
ededegeri David, me e nuawen bwe
enimõ bo a dei Philistia: me ñagat ã
ij egen ñamwarina etañ bwe Sela-
Mahlekoth (ñeijin tekei Epe n tsi-
mor).
29 ¶ Me David enuaw atsin ina, me
e meken eat etañ in tsimor ogoda ñan
i Engedi.

ITŨBAÑ 24.

ÑAGA Saul eredõ atsin eat edede-
geri dei Philistia, ã pan añen
ñeijin ũge, Kania, David tik ean to-
magagen Engedi.
2 Me Saul emwin aiju erañat dede-
maro ñabũna ã ij atsin inimagen
Israel memak, me e nuawen bwe
enim õnani David ma an ñame eat
epe ñan ogoda ñana eñan ziegen ña-
ñen õkaredũõñ.
3 Mõ õ baiwõñ itañit oror ñana eñat
schafe, ñan itañit emedena, me etsi-
mine eraõ eran ina; me Saul emetuen
ina bwe e nimõ bõñe nanan. Me Da-
vid ma an ñame ri ta mamegeda ian
mũrana eraõ inũebin.
4 Ma an ñame David rõ ũge a, Ka-
nia, ñabũmine ibũm ñabũmina Je-
hova õpan aw añõgen ñag Õ ũge aw,
Kania, A nan totu ian bem barũõm,
me wo nimõ ririñ a tekei ñea omo
ian mem. Me David eogoda, me etow
iwin gawiden Saul iat eõ-detow.
5 Mi imũr, eroen bũriõũt David bwe
dõgin an etow iwin gawiden Saul.
6 Mõ õ ũge a an ñame, Jehova eni-

mõ rewinõ ia A ririñ ñune ea waña
temoniba, ñea ã õbid iow itũrin Je-
hova, ñea aeõ ere beõ a, ñaga ã õbid
iow itũrin Jehova.
7 Me David erewin an ñame ean
mũñane eñõg, mõ õ õgõg ũra bwe re
nim eõ eogoda n iwitsiow Saul. Me
Saul eogoda atsin ian mũrana eraõ,
me e nuawen.
8 Me David eogoda bet iruwin, me
e metan iat eraõ, mõ õ kũr a erowin
Saul, mõ ũge, Waña temoniba ñea
uea. Me ñag eiwidõ Saul, David oto-
buren ma agu ijõñ, mõ õ kamawirei
in eredu.
9 ¶ Me David ũge a Saul, Dõgit
ekeken ñaga wo õn-mwit eñame, ña-
bũna rõ ũge, Kania, David õreit õna-
ni õeõgidaen gaim?
10 Kania, mem ogiten ãt ñabũmine
deden Jehova ñag O ogiten totu
auwe ian beõ ñabũmine iat eraõ: mi
ibũn rõ pan ame bwa A nim abiw:
ma A auwãtegõm; ma A ũge, A nim
eõ ere beõ a waña temoniba; bwina
ã õbid iow itũrin Jehova.
11 Etõñũ, kania, eh, kania kõ iwin
gawidõm ñaen ian beõ: bwe ñag A
ogiten etow iwin gawidõm, me eõ
abiw, wo nan tsiet iow ean ma aia
bwe eko ibaka me eko idũra ian beõ,
ma A eõ dũra aw, me ñauwe wo õna-
ni tsimorũ bwe wo nimõ barũ.
12 Jehova enimõ mwit añõgõ ma
auwe, mi Jehova enimõ bañagaiõ mõ
õeõgida gaim; me beõ enim eõ mek
eam.
13 Tekei aeõrañ in mat eñame ñago
me ñago, *ñeijin ũge,* Emeta ibaka
atsin itũrũra ñabũna re baka: me beõ
enim eõ mek eam.
14 Ijegen ñea uea n Israel emeta
bwe enim ededegeri? ijegen ñea wo
ededegeri? robar ion ñea ema, iwi
ion.
15 Me ñagan Jehova enim ekei
amen mwit añõg, me E nimõ mwit
añõgõ ma añõgõm, me E nim aia
gadar, me E nim õmeata añõget de-
deũ, me E nim õtsimorõ atsin ian
bem.
16 ¶ Me ñaga David ogin õrai a
Saul mũñane eñõg, Saul ũge, Õũga
ian aem, ñaiũ ñea David? Me Saul
etsikoroda me eõñen.

17 Mõ õ ũge a David, Wo omo eken
ame; bwe wo ome ñea omo, ma aña
A oija aw ñea ebaka.
18 Me wo ogiten pan ame ñabũmi-
ne dedem ñaga wo ririñ ame ñea
omo: bwe ñaga Jehova etotu aña ian
bem, wo eõ abiõ.
19 Bwe tsin ia eñame ion ekowoñ a
barũen, õten, i nan õijõn mõ õtsimor?
me ñagan Jehova enim pũmweõnuw
emo bwe dõgin bita ñea wo ogiten ri-
riñ ame ñabũmine.
20 Me ñage, kania, A tsietuw bwe
wo nan ek'auwe uea, mi inan ooaio
eow ian bem monibaim ñea inimagen
Israel.
21 Me ñagan wo nim schwõr ame
ñage eow itũrin Jehova, bwe wo nim
eõ eatow aeõ karig iruwũ, me bwe
wo nim eõ õekeow egõ atsin ian an
wak etõñũ.
22 Me David schwõr a Saul. Me
Saul oñowen ũbwien: me David ma
an ñame ra akõdawen eat etañ in
tsimor.

ITŨBAÑ 25.

EMAN Samuel; mi Israel memak
re ebwepo, mõ rõ karaququei,
me re irieduen ian an wak i Rama.
Me David eogoda, mo oroduen ean to-
magagen Pharan.
2 Me etsimine eñame ion i Maon,
ñea etsimine ũbwien i Karmel; õka-
ganado kõr amea, me aiju erañan
wõn schafe, me araña wõn ziegen:
mõ õ õreit etow ewewen wõn schafe
i Karmel.
3 Me egen amea bwe Nabal; me
eget ãita agen bwe Abigail; me ãita
ei ãt on ñea õman, mo omo aiaen: ma
amea ei eñame ion ñea te egegirow
men me ebaka an makur memak; me
ei ibwin Kaleb.
4 ¶ Me David õkaiõt eow eat eto-
magage ñana Nabal õreit etow ewe-
wen wõn schafe.
5 Me David õijõn waea dedemaro,
me David ũge a amebũna dedemaro,
Amwaimõ roga Karmel, ma amwai-
mõ naña Nabal, ma amwam kama-
wirei ian egõ.
6 Ma amwam ũge a amea ñea emek
iat iow, Iow enimõ mek itũrũm, mi
iow enimõ mek itũrin ran am wak,

mi iow enimõ mek ean wam imin
memak.
7 A kaiõt ñage bwe etsimine amen
edetow ewewen wam schafe: me ña-
būna amen raña wam schafe ri ta
mamek itañima, ma ama eõ dadei
ūra, me eko betibet wañara imit on
iõ õgõrõ ean mūñana ibūm memak
ñana re mek i Karmel ean.
8 Wo nim ūdūdõn wam dedemaro,
me ri nan pan aw: me ñagan ame-
būne dedemaro re nimõ āt oque-
deieõra ian mem; bwa ama õrre eat
ibūm ñabūmin eimwi: ama kõñ aw
bwe wo nim oija am tsiõ me ñaim
ñea David tamo imin ñana bem āt.
9 Me ñag õrre amebūna wõn de-
demaro David, re dorer a Nabal tekei
mūñane eñõg memak ian eget David,
mõ rõ bwitet dorer.
10 ¶ Me Nabal õnei aen amebūn an
tsiõ David, mõ ūge, Ijegen ñune Da-
vid? mi ijegen ñune ñain Jesse? ebak
itsiõ ean būm ane ñabūna rõ gõrõ
atsin itūrin wañara temoniba.
11 Õten, A nimõ barū waña brot,
me nimõ bõk, me duwen waña imin
gõgõrõ ñan A ogiten abi bwe õat
amen etow ewewen waña schafe, mo
oija eñame ñabūn A iki ino rõ ñaūn?
12 Ma amebūna wõn dedemaro Da-
vid re iwidõ a medenara, me re re-
dõn, mõ rõ õrre eow itūrin, mõ rõ pan
añen tekei mūñane eñõg memak.
13 Me David ūge a an ñame, Amiā
memak amwam quarai wamiā pudu-
tūbwin. Mū ūra memak ro quarai
wañara pudutūbwin; me David õqua-
rai bet wõn pudutūbwin: me ro rogan
re edegeri erowit David kaia abu
eñame; me arobu ri tak mek itañin
baibait duwõra.
14 ¶ Mī ion inimagen wõn dedemaro
Nabal õpan a Abigail ñea agen, mõ
ūge, Kania, David õijõn an ñame
atsin eat etomagage bwe re nim ka-
mawirei wõra temoniba; mõ õ õrai a
ūra eñõg ebaka.
15 Ma amebūna re ririñ a gama ñea
togit eimwi, me re eõ dadei gama,
me eko betibet wama imin iõ õgõrõ
eat ibūm memak ñan ama keiwin a
ūra ean, ean ama dae in kañiõñio
añe:
16 Ta tsitobo mū ūra wama oror
ijõbūm mi ijeaõ, eat ibūm memak
ñan ama mek itūrūra me raña *wama*
schafe.
17 Me ñagan wo nim aia bita ñea
wo nimõ ririñ mõ kamararei; bwo o
ogiten mwit añõgen wõra temoniba,
bwe enim õeõgida gain, me ran an
wak memak: bwe dõgin ñag ei eñame
ion ebaka, me eñame re eõ kona n
kakairū a.
18 ¶ Ma Abigail õkapapar, me e
barū arobu brot, me aro dõbadõr in
wein, me aijimo schafe ñana ā ogiten
õmamo, me aran aijimo dõbaket in
weizen ñana ā karei, me amwetubu
quan vitis ñana ā õmadet, me arobu
kuchen in ficus, mõ õeõgida eat esel.
19 Mõ õ ūge a wõn dedemaro,
Amwam õd ian obwõ; kania, A nan
õd iruwimiā. Me e eõ pan a amen
agen ñea Nabal.
20 Me ñag õ õreita nuaw ean wõn
esel, mõ õ koruwowedūn eat etowe-
dūdū ino eõ nūñida, kania, David ma
an ñame ri ta rodu a men; me āita
ekowõñ añen ūra.
21 Me David ūge, Eko aren aeõ
raña wõn amea imin memak eow eat
etomagage, me eko betibet imit on
ñea ogõrõ atsin inimagen wõn imin
memak: mõ õ õija ame ibaka bwe
dõgit emo.
22 Jehova enimõ ririñ deden ñune
ea ūra ñabūna re miowi David, mi
ijuw bet, tsin ia A ñaina eoniñ in
eman ion inimagen an ñame ea an
eorata.
23 Me ñag Abigail āt David, õ
kapapar in edun animwen wõn esel,
mõ õ otoburen me toweitsiber ian
met David, ma agu ijõñ.
24 Mõ õ otoburen itañin nanan, mõ
ūge, Waña temoniba, enimõ mek ea
pūmwet idūra, ea kõr; ma A kõñ aw
bwe enimõ dorer iat ijūñõm am tsiõ
n ān, me wo nim kaiõt aen am tsiõ n
ān.
25 A kõñ aw bwe waña temoniba
enim ekam ekeiduwen amea ñea
ebaka, ñea Nabal, ñea waña temo-
niba: bwi tekei egen, õūga bet deden;
Nabal egen (ñeijin tekei Ekabaāt),
me wõn õkõr ekabaāt: ma aña ñea
am tsiõ n ān A eõ āt wõn dedemaro
waña temoniba, ñabūna wo õijõn.

26 Me ñagan, waña temoniba, ñag
etsimor Jehova, me ñag etsimor
anũm, ñaga Jehova ogiten õgõguw
bwe wo nim eõ metu iat era it dũra,
me bañagaiuw eow ean bem, me ña-
gan ũra ñabũna barũõm, me ñabũna
re teñ õeõgida gain waña temoniba,
re nim ek'ũra Nabal.
27 Me ñage, eadu ñan am tsiõ
õrean a waña temoniba, ã nim oija
dedemaro ñabũna re edegeri waña
temoniba.
28 A kõñ aw bwe wo nimõ ead an
dũra am tsiõ n ãn: bwi iduwen õkõr
bwi Jehova nan ririñ waña temoniba
me eke ewak ñea iduwen, bwina
waña temoniba ake ean an ake Je-
hova; mi inan eõ ãt ibaka ean am
bũm memak.
29 Ñaga bet eñame eogoda me ede-
degeriw, mõ õnani anũm, inan oquõr
anin waña temoniba tekei garbe n
tsimor itũriñ Jehova ñea wam Gott;
ma anin barũõm, nan mwarada tekei
epe iõ õmwaradan iat itsiwa.
30 Me tsin ia Jehova ogiten ririñ
deden ñan omo memak ea waña te-
moniba ñan O ogiten panõnuw, me
eijuw bwe wo nimõ moniba ea Israel,
31 Bitune nan eõ ekei oroeãm, õa
dũrain bũriõũn waña temoniba, ñag
tekei ia wo õkae era ñag eko dõgin,
õa tekei ia waña temoniba te ei õba-
ñagai ñei. Me tsin ia Jehova ogin
ririñ ñea omo ea waña temoniba, wo
nim õmaran am tsiõ n ãn.
32 ¶ Me David ũge a Abigail, Ã
nim tsitan Jehova, ñea Gott in Israel,
ñea õijõtoruwei auwe ñabũmine bwe
wo nim ekowõñ ame:
33 Enimõ geidawianaw manũm, me
wo nimõ geidawianaw, auwe ñea wo
õgõgõ ñabũmine bwa A nim eõ metu
iat era it dũra, me bwe enim eõ ta
aña ebañagaiõ eow ean beõ.
34 Bwi iduwen õkõr, bwe ñag etsi-
mor Jehova, ñea Gott in Israel, ñea
õgõgõ bwa A nim eõ õeõgida gaim
ñago ia wo eõ kapapar in õrre me
ekowõñ ame, mi nan eko wõn oniñ in
eman Nabal ia aiquen iõ õreñõ ea an
eorata.
35 Me David ebarũ mũñana imit
ãita õrean a atsin ian ben; mõ õ ũge
a, Nua kõ iat iow aeow ian am wak;
kania, A kaiõt aem, ma A ekeiduwen
auwe.
36 ¶ Ma Abigail õrre eow itũrin
Nabal; me, kania, e ririñ ekadaro n
ibibõki ian an wak, tekei an kadaro n
ibibõki uea; me eibibõki bũriõũn Na-
bal ian, bwo o goro: me ñagat ãita
eõ pan a imit on, tamo oniñ õa ou-
wak, ea an eorata.
37 Me ñag eorata, ñag emaget
wein atsin ian bũriõũn Nabal, ãita
agen õpan añen mũñana eñõg, me
ema bũriõũn ian, me ekeijiet epe.
38 Mi iruwin abũmita, Jehova eija-
tow Nabal, me e man.
39 ¶ Me ñaga David õkaiõt bwe
eman Nabal, õ ũge, Ã nim tsitan Je-
hova, ñea õmwit añõgõ, ñea õbaba-
kaãõ eow itũrin Nabal, mõ O õgõg an
tsiõ atsin eat ibaka: mi Jehova õrea-
tow animwen tũbwin Nabal pũmwen
an makur ñan ebaka. Me David
õijõn an ñame mõ õpan añõgen Abi-
gail, bwe e nim emwin me eke agen.
40 Me ñag an tsiõ David rõ baiwõñ
Abigail i Karmel, re dorer a, mõ rõ
ũge, David õijõn gama ea aw, bwa
amwam emwinuw bwe e nim eke
agen auwe.
41 Me e eogoda, mo otoburen ma
agu ijõñ, mõ õ ũge, Kania, am tsiõ
n ãn ei itsiõ ñea nan dudu nanora
ñabũn an tsiõ waña temoniba.
42 Me Abigail õkapapar, me eogo-
da, me e megeda animwet esel, me
aijimo wõn oniñ in ãn re edegeri ero-
win; mõ õ õd iruwin amebũn an tsiõ
David, me eijien aget David.
43 Me David emwin bet Ahinoam
ñea ãinimwen Jesreel; me e eken
agen ũrõr.
44 ¶ Me Saul etotowen Michal ñea
ñain, ñea agen David, ea Phalti, ñea
ñain Lais, ñea dei Gallim.

ITŨBAÑ 26.

ME dei Siph rõ õrre a Saul eow i
Gibea, mõ rõ ũge, Õten, David
eõ kerũ eat etowedũdũ ñea Hachila,
ñea emek ian obwet etomagage?
2 Me Saul eogoda, mo oroduen ean
tomagagen Siph, me e emwin aiju
erañat dedemaro atsin inimagen Is-
rael, bwe re nim õnani David eow ean
tomagagen Siph.

3 Me Saul õgadeijida an wak in
ake eat etowedũdũ ñea Hachila, ñea
emek ian obwet etomagage, itañit
emedena. Me David emek eat etomagage, me e tsiet bwe Saul õden
ian obwet aeow eat etomagage.
4 Me David õijõt amen õñaneme,
me e tsietien õkõr bwõ õrren Saul.
5 ¶ Me David eogoda, mo o ñowen
eat etañ ino Saul õgadeijida an wak
in ake ean; me David õñanemei etañ
ino Saul emequõr ean, ma Abner ñea
ñain Ner, ñea kaiwedun wõn etar in
ake: me Saul emequõr eat eñat wagen, me eñame rõ gadeijida aũra
wak in otojugaga.
6 Me David edorer a Ahimelech
ñea ibwin Heth, me ea Abisai ñea
ñain Zeruja, ñea etsin Joab, mõ ũge,
Ijegen ñea enim edegeriõ eadu a
Saul aeow eat etañ mek in ake? Ma
Abisai ũge, Aña A edegeriw.
7 Me David ma Abisai ar õrre añen
mibũna eñame ñag õbũmedujow: me,
kania, Saul emequõr me emijimij
eat eñat wagen, ma an kado aũtũbwin ã õijõtow eat emwarere; ma
Abner me eñame re mequõr itañin
mo otojugaga.
8 Ma Abisai ũge a David, Jehova
etotuen ian bem barũõm ñabũmine:
me ñagan A kõñ aw bwa A nim watamwitõt ekado me ebuedu a emwarere, ma A nan eab eke aruwõri
ebuen.
9 Me David ũge a Abisai, Wo eõ
abi; bwi ijegen ñea okona n ere ben
a ñea ã õbid iow itũrin Jehova, me
eõ dũra *ean?*
10 Me David ũge, Ñag etsimor Jehova, Jehova nan ijatow; nan õrre
ibũm ñabũmin i nan ima ean; õa kai
i nan rodu eat ubo n ake, mi i nan
ima eow ina.
11 Jehova enimõ dugõ bwa A nim
eõ ere beõ a ñea ã õbid iow itũrin
Jehova: ma A kõñ aw bwe wo nimõ
barũ ñaman *an* kado aũtũbwin, me
ñea gan nimen, ibõk, ma ar nan
nuaw.
12 Me David ebarũ mimana ekado
me bita gat ebõk atsin aũtũbwin
Saul; ma ar nuawen: me eko betibet
eñame ie ãt ũrõr, me eko bet ion ie
etsiet, me eko ion iõ õriquõñ; bwe
re mijimij memak, bwin opudu a ũra
eniniow atsin itũrin Jehova.
13 ¶ Me David oñow eat eran, mõ
õ weijo animwet etowedũdũ ñea
ogoeow; me etsimine epañ ñea ouwak
inimagõra:
14 Me David aeuwak me emwemwit eñame, ma Abner ñea ñain
Ner, mõ ũge, Abner, wo ekam tebeõ
ame? Ma Abner õnei mõ ũge, Auwe
ekeken ñauwe wo õreit aeaeuwak mõ
õbabũm egen uea?
15 Me David ũge a Abner, Adag
õũga, deõ auwe dedemaro ion *ñea eõ
kurara?* ijeget on tekei auwe inimagen Israel? ma adag õũga ñana wo
eõ ober me raña wam temoniba ñea
uea? bwi ion inimaget eñame õrre a
uea ñea wam temoniba bwe enim abi.
16 Eõ deri õkõr bitune ñea wo ogiten ririñ. Ñag etsimor Jehova, amiã
kõr dõbain ima, bwe dõgin ñag amwa
eõ oberei me raña wamiã temoniba,
ñea ã õbid iow itũrin Jehova. Me
ñage, õnani kõ ino emek an kado uea,
me gan nimen ibõk ñea emek aũtũbwin.
17 Me Saul oijuwõñ ian aet David,
mõ õ ũge, Oũgan ian aem, ñaiũ ñea
David? Me David ũge, Oũga kõr ian
aeõ, waña temoniba, ñea uea.
18 Mõ õ ũge, Dõgit ekeken ñaga
waña temoniba ededegeri an tsiõ?
ekeken ñea A ogiten ririñ? õa ibaka
keken ñea emek ian beõ?
19 Me ñagan, A kõñ aw, bwe waña
temoniba ñea uea enim kaiõt aen an
tsiõ. Tsin ia Jehova ñea õake ame
auwe, E nim ekeiduwet iwim ion:
me tsin ia ñaiñait eñame, nat agada
gaiũra ian men Jehova; bwe dõgin
aũra ededegeriõ ñabũmine bwa A
nim eõ ereribe a waña imit atsin
itũrin Jehova, ñaga rõ ũge, Nua kõ,
me tsiõ itũrit ani ibũn.
20 Me ñagan enim eõ pudu eat
emwarere araeõ atsin ian men Jehova: bwe emeta uea n Israel bwe
enim õnani iwi ion, tekei eñame ion
ñea ededegeri perdix ion animwet
etowedũdũ.
21 ¶ Me Saul ũge, A dũra: ñaiũ ñea
David, redõ kõ; bwa A eab gauwei
iririñ aw ñea ebaka, bwin ouwak
woun tsimorũ ian mem anũbũmin ña-

bũmine: kania, A õgõg dedet ekabaãt, mo ouwak aeõ dũra.
22 Me David õnei mõ ũge, Uea, kania kõ mimane ekado! enim tũ ion inimaget dedemaro mõ õni.
23 Mi Jehova nan pũmwe aũra omo ma aũra idõb eñame memak; bwina Jehova etotu auwe ian beõ anũbũmin ñabũmine, ma A eõ teñ ere beõ a ñea ã õbid iow itũrin Jehova.
24 Kania, ñag ouwak woun tsimorũm ian meõ ñabũmine, nan õũga bet tsimorũ bwi nan ouwak woun ian men Jehova, mi I nan õtsimorõ bet atsin ean oroeãõ memak.
25 Me Saul ũge a David, Wo geidawianaw, ñaiũ ñea David: wo nimõ ririñ ñea õkaganado, me wo nan doganigae õkõr. Me David oñow ian medenan, me Saul eredõ eowen atañan.

ITŨBAÑ 27.

ME David ũge ian bũriõũn, A nan ima eow ian ben Saul eat ibũmin: eko imit on ñea omo ame eken ea aeõ gõr eow ean eben ũbwiet dei Philistia; me Saul nan rañada, me eõ gauwei õnaniõ eow ean eben Israel memak: ma A nan gõr atsin ian ben mõ õtsimorõ.
2 Me David eogoda, me enuawen, ei ma an ñame ñabũna añowar, ñabũna re mek itũrin, me e naña añen Achis ñea ñain Maoch, ñea uea n Gath.
3 Me David emeken itũrin Achis i Gath, ei ma an ñame, ñabũna eñame memak, ma amen bwiõra, ñabũna David ma agen arumen, Ahinoam ñea ãinimwen Jesreel, ma Abigail ñea ãinimwen Karmel, ñea agen Nabal.
4 Me ã pan añen Saul ñana David õgõriet aeow Gath: me e eõ gauweijiet eredõ mõ õnani.
5 ¶ Me David ũge a Achis, Tsin ia A ãt oquedeieõ ian mem ñage, re nim ome eñõ iat tekawa ion ian kawan añe, bwa A nimõ mek ian: bwe dõgit ekeken ñag am tsiõ enimõ mek itũrũm ian an tekawa uea?
6 Ma Achis oija añen Ziklag ean ñabũmina: me Ziklag eijien aũra tekawa uea n Juda memak ea ñabũmine.
7 Me ebakin an bũm David in mek ean eben ũbwiet dei Philistia bwe aiquet obweni ma aeoq maraman.
8 ¶ Me David ma an ñame fo roga, bwe re nim tuwin ake a ñabũna Gessurite me wuromwi ũra, me ñabũna Girsite, me ibwibwin Amalek; bwe epo ñane ũra ñamen eat eb, ñana ñago me ñago, tekei towõm in ñow Sur, me etoki ean eben Ãgypten.
9 Me David abi eb, me e eõ õtsimor eman ion, õa ãn ion iõ õreñõ, mõ õbũ schafe, me ochsen, me esel, me kamel, me ekarawin; me e redõ, mõ õrre añen Achis.
10 Ma Achis ũge, Amwa ake mõ paba imin i ñabũmine? Me David ũge, Apwijuw ñabena mwin Juda, ma Apwijuw ñaben ũbwiet ibwibwin Jerameel, ma Apwijuw ñaben ũbwiõra Kenite.
11 Me David eõ õtsimor eman õa ãn iõ õreñõ, mõ otow Gath, bwõ õ ũge, Ta bwidũga mõ rõ pat dedema, mõ ũge, Õũga bita ñea David eririñ; mõ õũga deden eat ibũm memak ñan e mek ean eben ũbwiet dei Philistia ean.
12 Ma Achis oduwen aet David, mõ õ ũge, Õ õrig añañõnen ñea ouwak itũrin amen bwien ñabũna Israel; me ñagan eijien aeõ tsiõ eõ toki.

ITŨBAÑ 28.

EAN bũm ana dei Philistia rõ õebwepoi wañara tar in ake, bwe dõgit ubo n ake, bwe re nim ake a Israel. Ma Achis ũge a David, Wo tsiet bwe wo nan edegeriõ aeow inimaget etar in ake, auwe ma am ñame.
2 Me David ũge a Achis, Me ñagan, wo nan tsiet bita ñea am tsiõ nan ririñ. Ma Achis ũge a David, Me ñagan A nan ririñuw me ek'auwe amen raña tũbũ eõ toki.
3 ¶ Me eman Samuel, mi Israel memak ro ogiten karaququei mi iriedu i Rama, ñea an tekawa. Me Saul ogiten eatow amen kabwiãeã, ma amen mweaeo ñabũna re tãt ani, atsin eat eb.
4 Me dei Philistia re ebwepo, mõ rõ õrre mõ rõ gadeijidan aũra wak in ake i Sunem; me Saul õebwepoi

Israel memak, mõ rõ gadeijidan aũra
wak in ake i Gilboa.
5 Me ñaga Saul ãt aũra tar in ake
dei Philistia, e miow, mo ouwak an
rõraõ bũriõũn.
6 Me ñaga Saul õũdõn Jehova nua-
win, Jehova eõ õnei iow iat erenimi,
õa ean Urim, me deõ bet eow itũrũra
propheten.
7 ¶ Me Saul ũge a an tsiõ, Amwam
õni ame ãt on ñea ãinimwen mweaeo,
bwa A nimõ naña mũ ũdũdõn nuawũ.
Ma an tsiõ rõ ũge a, Kania, etsimine
ãt on ñea ãinimwen mweaeo i En-
Dor.
8 Me Saul õekekia, me edua ekara-
wit inon ekae, me e nuawen, ei me
arumet eñame itañin, ma arei naña
añet ãita anũbũmin: mõ õ ũge, A kõñ
aw bwe wo nim kaiwa atsin itũrit ani
bwe dõgũ, mõ õeõñ ame tamo ion ñea
A nan pan aw.
9 Me ãita ũge a, Kania, wo tsiet
bita ñea Saul eririñ, ñag o ogiten
eatow amen kabwiãeã ma amen
mweaeo ñabũna re tãt ani atsin eat
eb: me ñagan, dõgit ekeken ñaga wo
jen ame atarõeõ bwe enimõ gõrõ tsi-
morũ, bwe ã nim abiõ?
10 Me Saul schwõr a eow itũrin
Jehova, mõ ũge, Ñag etsimor Jehova,
eab eagada gaim bwe dõgin ñune.
11 Me ãita ũge, Ijegen ñea A nim
õeõñ aw? Mõ õ ũge, Wo nim õeõñ
ame Samuel.
12 Me ñaga ãita ãt Samuel, e eõñ
me eturañañ; me ãita edorer a Saul,
mõ ũge, Dõgit ekeken ñaga wo bai-
teiõ? bwa auwe kõr Saul.
13 Me uea ũge a ãita, Wo nim eõ
miow: ekeken ñea wo ãt? Me ãita
ũge a Saul, A ãt eani ion bwo orogan
eat emwarere.
14 Mõ õ ũge a, Õtet duwen? Me
ãita ũge, Eñaben man ñea emeta; õ
bõñeõt ekawidi eran. Me Saul etsiet
bwe ei Samuel, mo o otoburen ma agu
ijõñ, me e toweitsiber in eredu.
15 ¶ Me Samuel ũge a Saul, Dõgit
ekeken ñaga wo edõkõñeiõ, me wo
õeõñõ? Me Saul ũge, Ouwak õkõr
aeõ roe; bwe dei Philistia ake ame,
me Gott enuawet atsin itũrũ, me E
eõ gauwei õnei aeõ eow itũrũra pro-
pheten, me deõ bet iat erenimi: me
ñagan A emwemwinuwen bwe wo
nim pan ame nuawũ.
16 Me Samuel ũge, Adaga wo ũdõnõ
nuawũm, ñaga Jehova ogiten nua
atsin itũrũm, me ekeijien barũõm?
17 Jehova eririñ aw tekei O ogiten
patow itũrũ: mõ Õ ba monibaim atsin
ian bem, mo oija añen aranom ñea
David.
18 Ñaga wo eõ edegeri aen Jehova,
me eõ oogoro egirowin ñea ouwak eat
ibwibwin Amalek, Jehova eririñ awen
bitune ñabũmine.
19 Mi Jehova nan totow Israel ma
auwe aeow ian bet' dei Philistia; ma
auwe ma ameitsimena ñaim amwa
nan mek itũrũ ijaran: Jehova nan
totow bet aũra tar in ake Israel aeow
ian bet' dei Philistia.
20 Mi tik ñaga me Saul opudu eba-
ña añe, mo ouwak an miow bwe dõgin
aet Samuel memak: me eko eoaio ian
bũriõũn; bwe e eõ jeiji ea an eorata,
me ea an bũm.
21 ¶ Me ãita enaña Saul, me e ãt
bwo ouwak roin, mõ õ ũge a, Kania,
am tsiõ n ãn ogiten erabam, ma A
totu tsimorũ ian beõ, ma A edegeri
aem ñana wo pan ame.
22 Me ñagan, A kõñ aw bwe wo nim
eraban bet am tsiõ n ãn, ma A nimõ
ñaeow brot eken ian mem, me wo nim
ijeiji, bwe wo nimõ oaio ia wo redõ a
medenam.
23 Mõ õ keõ, mõ ũge, A eab ijeiji.
Ma an tsiõ rõ buõk ãita n enenei; me
e erabaten ũra. Me e eogodan añe,
me emegedan iat bett.
24 Me etsimine kalb ion ñea edúwe-
duw itũrit ãita iat ewak; me ãita
õkapapar, ma abi; mõ õ kani mehl,
me e barũ, mõ õkanom brot eõ õpwe
atsin ean:
25 Mo o otow ian men Saul, mi ian
men bet an tsiõ; me re jeijien. Me
re eogoda, me re nuawen ñabũmina
ñag õbũm.

ITŨBAÑ 29.

ME dei Philistia rõ õebwepoi wa-
ñara tar in ake memak i Aphek:
mi Israel rõ gadeijida aũra wak in ake
itañin bũrodaũt ebõk ñea i Jesreel.
2 Me monibait dei Philistia re nua-
wen rõ katakatubu, mo quaquaraña;

me David ma an ñame rõ õd iruwũra
epo a Achis.
3 Me ñabũna monibait dei Philistia
rõ ũge, Adaga ñabũna Ebräer? Ma
Achis ũge a monibait dei Philistia,
Adaga, deõ David ñune ñea an tsiõ
Saul, ñea uea n Israel, ñea emek
itũrũ ean bũm ane, mo obweni ane,
me eko betibet an dũra ia A ãt atsin
ean ñago õ õren õrre eow itũrũ ea
ñabũmine?
4 Me monibait dei Philistia re egi-
row a; me monibait dei Philistia rõ
ũge a, Wo nim õredõan amune, bwe
e nimõ redõ eow atañan ino wo ogi-
ten pan a bwe enim eke atañan, me
e nim eõ edegeri gada aeow eat ubo n
ake, bwa ñam õ paedu a gada eat ubo
n ake: bwi i nan maerer a wõn te-
moniba iat dedet ekeken? deõ tũ-
bwin mibũne eñame?
5 Adaga, deõ David ñune ñea rõ
õnanei aeõra iat iriañ, ñaga rõ ũge,
Saul abi araña, me David abi ata
erañan?
6 ¶ Ma Achis emwemwit David, mõ
ũge a, Ñag etsimor Jehova, wo eimwi
õkõr, mo omo ian meõ am meta ma
am metu epo ame inimaget etar in
ake: bwe eko ibaka ia A ãt iow itũ-
rũm atsin eat ibũm ñabũmina wo õren
õrre eow itũrũ ea ñabũmine: me wo
eõ omo ian men amebũne temoniba.
7 Me ñagan wo nimõ redõ ñage, me
nua iat iow, bwi ta bwidũga me wo
ririñ ñea ebaka ian men monibait dei
Philistia.
8 ¶ Me David ũge a Achis, Bwa
adaga, ekeken ñea A ogiten ririñ?
me ekeken ñea wo ogiten ãt iow ian
am tsiõ atsin eat ibũm ñabũmin A
õren mek ian mem ea ñabũmine, ñag
A nim eõ nuaw ma ake a barũen waña
temoniba ñea uea?
9 Ma Achis õnei aet David, mõ ũge,
A tsietuw bwe wo omo ian meõ, tekei
wõn engel Gott ion: me monibait dei
Philistia rõ ũge, E nim eõ edegeri
gada aeow eat ubo n ake.
10 Me ñagan wo nimõ gatabwijũ-
bwij in rida ijoran ma an tsiõ wam
temoniba ñabũna re edegeriw: me
tsin ia amwa rida ie eorata, me tsin
ie eaõ, amwa nan nuaw.
11 Me David õgatabwijũbwij in
rida, ei ma an ñame ñag eorata, me
re redõ eowen ean eben ũbwiet dei
Philistia. Me dei Philistia ro roga-
wen Jesreel.

ITŨBAÑ 30.

ME ñaga David ma an ñame rõ
baiwõñ Ziklag iruwin aijũbũm,
ibwibwin Amalek ro ogiten ake a
Apwijuw me wuromwi, me Ziklag,
me ro ogiten ijatow Ziklag, me re
jiũiowen,
2 Me ro onuaiw ãn bwe wañara
denigae mi imin memak ñan ina, ñan
oniñ me ñan ouwak: me eko ion ia ra
abi, mõ rõ õbũ ũra, me re nuawen.
3 ¶ Me ñaga David ma an ñame rõ
baiwõñ iat tekawa, kania, õ õñen;
me ã õbũien agõra, me ñaiũra eman,
me ñaiũra ãn, bwe wañara denigae.
4 Me David ma an ñame ñabũna re
mek itũrin re tsikoroda me re eõñen
me re eõ rañada ea aũra eikũrarar.
5 Me ã õbũien bet ãirumen aget
David, Ahinoam ñea ãinimwen Jes-
reel, ma Abigail ñea agen Nabal ñea
dei Karmel.
6 Mo ouwak an roe David; bwe
eñame rõ panõt nim tamwitõt epe,
bwin ouwak an roe eñame memak
bwe dõgin ñaiũra eman, me ñaiũra
ãn; me David te ei ooaio ñei eow
itũrin Jehova ñea wõn Gott.
7 Me David ũge a Abjathar ñea
priester, ñea ñain Ahimelech, A kõñ
aw bwe wo nim õrean ame ephod. Ma
Abjathar õrean añet David ephod.
8 Me David ũdõn Jehova, mõ ũge,
Tsin ia A edegeri bita etar in ake, A
nan ibawõñ ũra õa iõk? Mõ Õ ũge a,
Edegeri kõ ũra; me wo nan ibawõñ
ũra, me wo nan tik kona wam imin
memak.
9 Me enuawet David, ei me añowar
dedemaro ñabũna re mek itũrin, mõ
rõ baiwõñ itañit ekaw ñea Besor, me
rõ kaeõgen ina ñabũna ã ñaina ũra.
10 Me David ededegerien ũra, ei
me abu an ñame: bwe emeken arobu,
ñabũna re eago iat deden ñea re eõ
kona n õd eat ekaw ñea Besor ean.
11 ¶ Me re ãt dei Ägypten ion añe,
me re ea añet David, mo ro oija ijeiji,
me e jeijien; me rõ õrenõn bet ebõk;
12 Me ro oija kuchen in ficus eken,

me aram quan vitis ñan emadetõ: me
ñag o ogiten ijeiji, tik õrre añen ma-
rũmwit duwen; bwa aijũbũm iaõ ma
aijũbũm ibũm an bũm in eõ jeiji, me
eõ ren ibõk.
13 Me David ũge a, Auwe an ñame
ijegen? me wo ñaũn i? Mõ õ ũge, Aña
amen Ägypten, ñea an tsiõ ibwin
Amalek ion; me waña temoniba õga-
raũniõn, bwe dõgin aeõ arak ean ñai-
jũbũmuo enuawen.
14 Ama ake a Apwijuw ñaben
ũbwiõra ñabũna Krethite, ma Apwi-
juw ñaben ũbwiet ibwibwin Juda, ma
Apwijuw ñaben ũbwiet ibwibwin Ka-
leb; ma ama jiũiowen Ziklag.
15 Me David ũge a, Õten, wo nan
eow aña ean bita etar in ake? Mõ õ
ũge, Wo nim schwõr ame eow itũrin
Gott, bwe wo nim eõ abiõ, me bwe
wo nim eõ totu aña ian ben waña
temoniba, ma A nan ujedu auwe ea
bita etar in ake.
16 ¶ Me ñag o ogiten ujedu, kania,
ri ta mamequõr añe, bwe re nim ti
jeiji me ren, me ruwo, bwe dõgin
ebakin õañat epaba ñana rõ õbũ
atsin ũbwiet dei Philistia, ma atsin
ean eben ũbwiet ibwibwin Juda.
17 Me David abi ũra atsin ean an
ũjũj eñame ea an emeredujow ñabũ-
min eorata: me eko ion eara ñea ogõ-
rõwõñ, bwi ta abu erak dedemaro,
ñabũna rõ õd animwet kamele mõ rõ
gõrien.
18 Me David tik õbũien uwadat
ibwibwin Amalek memak ñana ro
ogiten õbũ; me David tik õtsimor mõ
õredõatet äirumen agen.
19 Me eko imit on ñea õgõrõ atsin
itũrũra, oniñ mo ouwak, ñaiũra eman
õa ñaiũra ãn, õa õañat epaba, õa imit
on ñea rõ õbũ bwe re nim eke uwa-
dara: David õredõat imin memak.
20 Me David ebarũ epowi n schafe
me ziegen memak mo ochsen ñañena
rõ õdõn ian obwet imin gõgõrõ ñana
inon, mõ rõ ũge, Nane õañan an paba
David.
21 ¶ Me David õbaiwõñ eñame
ñabũna arobu, ñabũna re eago iat
deden ñea re eõ kona n edegeri
David ean, ñabũna ã ñaeow ũra ita-
ñit ekaw ñea Besor; me re metan
bwe re nimõ gõrõmwimwit David,
me re nimõ gõrõmwimwit eñame ña-
bũna re mek itũrin: me ñaga David
etũren a mibũna eñame, õ kamawi-
rei ũra.
22 Me eñame memak ñabũn ebaka,
ñabũna re edegeri David, rõ ũge,
Ñaga re eõ edegeri gada, añ eab oija
ũra imin ia aiquet atsin inimagen õa-
ñat epaba ñan añ tik kona, mi nan ta
ñabũn agõra me ñaiũra, me ri nan
õbũ ũra me nuaw.
23 Me David ũge, Etsiedũ, amwam
eõ ririñ deden ñune ea bita ñea Jeho-
va ogiten oija gada, ñea õtsimor ga-
da, ñea etotu ian beda etar in ake
ñea õrre bwe enim iwitsiow gada.
24 Mi ijegen enim kaiõt aemiã ean
ñune? bwi tekei dũbañin ñea orodu
eat ubo n ake, õũga bet dũbañin ñea
emek itañit imin: enim ta tsitobo dũ-
bañũra.
25 Ma atsin ean ñabũmina mi imũr
bet, e ririñien bwe edogor mi imwit
añõg ea Israel ea ñabũmine.
26 ¶ Me ñaga David õbaiwõñ Zik-
lag, õ õijõn õañat epaba ea ñabet
ibwibwin Juda, ñabũna dañan, mõ õ
ũge, Kania, adueiemiã atsin inimagõ-
ra ñabũna re miowi Jehova, ñana ã
wuromwi atsin itũrũra:
27 Me ea eñab ñabũna re mek i
Beth-El, me ea ũra ñabũna re mek i
Ramoth in Apwijuw, me ea ũra ña-
bũna re mek i Jatthir,
28 Me ea ũra ñabũna re mek i
Aroer, me ea ũra ñabũna re mek i
Siphamoth, me ea ũra ñabũna re mek
i Esthemoa,
29 Me ea ũra ñabũna re mek i Ra-
chal, me ea ũra ñabũna re mek ian
aũra tekawa ibwibwin Jerameel, me
ea ũra ñabũna re mek ian aũra te-
kawa Kenite,
30 Me ea ũra ñabũna re mek i Hor-
ma, me ea ũra ñabũna re mek i Bor-
Asan, me ea ũra ñabũna re mek i
Athach,
31 Me ea ũra ñabũna re mek i Heb-
ron, me ea etañ memak ñana David
ma an ñame rõ õreit ñow ean.

ITŨBAÑ 31.

ME dei Philistia ra ake a Israel:
mõ õgõrien amen Israel atsin
ian obwet dei Philistia mõ rõ pudu

me ã abi iowen ũra eat etowedũdũ ñea Gilboa.
2 Me dei Philistia rõ kapapar in edegeri Saul ma ameitsimena ñain, me dei Philistia abien Jonathan, ma Abinadab, me Malchisua, ñaijimena ñain Saul.
3 Me eroe a Saul bita ibo n ake, ma amen kõña dobonara eñoweten; mo ouwak oroeãtow itũrit amen kõña dobonara.
4 Me Saul ũge a amea amen õbũ bain in ake, Rouda kõ wam pudutũbwin me watabaeõnõ, bwi ta bwidũga mõ rõ õrre me ro watabaeõ ñabũna ã eõ tow, mõ rõ õmamadoeõ. Ma amea amen õbũ bain in ake eõ teñ watamwit; bwo ouwak an miow. Me ñagan Saul te ei orouda wõn pudutũbwin, mo opudu añen.
5 Ma amea amen õbũ bain in ake ñag ãt Saul bwe eman, o pudu a bet wõn pudutũbwin, ma ar man epo.
6 Me eman Saul, ma ameitsimena ñain, ma amea amen õbũ bain in ake, ma an ñame memak, re eke aetõren ian aibũmin.
7 ¶ Ma amen Israel ñabũna re mek inũmwit epañ eat eran, me ñabũna re mek edõgen apoin Jordan, ñaga re ãt bwõ õgõrien amen Israel, me bwe eman Saul ma ameitsimena ñain, re erowi tekawa, mõ rõ gõrien; me dei Philistia rõ õrre me re mekaten.
8 Me ean ñabũmin eorata, ñaga dei Philistia rõ õrre bwe re nimõ wuromwi ũra ñabũna ã õgiten abi, re ãt Saul ma ameitsimena ñain bwe rõ puduen eat etowedũdũ ñea Gilboa.
9 Me re tow teren, me ro rouda baibain in ake, me ro otowen ean eben ũbwiet dei Philistia memak, bwe ã nim otow mwinenin ian maneabin aduwõra, me ea eñame.
10 Me rõ ñaeowen baibain in ake ian maneabin Astharoth, mõ rõ õkaramwai rabatan ean ororin Beth-San.
11 ¶ Me ñaga ñamen Jabes-Gilead õkaiõt añõgen bita ñea dei Philistia ogiten ririñ a Saul,
12 Re eogoda dedemaro memak ñabũn eõ kurara, me re nuawen anũbũmin ea an eorata, me re barũ rabatan Saul, me rabatan ameitsimena ñain atsin ean ororin Beth-San;
13 Me rõ õrre eow Jabes, me re jiũiowen ũra eow ina. Me re barũ rõra, me re iriedunen ijõñin tamarisk ñaõen i Jabes, me re eõ ñanũmwi ean abũmin aeiu.

BUCH ÑARAN
KARUWÕRIN SAMUEL.

ITŨBAÑ 1.

EAN ñaga, iruwin an ima Saul,
ñaga David eredõ atsin eat abi
ibwibwin Amalek, David emek Zik-
lag ean aijibũm:
2 Me ean katijũbũmit ibũm, kania,
eñame ion õrre atsin ean wõn tar in
ake Saul, ñea ã ijababa an karawin,
me emwarere iara itũbwin: me ñag õ
baiwõñ David, õ otoburen ma agu
ijõñ, me e toweitsiber in eredu.
3 Me David ũge a, Wo ñaũn i? Mõ
õ ũge, A gõrõwõñ atsin eat eñõra n
mek in ake Israel.
4 Me David ũge a, Õten nuawit
ake? A kõñ aw bwe wo nim pan
ame. Mõ õ õnei mõ ũge, Eñame rõ
gõriet atsin eat ake, me ebak eñame
ebwijũbwij me enemama; eman bet
Saul mi Jonathan ñea ñain.
5 Me David ũge a amea dedemaro
ñea õpan a, Adaga wo tsiet ñan eman
Saul mi Jonathan ñea ñain?
6 Ma amea dedemaro ñea õpan a
ũge, Ñag A õd eat etowedũdũ ñea
Gilboa, kania, Saul te ewen an kado;
me, kania, chariot ma amen gõr ani-
mwen pferde rõ õõaio ũrañ in edegeri
erowin.
7 Me ñag e iwidõ eow iruwin, e ãtõ,
me emwemwinõn. Ma A õnei ma A
ũge, Aña ñune.
8 Mõ õ ũge ame, Auwe ijegen?
Ma A ũge, Aña ibwin Amalek.
9 Mõ õ ũge ame, A kõñ aw bwe wo
nimõ weijo itañũ, ma abiõ; bwo ou-
wak magaũn bũriõ, bwin eõ dõgedõg
tsimorũ ia.
10 Ma A weijo itañin ma A abien,
bwin A tsiet õkõr bwe e eab tsimor
iruwin an pudu: ma A barũ krone
ñea ean tũbwin, ma aquõret ebe ña-
mwet ean ben, ma A õreaten bwa A
nim oija wañа temoniba.
11 Me David ebarũ an karawin mõ
õba; mõ ũga bet eñame memak ña-
bũna re mek itũrin:
12 Me rõ mwijiña, me re eõñ, me
re eõ ñanũmwi ea an emerõ, bwe
dõgin Saul, me dõgin Jonathan ñea
ñain, me dõgin an ñame Jehova, me
dõgit ewak ñea Israel; bwe ro puduen
ean mwit ipudutũbwin.
13 ¶ Me David ũge a amea dede-
maro ñea õpan a, Auwe bain i? Mõ
õ õnei mõ ũge, Aña ñait eratequõ,
ñea ibwin Amalek.
14 Me David ũge a, Adag õũga
ñana wo eõ miow in ere bem ma abi
ñea ã õbid iow itũrin Jehova?
15 Me David emwemwit dedemaro
ion, mõ ũge a, Tũren a kõ, mõ page-
du a. Me e ijatow, me e man.
16 Me David ũge a, Aram enimõ mek
animwen tũbũm; bwina mwim ogiten
õmeata auwe, ñaga wo ũge, A ogiten
abi amea ñea ã õbid iow itũrin Jehova.
17 ¶ Me David õkaraququei Saul mi
Jonathan ñea ñain eat ekaraququõ
ñune:
18 Mõ õ pan *a eñame* bwe re nimõ
wereri a ibwibwin Juda iriañ ñea
dobonara: kania, ã eare eow ian buch
ñarana Jasar.
19 Ã abien raitsitsimiã, Israel, ean
wamiã tañ ñan ogoda! õten aũra
pudu ñabũna rõ oaio!
20 Amwam eõ patow i Gath,
amwam eõ õrarai iow ian medenan
Askalon; bwa ñam eõ ibibõki ãini-
bũna ñait dei Philistia, bwa ñam eõ
idorodoro ãinibũna edoganigae, ña-
bũna ñait eõ-detow.
21 Amiã ñabũn towedũdũn Gilboa,
enim eõ õrre eow eamiã ão me weron,
me etañ in kiãõ bet ñana ã kona ea-
ñabai atsin ean: bwe ã bwiriow ina
wañara schild ñabũn oaio iat deden
ñea eõ eimwi, wõn schild Saul, ñaran
tekei ia ã eõ õbidõt eir.

22 Eõ oeowow wõn dobonara Jona-
than, me eõ ta redõ irõñin wõn pudu-
tũbwin Saul, atsin ean arara ñabũna
ã abi, me eriõrũra ñabũn oaio.
23 Ouwak auwãen Saul mi Jona-
than, me eibibõki eb ñago ar tsimor,
ma ar eõ baõ ean aũrõr ima: ar gõr-
marũm eken a dõmaninab, ma ar oaio
eken ea leon.
24 Ñamiã ãn ñabũna ñaiñain Israel,
amwam nõñi Saul, ñea õeduaeõn
gamiã *ekarawin* mwiraro mõ õeibi-
bõki gamiã, ñea õñadua amiã kara-
win bait edabũk ñana gold.
25 Õtet deden aũra pudu inimaget
ubo n ake ñabũn oaio! ã abi Jonathan
ean wam etañ ñan ogoda.
26 A roe bwe dõgũm, *ñauwe* edũ
ñea Jonathan: ouwak õkõr aeõ au-
wãw: õkamadauniñ auwãem itũrũ,
ñea erowi ñaben an auwã ãn.
27 Õten aũra pudu ñabũn oaio, mõ
õten ijababaen baibait ake!

ITŨBAÑ 2.

IRUWIN ñune, David õũdõn Je-
hova, mõ ũge, Õten, A nimõ roga
ian kawan Juda ion õa iõk? Mi Je-
hova ũge a, Roga kõ. Me David ũge
a, A nan rogaw i? Mõ Õ ũge, Wo
roga Hebron.
2 Me David orogawen ina, me aru-
men agen, Ahinoam ñea ãinimwen
Jesreel, ma Abigail ñea agen Nabal
ñea dei Karmel.
3 Me David emwita eñame memak
ñabũna re mek itũrin, ion epo a amen
bwien mi ion epo a amen bwien: me
re meken ian kawan Hebron.
4 Ma amen Juda rõ õrre, mõ rõ
õbid iowen ina David bwe enim ekei
uea it ewak ñea Juda. Me rõ pan a
David, mõ rõ ũge, Amen Jabes-Gi-
lead ñabũna re iriedu Saul.
5 ¶ Me David etsiõ a amen Jabes-
Gilead, mõ ũge, Amwa geidawianaw
eow itũrin Jehova, bwe dõgin amiã
õmeata eõ earañame ñune ea wamiã
temoniba, ea Saul, ñag amwa iriedu.
6 Me ñage Jehova enim õmeata eõ
earañame mi iduwen ea gamiã: ma
aña A nan pũmwe bet amiã eõ eara-
ñame ñune, bwe dõgin ñag mawa
ogiten ririñ bitune.
7 Me ñagan amwam ooaio bemiã,
ma amwam eõ kurara: bwe eman
Saui ñea wamiã temoniba, me ewak
ñea Juda ro ogiten bet õbidõ bwa
A nimõ moniba ea ũra.
8 ¶ Ma Abner ñea ñain Ner, ñea
monibain wõn tar in ake Saul, emwin
Is-Boseth ñea ñain Saul, mõ otow
Mahanaim;
9 Me e eken uea n Gilead, me ea
ñabũna Asurite, me ea Jesreel, me ea
ibwibwin Ephraim, me ea ibwibwin
Benjamin, me ea Israel memak.
10 (Ama an obweni Is-Boseth ñag
õ õren moniba ea Israel, me aro
an obweni n moniba.) Me ewak ñea
Juda edegeri David.
11 Me ebakin an bũm David in mo-
niba i Hebron ea ewak ñea Juda bwe
aeiu eobweni me año maraman.
12 ¶ Ma Abner ñea ñain Ner, ma
an tsiõ Is-Boseth ñea ñain Saul, re
metan Mahanaim aeow Gibeon.
13 Mi Joab ñea ñain Zeruja, ma an
tsiõ David, re meta bwe re nimõ reij
obwõra eow ean bõken Gibeon; me re
megedan, ibũn areijen ebõk eat eran,
mi ibũn areijen ebõk eat eran.
14 Ma Abner ũge a Joab, A kõñ
aw bwa amebũne dedemaro re nimõ
eogoda mõ karamwen ian meda. Mi
Joab ũge, Re nimõ eogoda.
15 Me re eogoda me ro ñowen, me
ã õdũ ebakũra: waea ma arumen wõt
arõen Benjamin, me wõn Is-Boseth
ñea ñain Saul, me waea ma arumet
atsin inimagen an tsiõ David.
16 Mi ion o õgõg tũbwin aranon,
mo owatamwitõn wõn pudutũbwit
erũrũn aranon; me ro pudu memak:
me ñagat ã ij egen ñamwarina etañ
bwe Helkath-Hazzurim (ñeijin tekei
Ebet debitsi ñan eõkõñ), ñaben emek
i Gibeon.
17 Mo oaio kõr eake ean ñabũmina;
me edenigaen Abner ma amen Israel,
atsin ian obwen an tsiõ David.
18 ¶ Me tik ina ameitsimena ñain
Zeruja, ñaijimena Joab, ma Abisai,
ma Asahel: me ebebe ian nanan Asa-
hel tekei reh n oigaga.
19 Ma Asahel edegeri erowin Ab-
ner; me ean towen e eõ pa ea eda-
marũm õa edamauw atsin ean an ede-
geri Abner.
20 Ma Abner eiwidõ eow iruwin,

mō ūge, Auwe, Asahel? Mō ō ōnei
mō ūge, Aña kōr.
21 Ma Abner ūge a, Iwidō a kō da-
marūmūm ōa damauwum, mi iba ion
ean ñabūne dedemaro, mō ōbū bain
in ake me ke baim. Ma Asahel eō
pa atsin eat edegeri.
22 Ma Abner tik ūge a Asahel, Wo
nim epa atsin ean am edegeriō: bwe
dōgit ekeken ñag A nimō watamwit
iowen auwe añe? nan ōten aeō tata
meō a Joab ñea edūm?
23 Mō ō keō ie epa: me ñagan
Abner owatamwitōn ijen iwin an
kado, me mimana ekado etsiōda eat
erowin; mō o pudu ina, me e ma
eowen ean mūmwarina etañ: mū ūra
memak ñabūna rō baiwōñ mūmwa-
rina etañ ino Asahel opudu me ema
eow ean ri ta weijon ina.
24 Mi Joab ma Abisai ar edegeri
erowin Abner: me eōget equan ñaga
rō baiwōñ etowedūdū ñea Amma, ñea
emek ian obwen Gia ian medenan to-
magagen Gibeon.
25 ¶ Me ibwibwin Benjamin re
ebwepoda me re edegeriet erowin
Abner, me re eken ūra etar ion, me
rō weijo animwet etowedūdū ion.
26 Ma Abner ōkūr a Joab, mō ūge,
Ōten, ipudutūbwin enim ōnūet eb eō
toki? *adaga,* wo eō tsiet ñan nan
baōadsit tokin? wo nan pan a eñame
ijet bwe re nimō redō atsin eat ede-
degeri etsiedūra?
27 Mi Joab ūge, Ñag etsimor Gott,
ñago bet ia wo eō dorer, eñame ri
nan nuaw ie eorata, me eō ededegeri
etsiedūra, ion o ion.
28 Mi Joab ōeōñ dobu; me eñame
memak rō weijo, me re eō gauweijiet
ededegeri Israel, me re eō gauwei
ake a ūra.
29 Ma Abner ma an ñame rō gapū-
maran in ōd eat eb ñaben Araba;
me rō ōd ean Jordan, mō rō ōd ean
bet Bithron, mō rō baiweten Maha-
naim.
30 Mi Joab eredōt atsin eat edede-
geri Abner: me ñag ō ōebwepoi eña-
me memak, ekeowen waea ma ado
eñame atsin inimagen an tsiō David,
me *ekeoen bet* Asahel.
31 Ma an tsiō David ra abi ibwi-
bwin Benjamin, ma an ñame Abner,
me aijubu ma añama eñame ñabūn
eman.
32 ¶ Me rō ōbū Asahel, mō rō
ñaeowen ian raūit etōñin, ñaran i
Bethlehem. Mi Joab ma an ñame re
redōn anūbūmin ea an eorata, mō
ōren baō iaōin ñaga rō baiwōñ Heb-
ron.

ITŪBAÑ 3.

ETSIMINE eake eraquō inimaget
ewak ñea Saul me ewak ñea
David: ma aeōñ kañeda waiot Da-
vid, ma aeōñ redodu waiot ewak ñea
Saul.
2 ¶ Mo opuduen ñait David ibūt
eman i Hebron: ma an bowab ei
Amnon, ñea ñain Ahinoam ñea āini-
mwen Jesreel;
3 Me ebuen ei Chileab, atsin itūrin
Abigail ñea agen Nabal ñea dei Kar-
mel; me katijimen ei Absalom ñea
ñain Maacha ñea ñain Thalmai ñea
uea n Gessur;
4 Me ekatamen ei Adonia ñea ñain
Haggith; me ekatimo ei Sephatja ñea
ñain Abital;
5 Me equaño ei Jethream atsin
itūrin Egla ñea aget David. Ñabūne
ñabūna ā ōrig a David eow i Hebron.
6 ¶ Me ean ñaga, ñag etsimine eake
inimaget ewak ñea Saul me ewak ñea
David, Abner te ei ooaio ñei ian an
wak Saul.
7 Me etsimine an konkubine Saul
ion, ñea Rizpa egen, ñea ñain Aja:
me *Is-Boseth* ūge a Abner, Dōgit
ekeken ñaga wo metu a at etōñū
konkubine?
8 Me edamadam ōkōr Abner bwe
dōgin aen Is-Boseth, mō ō ūge, Ōten,
aña tūbwi' robar ion ñea wōt ibwi-
bwin Juda? A ogiten ririñ eō eara-
ñame ñabūmine ea ewak ñea Saul
ñea etōñūm, me ea etsietsin, me ea
aranon, ma A eō totu auwe ian bet'
David, me wō panōnōt idūra ñabūmine
bwe dōgit āitune?
9 Gott enim ōeōgida gain Abner, mi
ijuw bet, tsin ia ā eō ririñ bet deden
ñune ea, tekei aen in schwōr Jehova
ea David;
10 Ñea ereāt emoniba atsin eat
ewak ñea Saul, mō ōweijoran wōn
tron David ea Israel mi ibwibwin Ju-

da, atsin i Dan me etoki i Beer-
Seba.
11 Me e eō kona n ōneiōn aen Abner
eñōg ia eijin, bwo ouwak an miow.
12 ¶ Ma Abner etsiō a David bwe
dōgin ñei, mō ūge, Ūbwien ijeget eb?
Mō ō ūge bet, Wo nimō ririñ berith
ame, me, kania, beō nan mek itūrūm,
mō ōrean aw Israel memak.
13 ¶ Mō ō ūge, Omo; A nan ririñ
berith aw; mi ta aiquet imin ñea A
nim pan aw, kania, wo eō aia meō,
tsin ia wo eō ōrean ame Michal, ñea
ñain Saul, ia wo ōrre bwe wo nim aia
meō.
14 Me David etsiō a Is-Boseth ñea
ñain Saul, mō ūge, Wo nim ome agō
ñea Michal, ñea A weidenei ñago eow
ean aibu witin mwin amanit dei
Philistia.
15 Me Is-Boseth etsiō a āita, mō
ōbūiet atsin itūrin agen, atsin itūrin
Phaltiel ñea ñain Lais.
16 Ma amea agen edegeri mi ti iōñ
eanuaw, me edegeri āita aeow i Ba-
hurim. Ma Abner ūge a, Nua, redō
kō: me e redōn.
17 ¶ Ma Abner edorer a ñabūna ña-
ben Israel, mō ūge, Eat edae ñano
enuawen amwa ōnani David bwe enim
ekei wamiā uea; amwa ririñ kō ñage:
18 Bwi Jehova ogiten pat David,
mō ūge, A nan ōtsimor aeō ñame ña-
būna Israel atsin ian bet' dei Philis-
tia, ma atsin ian ben barūōra memak
eow ian ben aeō tsiō ñea David.
19 Ma Abner edorer bet iat ijūñet
ibwibwin Benjamin: ma Abner enuaw
bet bwe enimō dorer iat ijūñet David
i Hebron, mō ō pan añet imin memak
ñan omo ian men Israel, mi ian men
bet ibwibwin Benjamin memak.
20 Ma Abner ōrre a David eow i
Hebron, ma aruma dañan. Me David
eririñiet ekadañaina ea Abner me
eñame ñabūna re mek itūrin.
21 Ma Abner ūge a David, A nimō
eogoda me nuaw, me ōebwepoi Israel
memak ea waña temoniba ñea uea,
bwe re nimō ririñ berith aw, me bwe
wo nimō moniba eat imin memak
ñana būriōūm āeñ. Me David ōijōn
Abner; me e nuawen iat iow.
22 ¶ Me, kania, ōrre an tsiō David,
mi Joab atsin eat ake n paba imin,
mō rō ōrean ōañat epaba ñan ebak:
ma Abner eō mek itūrit David i
Hebron; bwo o ogiten ōijōn, me e
nuawen iat iow.
23 Me ñag ōrre Joab me etar in ake
memak ñan emek itūrin, rō pan a
Joab, mō rō ūge, Abner ñea ñain Ner
ōrre añen uea, mo o ogiten ōijōn, me
e nuawen iat iow;
24 Mi Joab enaña uea, mō ūge,
Ekeken ñune wo ogiten ririñ? kania,
Abner ogiten ōrre aw; adaga wo
ōijōn, me e nuawen?
25 Wo tsiet Abner ñea ñain Ner,
ñan ō ōrre bwe enim quiawieiuw, bwe
e nim tsiet am meta ma am metu, me
e nim tsiet bita ñea wo ririñ.
26 Me ñaga Joab emetan itañit Da-
vid, ō ōijōn an ñame iruwin Abner,
mō ōredōatet atsin eat ebōken eren
ñea Sira: me David eō tsiet.
27 Me ñag Abner eredō eow Heb-
ron, Joab otow ijugagain meto-
ror bwa arūm kedōmwimwit dorer,
mo o watamwit ijet'ow ina, me e
man, bwe pūmwen arat etsin ñea
Asahel.
28 ¶ Mi imūr, ñaga David ōkaiōt, ō
ūge, Ekeow aeō dūra me monibaiū
ian men Jehova eō toki, bwe dōgin
aran Abner ñea ñain Ner:
29 Enim pudu a tūbwin Joab, ma
amen bwiet etōñin memak; me enim
eō toki atsin eat ewak Joab *eñame*
ion ñea etsimine bwijan witen, ōa
ñea lepros, ōa ñea ewew, ōa ñea opu-
du eat ipudutūbwin, ōa ñea eko ōañō.
30 Ōūga deden an Joab ma Abisai
ñea etsin abi Abner, bwe dōgin ña-
go *Abner* abi amea edūrōr eow i Gi-
beon eat ubo n ake.
31 ¶ Me David ūge a Joab, me ea
eñame memak ñabūna re mek itū-
rin, Amwam ijababa amiā karawin,
mo quarai dedegai ñan ereab iren,
ma amwam karaququei Abner. Me
uea David edegeri erowin wōn sarg.
32 Me re iriedu Abner i Hebron:
me uea etsikoroda me eōñen eat
ūbwen Abner; me eōñen *bet* eñame
memak.
33 Me uea ōkaraququei Abner, mō
ūge, Ōten, eimwi bwa Abner enim
ima tekei an ima ekabaāt?
34 Ā eō quōr bem, me ā eō totu

nanam ian bait equõquõr: tekei eña-
me ion ñea opudu ian met eñame
ñabũn ebaka, õũga bet am pudu.
Me eñame ri tik eõñen.
35 Me eñame memak rõ õrre bwe
re nim õijõiji David ñag eitsiõk bũm;
me David schwõr, mõ ũge, Gott enim
õeõgida gaiũ, mi ijuw bet, tsin ia A
õij brot eken, õa tamo imit eken, ie
eitsiõk eõg equan.
36 Me eñame memak re ekeiduwet
deden ñune, me eimwi ian mõra; me
imin memak ñan uea eririñ eimwi bet
ian met eñame memak.
37 Me eñame memak mi Israel re
tsietien ean ñabũmina ñan eõ ñaũn
itũrin uea abien Abner ñea ñain
Ner.
38 Me uea ũge a an tsiõ, Amwa eõ
tsiet ñan opuduen ñabũmine prinz ion
ñea eñame ion ñea õkaganado inima-
gen Israel?
39 Ma A jũrũñ ñabũmine, me ã õgi-
ten õbidõ mo omonibaeõ; ma ameru-
mena ñain Zeruja ar oaio eken ame:
Jehova enim pũmwe amen ririñ iba-
ka tekei an ibaka.

ITŨBAÑ 4.

ME ñaga *Is-Boseth, ñea* ñain Saul,
õkaiõt ñan Abner ema eowen
Hebron, aeõñ jũrũñ ben, mi Israel
memak re roe.
2 Me *Is-Boseth, ñea* ñain Saul, etsi-
mine arumen an ñame, ñarumen kai-
wedun wõn tar in ake: egen ion bwe
Baana, me egen ion bwe Rechab, ña-
rumena ñain Rimmon ñea dei Bee-
roth, atsin inimaget ibwibwin Benja-
min: (bwe ã pan bet Beeroth bwa
aũra tekawa ibwibwin Benjamin ion;
3 Ma amen Beeroth rõ gõr aeow
Gitthaim, me re mekiten ratequõ ina
ea ñabũmine.)
4 Me etsimine ñain Jonathan, ñea
ñain Saul, iot eman, mõ õrañ nanan.
Aijimo an obweni ñag õrre mwine-
nin Saul mi Jonathan atsin Jesreel;
me ãita ãinimwen raña õbũida, mõ
õgõrien: me ñaga ãita õkapapar in
gõrõ, *oniñ ia* opudu, mõ õ õrañen.
Me egen bwe Mephiboseth.
5 Ma amerumena ñain Rimmon ñea
dei Beeroth, ñarumena Rechab me
Baana, ar nuaw, ñag eterũñirũñ añe,
ea an wak Is-Boseth, ñag õ õnano
adaquin.
6 Ma ar metu ijugagait ewak, te-
kei ia ar teñ kani weizen; ma ar wa-
tabaen ijen: mo ogoroweten Baana
me Rechab ñea etsin.
7 Me ñag ar õrre eow anewak, ñag
i ta mequõr ian wõn bett ian an rum
in mijimij, ar watamwit, ma abi, ma
ar tow teren, ma ar õbũ tũbwin, ma
ar õden ian medenan Araba ea an
eorata.
8 Ma ar õrean a David tũbwin Is-
Boseth eow i Hebron, ma ar ũge a
uea, Kania kõ tũbwin Is-Boseth, ñea
ñain Saul, ñea barũõm, ñea õreit õna-
ni tsimorũm ñago; mi Jehova ogiten
bañagai waña temoniba ñea uea ña-
bũmine atsin itũrin Saul, ma atsin
itũrin an karig.
9 ¶ Me David õnei aen Rechab me
Baana ñea etsin, ñarumena ñain
Rimmon ñea dei Beeroth, mõ õ ũge
a ũrõr, Ñag etsimor Jehova, ñea ogi-
ten õtsimor anũ atsin iat eroe me-
mak,
10 Ñag ion õpan ame, mõ ũge, Ka-
nia, eman Saul, me e nimen bwõ õ
õrean ame imwinen omo, ma A õgõg,
ma A abi iowen i Ziklag, ñea A oija
bwe pũmwen an mwinen.
11 Mi nan õtet eken, ia eñame ña-
bũn ebaka abi eñame ñea omo eow
anewak ũbwien ian wõn bett, õten,
A eab õni arat atsin ian bemũrõr, mõ
õekeow gamũrõr atsin eat eb?
12 Me David õpan a wõn dedemaro,
me ra abi ũrõr, me re towida bõrõr
me nanõrõr, me re eoudan ũrõr itañin
bõken Hebron. Me re barũ tũbwin
Is-Boseth, me re irieduen iat ũbwen
Abner i Hebron.

ITŨBAÑ 5.

ME earõeni n Israel memak rõ õr-
re a David aeow Hebron, me
re jeida, mõ rõ ũge, Kania, ama rõm
me duwõm.
2 Ñago amo, ñaga Saul omoniba ea
gama, auwe kõr ñea wo õmeata me
wo õmeatu Israel: mi Jehova ũge
aw, Auwe wo nim ek'auwe amen ra-
ña aeõ ñame ñabũna Israel, me wo
nan ek'auwe prinz in Israel.
3 Me ñaben Israel memak rõ õrre

a uea eow Hebron; me uea David
eririñien berith a ũra eow Hebron
ian men Jehova: me rõ õbidiet Da-
vid bwe enim ekei uea n Israel.
4 ¶ Animo an obweni David ñag
õren ekei uea, ma ama an obweni n
moniba.
5 Mo o moniba ea ibwibwin Juda
ean aeiu eobweni ma año maraman
i Hebron; mo o moniba i Jerusalem
ean animo ma aiju eobweni ea Israel
memak mi ibwibwin Juda.
6 ¶ Me uea ma an ñame ro ñow
Jerusalem bwe re nimõ bo a dei
Jebus, ñabũna ñamen ean eb ia;
ñabũna re dorer a David, mõ rõ ũge,
Tsin ia wo eõ õkirõan ñabũn eõ ãti-
rõñin me ñabũn õrañ, wo eõ kona
emetu: bwe re nimen nag eab kona
n metu David.
7 Me David õgõg etañ in tsimor
ñea Zion; ei õkõr an tekawa David.
8 Me David ũge ean ñabũmina,
Tamo ñea abi dei Jebus, e nimõ roga
eat ekaw, ma abi ñabũn õrañ me
ñabũn eõ ãtirõñin, ñabũna ra aña-
ñõn anit David. Me ñagan rõ ũge,
Ñabũna re eõ ãtirõñin me ñabũna rõ
rañ re mek ina; me ñagan e eõ kona
n metu iat ewak.
9 Me David emeken ian bita etañ
in tsimor, me e ij egen bwe an te-
kawa David. Me David õkei a wak
mõ õpaeoi atsin Millo mo ore eadu
edõgen ijõñ.
10 Ma aeõñ kañeda kaganadot Da-
vid; bwi Jehova, ñea Gott it etar in
ake emek itũrin.
11 ¶ Me Hiram ñea uea n Tyrus
etsiõ a David, me edabwike ñana ze-
dern, ma amen makur ũrra, ma amen
erobu: me rõ wei añet David an
wak ion.
12 Me David etsiet ñana Jehova
ooaio bwe enim ekei uea n Israel,
me bwo O otota monibain bwe dõgin
an ñame ñabũna Israel.
13 ¶ Me David tik kanien an kon-
kubine ma aget atsin Jerusalem,
iruwin an õrre atsin Hebron: me tik
puduen ñait David ibũt eman me
ãn.
14 Me ñane egõra ñabũna ã õrig
a eow i Jerusalem: Sammua, me
Sobab, me Nathan, me Solomon,
15 Me Jibhar, me Elisua, me Ne-
pheg, me Japhia,
16 Me Elisama, me Eljada, me
Eliphelet.
17 ¶ Me ñaga dei Philistia rõ kaiõt
bwe ro ogiten õbid David bwe enim
ekei uea n Israel, dei Philistia me-
mak ro rogan bwe re nim õnani Da-
vid; me David õkaiõt, mo oroduen
iat etañ in tsimor.
18 Me dei Philistia rõ õrre me re
dugurien iat epañ ñea Rephaim.
19 Me David õũdõn Jehova, mõ ũge,
Õten, A nimõ roga me bo a dei Phi-
listia? õten, Wo nan totu ũra ian
beõ? Mi Jehova ũge a David, Roga
kõ; bwa A nan totu kõr ian bem dei
Philistia.
20 Me David oñow Baal-Perazim,
me David abi iowen ũra ina; mõ õ
ũge, Jehova ogiten ijababa barũõ
eow ian obwõ tekei at ebõk eijaba-
ba imin. Me ñagan e ij egen ñamwa-
rina etañ bwe Baal-Perazim.
21 Me re erowiowen wañara ijor in
ani ina, me David ma an ñame
õbũien.
22 ¶ Me dei Philistia re tik redõdan,
me re dugur iat epañ ñea Rephaim.
23 Me ñaga David õũdõn Jehova,
Õ ũge, Wo eõ imwida a ũra; wo nim
õpaeoi ũra me ñaũt atsin iruwũra,
me wo nan naña ũra eow ino õmwaij
imin erõ ñana sycomorus.
24 Mi imũr, tsin ia wo kaiõt paka-
pakit ana eow iarat sycomorus, wo
nim kapapar; bwi Jehova emetan
ian obwõm bwe E nim ijatow wañara
tar in ake dei Philistia.
25 Me David õũgan, tekei aen Je-
hova ea, me e ijatow dei Philistia
atsin Geba me etoki i Geser.

ITŨBAÑ 6.

ME David tik õebwepoijiet dede-
maro n Israel memak ñabũna
ã ij, ñabũna re eke animo erañan.
2 Me David eogoda me enuawen,
ei me eñame memak ñabũna re mek
itũrin, aeow Baale-Juda, bwe e nim
ota wõn lade Gott atsin ina, ñea ã
emwinõn Eg ia, ñea egen Jehova
Zebaoth, ñea emegeda ean cherubim.
3 Me re tata wõn lade Gott iat wa-
gen etsimeduw, mõ rõ õmeata atsin

ian an wak Abinadab ñea emek animwet etowedũdũ; me Usa me Ahjo. ñarumena ñain Abinadab, ar urure wagen.
4 Me rõ õmeata atsin ian an wak Abinadab, ñea emek animwet etowedũdũ, me wõn lade Gott *ian:* ma Ahjo õd ian obwen lade.
5 Me David me wakin Israel memak rõ karamwen ian men Jehova eow ean baibait ekaeõñ ñana ã ririñ atsin eat edabwike ñana tannen, me harfen, me psaltern, me pauken, me schellen, me zimbeln.
6 ¶ Me ñaga rõ baiwõñ etañ in eatow gan weizen, ñea wõn Nachon, Usa ere ben ea wõn lade Gott, mõ õgõg; bwe etsiriwa ochsen.
7 Mõ õpwij egirowin Jehova ea Usa; me Gott abi iowen ina bwe dõgin an dũra; me e ma eowen ina itañin wõn lade Gott.
8 Me David egirow, bwe dõgin ñaga Jehova eijatow Usa: me e ij egen mũmwarina etan bwe Perez-Usa (ñeijin tekei Ijatowen Usa), ea ñabũmine.
9 Me David emiowen Jehova ean ñabũmina, mõ õ ũge, Nan õten an õrre ame wõn lade Jehova?
10 Me ñagan David eõ teñen otow wõn lade Jehova ũbwien aeow ian an tekawa David. Me David otowen ian an wak Obed-Edom ñea dei Gath.
11 Me wõn lade Jehova emeken ian an wak Obed-Edom ñea dei Gath ean aiju maraman: mi Jehova õgageidawianaw Obed-Edom, me ran an wak memak.
12 ¶ Me ã pan añen uea David ñeijin ũge, Jehova õgageidawianaw amen ũbwien Obed-Edom, me wõn imin memak, bwe dõgin wõn lade Gott. Me David enua mo otan wõn lade Gott atsin ian an wak Obed-Edom aeow ian an tekawa David iat ibibõki.
13 Me ñaga ro ogiten nuaw ñabũna ro õbũ wõn lade Jehova, *ñaga* año ereãn ijõñũra, e ere ochs ion me schaf ion ñea ã õbũga.
14 Me David oruwo ian men Jehova ean waion memak: me David edua ephod ion ñea linon.
15 Me David me ewak ñea Israel memak, ro ota wõn lade Jehova iat ekababũr, mi nõñit dobu.
16 Me ñaga wõn lade Jehova õbaiwõñ an tekawa David, Michal ñea ñain Saul õgadet iat winõr, me ãt uea David ñag õreita õaõeta mu ruwo ian men Jehova: me e miowi ian bũriõũn.
17 ¶ Me rõ õmeatu wõn lade Jehova, mõ rõ õeõg iow atañan, ijugagait ewak dedegai ñea David ogiten gadeijida bwe enim eke eñan; me David ere iwim in jiũiow mi iwim in iow ian men Jehova.
18 Me ñaga David ogiten ere iwim in jiũiow mi iwim in iow, õ õrai eñõgen geidawianaw ea eñame ian egen Jehova Zebaoth.
19 Mo o oija eñame memak katakaton brot, mõ katakatamwari duwen, mõ katakatemae wein iat ekeweõ, ñabũna epo n Israel memak, ñabũna eman me ãn. Me eñame memak re nuawen, ion o oñow ian an wak.
20 ¶ Me David eredõ bwe enimõ dorer in õgageidawianaw amen bwien. Me emeta Michal ñea ñain Saul bwe enimõ gõrõmwimwit David, mõ õ ũge, Dagat eraitsit uea n Israel ñabũmine, ñea eõ bõñe duwen ñabũmine ian met ãinibũna wañara ãn an tsiõ, tekei eñame ion ñea ekabaãt ie eõ bõñe duwen me eko an gadũkũrañ!
21 Me David ũge a Michal, Ian men õkõr Jehova, ñea eijõ ñago eow aũtũbwin amea etõñũm, ma aũtũbwin bet an karig memak, bwe E nim eke aña prinz in an ñame Jehova, ñabũna Israel: me ñagan A nim ruwo n ibibõki ian men Jehova.
22 Me inan miowõ eken a ñune, ma A nan ijõñ ian meõ: mi ian met ãinibũna ñabũna wo pan, inan ereduiõ kõr.
23 Me Michal ñea ñain Saul, eko ñain ea an bũm in ima.

ITŨBAÑ 7.

EAN ñaga, ñaga uea emek ian an wak, me ñaga Jehova ogiten oija an õnano atsin itũrin barũen memak ñabũna ro odororai,
2 Uea ũge a Nathan ñea prophet,

Kania ñage, A mek iat ewak ñea
ã ririñ atsin eat zedern, me wōn
lade Gott ta mek iat ereij ñana de-
degai.
3 Me Nathan ūge a uea, Nua, ririñ
kō imin memak ñan emek ian bū-
riōūm; bwi Jehova emek itūrūm.
4 ¶ Me ean ñabūmina ñag ōbūm,
ōrre aen Jehova ea Nathan, ñeijin
ūge,
5 Nua kō, mō pan a aeō tsiō ñea
David, ñeijin ūge, Oūge aen Jehova,
Adaga, wo nimō wei maneabū bwa
A nimō mek ian?
6 Bwa A eitsiōk bet mek iat dōma-
neab iot atsin eat ibūm ñabūmin A
otan Ägypten ibwibwin Israel ea ña-
būmine, ma A dūgidugo iat ewak ñana
witit imin gōgōrō mi iat ewak ñea
ebwigaga.
7 A ogiten, ōa A eitsiok ōrai eñōg
eijin ea wañara amen mwit añōg
Israel ñabūn A pan a ūra bwe re
nim ek'ūra amen raña aeō ñame
ñabūna Israel, eat etañ memak ñan
A dūgidugo ean epo a ibwibwin
Israel memak, eñōg ñeijin ūge, Adag
amwa eō wei maneabū atsin eat ze-
dern?
8 Me ñagan wo nim ūge a aeō tsiō
ñea David, Oūge aen Jehova Zebaoth,
A emwinuw atsin eat eñōra schafe,
ma atsin ean am edegeri erowit
schafe, bwe wo ek'auwe prinz in
aeō ñame ñabūna Israel.
9 Ma A mek itūrūm tamo ino wo
ñow, ma A ōraijiow barūōm memak
atsin ian obwōm: ma A nan ōkaga-
nado egōm, tekei egōra ñabūn ōka-
ganado eat eb.
10 Ma A nan ij eñan aeō ñame
ñabūna Israel, ma A nan ōmaān
ūra, bwe re nimō mek eat eñōra kōr,
me eō gauwei iruwiruwō; me ñabū-
na ñait ibaka ri nan eō gauwei ōma-
mado ūra tekei ñago amo,
11 Mi tekei atsin eat ibūm ñabū-
min A pan a amen ekōm bwe re nimō
mek aūtūbwin aeō ñame ñabūna Is-
rael; ma A nan oija aw eōnano atsin
itūrin barūōm memak. Mi Jehova
ōpan aw bet bwi Jehova nan ōrig am
wak.
12 ¶ Tsin io ogoro am būm, me tsin
ia wo mijimij itañin am bagadugu, A
nan ōweijoran am karig iruwūm, ñea
nan meta atsin ian būriōūm, ma A
nan ōweijo-oaio monibain.
13 I nan wei dōmaneab bwe dōgin
egō, ma A nan ōweijo-oaio wōn tron
eō toki.
14 A nan eke Aña etōñin, mi i nan
ekei ñaiū: tsin ie e dūra, A nan ira-
eōn at eñame ewew, ma aūra irer
ñaiñait eñame;
15 Ma aeō oqued nan eō nuaw
atsin itūrin, iat deden ñea A barū
atsin itūrin Saul, ñag A ōkirōat atsin
ian obwōm.
16 Me inan ōweijo am wak me mo-
nibaim eō toki ian mem: inan ōweijo-
oaio wam tron eō toki.
17 Me Nathan edorer a David tekei
mūñane eñōg memak, mi tekei bita
erenimi memak.
18 ¶ Me David emetu, me emegeda
ian men Jehova; mō ō ūge, Temoniba
Jehova, aña ijegen, mi ijegen bet
amen bwiō, ñaga wo ogiten eowō kōr
ea ñabūmine?
19 Me ñaiune imit on ñea kadudu
ian mem, Temoniba Jehova; me Wo
ogiten bet pan añōgen an karig am
tsiō mō ōmeata dedeūra eat ibūm ñan
imūr; mi tekei bet dedet eñame ñune,
O Temoniba Jehova!
20 Me ekeken ñea David okona n
pan aw? bwe Wo tsiet ōkōr am tsiō,
O Temoniba Jehova.
21 Bwe wo ririñ ekaganado ñune
memak bwe dōgin aem, mi tekei bet
būriōūm, bwe Wo nan ōmeata deden
ea am tsiō.
22 Me ñagan Wo kaganado, O Je-
hova Gott; bwe eko ion tekei Auwe,
me eko bet Gott ion itañūm, tekei
eñōg memak ñan ama kaiōtōt ijū-
ñema.
23 Me eponñame keken eat eb ñea
tekei am eponñame, ñabūna Israel,
ñabūna Gott ōni bwe enim ōtsimor
me eke an eponñame, mō ōkaganado
egen, me ririñ ñan ouwak bwe dōgi-
miã, me mūñan ōkanani bwe dōgin
ūbwiōm, ian met eñame, ñabūna Wo
ōtsimor bwe Wo nim eke am ñame
atsin Ägypten, *atsin itūrit* eponñame
ma aduwōra?
24 Me Wo ōweijo-oaio am ñame ña-
būna Israel bwe re nim ek'ūra am

eponñame eõ toki; me, Jehova, Wo
eken Auwe wañara Gott.
25 Me ñage, O Jehova Gott, Wo
nim eõ toki n õweijo-oaio eñõg ñei-
jina Wo ogiten panõn am tsiõ, ma
an karig, me Wo nimõ ririñ bita ñea
Wo ogiten pan.
26 Mi nan otota egõm eõ toki
eñõg ñeijin ũge, Jehova Zebaoth ei
Gott ñea emek aũtũbwin Israel; mi
inan õweijo-oaio eow ian mem an ka-
rig am tsiõ ñea David.
27 Bwe Wo ogiten baida ijũñen
am tsiõ, Nauwe ñea Jehova Zebaoth,
ñea Gott in Israel, ea ñea Wo ũge a,
A nan wei am wak: me ñagan am
tsiõ okona n õrai aw etetaro ñune
atsin ian bũriõũn.
28 Me ñage, Temoniba Jehova,
Auwe kõr Gott, mi iduwen õkõr aem
memak, me Wo ogiten pan a am tsiõ
imin ñune ñea togit omo:
29 Me ñagan enimõ õeibibõkiw am
õgageidawianaw an karig am tsiõ,
bwe re nim eõ toki n mek ian aem;
bwe Wo ogiten õpan, Auwe ñea Te-
moniba Jehova: me enimõ geidawia-
naw an karig am tsiõ eõ toki ean
aem in geidawianaw.

ITŨBAÑ 8.

IRUWIN ñune David eijatow dei
Philistia, mõ õdenigae ũra: me
David õgõg kaededin mwin bita te-
kawa ñea met tekawa atsin ian bet'
dei Philistia.
2 Me e ijatow ibwibwin Moab, mõ
õ gũñaeõt anakeba n keweõ, ñag o
ogiten õmequõratow ũra añe; mõ õ
gũñaeõn arabwei eanakeba n keweõ
ñabũn e nim abi, me ñabũn e nim
õtsimor aebwetsit anakeba eõ mõgi-
mõg. Me ibwibwin Moab re tsiõ
itũrit David, mõ rõ karre a adu.
3 ¶ Me David eijatow bet Hada-
deser ñea ñain Rahob, me uea n
Zoba, ñag e tuwin õredõan moni-
bain eat Ekaw ñea Euphrat.
4 Me David õgõg arañа ma aewar
amen gõr animwen pferde, me ana-
rama erañat eñame ñabũna rõ õd
añe atsin itũrin: me David etow
wan nanan pferde it chariot memak,
mõ õ õtsimor pferde in aran aibu
chariot atsin inimagõra.

5 Me ñag õrre dei Syria ñabũna
bain Damaskus bwe re nimõ buõk
Hadadeser ñea uea n Zoba, David
abi anarama ma aro erañat eñame
atsin inimaget dei Syria.
6 Me David õñaeow etar in ake i
Syria in Damaskus: me dei Syria
ũrañen an tsiõ David, mõ rõ karre
a adu. Mi Jehova oija David edo-
ganigae tamo ino o ñow.
7 Me David ebarũ schilde ñana
gold ñan emek ean an tsiõ Hadade-
ser, mo o otowen Jerusalem.
8 Me uea David ebarũ eborage ña-
na togit ebak atsin Beta ma atsin
Berothai, ñarow an tekawa Hada-
deser.
9 ¶ Me ñaga Thoi ñea uea n Ha-
math õkaiõt bwe David abien wõn
tar in ake Hadadeser memak,
10 Thoi õijõn Joram ñea ñain ea
David ñea uea, bwe enim kamawirei,
mõ õrai a eñõgen geidawianaw, bwe
dõgin ñag o ogiten ake a Hadadeser
ma abi: bwe Thoi ma Hadadeser ar
aijenei ũrõr. Mi Joram õreat iwũr
ñana silber, mi iwũr ñana gold, mi
iwũr ñana eborage;
11 Me uea David õebwigaga bet
mũñane bwe enim eke wõn Jehova,
epo a silber me gold ñan õ õebwi-
gaga atsin inimaget eponñame me-
mak ñan o ogiten õdenigae;
12 Atsin itũrit dei Syria, ma atsin
itũrit ibwibwin Moab, ma atsin itũrit
ibwibwin Ammon, ma atsin itũrit
dei Philistia, ma atsin itũrit ibwibwin
Amalek, ma atsin inimaget imin ñana
ã wuromwi atsin itũrin Hadadeser,
ñea ñain Rehob, ñea uea n Zoba.
13 Me David okona egen ñea õka-
ganado ñag e redõ atsin eat abi dei
Syria iat Epañ in Barajited, ñabũna
ata ma aoju erañat eñame.
14 ¶ Mõ õ ñaeow etar in ake i
Edom; õ ñaeow etar in ake i Edom
memak, me dei Edom memak ũrañen
an tsiõ David. Mi Jehova oija David
edoganigae eow tamo ino o ñow.
15 Me David omoniba ea Israel me-
mak; me David eririñ imwit añõg
ñea eimwi me emo ea an ñame me-
mak.
16 Mi Joab ñea ñain Zeruja emek
aũtũbwit etar in ake; mi Josaphat

ñea ñain Ahilud ei amen edar mwinen:
17 Me Zadok ñea ñain Ahitob, me Ahimelech ñea ñain Abjathar, ũrõr priester; me Seraja ei amen edar;
18 Me Benaja ñea ñain Jojada emek aũtũbũra ñabũna Krethi me Plethi; me ñabũna ñait David ũra priester.

ITŨBAÑ 9.

ME David ũge, Õten, etsimine iju dũgidũgin amen bwien Saul, bwa A nim õmeata a eõ earañame bwe dõgin Jonathan?
2 Me etsimine itsiõ ion ñea amen bwien Saul, egen bwe Ziba, me re emwiten ea David; me uea ũge a, Auwe Ziba? Mõ õ ũge, Aña kõr am tsiõ.
3 Me uea ũge, Õten, etsimine iju dũgidũgin amen bwien Saul, bwa A nim õmeata a an eõ earañame Gott? Me Ziba ũge a uea, Etsimine ñain Jonathan iot eman, mõ õrañ nanan.
4 Me uea ũge a, Iñ ei naga? Me Ziba ũge a uea, Kania, e tik ian an wak Machir ñea ñain Ammiel, i Lo-Dabar.
5 ¶ Me uea etsiõ a mõ õtsiten ian an wak Machir ñea ñain Ammiel, atsin Lo-Dabar.
6 Me Mephiboseth, ñea ñain Jonathan, ñea ñain Saul, õrre a David, mo o otoburen me etoweitsiber, me e toweitsiber in eredu. Me David ũge, Mephiboseth. Mõ õ õnei mõ ũge, Kania kõ am tsiõ!
7 ¶ Me David ũge a, Wo eõ miow; bwa A nan õmeata aw kõr eõ earañame bwe dõgin Jonathan ñea etõñũm, ma A nan õredõan aw memak ũbwien Saul ñea ibũm; me wo nan ijeiji ian waña tisch eat ibũm aeoweaeow.
8 Me e toweitsiber in eredu, mõ ũge, Ijegen am tsiõ, ñaga wo aia, ñag aña tekei robar ion ñea ema?
9 ¶ Me uea emwemwin Ziba ñea an tsiõ Saul, mõ ũge a, Imin memak ñana wõn Saul, me ñana wõn amen bwien, A oija añen amune ñain wam temoniba.
10 Me wo nan gapaedaei eb bwe dõgin, auwe, me ñaiñaim, ma am tsiõ; me wo nim õrean *quat imin erõ*, bwe enim tsimine õan brot amune ñain wam temoniba: me Mephiboseth ñea ñain wam temoniba nan eõ toki n ijeiji ian waña tisch. Me etsimine waea ma aijimo ñain Ziba ñabũna eman, me aruma an tsiõ.
11 Me Ziba ũge a uea, Tekei imin memak ñana waña temoniba ñea uea ogiten pan a an tsiõ, nan õũga bet an am tsiõ ririñ. Ma añõgen Mephiboseth, *uea ũge*, I nan ijeiji ian waña tisch, tekei ion inimagen ñaiñain uea.
12 Me etsimine ñain Mephiboseth iot oniñ in eman, ñea Micha egen. Me ũra memak ñabũna re mek ian an wak Ziba ũra an tsiõ Mephiboseth.
13 Me Mephiboseth emek i Jerusalem; bwe e eõ toki n ijeiji ian wõn tisch uea; ma arura mi tũ rañ nanan.

ITŨBAÑ 10.

IRUWIN ñune, eman uea n Ammon, me Hanun ñea ñain õñeãt ũbwen.
2 Me David ũge, A nan õmeata eõ earañame ea Hanun ñea ñain Nahas, tekei an amea etõñin õmeata ame eõ earañame. Me David õijõn aen itũrin an tsiõ bwe re nim õbebe buriõũn bwe dõgit etõñin. Ma an tsiõ David ro ñowen ean eben ũbwiet ibwibwin Ammon.
3 Me ñabũna monibait ibwibwin Ammon rõ ũge a Hanun ñea wañara temoniba, Õten, wo ũge ian bũriõũm bwe David eredu etõñũm, ñag o ogiten õijõn aw amen õbebe bũriõũm? õten, David eõ õijõn aw an tsiõ ia re nim aia dedet tekawa, mõ õñanemei, mõ õraijedu?
4 Ma Hanun ebaritow amebũn an tsiõ David, me e ij barõra katara, me etow iwugagan aũra karawin me etoki ean aquõren aũra ñũñ, mõ õ õijõten ũra.
5 Me ñaga ã pan a David añõgõra, õ õijõten an ñame bwe re nimõ gõrõmwimwũra, bwo ouwak õkõr aũra gadũkũrañ amebũna. Me uea ũge, Amwa ta mek kõ Jericho, ea an erõ baramiã, ma amwa nan tik redõ.
6 ¶ Me ñaga ibwibwin Ammon re

ãt bwe David õgaijeten ũra, ibwibwin Ammon re emwitet dei Syria ñabũn i Beth-Rehob, me dei Syria ñabũn i Zoba, ñabũna re eke anarama erañat amen õd añe, me uea n Maacha me arañа an ñame, ma amen Tob ñabũna re eke ata ma aro erañan.
7 Me ñaga David õkaiõt, õ õijõten Joab, me etar in ake memak ñan eõ badõdõ.
8 Mi ibwibwin Ammon re meta, me rõ õtateãn ũra ian obwet ubo n ake eat etañ metu inimet oror; me dei Syria in Zoba me in Rehob, ma amen Tob me Maacha, re mek añe tũ ũra.
9 Me ñaga Joab ãt an gate eake bwe emek ian obwen mi iruwin, e ij õekae eñame memak ñabũna ã ij atsin inimagen Israel, mõ õ õtateãn ũra ea dei Syria:
10 Me ñabũna dũgidũgit eñame õ ñaeowen ũra ian ben Abisai ñea etsin; mõ õ õtateãn ũra ea ibwibwin Ammon.
11 Mõ õ ũge, Tsin ia dei Syria rõ õaio eken ame, wo nan tũ me buõkõ; me tsin ia ibwibwin Ammon rõ õaio eken aw, A nan naña aw me buokuw.
12 Wo nim eõ badõdõ, ma am eke gada eman bwe dõgin amen bweda, me dõgin an tekawa wõra Gott: mi Jehova nan ririñ ñea omo ian men.
13 Mi Joab me eñame ñabũna re mek itũrin re tũren añet dei Syria bwe re nim ubo: me rõ gõriet atsin ian obwen.
14 Me ñaga ibwibwin Ammon re ãt bwõ õgõriet dei Syria, rõ gõrien bet atsin ian obwen Abisai, me re metuen iat tekawa. Mi Joab eredõ atsin itũrit ibwibwin Ammon, mõ õ õrre eowen Jerusalem.
15 ¶ Me dei Syria ñaga re ãt bwe re denigaet atsin ian obwen Israel, re ebwepon.
16 Me Hadadeser õijõn an ñame, mõ õ õreat dei Syria ñabũna re mek edõgen apoit Ekaw: me rõ õrre eowen Helam, me Sobach ñea kaiwedun wõn tar in ake Hadadeser emek aũtũbũra.
17 Me ã pan añet David; mõ õ õebwepoi Israel memak, mõ õ õd ean Jordan, mõ õbaiweten Helam. Me dei Syria rõ õtate ũra bwe re nimõ bo a David, me ra ake añen.
18 Me dei Syria rõ gõriet atsin ian obwen Israel; me David abi atsin inimaget dei Syria *ñamen* aran aewar chariot, ma ama erañan amen gõr animwen pferde, ma a abi Sobach ñea kaiwedut etar in ake, me e ma eowen ina.
19 Me ñaga uea memak ñabũna re tsiõ itũrin Hadadeser re ãt bwe re denigaet atsin ian obwen Israel, re ririñiet iow ea Israel, me re tsiõ itũrũra. Me dei Syria re miowen ia ri tik buõk ibwibwin Ammon.

ITŨBAÑ 11.

ÑAG tik redõ eobweni, eat edae ñea re meta uea *bwe re nim tuwin ake,* David õijõn Joab, ma an tsiõ epo a ñei, mi Israel memak; me rõ õekeow ibwibwin Ammon, me ro rogi Rabba bwe re nimõ bo a. Me David ta mek i Jerusalem.
2 ¶ Ma antsiemerit ewõrin, David erida atsin ian wõn bett, me e dũgidũgon animwen an wak uea; mõ õ kanidun animwet ewak me ãtiet ãt on ñea õreit ugo; me eko gabot omo aiaet ãita.
3 Me David õijõten an ñame bwe re nim ũdũdõ añõget ãita. Mõ ũge ion, Adaga deõ Bath-Seba, ñea ñain Eliam, ñea agen Uria ñea ibwin Heth?
4 Me David etsiõ a, me emwiten: me ãita õrre a, me e mequõren itũrin; (bwe edederederet ãita atsin ean an kanawara;) me ãita eredõ eowen ian an wak.
5 Me ejeñet ãita; me e etsiõ a David, mõ ũge, A jeñen.
6 ¶ Me David etsiõ a Joab, *mõ ũge,* Wo nim õijõn ame Uria ñea ibwin Heth.
7 Mi Joab õijõten Uria ea David. Me ñag Uria õrre a, David õũdõn añõgen Joab, me nuawit eñame, ma añõget ake.
8 Me David ũge a Uria, Rodu kõ ian am wak, me dudu nanam. Me Uria enuawet atsin ian an wak uea, me ã eãõtet erowin adun ñana õanõ atsin itũrin uea.
9 Me Uria emequõr inimen an wak

uea itañin an tsiō memak amea wōn
temoniba, me e eō rodu ian an wak.
10 Me ñaga rō pan a David ñeijin
ūge, Uria eō rodu ian an wak, David
ūge a Uria, Adaga, eō raq medenam
ino wo ñaūn? ma adaga wo eō roduen
ian am wak?
11 Me Uria ūge a David, Lade, me
Israel, me Juda, re mek iat ewak in
ake ñana rat imin erō; me waña te-
moniba ñea Joab, me ñabūn an tsiō
waña temoniba, ri ta mamek añe aton;
mō ōten, A nim ñowen aña ian aeō
wak, mi jeiji me ren, me mequōr ita-
ñin agō? ñaga wo tsimor, me ñag etsi-
mor anūm, A eab ririñ ñune.
12 Me David ūge a Uria, Wo nimō
mek ine bet ñabūmine, mi ijaran A
nan ōijōnuw. Me Uria emeken Je-
rusalem ñabūmina, me ñabūmin eo-
rata.
13 Me ñaga David emwemwin, e
jeiji me ren ian men; mō ō ōmañi:
me ñag emerō e meta me emequōren
ian wōn bett itañin amebūn an tsiō
amea wōn temoniba, me e eō rodu
ian an wak.
14 ¶ Me ñag eorata, David eare
brief eran ea Joab, mō ōdōten ian ben
Uria.
15 Me e eare eow ian brief ñeijin
ūge, Amwam ōte eow amo Uria, ino
oaio eake, ma amwam rūredu tsinin,
bwe ā nim eñowōñ ma abi.
16 Me ñaga Joab aia tekawa, ō
ñaeowen Uria eat etañ ino e tsiet
bwe emek ina eñame ñabūn eō ku-
rara.
17 Ma amen iat tekawa re meta,
me ra ake a Joab: mo opuduet eñame
ibūn ñabūn an tsiō David; me eman
bet Uria ñea ibwin Heth.
18 ¶ Mi Joab etsiō a David mō ōpan
añet imin memak ñan añōget ake;
19 Mō ō pan a amea amen kanuaw
añōg, mō ūge, Tsin ia wo ogin pan a
uea imin memak ñan añōget ake,
20 Me tsin ie emeta egirowin uea,
mō ūge aw, Bwa adag amwa ñow
ino etūren a kōr tekawa ma ake?
amwa iki ñana ri nan uquedun ani-
mwet oror?
21 Ijegen abi Abimelech ñea ñain
Jerubbaseth? deō āt on ōraijedu a
epe n kararō ñea bain edōgen itūga
eadun animwet oror, me e ma eowen
Thebez? adag amwa tūren a eoror?
wo nan ūge a, Eman bet am tsiō
ñea Uria, ñea ibwin Heth.
22 ¶ Me enuawen amea amen ka-
nuaw añōg, mō ō ōrre mō ōmeata
añet David imin memak ñana Joab
ōijōnōn.
23 Ma amea amen kanuaw añōg
ūge a David. Eñame edoganigae a
gama amo, me re meta a gama eow
añe, mi imūr ama doganigae añen
ūra me etoki eat etañ metu inimet
oror.
24 Ma amen kōña dobonara ro
bonarai am tsiō eadun animwet
oror; me emat ibūn inimagen an tsiō
uea, me eman bet am tsiō ñea Uria,
ñea ibwin Heth.
25 Me David ūge a amea amen ka-
nuaw añōg, Wo nim ūge a Joab,
Enim eō oroiuw ñune, bwi ipudutū-
bwin ōmwaneow eñame memak tekei
eōrin; me wo nim ooaio ibo n ake n
iwitsiow tekawa, mō ōraijedu: me
wo nimō ōeibibōki.
26 ¶ Me āita agen Uria, ñag ō
kaiōt bwe eman Uria ñea agen, ō ka-
raququeijien agen.
27 Me ñag eañada an karaququō,
David etsiō a me emwitowen ian an
wak, me e eken agen, mō ō ōrig ñain
iot eman. Ma ebaka ian men Jehova
bita ñea David ogiten ririñ.

ITŪBAÑ 12.

MI Jehova ōijōn Nathan ea David.
Mō ō ōrre a, mō ūge a, Arumet
eñame iat tekawa ion ñago; ebak
emit duwen ion, me eko emit duwen
ion.
2 Ebak wōn schafe me rinder amea
ñea ebak emit duwen;
3 Me eko wōn amea ñea eko emit
duwen, bwi ta lamm ion ñea kadu-
du, ñea o ogiten rouw ma agowei-
jida: ma ar ñabeda epo, me epo a
ñaiñain; me e jeiji atsin ean ōan brot,
me e ren ian an wūr, me e mequōr
in-barran, mi tekei ōkōr ñait ān.
4 Ma amet dūgidugo ion ōrre a
amea ebak emit duwen, me e eō barū
atsin ean wōn schafe me wōn rinder
ie e nimō ririñ me eke ōan amea
amet dūgidugo ñea ōrre a, me e barū

ñea wōn lamm amea ñea eko emit
duwen, me e ririñien bwe enim eke
ōan amea ñea ōrre a.
5 Mō ōpwij ōkōr egirowit David ea
bita eñame; mō ō ūge a Nathan, Ñag
etsimor Jehova, amea ñea eririñ
ñune eiwin a ima:
6 Mi nan awōri ñaben an pūmwe
bita lamm, bwe dōgin an ogiten ririñ
ñune, me eko an auwāteget eñame.
7 ¶ Me Nathan ūge a David, Auwe
kōr amea. Ōūge aen Jehova, ñea
Gott in Israel, A ōbiduw bwe wo nim
ek'auwe uea n Israel, ma A ōtsimo-
ruw atsin ian ben Saul;
8 Ma A oija aw an wak wam temo-
niba, me ñabūn agen wam temoniba
in-barram, ma A oija aw wakin
Israel me Juda; me tsin ie eō eiwin
aw ñune bwo oniñ, A nan oija aw bet
tamo·imit on mi imit on.
9 Me dōgit ekeken ñaga wo miowi
aen Jehova, me ririñ bita ñea ebaka
ian men? Wo ogiten abiōt ipudutū-
bwin Uria ñea ibwin Heth, me wo
ogiten ōbū ā ta agen bwe wo nim
eke agem, me wo ogiten abiōn ñei
wañara pudutūbwit ibwibwin Am-
mon.
10 Me ñage ipudutūbwin nan eō
nuaw atsin ian am wak, bwina wo
ogiten miowō, mō ōbū agen Uria ñea
ibwin Heth bwe wo nim eke agem.
11 Ōūge aen Jehova, Kania, A nan
ōweijoran aw ibaka atsin ian am
wak; ma A nan barū iow ian mem
ñabūn agem, mo oija aranom, mi i
nan mequōr itūrit āinibūn agem eow
ian met equan.
12 Bwe wo ogiten ririñ iow iat eō
nūñida: ma A nan ririñ ñune eow ian
men Israel memak, mi ian met
equan.
13 Me David ūge a Nathan, A
ogiten dūra ea Jehova. Me Nathan
ūge a David, Jehova ogiten bet ea-
tow am dūra; wo nan eō ma.
14 Me ñaga wo ogiten oija amen
miowi Jehova dōgin aūra kona n ōba-
baka eow ean am makur ñune, nan
ima bet oniñ ia ñea nan pudu.
15 ¶ Me Nathan oñowen ian an
wak. Mi Jehova eijatow bita eoniñ
ñea āita agen Uria ōrig a David, mo
ouwak ōkōr an ima.
16 Me David ōkōñ a Gott bwe dō-
gin bita eoniñ, me David eō ñanū-
mwi, me e metu me emequōren eat
emwarere ea an eorata.
17 Me ñabūna ñaben an wak re eo-
goda, *mō rō weijo* itañin, me ro oeo-
goda atsin eat emwarere: me e eō
teñ, me e eō kō bet brot epo a ūra.
18 Me ean quaeiut ibūm, eman oniñ
ia. Ma an tsiō David re miow ia rō
pan a ñan eman oniñ ia; bwe rō ūge,
Kania, ñago eitsiōk ima oniñ ia, añ
dorer a, me e eō kaiōt aeda: mi nan
ōtet eken an te ei oroe ñei ñage, tsin
ia añ pan a an ima bita eoniñ?
19 Me ñaga David āt an tsiō bwe
rō ōreit kedōmwimwi a ūra, David
etsietien ñan eman bita eoniñ; me
David ūge a an tsiō, Eman bita eo-
niñ? Me rō ūge, E man.
20 Me David eogodan eat emware-
re, mo o ogo, mō ōbid, me eij an ka-
rawin, mo o ñow ian an wak Jehova,
me e taramawir: mi imūr o ñowen
ian an wak; me ñag ō pat ijeiji, rō
ñaeow ian men, me e jeijien.
21 Ma an tsiō rō ūge a, Ekeken
ñune wo ogiten ririñ? wo eō ñanūmwi
me wo nōñi bita eoniñ ñago etsimor;
me ñag ema oniñ ia, wo eogoda me
wo jeijien.
22 Mō ō ūge, Ñago eitsiōk ima bita
eoniñ, A eō ñanūmwi ma A eōñ: bwa
A ūge, Ijegen ñea etsiet Jehova ia I
nan auwātegō mō ōtsimor bita eoniñ
ōa iōk?
23 Me ñag e man, dōgit ekeken ñag
A nim eō ñanūmwi? A kona n tik
ōredōan? A kona n naña aña, me ñei
eab redō ame.
24 ¶ Me David ōbebe būriōūn Bath-
Seba ñea agen, me e metu a, me e
mequōr itañin: mo opuduen ñain iot
eman, me e ij egen bwe Solomon.
Mi Jehova auwā;
25 Mō Ō ōijōn a Nathan ñea pro-
phet, me e ij egen bwe Jedidja (ñei-
jin tekei Ā auwā eow itūrin Jah),
bwe dōgin Jehova.
26 ¶ Mi Joab obo a Rabba, ñea aūra
tekawa ibwibwin Ammon, mō ō ōgō-
gien an tekawa uea.
27 Mi Joab etsiō a David, mō ūge,
A ogiten bo a Rabba; eh, A ogiten
ōgōg tekawa n ibōk.

28 Me ñagan õebwepoi kõ iquiquit
eñame memak, me gadeijida am wak
in ake itañit tekawa, mõ õgõg; bwi
ta bwidũga ma A õgõg tekawa, me ã
emwinõn egõ.
29 Me David õebwepoi eñame me-
mak, mo o ñowen Rabba, ma ake a,
mõ õgõg.
30 Me e barũ wõn krone wañará
uea atsin ean tũbwin; me aiquen ta-
lent in gold roin, me etsimine epe
ñan ouwak pũmwen ean; mo oquaeõ-
ten tũbwit David. Mo o onuaiw õa-
ñat epaba ñana bain iat tekawa, ñana
togit ebak.
31 Mõ õ õmeata eñame memak ña-
bũna re mek ian, mõ õ ñaeow ũra
ijõñit etoa, mi ijõñin denamanae de-
bitsi, mi ijõñit eta debitsi, mõ õ
õdõn ũra iat om in ziegeln; õũga an
ririñ a wañara tekawa memak ibwi-
bwin Ammon. Me David me eñame
memak re redõ eowen Jerusalem.

ITŨBAÑ 13.

IRUWIN ñune, etsimine etsin
Absalom ñea ñait David iot ãn
ñea omo aiaen, egen bwe Thamar;
ma Amnon ñea ñait David ebot ãita.
2 Mo ouwak õkõr an roe Amnon,
mo o oquiten arak bwe dõgit ãita
etsin ñea Thamar; bwe dõgibono kõr
ãita; ma Amnon ũge ian bũriõũn
bwe eõ eimwi ie e nimõ ririñ a ãita
imit on.
3 Me etsimine dañan Amnon ion,
ñea Jonadab egen, ñea ñain Simea,
ñea etsit David: mi Jonadab ei eñame
ion ñea õkamaman.
4 Mõ õ ũge a, Ñain uea, adag õũ-
gan ñana wo aeõñ maidaquan eat
ibũm aeoweaeow? adaga wo eõ pan
ame? Ma Amnon ũge a, A ma bwa
A ebon Thamar, ñea etsit edũ ñea
Absalom.
5 Mi Jonadab ũge a, Mequõr kõ ian
wam bett, mõ õmaiw; me tsin iõ õrre
etõñũm bwe enim aiaeuw, wo nan
ũge a, A kõñ aw bwe enim õrre edũ
n ãn ñea Thamar, bwe e nim ome
õaña, me e nimõ ririñ ijeiji ian meõ,
bwa A nim aia, mi jeiji atsin ian
ben.
6 ¶ Me emequõren Amnon, mõ õ
õma: me ñag õrre uea bwe enim aia,
Ammon ũge a uea, A kõñ aw bwe
enim õrre edũ n ãn ñea Thamar, bwe
e nimõ ririñ õaña ian meõ aro ku-
chen, bwa A nim ijeiji atsin ian ben.
7 Me David etsiõ a Thamar eow
anewak ũbwien, mõ ũge, Wo nimõ
nuaw ñage mũ ñow ian an wak edũm
ñea Ammon, me ririñ õanõ.
8 Me Thamar oñowen ian an wak
etsin ñea Ammon ; mi i ta mequõr.
Me ãita õkani mehl, me ebarũ, me e
ririñiet kuchen ian men, mo o omwin
mũñana kuchen.
9 Me e barũ epan, me e idon ian
men ; mõ õ keõ ie jeiji. Ma Amnon
ũge, Enim meta eñame memak atsin
itũrũ. Me eñame memak re metat
atsin itũrin.
10 Ma Amnon ũge a Thamar,
Õmeatu kõ iat dorum õaña, bwa A
nim jeiji atsin ian bem. Me Thamar
õbũ kuchen ñan o ogiten ririñ, mõ
õmeatuen ian an rum Amnon ñea
etsin.
11 Me ñaga ãita otow ino etũren a
bwe e nim jeiji, õ babweji ãita, mõ
ũge a, Tũkõ bwa arũmõ mequõr,
edũ.
12 Me ãita õnei aen, mõ ũge, Iõk,
edũ, wo eõ eneneiõ; bwe eõ eimwi ia
ã ririñ ñune inimagen Israel: wo nim
eõ ririñ ibaka ñune.
13 Ma aña, A nan otow i aeõ gadũ-
kũrañ? ma auwe, wo nan ek'auwe
eñame ion ñea õkabaãt inimagen Is-
rael. Me ñagan A kõn aw bwe wo
nimõ dorer a uea; bwe e eab õgõgõ
atsin itũrũm.
14 Me e eõ kaiõt aen: me ñag o
oaio eken a ãita, e riow iaten, me
emequõren itũrin.
15 ¶ Mi imũr Amnon emiowiet ãita
iat imiowi ñea togit ouwak; bwe
imiowi ñea e miowi ãita ean ouwak
eken ea etõbwe ñea e ebot ãita ean.
Ma Amnon ũge a ãita, Rida kõ, me
nuaw.
16 Me ãita ũge a, Deõ manin, bwo
ouwak eket idũra ñune eõijõnõ ea
bita idũra ñea wo ogiten ririñ ame.
Me e eõ kaiõt aen.
17 Ma amea emwemwin an tsiõ ñea
õmakur itũrin, mõ ũge a, Õmeata kõ
ãitune atsin itũrũ, me rakei metewak
iruwin.

18 Me etsimine at āita karawin ion
ñea ekekae men ean; bwe ñaiñain
uea memak ñabūna dōgibono re edua
ekarawin ñan tekei bita. Ma amea
an tsiō ōmeataw aton, mō ō rakei-
jien metewak iruwin.
19 ¶ Me Thamar ōbwirida emwa-
rere iara itūbwin, me e ijababa an
karawin ñea ekekae men ñea emek
ean; mo o qua ben, me enuaw, mi
ti iōñ eanuaw.
20 Ma amea etsin ñea Absalom ūge
a, Edūm ñea Amnon ogiten idōg aw?
me ñage, wo nim eō memōri, edū: ei
ōkōr edūm; wo nim eō ñaeow ian bū-
riōūm ñune. Me Thamar ta mekiten
gadaqua ian an wak Absalom ñea
etsin.
21 ¶ Me ñag uea David ōkaiōt añō-
gen mūñane imin memak, ouwak an
damadam.
22 Ma Absalom eō ōrai a Amnon
eñōg eijin omo ōa ebaka; bwa Absa-
lom añañōn Amnon, bwe dōgin an
riow iatet āita etsin ñea Thamar.
23 ¶ Mi iruwin aro eobweni, etsi-
mine wōn Absalom amen edetow ewe-
wet schafe i Baal-Hazor, itañin
Ephraim: ma Absalom emwin me-
mak amebūna ñain uea.
24 Ma Absalom enaña uea, mō ūge,
Kania ñage, etsimine wōn am tsiō
amen edetow ewewet schafe; A kōñ
aw bwe uea ma an tsiō memak re nim
edegeri am tsiō.
25 Me uea ūge a Absalom, Iōk,
ñaiū, amam eō nuaw memak, bwa
ñam ama ōraroiuw. Me e enenei: me
e eō nuaw, mō ō ōgageidawianaw.
26 Ma Absalom ūge, Ogen, tsin ia
wo eō nuaw, A kōñ aw bwe edū ñea
Amnon enim edegeri gama. Me uea
ūge a, Adag e nim edegeriw?
27 Ma Absalom enenei, bwe e nim
ōijōn Amnon me ñaiñain uea memak
ñabūna eman bwe re nim edegeri.
28 ¶ Ma Absalom ōpan a an tsiō
memak, mō ūge, Amwaimō mamerū-
ñai ñage, ie eibibōki būriōūn Am-
non eat wein; me tsin ia A ūge a
gamiā, Abi kō Amnon, amwam abi;
amwam eō miow: adaga A eitsiōk
pan a gamia? amwam eō badōdō, me
eō kurara.
29 Ma an tsiō Absalom re ririñ a
Amnon tekei Absalom ogiten pan a
ūra. Me ñaiñain uea memak re eo-
goda, me ra akōda animwen wañara
mulio, mō rō gōrien.
30 ¶ Me ñaga re tik ian medena,
David ōkaiōten mwinenūra, ñeijin
ūge, Absalom abien ñain uea memak,
me eko ion iō ōreñō.
31 Me uea eogoda, me e ijababa an
karawin, me e mequōr eat emwarere;
ma an tsiō memak rō weijo itañin me
re ijababa aūra karawin.
32 Mi Jonadab, ñea ñain Simea, ñea
etsit David, ōnei mō ūge, Waña te-
moniba enim eō kōūge bwe ro ogi-
ten abi dedemaro memak ñabūna
ñain uea; bwi ta Amnon ñea eman:
bwe ā ogiten mwit añōgen ñune eow
ian mwin Absalom, atsin eat ibūm
ñabūmin e riow iaten Thamar ñea
etsin.
33 Me ñagan waña temoniba ñea
uea enim eō ñaeow ian būriōūn ñune,
ñea eōūge ian būriōūn bwe eman ñain
uea memak ñabūna eman; bwi ta
Amnon ñea eman.
34 Mō ōgōrien Absalom. Me dede-
maro ñea ober, etata men, ma aga-
gan, me, kania, ebak eñame rō ōrre
iat emedena itirūrūt etowedūdū iru-
win.
35 Mi Jonadab ūge a uea, Kania,
ōrren ñaiñain uea; tekei an am tsiō
ogiten pan.
36 Me ñag ō ōren ūbwi't dorer,
kania, ōrren amebūna ñain uea, me
re turañañ, me re eōñ; me uea ma an
tsiō memak ouwak bet aūra iōñ.
37 ¶ Ma Absalom ōgōrō, me e naña
añen Thalmai ñea ñain Ammihud,
ñea uea n Gessur. Me *David* ōmwi-
jiñai amea ñain eat ibūm aeoweaeow.
38 Ma Absalom ōgōrō, mo o ñowen
Gessur, me e mek ina ean aiju
eobweni.
39 Me David ñea uea ouwak ōkōr
an tōn Absalom; bwe ā ōbebeān
būriōūn bwe dōgin Amnon, ñag *era-
quen an* ima.

ITŪBAÑ 14.

MI Joab ñea ñain Zeruja etsiet
bwo ouwak an uea tōn Absa-
lom.
2 Mi Joab etsiō aeow Thekoa, me

emwit atsin ina ãt on ñea õman, mõ
õ ũge a ãita, A kõñ aw bwe wo nim
keweõ in ek'auwe ãinimwen mwijiña
ion, ma A kõñ aw bwe wo nim edua
ekarawin in mwijiña, mõ õbiduw, me
wo nim ek'auwe ãt on ñea eraquõ an
mwijiña bwe dõgin an ima amen
bwien:
3 Me wo nim metu a uea, me wo
nimõ dorer a iat deden ñune. Mi
Joab õñaeowen ian mwit ãita eñõg.
4 ¶ Me ñaga ãita ãinimwen Thekoa
edorer a uea, o otoburen ma agu ijõñ,
me e toweitsiber in eredu, mõ ũge,
Buõkõ kõ, uea.
5 Me uea ũge a ãita, Ekeken am
roe? Me ãita õnei mõ ũge, Aña ãt
on ñea ema agen, eman agõ.
6 Me etsimine ñain am tsiõ n ãn
arumet eman, ma ar ake a ũrõr eat
etañ in kiãõ, me eko eñame ie ead
ũrõr, mi ion abi amea ion, me e man.
7 Me, kania, amen bwiõ memak re
eogoda n iwitsiow am tsiõ n ãn, mõ
rõ ũge, Wo nim oija gama amea ñea
ogiten abi etsin, bwa amam abi me
eke pũmwen tsimorit etsin ñea o ogi-
ten abi, ma amaimõ õekeow amea
ñea enim pwijen eb: õũga aũra nim
abi waña kohl ñea dũgidũgin, me re
eõ ñaina egen agõ õa dũgidũgin eat
eb.
8 Me uea ũge a ãita, Ño kõ ian am
wak, ma A nan patow ian met eñame
añõgõm.
9 Me ãita ãinimwen Thekoa ũge a
uea, Waña temoniba ñea uea, enimõ
mek ea bitune idũra, me ean an wak
etõñũ; me enim eõ dũra uea me wõn
tron.
10 Me uea ũge, Ñea edorer aw, wo
nim õrean ame, mi i nan eõ gauwei
edadeiuw.
11 Mõ õ ũge, A kõñ bwe uea enim
õmaran Jehova ñea wam Gott, ma
amen ũñai era enim eõ gauwei eabab,
bwi ta bwidũga me ra abi ñaiũ. Mõ
õ ũge, Ñag etsimor Jehova, nan eab
pudu añe iren tũbwin amea ñaim ia
aeren.
12 Me ãita ũge, A kõñ aw bwa am
tsiõ n ãn enim kan õrai eñõg eijin ea
waña temoniba ñea uea. Mõ õ ũge,
Õrai kõ.
13 Me ãita ũge, Adaga wo buriõũ-
nei ibũriõ tekei ñune mi iwitsiow an
ñame Gott? bwe ñaga uea ogiten
õrai ñeijine, ei tekei eñame ion ñea
edũra, ñag e eõ õredõan ñait aeow
ũbwien, ñea uea õijõtsina.
14 Bwa añ nan ima, ma ada tekei
ebõk ñana ã idatu añe, ñana ã eõ
kona n tik õebwepoi; me Gott eõ
barũ bet tsimorit eb, mõ Õ õnani de-
den ñea enim eõ ekei ion ñea ã eatow
atsin Itũrin ñea ã õijõtsina.
15 Me ñagan, ñag A õrre bwa A
nim õrai eñõg ñeijine ea uea ñea
waña temoniba, dõgin bwe eñame
õmiõwõ: ma am tsiõ n ãn ũge, A
nimõ dorer a uea ñage; kaia uea nan
ririñ bita ñea an tsiõ õkõñon.
16 Bwe uea enim kaiõt, bwe e nim
õtsimor an tsiõ atsin ian bet' eñame
ñea eteñ õekeõwõ me ñaiũ atsin ini-
magen wamar imin ñan õñaũn itũrin
Gott.
17 Ma am tsiõ n ãn ũge, A kõñ aw
bwa aen waña temoniba ñea uea enim
ekei eñõgen õbebe bũriõũt eñame;
bwi tekei an engel Gott, õũga bet
waña temoniba ñea uea eat ekaiõt
me eoijuwõñ ñea omo me ñea ebaka:
mi Jehova ñea wam Gott enimõ mek
itũrũm.
18 Me uea õnei aet ãita, mõ ũge, A
kõñ aw bwe wo nim eõ ewewin ame
imit on ñea A nim ũdõnuw. Me ãita
ũge, Enimõ dorer waña temoniba ñea
uea.
19 Me uea ũge, Õten, ben Joab
emek itũrũm ean mũñane memak õa
iõk? Me ãita õnei, mõ ũge, Ñag etsi-
mor anũm, waña temoniba ñea uea,
eko ion ñea okona n iwidõ a edama-
rũm õa ea edamauw atsin eat eñõg
memak ñana waña temoniba ñea uea
ogiten õrai: bwa am tsiõ ñea Joab,
ei õkõr ñea õpan ame, mõ õñaeow
mũñane eñõg memak ian mwin am
tsiõ n ãn;
20 Am tsiõ ñea Joab eririñ ñune
bwe e nimõ õekekae deden bita imin:
me waña temoniba õman tekei manin
an engel Gott, eat imin memak eat
eb.
21 ¶ Me uea ũge a Joab, Kania
ñage, A ogiten ririñ bitune: me ña-
gan wo nimõ nuaw mõ õrean amea
dedemaro ñea Absalom.

22 Mi Joab otuburen ma agu ijōñ,
me e toweitsiber in eredu, mō ō ōrai
eñōgen ōgageidawianaw uea; mi Joab
ũge, Ean ñabũmine am tsiō etsietien
bwa A āt equed ian mem, waña te-
moniba ñea uea, ñaga uea ogiten ri-
riñ an kōñōñ an tsiō.
23 Mi Joab eogoda mo oñowen Ges-
sur, mo o otowen Absalom i Jerusa-
lem.
24 Me uea ũge, E nimō redō a an
wak, me e nim eō aia meō. Ma
Absalom eredō eowen ian an wak, me
e eō aia men uea.
25 ¶ Me eko ion inimagen Israel
memak ñea ā otota eken ea Absalom
bwe dōgin amon aiaen: eko betibet
dōgidōgin ia eket atsin ian nanan me
etoki iara itũbwin.
26 Me tsin iō ō mwit tũbwin, (ō
mwit tũbwin ean magit obweni aeo-
weaeow; bwe dōgin an roe iren tũ-
bwin, ō mwit tũbwin;) me e paunei
iren tũbwin, me arobu schekel, tekei
wōn paun uea.
27 Mo opuduen ñain Absalom aiji-
met eman ma āt on, me eget āita
bwe Thamar: ei āt on ñea omo aiaen.
28 ¶ Ma Absalom emek i Jerusalem
ean aro kōr eobweni; me e eō aia
men uea.
29 Ma Absalom etsiō a Joab, bwe
e nim ōijōn a uea; me e eō teñ naña:
me e eke aruwōri an etsiō a, me e eō
teñ ōrre.
30 Me ñagan ō ũge a an tsiō, Ka-
nia, wōn tañ in kiāō Joab etũren a
ũbwiō, me etsimine wōn gerste ean;
amwaimō naña me jiũiow. Ma an
tsiō Absalom re jiũiowen minebena
eb.
31 Mi Joab eogoda, mō o ñow ian
an wak Absalom, mō ũge a, Dōgit
ekeken ñag am tsiō jiũiow ũbwiō?
32 Ma Absalom ũge a Joab, Kania,
A etsiō aw, ma A ũge, Wo nim ōrre,
bwa A nim ōijōnuw ea uea, bwa A
nim ũge, Dōgit ekeken ñag A ōrre
atsin Gessur? omo eken ia A mek
ina ea ñabũmine: me ñagan A nim
aia men uea; me tsin ie etsimine
ibaka ia, e nim abiō.
33 Mi Joab enaña uea, mō ōpan
añen; me ñag o ogiten emwin Absa-
lom, ō ōrre añen uea, mo o otuburen
ma agu ijōñ ian men uea: me uea agu
men Absalom.

ITŨBAÑ 15.

IRUWIN ñune, Absalom ōgadauw
wōn chariot eran, me pferde, ma
aijima amen gōr ian obwen.
2 Ma Absalom ōgatabwijũbwij in
rida ijoran, mō ō weijo itañit emede-
na inimet oror: me tsin ie etsimine an
akake eñame ion ñea eimwi bwe e
nim ōrean a uea bwe enimō mwit
añōgen, Absalom emwemwin, mō
ũge, Auwe amen iat tekawa keken?
Mō ō ũge, Am tsiō ei rat arōeni n
Israel ion.
3 Ma Absalom ũge a, Kania, omo
wam imin memak me eimwi; me eko
eñame ion ñea ā pan a eow itũrin uea
bwe e nim kaiōt aem.
4 Ma Absalom ũge a bet, Karenaga
me ā eke aña amen mwit añōget eb,
bwe enim ōrre ame eñame memak,
ñea etsimine an akake ōa añōget
deden, ma A nan ririñ a ñea omo!
5 Me tsin ia eñame ion ōa eñame
ion ōrre a bwe enim toweitsiber in
eredu, e ere a ben, mō ōbabweji, ma
agu men.
6 Ōũga deden Absalom ea Israel
memak ñabũna rō ōrre a uea bwe ā
nimō mwit añōgōra: ma Absalom
eñan bũriōũn ñamen Israel iat deden
ñune.
7 ¶ Mi iruwin ama eobweni, Absa-
lom ũge a uea, A kōñ aw bwa A nim
ñow Hebron mo ogoro aeō n votum,
ñea A ogiten pan a Jehova.
8 Bwa am tsiō ōrai eñōgen votum
eijin ñago e mek i Gessur in Syria,
mō ũge, Tsin ia Jehova tik ōredōa-
tow aña Jerusalem, A nan tsiō itũrin
Jehova.
9 Me uea ũge a, Nua kō iat iow.
Me e eogoda mo oñowen Hebron.
10 ¶ Ma Absalom ōijōt amen ōña-
neme bwe re nim ōdad eat arōeni n
Israel memak, bwe re nim ũge, Tsin
ia amwa kaiōt nōñit dobu, amwam
ũge, Absalom eijien uea n Hebron.
11 Me re edegerien Absalom arobu
dedemaro atsin Jerusalem, ñabũna ā
emwin, me re nuaw ian an dereder
bũriōũra; me re eō tsiet imit on.
12 Ma Absalom etsiō a Ahithophel

ñea dei Gilo, ñea wõn amen kamarar
David, atsin ian an tekawa, atsin
Gilo, ñag õ õreit ere iwim. Mo
ouwak õkõr bita ekañaba; bwa aeõñ
kañeda eñame ñabũna re mek itũrin
Absalom.
13 ¶ Ma amen kanuaw añõg ion
õrre a David, mõ ũge, Dedemaron
Israel memak re edegerien Absalom.
14 Me David ũge a an tsiõ memak
ñabũna re mek itũrin i Jerusalem,
Amwa eogoda kõ, bwa amõ gõrõ; bwi
ta bwidũga me eko ion inimageda
ñea nan gõrõwõñ atsin itũrin Absa-
lom: amwam kapapar in nuaw, bwa
ñam e ibawõñ gada, mõ õrean a gada
ibaka, ma abiõt tekawa mwit ipudu-
tũbwin.
15 Ma an tsiõ uea rõ ũge a uea,
Kania, oget duwen am tsiõ bwe re
nimõ ririñ tamo imin ñea waña temo-
niba ñea uea äeñ.
16 Me emetan uea, ma amen bwien
memak re edegeri erowin. Me uea
õñaina waea ãn, ñabũn an konku-
bine, bwe re nim raña ewak.
17 Me emetan uea, me eñame me-
mak re edegeri erowin; me rõ kaeõ-
gen i Beth-Merhak.
18 Ma an tsiõ memak rõ õd itirũ-
rũn; me dei Krethi memak, me dei
Plethi memak, me dei Gath memak,
re eke añowar dedemaro ñabũna re
edegeri atsin Gath ñago, rõ õden ian
men uea.
19 ¶ Me uea ũge a Itthai ñea dei
Gath, Adaga wo edegeri bet gama?
redõ kõ, me mek itũrin uea: bwa au-
we eratequõ, me ñamen eat eb eben
ñea ã õijõtsinã; redõ eow kõ atañam.
20 Wo õren õrre nane, mõ õten, A
nim emwinuw bwe wo nim edu akõda
epo a gama, ñag A ñow ino A teñ
ñow ean? redõ kõ, õredõan kõ etsie-
dũm; enimõ mek itũrũm equed mi
iduwen.
21 Me Itthai õnei aen uea, mõ ũge,
Ñag etsimor Jehova, me ñag etsimor
waña temoniba ñea uea, eat etañ ñea
waña temoniba nan mek ean, tamo
ima õa itsimor, am tsiõ nan mek bet
ina.
22 Me David ũge a Itthai, Nua kõ,
õd kõ eat *ekaw.* Me Itthai ñea dei
Gath õden ean, ma an ñame memak,
me eoniñ memak ñabũna re mek itũ-
rin.
23 Me eb memak re eõñ in etabwe-
narer, me eñame memak rõ õden eat
ekaw: me uea bet mõ õden eat ekaw
ñea Kidron, me eñame memak rõ õd
ean, ea medenat etomagage.
24 ¶ Me, kania, *õrren* bet Zadok,
me ibwibwin Levi memak re mek
itũrin, rõ õbũ lade n an berith Gott;
me rõ õeõgatuen wõn lade Gott; ma
Abjathar oroga ea at eñame memak
metan iat tekawa.
25 Me uea ũge a Zadok, Õredõatow
kõ iat tekawa wõn lade Gott: tsin ia
A ãt oquedeieõ ian men Jehova, I
nan tik õredõanõ, mõ õmeata ame
wõn lade me eñan:
26 Me tsin iõ Õ ũge, A eõ ãeñuw;
kania, aña ñune, E nimõ ririñ ame
ñea omo ian men.
27 Me uea ũge a bet Zadok ñea
priester, Adaga deõ auwe amen bide-
nimi? redõ eow kõ iat tekawa iat iow,
amiãi amerumena ñaim, Ahimaaz
ñea ñaim, me Jonathan ñea ñain
Abjathar.
28 Kania, A nan mek ean enorin
Jordan itañit etomagage, ea an õrre
ame eñõg atsin itũrũm mo oduwen
ame.
29 Me ñagan, Zadok ma Abjathar
ar tik õbũ iowen Jerusalem wõn lade
Gott: ma ar ta meken ina.
30 ¶ Ma David akõda eat etañ in
akõda animwet etowedũdũ ñea Oli-
vet, mi i ti iõñ eada; mõ õ bõñe tũ-
bwin, me e dũgidugo me eko an
schuhe; me eñame memak ñabũna re
mek itũrin rõ bõñe tũbũra, me ro
roga, me ri ti iõñ eada.
31 ¶ Me *eñame* ion õpan a David
ñeijin ũge, Ahithophel emek bet ini-
maget amen kañaba itũrin Absalom.
Me David ũge, O Jehova, A kõñ aw
bwe Wo nim iwid an kamarar Ahi-
thophel me eke ekabaãt.
32 ¶ Me ñaga David õbaiwõñ ani-
mwet etowedũdũ, ino ã taramawirei
Gott ean, me, kania, Husai ñea dei
Archi, õrre bwe enimõ gõrõmwimwin,
me e ijababa an karawin, me emwa-
rere iara itũbwin.
33 Me David ũge a, Tsin ia wo ede-
geriõ, wo nan ek'auwe oroeãõ;

34 Me tsin ia wo redō a tekawa,
mō ũge a Absalom, Uea, A nim eke
aña am tsiō; tekei aeō tsiō itũrit etō-
ñũm ñago, nan ōũga bet aeō tsiō itũ-
rũm ñage: me wo nim ijababa aen
Ahithophel bwe dōgũ.
35 Ōten, eō mek ina itũrũm Zadok
ma Abjathar ñarumena priester?
me ñagan, tamo eñōg memak ñana
wo kaiōt eow ian an wak uea, wo nan
pan a Zadok ma Abjathar ñarumena
priester.
36 Kania, emek itũrũrōr ameru-
mena ñaiũrōr, ñarumen Ahimaaz ñea
ñain Zadok, mi Jonathan ñea ñain
Abjathar; ma amwam ōrean ame
eow itũrũrōr eñōg memak ñan amwa
kaiōt.
37 Me Husai, ñea dañat David,
oñowen iat tekawa; ma Absalom ōrre
eowen Jerusalem.

ITŨBAÑ 16.

ME ñaga David erowi eken ani-
mwet *etañ in akōda*, kania,
Ziba, ñea an tsiō Mephiboseth ōgōrō-
mwimwin, ma arumet esel itũrin,
ñarumen etsimine bait emegeda ean,
ma arobu brot, ma amwetubu quan
vitis ñan emadetō, me aibu kuchen in
ficus, me aiquet dōbadōr in wein.
2 Me uea ũge a Ziba, Bait ekeken
ñane? Me Ziba ũge, Ñarumene esel
wōn amen bwien uea bwe re nim
ōd animwen; me ñane brot me
kuchen in ficus ōan amebũna wam
dedemaro; me ñea wein nimōra ña-
bũna rō gōb eow eat etomagage.
3 Me uea ũge, Iña ñea amea ñain
wam temoniba? Me Ziba ũge a,
Kania, e tik Jerusalem: bwō ō ũge,
Ñabũmine, wak in Israel ri nan tik
ōredōan ame monibait etōñũ.
4 Me uea ũge a Ziba, Kania, wam
imin memak ñana wōn Mephiboseth.
Me Ziba ũge, A eredu auwe; A nimō
āt oquedeieō ian mem, waña temo-
niba ñea uea.
5 ¶ Me ñaga uea David ōbaiwōñ
Bahurim, kania, emetan ina eñame
ion, ñea amen bwien ran an wak
Saul, ñea Simei egen, ñea ñain Gera;
me e meta, mō ō ramwaniei ñag ō
ōreita nuaw.
6 Me e enagageñōt epe David ma
an tsiō uea David memak: me eñame
memak me dedemaro memak ñabũn
oaio re mek eat damarũmin me eat
damauwin.
7 Me Simei ũge, ñag ō ōreita ra-
mwani, Nua kō, nua kō, auwe, eña-
me ñea amen ōōkae era, auwe amen
ibaka:
8 Jehova ōredōan awen aran amen
bwien Saul, ñea wo moniba iruwin;
mi Jehova etotuen monibaim ian ben
Absalom ñea ñaim: me, kania, ā quōr
iow auwe ian am ibaka, bwe dōgin
bwa auwe amen ōōkae era.
9 ¶ Ma Abisai ñea ñain Zeruja ũge
a uea, Adaga ñune robar ema ōra-
mwaniei waña temoniba ñea uea?
A kōñ aw bwa A nimō gōr a me tow
teren.
10 Me uea ũge, Ekeken waña imin
itũrũmũrōr, amũrōr ñarumena ñain
Zeruja? Adaga, dōgin bwin ō ra-
mwani, me dōgin bwina Jehova ũge
a, Wo nimō ramwaniei David; mi
ijegen ñea okona n ũge, Adaga wo
ririñ ñune?
11 Me David ũge a Abisai, me ea
an tsiō memak, Kania, ñaiũ, ñea
emetan ian bũriō, ōnani ōekeowen
tsimorũ: mō ōtet eken an amune
ibwin Benjamin ñage kona *n ririñ?*
amwa eō dadei, bwe e nimō ramwani;
bwi Jehova ogiten pan a.
12 Kaia Jehova nan aia ibaka ñun
o ogiten ririñ ame, me kaia Jehova
nan pũmwe an ramwani mō ōgagei-
dawianawō ñabũmine.
13 Me David ma an ñame rō ōden
iat emedena; me Simei ōd itirũrũra
edōgen itũgain eat etowedũdũ, mō ō
ramwani ñag ōreita nuaw, me e
eñaeōt epe, mō ō pwirida a mwarere.
14 Me uea, me eñame memak ña-
bũna re mek itũrin, rō baiwōñ *eat
etañ ñamwarin* Eago; ma a atsien
gon ina.
15 ¶ Ma Absalom, me eñame memak
ñabũn amen Israel, rō ōrre eow Jeru-
salem, ma Ahithophel emek itũrin.
16 Me ean ñaga, ñag Husai ñea dei
Archi, ñea dañat David, ōrre a
Absalom, Husai ũge a Absalom,
Enim eraq tsimorin uea, enim eraq
tsimorin uea.
17 Ma Absalom ũge a Husai, Ōũga

am auwã dañõm? adaga wo eõ ede-
geri dañõm?
18 Me Husai ũge a Absalom, Iõk;
me ñea ã ij iow itũrin Jehova, mi
itũrin bet eponñame ñune, me ñamen
Israel memak, aña an ñame, ma A
nan mamek itũrin.
19 Me ñaiune bet, A nim tsiõ itũrin
ijegen? adag eõ eimwi ia A tsiõ
itũrin ñain? tekei aeõ tsiõ ian met
etõñũm, nan õũga bet aeõ tsiõ ian
mem.
20 ¶ Ma Absalom ũge a Ahithophel,
Amwam ome amiã kamararei bita
ñea amõ ririñ.
21 Ma Ahithophel ũge a Absalom,
Wo nim idõg a ãinibũn at etõñũm
konkubine, ñabũn õ ñaina bwe re nim
raña ewak; me Israel memak ri nan
kaiõt bwo ouwak at etõñũm miowuw:
mi nan oaio bet' eñame memak
ñabũn itũrũm.
22 Me rõ gadeijida an imwem
Absalom ion animwet ewak; ma
Absalom edõg añet ãinibũn at etõñin
konkubine eow ian men Israel me-
mak.
23 Ma aen Ahithophel, ñan õ õmea-
ta ean bũm ana, tekei eñame ion ñea
õũdũdõ n kaiõt eow ean aen Gott:
õũga aen Ahithophel memak ea Da-
vid ñago, me ea bet Absalom.

ITŨBAÑ 17.

MA Ahithophel ũge a Absalom, A
kõñ aw bwa A nim ij ata ma
aro erañat dedemaro, me nua me
ededegeri David anũbũmin in ñabũ-
mine:
2 Ma A nan ibawõñ ie e jũrũñ me
eago ben, ma A nan õmiow; mi nan
gõrõ eñame memak ñabũna re mek
itũrin; ma A nan ta abi uea.
3 Ma A nan õredõan aw eñame me-
mak: eñame ñea wo õnani tekei ie
ered aw eñame memak: mi nan
iow eñame memak.
4 Me eimwi ñeijine ian men Absa-
lom, mi ian men bet ñaben Israel
memak.
5 Ma Absalom ũge, Amwam emwe-
mwin bet ñage Husai ñea dei Archi,
bwa am aia ian aen.
6 Me ñag Husai õrre a Absalom,
Absalom edorer a, mõ ũge, Aen Ahi-
thophel ñane: añ edegeri aen õa iõk?
tsin ia deõ ei, wo nimõ dorer ñauwe.
7 Me Husai ũge a Absalom, Eõ
eimwi aen Ahithophel eat edae ñage.
8 Me Husai ũge a bet, Wo tsiet
etõñũm ma an ñame, bwũ ũra eñame
ñabũn oaio, mõ õbaõadsin bũriõũra,
tekei bãr ion ñea ã eñan ñait'ow añe:
me etõñũm ei bet amen ake, me e
eab mamek inimaget eñame.
9 Kania, õ kerũ ñage iat ijũb ion,
õa eat etañ emwarin: me tsin iõ õren
pudu ibũn inimagõra, mi tamo ñea
õkaiõt, i nan ũge, Etsimine enemama
inimaget eñame ñabũna re edegeri
Absalom.
10 Me ñea eõ kurara, me ñea tekei
bũriõũn leon, nan eadõ bũriõũn: bwi
Israel rõ kaiõt amea etõñũm bwe ei
eñame ion ñea oaio, me eñame ñabũn
itũrin te ei onmwit eñame eõ ba-
dõdõ.
11 Ma A wereriw bwi Israel me-
mak re nim epoda aw, atsin i Dan me
etoki i Beer-Seba, tekei eraũrõ arõũ-
rõ bwe dõgin ebakũra; me bwe wo
nim edegeri bet ũra aeow eat ubo n
ake.
12 Ma añ nan ibawetow eat etañ
ion ino añ ãt iow, ma añ nan pudu a
tekei an pudu ão eat emwarere; ma
añ nan eõ ñaina eñame iot atsin itũ-
rin, ma atsin inimaget eñame ñabũna
re mek itũrin.
13 Me tsin io o ogiten metu iat te-
kawa ion, Israel memak ri nan gorot
dorob bita tekawa, ma añ nan urure-
du iat ekaw, ea an eõ reñõ dũgidũgit
epe ion ñan oniñ.
14 Ma Absalom mi Israel memak
rõ ũge, Omo eken aen Husai ñea dei
Archi ea aen Ahithophel. Bwi Jehova
ogiten mwit añõgen bwe e nim ija-
baba aen Ahithophel ñeijin omo, bwi
Jehova enim õeõgida gain Absalom.
15 ¶ Me Husai ũge a Zadok ma
Abjathar ñarumena priester, Ahi-
thophel edorer a Absalom me ñaben
Israel iat deden ñune me deden ñune;
ma aña A dorer iat deden ñune me
deden ñune.
16 Me ñagan, wo nim kapapar me
etsiõ a David, mõ pan a ñeijin ũge,
Wo nim eõ mequõr anũbũmin ñabũ-
mine ean enorin Jordan itañit eto-

magage, me wo nim õd ean; bwi
ta bwidũga me ã õmwaneow uea
me eñame memak ñabũna re mek
itũrin.
17 Me Jonathan me Ahimaaz ar ta
mek i En-Rogel; mi itsiõ n ãn ion eõ
toki n nua mõ kadeaeo a ũrõr; ma ar
pan añen uea David: bwe eõ eimwi
ia ã ãt ũrõr ia ar metu a tekawa.
18 Me eoniñ in eman ion ãt ũrõr,
mõ õpan añen Absalom: ma ar kapa-
par eanuaw, ma ar baiwõñ ian an
wak eñame ion i Bahurim, me etsi-
mine an bõken eren ion ian wõn oror;
ma ar metuen ian.
19 Me ãt on ebarũ equoje eran, mõ
õ bõñeõten men bita ebõken eren, me
e ijijetowen ean weizen ñana ã ira;
me eko imit on ia ã tsiet.
20 Ma an tsiõ Absalom rõ õrre a
ãita eow anewak, mõ rõ ũge, Iña
Ahimaaz mi Jonathan? Me ãita ũge
a ũra, Ar õden eat ekaw in ibõk. Me
ñaga rõ õnani ũrõr me re eõ ãt, re
redõ eowen Jerusalem.
21 Me ñaga rõ gaõeowen, ameru-
mena ar metan iat ebõken eren, ma ar
nua ma ar pan añen uea David; ma ar
ũge a David, Amwa eogoda kõ, me
kapapar, mõ õd eat ekaw; bwa Ahi-
thophel õpan iwitsiowemiã iat deden
ñune.
22 Me David eogoda, me eñame
memak ñabũna re mek itũrin, mõ rõ
õd ean Jordan: me ñag õbaõ iaõin,
eko ion inimagõra ñea eitsiõk õd ean
Jordan.
23 ¶ Me ñag Ahithophel ãt bwe ã
ekam edegeri an kamarar, o quõr bait
emegeda ean wõn esel, me eogoda,
mo oñow ũbwien, ea an tekawa,
mõ õ gadagadõbwei an wak, mo o
quõr teren, me e man, me ã irie-
duen iat ũbwet etõñin.
24 Me David õbaiwõñ Mahanaim.
Ma Absalom õd ean Jordan, ma amen
Israel memak re mek itũrin.
25 ¶ Ma Absalom õñaeow Amasa
aũtũbwit etar in ake bwe enimõ
ñeijũbwen Joab. Ma Amasa ei ñait
eñame ion ñea Jethra egen, ñea dei
Israel ion, ñea emetu a Abigail ñea
ñain Nahas, ñea etsin Zeruja ñea
inen Joab.
26 Mi Israel ma Absalom rõ ga-
deijida aũra wak in ake ean eben
Gilead.
27 ¶ Me ñaga David õbaiwõñ Ma-
hanaim, Sobi ñea ñain Nahas ñea
emek i Rabba ean eben ũbwiet
ibwibwin Ammon, me Machir ñea
ñain Ammiel ñea emek i Lo-Dabar,
me Barsillai ñea dei Gilead in Ro-
glim,
28 Arei karre betten, mi iwũr in
ũmwin, me iwũr ñana epe, me wei-
zen, me gerste, me mehl, me korn
ñana ã tsim, me faba, me lentis, me
pulse,
29 Me meli, me butter, me schafe,
me kãse n kuh, ea David me eñame
ñabũn itũrin, bwe re nim õn: bwa
arei ũge, Eñame re metũr, me re
eago, mõ rõ bõñ, eow eat etoma-
gage.

ITŨBAÑ 18.

ME David õdũ eñame ñabũna re
mek itũrin, mõ õñaeow kaiwe-
dun arañа ma kaiwedun aibu eara.
2 Me David õijõtet eñame, aiquen
main aiju ijõñin ben Joab, me aiquen
main aiju ijõñin ben Abisai ñea ñain
Zeruja, ñea etsin Joab, me aiquen
main aiju ijõñin ben Itthai ñea dei
Gath. Me uea ũge a eñame, A nan
meta bet aña me edegeri gamiã.
3 Me eñame rõ ũge, Wo nim eõ
meta: bwe tsin ia ama gõrõ, re eab
ekeiduwen gama; ogen bet ie ema
emaen, re eab ekeiduwen gama:
tekei auwe ata erañan inimagema;
me ñagan wo nimõ oog duwõm me
buõk gama atsin iat tekawa.
4 Me uea ũge a ũra, Ñea amwa
ũge bwo omo ian memiã, A nan ririñ.
Me uea õweijo itañin metoror, me
eñame memak re metan katakatubu
mo quaquarаña.
5 Me uea õpan a Joab me Abisai
me Itthai, mõ ũge, Amweiũm õme-
roro bũriõũmiãi ea dedemaro ñea
Absalom bwe dõgũ. Me eñame me-
mak rõ kaiõt ñag uea õpan a amei-
tsimen kaiwedut etar in ake añõgen
Absalom.
6 ¶ Me eñame re metawan eat etañ
in kiãõ bwe re nimõ bo a Israel: mo
obodat etar in ake ino ebak imin
erõ ean eben Ephraim.

7 Me ā abien amen Israel atsin
ian obwen an tsiō David, me ei ene-
mama ion ñea ouwak ean ñabūmina
bwe anarama erañat eñame ñabūna
ā abi.
8 Me ebabareow ibo n ake ean
mūmwarina etañ eat eb memak; me
ebak eken ñabūna re ma eow eat
imin erō ea ñabūna re ma eow eat
ipudutūbwin ean ñabūmina.
9 ¶ Ma Absalom arowōñ a an tsiō
David. Ma a akōda animwem wōn
mulio, me bita mulio ōgōr ijōñin ran
eiche ñan ouwak mō ōmwimwiña,
me etōgeg iren tūbwin iaran eiche,
mō ō karamwaien ijugagain ianwe-
ron me eb; me bita mulio ñea emek
ijōñin ōgōrien.
10 Me eñame ion āt, mō ō pan
añen Joab, mō ūge, Kania, A āt
Absalom ñag i tō karamwai iaran
eiche eōen.
11 Mi Joab ūge a amea ñea ōpan
a, Me, kania, wo ātien, ma adaga wo
eō watamwitedu añe eow ina? ma A
nan oija aw ata *schekel in* silber,
me egadibet eran.
12 Ma amea ūge a Joab, Ogen bet
ia ā ome araña *schekel in* silber ian
beō, A eab ere beō ea ñain uea:
bwa ama kaiōt ñag uea edorer aw
me Abisai me Itthai, mō ūge,
Amweiūm kania bwe enim eko ion
etowe dedemaro ñea Absalom.
13 Me tsin ñago ia A tsitsino n
iwitsiow tsimorin, (eko imit on ñea
ā ewewin a uea,) me wo nan iwi-
tsiow aña bet ñauwe.
14 Mi Joab ūge, A eō kona n eraq
eow itañūm iat deden ñune. Mō ō
ōbū aijimae ewere ian ben, me e
ebuōtet dirukoun Absalom, ñag etsi-
mor inimagen eiche.
15 Me dedemaro ñabūna rō ōbū
bain in ake Joab, ro rogi me ro
watamwit Absalom, me ra abien.
16 Mi Joab ōeōñ dobu, me eñame
re redōt atsin eat ededegeri Israel:
bwi Joab ōredōatet eñame.
17 Me re barū Absalom, mō rō
ōraijeduen iat ijūb ion ñea ouwak
inimaget imin erō, mō rō ōewedūdū
epe animwen: mi Israel memak rō
gōrien ion o oñow ian an wak de-
degai.

18 ¶ Ma Absalom ogiten barū ijor
ion ñago e tsimor, ñea ijor ñea emek
ian an pañ uea; bwō ō ūge, Eko ñaiū
eman ie enim ekei ōmaranen egō:
me e emwinōten egen bita ijor; me
ā pan bita imin bwe ōmaranen Absa-
lom ea ñabūmine.
19 ¶ Me Ahimaaz ñea ñain Zadok
ūge, A kōñ aw bwa A nimō gōrō mō
pan a uea deden ñea Jehova ōbaña-
gai mō ōeōgida gain barūen ean.
20 Mi Joab ūge a, Deō auwe amen
kanuaw añōg ñabūmine, me wo nan
kanuaw añōg eat ibūmin: me wo nim
eō kanuaw añōg ñabūmine, bwe dōgin
bwe eman ñain uea.
21 Mi Joab ūge a amea ibwin Chus,
Nua kō mō pan a uea mūñana imin
wo ogiten aia. Ma amea ibwin Chus
etoweitsiber ea Joab, mō ō kama-
winan.
22 Ma Ahimaaz ñea ñain Zadok
etik ūge añen Joab, Enim meta tamo
ñea eteñ meta, ma A kōñ aw bwa A
nimō gōrō bet iruwin amea ibwin
Chus. Mi Joab ūge, Adaga wo teñ
gōrō, ñaiū, ñaga wo eab kona bet
pūmwet kanuaw mwinen?
23 Mō ō ūge, Enim meta bita ñea
eteñ meta, ma A nim kamawina.
Mō ō ūge a, Gōrō kō. Me Ahimaaz
ōgōr ian medenat eb ñaben Eweō, me
e temaeijien amea ibwin Chus.
24 Me David ta megeda ijugagain
bōñeān metoror ñana arura: ma
amen ober akōda animwen wakin
metoror, me e tata men, ma agagan,
me, kania, eñame ion ōgōrō te ei.
25 Ma amea amen ober aeuwak,
mō ōpan añen uea. Me uea ūge,
Tsin ie te ei, etsimine imwinen ian
mwin. Me e par in tūren.
26 Ma amea amen ober tik ātiet
eñame ion ōreit kamawina: ma amea
amen ober emwemwit amen raña
metoror, mō ūge, Kania, eñame ion
tik gōrō te ei. Me uea ūge, Ō kar-
re bet mwinen.
27 Ma amea amen ober ūge, A
nimen bwe gōrin amea amo tekei
gōrin Ahimaaz ñea ñain Zadok. Me
uea ūge, Eñame ion omo ñea, mō ō
ōreat imwinen ñan omo.
28 Me Ahimaaz ekekūr, mō ūge a
uea, Iow. Mō ō otoburen ian men

uea, ma agu ijōñ, mō ũge, Ā nim
tsitan Jehova ñea wam Gott, ñea
ogiten totow eñame ñabũna re tata
bōra n iwitsiow wаña temoniba ñea
uea.
29 Me uea ũge, Ōten, etsimor ōa
iōk dedemaro ñea Absalom? Me
Ahimaaz ũge, Ñaga Joab ōijōtoruwei
an tsiō uea, ñea aña ñea am tsiō, A
āt earearuō ñea ouwak, ma A eō
tsiet dōgin.
30 Me uea ũge, Wo nim iwidō, me
weijo ine. Me e iwidō, mō ōweijon.
31 Me, kania, ōrren amea ibwin
Chus; ma amea ibwin Chus ũge,
Imwinen ea wаña temoniba ñea uea;
bwe Jehova ōbañagaiuw ñabũmine,
mō Ō ōeōgidan gaiũra ñabũna re
eogoda n iwitsiow auwe.
32 Me uea ũge a amea ibwin Chus,
Etsimor ōa iōk dedemaro ñea Absa-
lom? Ma amea ibwin Chus ũge, Ña-
bũna barũen wаña temoniba ñea uea,
mũ ũra memak ñabũna re eogoda
bwe re nim ōeōgida gaim, re nim
tsitobo amea dedemaro.
33 ¶ Mo ouwak an mwijiña uea, ma
a akōda ian an rum ñea ean metoror,
me e eōñ: me ñag e nuaw, e dorer
mō ũge, O ñaiũ ñea Absalom, ñaiũ,
ñaiũ ñea Absalom! karenaga ma A
ma bwa A nimō ñeijũbwōm, O Absa-
lom, ñaiũ, ñaiũ!

ITŨBAÑ 19.

Ā PAN añen Joab ñeijin ũge, Ka-
nia, eōñen uea, mō ō ōmeata
roin bwe dōgin Absalom.
2 Me ā iwid edoganigae ñabũmina
me eijiet imwijiña ea eñame memak;
bwe eñame rō kaiōt ean ñabũmina
eñōg ñeijin ũge, Uea ōmwijiña bwe
dōgin ñain.
3 Me eñame rō karaōedu iat tekawa
ean ñabũmina, tekei eñame ñabũna
rō gadũkũrañ ñabũna re ewewin ũra
tsin ia rō gōrō atsin eat ubo n ake.
4 Me uea ōbōñe men, me uea eta-
bwenarar, mō ũge, O ñaiũ ñea Absa-
lom, O Absalom, ñaiũ, ñaiũ!
5 Mi Joab emetu a uea eow ian an
wak, mō ũge, Wo ogiten ōgadũkũrañ
men am tsiō memak ñabũmine, ña-
bũna re raña tsimorũm ñabũmine, mi
tsimorin ñaiñaim eman me ñaiñaim
ān, me tsimorit āinibũn agem, me
tsimorit āinibũn am konkubine;
6 Ñaga wo auwā ũra ñabũna re
miowuw, me wo miowi ũra ñabũna
ra auwāw. Bwe wo ōmeatan ñabũ-
mine bwe eko woun prinzen mi itsiō
ian mem: bwa A tsietien ñabũmine,
bwe tsin ie etsimor Absalom, ma ama
ima memak ñama ñabũmine, wo nan
ibibōki.
7 Me ñagan, eogoda kō, me meta,
me dorer in ōbebe bũriōũn am tsiō;
bwa A schwōr itũrin Jehova, bwe
tsin ia wo eō meta, nan eab reñō aw
eñame ia aiquen ñage ijōbũm: mi nan
ibaka eken aw ñune ea ibaka me-
mak ñan ogiten meta aw atsin ean
am būm in oniñ ea ñabũmine.
8 Me uea eogoda, me emegedan ini-
met oror. Me ā pan añet eñame me-
mak ñeijin ũge, Kania, uea emegeda
inimet oror: me eñame memak rō
ōrre eow ian men uea. Mi Israel
memak rō gōrien, ion o oñow ian an
wak dedegai.
9 ¶ Me eñame memak eat arōeni n
Israel memak tũ ũra akake a ũra, mō
rō ũge, Uea ogiten ōtsimor gada
atsin ian ben barũeda, mō ō ōtsimor
gada atsin ian bet' dei Philistia; me
ñage ō gōriet atsin eat eb atsin ian
men Absalom.
10 Ma Absalom, ñea añ ōbid bwe
enimō moniba ea gada, ema eowen
eat ake. Me ñagan, adag amwa eō
ōrai eñōg eijin bwe ā nim kan ōre-
dōan uea?
11 ¶ Me uea David etsiō a Zadok
ma Abjathar ñarumena priester, mō
ũge, Amwarũmō dorer a ñabet ibwi-
bwin Juda, mō ũge, Adag amwa ōd
imũr in ōredōan uea aeow ian an
wak? bwō ōrre añen uea aen Israel
memak, bwe re nim kan ōredōatow
ian an wak.
12 Amiā kōr etsiedũ, ma amiā rō
ma amiā duwō: ma adag amwa ōd
imũr in ōredōan uea?
13 Ma amwarũm ũge a Amasa,
Adaga, deō auwe rō me duwō? Gott
enim ōeōgida gaiũ, mi ijuw bet, tsin
ia wo eō ek'auwe kaiwedut etar in
ake ian meō eō toki me ñeijũbwen
Joab.
14 Mo o kona bũriōũn ñamen Juda

memak, tekei bũriõũt eñame ñea ta
aiquen; me re etsiõ a uea, mõ rõ ũge,
Wo nimõ redõ, auwe, ma am tsiõ
memak.
15 Me uea eredõ, mõ õ baiwõñ ita-
ñin Jordan. Mi ibwibwin Juda ro
ñow Gilgal, bwe re nim tuwin gõrõ-
mwimwin uea, me re nim õdõn ean
Jordan uea.
16 ¶ Me Simei ñea ñain Gera, ñea
ibwin Benjamin, ñea dei Bahurim,
õkapapar in rodu epo a amen Juda
bwe re nimõ gõrõmwimwin uea Da-
vid.
17 Me arañа eñame ñabũna ibwi-
bwin Benjamin itũrin, me Ziba ñea
an ñame ewak ñea Saul, me ñain ña-
bũna waea ma aijimo, me aruma an
tsiõ epo a ñei; me rõ õd ean Jordan
ian men uea.
18 Mo orogat dobot eon bwe enim
ujedu amen bwien uea, me e nimõ
ririñ ñea omo ian men. Me Simei ñea
ñain Gera otoburen me toweitsiber
ian men uea, ñag õ õd ean Jordan.
19 Mõ õ ũge a uea, Waña temoniba
enim eõ pan aeõ baka, me wo nim eõ
õmaran bet bita ñea am tsiõ eririñ
iat deden ñea ebaka ean ñabũmina
waña temoniba ñea uea emetan Je-
rusalem ean, bwe uea enimõ ñaeow
ian bũriõũn.
20 Bwa am tsiõ etsiet bwa A dũra
kõr: me ñagan, kania, A õrren ñabũ-
mine, adamonit eñame ñea õrre atsin
iat ewak ñea Joseph, bwa A nimõ ro-
du me gõrõmwimwin waña temoniba
ñea uea.
21 Ma Abisai ñea ñain Zeruja õnei
mõ ũge, Adaga, eõ eimwi ia ã abi Si-
mei bwe dõgin bita; bwe dõgin ñag o
ogiten ramwaniei ñea ã õbid iow itũ-
rin Jehova?
22 Me David ũge, Ekeken waña
min itũrũmũrõr ñamũrõr ñarumena
ñain Zeruja, ñag amwarũm eken ga-
mũrõr barũõ ñabũmine? õten, ã nim
abi eñame ion ñabũmine inimagen
Israel? õten, A eõ tsiet ñan añan uea
n Israel ñabũmine?
23 Me uea ũge a Simei, Wo eab
ima. Me uea schwõr a.
24 ¶ Me Mephiboseth ñea ñain Saul
orodu bwe enimõ gõrõmwimwin uea;
me e eitsiõk bet õmamo nanan, me
mwit baran, me gabũr an karawin,
atsin ean ñabũmin uea enuaw ean ea
ibũm ñabũmin e redõ iat iow ean.
25 Me ñag õ õrre eow Jerusalem
bwe enimõ gõrõmwimwin uea, uea
ũge a, Adaga wo eõ edegeriõ, Mephi-
boseth?
26 Mõ õ ũge, Waña temoniba ñea
uea, amea aeõ tsiõ oquiawieiõ: bwa
am tsiõ ũge, A nim quõr bait emege-
da ean waña esel bwa A nim õd ani-
mwen, me naña waña uea, bwin õrañ
am tsiõ.
27 Mõ õ õbabaka am tsiõ ea waña
temoniba ñea uea; me waña temoniba
ñea uea tekei an engel Gott ion: me
ñagan wo nimõ ririñ ñea omo ian
mem.
28 Bwa an karig etõñũ memak te-
kei eñame ñabũn ema ian men waña
temoniba ñea uea; me wo õmegeda
eow bet am tsiõ inimagõra ñabũna re
jeiji ian wam tisch. Me ñagan, eke-
ken ñea A nim kan iõñ añen uea bwe
dõgin?
29 Me uea ũge a, Dõgit ekeken ña-
ga wo nim kan paten añõgen wam
imin? A ũge, Auwe me Ziba, amwa-
rũmõ dũbañai iow eamũrõr eb.
30 Me Mephiboseth ũge a uea, Eh,
e nim õgõg memak, ñaga waña te-
moniba ñea uea tik redõ eowen ian
an wak.
31 ¶ Me Barsillai ñea dei Gilead
orodun i Roglim, mõ õ õd ean Jordan
epo a uea, bwa arũm agu mõrõr ian
Jordan.
32 Me Barsillai ei õkõr eñab, bwe
aojomoen an obweni: mo o ogiten õi-
jõiji uea ñag e mek i Mahanaim; bwe
ei eñame ion ñea togit õkaganado.
33 Me uea ũge a Barsillai, Edege-
riõ kõ mõ õd ean Jordan, ma A nan
õijõijiw eow itañũ i Jerusalem.
34 Me Barsillai ũge a uea, Iju abũ-
mit ãgen bũmin tsimorũ, ñag A nim
edegerien uea eada Jerusalem?
35 Aojomoen aeõ obweni ñabũmine:
mõ õten, A kona n tsiet ñea omo me
ñea ebaka? õten, am tsiõ okona n
õmanen õanõ me nimen? õten, A ko-
na n kaiõt aet amen me ãinimwen
riañ? ma adag am tsiõ enim ekeijiet
imin in karoe ea waña temoniba ñea
uea?

36 Am tsiõ ta teñ õd ean Jordan
epo a uea; ma adag uea enim pũ-
mweõtet dedeũ pũmwen ñune.
37 A kõñ aw bwe enim kan redõ am
tsiõ, bwa A nim ima eow ian aeõ
tekawa, itañit ũbwet etõñũ mi inõ.
Me, kania, am tsiõ ñea Chimham;
enim edegeri waña temoniba ñea uea;
me wo nim ririñ a tamo imin ñea
omo ian mem.
38 Me uea õnei, mõ ũge, Chimham
nan edegeriõ, ma A nan ririñ a tamo
imin ñea omo ian mem: me tamo
imin ñea wo nan kõñõt tsiniõ, A nan
ririñ bwe dõgũm.
39 Me eñame memak rõ õden ean
Jordan, me uea õd ean: me uea agu
men Barsillai, mõ õ õgageidawianaw;
me e redõ eowen atañan.
40 Me uea oñowen Gilgal, me
Chimham edegeri: me ñamen Juda
memak re eow uea bwe enim õd ean
Jordan, me emaen in ñamen Israel.
41 ¶ Me, kania, ñamen Israel me-
mak rõ õrre a uea, mõ rõ ũge a uea,
Adaga etsietsima ñabũna amen Juda
re eñanuw, mõ õrean uea, ma amen
bwien, mõ õdõn ean Jordan, ma an
ñame David memak itañin?
42 Ma amen Juda memak rõ õnei
aen amen Israel, mõ rõ ũge, Bwina
uea ei amen bwema ñea etũret eken:
ma adag amwa kañuruñuren ean
ñune? õten, ama jeiji atsin itũrin
uea? õa o ogiten oija gama eadu
ion?
43 Ma amen Israel rõ õnei aen
amen Juda, mõ rõ ũge, Amaeta amai-
ma ian uea, mo ouwak eket dũbañi-
ma iat David ea gamiã: ma adag
amwa miowi gama, ñag emeta amo
ama kamarar in tik õredõan wõra
uea? Ma aen amen Juda eõkõñ eken
ea aen amen Israel.

ITŨBAÑ 20.

ME emek ina eñame ion ñea eba-
ka, ñea Seba egen, ñea ñain
Bichri, ñea ibwin Benjamin: õ õeõñ
dobu, mõ ũge, Eko dũbañida iat Da-
vid, me eko wõra imin ian ñain Jesse:
ion o enim ñow ian an wak dedegai,
O Israel.
2 Ma amen Israel memak ro roga,
me re iwidõt atsin eat edegeri David,
me re edegerien Seba ñea ñain Bichri:
ma amen Juda re ereribe a wañara
uea, atsin Jordan me etoki Jerusa-
lem.
3 ¶ Me David oñowen ian an wak
Jerusalem: me uea ebarũ ãinibũna
waea ñabũn an konkubine, ñabũna ã
ñaina bwe re nim raña ewak, mõ õ
ñaeowen ũra iat ewak in quõquõr,
mo oija ũra ijeiji, me eõ metu a ũra.
Me ã rakei ũra ea aũra bũm in ima,
tekei ãn ñabũn ema agõra.
4 ¶ Me uea ũge a Amasa, Wo nim
emwin ñamen Juda me õepoi ame ũra
ean aijũbũm, me wo nan tik õrre eow
bet ine ñauwe.
5 Ma Amasa enuawen bwe enim
emwin ñamen Juda me õebwepoi ũra:
me e duoku ea ibũm ñabũmin *uea*
ogiten idit.
6 Me David ũge a Abisai, Nan
ouwak eken an Seba ñea ñain Bichri
õeõgida gaida ea an Absalom *õeõgida*
gaida: wo nim emwin an tsiõ wam
temoniba, me edegeri, bwe e nim eõ
metu iat tekawa ñana ã ororai, me
tsimorowõñ atsin ian meda.
7 Ma an ñame Joab, me ñabũna
Krethi, me Plethi re meta mõ rõ õden
iruwin, me eñame memak ñabũn oaio;
me re metaten Jerusalem, bwe re
nim edegeri Seba ñea ñain Bichri.
8 Me ñaga rõ baiwõñ epe ñea ouwak
i Gibeon, õrren Amasa bwe enimõ
gõrõmwũmwũra. Mi Joab oquõrõt
iwugagan baibain in ake, ñan o ogiten
õñan, mo o quõr wõn pudutũbwin
animwen mũñana, ñaran õkaramwai
eat erũrũn ian bweren, mi ta ara-
rõda.
9 Mi Joab ũge a Amasa, Wo tsimor
õa iõk, edũ? Mi Joab õgõg baran
Amasa bwe enim agu men.
10 Ma Amasa ekam ekeiduwet ipu-
dutũbwin ñaran ian ben Joab: mo o
watamwit ijen, me enimatuw añe
õañan bũriõũn, me eõ gauwei ewata-
mwit; me e man. Mi Joab ma Abisai
ñea etsin ar edegerien Seba ñea ñain
Bichri.
11 Mi ion inimagen wõn dedemaro
Joab õweijo itañin, mõ ũge, Ñea auwã
Joab, me ñea edua David, e nim ede-
geri Joab.
12 Ma Amasa õpae eow ian aran iat

emedena ñea ã oogoda. Me ñag
amea ãt bwe eñame memak rõ weijo,
õ õbũ Amasa atsin iat emedena ñea ã
oogoda aeow añe, mo o woijeõt dede-
gai, ñag e ãt bwõ õweijo eñame me-
mak ñabũna rõ baiwõñ itañin.
13 Mõ õ õbũ atsin iat emedena
ñea ã oogoda, eñame memak re nua
mõ rõ õden iruwin Joab, bwe re nim
edegeri Seba ñea ñain Bichri.
14 ¶ Mõ õ õdad eat arõeni n Israel
memak ea Abel, me ea Beth-Maacha,
me ibwibwin Beri memak: me re
ebwepo, me re nuawen bwe re nim õd
iruwin.
15 Me rõ õrre me ra ake a me ro
rogien Abel in Beth-Maacha, mõ rõ
kepo towedũdũ bwe re nim iwitsiow
tekawa, me ewedũdũ ino õmwaij
eoror; me eñame memak ñabũna re
mek itũrin Joab re iri emwarere bwe
re nim õraijedu.
16 ¶ Me ãn ion ñea õman aeuwake-
dan iat tekawa, mõ ũge, Kaiõt kõ,
kaiõt kõ; A kõñ a gamiã bwa amwam
ũge a Joab, Kiroruwei kõ bwa A
nimõ dorer aw.
17 Me e tũren añet ãita; me ãita
ũge, Auwe Joab? Mõ õ õnei mõ ũge,
Aña. Mõ õ ũge a, Wo nim kaiõt aen
am tsiõ n ãn. Mõ õ ũge, A kaiõt.
18 Me ãita eijeida mõ ũge, De-
deũra ñabũna ñago me ñago edorer
mõ ũge, Ri nan ũdũdõ ekamarar eow
i Abel: mõ õũga aũra mwit añõgen.
19 Aña kõr ion inimagõra ñabũna
re eõ quinõñõg me edõbweduwen ini-
magen Israel: wo õnani abiet tekawa
mi inen ion inimagen Israel: dõgit
ekeken ñaga wo nimõ õekeowien an
ñame Jehova?
20 Mi Joab õnei mõ ũge, Enimõ
goeow tsiniõ deden ñune, enimõ goeow
aeõ õekeow mi ijababa eb.
21 Deõ dedeũ ñune: me eñame ion
ñea amen ean eben ũbwiet ibwibwin
Ephraim ñaben õpagedu-pagada, egen
bwe Seba ñea ñain Bichri õkaijoda
ben in iwitsiow uea David; amwam
oija ame te ei, ma A nan erowi te-
kawa. Me ãita ũge a Joab, Kania,
inan õraijida aw tũbwit adun animwet
oror.
22 Me ãita enaña eñame memak
ian an man. Me re tow teren Seba
ñea ñain Bichri, mõ rõ õraijida añen
Joab tũbwin. Mõ õ õeõñ dobu, me
eñame memak re nuawet atsin eat
tekawa, aeow ian aũra wak dedegai
memak. Mi Joab eredõ eowen Jeru-
salem ea uea.
23 ¶ Mi Joab emek aũtũbwin tar in
ake n Israel memak; me Benaja ñea
ñain Jojada emek aũtũbwin ñabũna
Krethi me ñabũna Plethi;
24 Me Adoram ei monibait eaña-
bai; me Josaphat ñea ñain Ahilud ei
amen edar mwinen;
25 Me Seja ei amen edar; me Za-
dok ma Abjathar ũrõr priester;
26 Me Ira ñea ñain Jair ei bet wõn
priester David.

ITŨBAÑ 21.

ETSIMINE erõrõ ion ean an bũm
David ean aiju eobweni, eobwe-
ni iruwit obweni; me David õnani
men Jehova. Mi Jehova ũge, Dõgin
Saul, me dõgin bet an karig ñabũn
amen õkae era, bwin o ogiten abi dei
Gibeon.
2 Me uea emwit dei Gibeon, mõ
ũge a ũra, (dei Gibeon deõ ũra ibwi-
bwin Israel, bwũ ũra iquiquin ñabũna
Amorite; me ibwibwin Israel ogiten
schwõr a ũra: me Saul õnani abieõra
ñag ouwak at ibwibwin Israel mi Juda
auwã ũra:)
3 Me David ũge a dei Gibeon, Eke-
ken ñea A nimõ ririñ a gamiã? me
ekeken ñea A kona n ririñ me eke
eadet idũra, bwa amwam õrai eñõgen
õgageidawianaw wõra imit atsin itũ-
rin Jehova?
4 Me dei Gibeon rõ ũge a, Deõ bait
silber me gold inimagema me Saul,
õa an karig; me eõ eimwi bet itũ-
rima bwa amam abi eñame ion ini-
magen Israel. Mõ õ ũge, Tamo imin
ñan amwa pan, A nan ririñ bwe dõ-
gimiã.
5 Me rõ ũge a uea, Amea ñea õe-
keow gama, mõ õgagoda n iwitsiow
gama, bwe ã nimõ õekeow gama me
eõ mek ean eben ũbwien Israel ia
aigetow,
6 A nim oija gama aeiu atsin ini-
magen ñaiñain ñabũna eman, ma
amam õkaramwai a Jehova eow i
Gibea ñea ũbwien Saul, ñea ã ij iow

itũrin Jehova. Mõ õ ũge, A nan oija
gamiã ũra.
7 Me uea õgõg mõ õtsimor Mephi-
boseth, ñea ñain Jonathan, ñea ñain
Saul, bwe dõgit eñõgen schwõr ian
men Jehova, ñea emek inimagõrõr,
inimagen David me Jonathan ñea
ñain Saul.
8 Me uea ebarũ arumen ñain Rizpa
ñea ñain Aja, ñarumena eman, ñaru-
mena ãita õrig a Saul, ñarumena Ar-
moni me Mephiboseth; me aijimo
ñain Merab ñea ñain Saul, ñabũna
eman, ñabũna ãita õrig a Adriel ñea
ñain Barsillai ñea dei Mehola:
9 Me e totuen ũra ian bet' dei Gi-
beon, mõ rõ õkaramwai iowen ũra eat
etowedũdũ ian men Jehova, mo opu-
duen memak amebũna aeiu: me ã
abi ũra eat edae in ineded, ean ada-
monin bũmin, ean adamonit inided
in gerste.
10 ¶ Me Rizpa ñea ñain Aja ebarũ
ekarawin ñea ereab iren, me eraña-
towen animwet epe bwe enim eke
eñan, atsin ean õaweijidaet inided ea
idotuet ebõk eara eadun ianweron;
me e ededegeri imin õeta n ijõñin
ianweron bwe re nim eõ mek ean
gatduwõra ijeaõ, mi imin gõgõrõ n
iñe ijõbũm.
11 Me ã pan añet David bita ñea
Rizpa ñea ñain Aja ogiten ririñ, ñea
an konkubine Saul.
12 ¶ Me David enua mõ õni rõn
Saul me rõn Jonathan ñea ñain atsin
itũrin ñamen Jabes-Gilead, ñaru-
mena re eñat atsin ian medenan
Beth-San, ñarumena dei Philistia
õkaramwai, eat ibũm ñabũmina dei
Philistia abi Saul i Gilboa;
13 Mõ õ õbũ atsin ina rõn Saul mi
Jonathan ñea ñain; me rõ õebwepoi
bet rõn amebũna ã õkaramwai.
14 Me rõ ñaeow rõn Saul mi Jo-
nathan ean eben ũbwiet ibwibwin
Benjamin i Zela, iat ũbwen Kis ñea
etõñin: me re ririñ imin memak
ñana uea õpan. Mi iruwin ñea Gott
õmwaerer añet eb.
15 ¶ Mi tik aket dei Philistia me
Israel; me David orodu, ma an tsiõ
epo a ñei, ma a ake añet dei Philis-
tia: me eago David.
16 Me Jesbi-Benob, ñea ion inima-
gen ñait eñame ñea magit ouwak,
ñea aijubu schekel in borage roin an
kado, ñea oquarai ipudutũbwin etsi-
meduw, õ ũge ian bũriõũn bwi i nan
abi David.
17 Me Abisai ñea ñain Zeruja obu-
õk, me e ijatow amea dei Philistia,
ma abien. Ma an ñame David re
schwõr, mõ rõ ũge, Wo eõ gauwei
edegeri gama aeow eat ubo n ake,
bwi ta bwidũga me wo abi lampe n
Israel.
18 Mi iruwin ñune, eñame ri tik
ake añet dei Philistia eow i Gob: me
Sibbechai ñea ibwin Husa abi Saph,
ñea ion inimagen ñait eñame ñea
magit ouwak.
19 Me eñame ri tik ake añet dei
Philistia i Gob: me Elhanan ñea ñain
Jaere-Orgim ñea dei Bethlehem abi
etsin Goliath ñea dei Gath; ñea iwin
an kado tekei ñabet edabwike n eã
dedegai ñaman ouwak.
20 Me tik aket eñame i Gath, ino
emek ina eñame ñea magit ouwak,
ñea oquaño tiniben, mo oquaño tin-
nanan, me anarama ma aeoq ate-
bũra; me ã õrig bet bwe ñain amea
ñea magit ouwak.
21 Me ñag õ ñañai Israel, ã abi io-
wen itũrin Jonathan ñea ñain Simea,
ñea etsit David.
22 Ã õrig amebũna amen ea eñame
ñea magit ouwak i Gath; ro pudu
ian bet' David, mi ian ben bet an
tsiõ.

ITŨBAÑ 22.

ME David õrai a Jehova añõgen
bitune iriañ eat ibũm ñabũmi-
na Jehova õtsimor atsin ian ben ba-
rũen memak, ma atsin ian ben Saul:
2 Mõ õ ũge, Jehova ei waña pe, me
waña oror oaio, me waña amen ka-
tsimor, ñea waña kõr;
3 Gott ei waña pe, A nan tũebõn;
aeõ schild, me oin tsimorũ, waña
turris ogoda, me eñõ n tsimor; waña
amen katsimor; Wo õtsimorõ atsin
ean õmamadoãõ.
4 A nan emwemwin Jehova, ñea
eimwi bwe ã nimõ tsitan: mi I nan
õtsimõrõ atsin itũrin barũõ.
5 Bwe bagobagan it ima odoro-
raiõ; me eneñab it ibaka õmiowõ:

6 Bait equõquõr memak ñana bain
Seol ro rogiõ: an ime ima õrre ame.
7 Ian aeõ roe A emwemwin Jeho-
va, eh, A emwemwin waña Gott: mõ
Õ kaiõt aeõ atsin ian wõn tempel,
mi inõñũ õbaiwõñ iat ijũñen.
8 Me eruwiruwõ me ememaurõk
eb, eruwõ ũrien ianweron, me eme-
mõri, bwe dõgin ñag E damadam.
9 Me emeta ebadetsi atsin ian ga-
detsin bodin, mõ õkamwaheow ãe
ñea emetan ian mwin; õpwij kohlen
eow ean.
10 Mõ Õ õijõñ ianweron, me E edu;
mi itũrũgago emek ijõñin nanan.
11 Mõ O gõr animwen cherub ion,
mõ õeta; eh, ã ãt iow ean ben in õeta
eñin.
12 E ririñ itũrũgago bwe enim eke
an dako, ñan an epo weron, ñana de-
nañ in weron ñan emeij.
13 Õpwij kohlen in ãe eow eat iaõ
ñea õd ian obwen.
14 Jehova õeõñ debaõ eadun ian-
weron, ma Amea Magit Ogoda õrai
aen.
15 Õ gadũg mwin wõn dobonara,
mõ Õ õberitagag; eit, mõ õmiow ũra.
16 Me emetan ga't ijited, me ã
õmeatan ũriet eb, eow ean an õrõwe
Jehova, me ean bururun an õnano
gadetsin bodin.
17 E ekiõdun itũga, mõ Õ õbũiõ; O
roudan aña iat ebõk ñan ouwak;
18 Õ õtsimorõ atsin itũrin barũõ
ñea oaio, atsin itũrũra ñabũna ra aña-
ñõnõ; bwe ro oaio ame kõr.
19 Rõ geidu ame eat ibũm ñabũmin
õga bũriõ ean; mi Jehova ei õkõr
amen õtsimorõ.
20 Õ õmeata aña eat etañ ouwak;
Õ õtsimorõ bwa A auwãõ.
21 Jehova õmarũmwiõ tekei aeõ
omo: Õ pũmwe aeõ makur tekei de-
rederin beõ.
22 Bwa A edegeri medenan Jeho-
va, ma A eõ dũra me ñaũnin waña
Gott.
23 Bwe emek ian meõ memak an
mwit añõg; ma A eõ nuaw atsin ean
an dogor.
24 Me eimwi õkõr dedeũ bwe dõ-
gin; ma A oogoeowõ atsin ean aeõ
baka.
25 Mi Jehova nan ome waña imin
me pũmweõn aeõ omo, tekei dere-
derũ ian men.
26 Ea ñea eõ earañame, Wo nan
õmeata Auwe bet bwe Wo eõ eara-
ñame; me ea ñea eimwirara, Wo nan
õmeata Auwe bet bwe Wo eimwi-
rara;
27 Me ea ñea edereder, Wo nan
õmeata Auwe bet bwe Wo dereder;
me ea ñea ebaka, Wo nan õmeata
Auwe bet bwe Wo ekam kadereder.
28 Me Wo nan õtsimor eponñame
ñea õkananoañ: me mem eramwan
ũra ñabũna rõ gagoda, bwe Wo nim
õijõñ ũra.
29 Bwe waña lampe Auwe, Jehova;
mi Jehova nan õeaõ aeõ itũr.
30 Bwa A gõr inimaget etar in ake
eow Itũrũm: A riow eat oror eow
itũrin waña Gott.
31 Omo kõr medenan Jehova: ã õij
aen Jehova; Ei aũra schild eñame
memak ñabũna re tũebõn.
32 Bwi ijegen Gott, i' ta Jehova?
mi ijeget epe, i' ta wõra Gott?
33 Gott ei õkõr waña oror oaio; me
E eow ñabũn eimwirara ian medenan.
34 E ririñ nanan bwe enim ekei
nanan cerva: E tata aña ean waña
tañ ñan ogoda.
35 E idit a beõ eake; bwe beõ
enimõ kona n obaño dobonara ñea
doborage.
36 Me Wo oija ame bet aeõ schild
ñea itsimor ñea õñaũn Itũrũm: ma
am eõ quinõñõk ome ekaganado.
37 Wo oouwak medena ijõñũ, me
eõ mwareow nanõ.
38 A ededegeri barũõ, ma A ijagin
ũra; A eõ redõ ia ã eitsiõk õekeow
ũra.
39 Ma A ogiten õekeow ũra, mi ira
ũra, me watamwit ũra, me re eõ
kona n tik rõñidõda: me ro pudu
ijõñin nanõ.
40 Bwe Wo quorõt iwugaga eoaio
ian obwet ubo n ake; Wo ogiten
ñaeow ijõñũ ñabũna rõ gagoda n
iwitsiow aña.
41 Wo õeiwidõan ame erowin ña-
bũna barũõ, bwa A nimõ õekeow ũra
ñabũna ra añañõnõ.
42 Ra agagan mõra, me eko ion ñea
õtsimor ũra; re daiñ Jehova, me E
eõ kaiõt aeõra.

43 Ma A ōenemeji ūra tekei badetsit emwarere, ma A jorgageñ ūra tekei bauboun iat emedena, ma A ōberitagag ūra.
44 Wo ōtsimorō bet atsin ean aūra kañūruñure aeō ñame; Wo raña ame bwa A nim eke aña tūbwit eponñame: mi nan tsiō itūrū eponñame ion ñea A eō tsiet.
45 Me ñamen eat eb eben ri nan erabanō: tsin ia rō kaiōt aeō, ri nan erabanō.
46 Mi nan eko ñamen eat eb eben, me ri nan meta me rōraō atsin ian wañara oror.
47 Etsimor Jehova; me ā nim tsitan waña pe; ā nim otota Gott ñea waña pe ñaran A tsimor eow ean:
48 Me Gott ñea ōbañagaiō, ñea ōdenigae eponñame ijōñū,
49 Ñea ōmeata aña atsin itūrūra ñabūna barūō; eh, Wo oogodaeō a ūra ñabūna re eogoda n iwitsiow aña: Wo ōtsimorō atsin itūrit eñame ñea etiritir.
50 Me ñagan A nim ōtūbaiw, O Jehova, inimaget eponñame, ma A nim riañei tsitanen egōm.
51 O oouwak ōtsimoren wōn uea; mō O ōmeata eō earañame ea ñea ā ōbid iow Itūrin, ea David, me ea an karig, eō toki.

ITŪBAÑ 23.

ÑANE magin aet David. Ñane aet David ñea ñain Jesse, me ñane aen amea ñea ā otota itūga, ñea ā ōbid iow itūrin wōn Gott Jakob, ñea amen win wōn Israel riañ ñan ōeibibōki eñame:
2 Anin Gott edorer itūrū, ma aen emek eat o.
3 Gott in Israel ūge, wañara Pe Israel edorer ame, *mō ūge*, Ion ñea omoniba ea eñame iat deden ñea eimwi, ñea omoniba ian miowen Gott,
4 I nan ekei iaōin ijoran ie etsiōda equan, ma antsioran ñea eko denañin; tsin ie erōda ibūgibūgi emeroro atsin eat emwarere, eat iaō ñea edereder iruwin an et weron.
5 Eō kōūga aeō bagadugu itūrin Gott: me Gott eririñ ame berith ñea eko tokin, me ā keweōei baibain memak, ñea oaio: bwō ōtsimoreō bitune memak, ma auwāeō memak, ogen bet ie E eō ōñabida.
6 ¶ Me eñame memak ñabūn ebaka tekei imin erō eōkōñ ñana inan bwiriow, bwe ā eō kona n ōgōgōn ūra ebe;
7 Ma amea ñea enimō barū eimwi bwe enim tebab debitsi me iwit ekado: me inan jiūiow ūra memak eow eat eñōra.
8 ¶ Me ñane egen amebūna wōt David dedemaro ñabūn oaio: Jasobeam ñea ñain Hachmoni, ñea monibait ekaiwedu; ei ōkōr Adino ñea Eznite, ñea ogiten abi *aojuwar* eñame iat edae aiquen.
9 Me ebuen amea Eleasar ñea ñain Dodo, ñea ñait ibwin Ahohi ion, ñea ion inimagen an ñame David ñabūn oaio ñabūna re eke aijimen, ñaijimen arei ñañai dei Philistia ñabūna re mek ina eat ubo n ake, ñag enuawen amen Israel:
10 E riapaeda, ma abi dei Philistia ea an eago ben, me ben ereribe a *wōn* pudutūbwin: mi Jehova eririñ edoganigae ouwak ean ñabūmina; me eñame re redō añet erowin bwe re nim paba imin.
11 Mi iruwin amea Samma ñea ñain Age, ñea dei Harar. Me dei Philistia re ebwepoda bwe re nimō wuromwi ijeiji eat eb eken ino oquen lentis ean; me eñame rō gōriet atsin ian obwet dei Philistia.
12 Mō ō weijo ijugagain mūkena eb mo oberei, ma abiet dei Philistia: mi Jehova eririñ edoganigae ñea ouwak.
13 Me aijimen inimagen amebūna aijumo temoniba arei rodu, ma arei ōrre a David eat edae in ineded aeow iat eraō ñaran Adullam; me wañara tar in ake dei Philistia rō gadeijida aūra wak in ake iat epañ ñea Rephaim.
14 Me David ta mek iat etañ in tsimor, me wañara tar in ake dei Philistia re tik i Bethlehem.
15 Mo ouwak an bōñ David, mō ō ūge, Karenaga me enuaw ion bwe enim kani nimō bōk atsin iat ebōken eren i Bethlehem, ñea emek ean metoror!
16 Ma ameitsimena amen oaio arei

ba magen wañara tar in ake dei Philistia, ma arei eã bõk atsin ian bõken Bethlehem, ñea emek ean metoror, ma arei õbũ, ma arei õrean añet David: me e eõ teñ nim, me e idotuen añe ian men Jehova.
17 Mõ õ ũge, O Jehova, enimõ goeow atsin itũrũ iririñ ñune; õten, A nimõ nim arat eñame ñaijimen arei õenogori tsimorũrei? Me ñagan e eõ teñen nim. Ameitsimena amen oaio arei ririñ ñune.
18 Ma Abisai ñea etsin Joab, ñea ñain Zeruja, ei monibaiũrei. Me e jojida an kado n iwitsiow aijubu eñame ma abien ũra, mõ õkaganado egen earei.
19 Õten, eõ ouwak eken ereduen ñei earei? me ñagat ã eken kaiwedurei: me e eõ roga a akeweõin ameitsimeno *amo.*
20 Me Benaja ñea ñain Jojada, ñea ñait eñame ñea eõ kurara, ñea dei Kabzeel, ñea amen ririñ emakur ñan ouwak, abi amerumena ñain Ariel ñea ibwin Moab: o rodu bet ma abi leon ion ijugagait ijũb eat edae in schnee.
21 Ma a abi dei Ãgypten ion, ñea eñame ion ñea omo aiaen: me etsimine an kado ian ben amea dei Agypten: me *Benaja* orodu a me ewew emaen ian ben, mõ õ mwatsidanin an kado amea dei Ãgypten, mõ õ õredõan a an kado ma abien.
22 Benaja ñea ñain Jojada eririñ ñune, mõ õkaganado egen inimagen ameitsimena amen oaio.
23 Ã eredu eken ea amebũna aijumo, me e eõ roga a kaganadon ameitsimeno *amo.* Me David õñaeowen aũtũbwin an epo n ijogi.
24 Asahel ñea atsin Joab, ei ion inimagen amebũna aijumo. Elhanan ñea ñain Dodo ñea dei Bethlehem,
25 Samma ñea dei Harod, Elika ñea dei Harod,
26 Helez ñea dei Pelet, Ira ñea ñain Ikkes ñea dei Thekoa,
27 Abieser ñea dei Anathoth, Mebunai ñea ibwin Husa,
28 Zalmon ñea ibwin Ahohi, Maherai ñea dei Netopha,
29 Heleb ñea ñain Baana ñea dei Netopha, Itthai ñea ñain Ribai ñea dei Gibea atsin inimaget ibwibwin Benjamin,
30 Benaja ñea dei Pirathon, Hiddai ñea amen ean kawin Gaas,
31 Abi-Albon ñea dei Araba, Asmaveth ñea dei Barhum,
32 Elijahba ñea dei Saalbon, amebũna ñain Jason, me Jonathan,
33 Samma ñea dei Harar, Ahiam ñea ñain Sarar ñea dei Harar,
34 Eliphelet ñea ñain Ahasbai, ñea ñait dei Maacha, Eliam ñea ñain Ahithophel ñea dei Gilo,
35 Hezrai ñea dei Karmel, Paerai ñea dei Arbi,
36 Jigeal ñea ñain Nathan ñea dei Zoba, Bani ñea ibwin Gad,
37 Zelek ñea ibwin Ammon, Naharai ñea dei Beeroth, amen õbũ bain in ake Joab ñea ñain Zeruja,
38 Ira ñea ibwin Jethri, Gareb ñea ibwin Jethri,
39 Uria ñea ibwin Heth: atebũra memak bwe aijumo ma aeiu.

ITŨBAÑ 24.

MI tik pwijen egirowin Jehova ea Israel, mõ Õ õdamadam David bwe enim iwitsiow ũra, mõ õ ũge, Nua kõ mõ õdũ Israel mi Juda.
2 Me uea ũge a Joab ñea kaiwedut etar in ake, ñea emek itũrin, Wo nimõ nuaw ñage mõ õmamag earõeni n Israel memak, atsin i Dan me etoki i Beer-Seba, ma amwam õdũ eñame, bwa A nim aia ebakit eñame.
3 Mi Joab ũge a uea, Jehova ñea wam Gott enimõ baeni a eponñame ñune ñage tekei awõrin aeiu ebakũra, bwe enim ibibõki men wañа temoniba ñea uea: me dõgit ekeken ñaga waña temoniba ñea uea ãeñ ñune?
4 Me edoganigae aen uea ea Joab, me kaiwedut etar in ake memak. Me Joab me ñabũn kaiwedut etar in ake re metat atsin ian men uea, bwe re nim tuwin õdũ ñamen Israel.
5 ¶ Me rõ õd ean Jordan, mõ rõ gadeijidan aũra wak dedegai itañin Aroer, itañit tekawa edõgen eat edamarũm ijugagain pañin Gad, me etoki Jaser:
6 Me rõ baiwõñ Gilead, me ea eben Tahtim-Hodsi; mõ rõ õrre eow i Dan-Jaan, me eat eb ñan itañin Sidon;

7 Me rō baiwōñ tekawa ñea ā
ororai ñea Tyrus, me tekawa memak
ñan aūra tekawa Hevite, mi
ibwibwin Kanaan: me ro ñow edōgen
apwijuwin Juda, me *re* toki Beer-Seba.
8 Me ñaga ro ogitet dūgidugo mō
ōmamag eat eb memak, rō ōrre
eowen Jerusalem iruwin ado maraman
ma abūmruma.
9 Mi Joab oija añen uea an epo
ebakit eñame: me emek inimagen
Israel aojuwar erañat dedemaro ñabūn
eō kurara, ñabūna rō kōña pudutūbwin;
me ñamen Juda bwe aijimowar
erañat dedemaro.
10 ¶ Me emagan būriōūt David
imūr iruwin an ōdū eñame. Me David
ūge a Jehova, Ouwak aeō dūra
eat imin ñea A ogiten ririñ: ma A
kōñ aw ñage, O Jehova, bwe Wo nimō
ead an dūra am tsiō; bwa A ririñ
imit on ñea magit ekabaāt.
11 Me ñaga David erida ñag eorata,
aen Jehova ōrre eow itūrin Gad ñea
prophet, ñea wōt David amen bidenimi,
mō ūge,
12 Wo nimō nuaw me dorer a David,
mō ūge, Ōūge aen Jehova, A ōmeata
aw imin ñana aiju: wo nim iot atsin
inimagōrei me eke wam, bwa A nimō
ririñ aw.
13 Me Gad ōrre a David, mō ō pan
a, mō ūge, Enim ōrre erōrō ūbwiōm
ean aeiu eobweni? ōa wo nimō gōrō
atsin itūrin barūōm ean aiju maraman
ia re dedegeriw? ōa enimō mek
ūbwiōm earak in ima ean aijūbūm?
wo nim kamarar ñage mō ōmamaran
būriōūm, bwe ekeken aem ñeijin A
nim ōredōan a Amea ñea ōijōnō.
14 Me David ūge a Gad, Ouwak
ōkōr aeō onuño; eimwi bwa am pudu
ñage ian ben Jehova; bwo ouwak an
eō earañame; ma A nim eō pudu ian
bet' eñame.
15 ¶ Mi Jehova ōreatet arak in ima
ea Israel atsin ean ñabūmin eorata
ea edae ñea ā ogiten idit: me eman
aemo erañat eñame atsin Dan me
etoki Beer-Seba.
16 Me ñaga engel ere bet' aeow
Jerusalem bwe enim ijababa, Jehova
ōekae būriōūn iat ekananoañ
bwe dōgin ōeōgidaen gain, mō Ō ūge
a engel ñea abi eñame, Ogen, ōrañida
kō bem ñage. Ma an engel Jehova
emek itañit etañ in eatow gan weizen
ñea wōn Arauna ñea dei Jebus.
17 Me David edorer a Jehova ñag
e āt engel ñea abi eñame, mō ūge,
Kania, A dūra, ma A ririñ ñea ebaka;
me mibūne schafe, ekeken ñea ro
ogiten ririñ? A kōñ aw bwe bem
enim iwitsiow aña, me enim iwitsiow
bet amen bwiet etōñū.
18 ¶ Me Gad ōrre a David ean ñabūmina,
mō ō ūge a, Wo nimō roga,
me weijida dagarain Jehova eat etañ
in eatow gan weizen ñea wōn Arauna
ñea dei Jebus.
19 Me David oroga tekei aen Gad,
tekei an Jehova pan.
20 Ma Arauna ere men, me āt uea
ma an tsiō ñaga re naña: ma Arauna
emeta, mo o otoburen ma agu ijōñ
ian men uea.
21 Ma Arauna ūge, Dōgit ekeken
ñaga waña temoniba ñea uea ōrre a
an tsiō? Me David ūge, A nimō rouw
mūmwarine wam tañ in eatow gan
weizen, bwa A nimō weijida dagarain
Jehova ean, bwe E nim otoki bitune
earak in ima atsin itūrit eñame.
22 Ma Arauna ūge a David, Waña
temoniba ñea uea enimō barū ñea
omo ian men ie e ere: kania, ochsen
ñane ia iwim in jiūiow, me bait eatow
gan weizen me baibait emakur ñana
bain ochsen ñane ia ā eke ewenāe:
23 O uea, Arauna oija uea memak
mūñane irōñin. Ma Arauna ūge a
uea, Jehova ñea wam Gott enim ekeiduwen
auwe.
24 Me uea ūge a Arauna, Iōk; A
nan rouw atsin itūrūm tekei pūmwen,
bwa A eab ere a Jehova ñea waña
Gott iwim in jiūiow ñana ā eō pūmweōn
waña min. Me David erouw
mūmwarina etañ in eatow gan weizen
me mūñana ochsen ean aijima
schekel in silber.
25 Me David ōweijida dagarain Jehova
ean mūmwarina etañ, me e ere
iwim in jiūiow mi iwim in iow. Mi
Jehova ōmwaerer añet eb, me etokien
bita earak in ima atsin inimagen Israel.

ADAMONIN BUCH ÑARAN

AÑÕGÕRA UEA.

ITŨBAÑ 1.

ME eñaben uea David mõ õ õgar;
me rõ bõñeõt ekarawin, me e
eõ kona n kũñijow.
2 Me ñagan an tsiõ rõ ũge a, Ã nim
õnani eoniñ in ãn ion ñea dõgibono,
ea waña temoniba ñea uea: me e ni-
mõ weweijo ian men uea, me enim
ekei ãinimwen erere a ben me nanan;
me e nimõ mequõr in-barran, me e
nim õkũñijow waña temoniba ñea
uea.
3 Me rõ õnani eoniñ in ãn ion ñea
omo aiaen ean eben Israel memak,
me re ãtien Abisag ñea ãinimwen
Sunem, mõ rõ õrean añen uea.
4 Me magit omo aiet ãita eoniñ in
ãn; me ãita erere añen ben me nanan
uea me erana; ma amea uea eõ da-
dei.
5 ¶ Me Adonia ñea ñain Haggith te
ei oogoda ñei, mõ õ ũge, Aña A nan
eke aña uea: mõ õ gadauw wõn cha-
riot ma amen gõr animwen pferde,
me aijumo amen gõr ian obwen.
6 Me eko betibet ia etõñin oroe ean
an bũm in tsimor memak eow eat
eñõg ñan ũge, Adaga wo ririñ ñune?
Me togit omo bet aiaen amea; mo o
pudu iruwin Absalom.
7 Me e dorer a Joab ñea ñain Ze-
ruja, ma Abjathar ñea priester: ma
ar eraban aen Adonia, ma ar buõk.
8 Me Zadok ñea priester, me Be-
naja ñea ñain Jojada, me Nathan ñea
prophet, me Simei, me Rei, ma an
ñame David ñabũn oaio, re eõ edua
Adonia.
9 Ma Adonia abi schafe me rinder
me imin gõgõrõ ñan eduweduw itañit
epe ñea Sohelet, ñea emek itañin En-
Rogel; me e emwin memak amebũna
etsietsin, ñabũna ñain uea, ma amen
Juda memak ñabũn an tsiõ uea:
10 Me e eõ emwin Nathan ñea pro-
phet, me Benaja, me eñame ñabũn
oaio, me Solomon ñea etsin.
11 ¶ Me Nathan edorer Bath-Seba
ñea inen Solomon, mõ ũge a, Adaga,
wo eõ kaiõt ñan omoniban Adonia
ñea ñain Haggith, me David ñea wõra
temoniba eõ tsiet?
12 Me ñagan, A kõñ aw bwe wo nim
tũ, bwa A nim oija aw aeõ kamarar,
bwe wo nim õtsimor tsimorũm me
tsimorin ñaim ñea Solomon.
13 Nua kõ me naña uea David, me
wo nim ũge a, Waña temoniba ñea
uea, õten, wo eõ schwõr a am tsiõ n
ãn ñago, mõ ũge, Ñaim ñea Solomon
nan moniba kõr iruwũ, mi i nan me-
geda ian waña tron? ma adag omoni-
ban ñea Adonia?
14 Kania, tsin ia wo eitsiõk rañada't
dorer a uea eow ina, A nan metu bet
iruwũm, ma A nan oduwen aem.
15 ¶ Me Bath-Seba emetu a uea
eow iat dorum in mequõr: me eñaben
õkõr uea; ma Abisag ñea ãinimwen
Sunem eraña uea.
16 Me Bath-Seba otoburen, me
etoweitsiber in eredu uea. Me uea
ũge, Ekeken ñea wo ãeñ?
17 Me ãita ũge a, Waña temoniba,
wo ogiten schwõr a am tsiõ n ãn eow
itũrin Jehova ñea wam Gott; *mõ ũge,*
Ñaim ñea Solomon nan moniba kõr
iruwũ, mi i nan megeda ian waña
tron.
18 Me ñage, kania, omoniban Ado-
nia; me ñauwe, waña temoniba ñea
uea, wo eõ tsiet:
19 Mo o ogiten abi ochsen mi imin
gõgõrõ ñan eduweduw me schafe
ñan ebak, me e emwin memak ame-
bũna ñain uea, ma Abjathar ñea
priester, me Joab ñea kaiwedut etar
in ake, me e ekam emwin Solomon
ñea am tsiõ.
20 Me ñauwe, waña temoniba ñea

uea, men Israel memak emek eam,
bwe wo nim pan a ũra bwi ijegen ñea
nan megeda ian wõn tron waña
temoniba ñea uea iruwin.
21 Tsin ia wo eõ pan a ũra, aña me
ñaiũ ñea Solomon, inan õpan gamar
bwa amar dũra tsin ia waña temo-
niba ñea uea emijimij itañin an ba-
gadugu.
22 ¶ Me, kania, ñaga ãita õreita
dorer a uea, emetuen Nathan ñea
prophet.
23 Me rõ pan a uea, mõ rõ ũge,
Kania, Nathan ñea prophet ñea. Me
ñag e metu ian men uea, o otoburen
ma agu ijõñ ian men uea.
24 Me Nathan ũge, Waña temoniba
ñea uea, wo ogiten ũge, Adonia nan
moniba iruwũ, mi i nan megeda ian
waña tron?
25 Bwo o rodu ñabũmine, ma abi
ochsen mi imin gõgõrõ ñan eduwe-
duw me schafe ñan ebak, me e
emwin memak amebũna ñain uea,
ma amebũn kaiwedut etar in ake,
ma Abjathar ñea priester; me, ka-
nia, re jeiji re ren ian men, mõ rõ
ũge, Enim eraq tsimorin Adonia ñea
uea.
26 Me e eõ emwinõ aña ñea am
tsiõ, me Zakok ñea priester, me Be-
naja ñea ñain Jojada, me Solomon
ñea am tsiõ.
27 A ririñ bita eow itũrin waña
temoniba ñea uea, me wo eõ pan a
am tsiõ bwi ijegen ñea enimõ megeda
ian wõn tron waña temoniba ñea uea
iruwin?
28 ¶ Me uea David õnei mõ ũge,
Amwam emwemwin ame Bath-Seba.
Me ãita emetu ian men uea, mõ õ
weijon ian men uea.
29 Me uea schwõr, mõ ũge, Ñag
etsimor Jehova, ñea ogiten õtsimor
anũ atsin eat egae memak,
30 Eh, A nan ririñ ñabũmine, tekei
A ogiten schwõr aw eow itũrin Je-
hova, ñea Gott in Israel, ñag A ũge,
Solomon ñea ñaim nan moniba iruwũ,
mi i nan megeda ian waña tron in
ñeijũbwõ;
31 Me Bath-Seba otoburen ma agu
ijõñ, me e toweitsiber in eredu uea,
mõ ũge, Enim eõ toki n tsimor waña
temoniba ñea uea David.
32 ¶ Me uea David ũge, Amwam
emwemwin ame Zadok ñea priester,
me Nathan ñea prophet, me Benaja
ñea ñain Jojada. Ma arei metuen ian
men uea.
33 Me uea ũge a ũrei, Amweiũm
emwin an tsiõ wamiãi temoniba, ma
amweiũm õmegeda Solomon ñea ñaiũ
animwen waña mulio, mu ujedu i
Gihon:
34 Me Zadok ñea priester me Na-
than ñea prophet arũm õbid iow ina
me eke uea n Israel; ma amwam
õeõñ dobu, ma amwam ũge, Enim
eraq tsimorin uea Solomon.
35 Ma amwaimõ roga mõ õd iruwin,
mi i nan õrre me megeda ian waña
tron; mi i nan ekei uea n ñeijũbwõ;
bwa A ogiten ij bwe enim ekei prinz
in Israel me Juda.
36 Me Benaja ñea ñain Jojada õnei
aen uea, mõ ũge, Amen: Enim õũge
bet Jehova, ñea wõn Gott waña
temoniba ñea uea.
37 Tekei an Jehova ogiten mek
itũrin waña temoniba ñea uea, enim
õũga bet an mek itũrin Solomon, bwe
enimõ kaganado eken wõn tron ea
wõn tron waña temoniba ñea uea
David.
38 Me Zadok ñea priester, me Na-
than ñea prophet, me Benaja ñea
ñain Jojada, me ñabũna Krethi me
Plethi, ro rodu, mõ rõ õmegeda Solo-
mon animwen wõn mulio uea David,
me ro otowen Gihon.
39 Me Zadok ñea priester ebarũ oin
ñea oquet eir ian atsin iat Ewak, mõ
õ õbidien Solomon. Me rõ õeõñ dobu;
me eñame memak rõ ũge, Enim eraq
tsimorin uea Solomon.
40 Me eñame memak ro roga mõ rõ
õd iruwin, me eñame rõ kaeõñ bara-
baratu, me re ibibõki iat ibibõki ñea
ouwak, mõ õbakoro etañañ bwe dõgin
eiñõñũra.
41 ¶ Ma Adonia me dañan memak
ñabũna ã emwin rõ kaiõt eiñõñũra
ñaga rõ õren rañada n ijeiji. Me
ñaga Joab õkaiõt nõñit dobu, õ ũge,
Adag õũgat ewarewar mi iribañañ
iat tekawa?
42 Me ñag õ õreita dorer, kania,
õrren Jonathan ñea ñain Abjathar
ñea priester: ma Adonia ũge, Metu

kõ; bwa auwe eñame ion ñea eimwi
deden, me wo õreat imwinen ñan
omo.
43 Mi Jonathan õnei mõ ũge a Ado-
nia, Wõra temoniba ñea uea David
ogiten ij Solomon bwe enim ekei
uea:
44 Me uea õijõn Zadok ñea priester
epo a ñei, me Nathan ñea prophet,
me Benaja ñea ñain Jojada, me ña-
bũna Krethi me Plethi; me rõ õme-
geda eowen ean wõn mulio uea;
45 Me Zadok ñea priester me
Nathan ñea prophet ar ogiten õbid
me eke uea i Gihon; me ro rogaten
ina iat ibibõki, mi tik ribañañet
tekawa. Ñaiune kõr eiñõñ ñea amwa
ogiten kaiõt.
46 Me Solomon emegedan bet ian
tron in moniba.
47 Me rõ õrre bet an tsiõ uea bwe
re nim õrai eñõgen õgageidawianaw
wõra temoniba ñea uea David, mõ rõ
ũge, Wam Gott enim õmamo eken
egen Solomon ea egõm, me E nim
õkaganado eken wõn tron ea wam
tron: me uea etoweitsiber ian wõn
bett.
48 Mõ ũge bet aen uea, Ã nim tsitan
Jehova, ñea Gott in Israel, ñea eto-
tow ion ñabũmine bwe enimõ megeda
ian waña tron, ñea meõ ãt.
49 Me dañan Adonia memak ñabũ-
na ã emwin re miow, me re eogoda,
me eñame memak ro ñowen ian me-
denara ion o ion.
50 ¶ Ma Adonia emiow Solomon;
me e eogoda, me enuaw, mõ õba-
bwejien oit dagarae.
51 Me ã pan añen Solomon añõgen;
ñeijin ũge, Kania, Adonia emiow uea
Solomon; bwe, kania, õ babwejien
oit dagarae, mõ õ ũge, Uea Solomon
enim schwõr ame ñabũmine bwi i nan
eõ abiõt ipudutũbwin an tsiõ.
52 Me Solomon ũge, Tsin ie te ei
õmeata ñei bwe ei eñame ion ñea
eimwi deden, nan eõ pudu añe iren
tũbwin ia aeren; me tsin ia ã ãt ibaka
itũrin, inan abi.
53 Me uea Solomon etsiõ a, me ro
oijeduten eat dagarae. Mõ õ õrre a
uea Solomon, me e toweitsiber in
eredu; me Solomon ũge a, Ño kõ
ian am wak.

ITŨBAÑ 2.

ME etũreten an bũm David ñabũ-
min e nim ima ean; mõ õ ka-
kairũ a Solomon ñea ñain, mõ ũge,
2 A ñowen naga ian medenan amen
eat eb memak: me ñagan wo nimõ
oaio, me wo nim ek'auwe eman;
3 Wo nim raña barũenebem ñea Je-
hova ñea wam Gott oija aw, me dũ-
gidugo ian medenan, me wõn dogor,
ma an mwit añõg, ma aen, ma an
kereri, tekei eareãtow ian wõn dogor
Moses, bwe wo nimõ geidawianaw
eat imin memak ñana wo ririñ, mi
tamo ino wo iwidõ aeow;
4 Bwi Jehova enim ooaio aen ñan Õ
panõnõ, ñag Õ ũge, Tsin ia ñaiñaim
re raña medenara, me dũgidugo ian
meõ iat iduwen, mi ian bũriõũra me-
mak, ma anũra memak, nan eõ toki
n mek eñame ion ñea am karig ian
tron in Israel.
5 Wo. tsiet bet bita ñea Joab ñea
ñain Zeruja ogiten ririñ ame, bita ñea
e ririñ a amerumen akaiwedun tar in
ake n Israel, Abner ñea ñain Ner, ma
Amasa ñea ñain Jether, ñarumen o
ogiten abi, mõ õ õkae era n ake ñag
eowet eb, mõ õ ñaeow era n ake ean
aquaran ñaran emek eat erũrũn ijen,
me ean wõn schuhe ñan emek ean
nanan.
6 Me ñagan wo nimõ ririñ tekei
manũm, bwe tũbwin ñea õke enim eõ
rodu ian Seol iat iow.
7 Me wo nim õmeata eõ earañame
ea amebũna ñaiñain Barsillai ñea dei
Gilead, me re nim ek'ũra dañõra ña-
bũna re jeiji ian wam tisch; bwe de-
deũra ñune ñaga rõ õrre ame ñago A
gõr atsin itũrin Absalom ñea edũm.
8 Me, kania, emek itũrũm Simei
ñea ñain Gera, ñea ibwin Benjamin,
ñea dei Bahurim, ñea õramwanieiõ
eat eramwani ion ñea oaio ean ñabũ-
mina ñag A ñow Mahanaim; mo o
roduen bwe enimõ gõrõmwũmwũ eow
itañin Jordan, ma A schwõr a eow
itũrin Jehova, ma A ũge, A nan eõ
abiõnuw ipudutũbwin.
9 Me ñage wo nim eõ pan bwe eko
an dũra, bwa auwe eñame ion ñea
õman; me wo tsiet bita ñea eimwi
bwe wo nimõ ririñ a, me wo nim uje-
du Seol tũbwin ñea õke iat erá.

10 Me David emijimijen itañin an bagadugu, me ã irieduen ian an tekawa David.

11 An bũm David in moniba ea Israel bwe ama eobweni: aeiu an obweni n moniba i Hebron, me animo ma aiju an obweni n moniba i Jerusalem.

12 ¶ Me Solomon emegeda ian wõn tron David ñea etõñin; me ã õweijo-oaio kõr monibain.

13 ¶ Ma Adonia ñea ñain Haggith enaña Bath-Seba ñea inen Solomon. Me ãita ũge a, Wo õrre iat iow õa wo õten? Mõ õ ũge, Eh.

14 Mõ õ ũge bet, Etsimine aeõ aw. Me ãita ũge, Õrai kõ.

15 Mõ õ ũge, Wo tsiet bwe waña kõr emoniba ñago, me men Israel memak ri te eraeõ, bwa A nim eke aña uea: me ã iwid emoniba ñage, me wõten amea edũ; bwe monibain õkõr atsin itũrin Jehova.

16 Me ñage A nim kõñõt tsinim imit on; me wo nim eõ bwean ame. Me ãita ũge a, Pan kõ.

17 Mõ õ ũge, A kõñ aw bwe wo nimõ dorer a uea Solomon, (bwe e eab keõ aw) bwe e nim oija ame Abisag ñea ãinimwen Sunem bwa A nim eke agõ.

18 Me Bath-Seba ũge, Omo; A nan dorer a uea bwe dõgũm.

19 ¶ Me ñagan Bath-Seba enaña añen uea Solomon, bwe enimõ kakairũ a bwe dõgin Adonia. Me uea eogoda mõ õgõrõmwimwin, mõ õ otoburen me etoweitsiber a, me e megeda ian wõn tron, mõ õ paten bwe ã nimõ gadauw a inen uea tron eran; me ãita emegedan eat damarũmin ben.

20 Me ãita ũge, A kõñõt imit on ñea kadudu atsin itũrũnı, me wo nim eõ keõ ame. Me uea ũge a, Kõñõn kõ, inõ; ma A nan eõ keõ aw.

21 Me ãita ũge, A nim oija Adonia ñea edũm Abisag ñea ãinimwen Sunem bwe enim eke agen.

22 Me uea Solomon õnei aet inen, mõ ũge, Dõgit ekeken ñaga wo kõñõn Abisag ñea ãinimwen Sunem bwa Adonia enim eke agen? kõñõn kõ bet monibaiũ bwe dõgin; bwe ei edũ ñea ebowab; eh, ea kõr ñei, me ea bet Abjathar ñea priester, me ea bet Joab ñea ñain Zeruja.

23 Me uea Solomon schwõr itũrin Jehova, mõ ũge, Jehova enim õeõgida gaiũ, mi ijuw bet, tsin ia Adonia eõ õrai mũñane eñõg in iwitsiow tsimorin.

24 Me ñagan, ñag etsimor Jehova, ñea ogiten õweijo-oaio aña, mõ õmegeda eow aña ian wõn tron David ñea etõñũ, me ririñ ame aeõ wak tekei aen, inan abi Adonia ñabũmine.

25 Me uea Solomon õijõn a Benaja ñea ñain Jojada; mo o pudu a, me e man.

26 ¶ Me uea ũge a Abjathar ñea priester, Wo nim ñow Anathoth, ea wam tañ in kiãõ; bwa auwe amen ima: ma A nan eõ abiw ñabũmine bwe dõgin am õbabũ wõn lade Temoniba Jehova eow ian met David ñea etõñũ, me dõgin bet ñaga ã ogiten oroiuw eat imin memak ñana ã oroe etõñũ eow ean.

27 Me Solomon õraijeduen Abjathar bwe enim eõ gauwei ekei wõn priester Jehova, bwe ã nim oduwen aen Jehova ñan O ogiten panõn amen bwien Eli i Silo.

28 ¶ Mõ õbaiweten Joab mineijine imwinen; bwi Joab eiwidõ me edegerien Adonia, ogen bet ñag e eõ iwidõ me edegeri Absalom ñago. Mi Joab õgõr aeow ian an Wak Jehova, mõ õ babwejien oit dagarae.

29 Me ã pan añen uea Solomon ñeijin ũge, Joab õgõr eowen ian an Wak Jehova, me, kania, e mek itañit dagarae. Me Solomon õijõn a Benaja ñea ñain Jojada, mõ ũge, Naña kõ, me pagedu a.

30 Me ñaga Benaja õbaiwõñ an Wak Jehova, õ ũge a, Õũge aen uea, Meta kõ. Mõ õ ũge, Iõk; A nim ima eow ine. Me Benaja õrean a uea aen, mõ ũge, Õũga aen Joab, mõ ũga an õnei aeõ.

31 Me uea ũge a, Wo nimõ ririñ tekei aen, me pagedu a, mi iriedu; bwe wo nim õkirõat era ñana Joab ogiten õkae ñag eko dõgin, atsin itũrũ, ma atsin itũrin amen bwiet etõñũ.

32 Jehova nan õredõatow ean tũbwin aran, bwe dõgin an pagedu a

eñame arumen ñarumen ar omo eken
a, ma abiõn ũrõr ipudutũbwin, me
etõñũ ñea David eõ tsiet, Abner ñea
ñain Ner, ñea kaiwedun tar in ake n
Israel, me Amasa ñea ñain Jether,
ñea kaiwedun tar in ake n Juda.
33 Me ñagat inan õredõatow ani-
mwen tũbwin Joab ararõr, me eow
ean tũbwin an karig eõ toki: mi iow
atsin itũrin Jehova enim eõ toki n
mek itũrit David, mi itũrin an karig,
mi itũrin amen bwien, me ean wõn
tron.
34 Me Benaja ñea ñain Jojada oro-
ga, mõ õpagedu a, ma abien; me ã
irieduen ian an wak eat etomagage.
35 ¶ Me uea õñaeow Benaja ñea
ñain Jojada aũtũbwit etar in ake bwe
enimõ ñeijũbwen; me uea õpan a Za-
dok ñea priester bwe enimõ ñeijũ-
bwen Abjathar.
36 ¶ Me uea õijõn an ñame me
emwin Simei, mõ ũge a, Wo nim kei
am wak Jerusalem, me wo nimõ mek
ina, me wo nim eõ meta atsin ina ea
etañ ion me etañ ion.
37 Bwe ean ñabũmina wo meta
ean, mõ õd eat ekaw ñea Kidron, wo
nim tsiet õkõr bwe wo nan ima: aram
nan mek ean tũbũm.
38 Me Simei ũge a uea, Eimwi õkõr
aem: tekei wañа temoniba ñea uea
ogiten pan, nan õũga bet an am tsiõ
ririñ. Me Simei emek Jerusalem eat
ibũm ñan ebak.
39 Mi iruwin aiju eobweni, aru-
men an tsiõ Simei ar gõr a Achis
ñea ñain Maacha, ñea uea n Gath.
Me rõ pan a Simei, mõ rõ ũge, Kania,
tik i Gath ñarumen am tsiõ.
40 Me Simei eogoda, mo o quõr
bait emegeda ean wõn esel, mo o
ñowen i Gath ea Achis, bwe enim õni
an tsiõ; me Simei enuaw, mõ õreaten
an tsiõ atsin Gath.
41 Me ã pan añen Solomon ñana
Simei enuaw atsin Jerusalem aeow
Gad, me e tik redõn.
42 Me uea õijõn a an ñame, me
emwin Simei, mõ ũge a, Adaga, A
eitsiõk pan aw ñago bwe wo nim
schwõr itũrin Jehova, ñag A ũge, Wo
nim tsiet õkõr, bwe ean ñabũmina
wo meta ean, me dũgidugo aton eat
etañ emwarin me etañ emwarin, wo
nan ima kõr? ma auwe wo ũge ame,
Eimwi mũñane eñog ñan A kaiõt.
43 Adaga ñage wo eõ raña aem in
schwõr ian men Jehova, me edogor
ñan A pan aw?
44 Uea ũge a bet Simei, Wo tsiet
ibaka memak ñana bũriõũm etsiet,
ñana wo ririñ a David ñea etõñũ: me
ñagan Jehova nan õredõatow ean
tũbũm am ibaka.
45 Me inan õgageidawianaw uea
Solomon, me inan õweijo-oaio wõn
tron David ian men Jehova eõ toki.
46 Me uea õpan a Benaja ñea ñain
Jojada; me e meta, mõ õpagedu a,
ma abien. Me ã õweijo-oaio moni-
bain Solomon ian ben.

ITŨBAÑ 3.

ME Solomon õkeiwin a Pharao ñea
uea n Ägypten, mõ õ õbũ äita
ñain Pharao me eken agen, mo oto-
wen ian an tekawa David, ea an og
an wak, me maneabin Jehova, mo
ororin Jerusalem.
2 Me eñame ri te ere iwim eat etañ
ñan ogoda, bwina ã eitsiõk wei dõ-
maneab ion bwe dõgin egen Jehova
ea bũm ana.
3 Me Solomon auwã Jehova, me e
edegeri memak wõn dogor David ñea
etõñin: mi i te ere iwim in jiũiow mi
iwim ñan obojarara eat etañ ñan ogo-
da.
4 Me uea oñow Gibeon bwe enim
ere iwim ina; bwe etañ ñea ogoda
me ñea togit õkaganado ñea: me So-
lomon ere arаña iwim in jiũiow ean
bita dagarae.
5 ¶ Mi Jehova emeta a Solomon i
Gibeon eow iat erenimi anũbũmin;
me Gott ũge, Wo nim kõñõt tsiniõ
bita ñea wo teñ bwa A nim oija aw.
6 Me Solomon ũge, Wo õmeata eõ
earañame ñea ouwak ea am tsiõ ñea
David, ñea etõñũ, tekei an dũgidugo
ian mem iat iduwen, mi iat omo, ma
an eimwi ibũriõ Itũrũm; me Wo raña
eõ earañame ñune ñea ouwak bwe
dõgin ñaga wo oija a ñain iot eman
bwe enimõ megeda ian wõn tron, te-
kei ñabũmine.
7 Me ñage, Jehova ñea waña Gott,
Wo eken uea am tsiõ, bwa A nimõ
ñeijũbwet David ñea etõñũ: mi tõ-

kõr aña eoniñ ion kadudu; A eõ tsiet
dedeũ n meta me metu.
8 Ma am tsiõ emek inimagen am
eponñame ñea Wo ogiten ij, ñea
eponñame ion ouwak, ñea ã eõ kona
n tsiet ebakin, me ñea ã eõ kona n
õdũ bet ebakin.
9 Me ñagan Wo nim oija am tsiõ
ibũriõ n tsiet-imin, bwe e nimõ mwit
añõget eñame, bwa A nim tsiet ñea
omo me ñea ebaka; bwi ijegen ñea
okona n mwit añõget eponñame ñune
ñea ouwak?
10 Me eimwi mũñane eñõg ian met
Temoniba, ñaga Solomon õkõñõn bi-
tune.
11 Me Gott ũge a, Ñaga wo kõñõn
bitune, me wo eõ kõñõn am bũm ñan
ebak, me wo eõ kõñõn an ebak emit
duwõm, me wo eõ kõñõn tsimorin
barũõm, bwe wo kõñõn am tsiet-imin
bwe wo nim tsiet imwit añõg;
12 Kania, A ririñ tekei aem: kania,
A oija awet ibũriõ ñea õman ñea
etsiet-imin; me ñagan eko ion ñea
tekeiuw ian obwõm, mi nan eõ eogo-
da bet ion ñea tekeiuw iruwũm.
13 Ma A oija awen bet mũñana wo
eõ kõñõn, ñan ebakit imin, me eredu,
iat deden ñea nan eko ion inimaget
temoniba tekeiuw, ean am bũm me-
mak.
14 Me tsin ia wo dũgidugo ian
medena memak, me raña aeõ dogor,
ma aeõ, tekei David ñea etõñũm ñag
e dũgidugo ian, A nan õebak am
bũm.
15 Me Solomon eridan eat imijimij;
me, kania, ei erenimi ion: mõ õ ñow
Jerusalem, mõ õweijo ian obwen lade
n an berith Jehova, me ere iwim in
jiũiow, mi iwim in iow, me e ririñ
ekadaro ion ouwak ea an tsiõ me-
mak.
16 ¶ Mõ õrre a uea arumet ãn, ñaru-
mena ãinimwen te toreda, ma ar wei-
jo ian men.
17 Me ãita ion ũge, Waña temoni-
ba, aña me ãitune amar mek epo iat
ewak ion; mo opuduen ñaimar ian
wak ia.
18 Ma aijũbũm iruwin an pudu
ñaiũ, opuduen bet ñait ãitune; ma
amar ta mek epo, me eko eratequõ
itañimar iat ewak.
19 Me eman ñait ãitune anũbũmin,
bwõ õ õbõguwõñ.
20 Me e rida atugagan, me e barũ
ñaiũ atsin itũrũ, ñag emijimij am tsiõ
n ãn, mõ õ ñaeow in-barran, mõ õ
ñaeow ñain ñea ema in-barrõ.
21 Me ñag A rida ñag eorata bwa
A nim õkimama ñaiũ, kania, e man;
me ñag A raman ñag eaõeda, eraña-
da bwe deõ ñaiũ ñea A õrig.
22 Me ãita ion ũge, Iõk; amea ñea
etsimor ei õkõr ñaiũ, ma amea ñea
ema ei ñaim. Me ãita ũge, Iõk;
ñaim õkõr amea ñea ema, me ñaiũ
amea ñea etsimor. Õũga kõr aeõrõr
ian men uea.
23 Me uea ũge, Õũge ion, Ñaiũ kõr
amea ñea etsimor, me ñaim amea
ñea ema: me ãita ion ũge, Iõk; ñaim
õkõr amea ñea ema, me ñaiũ amea
ñea etsimor.
24 Me uea ũge, Amwam õrean ame
ipudutũbwit eran. Me rõ õreatowen
ian men uea ipudutũbwit eran.
25 Me uea ũge, Amwam etow bita
eoniñ ñea etsimor me eke arura, mo
oija ãitune eran me ãita eran.
26 Me ãita inen oniñ ia ñea etsimor
edorer a uea, bwe bũriõũn ouwak an
auwã ñain, mõ õ ũge, Waña temoni-
ba, Oija kõ ãitune oniñ ia ñea etsimor,
wo eõ abi, wo eõ abi. Me ãita ion
ũge, Deõ ñaiũ me deõ ñaim bet, dũ-
bañai kõ.
27 Ean ñaga uea õnei aeõrõr mõ
ũge, Amwam oija ãita bita eoniñ ñea
etsimor, ma amwam eõ abi: bwi inen
õkõr ñea.
28 Mi Israel memak rõ kaiõt mwi-
ten añõgõra ñea uea õmwit; me re
miow uea: bwe re tsiet bwe manin
Gott emek ian bũriõũn, bwe e nim
mwit añõg iat eimwi.

ITŨBAÑ 4.

ME uea Solomon omoniba ea Israel
memak.
2 Me ñabũne prinzen ñabũna da-
ñan: Asarja ñea ñain Zadok ñea
priester;
3 Elihoreph me Ahija ñarumena
ñain Sisa, ũrõr amen edar; Josaphat
ñea ñain Ahilud ei amen edar mwi-
nen;
4 Me Benaja ñea ñain Jojada emek

aũtũbwit etar in ake; me Zadok ma
Abjathar ũrõr priester;
5 Me Asarja ñea ñain Nathan emek
aũtũbwin ñabũna ruwadut eñame; me
Sabud ñea ñain Nathan ei priester,
me dañan uea;
6 Me Ahisar emek aũtũbwin ran an
wak; ma Adoniram ñea ñain Abda ei
monibait eañabai.
7 ¶ Me waea ma arumen wõn Solo-
mon ruwadut eñame aũtũbwin Israel
memak, ñabũna rõ karre õan uea me
ran an wak: ion o õkarre ijeiji ean
maramat on iat obweni aeoweaeow.
8 Me ñane egõra: Ben-Hur, ean
eben ũbwiet ibwibwin Ephraim ñaben
õpagedu-pagada;
9 Ben-Deker, i Makaz, me i Saal-
bim, me i Beth-Semes, me i Elon, me
i Beth-Hanan;
10 Ben-Hesed, i Arubboth; (wõnõ
bet Socho, me eb memak ñaben
Hepher;)
11 Ben-Abinadab, ean eben Dor
memak; (e ijatsi ãita ñain Solomon
ñea Taphath;)
12 Baana ñea ñain Ahilud, i Thaa-
nach, me i Megiddo, me i Beth-Sean
memak ñaben itañin Zarthan, edõgen
ijõñin Jesreel, atsin Beth-Sean me
etoki i Abel-Mehola, me eagada ino
õmwaij Jokneam;
13 Ben-Geber, i Ramoth-Gilead;
(wõnõ bet an tekawa Jair ñea ñain
Manasse, ñan emek i Gilead, me
wõnõ bet eb ñaben Argob, ñaben
emek i Basan, añama tekawa ñan
ouwak ñana ã ororai ma añakũra
ñana eborage;)
14 Ahinadab ñea ñain Iddo, i Ma-
hanaim;
15 Ahimaaz i Naphthali; (õ õbu bet
ãita ñain Solomon ñea Basmath bwe
enim eke agen;)
16 Baana ñea ñain Husai, i Asser,
me i Aloth;
17 Josaphat ñea ñain Parua, i
Isaschar;
18 Simei ñea ñain Ela, i Benja-
min;
19 Geber ñea ñain Uri, ean eben
Gilead, ñaben ũbwien Sihon ñea
wañara uea Amorite, me Og ñea uea
n Basan; mi te ei ruwadut eñame ñea
emek ean eb ia.
20 ¶ Me ebakit dei Juda me Israel
tekei ebakit eraũrõ arõũrõ, me re
jeiji me re ren me re ibibõki.
21 Me Solomon omoniba ea emoniba
memak atsin eat ekaw ñea Euphrat
me etoki ũbwiet dei Philistia, me
eagada bet ean mwiten Ägypten: rõ
karre eañabai, me re tsiõ itũrin Solo-
mon ean an bũm in tsimor memak.
22 ¶ Me õan Solomon ian aibũmin
bwe animo akeweõin mehl ñea ene-
meji, me añama akeweõin mehl ñea
eõ enemeji,
23 Me waea rinder ñañen eduwe-
duw, me aruma rinder atsin eat etañ
in bũgibũgi, me aibu schafe, me
baeõra cervus, me rehe, me gemsen,
me domo me derak ñana õañat eka-
bũga.
24 Bwo o moniba eat eb memak ñan
edõgen ũreijit ekaw ñea Euphrat,
atsin Tiphsa me etoki i Gaza, me ea
uea memak ñabũn edõgen ũreijin bita
ekaw: me e eow a eb memak ñan ita-
ñin, ñana ro odororai.
25 Me Juda me Israel re mek iat
eõ dõgedõg, ion o emek ijõñin magan
vitis mi ion o emek ijõñin magan
ficus, atsin i Dan me etoki i Beer-
Seba, ean an bũm Solomon memak.
26 ¶ Me ama erañan wõn pferde
Solomon ñana bait chariot, me ata
ma aro erañan amen gõr animwen
pferde.
27 Ma amebũna ruwadut eñame rõ
karre õan uea Solomon, me õat eña-
me memak ñabũna re naña wõn tisch
uea Solomon, ion ean an maram mi
ion ean an maram; me eko imit on
ñea re eõ õrean.
28 Me eñame memak tekei pan
añen ũra rõ õrean bet gerste me
stroh bwe õan pferde me pferde
ñañen õgõrmarũm, ea etañ ino ruwa-
dut eñame emek ean, ion o iot eñame
tekei pan añen ũra.
29 ¶ Me Gott oija Solomon eman mi
itsiet-imin ñea ouwak õkõr, mi ibũriõ
ñea ouwak, tekei eraũrõ arõũrõ.
30 Ouwak eken manin Solomon ea
manin ñaiñain apoe memak, me ea
manit dei Ägypten memak.
31 Bwõ õ õmat eken ea eñame me-
mak; õ õmat eken ea Ethan ñea
ibwin Esra, me Heman, me Chalkol,

me Darda, ñabũna ñaiñain Mahol:
mõ õbwida añõgen an kaganado ini-
maget eponñame memak.
32 Mõ õ õrai aeijin aiju erañat eñõ-
gen man, me araña ma aijimo wõn
riañ.
33 Mõ õ pan añõget imin erõ, atsin
ean zeder ñaõen i Libanon me etoki
eat ysop ñaõen eat oror: õ pan bet
añõget imin gõgõrõ ñan õkat'ara
nanan, mi imin õeta, mi imin ewewõ,
mi iũ.
34 Mõ õrre eñame atsin inimaget
eponñame memak bwe re nim kaiõt
manin Solomon, atsin itũrin uea n eat
eb memak, ñabũna ro ogiten kaiõt
añõgen an man.

ITŨBAÑ 5.

ME Hiram ñea uea n Tyrus õijõn
an tsiõ ea Solomon; bwõ õ
kaiõt ñana ã ogiten õbid bwe enim
ekei uea n ñeijũbwet etõñin: bwe Hi-
ram auwã David ean an bũm in tsi-
mor memak.
2 Me Solomon etsiõ a Hiram, mõ
ũge,
3 Wo tsiet bwe David ñea etõñũ eõ
kona n wei dõmaneab ion bwe dõgin
egen Jehova ñea wõn Gott bwe dõ-
git ake ñea odororai, ñaga Jehova
eitsiõk ñaeow barũen ijõñin nanan.
4 Me ñage Jehova ñea waña Gott
ogiten oija ame eõnano eat erũrũ
memak; eko barũõ, me eko bet gaiũ.
5 Me, kania, etsimine bũriõ bwa A
nimõ wei dõmaneab ion bwe dõgin
egen Jehova ñea waña Gott, tekei
Jehova ogiten pan a David ñea etõñũ,
ñag O ũge, Ñaim, ñea A nan õmege-
da eow ian wam tron iruwũm, i nan
wei dõmaneab ion bwe dõgin egõ.
6 Me ñagan wo nim pan bwe re nim
taide zedern in Libanon; ma aeõ tsiõ
re nimõ mek epo am tsiõ; ma A nan
oija aw marũmwin am tsiõ tekei imin
memak ñana wo nan pan: bwe wo
tsiet bwe eko ion inimagema ñea
õman ie taide dabwike tekei dei Si-
don.
7 ¶ Me ñag Hiram õkaiõt aen Solo-
mon, ouwak an ibibõki, mõ õ ũge, A
nim tsitan Jehova ñabũmine, ñea oija
David ñain ion ñea õman ea eponña-
me ñune ñea ouwak.
8 Me Hiram etsiõ a Solomon, mõ
ũge, A ogiten kaiõt mũñana eñõg ña-
na wo pan ame: A nan ririñ imin me-
mak ñan añõget edabwike ñana ze-
dern me edabwike ñana tannen.
9 Aeõ tsiõ ri nan ujedun Libanon
eadu ijited; ma A nan quõr-õepoi ũra
bwe re nim õd ijited, ea etañ ña-
mwarina wo nan pan ame, ma A nan
õpan bwe ã nim ijababa eow ũra ina,
me wo nan õgõg ũra; me wo nan ririñ
ñea A ãeñ, ñea eoija amen bwiõ
õañara.
10 Me Hiram oija Solomon eda-
bwike ñana zedern me edabwike ña-
na tannen tekei eiwin a an ãeñ.
11 Me Solomon oija Hiram anara-
ma erañan akeweõin weizen bwe õan
amen bwien, me anarama akeweõit
eir ñana ã ogoge: Solomon oija Hi-
ram mũñane eat obweni aeoweaeow.
12 Mi Jehova oija Solomon eman,
tekei aen a; mi iow emek inimagen
Hiram me Solomon; ma amerumena
ar ririñ berith ion ea ũrõr.
13 ¶ Me uea Solomon emwit eñame
ñabũn amen makur atsin inimagen
Israel memak; ma atebũra bwe ani-
mo erañat dedemaro.
14 Mõ õ õijõn ũra aeow Libanon,
quita erañat *atsin inimagõra* eat
emaram aeoweaeow; me ñagan ai-
quen aũra maram in mek i Libanon,
me aro aũra maram in mek ũbwiõra:
ma Adoniram emek aũtũbwin bita
epo.
15 Me aemo erañan an ñame Solo-
mon ñabũn amen tebab imin, ma
aojomo erañat amen taide eat eto-
wedũdũ;
16 Me baeõra bet amebũna wõn
Solomon ruwadut eñame ñabũna ro
moniba ea amen makur, ñabũna re
eke aiju erañan ma aijubu, ñabũna
rõ mwit añõget eñame ñabũna re ijan
ean bita emakur.
17 Ma amea uea õpan, me re eaij
epe ñan ouwak, ñan ouwak pũmwen
bwe re nim õeõg ũriet dõmaneab eow
eat epe ñana ã eaij;
18 Me wõn amen kei dõmaneab So-
lomon me wõn amen kei dõmaneab
Hiram me dei Gebal re ririñ mõ rõ
gadauw edabwike me epe bwe re ni-
mõ wei dõmaneab.

ITŨBAÑ 6.

EAT obweni ñea ekatubu mo quaojomo iruwin at ibwibwin Israel meta atsin ean eben Ägypten, ean kataeoqin an obweni Solomon in moniba ea Israel, eat emaram ñea Siv, ñea karuwõrin maraman, õ õren õaweijida n wei maneabin Jehova.
2 Ma araquin maneabin Jehova ñea uea Solomon õwei bwe añama emainibe, me reabin bwe anarama emainibe, me godaũn bwe animo emainibe.
3 Me ekarerewatsi ñaran ian obwet dorum ñea ebwigaga iat dõmaneab, anarama emainibe araquin, tekei reabit dõmaneab; me ata emainibe reabin ian obwet dõmaneab.
4 Me e ririñ winõr it dõmaneab mõ õñaeow ekarũn ñan oaio ean.
5 ¶ Me ean ororit ewak *ian* õ wei edebae eat erũrũn memak ean ororit ewak ian eat erũrũn memak, aeõg iat tempel mi iat etañ in pwit-mwi; me e ririñ dorum mõ õpaeõt erũrũn memak.
6 Aijimo emainibe reabit edebae ñaran edõgen ijõñ, me año emainibe reabit edebae ñaran ijugaga, me aeiu emainibe reabin ñarana ekatijũra; me e ririñ rima iruwin memak dõmaneab, bwe enim eõ metu edabwike ian ororit dõmaneab.
7 Me ñaga ã õreita wei dõmaneab, ã wei atsin eat epe ñana ã ogiten gadauw iow eat etañ in taide pe: me ã eõ kaiõt pakapakit hammer me eta õa tamo baibait emakur ion ñea debitsi eow iat dõmaneab, ñaga ã õreita wei.
8 Met dorum ñea ijugaga emek eat damarũmit ewak; me eñame ra akõda *ina* eow eat dõgaide ñan ejũbweredõ mõ õbaiwõñ iat dorum ñan ijugaga, ma atsin iat dorum ñan ijugaga eada ian rum in katijũrat edebae.
9 Mõ õ wei dõmaneab iat deden ñune, mo o oog; me ã tsimaeõt dõmaneab edabwike me erra ñana zedern.
10 Me e ririñ debain memak eat erũrũn memak, ian ororit dõmaneab, mõ õ katakatimo emainibe godaiũrei; ma arei mek eat ewak eow eat edabwike ñana zedern.
11 ¶ Ma aen Jehova õrre a Solomon, mõ ũge,
12 Añõgen bitune dõmaneab ñune wo õreita wei, tsin ia wo edegeri aeõ dogor, me ririñ aeõ mwit añõg, me raña aeõ memak me eraban; A nan õweijo-oaio aeõ itũrũm, ñeijin A pan a David ñea etõñũm.
13 Ma A nan mek inimaget ibwibwin Israel, ma A nan eõ ñaũnin aeõ ñame ñabũna Israel.
14 Me Solomon õwei dõmaneab, mo o oog.
15 Me e ririñ ororit dõmaneab ian atsin eat erra ñana zedern; ma atsin eat debait dõmaneab me etoki eat ekeãb, e. tsimaeõt erra ian: me e tsimaeõt debait dõmaneab edabwike ñana tannen.
16 Mõ õ gadeijida erra ñana zedern iruwit dõmaneab me eke anarama emainibe atsin eat edebae me etoki ea dedañan: õ gadeijida bwe ran ian, ñana rat etañ in pwit-mwi, ñea etañ ñea magit ebwigaga.
17 Me dorum ñea etañ it taramawir, ian obwet etañ in pwit-mwi, ama emainibe araquin.
18 Mõ õ ñaeow zedern eat erũrũn memak iat dõmaneab, ñana ã inine n keweõeiõt bamkin me ekauwe ñan õbaõ men: te ei zedern memak; eko epe ie eteda.
19 Mõ õ gadauw dorum in pwitmwi iat dorum ijugaga, bwe e nimõ ñaeow lade n an berith Jehova ian.
20 Me anarama emainibe araquin iat etañ in pwit-mwi, me anarama emainibe reabin, me anarama emainibe godaũn; me ã rebiõn memak ian gold edereder: mõ õ bõñeõt dagarae zedern.
21 Me Solomon erebiõn iat ewak gold edereder; mõ õ õbaña eow ian obwet etañ in pwit-mwi eraroian ñamweta gold; me e rebiõn gold.
22 Me e rebiõn bita ewak memak gold, ea an og bita ewak memak: me bita dagarae bet ñea bain iat etañ in pwit-mwi e rebiõn gold.
23 ¶ Mi iat etañ in pwit-mwi e ririñ arumen cherubim atsin eat edabwike oliva, ar quita emainibe godaiũrõr.
24 Ma aijimo emainibe araquin ben

in õeta eran cherub ion, me aijimo emainibe araquin ben in õeta eran cherub ion: ma ata emainibe atsin ean reren bet' eran ea reren bet' eran.
25 Me ata emainibe ean cherub ñea
ion: ta tsitobo akeweõin murumena cherubim, mi ta tsitobo bet aiaeõrõr.
26 Ata emainibe godaũn cherub
ion, mõ ũga bet godaũn cherub ñea ion.
27 Mõ õ õweijoran murumena che-
rubim ian rum it dõmaneab ñea emek ũebin; me muremena cherubim ar ere bõrõr in õeta, iat deden ñea eagada a erũrũn iat dorum ben ion, me eagada a erũrũn iat dorum ean ñarana eran ben cherub ñea ion; ma arowõñ bõrõr ijugagait dõmaneab.
28 Me e rebiõn gold murumena
cherubim.
29 Mõ õ õmagõn memak erũrũn iat
dõmaneab akeweõin cherubim ñana ã inine me imin erõ ñana palmen me ekauwe ñan õbaõ men, ũebin mi inimen.
30 Mõ õ õbidõn gold memak debait
dõmaneab, mũran ũebin me mũran inimen.
31 ¶ Me e ririñ metewak atsin eat
edabwike oliva bwe bõñeãn met etañ in pwit-mwi: dabwiken itũgain metewak me dabwiket erũrũn ta aiquen main aijimo't oror.
32 Me e ririñ arura bõñeãn met-
ewak atsin eat edabwike oliva; me e eare akeweõin cherubim mi imin erõ ñana palmen me ekauwe ñan õbaõ men earõr, me e rebiõn gold; mõ õ õbidõn gold cherubim mi imin erõ ñana palmen.
33 Me e ririñ bet bait erũrũn met
dõmaneab atsin eat edabwike oliva, ñea ta aiquen main aeoq *in araqit oror;*
34 Me e ririñ bet aro metewak
atsin eat edabwike tannen: arura bõñeãn men metewak ion, me arura bõñeãn men metewak ñea ion.
35 Me e eare akeweõin cherubim
mi imin erõ ñana palmen me ekauwe ñan õbaõ men earõr; me e rebiõn ũra gold tekei inineãn.
36 ¶ Me e ririñ emagge ñea ian
eow ean aijõrre an gate epe ñana ã eaij, me aerret edabwike ñana zedern.
37 ¶ Ã õeõg ũrien maneabin Jehova
ean kataeoqit obweni. eat emaram ñea Siv.
38 Me ean quita ma aiquenit obwe-
ni, ean maraman ñea Bul, ñea quaojun maraman, oget dõmaneab me baibain memak, tekei deden ririñen memak. Me aeiu an obweni n wei.

ITŨBAÑ 7.

ME Solomon eijan in wei an wak ean ata ma aiju eobweni, mo o oog an wak memak.
2 ¶ Mõ õ wei ewak nea Oigagain
Libanon; aibu emainibe araquin, me aijima emainibe reabin, me animo emainibe godaũn, ean arre ijor ñana zedern, me dedañan ñana zedern ean mũñana ijor.
3 Mõ õ bõñeõt zedern animwen eat
dedañan ñana ama ma aijimo, ñan emek eat ijor; ata ma aijimo ian aerren.
4 Me etsimine aijõrre winõr ñana
rõ mwaij ũra, iaõ ea iaõ, ea egate ñana aijõrre.
5 Me edako memak men mi ijoren:
mi winõr rõ mwamwaij ũra, iaõ mi iaõ, iat egate ñana aijõrre.
6 ¶ Me e ririñ karerewatsit ijor;
aijima emainibe araquin, me animo emainibe reabin; me etsimine ekarerewatsi eran ian obwõra, me etsimine ijor me edabwike ñan eirũñabañab ian obwõra.
7 ¶ Me e ririñ karerewatsit tron
ñaran e nim mwit añõg ian, ñarana ekarerewatsi n mwit añõg: mi te ei zedern atsin eat edebae ea edebae.
8 ¶ Ma an wak ñea e nimõ mek ian,
ñea emagge ñea ion ñea iat ekarerewatsi, e ririñ bet iat deden ñune. Me e ririñ bet an wak ãita ñain Pharao, (ñea Solomon emwin ñago bwe enim eke agen,) tekei mũrana ekarerewatsi.
9 Mũñane memak ũra epe ñan
ouwak pũmwen, ñana ã eaij, tekei akeweõeieõra, ñana ã toai, ian me erowin, atsin eat ikũri me etoki inũmwin itũga, mõ ũga bet iruwin me etoki eat emagge ñea ouwak.

10 Me ikũri ei epe ñan ouwak pũ-
mwen, mũñana epe ñan ouwak, epe
ñan oquita emainibe ñabõra, me epe
ñan oquaoju emainibe ñabõra.
11 Mi itũgain ei epe ñan ouwak
pũmwen, epe ñana ã eaij, tekei
akeweõeieõra, me edabwike zedern.
12 Me aijõrre epe ñana ã eaij me
aerret edabwike zedern bait emagge
ñea ouwak ñea õpaeoi; tekei maggen
maneabin Jehova ñea emek ian, me
karerewatsit dõmaneab.
13 ¶ Me uea Solomon etsiõ me
emwin Hiram atsin Tyrus.
14 Amea ei ñait ãt on ñea ema
agen ñea earõen Naphthali, me dei
Tyrus etõñin, ñea amen makur bo-
rage, ñea oquen iat eman mi itsiet-
imin mi ititsiet, eat iririñ imin
memak ñana eborage. Mõ õ õrre
eow itũrin uea Solomon, me e riri-
ñien wõn imin memak.
15 Bwe e ririñ aro ijor ñana ebo-
rage, ñarow oquita mo quaoju emai-
nibe godaũn: me ã reõn ñabõrõr
eanakeba ñamweta ata ma aro emai-
nibe araquin.
16 Me e ririñ aro itũb atsin eat ebo-
rage ñana ã õtar, bwe enimõ ñaeow
animwen *murowa* ijor: godaũn aiquet
itũb bwe aijimo emainibe, me godaũt
itũb ñea ion bwe aijimo emainibe.
17 Imin ñan ekei ikibõñ ñarana ã
ira, me ereõ ñana eraroian, bain mu-
rowa itũb eat ijor; aeiu bait itũb ion,
me aeiu bait itũb ñea ion.
18 Me e ririñ murowa ijor iat deden
ñune; me ararre n õpaeoi imin ñea
etsitobo ikibõñ ion, bwe bõñeãt itũb
ñea eat ijor: me e ririñ bet itũb ñea
ion iat deden ñune.
19 Me itũb ñarow eat ijor ñarow
eat ekarerewatsi ã ririñ tekei ake-
weõin lilien, mõ õkataeoq emainibe
godaiũrõr.
20 Me etsimine bet itũb eat ijor
ñarow itañit ebwereto ñea emek iti-
rũrũt ikibõñ: me arobu quan rimmon
ñana ã õtate mõ õpaeoiõt itũb ñea
ion.
21 Mõ õ õijõn murowa ijor eow ean
karerewatsit tempel: mõ õ õijõt ijor
ñea eat edamarũm, me e ij egen bwe
Jachin (ñeijin tekei E nim õweijo-
oaio); mõ õ õijõt ijor ñea eat eda-
mauw, me e ij egen bwe Boas (ñeijin
tekei Eoaio emek ian).
22 Ma akeweõin lilien emek eat
ijor: mo ogen ririñet ijor iat deden
ñune.
23 ¶ Me e ririñ ijited ion ñea ã
õtar, ñea ata emainibe atsin ean
mwit eran ea mwit eran, ñea õpaijõ-
riõr, me godaũn bwe aijimo emainibe;
me ã reõn ñabet anakeba ñamweta
animo emainibe araquin.
24 Ma akeweõit bamkin ijõñin
mwin ñaran õbaijoeõ, ñana ata bam-
kin ian aiquet emainibe, mõ rõ õpaeoi
bita ijited: mũñana bamkin re eke
ararre, ã õtar-õepoi ũrõr ea bita.
25 E mek animwen waea ma aru-
men ochsen, aijimen õmwaij apwewa,
me aijimen õmwaij apago, me aiji-
men õmwaij apwijuw, me aijimen
õmwaij apoe; me ijited emek ani-
mwõra itũga, me õebũra memak
emek *ijõñin* ijugaga.
26 Me meijin tekei reabin iat ebe;
me e ririñ mwin tekei mwit iwũr in
eren, tekei akauwen lilien: aro era-
ñan bath õañan.
27 ¶ Me e ririñ ata eñamwit atsin
eat eborage; aeoq emainibe araquit
eñamwin ion, me aeoq emainibe rea-
bin, me aiju emainibe godaũn.
28 Me ã ririñ mũñane eñamwin iat
deden ñea etsimine agaõũra; me etsi-
mine eagaõ inimagen badedaiũra:
29 Me leonis me ochsen me cheru-
bim re mek iat agaõ ñan inimagen
badedaiũra: mi ijor emek eat ebade-
da itũga; me emwar ñan õkaramwai
emek ijõñin leonis me ochsen.
30 Me eñamwin memak rõ kataka-
taeoq kabirorora ñana eborage, me
eõab ñana eborage; me etsimine
barauwen matijũñen ñana ara: me
mũñana barauwen emek ijõñin mũ-
ñana etab ñana ã õtar, me etsi-
mine emwar itañũra memak.
31 Me mwin ñaran iat itũb mi itũ-
gain ta aiquet emainibe: mõ õpaijõ-
riõr mwin tekei ririñet ijor, aiquen
me emaet emainibe; me emek bet
ean mwin akeweõit imin ñana ã ini-
ne, me edako agaõũra, me eõ paijõ-
riõr.
32 Me aeoq ekabiroro emek ijõñit
agaõ; me õabit ekabiroro emek eat

eñamwin: me godaũt ekabiroro ion
bwe aiquen me emaet emainibe.
33 Me ririñen mũñana ekabiroro
tekei ririñen kabirorot chariot: õa-
bin, ma karogaũn, me rimin, me ño-
wen, ã õtar memak.
34 Mõ õkatamae eõab ean matijũ-
ñen memak eñamwin ñana aeoq; ma
eõab epoda a eñamwin.
35 Mi imit on ñea õbaijoeõ eat eña-
mwin ñea emaet emainibe godaũn:
me epoda a bain ma agaõin ñan eat
eñamwin.
36 Me e eare akeweõin cherubim
me leonis mi imin erõ ñana palmen,
tekei araqũra memak, mõ rõ õpaeoiõt
emwar.
37 E ririñ eñamwin ñana ata iat
deden ñune: ta tsitobo deden õtareõ-
ra, mi ta tsitobo akeweõũra, mi ta
tsitobo aiaeõra.
38 ¶ Me e ririñ arata etab ñana ebo-
rage: oquama bath õañat etab me-
mak; mõ õkataeoq godaũt etab me-
mak: mõ õkatakatara tab animwen
mũñana ata eñamwin.
39 Mõ õ ñaeow aijimo eñamwin eat
damarũmit dõmaneab, me aijimo eat
damauwit dõmaneab: mõ õ õeõg bita
ijited eat damarũmit dõmaneab edõ-
gen apoe, in ñaran oñow apwijuw.
40 ¶ Me Hiram eririñ bet epat, me
debũgibũg, me etebi. Me Hiram oog
ririñet emakur memak ñan e ririñ a
uea Solomon ean maneabin Jehova:
41 Ñana ijor ñana aro, me wũrit
itũb ñana aro ñarow eat ijor; me
mũñan tekei ikibõñ ñana arura ñana
bain bõñeãt iwũr ñana arura ñana
wũrit itũb ñarow eat ijor;
42 Me quan rimmon ñana abu ñana
bait ikibõñ ñana arura; kararre quan
rimmon ean mururaõa ikibõñ, ñaru-
raõa bain bõñeãt iwũr ñaruraõa wũrit
itũb ñarow emek eat ijor;
43 Me eñamwin ñana ata, me etab
ñana arata animwet eñamwin;
44 Mi ijited ñea ta aiquen, me
ochsen ñana waea ma arumen ñan
ijõñit ijited;
45 Me epat, me debũgibũg, me
etebi: me eborage ñana ã õramara-
min mũñane bait etaramawir me-
mak, ñana Hiram eririñ a uea Solo-
mon, ean maneabin Jehova.
46 Me uea õtar ũra eow eat eb ña-
ben eweõ ñaben itañin Jordan ino
emeij emwarere inimagen Sukkoth
me Zarthan.
47 Me Solomon õmag baibait eta-
ramawir memak *in eõ paunei ũra,*
bwe dõgin bwin ebak õkõr: re eõ ko-
na n tsiet roit eborage.
48 Me Solomon eririñ baibait etara-
mawir memak ñan ian maneabin Je-
hova: ñana dagarae ñea gold, me
tisch ñarana brot in aia emek ian, ña-
rana gold;
49 Me candelabrum, aijimo eat eda-
marũm, me aijimo eat edamauw, iat
etañ in pwit-mwi, ñana gold edere-
der; me ekauwe, me lampen, me ea-
dũm, ñana gold;
50 Mi iwũr, me karurun bũriõũt
lampe, me etebi, mi ipun, me epan
ñana eñat ãe, ñana gold edereder;
me wekañan metewak ñea ũebin, ñea
etañ ñea magit ebwigaga, me bain
metewak, ñea dõmaneab, ñana gold.
51 Õũga an og emakur ñana uea
Solomon eririñ iow ean maneabin
Jehova. Me Solomon õram mũñana
imin ñana David ñea etõñin ogiten
õebwigaga; ñana silber, me gold, me
baibait etaramawir, mõ õ ñaeow iat
eñat imin ian an wak Jehova.

ITŨBAÑ 8.

ME Solomon õebwepoi ñaben Israel
memak, me monibait arõeni
memak, me wañara prinzen ran aũra
wak aũra bagadugu ibwibwin Israel,
aeow Jerusalem, bwe re nim ota lade
n an berith Jehova atsin ian an te-
kawa David, ñea Zion.
2 Ma amen Israel memak re epoda
a uea Solomon eat ekadaro, ean ma-
raman ñea Ethanim, ñea quaeiun
maraman.
3 Me ñaben Israel memak rõ õrre,
me ñabũna priester rõ õbũien bita
lade.
4 Me ro ota lade n an berith Jeho-
va, me ewak in epo, me baibait eta-
ramawir memak ñana ã õebwigaga
eow iat Ewak; ñabũna priester mi
ibwibwin Levi ro ota mũñane.
5 Me uea Solomon me epo n Israel
memak, ñabũna re ebwepo a, re mek
epo a ñei ian obwen lade, me re ere

schafe me ochsen ñana ã eõ kona n
õmadũn me ã eõ kona n õdũ eba-
kũra.
6 Me ñabũna priester rõ õmeatuen
lade n an berith Jehova eat eñan, iat
dorum in pwit-mwi ñea iat dõma-
neab, ñea etañ ñea magit ebwigaga,
ijõñin ben in õeta cherubim.
7 Bwe murumena cherubim ar ea-
diow bõrõr in õeta animwet eñan la-
de, me murumena cherubim ar bara-
baraijedun itũga lade me nen.
8 Bwe eraquõ nen bwe ã kona n ãt
mwit ene atsin iat etañ ebwigaga ian
obwet etañ in pwit-mwi; me ã eõ ko-
na n kanidun aton a; mi ta mek bet
ea ñabũmine.
9 Eko imin ian lade bwi ta muru-
raõa tafel epe ñaruraõa Moses
õñaeow ian i Horeb, ñaga Jehova eri-
riñ berith ea ibwibwin Israel, ñaga
re metan ean eben Ãgypten.
10 Me ñaga priester re metan iat
etañ ebwigaga, denañ oqueten ian an
wak Jehova,
11 Me ñabũna priester re eõ konaet
weijo me ririñ barũenebõra n priester
bwe dõgit denañ; bwe raitsitsin Je-
hova oquen ian maneabin Jehova.
12 ¶ Me Solomon ejeida *mõ ũge*, Je-
hova ũge bwi I nan mek iat itũrũga-
go.
13 Ma A ogiten wei maneabũm ion
ñea eñam in mek, etañ ñea Wo nan
mek ian eõ toki.
14 Me uea eiwid men, mõ õgagei-
dawianaw epo n Israel memak: me
epo n Israel memak ri ta weijo.
15 Mõ õ ũge, Ã nim tsitan Jehova,
ñea Gott in Israel, ñea edorer ean
mwin ea David ñea etõñũ, mo O odu-
wen aetow ean ben, mõ ũge,
16 Atsin eat ibũm ñabũmin A
õmeata aeõ ñame ñabũna Israel atsin
Ãgypten, A eitsiõk bet ij tekawa iot
atsin inimaget arõeni n Israel memak
bwa A nimõ wei dõmaneab ina, bwe
egõ enimõ mek ian; ma A ij David
bwe enimõ mek aũtũbwin aeõ ñame
ñabũna Israel.
17 Me emek ian bũriõũt David ñea
etõñũ iteñ wei dõmaneab bwe dõgin
egen Jehova, ñea Gott in Israel.
18 Mi Jehova ũge a David ñea etõ-
ñũ, Ñag etsimine ian bũriõũm iteñ
wei dõmaneab ion bwe dõgin egõ, wo
ririñ ñea eimwi ñaga wo bũriõũnei
ibũriõ ñune:
19 Me wo eab wei dõmaneab; me
ñaim ñea nan metan iat erũrũn ijem,
i nan wei dõmaneab bwe dõgin egõ.
20 Mi Jehova ogiten ooaio aen ñan
Õ õrai; bwa A eogoda n ñeijũbwet
David ñea etõñũ, ma A megeda ian
tron in Israel, tekei aen Jehova, ma
A ogiten wei dõmaneab ion bwe dõ-
gin egen Jehova, ñea Gott in Israel.
21 Ma A ririñ eñan lade, ñea an
berith Jehova emek ian, ñea E ririñ
a ada bagadugu, ñag Õ õmeatan ũra
ean eben Ãgypten.
22 ¶ Me Solomon õweijo ian obwet
dagarain Jehova ian met epo n Israel
memak, me e ere bet' ada ianweron;
23 Mõ ũge, O Jehova, ñea Gott in
Israel, eko Gott ion tekei Auwe, i
ianweron itũga õa eat eb ijõñ; *Auwe*
ñea Wo raña berith me ekananoañ
bwe dõgin am tsiõ, ñabũna re dũgi-
dugo ian mem ean bũriõũra memak:
24 Ñea Wo raña bwe dõgin am tsiõ
ñea David ñea etõñũ mũñana Wo ogi-
ten pan a: eh, Wo dorer ian mwim,
me Wo oduwetow ean bem, tekei ña-
bũmine.
25 Me ñagan, O Jehova, ñea Gott
in Israel, Wo nim raña bwe dõgin am
tsiõ ñea David ñea etõñũ mũñana
Wo ogiten pan a, mõ ũge, Nan eõ to-
ki atsin ian meõ eñame ion ñea am
karig in megeda ian tron in Israel;
tsin ia ñaiñaim re raña dedeũra, bwe
re nimõ dũgidugo ian meõ tekei am
dũgidugo ian meõ.
26 Me ñagan, O Gott in Israel, A
kõñ aw bwe ã nim oduwen aem, ñei-
jina Wo õrai a am tsiõ ñea David ñea
etõñũ.
27 Mõ õten, Gott nan mek eat eb?
kania, ianweron mi ianweron in ian-
weron re eõ kona n õramuw, mi nan
õtet eken an kona n õramuw wak un
A ogiten wei!
28 Me Wo nim ekeiduwen an tetaro
am tsiõ, ma án kõñõñ, O Jehova ñea
waña Gott, bwe Wo nim kaiõt ekõ-
ñõñ me etetaro ñea am tsiõ õrai iow
ian mem ñabũmine;
29 Bwe enim tõrer mem ea dõma-
neab ñune ijõbũm mi ijeaõ, ea etañ

ñea Wo pan mõ ũge, Egõ nan mek
ian; bwe Wo nim kaiõt etetaro ñea
am tsiõ õrai in mwaij etañ ñune.
30 Me Wo nim kaiõt an kõñõñ am
tsiõ, ma am ñame ñabũna Israel, tsin
ia re tetaro n mwaij etañ ñune: eh,
Wo nim kaiõt eow i ianweron ñea
eñam in mek; me tsin ia Wo kaiõt,
Wo nimõ ead idũra.
31 ¶ Tsin ia eñame ion edũra ea
aranon, me tsin iõ õ ñaeow eñõgen
schwõr ean mõ pan a bwe enim
schwõr, me tsin iõ õ õrre bwe enim
schwõr ian men wam dagarae iat
dõmaneab ñune;
32 Wo nim kaiõt iow ianweron, me
Wo nimõ ririñ, me Wo nimõ mwit
añõgen am tsiõ, mõ õbabaka ñea
ebaka, mõ õredõatow animwen tũ-
bwit deden, mõ õmamo ñea omo, mo
oija tekei an omo.
33 ¶ Me tsin ia ã ijatow am tsiõ ña-
bũna Israel atsin ian men barũõra,
bwe dõgin aũra dũra ian mem; me
tsin ia re tik iwidõ aw, mõ pan õgõ-
gen egõm, me tetaro me egegaew
ian wak une:
34 Wo nim kaiõt iow ianweron, me
Wo nimõ ead aũra dũra am ñame ña-
bũna Israel, me Wo nim kan otow
ũra eat eb ñabena Wo oija aũra ba-
gadugu.
35 ¶ Tsin ia ã tsima ianweron, me
tsin ie eko weron, bwe dõgin aũra
dũra ea aw; me tsin ia re tetaro n
mwaij etañ ñune, mõ pan õgõgen
egõm, mi iwidõ atsin ian aũra dũra,
ia Wo oroe ũra:
36 Wo nim kaiõt eow ianweron, me
ead aũra dũra am tsiõ, ma am ñame
ñabũna Israel, tsin ia Wo wereri a
ũra emedena ñea eimwi ñea re nimõ
dũgidugo ian; me Wo nimõ õet weron
ean ũbwiõm, ñabena Wo ogiten oija
am ñame bwe re nimõ bwien.
37 ¶ Me tsin ie etsimine erõrõ eat
eb, me tsin ie etsimine earak in ima,
me tsin ie etsimine eñin õkũñijow õa
deijap, eakitorenapõ õa deibaidubu;
tsin ia barũõra ake a ũra eow ũbwi-
õra ian aũra tekawa; tamo egae ion
me egae ion, õa tamo earak ion me
earak ion;
38 Tsin ia tamo eñame ion, õa am
ñame memak ñabũna Israel ririñ ete-
taro ion õa ekõñõñ ion, ñabũna re
tsiet memak an ga ibũriõ, me ere
bõra ea dõmaneab ñune:
39 Wo nim kaiõt eow ianweron ñea
eñam in mek, me Wo nimõ ead aũra
ibaka, me Wo nimõ ririñ, me Wo nim
oija eñame memak tekei dedeũra,
ñabũna Wo tsiet bũriõũra memak;
(bwa Auwe kõr, mi ta Auwe, ñea
Wo tsiet bũriõũt eñame memak;)
40 Bwe re nimõ miow Auwe ean
aũra ibũm memak ñabũna re mek eat
eb ñabena Wo oija ama bagadugu.
41 Me ñeijine añõget erátequõ, ñea
deõ ran am eponñame ñea Israel,
tsin iõ õ ñaũn eat eb ogoeow bwe
dõgin egõm;
42 (Bwe ri nan kaiõt egõm ñea õka-
ganado, me reren bem ñaran oaio,
me bem ñarana ã ere;) tsin iõ õ õrre
bwe enimõ tetaro n mwaij dõmaneab
ñune;
43 Wo nim kaiõt eow ianweron ñea
eñam in mek, me Wo nimõ ririñ imin
memak ñana eratequõ õkõñõt tsinim;
bwa amen eat eb memak re nim tsiet
egõm, me miow Auwe, tekei am
ñame ñabũna Israel, me bwe re nim
tsiet dõmaneab ñun A ogiten wei bwe
ã emwinõn egõm.
44 ¶ Me tsin ia am ñame re meta
bwe re nimõ bo a barũõra, tsin ia Wo
õijõtow ũra iat emedena ion me eme-
dena ion, me tsin ia re tetaro a Je-
hova n mwaij tekawa ñune ñea Wo
ogiten ij, me mwaij dõmaneab ñun
A ogiten wei bwe dõgin egõm;
45 Wo nim kaiõt eow ianweron
aũra tetaro ma aũra kõñõñ, me Wo
nimõ bañagai ũra.
46 Me tsin ia re dũra ea aw, (bwe
eko eñame ion ñea eõ dũra,) me tsin
ia Wo damadam a ũra, mo oija ba-
rũõra ũra, me ã onuaiw ũra bwe ede-
nigae aeow ũbwien barũõra, ñaben
ogoeow õa etũren;
47 Me tsin ia re tik õmarat dedeũra
eat eb ñabena ã otow ũra ean bwe
edenigae, mi iwid bũriõũra, mõ kõñ
aw eow ũbwiõra ñabũna ro onuaiw
ũra bwe edenigae, mõ ũge, Ama
dũra, ma ama ririñ ñea eõ eimwi, mõ
õgõg deden ñea ebaka;
48 Me tsin ia re tik redõ aw eow
ean bũriõũra memak ma anũra me-

mak eow ũbwien barũõra ñabũna ro onuaiw ũra bwe edenigae, me tsin ia re tetaro aw in mwaij ũbwiõra, ñabena Wo oija aũra bagadugu, tekawa ñea Wo ij, me dõmaneab ñea A ogiten wei bwe dõgin egõm;

49 Wo nim kaiõt aũra tetaro ma aũra kõñõñ atsin ianweron ñea eñam in mek, me Wo nimõ bañagai ũra;

50 Me Wo nimõ ead aũra dũra am ñame ñana re dũra ean ian mem, me riowen ean am dogor memak ñana re dũra ian mem eow ean; me Wo nim oija ũra auwãentegõra eow itũrũra ñabũna ro onuaiw ũra bwe edenigae, bwe re nim auwãtegõra;

51 Bwũ ũra kõr am ñame, me wam õkõr, ñabũna Wo õmeatan Ägypten, atsin iat om ñea debitsi:

52 Bwe enim tõrer mem ea an kõñõñ am tsiõ, me ea an kõñõñ am ñame ñabũna Israel, bwe Wo nim kaiõt aeõra ñabũna re emwemwinuw.

53 Bwe Wo ogiten õekae ũra bwa am ñame atsin inimaget eponñame n eat eb memak, tekei aem eow ian ben Moses ñea am tsiõ, ñaga Wo õmeata ama bagadugu atsin Ägypten, O Temoniba Jehova.

54 Me ñaga Solomon erañada n õrai bitune etetaro mõ kõñ a Jehova, e eogoda atsin ian obwen wõn dagarae Jehova, atsin ean an otoburen me ben ñaruraõ e ere eada ianweron.

55 Mõ õ weijo, mõ õrai eñõgen õgageidawianaw epo n Israel memak, mo o oouwak aen, mõ ũge,

56 A nim tsitan Jehova, ñea ogiten oija an ñame ñabũna Israel eõnano, tekei aen memak: eko eñõg eijin io opujow atsin inimagen aen in oqued memak ñan omo, ñan O patow ian ben Moses ñea an tsiõ.

57 Enimõ mek itũrida Jehova ñea wõra Gott, tekei an mek itũrin ada bagadugu: E nim eõ nuaw atsin itũrida, me E nim eõ erowi gada;

58 Bwe enim iwid bũriõũda ea Ñei, bwa amõ dũgidugo ian medenan memak, me raña aen, ma an dogor, ma an mwit añõg, ñan O ogiten pan a ada bagadugu.

59 Me mũñane eñõg, ñan A eke ekõñõñ ian men Jehova re nim tũren a Jehova ñea wõra Gott ijeaõ mi ijõbũm, bwe E nimõ bañagai an tsiõ, ma an ñame ñabũna Israel, tekei an ga bũriõũra eat ibũmin mi ibũmin:

60 Bwe epoñname n eat eb memak re nim tsiet Jehova bwe ei õkõr Gott; me eko ion itañin.

61 Me ñagan enimõ magit omo bũriõũmiã eow itũrin Jehova ñea wõra Gott, bwa amwam edegeri an dogor, me raña aen, tekei ñabũmine.

62 ¶ Me uea me Israel memak epo a ñei, re ere iwim ian men Jehova.

63 Me Solomon ere anarama ma aro erañan ochsen, me aibu ma anarama erañan schafe bwi iwim in iow, ñana wimen Jehova. Õũga õebwigagaen maneabin Jehova eow itũrin uea mi ibwibwin Israel memak.

64 Ean ñabũmina uea õebwigaga bet iwugagat emagge ñea emek ian obwen an wak Jehova; bwe e ere eow ina iwim in jiũiow, mi iwim in õn, me eriõrit iwim in iow: bwina dagarae ñea eborage ñea emek ian men Jehova, eõ eiwin a iwim in jiũiow, mi iwim in õn, me eriõrit iwim in iow, bwo oniñ.

65 Me Solomon eririñ ekadaro eat edae ñaga, me Israel memak re mek itũrin, etebinñame ion ouwak, atsin eat etañ metu Hamath me etoki ean kawin Ägypten, ian men Jehova ñea wõra Gott, abũmin aeiu ma abũmin aeiu ñana abũmita ma aeoq.

66 O õijõtet eñame ean quaojut ibũm; mõ rõ õrai eñõgen õgageidawianaw uea, me ro ñowen ian aũra wak dedegai iat ibibõki mi idorodoro ian bũriõũra bwe dõgit emo memak ñana Jehova õmeata a David ñea an tsiõ, me ea Israel ñabũn an ñame.

ITŨBAÑ 9.

ME ñaga Solomon ogiten wei maneabin Jehova, ma an wak uea, mi imin memak ñana Solomon ãeñ, ñan e teñ ririñ,

2 Jehova eken aruwõri an õmeata Ñei ea Solomon, tekei ñago E meta a eow i Gibeon.

3 Mi Jehova ũge a, A ogiten kaiõt am tetaro ma am kõñõñ, ñea wo ogiten õrai iow ian meõ: A ogiten õebwigaga dõmaneab ñune, ñea wo

wei, me ñaeow egõ ian eõ toki; me
meõ me bũriõ nan mek ean eõ toki.
4 Ma auwe, tsin ia wo dũgidugo
ian meõ tekei David ñea etõñũm ogi-
tet dũgidugo, me ·derederit ibũriõ,
me deden ñea eimwi, me edegeri imin
memak ñan A pan aw, me raña aeõ
dogor ma aeõ mwit añõg;
5 A nan õweijo-oaio wam tron ea
David eõ toki, tekei aeõ a David ñea
etõñũm, ñag A ũge, Nan eõ toki
eñame iõn ñea am karig ian tron in
Israel.
6 Me tsin ia amwa iwidõ atsin ean
amiã edegeriõ, amiã õa ñaiñaimiã,
me tsin ia amwa eõ raña aeõ ma aeõ
dogor ñan A ñaeow ian memiã, me
nua me tsiõ itũrit ani ibũn, me tara-
mawirei ũra;
7 A nan õraijiow Israel atsin eat eb
ñaben A oija ũra, ma A nan eatow
dõmaneab ñune atsin ian meõ, ñea A
ogiten õebwigaga bwe dõgin egõ; me
Israel ri nan ek'ũra ekeweõ mi ikidõ-
dõ inimaget eponñame memak.
8 Me ñaga bet ogoda dõmaneab
ñune, nan mwitõñ mi inuwõwi eñame
memak ñabũna rõ õd itañin, me ri
nat tsitsitei; me ri nan ũge, Dõgit
ekeken ñaga Jehova eririñ deden
ñune ea eb ñabene, me ea dõmaneab
ñune?
9 Me ri nan ũge, Dõgin bwe re
erowi Jehova ñea wañara Gott, ñea
õmeata aũra bagadugu atsin ean
eben Ägypten, mõ rõ õgõg eani ibũn,
me taramawirei ũra, me tsiõ itũrũra:
me ñagan Jehova eririñ añen ũra
mũñane imin memak.
10 ¶ Mi iruwin anarama eobweni,
ñana Solomon õreita wei murowa
ewak ean, ñarowa maneabin Jehova
ma an wak uea,
11 (Me Hiram ñea uea n Tyrus
obuõk Solomon in oija edabwike ña-
na zedern me edabwike ñana tannen,
me gold tekei eiwin a an ãeñ), me
uea Solomon oija Hiram anarama
tekawa eat eb ñaben Galilea.
12 Me Hiram emetan i Tyrus bwe
enim aia mũñana tekawa ñana Solo-
mon oija; me eõ eimwi ian men.
13 Mõ õ ũge, Tekawa keken ñana
wo ome, edũ? Me e ij egen bwe eben
Kabul ea ñabũmine.
14 Me Hiram õijõn a uea aibu ma
anarama talent in gold.
15 ¶ Me ñaiune dõgin õrigen bita
epo ñea uea Solomon õweijoran; bwe
re nimõ wei maneabin Jehova, ma an
wak, me Millo, mo ororin Jerusalem,
me Hazor, me Megiddo, me Geser.
16 Bwo ogiten roga Pharao ñea uea
n Ägypten, mõ õgõg Geser, me
jiũiow, ma abi ibwibwin Kanaan ña-
bũna re mek ian bita tekawa, mo o
oija añet ãita ñain, ñea agen Solo-
mon, bwe e nim eke dũbañin.
17 Me Solomon õwei Geser, me
Beth-Horon ñea ijõñ,
18 Me Baalath, me Thamar ñea eat
etomagage, eat eb,
19 Me tekawa memak ñana eñan
wõn Solomon imin, me tekawa ñana
eñan wõn chariot, me tekawa ñana
eñan wõn amen gõr animwen pferde,
me mũñana Solomon eteñ wei bwe
bain an ibibõki i Jerusalem, me i Li-
banon, me eat eb memak ñaben o
moniba ean.
20 Me eñame memak ñabũna dũgi-
dũgin Amorite, me ibwibwin Heth,
me ñabũna Pheresite, me Horite, me
dei Jebus, ñabũna deõ atsin inimaget
ibwibwin Israel;
21 Ibwibũra ñabũna rõ reñõ eat eb,
ñabũna ibwibwin Israel eõ kona n
õekeow, Solomon õweijorat epo n
tsiõ atsin inimagõra, ea ñabũmine.
22 Me Solomon eõ kani tsiõ atsin
inimaget ibwibwin Israel; mũ ũra
amen ake ñũra, ma an tsiõ, me wõn
prinzen, me wõn kaiwedu, me moni-
bain wõn chariot, me wõn amen gõr
animwen pferde.
23 Ñabũna ruwadut eñame ñabũn
õkaganado, ñabũn emek aũtũbwin an
makur Solomon, re eke aijimowar ma
aijima, ñabũna ro moniba ea eñame
ñabũna re ririñ an makur.
24 ¶ Me ãita ñain Pharao orogat
atsin ian an tekawa David aeow ian
an wak ñea *Solomon* ogiten wei bwe
enim eke eñan: mi imũr õ weijien
Millo.
25 ¶ Me aijuwõri an Solomon ere
iwim in jiũiow, mi iwim in iow eat
obweni aeoweaeow eat dagarae ñea o
ogiten wei a Jehova, me e jiũiow
iwim ñan obojarara bwe baeõra, *eat*

dagarae ñea ian men Jehova. Õũga an og maneabin Jehova.

26 ¶ Me uea Solomon õkepo deimanu i Ezeon-Geber, ñea itañin Eloth, arõũrõt Ijited Õmwirara, eat eb ñaben Edom.

27 Me Hiram õijõtow ian mũñana deimanu an tsiõ, ñabũna re tsiet nuawit ijited, bwe re nim ek'ũra dañan an tsiõ Solomon.

28 Me ro ñow Ophir, mõ rõ karre gold atsin ina, aibu ma anarama talent atebin, mõ rõ õrean añen uea Solomon.

ITŨBAÑ 10.

ME ñaga ãita uea n Seba õkaiõt añõgen kaganadon Solomon bwe dõgin egen Jehova, ãita õrren bwe enim õij mũ ũdõt ikidõ ñan oaio.

2 Me ãita õrre eowen Jerusalem ma an ñame ñabũn eko mwijowin, me kamele ñana re tebab bojarara, me gold ñan ebak, me epe ñan ouwak pũmwen; me ñaga ãita õrre eow itũrin Solomon, õ õrarai añen amea añõget imin memak ñan emek ian bũriõũn.

3 Me Solomon õnei an kidõ memak: eko imit on ñea uea eõ tsiet, ñea e eõ kona n õmeata a ãita.

4 Me ñaga ãita uea n Seba ogiten aia manin Solomon memak, me ewak ñea o ogiten wei,

5 Mi ijeiji ñan emek ian wõn tisch, ma aũra mamegeda an tsiõ, ma aũra waweijo an stuard, ma aũra karawin, ma amen õbabũ an wũr, me wõn dõgaide ñea a akõda ian maneabin Jehova eow ean; õgõrien bũriõũn.

6 Mõ õ ũge a amea uea, Iduwen õkõr imwinen ñea A kaiõt eow ũbwiõ bwe dõgin am makur, me dõgin manũm.

7 Me eko betibet ia A tũebõn, ea aeõ õrre, me meõ ogiten aia: me, kania, ã eõ pan ame emaen; am man ma am geidawianaw erowi eñõg ñeijin A ogiten kaiõt.

8 Õgeidawianaw am ñame, õgeidawianaw am tsiõ ñabũne ñabũna re eõ toki n megedu-megeda ian mem, mõ kaiõt aem in man.

9 Ã nim tsitan Jehova ñea wam Gott, ñea eibibõkieiuw, mõ õñaeow auwe ian tron in Israel; bwina Jehova auwã Israel eõ toki, me ñagan E eken auwe uea, bwe wo nimõ ririñ imwit añõg eimwi me emo.

10 Mo o oija uea aibu ma anarama talent in gold, me ebojarara ñana togit ebak, me epe ñan ouwak pũmwen: me eõ gauwei õrre ebakit ebojarara tekei ñane ñana ãita uea n Seba oija uea Solomon.

11 Me wõn deimanu Hiram, ñana rõ karre gold atsin Ophir, rõ õreat edabwike ñana sandel ñana togit ebak, me epe ñan ouwak pũmwet atsin Ophir.

12 Me uea eririñ edabwike ñana sandel me eken ijorin maneabin Jehova, mi ijorin an wak uea, me harfen me psaltern ñana wõt amen riañ: eõ gauwei õrre edabwike ñana sandel ñan tekei mũñane, me ñana ã aia ea ñabũmine.

13 Me uea Solomon oija ãita uea n Seba imin memak ñan e ãeñ, ñan õ kõñõn, bwe baet imin memak ñana Solomon to oija irõñin. Me ãita eiwidõ, mo oñowen ũbwien, ei ma an tsiõ memak.

14 ¶ Me roin gold ñan õrre a Solomon iat obweni ion bwe añowar ma añama ma año talent in gold,

15 Me baen gold ñan amen tuwab õrean, me wõt amen erow, me wañara uea eñame ñabũn õkamwararo, ma amen mwit añõget eb.

16 ¶ Me uea Solomon eririñ arobu schilde ñana gold ñana ã ririñ iow eat ekabõg; enuaw añowar *schekel in* gold bwe dõgin airat schild.

17 Me e ririñ aran aijubu schilde ñan oniñ atsin ean gold ñana ã kabõgei; enuaw aiju eroe in gold bwe dõgin airat schild: me uea õñaeow mũñane imin iat ewak ñea Oigagain Libanon.

18 ¶ Me uea eririñ tron eran ouwak atsin ean ebur, me e rebiõn gold ñea magit omo.

19 Año gaideit tron, mõ õbaijoeõ animwet tron edõgen eat erowin; me etsimine kaeõgedaũt ebe eat erũrũn arura aeõg, itañit etañ in megeda, me arumen leonis ar weijo itañin mururaõ akaeõgedaũt ebe.

20 Me waea ma arumen leonis ro
weijo ina ean mururaõa erũrũn ean
mũñana año dõgaide: eko ia ã ririñ
ion ñea tekei eat eb ñaben etsimine
monibain.
21 ¶ Ma an wũr in eren Solo-
mon memak ã ririñ atsin ean gold,
me wũrin ian bita ewak ñea Oiga-
gain Libanon ã ririñ atsin ean gold
edereder: eko ia silber; bwe ã ekam
mweridai *silber* ean an bũm Solo-
mon.
22 Bwe etsimine wõn ùea deimanu
imago i Tharsis epo a wõn deimanu
Hiram: aiwõrin ian aiju eobweni
aeoweaeow õrre *mũñana* deimanu n
Tharsis, mõ rõ karre gold, me silber,
me ebur, me maki, me pavo.
23 Me ñagan uea Solomon erowi
uea n eat eb memak ean ebakit imin
me eat eman.
24 ¶ Ma amen eat eb memak rõ
õnani men Solomon, bwe re nim kaiõt
an man, ñea Gott ogiten ñaeow ian
bũriõũn.
25 Me eñame memak rõ õrean aũra
adu, iwũr ñana silber, mi iwũr ñana
gold, me ekarawin, me baibait ake,
me ebojarara, me pferde, me mulio,
tekei akeweõin eat obweni aeowe-
aeow.
26 ¶ Me Solomon õebwepoi chariot
ma amen gõr animwen pferde; me
aran arañа ma arobu wõn chariot, me
ata ma aro erañat amen gõr ani-
mwen pferde, ñan o ñaeow ian wõn
tekawa n chariot, itũrin uea i Je-
rusalem.
27 Me uea õewedũdũ iow Jerusa-
lem silber tekei epe, mõ õewedũdũ
edabwike zedern tekei edabwike fi-
cus eat eb ñaben ejõñ me eweõ,
bwe dõgin ebakin.
28 ¶ Me pferde ñan itũrin Solo-
mon ã otan Ägypten; me wõn amen
erow uea re ekowõñ a ũra ñaga re
eke epowin o epowin, me epowin o
ã pũmwe.
29 Me ñag oroga chariot me eme-
tan Ägypten añowar *schekel in* silber
pũmwen, me aibu ma aijima pũ-
mwen pferd: mõ õũga deden wañara
uea ibwibwin Heth, me uea n Syria,
ñaga rõ õmeata ũra tekei ebakin
wañara imin.

ITŨBAÑ 11.

ME uea Solomon ebot ãn ebak ña-
bũna eratequõ, epo a ãita ñain
Pharao, ñabũna ãinimwen Moab, me
Ammon, me Edom, me Sidon, me
Heth;
2 Atsin ean mũñana eponñame
ñana Jehova õpan a ibwibwin Israel
añõgen, mõ ũge, Amwam eõ ñow
inimagõra, mũ ũra re nim eõ ñow
inimagemiã, bwe ri nan õred õkõr
bũriõũmiã ea aduwõra: me Solomon
ereribe a ũra n ebon ũra.
3 Me aewar agen ñabũna eme-
neñame, me aijubu an konkubine;
me ãinibũn agen rõ õraredien bũ-
riõũn.
4 Bwe ñaga Solomon ei eñab, ãini-
bũn agen rõ õredien bũriõũn ea eani
ibũn; me eõ eimwien bũriõũn ian
men Jehova ñea wõn Gott, tekei bũ-
riõũt David ñea etõñin.
5 Me Solomon edegeri Asthoreth
ñea aduwet dei Sidon ñea ãn, me
Milkom ñea aduwet ibwibwin Am-
mon ñea eimwi bwe ã nimõ miowi.
6 Me Solomon eririñ bita ñea eõ
eimwi ian men Jehova, me e eõ kõr
eraban Jehova, tekei David ñea etõ-
ñin.
7 Me Solomon eririñ etañ ogoda
bwe eñan Kamos ñea aduwet ibwi-
bwin Moab ñea eimwi bwe ã nimõ
miowi, eat etowedũdũ ñea emek ian
obwen Jerusalem, me eñan Moloch
ñea aduwet ibwibwin Ammon ñea
eimwi bwe ã nimõ miowi.
8 Mõ õũga an ririñ bwe dõgit ãini-
bũn agen ñabũna eratequõ, ñabũna
re jiũiow iwim obojarara mi iwim ea
aduwõra.
9 ¶ Mi Jehova edamadam a Solo-
mon, bwin eiwidõn bũriõũt atsin itũ-
rin Jehova, ñea Gott in Israel, ñea
aruwõrien an meta ea,
10 Mõ pan a añõgen bitune, bwe e
nim eõ edegeri eani ibũn: me e eõ
rañа bita ñea Jehova ogiten pan.
11 Me ñagan Jehova ũge a Solomon,
Bwe dõgin ñaga wo ogiten ririñ ñune,
me wo eõ rañа aeõ berith ma aeõ do-
gor, ñan A ogiten pan aw, A nan ba
emoniba atsin itũrũm, mo oija am
tsiõ ion.
12 Ma A nan eab ririñ iow ean am

bũm, bwe dõgit David ñea etõñũm:
ma A nan ba atsin ian ben ñaim.
13 Ma A nan eõ joridanim memak
emoniba; ma A nan oija ñaim earõeni
eran, bwe dõgit David ñea aeõ tsiõ,
me dõgin Jerusalem ñea A ogiten ij.
14 ¶ Mi Jehova õweijoran barũen
Solomon, ñea Hadad ñea dei Edom:
atsin inimagen an karig uea n Edom.
15 Bwe ñaga David emek Edom,
me ñag oroga Joab ñea kaiwedut etar
in ake bwe enim iriedu ñabũn ema,
ma abi eman memak ñabũna re mek
Edom;
16 (Bwi Joab mi Israel memak re
mek ina ean año maraman, ea õe-
keowet eman memak ñabũna re mek
Edom;)
17 Mõ õgõrien Hadad, ei me dei
Edom ibũt atsin inimagen an tsiõ
etõñin epo a ñei, me ro roduen Ãgyp-
ten: me Hadad ei eoniñ in eman eat
edae ñaga.
18 Me re eogoda atsin Midian, me
ro ñowen Pharan: me re ekũr ñame
atsin Pharan, me ro ñowen Ãgypten,
ea Pharao ñea uea n Ãgypten; mo o
oija ewak, mõ õgadauw a õanõ, mõ õ
õbwien.
19 Me Hadad okona oquedeien ñea
ouwak ian men Pharao, me ñagan o
oija añet ãita etsin agen bwe enim
eke agen, ãita etsin Thachpenes ñea
uea ãn.
20 Me ãita etsin Thachpenes õrig a
amea Genubath ñea ñait eman, ma a
agoweijida eow ian an wak Pharao;
me Genubath emamek ian an wak
Pharao inimagen ñaiñain Pharao.
21 Me ñag Hadad õkaiõt eow
Ãgypten bwe emijimijet David itañin
an bagadugu, me bwe eman Joab ñea
monibait etar in ake, Hadad ũge a
Pharao, Wo nim õijõnõ bwa A nim
ñow ũbwiõ.
22 Me Pharao ũge a, Bwe ekeken
ñea õga bũriõũm ean ñage wo mek
itũrũ; bwe, kania, wo õmaratet iteñ
ñow ũbwiõm? Mõ õ ũge, Ekeow: me
wo nim õijõnõ.
23 ¶ Me Gott õweijoran iju ion
barũen Solomon, ñea Reson ñea ñain
Eljada, ñea õgõrõ atsin itũrin wõn
temoniba ñea Hadadeser ñea uea n
Zoba:
24 Mõ õ õebwepoi eñame, me ekei-
jien akaiwedut etar in ake, ñaga
David abi *dei Zoba:* me ro ñow Da-
maskus, me re meken ina, me ro
monibain i Damaskus.
25 Mũ ũra barũen Israel ean an
bũm Solomon memak, me ã baeni a
ibaka ñea Hadad eririñ: mo ouwak an
Reson añañõn Israel, mo o moniba i
Syria.
26 ¶ Mi Jerobeam ñea ñain Ne-
bat, ñea ibwin Ephraim ñea dei Ze-
reda, ñea an tsiõ Solomon, ñea eget
inen kwe Zeruga, ñea ãt on ema
agen, ei bet mõ õgadei ben ea uea.
27 Me ñaiune dõgin ñag õ gadei
ben ea uea: Solomon õwei Millo, me
tik ñatarei baũin ororin an tekawa
David ñea etõñin.
28 Ma amea Jerobeam ei eñame
ion ñea oaio me eõ kurara: me Solo-
mon ãt amea dedemaro bwe ebetsi-
betsi, mõ õ pan a bwe enim raña aũra
makur ewak ñea Joseph memak.
29 Me eat edae ñaga, ñaga Jero-
beam emetan Jerusalem, Ahia ñea
prophet ñea dei Silo ekowõñ a eow
ian medena; ma *Ahia* edua ekarawin
ion ñea etsimeduw; mi tũ ũrõr ar
mek añe.
30 Ma Ahia ebarũ bita ekarawin
etsimeduw ñea emek ean, me e ijaba-
ba me eke aeta ma aro baũin.
31 Mõ õ ũge a Jerobeam, Barũ
kõ aeta; bwõ õũge aen Jehova, ñea
Gott in Israel, Kania, A nan ba emo-
niba atsin ian ben Solomon, ma A
nan oija aw arata earõeni;
32 (Mi i nan õgõg airat arõeni, bwe
dõgit David ñea aeõ tsiõ, me dõgin
Jerusalem, ñea tekawa ñea A ogiten
ij atsin inimagen Israel:)
33 Bwe dõgin aũra erowiõ, me re ta-
ramawirei Asthoreth ñea aduwet dei
Sidon ñea ãn, me Kamos ñea aduwet
ibwibwin Moab, me Malkom ñea
aduwet ibwibwin Ammon; me re eõ
dũgidugo ian medena, bwe re nimõ
ririñ ñea eimwi ian meõ, me raña
aeõ dogor ma aeõ mwit añõg, tekei
David ñea etõñin.
34 Ma A nan eab barũ emoniba
memak atsin ian ben; ma A nan eke
prinz ean an bũm in tsimor memak,
bwe dõgit David ñea aeõ tsiõ, ñea A

ogiten ij, bwin e raña aeõ ma aeõ
dogor:
35 Ma A nan barũ emoniba atsin
ian ben amea ñain, ma A nan oija aw,
arata earõeni.
36 Ma A nan oija amea ñain airat
arõeni, bwe enim eõ toki n tsimine
wõt David lampe ian meõ i Jerusalem,
tekawa ñea A ogiten ij bwa
A nimõ ñaeow egõ ian.
37 Ma A nan onuaiwuw, me wo nan
moniba eat imin memak ñana bũriõũm
ãeñ, me wo nan ek'auwe uea n
Israel.
38 Me tsin ia wo kaiõt imin memak
ñan A pan aw, me dũgidugo ian medena,
me ririñ bita ñea eimwi ian
meõ, me raña aeõ ma aeõ dogor, tekei
David ñea aeõ tsiõ; A nan mek
itũrũm, ma A nan wei aw am wak,
tekei A ogiten wei a David, ma A
nan oija aw Israel.
39 Ma A nan oroe an karig David
bwe dõgin ñune, me deab eõ toki.
40 Me ñagan Solomon õnani abien
Jerobeam; mi Jerobeam eogoda, mõ
õgõrõgõreiduen Ägypten, ea Sisak
ñea uea n Ägypten, me e meken
Ägypten ea an ima Solomon.
41 ¶ Me dũgidũgin an makur Solomon,
mi imin memak ñan e ririñ, ma
an man, õten, ã eõ eare eow ian buch
ñaran an makur Solomon?
42 Ma atebit ibũm ñana Solomon
omonibá ean i Jerusalem ea Israel
memak bwe ama eobweni.
43 Me Solomon emijimijen itañin
an bagadugu, me ã ñaeowen iat eraõ
in ima ian an tekawa David ñea etõñin:
me Rehabeam ñea ñain omoniban
iruwin.

ITŨBAÑ 12.

ME Rehabeam oñow Sichem: bwe
Israel memak ro ñow Sichem
bwe re nim omoniba.
2 Me ñaga Jerobeam ñea ñain Nebat
õkaiõt, (bwi i ta mek Ägypten,
ino õ gõr aeow atsin ian men Solomon
ñea uea, me Jerobeam emek
Ägypten.
3 Me re etsiõ a me re emwiten;)
mi Jerobeam me epo n Israel memak
re naña Rehabeam, mõ rõ ũge a,
4 Etõñũm ogiten oroe nema: me
ñagan wo nim õbebe an makur etõñũm
ñan eroe, me ene ñea eroe ñea e
tata eama, ma ama nan tsiõ itũrũm.
5 Mõ õ ũge a ũra, Amwaimõ nuaw
atsin itũrũ ean aijũbũm, ma amwa
nan tik redõ ame. Me eñame re nuawen.
6 ¶ Me uea Rehabeam õkamarar
epo a ñabũna eñaben man, ñabũna rõ
waweijo ian men Solomon ñea etõñin
ñago e tsimor, mõ õ ũge, Ekeket
ekamarar ñea amwam ome bwa A
nim õneiõn aen mibũne eñame?
7 Me re dorer a, mõ rõ ũge, Tsin ia
wo ek'auwe itsiõ ea mibũne eñame
ñabũmine, me tsiõ itũrũra, mõ õnei
aeõra, me gadagadõbwei a ũra eñõg,
ri nan ek'ũra am tsiõ eõ toki.
8 Me e eatow an kamarar amebũna
eñab ñeijina ro ogiten oija, mõ õ kamararen
epo a dedemaro ñabũn anamwan
an ini, ñabũna rõ waweijo ian
men.
9 Mõ õ ũge a ũra, Ekeket ekamarar
ñea amwam ome, bwa am õneiõn
aen mibũne eñame, ñabũna ro ogiten
kakairũ ame, mõ ũge, Wo nim õbebe
ene ñea etõñũm ogiten õeõgida eama?
10 Ma amebũna dedemaro ñabũn
anamwan an ini, re dorer a, mõ rõ
ũge, Wo nim ũge a eñame ñabũna rõ
ũge aw, Etõñũm oroe nema, me wo
nim õbebe a eken gama; enim ũge
aem a ũra, Itirũn beõ ouwak eken
a iwũgagat etõñũ.
11 Me ñagan tsin ia etõñũ oroe
gamiã eow eat ene eroe, aña A nan
jedua eken roin nemiã: etõñũ eiraeõn
gamiã dowip, ma aña A nan iraeõn
gamiã skorpionen.
12 ¶ Mi Jerobeam me eñame memak
re redõ añen Rehabeam iruwin
aijũbũm, tekei an uea ogiten pan, mõ
ũge, Amwa nan redõ ame ean katijũbũmit
ibũm.
13 Me uea õnei aet eñame iat ekam
gadõbwei *ũra*, me e eatow ekamarar
ñea amebũna eñab ogiten oija,
14 Me e dorer a ũra tekei an kamarar
amebũna dedemaro, mõ ũge,
Etõñũ ogiten oroe nemiã, ma aña A
nan jedua eken roin nemiã: etõñũ eiraeõn
gamiã dowip, ma aña A nan
iraeõn gamiã skorpionen.

15 Me uea ekam kaiõt aet eñame;
bwe bita ei imin ñea ã ririñ iow itũ-
rin Jehova, bwe e nim ooaio aen,
ñana Jehova ogiten patow ian ben
Ahia ñea dei Silo ea Jerobeam ñea
ñain Nebat.
16 ¶ Me ñaga Israel memak re ãt
bwe uea ekam kaiõt aeõra, eñame rõ
õnei aen uea, mõ rõ ũge, Ekeket dũ-
bañima iat David? me eko bet
wama imin ian ñain Jesse: amwa ño
kõ ian amiã wak, Israel: kania kõ
amen bwiõm, David. Mi Israel re
redõ eowen ian aũra wak.
17 Mi ibwibwin Israel, ñabũna re
mek ian kawan Juda, Rehabeam
omoniba ea ũra.
18 Me uea Rehabeam õijõn Ado-
ram, ñea monibait eañabai; me Israel
memak re enagageñõt epe, me e
man. Me uea Rehabeam õkapapar in
akõda ian wõn chariot, mõ õgõriet
aeow Jerusalem.
19 Mi Israel ro winbara ea an wak
David ea ñabũmine.
20 Me ñaga Israel memak rõ kaiõt
bwe eredõn Jerobeam, re etsiõ a me
re emwitow ean an epo eñame, me re
eken uea n Israel: eko ion ñea ede-
geri an wak David, bwi ta earõen
Juda.
21 ¶ Me ñaga Rehabeam õrre eow
Jerusalem, õ õebwepoi ewak ñea Ju-
da memak, me earõen Benjamin, aibu
ma aojomo erañat dedemaro ñabũna
ã ij, ñabũn amen ake, bwe re nim
ake a ewak ñea Israel, bwe re nim
kan õredõat emoniba ea Rehabeam
ñea ñain Solomon.
22 Ma aen Gott õrre a Semaja ñea
an ñame Gott, mõ ũge,
23 Wo nimõ dorer a Rehabeam ñea
ñain Solomon, ñea uea n Juda, me ea
ewak ñea Juda memak, me Benjamin,
me eñame ñabũna dũgidũgin, mõ
ũge,
24 Õũge aen Jehova, Amwam eõ
roga ma ake a etsietsiemiã ñabũna
ibwibwin Israel: eñame memak re
nimõ redõ eow ian aũra wak; bwõ
õñaũn Itũrũ bitune imin. Me rõ
kaiõt aen Jehova, me re redõ, me ro
ñowen ian medenara, tekei aen Je-
hova.
25 ¶ Mi Jerobeam õwei Sichem ean
eben Ephraim ñaben õpagedu-paga-
da, me e meken ina; me e meta atsin
ina, mõ õwei *bet* Penuel.
26 Mi Jerobeam ũge ian bũriõũn,
Kaia emoniba nan tik redõ a ewak
ñea David:
27 Tsin ia mibũne eñame ro roga
ian an wak Jehova Jerusalem bwe re
nim ere iwim, bũriõũt eñame nan tik
iwidõ a wañara temoniba, ea Reha-
beam ñea uea n Juda; me ri nan abiõ,
me redõ a Rehabeam ñea uea n Juda.
28 Me ñagan uea õkamarar, me e
ririñien arumen kãlber ñarumena
gold; mõ õ ũge a ũra, Amwa iman
eat eroga Jerusalem; kania kõ adu-
wemiã, Israel, ñarumen ar õmeatan
gamiã ean eben Ägypten.
29 Mõ õ õweijoratow i Beth-El ion,
me i Dan ion.
30 Me bitune ekeijiet idũra; bwe
eñame re nuaw me *taramawir* ian
mõrõr, me etoki i Dan.
31 Mõ õ wei a wakin mũñana etañ
ogoda, me e ij priester atsin inima-
get eñame, ñabũna deõ ibwibwin
Levi.
32 Mi Jerobeam eririñ ekadaro ean
quaojun maraman, ean abũmita ma
aijimo bũmin bita maraman, tekei
bũmin bita ekadaro i Juda; me e ere
iwim eat dagarae: õũga deden i Beth-
El, e ere iwim ea kãlber ñarumen o
ogiten ririñ: mõ õ ñaeow i Beth-El
priester it etañ ñan ogoda ñan o ogi-
ten ririñ.
33 Me e ere iwim eat dagarae ñea
o ogiten ririñ i Beth-El ean abũmita
ma aijimo bũmin quaojun maraman,
maraman ñea te ei õkamararei: me e
ririñ ekadaro bwe dõgit ibwibwin Is-
rael, ma a akõda eat dagarae, bwe
enim ere iwim obojarara.

ITŨBAÑ 13.

ME, kania, an ñame Gott ion õrre
eow Beth-El atsin ean eben
Juda eow ean aen Jehova: mi Jero-
beam ta weijo itañit dagarae bwõ
õreit ere iwim obojarara.
2 Ma a aeuwak in iwitsiow bita
dagarae eow ean aen Jehova, mõ ũge,
O dagarae, dagarae, õũge aen Jeho-
va: Kania, inan õrig eoniñ in eman
ion ea ewak ñea David, ñea Josia

egen; mi i nan ere eow eam ñabũna
priester it etañ ñan ogoda ñabũna re
ere iwim obojarara eam, me ri nan
jiũiow erõnñame eam.
3 Me e totow itema ion ean ñabũ-
mina, mõ ũge, Ñaiune itema ñea Je-
hova ogiten pan: Kania, inan ijababa
dagarae, me inan idotow emarañata
ñan ean.
4 Me ñag uea õkaiõt aen amea an
ñame Gott, ñan õ õrai in iwitsiow da-
garain Beth-El, Jerobeam ere bet'
atsin eat dagarae, mõ ũge, Iba kõ.
Me ben ñaran ere a eijiõ me eõ
konaet tik õredõan a.
5 Õbakoron bet dagarae, mõ õkido-
eowet emarañata atsin atsin eat da-
garae, tekei itema ñea amea an ñame
Gott ogiten totow eow ean aen Je-
hova.
6 Me uea ejeida mõ ũge a amea an
ñame Gott, A kõñ aw bwe wo nim
egegaeã Jehova ñea wam Gott, me
tetaro a bwe dõgũ, bwe enim kan
redõ ame beõ. Ma amea an ñame
Gott egegaeãn Jehova, me tik redõ
añen ben amea uea, mi tekeijien
ñago amo.
7 Me uea ũge a amea an ñame Gott,
Tũkõ bwa arũm ñow anewak ũbwiõ,
bwe wo nim kamarũmwi, ma A nim
oija aw marũmũm.
8 Ma amea an ñame Gott ũge a
uea, Tsin ia wo ome emaen in am
wak, A eab edegeriw, ma A eab kõ
brot me ren ibõk eat etañ ñune;
9 Bwõ õũga pan amen eow ean aen
Jehova, mõ ũge, Wo nim eõ kõ brot
me ren ibõk, me wo nim eõ redõ a
emedena ñea wo õd ian.
10 Me ñagan õ õden iat emedena
ion ekae, me e eõ redõ a bita mede-
nan in ñow Beth-El.
11 ¶ Me emek i Beth-El prophet
ion ñea eñab: mi ion ean amebũna
ñain õrre mõ õpan añen añõget ema-
kur memak ñan amea an ñame Gott
ogiten ririñ eow i Beth-El ean ñabũ-
mina: me eñõg ñan o ogiten õrai a
uea, rõ pan a bet etõñũra ñana.
12 Ma amea etõñũra ũge a ũra, Õ
õden iat emedena keken? Ma ame-
bũna ñain re tsiet emedena ñea amea
an ñame Gott ñea õñaũn Juda õd ian.
13 Mõ õ ũge a amebũna ñain,
Amwam quõr eñõ n megeda eat esel
ion. Me ro quõriet eñan in megeda
eat esel; mõ õ õden ean.
14 Mõ õ gõr iruwin amea an ñame
Gott, me e ãtien bwi i ta megeda
ijõñin eiche eõen; mõ õ ũge a, Auwe
amea an ñame Gott ñea õñaũn ean
eben Juda? Mõ õ ũge, Aña.
15 Mõ õ ũge a, Tũkõ bwa arũm
ñow ũbwiõ, bwe wo nim ijeiji.
16 Mõ õ ũge, A eab redõ epo aw,
ma A eab edegeriw bet; ma A eab
kõ brot me ren ibõk epo aw eat etañ
ñune:
17 Bwõ ũge pan amen eow ean aen
Jehova, Wo nim eõ kõ brot me ren
ibõk ina, me wo nim eõ redõ a bet
medenam ñea wo õd ian.
18 Mõ õ ũge a, Aña bet prophet
ion tekei auwe; me engel ion edorer
ame eow ean aen Jehova, mõ ũge,
Wo nim õredõatow ian am wak amea,
bwe e nim kõ brot me ren ibõk. Mõ
õ baitei.
19 Me e redõn epo a amea, mõ õ kõ
brot ian an wak, me e ren ibõk.
20 ¶ Me ean ñaga, ñaga re megeda
iat tisch, aen Gott õrre a amea pro-
phet ñea õredõan amea;
21 Ma a aeuwak a amea an ñame
Gott ñea õñaũn ean eben Juda, mõ
ũge, Õũge aen Jehova, Ñaga wo ogi-
ten eõ eraban *aen* mwin Jehova, me
eõ raña eñõg ñeijina Jehova ñea wam
Gott ogiten pan aw,
22 Me wo redõ, me wo kõ brot me
ren ibõk eat etañ ñea O ogiten pan
aw, mõ ũge, Wo nim eõ kõ brot me
ren ibõk ean; gatduwõm nan eõ bai-
wõñ jũbwet etõñũm.
23 ¶ Me ñag o ogiten ijeiji me ren,
o quõr eñan in megeda eat esel, ñea
wõn amea prophet ñea õredõan.
24 Me ñag e nuawen, leon ion eko-
wõñ a eow ian medena, ma abien: me
ã eatow ian medena gatduwen; me
esel õweijo itañin; me leon õweijo bet
itañin gatduwen.
25 Me, kania, eñame rõ õd ina, me
re ãt gatduwen ñea ã eatow ian me-
dena, me bita leon ta weijo itañin
gatduwen; me re nua me rõ patowen
iat tekawa ino emek amea prophet
ñea eñab.
26 Me ñag amea prophet ñea õre-

dõat atsin iat emedena õkaiõt añõ-
gen, õ ũge, Ei õkõr amea an ñame
Gott, ñea eõ eraban *aen* mwin Jeho-
va: me ñagan Jehova ogiten oija
leon, ñea ogiten ijababa, ma abi, te-
kei aen Jehova, ñan O ogiten pan a.
27 Me e dorer a amebũna ñain, mõ
ũge, Amwam quõr eñõ n megeda eat
esel ion. Me ro quõrien.
28 Me e nua me ãtien gatduwen
ñea ã eatow ian medena, me esel me
leon ñag ar ta weijo itañin gatduwen:
bita leon eõ õt duwen, me eõ ijababa
bet esel.
29 Ma amea prophet ebarũida gat-
duwen amea an ñame Gott, mõ õeõ-
gida animwet esel, mõ õredõaten: mõ
õ õrre eow ian an tekawa amea pro-
phet ñea eñab, bwe enim karaququõ,
me e irieduen.
30 Mõ õ ñaeowen gatduwen iat
ũbwen ñei; mõ rõ karaququei, mõ õ
ũge, Emañadan *amune* edũ!
31 Me ñag o ogiten iriedu, e dorer
a amebũna ñain, mõ ũge, Tsin ia A
ma ijamwan, amwaimõ ñaeow aña
iat ijũb ñea ã iriedu ina amea an
ñame Gott; amwaimõ ñaeow rõ ita-
ñi' rõn.
32 Bwe ã nim oduwen õkõr eñõg
ñan o ogiten aeuwakei eow ean aen
Gott in iwitsiow dagarain Beth-El,
me wakit etañ ñan ogoda ñan emek
ian kawan Samaria.
33 ¶ Iruwin ñune Jerobeam eõ iwi-
dõ atsin eat deden ñea ebaka, me e
tik ijien priester it etañ ñan ogoda
atsin inimaget eñame: õ õebwigaga
tamo eñame ñea eteñ ekei priester it
etañ ñan ogoda.
34 Me bitune ekeijiet idũra ea an
wak Jerobeam, ñea re nimõ eatow,
mõ õkeow atsin eat eb.

ITŨBAÑ 14.

EAT edae ñaga araken Abia ñea
ñain Jerobeam.
2 Mi Jerobeam ũge a ãita agen, A
kõñ aw bwe wo nimõ eogoda me õe-
kekiaw, bwe ã nim eõ tsiet ñan auwe
agen Jerobeam; me wo nim ñow Silo;
kania, emek ina Ahia ñea prophet,
ñea ogiten pan ame bwa A nim eke
aña uea n mibũne eñame.
3 Me wo nim õbũ ata brot, me ku-
chen, me aiquen badõr in meli, me
naña: i nan pan aw bita ñea nan meta
ea bita eoniñ.
4 Me ãita agen Jerobeam õũgan, me
eogoda, mo oñow Silo, mõ õbaiweten
an wak Ahia. Ma Ahia eõ ãtirõñin,
bwõ õpweren men bwe dõgin an
ũgar.
5 ¶ Mi Jehova ũge a Ahia, Kania,
õrret ãita agen Jerobeam bwe enim
ũdõnuw añõgen ñain; bwe e ma: ma
aem a ñana; bwe ean ñaga, tsin ie e
metu, i nan õekekia me ekei ãt on
ekae.
6 Me ñag Ahia õkaiõt mwagagin
nanat ãita, ñag õ õren metu inimet
ewak, õ ũge, Metu kõ ñauwe agen
Jerobeam; adaga wo õekekiaw? bwe
ã õijõnõnõ aw imwinen ñea eroe.
7 Nua kõ, mõ pan a Jerobeam,
Õũge aen Jehova, ñea Gott in Israel:
Bwe ñag A ogiten ogodauw atsin ini-
maget eñame, me ek'auwe prinz in
aeõ ñame ñabũna Israel,
8 Me ba emoniba atsin eat ewak
ñea David, mo oija aw; me wo eõ
ek'auwe aeõ tsiõ ñea David, ñea era-
ña aeõ dogor, me edegeriõ eow ean
bũriõũn memak, mi i ta ririñ bita ñea
eimwi ian meõ,
9 Me wo ogiten ririñ ibaka aũtũ-
bwit imin memak ñan emek ian
obwõm, me wo ogiten nuaw me ririñ
eani ibũn, ma akeweõit imin ñana ã
õtar, me wo ogiten õdamadamõ, me
wo ogiten ñaeow Aña iruwũm:
10 Me ñagan, kania, A nan õreat
ibaka ean an wak Jerobeam, ma A
nan õekeow eoniñ in eman memak
atsin itũrin Jerobeam, ñea ã tsimadu
anewak me ñea ã eatow bwe enim ta
dũgidugo inimagen Israel, ma A nan
õberitagag an karig Jerobeam, tekei
eñame ion ñea õberitagag bwijat
imin gõgõrõ ea an ekeow memak.
11 An karig Jerobeam ñea ema eow
iat tekawa robar nan õnũen; me ñea
ema eow añe imin õeta n ijõñin
ianweron nan õnũen: bwi Jehova ogi-
ten pan.
12 Me ñagan, wo nimõ eogoda, me
ñow ian am wak: me tsin ia nanam
emetu iat tekawa, nan ima bita
eoniñ.
13 Mi Israel memak ri nan karaqu-

quei, mi iriedu; bwi te ei inimagen an
karig Jerobeam ñea nan baiwõñ iat
ijũb in ima, bwin etsimine emo eken
ian ea Jehova, ñea Gott in Israel, iat
ewak ñea Jerobeam.
14 Mi Jehova nan õweijoran uea n
Israel ion, ñea nan õekeow ewak ñea
Jerobeam ean ñabũmina: mõ õten?
ñage kõr.
15 Bwi Jehova nan ijatow Israel,
tekei raranet ebarabaratu iat ebõk;
mi i nan uda Israel atsin ean ũbwien
ñaben omo, ñaben O oija aũra baga-
dugu, mi I nan õbabareow ũra eow
edõgen apoit Ekaw ñea Euphrat,
bwina re ririñ wañara Ascherim, mõ
õdamadam Jehova.
16 Mi I nan totow Israel bwe dõgin
an dũra Jerobeam, ñea o ogiten dũra
eow ean, me ñea o ogiten õdũraeõn
Israel.
17 ¶ Me eogoda ãita agen Jero-
beam, me enuawen, mõ õ baiweten
i Thirza: me ñag õ õren baiwõñ ini-
met debain metewak, eman oniñ ia.
18 Mi Israel memak re iriedu, me
ro karaququei, tekei aen Jehova ñan
Õ patow ian ben an tsiõ ñea Ahia ñea
prophet.
19 Ma an makur Jerobeam ñana
dũgidũgin, ma añõgen an ake, ma
añõgen an moniba, kania, ã eare eow
ian buch ñarana imwinen in uea n
Israel.
20 Me ebakin an obweni n moniba
Jerobeam bwe anarama ma aro eo-
bweni: me e mijimijen itañin an ba-
gadugu, me Nadab ñea ñain omoniban
iruwin.
21 ¶ Me Rehabeam ñea ñain Solo-
mon omoniba i Juda. Ama ma
aiquen an obweni Rehabeam ñag õ
õren moniba, me ata ma aeiu an
obweni n moniba i Jerusalem, tekawa
ñea Jehova ogiten ij atsin inimaget
arõeni n Israel memak, bwe enimõ
ñaeow egen ian: me eget ãita inen
bwe Naema ñea ãinimwen Ammon.
22 Mi Juda eririñ bita ñea ebaka
ian men Jehova, mõ rõ õdamadam
bwe E nim añañõn aũra dũra ñana
re dũra ean, me erowi *akeweõit* imin
memak ñana etõñũra ogiten ririñ.
23 Bwũ ũra bet me re ririñ wañara
tañ ñan ogoda, mi ijor, ma Ascherim,
eat etowedũdũ memak, mi ijõñit
imin erõ memak ñan aditũr;
24 Me emek bet ean minebena eb
eman ñabũna sodomiter: me rõ gar
wõt eponñame imin memak ñan õka-
nakanenõ, ñabũna Jehova ogiten ede-
degeridan ian obwet ibwibwin Is-
rael.
25 ¶ Me ean katimon an obweni n
moniba Rehabeam, orogan Sisak ñea
uea n Ägypten bwe enimõ bo a Je-
rusalem;
26 Me e barũ mo onuaiwien bai-
bain ian an wak Jehova ñan ouwak
pũmwen, me baibain ian an wak uea
ñan ouwak pũmwen; õ õbũ memak
eanuaw: mõ õ onuaiw memak mũ-
ñana schilde ñana gold ñana Solomon
ogiten ririñ.
27 Me uea Rehabeam eririñ schilde
ñana eborage n ñeõtũbõra, mõ õ ñae-
owen ian ben amebũn akaiwedut etar
in ake, ñabũna re raña men an wak
uea.
28 Me tsin ia uea emetu ian ma-
neabin Jehova eat ibũmin õa ibũ-
min, etar in ake rõ õñaten mũñane,
me etar in ake tik õredõaten.
29 ¶ Ma an makur Rehabeam ñana
dũgidũgin, mi imin memak ñan e ri-
riñ, õten, ã eõ eare eow ian buch ña-
rana imwinen in uea n Juda?
30 Me etsimine bet eake inimagen
Rehabeam mi Jerobeam eõ toki.
31 Me Rehabeam emijimijen itañin
an bagadugu, me ã iriedu itañin an
bagadugu ian an tekawa David: me
eget ãita inen bwe Naema ñea ãini-
mwen Ammon. Ma Abiam ñea ñain
omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 15.

EAN quita ma aojun an obweni uea
Jerobeam ñea ñain Nebat, Abiam
õren moniba ea Juda.
2 Aiju an obweni n moniba i Je-
rusalem: me eget ãita inen bwe
Maacha ñea ñain Abisalom.
3 Me e dũgidugo ian an dũra me-
mak etõñin, ñan o ogiten ririñ iow
ian obwen; me eõ kõr omo bũriõũn
ian men Jehova ñea wõn Gott, tekei
bũriõũt David ñea ibwin.
4 Me dõgit David, Jehova ñea wõn
Gott oija ion i Jerusalem, mõ Õ õwei-

joran ñain iruwin, mo ooaio eow Jerusalem:
5 Bwe dõgin at David ogiten ririñ
bita ñea omo ian men Jehova, me e
eõ iwidõ atsin ean tamo imin ñea O
ogiten pan a ean an bũm in tsimor
memak, mi ta ean Uria ñea ibwin
Heth.
6 Me etsimine eake inimagen Rehabeam mi Jerobeam ean an bũm in tsimor memak.
7 Ma an makur Abiam ñana dũgidũgin, mi imin memak ñan e ririñ, õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana imwinen in uea n Juda? Me etsimine eake inimagen Abiam me Jerobeam.
8 Ma Abiam emijimijen itañin an bagadugu; me ã irieduen ian an tekawa David: ma Asa ñea ñain omoniban iruwin.
9 ¶ Me ean quinaramain an obweni Jerobeam ñea uea n Israel, Asa õren moniba ea Juda.
10 Ma ama ma aiquen an obweni n moniba i Jerusalem: me eget ãita inen bwe Maacha ñea ñain Abisalom.
11 Ma Asa eririñ bita ñea eimwi ian men Jehova, tekei at David ñea ibwin ogiten ririñ.
12 Mõ õ õekeow eñame ñabũna sodomiter atsin eat eb, me e eatow ijor in ani memak ñana etõñin ogiten ririñ.
13 Me ãita bet inen ñea Maacha, e totuten ean an ekei uea, bwina ãita ogiten ririñ akeweõin Ascherim ñea eimwi bwe ã nimõ miowi; ma Asa eaijedu an jor, me e jiũ iowen itañit ekaw ñea Kidron.
14 Me ã eõ õekeow etañ ñan ogoda: me eimwi bũriõũn Asa ian men Jehova ean an bũm memak.
15 Mõ õ õmeatu ian an wak Jehova imin ñana etõñin ogiten õebwigaga, mi imin ñan ei ogiten õebwigaga, ñana silber, me gold, mi iwũr.
16 ¶ Me etsimine eake inimagen Asa me Baesa ñea uea n Israel ean aũrõr bũm memak.
17 Me Baesa ñea uea n Israel oroga bwe enimõ bo a Juda, mõ õ wei Rama, bwe e nimõ dug eñame bwe re nim eõ meta me metu a Asa ñea uea n Juda.
18 Ma Asa ebarũ memak silber me
gold ñana dũgidũgit imin ñan ouwak pũmwen ñan emek ian ṁaneabin Jehova, mi imin memak bet ñan ouwak pũmwen, ñan emek ian an wak uea, mõ õ ñaeowen ian ben an tsiõ; me uea Asa etsiõ a Benhadad, ñea ñain Tabrimmon, ñea ñain Hesjon, ñea uea n Syria, ñea emek i Damaskus, mõ õ ũge,
19 Enim tsimine equõquõr in iow inimagõ ma auwe, mi inimagen bet etõñũ me etõñũm: kania, A õijõn aw eadu ñana silber me gold; wo nimõ nuaw mi ijababa aquõremũrõr in iow Baesa ñea wañara uea Israel, bwe e nimõ nuaw atsin itũrũ.
20 Me Benhadad õkaiõt aen uea Asa, mõ õ õijõn kaiwedun wõn tar in ake bwe re nim iwitsiow aũra tekawa Israel, me e ijatow Ijon, me Dan, me Abel-Beth-Maacha, me Kinneroth memak, me eb ñabena Naphthali memak.
21 Me ñaga Baesa õkaiõt añõgen, e rañadaten wei Rama, me e meken i Thirza.
22 Me uea Asa õpan a ibwibwin Juda memak dedeũra; eko ion ñea ã ñaina: me ro onuaiw apen Rama, me dabwiken, ñana Baesa ogiten weijida; me uea Asa õwei Geba ean eben Benjamin, me Mizpa.
23 Ma an makur Asa memak ñana dũgidũgin, me waion memak, mi imin memak ñan e ririñ, me tekawa ñan õ wei, õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana imwinen in uea n Juda? Ma araken nanan ñag ei eñab.
24 Ma Asa emijimijen itañin an bagadugu, me ã ñaeowen iat ũbwen an bagadugu ian an tekawa David ñea ibwin; mi Josaphat ñea ñain omoniban iruwin.
25 ¶ Mõ õren moniba Nadab ñea ñain Jerobeam ea Israel ean karon an obweni Asa ñea uea n Juda; mo o moniba ea Israel ean aro eobweni.
26 Me e ririñ ñea ebaka ian men Jehova, me e dũgidugo ian medenat etõñin, mi iat idũra ñea õ õdũra Israel eow ean.
27 ¶ Me Baesa ñea ñain Ahia, atsin inimaget ewak ñea Isaschar, owinban a; me Baesa abi iowen i Gibbethon, ñea aũra tekawa dei Philistia;

bwe Nadab mi Israel memak rõ õrei-
ta bo a Gibbethon, mo odororai.
28 Me Baesa abien ean katijun an
obweni Asa ñea uea n Juda, mo o
moniban iruwin.
29 Me ñag õ õren ekei uea, a abi
an karig Jerobeam memak: eko ion
ñea õnano ñea e jidõn Jerobeam,
ea õekeowen; tekei aen Jehova, ñei-
jin Õ patow ian ben Ahia ñea dei
Silo:
30 Bwe dõgin an dũra Jerobeam
ñan e dũra ean, ñan õ õdũra Israel
eow ean; bwe dõgin an kenenaõ, ñea
õ õdamadam Jehova ñea Gott in Is-
rael eow ean.
31 ¶ Ma an makur Nadab ñana dũ-
gidũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Israel?
32 Me etsimine eake inimagen Asa
me Baesa ñea uea n Israel ean aũrõr
bũm memak.
33 Ean katijun an obweni Asa ñea
uea n Juda, õren moniba Baesa ñea
ñain Ahia ea Israel memak i Thirza,
me anarama ma aeoq an obweni *n
moniba.*
34 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, me e dũgidugo ian medenan
Jerobeam, ma an dũra ñan õ õdũra
Israel eow ean.

ITŨBAÑ 16.

ÕRRE aen Jehova ea Jehu ñea ñain
Hanani bwe enim iwitsiow Bae-
sa, ñeijin ũge,
2 Ñag A ogiten ototа auwe atsin
eat emwarere, me ririñuw me ek'au-
we prinz in aeõ ñame ñabũna Israel;
me ñaga wo dũgidugo ian medenan
Jerobeam, mõ õdũra aeõ ñame ñabũ-
na Israel, mõ õdamadamõ bwe dõgin
aũra dũra;
3 Kania, A nan õekeow Baesa ma
an karig; ma A nan ririñ am karig
tekei an karig Jerobeam ñea ñain
Nebat.
4 Ñea ema eow iat tekawa inima-
gen an karig Baesa, robar nan õnũen;
me ñea ema eow añe inimagen an
karig, imin õeta n ijõñin ianweron
nan õnũen.
5 Ma an makur Baesa ñana dũgi-
dũgin, me mũñan e ririñ, me waion,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Israel?
6 Me Baesa emijimijen itañin an
bagadugu, me ã ñaeowen iat ijũb in
ima i Thirza; me Ela ñea ñain omoni-
ban iruwin.
7 Me ñaiune bet bwõ õrre aen Je-
hova ian ben prophet ñea Jehu ñea
ñain Hanani n iwitsiow Baesa, ma
an karig, bwe dõgit ibaka memak
ñan e ririñ iow ian men Jehova, mõ
õ õdamadam iow ean an makur ben,
ñag õ gar dedet ewak ñea Jerobeam,
me dõgin bet iraetow Itũrin.
8 ¶ Ean quinarama ma añon an
obweni Asa ñea uea n Juda, Ela ñea
ñain Baesa õren moniba ea Israel i
Thirza, me aro an obweni n moniba.
9 Ma an tsiõ ñea Simri, ñea kai-
wedut emaen in wõn chariot, owin-
ban a: e mek i Thirza, mõ õreita
mañi ian an wak Arza, ñea emek
aũtũbwin ran an wak uea i Thirza:
10 Me Simri emetu ma abi, me e
man, ean quinarama ma aeiun an
obweni Asa ñea uea n Juda, mo o mo-
niban iruwin.
11 ¶ Me ean ñaga ñag õ õren mo-
niba, me ñag õ õren megeda ian wõn
tron, a abi an karig Baesa memak;
eko betibet ñait eman iõ õ ñaina ia
aiquen, õa tamo egen amen bwien
ion, õa dañan ion.
12 Õũga õekeowen amen bwien
Baesa memak eow itũrin Simri, tekei
aen Jehova, ñeijin Õ õrai in iwitsiow
Baesa eow itũrin Jehu ñea prophet,
13 Bwe dõgin an dũra Baesa me-
mak, ma an dũra Ela ñea ñain, ñan
ar dũra eow ean, me ñan ar õdũra Is-
rael eow ean, mõ õdamadam Jehova,
ñea Gott in Israel, ean wañara imin
ñan eko woun.
14 Man an makur Ela ñana dũgidũ-
gin, me mũñan e ririñ, õten, ã eõ
eare eow ian buch ñarana imwinen in
uea n Israel?
15 ¶ Ean quinarama ma aeiun an
obweni Asa ñea uea n Juda, abũmiten
aeiu an bũm Simri n moniba i Thirza.
Me eñame rõ õreita rogi Gibbethon,
ñea aũra tekawa dei Philistia.
16 Me eñame ñabũn iat etañ mek
in ake rõ kaiõten ñeijin ũge, Simri
ogiten winban a uea, mo o ogiten abi

bet uea: me ñagan Israel memak re
ijien Omri, ñea kaiwedut etar in ake,
bwe enim ekei uea n Israel ean ñabũ-
mina eow iat etañ mek in ake.
17 Me Omri orogan Gibbethon, mi
Israel memak epo a ñei, me ro rogien
Thirza.
18 Me ñaga Simri ãt bwe ã õgõgiet
tekawa, e metu ian palast in an wak
uea, me e jiũiowen an wak uea eow
ean ñei, me e man.
19 Bwe dõgin an dũra ñan o ogiten
dũra eow ean, ñag e ririñ bita ñea
ebaka ian men Jehova, me e dũgidu-
go ian medenan Jerobeam, mi ian an
dũra ñan e ririñ, ñan õ õdũra Israel
eow ean.
20 Ma an makur Simri ñana dũgi-
dũgin, ma añõgen an gagoda, õten, ã
eõ eare eow ian buch ñarana imwinen
in uea n Israel?
21 ¶ Mi Israel rõ baõ me re eken
arumae: bwe emaen it eñame re ede-
geri Thibni ñea ñain Ginath, bwe re
nim eke uea; me emaen edegeri
Omri.
22 Me eñame ñabũna re edegeri
Omri re doganigae a ñabũna re ede-
geri Thibni ñea ñain Ginath: me
eman Thibni, mo omoniban Omri.
23 ¶ Ean quanimo ma aiquenin an
obweni Asa ñea uea n Juda, Omri
õren moniba ea Israel, me ata ma aro
an obweni n moniba; ma año an
obweni n moniba i Thirza.
24 Me e rouw etowedũdũ ñea Sa-
maria atsin itũrin Semer eow ean aro
talent in silber; mo o ororai ani-
mwen *bita* etowedũdũ, me e ij eget
tekawa ñea õ wei bwe Samaria, tekei
egen Semer ñea wõn bita etowedũdũ.
25 ¶ Me Omri eririñ ñea ebaka ian
men Jehova, mo ouwak eket ibaka e
ririñ ea ibaka memak ñano ian
obwen.
26 Me e dũgidugo ian medenan Je-
robeam ñea ñain Nebat, mi ian an
dũra ñan õ õdũra Israel eow ean, mõ
Õ õenenaõ Jehova, ñea Gott in Israel,
bwe enimõ damadam bwe dõgin wa-
ñara imin ñan eko woun.
27 Ma an makur Omri ñana dũgi-
dũgin ñan e ririñ, me waion ñan õ
õmeata, õten, ã eõ eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel?
28 Me Omri emijimijen itañin an
bagadugu, me ã ñaeowen itañit ijũb
in ima i Samaria: ma Ahab ñea ñain
omoniban iruwin.
29 ¶ Me ean quanimo ma aojun an
obweni Asa ñea uea n Juda, Ahab
ñea ñain Omri õren moniba ea Israel:
ma Ahab ñea ñain Omri omoniba ea
Israel i Samaria ean anarama ma aro
eobweni.
30 Ma Ahab ñea ñain Omri oouwak
eket ibaka ian men Jehova ea aũra
ibaka memak ñabũna rõ õd ian
obwen.
31 Me ñaiune deden, ñea tekei imit
on ñea eko woun itũrin, *ñea an* edege-
ri an dũra Jerobeam ñea ñain Nebat,
bwe e ijatsi Isebel ñea ñain Ethbaal
ñea wañara uea dei Sidon, me e nua
me etsiõ itũrin Baal, me e taramawi-
rei.
32 Mõ õ weijida dagarain Baal ian
maneabin Baal, ñea o ogiten wei iow
i Samaria.
33 Ma Ahab eririñ akeweõin Asche-
ra; mo ouwak eken õdamadamen Je-
hova, ñea Gott in Israel, eow itũrin
Ahab ea õdamadametow itũrin uea n
Israel memak ñabuno ian obwen.
34 ¶ Ean an bũm *Ahab*, Hiel ñea dei
Beth-El õweijien Jericho: õ õeõg
ũrien epo a an ima Abiram ñea an
bowab, mõ õ õweijoran men ororin
epo a an ima Segub ñea an kanũmũr,
tekei aen Jehova, ñeijin Õ patow ian
ben Josua ñea ñain Nun.

ITŨBAÑ 17.

ME Elia ñea dei Thisbe, ñea ion
inimaget eratequõ n Gilead,
ũge a Ahab, Ñag etsimor Jehova, ñea
Gott in Israel, ñea A weijo ian men,
nan eõ ão me et ean mũñane eobweni,
tsin ia A eitsiõk dorer amo.
2 Mõ õrre aen Jehova itũrin, mõ
ũge,
3 Wo nimõ nuaw atsin ine, me wo
nim iwidõ eada edogen apoe, me
ewewinuw itañit ekaw ñea Krith,
ñea ian obwen Jordan.
4 Me wo nan eren ibõk atsin iat
ekaw; ma A ogiten pan a raben bwe
re nim ũjõiji iow auwe ina.
5 Me e nuaw me eririñ tekei aen
Jehova: bwe e nua me emeken itañit

ekaw ñea Krith, ñea ian obwen Jordan.
6 Me raben rõ karre brot mi iũ bwe õanõ ijoran, me brot mi iũ ijemerõ; me e ren ibõk ian bita ekaw.
7 Mi iruwit ibũm inon, emõgedat ekaw, bwin eko betibet weron eat eb.
8 ¶ Ma aen Jehova õrre a, mõ ũge,
9 Eogoda kõ, mu ñow Zarpath, ean eben Sidon, me wo nimõ mek ina; kania, A ogiten pan a ãt on ñea ema agen ñea emek ina bwe enim õijõijiw.
10 Me e eogoda mo oñowen Zarpath: me ñag õ baiwõñ men ororit tekawa, kania, emek ina ãt on ñea ema agen ñea õreit kekepo wenãe: me e emwemwin, mõ ũge a, A kõñ aw bwe wo nim õrean amę ebõk eken iat iwũr, bwa A nimõ nim.
11 Me ñaga ãita enua bwe enim kani *ibõk, Elia* emwemwin, mõ ũge a, A kõñ aw bwe wo nim õrean ame brot eken ian bem.
12 Me ãita ũge, Ñag etsimor Jehova ñea wam Gott, eko õaña brot, mi ta aiwũrin iat ebe mehl iat ekad, me aigetow eir iat dõbadõr: me, kania, A õreita õepoi murumaõe edabwike, bwa A nim metu me ririñ õañamar amea ñaiũ, bwa amarũm õn, mi imũr amar nan ima.
13 Me Elia ũge a, Wo nim eõ miow; nua kõ me ririñ bita ñea wo pan: me wo nimõ ririñ amo brot eken oniñ bwe õaña, me wo nim õrean ame, mi imũr wo nan ririñ õañamũrõr ñaim.
14 Bwõ ũge aen Jehova, ñea Gott in Israel, Nan eõ mag õañat ekad in mehl, mi nan eõ mag bet õañat dõbadõr in eir, ea ibũm ñabũmina Jehova nan õreatow eat eb ebõk.
15 Me ãita enua me eririñ tekei aen Elia: me ãita, ma amea, me ran an wak ãita, re jeijien eat ibũm ñan ebak.
16 Eõ mag õañat ekad in mehl, me eõ mag bet õañat dõbadõr in eir, tekei aen Jehova, ñeijin Õ patow itũrin Elia.
17 ¶ Mi iruwin mũñane, araken oniñ ia ñait ãita ñea an wak ewak; mo oaio kõr arakin, iat deden ñea eõ reñõ eõnano ian.
18 Me ãita ũge a Elia, Ekeken waña min itũrũm, ñauwe an ñame Gott? wo õrre eow itũrũ bwe wo nim õmarananõnõ aeõ dũra, ma abi ñaiũ!
19 Mõ õ ũge a ãita, Ome kõ ñaim. Me e barũ atsin in-barran, mõ õbũidawen iat dorum ñea itũga, ino e mek, mõ õ õmequõratowen ian wõn bett.
20 Me e emwemwin Jehova, mõ ũge, O Jehova ñea waña Gott, Wo õeõgida bet gait ãitun ema agen ñaiun A mek itũrin, me wo abi ñain?
21 Me e eke aijuwõri an itsiber ean oniñ ia, me e emwemwin egen Jehova, mõ ũge, O Jehova ñea waña Gott, A kõñ aw bwe Wo nim õredõatu ian oniñ une anin.
22 Mi Jehova õkaiõt aen Elia; ma anin oniñ ia tik redoduen ian, me e tik tsimoren.
23 Me Elia õbũida oniñ ia, mõ õbũeduten iat dorum itũga eadu iat ewak, mo o oija añet ãita inen: me Elia ũge, Kania, etsimoren ñaim.
24 ¶ Me ãita ũge a Elia, A tsietuwen ñage bwa auwe an ñame Gott, me bwi iduwen aen Jehova ñeijin ian mwim.

ITŨBAÑ 18.

IRUWIT ibũm ñan ebak, õrren aen Jehova ea Elia, ean katijut obweni, mõ Õ ũge, Nua kõ, mõ õmeata auwe ea Ahab; ma A nan õreatow eat eb weron.
2 Me Elia enuawen bwe enim õmeata ñei ea Ahab. Mo oaio erõrõ i Samaria.
3 Ma Ahab emwin Obadja, ñea emek aũtũbwin ran an wak uea. (Mo ouwak an Obadja miow Jehova:
4 Bwe ñaga Isebel abi wõn propheten Jehova, Obadja emwin aibu propheten, me e ewewin ũra mõ õkatima eow ũra iat eraõ, mõ õ õijõiji mõ õren ũra).
5 Me Ahab ũge a Obadja, Nua kõ mõ õmamag eb, me naña burodaũt ebõk memak, me ekaw memak: bwi ta bwidũga ma añ ãt ibũgibũgi mõ kememoreiõn *wõra* pferde me mulio,

bwe enim eõ ma memak wõra imin
gõgõrõ.
6 Me re dũbañai iow eara eb bwe
re nim õd ean memak: ma Ahab õd
iat emedena ion te ei.
7 ¶ Me ñag Obadja amek iat eme-
dena, kania, ar ekowõñen Elia: mo o
oijuwõñ, mõ õ otoburen me towei-
tsiber, mõ ũge, Auwe ñea, waña te-
moniba Elia?
8 Mõ õ ũge a, Aña: nua kõ mõ
ũge a wam temoniba, Kania, Elia
ñea.
9 Mõ õ ũge, Ekeken ñea A dũra
eowen ean, ñaga wo teñ totu am
tsiõ aeow ian ben Ahab, bwe e nim
abiõ?
10 Ñag etsimor Jehova ñea wam
Gott, eko eponñame ion õa emoniba
ion ñea waña temoniba eõ etsiõ eow
ean mõ õnaniw: me tsin ia rõ ũge,
Ekewei ine, i nan pan a bita emoniba
me bita eponñame bwe re nim schwõr
ñana re eõ ãtuw.
11 Me wo ũgen ñage, Nua kõ mõ
ũge a wam temoniba, Kania, Elia
ñea.
12 Me tsin ia A õren nua atsin itũ-
rũm, anin Jehova nan otow auwe ino
A eõ tsiet; me tsin ia A õrre mõ pan
a Ahab, me tsin ie e eõ ãtuw, i nan
abiõ: ma aña ñea am tsiõ A miow Je-
hova atsin ean ñago aña eoniñ.
13 Adaga, ã eõ pan a waña temoni-
ba bita ñea A *ogiten* ririñ ñaga Ise-
bel abi wõn propheten Jehova, me
dedeũ ñag A emwin aibu eñame atsin
inimagen wõn propheten Jehova mõ
katima eow ũra iat eraõ, ma A õijõiji
ma A õren ũra?
14 Me wo ũge ñage, Nua kõ mõ
ũge a wam temoniba, Kania, Elia
ñea; mi i nan abiõ.
15 Me Elia ũge, Ñag etsimor Je-
hova Zebaoth, ñea A weijo ian men,
A nan õmeata aña ea *Ahab* ñabũ-
mine.
16 Me Obadja enuawen bwe enim
ekowõñ a Ahab, mõ õ pan añen; ma
Ahab enuawen bwe enim ekowõñ a
Elia.
17 ¶ Me ñag Ahab ãt Elia, Ahab
ũge a, Auwe ñea, ñauwe amen oroe
Israel?
18 Me *Elia* ũge, A eõ oroe Israel,
bwa auwe kõr, ma amen bwiet etõ-
ñũm, ñag amwa erowi an dogor Jeho-
va memak, me wo eraban Baalim.
19 Me ñagan wo nim õijõt eñame
mõ õepoi ame Israel memak eow eat
etowedũdũ ñea Karmel, me wõn pro-
pheten Baal ñabũna abu ma aijima,
me wõn propheten Aschera ñabũna
abu, ñabũna re jeiji ian wõn tisch
Isebel.
20 Ma Ahab etsiõ a ibwibwin Israel
memak, mõ õ õebwepoijien mibũna
propheten eat etowedũdũ ñea Kar-
mel.
21 Me Elia etũren a mibũna eñame
memak, mõ ũge, Õten araquin amiã
mek inimagen aro ekamarar? tsin ia
Jehova ei Gott, amwam edegeri; me
tsin ia Baal, amwam edegeri. Me
eñame re eõ õnei aen ia aigetow.
22 Me Elia ũge a eñame, Ta añan
aiquet erak ñea õreñõ inimagen wõn
propheten Jehova; me wõn prophe-
ten Baal re eke abu ma aijima.
23 Me ñagat ã nim oija gama aru-
men ochsen eoniñ; me re nimõ barũ
ochs ion me eke wañara, me detow,
me ñaeow animwet ewenãe, me eõ
õte ãe ijõñin: ma A nan ririñ ochs
ñea ion, me ñaeow animwet ewenãe,
me eõ õte ãe ijõñin.
24 Ma amwam emwemwin egen
aduwemiã, ma A nan emwemwin
egen Jehova: mi tamo eani ion ñea
õnei eñõg eow eat ãe, ei õkõr Gott.
Me eñame memak rõ õnei mõ rõ
ũge, Ei aem.
25 Me Elia ũge a mibũna wõn pro-
pheten Baal, Amwa barũ kõ ochs ion,
me ririñ amo, bwa amwa ebak; ma
amwam emwemwin egen aduwemiã,
ma amwam eõ õte ãe ijõñin.
26 Me re barũ bita ochs ñea ã oija
ũra, me re ririñ, me re emwemwin
egen Baal atsin ijoran ea an eaquõ,
mõ rõ ũge, O Baal, kaiõt kõ aema.
Me eko eñõg me eko bet ion ñea õnei
aeõra. Me rõ õaõeta itañin bita da-
garae ñea ro ogiten ririñ.
27 Me ñag eaquõ, Elia owidu ũra,
mõ ũge, Amwa oouwak bet aemiã:
bwe ei eani ion; mõ kai õ õreit kama-
rar, õa e dũgidugo, õa o ñow ogoeow,
õa kai e mijimij, me e nimõ rida.
28 Me ra aeuwak, me ro werõga-

geñõn ũra debitsi me lanzen, tekei
dedeũra ea an kaedu arara.
29 Me ñag oneimar, rõ karai añõ-
gin propheten ea edae in ere wim *in*
antsiemerin; me eko eñõg, me eko
ion iõ õnei aeõra, me eko bet ion ie
edõgõn ũra.
30 Me Elia ũge a eñame memak,
Amwam tũren ame; me eñame me-
mak re tũren a. Me e tik weijidat
dagarain Jehova ñea ã ogiten õmei-
watu.
31 Me Elia ebarũ ata ma aro epe,
tekei ebakit arõeni ñabũna ñaiñain
Jakob, ñea aen Gott õrre a, mõ ũge,
Nan Israel egõm.
32 Me eow ean mũñana epe õ weiji-
dat dagarae ion ian egen Jehova; me
e ririñ ekaw in ibõk mõ õpaeoiõt da-
garae, me ñaben õañan bwe arura
dõbaket in weizen.
33 Mõ õ õtate ewenãe, me e detow
bita ochs, mõ õñaeow animwet ewe-
nãe. Mõ õ ũge, Amwam oquenõt
ebõk aeoq ekad, mi idotu eat iwim in
jiũiow, me eat ewenãe.
34 Mõ õ ũge, Amwam kan õũga iju
ewõrin; me re eken aruwõri. Mõ õ
ũge a ũra, Amwam eke aijuwõri; me
re eken aijuwõri.
35 Me ebõk õgõrũredu eat erũrũt
dagarae; mõ õ oquenõt ebõk bet mũ-
ñan kawit ebõk.
36 Me ñag õrre edae in ere wim in
antsiemerin, Elia ñea prophet etũ-
ren, mõ õ ũge, O Jehova, ñea wõn
Gott Abraham, mi Isaak, mi Israel, ã
nim tsiet ñabũmine ñan Auwe Gott in
Israel, ma aña am tsiõ, me bwa A ri-
riñ mũñane imin memak eow ean
aem.
37 Kaiõt kõ aeõ, O Jehova, kaiõt
kõ aeõ, bwe mibũne eñame re nim
tsiet ñan Auwe, ñea Jehova, Auwe
kõr Gott, me Wo tik õeiwidõaten bũ-
riõũra.
38 Me wõn ãe Jehova opudu, mõ
õmwaneowet iwim in jiũiow, me ewe-
nãe, me epe, me emwarere, mõ õmõ-
gida ebõk ñan iat ekaw in ibõk.
39 Me ñaga eñame memak re ãt,
ro otoburõra me re toweitsiber: mõ
rõ ũge, Jehova ei õkõr Gott; Jehova
ei õkõr Gott.
40 Me Elia ũge a ũra, Amwa iba
kõ mibũna wõn propheten Baal; me
kania bwa ñam õgõrõwõñ ia aiquen
inimagõra. Me re ibaen ũra: me Elia
otow ũra iat ekaw ñea Kison, ma abi
iowen ũra ina.
41 ¶ Me Elia ũge a Ahab, Roga kõ,
mi jeiji me ren; bwe etsimine mwain
weron ouwak.
42 Ma Ahab oroga me ejeiji me
eren. Me Elia akõdan animwet eto-
wedũdũ ñea Karmel; me e toweitsi-
ber añe, mõ õ ñaeow men inimagen
buren nanan.
43 Mõ õ ũge a an tsiõ, Akõda kõ,
mõ kanidaw imago. Ma a akõda, ma
agagan men, mõ ũge, Ekõ betibet
imin. Mõ õ ũge, Kan nua kõ me eke
awõrin aeiu.
44 Me ean quaeiut edae, õ ũge,
Kania, emetaten ijited denañ tekei
ñaben ian bet' eñame. Mõ õ ũge,
Roga kõ, mõ ũge a Ahab, Gadauw kõ
wam chariot, me rodu, bwi ta bwi-
dũga me et'õnuw.
45 Me ñag eõ raquõ, weron me eñin
õtũrien ianweron, mo ouwaken we-
ron. Ma Ahab akõda ian wõn cha-
riot, mo oñowen Jesreel:
46 Me ben Jehova emek itũrin
Elia; mo o quõr iwũgagan, mõ õ gõ-
ren ian obwen Ahab aeow eat etañ
metu Jesreel.

ITŨBAÑ 19.

MA Ahab õpan a Isebel imin me-
mak ñana Elia ogiten ririñ, ma
añõgen an abiõt ipudutũbwin mibũna
propheten.
2 Mi Isebel etsiõ a Elia, mõ ũge,
Eañi enim õeõgida gaiũ, mi ijuw bet,
tsin ia A eõ ririñ tsimorũm tekei tsi-
morin ion eara ijaran eat edae ñune.
3 Me ñag e ãt ñune, e eogoda me
eñan tsimorin, mo oñowen Beer-Seba,
ean eben Juda, mõ õ ñaeowen ina ñea
an tsiõ.
4 ¶ Mo oñowen eat etomagage ñei
ean aibũmit ibũm it dũgidugo; me e
nua me emegedan ijõñin wacholder
eõen: mõ õ kõñõñ bwe e nim ima; mõ
õ ũge, Ogen ñage, O Jehova, barũ kõ
tsimorũ; bwa A eõ omo eken ea aeõ
bagadugu.
5 Me e mequõredu me emijimijen
ijõñin mũena wacholder; me, kania,

engel ion etowe, mõ ũge a, Rida kõ
mi jeiji.
6 Me e ere men, me, kania, kucheh
ion ñea ã karei, me gat ebõk ion aũ-
tũbwin. Me jeiji me ren, me e tik
mequõren.
7 Ma an engel Jehova eke aruwõri
an õrre, me etowe, mõ ũge, Rida kõ
mi jeiji, bwe eraquõ kõr medenam.
8 Me e rida, me e jeiji me ren, me
e nuawen eow ean waion bita ijeiji
ean ama iaõ ma ama ibũm ea Horeb
ñea an towedũdũ Gott.
9 ¶ Mõ õ baiwetet eraõ eran ina,
me e meken ina; me, kania, aen Je-
hova õrre a, mõ ũge a, Ekeken ñea
wo ririñ iow ine, Elia?
10 Mõ õ ũge, Ouwak aeõ añ bwe
dõgin Jehova, ñea Gott it etar in ake;
bwi ibwibwin Israel ro ogiten erowi
am berith, ro ogiten õmeiwatu wam
dagarae, ma abiõt ipudutũbwin wam
propheten: mi ti ijuwen aña aiquet
erak A reñõ; me rõ õnani bet tsi-
morũ, bwe re nimõ barũ.
11 Mõ Õ ũge, Meta kõ, me weijo
eat etowedũdũ ian men Jehova. Me,
kania, Jehova õden itañin, me eñit
eran ouwak mo oaio eijababa etowe-
dũdũ me eijagit epe ñan ouwak ian
obwen Jehova; mi Jehova eõ mek
ian eñin: mi iruwin eñin õrren ruwi-
ruwõt eb; mi Jehova eõ mek ia'
ruwiruwõt eb:
12 Mi iruwin ruwiruwõt eb õrret
ãe; mi Jehova eõ mek iat ãe: mi iru-
wit ãe õrren aet eijin eñeãnin.
13 Me ean ñaga, ñaga Elia õkaiõt,
õ bõñeõn men gawiden, me e meta,
mõ õ weijon inimet eraõ. Me, kania,
õrre a eiñõñ eijin ñeijin ũge, Ekeken
ñea wo ririñ iow ine, Elia?
14 Mõ õ ũge, Ouwak aeõ añ bwe
dõgin Jehova, ñea Gott it etar in
ake; bwi ibwibwin Israel ro ogiten
erowi am berith, ro ogiten õmeiwatu
wam dagarae, ma abiõt ipudutũbwin
wam propheten; mi ti ijuwen aña ai-
quet erak A reñõ; me rõ õnani bet
tsimorũ, bwe re nimõ barũ.
15 Mi Jehova ũge a, Nua kõ, me
redõ a medenam, aeow ean tomaga-
gen Damaskus: me tsin ia wo baiwõñ
ina, wo nan õbid Hasael bwe enim
ekei uea n Syria;
16 Mi Jehu ñea ñain Nimsi wo nim
õbid bwe enim ekei uea n Israel; me
Elisa ñea ñain Saphat ñea dei Abel-
Mehola, wo nim õbid bwe enim ekei
prophet in ñeijũbwõm.
17 Mi ijamwan tsin ia tamo ñea
õgõrowõñ atsin ean wõn pudutũbwin
Hasael, Jehu nan abi; mi tamo ñea
õgõrowõñ atsin ean wõn pudutũbwin
Jehu, Elisa nan abi.
18 Ma A nan ñaina aeiu erañan i
Israel, iburenana memak ñana re
eitsiõk otoburõra ea Baal, mi imwi
memak ñan eitsiõk kutei.
19 ¶ Me nuawet atsin ina, me e
ãtien Elisa ñea ñain Saphat, ñea
õreit gapaeda mwarere, me ata ma
aro nen *ochsen* ian obwen, me ei epo
a iquita ma aro: me Elia õd itañin,
mõ õ õraijida añen gawiden.
20 Me e erowi ochsen, me edegeri
erowin Elia, mõ õ ũge, A kõñ aw
bwa A nim tuwin kutei etõñũ mi
inõ, ma A nan redõ me edegeriw. Mõ
õ ũge, Redõ kõ; bwe ekeken ñea A
ogiten ririñ aw?
21 Me e redõt atsin ean an edegeri,
me e barũ mũñana nen ochsen, ma
abi ũra, me e tsimõt duwõra mũñana
baibain an makur ochsen, mo o oija
eñame, mõ rõ õten. Me e eogoda mõ
õden iruwin Elia, me e tsiõn itũrin.

ITŨBAÑ 20.

ME Benhadad ñea uea n Syria
õebwepoi wõn tar in ake me-
mak: me aijumo ma arumen uea itũ-
rin, me pferde me chariot: mo o roga
mo orogien Samaria, ma ake a.
2 Me e etsiõ a Ahab ñea uea n Is-
rael, eow iat tekawa, mõ ũge, Õũge
aen Benhadad,
3 Waña silber me gold ñana wam:
ñabũn agem me ñaiñaim, ñabũn omo
kõr, waña bet.
4 Me uea n Israel õnei, mõ ũge,
Tekei aem, waña temoniba, ñea uea:
wam aña, mi imin memak ñan itũrũ.
5 Me tik redõn amebũna amen ka-
nuaw añõg, mõ rõ ũge, Õũge aen
Benhadad, A etsiõ aw, mõ ũge, Wo
nim õmeata ame wam silber, me
wam gold, me ñabũn agem, me ñai-
ñaim;
6 Ma A nan õijõn aw aeõ tsiõ ija-

ran eat edae ñune, me ri nan babaida
ian am wak, ma an wak am tsiõ; mi
tamo imin ñea omo ian mem, ri nan
totu ian bõra, mõ õnuaiw.
7 Me uea n Israel emwin memak
ñabũna ñabet eb, mõ õ ũge a ũra, A
kõñ a gamiã bwa amwam kamararei
amune, ma aia deden in kani quinõ-
ñõg: bwe e ètsiõ ame bwe e teñ õbũ
agõ, me ñaiũ, me wañа silber, me
waña gold; ma A eõ keõ a.
8 Mâ amebũna ñabet eñame me-
mak rõ ũge a, Wo nim ekam kaiõt
aen me eraban.
9 Me ñagan õ ũge a amebũna
wõn Benhadad amen kanuaw añõg,
Amwam ũge a waña temoniba ñea
uea, Mũñana imin memak ñana wo
etsiõ a am tsiõ ean ñago A nan ririñ;
ma A eõ konaen ririñen ñune. Me
enuawen amebũn amen kanuaw añõg,
me ri tik õredõan añen mineijina
eñõg.
10 Me Benhadad etsiõ a, mõ ũge,
Eani enim õeõgida gaiũ, mi ijuw bet,
tsin io okona n oquen bet' eñame me-
mak ñabũne re edegeriõ eow ean
mwareren Samaria.
11 Me uea n Samaria õnei aeõra
mõ ũge, Amwam pan a mõ ũge, Ñea
õren edua baibain in ake enim eõ
gagoda tekei ñea orouda baibain in
ake.
12 Me ñaga Benhadad õkaiõt mi-
neijine eñõg, ñag õ õreita mañi, ei
ma amebũna uea, ian aũra wak, õ
ũge a an tsiõ, Amwam õtate gamiã.
Me rõ õtateãn ũra bwe re nim iwi-
tsiow tekawa.
13 ¶ Me, kania, prophet ion eñaña
Ahab ñea uea n Israel, mõ ũge, Õũge
aen Jehova, Wo ogiten ât mibũne
eñame ebak? kania, A nan totu ian
bem ñabũmine; me wo nan tsiet bwa
Aña Jehova.
14 Ma Ahab ũge, Eow itũrin ije-
gen? Mõ õ ũge, Õũge aen Jehova,
Eow itũrit dedemaro ñabũna prinzen
in provinzen. Mõ õ ũge, Ijegen ñea
enim õtei mwit ake? Mõ õ ũge,
Auwe.
15 Mõ õ õebwepoijiet dedemaro
ñabũna prinzen in provinzen bwe re
nim õdũ ũra, ma atebũra bwe arobu
ma aijumo ma arumen: mõ õ õepoi-
jiet eñame memak iruwũra, ñabũna
ibwibwin Israel, mõ õdũ ũra, me re
eke aeiu erañan.
16 Me re metan ñag enemero. Me
Benhadad õreita mañi ian an wak, ei
ma amebũna uea ñabũna aijumo ma
arumen ñabũna ro buõk.
17 Ma amebũna dedemaro ñabũna
prinzen in provinzen re meta amo;
me Benhadad õijõn an ñame, mõ rõ
pan a, mõ rõ ũge, Ñabũne eñame
ñabũna re metan Samaria.
18 Mõ õ ũge, Tsin ia re meta n teñ
iow, amwam iba ũra ñaga re tsimor;
me tsin ia re meta n teñ ake, amwam
iba bet ũra mõ õtsimor ũra.
19 Me re metan iat tekawa dede-
maro ñabũna prinzen in provinzen,
me etar in ake ñea õd iruwũra.
20 Me ra abi wañara, ion o abi wõ-
nõ; mõ õgõriet dei Syria, mi Israel
ededegeri ũra, mõ õgõrõweten Ben-
hadad ñea uea n Syria animwen
pferd, me baen amen gõr animwen
pferde.
21 Me emeta uea n Israel, me ra
abi pferde me chariot, me ra abi dei
Syria eow eat enemama ñea ouwak.
22 ¶ Ma amea prophet etũren a uea
n Israel, mõ ũge a, Nua kõ ma ara-
reiom, me wo nim tsiet õkõr ma aia
bita ñea wo nimõ ririñ: bwe tsin ie
etik redõ eobweni, nan tik redõda uea
n Syria mi iwitsiow auwe.
23 Me ñabun an tsiõ uea n Syria
rõ ũge a, Aduwõra ei Gott in atowe-
dũdũ; me ñagan ro oaio eken a gada;
ma amõ bo a ũra eow eat eb eweõ,
ma añ nan oaio eken a ũra.
24 Me wo nimõ ririñ ñune: wo nim
õijõn ñabũna uea, iot atsin eat eñan
mi iot atsin eat eñan, me ñeõtũbwõra
ekaiwedu:
25 Me wo nim õdũ wam tar in ake,
ñea tekei ebakit etar in ake ñea
ekeowet atsin itũrũm, ñea pferd pũ-
mwen pferd, me chariot pũmwen
chariot; ma añ nan bo a ũra eow eat
eb eweõ, ma añ nan oaio eken a ũra.
Mõ õ kaiõt aeõra, mõ õũgan.
26 Me ñag etik redõ eobweni, Ben-
hadad tik õebwepoijiet dei Syria bwe
enim õdũ ũra, me ro rogawen Aphek
bwe re nimõ bo a Israel.
27 Mi ibwibwin Israel re ebwepon

bwe re nim ōdū ūra, mō rō kani ōaña-
ra, me re nuawen bwe re nimō bo a
ūra: mi ibwibwin Israel rō gadeijida
aūra wak dedegai ian obwōra tekei
aruke epowi n ñain ziegen; me dei
Syria re dugur eb.
28 ¶ Ma an ñame Gott ion ōrre me
edorer a uea n Israel, mō ūge, Ōūge
aen Jehova, Bwina dei Syria rō ūge,
Jehova ei Gott in atowedūdū, me deō
Gott in iat epañ; me ñagan A nan
totu ian bem mibūne eñame ebak, ma
amwa nan tsiet bwa Aña Jehova.
29 Me rō gadeijida aūra wak dede-
gai, mō rō mwaij ūra ean abūmin
aeiu. Me ean quaeiut ibūm, obodat
etar; mi ibwibwin Israel ra abi dei
Syria ñabūna aibu erañan amen ōd
añe ian aibūmin.
30 Me ñabūna iquiquin rō gōr eowen
Aphek, eadu iat tekawa; me eoror
emeiwedu añen anarama ma aeiu
erañat eñame ñabūna dūgidūgin. Me
Benhadad ōgōrien, me e metūen iat
tekawa, aeow iat dorum ion ūebin.
31 ¶ Ma an tsiō rō ūge a, Kania,
ama kaiōt bwe uea it ewak ñea Is-
rael ūra uea ñabūna re eō earañame:
ama kōñ aw bwa amaim quarai de-
degai ereab iren, mō ōeōgida ereō
animwen tūbwima, ma amam meta a
uea n Israel: bwi ta bwidūga mō ō
ōtsimor tsimorūm.
32 Me ro quarai dedegai ereab iren,
mō rō ōeōgida ereō animwen tūbūra,
me re naña uea n Israel, mō rō ūge,
Ōūge am tsiō ñea Banhadad, A kōñ
aw bwa A nim tsimor. Mō ō ūge,
Adag, e tsimor? ei ōkōr edū.
33 Me mibūna eñame re teñ kaiōt
ōkōr, me ra ababaro n teñ tsiet ia
būriōūn ōkōr: mō rō ūge, Edūm ñea
Benhadad. Mō ō ūge, Amwam ōrean
ame. Me Benhadad emeta añen; mō
ō pan bwe e nim akōda ian wōn
chariot.
34 Me *Benhadad* ūge a, A nan ōre-
dōan aw mūñana tekawa ñana etōñū
ejoridanit etōñūm; me wo nimō ririñ
wam medena i Damaskus, tekei etō-
ñū ñag e ririñ wōn medena i Sa-
maria. *Ma Ahab ūge*, A nan ōijō-
nuw ian berith ñune. Me e ririñ
berith ion a, mō ōijōten.
35 ¶ Me eñame ion inimagen ñai-
ñain propheten ūge a aranon, (ñaga
Jehova ōpan a,) A kōñ aw bwe wo
nim ijatowō. Ma amea eō teñ ijatow.
36 Mō ō ūge a, Ñaga wo eō eraban
aen Jehova, kania, tsin ia wo ōren
nuaw atsin itūrū, leon nan abiw. Me
ñag ō ōren nuaw atsin itūrin, leon ion
ekowōñ a, ma abien.
37 Me e tik āt eñame ion, mō ō ūge
a, A kōñ aw bwe wo nim ijatowō.
Ma amea eijatow, me eijatow, mō
ōwitenei.
38 Me enuaw amea prophet mo o
obereijien uea iñin medena, mō ō
ōekekia mō ō bōñeōn men aquōren
tūbwin.
39 Me ñag uea ōd itañin, a aéuwak
a uea, mō ūge, Am tsiō emeta eat
ubo n ake; me, kania, eiwidō ame
eñame ion, mō ōrean ame eñame ion,
mō ō ūge, Wo nim raña bitune eñame:
tsin iō ō gōrō eow eat deden ion,
tsimorūm ei tsimorin, me tsin ia deō
ei, wo nimō rouwōn aiquen talent in
silber.
40 Me ñag am tsiō ōreit ijijan, ō
gōrien. Me uea n Israel ūge a, Nan
ōūga mwiten añōgōm; auwe wo ogi-
ten mwit añōgen.
41 Mō ō kapapar mō ōbaedu bōñeān
tūbwit atsin ean men; me uea n Is-
rael oijuweten bwe ei ion inimagen
ñaiñain propheten.
42 Mō ō ūge a, Ōūge aen Jehova,
Ñaga wo ogiten ōijōn amea atsin ian
bem, ñea A ogiten mwit añōgen bwe
ā nim ōeōgida gain, nan gōrō tsimo-
rūm bwe pūmwen tsimorin, ma am
ñame bwe pūmwen an ñame.
43 Me uea n Israel oñowen ian an
wak iat eroe me edamadam, mo o
ñowen Samaria.

ITŪBAÑ 21.

IRUWIN mūñane, etsimine eñan
vitis emwarin wōn Naboth ñea
dei Jesreel, ñamwarin emek i Jesreel,
ñamwarin etūren a palast in an wak
Ahab ñea uea n Samaria.
2 Ma Ahab etūren a Naboth, mō
ūge, Wo nim ome mūmwarina wam
eñan vitis bwa A nim eke waña tañ
in kiāō ijeiji, bwe etūren a aeō wak;
ma A nan oija aw eñan vitis emwa-
rin omo eken bwe pūmwen: mi iōk

bwe tsin io omo ian mem, A nan oija
aw geld bwe pũmwen.
3 Me Naboth ũge a Ahab, Jehova
enimõ dugõ ia A nim oija aw ũbwien
aeõ bagadugu.
4 Ma Ahab oñowen ian an wak iat
eroe mi imwijiña bwe dõgit eñõg ñei-
jina Naboth ñea dei Jesreel õrai a;
bwõ õ ũge, A eab oija aw ũbwien aeõ
bagadugu. Me e mequõr ian wõn
bett, me e iwid men, me eõ jeiji.
5 ¶ Me Isebel ñea agen enaña, mõ
ũge a, Adag eroe bũriõũm, me wo eõ
jeiji?
6 Mõ õ ũge a, Dõgin bwa A dorer
a Naboth ñea dei Jesreel, ma A ũge
a, Ome kõ mũmwarina wam eñan
vitis bwe pũmwen geld; õa iõk bwe
tsin io omo ian mem, A nan oija aw
eñan vitis emwarin bwe pũmwen: mõ
õ ũge ame, A eab oija aw waña eñan
vitis.
7 Mi Isebel ñea agen ũge a, Õten,
wo moniba ea Israel õa iõk? rida kõ
mõ kõ brot, me enim ibibõki bũriõũm:
A nan oija aw wõn eñan vitis Naboth
ñea dei Jesreel.
8 Me ãita eare brief eran ian egen
Ahab, mõ õ wemaiõn an tema, mõ õi-
jõn mũrana brief ea ñabũna eñab me
ñabũn õkaganado iat tekawa, me ña-
bũna re mek epo Naboth.
9 Me e eare ñeijin ũge ian mũrana
brief, Amwam pat eõ ñanũmwi, ma
amwam oogoda Naboth inimaget eña-
me:
10 Ma amwaimõ ñaeow ina eñame
arumen ebaka ian men, ma arũm
õmeata deden, mi iwitsiow, mõ ũge,
Wo ogiten kabakai Gott me uea. Ma
amwam õmeata aton, me tamwitõt
epe bwe enim ima.
11 Me ñamen iat tekawa, ñabũna
eñab me ñabũn õkaganado ñabũna re
mek iat tekawa, re ririñ tekei an Ise-
bel ogiten pan a ũra, tekei eareãtow
ian mũrana brief ñaran õ õijõn a ũra.
12 Me rõ pat eõ ñanũmwi, me ro
oogoda Naboth inimaget eñame.
13 Ma amerumena amen ibaka, ar
metu ma ar megeda ian men: ma
amerumena amen ibaka ar õmeata
deden in iwitsiow, ma ar iwitsiow
Naboth, eow ian met eñame, ma ar
ũge, Naboth ogiten kabakai Gott me
uea. Me rõ õmeata iruwit tekawa,
me re tamwitõt epe, me e man.
14 Me re etsiõ a Isebel, mõ rõ ũge,
Ã ogiten tamwit Naboth, me e man.
15 ¶ Me ñaga Isebel õkaiõt bwe ã
ogiten tamwit Naboth, me e man,
Isebel ũge a Ahab, Eogoda kõ mõ
õgõg wõn eñan vitis Naboth ñea dei
Jesreel, ñea õkeõ aw ia wo pũmweõn
geld; bwe eõ tsimor Naboth, bwe e
man.
16 Me ñag Ahab õkaiõt bwe eman
Naboth, Ahab eogoda mo orodu añen
wõn eñan vitis Naboth ñea dei Jes-
reel, bwe enim õgõg.
17 ¶ Ma aen Jehova õrre a Elia
ñea dei Thisbe, mõ ũge.
18 Eogoda kõ, me rodu, bwa amwa-
rũm ekowõñ Ahab ñea uea n Israel,
ñea emek Samaria; kania, i tik ean
wõn eñan vitis Naboth, ñamwarin o
rodu a bwe enim õgõg.
19 Me wo nimõ dorer a, mõ ũge,
Õũge aen Jehova, Wo ogiten abi
eñame, mõ õgõg ũbwien? me wo
nimõ dorer a, mõ ũge, Õũge aen Je-
hova, Eat etañ ñamwarina robar
etsit aran Naboth ean, robar nan
tsit iow ina aram, aram õkõr.
20 Ma Ahab ũge a Elia, Wo ãtõn,
ñauwe barũõ? Mõ õ õnei mõ ũge, A
ãtuwen bwina wo ogiten row-iow
auwe bwe wo nimõ ririñ bita ñea
ebaka ian men Jehova.
21 Kania, A nan õrean aw ibaka,
ma A nan õraijiow auwe, ma A nan
õekeow eoniñ in eman memak atsin
itũrin Ahab, ñea ã tsima eow an-
ewak, me ñea ta dũgidugo añe inima-
gen Israel:
22 Ma A nan ririñ am wak tekei
an wak Jerobeam ñea ñain Nebat,
mi tekei an wak Baesa ñea ñain
Ahia, bwe dõgit ekenenaõ ñea wo
ogiten õdamadamõ ean, me wo ogiten
õdũra Israel.
23 Mi Jehova õpan bet añõgen Ise-
bel, mõ ũge, Robar nan õnũen Isebel
eow ean mũmwarina etañ in kiãõ i
Jesreel.
24 Tamo an karig Ahab ñea ema
eow iat tekawa, robar nan õnũen; me
ñea ema eow añe, imin õeta n ijõñin
ianweron nan õnũen.
25 ¶ (Me eko ion ñea tekei Ahab,

ñea te ei erow-iow ñei bwe enimõ
ririñ bita ñea ebaka ian men Jehova,
ñea Isebel ñea agen ogiten õrared.
26 Me e ririñ mũñana magit kana-
kanenõ, me edegeri ijor in ani, tekei
imin memak ñana Amorite eririñ, ña-
bũna Jehova ogiten eatow atsin ian
obwet ibwibwin Israel.)
27 Me ñag Ahab õkaiõt mũñane
eñõg, e ijababa an karawin, me edua
ekarawin ereab iren, me eõ ñanũmwi,
me emequõr iat dedegai ereab iren,
mi tu gukujõñ ie e nuaw.
28 Ma aen Jehova õrre a Elia ñea
dei Thisbe, mõ ũge,
29 Wo ãt deden Ahab ñag õ õijõñ
ian meõ? ñag o ogiten õijõñ ian meõ,
A nan eõ õreat egae ean an bũm: ma
A nan õreat egae ea an karig ean an
bũm ñain.

ITŨBAÑ 22.

ME e megeda iat iow ean aiju eo-
bweni ñan eko eake inimagen
Syria me Israel.
2 Me ean katijut obweni, oroduen
Josaphat ñea uea n Juda ea uea n
Israel.
3 Me uea n Israel ũge a an tsiõ,
Amwa tsiet Ramoth-Gilead bwe wõ-
ra, ma añ ũbwi ma añ eõ memõri, ma
añ eõ barũ atsin ian ben uea n Syria?
4 Mõ õ ũge a Josaphat, Wo edege-
riõ õa iõk aeow eat ubo n ake i Ra-
moth-Gilead? Mi Josaphat ũge a uea
n Israel, Aña tekei auwe, ma aeõ
ñame tekei am ñame, me waña
pferde tekei wam pferde.
5 Mi Josaphat ũge a uea n Israel,
A kõñ aw, bwe wo nim ũdũdõ eow
ean aen Jehova ñabũmine.
6 Me uea n Israel õebwepoi pro-
pheten, ñabũna kaia re eke abu, mõ õ
ũge a ũra, Õten, A nim ñow Ramoth-
Gilead ma ake a, õa iõk? Me rõ ũge
a, Wo nimõ roga; bwi Jehova nan
totu ian ben uea.
7 Mi Josaphat ũge, Õten, etsimine
ijuw wõn prophet Jehova ion ine,
bwa am kaiõt eow itũrin?
8 Me uea n Israel ũge a Josaphat,
Etsimine eñame ion ñea añ kona n
ũdũdõ aen Jehova eow itũrin, bwe
Micha ñea ñain Jemla: ma A eõ ãeñ;
bwe e eõ õrai eñõgen propheten in
pan õgageidawianaweõ, bwi i *tõ* pan
õeõgidaen gaiũ. Mi Josaphat ũge,
Uea enim eõ õrai ñeijine.
9 Me uea n Israel emwemwit eruwa-
du ion, mõ õ ũge, Wo nim kapapar me
emwin Micha ñea ñain Jemla.
10 Me uea n Israel mi Josaphat ñea
uea n Juda ar ta megeda ian wañarõr
tron, ma ar edua aũrõr karawin in
moniba, eat etañ ñamwarin ouwak
eat etañ metu inimen ororin Samaria;
me propheten memak rõ karai añõgin
propheten ian mõrõr.
11 Me Zedekia ñea ñain Knaena
eririñ wõn debitsi ñan tekei oit imin
gõgõrõ, mõ õ ũge, Õũge aen Jehova,
Wo nan jouwiow dei Syria eow ean
mũñane, ea õekeowen ũra.
12 Me propheten memak rõ õrai
eñõgen propheten tekei ñune, mõ rõ
ũge, Wo nimõ roga Ramoth-Gilead,
me wo nan okowõñ eñõg: bwi Jehova
nan totu ian ben uea.
13 Ma amea amen kanuaw añõg
ñea õni Micha edorer a, mõ ũge,
Amunuwe, kania, aen propheten me-
mak rõ õgageidawianaw uea eow eat
eñõg aeijin: A kõñ aw, bwa aem
enim ta tsitobo aen ion inimagõra,
me wo nim õrai bet ñea omo.
14 Me Micha ũge, Ñag etsimor Je-
hova, tamo ñeijina Jehova õpan ame,
A nan tik õpan.
15 ¶ Me ñag õ õrre a uea, uea ũge
a, Micha, õten, amam ñow Ramoth-
Gilead mi tuwin ake ina, õa iõk? Mõ
õ ũge a, Roga kõ me doganigae; Je-
hova nan totu ian ben uea.
16 Me uea ũge a, Awõritet ãgen
aeõ pan aw bwe wo nim schwõr bwe
wo nim eõ õrai eñõg eijin bwi ta
iduwen ian egen Jehova?
17 Mõ õ ũge, A ãt Israel memak
ñaga re ijijepaõ animwet etowedũdũ,
tekei schafe ñabũn eko amen raña
ũra: mi Jehova ũge, Eko monibaiũra;
ri nan redõ iat iow, ion o oñow ian an
wak.
18 Me uea n Israel ũge a Josaphat,
Õten, A eitsiõk pan aw ñan e eab
õrai eñõgin propheten in õmamo
añõgõ, mi i nan õrai gaiũ?
19 Mõ õ ũge, Me ñagan wo nim
kaiõt aen Jehova: A ãt Jehova ñag
E megeda ian wõn tron, me etar in

ake n ianweron memak ñabũna rõ
weijo itañin eat damarũmin me eat
damauwin.
20 Mi Jehova ũge, Ijegen ñea enim
quiawiei Ahab, bwe enimõ roga me
pudu i Ramoth-Gilead? Me re dore-
ren; ion o õrai aen.
21 Me emeta anin ion, mo o weijo
ian men Jehova, mõ ũge, Aña A
nim quiawiei.
22 Mi Jehova ũge a, Eat ekeken?
Mõ õ ũge, A nan meta, ma A nan
eke aña anin in tabaite ian mwin wõn
propheten memak. Mõ Õ ũge, Quia-
wiei kõ, me wo kona bet: meta kõ,
me ririñ deden ñune.
23 Me ñagan, kania, Jehova etotu
ian mwin wam propheten memak
anin in tabaite; mi Jehova ogiten
õpan gaim.
24 Me Zedekia ñea ñain Knaena
etũren a Micha, me e ibarorouw ana-
pan, mõ ũge, Anin Jehova õd iat eme-
dena keket atsin itũrũ bwe enimõ
dorer itũrũm?
25 Me Micha ũge, Kania, wo nan
ãt ean ñabũmina, ñaga wo gõrõgõ-
reidu iat dorum ñea ũebin bwe wo
nim ewewinuw.
26 Me uea n Israel ũge, Amwam
õbũ Micha, mõ õredõan a Amon ñea
amen mwit añõget tekawa, me ea
Joas ñea ñain uea;
27 Mõ ũge, Õũge aen uea, Õraijedu
kõ amune iat ewak in quõquõr, mõ
õijõijiõn brot in karoe, mõ õrenõt
ebõk in karoe, ea aeõ redõ iat iow.
28 Me Micha ũge, Tsin ia wo redõ
iat iow, Jehova eõ patow itũrũ. Mõ
õ ũge, Amwa kaiõt, ñamiã eñame,
amiã memak.
29 Me uea n Israel mi Josaphat
ñea uea n Juda ar rogawen Ramoth-
Gilead.
30 Me uea n Israel ũge a Josaphat,
A nimõ õekekiame, mu ñow eat ubo
n ake; me wo nim edua am karawin
in moniba. Me uea n Israel õekekia,
mo oñowen eat ubo n ake.
31 Me uea n Syria ogiten dorer a
kaiwedun wõn chariot ñabũna aijumo
ma arumen, mõ ũge, Amwam eõ bo
a ñea ejõñ õa ñea ogoda, mi ta uea n
Israel.
32 Me ean ñaga ñag amebũn kai-
wedut chariot re ãt Josaphat, rõ
ũge, Ei õkõr uea n Israel; me re
iwidõn bwe re nimõ bo a: mi Josa-
phat aeuwaken.
33 Me ñag amebũn kaiwedut chariot
re ãt bwe deõ ei uea n Israel, re iwi-
dõt atsin ean aũra ededegeri.
34 Me eñame ion tõkõr õgadũg wõn
dobonara, me eñoweten uea n Israel
inimagen akowoñin baibain in ake,
me ñagan õ ũge a amea amen onuaiw
wõn chariot, Iwid kõ bem mõ õmeatan
aña eat ubo n ake; bwe ã eñowõñõn.
35 Ma aeõñ kañeda *waion* bita eake
ean ñabũmina: me uea n Israel õweijo
ian wõn chariot in iwitsiow dei Syria,
me e man ñag emerõ: me era õgõ-
rũredun ian witen eadu iat debait
chariot.
36 Me etsimine ewarewar inimaget
etar in ake ñag õren iõg equan, me
rõ ũge, Eñame memak re nim ñow
ian aũra tekawa, me eñame memak
aeow ũbwiõra.
37 ¶ Me eman uea, me ã õbũiet
aeow Samaria; me re irieduen uea i
Samaria.
38 Me rõ gabũr mũrana chariot eow
ian bõken Samaria; me robar õka-
naeoei aran; (me ãinimwen te toreda
ro go ian;) tekei aen Jehova ñeijin O
ogiten pan.
39 Ma an makur Ahab ñana dũgi-
dũgin, me imin memak ñan e ririñ,
me ewak ñea õ wei atsin eat ebur,
me tekawa memak ñan õ wei, õten,
ã eõ eare eow iat buch ñarana imwi-
nen in uea n Israel?
40 Ma Ahab emijimijen itañin an
bagadugu; ma Ahasja ñea ñain omo-
niban iruwin.
41 ¶ Mi Josaphat ñea ñain Asa õren
moniba i Juda ean kataeoqin an obwe-
ni Ahab ñea uea n Israel.
42 Animo ma aijimo an obweni
Josaphat ñag õ õren moniba; me
anarama ma aijimo an obweni n
moniba i Jerusalem. Me eget ãita
inen bwe Asuba ñea ñain Silhi.
43 Me e dũgidugo ian medenan Asa
ñea etõñin; me e eõ iwidõ atsin ean,
me e ririñ bita ñea eimwi ian men
Jehova: me e eõ õekeow etañ ñan
ogoda; eñame re ere iwim mi iwim
obojarara eat etañ ñan ogoda.

44 Mi Josaphat eririñ iow ea uea n
Israel.
45 Ma an makur Josaphat ñana
dūgidūgin, me waion ñan ō ōmeata,
ma añōgen an ake, ōten, ā eō eare
eow ian buch ñarana imwinen in uea
n Juda?
46 Me dūgidūgit eñame ñabūna so-
domiter, ñabūn ōreñō ean an būm
etōñin ñea Asa, ō ōekeow *memak*
atsin eat eb.
47 Me eko uea n Edom: me moni-
bain ei amen mwit añōg.
48 Josaphat eririñ deimanu n Thar-
sis bwe re nim ñow Ophir mō kani
gold: me re eō nuaw; bwe rō bakoro
eowen Ezeon-Geber.
49 Ma Ahasja ñea ñain Ahab ūge a
Josaphat, Aeō tsiō re nim edegeri am
tsiō iat deimanu. Mi Josaphat eō teñ.
50 ¶ Mi Josaphat emijimijen itañin
an bagadugu, me ā irieduen itañin an
bagadugu ian an tekawa David ñea
ibwin; mi Joram ñea ñain omoniban
iruwin.
51 ¶ Ma Ahasja ñea ñain Ahab
ōren moniba ea Israel i Samaria ean
quita ma aeiun an obweni Josaphat
ñea uea n Juda, ma aro an obweni n
moniba ea Israel.
52 Me e ririñ bita ñea ebaka ian
men Jehova, me e dūgidugo ian me-
denat etōñin, mi ian medenat inen,
mi ian medenan Jerobeam ñea ñain
Nebat, ñan ō ōdūra Israel eow ean.
53 Me e tsiō itūrin Baal, me e tara-
mawirei, mō ō ōenenaō Jehova ñea
Gott in Israel bwe enimō damadam,
tekei imin memak ñana etōñin ogiten
ririñ.

KARUWÕRIN BUCH ÑARAN

AÑÕGÕRA UEA.

ITŨBAÑ 1.

ME dei Moab ro winbara ea Israel
iruwin an ima Ahab.
2 Ma Ahasja opudun ian an rum
itũga ñea ã karũnei ñea i Samaria,
mo o quiten arak: mõ õ õijõn an
ñame, mõ ũge a ũra, *Amwa* nua kõ
mũ ũdõn Baal-Sebub, ñea aduwen
Ekron, ia A nan tik tsimor atsin eat
arak ñune õa iõk.
3 Ma an engel Jehova ũge a Elia
ñea dei Thisbe, Eogoda kõ, me reij
obwen amebũn an ñame uea n Samaria,
me wo nim ũge a ũra, Adaga,
eko Gott inimagen Israel, ñag
amwa nuawen bwa amwam ũdõn
Baal-Sebub, ñea aduwen Ekron?
4 Me ñagan õũge aen Jehova, Wo
nan eab rida atsin ian wam bett
ñarana wo mequõr ian, bwe wo nan
ima kõr. Me enuawen Elia.
5 ¶ Ma amebũn an ñame uea re
redõ a; mõ õ ũge a ũra, Adag
amwa redõn?
6 Me rõ ũge a, Eñame ion oroga
me ereij obwema, mõ õ ũge a gama,
Amwa nua kõ, me redõ a uea ñea
õijõn gamiã, mõ ũge a, Õũge aen
Jehova, Adaga, eko Gott inimagen
Israel, ñaga wo õijõn am ñame mũ
ũdõn Baal-Sebub, ñea aduwen Ekron?
me ñagan wo nan eab rida
atsin ian wam bett ñarana wo mequõr
ian, bwe wo nan ima kõr.
7 Mõ õ ũge a ũra, Õtet duwen
ñea eñame oroga me ereij obwemiã,
mõ õrai a gamiã ñane eñõg?
8 Me rõ õnei, mõ rõ ũge a, Ei
eñame ion ñea ewewen, mo o quarai
leder ebwetsin. Mõ õ ũge, Ei õkõr
Elia ñea dei Thisbe.
9 Me uea õijõn a kaiwedun *aijima*
ion ma an *ñame ñabũna* aijima itũrin.
Mo o roga añen: me, kania, i
ta megeda animwet etowedũdũ. Mõ
õ ũge a, Auwe ñea an ñame Gott,
uea ũge, Wo nimõ rodu.
10 Me Elia õnei mõ ũge a amea
kaiwedun aijima, Tsin ia aña an
ñame Gott, enim pudu ãe atsin
ianweron, mõ õmwaneow auwe ma
am ñame ñabũna aijima. Mo opudu
ãe atsin ianweron, mõ õmwaneowen
amea ma an ñame ñabũna aijima.
11 Me e tik õijõn añen kaiwedun
aijima ion ma an ñame ñabũna aijima.
Me jeida mõ ũge, Auwe an
ñame Gott, õũge aen uea, Kapapar
kõ, me rodu.
12 Me Elia õnei mõ ũge a, Tsin ia
aña an ñame Gott, enim pudu ãe
atsin ianweron, mõ õmwaneow auwe
ma am ñame ñabũna aijima. Mo
opudun ianweron an ãe Gott mõ
õmwaneowen amea ma an ñame ñabũna
aijima.
13 ¶ Me e tik õijõn añen kaiwedut
eñame ion ñea ekatijimen, ma an
ñame ñabũna aijima. Mo oroga amea
kaiwedun aijima ñea ekatijimen; mõ
õ õrre mo otoburen ian men Elia, me
e egegae, mõ õ ũge a, Auwe, ñea an
ñame Gott, A kõñ aw bwe enim tsimine
woun tsimorũ ian mem, me
tsimorin am tsiõ ñabũne aijima.
14 Kania, opudu ãe atsin ianweron,
mõ õmwaneowen amerumen kaiwedun
aijima ñarumen õrre amo epo
a aũrõr ñame ñabũn õkatima; me
ñage, enim tsimine woun tsimorũ ian
mem.
15 Ma an engel Jehova ũge a Elia,
Edegeri kõ eadu: me wo nim eõ
miow. Me e eogoda, me edegeriet
adu ea amea uea.
16 Mõ õ ũge, Õũge aen Jehova,
Bwe dõgin am õijõn am ñame bwe
re nim ũdõn Baal-Sebub, ñea aduwen
Ekron, tekei ie eko Gott inimagen
Israel ñea ã kona n ũdõt eñõg, wo

nan eab rida atsin ean wam bett ña-
rana wo mequōr ian, bwe wo nan ima
kōr.
17 ¶ Me ñagan e man tekei aen Je-
hova ñeijin O patow itūrin Elia. Mi
Joram omoniban iruwin ean karon
an obweni Joram ñea ñain Josaphat
ñea uea n Juda; bwe eko ñain.
18 Ma an makur Ahasja ñana dūgi-
dūgin ñan e ririñ, ōten, ā eō eare
eow ian buch ñarana imwinen in uea
n Israel?

ITŪBAÑ 2.

ME ñaga Jehova enim otawen
ianweron Elia eow eat eapwir,
Elia me Elisa ar ñaūn Gilgal.
2 Me Elia ūge a Elisa, A kōñ aw
bwe wo nim ta mek ine; bwi Jehova
ōijōnō aeow Beth-El. Me Elisa ūge,
Ñag etsimor Jehova, me ñag etsimor
anūm, A eab baōedu tsinim. Ma ar
roduen i Beth-El.
3 Me ñaiñain propheten ñabūna re
mek i Beth-El re meta a Elisa, mō
rō ūge a, Wo tsiet ōa iōk ñana Jehova
nan onuaiw wam temoniba atsin ean
tūbūm ñabūmine? Mō ō ūge, Eh, A
tsiet; amwa bwi kō.
4 Me Elia ūge a, Elisa, A kōñ aw
bwe wo nim ta mek ine; bwi Jehova
ōijōnō aeow Jericho. Mō ō ūge, Ñag
etsimor Jehova, me ñag etsimor
anūm, A eab baōedu tsinim. Ma ar
baiweten Jericho.
5 Me ñaiñain propheten ñabūna re
mek i Jericho re tūren a Elisa, mō rō
ūge a, Wo tsiet ōa iōk ñana Jehova
nan onuaiw wam temoniba atsin ean
tūbūm ñabūmine? Mō ō ūge, Eh, A
tsiet; amwa bwi kō.
6 Me Elia ūge a, A kōñ aw bwe wo
nim ta mek ine; bwi Jehova ōijōnō
aeow Jordan. Mō ō ūge, Ñag etsi-
mor Jehova, me ñag etsimor anūm,
A eab baōedu tsinim. Ma ar towepot
anuaw.
7 Me enauw aijima eñame atsin
inimagen ñaiñain propheten, mō rō
weijo ogoeow mō rō mwaij ūrōr: ma
amerumena ar weijo areijen Jordan.
8 Me Elia ebarū gawiden, me eji-
jim, me e iraeōt ebōk, mō ōbaōet
aeow apwewa ma apwijuw, ma ame-
rumena ar ōden eat emwarere emōg.
9 ¶ Me ñag ar ogiten ōd ean, Elia
ūge a Elisa, Wo nim kōñōt tsiniō
bita ñea A nimō ririñ aw, ian obwen
onuaiweō atsin itūrūm. Me Elisa
ūge, A kōñ aw bwe enimō aruwōri
ñaben an anūm mek ea.
10 Mō ō ūge, Wo kōñōt imit on ñea
eija: me tsin ia wo ātō ia ā onuaiwō
atsin itūrūm, wo nan kona; me tsin
ia wo eō ātō, wo nan eō kona.
11 Me ñag ar ōreita dorer eanuaw,
kania, *ōrren* chariot in āe me pferde
in āe, mō ōba amerumena; me Elia
orogawen ianweron eat eapwir.
12 ¶ Me Elisa āt, ma a aeuwak mō
ūge, Etōñū, etōñū, wañara chariot
Israel me ñamen ñabūna rō gōr ani-
mwen pferde! Me e eō gauweijiet
āt: me e baru an karawin, mō ōba
me eke arura.
13 Me e barū bet gawiden Elia ña-
ran opudu atsin ean, me e redō, mō
ōweijon areijen Jordan.
14 Me e barū gawiden Elia ñaran
opudun ean, me e iraeōt ebōk, mō
ūge, Emek i Jehova, ñea wōn Gott
Elia? Me ñag o ogiten iraeōt ebōk,
ōbaōet aeow apwewa ma apwijuw;
me Elisa ōden ean.
15 Me ñaiñain propheten ñabūna re
mek Jericho ñabūna rō mwaij, ñaga
re āt, rō ūge, Anin Elia emeken ean
Elisa. Me re nuawen bwe re nimō
gōrōmwimwin, me ro otoburōra añe
ian men.
16 ¶ Me rō ūge a, Kania, emek itū-
rin am tsiō aijima dedemaro ñabūn
oaio; ama kōñ aw bwe re nimō nuaw
mō ōnani wam temoniba, bwi ta bwi-
dūga ma anin Jenova ōbūida mō ōrai-
jeduw animwet etowedūdū ion, ōa
iat epañ ion. Mō ō ūge, Amwa eō
ōijōn ūra.
17 Me ñaga re enenei ea an gadū-
kūrañ, ō ūge, Oijōn kō ūra. Me ña-
gan rō ōijōten aijima eñame; me re
ererow ean aijūbūm, me re eō āt.
18 Me re redō a ñag e mek i Jeri-
cho; mō ō ūge a ūra, Ōten, A eitsiōk
ūge a gamiā, Amwa eō nuaw?
19 ¶ Ma amen ian bita tekawa rō
ūge a Elisa, Amunuwe, kania, omo
eñan bitune tekawa, tekei an waña
temoniba āt; me ebaka ebōk, me eō
qua eb.

20 Mõ õ ũge, Amwam õrean ame
dõbadõr ion etsimeduw, me totu eba-
rajited ian. Me rõ õrean añen.
21 Me e meta ean burodaũt ebõk,
me etotu ebarajited ian, mõ ũge,
Õũge aen Jehova, A õtsimor mũñane
ebõk; nan eõ gauwei õrre ima ma an
eõ qua eb atsin ine.
22 Me ã õtsimorien mũñane ebõk
ea ñabũmine, tekei aen Elisa ñan õ
pan.
23 ¶ Mo o rogat atsin ina aeow
Beth-El; me ñag õ õreit õd ian me-
dena, emeta eoniñ in mat atsin iat
tekawa, mo ro owidu, mõ rõ ũge a,
Roga kõ, ñauwe emara; roga kõ,
ñauwe emara.
24 Me e iwidõ eow iruwin me ãt
ũra, mõ õ ramwaniei ũra eow ian
egen Jehova. Me emeta arumen bãr
ãn atsin inimaget imin erõ, ma ar
ijagiten ama ma arumet oniñ in man
inimagõra.
25 Me e nua atsin ina ea etowedũ-
dũ ñea Karmel, me e redõ eowen
Samaria atsin ina.

ITŨBAÑ 3.

JORAM, ñea ñain Ahab ekeijien
uea n Israel i Samaria ean quita
ma aojun an obweni Josaphat ñea
uea n Juda, me ata ma aro an obwe-
ni n moniba.
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova, me eõ ekei etõñin, me eõ ekei
bet inen; bwe e eatow jorin Baal ñea
epe ñea etõñin eririñ.
3 Me e ereribe a an dũra Jerobeam
ñea ñain Nebat, ñan õ õdũra Israel
eow ean; me e eõ nuaw atsin ean.
4 ¶ Me Mesa ñea uea a Moab ei
amen raña schafe ion; mo o oija uea
n Israel ewewen lãmmer ñana aibu
erañan, me ewewen widder ñana aibu
erañan.
5 Me ñag eman Ahab, amea uea
n Moab owinban añen uea n Israel.
6 ¶ Me uea Joram emetan i Sa-
maria eat edae ñaga, mõ õ õepoi
Israel memak bwe ã nim õdũ ũra.
7 Me e etsiõ a Josaphat ñea uea n
Juda, mõ ũge, Amea uea n Moab
owinban ame: õten, wo edegeriõ õa
iõk ia A tuwin ake a Moab? Mõ õ
ũge, A nan roga, aña tekei auwe, ma
aeõ ñame tekei am ñame, me waña
pferde tekei wam pferde.
8 Mõ õ ũge, Ar nan roga iat eme-
dena keken? Mõ õ õnei mõ ũge a,
Ian medenan tomagagen Edom.
9 Me enuawen uea n Israel, me
uea n Juda, me uea n Edom; ma
arei õpaeoi ean abũmin aeiu: me eko
nimen ibõk etar in ake, me eko bet
nimen ibõk imin gõgõrõ ñan õd
iruwũra.
10 Me uea n Israel ũge, Añ marai-
jan! bwi Jehova emwin ameitsimene
uea bwe enim totu ũrei ian bet' dei
Moab.
11 Mi Josaphat ũge, Õten, eõ mek
ine wõn prophet Jehova ion, bwa
aijũm ũdũdõn Jehova eow itũrin?
Ma an tsiõ uea n Israel ion õnei mõ
ũge, Elisa ñea ñain Saphat emek
ine, ñea etotu ebõk ian ben Elia.
12 Mi Josaphat ũge, Aen Jehova
emek itũrin. Me uea n Israel mi
Josaphat me uea n Edom arei rodu
añen.
13 Me Elisa ũge a uea n Israel,
Ekeken waña min itũrũm? nua kõ me
naña wõn propheten amea etõñũm,
me wõn propheten ãita inõm. Me
uea n Israel ũge a, Iõk; bwi Jehova
ogiten emwin õepoi ameitsimene uea
bwe enim totu ũrei ian bet' dei
Moab.
14 Me Elisa ũge, Ñag etsimor Je-
hova Zebaoth, ñea A weijo ian men,
iduwen õkõr, bwũ kamwen ia A eõ
man men Josaphat ñea uea n Juda A
eab kania aw ma aiaiuw.
15 Me ñage, amwam õrean ame
amen kaeõñ ion. Me ñag õkaeõñ
amea amen kaeõñ, ben Jehova õrre
eowen ean.
16 Mõ õ ũge, Õũge aen Jehova,
Amwam irir ibõk ian bitune epañ
memak.
17 Bwi Jehova ũge, Amwa nan eõ
ãt eñin, ma amwa nan eõ ãt bet
weron; mi inan oquenõt ebõk epañ
ñune, ma amwa nan eren, amiãi, me
wamiãi ochsen, me wamiãi imin gõ-
gõrõ.
18 Imit on ñea oniñ õkõr ian men
Jehova bitune; I nan totu bet ian
bemiãi dei Moab.
19 Ma amwa nan ijatow aũra te-

kawa memak ñana ã ororai, ma aũra
tekawa memak ñan õkaganado, ma
amwa nat taijedu imin erõ memak
ñan omo, mo otoki burodaũt ebõk
memak, mi ijababaeõn mwimwitet
eb memak epe.
20 Me ñag eorata, kai eat edae in
ere iwim, kania, õrret ebõk ian me-
denan Edom, me ã oquenõtet eb
ebõk.
21 ¶ Me ñaga dei Moab memak rõ
kaiõt bwo orogan ameitsimena uea
bwa areiũm ake a ũra, ũra memak
ñabũna ro kona n õñan baibait ake,
me ñabũna eñab eken re epoda mõ rõ
weijon ean mwiten ũbwiõra.
22 Me rõ gatabwijũbwij in rida, me
equan õpwiei iat ebõk, me dei Moab
re ãt ebõk ñea õmwaij ũra bwõ õmwi-
rara tekei era:
23 Me rõ ũge, Ñaiune kõr era; tũ
ũrei ake añen ũrei mijimena uea, arei
paedu añen ũrei: me ñagan, dei Moab,
amwa nua kõ mi tuwin paba imin.
24 Me ñaga rõ õrre eow eat eñõra n
mek in ake Israel, dei Israel re eogo-
da me ra abiet dei Moab, mõ rõ gõriet
atsin ian obwõra; me re naña mine-
bena eb, me ra abiet dei Moab.
25 Me rõ õraijedu mũñana tekawa;
mũ ũra memak rõ karaijedu epe ean
mwimwitet eb memak ñan omo, ion o
ion, me ro oqueten, me ro otoki buro-
daũt ebõk memak, me re eaijedu imin
erõ memak ñan omo, ea Kir-Hare-
seth, ta ñea rõ ñaina apen; ma amen
kõña tsiwa ro rogi bita tekawa, me
re tsiwai.
26 ¶ Me ñag amea uea n Moab aia
bwo oaio eken bita etar in ake a, e
emwin aewar dedemaro ñabũna rõ
kõña pudutũbwin, bwe re nimõ jũñõr
maget etar in ake me naña uea n
Edom; me re eõ kona.
27 Me e barũ amea an bowab ñea
nan moniba iruwin, me ereãn bwi
iwim in jiũiow eat oror. Mõ õrre
egirow ñea oaio ean Israel, me re
nuawet atsin itũrin, me re redõ eowen
ũbwiõra.

ITŨBAÑ 4.

ÃT on inimagen agen ñaiñain pro-
pheten eõñ a Elisa, mõ ũge,
Eman am tsiõ ñea agõ; me wo tsiet
bwa amea am tsiõ emiow Jehova: mi
ion ñea eimwi bwa A nim pũmwe
wõn imin õrre bwe enim õbũ ameru-
mena ñaiũ bwe enim eke an tsiõ
ũrõr.
2 Me Elisa ũge a ãita, Ekeken ñea
A nimõ ririñ bwe dõgũm? pan ame
kõ; ekeken wam imin anewak
ũbwiõm? Me ãita ũge, Ekeow õkõr
wõn imin am tsiõ n ãn anewak
ũbwien bwi ta dõbadõr in eir ion.
3 Mõ õ ũge, Nua kõ mõ kõñõñ wũr
aton atsin itũrin aranom memak, ta-
mo iwũr ñan eko imin ian; kõñõn kõ
ñan ebak.
4 Me wo nan metu, me tsima me-
tewak iruwũm mi iruwin amerumena
ñaim, mi idotu eir ian mũñana iwũr
memak, me wo nan ere õekae ñan
oquen.
5 Me ãita enuaw atsin itũrin, me e
tsimaen metewak iruwin mi iruwin
amerumena ñain; mũ ũrõr ar õrean a
iwũr, me ãita eidotu *eir*.
6 Me ñag oquen mũñana iwũr, õ
ũge a amea ñain, Kan õrean ame kõ
iwũr eran. Mõ õ ũge a, Ekewen ijuw
iwũr. Me etokiet eir.
7 Me ãita enua mõ õpan añen amea
an ñame Gott. Ma amea ũge, Nua
kõ me row-iow bita eir, me pũmwe
amea ñea eimwi bwe wo nim pũmwe
wõn imin, me wo nan eke ekanani
õañam me õan amerumena ñaim ñana
dũgidũgin.
8 ¶ Me ean bũm ana, Elisa oñow
Sunem, me emek ina ãt on ñea õka-
ganado; me ãita enenei bwe enim
ijeiji itũrin. Me aeoweaeow iõ õ õd
ina, e metu me ejeiji itũrin.
9 Me ãita ũge a amea agen, Amu-
nuwe, kania, A tsiet bwa amea ñea
eõ toki n õd ine ei eñame ion ñea
omo, ñea an ñame Gott.
10 A kõñ aw bwa arũmõ ririñ do-
rum ion kadudu eat oror; ma arũm
totu bett eran ian bwe e nim eke
eñan, me tisch eran, me edebae in
megeda eran, me candelabrum ion:
me tsin iõ õ õrre, o kona n mek ian.
11 Me eat ibũmin õ õrre eow ina,
me e padu ian bita dorum me eme-
quõren ina.
12 Mõ õ ũge a an tsiõ ñea Gehasi,
Wo nim emwemwit ãita ãinimwen

Sunem. Me ñaga Gehasi ogiten
emwemwit āita, õ weijon ian men.
13 Me *Elisa* ūge a *Gehasi*, Amu-
nuwe, wo nim ūge a āita, Kania, wo
ogiten ereduõn gamar eredu ñune
memak; ekeken ñea ā nimõ ririñ aw?
wo teñ ia ā nim patow auwe ian men
uea, õa ea kaiwedut etar in ake? Me
āita ūge, A ta mek inimagen amen
bwiõ.
14 Me Elisa ūge, Ekeken ñea ā ni-
mõ ririñ a āita? Me Gehasi ūge,
Ekeow õkõr ñait eman, me eñaben
agen.
15 Mõ õ ūge, Emwemwin kõ. Me
ñag o ogiten emwemwit āita, õ wei-
jon inimet ewak.
16 Me Elisa ūge, Eat edae ñune, ie
tik iwidõ būmin, wo nan adadi ñaim
iot eman. Me āita ūge, Ekeow, wa-
ña temoniba, ñauwe an ñame Gott,
wo nim eõ derūgai am tsiõ n ān.
17 Me ejeñet āita, mo opuduen
ñain eat dae ia, ñag tik õrre būmin,
tekei Elisa ogiten pan a.
18 ¶ Me ñag ouwak bita eoniñ, e
meta eat ibūmin, ea etõñin itañin
amen edetow weizen.
19 Mõ õ ūge a etõñin, A man tūbū,
A man tūbū. Mõ õ ūge a an tsiõ,
Õbū a kõ inen.
20 Me ñag õ õrean a āita inen, e
megedan in-nanat āita inen ea an ea-
quõ, me e man.
21 Me āita oroga mõ õmequõrato-
wen ian wõn bett amea an ñame Gott,
me e tsima metewak me emetan.
22 Me e emwemwin amea agen, mõ
ūge a, A kõñ aw bwe wo nim õijõn
ame itsiõ ion, me eselin ion, bwa A
nimõ gõr a amea an ñame Gott, ma A
nan tik redõ.
23 Ma amea ūge a, Adaga wo teñ
naña amea ñabūmine? deõ an redõ
maraman me deõ bet sabbath. Me
āita ūge, Ogen bwo omo.
24 Mo o quõr bait emegeda ean wõn
eselin, mõ õ ūge a amea an ñame,
Onuaiw kõ, me nua kõ; wo eõ oduo-
ku aeõ nuaw, ñag A eitsiõk pan aw
amo.
25 Me e nua, me e naña añen amea
an ñame Gott eat etowedūdū ñea
Karmel. Me ñag amea an ñame Gott
āt āita atsin ino ogoeow, õ ūge a an
tsiõ ñea Gehasi, Kania, āita āinimwen
Sunem ñuno:
26 A kõñ aw bwe wo nimõ gõrõ
ñage, me gõrõmwimwin, me wo nim
ūge a, Õten, wo tsimor õa iõk? etsi-
mor õa iõk agem, me etsimor õa iõk
ñaim? Me āita õnei mõ ūge, Amei
tsimor.
27 Me ñag õ baiwõñ amea an ñame
Gott eat etowedūdū, õ babwejī na-
nan. Me Gehasi etūren a bwe enim
jouwiow; ma amea an ñame Gott ūge,
Wo eõ dadei, bwe eroe õkõr anin ian;
mi Jehova ewewin bita atsin itūrū,
me eõ pan ame.
28 Me āita ūge, Õten, A ogiten kõ-
ñõn ñaiū iot emat atsin itūrin waña
temoniña? õten, A eõ kõūge, Wo eõ
derūgaiõ?
29 Me *Elisa* ūge a Gehasi, Wo nim
quarai iwugagam, mõ õbū aeõ ewew
ian bem, me nuaw; me tsin ia wo
ekowõñ a eñame, wo eõ kamawir; me
tsin ia eñame ion õkamawireiuw, wo
nim eõ õnei: me wo nimõ ñaeow aeõ
ewew ean men oniñ ia.
30 Me āita inen oniñ ia ūge, Ñag
etsimor Jehova, me ñag etsimor
anūm, A eab erowiw. Me e eogoda
me edegeriet āita.
31 Me Gehasi õd ian obwõrõr, mõ
õñaeowen mimana ewew ean men
oniñ ia; me eko aen, me eko bet an
kaiõt. Me ñagan e redõn bwe enimõ
gõrõmwimwin, me e dorer a, mõ ūge,
Eõ rida.
32 Me ñaga Elisa õbaiwõñ iat
ewak, kania, eman bita eoniñ, mi i ta
mequõr iat bett.
33 Me e metu me etsima metewak
earõr, me e tetaro a Jehova.
34 Ma a akõda itūga, me eitsiber
animwen bita eoniñ, mõ õ õake mwin
ea mwin, me men ea men, me ben ea
ben: me eitsiber animwen; mõ õgai-
ten enemoñ duwen oniñ ia.
35 Me e redõ, me aijuwõri an tū-
muñow iat ewak; ma a akõda, me
eitsiber animwen: ma awõrin aeiu an
mwer oniñ ia, me eadien men oniñ ia.
36 Me e emwemwin Gehasi, mõ ūge
a, Emwemwin kõ āita āinimwen Su-
nem. Me e emwemwiten. Me ñaga
āita emetu a, *Elisa* ūge a, Õbūida kõ
ñaim.

37 Me e metu, mo otoburen itañin
nanan, me etoweitsiber añe; mō ō
ōbūida ñain, me emetan.
38 ¶ Me Elisa tik ōrre eowen Gilgal:
me etsimine erōrō ion ean eb ia; ma
amebūna ñaiñain propheten ri ta ma-
megeda ian men; mō ō ūge a an tsiō,
Ōeōgida kō epat eran ouwak, me
tsim ijeiji iwūrin bwe ōan amebūne
ñaiñain propheten.
39 Mi ion oñow eat etañ in kiāō
bwe enim kani min erō ñana bait
ōn, me e āt imin erō ñan tū ūra erō,
mō ō ōebwepoi quara ñan ōgain ekei
quat bamkin, mo o oquenōn an ka-
rawin me eredō, me edetoweduen ian
muwūrina ijeiji; bwe re eō tsiñai.
40 Me re idoten muwūrina ijeiji
bwa amebūn enim ōn. Me ñaga rō
ōreit ōn muwūrina ijeiji, ra aeuwak,
mō rō ūge, Ñauwe an ñame Gott,
ima emek iat epat. Me re eō kona
n ōn.
41 Ma amea ūge, Ōrean kō mehl.
Me e idotu iat epat, mō ūge, Idon kō
muwūrine ijeiji bwe eñame enim ōn.
Me ekeowet imin ñea ema ñamen iat
epat.
42 ¶ Mō ōrret eñame iot atsin Baal-
Salisa, mō ōrean a amea an ñame
Gott brot in adamonit iqua, ñana
anarama gerstenbrot, ma arōn me
weizen ñan etsimeduw ian an bag.
Me *Elisa* ūge, Oija kō eñame bwe re
nim ōn.
43 Ma an tsiō ūge, Eda, A nimō
ñaeow mūñane ian men aibu eñame?
Mō ō ūge, Oija kō eñame bwe re nim
ōn; bwō ōūge Jehova, Ri nan ijeiji,
mō ōreñō dūgidūgin.
44 Mō ō ñaeow ian mōra, me re jei-
jien, mō ōreñō dūgidūgin, tekei aen
Jehova.

ITŪBAÑ 5.

NAEMAN, ñea kaiwedun wōn tar
in ake amea uea n Syria, ei de-
demaro ion ñea ōkaganado ian men
wōn temoniba, me e eredu, bwina Je-
hova ogiten oija Syria edoganigae
eow itūrin: ei bet dedemaro ion ñea
oaio me eō kurara, me ei lepros ion.
2 Me dei Syria re meta epowin o
epowin, mō rō ōrean atsin ean eben
ūbwien Israel eoniñ in ān ion bwe
edenigae; me āita emamek ian met
āita agen Naeman me megedu-me-
geda.
3 Mō ō ūge a āita wōn temoniba,
Karenaga ma amea waña temoniba
emek itūrin prophet ñea i Samaria!
bwi i nan ōtsimor atsin ean arakin in
lepra.
4 Mi ion emetu mō ōpan a wōn te-
moniba, mō ūge, Ñane aet āita eoniñ
in ān ñea āinimwen Israel.
5 Ma amea uea n Syria ūge, Nua
kō ñage; ma A nan ōijōn a uea n Is-
rael brief eran. Me e nuawen, mō ō
ōbū ata talent in silber, ma año era-
ñan schekel in gold, me ata ekarawin
ñana bait omo.
6 Mō ō ōrean a uea n Israel mūrane
brief, ñaran ūge añōgen, Tsin iō
ōbaiwōñuw mūrane brief, kania, A
ōijōn aw Naeman ñea aeō tsiō, me
wo nim ōtsimor atsin ean arakin in
lepra.
7 Me ñag uea n Israel ogiten le-
senei mūrana brief, ō ōba an kara-
win, mō ūge, Ōten, aña Gott bwa A
nim abab mō katsimor, ñag amea
ōijōn ame eñame ion bwa A nim ōtsi-
mor atsin ean arakin in lepra? A
kōñ a gamiā bwa amwam kamarar,
ma aia an amea ōnani ōawin *an* ake
ame.
8 ¶ Me ñaga Elisa ñea an ñame Gott
ōkaiōt ñan ogiten ijababa an karawin
amea uea n Israel, e etsiō a uea n
Israel, mō ūge, Dōgit ekeken ñaga
wo ba am karawin? e nimō naña ame
ñage, mi i nan tsiet bwe etsimine
prophet ion inimagen Israel.
9 Mō ōrre Naeman me wōn pferde
me wōn chariot, mō ō weijon itañin
men an wak Elisa.
10 Me Elisa ōijōn an ñame ea, mō
ūge a, Nua kō me eke awōrin aeiu
am ugo ian Jordan, mi nan tik redō
aw duwōm, me wo nan dederer.
11 Me egirow Naeman, me e
nuawen, mō ūge, Kania, A nimen bwi
i nan meta me naña ame, me emwe-
mwin egen Jehova ñea wōn Gott, me
erere ben eat etañ *ñan arak*, mō ōe-
keow lepra.
12 Ōten, eō omo eken kawin Da-
maskus ñea Amana, me Pharphar ea
bōken Israel memak? adaga, A eō

kona n ugo ian, ma A nan dereder?
Me iwidō me enuawen iat egirow.
13 Ma an tsiō re tūren a, me re
dorer a, mō rō ūge, Etōñū, tsin ia
amea prophet ōpan aw bwe wo nimō
ririñ imit on ñea ouwak, ōten, wo
eab ririñ? mō ōtet eken ñag ō ūge,
Wo nim ugo me wo nan dereder?
14 Mo o rodu, me eke awōrin aeiu
an ugo ian Jordan, tekei aen amea
an ñame Gott; me tik redō 'añet
duwen tekei duwet oniñ ion ñea ka-
dudu, me e derederen.
15 ¶ Me e redō a amea an ñame
Gott, ei ma an epo memak, mō ō
ōrre, mō ōweijo ian men; mō ō ūge,
Kania ñage, A tsietien bwe eko Gott
ion eat eb memak, bwi ta inimagen
Israel: me ñagan, A kōñ aw bwe wo
nimō barū adueiem atsin itūrin am
tsiō.
16 Ma amea ūge, Ñag etsimor Je-
hova, ñea A weijo ian men, A eab
barū. Me e enenei a bwe enimō
barū; me e eō teñ.
17 Me Naeman ūge, Tsin ia wo eō
teñ, A kōñ aw bwe ã nim oija am
tsiō emwarere ñea uwadan arumen
mulio; bwa am tsiō eab gauwei ere
iwim in jiūiow ōa iwim ion ea eani
ibūn, mi ta ea Jehova.
18 Jehova enimō ead an dūra am
tsiō ean bitune: tsin ia wañа temo-
niba emetu a an wak Rimmon bwe
enimō taramawir ina, me tsin ie e
ewen beō, me tsin ia A toweitsiber
mo otoburō ian an wak Rimmon, tsin
ia A toweitsiber ian an wak Rim-
mon, Jehova enimō ead an dūra am
tsiō ean bitune.
19 Mō ō ūge a, Nua kō iat iow. Mō
ō gaōeowet atsin itūrin.
20 ¶ Me Gehasi, ñea an tsiō Elisa
ñea an ñame Gott, ōūge, Kania, wañа
temoniba eō oroe Naeman ñea dei Sy-
ria, ñag e eō barū atsin ian ben bita
ñea ō ōrean: ñag etsimor Jehova, A
nimō gōr iruwin, me barū imit inot
atsin itūrin.
21 Me ñagan Gehasi ōgōren iruwin
Naeman. Me Naeman ñag e ãt bwe
eñame ion ōgōr iruwin, e eduten ian
wōn chariot bwe enimō gōrōmwi-
mwin, mō ūge, Ōten, omo imin me-
mak?
22 Mō ō ūge, Omo. Wañа temo-
niba ōijōnō, mō ūge, Kania, ōren ōrre
ame arumet dedemaro atsin inimagen
ñaiñain propheten atsin ūbwiōra ibwi-
bwin Ephraim ñaben ōpagedu-paga-
da; A kōñ aw bwe wo nim oija ūrōr
aiquen talent in silber, me aro eka-
rawin ñarowa bait omo.
23 Me Naeman ūge, Omo eken ia
wo barū aro talent. Me e enenei, mo
o quōr aro talent in silber ian aro
debag, me aro ekarawin ñarowa bait
omo, mō ō ōeōgida ean an tsiō aru-
men; ma ar ōdōten ian obwen.
24 Me ñag ō baiwōñ eat etowedūdū,
e barū atsin ian bōrōr, mō ōñaeowen
anewak; mō ō ōijōn amerumena, ma
ar nuawen.
25 Ma amea emetu, mō ōweijo ian
men wōn temoniba. Me Elisa ūge a,
Wo ñaūn i Gehasi? Mō ō ūge, Am
tsiō eō naña etañ emwarin.
26 Mō ō ūge a, Adaga, būriō eō
edegeriw, ñag amea tik iwidō atsin
ian wōn chariot bwe enimō gōrōmwi-
mwim? adaga, ñaiune edae ñea eimwi
n ōgōg geld, me barū ekarawin, me
eñan oliva, me eñan vitis, me schafe,
me rinder, mi itsiō eman, mi itsiō ãn?
27 Me ñagan nan eō toki n ereribe
aw ma am karig lepra n Naeman.
Me e metaten ian men bwe eijiet
lepros ñea ōbūrūbūr tekei schnee.

ITŪBAÑ 6.

ME ñabūna ñaiñain propheten rō
ūge a Elisa, Kania ñage, oroeō
a gama etañ ñamwarin ama mek ean
ian mem.
2 Ama kōñ aw bwa amam ñow
Jordan mi tuwin kani dabwike ina,
ma ama nan kei eñama ina, ma ama
nan mek ean. Mō ō ōnei mō ūge,
Amwa nua kō.
3 Mi ion *eara* ūge, Omo eken ia wo
edegeri am tsiō. Mō ō ōnei mō ūge,
A nan edegeri gamiã.
4 Me edegerien ūra. Me ñaga rō
baiwōñ itañin Jordan, re taidet da-
bwike.
5 Me ñag ion *eara* ōreita eaij eda-
bwike emaen, opuduen tūbwin an eta
iat ebōk; ma A aeuwak mō ūge,
Wañа temoniba, A maraijan! bwa at
eñame ñea eta.

6 Ma amea an ñame Gott ũge,
Opudu i? Mō ō pan añen mũmwarina
etañ. Me e eaij edabwike emaen,
mō ō ōraijeduen ina, mō ōkaeōgei bwe
enimō āw bita debitsi.
7 Mō ō ũge, Barũida kō. Ma amea
ere a ben me ebarũidan.
8 ¶ Me uea n Syria ōreit ake a Is-
rael; mō ō kamarar epo a an tsiō, mō
ũge, Nan mek juwijuwin ine eñō n
mek in ake.
9 Ma amea an ñame Gott etsiō a
uea n Israel, mō ũge, Wo nim ka-
nia aw bwe wo nim eō ōd itañin bita
etañ; bwe dei Syria rō ōreita rodu
bwe re nim ōd ina.
10 Ma amea uea n Israel ōijōten an
ñame aeow ean mũmwarina etañ ña-
mwarina amea an ñame Gott ogiten
pan in metsimetsi a; me e tsimor
eowen ina, deō ta aiwōrin me deō
bet aruwōri.
11 Me eroe ōkōr bũriōũn uea n
Syria bwe dōgin bita; me e emwe-
mwin an tsiō, mō ō ũge a ũra, Amwam
pan ame ijegen inimageda ñea edua
uea n Israel?
12 Mi ion inimagen an tsiō ũge,
Waña temoniba ñea uea, ekeow, bwe
Elisa, ñea prophet, ñea emek inima-
gen Israel, ō pan a uea n Israel mũ-
ñana eñōg ñana wo ōrai iow ian wam
rum in mequōr.
13 ¶ Mō ō ũge, Nua kō, ma aia ino
e mek, bwa A nim etsiō a me emwi-
toruwei. Me ā pan añen ñeijin ũge,
Kania, e mek i Dothan.
14 Me ñagan ō ōijotowen ina pferde,
me chariot, me etar in ake ion ñea
ouwak: me rō ōrre anũbũmin, me ro
rogien bita tekawa.
15 Me ñag an tsiō amea an ñame
Gott erida ñag eabwijũbwijida, me
emeta aton, kania, etar in ake me
pferde me chariot ro odororai teka-
wa. Ma amea an tsiō ũge a, Añ
maraijan, waña temoniba! ekeken
ñea amō ririñ?
16 Mō ō ũge, Wo eō oniñom; bwe
ebak eken ñabũna re mek itũrida ea
ũra ñabũna re mek itũrũra.
17 Me Elisa etetaro, mō ũge, Jeho-
va, A kōñ aw bwe Wo nimō ead men
bwe e nimō āt. Mi Jehova ead men
amea dedemaro; me e āt: me, kania,
oquen eat etowedũdũ pferde me cha-
riot ñana āe, ñan odororai Elisa.
18 Me ñaga ro rodu a, Elisa etetaro
a Jehova, mō ũge, A kōñ aw bwe
Wo nim iraeōt eponñame ñune eō-
ātirōñin. Me E iraeōten ũra eō-
ātirōñin tekei aen Elisa.
19 ¶ Me Elisa ũge a ũra, Deō me-
denamiā ñune, me deō bet tekawa:
amwam edegeriō, ma A nan ōniōn
gamiā amea ñea amwa ōni. Me e
eowen ũra i Samaria.
20 Me ñaga rō baiwōñ Samaria,
Elisa ũge, Jehova, Wo nimō ead men
mibũne eñame bwe re nimō āt. Mi
Jehova ead mōra, me re ātien: me,
kania, re mek ijugagain Samaria.
21 Me uea n Israel ũge a Elisa ñag
e āt ũra, Etōñũ, ōten, A nim ijatow
ũra? A nim ijatow ũra?
22 Mō ō ũge, Wo nim eō ijatow
ũra: ōten, wo ijatow ũra ñabũna wo
ōgōg bwe edenigae eow ean wam
pudutũbwin me wam dobonara? wo
nimō ñaeow ijeiji me ebōk ian mōra,
bwe re nim jeiji me ren, me naña
wañara temoniba.
23 Mō ō gadauw ijeiji bwe ōañara;
me ñaga ro ogiten ijeiji me eren, ō
ōijōten ũra, me re redō añen wañara
temoniba. Me tar in Syria ñana
epowin o epowin re eō gauweijiet
ñow ean eben Israel.
24 ¶ Iruwin bita, Benhadad ñea uea
n Syria ōepoi wōn tar in ake memak,
mo oroga, ma ake añen Samaria mo
odororai.
25 Me etsimine erōrō ion oaio i
Samaria: me, kania, ra ake a mo
ro odororai, ea ñag pũmwen tũbwit
esel ion bwe aojomo schekel in sil-
ber, me aiquen main aeoquin kab in
bwijan tauben bwe aijimo schekel in
silber.
26 Me ñag uea n Israel edũgidugo
eat oror, āt on aeuwak a, mō ũge,
Waña temoniba ñea uea, wo nimō
buōkō.
27 Ma amea ũge, Tsin ia Jehova eō
buokuw, A nan buokuw atsin eat
ekeken aña? atsin eat etañ in eatow
gan weizen, ōa atsin eat itenwein?
28 Me uea ũge a āita, Adagg, eke-
ken am roe? Me āita ũge, Aitune
ũge ame, Ome kō amea ñaim, bwa

arũm õn ñabũmine, ma ar nan tik
õn ñaiũ ijaran.
29 Ma amar õtar ñaiũ, ma amar
õten: ma A ũge a ñabũmin eorata,
Kan ome kõ ñaim bwa arũm õn: me
e ewewiten ñain.
30 ¶ Me ñag uea õkaiõt aet âita, õ
õba an karawin; (bwõ õ õreit tũmu-
ñow eat oror;) me eñame re ere mõra,
me, kania, emek ekarawin ñea ereab
iren eat duwen edõgen ian.
31 Mõ õ ũge, Gott enim õeõgida
gaiũ, mi ijuw bet, tsin ia tũbwin
Elisa ñea ñain Saphat emek ea' ra-
batan ñabũmine.
32 Me Elisa ta megeda ian am wak,
me ñabũna eñab re megeda itañin;
ma amea uea õijõt eñame iot atsin
ian men: me ñag eitsiõk õrre amea
amen kanuaw añõg, Elisa ũge a ame-
bũna eñab, Amwam aia deden amea
ñait amen abab ñame, ñag õ õijõt
eñame ion bwe enim onuaiw tũbũ?
kania, tsin iõ õrre amea amen karre
mwinen, amwaimõ tsima metewak,
mõ õgõg metewak me dug amea:
õten, pakapakin nanan wõn temoniba
eõ mek iruwin?
33 Me ñag õ õreita dorer a amebũ-
na eñab, kania, amea amen karre
mwinen õbaiweten: mõ ũge, Kania,
atsin itũrin Jehova egae ñune; dõgit
ekeken ñag enim iju eken aeõ daiñ
Jehova?

ITŨBAÑ 7.

ME Elisa ũge, Amwam kaiõt aen
Jehova: õũge aen Jehova, Ija-
ran eat edae ñune, inan row-iow
aiquen akeweõin mehl ñea enemeji
ean aiquen schekel, me aro akeweõin
gerste ean aiquen schekel, inimen
ororin Samaria.
2 Ma amea ekaiwedu ñea uea ewen
ben õnei aen amea an ñame Gott,
mõ ũge, Kania, tsin ia Jehova eri-
riñ winõr in ianweron, inan kona
bita õa iõk? Mõ õ ũge, Kania, wo
nan âtõn mem, me wo nan eõ jeiji
atsin ean.
3 ¶ Me amet eñame ñabũna lepros
re mek eat etañ metu inimet oror: mi
tũ ũra dadorer a ũra *mõ rõ ũge,* Adag
añ mek ine ea ada ima?
4 Tsin ia añ ũge, Am metu iat te-
kawa, etsimine erõrõ iat tekawa, ma
añ nan ima eow ina; me tsin ia añ ta
megeda ine, añ nan ima bet. Me ña-
gan tũkõ, bwa am pudu ian wañara
tar in ake dei Syria: me tsin ia rõ
õtsimor gada, añ nan tsimor; me tsin
ia ra abi gada, añ nan ima.
5 Me re rida ñag eitsiõk ũjũj eñame,
bwe re nim ñow eat eñõra n mek in
ake dei Syria; me ñaga rõ baiwõñ
inũmwit eñõra n mek in ake dei Syria
ino ogoeow kania, eko betibet eñame
ina.
6 Bwi Jehova õkaeõgei wañara tar
in ake dei Syria bwe re nim kaiõt
maramarũrit chariot, me pakapakin
nanan pferde ñea eiñõñ it etar in ake
ñea ouwak: mi tũ ũra edadorer a ũra,
mõ rõ ũge, Kania, uea n Israel ogiten
emwin wañara uea ibwibwin Heth,
me wañara uea dei Ägypten, mõ õ
pũmwe ũra bwe re nimõ bo a gada,
bwe re nim iwitsiow gada.
7 Me ñagan re eogoda mõ rõ gõ-
rien ñag eitsiõk ũjũj eñame, me re
erowiow aũra wak dedegai, me wa-
ñara pferde, me wañara esel, ñea
etañ mek in ake tekei deden, mõ rõ
gõrien bwe re nim õtsimor ũra.
8 Me ñag amebũna lepros rõ bai-
wõñ inũmwit etañ mek in ake ino
ogoeow, re ramwedu a ewak dedegai
ion, me re jeiji me re ren, mõ rõ
õbũiet silber me gold, me ekarawit
atsin ina, me re nua me re ewewiten;
me ri tik redõ, me re ramwedu a
ewak dedegai ion, mõ rõ õbũien bet
imit atsin ian, me re nuaw me re
ewewiten.
9 Ean ñaga tũ ũra dadorer a ũra,
mõ rõ ũge, Añ eõ ririñ ñea eimwi;
ñabũmine ei õkõr bũmit imwinen ñea
omo, ma añ eõ mõmwi: tsin ia añ
mek ea an eorata, nat agada gaida;
me ñagan tũkõ ñage, bwa amõ nuaw
mõ pan a ran an wak uea.
10 Me rõ õrre me re emwemwin
amen oberei metoror; mõ rõ pan a
ũra, mõ rõ ũge, Ama ogiten baiwõñ
eñõra n mek in ake dei Syria, me,
kania, eko eñame ina, me eko bet aet
eñame, me â waij wañara pferde, me
â waij bet wañara esel, me ewak de-
degai tekei dedeũra.
11 Ma amebũna amen oberei met-

oror re emwitet *eñame;* me rō pan añen ran an wak uea ñabūna re mek ian.

12 ¶ Me uea eogoda anūbumin, mō ō ūge a an tsiō, A nım pan a gamiã ñage bita ñea dei Syria ogiten ririñ a gada. Re tsiet bwa añ metūr; me ñagan re metaten iat eñōra n ake bwe re nim kerū ijōñit ebwedūbwet, mō rō ūge, Tsın ia re metan iat tekawa, añ nan iba ūra ñaga re tsimor, ma añ nan metu iat tekawa.

13 Mi ion inimagen an tsiō ōnei aen mō ūge, A kōñ aw bwe eñame ibūn re nim ōbū aijimo pferde atsin inimagen mūñana dūgidūgin ñan ōreñō iat tekawa, (kania, tekei ebakit epo n Israel memak ñabūna ã ñaina iat tekawa; kania, tekei ebakit epo n Israel ñabūna ã ogiten abi:) ma am ōijōn ūra bwa am aia.

14 Me ñagan re barū arura chariot me pferde; me uea ōijōten ūra bwe re nim ōd iruwin wañara tar in ake dei Syria, mō ō ūge, Amwa nua kō ma aia.

15 Me rō gōren iruwūra aeow Jordan; me, kania, oquen iat emedena ekarawin mi imin, ñana dei Syria rō bwiriow ñaga re ebenowonon. Ma amebūna amen kanuaw añōg re redō, mō rō pan añen uea.

16 Me eñame re metan, me ro wuromwi eñōra n mek in ake dei Syria. Me ã row-iowen aiquen akeweōin mehl ñea enemeji ean aiquen schekel, me aro akeweōin gerste ean aiquen schekel, tekei aen Jehova.

17 ¶ Me uea ōpan añen amea ekaiwedu ñea e ewen ben bwe enim raña metoror: me eñame re jorgageñ iow inimet oror, me e man, tekei aen amea an ñame Gott, ñea edorer ñag uea orodu a.

18 Mō ōrren bita ñea ã patow itūrin amea an ñame Gott ea uea, ñeijin ūge, Pūmwen aro akeweōin gerste bwe aiquen schekel, me pūmwen aiquen akeweōin mehl ñea enemeji bwe aiquen schekel, ijaran eat edae ñune inimen ororin Samaria;

19 Ma amea ekaiwedu ōnei aen amea an ñame Gott, mō ūge, Kania, tsin ia Jehova eririñ winōr in ianweron, inan kona bita ōa iōk? mō ō ūge, Kania, wo nan ãton mem, me wo nan eab jeiji atsin ean:

20 Me emeta añen ñune; bwe eñame re jorgageñ iow inimet oror, me e man.

ITŪBAÑ 8.

ME Elisa edorer a ãıta ñea ó ōtsimor ñain, mō ūge, Eogoda kō me nuaw, auwe ma amen bwiōm, me mek tamo ino wo kona n mek: bwi Jehova emwitet erōrō ion, mi nan ōrre eow eat eb ean aeiu eobweni.

2 Me eogodat ãita, me eririñ tekei aen amea an ñame Gott; me e nuawen, ei ma amen bwien, me re meken ean eben ūbwiet dei Philistia ean aeiu eobweni.

3 Me ñag enuawen aeiu eobweni, ãita eredōdat atsin ean eben ūbwiet dei Philistia: me e meta bwe enim iōñ a uea bwe dōgin an wak mū ūbwien.

4 Me uea ōreita dorer a Gehasi ñea an tsiō amea an ñame Gott, mō ō ūge, A kōñ aw bwe wo nim pan ame imin memak ñan ōkaganado ñana Elisa ogiten ririñ.

5 Me ñag ō ōreit pan a uea deden ñag ō ōtsimor amea ñea ema, kania, ãita ñea ã ōtsimor ñain ñago, eōñ añen uea bwe dōgin ūbwien. Me Gehasi ūge, Waña temoniba ñea uea, ñaiune ãita, me ñune bet ñea ñain, ñea Elisa ōtsimor.

6 Me ñag uea ūdōt ãita, ãıta ōpan añen. Me uea oija ãita eruwadu ion, mō ūge, Wo nim ōredōan a ãitune wōn min memak, me quat etañ in kiãō memak, atsin ean ñabūmin ō ōren baōeda ean ea ñabūmine.

7 ¶ Me Elisa ōñowen Damaskus, ma arak Benhadad ñea uea n Syria; me ã pan añen ñeijin ūge, Ōrre eowen ine amea an ñame Gott.

8 Me uea ūge a Hasael, Wo nım tebab adu ian bem, me nuaw, me gōrōmwimwın amea an ñame Gott, mū ūdōn Jehova eow itūrin, mō ūge, Ōten, A nan tsimor ōa iōk atsın ean arak une?

9 Ma Hasael enuawen bwe enimō gōrōmwimwin, me e tebab adu, atsin eat imin memak ñan omo ñana bain Damaskus, ñan uwadan ama kamele,

mō ō ōrre mō ōweijo ian men, mō
ũge, Ñaim ñea Benhadad, ñea uea n
Syria ōijōnō aw, mō ũge, Oten, A nan
tsimor ōa iōk atsin eran arak une?
10 Me Elisa ũge a, Nua kō mō ũge
a, Wo nan tsimor ōkōr; mi Jehova
ōmeata ame bwi i nan ima kōr.
11 Ma amea an ñame Gott erama-
raman men amea ea an gadũkũrañ:
me e eōñen.
12 Ma Hasael ũge, Adag eōñ waña
temoniba? Mō ō ōnei mō ũge, Bwin
A tsiet ibaka ñana wo nan ririñ a
ibwibwin Israel: wo nan jiũiow aũra
tekawa ñana ā ororai, me wo nan
abiōt ipudutũbwin wañara dedemaro,
me wo nan ijababa oniñ in ũbwiōra,
me wo nan werōgageñ ijet ān ña-
bũn ejeñ.
13 Ma Hasael ũge, Ekeken am tsiō,
ñea tōkōr ei robar ion, ñag e nimō
ririñiet imin ñan ouwak? Me Elisa
ũge, Jehova ōmeata ame bwe wo
nan ek'auwe uea n Syria.
14 Me e erowi Elisa, me enaña añen
amea wōn temoniba; ma amea ũge
a, Iña aen Elisa ea aw? Mō ō ũge, O
pan ame bwe wo nan tik tsimor ōkōr.
15 Me ñag eorata, *Hasael* ebarũ
wojen, me eak iow iat ebōk, mō ō
wojeōn men, me a man: ma Hasael
omoniban iruwin.
16 ¶ Me ean katimon an obweni Jo-
ram ñea ñain Ahab, ñea uea n Israel,
ñaga Josaphat ei uea n Juda, Joram
ñea ñain Josaphat ōren moniba ea
Juda.
17 Animo ma aro an obweni ñag ō
ōren moniba; ma aiju an obweni n
moniba i Jerusalem.
18 Me e dũgidugo ian medenan uea
n Israel, tekei ewak ñea Ahab: bwe
e ijatsi āita ñain Ahab; me e ririñ
ñea ebaka ian men Jehova.
19 Mi Jehova eō teñ ijababa Juda,
bwe dōgit David ñea an tsiō; tekei
aen ñag O pan a bwi I nan oija lampe
ion ñea wōn ñain eō toki.
20 ¶ Me ean bũm ana ean an bũm,
dei Edom rō winbarañet atsin ijōñin
bet' ibwibwin Juda, me re ijien wa-
ñara uea ion.
21 Mi Joram oñow aeow Zair, me
wōn chariot memak itũrin: me e
eogoda anũbũmin, me e ijatow dei
Edom ñabũna ro rogi, ma kaiwedut
chariot memak; me eñame rō gōriet
aeow ian aũra wak dedegai,
22 Me dei Edom rō winbarañet
atsin ijōñin ben Juda ea ñabũmine.
Me Libna owinban bet eat edae ñaga.
23 Ma an makur Joram ñana dũgi-
dũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
ōten, ā eō eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
24 Mi Joram emijimijen itañin an
bagadugu, me ā irieduen itañin an
bagadugu ian an tekawa David; ma
Ahasja ñea ñain omoniban iruwin.
25 ¶ Me ean quita ma aron an
obweni Joram ñea ñain Ahab, ñea
uea n Israel, Ahasja ñea ñain Joram
ekeijien uea n Juda.
26 Anarama ma aro an obweni
Ahasja ñag ekei uea; me aiquen an
obweni n moniba i Jerusalem. Me
eget āita inen bwe Athalja ñea ibwin
Omri ñea uea n Israel.
27 Me e dũgidugo ian medenat
ewak ñea Ahab, me e ririñ ñea ebaka
ian men Jehova, tekei ewak ñea
Ahab: bwa agen ei ñait ewak ñea
Ahab.
28 ¶ Me e edegerien Joram ñea ñain
Ahab bwa arũm ake a Hasael ñea uea
n Syria i Ramoth-Gilead: me dei Syria
rō witeneijien Joram.
29 Mi Joram ñea uea eredōn bwe
ā nim ōtsimor atsin ean witen i Jes-
reel, ñana dei Syria ogiten wite-
neiōn eow i Rama, ñag a ake a
Hasael ñea uea n Syria. Ma Ahasja
ñea ñain Joram ñea uea n Juda
orodu bwe enim aia Joram ñea ñain
Ahab i Jesreel, bwin e ma.

ITŨBAÑ 9.

ME Elisa ñea prophet emwin ion
inimagen ñaiñain propheten,
mō ũge a, Wo nim quōr iwugagam,
me barũ dōbadōr ñune ian bem, mu
ñow i Ramoth-Gilead.
2 Me tsin ia wo baiwōñ ina, wo
nan ōnani Jehu ñea ñain Josaphat
ñea ñain Nimsi, me wo nan metu, me
wo nan ōweijoratow inimaget etsie-
tsin, me eow iat dorum ion ũebin.
3 Me wo nan barũ bitune dōbadōr
in eir, mi idotu a tũbwin, me wo nan
ũge, Oũge aen Jehova, A ōbiduw

bwe wo nim ek'auwe uea n Israel.
Me tsin ia wo og, wo nat tsima
metewak me gõrõ, me wo nim eõ
duoku.
4 ¶ Ma amea dedemaro, ñea dede-
maro ñea prophet, oñowen Ramoth-
Gilead.
5 Me ñag õ õrre, kania, amebũn
akaiwedut etar in ake memak ri ta
mamegeda; mõ õ ũge, A õrean aw
eñõg, ñauwe ekaiwedu. Mi Jehu ũge,
Ea ijegen inimagema memak? Mõ õ
ũge, Ea aw, ñauwe ekaiwedu.
6 Me e eogoda, me emetuen ane-
wak; me e idotu a tũbwit eir, mõ ũge
a, Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael, A õbiduw mo omonibaiw ea an
ñame Jehova ñabũna Israel.
7 Me wo nim ijatow ewak ñea
Ahab ñea wam temoniba; bwa A
nimõ bañagai aran aeõ tsiõ ñabũ-
na propheten, ma aran an tsiõ Je-
hova memak, ñana ben Isebel ogiten
õkae.
8 Bwi inan abi memak ewak ñea
Ahab, ma A nan õekeow eoniñ in
eman memak atsin itũrin Ahab, ña-
bũna ã tsima eow anewak me ñabũ-
na ri ta dũgidugo añe inimagen Is-
rael.
9 Ma A nan ririñ ewak ñea Ahab
tekei ewak ñea Jerobeam ñea ñain
Nebat, mi tekei ewak ñea Baesa ñea
ñain Ahia.
10 Me robar nan õnũen Isebel eow
ean eben Israel, me eko ion ñea nan
iriedu. Mõ õ baida metewak, mõ
õgõrien.
11 ¶ Mi Jehu emeta ea an tsiõ wõn
temoniba: mi ion ũge a, Õten, omo
imin memak? adag õrre aw amea
edairinaija? Mõ õ ũge a ũra, Amwa
tsiet õkõr amea, me mineijin o ogiten
õrai.
12 Mõ rõ ũge, Wo baite; wo nim
pan a gama ñage. Mõ õ ũge, Ñane
kõr ian aen ame, mõ ũge, Õũge aen
Jehova, A õbiduw mo omonibaiw ea
Israel.
13 Mõ rõ kapapar, mũ ũra memak
re barũ aũra karawin, me re raña-
tow ijõñin eat dõgaide edõgen itũga,
mõ rõ kaeõñ dobu, mõ rõ ũge, Jehu
eijien uea.
14 Õũga deden an winban Jehu ñea
ñain Josaphat ñea ñain Nimsi, ea
Joram. (Mi Joram erañã Ramoth-
Gilead, ei me Israel memak, bwe dõ-
gin Hasael ñea uea n Syria;
15 Me uea Joram eredõn bwe ã
nim õtsimor eow i Jesreel atsin ean
witen ñana dei Syria ogiten witenei-
õn, ñag a ake a Hasael ñea uea n Sy-
ria.) Mi Jehu ũge, Tsin ia bũriõũmiã
kõr ñune, enim eõ gõrõwõñ ion me
metan iat tekawa, bwe e nimõ nuaw
mõ patow i Jesreel.
16 Mi Jehu õd iat chariot, mo o ño-
wen Jesreel; bwi Joram emequõr ina.
Ma Ahasja ñea uea n Juda õren rodu
bwe enim aia Joram.
17 Ma amea amen gadetõ õweijo
animwet turris i Jesreel, me e ãt an
epo Jehu ñag õrre, mõ õ ũge, A ãt
epo ion. Mi Joram ũge, Emwemwin
kõ amen gõr animwen pferd ion, mõ
õijõn bwe enimõ reij obwõra, me e
nim ũge, Amwa õrre n omo õa amwa
õrre n ibaka?
18 Me enuawet amen gõr animwen
pferd ion bwe enimõ reij obwõra,
mõ õ ũge, Õũge aen uea, Amwa õrre
n omo õa amwa õrre n ibaka? Mi
Jehu ũge, Ekeken wam imin bwe dõ-
git omo? wo nim iwidõ eow iruwũ.
Ma amea amen gadetõ ejeida mõ ũge,
Amea amen kanuaw añõg õbaiwõñ
ũra, me eõ redõ.
19 Me e tik õijõten amen gõr ani-
mwen pferd ion, mõ õ baiwõñ ũra,
mõ ũge, Õũge aen uea, Amwa õrre
n omo õa amwa õrre n ibaka? Mi
Jehu ũge, Ekeken wam imin bwe dõ-
git omo? wo nim iwidõ eow iruwũ.
20 Ma amea amen gadetõ ejeida
mõ ũge, Õ baiwõñ ũra, me eõ redõ:
me gõrin pferd tekei gõrin wõn pferd
Jehu ñea ñain Nimsi; bwõ õgõranen
pferd tekei ion ñea edairinaija.
21 Mi Joram ũge, Gadauw kõ. Me
rõ gadauwien wõn chariot. Mi Jo-
ram ñea uea n Israel ma Ahasja ñea
uea Juda ar metan, ion o õd ian wõn
chariot, ma ar metan bwa arũmõ gõ-
rõmwimwin Jehu, ma arei ekowoñen
ean wõn tañ in kiãõ Naboth ñea dei
Jesreel.
22 Me ñaga Joram ãt Jehu, õ ũge
a, Õten, wo õrre n omo õa wo õrre n
ibaka, Jehu? Mi Jehu ũge, Emo ke-

ken, ñag ouwaken õkõr an dũra Isebel ñea inõm, me wõn kabwiãeã?
23 Mi Joram eiwid ben, mõ õgõrien, mõ õ ũge a Ahasja, Owinbatet eñame, Ahasja.
24 Mi Jehu ogadũg wõn dobonara ean waion memak, me eñoweten Joram ijugagain barauwen; me mwit dobonara emetan iat dirukoun, mo o puduen ian wõn chariot.
25 Mi Jehu edorer a Bitekar ñea wõn kaiwedu, mõ ũge, Õbũida kõ, mõ õraijedu ean mũmwarina wõn tañ in kiãõ Naboth ñea dei Jesreel; bwe wo õmarat deden Jehova, ñago ar õd iat chariot me gõr iruwin Ahab ñea etõñin, auwe ma aña, ñag Õ pan õeõgidaen gain ñune:
26 Jehova ũge, Iduwen, A ãtien nane aran Naboth, ma aran amebũna ñain; mi Jehova tik ũge, A nan pũmwe am dũra eow ean mũmwarine etañ in kiãõ. Me ñagan, wo nim õbũida mõ õraijedu ean mũmwarina etañ in kiãõ, tekei aen Jehova.
27 ¶ Me ñag Ahasja ñea uea n Juda ãt bita, õ gõrien ian medenan wakin mũmwarina etañ in kiãõ. Mi Jehu õgõr iruwin, mõ ũge, Ijatow kõ bet eow iat chariot; me re ijatow iowen itañit etowedũdũ ñea Gur, ñea emek itañin Jibleam. Mõ õ gõr aeow Megiddo, me e ma eowen ina.
28 Ma an tsiõ rõ õbũiet aeow Jerusalem iat chariot, mõ rõ ñaeowen iat ijũb in ima itañin an bagadugu ian an tekawa David.
29 Me ean quita ma aiquenin an obweni Joram ñea ñain Ahab, Ahasja õren moniba i Juda.
30 ¶ Me ñaga Jehu õrre eow Jesreel, Isebel õkaiõten añõgen; mo o rotumei men, me eirirai tũbwin, mõ õ gadeteduten iat winõr.
31 Me ñaga Jehu emetu ian metewak, ãita ũge a, Wo õrre n omo õa wo õrre n ibaka, ñauwe Simri, ñauwe amen abi wam temoniba?
32 Ma amea õkanida a bita winõr, mõ ũge, Ijegen ñea epo ame? ijegen? Me arumen õa aijimen eunuche õkanidu a.
33 Mi *Jehu* ũge, Õraijedu kõ ãita. Ma arei õraijeduen; ma aran ewerõwereda a ororit ewak, me ean pferde: mi *Jehu* ejorgageñ iowen añe.
34 Me ñag e metu, e jeiji me eren; mõ õ ũge, Amwa aia kõ ãita ñea eagadan gain, mi iriedu; bwe ei õkõr ñain uea.
35 Me re nuawen bwe re nim iriedu; me re eõ ãt, bwi ta darakaitũbwin, me reren iwin, mi ian ben *õreñõ*.
36 Me ñagan re redõ, mõ rõ pan añen. Mi *Jehu* ũge, Ñeijine aen Jehova, ñeijin Õ patow itũrin an tsiõ ñea Elia ñea dei Thisbe, ñag õũge, Robar nan õnũet duwen Isebel eow etañ in kiãõ ñamwarin i Jesreel.
37 Me gatduwen Isebel nan ekei ibwija eat etañ in kiãõ ñamwarin i Jesreel, me ñagat inan eõ kõũge, Isebel ñune.

ITŨBAÑ 10.

ME aemo ñain Ahab ñabũna eman i Samaria. Mi Jehu edar brief, mõ õijõtowen Samaria, ea amebũna monibait tekawa ñea Jesreel, ñabũna eñab, me ea ũra ñabũna ra agoweijida *ñain Ahab*, mõ ũge,
2 Tsia iõ õbaiwõñ gamiã mũrane brief, ñag emek itũrimiã ñain wamiã temoniba, me ñag emek itũrimiã chariot me pferde, me tekawa ñana ã ororai, me baibait ake;
3 Amwam õni ñea togit omo me eimwi inimagen amebũna ñain wamiã temoniba, ma amwam õmegeda eow ian wõn tron etõñin, ma amwam ake bwe dõgin an wak wamiã temoniba.
4 Mo ouwak aũra miow, mõ rõ ũge, Kania, amerumena uea ar eõ kona n weijo ian obwen: mi nan õten ada weijo ñada?
5 Ma amea monibain rat ewak, ma amea monibait tekawa, me ñabũna eñab bet, mũ ũra ñabũna ra agoweijida amebũna *ñain Ahab*, re etsiõ a Jehu, mõ rõ ũge, Ama am tsiõ, ma ama nan ririñ imin memak ñana wo nan pan a gama; ama eab eke uea eñame ion: wo nimõ ririñ ñea omo ian mem.
6 Me e tik eare a ũra brief eran, mõ ũge, Tsin ia amwa edu ame, me tsin ia amwa kaiõt aeõ, amwaimõ

barũ tũbwin amebũna ñain wamiã
temoniba, me naña ame eow Jesreel
ijaran eat edae ñune. Ma amebũna
ñain uea ñabũna re eke aemo, re mek
itũrin ñabet tekawa ñabũn õkagana-
do, ñabũna ra agoweijida ũra.
7 Me ñag õbaiwõñ ũra mũrana
brief, re iba amebũna ñain uea, me
ra abien ũra, ñabũna re eke aemo,
mõ rõ õñada tũbũra iat ebwer, mõ rõ
õijõn añen amea eow Jesreel.
8 ¶ Ma amen kanuaw añõg ion
õrre, mõ õpan a, mõ ũge, Rõ õreaten
tũbwin amebũna ñain uea. Mõ õ
ũge, Amwaimõ õebwepoi me eke aru-
powi me ñaeow eat etañ metu inimet
oror ea an eorata.
9 Me ñag eorata, e meta, mõ weijo,
mõ ũge a eñame memak, Amwa omo:
kania, A winbaeõ a waña temoniba,
ma A abien; mi ijegen abi ñabũne
memak?
10 Amwam tsiet ñage bwi nan eõ
pudu aen Jehova ia aeijin, ñeijina
Jehova ogiten panõn amen bwien
Ahab: bwi Jehova eririñ ñea O ogiten
patow itũrin an tsiõ ñea Elia.
11 Mi Jehu abi memak ñabũn õreñõ
inimagen amen bwien Ahab i Jes-
reel, ma an ñame memak ñabũn õka-
ganado, ma aranon in kewin, me wõn
priester, ea an eko ion iõ õreñõ a.
12 ¶ Me e eogoda me enuaw, mo
oñowen Samaria. Me ñag e mek ian
medena itañin aũra wak amen raña
schafe ñea ewak in detow ewewet
schafe,
13 Jehu ekowõñ a etsietsin Ahasja
ñea uea n Juda, mõ õ ũge, Amiã ije-
gen? Mõ rõ õnei aen, mõ rõ ũge,
Ama etsietsin Ahasja: ma ama rodu
bwa amam kamawirei ñaiñain uea
me ñaiñain uea ãn.
14 Mi *Jehu* ũge, Amwam iba ũra
ñaga' re tsimor. Me ra abi iowen
ũra itañit ebõken eren ñea emek eat
ewak in edetow ewewet schafe, ña-
bũna re eke ama ma arumen; me eko
iõ õ ñaina ia aiquen.
15 ¶ Me ñag e nua atsin ina, e eko-
wõñ añen Jonadab ñea ñain Rechab,
ñea õrre bwe enimõ gõrõmwimwin;
mõ õ kamawirei, mõ ũge a, Õten,
eimwi bũriõũm tekei bũriõ ñag eimwi?
Mi Jonadab ũge, Eimwi õkõr. *Mõ õ*
ũge, Tsin ie eimwi, wo nim ome bem.
Mo o oija añen ben; mo o urureda-
wen itañin ian *wõn* chariot.
16 Mõ õ ũge, Wo nim edegeriõ, me
wo nan ãt auwãen Jehova itũrũ ñea
oaio. Me rõ kaeõgeijien bwe e nim
õd ian wõn chariot.
17 Me ñag õ baiwõñ Samaria, a abi
memak ñabũna dũgidũgin amen bwien
Ahab i Samaria, ea õekeowetow itũ-
rin, tekei aen Jehova ñan Õ pan a
Elia.
18 ¶ Mi Jehu õepoi eñame memak,
mõ ũge a ũra, Ahab etsiõ itũrin Baal
eken; mi Jehu nan tsiõ õkõr itũrin,
19 Me ñagan amwam emwin ame
memak wõn propheten Baal, ma
amet taramawirei memak, me wõn
priester memak; enim eko ion eõ
meta: bwe etsimine wimen Baal itũ-
rũ ñea ouwak; tamo ñea eõ meta, e
eab tsimor. Mi Jehu eririñ ñune iat
iderũga, bwe e nimõ õekeow amet
taramawirei Baal.
20 Mi Jehu ũge, Amwaimõ õebwi-
gaga epo't taramawir ion bwe dõgin
Baal. Me rõ paten.
21 Mi Jehu etsiõ eow inimagen Is-
rael memak: mõ õrren memak an
tsiõ Baal, me eko eñame ion õreñõ
ñea eõ õrre; me ro ñowen ian an wak
Baal; mo oqueten an wak Baal atsin
ean mwit emaen ea mwit emaen.
22 Mõ õ ũge a amea amen raña
rum it ekarawin, Õmeata kõ an kara-
win amebũn an tsiõ Baal memak.
Mõ õ õmeata añen ũra *aũra* kara-
win,
23 Mi Jehu mi Jonadab ñea ñain
Rechab, ar ñow ian maneabin Baal;
mõ õ ũge a an tsiõ Baal, Amwam
õnami ma aia bwe enim eõ mek ini-
gemiã an tsiõ Jehova ia aiquen, bwi
ta an tsiõ Baal.
24 Me re metuen bwe re nim ere
iwim mi iwim in jiũiow. Mi Jehu
ogiten ij aojomo eñame aton, mõ õ
ũge, Tsin iõ õgõrõwõñ ion inimaget
eñame ñabũn A ogiten otow ian be-
miã, *amea ñea õtsimor*, tsimorin ei
tsimorin.
25 Me ñag õ õren rañada n ere
iwim in jiũiow, Jehu ũge a etar in
ake me ekaiwedu, Amwa metu kõ,
ma abi ũra; enim eko ion emeta. Me

ra abiõten ũra mwit ipudutũbwin; me
etar in ake me ekaiwedu rõ õraijiow
ũra, me ro ñowen ian kawan manea-
bin Baal.
26 Me rõ õmeata ijor in ani ñan
emek ian maneabin Baal, me re jiũio-
wen.
27 Me rõ õmeiwatu jorin Baal ñea
epe, me re ijababa maneabin Baal, me
re eket ewak in tsiõ ea ñabũmine.
28 Õũga deden Jehu n õekeow Baal
atsin Israel.
29 ¶ Mi Jehu eõ nuaw atsin ean
an dũra Jerobeam ñea ñain Nebat,
ñan õ õdũra Israel eow ean, me
edegeri murumena kãlber ñarume-
na gold, ñarumen emek i Beth-El,
mi i Dan.
30 Mi Jehova ũge a Jehu, Ñaga wo
ogiten ririñ ñea eimwi mo ogoro riri-
ñen ñea eimwi ian meõ, me ririñ
imin memak ñan emek ian bũriõ ea
amen bwien Ahab, adet am karig nan
megeda ian tron in Israel.
31 Mi Jehu eõ raña edegerien an
dogor Jehova, ñea Gott in Israel ean
bũriõũn memak: e eõ nuaw atsin ean
an dũra Jerobeam, ñan õ õdũra Israel
eow ean.
32 ¶ Ean bũm ana Jehova õijũrũñ
Israel: ma Hasael abi ũra eow ean
eben Israel memak;
33 Atsin edõgen apoin Jordan, ean
eben Gilead memak, mi ibwibwin
Gad, mi ibwibwin Ruben, mi ibwi-
bwin Manasse, atsin Aroer itañin
apañin Arnon, ñabena Gilead me
Basan.
34 Ma an makur Jehu ñana dũgi-
dũgin, me mũñan e ririñ, me waion
memak, õten, ã eõ eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel?
35 Mi Jehu emijimijen itañin an
bagadugu; me ã irieduen Samaria.
Mi Joahas ñea ñain omoniban iru-
win.
36 Ma an dae Jehu n moniba i Sa-
maria bwe anarama aoju eobweni.

ITŨBAÑ 11.

ATHALJA ñea inen Ahasja, ñag e
ãt bwe eman amea ñain, e eo-
goda ma abien memak an karig
uea.
2 Mi Joseba, ñea ñain uea Joram,
ñea etsin in ãn Ahasja, ebarũ Joas
ñea ñain Ahasja, me eñatet atsin ini-
magen ñaiñain uea ñabũna ã abi, ei
me ãita ãinimwen raña, mõ õ ñaeo-
wen ũrõr iat dorum in mijimij; ma
ar ewewit tsinin Athalja, me ñagan
e eõ abiweten.
3 Me e mek itũrit ãita, me e ewe-
witow ian maneabin Jehova ean año
eobweni; ma Athalja omoniban eat
eb.
4 ¶ Me ean quaeiut obweni, Jojada
õijõt eñame mõ õnien ñabũn akaiwe-
dun aibu, me ñabũna Karite, me ña-
bũna etar in ake, mõ õ õmeatu ũra
itañin ian maneabin Jehova; me e ri-
riñ berith a ũra, mõ õ pan a ũra bwe
re nim schwõr ian maneabin Jehova,
mõ õ õmeata añen ũra amea ñain
uea.
5 Mõ õ pan a ũra mõ ũge, Ñaiune
imin ñea amwaimõ ririñ: aiquen main
aijumiã, ñamiã ñabũn amwa metu
eat sabbath, re nim ek'ũra amen
raña makurin an wak uea;
6 Me aiquen main aiju enimõ mek
ean metoror ñea Sur; me aiquen main
aiju ean metoror iruwit etar in ake:
ma amwa nan raña makurit ewak,
me eke gamiã ororin.
7 Me aro epo atsin inimagemiã,
ñabũna re meta eat sabbath, re nim
raña makurin an wak Jehova itañin
uea.
8 Ma amwam otojugaga uea, ma
amwam õgõg iow ian bemiã baibai-
miãñ in ake; me ñea emetu ijugagain
an gate amen ake, ã nim abi: ma
amwam te ewenamwai uea ie e metu
mi ie e meta.
9 Me ñabũn akaiwedun aibu re ri-
riñ imin memak ñana Jojada ñea
priester ogiten pan: mi ion o eiba
wõn ñame, ũra ñabũna rõ õrre eow
eat sabbath epo a ũra ñabũna re me-
tan eat sabbath, mõ rõ õrre añen
Jojada ñea priester.
10 Ma amea priester oija añen
amebũn akaiwedun aibu ekado me
schilde ñana wõn uea David ñago,
ñan emek ian an wak Jehova.
11 Mõ õweijo etar in ake, eñame
memak rõ õgõg iow ian bõra baibaiũ-
rañ in ake, atsin ean edõgen eat da-
marũmit dõmaneab ea damauwit dõ-

maneab, itañit dagarae me dõmaneab,
mo otojugaga uea.
12 Mõ õ õmeata amea ñain uea, mõ
õ quaeõt krone, mo *oija* edogor; mo o
omoniba, mõ õbid; me re ibwiba bõra,
mõ rõ ũge, Enim eraq tsimorin uea.
13 ¶ Me ñag Athalja õkaiõt aeuwa-
kit amen ake me eñame, e naña añet
eñame ian maneabin Jehova:
14 Me e ere men, me, kania, uea
õweijo eat edebae, tekei deden, me
ñabũna ekaiwedu me dobu itañin uea;
ma amen ean eb ia memak re ibibõki,
mõ rõ kaeõñ dobu. Ma Athalja eija-
baba an karawin, ma a aeuwak mõ
ũge, Owinbatet eñame! owinbatet
eñame!
15 Me Jojada ñea priester edorer a
akaiwedun aibu ñabũna ã ogiten
ñaeow aũtũbwit etar in ake, mõ ũge
a ũra, Amwam õmeata ãita atsin ian
aũra gate amen ake; ma amea ñea õd
iruwin enim abiõt ipudutũbwin: bwe
priester ũge, Ã nim eõ abi iow ian
maneabin Jehova.
16 Me rõ ba ea medenat ãita; mõ
õ õden iat emedena ñea medenan
pferde n metu a an wak uea: me ã
abi iowen ina.
17 ¶ Mi Jojada eririñ berith inima-
gen Jehova me uea me eñame, bwe
re nim ek'ũra an ñame Jehova; mi
inimagen bet uea me eñame.
18 Ma amen ean eb *ia* memak rõ
õni maneabin Baal, me re ijababaen;
me re ijababa mi ijagin bet dagarain
ma akeweõin, me ra abi Matthan ñea
wõn priester Baal eow ian obwet da-
garae. Ma amea priester eij ibũn
bwe re nim ek'ũra monibain manea-
bin Jehova.
19 Me e emwin amebũn akaiwedun
aibu, me ñabũna Karite, me etar in
ake, ma amen ean eb ia memak; me
ro oijeduen uea *Joas* atsin ian manea-
bin Jehova, mõ rõ õden iat emedena
ñea medenat amen ake n naña an
wak uea. Mi *Joas* emegedan iat tron
ñarana wõn uea.
20 Ma amen ean eb ia memak re
ibibõki, me eowet tekawa. Me ra
abiõn Athalja mwit ipudutũbwin eow
ean an wak uea.
21 Aeiu an obweni Joas ñag õren
ekei uea.

ITŨBAÑ 12.

JOAS õren moniba ean quaeiun an
obweni Jehu; ma ama an obweni
n moniba i Jerusalem: me eget ãita
inen bwe Zibja ñea ãinimwen Beer-
Seba.
2 Mi Joas eririñ ñea omo ian men
Jehova ean an bũm memak ñana Jo-
jada ñea priester õwereri iow ean.
3 Me ã eõ õekeow etañ ñan ogoda:
eñame re ere bet iwim, me re jiũiow
iwim ñan obojarara eat etañ ñan
ogoda.
4 ¶ Mi Joas ũge a ñabũna priester,
Geld memak ñana bait imin ñan
ebwigaga ñana ã otow ian maneabin
Jehova, ñana geld ñana bait erere,
ñana wõn geld eñame memak ñana ã
ogiten mwit añõgen, me geld memak
ñana eñame ion õkamarar in teñ
õreatow ian maneabin Jehova,
5 Priester re nimõ barũ, iot atsin
itũrit dañan mi iot atsin itũrit da-
ñan; me re nimõ ñatarei dõmaneab,
tamo ino eimwi bwe ã nimõ ñatarei.
6 Me ean quinarama ma aijun an
obweni uea Joas, re eitsiõk bet ña-
tarei dõmaneab.
7 Me uea Joas emwin Jojada ñea
priester, me priester ñabũna ibũn,
mõ õ ũge a ũra, Adag amwa eitsiõk
bet ñatarei dõmaneab? me ñagan
amwam eõ gauwei ebarũ geld atsin
itũrit dañamiã, ma amwam ere me
eke bain ñatareiet dõmaneab.
8 Me ñabũna priester omo ian mõ-
ra ia re eõ gauwei ebarũ geld atsin
itũrit eñame, me eõ ñatarei bet dõ-
maneab.
9 Mi Jojada ebarũ batsi ion, mõ õ
bwit gadetsin ion eat tsimwen men,
mõ õ ñaeowen itañit dagarae, eat da-
marũmin tamo ñea emetu ian an wak
Jehova: me priester ñea erañа mete-
wak etotu ian memak geld ñana ã
õreatow ian an wak Jehova.
10 Me ñaga re ãt bwe ebaken geld
ian batsi, orogan amea wõn amen
edar uea ma amea priester ogoda, ma
ar õñada iat debag, ma ar kamadũei
geld ñan emek ian maneabin Jehova.
11 Me re totuen ian ben amen ma-
kur mũñana geld ñana ã ogiten pau-
nei, ñabũna ro moniba ea maneabin
Jehova: me rõ õmeata mo ro oija

añet amen makur ũrra, ma amen kei
wak, ñabũna re ririñ maneabin Je-
hova,
12 Ma amen erobu, ma amen taide
epe, mũ ũra ñabũna re nim erow da-
bwike me epe ñana ã eaij bwe re nim
kan ñatarei maneabin Jehova, me
bwe pũmwet imin memak ñana re
ãeñ bwe bain ñatareiet dõmaneab.
13 Me ã eõ ririñ bain an wak Je-
hova ñana iwũr in eren ñana sil-
ber, me karurun bũriõũt lampe, me
etebi, me dobu, mi iwũr ñana gold,
mi iwũr ñana silber, atsin ean mũ-
ñana geld ñana ã õreatow ian an wak
Jehova;
14 Bwe ro oija ñabũn amen makur,
mõ rõ ñatarei an wak Jehova eow
ean.
15 Me re eõ kamadũei geld eow itũ-
rit eñame ñabũna ã totu ian bõra mũ-
ñana geld bwe re nim oija ñabũna re
ririñ emakur: bwe edõbweduwõra
kõr.
16 Me geld ñan pũmwet iwim in
etad ibaka, me geld ñan pũmwet
iwim in etad idũra, ã õreatow ian an
wak Jehova; wõn amebũna priester
ñana.
17 ¶ Me Hasael ñea uea n Syria
oroga bwe enim ake a Gath, mõ õ
õgõgien; ma Hasael eiwid men bwe
enimõ roga Jerusalem.
18 Mi Joas ñea uea n Juda ebarũ
imin memak ñana ã ogiten õebwiga-
ga eow itũrin Josaphat, mi Joram,
ma Ahasja, ñaijimena *etõñin mi*
ibwin, ñaijimena uea n Juda, mi imin
ñan ei õebwigaga, me gold memak
ñana ã ãt iow iat eñat imin ian ma-
neabin Jehova, mi ian an wak uea,
mõ õijõn añen Hasael ñea uea n Sy-
ria; me e nuawet atsin Jerusalem.
19 ¶ Ma an makur Joas ñana dũgi-
dũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
20 Ma an tsiõ re eogoda, me ro win-
bara, me ra abien Joas eow ian wa-
kin Millo, iat emedena ñea orodu
Silla.
21 Bwe Josachar ñea ñain Simeath,
mi Josabath ñea ñain Somer, ñaru-
men an tsiõ, ar abi, me e man; mõ rõ
ñaeowen iat ijũb in ima itañin an ba-
gadugu ian an tekawa David: ma
Amazja ñea ñain omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 13.

EAN quinarama ma aijun an obwe-
ni Joas ñea ñain Ahasja, ñea uea
n Juda, õren moniba Joahas ñea ñain
Jehu ea Israel i Samaria, me ata ma
aeiu an obweni *n moniba.*
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova, me e edegeri an dũra Jerobeam
ñea ñain Nebat, ñan õ õdũra Israel
eow ean; me eõ nuaw atsin ean.
3 ¶ Mõ õpwij egirowin Jehova ea Is-
rael, me E totuen ian ben Hasael ñea
uea n Syria, mi ian ben Benhadad ñea
ñain Hasael, eõ toki.
4 Mi Joahas õkõñ a Jehova, mi Je-
hova õkaiõt aen; bwe E ãt roin Is-
rael, ñaga uea n Syria oroe ũra.
5 (Mi Jehova oija Israel amen ka-
tsimor ion, me re metaten ijõñin bet'
dei Syria: mi ibwibwin Israel re mek
ian aũra wak dedegai tekei dedeũra
ñago.
6 Me re eõ nuaw atsin ean an dũra
amen bwien Jerobeam, ñan õ õdũra
Israel eow ean, me re dũgidugo ian:
ma Aschera ta mek bet i Samaria.)
7 Bwe eko ijuw eñame iõ õreñõ a
Joahas bwi ta aijima amen gõr ani-
mwen pferde, me arata chariot, me
ata erañat amen õd añe; bwe uea n
Syria ogiten õekeow ũra, me e ririñ
ũra tekei emwarere ia ã jorgageñ.
8 ¶ Ma an makur Joahas ñana dũ-
gidũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
me waion, õten, ã eõ eare eow ian
buch ñarana imwinen in uea n Is-
rael?
9 Mi Joahas emijimijen itañin an
bagadugu; me ã ñaeowen iat ijũb in
ima i Samaria: mi Joas ñea ñain omo-
niban iruwin.
10 ¶ Ean quanimo ma aeiun an
obweni Joas ñea uea n Juda, Joas
ñea ñain Joahas õren moniba ea Is-
rael i Samaria, me ata ma año an
obweni *n moniba.*
11 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova: me e eõ nua atsin ean an dũ-
ra memak Jerobeam ñea ñain Nebat,
ñan õ õdũra Israel eow ean; me e
dũgidugo ian.
12 Ma an makur Joas ñana dũgidũ-

gin, mi imin memak ñan e ririñ, me
waion in ake a Amazja ñea uea n
Juda, ōten, ā eō eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel?
13 Mi Joas emijimijen itañin an
bagadugu; mi Jerobeam emegedan
ian wōn tron: me ā ñaeowen Joas iat
ijūb in ima i Samaria itañin uea n
Israel.
14 ¶ Ma araken Elisa ean arakin
ñea i nan ima eow ean: mi Joas ñea
uea n Israel orodu a, me e eōñ ean
men, mō ūge, Etōñū, etōñū, wañara
chariot Israel, ma amen ōd eara!
15 Me Elisa ūge a, Wo nimō barū
wam dobonara; me e barūien *wōn*
dobonara.
16 Mō ō ūge a uea n Israel, Wo nim
totu bem eat dobonara; me e totuen
ben *ean*. Me Elisa ōñaeow ben ean
ben uea.
17 Mō ō ūge, Wo nimō baida winōr
ñea edōgen apoe; mō ō baidan. Me
Elisa ūge, Bonara kō; mo o bonaran.
Mō ō ūge, Mwit dobonara't dogani-
gae ñamana wōn Jehova, ñamana
mwit dobonara't doganigae a Syria;
bwe wo nan ijatow dei Syria eow
Aphek, ea ōekeoweōra.
18 Mō ō ūge, Barū kō mwin wam
dobonara memak; me e barūien. Mō
ō ūge a uea n Israel, Ijatow kō
emwarere; me e eke aijuwōri an ija-
tow, me e rañadan.
19 Ma amea an ñame Gott egirow
a, mō ūge, Eimwi ñago ia wo eke
awōrin aijimo am ijatow ōa awōrin
año: me tsin ia wo ūga wo nan ijatow
Syria ea ōekeowen: me ñage nan ta
aijuwōri am ijatow Syria.
20 ¶ Me eman Elisa, me ā ñaeowen
iat eraō in ima. Mō ōrren aūra epo
dei Moab bwe re nim paba imin eat
eb ñag ōren redō eobweni.
21 Me ñaga rō ōreit nimō ñaeow
eñame ion iat ijūb in ima, kania, re
ātiet etar ion; me rō ñaeowen amea
iat ūbwen Elisa: me ñaga bita eñame
ōren towe rōn Elisa, e tik tsimoren,
me e riapaeda mō ōweijon.
22 ¶ Ma Hasael ñea uea n Syria
oroe Israel ean an būm Joahas me-
mak.
23 Mi Jehova auwātegōra, mō Ō
kananoañei ūra, me E ekeiduwen
ūra, bwe dōgin an berith Abraham,
mi Isaak, mi Jakob, me E eō teñ
ōekeow ūra, me E eitsiōk eatow ūra
atsin ian men.
24 Me eman Hasael ñea uea n Syria;
me Benhadad ñea ñain omoniban
iruwin.
25 Mi Joas ñea ñain Joahas etik
ōredōatet tekawa atsin ian ben Ben-
hadad ñea ñain Hasael, ñan e barū
atsin ian ben Joahas ñea etōñin eow
eat ake. Joas eke aijuwōri ija-
towen, me e tik konaen aūra tekawa
Israel.

ITŪBAÑ 14.

EAN karon an obweni Joas ñea ñain
Joahas ñea uea n Israel, ōren
moniba Amazja ñea ñain Joas ñea uea
n Juda.
2 Anarama ma aijimo an obweni
ñag ō ōren moniba; me anarama ma
ado an obweni n moniba i Jerusa-
lem: me eget āita inen bwe Joad-
dan ñea āinimwen Jerusalem.
3 Me e ririñ ñea eimwi ian men Je-
hova, me e eō kōr ekei David ñea
ibwin: e ririñ tekei an Joas ñea etō-
ñin ogiten ririñ.
4 Me ā eō ōekeow etañ ñan ogoda:
eñame rō ōreit ere bet iwim me jiūiow
iwim obojarara eat etañ ñan ogoda.
5 ¶ Me ñaga ā ooaio emoniba eow
ian ben, a abien an tsiō ñarumen ar
ogiten abi uea ñea etōñin:
6 Me e eō abi ñain amerumen amen
abab ñame; tekei eareātow ian buch
in wōn dogor Moses, tekei an Jehova
ōpan, mō ūge, Ā nim eō abi etōñin
bwe dōgin ñain, me ā nim eō abi ñain
bwe dōgit etōñin; mi tamo eñame
enim ima bwe dōgin an dūra.
7 Ma a abi ata erañat dei Edom
eow iat Epañ in Barajited, mō ō ōgōg
Sela eow eat ake, me e ij egen bwe
Joktheel, ea ñabūmine.
8 ¶ Ma Amazja etsiō a Joas, ñea
ñain Joahas ñea ñain Jehu, ñea uea
n Israel, mō ūge, Tūkō, bwa arūm
aia medar.
9 Mi Joas ñea uea n Israel etsiō a
Amazja ñea uea n Juda, mō ūge,
Eōkōñ ñaōen i Libanon etsiō a zeder
ñaōen i Libanon, mō ūge, Oija kō
amea ñaiū āita ñaim bwe enim eke

agen: mō ōd ina imin gōgōrō ōkare-
dūōñ ñea i Libanon, me ejorgageñien
mūena eōkōñ.
10 Wo ogiten abi ōkōr Edom, me
būriōūm ogiten ōbūida auwe: tsita-
nūw kō, mi ta mekei am mek ūbwiōm;
bwe dōgit ekeken ñaga wo ōnani an
eagada gaim, bwe wo nim pudu, au-
we, mi Juda epo aw?
11 Ma Amazja eō kaiōt. Me ñagan
orogan Joas ñea uea n Israel; me ei
ma Amazja ñea uea n Juda ar aiaien
mōrōr i Beth-Semes ñea kawan
Juda.
12 Me edenigaen Juda atsin ian
obwen Israel; me rō gōrien, ion o
ōgōr aeow ian wak dedegai.
13 Mi Joas ñea uea n Israel eiba
Amazja ñea uea n Juda, ñea ñain
Joas ñea ñain Ahasja, eow i Beth-
Semes, mo o ñow Jerusalem, mō ō
ōmeiwatuen ororin Jerusalem atsin
ean men ororin Ephraim ea men oro-
rin inimatijūñen, abu emainibe.
14 Me e barū memak gold me sil-
ber, mi iwūr memak ñana ā āt iow
ian an wak Jehova, mi iat eñat imin
ian an wak uea, me eñame bet ñabū-
na bait oduwen, me e redō eowen
Samaria.
15 ¶ Ma an makur Joas ñana dūgi-
dūgin ñan e ririñ, me waion, me
deden an ake a Amazja ñea uea n
Juda, ōten, ā eō eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel?
16 Mi Joas emijimijen itañin an
bagadugu, me ā irieduen Samaria
itañin uea n Israel; mi Jerobeam ñea
ñain omoniban iruwin.
17 ¶ Me ata ma aijimo am obweni n
tsimor Amazja ñea ñain Joas, ñea
uea n Juda, iruwin an ima Joas ñea
ñain Joahas.
18 Ma an makur Amazja ñana dū-
gidūgin, ōten, ā eō eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Juda?
19 Me ro winbara ea eow Jerusa-
lem; mō ō gōriet aeow Lachis: me rō
ōijōt eñame iruwit aeow Lachis, me
ra abi iowen ina.
20 Me rō ōdōn animwen pferde: me
ā irieduen i Jerusalem itañin an ba-
gadugu ian an tekawa David.
21 ¶ Ma amen Juda memak re barū
Asarja ñea ata ma año an obweni,
me re eken uea bwe enimō ñeijūbwen
Amazja ñea etōñin.
22 Mō ō wei Elath, me etik ōredōan
añen Juda, mi iruwin ñea uea emiji-
mijen itañin an bagadugu.
23 ¶ Ean quita ma aijimon an obwe-
ni Amazja ñea ñain Joas, ñea uea n
Juda, Jerobeam ñea ñain Joas ñea
uea n Israel ōren moniba i Samaria,
ma ama ma aiquen an obweni *n mo-
niba.*
24 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova: me e eō erowi an dūra Jero-
beam ñea ñain Nebat, ñan ō ōdūra
Israel eow ean.
25 E tik ōredōaten mwiten Israel
atsin eat etañ metu Hamath ea ijited
in Araba, tekei aen Jehova, ñea Gott
in Israel, ñeijin Ō patow ian ben Jona
ñea ñain Amitthai, ñea prophet, ñea
amen Gath-Hepher.
26 Bwi Jehova āt oroeān Israel, ñea
togit oaio: bwe eko ion ñea ā tsima
eow anewak ōa ñea ta dūgidugo añe,
me eko bet amen buōk Israel ia ai-
quen.
27 Mi Jehova eō pan ie E nimō
ōekeow egen Israel atsin ijōñin ian-
weron; mō ō ōtsimor ūra eow ian ben
Jerobeam ñea ñain Joas.
28 ¶ Ma an makur Jerobeam ñana
dūgidūgin, mi imin memak ñan e ri-
riñ, me waion, ma añōgen an ake, ma
añōgen an tik ōredōan Damaskus,
me Hamath, ñarowa wōn Juda, bwi
Israel enim eke wōnō, ōten, ā eō eare
añōgetow ian buch ñarana imwinen
in uea n Israel?
29 Mi Jerobeam emijimijen itañin
an bagadugu, itañin uea n Israel; me
Sacharja ñea ñain omoniban iruwin.

ITŪBAÑ 15.

EAN quinarama ma aeiun an obwe-
ni Jerobeam ñea uea n Israel,
ōren moniba Asarja ñea ñain Amazja
ñea uea n Juda.
2 Ata ma año an obweni ñag ō ōren
moniba; me aijima ma aro an obweni
n moniba i Jerusalem: me eget āita
inen bwe Jecholja ñea āinimwen Je-
rusalem.
3 Me e ririñ ñea eimwi ian men Je-
hova, tekei imin memak ñan Amazja
ñea etōñin ogiten ririñ.

4 Me e eõ õekeow etañ ñan ogoda:
me eñame rõ õreit ere bet iwim me
jiũiow iwim ñan obojarara eat etañ
ñan ogoda.
5 ¶ Mi Jehova eijatow uea, me ei-
jiet lepros ea an bũm in ima, me e
mek iat ewak ion ñea ã ere õekae.
Mi Jotham ñea ñain uea emek aũtũ-
bwin rat ewak, mõ õ mwit añõgen
amen eat eb.
6 Ma an makur Asarja ñana dũgi-
dũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
7 Ma Asarja emijimijen itañin an
bagadugu; me ã ñaeowen iat ijũb in
ima itañin an bagadugu ian an te-
kawa David: mi Jotham ñea ñain
omoniban iruwin.
8 ¶ Ean quanimo ma aojun an
obweni Asarja ñea uea n Juda, añon
an maram in moniba Zacharja ñea
ñain Jerobeam ea Israel i Samaria.
9 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova, tekei aũra makur an bagadugu:
me e eõ nuaw atsin ean an dũra Jero-
beam ñea ñain Nebat, ñan õ õdũra
Israel eow ean.
10 Me Sallum ñea ñain Jabes owin-
ban a, me e ijatow iow ian met eña-
me, ma abi, mo o moniban iruwin.
11 Ma an makur Zacharja ñana dũ-
gidũgin, kania, ã eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel.
12 Ñeijine aen Jehova ñeijin Õ pan
a Jehu, mõ ũge, Am karig ri nan me-
geda ian tron in Israel ea adeten
aeoq. Mõ õũgan an meta.
13 ¶ Sallum ñea ñain Jabes õren
moniba ean quanimo ma adon an
obweni Usia ñea uea n Juda; mi ta
aiquen an maram in moniba i Sa-
maria.
14 Me Manahem ñea ñain Gadi oro-
gan Thirza, mõ õrre eow Samaria,
me e ijatow Sallum ñea ñain Jabes i
Samaria, ma abi, mo o moniban iru-
win.
15 Ma an makur Sallum ñana dũgi-
dũgin, ma an kañaba ñan o ogiten
ririñ, kania, ã eare eow ian buch ña-
rana imwinen in uea n Israel.
16 ¶ Me Manahem eijatow Tiphsa,
mũ ũra memak ñabũna re mek ian,
me ean mwiten, atsin Thirza: e ija-
tow ũra, bwe dõgin bwina re eõ
baida ea *metoror*: me ã õbaeaã me-
mak ijet ãn ñabũn ejeñ eow itũrin.
17 Ean quanimo ma adon an obweni
Asarja ñea uea n Juda, Manahem
ñea ñain Gadi õren moniba ea Israel,
me ata an obweni *n moniba* i Sama-
ria.
18 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova: õ õmag an bũm eat eõ erowi
an dũra Jerobeam ñea ñain Nebat,
ñan õ õdũra Israel eow ean.
19 Mõ õrren Phul ñea uea n Assyria
bwe enim iwitsiow eb; me Manahem
oija añen Phul arañа talent in silber,
bwe ben enimõ mek itũrin mõ õweijo-
oaio monibain ian ben.
20 Me Manahem ebarũ geld atsin
itũrin Israel, atsin itũrit eñame ña-
bũn ebak emit duwõra; õ katakatima
schekel in silber atsin itũrũra, bwe
enim oija uea n Assyria. Me uea n
Assyria eiwidõ, me eõ meken ean
eb ia.
21 ¶ Ma an makur Manahem ñana
dũgidũgin, me imin memak ñan e
ririñ, õten, ã eõ eare eow ian buch
ñarana imwinen in uea n Israel?
22 Me Manahem emijimijen itañin
an bagadugu; me Pekaja ñea ñain
omoniban iruwin.
23 ¶ Me ean katimain an obweni
Asarja ñea uea n Juda, Pekaja ñea
ñain Manahem õren moniba ea Is-
rael i Samaria, me aro an obweni *n
moniba.*
24 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova: e eõ nuaw atsin ean an dũra
Jerobeam ñea ñain Nebat, ñan õ õdũ-
ra Israel eow ean.
25 Me Peka ñea ñain Remalja, ñea
wõn kaiwedu, owinban a, ma a abi
iowen Samaria, eow ian palast in an
wak uea, epo a Argob ma Arje; me
aijima eñame itũrin ñabũna dei Gi-
lead: ma a abi, mo o moniban iruwin.
26 An makur Pekaja ñana dũgidũ-
gin, me imin memak ñan e ririñ, ka-
nia, ã eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Israel.
27 ¶ Ean katima ma aron an obweni
Asarja ñea uea n Juda, Peka ñea
ñain Remalja õren moniba ea Israel i
Samaria, me anarama an obweni *n
moniba.*

28 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova: e eõ nuaw atsin ean an dũra
Jerobeam ñea ñain Nebat, ñan õ
õdũra Israel eow ean.
29 Ean an bũm Peka ñea uea n Is-
rael, õren Tiglath-Pileser ñea uea n
Assyria, mõ õ õgõg Ijon, me Abel-
Beth-Maacha, me Janoa, me Kedes,
me Hazor, me Gilead, me Galilea, me
eben Naphthali memak; mo o oto-
wen ũra Assyria bwe edenigae.
30 Me Hosea ñea ñain Ela owinban
a Peka ñea ñain Remalja, me e ija-
tow, ma abi, mo o moniban iruwin,
ean quinaramain an obweni Jotham
ñea ñain Usia.
31 Ma an makur Peka ñana dũgi-
dũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
kania, ã eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Israel.
32 ¶ Ean karon an obweni Peka ñea
ñain Remalja ñea uea n Israel, õren
moniba Jotham ñea ñain Usia ñea
uea n Juda.
33 Anarama ma aijimo an obweni
ñag õ õren moniba; ma ata ma año
an obweni n moniba i Jerusalem: me
eget ãita inen bwe Jerusa ñea ñain
Zadok.
34 Me e ririñ ñea omo ian men Je-
hova; e ririñ tekei imin memak ñan
Usia ñea etõñin ogiten ririñ.
35 ¶ Me e eõ õekeow etañ ñan ogo-
da: me eñame rõ õreit ere bet iwim
me jiũiow iwim ñan obojarara eat
etañ ñan ogoda. E ririñ men an wak
Jehova ñea emek edõgen itũga.
36 ¶ Ma an makur Jotham ñana dũ-
gidũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
37 Ean bũm ana Jehova õaweijida
n õijõn a Juda Rezin ñea uea n Syria,
me Peka ñea ñain Remalja.
38 Mi Jotham emijimijen itañin an
bagadugu, me ã irieduen itañin an
bagadugu ian an tekawa David ñea
ibwin: ma Ahas ñea ñain omoniban
iruwin.

ITŨBAÑ 16.

EAN quita ma aeiun an obweni
Peka ñea ñain Remalja, õren
moniba Ahas ñea ñain Jotham ñea
uea n Juda.
2 Anarama an obweni Ahas ñag õ
õren moniba; ma ata ma año an
obweni n moniba i Jerusalem: me e
eõ ririñ ñea eimwi ian men Jehova
ñea wõn Gott, tekei David ñea
ibwin.
3 Me e dũgidugo ian medenan uea
n Israel, eh, õ kaeõgei ñain bwe enim
õd inimaget ãe, tekei wañara imin
heiden ñan õkanakanenõ, ñabũna Je-
hova ogiten õmeata atsin ian obwet
ibwibwin Israel.
4 Me e ere iwim me ejiũiow iwim
ñan obojarara eat etañ ñan ogoda,
me eat etowedũdũ, mi ijõñin tamo
imin erõ ñan aditũr.
5 ¶ Me Rezin ñea uea n Syria me
Peka ñea ñain Remalja ñea uea n
Israel ar rogawen Jerusalem bwa
arũm ake a: ma ar rogi Ahas, ma ar
eõ kona n õdenigae.
6 Eat edae ñaga Rezin ñea uea n
Syria õredõaten Elath ea Syria, me
e ededegeridaten Elath ñabũna dei
Judea: me dei Syria rõ õrre eow
Elath, me re meken ina ea ñabũ-
mine.
7 Ma Ahas etsiõ a Tiglath-Pileser
ñea uea n Assyria, mõ ũge, Aña am
tsiõ me ñaim: roga kõ mõ õtsimorõ
atsin ian ben uea n Syria, ma atsin
ian ben uea n Israel, ñarumen ar
eogodan bwa arũm iwitsiow aña.
8 Ma Ahas ebarũ silber me gold
ñana ã ãt iow maneabin Jehova, mi
iat eñat imin ian an wak uea, mõ õ
õijõten bwe enim eke adun uea n
Assyria.
9 Me uea n Assyria õkaiõt aen: me
uea n Assyria orogan bwe enimõ bo
a Damaskus, mõ õgõg, mo o otowet
eñame i Kir bwe edenigae, ma abien
Rezin.
10 ¶ Ma Ahas oñow Damaskus bwe
enimõ gõrõmwimwin Tiglath-Pileser
ñea uea n Assyria, me e ãt dagarae
ñea emek i Damaskus: me uea Ahas
õijõn añen Uria ñea priester ake-
weõin bita dagarae, ma arũmin, tekei
makurin memak.
11 Me Uria ñea priester eririñiet
dagarae: tekei imin memak ñana uea
Ahas õijõn a atsin Damaskus, me
Uria ñea priester eririñ ian obwen an
redõ uea Ahas atsin Damaskus.

12 Me ñaga uea eredõ atsin Da-
maskus, uea ãt bita dagarae; me
uea etũren a dagarae, me ereãt iwim
ean.
13 Me e jiũiow an wim in jiũiow,
ma an wim in õn, me e idot iwim in
nim, mõ õ õrareõt dagarae aran an
wim in iow.
14 Me bita dagarae ñea doborage,
ñea emek ian men Jehova, õ õtsin ian
obwet ewak, atsin inimagen bita wõn
dagarae ma an wak Jehova, mõ õ
ñaeowen edõgen apwewain wõn da-
garae.
15 Me uea Ahas edorer a Uria
ñea priester, mõ ũge, Wo nim jiũiow
iwim in jiũiow ñea bain ijoran eat
dagarae ñea ouwak, mi iwim in õn
ñea bain ijemerõ, ma an uea wim
in jiũiow, ma an wim in õn, epo a
iwim in jiũiow ñana wõt eñame me-
mak ñabũn amen ean eb ia, ma aũra
wim in õn, ma aũra wim in nim; me
rõ õrareõn ean aran aũra wim in
jiũiow memak, ma arat iwim me-
mak: me bita dagarae ñea eborage
enim ekei waña bwa A nim pwit
mwi ean.
16 Me Uria ñea priester eririñien
tekei imin memak ñana uea Ahas
ogiten pan.
17 ¶ Me uea Ahas etowida erũrũn
mũñana eñamwin, mõ õ õkirõatet
eñat ebõk atsin eara; me e totu ijited
atsin ean ochsen ñana eborage ñan
emek ijõñin, mõ õ ñaeowen animwet
edebae ñarana epe.
18 Me emedena n sabbath ñea ã
bõñe ñea ro ogiten ririñ iow iat dõ-
maneab, me medenan uea n metun
aton, me epa ea maneabin Jehova,
bwe dõgin uea n Assyria.
19 ¶ Me dũgidũgin an makur Ahas
ñana dũgidũgin ñan e ririñ, õten, ã eõ
eare eow ian buch ñarana imwinen in
uea n Juda?
20 Ma Ahas emijimijen itañin an
bagadugu, me ã irieduen iat ijũb in
ima itañin an bagadugu ian an teka-
wa David: me Hiskia ñea ñain omo-
niban iruwin.

ITŨBAÑ 17.

EAN quita ma aron an obweni Ahas
ñea uea n Juda, Hosea ñea ñain
Ela õren moniba i Samaria ea Israel,
me ado an obweni *n moniba.*
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, me eõ kõr ekei uea n Israel
ñabuno ian obwen.
3 ¶ Mõ õrren Salmanasser ñea uea
n Assyria bwe enimõ bo a; me Hosea
ekeijien an tsiõ, mõ õ karre a adu.
4 Me uea n Assyria ãt an Hosea
winban; bwo o ogiten etsiõ a So ñea
uea n Ägypten, me eõ oija uea n As-
syria eadu, tekei an ririñ eat obweni
aeoweaeow: me ñagan amea uea n
Assyria õrakei, mõ õñadawen iat
ewak in quõquõr.
5 ¶ Me uea n Assyria oroga mõ õd
eat eb memak, mo o rogawen Sama-
ria, me ro rogien ean aiju eobweni.
6 ¶ Ean quadon an obweni Hosea,
uea n Assyria õgõg Samaria, mo o
otowen Assyria Israel, mõ õ ñaeow
ũra Hala, me Habor, itañit ekaw ñea
Gosan, mi ian kawan Media.
7 Me ñagan, bwe dõgin at ibwibwin
Israel dũra ian men Jehova ñea wa-
ñara Gott, ñea õmeata ũra atsin ean
eben Ägypten atsin ijõñin ben Pharao
ñea uea n Ägypten, me re miow eani
ibũn,
8 Me re dũgidugo ian wañara dogor
heiden, ñabũna Jehova ogiten õmeata
atsin ian obwet ibwibwin Israel, me
uea n Israel, ñana re ririñ.
9 Mi ibwibwin Israel re ririñ iow
iat eõ nũñida imin ñan eõ eimwi ian
men Jehova ñea wañara Gott: me rõ
wei wañara tañ ñan ogoda ian waña-
ra tekawa memak, atsin ean wõn
turris amen ober ea tekawa ñea ã
ororai;
10 Me rõ õijõn aũra jor me Asche-
rim eat etowedũdũ memak ñan ogoda,
mi ijõñin tamo imin erõ ñan aditũr;
11 Me re jiũiow iwim ñan obojarara
eat etañ memak ñan ogoda, tekei at
eponñame ñana Jehova ogiten õkirõat
atsin ian obwõra ogiten ririñ; me re
ririñ imin ñan ebaka n õenenaõ Jeho-
va bwe E nimõ damadam:
12 Me re tsiõ itũrit ijor in ani, ñana
Jehova ogiten pan a ũra mõ ũge,
Amwam eõ ririñ ñune.
13 Mi Jehova ogiten metsimetsi
Israel mi Juda, eow ian ben tamo
prophet, mi tamo amen bidenimi, mõ

ũge, Amwam iwidō atsin ian mede-
namiā ñan ebaka, me raña aeō, ma
aeō dogor, tekei edogor memak ñan
A ogiten pan a amiā bagadugu, me
ñan A pan a gamiā eow ian ben aeō
tsiō ñabũna propheten.
14 Me re eō bet kaiōt, mō rō ōenō-
wewe tereōra, tekei teren aũra ba-
gadugu, ñabũna re eō tũebōn Jehova
ñea wañara Gott.
15 Me re miowi an dogor, ma an
berith ñan O ogiten ririñ a aũra ba-
gadugu, ma aen in metsimetsi ñan O
ogiten pan a ũra; me re edegeri imin
ñan eko woun, me re eken ũra imin
ñan eko woun, mō rō gar dedet epon-
ñame ñan odororai ũra, ñabũna Jeho-
va ogiten pan a ũra bwe re nim eō
gar ũra.
16 Me re erowi memak an dogor
Jehova ñea wañara Gott, me re ririñ
wañara ijor in ani ñana ā ōtar, ñana
arumen kālber, me re ririñ Aschera,
me re taramawirei detañ in ianweron
memak, me re tsiō itũrin Baal.
17 Me rō kaeōgei ñaiũra eman me
ñaiũra ān bwe re nim ōd inimaget āe,
mō rō kaiwa mō rō kabwiāeā, me re
row-iow ũra bwe re nimō ririñ bita
ñea ebaka ian men Jehova, mō rō
ōenenaō bwe E nimō damadam.
18 Me ñagan Jehova edamadam
ōkōr ea Israel, mō Ō ōkirōaten ũra
atsin ian men: eko ion iō ōreñō, bwi
ta earōen Juda.
19 Mi Juda eō raña wōn dogor Je-
hova ñea wañara Gott, E dũgidugo
ian wañara dogor Israel ñana ro ogi-
ten ririñ.
20 Mi Jehova emiowien aũra karig
Israel, mo O oroe ũra, me E totu ũra
ian bet' amen paba imin, ea an ōrai-
jiow ũra atsin ian men.
21 Bwō Ō ba Israel atsin eat ewak
ñea David; me re eken uea Jero-
beam ñea ñain Nebat: mi Jerobeam
ejouweduen Israel atsin eat edegeri
Jehova, mō ō ōdũra ũra iat idũra
ouwak.
22 Mi ibwibwin Israel re dũgidugo
ian an dũra Jerobeam memak ñan e
ririñ: re eō erowi ũra;
23 Ea an Jehova ōekeow Israel atsin
ian men, tekei aen itũrin an tsiō ña-
bũna propheten. Me ñagat ā onuai-
wien Israel atsin ũbwiōra aeow
Assyria ea ñabũmine.
24 ¶ Me uea n Assyria ōkarre ñame
atsin Babylon, ma atsin Chutha, ma
atsin Avva, ma atsin Hamath, ma
atsin Sepharvaim, mō ō ñaeówen ũra
ian kawan Samaria bwe re nimō ñei-
jũbwet ibwibwin Israel; me rō ōgōg
Samaria, me re meken ian kawan.
25 Me ñaga rō ōren mek ina, re
ekam miow Jehova; me ñagan Jeho-
va ōijōtowen inimagōra leonis ñañe-
na ra abiet ibũn inimagōra.
26 Me ñagan re dorer a uea n As-
syria, mō rō ũge, Eponñame ñea wo
ogiten onuaiw, me ñaeow ian kawan
Samaria, re eō tsiet nuawit *tara-
mawireien* Gott in eb ia: me ñagan
O ogiten ōijōtow inimagōra leonis,
me, kania, ra abien ũra, bwina re
eō tsiet nuawit *taramawireien* Gott
in eb ia.
27 Me uea n Assyria ōpan *a ũra* mō
ũge, Amwam emwin priester ion ini-
magōra ñabũn amwa ogiten onuaiw
atsin ina; me re nim ñow me mek ina,
me e nimō wereri a ũra nuawit *tara-
mawireien* Gott in eb ia.
28 Mi ion inimagen priester ñabũna
ro ogiten onuaiw atsin Samaria ōrre
me emeken Beth-El, mō ō wereri
añen ũra deden aũra nimō miow Je-
hova.
29 Me eponñame memak tũ ũra ri-
riñ aduwōra, mō rō ñaeow ian wakit
etañ ñan ogoda ñana dei Samaria
ogiten ririñ, tamo eponñame ian aũ-
ra tekawa ñana re mek ian.
30 Me ñamen Babylon re ririñ
a ũra Sukkoth-Benoth, me ñamen
Chuth re ririñ a ũra Nergal, me ña-
men Hamath re ririñ a ũra Asima,
31 Me ñamen Avva re ririñ a ũra
Nibehas me Tharthak, me ñamen Se-
pharvaim re jiũiow ñaiũra ea Adram-
melech me Anammelech, ñarumen
aduwen Sepharvaim.
32 Me ñagan re miow Jehova, me
re ij atsin inimagōra priester it etañ
ñan ogoda, ñabũna re ere iwim bwe
dōgũra ian wakit etañ ñan ogoda.
33 Re miow Jehova, me re tsiō itũ-
rin aduwōra, tekei dedet eponñame
ñabũna ā ōtsin ũra inimagōra.
34 Rō gar dedet emwewak ea ña-

būmine: re eõ miow Jehova, me re
eõ gar dedet etaramawir ñana ã pan
a ũra, ma aũra mwit añõg, me edo-
gor, me eñõg ñeijina Jehova ogiten
pan a ibwibwin Jakob, ñea E ij egen
bwe Israel;
35 Me ñea Jehova ogiten ririñ a
ũra berith, mõ O pan a ũra, mõ
ũge, Amwam eõ miow eani ibũn, ma
amwam eõ toweitsiber a ũra, õa tsiõ
itũrũra, õa ere iwim a ũra:
36 Mi Jehova, ñea ota gamiã atsin
ean eben Ägypten eow iat oaio ou-
wak me eat ebe ñarana ã ere, amwai-
mõ miow Ñei ma amwam toweitsi-
ber a Ñei, ma amwam ere iwim ea
Ñei:
37 Ma amwam raña dedet tarama-
wireien, mi imwit añõg, me edogor,
me eñõg, ñan O ogiten eare a gamiã,
ean amiã būm memak; ma amwam
eõ miow eani ibũn:
38 Me berith ñea A ogiten ririñ a
gamiã amwam eõ mejiõn; ma amwam
eõ miow eani ibũn:
39 Ma amwaimõ miow Jehova ñea
wamiã Gott; mi I nan õtsimor gamiã
atsin ian ben barũemiã memak.
40 Me eko bet ia rõ kaiõt, me re ri-
riñ tekei dedeũra ñago.
41 Me ñagan mibũne eponñame re
miow Jehova, me re tsiõ itũrin waña-
ra jor in ani ñana ã inine; õũga bet
ñaiũra, me ñain ñaiũra; tekei at etõ-
ñũra ririñ, õũga bet ñũra ea ñabũ-
mine.

ITŨBAÑ 18.

EAN katijun an obweni Hosea ñea
ñain Ela ñea uea n Israel, õren
moniba Hiskia ñea ñain Ahas ñea uea
n Juda.
2 Anarama ma aijimo an obweni
ñag õ õren moniba; me anarama ma
ado an obweni n moniba i Jerusalem;
me eget ãita inen bwe Abi ñea ñain
Sacharja.
3 Me e ririñ ñea eimwi ian men Je-
hova, tekei imin memak ñana David
ñea ibwin ogiten ririñ.
4 ¶ O õekeow etañ ñan ogoda, mõ
õkirõat ijor, me eaijedu Aschera: me
e ijababa bita schlange eborage ñea
Moses ogiten ririñ; bwe ea būm ana
ibwibwin Israel re jiũiow iwim ñan
obojarara ea *bita imin;* me ã ij egen
bwe Nehusthan.
5 E tũebõn Jehova, ñea Gott in Is-
rael; me eko ion tekei ñei inimagen
uea n Juda iruwin, me eko bet *inima-
gõra* ñabũna rõ õd ian obwen.
6 Bwe e ereribe a Jehova, me e eõ
iwidõ atsin ean an edegeri, me e raña
an dogor, ñana Jehova ogiten pan a
Moses.
7 Mi Jehova emek itũrin; tamo ino
e meta aeow õ geidawianaw: mo o
winban a uea n Assyria, me e eõ tsiõ
itũrin.
8 E ijatow dei Philistia aeow Gaza
me ean mwiten memak, atsin ean
wõn turris amen ober me etoki eat
tekawa ñea ã ororai.
9 ¶ Me ean kataeoqin an obweni
uea Hiskia, ñea ei quaeiun an obweni
Hosea ñea ñain Ela ñea uea n Israel,
Salmanasser ñea uea n Assyria oroga
bwe enim iwitsiow Samaria, mo o
rogi.
10 Mi iruwin aiju eobweni rõ õgõ-
gien: ean quañon an obweni Hiskia,
me ñea quadon an obweni Hosea ñea
uea n Israel, ã õgõgien Samaria.
11 Me uea n Assyria otowen Assy-
ria Israel, mõ õ ñaeow ũra Hala, me
Habor, itañit ekaw ñea Gosan, me
ean kawan Media,
12 Bwe dõgin aũra eõ eraban aen
Jehova ñea wañara Gott, me re riow
ean an berith, mi imin memak ñana
Moses ñea an tsiõ Jehova ogiten
õpan, me re eõ kaiõt, me re eõ ririñ.
13 ¶ Ean quita ma aeoqin an obwe-
ni uea Hiskia orogan Sanherib ñea
uea n Assyria bwe enim iwitsiow ka-
wan Juda memak ñana ã ororai, mõ
õ õgõgien.
14 Me Hiskia ñea uea n Juda etsiõ
a uea n Assyria eow i Lachis, mõ
ũge, A ogiten dũra; redõ kõ atsin itũ-
rũ: A nan õbũ mũñana ñana wo õeõ-
gida ame. Me uea n Assyria õpan a
Hiskia ñea uea n Juda aijubu talent
in silber me animo talent in gold.
15 Mi Hiskia oija añen silber me-
mak ñana ã ãt iow maneabin Jehova,
mi iat eñat imin ian an wak uea.
16 Eat edae ñaga Hiskia etowidan
gold atsin ean men maneabin Jehova,
me eat ijor ñana Hiskia ñea uea n

Juda ogiten rebiõn gold, mo o oija
añen uea n Assyria.
17 ¶ Ma amea uea n Assyria õijõn
ñabũna Tharthan me ñabũna Rabsaris me ñabũna Rabsake atsin Lachis
ea uea Hiskia epo a etar in ake ñea
ouwak aeow Jerusalem. Me ro roga
mõ rõ õrre eowen Jerusalem. Me
ñaga ro roga, rõ õrre mõ rõ weijon
inũmwit ibija ñabõken edõgen itũga,
ñabõken emek iat emedena ñea ã
oogoda, ñea medenan ũbwiet amen
õbũrũbũr ekarawin.
18 Me ñaga ro ogiten emwin uea,
emeta añen ũra Eljakim ñea ñain
Hilkia, ñea emek aũtũbwin ran an
wak uea, me Sebna ñea amen edar,
me Joa ñea ñain Asaph, ñea amen
edar mwinen.
19 Me Rabsake ũge a ũrei, Amweiũm ũge a uea Hiskia, Õũge uea ñea
õkaganado, ñea uea n Assyria, Ekeiduwen keken ñune wo tũebõn?
20 Wo ogiten pan, me ekeow bwi
ta aen batem, *Etsimine* ijogi me eoaio
itũrũ bwe dõgit ake. Ijegen ñea wo
tũebõn, ñaga wo winbam ame?
21 Me ñage, kania, wo tũebõt ewew
ñamana ebarabaratu ñaman eũenei,
ñaman Ägypten; ñaman tsin ia eñame
ion ewen, nan ebu ian ben mõ õtsiõta:
õũga bet Pharao ea eñame memak
ñabũna re tũebõn.
22 Me tsin ia amwa ũge, Ama
tũebõn Jehova ñea wama Gott; õten,
deõ Ei ñea Hiskia ogiten õekeow wõn
etañ ñan ogoda me dagarae, mo ogiten ũge a Juda me ea Jerusalem,
Amwaimõ taramawir ian obwen wõn
dagarae i Jerusalem?
23 Me ñagan A kõñ aw bwe wo nimõ ririñ edogor ea waña temoniba
ñea uea n Assyria, ma A nan oija aw
aro erañan pferde, tsin ia wo kona
n ñaeow eara amen gõr animwõra.
24 Mõ õten am kona n õeiwidõan
met ekaiwedu ñea ta aiquen ñea magit ijõñ inimagen an tsiõ waña temoniba, me ekeiduwen Ägypten bwe
dõgit chariot ma amen gõr animwen
pferde?
25 Mõ õten, A roga ñage bwa A
nim iwitsiow etañ ñune ñaga Jehova
eõ pan ame? Jehova ũge ame, Roga
a kõ minebena eb, mõ õekeow.
26 Me Eljakim ñea ñain Hilkia,
me Sebna, me Joa, arei ũge a Rabsake, A kõñ aw bwe wo nimõ dorer
a am tsiõ ian kakairũ n Syria; bwa
amei tsiet: me wo nim eõ kakairũ a
gamei ian aũra kakairũ dei Judea,
iat ijũñet eñame ñabũn eat oror.
27 Me Rabsake ũge a ũrei, Õten,
waña temoniba õijõnõ a wam temoniba, me ea aw, bwa A nim õrai
mũñane eñõg? adag, e eõ õijõnõ ea
eñame ñabũna re megeda eat oror,
bwe enim tũ ũra eõn bwijara, me nim
mimõra epo a gamiã?
28 Me Rabsake õweijo ma aeuwak
ian aũra kakairũ dei Judea, me e
jeida mõ ũge, Amwam kaiõt aen uea
ñea õkaganado, ñea uea n Assyria.
29 Õũge aen uea, Hiskia enim eõ
quiawiei gamiã; bwe e eab kona n
õtsimor gamiã atsin ian ben:
30 Me Hiskia enim eõ kaeõgei gamiã bwa amwam tũebõn Jehova, mõ
ũge, Jehova nan õtsimor gada kõr,
mi inan eõ totu ian ben uea n Assyria bitune tekawa.
31 Amwam eõ kaiõt aen Hiskia:
bwõ ũge aen uea n Assyria, Amwam
iow ame, me meta ame; mi ion o nan
õn quan magan vitis, mi ion o nan õn
quan magan ficus, mi ion o nan nim
bõken an bõken eren;
32 Ea aeõ õrre mo otow gamiã
eat eb ñaben tekei ũbwemiã, ñabena
eben weizen me wein, eben brot me
eñan vitis, eben oliva me meli, bwa
amwam tsimor me eõ ma: ma amwam
eõ kaiõt aen Hiskia, tsin iõ õ õrared
bũriõũmiã, mõ ũge, Jehova nan õtsimor gada.
33 Õten, etsimine aduwet eponñame ñabũna ro ogiten õtsimor eben
ũbwiõra atsin ian ben uea n Assyria?
34 Iña nag aduwen Hamath, ma
aduwen Arpad? iña aduwen Sepharvaim, ma aduwen Hena, me Iwwa?
iña, ro ogiten õtsimor Samaria atsin
ian beõ?
35 Õten, iña ibũn inimagen aduwet
eponñame ñabũna ro ogiten õtsimor
eben ũbwiõra atsin ian beõ, ñaga Jehova enim õtsimorien Jerusalem atsin
ian beõ?
36 Me eñame re eõ mõmwi, me re

eõ bet õneiõn aet eñõg ia aeijin: bwe
uea ogiten pan, mõ ũge, Amwam eõ
õnei aen.
37 Me Eljakim ñea ñain Hilkia, ñea
emek aũtũbwin ran an wak uea, me
Sebna ñea amen edar, me Joa ñea
ñain Asaph ñea amen edar mwinen,
arei õrre a uea Hiskia, ma arei ija-
baba aũrei karawin, ma arei pan
añen aen Rabsake.

ITŨBAÑ 19.

ME ñaga Hiskia õkaiõt, e ijababa
an karawin, mõ õ bõñeõt dede-
gai ereab iren, me e metuen ian ma-
neabin Jehova.
2 Mõ õ õijõn Eljakim ñea emek
aũtũbwin ran an wak uea, me Sebna
ñea amen edar, me ñabũna ñaben
priester, eow iat ekarawin ereab iren,
ea Jesaja ñea prophet, ñea ñain
Amoz;
3 Mõ rõ ũge a, Hiskia ũge, Ñabũ-
mine ei ibũm in karoe, mi ibũm in
kenenaba, mi ibũm in kabaka; bwe
eoniñ rõ õrre bwe re nim pudu, me
eko eoaio n õtsiedu ũra.
4 Kaia Jehova ñea wam Gott õkaiõt
memak aen Rabsake, ñea wõn temo-
niba ñea uea n Assyria ogiten õijõn
bwe enimõ ñañai Gott etsimor, mi
Jehova ñea wam Gott nan bo a eñõg
ñan O ogiten kaiõt: me ñagan õbũida
kõ am tetaro bwe dõgit iquiquin ña-
bũn õreñõ.
5 Ma an tsiõ uea Hiskia rõ õrre
añen Jesaja.
6 ¶ Mi Jesaja ũge a ũra, Enim ũge
aemiã ea wamiã temoniba, Õũge aen
Jehova, Wo nim ekam miow eñõg
ñana wo ogiten kaiõt, ñan an tsiõ uea
n Assyria ogiten owiduõnõ.
7 Kania, A nan totu ekamarar ion
ian bũriõũn, mi i nan kaiõt imwinen
ion, mi i nan redõ eow ũbwien; ma A
nan kaeõgei bwe enim pudu eat ipu-
dutũbwin ean eben ũbwien.
8 ¶ Me eredõn Rabsake, me e ãt
uea n Assyria ñag õ õreit ake a Lib-
na: bwo o ogiten kaiõt ñan o ogiten
nuaw atsin Lachis.
9 Me ñag o ogiten kaiõt añõgen
Thirhaka ñea uea n Ethiopia ñeijin
ũge, Kania, e metan bwe enim ake
aw: e tik etsiõ añen Hiskia, mõ ũge,
10 Amwaimõ dorer a Hiskia ñea
uea n Juda, mõ ũge, Wam Gott ñea
wo tũebõn enim eõ quiawieiuw, mõ
ũge, Inan eab totu Jerusalem ian ben
uea n Assyria.
11 Kania, wo ogiten kaiõt imin ña-
na uea n Assyria ogiten ririñ a eb
memak, ñag o ogiten ijababa ũra
kõr: mõ õten, inan õtsimoruw ñau-
we?
12 Õten, aduwet eponñame ogiten
õtsimõr ũra, ñabũn aeõ bagadugu
ogiten ijababa, ñana Gosan, me Ha-
ran, me Rezeph, me ibwibwin Eden
ñabũna re mek i Thelassar?
13 Iña naga uea n Hamath, me uea
n Arpad, me uea it tekawa ñea
Sepharvaim, me uea n Hena, me
Iwwa?
14 ¶ Me Hiskia ebarũ mũrana brief
atsin ian ben amebũn amen karre
mwinen, me e leseneijien: me Hiskia
oroga ian maneabin Jehova, me e
eadiow eowen ian men Jehova.
15 Me Hiskia etetaro ian men Je-
hova, mõ ũge, O Jehova, ñea Gott in
Israel, Auwe ñea Wo mek animwen
cherubim, Auwe kõr Gott, mi ta
Auwe kõr, Auwe wañara Gott epon-
ñame n eat eb memak; wo ogiten
ririñ ianweron me eb.
16 O Jehova, Wo nim õtõ ijũñõm
mõ kaiõt, O Jehova; Wo nimõ ead
mem me terõ, O Jehova; mõ kaiõt
aen Sanherib, ñan o ogiten õijõnõn
amea bwe enimõ ñañai Gott etsimor.
17 Iduwen õkõr, Jehova, bwe uea n
Assyria ogiten ijababa eponñame me
ũbwiõra,
18 Mo o ogiten õraijidaw an ãe
aduwõra, bwe deõ kõr ũra Gott idu-
wen, bwũ ũra makurin bet' eñame,
ũra edabwike me epe; me ñagat ã
ogiten ijababa ũra.
19 Me ñagan ñage, O Jehova
wama Gott, A kõñ aw bwe Wo nim
õtsimor gama atsin ian ben, bwe
eponñame n eat eb memak re nim
tsiet bwa Auwe kõr Jehova Gott, mi
ta Auwe kõr.
20 ¶ Mi Jesaja ñea ñain Amoz etsiõ
a Hiskia, mõ ũge, Õũge aen Jehova,
ñea Gott in Israel, Ñaga wo ogiten
tetaro ame bwe dõgin Sanherib ñea
uea n Assyria, A ogiten kaiõt *aem*.

21 Ñeijine eñōg ñeijina Jehova ogi-
ten panōn: Āita ñain Zion ñea dōgi-
bono ogiten keō aw me e idōdō n
owiduw; āita ñain Jerusalem ogiten
ereran tūbwin aw.
22 Ijegen ñea wo ogiten ñañai mō
kabakai? ijegen ñea wo ogiten oogoda
aem a me wo ogiten ōbūida itūga
mem a? wo iwitsiow Gott in Israel
ñea Ebwigaga.
23 Wo ogiten ñañai Jehova eow
itūrin wam amen kanuaw añōg, me
wo ogiten ūge, Eow ean ebakin waña
chariot A rogaw animwet etowedūdū,
ean magin ijugagain Libanon; ma A
nan eaījedu zedern ogoda ñan ina,
me tannen ñan omo: ma A nan metu
ean wōn tañ in ōnano ñea magit
ogoeow, imin erō n wōn etañ in kiāō
ñamwarin aduqua.
24 A ogiten iri me nim ebōk ñan
ekae, ma A nan ōmōgida kawin Ägyp-
ten eow ian nanō.
25 Adaga, wo eitsiōk kaiōt añōgen
aeō ogiten ririñ ñago me ñago, ma
aeō ogiten kamararei eat edae ñano
amo? A ririñien ñage, bwe tekawa
ñana ā ororai re nim ek'ūra ewedū-
dūn berekañait imin,
26 Me ñagan ta aigetow waion
amen ian mūñane tekawa, re bit me
re maneañ; tekei ūra būgibūgin añe,
mi tekei imin erō ñan aditūr, tekei
ibūgibūgi animwet ewak, mi tekei
weizen ñaōen ema ian obwen an
erōda.
27 Ma A tsiet am megeda, ma am
meta, ma am metu, ma am damadam
ame.
28 Bwina wo damadam ame, mō
ōbaiwōñ iat ijūñō am eigagaō, me
ñagan A nan totu aeō ūe ian bodūm,
me waña kaeded it imwi ian batem,
ma A nan tik ōredōatow auwe iat
emedena ñea wo ñaūn ian.
29 Me ñaiune nan ei itema ea aw:
amwa nan ijeiji ean obweni une atsin
eat imin ñan tū ūra erōda, me ean
karot obweni eow ean mūñana re ri-
gidan ean mūñane; me ean katijut
obweni amwa nan kiāō, mō ramwit,
mū kiāō eñan vitis, mi jeiji atsin ean
quan.
30 Mi iquiquin ñabūn ōgōrōwōñ ini-
maget ewak ñea Juda nan tik gōge-
dujow awarōra, *mi nan* qua quara
itūga.
31 Bwa atsin Jerusalem nan meta
iquiquin, ma atsin eat etowedūdū
Zion ūra ñabūna ri nan gōrōwōñ:
auwāōra itūrin Jehova nan ririñ
ñune.
32 Me ñagan ōūge aen Jehova ñei-
jin añōgen uea n Assyria, E eab
ōrre a bitune tekawa, me e eab bonara
ina, me eab ōrre eow ian obwen me
schild, me e eab ririñ bet etowedūdū
itañin in iwitsiow.
33 Iat emedena ñea ō ñaūn ian, i
nan tik redō mō ōd ian, me e eab ōrre
a bitune tekawa, aen ōkōr Jehova.
34 Ma A nan bōñe bitune tekawa
mō ōtsimor, bwe dōgin egō, me dōgit
David ñea aeō tsiō.
35 ¶ Me ñag ōbūmedujow, an engel
Jehova re meta, me ra abi iow iat
eñōra n mek in ake dei Assyria aibu
ma aojomo ma aijimo erañat eñame:
me ñag erida eñame ñag eorata, ka-
nia, enemamat eñame.
36 Me enuawen Sanherib ñea uea n
Assyria, me e nua, me eredō, me e
meken i Ninive.
37 Me ean ñaga, ñag ō ōreita tara-
mawir ian maneabin Nisroch ñea
aduwen, Adrammelech me Sarezer
ñarumena ñain ar abiōtet ipudutū-
bwin. Ma ar gōriet aeow ean eben
Ararat. Ma Asar-Haddon ñea ñain
omoniban iruwin.

ITŪBAÑ 20.

EAN būm ana araken Hiskia eat
arak in ima. Mi Jesaja ñea
prophet ñea ñain Amoz ōrre a, mō
ūge a, Ōūge aen Jehova, Gadagadō-
bwei kō am wak; bwe wo nan ima,
me wo nan eab tsimor.
2 Me e iwid met aeow eat oror, me
etetaro a Jehova, mō ō ūge,
3 O Jehova, A kōñ aw ñage bwe
Wo nim ōmaran aeō dūgidugo ian
mem iat iduwen mi iat ibūriō eimwi,
ma aeō ririñ ñea eimwi ian mem. Mo
ouwak an iōñ Hiskia.
4 Me ñaga Jesaja eitsiōk baiwōñ
ijugagait tekawa, aen Jehova ōrre a,
mō ūge,
5 Wo nim kan redō mō ūge a His-
kia ñea prinz in aeō ñame, Ōūge

aen Jehova, ñea wõn Gott David ñea
ibũm, A kaõten am tetaro, ma A ogi-
ten ãt renimem: kania, A nan õgõr
arakũm; me ean katijũbũmit ibũm
wo nan roga ian maneabin Jehova.
6 Ma A nan õañõn am bũm ata ma
aijimo eobweni; ma A nan õtsimoruw
me tekawa ñune atsin ian ben uea n
Assyria; ma A nan bõñe tekawa
ñune bwe dõgin egõ, me dõgit David
ñea aeõ tsiõ.
7 Mi Jesaja ũge, Otoruwei kõ ekõ-
gõmwe ion ñea ã ririñ atsin ean quan
ficus. Me rõ õrean mõ rõ ñaeowen
animwen bũrin, me e tsimoren.
8 ¶ Me Hiskia ũge a Jesaja, Eke-
ken weman an Jehova õgõr arakũ,
ñag A nimõ roga ian maneabin Je-
hova ean katijũbũmit ibũm?
9 Me Jesaja ũge, Ñaiune itema ea
aw atsin itũrin Jehova, bwi Jehova
enimõ ririñ bita ñea O ogiten pan:
õten, itũr enimõ naña ata dõgaide
edõgen amo, õa enimõ naña ata dõ-
gaide edõgen imũr?
10 Me Hiskia õnei mõ ũge, Imit on
ñea eõ eija ia itũr oñow amo ean ata
dõgaide: enim eõ kõũga; mi itũr eni-
mõ redõ eow imũr ean ata dõgaide.
11 Mi Jesaja ñea prophet emwe-
mwin Jehova; mõ O õredõatet itũr
ean ata dõgaide, ñea ogiten redodu
ean wõn dõgaide Ahas.
12 ¶ Eat edae ñaga Berodach-Bala-
dan ñea ñain Baladan, ñea uea n
Babylon, õijõn a Hiskia brief me
eadu; bwo o ogiten kaiõt ñan arak
Hiskia.
13 Mi Hiskia õkaiõt aeõra, mõ õ
õmeata a ũra memak wakin wõn imin
ñan omo, me silber, me gold, me eka-
bojarara, me eir ñea ouwak pũmwen,
me wakin wõn baibait ake, me tamo
imin ñan emek iat eñan wõn imin:
eko imit on ian an wak, õa ian mo-
nibain, ñea Hiskia eõ õmeata a ũra.
14 ¶ Me Jesaja ñea prophet õrre a
Hiskia, mõ õ ũge a, Iña aen mibũne
eñame? me rõ õrre aw atsin i? Me
Hiskia ũge, Rõ ñaũn eat eb ogoeow,
rõ ñaũn Babylon.
15 Mõ õ ũge, Ekeken ñea ro ogi-
ten aia iow ian am wak? Me Hiskia
õnei mõ ũge, Ro ogiten aia imin me-
mak ñan ian aeõ wak: eko imit on iat
eñan waña min ñea A eõ õmeata a
ũra.
16 Mi Jesaja ũge a Hiskia, Kaiõt
kõ aen Jehova:
17 Kania, nan õrre ibũm ñaga inan
otow Babylon imin memak ñan ian
am wak, me ñạn am bagadugu ogiten
õaji ea ñabũmine: eab reñõ imin ia
aigetow, aen õkõr Jehova.
18 Me ri nan onuaiw ñaim ñabũn
nan metan iam, ñabũna wo nan õrig;
me ri nan ek'ũra eunuche ian an wak
uea n Babylon.
19 Me Hiskia ũge a Jesaja, Omo
kõr aen Jehova ñana wo ogiten õrai.
Õ ũge bet, Õten, enim eõ kõũgan,
ñag etsimine iow mi iduwen ean aeõ
bũm?
20 ¶ Ma an makur Hiskia ñana
dũgidũgin, me waion memak, ma
añõgen an ririñ ibija, me ekaw, ma
an otow iat tekawa ebõk, õten, ã
eõ eare eow ian buch ñarana imwi-
nen in uea n Juda?
21 Me Hiskia emijimijen itañin an
bagadugu; me Manasse ñea ñain
omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 21.

ATA ma aro an obweni Manasse
ñag õ õren moniba; me aijima
ma aijimo an obweni n moniba i Je-
rusalem: me eget ãita inen bwe
Hephziba.
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, mõ õ gar wõn heiden imin
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi ñabũna
Jehova ogiten eatow atsin ian obwet
ibwibwin Israel.
3 Bwe e tik weijiet etañ ñan ogo-
da, nana Hiskia ñea etõñin ogiten
ijababa; me e ririñ dagarae in Baal,
me e ririñ Aschera, tekei an Ahab
ñea uea n Israel ogiten ririñ, me e
taramawirei detañ in ianweron me-
mak, me etsiõ itũrũra.
4 Me e ririñ dagarae inon ian ma-
neabin Jehova, ñea Jehova ogiten
pan mõ ũge, A nan ñaeow egõ i
Jerusalem.
5 Me e ririñ dagarait detañ in
ianweron ian murowa maggen ma-
neabin Jehova.
6 Mõ õ kaeõgei ñain bwe enim õd
inimaget ãe, mõ õ kaiwa, mõ õka-

bwiãeã, me e naña amen mweaeo,
me eñame ñabũna re tãt ani: o
oouwak ibaka ian men Jehova, mõ
õ õenenaõ bwe E nimõ damadam.
7 Mõ õ ñaeow akeweõin Aschera,
ñea ogiten ririñ, iat dõmaneab ñea
Jehova ogiten pan a David me Solo-
mon ñea ñain, mõ ũge, A nan ñaeow
egõ eõ toki ian wak une, mi ian Je-
rusalem ñea A ogiten ij atsin inima-
get arõeni n Israel memak:
8 Ma A nan eõ gauwei onuaiw
nanan Israel bwe re nimõ ñioñio atsin
eat eb ñaben A oija aũra bagadugu,
tsin ia ri te raña edegeriet imin
memak ñan A pan a ũra, me edo-
gor memak ñan A pan a aeõ tsiõ
ñea Moses.
9 Me re eõ kaiõt: me Manasse
oquiawiei ũra bwe enim ouwak eken
aũra ririñ ibaka ea mũñana eponña-
me ñana Jehova ogiten õekeow atsin
ian obwet ibwibwin Israel.
10 ¶ Mi Jehova edorer itũrin an tsiõ
ñabũna propheten, mõ ũge,
11 Bwina Manasse ñea uea n Juda
ogiten ririñ mũñane ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi, mo o ogiten ririñ ñan
ebaka eken ea imin ñana ñabũn Amo-
rite ogiten ririñ, ñano ian obwen,
mo o ogiten õdũra bet Juda eow ean
wõn jor in ani;
12 Me ñagan, õũge aen Jehova,
ñea Gott in Israel, Kania, A nan
õreat ibaka ea Jerusalem me Juda,
mi tamo ñea õkaiõt, nan oeui iat
ijũñen arura aeõg.
13 Ma A nan gadũg a Jerusalem
anakeban Samaria, ma aũra pe n
keweõ amen bwien Ahab: ma A nan
õmõg Jerusalem tekei eñame ion iõ
õmõg *an wũr*, õ õmõg mõ õeitsiber.
14 Ma A nan eatow iquiquin aeõ
ñame, ma A nan totu ũra ian ben
barũõra, me ri nan ek'ũra uwadan
barũõra, me wañara õañat epaba
barũõra memak;
15 Bwina ro ogiten ririñ ñea ebaka
ian meõ, mõ rõ õenenaõõ bwa A ni-
mõ damadam, atsin ean ñabũmin
aũra bagadugu re metan Ägypten
ean, me ea ñabũmine.
16 Me Manasse oouwak bet an
õõkae arat eñame ñabũn eko dũrain,
ea an oquen Jerusalem atsin ean
mwit eran ea mwit eran; epo a an
dũra ñan õ õdũra Juda eow ean,
eow eat iririñ ñea ebaka ian men
Jehova.
17 ¶ Ma an makur Manasse ñana
dũgidũgin, mi imin memak ñan e
ririñ, ma an dũra ñan e dũra eow
ean, õten, ã eõ eare eow ian buch ña-
rana imwinen in uea n Juda?
18 Me Manasse emijimijen itañin
an bagadugu, me ã irieduen eat etañ
in kiãõ itañin an wak, ean wõn tañ in
kiãõ Usa; me Amon ñea ñain omoni-
ban iruwin.
19 ¶ Anarama ma aro an obweni
Amon ñag õren moniba; me aro an
obweni n moniba i Jerusalem: me
eget ãita inen bwe Mesullemeth ñea
ñain Haruz ñea dei Jotba.
20 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei Manasse ñea etõñin
ogiten ririñ.
21 Me e dũgidugo iat emedena
memak ñana etõñin ogitet dũgidugo
ian, me e tsiõ itũrit ijor in ani ñana
etõñin ogiten tsiõ itũrin, me e tara-
mawirei ũra:
22 Mõ õ ñaũnin Jehova, ñea wa-
ñara Gott an bagadugu, me e eõ
dũgidugo ian medenan Jehova.
23 ¶ Ma an tsiõ Amon ro winbara
ea, me ra abien uea eow ian an wak.
24 Ma amen ean eb ia ra abiet eña-
me memak ñabũna ro winbara ea uea
Amon; ma amen ean eb ia re eijien
Josia ñea ñain bwe enim ekei uea
iruwin.
25 Ma an makur Amon ñana dũgi-
dũgin, ñan e ririñ, õten, ã eõ eare
eow ian buch ñarana imwinen in uea
n Juda?
26 Me ã irieduen iat ũbwen ean
wõn tañ in kiãõ Usa: mi Josia ñea
ñain omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 22.

AOJU an obweni Josia ñag õ õren
moniba; me animo ma aiquen
an obweni n moniba i Jerusalem: me
eget ãita inen bwe Jedida ñea ñain
Adaja ñea dei Bozkath.
2 Me e ririñ ñea eimwi ian men
Jehova, me e dũgidugo ian medenat
David ñea ibwin memak, me e eõ
iwidõ a edamarũm õa edamauw.

3 ¶ Me ean quita ma aojun an obweni uea Josia, uea ōijōn Saphan, ñea ñain Azalja, ñea ñain Mesullam, ñea amen edar, aeow ian maneabin Jehova, mō ūge,

4 Wo nimō roga a Hilkia ñea priester ogoda, bwe e nim ōmadūn geld ñana ā ōreatow ian maneabin Jehova, ñan amen raña metewak ogiten oebwepoi atsin itūrit eñame:

5 Me re nim totu ian bet' amen makur ñabūna ro moniba ea maneabin Jehova; mū ūra re nim oija amen makur ñabūna *rō makur* ean maneabin Jehova, bwe re nimō ñatarei baūit dōmaneab,

6 Ea amen makur ūrra, ma amen kei, ma amen erobu, me pūmwet erra me epe ñana ā eaij bwe bain ñatareiet ewak.

7 Me ā eō bet ōmadūn atebin geld ñana ā totu ian bōra: bwe edōbweduwōra kōr.

8 ¶ Me Hilkia ñea priester ogoda ūge a Saphan ñea amen edar, A ātien buch it edogor ian maneabin Jehova. Me Hilkia oija Saphan mūrana buch, me e leseijien.

9 Me Saphan ñea amen edar enaña uea, me e tik ōredōan añen uea eñōg, mō ō ūge, Am tsiō ogiten idon geld ñana ā āt iow iat dōmaneab, me ā oija añen amen makur ñabūna ro moniba ea *makurin* maneabin Jehova.

10 Me Saphan ñea amen edar ōpan a uea, mō ūge, Hilkia ñea priester ome buch eran. Me Saphan elesenei jowen ian men uea.

11 Me ñag uea ōkaiōt mūñane eñōg ñan ian mūrane buch it edogor, ō ba an karawin.

12 Me uea ōpan a Hilkia ñea priester, me Ahikam ñea ñain Saphan, me Achbor ñea ñain Michaja, me Saphan ñea amen edar, me Asaja ñea an tsiō uea, mō ūge,

13 Amwaimō nuaw, mū udōn Jehova añōgō, ma añōget eñame, ma añōgen Juda memak, bwe dōgin aen buch ñarana ā ōren āt; bwo ouwak ōkōr egirowin Jehova ñea ōpwij bwe dōgida, bwin ada bagadugu re eō kaiōt aen mūrane buch, me ririñ imin memak ñana ā eare bwe dōgida.

14 Me Hilkia ñea priester, me Ahikam, me Achbor, me Saphan, me Asaja, re naña Hulda ñea prophetin, ñea agen Sallum ñea ñain Thikwa, ñea ñain Harhas, ñea amen raña ekarawin; (āita emek Jerusalem ean karon main;) me re dorer añet āita.

15 ¶ Me āita ūge a ūra, Oūge aen Jehova, ñea Gott in Israel: Amwam pan a amea ñea ōijōn gamiā ame,

16 Oūge aen Jehova, Kania, A nan ōreat ibaka eat etañ ñune, me ean ñamen, tekei aen buch memak ñana uea n Juda ogiten lesenei:

17 Bwina ro ogiten erowiō, me ro ogiten jiūiow iwim obojarara ea eani ibūn; bwe re nimō ōenenaōō bwa A nimō damadam eow ean makurin bōra memak; me ñagan nan pwij egirowū ea etañ ñune, mi nan eab ōmwa.

18 Me ea uea n Juda ñea ogiten ōijōn gamiā bwa amwam ūdūdōn Jehova, enim ūge aemiā a, Oūge aen Jehova, ñea Gott in Israel: Mūñana eñōg ñana wo ogiten kaiōt,

19 Bwin emeroro būriōūm, me wo ōijōñuw ian men Jehova, ñaga wo kaiōt mūñan A ogiten pan bwe dōgit etañ ñune, me dōgin ñamen, bwe ri nan ek'ūra ekamwitōñ me eñōgen ōeōgida egae, me wo ogiten ba am karawin, mi iōñ ian meō: A ogiten bet kaiōt aem; aen ōkōr Jehova.

20 Me ñagan, kania, A nan ōepoi aw am bagadugu, me wo nan epoda iat ūbwōm iat iow, me mem eab aia ibaka memak ñan A nan ōreatow ean mūmwarine etañ. Me rō ōrean añen uea eñōg.

ITŪBAÑ 23.

ME uea ōijōn an ñame, mō rō ōebwepoi añen amebūna ñaben Juda me ñaben Jerusalem memak.

2 Me uea oroga ian maneabin Jehova, ma amen Juda memak me ñamen Jerusalem epo a ñei, me ñabūna priester, me propheten, me eñame memak, ñabūn ejōñ me ñabūn ogoda: me e lesenei iow iat ijūñōra eñōg memak ñan aen mūrana buch in berith ñarana ā āt iow ian maneabin Jehova.

3 ¶ Me uea ōweijo eat ijor, me e ririñ berith ian men Jehova, bwe e

nim edegeri Jehova, *me* bwe e nim
edegeri an dogor, ma aen, me dedet
taramawireien, eow ean bũriõũn me-
mak, ma anin memak, me bwe e nim
edegeri aen berith ñea ã eare eow
ian mũrana buch: me eñame memak
rõ weijo ean bita berith.
4 Me uea õpan añen Hilkia ñea
priester ogoda, me priester ñabũna
ran karot epo, ma amebũn amen raña
metewak, bwe re nim õmeata atsin
ian wõn tempel Jehova iwũr memak
ñana ã ririñ a Baal, me ñana ã ririñ
a Aschera, me ñana ã ririñ a detañ in
ianweron memak; me e jiũiowen ũra
eow iruwin Jerusalem ean tañ in kiãõ
in Kidron, mo otowen Beth-El ñana
marañatain.
5 Mõ õ õraijeduen ñabũna priester
it ijor in ani, ñabũn uea n Juda ogiten
õebwigaga bwe re nim jiũiow iwim
obojarara eat etañ ñan ogoda ian ka-
wan Juda, me eat etañ ñan õpaeoi
Jerusalem; ñabũna bet re jiũiow
iwim obojarara ea Baal, me ea
equan, me ea maraman, me ea pla-
neten, me ea detañ in ianweron me-
mak.
6 Mõ õ õmeatan Aschera atsin ian
maneabin Jehova, eada iruwin Jeru-
salem, ea ekaw ñea Kidron, me e jiũ
iowen itañit ekaw ñea Kidron, mõ õ
õenemeji me eke ebwejũbwej, mõ õ
õraijiowen mũñana bwejũbwejin eat
ũbwen ñaiñait eñame.
7 Me e ijababa aũra wak eñame
ñabũna sodomiter, ñan emek ian ma-
neabin Jehova, ino ãn re eã reijen
akeweõin Aschera.
8 Mõ õ õmeata priester memak
atsin ian kawan Juda, mõ õ õkana-
kanet etañ ñan ogoda ino priester re
jiũiow iwim ñan obojarara, atsin Ge-
ba me etoki Beer-Seba; mõ õ õmei-
watu etañ ñan ogoda ean metoror
ñea emek ean wõn tañ in kiãõ Josua
ñea amen mwit añõget tekawa, ñan
emek eat damauwit eñame inimet te-
kawa.
9 Me priester it etañ ñan ogoda re
eõ roga añet dagarain Jehova i Jeru-
salem, mõ rõ õn brot eõ õpwe inima-
get etsiedũra.
10 Mõ õ õkanakanen Thopheth,
ñea aũra pañ ñaiñain Hinnom, bwe
eñame re nim eõ gauwei eõijõn ñaiũ-
ra eman me ñaiũra ãn bwe re nim õd
inimaget ãe ea Moloch.
11 Mo o onuaiw pferde ñana uea n
Juda oija equan ñago, aeow eat etañ
metu ian maneabin Jehova, itañin an
rum Nethan-Melech ñea amen ede-
geri uea, etañ ñea etũren *a dõma-
neab;* me e jiũiowet chariot ñana wõt
equan.
12 Me uea õmeiwatu dagarae ñan
emek animwen an rum Ahas ñea
edõgen itũga, ñana uea n Juda ogi-
ten ririñ, me mũñana dagarae ñana
Manasse eririñ iow ian murowa mag-
gen maneabin Jehova, e ijatowedu-
ten ina, mõ õ õraijeduen marañatain
iat ekaw ñea Kidron.
13 Me uea õkanakanet etañ ñan
ogoda ñan emek ian obwen Jerusa-
lem, ñan edõgen eat damarũmit eto-
wedũdũ n ima, ñana Solomon ñea uea
n Israel õwei bwe eñan Asthoreth
ñea aduwet dei Sidon, ñea ãn ñea
eimwi bwe ã nimõ miowi, me eñan
bet Kamos ñea wõt dei Moab, ñea
eimwi bwe a nimõ miowi õkõr, me
eñan bet Malkom ñea wõt ibwibwin
Ammon, ñea eimwi bwe ã nimõ mio-
wi õkõr.
14 Me e dewiwei ijor in ani ñana
epe, me e eaijedu joren Aschera, mo
o oquenõt eñõra erõnñame.
15 ¶ Mõ õ õmeiwatu me eijababa
bet dagarae, ñea i Beth-El, me etañ
ñea ogoda, ñea Jerobeam ñea ñain
Nebat ogiten ririñ, ñea õdũra Israel,
õ õmeiwatuen bita dagarae me etañ
ogoda, me e dewiwei mõ õenemeji,
mõ õ gata joren Aschera.
16 Me ñaga Josia eiwidõ, e ãt ijũb
in ima ñan emek ina eat etowedũdũ;
mõ õ õijõt eñame, mõ õbũ mũñana
erõnñame atsin ian mũñana eraõ in
ima, mõ õ gatawen eat dagarae, mõ
õ õkanakanen, tekei aen Jehova ñan
amea an ñame Gott ogiten õpan, ñea
õpan mũñane.
17 Mi *Josia* ũge, Õmaranet ekeken
ñun A ãt? Ma amen iat tekawa rõ
pan mõ rõ ũge, Jũbwen amea an
ñame Gott, ñea õñaũn Juda, mõ õme-
ata mũñane ñana wo ririñ a dagarain
Beth-El.
18 Mõ õ ũge, Enim ta mek; enim

eko eñame ion ebarũ rõn. Me ñagan
re eõ dadeijie' rõn, me rõn prophet
ñea õñaũn Samaria.
19 Me ewak memak ñan eat etañ
ogoda ñan emek ian kawan Sama-
ria, ñana uea n Israel ogiten ririñ
bwe re nimõ õenenaõ *Jehova* bwe
enimõ damadam, Josia õkirõaten, me
e ririñ ũra tekei imin memak ñan o
ogiten ririñ iow i Beth-El.
20 Ma a abi memak priester it etañ
ñan ogoda ñabũna re mek ina, eow
itañit dagarae, mõ õ gata erõnñame
eara; me e redõ eowen Jerusalem.
21 ¶ Me uea õpan a eñame memak,
mõ ũge, Amwam raña passah ea Je-
hova ñea wamiã Gott, tekei eareãtow
ian mũrane buch in berith.
22 Eko betibet ia ã raña passah te-
kei ñune atsin ean aũra bũm amen
ekõm ñabũna rõ mwit añõgen Israel,
me ean aũra bũm uea n Juda;
23 Me ean quita ma aojun an obwe-
ni Josia, ã rañaen passah ñune ea
Jehova i Jerusalem.
24 ¶ Mi Josia õekeow bet ñabũn
amen kabwiãeã, ma amen mweaeo,
me teraphim, mi ijor in ani, mi imin
memak ñan eimwi bwe ã nimõ miowi,
ñana ã ãt iow ean eben Juda mi i Je-
rusalem, bwe e nim oduwen añõget
edogor ñana ã eare eow ian buch ña-
rana Hilkia ñea priester ãt iow ian
maneabin Jehova.
25 Me eko uea ion ian obwen ñea
tekei, ñea eiwidõ a Jehova eow ean
bũriõũn memak, ma anin memak, me
waion memak, tekei wõn dogor Moses
memak; me eko bet ion iruwin ñea
tekei.
26 ¶ Mi Jehova eõ iwidõ atsin ean
kũñijowin an egirow, ñea õpwij egi-
rowin ea Juda ean, bwe dõgit ema-
kur in kenenaõ ñana Manasse ogiten
õenenaõõn.
27 Mi Jehova ũge, A nan bwiriow
bet Juda atsin ian meõ tekei aeõ
bwiriow Israel, ma A nan eatow bet
tekawa ñune ñea A ogiten ij, ñea Je-
rusalem, me dõmaneab ñea A pan
mõ ũge, Egõ nan mek ian.
28 Ma an makur Josia ñana dũgidũ-
gin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
29 ¶ Ean an bũm, oroga Pharao-
Necho ñea uea n Ägypten bwe enim
ake a uea n Assyria eat ekaw ñea
Euphrat: me uea Josia ereij obwen;
me *Pharao-Necho* abi iowen Megiddo,
ñag e ekowõñ a.
30 Ma an tsiõ rõ õdõn iat chariot
ñag e man atsin Megiddo, me ro otow
Jerusalem, me re irieduen iat ũbwen.
Me ñamen ean eb ia re barũ Joahas
ñea ñain Josia, mõ rõ õbid, me re
eken uea bwe e nimõ ñeijũbwet
etõñin.
31 ¶ Anarama ma aiju an obweni
Joahas ñag õ õren moniba; me aiju
an maram in moniba i Jerusalem: me
eget ãita inen bwe Hamutal ñea ñain
Jeremia ñea dei Libna.
32 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei imin memak ñan an
bagadugu ogiten ririñ.
33 Me Pharao-Necho oquõr iowen i
Ribla ean eben Hamath, bwe e nim
eõ moniba i Jerusalem; mõ õ ñaeow
iat etotow eañabai ean aibu talent in
silber, me aiquen talent in gold.
34 Me Pharao-Necho eij Eljakim ñea
ñain Josia bwe enim ekei uea n ñei-
jũbwen Josia ñea etõñin, mõ õ õekae
egen me eken Jojakim: mõ õ onuai-
wien Joahas; mõ õ õrre eow Ägypten,
me e ma eowen ina.
35 Mi Jojakim oija Pharao gold me
silber; mõ õ kaeõgei eb bwe re nim
totow geld tekei aen Pharao: me e
barũ silber me gold atsin itũrin ñamen
eat eb, ion o õrai wõnõ tekei eare-
ãtow ian buch it eañabai, bwe re nim
oija Pharao-Necho.
36 ¶ Anarama ma aijimo an obweni
Jojakim ñag õ õren moniba; me ata
ma aiquen an obweni n moniba i Je-
rusalem: me eget ãita inen bwe Se-
buda ñea ñain Pedaja ñea dei Ruma.
37 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei imin memak ñan an
bagadugu ogiten ririñ.

ITŨBAÑ 24.

EAN an bũm, orogan Nebukadnezar
ñea uea n Babylon, me Jojakim
ekeijien an tsiõ ean aiju eobweni: me
e iwidõ mo owinban añen.
2 Mi Jehova õijõn aũra tar in ake
dei Chaldea, ma aũra tar in ake dei

Syria, ma aũra tar in ake dei Moab,
ma aũra tar in ake ibwibwin Ammon,
ea Juda bwe re nim ijababa, tekei
aen Jehova, ñan O ogiten pātow ian
ben an tsiõ ñabũna propheten.
3 Õrre a Juda ñune eow ean aen
Jehova, bwe E nimõ eatow ũra atsin
ian men, bwe dõgin an dũra Manasse,
tekei imin memak ñan o ogiten ririñ,
4 Me bwe dõgin bet arat eñame ña-
bũn o ogiten õõkae me eko aũra
dũra; bwo o oquenõn Jerusalem arat
eñame ñabũn eko aũra dũra: mi Je-
hova eõ teñ ead an dũra.
5 ¶ Ma an makur Jojakim ñana dũ-
gidũgin, mi imin memak ñan e ririñ,
õten, ã eõ eare eow ian buch ñarana
imwinen in uea n Juda?
6 Mi Jojakim emijimijen itañin an
bagadugu; mi Jojachin ñea ñain omo-
niban iruwin.
7 Me uea n Ãgypten eõ gauwei õrre
atsin ũbwien, bwe uea n Babylon ogi-
ten õgõg *eb memak*, atsin ean kawin
Ãgypten ea ekaw ñea Euphrat, *eb*
memak ñana wõn uea n Ãgypten.
8 ¶ Ata ma aoju an obweni Jojachin
ñag õ õren moniba; me aiju an ma-
ram in moniba i Jerusalem: me eget
ãita inen bwe Nehustha ñea ñain
Elnathan ñea dei Jerusalem.
9 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova, tekei imin memak ñana etõñin
ogiten ririñ.
10 ¶ Eat edae ñaga an tsiõ Nebu-
kadnezar ñea uea n Babylon ro roga
Jerusalem, me ã rogiet tekawa.
11 Me Nebukadnezar ñea uea n
Babylon õrre a tekawa, ñag an tsiõ
rõ õreita rogi;
12 Me Jojachin ñea uea n Juda
emeta a uea n Babylon, ei, me ãita
inen, ma an tsiõ, me wõn prinzen, me
wõn ruwadu: me uea n Babylon õgõ-
gien *amea*, ean quaojun an obweni n
moniba.
13 Mõ õ õbũ atsin ina imin memak
ñana baibain ian an wak Jehova, me
baibain ian an wak uea, me e detow
iwũr memak ñana gold, ñana Solo-
mon ñea uea n Israel ogiten ririñ
iow ian an tempel Jehova, tekei an
Jehova ogiten pan.
14 Mo o onuaiwien amen Jerusa-
lem memak, me prinzen memak, me
eñame memak ñabũn oaio me eõ ku-
rara, ñabũna ata erañat edenigae, ma
amen makur memak ñabũn õman, ma
amen makur debitsi; eko ion iõ õre-
ñõ, bwi ta eñame ñabũn eko emit
duwõra inimagen amen ean eb ia.
15 Mo o otowen Babylon Jojachin,
me inen uea, me ãinibũn agen uea,
me wõn ruwadu, me ñabũna monibait
eb, o onuaiw ũra bwe edenigae atsin
Jerusalem aeow Babylon.
16 Me eñame memak ñabũn oaio,
ñabũna re eke aeiu erañan, ma amen
makur ñabũn õman, ma amen makur
debitsi re eke arañа, ũra memak ña-
bũna ro oaio mõ rõ man eat ake,
amea uea n Babylon otow ũra Baby-
lon bwe edenigae.
17 ¶ Me uea n Babylon omonibaen
Matthanja ñea etsit etõñin *Jojachin*
bwe e nimõ ñeijũbwen, mõ õ õekae
egen me eke Zedekia.
18 Anarama ma aiquen an obweni
Zedekia ñag õ õren moniba; ma ata
ma aiquen an obweni n moniba i
Jerusalem: me eget ãita inen bwe
Hamutal ñea ñain Jeremia ñea dei
Libna.
19 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei imin memak ñana Joja-
chin ogiten ririñ.
20 Bwõ õrre añen Jerusalem mi
Juda deden ñune eow ean an egirow
Jehova, ea an õekeow ũra atsin ian
men. Me Zedekia owinban añen uea
n Babylon.

ITŨBAÑ 25.

EAN quadon an obweni n moniba,
ean quitain maraman, ean abũ-
mita bũmin bita maraman, õrre Ne-
bukadnezar ñea uea n Babylon, me
wõn tar in ake memak, bwe e nimõ
bo a Jerusalem, mo o rogi; me rõ
weijida aũra wak in ake itirũrũn.
2 Me ã rogi bita tekawa ea quita
ma aiquenin an obweni uea Zedekia.
3 Me ean abũmin ado bũmin ka-
taeoquin maraman, ouwaket emaida-
quan iat tekawa, me ekewen õan
amen ean eb ia.
4 ¶ Me ã baen ororit tekawa, mõ
õgõrien memak amen ake anũbũmin
ian medenan metoror ñea emek iju-
gagain arura eoror, ñea emek ean

wõn uea tañ in kiãõ: (me dei Chaldea
ṛo odororai tekawa:) me *uea* õden
ian medenan Araba.
5 Me wañara tar in ake dei Chal-
dea re edegeri erowin uea, me re iba-
wetowen ean eben Jericho ñaben
eweõ; me wõn tar in ake memak re
ijijepaõet atsin itũrin.
6 Me re iba uea, mõ rõ õrean añen
uea n Babylon aẹow i Ribla; me rõ
mwitien añõgen.
7 Me ra abi ñaiñain Zedekia eow
ian men, me ro koroijedu õañan men
Zedekia, me ro quorõn bait equõquõr,
me ro otowen Babylon.
8 ¶ Ean katimon maraman, ean
abũmin aeiu bũmin bita maraman,
ñea quita ma adon an obweni uea
Nebukadnezar ñea uea n Babylon,
õrre Nebusaradan ñea kaiwedut etar
in ober, ñea an tsiõ amea uea n Ba-
bylon, aeow Jerusalem.
9 Me e jiũiowen maneabin Jehova,
ma an wak uea, me wakin Jerusalem
memak, e jiũiow ewak memak ñan
õkaganado.
10 Me tar in ake n Chaldea memak,
ñan emek itũrin amea kaiwedut etar
in ober, rõ õmeiwatu memak ororin
Jerusalem.
11 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
amen ober onuaiwien bwe edenigae
dũgidũgit eñame ñabũn õreñõ iat te-
kawa, me ñabũna ro pudu, ñabũna ro
pudu a uea n Babylon, me iquiquit
epo ñea ouwak.
12 Ma amea kaiwedut amen ober
õñaina ibũn inimagõra ñabũna magit
eko emit duwõra, bwe re nim eke
ũra amen makur eat eñan vitis, ma
amen kiãõ.
13 Me dei Chaldea re dewiwei ijor
ñana eborage ñan emek ian manea-
bin Jehova, me ẹñamwin, me ijited
ñea eborage ñan emek ian maneabin
Jehova, me ro otowen Babylon ñana
borageõra.
14 Me ro onuaiw epat, me debũgi-
bũg, me karurun bũriõũt lampe, me
ipun, me baibait emakur memak ñana
eborage, ñana re eke etaramawir.
15 Ma amea kaiwedut amen ober
ọbũ eanuaw epan ñana eñat ãe, me
etebi; gold itañin gold, me silber ita-
ñin silber.
16 Ijor ñana aro, mi ijited, me eña-
mwin, ñana Solomon eririñ ñago bwe
bain maneabin Jehova, e eõ paunei
boragen mũñane memak.
17 Godaũt ijor ion bwe ata ma aoju
emainibe, mi tũbwin ñea eborage
emek ean; me aiju emainibe godaũt
itũb ion, me ã õpaeõt erũrũt itũb
imin ñaran õgain ekei ikibõñ me rim-
mon ñan te ei eborage: mi tekei bet
mũñane karuwõrit ijor me bain ñaran
õgain ekei ikibõñ.
18 ¶ Ma amea kaiwedut amen ober
onuaiw Seraja ñea monibain priester,
me Zephanja ñea karumenin priester,
ma amen raña metoror ñabũna re eke
aijimen:
19 Mo o onuaiw eruwadu ñea ã ñaeow
aũtũbwit amen ake atsin iat tekawa;
me wõn amen edar kaiwedut etar in
ake, ñea õepoi amen eat eb mõ õdũ
ũra; me añama dedemaro atsin ini-
magen ñamen eb ia, ñabũna ã ãt iow
iat tekawa.
20 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober õbũ ũra, mõ õrean añen
ũra uea n Babylon aeow Ribla.
21 Me uea n Babylon eijatow ũra,
ma abi iowen ũra i Ribla ean eben
Hamath. Õũga onuaiwet dei Juda
atsin ũbwiõra bwe edenigae.
22 ¶ Me ñagat eñame ñabũn õreñõ
ean eben Juda, ñabũna Nebukadnezar
ñea uea n Babylon õñaina, e ij Ge-
dalja, ñea ñain Ahikam, ñea ñain
Saphan, bwe enim ekei wañara amen
mwit añõg.
23 Me ñag amebũna ekaiwedu ma
aũra ñame rõ kaiõt bwa amea uea n
Babylon ogiten ij Gedalja bwe enim
ekei amen mwit añõg, rõ õrre añen
Gedalja eow i Mizpa, ñabũna Ismael
ñea ñain Nethanja, mi Johanan ñea
ñain Karea, me Seraja ñea ñain
Thanhumeth ñea dei Nethopha, me
Jaasanja ñea ñait dei Maacha ion,
ũra ma aũra ñame.
24 Me Gedalja schwõr a ũra me ea
aũra ñame, mõ ũge a ũra, Amwam eõ
miow bwe dõgin amebũn an tsiõ dei
Chaldea: amwaimõ mek ean eb une,
me tsiõ itũrin uea n Babylon, ma
amwa nan eab dõgedõg.
25 Me ean quaeiun maraman, Is-
mael, ñea ñain Nethanja, ñea ñain

Elisama, ñea ion inimagen an karig uea, õrre, me waea eñame itũrin, me e ijatow Gedalja, me e man, epo a dei Judea me dei Chaldea ñabũna re mek itũrin i Mizpa.
26 Me eñame memak, ñabũn ejõñ me ñabũn ogoda, me kaiwedut amen ake, re eogoda, me ro ñowen Ägypten; bwe re miow dei Chaldea.
27 ¶ Me ean quanimo ma aeiun obwenin an denigae Jojachin ñea uea n Juda, ean quita ma aron maraman, ean abũmruma ma aeiu bũmin bita maraman, Evil-Merodach ñea uea n Babylon, eat obweni ñea õ õren moniba ean, etata tũbwin Jojachin ñea uea n Juda atsin iat ewak in quõquõr;
28 Me e dorer a iat auwã, mõ õ ñaeow wõn tron aũtũbwin wõn tron uea memak ñabũna re mek epo a i Babylon,
29 Me e ij an karawin in mek iat ewak in quõquõr; mi *Jojachin* ejeiji itañin ean an bũm in tsimor memak:
30 Ma an dienak, ã oija an dienak eõ toki atsin itũrin uea, ñea dũbañin eat ibũm aeoweaeow, ean an bũm in tsimor memak.

ADAMONIN BUCH IT

IMWINEN.

ITŨBAÑ 1.

ADAM, Seth, Enos,
2 Kenan, Mahalaleel, Jared,
3 Henoch, Methusala, Lamech,
4 Noa, Sem, Ham, Japhet.
5 ¶ Ñaiñain Japhet: Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Mesech, Thiras.
6 Ñaiñain Gomer: Askenas, Riphath, Thogarma.
7 Ñaiñain Javan: Elisa, Tharsisa, ñabũna Chittim me Dotanim.
8 ¶ Ñaiñain Ham: Chus, Mizraim, Put, Kanaan.
9 Ñaiñain Chus: Seba, Hevila, Sabtha, Ragma, Sabthega. Ñaiñain Ragma: Saba me Dedan.
10 Me Chus õrig Nimrod; amune õren õaweijida n ekei amen oaio eat eb.
11 Mizraim õrig ñabũna Ludim, me ñabũna Anamim, me ñabũna Lehabim, me ñabũna Naphthuhim,
12 Me ñabũna Pathrusim, me ñabũna Kasluhim, (ñabũna dei Philistia re rig atsin itũrũra), me ñabũna Kaphthorim.
13 Me Kanaan õrig Sidon ñea an bowab, me Heth,
14 Me dei Jebus, me ñabũna Amorite, me Girgasite,
15 Me Hevite, me dei Arka, me dei Sini,
16 Me Arvadite, me Zemarite, me Hamathite.
17 ¶ Ñaiñain Sem: Elam, Assur, Arphachsad, Lud, Aram, Uz, Hul, Gether me Mesech.
18 Ma Arphachsad õrig Sala; Sala õrig Eber.
19 Me Eber õrig arumen ñait eman: egen ion bwe Peleg; bwe ã mwimwit eb ean an bũm: me egen amea etsin bwe Joktan.
20 Mi Joktan õrig Almodad, Saleph, Hazarmaveth, Jara,
21 Hadoram, Usal, Dikla,
22 Ebal, Abimael, Saba,
23 Ophir, Hevila me Jobab. Ñabũne ũra ñaiñain Joktan.
24 ¶ Sem, Arphachsad, Sala,
25 Eber, Peleg, Regu,
26 Serug, Nahor, Thara,
27 Abram ñea Abraham.
28 Ñaiñain Abraham: Isaak me Ismael.
29 ¶ Ñane aũrõr karig: An bowab Ismael, Nebajoth, Kedar, Adbeel, Mibsam,
30 Misma, Duma, Massa, Hadad, Thema,
31 Jetur, Naphis me Kedma. Ñabũne an karig ibwibwin Ismael.
32 ¶ Me ñabũne ñaiñain Ketura ñea an konkubine Abraham: ãita õrig Simran, Joksan, Medan, Midian, Jesbak me Sua. Me ñaiñain Joksan: Saba me Dedan.
33 Ñaiñain Midian: Epha, Epher, Hanoch, Abida me Eldaa. Ñabũne ũra ñaiñain Ketura.
34 Abram õrig Isaak. Ñaiñain Isaak: Esau me Israel.
35 ¶ Ñaiñain Esau: Eliphas, Reguel, Jeus, Jaelam me Kora.
36 Ñaiñain Eliphas: Theman, Omar, Zephi, Gaetham, Kenas, Thimna me Amalek.
37 Ñaiñain Reguel: Nahath, Sera, Samma me Missa.
38 Ñaiñain Seir: Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, Dison, Ezer me Disan.
39 Ñaiñain Lotan: Hori, Homam; me Thimna ei ãita etsin Lotan.
40 Ñaiñain Sobal: Aljan, Manahath, Ebal, Sephi me Onam. Ñaiñain Zibeon: Aja me Ana.
41 Ñaiñain Ana: Dison. Ñaiñain Dison: Hamram, Esban, Jethran me Cheran.
42 Ñaiñain Ezer: Bilhan, Saawan me Jaakan. Ñaiñain Disan: Uz me Aran.
43 ¶ Ñabũne uea ñabũna ro moniba

ean eben Edom, ñag eitsiõk moniba
uea ion ea ibwibwin Israel: Bela ñea
ñain Beor; me egen an tekawa bwe
Dinhaba.
44 Me ñag ema Bela, Jobab ñea
ñain Sera ñea dei Bozra omoniban
iruwin.
45 Me ñag ema Jobab, Husam ñea
ibwin Theman omoniban iruwin.
46 Me ñag ema Husam, Hadad ñea
ñain Bedad ñea abi Midian eow ean
eben Moab omoniban iruwin; me egen
an tekawa bwe Awith.
47 Me ñag ema Hadad, Samla ñea
dei Masrek omoniban iruwin.
48 Me ñag ema Samla, Saul ñea
dei Rehoboth itañit Ekaw ñea Eu-
phrat omoniban iruwin.
49 Me ñag ema Saul, Baal-Hanan
ñea ñain Achbor omoniban iruwin.
50 Me ñag ema Baal-Hanan, Ha-
dad omoniban iruwin; me egen an te-
kawa bwe Pagi; me eget ãita agen
bwe Mehetabeel ñea ñain Matred ñea
ñait ãn Mesahab.
51 ¶ Me eman Hadad: me ñabũne
monibain Edom: temoniba ñea Thim-
na, me temoniba ñea Alwa, me te-
moniba ñea Jetheth,
52 Me temoniba ñea Oholibama, me
temoniba ñea Ela, me temoniba ñea
Pinon.
53 Me temoniba ñea Kenas, me te-
moniba ñea Theman, me temoniba
ñea Mibzar,
54 Me temoniba ñea Magdiel, me
temoniba ñea Iram. Ñabũne moni-
bain Edom.

ITŨBAÑ 2.

ÑABŨNE monibain Israel: Ruben,
Simeon, Levi, Juda, Isaschar,
Sebulon,
2 Dan, Joseph, Benjamin, Naph-
thali, Gad me Asser.
3 ¶ Ñaiñain Juda: Ger, Onan me
Sela. A õrig a ameitsimine eow itũ-
rit ãita ãinimwen Kanaan, ñea ñain
Sua. Me Ger ñea an bowab Juda,
ebaka ian men Jehova; ma A abien.
4 Me Thamar ñea ijiben õrig a
Perez me Sera. Atebin amebũna
ñaiñain Juda bwe aijimo.
5 Ñaiñain Perez: Hezron me Ha-
mul.
6 Ñaiñain Sera: Simri, Ethan, He-
man, Chalkol me Dara. Re eke
aijimo atebũra.
7 Ñaiñain Charmi: Achar, ñea oroe
Israel, ñea edũra eat imin ñana ã
õebwigaga.
8 Ñaiñain Ethan: Asarja.
9 Ñaiñain Hezron ñabũna ã õrig a;
Jerameel, Ram me Chalubai.
10 Me Ram õrig Amminadab.
Amminadab õrig Nahesson, ñea prinz
it ibwibwin Juda.
11 Nahesson õrig Salma. Salma
õrig Boas.
12 Boas õrig Obed. Obed õrig
Jesse.
13 ¶ Jesse õrig an bowab ñea Eliab,
me Abinadab ñea ekarumen, me Si-
mea ñea ekatijimen,
14 Me Nathanael ñea ekatamen, me
Raddai ñea ekatijimo,
15 Me Ozem ñea equaño, me David
ñea equaeiu.
16 Me edũra n ãn: Zeruja me Abi-
gail. Ñaiñain Zeruja: Abisai, Joab
me Asahel; arei eke aijimen.
17 Me Abigail õrig Amasa. Egen
amea etõñin Amasa bwe Jether ñea
ibwin Ismael.
18 ¶ Kaleb ñea ñain Hezron, õrig
iow itũrin Asuba ñea agen, me eow
itũrin Jerigoth; me ñabũne ñaiñait
ãita: Jeser, Sobab me Ardon.
19 Me ñag ema Asuba, Kaleb eija-
tsiet Ephrath; me ãita õrig añen
Hur.
20 Hur õrig Uri. Uri õrig Beza-
leel.
21 ¶ Mi imũr Hezron emetu a ãita
ñain Machir ñea etõñin Gilead; mõ õ
õbũ me eken agen ñaga añama an
obweni; me ãita õrig a Segub.
22 Me Segub õrig Jair, ñea õgõg
anarama ma aiju tekawa ean eben
Gilead.
23 Me ñabũna Gessur me Aram rõ
õgõgien an tekawa Jair atsin itũ-
rũra, epo a Kenath me tañemekin
memak; ñana añama tekawa. Ña-
bũne ũra ñaiñain Machir, ñea etõñin
Gilead.
24 Iruwin an ima Hezron eow i
Kaleb-Ephratha, Abia ñea agen Hez-
ron õrig a Ashur ñea etõñin Thekoa.
25 ¶ Jerameel ñea an bowab Hezron

õrig ñain: Ram ñea an bowab, me
Buna, me Oren, me Ozem, me Ahia.
26 Me etsimine bet agen Jerameel
ion, ñea Atara egen, ñea inen
Onam.
27 Ñaiñain Ram, ñea an bowab
Jerameel: Maaz, Jamin me Eker.
28 Ñaiñaim Onam: Sammai me
Jada. Ñaiñain Sammai: Nadab me
Abisur.
29 Me eget ãita agen Abisur bwe
Abihail, ñea õrig Achban me Molid.
30 Ñaiñain Nadab: Seled me Ap-
paim; me Seled ema me eko ñain.
31 Ñaiñain Appaim: Jesei. Ñai-
ñain Jesei: Sesan. Ñaiñain Sesan:
Ahelai.
32 Ñaiñain Jada ñea etsin Sam-
mai: Jether me Jonathan; Jether
ema me eko ñain.
33 Ñaiñain Jonathan: Peleth me
Sasa. Ñabũne ũra ñaiñain Jerameel.
34 ¶ Eko ñait eman Sesan bwi ta
ãn. Me etsimine an tsiõ Sesan ion
ñea dei Ägypten, ñea Jarha egen.
35 Me Sesan oija Jarha ñea an
tsiõ ãita ñain bwe e nim eke agen;
me ãita õrig añen amea Atthai.
36 Atthai õrig Nathan. Nathan
õrig Sabad.
37 Sabad õrig Ephlal. Ephlal õrig
Obed.
38 Obed õrig Jehu. Jehu õrig
Asarja.
39 Asarja õrig Helez. Helez õrig
Eleasa.
40 Eleasa õrig Sisemai. Sisemai
õrig Sallum.
41 Sallum õrig Jekamja. Jekamja
õrig Elisama.
42 ¶ Ñaiñain Kaleb ñea etsin Jera-
meel: Mesa ñea an bowab, ei etõñin
Siph, me ñaiñain Maresa, ñea etõñin
Hebron.
43 Me ñaiñain Hebron: Kora, Thap-
pua, Rekem me Sama.
44 Sama õrig Raham ñea etõñin
Jorkeam. Rekem õrig Sammai.
45 Me egen amea ñain Sammai
bwe Maon, me Maon ei etõñin Beth-
Zur.
46 Me Epha, ñea an Kaleb konku-
bine õrig Haran, Moza me Gases.
Me Haran õrig Gases.
47 Me ñaiñain Jahdai: Regem,
Jotham, Gesan, Pelet, Epha me
Saaph.
48 Me Maacha, ñea an konkubine
Kaleb, õrig Seber me Thirhena.
49 Mõ õ õrig bet Saaph ñea etõñin
Madmanna, me Sewa ñea etõñin
Machbena me etõñin Gibea. Ma
Achsa ei ãita ñain Kaleb.
50 ¶ Me ñabũne ñaiñain Kaleb; ñea
ñain Hur, ñea an bowab Ephratha:
Sobal ñea etõñin Kirjath-Jearim,
51 Salma ñea etõñin Bethlehem,
Hareph ñea etõñin Bethgader.
52 Me etsimine ñain Sobal ñea etõ-
ñin Kirjath-Jearim: Haroe, me emaen
in ñabũna Manathite.
53 Ma amen bwien Kirjath-Jearim:
ibwibwin Jether, me ñabũna Pu-
thite, me Sumathite, me Misraite;
ñabũna Zorathite me dei Esthaol re
rig atsin itũrũra.
54 Ñaiñain Salma: Bethlehem, me
ñabũna dei Netopha, Atharoth-Beth-
Joab, me emaen in ñabũna Manahe-
thite, ñabũna Zoraite.
55 Ma amen ũbwiet amen edar me-
mak ñabũna re mek i Jabez: ñabũna
Thireathite, me Simeathite, me Su-
chathite. Ñabũne Kinite ñabũna re
rig atsin itũrin Hamath, ñea etõñin
amen bwien Rechab.

ITŨBAÑ 3.

ME ñabũne ñaiñait David, ñabũna
ã õrig a eow Hebron: Amnon
ñea ebowab, atsin itũrin Ahinoam
ñea ãinimwen Jesreel; ekarumen:
Daniel, atsin itũrin Abigail ñea ãini-
mwen Karmel;
2 Ekatijimen: Absalom, ñea ñain
Maacha ñea ñain Thalmai ñea uea n
Gessur; ekatamen: Adonia, ñea ñain
Haggith;
3 Ekatijimo: Sephatja, atsin itũrin
Abital; equaño: Jethream, atsin itũ-
rin agen ñea Egla.
4 Ñabũne año ro pudu i Hebron;
mo o moniba ina ean aeiu eobweni
ma año maraman; ma animo ma aiju
an obweni n moniba i Jerusalem.
5 Me ñabũne ñabũna ro pudu i Je-
rusalem: Simea, Sobab, Nathan me
Solomon, re eke amen, atsin itũrin
Bath-Sua ñea ñain Ammiel;
6 Jibhar, Elisama, Eliphelet,

7 Noga, Nepheg, Japhia,
8 Elisama, Eljada me Eliphelet, re
eke ado.
9 Ñabũne ũra ñaiñait David, me
etsimine bet ijuw ñabũna ñaiñait
ãinibũn an konkubine; me Thamar ei
ãita edũrañ in ãn.
10 ¶ Me ñain Solomon, Rehabeam,
ma Abia ñea ñain, ma Asa ñea ñain,
mi Josaphat ñea ñain,
11 Mi Joram ñea ñain, ma Ahasja
ñea ñain, mi Joas ñea ñain,
12 Me Amazja ñea ñain, ma Asarja
ñea ñain, me Jotham ñea ñain,
13 Ma Ahas ñea ñain, me Hiskia
ñea ñain, me Manasse ñea ñain,
14 Me Amon ñea ñain, mi Josia ñea
ñain.
15 Ñaiñain Josia: Johanan ñea ebo-
wab, Jojakim ñea ebuen, me Zedekia
ñea ekatijimen, me Sallum ñea eka-
tamen.
16 Me ñaiñain Jojakim: Jechonja
ñea ñain, me Zedekia ñea ñain.
17 ¶ Me ñaiñain Jechonja ñea ede-
nigae: Sealthiel ñea ñain,
18 Me Malchiram, me Pedaja, me
Seneazzar, me Jekamja, me Hosama,
me Nedabja.
19 Me ñaiñain Pedaja: Serubabel
me Simei. Me ñaiñain Serubabel:
Mesullam me Hananja, me ãita edũ-
rõr ñea Selomith;
20 Me Hasuba, me Ohel, me Be-
rechja, me Hasadja, me Jesab-Hesed,
re eke aijimo.
21 Ñaiñain Hananja: Pelatja me
Jesaja; me ñaiñain Nephaja, me ñai-
ñain Arnan, me ñaiñain Obadja, me
ñaiñain Sechanja.
22 Me ñaiñain Sechanja: Semaja.
Ñaiñain Semaja: Hattus, Jigeal, Ba-
ria, Nearja me Saphat, re eke año.
23 Ñaiñain Nearja: Eljoenai, His-
kia me Asrikam, arei eke aijimen.
24 Ñaiñain Eljoenai: Hodavja, El-
jasib, Pelaja, Akkub, Johanan, Delaja
ma Anani, re eke aeiu.

ITŨBAÑ 4.

ÑAIÑAIN Juda: Perez, Hezron,
Karmi, Hur me Sobal.
2 Neaja ñea ñain Sobal õrig Jahath.
Jahath õrig Ahumai me Lahad. Ña-
bũne epo n amen bwieni n Zorathite.
3 Me ñabũne ñaiñain amea etõñin
Etam: Jesreel, Jisma me Jidbas; me
eget ãita edũra bwe Hazlelponi;
4 Me Penuel ñea ñain Gedor, me
Eser ñea etõñin Husa. Ñabũne ñai-
ñain Hur, ñea bowabin ñain Ephra-
tha, ñea etõñin Bethlehem.
5 ¶ Me Ashur, ñea etõñin Thekoa,
etsimine arumen agen, ñarumena
Helea me Naera.
6 Me Naera õrig Ahussam, He-
pher, Themni me Ahastari. Ñabũne
ũra ñaiñain Naera.
7 Me ñabũne ñaiñain Helea: Ze-
reth, Jizhar me Ethnan.
8 Me Koz õrig Anub me Hazobeba,
ma an epo n amen bwieni Aharhel,
ñea ñain Harum.
9 ¶ Me ã eredu eken Jaebez ea
etsietsin; me ãita inen eij egen bwe
Jaebez, bwõ õ ũge, A ogiten õrig iow
iat eroe.
10 Mi Jaebez emwemwin Gott in
Israel, mõ ũge, Karenaga me Wo
õgageidawianawõ kõr, me oouwak
ũbwiõ, me bem emek ea, mo ogoeowõ
atsin eat ibaka, bwe enim eõ õma-
gaeõ! Me Gott oija añen bita imin õ
kõñõn.
11 ¶ Me Kalub ñea etsin Sua, õrig
Mehir; ei etõñin Esthon.
12 Me Esthon õrig Beth-Rapha,
Pasea me Thehina ñea etõñin Ir-
Nahas; ñabũne ñamen Recha.
13 Ñaiñain Kenas: Othniel me Se-
raja. Ñaiñain Othniel: Hathath.
14 Me Meonothai õrig Ophra. Me
Seraja õrig Joab ñea etõñin Ge-
Harasim; bwũ ũra amen man ia rõ
makur.
15 Ñaiñain Kaleb ñea ñain Je-
phunne: Iru, Ela me Naam; me ñai-
ñain Ela: Kenas.
16 Ñaiñain Jehalele-El: Siph, Si-
pha, Thirja me Asareel.
17 Ñaiñain Esra: Jether, Mered,
Epher me Jalon. Me ñabũne ñaiñain
Bithja, ñea ñain Pharao, ñea Mered
eijatsi: õ õrig Mirjam, Sammai, Jes-
ba ñea etõñin Esthemoa.
18 Me ãita agen ñea Jehudia õrig
Jered ñea etõñin Gedor, me Heber
ñea etõñin Socho, me Jekuthiel ñea
etõñin Sanoa.
19 Ñaiñait ãita agen Hodja, ñea

etsin Naham: etõñin Kegila ñea
Garmite, me etõñin Esthemoa ñea
ibwin Maacha.
20 Ñaiñain Simon: Amnon, Rinna,
Ben-Hanan me Thilon. Ñaiñain Je-
sei: Soheth me Ben-Soheth.
21 ¶ Ñaiñain Sela, ñea ñain Juda:
Ger ñea etõñin Lechas, me Laeda
ñea etõñin Maresa, me epo n amen
bwieni n aũra wak ñabũna re eã li-
non ñan omo, ñabũna rat ewak ñea
Asbea.
22 Me Jokim, ma amen Koseba,
me Joas, me Saraph, ñea omoniba
ea eben Moab, me Jesubi-Lehem.
Ebweñara añõgõra.
23 Ñabũne amen ririñ iwũr, me ña-
men Netaim me Gedera: re mek ina
itañin uea me buõk an makur.
24 ¶ Ñaiñain Simeon: Nemuel, Ja-
min, Jarib, Sera me Saul;
25 Sallum ñea ñain, me Mibsam
ñea ñain, me Misma ñea ñain.
26 Ñaiñain Misma: Hammuel; me
Sakkur ñea ñain, me Simei ñea ñain.
27 Me etsimine ñain Simei waea
ma año eman me año ãn; me eõ ebak
ñain amebũna etsietsin, me eõ kañe-
da bet aũra epo n amen bwieni tekei
ibwibwin Juda.
28 Me re mek i Beer-Seba, mi i
Molada, mi i Hazar-Sual,
29 Me Bilha, me Ezem, me Tholad,
30 Me Bethuel, me Horma, me
Ziklag,
31 Me Beth-Markaboth, me Hasar-
Susim, me Beth-Birei, me Saaraim.
Ñane aũra tekawa ea an moniba uea
David.
32 Me wañara tañemek Etam, me
Ain, me Rimmon, me Thochen, me
Asan, aijimo tekawa atebũra:
33 Me etañemek memak ñan õpaeoi
mũñana tekawa, me etoki i Baal.
Ñane eñõra n mek, me emek itũrũra
añõgen aũra karig.
34 Me Mesobab, Jamlech, Josa ñea
ñain Amazja;
35 Mi Joel, mi Jehu ñea ñain Jo-
sibja, ñea ñain Seraja, ñea ñain Asiel,
36 Eljoenai, Jaekoba, Jesohaja,
Asaja, Adiel, Ismeel me Benaja,
37 Sisa ñea ñain Saphei, ñea ñain
Allon, ñea ñain Jedaja, ñea ñain
Simri, ñea ñain Semaja;
38 Ñabũne ã pan egõra ũra prinzen
ian aũra epo n amen bwieni; mõ õka-
ñeda kõr ran an wak etõñũra.
39 ¶ Me ro ñow eat etañ metu i
Gedar, me re toki itañit epañ edõgen
apoe, bwe re nim kanani etañ in bũ-
gibũgi bwe õan wañara imin gõgõrõ.
40 Me re ãt etañ in bũgibũgi ñan
eduweduw mo omo, me ereab õkõr
minebena eb, me eow, me eowarara:
bwe ñabũna re mek ina ñago ũra
ibwibwin Ham.
41 Me ñabũne ã eare egõra rõ õrre
ean an dae Hiskia ñea uea n Juda,
mi ijatow aũra wak dedegai, me
Meunim ñabũna ã ãt iow ina ã õekeo-
wien ũra ea ñabũmine, me re meken
eat eñõra; bwin etsimine etañ in
bũgibũgi ina ñan eiwin a wañara
imin gõgõgõ.
42 Mi ibũn eara, ñabũna ñaiñain
Simeon, re eke aijimowar, re naña
etowedũdũ ñea Seir, ma kaiwedura
ñabũna Pelatja, me Nearja, me Re-
phaja, me Usiel, ñabũna ñaiñain Je-
sei.
43 Me re ijatow ñabũna iquiquit
ibwibwin Amalek ñabũna rõ gõrõwõñ
ñago, me re meken ina, ea ñabũmine.

ITŨBAÑ 5.

ME ñaiñain Ruben ñea an bowab
Israel, (bwe ei ebowab; me ñag
õ õmwarere wõt etõñin bett, ã oija
añen amerumena ñain Joseph ñea
ñain Israel dũbañin in bowab; me ã
eõ paten an karig tekei ebowab.
2 Bwi Juda edoganigae ea etsietsin,
me prinz õñaũn itũrin; me wõn õkõr
Joseph ereduet ebowab:)
3 Ñabũne ñaiñain Ruben ñea an
bowab Israel: Henoch, Pallu, Hezron
me Charmi.
4 Ñaiñain Joel: Semaja; me Gog
ñea ñain, me Simei ñea ñain,
5 Me Micha ñea ñain, me Reaja
ñea ñain, me Baal ñea ñain,
6 Me Beera ñea ñain, ñea Tilgath-
Pileser ñea uea n Assyria onuaiw
bwe edenigae: ei prinz it ibwibwin
Ruben.
7 Me etsietsin ean aũra epo n amen
bwieni ñaga ã õdũ egen aũra karig;
monibaiũra ñea Jeiel, me Zacharja,
8 Me Bela ñea ñain Asa, ñea ñain

Sema, ñea ñain Joel, ñea emek i
Aroer, me etoki i Nebo me Baal-
Meon:
9 Me e mek apoe ino eat etañ mek
eat etomagage atsin eat ekaw ñea
Euphrat: bwin aeõñ ebakeda ean
wañara imin gõgõrõ ean eben Gilead.
10 Me ean an bũm Saul ra ake a
ñabũna Hagarite, me ro puduen ian
bõra: me re meken ian aũra wak
dedegai eat eb ñaben edõgen apoin
Gilead.
11 ¶ Mi ibwibwin Gad rõ kake a
ũra, eat eb ñabena Basan me etoki
Salcha:
12 Mi Joel ñea monibaiũra, me
Sapham ñea ebuen, me Jaenai, me
Saphat, i Basan.
13 Me etsiedũra memak ñabũna
ran aũra wak etõñũra; me Michael,
me Mesullam, me Seba, me Jorai, mi
Jaekan, me Sia, me Eber, re eke aeiu.
14 Ñabũne ñaiñain Abihail ñea ñain
Huri, ñea ñain Jaroa, ñea ñain Gi-
lead, ñea ñain Michael, ñea ñain Je-
sisai, ñea ñain Jahdo, ñea ñain Bus;
15 Ahi ñea ñain Abdiel, ñea ñain
Guni, ei monibain ran an wak etõ-
ñũra.
16 Me re mek i Gilead in Basan,
mi ian kawan, mi ian tañemekin Sa-
ron, tekei mwiteõra.
17 Ã õdũ memak ñabũne eow ian
buch in eget ebagadugu ean an bũm
Jotham ñea uea n Juda, me ean an
bũm Jerobeam ñea uea n Israel.
18 ¶ Me ibwibwin Ruben, me ibwi-
bwin Gad, me emaen it arõen Ma-
nasse, atsin inimaget eñame ñabũn
eõ kurara, dedemaro ñabũna ro kona
n kõña schilde mi ipudutũbwin, me
ñabũna ro kona n kõña dobonara, me
ñabũna rõ man iat ake re eke ama
ma aeoq erañan ma aewar ma aña-
ma, ñabũna ro kona a tuwin ake.
19 Me ra ake a ñabũna Hagarite,
me ea Jetur, me Naphis, me Nodab.
20 Me ã buõk ũra n iwitsiow ũra,
me ã totuen ian bõra ñabũna Haga-
rite, mũ ũra memak ñabũna re mek
itũrũra; bwe re eõñ a Gott eat ubo n
ake, mõ Õ kaiõt aeõra; bwina re tũe-
bõn.
21 Me rõ õbũien wañara imin gõ-
gõrõ; atsin inimagen wañara kamele
aijima erañan, ma atsin inimagen
wañara schafe arobu ma aijima era-
ñan, ma atsin inimaget esel aro era-
ñan, ma atsin inimaget eñame aibu
erañan.
22 Bwe ebak ñabũna ro pudu eat
ake, bwina bita eake ei wõn Gott.
Me rõ ñeãt eñõra ea ñaga ã onuaiw
ũra bwe edenigae.
23 ¶ Me emaen it ibwibwin Ma-
nasse re mek eat eb: rõ kañeda
atsin Basan ea Baal-Hermon, me Se-
nir, me etowedũdũ ñea Hermon.
24 Me ñabũne monibain ran an wak
etõñũra: Epher, Jesei, Eliel, Asriel,
Jeremia, Hodavja ma Jahdiel, ũra
eñame ñabũn eõ kurara, eñame ña-
bũn õkaganado, ñabũna ran aũra
wak etõñũra.
25 ¶ Me re dũra ian men wañara
Gott aũra bagadugu, me re mequõr it
dũra n eraban aduwet eponñame n
eat eb, ñabũna Gott õekeow atsin ian
obwõra.
26 Me Gott in Israel õmemõri bũ-
riõũn Phul ñea uea n Assyria, me
bũriõũn Tilgath-Pilneser ñea uea n
Assyria, mo o onuaiwien ũra, ñabũna
ibwibwin Ruben, mi ibwibwin Gad,
me emaen it arõen Manasse, mo o
otowen ũra Hala, me Habor, me
Hara, me eat ekaw ñea Gosan, ea
ñabũmine.

ITŨBAÑ 6.

ÑAIÑAIN Levi: Gerson, Kahath
me Merari.
2 Me ñaiñain Kahath: Amram,
Jizhar, Hebron me Usiel.
3 Ñaiñain Amram: Aaron, Moses
me Miriam. Ñaiñain Aaron: Nadab,
Abihu, Eleasar me Ithamar.
4 ¶ Me Eleasar õrig Pinehas. Pine-
has õrig Abisua.
5 Abisua õrig Bukki. Bukki õrig
Usi.
6 Usi õrig Serahja. Serahja õrig
Merajoth.
7 Merajoth õrig Amarja. Amarja
õrig Ahitob.
8 Ahitob õrig Zadok. Zadok õrig
Ahimaaz.
9 Ahimaaz õrig Asarja. Asarja
õrig Johanan.
10 Johanan õrig Asarja, (ei ñea eri-

riñ barũeneben priester iat dõmaneab
ñea Solomon õwei i Jerusalem:)
11 Ma Asarja õrig Amarja. Amar-
ja õrig Ahitob.
12 Ahitob õrig Zadok. Zadok õrig
Sallum.
13 Sallum õrig Hilkia. Hilkia õrig
Asarja.
14 Asarja õrig Seraja. Seraja õrig
Jozadak.
15 Mi Jozadak oñow *iat edenigae,*
ñaga Jehova onuaiw Juda me Jerusa-
lem eow ian ben Nebukadnezar.
16 ¶ Ñaiñain Levi: Gerson, Kahath
me Merari.
17 Me ñabũne egen ñaiñain Gerson:
Libni me Simei.
18 Me ñaiñain Kahath: Amram,
Jizhar, Hebron me Usiel.
19 Me ñaiñain Merari: Maheli me
Musi. Ñane aũra epo n amen bwieni
ibwibwin Levi tekei *ran aũra wak*
aũra bagadugu.
20 An karig Gerson: Libni ñea ñain,
me Jahath ñea ñain, me Simma ñea
ñain,
21 Me Joa ñea ñain, me Iddo ñea
ñain, me Sera ñea ñain, me Jeathrai
ñea ñain.
22 Ñaiñain Kahath: Amminadab ñea
ñain, me Kora ñea ñain, me Assir ñea
ñain,
23 Me Elkana ñea ñain, ma Abia-
saph ñea ñain, me Assir ñea ñain,
24 Me Thahath ñea ñain, me Uriel
ñea ñain, me Usia ñea ñain, me Saul
ñea ñain.
25 Ñaiñain Elkana: Amasai me
Ahimoth.
26 Ma añõgen Elkana, ñaiñain El-
kana ñabũna eman: Zoph ñea ñain,
me Nahath ñea ñain,
27 Me Eliab ñea ñain, mi Jeroham
ñea ñain, me Elkana ñea ñain.
28 Me ñaiñain Samuel: Vasni ñea
an bowab, me Abia.
29 Me ñaiñain Merari: Maheli, me
Libni ñea ñain, me Simei ñea ñain,
me Usa ñea ñain,
30 Me Simea ñea ñain, me Haggia
ñea ñain, me Asaja ñea ñain.
31 Me ñabũne ñabũna David eij bwe
re nimõ moniba ea iriañ ian maneabin
Jehova, ñaga lade ogiten kona eñan
in mek.
32 Me re ririñ makurit iriañ ian
obwen wakit ewak in epo, ea an So-
lomon wei maneabin Jehova i Jerusa-
lem: me re ririñ barũenebõra tekei
amaiũra.
33 Me ñabũne ñabũna rõ makama-
kur, ma amebũna ñaiũra. Atsin ini-
magen ñaiñain Kahath, Heman ñea
amen riañ, ñea ñain Joel, ñea ñain
Samuel,
34 Ñea ñain Elkana, ñea ñain Jero-
ham, ñea ñain Eliel, ñea ñain Thoa,
35 Ñea ñain Zuph, ñea ñain Elkana,
ñea ñain Mahath, ñea ñain Amasai,
36 Ñea ñain Elkana, ñea ñain Joel,
ñea ñain Asarja, ñea ñain Zephanja,
37 Ñea ñain Thahath, ñea ñain
Assir, ñea ñain Abiasaph, ñea ñain
Kora,
38 Ñea ñain Jizhar, ñea ñain Ka-
hath, ñea ñain Levi, ñea ñain Israel.
39 Me etsin ñea Asaph õweijo eat
damarũmin, me Asaph ei ñain Be-
rechja, ñea ñain Simea,
40 Ñea ñain Michael, ñea ñain Bae-
seja, ñea ñain Malchia,
41 Ñea ñain Athni, ñea ñain Sera,
ñea ñain Adaja,
42 Ñea ñain Ethan, ñea ñain Sim-
ma, ñea ñain Simei,
43 Ñea ñain Jahath, ñea ñain Ger-
son, ñea ñain Levi.
44 Me etsiedũra ñabũna ñaiñain
Merari, rõ weijo eat damarũmũra:
Ethan ñea ñain Kusi, ñea ñain Abdi,
ñea ñain Malluch,
45 Ñea ñain Hosabja, ñea ñain
Amazja, ñea ñain Hilkia,
46 Ñea ñain Amzi, ñea ñain Bani,
ñea ñain Semer,
47 Ñea ñain Maheli, ñea ñain Musi,
ñea ñain Merari, ñea ñain Levi.
48 Me ã ij etsiedũra ñabũna ibwi-
bwin Levi ea emakur memak ñan ian
maneabin Gott.
49 ¶ Ma Aaron ma amebũna ñain
re jiũiow iwim ñan obojarara eat da-
garait iwim in jiũiow, me ean bet
dagarait iwim ñea obojarara, bwe
dõgit emakur memak eat etañ ñea
magit ebwigaga, me bwe re nimõ
ririñ eaden aũra dũra Israel, tekei
imin memak ñana Moses ñea an tsiõ
Gott ogiten pan.
50 Me ñabũne ñaiñain Aaron: Elea-

sar ñea ñain, me Pinehas ñea ñain, me
Abisua ñea ñain,
51 Me Bukki ñea ñain, me Usi ñea
ñain, me Serahja ñea ñain,
52 Me Merajoth ñea ñain, me
Amarja ñea ñain, me Ahitob ñea
ñain,
53 Me Zadok ñea ñain, me Ahimaaz
ñea ñain.
54 ¶ Me ñane eñõra n mek tekei
eñõra n mek ean mwiten ũbwiõra:
55 Ro oija añen amebũna ñain Aaron, ñabũna ran aũra epo n amen
bwieni ibwibwin Kahath, bwe dũbañũra tekei mwin akaiwara, Hebron
ean eben Juda, me eb memak ñan
õpaeoi;
56 Me ro oija Kaleb ñea ñain Jephunne ebet tekawa ñan ogoeow eken
ma tañemekin memak.
57 Mo ro oija ñaiñain Aaron mũñana tekawa n tsimor, ñana Hebron, me Libna me eb ñan itañin, me
Jatthir, me Esthemoa me eb ñan itañin,
58 Me Hilen me eb ñan itañin, me
Debir me eb ñan itañin,
59 Me Asan me eb ñan itañin, me
Beth-Semes me eb ñan itañin;
60 Ma atsin inimaget arõen Benjamin: Geba me eb ñan itañin, me
Alemeth me eb ñan itañin, me Anathoth me eb ñan itañin. Aũra tekawa memak inimagen aũra epo n
amen bwieni bwe ata ma aiju tekawa.
61 Me ã oija ñaiñain Kahath ñabũna dũgidũgin dũbañũra tekei mwin
akaiwara, atsin itũrin aũra epo n
amen bwieni, atsin itũrit emaen it
arõeni, ñamana emaen it arõen Manasse, ata tekawa.
62 Me ã oija ñaiñain Gerson, tekei
aũra epo n amen bwieni memak,
atsin inimaget arõen Isaschar, ma
atsin inimaget arõen Asser, ma atsin
inimaget arõen Naphthali, ma atsin
inimaget arõen Manasse i Basan, ata
ma aiju tekawa.
63 Me ã oija ñaiñain Merari tekei
mwin akaiwara, tekei aũra epo n
amen bwieni memak, atsin inimaget
arõen Ruben, ma atsin inimaget
arõen Gad, ma atsin inimaget arõen
Sebulon, ata ma aro tekawa.
64 Mi ibwibwin Israel ro oija ibwibwin Levi tekawa me eb memak ñan
itañũra.
65 Me ro oija ũra tekei mwit ekaiwa atsin inimaget arõeni ñabũna
ibwibwin Juda, ma atsin inimaget
arõeni ñabũna ibwibwin Simeon, ma
atsin inimaget arõeni ñabũna ibwibwin Benjamin, mũñana tekawa ñana
ã ogiten pan egõra.
66 Ma aũra epo n amen bwieni ñaiñain Kahath ibũn etsimine kawan
ũbwiõra atsin inimaget arõen Ephraim.
67 Me ro oija ũra tekawa n tsimor bwe Sichem ñea ean eben Ephraim ñaben õpagedu-pagada me eb
ñan itañin, me Geser me eb ñan itañin,
68 Mi Jokneam me eb ñan itañin,
me Beth-Horon me eb ñan itañin,
69 Me Ajalon me eb ñan itañin, me
Gath-Rimmon me eb ñan itañin;
70 Ma atsin inimaget amaen it
arõen Manasse: Aner me eb ñan itañin, me Bileam me eb ñan itañin bwa
aũra tekawa dũgidũgin aũra epo n
amen bwieni ibwibwin Kahath.
71 Ã oija amebũna ñain Gerson
atsin inimaget epo n amen bwieni
ñabũna emaen it arõen Manasse, Golan ñea ean eben Basan me eb ñan
itañin, me Astharoth me eb ñan
itañin;
72 Ma atsin inimaget arõen Isaschar: Kedes me eb ñan itañin, me
Dabrath me eb ñan itañin,
73 Me Ramoth me eb ñan itañin,
me Anem me eb ñan itañin;
74 Ma atsin inimaget arõen Asser:
Masal me eb ñan itañin, ma Abdon
me eb ñan itañin,
75 Me Hukok me eb ñan itañin, me
Rehob me eb ñan itañin;
76 Ma atsin inimaget arõen Naphthali: Kedes ñea i Galilea me eb
ñan itañin, me Hammon me eb ñan
itañin, me Kirjathaim me eb ñan
itañin.
77 Me *ã oija* dũbañit *ibwibwin Levi*
ñabũna dũgidũgin, ñabuna ñaiñain
Merari atsin itũrit arõen Sebulon:
Rimmon me eb ñan itañin, me Thabor me eb ñan itañin;
78 Me ã *oija ũra* edõgen apoin Jor-

dan itañin Jericho, itañin Jordan
edõgen apoe, atsin inimaget arõen
Ruben: Bezer ñea eat etomagage me
eb ñan itañin, me Jahza me eb ñan
itañin,
79 Me Kedemoth me eb ñan itañin,
me Maphaath me eb ñan itañin;
80 Ma atsin inimaget arõen Gad:
Ramoth-Gilead me eb ñan itañin, me
Mahanaim me eb ñan itañin,
81 Me Hesbon me eb ñan itañin, me
Jaser me eb ñan itañin.

ITŨBAÑ 7.

ÑAIÑAIN Isaschar: Thola, Phua,
Jasub me Simron, re eke amen.
2 Ñaiñain Thola: Usi, Rephaja,
Jeriel, Jahemai, Jibsam me Samuel,
ũra monibain ran aũra wak aũra ba-
gadugu, ñea Thola; eñame ñabũn
oaio me eõ kurara ean aũra det me-
mak: ebakũra ean an bũm David
bwe anarama ma aro erañan ma año-
war.
3 Ñaiñain Usi: Jisrahja. Me ñai-
ñain Jisrahja: Michael, Obadja, Joel
mi Jissia, re eke aijimo, mũ ũra te-
moniba.
4 Me baeõra ean aũra detõ, tekei
ran aũra wak aũra bagadugu, ñabũn
tũbwit etar in ake, re eke animo ma
año arañan; bwe ebak agõra me ñai-
ñaiũra ñabũna eman.
5 Me etsiedũra inimaget epo n
amen bwieni memak ñabũna ibwi-
bwin Isaschar, ñabũna eñame ñabũn
oaio me eõ kurara, ñabũna ã õdũ iow
ian buch it eg, atebũra memak re
ekea ojomo ma aeiu erañan!
6 ¶ *Naiñain* Benjamin: Bela, Be-
cher me Jediael, arei eke aijimen.
7 Me ñaiñain Bela: Ezbon, Usi,
Usiel, Jerimoth me Iri, re eke aiji-
mo, ũra monibain ran aũra wak aũra
bagadugu, mũ ũra *bet* eñame ña-
bũn oaio. A õdũ ũra me re eke ana-
rama ma aro erañan ma aijumo ma
amen.
8 Ñaiñain Becher: Semira, Joas,
Elieser, Eljoenai, Omri, Jerimoth,
Abia, Anathoth me Alemeth; ũra
memak ñaiñain Becher.
9 Me ã õdũ ũra ean aũra det me-
mak, tekei aũra detõ, ñabũna moni-
bain ran aũra wak aũra bagadugu,
eñame ñabũn oaio me eõ kurara, re
eke anarama erañan ma arobu.
10 Ñaiñain Jediael: Bilhan. Ñai-
ñain Bilhan: Jeus, Benjamin, Ehud,
Knaena, Sethan, Tharsis me Ahisa-
har.
11 Ñabũne memak ñaiñain Jediael,
tekei monibain ran aũra wak aũra
bagadugu, ñabũna eñame ñabũn oaio
me eõ kurara, re eke ata ma aeiu
erañan ma arobu, ñabũna ro kona n
tuwin ake.
12 Me Suppim me Huppim ũrõr bet
ñain Ir; me ñabũna Husim ũra ñai-
ñain Aher.
13 ¶ Ñaiñain Naphthali: Jahziel,
Guni, Jezer me Sallum, ñabũna ibwi-
bwin Bilha.
14 ¶ Ñaiñain Manasse: Asriel, ñea
ãita agen õrig: (an konkubine ñea
ãinimwen Aram õrig Machir ñea etõ-
ñin Gilead;
15 Me Machir õkani agen inima-
gen Huppim me Suppim, me eget
ãita etsin bwe Maacha;) me egen
amea ñain ion bwe Zelophehad: me
etsimine ñain Zelophehad ñabũna
ãn:
16 Me Maacha ñea agen Machir
õrig ñain iot eman, me e ij egen bwe
Peres; me egen amea etsin bwe Se-
res; me *egen* amerumena ñain bwe
Ulam me Rekem.
17 Me ñaiñain Ulam: Bedan. Ña-
bũne ũra ñaiñain Gilead ñea ñain
Machir, ñea ñain Manasse.
18 Me ãita etsin ñea Molecheth õrig
Ishod, Abieser me Mahela.
19 Me ñaiñain Semida ñabũne: Ah-
jan, Sichem, Likhi me Aniam.
20 ¶ Ñabũne ñaiñain Ephraim: Su-
thela, me Bered ñea ñain, me Thahath
ñea ñain, me Eleada ñea ñain, me
Thahath ñea ñain.
21 ¶ Me Sebad ñea ñain, me Suthela
ñea ñain, me Eser, me Elead ñea ña-
men Gath ñabũna ro pudu ean eb ia
ogiten abi, bwina ro rodu bwe re nim
õbũ wañara imin gõgõrõ.
22 Me ebak an bũm in mwijiña
Ephraim ñea etõñũra, me etsietsin
rõ õrre añen bwe re nim õbebe bũ-
riõũn.
23 ¶ Me e metu a ãita agen, me
ejeñet ãita, mo opudu ñain iot eman,

me e ij egen bwe Beria, bwin eagada
gain amen bwien.
24 Me eget ãita ñain bwe Seera;
mõ õ wei Beth-Horon ñea ijõñ me ñea
itũga, me Usen-Seera.
25 Me Repha ñea ñain, me Reseph,
me Thela ñea ñain, me Thahan ñea
ñain,
26 Me Laedan ñea ñain, me Ammi-
hud ñea ñain, me Elisama ñea ñain,
27 Me Nun ñea ñain, me Josua ñea
ñain.
28 ¶ Me ũbwiõra me eñõra n mek
Beth-El me kawan memak, me edõ-
gen apoe Naeran, me edõgen apago
Geser me kawan memak; me Sichem
bet me kawan memak, me etoki Ajja
me kawan memak;
29 Me edõgen apagon ũbwiet ibwi-
bwin Manasse, Beth-Sean me kawan
memak, me Thaanach me kawan me-
mak, me Megiddo me kawan memak,
me Dor me kawan memak. Emek
ine ibwibwin Joseph ñea ñain Is-
rael.
30 ¶ Ñaiñain Asser: Jimna, Jiswa,
Jiswi, Beria me Sera ñea edũrañ
in ãn.
31 Ñaiñain Beria: Heber me Mal-
chiel, ei etõñin Birsawith.
32 Me Heber õrig Japhlet, Semer,
Hotham me Sua ñea edũrañ in ãn.
33 Ñaiñain Japhlet: Pasach, Bime-
hal me Aswath; ñabũne ũra ñaiñain
Japhlet.
34 Ñaiñain Semer: Ahi, Rohga,
Jehubba me Aram.
35 Ñaiñain Helem ñea etsin: Zo-
pha, Jimna, Seles me Amal.
36 Ñaiñain Zopha: Sua, Harnepher,
Sual, Beri, Jimra,
37 Bezer, Hod, Samma, Silsa, Jeth-
ran me Beera.
38 Ñaiñain Jether: Jephunne, Phis-
pa me Ara.
39 Ñaiñain Ulla: Ara, Hanniel me
Rizja.
40 Ñabũne ũra ñaiñain Asser ñabũ-
na monibain ran aũra wak aũra baga-
dugu, eñame ñabũn omo ñabũn oaio
me eõ kurara, ñabũna monibain wa-
ñara prinzen. Ma atebũra ñabũna ã
õdũ iow ian buch it eg, ñabũna ro ko-
na n tuwin ake bwe anarama ma año
erañat dedemaro.

ITŨBAÑ 8.

ME Benjamin õrig Bela ñea añ
bowab, ma Asbal ñea ijeãt
erowin, me Ahra nea ekatijimen,
2 Me Noha ñea ekatamen, me Ra-
pha ñea ekatijimo.
3 Me etsimine ñain Bela bwe Addar,
Gera, Abihud,
4 Abisua, Naeman, Ahoa,
5 Gera, Sephuphan me Huram.
6 Me ñabũne ñaiñain Ehud: ñabũne
monibain ran *aũra wak* aũra bagadu-
gu ñabũna ñamen Geba, me ro onuaiw
ũra bwe edenigae aeow Manahath:
7 Me Naeman, Ahia me Gera; o
onuaiw ũra bwe edenigae; mõ õ õrig
Usa me Ahihud.
8 Me Seharaim õrig ñain ean eben
Moab iruwin an õijõn ũra; arumen
agen bwe Husim me Baara.
9 Mõ õ õrig iow itũrin Hodes ñea
agen: Jobab, Zibja, Mesa, Malcham,
10 Jeuz, Sachja me Mirma. Ña-
bũne ñaiñain, ñabũna ro moniba ea
ran *aũra wak* aũra bagadugu.
11 Ma atsin itũrin Husim õ õrig
Ahitob me Elpaal.
12 Ñaiñain Elpaal: Eber, Miseam
me Semer. Ei ñea õwei Ono me Lod
me kawan ũrõr memak.
13 Me Beria me Sema ñarumena
monibain *ran aũra wak* aũra baga-
dugu amen Ajalon, ñabũna rõ õdeni-
gae ñamen Gath.
14 Me Ahjo, me Sasak, me Jere-
moth,
15 Me Sebadja, me Arad, me Ader,
16 Me Michael, me Jispa, me Joha,
ũra ñaiñain Beria,
17 Me Sebadja, me Mesullam, me
Hiski, me Heber,
18 Me Jismerai, me Jislia, me Jo-
bab, ñabũne ñaiñain Elpaal.
19 Me Jakim, me Sichri, me Sabdi,
20 Me Eljoenai, me Zilthai, me
Eliel,
21 Me Adaja, me Braja, me Sim-
rath, ñabũne ñaiñain Simei.
22 Me Jispan, me Eber, me Eliel,
23 Me Abdon, me Sichri, me Ha-
nan,
24 Me Hananja, me Elam, me
Anthothja,
25 Me Jephdeja, me Penuel, ñabũne
ñaiñain Sasak.

26 Me Samserai, me Seharja, me Athalja,
27 Me Jaeresja, me Elia, me Sichri, ũra ñaiñain Jeroham.
28 Ñabũne monibain ran *aũra wak* aũra bagadugu ean aũra det memak ñabũna temoniba: amebũne re mek i Jerusalem.
29 Me emek i Gibeon amea etõñin Gibeon, me eget ãita agen bwe Maacha:
30 Ma an bowab ñea Abdon, me Zur, me Kis, me Baal, me Nadab,
31 Me Gedor, me Ahjo, me Secher;
32 Me Mikloth õrig Simea. Me re mek bet epo a etsiedũra i Jerusalem, rõ mwaij amebũna etsiedũra.
33 ¶ Ner õrig Kis. Kis õrig Saul. Saul õrig Jonathan Malchisua, Abinadab me Esbaal.
34 Me ñain Jonathan, Merib-Baal. Merib-Baal õrig Micha.
35 Ñaiñain Micha: Pithon, Melech, Tharea me Ahas.
36 Ma Ahas õrig Joadda. Joadda õrig Alemeth, Asmaveth me Simri. Simri õrig Moza.
37 Moza õrig Binea; Rapha ñea ñain, me Eleasa ñea ñain, me Azel ñea ñain.
38 Ma año ñain Azel, me egõra bwe Asrikam, Bochru, Ismael, Searja, Obadja me Hanan; ñabũne ñaiñain Azel.
39 Ñaiñain Ezek ñea etsin: Ulam ñea an bowab, Jehus ñea ijeãt erowin, me Eliphelet ñea ekatijimen.
40 Me ñaiñain Ulam ũra eñame ñabũn oaio me eõ kurara, ñabũn amen kõña dobonara, me ebak ñaiñaiũra ñabũna eman, bwe aibu ma aijima. Ñabũne memak ibwibwin Benjamin.

ITŨBAÑ 9.

ME ã õdũ Israel memak eow ian buch in eget ebagadugu, me, kania, ã eare eowen ian buch in uea n Israel: me ã onuaiwiet ibwibwin Juda bwe edenigae aeow Babylon bwe dõgin aũra dũra.
2 ¶ Me eñame ñabũna re mek amo eat eb, ñabũna re mek ũbwiõra ian aũra tekawa memak, ũra Israel, priester, ibwibwin Levi me ñabũna Nethinim.
3 Me emek i Jerusalem ibũn inimaget ibwibwin Juda, ma atsin inimaget ibwibwin Benjamin, ma atsin inimaget ibwibwin Ephraim me Manasse;
4 Uthai ñea ñain Ammihud, ñea ñain Omri, ñea ñain Imri, ñea ñain Bani, atsin inimaget ibwibwin Perez ñea ñain Juda.
5 Ma atsin inimaget dei Silo: Asaja ñea ebowab, ma amebũna ñain.
6 Ma atsin inimagen ñaiñain Sera: Jeguel ma amebũna etsietsin, re eke añowar ma aduma.
7 Ma atsin inimaget ibwibwin Benjamin: Sallu ñea ñain Mesullam, ñea ñain Hodavja, ñea ñain Hasnua,
8 Me Jibneja ñea ñain Jeroham, me Ela ñea ñain Usi, ñea ñain Michri, me Mesullam ñea ñain Sephatja, ñea ñain Reguel, ñea ñain Jibneja;
9 Me etsiedũra tekei aũra det memak re eke adawar ma aijima ma año. Amebũne memak ũra monibain *ran aũra wak* aũra bagadugu tekei aũra wak aũra bagadugu.
10 ¶ Ma atsin inimagen priester: Jedaja, Jojarib, Jachin,
11 Ma Asarja ñea ñain Hilkia, ñea ñain Mesullam, ñea ñain Zadok, ñea ñain Merajoth, ñea ñain Ahitob ñea amen mwit añõg ian an wak Gott;
12 Me Adaja ñea ñain Jeroham, ñea ñain Pashur, ñea ñain Malchia, me Maesai ñea ñain Adiel, ñea ñain Jahsera, ñea ñain Mesullam, ñea ñain Mesillemith, ñea ñain Immer,
13 Me etsiedũra ñabũna monibain ran aũra wak aũra bagadugu re eke araña ma aewar ma añama; me eñame ñabũn eiwin a kõr ũra ririñen makurin maneabin Gott.
14 Ma atsin inimaget ibwibwin Levi: Semaja ñea ñain Hassub, ñea ñain Asrikam, ñea ñain Asabja, atsin inimaget ibwibwin Merari;
15 Me Bakbakkar, Heres me Galal, me Matthanja ñea ñain Micha, ñea ñain Sichri, ñea ñain Asaph;
16 Me Obadja ñea ñain Semaja, ñea ñain Galal, ñea ñain Jeduthun, me Berechja ñea ñain Asa, ñea ñain Elkana, ñea emek ian aũra tekawa dei Netopha.
17 Ma amen raña metewak: Sal-

lum, Akkub, Talmon, Ahiman ma
amebũna etsietsin: me Sallum ei mo-
nibaiũra;
18 Ñago amo re raña men an wak
uea edõgen apoe: ũra amen raña eat
eñõra n mek ibwibwin Levi.
19 Me Sallum ñea ñain Kore, ñea
ñain Abiasaph, ñea ñain Kora, me
etsietsin ñabũna ran an wak etõñin,
ñabũna ibwibwin Kora, ro moniba ea
makurin baibait etaramawir, *mũ* ũra
kõr amen raña met Ewak: ma aũra
bagadugu ñago re mek iat etañ mek
ñea wõn Jehova, bwũ ũra amen raña
etañ metu;
20 Me Pinehas ñea ñain Eleasar ei
monibaiũra eat edae ñago, mi Jeho-
va emek itũrin.
21 Me Sacharja ñea ñain Mese-
lemja ei amen raña met ewak in
epo.
22 Ñabũne memak ñabũna ã ij bwe
re nim ek'ũra amen raña metewak re
eke arobu ma waea ma arumen. Ã
õdũ ũra eow ian buch in eget ebaga-
dugu ean aũra mek memak, ũra ña-
bũna David me Samuel ñea amen bi-
denimi ogiten õebwigaga ũra eow ian
barũenebõra n tũebõn ũra.
23 Me ũra me ñaiñaiũra re raña
memak men maneabin Jehova, ñea
dõmaneab ñea Ewak, re ebabuedu
ũra emaen o emaen.
24 Ma amen raña metewak re mek
eat erũrũn ñana ara, edõgen apoe,
apago, apwewa ma apwijuw.
25 Ma amebũna etsiedũra, iat eñõ-
ra n mek, aũra makur ei emetu ean
abũmin aeiu aeoweaeow atsin eat
edae ion me mek itũrũra:
26 Bwa amen raña metewak ña-
bũn õkaganado ñabũna re eke amen,
ñabũna ibwibwin Levi, re mek ian
barũetebe n tũebõn, ro moniba ea do-
rum memak, me eat eñat imin ñan
ouwak pũmwen ñan emek ian manea-
bin Gott.
27 ¶ Me re mamek iruwin memak
maneabin Gott, bwin emek itũrũra
nuawin makurin; me barũenebõra ei
ebaida ijorat aeoweaeow.
28 Mi ibũn inimagõra re raña iwũr
ñana baibait etaramawir; bwe rõ õdũ
ia rõ õmeatu mõ rõ õdũ ia re tik onu-
aiw,
29 Me ã ij ibũn inimagõra bwe re
nim ek'ũra amen raña baibain ian
memak, me wũrin memak, iat ewak
ñea ebwigaga, me mehl ñea enemeji,
me wein, me eir, me ekabo, me ebo-
jarara.
30 Mi ibũn inimagen ñaiñain priest-
er re ririñ eir ñea bait etaramawir
atsin ean mũñana ebojarara.
31 Me Mathithja, ñea ion inimaget
ibwibwin Levi, ñea an bowab Sallum
ñea ibwin Kora, wõnõ barũetebe n
tũebõn eat imin ñana ã omwitow iat
epan.
32 Mi ibũt átsin inimaget etsiedũra
ñabũna ibwibwin Kahath, ro moniba
ea brot in aia, me gadauw eat sab-
bath aeoweaeow.
33 Me ñabũne amen riañ, ñabũna
monibain *ran aũra wak* aũra baga-
dugu ibwibwin Levi, *ñabũna re mek*
iat dorum, me eko emakur *ion ekae*
ia re ririñ: bwe re ijan aũra makur
ijeaõ mi ijõbũm.
34 Ñabũne monibain *ran aũra wak*
aũra bagadugu ibwibwin Levi, ini-
magen aũra detõ memak, ñabũna
eñame ñabũn õkaganado: re mek i
Jerusalem.
35 ¶ Ma amea etõñin Gibeon emek
i Gibeon, ñea Jeiel, me eget ãita agen
bwe Maacha:
36 Ma Abdon ñea an bowab, me
Zur, me Kis, me Baal, me Ner, me
Nadab,
37 Me Gedor, me Ahjo, me Sachar-
ja, me Mikloth;
38 Me Mikloth õrig Simeam. Me
re mek bet itũrit etsiedũra i Jerusa-
lem, mõ rõ mwaij etsiedũra.
39 Me Ner õrig Kis. Kis õrig Saul.
Saul õrig Jonathan, Malchisua, Abi-
nadab me Esbaal.
40 Me ñain Jonathan, Merib-Baal.
Merib-Baal õrig Micha.
41 Ñaiñain Micha: Pithon, Melech
me Tharea.
42 Ahas õrig Jaera. Jaera õrig
Alemeth, Asmaveth me Simri. Sim-
ri õrig Moza.
43 Moza õrig Binea, me Raphaja
ñea ñain, me Eleasa ñea ñain, me
Azel ñea ñain.
44 Ma Azel õrig año ñait eman, me
egõra bwe Asrikam, Bochru, Ismael,

Searja, Obadja me Hanan. Ñabũne
ñaiñain Azel.

ITŨBAÑ 10.

ME dei Philistia ra ake a Israel:
mõ õgõrien amen Israel atsin
ian obwet dei Philistia, me re ebwi-
jũbwijen animwet etowedũdũ ñea
Gilboa.
2 Me dei Philistia ro ooaio ũrañ in
edegeri erowin Saul ma amebũna
ñain; me dei Philistia ra abien Jona-
than, ma Abinadab, me Malchisua
ñaijimena ñain Saul.
3 Mo oaio kõr eake n iwitsiow Saul,
ma amen kõña dobonara re edegeri
erowin; me ã oroe iow itũrin amen
kõña dobonara.
4 Me Saul ũge a amea amen õbũ a
bain in ake, Wo nimõ rouda wam pu-
dutũbwin, me watamwitõnõ, bwi ta
bwidũga mõ õrre ñabũna ã eõ tow mõ
rõ õmamadoeõ. Ma amea amen õbũ
a bain in ake eõ teñ, bwo ouwak an
miow. Me ñagan Saul te ei orouda
wõn pudutũbwin mo o pudu añen.
5 Me ñag amea amen õbũ a bain in
ake ãt bwe eman Saul, o pudu a bet
wõn pudutũbwin, me eman.
6 Me ñagan eman Saul, me ñain
aijimen; me aetõren an ima amen
bwien memak.
7 Me ñag amen Israel memak ña-
bũna re mek iat epañ re ãt bwõ rõ
gõrien, me bwe eman Saul ma amei-
tsimena ñain, re erowiow aũra teka-
wa, mõ rõ gõrien; me dei Philistia rõ
õrre me re meken ian.
8 ¶ Me ñag eorata, ñaga dei Philis-
tia rõ õrre bwe re nimõ wuromwi
ñabũna ã abi re ãt Saul me ñaiñain
bwe ro puduen eat etowedũdũ ñea
Gilboa.
9 Me ro wuromwi, mõ õbũ tũbwin,
me baibain in ake, mõ rõ õijotowen
ean eben Philistia memak, bwe re
nim õreat imwinen ea wañara ijor in
ani, me ea eñame.
10 Me re totu baibain in ake ian
maneabin aduwõra, mõ rõ õkara-
mwaijien tũbwin ian maneabit Da-
gon.
11 ¶ Me ñag *amen* Jabes-Gilead rõ
kaiõt imin memak ñana dei Philistia
ogiten ririñ a Saul,
12 Dedemaro memak ñabũn eõ ku-
rara re eogoda, me ro onuaiwien gat-
duwen Saul, me gatduwen ameitsi-
mena ñain, me ro otow Jabes, me re
iriedue' rõra ijõñin eiche i Jabes, me
re eõ ñanũmwi ean abũmin aeiu.
13 ¶ Õũga an ima Saul bwe dõgin
an dũra, ñea e dũra ea Jehova eow
ean, bwe dõgin aen Jehova, ñeijin e
eõ raña; me dõgin bet an ũdõn ion
ñea etãt ani, bwe e nimõ bwit mwin;
14 Me e eõ teñ kaiõt atsin itũrin
Jehova: me ñagan *Jehova* abien, me
E ereãn monibain ea David ñea ñain
Jesse.

ITŨBAÑ 11.

ME Israel memak re ebwepo a
David eow i Hebron, mõ rõ
ũge, Kania, ama rõm me duwõm.
2 Eat edae ñano enuawen, ñago
Saul ei uea, auwe kõr ñea wo õmeata
mõ õmeatu Israel: mi Jehova ñea
wam Gott ũge aw, Wo nan õijõiji
aeõ ñame ñabũna Israel, me wo nan
ek'auwe prinz in aeõ ñame ñabũna
Israel.
3 Me ñabũn Israel memak re naña
uea eow i Hebron; me David eririñ
a ũra berith eow i Hebron ian men
Jehova; mõ rõ õbid David bwe enim
ekei uea n Israel, tekei aen Jehova
eow ian ben Samuel.
4 ¶ Me David me Israel memak ro
ñowen Jerusalem (ñea Jebus); me
dei Jebus re mek ina, ñabũna ñamen
ean eb ia.
5 Me ñamen Jebus rõ ũge a David,
Wo nim eõ metu ine. Me David õgõ-
giet etañ ñea ã ororai ñea Zion; ei
õkõr an tekawa David.
6 Me David ũge, Ñea abi amo dei
Jebus i nan ekei temoniba me ekai-
wedu. Mi Joab ñea ñain Zeruja
oroga amo, me eijiet ekaiwedu.
7 Me David emek eat etañ ñea ã
ororai; me ñagat ã ij egen bwe an te-
kawa David.
8 Mõ õ wei tekawa mõ õpaeoiõn,
ore atsin Millo; mi Joab õñatareijiet
dũgidũgit tekawa.
9 Ma aeõñ kañeda kaganadot Da-
vid; bwi Jehova Zebaoth emek itũ-
rin.
10 ¶ Me ñabũne monibain an ñame

David ñabũn oaio, ñabũna rõ õmeata
ũra bwõ rõ oaio epo a ñei ian moni-
bain, mi Israel memak, bwe re nim
omoniba, tekei aen Jehova ñeijin
añõgen Israel.
11 Me ñabũne atebin an ñame Da-
vid ñabũn oaio: Jasobeam, ñea ñain
Hachmoni, ñea monibain amebũna
aijumo; e jojida an kado bwe enim
iwitsiow aijubu, ma a abien ũra ian
aiquet edae.
12 Mi iruwin amea, Eleasar ñea
ñain Dodo, ñea ibwin Ahoha, ñea ion
inimagen ameitsimen an ñame ñaiji-
men oaio.
13 E mek itũrit David i Pas-Dam-
mim, me dei Philistia re ebwepo bwe
re nim ake, eat eb emwarin ino oquen
gerste ean; me eñame rõ gõriet atsin
ian obwet dei Philistia.
14 Ma arei weijo ijugagain mũ-
mwarina eb, ma arei õtsimor, ma arei
abiet dei Philistia; mi Jehova õtsi-
mor ũra eow eat ekatsimor ñea ou-
wak.
15 ¶ Me aijimen ean amebũna aiju-
mo arei rodu eat epe ea David, iat
eraõ ñaran Adullam; me tar in ake n
Philistia rõ gadeijida aũra wak in
ake iat epañ ñea Rephaim.
16 Me David emek ina iat etañ in
tsimor, me wañara tar in ake dei
Philistia re mek i Bethlehem.
17 Mo ouwak an bõñ David, mõ õ
ũge, Karenaga mi ion ome ebõk eken
bwa A nimõ nim atsin ian bõken
Bethlehem, ñea emek itañin meto-
ror!
18 Ma ameitsimena arei jũñõr ma-
gen aũra tar in ake dei Philistia, ma
arei eã ebõk atsin ian bõken Bethle-
hem, ñea emek itañin metoror, ma
arei õbũ, ma arei õrean añet David:
me David eõ nim, me e idotuen añe
ea Jehova,
19 Mõ ũge, Waña Gott enimõ rewi-
nõ ia A ririñ ñune: õten, A nimõ nim
arat eñame ñaijimen enogorien tsi-
morũrei? bwe eow ean an enogori
tsimorũrei arei õreaten. Me ñagan
e eõ nimien. Ñane imin ñan ameitsi-
mena amen oaio ririñ.
20 ¶ Me Abisai, ñea etsin Joab, ei
monibain ameitsimena: bwe e jojida
an kado ea aijubu ma abi ũra, mõ
õkaganadon egen inimagen ameitsi-
mena.
21 Inimagen ameitsimena, ã eredu
eken ñei ea amerumena dañan, me
eijien kaiwedura: me e eo roga a
akeweõin ameitsimeno *amo*.
22 Benaja ñea ñain Jojada, ñea
ñait eñame ion eõ kurara ñea dei
Kabzeel, ñea ogiten ririñ emakur
ñan ouwak, abi arumen ñain Ariel
ñea dei Moab: o rodu bet ma abi leon
ion eow ijugagait ijũb eat edae in
schnee,
23 Ma a abi dei Agypten ion, ñea
eñame ion ñea ouwak, ñea aijimo
emainibe godaũn; me etsimine ekado
emaen ian ben amea dei Agypten ña-
man tekei ñabet edabwike n eã dede-
gai; mõ õ mwatsidanin an kado amea
dei Agypten, mõ õredõan a an kado
ma abien.
24 Ñane imin ñana Benaja ñea
ñain Jojada eririñ, mõ õkaganado
egen inimagen ameitsimena amen
oaio.
25 Kania, ã eredu eken ea amebũ-
na aijumo, me e eõ roga a akeweõin
ameitsimeno amo: me David õñaeo-
wen aũtũbwit amen ober.
26 ¶ Me ñabũne eñame ñabũn eõ
badõdõ inimaget etar in ake: Asahel
ñea etsin Joab, Elhanan ñea ñain
Dodo ñea dei Bethlehem,
27 Sammoth ñea Harorite, Helez
ñea dei Palon,
28 Ira ñea ñain Ikkes ñea dei The-
koa, Abieser ñea dei Anathoth,
29 Sabbechai ñea dei Husa, Ilai ñea
ibwin Ahoha,
30 Maherai ñea dei Netopha, Heled
ñea ñain Baana ñea dei Netopha,
31 Ithai ñea ñain Ribai ñea dei Gi-
bea atsin inimaget ibiwibwin Benja-
min, Benaja ñea dei Pirathon,
32 Hurai ñea dei Nahale-Gaas,
Abiel ñea dei Araba,
33 Asmaveth ñea dei Bahurim, El-
jahba ñea dei Saalbon,
34 Amebũna ñaiñain Hasem ñea
dei Giso, Jonathan ñea ñain Sage ñea
dei Hara,
35 Ahiam ñea ñain Sachar ñea dei
Hara, Eliphal ñea ñain Ur,
36 Hepher ñea dei Machera, Ahia
ñea dei Palon,

37 Hezro ñea dei Karmel, Naerai
ñea ñain Asbai,
38 Joel ñea etsin Nathan, Mibehar
ñea ñain Hagri,
39 Zelek ñea ibwin Ammon, Na-
herai ñea dei Beroth, amea amen õbũ
bain in ake Joab ñea ñain Zeruja,
40 Ira ñea ibwin Jether, Gareb ñea
ibwin Jether,
41 Uria ñea ibwin Heth, Sabad ñea
ñain Ahelai,
42 Adina ñea ñain Sisa ñea ibwin
Ruben, ñea monibait ibwibwin Ru-
ben, re eke aijumo ea ñei,
43 Hanan ñea ñain Maacha, Josa-
phat ñea dei Methen,
44 Usia ñea dei Astharoth, Sama
me Jaiel ñarumena ñain Hotham ñea
dei Aroer.
45 Jediael ñea ñain Simri, Joha ñea
etsin ñea dei Thiz,
46 Eliel ñea Mahevite, Jeribai
me Josawja ñarumena ñain Elnaam,
Jethma ñea dei Moab,
47 Eliel, Obed, Jaesiel ñea Mezo-
baite.

ITŨBAÑ 12.

ÑABŨNE ñabũna re naña David
eow i Ziklag, ñag õ kerũ *ina*
bwe dõgin Saul ñea ñain Kis: me re
mek inimaget eñame ñabũn oaio, ña-
bũn amen buõk ũra eat ake.
2 Rõ kõña dobonara, me ro kona
n eke itsiwa me ebonara damarũmin
bõra me damauwin bõra, ũra amen
bwien Saul, ñabũna ibwibwin Benja-
min.
3 Me temoniba ñarumena Ahieser
me Joas ñarumena ñain Samaa ñea
dei Gibea, Jesiel me Pelet ñarumena
ñain Asmaveth, Baracha, me Jehu
ñea dei Anathoth,
4 Jismaja ñea dei Gibeon ñea eña-
me ion oaio inimagen amebũna aiju-
mo, mi Jeremia mi Jahasiel mi Jo-
hanan mi Josabat ñea dei Gedera,
5 Eleusai me Jerimoth me Bealja
me Semarja me Sephatja ñea ibwin
Haroph,
6 Elkana mi Jissia me Asareel me
Joeser mi Jasobeam ñea ibwin Kora,
7 Joela me Sebatja ñea ñain Je-
roham ñea dei Gedor.
8 Ma atsin inimaget ibwibwin Gad
rõ õekae eñame ea David ea etañ in
tsimor ñea eat etomagage, ñabũna
eñame ñabũn oaio me eõ kurara,
eñame ñabũna ã gadei a eake, ñabũna
rõ man ia rõ kõña schild me ekado;
ma aiaen mõra tekei aiaen men leo-
nis, mõ rõ gõrõmarũm tekei rehe n
atowedũdũ;
9 Eser ñea adamonin, Obadja ñea
ekarumen, Eliab ñea ekatijimen,
10 Masmanna ñea ekatamen, Jere-
mia ñea ekatijimo,
11 Atthai ñea equaño, Eliel ñea
equaeiu,
12 Johanan ñea equaoju, Elsabad
ñea equado,
13 Jeremia ñea iquita, Machban-
nai ñea iquita ma aiquen.
14 Ñabũne atsin inimaget ibwibwin
Gad ñabũn kaiwedut etar in ake: ñea
magit ijõñ eara tekei aibu, me ñea
magit ogoda eara tekei arañа.
15 Amebũne ũra epo ñea eriow ean
Jordan ean adamonin maraman, ñag
eneñabeda erũrũn memak; me rõ õde-
nigae amen iat epañ memak, eat ero-
ga me eat erodu.
16 Mi ibũn inimaget ibwibwin Juda
me Benjamin rõ õrre a David eow iat
etañ in tsimor.
17 Me David emeta bwe enimõ gõ-
rõmwũmwũra, me e jeida mõ ũge a
ũra, Tsin ia amwa õrre ame iat iow
bwa amwaimõ buõkõ, bũriõ nan ere-
ribe a gamiã; me tsin ia amwa õrre
bwa amwam ijimeãnõ ea barũõ, ñag
eko ibaka ian beõ, wañara Gott ada
bagadugu enim aia, me baragageñ.
18 Ma anin õrre eow ean Amasai,
ñea monibain amebũna aijumo, *mõ õ
ũge*, Am ñame gama, David, ama teñ
edu aw, ñauwe ñea ñain Jesse: iow,
iow ea aw, mi iow bet ea ñabũn amen
buõkuw; bwe wam Gott obuõkuw.
Me David oquõrida ũra, me eken ũra
kaiwedut etar in ake memak.
19 Mi ibũt atsin inimaget ibwibwin
Manasse rõ gõr a David, ñag e ede-
geri dei Philistia n tuwin iwitsiow
Saul eat ake: me re eõ buõk ũra; bwe
ñag amebũna monibain Philistia ro
ogiten kamarar, rõ õijõn mõ rõ ũge,
I nan gõr a wõn temoniba ñea Saul
eow ean an õtũrai tũbwida.
20 Me ñag o ñow Ziklag, ibũn inima-

get ibwibwin Manasse rō gōr a, ñabūna Adna, Josabad, Jediael, Michael, Josabad, Elihu me Zilthai, ūra kaiwedun araña inimaget ibwibwin Manasse.
21 Me ro buōk David in iwitsiow
etar in ake ñabūn amen paba imin: bwū ūra memak eñame ñabūn oaio me eō kurara, mū ūra ekaiwedu inimaget etar in ake.
22 Bwe eñame rō ōrre a David eat
ibūm aeoweaeow bwe re teñ buōk, ea *aūra* eke *ūra* etar in ake ion ouwak, ñea tekei wōn tar in ake Gott.
23 ¶ Me ñabūne atebin monibaiūra
ñabūn to ōg duwōra ea eake, ñabūna rō ōrre a David i Hebron, bwe re nim iwid a monibain Saul, tekei aen Jehova.
24 Ibwibwin Juda ñabūna rō kōña
schilde me ekado re eke año erañan ma aojuwar, ñabūn to og duwōra ea eake.
25 Atsin inimaget ibwibwin Si-
meon, eñame ñabūn oaio me eō kurara eat ake re eke aeiu erañan ma aibu.
26 Atsin inimaget ibwibwin Levi re
eke aeoq erañan ma añowar.
27 Mi Jojada ñea monibain *ran* an
wak Aaron, aiju erañan ma aewar eñame itūrin;
28 Me Zadok, ñea dedemaro ñea
oaio me eō kurara, me aruma ma arumet ekaiwedu itūrin atsin inimagen amen bwiet etōñin.
29 Ma atsin inimaget ibwibwin
Benjamin, ñabūn amen bwien Saul re eke aiju erañan: bwe ñago amo ebak eken ñabūna re edua amen bwien Saul.
30 Ma atsin inimaget ibwibwin
Ephraim re eke anarama erañan ma aojuwar, eñame ñabūn oaio me eō kurara, eñame ñabūn ōkaganado inimagen ran aūra wak aūra bagadugu.
31 Ma atsin inimaget emaen it arōen
Manasse re eke ata erañan ma aojuwar, ñabūna ā pan egōra, bwe re nim ōrre mo omoniba David.
32 Ma atsin inimaget ibwibwin
Isaschar, eñame ñabūna re tsiet ōkōr edae, bwe re nim tsiet bita ñea eimwi bwi Israel enimō ririñ; me arobu monibain epo une; me etsiedūra memak rō kaiōt aeōra.
33 Ma atsin inimaget ibwibwin Se-
bulon, eñame ñabūna ro kona n meta inimaget etar in ake, ñabūna rō kona n gadauw mō ōtate etar in ake, eow ean baibait ake, re eke aijima erañan, ñabūna ro kona n ooaio egate n ake, me re eō kamwarar.
34 Ma atsin inimaget ibwibwin
Naphthali, araña ekaiwedu, me dañōra ñabūn amen kōña schilde me ekado re eke animo erañan ma aewar.
35 Ma atsin inimaget ibwibwin Dan,
atebit eñame ñabūna ro kona n ōtate etar in ake ian obwet ubo n ake, re eke anarama ma aoju erañan ma añowar.
36 Ma atsin inimaget ibwibwin
Asser, atebit eñame ñabūna ro kona n ñow eat etar in ake, eat ubo n ake, re eke ama erañan.
37 Me edōgen apoin Jordan, atsin
inimaget ibwibwin Ruben, me Gad, me emaen it arōen Manasse, atebit eñame ñabūn to og duwōra ean baibaiūrañ in ake memak ea ibo n ake, re eke aibu ma anarama erañan.
38 Amebūne memak te ei ūra amen
ake, ñabūna ro kona n ōtate etar in ake, rō ōrre eow Hebron iat ibūriō edereder, bwe re nim omoniba David ea Israel memak: mū ūra memak bet ñabūna dūgidūgin Israel aebwetsin būriōūra n omoniba David.
39 Me aijūbūm aūra mek ina itūrit
David, me re jeiji me re ren; bwe etsiedūra ogiten gadauw a ūra ōañara.
40 Me ñabūna re tūren a ūra, me
etoki i Isaschar me i Sebulon me i Naphthali, re tebab brot animwet esel, ma animwet kamele, ma animwet mulio, ma animwen ochsen, mi ijeiji ñana *ā ririñ atsin ean* mehl, me kuchen in ficus, me quan vitis ñan emadetō, me wein, me eir, me rinder, me schafe ñan ebak: bwin etsimine ibibōki inimagen Israel.

ITŪBAÑ 13.

ME David ōkamarar epo a amebūn akaiwedun araña me aibu, me temoniba memak.

2 Me David ũge a epo n Israel me-
mak, Tsin io omo a gamiã, me tsin ia
atsin itũrin Jehova ñea wõra Gott,
am etsiõ a etsietsida eat etañ me-
mak ñabũn ijuw ean eben Israel, ña-
bũn etsimine priester mi ibwibwin
Levi ian wañara tekawa ñan etsi-
mine eben itañin, bwe re nim ebwe-
po a gada:
3 Ma am kan õrean a gada wõn
lade wõra Gott: bwe eko betibet ia
añ õnani añõgen ean an bũm Saul.
4 Me epo memak rõ ũge bwe ri nan
ririñ ñea; bwe eimwi ñea ian met
eñame memak.
5 Me David õebwepoi Israel me-
mak, atsin Sihor *ñea kaw* in Ägypten
me etoki eat etañ metu Hamath, bwe
re nim õrean wõn lade Gott atsin Kir-
jath-Jearim.
6 Me David oroga, epo a Israel me-
mak, aeow Baala, ñea Kirjath-Jea-
rim, ean eben Juda, bwe re nim õtsin
ina wõn lade Gott Jehova ñea eme-
geda animwen cherubim, ñea ã emwi-
nõn Eg ia.
7 Me rõ õbũ wõn lade Gott ian wa-
gen eran etsimeduw, mõ rõ õmeata-
ten ian an wak Abinadab: me Usa
ma Ahjo ar urure wagen.
8 Me David me Israel memak ro
ruwo ian men Gott eow ean waiora
memak: eow eat iriañ, me ean har-
fen, me ean psaltern, me ean pauken,
me eat zimbeln, me eat dobu.
9 ¶ Me ñaga rõ baiwõñ wõn tañ in
eatow gan weizen Chidon, Usa ereãn
ben bwe enim õgõg lade; bwe etsiri-
wa ochsen.
10 Mõ õpwij egirowin Jehova ea
Usa, ma abien, bwin e ere ben ea
lade: me e ma eowen ina ian men
Gott.
11 Me David egirow bwe dõgin an
Jehova ijatow Usa: me e ij egen ña-
mwarina etañ bwe Perez-Usa (ñeijin
tekei Pudu añen Usa), ea ñabũmine.
12 Me David emiow Gott ean ñabũ-
mina, mõ õ ũge, Nan õten aeõ ñaeow
ũbwiõ wõn lade Gott?
13 Me ñagat David eõ eãõten lade
aeow ian an tekawa David, mo o oto-
wen ian an wak Obed-Edom ñea dei
Gath.
14 Me wõn lade Gott emeken itũrin
amen bwien Obed-Edom ian an wak
ean aiju maraman: mi Jehova õga-
geidawianaw an wak Obed-Edom, mi
imin memak ñan itũrin.

ITŨBAÑ 14.

HIRAM ñea uea n Tyrus etsiõ a
David, mo *o oija* edabwike ña-
na zedern, ma amen erobu, ma amen
makur ũrra, bwe re nimõ wei a an
wak.
2 Me David etsiet bwi Jehova õwei-
jo-oaio monibain ea Israel; bwe ã
otota itũga monibain, bwe dõgin an
ñame ñabũna Israel.
3 ¶ Me David tik õnien aget ibũn i
Jerusalem: me David tik õrigien ñait
ibũt eman me ãn.
4 Me ñane egen ñain ñabũn õ kona
eow i Jerusalem: Sammua, Sobab,
Nathan, Solomon,
5 Jibhar, Elisua, Elpelet,
6 Noga, Nepheg, Japhia,
7 Elisama, Baeljada me Eliphelet.
8 ¶ Me ñaga dei Philistia kaiõt bwe
ã ogiten õbid David bwe enim ekei
uea n Israel memak, dei Philistia me-
mak ro rogan bwe re nim õni David:
me David õkaiõt, me e metan bwe
enimõ bo a ũra.
9 Me dei Philistia ro roga me ro
wuromwiet imin iat epañ ñea Re-
phaim.
10 Me David ũdõn Gott, mõ ũge,
Õten, A nimõ roga me bo a dei Philis-
tia? mõ õten, wo nan totu ũra ian
beõ? Mi Jehova ũge a, Roga kõ;
bwa A nan totu ũra ian bem.
11 Me ro roga i Baal-Perazim, me
David abi iowen ũra ina; me David
ũge, Gott ogiten ijababa barũõ eow
ean beõ, tekei at ebõk eijababa
imin. Me ñagat ã ij egen ñamwa-
rina etañ bwe Baal-Perazim.
12 Me re erowi iowen ina aduwõra;
me David õpan, me ã jiũiowen ũra.
13 Me dei Philistia re tik wuro-
mwiet imin iat epañ.
14 Me David tik ũdõten Gott; me
Gott ũge a, Wo nim eõ roga a ũra:
iwidõ kõ atsin itũrũra me naña ũra
eow ino õmwaij sycomorus.
15 Me tsin ia wo kaiot pakapakit
ekain eow iarat sycomorus, wo nan
meta ma ake; bwe Gott õden ian

obwõm bwe enim ijatow wañara tar
in ake dei Philistia.
16 Me David eririñ tekei an Gott
pan a: me re ijatowien wañara tar in
ake dei Philistia atsin Gibeon me eto-
ki Geser.
17 Mõ õbwida eat eb memak kaga-
nadot David; mi Jehova õreatow eat
eponñame memak miowen.

ITŨBAÑ 15.

ME *David* õwei an wak ian an te-
kawa David; mõ õ gadauw
etañ bwe enim eke eñan wõn lade
Gott, mõ õ gadeijida wakin iot dede-
gai.
2 Me David ũge, Eko ion ñea oko-
na n õbũ wõn lade Gott bwi ta ibwi-
bwin Levi: bwi Jehova ogiten ij ũra
bwe re nim õbabũ wõn lade Gott, me
bwe re nimõ makamakur a eõ toki.
3 Me David õepoi Israel memak i
Jerusalem, bwe re nim ota wõn lade
Gott atañan, ñea o ogiten gadauw a.
4 Me David õepoi ibwibwin Aaron,
mi ibwibwin Levi;
5 Atsin inimaget ibwibwin Kahath:
Uriel ñea temoniba, me etsietsin ña-
bũna re eke aibu ma aruma;
6 Atsin inimaget ibwibwin Merari:
Asaja ñea temoniba, me etsietsiñ ña-
bũna arobu ma aruma;
7 Atsin inimaget ibwibwin Gerson:
Joel ñea temoniba, me etsietsin ña-
bũna aibu ma aijumo;
8 Atsin inimaget ibwibwin Eliza-
phan: Semaja ñea temoniba, me
etsietsin ñabũna arobu;
9 Atsin inimaget ibwibwin Hebron:
Eliel ñea temoniba, me etsietsin ña-
bũna aojomo;
10 Atsin inimaget ibwibwin Usiel:
Amminadab ñea temoniba, me etsie-
tsin ñabũna aibu ma waea ma aru-
men.
11 Me David emwin Zadok ma
Abjathar ñarumena priester, me
ibwibwin Levi, *ñabũna* Uriel, Asaja,
Joel, Semaja, Eliel me Amminadab,
12 Mõ õ ũge a ũra, Amiã monibain
ran uũra wak aũra bagadugu ibwi-
bwin Levi; amwaimõ õebwigaga ga-
miã mõ õdereder gamiã, amiã me
etsietsimiã, bwa amwaimõ gaijida
wõn lade Jehova, ñea Gott in Israel,
ea etañ ñea A ogiten gadauw bwe
eñan.
13 Bwe ñag amwa eõ gaij ñago
amo, Jehova ñea wõra Gott ogiten
ijababa gama, bwin ama eõ õnani te-
kei edogor.
14 Me ñagan priester me ibwibwin
Levi rõ õderederien ũra bwe re nimõ
gaijida wõn lade Jehova, ñea Gott in
Israel.
15 Me ibwibwin Levi rõ gaij wõn
lade Gott eow ean nen ñan ean tekei
an Moses pan eow ean aen Jehova.
16 Me David edorer a amebũna
monibait ibwibwin Levi bwe ã nim
ij-õękae etsiedũra ñabũn amen riañ,
me ekaeõñ, ñana psaltern me harfen
me pauken, bwe re nim kaeõñ me
riañ iat ibibõki.
17 Me ibwibwin Levi re ij Heman
ñea ñain Joel; ma atsin inimaget
etsietsin, Asaph ñea ñain Berechja;
ma atsin inimaget ibwibwin Merari
ñabũna etsiedũra, Ethan ñea ñain
Kusaja;
18 Me dañõra etsiedũra ñabũn ejõñ
eken, ñabũna Sacharja, Ben, Jaesiel,
Semiramoth, Jehiel, Unni, Eliab,
Benaja, Maaseja, Mathithja, Eliph-
elehu, Mikneja, Obed-Edom, Jeiel,
ñabũn amen rañа metewak.
19 Õũga ijen amebũn amen riañ,
ñabũna Heman, me Asaph, me Ethan,
me zimbeln ñana eborage, bwe re
nim õeõñ;
20 Me Sacharja, Asiel, Semira-
moth, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseja
me Benaja, me psaltern eat tune ñea
Alamoth;
21 Me Mathithja, Eliphelehu, Mik-
neja, Obed-Edom, Jeiel me Asasja,
me harfen eat tune ñea Seminith,
bwe re nim eow iriañ.
22 Me Chenanja, ñea monibait ibwi-
bwin Levi, o moniba ea iriañ: õ we-
reri *eñame* iriañ, bwin õ man.
23 Me Berechja me Elkana ũrõr
amen rañа men wakin lade.
24 Me Sebanja, Josaphat, Natha-
nael, Amasai, Sacharja, Benaja me
Elieser, ñabũna priester, rõ kaeõñ
dobu ian obwen wõn lade Gott: me
Obed-Edom me Jehia ũrõr amen rañа
men wakin lade.
25 ¶ Me David, me ñaben Israel, me

ñabũn kaiwedun araña, re nuawen
bwe re nim ota lade n an berith Je-
hova atsin ian an wak Obed-Edom iat
ibibõki.
26 Me ñaga Gott obuõk ibwibwin
Levi ñabũna rõ gaij lade n an berith
Jehova, re ereãn aeiu ochsen eoniñ
me aeiu widder.
27 Me David edua ekarawin ion ñea
linon ñea omo, me ibwibwin Levi me-
mak rõ gaij lade, ma amen riañ, me
Chenanja ñea monibait iriañ ma
amen riañ: me ephod ñea linon emek
eat David.
28 Õũga gaijidaen lade n an berith
Jehova eow itũrin Israel memak, iat
ekababũr, mi nõñit kornet, me dobu,
me zimbeln, mõ rõ kaeõñ psaltern me
harfen.
29 ¶ Me ñaga lade n an berith Jeho-
va õbaiwõñ an tekawa David, Michal
ñea ñain Saul õgadetedun iat winõr,
me e ãt uea David ñag õreita õaõeta
mõ kaeõñ; me e miowi ian bũriõũn.

ITŨBAÑ 16.

ME rõ õmeata wõn lade Gott, me
rõ õeõg iowen ijugagait ewak
ñea David ogiten wei iow ian obwen:
me re ere iwim in jiũiow mi iwim in
iow ian men Gott.
2 Me ñaga David ogiten ere iwim
in jiũiow mi iwim in iow, õ õrai eñõ-
gen õgageidawianaw eñame ian egen
Jehova.
3 Mo o oija Israel memak, ñabũna
eman me ãn, katakaton brot, mõ ka-
takatamwari *duwen*, mo katakate-
mae akeweõin wein.
4 ¶ Me e ij ibũn inimaget ibwibwin
Levi bwe re nimõ makamakur ian
men wõn lade Jehova, ñea Gott in Is-
rael, mõ õtũba mo otota:
5 Asaph ñea temoniba, mi ijõñin
ñabũna Sacharja, Jeiel, Semiramoth,
Jehiel, Mathithja, Eliab, Benaja,
Obed-Edom me Jeiel, epo a psaltern
me harfen; me Asaph epo a zimbeln,
bwe e nim õeõñ;
6 Me Benaja me Jahasiel ñarume-
na priester me dobu eko tokin, ian
obwen lade n an berith Gott.
7 ¶ Me ean ñabũmina David õren
õpan ototaen Jehova, eow ian ben
Asaph, ma amebũna etsietsin.

8 Amwam õtũba Jehova, mõ õmmit
egen; õmeata kõ an makur inimaget
eponñame.
9 Riañ a kõ, riañei kõ tsitanen;
amwam põpan añõgen an makur me-
mak ñan õkamadauniñ.
10 Amwam otota gamiã bwe dõgin
egen ñea ebwigaga: enim ibibõki bũ-
riõũra ñabũna rõ õnani Jehova.
11 Amwam õnani Jehova me waion;
amwam eõ toki n õnani men.
12 Amwam õmaran an makur ñan
õkamadauniñ ñan E ririñ, me wõn
imin in kamadauniñ, ma an mwit
añõg memak mwin,
13 Amiã ñabũn an karig Israel ñea
an tsiõ, amiã ñabũna ibwibwin Jakob
ñabũna ã ij iow Itũrin.
14 Ei Jehova ñea wõra Gott; emek
eat eb memak an mwit añõg.
15 Amwam eõ toki n õmaran an
berith, ñeijin aen ñeijin Õ pan a ade-
ten araña,
16 *Berith* ñea E ririñ a Abraham,
ma aen in schwõr ea Isaak,
17 Õ õõaio a bet Jakob bwe edogor,
me ea Israel bwe berith ñea eko to-
kin,
18 Ñag Õ ũge, A nan oija aw eb
ñabena Kanaan, bwe dũbañimiã ña-
ben amwa nan bwien;
19 Ñag amwa ta õad; eh, ñag
amwa ta õad, ma amia bet erate-
quõ ean;
20 Me re dũgidugo atsin eat epon-
ñame ion ea eponñame ion, ma atsin
eat emoniba ion ea eñame ibũn.
21 E dug õmamadoeõra eow itũrit
eñame; eh, E baragageñ uea bwe dõ-
gũra,
22 *Mõ Õ ũge*, Amwam eõ dadei aeõ
ñame ñabũna ã õbid, ma amwam eõ
titirũei waña propheten.
23 Amwam riañ a Jehova, amiã ña-
bũn amen eat eb memak; amwam
õmeata an katsimor eat ibũm aeo-
weaeow.
24 Amwam õpõpan ototaen inima-
get eponñame, ma an makur ñan
õkamadauniñ inimaget etebinñame
memak.
25 Bwõ õkaganado Jehova, mo ou-
wak ototaen: me ã nimõ miow eken
ea eani memak.
26 Bwa aduwet eponñame memak

ũra ijor ñan eko woun: mi Jehova
eririñ ianweron.
27 Eredu me eoaio emek ian men:
eõ-badõdõ mi ibibõki emek eat eñan.
28 Amiã ñabũn amen bwiet epon-
ñame, oija kõ Jehova, oija kõ Jehova
itsitaõ me eoaio;
29 Oija kõ Jehova itsitaõ ñea eimwi
ea egen: õrean kõ iwim, amwam
õrre eow ian men; amwaimõ tarama-
wirei Jehova eow ean amot omo.
30 Amwam rõraõ ian men, ñamiã
amen eat eb memak: ã õweijo-oaio
eb me eõ kona n memõri.
31 Ianweron re nim ibibõki, me
enim idorodoro eb; me re nim ũge
inimaget eponñame, Omoniban Je-
hova.
32 Enim urumõm imago mi imin
ñan emek ian; enim idorodoro etañ
in kiãõ mi imin memak ñan ian;
33 Mo oigaga re nim riañ mi idoro-
doro ian men Jehova, bwõ Õ õrren
bwe enimõ mwit añõget eb.
34 Amwam õtũba Jehova; bwo
O omo; bwe eko tokin an eõ eara-
ñame.
35 Ma amwam ũge, Wo nim õtsi-
mor gama, Aũwe Gott in õtsimo-
rema, me Wo nimõ õebwepoi gama
mõ õtsimor gama atsin inimaget
eponñame, bwa amam õtũba egõm
ñea ebwigaga, mo otota gama bwe
dõgit tsitanem.
36 Ã nim tsitan Jehova, ñea Gott
in Israel, atsin ñago me ñago, me eõ
toki. Me eñame memak rõ ũge,
Amen, me ro otota Jehova.
37 ¶ Me *David* õñaeowen ina Asaph
ma amebũna etsietsin ian obwen lade
n an berith Jehova, bwe re nimõ ma-
kamakur ian men lade eõ toki, tekei
ñea eimwi ririñen eat ibũm aeo-
weaeow;
38 Me Obed-Edom ma amebũna
etsiedũra, re eke añama ma aoju; me
Obed-Edom ñea ñain Jeduthun, me
Hosa ũrõr amen raña metewak;
39 Me Zadok ñea priester, me
etsietsin ñabũna priester, ian obwen
an wak Jehova eat etañ ogoda ña-
mwarin i Gibeon,
40 Bwe re nim ere iwim in jiũiow
ea Jehova eat dagarait iwim in jiũiow
eõ toki ijoran mi ijemerõ, tekei imin
memak ñana ã eare eow ian wõn do-
gor Jehova, ñan Õ pan a Israel;
41 Me Heman me Jeduthun, me
dũgidũgin ñabũna ã ij, ñabũna ã
pan egõra, bwe re nim õtũba Je-
hova, bwin *eko tokin an* eõ earaña-
me;
42 Me ũra Heman me Jeduthun me
dobu me zimbeln bwe re nim õeõñ,
me ekaeõñ bwe bain riañeien Gott;
me ñaiñain Jeduthum bwe re nimõ
mek ean metewak.
43 Me eñame memak re nuawen,
ion o enaña an wak: me David ere-
dõn bwe enim õgageidawianaw an
wak.

ITŨBAÑ 17.

EAN ñaga, ñaga David emek ian
an wak, David ũge a Nathan
ñea prophet, Kania, A mek iat ewak
ion ñea zedern, me lade n an berith
Jehova *emek* iat dedegai.
2 Me Nathan ũge a David, Ririñ
kõ imin memak ñan ian 'bũriõũm;
bwe Gott emek itũrũm.
3 ¶ Ma aen Gott õrre a Nathan
anũbũmin ñabũmina, mõ ũge,
4 Nua kõ mõ pan a David ñea aeõ
tsiõ, mõ ũge, Õũge aen Jehova, Wo
nim eõ wei ame ewak ion ñea A nimõ
mek ian:
5 Bwa A eitsiõk bet mek iat ewak
atsin ean ñabũmin A õmeata Israel,
ea ñabũmine, ma A ogiten ñaũn iat
ewak dedegai ion ea ewak dedegai
ion, ma atsin iat ewak *emwigaga ea
ewak ebwigaga.*
6 Eat etan memak ñan A dũgidugo
ean epo a Israel memak, A ogiten, õa
A eitsiõk ogin õrai eñõg eijin ea ion
inimagen wañara amen ekõm Israel,
ñabũn A pan a ũra bwe re nim ek'ũra
amen õijõiji aeõ ñame, ma A ũge,
Adag amwa eõ wei ame ewak ion ñea
zedern?
7 Me ñagan wo nim ũge a aeõ tsiõ
ñea David, Õũge aen Jehova Zebaoth,
A emwinuw atsin eat eñat schafe,
atsin ean *am* edegeri erowit schafe,
bwe wo nim ek'auwe prinz in aeõ
ñame ñabũna Israel:
8 Ma A ogiten mek itũrũm tamo
ino wo ñow, ma A ogiten eatow ba-
rũõm atsin ian obwõm; ma A nan

ōkaganado egōm, tekei egōra ñabūn
ōkaganado eat eb.
9 Ma A nan ij eñan aeō ñame ña-
būna Israel, ma A nan ōmaān ūra,
bwe re nimō mek atañōra, me eō
gauwei memōri; me ñaiñait ibaka
nan eō gauwei oroe ūra tekei ñago
amo,
10 Tekei atsin eat ibūm ñabūmin
A pan a amen ekōm bwe re nimō
mek aūtūbwin aeō ñame ñabūna Is-
rael; A nan ōdenigae barūōm me-
mak. Ma A pan aw bet bwi Jehova
nan wei am wak.
11 ¶ Me tsin io ogoro am būm ñana
wo nan mek itūrin am bagadugu
ean, A nan ōweijoran am karig iru-
wūm, ñea atsin inimagen amebūna
ñaim; ma A nan ōweijo-oaio moni-
bain.
12 I nan wei maneabū, ma A nan
ōweijo-oaio wōn tron eō toki.
13 A nan eke Aña etōñin, mi i nan
ekei ñaiū: ma A nan eō barū aeō eō
earañame atsin itūrin, tekei aeō ba-
rū atsin itūrin amuno ōd ian obwōm;
14 Ma A nan ooaio eow ian manea-
bū, mi ian monibaiū eō toki; mi nan
eō toki n weijo-oaio monibain.
15 Me Nathan edorer a David tekei
mūñane eñōg memak, mi tekei bet
bita erenimi n propheten.
16 ¶ Me emetu uea David, me e
megeda ian men Jehova; mō ō ūge,
Jehova Gott, aña ijegen, mi ijegen
bet amen bwiō, ñaga wo ogiten eow
aña ea ñabūmine?
17 Me imit on ñea kadudu ian mem
ñune, Gott; me Wo ogiten pan an
karig am tsiō mō ōmeata dedeūra
ñan nan ōrre ijamwan, me Wo ogi-
ten kamararei tekei quat eñame ñea
ogoda quan, Jehova Gott.
18 Ekeken ñea David okona n pan
aw ñeijin añōgen ereduen am tsiō?
bwe Wo tsiet ōkōr am tsiō.
19 O Jehova, Wo ririñ memak bi-
tune ekaganado, bwe Wo nim ōmea-
ta mūñane imin memak ñan ouwak,
bwe dōgin am tsiō, mi tekei būri-
riōūm.
20 O Jehova, eko ion tekei Auwe,
me eko bet Gott ion itañūm, tekei
eñōg memak ñan ama kaiōtōt ijū-
ñema.
21 Eponñame keken eat eb ñea te-
kei am eponñame ñea Israel, ñabūna
Jehova ōni bwe enim ōtsimor me eke
an eponñame, mō ōkaganado egōm
eat imin ñan ouwak mō ōkanani, ña-
ga Wo ededegerida eponñame atsin
ian obwen am ñame, ñabūna Wo ōtsi-
mor atsin Ägypten?
22 Bwe Wo ririñ am ñame ñabūna
Israel bwa am eponñame eō toki; me
Wo ek'auwe wañara Gott, Jehova.
23 Me ñage, O Jehova, enim eō toki
n weijo-oaio eñōg ñeijina Wo ogiten
panōn am tsiō, ma an karig, me Wo
nimō ririñ deden ñea Wo ogiten pan.
24 Me ā nim ōweijo-oaio egōm iat
itsitaō eō toki, iat eñōg ñeijin ūge,
Jehova Zebaoth ei Gott in Israel, eb,
Gott in Israel ōkōr: me ā ōweijo-oaio
an karig David ñea am tsiō eow ian
mem.
25 Bwa Auwe, ñea waña Gott, Wo
ogiten ōmeata a am tsiō bwe Wo nan
wei an wak: me ñagan am tsiō ōma-
ratet iteñ tetaro ian mem.
26 Me ñage, O Jehova, Auwe kōr
Gott, me Wo pan a am tsiō imin ñune
togit omo:
27 Me Wo ogiten pan ōgageidawia-
nawen an karig am tsiō eow Itūrūm,
bwe re nim eō toki n mek ian mem:
me Wo ōgageidawianaw ūra, O Je-
hova, mō rō geidawianaw eō toki.

ITŪBAÑ 18.

IRUWIN ñune, David eijatow dei
Philistia, mō ōdenigae ūra, mō ō
ōgōgien Gath me kawan memak atsin
ian bet' dei Philistia.
2 Me e ijatow Moab; me dei Moab
ūrañen an tsiō David, mō rō karre
adu.
3 ¶ Me David eijatow Hadadeser
ñea uea n Zoba me etoki Hamath,
ñag e nuaw bwe enim ōweijo-oaio
monibain itañit ekaw ñea Euphrat.
4 Me David ebarū atsin itūrin aran
araña chariot, me aeiu erañan amen
gōr animwen pferde, me anarama
erañan amen ōd añe: me David etow
main nanan pferde it chariot memak,
mō ō ōtsimor atsin inimagōra bain
aratubu chariot.
5 Me ñaga dei Syria ñabūna bain
Damaskus rō ōrre bwe re nimō buōk

Hadadeser ñea uea n Zoba, David abi
anarama ma aro erañat eñame atsin
inimaget dei Syria.
6 Me David õñaeow etar in ake i
Syria in Damaskus; me dei Syria
ũrañen an tsiõ David, mõ rõ karre
adu Mi Jehova oija David edogani-
gae tamo ino o ñow.
7 Me David õbũ schilde ñana gold
ñan emek ean an tsiõ Hadadeser, mõ
otowen Jerusalem.
8 Ma atsin Tibehath me Chun, ña-
row an tekawa Hadadeser, David õbũ
eborage ñan ebak, ñana Solomon eri-
riñ ijited ñea eborage atsin ean, mi
ijor, mi iwũr ñana eborage.
9 ¶ Me ñaga Thou ñea uea n Ha-
math õkaiõt ñana David ogiten ijatow
wõn tar in ake memak Hadadeser
ñea uea n Zoba,
10 Õ õijõn Hadoram ñea ñain ea
David, bwe enim kamawirei, mõ
õrai a eñõgen geidawianaw, bwin o
ogiten ake a Hadadeser ma abi; bwa
Hadadeser ogiten ake a Thou; mõ õ
õbũ eõrit iwũr memak ñana gold me
silber me eborage.
11 ¶ Uea David õebwigaga bet
ñane ea Jehova, epo a silber me gold
ñan õ õtsin eat eponñame memak;
atsin Edom, ma atsin Moab, ma atsin
itũrit ibwibwin Ammon, ma atsin
itũrit dei Philistia, ma atsin Ama-
lek.
12 Ma Abisai ñea ñain Zeruja abi
ata ma aoju erañat atsin inimaget
ibwibwin Edom iat Epañ in Baraji-
ted.
13 ¶ Mõ õ ñaeow etar in ake i
Edom; me ibwibwin Edom memak
ũrañen an tsiõ David. Mi Jehova
oija David edoganigae tamo ino o
ñow.
14 ¶ Me David omoniba ea Israel;
me e ririñ imwit añõg ñea eimwi me
emo ea an ñame memak.
15 Mi Joab ñea ñain Zeruja emek
aũtũbwit etar in ake; mi Josaphat
ñea ñain Ahilud ei amen edar mwi-
nen;
16 Me Zadok ñea ñain Ahitob, me
Abimelech ñea ñain Abjathar ũrõr
priester; me Sawsa ei amen edar;
17 Me Benaja ñea ñain Jojada
emek aũtũbwin ñabũna Krethi me
Plethi; ma amebũna ñaiñait David ro
moniba itañin uea.

ITŨBAÑ 19.

IRUWIN ñune, eman Nahas ñea
wañara uea ibwibwin Ammon,
ma amea ñain omoniban iruwin.
2 Me David ũge, A nim õmeata eõ
earañame ea Hanun ñea ñain Nahas,
bwin amea etõñin ogiten õmeata ame
eõ earañame. Me ñagan David õijõ-
tet eñame bwe re nim õbebe bũriõũn
bwe dõgit etõñin. Ma an tsiõ David
rõ baiweten ũbwiet ibwibwin Ammon
ea Hanun, bwe re nim õbebe bũ-
riõũn.
3 Me ñabũna wañara prinzen ibwi-
bwin Ammon rõ ũge a Hanun, Wo
nimen naga David eredu etõñũm,
bwin o ogiten õijõn aw amen õbebe
bũriõũm? õten, eõ õrre amebũn an
tsiõ ia re nim aia dedet *tekawa*, mõ
õraijedu, mi iwitsiow eb?
4 Me ñagan Hanun ebaritow ame-
bũn an tsiõ David, me eij ewewõra,
me etow iwũgagan aũra karawin, me
etoki ean aquõren aũra ñũñ, mõ õijõ-
ten ũra.
5 Me etsitsida ibũn, mõ rõ pan añet
David õgagõgen amebũna. Mõ õ õi-
jõtet eñame bwe re nimõ gõrõmwũ-
mwũra; bwo ouwak õkõr aũra gadũ-
kũrañ amebũna. Me uea ũge, Amwa
ta mek kõ Jericho ea an erõ baramiã,
ma amwa nan tik redõ.
6 ¶ Me ñaga ibwibwin Ammon re
ãt bwe David õñaeowen ũra ijũbwen-
añõg, Hanun me ibwibwin Ammon
rõ õijõn araña talent in silber bwe re
nim pũmwe chariot ma amen gõr
animwen pferde atsin Mesopotamia,
ma atsin Aram-Maacha, ma atsin
Zoba.
7 Me rõ pũmwe aratijumo ma aro
erañat chariot, me uea n Maacha ma
an ñame, ñabũna rõ õrre mõ rõ ga-
deijidan aũra wak in ake i Medeba.
Me ibwibwin Ammon re ebwepo atsin
ian aũra tekawa, mõ rõ ñowen eat
ake.
8 Me ñaga David õkaiõt añõgen, õ
õijõten Joab, me etar in ake memak
ñabũn amen oaio.
9 Me ibwibwin Ammon re meta,
mõ rõ õtateãn ũra ean men ororit

tekawa: me uea ñabũna rõ õrre tũ
ũra emek eat etañ in kiãõ.
10 Mi Joab ñag ãt an gate etar in
ake bwe emek ian obwen mi iruwin,
e ij-õekae eñame memak ñabũn eõ
badõdõ inimagen Israel, mõ õ õtateãn
ũra bwe re nimõ bo a dei Syria.
11 Me ñabũna dũgidũgit eñame e
totuen ũra ian ben Abisai ñea etsin;
mõ rõ õtateãn ũra bwe re nimõ bo
a ibwibwin Ammon.
12 Mõ õ ũge, Tsin ia dei Syria rõ
oaio eken ame, wo nan buõkõ; me
tsin ia ibwibwin Ammon rõ oaio eken
aw, A nan buõkuw.
13 Wo nim ooaiouw, ma am eke ga-
da eman bwe dõgin amen bweda, me
dõgin bet an tekawa wõra Gott: mi
Jehova enimõ ririñ ñea omo ian men.
14 Mi Joab me eñame ñabũn itũrin
re tũren añet dei Syria bwe re nim
ubo; me rõ gõriet atsin ian men.
15 Me ibwibwin Ammon ñaga re ãt
dei Syria bwõ rõ gõrien, rõ gõrien bet
atsin ian men Abisai ñea etsin, me re
metuen iat tekawa. Mi Joab oñowen
Jerusalem.
16 ¶ Me dei Syria ñaga re ãt bwe
re denigaet atsin ian obwen Israel, rõ
õijõn aũra ñame, mõ rõ õreatet dei
Syria ñabũna re mek edõgen apoit
ekaw *ñea Euphrat;* ma Sophach ñea
kaiwedun wõn tar in ake Hadadeser
õd ian obwõra.
17 Me ã pan añet David; mõ õ õe-
bwepoi Israel memak, mõ rõ õd ean
Jordan, mõ rõ baiwõñ ũra, mõ rõ
õtateãn ũra bwe re nim ubo. Me
ñaga David õtate etar in ake ea dei
Syria, ra ake añen.
18 Me dei Syria rõ gõriet atsin ian
obwen Israel; me David abi atsin ini-
maget dei Syria *ñamen* aran aeiu
erañat chariot, me ama erañat amen
õd añe, ma a abien Sophach ñea kai-
wedut etar in ake.
19 Me ñag an tsiõ Hadadeser re ãt
bwe re denigaet atsin ian obwen Is-
rael, re ririñiet iow ea David, me re
tsiõ itũrin: me dei Syria re eõ gau-
weijiet, buõk ibwibwin Ammon.

ITŨBAÑ 20.

EAN ñag tik redõ eobweni, ñea
aũra dae in meta uea *bwe re
nim tuwin ake,* Joab emwin ñabũna
rõ oaio iat etar in ake, me e ijababa
ũbwiet ibwibwin Ammon, mo o ñow
Rabba mo orogien. Me David ta
mek Jerusalem. Mi Joab eijatow
Rabba, mõ õraijeduen.
2 Me David ebarũedun aũtũbwin
wõn krone amea wañara uea, me e
ãt bwe aiquen talent in gold roin, me
epe ñan ouwak pũmwen emek ean;
me ã quaeõtet David: me ã ijũeten
õañat epaba ñana bain iat tekawa,
ñan ebak õkõr.
3 Me rõ õmeata eñame ñabũn emek
ian, me re toaijien ũra, me re eaijõn
ũra eta n mwarere, me eta. Õũga
dedet David ea aũra tekawa ibwi-
bwin Ammon memak. Me David me
eñame memak re redõ eowen Jeru-
salem.
4 ¶ Mi iruwin ñune, tik tsiminet
ake i Geser ea dei Philistia: me Sib-
bechai ñea ibwin Husa abien Sippai,
ñea ion inimagen ñaiñain amea magit
ouwak; me re denigaen.
5 Me re tik ake añet dei Philistia;
me Elhanan ñea ñain Jair abi Lahe-
mi ñea etsin Goliath ñea dei Gath,
ñea iwin an kado tekei ñabet eda-
bwike n eã dedegai ñaman ouwak.
6 Me tik aket eñame i Gath, me
emek ina amea ñea magit ouwak, ñea
quaño tiniben, mo quaño tinnanan,
ma atebũra bwe anarama ma aeoq;
me ã õrig bwe ñain amea magit
ouwak.
7 Me ñag õ ñañai Israel, Jonathan
ñea ñain Simei ñea etsit David
abien.
8 Ã õrig ñabũna bwe ñain amea
magit ouwak i Gath; mo ro puden ian
bet' David, mi ian ben bet an tsiõ.

ITŨBAÑ 21.

SATAN eogoda bwe enim iwitsiow
Israel, mõ õ õmemõri David bwe
e nim õdũ Israel.
2 Me David ũge a Joab, me ea moni-
bait eñame, Nua kõ, mõ õdũ Israel
atsin Beer-Seba me toki i Dan; mõ
õrean ame eñõg, bwa A nim tsiet
ebakũra.
3 Mi Joab ũge, Jehova eke awõrin
aibu ebakin an ñame; me waña te-
moniba ñea uea, õten, deõ ũra me-

mak an tsiõ waña temoniba? adaga
waña temoniba eteñ tsiet bitune?
adaga bitune enim ekeijien õdũraãn
Israel?
4 Ma aen uea edoganigae a aen
Joab. Me ñagan enuawen Joab, mõ
õd ean eben Israel memak, mõ õ õrre
eowen Jerusalem.
5 ¶ Mi Joab oija añet David atebin
ebakit eñame. Me emek Israel me-
mak araña erañan ma aibu erañat
eñame ñabũna ro kona n kõña pudu-
tũbwin: me emek Juda abu ma aemo
erañat eñame ñabũna ro kona n kõña
pudutũbwin.
6 Me e eõ õdũ ibwibwin Levi me
Benjamin atsin inimagõra; bwo ou-
wak an Joab eõ ãeñ aen uea.
7 Bitune eõ ñaũn itũrin Gott, me
ñagan E ijatowien Israel.
8 Me David ũge a Gott, Ouwak
õkõr aeõ dũra, ñag A ririñ ñune: ma
A kõñ aw ñage bwe Wo nimõ ead an
dũra am tsiõ; bwa A ririñ deden ñea
magit kabaãt:
9 ¶ Mi Jehova edorer a Gad, ñea
wõt David amen bidenimi, mõ ũge,
10 Nua kõ me dorer a David, mõ
ũge, Õũge aen Jehova, A õmeata aw
aiju imin: wo nim ij ion earei me eke
wam, bwa A nimõ ririñ aw.
11 Me Gad õrre a David, mõ õ ũge
a, Õũge aen Jehova, Wo nimõ barũ
ñea Wo ãeñ;
12 Kaia aiju eobweni n rõrõ; õa
aiju maraman it denigae atsin ian
obwen barũõm, ñaga wañara pudutũ-
bwin barũõm ededegeriw; õa aijũbũm
ean wõn pudutũbwin Jehova, ñea
earak in ima eat eb, ma an engel Je-
hova abab ean mwiten Israel memak.
Me ñage wo nim kamararei aem in
õnei ñeijin A nim õredõan a Amea ñea
õijõnõ.
13 Me David ũge a Gad, A ikien
bũriõ: A kõñ aw bwa A nim pudu ian
ben Jehova; bwo ouwak an auwãte-
gen: ma A nim eõ pudu ian bet'
eñame.
14 ¶ Mi Jehova õreat arak in ima
ea Israel, mo opuduen aemo erañat
eñame atsin inimagen Israel.
15 Me Gott õijõt engel aeow Jeru-
salem bwe enim ijababa: me ñag õ
õren nim ijababa, Jehova õkania, mõ
õekaeãn bũriõũn bwe dõgin õeõgi-
dean gain, mõ Õ ũge a engel ñea
amen abab, Ogen; õrañida kõ bem
ñage. Ma an engel Jehova õweijon
itañit etañ in eatow gan weizen ñea
wõn Ornan ñea dei Jebus.
16 Me David ere men, me ãtien an
engel Jehova inimaget eb mi ianwe-
ron, me etsimine ipudutũbwin ian
ben ñarana ã roudan ian bweren ña-
ran e ere aeow Jerusalem. Me Da-
vid ma amebũna eñab re edua eka-
rawin ereab iren, me ro otoburõra
me ra agu ijõñ.
17 Me David ũge a Gott, Adaga,
deõ aña ñea A pan õdũet eñame? ma
aña kõr ñea A dũra ma A ririñ ñea
magit ibaka; me ekeken ñea mibũne
schafe ogiten ririñ? Jehova ñea waña
Gott, A kõñ aw bwe bem enim iwi-
tsiow aña, me enim iwitsiow bet
amen bwiet etõñũ; me enim eõ iwi-
tsiow am ñame, bwa ñam re ma.
18 ¶ Ma an engel Jehova õpan añen
Gad bwe enim pan a David, bwe Da-
vid enimõ roga me wei dagarain Je-
hova eat etañ in eatow gan weizen
ñea wõn Ornan ñea dei Jebus.
19 Me David orogan eow ean aen
Gad, ñeijin õ patow ian egen Jehova.
20 Me Ornan eiwidõ, me e ãt engel;
me ñain ñabũna re eke amen re ewe-
witen ũra. Me Ornan õreita eatow
gan weizen.
21 Me ñaga David õrre a Ornan,
me Ornan ere men me ãt David, me
e metaten iat etañ in eatow gan wei-
zen, mo o otoburen a David, ma agu
ijõñ.
22 Me David ũge a Ornan, Wo nim
ome mũmwarine etañ in eatow gan
weizen bwa A nimõ weijida dagarain
Jehova ean: wo nim ome eow ean
pũmwen õkõr, bwe enim rañada ea-
rak in ima atsin itũrit eñame.
23 Me Ornan ũge a David, Õgũ kõ,
me waña temoniba ñea uea enimõ ri-
riñ ñea eimwi ian men: kania, A oija
aw ñane ochsen bwe wo nim eke iwim
in jiũiow, me ñana baibait eatow gan
weizen bwe wo nim eke ewenãe, me
weizen bwi iwim in õn; A oija aw
memak.
24 Me uea David ũge a Ornan, Iõk;
A nan rouw tekei pũmwen õkõr: bwa

A eab barũ ñea wam bwa A nim eke
wõn Jehova, õa ere iwim in jiũiow
me eko pũmwen.
25 Me David oija Ornan bwe pũ-
mwen mũmwarina etañ añowar sche-
kel in gold ñana ã eouda.
26 Me David õweijidan ina dagarae
ion ea Jehova, me e ere iwim in jiũ-
iow mi iwim in iow, mõ õ õmmit Je-
hova; mõ O õnei aet adun ianweron
eow eat ãe eat dagarait iwim in
jiũiow.
27 Mi Jehova õpan añet engel; mõ
õ õñadan wõn pudutũbwin ian bwe-
ren.
28 ¶ Me eat edae ñaga, ñaga David
ãt bwi Jehova ogiten õnei aen ean
wõn tañ in eatow gan weizen Ornan
ñea dei Jebus, e ereãt iwim ina.
29 Bwa an wak Jehova, ñea Moses
eririñ iow eat etomagage, me daga-
rait iwim in jiũiow, ri tik eat etañ
ogoda i Gibeon eat edae ñaga.
30 Me David eõ kona n ñow ian
obwen mũ ũdũdõn Gott; bwe e miow
bwe dõgin wõn pudutũbwin an engel
Jehova.

ITŨBAÑ 22.

ME David ũge, Ñaiune Jehova ñea
Gott, me ñaiune dagarain jiũiow
iwim ñea wõn Israel.
2 Me David õpaten bwe ã nimõ õe-
bwepoi eratequõ ñabũna re mek ean
eben Israel; mõ õweijorat amen kei
wak epe bwe re nimõ wei maneabin
Gott.
3 Me David õgadauw debitsi ñan
ebak bwe enim eke nearin metewak,
me bait ite; me eborage ñan ebak
ñana ã eõ paunei;
4 Me edabwike ñana zedern ñana ã
eõ õdũ: bwe dei Sidon me dei Tyrus
rõ õrean a David edabwike zedern
ñan ebak.
5 Me David ũge, Eoniñ õkõr Solo-
mon ñea ñaiũ me e eitsiõk okow, me
maneabin Jehova ñea e nimõ wei ei-
mwi bwe enimõ magit omotañitañ
me kaganado mo otota eow eat eb
memak: me ñagan A nimõ gadauw
iow ian obwen. Me David õgadau-
wien ñan ebak ian obwen an ima.
6 ¶ Me e emwemwin Solomon ñea
ñain, mõ õ pan añen bwe enimõ wei
maneabin Jehova, ñea Gott in Is-
rael.
7 Me David ũge a Solomon ñea
ñain, Aña, bũriõ kõr bwa A nimõ wei
dõmaneab ion bwe dõgin egen Je-
hova ñea waña Gott.
8 Ma aen Jehova õrre ame, mõ
ũge, Ouwak õkõr am õõkae era, me
wo ririñ eake ñan ouwak: wo nim eõ
wei dõmaneab bwe dõgin egõ, bwe
dõgin am õõkae era ñan ebak eat eb
ian meõ:
9 Kania, nan pudu ñaim iot eman,
mi i nan ekei eñame ion ñea eow;
ma A nan oija iow ea barũen memak
ñabũna ro odororai: bwi inan ij egen
bwe Solomon (ñeijin tekei Teñ iow),
ma A nan oija Israel iow me eowa-
rara ean am bũm:
10 I nan wei dõmaneab bwe dõgin
egõ; mi i nan ekei ñaiũ, ma A nan
eke Aña etõñin; ma A nan õweijoran
tron in monibain ea Israel eõ toki.
11 Ñage, ñaiũ, Jehova enimõ mek
itũrũm; me wo nan geidawianaw, me
wo nan wei maneabin Jehova ñea
wam Gott, tekei añõgõm Itũrin.
12 Jehova enim oija aw eka mi
itsiet-imin, me pan aw rañaen Israel;
bwe wo nim rãña an dogor Jehova
ñea wam Gott.
13 Me wo nan geidawianaw, tsin ia
wo raña edogor mi imwit añõg ñana
Jehova õpan a Moses bwa añõgen Is-
rael: wo nim eõ badõdõ, me eõ kura-
ra; wo eõ miow, me enim eõ eadõ
bũriõũm.
14 Me, kania, eow inimagen roiũ
A ogiten gadauw bwe dõgin manea-
bin Jehova aibu erañan talent in gold,
me arañа erañan talent in silber, me
eborage me debitsi ñana ã eõ paunei;
bwe ebak õkõr: A ogiten gadauw bet
edabwike me epe; me eimwi bwe wo
nim kani baen.
15 Me ebak õkõr amen makur itũ-
rũm, ñabũn amen taide me makur
epe me edabwike, me eñame memak
ñabũna rõ man ean tamo emakur:
16 Eko õdũen gold, me silber, me
eborage, me debitsi. Eogoda kõ me
ririñ, mi Jehova enimõ mek itũrũm.
17 ¶ Me David õpan a bet prinzen
in Israel memak bwe re nimõ buõk
Solomon ñea ñain, *mõ õ uge,*

18 Ōten, Jehova ñea wamiā Gott
eō mek itūrimiā? mō ōten, E eitsiōk
moija gamiā eōnano eat erūrūmiā me-
mak? bwo O ogiten totu ian beō
amen eat eb; me ā ōdenigaeit eb
eow ian men Jehova, mi ian men an
ñame.
19 Me ñagan amwam ōmamo būriōū-
miā ma animiā bwa amwam ōnani
Jehova ñea wamiā Gott; me ñagan,
eogoda kō, bwa amwaimō wei dōma-
neab ion bwe dōgin Jehova Gott, bwa
amwam ōmeatu lade n an berith Je-
hova, mi iwūr ñan ebwigaga ñana
wōn Gott, iat dōmaneab ñea inan
wei bwe dōgin egen Jehova.

ITŪBAÑ 23.

EÑABET David me ebak an būm;
mo o omonibaen Solomon ñea
ñain ea Israel.
2 ¶ Mō ō ōebwepoi prinzen in Is-
rael memak, me priester me ibwi-
bwin Levi.
3 Me ā ōdū ñabūna ibwibwin Levi
atsin ean ñabūn oquanimo aūra
obweni me ñabūna eñab eken: me
ebakin tūbūra ion o ion bwe animo
ma aoju erañan.
4 Atsin inimagen mibūne, anara-
ma ma aeoq erañan ñabūn amen
raña makurin maneabin Jehova; me
año erañan ñabūna eruwadu ma
amen ekōm;
5 Me aeoq erañan ñabūn amen ra-
ña metewak; me aeoq erañan ñabū-
na re tsitan Jehova eow ean baibait
ekaeōñ ñan A ogiten ririñ, *David
ūge,* bwe re nim eke itsitaō.
6 Me David ōñañaea amaiūra tekei
ibwibwin Levi: Gerson, Kahath me
Merari.
7 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Ger-
son: Laedan me Simei.
8 Ñaiñain Laedan: Jehiel ñea te-
moniba, Setham, me Joel, arei eke
aijimen.
9 Ñaiñain Simei: Salomith, Hasiel
me Haran, arei eke aijimen.
10 Ñabūne ñaiñain Simei: Jahath,
Sina, Jeus me Beria. Amebūne
amen ūra ñain Simei.
11 Me Jahath ei temoniba, me
Sina ñea ebuen: me Jeus me Beria
eō ebak ñaiūrōr eman; me ñagan ar
eken ūrōr ran aūra wak ebagadugu
ñea ta aiquen.
12 ¶ Ñaiñain Kahath: Amram,
Jizhar, Hebron me Usiel, re eke
amen.
13 Me ñaiñain Amram: Aaron me
Moses: me ā ōekae Aaron, bwe e
nim etōbwei imin ñana magit ebwi-
gaga, amebūna ñaiñain re mek itū-
rin, eō toki, bwe re nim jiūiow
iwim obojarara ian men Jehova, me
bwe re nimō makur a, mō ōrai
eñōgen geidawianaw ian egen, eō
toki.
14 Ma añōgen Moses ñea an ñame
Gott, ā ōdū amebūna ñain inimaget
arōen Levi.
15 Ñaiñain Moses: Gersom me
Elieser.
16 Ñaiñain Gersom: Sebuel ñea
temoniba.
17 Me ñaiñain Elieser: Rehabja ñea
temoniba; me eko ijuw ñain Elieser;
me ebak ōkōr ñain Rehabja.
18 Ñaiñain Jizhar: Salomith ñea
temoniba.
19 Ñaiñain Hebron: Jeria ñea te-
moniba, Amarja ñea ebuen, Jahasiel
ñea ekatijimen me Jakmeam ñea
ekatamen.
20 Ñaiñain Usiel: Micha ñea temo-
niba me Jissia ñea ebuen.
21 ¶ Ñaiñain Merari: Maheli me
Musi. Ñaiñain Maheli: Eleasar me
Kis.
22 Me eman Eleasar me eko ñait
eman bwi ta ān: ma amebūna etsie-
dūra ñabūna ñain Kis re ijatsien
ūra.
23 Ñaiñain Musi: Maheli, Eder me
Jeremoth, arei eke aijimen.
24 ¶ Ñabūne ibwibwin Levi tekei
aūra wak aūra bagadugu, ñabūna mo-
nibain *ran aūra wak* aūra bagadugu
inimagōra ñabūna ā ōdū ūra, tekei
ōdūen egen tūbūra memak, ñabūna re
ririñ emakur bwe dōgin makurin ma-
neabin Jehova, ñabūn oquinarama
aūra obweni me ñabūna eñab eken.
25 Bwe David ūge, Jehova, ñea
Gott in Israel ogiten oija an ñame
eōnano; me E mek Jerusalem eō
toki:
26 Me ñabūna ibwibwin Levi ri nan
eō gauwei eōbabū an wak Gott, me

wũrin ian memak ñana bait etara-
mawir.
27 Bwe ean magin aet David ã
õdũien ñabũna ibwibwin Levi, ñabũn
oquinarama aũra obweni me ñabũna
eñab eken.
28 Bwe barũenebõra ibuõk ibwi-
bwin Aaron ean makurin maneabin
Jehova, ian maggen, memak mi ia'
rumin memak ñan iruwin, me ean
õebwigagaet imin memak ñan ebwi-
gaga, ñana baibain makurin manea-
bin Gott;
29 Me ean brot in aia, me ean mehl
enemeji ñea bait iwim in õn, tamo
bain ñaden ñan eõ õpwe õa ñana ã
omwitow iat epan, õa ñana ã eak, mi
tamo akeweõin roin ma akeweõin
ñaben;
30 Me bwe re nimõ weijo ijorat
aeoeaeow mõ õtũba mo ototа Jehova,
mõ ũga bet ijemerõ;
31 Me re nim ere tamo iwim in
jiũiow ea Jehova, eat sabbath, ean an
redõ maraman, me eat ekadaro ñana
ã idit bũmin, ean amaiũra tekei edo-
gor ñan añõgõra, eõ toki ian men
Jehova;
32 Me bwe re nim raña makurit
ewak in epo, me makurit etañ ñea
ebwigaga, me barũenebet ibwibwin
Aaron ñabũna etsiedũra, ea makurin
maneabin Jehova.

ITŨBAÑ 24.

ME ñane aũra epo ibwibwin Aaron.
Ñaiñain Aaron: Nadab, Abihu,
Eleasar me Ithamar.
2 Me Nadab ma Abihu ar man ian
obwet etõñũrõr, me eko ñaiũrõr: me
ñagan Eleasar me Ithamar ar ririñien
barũetebe n priester.
3 Me David me Zadok ñea atsin
inimagen ñaiñain Eleasar, ma Ahime-
lech ñea atsin inimagen ñaiñain Itha-
mar, arei dũbañai ũra tekei amain
aũra makur.
4 Me ebak eket eñame ñabũna ro
moniba, ñabũna atsin inimagen ñai-
ñain Eleasar ea ñabũna atsin ini-
magen ñaiñain Ithamar; mõ õũga
dũbañaieõra: atsin inimagen ñaiñain
Eleasar, waea ma año, ñabũna mo-
nibain ran aũra wak aũra bagadu-
gu; ma atsin inimagen ñaiñain Itha-
mar, tekei aũra wak aũra bagadugu,
aoju.
5 Õũga dũbañaieõra eow eat ekai-
wa, epo ion me epo ion; bwe etsimine
prinzen it dõmaneab ñea ebwigaga,
me wõn prinzen Gott, ñabũna ñaiñain
Eleasar me ñaiñain Ithamar.
6 Me Semaja ñea ñain Nathanael
ñea amen edar, ñea atsin inimaget
ibwibwin Levi, eare ũra eow ian men
uea, me ñabũna prinzen, me Zadok
ñea priester, me Ahimelech ñea ñain
Abjathar, me ñabũna monibain *ran
aũra wak* aũra bagadugu priester
me ibwibwin Levi; ã barũ aũra wak
aũra bagadugu ion bwe wõn Eleasar,
me ã barũ ion bwe wõn Ithamar.
7 Me emeta amo mwin akaiwan Jo-
jarib, me ekaruwõri bwa akaiwan
Jedaja,
8 Ekatijuwõri bwa akaiwan Ha-
rim, ekatawõri bwa akaiwan Seorim,
9 Ekatimo bwa akaiwan Malchia,
equaño bwa akaiwan Mijamin,
10 Equaeiu bwa akaiwan Hakkoz,
equaoju bwa akaiwan Abia,
11 Equado bwa akaiwan Jesua,
iquita bwa akaiwan Sechanja,
12 Iquita ma aiquen bwa akaiwan
Eljasib, iquita ma aro bwa akaiwan
Jakim,
13 Iquita ma aiju bwa akaiwan
Huppa, iquita ma aeoq bwa akaiwan
Jesebeab,
14 Iquita ma aijimo bwa akaiwan
Bilga, iquita ma año bwa akaiwan
Immer,
15 Iquita ma aeiu bwa akaiwan
Hesir, iquita ma aoju bwa akaiwan
Happizzez,
16 Iquita ma ado bwa akaiwan
Pethaja, iquinarama bwa akaiwan
Jeheskel,
17 Iquinarama ma aiquen bwa
akaiwan Jachin, iquinarama ma aro
bwa akaiwan Gamul,
18 Iquinarama ma aiju bwa akai-
wan Delaja, iquinarama ma aeoq bwa
akaiwan Maasja.
19 Ñane pan añen ũra aũra ma-
kur, bwe re nim metu ian maneabin
Jehova tekei edogor ñana ã oija ũra
eow ian ben Aaron ñea etõñũra, te-
kei an Jehova, ñea Gott in Israel,
ogiten pan a.

20 ¶ Ma atsin inimaget dũgidũgit
ibwibwin Levi: atsin inimaget ibwibwin Amram, Subael; ma atsin inimaget ibwibwin Subael, Jedeja;
21 Ma atsin itũrin Rehabja: ma
atsin inimaget ibwibwin Rehabja, Jissia ñea temoniba;
22 Ma atsin inimaget ibwibwin
Jissia, Slomoth; ma atsin inimaget ibwibwin Slomoth, Jahath.
23 Me ñaiñain *Hebron:* Jeria *ñea
temoniba,* Amarja ñea ekarumen, Jahaseel ñea ekatijimen me Jakneam ñea ekatamen.
24 Ñaiñain Usiel: Micha. Atsin
inimagen ñaiñain Micha, Samir.
25 Etsin Micha, Jissia; atsin ini-
magen ñaiñain Jissia, Sacharja.
26 Ñaiñain Merari: Maheli me Mu-
si; ñaiñain Jaesia: Beno.
27 ¶ Ñaiñain Merari: atsin itũrin
Jaesia, Beno, Soham, Sakkur me Ibri.
28 Atsin itũrin Maheli: Eleasar ñea
eko ñain.
29 Atsin itũrin Kis; atsin inimagen
ñaiñain Kis: Jerameel.
30 Ñaiñain Musi: Maheli, Eder me
Jeremoth. Ñabũne ñaiñait ibwibwin Levi tekei aũra wak aũra bagadugu.
31 Rõ kaiwai bet epo ñune tekei
ibwibwin Aaron eow ian met David ñea uea, me Zadok, me Ahimelech, me ñabũna monibain *aũra wak* aũra bagadugu priester, mi ibwibwin Levi; aũra wak an bagadugu ñea temoniba ta tsitobo wõt etsin ñea kanũmũrin.

ITŨBAÑ 25.

ME David me ñabũn kaiwedut etar in ake rõ õekae eñame ibũn ea emakur it taramawir atsin inimagen ñaiñain Asaph, me Heman, me Jeduthun, ñabũna re nim karai añõgin propheten ean harfen, me psaltern, me zimbeln: rõ õdũ amen makur tekei aũra makur:
2 Atsin inimagen ñaiñain Asaph:
Sakkur, Joseph, Nethanja, Asarela, *ũra* ñaiñain Asaph, ijõñin ben Asaph, ñea õkarai añõgin propheten tekei aen uea.
3 Atsin itũrin Jeduthun; ñaiñain
Jeduthun: Gedalja, Zori, Jesaja, Hasabja, Mathithja me Simei, re eke año; ijõñin bet' etõñũra ñea Jeduthun epo a harfen, ñea õkarai añõgin propheten eat õtũba mo otota Jehova.
4 Atsin itũrin Heman; ñaiñain He-
man: Bukkia, Matthanja, Usiel, Sebuel, Jerimoth, Hananja, Hanani, Eliatha, Giddalthi, Romamthi-Eser, Josbekasa, Mallothi, Hothir me Mahesioth.
5 Ñabũne memak ũra ñaiñain He-
man ñea wõn uea amen bidenimi ean aen Gott, bwe e nim oogoda oin. Me Gott oija Heman waea ma amen ñait eman me aijimen ñait ãn.
6 Ñabũne memak re mek ijõñin
bet' etõñũra bwe re nim riañ ian maneabin Jehova, me *wañara* zimbeln, psaltern, me harfen, bwe bait etaramawir ian maneabin Gott; Asaph, Jeduthun me Heman arei mek ijõñin aen uea.
7 Ma atebũra me etsiedũra ñabũna
ã wereri a ũra riañeien Jehova, ũra memak ñabũna rõ man, re eke arobu ma aojomo ma aoju.
8 ¶ Me rõ kaiwai barũenebõra, ũra
memak, ñea ejõñ tekei ñea ogoda, amen kereri tekei rat kereri.
9 Ma adamonin akaiwan Asaph
emeta ea Joseph: ekaruwõri ea Gedalja; ei me etsietsin me ñaiñain re eke waea ma arumen:
10 Ekatijuwõri ea Sakkur, ñaiñain
me etsietsin re eke waea ma arumen:
11 Ekatawõri ea Jizri, ñaiñain me
etsietsin re eke waea ma arumen:
12 Ekatimo ea Nethanja, ñaiñain
me etsietsin re eke waea ma arumen:
13 Equaño ea Bukkia, ñaiñain me
etsietsin re eke waea ma arumen:
14 Equaeiu ea Jesarela, ñaiñain me
etsietsin re eke waea ma arumen:
15 Equaoju ea Jesaja, ñaiñain me
etsietsin re eke waea ma arumen:
16 Equado ea Matthanja, ñaiñain
me etsietsin re eke waea ma arumen:
17 Iquita ea Simei, ñaiñain me
etsietsin re eke waea ma arumen:
18 Iquita ma aiquen ea Asareel,
ñaiñain me etsietsin re eke waea ma arumen:

19 Iquita ma aro ea Asabja, ñaiñain
me etsietsin re eke waea ma arumen:
20 Iquita ma aiju ea Subael, ñai-
ñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
21 Iquita ma aeoq ea Mathithja,
ñaiñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
22 Iquita ma aijimo ea Jeremoth,
ñaiñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
23 Iquita ma año ea Hananja, ñai-
ñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
24 Iquita ma aeiu ea Josbekasa,
ñaiñain me etsietsin re eke waea
ma arumen:
25 Iquita ma aoju ea Hanani, ñai-
ñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
26 Iquita ma ado ea Mallothi, ñai-
ñain me etsietsin re eke waea ma
arumen:
27 Iquinarama ea Eliatha, ñaiñain
me etsietsin re eke waea ma arumen:
28 Iquinarama ma aiquen ea Ho-
thir, ñaiñain me etsietsin re eke
waea ma arumen:
29 Iquinarama ma aro ea Giddal-
thi, ñaiñain me etsietsin re eke waea
ma arumen:
30 Iquinarama ma aiju ea Mahe-
sioth, ñaiñain me etsietsin re eke
waea ma arumen:
31 Iquinarama ma aeoq ea Romam-
thi-Eser, ñaiñain me etsietsin re eke
waea ma arumen.

ITŨBAÑ 26.

AŨRA epo amen oberei metewak;
atsin inimaget ibwibwin Kora:
Meselemja, ñea ñain Kore, atsin ini-
magen ñaiñain Asaph.
2 Me etsimine ñain Meselemja
bwe: Zacharja ñea ebowab, Jediael
ñea ekarumen, Sebadja ñea ekatiji-
men, Jathniel ñea ekatamen,
3 Elam ñea ekatimo, Johanan ñea
equaño, me Eljoenai ñea equaeiu.
4 Me etsimine ñain Obed-Edom
bwe: Semaja ñea ebowab, Josabad
ñea ekarumen, Joa ñea ekatijimen,
Sachar ñea ekatamen, Nathanael ñea
ekatijimo,
5 Ammiel ñea equaño, Isaschar ñea
equaeiu, me Pegulthai ñea equaoju;
bwe Gott õgageidawianaw.
6 Mo opudu bet ñaiñain Semaja
ñea ñain, ñabũna ro moniba ian aũra
wak etõñũra: bwũ ũra eñame ñabũn
oaio me eõ kurara.
7 Ñabũne ñaiñain Semaja: Othni,
Rephael, Obed me Elsabad ñabũna
edũra ñarumena Elihu me Samachja,
ũrõr eñame ñarumen eõ kurara.
8 Ñabũne memak ũra ñaiñain
Obed-Edom, ũra ma amebũna ñai-
ñaiũra me etsiedũra ũra eñame ña-
bũn oaio eat emakur ñana baibait
etaramawir: añama ma arumet atsin
itũrin Obed-Edom.
9 Me etsimine ñaiñain me etsietsin
Meselemja, ñabũna eñame eõ ku-
rara, re eke waea ma aoju.
10 Me etsimine bet ñaiñain Hosa,
ñea atsin inimagen an karig Merari:
Simri ñea temoniba, (bwe ñaga bet
deõ ei ebowab, amea etõñin eke te-
moniba;)
11 Hilkia ñea ekarumen, Tebalja
ñea ekatijimen, me Sacharja ñea
ekatamen: ñaiñain me etsietsin Hosa
memak re eke waea ma aijimen.
12 Aũra epo amen raña metewak
emetan inimagen amebũne, eñame
ñabũna temoniba, ñabũn etsimine
barũenebõra tekei etsiedũra, bwe re
nimõ makamakur ian maneabin Je-
hova.
13 ¶ Me rõ kaiwa, ñabũn ejõñ, mũ
ũra bet ñabũn ogoda tekei aũra wak
aũra bagadugu, ea metewak me-
mak.
14 Ma kaiwan edõgen apoe opudu
a Meselemja. Me rõ kaiwai Zachar-
ja ñea ñain, ñea amen kamarar ñea
õman; ma akaiwan emeta edõgen
apwewa.
15 Ea Obed-Edom edõgen apwijuw;
me ea amebũna ñain, ewak ñea eñat
imin.
16 Ea Suppim me Hosa edõgen
apago, itañin metoror ñea Salecheth,
mo oroga eñame iat emedena, epo n
ober ion õmwaij epo n ober ion.
17 Año ibwibwin Levi re mek edõ-
gen apoe, amen edõgen apwewa ian
aibũmin, amen edõgen apwijuw ian
aibũmin, mõ karakarumen eat ewak
ñea eñat imin.

18 Ñamen Parbar edõgen apago, amen iat emedena, me arumen i Parbar.
19 Ñane aũra epo amen raña metoror; atsin inimaget ibwibwin Kora, ma atsin inimaget ibwibwin Merari.
20 ¶ Ma atsin inimaget ibwibwin Levi, Ahia omoniba ea eñat imin ñan ouwak pũmwen ñan ian maneabin Gott, me eat eñat imin ñan ouwak pũmwen ñana ã õebwigaga.
21 Ñaiñain Laedan; ibwibwin Gerson ñabũna ñaiñain Laedan, ñabũna monibain *aũra wak* aũra bagadugu, ñabũn amen bwien Laedan ñea ibwin Gerson: Jehieli.
22 Ñaiñain Jehieli: Setham mi Joel ñea etsin, ar moniba ea eñat imin ñan ouwak pũmwen ian maneabin Jehova.
23 Ma atsin inimaget ibwibwin Amram, atsin inimaget ibwibwin Jizhar, atsin inimaget ibwibwin Hebron, atsin inimaget ibwibwin Usiel:
24 Me Sebuel ñea ñain Gersom, ñea ñain Moses, o moniba ea eñat imin ñan ouwak pũmwen.
25 Me etsietsin: e rig atsin itũrin Elieser, Rehabja ñea ñain, me Jesaja ñea ñain, mi Joram ñea ñain, me Sichri ñea ñain, me Selomith ñea ñain.
26 Selomith me etsietsin memak ro moniba ea eñat imin ñana ã õebwigaga, ñana uea David, me monibain *aũra wak* ebagadugu, ñabũn kaiwedun araña ma aibu, me kaiwedut etar in ake õebwigaga.
27 Rõ õebwigaga atsin inimagen õañat epaba iat ake memak bwe re nimõ ririñ maneabin Jehova atsin ean.
28 Mi imin memak ñana Samuel ñea amen bidenimi, me Saul ñea ñain Kis, me Abner ñea ñain Ner, mi Joab ñea ñain Zeruja, ogiten õebwigaga; tamo ion ñea õebwigaga imit on, nan mek ijõñin ben Selomith, me etsietsin memak.
29 ¶ Atsin inimaget ibwibwin Jizhar, Chenanja, ma amebũna ñain ñabũn amen õaõeimwi imin aton ea Israel, bwũ ũra temoniba ma amen mwit añõg.
30 Atsin inimaget ibwibwin Hebron, Hasabja me etsietsın, eñame ñabũn eõ kurara, ñabũna re eke araña ma aewar, ũra monibain Israel edõgen apagon Jordan; bwe re nimõ moniba ea an makur Jehova memak, me makurin wõn uea imin.
31 Atsin inimaget ibwibwin Hebron me Jeria ñea temoniba, eh, atsin inimaget ibwibwin Hebron, tekei aũra detõ ian *aũra wak* ebagadugu. Ã õnani ũra ean quamain an obweni n monibia David, me ã ãtiet eñame ñabũn oaio me eõ kurara i Jaser ın Gilead.
32 Ma amebũna etsietsin, ñabũna eñame eõ kurara re eke aro erañan ma aewar, ñabũna monibain aũra wak ebagadugu, ñabũn uea David omoniba ea ibwibwin Ruben, mi ibwibwin Gad, me emaen it arõen Manasse, eat imin memak ñana wõn Gott, me wõn imin uea.

ITŨBAÑ 27.

ME ibwibwin Israel ñaga ã õdũ ũra, ñabũna monibain *aũra wak* ebagadugu me ñabũn kaiwedun araña ma aibu, me ruwadura ñabũna re tsiõ itũrin uea, ean tamo imin ñea wõt epo memak ñabũna re metu me re meta eat emaram aeoweaeow ean maraman it obweni memak, quinarama ma aeoq erañan rat epo memak.
2 Jasobeam ñea ñain Sabdiel emek aũtũbwin adamonit epo ean adamonin maraman: me ean an epo ñabũna re eke anarama ma aeoq erañan.
3 Ei ion inimaget ibwibwin Perez, ñea monibain kaiwedut etar ian adamonin maraman.
4 Me Dodai ñea ibwin Ahoha emek aũtũbwit epo. ean karon maraman, ma an epo; me Makloth ñea temoniba: ma an epo ñabũna re eke anarama ma aeoq erañan.
5 Katijimen in kaiwedut etar ian katijun maraman, Benaja, ñea ñain Jojada ñea priester, ei monibain: me ean an epo ñabũna re eke anarama ma aeoq erañan.
6 Ei õkõr Benaja, ñea eñame ion ñea oaio inimagen amebũna aijumo, me ean amebũna aijumo; ma an epo emek ijõñin Ammisabad ñea ñain.
7 Katamen *it ekaıwedu* ian kat-

aeoqın maraman, Asahel ñea etsin
Joab, me Sebadja ñea ñain iruwin:
me ean an epo ñabũna re eke ana-
rama ma aeoq erañan.
8 Katijimot ekaiwedu ean katiji-
mon maraman, Samehuth ñea Jisra-
hite: ma an epo ñabũna re eke anara-
na ma aeoq erañan.
9 Quañot *ekaiwedu* ean quañon ma-
raman, Ira ñea ñain Ikkes ñea dei
Thekoa: ma an epo ñabũna anarama
ma aeoq erañan.
10 Quaeiut *ekaiwedu* ean quaeiun
maraman, Helez ñea dei Palon, atsin
inimaget ibwibwin Ephraim: ma an
epo ñabũna anarama ma aeoq era-
ñan.
11 Quaojut *ekaiwedu* ean quaojun
maraman, Sibbechai ñea ibwin Husa,
atsin inimaget ibwibwin Sera: ma an
epo ñabũna re eke anarama ma aeoq
erañan.
12 Quadot *ekaiwedu* ean quadon
maraman, Abieser ñea dei Anathoth,
atsin inimaget ibwibwin Benjamin:
ma an epo ñabũna re eke anarama
ma aeoq erañan.
13 Quitait *ekaiwedu* ean quitain
maraman, Maherai ñea dei Netopha,
atsin inimaget ibwibwin Sera: ma an
epo ñabũna re eke anarama ma aeoq
erañan.
14 Quita ma aiquenit *ekaiwedu*
ean quita ma aiquenin maraman, Be-
naja ñea dei Pirathon, atsin inimaget
ibwibwin Ephraim: ma an epo ñabũna
re eke anarama ma aeoq erañan.
15 Quita ma arumenit *ekaiwedu*
ean quita ma aron maraman, Heldai
ñea dei Netopha, atsin inimaget ibwi-
bwin Othniel: ma an epo ñabũna re
eke anarama ma aeoq erañan.
16 ¶ Me monibait arõeni n Israel
memak: atsin inimaget ibwibwin
Ruben, Elieser ñea ñain Sichri ñea
temoniba: ma atsin inimaget ibwi-
bwin Simeon, Sephatja ñea ñain
Maacha:
17 Atsin itũrin Levi, Hasabja ñea
ñain Kemuel: atsin itũrin Aaron,
Zadok:
18 Atsin itũrin Juda, Elihu, ñea
ion inimaget etsietsit David: atsin
itũrin Isaschar, Omri ñea ñain Mi-
chael:
19 Atsin itũrin Sebulon, Jismaja
ñea ñain Obadja: atsin itũrin Naph-
thali, Jeremoth ñea ñain Asriel:
20 Atsin itũrit ibwibwin Ephraim,
Hosea ñea ñain Asasja: atsin itũrit
emaen it arõen Manasse, Joel ñea
ñain Pedaja:
21 Atsin itũrit emaen it arõen Ma-
nasse i Gilead, Iddo ñea ñain Zachar-
ja: atsin itũrin Benjamin, Jaesiel
ñea ñain Abner:
22 Atsin itũrit Dan, Asareel ñea
ñain Jeroham: ñabũne monibait
arõeni n Israel.
23 ¶ Me David eõ õdũ ñabũn oqui-
narama aũra obweni me ñabũna eo-
niñ eken: bwina Jehova ũge bwi I
nan õebakida Israel tekei detañ in
ianweron.
24 Joab ñea ñain Zeruja õdũ ũra
amo, me eõ goro, mõ õrret' egirow
bwe dõgin ñune ean Israel; me ã eõ
eare eow bet ebakũra ian buch ñara-
na imwinen in uea David.
25 ¶ Ma Asmaveth ñea ñain Adiel
omoniba ea eñan wõn uea min ñan
ouwak pũmwen: mi Jonathan ñea
ñain Usia omoniba ea eñat imin ñan
ouwak pũmwen eat etañ in kiãõ, mi
iat tekawa, me etañemek, me ewak
ñana palãste:
26 Me Esri ñea ñain Chelub omoni-
ba ea ñabũna ro makur eat etañ in
kiãõ, ñabũna rõ gapaeda mwarere:
27 Me Simei ñea dei Rama omoniba
ea eñan vitis: me Sabdi ñea dei Sipha-
moth omoniba eat quat eñan vitis
ñana õañat dorum ñana eñat wein:
28 Me Baal-Hanan ñea dei Gedera
omoniba ea oliva me sycomorus ñan
emek eat eb ñaben eweõ me ejõñ: mi
Joas omoniba ea dorum ñana eñat
eir:
29 Me Sitrai ñea dei Saron omoniba
ea rinder ñan ejeiji i Saron: me Sa-
phat ñea ñain Adlai omoniba ea rin-
der ñan emek iat epañ:
30 Me Obil ñea ñain Ismael omoniba
ea kamele: me Jedeja ñea dei Mero-
notha omoniba ea esel:
31 Me Jasis ñea Hagarite omoniba
ea schafe. Ñabũne memak ũra mo-
nibain wõn imin uea David.
32 Mi Jonathan, ñea ñait etsit Da-
vid, ñea amen kamarar, ei eñame ion

ōman, ma amen edar: me Jehiel ñea
ñain Achmoni emamek itūrin amebū-
na ñain uea:
33 Me Ahithophel ei wōn amen
kamarar uea: me Husai ñea dei
Archi ei dañan uea:
34 Mi Jojada ñea ñain Benaja me
Abjathar ar mek ijōñin Ahithophel:
mi Joab ei kaiwedun wōn tar in ake
uea.

ITŪBAÑ 28.

ME David ōebwepoi memak prin-
zen in Israel, ñabūna prin-
zen it arōeni memak, ma kaiwe-
dut epo ñabūna re ririñ an makur uea
tekei amaiūra, ma kaiwedun arañа,
ma kaiwedun aibu, me monibain wōn
uea min, me monibain wōn imin gō-
gōrō uea ma amebūna ñain, me ña-
būna eunuche, me eñame ñabūn
oaio, eñame ñabūn oaio me eō kura-
ra i Jerusalem.
2 Me uea David eogoda, mō ūge,
Amwam kaiōt aeō, amiā ñabūna
etsiedū ma aeō ñame: ñeijine añōgō,
etsimine būriō bwa A nimō wei dōma-
neab in ōnano ion bwe ā nim eke eñan
lade n an berith Jehova, me bwū
ūrien nanan wōra Gott, ma A ogiten
gadauw ian obwet ekei.
3 Me Gott ūge ame, Wo nim eō
wei dōmaneab bwe dōgin egō, bwa
auwe amen ake, me wo ogiten ōōkae
era.
4 Mi Jehova, ñea Gott in Israel,
eijō atsin inimagen amen bwiet etōñū
memak bwa A nim eke aña uea n
Israel eō toki: mo O ogiten ij Juda
bwe enim ekei prinz; ma amen bwiet
etōñū atsin inimagen an epo n amen
bwieni Juda; me E āeñō inimagen
ñaiñait etōñū, bwe ā nim omonibaeō
ea Israel memak:
5 Ma atsin inimagen amebūne ñaiū,
(bwi Jehova ogiten oija ame ñaiū ña-
būn ebak,) E ij Solomon ñea ñaiū
bwe enimō megeda ian tron in moni-
bain Jehova ea Israel.
6 Mō ō ūge ame, Solomon ñea ñaim
nan wei maneabū ma aeō magge:
bwa A ogiten ij bwe enim ekei ñaiū,
ma A nan eke Aña etōñin.
7 Ma A nan ōweijo-oaio monibain
eō toki, tsio o oquaqui n edegeri aeō
dogor ma aeō mwit añōg, tekei ñabū-
mine.
8 Me ñagan, amwam raña mō ōna-
ni an dogor Jehova ñea wamiā Gott
ian men Israel memak, ñea an epo
Jehova, mi ian an epo wōra Gott:
bwa amwam ōgōg eb ñaben omo, me
eke mwiten ūbwien oniñ in bwemiā
iruwimiā eō toki.
9 ¶ Me ñauwe, Solomon ñea ñaiū,
wo tsiet wōt etōñūm Gott, me wo nim
tsiō Itūrin eat ibūriō edereder me eat
ibūriō n teñ; bwi Jehova ōnani ibū-
riō memak, me E tsiet kamar it ibū-
riō: tsin ia wo ōnani, wo nan āt, me
tsin ia wo erowi I nan eatow auwe eō
toki;
10 Wo nim kanakaniaw ñage; bwi
Jehova ogiten ijuw bwe wo nimō wei
dōmaneab bwe eñat imin ñan ebwi-
gaga: me wo nim ooaiouw, me ririñ.
11 ¶ Me David oija Solomon ñea
ñain tamnein karerewatsit *tempel,*
me wakin, me eñat imin ñan ouwak
pūmwen, me dorum ñan itūga, me
dorum ñan ijugaga, me rumit etañ in
etad idūra;
12 Me tamneit imin memak ñan
Anin ōmeata a, bwe bain maggen ian
maneabin Jehova, bain mūñana do-
rum ñan ōpaeoi, bait eñat imin ian
maneabin Gott, me eñat imin ñana ā
ogiten ōebwigaga;
13 Me bain bet amain priester me
ibwibwin Levi, me bain ririñen ma-
kurit etaramawir ian an wak Jehova,
me baibait iwūr it taramawir ian an
wak Jehova;
14 *E ere* gold in paunei bwe bait
iwūr it taramawir ñana gold, me
baibait etaramawir tekei dedeūra me-
mak; *me silber* bwe bait etaramawir
in paunei, me bain baibait etarama-
wir tekei dedeūra memak;
15 Me e paunei bet candelabrum
ñea gold, me lampen ñana bain, ñea
gold, ā paunei mwiñen memak can-
delabrum me lampen ñana bain; me
candelabrum ñana silber, ā paunei
candelabrum me lampen ñana bain,
tekei ōñanen candelabrum;
16 Me ā paunei gold ñana bain tisch
ñarana eñan brot in aia, bain tisch
memak; me silber bait tisch ñana
silber;

17 Me ebork, me etebi, mi iwũr in
eren, atsin ean gold edereder; me
bait dõmaugu ñana gold, ã paunei dõ-
maugu memak; me bait dõmaugu ña-
na silber, ã paunei dõmaugu memak;
18 Me bait dagarait iwim obojara-
ra ñea gold edereder tekei pauneien;
me gold bwe bain akeweõit chariot,
cherubim, ñarumen ar eadiow *bõrõr*
in õeta, me barabaraiedun itũga lade
n an berith Jehova.
19 Ã oija ame tsieten ñune memak
eow iat edar atsin ian ben Jehova,
ñana ririñen bitune tamnei memak.
20 Me David ũge a Solomon ñea
ñain, Wo nim ooaiouw me betsi-
betsi, me ririñ: wo nim eõ miow, me
enim eõ eadõ bũriõũm; bwi Jehova
ñea Gott, ñea waña Gott, emek itũ-
rũm; E eab eatow auwe, me E eab
erowiw, ea an og makurin maneabin
Jehova.
21 Me, kania, etsimine aũra epo
priester mi ibwibwin Levi bwe dõgit
emakur memak ean maneabin Gott:
me emek itũrũm eñame memak ña-
bũna rõ man ia rõ makur, ñabũna re
teñ ririñ emakur memak: me ñabũna
ekaiwedu me eñame memak ri nan
edegeri kõr aem.

ITŨBAÑ 29.

ME uea David ũge a eñame me-
mak, Eoniñ õkõr Solomon ñea
ñaiũ, me Gott ogiten ij, me eitsiõk
okow bet, mo ouwak emakur; bwe
deõ maneabit eñame bitune palast
bwe maneabin Jehova Gott.
2 Ma A ogiten gadauw iow ian
waioeõ memak bwe dõgin maneabin
Jehova gold bwe bait imin ñana gold,
silber bwe bait imin ñana silber, ebo-
rage bwe bait imin ñana eborage,
debitsi bwe bait imin ñana debitsi,
edabwike bwe bait imin ñana eda-
bwike; me epe ñana onyx, me epe
ñana ã nim õte, ñana epe ñan õrama-
ramin, ñan ekekae men, me epe ñan
ouwak pũmwen tekei eõrin memak,
me epe ñana marmel ñan ebak.
3 Me ñaiune bet, bwe ñag A ogi-
ten oija marõ maneabin waña Gott,
ñag etsimine waña min ñan ouwak
pũmwen ñana gold me silber, A to-
towen ũra ea maneabin waña Gott,
bwe bait imin memak ñan A ogi-
ten gadauw bwe dõgit dõmaneab
ñea ebwigaga,
4 Ñana aiju erañan talent in gold,
atsin ean gold in Ophir, me aeiu era-
ñan talent in silber ñan edereder,
bwe ã nimõ rebiõn ororit ewak;
5 Me ñana gold bwe bait imin ña-
na gold, me ñana silber bwe bait
imin ñana silber, me baibait imin
memak ñana inan ririñ iow ian bet'
amen makur ñabũn õman. Ijegen
ñea eteñ totow ñei in õebwigaga ñei
ñabũmine ea Jehova?
6 ¶ Me ñabũna prinzen in *aũra wak*
ebagadugu, me prinzen it arõeni n
Israel, me ñabũn kaiwedun arañа ma
aibu, me ñabũna monibain an makur
uea, re totow imin iat iteñ totow;
7 Me re totow bwe dõgin makurin
maneabin Gott aijimo erañan talent
in gold, me ata erañan darics, me ata
erañan talent in silber, me ata ma
aoju erañan talent in borage, me aibu
erañan talent it debitsi.
8 Me añame ñabũn etsimine itũ-
rũra epe ñan ouwak pũmwen re to-
tow ũra ea eñat imin ñan ouwak pũ-
mwen ian maneabin Jehova, ijõñin
ben Jehiel ñea ibwin Gerson.
9 Me eñame re ibibõki bwe dõgin
mũñana re totow iat iteñ totow, bwi-
na re totow eow ean bũriõũra memak
ea Jehova iat ibũriõ ñea magit omo:
me uea David eibibõki bet iat idoro-
doro ouwak.
10 ¶ Me ñagat David otota Jehova
eow ian met epo memak: me David
ũge, Ã nim otota Auwe, O Jehova,
ñea wõn Gott Israel ñea ama baga-
dugu, eõ toki me eõ toki.
11 O Jehova, wam ekaganado, me
eoaio, mi itsitaõ, me edoganigae, me
eraitsit: bwe wam õkõr imin memak
ñan ianweron me eat eb; O Jehova,
wam emoniba, me ã otota Auwe bwe
tũbwit imin memak.
12 Ebakit imin me eredu õñaũn
Itũrũm, me Wo moniba ea imin me-
mak; me eoaio me eõ-badõdõ emek
ian bem; me emek bet ian bem õka-
ganadoet eñame mo ooaioet eñame
memak;
13 Me ñage, wama Gott, ama
õtũbaiw, mo otota egõm ñea eraitsit.

14 Ma Aña ijegen, mi ijegen amen
bwiõ, ñag ama kona n totow imin iat
iteñ totow iat deden ñune? bwõ
õñaũn Itũrũm imin memak, ma ama
oija awen mũñan õñaũn ian bem.
15 Bwa ama eratequõ ian mem, ma
ama eõ rauw in mek, tekei amebuno
ama bagadugu: ama ibũm eat eb
tekei itũr it imin, ma ama eab erõ n
epe.
16 O Jehova wama Gott, mũñane
imin ñan ama õebwepoi ñan ama ogi-
ten gadauw bwa amaimõ wei manea-
bũm bwe dõgin egõm ñea ebwigaga
ean rõ ñaũn ian bem, me wam õkõr
memak.
17 Ma A tsietuw bet, waña Gott,
bwe Wo õij ibũriõ, me Wo ãeñ emo.
Aña, ñag omo bũriõ, A totowen mũ-
ñane memak iat iteñ totow: ma A
ibibõki õkõr ñag A ãt am ñame,
ñabũne re mek ine, bwe ri nan oija
aw imin iat iteñ totow.
18 O Jehova, ñea wõn Gott Abra-
ham, mi Isaak, mi Israel, ñaijimen
ama bagadugu, Wo nim õgõg iow ian
kamararin bũriõũn am ñame bitune
eõ toki, me gadauw aw bũriõũra;
19 Me Wo nim oija Solomon ñea
ñaiũ ibũriõ ñea togit omo, bwe e nim
raña am dogor, ma aem, me dedet
taramawireiem, me *e nimõ* ririñ mũ-
ñane memak, me wei bita dõmaneab,
ñea A ogiten gadauw a baibain.
20 ¶ Me David ũge a eñame me-
mak, A kõñ a gamiã bwa amwam
ototo Jehova ñea wamiã Gott. Me
eñame memak ro ototo Jehova ñea
wañara Gott aũra bagadugu, me ro
otobũrõra me toweitsiber, me re ta-
ramawirei Jehova, me *re eredu* uea.
21 Me re ere iwim ea Jehova, me
re ere iwim in jiũiow ea Jehova, ñag
eorata iruwin ñabũmina, bwe araña
ochsen eoniñ, me araña widder, ma
araña lãmmer, ma aũra wim in nim,
mi iwim memak ñan ebak bwe dõgin
Israel memak:
22 Me re jeiji me re ren ian men
Jehova ean ñabũmina iat ibibõki
ouwak. Me re eke aruwõri aũra
omoniba Solomon ñea ñait David, me
rõ õbid ea Jehova bwe enim ekei
prinz, me Zadok bwe enim ekei
priester.
23 Me Solomon emegeda ian wõn
tron Jehova bwe enimõ moniba iruwit
David ñea etõñin, mõ õ geidawianaw;
mi Israel memak re eraban.
24 Me prinzen memak, me eñame
ñabũn oaio, ma amebũna ñaiñait Da-
vid memak re totow bõra n ñaeow
ijõñin Solomon ñea uea.
25 Mi Jehova ototo kõr Solomon
ian men Israel memak, mo O oija
raitsitsin uea ñea E eõ oija uea ion
ian obwen inimagen Israel.
26 ¶ Me uea David ñea ñain Jesse
omoniba ea Israel memak.
27 Ma atebin an bũm in moniba ea
Israel bwe ama eobweni; aeiu an
obweni n moniba Hebron, ma animo
ma aiju an obweni n moniba Jeru-
salem.
28 Me e man ñag õ gar, me ebak
õkõr an bũm, me wõn imin, me ere-
duen: me ñain ñea Solomon omoni-
ban iruwin.
29 Ma an makur uea David, ñano
amo me ñan imũr, kania, ã eare eow
ian buch ñarana Samuel ñea amen
bidenimi, mi ian buch ñarana Nathan
ñea prophet, mi ian buch ñarana
Gad ñea amen bidenimi,
30 Ma añõgen monibain me waion
memak, me edae ñan õd ean, me ean
Israel memak, me eat eponñame me-
mak ñan ean eb ana.

KARUWÕRIN BUCH IT

IMWINEN.

ITŨBAÑ 1.

ME ã õweijo-oaio monibain Solo-
mon ñea ñait David, mi Jeho-
va ñea wõn Gott emek itũrin, mo O
otota kõr.
2 Me Solomon edorer a Israel
memak, ea ñabũn kaiwedun arañа
ma aibu, me ea amen mwit añõg,
me prinzen in Israel memak, ña-
bũna monibain *aũra wak* aũra ba-
gadugu.
3 Me Solomon, me epo memak ro
roga eat etañ ogoda ñea emek i Gi-
beon; bwe emek ina ewak in epo ñea
an wak Gott, ñea Moses ñea an tsiõ
Jehova ogiten ririñ iow eat etomo-
gage.
4 Me ñea wõn lade Gott, David
ogiten otan Kirjath-Jearim ea *etañ*
ñea David ogiten gadauw a; bwo o
ogiten gadeijida ewak dedegai ion
bwe dõgin i Jerusalem.
5 Me dagarae ñea doborage, ñea
Bezaleel ñea ñain Uri, ñea ñain Hur,
ogiten ririñ, emek ina ian obwen an
wak Jehova: me Solomon ma an epo
memak re naña añen.
6 Me Solomon oroga ina ea dagarae
ñea doborage ian men Jehova, ñea
emek eat ewak in epo, me e ereãn
arañа iwim in jiũiow ean.
7 ¶ Me Gott emeta a Solomon anũ-
bũmin in ñabũmina, mõ ũge a, Kõñõn
kõ bita ñea A nimõ ririñ aw.
8 Me Solomon ũge a Gott, Wo ogi-
ten õmeata eõ earañame ea David
ñea etõñũ, me Wo ogiten eke aña uea
iruwin.
9 Me ñage, O Jehova Gott, ã nim
õweijo-oaio aem in oqued ea David
ñea etõñũ; bwe Wo ogiten eke aña
uea it eponñame ñabũn tekei badetsit
emwarere bwe dõgin ebakũra.
10 Wo nim ome ñage eman mi iti-
tsiet, bwa A nim metu me meta ian
men mibũne eñame; bwi ijegen ñea
okona n mwit añõgen am ñame ña-
bũne, ñabũna togit ebak?
11 Me Gott ũge a Solomon, Bwe
dõgin an mek ian bũriõũm ñune, me
wo eõ kõñõn ebakit imin, mi imin
ñan ebak, õa eredu, õa tsimorũra
ñabũna re miowuw, me wo eõ kõñõn
bet raquit itsimor; bwe wo kõñõt
eman mi ititsiet bwe dõgũm, bwe wo
nimõ kona n mwit añõgen aeõ ñame,
ñabũn A ogiten omonibaiw a ũra:
12 A oija awet eman mi ititsiet;
ma A nan oija aw ebakit imin, mi
imin ñan ebak, me eredu, iat deden
ñea eko uea ion inimagen ñabuno ian
obwõm ñea ogiten õgõg; mi nan eko
bet iruwum iõ ũga.
13 ¶ Me Solomon enuawet atsin ean
mũmwarina etañ ogoda ñamwarin i
Gibeon, atsin ian obwet ewak in epo,
aeow Jerusalem; mo o moniba añen
Israel.
14 Me Solomon õebwepoi chariot
ma amen gõr animwen pferde: me
aran arañа mo abu wõn chariot, me
ata ma aro erañat amen gõr ani-
mwen pferde, mõ õ ñaeowen ũra iat
tekawa ñana eñat chariot, mi itañin
uea i Jerusalem.
15 Me uea õewedũdũ silber me gold
i Jerusalem tekei epe, mõ õ õewedũ-
dũ zedern tekei sycomorus ñan emek
eat eb ñaben eweõ me ejõñ, bwe dõ-
gin ebakũra.
16 Me ã otan Ãgypten wõn pferde
Solomon; ma amebũna wõn uea amen
erow rõ gõrõmwũmwũra ñaga rõ õrre
epowin o epowin, mo ogiten mwijow
añõgen pũmwẽt epowin o epowin.
17 Me ro ota mõ õmeatan Ãgypten
chariot ñana añowar *schekel in* silber
pũmwet eran, me pũmwen pferde ion
bwe aibu ma aijima: mõ ũga dedet
ibwibwin Heth memak, me deden
uea n Syria, ñaga rõ õmeata ũra te-
kei aũra kona.

ITŨBAÑ 2.

ME etsimine bũriõũn Solomon bwe
enimõ wei dõmaneab bwe dõ-
gin egen Jehova, me ewak ion bwe
dõgin monibain.
2 Me Solomon õdũ õekae aemo
erañat eñame bwe re nim tebab imin,
me aojomo erañat eñame bwe re nim
taide atowedũdũ, ma aoju erañan ma
añowar amen oberei ũra.
3 ¶ Me Solomon etsiõ a Hiram ñea
uea n Tyrus, mõ ũge, Tekei dedem ea
David ñea etõñũ, ñaga wo ogiten oija
zedern me wei a an wak bwe e nimõ
mek ian, *enim õũga bet am ririñ*
ame.
4 Kania, A wei ewak ion bwe dõ-
gin egen Jehova ñea waña Gott, bwa
A nimõ õebwigaga ea, me jiũiow eow
ian men iwim obojarara me ekabo,
me bwe bain brot in aia ñea eko to-
kin, me bait iwim in jiũiow ijoran mi
ijemerõ, eat sabbath, me ean an redõ
maraman, me ean an kadaro Jehova
ñea wama Gott. Ñaiune *edogor* ñea
eko tokin ea Israel.
5 Mõ õkaganado kõr ewak ñea A
nimõ wei; bwe wama Gott õkaganado
ea eani memak.
6 Mi ijegen ñea okona n wei a
ewak ion, ñag ianweron mi ianweron
in ianweron eõ kona n õram? ma aña
ijegen, ñag A nimõ wei añet ewak
ion, ñea ta bait jiũiow iwim ñan obo-
jarara ian men?
7 Me ñagan wo nim õijõn ame eña-
me ion ñea õman iõ õmakurei gold,
me silber, me eborage, me debitsi,
me mwiraro, me mwirara, me atsi-
taba, me ñea õman iõ õgar imin eat
inen, bwe e nimõ mek epo a amen
man ñabũn emek itũrũ i Juda mi Je-
rusalem, ñabũna David ñea etõñũ
ogiten gadauw.
8 Wo nim õijõn ame bet edabwike
ñana zedern, me edabwike ñana tan-
nen, me edabwike ñana sandeln, atsin
Libanon; bwa A tsiet bwa am tsiõ rõ
man eat etaide dabwiken Libanon;
me, kania, aeõ tsiõ nan mek itũrin
am tsiõ,
9 Bwe re nimõ gadauw ame eda-
bwike ñan ebak; bwe dõmaneab ñea
A nimõ wei nan kanani amon.
10 Me, kania, A nan oija am tsiõ,
ñabũn amen taide dabwike, anarama
erañan akeweõin weizen ñana ã ogo-
ge, me anarama erañan akeweõin
gerste, me anarama arañan bath in
wein, me anarama erañan bath in
eir.
11 ¶ Me Hiram ñea uea n Tyrus
õnei iow iat edar, ñan õ õijõn a uea
Solomon, mõ ũge, Bwina Jehova
auwã an ñame, E eken auwe wañara
uea.
12 Hiram ũge bet, Ã nim tsitan
Jehova, ñea Gott in Israel, ñea eri-
riñ ianweron me eb, ñea ogiten oija
uea David ñain ion ñea õman, ñea
etsimine ibũriõ n man mi tsiet-imin
itũrin, bwe e nimõ wei maneabin
Jehova, me wakin monibain ion.
13 Me ñage A õijõn awet eñame ion
õman, ñea etsimine itsiet-imin ian,
ñea Hiram ñea monibain amen ma-
kur ñabũn itũrũ,
14 Ñea ñait ãt on ñea ãinimwen i
Dan, me dei Tyrus etõñin, ñea õman
iõ õmakur gold, me silber, me ebo-
rage, me debitsi, me epe, me eda-
bwike, me mwiraro, me mwirara,
me atsitaba, me linõn ñan omo; me
ñea õman bet iõ õgar imin eat inen,
me ñea oaio tũbwin io odod: bwe ã
nim oija eñan in mek itañin am ña-
me ñabũn õman, mi itañin bet eña-
me ñabũn õman, ñabũn an ñame
waña temoniba ñea David ñea etõ-
ñũm.
15 Me ñagan waña temoniba enim
onuaiw weizen me gerste, me eir
me wein, ñan o ogiten pan, ea an
tsiõ:
16 Ma ama nan taide dabwike
atsin Libanon, tekei am toki; ma
ama nan õrean aw mõ õdõn ijited
aeow Joppa; me wo nan ijũet ada
Jerusalem.
17 ¶ Me Solomon õdũ eratequõ me-
mak ñabũna re mek ean eben Israel,
tekei an kadad David ñea etõñin;
me ã tsietien bwe aibu ma aijima
erañan ma aiju erañan ma añowar.
18 Me e ij-õekae aemo erañan bwe
re nim ek'ũra amen kijũen imin, me
aojomo erañan bwe re nim ek'ũra
amen taide atowedũdũ, me aiju era-
ñan ma añowar bwe re nimõ moni-
ba ea eñame ean aũra makur.

ITŨBAÑ 3.

ME Solomon õaweijidaten wei ma-
neabin Jehova i Jerusalem eat
etowedũdũ ñea Morija, ino *Jehova*
emeta ea David ñea etõñin, ñea õ
gadauw eow eat etañ ñamwarina
David ogiten ij, eat etañ in eatow
gan weizen ñamwarina wõn Ornan
ñea dei Jebus.
2 Mõ õ õaweijida n kei ean karabũ-
min karon maraman, ean kataeoqin
an obweni n moniba.
3 ¶ Me ñane ikũri ñana Solomon
õeõg ian obwen weien maneabin Gott.
Araquin tekei emainibe ean adamonit
ekeweõ bwe añama emainibe, me ana-
rama emainibe reabin.
4 Me ekarerewatsi ñaran emek ian
obwet dõmaneab, araquin tekei reabit
dõmaneab, anarama emainibe: me
aibu ma anarama godaũn; me e re-
biõn gold ian.
5 Me ewak ñea ouwak õ keabeiõt
erra ñana tannen, ñan e rebiõn gold
edereder, me e ririñ akeweõin palmen
me eraroian.
6 Mõ õ ñaeow eat ewak epe ñan
ouwak pũmwen bwe enim eke õda-
bũgen: me gold ei gold in Parwaim.
7 Me e rebiõn bet gold ewak, me
dedañanin, me edabwike ñan añe
inimet ewak, mo ororin, me men;
ma akeweõin cherubin ñana ã inine
eow eat oror.
8 Me e ririñ ewak ñea magit ebwi-
gaga: ma araquin tekei reabit dõma-
neab, anarama emainibe, me reabin
bwe anarama emainibe; me e rebiõn
gold, ñana añowar talent atebin.
9 Me roit enear bwe aijima schekel
in gold. Me e rebiõn gold dorum
ñea itũga.
10 Mi iat ewak ñea magit ebwi-
gaga e ririñ arumen cherubim ña-
rumena ã ririñ; me re rebiõn ũrõr
gold.
11 ¶ Me anarama emainibe ara-
quin ben in õeta murumena cheru-
bim: araquin airan ben *cherub ion*
bwe aijimo emainibe, eagada a oro-
rit ewak, me ben ñarana eran tik
õũga, aijimo emainibe, eagada a ben
cherub ñea ion.
12 Me ben cherub ñea ion bwe aiji-
mo emainibe, eagada a ororit ewak;
aijimo bet emainibe ben ñarana eran,
eagada a ben cherub ñea ion.
13 Ar je bõrõr murumena cherubin
me epoda me amarama emainibe: ma
ar weijo ean nanõrõr, me mõrõr õka-
nia ewak.
14 ¶ Me e ririñ ereij atsin eat atsi-
taba, me mwiraro, me mwirara, me
linon omo, me e ririñ cherubim ean.
15 Me e ririñ bet aro ijor ian
obwet ewak, ñarowa animo ma aiji-
mo emainibe godaũn, mi itũb ñarow
emek earõr, aijimo emainibe.
16 Me e ririñ eraroian iat etañ in
pwit-mwi, mõ õ ñaeow animwet ijor;
me e ririñ aibu rimmon, me e eaeo-
uda ũra ean mũbweta eraroian.
17 Mõ õ õijõn murowa ijor eow ian
obwet tempel, ion eat edamarũm, mi
ion eat edamauw, me e ij egen ñea
eat edamarũm bwe Jachin (ñeijin
tekei I nan ooaio), me e ij egen ñea
eat edamauw bwe Boas (ñeijin tekei
Eoaio ian).

ITŨBAÑ 4.

ME e ririñ dagarae ñea doborage,
anarama emainibe araquin, me
anarama emainibe reabin, me ata
emainibe godaũn.
2 ¶ Me e ririñ see ñea eñat ebõk ñea
ã õtar, ñea ata emainibe atsin ean
mwit eran ea mwit eran, mõ õbaijoeõ;
me aijimo emainibe godaũn; me ã
keweõeiõn ñabet anakeba ñamweta
animo emainibe araquin.
3 Ma akeweõin ochsen re mek ijõ-
ñin, mõ rõ õpaeoi erũrũn memak, ean
ata emainibe, in õpaeoi bita see. Mũ-
ñana ochsen re mek ian ararre egate,
me ã õtar õepoi a ũra bita imin.
4 E mek animwen waea ma arumen
ochsen, aijimen õmwaij apwewa, me
aijimen õmwaij apago, me aijimen
õmwaij apwijuw, me aijimen õmwaij
apoe: me ã õeõgida see animwõra,
me õebũra emek ijugaga.
5 Meijin tekei reabin iat ebe; me ã
ririñ mwin tekei mwit dõmaugu, te-
kei lilie: aran aiju erañan bath õañan
ia ã õña.
6 ¶ Me e ririñ arata etab, mõ õ
ñaeow aran aijimo eat edamarũm, me
aran aijimo eat edamauw, bwe ã ni-
mõ dudu imin ian; ã dudu iow ina

imin ñana baibait iwim in jiũiow; me
bita see ei eñõra priester n ugo.
7 Me e ririñ candelabrum ñana ata
ñana gold tekei edogor ñea añõgora;
õ ñaeow iat dõmaneab, aijimo eat
edamarũm, me aijimo eat edamauw.
8 Me e ririñ arata tisch, mõ õ
ñaeow iat dõmaneab, aran aijimo eat
edamarũm, me aran aijimo eat eda-
mauw. Me e ririñ aratubu etebi
ñana gold.
9 ¶ Me e ririñ aũra magge priester,
me emagge ñea ouwak, me met
emagge, me e rebiõt eborage men.
10 Mõ õ ñaeow see eat damarũmit
dõmaneab apoe in ñaran edõgen apwi-
juw.
11 Me Hiram eririñ epat, me de-
bũgibũg, me etebi. Me Hiram oog
ririñen makurit imin memak ñan e
ririñ a uea Solomon ean maneabin
Gott:
12 Murowa ijor, me iwũr, me mu-
rowa itũb ñarow emek eat ijor, me
arura ikibõñ bwe enimõ boñe wũrin
murowa itũb ñarow emek eat ijor,
13 Me mũñana abu rimmon ñana
bain mururaõa ikibõñ; kararre rim-
mon eat ikibõñ eran, bwe enimõ bõñe
wũrin murowa itũb eat ijor.
14 E ririñ bet eñamwin, me e ririñ
etab eat eñamwin;
15 Bita see, me waea ma arumen
ochsen ijõñin.
16 Me Hiram ñea monibait amen
makur eririñ bet epat, me debũgibũg,
me ebork, me wũrin memak ea uea
Solomon ean maneabin Jehova atsin
eat eborage ñan õramaramin.
17 Uea õtar ũra eow eat eb ñaben
eweõ itañin Jordan, ino õbaubo mwa-
reren ijugagain Sukkoth me Zareda.
18 Mõ õũga an Solomon ririñ mũ-
ñane baibait etaramawir memak mõ
õewedũdũ: bwe ã eõ kona n tsiet roit
eborage.
19 ¶ Me Solomon eririñ baibait eta-
ramawir memak ñan emek ian ma-
neabin Gott, dagarae ñea gold, me
tisch ñana brot in aia emek ian;
20 Me candelabrum me lampen ña-
na bain, bwe re nim pwij tekei edogor
ian obwet etañ in pwit-mwi, *ã ririñ*
atsin ean gold edereder;
21 Me ekauwe, me lampen, me
eadũm atsin ean gold, ñana gold ñana
magit omo;
22 Me karurun bũriõũt lampen, me
etebi, me ipun, me epan ñana eñat
ãe, ñana gold edereder: ma añõget
etañ metu iat dõmaneab, etsimine
men ian bwe bait etañ ñea magit
ebwigaga, me met dõmaneab, ñana
men maneabin Gott, ã ririñ memak
atsin ean gold.

ITŨBAÑ 5.

ÕŨGA an og emakur memak ñana
Solomon eririñ ean maneabin
Jehova. Me Solomon õramatu imin
memak ñana David ñea etõñin ogiten
õebwigaga, ñana silber, me gold, mi
iwũr memak, mõ õ ñaeowen iat eñat
imin ian maneabin Gott.
2 ¶ Me Solomon õebwepoi ñabũna
ñaben Israel, me ñabũna monibait
arõeni, me ñabũna prinzen in aũra
wak aũra bagadugu ibwibwin Israel,
aeow Jerusalem, bwe re nim ota lade
n an berith Jehova atsin ian an teka-
wa David, ñea Zion.
3 Ma amen Israel memak re ebwe-
po a uea eat ekadaro, ñea ean quaeiun
maraman.
4 Me ñaben Israel memak rõ õrre:
me ñabũna ibwibwin Levi ro otan
bita lade;
5 Me ro otan lade, me ewak in epo,
mi iwũr memak ñan ebwigaga ñana
re mek iat Ewak; priester ñabũna
ibwibwin Levi rõ õbũida mũñana.
6 Me uea Solomon me epo n Israel
memak, ñabũna re ebwepo a, re mek
ian obwen lade, me re ere schafe me
ochsen, ñana ã eõ kona n õmadũn me
ã eõ kona n õdũ bwe dõgin ebakin.
7 Me priester rõ õmeatu lade n an
berith Jehova iat eñan, aeow iat etañ
in pwit-mwi, ñea emek iat dõmaneab,
ñea etañ ñea magit ebwigaga, aeow
ijõñin ben murumena cherubim.
8 Bwe murumena cherubim ar ea-
diow bõrõr in õeta eat eñan lade, me
murumena cherubim ar barabaraie-
dun itũga bita lade me nen,
9 Me eraquõ murumaõa ene bwe ã
kona n ãt mwit ene atsin ean lade
eow ian obwet etañ in pwit-mwi; me
ã eõ ãt iow aton: mi tõ ũga kõr ea
ñabũmine.

10 Eko imin ian lade bwi ta muru-
raõa tafel ñaruraõa Moses etotu ian
i Horeb, ñaga Jehova eririñ berith ea
ibwibwin Israel, ñaga re metan
Ägypten.
11 ¶ Me ean ñaga, ñaga priester re
metan iat etañ ñea ebwigaga, (bwe
priester memak ñabũna re mek ina
ro ogiten õebwigaga ũra, me re eõ
raña barũenebõra memak;
12 Me ibwibwin Levi bet ñabũn
amen riañ, ũra memak, ñabũn Asaph,
Heman, me Jeduthun, me ñaiñaiũrei
me etsiedũrei, re edua linon ñan omo,
me zimbeln me psaltern me harfen,
rõ weijo edõgen apoit dagarae, me
aibu ma aruma priester itũrũra ña-
bũna rõ kaeõñ dobu:)
13 Me ean ñaga, ñag amen kaeõñ
dobu ma amen riañ tekei ũra aiquen,
bwe re nim õtsitobo ian aeõra bwe ã
nim kaiõt ũra eat otota mõ õtũba
Jehova; me ñaga ro otota aeõra epo
a dobu me zimbeln me baibait ekaeõñ,
me re tsitan Jehova, *mõ rõ ũge,* Bwo
O omo; bwe eko tokin an eõ eara-
ñame; ã oquenõtet denañ dõmaneab,
ñea maneabin Jehova,
14 Me ñabũna priester re eõ konaet
weijo me makamakur bwe dõgin mũ-
rana denañ: me raitsitsin Jehova
ooquen maneabin Gott.

ITŨBAÑ 6.

ME Solomon ũge, Jehova ũge bwi
I nan mek iat itũrũgago.
2 Ma A ogiten wei maneabũm ñea
eñan in mek, etañ ñea Wo nan mek
ian eõ toki.
3 Me uea eiwid men, mõ õrai eñõ-
gen õgageidawianaw Israel memak:
me epo n Israel memak ri ta waweijo.
4 Mõ õ ũge, A nim tsitan Jehova,
ñea Gott in Israel, ñea edorer õkõr
ean mwin ea David ñea etõñũ, mo O
ogiten oduwetow ean ben, mõ ũge,
5 Atsin ean ñabũmin A õmeata aeõ
ñame atsin ean eben Ägypten, eko
tekawa ion ñea A ogiten ij atsin ini-
maget arõeni n Israel memak bwe ã
nimõ wei maneabũ ian, bwa A nimõ
ñaeow egõ ian; me eko eñame ion
ñea A ogiten ij bwe enim ekei prinz
in aeõ ñame ñabũna Israel:
6 Ma A ogiten ij Jerusalem bwe
enimõ mek ina egõ; ma A ogiten ij
David bwe enim ekei monibain aeõ
ñame ñabũna Israel.
7 Me emek ian bũriõũt David ñea
etõñũ iteñ wei dõmaneab ion bwe dõ-
gin egen Jehova, ñea Gott in Israel.
8 Mi Jehova ũge a David ñea
etõñũ, Ñag emek ian bũriõũm iteñ
wei dõmaneab ion bwe dõgin egõ, wo
ririñ ñea omo ñaga wo bũriõũnei ibũ-
riõ ñune:
9 Me wo nan eab kei dõmaneab, me
ñaim ñea emetan iat erũrũn ijem ei
nan wei dõmaneab ion bwe dõgin
egõ.
10 Mi Jehova ogiten oduwen aen
ñeijin O õrai; bwa A ñeijũbwet
David ñea etõñũ, ma A megedan iat
tron in Israel, tekei aen Jehova, ma
A ogiten wei dõmaneab ion bwe dõ-
gin egen Jehova, ñea Gott in Israel.
11 Ma A ñaeowen ina lade, ñea an
berith Jehova emek ian, ñea E ririñ
a ibwibwin Israel.
12 ¶ Mõ õ weijo ian obwet daga-
rain Jehova ian met epo n Israel me-
mak, me e ere ben;
13 (Bwe Solomon õren ririñ edebae
ñarana doborage, ñarana aijimo
emainibe araquin, me aijimo emai-
nibe reabin, me aiju emainibe go-
daũn, mõ õ ñaeow ijugagait emagge;
mõ õ weijo ean, mo o otoburen ian
met epo n Israel memak, me e ere
bet ada ianweron;)
14 Mõ õ ũge, O Jehova, ñea Gott in
Israel, eko Gott ion tekei Auwe, i
ianweron, õa eat eb; *Auwe* ñea Wo
raña am berith ma am oqued ea am
tsiõ, ñabũna re dũgidugo ian mem ian
bũriõũra memak;
15 Auwe ñea Wo ogiten raña bwe
dõgin am tsiõ ñea David ñea etõñũ
bita ñea Wo ogiten pan a: eh, Wo
ogiten dorer ean mwim, me Wo odu-
wetow ean bem, tekei ñabũmine.
16 Me ñage, O Jehova, ñea Gott in
Israel, Wo nim raña bwe dõgin am
tsiõ ñea David ñea etõñũ, bita ñea
Wo ogiten pan a, ñaga Wo ũge, Enim
eõ toki n megeda ian tron in Israel
ian meõ eñame ion ñea am karig,
tsin ia ñaiñaim re raña dedeũra, me
dũgidugo ian aeõ dogor tekei am ogi-
tet dũgidugo ian meõ.

17 Me ñage, O Jehova, ñea Gott in
Israel, enimõ ewoñõn õkõr aem, ñana
Wo ogiten õrai a am tsiõ ñea David.
18 Mõ õten, Gott nan mek inimaget
eñame eat eb? kania, ianweron mi
ianweron in ianweron eõ kona n õra-
muw; mi nan õtet eket ewak ñun A
ogiten wei!
19 Me Wo ekeiduwen an tetaro am
tsiõ, ma an kõñõñ, O Jehova Gott,
bwe Wo nim kaiõt ekekũr me ete-
taro ñea am tsiõ õrai iow ian mem;
20 Bwe enim tõrer mem ea dõma-
neab ñune ijeaõ mi ijõbũm, ea etañ
ñea Wo ũge bwe Wo nimõ ñaeow
egõm ian; bwe Wo nim kaiõt etetaro
ñea am tsiõ õrai in mwaij etañ ñune.
21 Me Wo nim kaiõt an kõñõñ am
tsiõ, ma am ñame ñabũna Israel, tsin
ia re tetaro n mwaij etañ ñune: eh,
Wo nim kaiõt eow eat eñam in mek,
atsin ianweron; me tsin ia Wo kaiõt,
Wo nan ead idũra.
22 ¶ Tsin ia eñame ion edũra ea da-
ñan, me tsin ia ã ñaeow eñõgen
schwõr ean, me ã pan a bwe e nim
schwõr; me tsin iõ õ õrre bwe enim
schwõr ian obwen wam dagarae iat
dõmaneab ñune;
23 Wo nim kaiõt eow ianweron, me
ririñ, me mwit añõgen am tsiõ, mõ
õeõgida gain ñea ebaka, mo otow de-
den animwen tũbwin; mo omamo ñea
omo, mo oija tekei an omo.
24 ¶ Me tsin ia ã ijatow am ñame
ñabũna Israel eow ian men barũõra,
bwe dõgin aũra dũra ian mem; me
tsin ia re tik iwidõ mõ pan õgõgen
egõm, me tetaro mõ kõñõñ aw eow
iat ewak ñune;
25 Wo nim kaiõt eow ianweron, me
ead an dũra am ñame ñabũna Israel,
mõ õredõatow ũra eat eb ñabena Wo
oija ũra ma aũra bagadugu.
26 ¶ Tsin ia ã tsima ianweron, me
eko weron, bwe dõgin aũra dũra ian
mem; me etsin ia re etetaro n mwaij
etañ ñune, mõ pan õgõgen egõm, mi
iwidõ atsin ean aũra dũra. ia Wo
oroe ũra;
27 Wo nim kaiõt eow ianweron, me
Wo nimõ ead aũra dũra am tsiõ, ma
am ñame ñabũna Israel, tsin ia Wo
wereri a ũra emedena omo ñea re
nim õd ian; me Wo nim õrean weron
eat eb ñabena Wo ogiten oija am ña-
me bwe re nimõ bwien.
28 ¶ Me tsin ie etsiminé erõrõ eat
eb, tsin ie etsimine earak in ima,
tsin ie etsimine eñin in rõrõ, õa dei-
jap, õa eakitorenapõ, õa deibaidubu;
me tsin ia barũõra orogi ũra eow ean
eben aũra tekawa; kai tamo egae ion
me egae ion, õa earak ion me earak
ion;
29 Me tsin ia tamo eñame ion õrai
etetaro õa ekõñõñ, õa itũrin am ña-
me memak ñabũna Israel, ñabũna ri
nan tsiet memak gaiũra, me ere bõra
ea dõmaneab ñune;
30 Wo nimo kaiõt eow ianweron
ñea eñam in mek, me Wo nimõ ead
idũra, me Wo nim oija eñame memak
tekei dedeũra, ñabũna Wo tsiet bũ-
riõũra memak; (bwa Auwe, mi ta
Auwe, ñea Wo tsiet bũriõũn ñaiñait
eñame;)
31 Bwe re nimõ miow Auwe, me
dũgidugo ian medenam, tekei ara-
quin aũra tsimor eat eb ñabena Wo
oija ama bagadugu.
32 ¶ Me ñeijine añõget eratequõ,
ñea deõ atsin inimagen am ñame ña-
bũna Israel, tsin iõ õ ñaũn eat eb
ogoeow bwe dõgin egõm, me reren
bem ñaran oaio, me bem ñarana ã
ere; tsin ia re teñ õrre me tetaro n
mwaij dõmaneab ñune;
33 Wo nim kaiõt eow ianweron, eat
eñam in mek, me ririñ imin memak
ñana eratequõ emwemwinuw bwe
dõgin; bwe ñamen eat eb memak re
nim tsiet egõm, me miow Auwe, te-
kei am ñame ñabũna Israel, me bwe
re nim tsiet bwe ã emwinõn egõm
dõmaneab ñun A ogiten wei.
34 Tsin ia am ñame re meta bwe
re nimõ bo a barũõra ian tamo eme-
dena ñea Wo oijotow ũra ian, me
tsin ia re tetaro aw in mwaij te-
kawa ñune ñea Wo ogiten ij, me
dõmaneab ñea A ogiten wei bwe
dõgin egõm;
35 Wo nim kaiõt eow ianweron
aũra tetaro ma aũra kõñõñ, me Wo
nimõ bañagai ũra.
36 Me tsin ia re dũra ian mem,
(bwe eko eñame ion ñea eõ dũra,)
me tsin ia Wo damadam a ũra, mo
oija barũõra ũra, bwe re nim onuaiw

ũra bwe edenigae ea eb eben ogoeow
õa etũren;
37 Me tsin ia re tik õmarat dedeũra
eat eb ñabena ã otow ũra ean bwe
edenigae, mi iwid bũriõũra, mõ kõñ
aw eow eat eb ñabena ã otow ũra
ean bwe edenigae, me *tsin ia* rõ ũge,
Ama ogitet dũra, ama ririñ ñea eõ
eimwi, ma ama baka kõr;
38 Me tsin ia re redõ aw ean bũ-
riõũra memak ma anũra memak eat
eb ñabena re *mek it* denigae ean, ino
ã otow ũra bwe edenigae, me *tsin ia
re* tetaro n mwaij ũbwiõra ñabena
Wo oija aũra bagadugu, me tekawa
ñea Wo ogiten ij, me ea dõmaneab
ñea A ogiten wei bwe dõgin egõm;
39 Wo nim kaiõt eow ianweron, eat
eñam in mek, aũra tetaro ma aũra
kõñõñ, me Wo nimõ bañagai ũra, me
Wo nimõ ead aũra dũra am ñame ña-
na ro ogitet dũra ian mem eow ean.
40 Me ñage, O waña Gott, A kõñ
aw bwe Wo nimõ ead mem, mi ijũ-
ñõm enimõ weijõt etetaro ñea ã õrai
iow eat etañ ñune.
41 Me ñagan, Jehova Gott, eo-
goda kõ mu ñow eat eñam in õnano,
Auwe, me lade n waiom: O Jehova
Gott, wam priester re nim edua
itsimor, ma am ñame ñabũn omo
re nim idorodoro iat omo.
42 O Jehova Gott, Wo nim eõ
iwid men amea ñea ã õbid iow Itũ-
rũm: Wo nim õmaran am eõ eara-
ñame ea David ñea am tsiõ.

ITŨBAÑ 7.

ÑAGA Solomon erañadat tetaro,
opudun ianwerot ãe, mõ õmwa-
neowet iwim in jiũiow mi iwim; me
raitsitsin Jehova oquen iat dõma-
neab.
2 Me ñabũna priester re eõ kona n
metu ian maneabin Jehova, bwin
oquen ian maneabin Jehova raitsitsin
Jehova.
3 Me ibwibwin Israel memak re
terõ, ñag orodun itũga ãe, ñaga rai-
tsitsin Jehova emek eat dõmaneab;
me ro otoburõra me ra agu ijõñ eat
epe ñarana ã ririñ, me re taramawir,
mõ rõ õtũba Jehova, *mõ rõ ũge,* Bwo
O omo; bwe eko tokin an eõ eara-
ñame.
4 ¶ Me uea me eñame memak re
ere iwim ian men Jehova.
5 Me uea Solomon ere iwim ñea
anarama ma aro erañan ochsen, me
aibu ma anarama erañat schafe.
Õũga õebwigagaen maneabin Gott
eow itũrin uea me eñame memak.
6 Me priester rõ weijo, tekei barũe-
nebõra; me ibwibwin Levi me baibain
riañeien Jehova, ñana uea David ogi-
ten ririñ bwe enim eke bain etotaen
Jehova, bwe eko tokin an eõeara-
ñame, ñaga ã ototа David eow ean
barũenebõra: me priester rõ kaeõñ
dobu ian mõra; mi Israel memak ri
ta waweijo.
7 Me Solomon õebwigaga iwũgagan
iat emagge ñea emek ian obwen ma-
neabin Jehova; me e ere eowen ina
iwim in jiũiow, me eriõrit iwim in
iow: bwina bita dagarae ñea dobo-
rage ñea Solomon eririñ eõ kona n
õñada iwim in jiũiow, mi iwim in õn,
me eriõr.
8 ¶ Me Solomon erаña ekadaro eat
edae ñea ean abũmin aeiu, mi Israel
memak epo a ñei, ñea etebinñame ñea
togit ouwak, atsin eat etañ metu Ha-
math me etoki eat ekaw ñea edõgen
apoin Ägypten.
9 Me e raña epo ñea ebwigaga ean
quaojut ibũm: bwe re raña õebwiga-
gaet dagarae ean abũmin aeiu, me
ekadaro ean abũmin aeiu.
10 Me ean abũmruma ma aiju bũ-
min bita maraman ñea equaeiu õ õi-
jõtet eñame aeow ian aũra wak, ñaga
re ibibõki me re idorodoro ian bũ-
riõũra bwe dõgit omo ñea Jehova
õmeata a David, me ea Solomon, me
ea Israel ñabũn an ñame.
11 Õũga oogen maneabin Jehova,
ma an wak uea, eow itũrin Solomon:
mõ õgeidawianaw Solomon eat imin
memak ñan õ kamararei iow ian bũ-
riõũn bwe e nimõ ririñ iow ean ma-
neabin Jehova, me ean an wak.
12 ¶ Mi Jehova emeta a Solomon
ñag õbũm, mõ Õ ũge a, A ogiten
kaiõt am tetaro, ma A ogiten ij etañ
ñune bwe enim ekei ewak in ere
iwim.
13 Tsin ia A tsima ianweron bwe
enim eõ et weron, õa tsin ia A pan a
eakitorenapõ bwe re nim õnũet eb,

me tsin ia A ōreat arak in ima aeow
inimagen aeō ñame;
14 Me tsin ia aeō ñame rō ōijōñ
ūra, ñabūna ā emwinōn egō, me tsin
ia re tetaro, mō ōnani meō, mi iwidō
atsin eat dedeūra ñan ebaka, A nan
kaiōt eow ianweron, me ead aūra
dūra, mō ōtsimor ūbwiōra.
15 A nan ead meō ñage, ma A nan
ōtō ijūñō, ea etetaro ñea ā ōrai iow
eat etañ ñune.
16 Bwa A ij dōmaneab ñune ma A
ōebwigaga, bwe egō enim eō toki n
mek ian; mi nan mek bet ina meō me
būriō eat ibūm memak.
17 Ma auwe, tsin ia wo dūgidugo
ian meō tekei an dūgidugo David ñea
etōñūm, me edegeri imin memak ñan
A pan aw, me raña aeō dogor ma aeō
mwit añōg;
18 A nan ōweijo-oaio wam tron,
tekei berith ñea A ogiten ririñ a Da-
vid ñea etōñūm, ñag A ūge, Nan eab
toki eñame ion ñea am karig in mwit
añōg inimagen Israel.
19 Me tsin ia amwa iwidō, me
erowi aeō dogor ma aeō mwit añōg
ñan A ñaeow ian memiā, me tsin ia
amwa nuaw me tsiō itūrit ani ibūn,
me taramawirei ūra;
20 A nan uda ūra atsin eat eb ña-
ben A oija ūra; me dōmaneab ñune,
ñea A ogiten ōebwigaga bwe dōgin
egō, A nan bwiriow atsin ian meō,
ma A nan eke ekeweō mi ikidōdō ini-
maget eponñame memak.
21 Me dōmaneab ñune, ñea ogoda,
nan mwitōñ eñame memak ñabūna rō
ōd itañin, me ri nan ūge, Adaga Je-
hova eririñ deden ñune ea eb ñabene,
me ea dōmaneab ñune?
22 Me ri nan ūge, Ñaga rō ñaunin
Jehova, ñea wañara Gott aūra baga-
dugu, ñea ōmeatan ūra ean eben
Ägypten, me ñaga re erabat ani ibūn,
me taramawirei ūra, me tsiō itūrūra,
Ō ōrean añen ūra bitune egae.

ITŪBAÑ 8.

IRUWIN anarama eobweni, ñaga
Solomon ōreita wei maneabin Je-
hova, ma an wak,
2 Solomon tik weijiet tekawa ñana
Hiram oija Solomon ñago, mō ō ñaeo-
wen ina ibwibwin Israel.

3 Me Solomon oñow Hamath-Zoba,
mō ō ōdenigaien.
4 Mō ō wei Thadmor eat etomagage,
me tekawa n kañañet imin ñan ō wei
iow i Hamath.
5 Mō ō wei bet Beth-Horon ñea
itūga, me Beth-Horon ñea ijōñ, te-
kawa ñarowa ā ororai, me eoror, me
men, ma añakin;
6 Me Baalath, me tekawa n kaña-
ñet imin memak ñana wōn Solomon,
me kawan wōn chariot, ma aūra te-
kawa wōn amen gōr animwen pferde,
me imin memak ñana Solomon eteñ
weijida eow i Jerusalem bwe bain an
ibibōki, me i Libanon, me ean eben
monibain memak.
7 ¶ Me eñame ñabūna dūgidūgit
ibwibwin Heth, me ñabūna Amorite,
me Pheresite, me Hevite, me dei Je-
bus, ñabūna deō atsin inimagen Is-
rael;
8 Solomon ōkani an epo *ñabūna
itsiō* atsin inimagen ñaiñaiūra ñabūn
ōreñō eat eb, ñabūn Israel eō ōekeow
ea ñabūmine.
9 Me Solomon eō kani an tsiō atsin
inimaget ibwibwin Israel bwe re ni-
mō ririñ an makur; bwū ūra amen
ake, me monibain wōn kaiwedu, me
monibain wōn chariot, me monibain
wōn amen gōr animwen pferde.
10 Me ñane atebin monibain an ña-
me uea Solomon, re eke arobu ma
aijima, ñabūna rō mwit añōget eña-
me.
11 ¶ Me Solomon otat āita ñain
Pharao atsin ian an tekawa David
aeow iat ewak ñea o ogiten wei a;
bwō ō ūge, Agō enim eō mek ian an
tekawa David ñea uea n Israel,
bwin ebwigaga mūñana etañ, ñana
lade n an berith Jehova ogiten ōrre
eow ean.
12 ¶ Me Solomon ere iwim in jiūiow
ea Jehova eat dagarain Jehova, ñea
e ririñ iow ian obwet ekarerewatsi,
13 Tekei ririñen ñea eimwi eat
ibūm aeoweaeow, eat ere iwim tekei
wōn dogor Moses, eat sabbath me-
mak, me ean an redō maraman, me
eat ekadarō ñana ā idit būmin, aiju-
wōri eat obweni aeoweaeow, ean
kadaron brot ñea eō ōpwe, me ean
kadaron wochen, me ean kadarot

ewak ñana ā ririñ atsin ean rat imin
erõ.
14 ¶ Me e edegeri wõn dogor David
ñea etõñin, eat õweijoran aũra epo
priester ean aũra makur, me ibwi-
bwin Levi ea barũenebõra, bwe re
nim otota *Gott*, me buõk etaramawir
ian men priester, tekei ririñen ñea
eimwi eat ibũm aeoweaeow; ma
amen raña bet metewak ean aũra
epo memak itañin metewak: bwõ
ũga aet David ñea an ñame Gott.
15 Me rõ õtsin ean aen uea añõgen
barũeneben priester mi ibwibwin Le-
vi ñan añõgen tamo imit on mi imit
on, õa añõget imin ñan ouwak pũ-
mwen.
16 Me ā gadauw an makur Solomon
memak ea ibũm ñabũmina ā õeõg
ũrien maneabin Jehova ean, me ea
an og. Õũga oogen maneabin Je-
hova.
17 ¶ Me Solomon oñow Ezeon-Ge-
ber, me Eloth, itañit ijited eat eb
ñaben Edom.
18 Me Hiram õijõn a deimanu eow
ian ben an tsiõ, ma an tsiõ ñabũna
re tsiet nuawit ijited; me ro ñowen
Ophir epo a an tsiõ Solomon, mõ rõ
õbũ abu ma aijima talent in gold
atsin ina, mõ rõ õrean añen uea So-
lomon.

ITŨBAÑ 9.

ME ñaga āita uea n Seba õkaiõt an
ñow dagan Solomon, õ õrren
bwe enim õij Solomon eow eat ikidõ
ñan oaio i Jerusalem, ma amen bwien
ñabũn eko mwijowin, me kamele ña-
na re tebab kabojarara, me gold ñan
ebak, me epe ñan ouwak pũmwen;
me ñag õ baiwõñ Solomon, ar õra-
raijien añõget imin memak ñan emek
ian bũriõũn.
2 Me Solomon õnei an kidõ me-
mak; me eko imit on ñea eija ian
men Solomon, ñea e eõ kona n õmea-
ta a āita.
3 Me ñaga āita uea n Seba āt an
man Solomon, me bita ewak ñea o
ogiten wei,
4 Mi ijeiji ñan ian wõn tisch, ma
aũra mamegeda an tsiõ, ma aũra
waweijo an ñame, ma aũra karawin,
ma amen õbabũ an wũr in eren, ma
aũra karawin, me medenan in akõda
ian maneabin Jehova; etsion maran.
5 Me āita ũge a uea, Iduwen õkõr
eñõg ñeijin A kaiõt eow ũbwiõ ñeijin
añõgen am makur, ma añõgen am
man.
6 Me eko betibet ia A tũebõn aeõra
ea aeõ õrre, me meõ ogiten āt; me,
kania, ā eõ pan ame emaen in ka-
ganadon manũm: ouwak eken ka-
ganadom ea aeõ kaiõt.
7 Rõ geidawianaw am ñame, mõ
õgeidawianaw mibũn am tsiõ, ñabũna
re eõ toki n waweijo ian mem, mõ
kaiõt manũm.
8 A nim tsitan Jehova ñea wam
Gott, ñea eibibõkieiuw, mõ õñaeow
auwe ian wõn tron, bwe wo nim
ek'auwe uea bwe dõgin Jehova ñea
wam Gott: bwina wam Gott auwā
Israel, bwe enim õweijo-oaio ũra eõ
toki, mo O omoniba eowen auwe ea-
ra, bwe wo nimõ ririñ imwit añõg me
emo.
9 Me āita oija uea aibu ma anara-
ma talent in gold, me ekabojarara
ñan ebak, me epe ñan ouwak pũ-
mwen: eko ekabojarara tekei ñana
āita uea n Seba oija uea Solomon.
10 Ma an tsiõ Hiram ma an tsiõ
Solomon, ñabũna rõ karre gold atsin
Ophir, rõ karre bet'dabwike ñana
sandel me epe ñan ouwak pũmwen.
11 Me uea eririñ edabwike ñana
sandel me eken bain gaiden manea-
bin Jehova, me bain an wak uea, me
harfen me psaltern bwe wõt amen
riañ: me eko imin ie tekei ñane ñana
ā ogiten aia iow ean eben Juda.
12 Me uea Solomon oija āita uea n
Seba imin memak ñan e āeñ, tamo
imin memak ñan õ kõñõn, bwe baet
imin ñan õ õrean bwe enim oija uea.
Me āita eiwidõ, mo oñowen ũbwien, ei
ma an tsiõ.
13 ¶ Me roin gold ñan õrre a Solo-
mon iat obweni ion bwe añowar ma
añama ma año talent in gold,
14 Me baen bet gold ñan amen
erow ma amen tuwab õrean: me uea
n Arabia memak me ñabũn amen
ekõm eat eb rõ karre gold me silber
ea Solomon.
15 ¶ Me uea Solomon eririñ aran
arobu schilde atsin ean gold ñana ā

kabõgei; enuawen añowar *schekel in*
gold ñana ã kabõgei bwa õdgin airan
schild.
16 Me *e ririñ* aran arobu schilde
ñan oniñ atsin ean gold ñana ã kabõ-
gei; enuawen aijubu *schekel in* gold
bwe dõgin airan schild: me uea õña-
eowen mũñane iat ewak ñea Oigagain
Libanon.
17 Me uea eririñ tron ñaran ouwak
atsin ean ebur, me e rebiõn gold ñea
edereder.
18 Me año ijor'en gaidein mũ-
ñana tron, me gold ei bain ũriet
ana, ñana ã quõr a tron, me bain
õeõgidaet ebe eat erũrũn arura aeõg
itañit tañ megeda, me arumen ake-
weõin leonis ar weijo itañin bain
õeõgidaet ebe.
19 Me waea ma arumen leonis rõ
weijo eat erũrũn arura aeõg ean mũ-
ñana año ijor'et dõgaide: me eko ia ã
ririñ ñune eat eb eben ñaben etsimine
monibain.
20 ¶ Mi te ei gold memak an wũr in
eren uea Solomon, me gold edereder
baibain iat ewak ñea Oigagain Liba-
non ñana baibain makureiet ijeiji
memak: me ã ekam ekeiduwen õkõr
silber ean an bũm Solomon.
21 Bwe etsimine wõn uea deimanu
ñana ro ñow Tharsis epo a an tsiõ
Hiram: aiwõrin an õrre deimanu n
Tharsis ean aiju eobweni aeoweaeow,
mõ rõ karre gold, me silber, me ebur,
me maki, me pavo.
22 Me ebak eken emit duwen uea
Solomon me manin ea uea n eat eb
memak.
23 ¶ Me uea n eat eb memak rõ
õnani men Solomon, bwe re nim kaiõt
manin, ñea Gott etotu ian bũriõũn.
24 Me eñame memak rõ õrean aũra
adu, ñana baibait emakur ñana silber,
me baibait emakur ñana gold, me
ekarawin, me baibait ake, me ekabo-
jarara, me pferde, me mulio, tekei
akeweõin eat obweni aeoweaeow.
25 ¶ Me aeoq erañan atebit eñan
wõn pferde me wõn chariot Solomon,
me ata ma aro erañan wõn amen gõr
animwen pferde, mõ õ ñaeowen ũra
iat tekawa ñana eñan chariot, mi
itañin bet uea i Jerusalem.
26 ¶ Mõ õ mwit añõget eñame me-
mak atsin eat ekaw ñea Euphrat me
etoki ean eben ũbwiet dei Philistia,
me ean mwiten Ägypten.
27 Me uea õewedũdũ silber i Jeru-
salem tekei epe, mõ õ õewedũdũ
zedern tekei sycomorus eat eb ñaben
eweõ me ejõñ bwe dõgin ebakin.
28 Me ro otan Ägypten wõn pferde
Solomon, ma atsin eat eb memak.
29 ¶ Ma an makur Solomon, ñan
amo me ñan imũr, õten, ã eõ eare eow
ian buch ñarana Nathan ñea prophet,
mi iat eñõgen propheten ñeijin aen
Ahia ñea dei Silo, mi iat eñõgen bi-
denimi ñan aen Iddo ñea amen bide-
nimi, ñan añõgen Jerobeam ñea ñain
Nebat?
30 Me Solomon omoniba i Jeru-
salem ea Israel memak ean ama
eobweni.
31 Me Solomon emijimijen itañin
an bagadugu, me ã ñaeowen iat ijũb
in ima ian an tekawa David ñea etõ-
ñin: me Rehabeam ñea ñain omoni-
ban iruwin.

ITŨBAÑ 10.

REHABEAM oñowen Sichem; bwe
Israel memak rõ õrre eow Si-
chem bwe re nim omoniba.
2 Mi Jerobeam ñea ñain Nebat
õkaiõt añõgen, (bwe e mek i Ägyp-
ten, ino õ gõr aeow atsin ian men uea
Solomon,) mi Jerobeam eredõt atsin
Ägypten.
3 Me re etsiõ a me re emwiten; mõ
õrren Jerobeam mi Israel memak,
me re dorer a Rehabeam, mõ rõ
ũge,
4 Etõñũm oroe nema, me ñagan wo
nim õbebe an makur etõñũm ñea
õkama, me nen ñea eroe ñea e tata
eama, ma ama nan tsiõ itũrũm.
5 Mõ õ ũge a ũra, Amwam kan
redõ ame iruwin aijũbũm. Me eña-
me re nuawen.
6 ¶ Me uea Rehabeam õkamarar
epo a amebũna eñab, ñabũna rõ
waweijo ian men Solomon ñea etõñin
ñago e tsimor, mõ õ ũge, Ekeken ae-
miã ñeijin amwa ome bwa A nim
õneiõn aen mibũne eñame?
7 Me re dorer a, mõ rõ ũge, Tsin ia
wo auwãtegen mibũne eñame, mõ
õeibibõki ũra, me gadagadõbwei a

ũra eñõg, ri nan ek'ũra am tsiõ eõ
toki.
8 Me e erowi aen amebũna eñab
ñana ro ogiten oija, mõ õ kamarar
epo a dedemaro ñabũna rõ ñabeda
epo, ñabũna rõ waweijo ian men.
9 Mõ õ ũge a ũra, Ekeken aemiã
ñeijin amwa ome, ñeijin A nim õne-
iõn aen mibune eñame, ñabũna re
dorer ame, mõ rõ ũge, Wo nim õbe-
be ene ñea etõñũm ogiten õeõgida a
gama?
10 Ma amebũna dedemaro ñabũna
rõ ñabeda epo a re dorer a, mõ rõ
ũge, Wo nim ũge a eñame ñabũna
re dorer aw, mõ ũge, Etõñũm oroe
nema, me wo nim õbebe eken a ga-
ma; wo nim ũge a ũra, Tirũn beõ
ouwak eken a iwũgagat etõñũ.
11 Me ñaga etõñũ õeõgida eamiã
ene ñea eroe, A nan jedua eken roin
nemiã: etõñũ eiraeõn gamiã dowip,
ma aña A nan iraeõn gamiã skor-
pione.
12 Mi Jerobeam me eñame memak
re naña Rehabeam iruwin aijũbũm,
tekei aen uea, ñeijin ũge, Amwam
kan redõ ame ean katijũbũmit ibũm.
13 Me uea õnei aeõra iat ekam
gadõbwei ũra; me uea Rehabeam
erowi aen amebũna eñab,
14 Me e dorer a ũra tekei aen ame-
bũna eoniñ in eman, mõ õ ũge, Etõ-
ñũ õeõgida eamiã ene ñea eroe, ma
A nan jedua eken roin nemiã: etõ-
ñũ eiraeõn gamiã dowip, ma aña A
nan iraeõn gamiã skorpione.
15 Me uea eõ kaiõt aet eñame; bwõ
õrre bitune atsin itũrin Gott, bwe ã
nim oduwen aen Jehova, ñeijin Õ
patow ian ben Ahia ñea dei Silo ea
Jerobeam ñea ñain Nebat.
16 ¶ Me ñaga Israel memak re ãt
bwe uea ekam kaiõt aeõra, eñame rõ
õnei aen uea, mõ rõ ũge, Ekeket dũ-
bañida iat David? me eko bet wõra
imin ian ñain Jesse: Israel, amwa ño
kõ ian amiã wak: kania kõ amen
bwiõm, David. Mi Israel memak ro
ñowen ian aũra wak.
17 Me ibwibwin Israel ñabũna re
mek ian kawan Juda, Rehabeam
omoniba ea ũra.
18 Me uea Rehabeam õijõn Hado-
ram, ñea monibain wõn amen makur
uea; me ibwibwin Israel re tamwitõt
epe, me e man. Me uea Rehabeam
õkapapar in akõda ian wõn chariot,
mõ õgõriet aeow Jerusalem.
19 Mi Israel rõ keõ añet ewak ñea
David ea ñabũmine.

ITŨBAÑ 11.

ÑAGA Rehabeam õbaiwõñ Jerusa
lem, õ õebwepoi ibwibwin Juda
me Benjamin, me re eke aibu ma
aojomo erañat dedemaro ñabũna ã
ij, ñabũn amen ake, bwe re nim ake
a Israel, mõ õredõan a Rehabeam
emoniba.
2 Mõ õrre aen Jehova itũrin Se-
maja ñea an ñame Gott, mõ ũge,
3 Wo nimõ dorer a Rehabeam ñea
ñain Solomon, ñea uea n Juda, me ea
Israel memak ñabũn i Juda me Ben-
jamin, mõ ũge,
4 Õũge aen Jehova, Amwam eõ
roga, ma amwam eõ ake a etsie-
tsimiã: amwaimõ redõ eow ian amiã
wak; bwõ õñaũn Itũrũ bitune imin.
Me re edegeri aen Jehova, me re
redõt atsin eat ake a Jerobeam.
5 ¶ Me Rehabeam emek Jerusalem,
mõ õ wei tekawa ñana ã ororai bwe
enim eke etañ in tsimor i Juda.
6 Mõ õ wei bet Bethlehem, me
Etam, me Thekoa,
7 Me Beth-Zur, me Socho, me Adul-
lam,
8 Me Gath, me Maresa, me Siph,
9 Me Adoraim, me Lachis, me Ase-
ka,
10 Me Zora, me Ajalon, me Heb-
ron, ñan emek i Juda me Benjamin,
ñana tekawa ñana ã ororai.
11 Mõ õ õõaio tekawa ñana ã oro-
rai, mõ õ ñaeow ekaiwedu iara, me
õañat ekaji ñana ijeiji, me eir, me
wein.
12 Mõ õ ñaeow schilde me ekado
iat tekawa memak, mo ouwak õkõr
an ooaio ũra. Me ñabũn an ñame ũra
ibwibwin Juda me Benjamin.
13 ¶ Me priester mi ibwibwin Levi
ñabũna atsin inimagen Israel memak
rõ õrre a atsin ũbwiõra memak.
14 Bwe re erowiow ũbwiõra ñana
etañ in kiãõ me wañara imin memak
ibwibwin Levi, mõ rõ õrre eow Juda
mi Jerusalem: bwi Jerobeam ma

amebũna ñain õijõtsina ũra, bwe re
nim eõ ririñ barũenebõra ea Jehova;
15 Me e ij wõn priester bwe re
nim ek'ũra priester it etañ ñan ogo-
da, me priester in ziegenbõcke, me
kãlber ñan o ogiten ririñ.
16 Mi iruwũra, atsin inimaget arõe-
ni n Israel memak, eñame ñabũna re
totow bũriõũra bwe re nim õnani Je-
hova, ñea Gott in Israel, rõ õrre eow
Jerusalem bwe re nim ere iwim ea
Jehova, ñea wañara Gott aũra baga-
dugu.
17 Me ro ooaio emoniba ñea Juda,
mo ooaio Rehabeam ñea ñain Solo-
mon, ean aiju eobweni; bwe aiju aũra
obweni it dũgidugo ian medenat Da-
vid me Solomon.
18 ¶ Me Rehabeam eijatsi ãt on,
ñea Mahalath, ñea ñain Jerimoth ñea
ñain David, atsin itũrin Abigail ñea
ñain Eliab ñea ñain Jesse;
19 Mõ õ õrig a amea ñait eman ña-
bũna Jeus, Semarja me Saham.
20 Me ebuet ãita e ijatsi Maacha
ñea ñain Absalom; me ãita õrig a
Abia, Atthai, Sisa me Selomith.
21 Me Rehabeam auwã eken Maa-
cha ñea ñain Absalom ea agen me-
mak ma an konkubine: (bwe waea
ma aoju agen, me añama an konku-
bine, mõ õ õrig waea ma aoju ñait
eman me añama ñait ãn.)
22 Me Rehabeam eij Abia ñea ñain
Maacha bwe enim ekei temoniba,
bwe enim ekei prinz inimaget etsie-
tsin; bwõ õ *kamararei bwe* enim eke
uea.
23 Mõ õ man, mõ õ ñaeowen ña-
bũna ñaiñain ean eben Juda me Ben-
jamin memak, iat tekawa memak
ñana ã ororai; mo o oija ũra ijeiji
ouwak. Mõ õ õebwepoi a ũra agõra
ñabũn ebak.

ITŨBAÑ 12.

ME ñaga ã õweijo-oaio monibain
Rehabeam, me ñag õ õaio, e
erowi an dogor Jehova, mi Israel me-
mak epo a ñei.
2 Me ean katimon an obweni uea
Rehabeam, orogan Sisak ñea uea n
Ãgypten bwe enimõ bo a Jerusalem,
bwina re dũra ea Jehova,
3 Ma aran araña ma arobu cha-
riot, ma añama erañat amen gõr ani-
mwen pferde: me eko õdũet eñame
ñabũna re edegeri atsin Ãgypten,
ñabũna Lubim, me Sukkiim, me dei
Ethiopia.
4 Me rõ õgõg tekawa ñana ã ororai
ñana kawan Juda, mõ õ õrre eowen
Jerusalem.
5 ¶ Me Semaja ñea prophet enaña
Rehabeam, me ñabũna prinzen in
Juda, ñabũna re ebwepo i Jerusalem
bwe dõgin Sisak, mõ õ ũge a ũra,
Oũge aen Jehova, Amwa ñaũninõ,
me ñagan A ñaũniten bet gamiã eow
ian ben Sisak.
6 Me ñabũna prinzen in Israel me-
mak me uea rõ õijõñ ũra; mõ rõ ũge,
Omo Jehova.
7 Me ñaga Jehova ãt ũra bwõ rõ
õijõñ ũra, aen Jehova õrre a Semaja,
mõ ũge, Ro ogiten õijõñ ũra: A nan
eõ õekeow ũra; ma A nan oija ũra
õtsimoreõra eken, mi inan eõ idotu
egirowũ i Jerusalem eow ian ben
Sisak.
8 Me ri nan ek'ũra an tsiõ, bwe re
nim tsiet deden õtsiõeõra eow Itũrũ,
mõ õtsiõeõra eow itũrin monibain eat
eb.
9 Me Sisak ñea uea n Ãgypten oro-
gan bwe enimõ bo a Jerusalem, me e
barũ mo onuaiwien baibain ian ma-
neabin Jehova ñan ouwak pũmwen,
me baibain ian an wak uea memak
ñan ouwak pũmwen; õ õbũ memak:
õ õbũ bet mũñana schilde ñana gold
ñana Solomon eririñ.
10 Me uea Rehabeam eririñiet
schilde ñana eborage bwe enimõ ñeõ-
tũbwõra, me e totuen ian ben ame-
bũn kaiwedut etar in ober, ñabũna re
raña men an wak uea.
11 Me tsin ia uea emetu ian ma-
neabin Jehova, ean tamo ibũmin õa
ibũmin, õrre etar in ober mõ rõ
õbũien, me re tik õredõatow ian aũra
dorum in ober.
12 Me ñag õ õijõñ, eiwidõn egiro-
win Jehova atsin itũrin, bwe E nim
eõ õekeow õkõr mamen; me etsimine
bet imin ñan omo inimaget ibwibwin
Juda.
13 ¶ Me uea Rehabeam te ei ooaio
ñei eow i Jerusalem, mo o moniba:
bwa ama ma aiquen an obweni Re-

habeam ñag õ õren moniba, me ata
ma aeiu an obweni n moniba i Jeru-
salem, ñea tekawa ñea Jehova eij
atsin inimaget arõeni n Israel memak
bwe E nimõ ñaeow ina egen: me eget
ãita inen bwe Naema ñea ãinimwen
Ammon.
14 Me e ririñ ñea ebaka, bwin e eõ
oquaqui ian bũriõũn bwe enim õnani
Jehova.
15 Ma an makur Rehabeam, ñano
amo me ñan imũr, õten, ã eõ eare
eow ian buch ñarana Semaja ñea
prophet, me Iddo ñea amen bideni-
mi, tekei buch it eg? Me etsimine
eake inimagen Rehabeam mi Jero-
beam eõ toki.
16 Me Rehabeam emijimijen itañin
an bagadugu, me ã ñaeowen iat ijũb
in ima ian an tekawa David: ma
Abia ñea ñain omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 13.

EAN quita ma aojun an obweni uea
Jerobeam, Abia õren moniba i
Juda.
2 Aiju an obweni n moniba i Jeru-
salem: me eget ãita inen bwe Micha-
ja ñea ñain Uriel ñea dei Gibea. Me
etsimine eake inimagen Abia mi Jero-
beam.
3 Ma Abia õren õaweijida ibo n ake,
me dañat etar in ake ñabũn eõ kura-
ra, ñabũna abu erañat dedemaro ña-
bũna ã ij: mi Jerobeam õtateãn an
tar in ake bwa arũm ubo, me dañan
aojuwar erañat dedemaro ñabũna ã
ij, ñabũna eñame ñabũn oaio me eõ
kurara.
4 ¶ Ma Abia õweijo animwet eto-
wedũdũ ñea Zemaraim, ñea emek
ean eben ũbwiet ibwibwin Ephraim
ñaben õpagedu-pagada, mõ õ ũge,
Amwam kaiõt aeõ, O Jerobeam me
Israel memak.
5 Õten, eõ eimwi bwa amwam tsiet
Jehova, ñea Gott in Israel, bwo O
oija David monibain ea Israel eõ
toki, ei me ñaiñait eman ian berith
in barajited?
6 Me eogodan Jerobeam ñea ñain
Nebat, ñea an tsiõ Solomon ñea ñait
David, mo o winbaten ea wõn temo-
niba.
7 Me eñame ñabũn eko woura re
epoda ea, ñabũna eñame ñabũn eba-
ka, ñabũna ro ooaio ũra n iwitsiow
Rehabeam ñea ñain Solomon, me
eoniñ Rehabeam me eõ kow bũriõũn,
me e eõ kona n weijo ian obwõra n
iwitsiow ũra.
8 Ma amwa ũge ñage bwa amwai-
mõ weijo mi iwitsiow monibain Jeho-
va ñea ian ben ñaiñait David; amiã
etebinñame ion ouwak, me etsimine
wamiã kãlber ñana gold ñana Jero-
beam eririñ bwa amwam eke aduwe-
miã.
9 Õten, amwa eitsiõk ededegeri ña-
bũna wõn priester Jehova, ñabũna
ibwibwin Aaron, mi ibwibwin Levi,
ma amwa ogiten kani wamiã priester
atsin ean ñamet eb inon? bwi tamo
ñea õrre mõ õekae ñei eow ean ochs
eoniñ me aeiu widder i nan ekei wõn
priester mibũna deõ eani.
10 Me ñama, Jehova kõr wama
Gott, ma ama eõ erowi; me etsimine
wama priester ñabũna re ririñ barũe-
nebõra ea Jehova, ñabũna ibwibwin
Aaron, me ibwibwin Levi ean aũra
makur:
11 Me re jiũiow iwim in jiũiow mi
iwim ñan obojarara ea Jehova ijorat
aeoweaeow mi ijemerõ aeoweaeow:
me rõ õtate bet brot in aia iat tisch
ñaran edereder, me candelabrum ñea
gold me lampen ñana bain, bwe re
nim pwij ijemerõ aeoweaeow: bwa
ama raña barũenebema atsin itũrin
Jehova ñea wama Gott; me ñamiã
amwa ogiten erowi.
12 Me, kania, Gott emek itũrima
ian obwema bwe E nimõ moniba ea
gama, me wõn priester me dobu n
ekekũr bwe re nim õeõñ ũra n iwitsiow
gamiã. Amiã ñabũna ibwibwin Is-
rael, amwam eõ ake a Jehova, ñea
wañara Gott amiã bagadugu; bwa
amwa eab kona uwadamiã.
13 ¶ Mi Jerobeam õekae amen kame
bwe re nimõ reij erowũra: me re mek
ian obwet ibwibwin Juda, me epo n
kame emek iruwũra.
14 Me ñaga ibwibwin Juda re iwi-
dõ, kania, etar in ake emek ian
obwõra mi iruwũra; me re eõñ a Je-
hova, me priester rõ kaeõñ dobu.
15 Ma amen Juda ra aeuwak; me
ñag aeuwak amen Juda, Gott eija-

towien Jerobeam mi Israel memak
atsin ian obwen Abia mi ibwibwin
Juda.
16 Mi ibwibwin Israel rõ gõriet
atsin ian obwet ibwibwin Juda; me
Gott etotuen ũra ian bõra.
17 Ma Abia ma an ñame ra abien
ũra iat enemama ñea ouwak: me
ñabũn opudu me ã abi ean ñabũmina
inimagen Israel re eke aijimowar
erañat dedemaro ñabũna ã ij.
18 Me ibwibwin Israel re denigaen
iat deden ñune eat edae ñaga, me
edoganigaet ibwibwin Juda, bwina
re tuebõn Jehova, ñea wañara Gott
aũra bagadugu.
19 Ma Abia ededegeri Jerobeam,
mõ õ õgõgiet tekawa atsin itũrin,
ñana Beth-El me kawan memak, me
Jesana me kawan memak, me Eph-
ron me kawan memak.
20 Mi Jerobeam eõ gauwei ekona
waion ean an bũm Abia: mi Jehova
eijatow, me e man.
21 ¶ Ma aeõñ kañeda waion Abia,
me waea ma amen agen, mõ õ õrig
aruma ma arumen ñait eman, me
waea ma año ñait ãn.
22 Ma an makur Abia ñana dũgidũ-
gin, me deden memak, ma aen, ã
eare eow ian buch ñarana prophet
ñea Iddo, ñarana buch in pat ibũriõ.

ITŨBAÑ 14.

MA Abia emijimijen itañin an ba-
gadugu, me ã ñaeowen iat ijũb
in ima ian an tekawa David; ma Asa
ñea ñain omoniban iruwin. Me eowet
eb ean ata eobweni ean an bũm.
2 Ma Asa eririñ ñea omo me eimwi
ian men Jehova ñea wõn Gott:
3 Me e eatow dagarae ñan ekae,
me etañ ñan ogoda, mõ õ õmeiwatu
ijor in ani ñana epe, me e eaijedu
joren Aschera,
4 Mõ õ pan a ibwibwin Juda bwe
re nim õnani Jehova, ñea wañara
Gott aũra bagadugu, me edegeri edo-
gor me eñõg.
5 Me e eatow etañ ñan ogoda mi
ijor in ani ñana bait equan atsin ian
kawan Juda memak: me eowet eb
ian men.
6 ¶ Mõ õ wei tekawa ñana ã ororai
i Juda; bwe eowet eb, me ekeow an
ake ean obweni ana, bwina Jehova
oija iow.
7 Bwõ õ ũge a ibwibwin Juda,
Amõ wei mũñane tekawa, ma am
ororai, me turris, me men, ma aña-
kin men; eb emek ian meda, bwin
añ õnani Jehova ñea wõra Gott; añ
õnani, mo O oija añen gada iow eat
erũrũda memak. Mõ rõ kei mõ rõ
geidawianaw.
8 Me etsimine wõn tar in ake Asa
ñabũna rõ kõña schilde ñan oniñ me
ekado, atsin inimaget ibwibwin Juda
bwe aijubu erañan; ma atsin inima-
get ibwibwin Benjamin, ñabũna rõ
kõña schilde me dobonara, arobu ma
aojomo erañan: ñabũne memak ũra
eñame ñabũn oaio me eõ kurara.
9 ¶ Me emetan Sera ñea dei Ethio-
pia bwe enim iwitsiow ũra me wõn
tar in ake ñea arañan erañan ñamen,
me aran aijubu chariot; mõ õ õrre
eowen i Maresa.
10 Ma Asa emeta bwe enimõ reij
obwen, mõ õ õtateãn an ñame ian
obwet ubo n ake iat epañ ñea Zepha-
ta i Maresa.
11 Ma Asa eõñ a Jehova ñea wõn
Gott, mõ õ ũge, Jehova, eko ion te-
kei Auwe ñea okona n puok, inima-
gen ñea oaio me ñea eko waion: O
Jehova ñea wama Gott, buõk kõ
gama; bwa ama tũebõnuw, ma ama
õrren bwa amaimõ bo a epo ñun
ouwak ian egõm. O Jehova, Auwe
kõr wama Gott; eñame eab kona n
õdenigaeuw.
12 Mi Jehova eijatow dei Ethiopia
atsin ian obwen Asa, ma atsin ian
obwet ibwibwin Juda; mõ õgõriet dei
Ethiopia.
13 Ma Asa ma an ñame ñabũn itũ-
rin re ededegeri ũra aeow Gerar: me
ebak dei Ethiopia ñabũn ebwijũbwij,
me re eõ kona n õtsimor ũra; bwe ã
ijababa ũra eow ian obwen Jehova,
mi ian obwen an etar; me ro onuai-
wien õañat epaba ñana togit ebak.
14 Me re ijatow tekawa memak
ñan etũren a Gerar; bwo opudu a ũra
miowen Jehova: me ro wuromwi bai-
bain iat tekawa memak; bwe ebak
õañat epaba iara.
15 Me re ijatow bet wakit imin gõ-
gõrõ, mõ rõ õbũit schafe ñan ebak,

me kamele, me re redõ eowen Jeru-
salem.

ITŨBAÑ 15.

MA anin Gott õrre eow ean Asarja
ñea ñain Oded:
2 Me e meta bwe enimõ gõrõmwi-
mwin Asa, mõ õ ũge a, Amwam
kaiõt aeõ, Asa, mi ibwibwin Juda me-
mak, mi ibwibwin Benjamin: Jehova
emek itũrimiã, ñag amwa mek Itũrin;
tsin ia amwa õnani, amwa nan ãt; me
tsin ia amwa ñaũnin, I nan ñaũnin
gamiã.
3 Me eko Gott iduwen inimagen
Israel eat ibũm ñan ebak, me eko bet
wañara priester ñea enimõ wereri
ũra, me eko bet edogor itũrũra:
4 Me ñaga re iwidõ a Jehova, ñea
Gott in Israel, mõ õnani, ñaga re roe,
re ãtien.
5 Me eat edae ana eko iow itũrin
ñea emeta, me eko bet iow itũrin ñea
emetu, me etsimine ekamarar in
mwijiña ñan ouwak ean ñamen ean
eb ana.
6 Me ã ijababa ũra me ã dewiwei
ũra, eponñame ion itũrit eponñame
ion, ma amen iat tekawa ion eow
itũrin amen iat tekawa ion; bwe Gott
oroe ũra eow eat eroe memak.
7 Ma amwam eõ badõdõ, me enim
eõ eadõ bemiã; bwe inan pũmwe
amiã makur.
8 Me ñag Asa õkaiõt mũñane eñõg,
ma aen in propheten Oded ñea pro-
phet, tik kamararen bũriõũn, me e
eatowen memak imin ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi atsin ean eben Juda
me Benjamin, ma atsin iat tekawa
ñan õ õgõg atsin ean eben ũbwiet
ibwibwin Ephraim ñaben õpagedu-
pagada; me e tik ririñiet dagarain
Jehova, ñea emek ian obwen wõn ka-
rerewatsi Jehova.
9 Mõ õ õebwepoi ibwibwin Juda
memak mi ibwibwin Benjamin, me
eñame ñabũna re mek in ratequõ ini-
magõra atsin inimaget ibwibwin
Ephraim me Manasse, ma atsin ini-
maget ibwibwin Simeon: bwe ebak
eñame atsin inimagen Israel ñabũna
rõ õrre a, ñaga re ãt bwi Jehova ñea
wõn Gott emek itũrin.
10 Me re ebwepodan i Jerusalem
ean katijun maraman, ean quita ma
aijimon an obweni n moniba Asa.
11 Me re ere iwim ea Jehova ean
ñabũmina, atsin inimagen õañat epa-
ba ñana rõ õrean, aewar ochsen me
aeiu erañat schafe.
12 Me re metu ian berith in õnani
Jehova, ñea wañara Gott aũra ba-
gadugu, ean bũriõũra memak ma
anũra memak:
13 Bwe ñea eõ teñ õnani Jehova,
ñea Gott in Israel, inan abi, tamo
ñea ejõñ õa ñea ogoda, tamo eman
õa ãn.
14 Me re schwõr a Jehova eat eñõg
oaio, me ra aeuwak, me dobu me
kornet.
15 Me ibwibwin Juda memak re
ibibõki bwe dõgin mineijina eñõgen
schwõr, bwe re schwõr eow ian bũ-
riõũra memak, mõ rõ õnani iow ian
aũra auwã memak; me re ãtien: mi
Jehova oija ũra iow eat erũrũra me-
mak.
16 ¶ Ma Asa eatowen bet Maacha,
ñea inen bwe enim eõ gauwei ekei
uea ãn, bwe dõgin an ririñ ijor in
ani ñea eimwi bwe ã nimõ miowi,
ñea joren Aschera; ma Asa eaije-
duen bet an jor ãita, mõ õ õenemeji,
me e jiũ iowen itañit ekaw ñea Ki-
dron.
17 Me re eõ õekeow etañ ñan ogo-
da atsin inimagen Israel: me eimwi
õkõr bũriõũn Asa ean an bũm me-
mak.
18 ¶ Mõ õ õram imin memak ñana
etõñin ogiten õebwigaga, mi imin
memak bet ñan ei õebwigaga, ñana
silber, me gold, me baibait etarama-
wir ian maneabin Gott.
19 Me eko eake ia aigetow ea qua-
nimo ma aijimon an obweni n moniba
Asa.

ITŨBAÑ 16.

EAN quanimo ma añon an obweni n
moniba Asa, orogan Baesa ñea
uea n Israel bwe enim ake a Juda,
mõ õ wei Rama, bwe e nim oberei
eñame ia re teñ meta õa ia re teñ
metu a Asa ñea uea n Juda.
2 Ma Asa ebarũ silber me gold mõ
õ õmeata atsin inimaget imin ñan
ouwak pũmwen, ñan emek ian ma-

neabin Jehova mi ian an wak uea, mõ õ õijõn añen Benhadad ñea uea n Syria, ñea emek i Damaskus, mõ õ ũge,

3 Enimõ mek equõquõr in iow inimagõ ma auwe, tekei inimaget etõñũ me etõñũm: kania, A õijõn aw silber me gold; nua kõ mi ijababa am quõquõr in iow ea Baesa ñea uea n Israel, bwe e nimõ nuaw atsin itũrũ.

4 Me Benhadad õkaiõt aen uea Asa, mõ õ õijõten amebũn kaiwedun wõn tar in ake bwe re nim iwitsiow kawan Israel; me re ijatow Ijon, Dan, Abel-Maim, me kawan Naphthali memak ñana tekawa n kañañet imin.

5 Me ñaga Baesa õkaiõt añõgen, e rañadaten wei Rama, me e ideijien an makur.

6 Me uea Asa emwit ibwibwin Juda memak; me re ijũeten apen Rama, me dabwiken, ñana Baesa ogiten wei; mõ õ weijien Geba me Mizpa eow ean mũñane.

7 ¶ Me eat edae ñaga õrre Hanani ñea amen bidenimi ea Asa ñea uea n Juda, mõ õ ũge a, Ñaga wo tũebõn uea n Syria, me wo eõ tũebõn Jehova ñea wam Gott, wõn tar in ake uea n Assyria nan gõrõwõñ atsin ian bem.

8 Adaga, deõ etar in ake ion ñea ouwak ñabũna dei Ethiopia me ñabũna Lubim, me chariot ma amen gõr animwen pferde ñabũn ebak? me ñaga wo tũebõn Jehova, E totuen ũra ian bem.

9 Bwe rõ gagõrũr ian men Jehova bwe re nim õmamag eat eb memak, bwe E nim õmeata bwõ Õ õaio bwe dõgũra tsin ie eimwi bũriõũra ian men. Wo ririñiet ekabaãt ñune; bwi nan õrre aw eake iruwin ñage.

10 Ma Asa egirow a amea amen bidenimi, mõ õ õraijeduen iat ewak in quõquõr: bwe e damadam a kõr bwe dõgin bita. Ma Asa oroe bet eñame ibũn eat edae ñaga.

11 ¶ Me, kania, an makur Asa, ñano amo me ñan imũr, kania, ã eare eow ian buch ñaran añõgen uea n Juda mi Israel.

12 Me ean quanimo ma adon an obweni n moniba Asa, araken nanan; mõ õgõg-ijõñ arakin: me ñag a arak e eõ õnani õgõren arakin itũrin Jehova, bwõ õ õnani iow itũrin amen kõgõmwe.

13 ¶ Ma Asa emijimijen itañin an bagadugu, me e man ean quama ma aiquenin an obweni n moniba.

14 Me ã ñaeowen iat ũbwen, ñea o ogiten eaij bwe enim eke eñan, ian an tekawa David, me ã ñaeowen iat ijũb in ima ñea ã oquenõt imin ñan obojarara, ñana ã ririñ iow ean aũra man amen kabojarara; me re jiũiow *imin ñan obojarara* ñana togit ouwak bwe dõgin.

ITŨBAÑ 17.

MI Josaphat ñea ñain omoniban iruwin, mõ õ õnani an kona n iwitsiow Israel.

2 Mõ õ ñaeow amen ake ian kawan Juda memak ñana ã ororai, mõ õ ñaeow etar in ober ean eben Juda, me ean kawan Ephraim memak, ñan Asa ñea etõñin ogiten õgõg.

3 Mi Jehova emek itũrin Josaphat, bwe dõgin an dũgidugo ian medenat David ñea ibwin ñano amo, me e eõ õnani Baalim,

4 Mõ õ õnani wõn Gott etõñin, me e edegeri an dogor memak, me e eõ gar aũra makur Israel.

5 Me ñagan Jehova õweijo-oaio monibain ian ben; me ibwibwin Juda memak ro oija Josaphat eadu; me ebak wõn imin me ereduen.

6 Mo o oumararei medenan Jehova: me e eatowen bet etañ ñan ogoda mi joren Aschera atsin Juda.

7 ¶ Me ean katijun an obweni n moniba, õ õijõten wõn prinzen ñabũna Ben-Hail, Obadja, Sacharja, Nathanael me Michaja, bwe re nimõ wereri eñame ian kawan Juda memak;

8 Me baeõra ibwibwin Levi ñabũna Semaja, Nethanja, Sebadja, Asael, Semiramoth, Jonathan, Adonia, Tobia me Tob-Adonia, ñabũna ibwibwin Levi; me ura Elisama me Joram, ñarumena priester.

9 Me rõ kereri i Juda, me emek itũrũra buch ñarana wõn dogor Jehova; me rõ õmamag kawan Juda memak, mõ rõ kereri inimaget eñame.

10 ¶ Me miowen Jehova opudu a

emoniba memak eat eb ñan õpaeoi
Juda, me re eõ ake a Josaphat.
11 Mi ibũn inimaget dei Philistia
rõ õrean aũra adu ea Josaphat, me
silber bwa aũra eañabai ea uea; me
dei Arabia rõ õrean a imin gõgõrõ,
bwe aeiu erañan ma aewar widder,
me aeiu erañan ma aewar bõcke.
12 ¶ Ma aeõñ kañeda kaganadon
Josaphat; mõ õ wei palãste me te-
kawa n kañañet imin i Juda.
13 Me ebak an makur ian kawan
Juda memak; me etsimine wõn amen
ake, ñabũna eñame oaio me eõ kura-
ra, i Jerusalem.
14 Mõ ũga õdũeõra tekei aũra wak
aũra bagadugu: atsin inimaget ibwi-
bwin Juda, ñabũn kaiwedun araña;
Adna ñea ekaiwedu, me dañan aijubu
erañat dedemaro ñabũn oaio me eõ
kurara;
15 Me ebuen amea Johanan ñea
ekaiwedu, me dañan ñabũna re eke
arobu ma aojomo erañan;
16 Mi iruwin amea Amasja ñea ñain
Sichri, ñea etotow ñei ea Jehova iat
iteñ totow; me arobu erañat dedema-
ro ñabũn oaio me eõ kurara dañan.
17 Ma atsin inimaget ibwibwin
Benjamin: Eljada ñea eñame ion oaio
me eõ kurara, me dañan ñabũna re
eke arobu erañan ñabũna rõ kõña
dobonara me schilde;
18 Mi iruwin amea Josabad, me da-
ñan aibu ma aojomo erañan, ñabũn
og duwõra ea eake.
19 Ñabũne amen weijo itañin uea
ma amen buõk, me etsimine bet ijuw
eñame ñabũna uea õñaeow iat tekawa
ñana ã ororai i Juda memak.

ITŨBAÑ 18.

EBAK õkõr emit duwen Josaphat
mo ouwak ereduen; ma ar rani
ũrõr Ahab.
2 Mi iruwit obweni inon o roduen
Samaria ea Ahab. Ma Ahab abi
schafe mo ochsen ñan ebak bwe dõ-
gin, me dõgit eñame ñabũn itũrin,
mõ õ õredien bũriõũn bwe e nim ede-
geri aeow Ramoth-Gilead.
3 Ma Ahab ñea uea n Israel ũge a
Josaphat ñea uea n Juda, Õten, wo
edegeriõ õa iõk aeow Ramoth-Gilead?
Mõ õ õnei aen mõ ũge, Aña tekei
auwe, ma aeõ ñame tekei am ñame;
ma ama nan mek itũrũm eat ake.
4 ¶ Mi Josaphat ũge a uea n Israel,
A kõñ aw bwe wo nim ũdũdõ eow
ean aen Jehova ñabũmine.
5 Me uea n Israel õebwepoi pro-
pheten memak, ñabũna re eke ãbu,
mõ õ ũge a ũra, Õten, A nim ñow
Ramoth-Gilead mi tuwin ake, õa A
nim eõ nuaw? Me rõ ũge, Roga kõ;
bwe Gott nan totu ian ben uea.
6 Mi Josaphat ũge, Õten, eko ijuw
wõn prophet Jehova, bwa amõ bwit
mwin?
7 M uea n Israel ũge a Josaphat,
Etsimine eñame ion ñea añ kona n
ũdõn aen Jehova: ma A miowi; bwe
eko betibet iõ õ õrai eñõgen prophe-
ten ñan omo bwe dõgũ, me e eõ toki
n pat ibaka: Micha ñea ñain Jemla.
Mi Josaphat ũge, Enim eõ kõũga
aen uea.
8 Me uea n Israel emwemwin *wõn*
ruwadu ion, mõ ũge a, Wo nim ka-
papar mõ õni Micha ñea ñain Jemla.
9 Me uea n Israel mi Josaphat ñea
uea n Juda ar ta megeda ar katara
tron, ma ar edua aũrõr karawin, ar
megeda aton eat etañ metu inimen
ororin Samaria; me propheten me-
mak rõ õrai eñõgen propheten ian
mõrõr.
10 Me Zedekia ñea ñain Knaena
eririñ wõn oin iot atsin eat debi-
tsi, mõ õ ũge, Õũge ean Jehova, Wo
nat dareow dei Syria eow ean mũ-
ñane, ea õekeowen ũra.
11 Me propheten memak rõ õrai
eñõgen propheten tekei ñeijine, mõ
rõ ũge, Roga kõ Ramoth-Gilead, me
wo nan geidawianaw; bwi Jehova
nan totu ian ben uea.
12 Ma amea amen kanuaw añõg
ñea etuwin õni Micha, edorer a, mõ
ũge, Kania, aen propheten memak
rõ õrai ñan omo bwe dõgin uea iat
imwi ta airan: me ñagan A kõñ aw
bwa aem enim tekei aeõra, me wo
nim õrai ñan omo.
13 Me Micha ũge, Ñag etsimor
Jehova, bita ñea wañа Gott õpan, A
nan õrai.
14 Me ñag õ õrre a uea, uea ũge a,
Micha, õten, A nim ñow Ramoth-
Gilead mi tuwin ake, õa A nim eõ

nuaw? Mõ õ ũge, Amwa roga kõ, ma
amwa nan geidawianaw; mi inan totu
ũra ian bemiã.
15 Me uea ũge a, Awõritet ãgen aeõ
pan aw bwe wo nim schwõr bwe wo
nim eõ õrai ame eñõg eijin bwi ta
iduwen ian egen Jehova?
16 Mõ õ ũge, A ãt Israel memak
ñaga re ijijepaõ animwet etowedũ-
dũ, tekei schafe ñabũn eko amen
raña ũra: mi Jehova ũge, Eko wa-
ñara temoniba mibũne eñame; ũra
memak re nimõ redõ eow ian aũra
wak iat iow.
17 Me uea n Israel ũge a Josa-
phat, Õten, A eitsiõk ogiten pan aw
ñan e eab õrai eñõgen propheten ñan
omo bwe dõgũ, bwi ta ibaka?
18 Me Micha ũge, Me ñagan wo
nim kaiõt aen Jehova: A ãt Jehova
ñag E megeda ian wõn tron, me tar
in ake n ianweron memak rõ weijo
eat damarũmin me eát damauwin.
19 Mi Jehova ũge, Ijegen ñea enim
quiawiei Ahab ñea uea n Israel, bwe
e nimõ roga me pudu i Ramoth-
Gilead? Mi ion õrai aet eijin, mi ion
õrai aet eijin.
20 Me emeta anin ion, mõ õ weijo
ian men Jehova, mõ õ ũge, Aña A
nim quiawiei. Mi Jehova ũge a, *Wo
nan quiawiei* iow eat ekeken?
21 Mõ õ ũge, A nan meta, ma A
nan eke aña anin in tabaite ian mwin
wõn propheten memak. Mõ Õ ũge,
Wo nan quiawiei, me wo nan kona
bet: nua kõ, me ririñ ñea.
22 Me ñage, kania, Jehova ogiten
totu anin in tabaite ian mwin mibũna
wam propheten; mi Jehova ogiten
pat ibaka bwe dõgũm.
23 Me Zedekia ñea ñain Knaena
etũren a, me e ibarorororouw anapan
Micha, mõ õ ũge, Anin Jehova etsi-
tsidan itũrũ iat emedena keken bwe
enimõ dorer aw?
24 Me Micha ũge, Kania, wo nan
ãt ean ñabũmina, ñaga wo nan metu
iat dorum ñea ũebin bwe wo nim
kerũ ina.
25 Me uea n Israel ũge, Amwa õbũ
kõ Micha, mõ õredõan a Amon ñea
amen mwit añõg iat tekawa, me ea
Joas ñea ñain uea;
26 Ma amwam ũge, Õũge aen uea,
Amwarũm õñada bitune eñame iat
ewak in quõquõr, mõ õijõijiõn brot in
karoe mõ õrenõt ebõk in karoe, ea
aeõ redõ iat iow.
27 Me Micha ũge, Tsin ia wo redõ
iat iow, Jehova eõ patow itũrũ. Mõ
õ ũge, Kaiõt kõ, amiã eñame, amiã
memak.
28 Me uea n Israel mi Josaphat
ñea uea n Juda ar ñowen Ramoth-
Gilead.
29 Me uea n Israel ũge a Josaphat,
A nan õekekiame, me ñow eat ubo n
ake; me wo nim edua am karawin
ñauwe. Me uea n Israel õekekia;
me ro ñowen eat ubo n ake.
30 Me uea n Syria ogiten pan a
amebũn kaiwedun wõn chariot, mõ
ũge, Amwa eõ ake a ñea ejõñ me ñea
ogoda, mi ta uea n Israel.
31 Me ñag amebũn kaiwedut cha-
riot re ãt Josaphat, rõ ũge, Ei õkõr
uea n Israel. Me ñagan rõ pae mõ
ro bo añen: mi Josaphat aranunun,
mi Jehova obuõkien; me Gott õki-
rõaten ũra bwe re nimõ nua atsin
itũrin.
32 Me ñag amebũn kaiwedut cha-
riot re ãt bwe deõ ei uea n Israel, re
iwidõt atsin ean aũra ededegeri.
33 Me eñame ion tõkõr õgadũg wõn
dobonara, me e eñoweten uea n Is-
rael ean kepon an kabina: me ñagan
õ ũge a amea amen onuaiw wõn cha-
riot, Iwid kõ bem, mõ õbũiõ atsin eat
etar in ake; bwa A man bwe ã
okowõñõn.
34 Ma aeõñ ouwak eake ean ña-
bũmina: me uea n Israel emek ian
wõn chariot ea dei Syria ea an eme-
rõ: me e man ñag õren õt nanat
equan.

ITŨBAÑ 19.

JOSAPHAT ñea uea n Juda eredõ
eowen ian an wak i Jerusalem
iat iow.
2 Mi Jehu ñea ñain Hanani, ñea
amen bidenimi emeta bwe enimõ
gõrõmwimwin, mõ õ ũge a uea Jo-
saphat, Eimwi ia wo buõk ñabũn
ebaka, ma auwã ũra ñabũna re miowi
Jehova? bwe dõgin bitune imin, eme-
ken eam eigirow atsin ian men Je-
hova.

3 Me etsimine imin ñan omo itũ-
rũm, ñaga wo ogiten õekeow ake-
weõin Aschera atsin eat eb, me wo
õmamo bũriõũm bwe wo nim õnani
Gott.
4 Mi Josaphat emek i Jerusalem:
me e tik metan inimaget eñame atsin
Beer-Seba ea eben ubwiet ibwibwin
Ephraim ñaben õpagedu-pagada, me
e tik õredõaten ũra ea Jehova, ñea
wañara Gott aũra bagadugu.
5 ¶ Mõ õ ñaeow amen ekõm eat
eb, ian kawan Juda memak ñana
ã ororai, tekawa ion me tekawa
ion,
6 Mõ õ ũge a amebũn amen ekõm,
Amwam kamararei bita amwa ririñ;
bwa amwa eõ mwit añõg ia dõgit
eñame, ma amwa mwit añõg bwe
dõgin Jehova; bwe E mek itũrimiã
iat ekõm.
7 Me ñagan miowen Jehova enimõ
mek eamiã; amwam kanakania ga-
miã me ririñ; bwe eko an ibaka Je-
hova ñea wõra Gott, me E eõ ijij
eõrit eñame, me E eõ õgõg eadu.
8 ¶ Mi Josaphat õweijorat atsin
inimaget ibwibwin Levi me priester i
Jerusalem, me monibain *aũra wak*
aũra bagadugu i Israel, bwe re nim
mwit añõg atsin itũrin Jehova, me
dõgin bet eakake. Me re redõ eowen
Jerusalem.
9 Me e dorer a ũra, mõ ũge, Enim
õũga amiã ririñ ean miowen Jehova,
iat idõb, mi iat ibũriõ edereder.
10 Me tsin ia ã õrean a gamiã
eakake atsin itũrit etsietsimiã ña-
bũna re mek ian aũra tekawa, inima-
get era me era, mi inimaget edogor
me eñõg, mi *inimaget* etaramawir mi
imwit añõg, amwaimõ wereri ũra,
bwe re nim eõ dũra ea Jehova, iat
deden ñea nat agada a gamiã me
etsietsimiã eigirow: amwam õgõg
deden ñune, ma amwa nan eab dũra;
11 Me, kania, emek eamiã Amarja
ñea monibain priester ean wõn Jeho-
va min memak; me Sebadja ñea ñain
Ismael, ñea amen mwit añõget ewak
ñea Juda, ean wõn uea min memak:
mi ibwibwin Levi ri nan moniba bet
ian memiã. Amwam ooaio gamiã me
ririñ, mi Jehova nan mek itũrũra na-
bũn omo.

ITŨBAÑ 20.

IRUWIN ñune, ibwibwin Moab, mi
ibwibwin Ammon, rõ õrren bwe
re nim iwitsiow Josaphat ma ake a,
me dañõra Meunim ibũn.
2 Mõ õrre ibũn, mõ rõ pan a Jo-
saphat, mõ rõ ũge, Õrren naga epo
ion ouwak bwe re nim iwitsiow auwe
atsin edõgen apwewain see atsin
Syria; me, kania, ri tiken i Hazezon-
Thamar (ñea Engedi).
3 Me emiow Josaphat, mi te ei
etotow ñei bwe enim õnani Jehova;
mõ õ pat eõ ñanũmwi ean eben Juda
memak.
4 Mi ibwibwin Juda re ebwepo,
bwe re nim õnani buõkeõra atsin itũ-
rin Jehova: rõ õrre atsin ian kawan
Juda memak bwe re nim õnani Je-
hova.
5 ¶ Mi Josaphat eogoda inimaget
eñame, ñabũna dei Juda me dei
Jerusalem, ian maneabin Jehova, ian
obwen bita emagge etsimeduw;
6 Mõ õ ũge, O Jehova, ñea wañara
Gott ama bagadugu, adaga, deõ Au-
we Gott in ianweron? mõ õten, deõ
Auwe amen mwit añõget eponñame
memak ñan etsimine monibaiũra? me
emek ian bem eoaio me eõ badõdõ,
me eko ion ñea enimõ weijo ian
obwõm mi iwitsiow Auwe.
7 O wama Gott, õten, Wo eitsiõk
ededegerida ñamen ean eb une atsin
ian obwen am ñame ñabũna Israel,
me Wo oija añen an karig Abraham
ñea dañõm eõ toki?
8 Me re mek ean, me ro ogiten wei
maneabũm ñea ebwigaga bwe dõgin
egõm, mõ rõ ũge,
9 Tsin iõ õrre a gama ibaka, ipudu-
tũbwin, imwit añõg, õa earak in ima,
õa erõrõ, ama nan weijo ian obwet
dõmaneab ñune, mi ian mem, (bwe
egõm emek iat dõmaneab ñune,) mi
iõñ aw ian ama roe, Wo nim kaiõt
mõ katsimor.
10 Me ñage, kania, ibwibwin Am-
mon me Moab me etowedũdũ Seir,
ñabũna Wo rewin Israel bwe re nim
eõ tebei ũra ñaga re metan ean eben
Ägypten, me re iwidõ tsiniũra me re
eõ õekeowien ũra;
11 Kania, õũga aũra pũmwe gama,
rõ õrren bwe re nim õkirõan gama

atsin eat eb ñabena Wo oija gama,
ñabena Wo bwienõn gama.
12 O wama Gott, õten, Wo nan eõ
ekõmei ũra? bwe eko waioma ea bi-
tune epo ouwak ñun õrre bwe enim
iwitsiow gama; ma ama iki bet bita
amaimõ ririñ: bwe mema te eraw.
13 Mi Juda memak rõ weijo ian
men Jehova, ũra me ñaiñaiũra, ma
agõra, mo oniñ in ũbwiõra.
14 ¶ Mõ õrre anin Jehova ea Jaha-
siel, ñea ñain Sacharja, ñea ñain
Benaja, ñea ñain Jehiel, ñea ñain
Matthanja, ñea ibwin Levi, atsin ini-
magen ñaiñain Asaph, inimagen an
epo eñame;
15 Mõ õ ũge, Kaiõt kõ, amiã me-
mak ñabũna Juda, ma amiã ñamen
Jerusalem, me ñauwe uea Josaphat:
Õũge aen Jehova ea gamiã, Amwam
eõ miow, me enim eõ oniñomiã bwe
dõgin mibũne eñame ebak; bwe deõ
amiã bitune eake, bwa an Gott.
16 Amwa nan rodu a ũra ijaran:
kania, ro roga eat etañ in akõda i
Ziz; ma amwa nan ãt iow ũra ean
magin mwit epañ, ian obwen toma-
gagen Jeruel.
17 Amwa eab ake eat ake ñune:
amwam õtate gamiã, mi ta weijo,
ma amwa nan aia an katsimor Je-
hova eamiã, O Juda me Jerusalem;
amwam eõ miow, me enim eõ oniño-
miã: amwam meta a ũra ijaran; bwi
Jehova emek itũrimiã.
18 Mi Josaphat etotu tũbwin ma
agu ijõñ; mi Juda memak me ñamen
Jerusalem ro otoburõra ian men Je-
hova, me re taramawirei Jehova.
19 Me ñabũna ibwibwin Levi, atsin
inimaget ibwibwin Kahath ma atsin
inimaget ibwibwin Kora, re eogoda
me re tsitaten Jehova, ñea Gott in
Israel, eow ian aeõra ouwak.
20 ¶ Me rõ gatabwijũbwij in rida
ñag eorata, mõ rõ ñowen ean toma-
gagen Thekoa: me ñaga rõ õreita
nuaw, Josaphat õweijo mõ ũge,
Kaiõt kõ aeõ, O Juda, ma amiã ña-
men Jerusalem: amwam tũebõn Je-
hova ñea wamiã Gott, ma amwa nan
weijo-oaio; amwam tũebõn wõn pro-
pheten, ma amwa nan geidawianaw.
21 Me ñag o ogiten kamarar epo a
eñame, e ijiet eñame ñabũna re nim
riañ a Jehova, mo ototá amot edere-
der, ñaga re nuaw mõ õd ian obwet
etar in ake, mõ rõ ũge, Amwam
õtũba Jehova; bwe eko tokin an eõ
earañame.
22 ¶ Me ñaga rõ õren õawei aũra
riañ me tsitaõ, Jehova õweijoratet
amen oquoquai ibwibwin Ammon, me
Moab, me etowedũdũ ñea Seir, ña-
bũna rõ õrre bwe re nim iwitsiow
ibwibwin Juda; me ã ijatowien ũra.
23 Bwe ibwibwin Ammon me Moab
re eogoda n iwitsiow ñamet etowe-
dũdũ Seir, bwe re nim abi ũra mõ
õekeow ũra: me ñaga ro ogiten õe-
keow ñamet etowedũdũ Seir, ion
obuõk ion in iwitsiow ion.
24 Me ñaga Juda õbaiwõñ turris
in ober ñea eat etomagage, rõ kanidu
a mibũna eñame ñabũn ebak; me,
kania, ũra gatduwet eñame ñan opu-
du añe, me eko ion õgõrõwõñ.
25 Me ñaga Josaphat ma an ñame
rõ õrre bwe re nimõ wuromwi ũra, re
ãt iow inimagõra imin ñan ebak, me
ekarawin ean gatduwõra, me bain
õmamoet dõrabat ñan ouwak pũ-
mwen, me ro odoidan bwe re nim
eke wañara, me re eõ kona n ijũen
bwe ebak: me aijũbũm aũra ibũm
in ijũen õañat epaba, bwe dõgin
ebakin.
26 ¶ Me ean keabũmit ibũm re
ebwepo iat epañ ñea Beraka (ñeijin
tekei Egeidawianaw); bwe re tsitan
Jehova eow ina: me ñagat ã ij egen
bita epañ bwe epañ ñea Beraka, ea
ñabũmine.
27 Me ñamen Juda memak me Je-
rusalem re redõn, mi Josaphat õd ian
obwõra ian mõra, bwe re nim kan re-
dõ eow Jerusalem iat ibibõki; bwi
Jehova õeibibõki ũra bwe dõgin ba-
rũõra.
28 Me ro ñow Jerusalem me psal-
tern me harfen me dobu ea maneabin
Jehova.
29 Me miowen Jehova emek ean ña-
men mũñana eb, ñan etsimine moni-
baiũra, ñaga rõ kaiõt bwi Jehova ake
a barũen Israel.
30 Me eow monibain Josaphat; bwe
wõn Gott oija eõnano n iow eat erũ-
rũn memak.
31 ¶ Mi Josaphat omoniba ea Juda:

animo ma aijimo an obweni ñag ō
ōren moniba; me anarama ma aijimo
an obweni n moniba i Jerusalem: me
eget āita inen bwe Asuba ñea ñain
Silhi.
32 Me e dūgidugo ian medenan Asa
ñea etōñin, me e eō iwidō atsin ean,
me e ririñ ñea qmo ian men Je-
hova.
33 Me ā eō ōekeow etañ ñan ogo-
da; me eñame re eō bet ōeimwi bū-
riōūra ea wañara Gott aūra baga-
dugu.
34 Me dūgidūgin an makur Josa-
phat, ñano amo me ñan imūr, kania,
ā eare eow ian wōn toroñab Jehu
ñea ñain Hanani, ñarana ā ōñada ian
buch ñaran añōgen uea n Israel.
35 ¶ Mi iruwin ñune Josaphat ere-
ribe a Ahasja ñea uea n Israel ma ar
quōr ūrōr; *ma* amea eririñ ñea togit
ibaka:
36 Mo o buōk eat ekowōñ deimanu
bwe re nim kaririōg aeow Tharsis;
me ro kowōñ deimanu i Ezeon-Ge-
ber.
37 Me Elieser ñea ñain Dodava ñea
dei Maresa ōrai eñōgen propheten in
iwitsiow Josaphat, mō ō ūge, Ñaga
wo ogiten ereribe a Ahasja mo oquō-
rida, Jehova eijababaen am makur.
Mō ōbakoron mūñana deimanu, me re
eō konaet ñow Tharsis.

ITŪBAÑ 21.

JOSAPHAT emijimijen itañin an
bagadugu, me ā ñaeowen iat
ijūb in ima itañin an bagadugu ian an
tekawa David: mi Joram ñea ñain
omoniban iruwin.
2 Etsimine etsietsit eman, ñabūna
ñaiñain Josaphat, ñabūna Asarja, me
Jehiel, me Sacharja, Asarja, Michael,
me Sephatja; ñabūne ñaiñain Josa-
phat ñea uea n Juda.
3 Ma amea etōñūra oija ūra eadu
ñan ebak, ñana silber, me gold, mi
imin ñan ouwak pūmwen, me tekawa
ñana ā ororai i Juda: mo o oija
Joram monibain, bwin ei ebowab.
4 Me ñaga Joram ogiten weijo ean
monibait etōñin, mō ōweijo-oaio, a
abiōtet ipudutūbwit etsietsin memak,
me prinzen in Israel bet ibūn.
5 ¶ Animo ma aro an obweni Joram
ñan ō ōren moniba; ma aoju an obwe-
ni n moniba i Jerusalem.
6 Me e dūgidugo ian medenara uea
n Israel, mō ō gar deden amen bwien
Ahab; bwe e ijatsi ñain Ahab: me e
ririñ ñea ebaka ian men Jehova.
7 Mi Jehova eō teñ ōekeow ewak
ñea David, bwe dōgin berith ñea e
ririñ a David, me dōgin bet aen *ñeijin*
Ō pan bwi I nan oija a lampe me
ñaiñain eō toki.
8 ¶ Ibwibwin Edom ro winbara ijō-
ñin bet' ibwibwin Juda, ean an būm
Joram, me re ijien wañara uea ion.
9 Mi Joram ōd ean Jordan, ei me
wōn kaiwedu memak, me wōn chariot
epo a ñei: me e eogoda anūbūmin, me
e ijatow ibwibwin Edom ñabūna ro
rogi ūra, me ñabūn kaiwedut cha-
riot.
10 Me dei Edom ro winbarañet
atsin ijōñin ben Juda, ea ñabūmine:
me dei Libna ro winbara bet atsin
ijōñin bōra ean ñabūmina: bwe dōgin
aūra erowi Jehova, ñea wañara Gott
aūra bagadugu.
11 Me e ririñ bet etañ ogoda ean
towedūdūn Juda, mō ō ōijōn ñamen
Jerusalem bwe re nimō taramawirei
eani me mequōr it dūra, mō ō ōdūra
dei Juda.
12 ¶ Mō ōrre a edar atsin itūrin
Elia ñea prophet, mō ūge, Ōūge aen
Jehova, ñea wōn Gott David ñea am
bagadugu, Ñaga wo eō dūgidugo ian
medenan Josaphat ñea etōñūm, me
medenan Asa ñea uea n Juda;
13 Me wo dūgidugo ian medenan
uea n Israel, me ñaga wo ōijōt dei
Juda me ñamen Jerusalem bwe re ni-
mō taramawirei eani me mequōr it
dūra, tekei amen bwien Ahab; me
ñaga wo ogiten abi etsiedūm ñabūna
ran an wak etōñūm, ñabūna ro omo
eken aw;
14 Kania, Jehova nan ijatow am
ñame eat irer ñea ōkanani, me ñai-
ñaim, me āinibūn agem, me wam
imin memak;
15 Mi nan ebuw earak ñea oaio,
ñea arakin ian būriōūm, ea an pudu
būriōūm bwe dōgit arak, eat ibūm
aeoweaeow.
16 ¶ Mi Jehova ōmemōri būriōūt
dei Philistia, me dei Arabia, ñabūna

re mek itañit dei Ethiopia, bwe re
nim iwitsiow Joram:
17 Me ro rogan Juda bwe re nim
iwitsiow, me re ijababa, mo ro onuai-
wiet imin memak ñan emek ian an
wak uea, me ñaiñain ñabũna eman,
me ãinibũn agen; me eko ñain iõ
õreñõ a, bwi ta Joahas ñea kanũmũ-
rin ñain.
18 ¶ Mi iruwin mũñane memak, Je-
hova eijatow bũriõũn eow eat arak
ñea eko konaen.
19 Mi iruwit ibũm ñan ebak, ñag
emag aro eobweni, emagen bũriõũn
bwe dõgin arakin, me e ma eowen eat
arak ebaka. Ma an ñame re eõ jiũ-
iow imin ñan obojarara bwe dõgin,
tekei jiũiowet imin ñan obojarara
bwe dõgin an bagadugu.
20 Animo ma aro an obweni ñag õ
õren moniba, mo o moniba i Jerusa-
lem ean aoju eobweni: me e nuawen
iat ekam ãeñ; me ã ñaeowen iat ijũb
in ima ion ian an tekawa David, me
re eõ ñaeow iat ũbwen uea.

ITŨBAÑ 22.

ME ñamen Jerusalem ro omoniba
Ahasja ñea ñain ñea ekanũ-
mũr; bwe eñame ñabũna rõ ñaũn
Arabia iat etañ in mek, ra abien me-
mak ñabũna bowabin. Ma Ahasja
ñea ñain Joram eijien uea n Juda.
2 Ama ma aro an obweni Ahasja
ñag õ õren moniba; me aiquen an
obweni n moniba i Jerusalem: me
eget ãita inen bwe Athalja ñea ibwin
Omri.
3 Me e dũgidugo bet ian medenan
amen bwien Ahab; bwe ãita inen eõ
toki n kamararei a bwe e nimõ ririñ
ñea ebaka.
4 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei amen bwien Ahab: bwũ
ũra wõn amen kamarar iruwin an
ima etõñin, ea õekeowen.
5 ¶ Me e dũgidugo bet in gar aeõra,
me e edegeri Joram ñea ñain Ahab
ñea uea n Israel, eat ake a Hasael
ñea uea n Syria i Ramoth-Gilead: me
dei Syria rõ witenei Joram.
6 Me e redõ eowen Jesreel bwe ã
nim õtsimor atsin ean witen ñana ã
witenei iow i Rama, ñag a ake a Ha-
sael ñea uea n Syria. Ma Ahasja
ñea ñain Joram, ñea uea n Juda
orodu bwe enim aia Joram ñea ñain
Ahab i Jesreel, bwin e ma.
7 Mõ õñaũn itũrin Jehova abien
Ahasja, bwe dõgin ñag e naña Jo-
ram: bwe ñag õ õrre, e meta me
edegerien Joram bwa arũm iwitsiow
Jehu ñea ñain Nimsi, ñea Jehova
ogiten õbid me mwit añõgen bwe
enimõ õekeow ewak ñea Ahab.
8 Me ñaga Jehu õreit õeõgida gait
ewak ñea Ahab, ñea ã ogiten mwit
añõgen, e ãt prinzen in Juda, ma
amebũna ñaiñait etsietsin Ahasja,
ñaga rõ õreit oquedei Ahasja, ma a
abien ũra.
9 Mõ õ õnani Ahasja, me re iba,
(õ kerũ i Samaria,) mõ rõ õrean
añen Jehu, me ra abien; me rõ ñaeo-
wen iat ijũb in ima, bwõ rõ ũge,
Ei ñain Josaphat, ñea õnani Jehova
ean bũriõũn memak. Me ewak ñea
Ahasja re eõ kona n õgõg añõget eb
ñabena Juda.
10 ¶ Me Athalja ñea inen Ahasja
ñag e ãt bwe eman amea ñain, e
eogoda ma abien memak an karig
uea ñea wañara uea ibwibwin Juda.
11 Me ãita Josabeath, ñea ñain
uea, ebarũ Joas ñea ñain Ahasja, me
e eñatet atsin inimagen ñaiñain uea
ñabũna ã abi, mõ õ õmeatuen ũrõr
ãita ãinimwen õkimama iat dorum in
mequõr. Mi Josabeath, ñea ñain uea
Joram, ñea agen Jojada ñea priester,
(bwe ãita ei etsin Ahasja,) e ewewit
tsinin Athalja, me ñagan e eõ abiwe-
ten.
12 Me e meken itũrũra me ã ewe-
witow ian maneabin Gott ean año
eobweni: ma Athalja omoniban eat
eb.

ITŨBAÑ 23.

EAN quaeiut obweni, Jojada te ei
ooaio ñei, me e emwin kaiwe-
dun aibu memak, ñabũn Asarja ñea
ñain Jeroham, Ismael ñea ñain Jo-
hanan, Asarja ñea ñain Obed, Maase-
ja ñea ñain Adaja, me Elisaphat ñea
ñain Sichri, bwe re nimõ ririñ berith.
2 Me rõ õmamag Juda, mõ rõ
õebwepoi ñabũna ibwibwin Levi
atsin ian kawan Juda memak, me
ñabũna monibain *aũra wak* aũra ba-

gadugu Israel, mō rō ōrre eowen Je-
rusalem.
3 Ma aūra epo eñame memak re ri-
riñ berith ea uea ian maneabin Gott.
Mō ō ūge a ūra, Kania, nan moniba
ñain uea, tekei añōgen amebūna ñai-
ñait David itūrin Jehova.
4 Ñaiune imin ñea amwaimō ririñ:
Enim tsimine aiquen main aijut epo
atsin inimagemiā, amiā ñabūn amwa
metu eat sabbath, atsin inimagen
priester ma atsin inimaget ibwibwin
Levi, me re nim ek'ūra amen raña
metewak;
5 Me aiquen main aijut epo enimō
mek ean an wak uea; me aiquen
main aijut epo enimō mek ean men
ororit ikūri: me eñame memak re
nimō mek ian maggen maneabin Je-
hova.
6 Me enim eko ion emetu ian ma-
neabin Jehova, bwi ta priester, me
ñabūna ro buōk etaramawir atsin
inimaget ibwibwin Levi; re nim
metu ñūra, bwe re nim ebwigaga:
me eñame memak re nim raña barū-
enebōra atsin itūrin Jehova.
7 Me ibwibwin Levi re nim otoju-
gaga uea, me ñabūne memak ri nan
ōgōg baibaiūrañ in ake ian bōra; me
ñea emetu iat dōmaneab, ā nim abi:
ma amwam te ewenamwai uea ean
an metu, ma an meta.
8 Me ibwibwin Levi me ibwibwin
Juda memak re edegeri aen Jojada
ñea priester: me rō ōrean aūra ñame
memak, ñabūn eimwi bwe re nim
metu eat sabbath, me ñabūn eimwi
bwe re nim meta eat sabbath; bwi
Jojada ñea priester eō ead epo me-
mak in ōijōn ūra.
9 Mi Jojada ñea priester oija kai-
wedun aibu memak ekado, me schilde
ñan kadudu, me schilde ñan ouwak,
ñana wōn uea David ñago, ñan emek
ian maneabin Gott.
10 Mō ō ōweijorat eñame memak,
ion ō ōgōg baibain in ake ian ben,
edōgen eat damarūmit dōmaneab ea
damauwit dōmaneab, itañit daga-
rae me dōmaneab, mō rō ōebwigaga
uea.
11 Me rō ōmeata amea ñain uea,
me ro quaeōt krone, me *ro oija* edo-
gor, me ro omoniba. Mi Jojada ma
amebūna ñain rō ōbid; mō rō ūge,
Enim raquō tsimorin uea.
12 ¶ Ma Athalja, ñag ō kaiōt aūra
aeuwak eñame ñaga rō gagōrōrūrō
mo otota uea, e naña añet eñame
eow ian maneabin Jehova:
13 Me e ere men, me, kania, uea
ōweijo ean an jor eat etañ metu, me
ñabūna ekaiwedu me dobu re mek
itañin uea: ma amen ean eb ia me-
mak re ibibōki, mō rō kaeōñ dobu;
ma amen riañ rō ōeōñ bet baibait
ekaeōñ, me re eow iriañ in otota.
Me Athalja eijababa an karawin, mō
ō ūge, Owinbatet eñame! owinbatet
eñame!
14 Mi Jojada ñea priester ōmeatan
amebūna kaiwedun aibu ñabūna ā
omoniba eow eat etar in ake, mō ō
ūge a ūra, Amwam ōmeata āita mō
ōdōn inimagen aūra gate amen ake;
ma amea ñea ōd iruwin enim abiōt
ipudutūbwin: bwa *amea* priester ūge,
Amwam eō abi iow ian maneabin
Jehova.
15 Me rō baea medenan; mo o ñow
eat etañ metu ean men ororin pferd
ea an wak uea: me ra abi iowen ina.
16 ¶ Mi Jojada eririñ berith inima-
gen, me eñame memak, me uea, bwe
re nim ek'ūra an ñame Jehova.
17 Me eñame memak re naña ma-
neabin Baal, me re ijababa, me re
ijababa bet dagarain ma akeweōin,
me ra abi iow eat dagarae Matthan
ñea wōn priester Baal.
18 Mi Jojada ōweijoran makurin
maneabin Jehova eow ian ben priest-
er ñabūna ibwibwin Levi, ñabūna
David ogitet dūbañai ūra eow ian
maneabin Jehova, bwe re nim ere
iwim in jiūiow ñana wimen Jehova,
tekei eareātow ian wōn dogor Moses,
epo a ibibōki mi iriañ, tekei ōaōei-
mwietow itūrit David.
19 Mō ō ñaeow amen ober ean men
memak maneabin Jehova, bwe re
nim eō metu ñabūna rō kanakanetow
ean tamo imin.
20 Me e emwin memak amebūn
kaiwedun aibu, me eñame ñabūn ogo-
da, ma amen ekōm, ma amen ean eb
ia memak, me ro oijeduen uea atsin
ian maneabin Jehova, mō rō ōd ian
metoror ñea edōgen itūga ñaga re

metu ian an wak uea, mõ rõ õmege-
da eowen uea ian wõn tron.
21 Ma amen ean eb ia memak re
ibibõki, me eowet tekawa: me ra
abiõtet ipudutũbwin Athalja.

ITŨBAÑ 24.

AEIU an obweni Joas ñag õ õren
moniba; me ama an obweni n
moniba i Jerusalem: me eget ãita
inen bwe Zibja ñea ãinimwen Beer-
Seba.
2 Mi Joas eririñ ñea omo ian men
Jehova ean an bũm memak Jojada
ñea priester.
3 Mi Jojada õkanien agen *Joas* aru-
men; mõ õ õrig ñait eman me ñait
ãn.
4 ¶ Mi iruwin ñune, etsimine bũ-
riõũn Joas bwe e nim ñatarei ma-
neabin Jehova.
5 Mõ õ õebwepoi ñabũna priester
mi ibwibwin Levi, mõ õ ũge a ũra,
Amwaimõ naña kawan Juda memak,
mõ õebwepoi geld ñana silber atsin
itũrin Israel memak bwe ã nim kan
ñatarei maneabin wamiã Gott atsin
eat obweni ion ea eobweni ion; ma
amwam õpapar bituneimin. Mi ibwi-
bwin Levi re eõ kapapar.
6 Me uea emwin Jojada ñea moni-
bain *priester*, mõ õ ũge a, Adaga wo
eõ enenei ibwibwin Levi bwe re nim
õreat adu ñana Moses ñea an tsiõ Je-
hova *ogiten pan*, atsin Juda ma atsin
Jerusalem, ma atsin eat epo n Israel,
bwe dõgin wakit edogor?
7 Bwe ñaiñain Athalja, ñea ãt on
ebaka, ro ogiten ijababa maneabin
Gott; me re totow imin memak ñana
ã õebwigaga ian maneabin Jehova ea
Baalim.
8 Me uea õpan, me re ririñien batsi
ion, mõ rõ ñaeowen ian obwen men
maneabin Jehova aton.
9 Me rõ õbabareow eñõg i Juda
me Jerusalem, bwe re nim karre adu
bwe dõgin Jehova, ñana Moses ñea
an tsiõ Gott ogiten pan a Israel eow
eat etomagage.
10 Me prinzen me eñame memak
re ibibõki, mõ rõ karre, mõ rõ õñada-
wen ian bita batsi, ea aũra og.
11 Me eat edae ñaga, amebũna wõn
ruwadu uea rõ õreaten bita batsi eow
ian bet' ibwibwin Levi, me ñaga re
ãt bwe ebak geld, õrre wõn uea amen
edar me wõn ruwadu amea monibain
priester, mõ rõ bwit õañan bita batsi,
me re barũ ñea batsi, me re tik õre-
dõatowen atañan. Õũga dedeũra eat
ibũm aeoweaeow, mo ouwaken geld
rõ õepoijuwõñ.
12 Me uea mi Jojada ar oija añen
amebũna ñabũna re ririñ makurin
maneabin Jehova; me rõ pũmwe
amen erobu ma amen makur ũrra
bwe re nim tik õmamo maneabin Je-
hova, mõ rõ pũmwe bet amen makur
debitsi me doborage bwe re nim ña-
tarei maneabin Jehova.
13 Ma amen makur rõ makuren,
mo oget emakur eow ian bõra, mõ rõ
wei maneabin Gott iat deden ñea ei-
mwi, mõ rõ õweijo-oaio.
14 Me ñaga re rañadan, rõ õreatet
dũgidũgin geld aeow ian men uea mi
Jojada, me re ririñien bain maneabin
Jehova atsin ean, ñana baibait etara-
mawir, me baibait ere iwim, me ipun,
me baibait etaramawir ñana gold me
silber. Me re ere iwim in jiũiow ian
maneabin Jehova eõ toki ean an bũm
Jojada memak.
15 ¶ Mõ õgaren Jojada me ebak an
bũm, me e man; me aibu ma animo
an obweni ñag e ma.
16 Me re irieduen ian an tekawa
David inimagen uea, bwin o ogiten
ririñ ñan omo i Israel, me ea uea ma
an wak.
17 Mi iruwin an ima Jojada õrren
prinzen in Juda, me re toweitsiber in
eredu uea. Me uea õkaiõt aeõra.
18 Me re erowi an wak Jehova,
ñea wañara Gott aũra bagadugu, me
re tsiõ itũrin Ascherim mi ijor in
ani: me eigirow õrre eowen ean Juda
me Jerusalem bwe dõgin bitun aũra
dũra.
19 Mõ õ õijõn a ũra propheten, bwe
re nim õredõan ũra ea Jehova; me re
dorer a ũra n wereri ũra: me re eõ
kaiõt.
20 Me anin Gott õrre eow ean Sa-
charja ñea ñain Jojada ñea priester;
mõ õ weijo aũtũbwit eñame, mõ õ
ũge a ũra, Õũge aen Gott, Adag
amwa riow ean an dogor Jehova bwa
amwam eõ geidawianaw?- ñag amwa

ñaũnin Jehova, Õ ñaũniten bet ga-
miã.
21 Me ro winbara ea, me re tamwi-
tõt epe eow ean aen uea eow ian
maggen maneabin Jehova.
22 Õũga an uea Joas eõ õmarat
equed ñana Jojada ñea etõñin ogiten
ririñ 'a, bwa a abien ñea ñain. Me
ñag e ma, õ ũge, Jehova enim aia, mõ
õni pũmwen.
23 ¶ Me ean magit obweni, wañara
tar in ake dei Syria ro rogan bwe re
nim iwitsiow: me rõ õrre eow Juda
me Jerusalem, mõ rõ õekeow wañara
prinzen memak eñame atsin inima-
get eñame, mõ rõ õijõn añen uea n
Damaskus imin ñana rõ wuromwi
iow itũrũra.
24 Bwe tar in ake n Syria rõ õrre,
mũ ũra epo ion kadudu; me Gott eto-
tu ian bõra etar ion ouwak, bwina ro
ogiten ñaũnin Jehova, ñea wañara
Gott aũra bagadugu. Õũga aũra
õeõgida gain Joas.
25 Me ñaga ro ogiten erowi, (bwe
re erowi iow ian arakin ñan ouwak,)
an tsiõ rõ winbara añen bwe dõgin
aran ñain Jojada ñea priester, me ra
abi iowen ian wõn bett, me e man; me
re irieduen ian tekawa David, me re
eõ ñaeow iat ũbwen uea.
26 Me ñabũne ñabũna ro winbara
ea: Sabad ñea ñain Simeath ñea ãini-
mwen Ammon, me Josabad ñea ñain
Simrith ñea ãinimwen Moab.
27 ¶ Añõgen amebũna ñain, me ña-
ben oroeãn, me ñatareien maneabin
Gott, kania, ã eare eow ian buch ña-
rana eaden ian buch ñaran añõgen
uea. Ma Amazja ñea ñain omoniban
iruwin.

ITŨBAÑ 25.

ANARAMA ma aijimo an obweni
Amazja ñag õ õren moniba; me
anarama ma ado an obweni n moni-
ba i Jerusalem: me eget ãita inen
bwe Joaddan ñea ãinimwen Jerusa-
lem.
2 Me e ririñ ñea omo ian men Jeho-
va, me deõ eat ibũriõ ñea magit ede-
reder.
3 ¶ Me ñaga ã õweijo-oaio monibain,
a abien an tsiõ ñarumen ar ogiten abi
etõñin.
4 Me e eõ abi ñaiũrõr, me e ririñ
tekei eareãtow iat edogor ian wõn
buch Moses, tekei an Jehova pan, mõ
ũge, Enim eõ ma etõñin bwe dõgin
ñain, me enim eõ ma bet ñain bwe
dõgit etõñin; ion o enim te ei ema
bwe dõgin an dũra.
5 ¶ Ma Amazja õebwepoi Juda me-
mak, mõ õ õweijoran ũra tekei aũra
wak aũra bagadugu, ijõñin kaiwedun
arañа ma kaiwedun aibu, Juda me-
mak me Benjamin: mõ õ õdũ ũra
atsin ean ñabũna anarama aũra
obweni me ñabũna eñab eken, me re
eke aijubu erañat dedemaro ñabũna
ã ij, ñabũna ro kona n tuwin ake,
ñabũna ro kona n kõña kado me
schilde.
6 Õ pũmwe bet aibu erañat eñame
ñabũn oaio ñabũn eõ kurara atsin
inimagen Israel eow ean aibu talent
in silber.
7 Ma an ñame Gott ion õrre a, mõ
ũge, O uea, tar in ake n Israel enim
eõ edegeriw; bwi Jehova eõ mek itũ-
rin Israel, ñabũna ibwibwin Ephraim
memak.
8 Me tsin ia wo teñ nuaw, wo nim
eõ badõdõ, wo nim ooaiouw eat ubo n
ake: bwe Gott nan õraijedu auwe ian
men barũõm; bwe etsimine waion
Gott in puõk, mi in õraijedu.
9 Ma Amazja ũge a amea an ñame
Gott, Nan õten ñano aibu talent ñan
A ogiten oija tar in ake n Israel?
Ma amea an ñame Gott õnei mõ ũge,
Jehova okona n oija aw ebak eken a
ñane.
10 Ma Amazja õekaeãn ũra, bita
etar in ake ñea õrre a atsin Ephraim,
bwe re nim kan redõ eow ũbwiõra:
me ñagan ouwak õkõr aũra damadam
ea Juda, me re redõ eowen ũbwiõra
iat egirow.
11 ¶ Ma Amazja ooaio bũriõũn, me
e eow an ñame, mõ rõ baiwetet Epañ
in Barajited, me ra abi ata erañat
atsin inimaget ibwibwin Seir.
12 Mi iju ata erañan ñabũna ibwi-
bwin Juda onuaiw ũra ñaga re tsi-
mor, me ro ota ũra animwet epe ion
ogoda, mõ rõ õraijeduten ũra ani-
mwet epe, me re berekenae memak.
13 ¶ Ma amebũna ñamen bita etar
in ake ñea Amazja õredõan, bwe re

nim eō edegeri aeow eat ubo n ake,
ro pagedua kawan Juda, atsin Sama-
ria me etoki Beth-Horon, me ra abi
aiju erañat atsin inimagōra, mō rō
ōbūien ōañat epaba.
14 ¶ Me ñag Amazja ōrre atsin eat
abi ibwibwin Edom, ō ōrean aduwet
ibwibwin Seir, mō ō gadeijidan bwe
enim eke aduwen, me e toweitsiber
ian mōra, me e jiūiow iwim obojarara
ea ūra.
15 Me ñagan ōpwij egirowin Jeho-
va ea Amazja, mō Ō ōijōn a prophet
ion, mō ō ūge a, Adaga wō ōnani
aduwet eñame, ñabūna re eō kona n
ōtsimor aūra ñame atsin ian bem?
16 Me ñag ō ōreita dorer a, uea ūge
a, Ōten, ama ogiten ijuw bwe wo nim
ek'auwe ran an epo n ijogi uea? ūbwi
kō; bwe dōgit ekeken ñaga ā nim
abiwen? Mō ōbwien amea prophet,
mō ūge, A tsiet bwe Gott ogiten mwit
añōgōm bwe E nim abiw, bwe dōgin
am ririñ ñune, ñaga wo eō kaiōt
aeō aw.
17 ¶ Mō ōkamarar uea Amazja, me
e etsiō a Joas, ñea ñain Joahas ñea
ñain Jehu, ñea uea n Israel, mō ūge,
Tūko, bwa arūm aia medar.
18 Mi Joas ñea uea n Israel etsiō a
Amazja ñea uea n Juda, mō ūge,
Eōkōñ ñaōen i Libanon etsiō a zeder
ñaōen i Libanon, mō ūge, Oija kō
amea ñaiū āita ñaim bwe e nim
eke agen; mi imin gōgōrō ōkaredūōñ
ñea emek Libanon ōd ina, me e jor-
gageñ mūena eōkōñ, me e man.
19 Wo ūge, kania, wo ogiten ija-
tow Edom; me būriōūm oogodauw
bwe enim ta auwe tsitanuw: ta mek
kō ian am wak ñage; bwe dōgit eke-
ken ñaga wo ōnanien gajm, bwe wo
nim pudu, auwe, me dei Juda epo
aw?
20 Ma Amazja eō kaiōt; bwō ōñaūn
itūrin Gott bita, bwe E nim totu ūra
ian ben *barūōra*, bwe dōgin aūra
ōnani aduwen Edom.
21 Mo orogan Joas ñea uea n Is-
rael; me ei ma Amazja ar aiaien mō-
rōr eow i Beth-Semes, ñea emek ean
eben Juda.
22 Me edenigaen Juda atsin ian
obwen Israel; me eñame memak rō
gōr eowen ian aūra wak dedegai.
23 Mi Joas ñea uea n Israel eiba
Amazja ñea uea n Juda, ñea ñain
Joas, ñea ñain Joahas, eow i Beth-
Semes, mo o otowen Jerusalem, mō
ō ōmeiwatu ororin Jerusalem atsin
ean men ororin Ephraim ea mati-
jūñet oror, abu emainibe.
24 Mō ō ōbū memak gold me silber,
epo a iwūr memak ñan emek ian
maneabin Gott ñan itūrin Obed-
Edom, mi imin ñan ouwak pūmwen
ñan emek ian an wak uea, me eñame
ñabūna bait oduwen, me e redō
eowen Samaria.
25 ¶ Ma atebin an obweni Amazja
ñea ñain Joas, ñea uea n Juda bwe
ata ma aijimo an obweni iruwin an
ima Joas ñea ñain Joahas ñea uea n
Israel.
26 Me dūgidūgin an makur Amazja,
ñano amo me ñan imūr, ōten, ā eō
eare eow ian buch ñaran añōgen uea
n Juda me Israel?
27 ¶ Ma atsin eat edae ñaga,
Amazja eiwidō atsin ean an edegeri
Jehova, me eñame ro winbara ea
eow i Jerusalem; mō ō gōriet aeow
Lachis: me rō ōdōn iruwit eñame
aeow Lachis, me ra abi iowen ina.
28 Me rō ōdōn animwen pferd, me
rō ñaeowen iat ijūb in ima itañin an
bagadugu ian kawan Juda.

ITŪBAÑ 26.

ME ñamen Juda memak re emwin
Usia, ñea ata ma año an obwe-
ni, me ro omonibaen bwe enimō ñei-
jūbwet etōñin ñea Amazja.
2 Ō wei Eloth, me e tik ōredōan
añen Juda, iruwin an uea mijimij
itañin an bagadugu.
3 Ata ma año an obweni Usia ñag
ō ōren moniba; me aijima ma aro an
obweni n moniba i Jerusalem: me
eget āita inen bwe Jecholja ñea
āinimwen Jerusalem.
4 Me e ririñ ñea omo ian men Je-
hova, tekei imin memak ñan Amazja
ñea etōñin ogiten ririñ.
5 Mō ō ōmamo būriōūn bwe enim
ōnani Gott ean būm Sacharja ñea
etsiet erenimi n propheten atsin itū-
rin Gott; eat ibūm ñan ō ōnani Je-
hova ean, Gott eririñ bwe e nimō
geidawianaw.

6 Me e meta ma ake añet dei Phi-
listia, mõ õ õmeiwatu ororin Gath,
mo ororin Jabne, mo ororin Asdod;
mõ õ wei tekawa ean eben Asdod, mi
inimaget dei Philistia.
7 Me Gott obuõk in iwitsiow dei
Philistia, me dei Arabia ñabũna re
mek i Gur-Baal, me ñabũna Meunim.
8 Me ibwibwin Ammon ro oija Usia
eañabai: mo oñowet dagan egen ea
etañ metu Ägypten; bwa aeõñ roga
waion.
9 Me Usia õwei turris i Jerusalem
inimatijũñet oror, me ean men ororit
epañ, me ean an keno eoror, mo o
ooaio ũra.
10 Mõ õ wei turris eat etomagage,
me e eaij eñat ebõk ñan ebak, bwe
ebak wõn imin gõgõrõ; me ean bet eb
ñaben ejõñ, me eat eb eweõ; me etsi-
mine wõn amen kiãõ, ma amen raña
wõn eñan vitis eat etowedũdũ eat eb
ñan aduqua; bwe e ãeñ ikiãõ.
11 Me etsimine wõn tar in ake
Usia, ñabũn amen ake, ñabũna re
tuwin ake epowin o epowin, tekei
õdũeõra eow itũrin Jeiel ñea amen
edar me Maaseja ñea eruwadu, ijõ-
ñin ben Hananja, ñea ion inimagen
wõn kaiwedu uea.
12 Atebin tũbũra memak ñabũna
monibain *aura wak* aũra bagadugu,
ñabũna eñame eõ kurara, re eke aro
erañan ma añowar.
13 Mi ijõñin bõra etar in ake ñea ã
wereri, ñabũna re eke aijubu ma aeiu
erañan ma aijimowar, ñabũna ra ake
iat oaio ouwak, bwe re nimõ buõk
uea n iwitsiow barũen.
14 Me Usia õgadauw a ũra, wõt
etar in ake memak, schilde, me eka-
do, me eweũi, me ekabina, me dobo-
nara, ma apet itsiwa.
15 Me e ririñ iow Jerusalem baibait
ake ñan oaio, ñana ã kamararei iow
itũrit eñame ñabũn õman, bwe ã
nimõ ñaeow animwet turris me eat
etañ in tsimor ñan inimatijũñet oror,
bwe re nim eke ekadũg dobonara me
ekarai epe ñan ouwak. Mo oñowet
dagan egen; me ã buõbuõk iow iat
ekamadauniñ, ea an oaio kõr.
16 ¶ Me ñag õ oaio, õgagoda bũ-
riõũn, me e ririñien ñan ebaka, me e
dũra ian men Jehova ñea wõn Gott;
bwe e metu ian an tempel Jehova
bwe enim jiũiow iwim in jiũiow eat
dagarain jiũiow iwim obojarara.
17 Ma Asarja ñea priester emetu a
erowin, me aojomo dañan ñabũna
wõn priester Jehova, ñabũna eñame
eõ kurara:
18 Me rõ weijo n iwitsiow uea
Usia, mõ rõ ũge a, Usia, deõ ba-
rũenebem ijiũiow iwim obojarara ea
Jehova, bwe barũeneben priester
ñabũna ibwibwin Aaron, ñabũna ã
õebwigaga bwe re nim jiũiow iwim
ñan obojarara: meta kõ atsin iat
etañ ebwigaga; bwe wo dũra: mi nan
ekeow ereduem itũrin Jehova Gott.
19 Me eigirow Usia; me etsimine
iwũr eran ian ben bwe e nimõ jiũiow
iwim obojarara; me ñag e egirow a
amebũna priester, emetat lepra ea'
raman ian men amebũna priester ian
maneabin Jehova, itañit dagarait
iwim obojarara.
20 Ma Asarja ñea monibain priest-
er, me priester memak, rõ kania, me,
kania, etsimine lepra ea' raman, me
tik ñaga mõ rõ õmeataten ina; eh, ei
bet mõ õkapapar in meta, bwina Je-
hova ogiten ijatow.
21 Me uea Usia eijiet lepros ea an
bũm in ima, me e mek iat ewak ion
ñea ã ere õekae, bwin ei lepros; bwe
ã ogiten eatow atsin ian maneabin
Jehova: mi Jotham ñea ñain omoniba
añen ran an wak uea, mõ õ mwit añõ-
gen amen ean eb ia.
22 ¶ Me dũgidũgin an makur Usia,
ñano amo me ñan imũr, ã eare eow
ian Jesaja ñea prophet, ñea ñain
Amoz.
23 Me Usia emijimijen itañin an
bagadugu; me ã ñaeowen iat ijũb in
ima itañin an bagadugu eat eb ña-
mwarina etañ in iriedu ñamwarina
wõn uea; bwõ rõ ũge, Ei lepros: mi
Jotham ñea ñain omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 27.

ANARAMA ma aijimo an obweni
Jotham ñag õ õren moniba; ma
ata ma año an obweni n moniba i Je-
rusalem: me eget ãita inen bwe Je-
rusa ñea ñain Zadok.
2 Me e ririñ ñea omo ian men Je-
hova, tekei imin memak ñana etõñin

me Usia ogiten ririñ: me e eõ metu
ian an tempel Jehova. Me eñame re
ririñ ñea ebaka.
3 Me e ririñ men ororin maneabin
Jehova ñea edõgen itũga, mo ouwak
an kei ean ororin Ophel.
4 Mõ õ kei bet tekawa ean eben
Juda ñaben õpagedu-pagada, mõ õ
kei oror in ake me turris oigaga.
5 ¶ Ma a ake a bet wañara uea
ibwibwin Ammon, me e doganigae a
ũra. Mi ibwibwin Ammon ro oija
ean obweni ja aibu talent in silber,
me ata erañan akeweõin weizen, me
ata erañan akeweõin gerste. Õũga
ñaben at ibwibwin Ammon oija, ean
karot obweni bet, me ean katijut
obweni.
6 Ma aeõñ oaio Jotham, bwin õ
õeimwi medenan ian men Jehova
ñea wõn Gott.
7 ¶ Ma an makur Jotham ñana dũ-
gidũgin, ma an ake, me deden, kania,
ã eare eow ian buch ñaran añõgen
uea n Israel me Juda.
8 Anarama ma aijimo an obweni
ñag õ õren moniba; me ata ma año
an obweni n moniba i Jerusalem.
9 ¶ Mi Jotham emijimijen itañin an
bagadugu, me ã ñaeowen iat ijũb in
ima ian an tekawa David: ma Ahas
ñea ñain omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 28.

ANARAMA an obweni Ahas ñag õ
õren moniba, ma ata ma año an
obweni n moniba i Jerusalem: me e
eõ ririñ ñea omo ian men Jehova, te-
kei David ñea an bagadugu;
2 Me e dũgidugo ian medenan uea
n Israel, me e ririñ bet ijor in ani
ñana ã ririñ in õtar bwe enim eke jo-
ren Baalim.
3 Me e jiũiow iwim ñan obojarara
eow ian aũra pañ amebũna ñaiñain
Hinnom, me e jiũiow ñain, tekei imin
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr,
ñana wõn heiden, ñabũna Jehova ea-
tow atsin ian obwet ibwibwin Israel.
4 Me e ere iwim me e jiũiow iwim
ñan obojarara eat etañ ñan ogoda,
eat etowedũdũ, mi ijõñit imin erõ me-
mak ñan aditũr.
5 Me ñagan Jehova ñea wõn Gott
etotuen ian ben uea n Syria; me re
ijatow, me ro onuaiwiet epo't deni-
gae ñea ouwak atsin inimagen amen
bwien, me ro otowen ũra Damaskus.
Me ã totu bet ian ben uea n Israel,
me ijatow ũra eow eat enemama ñea
ouwak.
6 ¶ Me Peka ñea ñain Remalja abi
iow i Juda aibu ma anarama erañan
ian aibũmin, te ei ũra eñame ñabũn
eõ kurara; bwe dõgin aũra erowi Je-
hova, ñea wañara Gott aũra baga-
dugu.
7 Me Sichri, ñea eñame ion oaio
atsin Ephraim, abi Maaseja ñea ñain
uea, ma Asrikam ñea monibait ewak,
me Elkana ñea ebuen mwin uea.
8 Me ibwibwin Israel ro onuaiw
edenigae atsin inimaget etsiedũra
arobu erañan, ãn, eoniñ in eman, me
eoniñ in ãn, mõ rõ õbũ õañat epaba
ñan ebak atsin itũrũra, me ro otowen
Samaria õañat epaba.
9 Me emek ina wõn prophet Jehova
ion, ñea Oded egen: e meta bwe eni-
mõ reij obwet epo ñea õrre eow Sa-
maria, mõ õ ũge a ũra, Kania, bwina
Jehova, ñea wañara Gott amiã baga-
dugu, egirow a Juda, O ogiten totu
ũra ian bemiã, ma amwa ogiten abi
ũra eow iat egirow ñea õbaiwõñ ian-
weron.
10 Me ñage amwa ogiten kamara-
rei bwa amwaimõ ñaeow ijõñ ibwi-
bwin Juda me Jerusalem me ek'ũra
amiã tsiõ eman ma *amiã* tsiõ ãn: ma
adag eko amiã dũra ñamiã ea Jeho-
va ñea wamiã Gott?
11 Me ñagan amwam kaiõt aeõ
ñage, ma amwam õredõan mibũna
edenigae, ñabũn amwa kona eow
inimaget etsietsimiã; bwe emek ea-
miã egirowin Jehova ñea ouwak.
12 Me eogoda eñame ibũt atsin ini-
magen monibait ibwibwin Ephraim,
ñabũna Asarja ñea ñain Johanan,
Berechja ñea ñain Mesillemoth, Je-
hiskia ñea ñain Sallum, me Amasa
ñea ñain Hadlai, rõ weijo me re
iwitsiowen ũra ñabũna rõ ñaũn eat
ake.
13 Mõ rõ ũge a ũra, Amwam eõ
õreatow ine edenigae: bwa amwa
õren õũga bwa amwam õreatow ea-
da idũra ea Jehova, mõ õñabida ada
dũra ma ada ibaka; bwo ouwak õkõr

ada dũra, me etsimine bwijet egirow
ea Israel.
14 Me eñame ñabũna re tebab dõ-
bae in ake rõ ñaeowet edenigae me
õañat epaba ian men prinzen me
eñame memak.
15 Me eogoda eñame ñabũna ã ogi-
ten pan egõra, me re barũ mibũna
edenigae, mõ rõ õkarawin memak
ñabũn eko aũra karawin inimagõra,
eow ean mũñana õañat epaba, mõ rõ
õkarawin ũra, me schuhei nanõra,
mõ õijõiji ũra mõ õren ũra, mõ õbid
ũra, mõ rõ õdõn animwet esel memak
ñabũn ejũrũñ, me ro otowen ũra
Jericho, ñea tekawa n palmen, ea
etsiedũra: me re redõ eowen Sa-
maria.
16 ¶ Eat edae ñaga, uea Ahas etsiõ
a uea n Assyria bwe re nimõ buõk.
17 Bwe ibwibwin Edom ri tik õrre
me re ijatow ibwibwin Juda, me ro
onuaiwiet ibũn bwe wañara denigae.
18 Me dei Philistia re naña bet
kawat eb ñaben eweõ me ejõñ, ma
Apwijuw ñaben i Juda, mõ rõ õgõ-
gien Beth-Semes, Ajalon, Gederoth,
me Socho me tañemekin memak, me
Thimna me tañemekin memak, me
Gimso me tañemekin memak; me re
meken ina.
19 Bwe Jehova õijõñ Juda bwe dõ-
gin Ahas ñea uea n Juda; bwe e
eatow edogor i Juda, mo ouwak õkõr
an dũra ea Jehova.
20 Me Thilgath-Pilneser ñea uea n
Assyria õrre a, mo o oroe, me e eõ
ooaio.
21 Ma Ahas ebarũ imit atsin ian
maneabin Jehova, ma an wak uea me
prinzen, mo oija añen uea n Assyria:
me e eõ buõk.
22 ¶ Me ean an bũm in roe, aeõñ
ouwak an dũra ian men Jehova, amea
uea ñea Ahas.
23 Bwe e ere iwim ea aduwen Da-
maskus, ñabũna re ijatow; mõ õ ũge,
Ñag aduwet dei Syria ro buõk ũra, A
nim ere iwim ea ũra, bwe re nimõ
buõkõ. Me mũñane ũra õraijeduen
ñei, me Israel memak.
24 Ma Ahas õebwepoi imin ñana
baibait etaramawir, ñana bain ian
maneabin Gott, me e detowedu me-
mak baibait etaramawir ñana bain
maneabin Gott, me e tsimaen men
maneabin Jehova; me e ririñ wõn
dagarae inimatijũñen memak Jeru-
salem.
25 Me e ririñ etañ ñan ogoda ean
kawan Juda memak bwe ã nim ere
iwim ñan obojarara ea eani ibũn, mõ
õ õdamadam Jehova, ñea wañara
Gott an bagadugu.
26 ¶ Me dũgidũgin an makur, me
deden memak, ñano amo me ñan
imũr, kania, ã eare eow ian buch ña-
ran añõgen wañara uea ibwibwin
Juda me Israel.
27 Ma Ahas emijimijen itañin an
bagadugu, me ã ñaeowen iat ijũb in
ima ian bita tekawa, ñea Jerusalem;
bwe re eõ ñaeow iat ũbwen uea n Is-
rael: me Hiskia ñea ñain omoniban
iruwin.

ITŨBAÑ 29.

ANARAMA ma aijimo an obweni
Hiskia ñag õ õren moniba; me
anarama ma ado an obweni n moniba
i Jerusalem: me eget ãita inen bwe
Abia ñea ñain Sacharja.
2 Me e ririñ ñea omo ian men Je-
hova, tekei imin memak ñana David
ñea an bagadugu ogiten ririñ.
3 ¶ Õ baida memak men maneabin
Jehova ean adamonin obweni n moni-
bain, ean adamonin maraman, mõ õ
ñatarei.
4 Mõ õ õmeatu priester mi ibwi-
bwin Levi, mõ õ õepoi ũra eow eat
etañ ñamwarin ereab edõgen apoe,
5 Mõ õ ũge a ũra, Amiã ñabũna
ibwibwin Levi, amwam kaiõt aeõ;
amwaimõ õebwigaga gamiã ñage mõ
õdereder gamiã, mõ õebwigaga ma-
neabin Jehova, ñea wañara Gott
amiã bagadugu, ma amwam õdere-
der mõ õmeatan iat etañ ebwigaga
imin ñan õkanakanenõ.
6 Bwe re dũra ñabũna etõñida, me
re ririñ ñea ebaka ian men Jehova
ñea wõra Gott, mõ rõ ñaũnin, me re
iwid mõra atsin eat eñan in mek Je-
hova, me ro oija erowũra.
7 Me ro ogitet tsima met ekare-
rewatsi, me ra abi lampen, me re
ekam jiũiow iwim obojarara, me re
eõ ere iwim in jiũiow eat etañ ñea
ebwigaga ea Gott in Israel.

8 Me ñagan egirowin Jehova eme-
ken ean Juda me Jerusalem, me E
totowen ũra bwe re nim ta ñioñio,
me eñame enim ta mwimwitõñõn
ũra, me eñame enim ta tsitsitei ũra,
tekei deden ñea amwa ãtõn memiã.
9 Bwe, kania, etõñida ro pudu eat
ipudutũbwin, me ñaida eman me ñai-
da ãn ma ageda re denigae bwe dõ-
gin ñune.
10 Me etsimine bũriõ ñage bwa A
nimõ ririñ berith ea Jehova, ñea Gott
in Israel, bwe enim iwidõ pwijen
egirowit atsin itũrida.
11 Ñaiũ, amwam eõ õekeow amiã
itũeb; bwi Jehova eij gamiã bwa
amwaimõ waweijo ian men, me ma-
kamakur a, me eke gamiã an tsiõ,
me jiũiow iwim ñan obojarara.
12 ¶ Me eogodat ibwibwin Levi,
ñabũna Mahath ñea ñain Amasai, me
Joel ñea ñain Asarja, atsin inimagen
ñaiñain Kahath; ma atsin inimagen
ñaiñain Merari, Kis ñea ñain Abdi,
ma Asarja ñea ñain Jehallel-El; ma
atsin inimagen ñaiñain Gerson, Joa
ñea ñain Simma, me Eden ñea ñain
Joa;
13 Ma atsin inimagen ñaiñain Eli-
zaphan, Simri me Jeiel; ma atsin ini-
magen ñaiñain Asaph, Sacharja me
Matthanja;
14 Ma atsin inimagen ñainain He-
man, Jehiel me Simei; ma atsin ini-
magen ñaiñain Jeduthun, Semaja me
Usiel.
15 Me rõ õebwepoi etsiedũra, mõ
rõ õdereder ũra n õebwigaga ũra, me
re metu, tekei an dogor uea eow ean
aen Jehova, bwe re nim õdereder
maneabin Jehova.
16 Me priester re metu ũebin ian
maneabin Jehova, bwe re nim õde-
reder, mõ rõ õmeata imin memak
ñan õkanakanenõ ñana re ãt iow ian
maneabin Jehova aeow ian maggen
maneabin Jehova. Mi ibwibwin Levi
re barũ mõ rõ õmeatawen iruwin, eat
ekaw ñea Kidron.
17 Rõ õaweijida n õdereder mõ
õebwigaga dõmaneab ean adamonin
bũmin adamonin maraman, me ro
ñow ean an karerewatsi Jehova ean
abũmin aoju bũmin bita maraman;
ma abũmin aoju aũra ibũm in õdere-
der mõ õebwigaga maneabin Jeho-
va: me ro oog ean abũmita ma año
bũmin adamonin maraman.
18 Me re metu a uea Hiskia eow
ian palast, mõ rõ ũge, Ama ogiten
õdereder maneabin Jehova, me da-
garait iwim in jiũiow, me baibain
memak, me tisch in brot in aia, me
baibain memak.
19 Me baibait etaramawir memak,
ñana uea Ahas ogiten eatow ñago o
moniba, ñag e dũra, ama ogiten ga-
dauw mõ õdereder mõ õebwigaga;
me, kania, re mek memak ian obwet
dagarain Jehova.
20 ¶ Me uea Hiskia õgatabwijũbwij
in rida, mõ õ õebwepoi ñabũna prin-
zen in iat tekawa, mo o rogawen ian
maneabin Jehova.
21 Mõ õ õbũ aeiu ochsen eoniñ, ma
aeiu widder, ma aeiu lãmmer, ma
aeiu bõcke, mi iwim in etad idũra
bwe dõgit emoniba me dõgit dõma-
neab ñea ebwigaga me dõgit ibwi-
bwin Juda. Mõ õ pan a priester ña-
bũna ibwibwin Aaron bwe re nim ere
eow eat dagarain Jehova.
22 Me ra abi mũñana ochsen eoniñ,
me priester re barũ arara, mõ rõ õra-
reõten eat dagarae: me ra abi mũña-
na widder, mõ rõ õrareõten eat da-
garae arara: me ra abi bet mũñana
lãmmer, me rõ õrareõten eat dagarae
arara.
23 Me rõ õrean bõcke mõ rõ õtũren
bwi iwim in etad idũra aeow ian men
uea me epo; me rõ õeõgida bõra
eara:
24 Me priester abien ũra, me re ri-
riñ iwim in etad idũra eow ean arara
eat dagarae, bwe re nimõ ririñ eaden
aũra dũra Israel memak: bwe uea
õpan bwe ã nimõ ririñ iwim in jiũiow
mi iwim in etad idũra bwe dõgin Is-
rael memak.
25 Me rõ õweijoratow ian maneabin
Jehova ibwibwin Levi me zimbeln,
me psaltern, me harfen, tekei an do-
gor David, me Gad ñea wõn uea amen
bidenimi, me Nathan ñea prophet;
bwõ õñaũn itũrin Jehova edogor eow
itũrin wõn propheten.
26 Me ibwibwin Levi rõ weijo me
baibait ekaeõñi tũrũra ñana wõt Da-
vid, me priester me dobu.

27 Me Hiskia õpan bwe ã nim ere
iwim in jiũiow eat dagarae. Me ñaga
rõ õren ere iwim in jiũiow, re jeidan
bet riañin Jehova me dobu me baibait
ekaeõñ memak ñana wõt David ñea
uea n Israel.
28 Me epo memak re tarâmawir,
me re riañ amen riañ, mõ rõ kaeõñ
amen kaeõñ dobu; õũga aũra oog
jiũiowet iwim in jiũiow.
29 Me ñaga ro ogiten ere iwim, uea
me dañan memak ro otoburõra me re
toweitsiber me taramawir.
30 Me uea Hiskia me ñabũna prin-
zen rõ pan a ibwibwin Levi bwe re
nim riañ mo otota Jehova tekei aet
David, ma Asaph ñea amen bidenimi.
Me re riañ in tsitaõ iat ibibõki, me
re toweitsiber me re taramawir.
31 Mi Hiskia õnei ũra, mõ ũge, Amwa
ogiten totow gamiã ñage ea Jehova;
amwa kiroruwei kõ mõ õreat iwim
mi iwim in õtũba ea maneabin Jeho-
va. Me epo rõ õmeatuet iwim mi
iwim in õtũba; me ñabũna re teñ to-
tow rõ õmeatu iwim in jiũiow.
32 Ma atebit iwim in jiũiow, ñana
eñame õmeatu bwe aemo rinder, me
aibu widder, me arobu lämmer: ñane
memak iwim in jiũiow ea Jehova.
33 Mi imin ñañena ã õebwigaga,
añowar rinder me aiju erañat schafe.
34 Mõ õad priester, me re eõ kona
n wũri witit iwim in jiũiow memak;
me ñagat etsiedũra ñabũna ibwibwin
Levi ro buõkien ũra n oog emakur,
me ea an priester tũ ũra õebwigaga
ũra: bwe ibwibwin Levi re eimwi
eken ian bũriõũra in õdereder ũra ea
ñabũna priester.
35 Me ebak bet iwim in jiũiow, me
eriõrit iwim in iow, mi iwim in nim
ñana baen memak iwim in jiũiow.
Õũga oogen makurin maneabin Je-
hova.
36 Me Hiskia me eñame memak re
ibibõki, bwe dõgin bita ñea Gott ogi-
ten ririñ bwe dõgit eñame: bwe epar
ririñen bita imin.

ITŨBAÑ 30.

HISKIA etsiõ a Israel memak mi
ibwibwin Juda, me e eare bet
wõn brief ea ibwibwin Ephraim me
Manasse, bwe re nim õrre eow ian
maneabin Gott i Jerusalem, bwe re
nim raña ekadaro n passah ea Jeho-
va, ñea Gott in Israel.
2 Bwe uea ogiten kamarar epo a
amebũna wõn prinzen, me epo me-
mak i Jerusalem, bwe re nim raña
ekadaro n passah ean karon mara-
man.
3 Bwe re eõ kona n raña eat edae
ñaga, bwe ñabũna priester re eitsiõk
õdereder ũra mõ õebwigaga ũra mõ
õebak ũra, me eñame re eitsiõk epo-
da bet i Jerusalem.
4 Me eimwi ñune ian men uea mi
ian men bet epo memak.
5 Me rõ mwitien aeõra bwe re nim
õbabareow eñõg inimagen Israel me-
mak, atsin Beer-Seba me etoki i Dan,
bwe re nim õrre me raña ekadaro n
passah ea Jehova, ñea Gott in Israel,
i Jerusalem: bwe re eitsiõk ogiten
raña ian aũra epo ouwak iat deden
ñea tekei eareãn.
6 Me enuawet amen onuaiw wõn
uea me ñabũna prinzen brief aeow
inimagen Israel memak mi ibwi-
bwin Juda, tekei aen uea, ñag õ
ũge, Amiã ñabũna ibwibwin Israel,
amwam kan iwidõ a Jehova, ñea wõn
Gott Abraham, mi Isaak, mi Israel,
bwe E nim kan iwidodu a iquiquin
ñabũn õgõrõwõñ inimagemiã atsin
ian ben uea n Assyria.
7 Ma amwam eõ eke gamiã ame-
buno etõñimiã, me etsietsimiã, ñabũna
re dũra ea Jehova, ñea wañara Gott
aũra bagadugu, me ã totowen ũra
ea ijababa, tekei ñea amwa ogiten
ãt.
8 Amwam eõ õenõwewe teremiã,
tekei amebũno etõñimiã; ma amwam
totow gamiã ea Jehova, me metu
ian maneabin ñea ebwigaga, ñea O
ogiten õebwigaga eõ toki, ma amwam
tsiõ itũrin Jehova ñea wamiã Gott,
bwe enim iwidõ tsinimiã egirowin
ñea oaio.
9 Bwe tsin ia amwa tik iwidõ a
Jehova, ñabũna etsietsimiã mo oniñ
in ũbwemiã ri nan ãt equed ian mõra
ñabũna ro onuaiw ũra bwe edenigae,
me ri nan tik redõ a eb une: bwo
oqued me eõ earañame Jehova ñea
wamiã Gott, mi I nan eab iwid met
atsin eamiã, tsin ia amwa redõ a.

10 Ma amebũna amen kanuaw brief
re nuawet atsin iat tekawa ion ea te-
kawa ion ean eben Ephraim me Ma-
nasse, me re toki i Sebulon: me re
idõdõ n owidu ũra, mõ rõ õmama-
neañ ũra.
11 Me ebak inimagen Asser me
Manasse me Sebulon ñabũna rõ õijõñ
ũra, mõ rõ õrre eowen Jerusalem.
12 Me ben Gott emek inimaget
ibwibwin Juda, bwe E nim oija ũra
ibũriõ aebwetsin, bwe re nim edegeri
aen uea me ñabũna prinzen eow ean
aen Jehova.
13 ¶ Me ebak eñame ñabũna re
epoda Jerusalem bwe re nim raña
kadaron brot ñea eõ õpwe ean karon
maraman, epo ion ñea togit ouwak.
14 Me re eogoda mo ro onuaiwiet
dagarae ñan emek Jerusalem, mõ rõ
õbũ memak dagarait iwim obojarara,
mõ rõ õraijeduen iat ekaw ñea Kid-
ron.
15 Me ra abien passah ean abũmita
ma aeoq bũmin karon maraman: me
ñabũna priester mi ibwibwin Levi re
maiũr, mõ rõ õdereder ũra, mõ rõ
õmeatu iwim in jiũiow ian maneabin
Jehova.
16 Me rõ waweijo eat eñõra tekei
amaiũra, tekei wõn dogor Moses ñea
an ñame Gott: ñabũna priester re
eke ekarare era, *ñana re barũ atsin*
ian bet' bwibwin Levi.
17 Bwe ebak inimaget epo ñabũna
re eitsiõk õdereder ũra: me ñagat
ibwibwin Levi rõ õgõgien añõget abi
passah bwe dõgin tamo ion ñea eõ
dereder, bwe re nim õdereder ũra ea
Jehova.
18 Bwe eñame ñabũn ebak, ñabũna
ibwibwin Ephraim ñabũn ebak me
Manasse, mi Isaschar me Sebulon,
re eitsiõk õdereder ũra, mõ rõ õn bet
ekadaro n passah me eõ tekei ea-
reãn. Bwe Hiskia ogiten tetaro bwe
dõgũra, mõ ũge, Jehova ñea Omo
enimõ ead an dũra tamo eñame.
19 Ñea õmamo bũriõũn bwe enim
õnani Gott, ñea Jehova, ñea wañara
Gott aũra bagadugu, ogen bet ie e eõ
dereder tekei õderederet dõmaneab
ñea ebwigaga.
20 Mi Jehova õkaiõt aen Hiskia,
mõ Õ õtsimoriet eñame.
21 Me ibwibwin Israel ñabũna re
mek Jerusalem re raña ekadaro n
brot ñea eõ õpwe ean abũmin aeiu iat
idorodoro ñea ouwak; mi ibwibwin
Levi me ñabũna priester ro otota
Jehova eat ibũm aeoweaeow, *me re
riañ* epo a baibait ekaeõñ ñan ouwak
nõñin ea Jehova.
22 Me Hiskia õrai eñõg ñan omo ea
ibwibwin Levi memak ñabũna rõ man
ia re taramawirei Jehova. Me re
jeiji eat ekadaro ean abũmin aeiu,
me re ere iwim in iow, mõ rõ pan
aũra dũra ea Jehova, ñea wañara
Gott aũra bagadugu.
23 Me eñame memak rõ õmamo bũ-
riõũra bwe re nim raña iju abũmin
aeiu; me re tik raña eow ian abũmin
aeiu iat ibibõki.
24 Bwe Hiskia ñea uea n Juda oija
epo araña ochsen eoniñ ma aeiu era-
ñat schafe bwe iwim; me ñabũna
prinzen ro oija epo araña ochsen eo-
niñ me ata erañat schafe: me ñabũna
priester ebak tũ ũra rõ õdereder ũra
mõ õebwigaga ũra.
25 Me epo n Juda memak re ibibõ-
ki, me ñabũna priester mi ibwibwin
Levi, me epo memak ñea õrre atsin
inimagen Israel, me eratequõ ñabũna
rõ õrre atsin ean eben Israel, me ña-
bũna re mek Juda.
26 Mo ouwak ibibõki Jerusalem;
bwe eko iõ ũga deden i Jerusalem
iruwin an bũm Solomon ñea ñain Da-
vid ñea uea n Israel.
27 ¶ Me priester ñabũna ibwibwin
Levi rõ õrai eñõgen õgageidawianaw
eñame: me eñame õkaiõt aeõra, ma
aũra tetaro õbaiwõñ eñan Gott in
mek ñea ebwigaga, ñea ianweron.

ITŨBAÑ 31.

ME ñag ogen bita, Israel memak
ñabũna re mek ina re meta
aeow ian kawan Juda memak, me re
dewiwei ijor in ani ñana epe, me re
eaijedu akewõin Ascherim, me re ija-
baba etañ ñan ogoda me dagarae atsin
ean eben Juda memak me Benjamin,
me Ephraim bet me Manasse, me re
ijababa ũra memak. Mi ibwibwin
Israel memak re redõ eowen ian aũra
tekawa, ion o oñow ũbwien.
2 ¶ Me Hiskia õweijoran aũra epo

memak priester me ibwibwin Levi
tekei amaiũra, ion o eririñ tekei ba-
rũeneben, ñabũna priester mi ibwi-
bwin Levi, bwe re nim ere iwim me
ere iwim in iow, me bwe re nimõ ma-
kamakur, mõ õtũba *Gott*, mo otota
eow inimen wõn tañ mek Jehova.
3 Mõ õ pan bet itũbañ *ñea eimwi*
atsin ean õan uea bwe iwim in jiũiow,
ñana iwim in jiũiow ijoran mi ijeme-
rõ, mi iwim ñana ã nim jiũiow eat
sabbath, me ean an redõ maraman,
me ekadaro ñana ã idit bũmin, tekei
eareãtow ian an dogor Jehova.
4 Mõ õ pan a eñame ñabũna re mek
i Jerusalem bwe re nim ere dũbañin
priester me ibwibwin Levi, bwe re
nimõ oaio n ijan an dogor Jehova.
5 ¶ Me ñag õbwida eat eb edogor,
ibwibwin Israel re totow adamonin
quan weizen ñana togit ebak, me
wein, me eir, me meli, me quan eat
etañ in kiãõ memak; me rõ õmeata
main atait imin ñana togit ebak.
6 Me ibwibwin Israel mi Juda,
ñabũna re mek ian kawan Juda me-
mak, rõ õmeata bet main atain rin-
der me schafe, me main atait imin
ñana rõ õebwigaga ñana re ebwi ea
Jehova ñea wañara Gott, mõ rõ õewe-
dũdũ.
7 Rõ õren õeõg ũrien mũñana ewe-
dũdũ ean katijun maraman, me ro
oog ean quaeiun maraman.
8 Me Hiskia me ñabũna prinzen
ñaga rõ õrre bwe re nim aia mũñana
ewedũdu re tsitan Jehova, ma an
ñame ñabũna Israel.
9 Me Hiskia õũdũdõten priester mi
ibwibwin Levi añõgen mũñana ewe-
dũdũ.
10 Ma Asarja ñea monibain priest-
er, ñea an karig Zadok, õnei mõ ũge,
Iruwin adamonin *at eñame* õmeatu
imin ian maneabin Jehova, ama jeiji-
ten ijeijama, me ebak ereãn *õañama:*
bwi Jehova õgageidawianaw an ña-
me; me mũñane õañat ekaji ñan ebak
ei dũgidũgin õañama.
11 ¶ Me Hiskia õpaten bwe ã nimõ
gadauw rum in ian maneabin Jehova;
me rõ gadauwien.
12 Me rõ õramiet adu me main atait
imin mi imin ñana rõ õebwigaga iat
idõb: me Chananja ñea ibwin Levi
ei monibain mũñane imin, me Simei
ñea etsin ei ebuen.
13 Me Jeiel, Asasja, Nahath, Asa-
hel, Jerimoth, Josabad, Eliel, Jis-
machja, Mahath me Benaja, ũra amen
ober ijõñin ben Chananja me Simei
ñea etsin, eow ean an ijij uea Hiskia,
me Asarja ñea amen mwit añõgen
maneabin Gott.
14 Me Kore ñea ñain Jimna ñea
ibwin Levi, ñea amen oberei *metewak*
ñea edõgen apoe, omoniba ea adun
Gott ñana eñame eteñ totow, bwe e
nimõ dũbwedũbañai wimen Jehova,
mi imin ñana magit ebwigaga.
15 Me Eden, Minjamin, Jesua, Se-
maja, Amarja me Sechanja re mek
ijõñin ben, ian aũra tekawa memak
priester, ean barũenebõra ñana ã tũe-
bõtow ũra ean, bwe re nim oija etsie-
dũra ean aũra epo memak, ñabũn
õkaganado me ñabũn ejõñ:
16 Me baeõra bet ñabũna ã õdũ iow
ian buch in eget eman, ñabũna aiju
aũra obweni me ñabũna eñab eken,
ñabũna re metu ian maneabin Jeho-
va, tekei emakur ñea eimwi eat ibũ-
min mi ibũmin, ean aũra makur ian
barũenebõra tekei aũra mae;
17 Me ñabũna ã õdũ iow ian buch in
egen amebũna priester ian aũra wak
aũra bagadugu, me ibwibwin Levi
ñabũna anarama aũra obweni me ña-
bũna eñab eken, tekei barũenebõra
ean amaiũra:
18 Me ñabũna ã õdũ iow ian buch
in egen oniñ in ũbwiõra, ma agõra,
me ñaiũra eman, me ñaiũra ãn, ini-
maget epo memak: bwe rõ õebwiga-
ga ũra n õdereder ũra iat omo ean
barũenebõra ñana ã tũebõtow ũra
ean.
19 Me etsimine eñame ñabũna ã
pan egõra, ñabũn amen õijõiji ibwi-
bwin Aaron ñabũna priester, ñabũna
re mek eat eb ñan itañin aũra teka-
wa, iat tekawa memak, ñabũna re
nimõ dũbañai eman memak inimagen
priester, mũ ũra bet ñabũna ã õdũ
iow ian buch it eg inimaget ibwi-
bwin Levi.
20 ¶ Õũga deden an makur Hiskia
inimaget ibwibwin Juda memak; me
e ririñ ñea omo me eimwi me ñea idu-
wen ian men Jehova ñea wõn Gott.

21 Me eat emakur memak ñan õ
õaweijida inimagen makurin maneabin Gott, me eat edogor, me ean aen Gott memak, eat õnani wõn Gott, me e ririñ iow ian bũriõũn memak, mõ õ geidawianaw.

ITŨBAÑ 32.

IRUWIN mũñane, me bitune idõb, õrren Sanherib ñea uea n Assyria, me e metu Juda, mõ õ gadeijida an wak in ake itañit tekawa memak ñana ã ororai bwe enim iwitsiow, bwõ õ ũge ian bũriõũn bwi i nan kona bwe enim eke wõnõ.
2 Me Hiskia ñag e ãt Sanherib bwõ
õrre, me bwe etsimine bũriõũn in teñ ake a Jerusalem,
3 Õ kamarar epo a wõn prinzen ma
an ñame ñabũn oaio bwe e nimõ dug bõken burodaũt ebõk ñan emek iruwit tekawa; me ro buõk.
4 Me epoda eñame ñabũn ebak, me
re dugien burodaũt ebõk memak, me ekaw ñea õgõrũrõ ijugagait eb, mõ rõ ũge, Dõgit ekeken ñag õrre uea n Assyria bwe enim ekowõñ a ebõk ñan ebak?
5 Mo oaio bũriõũn, me e tik gadei-
jidat oror ñan emeiwedu, mo o oogoda ũra tekei turris, me eoror ñaran edõgen iruwin, mõ õ ooaio Millo ñea emek ian an tekawa David, me e ririñ baibait ake me schilde ñan ebak.
6 Mõ õ ñaeow kaiwedut ake eat
eñame, mõ õ õepoi iow ũra itañin eat etañ ñamwarin ereab ñamwarin itañin men ororit tekawa, mõ õ gadõbwei a ũra eñõg, mõ ũge,
7 Amwam ooaio gamiã me eõ ba-
dõdõ, amwam eõ kurara me enim eõ eadõ bũriõũmiã bwe dõgin uea n Assyria, me enim eõ eadõ bet bũriõũmiã bwe dõgin bita epo ñea emek itũrin: bwo ouwak eken ñea itũrida ea ñea itũrin.
8 Ebe ñarana duwen emek itũrin;
mi Jehova ñea wõra Gott emek itũrida bwe enimõ buõk gada, ma ake ean ada ake. Me eñame re tũebõn aen Hiskia ñea uea n Juda.
9 ¶ Iruwin ñune Sanherib ñea uea
n Assyria õijõn an tsiõ aeow Jerusalem, (me ñei emek ian obwen Lachis, me wõn kaiwedu memak epo a ñei,) ea Hiskia ñea uea n Juda, me ea dei Juda ñabũna re mek Jerusalem, mõ õ ũge,
10 Õũge aen Sanherib ñea uea n
Assyria, Ekeken ñea imin amwa tũebõn, ñag amwa õreit ober in ake me ã tsimaduen gamiã Jerusalem?
11 Õten, Hiskia eõ quiawiei gamiã,
bwe e nim totow gamiã ea ima, me emetũr, mi ibõñ, ñag õ ũge, Jehova ñea wõra Gott nan õtsimor gada atsin ian ben uea n Assyria?
12 Õten, Hiskia eitsiõk ogiten ea-
tow etañ ñan ogoda, me wõn dagarae memak, mõ õ pan a dei Juda me dei Jerusalem, mõ ũge, Amwaimõ taramawir ian obwet dagarae ñea ta aiquen, me jiũiow iwim obojarara ean?
13 Adaga, amwa eõ tsiet mũñan A
ogiten ririñ, aña me etõñũ ma aeõ bagadugu ea eponñame memak eat eb? Iña naga, aduwet eponñame ogiten õtsimor eben ũbwiõra atsin ian beõ iat deden ion me deden ion?
14 Iña ion inimagen aduwen mũ-
ñana eponñame ñan aeõ bagadugu ogiten õekeow, ñea okona n õtsimor an ñame atsin ian beõ, mõ õten, wamiã Gott nan kona n õtsimor gamiã atsin ian beõ?
15 Me ñagan Hiskia enim eõ quia-
wiei gamiã, mõ õred bũriõũmiã iat deden ñune, ma amwam eõ tũebõn; bwe eko aduwet eponñame ion õa emoniba ion ñea okona n õtsimor an ñame atsin ian beõ, ma atsin ian ben aeõ bagadugu: mi nan õtet eken an kona n õtsimor gamiã atsin ian beõ wamiã Gott?
16 Ma amebũn an tsiõ rõ õtiritir
eken aeõrañ in iwitsiow Gott, me Hiskia ñea an tsiõ.
17 Me e eare bet brief eran in õba-
baka Jehova, ñea Gott in Israel, mõ õ õrai eñõg in iwitsiow, mõ ũge, Tekei aduwen eponñame n eat eb, ñaga re eõ kona n õtsimor aũra ñame atsin ian beõ, õũga bet wõn Gott Hiskia, E eab kona n õtsimor an ñame atsin ian beõ.
18 Me ra aeuwak ian kakairũn Ju-
dea ea ñamen Jerusalem ñabũna re mek eat oror, bwe re nim õmiow ũra,

mo oroe ũra; bwe re nimõ kona n
õgõg tekawa.
19 Mõ rõ pan Gott in Jerusalem
bwi tekei aduwen eponñame n eat
eb, ñana ã ririñõn bet' eñame.
20 Me Hiskia ñea uea, me Jesaja
ñea prophet ñea ñain Amoz, ar te-
taro bwe dõgin bitune, ma ar iõñ
eada ianweron.
21 ¶ Mi Jehova õijõt engel ion, mõ
õekeowiet eñame memak ñabũn oaio
me eõ kurara, ma amen eow, me
ekaiwedu, atsin eat etañ *in ake* ñea
wõn uea n Assyria. Me e redõ eo-
wen ũbwien eow eat eme n gadũ-
kũrañ. Me ñag õ baiwõñ ian manea-
bin aduwen, amerumen ar metan ian
bũriõũn ar abiõtet ipudutũbwin.
22 Õũga õtsimoren Hiskia me ña-
men Jerusalem eow itũrin Jehova
atsin ian ben Sanherib ñea uea n As-
syria, ma atsin ian bet' eñame me-
mak, me E eow ũra eow tamo ino re
mek.
23 Me ebak eñame ñabũna rõ karre
adu ea Jehova eow Jerusalem, mi
imin ñan ouwak pũmwen ea Hiskia
ñea uea n Juda: me ñagat ã otota
eow ian met eponñame memak iru-
win bũm ana.
24 ¶ Ean bũm ana araken Hiskia,
me etũren an ima: me e tetaro a Je-
hova; me E dorer a, mo O oija itema
ion.
25 Me Hiskia eõ õredõan pũmwen
oquedeien; bwo ogoda bũriõũn: me
ñagat eigirow emeken ean, me ean
Juda me Jerusalem.
26 Me Hiskia te ei õijõñ ñei bwe
dõgin gagodaũn bũriõũn, ei me ña-
men Jerusalem, me eõ õrre eowen
eara an egirow Jehova ean an bũm
Hiskia.
27 ¶ Me ebak wõn imin Hiskia, mo
ouwak ereduen: mõ õ gadauw eñan
wõn imin ñana silber, me gold, me
epe ñan ouwak pũmwen, mi imin ñan
obojarara, me schilde, mi iwũr me-
mak ñan omo;
28 Me ewak in kañañet imin bwe
eñan weizen me wein me eir; me
eñan in jeiji imin gõgõrõ, me epowi
ñan iat oror.
29 Mõ õ gadauw an tekawa, mõ õ
õebak wõn imin gõgõrõ ñana schafe
me kũhe; bwe Gott ogiten oija õanõ
ñan ebak õkõr.
30 Me Hiskia edug burodaũn bõken
Gihon ñan edõgen itũga, mo o oijedu
mõ õeimwi a erũrũn an tekawa Da-
vid edõgen apago. Me Hiskia õgei-
dawianaw ean an makur memak.
31 ¶ Me ean aũra makur amebũna
wõn amen kanuaw añõg prinzen in
Babylon, ñabũna rõ õijõn a bwe re
nim ũdõt imin in kamadauniñ eat eb,
Jehova õñaũnin, bwe enim õij, bwe
E nim tsiet imin memak ñan ian bũ-
riõũn.
32 ¶ Ma an makur Hiskia ñana dũ-
gidũgin, ma an makur in eõ earaña-
me, kania, ã eare eow ian buch in
prophet ñaran aen Jesaja ñea pro-
phet ñea ñain Amoz, ian buch ñaran
añõgen uea n Juda me Israel.
33 Me Hiskia emijimijen etañin an
bagadugu, me ã irieduen iat ijũb in
ima eat etañ in akõda eat ũbwen
amebũna ñaiñait David: me Juda me-
mak me ñamen Jerusalem re eredu
ñag e ma. Me Manasse ñea ñain
omoniban iruwin.

ITŨBAÑ 33.

ATA ma aro an obweni Manasse
ñag õ õren moniba; me aijima
ma aijimo an obweni n moniba i Je-
rusalem.
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova, ean wõn imin heiden ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi, ñabũna Jehova
õraijiow ian obwet ibwibwin Israel.
3 ¶ Bwe e tik weijiet etañ ogoda ña-
na Hiskia ñea etõñin ogiten ijababa;
mõ õ gadeijida dagarain Baalim, me
e ririñ ijoren Aschera, me e tara-
mawirei detañ in ianweron memak,
me e tsiõ itũrũra.
4 Me e ririñ dagarae inon ian ma-
neabin Jehova, ñea Jehova õpan mõ
ũge, Egõ nan mek i Jerusalem eõ
toki.
5 Me e ririñ iow ian murowa mag-
gen maneabin Jehova dagarae bwe
dõgit detañ in ianweron memak.
6 Mo o onuaiw ñain bwe re nim õd
inimaget ãe ian an pañ ñain Hinnom;
mõ õ kaiwa mõ õkabwiãeã, me e ririñ
emakur in mweaeo, me e naña ũra
ñabũna rõ kabwiãeã me ñabũna re

tãt ani: mo o oouwak ibaka ian men
Jehova, mõ õenenaõ.
7 Mõ õ õweijorat ijor in ani ñea ã
inine, ñea e ririñ, eow ian maneabin
Gott, ñea Gott ogiten pan a David
me Solomon ñea ñain, mõ ũge, A nan
ñaeow egõ iat dõmaneab ñune eõ
toki, me Jerusalem ñea A ogiten ij
atsin inimaget arõeni n Israel me-
mak:
8 Ma A nan eõ gauwei eonuaiw na-
nan Israel atsin eat eb ñaben A ogi-
ten ij bwũ ũbwien amiã bagadugu,
tsin ia ri te raña imin memak ñan A
ogiten pan a ũra, ñana edogor, me
dedet etaramawir, mi imwit añõg,
ñana *ã oija ũra* eow ian ben Moses.
9 Me Manasse õdũra Juda me ña-
men Jerusalem, mo ro oouwak eket
ibaka ea eponñame, ñana Jehova
õekeow atsin ian obwet ibwibwin
Israel.
10 Mi Jehova edorer a Manasse,
me ea an ñame; me re eõ bet ũrũr.
11 ¶ Me ñagan Jehova õrean añen
ũra kaiwedun wõn tar in ake uea n
Assyria, mõ rõ õgõg Manasse eow
iat eraroian, mo ro quõrõn bait equõ-
quõr ana, mo ro otowen Babylon.
12 Me ñag õga bũriõũn, õ kõñõñ
añen Jehova ñea wõn Gott, mo
ouwak an õijõñ ñei ian men wañara
Gott an bagadugu.
13 Me e tetaro a; me E ekei-
duwen, mõ O kaiõt an kõñõñ, me E
tik õredõatowen Jerusalem ea moni-
bain. Me Manasse etũebõn Jehova
bwe Ei õkõr Gott.
14 Mi iruwin ñune õ weijien oro-
rin an tekawa David, ñaran iruwin
itañin Gihon edõgen apago, iat epañ,
eat etañ metu ian men ororit iũ;
mõ õ õpaeoiõt erũrũn Ophel, mo o
oogoda kõr: mõ õ ñaeow kaiwedut
etar in ake ian kawan Juda ñana ã
ororai.
15 Mõ õ õkirõat ani ñana eratequõ,
mi ijor in ani atsin ian maneabin
Jehova, me dagarae memak ñan õ
gadeijida eow ean towedũdũn ma-
neabin Jehova, mi i Jerusalem, mõ
õ õraijidawen iruwit tekawa.
16 Mõ õ weijida dagarain Jehova,
me e ere iwim in jiũiow mi iwim in
õtũba ean, mõ õ pan a ibwibwin Juda
bwe re nim tsiõ itũrin Jehova, ñea
Gott in Israel.
17 Me eñame re ere bet iwim eat
etañ ñan ogoda, me ri te ere a Je-
hova ñea wañara Gott.
18 ¶ Ma an makur Manasse ñana
dũgidũgin, ma an tetaro a wõn Gott,
me eñõg ñan amebũna amen bidenimi
õrai a eow ian egen Jehova, ñea
Gott in Israel, kania, ã eare eow ini-
magen aũra makur uea n Israel.
19 Ma an tetaro bet, me deden an
Gott'ekeiduwen, ma an ibaka memak
ma an dũra, me etañ ñan õ wei ñana
etañ ñan ogoda, ma an õweijoran
akeweõin Aschera mi ijor in ani ña-
na ã inine, ñag e eitsiõk õijõñ ñei:
kania, ã eare eow iat etoroñab ñara-
na Hozai.
20 ¶ Me Manasse emijimijen itañin
an bagadugu, me ã irieduen iat ijũb
in ima ian an wak: ma Amon ñea ñain
omoniban iruwin.
21 ¶ Anarama ma aro an obweni
Amon ñag õ õren moniba; ma aro an
obweni n moniba i Jerusalem.
22 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova, tekei an Manasse ñea etõñin
ogiten ririñ; ma Amon ere iwim ea
ijor in ani memak ñana ã inine ñana
Manasse ñea etõñin ogiten ririñ, me
e tsiõ itũrũra.
23 Me e eõ õijõñ ñei ian men Jeho-
va, tekei Manasse ñea etõñin ñag te
ei õijõñ ñei: ma Amon edũra mo o
oouwak ibaka.
24 Ma an tsiõ ro winbara ea, me ra
abi iowen ian an wak.
25 ¶ Ma amen ean eb ia memak ra
abien memak eñame ñabũna ro win-
bara ea uea Amon; ma amen ean eb
ia ro omonibaen Josia ñea ñain bwe
enimõ ñeijũbwen.

ITŨBAÑ 34.

AOJU an obweni Josia ñag õ õren
moniba; me animo ma aiquen
an obweni n moniba i Jerusalem.
2 Me e ririñ ñea omo ian men Jeho-
va, me e dũgidugo ian medenat Da-
vid ñea an bagadugu, me e eõ iwidõ a
edamarũm õa edamauw.
3 ¶ Bwe ean quaojun an obweni n
moniba, ñag ei eoniñ, õ õaweijidaten
õnani wõn Gott David ñea an baga-

dugu; mõ õ õaweijidaten õdereder
Juda me Jerusalem ean quita ma
aron an obweni mõ õ õekeow etañ
ñan ogoda, ma akeweõin Aschera, mi
ijor in ani ñana ã inine, mi ijor in ani
ñana ã õtar.
4 Me re ijababa mõ õmeiwatu da-
garain Baalim eow ian men; me e
eaijedu joret equan ñan emek itũga
animwõra; me e ijagin akeweõin
Aschera, mi ijor in ani ñana ã inine,
mi ijor in ani ñana ã õtar, mõ õ õene-
meji, me e ijijetowen eat ũbwõra ña-
bũna re ere iwim ea ũra.
5 Mõ õ gataw eat dagarae rõn ña-
bũna priester, mõ õ õdereder Juda
me Jerusalem.
6 Me *e ririñ bet deden ñune* eow
ian kawan Manasse, me Ephraim, me
Simeon, me e toki i Naphthali, iru-
win an ogin ijababa ũra memak.
7 Me e ijababa mõ õmeiwatu daga-
rae, mõ õ õenemeji akeweõin Asche-
ra, mi ijor in ani ñana ã inine, me e
eaijedu memak joret equan ean eben
Israel memak, me e redõ eowen Je-
rusalem.
8 ¶ Ean quita ma aojun an obweni
n moniba, ñag o ogiten õdereder eb
me dõmaneab, õ õijõn Saphan ñea
ñain Azalja, me Maaseja ñea amen
mwit añõg iat tekawa, mi Joa ñea
ñain Joahas ñea amen edar mwinen,
bwe re nim ñatarei maneabin Jehova
ñea wõn Gott.
9 Me re naña Hilkia ñea priester
ogoda, me ro oija añen geld ñana ã
õreatow ian maneabin Gott, ñana
ibwibwin Levi, ñabũn amen raña me-
tewak ogiten õebwepoi atsin ean
eben Manasse me Ephraim, ma atsin
itũrin ñabũna iquiquin Israel, ma
atsin Juda memak me Benjamin, ma
atsin itũrin ñamen Jerusalem.
10 Me re totu ian bet' amen makur
ñabũna rõ moniba ea maneabin Jeho-
va; ma amen makur ñabũna rõ ma-
kur ean maneabin Jehova re tik to-
towen bwe ã nim õmamo me ñatarei
dõmaneab;
11 Ro oija amen makur ũrra ma
amen kei, bwe re nim eke erow epe
ñana ã ogiten eaij, me edabwike bwe
bait ite, me ririñ dabwiket dõmaneab
ñana uea n Juda ogiten õekeow.

12 Me eñame re ririñ emakur iat
idõb: ma amen oberei ũra ñabũna
Jahath me Obadja, ñarumena ibwin
Levi, atsin inimagen ñaiñain Merari;
me Sacharja me Mesullam, atsin ini-
magen ñaiñain Kahath, bwe re nimõ
moniba; mi ibwibwin Levi *ibũn*, ña-
bũna rõ man ia rõ kaeõñ baibait eka-
eõñ memak.
13 Ro moniba bet ea amen tebab
imin, me ro moniba ea eñame memak
ñabũna re ririñ emakur ion me ema-
kur ion: me etsimine amen edar, me
eruwadu, ma amen oberei metewak,
atsin inimaget ibwibwin Levi.
14 ¶ Me ñaga rõ õmeata geld ñana
ã õreatow ian maneabin Jehova, Hil-
kia ñea priester ãtien buch ñaran an
dogor Jehova ñarana ã kona eow itũ-
rin Moses.
15 Me Hilkia ejeida mõ ũge a Sa-
phan ñea amen edar, A ãtien buch it
edogor eow ian maneabin Jehova.
Me Hilkia oija añen Saphan mũrana
buch.
16 Me Saphan õrean añen uea mũ-
rana buch, me e tik õredõan a uea
eñõg, mõ ũge, Am tsiõ ro ogiten ririñ
imin memak ñana ã pan a ũra.
17 Me ro ogiten bwitedu geld ñana
ã ãt iow ian maneabin Jehova, me ro
ogiten totu ian ben amebũn amen ra-
ña eñame, mi ian bet' amen makur.
18 Me Saphan ñea amen edar õpan
a uea, mõ ũge, Hilkia ñea priester
ogiten ome buch eran. Me Saphan
elesenei añen uea.
19 Me ñag amea uea õkaiõt añõget
edogor, e ijababa an karawin.
20 Me uea õpan a Hilkia, me Ahi-
kam ñea ñain Saphan, ma Abdon ñea
ñain Micha, me Saphan ñea amen
edar, ma Asaja ñea an tsiõ uea, mõ
ũge,
21 Amwa nua kõ mũ ũdũdõn Jeho-
va añõgõ, ma añõgõra ñabũna iqui-
quin inimagen Israel me Juda, tekei
añõgen buch ñarana ã õren ãt: bwo
ouwak egirowin Jehova ñea ã idotu
eada, bwe dõgit etõñida ñabũna re
eõ raña aen Jehova, ñaga re eõ ede-
geri imin memak ñana ã eare eow ian
mũrana buch.
22 Me ñagan Hilkia, ma amebũna
ñabũna uea *ogiten dorer a ũra*, re

naña añen Hulda ñea prophetin, ñea
agen Sallum ñea ñain Thokehath,
ñea ñain Hasra, ñea amen raña eka-
rawin; (me āita ta mek Jerusalem
ean karot emae;) me re dorer añet
āita iat deden ñune.
23 ¶ Me āita ūge a ūra, Õūge aen
Jehova, ñea Gott in Israel: Amwam
pan a amea ñea õijõn gamiā ame,
mõ ūge,
24 Õūge aen Jehova, Kania, A nan
õreat egae eat etañ ñune, me ean
ñamen, egae memak ñana ā eare eow
ian buch ñarana ā ogiten lesenei iow
ian men uea n Juda:
25 Bwin ro ogiten erowiõ, me re
jiūiow iwim ñan obojarara ea eani
ibūn bwe re nimõ õenenaõõ bwa A
nimõ damadam eow ean makurin
bõra memak; me ñagat ā idotuen
egirowū eat etañ ñune, me inan eõ
õmwa.
26 Me ea uea n Juda, ñea õijõn
gamiā bwa amwam ūdõn Jehova,
amwam ūge a, Õūge aen Jehova, ñea
Gott in Israel: Añõgen mūñana eñõg
ñana wõ kaiõt,
27 Ñag emeroro būriõūm, me ñaga
wo õijõñuw ian men Gott, ñaga wo
kaiõt aen in iwitsiow etañ ñune, me
ñamen, me wo õijõñuw ian meõ; me
wo ba am karawin, me wo eõñ ian
meõ; Aña A kaiõt bet aem, aen õkõr
Jehova.
28 Kania, A nan õepoijida auwe
ea am bagadugu, me wo nan epoda
a ūra eow iat ūbwõm iat iow, me
mem nan eõ aia egae memak ñan A
nan õreatow eat etañ ñune, me ean
bet ñamen. Me re tik õredõan añen
uea eñõg.
29 ¶ Me uea õijõn an ñame mõ õ
õebwepoi memak ñamen Juda me
Jerusalem.
30 Me uea oroga ian maneabin Je-
hova, me ñamen Juda memak ma
amen Jerusalem, me ñabūna priester,
me ibwibwin Levi, me eñame me-
mak, ñabūn ogoda me ñabūn ejõñ:
me ā lesenei iowen iat ijūñet eñame
mūñana eñõg memak ñan emek ian
buch in berith ñarana ā āt iow ian
maneabin Jehova.
31 Me uea õweijo eat eñan, me e
ririñ berith ion ian men Jehova, bwe
e nim edegeri Jehova, me raña an
dogor, ma aen, me dedet taramawi-
reien, eow ean būriõūn memak, ma
anin memak, bwe e nim edegeri aen
berith ñana ā eare eow ian mūrana
buch.
32 Mõ õ pan a eñame memak ñabū-
na re mek Jerusalem me Benjamin
bwe re nim oquaqui ūra n edegeri.
Me ñamen Jerusalem re ririñ tekei
an berith Gott, ñea wañara Gott aū-
ra bagadugu.
33 Mi Josia eatow memak imin ñan
eimwi bwe ā nimõ miowi atsin eat
eb memak ñan eben ūbwiet ibwi-
bwin Israel, mõ õ pan a eñame me-
mak ñabūna re mek inimagen Israel
bwe re nim tsiõ itūrin Jehova ñea
wañara Gott. Rõ õmag an būm eat
eõ eatow aūra edegeri Jehova, ñea
wañara Gott aūra bagadugu.

ITŪBAÑ 35.

JOSIA erañа ekadaro n passah ea
Jehova i Jerusalem: me ra abi
passah ean abūmita ma aeoq būmin
adamonin maraman.
2 Mõ õ õweijoran priester ean
barūenebõra, mõ õ õaõar ūra ea ma-
kurin maneabin Jehova.
3 Mõ õ ūge a ibwibwin Levi ñabū-
na rõ wereri Israel memak, ñabūna
re ebwigaga ea Jehova, Amwaimõ
ñaeow lade ñea ebwigaga iat dõma-
neab ñea Solomon ñea ñait David ñea
uea n Israel ogiten wei; mi nan eko
ebanemiā ñea eroe ean onuquemiā;
amwam tsiõ itūrin Jehova ñea wamiā
Gott ñage, ma an ñame ñabūna Is-
rael.
4 Ma amwaimõ gadauw gamiā eow
ian aūra wak amiā bagadugu ean
amiā epo memak, tekei eareātow itū-
rit David ñea uea n Israel, mi tekei
eareātow itūrin Solomon ñea ñain.
5 Ma amwaimõ weijo eat etañ ñea
ebwigaga tekei dūbwedūbañaien aū-
ra wak aūra bagadugu etsietsimiā
ñabūna ñaiñait eñame, me *enim tsi-
mine* dūbañin aūra wak aūra bagadu-
gu ibwibwin Levi *itūrūra memak.*
6 Ma abi passah, mõ õebwigaga
gamiā, me gadauw gamiā bwe dõgit
etsietsimiā, me ririñ tekei aen Jeho-
va eow ian ben Moses.

7 Mi Josia oija ñaiñait eñame, imin
gõgõrõ ñana lãmmer me ziegen ñana
eoniñ; mũñane imin gõgõrõ memak
ũra wimet ekadaro n passah, me ã
oija eñame memak ñabũna re mek
ina; animo erañan atebin mũñana
schafe me ziegen, me aiju erañan rin-
der: mũñane õñaũt atsin ean õan uea.
8 Me ñabũna wõn prinzen re totow
irõñit iwim ea eñame, me ea priester,
me ea ibwibwin Levi. Me Hilkia me
Sacharja me Jehiel, ñaijimen amen
mwit añõg ian maneabin Gott, arei
oija priester bwe bain wimen passah
aro erañan ma añowar *schafe me zie-
gen*, me aijubu rinder.
9 Me Chananja bet, me Semaja me
Nathanael, ñarumena etsin, me Ha-
sabja me Jehiel me Josabad, ñaiji-
mena monibait ibwibwin Levi, ro oija
ibwibwin Levi bwe bain wimen pas-
sah aijimo erañat *schafe me ziegen*,
me aijimowar rinder.
10 Me ã gadauwien makurit etara-
mawir, ñabũna priester rõ weijo
atañõra, me ibwibwin Levi ean
amaiũra, tekei aen uea.
11 Me ra abi ekadaro n passah, me
ñabũna priester re eke ekarare era
ñana re barũ atsin ian bõra, mi ibwi-
bwin Levi ro wũri witũra.
12 Me ro onuaiw iwim in jiũiow
bwe re nim oija ũra tekei dũbañaien
aũra wak aũra bagadugu ñaiñait
eñame, bwe re nim oija Jehova, tekei
eareãtow ian wõn buch Moses. Õũga
bet aũra ririñ ñana rinder.
13 Me re tsim passah tekei mwiten
añõgen: me ro otan eow iat epat
iwim ñan ebwigaga, mi iat ekapa, mi
iat epan, mõ rõ õpapar in õrean a
ñaiñait eñame memak.
14 Mi imũr rõ gadauwien wañara,
me wõn amebũna priester, bwina
ibwibwin Levi re ijan in ere iwim in
jiũiow me eriõr ea an emerõ: me
ñagat ibwibwin Levi rõ gadauwien
wañara, me wõn priester ñabũna
ibwibwin Aaron.
15 Ma amebũn amen riañ ñabũna
ñaiñain Asaph re mek eat eñõra, te-
kei an dogor David, me Asaph, me
Heman, me Jeduthun, ñea wõn uea
amen bidenimi; ma amen oberei met-
ewak re mek ean metewak memak:
eko wañara imin ñea eimwi bwe re
nim erowi aũra makur it taramawir
bwe dõgin, bwe ã gadauw wañara
imin itũrit etsiedũra ñabũna ibwi-
bwin Levi.
16 Me ã ogiten gadauw baibait ta-
ramawireien Jehova memak ean ña-
bũmina, bwe ã nim raña ekadaro n
passah, me ere iwim in jiũiow eat
dagarain Jehova, tekei an dogor uea
Josia.
17 Me ibwibwin Israel ñabũna re
mek ina re raña ekadaro n passah
eat edae ñaga, me ekadaro ñea brot
eõ õpwe ean abũmin aeiu.
18 Me eko ekadaro n passah tekei
ñea, ñea ã raña eow Israel atsin ean
an bũm Samuel ñea prophet; me ña-
bũna uea n Israel eko iõ õũge aũra
raña passah tekei Josia, me ñabũna
priester, me ibwibwin Levi, me Juda
memak me Israel ñabũna re mek
ina, me ñamen Jerusalem.
19 Ean quita ma aojun an obweni
n moniba Josia, ã rañaen bitune eka-
daro n passah.
20 ¶ Iruwin ñune, ñaga Josia ogi-
ten gadauw tempel, Necho ñea uea
n Ägypten õrren bwe enim ake a
Karchemis itañin Euphrat: mi Josia
emetan bwe enimõ reij obwen.
21 Me e etsiõ a, mõ ũge, Ekeken
waña min itũrũm, ñauwe uea n Juda?
A eõ õrre ñabũmine ia A nimõ bo aw,
ma A teñ iwitsiow ewak ñea A ake
a; me Gott õpan ame bwa A nimõ
kapapar: wo nim eõ titirũei Gott ñea
emek itũrũ, bwi ta bwidũga mõ Õ
õekeowuw.
22 Mi Josia eõ teñ ere met atsin
itũrin, mõ õ õekekia bwa arũm ubo,
me e eõ kaiõt aen Necho ñan õñaũn
ian mwin Gott, mõ õ õrren bwe enim
ake a eow iat epañ ñea Megiddo.
23 Ma amen kõña dobonara ro bo-
naraijuwõñ uea Josia; me uea ũge a
an tsiõ, Amwa õbũiõ kõ eanuaw, bwa
A man bwe ã okowõñõn.
24 Ma an tsiõ re ruwedun iat cha-
riot, mõ rõ ñaeow ian karuwõrin wõn
chariot, me ro otowen Jerusalem: me
e man, me ã ñaeowen iat ũbwen
an bagadugu. Me dei Juda me dei
Jerusalem memak rõ mwijiña bwe
dõgin Josia.

25 ¶ Mi Jeremia õkaraququei Josia:
ma amen me ãinimwen riañ memak
rõ õpũm Josia ian aũra karaququõ
ea ñabũmine; me re eket edogor i Is-
rael: me, kania, ã eare eow inimaget
ekaraququõ.
26 Ma an makur Josia ñana dũgi-
dũgin, ma an makur in eõ earañame,
tekei eareãtow ian an dogor Jehova,
27 Ma an makur, ñano amo me ñan
imũr, kania, ã eare eow ian buch ña-
ran añõgen uea n Israel me Juda.

ITŨBAÑ 36.

MA amen ean eb ia re emwin Joa-
has ñea ñain Josia, me ro
omonibaen bwe e nimõ ñeijũbwet
etõñin i Jerusalem.
2 Anarama ma aiju an obweni Joa-
has ñag õ õren moniba; me aiju an
maram in moniba i Jerusalem.
3 Me uea n Ãgypten õraijedu eow i
Jerusalem, mõ õ kaduwaiõt eb aibu
talent in silber me aiquen talent in
gold.
4 Me uea n Ãgypten omonibaen
Eljakim ñea etsin *Joahas* ea Juda me
Jerusalem, mõ õ õekae egen me eken
Jojakim. Me Necho õbũ Joahas ñea
etsin, mo otowen Ãgypten.
5 ¶ Anarama ma aijimo an obweni
Jojakim ñag õ õren moniba; me ata
ma aiquen an obweni n moniba i Je-
rusalem: me e ririñ ñea ebaka ian
men Jehova ñea wõn Gott.
6 Mo orogan Nebukadnezar ñea
uea n Babylon bwe enim iwitsiow,
mõ õ quõrõn baibait equõquõr, mo
otowen Babylon.
7 Me Nebukadnezar onuaiw bet
baibait etaramawir ñana baibain ian
maneabin Jehova aeow Babylon, mõ
õ ñaeowen ian wõn tempel i Babylon.
8 Ma an makur Jojakim ñana dũgi-
dũgin, me mũñan eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr ñan o ogiten ririñ, me
mũñana ã ãt iow ian bwi ibakain,
kania, ã eare eow ian buch ñaran
añõgen uea n Israel me Juda: me Jo-
jachin ñea ñain omoniban iruwin.
9 ¶ Aoju an obweni Jojachin ñag õ
õren moniba; me aiju maraman ma
abũmita an bũm in moniba i Jerusa-
lem: me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova.
10 Me ñag etik redõ obweni ia uea
Nebukadnezar õijõn an ñame, me ã
otowen Babylon, me mũñana baibait
etaramawir ñan omo ñana baibain
ian maneabin Jehova, mo o omoni-
baen Zedekia ñea ñain Jojachin i
Juda me Jerusalem.
11 ¶ Anarama ma aiquen an obweni
Zedekia ñag õ õren moniba; me ata
ma aiquen an obweni n moniba i Je-
rusalem:
12 Me e ririñ ñea ebaka ian men
Jehova ñea wõn Gott; me e eõ õijõñ
ian men Jeremia ñea prophet *ñag e
dorer* atsin ian mwin Jehova.
13 Mo o winban a bet uea Nebukad-
nezar, ñea ogiten pan a ñago bwe e
nim schwõr itũrin Jehova: mo o ooaio
teren, mõ õ õenõwewe bũriõũn in eõ
iwidõ a Jehova, ñea Gott in Israel.
14 ¶ Me ñabũna bet monibain priest-
er, me eñame, ouwak aũra dũra n
gar wõn heiden imin ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr: me rõ õkanaka-
nen maneabin Jehova ñea O ogiten
õebwigaga i Jerusalem.
15 Mi Jehova, ñea wañara Gott
aũra bagadugu, õijõn a ũra eñõg eow
ian ben wõn amen kanuaw añõg, ñag
Õ gatabwijũbwij in rida me etsiõ a
ũra; bwin ouwak an auwãtegen an
ñame, me eñan in mek:
16 Me ro owawidu ñabũna wõn Gott
amen kanuaw añõg, me re miowi aen,
me re mõrei wõn propheten, ea an
meta egirowin Jehova n iwitsiow an
ñame, ea aũra eõ gauwei ekona tsi-
morũra.
17 Me ñagan Õ õrean añen ũra wa-
ñara uea dei Chaldea, me ñagan a
abiõtet ipudutũbwin ñabũna wañara
oniñ in eman eow iat dõmaneab ñea
wañara tañ ebwigaga, me e eõ auwã-
tegen wañara oniñ in eman mo oniñ
in ãn ia aiquen, õa ñabũna eñab me
eñabarara: E totu memak ũra ian
ben.
18 Me imin memak ñana baibait
etaramawir ñana baibain ian manea-
bin Gott, ñan ouwak me ñan oniñ,
me imin ñan ouwak pũmwen ñana
baibain ian maneabin Jehova, me wõn
uea min memak, me wõn amebũna
wõn prinzen, õ õbũ mũñane memak
aeow Babylon.

19 Me re jiũiow maneabin Gott, me
re ijababa ororin Jerusalem, me re
jiũiow wakin memak ñana palãste,
me re ijababa baibain memak ñan
omo.
20 Me *Nebukadnezar* otow Babylon
epo ñabũna re tsimorowõñ atsin eat
ipudutũbwin; mũ ũrañen an tsiõ ma
an tsiõ amebũna ñain ea imwit añõg
itũrit emoniba n Persia:
21 Bwe ã nim oduwen aen Jehova
eow ian mwin Jeremia, ea an ibi-
bõki eb ean an sabbath memak: bwe
ñag e mequõr in gadaqua o konaet
õnano n sabbath, ea an goro aemo
eobweni.
22 ¶ Me ean adamonin an obweni
Cyrus ñea uea n Persia, ñaga ã nim
oduwen aen Jehova eow ian mwin
Jeremia, Jehova õmemõri bũriõũn
Cyrus ñea uea n Persia, mo o onuaiw
edogor aeow ean monibain memak,
mõ õ *õmeata* bet eow eat edar, mõ
ũge,
23 Õũge Cyrus ñea uea n Persia, Je-
hova ñea Gott in ianweron ogiten ome
emoniba eat eb memak; mõ õ pan
ame bwa A nimõ wei maneabin i Je-
rusalem, ñea i Juda. Tsin ie etsi-
mine eamiã inimagen an ñame me-
mak, Jehova ñea wõn Gott emek
itũrin, me e nimõ roga.

ESRA.

ITŨBAÑ 1.

EAN adamonin an obweni Cyrus
ñea uea n Persia, bwe ã nim
oduwen aen Jehova eow ian mwin
Jeremia, Jehova õmemõri bũriõũn
Cyrus ñea uea n Persia, mõ õ õnuaiw
edogor mõ õmamagõn ean monibain,
mõ õ õmeata bet eow eat edar, mõ
ũge,
2 Õũge Cyrus ñea uea n Persia,
Jehova, ñea Gott in ianweron, ogiten
oija ame emoniba n eat eb memak;
mõ Õ pan ame bwa A nimõ wei ma-
neabin ñea i Jerusalem, ñea i Juda.
3 Tamo inimagemiã atsin inimagen
an ñame, ñea Gott emek itũrin, e ni-
mõ roga Jerusalem, ñea i Juda, me
wei maneabin Jehova, ñea Gott in
Israel, (Ei õkõr Gott,) ñea i Jeru-
salem.
4 Me tamo ñea õreñõ, eat etañ
ion me etañ ion ñea e mek ean, ña-
men eat etañ ñea e mek ean re nimõ
buõkõn silber, me gold, mi imin me-
mak, mi imin gõgõrõ, me re nimõ
baeniõn mũñane eadu ñana bũriõũra
eteñ totow bwe dõgin maneabin Gott,
ñea i Jerusalem.
5 ¶ Me monibain aũra wak aũra
bagadugu ibwibwin Juda me Ben-
jamin, me priester, me ibwibwin
Levi, ũra memak ñabũna Gott ogiten
õmemõri bũriõũra bwe re nimõ roga
me wei maneabin Jehova ñea i Jeru-
salem.
6 Me eñame memak ñabũna re mek
itañũra rõ ooaioõn bõra baibait ema-
kur ñana silber, me gold, mi imin me-
mak, mi imin gõgõrõ, mi imin ñan
ouwak pũmwen, me etsimine baen
mũñane bwi imin memak ñana eñame
eteñ totow.
7 ¶ Me uea Cyrus õmeata baibait
etaramawir ñana bain maneabin Je-
hova, ñana Nebukadnezar õtsin Je-
rusalem, me ñaeow ian maneabin
aduwen;
8 Mũñana kõr ñana Cyrus ñea uea n
Persia õmeata eow ian ben Mithre-
dath ñea amen rañа wõn geld uea,
mõ õ kadad a Şesbazar, ñea prinz in
Juda.
9 Me ñane ebakũra: aran animo ĩne
ñana gold, aran arañа ĩne ñana silber,
aran anarama ma ado debitsi,
10 Aran animo dõmaugu ñana gold,
aran abu ma` ata dõmaugu ñana
silber, ma aran arañа iwũr ñan eke-
kae eõrin.
11 Atebin baibait emakur ñana gold
me silber bwa aran aijimo erañan ma
abu. Sesbazar ota mũñana memak,
ñaga ã ota ñabũna edenigae atsin Ba-
bylon eada Jerusalem.

ITŨBAÑ 2.

ÑABŨNE ñaiñait provinz, ñabũna
ro roga atsin inimaget edeni-
gae ñabũna ã onuaiw, ñabũna Ne-
bukadnezar ñea uea n Babylon otow
Babylon, ñabũna re redõ eow Jeru-
salem me Juda, ion ea an tekawa
mi ion ea an tekawa;
2 Ñabũna re edegeri Serubabel,
me Jesua, me Nehemia, me Seraja,
me Reelaja, me Mardochai, me Bilsa,
me Mispar, me Bigevai, me Rehum,
me Baana. Ñane ebakin ñamet epon-
ñame ñea Israel:
3 Ibwibwin Pareos, aro erañan ma
aibu ma aemo ma arumen.
4 Ibwibwin Sephatja, aijubu ma
aemo ma arumen.
5 Ibwibwin Ara, aewar ma aemo
ma aijimo.
6 Ibwibwin Pahath-Moab, ñabũna
ibwibwin Jesua *me* Joab, aro erañan
ma aojuwar ma waea ma arumen.
7 Ibwibwin Elam, arañа ma arobu
ma aijima ma amen.
8 Ibwibwin Satthu, adawar ma ama
ma aijimo.
9 Ibwibwin Sakkai, aewar ma
añama.
10 Ibwibwin Bani, añowar ma ama
ma arumen.
11 Ibwibwin Bebai, añowar ma aru-
ma aijimen.

12 Ibwibwin Asgad, araña ma arobu ma aruma ma arumen.
13 Ibwibwin Adonikam, añowar ma añama ma año.
14 Ibwibwin Bigevai, aro erañan ma aijima ma año.
15 Ibwibwin Adin, abu ma aijima ma amen.
16 Ibwibwin Ater, ñabũna atsin itũrin Hiskia, aduma ma aoju.
17 Ibwibwin Bezai, aijubu ma aruma ma aijimen.
18 Ibwibwin Jora, aibu ma waea ma arumen.
19 Ibwibwin Hasum, arobu ma aruma ma aijimen.
20 Ibwibwin Gibbar, aduma ma aijimo.
21 Ibwibwin Bethlehem, aibu ma aruma ma aijimen.
22 Ñamen Netopha, aijima ma año.
23 Ñamen Anathoth, aibu ma aruma ma aoju.
24 Ñamen Asmaveth, ama ma arumen.
25 Ñamen Kirjath-Arim, *me* Kaphira, me Beeroth, aewar ma ama ma aijimen.
26 Ñamen Rama me Geba, añowar ma aruma ma aiquen.
27 Ñamen Michmas, aibu ma aruma ma arumen.
28 Ñamen Beth-El me Ai, arobu ma aruma ma aijimen.
29 Ibwibwin Nebo, aijima ma arumen.
30 Ibwibwin Magbis, aibu ma aijima ma año.
31 Ibwibwin Elam ñea ion, araña ma arobu ma aijima ma amen.
32 Ibwibiwin Harim, aijubu ma aruma.
33 Ibwibwin Lod, Hadid me Ono, aewar ma aruma ma aijimo.
34 Ibwibwin Jericho, aijubu ma ama ma aijimo.
35 Ibwibwin Senaa, aiju erañan ma añowar ma aijumo.
36 ¶ Ñabũna priester: ibwibwin Jedaja, ñabũna ran an wak Jesua, adawar ma aemo ma aijimen.
37 Ibwibwin Immer, araña ma aijima ma arumen.
38 Ibwibwin Pashur, araña ma arobu ma ama ma aeiu.
39 Ibwibwin Harim, araña ma waea ma aeiu.
40 ¶ Ibwibwin Levi: ibwibwin Jesua me Kadmiel, ñabũna ibwibwin Hodavja, aemo ma amen.
41 ¶ Amen riañ: ibwibwin Asaph, aibu ma aruma ma aoju.
42 ¶ Ñabũna ibwibwin amen raña metewak: ibwibwin Sallum, ibwibwin Ater, ibwibwin Talmon, ibwibwin Akkub, ibwibwin Hatita, ibwibwin Sobai, atebũra bwe aibu ma aijumo ma ado.
43 ¶ Ñabũna Nethinim: ibwibwin Ziha, ibwibwin Hasupha, ibwibwin Tabbaoth,
44 Ibwibwin Keros, ibwibwin Siaha, ibwibwin Padon,
45 Ibwibwin Lebana, ibwibwin Hagaba, ibwibwin Akkub,
46 Ibwibwin Hagab, ibwibwin Samlai, ibwibwin Hanan,
47 Ibwibwin Giddel, ibwibwin Gahar, ibwibwin Reaja,
48 Ibwibwin Rezin, ibwibwin Nekoda, ibwibwin Gassam,
49 Ibwibwin Usa, ibwibwin Pasea, ibwibwin Besai,
50 Ibwibwin Asna, ibwibwin Meunim, ibwibwin Nephisim,
51 Ibwibwin Bakbuk, ibwibwin Hakupha, ibwibwin Harhur,
52 Ibwibwin Bazluth, ibwibwin Mehida, ibwibwin Harsa,
53 Ibwibwin Barkos, ibwibwin Sisera, ibwibwin Thema,
54 Ibwibwin Nezia, ibwibwin Hatipha.
55 ¶ Ibwibwin an tsiõ Solomon: ibwibwin Sotai, ibwibwin Sophereth, ibwibwin Peruda,
56 Ibwibwin Jaala, ibwibwin Darkon, ibwibwin Giddel,
57 Ibwibwin Sephatja, ibwibwin Hattil, ibwibwin Pochereth-Hazzebaim, ibwibwin Ami.
58 Atebin ñabũna Nethinim me ñabũna ibwibwin an tsiõ Solomon bwe aijubu ma aduma ma arumen.
59 Me ñabũne ñabũna ro rogan Thel-Mela, Thel-Harsa, Cherub, Addon *me* Immer; me re eõ kona n pan aũra wak aũra bagadugu, me rũgũra, ia ũra atsin inimagen Israel õa:
60 Ibwibwin Delaja, ibwibwin To-

bia, ibwibwin Nekoda, añowar ma
aijima ma arumen.
61 ¶ Ma atsin inimaget ibwibwin
priester: ibwibwin Habaja, ibwibwin
Hakkoz, ibwibwin Barsillai, ñea eija-
tsi ion inimagen ñaiñain Barsillai ñea
dei Gilead, ñea ã emwinõn egõra.
62 Epo une rõ õnani eareãn egõra
inimagõra ñabũna ã õdũ ian buch in
aũra bagadugu, me re eõ ãt: me ña-
gat ã paten ũra bwe rõ mwarere,
me ã totuten ũra ean barũeneben
priester.
63 Ma amea amen mwit añõg õpan a
ũra, bwe re nim eõ jeiji atsin eat imin
ñana magit ebwigaga, ea an weijo
priester ion me Urim me Thummim.
64 ¶ Atebin bita epo bwe ama ma
aro erañan ma aijubu ma añama.
65 Me baeõra aũra tsiõ eman ma
aũra tsiõ ãn, ma atebũra bwe aeiu
erañan ma aijubu ma aijumo ma
aeiu: me baeõra arobu amen me ãini-
mwen riañ.
66 Atebin wañara pferde bwe aewar
ma aijumo ma año; me wañara mulio
bwe arobu ma ama ma aijimo;
67 Me wañara kamele bwe abu ma
aijumo ma aijimo; me *wañara* esel
bwe año erañan ma aewar ma ãru-
ma.
68 ¶ Me ibũn inimagen monibain
aũra wak aũra bagadugu, ñaga rõ
õrre eow ian maneabin Jehova ñea i
Jerusalem, re ere eadu tekei aũra teñ
totow bwe dõgin maneabin Gott bwe
ã nim kan wei iow atañan:
69 Re totow tekei aũra kona iat
eñan geld ñan pũmwet emakur me
añama ma aiquet erañan darics in
gold, me aijimo erañan maneh in
silber, ma aibu ekarawin ñan an
priester.
70 Me priester, mi ibwibwin Levi,
me eñame ibũn, ma amen riañ, ma
amen raña metewak, me ñabũna Ne-
thinim, re mek ian aũra tekawa, mi
Israel memak re mek ian aũra te-
kawa.

ITŨBAÑ 3.

ME ñag eredõ quaeiun maraman,
me ñaga ibwibwin Israel re
mek ian aũra tekawa, eñame re epo-
da i Jerusalem tekei aiquet eñame.
2 Me eogoda Jesua ñea ñain Joza-
dak, me etsietsin ñabũna priester,
me Serubabel ñea ñain Sealthiel, me
etsietsin, mõ rõ wei dagarain Gott in
Israel, bwe re nim ere iwim in jiũiow
ean, tekei eareãtow ian wõn dogor
Moses ñea an ñame Gott.
3 Mõ rõ õeõgida dagarae ean ña-
mwinen; bwi imiow emek eara bwe
dõgin amen ean eb ana: me re ere
iwim in jiũiow ean ea Jehova, ñana
iwim in jiũiow ijoran mi ijemerõ.
4 Me re raña kadarot ewak ñana ã
ririñ atsin ean rat imin erõ, tekei
eareãn, me re ere iwim in jiũiow eat
ibũm aeoweaeow tekei õdũeõra, tekei
edogor, tekei ñea eimwi eat ibũm
aeoweaeow;
5 Mi imũr iwim in jiũiow ñea eko
tokin, mi *iwim* ñana bain an redõ
maraman, ma kadaron Jehova me-
mak ñana ã idit bũmin ñana ã õebwi-
gaga, ma atsin itũrit eñame memak
ñabũna re totow imin ñana re teñ
totow ea Jehova.
6 Rõ õren ere iwim in jiũiow ea Je-
hova ean adamonin bũmin quaeiun
maraman: me ã eitsiõk õeõg ũrien
maneabin Jehova.
7 Ro oija bet amen erobu geld, ma
amen makur ũrra; me õañara, me ni-
mõra, me eir, ea dei Sidon, me ea dei
Tyrus, bwe re nim karre dabwike ña-
na zedern atsin Libanon eadu ijited,
aeow Joppa, tekei panetow itũrin
Cyrus ñea uea n Persia.
8 ¶ Me ean karuwõrin obwenin aũ-
ra naña maneabin Gott i Jerusalem,
ean karon maraman, Serubabel ñea
ñain Sealthiel, me Jesua ñea ñain
Jozadak, me etsiedũrõr ñabũna dũgi-
dũgin ñabũna priester mi ibwibwin
Levi, me eñame memak ñabũna re
metan eat edenigae aeow Jerusalem,
rõ õren õaweijidã emakur; me rõ
õweijorat ibwibwin Levi, ñabũn oqui-
narama aũra obweni me ñabũna eñab
eken, bwe re nim ek'ũra monibain
makurin maneabin Jehova.
9 Me eogoda Jesua ma amebũna
ñaiñain ma amebũna etsietsin, *me*
Kadmiel ma amebũna ñaiñain, mi
ibwibwin Juda, tekei aiquet eñame
bwe re nimõ moniba ea amen makur
ian maneabin Gott: amebũna ñaiñain

Henadad, epo a ñaiñaiūra me etsiedūra ñabūna ibwibwin Levi.
10 Me ñag amen kei rō ōeōg ūrien
maneabin Jehova, rō ōweijoran priester ian aūra karawin me dobu, me ibwibwin Levi ñabūna ibwibwin Asaph me zimbeln, bwe re nim tsitan Jehova, tekei an dogor David ñea uea n Israel.
11 Me rō ōnanei aeōra iat iriañ in
tsitan mō ōtūba Jehova, *mō rō ūge,* Bwo O omo, me eko tokin an eō earañame ea Israel. Me eñame memak ra aeuwak iat aeuwak ouwak, ñaga re tsitan Jehova, bwina ā ogiten ōeōg ūrien maneabin Jehova.
12 Me priester ñabūn ebak me ibwi-
bwin Levi me ñabūna monibain *aūra wak* aūra bagadugu, ñabūna eñab ñabūna ra aia adamonit dōmaneab, re eōñ ean aeōra ñan ouwak, ñaga ā ōeōg ūriet dōmaneab ñune eow ian mōra; me ebak ñabūna ra aeuwak me re eiñōñ bwe dōgit ibibōki:
13 Me eñame re eō kona n oijuwōñ
at eñame aeuwak in ibibōki ma aeuwak in iōñ; bwe eñame ra aeuwak iat aeuwak ñea ouwak, me ā kaiōt eiñōñ eow ino ogoeow.

ITŪBAÑ 4.

ME ñaga barūet ibwibwin Juda mi ibwibwin Benjamin rō kaiōt bwe ñabūna ñaiñait edenigae ri tik weijien maneabin Jehova, ñea Gott in Israel;
2 Re tūren a Serubabel, me ea ña-
būna monibain *aūra wak* aūra bagadugu, mō rō ūge a ūra, Amaimō buōk gamiā eat kei *wak;* bwa ama ōnani wamiā Gott tekei gamiā; ma ama ere iwim a atsin ean an būm Asar-Haddon ñea uea n Assyria, ñea ota gama ine.
3 Me Serubabel, me Jesua, me dū-
gidūgin monibain *aūra wak* aūra bagadugu Israel, rō ūge a ūra, Eko wamiā imin itūrima n wei maneabin wama Gott; ma ama nan wei maneabin Jehova, ñea Gott in Israel, ama memak, tekei aen uea Cyrus ñea uea n Persia ea gama.
4 Ma amen eat eb rō ōijūrūñ ben
amen Juda, mo ro oroe ūra ñaga rō kei *wak,*
5 Mō rō pūmwe amen kamarar in
iwitsiow ūra, bwe re nimō ōeko woun aūra kamarar, ean an būm memak Cyrus ñea uea n Persia, ea an moniba Darius ñea uea n Persia.
6 Me ñag Ahasveros ekei uea, ñag
ō ōren moniba, re eare brief in ōbabaka amen Juda me Jerusalem.
7 ¶ Me ean an būm Artaxerxes,
Bislam, me Mithredath, me Tabeel, me dañan ñabūna dūgidūgin re dar a Artaxerxes ñea uea n Persia; me ā eareōn mūrana brief buchstaben in Syria, me ā gait iow ian kaikairūn Syria.
8 Rehum ñea amen mwit añōg, me
Simsai ñea amen edar ar eare brief in iwitsiow Jerusalem ea uea Artaxerxes iat deden ñune:
9 Me Rehum ñea amen mwit añōg,
me Simsai ñea amen edar, me dañōrōr ñabūna dūgidūgin re dar; ñabūna Dinaite, me Apharsathchite, me Tarpelite, me Arphasite, me Archevite, me dei Babylon, me dei Susan, me ñabūna Dehaite, me dei Elam,
10 Me eponñame ñabūna dūgidūgin
ñabūna Asnaphar ñea ōkaganado me ñea ā eredu onuaiw, mō ōñaeow ūra iat tekawa ñea Samaria, me eat *eb* ñabena dūgidūgin ñaben edōgen apagot ekaw, me baeōra memak.
11 ¶ Ñarane kopi n brief ñarana rō
ōijōn a uea Artaxerxes: Am tsiō ñabūna ñamen edōgen apagot ekaw *ñea Euphrat, ñama,* me dañama memak.
12 Ā nim tsiet iow itūrin uea, bwe
dei Judea ñabūna ro rogan itūrūm rō ōrre añen gama eow Jerusalem; rō ōreita wei tekawa ñea ōkañaba ñea ebaka, mō rō wei ororin, me re tik ririñien ūrien.
13 Ā nim tsiet iow itūrin uea, bwe
tsin ia ā tik wei tekawa ñune, me tsin ie tik og ororin, ri nan keō n oija uea wōn geld, me wōn zoll, me wōn eañabai, mi imūr nan aeōñ redōdu wañara geld uea.
14 Me ñag ama ōn barajitedin an
wak uea, eō eimwi itūrima bwa amam aia ōgadūkūrañen uea, me ñagan ama etsiō a uea mo oduwen añōgōra;
15 Bwe ā nim ōnani iow ian buch
in toroñabin am bagadugu: me wo

nan āt iow ian mūñana buch it etoroñab añōget tekawa ñune, me wo nan tsiet bwe tekawa ñune ei tekawa ñea ōkañaba, ñea oroe uea me provinzen, me bwe ro ogiten ōrig ekañaba ian atsin ñago me ñago; me ñagat ā ōren ijababa tekawa ñune bwe dōgin bita.
16 Ama oduwen a uea añōget tekawa ñune, bwe tsin ia ā tik wei, me tsin ie edowa ororen, imūr nan eko dūbañūm edōgen apagot ekaw *ñea Euphrat.*
17 ¶ Ma amea uea etsiō a Rehum ñea amen mwit añōg, me Simsai ñea amen edar, me dañōra ñabūna dūgidūgin ñabūna re mek i Samaria, me eat dūgidūgit eb ñaben edōgen apagot ekaw, *mō ūge*: Wamiā iow, mi imin ñana baen.
18 Ā ogiten lesenei ōkōr eow ian meō mūrana brief ñaran amwa ōijōn ame.
19 Ma A pan, me ā ōnani, me ā ātien añōgen bita tekawa bwō ōkañaba ea uea atsin ñago me ñago, me ā ōrig ekañaba me earearūō ian.
20 Etsimine bet uea ñago ñabūn oaio i Jerusalem, ñabūna ro moniba ea eb memak *ñaben* edōgen apagot ekaw; me ā oija ūra wañara geld, me zoll, me eañabai.
21 Amwaimō ririñ edogor ñage bwa amebūna re nim rañada, me bwe ā nim eō tik wei bita tekawa, ea aeō ririñ edogor ion.
22 Ma amwam kanakania gamiā bwa amwam eō kenañanañ: bwe dōgit ekeken ñag enim kañedat egatūrae imin mō ōredōatu wōn uea imin?
23 ¶ Me ñaga ā lesenei wōn brief Artaxerxes ñea uea eow ian men Rehum, me Simsai ñea amen edar, me dañōrōr, rō kapapar aeow Jerusalem ea dei Juda, me re enenei ūra iat oaio mi iat eō badōdō bwe re nim rañada.
24 Me ejūkōn makurin maneabin Jehova ñea i Jerusalem: me e toki ea karon an obweni n moniba Darius ñea uea n Persia.

ITŪBAÑ 5.

ME propheten, ñarumen Haggai ñea prophet, me Sacharja ñea ñain Iddo, ar ōrai eñōgen propheten ea dei Judea ñabūna re mek i Juda me i Jerusalem; *ar ōrai eñōgin propheten* ea ūra eow ian egen Gott in Israel.
2 Mō ōweijo Sarubabel ñea ñain Sealthiel, me Jesua ñea ñain Jozadak, ma ar ōaweijidaten wei maneabin Gott ñea i Jerusalem; me wōn propheten Gott re mek itūrūrōr, mō rō buōk ūrōr.
3 ¶ Eat edae ñaga ōrre a ūra Thathnai, ñea amen mwit añōg edōgen apagot ekaw *ñea Euphrat,* me Sethar-Bosnai, me dañōrōr, me re dorer a ūra, mō rō ūge, Ijegen oija gamiā edogor bwa amwam tik wei dōmaneab ñune, me oog mūrane eoror?
4 Ma ama kakairū a ūra iat deden ñune, Ijegen eget eñame ñabūna rō wei dōmaneab ñune?
5 Me men wañara Gott emek ean amebūna ñabet dei Judea, bwe ā nim eō rewin ūra, ea an baiwōñ Darius añōgen bita, mi imūr inan ōredōan brief in ōnei añōgen.
6 ¶ Ñarane kopi n brief ñarana Thathnai, ñea amen mwit añōg edōgen apagot ekaw, me Sethar-Bosnai, me dañan ñabūna Apharsachite, ñabūna re mek edōgen apagot ekaw, ōijōn a uea Darius;
7 Rō ōijōn a brief eran, ñaran ōūge eareān ian: Ea uea Darius, iow memak.
8 Ā nim tsiet iow itūrin uea, bwa ama ñow ean eben Juda, ea maneabin Gott ñea ōkaganado, ñea ā wei atsin eat epe ñan ouwak, me ā ñaeow edabwike ean ororin; me emarūm bita emakur eow ian bōra.
9 Ma ama ūdūdōn amebūna eñab, ma ama dorer a ūra, mō ūge, Ijegen oija gamiā edogor bwa amwaimō wei dōmaneab ñune, me bwa amwaimō oog ororin?
10 Ma ama ūdōn bet ūra egōra, bwa amaim mwinenei aw, me eare eget eñame ñabūna wañara temoniba.
11 Me rō ōnei aema iat deden ñune, mō rō ūge, Ama an tsiō Gott in ianweron me eat eb ñama, ma ama tik weijiet dōmaneab ñea ā ogiten wei eat obweni ñana ñago me ñago, ñea

uea n Israel ion ñea õkaganado õwei
mo oog.
12 Me ñag ama bagadugu ogiten
õdamadam Gott in ianweron, me E
totu ũra ian ben Nebukadnezar ñea
uea n Babylon, ñea dei Chaldea, ñea
eijababa dõmaneab ñune, mo otow
eñame i Babylon.
13 Me ean adamonin an obweni n
moniba Cyrus ñea uea n Babylon,
Cyrus eririñ edogor ion bwe ã nimõ
wei maneabin Gott ñune.
14 Me baibait etaramawir ñana
gold me silber ñana bain maneabin
Gott, ñana Nebukadnezar õbũ atsin
iat dõmaneab ñea i Jerusalem, mo
otow ian maneabin Babylon, uea Cy-
rus ebarũ atsin ian maneabin Baby-
lon, me ã oija añet eñame ion ñea
Sesbazar egen, ñea õ õweijoran bwe
enim eke amen mwit añõg;
15 Mõ õ ũge a, Wo nim õbũ mũñane
bait etaramawir, me nuaw, me ñaeow
iat dõmaneab ñea i Jerusalem, me ã
nimõ wei maneabin Gott eow ata-
ñan.
16 Mõ õrre Sesbazar, mõ õeõg ũrien
maneabin Gott ñea i Jerusalem: ma
atsin eat edae ñea ea ñage ã õreita
wei, me etsiõk bet og ñage.
17 Me ñagan, tsin io omo ian men
uea, ã nim õnani iow iat ewak ñea eñan
wõn uea min ñan ouwak pũmwen,
ñea emek i Babylon, ia iduwen õa iõk
ñana ã ririñ edogor ion eow itũrin uea
Cyrus bwe ã nim kan wei maneabin
Gott ñune ñea i Jerusalem; me uea
enim õijõn a gama aen ñan añõgen
bita.

ITŨBAÑ 6.

ME uea Darius eririñ edogor ion,
me ã õnani iow iat ewak ñea
wakin buch, ino ã õepoi iow i Baby-
lon imin ñan ouwak pũmwen.
2 Me ã ãt iowen Ahmetha, ñea pa-
last ion iat provinz ñea Media, buch
eran, mõ õũge eareãtow ian bwe eto-
roñab:
3 Ean adamonin an obweni uea Cy-
rus, Cyrus ñea uea eririñ edogor ion,
ñea ũge: Añõgen maneabin Gott i
Jerusalem, ã nimõ wei dõmaneab,
ñea eñan ñea ã ere iwim ean, me ã
nim õeõg-ooaio ũrien; añama emai-
nibe godaũn, ma añama emainibe
reabin;
4 Aijõrre epe ñan ouwak, aerret
edabwike etsimeduw: me pũmwet
emakur ã nim totow atsin ian an wak
uea.
5 Me ã nim õredõan bet baibait
etaramawir ñana gold me silber ñana
bain maneabin Gott, ñana Nebukad-
nezar õbũ atsin iat dõmaneab ñea i
Jerusalem, mo otow i Babylon, me ã
nim kan otow iat dõmaneab ñea i
Jerusalem, ion eat eñan mi ion eat
eñan; me wo nimõ ñaeow ian manea-
bin Gott.
6 Me ñagan, Thathnai, ñea amen
mwit añõg edõgen apagot ekaw, *me*
Sethar-Bosnai, me dañamũrõr ñabũna
Apharsachite, ñabũn edõgen apagot
ekaw, amwaimõ goeow tsinin ina:
7 Amwam eõ titirũei makureien
bita maneabin Gott; wañara amen
mwit añõg dei Judea me ñabũna ña-
bet dei Judea re nimõ wei bita ma-
neabin Gott eow atañan.
8 Ma A ririñ bet edogor ion ñea
añõgen bita ñea amwaimõ ririñ a
amebũna ñabet dei Judea bwe dõgin,
weien bita maneabin Gott: bwe ã nim
epar in oija mibũna eñame pũmwet
emakur, atsin ean wõn imin uea, ñea
wõn geld edõgen apagot ekaw, bwe ã
nim eõ rarewin ũra.
9 Me ã nim oija eñame eat ibũm
aeoweaeow eõ toki mũñana ñana
emwi bwe ã nim oija ũra, tekei aeõra
priester ñabũn i Jerusalem, ñana
ochsen eoniñ, me widder, me lãmmer,
bwi iwim in jiũiow ea Gott in ianwe-
ron; me weizen, me ebarajited, me
wein, me eir;
10 Bwe re nim ere iwim ñan oboja-
rara ea Gott in ianweron, me bwe re
nimõ tetaro bwe dõgin tsimorin uea,
me ñaiñain ñabũna eman.
11 A ogiten bet ririñ edõgor ion,
bwi tamo eñame ñea õekekae mũña-
ne eñõg, ã nimõ rouda dedañanin an
wak, me ã nim ijojida amea mo quor
iow ean, ma an wak enim ekei ewe-
dũdũ n bwija bwe dõgin ñea:
12 Me Gott ñea õñaeow egen ian E
nim õraijedu uea memak me epon-
ñame ñabũna re ere bõra bwe re
nimõ õekekae edogor ñune, bwe re

nim ijababa bita maneabin Gott ñea
i Jerusalem. Aña ñea Darius, A ogi-
ten ririñ bitune edogor; ā nim edegeri
eow eat ebetsibetsi memak.
13 ¶ Me Thathnai, ñea amen mwit
añōg edōgen apagot ekaw, me Sethar-
Bosnai, me dañōrōr, re par in edegeri
bita edogor, bwe dōgin an uea Darius
ōijōn a ūra.
14 Ma amebūna ñabet dei Judea rō
kei, mō rō geidawianaw eow eat eñō-
gen propheten ñan aen Haggai ñea
prophet me Sacharja ñea ñain Iddo.
Me rō wei *dōmaneab* mo ro oog, tekei
an dogor Gott in Israel, mi tekei wa-
ñarei dogor Cyrus, me Darius, me
Artaxerxes ñeijimen uea n Persia.
15 Mo og bita dōmaneab ean kati-
jūbūmin būmin maraman ñea Adar,
ñea ean quañon an obweni n moniba
uea Darius.
16 ¶ Me ibwibwin Israel, me priest-
er me ibwibwin Levi, me dūgidūgin
ñaiñait edenigae, re raña ōebwiga-
gaen bita maneabin Gott iat ibi-
bōki.
17 Me re ere ean ōebwigagaen bita
maneabin Gott aibu ochsen eoniñ, me
arobu widder, me abu lāmmer; me *re
ere* bwi iwim in etad idūra waea ma
arumen ziegenbōcke bwe dōgin Is-
rael memak, tekei ebakit arōeni n
Israel.
18 Me rō ñaeow priester ean amai-
ūra, mi ibwibwin Levi tekei aūra
gate, bwe dōgin makurit taramawi-
reien Gott, ñea i Jerusalem; tekei
eareātow ian wōn buch Moses.
19 Me ñabūna ñaiñait edenigae re
raña ekadaro n passah ean abūmita
ma aeoq būmin adamonin maraman.
20 Bwe priester mi ibwibwin Levi
memak ro ogiten ōdereder ūra, me re
dereder memak; me ra abi passah
bwe dōgin ñaiñait edenigae memak,
me bwe dōgit etsiedūra ñabūna
priester, me bwe dōgūra bet.
21 Me ibwibwin Israel, ñabūna re
redō atsin eat edenigae, me eñame
memak ñabūna rō ōekae ūra atsin
ean aūra mwarere heiden eat eb, me
ñabūna rō keiwin a ūra, bwe re nim
ōnani Jehova, ñea Gott in Israel, re
jeijien,
22 Me re raña ekadaro n brot ñea

eō ōpwe ean abūmin aeiu iat ibibōki:
bwi Jehova ōeibibōki ūra, me E iwid
būriōūn uea n Assyria ea ūra, bwe ā
nim ooaio bōra eow ean makurin ma-
neabin Gott, ñea Gott in Israel.

ITŪBAÑ 7.

MI iruwin mūñane, ñag omoniba
Artaxerxes ñea uea n Persia,
me Esra ñea ñain Seraja, ñea ñain
Asarja, ñea ñain Hilkia,
2 Ñea ñain Sallum, ñea ñain Zadok,
ñea ñain Ahitob,
3 Ñea ñain Amarja, ñea ñain Asar-
ja, ñea ñain Merajoth,
4 Ñea ñain Serahja, ñea ñain Usi,
ñea ñain Bukki,
5 Ñea ñain Abisua, ñea ñain Pine-
has, ñea ñain Eleasar, ñea ñain Aaron
ñea monibain priester;
6 Amea Esra orogan Babylon: me
ei ma amen edar ion ñea etsiet ōkōr
an dogor Moses, ñea Jehova, ñea Gott
in Israel, oija; me uea oija imin me-
mak ñan ō kōñōn, tekei ben Jehova
ñea wōn Gott ean.
7 Me ean quaeiun an obweni uea
Artaxerxes, ibūt atsin inimaget ibwi-
bwin Israel, ma atsin inimagen
priester, mi ibwibwin Levi, ma amen
riañ, ma amen raña metewak, me
ñabūna Nethinim, ro roga Jerusalem.
8 Mō ō ōrre eow Jerusalem ean ka-
timon maraman, ñea ian quaeiun an
obweni uea.
9 Bwō ō ōaweijida n rogan Babylon
ean adamonin būmin adamonin ma-
raman; mō ō baiwōñ Jerusalem ean
adamonin būmin katimon maraman,
tekei ben Gott ñaran omo ean.
10 Me Esra ogiten ōmamo būriōūn
bwe enim ōnani an dogor Jehova, me
edegeri, me eke ekereri aen, ma an
mwit añōg inimagen Israel.
11 ¶ Ñarane kopi n brief ñaran uea
Artaxerxes oija Esra ñea priester,
ñea amen edar, ñea amen eare añō-
gen an dogor Jehova memak, ma aen
ea Israel:
12 Artaxerxes, ñea wañara uea
uea, ea Esra ñea priester, ñea amen
eare an dogor Gott in ianweron, ñea
magit omo mi iju bet an omo.
13 A ririñ edogor ion, bwe re nim
edegeriw aeow Jerusalem eñame ña-

būna Israel, me wañara priester mi
ibwibwin Levi ñabūn ūbwiō, ñabūna
būriōūra kōr iteñ nuaw.
14 Ñaga ā ōijōnuw atsin itūrin uea
me wōn amen kamarar ñabūna aeiu,
bwe wo nim ūdūdō garwewe añōgen
Juda me Jerusalem, tekei an dogor
wam Gott ñea emek ian bem,
15 Me bwe wo nimō barū silber me
gold, ñana uea me wōn amen kama-
rar etotow, ñaga būriōūra kōr, ea
Gott in Israel, ñea emek i Jerusalem
eñan,
16 Me silber me gold memak ñana
wo nan kona eow ean provinz ñea
Babylon, epo a aūra adu eñame ñana
buriōūra eteñ totow bwe dōgin ma-
neabin wañara Gott ñea i Jerusalem;
17 Me ñagan wo nim kapapar in
rouwōn mūñana geld ochsen eoniñ,
me widder, me lämmer, epo a iwim in
ōn mi iwim in nim ñana baeōra, me
wo nim ere eow eat dagarae ñea ian
maneabin wamiā Gott ñea i Jeru-
salem.
18 Mi tamo ñea eimwi itūrūm mi
itūrin bet etsiedūm bwa amwaimō
ririñ a gold me silber ñana dūgidū-
gin, amwaimō ririñ tekei būriōūn
wamiā Gott.
19 Mi imin ñana ā oija aw bwe bait
etaramawir ian maneabin wam Gott,
wo nimō ñaeow ian men Gott in
Jerusalem.
20 Mi tamo iju baibain maneabin
wam Gott, ñan eimwi bwe wo nim
totow, wo nim totow atsin ian wa-
kin wōn imin uea.
21 Ma aña, ñea uea Artaxerxes, A
ririñ edogor ion ea amen raña geld
memak ñabūna re mek edōgen apa-
got ekaw, bwi tamo imin ñana Esra
ñea priester, ñea amen eare an dogor
Gott in ianweron, āeñ, e nim ōpar in
ririñ,
22 Ea aibu talent in silber, me aibu
keweōin weizen, me aibu bath in
wein, me aibu bath in eir, me eba-
rajited ñea ā eō eare ebakin.
23 Mi tamo imin ñea ā patow itū-
rin Gott in ianweron, ā nimō ririñ
garwewe bwe dōgin maneabin Gott
in ianweron; bwe dōgit ekeken ñag
enim ōrret eigirow in iwitsiow moni-
bain uea me ñaiñain ñabūna eman?

24 Ma ama pan a gamiā kōr añō-
gōra priester memak me ibwibwin
Levi, ma amen riañ, ma amen raña
metewak, me ñabūna Nethinim, ma
amen makur ean bita maneabin Gott,
bwe eō eimwi ia ā ñaeow ūra eat
etotow wōn uea geld, me zoll, me
eañabai.
25 Ma auwe, ñea Esra, wo nim
ōweijoran amen mwit añōg ma amen
ekōm tekei manin Gott ñea ian bem,
ñabūna ri nan mwit añōget eñame
memak ñabūna re mek edōgen apa-
got ekaw, ūra memak ñabūna re tsiet
wōn dogor wam Gott; me ñabūna re
eō tsiet, amwaimō wereri ūra.
26 Me tamo ñea eō edegeri an do-
gor wam Gott, me wōn dogor uea, ā
nim ōpar in ōeōgida gain, tamo ā abi
ōa ā ōijōtsina atsin ūbwien, ōa ā jori-
danin wōn imin, ōa ā ōraijedu iat
etañ in quōquōr.
27 ¶ A nim tsitan Jehova, ñea wa-
ñara Gott ada bagadugu, ñea ōñaeow
bitune ian būriōūn uea, bwe e nim
ōdabūk maneabin Jehova ñea i Jeru-
salem;
28 Mo oija ame bet oquedeieō ian
men uea, me wōn amen kamarar, mi
ian men bet ñabūna wōn amen oaio
uea. Me ā ooaioeō tekei ben Jehova
ñea waña Gott ea, ma A ōepoi eñame
ñabūna ōkaganado atsin inimagen
Israel bwe re nimō roga epo ame.

ITŪBAÑ 8.

ME ñabūne monibain aūra wak
aūra bagadugu, me ñarane ei
buch in egōra ñabūna ro rogan Ba-
bylon epo ame, ñag omoniba uea
Artaxerxes:
2 Atsin inimaget ibwibwin Pine-
has, Gersom. Atsin inimaget ibwi-
bwin Ithamar, Daniel. Atsin inima-
get ibwibwit David, Hattus.
3 Atsin inimaget ibwibwin Sechan-
ja, atsin inimaget ibwibwin Pareos,
Sacharja; me ā ōdū iow itañin aibu
ma aijima eman.
4 Atsin inimaget ibwibwin Pahath-
Moab, Eljoenai ñea ñain Serahja; me
epo a ñei arobu eman.
5 Atsin inimaget ibwibwin Sechan-
ja, *amea* ñain Jahasiel; me epo a ñei
aijubu eman.

6 Atsin inimaget ibwibwin Adin,
Ebed ñea ñain Jonathan; me epo a
ñei aijima eman.
7 Atsin inimaget ibwibwin Elam,
Jesaja ñea ñain Athalja; me epo a
ñei aemo eman.
8 Atsin inimaget ibwibwin Sephat-
ja, Sebadja ñea ñain Michael; me epo
a ñei aojomo eman.
9 Atsin inimaget ibwibwin Joab,
Obadja ñea ñain Jehiel; me epo a ñei
arobu ma waea ma aoju eman.
10 Atsin inimaget ibwibwin Selo-
mith, *amea* ñain Josiphja; me epo a
ñei aibu ma añama eman.
11 Atsin inimaget ibwibwin Bebai,
Sacharja ñea ñain Bebai; me epo a
ñei aruma ma aoju eman.
12 Atsin inimaget ibwibwin Asgad,
Johanan ñea ñain Hakkatan; me epo
a ñei aibu ma waea eman.
13 Atsin inimaget ibwibwin Adoni-
kam, *ñabũna* magin; me ñane egõra,
Eliphelet, Jeiel me Semaja; me epo a
ũrei añama eman.
14 Atsin inimaget ibwibwin Bige-
vai, Uthai me Sabbud; me epo a ũrõr
aemo eman.
15 ¶ Ma A õepoi ũra eow itañit
ekaw ñea õgõrũrõ aeow Ahava; ma
ama mek ina ean aijũbũm: ma A aia
eñame, me priester, me eko iot atsin
inimaget ibwibwin Levi ñea A ãt iow
ina.
16 Ma A etsiõ a me emwin Elieser,
me Ariel, me Semaja, me Elnathan,
me Jarib, me Elnathan, me Nathan,
me Sacharja, me Mesullam, ñabũna
temoniba; ma *A emwin bet* Jojarib
me Elnathan, ñarumen amen kereri.
17 Ma A õijõn ũra ea Iddo ñea te-
moniba eat etañ ñea Kasphia; ma A
pan a ũra aeõra ñeijina re nim õrai a
Iddo, me etsietsin ñabũna Nethinim,
eat etañ ñea Kasphia, bwe re nim
õrean a gama amen makur ian ma-
neabin wama Gott.
18 Me rõ õrean añen gama eñame
ion ñea õman, tekei ben Gott ñaran
omo eama, atsin inimaget ibwibwin
Maheli, ñea ibwin Levi, ñea ñain Is-
rael; me Serebja, epo a amebũna ñai-
ñain me etsietsin, re eke waea ma
aoju;
19 Me Hasabja, me epo a ñei Jesa-
ja atsin inimaget ibwibwin Merari,
me etsietsin me ñaiñaiũra, re eke
aruma;
20 Ma atsin inimagen ñabũna Ne-
thinim, ñabũna David me prinzen
etotow bwe re nimõ buõk aũra makur
it taramawir ibwibwin Levi, arobu
ma aruma ñabũna Nethinim: ã pan
ũra memak eow ean egõra.
21 ¶ Ma A pat eõ ñanũmwi ina, ita-
ñit ekaw ñea Ahava, bwa amam õi-
jõñ gama ian men wama Gott, bwa
amam õnani emedena ñea eimwi Itũ-
rin, ñea medenama, mo oniñ in ũbwe-
ma, me wama min memak.
22 Bwa A maiũr ia A kõñõt atsin
itũrin uea etar in ake ma amen gõr
animwen pferde bwe re nimõ buõk
gama n iwitsiow barũema eow ian
medena, bwin ama ogiten dorer a
uea, mõ ũge, Emamek ben Gott eara
memak ñabũna rõ õnani, mõ õgagei-
dawianaw ũra; me emamek waion ma
an egirow eara memak ñabũna rõ
ñaũnin.
23 Ma ama eõ ñanũmwi ma ama
kõñõñ a wama Gott bwe dõgin bita:
mõ O kaiõt aema.
24 ¶ Ma A õekae waea ma arumen
priester atsin inimagen priester ña-
bũn õkaganado, epo a Serebja ma
Hasabja, me waea atsin inimaget
etsietsin amerumena,
25 Ma A paunei a ũra silber, me
gold, me baibait etaramawir, ñana
eañabai bwe dõgin maneabin wama
Gott, ñana uea, me wõn amen kama-
rar, me wõn prinzen, mi Israel me-
mak ñabũna re mek ina, ogiten to-
tow:
26 A paunei iow ian bõra añowar
ma aijima talent in silber, me baibait
etaramawir ñana silber ñana aibu
talent; me aibu talent in gold;
27 Ma araruma dõmaugu ñana
gold, ñana araña darics pũmwen; me
arura iwũr eborage, ñaruraõ omo mõ
õramaramin, ñaruraõ etsitobo amon
gold.
28 Ma A ũge a ũra, Ã õebwigaga
gamiã bwa an ñame Jehova, me
ebwigaga bet iwũr; me silber me
gold ei õkõr adun Jehova, ñea wañara
Gott amiã bagadugu, ñana eñame
eteñ totow.

29 Amwaimõ marũm, me raña, ea
amiã paunei iow ian men priester ña-
bũn õkaganado mi ibwibwin Levi, me
monibain *aũra wak* aũra bagadugu
Israel, i Jerusalem, ian rum in ma-
neabin Jehova.
30 Me priester mi ibwibwin Levi re
barũ silber me gold, mi iwũr ñana ã
ogiten paunei, me ro otowen Jerusa-
lem ian maneabin wama Gott.
31 ¶ Ma ama erowi ekaw ñea
Ahava ean abũmita bũmin adamo-
nin maraman, bwa amam ñow Jeru-
salem: me ben wama Gott emamek
eama, mõ Õ õtsimor gama atsin ian
ben barũema ma amen kame ian me-
dena.
32 Ma ama baiweten Jerusalem,
ma ama mek ina ean aijũbũm.
33 ¶ Me ean keabũmit ibũm, ã
paunei mũñana silber me gold mi
iwũr eow ian maneabin wama Gott
aeow ian ben Meremoth ñea ñain Uria
ñea priester; me dañan ñea Eleasar
ñea ñain Pinehas; me dañõrõr ñaru-
mena Josabad ñea ñain Jesua, me
Noadja ñea ñain Binnui, ñabũna ibwi-
bwin Levi;
34 Rõ õmadũn me re paunei me-
mak: me ã eare memak roin eat edae
ñaga.
35 Ñaiñait edenigae, ñabũna re me-
tan iat edenigae, re ere iwim in jiũiow
ea Gott in Israel, ñana waea ma aru-
men ochsen eoniñ bwe dõgin Israel
memak, aduma ma año widder, aemo
ma aeiu lãmmer, waea ma arumen
bõcke bwi iwim in etad idũra: mũña-
na memak ũra iwim in jiũiow ea
Jehova.
36 ¶ Me ro oija ñabũna wõn uea sa-
trapen an dogor uea, me ea amen
mwit añõg edõgen apagot ekaw:
me ro buõkiet eñame me maneabin
Gott.

ITŨBAÑ 9.

ÑAGA ã ogiten ririñ mũñana, prin-
zen re tũren ame, mõ rõ ũge,
Eñame ñabũna Israel, me priester mi
ibwibwin Levi, re eitsiõk õekae ũra
atsin itũrin amen ean eb ane, me re
ririñ mũñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr, ñana wõt ibwibwin Kanaan, mi
ibwibwin Heth, me ñabũna Pheresite,
me dei Jebus, mi ibwibwin Ammon,
me dei Moab, me dei Ägypten, me
ñabũna Amorite.
2 Bwe rõ kani agõra atsin inimagen
ñaiũra ãn ma agõra bet ñaiũra eman,
me ekarig ñea ebwigaga õkamwara-
ro añen amen ean eb ana: eh, ben
prinzen ma amen mwit añõg ei aũtũ-
bũra iat idũra ñune.
3 Me ñag A kaiõt bita, A ba aeõ
karawin me gawidõ, ma A uda iren
tũbũ me barõ, ma A megeda ma A
ikien bũriõ.
4 Me re epo ame eñame memak
ñabũna rõ rõraõ eow ean aen Gott
in Israel, bwe dõgin aũra dũra ña-
bũna rat edenigae; ma A megeda
ma A ikien bũriõ ea etaramawir in
ijemerõ.
5 ¶ Me eat etaramawir in ijemerõ
A eogoda atsin ean õijõñeõ, ma A ba
aeõ karawin me gawidõ; ma A oto-
burõ, ma A ere beõ a Jehova ñea
waña Gott;
6 Ma A ũge, O waña Gott, A maiũr
ma A maneañ in tata meõ aw, waña
Gott; bwõ õmwaten aũtũbwima ama
dũra, ma ama ibaka õñabeda mõ õbai-
wõñ ianweron.
7 Ouwak õkõr ama dũra atsin ean
aũra bũm ama bagadugu ea ñabũ-
mine; bwe dõgin ama ibaka, ã to-
tow gama, me wama uea, me wama
priester, aeow ian ben ñabũna uea
n eb ane, ea ipudutũbwin, ea edeni-
gae, ea epaba imin, ea maneañit
eme, tekei dedema ñabũmine.
8 Me ñage, ã õmeata equed eat
edae ñea ta aigetow atsin itũrin Je-
hova wama Gott, bwe ã nimõ ñaina
dũgidũgima bwe re nimõ gõrõwõñ,
me bwe ã nim oija gama enear ion
ñea enear iat eñan ñea ebwigaga,
bwe wama Gott enimõ ead mema,
mo oija gama itik marũm eken ean
õtsiõema.
9 Bwa ama kõr itsiõ; me wama
Gott eõ ñaũnin gama ean õtsiõema,
mo O oija gama eõ earañame ian
mõra ñabũn uea n Persia, mo O oija
gama itik marũm in wei maneabin
wama Gott, me ñatarei baũin, mo
O oija gama ororin Juda me Jeru-
salem.
10 Me ñage, O wama Gott, ekeken

ñea amam õpan iruwin ñea? bwa ama
ogiten erowi am dogor,
11 Ñana Wo patow itũrin am tsiõ
ñabũna propheten, mõ ũge, Eb ñaben
amwa nan naña me bwien, ei eb eben
ñaben õkanakanenõ bwe dõgin aũra
kanakanen ñamen ean eb ana, me
bwe dõgin wañara imin ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr, ñana ã oque-
nõn *eb ana* atsin ean mwit eran ea
mwit eran aũra kanakanenõ:
12 Me ñagan amwam eõ totow ñai-
miã ãn ea ñaiũra eman, ma amwam
eõ õni bet ñaiũra ãn me eke agen ñai-
miã eman, ma amwam eõ õnani aũra
iow ma aũra geidawianaw eõ toki;
bwa amwaimõ oaio, mõ õn bain eat
eb ñan omo, me ñaina bwe ũbwiõra
ñaiñaimiã eõ toki.
13 Mi iruwin mũñane memak ñan
õrre a gama bwe dõgin ama makur
ñan eõ eimwi, me bwe dõgin ama
ibaka ñea ouwak, ñaga Wo õeõgida
gaima Ñauwe ñea wama Gott, ñea
oniñ eken a pũmwen ama dũra ñea
eimwi, mo oija gama iquiquin tekei
ñune,
14 Õten, ama nan tik ijababa am
dogor, me kewin a eponñame ña-
bũna re ririñ mũñane ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr? õten, Wo
nan eõ egirow a gama mõ õekeow
gama, iat deden ñea nan eko iqui-
quima, me eko bet ion ñea nan gõrõ-
wõñ?
15 O Jehova, ñea Gott in Israel,
Wo omo; bwe ã ñaina gama bwi
iquiquin ñea õgõrõwõñ, tekei dede-
ma ñabũmine: kania, ama mek ian
mem ian ama ibaka; bwe eko ion
ñea okona n weijo ian mem bwe dõ-
gin bita.

ITŨBAÑ 10.

ME ñag Ezra õreita tetaro, mõ
pat idũra, me eõñ mo otoburen
me toweitsiber ian maneabin Gott.
re epoda a atsin inimagen Israel epo
ion ñea togit ouwak, ñabũna eman
me ãn me eoniñ; bwe eñame re tu-
rañañ.
2 Me Sechanja ñea ñain Jehiel,
ñea ion inimagen ñaiñain Elam,
eijeida mõ ũge a Esra, Ama ogiten
dũra ea wama Gott, ma ama ogiten
ijatsi ãn ñabũna eratequõ atsin ini-
magen ñamen eat eb; me ñage etsi-
mine itob bwe dõgin Israel bwe dõ-
gin bitune.
3 Me ñagan amaimõ ririñ berith
ion ea wama Gott bwa amaimõ eatow
agema memak, me ñabũna ro pudu
itũrũra, tekei aen waña temoniba,
mũ ũra ñabũna rõ rõraõ eow ean an
dogor wama Gott; me ã nimõ ririñ
tekei edogor.
4 Wo nimõ eogoda, bwe wam bi-
tune, ma ama kewin aw: wo nim eõ
kurara, me ririñ.
5 Me Esra eogoda, mõ õ pan a ña-
bũna monibain priester, mi ibwibwin
Levi, mi Israel memak, bwe re nim
schwõr bwe ri nan edegeri eñõg ñei-
jine. Me re schwõr.
6 ¶ Me Esra eogoda atsin ian obwen
maneabin Gott, me e metu a an rum
Johanan ñea ñain Eljasib: me ñag õ
baiwõñ ina, e eõ kõ brot, me eõ ren
ibõk; bwõ õ mwijiña bwe dõgin aũra
dũra rat edenigae.
7 Me rõ õbabareow eñõg ean Juda
me Jerusalem memak ea ñaiñait ede-
nigae memak, bwe re nim epoda i
Jerusalem;
8 Me bwe tamo ñea eõ õrre ean ai-
jũbũm, tekei aeõra ñabũna prinzen
ma amebũna eñab, inan joridanin
wõn imin memak, me inan õekae ñei
atsin eat eponñame ñea rat edeni-
gae.
9 ¶ Ma amen Juda me Benjamin
memak re epoda i Jerusalem eat
ibũm ñana aijũbũm; ei quadon ma-
raman, ean abũmruma bũmin bita
maraman: me eñame memak re me-
gedan eat etañ ñea ereab ian obwen
maneabin Gott, mõ rõ rõraõ bwe dõ-
gin bitune, me bwe dõgin weron
ouwak.
10 Me Esra ñea priester õweijo,
mõ ũge a ũra, Amwa ogiten dũra,
ñag amwa ijatsi ãn ñabũna erate-
quõ, mõ õñabida aũra dũra Israel
eow ean.
11 Me ñagan amwam õpan amiã
dũra ea Jehova, ñea wañara Gott
amiã bagadugu, me ririñ ñea E ãeñ;
ma amwaimõ õekae gamiã atsin itũ-
rin amen eat eb, ma atsin itũrit ãn
ñabũna eratequõ.

12 Ma aũra epo memak rõ õnei mõ
rõ ũge ean aeõra ouwak, Tekei wo
pan, enim õũga bet ama ririñ.
13 Me ebak õkõr eñame, me edae
in weron ñaran ouwak *bũm ana*, ma
ama eõ kona n weijo aton: me bitune
deõ emakur ion ñea okona n og ian
aibũmin õa ian arabũm; bwo ouwak
ama dũra ean bita.
14 Me ã nim õweijoran ñage wama
prinzen bwe dõgit epo memak, me re
nim õrre memak ñabũna re mek ian
wama tekawa ñabũna ro ogiten ija-
tsi ãn ñabũna eratequõ, eat edae ñea
ã idit, me epo a ũra ñaben mũñana
tekawa, ma amen mwit añõgen mũ-
ñana tekawa, ea an iwidõ egirowin
wama Gott atsin itũrima, ea an og
bita.
15 ¶ Mi ta Jonathan ñea ñain Asa-
hel me Jahseja ñea ñain Tikwa ar
weijo mi iwitsiow bita: me Mesullam
me Sabthai ñea ibwin Levi ar buõk
ũrõr.
16 Me ñabũna ñaiñait edenigae re
ririñ ñune. Me Esra ñea priester,
me eñame ibũn ñabũna monibain *aũ-
ra wak* ebagadugu, tekei aũra wak
aũra bagadugu, ñabũna ã pan egõra
memak, ã õekae ũra; me re me-
geda ean adamonit ibũm ean qui-
tain maraman bwe re nim õnani añõ-
gen bita.
17 Me ro oog añõget eñame memak
ñabũna re ijatsi ãn ñabũna eratequõ
ian obwen adamonin bũmin adamonin
maraman.
18 ¶ Me ã ãt ñabũne atsin inimagen
ñaiñain priester ñabũna re ijatsi ãn
ñabũna eratequõ: inimaget ibwibwin
Jesua, ñea ñain Jozadak, me etsie-
tsin, Maaseja me Elieser, me Jarib,
me Gedalja.
19 Me ro oija *ũra* bõra *in oduwen
aeõra* bwe ri nan eatow agõra; me
ñaga ã pan ũra bwe re dũra, *re ere*
widder iot atsin inimaget epowi bwe
dõgin aũra dũra.
20 Ma atsin inimaget ibwibwin
Immer: Hanani me Sebadja.
21 Ma atsin inimaget ibwibwin
Harim: Maaseja, me Elia, me Se-
maja, me Jehiel, me Usia.
22 Ma atsin inimaget ibwibwin
Pashur: Eljoenai, me Maaseja, me
Ismael, me Nathanael, me Josabad,
me Eleasa.
23 Ma atsin inimaget ibwibwin
Levi: Josabad, me Simei, me Kelaja
(ei õkõr Kelita), me Pethaja, me Ju-
da, me Elieser.
24 Ma atsin inimagen amen riañ:
Eljasib. Ma atsin inimagen amen
raña metewak: Sallum, me Telem,
me Uri.
25 Ma atsin inimagen Israel: atsin
inimaget ibwibwin Pareos: Ramja,
me Jesia, me Malchia, me Mijamin,
me Eleasar, me Malchia, me Be-
naja.
26 Ma atsin inimaget ibwibwin
Elam: Mathanja, me Sacharja, me
Jehiel, me Abdi, me Jeremoth, me
Elia.
27 Ma atsin inimaget ibwibwin
Satthu: Eljoenai, me Eljasib, me
Matthanja, me Jeremoth, me Sabad,
me Asisa.
28 Ma atsin inimaget ibwibwin
Bebai: Johanan, me Hananja, me
Sabbai, me Athlai.
29 Ma atsin inimaget ibwibwin
Bani: Mesullam, me Malluch, me
Adaja, me Jasub, me Seal, me Je-
remoth.
30 Ma atsin inimaget ibwibwin
Pahath-Moab: Adna, me Chelal, me
Benaja, me Maaseja, me Mathanja,
me Bezaleel, me Binnui, me Ma-
nasse.
31 Ma atsin inimaget ibwibwin
Harim: Elieser, me Jissia, me Mal-
chia, me Semaja, me Simeon,
32 Me Benjamin, me Malluch, me
Semarja.
33 Ma atsin inimaget ibwibwin
Hasum: Matthnai, me Matthattha,
me Sabad, me Eliphelet, me Jere-
mai, me Manasse, me Simei.
34 Ma atsin inimaget ibwibwin
Bani: Maedai, ma Amram, me Uel,
35 Me Benaja, me Bedja, me Che-
luhi,
36 Me Vanja, me Meremoth, me
Eljasib,
37 Me Matthanja, me Matthnai,
me Jaesai,
38 Me Bani, me Binnui, me Simei,
39 Me Selemja, me Nathan, me
Adaja,

40 Me Machnadbai, me Sasai, me
Sarai,
41 Ma Asareel, me Selemja, me
Semarja,
42 Me Sallum, me Amarja, me
Joseph.
43 Ma atsin inimaget ibwibwin
Nebo: Jeiel, me Matthithja, me
Sabad, me Sebina, me Jaddai, me
Joel, me Benaja.
44 Ũra memak ro ogiten kani agō-
ra ñabũna eratequō; me etsimine
ibũn inimagōra ñabũn etsimine agōra
ñabũna ro ogiten ōrig ñaiũra.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN

NEHEMIA.

ITŨBAÑ 1.

AEN Nehemia ñea ñain Achalja.
Me ean maraman ñea Chislev,
ean quinaramait obweni, ñag A mek
i Susan ñea palast,
2 Õrre Hanani, ñea iot atsin ini-
maget etsiedũ, ei me eñame ibũt
atsin Juda; ma A ũdõten añõget dei
Judea ñabũna rõ gõrõwõñ, ñabũna
iquiquit edenigae, me mwinenin Je-
rusalem.
3 Mõ rõ ũge ame, Iquiquin ñabũn
õreñõ atsin inimaget edenigae ean
provinz re mek iat eroe ñea ouwak
mi iat õbabaka *ũra:* me ã ijababa mõ
õmeiwatuen bet ororin Jerusalem,
me ã jiũiowen men ororin.
4 ¶ Me ñag A kaiõt mũñane eñõg,
A megeda ma A eõñen, ma A mwi-
jiña eat ibũm inon; ma A eõ ñanũmwi
ma A tetaro ian men Gott in ianwe-
ron,
5 Ma A ũge, A kõñ aw, O Jehova,
ñea Gott in ianweron, ñea Gott õka-
ganado mõ õkanani, ñea erana berith
me eõ earañame ea ũra ñabũna ra
auwã me raña an dogor:
6 Enim etõ ijũñõm ñage, me eni-
mõ eadõ mem, bwe Wo nim kaiõt
an tetaro am tsiõ, ñea A õrai iow
ian mem eat edae ñune, ijeaõ mi
ijõbũm, bwe dõgit ibwibwin Israel
ñabũn am tsiõ, ñag A õmeata aũra
dũra ibwibwin Israel, ñan ama ogi-
tet dũra eow ean ian mem. Eh, aña
ma an wak etõñũ ama dũra:
7 Ama ogiten ririñ aw ñea togit
eõ eimwi, ma ama eõ raña edogor,
me dedet etaramawir, me imwit
añõg, ñana Wo ogiten pan a Moses
ñea am tsiõ.
8 A kõñ aw bwe Wo nim õma-
ran mineijina eñõg ñeijina Wo pan
a Moses ñea am tsiõ, ñeijin ũge,
Tsin ia amwa dũra, A nan õbaba-
reow gamiã inimaget eponñame:
9 Me tsin ia amwa redõ ame, me
raña aeõ dogor me edegeri, ñaga
bet amiã epo ñea ã eatow emek ean
magin mwin ianweron, A nan tik
õepoi ũra atsin ina, ma A nan otow
ũra eat etañ ñea A ogiten ij, bwa
A nimõ ñaeow egõ ian.
10 Me ñabũne am tsiõ ma am ña-
me, ñabũna Wo rouw in õtsimor eow
ian waiom ñea ouwak, me eow ean
bem ñaran oaio.
11 O Jehova, A kõñ aw bwe enim
etõ ijũñõm ea an tetaro am tsiõ, me
ea aũra tetaro ñabũn am tsiõ, ñabũna
re ibibõki n miow egõm; ma A kõñ
aw bwe Wo nim õgageidawianaw am
tsiõ ñabũmine, mo oija equed ian
men amea. (Ma aña amen quidõ
nimen uea.)

ITŨBAÑ 2.

ME ean maraman ñea Nisan, ean
quinaramain an obweni uea
Artaxerxes, ñaga wein emek ian
men, A õbũida wein, ma A oija añen
uea. Me eko ie eraroe meõ ian
men *atsin ñago me ñago.*
2 Ma amea uea ũge ame, Adag
eraroe mem ñage, ñaga wo eõ ma?
deõ imit on ñune mi ta raroit ibũriõ.
Mo ouwak aeõ miow.
3 Ma A ũge a uea, Enim eraq
tsimorin uea: adag enim eõ raroe
meõ, ñag õbakorot tekawa, ñea eñat
ũbwen aeõ bagadugu, me ñaga ã
jiũiowen men ororin?
4 Me uea ũge ame, Ekeken ñea wo
teñ kõñõn? Ma A tetaro añen Gott
in ianweron.
5 Ma A ũge a uea, Tsin ie eimwi
ian men uea, me tsin ia am tsiõ ãt
equed ian mem, A kõñ aw bwe wo
nim õijõnõ aeow Juda, ea kawat
ũbwen aeõ bagadugu, bwa A nim
kan wei.
6 Me uea ũge ame, (emegeda bet

ãita uea itañin), Õten araquin am
dũgidugo? me wo nan redõ ijet? Me
eimwi ian men uea eõijõnõ; ma A pan
añen bũmin.
7 Ma A ũge a bet uea, Tsin ie
eimwi itũrin uea, ã nim ome brief ea
amen mwit añõg ñabũn edõgen apa-
got ekaw *ñea Euphrat*, bwe re nim
oija ame ekona n õd ijugagain ũbwi-
õra ea aeõ baiwõñ Juda;
8 Me brief eran ea Asaph ñea
amen raña wõn oigaga uea, bwe e
nim oija ame edabwike bwa A nimõ
ririñ dabwiken mũñana met oror in
ake ñea bait ewak, me dabwiken
ororit tekava, me ewak ñea A nan
metu ian. Me uea oija ame, tekei ben
waña Gott ñaran omo ea.
9 ¶ Ma A õrre a amen mwit añõg
ñabũn edõgen apagot ekaw, ma A
oija añen ũra wõn uea brief. Me
uea õijõn epo ame, kaiwedut etar
in ake ma amen gõr animwen pferde
bwe dañõ.
10 Me ñaga Saneballat ñea dei
Horon, me Tobia ñea itsiõ, ñea
ibwin Ammon, kaiõt añõgõ, ouwak
aũrõr roe, bwe dõgin ñag õrre eñame
ion ñea õnani aũra geidawianaw
ibwibwin Israel.
11 Ma A õrre eow Jerusalem, ma A
meken ina ean aijũbũm.
12 ¶ Ma A eogoda ñag õbũm, aña
me eñame ibũn epo ame; ma A eõ
pan a eñame ion añõgen bita ñea
Gott õñaeow ian bũriõ bwa A nimõ
ririñ bwe dõgin Jerusalem; me eko
bet imin gõgõrõ ion itũrũ, bwi ta bita
ñea A õd ean.
13 Ma A meta anũbũmin inimet
epañ, ma A te eimwi a an bõken eren
drakon, me ea men ororit ibwija, ma
A aia ororin Jerusalem ñarana ã ija-
baba mõ õmeiwatu, me men rororin
ñana ã jiũiow.
14 Mi imũr A naña men burodaũt
ebõk me ea wõn bija uea: me eko
eñan bita imin gõrõrõ ñea A megeda
ean in õd ean.
15 Ma A roga itañit ekaw anũbũ-
min, ma A aia eoror; ma A iwidõ, ma
A metu inimet epañ, mõ õũga aeõ
redõ.
16 Me ñabũn amen mwit añõg re
iki ino A ñow, me bita A ririñ; bwa A
eitsiõk pan a dei Judea, me priester,
me ñabũn õkaganado, me ñabũna te-
moniba, me iquiquin ñabũna re ririñ
emakur.
17 ¶ Ma A ũge a ũra, Amwa ãt
gaida ñea añ mek ian, ñaga ã ijababa
Jerusalem, me ã jiũiow ororin: tũkõ,
bwa am kan wei ororin Jerusalem,
bwe ã nim eõ gauwei õbabaka gada.
18 Ma A pan a ũra deden ben Gott
ñaran omo ea, ma aen bet uea ñeijin
õ pan ame. Mõ rõ ũge, Amõ eogoda
mõ kei. Me ã ooaio bõra ea *bita
emakur* ñea omo.
19 Me Saneballat ñea dei Horon,
me Tobia ñea itsiõ, ñea ibwin Am-
mon, me Gesem ñea dei Arabia, ñag
arei kaiõt añõgema, arei idõdõ n owi-
du gama, ma arei miowi gama, ma
arei ũge, Ekeken ñea amwaimõ ri-
riñ? amwaimõ winbamiã ea uea?
20 Ma A õnei aeõrei, ma A ũge a
ũrei, Gott in ianweron nan õgagei-
dawianaw gama; me ñagan ama ña-
bũn an tsiõ ama nan eogoda mõ kei:
me eko dũbañimiãi, me eko waio-
miãi, me eko bet õmaranemiãi i Je-
rusalem.

ITŨBAÑ 3.

ME Eljasib, ñea priester ogoda,
eogoda epo a etsietsin ñabũna
priester, mõ rõ weijien men ororit
schafe; rõ õebwigaga, mõ rõ gadeiji-
da bõñeãn men; rõ õebwigaga ea tur-
ris ñea Mea me etoki eat turris ñea
Hananeel.
2 Ma amen Jericho rõ kei itañin.
Me Sakkur ñea ñain Imri õkei ita-
ñũra.
3 Ma amebũna ñain Senaa rõ wei
men ororit iũ; re tata dedañanin, mõ
rõ gadeijida bõñeãn men, me bain ra-
keien, ma añakin.
4 Me Meremoth, ñea ñain Uria,
ñea ñain Hakkoz, õñatar itañũra.
Me Mesullam, ñea ñain Berechja,
ñea ñain Mesesabeel, õñatar itañũra.
Me Zadok, ñea ñain Baana, õñatar
itañũra.
5 Me dei Thekoa rõ ñatar itañũra;
me wañara ñame ñabũn õkaganado
re eõ totow tereõra ea an makur wa-
ñara temoniba.
6 Mi Jojada ñea ñain Pasea, me

Mesullam ñea ñain Besodja ar ñatarei
metoror ñea õbwe; ma ar tata a de-
dañanin, ma ar gadeijida bõñeãn
men, me bain rakeien, ma añakin.
7 Me Melatja ñea dei Gibeon, me
Jadon ñea dei Meronoth, ma amen
Gibeon, me Mizpa, ñea an tekawa
wõn tron amen mwit añõg ñea edõ-
gen apagot ekaw, rõ ñatar itañũra
8 Me Usiel, ñea ñain Harhaja, ña-
bũn amen makurei gold, õñatar ita-
ñin. Me Hananja, ñea iot atsin
inimagõra amen ririñ imin ñan obo-
jarara, õñatar itañin, ma ar ooaio
Jerusalem, ma ar toki eat oror ñaran
ereab.
9 Me Rephaja, ñea ñain Hur, ñea
monibait eb emwarin i Jerusalem,
õñatar itañũrõr.
10 Me Jedaja, ñea ñain Harumaph,
õñatar itañũrei ino õmwaij an wak.
Me Hattus, ñea ñain Hasabneja, õña-
tar itañin.
11 Me Malchia, ñea ñain Harim, me
Hassub ñea ñain Pahath-Moab, ar ña-
tarei emae ion me turris it eñat ãe.
12 Me Sallum, ñea ñain Halohe, ñea
monibait eb emwarin i Jerusalem,
õñatar itañin, ei me ãinibũna ñain
13 Me Hanum, ma amen Sanoa rõ
ñatarei met epañ; rõ wei, mõ rõ ga-
deijida bõñeãn men, me bain rakeien,
ma añakin, me arañа emainibe it
oror, me re toki ean men ororit ibwi-
ja.
14 Me Malchia, ñea ñain Rechab,
ñea monibait eb ñamwarina Beth-
Cherem, õñatarei men ororit ibwija;
õ wei, mõ õgadeijida bõñeãn men, me
bain rakeien, ma añakin.
15 Me Sallun, ñea ñain Chol-Hoses,
ñea monibait eb ñamwarina Mizpa,
õñatarei men ororin burodaũt ebõk;
õ wei, mõ õbõñe, mõ õgadeijida bõ-
ñeãn men, me bain rakeien, ma aña-
kin, mo ororit ibija ñabõkena Siloa
ñabõken emek itañin wõn tañ ia kiãõ
uea, me e toki eat dõgaide ñan oro-
dun ean an tekawa David.
16 Me Nehemia, ñea ñain Asbuk,
ñea monibait eb ñamwarina Beth-
Zur, õñatar iruwin amea, me e toki
eat etañ ñea õmwaij jũbwet David,
me eagada a ibija ñabõkena ã ririñ,
me ea aũra wak eñame ñabũn oaio.
17 Me ibwibwin Levi, *ñea* Rehum
ñea ñain Bani, õñatar iruwin amea.
Me Hasabja, ñea monibait eb ña-
mwarina Kegila, õñatar bwe dõgin
ũbwien.
18 Me etsiedũra, *ñea* Bavvai, ñea
ñain Henedad, ñea monibait eb ña-
mwarina Kegila, õñatar iruwin amea.
19 Me Eser, ñea ñain Jesua, ñea
monibain Mizpa, õñatarei emae ion,
ino õmwaij etañ in akõda ean wakin
baibait ake ino õkeno *eoror*.
20 Me Baruch, ñea ñain Sabbai,
emarũm in ñatarei emae ion iruwin
amea, atsin ino õkeno eoror me etoki
ean men an wak Eljasib ñea priester
ogoda.
21 Me Meremoth, ñea ñain Uria,
ñea ñain Hakkoz, õñatarei emae ion
iruwin amea, atsin ean men an wak
Eljasib me etoki inũmwin an wak El-
jasib.
22 Me priester, ñabũn amen eat eb
ñaben Eweõ, rõ ñatar iruwin amea.
23 Me Benjamin ma Hassub ar ña-
tar iruwũra ino õmwaij aũra wak.
Ma Asarja ñea ñain Maaseja ñea
ñain Ananja õñatar iruwũrõr tañin
an wak
24 Me Binnui, ñea ñain Henedad,
õñatarei emae ion, atsin ean an wak
Asarja me etoki ino õkeno *eoror*, me
eagada a inimatijũñen.
25 *Me* Palal, ñea ñain Usai, *õñata-
rei* bita emae ino õmwaij an keno *eo-
ror*, me turris ñea õweijo amo atsin
ean an wak uea, ñea itũga, ñea itañin
aũra magge amen ake. Me Pedaja,
ñea ñain Pareos, *õñatar* iruwin amea.
26 (Me ñabũna Nethinim re mek i
Ophel, me re toki eat etañ ñea õmwaij
men ororit ebõk edõgen apoe, ino
õweijo amo turris.)
27 Me dei Thekoa rõ ñatarei emae
ion iruwin amea, ino õmwaij turris
ñea õweijo amo, me re toki ean oro-
rin Ophel.
28 Me priester rõ ñatar itũgain
men ororin pferd, ion o õmwaij an
wak.
29 Me Zadok, ñea ñain Immer, õña-
tar ino õmwaij an wak. Me Semaja
ñea ñain Sechanja, ñea amen raña
metoror ñea edõgen apoe, õñatar iru-
win amea.

30 Me Hananja ñea ñain Selemja,
ma Hanum, ñea ñain Zalaph, ñea
equaño, ar ñatarei emae ion iruwin
amea. Me Mesullam ñea ñain Be-
rechja, õñatar ino õmwaij wõn rum.
31 Me Melchia ñea iot atsin inima-
get amen makur gold, õñatar iruwin
amea me etoki ean aũra wak ñabũna
Nethinım, ma amen erow, ino õmwaij
men ororin Hammiphkad, me eagada
a etañ metu ınimatijũñen.
32 Ma amen makur gold ma amen
erow rõ ñatar ijugagait etañ in
akõda inimatijũñen, me men ororin
schafe.

ITŨBAÑ 4.

ÑAGA Saneballat, õkaiõt bwa ama
wei eoror, e eigirow, me e da-
madam in inuwowi, mo o owidu dei
Judea.
2 Mõ õ kakairũ ian met etsietsin me
etar in ake n Samaria, mõ ũge, Eke-
ken ñea mibũne dei Judea ñabũn ejũ-
rũñ enimõ ririñ? re nim õtsimor ũra
eow iat oror? re nim ere iwim? re
nimõ oog ian aibũmin? re nim kan
õtsimor epe atsin inimaget ebwedũ-
bwet ñaga ã ogiten jiũiow?
3 Me Tobia ñea ibwin Ammon
emek itañin, mõ õ ũge, Bita ñea rõ
wei, tsin ia alopex ion ewewõda a, i
nan ijababa mõ õmeiwatu wañara
oror ñarana epe.
4 Kaiõt kõ, wama Gott; bwe ã mio-
wi gama: me Wo nim õredõatow ani-
mwen tũbũra aeõra n kabaka, me Wo
nim totow ũra me eke ũra õañat epa-
ba eat ebet denigae;
5 Me Wo nim eõ bõñe aũra ibaka,
me ã nim eõ õekeow aũra dũra atsin
ian mem; bwe rõ õenenaõuw bwe Wo
nimõ damadam ian met amen kei.
6 Ma ama kei õkõr oror; me epoda
mũrana eoror ea emaen in *godaũn:*
bwe eñame re marũm in teñ makur.
7 ¶ Me ñaga Saneballat, me Tobia,
me dei Arabia, mi ibwibwin Ammon,
me dei Asdod, rõ kaiõt bwe epar ña-
tareien ororin Jerusalem, me bwe ã
tsimaet etañ ñana ã ijababa, ouwak
aũra bwirũarõ;
8 Mũ ũra memak ro winbara bwe
re nim õrre ma ake a Jerusalem, mõ
õrig earearũõ ian.
9 Ma ama tetaro a wama Gott, ma
ama õweijorat epo n ober ian obwõra
ijeaõ mi ijõbũm, bwe dõgũra.
10 Mi Juda ũge, Emagen waiot
amen tebab imin, me ebak ijuw
ebwedũbwet; ma ama eõ kona n wei
eoror.
11 Me barũema rõ ũge, Re nim eõ
tsiet gama, me ãt gama, ea ama bai-
wõñ inimagõra, ma abi ũra, mõ õrañi-
da emakur.
12 Me ñag õrre dei Judea ñabũna
re mek itañũra, awõrita aũra dorer a
gama atsin eat etañ memak, *mõ rõ
ũge,* Eimwi bwa amwam redõ a ga-
ma.
13 ¶ Ma ñagan A õweijorat eñame
eat etañ ñea togit ijõñ ñamwarin iru-
wit oror, eat etañ ñamwarin eama-
gage, A õweijorat eñame tekei epo n
amen bwieni me wañara pudutũbwin,
ma aũra kado, me wañara dobonara.
14 Ma A agagan meõ, ma A eogo-
da, ma A ũge a eñame ñabũn õkaga-
nado, me ea ñabũna temoniba, me ea
iquiquit eñame, Amwam ekam miow
ũra: amwam õmarat Temoniba, ñea
õkaganado, ñea kanani, ma amwam
ake bwe dõgit etsietsimiã, me ñaimiã
eman, me ñaimiã ãn, ma agemiã, ma
amiã wak.
15 Me ñaga barũema rõ kaiõt bwe
ã tsiet iow itũrima dedeũra, me bwe
Gott õeko woun aũra kamarar, ama
memak ama redõ añen *wama* oror,
ion o enaña an makur.
16 Mi iruwit edae ñune, emaen in
aeõ ñame re ririñ aũra makur, me
emaen rõ õgõg aũra kado, me schilde,
me dobonara, me ekabina; me ñabũ-
na temoniba re mek iruwit ewak ñea
Juda memak.
17 Amen kei oror ma amen tebab
imin rõ kijũen imin; re eke emakur
bõra eran, mõ rõ õgõgõn baibait ake
eran, ũra memak;
18 Ma amen kei memak rõ quarai
wañara pudutũbwin; mõ rõ kei iat
deden ñune. Ma amea amen kaeõñ
dobu õweijo itañũ.
19 ¶ Ma A ũge a eñame ñabũn õka-
ganado, me ea ñabũna temoniba, me
ea iquiquit eñame, Oaio kõr emakur
mo ouwak, ma añ eketone eat oror,
ion ogoeow tsinin ion:

20 Ean tamo etañ ñea amwa kaiõt
nõñit dobu ean, amwaimõ watida me
naña gama; wõra Gott nan akean
gada.
21 Õũga dedema n ririñ emakur:
emaen in ũra rõ õgõg ekado atsin ean
an tsiõda equan ea an tsiõda edetañ.
22 Ma A ũge a bet eñame eat edae
ñaga, Eñame memak ma aũra tsiõ re
nimõ mequõr i Jerusalem, bwe re nim
eke ũra amen raña gada ijõbũm, ma
amen makur ijeaõ.
23 Ma aña, me ñabũna etsiedũ, ma
ama tsiõ, ma amen raña ñabũna re
edegeriõ, ama eõ uda ama karawin,
ama memak ama õgõg baibaimañ in
ake ñag ama edu iat ebõk.

ITŨBAÑ 5.

ME emetan at eñame ma agõra
ñuruñure ñea ouwak ea etsie-
dũra ñabũna dei Judea.
2 Bwe etsimine ibũn ñabũna rõ ũge,
Ama, me ñaima eman me ñaima ãn,
ama ebak õkõr: amam kani weizen,
bwa amam jeiji mi tsimor.
3 Me etsimine bet ñabũna rõ ũge,
Amam totow ũbwema, me wama
eñan vitis, ma ama wak, bwa amai-
mõ kona geld: ma amam kani weizen,
bwe dõgit erõrõ.
4 Me etsimine ibũn ñabũna rõ ũge,
Ama ogiten kõñõn geld eow ean to-
towen ũbwema me wama eñan vitis
bwe dõgit eañabai ea uea.
5 Me ñage, duwema tekei duwõra
etsietsima, me ñaima tekei ñaiũra:
me, kania, ama totowen ñaima eman
me ñaima ãn bwe ã nim eke ũra itsiõ,
me ã ogiten õtsiõ ñaima ãt ibũn: me
eko waioma n dug ũra; bwe eñame
ibũn rõ õgõgien ũbwema me wama
eñan vitis.
6 ¶ Mo ouwak aeõ eigirow ñag A
kaiõt aũra iõñ me aeõra.
7 Mi ta aña A kamarar, ma A ka-
ñaeot a ñabũn õkaganado me ñabũ-
na temoniba, ma A ũge a ũra, Amwa
kõñõn marũmwin geld ñea eõ eimwi,
iot atsin itũrit etsin mi iot atsin itũrit
etsin. Ma A emwit epo ion ouwak
in iwitsiow ũra.
8 Ma A ũge a ũra, Añ ogiten rouw
in õtsimor etsietsida ñabũna dei Ju-
dea, ñabũna ã row-iow ũra ea heiden
tekei ada kona; me ñamiã amwa teñ
row-iow me totow etsietsimiã, mõ
õten, eimwi bwe ã nimõ row-iow ũra
ea gada õa iõk? Me re eõ mõñwi,
me re eõ kona ian aeõra ia aeijin.
9 Ma A ũge, Eõ eimwi bita ñea
amwa ririñ: õten, eõ eimwi bwa
amwaimõ dũgidugo ian miowen wõra
Gott, bwe dõgin õbabakaeda eow itũ-
rin heiden ñabũna barũeda?
10 Ma aña bet, me ñabũna etsiedũ,
me ñabũn aeõ tsiõ, ama oija eñame
geld me weizen bwa amaimõ kona
marũmwin. A kõñ a gamiã, bwa am
rañada n õgõg marũmwin geld ñea eõ
eimwi.
11 A kõñ a gamiã bwa amwaim
õredõan a ũra ñabũmine ũbwiõra, me
wañara eñan vitis, me wañara eñan
oliva, ma aũra wak, me aiquen main
aibuin *wañara* geld, me weizen, me
wein, me eir, ñan amwa ogiten õgõg
atsin itũrũra.
12 Mõ rõ ũge, Ama nan õredõan a
ũra, ma ama eab kõñõt tsiniũra ka-
marũmwin. Ama nan ririñ, tekei wo
ogiten pan a gama. Ma A emwiten
ñabũna priester, ma A pan añen ũra
bwe re nim schwõr bwe re nim ede-
geri mineijine eñõg.
13 Ma A iriran bet aeõ karawin, ma
A ũge, Enim õũga an Gott irirat
eñame memak atsin ian aũra wak,
ma atsin ian aũra makur, ñabũna re
eõ ririñ tekei mũñane eñõg; enim
õũga iriranen ũra, mi idonen õañan
ũra. Me epo memak rõ ũge, Amen,
me re tsitan Jehova. Me eñame re
edegeri mineijina eñõg.
14 ¶ Ma atsin eat ibũm ñabũmina
ã ijõ ean bwa A nim eke aña wañara
amen mwit añõg ean eben Juda, atsin
ean quinaramait obweni ea quanimo
ma aron an obweni uea Artaxerxes,
ñana ata ma aro eobweni, aña me
ñabũna etsiedũ, ama eõ õn õat amen
mwit añõg.
15 Ma amen mwit añõg ñago ña-
bũno ian obwõ ro oroe eñame, mõ rõ
õgõg ijeiji me wein atsin itũrũra, me
baen mũñana ama schekel in silber;
eh, aũra tsiõ rõ mwit añõget eñame
bet: ma A eõ kõũga aña, bwe dõgin
aeõ miow Gott.
16 Eh, A oquaquiõ bet ean makurin

mũrana eoror, me eko eb eben ña-
ben ama rouw: ma aeõ tsiõ memak
re epoda a emakur.
17 Me aibu ma aijima eñame atsin
inimaget dei Judea me ñabũna temo-
niba, mi iju bet dañama ñabũna rõ
õrre a gama atsin inimagen heiden
ñabũna re mek itañima, re mek ita-
ñin waña tisch.
18 Me ñea ã gadauw ian aibũmin
bwe aiquen ochs ma año schafe ñañen
omo; me ã gadauw ame bet imin õeta
bwe õaña, me aiwõrin ean abũmita
wein ñan ebak tekei eõrin memak:
ma A eõ kõñõn õat amen mwit añõg
ean mũñana, bwin oaio õtsiõen mibũ-
na eñame.
19 O waña Gott, Wo nim õmarat
imin memak ñan A ririñ ea eponñame
ñune, mõ õgaegeidawianawõ.

ITŨBAÑ 6.

ÑAGA Saneballat, me Tobia, me
Gesem ñea dei Arabia, me iqui-
quin barũema rõ kaiõt bwa A ogiten
wei eoror, me bwe eko etañ emwarin
õbakoro iõ õreñõ; (ma A eitsiõk ga-
deijida bõñeãn men ororin;)
2 Saneballat me Gesem ar etsiõ
ame, ma ar ũge, Tũkõ bwa am epoda
iat tekawa ion ean kawat eb ñaben
eweõ ñaben Ono. Bwõ rõ ũge ian
bũriõũra bwe ri nan ririñ ame ñea
ebaka.
3 Ma A õijõn a ũrõr aeõ ñame, ma
A ũge, A õreita ririñ emakur ion ñea
ouwak, ma A eõ kona n rodu; dõgit
ekeken ñag enimõ eañadat emakur,
tsin ia A erowi bwa A nimõ rodu a
gamiã?
4 Ma awõri aũra etsiõ ame iat de-
den ñune; ma awõri aeõ õnei aeõra
iat deden ñune.
5 Ma awõrin aijimo an Saneballat
õijõn ame an tsiõ iat deden ñune me
brief eran ian ben ñarana ã baida;
6 Me ã eare eow ian *ñeijin ũge*, Ã
kaiõt eow itũrin heiden, ma aen bet
Gesem, bwa auwe me dei Judea
amwa teñ winbamiã; me ñagan wo
õren weijiet oror: me wo teñ eke
auwe wañara uea, tekei mũñane
eñõg.
7 Wo ogiten ij bet propheten bwe
re nim põpanuw eow Jerusalem, mõ
ũge, Etsimine uea ion i Juda; me
inan õpan a uea tekei mũñana eñõg.
Me ñagan tũkõ, bwa am ijogi mõ ka-
marar.
8 Ma A etsiõ a ma A ũge, Ã eõ ririñ
mũñana wo pan, ta auwe ñea wo ka-
mararei iow ian bũriõũm *mũñane*.
9 Bwũ ũra memak re teñ õmiow
gama, ñaga rõ ũge, Inan õijũrũñ
bõra iat emakur, bwi nan eõ og. Me
ñage, *O Gott*, Wo nim ooaio beõ.
10 Ma A naña an wak Semaja, ñea
ñain Delaja, ñea ñain Mehetabeel,
ñea ã rakei *iow anewak;* mõ õ ũge,
Arũm epoda ian an wak Gott, iat
dõmaneab, ma arũmõ tsima met dõ-
maneab; bwe ri nan õrre bwe re
nim abiw: eh, ri nan õrre ijõbũm bwe
re nim abiw.
11 Ma A ũge, Eimwi bwe enimõ gõ-
rõ eñame ion ñea tekei aña? mi ije-
gen ñea tekei aña, ñea nan metu a
dõmaneab bwe enim õtsimor tsimo-
rin eow ina? A eab metu.
12 Me, kania, A tsietien bwe Gott
eõ õijõn amea; mõ õ karai añõgen
propheten in iwitsiow *aña:* me To-
bia me Saneballat ar ogiten oija
geld.
13 Ã oija geld bwe dõgin bita, bwa
A nimõ miow, me ririñ ñune, me dũ-
ra, me bwe re nimõ kona dõgit eñõ-
gen õbabaka, bwe re nimõ kona n
õbabakaeõ eow ean.
14 O waña Gott, Wo nim õmaran
Tobia me Saneballat tekei aũrõr ma-
kur ñane, me ãita Noadja ñea pro-
phetin, me propheten ñabũna dũgi-
dũgin, ñabũna re teñ õmiõwõ.
15 ¶ Me ã oog eoror ean abũmruma
ma aijimo *bũmin maraman* ñea Elul,
ean abũmin aijima ma aro.
16 Me ñaga barũema rõ kaiõt añõ-
gen, heiden memak ñabũna re mek
itañima re miow, me ã õijõñ ũra kõr
eow ean mõra; bwe re tsietien ñana
emakur ñune ã ririñ iow itũrin wama
Gott.
17 ¶ Me ean bũm ana, eñame ñabũn
õkaganado i Juda rõ õijõn briefe ñan
ebak ea Tobia, ma wõn *brief* Tobia
õrre a ũra.
18 Bwe ebak eñame i Juda ñabũna
rõ ogiten schwõr a bwe dañan ũra,
bwe dõgin bwe ei ijiben Sechanja ñea

ñain Ara; me ñain ñea Johanan eija-
tsi āita ñain Mesullam ñea ñain Be-
rechja.
19 Mõ rõ pan añõgen an makur ñan
omo ian meõ, mõ rõ pan añen aeõ.
Me Tobia õijõn brief bwe enim õmiõ-
wõ.

ITŨBAÑ 7.

ME ñag ogen weiet oror, me ñag
A ogiten gadeijida bõñeān men,
me ñaga ā ogiten ij ñabũn amen raña
metoror ma amen riañ mi ibwibwin
Levi,
2 A pan a Hanani ñea edũ, ma Ha-
nanja ñea monibait oror in tsimor,
bwa arũmõ moniba i Jerusalem; bwe
ei eñame ion ñea edõbweduwen, mo
ouwak eken an miow Gott ea eñame
ñabũn ebak.
3 Ma A ũge a ũrõr, Ā nim eõ baida
men ororin Jerusalem ñag eitsiõk
kũñijow equan; mi ia rõ weijo *n ober*,
re nimõ tsima metoror, ma amwaim
rakei: ma amwam õweijoran amen
ober atsin inimagen amen Jerusalem,
ion eat eñan in ober mi ion eat eñan
in ober; mũ ũra memak re nimõ mek
ino õmwaij aũra wak.
4 Mo ouwak me ereab bita tekawa;
mõ õad ñamen, me ā eitsiõk wei wa-
kin.
5 ¶ Me waña Gott õñaeow ian bũriõ
iteñ õepoi eñame ñabũn õkaganado,
me ñabũna temoniba, me eñame, bwe
ā nimõ eare ũra eow ian buch in egen
aũra bagadugu. Ma A ātien buch in
egen aũra bagadugu. Ma A ātien
buch in egen aũra bagadugu ñabũna
ro roga amo, ma A āt ñeijina ā eare
eow ian, ñeijin ũge:
6 Ñabũne ñaiñain provinz, ñabũna
ro rogan iat edenigae, ñabũna ā ogi-
ten onuaiw, ñabũna Nebukadnezar
ñea uea n Babylon onuaiw, me ña-
bũna re redõ eow Jerusalem me
Juda, ion ea an tekawa mi ion ea
an tekawa;
7 Ñabũna re edegeri Serubabel,
Jesua, Nehemia, Asarja, Raamja,
Nahamani, Mardochai, Bilsan, Mis-
pereth, Bigevai, Nehum me Baana.
Ñane ebakin aũra epo Israel:
8 Ibwibwin Pareos, aro erañan ma
aibu ma aemo ma arumen.
9 Ibwibwin Sephatja, aijubu ma
aemo ma arumen.
10 Ibwibwin Ara, añowar ma aiji-
ma ma arumen.
11 Ibwibwin Pahath-Moab, ñabũ-
na ibwibwin Jesua me Joab, aro
erañan ma aojuwar ma waea ma
aoju.
12 Ibwibwin Elam, araña ma arobu
ma aijima ma amen.
13 Ibwibwin Satthu, aojuwar ma
ama ma aijimo.
14 Ibwibwin Sakkai, aewar ma
añama.
15 Ibwibwin Binnui, añowar ma
ama ma aoju.
16 Ibwibwin Bebai, añowar ma
aruma ma aoju.
17 Ibwibwin Asgad, aro erañan ma
aijubu ma aruma ma arumen.
18 Ibwibwin Adonikam, añowar ma
añama ma aeiu.
19 Ibwibwin Bigevai, aro erañan
ma añama ma aeiu.
20 Ibwibwin Adin, añowar ma aiji-
ma ma aijimo.
21 Ibwibwin Ater, ñabũna atsin
itũrin Hiskia, aduma ma aoju.
22 Ibwibwin Hasum, aijubu ma
aruma ma aoju.
23 Ibwibwin Bezai, aijubu ma aru-
ma ma amen.
24 Ibwibwin Hareph, aibu ma waea
ma arumen.
25 Ibwibwin Gibeon, aduma ma
aijimo.
26 Ñamen Bethlehem me Netopha,
aibu ma aojomo ma aoju.
27 Ñamen Anathoth, aibu ma aru-
ma ma aoju.
28 Ñamen Beth-Asmaveth, ama
ma arumen.
29 Ñamen Kirjath-Jearim, me Ka-
phira, me Beeroth, aewar ma ama ma
aijimen.
30 Ñamen Rama me Geba, añowar
ma aruma ma aiquen.
31 Ñamen Michmas, aibu ma aru-
ma ma arumen.
32 Ñamen Beth-El me Ai, aibu ma
aruma ma ma aijimen.
33 Ñamen Nebo ñea ion, aijima ma
arumen.
34 Ñamen Elam ñea ion, araña ma
arobu ma aijima ma amen.

35 Ñamen Harim, aijubu ma aruma.
36 Ñamen Jericho, aijubu ma ama ma aijimo.
37 Ñamen Lod, me Hadid, me Ono, aewar ma aruma ma aiquen.
38 Ñamen Sanaa, aiju erañan ma adawar ma aijumo.
39 ¶ Ñabũna priester: ibwibwin Jedaja, ñabũna ran an wak Jesua, adawar ma aemo ma aijimen.
40 Ibwibwin Immer, arañа ma aijima ma arumen.
41 Ibwibwin Pashur, arañа ma arobu ma ama ma aeiu.
42 Ibwibwin Harim, arañа ma waea ma aeiu.
43 ¶ Ñabũna ibwibwin Levi: ibwibwin Jesua, me Kadmiel, ñabũna ibwibwin Hodavja, aemo ma amen.
44 ¶ Ñabũn amen riañ: ibwibwin Asaph, aibu ma ama ma aoju.
45 ¶ Ñabũn amen raña metoror: ibwibwin Sallum, ibwibwin Ater, ibwibwin Talmon, ibwibwin Akkub, ibwibwin Hatita, ibwibwin Sobai, aibu ma aijumo ma aoju.
46 ¶ Ñabũna Nethinim: ibwibwin Ziha, ibwibwin Hasupha, ibwibwin Tabbaoth,
47 Ibwibwin Keros, ibwibwin Sia, ibwibwin Padon,
48 Ibwibwin Lebana, ibwibwin Hagaba, ibwibwin Salmai,
49 Ibwibwin Hanan, ibwibwin Giddel, ibwibwin Gahar,
50 Ibwibwin Reaja, ibwibwin Rezin, ibwibwin Nekoda,
51 Ibwibwin Gassam, ibwibwin Usa, ibwibwin Pasea,
52 Ibwibwin Besai, ibwibwin Meunim, ibwibwin Nephisilim,
53 Ibwibwin Bakbuk, ibwibwin Hakupha, ibwibwin Harhur,
54 Ibwibwin Bazlith, ibwibwin Mehida, ibwibwin Harsa,
55 Ibwibwin Barkos, ibwibwin Sisera, ibwibwin Thema,
56 Ibwibwin Nezia, ibwibwin Hatipha.
57 ¶ Ibwibwin an tsiõ Solomon: ibwibwin Sotai, ibwibwin Sophereth, ibwibwin Perida,
58 Ibwibwin Jaala, ibwibwin Darkon, ibwibwin Giddel,
59 Ibwibwin Sephatja, ibwibwin Hattil, ibwibwin Pochereth-Hazzebaim, ibwibwin Amon.
60 Ebakũra ñabũna Nethinim mi ibwibwin an tsiõ Solomon bwe aijubu ma aduma ma arumen.
61 Me ñabũne ũra ñabũna ro rogan Thel-Mela, me Thel-Harsa, me Cherub, me Addon, me Immer; me re eõ kona n õmeata aũra wak aũra bagadugu, ma aũra karig, mi ia ũra ran Israel õa iõk:
62 Ibwibwin Delaja, ibwibwin Tobia, ibwibwin Nekoda, añowar ma ama ma arumen.
63 ¶ Ma atsin inimagen priester: ibwibwin Habaja, ibwibwin Hakkoz, ibwibwin Barzillai, ñea eijatsi ãt on inimagen ñain Barsillai ñea dei Gilead, me ã emwinõn egõra.
64 Ñabũne ũra ñabũna rõ õnani eareãn egõra inimagõra ñabũna ã õdũ iow ian buch in aũra bagadugu, me re eõ ãt: me ñagat ã pan ũra bwõ rõ mwarere, me ã totuten ũra ian barũenebõra n priester.
65 Ma amea amen mwit añõg õpan a ũra bwe re nim eõ jeiji atsin eat imin ñana magit ebwigaga, ea an weijo priester ion me Urim me Thummim.
66 ¶ Atebin aũra epo eñame bwe ama ma aro erañan ma aijubu ma añama,
67 Me dañõra aũra tsiõ eman ma aũra tsiõ ãn, me ebakũra bwe aeiu erañan ma aijubu ma aijumo ma aeiu; me etsimine dañõra bwe arobu ma ama ma aijimo amen me ãinimwen riañ.
68 Me etsimine aewar ma aijumo ma año wañara pferde; me arobu ma ama ma aijimo wañara mulio;
69 Me abu ma aijumo ma aijimo *wañara* kamele; ma año erañan ma aewar ma aruma *wañara* esel.
70 ¶ Mi ibũt atsin inimagen monibain *aũra wak* aũra bagadugu re eañabai a emakur. Amea amen mwit añõg etotu iat eñat imin arañа darics in gold, ma aran aijima etebi, me aijimowar ma animo an priester karawin.
71 Mi ibũt atsin inimagen monibain *aũra wak* aũra bagadugu re totu iat

eñan geld ñea bait emakur anarama
erañan darics in gold me aro erañan
ma arobu maneh n silber.
72 Me dūgidūgit eñame re totow
anarama erañan darics in gold, me
aro erañan maneh n silber, me añama
ma aeiu an priester karawin.
73 Me priester, mi ibwibwin Levi,
ma amen raña metoror, ma amen
riañ, mi ibūt atsin inimaget eñame,
me ñabūna Nethinim, mi Israel me-
mak, re mek ian wañara tekawa. Me
ñag eredō quaeiun maraman, ibwi-
bwin Israel memak re meken ian
aūra tekawa.

ITŪBAÑ 8.

ME eñame memak re epoda tekei
aiquet eñame eat etañ ñea ea-
magage ñea emek ian obwen men
ororit ebōk; me rō pan a Esra ñea
amen edar bwe enim ōrean *a ūra*
buch ñaran an dogor Moses, ñana Je-
hova ogiten pan a Israel.
2 Me Esra ñea priester ōreatet
edogor aeow ian men epo ia, ñabūna
eman me ān, me eñame memak ña-
būna ro kona n kaiōt me tsiet ian,
ean adamonin būmin quaeiun mara-
man.
3 Me e lesen ian eow eat etañ ñea
eamagage ñea emek ian obwen men
ororit ebōk atsin ijoran ea an eaquō,
ian met eman me ān, me ñabūna re
tsiet ian; mi ijūñet eñame memak ro
kaiōt ōkōr *aen* buch ñarana edogor.
4 Me Esra ñea amen edar ōweijo
iat edebae in megeda eran ñarana
edabwike, ñarana ro ogiten ririñ bwe
dōgin bita; me Matthithja, me Sema,
me Anaja, me Uria, me Hilkia, me
Maaseja, rō weijo itañin eat damarū-
min ben; me Pedaja, me Misael, me
Malchia, me Hasum, me Hasbaddana,
me Sacharja, me Mesullam, rō weijo
eat damauwin ben.
5 Me Esra ōbaida mūrana buch
eow ian met eñame memak; (bwe e
mek aūtūbwit eñame memak;) me
ñag ō baida, eñame memak rō wei-
jon:
6 Me Esra etsitan Jehova, ñea Gott
ñea ōkaganado. Me eñame memak
rō ōnei *mō rō ūge*, Amen, Amen, mō
rō ōkaijoda bōra: me re toweitsiber,
me re taramawirei Jehova me ra agu
ijōñ.
7 Me Jesua, me Bani, me Serebja,
me Jamin, me Akkub, me Sabthai,
me Hodia, me Maaseja, me Kelita,
me Asarja, me Josabad, me Hanan,
me Pelaja, mi ibwibwin Levi, rō
kaeōgei eñame bwe re nim tsiet iat
edogor: me eñame *rō weijo* eat
eñōra.
8 Me re lesen iat buch, ian wōn
dogor Gott, me eñame rō kaiōt ōkōr;
mō rō pan ian, bwe re nim tsiet ian
bita ā lesenei.
9 ¶ Me Nehemia, ñea amen mwit
añōg, me Esra ñea priester ñea amen
edar, mi ibwibwin Levi ñabūna rō
wereri eñame rō ūge a eñame me-
mak, Ebwigaga ñabūmine bwa an
būm Jehova ñea wamiā Gott; amwam
eō mwijiña mi iōñ. Bwe eñame me-
mak re eōñ ñaga rō kaiōt añōget edo-
gor.
10 Mō ō ūge a ūra, Nua kō, mō kō
eriōr me nim mūñan eta, mō ōijōt
itūbañ ea ūra ñabūna re eō gadauw
ōañara; bwe ebwigaga ñabūmine bwa
an būm wōra Temoniba: me enim eō
roe būriōūmiā; bwe ibibōki itūrin
Jehova ei waiomiā.
11 Mi ibwibwin Levi rō ōeō-mōmwi
eñame, mō rō ūge, Amwam eō mō-
mwi, bwe ebwigaga ñabūmine; me
enim eō roe būriōūmiā.
12 Me eñame memak re nuaw bwe
re nim tuwin ijeiji, me bwe re nim
eren, mō ōijōt itūbañ, me ririñ ibibō-
ki ñea ouwak, bwe dōgin aūra tsiet
ian mūñane eñōg ñana ā pan añen
ūra.
13 ¶ Me ean karabūmit ibūm ñabū-
na monibain *aūra wak* aūra bagadu-
gu eñame memak, me priester, me
ibwibwin Levi, re epoda a Esra ñea
amen edar, bwe e nimō wereri a ūra
aet edogor.
14 Me re āt bwe ā eare eow iat edo-
gor, ñana Jehova ogiten patow itūrin
Moses, bwe ibwibwin Israel re nimō
mek iat ewak ñana ā ririñ atsin ean
rat imin erō ean kadaron quaeiun
maraman;
15 Me bwe re nim ōpōpan mō ōba-
bareow eow ian aūra tekawa memak,
me i Jerusalem, mō ūge, Amwam

meta aeow eat etowedūdū, mō ōrean
ran oliva, me oliva n oigagar me ran
myrten, me ran palmen, me rat imin
erō ñan ebara ren, ma amwaimō ririñ
ewak atsin ean rat imin erō tekei
eareān.
16 ¶ Me eñame re metan, mō rō
ōrean mūñana, me re ririñ aūra wak
atsin ean rat imin erō, ion animwen
an wak mi ion animwen an wak, mi
ian aūra magge, mi ian maggen ma-
neabin Gott, me eat etañ ñea eama-
gage ñea itañin men ororit ebōk, me
eat etañ ñea ereab ñea itañin men
ororin Ephraim.
17 Ma aūra epo memak ñabūna re
redō atsin eat edenigae re ririñ ewak
atsin ean rat imin erō, me re meken
ian mūñana ewak: bwa atsin ean an
būm Josua ñea ñain Nun ea ñabūmi-
na ibwibwin Israel re eō ririñ deden
ñune. Mo ouwak ōkōr ibibōki.
18 Me *Esra* lesenei buch ñaran an
dogor Gott eat ibūm aeoweaeow,
atsin ean adamonit ibūm ea magit
ibūm. Me re raña bita ekadaro ean
abūmin aeiu; me ean quaojut ibūm
etsimine ekadaro n baō, tekei edo-
gor.

ITŪBAÑ 9.

ME ean abūmruma ma aeoq būmin
bita maraman, ibwibwin Israel
re epoda me re eō ñanūmwi, me de-
degai ereab iren, me emwarere eara.
2 Ma aūra karig Israel rō ōekae
ūra atsin itūrit eratequō memak, mō
rō weijo, mō rō pan aūra dūra, ma
aūra ibaka bet aūra bagadugu.
3 Mō rō weijo eat eñōra, me re
lesen ian buch ñaran an dogor Je-
hova ñea wañara Gott ean aiquen
main aeoqin aibūmin; me aiquen main
aeoqin aibūmin rō pan aūra dūra,
me taramawirei Jehova ñea wañara
Gott.
4 ¶ Me Jesua, me Bani, me Kad-
miel, me Sebanja, me Bunni, me
Serebja, me Bani, me Chanani, rō
weijo ean wañara dōgaide ibwibwin
Levi, me re emwemwin Jehova ñea
wañara Gott ean aeōra ñan ouwak.
5 Me ibwibwin Levi, Jesua, me
Kadmiel, me Bani, me Hasabneja,
me Serebja, me Hodia, me Sebanja,
me Pethaja, rō ūge, Eogoda kō me
tsitan Jehova ñea wamiā Gott atsin
eō toki me eō toki; me ā nim'tsitan
egōm ñea eraitsit, ñea ā otota aūtū-
bwit eraitsit mi itsitāo memak.
6 Auwe kōr Jehova, mi ta Auwe;
Wo ogiten ririñ ianweron mi ianwe-
ron in ianweron, me earōra memak,
me eb mi imin memak ñan ian, me
emago mi imin memak ñan emek
iara, me Wo raña imin memak; me
earan ianweron re taramawireiuw.
7 Auwe kōr Jehova Gott, ñea ogi-
ten eij Abram, me edan Ur in Chal-
dea, me Wo emwinōt eg ñea Abra-
ham,
8 Me Wo āt būriōūn bwe edōb ian
mem, me Wo ririñ a berith ion bwe
Wo nan oija an karig ūbwiōra ibwi-
bwin Kanaan, mi ibwibwin Heth, me
ñabūna Amorite, me Pherisite, me
dei Jebus, me ñabūna Girgasite, me
Wo ogiten oduwen aem; bwe Wo
omo.
9 Wo āt roin ama bagadugu i
Āgypten, me Wo kaiōt nōñūra eow
itañit Ijited Ōmwirara,
10 Me Wo ōmeata itema mi imin
ñan ōkamadauniñ ean Pharao, me
ean an tsiō memak, me ean ñamen
ūbwien memak; bwe Wo tsiet bwe
ro owaroñōra ea ūra, me Wo konaen
kaganadom tekei ñabūmine.
11 Me Wo ba see ian obwōra, mū
ūra rō ōd ian see eat emwarere ñea
emōg; me Wo ōraijedu ijōñ imago
eñame ñabūna re ededegeri ūra,
tekei epe ion ñea ā ōraijedu iat ebōk
ñan oaio.
12 Me Wo eowōn ūra denañ, ñea
tekei ijor, ijeaō; me āe, ñea tekei
ijor, ijōbūm, bwe Wo nimō ōeaō
emedena ñea re nim ōd ian.
13 Me Wo rodu eat etowedūdū ñea
Sinai, me Wo dorer a ūra atsin ianwe-
ron, me Wo oija ūra imwit añōg ñea
eimwi, me edogor ñana iduwen, me
dedet etaramawir ñan omo, me eñōg
ñan omo,
14 Me Wo ōmeata wam sabbath
ñan ebwigaga ea ūra, me Wo pan
a ūra eñōg, me dedet etaramawir,
me edogor, eow itūrin Moses ñea am
tsiō,
15 Me Wo oija ūra ijeiji atsin ian-

weron ñaga re metũr, me Wo õtsi-
nagodan eat epe ebõk bwe re nimõ
nim ñaga rõ bõñ, me Wo pan a ũra
bwe re nim metu mõ õgõg mine-
bena eb ñabena Wo ogiten schwõr
bwe Wo nan oija ũra.
16 Mũ ũra ma aũra bagadugu ro
owaroñõra, mõ rõ õõaio tereõra, me
re eõ teñ kaiõt am dogor,
17 Me rõ keõ ia re etaraba, me
re ekam ekeiduwen mũñana imin in
kamadauniñ ñana Wo ririñ iow ini-
magõra, mõ rõ õenõwewe tereõra,
me ñaga ro winbara, rõ õweijoratet
temoniba ion bwe re nimõ redõ a õtsi-
õeõra. Ma Auwe õkõr Gott ñea eteñ
ead idũra, ñea oqued, ñea ouwak an
eõ earañame, me eduoku n egirow,
mo ouwak an auwãtegen, me Wo eõ
erowi ũra.
18 Eh, bwe ñaga ro ogiten ririñ
wañara kalb ñea ã õtar, mõ ũge,
Ñaiune wamiã Gott ñea edan gamiã
ean eben Ägypten, me ñaga ro ogiten
ririñ õbõñet ibũriõ ñan ouwak;
19 Auwe, Wo eõ ñaũnin ũra eow eat
etomagage bwe dõgin am auwãtegen
ñea ouwak: me bita ijor ñea denañ
eõ nuaw atsin eara ijeaõ, bwe enim
eow ũra ian medenara; me eõ nuaw
bet ijor ñea ãe ijõbũm, bwe enim
õmeata a ũra iaõ, me emedena ñea
re nim õd ian.
20 Wo oija ũra bet anũm ñea omo
bwe e nimõ wereri ũra, me Wo eõ
õgõg wam manna atsin ian mwũra,
me Wo oija ũra ebõk ñaga rõ bõñ.
21 Eh, Wo raña ũra ean ama eobwe-
ni eow eat etomagage, me eõ ga bũ-
riõũra imit on; me eõ ũbwe aũra
karawin, me eõ õpwe *bet* nanõra.
22 Me Wo oija ũra emoniba me
eponñame, ñana Wo mwimwit tekei
dũbañũra: me rõ õgõg ũbwien Sihon,
ñea uea n Hesbon, me ũbwien Og,
ñea uea n Basan.
23 Me Wo õebak ñaiñaiũra tekei
detañ in ianweron, me Wo õmeatu
ũra eat eb ñabena Wo ogiten pan a
aũra bagadugu añõgen, bwe ri nan
metu a mõ õgõg.
24 Me ñagan ñaiñaiũra re metu mõ
rõ õgõgien minebena eb, me Wo õde-
nigae ñamen eb ia ian obwõra, ñabũ-
na ibwibwin Kanaan, me Wo totu ũra
ian bõra, epo a wañara uea, me ña-
men eat eb, bwe re nimõ ririñ a ũra
ñea re teñ ririñ a ũra.
25 Mõ rõ õgõg tekawa ñana ã oro-
rai, me eb ñaben eriõr, mõ rõ õgõg
ewak ñan oquet imin memak ñan
omo ian, me eñat ebõk ñana ã ealj,
me eñan vitis, me eñan oliva, mi imin
erõ ñan oqua ñan ebak; me re jeiji,
me re marañ, me re duweduw, me re
ibibõki eow ean am auwãtegen ñea
ouwak.
26 Me re eõ etaraba, mõ rõ win-
bara aw, mõ rõ bwiredu iruwũra am
dogor, me ra abi wam propheten ña-
bũna rõ wereri ũra bwe re nim kan
iwid ũra ea aw, me re ririñ õbõñet
ibũriõ ñea ouwak.
27 Me ñagan Wo totuen ũra ian ben
barũõra, ñabũna ro oroe ũra: me ean
aũra bũm in roe, ñaga re eõñ aw, Wo
kaiõt ũra atsin ianweron; me Wo oija
ũra amen katsimor tekei am eõ eara-
ñame ñan ebak, ñabũna rõ õtsimor
ũra atsin ian ben barũõra.
28 Me ñaga ro kona eõnano, re tik
ririñien ñea ebaka ian mem; me ña-
gan Wo ñaeowen ũra ian ben barũõ-
ra, mo ro moniba ea ũra; me ñaga re
redõ, mi iõñ aw, Wo kaiõt aeõra atsin
ianweron; me eat edae ñan ebak Wo
õtsimor ũra tekei am eõ earañame
ñea ouwak,
29 Me Wo wereri ũra, bwe re nim
kan iwidõ a am dogor. Me ro owa-
roñõra, me re ekam kaiõt am dogor,
me re dũra ea am mwit añõg, (ñana
eñame nan tsimor eow ean ia re ede-
geri,) mõ rõ õrũran onuqueõra, mõ
rõ õenowewe tercõra, me re eõ era-
bam.
30 Me Wo jen bũriõũm a ũra eat
obweni ñan ebak, me Wo wereri ũra
eow itũrin Anũm eow itũrin wam
propheten: me re eõ weijõn aem:
me ñagan Wo totuen ũra ian ben ña-
men mũñana eb.
31 Mi ian am eõ earañame ñan
ebak Wo eõ õekeow ũra memak, me
Wo eõ erowi ũra; bwa Auwe Gott
ion ñea oqued me eõ earañame.
32 Me ñage, wama Gott, ñea Gott
ñea õkaganado, ñea oaio, ñea õkana-
ni, ñea Wo raña berith me eõ eara-
ñame, ã nim eõ pan bwo oniñ ian

mem egae ñan õrre a gama, me ea
wama uea, me ea wama prinzen, me
ea wama priester, me ea wama pro-
pheten, me ea ama bagadugu, me ea
am ñame memak, atsin ean aũra bũm
uea n Assyria ea ñabũmine.
33 Eimwi õkõr dedem eat imin me-
mak ñan õrre a gama; bwe Wo ogi-
ten ririñ ñan eimwi, me ñama, ama
ogiten ririñ ñan ebaka;
34 Me wama uea, me wama prinzen,
me wama priester, ma ama bagadu-
gu, re eõ raña am dogor, me re eõ
kaiõt bet aem ma am kereri ñana Wo
wereri ũra eow ean.
35 Bwe re eõ tsiõ Itũrũm ian moni-
baiũra, mi ian am oqued ñea ouwak
ñea Wo oija ũra, me re eõ iwidõ atsin
ean aũra makur ñan ebaka.
36 Kania, ama kõr itsiõ ñabũmine,
me eb ñabena Wo oija ama bagadugu
bwe re nim õn quan ma an omo, ka-
nia, ama kõr itsiõ ean.
37 Mo o qua quan ñan ebak ea ame-
bũna uea ñabũna Wo ñaeow eama
bwe dõgin ama dũra: me ro moniba
ea rabatama, me wama imin gõgõrõ,
tekei bũriõũra, ma ama mek iat eroe
ñea ouwak.
38 Me bwe dõgin mũñana ama ririñ
berith ñea oaio, ma ama eare; me
wama prinzen, me wama Leviten, me
wama priester, rõ wemai.

ITŨBAÑ 10.

ÑABŨNE amen wemai: Nehemia
ñea amen mwit añõg, ñea ñain
Hachalja, me Zedekia,
2 Seraja, Asarja, Jeremia,
3 Pashur, Amarja, Malchia,
4 Hattus, Sebanja, Malluch,
5 Harim, Meremoth, Obadja,
6 Daniel, Ginthon, Baruch,
7 Mesullam, Abia, Mijamin,
8 Maasja, Bilgai me Semaja; ña-
bũne ũra priester.
9 Mi ibwibwin Levi: ñabũna Jesua
ñea ñain Asanja, Binnui atsin inima-
get ibwibwin Hennedad, Kadmiel,
10 Me etsiedũra: Sechanja, Hodia,
Kelita, Pelaja, Hanan,
11 Micha, Rehob, Hasabja,
12 Sakkur, Serebja, Sebanja,
13 Hodia, Bani me Beninu.
14 Ñabũne monibait eñame: Pa-
reos, Pahath-Moab, Elam, Satthu,
Bani,
15 Bunni, Asgad, Bebai,
16 Adonia, Bigevai, Adin,
17 Ater, Hiskia, Assur,
18 Hodia, Hasum, Bezai,
19 Hariph Anathoth, Nobai,
20 Magpias, Mesullam, Hesir,
21 Mesesabeel, Zadok, Jaddua,
22 Pelatja, Hanan, Anaja,
23 Hosea, Hananja, Hassub,
24 Halohes, Pilha, Sobek,
25 Rehum, Hasabna, Maaseja,
26 Ahia, Hanan, Anan,
27 Malluch, Harim me Baana.
28 ¶ Me eñame ñabũna dũgidũgin,
ñabûna priester, me ibwibwin Levi,
ma amen raña metewak, ma amen
riañ, me ñabũna Nethinim, me eñame
memak ñabũna ro ogiten õekae ũra
atsin inimagen ñamen mũñana eb ea
wõn dogor Gott, ma agõra, me ñai-
ñaiũra eman, me ñaiñaiũra ãn, me
eñame memak ñabũna rõ man mõ
rõ ka;
29 Re ereribe a etsiedũra, ñabũna
wañara amen oaio, me re metu iat
eñõgen õeõgida egae, mi iat eñõgen
schwõr, bwe re nimõ dũgidugo ian
wõn dogor Gott, ñea ã oija eñame eow
itũrin Moses ñea an tsiõ Gott, me
bwe re rim raña me edegeri aen Je-
hova ñea wama Gott memak, ma an
mwit añõg, ma an dogor.
30 Me bwa amaim eõ totow ñaima
ãn ea amen eat eb, me bwa amaim
eõ etetei ñaiũra ãn me eke agen ñai-
ma eman:
31 Me tsin ia amen eat eb õreat
imin mi ijeiji eat sabbath bwe re
nimõ row-iow, ama nan eab rouw
atsin itũrũra eat sabbath, õa eat
ibũm ñabũmin ebwigaga; me bwa
amaimõ ñaina queaiut obweni, me eõ
kõñõt tsinit eñame bita ñea eimwi re
nim pũmweõn wama imin.
32 Ma ama gadei a gama edogor,
bwa amam totow eat obweni aeo-
weaeow aiquen main aiju *schekel in*
silber bwe bain makurit etaramawir
ian maneabin wama Gott;
33 Me bwe bain bet brot in aia, mi
iwim in õn ñea eko tokin, mi iwim in
jiũiow ñea eko tokin, me ekadaro
ñana ã idit bũmin, me sabbath, ma

an redõ maraman, mi imin ñan ebwigaga, mi iwim in etad idũra bwe ã nimõ ririñ eaden aũra dũra Israel, me bwe bain bet emakur memak eow ian maneabin wama Gott.
34 Ma ama kaiwa, priester, mi ibwibwin Levi, me eñame, bwe dõgin wenãe it iwim, bwa amam otow ian maneabin wama Gott, tekei aũra wak ama bagadugu, eat edae ñana ã idit bũmin, eat obweni aeoweaeow, bwe ã nim jiũiow eow ean wõn dagarae Jehova ñea wama Gott, tekei eareãtow iat edogor;
35 Me bwa amaim õrean adamonin quan ũbwema, ma adamonin quat imin erõ memak, eat obweni aeoweaeow, ea maneabin Jehova;
36 Me bowabin ñaima eman, me wama imin gõrõrõ, tekei eareãtow iat edogor, me bowabin wama rinder me schafe, mo otow ũra ian maneabin wama Gott, ea priester ñabũna rõ makamakur ian maneabin wama Gott;
37 Me bwa amaim õrean adamonin quan wama mehl ñea eõ enemeji, ma ama wim in õbũida, me quat imin erõ memak, me wein, me eir, ea priester, aeow iat dorum ñan emek iruwin maneabin wama Gott, me main atain ũbwema ea ibwibwin Levi; bwe ñabũna ibwibwin Levi rõ õgõg main atain quan magama iat tekawa memak.
38 Me priester ñea ibwin Aaron, enimõ mek itũrit ibwibwin Levi, tsin ia ibwibwin Levi rõ õgõg main atait imin: me ibwibwin Levi re nim otow main atain main ata ian maneabin wama Gott, aeow iat dorum ñan iruwin, ea ewak ñea eñat imin ñan ouwak pũmwen.
39 Bwi ibwibwin Israel mi ibwibwin Levi re nim otow iwim in õbũida ñea weizen, me wein, me eir, iat dorum ñea iruwin, ino emek baibait etaramawir ñana bait dõmaneab ñea ebwigaga, me priester ñabũna rõ makamakur, ma amen raña metewak, ma amen riañ: ma ama nan eõ erowi maneabin wama Gott.

ITŨBAÑ 11.

ME wañara prinzen eñame re mek i Jerusalem: me eñame ñabũna dũgidũgin rõ kaiwa bet, bwe re nim õmeata katakatot atsin inimagen waea eñame bwe re nimõ mek i Jerusalem ñea tekawa ebwigaga, me ado main atait *eñame re nimõ* mek iat tekawa *inon*.
2 Me eñãme rõ õrai eñõgen õgageidawianaw eñame memak ñabũna re totow ũra bwe dõgin aũra teñ totow ũra bwe re nimõ mek Jerusalem.
3 ¶ Me ñabũne ũra monibait provinzen ñabũna re mek i Jerusalem mi ian kawan Juda: Mi ion emek ũbwien mi ion emek ũbwien ian aũra tekawa; ñabũna Israel, me priester, mi ibwibwin Levi, me ñabũna Nethinim, mi ibwibwin an tsiõ Solomon.
4 Me emek i Jerusalem ibwibwin Juda me Benjamin ibũn. Atsin inimaget ibwibwin Juda: Athaja ñea ñain Usia, ñea ñain Sacharja, ñea ñain Amarja, ñea ñain Sephatja, ñea ñain Mahalaleel, atsin inimaget ibwibwin Perez;
5 Me Maaseja ñea ñain Baruch, ñea ñain Chol-Hose, ñea ñain Hasaja, ñea ñain Adaja, ñea ñain Jojarib, ñea ñain Sacharja, ñea ñain amea dei Silo.
6 Ibwibwin Perez memak ñabũna re mek i Jerusalem re eke abu ma añama ma aoju eñame ñabũn eõ kurara.
7 Me ñabũne ibwibwin Benjamin: Sallu ñea ñain Mesullam, ñea ñain Joed, ñea ñain Pedaja, ñea ñain Kolaja, ñea ñain Maaseja, ñea ñain Ithiel, ñea ñain Jesaja.
8 Mi iruwin amea *ibwibwin* Gabbai, *me* Sallai, re eke adawar ma aruma ma aoju.
9 Mi Joel ñea ñain Sichri omoniba ea ũra; mi Juda ñea ñain Hasnua ei ebuen iat tekawa.
10 Ma atsin inimagen priester: Jedaja ñea ñain Jojarib, Jachin,
11 Seraja ñea ñain Hilkia, ñea ñain Mesullam, ñea ñain Zadok, ñea ñain Merajoth, ñea ñain Ahitob ñea amen mwit añõg ian maneabin Gott,
12 Me etsiedũra ñabũna re ririñ makurit dõmaneab, re eke aojuwar ma aruma ma arumen; me Adaja ñea ñain Jeroham, ñea ñain Pelalja, ñea ñain Amzi, ñea ñain Sacharja, ñea ñain Pashur, ñea ñain Malchia,

13 Me etsietsin ñabũna monibain
aũra wak aũra bagadugu, re eke aro-
bu ma ama ma arumen; ma Amassai
ñea ñain Asareel, ñea ñain Ahsai,
ñea ñain Mesillemoth, ñea ñain Im-
mer,
14 Me etsiedũra ñabũna eñame ña-
bũn oaio me eõ kurara, re eke aibu
ma aruma aoju: me wañara temoniba
ei Sabdiel ñea ñain Gedolim.
15 Ma atsin inimaget ibwibwin Le-
vi: Semaja ñea ñain Hassub, ñea
ñain Asrikam, ñea ñain Hasabja, ñea
ñain Bunni;
16 Me Sabthai, mi Josabad, atsin
inimaget ibwibwin Levi, ñabũna ro
moniba ea emakur ñea iruwin manea-
bin Gott;
17 Me Matthanja ñea ñain Micha,
ñea ñain Sabdi, ñea ñain Asaph ñea
temoniba, ñea õaweijida n õbũida
eñõgen õtũba iat etetaro, me Bak-
bukja ñea ekarumen inimaget etsie-
tsin; ma Abda ñea ñain Sammua,
ñea ñain Galal, ñea ñain Jeduthun.
18 Ebakit ibwibwin Levi iat teka-
wa ñea ebwigaga bwe arobu ma ao-
jomo ma amen.
19 Ma amen raña metewak, Ak-
kub, Talmon, me etsiedũrõr ñabũna
re raña metewak re eke aibu ma ae-
mo ma arumen.
20 ¶ Me dũgidũgin Israel, ñabũna
atsin inimagen priester, mi ibwibwin
Levi, ũra memak re mek ian kawan
Juda, ion o emek ũbwien.
21 Me ñabũna Nethinim re mek i
Ophel: me Ziha me Gispa ar mek aũ-
tũbwin ñabũna Nethinim.
22 Me Usi ñea ñain Bani, ñea ñain
Hasabja, ñea ñain Matthanja, ñea
ñain Micha, atsin inimaget ibwibwin
Asaph, ñabũn amen riañ, omoniba ea
ibwibwin Levi ñabũna re mek i Jeru-
salem, ean makurin maneabin Gott.
23 Bwe etsimine wõn dogor uea
ñeijin añõgõra, me dogorin aũra die-
nak amen riañ ñea ã tsiet õkõr, tekei
ñea eimwi eat ibũm aeoweaeow.
24 Me Pethaja ñea ñain Mesesa-
beel, atsin inimaget ibwibwin Sera
ñea ñain Juda, emek itañin ben uea
eat imin memak ñan añõget eñame.
25 Me ibũt atsin inimaget ibwibwin
Juda, ñabũna re mek añe eat etañe-
mek ũbwiõra, re mek i Kirjath-Arba
me kawan memak, me i Dibon ma
tañemekin memak, me i Kabzeel ma
tañemekin memak,
26 Me i Jesua, me i Molada, me i
Beth-Pelet,
27 Me i Hazar-Sual, me i Beer-Se-
ba me kawan memak,
28 Me i Ziklag, me i Mechona me
kawan memak,
29 Me i En-Rimmon, me i Zora, me
i Jarmuth,
30 *Me i* Sanoa ma Adullam ma ta-
ñemekũrõr memak, *me* Lachis ma
tañemekin memak, *me* Aseka me ka-
wan memak. Me re mek atsin Beer-
Seba me etoki iat epañ ñea Hinnom.
31 Me ibwibwin Benjamin re mek
atsin Geba mo ore aeow, i Michmas
me i Aja, me i Beth-El me kawan me-
mak,
32 *Me* i Anathoth, Nob, Ananja,
33 Hazor, Rama, Gitthaim,
34 Hadid, Zeboim, Neballat,
35 Lod me Ono ñea apañin amen
makur ñabũn õman.
36 Ma atsin inimaget ibwibwin
Levi, epo a ibũn i Juda *rõ kamararo*
a Benjamin.

ITŨBAÑ 12.

ME ñabũne priester mi ibwibwin
Levi ñabũna ro roga epo a Se-
rubabel ñea ñain Sealthiel, me Jesua:
Seraja, Jeremia, Esra,
2 Amarja, Malluch, Hattus,
3 Sechanja, Rehum, Meremoth,
4 Iddo, Ginthoi, Abia,
5 Mijamin, Maadja, Bilja,
6 Semaja, Jojarib, Jedaja,
7 Sallu, Amok, Hilkia me Jedaja.
Ũra monibain priester me etsiedũra
ean an bũm Jesua.
8 Me ibwibwin Levi: Jesua, Binnui,
Kadmiel, Serebja, Juda *me* Matthan-
ja, ñea emek aũtũbwit amen õtũba
Gott, ei me etsietsin.
9 Me Bakbukja me Unni, me etsie-
dũrõr, rõ mwaij ũra tekei barũene-
bõra.
10 ¶ Mi Jesua õrig Jojakim, mi Jo-
jakim õrig Eljasib, me Eljasib õrig
Jojada,
11 Mi Jojada õrig Jonathan, mi
Jonathan õrig Jaddua.

12 Me ean an būm Jojakim etsimine
priester, ñabūna monibain *aūra wak*
aūra bagadugu: atsin itūrin Seraja,
Meraja; atsin itūrin Jeremia, Hananja;
13 Atsin itūrin Esra, Mesullam;
atsin itūrin Amarja, Johanan;
14 Atsin itūrin Malluch, Jonathan;
atsin itūrin Sebanja, Joseph;
15 Atsin itūrin Harim, Adna; atsin
itūrin Merajoth, Helkai;
16 Atsin itūrin Iddo, Sacharja; atsin
itūrin Ginthon, Mesullam;
17 Atsin itūrin Abia, Sichri; atsin
itūrin Minjamin-Moadja, Piltai;
18 Atsin itūrin Bilga, Sammua;
atsin itūrin Semaja, Jonathan;
19 Atsin itūrin Jojarib, Matthnai;
atsin itūrin Jedaja, Usi;
20 Atsin itūrin Sallai, Kallai; atsin
itūrin Amok, Eber.
21 Atsin itūrin Hilkia, Hasabja;
atsin itūrin Jedaja, Nathanael.
22 ¶ Me ean aūra ibūm Eljasib, Jojada, Johanan mi Jaddua, ā eare eow
ian buch monibain *aūra wak* aūra
bagadugu inimaget ibwibwin Levi,
me priester bet, ean an būm uea Darius, ñea dei Persia.
23 Ibwibwin Levi, ñabūna monibain
aūra wak aūra bagadugu, ā eare eow
ian buch ñarana imwinen, ea an būm
Johanan ñea ñain Elijasib.
24 Me ñabūna monibait ibwibwin
Levi: Hasabja, Serebja me Jesua ñea
ñain Kadmiel, me etsiedūrei ñabūna
rō mwaij ūrei, bwe re nimō tsitan
Gott mō ōtūba, tekei an dogor David
ñea an ñame Gott, epo ion ōmwaij
epo ion.
25 Matthanja, Bakbukja, Obadja,
Mesullam, Talmon me Akkub ūra
amen raña ewak ñabūna re raña
ewak ñana eñat imin itañin metoror.
26 Ma amebūna re mek ean an būm
Jojakim ñea ñain Jesua, ñea ñain Jozadak, me ean an būm Nehemia ñea
amen mwit añōg, me ean an būm Esra
ñea priester ñea amen edar.
27 ¶ Me ñaga ā nimō ōebwigaga
ororin Jerusalem, rō ōnani ibwibwin
Levi atsin iat eñōra memak, bwe re
nim otow ūra Jerusalem, bwe re nimō
ririñ ebwigaga iat ibibōki, mi iat ōtūba, mi iat iriañ, me zimbeln, me psaltern, me harfen.
28 Me ñaiñait amen riañ re epoda
atsin eat eb ñaben eweō ñaben itañin
Jerusalem, ma atsin eat eñōra n mek
dei Netopha;
29 Ma atsin Beth-Gilgal, ma atsin
eat etañ in kiāō in Geba me Asmaveth: bwa amen riañ ro ogiten wei
wañara tañemek itañin Jerusalem
memak.
30 Me priester me ibwibwin Levi rō
ōdereder ūra; mō rō ōdereder bet eñame, me metoror memak, me eoror.
31 Ma A ōbūida prinzen in Juda eat
oror, ma A ōweijorat epo ñabūn ebak
ñana re eke arupowi ñabūna rō ōtūba
Gott me re nuaw tekei ōteōra; *me
epowin rō ōd* eat edamarūm eat oror
ea men ororit ibwija:
32 Me Hosaja, me emaen in wañara
prinzen Juda rō ōd iruwūra,
33 Me Asarja, me Esra, me Mesullam,
34 Me Juda, me Benjamin, me Semaja, me Jeremia,
35 Mi ibūt atsin inimagen ñaiñain
priester, ñabūna re tebab dobu: Sacharja ñea ñain Jonathan, ñea ñain
Semaja, ñea ñain Matthanja, ñea
ñain Michaja, ñea ñain Sakkur, ñea
ñain Asaph;
36 Me etsietsin: Semaja, Asareel,
Milalai, Gilalai, Maai, Nathanael, Juda, me Hanani, me bait ekaeōñ ñana
wōt David ñea an ñame Gott; me
Esra ñea amen edar emek ian obwōra.
37 Me ra akōda itañin men ororin
burodaūt ebōk, me re eō bepa, ean
gaidein an tekawa David, ino oroga
itūga eoror, itūgain an wak David,
me re toki ean men ororit ebōk edōgen apoe.
38 Me epo ñea ion ñabūna amen
ōtūba *Gott* re nuaw bwe re nimō gōrōmwūmwūra, ma A ōd iruwūra aña,
me emaen it eñame eat oror, itūgain
turris it eñat āe, me re toki eat oror
ñaran ereab,
39 Mi itūgain men ororin Ephraim,
mi itañin metoror ñea ōbwe, mi itañin men ororit iū, me turris ñea Hananeel, me turris ñea Mea, me re toki ean men ororit schaf; mō rō weijo
inimet ewak in quōquōr.

40 Õũga aũra weijo murowa epo
ñabũna amen õtũba Gott ian manea-
bĩn, ma aña, me emaen it temoniba
epo ame;
41 Me priester: Eljakim, Maaseja,
Minjamin, Michaja, Eljoenai, Sachar-
ja, me Hananja, me dobu itũrũra;
42 Me Maaseja, me Semaja, me
Elieser, me Usi, me Johanan, me
Malchia, me Elam, me Eser. Mo
ouwak aeõra n riañ amen riañ, me
Jisraja ñea monibaiũra.
43 Me re ere iwim ñan ebak ean
ñabũmina, me re ibibõki; bwe Gott
ogiten õeibibõki ũra iat ibibõki ñea
ouwak; me ñabũna ãn me eoniñ re
ibibõki bet: me ã kaiõtet eiñõñ in
ibibõki i Jerusalem eow ino ogoeow
õkõr.
44 ¶ Me ã õweijoran ean ñabũmina
eñame bwe re nimõ moniba ea dorum
ñan iruwin bwe dõgit imin ñan ouwak
pũmwen, mi iwim in õbũida, ma ada-
monit iqua, me main atait imin, bwe
re nimõ õepoi eow ian *mũñana do-
rum* itũbañ ñana ã patow iat edogor,
tekei ebet tekawa bwe wõn priester
mi ibwibwin Levi: bwe ibwibwin Ju-
da re ibibõki bwe dõgin priester me
dõgin bet ibwibwin Levi ñabũna rõ
waweijo n makur.
45 Me re raña barũenebõra atsin
itũrin wañara Gott, me barũenebõra n
kadereder, mõ õũga bet dedeũra amen
riañ ma amen raña metewak, tekei
wõn dogor David, me Solomon ñea
ñain.
46 Bwe ñago me ñago, ean an bũm
David ma Asaph, etsimine monibait
amen riañ ion, mi iriañ in tsitaõ mõ
õtũba Gott.
47 Me Israel memak ean an bũm
Serubabel, me ean an bũm Nehemia,
ro oija amen riañ ma amen raña met-
ewak dũbañũra ñan eimwi eat ibũm
aeoweaeow: me rõ õebwigaga bita
ñea wõt ibwibwin Levi; me ibwibwin
Levi rõ õebwigaga bita ñea wõt ibwi-
bwin Aaron.

ITŨBAÑ 13.

ME ean ñabũmina re lesenei iow
iat ijũñet eñame wõn buch Mo-
ses: me ã ãt iow ian bwe ã eare,
ñan enim eõ metu ibwin Ammon ion
mi ibwin Moab ion inimagen an epo
Gott eõ toki,
2 Bwe dõgin ñaga re eõ gõrõmwi-
mwit ibwibwin Israel mi ijeiji me
ebõk, mõ rõ pũmwe Bileam bwe e
nim iwitsiow ũra, me ramwaniei ũra:
me wama Gott eiwid aen in ramwa-
ni me eket eñõgen geidawianaw.
3 Me ñaga ro ogiten kaiõt edogor,
rõ õekaeãn aũra epo n ratequõ me-
mak atsin inimagen Israel.
4 ¶ Mi ian obwen bita, Eljasib ñea
priester, ñea ã õweijoran bwe enim
ekei monibait dorum ñan iruwin ma-
neabin Gott, ñea amen ũbwien To-
bia,
5 Õ gadauw dorum ion ñea ouwak
bwe eñan amea, ino ã ñaeow iwim in
õn ñago, me ekabo, me baibait eta-
ramawir, me main atain weizen, me
wein, me eir, ñana ã oija ibwibwin
Levi iat edogor, ma amen riañ, ma
amen raña metewak; mi iwim in õbũ-
ida bwe õañara priester.
6 Ma aña A eõ mek i Jerusalem ean
bũm ana memak; bwe ean quanimo
ma aijun an obweni Artaxerxes ñea
uea n Babylon A naña uea: mi iruwit
ibũm inon A kõñõt tsiniten uea *aeõ
kona n redõ,*
7 Ma A õrre eow Jerusalem, ma A
tsiet bita ibaka ñea Eljasib ogiten
ririñ bwe dõgin Tobia, ñag õ gadauw
wõn rum ion ian maggen maneabin
Gott.
8 Mo ouwak aeõ roe ean: me ñagan
A bwiriowen õañan an wak Tobia
memak atsin ian bita dorum.
9 Ma A pan, mõ rõ õderederiet do-
rum memak: ma A tik õredõatuen
ina baibait etaramawir ñana bain
maneabin Gott, mi iwim in õn me
ekabo.
10 ¶ Ma A kaiõten bwe ã eõ oija
ibwibwin Levi dũbañũra; me ibwi-
bwin Levi, ma amen riañ, me ña-
bũna re ririñ emakur, bwõ rõ gõ-
riet ada aton ion o enaña wõn tañ in
kiãõ.
11 Me A dorer a amebũna ñabũn
ogoda, ma A ũge, Dõgit ekeken ña-
ga ã ñaũnin maneabin Gott? Ma A
õebwepoi ũra, ma A õweijoratow ũra
eat eñõra.
12 Mi ibwibwin Juda memak rõ

õrean main atain weizen me wein me
eir aeow iat eñat imin.
13 Ma A õweijoran Selemja ñea
priester, me Zadok ñea amen edar,
me Pedaja atsin inimaget ibwibwin
Levi, bwa areiũmõ moniba ea eñan
mũñana imin: ũra Hanan ñea ñain
Sakkur, ñea ñain Matthanja; bwe ã
pan ũra bwe edõbweduwõra, me ba-
rũenebõra ei idũbwedũbañai etsiedũ-
ra.
14 O waña Gott, Wo nim õmaranõ
bwe dõgin bita, me eõ mwinũmwi-
nida aeõ makur ñan omo ñan A ri-
riñ bwe dõgin maneabin waña Gott,
ma aeõ raña.
15 ¶ Me ean bũm ana A ãt eñame
ibũn i Juda ñaga re jorgageñ iten-
wein eat sabbath, me ñaga rõ õmeatu
garben in weizen, mõ rõ õeõgida ani-
mwet esel; me wein bet, me quan
vitis, me quan ficus, mi tamo eba-
neõra ñana ro otow Jerusalem eat
ibũm in sabbath: ma A wererien ũra
ean ñabũmina re row-iow mũñana
ijeiji ean.
16 Me dei Tyrus re mek bet ian,
ñabũna rõ karre iũ, me bait erow-iow
memak, me re row-iow mũñana eat
sabbath ea ibwibwin Juda, me i Je-
rusalem.
17 Ma A kakairũ a eñame ñabũn
õkaganado i Juda, ma A ũge a ũra,
Ekeket imin ebaka ñune ñea amwa
ririñ, ñag amwa ijababa ibũm in sab-
bath?
18 Õten, eõ kõũga bet dedeũra
amiã bagadugu, mõ õten, Gott eõ
õeõgida añen gada mũñana egae me-
mak, me ean ada tekawa bet? ma
amwa õreat eigirow ñea ouwak eken
ea Israel eow ean amiã ijababa sab-
bath.
19 Me ñag õren itũr ean men ororin
Jerusalem ian obwet sabbath, A pa-
ten bwe ã nimõ tsima men, ma A pan
bwe ã nim eõ baida ea an eañada
sabbath: ma A ñaeow aeõ tsiõ ibũn
ean mũñana metoror, bwe ã nim eõ
õmeatu imit on eat ibũm in sabbath.
20 Ma amen tuwab ma amen row-
iow imin memak re mequõr iruwin
Jerusalem aiwõrin õa aruwõri.
21 Ma A wereri ũra, ma A ũge a
ũra, Adag amwa mequõr iruwit oror?
tsin ia amwa tik õũga, A nan õeõgida
beõ eamiã. Mi iruwit edae ñaga re
eõ gauweijiet õrre eat sabbath.
22 Ma A pan a ibwibwin Levi bwe
re nim õdereder ũra, me bwe re nim
õrre me raña metoror, me bwe ã nimõ
õebwigaga ibũm in sabbath. O waña
Gott, Wo nim õmaran bet bitune bwe
dõgũ, me Wo nim ijen bũriõũm mõ
õtsimorõ tekei ñaben am eõ eara-
ñame.
23 ¶ Me ean bũm ana A ãt bet dei
Judea ñabũna re ijatsi ãinimwen
Asdod, ma Ammon, me Moab:
24 Me ñaiũra rõ kakairũ n Asdod
emaen, me re eõ kona *kõr* kakairũn
Juda, mõ rõ karai añõgen eat epon-
ñame ñea ion me eponñame ñea ion.
25 Ma A dorer a ũra, ma A ramwa-
niei ũra, ma A ijatow ibũn inimagõ-
ra, ma A uda iren tũbũra, ma A pan
a ũra bwe re nim schwõr itũrin Gott,
ma A ũge, Amwam eõ totow ñaimiã
ãn ea ñaiũra eman, ma amwam eõ
etetei ñaiũra ãn me eke agen ñaimiã
eman õa agemiã.
26 Õten, Solomon ñea uea n Israel
eõ dũra eow ean mũñana? me eko
uea ion ñea tekei amea inimaget
eponñame memak, me ã auwã eow
itũrin wõn Gott, me Gott omoniba ea
Israel memak: me ãn ñabũna erate-
quõ rõ õdũra bet amea.
27 Mõ õten, amaim erabamiã me
ririñ ibaka ñun ouwak memak, bwa
amaim dũra ea Gott eat ijatsi ãn ña-
bũna eratequõ?
28 Mi ion inimagen ñaiñain Jojada,
ñea ñain Eljasib ñea priester ogoda,
ei ijiben Saneballat ñea dei Horo:
me ñagan A õijõtsinat atsin itũrũ.
29 O waña Gott, Wo nim õmaran
ũra, bwõ rõ õkanakanen barũeneben
priester, me berith in barũeneben
priester, ma aũra berith ibwibwin
Levi.
30 Õũga aeõ õdereder ũra atsin itũ-
rit eratequõ memak, ma A õweijoran
aũra epo priester mi ibwibwin Levi,
ion o emek ean an makur;
31 Me dõgin bet eañabai ñana
ewenãe, eat edae ñana ã idit bũ-
min, me bwe dõgin adamonit iqua.
O waña Gott, Wo nim õmaranõ mõ
õgageidawianawõ.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN

ESTHER

ITŨBAÑ 1.

ME ean an bũm Ahasveros, (Ahas-
veros ñea omoniba atsin India
me etoki Ethiopia, ean aibu ma ana-
rama ma aeiu provinzen,)
2 Ean bũm ana, ñaga uea Ahasve-
ros emegeda ian tron in monibain,
ñea emek i Susan ñea palast,
3 Ean katijun an obweni n moni-
ba, e ririñ ekadaro ion ea wõn prin-
zen ma an tsiõ memak; me tar in
ake n Persia me Media, ma amen
mwit añõg me prizen in provinzen
re mek ian men;
4 Mõ õ õmeata ebakit imin ian mo-
nibain ñea eraitsit me ereduen an
aragabwe ñea omotãñitañ eat ibũm
ñan ebak, ñana abũmitubu ma aojo-
mo.
5 Me ñag emagen bũm ana, amea
uea eririñ ekadaro ion ea eñame me-
mak ñabũna re mek i Susan ñea pa-
last, ñabũn õkaganado me ñabũn
ejõñ, ean abũmin aeiu, ian maggen
wõn tañ in kiãõ wõn palast uea.
6 Me emek ina dedegai ñan õka-
ramwai ñan õbũrũbũr, me ñan adi-
tũr, me ñan atsitaba, ñana ã quõrõt
equõquõr ñana linon me mwirara
ean ringe ñana silber mi ijor ñana
marmor: bett ñana gold me silber,
eat edebae ñarana marmor, ñaran
õmwirara, mõ õbũrũbũr, me ebabo-
bo, me etañañ.
7 Me rõ õren ũra eow iat iwũr ña-
na gold, (ekekae eõrit iwũr memak,)
me wein ñana nimen uea ñan ou-
wak, tekei an uea kona n totow.
8 Me eñame re ren tekei edogor;
eko ion ñea okona n enenei ũra: bwa
amea uea õpan a amebũna monibain
an wak memak bwe re nimõ ririñ
tekei bũriõũt eñame.
9 Me ãita Vashti ñea uea eririñ bet
ekadaro ion ouwak ea ãn ñabũna ãini-
mwen ian an wak uea Ahasveros.
10 ¶ Me ean quaeiut ibũm, ñag ei-
bibõki bũriõũn uea eat wein, õ pan
a Mehuman, Bistha, Harbona, Big-
tha, Abagtha, Sethar me Charkas,
ñabũna eunuche ñabũna aeiu ñabũna
rõ makamakur ian men uea Ahasve-
ros,
11 Bwe re nim õreat ãita uea
Vashti aeow ian men uea me krone
n moniba, bwe e nim õmeata amon
aiaen ea eponñame me prinzen; bwo
omo kõr aiaet ãita.
12 Me ãita uea ñea Vashti õkeõ iõ
õrre bwe dõgin aen uea ñeijin ian
ben amebũna eunuche: me ñagan
ouwak õkõr an damadam uea, mõ
õpwij egirowin ian.
13 ¶ Ma amea uea ũge a eñame
ñabũn õman, ñabũna re tsiet edae,
(bwõ ũga deden uea ea eñame me-
mak ñabũna re tsiet edogor mi imwit
añõg;
14 Me ebuen amea Charsena, Se-
thar, Admatha, Tharsis, Meres, Mar-
sena me Memuchan, ñabũna prinzen
in Persia me Media ñabũna aeiu, ña-
bũna ra aia men uea, me ñabũna re
megeda amo ian monibain,)
15 Ekeken ñea amõ ririñ a ãita
uea Vashti ñea eiwin a edogor, bwe
dõgin ñag e eõ edegeri aen uea ñei-
jin ian ben amebũna eunuche?
16 Me Memuchan ũge ian men uea
me prinzen, Ãita uea ñea Vashti eõ
ta ririñ ñea ebaka ea uea, bwe e ri-
riñ bet ñea ebaka ea prinzen memak,
me etebinñame memak ñabũna re
mek ean provinzen memak ñana wõn
uea Ahasveros.
17 Bwe inan õbabareow añõget ãi-
ta uea eat eb ea ãn memak, me ri
nan miowi agõra ian mõra, tsin ia
eñame kaiõt ñeijin ũge, Uea Ahasve-
ros õpan bwe ã nim õrean a ãita uea
Vashti, mõ õ keõ iõ õrre.
18 Me ean ñabũmine ñabũna prin-

zessinen in Persia me Media ñabũna
ro ogiten kaiõt añõgen an makur ãi-
ta uea ri nan õrai bet tekei aet ãita,
ea wõn uea prinzen memak. Me ña-
gan nan meta eañ me eigirow.
19 Tsin ie eimwi ian men uea, enim
meta aen uea atsin itũrin, me e ni-
mõ eare eow inimagen aũra dogor
dei Persia me dei Media, ñea ã eõ
kona n õekae, bwe Vashti enim eõ
gauwei õrre eow ian men uea Ahas-
veros; me uea enim ere dedet ãita n
uea ea ion ñea omo eken ea ãita.
20 Me tsin ia ã ogiten õpõpan wõn
dogor uea ñea i nan ririñ eow ean
monibain memak, (bwo ouwak,) ãn
memak ri nan oija agõra eredu, ea
ũra ñabũn õkaganado me ea ũra ña-
bũn ejõñ.
21 Me eimwi mũñane eñõg ian men
uea me prinzen; me uea eririñ tekei
aen Memuchan:
22 Bwõ õ õijõn briefe ea wõn pro-
vinzen uea memak, ea provinz ion
mi ion tekei eareãn, me ea eponña-
me ion mi ion tekei aũra kakairũ, bwe
eman memak re nim mwit añõg ian
aũra wak, me bwe re nim õbabareow
tekei aũra kakairũ an ñame.

ITŨBAÑ 2.

MI iruwin mũñane, ñag eañada da-
madamin uea Ahasveros, õ
õmaran Vashti, me bita ñea ãita ogi-
ten ririñ, me mwiten añõget ãita.
2 Ma an tsiõ uea ñabũna rõ maka-
makur itũrin, rõ ũge a, A nim õni a
uea dõgibono ñabũna eoniñ ñabũn
omo aiaeõra:
3 Me uea enim ij eruwadu ean pro-
vinzen in monibain memak, bwe re
nimõ õepoi dõgibono memak ñabũn
omo aiaeõra eow i Susan ñea palast,
aeow ian wakit ãn, eow ijõñin ben
Hegai ñea wõn uea eunuch, ñea amen
raña ãn; me ã nim oija ũra wañara
imin in õdereder ũra;
4 Mi tamo eoniñ in ãn ñea omo ian
men uea i nan ekei uea ãn in ñeijũ-
bwen Vasthi. Me eimwi bita ian men
uea, mõ õũgan an ririñ.
5 ¶ Etsimine dei Judea ion i Susan
ñea palast, ñea Mardochai egen, ñea
ñain Jair, ñea ñain Simei, ñea ñain
Kis, ñea ibwin Benjamin,
6 Ñea ã õreat atsin Jerusalem epo
a edenigae ñabũna ã õrean õepoi a
Jechonja ñea uea n Juda, ñea Nebu-
kadnezar ñea uea n Babylon onuaiw.
7 Ma amea agoweijida Hadassa,
ñea Esther, ñea ñait etsit etõñin:
bwe eko etõñin me eko inet ãita, mo
omo dedet ãita eoniñ in ãn, mo omo
aiaen; me ñag emat etõñin mi inen,
Mardochai emwiten bwe enim eke
ñain.
8 ¶ Me ñaga eñame rõ kaiõt aen ma
an dogor uea, me ñaga ã õepoi eoniñ
in ãn ñabũn ebak aeow i Susan ñea
palast, aeow ijõñin ben Hegai, ã
otowen Esther ian an wak uea, aeow
ijõñin ben Hegai, ñea amen raña ãn.
9 Mo omo ãita eoniñ in ãn ian men,
me ãita ãt oquedeien itũrin amea;
me e par in oija baibain in õdereder,
me dũbañin, me eoniñ in ãn ñabũna
aeiu, ñabũn eimwi bwe ã nim oija
ãita atsin ian an wak uea: mo o otow
ãita me wõn oniñ in ãn iat etañ ñea
magit omo ian wakit ãn.
10 Me Esther eitsiõk õnũñita an
ñame ma amen bwien; bwe Mardo-
chai ogiten pan a bwe enim eõ õnũ-
ñita ũra.
11 Me Mardochai edũgidugo ian
maggen wakit ãn eat ibũm aeo-
weaeow, bwe e nim tsiet dedet Esther,
me bita ñea inan ririñ a.
12 ¶ Me ñag õrre an dae eoniñ in
ãn ion me eoniñ in ãn ion in naña uea
Ahasveros, ñaga ã ogiten ririñ a
tekei edogor ñea añõget ãn, ean ata
ma aro maraman, (bwõ õũga ogoroen
bũmin õderedereõra, año maraman iat
eir in myrrhe, me año maraman iat
ekabo obojarara, me eat imin ñana
baibain õderederet ãn.)
13 Me ãita eoniñ in ãn enaña uea
iat deden ñune: tamo imin ñan e ãeñ
ã oija bwe enim eke uwadat atsin ian
wakit ãn ea an wak uea.
14 E nuaw antsiemerin, me e redõ
ie eorata aeow ian wakit ãn, ñea
ekaruwõri, aeow ijõñin ben Saasgas,
ñea wõn uea eunuch, ñea eraña ãini-
bũna konkubinen: me e eõ gauwei
metu a uea, mi ta ia uea eibibõkiei,
me tsin ia ã emwemwinõn egen
15 ¶ Me ñag õrre an dae Esther,
ñea ñain Abihail ñea etsit etõñin

Mardochai, ñea o ogiten emwin bwe
enim eke ñain, bwe enim metu a uea,
e eõ kõñõt imit on mi ta ñea Hegai
ñea wõn uea eunuch, ñea amen raña
ãn, õpan. Me Esther ãt equed ian
met eñame memak ñabũna ra aia.
16 Me ã õreat Esther ea uea Ahas-
veros aeow ian an wak uea ean qui-
tain maraman, ñea maraman ñea
Tebet, ean quaeiun an obweni n mo-
niba.
17 Ma amea uea ãeñ eken Esther
ea ãn memak, mo ouwak eken an ãt
equed me eõ earañame ian men uea
ea dõgibono memak; me ñagan õ
quaeõt krone n moniba, me eken uea
ãn in ñeijũbwen Vasthi.
18 Me uea eririñ ekadaro ion ea
wõn prinzen me ea an tsiõ memak,
ñea an kadaro Esther; mo o oija
eõnano provinzen *bwe ã nim eõ oija
eañabai*, me e totow eadu ñei tekei
ebakin wõn imin uea.
19 Me ean karuwõrin aũra epo
dõgibono, Mardochai emegeda ini-
men wõn oror uea.
20 *Me* Esther eitsiõk *bet* õmeata
amen bwien ma an ñame; tekei Mar-
dochai ogiten pan a; bwe Esther
edegeri aen Mardochai, tekei ñago ã
agoweijida eow itũrin.
21 ¶ Ean bũm ana, ñaga Mardochai
emegeda inimen wõn oror uea, aru-
men wõn uea eunuche ñarumena
Bigthan me Theres, ñarumen inima-
gõra ñabũna re raña metewak, ar
egirow, ma ar õnani aũrõr kona n
õeõgida bõrõr ean uea Ahasveros.
22 Me ã tsiet bita eow itũrin Mar-
dochai, mõ õ pan añen Esther ñea
uea ãn; me Esther õpan añen uea
eow ian egen Mardochai.
23 Me ñag õ õnani garwewe añõ-
gen, me ñag e tsiet bwi iduwen õkõr,
ã eoudan ũrõr aeõg eat edabwike: me
ã eare añõgen ian buch it imwinen
eow ian men uea.

ITŨBAÑ 3.

IRUWIN mũñane, uea Ahasveros
ototа Haman ñea ñain Hamme-
datha ñea ibwin Agag, me e tsitan
mõ õñaeow debain aũtũbwin prinzen
memak ñabũn itũrin.
2 Ma an tsiõ uea memak, ñabũna re
mek inimen wõn oror uea, ro otobu-
rõra me toweitsiber, me ra agu ijõñ
in eredu Haman; bwõ õũga panetow
itũrin uea. Me Mardochai eõ otobu-
ren me toweitsiber, me e eõ agu ijõñ
in eredu.
3 Ma an tsiõ uea, ñabũna re mek
inimen wõn oror uea, rõ ũge a Mardo-
chai, Adaga wo riow ean wõn dogor
uea?
4 Me ñaga re dorer a eat ibũm
aeoweaeow, me ñag e eõ kaiõt aeõra,
rõ pan añen Haman, bwe re nim aia
iõ õweijo-oaio aen Mardochai õa iõk:
bwõ õ pan a ũra ñan ei dei Judea ion.
5 Me ñag Haman ãt bwe Mardo-
chai eõ otoburen me toweitsiber a,
me e eõ agu ijõñ in eredu, ouwak an
egirow Haman.
6 Mõ õ õrig ibũriõ n ekam auwãte-
gen bwe enim õeõgida ben ean ta
Mardochai; bwe rõ õren õnũñita a
amen bwien Mardochai: me ñagan
Haman õnani õekeowet dei Judea me-
mak ñabũna re mek ian monibain
Ahasveros, ñabũn amen bwien Mar-
dochai.
7 ¶ Me ean adamonin maraman,
ñea emaram ñea Nisan, ean quita ma
aron an obweni uea Ahasveros, rõ
õtate Pur ñarena ekaiwa, eow ian
men Haman eat ibũm aeoweaeow,
me eat emaram aeoweaeow, ea quita
ma aron *maraman*, ñea emaram ñea
Adar.
8 ¶ Ma Haman ũge a uea Ahasve-
ros, Etsimine eponñame ion ñea ã
õbabareow me ñea ã õekae eow ini-
magen ñamen provinzen in monibaim;
ma aũra dogor ekae a *aũra dogor*
eponñame memak; me re eõ edegeri
an dogor uea: me ñagan eõ eimwi
itũrin uea bwe enim ijen bũriõũn a
ũra.
9 Tsin ie eimwi itũrin uea, e nimõ
eare añõgõra bwe ã nimõ õekeow
ũra: ma A nan pũmwe ata erañan
talent in silber aeow ian bõra ñabũna
re raña an makur *uea*, bwe re nimõ
ñaeow iat eñan wõn uea imin.
10 Me uea orouda wõn ring atsin
ean ben, mo oija añen Haman ñea
ñain Hammedatha ñea ibwin Agag,
ñea barũet dei Judea.
11 Me uea ũge a Haman, Ã oija aw

silber, me bita eponñame bet, bwe
wo nimõ ririñ a ũra ñea eimwi ian
mem.
12 Me ã emwin wõn uea amen edar
ean quita ma aijun bũmin adamonin
maraman; me ã eare mũñana eñõg
tekei an dogor Haman memak ea
wõn uea satrapen, me ea amen mwit
añõg ñabũna monibain provinzen, me
ea wañara prinzen eponñame memak,
ea provinzen memak tekei eareõra,
me ea eponñame memak tekei aũra
kakairũ; ã eare eow ian egen uea
Ahasveros, me ã õemaiõn wõn uea
ring.
13 Me ã õijõn mũñana brief eow
itũrit amen kanuaw brief ea wõn uea
provinzen memak, bwe ã nim ijatow,
ma abi, mõ õekeow dei Judea me-
mak, ñabũna eoniñ me eñab, ikadudu
me ãn, ian ta aibũmin, ean abũmita
ma aiju bũmin quita ma aron mara-
man, ñea emaram ñea Adar, me bwe
ã nimõ wuromwi wañara imin.
14 Ã nim õmeata kopi it edar ñune
ean provinzen memak bwe re nim
õgõg bitune imwit añõg, mo oija
eponñame memak, bwe enim to og
duwõra ian obwen ñabũmina.
15 Ma amebũna amen kanuaw
brief rõ kapapar in meta bwe dõgin
aen uea, me ã nearei edogor ñune
eow i Susan ñea palast. Me uea me
Haman ar megedan me ren *wein;* me
rat tekawa ñea Susan ouwak aura
oniñora.

ITŨBAÑ 4.

ME ñaga Mardochai etsiet imin
memak ñana ã ogiten ririñ,
Mardochai õba an karawin, me e edua
ekarawin ereab iren me emarañata,
me e metat aeow ijugagait tekawa,
me e eõñ iat iturañañ me eikũrarar;
2 Me e nua mõ õbaiwõñ ian obwen
wõn uea metoror: bwe eko ion ñea
edua ekarawin ereab iren okona n
metu a wõn uea metoror.
3 Me ean provinzen memak, eat
etañ memak ino õrre aen uea ma an
mwit añõg ean, emek ina imwijiña
ñea ouwak inimaget dei Judea, me eõ
ñanũmwi, mi iõñ, me ekaraqũquõ;
me ã rañat dedegai ñan ereab iren
me emarañata ijõñit eñame ebak.
4 ¶ Me wõn oniñ in ãn Esther ma
amebũna wõn eunuche rõ õrre a mõ
rõ pan a; mo ouwak an roe ãita uea:
mõ õ õijõt ekarawin ea Mardochai
bwe enim edua, me bwe e nimõ rou-
da an karawin ñea ereab iren; me e
eõ barũ.
5 Me ãita emwemwin Hathach, ñea
iot atsin inimagen wõn eunuche uea,
ñea e ij bwe enim erere a ben me na-
nat ãita, mõ õ pan a bwe enimõ naña
Mardochai, bwe e nim tsiet deden bi-
ta, me dõgin.
6 Me Hathach emeta ea Mardochai
ea etañ ñamwarin ereab iat tekawa,
ñamwarin ian obwen wõn uea met-
oror.
7 Me Mardochai õpan a imin me-
mak ñan õrre a, me ebakin geld ñan
Haman õpan bwi i nan totow me
ñaeow iat eñan wõn uea imin bwe
dõgit dei Judea, bwe e nimõ õekeow
ũra.
8 Mo o oija bet kopi it edogor ñea
ã õgiten oija eñame i Susan bwe re
nimõ õekeow ũra, bwe enim õmeata a
Esther, me bwe e nim pan a ãita bwe
enim metu a uea, me egegae, mõ kõ-
ñõñ, bwe dõgin amen bwien.
9 Me Hathach eredõ mõ õpan añet
Esther aen Mardochai.
10 ¶ Me Esther edorer a Hathach,
mõ õrai a aen a Mardochai, *mõ ũge,*
11 An tsiõ uea memak, me ñamen
ean wõn uea provinzen, re tsiet, bwe
eñame memak, tamo eman õa ãn,
ñabũna re naña uea eow iat emagge
ñea ijugaga, ñabũna ã eõ emwin ũra,
ta aiquet edogor ñea añõgõra, bwe
inan abi ũra, mi ta ũra ñabũna uea
ere a ũra zepter ñamana gold, ri nan
tsimor: me ã eitsiõk emwinõ bwa A
nim metu a uea ean mũñane ibũm
ñana abũmitijumo.
12 Me rõ pan añen Mardochai aen
Esther.
13 Me Mardochai õpan a ũra bwe
re nim õredõan a Esther aen, ñeijin
ũge, Wo nim eõ ũge ian bũriõũm bwe
wo nan õtsimor tsimorũm eow ian an
wak uea, mi ta auwe inimaget dei
Judea memak.
14 Bwe tsin ia wo eõ mõmwi eat
edae ñage, nan meta ipuõk me eka-
tsimor bwe dõgin dei Judea atsin eat

etañ emwarin, me wo nan ekeow, auwe ma an wak etõñũm: mi ijegen ñea nan tsietuw ia wo ogiten õrre eow iat dedet emoniba bwe dõgit edae ñea tekei ñune õa iõk?

15 ¶ Me Esther õpan a ũra bwe re nim õredõan a Mardochai aen *ñeijin ũge*,

16 Nua kõ mõ õepoi dei Judea memak ñabũna re mek i Susan, ma amwam eõ ñanũmwi bwe dõgũ, ma amwam eõ jeiji me eõ ren ean aijũbũm, ijõbũm mi ijeaõ: ma aña me waña oniñ in ãn ama nan eõ ñanũmwi bet iat deden ñune; ma A nan metu a uea, iat deden ñea eõ ekei edogor: me tsin ia A ma, ogen A nan ima.

17 Me enuawen Mardochai, me e edegeri aen Esther memak ñan o ogiten pan a.

ITŨBAÑ 5.

ME ean katijũbũmit ibũm, Esther edua an karawin in moniba, mõ õweijo ian maggen an wak uea ñea ijugaga, ino õmwaij an wak uea: me uea ta megeda ian wõn tron in moniba ian an wak uea, ino õmwaij etañ metu anewak.

2 Me ñaga uea ãt Esther ñea uea ãn bwõ õweijo iat emagge, ãita ãt oquedeien ian men; me uea ere a Esther wõn zepter ñamana gold, ñaman emek ian ben. Me ñagan Esther etũren a, me etoweãn mwin mimana zepter.

3 Me uea ũge a ãita, Ekeken ñea wo ãeñ, Esther ñea uea ãn? me ekeken õañan am kõñõñ? inan oija aw, ogen bet ia emaen in monibaiũ.

4 Me Esther ũge, Tsin ie eimwi ian men uea, enim õrre uea me Haman ñabũmine ea epo n eren *wein* ñea A ogiten gadauw ian obwen.

5 Me uea ũge, Wo nim õpapar Haman, bwe e nim edegeri aen Esther ñeijine. Me uea me Haman ar ñowen eat epo n eren *wein* ñea Esther ogiten gadauw.

6 ¶ Me uea ũge a Esther eow ean bita epo n eren wein, Ekeken õañan am kõñõñ? inan oija aw: me ekeken ñea wo teñ pan ame? tsin ia emaen in monibaiũ, inan oija aw bet.

7 Me Esther õnei aen, mõ ũge, Ñaiune aeõ kõñõñ me ñea A teñ pan aw:

8 Tsin ia A ãt equed ian men uea, me tsin ie eimwi itũrin uea eoija ame bita A kõñõn, me iririñ ñea A teñ pan a, enim õrre uea me Haman ea epo n eren *wein* ñea A nan gadauw bwe dõgũrõr, ma A nan ririñ ijaran tekei aen uea.

9 ¶ Me Haman emeta ñabũmina iat ibibõki mi idorodoro ian bũriõũn: me ñag Haman ãt Mardochai ean wõn uea metoror, bwe e eõ weijo me eõ rõraõ ian obwen, oquen iat egirow in iwitsiow Mardochai.

10 Me Haman ejen bũriõũn, mo o ñowen ũbwien; me e emwit dañan me Seres ñea agen.

11 Me Haman etoroñabei añen ũra amon wõn imin ñan ebak, me ebakin ñain, mi imin memak ñana uea ogiten õkaganadoõn, me deden ñaga ã otota eken ea wõn prinzen ma an tsiõ uea.

12 Me Haman ũge bet, Eh, Esther ñea uea ãn eõ bet õmeatu eñame ia aiquen epo a uea ea bita epo n eren wein ñea o ogiten gadauw bwi ta aña; me e tik emwinõ bet ijaran amar uea.

13 Me eko woun ame mũñane imin memak, ñag A ãt Mardochai ñea dei Judea bwe e megeda ean wõn uea metoror.

14 ¶ Me Seres ñea agen me dañan memak rõ ũge a, A nimõ ririñ edabwike emaen ñamana aijima emainibe godaũn, me wo nim pan a uea ijaran bwe ã nimõ eouda Mardochai ean: ma auwe wo nim metu a bita epo n eren wein epo a uea iat ibibõki. Me eimwi mũñana eñõg ian men Haman; mõ õ õijõten mimana edabwike.

ITŨBAÑ 6.

ME ean ñabũmina ñag õbũmedujow uea eõ kona imijimij; mõ õ pan bwe ã nim õrean a buch in toroñabit imwinen, me ã lesenei iowen ian men uea.

2 Me e ãt eareãn bwe Mardochai ogiten kadeaeoei añõgen Bigthan me Theres, ñarumena atsin inimagen wõn uea eunuche, atsin inimagõra ñabũna re raña metewak, ñarumen ar õnani

aũrõr kona n tata bõrõr ean uea Ahasveros.
3 Me uea ũge, Eredu keken mi itsitaõ keken ñea ã ogiten ririñ a Mardochai bwe dõgin bita? Ma an tsiõ uea ñabũna re erere a ben me nanan rõ ũge a, Eko betibet imit on ia ã ogiten ririñ a.
4 ¶ Me uea ũge, Ijegen ñea emek iat emagge? Me Haman ogiten metu ian maggen an wak uea ñea iruwin, bwe e nim pan a uea bwe e nimõ eouda Mardochai eat edabwike ñaman o ogiten gadauw bwe dõgin.
5 Ma an tsiõ uea rõ ũge a, Kania, Haman õweijo iat emagge. Me uea ũge, E nim metu.
6 Me Haman emetuen. Me uea ũge a, Ekeken ñea ã nimõ ririñ a amea ñea uea eibibõkiei bwe enim eredu? Ma Haman ũge ian bũriõũn, Ijegen ñea uea eibibõkiei eken bwe enim eredu eken ea an ereduiõ?
7 Ma Haman ũge a uea, Amea ñea uea eibibõkiei bwe enim eredu,
8 Ã nim õreat ekarawin in moniba ñan uea edua, me pferd ñea uea õd animwen, me krone n moniba ñea o qua:
9 Me ã nimõ ñaeow ekarawin me pferd ian ben ion inimagen wõn uea prinzen ñabũna magit õkaganado, bwe e nimõ õeduaeõn amea ñea uea eibibõkiei bwe enim eredu, me ã nim kaeõgei bwe enimõ megeda animwen pferd mõ õd ian medenat tekawa, me bwe ã nim aeuwak ian obwen mõ ũge, Õũga deden ñea ã ririñ a amea ñea uea eibibõkiei bwe enim eredu.
10 Me uea ũge a Haman, Kapapar kõ, me barũ ekarawin me pferd, tekei aem, me ririñ deden ñune ea Mardochai ñea dei Judea, ñea emegeda ean wõn uea metoror: enim eko imit on ñea opujow atsin inimagen aem memak.
11 Me Haman ebarũ ekarawin me pferd, mõ õ õeduaeõn Mardochai, mõ õ kaeõgei bwe e nimõ megeda animwen pferd mõ õd ian medenat tekawa, me ã aeuwak ian obwen mõ ũge, Õũga deden ñea ã ririñ a amea ñea uea eibibõkiei bwe enim eredu.
12 ¶ Me Mardochai etik õrre eowen ean wõn uea metoror. Me Haman õkapapar aeow ian an wak, mõ õ mwijiña, mõ õbõñe tũbwin.
13 Me Haman etoroñabei añen Seres ñea agen me ea dañan memak imin memak ñan õrre a. Ma an ñame ñabũn õman me Seres ñea agen rõ ũge a, Tsin ia Mardochai ei ion inimagen aũra karig dei Judea, ñea wo õren õaweijida n pudu ian men, wo eab kona n doganigae a, me wo nan pudu õkõr ian men.
14 Me ñaga rõ õreita dorer a, õrren wõn uea eunuche, mõ rõ kapapar in otow Haman ean bita epo n eren *wein* ñea Esther ogiten gadauw.

ITŨBAÑ 7.

ME uea me Haman ar õrren bwa arũm eren wein epo a Esther.
2 Me uea tik ũge añet Esther ean karabũmin bũmin bita epo n eren wein, Ekeken õañan am kõñõñ, Esther ñea uea ãn? inan oija aw: me ekeken ñea wo ãeñ? kai tsin ia emaen in monibaiũ inan oija aw bet.
3 Me Esther ñea uea ãn õnei aen mõ ũge, Tsin ia A ãt equed ian mem, O uea, me tsin ie eimwi itũrin uea, ã nim oija ame tsimorũ bwe dõgin aeõ egegae, me tsimorũra amen bwiõ bwe dõgin aeõ kõñõñ:
4 Bwe ã row-iow gama, aña ma amen bwiõ, bwe ã nim ijatow gama, ma abi gama, mõ õekeow gama. Tsin ia ã row-iow gama bwe ã nim eke gama itsiõ eman mi itsiõ ãn, A nan eõ mõmwi, bwõ õmamadõema eõ ekei an gatũrae wõn uea imin.
5 ¶ Me uea Ahasveros edorer mõ ũge a Esther ñea uea ãn, Ijegen amea, me emek i amea ñea okona n ũge ian bũriõũn bwi i nan ririñ deden ñune?
6 Me Esther ũge, Amune Haman ñea ebaka, ei õkõr amen miowi gama me barũema. Me Haman emiow ian men amea uea me ãita uea.
7 ¶ Me uea eogoda ian an egirow atsin eat eren wein *mo o ñowen* ean tañ in kiãõ in palast: me Haman õweijo bwe enim egegae Esther ñea uea ãn bwe dõgin tsimorin; bwe e tsiet bwõ õmwijowen añõgen õeõgidaen gain eow itũrin uea.
8 Me uea eredõ atsin ean tañ in

kiãõ in palast aeow iat ewak in eren
wein; me Haman ebõgeduen iat ede-
bae ñarana Esther emegeda ian. Ma
amea uea ũge, Õten, amea enim ene-
nei ãita uea eow ian meõ anewak?
Me ñag emeta mũñana eñõg atsin ian
mwin uea, rõ bõne men Haman.
9 Me Harbona, ñea ion inimagen
amebũna eunuche ñabũna re memak
ian men uea, ũge, Kania, õweijo
edabwike emaen ũbwien Haman, ña-
mana aijima emainibe godaũn, ñaman
Haman eririñ bwe dõgin Mardochai,
ñea õpan ñeijin omo bwe dõgin uea.
Me uea ũge, Eouda kõ ean.
10 Me ñagan re eoudan Haman ean
mimana edabwike ñaman o ogiten
gadauw bwe dõgin Mardochai. Me
eagadan an egirow uea.

ITŨBAÑ 8.

ME ean ñabũmina uea Ahasveros
oija ãita uea Esther an wak
Haman ñea barũet dei Judea. Me
Mardochai õrre eow ian men uea;
bwe Esther õren õpan bwe ei gen.
2 Me uea orouda wõn ring, ñea o
ogiten barũ atsin itũrin Haman, mo
oija añen Mardochai. Me Esther
õñaeowen Mardochai ian an wak Ha-
man.
3 ¶ Me Esther etik dorer ian men
uea, mo o otoburen me toweitsiber
itañin nanan, mõ õ kõñõñ a ian an
kae renimen bwe e nimõ õekeow an
kamamado Haman ñea ibwin Agag,
ma an kamarar ñea o ogiten kamara-
rei bwe dõgit dei Judea.
4 Me uea ere a Esther zepter ña-
mana gold. Me Esther eogoda mõ
õweijon ian men uea.
5 Mõ õ ũge, Tsin io omo itũrin uea,
me tsin ia Ã ãt equed ian men, me
tsin ie eimwi ñune ian men uea, me
tsin ia ã ãeñõ eow ian men, ã nimõ
eare bwe ã nim iwid ian mũñana
briefe ñan an kamarar Haman ñea
ñain Hammedatha ñea ibwin Agag,
ñan e eare bwe ã nimõ õekeow dei
Judea ñabũna re mek ean wõn uea
provinzen memak:
6 Bwõ õten aeõ kona n ijen bũriõ n
aia egae ñea eagada a amen bwiõ?
mõ õten aeõ kona n ijen bũriõ n aia
õekeowen amen bwiõ?
7 ¶ Me uea Ahasveros ũge a Esther
ñea uea ãn, me ea Mardochai ñea dei
Judea, Kania, A ogiten oija Esther
an wak Haman, me ro ogiten eouda
amea eat edabwike, bwin e tata ben
eat dei Judea.
8 Ma amwarũm edar a bet dei Ju-
dea, tekei ñea omo ian memũrõr, ian
egen uea, ma amwarũmõ wemaiõn
wõn uea ring; bwe eko eñame okona
n iwid iat edar ñune ñea ã eare eow
ian egen uea, me ñea ã wemaiõn wõn
uea ring.
9 Me ã emwin wõn amen edar uea
eat edae ñaga, ean katijun maraman,
ñea emaran ñea Sivan, ean abũmru-
ma ma aiju *bũmin;* me ã eare tekei
an dogor Mardochai memak ea dei
Judea, me ea satrapen, me ea amen
mwit añõg, me ea prinzen in provin-
zen, ñan ore atsin India me etoki
Ethiopia, ñana aibu ma anarama ma
aeiu provinzen, ea provinz ion me
provinz ion tekei eareãn, me ea
eponñame ion me *eponñame* ion tekei
aũra kakairũ memak, me ea dei Ju-
dea tekei aũra edar, mi tekei aũra
kakairũ.
10 Me e eare eow ian egen uea
Ahasveros, mõ õ wemaiõn wõn uea
ring, mõ õ õijõn mũñana briefe eow
itũrit amen kanuaw brief ñabũna rõ
gõr animwen pferde, ñabũna rõ gõr
animwen pferde ñañen õgõrõma-
rũm, ñañena ã õñatow ean an ma-
kur uea, ñañen an karig pferde ña-
ñen omo:
11 Ian mũñana briefe uea oija dei
Judea ñabũna re mek ian tamo te-
kawa, waiora n epoda, me ekona n
weijo bwe dõgin tsimorũra, me bwe
re nim ijatow, ma abi, mõ õekeow
earat eponñame me provinzen ña-
bũna re teñ iwitsiow ũra, me wañara
oniñ ñabũn õkadudu, me wañara ãn,
me bwe re nimõ wuromwi wañara
imin,
12 Ian ta aibũmin ian wõn provin-
zen uea Ahasveros memak, ean abũ-
mita ma aiju bũmin quita ma aron
maraman, ñea emaram ñea Adar.
13 Ã õmeata a eponñame memak
kopi it edar ñune, bwe ã nim oija
eñame ean provinzen memak bita
imwit añõg, bwe dei Judea re nimõ

oog duwõra ian obwen ñabũmina mõ
õeõgida gain barũõra.
14 Ma amen kanuaw brief ñabũna
rõ õd animwen pferde ñañen õgõrõ-
marũm ñañena ã õñatow ian an ma-
kur uea re metan, me ã õpapar me ã
õrañañ ũra eow ean aen uea; me ã
totow edogor ñune eow i Susan ñea
palast.
15 ¶ Me Mardochai emetat atsin ian
men uea eat ekarawin in moniba ñea
atsitaba mõ õbũrũbũr, me krone ñea
ouwak ñea gold, me ekawidi ñarana
linon omo me mwiraro: mo owarewar
me eibibõki tekawa ñea Susan.
16 Etsimine iaõ mi ibibõki, mi ido-
rodoro me eredu itũrit dei Judea.
17 Me ean provinzen memak, mi
iat tekawa memak, mi tamo ino aen
uea ma an mwit añõg õrre eow ean,
etsimine ibibõki mi idorodoro itũrit
dei Judea, me ekadaro mi ibũm ñabũ-
min omo. Me ebak eñame atsin ini-
magen ñamen ean eb ia re eken ũra
dei Judea; bwo opudu a ũra miowet
dei Judea.

ITŨBAÑ 9.

EAN quita ma aron maraman, ñea
emaram ñea Adar, ean abũmita
ma aiju bũmin, ñag etũreten oduwe-
nen aen uea ma an mwit añõg, ean
ñabũmina ñaga ñabũna barũet dei
Judea rõ ũge bwe re nimõ moniba a
ũra, ã iwidiet deden ñea, bwe dei Ju-
dea ro moniba añen barũõra.
2 Me dei Judea re epoda ian wa-
ñara tekawa ean provinzen memak
ñana wõn uea Ahasveros, bwe re nim
tata bõra eara ñabũna rõ õnani õeõ-
gidaen gaiũra: me eko eñame ion ñea
okona n weijo ian obwõra; mo opudu
a eponñame memak mioweõra.
3 Me prinzen in provinzen memak,
me satrapen, ma amen mwit añõg,
ma amen ririñ an makur uea, ro bũõk
dei Judea; bwin opudu a ũra miowen
Mardochai.
4 Bwõ õkaganado Mardochai ian an
wak uea, mõ õbwida dagan ean pro-
vinzen memak; bwa aeõñ kañeda
kaganadon Mardochai.
5 Me dei Judea re ijatowõt ipudutũ-
bwin barũõra memak me eow eat
enemama mi ijababa, me re ririñien
ñea re teñ ririñ a ũra ñabũna re mi-
owi ũra.
6 Me dei Judea ra abi mõ rõ õe-
keow aijimowar eñame i Susan ñea
palast.
7 Me ra abi bet Parsandatha, Dal-
phon, Aspatha,
8 Poratha, Adalja, Aridatha,
9 Parmastha, Arisai, Aridai me Va-
jesatha,
10 Ñabũna re eke waea *ñabũna*
ñain Haman ñea ñain Hammedatha,
ñea barũet dei Judea; me re eõ tata
bõra eat imin ñana õañat epaba.
11 Me ean ñabũmina ã õreat aeow
ian men uea añõgen ebakit *eñame*
ñabũna ã abi iow i Susan ñea palast.
12 ¶ Me uea ũge a Esther ñea uea
ãn, Dei Judea ro ogiten abi mõ õe-
keow aijimowar eñame i Susan ñea
palast, ma amebũna ñain Haman ña-
bũna waea; me ñagan nan õtet eken
aũra ririñ eow ean wõn uea provinzen
ñana inon! Me ekeken ñea wo kõñõn
ñage bwe ã nim oija aw? mi iña bet
imin ia wo ãeñ bwe ã nimõ ririñ? mi
inan ririñ.
13 Me Esther ũge, tsin ie eimwi
itũrin uea, ã nim oija bet dei Judea
ñabũn i Susan ekona n ririñ tekei do-
gorin ñabũmine ijaran, me ã nimõ
eouda eat edabwike amebũna ñain
Haman ñabũna waea.
14 Me uea õpaten bwe ã nimõ ririñ
bita: me ã oija añet eñame edogõr i
Susan; me re eoudan amebũna ñain
Haman ñabũna waea.
15 Me dei Judea ñabũna re mek I
Susan re epoda ean abũmita ma aeoq
bũmin maraman ñea Adar, me ra
abien aijubu eñame i Susan; me re
eõ tata bõra eat imin ñana õañat
epaba.
16 Me dei Judea ibũn ñabũna re
mek ean wõn uea provinzen re epoda,
mõ rõ weijo bwe dõgin tsimorũra, bwe
re nimõ kona eõnano atsin itũrin ba-
rũõra, me ra abi aemo ma aijimo era-
ñat atsin inimagen barũõra; me re eõ
tata bõra eat imin ñana bait epaba.
17 *Ã ririñ ñune* ean abũmita ma
aiju bũmin maraman ñea Adar; me rõ
õnanon ean abũmita ma aeoq bũmin,
me re ririñ bwi ibũm in kadaro mi
ibibõki.

18 Me dei Judea ñabũna re mek i
Susan re epoda ean abũmita ma aiju
bũmin, me ean abũmita ma aeoq *bũ-
min*; me rõ õnano ean abũmita ma
aijimo *bũmin*, me re ririñ bwi ibũm in
kadaro mi ibibõki.
19 Me ñagan dei Judea ñabũna rat
etañemek me ñabũna re mek iat te-
kawa ñana ã eõ ororai, re ririñ abũ-
mita ma aeoq bũmin maraman ñea
Adar *bwi ibũm in* ibibõki me ka-
daro, ibũm ñabũmin omo, ñabũmina
rõ õijõt itũbañ ean ion ea dañan mi
on ea dañan.
20 ¶ Me Mardochai eare mũñana,
mõ õ õijõn brief ea dei Judea memak
ñabũna re mek ean wõn uea Ahasve-
ros provinzen memak, ñabũn etũren
me ñabũn ogoeow,
21 Bwe ã nim pan a ũra bwe re
nim raña quita ma aeoqin bũmin ma-
raman ñea Adar, me quita ma aiji-
mon bũmin, eat obweni aeoweaeow,
22 Bwe ibũm ñana dei Judea ro
kona eõnano eat atsin itũrin barũõra,
me emaram ñea ã iwid a ũra atsin iat
eroe ea ibibõki, ma atsin eat imwijiña
ea ibũm omo; me bwe re nimõ ririñ
mũñana ibũm bwi ibũm in kadaro mi
idorodoro, *mi ibũm* in oijõt itũbañ ion
ea dañan mi ion ea dañan, me eadu
ea ũra ñabũn eko emit duwõra.
23 Me dei Judea rõ õij deden bita
ñea rõ õren ririñ, me bita ñea Mardo-
chai eare a ũra bwa añõgen;
24 Bwe dõgin ñag Haman ñea ñain
Hammedatha ñea ibwin Agag, ñea
barũet dei Judea memak, ogiten ka-
marar in iwitsiow dei Judea bwe eni-
mõ õekeow ũra, me e ririñ Pur ñea
ekaiwa, bwe enim abi ũra, mõ õekeow
ũra;
25 Me ñag õrre bita eow ian men
uea, õ patow ian briefe bwa an ka-
marar ñea ebaka, ñea õ kamararei
bwe dõgit dei Judea, ã nim õredõatow
iara itũbwin, me bwe ã nimõ eouda
amea ma amebũna ñain eat edabwike.
26 Me ñagan re ij egen mũñana
ibũm bwe Purim, bwe ã emwinõn
egen Pur. Me ñagan bwe dõgit eñõg
memak ian mũrana brief, me bita
ñea ra aia ñea ereribe a bita, me ñea
õrre a ũra,
27 Dei Judea rõ mwit añõgen, mõ
rõ õeimwi a ũra, me ea aũra karig,
me ea eñame memak ñabũna re ere-
ribe a ũra, bwe enim eõ pudu bita,
bwe re nim raña ibũm ñana arabũm
tekei eareãn, mi tekei dain ñana ã
tsiet õkõr, eat obweni aeoweaow:
28 Me bwe re nim eõ toki n õma-
ran mũñane ibũm me raña eat edet
memak, me eat epo n amen bwieni
memak, me ean provinzen memak,
mi iat tekawa memak; me bwe enim
eõ pudu mũñane ibũm ñana Purim
atsin inimaget dei Judea, me enim
eõ toki õmaranetow inimagen aũra
karig.
29 Me Esther ñea uea ãn, ñea ñain
Abihail, me Mardochai ñea dei Judea,
ar edar iat oaio memak bwa arũm
ooaio mũran karuwõrin brief in Pu-
rim.
30 Me *Mardochai* õijõn brief ea
dei Judea memak, ea provinzen ñan
ean eben monibain Ahasveros, ñana
aebetubu ma anarama ma aeiu, *epo a*
eñõgen iow mi iduwen,
31 Bwe e nim õweijo-oaio bũmin
mũñana Purim eat daiũra ñana ã
tsiet õkõr, tekei aen Mardochai ñea
dei Judea me Esther ñea uea ãn, mi
tekei mwiten añõgen ea ũra ma aũra
karig, ean bita *aũra* eõ ñanũmwi ma
aũra iõñ.
32 Ma aen Esther ooaio mũñan añõ-
gen Purim; me ã eare eowen ian
buch.

ITŨBAÑ 10.

ME uea Ahasveros õpan a ñamen
eb ia, me inseln in imago bwe
re nim totow eañabai.
2 Me emakur memak ñana bain
waion ma an eõ badõdõ, ma añõgen
õkaganadoen Mardochai, ñea uea õka-
ganadoõn, õten, ã eõ eare eow ian
buch ñarana imwinen in uea n Media
me Persia?
3 Bwe Mardochai ñea dei Judea
emek ijõñin uea Ahasveros, mõ õ
kaganado inimaget dei Judea, me ã
auwã eow itũrit etsietsin ñabũn
ebak, mõ õ õnani imin ñan amen
bwien re nimõ geidawianaw ean, me
e dorer iat iow ea an karig.

BUCH ÑARAN AÑÕGEN

JOB.

ITŨBAÑ 1.

ETSIMINE eñame ion ñago eat eb
ñaben Uz, ñea Job egen; me
togit omo amea me eimwi deden, me
e miow Gott, me emiowi ibaka.
2 Mõ õ õrig aeiu ñait eman me aiji-
men ñait ãn.
3 Me wõn imin gõgõrõ aeiu erañat
schafe, me aiju erañat kamele, ma
aijimowar ene n rinder, ma aijimo-
war eselinen, ma amen ũbwien ñabũn
ebak; me ñagan õkaganado eken amea
ea amen edõgen apoe memak.
4 Ma amebũna ñain re nuaw me re
ririñ ekadaro ian an wak edũra ion,
mõ õũga bet dedeũra memak ean
aũra ibũm; me re etsiõ a ãitsimena
edũra me re emwin ũrei bwa areiũm
ijeiji me eren epo a ũra.
5 Me ñaiune deden, bwe ñag õren
eañada aũŗa ibũm in kadaro, Job etsiõ
a ũra me emwin ũra, mõ õdereder ũra,
mõ õ gatabwijũbwij in rida, me ere
iwim in jiũiow tekei ebakũra: bwe
Job ũge, Ta bwidũga me edũra mi-
bũna ñaiũ, mõ rõ õbabaka Gott eow
ian bũriõũra. Õũga an Job ririñ eat
ibũm aeoweaeow.
6 ¶ Me ean ñabũmina ñaga ñaiñain
Gott rõ õrre bwe re nim õmeata ũra
ian men Jehova, õrre bet Satan ini-
magõra.
7 Mi Jehova ũge a Satan, Wo ñaũn
i? Me Satan õnei aen Jehova, mõ
ũge, A ñaũn eat ñiõñio eat eb, ma
atsin eat idũgidugo ina.
8 Mi Jehova ũge a Satan, Õten, wo
ogiten kamararei deden aeõ tsiõ ñea
Job? bwe eko ion eat eb tekei, bwe
ei eñame ion ñea togit omo me eimwi
deden, me e miow Gott, me emiowi
ibaka.
9 Me Satan õnei aen Jehova, mõ
ũge, Õten, wo nimen Job ta miow
Gott irõñin?
10 Adaga, Wo eõ ororai ñei, ma an
wak, me wõn imin memak? Wo ogi-
ten õgeidawianaw an makur ben, me
ã õebak wõn imin eat eb.
11 Wo nim ere bem ñage, me towe
wõn imin memak, mi i nan õbaba-
kaiw eow ian mem.
12 Mi Jehova ũge a Satan, Kania,
enimõ mek wõn imin memak ian bem;
me wo nim eõ tata bem ean ta ñei.
Me Satan emetat atsin ian men Je-
hova.
13 ¶ Me ñaiune deden eat ibũmin,
ñag amebũna me ãinibũna ñain rõ
õreit ijeiji me eren wein ian an wak
amea edũra ebowab,
14 Õrre a Job amen karre mwinen
ion, mõ ũge, Rinder rõ õreit gapaeda,
me eselinen rõ õreit ijeiji itañũra;
15 Me dei Saba rõ pagedu *a ũra*,
mo ro onuaiwien ũra: eh, ra abiõt
dedemaro ñabũna itsiõ mwit ipudu-
tũbwin; mi ta aña ñea A gõrõwõñ
bwa A nim pan aw.
16 Me ñag õ õreita dorer, tik õrren
ion, mõ ũge, Opudu an ãe Gott eadun
ianweron, me eijiũiow schafe me de-
demaro ñabũna itsiõ, mõ õekeow ũra;
mi ta aña ñea A gõrõwõñ bwa A nim
pan aw.
17 Me ñag õ õreita dorer, tik õrren
ion, mõ ũge, Dei Chaldea re eke aiju
earõra, mõ rõ pagedu a ñana kamele,
mo ro onuaiwien ũra, eh, ra abiõt
ipudutũbwit dedemaro ñabũna itsiõ;
mi ta aña ñea A gõrõwõñ bwa A nim
pan aw.
18 Me ñag õ õreita dorer, tik õrren
ion, mõ ũge, Ñabũna ñaim eman me
ñaim ãn rõ õreit ijeiji me eren wein
ian an wak edũra ñea ebowab;
19 Me, kania, õrre eñit eran oaio
atsin eat etomagage, me eijatow ma-
tijũñet ewak ñana ara, mo opudu a
amebũna dedemaro, me re man; mi
ta aña ñea A gõrõwõñ bwa A nim
pan aw.

20 Mi Job eogoda, mõ õba gawiden,
mõ õmwit tũbwin, mo o otoburen me
etoweitsiber añe, me etaramawir,
21 Mõ õ ũge, A metan ian ijet inõ
ma A eõ karawin, ma A tik redõ eow
ina ma A eõ karawin: Jehova etotow,
mi Jehova ebarũ; ã nim tsitan egen
Jehova.
22 Me Job eõ dũra eow ean mũñane
memak, me e eõ pan bet bwe etsi-
mine ibaka itũrin Gott.

ITŨBAÑ 2.

ME tik õrret ibũmin, ñaga ñaiñain
Gott rõ õrre bwe re nim õmeata
ũra ian men Jehova, õrre bet Satan
inimagõra bwe enim õmeata ñei ian
men Jehova.
2 Jehova ũge a Satan, Wo ñaũn i?
Me Satan õnei aen Jehova, mõ ũge,
A õrre atsin eat ñiõñio eat eb, ma
atsin eat ita dũgidugo ina.
3 Mi Jehova ũge a Satan, Õten, wo
ogiten kamararei deden aeõ tsiõ ñea
Job? bwe eko ion eat eb ñea tekei,
bwe ei eñame ion ñea togit omo me
eimwi deden, me e miow Gott, me
emiowi ibaka: mõ õ õgõg bet an omo,
ogen bet ñaga wo kaeõgeiõ bwa A
nimõ õekeow ñag eko an dũra.
4 Me Satan õnei aen Jehova, mõ
ũge, Witin pũmwen witin, eh, eñame
etotow wõn imin memak bwe pũmwen
tsimorin.
5 Me Wo nim ere bem ñage, me
towe rõn me duwen, mi i nan õba-
bakaiw eow ian mem.
6 Mi Jehova ũge a Satan, Kania, e
mek ian bem; me wo nim ta eõ dadei
tsimorin.
7 ¶ Me Satan emetan ian men Je-
hova, me e ijatowõn Job ibũr ñan
ebaka atsin ian nanan me etoki iara
itũbwin.
8 Me e barũ baũit iwũr eaen bwe
enim õrõrõn; me e megeda eat ema-
rañata.
9 ¶ Me ãita agen ũge a, Õten, wo
õgõg bet am omo ñage? õbabaka kõ
Gott me wo nan ima.
10 Ma amea ũge a ãita, Wo dorer
tekei ãt on inimaget ãn ñabũn õka-
baãt ie e dorer. Õten, añ õgõg mũ-
ñan omo atsin itũrin Gott, ma añ
nan eõ õgõg mũñan ebaka? Mi Job
eõ dũra ean baten ean mũñane me-
mak.
11 ¶ Me ñag ameitsimena dañan
Job kaiõt añõget egae memak ñan
opudu a, arei õrret atsin ũbwiõrei ion
o õñaũn ũbwien: Eliphas ñea dei
Theman, me Bildad ñea dei Sua, me
Zophar ñea dei Naema; ma arei õma-
mo bũriõũrei bwa areiũmõ naña mi
nõñi mõ õbebe bũriõũn.
12 Me ñag arei tata mõrei ino ogo-
eow, ma arei eõ ujuwõñ, arei tsiko-
roda, ma arei iõñen; mũ ũrei memak
arei ijababa aũrei karawin, ma arei
tata badetsit emwarere iara itũbũrei
eada ianweron.
13 Ma arei megeda añe epo a ñei
ean aeiu iaõ ma aeiu ibũm, ma arei
eõ õrai a eñõg ia aeijin: bwin arei ãt
bwo ouwak an roe.

ITŨBAÑ 3.

MI imũr Job ead mwin, mõ õra-
mwaniei an bũm.
2 Mi Job edorer mõ ũge:
3 A nimõ õekeow ibũm ñabũmin A
pudu ean, mi ibũm ñabũmina ã ũge
ean, A õrigiet oniñ in eman ion.
4 Bũm ana enim ekei itũrũgago;
Gott enim eõ õnani eadun itũga, mi
iaõ enim eõ õeaõ.
5 Itũrũgago mi itũr in ima arũm
õgõg me eke aũrõr bũm; denañ eran
enimõ mek ean; mũñana memak ña-
na rõ õtũr iaõ re nim õõkanani.
6 Mi itũrũgago enim õgõg ñabũmi-
na: enim eõ ibibõki inimagen bũmit
obweni; enim eõ metu inimagen õdũ-
en maraman.
7 Kania, enim ekei eobo anũbũmin
ñabũmina, eiñõñ in ibibõki enim eõ
metu ian.
8 Ũra ñabũna rõ ramwaniei ibũm
re nimõ ramwaniei, ũra ñabũn og du-
wõra bwe re nim õrida dõgõgenu.
9 A nim õtũr detañ in an ũjũj eña-
me *ñabũmina:* ã nimõ weidũet iaõ
me eõ õrre; me enim eõ aia bet wi-
tin met eimamoñ:
10 Bwe dõgin ñag eõ tsima menwa-
kin ijet *inõ,* me eõ ewewit tsinin meõ
eroe.
11 Adag A õren eõ ma eow ian ijet
inõ? Adag A eõ ma ñag A õren me-
tan ian ijet inõ?

12 Adaga iburennana oquõridaeõ?
Ekeket imin okowõñ ikimama ñarow
A kimamai?
13 Tsin iõ ũga dedeũ ma A ta mequoriten iow; A mijimij, ma A õnano.
14 Me uea ma amen ijogi ñabũn
õman ñabũn amen eat eb, ñabũna re
tik wei etañ ñana ã ijababa me eke
wañara tekawa;
15 Me prinzen ñabũn etsimine gold
itũrũra ñago, ñabũna ro oquenõn aũra wak silber ñago:
16 Me eõ tekei bet aña ion ñea opudu me ã ewewin ñag eitsiõk goro an
bũm; tekei ikadudu ñabũna re ãt iaõ.
17 Ñabũn ebaka re rañada n akake
ina; me ñabũna re eago rõ õnano ina.
18 Ñabũna ã quõr rõ õnano epo ina;
re eõ kaiõt aen amen oroe ũra.
19 Re mek ina ñabũn ejõñ me ñabũn õkaganado; me ñabũna itsiõ re
meneñame atsin itũrin wañara temoniba.
20 Adaga ã oija iaõ ñabũn eroe, mi
itsimor ea ñabũn emaga bũriõũra;
21 Ñabũna re aeñ õkõr ima me eõ
õrre, mo ouwak eken aũra iri ea aũra
iri imin ñan eõ nũñida;
22 Ñabũn ouwak aũra ibibõki, me
ñabũna re idorodoro ia ro kona jũbwõra n ima?
23 Adaga ã oija eñame iaõ tsin ia ã
ewewin medenan, me ñea Gott ogiten
ororai?
24 Bwõ õrre aeõ ananu ian obwen
aeõ jeiji, me ã idotu inõñũ tekei
ebõk.
25 Bwo opudu ame bita ñea A miow, mõ õrre ame bita ñea A õreita
dabwinei.
26 A eõ tsimor, ma A eõ iow bet,
ma A eõ õnano; mõ õrret eroe.

ITŨBAÑ 4.

ME Eliphas ñea dei Theman ejeida,
mõ ũge,
2 Tsin ia ion oquoquon bwe enimõ
dorer aw, õten, inan õmaga õa iõk
bũriõũm eow ean? mi ijegen ñea okona n dug amea bwe enim eõ dorer?
3 Kania, wo ogiten wereri eñame
ñabũn ebak, me wo ogiten ooaio ebe
ñan ejũrũñ *ñana bet' eñame.*
4 Ñabũna ro puduen naga ã õweijoran ũra eow ean aem, me wo ogiten ooaio iburennana ñan ejũrũñ.
5 Me ñage õrre aw me wo õrũen;
me ñage etowew me wo roen.
6 Õten, deõ am ekeiduwen am miow
Gott, mõ õten, deõ õrigen am itob an
omo dedem?
7 A kõñ aw bwe wo nim õmaran
bwi ijegen ñea ema ñag e eitsiõk dũra? Mi iña etañ ñamwarina ã õekeow
ñabũn eimwi dedeũra eow ean?
8 Tekei deden ñea A ogiten ãt, ñabũna rõ gapaedaei ibaka, mõ õmaãt
ekamamado, ri nan õgõg bet quara.
9 Ri nan ima eow ean an ekenano
Gott, mi inan õekeow ũra eow ean
eñin in egirowin ñea oaio.
10 Oruõrin leon, mi nõñin leon ñea
etiritir, me emae mwin leonis ñabũna eoniñ.
11 Eman leon ñea eñab bwin eko
imin io o kona, me eijijepaõen ñain
leone.
12 Me ã õren ome eñõg eijin iat eõ
nũñida, mi ijũñõ õgõg eñõg eijin ñeijin tekei ekedõmwimwi.
13 Ean kamararit erenimi anũbũmin, ñag opudu a eñame eniniow.
14 Opudu ame imiow, me erõraõ
ñea õõrõraõ rõ memak.
15 Ma anin ion õñõb ian meõ, ma
agat õwõ.
16 Õ weijo õkõr, ma A eõ kõr ujuwõñ; *ma* arũmin emek ian meõ; eko
emõmwi, ma A kaiõt eiñõñ ion *ñea
ũge,*
17 Õten, eñame ñea nan ima enim
omo eken a Gott? Õten, enimõ derेder eket eñame ea wõn Amen Õrig?
18 Kania, E eõ tũebõn an tsiõ; mõ
Õ pan an engel bwõ rõ kabaãt:
19 Mi nan õtet eken an pan aũra
kabaãt ñabũna re mek iat ewak ñana ebaubo, ñan emek eat emwarere
ũrien, me ñana emwe õnũen!
20 Ã ijababa ũra inimagen ijoran
mi ijemerõ: re eõ eanañ in ima, me
eko ion ñea ekeiduwen aũra ima.
21 Õten, ã eõ ead wan aũra wak
dedegai iara? Re ma, me oko aũra
man.

ITŨBAÑ 5.

WO nim ekekũr ñage; etsimine ion
ñea õnei aem õa ekeow? mi ije-

gen inimagen ñabũn edereder ñea wo
nan iwidõ a?
2 Bwõ õõbõñet ibũriõ abi eñame
ñea õkabaãt, me eañ abi eñame ñea
eikũba.
3 A ogiten ãt eñame ñea õkabaãt
ñag õgõg-ijõñ awaran: mi tik ñaga
ma A ramwanieijiet eñan in mek.
4 Ogoeow ñaiñait atsin eat itsi-
mor, me ã õenemeji ũra eow inimen
ororit tekawa, me eko ion ñea õtsi-
mor ũra:
5 Me eñame ñabũna re metũr rõ õn
wõn ineded, me re barũ bet atsin ini-
magen akanthos; me ime õba mwin
bwe enim õgõg wañara imin.
6 Bwe eõ meta gait eñame atsin eat
badetsit emwarere, me eroe eõ rõdan
bet eat emwarere;
7 Bwo opudu eñame ea eroe, tekei
ewerõwerit ãe eada itũga.
8 Ma aña, A teñ õnani Gott, ma A
teñ oija Gott mwiten añõgen waña
imin;
9 Ñea eririñ imin ñan ouwak me
ñana ã eõ kona n tsiet, ñana imin ñan
õkamadauniñ, ñana ã eõ kona n õma-
dũn;
10 Ñea õet weron eat eb, me ñea
õijõt ebõk aeow eat etañ in kiãõ;
11 Me ñagan O otota ũra ñabũn
ejõñ, me ã tsitan in õtsimor ũra ña-
bũna re eõñ.
12 E ijababa aũra gagoda ñabũna
rõ man, me ñagan bõra eõ kona n ri-
riñ ñea re teñ ririñ.
13 Õ õgõg ñabũn õka eow ean aũra
man; mõ õeko woun aũra ijogi ñabũn
amen kamaman.
14 Re ekowõñ a itũr ijeaõ, me ro
kagam adaquin tekei anũbũmin.
15 Mõ Õ õtsimor eñame atsin ean
pudutũbwin in mwũra, ñabũn eko
emit duwõra atsin ian bõra ñabũn
oaio.
16 Me ñagan etsimine aũra itob ña-
bũn eko emit duwõra, mi ibaka etsi-
ma mwin.
17 Kania, õgeidawianaw eñame ñea
Gott õrõwei: me ñagan Wo nim eõ
miowi õrõweiem eow itũrin amea Ma-
git Oaio.
18 Bwõ Õ õmaga eñame, me E tik
õretsitsi eñame; Õ õũne eñame, me
ben ar tik katsimor.
19 I nan õtsimoruw eow inimaget
eroe ñana año; eh, nan eõ towew
egae inimaget eroe ñana aeiu.
20 Iat erõrõ I nan õtsimoruw atsin
eat ima; mi iat ake I nan õtsimoruw
atsin ean waiot ipudutũbwin.
21 I nan ewewinuw atsin ean an
kamaga eo; me wo nan eab miow bet
ijababa iõ õrre.
22 Wo nan idõdõt ijababa me erõrõ,
me wo nan eab miow bet imin gõgõrõ
n eat eb ñan etiritir.
23 Bwe wo nan keiwin a apen eat
etañ in kiãõ; mi imin gõgõrõ n eat
etañ kiãõ ri nan iow aw.
24 Me wo nan tsiet bwe eowen
am wak; me wo nan naña eñan wam
imin gõgõrõ, me eko imit on ñea õgõ-
rõ ina.
25 Me wo nan tsiet bet bwi nan
ebak am karig, me ñaiñaim tekei
ibũgibũgi eat eb.
26 Wo nan naña jũbwõm in ima ia
wo gar, tekei õramen garben ean
bũmin.
27 Kania, amei ogiten õnani ñune,
mõ õũga deden; wo nim kaiõt, me
wo nim tsiet bwe wo nan geidawia-
naw.

ITŨBAÑ 6.

ME Job ejeida mõ ũge,
2 Karenaga me ã paunei roin
bũriõ, me karenaga me ã ñaeow gaiũ
memak iat epaun!
3 Bwi nan eroe eken ea raũrõũn
imago: me ñagan eõ eimwi aeõ.
4 Bwe mwin wõn dobonara Amea
Magit Oaio re mek ia, ma anũ eni-
mida eakun: wõn imin in kanani
Gott rõ õtate ũra bwe re nim iwi-
tsiow aña.
5 Õten, okona n iõñ esel ñea õka-
redũõñ ie etsimine õan bũgibũgi?
õten, okona n iõñ ochs ie etsimine
õanõ?
6 Õten, ã kona n õt imin ñea eko
itain ia ã eitsiõk barajitedei? Õten,
etsimine itain bũrũbũrit epaitdomo?
7 Anũ õkeõ iõ õmanen mũñane;
tekei ijeiji ñan õkamũmwida ea ame.
8 Karenaga me ã oija ame bita ñea
A kõñõn; me *karenaga* me Gott ome
bita A ãeñ!
9 Karenaga me Gott okona bũriõ-

ũn bwe enimõ õenemejiõ; me *enimõ*
ead ben, me eatow aña!
10 Ma A nan tik kona õbebeãn bũ-
riõ ean, eh, A ibibõki õkõr ean ini-
maget emaga ñea eikũba iõ õkana-
noañei eñame, bwa A eõ ererion aen
Amea Ebwigaga.
11 Ijegen waioeõ ñea A nim kat
daiñ? Me ekeket tokiũ ñag A nim
ijen bũriõ?
12 Õten, waioeõ tekei waiot epe?
mõ õten, duwõ tekei eborage?
13 Õten, eõ kõũga ñag eko buõkeõ
ia, me ã eatowet atsin itũrũ eka?
14 Eimwi bwe ã nim õmeata eõ ea-
rañame ea eñame ñea eman naga
atsin itũrin aranon; eh, ea amea ñea
erowi miowen Amea Togit Oaio.
15 Ñabũna etsiedũ re tsitsino tekei
ekaw, tekei ekaw in ibõk ñan enuaw
in ekeow;
16 Ñan etũr bwe dõgin eis, me ña-
na schnee ewewin ian:
17 Tsin ia rõ kũñijow, re ekeowen;
tsin ia re enkũñijow, inan õekeow
ũra atsin eat eñõra.
18 Re iwidõ eanuaw karawanen
ñabũna re dũgidugo itañin mũñane
ekaw; ro rogan eat etomagage, me
re man.
19 Karawanen in Thema re terõ,
karawanen in Saba ri ta daiñ *ebõk*.
20 Ã õmaneañ ũra bwe rõ ũge bwe
etsimine *ebõk;* rõ õrre eowen ina, me
ã õgadũkũrañ ũra.
21 Bwe eko woumiãi; amwei ãt
imin ñea õkanani, ma amwei kañada.
22 A ũge a gamiãi, Amweiũm oija
ame? õa, Amweiũm ome eadu iot
atsin inimagen wamiãi imin?
23 Õa, Amweiũm õtsimorõ atsin
ian ben barũõ? õa, Amweiũmõ rou-
wõ n õtsimorõ atsin ian bet' amen
kamamado?
24 Amweiũmõ wereriõ, ma A nan eõ
mõmwi; ma *amweiũm* pan ame bwa
A nim tsiet bita ñea A dũra ean.
25 Õten ackõrit eñõg ñan eimwira-
ra! Ma amiãi õrowe õrõwei ekeken?
26 Amwei ũge ian bũriõũmiãi bwa
amwei õrõwei eñõg, ñag tekei eñin
aet eñame ñea enenaõ?
27 Eh, amwei teñ kaiwai ñea ema
etõñin, ma amwei eke bait ituwab
ñea dañamiãi.

28 Me ñagan amweiũm õmamaran
bũriõũmiãi ma aiaeõ; bwi iduwen
bwa A nan eõ baite ian memiãi.
29 A kõñ a gamiãi bwa amweiũmõ
redõ ame, enim eõ õrre deden ñea eõ
eimwi; eh, amweiũmõ redõ ame, bwo
omo bañagaieõ.
30 Õten, etsimine ibaka iat 'o?
õten, A eab tsiet mũñan ebaka ia A
ogin õmanen amo?

ITŨBAÑ 7.

ÕTEN, eõ tsimine dedet ake itũrit
eñame eat eb? Mõ õten, an
bũm eõ tekei an bũm ñea ã pũmwe
an makur,
2 Tekei itsiõ ñea ãeñ õkõr itũr *it
imin*, mi tekei amea ñea ã pũmwe an
makur,
3 Õũga bet dedeũ, ñaga ã õme ma-
raman ñana ã oroe eñame eow ean,
me ã idit ame ibũm ñan A nan eago
eow ean.
4 Tsin ia A mequõr, A ũge, A nan
rida ijet? mi nan mag ijet ibũm? Ma
A man eat iwiwidõ ea an baõ iaõin.
5 Ã bõñeõt duwõ emwe me ebaubo;
emae witõ o etik baõ.
6 Epar eken aeõ bũm ea imin in
eã dedegai, mõ rõ õreita nuaw me
ekeow aũra itob.
7 Wo nim õmaran tsimorũ bwi te-
kei õkõr eñin; meõ nan eõ gauwei ãt
emo.
8 Men amea ñea ãtõ ñage nan eõ
gauwei ãtõ; men nan mek ea, me
ekeow bet aña.
9 Tekei denañ ie emag me ekeow,
õũga bet deden amea ñea orodu Seol
bwi i nan eõ gauwei redõda.
10 I nan eõ gauwei redõ eow ian an
wak, mi inan eõ gauwei bet tsiet
eñan.
11 Me ñagan A eõ rewin mwũ; A
nan dorer ñag emaga bũriõ; A nan
ñuruñure ñag õmwijiña anũ.
12 Õten, aña emago ion, õa *aña* ei-
jaurur ion, ñaga wo ñaeow itañũ
amen ober?
13 Tsin ia A ũge, Eñõ n mequõr
nan õbebeõ, me eñõ n mijimij nan
õbadõdõ aeõ ñuruñure;
14 Wo õmiowõ eow iat erenimi, me
Wo õeinuwowiõ eow iat erenimi ñana
inon;

15 Me ñagan anũ ãeñ eket eñeida,
mi ima ea mũñane rõ.
16 A miowi *tsimorũ*; A eõ teñ tsi-
mor eõ toki: erowiõ kõ; bwe eko
woun aeõ bũm.
17 Ekeket eñame, ñaga wo eredu,
me ñaga Wo ñaeow am kamarar ean,
18 Me naña ijorat aeoweaeow, mõ
õij ean minuten aeoweaeow?
19 Õten araquin am eõ iwidõ atsin
itũrũ, ma am eõ erowiõ ea aeõ õmwa-
neow berereõ?
20 Tsin ia A ogiten dũra, ekeken
ñea A kona n ririñ aw, Auwe ñea
amen oberei eñame? Adaga Wo
mwit añõgõ me eke aña itema ñea
Wo nimõ bonarai, mi ta aña A roe
ame?
21 Ma adaga Wo eõ ead aeõ dũra,
mo onuaiw aeõ ibaka? Bwe ñage A
nimõ mequõr ean badetsit emwarere;
me Wo nan õnaniõ garwewe, me
ekeowen aña.

ITŨBAÑ 8.

ME Bildad ñea dei Sua ejeida mõ
ũge,
2 Õten araquin am õrai mũñana?
Mõ õten araquin aen mwim in ekei
eñit eran ouwak?
3 Oten, Gott õkeno imwit añõg
ñea eimwi? Õten, Amea Magit Oaio
õkeno emo?
4 Tsin ia ñaiñaim ro ogiten dũra
ea, me tsin iõ O ogiten totu ũra ian
ben aũra dũra;
5 Tsin ia wo oquaquiw in õnani
Gott, mõ kõñõñ a Amea Magit Oaio;
6 Tsin ia wo dereder mo omo: I
nan rida kõr ñage bwe dõgũm, mi I
nan õgageidawianaw wakin am omo.
7 Mo ogen bet ia ta aigetow am
õaweijida, inan õñabida õkõr bet ma-
gin am bũm.
8 Bwa A kõñ aw bwe wo nim ũdõt
edet ñano amo, me wo nim oquaquiw
in kamararei bita ñea etõñũra ogiten
õnani:
9 (Bwa ada ta bain nane, ma añ
eõ tsiet imit on, bwi ta tũr it imin
ada ibũm eat eb:)
10 Õten, ri nan eõ wereriw, mõ
pan aw, mõ õrai eñõg atsin ian bũ-
riõũra?
11 Õten, okona n erõ papyrus ie
eko ebaubo? Õten, okona n erõ eba-
rabaratu ie eko ebõk?
12 Ñag õren kauwei, me ã eõ eai-
jedu, e eman ian obwet ibũgibũgi
memak.
13 Õũga bet dedeũra ñabũna re
mejiõn Gott; mi nan ekeow an itob
eñame ñea eõ auwã Gott:
14 Nan bakoro an ekeiduwen ñea
an itũeb tekei bwijan areow.
15 I nan ewen an wak, mi i nan eõ
weijo-oaio: i nan õgõg bejibejin, mi i
nan eab oaio.
16 E marũm õkõr ian obwet equan,
me ran re erõ ean wõn tañ in kiãõ.
17 Awaran rõ õretsitsi ewedũdũ n
epe, e ãt etañ in epe.
18 Tsin ia ã õekeow atsin eat eñan,
i nan ereriõt eñan amea, mi i nan
ũge, A eõ ãtuw.
19 Kania, ñaiune kõr idorodorot
deden; mi nan erõ inot atsin eat
emwarere.
20 Kania, Gott nan eõ eatow õkõr
eñame ñabũna magit omo, me E eab
ooaio bet amen ririñ ibaka.
21 I nan oquenõn mwim idõdõ, me
batem eat aeuwak.
22 I nan õeduaeõt egadũkũrañ ña-
bũna re miowuw; mi nan ekeow aũra
wak ñabũna re baka.

ITŨBAÑ 9.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 A tsiet õkõr bwõ õũga: õten
at eñame kona n omo ian men Gott?
3 Tsin ie etsimine bũriõũn Gott in
kañaeot a, e eab kona n õnei bwe dõ-
gin *an dũra* ñea aiquen inimagen
araña.
4 Õ man ian bũriõũn, mo ouwak
waion: mi ijegen ñea te ei ooaio n iwi-
tsiow mo okona an geidawianaw ean?
5 *Gott* onuaiw etowedũdũ, me re eõ
tsiet, tsin io O pudu a ũra eow ian
egirowin;
6 Õ õmemõrida eb atsin eat eñan,
mi ijorin re ruwiruwõ;
7 Õ pan a equan me e eõ tsiõda,
mõ Õ bõñe edetañ eow eat itema;
8 Ta Ñei ñea eadiow ianweron, me
E jor arran in imago;
9 E ririñ edetañ ñana Bãr, Rõmini-
mada me E-Awit, me dorum in ap-
wijuw;

10 E ririñ mũñan ouwak ñana ã eõ kona n . tsiet õkõr, eh, ñana imin in kamadauniñ ñana ã eõ kona n õmadũn.

11 Kania, Õ õd itañũ, ma A eõ ãt; E nuaw, ma A eõ tsiet.

12 Kania, Õ õgõg *uwadan*, mi ijegen ñea okona n rewin? Ijegen ñea enim ũge a, Ekeken ñea Wo ririñ?

13 Gott nan eab onuaiw egirowin; ñabũn amen buõk Rahab re berebereedu ijõñin.

14 Ma aña ñea eko quaeõ nan õten aeõ kona n õnei aen ia aigetow, mi ij eñõg ñan eimwi mõ kañaeot a?

15 Kai tsin ia A mo kõr, A nan õnei bet aen; ma A nat dorer in kõñõñ a amen mwit añõgõ.

16 Me tsin ia A ekekũr, mõ Õ õnei aeõ; A eab tũebõn bet ñan O ogiten kaiõt aeõ.

17 Bwe E ijababaeõnõ eñin ñaran oaio, mõ õebak witõ ñag eko dõgin.

18 Õ keõ io ome aeõ kona n õnano, mo O oquenõnõ imin ñan õbaõadsin.

19 Tsin ia *añ pan* añõgen waion an eõ badõdõ, kania, ñaiune õkõr! Me tsin ia *añ pan* añõgen an mwit añõg ñea eimwi, ijegen ñea nan mwit añõgen aeõ bũm?

20 Ogen bet ia A mo, mwũ nan õbabakaeõ: ogen bet ia aña magit omo, inan panõ bwa A kamamado.

21 Aña magit omo; A eõ ekeiduwen aña; A miowi tsimorũ.

22 Ta tsitobo; me ñagan A ũge, Õ õekeow ñabũn omo me ñabũn ebaka.

23 Tsin ie epar in abab egae, I nan idõdõ ia ã õij ñabũn eko aũra dũra.

24 A totu eb ian bõra ñabũn ebaka; Õ bõñe mõra ñabũn amen mwit añõget eb; tsin ia deõ Ei mi nan ijegen?

25 Epar eken aeõ bũm ea amen gõrõ; re nuaw, re eõ ãt bita ñea etsimine woun.

26 Re nuaw tekei deimanu ñan emarũm, mi tekei dõmaninab ñea ejipenedu a uwadan.

27 Tsin ia A ũge, A nimõ mejiõn aeõ ñuruñure, A nan odoedu raroin meõ, ma A nan bebe;

28 A miow bwe dõgin aeõ roe memak, A tsietuw bwe Wo nan eab panõ bwe eko aeõ dũra.

29 Inan õbabakaeõ; ma adag eko imin õkowõñ aeõ makur?

30 Tsin ia A duduõnõ bõk in schnee, mõ õderederõn beõ lauge;

31 Wo nan õraijedu bet aña iat ijũb, ma aeõ karawin nan miowõ.

32 Bwe deõ Ei eñame ion tekei aña ñea A kona n õnei aen, bwa amarũm epoda bwe ã nimõ mwit añõgemar.

33 Ekeow amen eow inimagemar, ñea enim tata ben eamar aeõg.

34 E nim õkirõan wõn dabwike n irer atsin itũrũ, me wõn imin in kamakamiow enim eõ õmiowõ:

35 Ma A nan dorer, me eõ miow Ñei; bwe eõ kõũga dedeũ ia.

ITŨBAÑ 10.

OGOGONITEN tsimor añu; A nan eõ dug aeõ ñuruñure; A nan kakairũ ean magaũn anũ.

2 A nan ũge a Gott, Wo nim eõ õbabakaeõ; Wo nim pan ame dõgin am dañadañojõ.

3 Õten, omo itũrũm ia Wo õũga õgagõgeõ, ñaga Wo eõ kona n aia makurin bem, me ñaga Wo eaõ ean aeõra n ijogi ñabũn ebaka?

4 Õten, etsimine mem ñana duwen? Õten, Wo terõ tekei an terõ eñame?

5 Õten, am bũm tekei an bũm eñame, ma am obweni tekei an bũm eñame,

6 Ñaga Wo ũdũdõ añõgen aeõ ibaka, mõ õnani aeõ dũra,

7 Me Wo tsiet bet bwa A eõ baka, me eko ion ñea okona n õtsimor eñame atsin ian bem?

8 Bem ar ririñõ mõ õpapoiõ me duweduwõ memak; me Wo abiõn bet.

9 A kõñ aw bwe Wo nim õmarat dedeũ ñaga Wo ririñõ atsin eat ebaubo; mõ õten, Wo teñ tik õredõatu aña ean badetsit emwarere?

10 Õten, Wo eõ idonõ tekei ikimama, mõ õrõgõ tekei kãse?

11 Wo bõñeõnõ witin me duwen, me Wo õebwepoiõnõ erõ me epegeg.

12 Wo ome itsimor me eõ earañame; ma am wawatõ erañа anũ.

13 Me Wo ewewin mũñane eow ian bũriõũm; A tsiet bwe bita emek Itũrũm:

14 Tsin ia A dũra, Wo aiaeõ, me Wo eõ panõ bwe eko aeõ dũra.

15 Tsin ia A baka, nat agada ame gaiũ; me tsin ia A mo, A eõ kona n

tata tūbū; ñaga ā oquenōnō emaiūr,
me ñag A āt aeō roe.
16 Me tsin ia A otota *tūbū*, Wo ede-
degeriō tekei leon; me Wo tik ōmeata
Auwe bwe Wo kamadauniñ ame.
17 Wo tik ōreat imin in oduwen aeō
dūra, me Wo ōkañida am egirow ame;
emek itañū dedet iwiwidō me dedet
ake.
18 Dōgit ekeken ñaga Wo ōmeataeō
atsin iat ije? *Tsin ie ekeow Auwe*,
A nan totow anū, me eko eme ion ñea
nan ātō.
19 Tsin iō ōūga, aña nan tekei ie
ekeow aña; mi inan otow aña iat ijūb
in ima atsin iat ije.
20 Ōten, ōad aeō būm? Wo nim
rañada, me eō dadeiō, bwa A nimō
kona n atsigo eken,
21 Ian obwen aeō ñow ino A eab
redō atsin ean, *ea* eb ñabena eben
tūrūgago mi itūr in ima;
22 Eb ñaben etūrūgago, ñaben tekei
atugagan; ñabena eben itūr in ima,
ñaben eko ōaōeimwiet imin ean, ino
iaō tekei atugagan.

ITŪBAÑ 11.

ME Zophar ñea dei Naema ejeida
mō ūge,
2 Ōten, eō eimwi ia ā ōnei eñōg ñan
ebak? mō ōten, eimwi ia ā oomo amen
igagaō?
3 Ōten, tsitanem enim kaeōgei
eñame bwe enim eō mōmwi? Me
tsin ia wo kawiduemin, ōten, enim
eko ion ñea nan ōgadūkūrañuw?
4 Bwe wo ūge, Edereder ōkōr aeō
kereri, ma A dereder ian mem.
5 Karenaga me edorer Gott, me ead
baten bwe enim iwitsiow auwe,
6 Karenaga mō Ō ōmeata aw mū-
ñana ā ewewin ñana bait eman!
Bwe ebak deden an tsiet-imin. Me
ñagan wo nim tsiet bwe Gott tekei
ie E mejiōn am dūra inon me eō ōeō-
gida gaim bwe dōgūra.
7 Ōten, wo kona n āt deden Gott
tsin ia wo ōnani garwewe? Ōten, wo
kona n āt deden Amea Magit Oaio me
tsiet ōkōr?
8 Godaūn tekei godaūn ianweron;
me ekeken ñea wo kona n ririñ?
Ōkab eken ea Seol; me ekeken ñea
wo kona n tsiet?
9 Araquin eraquō eken ea eb, me
ereab eken ea emago.
10 Tsin ia *eñame* enua me etsima,
me emwin bwe ā nimō mwit añōgen,
ijegen ñea okona n rewin?
11 Bwe E tsiet eñame ñabūn eko
woura; me E āt bet ibaka, ogen bet
ie E eō ekeiduwen.
12 Eko eman itūrit eñame ñea eko
woun, eh, opudu eñame tekei ñait
esel ñea ōkaredūōñ.
13 Tsin ia wo ōeimwi ōkōr būriōūm,
me ere bem a;
14 Tsin ia ibaka emek ian bem, wo
nimō bwiriow ino ogoeow, mi ibaka
enim eō mek ian am wak.
15 Me ean ñaga wo·nan tata mem
me eko mwareren; eh, wo nan weijo-
oaio ean, me wo nan eō miow:
16 Bwe wo nan mejiōn am roe.
Wo nan ōmaran tekei ebōk ñan ogiten
ekeow.
17 Ma am būm in tsimor nan rama-
ramit eken ea adaquin; tsin ie etsi-
mine itūrūgago, nan ekei ijoran.
18 Me wo nan eō dōgedōg, bwe
etsimine itob; eh, wo nan ererow
itañūm, me wo nan ōnano iat eō dō-
gedōg.
19 Me wo nan mequōr, me eko ion
ñea enim ōmiowuw; eh, ebak ñabū-
na ri nan tsitanuw mō kōñ aw.
20 Mi nan ōpwer mōra ñabūn eba-
ka, me eko medenara ñea ri nan
gōrō ean; ma aūra itob ei totowen
anūra.

ITŪBAÑ 12.

MI Job ejeida mō ūge,
2 Iduwen ōkōr bwa amiāi ete-
binñame ion, me eman nan ima epo a
gamiāi.
3 Me etsimine eman itūrū tekei bet
gamiāi; A eō ikūba eken a gamiāi:
eh, bwi ijegen ñea eō tsiet bet imin
ñan tekei mūñane?
4 Aña tekei ion ñea ā idodotow itū-
rin aranon, ñea ōmmit Gott, mō Ō
ōnei; me ñea omo me togit omo ei
imin ñea eñame owidu.
5 Būriōūt eñame ñea eow in mek eō
kona n aia eroe; og duwen ian obwō-
ra ñabūn ōmwareow nanōra.
6 Ōgeidawianaw aūra wak amen
torere, me ā eō titirūei ūra ñabūna

rõ õenenaõ Gott; me Gott etotu ian
bõra imin ñan ebak.
7 Wo nim ũdõt imin gõgõrõ, me ri
nan wereriw; *wo nim* ũdõt imin õeta,
me ri nan pan aw.
8 Me wo nimõ dorer a eb, mi nan
wereriw; *wo nim ũdõn* iũen imago,
me ri nan pan aw.
9 Ijeget on ñea eõ tsiet iow ean
mũñane bwe ben Jehova eririñ mũ-
ñane,
10 *Me bwa* anin mũñan etsimor me-
mak re mek ian ben, ma aũra õnano
eñame memak?
11 Õten, ijũñet eñame eõ õmwi-
juwõñ eñõg, tekei ñanaquat eñame
ñag õij anen õanõ?
12 Eman emek itũrit eñab, mi iti-
tsiet emek ean ebakit ibũm.
13 Eman me eoaio ar mek itũrin
Gott; etsimine eñõgen man mi ititsiet
Itũrin.
14 Kania, E ijababa imin, me ã eõ
kona tik wei; E tsima eñame, me ã eõ
kona n tik baida.
15 Kania, Õ õgõg ebõk, me re toki;
me E tik onuaiw ũra, me re ijababa
eb.
16 Eoaio me eman ar mek Itũrin;
amea amet tsitsino me ñabũna ã
tsitsinoi, ũra wõn Gott.
17 Õ onuaiw amen ijogi ñabũn õka
bwe wõn denigae, mõ Õ õkabaãt ña-
bũn amen ekõm.
18 E eadida aũra quõquõr ñabũna
uea, mõ Õ quaraiõn ũra egadiben.
19 Õ onuaiw ñabũna priester bwe
wõn denigae, mõ Õ õraijedu ũra ña-
bũna ro oaio.
20 E eatow aeõra ñabũn edõb, mõ
Õ onuaiw aũra man ñabũna eñab.
21 E idotu igitũgita eara ñabũna
prinzen, me E ead aquarat iwugagara
ñabũna ro oaio.
22 Õ õmeata imin ñan õkab atsin
eat itũrũgago, mõ Õ õmeata itũr in
ima aeow iat iaõ.
23 Õ õñabida eponñame, me E tik
õekeow ũra: Õ õbabareow eponñame,
me E tik õredõan ũra.
24 Õ onuaiw bũriõũra ñabũna wa-
ñara temoniba amen eat eb, mõ Õ
kaeõgei ũra bwe re nimõ ñiõñio eat
etomagage ñea eko emedena ean.
25 Rõ kagam iat itũrũgago me
eko iaõ itũrũra; mõ Õ kaeõgei ũra
bwe re nim arariwa tekei eñame ña-
bũn emañi.

ITŨBAÑ 13.

KANIA, meõ ogiten ãt bita memak,
ijũñõ õkaiõt me etsiet.
2 Bita ñea amwei tsiet, A tsiet bet:
A eõ ikũba eken a gamiãi.
3 A teñ õkõr dorer a Amea Magit
Oaio, ma A teñ kañaeot a Gott.
4 Ma amiãi õkõr amen õrig ebaite;
amiãi amen kõgõmwe aijimen eko
woun.
5 Kamwen ago ia amwei eõ mõmwi
me eõ dorer; mi nan ekei amiãi man
ñea.
6 Amweiũm kaiõt ñage añõget de-
deũ, mõ kaiõt bet bitune ñea A pan
añõgen.
7 Õten, amwei teñ kakairũ iat de-
den ñea eõ eimwi bwe dõgin Gott, me
dorer iat itsitsino bwe dõgin?
8 Õten, amweiũmõ rinerine ian
men? Õten, amweiũm kañaeot in
edua Gott?
9 Õten, eimwi bwe E nim õni añõ-
gemiãi? Õten, amwei teñ derũga te-
kei eñame ion ie ederũgai eñame ion?
10 I nan baragageñ õkõr gamiãi,
tsin ia amwei rinerine ian men iat eõ
nũñida.
11 Õten, an aragabwe nan eõ õmiow
gamiãi, me waion nan eõ pudu
eamiãi?
12 Aemiãi ñan eimwi bwe ã nim
õmaran ũra kõr eñõgen man ñana
emarañata, wamiãi oror tekei eoror
ñana ebaubo.
13 Amweiũm eõ mõmwi, amweiũm
eõ dadeiõ, bwa A nimõ dorer; me enim
pudu ame ñea eteñ pudu ame.
14 Dõgit ekeken ñag A nim õbũ
duwõ eow ian mwũ, me totu tsimorũ
ian beõ?
15 Kania, I nan abiõ; eko aeõ itob:
ma A nan pat dedeũ ian men mõ
õeimwi.
16 Ñaiune bet imin in õtsimorõ, bwe
eko eñame ñea ebaka ñea nan õrre
eow ian men.
17 Kaiõt kõ aeõ, me enimõ mek iat
ijũñemiãi mineijin A õrai.
18 Kania, A ogiten pan õkõr añõgõ;
A tsietõ bwa A omo.

19 Ijegen ñea eteñ kañaeot ame?
Bwa A nan eõ mõmwi ñage ma A nan
totow anũ.
20 Ta aro imin Wo eõ ririñ ame, ma
A nan eõ ewewinõ atsin ian mem:
21 Ere tsiniõ bem aeow ino ogoeow;
me wam imin in kanani enim eõ õmi-
owõ.
22 Me Wo nim emwemwinõ, ma A
nan tebeõ; õa A nimõ dorer aña, ma
Auwe Wo nim õnei aeõ.
23 Õten ebakin aeõ iqui ma aeõ
dũra? Õmeata ame kõ aeõ iqui ma
aeõ dũra bwa A nim tsiet.
24 Adaga Wo ewewit tsiniõ mem,
me *Wo* eke aña barũõm?
25 Õten, Wo nimõ titirũei ret imin
ero ñaeren eñeñeda eanuaw? Õten,
Wo nim ededegeri stoppeln ñan õbwe?
26 Me Wo eare añõgõ ñeijin õbaõ-
adsin in iwitsiow aña, me Wo õeõ-
gida gaiũ bwe dõgin aeõ dũra ñago
aña dedemaro:
27 Me Wo ñaeow nanõ ian bait equõ-
quõr ana, me Wo aia medena memak;
Wo eare itema ñea dugeõ itañin ian
nanõ:
28 Ma aña imit on ñea enamwa-
mwae ñea nan ekeow, mi tekei ekara-
win ñea motten õnũen.

ITŨBAÑ 14.

EÑAME ñea opudu itũrit ãn, ta
õad an bũm, me ã oquenõt eroe.
2 E meta tekei ekauwe ion, me ã
towedu: õ gõrõ tekei tũr it imin, me
eõ weijo-oaio.
3 Wo ead mem ea ion tekei ñune,
mo otow aña eat ekõm epo aw?
4 Ijegen ñea okona n õmeata imit
on ñea edereder atsin ea imit on ñea
enumwarere? Eko ion.
5 Ñaga ã mwit añõgen ebakin an
bũm, me ebakin an maram emek Itũ-
rũm, me Wo ogiten keweõei mwiten
ñea ã eõ kona n riow ean;
6 Wo nim kirõ atsin itũrin, bwe e
nimõ kona n õnano, ea an mag an
bũm tekei amea ñea ã pũmwe an ma-
kur.
7 Bwe tsin ia ã eaijedu imin erõ
eõen, etsimine itob bwi nan tik biri-
birida, mi nan eab toki ran ñan eme-
roro.
8 Ogen bet iõ õgar awaran iat
emwarere, me tsin ie ema outain ijõ-
ñit emwarere;
9 I nat tik erõ eow ean bot ebõk,
mi nan rig ran tekei imin erõ eõen.
10 Ema eñame, me ekeowen: eh,
eñame etotow anin, mi iñ ei naga?
11 Tekei ebõk ie erowi see, mi te-
kei an ekeow ebõk ma an emõgeda;
12 Õũga bet eñame bwe e mequõ-
redu me eab gauwei rida: re eab gau-
wei rida ea an ekeow ianweron, mi
inan eõ gauwei õrida ũra atsin ean
aũra mijimij.
13 Karenaga me Wo ewewitow aña
Seol, karenaga me Wo ewewinõ ea
an eañada am egirow, karenaga me
Wo mwit añõgen aeõ bũm, me Wo
õmaranõ imũr!
14 Õten, tsin ie ema eñame, i nan
tik tsimor? A nan ta daiñ ean bũmin
aeõ ake memak, ea an õrre õijõneõ.
15 Wo nan õtũñõ, ma A nan tebeõ
a aem: Wo ãeñ an makur bem.
16 Me ñage Wo õdũ ereãn nanõ:
õten, Wo eõ aia aeõ dũra?
17 Ã quõr iow iat debag aeõ dũra
me ã wemai, me Wo jir aeõ ibaka me
edenei.
18 Me etowedũdũ tsin io opudu,
nan ekeow; me ã onuaiw epe ñea
ogoda atsin eat eñan;
19 Ebõk õmag epe; burodaũn bõ-
ken onuaiw badetsit emwarere; me
Wo õekeow an itob eñame.
20 Wo õdenigae eõ toki, me e nua-
wen; Wo õekae men, me Wo õijõn.
21 Ã eredu amebũna ñain, me e eõ
tsiet bet; ã õijõn ũra, me e eõ bet tsi-
ñai añõgõra.
22 Me emaga duwen ean, me eõñ
anin ian.

ITŨBAÑ 15.

ME Eliphas ñea dei Theman ejeida
mõ ũge,
2 Õten, eñame ion ñea etsiet-imin
nan õnei aemei iat eman ñea eko
woun, mo oquenõn ijen eñin in apoe?
3 E nim kañaeot eat eñõg ñan eko
woun, me eñõg ñan e eõ kona n ririñ
emo ean?
4 Eh, wo õekeow imiow, me wo dug
etetaro ian men Gott.
5 Am ibaka õwereri mwim, me wo
ñañaij eora ñabũna rõ kamaman.

6 Mwim õkõr ñaran õbabakaiw, me
deõ aña; eh, batem ar õpan am ibaka.
7 Õten, auwe adamonit eñame ñea
opudu? õa ã õriguw ian obwen *õriget*
etowedũdũ?
8 Õten, wo ogiten kaiõt aen Gott
ñan eõ nũñida? Õten, wo ogiten õgõg
eman bwe wo nim eke wam?
9 Ekeken ñea wo tsiet ñea amei eõ
tsiet bet? Ekeken ñea wo tsiet õkõr
ñea eõ mek bet ian bũriõũmei?
10 Emek itũrimei eñame ñabũn
õkeruru me ñabũna eñabarara, ñabũna
eñab eken ea etõñũm.
11 Õten, oniñ õkõr an Gott kananoañeiuw,
me eñõg ñeijin emeroro
aw?
12 Adaga bũriõũm onuaiwuw?
Adag õgatsitsi mem,
13 Ñaga wo õpae bũriõũm in teñ
iwitsiow Gott, mõ õmeata mũñane
eñõg atsin ian mwim?
14 Ekeket eñame, bwe e nimõ dereder?
me ekeken ñea opudu itũrit
ãn, bwe enim omo?
15 Kania, E eõ tũebõn aũra epo ñabũna
re dereder; eh, eõ dereder bet
ianweron ian men:
16 Mõ õtet eken ñaben an eõ dereder
ñea eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr an ibaka, ñea eñame ion ñea
eren ibaka tekei *nimet* ebõk!
17 A nim pan aw, me wo nim kaiõt
aeõ; ma A nim õrai añõgen bita ñea
A ogiten aia:
18 (Ñea amen man ogiten toroñabei
atsin itũrit etõñũra, me re eõ
ewewin;
19 Ñabũna ã oija eb mi ta ea ũra,
me eko eratequõ ñea õd inimagõra:)
20 Ouwak an maga eñame ñea ebaka
ean an bũm memak, me ã ewewin
a amen karoe ebakin an obweni.
21 Emek nõñit imin ñan õkanani
iat ijũñen; amen ijababa imin rõ õrre
a ean an bũm in geidawianaw:
22 E eõ kõũge ian bũriõũn bwi i nan
redõ atsin iat itũrũgago, me e daiñ
ipudutũbwin:
23 Õ ñiõñio n ererow ijeiji, *mõ õ*
ũge, Iña? Me e tsiet ibũm in itũr
bwo oget duwen itũrin ben:
24 Eroe me magaũt ibũriõ ñea oaio
ar õmiow ñei; ar doganigae a, tekei
uea ñea og duwen ian obwet ubo n
ake.
25 Bwe dõgin ñag e ere ben in
iwitsiow Gott, mõ Õ gagoda n iwitsiow
Amea Magit Oaio:
26 Õ ũtũb a eow ean teren ñea
enõwewe, me erowin wõn schild ñaran
emeij;
27 Bwe dõgin ñag o ogiten bõñeõn
men an duweduw, mõ õbabaõ erũrũn;
28 Me e mek iat tekawa ñan õgadaqua,
iat ewak ñan eko ñamen, ñag
oget duwõra bwe re nim ek'ũra etowedũdũ;
29 Nan eab ebak wõn imin, mi nan
eõ rauw wõn imin, mi inan eõ õebak
wañara imin eat eb.
30 I nan eab metan iat itũrũgago;
pwijet ãe nan õmag ran, mi i nan
nuaw eow ean õnanon mwin *Gott.*
31 Enim eõ tũebõn Gott ñea eko
woun mi te ei oquiawiei ñei; bwe bita
ñea eko woun nan ekei pũmwen an
makur.
32 I nan ogoro pũmwen ian obwen
an bũm, mi nan eab marũm õkõr ran.
33 I nan raran wõn quan vitis ñan
eitsiõk emer tekei vitis, mi nan õram
akauwen tekei oliva.
34 Bwi nan eab qua aũra epo
ñabũn ebaka, me ãe nan jiũiow aũra
wak ñabũna rõ õgõg geld in kababaite.
35 Rõ õrig ewaira, mõ rõ õtsiedu
ibaka, mi ijõra õgadauw eromanũba.

ITŨBAÑ 16.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 A ogiten kaiõt imin ebak ñan
tekei mũñane: amiãi amen õbebe
ibũriõ aijimen tõ pan añe.
3 Õten, etsimine tokit eñõg ñan
etsimine woun? Me ekeken ñea õdamadamuw
bwe enim õũga am õnei
aeõ?
4 A kona n kakairũ bet tekei gamiãi;
tsin ia animiãi okona n ñeijũbwen
anũ, A kona n ije-õepoi bet
eñõg in iwitsiow gamiãi, me ereran
tũbũ a gamiãi.
5 Ma A teñ ooaio gamiãi eow ean
mwũ, mõ õbebe gamiãi eow ean bateõ.

6 Ogen bet bwe tsin ia A dorer,
nan eõ toki aeõ roe; me tsin ia A eõ
dorer, ekeken ñea A tsimor ean?
7 Me ñage Õ õeagoeõ: Wo ijababa
aeõ epo memak.
8 Me Wo ooaiouw in õgõgõ, me ã
oduwen aeõ dũra ean: ma aeõ nerõn
eogoda n itwitsiow aña, mo oduwetow
ian meõ aeõ dũra.
9 E ijababaeõ eow ean an egirow,
mõ Õ õmamadoeõ; Õ õkeijũwera
mwin ame: barũõ õaimar men ame.
10 Rõ ba mwũra ame; re ibarorouw
anapa mõ rõ õbabakaeõ: re ebwepo
n iwitsiow aña.
11 Gott etotow aña ea ñabũn ebaka,
mõ Õ õraijedu aña ian bõra ñabũn
owaira.
12 A õnano, mõ Õ baeõ *me eke
arura;* eh, Õ õgõg tereõ me eirũga-
geñõn aña ijõñ: mõ Õ õweijoranõ bwe
enim kearoeijõnõ dobonara.
13 Wõn amen bonara ro odororaiõ;
E idei iwugaga, me E eõ auwãtegõ;
E idotu añe adũ.
14 Õ witeneiõ mõ õwiteneiõ me
ekeow; Õ gõr ame n iwitsiow aña te-
kei eñame ion ñea oaio.
15 A jir a witõ dedegai ñaen ereab
iren, ma A ñaeow oiũ eat emwarere.
16 Õpweruruen meõ bwe dõgit iõñ,
mi itũr in ima emek ean witin meõ;
17 Me eko bet itiritir ian beõ, me
edereder aeõ tetaro.
18 O eb wo nim eõ bõñe ara, mi
inõñũ enim eõ ãt eñan in õnano.
19 Me ñage, kania, amen oduwen
añõget dedeũ emek ianweron, ma
Amea ñea oduwen aeõ emek eat etañ
ñan ogoda.
20 Dañõ ro owiduiõ: meõ õkaeatu
erenime ea Gott;
21 Bwi inan bañagai eñame n ka-
ñaeot a Gott, mi inan bañagai ñait
eñame n kañaeot a aranon!
22 Bwe tsin iõ õrre eobweni inon, A
nan õd iat emedena ñea A nan eab re-
dõ ean.

ITŨBAÑ 17.

Ã õekeowien anũ, me emagen aeõ
bũm, ã gadauw ijũb in ima ian
obwõ.
2 Etsimine amen kawiduemin itũrũ,
me meõ emek ean aũra damadam.
3 Ome kõ imin in oduwen aem, wo
nimõ ñeijũbwõ ian mem; mi ijegen
ñea A nimõ raran ben?
4 Bwe wo ewewin a bũriõũra eman:
me ñagan wo nim eõ tsitan ũra.
5 Ñea õbabaka aranon bwe enimõ
kona n wuromwi, nan õpwer bet men
ñaiñain.
6 E ririñõ bwe enim eke aña eñõgen
õtsiñin inimaget eñame; me ro ura
meõ.
7 Õgabararen meõ bwe dõgit imwi-
jiña, me baibai' rabata tekei ũra tũr
it imin.
8 Eñame ñabũn omo ri nan mwitõñ
bwe dõgin bita, me eñame ñea eko
an dũra nan eogoda n iwitsiow eñame
ñea ebaka.
9 Me eñame ñea omo inan ooaio de-
den, me ñea edereder ben nan kañeda
waion.
10 Ma amiãi memak amweiũmõ re-
dõ, mi tũ ine, ma A nan eõ ãt eñame
ion ñea õman inimagemiãi.
11 Enuawen aeõ bũm, ekeowen aeõ
kamarar, ñan añõgen bũriõ.
12 Rõ õekae anũbũmin bwe enim
ekei aran: rõ ũge, Etũretet iaõ bwe
dõgit itũr.
13 Tsin ia A tobei ñana Seol ei eñõ
n mek, tsin ia A ogiten rañan winõ iat
itũrũgago;
14 Tsin ia A ogiten ũge a enamwa-
mwae, Auwe kõr etõñũ; ma A ũge a
emwe, Auwe kõr inõ, me edũ n ãn;
15 Mi iña aeõ itob ean? Ma aeõ
itob, ijegen enim aia?
16 Orodu a añakin men ororin Seol,
tsin io okona eõnano eat emwarere.

ITŨBAÑ 18.

ME Bildad ñea dei Sua ejeida mõ
ũge,
2 Õten araquin amiã ijen a atarõt
eñõg? Kamararei kõ, mi imũr añ nat
dorer.
3 Dõgit ekeken ñaga ã pan gamei
bwa amei imin gõgõrõ, me ã eke ga-
mei emwarere ian memiã?
4 Auwe ñea wo ijababaiw eow ean
am egirow, õtet ã nim erowiow eb
bwe dõgũm? õa ã nim õkirõat epe ñea
ogoda atsin eat eñan?
5 Inan abi iaõũra ñabũn ebaka, mi
nan eõ eaõ pwijen an ãe.

6 Nan itũr iaõ ian an wak, mi inan
abi wõn lampe ñea emek aũtũbwin.
7 Nan roeõ medenan waion, ma aen
in ijogi nan õraijedu.
8 Ã õraijedu iat ime eow ean nanan,
me e dũgidugo iat atarõ.
9 Ime nan õgõg rũbõgin nanan, me
eatarõ nan õkebet.
10 Ã jet atarõ ian obwen, me ime
ian medenan.
11 Imin ñan õkanani ri nan õmiow
eat erũrũn memak, me ri nan ededegeri
itañin rũbõgin nanan.
12 Nan metũr waion, me egae oog
duwen itañin.
13 Inan õnũen baibai' rabatan, eh,
an bowab ima nan õnũen baibait duwen.
14 Inan uda atsin ian an wak ñea õ
õreit ekeiduwen; mi inan ea wañara
uea imin ñan õkanani.
15 Bita ñea deõ wõnõ nan mek ian
an wak: inan ijijetow eat eñan in mek
schwefel.
16 Nan ima awaran iat emwarere,
mi inan etowedun itũga ran.
17 Inan õekeow õmaranet atsin eat
eb, mi *nan* ekeow eget atsin iat emedena.
18 Inan ededegeri atsin iat iaõ aeow
iat itũrũgago, me inan eatow atsin
eat eb.
19 Nan eko ñain me eko bet ibwin
inimagen amen bwien, me eko bet ion
ñea õreñõ ino e mek ñago.
20 Ñabũna rõ õrre imũr ri nan mwitõñõn
an bũm, tekei aũra erita ñabuno
amo.
21 Õũga kõr eñõra n mek ñabũn
ebaka, me ñaiune ei eñat eñame ñea
eõ tsiet Gott.

ITŨBAÑ 19.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 Õten araquin amiãi karoe bũriõ,
ma *amiãi* ijababaeõnõ eñõg?
3 Awõritaen amiãi õbabakaeõ:
amwei eõ maiũr ñag amwei õmamadoeõ.
4 Ogen bet ia iduwen bwa A dũra,
emek õkõr aeõ dũra itũrũ.
5 Tsin ia amwei teñ oogoda gamiãi
in iwitsiow aña, mõ õmeata õbabakaãõ
n iwitsiowõ;
6 Amweiũm tsiet bwe Gott õraijedu
aña *ean waña min*, mo O orogiõnõ
wõn iw.
7 Kania, A egegae bwe dõgin gaiũ,
me ã eõ kaiõtõ; A eõñ bwe ã nimõ
buõkõ, me eko mwiten añõgõ.
8 O ororai medena ma A eõ kona n
ere ijõñũ, mõ Õ ñaeow ian medena
itũr.
9 Õ rouda aeõ raitsit, me E barũ
mo onuaiw waña krone atsin ean tũbũ.
10 Õ õraijedu aña eat erũrũ memak,
me ekeowen aña; mo O uda aeõ itob
tekei imin erõ eõen.
11 Õpwij an egirow in iwitsiow aña,
mõ Õ panõ bwa aña ion inimagen barũen.
12 Wõn amen ake re ebwepo bwe re
nimõ naña ame, me ro oogoda medenara
bwe re nim iwitsiow aña, mõ rõ
gadeijida aũra wak in ake eat erũrũn
memak aeõ wak.
13 O oogoeow etsiedũ atsin itũrũ,
mũ ũra ñabũna re tsietõ ñago re eõ
tsietõn ñage.
14 Amen bwiõ re eatow aña, me
ñabũna daño n ijogi re mejiõnõn.
15 Ñabũna re mek ian aũ wak,
ma aeõ tsiõ ãn, rõ ratequeiõ : *tekei*
õkõr *ia* aña eratequõ ian mõra.
16 A õtũñ *egen* aeõ tsiõ, me e ekam
ũrũr ame, ogen bet ia A egegae eow
ean mwũ.
17 Ãita agõ enenõn bon mwũ, me ã
miowi bet aeõ kõñõñ eow itũrin ñain
ijet inõ.
18 Eoniñ ñabũn õkadudu re miowõ
bet; tsin ia A eogoda, rõ õrai ame
eñõg ñan ebaka.
19 Dañõ n ijogi memak re miowõ,
me ñabũn A aũwa rõ paedu me re
iwitsiowen aña.
20 Rõ re ereribe añen witũ, ma A
gõrõwõñ eow ean witin mwũ.
21 Amweiũm kananoañeiõ, amweiũm
kananoañeiõ, amiei ñaijimena
dañõ; bwe ben Gott ogiten toweõ.
22 Adag amwei õmamadoeõ me gar
deden Gott, me eõ marañ eow eat
duwõ?
23 Karenaga me ã eare aeõ! Karenaga
me ã eare eow ian buch!
24 Karenaga me ã eare eow eat epe
me eõ baõeda, eow eat griffel ñamana
debitsi me epengato!
25 A tsiet bwe etsimor waña Amen

Katsimor, mi I nan weijo eat eb
imũr:
26 Mi imũr tsin ia ã ogiten õekeow
witũ ñea rabata ñune, A nan ãt õkõr
Gott tsin ie eko duwõ;
27 Ñea A nan ãt õkõr aña bwi I nan
bañagaiõ, me meõ nat ãt me eõ tekei
eratequõ. A õekeowien baibain bũ-
riõ ia.
28 Tsin ia amwei ũge, Õten adei
kona n õmamado! me etsimine awa-
rat imin ia;
29 Amweiũmõ miow ipudutũbwin;
bwe gaiũra ñabũna re eke ake ipudu-
tũbwin, bwa amweiũm tsiet imwit
añõg ñea eimwi bwe etsimine õkõr.

ITŨBAÑ 20.

ME Zophar ñea dei Naema ejeida
mõ ũge,
2 Me ñagan aen bũriõ õneiõ bwe
dõgit erañañ ñea emek ia.
3 A ogiten kaiõt õrõweieõ ñea ã
õmaiũrõ ean; ma anin aeõ titsiet
õneiõ.
4 Õten, wo eõ tsiet bita atsin ñago
me ñago, ñaga ã õren ñaeow eat eb
eñame,
5 Bwe eab eraq aũra doganigae ña-
bũn ebaka, me bwe etoki aũra ibibõki
amet tsitsino ian aiquet sekunde?
6 Ogen bet ie ebeninida godaũt ada
ianweron, mi ie eagada a denañ tũ-
bwin;
7 I nan eõ toki n ekeow tekei bwi-
jan; ñabũna re ãt amea ñago ri nan
ũge, E mek i?
8 I nan õeta eanuaw tekei erenimi
ion, mi inan eõ ãt: eh, inan ededegeri
tekei erenimi n anũbũmin.
9 Eme ñea ogiten ãt nan eab gauwei
aia; me eñan nan eõ gauwei aia ñei.
10 Ñaiñain ri nan õnani oquedei-
eõra eow itũrũra ñabũn eko emit
duwõra, me ben nan tik õredõan wõn
imin.
11 Me ã oquenõ' rõn an dedemaro,
mi i nan mequõr epo a ñei iat emwa-
rere.
12 Ogen bet ie eta ibaka ian mwin,
ogen bet ie e ewewitow ijõñit on,
13 Ogen bet ie e raña me eõ eatow,
mõ õgõg bet eow ian ñanaquan;
14 Inan iwid bet õanõ ian bũriõũn
me eke adsin otter.
15 I nan tik oroata ebakit imin ñan
o ogiten õmwaneow; Gott nan eatow
mũñane imit atsin ian ijen.
16 I nan nimida eakun otter, me
eon schlange nan abi.
17 I nan eõ aia ekaw, ñana ekaw
ñan õgõrũrõ meli me butter ian.
18 I nan õredõan pũmwen an ma-
kur, mi i nan eõ õrareow; mi ibũn ri
nan õgõg wõn imin, bwe e nim eõ ibi-
bõki ean.
19 Bwo o ogiten oroe ñabũn eko
emit duwõra, me erowiow ũra; õ
õgõg ewak eow iat ekamamado, ñana
ewak ñana ã eõ wei.
20 Bwin eko iow ie e tsiet iow ian
bũriõũn, i nan eab õtsimor imit on
imimaget imin ñan e ibibõki ean.
21 Eko imit on ñea õreñõ ñea e eõ
õmwaneow: me ñagan nan eab ta
mek an geidawianaw.
22 Ñag ebak õkõr wõn imin nan
õga bet bũriõũn: bet' eñame memak
ñabũna re mek iat eroe nan pudu a.
23 Tsin ie e teñ ooquen ijen, Gott
nan õraijedu waion an egirow ean, mi
I nan õraijedu ean tekei weron ñag Õ
õreit ijeiji.
24 I nan gõrõ atsin ean baibait ake
ñea debitsi, me mwit dobonara ñea
dobonara nan ebu.
25 O rouda, me emetan ia' raba-
tan; eh, emeta debitsi õramaramit
atsin ian adsin: opudu a imin ñan
õkanani.
26 Ã õaji itũrũgago memak bwe e
nim eke wõn imin ñan ouwak pũ-
mwen: ãe ion ñea ã eõ jijiw eow itũ-
rit eñame nan õbakiow; i nan õe-
keow ñea õreñõ ian an wak.
27 Ianweron nan õpõpan an ibaka,
me eb nan eogoda n iwitsiow.
28 Inan onuaiw mũñana õañat
ekaji ñana õañan an wak, nan gõrũrõ
eanuaw *wõn imin* ean bũmin an egi-
row.
29 Ñaiune dũbañit eñame ñea ebaka
atsin itũrin Gott, me eben ũbwien ña-
bena Gott õbwienõn.

ITŨBAÑ 21.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 Amweiũm kaiõt aeõ, me enim
ekei õbebeãn bũriõũmiãi.
3 Amweiũm eõ rewinõ, ma A nat

dorer bet aña; me tsin ia A ogitet
dorer, amwei nan owiduiõ.
4 Ma aña, õten, A ñuruñure a
eñame? Dõgit ekeken ñag A nim eõ
jen bũriõ?
5 Amweiũm aiaeõ, ma amweiũmõ
mwitõñ, me tsimaeõn mwimiãi be-
miãi.
6 Tsin ia A õmarat dedeũ A inu-
wowi, mo opudu a duwõ erõraõ in
miow.
7 Adaga re tsimor ñabũna re baka,
me ek'ũra eñab ma aeõñ ouwak
waiora?
8 Ã õweijo-oaio aũra karig epo a
ũra eow ian mõra, me ã ooaio bet
ñaiñaiũra eow ian mõra.
9 Eowarara aũra wak me eko imiow
ian, ma an dabwike n irer Gott eõ
mek eara.
10 Wañara stier õrig ñaiũra, mõ rõ
karig õkõr: mõ õkarig wañara kũhe,
me re eõ ebwijũbwij.
11 Rõ õijõn wañara oniñ ñabũn
õkadudu tekei epowi ion, me ñaiñaiũra
ro ruwo.
12 Rõ õbũida aeõra me re edegeri
nõñin harfen me pauken, me re ibi-
bõki ean nõñin garapi.
13 Rõ õmag aũra ibũm iat egeida-
wianaw, me re par in rodu Seol.
14 Me rõ ũge a Gott, Wo nim kirõ
tsinima, bwa ama eõ ãeñ tsietet de-
dem.
15 Ijegen Amea Magit Oaio bwa
amam tsiõ Itũrin? Me iña ama geida-
wianaw ia ama tetaro a?
16 *Amwei ũge*, Kania, aũra geida-
wianaw eõ mek ian bõra: ogoeow
tsiniõ aũra epo n ijogi ñabũn ebaka.
17 Awõritet ãgen abien wañara
lampe ñabũna re baka? Awõritet
ãgen an õrre a ũra gaiũra? Awõritet
ãgen *an Gott* dũbañai *a ũra* eroe eow
ian an egirow?
18 Awõritet ãgen aũra ek'ũra stop-
peln ian obwen eñin, ma aũra ek'ũra
gan weizen ñan eñin oaio onuaiw?
19 *Amwei ũge*, Gott õaji an dũra
bwe dõgin ñain. E nim pũmwe ñei
bwe enim tsiet:
20 Men enim aia abien, me e nim
eret atsin ean egirowin Amea Magit
Oaio.
21 Bwe ekeken ñea i nan ibibõki ean
itũrin ñain iruwin, tsin ia ã tow eba-
kin an maram?
22 Õten, eñame ion enimõ wereri a
Gott itsiet-imin, ñea õmwit bet añõ-
gõra ñabũna re mek edõgen itũga?
23 Ion ema ñag ei dedemaro, ñag e
eõ dõgedõg me eow:
24 Ã õquenõt ikimama itin, me
eriare õaña' rõn.
25 Mi ion ema ean magaũn bũriõũn,
me e eõ õij ñea omo.
26 Ũrõr aeõg ar mequõr eat emwa-
rere, me emwe õbõñeidujowen ũrõr.
27 Kania, A tsiet amiãi kamarar,
ma amiãi ijogi ñan amwei ogiten ka-
mararei in iwitsiow aña.
28 Bwa amwei ũge, Emek i an wak
amea prinz? me emek i bita ewak ñea
amen ibaka re mek ian ñago?
29 Õten, amwei eõ ũdõn ũra ñabũna
re dũgidugo iat emedena? Õten,
amwei eõ tsiet aeõra n kaduwen,
30 Bwe ã ñaina amea ñea ebaka
bwe dõgit ibũm in õeõgida egae? me
bwe inan onuaiw ũra eat ibũm in egi-
row?
31 Ijegen ñea nan ijuwida a met
deden? mi ijegen ñea nan pũmwe bita
ñea o ogiten ririñ?
32 Me inan otow bet iat ijũb in
ima, me eñame ri nan ober itũgait
ijũb in ima.
33 I nan ãeñ bauboun iat epañ ñana
emaen o emaen, me eñame memak ri
nan õd iruwin, me ã eõ kona n õma-
dũn ñabũna rõ õd ian obwen.
34 Ma adaga nag amwei õbebeõ iat
eko woun, ñag ta mek ebaite ian
aemiãi in õnei aeõ?

ITŨBAÑ 22.

ME Eliphas ñea dei Theman ejeida
mõ ũge,
2 Õten, eñame okona n õgeidawia-
naw Gott? Amea amen man ta
kona n õgageidawianaw ñei.
3 Õten, etsimine ibibõki itũrin
Amea Magit Oaio, ñaga wo omo? õa
O kona wõn imin ean ia wo õdereder
eõrũm?
4 Õten, Õ õrõweiuw bwe dõgin am
miow Ñei, me E metu epo aw iat
ekõm?
5 Õten, eõ ouwak am ibaka? Me
eko bet tokin am dũra.

6 Bwe wo ogiten õgõg wõt edũm
imin bwo oduwenen aen me eko dõ-
gin, me wo rouda aũra karawin ña-
bũn eko aũra karawin.
7 Wo eõ oija ebõk ñea eago ie eni-
mõ nim, me wo ogiten õgõg ijeiji
atsin itũrin ñea emetũr.
8 Me eñame ñea oaio nan pwijen
eb; me eñame ñea ã eredu emek ean.
9 Wo õijõn irõñit ãn ñabũn eman
agõra, me emae bõra ñabũn ema etõ-
ñũra.
10 Me ñagat ime ororaiuw, mi imi-
ow ñea epar in õrre õeinuwowiw.
11 Õten, wo ãt itũrũgago me ene-
ñabit ebõk ñan õbõñeiw?
12 Õten, Gott eõ mek itũga ianwe-
ron? Aia kõ godaũt edetañ mõ kabei
godaiũra!
13 Me wo ũge, Ekeken ñea Gott
etsiet? Õten, O kona n mwit añõg
inimaget itũrũgago ñea emeij?
14 Denañ ñan emeij ũra kõr bõñeãn,
me E eõ ãt apwijuw-apwewa; me E
dũgidugo ean baijoeon ianweron.
15 Õten, wo nan õgõg emedena
õbwe ñea eñame ñabũn ebaka ogi-
ten jorgageñ?
16 Ñabũna ã wuromwi n õekeow
ñag eitsiõk goro aũra ibũm, ñabũna
ã idon ũriõra tekei ekaw,
17 Ñabũna rõ ũge a Gott, Kirõ kõ
atsin itũrima; me, Ekeken ñea Amea
Magit Oaio nan ririñ a gama?
18 Mo O oquenõn aũra wak imin
ñan omo: mo ogoeow tsiniõ aũra epo
n ijogi ñabũn ebaka.
19 Ñabũn omo re ãt, me re ibibõki;
me ñabũn eko aũra dũra re idõdõ n
owidu ũra,
20 Mõ rõ ũge, Ã eatow õkõr ũra
ñabũna re eogoda n iwitsiow gama,
me ãe õmwaneow ũra ñabũna rõ reñõ.
21 Wo nimõ wereri aw deden Gott
me tsiet, me wo nimõ *mek in* iow: mi
nan õrre aw egeidawianaw eow ean.
22 A kõñ aw bwe wo nimõ barũ
edogor atsin ian mwin, me wo nimõ
ñaeow aen ian bũriõũm.
23 Tsin ia wo redõ a Amea Magit
Oaio, inan *tik* weijida auwe, tsin ia
wo oogoeow ibaka atsin ian am wak.
24 Me ñaeow wam imin ñan ouwak
pũmwen eat emwarere, *me gold* in
Ophir inimagen apet ekaw;
25 Ma Amea Magit Oaio, enim ekei
wam imin ñan ouwak pũmwen, mi I
nan ekei wam silber ñea ouwak pũ-
mwen.
26 Me wo nan õeibibõkiw eow ian
Amea Magit Oaio, me wo nan tata
mem ea Gott.
27 Me wo nan tetaro a, mi I nan
kaiõt aem; me wo nan ogoro aem in
votum.
28 Me wo nan mwit bet añõget imit
on, mi inan õeaõ aw; mi iaõ nan õeaõ
medenam.
29 Tsin ia rõ õraijedu auwe, wo
nan ũge, Etsimine õeogodaet eñame,
mi I nan õtsimor eñame ñea eõ ga-
goda.
30 I nan õtsimor *bet* amea ñea etsi-
mine an dũra: eh, inan õtsimor eow
eat derederin bem.

ITŨBAÑ 23.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 Aeõ ñuruñure ei õkõr ekañaba
ean ñabũmine: eroe eken gaiũ ea aeõ
ananu.
3 Karenaga ma A tsiet ino A kona
n ãt iow Amea! Karenaga ma A
baiwõñ eñan!
4 A nan õeimwi añõget dedeũ ian
men, mo oquenõn mwũ añõget dedeũ.
5 A teñ tsiet eñõg ñana inan õneiõ
ean, ma *A teñ* bet tsiet bita ñea I nan
õrai ame.
6 Õten, I nan kañaeot ame eow ean
waion ñea ouwak? Iõk; bwi I nan
kaiõt aeõ.
7 Eñame ñea eimwi deden okona n
kañaeot a eow ina; me inan õtsimorõ
eõ toki atsin itũrin amea amen mwit
añõgõ.
8 Kania, A ta nuaw, me E eõ mek
ina; ma A redõ, ma A eõ ãt;
9 Ma A naña damauwũ iõ Õ makur,
ma A eõ kona n kania; E ewewin eat
damarũmũ, ma A eõ kona n aia.
10 Me E tsiet medena ñea A õd ian;
tsin io O ogin õijõ, A nan eitida me
eke aña gold.
11 Nanõ õgõg ereãn; A õd ian mede-
nan, ma A eõ iwidõ n erowi.
12 A eõ iwidõ atsin ean aen baten,
A raña eken aen mwin eow ian bũriõ
ea õaña ñea eimwi bwa A nim õn.
13 Mi ta aiquen bũriõũn, mi ijegen

ñea okona n iwid? Bita ñea anin äeñ,
ñea kõr ñea E ririñ.
14 Bwe E ririñ ñea ã mwit añõgen
bwe waña min: me imin ñan ebak
ñan tekei mũñane Itũrin.
15 Me ñagan A rõraõ ian men; tsin
ia A kamarar, A miow bwe dõgin.
16 Bwe Gott õijũrũñ bũriõ, ma
Amea Magit Oaio õmiowõ;
17 Bwe dõgin ñaga ã eõ õekeowõ
ian obwet itũrũgago, me E eõ ewewit
itũrũgago ea meõ.

ITŨBAÑ 24.

ADAGA ã eõ õaji mũñane ibũm me
ewewitow itũrin Amea Magit
Oaio? Ma adaga re eõ aia an bũm
ñabũna re tsiet Nei?
2 Etsimine ñabũna re ere imwit; ro
onuaiw epowi, mõ rõ õijõiji ũra.
3 Re ededegeri wañara esel ñabũn
ema etõñũra; rõ õgõg wõn ochs ãn
ñea eman agen bwo oduwenen pũ-
mwen wõn imin.
4 Rõ õkirõat atsin ian medena ña-
bũn eko emit duwõra: amen eat eb
ñabũn eko emit duwõra re ewewin
ũra.
5 Kania, re naña aũra makur tekei
esel ñañen õkaredũõñ eat etomagage,
ñañena re ererow õañara; re ãt õan
ñaiũra eat etomagage.
6 Re tow wañara bũgibũgi ñana õan
wañara imin gõgõrõ eat etañ in kiãõ;
me re ineded ean wõt eñan vitis eña-
me ñea ebaka.
7 Re mequõr ea an eorata me re eõ
karawin, me eko bõñeõra eat imwa-
mwe.
8 Re riare eow ean weron it etowe-
dũdũ, mõ rõ babweji epe ñea ogoda
bwe re nimõ õeriõn ũra.
9 Etsimine ñabũna re earidan eat
ikimama ñea ema etõñin, mõ rõ õgõg
wõn imit eñame ñea eko emit duwen
bwe bain oduwenen pũmwen wõn
imin;
10 *Me ñagan* re dũgidugo me eko
aũra karawin, mõ rõ õbabũ garben in
weizen ñaga re metũr.
11 Re ririñ eir ian wõn amebũna
oror; re jorgageñ wañara itenwein,
mõ rõ bõñ *bet*.
12 Rõ õnani eñame iat tekawa ñea
ebak ñamen, ma aranunun anũra ña-
bũna rõ ũne: me Gott ekam ekeidu-
wet ekabaãt ñune.
13 Epo ñune ũra dañõra ñabũna ro
winbara ea iaõ; re eõ tsiet medenan,
me re eõ mek bet ian medenan.
14 Ogatabwijũbwij in rida amen
abab ñame; a abi ñabũn eko emit
duwõra me ñabũn eko wañara imin;
me e ekei amen torere ijõbũm.
15 Ma amet tsiõdu a aget eñame ta
daiñ an ũjũj eñame, mõ õ ũge, Eko
eme ie enimõ ãtõ: mõ õ bõñe men.
16 Rõ ba ewak iat itũr; me rõ kerũ
ijeaõ; re miowi iaõ.
17 Ijoran memak tekei itũr in ima
ea ũra; bwe re tsiet an kanani itũr in
ima.
18 Re par in õd animwet ebõk; ã
ramwaniei dũbañũra eat eb: re eõ
iwidõ aeow ian medenat eñan vitis.
19 Ikũñijow me edae in eko weron
ar õekeow ebõk in schnee: õũga bet
an Seol õekeow ũra ñabũna re dũra.
20 Ije nan mejiõn, emwe ri nan
õnũen amea eow ian aũra ije; inan
eab gauwei õmaran; mi ibaka nat
tsiba tekei imin erõ eõen.
21 O wuromwi ãn ñea eobo ñea eko
an karig, me e ekam oquedei ãn ñea
ema agen.
22 Mo o onuaiw bet ñabũn oaio eow
ean waion: e eogoda, me eko eñame
ion ñea etsiet õkõr tsimorin.
23 Gott oija ũra ekona n mek iat eõ
dõgedõg, mõ rõ õnano ean; me men
emek eat dedeũra.
24 Ã ogoda ũra; mi ti iju aigetow
me re ekeowen; eh, ã õijõñ ũra, ã
onuaiw ũra tekei eñame memak, me
ã tow ũra tekei arõn weizen.
25 Me tsin ie eõ kõũga, ijegen ñea
nan kona n oduwen bwa aña amen
tabaite, me ririñ aeõ bwe enim eko
quan?

ITŨBAÑ 25.

ME Bildad ñea dei Sua ejeida mõ
ũge,
2 Emek itũrin *Gott* imwit añõg mi
imiow; E ririñ iow eow eat eñan ñan
ogoda.
3 Ijegen ñea enim õdũ wõn tar in
ake? Mi ijegen ñea an iaõ enim eõ
õeaõ?
4 Mõ õten konaen omoet eñame ian

men Gott? Mõ õten an kona n dere-
der ñea opudu itũrit ãn?
5 Kania, eko iaõin maraman, me
edetañ re eõ dereder ian men:
6 Mi nan õtet eken an eõ dereder
eñame ñea tõkõr emwe irõñin! me
ñait eñame ñea ei õkõr emwe!

ITŨBAÑ 26.

MI Job ejeida mõ ũge,
2 Õten am buõk amea ñea ejũ-
rũñ! õten am õtsimor amea ñea eko
waion!
3 Õten am pan a deden amea ñea
eko manin, mo oouwak am põpat
itsiet-imin!
4 Ijegen ñea wo kakairũ a? Me
ekenanon ijegen ñea emetan itũ-
rũm?
5 Õrõraõ anũra ñabũna ro ogiten
ima ijõñit ebõk me ñamen.
6 Ã eõ *kona* n ewewin Seol atsin
ian men *Gott,* me ã eõ bõñõbõñe
Abbadon.
7 E rañan apwewa eow eat iteke-
keow, me E eouda eb eat iteke-
keow.
8 Õ õgõg weron eow ean wõn de-
nañ ñan emeij; me eõ baõ denañ ijõ-
ñũra.
9 Õ rakei an omo wõn tron, me E
rañatow ean wõn denañ.
10 E eare imwit eat emago, me ma-
gin mwit iaõ mi itũr.
11 Ijor in ianweron re memõri mõ
rõ mwitõñ bwe dõgin an õrõwei ũra.
12 Ã õmemõri emago eow ean waion,
me E ijatow Rahab eow ean waion an
ititsiet.
13 Ã oomo ianweron eow itũrin
anin; me ben ebu schlange ñea õgõ-
rõmarũm.
14 Kania, mũñane ta bwijuwijuwit
deden: mi ta mañoñon añõgen ñaken
tekei ekedõmwimwi ñeijin añ kaiõt.
Mi ijegen ñea okona n tsiet debaõin
waion?

ITŨBAÑ 27.

MI Job etik õbũida aen in õtsiñin,
mõ ũge,
2 Ñag etsimor Jehova, ñea onuaiw
mwiten añõgõ, ma Amea Magit Oaio
ñea oroe anũ;
3 (Bwe tsimorũ memak emek ia,
ma anin Gott emek ian gadetsin bo-
dũ;)
4 Bateõ nan eõ õrai ñeijin ebaka,
me eo nan eõ pat iqui.
5 Eõ eimwi ia aigetow bwa A nim
oomo gamiãi: A nan eõ eatow aeõ
omo atsin itũrũ ea aeõ ma.
6 A õgõg aeõ omo, ma A eab ea-
tow; bũriõ nan eõ õbabakaeõ ean aeõ
bũm in tsimor memak.
7 Barũõ enim ekei eñame ñea eba-
ka, ma amea ñea eogoda bwe enim
iwitsiow aña enim ekei eñame ñea
amen kamamado.
8 Bwe ekeken an itob amea ñea
ebaka, ogen bet io o kona imin, tsin
ia Gott onuaiw anin?
9 Õten, Gott nan kaiõt an tetaro
tsin ie eagada a gain?
10 Õten, i nan ibibõki itũrin Amea
Magit Oaio, me emwemwin Gott eat
ibũm aeoweaeow?
11 A nan wereri a gamiãi deden
ben Gott; A nan eõ ewewin bita ñea
emek itũrin Amea Magit Oaio.
12 Kania, amiãi amwei ogiten aia;
me ñagan, adag amwei eke gamiãi
imin ñea eko woun iat deden ñune?
13 Ñaiune kõr dũbañit eñame ñea
ebaka atsin itũrin Gott, me wañara
imin ñabũna rõ kamamado, ñana rõ
õgõg atsin itũrin Amea Magit Oaio:
14 Tsin ia ã õebak ñaiñain, ũra õat
ipudutũbwin; me ñaiñain ri nan eõ
marañ in jeiji.
15 Me ñabũn õreñõ, earak in ima
nan ujedu ũra iat ijũb in ima, me ãi-
nibũn agen re eab karaququei.
16 Ogen bet iõ õ õaji silber tekei
badetsit emwarere, mõ õ gadauw
ekarawin tekei ebaubo;
17 O kona n gadauw, me eñame ñea
omo nan edua, me ñabũn eko aũra
dũra ri nat dũbañai wõn silber.
18 Õ kei wak tekei areow, mi tekei
amen ober ie eririñ an wak.
19 E mequõr me ebak wõn imin,
me inan õepoi a *an bagadugu;* e ead
men, me ekeowen ñei.
20 Imin ñan õkanani ro pudu a te-
kei ebõk; eñit eran oaio eñan amea
anũbũmin.
21 Eñin in apoe onuaiw amea, me
ekeowen; me ã õekeowiet atsin eat
eñan.

22 Me *Gott* nan tamwit amea, mi I
nan eab auwãtegen: mo ouwak an teñ
gõrõ atsin ian ben.
23 Eñame ri nan ibwiba bõra ea, me
ri nat tsiteijidan eat eñan.

ITŨBAÑ 28.

ETSIMINE etañ in irir silber, me
etsimine etañ ñea ã õdereder
gold ean.
2 Ã barũ debitsi atsin ijõñit emwa-
rere, me ã õtar eborage atsin eat
epe.
3 Eñame õekeow itũr, mõ õ õnani
epe n tũrũgago mi itũr in ima me
etoki eat eñan.
4 E irir ijũb atsin ino emek eñame
ean; ã mejiõtow itũrit ana *ñan õd
animwen*: rõ karamwai ino ogoeow
atsin itũrit eñame, *mõ* rõ ñiõñio.
5 Añõget eb, emeta ijeiji atsin
ean; me ã iwid ijõñin tekei *ia ã iwid*
eow eat ãe.
6 Apeõra ũra eñan saphir, me etsi-
mine badetsin mwareren gold ian.
7 Imin õeta n abab eõ tsiet bita
emedena, me men falco eõ aia bet:
8 Imin gõgõrõ ñañen õkaredũõñ
mo owaroñen re eitsiõk jor, me leon
ñea etiritir eitsiõk õd ean.
9 E ere ben in ñaeow eat epe ña-
rana ebetirara; E iwidida ijõñit eto-
wedũdũ.
10 E iri eñat ekaw inimaget epe,
me men aia imin memak ñan ouwak
pũmwen.
11 O otoki ekaw bwe re nim eõ
gõrũrõ; mõ õ õmeata imin ñea eõ nũ-
ñida ea iaõ.
12 Mi inan kona eow i eman? mi
iña eñat ititsiet?
13 Eñame re eõ tsiet pũmwen; me
ã eõ ãt iow bet ean eben ũbwiõra ña-
bũna tsimor.
14 Emago ũge, Eõ mek ia; mi
ijited ũge, Eõ mek itũrũ.
15 Ã eõ kona n rouwõn geld, me ã
eõ kona n bet paunei silber bwe ã nim
pũmweõn.
16 Ã eõ kona n bet rouwõn gold in
Ophir, me onyx ñea ouwak pũmwen,
õa saphir.
17 Ã eõ kona n kababoiõn gold me
glas: ã eõ kona n bet tuwabeiõn
perle n gold.
18 Ã eõ kona n patow itañin ko-
rallen me kristall: eh, pũmwet iti-
tsiet erowi perlen.
19 Ã eõ kona n keweõei a topas in
Ethiopia, me ã eõ kona n bet rama-
tow itañin gold ñea edereder.
20 Mõ õñaũn i naga eman? mi iña
eñat ititsiet?
21 Ñaga ã ewewit atsin ian mõra
memak ñabũna re tsimor, me ã imwi-
mwet atsin itũrit imin õeta n ijõñin
ianweron.
22 Enemama mi Ima ar ũge, Amar
ogiten kaiõtõt ijũñemar an ñow da-
gan.
23 Gott etsiet medenan, me E tsiet
eñan.
24 Bwe E ãt tokit eb, me E ãt me-
mak ijõñin ianweron;
25 Bwe E nimõ ririñ paunin eñin;
eh, Õ keweõei ebõk eow ean bait eke-
weõ.
26 Ñag E ririñ dogorin weron, me
medenan eitsin it debaõ;
27 E ãt mõ Õ põpan; Õ õweijo-oaio
eb, eh, Õ õnani.
28 Mõ Õ ũge a eñame, Kania, mio-
wen Jehova, ñea kõr ñea eman; me
erowiet ibaka ei õkõr itsiet-imin.

ITŨBAÑ 29.

MI Job õbũida aen in õtsiñin, mõ
ũge,
2 O karenaga ma A eke dedeũ ean
maram ano amo, eat ibũm ñano Gott
obereiõ ean;
3 Ñag eaõ wõn lampe animwen tũ-
bũ, ma A dũgidugo iat itũrũgago eow
ian iaõin;
4 Ñea dedeũ ñago atemaro, ñag
emek ean aeõ wak dedegai wõn Gott
imin ñea eõ nũñida;
5 Ñag Amea Magit Oaio ta mek
itũrũ, me ñaiñaiũ ri ta mamek ita-
ñũ;
6 Ñaga ã duduõn butter medena,
me epe õkaeatu ame kaw it eir!
7 Tsin ia A meta ean men ororit
tekawa, tsin ia A gadauw debaiũ iat
emedena,
8 Ñabũna dedemaro re ãtõ me re
ewewiten ũra, me ñabũna eñab re
eogoda mõ rõ weijo;
9 Eõ mõmwi ñabũna prinzen, me re
tsimaeõn mwũra bõra;

10 Õbwi aen ñabũna temoniba, me eora ereriba a ia' ñanaquara.
11 Bwe tsin ia *ijuñet eñame* õkaiõt aeõ, ototaeõ; me tsin ia *met eñame* ãtõ, oduwen eredueõ:
12 Bwe dõgin aeõ õtsimor eñame ñea eko emit duwen ñag eõñ, me ñea bet ema etõñin, ñea eko dañan ie enimõ buõk.
13 Eagada ame aen in geidawianaw ñea ogduwen in ima: ma A kaeõgei bũriõũt ãn ñea eman agen bwe enim riañ in ibibõki,
14 A karawinei emo, mõ õbõñeõ: aeõ mwit añõget eñame tekei ekawidi me turban.
15 Aña kõr men ñea eõ ãtirõñin, ma aña nanan ñea õrañ.
16 A ñaini ñea eko emit duwen: ma A õnani añõget deden ñea A eõ tsiet.
17 Ma A ba mañait eñame ñea ebaka, ma A roudan ian ñanaquan uwadan.
18 Ma A ũge, A nan ima eow ian aeõ eika, ma A nan õebak aeõ bũm tekei eraũrõ:
19 Õbaiwõñ ebõk awarõ, me ão õgapũmaran in mek ea' raeõ;
20 Etsimeduw aeõ raitsit ia, me etik tsimoredan waña dobonara ian beõ.
21 Eñame rõ weijõn aeõ, me ri ta daiñ, me re eõ mõmwi ean aeõ n kamarar.
22 Re eõ eñeda a aeõ, ma aeõ opudu a ũra.
23 Me re daiñõ tekei weron, me re eor a mwũra tekei weron ñarana magin.
24 Tsin ia A mwin-idõdõ a ũra, re eõ tũebõn; me re eõ õraijedu iaõin meõ.
25 A pan a ũra medenara, ma A megeda tekei temoniba ion, ma A mek tekei uea eat etar in ake, tekei ion ñea õbebe ñabũna rõ mwijiña.

ITŨBAÑ 30.

ME ñage, ñabũna eoniñ eken ame ro owiduiõ, ñabũna A eõ teñ ñaeow etõññra itañi' robar in waña epowi.
2 Eh, waion bõra, ekeken woun ame? Eñame ñabũn etokien atemarora.
3 Re nerõn bwe dõgin an eko emit duwõra me *dõgin* aũra maidaquan; re ebu emwarere ñea emõg, ean itũr it egadaqua mi ijababa.
4 Ro uda nesseln oigaga; mi iwitbrum enõañara.
5 A ededegeri ũra atsin inimaget eñame; eñame ra aeuwak in ededegeri ũra tekei *ededegeriet* amen torere.
6 Ri nan mek iat epañ ñan õkanani, iat ijũb me eraõ.
7 Re eõñ inimaget imin erõ *tekei esel;* re ebwepo ijõñit imin erõ ñan eõkõñ.
8 Ũra ñait amen kabaãt; eh, ũra ñait eñame ñabũn ejõñ: ã jorgageñ ũra me ededegeri ũra atsin eat eb,
9 Me ñage, ekewen bwe re eken aña aũra manowe, ma añan aeõra n karamwen.
10 Rõ kamwũmwidaiõ, me re eõ tatũren ame, me re eõ auwãtegõ ñaga ro ura meõ.
11 Bwe E ead an quõquõr, mõ rõ ñaeow ian meõ kaeded it imwi.
12 Epo ñabũn tekei ñait imin gõgõrõ rõ weijo eat damarũmũ: re tsiribanoi nanõ, mõ rõ õewedũdũ dedeũra n kama n iwitsiow aña.
13 Re ijababa medena, re teñ õeõgida gaiũ, ñabũna eñame ñabũn eko amen buõk ũra.
14 Rõ õrre tekei ia re tsitsiedun ian baũit oror ñea ouwak: rõ paijõriõr ame inimagen baũit imin.
15 Eiwidõ amet imin ñan õkanani, re ededegerida eredueõ tekei eñin; mõ õgageidawianaweõ enuaw tekei eñin.
16 Me ñage ã idotowen anũ ia; ibũm in karoe ro ogiten õgõgõ.
17 A õbũ rõ anũbũmin, me eõ toki emaga ñan õkamwitõ.
18 Enumwareren aeõ karawin bwe dõgin ibakain arakũ; oquõrõ tekei teren aeõ rock.
19 O ogitet daredu aña iat ebaubo, ma A eken aña badetsit emwarere me emarañata.
20 A eõñ aw, me Wo eõ õnei aeõ; A weijo, me Wo kania ame.
21 Wo paedu me Wo nim abiõn; Wo õmamadoeõ eow ean waion bem.
22 Wo õbũida aña ea eñin, Wo kaeõ-

geiõ bwa A nimõ gõr animwen; me
Wo etetatow aña inimagen eñin oaio.
23 Bwa A tsiet bwo Wo nan otow
aña iat ima, me ea ewak ñea ã ogiten
mwit añõgen bwe eñõra memak ña-
bũna re tsimor.
24 Mõ õten, nan eko ion ñea ere
ben ijõñit ebakoro, ñea nan eõ iõñ
ian obwen an ima?
25 Õten, A eõ iõñ bwe dõgin ñea
emek iat eroe? õten, eõ roe bũriõ
bwe dõgin ñea eko emit duwen?
26 Tsin ia A õnani emo, õrret ibaka;
me tsin ia A daiñ iaõ, õrret itũrũgago.
27 Edetaren bũriõ, me eõ iow; opu-
du amet ibũm ñan eroe.
28 A dũgidugo n tañañ, me deõ dõ-
gin *kũñijowit* equan: A weijo inima-
get etebinñame, ma A aranunun bwe
ã nimõ buõkõ.
29 Aña kõr etsit schakale, me da-
ñan bet strouthos.
30 Õbwejũñijũñ witũ mõ owũriõ-
daten ea, me emaken *õkõr* rõ eow eat
ikũñijow.
31 Me ñagat ã iwid waña harf me
ekeijiet imwijiña, me waña garapi
ekeijiet iõñ.

ITŨBAÑ 31.

AOGITEN ririñ berith ea meõ, mõ
õten aeõ kona n kanakania eoniñ
in ãn?
2 Bwe ekeket dũbañũ atsin itũrin
Gott itũga, me ekeken waña min itũ-
rin Amea Magit Oaio ino ogoda?
3 Õten, deõ enamwamwae wañara
ñabũn ebaka, me egae wañara ña-
bũna re ririñ ñea eõ eimwi?
4 Õten, E eõ ta aia dedeũ memak,
me E eõ õdũ ereãn ijõñũ?
5 Tsin ia A dũgidugo iat ibaka, me
tsin ia nanõ õkapapar a itsitsino;
6 (A nim pauneiõ eow iat epaun
ñea eimwi, bwe Gott enim tsiet aeõ
omo;)
7 Tsin ie ereãn ijõñũ erowi emedena,
me bũriõ eraban meõ, me tsin ie eribe
beõ emwarere eken:
8 A nan kiãõ, mi ion nan õn; eh, ã
nim uda imin erõ n waña tañ in kiãõ
ñan aduqua.
9 Tsin ia ã ogiten õred bũriõ ea ãt
on, ma A kamakame inimen an wak
arano;
10 Agõ enim kararõ a ion, me
eñame ibũn re nim itsiber animwen.
11 Bwe ñaiune idũra ñea ouwak;
eh, ibaka ñea eimwi bwe ã nim
pũmwe eow itũrit amen mwit añõg:
12 Bwe ei ãe ñea õnũet eb, me
tokin ei Ima, me ã nim uda imin me-
mak ñana ã ãt iow itũrũ.
13 Tsin ia A keõ a mwiten añõgen
aeõ tsiõ eman ma aeõ tsiõ ãn, eat
ibũm ñabũmina rõ kañaeot ame ean;
14 Nat ekeket dedeũ ie eogoda
Gott? me ekeken ñea A nan pan a
iõ Õ õniõ?
15 Õten, Amea ñea eririñ iow aña
iat ije eõ ririñ amea? mõ õten, deõ
ei ñea eririñ iow gamar iat ije?
16 Tsin ia A keõ n oija imin ñabũn
eko emit duwõra, me tsin ia A õpwer
met ãn ñea eman agen,
17 Me tsin ia ta aña ekanomwai
õaña, me tsin ia ñea ema etõñin eõ õt
eken;
18 (Bwa amar ñabeda epo ñag tekei
aña etõñin; ma aña wõt ãita amen
eow atsin iat ije;)
19 Tsin ia A ãt ion bwe e ma bwe
dõgin an eko an karawin, me tsin ia
A ãt ñea eko wõn imin bwe eko
bõñeãt duwen;
20 Me tsin ia iat erũrũn ijen eõ õgei-
dawianawõ, me tsin ie e eõ enkũñi-
jow eow eat ewewen waña schafe;
21 Tsin ia A ogiten õeõgida beõ ean
ñea ema etõñin, bwe dõgin aeõ ãt ñea
nan buõk iow aña inimet oror:
22 Enim pudu barauweõ atsin ean
akowõñi' rõn, me enimõ maeda beõ
atsin ea' rõn main.
23 Bwi imin ñea õkanani ian meõ *ei*
gait eñame atsin itũrin Gott, me eko
imin ia A kona bwin Ei magit omo.
24 Me tsin ia ã eke gold aeõ itob,
me *tsin ia A* ũge a gold ñea edereder,
Auwe kõr aeõ ekeiduwen;
25 *Me* tsin ia A ibibõki bwe dõgin
ebwebakin waña min, me edõgin aeõ
kona imin ñan ebak;
26 Tsin ia A kanida a equan iõ
õpwijõriõr, me maraman ie edũgi-
dugo ian iaõin;
27 Me tsin ia ã õrared bũriõ iat eõ
nũñida, me tsin ia mwũ kutei beõ;
28 Ñaiune bet idũra ion ñea eimwi
bwe ã nim pũmwe eow itũrit amen

mwit añōg; bwa A baitei Gott ñea
itūga *tsiñ iō ōūga dedeū.*
29 Tsin ia A ibibōki ean abien ñea
añañōnō, me tsin ia A idorodoro ie
eagada gain;
30 (Eh, A eō totu mwū bwe enimō
dūra eat ekōñōt tsinin Gott tsimorin
iat eramwani;)
31 Tsin ia ran aū wak re eō kōūge,
Ijegen ñea okona n āt eñame ion ñea
eitsiōk gōmwe wōn ijeiji?
32 Eratequō eō mequōr iat emede-
na, ma A ead men aū wak ea amet
dūgidugo;
33 Tsin ia A imwetujow aeō dūra
tekei Adam, ma A ewewitow in-barrō
aeō ibaka;
34 Bwe dōgin aeō miow epo ñea
ouwak, me kamwūmwidaieō eow itū-
rit epo n amen bwieni ōmiowō, ma A
eō mōmwi, ma A eō metan inimet
ewak——
35 Karenaga me etsimine ion itūrū
ñea ōkaiōt! (Kania, ñaiūne kōr aeō
tema, Amea Magit Oaio enim ōnei
aeō;) karenaga ma A kona buch eran
ñaran ōñañatsit dedeū, ñarana ā eare
eow itūrin barūō!
36 A ōbū eow ean onuqueō; A nan
quōr ame tekei krone.
37 A nan pan a atebin ereān ijōñū;
A tūren a tekei uea ion.
38 Tsin ie eōñ ūbwiō n iwitsiow aña,
me tsin iō ōkae renimōra agaōin;
39 Me tsin ia A ōn quan me eō
pūmweōn geld, ōa tsin ia A abi ñabūn
ūbwiōra eb:
40 Enim erōda eōkōñ me ñeijūbwen
weizen, me disteln in ñeijūbwen
gerste.
Emagen aen Job.

ITŪBAÑ 32.

MA ameitsimena arei bwiten ōna-
nei aen Job, bwin ō ūge ian bū-
riōūn bwo o omo.
2 Mō ōpwij egirowin Elihu ñea ñain
Baracheel ñea dei Bus, ñea an karig
Ram; mō ōpwij egirowin ea Job, bwe
dōgin an te ei otota ñei, me e eō otota
Gott.
3 Mō ōpwij bet egirowin ea ameitsi-
mena dañan, bwe dōgin aūrei eō kona
ōneien aen, me *dōgin* bet aūrei ōba-
baka Job.
4 Me Elihu eō rañañ it dorer a Job,
bwin ūrei eñab eken a.
5 Me Elihu ñag āt bwe eko ōneien
aen Job ian mwin ameitsimena, ōpwi-
jen egirowin.
6 Me Elihu ñea ñain Baracheel ñea
dei Bus ejeida mō ūge, Aña eoniñ, ma
amiā eñab; me ñagan A maiūr, ma A
mañijūñij ia A ōmeata būriō ea ga-
miā.
7 A ūge, Eimwi bwe re nimō dorer
ñabūn ebak aūra ibūm, me eobweni
ñan ebak re nim eke ekereri eman.
8 Me etsimine anin iat eñame, ma
an ekenano Amea Magit Oaio ōōka
eñame.
9 Ñabūn ōman deō ūra ñabūn ōka-
ganado, me ñabūna re tsiet imwit
añōg deō ūra ñabūna eñab.
10 Me ñagan A ūge, Amwam kaiōt
aeō; A nim ōmeata bet aeō kamarar.
11 Kania, A ta daiñ aemiā, ma A
weijōn ōkōr ian aemiā,
12 Eh, A raman ōkōr gamiāi ñamiāi,
me, kania, eko ion eamiāi ñea okona
būriōūn Job, me eko bet ion inima-
gemiāi ñea ōnei aen.
13 Amweiūm kanakania gamiāi bwi
ta bwidūga ma amwei ūge, Inibe-
meiet eman; Gott okona enemain
Job, me eñame eō kona:
14 Bwe e eō koroi ian aen ame; ma
A eab ōneiōn bet aemiāi.
15 Arei erita n miow, arei eō gauwei
ōnei: eko aeōrei eijin arei kona n tik
ōrai.
16 Ma A ta daiñ ūrei, ñag arei eō
dorer, ñag arei ta weijo, ma arei eō
gauwei ōnei?
17 Ma aña A nim ōnei bet dūbañū,
ma A nim pan bet būriō.
18 Bwe ā oquenōnō eñōg, ma anū ia
eneneiō.
19 Kania, būriō tekei wein ion ñea
ā eō o tsimwen; nan bakoro tekei dō-
badōr etsimeduw.
20 A nat dorer bwa A nim tsimor;
A nat ad bateō, ma A nan ōnei.
21 A kōñ a gamiāi bwa amweiūmō
buōkō bwa A nim ekam dōgōn met
eñame ia aiquen; ma A nim eō tsitat
eñame ion iat ekedujow.
22 Bwa A iki ekedujow; bwe tsin
ia deō dedeū ñune, Amea waña Amen
Origō nan onuaiwō.

ITŨBAÑ 33.

MA A kõñ aw, ñauwe Job, bwe wo nim kaiõt aeõ, me wo nim oija ijũñõm aeõ memak.
2 Kania ñage, bwa A eadien mwũ; *me* edoreret o ian mwũ.
3 Aeõ nan pan an omo bũriõ; me bateõ ar nan tsiet ma ar nan põpatow iat iduwen.
4 Anin Gott eririñõ, ma an ekenano Amea Magit Oaio õrig tsimorũ.
5 Tsin ia wo kona, wo nan õnei aeõ; wo nimõ õeimwi eow ian meõ aem, me eogoda mõ õmeata auwe.
6 Kania, dedeũ ea Gott tekei õkõr dedem ea *Gott:* ã ririñõ bet atsin eat emwarere.
7 Kania, mioweõ enim eõ õmiowuw, me enim eõ roe aw aeõ jenuw.
8 Iduwen õkõr bwe wo dorer iat ijũñõ, ma A kaiõt ian aem *ñaga wo ũge,*
9 A dereder, ekeow aeõ dũra; A ogiten ugo, me eko ibaka ia:
10 Kania, Õ õnani mũñan E nimõ miowiõ eow ean, Õ panõ bwa aña barũen;
11 E totu nanõ ian bait equõquõr ana, E ãt medena memak.
12 Kania, A õnei aem, wo eõ omo ean ñune; bwõ õkaganado eken Gott ea eñame.
13 Dõgit ekeken ñaga wo kañaeot a *Gott?* bwe E eõ jiña eñame n õmeata deden ia aiquen.
14 Bwe edorer Gott, me E tik dorer bet, tsin ie E eõ ekeiduwet eñame.
15 Iat erenimi, mi iat erenimi n propheten anũbumin tsin io opudu a eñame eniniow, tsin ie emequõr eñame iat bett;
16 Mõ õ baida ijũñet eñame, mo O quõr in wemai an wereri ũra,
17 Bwe E nim õred bũriõũt eñame atsin eat imin ñea e teñ ririñ, me ewewit egagoda atsin itũrit eñame;
18 Õ õgõg anit atsin iat ijũb in ima, me tsimorit atsin ean abiõnet ipudutũbwin.
19 Õ wereri eow bet eat emaga ian wõn bett, me eake ñea eko tokin ia' rõn:
20 Bwe tsimorin enimõ miowi brot, ma anin enimõ miowi ijeiji eta.
21 Emag duwen, me e eõ ãt; mõ õkamadeteda' rõn ñana ã eõ ãt ñago.
22 Eh, anin okoniñ añet ijũb in ima, me tsimorin ogukujõñ añet amet tiritir.
23 Tsin ia engel emek itũrin, ñea amen mwit añõg, ñea ion inimagen araña, bwe enim pan a eñame deden ñea eimwi;
24 O quedei, mõ ũge a, Õtsimor kõ bwa ñam o rodu iat ijũb in ima, A konaen pũmwen.
25 Nan omo eket duwen ea duwet oniñ; nat tik redõ a atemaron:
26 E tetaro a Gott, me E teñ oquedei, me ñagan i nan aia men iat idorodoro: Õ õredõan a eñame an omo.
27 E riañ ian met eñame, mõ ũge, A dũra, ma A õkeno ñea eimwi, me me eõ eko woun ame:
28 Õ õtsimor anũ bwe enim eõ rodu iat ijũb in ima, me tsimorũ nan ãt iaõ.
29 Kania, Gott eririñ mũñane memak; aruwõri ririñen, eh, aijuwõri ririñen ea eñame,
30 Bwe E nim õredõan tsimorit atsin iat ijũb in ima, bwe e nim eõ eaõ ean iaõũra ñabũna re tsimor.
31 Kaiõt kõ aeõ, Job, mo oija ijũñõm aeõ: wo nim ũbwi, bwa A nimõ dorer.
32 Tsin ie etsimine aem, wo nan õnei aeõ; wo nat dorer, bwa A teñ tsitanuw.
33 Tsin ie eko aem, *ogen* wo nim kaiõt aeõ; wo nim ũbwi, bwa A nimõ wereri aw eman.

ITŨBAÑ 34.

ME Elihu ejeida mõ ũge,
2 Amweiũm kaiõt aeõ, ñamiãi amen man; ma amweiũm oija ijũñemiãi, ñamiãi amen tsiet-imin.
3 Bwi ijũñet eñame õij eñõg, tekei ñanaquat eñame iõ õmanet ijeiji.
4 Am ijij ñeijin eimwi mõ õgõg; am aia ñeijin omo inimageda.
5 Bwi Job ũge, A omo, me Gott onuaiw deden añõgõ ñea eimwi:
6 Eimwi õkõr õmeataet dedeũ, me ã panõ bwa aña amen tabaite; ã eõ kona n õmae witõ, me ekeow bet aeõ dũra.
7 Iña eñame ion ñea tekei Job, ñea

ōgaugaijida eñōgen kawiduemin tekei
gauggiet ebōk,
8 Ñea enua mė etowepo a amen ri-
riñ ibaka, ñea edūgidugo epo a amen
waira?
9 Bwō ō ūge, Eko imit on ñea eña-
me ōgeidawianaw ean bwe ā nimō
ōeibibōki eow itūrin Gott.
10 Me ñagan, amweiūm kaiōt aeō,
ñamiāi amen tsiet-imin: ogoeow ōkōr
atsin itūrin Gott ririñen ñea ebaka;
mo *ogoeaw* idūra atsin itūrin Amea
Magit Oaio.
11 Bwe E nim oija eñame pūmwen
an makur tekei an ogiten ririñ, me E
nimō ririñ ñea eñame enimō kona te-
kei deden.
12 Eh, iduwen ōkōr bwe Gott eab
ririñ ñea ebaka, ma Amea Magit
Oaio eab ōkeno mwitet eñōg.
13 Ijegen ogiten oija eb bwe E nim
raña? mi ijegen ñea ogiten ñaeow
amen eat eb memak Itūrin?
14 Tsin iō Ō ñaeow būriōūn iat eña-
me, tsin ie E tik barū anin ma an
ekenano;
15 Nan ima eñame memak, me eña-
me nan tik redōdu a emwarere.
16 Tsin ie etsimine itsiet-imin *itū-
rūm,* wo nim kaiōt ñeijine: wo nim
oija ijūñōm ian aeō.
17 Ōten, nan mwit añōg ñea emio-
wi deden ñea eimwi? mō ōten, wo
nim ōbabaka Amea ñea omo ñea eō
bābōdō?
18 Ōten, ederi ōa iōk ia ā ūge a uea
ion, Wo baka? mi ia ā ūge a prinz ion,
Wo waira?
19 Me eō eimwi ia aigetow eōrai
eñōg ñeijine ea Amea ñea ekam ijij
men prinzen, ñea ekam ekeiduwet
eket eñame ñea ebak wōn imin ea
eñame ñea eko wōn imin: bwū ūra
memak makurin ben.
20 Tik ñaga me re man, eh, ia atu-
gagan; eñame rō rōraō, me re ekeo-
wen, me ā onuaiw ñabūn oaio, me deō
eow ian bet' *eñame* ion.
21 Bwe men emek eat dedet eñame,
ma A aia itowen memak.
22 Eko itūr, me eko bet itūr in ima,
ñea re nim ewewin ūra ina ñabūna re
ririñ ibaka.
23 Bwe deō deden bwe enim ōraq
an kamararei eñame, bwō ō weijo
ian men Gott bwe E nimō mwit añō-
gen.
24 Ō ōaōenemeji eñame ñabūn oaio
eat deden ñana ā eō kona n tsiet ōkōr,
mō Ō ōweijorat eñame ibūn bwe re
nimō ñeijūbwōra.
25 Me ñagan E tsiet deden aūra
makur; mō Ō ōraijedu ūra anūbū-
min, me re ekeowen.
26 E ira ūra tekei eñame ñabūn
ebaka eow eat etañ ino eñame āt
ūra;
27 Bwe dōgin aūra iwidō atsin eat
edegeri, me re ekam ekeiduwen me-
denan:
28 Me ñagan rō ōreatow Itūrin nō-
ñit eñame ñabūn eko emit duwōra,
mō Ō kaiōt nōñūra ñabūna ā oroe ūra.
29 Tsin io O oija eb iow, ijegen ñea
okona n ōbabaka eb? Me tsin ie E
ewewin men, ijegen ñea okona n
kania? Tsin ie E ririñ deden ñune ea
eponñame, ōa ea eñame ion;
30 Bwe enim eō moniba eñame ñea
ebaka, bwe ā nim eō imewōñ eñame
eow itūrit eñame.
31 Ōten, etsimine eñame ion ñea
ūge a Gott, Eagadan gaiū, A nan eab
gauwei idūra:
32 Wo nimō wereri ame bita ñea A
eō āt: me tsin ia A ogiten ririñ ñea
ebaka, A nan eab gauwei iririñ?
33 Ōten, I nan pūmwe ibaka iat de-
den ñea wo āeñ, ñaga wo eō āeñ?
bwe eimwi bwa auwe wo nim ijij, me
deō aña: me ñagan pan kō bita ñea
wo tsiet.
34 Eñame ñabūn ōman ri nan ūge
ame, Eh, eñame memak ñabūn ōman,
ñabūna rō kaiōt aeō, rō ūge,
35 Job edorer iat eō tsiet-imin, me
eko bet eman ian aen.
36 Karenaga me ā ōij Job ea etoki,
bwe dōgin ñag ō ōnei aema tekei ia
ama eñame ñabūn ebaka.
37 Bwe e baeni a an dūra ekañaba,
me e iba ben inimagema, mō ō ōebak
aen in iwitsiow Gott.

ITŪBAÑ 35.

ME Elihu tik dorer mō ūge,
2 Wo ūge ian būriōūm bwe de-
dem ñea eimwi ñune, me wo ūge,
Ouwak eken aeō omo ea an omo
Gott.

3 Ñaga wo ũge, Ekeken ñea wo
nan geidawianaw ean? me, Ekeken
aeõ geidawianaw ion ñea ouwak eken
ea õgeidawianaweõ, tsin ia A dũra?
4 A nim õnei aem, me dañõm ñaiji-
men emek itañũm.
5 Kanida kõ ianweron, ma aia; ka-
nida a kõ denañ ñan ogoda eken aw.
6 Tsin ia wo dũra, ekeken ñea wo
nan ririñ in iwitsiow Amea? me tsin
io ouwak am dũra, ekeken ñea wo
nan ririñ a Amea?
7 Tsin ia wo omo, ekeken ñea wo nan
oija Amea? me ekeken ñea O kona
atsin ian bem?
8 Am ibaka nan õmaga eñame ion
ñea tekei auwe; ma am omo nan õga-
geidawianaw ñaiñait eñame.
9 Re eõñ bwe dõgin õebaken bait
ekaroe; ra aranunun bwe ã nimõ
buõk ũra bwe dõgin bõra ñabũn oaio.
10 Me eko ion ñea ũge, Emek i
Gott ñea Amen Õrigõ, ñea etotow
irlañ anũbũmin;
11 Ñea ouwak eken an wereri gada
ea imin gõgõrõ n eat eb, ñea õõmat
eken gada ea imin õeta n ijõñin ian-
weron?
12 Ri ti iõñ kõ ina, me eko ion ñea
enim õnei aeõra, bwe dõgin aũra ga-
goda eñame ñabũn ebaka.
13 Iduwen õkõr bwe Gott eab kaiõt
itsitsino, ma Amea Magit Oaio eab
ekeiduwen bet.
14 Nan õtet eken ekam ekeiduwe-
nem ñauwe tsin ia wo ũge bwe wo eõ
aia Ñei, emek ian men õmeataet de-
dem, me wo ta daiñ!
15 Me ñage, ñag E eõ õniw in õeõgi-
da gaim ian an egirow, ñag E ekam
ekeiduwet egagoda;
16 Job eadien mwin in pat erowit
eñõg; mõ õ õebak aen in tõ pan añe.

ITŨBAÑ 36.

ME Elihu tik dorer mõ ũge,
2 Wo eõ rañañ eken bwa A nim
pan aw; bwe etsimine ijuw aeõ bwe
dõgin Gott.
3 A nim õrean aeõ tsiet imin atsin
ogoeow, ma A nim pan Amea Amen
Õrigõ bwo O omo.
4 Bwe deõ ebaite aeõ: emek ita-
ñũm ion ñea ouwak an ititsiet.
5 Kania, oaio kõr Gott, me eko ion
ñea E miowi: O oaio eow ian an eõ
badõdõ itsiet-imin.
6 E eõ raña tsimorit eñame ñea
ebaka: mo O oija ñabũna ã oroe
mwiten añõgõra.
7 E eõ iwid met atsin itũrũra ña-
bũn omo: mõ Õ õmegeda ũra eõ toki
epo a uea iat tron, me ã tsitan ũra.
8 Me tsin ia ã quõrõn ũra era-
roian, me ejit ũra wat ekaroe,
9 Õ õmeata a ũra aũra makur, ma
aũra dũra, bwe dõgin aũra ededujow.
10 Mõ Õ baida ijũñõra ea ekereri,
mõ Õ pan a ũra bwe re nim iwidõ
atsin eat ibaka.
11 Tsin ia rõ kaiõt me tsiõ Itũrin,
ri nan geidawianaw ean aũra ibũm
memak, ma aũra obweni *memak* iat
ibibõki.
12 Me tsin ia re eõ kaiõt, ri nan
ima eow eat ipudutũbwin, me ri nan
ima iat eõ tsiet-imin.
13 Me ñabũn ebaka bũriõũra rõ
õaji eow ian obwõra eake; me re eõ
aranunun bwe ã nimõ buõk ũra tsin
iõ Õ quõr ũra.
14 Re ma ean aũra bũm in oniñ,
me etoki tsimorũra inimagõra ñabũn
õkanakanenõ.
15 Õ õtsimor eñame ñabũna re roe
eow ean gaiũra, mõ Õ baida ijũñõra
eow ean oroeõra.
16 Eh, E teñ õkõr eow auwe amo
atsin eat eroe aeow eat etañ ñea
ereab, ino eko eroeõ; me bita ñea ã
ñaeow ian wam tisch inan oquenõt
eriõr.
17 Me ã oquenonuw aũra mwit añõg
ñabũn ebaka; eagada aw ekõm mi
imwit añõg eimwi.
18 Ñag etsimine eakake, kania aw
bwi ta bwidũga me ã onuaiwuw eow
ean am ta auwe tsitanuw; me ebakin
pũmwõm enim eõ õeiwidõanuw.
19 Õten, ogen õkõr wam imin me-
mak ñaga re ebak, bwe ã nim eõ
oroeuw, mo *ogen õkõr* waion am eõ
badõdõ memak?
20 Wo nim eõ ãeñ anũbũmin, ñea ã
abi eponñame ean eow eat eñõra.
21 Wo nim kanakania aw, wo nim
eõ ãeñ ibaka; bwe wo ij ñune ea eroe.
22 Kania, Gott te Ei etsitan Ñei
eow ian waion: mi iña amen kereri
ion ñea tekei?

23 Ijegen ñea okona n pan a deden?
Mi ijegen ñea okona n ũge, Wo ririñ
ñea ebaka?
24 Wo nim õmarat dedem, bwe wo
nim otota an makur, ñea eñame eria-
ñei.
25 Eñame memak ra aia; eñame re
ãt atsin ino ogoeow.
26 Kania, õkaganado Gott, ma añ
eõ tsiet; ã eõ kona n tsiet ebakin an
obweni.
27 Bwõ Õ gadũgida kaeit ebõk ñan
tik pudu bwe weron atsin ean wõn
batet ebõk,
28 Ñana re idotu denañ in ianweron
mõ õraijedu eat eñame n oouwak.
29 Õten, etsimine ion ñea etsiet
eadiowet denañ, me debaõ ñea bain
an wak?
30 Kania, Õ gabaradiow wõn iaõ
itañin; mõ Õ bõñe ũriet emago.
31 Bwõ Õ mwit añõget eponñame
eow ean mũñane; Õ õebak totowet
ijeiji.
32 Õ bõñeõn eitsin ben, mõ Õ pan
a bwe enim pudu a imin ñea ã nim
pudu a.
33 Tsibaõin õpõpat deden Gott, me
kũhe rõ õmeata deden *weron ñaran*
ouwak ñaran etũreten naga.

ITŨBAÑ 37.

MÕ õrõraõ bet bũriõ ean bitune,
me ruwõdaten eat eñan.
2 Amwam kaiõt bõñũñin aen, me
emaququõ ñea emetan ian mwin.
3 Õ õijõt aeow ijõñin ianweron
memak, me wõn eitsit aeow inũ-
mwit eb.
4 Oruõreda eiñõñ iruwin; Õ õeõñ
debaõ eow ean aen an raitsit: me E
eõ õgõg mũñane ia ã kaiõt aen.
5 Gott õeõñ debaõ eow ean aen
iat deden ñea õkamadauniñ; E ririñ
mũñan ouwak, ñan añ eõ kona n
tsiet.
6 Bwõ Õ ũge a schnee, Wo nim
pudu eat emwarere; mõ Õ pan a bet
weron, me wõn weron ñaran oaio.
7 O quõr mõ õemai bet' eñame me-
mak, bwe eñame memak ñabũn E
ririñ re nim tsiet.
8 Mi imin gõgõrõ re metu ia'
raõũra, me re mek eat eñõra.
9 Eapwir õrre atsin ian rum in
apwijuw; mi imwamwe õñaũn ap-
wewa.
10 Ã oija eb eis eow ean an eke-
nano Gott: me erõgen animwet ebõk.
11 Eh, Õ ñaeow ão animwet denañ
ñan emeij; E rañatow denañ in wõn
eitsin.
12 Me e iwiwidõ me ã õgõg dedetow
Itũrin, bwe re nimõ ririñ imin memak
ñan Õ pan a ũra eat eb ñan etsimine
ñamen:
13 Kaia bait irer õa bain ũbwien,
õa bait equed, ñag Õ õrean.
14 O Job, wo nim kaiõt ñune: wo
eõ rañañ, me wo nim kamararei an
makur Gott ñan õkamadauniñ.
15 Õten, wo tsiet deden Gott ñag
Õ pan a mũñane dedeũra, mõ õmeata
eitsin in wõn denañ?
16 Õten, wo tsiet deden pauneiet
denañ, ñana emakur ñan õkamadau-
niñ ñan an makur Amea Magit
Õman?
17 Õten, wo tsiet am karawin iõ
õkũñijow, tsin ie eow eb *ean eñin*
in apwijuw?
18 Õten, wo kona n gabaraeow ian-
weron epo a Ñei, ñea oaio tekei
ekani ñarana ã õtar?
19 Wereri a kõ gama bita ñea
amaim õrai a; bwa ama eõ konaen
õeimwien aema bwe dõgit itũr.
20 Õtet ã nim pan a ñan A nat do-
rer? õa eñame nan keãitsi bwe ã nim
õmwaneow?
21 Me ñage, eñame re eõ ãt iaõ ñea
õramaramin eat denañ: me enuaw
eñin, mõ õdereder.
22 Õñaũt atsin apwewa emo ñea
tekei gold: me emek ean Gott eara-
gabwe ñea õkanani.
23 Añ eõ kona n tsiet õkõr Amea
Magit Oaio; magit omo ian waion:
E eab oroe eñame iõ õmwit añõg,
mo ouwak õkõr an omo.
24 Me ñagat eñame re miow: me re
ekam ekeiduwen ñabũna rõ man ian
bũriõũra.

ITŨBAÑ 38.

MI Jehova õnei aen Job atsin iat
eapwir, mõ ũge,
2 Ijegen amea ñea eririñ eñõgen
õmat eñame eat eñõg ñan eko ititsiet
ian?

3 Wo nim quaraiuw ñage tekei
eman; bwa A nim kidõeiuw, me wo
nim õnei aeõ.
4 Wo mek i ñago A õren õrig
ũriet eb? pan ame kõ ia wo tsiet-
imin.
5 Ijegen ñea õkamararei akeweõe-
ien ia wo tsiet? mi ijegen õguñaęõt
anakeba?
6 Ā quõr a ekeken ũrien? mi ije-
gen õeõg apen inimatijũñen;
7 Ñaga re epo n riañ edetañ in
ijoran, me ñaiñain Gott memak ra
añañek in idorodoro?
8 Mi ijegen ñea etsimaeõt emago
metoror, ñag õ gõrũr eanuaw tekei
ie emeta atsin iat ije;
9 Ñag A ririñ denañ bwe bõñeãn,
mi itũrũgago bwe gawiden,
10 Ma A pan a aeõ dogor, ma A
gadeijida añakin me men ororin,
11 Ma A ũge, Wo nim õrre eow
ine, me wo eõ nuaw eken; me etoki
ine ñanũm ñan õgatsitsi?
12 Õten, wo ogiten pan a arat de-
den atsin ean ñago õren rig am bũm,
me wo *ogiten* wereri antobwijũbwij
bwe e nim tsiet eñan;
13 Bwe e nim õgõg magin mwit eb,
me bwe ã nim ereratow ñabũn eba-
ka atsin ian?
14 Õ õekae tekei ebaubo ijõñit ite-
ma; mi imin memak rõ weijo n õmea-
ta ũra tekei ekawidi:
15 Me rõ õgõg iaõũra atsin itũrũra
ñabũn ebaka, me emae bõra ñaran
ogoda.
16 Õten, wo ogiten metu ian buro-
daũt ijited? mõ õten, wo ogitet dũ-
gidugo eat etañ ino ijõñ imago?
17 Õten, ã ogiten õmeata aw men
ororit ima? Õten, wo ogiten ãt men
ororit itũr in ima?
18 Õten, wo tsiet reabit eb? Wo
nim pan ame ia wo tsiet mũñane
memak.
19 Iña medenan ino emek iaõ, mi
iña eñat itũr;
20 Bwe wo nim otow ean mwiten,
me bwe wo nim tsiet medenan an
wak?
21 Kaia wo tsiet, bwe wo ogiten
pudu ina, me ebak bet am bũm!
22 Õten, wo ogiten metu eat etañ
ino ebwepo schnee, mõ õten, wo ogi-
ten metu eat etañ ino ebwepo we-
ron in eis,
23 Ñan A tõ õñañat eow ian obwet
ibũm in roe, mi ian obwet ubo me
eake?
24 Õtet dedet dũbañaiet iaõ, mõ
õtet deden õbabareowen eñin in apoe
eat eb?
25 Ijegen ñea õba ea eñat ekaw
ñea weron, me medenan eitsin it de-
baõ;
26 Bwe enimõ õet weron eat eb
ñaben eko eñame ean; me eat eto-
magage ñea eko ñamen;
27 Bwe enim õmarañ emwarere
ñea ã ijababa me ñea õgadaqua;
bwe enim õrõda ibũgibũgi ñea eme-
roro?
28 Õten, etsimine etõñin weron?
Ijegen ñea õrig akaeit ão?
29 Emeta eis atsin ian ijen ijegen?
mi ijegen õtsiedú ão n eis ñea bain
ianweron?
30 Ā ewewit ebõk tekei epe, me
erõg emago *eow eat egaramwamwe.*
31 Õten, wo kona n quõr õepoi ana-
mwat E-Awit, me wo kona n ead
aquõre' Rõminimada?
32 Õten, wo kona n õmeata Mazza-
roth ean aũra dae? mõ õten, wo kona
n onuaiw Bãr me ñaiñain?
33 Õten, wo tsiet dogorin ianwe-
ron? Õten, wo kona n ooaio eow eat
eb monibain?
34 Õten, wo kona n õbaiwõñõt de-
nañ aem, bwe ebõk ebak enimõ bõ-
ñeiw?
35 Õten, wo kona n onuaiw eitsin
bwe re nimõ nuaw, me re nim ũge
aw, Ama ñane?
36 Ijegen ñea õñaeow iat eñame
eman? mi ijegen ñea oija ibũriõ
itsiet-imin?
37 Ijegen ñea okona n õdũ ebakit
denañ iat eman? mi ijegen ñea okona
n oquen badõr in ianweron,
38 Tsin iõ õgõrũr in irõg badetsit
emwarere, me ereribe baubout emwa-
rere?
39 Õten, wo nan iba imin gõgõrõ
ion bwe wo nim eke õan leone, õa wo
nim õmarañ leonis ñañena eoniñ,
40 Ia rõ kame ia' raõũra, me mek eat
etañ ñan eõ nũñida bwe ręnim oba-
ber?

41 Ijegen ñea õkani õan raben, tsin
ia mibũna ñain re eõñ a Gott, me
ñiõñio ñag eko õañara?

ITŨBAÑ 39.

ÕTEN, wo tsiet ibũm ñabũmin opu-
du ñain ziegen in iarat epe ña-
ñen õkaredũõñ? mõ õten, wo kona n
õgõg an bũm in pudu ñain cerva?
2 Õten, wo kona n õdũ maraman
ñana ro ogoro? me wo tsiet an bũm
in pudu ñaiũra?
3 Ro otoburõra, mõ rõ õtsiedu
ñaiũra, mõ rõ õmeata magaiũra.
4 Eduweduw ñaiũra, rõ ñabeda eow
añe; re meta, me re eõ gauwei ere-
dõ.
5 Ijegen ñea õijõn in õmeneñame
esel ñea õkaredũõñ? mi ijegen ead
aquõret esel ñea õkaredũõñ,
6 Ñea A ririñ etomagage bwa A
nim eke wakin, me eb ñaben õbara-
jited bwe eñan in mek?
7 Õ õwidu an earearũõ tekawa, me
e eõ kaiõt bet an aeuwak amen kae-
dedei.
8 Õanõ imin memak ñan emek eat
etowedũdũ, mõ õ õnani ibũgibũgi me-
mak ñan etsimor.
9 Õten, ochs ñea õkaredũõñ eteñ
tsiõ itũrũm? mõ õten, i nan mek eat
eñan wam imin gõgõrõ mi jeiji?
10 Õten, wo kona n quõr ochs
ñea õkaredũõñ eow ean aquõren eow
iat ijũb ñana gõrũrin weron ogiten
ba? Õten, i nan õteweõ in iri eagaõ
in õd iruwũm?
11 Õten, wo nan tũebõn bwin ouwak
waion? mõ õten, wo nan ñaeow am
makur itũrin?
12 Õten, wo tũebõn bwi i nan otow
ian am wak quan magam, mõ õebwe-
poi wam weizen aeow iat etañ in
eatow gan?
13 Õten, eibibõki ben strouthos;
mo oqued ben me ewewen?
14 Bwe e eatow eat emwarere
apain, mõ õkũñijowõn ũra badetsit
emwarere,
15 Me e mejiõn ñana eana nan
jorgageñ, õa imin gõgõrõ õkaredũõñ
nan jorgageñ.
16 Õ õõaio bũriõũn in ekam oquedei
ñain tekei ia deõ ñain: kai eko woun
an maga n gatsi, me e ekam miow;
17 Bwina Gott ebarũ emat atsin
tũrin, me E eõ oija bet eka.
18 Tsin iõ õ weijo n oogoda bwe eni-
mõ gõrõ, e idõdõten pferd ma amea
amen gõr animwen.
19 Õten, wo oija pferd waion? õten,
wo bõñeõn iteret ewewen ñan ebwe-
bweda?
20 Õten, wo kona n õõaõeta tekei
eakitorenapõ? Õkanani bururun bo-
din.
21 E iriõt emwarere inimaget eto-
wedũdũ nanan, mõ õ gagoda ean
waion: e nua bwe enimõ reij obwet
eñame ñabũna re tebab dõbae in ake.
22 E idõdõt dõbae in kamiow, me
ekam miow; e eõ iwidõ me redõ atsin
ian obwet ipudutũbwin.
23 Enakanakõ bweren mwit dobo-
nara eat erũrũn, õramaramit ekado
me ewere.
24 Õ õmwaneow emwarere eow ean
egirowin me damadamin; me e eõ
bet ũge bwi nõñit dobu.
25 Tsin ie eõñ dobu õ ũge, Aha! mo
o waij bot ake atsin ino ogoeow, ma
aũra dogor ekaiwedu, ma eaeuwak.
26 Õten, õeta ulula eow ean am man,
me ere bet' aeow apwijuw?
27 Õten, õeta dõmaninab eow ean
am dogor, me ririñ an eika ino ogoda?
28 E mek eat epe ñan ogoda, me e
mamek ina, ean mwit epe, me eat
etañ in tsimor ogoda.
29 Õ õtatõan a men uwadat atsin
ina; e ãtõn met atsin ogoeow.
30 Ñaiñain re nimida bet era; mi
tamo ino emek gatduwen ñea ã abi, e
mek bet ina.

ITŨBAÑ 40.

MI Jehova tik õnei aen Job, mõ
ũge,
2 Õten, eñame ñea õkañaeot iat
ebaite enim kañaeot a Amea Magit
Oaio? Ñea õkañaeot a Gott, enim
õnei kõ.
3 ¶ Mi Job õnei aen Jehova, mõ ũge,
4 Kania, eko woiũ; ekeken ñea A
nim õneiõn aem? A iban.
5 Etsimine aeõ ñago, ma A nan eab
õnei; eh, ta arei aeõ, ma A nan eõ
gauwei edorer.
6 ¶ Mi Jehova õnei aen Job atsin
iat eapwir, mõ ũge,

7 Wo nim quaraiuw ñage, tekei
eman: A nim kidõeiuw, me wo nan
õnei aeõ.
8 Õten, wo nan õeko woun aeõ
mwit añõg? Õten, wo nan õbaba-
kaeõ, bwe ã nim oomouw?
9 Õten, etsimine bem tekei ben
Gott? Õten, wo kona n õeõñ debaõ
eat eiñõñ ñea tekei?
10 Wo nim õmamoõnuw emo mi
itsitaõ, me edua eredu me eraitsit.
11 Õmamagõt eb oquenin am egi-
row; ma aia ũra memak ñabũna rõ
gagoda, mõ õraijedu ũra.
12 Aia ũra memak ñabũna rõ gago-
da, mõ õijõñ ũra; mi jorgageñ ñabũn
ebaka eow ino re mek.
13 Ewewitow ũra epo ijõñit emwa-
rere; quõr mõra eow eat etañ eõ nũ-
ñida.
14 Ma A nan patow auwe ean bwe
damarũmin bem okona n õtsimoruw.
15 ¶ Kania ñage hippopotamus, ñea
A ririñ epo aw: õ kõ bũgibũgi tekei
ochs.
16 Kania, waion emek eat erũrũn
ijen, me waion emek ean aquañaqua-
ñin ijen.
17 E erere iwin tekei zeder; ebiri-
biro egegen ian wekañan.
18 Rõn tekei ekõrũrõ ñana eborage;
barũgirũgin tekei eñak ñana debitsi.
19 Magit oaio bitune imin inimagen
an makur Gott: Amea ñea eririñ oija
wõn pudutũbwin.
20 Etowedũdũ rõ õrig õanõ, ino
imin gõgõrõ n añe memak rõ kara-
mwen ina.
21 E mequõr ijõñit imin erõ ñana
lotus, eat etañ eõ nũñida ñana eñan
papyrus, me eat ebaubo.
22 Imin erõ ñana lotus rõ bõñeõn
tũr'ũra; mi imin erõ ñana salicis ñana
bain itañit ekaw ro odororai.
23 Kania, tsin iõ oburoda ekaw e
eõ rõraõ; me e eõ miow ie eneñabe-
da areijen Jordan.
24 Õten, etsimine ion ñea okona n
iba tsin io o ober, mõ õtsiõtaõn bo-
dit uque?

ITŨBAÑ 41.

ÕTEN, wo kona n reõnõt eõe dõgõ-
genu? mõ õten, wo kona n ije-
nõt ereõ eon?
2 Õten, wo kona n õtsiõtu dõmaeañ
ian bodin? mõ õten, wo kona n ebuõt
ewere mañain?
3 Õten, i nan egegaeãw? mõ õten,
i nan gadõbwei aw eñõg?
4 Õten, i nan ririñ berith aw, bwe
wo nim õgõg me eke am tsiõ eõ
toki?
5 Õten, wo nan õkaramwen tekei
imin õeta? mõ õten, wo nan waij me
eke rawen ñaim ñea ãn?
6 Õten, amen ñawor ri nan rouw a
eñame? Õten, amen erow ri nat dũ-
bwedũbañai iow eara?
7 Õten, wo kona n õmamagõn witit
uque ñana debitsi, me tũbwin eow ean
bait etabab iũ?
8 Totu kõ bem ean; õmarat ake, me
wo eõ gauwei ririñ.
9 Kania, eko woun tobeien; õten, eõ
gatũrae eñame eow ean aiaen?
10 Eko ion ñea egirow ñea enim õda-
madam: mi ijegen ñea okona n weijo
ian meõ?
11 Mi ijegen ñea ogiten ome imit on
bwa A nim kan rouw? Imin memak
ñan ijõñin ianweron, waña.
12 A nan eõ ewewin añõgen ben me
nanan, me waion ñea ouwak, me ra-
batan ñea omo aiaen.
13 Ijegen ñea enimõ eadida gawi-
den? mi ijegen ñea enim metu ian
mururaõa mañain?
14 Ijegen ñea okona n baida men
ororin men? Erũrũn mwin ei imin
ñea õkanani.
15 An gagoda ei oñen ñan oaio,
ñana ã wet-õepoi tekei itema ñea
oaio.
16 Ro ño mwũmwũra eran o eran
iat deden ñea eñin eõ kona n tsitsi
inimagen.
17 Re je ũra memak; re tõgeg a
ũra, me ã eõ kona n ba õekae ũra.
18 Ewer ãe iõ õ mwer, me men te-
kei witin men ijoran.
19 Emeta itsij atsin ian mwin, me
ewerõwer pwijen.
20 Emeta ebadetsi atsin ian gade-
tsin bodin, tekei epat ñaran edetar
me papyrus *ñan õñ*.
21 An ekenano õpwiei kohlen, me
emeta ipwijõriõr atsin ian mwin.
22 Eoaio emek ean teren, me eka-
nani õaõeta ian men.

23 Epoda duweduwen ñan erera-
mwai: re tõgeg a; me re eõ kona n
memõri.
24 Enõwewe dirukoun tekei epe;
eh, oaio tekei epe n kararõ ñea bain
ijõñ.
25 Tsin ie e eogoda, rõ kañada ña-
bũn oaio: re tsio bwe dõgin an gõr
bũriõũra.
26 Tsin ie eriapaeda ion bwe enim
ebuõt ipudutũbwin, e eõ kona; mõ
õũga bet ekado, me ewere, me eta-
bab ñaman eõkõñ mwin.
27 Õ pat debitsi bwe stroh, me ebo-
rage bwi ikidenãe.
28 Dobonara eõ kona n ededegeri: e
iwid apet itsiwa we eke stoppeln.
29 O pat dogoro bwe stoppeln, e idõ-
dõn itowet ewere.
30 Obwen tekei baũit iwũr ñan
eõkõñ: e rañatow tekei wagen in ea-
tow gan weizen ñea eõkõñ eat etañ
ino õbaubo.
31 Õ õdetar emago tekei epat: e
ririñ ijited tekei ekabid.
32 E ririñ emedena bwe enimõ ra-
maramin iruwin; me eñame re nimen
bwõ õke emago.
33 Eko imin ie tekei eat eb, ñea ã
ririñ, ñea eko an kakenimõ.
34 E ãt imin memak ñan ogoda:
ei uea n ñaiñait egagoda memak.

ITŨBAÑ 42.

MI Job õnei aen Jehova, mõ ũge,
2 A tsietuw bwe Wo kona n
ririñ imin memak, me ã eõ kona't
dadug am kamarar.
3 Ijegen amea ñea ewewit eñõgen
õmat eñame me eko an tsiet-imin?
Me ñagan A pan bita ñea A iki de-
den, ñana imin ñan õkamadauniñ
ame, ñan A eõ tsiet.
4 A kõñ aw bwe Wo nim kaiõt
aeõ, ma A nimõ dorer: ma A nim
kidõeiuw, me Wo nan pan ame.
5 A kaiõt añõgõm ñago ean aeõ
kaiõtõt ijũñõ; me ñage, meõ ãtuwen:
6 Me ñagan, ta aña A miowõ, ma
A roe ian badetsit emwarere me
emarañata.
7 ¶ Me ñaga Jehova ogiten õrai
mũñane eñõg ea Job, Jehova ũge a
Eliphas ñea dei Theman, Õpwij egi-
rowũ n iwitsiow auwe ma amerume-
na dañõm; bwa amwei eõ põpanõ iat
deden ñea eimwi tekei aeõ tsiõ ñea
Job.
8 Me ñagan, amweiũm õrean aeiu
ochsen eoniñ ma aeiu widder, ma
amweiũmõ naña aeõ tsiõ ñea Job,
me ere amiãi wim in jiũiow bwe dõ-
gimiãi; ma aeõ tsiõ ñea Job enimõ
tetaro bwe dõgimiãi; bwa A nan
ekeiduwen, bwa A nan õeõgida gai-
miãi bwe dõgin amiãi ibaka; bwa
amwei eõ põpanõ iat deden ñea ei-
mwi tekei aeõ tsiõ ñea Job.
9 Me Eliphas ñea dei Theman, me
Bildad ñea dei Sua, me Zophar ñea
dei Naema arei nuaw, ma arei ede-
geri aen Jehova: mi Jehova ekeidu-
wen Job.
10 Mi Jehova õekae deden Job ñea
tekei deden it denigae, ñag o ogitet
tetaro bwe dõgin ameitsimena da-
ñan: mi Jehova oija Job imin me-
mak ñana wõn ñago, me E baeni a
ebak eken.
11 Me etsietsit eman memak re
naña, me etsietsit ãn memak, ũra
memak ñabũna re tsiet ñago, me re
jeiji itañin ian an wak: me re ñõñi,
mõ rõ õbebe bũriõũn bwe dõgin gain
memak ñana Jehova õeõgida a: me
eñame memak ro oija geld ñea kesi-
ta, mũ ũra memak rõ katakaton a
ring gold.
12 Mi Jehova õgageidawianaw eken
an bũm Job ñan imũr ea ñano amo:
me e tik konaen ata ma aeoq era-
ñan schafe, me año erañat kamele,
me araña rinder ñana ã quõr aru-
men o arumen, ma araña eselinen.
13 Me e tik konaen aeiu ñait eman
me aijimen ñait ãn.
14 Me e ij egen amea ebowab bwe
Jemima; me egen amea ekarumen
bwe Kezia; me egen amea ekatiji-
men bwe Keren-Happuch.
15 Me eko ãn eat eb memak ñabũn
omo aiaeõra tekei ãitsimena ñain
Job: ma amea etõñũrei õbwien ũrei
eow inimagen amebũna edũrei.
16 Ma atebin an obweni Job bwe
aibu ma ama eobweni iruwin bitune,
ma a aia ñait eman, ñaiñain amebũ-
na ñain, adetõ.
17 Me eman Job, ñag õ gar, me
ebak an bũm.

BUCH ÑARANA

PSALM.

PSALM I.

ÕGEIDAWIANAW eñame ñea eõ dũgidugo ian aeõra ñabũn ebaka, me ñea eõ weijo ian medenara amet dũra, me eõ megeda iat eñõra amen kawiduemin:
2 Me etsimine an ibibõki ean an dogor Jehova; mõ õ kamararei an dogor ijeaõ mi ijõbũm.
3 Mi i nan ekei imin erõ ñaõena ã õijõtow itañit ekaw in ibõk, ñaõen oqua quan ean an bũm, me eab ijijimõ bet ren: mi nan geidawianaw imin memak ñan e ririñ.
4 Eõ kõũga dedeũra ñabũn ebaka; bwe ri tekei gan weizen ñan eñin õbũ.
5 Me ñagan ñabũn ebaka ri nan eõ weijo eat ibũm in ekõm, me *ri nan eõ weijo bet* amet dũra ean aũra epo ñabũn omo.
6 Bwi Jehova etsiet dedeũra ñabũn omo: mi inan wekeow dedeũra ñabũn ebaka.

PSALM 2.

ADAGA re egirow heiden, ma adaga eponñame rõ kamararei imin ñea eko quan?
2 Ñabũna monibain eat eb rõ weijo ma ake, me re epo n ijogi amen mwit añõg bwe re nim iwitsiow Jehova me wõn Messias, *mõ rõ ũge,*
3 Amõ mwit wañara baibait equõquõr, ma amõ eatow wañara dõmaeõñ atsin itũrida.
4 Nan idõdõ Amea ñea emegeda ianweron: me Temoniba nan owidu ũra.
5 Mi I nat dorer a ũra ian an eigirow, mi I nan oroe ũra ian an egirow ñea oaio:
6 Ma aña A nan õmegeda waña temoniba animwen waña towedũdũ ñea ebwigaga ñea Zion.
7 A nan pan añõget edogor: Jehova ũge ame, Auwe õkõr Ñaiũ; A õriguw ñabũmine.
8 Wo nim kõñ ame, ma A nan oija aw heiden bwe re nim ek'ũra am ñame, me mwit eb ñan ogoeow bwe wo nim eke ũbwiõm.
9 Wo nan ijabababaeõn ũra ewew ñamana debitsi; wo nan oge ũra tekei iwũr epe.
10 Me ñagan amwaimõ man ñage, amiã ñabũna temoniba: amwaim kereri, amiã ñabũn amen mwit añõg eat eb.
11 Amwaim tsiõ itũrin Jehova iat imiow, mi ibibõki iat erõraõ.
12 Agu kõ men Ñain, bwa ñam E egirow, ma amwa ima eow ian medena, bwõ õpwijen naga an egirow. Rõ geidawianaw memak ñabũna re tũebõn.

PSALM 3.

Wõn Psalm David, ñag õ gõrõ atsin ian men Absalom ñea ñain.

JEHOVA, aeõñ ebak barũõ! ebak ñabũna rõ weijo bwe re nim iwitsiow aña.
2 Ebak ñabũna rõ pan añõgen anũ, mõ rõ ũge, Ekeow õtsimoren atsin itũrin Gott. (Sela.)
3 Ma Auwe, O Jehova, aeõ kabina; tsitaneõ, ma amen tata tũbũ.
4 A emwemwin Jehova ean aeõ, mõ Õ õnei aeõ atsin ean an towedũdũ ñea ebwigaga. (Sela.)
5 A mequõr ma A mijimij; ma A rida; bwi Jehova erañ ame.
6 A eab miow eñame ñabũn ebak erañan, ñabũna rõ weijo mo ororaiõ bwe re nim iwitsiow aña.
7 Eogoda kõ, O Jehova; õtsimorõ kõ, O waña Gott: bwe Wo ogiten ira barũõ memak ean anapara; Wo ogitet tsiba mwũra ñabũn ebaka.
8 Wõn Jehova ekatsimor: enimõ

mek am geidawianaw itūrin am ñame.
(Sela.)

PSALM 4

Wōn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeōñ ñan etsimine wan. Wōn Psalm David.

O GOTT in aeō omo, Wo nim kaiō-
tō tsin ia A ekekūr; Wo ōbebeō
ñag A mek iat eroe: Wo nim kana-
noañeiō, me kaiōt aeō tetaro.
2 Amiā ñabūna ñaiñait eñame, ōten
araquin amiā ōekae aeō raitsit me eke
eō-eredu? *ōten araquin* amiā auwā
bita ñea eko woun, mō ōnani ebaite?
(Sela.)
3 Ma amwaim tsiet bwi Jehova
ōekae ñea omo bwa an ñame: Jehova
nan kaiōtō ia A emwemwin.
4 Amwaimō rōraō, me eō dūra:
amwaimō kakairū a būriōūmiā iat
eñamiāñ in mequōr, me eō mōmwi.
(Sela.)
5 Amwaim ere iwim ñana iwim in
omo, ma amwaim tūebōn Jehova.
6 Ebak ñabūna rō ūge, Ijegen ñea
enim ōmeata a gada bita añ nan geida-
wianaw ean? Jehova, Wo nim ōbūida
iaō in mem ea gama.
7 Wo ogiten ñaeow ibibōki ian bū-
riō, ouwak eken ea aūra ibibōki ña-
būna ā ōekak wañara weizen me
wein.
8 A nan mequōr iat iow me mi-
jimij: bwi ta Auwe, Jehova, Wo
ñaeow aña iat eō gatūrae.

PSALM 5.

Wōn Monibain Amen riañ; epo a Nehiloth. Wōn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nim kaiōt aeō,
Wo nim ekeiduwen aeō tetaro.
2 Waña Uea, me waña Gott, Wo
nim kaiōt nōñin aeō ekekūr bwa A
tetaro aw.
3 O Jehova, Wo nim kaiōt aeō ijo-
ran; A nan ōeimwi aeō tetaro aw
ijoran, ma A nan ober.
4 Bwe deō Auwe Gott ion ñea auwā
ibaka: nan eō mek Itūrūm ñea ebaka.
5 Ñabūna rō gatsitsi ri nan eō weijo
ian mem: Wo aňañōn ūra memak ña-
būna re ririñ ñea ebaka.
6 Wo nan abi ūra ñabūña rō pat
ebaite: Jehova aňañōt eñame ñea eti-
ritir ñea amet tsitsino.
7 Ma aña A nim ñow ian am wak,
ñag ouwak am eō earañame: A nan
toweitsiber me taramawir ian mio-
wem ea wam tempel ñea ebwigaga.
8 O Jehova, Wo nim eōwō ōkōr ian
am omo bwe dōgūra ñabūn aijō;
Wo nimō ōeimwi ōkōr medenam ian
meō.
9 Bwe eko idōb ian mwūra; bwe
būriōūra ei ibaka: anorora ei ijūb in
ima ñea ā baida; re tsitsinoiōt eb
eora.
10 O Gott, Wo nim pan ūra bwe re
dūra; re nim pudu ian aeōrañ in ka-
marar: Wo nimō eatow ūra, ñag
ouwak aūra dūra; bwe ro ogiten keō
Aw.
11 Re nim ibibōki memak ñābūna
re tūebōnuw, re nim eō toki n riañ
in idorodoro, bwina Wo raña ūra: re
nim ibibōki bet Itūrūm ñabūna ra
auwā egōm.
12 Wo nan ōgeidawianaw ñea omo;
Ō Jehova, Wo nimō rogiōt equed te-
kei ekabina.

PSALM 6

Wōn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeōñ ñan etsimine wan, ā ōeiwin a Seminith. Wōn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nim eō ōrōweiō ian
am egirow, me eō iraeō n were-
riō ian am egirow ñea oaio.
2 O Jehova, Wo nim kananoañeiō;
bwa A ijijimō: O Jehova, Wo nim
ōtsimorō; bwō ōrōraō rō.
3 Ouwak an rōraō bet anū: ma
Auwe, Jehova, ōten araquin?
4 Redō kō, Jehova, mō ōtsimor
anū: Wo nim ōtsimorō bwe dōgin am
eō earañame.
5 Bwe eko ōmaranem iat ima: ije-
gen ñea nan ōtūbaiw eow ian Seol?
6 A gogoniōten aeō ananu; A ōene-
ñab waña bett ijōbūm aeoweaeow; A
ōriareōt eñō n mequōr renimeō.
7 Ekeowen naga meō bwe dōgit
eroe; ma aeōñ ūgar bwe dōgin ba-
rūō memak.
8 Amwaim kirō tsiniō, amiā memak
ñabūn amen ririñ ibaka; bwi Jehova
ogiten kaiōt nōñin aeō iōñ.
9 Jehova ogiten kaiōt aeō kōñōñ;
Jehova nan ñaeow Itūrin aeō tetaro.
10 Ā nim ōmaiūr mō ōmiow barūō

memak: ri nan iwidõ mi tik ñaga mi
inan õmaiũr ũra.

PSALM 7.

Wõn Siggaion David, ñea e riañei a Jehova,
bwe dõgin aen Chus ñea dei Benjamin.

O JEHOVA ñea waña Gott, A tũe-
bõnuw: Wo nim õtsimorõ atsin
itũrũra memak ñabũna re ededegeriõ,
me Wo nim rañame:
2 Bwi ta bwidũga me re ijababa me
mwit anũ tekei leon, ñag eko ion ñea
õtsimor.
3 O Jehova ñea waña Gott, tsin ia
A ogiten ririñ ñune; tsin ie etsimine
ibaka ian beõ;
4 Tsin ia A ogiten oija ibaka dañõ
ñea emek iat iow ame; (eh, A ogiten
õtsimor barũõ ñea añañõnõ ñag eko
bet aeõ dũra;)
5 Barũõ enim ededegeri anũ, mi
iba; eh, e nim ijorgageñ iow añe tsi-
morũ, e nimõ ñaeow aeõ ian badetsit
emwarere. (Sela.)
6 Eogoda kõ, O Jehova, ian am egi-
row; Wo nimõ eogoda mi iwitsiow
aũra egirow barũõ: Wo nim tõrer
bwe dõgũ; Wo pan mwiten añõ-
get eb.
7 Eponñame re nimõ rogiw: Wo
nimõ redõ a mũmwarina etañ ogoda
animwõra.
8 Jehova õmwit añõget eponñame:
O Jehova, Wo nimõ mwit añõgõ tekei
aeõ omo me derederũ ñea emek ia.
9 Wo nim otoki aũra ibaka ñabũna
re baka, me Wo nim õõaio ñabũn
omo: bwe Gott ñea omo õij ibũriõ me
apet ewekañ.
10 Waña kabina emek itũrin Gott,
ñea õtsimor ũra ñabũn eimwi bũriõũ-
ra.
11 Gott ei amen mwit añõg ñea
omo, eh, ei Gott ion ñea egirow *a
amet dũra* eat ibũm aeoweaeow.
12 Tsin ia eñame ion eõ iwid bũ-
riõũn, Õ õrarõ wõn pudutũbwin; O
ogiten gadũg wõn dobonara, mõ õga-
dauw.
13 Mõ Õ gadauw a bet imin in abab;
mõ Õ gadauw bet mwin wõn dobona-
ra bwe re nim ek'ũra edabwike ñan
õpwij.
14 Kania, Õ gatsi iat ibaka; eh, e
jeñ iat iqui, mõ õ õrig ebaite.
15 E ririñ ijũb ion, me e iri, mo o
pudu iat ijũb ñea o ogiten ririñ.
16 An iqui nan tik redõ a me pudu
animwen tũbwin, ma an tiritir nan
pudu bet animwen tũbwin.
17 A nim õtũba Jehova tekei an
omo, ma A nimõ riañei raitsitsin
egen Jehova ñea Togit Ogoda.

PSALM 8.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Gittith.
Wõn Psalm David.

O JEHOVA, ñea wama Temoniba,
omo õkõr egõm eat eb memak,
Auwe ñea Wo ogiten ñaeow am rai-
tsit ianweron!
2 Wõ õõaio tsitanem atsin ian mwit
eoniñ mi ikadudu bwe dõgin barũõm,
bwe Wo nim otoki aeõra ñabũna ba-
rũõm, ma amen õeõgida egae.
3 Tsin ia A kanida wam ianwe-
ron ñea an makur itinibem, me ma-
raman me edetañ ñana Wo ogiten
ririñ;
4 Ekeket eñame ia Wo õmaran?
me ñait eñame ia Wo naña?
5 Bwe Wo ririñ bwe e nim ijõñ eken
a Gott, me Wo quaeõt eraitsit me
eredu.
6 Wo õweijoratow eat imin ñana
bem eririñ; Wo ñaeow imin memak
ijõñin nanan:
7 Schafe mo ochsen memak, eh,
imin gõgõrõ n añe,
8 Mi imin õeta ñan ijõñin ianweron,
mi iũen imago, ñana re dũgidugo ian
medenan imago.
9 O Jehova, ñea wama Temoniba,
omo õkõr egõm eat eb memak!

PSALM 9.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Muth-
Labben. Wõn Psalm David.

ANAN tsitan Jehova ian bũriõ me-
mak; A nan õmeata am makur
memak ñan õkamadauniñ.
2 A nan ibibõki mi idorodoro Itũ-
rũm: A nan riañei tsitanen egõm,
Auwe ñea Togit Ogoda.
3 Tsin ia re iwidõ barũõ, ro pudu mi
ima ian mem.
4 Bwe Wo õgõg añõgõ me Wo ke-
gaiõ; Wo megeda iat tron me mwit
añõg iat deden ñea eimwi.
5 Wo õrõwei heiden, me Wo abi ũra

ñabũna re baka, me Wo õekeow egõ-
ra eõ toki me eõ toki.
6 Re toki barũõ, ã ijababa ũra eõ
toki; me tekawa ñana Wo ijababa
ekeowen õmaraneõra.
7 Me emegeda Jehova *bwe enim
ekei Temoniba* eõ toki: Õ gadauw
Won tron bwe E nimõ mwit añõg;
8 Mi I nan mwit añõgen amen eat
eb iat emo, mi I nan mwit añõget
eponñame iat eimwi.
9 Jehova ei etañ in tsimor ogoda,
ñamwarina eñan ñea õga bũriõũn,
etañ n tsimor ogoda eat ibũm in roe;
10 Ñabũna re tsiet egõm, ri nan
tũebõnuw; bwe Wo eõ ñaũnin ũra
ñabũna rõ õnaniw, Jehova.
11 Amwaimõ riañei tsitanen Jeho-
va, ñea emek i Zion: amwaim õpõpan
an makur inimaget eñame.
12 Bwõ Õ õnani era ñana ã õkae;
mõ Õ õmaran ũra, me E eõ meijiõn
nõñũra ñabũn eko emit duwõra.
13 Wo nim kananoañeiõ, Jehova;
Wo nim kanakania õmamadoeõ itũ-
rũra barũõ, Auwe ñea Wo õweijoranõ
atsin ean men ororit ima:
14 Bwa A nim õmeata memak tsi-
tanem, ian wõn menoror ãita ñain
Zion, A ibibõki bwe dõgin õtsimoret
eb Itũrũm.
15 Heiden ro pudu iat ijũb ñea ũra
eiri: edõge nanõra itema ñea re jen.
16 Jehova te Ei õmeata Ñei, Õ
mwit añõgen eat eb: ñea ebaka te ei
eimeõn makurin ben. (Higgaion.
Sela.)
17 Ñabũn ebaka ri nan tik redõ
eow Seol, me eponñame memak ña-
bũna re meijiõn Gott.
18 Bwe ã nim eõ meijiõn ũra eõ to-
ki ñabũn õga bũriõũra, mi nan eab
ekeow bet eõ toki aũra itob ñabũn
eko emit duwõra.
19 Eogoda kõ, O Jehova: enim eko
eñame ion ñea edoganigae; ã nim
ekõmei heiden eow ian mem.
20 O Jehova, Wo nim õmiow ũra:
eponñame re nim tsiet bwũ ũra õkõr
eñame. (Sela.)

PSALM 10.

O JEHOVA, adaga Wo weijo ogo-
eow? Adaga Wo ewewinuw eat
ibũm ñan õga ibũriõ ean?
2 Ñabũn ebaka rõ õmamado ñabũn
eko emit duwõra ian aũra owaroñõra;
ã nim iba ũra eow iat ekamaman ña-
na rõ kamararei.
3 Bwe ñea ebaka e tsitan ñei bwe
dõgin bita ñea e ãeñ iow ian bũriõũn,
me ñea õñaneme õ keõ a Jehova, *eh*,
e miowi.
4 Amen ibaka ũge ean an gatsitsi
men, I nan eõ õnani. An kamarar
memak ũge, Ekeow Gott.
5 Õaio deden eat ibũm aeoweaeow,
ogodematsida õkõr am mwit añõg
atsin ian men: me e jiw barũen me-
mak.
6 Õ ũge ian bũriõũn, A eõ õmemõ-
riõ: nan eab ga bũriõ atsin eat edeten
ea edeten.
7 Oquen ian mwit eramwani mi
iqui me ekamamado: iqui mi ibaka
emek ijõñit on.
8 E megeda eat etañ in kame iat
tekawa: a abi ñabũn eko aũra dũra
eat etañ ñan eõ nũñida: me men eteñ
abi ũra ñabũna re mañada.
9 Õ kame eat etañ ñan eõ nũñida
tekei leon iat eñan: õ kame mo obe-
rei bwe enim iba ñea eko emit du-
wen: e iba ñea eko emit duwen iõ õ
õeõũda ian wõn iw.
10 E ewewõ, me etoweitsiber, bwe
eñame ñabũna re mañada re nim pu-
du itũrin an ñame ñabũn oaio.
11 Õ ũge ian bũriõũn, Gott emeiji-
õten ũra: E ewewin men; e eab ãt
ũra ia ewõrin.
12 Eogoda kõ, O Jehova; O Gott,
Wo nim õkaijoda bem: Wo nim eõ
meijiõn ũra ñabũn eko emit duwõra.
13 Adaga eñame ñea ebaka õkaba-
kai Gott, mõ ũge ian bũriõũn, Wo
eab õnani?
14 Wo ogiten aia; bwe Wo ogiten
aia iqui me eake, bwe Wo nim pũ-
mweõn bem: ñea emañada etũebõ-
nuw; Auwe amen buõk ñea ema etõ-
ñin.
15 Wo nimõ ba ben ñea ebaka; me
ñea õkamamado, Wo nim õnani an
baka, me Wo rañada n õnani ie eko
ia Wo ãt.
16 Jehova ei õkõr Temoniba eõ to-
ki me eõ toki: heiden re ema eow
ũbwien.
17 Jehova, Wo ogiten kaiõt aũra

kõñõñ ñabũna re eõ quinõñõg; me
Wo nimõ gadauw bũriõũra me Wo
nim õtõ ijũñõm:
18 Wo nim kegai ñea ema etõñin
me ñea õga bũriõũn, bwe enim eõ
kan kanani eñame ñea amen eat eb.

PSALM 11.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

ATŨEBÕN Jehova: adaga amwa
ũge a anũ, Gõrõ kõ tekei imin
õeta ea wam towedũdũ?
2 Bwe, kania, rõ gadũgien wan wa-
ñara dobonara eñame ñabũn ebaka,
mõ rõ ñaeowen mwin wañara dobona-
ra ean wan, bwe re nimõ bonarai
ñabũn eimwi bũriõũra iat itũr.
3 Bwe tsin ia ã ijababa ikũri, nan
õtet dedet eñame ñea omo?
4 Jehova emek ian wõn tempel ñea
ebwigaga; emek an tron Jehova i ian-
weron; men õkanakania ñaiñait eña-
me, me witin men õij ũra.
5 Jehova õij eñame ñea omo; ma
Anin emiowi eñame ñea ebaka me ñea
eteñ kamamado.
6 I nan õraijedu ime eara ñabũn
ebaka; õañan aũra iwũr ei ãe me
schwefel me eñin ñaran õpwij.
7 Bwo omo Jehova: A auwã emo;
eñame ñabũn omo ri nan aia men.

PSALM 12.

Wõn Monibait Amen riañ, ã õeiwin a Seminith. Wõn Psalm David.

PUÕK kõ, Jehova; bwe etokiet
eñame ñea omo; bwe re tokien
ñabũna re tũeb atsin inimagen ñai-
ñait eñame.
2 Rõ pat ebaite ion me dañan mi
ion me dañan: re dorer ean bateõra
ñan õkedujow, me aro bũriõũra.
3 Jehova nan õekeow ebate memak
ñan õkedujow, me eo ñea õpat imin
ñana bait owaroñen:
4 Ñabũna rõ ũge, Añ nat doganigae
eat oda; etsimine bateda itũrida: ije-
gen ñea nan moniba ea gada?
5 Jehova ũge, A nan weijo ñage,
bwe dõgin õmamadoeõra ñabũn eko
emit duwõra, me dõgin nõñũra ñabũn
õga bũriõũra: A nan ñaeow ñei eat
etañ in katsimor ñamwarin e ekenano
bwe dõgin.
6 Aen Jehova ei eñõg ñan edereder;
tekei silber ñea ã õij iow eat etañ in
tsitsin eat eb, ñea awõrin aeiu õde-
rederen.
7 O Jehova, Wo nan rañа ũra, Wo
nan õtsimor ũra atsin eat edet ñune
eõ toki.
8 Ñabũn ebaka re dũgidugo eat etañ
memak, tsin ia ã tsitat ibaka inima-
gen ñaiñait eñame.

PSALM 13.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O JEHOVA, õten araquin am mei-
jiõnõ? nan eko tokin? õten ara-
quin am ewewin ame mem?
2 Õten araquin aeõ kamararei de-
deũ ian anũ, ñag emek ian bũriõ eroe
eat ibũm aeoweaeow? õten araquin an
barũõ doganigae ame?
3 Jehova ñea waña Gott, Wo nim
kanakania ame me kaiõt aeõ: Wo ni-
mõ õeaõ meõ, bwi ta bwidũga ma A
mijimij *iat imijimij* in ima;
4 Bwi ta bwidũga mõ ũge barũõ, A
ogiten doganigae a; bwi ta bwidũga
me re ibibõki barũõ ia A memõri.
5 Ma A tũebõn am auwãtegen; nan
ibibõki bũriõ ean am katsimor:
6 A nim riañ a Jehova, bwin ouwak
õkõr an oquedeiõ.

PSALM 14.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

ÑEA õkabaãt ũge ian buriõũn,
Ekeow Gott. Ro qui me re ririñ
emakur ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr; ekeow ion ñea eririñ omo.
2 Jehova õkanidun ianweron bwe
enim aia ñaiñait eñame, bwe E nim
aia ie etsimine ñea etitsiet, ñea õnani
Gott.
3 Rõ ñiõñio memak; rõ kanakane-
nõ memak; eko ion ñea eririñ ñea
omo, ekeow, eko kõr ion.
4 Õten, re eõ tsiña memak ñabũna
re ririñ ñea ebaka? rõ õnũen aeõ
ñame tekei ia rõ kõ brot, me re eõ
emwemwin Jehova.
5 Ouwak õkõr aũra miow ean ñaga:
bwe Gott emamek inimaget edet ñea
omo.
6 Amwa õmaiũr bũriõũn ñea eko
emit duwen, ñaga Jehova ei eñan in
tsimor.

7 Karenaga me etsimine ōtsimoren
Israel atsin ian Zion! tsin ia Jehova
ōredōan an ñame ñabūna re denigae,
nan ibibōki Jakob, mi nan idorodoro
Israel.

PSALM 15.

Wōn Psalm David.

JEHOVA, ijegen ñea enimō mek
ian am wak? ijegen ñea eni-
mō mek animwen wam towedūdū
ñea ebwigaga?
2 Ñea edūgidugo me eō dūra, me
ririñ ñea omo, mō ōpat iduwen ian
būriōūn;
3 Ñea eō wibaō eat on, me eō ririñ
ñea ebaka ea dañan, me ñea eō ōba-
baka aranon.
4 A miowi eñame ñea ebaka eow ian
men; me e eredu ūra ñabūna re miow
Jehova. Ñea ōrai eñōgen schwōr in
ōeōgida gain, me eō redō a aen.
5 Ñea eō totow wōn geld bwe e teñ
ōgōg pūmwen, me e eō barū geld bwe
enim ōmamado ñea eko an dūra. Ñea
eririñ mūñane nan eab memōri.

PSALM 16.

Wōn Michtam David.

O GOTT, Wo nim ōtsimorō; bwa A
tūebōnuw.
2 *Anū*, wo ūge a Jehova, Auwe
waña Temoniba: Ekeow ōgeidawia-
naweō ie eko Auwe.
3 Nane añōgōra eñame ñabūna re
dereder ñabūna re mek eat eb, ūra
ōkōr ñabūna togit omo, ñabūn etsi-
mine aeō ibibōki memak itūrūra.
4 Inan oouwak oroeōra ñabūna re
totow eadu ea *eani* ion: ma A nan eō
eke iwim aūra wim ñana iwim in nim
ñana era, ma A eab pan bet egōra
ean bateō.
5 Jehova ei dūbañū ean waña imin
ma aeō wūr: Wo ōōaio dūbañū.
6 Nuawin tsimorū emek eat eb eben
ñaben omo; eh, etsimine ūbwiō eben
omo.
7 A nimō tsitan Jehova, ñea ōwe-
reriō; eh, būriō ōpan ame bet ijō-
būm.
8 A ñaeow ian meō Jehova eō toki:
bwin E mek eat damarūmū, inan eab
ōmemōriō.
9 Me ñagan eibibōki būriō, me eido-
rodoro tsitaneō; me ñagan nan eō ga-
tūrae bet rabata.
10 Bwe Wo eab ñaūnitow Seol anū;
me Wo eab totow bet *Naim* ñea Togit
Omo bwe enimō āt met enamwamwae.
11 Me Wo nan ōmeata ame eme-
dena n tsimor: etsimine ibibōki ñea
ouwak ian mem; idorodoro re mek
eat damarūmin bem eō toki.

PSALM 17.

An tetaro David.

O JEHOVA, Wo nim kaiōt emo,
kaiōt kō nōñū; Wo nim ōtō ijū-
ñōm ea aeō tetaro, ñea eō metan eat
ebate ñea tabaite.
2 Nan meta mwiten añōgō atsin
ian mem; mem nan āt mūñana imin
eimwi.
3 Wo ōij būriō; Wo ōniō ijōbūm;
Wo ōijō, me Wo eō āt imit on; etsi-
mine būriō bwe enim eō dūra mwū.
4 Ñaiune an makur eñame; ean aen
batem A raña ame atsin ean mede-
nan amea ñea etiritir.
5 Aeō dūgidugo ta wat medenam,
me eō mwareow nanō.
6 O Gott, A emwemwinuw bwe Wo
nim kaiōt aeō: Wo nim ōtō ijūñōm
ame, *mō* kaiōt ian aeō.
7 Wo nim ōmeata am auwātegen
ñea ōkamadauniñ, Auwe ñea Wo ōtsi-
morōt damarūmin bem ñabūna re tū-
ebōnuw atsin itūrūra ñabūna rō weijo
mi iwitsiow ūra.
8 Wo nim raña ame tekei gapwijet
eme; Wo nim ewewitow aña ijōñin
tūr in bem in ōeta,
9 Atsin itūrūra ñabūn ebaka ña-
būna rō ōmamadoeō, barūō ñabūn
abab, ñabūna ro odororaiō.
10 Re tsimaeōn būriōūra aūra du-
weduw: rō ōrai eñōg in edujow ean
mwūra.
11 Ro odororai gama ñage ean ama
dūgidugo: re raman gama bwe re nim
ōraijedu gama añe.
12 Amea tekei leon ion ñea eteñ
ōkōr ijababa ñea okona, mi tekei leon
eoniñ ñea ōkame eat etañ ñan eō nū-
ñida.
13 Eogoda kō, O Jehova, Wo nimō
gōrōmwimwin me dug, mō ōraijedu:
Wo nim ōtsimor anū atsin itūrin ñea
ebaka ean wam pudutūbwin;

14 *Õtsimorõ* atsin itũrit eñame eow
ean bem, Jehova, atsin itũrit eñame
ñabũn amen eat eb, ñabũna rõ õgõg
dũbañũra inimaget imin ñana bain
tsimor une, ñabũna ro oquenõn ijõra
wam imin: eow bũriõũra ñag etsi-
mine ñaiũra, rõ ñaeow iquiquin wa-
ñara imin itũrin ñaiũra ñabũna ika-
dudu.
15 Ma aña, A nim kanakania mem
iat emo: A nan iow ia A aia arũmũm
ia A rida.

PSALM 18.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David ñea an tsiõ Jehova, ñea õrai a Jehova añõgen bitune iriañ ean ñabũmina Jehova õtsimor atsin ian ben barũen, ma atsin ian ben Saul: õ ũge.

O JEHOVA ñea waioiũ, A auwãw.
2 Jehova ei waña pe ñaran ogo-
da, me eñõ n tsimor ogoda, me waña
amen katsimor; ei õkõr waña Gott,
ei waña pe ñaran õaio, A tũebõn;
ei õkõr aeõ kabina, me oin tsimorũ,
me waña turris ogoda.
3 A nim emwemwin Jehova, ñea
eimwi bwe ã nimõ tsitan: me ã õtsi-
morõt atsin itũrũra ñabũna barũõ.
4 Baibait equõquõr ñana baibait
ima ro odororaiõ, me kawit ibaka
õmiowõ.
5 Wõn baibait equõquõr Seol odoro-
raiõ: opudu ame an ime ima.
6 Ñag õga bũriõ, A emwemwin
Jehova, ma A eõñ a waña Gott: Õ
kaiõt aeõ eow ian wõn tempel, mõ
õbaiwõñ iat ijũñen aeõ iõñ ian men.
7 Ememõri me ememaurõk eb, me
eruwiruwõ bet ijõñit etowedũdũ me
re memaurõk, bwin E egirow.
8 Emeta badetsit ãe atsin ian ga-
detsin bodin, mõ õkamwat ãe ñea
emetan ian mwin: bwõ õpwij kohlen
eow ean mũñana.
9 O oijedu bet ianweron, me E
edu; mi itũrũgago emek ijõñin nanan.
10 Mõ Õ õd animwen cherubim mõ Õ
õeta: eh, Õ õd ean ben in õeta eñin.
11 E ririñ itũr bwe eñan in ewewin,
bwa an wak in ororaiõn; tũr in we-
ron, me denañ in ianweron ñan emeij.
12 Ekeowen wõn denañ ñan emeij
bwe dõgin raitsitsin ñea õd amo, we-
ron ñaran eis me kohlen in ãe.
13 Eõñ debaõ ianweron eow itũrin
Jehova, ma Amea ñea Togit Ogoda
oouwak aen; weron ñaran eis me-
kohlen in ãe.
14 Õ gadũg mwin wõn dobonara,
mõ Õ õbabareow ũra; eh, eitsin ñan
ebak, mõ õeõgida gaiũra.
15 Me ã ãt eñan kawit ebõk, me ã
õmeata ũriet eb, ean am õrõwei ũra,
O Jehova, eow ean eñin in õnanon
gadetsin bodũm.
16 E etsiodun itũga, mo O onuaiwõ;
O roudan aña iat ebõk ñan ebak.
17 Õ õtsimorõ atsin itũrin barũõ
ñea õaio, ma atsin itũrũra ñabũna ra
añañõnõ, bwõ rõ õaio eken ame.
18 Rõ õrre ame ean ñabũmin õga
bũriõ ean: mi Jehova ei amen õtsimo-
rõ.
19 O otow aña eat etañ ñamwarin
ouwak; Õ õtsimorõ bwin e ibibõkieiõ.
20 Jehova ogiten pũmweõ tekei aeõ
omo; E rouw aeõ makur tekei dere-
dèr in beõ.
21 Bwa A tõ õgõg medenan Jeho-
va, ma A eõ dũra n erowi waña Gott.
22 Bwa an mwit añõg memak emek
ian meõ, ma A eõ eatow an dogor
atsin itũrũ.
23 Ma A mo õkõr bet ian men, ma
A ogoeowõ atsin ean aeõ dũra.
24 Me ñagan Jehova õpũmweõ te-
kei aeõ omo, tekei derederin beõ ian
men.
25 Me Wo nan õmeata Auwe ea
ñea eõ earañame bwe Wo eõ earaña-
me bet Ñauwe; me Wo nan õmeata
Auwe ea ñea omotañitañ bwe Wo
omotañitañ bet Ñauwe;
26 Wo nan õmeata Auwe ea ñea
edereder bwe Wo dereder bet Ñau-
we; me Wo nan õmeata Auwe ea ñea
õkamamado bwe Wo kamamado bet
Ñauwe.
27 Bwe Wo nan õtsimor eponñame
ñea emañada; me Wo nan õijõñ eme
ñan ogoda.
28 Bwe Wo nan õpwiei waña
lampe: Jehova ñea waña Gott nan
õeaõ aeõ tũr.
29 Bwa A gõr inimaget etar in ake
eow itũrũm; ma A riow animwet
oror eow itũrin waña Gott.
30 Togit omo deden Jehova: ã õij
aen Jehova; Ei õkõr aũra kabina me-
mak ñabũna re tũebõn.

31 Bwi ijegen Gott, i' ta Jehova?
mi ijeget epe ñaran ogoda, i' ta wōra
Gott?
32 Ñea Gott ñea oquaraiōt iwugaga
eoaio, me E ririñ medena bwe enimō
togit omo.
33 E ririñ nanō bwe enim ekei na-
nan cerva: mō Ō ōeōgida aña eat
eñō ñan ogoda.
34 Ō wereri a beō dedet ake; bwe
beō enimō gadūg wat dobonara ñea
eborage.
35 Me Wo ogiten oija ame bet aeō
kabina ñea itsimor ñea ōñaūn Itūrūm;
me damarūmin bem ōweijo-ōaio aña,
ma am eō quinōnōg oija ame ekaga-
nado.
36 Wo oouwak eñan aeō dūgidugo
ijōñū, bwe enim eō mwareow nanō.
37 A nan ededegeri barūō, ma A
nan iba ūra: ma A eab redō ia ā
itsiōk ōekeow ūra.
38 Ma A nan watamwit ūra me re
eab kona n tik eogoda: me ri nan pudu
ijōñin nanō.
39 Bwe Wo quōrōt iwūgaga eoaio
ian obwet ibo n ake: Wo ñaeow ijō-
ñū ñabūna re eogoda bwa re nim iwi-
tsiow aña.
40 Wo ōmwaijōnō bet erowin ba-
rūō, bwa A nimō ōekeow ūra ñabūna
ra añañōnō.
41 Re ekekūr, me eko ion ñea ōtsi-
mor ūra: re emwemwin Jehova, me
E eō kaiōt aeōra.
42 Ma A dewiwei ūra bwe re nim
ek'ūra badetsit emwarere ian obwen
eñin: ma A bwiriow ūra tekei bau-
boun ian medena.
43 Wo ōtsimorō atsin ean aūra ka-
ñaeot eñame; Wo ririñō bwa A nim
eke aña tūbwin heiden: mi nan tsiō
itūrū eponñame ñea A eō tsiet.
44 Me tsin ia rō kaiōt añōgō, ri nan
erabanō: me eratequō ri nan teñ
kaiōt aeō.
45 Mi nan ekeow eratequō, me ri
nan meta mō ōrōraō atsin ian oro-
rūra.
46 Etsimor Jehova; me ā nimō tsi-
tan waña pe ñaran ogoda; me ā nim
otota Gott ñea waña amen katsimor:
47 Ñea Gott ñea ōkegaiō: ñea ōde-
nigae eponñame ijōñū.
48 Ō ōtsimorō atsin itūrin barūō;
eh, Wo ogodaeō ea ūra ñabūna re teñ
iwitsiow aña: Wo ōtsimorō atsin itū-
rit eñame ñea etiritir.
49 Me ñagan A nimō tsitanuw, O
Jehova, inimagen heiden, ma A nim
riañei egōm.
50 Ouwak ōkōr an ōtsimor wōn uea;
mō Ō ōmeata eō eārañame ea ñea Ō
ōbid, ea David me ea an karig eō
toki.

PSALM 19.

Wōn Monibait Amen riañ. Wōn Psalm David.

IANWERON ōpōpan raitsitsin Gott;
me edetañ ōmeata an makur ben.
2 Aran ōpat eñōg ea aran, ma anū-
būmin ōmeata ititsiet ea anūbūmin.
3 Eko edorer me eko ekakairū; me
eñame eō kona n kaiōt aen mūñane.
4 Emeta aūra keweō me ebabareow
eat eb memak, ma aeōra ōbaiwōñ
mwit eb. Ō wei an wak equan iara,
5 Ñea tekei amen ijad ñea eme-
tan ian wōn rum, me e ibibōki tekei
eñame ion ñea oaio iō ōkeitsit in gōrō.
6 E metan inūmwin ianweron, me e
nuaw ea an tik baiwōñ inūmwin: me
eko imit on ñea ā ewewit atsin ean
kinijowin.
7 Omo ōkōr an dogor Jehova, mō ō
ōtsimor anin: iduwen ōkōr ean Jehova,
mō ōōka ñea etūrūgago būriōūn.
8 Eimwi an dogor Jehova, mō rō
ōeibibōki ibūriō: edereder aen Jehova,
mō ō ōeaō eme.
9 Edereder miowen Jehova, mō ō
weijo-ōaio eō toki: iduwen an mwit
añōg Jehova, me togit omo.
10 Eimwi bwe enim ouwak eket
āeñen ea gold, eh, ea gold edereder
ñan ebak: re eta eken ea meli me
manorin meli.
11 Me ā metsimetsi bet am tsiō
ean am mwit añōg memak: me ta-
mo ñea eraña ūra nan ouwak marū-
mwin.
12 Ijegen ñea okona n tsiet an dū-
ra? Wo nim ōderederō atsin eat *idū-
ra* ñana ā ewewin.
13 Wo nim ōgog bet am tsiō atsin
eat *idūra n* eō etaraba; re nim eō
moniba ame: ma A nan omo ōkōr,
ma A nan dereder bet atsin eat idūra
ñan ouwak.
14 A nimō āeñ iow ian mem aen

mwũ me kamararin bũriõ, O Jehova,
ñea waña pe ñaran ogoda, me waña
amen katsimor.

PSALM 20.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

JEHOVA enim kaiõt aem eat ibũm
ñabũmin õga bũriõũm ean; egen
wõn Gott Jakob enimõ ñaeow auwe
itũga;
2 E nim oijõn aw buõkem atsin iat
tempel ñea ebwigaga, me E nim
õweijo-oaiouw atsin ian Zion;
3 E nim õmaran am wim memak,
me E nimõ õeimwi am wim in jiũiow;
(Sela.)
4 Me E nim oija aw bita ñea bũri-
õũm ãeñ, me E nim ogoro mũñana wo
teñ ririñ.
5 Ama idorodorot doganigae eow
eat itsimor ñea õñaũn Itũrũm, ma
amañ õkaijoda wamañ ãñiden ian
egen wama Gott: Jehova enim odu-
wen am kõñõñ memak.
6 A tsietien Jehova ñage bwõ Õ
õtsimor ñea ã õbid eow Itũrin; E nim
kaiõt aen atsin ean wõn ianweron ñea
ebwigaga ean waion an katsimor da-
marũmin ben.
7 Ibũn re *tũebõt* chariot, mi ibũn re
tũebõn pferde: ma ama nan õpõpan
egen Jehova ñea wama Gott ñama.
8 Re toweitsiber mõ rõ puduen; ma
ama weijo ñama, me eimwi ama
weijo.
9 Katsimor kõ, Jehova: Temoniba
enim õnei aema ia ama ekekũr.

PSALM 21.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O JEHOVA, nan ibibõki uea ean
waiom; mi nan õten ñaben an
ibibõki bwe dõgin am katsimor!
2 Wo oija bita ñea bũriõũn ãeñ, me
Wo eõ õgõg bita ñea baten õkõñõt
tsinim. (Sela.)
3 Bwe Wo gõrõmwimwin eow ean
õgageidawianawet emo: Wo quaeõn
tũbwin krone ion ñea gold edereder.
4 Õ kõñõñ aw tsimor, me Wo oija
añen; ñea ibũm ñan ebak eõ toki me
eõ toki.
5 Õkaganado raitsitsin eow ean
am katsimor: Wo ñaeow eredu me
eraitsit ean.

6 Wo ñaina bwe enim ekei õgagei-
dawianawet eb eõ toki: Wo õeibibõki
iat idorodoro ian mem.
7 Bwe uea etũebõn Jehova; mi i
nan eõ memõri bwe dõgin an eõ eara-
ñame Amea Togit Ogoda.
8 Bem nan kona ũra memak ñabũ-
na barũõm: me damarũmin bem nan
kona ũra ñabũna ra añañõnuw.
9 Wo nan ririñ ũra me eke etañ in
ãe ñea õkinijow ean am dae in egi-
row: Jehova nan õmwaneow ũra ian
egirowin, me ãe nan õekeow ũra.
10 Wo nan abi quara atsin eat eb,
ma aũra karig atsin inimagen ñaiñait
eñame.
11 Bwe etsimine bũriõũra bwe re
nim õeõgida gaim; rõ kamararei eka-
marar ñea ebaka, ñea re eõ kona n
ririñ.
12 Bwe Wo nan õewidõat erowũra,
me Wo nan gadauw wan wam dobo-
nara ian mõra.
13 O Jehova, ã nimõ tsitanuw ian
waiom: ma ama nan riañei mo otota
waiom.

PSALM 22.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Aijeleth has Sahar. Wõn Psalm David.

WAÑA Gott, waña Gott, adaga Wo
ñaũninõ? A eoñ, mo ogoeow
buõkeõ.
2 O waña Gott, A ekekũr ijeaõ, me
Wo ekam kaiõt; mi ijõbũm bet, ma
A eõ rañada.
3 Me Wo motañitañ, Auwe ñea
Wo mek inimaget tsitanem itũrin
Israel.
4 Ama bagadugu re tũebõnuw: re
tũeb, me Wo õtsimor ũra.
5 Re eõñ aw, me ã õtsimorien ũra:
re tũebõnuw, me re eõ maneañ.
6 Ma aña õkõr emwe, me deõ eña-
me; ã õmamadoeõ eow itũrit eñame,
me ã miowõ eow itũrın amen eat eb.
7 Ro owiduiõ memak ñabũna re
ãtõ: rõ õereõ bateõra, me re ereran
tũbũra, *mõ rõ ũge*,
8 E tũebõn Jehova bwi I nan õtsi-
mor; E nim õtsimor ñag a auwã.
9 Bwa Auwe õkõr ñea Wo õmea-
taeõ atsin iat ıje: Wo oija ame itũeb
ñag A mek ean kimamaũt inõ.
10 A õraijedu aña eam atsin iat ije:

waña Gott ōkōr Auwe atsin ian ijet
inō.
11 Wo nim eō goeow tsiniō; bwe
etūreten aeō roe; me eko ion ñea eni-
mō buōkō.
12 Ochsen ñabūn ebak ro odororaiō:
ochsen in Basan ñan oaio ro odoro-
raiō.
13 Rō ba mwūra ame, *tekei* leon ñea
etiritir ñea oruōr.
14 A idonō tekei ebōk, me emana-
manoda' rō memak: būriō emek ia
tekei manorin meli ñea etar.
15 Emōgejuju waioiū tekei baōit
iwūr; me eo ereribe añen mañaiū;
me Wo ñaeow aña inimagen mware-
ret ima.
16 Bwe robar ro odororaiō: me
eponñame ñabūn ebaka ro odororaiō;
me re ebu beō me nanō.
17 A kona n ōdū rō memak; ro ka-
mia ame me re ramanō.
18 Re dūbañai iow eara aeō kara-
win mō rō kaiwai gawidō.
19 Me Wo nim eō ogoeowuw, O
Jehova: Auwe ñea Waioiū, Wo nim
kapapar me buōkō.
20 Wo nim ōtsimor anū atsin eat
ipudutūbwin; Wo nim ōtsimor waña
imin ñea A auwā atsin ian be' ro-
bar.
21 Wo nim ōtsimorō atsin ian mwin
leon; eh, Wo kaiōt kōr aeō *me Wo
ōtsimorō* atsin ean oin ochsen ñan
ōkaredūōñ.
22 A nan ōpōpan egōm ea etsiedū:
A nan riañei tsitanem inimaget epon-
ñame.
23 Amiā ñabūn amwa miow Jehova,
amwaim otota; amiā memak ñabūn
an karig Jakob, amwaimō tsitan;
amiā memak ñabūn an karig Israel,
amwaimō miow Nei.
24 Me E eō añañōn me miowi an
roe ñea eroe; me eō ewewin a bet
men; bwe tsin ie e eōñ a, Ō kaiōt.
25 A nan tsitanuw eat epo ñea ou-
wak: A nan ogoro aeō votum inima-
gōra ñabūna re miow Nei.
26 Ri nan ijeiji ñabūna re eō quinō-
ñōg, me ri nan marañ: re nimō tsi-
tan Jehova ñabūna rō ōnani; ñag etsi-
mor būriōūmiā eō toki.
27 Ñabūn amen ean mwit eb me-
mak ri nan ōmaran Jehova mi iwidō
a: me earōeni n eat eb memak ri nan
toweitsiber ian mem.
28 Bwe wōn Jehova imwit añōg:
me Ei amen mwit añōget eponñame.
29 Mū ūra memak ñabūna re du-
weduw eat eb ri nan ijeiji me tara-
mawir: mū ūra memak ñabūna ro
rodu a badetsit emwarere ri nan oto-
burōra ian men, eh, ei ñea eō kona te
ei ōtsimor anin.
30 Mi ibwibwit eñame memak ri
nan tsiō Itūrin; inan ōpōpat Temoniba
ea edet *ñea nan ōrre.*
31 Ri nan ōrre mō ōpōpan an omo
ea eponñame ñea nan pudu, bwo O
ogiten ririñ.

PSALM 23.

Wōn Psalm David.

JEHOVA ei wāna Hirte; nan eō ga
būriō imit on.
2 Ō ōmequōratow aña eat etañ in
būgibūgi ñan aditūr: E eow aña itañit
ekaw in ibōk ñan eow *renō.*
3 Ō ōtsimor anū: E eow aña ian
medenat emo bwe dōgin egen.
4 Eh, tsin ia A dūgidugo ian pañ it
itūr in ima, A eab miow imit on ñea
ebaka; bwe Wo mamek itañū: Am
dabwike ma am ewew ar ōbebe būriō.
5 Wo gadauw tisch ian obwō ian
men barūō: Wo ogiten ōbidōn tūbū
eir; oquetow añe aeō wūr.
6 Iduwen kōr, emo me eō eara-
ñame ar nan edegeriō ean aeō būm in
tsimor memak; ma A nan mek ian an
wak Jehova eō toki.

PSALM 24.

Wōn Psalm David.

WŌN ōkōr Jehova eb memak, me
ōañan; eb, me ñabūna re mek
ean.
2 Bwō Ō wei eb animwet ijited, mō
Ō ōōaio eow eat ebōk.
3 Ijegen ñea enim akōda ean wōn
towedūdū Jehova? mi ijegen ñea nan
weijo ean wōn etañ ebwigaga?
4 Ta ñea eō mwarere ben, me ede-
reder būriōūn; ñea eitsiōk ota būri-
ōūn ea imin ñea eko woun, me ñea eō
schwōr in tabaite.
5 I nan ōgōg egeidawianaw atsin
itūrin Jehova, me emo atsin itūrin
Gott ñea ōtsimor.

6 Ñaiune edet ñea amen õnani, ña-
bũna rõ õnani mem, *wõn Gott* Jakob.
(Sela.)
7 Amiã ñabũna metoror, amwaim
tata tũbwimiã; ã nim õbũida gamiã,
amiã ñabũna metoror ñabũn eko to-
kin: me Temoniba ñea wõnõ eraitsit
enim metu.
8 Ijeget Temoniba ñea wõnõ erai-
tsit? Jehova ñea õaio me eõ badõdõ,
Jehova ñea eõ badõdõ eat ake.
9 Amiã ñabũna metoror, amwaim
tata tũbwimiã; eh, amwaim tata tũ-
bwimiã, amiã ñabũna metoror ñan
eko tokin: me Temoniba ñea wõnõ
eraitsit enim metu.
10 Ijeget Temoniba ñea wõnõ erai-
tsit? Jehova Zebaoth, E õkõr Temo-
niba ñea wõnõ eraitsit. (Sela.)

PSALM 25.

Wõn Psalm David.

AOTAW anũ, O Jehova.
2 Waña Gott, A tũebõnuw, me
ã nim eõ õmaneañõ; barũõ re nim eõ
doganigae ame.
3 Eh, nan eõ maneañ ia aiquen ña-
bũna ri ta daiñuw; ri nan maneañ
ñabũna re baka me eko bet dõgin aũ-
ra dũra.
4 O Jehova, Wo nim õmeata ame
dedem; Wo nimõ wereri ame mede-
nam *memak.*
5 Wo nim eowõ ian am iduwen, me
Wo nimõ wereriõ; bwa Auwe õkõr
waña Gott ñea A kona tsimorũ atsin
Itũrin; A ta daiñuw eat ibũm aeo-
weaeow.
6 O Jehova, Wo nim õmaran am eõ
earañame ma am auwãtegen; bwe
etsimine murowa atsin ñago me ñago.
7 Wo nim eõ õmaran aeõ dũra ma
aeõ baka ñago aña dedemaro: Wo
nim õmaranõ tekei am auwãtegen,
bwe dõgin am omo, Jehova.
8 Omo õkõr Jehova, me E eimwi:
me ñagan I nan wereri a amet dũra
medenan.
9 Mi I nan eow ñabũn eõ quinõñõg
iat imwit añõg ñea eimwi: mi I nan
wereri a medenan ñabũna re eõ qui-
nõñõg.
10 Medenan Jehova memak ũra eõ-
earañame mi iduwen ea ũra ñabũna
re raña an berith ma aen.

11 O Jehova, Wo nimõ ead aeõ dũra
bwe dõgin egõm, bwo ouwak aeõ
dũra.
12 Bwe eñame keken ñea emiow
Jehova? I nan wereri a emedena ñea
omo õkõr.
13 Mi nan mek iat iow anin; ma an
karig nan pwijen eb.
14 Bũriõũn Jehova ñea eõ nũñida
emek eara ñabũna re miow Ñei: mi I
nan õmeata a ũra an berith.
15 Meõ eõ toki n te era Jehova;
bwi I nan rouda nanõ atsin iat iw.
16 Wo nim iwidõ áme, ma auwãte-
gõ; bwe eko apoijeõ ma A kananoañ.
17 Aeõñ ouwak roin bũriõ: Wo nim
õmeataeõ atsin ian aeõ roe.
18 Wo nim kanakania roiũ ma aeõ
maga; me Wo nimõ ead aeõ dũra me-
mak.
19 Wo nim kanakania barũõ, bwe
re ebak; me ra añañõnõ eat añ ion
ñea etiritir.
20 Wo nim raña anũ, mõ õtsimorõ:
Ã nim eõ õmaneañõ, bwa A tũebõ-
nuw.
21 Emó me eimwi arũm raña ame,
bwa A ta daiñuw.
22 O Gott, Wo nim õtsimor Israel
atsin ean an roe memak.

PSALM 26.

Wõn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nimõ mwit añõgõ,
bwa A dũgidugo iat eõ-dũra: A
tũebõn bet Jehova ma A eõ bebena-
go.
2 O Jehova, Wo nim kania ame, ma
aia dedeũ bwõ õten; Wo nim õij apen
wekaña me bũriõ.
3 Bwa am auwãtegen emek ian
meõ; ma A dũgidugo ian am iduwen.
4 A eõ megeda itañit eñame ñabũn
amen tabaite; ma A eõ kewin a bet
amet tsitsino.
5 A miowi aũra epo ñabũn amet
dũra, ma A eõ megeda itañũra ñabũ-
na re baka.
6 A nan duduõn beõ eõ-dũra: O Je-
hova, A nan õpaeoi wam dagarae iat
deden ñune;
7 Bwe ã nim kaiõtõ eow iat eñõgen
õtũba, me eat epõpan am makur me-
mak ñan õkamadauniñ.
8 Jehova, A ãeñ eñan maneabũm.

me etañ ñamwarin emek raitsitūm
ean.
9 Wo nim eō ōepoi a amet dūra
anū, me tsimorū bet ea amet tiritir:
10 Ñabūna ibaka emek ian bōra,
me damarūmin bōra ean geld in ōra-
red ibūriō.
11 Ma aña, A nan dūgidugo ian aeō
omo: Wo nim ōtsimorō, me Wo nim
kananoañeiō.
12 Me nanō ōweijo eat etañ ña-
mwarin eweō: A nan tsitan Jehova
inimaget eponñame.

PSALM 27.

Wōn Psalm David.

JEHOVA ei waña iaō me waña
Amen Katsimor: ijegen ñea A
nimō miow? Jehova ei waion tsimo-
rū; ijegen ñea nan ōmiowō?
2 Tsin ia amet dūra rō ōrre ame bwe
re nim ōt duwō, ñabūna barūō me ña-
būna ra ake ame, re tsiriwa me ro
puduen.
3 Me tsin ia etar in ake rō gadei-
jida aūra wak in ake bwe re nim
ake ame, eab miow būriō: me tsin
ie emeta eake ian obwō, A nan tūeb
bet.
4 Aiquet imin ñea A kōñōt tsinin
Jehova, me ñea ōkōr ñea imin A ōna-
ni; bwa A nimō mek ian maneabin
Jehova ean aeō būm in tsimor memak,
bwa A nim aia amon Jehova, me terō
ian wōn tempel.
5 Bwi I nan raña ame me ewewitow
aña ian an wak eat ibūm ñabūmin
ōga ibūriō ean: mi I nan ewewitow
aña eat etañ ñamwarin eō nūñida ian
maneabin; I nan ōeōgida aña eat epe
ñaran ogoda.
6 Mi I nan oogoda tūbū ñage eara
ñabūna barūō ñabūna ro odororaiō;
ma A nan ere iwim in idorodoro ian
maneabin; A nim riañ, eh, A nim ria-
ñei tsitanen Jehova.
7 O Jehova, Wo nim kaiōt ia A eke-
kūr ian aeō: Wo nim kanonoañeiō bet,
mō ōnei aeō.
8 Ñaga Wo ūge, Amwaim ōnani
meō; būriō ūge aw, A nan ōnani mem,
Jehova.
9 Wo nim eō ewewin mem ame; Wo
nim eō eatow am tsiō iat egirow:
Auwe ōkōr Amen Buōkō; Wo nim eō
bwiriow aña, me ñaūninō, O Gott, ñea
A kona tsimorū atsin Itūrūm.
10 Bwe tsin ia etōñū mi inō ar ñaū-
ninō, Jehova nan ōquōrida mo oque-
deiō.
11 O Jehova, Wo nimō wereri ame
dedem; me eow aña iat emedena ñea
eimwi, bwe dōgūra barūō.
12 Wo nim eō ñaeow aña ian bū-
riōūra ñabūn aijō: bwō rō weijo mi
iwitsiowō amen oduwen ñabūn ta-
baite, me ñabūn etiritir aūra ōnano.
13 A tūeb bet bwa A nan aia an
omo Jehova ūbwiōra ñabūna re tsi-
mor.
14 Daiñ kō Jehova: wo nimō ōaio,
mō ōbebe būriōūm; eh, wo nim ta daiñ
Jehova.

PSALM 28.

Wōn Psalm David.

O JEHOVA, A nim emwemwinuw;
waña pe ñaran ogoda, Wo nim
eō ōbōñ ijūñōm ame: bwe tsin ia Wo
eō memōri ame, A eken aña ūra ña-
būna ro rodu iat ijūb in ima.
2 Wo nim kaiōt ian aeō kōñōñ, tsin
ia A emwemwinuw, tsin ia A ere beō
aeow ean mūmwarina etañ ñamwa-
rin emek ōkōr ian maneabūm ñea
ebwigaga.
3 Wo nim eō urureō epo a ūra ña-
būn amet dūra, ma amen ririñ ibaka;
ñabūna rō pat iow ea dañōra, mi iba-
kogin emek ian būriōūra.
4 Wo nim oija ūra tekei aūra ma-
kur, mi tekei bet ibakain aūra ririñ:
Wo nim oija ūra tekei mūñana re ri-
riñōn bōra; Wo nim oija ūra pūmwen
aūra makur ñea eimwi.
5 Bwina re ekam ekeiduwen an
makur Jehova, ma an makur ben, I
nan ōraijedu ūra me eō ōweijoran
ūra.
6 Ā nim tsitan Jehova, bwin Ō
kaiōt ian aeō kōñōñ.
7 Jehova ei ōkōr waioiū ma aeō
kabina; būriō etūebōn, me ā buōkō
ean: me ñagan ouwak ōkōr an ibi
bōki būriō; ma A nan tsitanei ean
waña riañ.
8 Jehova ei waion *an ñame*, me
wōn oror in katsimor an ñame ñea
Ō ōbid.
9 Wo nim ōtsimor wam eponña-

me, mõ õgageidawianaw am ñame:
me Wo nim õijõiji ũra bet, me ba-
bweji ũra eõ toki.

PSALM 29.

Wõn Psalm David.

AMWAIM oija Jehova, amiã ñabũ-
na ñain Amea Õaio, amwaim
oija Jehova itsitaõ me eoaio.
2 Amwaim oija Jehova tsitanen
egen ñea eimwi; amwaimõ tarama-
wirei Jehova ian amot emo.
3 Aen Jehova emek eat ebõk: eõñ
debaõ eow itũrin Gott ñea eimwi
bwe ã nimõ tsitan, ñea Jehova ñea
emek eat ebõk ebak.
4 Õaio waion aen Jehova; eraitsit
õkõr aen Jehova.
5 Aen Jehova eijababa edabwike
ñana zedern; eh, Jehova eijababa ze-
dern in Libanon.
6 Mõ Õ õaõeta ũra tekei kalb; *me*
Libanon me Sirjon tekei ochs õkare-
dũõñ ñea eoniñ.
7 Aen Jehova õmwit pwijet ãe.
8 Aen Jehova õruwiruwo etoma-
gage; Jehova õruwiruwo tomagage n
Kades.
9 Aen Jehova oopudu ñain cerva,
mõ Õ õekeow ret imin erõ; me mũ-
ñan ian maneabin memak rõ ũge,
Eraitsit.
10 Jehova emegeda *tekei Temoniba*
eat eneñab; eh, Jehova emegeda te-
kei Temoniba eõ toki.
11 Jehova nan oija eoaio an ñame;
Jehova nan õgeidawianaw an ñame
iat iow.

PSALM 30.

Psalm ion; riañin õebwigagaet Ewak. Wõn
Psalm David.

ANAN tsitanuw, O Jehova; bwe
Wo õweijoranõ, me Wo eõ õei-
bibõki barũõ bwe dõgũ.
2 O Jehova ñea waña Gott, A eõñ
aw, me Wo õgõr arakũ.
3 O Jehova, Wo ogiten ota anũ atsin
Seol; Wo õtsimorõ bwa A nim eõ ro-
du iat ijũb in ima.
4 Amwaim riañ a Jehova, amiã ña-
bũn an ñame ñabũn edereder, mõ õtũ-
ba õmaranen *egen* ñea ebwigaga.
5 Bwi ta aiquet sekunde n an egi-
row; me eb etsimor ean an oqued:
kaia iõñ ta mek ijõbũm me ibibõki
õrre ijoran.
6 Ma aña, ñag A geidawianaw, A
ũge, A nan eab memõri ia aibũmin.
7 Ma Auwe, Jehova, ñaga Wo oque-
deiõ, Wo oweijo-õaio waña towedũdũ:
õga bũriõ ia Wo ewewin mem.
8 A eõñ aw, O Jehova, ma A kõñõñ
a Jehova:
9 Ekeken woun ara, tsin ia A rodu
iat ijũb in ima? õten, badetsit emwa-
rere nan tsitanuw õa iõk? õten, i nan
õpan am iduwen õa iõk?
10 Wo nim kaiõt *aeõ*, O Jehova, mõ
kananoañeiõ: Jehova, Wo nim ek'
Auwe amen buõkõ.
11 Wo iwid inõñũ bwe dõgũ me Wo
eke iruwo, Wo uda aeõ karawin ñea
ereab iren, me Wo quaraiõt iwugaga
ibibõki:
12 Bwe tsitaneõ enimõ riañei oto-
taem, me e nim eõ rañada. O Jehova
ñea waña Gott, A eõ toki n õtũbaiw.

PSALM 31.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O JEHOVA, A tũebõnuw; inan eab
õmaneañõ ia aibũmin: Wo nim
õtsimorõ ian am omo.
2 Wo nim õtõ ijũñõm ame; kapapar
kõ mõ õtsimorõ: Wo nim ek' Auwe
waña pe ñaran oaio me waña oror in
tsimor.
3 Bwa Auwe õkõr waña pe ñaran
ogoda me waña oror in tsimor; me
ñagan Wo nim eowõ mõ õpan ame
dedeũ bwe dõgin egõm.
4 Wo nimõ roudan aña iat iw ñea ã
ewewitow ian obwõ; bwa Auwe õkõr
eñõ n tsimor ñamwarin oaio.
5 A ñaeow anũ ian bem: Wo rouwõ
mõ õtsimorõ, O Jehova, ñea Gott
iduwen.
6 A miowi ũra ñabũna re ekeiduwet
imin in tabaite ñan eko woun: ma aña
A tũebõn Jehova.
7 A nan ibibõki mi idorodoro ean am
eõ earañame: bwe Wo kanakania aeõ
kananoañ; Wo tsiet magaũn anũ:
8 Me Wo eõ tsima eow aña ian ben
barũõ; Wo õweijoran nanõ eat etañ
ñamwarin ouwak.
9 Wo nim kananoañeiõ, O Jehova,
bwõ õga bũriõ: ekeowen naga meõ iat
eroe, eh, anũ me rabata bet.

10 Bwe emag aeõ būm in tsimor eat
imwijiña, me emag aeõ obweni iat
ekenano: ekeowen waioiū bwe dõgin
aeõ dūra, me ekeowen bet rõ.
11 A eke aña ion ñea ā õmamado
itūrin barūõ memak, eh, ouwak õma-
madoeõ itūrūra ñabūna re mek itañū,
mi imin in õmiow ūra ñabūna rõ õiju-
wõñõ: rõ gõreiniõ memak ñabūna re
ātiow aña iat emedena.
12 Ā mejiõnõt atsin iat ibūriõ tekei
eñame ñea ema: tekei aña iwūr ñara-
na ā ijababa.
13 Bwa A kaiõt kabakaieõ itūrit
eñame ñabūn ebak, imiow odororaiõ:
ñaga re epo n ijogi bwe re enim
iwitsiow aña, mõ rõ kamararei aūra
barū tsimorū.
14 Ma aña A tūebõnuw, O Jehova:
A ūge, Waña Gott õkõr Auwe.
15 Aeõ dae emek ian bem: Wo nim
õtsimorõ atsin ian ben barūõ, ma atsin
itūrūra ñabūna rõ õmamadoeõ.
16 Mem enimõ õeaõ am tsiõ: Wo
nim õtsimorõ ian am auwātegen.
17 Ā nim eõ õmaneañõ, O Jehova;
bwa A emwemwinuw: ā nim õma-
neañ ūra ñabūn ebaka, re nim eõ me-
mõri ian Seol.
18 Re nim eõ dorer ebate ñan ta-
baite; ñana rõ karai eñõg ebaka ea
eñame ñea omo, iat egatsitsi me eka-
makamo.
19 Õten ñaben am omo, ñea Wo
ñaeow ian obwõra ñabūna re mio-
wuw, ñea Wo ririñ bwe dõgūra ña-
būna re tūebõnuw, ian men ñaiñait
eñame!
20 Wo nim ewewitow ūra eat etañ
ñamwarin eõ nūñida, ñamwarin Auwe
atsin ean aūra kamamat eñame: Wo
nim ewewitow ūra iat ewak atsin ean
an akake eo.
21 Ā nim tsitan Jehova: bwõ Õ
õmeata ame an eõ earañame ñea
õkamadauniñ iat tekawa ñea ā oro-
rai.
22 Ma aña, A ūge ian aeõ miow, Ā
eatow aña atsin ian mem: me Wo
kaiõt bet ian aeõ tetaro ñag A eõñ aw.
23 Amwaim auwā Jehova, amiā
memak ñabūn an ñame ñabūn edere-
der: Jehova erañaūra ñabūn edõbwe-
duwõra, mo oouwak gain ñea õrig
ewaira.
24 Amwaimõ õaio, me enim eõ ma-
ñijūñij būriõūmiā amiā memak ña-
būna ama tobwei Jehova.

PSALM 32.

Wõn Psalm David. Maschil.

ÕGEIDAWIANAW ñea ā eadien
an dūra, ñea ā bõñõbõñe an
ibaka.
2 Õgeidawianaw eñame ñea ā eõ
õbabaka eow itūrin Jehova, ñea eko
bet itsitsino ian anin.
3 Ñag A eõ mõmwi, enamwamwae
rõ ean aeõ ananu eat ibūm aeo-
weaeow.
4 Bwe eroe bem ea ijeaõ mi ijõ-
būm: me ekeowen bõket duwõ tekei
aūra ima imin erõ eat edae in kini-
jow. (Sela.)
5 Ā õmeata aw aeõ dūra, ma A eõ
ewewin aeõ baka; A ūge, A nan pan
a Jehova aeõ dūra; me Wo ead iba-
kain aeõ dūra. (Sela.)
6 Ūra memak ñabūna ra auwāw
re nimõ tetaro aw bwe dõgin ñune
eat edae ñea re ātuw ean: iduwen
õkõr, bwe tsin iõ õrre ebõk ñan ebak,
nan eõ baiwõñ ūra.
7 Auwe õkõr etañ ñea A nan ewe-
winõ ean; Wo nan raña ame iõ õga
būriõ; Wo nan odororaiõnõ iriañ ñan
añõget itsimor. (Sela.)
8 A nan wereriw mõ pan aw iat
emedena ñea wo nim õd ian: A nan
eowonuw meõ.
9 Amwaim eõ eke gamiā pferde,
me mulio, ñana rõ kabaāt ñana ā
õmamoõn ūra debitsi ñana bain mwū-
ra me wan ñana bain kaededeieõra,
bwe tsin ia ā eõ õgõgõn ūra mūñane,
ri nan keõ ia re tūren aw.
10 Inan oouwak oroen ñea ebaka;
me eauwātegen nan odororai ñea
etūebõn Jehova.
11 Amwaim ibibõki itūrin Jehova,
ma amwaim idorodoro amiā ñabūn
omo: amwaim aeuwak bwe dõgit
ibibõki amiā memak ñabūn eimwi
būriõūmiā.

PSALM 33.

AMWAIM ibibõki itūrin Jehova,
amiā ñabūn omo: eimwi itsitaõ
itūrūra ñabūn eimwi būriõūra.
2 Amwaim õtūba Jehova eow ean

harfe: ma *amwaimō* riañei tsitanen
ean bait iriañ ñea abwetsitae wan.
3 Amwaim riañei a iriañ ion etsi-
meduw; amwaim kaeōñ iat eman, me
enim ouwak nōñin.
4 Bwe eimwi aen Jehova; me *E*
ririñ an makur memak iat edōbwe-
duwen.
5 A auwā imwit añōg ñea eimwi: ā
oquenōt eb an eō earañame Jehova.
6 Ā ririñ ianweron eow ean aen Je-
hova; ā ririñ bet epo *n ianweron* eow
ean an ōnano mwin.
7 Ō ōepoi ijited imago tekei etowe-
dūdū; mō Ō ñaeow emago eat etañ in
kepo imin.
8 Eb memak re nimō miow Je-
hova: amen eat eb memak re nimō
miow.
9 Bwe E dorer, me erig bet imin;
Ō pan, mō rō weijo-ōaio.
10 Jehova ōeko woun aūra kamarar
heiden; Ō ōeko woun bet marran bū-
riōūt eponñame.
11 Ōweijo-oaio an kamarar Jehova
eō toki, me maran būriōūn ea edeten
eō toki.
12 Ōgeidawianaw eponñame ñea
Jehova ei wañara Gott; me eñame
ñabūn E ij bwe enim eke an ñame.
13 Jehova ōkanidun ianweron a ūra;
E āt ñaiñait eñame memak:
14 E āt amen eat eb memak atsin
eat eñan in mek;
15 E ririñ būriōūra memak, me E
tsiet aūra makur memak.
16 Eko temoniba ion ñea ā ōtsimor
eow eat etar in ake ñan ebak: ā eō
ōtsimor eñame ñea oaio eat eoaio ou-
wak.
17 Pferde re eō kona buōk bet, me
waiora ñea ouwak eō katsimor.
18 Kania, men Jehova emek eara
ñabūna re miow, eara ñabūna ri ta
daiñ an auwātegen;
19 Bwe E nim ōtsimor anūra atsin
eat ima, me rañа tsimorūra eow eat
erōrō.
20 Anida ri ta daiñ Jehova: Ei ōkōr
buōkeda ma ada kabina.
21 Bwi nan ibibōki būriōūda Itū-
rin, ñag añ tūebōn egen ñea ebwi-
gaga.
22 O Jehova, am auwātegen enimō
mek eama, ñag ama tobeiuw.

PSALM 34.

Wōn Psalm David; ñag ō ōekekia ian men Abimelech, ñea ōijotsina me e nuawen.

ANIMŌ tsitan Jehova eat edae aeo-
weaeow: tsitanen enimō mek ian
mwū eō toki.
2 Inan tsitan anū eow itūrin Jeho-
va: me ñabūna re eō quinōñōg ri nan
kaiōt añōgen, me ri nan ibibōki.
3 Amwaimō buōkō n tsitan Jehova,
ma ada memak am otota egen.
4 A ōnani Jehova, mō Ō kaiōt aeō,
Ō ōtsimorō atsin ean aeō miow me-
mak.
5 Rō kania, me eibibōki būriōūra;
mi inan eō ōmiow mōra.
6 E ekekūr amea ñea eko emit du-
wen, mi Jehova ōkaiōt aen, mō Ō
ōtsimor atsin eat imin memak ñan
ōga būriōūn ean.
7 An engel Jehova ōwei aūra wak
in ake itañūra ñabūna re miow, Ñei
bwe re nim rañа ūra, mō ōtsimor ūra.
8 Amwaim ōij ma aia bwo omo
ōkōr Jehova: ōgeidawianaw eñame
ñea etūebōn.
9 Amwaimō miow Jehova, amiā ña-
būn an ñame ñabūn edereder: bwe
eab ga būriōūra ñabūna re miow.
10 Eko emit duwōra ñain leon, me
re ma n metūr: me ñabūna rō ōnani
Jehova nan eab ga būriōūra imit on
ñan omo.
11 Eoniñ, amwaim ōrre mō kaiōt
aeō: A nimō wereri a gamiā miowen
Jehova.
12 Ijeget eñame ñea eteñ tsimor
me āeñ bet *ebakit* ibūm, bwe e nim
aia ñea i nan geidawianaw ean?
13 Wo nim rañа eom atsin eat ibaka,
me batem atsin eat ekarai eñōg in
baite.
14 Wo nimō ñaūnit ibaka, me ririñ
ñea omo; wo nim ōnani iow, mo quō-
quōn mō ōgōg.
15 Men Jehova emek eara ñabūn
omo *bwe enim oquedei ūra*, me *eadō*
ijūñen ea aūra kōñōñ.
16 Men Jehova eiwitsiow ūra ña-
būn ebaka, bwe E nimō ōekeow ōma-
raneōra atsin eat eb.
17 Re ekekūr *ñabūn omo*, mi Je-
hova ōkaiōt aeōra, mō Ō ōtsimor ūra
atsin ean roiūra memak.
18 Jehova etūren a ūra ñabūna ā

ijababa būriōūra, mō Ō ōtsimor ñabūn ōmwijiña anūra.
19 Ouwak an roe eñame ñea omo, mi Jehova ōtsimor atsin ean mūñane memak.
20 E raña rōn memak: eko emaen eara ie emae.
21 Ibaka nan abi ñea eririñ ibaka; mi inan ōbabaka ūra ñabūna re miowi ñabūn omo.
22 Jehova ōtsimor anūra ñabūn an tsiō: me eko ion ean ñabūna re tūebōn ñea inan ōbabaka.

PSALM 35.

Wōn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nim kañaeot a ūra ñabūna rō kañaeot ame: Wo nim ake a ūra ñabūna ra ake ame.
2 Wo nimō barū ekabina me baibait ake me weijo me buōkō.
3 Wo nimō rouda ekado, me dug medenara ñabūna re ededegeriō: Wo nim ūge a anū, Aña ōkōr wam Amen Katsimor.
4 A nim ōmaiūr mō ōmaneañ ūra ñabūna rō ōnani anū: ā nim ōredōan mi iwidōan mō ōmaneañ ūra ñabūna rō kamararei ōmagaāō.
5 Re nim ek'ūra gan weizen ean eñin, ma an engel Jehova enim jowiow *ūra*.
6 Enim tūr mō ramae medenara; ma an engel Jehova enim ededegeri ūra.
7 Bwe re ewewitow iat ijūb waña-ra iw ian obwō, ñag eko aeō dūra; me re iri *ijūb ion* ian obwen anū, me eko bet dōgin.
8 Ima enim pudu a ñaga ā eō tsiet; me enim te ei edōge wōn iw ñea e ewewin: e nim pudu bet ian bita ima.
9 Ma anū nan ibibōki itūrin Jehova: mi nan idorodoro bet *anū* bwe dōgin ōtsimoren Itūrin.
10 Rō memak ri nan ūge, Jehova, ijegen ñea tekei Auwe, ñea Wo ōtsimor ñea eko wōn imit atsin itūrin ñea ōaio eken a ñei, eh, ñea eko wōn imin me ñea ōga būriōūn atsin itūrin ñea owuromwi?
11 Amen oduwen ñabūna ri tabaite re eogada; mō rō ūdūdōnō añōget imin ñan A eō tsiet.
12 Re rouwōt ibaka aeō *makur ñan* omo, me togit ōkananoañ anū eow ean.
13 Ma aña, ñaga ra arak, A bōñeōnō ekarawin ñea ereab iren: A ōmaga anū iat eō ñanūmwi; ma aeō tetaro eredō a ōanano.
14 Dedeū a tekei ie ei dañō ōa edū: A ōtōburō mō karaququō tekei ion ñea enōñi inen.
15 Me re ibibōki ñag eagada gaiū, me re ebwepoda: re ebwepo amen eko woun bwe re nim iwitsiow aña, ma A eō tsiñai *ūra;* me re ijababaeō me re eō rañada:
16 Rō ōkeijūwera mwūra ame tekei ūra ñabūna re tsitsino mō kawiduemin eat ekadaro.
17 Temoniba, ōten araquin am aia ūra? Wo nim ōtsimor anū atsin ean aūra ijababa, ñea waña imin ñea ā auwā eow itūrū atsin itūrin leon.
18 A nan ōtūbaiw inimaget epo ñea ouwak: A nan otota Auwe inimaget eñame ebak.
19 Barūō ri nan eō idōdōnō iat deden ñea eō eimwi: ri nan eō eaeata mōra ñabūna re miowō ñag eko dōgin.
20 Bwe re eō pōpat iow: mō rō kamararei eñōg in tabaite n iwitsiow ūra ñabūna re eō dōgedōg eat eb.
21 Eh, rō ba mwūra ea ame; mō rō ūge, Eh, ñaija! mema re āt.
22 O Jehova, Wo ātien; Wo nim ōpan; O Temoniba, Wo nim eō goeow tsiniō.
23 Wo nimō rida me weijo bwe dōgin mwiten añōgō, *me* dōgin ōmeataet dedeū, waña Gott me waña Temoniba.
24 Wo nimō mwit añōgō tekei am omo, O Jehova ñea waña Gott; me re nim eō idōdōnō.
25 Re nim eō kōūge ian būriōūra, Ñaija! būriōūda ōkōr: re nim eō kōūge, Ama ōmwaneow.
26 A nim ōmaiūr mō ōmaneañ ūra memak ñabūna re ibibōki bwe dōgin aeō maga: re nim edua egadūkūrañ me eō-eredu ūra ñabūna ro otota ūra n iwitsiow aña.
27 Re nim aeuwak mi idorodoro, me re nim ibibōki, ūra ñabūna re ibibōkiei aeō omo: eh, ri nan eō toki

n ũge, Ã nim tsitan Jehova, ñea eibi-
bõki bwe dõgin an geidawianaw an
tsiõ.
28 Me eo nan õpõpan an omo, me
tsitanem eat ibũm aeoweaeow.

PSALM 36.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David ñea an tsiõ Jehova.

AN dũra amen ibaka ũge ian bũriõ,
Ekeow miowen Gott ian men.
2 Te ei edujow ian men, bwe ã nim
eõ ãt an dũra, me ã nim eõ miowi.
3 Aen mwin ei õkõr ibaka mi itsi-
tsino: ekeowen an titsiet *ma* an ri-
riñ ñea omo.
4 Õ kamararei ibaka ian wõn bett;
õ õweijoratow ian bũriõũt deden ñea
eõ omo; e eõ miowi ibaka.
5 O Jehova, emek õkõr i ianweron
am eõ earañame; an dõbweduwõm
õbaiwõñ denañ.
6 Am omo tekei wõn towedũdũ
Gott; ma am mwit añõg tekei emago
ñea ouwak: O Jehova, Wo raña eña-
me mi imin ñan etsimor.
7 Õten kaganadon am eõ earaña-
me, O Gott! me ñaiñait eñame re
ewewin ũra ean tũr in bem in õeta.
8 Inan õmarañ ũra eow eat eõriõrin
am wak; me Wo nan õrenõn ũra ka-
win am ibibõki.
9 Bwe emek Itũrũm burodaũt itsi-
mor: ama nan ãt iaõ ian iaõũm.
10 Wo nim õraq am eõ earañame ea
ũra ñabũna re tsietuw; ma am omo ea
ũra ñabũn eimwi bũriõũra.
11 Nanõra ñabũna rõ gatsitsi enim
eõ naña ame, me bõra ñabũn ebaka
enim eõ onuaiwõ.
12 Rõ puduen ñabũn amen ririñ
ibaka: ã õraijedu ũra, me re eõ kona
n tik weijoda.

PSALM 37.

Wõn Psalm David.

WO nim eõ damadam bwe dõgin
amet dũra, Wo nim eõ añei ũra
ñabũna re ririñ ibaka.
2 Bwi inan etow ũra tekei ibũgi-
bũgi, me ri nan ijijimõ tekei imin erõ
ñan aditũr.
3 Wo nim tũebõn Jehova, me ririñ
ñea omo: wo nimõ mek eat eb, mi
ijeiji ian an dõbweduwen.
4 Wo nim ibibõki bet itũrin Jehova;
mi I nan oija aw mũñana bũriõũm
kõñõn.
5 Wo nim oija Jehova dedem me-
mak; wo nim tũebõn bet, mi I nan
ririñ õkõr.
6 Mi I nan õmeata am omo tekei
iaõ, me mwiten añõgõm tekei ada-
quin.
7 Wo nim õnano ian Jehova, me wo
nim ijen bũriõũm mi ta daiñ: wo nim
eõ damadam bwe dõgin ñea okona
wõn imin eat deden, me bwe dõgit
eñame ñea õreita ririñ emakur ñan
ebaka.
8 Wo nim rañada n egirow, wo
nimõ eatow iteñ õeõgida egae: wo
nim eõ damadam bwe tokin ei iririñ
ñea ebaka.
9 Bwi inan eatow amen ririñ iba-
ka: me ri nan pwijen eb ñabũna ri
ta daiñ Jehova.
10 Bwi ti iju aigetow, mi nan ekeow
eñame ñea ebaka: eh, tsin ia wo õna-
ni atañan nan ekeow.
11 Me ri nan pwijen eb ñabũna re
eõ quinõñõg; me ri nan ibibõki bwe
dõgin oouwaket iow.
12 Eñame ñea ebaka õkamarar bwe
enim iwitsiow eñame ñea omo, mõ õ
keijũwera mwin a.
13 Temoniba nan idõdõn: bwe E ãt
an bũm bwe etũreten.
14 Ro rouda wañara pudutũbwin
ñabũn ebaka, mõ rõ gadũg wan wa-
ñara dobonara, bwe re nim õraijedu
ñabũn eko wañara imin me ñabũn õga
bũriõũra, me bwe re nim abi ñabũn
omo dedeũra.
15 Wañara pudutũbwin nan metu
ian bũriõũra, mi nan mae wañara do-
bonara.
16 Omo eken wõn imit eñame ñea
omo, ñea ta aigetow, ea ebakin wõn
imit eñame ñabũn ebaka.
17 Bwi nan mae bõra ñabũn ebaka:
mi Jehova nan õweijo-oaio ñabũn
omo.
18 Jehova etsiet aũra ibũm ñabũ-
na togit omo: mi nan eko tokin aũra
pwijen eb.
19 Re eab maneañ eat ibũm ñan
ebaka; me ri nan marañ eat ibũm in
rõrõ.
20 Me ri nan ima ñabũna re baka,

me ñabũna barũen Jehova ri nan ek'
ũra eõriõrin lamm: ri nan ekeow; ri
nan ekeow tekei badetsit ãe.
21 Eñame ñea ebaka õbũ imin me
e eab tik pũmwe: me eñame ñea
omo õkananoañei eñame me e totow
imin.
22 Bwe ñabũna ã õgeidawianaw
ũra eow Itũrin ri nan pwijen eb; me
ñabũna ã õeõgida gaiũra eow Itũrin
inan eatow ũra.
23 Jehova õõaio medenat eñame;
me E ibibõki ian medenan.
24 Me tsin io o pudu, inan eab õrai-
jedu õkõr bwe e nim eõ kan rõñidõda;
bwi Jehova tõ õgõg ben.
25 Aña eoniñ ñago, ma A garen
ñage; ma A eitsiõk bet ãt eñame ion
omo ñea ã ñaũnin, me ñaiñain ñabũna
rõ kõñõñ ijeiji.
26 E eõ toki n auwãtegen, me e to-
tow imin ñaña inan õredõan; õgeida-
wianaw ñaiñain.
27 Wo nimõ ñaũnit ibaka, me ririñ
emo; me wo nimõ mek eõ toki.
28 Bwi Jehova ãeñ imwit añõg *ñea
eimwi*, me E eab ñaũnin an ñame ña-
bũn edereder; ã raña ũra eõ toki:
mi inan eatow aũra karig ñabũn
ebaka.
29 Ri nan pwijen eb ñabũn omo, me
ri nan eõ toki n mek ean.
30 Mwit eñame ñea omo õpat iti-
tsiet, me eon õrai imwit añõg *ñan
eimwi*.
31 An dogor wõn Gott emek ian
bũriõũn; me eab mwareow nanan.
32 Eñame ñea ebaka oberei eñame
ñea omo, mõ õ õnani bwe enim abi.
33 Jehova eab ñaũnitow ian ben, me
E eab õbabaka bet ia ã mwit añõgen.
34 Wo nim ta daiñ Jehova, me wo
nim raña medenan, mi I nan otota
auwe bwe wo nim pwijen eb: me tsin
ie E eatow ũra ñabũn ebaka, Wo
nan ãt.
35 A ogiten ãt eñame ñea ebaka iat
oaio ñea ouwak, ñag õgirũmañañ te-
kei imin erõ ñaõen atsitaba ñaõen erõ
ean mwareren.
36 Mi ion õd itañin, me, kania,
ekeowen: eh, A õnani, ma A eõ ãt.
37 Kania eñame ñea togit omo, me
kania eñame ñea eimwi deden: bwe
tokin amea ei iow.

38 Inan õekeow amet dũra memak:
inan õekeow tokiũra ñabũna re baka.
39 Õñaũn itũrin Jehova tsimorũra
ñabũn omo: Ei õkõr eñõra n tsimor
ñea oaio eat ibũm in mañada.
40 Jehova obuõk ũra, mõ Õ õtsimor
ũra: Õ õtsimor ũra atsin itũrũra ña-
bũn ebaka, me E raña tsimorũra,
bwina re tũebõn.

PSALM 38.

Wõn Psalm David in tik kamarar.

O JEHOVA, Wo nim eõ õrõweiõ
ian am egirow: Wo nim eõ iraeõ
n õrõweiõ ian egirowum ñea oaio.
2 Bwe ebuiõ mwin wam dobonara,
me bem eijenõ.
3 Eko etañ eken eat duwõ ñea etsi-
mor bwe dõgin am egirow; me eko bet
itsimor ia' rõ bwe dõgin aeõ dũra.
4 Bwe erowi animwen tũbũ aeõ
dũra: õgain etsitobo uwada ñea eroe,
ñea A eõ kona bwe dõgin roin.
5 Õmwamwitsi witõ mo oquerenõ,
bwe dõgin aeõ kabaãt.
6 A õmagaeõ ma A te toweberebet;
A dũgidugo n mwijiña eat ibũm aeo-
weaow.
7 Bwo oquetet ikũñijow ian weka-
ña; me eko etañ ion iat duwõ ñea
etsimor.
8 A man naga ma A maga kõr: A
ananu ñag eõ iow bũriõ.
9 Temoniba, imin memak ñan A ãeñ
re mek ian mem; me ã eõ ewewin aeõ
ananu ian mem.
10 Õpakapakõ dirukoiũ, mõ õñaũ-
niõn aeõ oaio: ma an ãt irõñin meõ
erowien bet.
11 Ñabũna ra auwãõ me ñabũna
dañõ rõ õrũr õebũra bwe dõgin gaiũ;
ma amen ũbwiõ rõ weijo ogoeow.
12 Me ñabũna re teñ barũ tsimorũ
rõ ñaeow ime *ian obwõ;* me ñabũna
rõ õnani õmagaãõ rõ pan mũñan eba-
ka, mõ rõ kamararei tsitsinoeiet eb eat
ibũm aeoweaeow.
13 Ma aña, A eõ kaiõt, ñag tekei
aña eñame ion ñea õbõñ danũñen; mi
tekei aña eñame ion ñea õpwer eon,
ñea eõ eadõ mwin.
14 Eh, tekei aña eñame ion ñea eõ
kaiõt eñõg, me eko bet eñõg in õrõwe
ian mwin.
15 Bwa A tobeiuw, O Jehova: Wo

nim kaiõt *aeõ*, O Temoniba ñea waña
Gott.
16 Bwa A ũge, bwi ta bwidũga me
re idõdõnõ: tsin iõ õmwareow nanõ,
ri nan tsitan ũra mi iwitsiow aña.
17 Bwa A puduen naga aña, ma
aeõ mwijiña eõ toki n ta mek ian
meõ.
18 Bwa A nim õpan aeõ ibaka; ma
A nimõ mwijiña bwe dõgin aeõ dũra.
19 Me re marũm õkõr barũõ, mõ rõ
oaio; me ra aeõñ ebak ñabũna re
miowõ ñag eko aeõ dũra.
20 Me ñabũna rõ pũmweõt emo iba-
ka ũra õkõr barũõ, bwin A edegeri
ñea omo.
21 O Jehova, Wo nim eõ ñaũniõ: O
waña Gott, Wo nim eõ goeow tsiniõ.
22 Wo nimõ kapapar me buõkõ, O
Temoniba, ñea A tsimor eow Itũ-
rin.

PSALM 39.

Wõn Monibait Amen riañ, wõn Jeduthun. Wõn Psalm David.

AŨGE, A nan raña dedeũ, bwa A
nim eõ dũra eat o: A nim raña
mwũ ean bain kaededeijet imwi ñag
emek ian meõ eñame ñea ebaka.
2 Õpwer eo eat eõ-mõmwi, A eõ põ-
pan bet bita imin ñea omo; me etik
rogan aeõ mwijiña.
3 Õkũñijow bũriõ ia; me ñag A
õreit kamarar õñet ãe: ma A dore-
ren *eat* o:
4 Jehova, Wo nim õmeata ame to-
kiũ, ma akeweõin ebakin aeõ bũm
bwõ õten ebakin; *bwa* A nim tsiet
añõgen aeõ jũrũñ.
5 Kania, Wo ririñ aeõ ibũm tekei
reabin iat ebe; ma aeõ obweni n
tsimor tekei ie ekeow ian mem:
eñame memak ñabũna *re nimen* bwõ
rõ weijo-oaio ũra imin ñan eko woun.
(Sela.)
6 Eñame memak re dũgidugo õkõr
iat itũr ñea deõ imin õkõr; ro ware-
war me eko bet woun: õ kaiji *imin*,
me e iki bwi ijegen ñea nan õgõg.
7 Me ñage, Temoniba, ekeken ñea
A ta daiñ? aeõ tob emek Itũrũm.
8 Wo nim õtsimorõ atsin ean aeõ
dũra memak: Wo nim eõ ririñõ bwa
A nim eke aña wañara imin in owidu
ñabũna rõ kabaãt.

9 A eõ mõmwi, ma A eõ ead mwũ;
bwina Wo ririñ õkõr.
10 Wo nim õkirõat atsin itũrũ am
iraeõ: ã õekeowõ ean an bem iraeõ.
11 Tsin ia Wo õrõwei eñame ion
eat õrõwe bwe dõgit idũra, Wo nan
õekeow amon tekei ia ã õekeow amon
eow itũrũra motten: bwe eñame me-
mak ũra imin ñan eko woun. (Sela.)
12 Kaiõt kõ aeõ tetaro, O Jehova,
me Wo nim õtõ ijũñõm ea aeõ eke-
kũr; Wo nim eõ ijen bũriõũm bwe
dõgin renimeõ: bwa aña õkõr erate-
quõ ian mem, aña amen eat eb eben,
tekei aeõ bagadugu memak ñago.
13 Wo nim eõ kania ame, bwa A
nim kan marũm, ian obwen aeõ nua
atsin ine me ekeow.

PSALM 40.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

ATA daiñ Jehova, ma A ijen bũriõ:
me E bereberedu ame, mõ Õ
kaiõt aeõ ekekũr.
2 Õ õmeataeõ bet atsin iat ijũb ñea
õkanani, atsin iat ebaubo ñea ere-
ribe; mõ Õ õeõgida nanõ eat epe,
mõ Õ õweijo-oaio aeõ dũgidugo.
3 Mõ Õ ñaeow ian mwũ iriañ ion
etsimeduw, ñea tsitanen wõra Gott:
eñame ñabũn ebak ri nan ãt, me ri
nan miow, me ri nan tũebõn Jehova.
4 Õgeidawianaw eñame ñea eij Je-
hova bwe enim eke wõn imin in tobei,
me e eõ eredu ũra ñabũn awaroñõra,
me ñabũna re iwidõ a ebaite.
5 O Jehova ñea waña Gott, ebak
am makur in kamadauniñ ñana Wo
ogiten ririñ, ma am kamarar bwe
dõgima: ã eõ kona n õdũ mõ pan aw;
me tsin ia A teñ õmeata *mũñane* mõ
pan, ebak eken a ñana ã kona õdũ.
6 Wo eõ ibibõkiei iwim mi iwim
ñana ijeiji; me Wo baida ijũñõ: Wo
eõ ãeñ bet iwim in jiũiow mi iwim in
etad idũra.
7 Ma A ũge, Kania, A õrren: ã
eare añõgõ iat buch, *ñeijin ũge:*
8 A ibibõki n ririñ bita Wo ãeñ, O
waña Gott; eh, emek bet am dogor
ian bũriõ.
9 A õpõpat emo eat epo ñea ouwak;
kania, A nan eab tsima bateõ, O Je-
hova, Wo tsietõ.
10 A aeõ ewewin am omo ian bũriõ;

A ōpōpan an dōbwedūwōm ma am
katsimor: A eō ewewin am eō eara-
ñame ma am iduwen ea eponñame
ñea ouwak.
11 O Jehova, Wo nim eō ōgōg am
kananoañ atsin itūrū: enim eō toki n
rañame am eō earañame ma am idu-
wen.
12 Bwe ro odororaiō ibaka ñana ā
eō kona n ōdū; aeō dūra rō ōgōgō, me
ñagan A eō kona ekanida itūga; re
ebak eken ea iren tūbū; mō ōñaūniōn
būriō.
13 O Jehova, enim tsimine būriōūm
in ōtsimorō: O Jehova, Wo nim kapa-
par me buōkō.
14 Ri nan maiūr me maneañ memak
ñabūna rō ōnani anū bwe re nim abi:
ri nan iwidō me redō mi inan ōmaiūr
ūra ñabūna re ibibōki bwe dōgin aeō
maga.
15 Ri nan mwitōñ bwe dōgin aūra
maiūr ñabūna rō ūge ame, Eh, ñaija!
16 Ūra memak ñabūna rō ōnaniw
re nim ibibōki mi idorodoro Itūrūm:
ñabūna ri ta daiñ am katsimor, re
nim eō toki n ūge, Ā nim tsitan Je-
hova.
17 Ma aña, eko waña imin, mō ōga
būriō; *mi* Jehova ōmaranō bet: Auwe
ōkōr amen buōkō ma amen ōtsimorō;
O waña Gott, Wo nim eō duoku.

PSALM 41.

Wōn Monibait Amen riañ. Wōn Psalm David.

ŌGEIDAWIANAW ñea ōmaran
ñea eko emit duwen: Jehova
nan ōtsimor eat ibūm ñabūmin ōga
būriōūn ean.
2 Jehova nan raña, mō ōgōg ma-
wirin, mi i nan geidawianaw eat eb:
me Wo nim eō totu ea būriōūra ña-
būna barūen.
3 Jehova nan ōōaio eow ian wōn
bett ñag e jūrūñ: Wo ōmamo wōn
bett memak ean arakin.
4 A ūge, O Jehova, Wo nim kana-
noañeiō: Wo nim ōtsimor anū; bwa
A dūra ea aw.
5 Barūō rō pan añōgō ñan ebaka,
mō rō ūge, I nan ima ijet, nan ekeow
egen ijet?
6 Me tsin iō ō ōrre bwe enim aiaeō,
ō ōrai eñōg in tabaite; me būriōūn
ōebwepoi a ibaka: me tsin ie e meta
aton, ō pōpan.
7 Ūra memak ñabūna ra añañōnō
rō kedōmwimwiei añōgō: rō kama-
rareiō bwe re nim ōeōgida gaiū.
8 *Mō rō ūge*, Earak ion ebaka ere-
ribe a: me ñage ñag e mequōr e eab
gauwei irida.
9 Ō ōbūida bet rūbōgin nanan mi
iwitsiowō dañō ñea dañō ōkōr, ñea A
tūebōn, ñea ōn waña brot.
10 Ma Auwe, O Jehova, Wo nim
kananoañeiō, mō ōweijoranō, bwa A
nim pūmwe aūra ibaka.
11 A tsiet iow ian ñune bwe Wo
auwāō, ñaga barūō eō doganigae ame.
12 Ma aña, Wo ōgōg iow aña ian
aeō omo, me Wo ñaeow aña ian mem
eō toki.
13 Ā nim tsitan Jehova, ñea waña-
ra Gott Israel, atsin ñago me ñago
me eō toki. Āmen, me Āmen.

PSALM 42.

Wōn Monibait Amen riañ; wañara Maschil ñaiñain Kora.

TEKEI an cerva eije bōken iat
ekaw, ōūga bet an anū ijéw, O
Gott.
2 Anū ōbōñei Gott, ñea Gott etsi-
mor: A nan nua ijet bwa A nim aia
men Gott?
3 Ōaña ōkōr renimeō ijeaō mi ijō-
būm, ñaga rō ūge ame eat ibūm aeo-
weaeow, Iña wam Gott?
4 Tsin ia A ōmaran mūñane, A idon
anū ia, bwa A teñ ōkōr naña aūra epo
eñame, me edegeri ūra aeow ian an
wak Gott, iat eñōg in ibibōki mi itsi-
taō, inimagōra ñabūna rō ōreita tara-
mawir.
5 Anū, adaga wo mwijiña? ma
adaga wo eō iow ia? wo nim ta daiñ
Gott: bwa A nan ōtūba bet bwe dō-
gin an buōkōnō men.
6 O waña Gott, ōmwijiña anū ia:
me ñagan A ōmaratow Auwe eat eb
ñaben itirūrūn Jordan, me Hermo-
nim, eat etowedūdū ñea kadudu.
7 Emago ion emwemwit emago ion
ma aeuwakei wam weron ñana do-
wanaitsi: wam bagobagan me añan
memak rō ōd animwō.
8 *Mi* Jehova nan pan bet an eō ea-
rañame ijeaō, me emek itūrū riañeien

ijōbūm, *ñea* aeō tetaro a Gott ñea A
kona tsimorū atsin Itūrin.
9 A nan ūge a Gott ñea waña pe
ñaran ogoda, Adaga Wo meijiōnō?
adaga A dūgidugo n iōñ ean oroeō
itūrūra ñabūna barūō?
10 Barūō rō ōmamadoeō tekei ipu-
dutūbwin ia' rō; ñaga rō ūge ame
eat ibūm aeoweaeow, Iña wam Gott?
11 Anū, adaga wo mwijiña? adaga
wo eō iow ia? wo nim ta daiñ Gott:
bwa A nan ōtūba bet, ñea ōtsimoren
meō, me waña Gott.

PSALM 43.

O GOTT, Wo nimō mwit añōgō, mō
ōmeata añōget dedeū n iwitsiow
eponñame ñea ebaka: Wo nim ōtsi-
morō atsin itūrit eñame ñea amet
tsitsino ñea ebaka.
2 Bwa Auwe ōkōr waña Gott ñea
A oaio Itūrūm; adaga Wo bwiriow
aña? adaga A ta dūgidugo n iōñ bwe
dōgin ōmamadoāō itūrin barūō?
3 Wo nim ōmeata iaōūm ma am
iduwen; bwa arūm eowō: ma arūm
otow aña ean wam towedūdū ñea
ebwigaga, me ea am wak.
4 A nan naña wōn dagarae Gott,
A nan naña Gott ñea ouwak aeō ibi-
bōki Itūrin: O Gott ñea waña Gott,
A nan tsitanuw ean harfe.
5 Anū, adaga wo mwijiña? adaga
wo eō iow ia? wo nim ta daiñ Gott:
bwa A nan ōtūba bet, *ñea* ōtsimoren
meō, me waña Gott.

PSALM 44.

Wōn Monibait Amen riañ Wañara Psalm ñaiñain Kora. Maschil

O GOTT, ama ogiten kaiōtōt ijūñe-
ma, etōñima ogiten pan a gama
am makur ñea Wo ririñ ean aūra ibūm
eat edae ñago me ñago.
2 Wo ededegeriōn heiden bem, me
Wo ñaeow epo ia ean: Wo ogiten ōeō-
gida gait eponñame, me Wo ōbaba-
reow ūra.
3 Bwe re eō kona minebena eb eow
ean wañara pudutūbwin, me ā eō ōtsi-
mor ūra bet eow ean bōra: bwe dama-
rūmūm, me bem, mi iaōin mem, bwi-
na Wo quedei ūra.
4 O Gott, Auwe ōkōr waña Temo-
niba: Wo nim ōpan ōtsimoren Jakob.
5 Ama nan ōraijedu barūema eow
Itūrūm: ama nan jorgageñ eow ian
egōm ñabūna re eogoda bwe re nim
ake a gama.
6 Bwa A eab tūebōn waña dobo-
nara, me waña pudutūbwin eab ōtsi-
morō bet.
7 Ma Auwe Wo ōtsimor gama atsin
itūrin barūema, me Wo ōmaneañ ūra
ñabūna ra añañōn gama.
8 Ama tsitan gama eow itūrin Gott
eat ibūm aeoweaeow, ma ama nan
ōtūba egōm eō toki. (Sela.)
9 Me ñage Wo bwiriowen *gama*, me
Wo ōmaneañ gama, me Wo eō edegeri
earama.
10 Wo ōeiwidōan gama atsin itū-
rin barūema: bwe re nimō kona n
eñan wama imin ñabūna ra añañōn
gama.
11 Wo totow gama tekei schafe
ñana ā nim ōn, me Wo ōbabareow
gama eow inimagen heiden.
12 Wo rouwōn am ñame imin ñea
eko woun, me eō ñabeda *wam imin*
eow ean pūmwōra.
13 Wo eke gama imin in ōbabaka
ea aranoma, mi imin owidu me eka-
widuemin ea ūra ñabūna re mek itū-
rima.
14 Wo eke gama eñame ñabūna ā
pōpan in idōdōtow inimagen heiden,
me eponñame re nim ereran tūbūra ea
gama.
15 Aeō ibaka emek ian meō eat
ibūm memak, mō ōbōñeō maiūrin
meō,
16 Bwe dōgin aen ñea ōkabaka mō
ōramwani; bwe dōgin amen miowi ma
amen ōeōgida egae.
17 Eagáda gama memak mūñane;
ma ama eō meijionuw bet, ma ama
eō tsitsino bet ean am berith.
18 Eō tik iwidō būriōūma, me eō
bebenago bet ama nuaw atsin ian
medenam,
19 Ñag ouwak am ira gama eow eat
eñōra schakale, me Wo bōñeōn gama
itūr in ima.
20 Me tsin ia ama ogiten meijiōn
egen wama Gott, me ere bema ea Gott
in tabaite;
21 Ōten, Gott eab āt ñea? bwe E
tsiet bait ibūriō ñan eō nūñida.
22 Eh, ā abi gama bwe dōgūm eat

ibũm aeoweaeow; ã pan gama bwe
schafe ñana bait abi.
23 Rida kõ, adaga Wo mijimij, O
Temoniba? eogoda kõ, Wo nim eõ
eatow gama eõ toki.
24 Adaga Wo ewewin mem, me Wo
meijiõn bet ama kananoañ ma ama
roe?
25 Bwa anima rõ õtõburõra añe: mi
ijema ereribe a emwarere.
26 Eogoda kõ me buõk gama, me
Wo nim õtsimor gama bwe dõgin am
eõ earañame.

PSALM 45.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Sosannim. Wañara Psalm ñaiñain Kora. Maschil. Riañit auwã.

OQUETOW añe bũriõ bwe dõgit
eñõg ñeijin omo: A pan mũñan
A ririñ ñan añõgen uea; eo ei wõn
griffel amen edar ion ñea epar.
2 Wo omo eken ea ñaiñait eñame; ã
idatu emo ian batem: me ñagan Gott
õgeidawianaw auwe eõ toki.
3 Wo nim quõr iow eat erũrũm
wam pudutũbwin, Auwe ñea *Togit*
Õaio, ñea tsitanem me raitsitũm.
4 Me Wo nim õd õkõr ian kabiroro
n raitsitũm, bwe dõgit iduwen me eõ
quinõñõg me emo: me damarũm in
bem nan wereri aw mũñan õkanani.
5 Eõkõñ mwin wam dobonara; me
eponñame ro pudu ijõñũm; *re mek*
ian bũriõũra ñabũna barũen uea.
6 Gott, eko tokin wam tron: zepter
in monibaim ei zepter emaen
eimwi.
7 Wo ãeñ emo, me Wo miowi ibaka:
me ñagan Gott, ñea wam Gott
õbidõnuw eir in ibibõki aũtubwit dañõm
memak.
8 Oboijarara am karawin memak
eow ean myrrhe, ma aloe, *me* kasia;
me rõ õeibibõkiw baibait ekaeõñ ñan
etsimine wan atsin iat ewak ñana paläste
ñana ebur.
9 Ñaiñain uea ñabũna ãn re mek
inimagen wam ãn ñabũna ã eredu:
ãita uea õweijo eat damarũm in bem
ian gold in Ophir.
10 Ñaiũ n ãn, wo nim kaiõt, me kamararei,
mõ õtõ ijũñõm; wo nimõ
meijiõn bet am ñame, ma an wak etõñũm;
11 Me uea nan ãeñ amom: bwe ei
õkõr wam Temoniba, me wo nan adorei.
12 Me ãita ñain Tyrus *nan mek ina*
ma an adu; me ñabũn ebak wañara
imin inimaget eñame ri nan kõñõñ
oquedeieõra Itũrũm.
13 Togit omo ãita ñain uea ian *wõn
palast uea;* ã kamwararoiõn gold an
karawin.
14 Inan õrean a uea iat ekarawin
ñana ã jirõn bet' eñame iat deden ñea
ekae: mi inan õrean aw dõgibono ñabũna
dañan ñabũna re edegeri.
15 Inan õrean ũra iat ibibõki mi
idorodoro: me ri nan metu ian wõn
palast uea.
16 Ñaim nan ñeijũbwen am bagadugu,
me wo nan eke ũra prinzen eat
eb memak.
17 A nan ririñ egõm bwe ã nim
õmaratow eat edet memak: me ñagat
eponñame ri nan õtũbaiw eõ toki
me eõ toki.

PSALM 46.

Wõn Monibait Amen riañ; wañara Psalm ñaiñain Kora; ã õeiwin a Alamoth. Iriañ ion.

GOTT ei õkõr eñadañ in tsimor me
waioda, ei õkõr amen buõk gada
ñea emek itũrida iõ õga bũriõũda.
2 Me ñagan am eõ miow ia ã õekekae
bet eb, me tsin ia ã õraijedu imago
etowedũdũ;
3 Me tsin io obururu mwin imago
mõ õgaporañ, me tsin ie eruwiruwõ
etowedũdũ bwe dõgin burodaũn.
(Sela.)
4 Bwe etsimine ekaw ion, me bõken
õeibibõki an tekawa Gott, ñea etañ
ñamwarin ebwigaga ian maneabin
Amea Togit Ogoda.
5 Gott emek ijugagain; mi i nan eõ
ruwõ: Gott nan buõk tsin iõ õren
eorata.
6 Re earaearũõ heiden, mõ õrõraõ
eb ñan etsimine monibaiũra: Õ õrai
aen, *me* ekeowet eb.
7 Jehova Zebaoth emek itũrida;
wõn Gott Jakob ei eñadañ in tsimor
ñamwarin ogoda. (Sela.)
8 Tũkõ, ma aia an makur Jehova,
ñan ijababaet imin eat eb eow Itũrin.
9 O otoki eake me etoki ean mwit

eb; E tsiba dobonara, me E ideij
iwũgagat ekado; E jiũiow chariot
eow eat ãe.
10 Amwaim eõ mõmwi, ma amwaim
tsiet bwa Aña Gott; inan tsitatow
Aña inimagen heiden, inan tsitatow
Aña eat eb.
11 Jehova Zebaoth emek itũrida;
wõn Gott Jakob ei eñadañ in tsimor
ñamwarin ogoda. (Sela.)

PSALM 47.

Wõn Monibait Amen riañ; wañara Psalm ñaiñain Kora.

AMWAIM ibwiba bemiã, eponñame
memak; amwaim aeuwak a Gott
eat eiñõñ it doganigae.
2 Bwõ õkanani Jehova ñea Togit
Ogoda; Ei õkõr Uea ñea õkaganado
eat eb memak.
3 I nan õdenigae eñame memak ijõ-
ñida, me eponñame ijõñin nanada.
4 E ij ũbwieda ñaben añ nan bwien,
ñea imin tsitan Jakob ñea A auwã.
(Sela.)
5 Gott oroga *itũga* iat aeuwak, Je-
hova *oroga itũga* ean nõñit dobu.
6 Amwaim riañei tsitanen Gott,
riañei kõ; amwaimõ riañei tsitanen
wõra Uea, riañei kõ.
7 Bwe Gott ei Uea in eat eb memak:
amwaim riañei iriañ iat ititsiet.
8 Gott omoniba ea heiden: Gott
emegeda ian wõn tron ñaran ebwi-
gaga.
9 Re epoda monibain eat eb *bwe re
nim ek'ũra* an ñame wõn Gott Abra-
ham: bwe wõn Gott kabina n eat eb;
ouwak tsitanen.

PSALM 48.

Iriañ ion; wañara Psalm ñaiñain Kora.

ÕKAGANADO Jehova, mo ouwak
tsitanen ian an tekawa wõra
Gott, eow ean wõn towedũdũ ñea
ebwigaga.
2 Edabũk eow ean godaũn, *me* ei
õeibibõkiet eb memak, etowedũdũ
ñea Zion ñea erũrũt atsin apwewa,
ñea an tekawa Uea õkaganado.
3 A tsiet Gott eow ian wakin me-
mak ñana palãste bwe ei etañ in tsi-
mor ogoda.
4 Bwe, kania, re ebwepo uea, mũ
ũra memak re tik nuawen.
5 Ra aia, mõ rõ mwitõñ; me re
miow, *mõ* rõ gõrien.
6 Me erõraõ opudu a ũra eow ina,
me emaga, tekei ãn iõ õgatsi.
7 Wo ijababa deimanu imago eow
ean eñin in apoe.
8 Ñea añ kaiõt, añ aia iow bet ian
an tekawa Jehova Zebaoth, ian an
tekawa wõra Gott: Gott nan õõaio eõ
toki. (Sela.)
9 O Gott, ama kamararei am eõ ea-
rañame, ian wam tempel.
10 O Gott, tekei egõm, õũga bet tsi-
tanem ea mwit eb: oquenõt damarũ-
mũm emo.
11 Enim ibibõki etowedũdũ ñea
Zion, me enim idorodoro ñaiñain Juda
ñabũna ãn, bwe dõgin mwitet eñõg
Itũrũm,
12 Amwaimõ dũgidugo mõ õpaeoi
Zion, ma amwaim odororai; amwaim
õdũ turris in memak.
13 Amwaim kanakania õkõr oro-
ren: amwaimõ dũgidugo ian wakin
ñana palãste; bwa amwaimõ kona n
pan a edet edeten imũr.
14 Bwe Gott une ei õkõr wõra Gott
eõ toki me eõ toki: I nan eow gada
ea ada ima.

PSALM 49.

Wõn Monibait Amen riañ; wañara Psalm ñaiñain Kora.

AMWAIM kaiõt ñune, amiã memak
ñabũna eponñame; amwaim õtõ
ijũñemiã, amiã memak ñabũn amen
eat eb:
2 Eñame ñabũn eijõñ me eñame
bet ñabũn ogoda, amiã memak ña-
bũn ebak emit duwemiã, me ñabũn
eko emit duwemiã bet.
3 Mwũ nan pat ititsiet; me bũriõ
nan kamararei tsietet imin.
4 A nan totow ijũñõ ea ẽñõgen õtsi-
ñin: A nan õmeata aeõ kadõtsi eow
ean harfe.
5 Dõgit ekeken ñag A nimõ miow
ibũm ñan ebaka, io odororaiõ aũra
kamamado ñabũna rõ õmamadoeõ?
6 Ñabũna re tũebõn ebakin waña-
ra imin, me ñabũna re tsitan ũra bwe
dõgin ebakin wañara imin;
7 Eko ion *inimagõra* ñea okona n
rouw õtsimoret etsin, me e eõ kona
bet eoija Gott pũmwen:

8 (Bwo ouwak õkõr pũmwen õtsi-
moren anũra, me eko tokin an eõ to-
ki:)
9 Bwe e nim tsimor bet eõ toki, me
e nim eõ ãt enamwamwae.
10 Bwe e ãt eñame ñabũn õman
bwe re man, me ema bet ñea õkabaãt
me ñea eõ man, mõ rõ ñaina wañara
imin memak bwe wõt eñame ibũn.
11 Rõ ũge ian bũriõũra bwi nan eõ
toki *n mek* aũra wak, me eñõra n
mek atsin eat edeten ea edeten; re
emwinõn ũbwiõra egõra ñan egõra
õkõr.
12 Me eõ mek eñame ñea ã eredu: i
ta tsitobo imin gõgõrõ ñan ema.
13 Ñaiune õkõr dedeũra ñabũna rõ
kabaãt: mi iruwũra eñame rõ ũge
bwe eimwi aeõra. (Sela.)
14 A mwit añõgõra bwe wimen
Seol ñag tekei ũra epowi n schafe;
mi ima nan ekei wañara hirte: me
ñabũn omo ri nan moniba ea ũra ijo-
rañ; ma aũra omo nan ekei wõn Seol
bwe enimõ õekeow, bwe enim eko
eñan in mek.
15 Me Gott nan õtsimor anũ atsin
ian waion Seol; bwi I nan oquõrida n
oquedeiõ. (Sela.)
16 Wo nim eõ miow tsin ia eñame
ion ekei eñame ion ñea ebak wõn
imin, tsin ia ã oouwak amon an wak:
17 Bwe tsin ie e ma eab õbũ imit
on; me ereduen eab eã erowin.
18 Ogen bet iõ õ kakairũ n õga-
geidawianaw anin ean an bũm in tsi-
mor, (me eñame re tsitanuw bet, tsin
ia Wo oquedeiuw).
19 I nan naña anaman an ini an ba-
gadugu; me re eab ãt iaõ ia ibũmin.
20 Eñame ñea ã eredu, me ñea e
ikũba, i ta tsibobo imin gõgõrõ ñea
ema.

PSALM 50.

Wõn Psalm Asaph.

EDORER Gott, Amea Oaio, ñea Je-
hova, me E emwemwit eb atsin
ean an tsiõda equan ea an eõg.
2 Emeta raitsitsin Gott ñea omo-
tañitañ atsin ian Zion.
3 Nan õrre wõra Gott, mi I nat do-
rer õkõr: ãe nan abab ian obwen, mi
nan bõñũñõ eñin itirũrũn.
4 I nan emwemwin ianweron itũga,
me eb, bwe E nimõ mwit añõgen an
ñame:
5 Amwaimõ õepoi ame aeõ ñame
ñabũn edereder, ñabũna ro ogiten ri-
riñ berith epo ame eow eat iwim.
6 Ianweron nan õpõpan an omo:
bwina Gott ei amen mwit añõg.
(Sela.)
7 Aeõ ñame, amwaim kaiõt, bwa
A nimõ dorer; Israel, A nim pan aw:
Aña õkõr Gott, ñea wam Gott.
8 A eõ õrõweiuw bwe dõgin am
wim; eõ toki n mek ian meõ am wim
in jiũiow.
9 A eõ barũ ochs iot atsin ian am
wak, õa bõcke atsin eat eñan wam
imin gõgõrõ.
10 Bwe waña õkõr imin gõgõrõ n
oigaga memak ñan õkaredũõñ, mi
imin gõgõrõ ñan ebak erañan ñan
edũgidugo eat etowedũdũ.
11 A tsiet memak imin õeta n ato-
wedũdũ: me waña imin gõgõrõ n añe
ñan õkaredũõñ.
12 Me tsin ia A metũr, A eab pan
aw; bwe waña õkõr eb mi imin ñan
ean.
13 Õten, A nim õt duwen ochsen,
me nim aran bõcke?
14 Wo nimõ wimeiõn Gott eõtũba;
me wo nim oduwen aem in votum ea
Amea Togit Ogoda:
15 Wo nim emwemwinõ eat ibũm
ñabũmin õga bũriõũm ean; A nan õtsi-
moruw, me wo nan õraitsitõ.
16 Me Gott ũge a ñea ebaka, Dõgit
ekeken ñaga wo põpan aeõ dogor, ma
adaga wo barũ aeõ berith ian mwim,
17 Ñaga wo miowi ekereri, me wo
bwiredu iruwum aeõ?
18 Tsin ia wo ãt amen torere ion,
wo edegeri aen, me wo nan buõk
amen mequõr it dũra.
19 Wo oija ibaka mwim, me eom
õrig ebaite.
20 Wo megeda me wo ñaea dõgit
edũm; me wo õbabaka añõgen ñait
inõm ñea eman.
21 Wo ogiten ririñ mũñane, ma A
eõ memõri; wo ũge ian bũriõũm bwi
ta tsitobo dedeũ me dedem: ma A
nan õrõweiuw, ma A nan õeimwi *mũ-
ñane* ian mem.
22 Amwaim kamararei õkõr ñũne,
amiã ñabũn amwa meijiõn Gott, bwa

ñam A ijagin gamiã, me eko bet ion
ñea õtsimor gamiã:
23 Ñea eke iwim itsitaõ õ õraitsitõ;
me ñea õeimwi deden A nan õmeata
a itsimor ñea õñaũn itũrin Gott.

PSALM 51.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David, ñaga Nathan ñea prophet õrre a, iruwin an dũra ea Bath-Seba.

O GOTT, Wo nim kananoañeiõ tekei am eõ earañame; Wo him õekeow aeõ dũra tekei ñaben am oqued.
2 Wo nimõ gabũrõ õkõr atsin ean
aeõ baka, me *Wo nim* õderederõ atsin
ean aeõ dũra.
3 Bwa A tsiet õkõr aeõ arareañe:
ma aeõ dũra eõ toki n ta mek ian
meõ.
4 A dũra ea aw õkõr Ñauwe, ma A
ririñ bet bita ñea ebaka ian mem:
bwe ã nim oomouw ia Wo dorer, me
Wo nimõ dereder ia Wo mwit añõg.
5 Kania, A pudu iat ibaka; mi inõ
õrigõ iat idũra.
6 Kania, Wo ãeñ iduwen iat ibũriõ:
me Wo õmanõ bwa A nim tsiet eman
ian bit eõ nũñida.
7 Wo nim õderederõnõ ysop, ma A
nan dereder: Wo nimõ duduiõ, ma A
nan bũrũbũr eken a schnee.
8 Wo nimõ ririñõ bwa A nim kaiõt
ibibõki mi idorodoro; bwe enim ibi-
bõki rõ ñana Wo ogitet tsiba.
9 Wo nim ewewin mem ea aeõ dũ-
ra, me Wo nimõ õekeow aeõ baka
memak.
10 O Gott, Wo nim õrig iow ia ibũ-
riõ edereder; me Wo nim kan ririñ
iow ia Anin ñea eimwi.
11 Wo nim eõ eatow aña atsin ian
mem; me Wo nim eõ onuaiw Anũm
ñea Omotañitañ atsin itũrũ.
12 Wo nim õredõan ame ibibõki it
itsimor ñea õñaũn Itũrũm: Wo nim
õweijoranõ eow ian anin ñea og-
duwen.
13 Ma A nan wereri a amen riow
ean aem medenam memak; ma amet
dũra ri nat tik iwidõ aw.
14 O Gott, ñea waña Gott, ñea A tsi-
mor Itũrũm, Wo nim õtsimorõ atsin
eat idũra ñea eidot era; *me* eo nan ria-
ñei añõgen am omo.
15 O Temoniba, Wo nimõ baida ba-
teõ; me mwũ nan õmeata tsitanem.
16 Bwe Wo eõ ãeñ iwim; me tsin ia
Wo ãeñ, A nan totow õkõr: Wo eõ ibi-
bõkiei iwim in jiũiow.
17 Wimen Gott ei õkõr anin ñea ã
ijababa: O Gott, Wo eõ miõwi ibũriõ
ñea ã ijababa me ñea õmwijiña.
18 Wo nimõ ririñ ñea omo ea Zion
eow ian am oqued: Wo nimõ wei oro-
ren Jerusalem.
19 Me Wo nan ibibõkiei wimet emo,
mi iwim in jiũiow, mi iwim in jiũiow
ñan eõ mõgimõg: me ri nan ere ochsen
ean wam dagarae.

PSALM 52.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Maschil David; ñaga Doeg ñea dei Edom õrre mõ õkadeaeo a Saul, mõ ũge. David õrre eow ian an wak Ahimelech.

ADAGA wo otota auwe eat ibaka, ñauwe ñea amen oaio? eko tokin an eõ earañame Gott.
2 Eom õkamararei ibaka; tekei ijũ-
bar eõkõñ, ñaran õmakamakur iat itsi-
tsino.
3 Wo ãeñ eket ibaka ea emo; me
ebaite ea panen ñea eimwi. (Sela.)
4 Wo ãeñ eñõg memak ñan õekeow
imin, auwe eo ñea etsitsino.
5 Gott nan õraijedu auwe eõ toki; I
nan õbuw eanuaw, me rouda auwe
atsin ian am wak, mi I nan uda au-
we atsin ũbwiõra ñabũna re tsimor.
(Sela.)
6 Ñabũn omo ri nan ãt, me ri nan
miow, me ri nan idõdõn, *me ri nan*
ũge,
7 Kania, ñaiune eñame ñea eõ ij
Gott bwe enim eke waion; me ñea
etũebõn wõn imin memak ñan ebak,
mõ õõaio ñei eow ian an ibaka.
8 Ma aña, tekei aña oliva ñaõen adi-
tũr ian an wak Gott: A tũebõn an eõ
earañame Gott eõ toki me eõ toki.
9 A nan õtũbaiw eõ toki, ñaga Wo
ririñ: A nan ta daiñ egõm, ñag omo
ian men am ñame ñabũn edereder.

PSALM 53.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Mahalath. Wõn Maschil David.

AMEN kabaãt ũge ian bũriõũñ. Eko Gott. Re baka, me re ririñ ñea

eimwi bwe enim ouwak miowen ũra
ean; eko ion ñea eririñ ñea omo.
2 Gott ōkanidun ianweron bwe enim
aia ñaiñait eñame bwe E nim aia ie
etsimine ion ñea ōman, ñea ōnani Gott.
3 Re iwidō memak; mō rō kanaka-
nenō memak; eko ion ñea eririñ ñea
eimwi, ekeow, ekeow ōkōr ion.
4 Re eō man ñabũna re ririñ ñea
ekaka, ñabũna rō ōn aeō ñame tekei
ōnen brot, me re eō emwemwin Gott?
5 Ouwak aũra miow ino eko imin
kamiow ean: bwe Gott ōbabareow
rōn ñea ōwei an wak bwe enim ake
aw; Wo ōmaiũr ũra, bwina Gott ōkeō
a ũra.
6 Karenaga me etsimine ōtsimoren
Israel atsin ian Zion! Tsin ia Gott
ōredōan an ñame ñabũn edenigae,
nan ibibōki Jakob, mi nan idorodoro
Israel.

PSALM 54.

Wōn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeōñ ñan etsimine wan. Wōn Maschil David: ñaga dei Siph rō ōrre a Saul, mō rō ũge a, Ōten, David eō kerũ inimagema?

O GOTT, Wo nim ōtsimorō eow ian
egōm, me Wo nimō mwit añōgō
eow ian waiom.
2 O Gott, Wo nim kaiōt aeō tetaro;
Wo nim ōtō ijũñōm ea aen mwũ.
3 Bwe eratequō re eogoda bwe re
nim iwitsiowō, me ñabũn etiritir rō
ōnani anũ bwe re nimō ōekeow: me
re eō ñaeow Gott ian mōra. (Sela.)
4 Kania, Gott ei ōkōr amen buōkō:
Temoniba emek inimagōra ñabũna rō
ōweijo-oaio anũ.
5 I nan pũmwe aũra ibaka barũō:
Wo nimō ōekeow ũra eow ian am idu-
wen.
6 A nan ere aw iwim ñaga bũriō
ōkōr: A nan tsitan egōm, O Jehova,
bwo omo ōkōr ñea.
7 Bwō Ō ōtsimorō atsin eat eroe
memak; me meō ogiten ãt ñea A ãeñ
bwe ñabũna barũo re nim eke wa-
ñara.

PSALM 55.

Wōn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeōñ ñan etsimine wan. Wōn Maschil David.

O GOTT, Wo nim ōtō ijũñōm ea
aeō tetaro; me Wo nim eō ewe-
winuw ea aeō kōñōñ.
2 Wo nim kania ame, mō kaiōt aeō:
A eō iow ñag A pan aeō roe, ma A
eōñ,
3 Bwe dōgin aen barũō, me bwe
dōgin ōmamadoeō itũrũra ñabũn eba-
ka; bwō rō ōraijida ame iqui, mō rō
ōmamadoeō iat egirow.
4 Emaga ōkōr bũriō ia: mo opudu
ame imin ōkanani ñana wōt ima.
5 Mō ōrre ame imiow me erōraō, me
ejenō imiow ñea ouwak.
6 Ma A ũge, Karenaga me etsimine
beō n ōeta tekei taube! ma A nan ōeta
eanuaw mi tuwin ōnano.
7 Kania, A ñiōñio aeow ogeow, ma
A ta mek eat etomagage. (Sela.)
8 Ma A kapapar in gōrō atsin ean
eñin oaio, ma an ake ianweron.
9 O Temoniba, Wo nimō ōekeow
ũra, mō ōrared eora: bwa A ogiten
aia iñuruñure me eake iat tekawa.
10 Rō ōpaeoi animwen ororin ijeaō
mi ijōbũm: iqui me ekamamado emek
ijugagain.
11 Ibaka emek ian: itsitsino me
ebaite ar eō nuaw atsin ean mede-
nan.
12 Bwe deō barũō ion ñea ōbaba-
kaeō; me tsin ie ei, A kona ijen bũ-
riō: me deō amen miowō bet ñea
oogoda bwe enim iwitsiow aña; me
tsin ie ei, A kona ewewinō atsin itũ-
rin:
13 Bwa auwe ōkōr, eñame ion ñea
etsitobo ame ōkōr, ñea dañō, ñea
amen bwiō ōkōr.
14 Ar kamarar epo, ma ar dũgidugo
ian maneabin Gott epo a eñame.
15 Ima enim pudu a ũra, ã nim ōrai-
jedu ũra ian Seol ñaga re tsimor: bwi
ibaka emek ian aũra wak, *mi* inima-
gōra.
16 Ma aña, A nan emwemwin Gott;
mi Jehova nan ōtsimorō.
17 A nan ōpan añōgen aeō roe, ma
A nan iōñ ijemerō, mi ijoran, mi
ijeaquō: mi I nan kaiōt aeō.
18 Ō ōtsimor ōkōr anũ atsin eat
ake ñea A ake ean: bwe ebak ña-
bũna ra ake ame.
19 Gott nan kaiōt, mi I nan ōnei
aeōra, Amea ñea emegeda n moniba
ñago me ñago, (Sela) bwe ekeow ōe-
kaeōra me re eō miow bet Gott.
20 E ere ben bwe enim iwitsiow

ũra ñabũna re mek iat iow a ñei: me
e ijababa an berith.
21 Ōramae mwin tekei butter, me
eake emek ian bũriōũn: emeroro eken
aen ea eir, mi tekei ōkōr ipudutũbwin
ñarana ā roudan ian bweren.
22 Wo nim oija Jehova roiũm me-
mak, mi I nan buokuw: mi I nan
eab ñaũnitow iat eō-iow eñame ñea
omo.
23 Ma Auwe, O Gott, Wo nim uje-
du ũra iat ijũb in ima: me ri nan eō
ōmag emaen in aũra ibũm in tsimor
eñame ñabũna re tsitsinoi eb; ma aña
A nan tũebōnuw.

PSALM 56.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Jonath elem rehokim. Wōn Psalm David: Michtam: ñaga dei Philistia ōgōg iow i Gath.

O GOTT, Wo nim kananoañeiō; bwe
eñame eteñ ōmwaneowō: ō ōma-
madoeō ma a ake ame eat ibũm aeo-
weaeow.
2 Barũō re teñ ōmwaneowō eat
ibũm aeoweaeow: bwe ekak ñabũna
ra ake ame iat egatsitsi.
3 Tsin ia A miow, A tũebōnuw.
4 Ian Gott, A nan tsitan aen: A
tũebōn Gott, ma A nan eō miow;
ekeken ñea eñame enimō ririñ ame?
5 Rō ōred aeō eat ibũm aeoweaeow:
aũra kamarar memak ei iteñ ōeōgida
gaiũ.
6 Re ebwepo, me re ewewin ũra,
ma ra aia nuawũ, me ri ta daiñ tsi-
morũ *bwe re nimō ōekeow.*
7 Ōten, ri nan tsimor eow iat iba-
ka? O Gott, Wo nim ōraijedu epon-
ñame eow eat egirow.
8 Wo ōmadũn aeō ñiōñio: Wo nimō
ñaeow renimeō ian wam badōr; ōten,
eō mek ian wam buch?
9 Ri nan iwidō barũō eat ibũm ña-
bũmin A emwemwinuw ean: A tsiet
ōkōr ñune, bwe Gott ei amen buōkō.
10 Ian Gott, A nan tsitan aen: ian
Jehova, A nan tsitan aen.
11 A tũebōn Gott, ma A nan eō
miow; ekeken ñea eñame enimō ririñ
ame?
12 O Gott, emek ea aeō n votum: A
nan oija aw iwim in ōtũba.
13 Bwe Wo ōtsimorien anũ atsin
eat ima: ōten, Wo eō ōtsimor nanō
atsin ean an pudu. bwa A nimō dũgi-
dugo ian men Gott ian iaōũra ñabũna
re tsimor?

PSALM 57.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Al-Taseth. Wōn Psalm David; Michtam ñag ō gōr atsin ian men Saul, iat earō.

WO nim kananoañeiō, O Gott, Wo
nim kananoañeiō; bwa anũ
etũebōnuw: eh, A nan tsimor eow
ean tũr in bem in ōeta, ea an mag
mũñane egae.
2 A nan emwemwin Gott ñea Togit
Ogoda; ñea Gott ñea eririñ ame waña
imin memak.
3 I nan ekijodun ianweron, mi I
nan ōtsimorō atsin ean an ōmama-
doeō amea ñea eteñ ōmwaneowō;
(Sela); Gott nan ōijōn ame an oqued
ma an iduwen.
4 Anũ emek inimagen leonis; A
mequōr inimagōra ñabũna rō pwi-
jōriōr, ñabũna ñaiñait eñame, ña-
bũna mwũra tekei ekado me mwit
dobonara, me eora tekei ipudutũ-
bwin eōkōñ.
5 O Gott, ā nimō tsitanuw itũgain
ianweron: raitsitũm enimō mek itũ-
gain eat eb memak.
6 Ro ogiten gadauw iw ion ian me-
dena; etoweitsiber anũ: ro ogiten iri
ijũb ion ian obwō; mũ ũra ōkōr rō pu-
duen ian. (Sela.)
7 Ō ōweijo-oaio būriō, O Gott, ōwei-
jo-oaio buriō: A nan riañ, eh, A nan
riañei tsitanem.
8 Rida kō, tsitaneō; rida kō, psalter
me harfe: A nan rida ijoran.
9 A nan ōtũbaiw, Temoniba, inima-
get eponñame: A nan riañei tsitanem
inimaget etebinñame.
10 Bwo ouwak am eō earañame te-
kei goeowin ianweron, ma am idu-
wen tekei goeowin ino ro ñow de-
nañ.
11 O Gott, ā nim tsitanuw, itũgain
ianweron; raitsitũm enimō mek itũ-
gait eb memak.

PSALM 58.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Al Taseth. Wōn Psalm David: Michtam.

ŌTEN, amwa pōpan ōkōr emo n eō
mōmwi? ñamiā ñabũna ñaiñait

eñame, ōten, amwa mwit añōg eimwi
ōa iōk?
2 Iōk; amwa ririñ ōkōr mūñan eba-
ka ian būriōūmiā; amwa paunei roin
ibakain bemiā eat eb.
3 Rō keō ñabūn ebaka atsin ian ijet
inōra: rō ñiōñio n dūra ñago rō ōren
pudu, eat epat ebaite.
4 Eakura tekei eakun schlangen:
tekei ōkōr ūra otter ñea eō kona
ekaiōt eñōg ñea ōbōñ ijūñen;
5 Ñea ōkeō iō ōkaiōt aeōra ñabūn
amen kabwiāeā, ogen bet ia togit
ōman amea amen kabwiāeā.
6 O Gott, Wo nimō tsiba mwūra ian
ñanaquara: O Jehova, Wo nim uda
mwin leonis dedemaro.
7 Ri nan mag tekei ebōk ñea epar
in gōrūrō: rō gadōge mwin wañara do-
bonara, me emaen.
8 Tekei schnecke ie ekeow, enim
ūga bet aūra ekeow: tekei an pudu
ñait ān ñea ebwijūbwij, ñea eō āt
equan.
9 Ñag eitsiōk emer quan magamiā
eōkōñ, eapwir onuaiw ūra aeōg ñan
aditūr me ñan emadetō.
10 Mi nan ibibōki eñame ñea omo
ie āt ōeōgidaet egae: mi i nan
gabūrōn nanan arat eñame ñea eba-
ka;
11 Me eñame ri nan ūge, Etsimine
ōkōr pūmwen an makur eñame ñea
omo: etsimine Gott ion ñea ōmwit
añōg eat eb.

PSALM 59.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Al-Taseth. Wōn Psalm David: Michtam: ñaga Saul ōijōn an ñame, me ro oberei ewak bwe re nim abi David.

O WAÑA Gott, Wo nim ōtsimorō
atsin itūrin barūō: Wo nim
tata aña itūga atsin itūrūra ña-
būna re eogoda bwe re nim iwi-
tsiow aña.
2 Wo nim ōtsimorō atsin itūrūra
ñabūna re ririñ ibaka, me Wo nim
ōtsimorō atsin itūrit eñame ñabūn
amen ije era.
3 Bwe, kania, rō ōreit oberei anū;
re ebwepo ñabūna rō ōaio bwe re
nim iwitsiow aña: deō dōgin aeō
dūra, me deō dōgin bet aeō baka, O
Jehova.
4 Rō gōrō bwe re nimō gadauw ūra
ian obwō, me ekeow bet *aeō* dūra:
Wo nimō rida me gōrōmwūmwū me
kanakania dedeū.
5 Ma Auwe, ñea Jehova Gott Ze-
baoth, ñea wañara Gott Israel, Wo
nimō eogoda me naña heiden memak:
Wo nim eō kananoañei amen riow eat
edogor ñea ebaka. (Sela.)
6 Re redō ijemerō, me re eōñ tekei
robar, mō rō ōbwida tekawa.
7 Kania, ro urubata *eñōg ebaka*
atsin ian mwūra; ipudutūbwin emek
ian bateōra: *mō rō ūge,* Ijegen enim
kaiōt?
8 Ma Auwe, O Jehova, Wo nan idō-
dōn ūra; Wo nan owidu heiden me-
mak.
9 Bwe dōgin waion A nan ta dai-
ñuw: bwe Gott ei waña turris ñea
ogoda.
10 Waña Gott nan gōrōmwūmwū
eow ean an eō earañame: Gott nan
oija ame aiaen bita ñea A āeñ bwe
wañara ñabūna barūō.
11 Wo nim eō abi ūra, bwi ta bwi-
dūga ma aeō ñame re meijiōn: Wo
nim ōbabareow ūra eow ian waiom,
mō ōraijedu ūra, O Temoniba ñea
ama kabina.
12 Bwe dōgin an dūra mwūra, ma
aen bateōra, ā nim iba ūra eow ean
aūra gatsitsi, me dōgin bet aeōrañ in
kabaka ma aeōrañ in tabaite ñana rō
pan.
13 Wo nimō ōekeowōn ūra egirow,
Wo nimō ōekeow ūra, bwe re nim
ekeow: bwa amen eat eb memak re
nim tsiet Gott ñag omoniba inimaget
ibwibwin Jakob, ea magin mwit eb.
(Sela.)
14 Re nimō redō ijemerō, me re
nim eōñ tekei robar, mō ōbwida te-
kawa.
15 Re nimō ñiōñio mō kanani ōaña-
ra, me re nim gapūmaran ie eō-iow
būriōūra.
16 Ma aña A nan riañei waiom; eh,
A nan riañei am eō earañame ijaran
iat ibibōki: bwa Auwe waña turris
ñea ogoda, me ewewineō eat ibūm
ñabūmin ōga būriō ean.
17 *Auwe ñea* waioeō, A nan riañ
aw: bwe Gott ei waña turris ñea ogo-
da me waña Gott ñea oquedeiō.

PSALM 60.

Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Susan Eduth: wõn Michtam David in kereri: ñag a akea Aram-Naharaim me Aram-Zoba, mi Joab eredõ ma abi ata ma aro erañat dei Edom.

O GOTT, Wo bwiriowen gama, Wo
ijababa gama; Wo egirow; Wo
nim kan õtsimor gama.
2 Wo õruwiruwõ eb; Wo ijababa:
Wo nim kan õepoi baũin, bwe dõgin
ñag eruwiruwõ.
3 Wo õmeata mũñan enõwewe ea
wam eponñame: Wo õrenõn gama
wein ñea etsietsio men ñamen.
4 Wo oija ũra ãñidet eran ñabũna
re miow Auwe, ñarana re ijida bwe
dõgit iduwen. (Sela.)
5 Wo nim õtsimorõn gama damarũ-
min bem mõ kaiõt aema, bwe re nim
tsimor ñabũna Wo auwã ũra.
6 Gott õkakairũ ian an omo; ma A
nan ibibõki: A nan dũbañai Sichem,
ma A nan õepoi me dũbañai epañ ñea
Sukkoth.
7 Ũbwiõ õkõr Gilead, me ũbwiõ bet
Manasse; Ephraim ei õtsimoren tũbũ
ñea oaio; *mi* Juda ei waña zepter.
8 Moab ei aeõ wũr in ũmwin; A
nan õraijiow Edom aeõ schuh: Phi-
listia, wo nim aeuwak bwe dõgũ.
9 Ijegen ñea nan otow aña iat te-
kawa ñea oaio ororen? ijegen ñea
enim otow aña Edom?
10 O Gott, deõ Auwe ñea Wo bwi-
riow gama *ñago?* me Wo eõ edegeri
wama tar in ake, O Gott.
11 Wo nim oija gama buõkema *mõ
õtsimor gama* atsin itũrin barũema:
bwe eko woun buõkema itũrit eñame.
12 Ama nan oaio itũrin Gott: bwe
Ei õkõr ñea nan jorgageñ barũema.

PSALM 61.

Wõn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeõñ ñea etsimine wan. Wõn Psalm David.

O GOTT, kaiõt kõ aeõ kõñõñ; me
Wo nim õtõ ijũñõm ea aeõ te-
taro.
2 A nan emwemwinuw atsin ean
mwit eb, tsin ie etũren an toki bũriõ:
Wo nim eow aña eat epe ñaran ogoda,
ñaran ogoda eken ame.
3 Bwa Auwe eñõ n tsimor, me tur-
ris ñea oaio ian obwen barũõ.
4 A nan mek ian am wak eõ toki: A
nan gõrõ mõ õtsimorõ eow ean tũr in
bem in õeta. (Sela.)
5 Bwe Wo kaiõt aeõ n votum, O
Gott: Wo ogiten oija ame wañara
imin ñabũna re miow egõm.
6 Wo nim õraq an bũm in tsimor
uea: an obweni nan ekei edet ñan
ebak.
7 E nim eõ toki n megeda ian men
Gott: Wo nimõ gadauw eõ-earañame
mi iduwen bwa arũm õtsimor.
8 A nimõ riañ me tsitan egõm eõ
toki, bwa A nim oduwen aeõ n votum
eat ibũm aeoweaeow.

PSALM 62.

Wõn Monibait Amen riañ; tekei deden Jeduthun. Wõn Psalm David.

ANŨ ta daiñ õkõr Gott me eõ mõ-
mwi, ñea õñaũn itũrin tsimorũ.
2 Te Ei õkõr waña pe ñaran ogoda
me waña amen katsimor: *Ei õkõr*
waña turris ñea ogoda; mi nan eõ
ouwak aeõ memõri.
3 Õten araquin amiã iwitsiow eña-
me ion, bwa amiã memak amwaim
abi, tekei eoror ñaran epa, õa tekei
eoror ñaran emeiweduen naga?
4 Ri tõ kamararei õraijeduet atsin
eat tsitanen; re ibibõki iat ebaite: rõ
õrai eñõg in õgageidawianaw ean
mwũra, mõ rõ ramwani ian bũriõũra.
(Sela.)
5 Anũ, wo nim ta daiñ Gott me eõ
mõmwi; bwe erig aeõ tob atsin Itũ-
rin.
6 Te Ei õkõr waña pe ñaran ogo-
da me waña amen katsimor: *Ei õkõr*
waña turris ñea ogoda; A nan eab
memõri.
7 Tsimorũ me eredueõ ar mek itũ-
rin Gott: ape n waioeõ me tsimorũ ar
mek ian Gott.
8 Amiã ñabũna eñame, amwaim
tũebõn eat ibũm memak; amwaim
idatu bũriõũmiã ian men: Gott ei
eñadañ in tsimor. (Sela.)
9 Iduwen, eñame ñabũn eijõñ ũra
õkõr imin ñan eko woun, me eñame
ñabũn õkaganado ũra ebaite: me tsin
ia ã paunei ũra re bebe; ũra memak
re bebe eken ea imin ñan eko woun.
10 Amwaim eõ tũebõt ekamama-
do, ma amwaim eõ owaroñemiã eat
ijababa imin: me tsin io oroga eba-

kin wamiã imin, amwaim eõ ñaeow
būriōūmiã ean.
11 Gott ōkakairū eat ibūmin, arū-
wōri aeõ kaiōt ñeijine: bwe wōn Gott
eoaio.
12 O Temoniba, wam bet eõ-eara-
ñame: me Wo pūmwe aūra makur
eñame memak tekei aūra makur.

PSALM 63.

Wōn Psalm David ñag e mek ean tomagagen Juda.

O GOTT, Auwe ōkōr waña Gott; A
nan oquaquiõ mõ ōnaniw: anū
ōbōñeiuw, rabata āeñuw ōkōr, eat eb
ñaben emōgejuju mõ ōbōñ, ino eko
ebōk ean.
2 A kania aw eat deden ñune iat
dōmaneab ñea ebwigaga, bwa A nimõ
āt waiom me tsitanem.
3 Bwin omo eken am eõ earañame
ea itsimor; bateõ nan tsitanuw.
4 A nan tsitanuw iat deden ñune
ñag A tsimor: A nan tata beõ ian
egōm.
5 Mi nan marañ anū tekei iõ õ ōt
ijeiji eta me eriōr; me mwū nan tsi-
tanuw ean bateõ ñea eibibōki;
6 Tsin ia A ōmaranuw eow ian wa-
ña bett, ma A kamararei dedem eat
edae in ober ijōbūm.
7 Bwa Auwe amen buokõ, A nan
ibibōki ean tūr in bem in ōeta.
8 Anū ereribe aw in edegeriw: da-
marūmin bem ōgōgõ.
9 Me ñabūna rõ ōnani anū bwe re
nimõ ōekeow, ri nan rodu eat etañ
ñan ijōñit emwarere.
10 Me ri nan pudu eat ipudutūbwin:
me ri nan ek'ūra dūbañūra alopex.
11 Mi nan ibibōki uea eow itūrin
Gott: inan tsitan ūra memak ñabūna
re schwōr Itūrin; bwe inan tsima
mwūra ñabūna rõ pat ebaite.

PSALM 64.

Wōn Monibait Amen riañ. Wōn Psalm David.

O GOTT, Wo nim kaiōt aeõ ian aeõ
tetaro: Wo nim raña tsimorū
atsin ean miowen barūõ.
2 Wo nim ewewinõ atsin ian aūra
kamaman ñabūn amet dūra, ma atsin
ean aūra earaearūõ ñabūn amen ririñ
ibaka;
3 Ñabūna rõ ōrarõ eora tekei ipu-
dutūbwin, mõ rõ gadōge wañara do-
bonara, ñana eñōg ñan ōbaōadsin:
4 Bwe re nimõ bonarai ñabūn omo
eat etañ ñan eõ nūñida: mi tik ña-
ga mõ rõ bonarai amea, me re eõ
miow.
5 Tū ūra ro oquaqui ūra eat eka-
marar ñan ebaka; mõ rõ kamara-
rei dedeūrañ in ijen aūra atarõ iat
eõ nūñida; mõ rõ ūge, Ijegen eni-
mõ āt?
6 Rõ ōnani mūñan ebaka: mõ rõ
ūge, Añ ogiten ōmag ekanani ñea
ewōñōn ōkōr: mõ ōkab aūra kamarar
me būriōūra memak.
7 Me Gott nan bonarai ūra; mi tik
ñaga me ri nan ūne eow ean mwit do-
bonara.
8 Inan ōraijedu ūra iat deden ñune,
me eagada gaiūra eow eat ora: mū
ūra memak ñabūna re āt ūra ri nan
ōmameiw tūbūra n owidu ūra.
9 Me eñame memak ri nan miow;
me ri nan pōpan an makur Gott, me
ri nan kamararei ōkōr ñea ā ririñ eow
Itūrin.
10 Nan ibibōki eñame ñea omo itū-
rin Jehova, mi i nan tūebōn; mū ūra
memak ñabūn eimwi būriōūra ri nan
otota.

PSALM 65.

Wōn Monibait Amen riañ. Wōn Psalm David.

O GOTT, eb enim eõ dorer ian mem,
me wam ōkōr itsitaõ i Zion: mi
inan ririñ aw eñōg in votum.
2 O Auwe ñea Wo kaiōt etetaro,
eñame memak ri nan naña aw.
3 Eagada ame eñōg ñan ebaka: me
ñagan Wo nimõ ead ama dūra.
4 Ōgeidawianaw eñame ñea Wo ij,
mõ ōrean aw, bwi i nan mek ōkōr ian
maneabūm: ama nan iow ean an
omo am wak, ñea wam tempel ñea
ebwigaga.
5 Me Wo nan kaiōt aema eat imin
ōkanani iat emo, O Gott ñea ama tsi-
mor Itūrūm, ñea aūra tob amen ean
mwit eb memak, me ñabūna re mek
ogoeow imago:
6 Ñea ooaio etowedūdū eow ean
waion; ñag ōquōrōt iwūgagat eoaio:
7 O otoki nōñin imago ñea nōñin
mwin añan, ma aūra earaearūõ epon-
ñame.

8 Re miow bet bwe dõgin am itema
ñabũna re mek eat etañ ñan ogoeow:
Wo eke ibibõki an meta ijoran mi
ijemerõ.
9 Wo naña eb, me Wo õriare, Wo
õebak baibain; oquenõt ebõk wõn kaw
Gott: Wo gadauw wañara weizen,
ñaga Wo gadauw emwarere iat de-
den ñune.
10 Wo oouwak õriareãn agaõin; Wo
õeimwi an pagedu-pagada: Wo õme-
roro eow ean weron; Wo õgeidawia-
naw mũñan erõda ean.
11 Wo quaeõt obweni am oqued; me
medenam õkaeatu eriõr.
12 Rõ kaedu eat etañ in bũgibũgi it
etomagage: ã quõrõt iwũgagat etowe-
dũdũ ibibõki.
13 Rõ õkarawinõt etañ in bũgibũgi
epowi it imin gõgõrõ; me ã bõñeõt
epañ weizen: me ra aeuwak bwe dõ-
git ibibõki, me re riañ bet.

PSALM 66.

Wõn Monibait Amen riañ. Iriañ ñea Psalm.

AMWAIM aeuwak a Gott bwe dõ-
git ibibõki, eb memak:
2 Amwaimõ riañei ereduen egen:
amwaim õmamo tsitanen.
3 Amwaim ũge a Gott, Õten kanani
n am makur! bwe dõgin ouwakin
waiom, ñabũna barũõm ri nan teñ
kaiõt aem.
4 *Amen eat* eb memak ri nat tara-
mawireiuw, me ri nan riañ aw; ri nan
riañei egõm. (Sela.)
5 Tũkõ, ma aia an makur Gott; õka-
nani an makur ea ñaiñait eñame.
6 E ririñ ijited bwe enim eke
emwarere ñea emõg; rõ õd animwet
ekaw ean nanõra: añ ibibõki Itũrin
eow ina.
7 Õ õmwit añõg eõ toki eow ean
waion; men ãt eponñame memak: re
nim eõ otota ũra ñabũna rõ maman.
(Sela.)
8 Amiã eñame, amwaim tsitan wõra
Gott, bwe eb enim kaiõt nõñit tsi-
tanen:
9 Õ ñaeow anida iat itsimor, me
E raña nanada bwa ñam õmwa-
reow.
10 Bwe Wo õij dedema, O Gott:
Wo õdereder gama tekei silber ia ã
õdereder.
11 Wo otow gama iat ime; Wo
ñaeow eat iwũgagama imin ñea eroe.
12 Wo oija eñame eõd animwen tũ-
bwima: ama õd ijugagait ãe me ebõk;
me Wo eow gama eat etañ ñamwari-
na ã kona imin ebak ean.
13 A nan ñow ian maneabũm mõ
õbũ iwim in jiũiow; A nan oija aw
mũñan A patow ian aeõ n votum,
14 Mũñana bateõ õpan, mũñana
mwũ õpan bet, ñag õga bũriõ.
15 A nan ere aw iwim in jiũiow ña-
na schafe ñan eduweduw. mi iwim
ñan oboijarara, ñana schafe eman;
ma *A nan* ere bet ochsen me bõcke.
(Sela.)
16 Tũkõ, bwa amwaim kaiõt, amiã
memak ñabũn amwa miow Gott,
ma A nim pan a gamiã bit E ririñ
a anũ.
17 A emwemwinõn mwũ, me ã tsi-
tatow eat o.
18 Me tsin ia A õgõg ibaka ian bũ-
riõ, Temoniba nan eab kaiõt aeõ:
19 Me Gott õkaiõt õkõr; Õ õtõ ijũ-
ñen ea aeõ tetaro.
20 A nim tsitan Gott, ñea eõ eatow
aeõ tetaro, me eõ õbũ an oqued atsin
itũrũ.

PSALM 67.

Wõn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeõñ ñan etsimine wan. Psalm ion ñea Iriañ.

GOTT enim oquedei gada mõ õga-
geidawianaw gada, enimõ õeaõ
men a gada; (Sela.)
2 Bwe ã nim tsiet dedem eow eat
eb, ma am Katsimor eow inimaget
eponñame memak.
3 Eñame enimõ tsitanuw, O Gott;
eñame memak re nimõ tsitanuw.
4 Eponñame re nim ibibõki me re
nim riañ bwe dõgit idorodoro: bwe
Wo nan mwit añõget eñame iat de-
den ñea eimwi, me Wo nan eow
eponñame ñabũna re mek eat eb.
(Sela.)
5 Eñame enimõ tsitanuw, O Gott;
eñame memak re nimõ tsitanuw.
6 Emwarere õrıg quan: Gott, ñea
wõra Gott õkõr, nan õgageidawianaw
gada.
7 Gott nan õgageidawianaw gada;
ma amen ean mwit eb memak ri nan
miow.

PSALM 68.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David, ñea Iriañ ion.

ENIMÕ goda Gott, re nim ijijepaõ
ñabũna barũen; re nimõ gõrõ
atsin ian men ñabũna re miowi.
2 Wo nim onuaiw ũra tekei an
nuaw badetsit ãe: ñabũna re baka
ri nan ekeow atsin ian men Gott
tekei manorin meli ie etar eow ita-
ñıt ãe.
3 Me ri nan ibibõki ñabũn omo; re
nim ibıbõki ian men Gott: eh, re nim
ibibõki iat idorodoro.
4 Amwaim riañ a Gott, tsitan kõ
egen: amwaimõ oog emedena ian
obwen Amea ñea õd iat ekabiroro n
eat etomagage; egen bwi Jehova; ma
amwaim idorodoro ian men.
5 Ei õkõr etõñũra ñabũn emat etõ-
ñũra, ma amen mwit añõget ãn ñabũn
eman agõra, Gott eat eñan in mek
ñea ebwigaga.
6 Gott õñaeow ñabũn eko apoijeõra
iat amen bwieni: Õ õmeata ñabũna ã
quõr, mõ rõ geidawianaw ean: Õ
ñaeow ñabũna rõ kañaba eat eb ña-
ben emõgejuju.
7 O Gott, ñaga Wo meta ian men
am ñame, ñaga Wo dũgidugo mõ õd
eat etomagage; (Sela.)
8 Eruwiruwõ eb, mi ianweron
õkaeatu *weron* ian men Gott: me
Sinai *eruwiruwõ* ian men Gott, ñea
wañara Gott Israel.
9 O Gott, Wo õraijedu weron ñea
ouwak, Wo ooaio wam eponñame eow
ũbwiõra, ñaga re eago.
10 Emek ina wam eponñame: O
Gott, Wo ogiten gadauw a am oqued
ñabũn eko emit duwõra.
11 Temoniba etotow eñog: ãn ña-
bũna rõ õpõpat imwinen ũra etar in
ake ñea ouwak.
12 Õgõrien wañara uea etar in ake,
rõ gõrien: me ãita ñea emek anewak
ũbwien edũbañaijiet imin ñana õañat
epaba.
13 *Õten,* amwa nan mequõr inima-
get eñõra schafe, tekei ben taube ñea
ã bõñeõn gold ñea ebabobo?
14 Ñag Amea Togit Õaio õbabareow
eat etomagage ñabũna uea, eaõen ino
etũr ñago.
15 Etowedũdũ ñea Basan ei wõn
towedũdũ Gott; etowedũdũ ñea Ba-
san ei etowedũdũ ñea ogoda.
16 Amiã etowedũdũ ñan ogoda,
adag amwa añ in kania etowedũdũ
ñea Gott eteñ mek ean? eh, Jehova
nan mek ean eõ toki.
17 Anarama erañan wõn Gott cha-
riot, ũra õkõr araña konaen araña
ñan ebak: Temoniba emek inima-
gõra, tekei deden i Sinai, eat etañ
ñamwarın ebwigaga.
18 Wo akõda eat etañ ñamwarin
ogoda, Wo eow ñabũn edenigae bwe
wam denıgae: Wo õgõg eadu atsin
itũrit eñame, eh, inimagõra bet ña-
bũna rõ maman, bwina Jehova ñea
Gott enimõ mek *inimagõra.*
19 Ã nim tsitat Temoniba ñea õba-
bũ ebaneda eat ibũm aeoweaeow,
ñea Gott ñea wõra amen katsimor.
(Sela.)
20 Wõra Gott ei õkõr Gott ñea eb
etsimor eow Itũrin; me wõn bet Je-
hova ñea Temoniba ekatsimor atsin
iat ima.
21 Me Gott nan õõũne tũbwin ba-
rũen, me eñan iren tũbwin ñea eõ
rañada n dũgidugo ian an dũra.
22 Temoniba ũge, A tik õrean ũra
atsin Basan, A tik õrean ũra atsin
ijõñ imago:
23 Bwe Wo nimõ eak nanam iat
era, me enim tsimine dũbañit on
wam robar atsin itũrin barũõm.
24 Ro ogiten aia am dũgidugo,
O Gott, ñea an dũgidugo wаña Gott,
ñea waña Temoniba, iat dõmaneab
ñea ebwigaga.
25 Rõ õd amo amen riañ, mi imũr
amen kaeõñ, inimaget oniñ in ãn ña-
bũna rõ kaeõñ debõgibogu.
26 Amwaim tsitan Gott inimagen
wañara epo eñame, *tsitan kõ* Temoni-
ba, amiã ñabũn amwa rigidan itũrin
Israel.
27 Ñaiune õkõr Benjamin ñea õka-
dudu, ñea õmwit añõgõra, me prinzen
in Juda ma aũra ñame, me prinzen in
Sebulon, me prinzen in Naphthali.
28 Wam Gott õpan waiom: O Gott,
Wo nim õõaio bita imin ñea Wo ririñ
bwe dõgima.
29 Bwe dõgin wam tempel i Jerusa-
lem ñabũna uea ri nan õrean aw ea-
du.

30 Wo nim õrõwei imin gõgõrõ õka-
redũõñ ñan emek inimaget ebaraba-
ratu, me epowi n ochsen, me ñait
kuh ñana wõt eñame, ñana re jorga-
geñ baũin silber; O õbabareow epon-
ñame ñabũna re teñ ake.
31 Mi nan õrre temoniba atsin
Ägypten; me Ethiopia nan epar in
ere ben a Gott.
32 Eb memak ñan etsimine moni-
baimiã, amwaim riañ a Gott; tsitan
kõ Temoniba; (Sela.)
33 Ñea õd ian wõn kabiroro i ian-
weron in ianweron, ñana bain ñago
me ñago; kania, O oouwak aen eat
eñõg ñeijin oaio.
34 Amwaim õpat oaio bwe wõn
Gott: raitsitsin emek itũgain Israel,
me waion emek bet inimaget denañ.
35 O Gott, Wo kanani atsin iat
eñam ñan ebwigaga: wañara Gott
Israel ei õkõr ñea oija wõn eponñame
eoaio me eõ-badõdõ. Ã nim tsitan
Gott.

PSALM 69.

**Wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Sosan-
nim. Wõn Psalm David.**

O GOTT, Wo nim õtsimorõ; bwe
ebõk orowien naga anũ.
2 A rodu ijõñit ebaubo ñea õkab,
ñea ã eõ kona n weijo ean: A metuen
iat ebõk ñan õkab, me kawit ebõk õd
animwõ.
3 A ñijen eat ekekũr; emõgadan
anorõ: õgõben meõ ñag A ta daiñ
waña Gott.
4 Ebak eken a iren tũbũ ñabũna
barũõ me eko bet dõgin aũra añañõ-
nõ: rõ õaio õkõr ñabũna re teñ abiõ,
ñabũna barũõ, ñabũna re dũra ñaga
ra añañõnõ: ma A õredõan bita ñea
A eõ eñan.
5 O Gott, Wo tsiet aeõ kabaãt; me
ã eõ ewewin aeõ dũra atsin Itũrũm.
6 Ã nim eõ õmaiũr eow itũrũ ñabũ-
na ri ta daiñuw, O Temoniba ñea Je-
hova Zebaoth: ã nim eõ õmaneañ
eow itũrũ ñabũna rõ õnaniw, O wa-
ñara Gott Israel:
7 Bwin A õbabũ eõbabaka bwe dõ-
gũm; me egadũkũran õbõñe meõ.
8 Tekei aña eratequõ ea etsiedũ, mi
tekei aña amen añe ea ñaiñait inõ.
9 Bwõ õnõ auwãen maneabũm; me
eagada ame aũra kabaka ñabũna rõ
õbabakaiw.
10 Ñag A eõñ, mõ õmaga anũ eow
eat eõ ñanũmwi, eb õbabakaeõ bet
ean.
11 Ñag A edua ekarawin ereab
iren, A eken aña wañara imin in idõ-
dõn.
12 Re ererekejũ ñabũna re megeda
inimet oror; me ã eke aña aũra ma-
nowe amen mañi.
13 Ma aña, A tetaro aw, O Jehova,
eat edae ñea eimwi: O Gott, Wo nim
kaiõt aeõ ean uwakin am eõ earaña-
me, ean oduwenen õtsimoret eb eow
Itũrũm.
14 Wo nim õtsimorõ atsin iat ebau-
bo, bwa A nim eõ reñodujow: õtsi-
morõ kõ atsin itũrũra ñabũn amen
añañõnõ, ma atsin eat ebõk ñan
õkab.
15 Enim eõ gõrũrõ animwõ ekaw in
ibõk, me emago enim eõ õmwaneow
aña; mi ijũb enim eõ õepoi ame
mwin.
16 Wo nim kaiõt aeõ, O Jehova; bwo
omo am eõ earañame: Wo nim iwidõ
ame tekei ñaben am oqued ñea eko
tokin.
17 Wo nim eõ ewewin mem ea am
tsiõ; bwa A mek iat egatũrae; Wo
nim eõ duoku n kaiõt aeõ.
18 Wo nim tũren a anũ, *mõ* õtsi-
mor; Wo nim õtsimorõ atsin itũrin
barũõ.
19 Wo tsiet õkõr õbabakaãõ, ma
aeõ gadũkũrañ, me eõ eredueõ: ba-
ruõ memak re mek ian mem.
20 Ekabaka eijababaen bũriõ; mo
ouwak aeõ roe: A õnani ion ñea enim
auwãtegõ, me eko ia aiquen; mi ion
ñea enim õbebe bũriõ, ma A eõ ãt ai-
quen.
21 Mo ro oija ame imin erõ õbaõ-
adsin bwa A nim õn; me ñag A bõñ,
rõ õrenõnõ biniga.
22 Wañara tisch enim ekei ime a
ũra; me tsin ia re mek iat iow, enim
ekei eatarõ a ũra.
23 Ã nimõ ririñ mõra bwe re nim
eõ ãtirõñin; me Wo nimõ ririñ ñea
enimõ rõraõ erũrũn ijõra ean eõ toki.
24 Wo nim idotu eara am egirow,
me egirowum ñeã õkũñijow enim
õgõg ũra.

25 Enimō gadaqua eñōrañ in mek;
enim eko ion emek ian aūra wak.
26 Bwe rō ōmamado amea ñea Wo
ogiten ira; mō rō pōpan añōgen aūra
maga ñabūna Wo ōōūne ūra.
27 Wo nimō ñaeow ibaka animwen
aūra ibaka: me re nim eō ōrre eow
ean am omo.
28 Ā nimō mwinūmwin ūra atsin
iat buch in tsimor, me ā nim eō eare
ūra epo a ñabūn omo.
29 Ma aña A kananoañ ma A maga:
O Gott, am katsimor enim ōeōgida
aña itūga.
30 A nan tsitan egen Gott eat iriañ,
ma A nan otota eat ōtūba.
31 Inan āeñ eken ñune eow itūrin
Jehova ea ochs *ōa* ochs ñea etsimine
oin tūbwin me nanan ñan ōmwiña *ian.*
32 Ñabūna re eō quinōñōg re at
ñune, me re ibibōki: amiā ñabūn ama
ōnani Gott, enim tsimor būriōūmiā.
33 Bwi Jehova ōkaiōt aeōra ñabūn
eko emit duwōra, me E eō miowi an
ñame ñabūn edenigae.
34 Ianweron me eb enim tsitan
Ñei, mi ijited, mi imin memak ñan
ememōri ian.
35 Bwe Gott nan ōtsimor Zion, me
wei kawa n Juda: me ri nan mek ina
me eke ūbwiōra.
36 Ma an karig an tsiō ri nan eke
ūbwiōra bet: ri nan mek ina ñabūna
ra auwā egen.

PSALM 70.

Wōn Monibait Amen riañ. Wōn Psalm David; bait kamar.

O GOTT, *Wo nim eō duoku n* ōtsi-
morō; O Jehova, Wo nim eō
duoku n buōkō.
2 Ri nan maiūr me maneañ ñabūna
rō ōnani anū: ri nan iwidō me redō
mi inan ōmaneañ ūra ñabūna re teñ
ōmagaeō.
3 Ri nan iwidō me redō bwe dōgin
aūra maiūr ñabūna rō ūge, Ōten, ōten.
4 Ri nan idorodoro mi ibibōki Itū-
rūm ñabūna rō ōnaniw; re nim eō
toki n ūge ñabūna re āeñ am katsi-
mor, Ā nim tsitan Gott.
5 Ma aña, eko emit duwō, mō ōga
būriō; O Gott, Wo nim kapapar ame:
Auwe ōkōr amen buōkō ma amen ōtsi-
morō; O Jehova, Wo nim eō be.

PSALM 71.

O JEHOVA, A tūebōnuw: ā nim eō
ōmaneañō ia ibūmin.
2 Wo nim ōtsimorō eow ian am
omo, mō ōtsimorō: Wo nim ōtō ijū-
ñōm ame mō ōtsimorō.
3 Wo nim eke Auwe epe ogoda, ñea
eñō n mek ñea A kona n naña eō
toki: Wo ogiten pan ōtsimoreō; bwa
Auwe ōkōr waña pe ogoda me waña
oror in tsimor.
4 Waña Gott, Wo nim ōtsimorō
atsin ian ben ñabūn ebaka, atsin ian
bet' eñame ñea ōkamamado me eti-
ritir.
5 Bwa Auwe ōkōr aeō tob, Temo-
niba ñea Jehova: Auwe ōkōr aeō
tūeb atsin ean aeō būm in oniñ.
6 Ā raña tsimorū eow Itūrūm atsin
iat ije: Auwe ōkōr ñea Wo ōmeataeō
atsin ian ijet inō: A nan eō toki n tsi-
tanuw.
7 Aña ōkōr imin in kamadauniñ ea
eñame ñabūn ebak: ma Auwe ōkōr
eñō n tsimor ñea oaio.
8 Enim oquen mwū eat tsitanem,
me ereduem eō toki.
9 Wo nim eō eatow aña ean aeō
būm in ūgar; Wo nim eō erowiō ie
emag waioiū.
10 Bwe ñabūna barūō rō pan añō-
gō; me re ebwepo n ijogi ñabūna ro
oberei anū,
11 Mō rō ūge, Gott ōñaūniten: *am*
edegeri mi iba; bwe eko ion ñea nan
ōtsimor.
12 O Gott, Wo nim eō goeow ame:
O waña Gott, Wo nim eō duoku n
buōkō.
13 Ā nim ōmaneañ ūra mō ōekeow
ūra ñabūna ra añañōn anū; ā nimō
bōñeōn ūra ekamamado me eō eredu
ñabūna rō ōnani ōeōgidaen gaiū.
14 Ma aña A nan eō toki n tob, A
nan aeōñ oouwak tsitanem.
15 Mwū nan ōpōpan añōgen am omo
ma am katsimor eat ibūm aeoweaeow;
bwa A eō tsiet ebakin.
16 A nan ōrre ian an makur Temo-
niba ñea Jehova ñea oaio: ma A nan
pōpan am omo, mi ta am omo.
17 O Gott, Wo wereriō atsin ñago
aña eoniñ; ma A pōpan añōgen am
makur ñan ōkamadauniñ ea ñabū-
mine.

18 Me ñage ñag añat eñab mõ õke
tũbũ, O Gott, Wo nim eõ ñauninõ;
bwa A nim og amo n õmeata waiom
eat edet *ñea õrren naga*, ma am eõ-
badõdõ ea edet memak ñan nan õrre.
19 Togit ogoda am omo, O Gott;
Auwe ñea Wo ririñ mũñan ouwak, O
Gott, ijegen ñea tekei Auwe?
20 Auwe, ñea Wo õmeata a gama
gaima ñan ebak mõ õkama, Wo nim
kan õtsimor gama, Wo nim kan ota
gama atsin iat etañ ñan ijõñ ñan ijõ-
ñit emwarere.
21 Wo nim õñabida eredueõ, Wo
nim kan õewidõanõ mõ õbebe bũriõ.
22 A nan õtũbaiw bet ean psalter,
bwe dõgin am iduwen, wañа Gott:
ma A nan riañ aw ean harf, Auwe
ñea wañara Gott Israel ñea Ebwi-
gaga.
23 Nan idorodoro õkõr bateõ ia A
riañ aw; mi *nan ibibõki* bet anũ, ñea
Wo row in õtsimor.
24 Me eo nan õpõpan bet am omo
eat ibũm aeoweaow: bwe ã õmaiũr
ũra me re maneañ, ñabũna re teñ
õeõgida gaiũ.

PSALM 72.

Wõn Psalm Solomon.

O GOTT, Wo nim oija uea am mwit
añõg, me Wo nim oija ñain uea
am omo.
2 Bwe e nimõ mwit añõgen am
eponñame iat emo, ma am ñame ña-
bũn eko wañara imin iat imwit añõg
ñea eimwi.
3 Etowedũdũ enim õrean a eñame
iow, me ewedũdũ *enim õrean a* ũra
emo.
4 Mi I nan mwit añõgõra ñabũn
eko wañara imin inimaget eponñame,
I nan õtsimor ñaiñait eñame ñabũn
õga bũriõũra, mi I nan ijagin ũra ña-
bũn amen kamamado.
5 Me ri nan miowuw ea an toki
equan me maraman, atsin eat edeten
ea edeten.
6 I nan rodu tekei weron eat ibũ-
gibũgi ñana ã tow, tekei weron ña-
ran õriare eb.
7 Mi nan ñabeda eñame ñea omo
ean an bũm, mi iow ñea ouwak ea to-
kin maraman.
8 Mi I nan mwit añõg bet atsin eat
ijited ion ea ijited ion, ma atsin eat
Ekaw ea mwit eb.
9 Me ñabũna re mek eat etomagage
ri nan toweitsiber ian men; me ña-
bũna barũen ri nan kanaeoei añe.
10 Uea n Tharsis mi inseln ri nan
karre imin in oqued: me uea n Saba
me Seba ar nan ere eadu.
11 Eh, uea memak ri nan toweitsi-
ber ian men: eponñame memak ri
nan tsiõ Itũrin.
12 Bwi I nan õtsimor ñea õga bũ-
riõũn tsin ie e ekekũr; *me* ñea eko
emit duwen, me ñea eko amen buõk.
13 I nan kananoañei ñabũn emaña-
da me ñabũn õga bũriõũra, mi nan ou-
wak woun arara ian men.
14 I nan õtsimor anũra atsin eat
ekamamado mi itiritir; mi nan ouwak
woun arara ian men:
15 Me ri nan tsimor; mi inan oija
gold in Saba: me eñame ri nan eõ
toki n tetaro bwe dõgin; me ri nan
tsitan eat ibũm aeoweaow.
16 Mi nan ebak weizen eat eb ani-
mwet etowedũdũ; mi nan ruwiruwõ
quan tekei Libanon: me ri nan tsi-
mor ñabũna rat tekawa tekei ibũgi-
bũgi añe.
17 Eko tokin egen; mi nan ñabeda
egen ea an toki equan: me eñame ri
nan geidawianaw eow Itũrin; epon-
ñame memak ri nan õpan bwõ O gei-
dawianaw.
18 A nim tsitan Jehova ñea Gott,
ñea wañara Gott Israel, ñea eririñ
emakur ñan õkamadauniñ:
19 Me ã nim tsitan egen ñea erai-
tsit eõ toki me eõ toki; me eb enim
oquetow ean an raitsit. Amen, ma
Amen.
20 Emagen an tetaro David ñea
ñain Jesse.

PSALM 73.

Wõn Psalm Asaph.

EÕ earañame õkõr Gott ea Israel,
ea ũra ñabũn edereder bũriõũra.
2 Me enij mõ õmwareowen nanõ;
nij mõ õmwareowen aeõ dũgidugo.
3 Bwa A añei ũra ñabũna rõ gatsitsi,
ñag A ãt aũra geidawianaw ñabũn
ebaka.
4 Bwe eko magaiũra ian aũra ima;
mo ouwak waiora.

5 Re eõ roe tekei eñame ibũn;
me eõ eagada gaiũra tekei eñame
ibũn.
6 Me ñagan, egatsitsi tekei era-
roian ean tereõra; mi itiritir õbõñe
ũra tekei ekarawin.
7 Oraeda mõra bwe dõgin aũra
duweduw: ebak eket imin itũrũra ea
aũra kona n kamararei.
8 Rõ kawiduemin, mõ rõ pat eka-
mamado iat ibaka: re dorer in otota
ũra.
9 Rõ ñaeow mwũra i ianweron, me
edũgidugo eat eb eora.
10 Me ñagan re tik redoruweijien
an ñame: me re nim bõket *dõmaugu*
ñaran oquen.
11 Mõ rõ ũge, Õten an Gott tsiet?
me etsimine tsietet imin itũrin Amea
Togit Ogoda?
12 Kania, epo une ũra amet dũra;
me, ñag eõ toki n iow bũriõũra, aeõñ
ebak emit duwõra.
13 Eko woun õkõr õderederen bũriõ
itũrũ, me duduen beõ iat eõ-dũra;
14 Bwe ã iraeõ eat ibũm aeoweaeow,
me eagada gaiũ ijorat aeoweaeow.
15 Me tsin ia A ũge, A kakairũ iat
deden ñune; me, kania, A ririñ ibaka
ea aũra det ñaiñaim.
16 Ñag A kamararei dedeũ n tsiet
bitune, A roe õkõr ean;
17 Ea aeõ metu ian maneabin Gott
ñea ebwigaga, me kamararei to-
kiũra.
18 Iduwen Wo ogiten ñaeow ũra eat
etañ ñan õramae: Wo õraijedu ũra
iat ijababa.
19 Nan õten ie eagada gaiũra ian
aiquen sekunde! ekeowen ũra eow eat
imin ñan õkanani.
20 Tekei erenimi ie erida eñame;
õũga bet, Temoniba, am miowi arũ-
mũra ia Wo rida.
21 Bwe emaga bũriõ, me ã ebu erũ-
rũn ijõ:
22 Ma aña, etũr bũriõ, ma A eõ
tsiet imin; tekei aña imin gõgõrõ ian
mem.
23 Ma A eõ toki n mek bet Itũrũm:
Wo õgõg damarũmin beõ.
24 Me Wo nim eow aña ean aem in
kereri, mi imũr Wo nan oquõrida aña
eow iat eraitsit.
25 Ijeget dañõ i ianweron *i' ta*
Auwe? me eko ion eat eb ñea A aeñ
iow itañũm.
26 Emaget duwõ me bũriõ: *me* Gott
ei waion bũriõ me dũbañũ ñea eko
tokin.
27 Bwe, kania, ri nan ima ñabũna
ro goeow tsinim: Wo õekeow ũra me-
mak ñabũna rõ ñaũn Itũrũm bwe re
nimõ mequõr it dũra.
28 Mo omo eken ian meõ itũren
a Gott: A ij Temoniba ñea Jehova
bwa A nim eke eñõ n tsimor, bwa A
nim õpõpan am makur memak.

PSALM 74.

Maschil ñea wõn Asaph.

O GOTT, adaga Wo eatow *gama* eõ
toki? adag õpwij egirowum ea
schafe ñan ean wam etañ in bũgi-
bũgi?
2 Wo nim õmaran wam eponñame,
ñea Wo rouw ñago me ñago, ñabũna
Wo rouw bwe re nim ek'ũra earõeni
ñabũn am ñame; *me* etowedũdũ ñea
Zion, ñea Wo mek ian.
3 Wo nim õbũida nanam ea mũña-
na ã ijababa atsin ñago me ñago me
eko tokin, ñea ibaka memak ñana ba-
rũema eririñ iow iat temaneab ñea
ebwigaga.
4 Barũõm ro oruõr inimagen wam
eponñame; me re ijida wañara ãñiden
bwi itema.
5 Rõ õmeata ũra tekei eñame ña-
bũna rõ õbũida eta inimaget imin erõ
ino ebak imin erõ.
6 Me ñage re ijababa imin memak
ñana ã inine eow eat eta me ham-
mer.
7 Re jiũõtet ãe am wak ñea ebwi-
gaga; rõ õbabaka eñan in mek egõm
mõ õraijedu añe.
8 Rõ ũge ian bũriõũra, Am ijababa
ũra memak kõr: re jiũiow synagoge
in Gott memak eat eb.
9 Ama eõ ãt wama itema: eko bet
prophet ion; me eko bet ion inima-
gema ñea etsiet tokin mũñane.
10 O Gott, õten araquin aũra ka-
mamado barũõm? *õten,* barũõm ri
nan eõ toki n owidu egõm?
11 Dõgit ekeken ñaga Wo tik õre-
dõaten bem, ñarana damarũmin bem?
Wo nimõ roudan inbarram mõ õe-
keow *ũra.*

12 Me waña kōr Temoniba Gott
atsin ñago me ñago, ñea eririñ eka-
tsimor eat eb.
13 Wo ōekae ijited eow ean waiom:
Wo tsibada tūbwin drakon ñan emek
ijited.
14 Wo dewiwei tūbwit dōgōgenu
me Wo oija eñame ñabūna re mek
eat etomagage bwe re nim ōn.
15 Wo ōekae burodaūt ,ebōk me
ekaw: Wo ōenor ekaw ñan ouwak.
16 Wam ōkōr aran, me wam bet
anūbūmin: Wo gadauw iaō me equan.
17 Wo ririñ mwiten eat eb memak:
Wo ririñ sommer me winter.
18 Wo nim ōmaran ñune, Jehova,
ñaga rō kamamado barūōm, me epon-
ñame ñea ōkabaāt bwe ro owidu
egōm.
19 O Wo nim eō oija bita imin eti-
ritir anin wam trugōn: Wo nim eō
toki n ōmaran tsimorin am ñame ña-
būn eko wañara imin eō toki.
20 Wo nim ekeiduwen bita berith;
bwo oquet etañ ñan etūr eat eb etañ-
mek ñan ebaka ñamen.
21 A nim eō ōmaneañ ūra ñabūna ā
ōmamado ūra: re nim tsitan egōm
eñame ñabūn eko wañara imim me
ñabūn ōga būriōūra.
22 Eogoda kō Gott, ōmeata añōget
dedem: ōmaran kō ōbabakaem itūrit
eñame ñabūna ekabaāt eat ibūm
aeoweaeow.
23 Wo nim eō meijiōn aen barūōm:
eō toki n ñabeda aūra warewar ña-
būna re eogoda bwe re nim ake aw.

PSALM 75.

Wōn Monibait Amen riañ; iat tune ñea Al-Ta-seth. Wōn Psalm Asaph. ñea Iriañ.

O GOTT, ama ōtūbaiw; ama ōtū-
baiw ñag etūreten egōm: eña-
me rō pan am makur ñan okamadau-
niñ.
2 Me tsin ia A kona edae ñea ei-
mwi, A nan mwit añōg iat deden ñea
eimwi.
3 A ōekeow eb me ñamen: A ōwei
joran kōr ijoren. (Sela.)
4 A ūge a ūra ñabūna rō kamama-
do. Amwaim eō kamamado: me ea
ūra ñabūn ebaka. amwaim eō oogoda
oimiā:
5 Amwaim eō oogoda itūga oimiā;
amwaim eō dorer ean teremiā ñan
oaio.
6 Bwō ōbūidaet eñame eō rodun
apoe me eō rogan apago, me deō bet
atsin apwijuw.
7 Bwina Gott ei ōkōr amen mwit
añōg: O ōijōñ ion mo oogoda ion.
8 Iwūr emek ian ben Jehova, mō
kaburoro wein; oquen iat wein ñea ā
kamwararoei, me E idon ōañan mū-
rana *iwūr:* mū ūra memak ñabūn
ebaka eat eb re nim iquiquin ian *ñan
ōbaōadsin.*
9 Ma aña A nan eō toki n ōpan, ma
A nan riañei tsitanen wōn Gott Ja-
kob.
10 Ma A nan towida memak oin ña-
būn ebaka, mi inan oogoda oit eñame
ñea omo.

PSALM 76.

Wōn Monibait Amen riañ; ean bait ekaeōñ ñan etsimine wan. Wōn Psalm Asaph, ñea Iriañ.

ATSIET Gott eow inimagen Juda:
ōkaganado egen inimagen Is-
rael.
2 Emek bet i Salem maneabin, me
eñan in mek i Zion.
3 E tsiba eow ina mwit dobonara,
me ekabina, mi ipudutūbwin, me
eake. (Sela.)
4 Wo raitsit eken, me Wo omo eken
ea etowedūdū ñana eñat amen abab
ñame.
5 A ijagiten ūra ñabūn enōwewe
būriōūra, me re mijimij in ima; me
eñame ñabūn oaio re eō kona bōra
eow itūrūra.
6. Wōn Gott Jakob, ā ōraijedu iat
imijimij oaio chariot me pferde eow
ean am ōrōwei ūra.
7 Eimwi bwe ā nimō miowuw, Ñau-
we: ijegen ñea nan weijo ian mem ia
Wo egirow gatūbūm?
8 Wō ōkaiōtōt eb imwit añōg eadun
ianweron: eb emiow, me eō mōmwi.
9 Ñag eogoda Gott bwe enim mwit
añōg, bwe E nim ōtsimor memak ña-
būna re eō quinōñōg eat eb. (Sela.)
10 Me egirowit eñame nan otota
Auwe ōkōr: me Wo nan quaraiōt
iwūgagam dūgidūgit egirow.
11 Amwaim ōrai eñōg in votum, mo
oija Jehova ñea wamiā Gott wōn

imin: ũra memak ñabũna re mek ita-
ñin re nim oija eadu Amea ñea eimwi
bwe ã nimõ miow.
12 O mwit aũra õnano ñabũna prin-
zen: O kanani ea uea n eat eb.

PSALM 77.

Wõn Monibait Amen riañ; tekei Jeduthun. Wõn Psalm Asaph.

AEMWEMWIN Gott eow ean
aeõ; A nan emwemwin õkõr
Gott eow ean aeõ, mi I nan kaiõt
aeõ.
2 A õnani Temoniba eat ibũm ña-
bũmin õga bũriõ ean: A ere beõ ijõ-
bũm, me e eõ pudu: õkeõ anũ ia ã
õbebe.
3 A õmaran Gott, me eõ iow bũriõ;
A oumarar, mõ õgõb anũ. (Sela.)
4 Wo õgõg meõ bwe enim tõrer:
ouwak aeõ roe, ma A eõ kona edorer.
5 A õmarat ibũm ñano amo, me
eobweni ñana ñago me ñago.
6 A õmaran aeõ riañ ijõbũm: A ka-
kairũ eow ean bũriõ; mo ouwak an
ererow bũriõ.
7 Õten, Temonjba nan eatow aña eõ
toki õa iõk?
8 Õten, etokien an eõ-earañame n
eõ toki õa iõk? õten, opuduen aen in
oqued eõ toki õa iõk?
9 Õten, Gott emeijiõtet deden in
oqued õa iõk? õten, E tsimaen an
eõ-earañame ñag egirow õa iõk?
(Sela.)
10 Ma A ũge, Roiũ õkõr bitune: ma
A nim õmaran obwenit damarũmin
ben Amea Togit Ogoda.
11 A nim õpõpan añõgen an ma-
kur Jehova; bwa A nim õmaran wam
imin in kamadauniñ ñana bain ñago
me ñago.
12 Ma A nim õmaran am makur me-
mak, ma A nim õpõpan bet añõgen
mũñana Wo ririñ.
13 O Gott, omo õkõr dedem: iña
Gott ion ñea õkaganado tekei Au-
we, Gott?
14 Auwe õkõr Gott ñea eririñ imin
in kamadauniñ: Wo omeata waiom
inimaget eponñame.
15 Wo õtsimor am ñame eow ean
bem, ñabũna ibwibwin Jakob mi
Joseph. (Sela.)
16 Ebõk re ãtuw, O Gott; ebõk re
ãtuw, me re miow: me ememõri bet
imago.
17 Denañ eidotu weron; ianweron
õeõñ debaõ: me emeta bet mwin wam
dobonara.
18 Nõñin wam debaõ emek iat ea-
pwir; me eitsin õeaõ eat eb: mõ õrõ-
raõ eb me ememaurõk.
19 Emek õkõr ijited medenam, me
medenam memak emek eat ijited ñan
ouwak, me ã eõ tsiet medenam.
20 Wo eow am ñame tekei epowi,
ian ben Moses ma Aaron.

PSALM 78.

Maschil ñea wõn Asaph.

WAÑA eponñame, amwaim kaiõt
aeõ dogor: amwaim õtõ ijũñe-
miã ea aen mwũ.
2 A nan ead mwũ iat eñõgen õtsi-
ñin; A nan pat eñõg ñan eõ nũñida
ñana bain ñago me ñago,
3 Mũñan añ ogiten kaiõt mi tsiet,
me etõñida ogiten pan a gada bet.
4 Añ nan eõ ewewin a ñaiũra mũ-
ñana eñõg, am õpõpat tsitanen Jeho-
va ea edet ñea nan õrre imũr, me
waion, ma an makur in kamadauniñ
ñan O ogiten ririñ.
5 Bwõ O õõaio eñõg in oduwen ini-
maget ibwibwin Jakob. mõ O gadei-
jida edogor inimagen Israel, ñan O
pan a ada bagadugu bwe re nim pan
a ñaiñaiũra:
6 Bwe edet ñea nan õrre imũr enim
tsiet *mũñane*, ñabũna ñaiũra ia ro
pudu; ñabũna ri nan weijo mi tik pan
a ñaiũra *mũñane*,
7 Bwe re nimõ ñaeow aũra itob ian
Gott, me re nim eõ meijiõn an ma-
kur Gott, me re nim raña an dogor,
8 Bwe re nim eõ kar itũrin aũra ba-
gadugu, ñea edet edeten enõwewe
mõ õkañaba, edet ñadetena re eõ
gadauw buriõũra, ma anũra eõ mek
õkõr itũrin Gott.
9 Ibwibwin Ephraim, ñabũna re
tebab baibait ake me dobonara, re
iwidõ mõ rõ gõrien eat ibũm in ake.
10 Re eõ raña an berith Gott, mõ
rõ keõ ia re edegeri an dogor;
11 Me re meijiõten an makur, me
wõn imin in kamadauniñ ñan O ogiten
õmeata a ũra.
12 E ririñ emakur in kamadauniñ

ian met etõñũra, ean eben Ãgypten,
eat etañ in kiãõ ñamwarina Zoan.
13 Õ õba ijited, mõ Õ õdõn ũra iju-
gagain; mõ Õ õweijorat ijited tekei
ewedũdũ.
14 O' onuaiw ũra ijeaõ eow eat
denañ, ma anũbũmin eow ean iaõ it
ãe.
15 Õ õba apen eat etomagage, mõ
Õ õrenõn ũra ebõk ouwak tekei ema-
go.
16 Õ õmeata kawit ebõk atsin eat
epe, mõ Õ õgõrũrat ebõk tekei ekaw
ñea ouwak.
17 Me re eõ toki n bet dũra ian
men, mõ rõ keõ a bet Amea Togit
Ogoda eow eat etomagage.
18 Mõ rõ õij Gott eow ian bũriõũra
ñaga rõ kõñ a ijeiji bwe dõgin aũra
ije.
19 Eh, re dorer a Gott; mõ rõ ũge,
Õten, Gott okona n gadauw tisch
eran eat etomagage õa iõk?
20 Kania, E ira epe, me etsinagot
ebõk, mõ õgõrũret ekaw; õten, O ko-
na bet õa iõk eoija eñame brot? õten.
O kona õa iõk etotow duwen bwe õan
wõn eponñame?
21 Me ñagan Jehova õkaiõt ñune,
me E egirow: mõ Õ õpwiei ãe inima-
gen Jakob, me emeta egirow ea Is-
rael;
22 Bwina re eõ tũebõn Gott, me re
eõ tũebõn an Katsimor.
23 Mõ Õ pan a denañ eadun itũ-
ga, me E ead bet men ororin ianwe-
ron;
24 Mõ Õ õraijedu a ũra manna *ñea
ijeiji* bwe õañara, mo O oija ũra ijei-
ji n ianweron.
25 Eñame rõ õt ijeiji ñana õat en-
gel: Õ õijõn a ũra ijeiji me re mara-
ñen.
26 Õ pan a eñin in apoe eran bwe
enim eñeñ i ianweron: mõ Õ õrean
eñin in apwijuw eow ean waion:
27 Mõ Õ õraijedu a ũra duwen te-
kei badetsit emwarere, mi imin õeta
tekei raũrõũn imago:
28 Õ õraijedu eat eñõrañ in mek,
itañin aũra wak dedegai.
29 Me re ijeiji me re marañ õkõr;
mo O oija ũra mũñana re eije.
30 Me eitsiõk toki bet aũra ũra,
me ñaga õañara emek ian mwũra,
31 Emeta an egirow Gott ea ũra,
ma A abi ũra ñabũna togit iduweduw
inimagõra, mõ Õ õraijedu ñabũna de-
demaro inimagen Israel.
32 Mi iruwin mũñane, re tik dũra
bet, me re eõ tũebõn bet an makur
ñan õkamadauniñ.
33 Me ñagan Õ õmag aũra ibũm
eat imin ñea eko woun, ma aũra
obweni iat imiow.
34 Me ñag A abi ũra, rõ õnani: me
re iwidõ, mõ rõ õõaio ũra n õnani
Gott.
35 Me rõ õmaran Gott bwe ei wa-
ñara pe ñaran ogoda, me Gott ñea
Togit Ogoda bwe wañara Amen Ka-
tsimor.
36 Me re tsitan in õedujow eow ean
mwũra, mõ rõ baitei iow eat ora.
37 Bwe eõ eimwi bũriõũra ea, me
re eõ õgõg õkõr an berith.
38 Me Ñei ñag ouwak an oqued, E
ead *aũra* dũra, me E eõ õekeow ũra:
eh, ebak an dae in õeiwidõan an egi-
row, me E eõ õmeata an damadam
memak.
39 Mõ Õ õmaran ũra bwũ ũra õkõr
duwen; tekei eñin ñaran enuaw me
eõ gauwei eredõ.
40 Õten ebakin aũra keõ a eow eat
etomagage, ma aũra õdamadam eow
oigaga!
41 Me re tik iwidõ mõ rõ õij Gott,
mõ rõ õdamadam Amea Ebwigaga
ñea wañara Gott Israel.
42 Re eõ õmaran ben, mi ibũm ña-
bũmin Õ õtsimor ũra atsin ian ben
barũõra ean:
43 Me deden ñag E ririñ an tema i
Ãgypten, ma an makur in kamadau-
niñ eat etañ in kiãõ ñamwarina Zoan;
44 Ñag E iwid wañara kaw me eke
era, ma aũra ibõk ñan õkaw bwe re
nim eõ kona nim.
45 Õ õijõtow inimagõra eñam. me
eñam õnũen ũra; me frõsche bet ñan
õekeow ũra.
46 Mo O oija emwe quan magõra,
mo *O oija bet* eakitorenapõ quan aũra
makur.
47 A abiõn weron in eis magõra vi-
tis me magõra sycomorus eow ean
eis.
48 Me E totow wañara imin gõgõrõ
bwe ã nim abiõn ũra weron in eis bet,

me wañara epowi bwe ã nim abiõt
debaõ *me eitsin.*
49 Õ ñaeow eara kũñijow in an egi-
row, me edamadam, me eõbõñ ibũriõ,
me eroe, eow ean an õijõtow inima-
gõra engel ñabũn ebaka.
50 E ririñ emedena ea an egirow;
me E eõ õgõg anũra atsin eat ima me
E totow tsimorũra ea earak in ima;
51 Ma A abi memak bowabin Ägyp-
ten, ñabũna togit õaio inimagen ran
an wak Ham:
52 Mõ Õ õmeata ñabũn an ñame te-
kei schafe, me E eow ũra eat etoma-
gage tekei epowi ion.
53 Me E eow õkõr ũra, me re eõ
miow: mi ijited õ õbõñedujow ñabũ-
na barũõra.
54 Me E eow ũra itañin ũbwien ña-
ben ebwigaga, ñea towedũdũ une, ñea
erig iow eat damarũmin ben.
55 Me E ededegeri bet heiden ian
obwõra, me E dũbañai a ũra ũbwiõra
eat ekeweõ, mõ Õ ñaeow earõeni n
Israel ian aũra wak.
56 Mõ rõ õij bet Gott ñea Togit
Ogoda, mõ rõ keõ a, me re eõ raña
aen;
57 Me re iwidõ, me re ririñ ibaka
tekei etõñũra: me re iwidô tekei de-
bonara ñea etsitsino.
58 Bwõ rõ õdamadam bwe dõgin
wañara tañ ñan ogoda, mõ rõ õañ
bwe dõgin wañara ijor in ani.
59 Ñaga Gott õkaiõt *ñune,* E egi-
row, me E miowi õkõr Israel:
60 Me ñagan Õ ñaũnin an wak ñea
i Silo, ñea ewak ñea Õ wei iow inima-
get eñame;
61 Me E totow an oaio ea ũra ña-
bũna edenigae, ma an raitsit aeow
ian ben barũõra.
62 Me E totow an eponñame ea
ipudutũbwin; me E egirow a an
ñame.
63 Äe õmwaneow ñabũna wañara
dedemaro; me ekeowen riañin wa-
ñara oniñ in ãn, ñana iriañ in mere.
64 Me wañara priester ro pudu n
ima eow eat ipudutũbwin; me re eõ
karaququei ãinimwen ũbwiõra ñabũn
eman agõra.
65 Me erida Temoniba tekei ion ñea
eridan eat imijimij: tekei eñame ion
ñea oaio ñea owarewar ie eren wein.
66 Ma A abi barũen me re redõn:
mo O oija ũra egadũkũrañ eõ toki.
67 Mõ Õ keõ a an wak Joseph, me
E eõ ij earõeni ñea Ephraim;
68 Me E ij earõeni ñea Juda, ñea
etowedũdũ ñea Zion ñea A auwã.
69 Mõ Õ wei an wak ñea ebwigaga
tekei etañ ñan ogoda, tekei eb ñaben
Õ õweijo-oaio eõ toki.
70 Me E ij bet David ñea an tsiõ,
mo O onuaiw atsin eat eñõra schafe.
71 O onuaiw atsin eat erañа schafe
ñana rõ õkimama ñaiũra, bwe E nim
õijõiji Jakob ñea wõn eponñame, mi
Israel ñabũn an ñame.
72 Mõ Õ õijõiji ũra tekei an omo
bũriõũn, me E eow ũra ean manin ben.

PSALM 79.

Wõn Psalm Asaph.

O GOTT, heiden rõ õrre eowen
ũbwiõm; mõ rõ õmwarereãn
maneabũm ñea ebwigaga; rõ õraije-
du Jerusalem me eke ewedũdũt epe.
2 Mõ rõ oija añet imin õeta n ijõñin
ianweron gatduwen am tsiõ bwe re
nim õn, mõ rõ oija imin gõgõrõ n eat
eb ñan etiritir duwen am ñame ñabũn
edereder.
3 Re idon arara tekei ebõk i Jeru-
salem memak; me eko ion ñea eiriedu
ũra.
4 Me ã eke gama imin in miowi ian
men aranoma, me ã owidu gama me ã
erarũ gama eow itũrũra ñabũna re
mek itañima.
5 O Jehova, nat toki ijet deden
ñune? õten Wo nan eõ toki n egirow?
õten, am añ nan pwijida tekei ãe?
6 Wo nim idatu egirowũm eara hei-
den ñabũna re ikiw, me eat epon-
ñame ñea eõ emwemwin egõm.
7 Bwõ rõ õekeow Jakob, me re ija-
baba eñan in mek.
8 Wo nim eõ õmaran aũra dũra ama
bagadugu mõ õeõgida gaima ean: am
oqued enim eõ duoku n ekowõñ a ga-
ma: bwe ã oroien õkõr gama.
9 O Gott, ñea ama kona tsimorima
atsin Itũrũm, Wo nimõ buõk gama,
bwe ã nim eredu egõm: mõ õtsimor
gama, me ead ama dũra, bwe dõgin
egõm.
10 Ma adaga heiden rõ ũge, Iña wa-
ñara Gott? ã nim tsiet iow itũrũra

heiden ian mema akeanen aran am
tsiō ñana re idon.
11 Enim ōrre eow ian mem nōñūra
ñabūna re denigae; Wo nim ōtsimor
ūra ñabūna re man naga tekei ñaben
waiom;
12 Ma awōrin aeiu aūra kabaka,
ñabūna re mek itañima aeow ian bar-
rōra ñea ekabaka ñea rō ōbabakaiw
ean, Temoniba.
13 Ma ama ñabūn am ñame me
schafe n wam etañ in būgibūgi ama
nan ōtūbaiw eō toki: ama nan ōpōpat
tsitanem ea edet memak.

PSALM 80.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Sosannim. Wōn Psalm Asaph.

WO nim ōtō ijūñōm, O Ñauwe ñea
wañara Hirte Israel, Auwe ñea
Wo eow Joseph tekei epowi ion; Au-
we ñea Wo megeda ean cherubim, Wo
nim ōmeata iaōūm.
2 Wo nim ōmarūm waiom ian men
Ephraim me Benjamin me Manasse,
me Wo nim ōrre mō ōtsimor gama.
3 O Gott, Wo nim kan ōredōan
gama; mō ōeaō mem, ma ama nan
tsimor eow ean.
4 O Jehova, ñea Gott Zebaoth, nat
toki ijet egirowum ea aūra tetaro am
eponñame?
5 Wo ōijoijiōn ūra ijeiji ñana ere-
nime, Wo ōrenōn ūra erenime iat iwūr
ouwak.
6 Wo eke gama ekadamadam ea ūra
ñabūna re mek itañima: me ri nan
idōdō ñabūna barūema inimagōra.
7 O Gott Zebaoth, Wo nim kan
ōewidōan gama; mō ōeaō mem, ma
ama nan tsimor eow ean.
8 Wo ōbū imin erō ñaōena vitis atsin
Ägypten: Wo ededegeri eponñame,
me Wo ōijōn.
9 Wo gadauw *eñan* ian obwen,
me ewewō awaran, me ebabareowen
eat eb.
10 Ā bōñe etowedūdū eow ean tūr
in, me ran *tekei* an zedern Gott.
11 Erō eada imago ran, me biribi-
rin ea Ekaw.
12 Adaga Wo ijababa ororin, bwū
ūra memak ñabūna rō ōd ian medena
itañin re nimō ramwit quan?
13 Mi ikumo-man ñana bain oe ra
abi, mi imin gōgōrō n añe ñan ōkare-
dūōñ rō ōnūeten.
14 O Gott Zebaoth, ama kōñ aw
bwe Wo nim kan iwidodu: Wo nim
keriredun ianweron, ma aia, me wat
mūena vitis.
15 Wo nim ōtsimor vitis ñaōena da-
marūmin bem ōijōn, me ran ñarana
Wo ōōaio bwe dōgūm.
16 Ā jiūiow, me ā eaijedu: re ma
bwe dōgin egirow in mem.
17 Bem enimō mek ean ñamet da-
marūmūm, me ean ñait eñame ñea
Wo ōōaio bwe dōgūm.
18 Ama nan eō iwidō atsin Itūrūm:
ōtsimor kō gama, ma ama nan emwe-
mwin egōm.
19 O Jehova, ñea Gott Zebaoth. Wo
nim kan ōeiwidōan gama; mō ōeaō
mem, ma ama nan tsimor eow ean.

PSALM 81.

Wōn Monibait Amen riañ; ā ōeiwin a Gittith. Wōn Psalm Asaph.

AMWAIM riañ mi ibibōki ea Gott
ñea waioda: amwaim kaeōñ mi
idorodoro ea wōn Gott Jakob.
2 Ōaweijida kō iriañ, mō ōeōñ de-
bōgibogu, me harf ñea omo nōñin, me
psaltern.
3 Amwaim ōeōñ dobu eat edae ñag
eredō maraman, me ean an dae in
paijōriōr maraman, ean ada ibūm in
kadaro.
4 Bwe ñaiune deden inimagen Is-
rael, ma an dogor wōn Gott Jakob.
5 Ō pan ñune bwe eñōg in oduwen
inimaget ibwibwin Joseph, ñag E me-
ta mō ōd ijugagait eb ñaben Ägypten,
ino A kaiōt eow ina ekakairū ñea A
eō tsiet.
6 A onuaiw onuqueōra atsin ean
uwadara: ma A ōkirōan bōra atsin
eat ebwer.
7 Amwa ekekūr ñag ōga būriōūmiā,
ma A ōtsimor gamiā; A ōnei aemiā
eow eat eñat debaō ñea eō nūñida; A
ōij gamiā eow ean bōken Meriba.
(Sela.)
8 Wañā eponñame, amwaim kaiōt,
ma A pan a gamiā: O Israel, tsin ia
amwa teñ kaiōt aeō!
9 Enim eō mek itūrimiā eani n ta-
baite; ma amwaim eō taramawirei
eani ñea eratequō.

10 Aña ōkōr Jehova ñea wam Gott,
ñea edan auwe eat eb ñaben Ägypten: baida kō mwim, ma A nan oquen.
11 Me waña eponñame re eō kaiōt
aeō; mi Israel ōkeō ame.
12 Ma A oijotow ūra ean waion būriōūra, bwe re nimō dūgidugo tekei maran būriōūra.
13 Karenaga me waña eponñame rō
kaiōt aeō, karenaga mi Israel edūgidugo ian medena!
14 Ma A nan eō duoku n ōdenigae
barūōra, ma A nan iwid beō mi iwitsiow aijōra.
15 Me ñabūna barūen Jehova ri nan
teñ kaiōt aen: mi nan ebakedaw ean aūra ibūm eō toki.
16 Mi i nan ōijōijiōn bet ūra weizen
ñea togit omo; ma A nan ōmarañonuw meli atsin eat epe.

PSALM 82.

Wōn Psalm Asaph.

GOTT ōweijo inimagen an epo Gott; mō O mwit añōg inimaget ani memak.
2 Nan ōten araquin amiā mwit añōg
iat deden ñea eō eimwi, ma amiā ekeiduwen met eñame ñabūn ebaka? (Sela.)
3 Amwaimō mwit añōgen ōkōr ñea
eijūrūñ me ñea ema etōñin: amwaimō ririñ ñea omo ea ñea eroe me ñea eko emit duwen.
4 Amwaim ōtsimor ñea eijūrūñ me
ñea ōga būriōūn: amwaim ōtsimor ūra atsin ian bōra ñabūn ebaka.
5 Re eō man, mō rō kabaāt bet; re
dūgidugo iat itūr: me ememōri ūriet eb memak.
6 A ūge, Amiā eani, ma amiā memak ñain Amea Togit Ogoda.
7 Ma amwa nan ima bet tekei
eñame memak, ma amwa nan pudu tekei tamo temoniba.
8 Eogoda kō Gott, me mwit añōget
eb: bwe Wo nim eke am ñame eponñame memak.

PSALM 83.

Iriañ ion, wōn Psalm Asaph.

O GOTT, Wo nim eō eō-mōmwi: ā nim eō quōr eom, me Wo nim eō eō-dorer, O Gott.
2 Bwe, kania, re earearūō barūōm;
me ñabūna re miowuw re tata tūbūra.
3 Rō gagoda bwe re nim iwitsiow
wam eponñame, me re ijogi bwe re nim iwitsiow am ñame ñabūna ā ewewin.
4 Rō ūge, amwa tūkō, bwa amō
ōekeow ūra bwe re nim eō ek'ūra eponñame; bwe ā nim eō gauwei ōmaran egen Israel.
5 Bwe re epo n ijogi iat ibūriō ta
aibwetsin: re ririñ berith bwe re nim iwitsiow Auwe.
6 Ran wakin Edom mi ibwibwin Ismael; me Moab, me ñabūna Hagarite:
7 Me Gebal, ma Ammon, ma Amalek; me Philistia ma amen Tyrus:
8 Assyria bet epo a ūra; rō buōk
ibwibwin Lot. (Sela.)
9 Wo nimō ririñ a ūra tekei dedem
ea ibwibwin Midian; tekei dedem a Sisera, me Jabin, itañit ekaw ñea Kison:
10 Ñabūna re ma eow i Endor, me
re eken ūra ibwija ñana bait emwarere.
11 Wo nimō ririñ wañara prinzen
tekei Oreb me Seeb: eh, wañara temoniba memak tekei Seba me Zalmuna:
12 Ñabūna rō ūge, Am ōgōg eñan
Gott in mek bwa am eke eñada.
13 O waña Gott, Wo nim eke ūra
eapwir; tekei stoppeln in weizen ean eñin.
14 Tekei āe ie e jiūiow imin erō n
oe, mi tekei pwijet āe iō ōñ animwet etowedūdū;
15 Me Wo nim ededegeriōn ūra bet
wam eñin ñarana togit oaio, mō ōmiowōn ūra wam eñin ōaio.
16 Wo nim oquenōn mōra egadūkūrañ, bwe re nim ōnani egōm, O Jehova.
17 Ā nim ōmaiūr ūra mō ōmiow ūra
eō toki; eh, re nimō maneañ mi ima:
18 Bwe re nim tsietuw, *Ñauwe* ñea
Jehova egōm, bwi ta Auwe ōkōr Amea Togit Ogoda eat eb memak.

PSALM 84.

Wōn Monibait Amen kaeōñ; ā ōeiwin a Gittith. Wañara Psalm ñaiñain Kora.

ŌTEN amon maneabūm, O Jehova Zebaoth!

2 Anũ eteñ õkõr ean mũñana maggen an wak Jehova; eh, e man bwe eteñ; bũriõ me duwõ ar riañ in ibibõki a Gott ñea etsimor.
3 Eh, etsimine eñan in mek itsirir, me *etsimine bet* an eika hirundo ino o kona n ñaeow ñain ian, ñana wam dagarae, O Jehova Zebaoth, ñea waña Uea me waña Gott.
4 Rõ geidawianaw ñabũna re mek ian maneabũm: re eõ toki n otota Auwe. (Sela.)
5 Õgeidawianaw ñea emek ian waiom; ñea emek emedena *n ñow Zion* ian bũrioũn.
6 Ñaga rõ õd ijugagait epañ in Iõñ re ririñ bwe enim ekei etañ in bõkeneren; eh, ã bõñeõt equed weron ñaran adamonin.
7 Rõ ñaũn eat eoaio ion ea eoaio ion; me re meta memak ian men Gott i Zion.
8 O Jehova, ñea Gott Zebaoth, Wo nim kaiõt aeõ tetaro: Wo nim õtõ ijũñõm wõn Gott Jakob. (Sela.)
9 O Gott ñea ama kabina, kania, ma aia kõ men amea ñea ã õbid eow Itũrũm.
10 Bwo omo eket ibũm ñabũmin ta aibũmin ian am wak ea araña. Omo eken itũrũ eraña men ororin an wak waña Gott, ea aeõ mek ian aũra wak eñame ñabũn ebaka.
11 Bwi Jehova ñea Gott ei õkõr equan me ekabina: Jehova nan totow equed me eredu: mi I nan eõ õgõg imit on ñea omo atsin itũrũra ñabũna re dũgidugo iat deden ñea eimwi.
12 O Jehova Zebaoth, õgeidawianaw eñame ñea etũebõnuw.

PSALM 85.

Wõn Monibait Amen riañ. Wañara Psalm ñaiñain Kora.

O JEHOVA, Wo eõ earañame ea ũbwiõm ñago. Wo õredõat edenigae ñabũna Jakob.
2 Wo ead aũra ibaka wam eponñame, me Wo bõñe aũra dũra memak. (Sela.)
3 Wo onuaiw am egirow memak: Wo iwidõ atsin ean kũñijow in am egirow.
4 O Gott, ñea ama nan tsimor eow Itũrũm, Wo nim iwidõ a gama, mo otoki am egirow a gama.
5 Õten, Wo nan eõ toki n egirow a gama? õten, Wo nan eõ toki n egirow atsin eat edeten ea edeten õa iõk?
6 Õten, Wo eab gauwei eõmarũm gama, bwe enim kan ibibõki am eponñame Itũrũm?
7 O Jehova, Wo nim õmeata am eõ-earañame a gama, mo oija gama õtsimorema Itũrũm.
8 A nan kaiõt ñea Gott ñea Jehova õpan: bwi I nan õpat iow ea wõn eponñame, me ea an ñame ñabũn edereder: me re nim eõ tik iwidõ a dedet ekabaãt.
9 E tũren a õkõr ñabũna re miow õtsimoreõra Itũrin; bwe eredu enimõ mek ũbwieda.
10 Ekananoañ mi iduwen ar arowõñ; emo mi iow ar agu mõrõr.
11 Iduwen õñabedan eat emwarere; me emo õkanidun ianweron.
12 Eh, Jehova nan totow bita imin ñea omo; me ũbwieda nan õrig quan.
13 Emo nan õd ian obwen, ma añ nan ta wat medanan.

PSALM 86.

An tetaro David.

O JEHOVA, Wo nim õtõ ijũñõm mõ kaiõt aeõ; bwe eko waña imin mõ õga bũriõ.
2 Wo nim raña anũ; bwa A auwãw: Auwe ñea waña Gott, Wo nim õtsimor am tsiõ ñea etũebõnuw.
3 Kananoañeiõ kõ, O Temoniba; bwa A emwemwinuw eat ibũm aeoweaeow.
4 Wo nimõ õeibibõki anin am tsiõ; bwa A otaw anũ, O Temoniba.
5 Bwe Wo omo, O Temoniba, me Wo teñ ead idũra, mo ouwak am oqued ea ũra memak ñabũna re emwemwinuw.
6 O Jehova, Wo nim õtõ ijũñõm ea aeõ tetaro; me Wo nim kaiõt ian aeõ kõñõñ.
7 A nan emwemwinuw eat ibũm ñabũmin õga bũriõ ean; bwe Wo nan kaiõt aeõ.
8 Inimaget ani memak eko ion ñea tekei Auwe, Temoniba; me eko bet emakur inon ñan tekei am *makur*.
9 O Temoniba, eponñame memak

ñabũna Wo õrig ũra ri nan õrre me
taramawireiuw me toweitsiber ian
mem; me ri nan otota egõm.
10 Bwe Wo kaganado, me Wo ririñ
emakur ñan õkamadauniñ; bwi ta
Auwe õkõr Gott.
11 O Jehova, Wo nimõ wereri ame
medenam; A nan dũgidugo ian am
iduwen: Wo nim eke aibwetsin bũriõ
bwe enimõ miow egõm.
12 O Temoniba ñea waña Gott, A
nan tsitanuw ean bũriõ memak; ma
A nan õraitsit egõm eõ toki me eõ
toki.
13 Bwo ouwak õkõr am kananoa-
ñeiõ; me Wo õtsimor anũ atsin ian
Seol ñea õkebijuju.
14 O Gott, ñabũn õwaroñora re eo-
godan bwe re nim iwitsiow aña, ma
aũra epo eñame ñabũn etiritir rõ
õnani anũ, me re eõ ñaeow Auwe ian
mõra.
15 Ma Auwe, O Temoniba, Auwe
õkõr Gott ñea ouwak an kananoañ
ma an oqued, Wo duoku n egirow, mo
ouwak eõ-earañame mi iduwen Itũ-
rũm.
16 Wo nim iwidodu ame mo oque-
deiõ; Wo nim oija am tsiõ waiom, mõ
õtsimor ñain am tsiõ n ãn.
17 Mõ õmeata itema ion ame bwe
dõgit emo, bwe ñabũna ra añañõnõ
re nimõ ãt, me ã nim õmaneañ ũra,
bwina Wo buõkõ, Jehova, me Wo
õbebeõ.

PSALM 87.

Wañara Psalm ñaiñain Kora; Iriañ ion.

ŨRIEN maneabin emek eat eto-
wedũdũ ñea ebwigaga.
2 Jehova auwã eken men ororin
Zion ea wakin Jakob memak.
3 Rõ õrai añõgõm ñana togit õka-
ganado, auwe ñea an tekawa Gott.
(Sela.)
4 A nan õpan Rahab me Babylon
bwa ar mek inimagõra ñabũna re
tsietõ: kania, Philistia, me Tyrus, me
Ethiopia; opudu ñune ina.
5 Eh, inan õpõpan Zion mõ ũge,
Opudu amune ma amune ian; ma
Amea Togit Ogoda nan õweijo-oaio.
6 Me tsin ia Jehova eare eponñame,
I nan ũge, Opudu ñune ina. (Sela.)
7 Ma amen riañ ma amen ruwo ri
nan ũge, Emek iam aeõ bõken-eren
memak ñan oburoda.

PSALM 88.

Iriañ ion, ñea wañara Psalm ñaiñain Kora: ñea wõn Monibait Amen riañ; ã õeiwin a Mahalath Leannoth. Wõn Maschil Heman ñea ibwin Esra.

O JEHOVA, ñea Gott ñea A kona
tsimorũ atsin Itũrũm, A ekekũr
ian mem ijeaõ mi ijõbũm:
2 Me enim õrre eow ian mem aeõ
tetaro; Wo nim õtõ ijũñõm ea aeõ
ekekũr:
3 Bwa anũ oquetowen eat eroe, me
tsimorũ etũren añen Seol.
4 A õdũiõ epo a ũra ñabũna ro rodu
iat ijũb in ima; tekei aña eñame ion
ñea eko buõken:
5 A õraijiow aña inimaget ima, te-
kei aña eñame ion ñea ã abi ñea eme-
quõr iat ijũb in ima, ñea Wo eab gau-
wei eõmaran: me Wo towidan ũra ian
bem.
6 Wo ñaeow aña iat ijũb ñea õkab,
iat etañ ñan etũrũgago, eat etañ ñan
imago.
7 Eijenõ õkõr am egirow, me Wo
oroeõ ean wam bagobagan memak.
(Sela.)
8 Wo ogoeow tsiniõ dañõ; Wo eke
aña imin ñea ã nimõ miowi eow
itũrũra: ã tsimaeõ, ma A eõ kona
meta.
9 Ekeowen naga meõ bwe dõgit
eroe: O Jehova, A eõ toki n emwe-
mwinuw eat ibũm aeoweaeow, A ere
aw beõ.
10 Õten, Wo nan õmeata emakur in
kamadauniñ ea ñabũn ema? õten, nan
tik rida anũra ñabũn ema me tsita-
nuw? (Sela.)
11 Õten, inan õpõpatow iat ijũb in
ima am auwãtegen? ma an dõbwedu-
wõm i Abaddon?
12 Õten, inan tsiet iow iat itũr am
makur in kamadauniñ? ma am omo
eat eb ñabena ã meijiõt imin ean?
13 Ma aña, A emwemwinuw, O Je-
hova, ma aeõ tetaro nan ekowõñ aw
ijoran.
14 Jehova, adaga Wo bwiriow anũ?
adaga Wo ewewin ame mem?
15 A oroeõ mo og duwõ bwa A
nim ima atsin ean aeõ bũm in oniñ:

ñaga ã iraeõnõ wam imin ñan õka-
nani, eõ iow būriõ.
16 Eagada ame egirowūm ñea oaio;
me wam imin ñan õkanani õekeowõ.
17 Odororaiõ eat ibūm aeoweaeow
tekei ebõk; me ro odororaiõ me-
mak.
18 Wo ogoeow tsiniõ eñame ñea au-
wãõ, me dañõ, ma arano aeow iat
itūr.

PSALM 89.

Wõn Maschil Ethan ñea ibwin Esra.

ANAN riañei an eõ earañame Je-
hova eõ toki: A nan õmeata an
dõbweduwõm ean mwū ea edet me-
mak.
2 Bwa A ūge, I nan õweijo-oaio
equed eõ toki; me Wo nan õõaio an
dõbweduwõm eow i ianweron õkõr.
3 A ririñ berith ea aeõ ñame ñea ã
ij, ma A kakairū n schwõr ea David
ñea aeõ tsiõ;
4 A nan õõaio am karig eõ toki, ma
A nan õweijoran wam tron atsin eat
edeten ea edeten. (Sela.)
5 Mi ianweron nan õraitsit wam
imin in kamadauniñ, O Jehova; ma an
dõbweduwõm bet inimagen am ñame
ñabūn omo.
6 Bwi ijegen ion i ianweron ñea
okona n gar deden Jehova? mi iña ion
inimagen ñaiñaiūra ñabūn oaio ñea te-
kei waion Jehova,
7 Ñea Gott ñea togit õkanani inima-
gen aūra epo ñabūn omo, ñea ã nimõ
miow eken ea ūra memak ñabūna re
mek itañin?
8 O Jehova ñea Gott Zebaoth, ijegen
ion ñea oaio tekei Auwe, O Jehova?
ma an dõbweduwõm odororaiuw.
9 Wo moniba ea an owaroñen
imago: tsin ie emeiwida õañanin, Wo
õeow.
10 Wo ijababa Rahab, tekei ion ñea
ã abi; Wo õbabareow barūõm eow ean
bem ñaran oaio.
11 Wam õkõr ianweron, me wam
bet eb: eb me baibain, Wo õrig ūra.
12 Wo ririñ apwewa ma apwijuw:
eibibõki Tabor me Hermon ian
egõm.
13 Etsimine bem ñaran oaio: oaio
bem, mo ogoda damarūmin bem.
14 Emo mi imwit añõg ñea eimwi
ūrõr ūrien wam tron: ekananoañ mi
iduwen ar õd ian obwen mem.
15 Õgeidawianaw eñame ñea etsiet
eiñõñ in idorodoro: re dūgidugo ian
iaõ in mem, O Jehova.
16 Re ibibõki ian egõm eat ibūm
aeoweaeow: me ã oogoda ūra eow ian
am omo.
17 Bwa Auwe õmamoen waiora: mi
inan oogoda oima eow ean am oqued.
18 Bwe wõn Jehova ada kabina; me
wõra uea ei wõn Amea Togit ebwiga-
ga ñea wañara Gott Israel.
19 Me Wo kakairū iat erenimi ea
am ñame ñabūn edereder; me Wo
ūge, A totu ipuõk ean ion ñea oaio;
A tsitan ion ñea ã ij atsin inimaget
eñame.
20 A ãtien aeõ tsiõ ñea David; ma
A õbidõn waña eir ñea ebwigaga:
21 Me beõ nan raña; me beõ nan
ooaio bet.
22 Me barūen eab wuromwi wõn
imin: me ñait ibaka eab oroe.
23 Ma A nan õdenigae barūen ian
men, ma A nan ira ūra ñabūna ra
añañõn.
24 Ma an dõbweduwõ ma aeõ auwã-
tegen nan mek itūrin; mi inan oogoda
oin ian egõ.
25 Ma A nan ñaeow imago bet ben,
me damarūmin ben iat ekaw.
26 Mi i nan emwemwinõ mõ ūge,
Auwe õkõr Etõñū, me waña Gott, me
epe ogoda ñaran õtsimoreõ.
27 Ma A nan eke bet bowabin
ñaiū, ñea ogoda eken ea uea n eat
eb.
28 A nan eõ toki n raña aeõ auwã-
tegen bwe dõgin, ma A nan ooaio aeõ
berith a.
29 Ma A nan ooaio bet an karig eõ
toki, me wõn tron tekei būmin ian-
weron.
30 Tsin ia ñaiñain rõ ñaūnin aeõ
dogor, me eõ dūgidugo ian aeõ mwit
añõg;
31 Tsin ia re ijababa waña dogor,
me eõ raña aeõ;
32 A nan õni aūra dūra me eda-
bwike n irer *itūrū*, ma aūra ibaka eow
eat irer.
33 Ma A nan eõ õbū aeõ auwãtegen
memak atsin itūrin, ma A nan eõ
otoki an dõbweduwõ.

34 A nan eõ ijababa aeõ berith, ma
A nan eõ tik redõ a aeõ ñan emetan
an bateõ.
35 A ogiten schwõr ewõrin ian aeõ
dereder, bwa A nim eõ derũgai
David;
36 Nan eko tokin an karig, ma an
tron nan tekei equan ian meõ.
37 Ma A nan ooaio eõ toki tekei
maraman, mi tekei amet dorer ñea
edõbweduwen i ianweron. (Sela.)
38 Me Wo ogiten eatow ñea Wo
õbid, me Wo miowi, me Wo egi-
row a.
39 Wo eatowen an berith am tsiõ:
Wo ijababa wõn krone *eat õraijedu*
añe.
40 Wo ogiten õmeiwatu wõn oror
memak; Wo õraijedu wõn tekawa
ñana ã ororai.
41 Ũra memak ñabũna rõ õd ita-
ñin ro wuromwi wõn imin: me e
ekeijiet imin ñea ã miowi ea ñabũna
dañan.
42 Wo ogiten oogoda damarũmin
bõra ñabũna barũen; Wo ogiten õeibi-
bõki barũen memak.
43 Eh, Wo õredõan a mwin wõn pu-
dutũbwin, me Wo eõ õõaio amea eow
eat ake.
44 Wo otokien an kaganado, me *Wo*
õraijedu eat emwarere wõn tron.
45 Wo ogiten õebo an bũm it dede-
maro: me Wo ogiten bõñeõt egadũ-
kũrañ. (Sela.)
46 O Jehova, õten, Wo nan eõ toki
n ewewinuw? *nan õten araquin* an
pwij egirowũm tekei ãe?
47 Wo nim õmaran õadin aeõ bũm;
Wo ririñ ñaiñait eñame memak bwe
dõgit imin keken ñea eko woun!
48 Ijeget eñame ion ñea etsimor
me eõ ãt met ima, ñea nan õtsimor
anin atsin ian waion Seol? (Sela.)
49 Temoniba, emek i am eõ-eara-
ñame ñano amo, ñana Wo pan a
David iat eñõgen schwõr ian an dõ-
bweduwõm?
50 Temoniba, Wo nim õmaran õma-
madoen ñabũn am tsiõ; me ebaneõ
inbarrõ, ñan *aũra kabaka* eponñame
memak ñabũn oaio,
51 Ñana barũõm re eke ekabaka, O
Jehova, ñana rõ kabakaiõn medenan
amea ñea Wo ogiten õbid.
52 Ã nim tsitan Jehova eõ toki
me eõ toki. Amen ma Amen.

PSALM 90.

An tetaro Moses ñea an ñame Gott.

TEMONIBA, Auwe õkõr eñamañ in
mek eat edet memak.
2 Ñago eitsiõk erig etowedũdũ, ña-
go Wo eitsiõk õrig eb me eat eb,
Auwe õkõr Gott atsin ean ñago me
ñago me eõ toki me eõ toki.
3 Wo õredõat eñame ea badetsit
emwarere; me Wo ũge, Amwaimõ
redõ, amiã ñabũna ñaiñait eñame.
4 Bwe arañа eobweni ian mem te-
kei nane ie enuaw, mi tekei bet eober
ijõbũm ñea ta aiquen.
5 Wo onuaiw ũra tekei eat eneñab;
tekei ũra imijimij: ijoran tekei ũra
ibũgibũgi ñaõen erõda;
6 Ñaõen õkauwei ie eorata, mõ
õñabeda; me ã tow ñag emerõ, me
eijijimõn.
7 Bwe ã õekeow gama eow ean egi-
rowũm, ma ama miow õbõñen bũ-
riõũm.
8 Wo ñaeow ama ibaka ian mem,
ma ama dũra ñan eõ nũñida ean iaõin
mem.
9 Bwe enuaw memak ama ibũm
eow ean egirowũm: ama õmag ama
obweni me ekeow bwi tekei eke-
nano.
10 Kaia aemo eobweni ebakin ama
ibũm in tsimor, me tsin ie ebak eken
bwe dõgit oaio kaia aojomo eobweni,
me waiora ta emakur me eroe; bwe
epar in mag, ma ama õeta eanuaw.
11 Ijeget on ñea etsiet waion egi-
rowũm, mõ õbõñen bũriõũm tekei
imiow ñea eimwi bwe ã nim miowuw
ean?
12 Wo nimõ wereri a gama deden
ñea amaimõ kona n õdũ ama ibũm
ean, bwa amaimõ kona ibũriõ ñea
õka.
13 O Jehova, Wo nim kan iwidõ a
gama mo oquedei am tsiõ.
14 Wo nim õmaranõn gama am
auwãtegen ijoran, bwa amaim ibi-
kõki mi idorodoro ean ama ibũm me-
mak.
15 Wo nimõ õeibibõki gama tekei
ibũm ñana Wo õeõgida gaima ean, me
eobweni ñan ama ãt ibaka ean.

16 Enim meta am makur ea ñabũn
am tsiõ, me tsitanem ea ñaiñaiũra.
17 Ma an oqued Jehova ñea wama
Gott enimõ mek eama: me Wo nim
ooaio makurin bema eama; eh, Wo
nim ooaio makur in bema.

PSALM 91.

EÑAME ñea emek eat etañ eõ nũ-
ñida ñea eñan Amea Togit Ogo-
da, i nan mek ean tũr in Amea Togit
Oaio.
2 A nan õpan añõgen Jehova mõ
ũge, Ei õkõr eñõ n tsimor me waña
oror oaio; waña Gott ñea A tũebõn.
3 Bwi I nan õtsimoruw õkõr atsin
ean an imem amea amen imem, ma
atsin eat arak in ima.
4 I nan bõñeonuw ben ĩn õeta, me
Wo nan tsimor eow ijõñin ben in õeta:
an iduwen ei ekabina ouwak me eka-
bina oniñ.
5 Me Wo nan eõ miow imin ñan õka-
nani ijõbũm, me mwit dobonara ñea
enuaw ijeaõ;
6 Me Wo nan eõ miow earak in ima
ñea edũgidugo iat itũrũgago, me earak
in kama ñea abab ñame ijeaquõ.
7 Araña *eñame* ri nan pudu itañũm,
me ata earañan eat damarũmũm; me
e eab kona n tũren aw.
8 Me Wo nan ta ãtõn mem, ma aia
õeõgidaen gaiũra ñan ebaka.
9 Bwa Auwe õkõr eñõ n tsimor
Ñauwe Jehova! Wo õgõg Amea To-
git Ogoda bwe enim ei eñam in
mek;
10 Nan eõ eagada aw eroe ia aiquen,
me eab tũren a bet am wak egae ia
aiquen.
11 Bwi I nan pan a wõn engel añõ-
gõm, bwe re nim raña aw eow ian
medenam memak.
12 Me ri nan õbũõnuw bõra, bwa
ñam etamwit nanam epe.
13 Me Wo nan babwiji leon me ot-
ter: me Wo nan jorgageñ leon ñea de-
demaro me schlange.
14 Ñag ouwak an auwãõ, A nan
õtsimor: A tata itũga bwin e tsiet
egõ.
15 I nan emwemwinõ, ma A nan
kaiõt aen; A nan mek itũrin iõ õga
bũriõũn; A nan õtsimor me eredu.
16 A nan õeow bũriõũn eow eat itsi-
mor ñea eraquõ, ma A nan õmeata a
aeõ katsimor.

PSALM 92.

Psalm ion, riañit ibũm in Sabbath.

IMIN omo õkõr eõtũba Jehova, mi
iriañei tsitanen egõm, Auwe ñea
Togit Ogoda:
2 Mõ õpõpanen am eõ-earañame
ijoran, ma an dõbweduwõm ijõbũm
aeoweaeow,
3 Eow ean bait ekaeõñ ñea abwe-
tsitae wan, me psalter, me harf ñea
eow nõñin.
4 Bwe Wo õeibibõkiõ eow ean am
makur, Jehova: A nan ibibõki ean
makurin bem.
5 Õten kaganadon am makur, O
Jehova! õkab õkõr am kamarar.
6 Õkabaãt eñame ñea eõ man; me
eñame ñea eikũba eab tsiet ñune:
7 Tsin iõ õñabeda ñabũn ebaka te-
kei ibũgibũgi, me tsin iõ õkauwei me-
mak ñabũna re ririñ ibaka; dõgin bwi
inan õekeow ũra eõ toki.
8 Ma Auwe, O Jehova, Wo mek
itũga eõ toki.
9 Bwe, kania kõ bũriõũm, O Jehova,
bwe, kania, nan ima barũõm memak;
mi inan õberitagag ũra memak ñabũ-
na re ririñ ibaka.
10 Me Wo nan oogoda *oin* tekei oin
ochs: ã õbidõnõ eir etsimeduw.
11 Me meõ ogiten ãt bita ñea A ãeñ
bwe wañara ñabũna barũõ, ijũñõ ogi-
ten kaiõt bita ñea A ãeñ bwe wañara
ñabũn amet dũra ñabũna rõ weijo n
iwitsiow aña.
12 Nan tsimor eñame ñea omo tekei
palme eõen: mi i nan erõda tekei ze-
der in Libanon.
13 Me ã õijõtow ũra ian an wak Je-
hova, me ri nan tsimõr eow ian ma-
neabin wõra Gott.
14 Me ri nan uqua bet iũ ũra eñab;
me ri nan oquerenõ ma aditũr:
15 Bwe ã nim õmeata Jehova bwe
eimwi deden; Ei õkõr waña pe ñaran
ogoda, me eko ibaka ian.

PSALM 93.

JEHOVA omoniba; me E edua erai-
tsit; Jehova edua eoaio, mõ Õ
õquõrõt iwũgagan: me ã ooaio eb bwa
ñam eruwiruwõ.

2 Ã ooaio wam tron atsin ñago:
Wo mek atsin ñago me ñago me eko
tokim.
3 Ebõk ro oouwak aeõra, O Jehova,
ebõk ro oouwak aeõra; ebõk ro oou-
wak ñanũra.
4 Oaio eken Jehova ñea itũga ea
bururun mwit ebõk ñan ebak, me
ñan in imago ñan oaio.
5 Iduwen õkõr aem memak: O Jeho-
va, eõ toki n eimwi deden ñea togit
omo ian maneabũm.

PSALM 94.

O JEHOVA, Auwe Gott ñea wõnõ
ebañaga, Auwe Gott ñea wõnõ
ebañaga, Wo nim eaõ.
2 Wo nimõ eogoda, Auwe ñea amen
mwit añõget eb: Wo nim õeõgida
gaiũra ñabũna rõ gatsitsi me pũmwe
aũra makur.
3 Jehova, õten araquin ñabũn eba-
ka, õten araquin aura doganigae ña-
bũn ebaka?
4 Re edujow, *mõ* rõ karai añõgen
inogog: ma amen ririñ ibaka memak
ro ototą ũra.
5 O Jehova, re ijagiten am ñame,
mo ro oroe am eponñame.
6 Ra abi ãn ñabũn eman agõra me
eratequõ, me ra abi ñabũn emat etõ-
ñũra.
7 Mõ rõ ũge, Jehova eab ãt, me
wõn Gott Jakob eab ekeiduwen bet.
8 Amwaim kamarar, amiã ñabũn
amwa ikũba inimaget eñame; ma
amiã ñabũna ekabaãt, amwa nan
man ijet?
9 *Õten,* Amea ñea eririñ ijũñet eña-
me nan eab kaiõt eñõg? *Õten,* Amea
ñea eririñ eme nan eab ãtirõñin?
10 *Õten,* Amea ñea abi eponñame
nan eab ira ũra, ñea õwereri a eñame
itsiet-imin?
11 Jehova etsiet bũriõũt eñame bwe
eko woũra.
12 O Jehova, õgeidawianaw eñame
ñea Wo ira n wereri, me *ñea* Wo we-
reri a am dogor;
13 Bwe Wo nan oija eõnano atsin
eat ibũm ñan ebaka, ea iriet ijũb bwe
dõgũra ñabũn ebaka.
14 Bwi Jehova eab eatow an epon-
ñame, me E eab ñaũnin bet an ñame.
15 Bwi imwit añõg nan tik redõ a
emo: mũ ũra memak ñabũn eimwi
bũriõũra ri nan õd iruwin.
16 Ijegen ñea nan eogoda bwe dõ-
gũ bwe enim iwitsiow ñabũn amen
ririñ ibaka? ijegen ñea nan eogoda
bwe dõgũ bwe enim iwitsiow ñabũn
amet dũra?
17 Tsin ia deõ amen buõkõ Jehova,
anũ nan mek ino eõ mõmwi eñame
ean.
18 Ñag A ũge, Õmwareowen nanõ;
am eõ-earañame õweijo-oaioeõ, O Je-
hova.
19 Tsin ie ebak aeõ kamarar in
mwijiña ian bũriõ, am kananoañ õbe-
be anũ.
20 Õten, wõn tron ibaka nan kewin
aw, ñea eririñ ibaka eat edogor?
21 Re ebwepo bwe re nim iwitsiow
anit eñame ñea omo, me re nim õba-
baka era ñea eitsiõk dũra.
22 Mi Jehova ei waña turris ogoda,
me waña Gott ei waña pe n tsimor
ñaran ogoda.
23 Mo O ogiten õeõgida a ũra tekei
aũra dũra, mõ O õekeow ũra eow ian
aũra ibaka; Jehova ñea wõra Gott
nan õekeow ũra.

PSALM 95.

TŨKÕ, bwa amõ riañ a Jehova iat
idorodoro: amõ oouwak aeda n
idorodoro ea wõra pe ogoda ñaran
õtsimoreda.
2 Am õrre eow ian men eow eat
õtũba; amõ oouwak a aeda iat ibibõ-
ki eat iriañ.
3 Bwi Jehova ei õkõr Gott ñea õka-
ganado, me Ei õkõr Uea ñea õkaga-
nado ea eani memak.
4 Etañ ñan õkab ñan eat eb emek
ian ben; me wõnõ bet godaũt eto-
wedũdũ.
5 Wõnõ emago, me Ei eririñ; me
ben eririñ bet eb ñan emõg.
6 Tũkõ, bwa amõ taramawir me
toweitsiber; am otobureda ian men
Jehova ñea Amen Õrig gada:
7 Bwe Ei õkõr wõra Gott, ma ada
eñame ñabũn amen ean wõn etañ in
bũgibũgi, me wõn schafe ben. Tsin
ia amwa teñ kaiõt aen ñabũmine,
8 Amwaim eõ õenõwewe bũriõũ-
miã tekei i Meriba, mi tekei ean bũm
ano i Massa eat etomagage:

9 Ñag amiã bagadugu rõ õijõ, me
re teñ tsiet dedeũ, ma aia bet aeõ
makur.
10 A roe bwe dõgin adet ia ean ama
eobweni, ma A ũge, Ũra õkõr epon-
ñame ñea õpwer ian bũriõũra, me re
eõ tsiet bet dedeũ.
11 Me ñagan A kakairũ n schwõr
ian aeõ egirow, bwe ri nan eõ metu
ian waña õnano.

PSALM 96.

AMWAIM riañei iriañ etsimeduw ea
Jehova: amwaim riañ a Jehova,
amiã amen eat eb memak.
2 Amwaim riañ a Jehova, õraitsit
kõ egen; amwaim õmeata an katsi-
mor eat ibũm aeoweaeow.
3 Amwaim õpõpan an raitsit ini-
maget eponñame, ma an makur
ñan õkamadauniñ inimaget etebin-
ñame.
4 Bwõ õkaganado õkõr Jehova, me
enim ouwak tsitanen: ã nimõ miow
eken ea eani memak.
5 Bwe aduwet eñame memak ũra
ijor in ani: mi Jehova eririñ ianwe-
ron.
6 Eredu me eraitsit ar mek ian
men: enõwewe me emotañitañ ar
mek ian maneabin ñea ebwigaga.
7 Amiã eponñame, amwaim oija
Jehova, amwaim oija Jehova itsitaõ
me eoaio.
8 Amwaim oija Jehova itsitaõ ñea
ewin e egen: amwaim õreat iwim,
ma amwaim metu ian maggen mane-
abin.
9 Amwaimõ taramawirei Jehova
eow ean amot emo: amwaimõ rõraõ
ian men, amiã ñabũn amen eat eb
memak.
10 Amwaim ũge inimaget epon-
ñame, Jehova omoniba: me ã ooaio
bet eb bwe enim eõ ruwiruwõ: I nan
mwit añõget eñame iat deden ñea
eimwi.
11 Enim ibibõki ianweron, me enim
idorodoro eb; enimõ bururu mwin
imago, mi imin ñan emek ian;
12 Enim idorodoro etañ in kião, mi
imin ñan emek ian, mi imin erõ me-
mak ñan emek oe re nim riañ bwe
dõgit idorodoro.
13 Ian men Jehova; bwõ Õ õrren,
bwõ Õ õrren bwe enim ekõmei eb: I
nan mwit añõgen amen eat eb iat
eimwi, me eponñame eow ian an dõ-
bweduwen.

PSALM 97.

JEHOVA omoniba; enim idorodoro
eb; enim ibibõki ebak it inseln.
2 Denañ mi itũr ar õpaeoi: emo mi
imwit añõg ũrõr ũrien wõn tron.
3 Ãe õd ian obwen, me ejiũiow ba-
rũen ñabũna ro odororai.
4 Wõn eitsin õeaõ eb: eb ãt mõ
õrõraõ.
5 Etar etowedũdũ ian men Jehova
tekei manorin meli, ian men Amea
monibain eat eb memak.
6 Ianweron rõ põpan an omo, me
eponñame memak ro ogiten ãt raitsi-
tsin.
7 Ã nim õmaneañ ũra memak ña-
bũna re tsiõ itũrit ijor in ani, ñabũna
ro ototа ũra bwe dõgit ijor in ani:
eani memak, amwaim toweitsiber me
taramawirei.
8 Zion õkaiõt me eibibõki, me ñai-
ñain Juda ñabũna ãn re ibibõki, bwe
dõgin mwitet eñõg Itũrũm, Õ Je-
hova.
9 Bwe Wo goda õkõr Ñauwe, Je-
hova, itũgait eb memak: ã tsitanuw
õkõr inimaget ani memak.
10 Amiã memak ñabũn amwa auwã
Jehova, amwaimõ miowi ibaka: E
raña anin an ñame ñabũn edereder;
Õ õtsimor ũra atsin ian bõra ñabũn
ebaka.
11 Ã õijõt iaõ bwe dõgũra ñabũn
omo, mi ibibõki bwe dõgũra ñabũn
omo bũriõũra.
12 Amwaim ibõki itũrin Jehova,
amiã ñabũn omo; ma amwaim õtũba
egen ñea ebwigaga ñea eimwi bwe ã
nim õmaran.

PSALM 98.

Psalm ion.

AMWAIM riañei iriañ etsimeduw
ea Jehova; bwe E ririñ imin in
kamadauniñ: damarũmin ben, me ben
ñaran ebwigaga, ar ririñ itsimor bwe
dõgin Ñei.
2 Jehova õmeata an õtsimor eb: Õ
õmeata õkõr an omo ian met epon-
ñame.

3 Ō ōmaran an eō-earañame ma
an dōbweduwen ea ewak ñea Israel:
mwit eb memak ogiten aia ōtsimoren
eow itūrin wōra Gott.
4 Amwaim aeuwak in ibibōki ea Je-
hova, amiā eb memak: tsikoroda kō
me riañ bwe dōgit ibibōki, eh, riañei
kō tsitanen.
5 Riañei kō iriañ in tsitaō ea Je-
hova ean harfe; eow ean harfe mi
iriañ.
6 Amwaim kaeōñ dobu me kornet
bwe dōgit ibibōki, ma amwaim aeu-
wak in ibibōki ian men Uea, ñea Je-
hova.
7 Enimō bururu mwin imago, mi
imin ñan emek ian; eb mū ūra ña-
būna re mek ean;
8 Ebōk re nim ibwiba bōra; re nim
riañ in idorodoro bet etowedūdū.
9 Ian men Jehova; bwō Ō ōrren
bwe enimō mwit añōget eb: I nan
mwit añōget eb iat eimwi, me epon-
ñame iat deden ñea eimwi.

PSALM 99.

JEHOVA omoniba; mō ōrōraō epon-
ñame: E megeda itūgain cheru-
bim; enimō ruwiruwō eb.
2 Ōkaganado Jehova i Zion; mo O
goda bet itūgait eñame memak.
3 Re nimō tsitan egōm ñea ōka-
ganado ñea ōkanani: togit omotañi-
tañ Ñei.
4 Waion uea bet āeñ imwit añōg;
Wo ōweijo-oaio deden ñea eimwi; Wo
mwit añōg ōkōr me Wo ririñ ñan omo
inimagen Jakob.
5 Amwaim tsitan Jehova ñea wōra
Gott, ma amwaim toweitsiber me ta-
ramawir ean ūrien nanan: togit omo-
tañitañ Ñei.
6 Moses ma Aaron inimagen wōn
priester, me Samuel inimagōra ñabū-
na re emwemwin egen; re emwemwin
Jehova, me Ō kaiōt aeōra.
7 E dorer a ūra ijor ñea denañ: re
raña aen, ma an dogor ñan O oija
ūra.
8 Jehova ñea wama Gott, Wo kaiōt
aeōra: Auwe ōkōr Gott ñea Wo ead
aūra dūra, me Wo ōeōgida bet gaiūra
ñaga re dūra.
9 Amwaim tsitan Jehova ñea wōra
Gott, me toweitsiber me taramawir
itañin wōn towedūdū ñea ebwigaga;
bwo ōmotañitañ ōkōr Jehova ñea wō-
ra Gott.

PSALM 100.

Psalm in ōtūba.

AMWAIM aeuwak in ibibōki ea Je-
hova, amiā eb memak.
2 Amwaim tsiō itūrin Jehova iat
ibibōki: amwaim ōrre eow ian men
eow eat iriañ.
3 Amwaim tsiet Jehova bwe Ei
ōkōr Gott: Ei ōkōr ñea eririñ gada,
ma ada wōnō; ada wōn eponñame,
me schafe n ean wōn tañ in būgi-
būgi.
4 Amwaim metu a wōn menoror iat
ōtūba, *ma amwaim* metu a maggen
an wak eat itsitaō: ōtūba kō, mō ōrai-
tsit egen.
5 Bwo omo Jehova; me eko tokin
an eō-earañame, ma an dōbweduwen
ea edet memak.

PSALM 101.

Wōn Psalm David.

ANIM riañei eō-earañame mi imwit
añōg: A nim riañei tsitanem, O
Jehova.
2 A nim ōgōg deden ñea togit
omo: Wo nan ōniō ijet? A nat dū-
gidugo ean an omo būriō ian aeō
wak.
3 A nan eō ñaeow imit on ñea
ebaka ian meō: A añañōn aūra
makur ñabūna re dūra; eab ereribe
ame.
4 Inan nuaw atsin itūrū ibūriō
ñea ōkeno: ma A nan eō tsiet ñea
ebaka.
5 A nan ōekeow ñea ōrai añōget da-
ñan iat eō nūñida: A eō kona n ka-
nia ñea ōgagoda me ñea ōgatsitsi ian
būriōūn.
6 Meō nan mek eara ñabūn edōbwe-
dūwōra eat eb, bwe re nimō kona n
mek itūrū: ñea edūgidugo iat deden
ñea eimwi, i nan tsiō Itūrū.
7 Eab mek ian aū wak ñea etsitsi-
no: eab mek ian meō ñea ōrai
ebaite.
8 A nan ōekeow memak ijorat
aeoweaeow ñabūn ebaka eat eb; bwa
A nimō eatow amet dūra atsin ian an
tekawa Jehova.

PSALM 102.

An Tetaro eñame ñea ōkananoañ, tsin ia ā oroe, mō ō pan būriōūn ian men Jehova.

WO nim kaiōt aeō tetaro, O Jehova, me enimō baiwoñuw aeō emwemwinuw.
2 Wo nim eō ewewin mem ame eat
ibūm ñabūmin ōga būriō ean: Wo nim
ōtō ijūñōm ame; eat ibūm ñabūmin A
emwemwinuw ean, Wo nimō kapapar
in ōnei aeō.
3 Bwe enuaw aeō būm tekei badetsit āe, mō ōñ rō tekei ewenāe
iō ōñ.
4 A ira būriō tekei ibūgibūgi, me e
ijijimō; bwa A meijiōten ōaña ia A
nim ōn.
5 Ñage etsimine aeō aruwoko, rō
etōgeg a duwō.
6 Tekei aña pelecanus in eat etomagage; ma A eke aña ulula ñea
bain eat etañ ñamwarina ā ijababa.
7 A ober, ma A eke aña imin ōeta
ñea te ei emek animwet ewak.
8 Barūō rō kabakaiō eat ibūm aeoweaeow; rō ramwanieiō ñabūna rō
ōbōñ būriōūra ame.
9 Bwa A kō marañata tekei brot,
ma A kamwararoeiōn nimō iōñ,
10 Bwe dōgin an bōñ būriōūm ma
am egirow: bwe Wo ōbūida aña, me
Wo bwiriow aña.
11 Aeō būm tekei itūr ñea enuaw;
ma A ijijimō tekei ibūgibūgi.
12 Ma Auwe, Jehova, Wo ta mek
eō toki; me etsimine ōmaranem eat
edet memak.
13 Wo nan eogoda mō kananoañei
Zion: bwe ñage būmin oquedeien, eh,
ōrret edae ñea ā mwit añōgen ean
ñago.
14 Bwa am tsiō re ibibōki ean apen,
mō rō kananoañei mwareren.
15 Me eponñame ri nan miow egen
Jehova, me uea n eat eb memak ri
nan miow am raitsit:
16 Bwi Jehova tik weijien Zion; E
meta ian an raitsit.
17 Ō kaiōt ōkōr aūra tetaro ñabūn
eko emit duwōra, E eō miowi aūra
tetaro.
18 I nan eare ñune ea edet ñea nan
ōrre imūr: me eponñame ñana inan
ōrig ri nan tsitan Jehova.
19 Bwō Ō keriredun eat eñan ñea
ogoda ñea ebwigaga; Jehova ōkanidu
a eb eadun ianweron;
20 Bwe enim kaiōt nōñit edenigae;
bwe E nimō ead ñabūna wimet ima:
21 Bwe eñame re nim pōpatow i
Zion egen Jehova, me tsitanen i Jerusalem;
22 Tsin ia re epoda eponñame me eb
ñan etsimine monibaiūra bwe re nim
tsiō itūrin Jehova.
23 Ō ōijūrūñ aeō ōaio eow ian medena; Ō ōebo aeō būm.
24 A ūge, O waña Gott, Wo nim eō
onuaiwō eat emaen in aeō būm: bwe
etsimine am obweni atsin eat edeten
ea edeten.
25 Wo ōeōg ūriet eb ñago me ñago;
mi ianweron ūra an makur bem.
26 Mūñane ri nan ekeow, me eko
tokim: eh, ri nan ūbwe tekei ekarawin; me Wo nan ōekae ūra tekei ekawidi, me ri nan ekae:
27 Me Wo tō ūga ōkōr Ñauwe, mi
nan eko tokin am obweni.
28 Nan eō toki n ta mek ñaiñain am
tsiō, mi inan ooaio aūra karig eow ian
mem.

PSALM 103.

Wōn Psalm David.

TSITAN kō Jehova, anū; me bain ian būriō memak, tsitan kō egen ñea ebwigaga.
2 Titan kō Jehova, anū, me eō meijiōn an oqued memak:
3 Ñea ead am dūra memak; ñea
ōōgōr arakūm memak;
4 Ñea erouw tsimorūm atsin eat
ima; ñea oquaeōnuw eō-earañame me
equed;
5 Ñea oquenōn am obweni imin ñan
omo, bwe enim kan redō aw am būm
it dedemaro tekei dedet dōmaninab.
6 Jehova eririñ emakur ñan omo mi
imwit añōg bwe dōgūra memak ñabūna ā ōmamado ūra.
7 Ō ōmeata deden ea Moses, ma an
makur ea ibwibwin Israel.
8 Ouwak an eō-earañame Jehova
mo O oqued, eduoku n egirow, mo
ouwak an eō-earañame.
9 E eab abi eb eō toki; me eab ta
ñaina bet *an egirow* eō toki.
10 E eō oija gada tekei ada dūra, me
E eō pūmwe gada tekei ada ibaka.

11 Bwe tekei godaũn ianwerot atsin
eat eb, õũga bet ouwakin an eõ-earañame
ea ũra ñabũna re miowi Ñei.
12 Tekei goeowin apoe atsin apago,
õũga bet goeowin an onuaiw ada dũra
atsin itũrida.
13 Tekei at etõñin kananoañei ñain,
õũga bet an Jehova kananoañei ũra
ñabũna re miow Ñei.
14 Bwe E tsiet ririñeda; Õ õmaran
gada bwa ada emwarere.
15 *Añõget* eñame, tekei ibũgibũgi
an bũm; õ kauwei tekei kauwen eat
etañ in kiãõ.
16 Bwe eñin õd ean, me e man; me
ã eab gauwei tsiet eñan.
17 Ma an eõ-earañame Jehova emek
atsin ean ñago me eko tokin eara ñabũna
re miow Ñei, ma an omo ea ñaiñain
ñaiũra;
18 Ñabũna re rañа an berith, me ñabũna
rõ õmaran an dogor bwe re nim
õgõg.
19 Jehova ooaio wõn tron i ianweron;
me monibain omoniba eat imin
memak.
20 Amwaim tsitan Jehova, amiã
ñabũna engel: amiã ñabũn amwa oaio
õkõr, ñabũn amwa õgõg aen, mõ kaiõt
ian aen.
21 Amwaimõ mag in tsitan Jehova,
amiã ñabũna wõn etar in ake; amiã
ñabũna itiniben, ñabũn amwa ririñ
ñea E ãeñ.
22 Tsitan kõ Jehova, amiã an makur
memak, eat etañ memak ñan O
moniba ean: tsitan kõ Jehova, anũ.

PSALM 104.

TSITAN kõ Jehova, anũ. O Jehova
ñea wañа Gott, Wo kaganado
õkõr; Wo edua eredu me eraitsit.
2 Wo bõñeonuw iaõ tekei ekarawin;
Auwe ñea Wo gabaraeow ianweron
tekei ereij:
3 Ñea eririñ dedañan in an rum inimaget
ebõk; E ririñ denañ bwe enim
eke wõn chariot; ñea edũgidugo ean
ben in õeta eñin:
4 E ririñ an engel bwe eñin; ma an
tsiõ bwe ãe ñea õpwijõriõr:
5 Õ ñaeow eb ean ũrien, bwe e nim
eõ memõri eõ toki me eõ toki.
6 Wo bõñeõt emago tekei ekarawin;
ebõk emek itũgait etowedũdũ.
7 Rõ gõrõ ñaga Wo õrõwei *ũra;* rõ
gõrien bwe dõgin nõñin wam debaõ.
8 Oroga etowedũdũ, mo orodujow
epañ, ea etañ ñana Wo ririñ bwe
eñõrõr.
9 Wo ñaea mwiteõra bwa ñam re
riow ean; bwa ñam re tik iwidõ me
bõñe eb.
10 O otow burodaũt ebõk iat epañ;
rõ gõrũrõ inimaget etowedũdũ:
11 Imin gõgõrõ n añe memak re
ren ian; esel ñañen õkaredũõñ ro otoki
aũra bõñ.
12 Imin õeta n ijõñin ianweron re
ririñ eñõra n mek itañũra; re riañ
ea' rat imin erõ.
13 E dudu etowedũdũ atsin ian wõn
rum: eb emarañ eow eân quan am
makur.
14 Õ õrõ ibũgibũgi bwe õat imin
gõgõrõ, me emaginkiãõ bwe eñame
enim õijõn; bwe e nimõ kona ijeiji
atsin eat emwarere:
15 Me wein ñea õeibibõki bũriõũt
eñame, me eir bwe enimõ ramaramin
men, me brot ñea ooaio bũriõũt
eñame.
16 Aduqua magan Jehova; me zedern
in Libanon, ñan Õ õijõn;
17 Ino imin õeta re ririñ aũra eika:
imin erõ ñana tannen ũra an
wak ciconia.
18 Etowedũdũ ñan ogoda ũra eñõra
ziegen ñan õkaredũõñ; me epe
ñan ogoda eñõrañ in tsimor hyrax.
19 E ririñ maraman bwe kabeiet
ibũm: equan etsiet an eõg.
20 Wo ririñ itũr, mi nan bũm: mi
imin gõgõrõ n oigaga memak re
ewewõ eanuaw.
21 Leonis dedemaro ro oruõr bwe
re nimõ kona uwadara, mõ rõ õni
õañara atsin itũrin Gott.
22 Etsiõda equan, me re iwidõ, me
re mequõr iat ũbwõra.
23 Emeta eñame ea an makur me
ea barũeneben ea an emerõ.
24 O Jehova, õten ebakin am makur!
Wo ririñ memak mũñane iat
eman: oquet eb eow ean wam imin.
25 Emago ñuno ñea ouwak, ñea
ereab, ñea emek ina imin ñan ewewõ
ñana ã eõ kona eõdũ, ñana imin
ñan oniñ me ñan ouwak.
26 Deimanu re dũgidugo ian; emek

ina bet dõgõgenu ñea Wo ririñ bwe
e nim tõ karamwen ina.
27 Mũñane memak ri ta daiñuw,
bwe Wo nim oija ũra õañara eat
edae eimwi.
28 Wo oija ũra, me re ebwepo;
Wo baida bem, mõ õmwan ijõra eat
imın ñan omo.
29 Wo ewewin mem, mõ õga bũ-
riõũra; Wo otoki aũra õnano me re
man, me re tik redõ añen mware-
reõra.
30 Wo õmeata anũm, me ã riri-
ñien ũra; me Wo tik õtsimeduw ani-
mwet emwarere.
31 Enim eko tokin raitsitsin Jeho-
va; Jehova enim ibibõki ian an ma-
kur:
32 Õ kania eb, mõ õrõraõ; E towe
etowedũdũ, mõ rõ badetsi.
33 A nan riañ a Jehova tekei ara-
quin aeõ bũm in tsimor: A nan riañei
Jehova ñag A õreit õmag tsimorũ.
34 Ã nimõ õeimwi aeõ kamarar eow
Itũrin: A nan ibibõki itũrin Jehova.
35 Ã nimõ õekeow amet dũra atsin
eat eb, me ã nimõ õekeow ñabũn eba-
ka. Tsitan kõ Jehova, anũ. Amwaim
otota Jehova.

PSALM 105.

AMWAIM õtũba Jehova, emwemwin
kõ egen; amwaim õmeata an ma-
kur inimaget eponñame.
2 Riañ a kõ, riañei kõ tsitanen; põ-
pan kõ an makur memak ñan õkama-
dauniñ.
3 Amwaim tsitaõ bwe dõgin egen
ñea ebwigaga: enim ibibõki bũriõũra
ñabũna rõ õnani Jehova.
4 Amwaim õnani Jehova me waion;
amwaim eõ toki n õnani men.
5 Amwaim õmaran an makur in
kamadauniñ ñan O ogiten ririñ; wõn
imin in kamadauniñ, ma an mwit
añõg mwin;
6 Amiã ñabũn an karig Abraham
ñea an tsiõ, amiã ibwibwin Jakob,
amıã ñabũna ã ij gamiã eow Itũrin.
7 Ei õkõr Jehova ñea wõra Gott: an
mwit añõg emek eat eb memak.
8 Õ õmaran an berith eõ toki me
eõ toki, eñõg ñeijin O ogiten pan a
adeten araña;
9 *Ñea wõn berith* ñea E ririñ a
Abraham, ma aen in schwõr a Isaak;
10 Mõ Õ õõaio bet bita ea Jakob
bwe edogor, me ea Israel bwe berith
ñea eko tokin;
11 Ñag Õ ũge, A nan oija aw eb
ñabena Kanaan, bwe dũbañimiã ña-
ben amwa nan bwien;
12 Ñag ũra eñame ñabũna re eõ
kõr ebak; eh, ñag ta ibũn, me ñag
ũra eratequõ ean.
13 Me re dũgidugo atsin eat epon-
ñame ion ea eponñame ion, ma atsin
eat emoniba ion ea eñame ibũn.
14 E dug õmamadoeõra eow itũrit
eñame; eh, E baragageñ ñabũna uea
bwe dõgũra;
15 *Mõ Õ ũge,* Amwaim eõ dadei aeõ
ñame ñabũna ã õbid, ma amwaim eõ
õmaga waña propheten.
16 Me E emwit erõrõ aeow eat eb;
mõ Õ onuaiw brot memak ñana ã ogi-
ten õaiji.
17 Õ õijõt eñame ion ian obwõra;
E row-iow Joseph bwe enım ekei itsiõ:
18 Ã õmaga nanan ean bait equõ-
quõr: ã quõrõt *eraroian ñamweta* de-
bitsi,
19 Ea oduwenen aen; ma aen Je-
hova õij *ñei.*
20 Ma amea uea õijõn a ñamen me
eadidan; ñea monibait eponñame, mõ
õ õijõn.
21 Mõ õ mwit añõgen bwe enim ei
monibain an wak, ma amen pan añõ-
gen wõn imin memak;
22 Bwe e nim oquõr ñabũna wõn
prinzen ia bũriõũn, me bwe e nim
wereri a eman ñabũna wõn ñaben
eman.
23 Mi Israel õnow i Ãgypten: mi
Jakob emek ean eben ũbwien Ham.
24 Mõ Õ õebak an karıg an ñame,
mõ Õ õõaio eken ea barũõra.
25 E iwid bũriõũra bwe re nim aña-
ñõn wõn eponñame, me re nimõ tsitsi-
noi ñabũn an tsiõ.
26 Õ õijõn a *ũra* Moses ñea an tsiõ,
ma Aaron ñea E ij.
27 Amerumena ar õmeata an tema
inimagõra, mi imin in kamadauniñ
ean eben ũbwien Ham.
28 Õ õreat itũrũgago, mõ Õ õtũr
eb; me re eõ keõ a aen.
29 E eke era aũra ibõk, ma A abi
iũen ũbwiõra.

30 O oquenõn ũbwiõra frösche, ian
wõn rum wañara uea.
31 E dorer, mõ õrren bet eñam ñan
ebak, mi iwi ean eben ũbwiõra me-
mak.
32 O oija ũra weron in eis bwe
weron, *me* ãe ñea õpwijõriõr ũbwiõra.
33 A abi bet magõra vitis me ma-
gõra ficus; mõ Õ õmeiwatu imin erõ n
ũbwiõra.
34 E dorer, mõ rõ õrre eakitore-
napõ, me eñamañameab me ã eõ kona
õdũeõra,
35 Mõ rõ õnũet imin erõ memak
ñan ũbwiõra, mõ rõ õn bet quan ũbwi-
õra.
36 Ma A abi ebowab ean eben ũbwi-
õra memak, ñabũn adamonin waiõra
memak.
37 Mo O onuaiw ũra me silber me
gold: me eko ion ñea eijũrũñ inima-
get earõeni.
38 Amen Ägypten re ibibõki ñaga
re nuaw; bwo opudu a ũra aũra miow
ũra.
39 Mõ Õ gabaraeow denañ eran bwe
enim eke bõñeõra, me ãe bwi iaõũra
ijõbũm.
40 Rõ kõñõñ, mõ Õ õijõn a ũra imin
õeta ñana wachteln, mõ Õ õmarañõn
ũra brot in ianweron.
41 Õ baida epe, mõ õgõrũrõ eanu-
aw ebõk; rõ gõrũr eat etañ ñan emõ-
gejuju tekei ekaw.
42 Bwõ Õ õmaran ean ñeijin ebwi-
gaga, *mõ Õ õmaran bet* Abraham ñea
an tsiõ.
43 Õ õmeata an ñame eow eat ibi-
bõki, me ñabũna ã ij eow Itũrin eow
eat iriañ.
44 Mo O oija ũra ũbwiõra eponña-
me; mõ rõ õgõg quan aũra makur
amen ean eb ia:
45 Bwe re nim raña aen, mõ õgõg
an dogor. Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 106.

AMWAIM tsitan Jehova. Õtũba kõ
Jehova; bwo O omo: bwe eko to-
kin an eõ-earañame.
2 Ijegen ñea okona n pan añõgen
an makur Jehova ñan oaio, mi ije-
gen ñea okona n õmeata tsitanen
memak?
3 Rõ geidawianaw ñabũna re raña
imwit añõg, me ñea eririñ emo eat
ibũm aeoweaeow.
4 O Jehova, Wo nim õmarañõ iat
equed ñea Wo oquedeiõn am epon-
ñame; Wo nimõ naña ame eow ian am
katsimor,
5 Bwa A nim aia aũra geidawia-
naw ñabũna ã ij iow Itũrũm, ma
A nim ibibõki ean aũra idorodoro
wam eponñame, ma A nimõ tsitaõ
epo a am ñame.
6 Ama ogitet dũra epo a ama ba-
gadugu, ama dũra, ma ama ririñ
ibaka.
7 Ama bagadugu re iki woun wam
imin in kamadauniñ i Ägypten; re eõ
õmaran ebakin am eõ-earañame; mõ
rõ keõ eat ijited, ñea Ijited Õmwi-
rara.
8 Mõ Õ õtsimor ũra bwe dõgin
egen, bwe E nim õmeata an oaio
waion.
9 Mõ Õ õrõwei bet Ijited Õmwirara,
me e enoredan: mõ Õ õdõn ũra imago,
tekei eat etomagage.
10 Mõ Õ õtsimor ũra atsin ian ben
amea ñea emiowi ũra, mõ Õ õtsimor
ũra atsin itũrũra ñabũna barũõra.
11 Mõ Õ bõñeõn barũõra ijited; me
eko dũgidũgin ia aiquen.
12 Me ean ñaga re tũebõn aen; me
re riañei tsitanen.
13 Me re par in meijiõn an makur;
me re eõ ta daiñ aen:
14 Me re ije õkõr ijeiji ion eat eto-
magage, mõ rõ õij Gott eow eat eto-
magage.
15 Mo O oija ũra bita imin rõ kõ-
ñõn; mo O oija anũra enerõn.
16 Me ra añei Moses eat eñõrañ in
mek, ma Aaron bet ñea ã õebwigaga
eow itũrin Jehova.
17 Mõ õbaõ etañañ mõ õmwaneow
Dathan, mõ õ bõñeidujowen an ñame
Abiram.
18 Mõ õpwijida ãe inimagen aũra
epo; me ãe ñea õpwijõriõr ejiũiow
eñame ñabũn ebaka.
19 Re ririñ ñait kuh ion i Horeb, re
taramawirei ijór in ani ñea ã õtar.
20 Me re iwid aũra raitsit bwa ake-
weõit kuh ñea õkõ bũgibũgi.
21 Re meijiõn Gott ñea wañara
amen katsimor, ñea eririñ mũñan
oaio i Ägypten;

22 Ñana emakur ñan õkamadauniñ
ean eben ũbwien Ham, mi imin ñan
õkanani itañit Ijited Ōmwirara.
23 Me ñagan Ō pan bwi I nan
õekeow ũra, tsin ie eõ weijo Moses
ñea ã ij iow Itũrin ian men ino õmwi-
jow, bwe e nimõ õeiwidõan an egi-
row, bwa ñam Ō õekeow ũra.
24 Eh, re miowi eb ñaben omo, me
re eõ tũebõn aen;
25 Mõ rõ ñuruñure ian aũra wak, me
re eõ kaiõt aen Jehova.
26 Me ñagan Ō õkaijoda ben a ũra,
bwi I nan õraijedu ũra eat etoma-
gage:
27 Mi I nan õraijedu bet aũra ka-
rig inimaget eponñame, mõ õbaba-
reow ũra eat eb.
28 Me re ereribe a Baalpeor, mõ rõ
õn wimen mũñan ema.
29 Rõ õdamadam eow ean aũra ma-
kur ñune; mõ õbwidũgien ũra earak
ñea õkama.
30 Me eogoda Pinehas, mõ õ mwit
añõg: me ã otokien bita earak ñea
õkama.
31 Me ã põpan ñune bwa an omo,
atsin eat edeten ea edeten eõ toki.
32 Mõ rõ õdamadam iow bet itañin
bõken Meriba, me eagadan gain Moses
bwe dõgũra:
33 Bwina rõ keõ a anin, me e dorer
iat deden ñea eõ eimwi ean baten.
34 Re eõ õekeow eponñame, tekei
an Jehova pan a ũra:
35 Mõ rõ kewin a heiden, mõ rõ
kereri ean aũra makur:
36 Me re tsiõ itũrin aduwõra ñana
ijor in ani, me ekeijiet ime a ũra.
37 Eh, ro oija demonis ñaiũra eman
me ñaiũra ãn bwe wimõra,
38 Mõ rõ õkae era ñan eko dũrain,
ñan aran ñaiũra eman me ñaiũra ãn,
mi to oija ijor in ani n Kanaan bwe
wimõra; me ã õkanakanet eb eow eat
era.
39 Me ã õkanakanen ũra eow ean
aũra makur, me re mequõr it dũra
ean mũñana re ririñ.
40 Me ñagan õpwijida egirowin Je-
hova ea wõn eponñame, me E mio-
wien an ñame.
41 Me E totu ũra ian ben heiden;
mũ ũra ñabũna re miowi ũra ro moni-
ba añen ũra.
42 Barũõra õmamado ũra bet, me ã
õijõn ũra eow ijõñin bõra.
43 Ebak an dae in õtsimor ũra; mõ
rõ keõ ean aeõra, me ã õraijedu ũra
bwe dõgin aũra ibaka.
44 Me E ekeiduwen bet roiũra, mõ
Ō kaiõt nõñũra:
45 Mõ Ō õmaran an berith bwe dõ-
gũra, me E iwid bũriõũn mõ õkana-
noañei ũra tekei ñaben an eõ-eara-
ñame.
46 Mõ Ō õrig kananoañeieõra itũrũ-
ra memak ñabũna ro onuaiw ũra bwe
wañara denigae.
47 O Jehova ñea wama Gott, Wo
nim õtsimor gama, mõ õepoi gama
atsin inimagen heiden, bwa ama õtũ-
ba egõm ñea ebwigaga, ma ama ido-
rodoro eat tsitanem.
48 Ã nim tsitan Jehova, ñea wañara
Gott Israel, atsin ñago me ñago me
eõ toki. Me eñame memak re nim
ũge, Amen. Amwaim tsitan Je-
hova.

PSALM 107.

AMWAIM õtũba Jehova; bwo O omo:
bwe eko tokin an eõ-earañame.
2 Ã nim õpõpan bitun an katsimor
Jehova, ñabũn Ō õtsimor ũra atsin ian
ben barũõra;
3 Mõ Ō õepoi ũra atsin eat eb, atsin
apoe ma atsin apago, atsin apwewa
ma atsin apwijuw.
4 Rõ ñiõñio eat etomagage iat eme-
dena ñea õgadaqua; me re eõ ãt teka-
wa ñea re nimõ mek ian.
5 Re metũr mõ rõ bõñ, õgõb anũra
iara.
6 Me re emwemwin Jehova ñag õga
bũriõũra, mõ Ō õtsimor ũra atsin ean
aũra roe.
7 Ō õdõn ũra iat emedena ñea eimwi,
bwe re nimõ kona n ñow iat tekawa
ñea re nimõ mek ian.
8 Karenaga me eñame re tsitan Je-
hova bwe dõgin an eõ-earañame, me
dõgin an makur ñan õkamadauniñ ea
ñaiñait eñame!
9 Bwo O otoki an bõñ anin ñea eije
ibõk, mõ Ō õmarañõt emo anin ñea
emetũr.
10 Ñabũna re megeda iat itũr mi
itũr in ima, ñaga ã quõrõn ũra eroe
me debitsi;

11 Bwe dõgin ñaga rõ keõ a aen
Gott, me re miowi an kereri Amea
Togit Ogoda:
12 Me ñagan Õ õijõñ bũriõũra eow
eat eroe; ro pudu, me eko ion ñea
obuõk ũra.
13 Me re emwemwin Jehova ñag
õga bũriõũra, mõ Õ õtsimor ũra atsin
ean aũra roe.
14 Õ õmeata ũra atsin iat itũr mi
itũr in ima, mõ Õ mwit aquõreõra.
15 Karenaga me eñame re tsitan
Jehova bwe dõgin an eõ-earañame,
ma an makur ñan õkamadauniñ ea
ñaiñait eñame!
16 Bwe E ijababa metoror ñana
eborage, me E tsiba debitsi ñana bain
oaioen metoror.
17 Ã oroe ñabũna ekabaãt bwe dõ-
gin aũra dũra, me dõgin bet aũra iba-
ka.
18 Anũra me miowi ijeiji memak;
me re tũren a men ororit ima.
19 Me re emwemwin Jehova, ñag
õga bũriõũra, mõ Õ õtsimor ũra atsin
ean aũra roe.
20 Õ õmeata a ũra aen, mõ Õ õgõr
arakũra, mõ Õ õtsimor ũra atsin ean
abieõra.
21 Karenaga me eñame re tsitan
Jehova bwe dõgin an eõ-earañame,
ma an makur ñan õkamadauniñ ea
ñaiñait ename!
22 Re nim ere iwim in õtũba, me
re nim õpõpan an makur eat iriañ.
23 Ũra ñabũna ro roga imago iat
deimanu, ñabũna rõ õreit erow iat
ijited ñea ouwak;
24 Re ãt an makur Jehova, me wõn
imin in kamadauniñ ñan imago.
25 Bwe E dorer, me emeta eñin ña-
ran edaurur, me emeiwida bagoba-
gan.
26 Ro roga i ianweron, me re tik
redoduwen ijõñ: eadõ bũriõũra bwe
dõgin aũra roe.
27 Re tsietsio, me ra arariwa tekei
eñame ion ñea emañi, me emagen
manũra.
28 Me re emwemwin Jehova ñag
õga bũriõũra, mõ Õ õmeata ũra atsin
ian aũra roe.
29 O otoki eñin ñaran edaurur, me
eowedujow, me eõ memõri bagoba-
gan.
30 Me re ibibõki ñaga re eow; mo
O otow ũra iat ega ñagana re teñ
mek ian.
31 Karenaga me eñame re tsitan
Jehova bwe dõgin an eõ-earañame,
ma an makur ñan õkamadauniñ ea
ñaiñait eñame!
32 Karenaga me re tsitatow ean
aũra epo eñame, mo otota eow ean
aũra epo n ijogi eñaben eman.
33 E iwid ekaw me eke etomagage,
me burodaũt ebõk bwe etañ ñea emõ-
gejuju;
34 Me eb ñaben aduqua bwe eto-
magage ñaben õbarajited, bwe dõgin
aũra ibaka ñabũna re mek ean.
35 E iwid etomagage me eke eb in
bõk, me emwarere ñea emõgejuju
bwe eb ñaben oburoda ebõk ean.
36 Mõ Õ ñaeow ũra ñabũna re mai-
daquan ean, bwe re nimõ gadauw te-
kawa ñea re nimõ mek ian;
37 Me re nim kiãõ in õrara weizen
eat etañ in kiãõ, mõ õijõn vitis eat
eñõra, me re nimõ kona quara ñan
õkañeda.
38 Mõ Õ õgeidawianaw ũra bet, me
ã õebak ũra kõr; me E eõ õad waña-
ra imin gõgõrõ.
39 Me re tik õaden, me ã õijõn ũra
eow eat eroe, mõ õeõgidaen gaiũra,
mi imwijiña.
40 Me E idotu eara eo-kona n aia
met temoniba, mõ Õ õñioñioatow ũra
eat etomagage, ino eko emedena ean.
41 Mo O oogoda ñabũn eko emit du-
wõra atsin iat eroe, me E ririñ an
epo n amen bwieni tekei epowi.
42 Ñabũn omo ri nan ãt, mi ibibõ-
ki; mi ibaka memak ri nat tsima
mwũra.
43 Tamo ñea õman nan raña mũ-
ñane; me ri nan kamararei an eõ-ea-
rañame Jehova.

PSALM 108.

Iriañ, ñea wõn Psalm David.

O GOTT, õweijo-oaio bũriõ; A nan
riañ, eh, A nan riañei tsitanem,
ian eredueõ.
2 Rida kõ, psalter me harfe: ma A
nan gatabwijũbwij in rida.
3 Ã nan õtũbaiw, O Jehova, inima-
get eñame: ma A nan riañei tsita-
nem inimaget eponñame.

4 Bwa am eõ-earañame õbaiwõñ
ianweron, ma am iduwen tekei goeo-
win aũra dũgidugo denañ.
5 Ā nim otota Auwe, O Gott, itũ-
gain ianweron: raitsitũm enimõ mek
itũgait eb memak.
6 Wo nim õtsimorõnõ damarũmin
bem, mõ kaiõt aeõ, bwe ã nim õtsi-
mor ñabũna ã auwã eow Itũrũm.
7 Gott edorer ian an omo; A nan
ibibõki: A nat dũbañai Sichem, ma A
nan keweõei epañ ñea Sukkoth.
8 Ũbwiõ õkõr Gilead; ũbwiõ Ma-
nasse; me Ephraim ei õtsimoren tũ-
bũ ñea oaio; Juda ei waña zepter.
9 Moab ei aeõ wũr in mwin; A nan
õraijiow Edom aeõ schuh: A nan aeu-
wak ean Philistia.
10 Ijegen ñea nan otow aña iat te-
kawa ñea ã ororai? ijegen eow aña
Edom?
11 O Gott, õten, Wo eõ eatow ga-
me? me Wo eõ edegeri wama tar in
ake, O Gott.
12 Wo nim oija gama buõkema *bwe
enim õtsimor gama* atsin itũrin ba-
rũema: bwe eko woun buõkema itũ-
rit eñame.
13 Ama nan oaio itũrin Gott: bwe
Ei õkor ñea nan jorgageñ barũema.

PSALM 109.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O GOTT ñea ã tsitatow itũrũ, Wo
nim eõ eõ-mõmwi;
2 Bwe eñame ñabũn ebaka me ña-
bũn amet tsitsino re ead mwũra bwe
re nim iwitsiow aña; rõ kakairũ ame
eat eo ñea tabaite.
3 Ro odororaiõnõ eñõgen añañõnõ,
me ra ake ame ñag eko dõgin.
4 Re eke ũra barũõ bwe dõgin aeõ
auwã ũra: ma aña A tetaro.
5 Me rõ pũmweõnõ ibaka bwe dõgit
emo, me ra añañõnõ bwe dõgin aeõ
auwã ũra.
6 Wo nimõ ñaeow eñame ñea ebaka
itũgain: me barũen ion enimõ weijo
eat damarũmin ben.
7 Tsin ia ã mwit añõgen, enim meta
me ei õbabakaen, me enim ekei ibaka
an tetaro.
8 Enimõ õad an bũm; me eñame ion
enim õgõg barũeneben.
9 Ñaiñain re nim ek'ũra eoniñ ña-
bũn emat etõñũra, ma agen enim
ekei ãt on ñea eman agen.
10 Ñaiñain re nim ek'ũra amen
ñiõñio, me re nim metaraga; me re
nim ererow õañara eat etañ ñan õga-
daqua.
11 Amen te ekeiduwet imin ñea
ebaka enim õgõg wõn imin; me erate-
quõ re nimõ ramwit quan an makur.
12 Me enim eko ion ñea auwãte-
gen; me enim eko eñame ion oquedei
ñaiñain ñabũn emat etõñũra.
13 Ā nimõ eatow ibwibwin; enim
ekeow egõra eat edet ñea nan õrre.
14 Ā nim õmâratow itũrin Jehova
aũra ibaka an bagadugu; me ã nim eõ
mwinũmwin an dũra inen.
15 Enim eõ toki n mek ian men Je-
hova *mũñane,* bwe E nimõ õekeow
õmaraneõra atsin ea eb;
16 Bwin e eõ õmarat õmeata eõ-
earañame, mõ õ õmamado eñame ñea
eko emit duwen ñea õga bũriõũn, me
eñame ñea õmwijiña ian bũriõũn bwe
e nim abi.
17 Eh, a auwã eramwani, mi te ei
eredõ a; me e eõ auwã eñõg in geida-
wianaw, mo ogoeow tsinin.
18 E edua eramwani tekei an kara-
win, me emetu ian bũriõũn tekei ebõk,
mi ia' rõn tekei eir.
19 Bitune enim ekei ekarawin ñea
õ bõñeõn, ma aquõret iwũgagan ña-
ran e eõ toki n quõrõt iwũgagan.
20 Ñaiune pũmweãn barũõ atsin itũ-
rin Jehova, mũ ũra ñabũna rõ pat
ibaka bwe dõgin anũ.
21 Ma Auwe ñea Jehova ñea Temo-
niba, Wo nim oquedeiõ bwe dõgin
egõm: ñag omo am eõ-earañame, Wo
nim õtsimorõ,
22 Bwe eko waña imin mõ õga bũ-
riõ, mõ õũne bũriõ ia.
23 A ekeow tekei tũr it imin ie
enuaw: ã ededegeriõ tekei eakitore-
napõ.
24 Eago burennanõ eow eat eõ-ña-
nũmwi; me emag duwõ ñag ekeowen
an duweduw.
25 Ma A eken aña wañara imin in
owidu: me tsin ia re ãtõ, re eaeata
mõra.
26 Wo nimõ buõkõ, O Jehova ñea
waña Gott; Wo nim õtsimorõ tekei
am eõ-earañame:

27 Bwe re nim tsiet bwe bem õkõr
bitune; bwa Auwe, Jehova Wo ogiten
ririñ bita.
28 Rõ ramwani ñũra, ma Auwe Wo
nan õrai eñõg in geidawianaw: tsin ia
rõ weijo, ã nim õmaneañ ũra, me enim
ibibõki am tsiõ.
29 Barũõ re nim karawinei eõ-ere-
du, me enim tũ ũra ebõñeõn ũra aũra
gadũkũrañ tekei equoje.
30 A nan oouwak õtũbaen Jehova
eow ean mwũ; eh, A nan otota eow
inimaget epo ñea ouwak.
31 Bwi I nan weijo eat damarũmin
ñea eko emit duwen bwe E nim õtsi-
mor atsin itũrũra ñabũna rõ õbabaka
anin.

PSALM 110.

Wõn Psalm David.

JEHOVA ũge a wañã Temoniba,
Wo nimõ megeda eat damarũ-
mũ, mo oogo amo bwa A nimõ ririñ
barũõm me eke eñan õeõgidaen na-
nam.
2 Mi Jehova nan õijõt dabwiken
waiom atsin ian Zion: me wo nan
mwit añõg inimagen barũõm.
3 Am ñame re teñ totow ũra ean
bũm in waiom, eow ean an omo emo:
mi nan pudu ñaim tekei an pudu ão
atsin ean mwirarain ijoran.
4 Jehova õkakairũ n schwõr, me
eab tik õekae bũriõũn, Auwe priester
eõ toki tekei Melchisedek.
5 Temoniba ñea eat damarũmũm
nan abi uea eat ibũm ñabũmin E egi-
row ean.
6 I nan mwit añõg inimaget epon-
ñame, I nan oquenõt etañ gatduwet
eñame; I nan ira itũb eat eb ñan
ebak.
7 I nan eren iat ekaw ian medena:
me ñagan I nan õbũida itũb.

PSALM 111.

AMWAIM tsitan Jehova. A nan
õtũba Jehova ian bũriõ memak,
inimagen aũra epo n ijogi ñabũn omo,
ma aũra epo eñame.
2 Ouwak an makur Jehova, mũ ũra
memak ñabũna re ãeñ rõ õnani.
3 An makur ei eredu me eraitsit:
mõ õweijo-oaio an omo eõ toki.
4 E ririñ an makur ñan õkamadau-
niñ bwe ã nim õmaran: Jehova oqued
me eõ-earañame.
5 O oija ũra õañara ñabũna re
miow *Nei:* E eab toki n õmaran an
berith.
6 O õmeata waion an makur ea
wõn eponñame *inon,* bwe re nimõ
bwien.
7 An makur ben ei iduwen mi
imwit añõg; edõbweduwen memak
an dogor.
8 Oaio eõ toki me eõ toki, ã ririñ
iow ũra iat iduwen me eimwi.
9 O õijõt itsimor ea wõn eponña-
me; O pan wõn berith eõ toki: ebwi-
gaga egen me eimwi bwe ã nim
eredu.
10 Õaweijidaet eman waion Jehova;
bwe etsimine aũra itsitsiet ñea omo
ñabũna re rañã aen memak: eõ toki
n weijo-oaio ototaen.

PSALM 112.

AMWAIM tsitan Jehova. Õgeida-
wianaw eñame ñea emiow Je-
hova, ñea ouwak an ãeñ an dogor.
2 Nan oaio an karig eat eb: nan
geidawianaw aũra detõ ñabũn eimwi
bũriõũra.
3 Ebakin geld me ebakit imin emek
ian an wak: mõ õweijo-oaio an omo
eõ toki.
4 Emeta iaõ inimaget itũrũgago ea
ũra ñabũn eimwi dedeũra: E eõ-eara-
ñame, O oqued, mo O omo.
5 Õgeidawianaw eñame ñea oqued
ñea etotow wõn imin iat ibibõki; i nan
kona wõn imin ean ñabũmina ã mwit
añõgen ean.
6 Bwi nan eõ memõri; bwi inan eõ
toki n õmarat eñame ñea omo.
7 I nan eõ miow eat imwinen ebaka:
õweijo-oaio bũriõũn, ñag e tũebõn Je-
hova.
8 Ã ooaio bũriõũn, i nan eab miow
ea an aia bita ñea e ãeñ bwe enim
meta ea ñabũna barũen.
9 E tũbwitũbañ, e totow eadu ea
ũra ñabũn eko emit dũwõra; õweijo-
oaio an omo eõ toki: i nan oogoda oin
eow eat eredu.
10 Ñea ebaka nan ãt, mi nan mwi-
jiña; i nan õkeijũwera mwin, mi nan
ekeow: nan ekeow imin ñea ã ãeñ iow
itũrũra ñabũn ebaka.

PSALM 113.

AMWAIM tsitan Jehova, tsitaõ kõ,
O amiã ñabũn an tsiõ Jehova,
tsitan kõ egen Jehova.
2 Ã nim tsitan egen Jehova atsin
ean ñabũmine me eõ toki.
3 Eimwi ia ã tsitan egen Jehova
atsin ean an tsiõda equan ea an eõg.
4 Jehova ogoda inimaget eponñame
memak, me tsitanen itũgain ianwe-
ron.
5 Ijegen ñea tekei Jehova ñea wõra
Gott, ñea emegeda itũga,
6 Ñea Õ õijõñ Ñei bwe E nim aia
bain ianweron me eat eb?
7 Õ õweijoran ñea eko wõn imin
atsin ean badetsit emwarere, mõ Õ
õbũida ñea õga bũriõũt atsin eat
ebaubo;
8 Bwe E nim õmegeda eow itañin
prinzen, itañin prinzen in wõn epon-
ñame.
9 O ñaeow ãn ñea eobo inimaget
epo n amen bwieni, bwe enim ekei
inet oniñ ñea eibibõki. Amwaim tsi-
tan Jehova.

PSALM 114.

ÑAG emeta Israel atsin Ãgypten,
ñea ewak ñea Jakob atsin eat
eponñame ñea ekae kakairũn;
2 Juda ekeijien maneabin ñea
ebwigaga, mi Israel ei monibain.
3 Ijited ãt, mõ õ gõrien: me ã õre-
dõan Jordan.
4 Rõ õaõeta etowedũdũ tekei wid-
der, me ewedũdũ bet tekei ñait
schafe.
5 Adag ũga, ñauwe ijited ñana wo
gõrien? adag ũga, ñauwe Jordan ña-
na wo redõn?
6 Adag ũga, ñamiã etowedũdũ ñan
amwa õaõeta tekei widder; me ñamiã
bet ewedũdũ, ñan ama õaõeta tekei
ñait schafe?
7 Eb, wo nim rõraõ ian met Te-
moniba, ian men wõn Gott Jakob;
8 Ñea eke eñat ebõk epe, me bũro-
daũt ebõk ebetirara.

PSALM 115.

WO nim eõ oija gama itsitaõ, O
Jehova, Wo eõ oija gama, me
Wo nim oija egõm, bwe dõgin am eõ-
earañame, ma am iduwen.
2 Dõgit ekeken ñag heiden rõ ũge,
Iña wañara Gott ñage?
3 Me wama Gott emek i ianweron:
mo O ogiten ririñ imin memak ñan E
ibibõkiei.
4 Wañara ijor in ani ei silber me
gold, ũra makurin bet' eñame.
5 Etsimine mwũra, me re eõ kona
edorer; etsimine mõra, me re eõ ãt
imin;
6 Etsimine ijũñõra, me re eõ kaiõt
eñõg; etsimine bodũra, me re eõ kona
equaij-ubo;
7 Etsimine bõra, me re eõ kona eke
emakur; etsimine nanõra, me re eõ
kona idũgidugo; me re eõ kona bet
eke edorer anorora.
8 Ri ta tsitobo a mũñane ñabũna re
ririñ mũñane; eh, ũra memak ñabũna
re tũebõn mũñane.
9 O Israel, tũebõn kõ Jehova: Ei
õkõr amen buõk ũra ma aũra ka-
bina.
10 Ewak ñea Aaron, amwaim tũe-
bõn Jehova: Ei amen buõk ũra ma
aũra kabina.
11 Amiã ñabũn amwa miow Jeho-
va, amwaim tũebõn Jehova: Ei amen
buõk ũra ma aũra kabina.
12 Jehova õmaran gada; I nan
õgeidawianaw gada: I nan õgageida-
wianaw ewak ñea Israel; I nan õga-
geidawianaw ewak ñea Aaron.
13 I nan õgeidawianaw ũra ñabũna
re miow Jehova, ñabũn eijõñ me ña-
bũn ogoda.
14 Jehova enimõ õebak gamiã, amiã
me ñaimiã.
15 Amwa geidawianaw eow itũrin
Jehova, ñea ogiten ririñ ianweron me
eb.
16 Ianweron ũra wõn ianweron
Jehova; me O oija ñaiñait eñame
eb.
17 Ñabũna re ma re eõ tsitan Jeho-
va, mũ ũra bet ñabũna ro rodu ino
eõ mõmwi eñame ean;
18 Me ñama ama nan tsitan Jeho-
va atsin ean ñabũmine me eõ toki.
Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 116.

AAUWÃ Jehova, bwin Õ kaiõt aeõ
ma aeõ tetaro.
2 Bwin O ogiten õtõ ijũñen ame,

me ñagan A nan emwemwin ean aeõ
bũm in tsimor memak.
3 An quõquõr ima odororaiõ, me
magaũn Seol õgõgõ: õrre ame eroe
in mwijiña.
4 Ma A emwemwin egen Jehova:
O Jehova, A kõñ aw bwe Wo nim
õtsimor anũ.
5 Oqued Jehova, mo O omo; eh,
wõra Gott õkananoañei eñame.
6 Jehova eraña ũra ñabũna re eõ
kamwarar: ã oroeõ, mõ O õtsi-
morõ.
7 Anũ, wo nim kan redõ a eñam in
õnano; bwi Jehova oquedeiuw.
8 Bwe Wo õtsimor anũ atsin eat
ima, me meõ atsin eat erenime, me
nanõ atsin eat ipudu.
9 A nan dũgidugo ian men Jeho-
va ean eben ũbwiõra ñabũna re tsi-
mor.
10 A tũeb, bwa A nimõ dorer: ã
oroeõ õkõr:
11 A ũge ñag A inuwowi, Eñame
memak ũra amen tabaite.
12 Ekeken ñea A nim oija Jehova
bwe pũmwen an oqued memak ea
ame?
13 A nan barũ iwũr in katsimor, me
emwemwin egen Jehova.
14 A nan oija Jehova wõn imin ñan
A ogiten pan a eow iat eñõg in votum,
eh, ian men an ñame memak.
15 Etsimine woun õkõr ian men Je-
hova aũra ima an ñame ñabũn ede-
reder.
16 O Jehova, iduwen õkõr, aña am
tsiõ: aña am tsiõ ñea ñain am tsiõ n
ãn; Wo ogiten ead aquõreõ.
17 A nan ere aw iwim in õtũba, ma
A nan emwemwin egen Jehova.
18 A nan oija Jehova wõn imin ñan
A ogiten pan a eow iat eñõg in votum,
eh, ian men an ñame memak;
19 Ian õkõr maneabin Jehova, iju-
gagaim, Jerusalem. Amwaim tsitan
Jehova.

PSALM 117.

AMWAIM tsitan Jehova, amiã epon-
ñame memak; amwaim tsitan,
amiã eñame memak.
2 Bwo ouwak an eõ-earañame a
gada; me eko tokin an iduwen Jeho-
va. Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 118.

AMWAIM õtũba Jehova: bwo O
omo: bwe eko tokin an eõ-
earañame.
2 Israel enim ũge ñage, Bwe eko
tokin an eõ-earañame.
3 Ewak ñea Aaron enim ũge ñage,
Bwe eko tokin an eõ-earañame.
4 Ñabũna re miow Jehova re nim
ũge ñage, Bwe eko tokin an eõ-
earañame.
5 A emwemwin Jehova eow ean aeõ
roe: Jehova õkaiõt aeõ *mõ O ñaeow
aña* eat etañ ñamwarin ouwak.
6 Jehova emek itañũ; A nan eõ
miow: ekeken ñea eñame okona n
ririñ ame?
7 Jehova emek itañũ inimagõra ña-
bũna rõ buõkõ: me ñagan A nan aia
bita ñea A ãeñ bwe enim meta ea ña-
bũna barũõ.
8 Omo eken tũebõnen Jehova ea
ada ekeiduwet eñame.
9 Omo eken tũebõnen Jehova ea
ada ekeiduwen prinzen.
10 Eponñame memak ro odororaiõ:
A ũge ian egen Jehova bwa A nan abi
ũra.
11 Rõ odororaiõ; eh, ro odororaiõ
kõr: *A ũge* ian egen Jehova bwa A
nan abi ũra.
12 Rõ odororaiõ tekei eñamañameab;
re ma tekei ãe it ekeraitsit: *A ũge* ian
egen Jehova bwa A nan abi ũra.
13 Wo jopaeowõ bwa A nim pudu:
mi Jehova obuõkõ.
14 Jehova ei õkõr waioiũ ma aeõ
riañ; me E ekei waña amen katsi-
mor.
15 Nõñit ibibõki mi itsimor emek
ian aũra wak ñabũn omo: damarũ-
min ben Jehova eririñ ñea oaio.
16 A otota damarũmin ben Jehova:
damarũmin ben Jehova eririñ ñea
oaio.
17 A nan eõ ma, bwa A nan tsimor,
ma A nan mwinenei an makur Je-
hova.
18 Ebak an Jehova iraeõ n wereriõ;
me E eõ ome ima.
19 Amwaimõ baida ame men ororit
emo: A nim metu ma A nan õtũba
Jehova.
20 Ñaiune õkõr wõn menoror Jeho-
va; ri nan metu ina ñabũn omo,

21 A nan ōtūbaiw; ñaga Wo kaiōt
aeō, me ñaga Wo ek'auwe waña
amen katsimor.
22 Epe ñea amen kei dōmaneab
eatow eijien ijor in inimatijūñen.
23 Oñaūn itūrin Jehova ñune, mō
ōkamadauniñ ian meda.
24 Ñabūmine ibūm ñabūmina Je-
hova ogiten ririñ; am ibibōki mi ido-
rodoro ean.
25 O Jehova, ama kōñ aw bwe Wo
nim katsimor ñage: O Jehova, ama
kōñ aw bwe Wo nim ōgeidawianaw
eñame ñage.
26 A nim tsitan amea ñea ōrre ian
egen Jehova: ama ogiten dorer atsin
ian maneabin Jehova n ōgageidawia-
naw gamiā.
27 Gott ōkōr Jehova, mō Ō ōeaō ga-
da: quōrōn ko equōquōr iwim memak
itañin oit dagarae,
28 Auwe ōkōr waña Gott, A nan
ōtūbaiw: Auwe ōkōr waña Gott, A
nan otota Auwe.
29 Amwaim ōtūba Jehova; bwo
O omo; bwe eko tokin an eō-eara-
ñame.

PSALM 119.

ALEPH.

RŌ geidawianaw ñabūna magit omo
dedeūra, ñabūna re dūgidugo ian
an dogor Jehova.
2 Rō geidawianaw ñabūna re raña
aen, ñabūna rō ōnani eow ean būri-
ōūra memak.
3 Eh, re eō ririñ bet ñea ebaka; re
dūgidugo ian medenan.
4 Wo pan a gama aem, bwa amaim
oquaqui gamañ in ōgōg.
5 Karenaga me ā ooaio dedeū me-
mak bwa A nimō kona n ōgōg am
dogor!
6 Ma A nan eō maiūr, tsin ia A
ekeiduwen am dogor memak.
7 A nan ōtūbaiw iat ibūriō ñea
eimwi, tsin ia A kereri ean am mwit
añōg ñan omo.
8 A nan ōgōg am dogor: Wo nim eō
erowiow aña ōkōr.

BETH.

9 Ekeken ñea dedamaro enim ōde-
rederōn medenan? e nim kanakania
me edegeri aem.
10 A ōnaniw ean būriō memak: Wo
nimō dugō bwa A nim eō riow ean am
dogor.
11 A ñaeow ian būriō aem, bwa A
nim eō dūra ea aw.
12 Eimwi ia ā tsitanuw, O Jehova:
Wo nimō wereri ame am dogor.
13 A pōpan an dogor mwim memak
eow ean bateō.
14 Etsitobo aeō ibibōkiei deden aem
memak ma aeō ibibōkiei imin memak
ie etsimine itūrū.
15 A nan kamararei am dogor, ma
A nan edegeri dedem memak.
16 A nan ibibōkiei am dogor: A nan
eō meijiōn aem.

GIMEL.

17 Wo nim oquedei am tsiō, bwa
A nim tsimor; ma A nan ōgōg aem.
18 Baida kō meō, bwa A nimō kona
āt imin ñan ōkamadauniñ atsin ian
am dogor.
19 Aña kōr eratequō eat eb: Wo nim
eō ewewin ame am dogor.
20 A ijababa anū eow ean auwāen
am dogor eat ibūm memak.
21 Wo ōrōwei ūra ñabūna rō gatsi-
tsi ñabūn nan eagada gaiūra, ñabūna
rō ñiōñio atsin ean am dogor.
22 Wo nim onuaiw atsin itūrū ōma-
madoāō me mioweō; bwa A ōgōg
aem.
23 Re mamegeda bet prinzen bwe
re nim ake ame: ma am tsiō tō ka-
mararei am dogor.
24 Aem memak ei aeō ibibōki, ma
amen wereriō bet.

DALETH.

25 Anū ereribe a badetsit emwa-
rere: Wo nim ōtsimorō tekei aem.
26 A pat dedeū, me Wo kaiōt aeō:
Wo nimō wereri ame am dogor.
27 Wo nimō wereriō bwa A nimō
kona n tsiet deden aem: ma A nimō
kona n kamararei am makur ñan
ōkamadauniñ.
28 Opudu *renimen* anū bwe dōgit
eroe: Wo nim ooaioeō tekei aem.
29 Wo nim onuaiw dedet itabaite
atsin itūrū: mo oija ame am dogor in
oquedeiō.
30 A ij deden ñea idōb: A ñaeow ian
meō am dogor,

31 A ereribe a aem: O Jehova, Wo
nim eõ õmaneañõ.
32 A nan gõr ian medenan am do-
gor, tsin ia Wo oouwak bũriõ.

HE.

33 O Jehova, Wo nimõ wereri ame
deden am dogor; ma A nan raña ea
etoki.
34 Wo nim õmanõ, ma A nan raña
am dogor; eh, A nan õgõg eow ian
bũriõ memak.
35 Wo nim otow aña ian medenan
am dogor; bwa A ibibõki ean.
36 Wo nim iwid bũriõ ea aem, me
deõ ea ititeñ imin.
37 Wo nim ere meõ atsin eat ekania
imin ñea eko woun, mõ õtsimorõnõ
dedem.
38 Wo nim ooaio aem ea am tsiõ,
aña ñea A miow Auwe.
39 Wo nim onuaiw õmamadoeõ ñea
A miow ean; bwo omo am dogor.
40 Kania ame, A ãeñ aem: Wo nim
õtsimorõ eow ian am omo.

VAV.

41 O Jehova, nan õrre eow bet itũrũ
eõ-earañame, mi itsimor ñea õñaũn
Itũrũm, tekei aem.
42 Ma A nan õnei aen ñea õmama-
doeõ; bwa A tũebõn aem.
43 Wo nim eõ õnuaiw eñõg ñeijina
iduwen atsin ian mwũ eõ toki; bwa A
tũebõn am dogor.
44 Ma A nan õgõg am dogor eat
ibũm memak eõ toki me eõ toki.
45 Ma A nat dũgidugo eat etañ ñea
ereab: bwa A õnani am dogor.
46 Ma A nan õpõpan aem ian men
uea, ma A eab mañijũñij.
47 Ma A nan ibibõki ean am dogor,
ñan A auwã.
48 Ma A ere beõ a am dogor ñan
A auwã; ma A nan kamararei am
dogor.

ZAYIN.

49 Wo nim õmaran aem ea am tsiõ,
ñaga Wo õbebe bũriõ eow eat itob.
50 Ñaiune õbebeãn bũriõ ian aeõ
roe: ñag aem õtsimorõ.
51 Ouwak aũra õenenaõõ ñabũna rõ
gatsitsi: ma A eõ iwidõ atsin ean am
dogor.
52 O Jehova, A õmarañ am dogor
ñana bain ñago, ma A õbebe bũriõ.
53 Eagada ame iteñ ake ñea oaio,
ñaga eñame ñabũn ebaka re eatow
am dogor.
54 Am dogor ei aeõ riañ iat ewak
ñea A mek in ratequõ ian.
55 O Jehova, A õmaran egõm ijõ-
bũm, ma A õgõg am dogor.
56 A kona ñune, bwe dõgin ñag A
edegeri am dogor.

HHETH.

57 Dũbañũ õkõr Jehova: A ũge
bwa A nan õgõg aem.
58 A kõñõn am oquedeiõ eow ean
bũriõ memak: bwe Wo nim kananoa-
ñeiõ tekei aem.
59 A kamararei dedeũ, ma A tik
õredõan nanõ ea aem.
60 A kapapar, ma A eõ duoku, n
õgõg am dogor.
61 Ogagorõ aũra quõquõr eñame
ñabũn ebaka; ma A eõ meijiõn am
dogor.
62 A nan weijoda ia atugagan mõ
õtũbaiw bwe dõgin am dogor ñan
omo.
63 Aña õkõr dañõra memak ñabũna
re miow Auwe, me ñabũna rõ õgõg
aem.
64 O Jehova, oquen eat eb am eõ-
earañame: Wo nimõ wereri ame am
dogor.

TETH.

65 O Jehova, Wo ririñ ñea omo ea
am tsiõ, tekei aem.
66 Wo nimõ wereri ame eman ñea
omo mi ititsiet; bwa A oduwen am
dogor.
67 Ñago ã itsiõk õmamadoeõ, A
arareañe; me ñage A õgõg aem.
68 Wo omo Ñauwe, me Wo ririñ
ñan omo; Wo nimõ wereri ame am
dogor.
69 Ñabũn ebaka ro ogiten õpat
ebaite bwe dõgũ: A nan õgõg am
dogor eow ean bũriõ memak.
70 Eduweduw bũriõũra tekei eriõr;
ma aña A ibibõkiei am dogor.
71 Etsimine woun ame õmamadoãõ;
bwa A nimõ kona n kereri ean am
dogor.
72 Etsimine wout eken ame an do-

gor mwim ea ebakit erañan gold me
silber.

YODH.

73 Bem eririñõ mõ õdadabarõ: Wo
nim ome eman, bwa A nimõ kona n
kereri ean am dogor.
74 Ñabũna re miow Auwe ri nan
ãtõ mi ibibõki, bwin A tobei oduwe-
nen aem.
75 O Jehova, A tsiet bwo omo am
mwit añõg, A tsietuw bet bwe Wo
oroeõ, ñag edõbweduwõm.
76 A kõñ aw bwa am eõ-earañame
enim ekei õbebeãõ, tekei aem a am
tsiõ.
77 Enim õrre ame am oqued, bwa
A nim tsimor: bwa am dogor ei aeõ
ibibõki.
78 A nim õmaneañ ñabũna rõ ga-
tsitsi; bwõ õ õraijedu aña iat deden
ñea eõ eimwi: ma aña A nan kama-
rarei am dogor.
79 Re nim iwidõ ame ñabũna re
miow Auwe; me ri nan tsiet aem.
80 Enimõ togit omo bũriõ eow ean
am dogor, bwa A nim eõ gadũkũrañ.

KAPH.

81 Eman õkõr anũ eat ãeñ itsimor
ñea õñaũn Itũrũm: ma A tobei odu-
wenen aem.
82 Meõ ta daiñ aem, ñag A ũge,
Wo nan õbebe bũriõ ijet?
83 Ma A eken aña dõbadar ñana
witit imin gõgõrõ ean badetsit ãe;
ma A eõ meijiõn am dogor.
84 Ãgen atebin an bũm am tsiõ?
Wo nan õeõgida ijet gaiũra ñabũna
rõ õmamadoeõ?
85 Ñabũna rõ gatsitsi re irir ijũb
ian obwõ, ñabũna re eõ õgõg am do-
gor.
86 Edõbweduwen am dogor me-
mak: rõ õmamadoeõ ia deden ñea eõ
eimwi; Wo nimõ buõkõ.
87 Enij mõ rõ õekeowõt atsin eat
eb; ma aña A eõ erowi aem.
88 Wo nim õtsimorõ tekei am eõ-
earañame; ma A nan õgõg aen
mwim.

LAMEDH.

89 O Jehova, õweijo-oaio aem eõ
toki i ianweron.
90 Etsimine an dõbweduwõm ea
edet memak: Wo ogiten ooaio eb,
me eõ ruwõ.
91 Ri ta mek ea ñabũmine bwe dõ-
gin am dogor; bwa am tsiõ õkõr imin
memak.
92 Ñaga bet am dogor ei aeõ ibi-
bõki, A nan ima bwe dõgin õmama-
doãõ.
93 A eab meijiõn aem; bwe Wo
õtsimorõnõ mũñana.
94 Wam õkõr aña, Wo nim õtsimo-
rõ; bwa A õnani aem.
95 Ñabũn ebaka ri to obereiõ bwe
re nim abiõ: ma A nan te ekeiduwen
aem.
96 A aiaiet tokit imin memak ñan
omo; me ereab õkõr am dogor.

MEM.

97 Õten ñaben aeõ auwã am dogor!
ñaiune õkõr aeõ kamarar eat ibũm
aeoweaeow.
98 Am dogor õmanõ eken ea barũõ;
bwe eõ toki n ta mek itũrũ.
99 A mat eken a waña amen kereri
memak; bwa aem ei aeõ kamarar.
100 A mat eken ea eñaben man,
ñag A õgõg aem.
101 A õgõg nanõ atsin eat emedena
memak ñan ebaka, bwa A nimõ kona
n õgõg aem.
102 A eõ erowi am mwit añõg; bwe
Wo wereri ame.
103 Õten itain aem ian anorõ! *eh,
eta eken* ian mwũ ea meli!
104 A kona eman eow ean aem; me
ñagan A miowi emedena memak ñan
tabaite.

NUN.

105 Aem ei lampe n nanõ, mi iaõin
medena.
106 A ogiten schwõr, ma A nan
oduwen, bwa A nim edegeri am mwit
añõg ñan omo.
107 Ouwak õkõr õmamadoãõ: O
Jehova, Wo nim õtsimorõ tekei aem.
108 O Jehova, A kõñ aw bwe Wo
nim õgõg an wim mwũ, me wereri
ame am mwit añõg.
109 Anũ ta mek ian beõ aeoweaeow;
ma A eõ meijiõn am dogor.
110 Ñabũn ebaka rõ ñaeow ime ian
obwõ; ma A eõ erowi aem.

111 A õgõg aem bwa A nim eke wa-
ña eõ toki; me ñane an ibibõki bũriõ.
112 A iwid bũriõ, bwa A nim ede-
geri am dogor, eõ toki, me eõ toki.

SAMEKH.

113 A miowi ñabũna arabwei bũ-
riõũra; ma A auwâ am dogor.
114 Auwe õkõr eñõ n ewewinõ ma
aeõ kabina: A ta daiñ *oduwenen* aem.
115 Amwaim kirõ atsin itũrũ, amiã
ñabũn amwa ririñ ñea ebaka; bwa A
nim õgõg an dogor waña Gott.
116 Wo õweijoranõ tekei aem, bwa
A nim tsimor; Wo nim eõ õmaiũr iow
aña ian aeõ tob.
117 Wo nim õõaioeõ, ma A nan tsi-
mor eow ean, ma A nan eõ toki n
ekeiduwen am dogor.
118 Wo õeko woura memak ñabũna
rõ ñaũnin am dogor: bwa aũra tsitsi-
no ei ebaite.
119 Wo bwiriow memak ñabũn eba-
ka atsin eat eb tekei emarañata: me
ñagan A auwã am dogor.
120 Õrõraõ duwõ bwe dõgin aeõ
miow Auwe; ma A miow am mwit
añõg.

AYIN.

121 A ririñ imwit añõg ñea eimwi
me emo: Wo nim eõ otow aña itũrũra
ñabũna rõ õmamadoeõ.
122 Wo nimõ ñeijũbwen am tsiõ me
buõkõ bwa A nimõ geidawianaw: re
nim eõ õmamadoeõ ñabũna rõ ga-
tsitsi.
123 Eman meõ eat ãeñ itsimor ñea
õñaũn Itũrũm, ma aem ñeijin omo.
124 Wo nimõ ririñ a am tsiõ te-
kei am eõ-earañame, me wereri ame
am dogor.
125 Aña õkõr am tsiõ; Wo nim õma-
nõ bwa A nim tsiet aem.
126 An bũm in makur õkõr Jehova;
bwe re ijababa am dogor.
127 Me ñagan A ãeñ eken am dogor
ea gold, eh, gold ñea togit omo.
128 Me ñagan A ũge bwo omo aem
ñan õpat imin memak; ma A miowi
dedet ebaite memak.

PE

129 Õkamadauniñ aem: me ñagan
anũ õgõg.
130 Panen aem õeaõ eñame; õ õman
ũra ñabũna re eõ quinõñõg.
131 A ead mwũ, ma A ekenano; ma
A ãeñ õkõr am dogor.
132 Wo nim iwidodu ame, mõ ka-
nanoañeiõ, tekei dedem ea ũra ñabũ-
na ra auwã egõm.
133 Wo nimõ õeimwiõn aeõ dũgi-
dugo aem; me enim eõ moniba ame
ibaka ia aiquen.
134 Wo nim õtsimorõ atsin ean
oroeãõ eow itũrit eñame: ma A õgõg
aem.
135 Wo nimõ õeaõõn am tsiõ mem;
me wereri ame am dogor.
136 Ekaw in ibõk õkaedun ian meõ,
bwina re eõ õgõg am dogor.

TSADHE.

137 O Jehova, Wo omo, me eimwi
am mwit añõg.
138 Wo pan aem iat emo me edõ-
bweduwen õkõr.
139 Aeõ auwã ñea oaio õekeowõ,
bwina barũõ re meijiõn aem.
140 Edereder õkõr aem; me ñagan
am tsiõ ãeñ.
141 A kadudu me ã miowõ; ma A
eõ meijiõn aem.
142 Am omo ei emo ñea eko tokin,
mi iduwen am dogor.
143 Eagada ame eroe me emaga:
ma aeõ ibibõki ei am dogor.
144 Eko tokin amon aem: õmanõ
kõ, ma A nan tsimor.

QOPH.

145 O Jehova, A ekekũr ean bũriõ
memak; Wo nim kaiõt aeõ: A nan
õgõg am dogor.
146 A emwemwinuw; Wo nim õtsi-
morõ, ma A nan õgõg aem.
147 A rida ñag eitsiõk baõ apoe,
ma A ekekũr: A tobei oduwenen
aem.
148 Eadõ meõ ian obwet ober in
ijõbũm, bwa A nim kamararei aem.
149 Wo nim kaiõt aeõ tekei am eõ-
earañame: O Jehova, Wo nim õtsimo-
rõ tekei am dogor.
150 Re tũren ame ñabũna rõ õna-
ni ikaka; ro goeow tsinin am dogor.
151 O Jehova, Wo tũren; mi iduwen
am dogor memak.
152 A tsiet aem atsin ñago, bwe

Wo ooaio mũñane eñõg, me eko to-
kiũra.

RESH.

153 Wo nim kanakania roiũ, mõ
õtsimorõ; bwa A eõ meijiõn am
dogor.
154 Wo nim õpat dedeũ, mo otoki
gaiũ me pũmweõ: Wo nim õtsimorõ
tekei aem.
155 Itsimor ogoeow tsiniũra ñabũ
na re ririñ ibaka; bwe re eõ õnani
am dogor.
156 Ouwak am oqued, O Jehova:
Wo nim õtsimorõ tekei am dogor.
157 Ebak ñabũna rõ õmamadoeõ.
me ebak bet barũõ; ma A eõ ñaũnin
aem
158 A ãt amen maman ma A eõ
kona n kania ũra, bwe re eõ õgõg
aem.
159 Kania ame kõ, ñag A auwã aem:
O Jehova, Wo nim õtsimorõ tekei am
eõ-earañame.
160 Iduwen memak aem; me eko to-
kin am dogor ñan omo memak.

SHIN.

161 Prinzen rõ õmamadoeõ me eko
bet aeõ dũra; me bũriõ emiow aem.
162 A ibibõki ean aem, tekei ñea
okona imin ebak eat epaba imin.
163 A miowi ebaite, ma A eõ kona
n kania; *ma* A auwã am dogor.
164 Awõrin aeiu aeõ tsitanuw eat
ibũm aeoweaeow, bwe dõgin am do-
gor ñan omo.
165 Ouwak aũra iow ñabũna ra
auwã aem; me eko aũra pudu ia
aiwõrin.
166 O Jehova, A tobei itsimor atsin
Itũrũm, ma A edegeri am dogor.
167 Anũ õgõg aem; mo ouwak aeõ
auwã.
168 A õgõg am dogor ma aem; bwe
emek ian mem dedeũ memak.

TAV.

169 O Jehova, enim tũren a mem
aeõ ekekũr: Wo nim ome eman tekei
aem.
170 Enimõ baiwõñ ian mem aeõ te-
taro: mõ õtsimorõ tekei aem.
171 Bateõ enim õpõpat itsitaõ; bwe
Wo wereri ame am dogor.
172 Eo enim riañei aem; bwo omo
memak am dogor.
173 Enim og-duwen bem in buõkõ;
bwa A ñañai aem.
174 O Jehova, ouwak aeõ ãeñ itsi-
mor ñea õñaũn Itũrũm; ma am dogor
ei aeõ ibibõki.
175 Enim tsimor anũ, mi i nan
tsitanuw; ma am mwit añõg enimõ
buõkõ
176 A ñiõñio tekei schafe ñea õgõ-
rõ; õnani kõ am tsiõ; bwa A eõ mei-
jiõn am dogor

PSALM 120.

Iriañ in Akõda.

AEMWEMWIN Jehova ia A roe,
mõ Õ kaiõt aeõ.
2 O Jehova, Wo nim õtsimor anũ
atsin eat ebate ñan tabaite, ma atsin
eat eo ñea etsitsino.
3 Ekeken ñea ã nim oija aw, me
ekeken ñea ã nim kan ririñ aw, auwe
eo ñea wo tsitsino?
4 Mwit dobonara ñana ã ogiten
õrarõ ñana baibait eñame ñea oaio,
me wenãe it imin erõ ñana wach-
oldern.
5 A kananoañ aña, ñag A mek i
Mesech, ñag A mek itañin wak in
Kedar!
6 Anũ eraq in mek itañin ñea
emiowi iow.
7 A teñ iow aña: me tsin ia A dorer,
ri nan ake ame.

PSALM 121.

Iriañ in Akõda.

ANAN tata meõ ea etowedũdũ:
mi nan ñaũn i buõkeõ?
2 Õñaũn itũrin Jehova buõkeõ, ñea
eririñ ianweron me eb.
3 I nan eõ oija emwareow nanam:
eab mijimij amea ñea erañа aw.
4 Kania, E eab mijimij, me eab eni-
niow bet Amea ñea erañа Israel.
5 Jehova ei õkõr ameñ rañа aw: Je-
hova ei õtũrem eat damarũmũm.
6 Equan eab jiũuw ijeaõ, me ma-
raman bet ijõbũm.
7 Jehova nan rañа aw atsin eat
ibaka memak; I nan rañа anũm.
8 Jehova nan rañа am nuaw ma
am redõ, atsin ean ñabũmine me eõ
toki.

PSALM 122.

Iriañ in Akõda; wõt David.

AIBIBÕKI ñaga rõ ũge ame, Am
ñow ian an wak Jehova.
2 Nanama õweijo inimen ororũm,
O Jerusalem;
3 Jerusalem ñea ã wei tekei teka-
wa ñea ebwepoda;
4 Ino ra akõda earõeni ñana wõn
arõeni Jehova, *tekei* aen Gott ea Is-
rael, bwe re nim õtũba egen Je-
hova
5 Bwe emek ina tron in mwit añõg,
ñana wõn tron an wak David.
6 Amwaim *kõñõñ a Gott* bwe enim
iow Jerusalem: re nimõ geidawianaw
ñabũna ra auwãw.
7 Iow enimõ mek ian ororũm, me
egeidawianaw ian wakũm memak
ñana palãste.
8 Bwe dõgũra ñabũna etsiedũ me
dañõ, A nan ũge, Iow enimõ mek
iam
9 A nan õnani oquedeiem bwe dõgin
maneabin Jehova ñea wõra Gott.

PSALM 123.

Iriañ in Akõda.

ATATA meõ aw, auwe ñea Wo me-
geda i ianweron.
2 Kania, tekei met itsiõ ia rõ kania
ben wañara temoniba, me met itsiõ
ãn iõ õkania ben wõn temoniba ñea
ãn; tekei bet mema ñag ama kania
Jehova ñea wama Gott, ea an oque-
dei gama.
3 Wo nim kananoañei gama, O
Jehova, Wo nim kananoañei gama;
bwe ã oquenõn gama kõr õbabakae-
ma.
4 Bwo oquen õkõr anima ean aũra
kawiduemin ñabũna rõ gatsitsi, ma
aũra kabaka ñabũn owaroñõra.

PSALM 124.

Iriañ in Akõda; wõt David.

KAMWEN ia deõ Jehova ñea ede-
geri wõra tar in ake, Israel
enim ũge;
2 Kamwen ia deõ Jehova ñea ede-
geri wõra tar in ake, tsin ia re eogoda
eñame bwe re nim iwitsiow gada;
3 Ri nan tõ õmwaneow gada ñag
añ tsimor, ñag õpwij egirewũra ea
gada:
4 Me ebõk ri nan jorgageñ gada
bet, me ekaw nan õd animwen anida;
5 Õd animwen anida ekaw ñan
õgatsitsi.
6 Ã nim tsitan Jehova, ñea eõ totow
gada bwe re nim eke *gada* õan mwũ-
ra.
7 Ã õtsimor anida tekei imin õeta
iõ õmwaradan ian an ime amen imem:
õmwijow ime, ma añ gõrien.
8 Buõkeda emek ian egen Jehova,
ñea eririñ ianweron me eb.

PSALM 125.

Iriañ in Akõda.

ÑABŨNA re tũebõn Jehova ri te-
kei etowedũdũ ñea Zion, ñea ã
eõ kona n õmemõri, ñea õweijo-oaio
eõ toki.
2 Tekei etowedũdũ ñaga rõ õpaeoi
Jerusalem õũga bet an Jehova õpaeoi
an ñame atsin ean ñabũmine me eõ
toki.
3 Bwe eõ mek aũra zepter ñabũn
ebaka iat dũbañũra ñabũn omo;
bwe re nim eõ ere bõra ñabũn omo ea
ibaka
4 O Jehova, Wo nimõ ririñ ñea omo
ea ũra ñabũn omo, me ea ũra ñabũn
eimwi bũriõũra.
5 Me ñabũna re iwidõ a medenara
ñan õkeno, Jehova nan onuaiw ũra
epo ñabũna re ririñ ibaka. Iow eni-
mõ mek eara Israel.

PSALM 126.

Iriañ in Akõda.

ÑAGA Jehova õredõat eñame ña-
bũna re redõ eow Zion, añ tekei
ũra ñabũna re mi.
2 Mi inan oquenõn mwida idõdõ, me
eoda eat iriañ; mõ rõ ũge inimagen
heiden, Jehova ogiten ririñ a ũra
imin ñan ouwak.
3 Jehova eririñ a gada imin ñan
ouwak; ñan añ ibibõki ean.
4 O Jehova, Wo nim kan õredõan
amen ũbwema ñabũna edenigae, tekei
ekaw ñan apwijuw.
5 Ñabũna rõ kiãõ ean renimõra ri
nan ramwit iat ibibõki.
6 Ñea õd ian medenan mõ õkaedu
renimen, mõ õbũ ebaba ñana bait
õijõn, i nan redõ iat ibibõki mõ õrean
wõn garben.

PSALM 127.

Iriañ in Akōda; wōn Solomon.

TSIN ia Jehova eō wei dōmaneab,
eko woun aūra makur amen kei:
tsin ia Jehova eō raña tekawa, eko
woun aūra ober amen ober.
2 Eko woun amiā gatabwijūbwij in
rida, ma amiā ōnano ijemerō ñea era-
quō, ma amiā ōn brot in mwijiña; bwe
eat deden ñune O oija an ñame ñabū-
na ā auwā imijimij.
3 Kania, ñait eñame ei an adu Je-
hova: me quat ije ei pūmwet emo.
4 Tekei mwit dobonara ian bet'
eñame ñea oaio, ōūga bet ñait eñame
ean aūra ibūm in oniñ.
5 Ōgeidawianaw eñame ñea oque-
nōn bweren mwin wōn dobonara mū-
ñane: bwe ri nan eō maiūr ia re dorer
a barūōra inimet oror.

PSALM 128.

Iriañ in Akōda.

RŌ geidawianaw memak ñabūna re
miow Jehova, ñabūna re dūgi-
dugo ian medenan.
2 Bwe wo nan ōn quan makurin
bem: me wo nan geidawianaw, mi
nan eow eōrūm.
3 Ma agem nan ekei vitis ñaōen
oqua, ian am wak; me ñaim ri nan
ek'ūra imin erō ñan oliva, mō ōpaeoi
wam tisch.
4 Kania, bwi inan ōgeidawianaw
eat deden ñune eñame ñea emiow Je-
hova.
5 Mi Jehova nan ōgeidawianaw
atsin ian Zion: me wo nan aia amon
Jerusalem ean am būm in tsimor me-
mak.
6 Eh, wo nan aia ñaiūra ñaiñaim.
Iow enimō mek eara Israel.

PSALM 129.

Iriañ in Akōda.

OUWAK ōmamadoāō atsin ean ña-
go aña eoniñ, Israel enim ūge,
2 Ouwak ōmamadoāō atsin ean ña-
go aña eoniñ: me re eō kona n ōdeni-
gaeō.
3 Amen gapaeda rō gapaeda eat
erowū; me re ririñ eagaō ñan eraquō.
4 Omo Jehova: Ō mwit aūra quō-
quōr ñabūn ebaka.
5 Ā nim ōmaiūr ūra me re nim
iwidō me redō memak ñabūna re
miowi Zion.
6 Ā nim ek'ūra ibūgibūgi animwet
ewak, ñan ema ian obwen aūra rōda;
7 Ñana re eō oquen ben amen de-
tow, ñan eō oquen bet barrat amen
quōquōr garben:
8 Me re eab ūge bet ñabūna rō ōd
itañūra, Enimō mek eamiā egeida-
wianaw atsin itūrin Jehova; ama
ōgeidawianaw gamiā ian egen Je-
hova.

PSALM 130.

Iriañ in Akōda.

O JEHOVA, A emwemwinuw atsin
eat etañ ñan ejōñ.
2 Temoniba, Wo nim kaiōt ian aeō:
ijūñōm enim kaiōt ian aeō kōñōñ.
3 Jehova, tsin ia Wo ekeiduwet
idūra, ijegen ñea nan weijo, O Te-
moniba?
4 Me etsimine eadet idūra Itūrūm
ñea eimwi bwe ā nimō miow Auwe
ean.
5 A ta daiñ Jehova, anū ta daiñ,
ma A tobei *oduwenen* aen.
6 Ouwak eken an anū ta daiñ Te-
moniba ea an amen ober ta daiñ eima-
moñ.
7 O Israel, tobei kō Jehova; bwe
etsimine eō-earañame itūrin Jehova,
ñea ouwak ekatsimor Itūrin.
8 Mi I nan ōtsimor Israel atsin ean
aūra dūra memak.

PSALM 131.

Iriañ in Akōda; wōt David.

JEHOVA, eō gatsitsi būriō, me eō
goda bet meō; ma A eō ijan bet
imin ñan ouwak woun, ōa imin ñan
ōkamadauniñ eken ame.
2 Ma A jen būriōūn anū ma A
ōeow; tekei eoniñ ñea erañadaten ki-
mama, ñea emek itūrit inen, emek
itūrū anū tekei eoniñ ñea erañadaten
kimama.
3 O Israel, ta daiñ kō Jehova atsin
ean ñabūmine me eō toki.

PSALM 132.

Iriañ in Akōda.

JEHOVA, Wo nim ōmaran roit
David ñea roin memak;
2 Ñag ō ōrai eñōg in schwōr ea Je-

hova, mõ õrai eñõg in votum ea wõn
Gott Jakob ñea Õaio:
3 *Mõ õ ũge*, A eab ñow iat ewak
ñea aũ wak, ma A eab anũ waña
bett;
4 A nan eõ oija imijimij meõ, me
eniniow witinmeõ;
5 Ñag A eitsiõk kona etañ emwa-
rin ñea A nim eke eñan Jehova,
ñea maneabin wõn Gott Jakob ñea
Õaio.
6 Kania, añ kaiõt eow Ephratha:
añ ãt iow eat etañ in kiãõ ñea
Jaar.
7 Añ nan ñow ian maneabin; añ
nat taramawir eat eñan õeõgidaen
nanan.
8 Eogoda kõ, O Jehova, mu ñow
eat eñam in õnano; Auwe ma ark in
waiom.
9 Wam priester re nim edua emo;
ma am ñame ñabũn edereder re nim
aeuwak bwe dõgit ibibõki.
10 Bwe dõgit David ñea am tsiõ
Wo nim eõ iwid men amea ñea ã õbid
iow Itũrũm.
11 Jehova õrai eñõgen schwõr a
David iat iduwen; E eab iwidõ atsin
ean: A nan õmegeda ion ñea quan ra-
batam ian wam tron.
12 Tsin ia ñaiñaim rõ õgõg aeõ be-
rith ma aeõ ñan A nan wereri a ũra,
ñaiũra ri nan megeda bet ian wam
tron eõ toki.
13 Bwi Jehova eij Zion; E ãeñ bwe
enim eke eñan in mek.
14 Ñaiune õkõr eñõ n õnano eõ to-
ki: A nan mek ina, bwa A teñ.
15 A nan õgageidawianaw õkõr ijei-
jin: A nan õmarañõt ijeiji ñamen ña-
bũn eko emit duwora.
16 A nan õeduaeõt itsimor wõn
priester; me ñamen ñabũn edereder
ri nan aeuwak bwe dõgit ibibõki.
17 A nan õñabida eow ina oit David:
A gadauw lampe ea amea ñea ã õbit
eow Itũrũ.
18 A nan õeduaeõt egadũkũrañ ña-
bũna barũen; mi nan õkauwei wõn
krone.

PSALM 133.

Iriañ in Akõda; wõt David.

KANIA, õten amon mõ õten amo-
tañitañin aũra mek edetsini eat
etañ ñea ta aiquen me aibwetsin bũ-
riõũra!
2 Tekei eir ñea omo eat itũb, ñea
õgõrũredu a ebar, ñana baran Aaron;
ñea õgõrũredu animwen an kara-
win;
3 Tekei ão n Hermon, ñea orodu
ean towedũdũ n Zion: bwi Jehova
õpatow ina egeidawianaw, ñea itsimor
ñea eko tokin.

PSALM 134.

Iriañ in Akõda.

KANIA, amwaim tsitan Jehova,
amiã memak ñabũn an tsiõ Je-
hova, amiã ñabũn amwa weijo ian an
wak Jehova ijõbũm.
2 Amwaim ere bemiã ea etañ ña-
mwarin ebwigaga, me tsitan Je-
hova.
3 Jehova nan õgageidawianawuw
atsin ian Zion; ñea eririñ ianweron
me eb.

PSALM 135.

AMWAIM tsitan Jehova: amwaim
tsitan egen Jehova; tsitan kõ,
amiã ñabũn an tsiõ Jehova,
2 Amiã ñabũn amwa weijo ian an
wak Jehova, ian maggen an wak wõra
Gott.
3 Amwaim tsitan Jehova; bwo omo
Jehova: riañei kõ tsitanen egen; bwo
omotañitañ.
4 Bwi Jehova eij Jakob bwa an ña-
me, mi Israel bwe wõnõ.
5 Bwa A tsiet bwõ õkaganado Jeho-
va, mõ õaio eken wõra Temoniba ea
eani memak.
6 Tamo imin ñea Jehova eibi-
bõki ean O ogiten ririñ, ianweron
me eat eb, imago me eat etañ memak
ñan õkab;
7 O ota badetsit emwarere atsin
ean mwit eb; E ririñ eitsin bwe enim
eke baen weron; Õ õmeata eñit atsin
eat eñan wõn imin;
8 Ñea abi aũra bowab dei Ãgyp-
ten, ñana eñame mi imin gõgõrõ.
9 Õ õijotow inimagem itema mi
imin in kamadauniñ, Ãgypten, ea
Pharao, ma an tsiõ memak.
10 A abi eponñame ñan ebak, ma
A abi uea ñabũn oaio;
11 Sihon ñea wañara uea Amorite,

mo Og ñea uea n Basan, me monibáin
Kanaan memak;
12 Me E totow ũbwiõra bwe ã nimõ
bwien, bwi Israel ñea wõn eponñame
enimõ bwien.
13 O Jehova, eko tokin egõm; O Je-
hova, eko tokin bet õmaranem atsin
eat edeten ea edeten.
14 Bwi Jehova nan mwit añõgen
Israel, mi I nat tik iwid bũriõũn mõ
kananoañei an tsiõ.
15 Aduwõra heiden ei silber me
gold, makurin bet' eñame,
16 Etsimine mwũra, me re eõ dorer;
etsimine mõra, me re eõ ãtirõñin;
17 Etsimine ijũñõra, me re eõ kaiõt;
eko bet eõnano ian mwũra.
18 Ũra ñabũna re ririñ mũñane ri
nan tekei ũra; eh, ũra memak ñabũ-
na re tũebõn mũñane
19 Ewak ñea Israel, amwaim tsitan
Jehova: ewak ñea Aaron, amwaim
tsitan Jehova:
20 Ewak ñea Levi, amwaim tsitan
Jehova: amiã ñabũn amwa miow Je-
hova, amwaim tsitan Jehova.
21 Ã nim tsitan Jehova atsin ian
Zion, Amea ñea emek i Jerusalem.
Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 136.

AMWAIM õtũba Jehova; bwo O
omo: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame.
2 Amwaim õtũba wañara Gott eani:
bwe eko tokin an eõ-earañame.
3 Amwaim õtũba wañara Temoni-
ba temoniba: bwe eko tokin an eõ-
earañame.
4 Amea ñea te Ei eririñ ekamadau-
niñ ñan õkaganado: bwe eko tokin an
eõ-earañame.
5 Amea ñea eririñ ianweron iat
eman: bwe eko tokin an eõ-earaña-
me.
6 Amea ñea õñaeow eb eat ebõk:
bwe eko tokin an eõ-earañame.
7 Amea ñea eririñ iaõ ñan ouwak:
bwe eko tokin an eõ-earañame.
8 Ñea equan bwe enimõ moniba
aran: bwe eko tokin an eõ-earaña-
me.
9 Me maraman me edetañ bwe re
nimõ moniba anũbũmin: bwe eko to-
kin an eõ-earañame.
10 Amea ñea abi aũra bowab dei
Ãgypten: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame;
11 Mõ Õ õmeata Israel atsin ini-
magõra: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame;
12 Eow ean ben ñaran oaio, me ben
ñaran ere: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame.
13 Amea ñea õba Ijited Õmwirara
me eke arumae: bwe eko tokin an eõ-
earañame;
14 Mõ Õ õdõn Israel ijugagain: bwe
eko tokin an eõ-earañame;
15 Mõ Õ õraijedu Pharao me wõn
amen ake iat Ijited Õmwirara: bwe
eko tokin an eõ-earañame.
16 Amea ñea eow wõn eponñame
eat etomagage: bwe eko tokin an eõ-
earañame.
17 Amea ñea abi uea ñabũn oaio:
bwe eko tokin an eõ-earañame;
18 Ma A abi uea ñabũn õkaganado:
bwe eko tokin an eõ-earañame;
19 Sihon ñea wañara uea Amorite:
bwe eko tokin an eõ-earañame;
20 Mo Og ñea uea n Basan: bwe
eko tokin an eõ-earañame;
21 Me E totow ũbwiõra bwe ã ni-
mõ bwien: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame;
22 Bwi Israel ñabũn an tsiõ re ni-
mõ bwien: bwe eko tokin an eõ-ea-
rañame.
23 Õ õmaran gada ñag eko wouda:
bwe eko tokin an eõ-earañame;
24 Mõ Õ õtsimor gada atsin itũrin
barũeda: bwe eko tokin an eõ-eara-
ñame.
25 Õ õijõiji imin memak ñan etsi-
mor: bwe eko tokin an eõ-earaña-
me.
26 Amwaim õtũba Gott in ianwe-
ron: bwe eko tokin an eõ-earañame.

PSALM 137.

ITIRŨRŨN kaw in Babylon, ama
megeda, eh, ama iõñ, ñag ama
õmaran Zion.
2 Ama õkaramwai wama harfen
iarat emet ñan ijugagaiũra.
3 Bwe ñabũna rõ õnuaiw gama bwe
wañara denigae rõ pan a gama bwa
amaim riañ, me ñabũna rõ õmamado
gama rõ pan a gama bwa amaim õrai

eñõg in kaderũga, *mõ rõ ũge,* Amwaim
õn a gama riañ in Zion ion.
4 Nan õten ama õn riañ in Jehova
eat eb ñabena deõ ũbwema?
5 Tsin ia A meijiõnuw, O Jerusa-
lem, damarũmin beõ enimõ meijiõn
mañin.
6 Eo enim ereribe a ian ñarañaren
mwũ, tsin ia A eõ õmaranuw; tsin ia
A eõ auwã eken Jerusalem ea aeõ ibi-
bõki memak ñan ouwak aeõ ibibõki
ean.
7 O Jehova, Wo nim õmaran an
bũm Jerusalem, bwe Wo nim iwi-
tsiow ibwibwin Edom; ñabũna rõ
ũge, Ijababa kõ, ijababa kõ, ũrien
memak.
8 O ãitunuwe ñain Babylon, ñea
inan ijababa; õgeidawianaw ñea nan
pũmwe am dũra ñea wo ririñ a
gama.
9 Õgeidawianaw ñea nan õbũ wam
kadudu mi ijagareõn ũra epe.

PSALM 138.

Wõn Psalm David.

A NAN õtũba eow ian bũriõ me-
mak: A nan riañei tsitanem ian
met ani memak.
2 A nat taramawir ea wam tempel
ñea ebwigaga, ma A nan õtũba egõm
bwe dõgin am eõ-earañame ma am
iduwen: bwe Wo õraitsit aem aũtũ-
bwin egõm memak.
3 Eat ibũm ñabũmin A emwemwi-
nuw ean Wo kaiõt aeõ, me Wo oija
anũ eoaio ñea ouwak.
4 O Jehova, uea n eat eb memak
ri nan õtũbaiw, bwõ rõ kaiõt aen
mwim.
5 Eh, ri nan riañei deden Jehova;
bwo ouwak raitsitsin Jehova.
6 Bwo ogoda kõr Jehova, mõ Õ
kania bet ũra ñabũn eijõñ; me E
tsiet atsin ino ogoeow ñabũna rõ
gatsitsi.
7 Tsin ia A õd inimaget eroe, Wo
nan õtsimorõ bet; me Wo nan ere
bem mi iwitsiow aũra egirow ñabũna
barũõ, me damarũmin bem nan õtsi-
morõ.
8 Jehova nan õmamo imin memak
ñan ereribe ame: O Jehova, eko tokin
am eõ-earañame; Wo nim eõ ñaũnin
makurin bem.

PSALM 139.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O JEHOVA, Wo õnaniõ, me Wo
tsietõ.
2 Wo tsiet aeõ megedu-megeda; Wo
tsiet aeõ kamarar atsin ino ogoeow.
3 Wo õnani medena me eñõ n me-
quõr, me Wo tsiet dedeũ memak.
4 Bwe, kania, eko eñõg eijin eat o,
ñeijina ã eõ tsiet iow õkõr Itũrũm,
Jehova.
5 Wo tũren ame iruwũ mi ian obwõ,
me wo õeõgida ame bem.
6 Õkamadauniñ bitune ititsiet, ma
A eõ kona n pan; ogoda, ma A eõ ko-
na ebaiwõñ.
7 A nim ñow i atsin itũrin Anũm?
ma A nan gõr eow i atsin ian mem?
8 Tsin ia A roga ianweron, Wo mek
bet ina: me tsin ia A rañatow i Seol
waña bett, kania, Wo mek bet ina.
9 Me tsin ia A õbũ ben in õeta eima-
moñ me mek inũmwin imago ñan
ogometsiow;
10 Bem nan eow bet aña, me dama-
rũmin bem nan õgõgõ.
11 Tsin ia A ũge, Itũr enimõ bõñeõ,
nan ekei itũr iaõ ñea itañũ;
12 Itũr eõ kona n ewewin aw imit
on, me eaõ anũbũmin tekei aran: ta
tsitobo itũr mi iaõ *Itũrũm.*
13 Bwe Wo õrig erũrũn ijõ: Wo
bõñõbõñe eow aña ian ijet inõ.
14 A nan õtũbaiw; bwõ õkanani ri-
riñeõ Itũrũm mõ õkamadauniñ bet:
õkamadauniñ am makur; me ã tsiet
õkõr bet anũ.
15 A eõ kona n ewewin aw rabata,
ñaga ã ririñ iow aña eat etañ ñea eõ
nũñida, ñaga ã õmamo eow aña iat
eman õgain ekei ijõñit emwarere.
16 Mem ãt õrigeõ ñea eitsiõk epo,
ã eare eow ian wam buch baibai' ra-
bata memak, ñana ã õreita ririñ eat
ibũm aeoweaeow, ñag eko ion eara.
17 O Gott, õten amon am kamarar
ame! õten ebakin!
18 Tsin ia A õdũwõñ, ebak eken a
eraũrõ: tsin ia A rida, A mek bet
Itũrũm.
19 O Gott, Wo nan abi õkõr eña-
me ñea ebaka: me ñagan amwaim
kirõ atsin itũrũ, amiã ñabũn amet
tiritir.
20 Bwõ rõ õrai eñõg ñan ebaka

bwe dõgũm, me barũõm rõ kabakai
egõm.
21 Jehova, õten, A eõ añañõn ũra
ñabũna ra añañonuw? ma A eõ dama-
dam a ũra ñabũna re eogoda bwe re
nim ake aw?
22 A añañõn ũra iat añ ion ñea
eimwi õkõr: re eke ũra barũõ.
23 O Gott, Wo nim õnaniõ me tsiet
bũriõ: Wo nim õijõ, mi tsiet aeõ ka-
marar:
24 Wo nim aia ie etsimine dedeũ
ñea ebaka õa ekeow, me eow aña ian
medenat itsimor ñea eko tokin.

PSALM 140.

Wõn Monibait Amen riañ. Wõn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nim õtsimorõ atsin
itũrit eñame ñea ebaka; Wo
nim raña ame atsin itũrit eñame ñea
etiritir:
2 Ñabũna rõ kamararei ibaka ian
bũriõũra; me re ebwepo eat ibũm
aeoweaeow bwe dõgit ake.
3 Rõ õeõkõñ eora tekei schlange;
eakun otter emek ian bateõra. (Se-
la.)
4 O Jehova, Wo nim õtsimorõ atsin
ian bet' eñame ñea ebaka; Wo nim
raña ame atsin itũrit eñame ñea eti-
ritir: ñabũna ro quõquõn bwe re nimõ
õekae medena.
5 Ñabũna rõ gatsitsi re ewewitow
ian obwõ ime me eatarõ; rõ ñaeow
iñin medena iw ion; re jetow ian
obwõ itema. (Sela.)
6 A ũge a Jehova, Auwe waña
Gott: O Jehova, Wo nim õtõ ijũñõm a
ian aeõ tetaro.
7 O Jehova ñea Temoniba, ñea
waion tsimorũ, Wo nimõ bõñe tũbũ
eat ibũm in ake.
8 O Jehova, Wo nim eõ oija eñame
ñea ebaka mũñan e ãeñ; me eõ buõk
bũriõũn ñea ebaka, bwa ñam tũ ũra
tsitan ũra. (Sela.)
9 Me tũbũra ñabũna ro odororaiõ,
enim pudu a ũra eroe ñea erig ean
bateõra.
10 Ãe n kohlen enim pudu eara: ã
nim õraijedu ũra eat ãe, mi iat ijũb
ñan õkab, bwe re nim eõ gauwei eo-
goda.
11 Ã nim eõ ooaio eow eat eb eña-
me ñea õkarai añõg in baka: egae
enim ebu eñame ñea etiritir bwe
enim pudu.
12 Ã tsiet Jehova bwi nan buõk ñea
õga bũriõũn, mi I nan mwit añõgõra
ñabũn eko emit duwõra.
13 Ñabũn omo ri nan õtũba egõm:
me ri nan mamek ian mem ñabũn
eimwi dedeũra.

PSALM 141.

Wõn Psalm David.

O JEHOVA, A emwemwinuw; Wo
nimõ kapapar ame: Wo nim õtõ
ijũñõm ea aeõ, ia A emwemwinuw.
2 Aeõ tetaro enimõ mek ian mem
tekei iwim ñea obojarara; ma aeõ ere
beõ tekei wim in ijemerõ.
3 O Jehova, Wo nimõ ñaeow eober
ean mwũ; Wo nim raña men ororin
bateõ.
4 Wo nim eõ iwid bũriõ ea imin-
baka, bwe e nimõ ririñ emakur ñan
ebaka epo a eñame ñabũna re ririñ
ñan eõ eimwi: ma A nim eõ õn wa-
ñara imin ñan eta.
5 Eñame ñea omo enim iraeõ, ei
bait equed õkõr ñea; e nim õrõweiõ
mi nan tekei eir ean tũbũ; tũbũ enim
eõ keõ a: bwa A nan ta tetaro bet
inimagen aũra kamamado.
6 Opudu itañit epe wañara amen
mwit añõg; me ri nan kaiõt aeõ, bwo
omo.
7 Tekei ion ñea õgapaeda me eidi-
dei emwarere, õũga bet õbabareowe'
rõda inimen Seol.
8 Bwe meõ tõ kania aw, O Jehova
ñea Temoniba: A õtũbaiw; Wo nim
eõ ñaũnin anũ bwe e nim kananoañ.
9 Wo nim raña ame atsin iat ime
ñea ã ewewitow ian obwõ, ma aũra
itema ñabũn ebaka.
10 Enim tũ ũra pudu ian wañara iw
ñabũn ebaka, ñag A nuaw bet aña
ma A tsimor.

PSALM 142.

Wõn Maschil David, ñag e mek iat eraõ: Ete-taro ion.

A EMWEMWIN Jehova eow ean
aeõ; A kõñ a Jehova eow ean
aeõ.
2 A idotu nõñũ ian men; A õmeata
aeõ roe ian men.
3 Tsin io oquin ima anũ ia, Wo tsiet

medena. Re ewewitow ian obwõ ime
ion iat emedena ñea A õd ian.
4 Kania damarũmũ ma aia; bwe
eko eñame iõ õijuwõñõ: A eõ kona
eñõ n tsimor; me eko ion ñea ekeidu-
wen anũ.
5 O Jehova, A emwemwinuw; A
ũge, Auwe eñõ n tsimor, me dũ-
bañũ ean eben ũbwiõra ñabũna re
tsimor.
6 Wo nim kaiõt aeõ iõñ; bwo ouwak
õkõr oroeãõ: Wo nim õtsimorõ atsin
itũrũra ñabũna rõ õmamadoeõ; bwõ
rõ õaio eken ame.
7 Wo nim õmeata anũ atsin iat etañ
in quõquõr, bwa A nim õtũba egõm:
ñabũn omo ri nan odororaiõ; bwe Wo
nan oquedeiõ.

PSALM 143.

Wõn Psalm David.

O JEHOVA, Wo nim kaiõt aeõ te-
taro; Wo nim õtõ ijũñõm a aeõ
kõñõñ: Wo nim kaiõt aeõ ian an dõ-
bweduwõm, mi ian am omo.
2 Me Wo nim eõ mwit añõgen am
tsiõ n õbabaka: bwe eko eñame ion
ñea etsimor ñea inan õpan bwo omo
ian mem.
3 Bwe barũõ õbabaka anũ; e ijagi-
tow añe tsimorũ: õ ñaeow aña eat
etañ ñan etũrũgago tekei ũra ñabũna
re man.
4 Me ñagan oquin ima anũ ia; mõ
õgadaqua bũriõ ia.
5 A õmarat ibũm ñana ñago me
ñago; A kamararei am makur me-
mak: A patow ian bũriõ makurin
bem.
6 A ere aw beõ: anũ õbõñ aw, tekei
eb ñaben emõgijuju. (Sela.)
7 O Jehova, Wo nim eõ duoku n
kaiõt aeõ; eijũrũñ anũ: Wo nim eõ
ewewin ame mem, bwa A nim eõ eke
aña ũra ñabũna rõ rodu iat ijũb in
ima.
8 Wo nim õkaiõtõnõ am eõ-eara-
ñame ijoran: bwa A tũebõnuw; Wo
nim õmeata emedena ñea A nim õd
ian; bwa A õbuida aw anũ.
9 O Jehova, Wo nim õtsimorõ atsin
itũrin barũõ: A gõr aw bwa A nim
ewewinõ.
10 Wo nimõ wereri ame õgõgen
aem; bwa Auwe waña Gott: omo
Anũm; Wo nim otow aña eat eben
eweõ.
11 O Jehova, Wo nim õtsimorõ
bwe dõgin egõm: Wo nim õmeata
anũ atsin iat eroe eow ean am omo.
12 Me Wo nimõ õekeowõn barũõ
am eõ-earañame, me Wo nim abi ũra
memak ñabũna rõ õekeow anũ: bwa
am tsiõ aña.

PSALM 144.

Wõn Psalm David.

ANIM tsitan Jehova ñea waña pe
ogoda, ñea eidit a beõ eake, mi
itin beõ ibo:
2 Oquedeieõ, me waña oror ñaran
oaio, waña turris ogoda ma amen
õtsimorõ; aeõ kabina, ñea A tũebõn;
ñea õdenigae aeõ ñame bwe re nim
erabanõ.
3 Jehova, ekeket eñame ia Wo tsiet?
õa ñait eñame ia Wo ekeiduwen?
4 Eñame tekei imin ñea eko woun:
an bũm tekei tũr it imin ñea enuaw.
5 O Jehova, Wo nim oijedu wam
ianweron me edu: towe kõ etowedũ-
dũ, me ri nan badetsi.
6 Õmeata kõ eitsin mõ õbabareow;
Wo nimõ gadũg wam dobonara, mõ
õdenigae ũra.
7 Wo nim ere bem eadun itũga; Wo
nim õgõgõ mõ õtsimorõ atsin iat ebõk
ñan ebak, atsin ian bet' eñame ñabũ-
na eratequõ;
8 Ñabũna mwũra rõ pat imin ñan
eko woun, me damarũmũra ei eda-
marũm in qui.
9 O Gott, A nan riañei iriañ etsi-
meduw; A nan riañei tsitanem ean
psalter ñea abwetsitae wan.
10 Auwe õkõr Amea ñea Wo oija
uea itsimor: ñea õtsimor David ñea
an tsiõ atsin eat ipudutũbwin ñaran
õkanani.
11 Wo nim õgõgõ mõ õtsimorõ atsin
ian bet' eñame ñabũna eratequõ, ña-
bũna mwũra rõ pat imin ñan eko
woun, me damarũmũra ei edamarũm
in qui.
12 Tsin ie erõda ñaima eman tekei
imin erõ ean aũra bũm in oniñ, me
ñaima ãn tekei apen inimatijũñen
ñana ã daidei, ñana bait oomo ewak
ñana palãste;
13 Tsin io oquet eñan õañama ñana

inan kona eow ina dedet imit on me
dedet imit on; tsin io opudu ñain wa-
ma schafe ñana araña me ñaiũra ña-
na ata erañan ean wama tañ in kião;
14 Tsin ie ebak uwadan wama
ochsen; tsin ie eko epaba imin me
eko eõnuaiw, me tsin ie eko aũra iõñ
eñame ian medenama;
15 Õgeidawianaw eponñame ñea
õũga deden: eh, õgeidawianaw epon-
ñame ñea Jehova wõn Gott.

PSALM 145.

Psalm in tsitaõ: wõt David.

WAÑA Gott, ñea Uea; A nan oto-
ta Auwe; A nan tsitan egõm
eõ toki me eõ toki.
2 A nan tsitanuw eat ibũm aeo-
weaeow; A nan tsitan egõm eõ toki
me eõ toki.
3 Õkaganado Jehova, mi nan ou-
wak tsitanen; me ã eõ kona n tsiet
õkõr kaganadon.
4 Edet memak ri nan otota am ma-
kur, me ri nan õpõpan am makur ñan
oaio.
5 A nan kamararei amon raitsitsin
ereduem, ma am makur ñan õkama-
dauniñ.
6 Me eñame ri nan õpõpan waion
am makur ñan õkanani; ma A nan
õmeata kaganadom.
7 Ri nan põpan õmaranen am omo
ñea ouwak, me ri nan riañei am omo-
tañitañ iat idorodoro.
8 Oqued Jehova, mo ouwak an au-
wãtegen; E duoku n egirow, mo ou-
wak an eõ-earañame.
9 Omo Jehova ea eñame memak;
me etsimine an auwãtegen ean an
makur memak.
10 O Jehova, am makur memak re
nim õtũbaiw; ma am ñame ñabũn
edereder re nim otota Auwe.
11 Re nim õpõpat dabũkin moni-
baim, me re nim õpan waiom;
12 Bwe re nim õpõpan an makur
ñan oaio ea ñaiñait eñame, me rai-
tsitsin ereduen monibain.
13 Monibaim ei emoniba ion ñea
eko tokin, mõ õaio am mwit añõg
atsin eat edeten ea edeten.
14 Jehova õweijo-oaio ũra memak
ñabũna rõ pudu, mõ Õ õweijoran ũra
memak ñabũna re toweitsiber.
15 Met eñame memak ri ta daiñuw;
me Wo oija ũra õañara eat edae ei-
mwi.
16 Wo baida bem, me Wo oquenõn
ũra memak ñabũna re tsimor imin
ñana re ãeñ.
17 Omo Jehova eat deden memak,
mo O oqued ean an makur memak.
18 Jehova etũren a ũra memak
ñabũna re emwemwin, ñabũna re
emwemwin iat iduwen.
19 I nan oija ñabũna re miow imin
ñana re ãeñ; bwi I nan kaiõt nõñũra,
mi I nan õtsimor ũra.
20 Jehova eraña ũra memak ña-
bũna ra auwã; I nan õekeow ũra
memak ñabũn ebaka.
21 Mwũ nan õpõpan ototaen Jeho-
va; me eñame memak re nim tsitan
egen ñea ebwigaga eõ toki.

PSALM 146.

AMWAIM tsitan Jehova. Tsitan
kõ Jehova, anũ.
2 A nan tsitan Jehova ean aeõ bũm
in tsimor memak: A nan riañei tsita-
nen waña Gott ñag A tsimor.
3 Amwaim eõ tũebõn prinzen, ma
amwaim eõ tũebõn bet ñait eñame,
ñea eko ipuõk itũrin.
4 Emeta an õnano, me e redõ a
mwareren, me ekeowen bũriõũn ean
ñabũmina.
5 Õgeidawianaw eñame ñea wõn
Gott Jakob wõn amen buõk, ñea
emek an itob ian Jehova ñea wõn
Gott:
6 Ñea eririñ ianweron me eb, me
emago, mi imin memak ñan iarei;
ñea eõ toki n raña iduwen:
7 Ñea õeimwi añõgõra ñabũna ã
oroe ũra; ñea õijõiji ũra ñabũna re
metũr: Jehova õmeata ũra ñabũna
edenigae;
8 Jehova õbaida mõra ñabũna re eõ
ãtirõñin; Jehova õweijoran ũra ña-
bũna re toweitsiber; Jehova ãeñ ũra
ñabũn omo;
9 Jehova eraña ũra ñabũna erate-
quõ; O õtsimor ũra ñabũn emat etõ-
ñũra me ãn ñabũn eman agõra; mõ O
õkeno medenara ñabũn ebaka.
10 Jehova nan moniba eõ toki,
ñea wam Gott, O Zion, ea edeten me
edeten. Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 147.

AMWAIM tsitan Jehova; bwo omo iriañei tsitanen wõra Gott; bwõ omotañitañ me eimwi itsitaõ.
2 Jehova õwei Jerusalem; Õ õepoi ñabũna ã eatow ũra, ñabũn Israel.
3 Õ õtsimor ũra ñabũn õbakoro bũriõũra, mõ Õ õretsitsi witõra.
4 Õ õdũ ebakit edetañ; E ij memak egõra.
5 Õkaganado wõra Temoniba, mo ouwak waion, me ã eõ kona n tsiet deden manin.
6 Jehova õweijoran ũra ñabũna re eõ quinõñõg: Õ õraijedu añe ñabũn ebaka.
7 Amwaim riañ a Jehova eat itũba; amwaim riañei ototaen wõra Gott ean harfe:
8 Ñea õbõñeõn ianwerot denañ, ñea õgadauw weron bwe enim eke bain eat eb, ñea õmarũmida ibũgibũgi eat etowedũdũ.
9 O oija imin gõgõrõ õañara, me ñain raben ñan õreit iõñ.
10 E eõ ibibõki ean waion pferd: E eõ ibibõki bet ean nanat eñame.
11 Jehova eibibõki itũrũra ñabũna re miow *Ñei*, mi itũrũra ñabũna ri tobei an eõ-earañame.
12 O Jerusalem, wo nim otota Jehova; O Zion, wo nim otota wam Gott.
13 Bwõ Õ õõaio bain oaioen men ororũm memak; Õ õgageidawianaw ñaiñaim iam.
14 Õ õrig iow ũbwiõm iow; Õ õmarañonuw weizen ñea togit omo.
15 Õ õijõtu eat eb an dogor; õkapapar aen.
16 E totow schnee tekei ewewet schafe; mõ Õ õbabareow ão n eis tekei emarañata.
17 Õ õbabareow wõn eis tekei namwinamwit ijeiji: ijegen ñea okona n weijo ian obwen wõn mwamwe?
18 Õ õijõn aen, mõ õtar mũñane: mõ Õ õeñeñ wõn eñin, mõ õgõrũret ebõk.
19 Õ õmeata aen a Jakob, ma an dogor ma an mwit añõg ea Israel.
20 Me deõ deden ñune ea eponñame ion: me re iki an mwit añõg. Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 148.

AMWAIM tsitan Jehova. Amwaim tsitan Jehova eadun ianweron: amwaim tsitatow eat etañ ñan ogoda.
2 Amwaim tsitan, amiã memak ñabũna wõn engel: amwaim tsitan, amiã memak ñabũna wõn tar in ake.
3 Amwarũm tsitan, amũrõr equan me maraman: amwaim tsitan, amiã edetañ memak ñan eaõ.
4 Amwaim tsitan, amiã ñabũn ianweron in ianweron, ma amiã ebõk ñan emek itũgain ianweron.
5 Re nimõ tsitan egen Jehova: bwõ Õ pan, me ã ririñ ũra.
6 Õ õõaio bet mũñana eõ toki me eõ toki: E ririñ edogor ñea nan eõ ekeow.
7 Amwaim tsitan Jehova atsin eat eb, amiã ñabũna ejaurur, me emago memak:
8 Me ãe ma weron in eis, schnee me badetsit ebõk me eñin ñaran edaurur, ñaran eraban aen:
9 Me etowedũdũ me ewedũdũ memak; mi imin erõ ñan õqua me zedern memak:
10 Mi imin gõgõrõ ñan õkaredũõñ mi imin gõgõrõ ñan õbõñõbõñ memak; mi imin ewewõ mi inim õeta:
11 Me uea n eat eb me eponñame memak; me emeneñame, ma amen mwit añõg eat eb memak:
12 Me eoniñ in eman me eoniñ in ãn; me eñab me eoniñ:
13 Re nim tsitan egen Jehova; bwi ta egen ñea ã nim otota: raitsitsin emek eat eb mi ianweron.
14 Mo O ogoda bet oin wõn eponñame, ñea tsitanen itũrin an ñame ñabũn edereder memak; ñea itũrũra ibwibwin Israel, ñea eponñame ñea etũren a Ñei. Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 149.

AMWAIM tsitan Jehova. Amwaim riañei a Jehova iriañ etsimeduw, me tsitanen ean aũra epo eñame ñabũn edereder.
2 Israel enim ibibõki itũrin Amea ñea ei eririñ ũra: ñaiñain Zion re nim ibibõki itũrin wañara Uea.

3 Re nim tsitan egen eat iruwo *n*
tsitaõ: re nim riañei tsitanen mõ õeõñ
timbrel ma harfe.
4 Bwi Jehova eibibõki itũrin wõn
eponñame: I nan õmamoõt itsimor
ñabũna re eõ quinõñõg.
5 Eñame ñabũn edereder re nim
ibibõki eat eredu: re nim riañ in ido-
rodoro ian wañara bett.
6 Enimõ mek ian mwũra tsitanen
Gott ñan ogoda, mi ipudutũbwin ña-
rana arura mwin ian bõra;
7 Bwe re nim õeõgida gain heiden,
mõ kaduwai eponñame;
8 Bwe re nim quõrõt eraroian wa-
ñara uea, me wañara prinzen ean bait
equõquõr ana ñana debitsi;
9 Bwe re nim õeõgida gaiũra ñana
ã ogiten eare. Wõn an ñame me-
mak ñabũn edereder bitune eredu.
Amwaim tsitan Jehova.

PSALM 150.

AMWAIM tsitan Jehova. Amwaim
tsitan Gott ian maneabin ñea
ebwigaga : amwaimõ tsitatow i ian-
weron ñea baibain waion.
2 Amwaim tsitan bwe dõgin an
makur ñan oaio; amwaim tsitan te-
kei ñaben an kaganado.
3 Amwaim tsitan eat ekaeõñ do-
bu : amwaim tsitan eat psalter ma
harfe.
4 Amwaim tsitan eat timbrel mi
iruwo *n tsitaõ:* amwaim tsitan ean
baibait iriañ ñan etsimine wan me
ebarabaratu.
5 Amwaim tsitan ean zimbel ñea
omo nõñin: amwaim tsitan ean zimbel
ñea oaio nõñin.
6 Re nim tsitan Jehova memak ña-
bũn etsimine aũra õnano. Amwaim
tsitan Jehova.

EÑÕGEN MAN.

ITŨBAÑ 1.

EÑÕGEN man, ñan aen Solomon
ñea ñait David, ñea uea n Is-
rael:
2 Bwe ã nim tsiet eman me ekereri,
me itsiet-imin eow ean,
3 Eka, me emo, me imwit añõg ñea
eimwi, me deden ñea eimwi;
4 Bwe enim oija ũra ñabũn etũr
bũriõũra ibũriõ n õka, me enim oija
dedemaro itsiet-imin me eka:
5 Bwa amea ñea edereder bũriõũn
enim kaiõt, mõ õñabida an ititsiet;
me ã nimõ kona eñõg ñan omo eow
itũrit eñame ñea etsiet imin:
6 Bwe e nim tsiet eñõgen man, me
eaden ian; ma aet eñame ñabũn
õman, ma aeora ñan eõ nũñida.
7 ¶ Miowen Jehova ei õaweijidaet
itsiet-imin; *me eñame* ñabũna eka-
baãt re miowi eman me ekereri.
8 Ñaiũ, wo nim kaiõt an kereri
etõñũm, me eõ eatow an dogor inõm:
9 Bwa aquam õkõr ñan omotañitañ
mũñane, me mwaram.
10 ¶ Ñaiũ, tsin ia amet dũra quia-
wieiuw, wo nim eõ eraban ũra.
11 Me tsin ia rõ ũge, Tũkõ, am obe-
rei era; am abi eñame ñea eko an
dũra;
12 Am õmwan a tsimorũra tekei
Seol, me ñaga re eõ mõgimõg tekei
ũra ñabũna ro rodu iat ijũb;
13 Añ nan ãt imin memak ñan
ouwak pũmwen, añ nan oquenõn ada
wak õañat epaba;
14 Wo nim kewin a gama; ada me-
mak añ nan õñan ta aiquet ebweren
geld:
15 Ñaiũ, wo nim eõ dũgidugo ian
medena epo a ũra; õgũ kõ nanam
atsin ian medenara:
16 Bwe nanõra õgõr a ibaka, me re
rañañ in õõkae era.
17 Bwe eko wout adiowet iw ian
met imin õeta:
18 Me ro oberei arara; ra abi tsi-
morũra.
19 Bwõ ũga kõr dedeũra memak
ñabũna rõ manoai ebakit imin; o
onuaiw tsimorit eñame ñabũna wa-
ñara mũñane.
20 ¶ Eman aeuwak ian medena; o
oouwak aen eat etañ ñan ereab;
21 E ekekũr eat etañ ino ã eõ toki
n naña; õ õrai aen ean metoror ñana
ã eõ toki n metu ian, mi iat tekawa,
mõ ũge:
22 Amiã ñabũn etũr bũriõũmiã,
õten araquin amiã ãeñ ibũriõ n itũr?
mõ õten araquin an amen kawiduemin
ibibõki iat ekawiduemin? mõ õten
araquin aũra miowi ititsiet ñabũna
ekabaãt?
23 Amwaim iwidõ a aeõ kereri; ka-
nia, A nan idotu anũ eamiã, A nan
õmeata a gamiã aeõ.
24 ¶ Bwin A ogiten ekekũr, ma
amwa keõ; bwin A ogiten ere beõ,
me eko ion edõgõn;
25 Ma amwa õeko woun aeõ me-
mak, ma amwa eõ ãeñ aeõ õrõwe:
26 Ma Aña A nan idõdõ eat ibũm
ñabũmin eagada gaimiã ean; ma A nan
owidu gamiã iõ õrre amiã miow;
27 Tsin iõ õrre amiã miow tekei
imit on ñea õkanani, me tsin iõ õrre
ijababaemiã tekei eapwir; *me* tsin io
opudu a gamiã eroe me emaga:
28 Me ean ñaga ri nan emwemwinõ,
ma A nan eõ tebeõ a ũra; me ean ña-
ga ri nan õnaniõ garwewe, me ri nan
eõ ãtõ:
29 Bwina re miowi ititsiet, me re
eõ ñañaij miowen Jehova:
30 Re eõ ãeñ aeõ; re miowi aeõ
õrõwe memak;
31 Me ñagan ri nan õn quat dedeũ-
ra, me inan oquenõn ũra mũñan eme-
ta ian aũra kamarar.
32 Bwa aũra gõgaro ñabũn etũr
bũriõũra nan abi ũra, ma aũra geida-
wianaw ñabũn õkabaãt nan abi ũra.
33 Me ñea õkaiõt aeõ nan mek me
eõ dõgedõg, mi nan iow me eõ miow
gain.

ITŨBAÑ 2.

ÑAIŨ, tsin ia wo ñaeow ian bũriõũn aeõ, me õaji iow itũrũm aeõ dogor;
2 Mõ õtõ ijũñõm ea eman, me iwid bũriõũm ea itsiet-imin;
3 Eh, tsin ia wo ãeñ ititsiet, me oouwak aem ea itsiet imin;
4 Tsin ia wo õnani tekei õnaniet silber, me rarouw tekei rarouwet imin ñan ouwak pũmwen ñan eõ nũñida.
5 Wo nan tsiet miowen Jehova, me wo nan kona tsieten Gott.
6 Bwe Jehova etotow eman; *emeta* ititsiet me itsiet-imit atsin ian mwin:
7 Õ õaji eman ñea iduwen bwe dõgũra ñabũn omo; *Ei* õkõr aũra kabina ñabũna re dũgidugo iat deden ñea eimwi;
8 Bwe E nim raña emedena n mwit añõg ñea eimwi, me raña bet medenara an ñame ñabũn edereder.
9 Me ean ñaga wo nan tsiet emo, me imwit añõg ñea eimwi, me deden ñea eimwi, me emedena memak ñan omo.
10 ¶ Bwe eman enim metu ian bũriõũm, ma anũm nan ãeñ ititsiet;
11 Eka nan raña tsimorũm, me itsiet-imin nan raña aw:
12 Mõ õtsimoruw atsin eat deden ñea ebaka, atsin itũrit eñame ñabũna rõ pat ebaite;
13 Ñabũna re erowi emedena ñan eimwi, bwe re nimõ dũgidugo iat emedena ñan etũr;
14 Ñabũna re ibibõki ia re ririñ ibaka, me re idorodoro ean an tsitsino eñame ñea ebaka;
15 Ñabũna rõ õkeno medenara, me re baka iat dedeũra:
16 Mõ õtsimoruw atsin itũrit ãn ñea ebaka, ñea õmwamwaniñ, ñea õkedujow ean aen;
17 Ñea õñaũnit dañan ñag ei eoniñ in ãn, ñea emejiõn bet an berith wõn Gott:
18 Bwõ õgõrũredu a ima an wak, me medenan ea ñabũn ema;
19 Ũra memak ñabũna re naña re eõ gauwei eredõ, me re eõ kona bet medenat itsimor:
20 Bwe wo nimõ dũgidugo tekei eñame ñabũn omo, me raña medenat eñame ñabũn eimwi dedeũra.
21 Bwe ri nan mek eat eb ñabũn omo, me ñabũna magit omo ri nan ta mek ean.
22 Me inan eatow ñabũn ebaka atsin eat eb, me inan rouda amet dũra atsin ean.

ITŨBAÑ 3.

ÑAIŨ, wo nim eõ mejiõn aeõ kereri; me bũriõũm enim raña aeõ dogor;
2 Bwe ri nan õebak am bũm, mo obweni n tsimorũm, ma am iow.
3 Eauwãtegen mi iduwen ar nan eab ñaũninuw: wo nim quõr a terem mũñane; wo nimõ eare mũñane eow iat tafel in bũriõũm:
4 Me wo nat ãt equed me eka ñea omo ian men Gott mi ian met eñame.
5 ¶ Wo nim tũebõn Jehova eow ean bũriõũm memak, me eõ ewen am õka:
6 Wo nim õmaran Ñei ean am dũgidugo memak, mi I nan, õeimwi medenam.
7 ¶ Enim eõ ta auwe edujow ian mem; wo nimõ miow Jehova, me erowi ibaka:
8 Tsimorin õkõr duwõm, me tsimori' rõm *deden ñune.*
9 Wo nim eredu Jehova eow ean wam imin, me ean adamonit iqua atsin eat imin memak ñana wo kona:
10 Me inan ooquen am wak in kañañet ijeiji eat imin ebak, mi nan oquetow añe wam kad eow eat wein etsimeduw.
11 ¶ Ñaiũ, wo nim pũmwen eõ miowi iraem in wereriem itũrin Jehova; me eõ ñijõn an õrõweiuw:
12 Bwe tamo ñea Jehova auwã Õ õrõwei; tekei etõñit oniñ ñea õrõwei ñain ñea a auwã.
13 ¶ Õgeidawianaw eñame ñea ãt eman, me eñame ñea okona itsiet-imin.
14 Bwe konaen bita omo eken ea konaet silber, mo omo eken barũen bita ea barũen gold.
15 Ouwak eken pũmwen ea perlen: me eko imit on inimagen wam imin ñana wo auwã ñea ã kona kababoi a.

16 Ebakit ibũm emek iat damarũ-
min ben; ebakit imin me eredu emek
iat damauwin ben.
17 Deden ei dedet ibibõki, me mede-
nan memak ũra medenat iow.
18 Ei õkõr imin erõ in tsimor ea
ũra ñabũna re barũ: mõ õgeidawia-
naw tamo ñea õgõg.
19 Jehova eririñ eb eow iat eman;
Õ õweijo-oaio ianweron eow eat itsiet-
imin.
20 Õ õba eñat ebõk ñan imago eow
ean an ititsiet, me denañ õet we-
ron.
21 ¶ Ñaiũ, enim eõ nuaw atsin ian
mem eman me eka; raña kõ:
22 Õtsimoren õkõr anũm mũñane,
me iriraien terem.
23 Me ean ñaga wo nat dũgidugo
ian medenam me wo eõ dõgedõg, mi
nan eab tsiriwa nanam.
24 Tsin ia wo mequõr, wo nan eõ
miow: eh, wo nan mequõr, mi nan
omo kõr am mijimij.
25 Wo nan eõ miow bita ñea einu-
wowi eñame ean, ma abiet eñame itũ-
rũra ñabũn ebaka, iõ õrre:
26 Bwe Jehova ei wam imin in tũe-
bõn, mi I nan raña nanam bwa ñam
etõgeg.
27 ¶ Wo nim eõ keõ n oija ñabũn
eko emit duwõra imin ñan omo, tsin
ia bem okona iririñ.
28 Wo nim eõ kõũge a aranom, Nua
kõ, me wo nat tik redõ, ma A nan
oija aw ijaran; tsin ie etsimine imin
itũrũm.
29 Wo nim eõ kamararei ririñen
ñea ebaka ea aranom, ñag emek õkõr
itañũm.
30 ¶ Wo nim eõ kañaeot a eñame ie
eko dõgin, tsin ie e eitsiõk ririñ aw
ñea ebaka.
31 ¶ Wo nim eõ añañõt eñame ñea
õkamamado, me eõ ñañaij deden ia
aiquen.
32 Bwe bita ñea ã miowi õkõr eow
itũrin Jehova ei eñame ñea eõ tũeb:
me emek wõn imin ñea eõ nũñida itũ-
rũra ñabũn eimwi dedeũra.
33 ¶ An Jehova õeõgida egae emek
ian an wak eñame ñea ebaka; mõ
õgeidawianaw eñõrañ in mek ñabũn
omo.
34 I nan owidu ñabũn amen kawidu-
emin, mi I nan oija equed ñabũn ejõñ
bũriõũra.
35 Ñabũn õka ri nan õgõg eredu;
me egadũkũrañ nan tsitan ñabũna
ekabaãt.

ITŨBAÑ 4.

ÑAIŨ, amwam kaiõt an kereri etõ-
ñimiã, ma amwam eragada bwa
amwam kereri me man:
2 Bwa A oija gamiã ekereri ñea
omo; amwam eõ eatow aeõ dogor.
3 Bwa aña ñait etõñũ ñago, me inõ
agoweijidaeõ ma auwãõ ñago ñag aña
aiquet erak.
4 Mõ õ wereriõ, mõ ũge ame, Bũri-
õũm enim õgõg aeõ; raña kõ aeõ do-
gor, me wo nan tsimor;
5 Quõquõn kõ eman, quõquõn kõ
itsiet-imin; wo nim eõ mejiõn, me wo
eõ nuaw atsin ean aen mwũ;
6 Wo nim eõ ñaũnin, me i nan raña
aw; wo nim auwã, me i nan raña tsi-
morũm.
7 Eman ei imin ñea magit omo; *me
ñagan* quõquõn kõ eman: eh, quõ-
quõn bet itsiet-imin itañin wam imin
memak.
8 Wo nimõ tsitan, me i nan ototа
auwe: i nan eredu auwe, ia wo quõ-
rida.
9 I nan quaeõn tũbũm aquam in
omo: i nan oija aw krone ñea eda-
bũk.
10 Ñaiũ, wo nim kaiõt, me ñaeow
aeõ iam; mi nan ebak am obweni
eat eb.
11 A wereri aw dedet eman; A
eow auwe ian medenat deden ñea
eimwi.
12 Tsin ia wo dũgidugo, nan eab roe
am dũgidugo; me tsin ia wo gõrõ, wo
eab pudu.
13 Õkebet kõ ekereri; wo eõ
eatow: raña kõ; bwe ei tsimorũm
õkõr.
14 ¶ Wo nim eõ metu ian medenara
ñabũn ebaka, me wo nim eõ dũgi-
dugo ian medenat eñame ñabũn õka-
mamado.
15 Wo nim õd ogoeow, wo nim eõ
õd itañin; wo nim iwidõ atsin ean, me
nuaw.
16 Bwe re eab mijimij ia re eitsiõk
ogin ririñ ñea ebaka; me ã onuaiw

aũra mijimij, ñaga re eitsiõk õraijedu
ibũn.
17 Bwe rõ õn brot ñea ro kona eow
iat ibaka, me re nim wein ñea ro kona
eow iat itiritir.
18 Me medenara ñabũn omo tekei
iaõ iõ õbaõ apoe, ñea aeõñ ouwak
iaõin ea an eaquõ.
19 Medenara ñabũn ebaka tekei
itũr: re iki bita ñea re tsiriwa ean.
20 ¶ Ñaiũ, wo nim kaiõt aeõ; õtõ
ijũñõm ea aeõ.
21 Enim eõ nuaw atsin ian mem;
raña eow kõ ian bũriõũm.
22 Bwe imin in katsimor ea ũra
ñabũna re ãt, me tsimorit duwõra
memak.
23 ¶ Enim ouwak eken am raña bũ-
riõũm ea rañaet imin memak; bwe
imin in katsimor emetan ian.
24 Wo nimõ eatow atsin itũrũm
imwi ñaran õbaite, me bwiriow atsin
itũrũm ebate ñan edũra.
25 Mem enim eimwi an kaniow ian
obwõm, me witin mem enim eimwi an
kaniow ian obwõm.
26 Õeimwi medenan nanam, me ã
nim ooaio dedem memak.
27 Wo nim eõ iwidõ a bem edama-
rũm, me wo nim eõ iwidõ a bet eda-
mauw: oogoeow nanam atsin eat
ibaka.

ITŨBAÑ 5.

ÑAIŨ, wo nim kaiõt aeõ man;
õtõ ijũñõm ea aeõ tsiet-imin:
2 Bwe wo nim raña eka, me batem
enim õgõg ititsiet.
3 ¶ Bwe batet ãinimwen mwamwa-
niñ õkaeatu meli, mõ õramae eken
mwin ea eir:
4 Me tokin õbaõadsin tekei wermut,
me eõkõñ tekei ipudutũbwin ñarana
arura mwin.
5 Nanan orodu a ima; medenan ena-
ña Seol;
6 Me ñagan e eõ ãt medenat itsi-
mor ñea eweõ: õñiõñio deden me e eõ
tsiet.
7 Me ñagan ñaiũ, amwaim eraba-
nõ, me eõ erowi aen mwũ.
8 Wo nim oogoeow medenam atsin
itũrit ãita, me wo nim eõ tũren a men
ororin an wak;
9 Bwa ñam wo oija eñame ibũn
ereduem, ma am obweni ea ñea eti-
ritir;
10 Bwa ñam ebak emit duwet era-
tequõ eow ean wam imin, ma ñam
emek bet· pũmwen am makur ian an
wak erateguõ;
11 Me wa aruwoko ean magin am
bũm, tsin ia ã õnũet duwõm me ra-
batam,
12 Me wo ũge, Õten aeõ añañõt
ekereri, me an bũriõ miowi eõrõwe;
13 Ma A eõ eraban bet aen waña
amen kereri, ma A eõ oija ijũñõ ũra
ñabũna rõ wereriõ!
14 Iju aigetow me eagada amet
egae memak inimaget ijogi ma aũra
epo eñame.
15 ¶ Wo nim eren ibõk atsin ian am
ibõk, me ebõk ñea õgõrũrõ atsin ian
am bõken eren.
16 Õten, enimõ buro eow añe buro-
daũn am ibõk, me kawit ebõk iat eme-
dena?
17 Eimwi bwe enim ta wam, me deõ
wõt eratequõ epo aw.
18 Enimõ geidawianaw am bõken
eren; me wo nim ibibõki itũrin agem
ñea agem ean am bũm it dede-
maro.
19 Ñaga ãita tekei reh ñea eteñ au-
wã, me ziege ñea edabũk aiaen, itin
enim eõ toki n õmarañuw; me nan
gõrbũriõũm bwe dõgin auwãen eõ
toki.
20 Bwe dõgit ekeken, ñaiũ, ñag
õũgan an gõrbũriõũm a ãn ñea õmwa-
mwaniñ, me babweji ãt on ñea deõ
agem?
21 Bwe dedet eñame emek ian
men Jehova; mõ Õ õeweõ medenan
memak.
22 ¶ Inan iba eñame ñea õkamama-
do eow itũrin an ibaka, me inan quo-
rõt dorop in an dũra.
23 I nan ima, bwin õ keõ ia ã were-
ri; mi i nat dũra bwe dõgin uwakin
an kabaãt.

ITŨBAÑ 6.

ÑAIŨ, tsin ia wo ek'auwe amen
ñeijũbwen aranom, tsin ia wo
ogiten raran bet' eratequõ *n oduwen aem;*
2 Ã imew eow ean aen mwim, ã
ibaw eow ean aen mwim.

3 Wo nimõ ririñ ñune ñage, ñaiũ,
ñea wo nan tsimor eow ean, ñaga wo
õrre eow ian ben aranom: nua kõ, mõ
õijõñuw, me egegae aranom;
4 Enim eõ mijimij mem, me wo
nim eõ oija witin mem imijimij;
5 Wo nim õtsimoruw tekei reh atsin
ian ben *amen uque imin gõgõrõ*, mi
tekei imin õeta atsin ian ben amen
imem imin õeta.
6 ¶ Wo nimõ naña emwarõ, ñauwe
amen kenañanañ; aia kõ deden, me
wo nan man:
7 Eko wõn amen mwit añõg, me
eko wõn amen ober, me eko bet wõn
temoniba;
8 Te ei õepoi wõn ijeiji eat edae in
kũñijow, mõ õaji õanõ eat edae in
inedet.
9 Õten araquin am mijimij, ñauwe
amen kenañanañ? wo nan rida atsin
ean am mijimij ijet?
10 Ti iju aigetow imijimij, iju aige-
tow inedu, iju aigetow eõgõg ebe n
teñ mijimij:
11 Mi nan õrre an eko emit duwõm
tekei an õrre amen torere, ma an ga
bũriõũm ñag eko wam imin tekei
eñame ion ñea etebab dõbae in ake.
12 ¶ Eñame ion ñea eko woun, eña-
me ion ñea ebaka, ei amea ñea edũgi-
dugo me etsitsino mwin;
13 Ñea õmamõñ men, ñea eke edo-
rer nanan, ñea õgagainei tiniben;
14 Ñea ekamamado emek ian bũ-
riõũn, ñea eõ toki n kamarar bwe
enim õrig ibaka, ñea õmeata eka-
ñaeot.
15 Me ñagan nan par in eagada
gain; i nan par in bakoro, me eko bet
buoken.
16 ¶ Año imin ñana Jehova emiowi;
eh, aeiu õkõr imin ñan E eõ kona n
aia:
17 Eme ñan õgagoda, eo ñea tabai-
te, me ebe ñan õkae era ñan eko
dũrain;
18 Ibũriõ ñea õkamararei eõrig
imin ñan ebaka, eana ñan erañañ in
naña ibaka,
19 Amen oduwen in tabaite ñea
õbaite, me ñea õmeata ekañaeot ini-
maget edetsini.
20 ¶ Ñaiũ, wo nim õgõg an dogor
etõñũm, me eõ eatow aet inõm:
21 Wo nim oquõr iow ian bũriõũm
mũñane eõ toki, me quõr a bet te-
rem.
22 Tsin ia wo dũgidugo, i nan eow
auwe; tsin ia wo mijimij, i nan raña
aw; me tsin ia wo rida, i nat dorer
aw.
23 Bwe edogor ei lampe; me edogor
ei iaõ; me eõrõwe n kereri ũra mede-
nat itsimor:
24 Bwe ã nim raña aw atsin itũrit
ãn ñea ebaka, ma atsin ean an kedu-
jow eot ãinimwen mwamwaniñ.
25 Wo nim eõ widumwa ian bũ-
riõũm bwe dõgin amon; me e nim eõ
õgõgõnuw witin men.
26 Bwe eõ reñõ wõt eñame imin
bwe dõgit ãinimwen te toreda; mi ta
aiquen brot dũgidũgin õan õreñõ: me
ãinimwen mequõr it dũra õnani õe-
keowet itsimor ñea ouwak pũmwen.
27 Õten, eñame ion okona n totu ãe
in-barran, me eõ õñ an karawin?
28 Õten, eñame ion okona n dũgi-
dugo animwet kohlen ñan õkũñijow,
me eõ õñ nanan?
29 Tekei bet eñame ñea õmwamwa-
niñ a agen aranon; tamo ñea etowe
ãita nat agada gain.
30 Eñame eõ miowi amen torere,
tsin ie ei *bet* amen torere bwe e nim
õmarañ bũriõũn tsin ie e metũr:
31 Me tsin ia ã ibawõñ, i nan tik
rouw-iow me eke aworin aeiu ñaben
pũmwen; i nan totow imin memak
ñan ian an wak.
32 Ñea emequõr it dũra ea ãn eko
an tsiet-imin: ñea eteñ õekeow anin
eririñ ñune.
33 I nan kona iwitõ me egadũkũrañ;
me inan eõ õekeow õbabakaen.
34 Bwe egirow it eñame ebaran;
me i nan eõ auwãteget eñame eat
ibũm in õeõgida egae.
35 Me i nan ekam ekeiduwen pũ-
mwen am dũra ia aiquen, me eab
iow bet bũriõũn ia wo oija eadu ñan
ebak.

ITŨBAÑ 7.

ÑAIŨ, wo nim raña aeõ, me ñaeow
aeõ dogor ian bũriõũm.
2 Raña kõ aeõ dogor, me wo nan
tsimor; ma aeõ kereri tekei õañan
mem.

3 Wo nim quõr a itinibem; wo ni-
mõ eare eow iat tafel in bũriõũm.
4 Wo nim ũge a eman, Auwe kõr
edũ n ãn; me wo nim ij eget itsiet-
imin bwe dañõm in ãn:
5 Bwa arũm raña aw atsin itũrit
ãita ãinimwen mequõr it dũra, ñea
ãinimwen mwamwaniñ ñea õkedujow
ean aen.
6 ¶ Bwe A gadet inimaget ekarũn
inimen aeõ winõr,
7 Ma A ãt dedemaro inimagen ña-
bũn eõ ka, A ãt õkõr dedemaro ion
ñea eko an tsiet-imin inimaget dede-
maro,
8 Ñag õ õd eat emedena etũren a
iñin ũbwet ãita, mõ õd iat emedena
ea an wak ãita,
9 Ñag õjũj eñame, ñag emerõ, ñag
atugagan me ñag etũrũgago.
10 Me, kania, e ekowoñ a ãt on ñea
edua an karawit ãinimwen te toreda,
ñea õkamaman.
11 E tiritir me ã eõ kona n õbõñõ-
bõñ; me nanan eõ kona n mek ian an
wak:
12 E mek iat emedena eat edae ion,
me eat etañ ñan ereab eat edae ion,
mo o ober itirũrũn iñit emedena me-
mak.
13 Me ãita eiba amea dedemaro,
ma agu men, me e dorer a eow ean
men ñea eõ maiũr, *mõ ũge a:*
14 Etsimine iwim in iow itũrũ; A
ogiten pũmwe aeõ votum ñabũmine,
15 Me ñagan A metan bwa A nim
ekowoñ aw, bwa A nim õnani garwe-
we mem, ma A ãtuwen.
16 A ogiten rañan winõ ñan omo
eat eñõ n mequõr, me dedegai ñan
eareare ñana dedegai in Ägypten.
17 A õrareõn winõ myrrhe, me aloe,
me cinnamon.
18 Tũkõ bwa arũmõ oouwak adar
auwawã gadar me gapũmaran; arũ-
mõ batsi iat auwawã.
19 Bwe ekewei ñea amea amen
bwiõ, bwo ogoeow ino e eña;
20 Õ õbũ an bwer in geld; i nan
redõ eow ũbwien ie ebu ijõñ mara-
man.
21 Eow ean aen ñana togit omo, o
konaen bũriõũn amea; eow ean an
kedujow mwin, o onuaiwien.
22 Tik ñaga me e edegerien tekei
ochs ion ñea oñow ino ã nim abi iow
ean, mi tekei ekabaãt ñea nan eaga-
da gain ean bait equõquõr;
23 Ea an mwit dobonara ebu aãn;
mi tekei imin õeta ñea õkapapar a
eatarõ, me e iki bita imin ñan ei bain
õmagen tsimorin.
24 ¶ Me ñage, ñaiũ, amwaim kaiõt
aeõ, me weijõn aen mwũ.
25 Enim eõ iwidõ bũriõũm ea dedet
ãita, me wo nim eõ pwer eow ian me-
denan.
26 Bwõ õ oraijeduet eñame ebak
ñabũn õũne: eh, ebak eñame ñabũn
oaio ñabũna ã abi iow itũrin.
27 An wak ei medenan Seol, ñea
orodu a dorum in ima.

ITŨBAÑ 8.

ÕTEN, eõ ekekũr eman, me eõ aeu-
wak itsiet-imin?
2 Õ weijo animwet etañ ñan ogoda
itañit emedena, ino arowõñ emedena;
3 A aeuwak itañin metoror, eat
etañ in metu a tekawa, eat etañ in
metu ean metoror:
4 Eñame, A emwemwin gamiã; me
etsimine aeõ a ñaiñait eñame.
5 O amiã ñabũn amwa ikũba,
amwam tsiet eman; amiã ñabũna
ekabaãt, enim õka bũriõũmiã.
6 Amwam kaiõt, bwa A nim õpan
añõget imin ñan omo; me baidaen
bateõ ei õkõr mũñan omo.
7 Bwe mwũ õrai iduwen; me ibaka
ei imit on ñea ouwak miowietow ean
bateõ.
8 Eimwi aen mwũ memak; eko
ekeno me eko ebaite ean.
9 Õgarõ kõr ea ñei ñea etitsiet, me
eimwi a ũra ñabũna re ãt eman.
10 Amwaimõ ñañaij eken aeõ kere-
ri ea silber; me itsiet-imin ea gold
ñea edereder.
11 Bwo omo eket eman ea perlen;
me imin memak ñana ã ãeñ ã eõ ko-
na n kababoei a.
12 Aña, ñea eka, A ogiten ririñ
eman bwe eñõ n mek, ma A ãt iti-
tsiet mi itsiet-imin.
13 Miowen Jehova ei õkõr añañõ-
net ibaka: A añañõt egagoda, me ino-
gog, me deden ñea ebaka, me imwi
ñaran tabaite.
14 Waña kõr ekakairũ ñea omo, me

ititsiet: aña kōr itsiet-imin; etsimine
waioeō.
15 Uea ro moniba eow itūrū, me
prinzen rō mwit añōg *bet eow itūrū.*
16 Amen mwit añōg rō mwit añōg
eow itūrū, me temoniba memak ña-
būn amen mwit añog eat eb.
17 A auwā ūra ñabūna ra auwāō;
me ñabūna rō ōnaniō garwewe ri nat
ātō.
18 Emek itūrū ebak it imin me ere-
du; *eh,* ebak it imin ñea eko tokin me
emo.
19 Omo eken quaeō ea gold, eh, ea
gold ñea edereder; mō ōñabidaen wa-
ña imin ea silber ñea ā ōdereder.
20 A dūgidugo ian medenat omo,
ijugagain medenat imwit añōg;
21 Bwa A nimō ōebak wañara imin
ñabūna ra auwāō, mo oquet eñan wa-
ñara imin.
22 Jehova ōrigō bwa adamonit de-
den, ñag E eitsiōk ririñ an makur
ñana emwewak.
23 A mwit añōgō ñago me ñago,
atsin adamonin, ñago ā eitsiōk ōrig
eb.
24 A pudu ñago eitsiōk tsimine
emago; ñag eitsiōk tsimine burodaūt
ebōk ñan ouwak bōken.
25 A pudu ñago ā eitsiōk ooaio eto-
wedūdū, ñag eitsiōk tsimine ewedū-
dū:
26 Ñag E eitsiōk ririñ eat eb me etañ
in kiāō, ma adamonin mwareret eb.
27 A mek ina bet ñag Ō gadauw
ianweron; ñag Ō ōpaeoijōt emago
ianweron:
28 Ñag Ō ōōaio denañ itūga, ñag Ō
ōōaio burodaūn imago:
29 Ñag O oija emago mwiten, bwe
ijited re nim eō riow ean wōn dogor,
ñag Ō ōemai ūriet eb;
30 A mek bet itañin tekei aña
amen makur ñea ōman; ma aña wōn
imin in ibibōki eat ibūm aeoweaeow,
ma A eō toki n ibibōki ian men;
31 Ma A ibibōki ean eben ūbwien
ñana ā mekan; ma A idorodoro itūrin
ñaiñait eñame.
32 Me ñage, ñaiū, amwam kaiōt
itūrū; bwe rō geidawianaw ñabūna
rō gar dedeū.
33 Amwam kaiōt ekereri, ma
amwaimō man, me eō keō a.

34 Ōgeidawianaw eñame ñea ōkaiōt
aeō, ñea ober inimen waña oror eat
ibūm aeoweaeow, ñea edaiñō eow ean
joren men aū wak.
35 Bwi tamo ñea ātō, āt bet itsi-
mor, mi i nan kona equed atsin itūrin
Jehova.
36 Me tamo ñea edūra ame ō ōma-
mado anin: ūra memak ñabūna re
miowō re āeñ ima.

ITŪBAÑ 9.

EMAN ōwei an wak; e eaij wōn ijor
ñana aeiu:
2 Abi wōn imin gōgōrō; ō kamwa-
raroei wōn wein; ō gadauw wōn
tisch.
3 Ō ōijōn wōn oniñ in ān, e ekekūr
eat eñat tekawa ñana togit ogoda:
4 Ñea etūr būriōūn, e nim iwidō-
ruwei ine: ñea eko an tsiet-imin *āita
eman* ūge a,
5 Nuabet mō ōn waña ijeiji, me
nim waña wein ñea ā kamwararoei.
6 Amwaim erowi ñabūn etūr bū-
riōūra, ma amwam tsimor; ma
amwam ōd ian medenat itsiet-imin.
7 Ñea ōwereri amen kawiduemin i
nan kona emaneañ: me ñea ōrōwei
eñame ñea ebaka i nan kona emwa-
rere.
8 Wo nim eō ōrōwei amen kawidue-
min, bwa ñam a añañōnuw; wo nim
ōrōwei eñame ñea ōka, mi i nan
auwāw.
9 Wo nim oija *ekereri* eñame ñea
ōman, mi i nan aeōñ man: wereri kō
eñame ñea omo, mi nan aeōñ ñabeda
an ititsiet.
10 Miowen Jehova ei ōaweijidaet
eman, me tsieten Amea Ebwigaga ei
ititsiet.
11 Bwi nan ebak am būm eow itū-
rū, mi nan ebakeda bet am obweni.
12 Tsin ia wo ka, wo ka bwe dō-
gūm: me tsin ia wo kawiduemin,
uwadam ōkōr ñauwe.
13 ¶ Owarewar ān ñea ōkabaāt;
etūr būriōūn, me e eō tsiet imit on.
14 Me e megeda inimen an wak, iat
edebae eat etañ ñan ogoda iat tekawa,
15 Bwe e nim emwemwin ūra ñabū-
na rō ōd itañin, ñabūna re dūgidugo
mō ōeimwi medenara.
16 Ñea etūr būriōūn, enim iwidōru-

wei ine: me ñea eko an tsiet-imin,
ãita ũge a,
17 Eñañakat ebõk ñea õañat ire,
me eta brot ñakena ã õt'ow iat eõ
nũñida.
18 Me e iki ñan emek ina ñabũn
ema; me emek i Seol ñabũna ã õijõiji
iow itũrit ãita.

ITŨBAÑ 10.

EÑÕGEN man ñan aen Solomon.
Eoniñ ñea õman õeibibõki etõ-
ñin: me eoniñ ñea õkabaãt ei oroeãt
inen.
2 Eko woun ebak it imin ñana bait
ibaka: me emo õkatsimor atsin iat
ima.
3 Jehova eab ñaũnin anit eñame
ñea omo bwe enimõ metũr: me E
eatow imin ñea ã ãeñ iow itũrit eñame
ñea ebaka.
4 Ñea eke emakur ben ñaruraõ
õkenañanañ nan eko wõn imin; me
ben ñea ebetsibetsi õñabida ebak it
imin.
5 Ñea õkaji eat sommer ei õkõr
eoniñ in eman ion ñea õman: me ñea
emijimij eat edae in ineded ei eoniñ
ion ñea ã gadũkũrañei.
6 Egeidawianaw emek iara itũbwit
eñame ñea omo: me itiritir õbõñe
mwũra ñabũn ebaka.
7 Õgeidawianaw õmamaranet eña-
me ñea omo: mi nan enamwamwae
egõra ñabũn ebaka.
8 Ñea õka i nan ñaeow ian bũriõũt
edogor; mi nan pudu ñea õkabaãt
baten.
9 Ñea edũgidugo iat deden ñea
eimwi edabar an dũgidugo: me ñea
õkeno deden inan tsiet.
10 Ñea õgagainei men o oroe eña-
me: mi nan pudu ñea õkabaãt ba-
ten.
11 Mwit eñame ñea omo ei ebõken
eren in katsimor: me itiritir õbõñe
mwũra ñabũn ebaka.
12 Eañ õrig eake; me eauwã õbõñe
idũra memak.
13 A ãt eman ian batet eñame ñea
õka: me edabwike n irer ei bait ero-
wit eñame ñea eko bũriõũn.
14 Eñame ñabũn õman rõ õaji itsiet-
imin: me mwit ekabaãt ei eabab ñea
etũren.
15 Ebakin wõn imit eñame ñea ebak
emit duwen ei wõn tekawa ñea oaio:
an eko wõn imit eñame ñea eko emit
duwen ei abien.
16 An makur eñame ñea omo nan
kona itsimor; quan an makur eñame
ñea õkamamado nan kona ibaka.
17 Ñea õñaeow ian bũriõũt ekereri
e mek ian medenat itsimor: me ñea
õkeõ a ekereri e dũra.
18 Ñea ewewit añ etsimine baten
in tabaite; me ñea ererekejit eñame
ei õkõr amen kabaãt.
19 Tsin ia ã õebakidaw eat eñõg
eab ekeow ibaka: ñea õgõg baten
õ ka.
20 Eot eñame ñea omo tekei silber
ñea edereder: ta aigetow woun bũ-
riõũt eñame ñea ebaka.
21 Batet eñame ñea omo õijõiji eña-
me ñabũn ebak: me ema ñabũna eka-
baãt ñag eko bũriõũra.
22 Egeidawianaw atsin itũrin Jeho-
va õebara ebak it imin, me E eõ baeni
a eroe ia aigetow.
23 Ririñet ibaka eow itũrit ekabaãt
tekei ekaramwen: me eman ei an ka-
ramwet eñame ñea õka.
24 Bita ñea amen ibaka emiow, i
nan meta ea: me inan oija ñabũn omo
mũñana re ãeñ.
25 Tsin iõ.õrre eapwir nan eab ma-
mek-ina eñame ñea ebaka: me
eñame ñea omo nan ekei ijor ñea
eko tokin.
26 Tekei biniga ea imwi me eba-
detsi ea eme, õũga bet eñame ñea
õkenañanañ ea ũra ñabũna rõ õijõn.
27 Waion Jehova õebak an bũm
eñame: me inan õõad aũra obweni ña-
bũn ebaka.
28 Aũra tob ñabũn omo ei bait ibi-
bõki: mi nan ekeow aũra tob ñabũn
ebaka.
29 Medenan Jehova ei etañ in
katsimor oaio ea ñabũn omo; me ei
abiõra ñabũna re ririñ ibaka.
30 Nan eab ruwiruwõ eñame ñea
omo: me ñabũn ebaka ri nan eab mek
eat eb.
31 Mwit eñame ñea omo õrig eman:
me inan ideij eo ñea etsitsino.
32 Batet eñame ñea omo etsiet bita
ñea ã ãeñ: me mwũra ñabũn ebaka rõ
pat ebaite.

ITŪBAÑ 11.

EPAUN in qui ei imin ñea ā miowi ōkōr eow itūrin Jehova: me epaun ñea eimwi ei wōn imin in ibibōki.
2 Tsin iō ōrre egagoda ōrre bet emaneañ: me eman emek itūrūra ñabūna re eō gagoda.
3 Aūra omo ñabūn eimwi dedeūra nan eow ūra: ma aūra kamamado ñabūn ebaka nan abi ūra.
4 Eko woun ebak it imin eat ibūm in ake: me emo ōkatsimor atsin eat ima.
5 An omo eñame ñea omo nan ōeimwi medenan: me eñame ñea ebaka nan pudu ian an ibaka.
6 Aūra omo ñabūn eimwi dedeūra nan ōtsimor ūra; me inan ime ñabūn ebaka eow ean aūra kamamado:
7 Tsin ie ema eñame ñea ebaka, etoki būriōūn; me ekeow bet aūra tob ñabūn ebaka.
8 Ā ōtsimor eñame ñea omo atsin ean gain, me eñame ñea ebaka ōñeijūbwen.
9 Eñame ñea ebaka abiōn aranon mwin: me inan ōtsimor eñame ñabūn omo eow iat ititsiet.
10 Tsin ia rō geidawianaw ñabūn omo, eibibōki tekawa: me tsin ia re ma ñabūn ebaka, eñame ri nan añañek in ibibōki.
11 Ā ototа tekawa eow ean aeōrañ in geidawianaw ñabūn omo: me ā ijababa eow ean mwūra ñabūn ebaka.
12 Ñea emiowi dañan ō kabaāt: me eñame ñea ōka eō mōmwi.
13 Ñea edūgidugo n quin mwinen ō ōnūñita eñōgen pewinūwin: me ñea etūeb ian būriōūn e eō ōnūñita bita.
14 Tamo ino eko an eow eman, opudu eponñame; me etsimor eb ie ebak amen epep.
15 Nan ouwak an roe ñea ekei amen ñeijūbwet eratequō: me etsimor ñea ōkeō n ñeijūbwet eñame.
16 Ān ñea eō earañame okona eredu: me eñame ñabūn etiritir ro kona ebak it imin.
17 Eñame ñea oqued o quedei bet anin: me eñame ñea etiritir ōmaga duwen
18 Eñame ñea ebaka ōmakur in quōquōn marūmwin ñea inan quiawiei iow ean: me ñea ōkiāō in ōrarai iduwen, o kona kōr marūmwin.
19 Ñea ōweijo-oaio iat omo i nan ñow iat itsimor: me ñea ededegeri ibaka ededegeri ea an ima.
20 Imin ñana ā miowi iow itūrin Jehova ūra ñabūn ōkamamado ian būriōūra; ma an ibibōki ūra ñabūna magit eimwi dedeūra.
21 Tsin ia eñame rō raran bōrañ *in oduwen aeōra,* nat agada gait eñame ñea ebaka: me inan ōtsimor ñaiñaiūra ñabūn omo.
22 Tekei ring in gold ian bodit ikūmo, ōūga bet ān ñea omo aiaen tsin ie erowi eka.
23 Aūra teñ-imin ñabūn omo te ei emo: ma aūra tob ñabūn ebaka ei eake.
24 Etsimine ion ñea ōberitagag in totow, ma aeōñ ñabeda wōn imin: me etsimine ion ñea eō totow ñea eimwi, ma aeōñ ōad bet wōn imin.
25 Anin ñea etūba nan duweduw, me ñea ōret eñame inan tik ōren bet ñei.
26 Ñea erewit ijeiji eñame ri nan ramwaniei; mi nan ōrre eñōgen geidawianaw iara itūbwin ñea erow-iow.
27 Ñea ōnani garwewe emo ōnani equed: me ñea ōnani ibaka, i nan kona.
28 Ñea etūebōn ebakin wōn imin, i nan pudu: me ñabūn omo ri nan tsimor tekei ret imin erō.
29 Ñea oroe ran an wak i nan bwien eñin: me ñea ōkabaāt nan ekei an tsiō eñame ñea ōka.
30 Quat eñame ñea omo ei imin erō n tsimor; me ñea ōman o kona būriōūt eñame n ōtsimor anūra.
31 Kania, inan oija pūmwen an makur eñame ñea omo eow eat eb: me inan aeōñ oouwak ōeōgidaen gait eñame ñea ebaka ma amet dūra!

ITŪBAÑ 12.

ÑEA āeñ ekereri āeñ bet ititsiet: me ñea emiowi eōrōwe tekei imin gōgōrō ion ñea eō ka.
2 Eñame ñea omo nan kona equed atsin itūrin Jehova: me inan ōbabaka eñame ñea ōkamararei ibaka.
3 Eñame eab weijo-oaio iat ibaka:

me eab memeõri awarat eñame ña-
bũn omo.
4 Àn ñea omo deden ei wõn krone
agen: me ãita ñea eririñ egadũkũrañ
tekei enamwamwae ia' rõn agen.
5 Eimwi bũriõũra ñabũn omo: ma
aeõrañ in ijogi ñabũn ebaka ei õkõr
itsitsino.
6 Aeõra ñabũn ebaka ei obereiet
era: me mwũra ñabũn eimwi dedeũra
nan õtsimor ũra.
7 Ã õraijedu ñabũn ebaka me re
ekeowen: mi nan weijo-oaio aũra
wak ñabũn omo.
8 Inan tsitat eñame tekei an man:
me inan miowi ñea õkamamado ian
bũriõũn.
9 Omo eken ñea ejõñ me etsimine
an tsiõ, ea ñea te ei eredu me eko
õanõ.
10 Eñame ñea omo edõgõn tsimo-
rin wõn imin gõgõrõ: ma aũra oqued
ñabũn ebaka ei itiritir.
11 Ñea õgapaeda ean ũbwien nan
ebak ijeiji itũrin: me ñea edegeri
eñame ñabũn ebaka e eõ ka.
12 Eñame ñea ebaka eije uwadara
ñabũn amen kamamado: mo oqua
awarõra ñabũn omo.
13 Ã ime eñame ñea ebaka eow ean
an dũra baten: mi nan meta eñame
ñea omo atsin ian gain.
14 Inan õmarañõt eñame emo eow
ean quan mwin: me inan oija eñame
pũmwen an makur ben.
15 Eimwi dedet ekabaãt ian men
ñei: mõ õka ñea õkaiõt ekereri.
16 Ã par in tsiet egirow it ekabaãt;
me eñame ñea õka ewewit emaneañ.
17 Ñea õpat iduwen õmeata emo,
ma amen oduwen in tabaite *õmeata*
iqui.
18 Etsimine ion ñea ekam gadõb ie
edorer tekei ia ã ebuõt eñame ipudu-
tũbwin: me eora ñabũn õka ei itsimor.
19 Inan ooaio eõ toki ebate ñaran
õpat iduwen: me epar in ekeow eo
ñea tabaite.
20 Iqui emek iara ñabũna rõ kama-
rarei ibaka: me ibibõki ei wañara ña-
bũna amen iow.
21 Nan eõ eagada gait eñame ñea
omo: me inan oquenõn ñabũn ebaka
pũmwen aũra dũra.
22 Imin ñea ã miowi iow itũrin Je-
hova ei ebate ñaran tabaite: ma an
ibibõki ũra ñabũna rõ õeimwi dede-
ũra.
23 Eñame ñea õman ewewit ititsiet:
me bũriõũt eñame ñabũn õkabaãt rõ
põpan mũñan eko woun.
24 Nan mwit añõg ebe ñan ebetsi-
betsi: me ñabũna rõ kenañanañ ri
nan eañabai.
25 Eroe ñea emek iat eñame õbere-
beratu ibũriõ; me eñõg omo õeibibõki.
26 Eñame ñea omo ei amen eow
aranon: me medenara ñabũn ebaka
õdũra ũra.
27 Eñame ñea õkenañanañ eab
itsim uwadan: me bita ñea ouwak
pũmwen itũrit eñame ei wõn imin
amea ñea ebetsibetsi.
28 Itsimor emek ian medenat omo;
me eko ima ian medenan.

ITŨBAÑ 13.

EONIÑ ñea õman eteñ kaiõt an ke-
reri etõñin: ma amen kawidu-
emin õkeõ iõ okaiõt õrõweien.
2 Eñame nan õt emo atsin ean quan
mwin: ma anũra ñabũn ebaka ri nan
kõ abab.
3 Ñea ereraña mwin erañа tsimo-
rin: me ñea ead baten inan abi.
4 Eteñ imin anit eñame ñea õkena-
ñanañ, me eko bet wõn imin: mi nat
duweduw anit eñame ñea ebetsibetsi.
5 Eñame ñea omo emiowi ebaite; ã
miowi eñame ñea ebaka, me ã õma-
neañ.
6 Emo eraña eñame ñea omo deden:
me ibaka õraijedu amet dũra.
7 Etsimine ion • ñea õkekepo wõn
imin, me eko bet wõn imin: etsimine
ion ñea etotow wõn imin memak, me
ebak bet wõn imin.
8 Tsimorit eñame ebak in wõn
imin: me eñame ñea eko emit du-
wen eab kaiõt eõrõwe.
9 Eibibõki iaõũra ñabũn omo: mi
nan ima wañara lampe ñabũn ebaka.
10 Ta eake ñea erig iow iat ega-
goda: me eman emek itũrũra ñabũna
ã wereri õkõr.
11 Nan ekeow ebak it imin ñea ã
kona eow iat deden ñea eõ eimwi:
me ñea õaji makur in ben nan ñabeda
wõn imin.
12 Eadõ ibũriõ tsin ie eraquõ daiñen

ñea ã auwã: me tsin iõ õrre ñea ã
auwã, ei õkõr imin erõ n tsimor.
13 Ñea emiowi aen Gott te ei õeõ-
gida gain: me ñea emiow edogor
inan oija marũmwın.
14 An dogor eñame ñea omo ei ebõ-
ken eren in tsimor, bwe eñame re
nimõ kona n pa tsinit atarõ ñan õka-
ma.
15 Ã kona equed eow iat itsiet-
imin ñea omo: mo oaio dedeũra ña-
bũna rõ kamamado.
16 Eñame memak ñabũna rõ man
rõ makur iat itsiet-imin: me eñame
ñea õkabaãt õbabareow an kabaãt.
17 Opudu iat idũra amen õijõn ñea
ebaka: ma amen õijõn ñea edõbwe-
duwen ei itsimor.
18 Eko emit duwen me egadũkũrañ
ei wõn amea ñea õkeõ ia ã wereri:
me ñea ekeiduwet õrõwe inan eredu.
19 Tsin iõ õrre bita ñea ã ãeñ etsi-
mor ibũriõ: me bita ñea ã miowi õkõr
eow itũrũra ñabũna ekabaãt ei eñaũ-
nit ibaka.
20 Wo nim towetowepo a eñame
ñabũn õman, me wo nan man bet
ñauwe: mi nan maga eñame ñea õke-
win a ñabũna ekabaãt.
21 Ibaka ededegeri amet dũra: me
inan õmarũmwiõt eñame ñea omo
imin ñan omo.
22 Eñame ñea omo õñaina ũbwien
bwe ibwin enimõ bwien; mõ õaji wõn
imit amet dũra bwe eñame ñea omo
enim eke wõnõ.
23 Ebak ijeiji eat eb ñabena ã ga-
paedaei ñaben ũbwiet eñame ñea eko
wõn imin: me ñabũna re ririñ ñea eõ
eimwi ri nan ima.
24 Ñea oogoeow an dabwike n irer
tekei ie e eõ auwã ñain: me ñea auwã
ñain e ira garwewe.
25 Ejeiji eñame ñea omo me ema-
rañ anin: mi nan metũr ijõra ñabũn
ebaka.

ITŨBAÑ 14.

ÃN memak ñabũn õman rõ wei aũra
wak: me ãn ñea õkabaãt eija-
babaeõn ben an wak.
2 Ñea edũgidugo ian an omo emiow
Jehova: me ñea ebaka deden e
miowi.
3 Edabwike n ira egagoda emek ian
mwit eñame ñea õkabaãt: me bateõra
ñabũn õka nan rañа ũra.
4 Ino ekeow ochsen edereder bet
krippe; me ã kona imin ñan ebak eow
ean waion ochsen.
5 Eab baite amen oduwen ñea edõ-
bweduwen: mõ õrai ebaite amen odu-
wen ñea oqui.
6 Amen kawiduemin õnani eman,
me e eab ãt: me ñea õka epar in ko-
na itsiet-imin.
7 Wo nim erowi amen kabaãt bwe
eko imin ia wo nim kereri atsin itũ-
rin.
8 An tsiet-imit eñame ñea õman ei
tsietet deden ñei: ma aũra kabaãt ña-
bũna ekabaãt ei itsitsino.
9 Ñabũna rõ kabaãt re idõdõt ibaka:
me etsimine equed atsin itũrin Gott
inimagõra ñabũn omo.
10 Ibũriõ te ei etsiet roin; me era-
tequõ eab buõk an ibibõki *ibũriõ.*
11 Inan õmeiwatu aũra wak ñabũn
ebaka: mi nan õkauwei aũra wak ña-
bũn omo.
12 Etsimine emedena ion ñea eñame
õũge bwe eimwi, me tokin ei emedena
ñan orodu a ima.
13 Okona n roe bet ibũriõ inimaget
idõdõ, me tokit idõdõ ei õkõr eroe.
14 Amen gõgaro ian bũriõũn nan
marañ eow eat deden memak: me
eñame ñea omo *nan* te ei *õmarañ.*
15 Eñame ñea eõ õka etũebõt eñõg
memak: me eñame ñea õka õkania
kõr itowen.
16 Eñame ñea õman emiow, mõ õ
ñaũnit ibaka: me eñame ñea ekabaãt
enogog, mi te ei ekeiduwen ñei.
17 Ñea ebaka nan ririñ emakur in
kabaãt: me ñea õkamararei mũñan
ebaka ã miowi.
18 Rõ õgõg eõrit ekabaãt ñabũn eõ
ka: me ã quaeõt itsiet-imin ñabũn
õka.
19 Ñabũn ebaka re toweitsiber ian
mõra ñabũn omo; me ñabũn õkama-
mado, ean wañara metoror ñabũn
eimwi dedeũra.
20 Ã miowi eñame ñea eko wõn
imin eow itũrin aranon; me ebak da-
ñat eñame ñea ebara emit duwen.
21 Ñea emiowi aranon, e dũra: me
ñea auwãteget eñame ñea eko wõn
imin, õ geidawianaw.

22 Õten, re eõ dũra ñabũna rõ õnani ibaka? me wañara ñabũna rõ õnani emo eauwâtegen mi iduwen.
23 Etsimine konaet imin iat emakur memak; me tokin aet ebate ei eko emit duwen.
24 Wañara krone ñabũna rõ man ei ebak in wañara imin: ma aũra kabaât ñabũna ekabaât ei dedet ekabaât.
25 Amen oduwen ñea õpat iduwen õtsimor anit eñame: me etsitsino anit eñame ñea õpat ebaite.
26 Â kona ekeiduwen ñea ouwak eow ean miowen Jehova; me â kona etañ in tsimor eow itũrũra ñabũna ñaiñain.
27 Miowen Jehova ei ebõken eren in tsimor, bwe eñame re nimõ kona n pa tsinit atarõ ñan õkama.
28 Tsin ie ebak an ñame uea â eredu: me inan abi temoniba ie eko an ñame.
29 Ñea eõ akake ouwak an õka: me ñea akake õmeata an kabaât.
30 Ibũriõ ñea eow ei õtsimoret duwen: mi nan enamwamwae rõt añ.
31 Ñea õmamado ñea eko emit duwen, õbabaka bet Amea ñea õrig: me ñea oquedei ñea eko emit duwen â eredu.
32 Â õraijedu eñame ñea õkamamado eow ean an ibaka: me ñea omo o kona n ijen bũriõũn bet ean an ima.
33 Eman emek iat eñame ñea õka; me â õmeata imin ñan emek iara ñabũna ekabaât.
34 Emo oogoda eponñame: mi idũra õbabaka tamo eponñame.
35 Wõn õkõr itsiõ ñea õman oquedeien itũrin uea: me uea egirow a egadũkũrañ.

ITŨBAÑ 15.

EÕNEI eñõg iat eõ quinõñõg õkirõat egirow: me eñõgen kenenaõ õñabida egirow.
2 Eora ñabũna rõ man rõ põpat itsiet-imin iat deden ñea eimwi: me mwũra ñabũna ekabaât re idotu eñõgen kabaât.
3 Men Jehova emek eat etañ memak, bwe enim oberei ñabũn ebaka me ñabũn omo.
4 Eo ñea õkatsimor ei imin erõ n tsimor: ma an kamamado ei õkõr oroeât ibũriõ.
5 Eñame ñea õkabaât emiowi an kereri etõñin; mõ õka ñea edõgõn õrõweien.
6 Ebak imin ian an wak eñame ñea omo: me etsimine eroe ean an kona imit eñame ñea ebaka.
7 Bateõra ñabũn õman rõ õbabareow itsiet-imin: me eõ kõũga dedeũra ñabũna ekabaât.
8 Aũra wim ñabũn ebaka ei imin ñea ouwak an Jehova miowi: ma aũra tetaro ñabũn omo ei imit on ñea E âeñ.
9 Imin ñea â miowi iow itũrin Jehova ei dedet eñame ñea ebaka; me E âeñ ñea edegeri emo.
10 Nat agada a egae eroe ñea õñaũnit emedena: me ñea emiowi eõrõwe nan ima.
11 Seol ma Abaddon ar mek ian men Jehova: mo ouwak eken an mek bũriõũra ñabũna ñaiñait eñame ian men!
12 Amen kawiduemin eõ âeñ eõrõwe: õ keõ ie enaña ñabũn õman.
13 Ibũriõ ñea eibibõki õeibibõki eme: me â ijababa anin eow ean roit ibũriõ.
14 Bũriõũt eñame ñea õka õnani itsiet-imin: me mwũra ñabũna ekabaât rõ õt dedet ekabaât.
15 Ebaka aũra bũm memak ñabũna re roe: me ñea eibibõki bũriõũn etsimine an kadaro ñea eko tokin.
16 Omo eket imin ñea ta aigetow ñea â baeni a miowen Jehova, ea imin ñan ebak ñana â baeni a eõiow.
17 Omo eket ijeiji ñea ta ibũgibũgi ñea etsimine eauwâ ian, ea ochs eduweduw ñea â baeni a eañ.
18 Eñame ñea akake õrig eake: me ñea eõ akake õeow eake.
19 Medenat eñame ñea õkenañanañ tekei eoror ñarana imin erõ eõkõñ: me medenat eñame ñabũn omo â riñ bwe emedena ñea â oogoda.
20 Eoniñ ñea õka õeibibõki etõñin: me eñame ñea õkabaât emiowi inen.
21 Ekabaât ei imin in õeibibõki ñea eko an man: me eñame ñea etsietimin ta mek iat emedena ñea eimwi.
22 Tsin ie eko ijogi nan ima eka-

marar; mi inan õweijo-oaio ie ebak
amen ijogi.
23 Etsimine an ibibõki eñame ie ei-
mwi an õnei eñõg eow ean mwin: mo
omo kõr eñõg ñeijina ã õrai eat edae
ñea eimwi!
24 Medenat eñame ñea õka ei me-
denat itsimor ñea oroga itũga, bwe
enim erowi Seol ijõñ.
25 Jehova nan õmeiwatu aũra wak
ñabũna rõ gagoda: mi I nan õweijo-
oaio mwiten ũbwiet ãn ñea eman
agen.
26 Imin ñana ã miowi õkõr eow itũ-
rin Jehova ei aũra kamarar ñabũn
ebaka: mo omo aũra kakairũ ñabũn
edereder.
27 Ñea õmanoa n imin oroe amen
bwien: me ñea emiowi eadu n kaba-
baite nan tsimor.
28 Bũriõũt eñame ñea omo õkama-
rarei deden in õnei eñõg: me mwũ-
ra ñabũn ebaka rõ õrai imin ñan
ebaka.
29 Jehova ogoeow a ũra ñabũn eba-
ka: mõ Õ kaiõt aũra tetaro ñabũn
omo.
30 Iaõ it eme õeibibõki ibũriõ: me
imwinen omo oduweduw erõ.
31 Ijũñet eñame ñea õkaiõt eõrõwe
n katsimor emek inimagõra ñabũna
rõ man.
32 Ñea õkeõ a ekereri emiowi anin:
me ñea erabat õrõwe okona eka.
33 Miowen Jehova ei ekereri ñea ã
kona eman ean; me eõ gagoda õd ian
obwet eredu.

ITŨBAÑ 16.

WÕT eñame ekeweõei deden bũ-
riõũn: mõ õñaũn itũrin Gott
aet eo.
2 Edereder memak dedet eñame
ian men ñei: me Jehova epaunei ibũ-
riõ.
3 Wo nim eataw ean Jehova am
makur memak, me inan õweijo-oaio
aen bũriõũm.
4 Jehova ogiten ririñ imin memak
tekei aũra toki: eh, E ririñ eñame
ñea ebaka ian obwet ibũm in õeõgi-
da egae.
5 Imin ñana ã miowi õkõr eow itũ-
rin Jehova eñame ñabũna rõ gagoda
ian bũriõũra memak; tsin ia rõ raran
bõrañ *in oduwen aeõra*, nat agada bet
gaiũra.
6 Ã rouwõt ibaka eõ earañame mi
iduwen: me eñame rõ ñaũnit ibaka
eow ean miowen Jehova.
7 Tsin ia eõrit eñame õeibibõki Je-
hova, I nan kaeõgei bet ñabũna ba-
rũen bwe re nim iow a Ñei.
8 Omo eket imin ñea ta aiquen ñea
ã baeniõt omo, ea konaet imin ñan
ebak ñana ã baeni a deden ñea eõ
eimwi.
9 Bũriõũt eñame õkamararei de-
den: me Jehova õkaededei an dũgi-
dugo.
10 Eñõg ñeijin õñaũn itũrin Gott
emek ian mwin uea: nan eõ dũra
mwin iõ õmwit añõg.
11 Wõn Jehova epaun ñea eimwi
me etouda ñea eimwi: me roit debag
memak ũra an makur.
12 Imin ñea ã miowi õkõr eow itũ-
rũra uea ei ririñet ibaka: bwe ã
õweijo-oaio tron eow iat omo.
13 Imin ñana ã ãeñ iow itũrũra
uea ei ebate ñan omo: me re ãeñ
eñame ñea õpõpat eñõg ñan eimwi.
14 Egirowin uea tekei eñame ñabũ-
na ã õijõn bwe re nim abab: me eña-
me ñea õman nan õmaereran.
15 Itsimor emek ean iaõin men
uea; ma an oqued tekei denañ in we-
ron ñaran imũr.
16 Omo eken konaet eman ea gold!
eh, eimwi eken ñañaijen konaet itsi-
et-imin ea silber.
17 Medenara ñabũn eimwi dedeũra
ei eñaũnit ibaka; ñea õkanakania de-
den erañа anin.
18 Egagoda õd ian obwet abab, me
ibũriõ ogoda õd ian obwet ipudu.
19 Omo eket eõ gagoda inimagen
ñabũn eõ quinõñõg, ea dũbañaien õa-
ñat epaba epo a ñabũna rõ gagoda.
20 Ñea edõgõn aen Gott nan kona
egeidawianaw: me ñea etũebõn Jeho-
va nan geidawianaw.
21 Ñea õman bũriõũn inan õpan bwõ
õ ka: an ita ebate õñabida ititsiet.
22 Itsiet-imin ei ebõken eren in tsi-
mor itũrin ñea okona: me wererien
ñabũna ekabaãt ei dedeũrañ in ka-
baãt.
23 Bũriõũt eñame ñea õman õwereri
mwin, mõ õñabida an baten ititsiet.

24 Eñōg ñan omo tekei manorin
meli, eta ea anin, mō ōtsimoret erō.
25 Etsimine emedena ion ñea eñame
ūge bwe eimwi, me tokin ei emedena
ñan enaña ima.
26 An ije ijeiji eñame ñea ōmaka-
makūr ō makūr bwe dōgin ñei; bwe
mwin enenei.
27 Eñame ion ñea eko woun eirir in
ōnani ibaka: me baten tekei āe ñea
ōpwijōriōr.
28 Eñame ñea ōkamamado ōbaba-
reow eake: ma amen ōnanūmwi
ōmwimwit ñabūn ōkewin.
29 Eñame ñea etiritir ōred būriōūn
aranon, me e eow iat emedena ñea eō
omo.
30 Ñea ōmijimij men ōmijimij men
bwe enim kamararei imin ñan eō ei-
mwi: ñea ōkakamwit baten ōmeata
ibaka.
31 Itūb ñea ōke ei krone ñea eda-
būk; inan āt iow ian medenat omo.
32 Ñea eō akake, omo eken ea amen
oaio: me ñea omoniba ea anin, ea ñea
ōgōg tekawa ion.
33 Ā totu ekaiwa inanat eñame; me
emek itūrin Jehova ōmagen añōgen.

ITŪBAÑ 17.

OMO eken brot ñaken emōg ñakena
ā baeni a iow, ea ewak ñea
oquet ijeiji ebak ian epo a eakake.
2 Itsiō ñea ōman nan mwit añōgen
ñait eñame ñea ā gadūkūrañei, mi i
nan ōgōg dūbañin inimaget etsietsin.
3 Tekei at āe ōij silber me eom ōij
gold, ōūga bet an Jehova ōij ibūriō.
4 Eñame ñea eririñ ibaka ōñaeow
ian būriōūn mūññana ā patow iat ebate
ñan ebaka; ma amen qui oija ijūñet
eo ñea ebaka.
5 Ñea owidu eñame ñea eko emit
duwen ōbababaka bet Amea amen ōrig:
me ñea eidōdōn an roe eñame nat
agada gain.
6 Ñain ñait eñame ūra wañara kro-
nen ñabūna eñaben man; me ereduet
oniñ ei etōñūra.
7 Eō eimwi ekakairū ñeijin omo
itūrin amen kabaāt: me eō eimwi ia
aigetow ebate ñea tabaite itūrin
prinz.
8 Eadu n kabababaite tekei epe ion
ñea ouwak pūmwen ian men ñea
okona: tamo ino e iwidō a okona
imin.
9 Ñea ewewit idūra ōnani eauwā:
me ñea etik pan bita ōmwimwit ña-
būn ōkewin.
10 Emetu eket ōrōwe iat eñame
ñea ōka ea aibu irer iat eñame ñea
ōkabaāt.
11 Eñame ñea ebaka tō ōnani ema-
man; me ñagat inan ōijōn a amen
ōijōn ion ñea etiritir.
12 Omo eken ekowōñ añen bār ñea
ā joridanin ñain, ea ekowoñ añet
amen kabaāt ion ian an kabaāt.
13 Ñea erouwōt emo ibaka, nan eō
nuaw ibaka atsin ian an wak.
14 Ōaweijidaet ake tekei ebōk iō
ōren buroda: me ñagan enim rañada
ekañaeot ñag eitsiōk ñuruñure eña-
me.
15 Ñea oomo eñame ñea ebaka, me
ñea ōbabaka eñame ñea omo, ā mio-
wi ōkōr eow itūrin Jehova ūrōr aeōg.
16 Adag ōūga ñan emek geld ian
bet' eñame ñea ōkabaāt, bwe enimō
rouwōt eman, ñag ei amen kabaāt?
17 Eñame auwā dañan eat ibūm
aeoweaeow; me erig etsit *eñame* bwō
ōeōgidaen gait etsin.
18 Eñame ñea eō ka ōraraūbe n
oduwen aen, mi i nan ekei amen ñei-
jūb ian men aranon.
19 Ñea āeñ eake āeñ bet ibaka: me
ñea oogoda men an wak ōnani eabab.
20 Ñea ōkamamado ian būriōūn eō
āt emo: me ñea etsitsino eat on opu-
du iat ibaka.
21 Ñea ōrig amen kabaāt etsimine
roin: me eko an ibibōki eñame ñea
etūr ian būriōūn.
22 Ibūriō ñea eidorodoro ei ekōgō-
mwe ñea omo: me ibūriō ñea ōbakoro
ōmōg erō.
23 Eñame ñea ebaka ebarū eadu n
kabababaite atsin in-ōananon, bwe enim
ōkeno imwit añōg.
24 Eman emek ian met eñame ñea
ōka: me met ekabaāt emamek inū-
mwit eb.
25 Eoniñ ñea ōkabaāt ei oroeāt etō-
ñin, mō ōmagaet āita ñea ōrig.
26 Me eō omo eōeōgida gait eñame
ñea omo, me eō omo bet ira temoniba
bwe dōgin aūra eimwi.
27 Ñea eō ababaro't dorer etsimine

itsiet-imin itũrin: me ñea ejen bũriõũn ei eñame ion ñea õka.
28 Me ekabaãt bet tsin ie e eõ mõmwi, inan õũge bwõ õ man; tsin ie e tsima baten inan õpan bwõ õ ka.

ITŨBAÑ 18.

ÑEA te ei õekae ñei tsinit eñame õnani bita ñea e ãeñ, ma ake a eman memak.
2 Eko an ibibõki ekabaãt eat itsiet-imin, mi ta ie e nim õmeata mũñan emek ian bũriõũn.
3 Tsin iõ õrre eñame ñea ebaka õrre bet miowen, me baet õbabaka ei emaneañ.
4 Aen mwit eñame tekei ebõk ñan õkab; burodaũt eman tekei ekaw ñea õgõrũrõ.
5 Eõ omo edõgõt eñame ñea ebaka, me eõ omo bet idug eñame ñea omo ia ã mwit añõgen.
6 Batet ekabaãt õreat iñũruñure, me mwin õpan iraen bwe eimwi.
7 Mwin ñea õkabaãt ei abien, me baten ei ime ñea inan ime anin eow ean.
8 Aen amen quin mwinen tekei ijeiji ñan eta, me re metu iat ije ino ogodu ijõñ.
9 Ñea õkenañanañ ean an makur ei etsit eñame ñea eijababa imin.
10 Egen Jehova ei turris ñea oaio: eñame ñea omo õgõr aeow ian, mi i nan tsimor.
11 Ebak in wõn imit eñame ñea ebara emit duwen ei wõn tekawa ñea oaio, mõ õ ũge ian bũriõũn bwi tekei eoror ogoda.
12 Õgagoda bũriõũt eñame ian obwen an ima, me eõ gagoda õd ian obwet eredu.
13 Ñea õnei eñõg ñag eitsiõk kaiõt õkõr, ei ekabaãt me emaneañ ea ñei.
14 Anit eñame nan ijen bũriõũn ea jũrũñin; mi ijegen ñea okona n ijen bũriõũn ia ã ijababa anin?
15 Eñame ñea õka okona ititsiet; me ijũñõra ñabũna rõ man rõ õnani ititsiet.
16 Tsin ia adu eñame eb õgadauw a eñan ian obwen, mo o otow an adu ian met eñame ñabũn õkaganado.
17 Ñea õpan amo añõget deden ian met amen ekõm ã pan bwo o omo; mõ õrre aranon mõ õnani deden.
18 Ekaiwa õeañida eake, mõ õmwimwit ñabũn oaio.
19 Oaio eken konaen bũriõũt etsit eñame ñea etsiriwa ea konaet tekawa ion ñea oaio: me mũñane eake tekei añak in met schloss.
20 Inan oquenõn ijet eñame quan mwin; i nan marañ eow ean an ñabeda'aen baten.
21 Ima mi itsimor ar mek ean waiot eo; me ñabũna re ãeñ ri nan õn quan.
22 Ñea okona agen okona imit on ñea omo, mo o kona aquedeiet atsin itũrin Jehova.
23 Egegae eñame ñea eko wõn imin: me eñame ñea ebak wõn imin õnei iat oaio.
24 Ñea õebak dañan te ei õeõgida gain: me etsimine dañat eñame ion ñea etũret eken an ereribe ea etsit eñame.

ITŨBAÑ 19.

OMO eket eñame ñea eko wõn imin ñea edũgidugo ian an omo ea ñea tabaite baten mõ õkabaãt.
2 Me eõ omo ie eko ititsiet ian anin; me ñea erañañ nanan edũra.
3 An kabaãt eñame õbabaka deden: mo oñuruñure bũriõũn ea Jehova.
4 Ebak it imin õebak dañat eñame: me eñame ñea eko emit duwen ar mwijow dañan.
5 Eija ie eõ eagada gait amen oduwen in tabaite; me eab gõrõwõñ ñea õpat ebaite.
6 Ebak eñame ñabũna rõ kõñ a eñame ñea etũba bwe enim oquedei ũra; me eñame memak ũra dañat eñame ñea etũba.
7 Etsietsin memak emiowi eñame ñea eko emit duwen: ouwak eken an ñabũna dañan ñaũnin! õ kũr a erowũra, me ekeowen ũra.
8 Ñea okona eman auwã bet anin: me ñea erañañ ititsiet nan kona emo.
9 Eija ie eõ eagada gait amen kaduwen in tabaite; mi nan ima ñea õrai ebaite.
10 Eõ eimwi bwe enim jeiji õkõr

ñea õkabaãt; me eõ eimwi ia aige-
tow ia itsiõ õmwit añõget temoniba.
11 Tsin iõ õka eñame nan eõ akake;
an mejiõt idũra ei ereduen.
12 Ëgirowin uea tekei leon; ma
an oqued tekei ão eat ibũgibũgi.
13 Eoniñ ñea õkabaãt ei oroeãt etõ-
ñin: ma an õnanũmwi aget eñame ei
akae it ebõk ñea eko tokin.
14 Ã kona ewak me ebak it imit
atsin itũrit etõñin mi inet eñame: ma
aget eñame ñea õka õñaũt atsin itũ-
rin Jehova.
15 Ikenañanañ õraijedu eñame iat
imijimij oaio; mi nan metũr anin ñea
õkenañanañ.
16 Ñea erañа edogor erañа bet
anin: me ñea eõ rañа deden nan
ima.
17 Ñea oquedei eñame ñea eko emit
duwen o oija Jehova, me I nan tik
pũmwe an makur omo ñune.
18 Wo nim ira n wereri ñaim, ñag
etsimine an tob bũriõũm; me wo nim
eõ kamararei abien.
19 Inan kaduwai eñame ñea amet
õgirow: bwe tsin ia wo õtsimor, wo
nan tik gauwei õtsimoren.
20 Kaiõt kõ eñõg amo, me ñaeow
ian bũriõũm ekereri, bwe wo nimõ
man ean magin am bũm.
21 Ebak ekamarar ian bũriõũt
eñame; mi nan weijo-oaio aen Je-
hova.
22 Bita ñea eñame ãeñ ei pũmwen
an eõ earañame: me eñame ñea eko
emit duwen omo eken ea amen ta-
baite.
23 Õkatsimor miowen Jehova: me
ñea etsimine itũrin nan iow an mek;
me ibaka eab õrre a.
24 Eñame ñea õkenañanañ etotu
ben iat iwũr, me eõ gauwei õredõata
ian mwin.
25 Wo nim ira amen kawiduemin,
mi nan õka eñame ñea etũr bũriõũn:
me wo nim õrõwei ñea etitsiet, me
i nan tsiet itsiet-imin.
26 Ñea õdadarai etõñin mõ õmamũr
inen, ei eoniñ ion ñea ebaka mi nat
agada gain.
27 Ñaiũ, wo nim rañada n kaiõt
ekereri, tsin ia wo ñaũnin bet eñõgen
tsiet-imin.
28 Amen kaduwen ñea ebaka owidu
imwit añõg: me mwit eñame ñabũn
ebaka rõ õmwaneow ibaka.
29 Ã gadauw imwit añõg bwe dõgit
amen kawiduemin, me edabwike n
irer bwe bait erowit amen kabaãt.

ITŨBAÑ 20.

WEIN ei amen kawiduemin, me
eogiden ei amen akake; me ñea
etsietsio eow ean eõ ka.
2 Waion uea tekei oruõr in leon:
me ñea edamadam edũra ea tsimorin
ñei.
3 Ereduet eñame ei ogoeowet ake:
mũ ũra ñabũna re teñ ake ũra eka-
baãt.
4 Õkeõ iõ õgapaeda amen kenaña-
nañ bwe dõgit imwamwe; me ñagan
i nan metaraga eat edae in ineded,
mi i nan eõ kona bet wõn imin.
5 Eñõgen õõka eñame ñea emek iat
ibũriõ tekei ebõk ñea õkab; me eñame
ñea õman nan eã.
6 Ebak eñame rõ põpan aũra eõ
earañame, mi ijegen ñea okona n ãt
eñame ion ñea edõbweduwen?
7 Eñame ñea omo ñea edũgidugo
iat deden ñea eimwi, õgeidawianaw
ñain iruwin.
8 Uea ñea emegeda iat tron in
mwit añõg õberitagag imin memak
ñan ebaka eow ean men.
9 Ijegen ñea okona n ũge, A ogiten
õdereder bũriõ, A derederet atsin ean
aeõ dũra?
10 Epaun ñea eõ eimwi, me dõba-
ket ñana aruõñe deden, ã miowi õkõr
eow itũrin Jehova.
11 Ã õmeata dedet oniñ eow ean an
makur, bwõ kai edereder an makur,
õa kai eimwi.
12 Etanũñ ñaran etõ me eme ñea
etõ, ã ririñ ũrõr aeõg eow itũrin Je-
hova.
13 Wo nim eõ ãeñ imijimij bwa
ñam eko wam imin; ead kõ mem, me
wo nan marañ in ijeiji.
14 Õũge eñame ñea erow imin,
Ebaka, ebaka: me tsin ie enuaw, i nan
tsitaõ.
15 Etsimine gold me perlen ñan
ebak: me imin ñea õkaganado ei
ebate ñan etsiet-imin.
16 Wo nim õgõg amo an karawit
eñame ñea õñeijũbwet eratequõ; mõ

õgõg amo imit on ñea wõt eñame ñea
amen ñeijũbwen ñabũna eratequõ.
17 Eta ijeiji ñea ã kona eow iat
ebaite; mi nan oquen ian mwit emwa-
rere imũr.
18 Ã ooaio ekamarar memak eow
eat ijogi: me wo nim ake eat eow in
man.
19 Ñea edũgidugo tekei amen quin
mwinen õmeata imin ñan eõ nũñida:
me ñagan wo nim eõ kewin a eñame
ñea eõ-epo baten.
20 Ñea õkabakai etõñin mi inen,
nan ima wõn lampe eow iat itũrũgago.
21 Kai i nan epar in koma eben
ũbwien ñago amo; mi nan eõ geida-
wianaw tokin.
22 Wo nim eõ kõũge, A nimõ rouw
ibaka: wo nim ta daiñ Jehova, mi I
nan õtsimoruw.
23 Apet epaun ñan eõ dabar ei imin
ñea ã miowi õkõr eow itũrin Jehova;
me eõ omo epaun it tsitsino.
24 Õñaũn itũrin Jehova towet
eñame; mõ õten at eñame tsiet de-
den memak?
25 Tekei õkõr ime ea eñame ia re
par in ũge, Ebwigaga, mi iruwin aen
in votum õ ũdũdõet deden.
26 Uea ñea õman õbabareow ñabũn
ebaka, mõ õpaeatu a ũra kabirorot
wagen in eatow gan weizen.
27 Anit eñame ei wõn lampe Je-
hova, ñea õnani etañ memak ñan
ogodu ian bũriõũn.
28 Eõ earañame mi iduwen ar õtsi-
mor uea: me ã oweijo-oaio wõn tron
eow eat eõ earañame.
29 Tsitanet dedemaro aũra oaio:
mõ dabũkit eñaben man tũbũra ñan
õkerũru.
30 Mwit irer ñan õũne õdereder
ibaka: me irer õbaiwõñ etañ iat ibũ-
riõ ñan ogodu ijõñ.

ITŨBAÑ 21.

BŨRIÕŨN uea emek ian ben Je-
hova tekei kaw it ebõk: Õ kae-
dedei aeow ino E teñ waeded aeow.
2 Eimwi memak an makur eñame
ian men ñei: mi Jehova epaunei ibũ-
riõ.
3 Ã ãeñ iow itũrin Jehova eket iri-
riñ emo me imwit añõg ñea eimwi, ea
taramawireien.
4 Eme õgagoda, me ibũriõ n gatsi-
tsi, me wañara lampe ñabũn ebaka,
ei bet idũra.
5 Tokin an kamarar eñame ñea
ebetsibetsi ta ebak it imin: me ñea
erañañ i ta rañañ me eõ kona wõn
imin.
6 Konaet imin memak eow eat eo
n tabaite ei ebadetsi ñea ebabareow
eow itũrũra ñabũna rõ õnani ima.
7 Aũra tiritir ñabũn ebaka nan õe-
keow ũra; bwina rõ keõ ia re ririñ
ñea eimwi.
8 Õkeno kõr dedet eñame ñea oijo-
wi ibaka: me eimwirara an makur
eñame ñea eimwi.
9 Omo eket emek inimatijũñet
ewak anim ea emegeda itañit ãt on
ñea õnanũmwi iat ewak ñea eñame
eõ toki n naña.
10 Anit eñame ñea ebaka ãeñ iba-
ka: me e eõ quedei aranon.
11 Tsin ie eagada gait amen kawi-
duemin, nan mat eñame ñea etũr
bũriõũn: me tsin ia ã wereri eñame
ñea õman, i nan kona itsiet-imin.
12 Eñame ñea omo õkamararei de-
den an wak eñame ñea ebaka, ñaga ã
õraijedu ñabũn ebaka mõ õeõgida
gaiũra.
13 Ñea etsima ijũñen ea nõñit eña-
me ñea eko emit duwen, ñea eõñ *in
kõñõñ, i nan eõñ* bet ñei me ã eab
dõgõn.
14 Eadu ñea eõ nũñida õeañida ea-
ke, me eadu ñea emek in-õananot
eñame otoki edamadam ñea oaio.
15 Imin ñea eñame ñea omo eidoro-
doro ean ei eñõg eimwi; me ei abieõ-
ra ñabũna re ririñ ibaka.
16 Eñame ion ñea edũra mõ õñaũ-
nit emedena n tsiet-imin, i nan
mamek inimagen aũra epo ñabũna re
ma.
17 Ñea ãeñ ibibõki it dõrabat nan
ekei eñame ñea eko emit duwen: nan
eab ebak emit duwen ñea eije wein
me eir.
18 Eñame ñea ebaka ei ñeãtũbwet
eñame ñea omo; ma amen kamamado
õñeijũbwõra ñabũn eimwi dedeũra.
19 Omo eket emek eat eb ñabena
etomagage ea emek epo a ãt on ñea
õnanũmwi ma akake.
20 Etsimine imin ñan ouwak pũ-

mwen me eir ian an wak eñame ñea
õman; me eñame ñea õkabaãt õmwa-
neow mũñane.
21 Ñea ededegeri emo me eõ eara-
ñame nan kona itsimor, me emo, me
eredu.
22 Eñame ñea õman okona n riow
ean ororen aũra tekawa ñabũn oaio,
mõ õraijedu waion ekeiduwenen.
23 Ñea eraña mwin me eon eraña
bet anin atsin iat eroe memak.
24 Eñame ñea õgagoda me enogog,
ñea eget ekawiduemin, õ makamakur
ian an gagoda egatsitsi.
25 An teñ imit amen kenañanañ
nan abi ñei; bwõ õkeõ iõ õmakur
ben.
26 Etsimine ion ñea õñaneme n teñ
imin eat ibũm memak: me eñame ñea
omo etotow imin me eõ bwerara.
27 Imin ñea ã miowi õkõr ei aũra
taramawir eñame ñabũn ebaka; bwi-
na re taramawir iat idũra!
28 Nan ima amen kaduwen in ta-
baite: me eñame ñea etaraba nat do-
rer iat eõ rarewin.
29 Eñame ñea ebaka õkanani men:
me eñame ñea eimwi deden oweijo-
oaio deden memak.
30 Eko eman me eko itsiet-imin,
me eko bet ijogi n iwitsiow Jehova.
31 Ã gadauw pferd ian obwet ibũm
in ake: me wõn Jehova edoganigae.

ITŨBAÑ 22.

OMO eken ñañaijet eg ñea omo ea
ñañaijet imin ñan ebak, me
equed omo ea silber me gold.
2 Re ekowoñeda ñabũn ebak emit
duwõra me ñabũn eko emit duwõra:
Jehova eririñ ũra aeõg.
3 Eñame ñea õka ãt imin ñea eba-
ka, mõ õ kerũ: me ñabũn etũr bũriõũ-
ra rõ õd itañin, me eagadan gaiũra.
4 Pũmwet eõ gagoda me miowen
Jehova ei õkõr ebak it imin, me ere-
du, mi itsimor.
5 Eõkõñ mi ime emek ian medenat
eñame ñea õkamamado : ñea eraña
anin nan goeow tsinin mũñane.
6 Wereri a kõ eoniñ deden ñea ei-
mwi, me tsin ie ei eñab i nan eab ero-
wi.
7 Eñame ñea ebak emit duwen
õmwit añõgõra ñabũn eko emit du-
wõra; ma amea ñea õñat imin ei an
tsiõ amea ñea etotow.
8 Ñea õkiãõ in õrarai ibaka nan ra-
mwit gain: mi nat toki an dabwike n
irer ñamana bain an egirow.
9 Ñea etsimine men in eõ earañame
nan geidawianaw; bwõ õ oija ijeiji
eñame ñea eko emit duwet atsin ean
õanõ.
10 Eatow kõ amen kawiduemin, mi
nan ekeow bet iñuruñure; eh, nat
toki eake me eabab.
11 Ñea ãeñ ibũriõ edereder, i nan
kewin a uea bwe dõgin an oqued ba-
ten.
12 Men Jehova eraña ñea etsimine
an tsiet-imin, mõ Õ õraijedu aet eña-
me ñea õkamamado.
13 Õũge eñame ñea õkenañanañ,
Etsimine leon aton: A nan ima eow
iat emedena.
14 Mwit ãinimwen mwamwaniñ te-
kei ijũb ion ñea õkeboruru: ñea Jeho-
va emiowi nan pudu ian.
15 Ã quõr iow ian bũriõũt oniñ
ekabaãt; me edabwike n irer nan ede-
degerida.
16 Ñea oroe eñame ñabũn eko emit
duwõra bwe e nimõ õebakida ean wõn
imin ñei, me ñea oija imin ñabũn
ebak emit duwõra, nan eko wañarõr
imin aeõg.
17 Wo nim õtõ ijũñõm mõ kaiõt aet
eñame ñabũn õman, me õepoi a bũ-
riõũm aeõ ititsiet.
18 Bwe ei imin ñea omo ia wo
ñaeow mũñane ian bũriõũm, tsin ia ã
ooaio ũra memak eow ean batem.
19 A õmeata ñabũmine, eh, ea aw,
bwe wo nim tũebõn Jehova.
20 Õten, A eitsiõk ogiten eare aw
mũñan omo ñan añõget ekekeri n
tsiet-imin;
21 Bwe wo nim tsiet õkõr eñõg ña-
na iduwen, me bwe wo nim kan õbũ
eñõg ñana iduwen ea ñabũna rõ õijõ-
toruwei auwe?
22 Wo nim eõ wuromwi eñame ñea
eko wõn imin ñag eko emit duwen;
me wo nim eõ oroe eñame ñea õka-
nanoañ ean metoror:
23 Bwe Jehova nan pan añõget de-
deũra, me I nan barũ tsimorũra ña-
bũna rõ wuromwi ũra.
24 Wo nim eõ kewin a eñame ion

ñea akake; me wo nim eõ edegeri
eñame ñea amet õgirow:
25 Bwa ñam wo kereri eat deden,
me wo kona eatarõ ñea inan õqũõr
anũm eow ean.
26 Wo nim eõ gar ũra ñabũna rõ
raraũbe *n oduwen aeõra,* me wo nim
eõ gar ũra bet ñabũna rõ ñeijũbwõra
ñabũna rõ õnani pũmwet imin:
27 Tsin ie eko wam imin in pũmwe,
adag õ õbũien winem atsin ijõñũm?
28 Wo nim eõ õekeow imwit ñea
emwewak, ñea am bagadugu õweijo-
ran.
29 Wo ãt eñame ñea ebetsibetsi
ean an makur? i nan weijo ian mõra
uea; i nan eõ weijo ian met eñame
me ñabũn ejõñ.

ITŨBAÑ 23.

TSIN ia wo megeda n ijeiji itañit
amen ekõm ion, wo nim kama-
rarei õkõr amea ñea emek ian mem;
2 Me ñaeow debitsi eran ean terem,
tsin ia auwe amen teji.
3 Wo nim eõ ije wõn ijeiji ñan eta;
ñag ũra ijeiji it tsitsino.
4 Wo nim eõ õeagouw ie enim ebak
imin; wo nim rañada atsin ean am
man.
5 Õten, wo nim õtõan a mem imin
ñea epar in ekeow? bwe ebak it imin
tũ ũra iririñ bõrañ in õeta, tekei dõ-
maninab ñea õeta eada ianweron.
6 Wo nim eõ õmanen õat eñame ion
ñea etsimine men ebaka, me wo nim
eõ ije õan ñan eta:
7 Bwe tekei an kamararei iow ian
bũriõũn, õũga bet deden: õ ũge aw,
Wo nim ijeiji me eren: me bũriõũn
eõ mek itũrũm.
8 Wo nan ean õañam ñakena wo
õren õn, mi nan gõrõ aem ñan eta.
9 Wo nim eõ dorer iat ijũñen ñea
õkabaãt; bwi i nan miowi manin aem.
10 Wo nim eõ õekeow imwit ñea
emwewak: me wo nim eõ metu a
wañara tañ in kiãõ ñabũn emat etõ-
ñũra:
11 Bwo oaio wañara amen katsi-
mor: I nan gagait añõgõra n iwitsiow
auwe.
12 Wo nimõ õepoi a bũriõũm ekе-
reri, me ijũñõm ea eñõgen tsiet-
imin.
13 Wo nim eõ keõ n ira eoniñ; bwe
tsin ia wo iraeõt edabwike n irer, i nan
eab ima.
14 Wo nim iraeõt edabwike n irer,
me wo nan õtsimor anit atsin Seol.
15 Ñaiũ, tsin iõ õka bũriõũm, eibi-
bõki bũriõ, bũriõ kõr:
16 Eh, nan ibibõki bũriõ, tsin ia ba-
tem õrai mũñan eimwi.
17 Bũriõũm enim eõ añañõn amet
dũra: me wo nimõ mek ian miowen
Jehova eat ibũm memak:
18 Bwe etsimine kõr ekamarũmwi,
mi nan eko tokin am tob.
19 Ñaiũ, wo nim kaiõt, me wo nan
man, mo otow bũriõũm iat emedena.
20 Wo nim eõ mek inimaget amen
eren wein; ma amen teji n kõ duwen:
21 Bwa amen eren ogiden ma amen
teji nan eko wañara imin; bwe inei-
nedu nan õeduaeõt eñame ekarawin
ñan eberekenae.
22 Wo nim kaiõt aet etõñũm ñea
õriguw, me wo nim eõ miowi inõm ie
ei eñaben ãn.
23 Wo nimõ rouw iduwen, me wo
nim eõ row-iow; *eh,* quõquõn kõ
eman, me ekereri, me itsiet-imin.
24 Nan ouwak an ibibõki etõñit
oniñ ñea omo: ñea õrig eoniñ ñea
õman nan ibibõki itũrin.
25 Enim ibibõki etõñũm mi inõm,
me enim ibibõki õkõr ãita ñea ogiten
õriguw.
26 Ñaiũ, wo nim ome bũriõũm, me
enim ibibõki mem eat dedeũ.
27 Bwe ãinimwen te toreda ei ijũb
ñea õkeboruru; me ãinimwen mwa-
mwaniñ ei ijũb ñea oroeõ.
28 Eh, ãita obaber tekei amen to-
rere, mõ õebakida ñabũn õkamama-
do inimaget eñame.
29 Ijegen ñea etsimine gain? ijegen
ñea etsimine roin? ijegen ñea etsi-
mine an ake? ijegen ñea etsimine an
ñuruñure? ijegen ñea etsimine witen
me eko dõgin? ijegen ñea emer men?
30 Ũra kõr ñabũna re raq eow itañit
wein; ñabũna re nuaw mõ õnani wein
ñea ã kamwararoei.
31 Wo nim eõ kania wein iõ õmwi-
rara, tsin iõ õmeata men iat iwũr,
tsin io orodu ian ijem me etsiramae:
32 Mi imũr, õ kamwituw tekei
schlange, me ebuw tekei otter.

33 Me mem nan ãt imin in kama-
dauniñ, me bũriōũm nan ōrai mũñan
eō eimwi.
34 Eh, wo nan ek'auwe eñame ion
ñea emequōr imago, mi tekei ion ñea
emequōr inũmwit deneañ.
35 *Me wo nan ũge,* Re iraeō, ma A
eō ũne; re irũgageñō, ma A eō ni-
mōn: A nan rida ijet? A nim kan
nua mō ōnani.

ITŨBAÑ 24.

WO nim eō añōt eñame ñabũn eba-
ka, me wo nim eō teñ mek ita-
ñũra:
2 Bwe bũriōũra ōkamararei ekama-
mado, me bateōra ōpōpat emakur in
ibaka.
3 Ā wei ewak eow iat eman; me ã
ōweijo-oaio eow iat itsiet-imin:
4 Me ã oquenōt imin memak ñan
ouwak pũmwen mo omo rum in me-
mak eow iat ititsiet.
5 Oaio eñame ñea ōman; eh, ōña-
beda waiot eñame ñea etsiet-imin.
6 Bwe wo nim ake tekei bũriōũn
wam amen eow ñabũn ōman: me
etsimor eb ie ebak amen ijogi.
7 Ogoda kōr eman, me ñagat eka-
baãt re eab kona: e eab ead mwin ian
menoror it tekawa.
8 Ñea ōkamararei deden in ririñ
ñea ebaka, eñame nan ōpan bwa
amen kamamado.
9 An kamarar eñame ñea ekabaãt ei
idũra: me imin ñea ã miowi ōkōr eow
itũrit eñame ei amen kawiduemin.
10 Tsin ia wo eago ean bũmit eroe,
oniñ waiom.
11 Wo nim ōtsimor ũra ñabũna ã
eow ea ima, me wo nim ōgōg ũra ña-
bũna ã abien naga.
12 Tsin ia wo ũge, Kania, ama eō
tsiet ñune: ōten, Amea ñea epaunei
ibũriō eō kamararei? ma Amea ñea
erañа anũm eō tsiet? ōten, E eab oija
eñame memak pũmwen aũra makur?
13 Ñaiũ, wo nim kō meli, bwo omo;
me manorin meli ñea eta ia wo ōma-
nen:
14 Mi tekei bet bwe wo nan tsiet
eman bwe eta ea anũm: tsin ia wo
kona, etsimine ekamarũmwi ean, mi
nan eko tokin am tob.
15 Ñauwe eñame ñea ebaka, wo
nim eō kamaduei eñan in mek eñame
ñea omo; wo nim eō ijababa eñan in
ōnano:
16 Bwe aworin aeiu an pudu eña-
me ñea omo, me e tik riapaeda: me ã
ōraijedu n ijababa ñabũn ebaka tsin
ie eagada gaiũra.
17 Wo nim eō ibibōki io opudu ba-
rũōm, me enim eō idorodoro bũriōũm
ia ã ōraijedu;
18 Bwa ñam Jehova ãt, me eō omo
ian men, me E iwid an egirow atsin
ean *amea.*
19 Wo nim eō ōbōñ bũriōũm bwe
dōgit amet dũra; me wo nim eō añōn
ñabũn ebaka:
20 Bwi nan eko ekamarũmwi ea
eñame ñea ōkamamado; me inan abi
wōn lampe eñame ñea ebaka.
21 Ñaiũ, wo nimō miow Jehova me
uea: me wo nim eō kewin a ũra ña-
bũna rō kamwarar:
22 Bwi nan epar in eagada gaiũra;
ijegen ñea etsiet ōeōgidaen gaiũra
atsin itũrũrōr?
23 Ñane bet *aeōra* ñabũna rō man.
Eō omo ijij eōrit eñame eat adae in
mwit añōg.
24 Ñea ũge a eñame ñea ebaka,
Wo omo; eñame ri nan ramwaniei,
me eponñame ri nan miowi ōkōr:
25 Me ri nan ibibōki ñabũna rō ōrō-
wei amea, me egeidawianaw ñea omo
nan pudu a ũra.
26 Ñea ōnei eñōg eat edae ñan ei-
mwi, tekei eagagime ñea omo.
27 Wo nimō gadagadauw iow aton
am makur, mo oog duwetow añe; mi
imũr wo nan wei am wak.
28 Wo nim eō ek'auwe amen odu-
wen an dũra aranom ie eko dōgin; me
wo nim eō tsitsino ean batem.
29 Wo nim eō kōũge, A nimō ririñ
a tekei an ogiten ririñ ame; A nim
oija amea wōn imin tekei an makur.
30 A ōd itañin wōn tañ in kiãō eña-
me ñea ōkenañanañ, mi itañin wōn
eñan vitis eñame ñea eko an tsiet-
imin;
31 Me, kania, erō akanthos ean me-
mak, ã bōñeidujowōt imin erō ñan
eōkōñ, me ã ōmeiwatu ororen ñara-
na epe.
32 Ma A kania, ma A kamararei;
A aia ma A konaet ekereri ean;

33 Ti iju aigetow imijimij, me aige-
tow ineinedu, me aigetow eõgõg ebe
n teñ mijimij:
34 Mi nan õrre bet an eko emit du-
wõm tekei amen torere, ma an ga bũ-
riõũm ñag eko wam imin tekei eñame
ñea etebab dõbae in ake.

ITŨBAÑ 25.

ÑANE bet inon aen Solomon ñana
eñõgen man, ñan an ñame His-
kia ñea uea n Juda kopiei.
2 Bain õraitsiten Gott ewewinet
imin Itũrin: me bain õraitsiten uea
õnanien garwewe imin itũrũra.
3 Ianweron ei imin ñea ogoda, me
eb ei imin ñea ejõñ, me bũriõũn uea
re eõ kona n tsiet.
4 Oekae kõ bwijat silber atsin eat
silber, mi nan meta iwũr bwe wõn
amea amen õdereder:
5 Oekae kõ eñame ñea ebaka atsin
ian men uea, me inan ooaio wõn tron
iat omo.
6 Wo nim eõ gagoda ian men uea,
me wo nim eõ weijo iat eñat eñame
ñabũn õkaganado:
7 Bwo omo eken ia ã nim ũge aw,
Akõda kõ ine, ea õijõñem ian men
prinz, ñea mem ogiten aia.
8 Wo nim eõ rañañ in tuwin ake
bwa ñam wo iki bita wo nimõ dadei
iruwin, tsin ia wo maneañ ian men
aranom.
9 Wo nim õpat dedem ea aranom *ia
ta amũrõr*, me wo nim eõ õnũñita
wõt eñame imit on ñea e teñ ewe-
win:
10 Bwa ñam õbabakaiw ñea õkaiõt,
me eõ toki õbabakaen egõm.
11 Eñõg ñeijina ã õrai iow eat edae
eimwi *tekei* quan rimmon ñana gold
iat ebwer ñana silber.
12 Tekei eretijũñ ñea gold me bait
edabũk ñea gold ñea edereder, õũga
bet amen õrõwe ñea õman iat ijũñet
eñame ñabũn etaraba.
13 Tekei egaramamwet schnee eat
edae in ineded, õũga bet amen õijõn
ñea edõbweduwen itũrũra ñabũna rõ
õijõn; bwõ õ õtsimor bũriõũn wõn te-
moniba.
14 Ñea te ei etsitan ñei bwe dõgin
an adu n tabaite, tekei denañ me eñin
me eko weron ean.
15 Eõ-akake okona bũriõũt amen
ekõm, me eo ñea emeroro etsiba
erõ.
16 Wo konaen meli? õn kõ tekei
eiwin aw, bwa ñam õgõmweiw, me
wo erereda.
17 Enim eõ wõñ nanam aeow ian
an wak aranom, bwa ñam õ ñijõnuw
me emiowuw.
18 Eñame ion ñea õrai eñõgen ta-
baite bwe dõgin aranon tekei eka-
do, me ipudutũbwin, me mwit dobo-
nara eõkõñ.
19 Ekeiduwenet eñame ñea eõ dõ-
bweduwen eat edae in roe *tekei* imwi
ion ñea emae, me eana ñaran eruwõ-
dan ian akowõñin.
20 Ñea eriañ a ibũriõ eroe tekei ion
ñea ouda an karawin eat edae in ma-
mwe, mi tekei biniga eat soda.
21 Tsin ie emetũr barũõm, oija kõ
ijeiji bwe enim õn; me tsin io õ bõñ,
õrenõn kõ ebõk:
22 Bwe wo nan õebwepoi iow ani-
mwen tũbwin kohlen in ãe, me Jeho-
va nan õmarũmwiw.
23 Eñin in apwewa õrean weron: mi
tekei bet eo n tabaite bwõ õ õreat
eme't õgirow.
24 Omo eket emek inimatijũñet
ewak anim, ea emegeda itañit ãn ñea
õnanũmwi iat ewak ñea eñame eõ to-
ki n naña.
25 Tekei ebõk egaramamwe ea eña-
me ñea õbõñ, õũga bet imwinen omo
atsin eat eb ñaben ogoeow.
26 Tekei ebõken eren ñea ã jorga-
geñ, me burodaũt ebõk ñea ã õba-
baka, õũga bet eñame ñea omo ñea
õgõgaro ian mõra ñabũn ebaka.
27 Eõ omo ekõ meli ouwak, ma at
eñame tũ ũra eõnani eredueõra deõ ei
eredu.
28 Ñea eõ õgõg añõgen anin *tekei*
tekawa ñea ã ijababa, ñea eko oro-
ren.

ITŨBAÑ 26.

TEKEI schnee eat sommer, me we-
ron eat edae in ineded, õũga bet
eredu bwe eõ eiwin a amen kabaãt.
2 Tekei itsirir ñea õñiõñio, me
hirundo ñea õaõeta, õũga bet era-
mwani ñea eko dõgin bwe eab õrre.
3 Edabwike n ira pferd, me kaeded

in mwit esel, me bain iraet erowura
ñabūna ekabaāt.
4 Wo nim eō ōnei ñea ekabaāt te-
kei an kabaāt, bwa ñam wo gar de-
den.
5 Wo nim ōnei ñea ekabaāt tekei
an kabaāt, bwa ñam ō ūge ian bū-
riōūn bwō ō man.
6 Ñea ōijōn aet eijin itūrit ekabaāt
e towiow nanan, me e nim oroeān.
7 Ōkaramwai me eruwiruwō nanat
eñame ñea ōrañ: mi tekei bet eñōgen
man ian mwūra ñabūna ekabaāt.
8 Tekei bweret epe ñan ouwak pū-
mwen animwet ewedūdū n epe, ōūga
bet ñea oija ekabaāt eredu.
9 Tekei eōkōñ ñea emetu ian bet'
amen eren ogiden, ōūga bet eñōgen
man ian mwūra ñabūna ekabaāt.
10 Tekei amen kōña dobonara ñea
eñowoñ eñame memak, ōūga bet ñea
ōōmakur ñea ekabaāt mō ōōmakur
ūra ñabūna rō ōd itañin.
11 Tekei robar ñea eredō a eanen
ōanō, ōūga bet ekabaāt ñea eredō a
deden in kabaāt.
12 Wo āt eñame ñea te ei ōmaman
ian men? etsimine eken tobeien ñea
ekabaāt ea ñei.
13 Ōūge eñame ñea ōkenañanañ,
Etsimine leon ion ian medena; leon
emek iat emedena.
14 Tekei baedu baidaen metewak
eow ean wekañan, ōūga bet iwiwidet
eñame ñea ōkenañanañ ian wōn bett.
15 Eñame ñea ōkenañanañ etotu
ben iat iwūr; mō ōkenañanañ ie etik
ōredōataw ian mwin.
16 Eñame ñea ō kenañanañ te ei
ōmat eken ñei ian men ea aeiu eña-
me ñabūna ro kona n ōnei eñōg iat
eman.
17 Ñea ōdōwōñ itañit ake, mi te
ei ōdamadam in ake eat ake ñea deō
aen, ei tekei ion ñea ōgōg ijūñe'
robar.
18 Tekei edairinaija ñea ōrai eda-
bwike ñan ōñ, me mwit dobonara, me
bait ekama;
19 Ōūga bet eñame ñea oquiawiei
aranon, mō ūge, Adaga ia A tō ka-
ramwen?
20 Tsin ie emag ewenāe, nan ima
bet āe: me tsin ie eko amen quin mwi-
nen, nat toki bet eake.
21 Tekei kohlen ea ōñ it āe, me ewe-
nāe ea āe; ōūga bet eñame ñea ōna-
nūmwi n ōrig eake.
22 Aet amen kedōmwimwi tekei
ijeiji ñan eta, me re metu iat ije ino
ogodu ijōñ.
23 Ebate ñan ōkūñijow me ibūriō
ebaka tekei iwūr ñarana emwarere
ñarana ā ōbidōn bwijat silber.
24 Ñea añ etsitsino ean baten, mō ō
ōaji iqui ian:
25 Tsin iō ō ōmamo aen, wo nim eō
ōn-mwin; bwe aeiu imin ñan eimwi
bwe ā nimō miowi ōkōr eow ian bū-
riōūn:
26 Tsin ie e ewewin an añ eow
iat iqui, inan ōmeata an ibaka eow
in met eporñame.
27 Ñea eiri ijūb ion i nan pudu
ian; me ñea ōpae epe ion nan pae-
duw a.
28 Eo ñea tabaite añañōn ūra ña-
būn o ogiten ōōūne; me imwi ñaran
ōkedujow ōeōgida gait eb.

ITŪBAÑ 27.

WO nim eō gagoda bwe dōgin ija-
ran; bwe wo eō tsiet ñea ibūm
ibūmin nan ōmeata.
2 Eñame ion enimō tsitanuw, me
deō mwim; eratequō enimō tsitanuw,
me batem enim eō tsitanuw.
3 Eroe epe, me eroe bet eraūrō; me
eroe eken ōbōñen būriōūn ñea ōka-
baāt ea murowe.
4 Etiritir egirow, me edamadam te-
kei eneñab; mi ijegen ñea okona n
weijo ian obwet ebaran?
5 Omo eket ōrōwe ñea emeta ea
eauwā ñea eō nūñida.
6 Omo ōmagaet eñame eow itūrit
dañan: me ebak ōkōr an agagime ba-
rūet eñame.
7 Eñame ñea emarañ eō kona n ka-
nia manorin meli: me eta imin me-
mak ñan ōbaōadsin ian met eñame
ñea emetūr.
8 Tekei imin ōeta ñea ōñiōñio atsin
ean an eika, ōūga bet eñame ñea ōñiō-
ñio atsin eat eñan in mek.
9 Ekabit me ekabojarara ar ōeibi-
bōki ibūriō; tekei bet an omo dañat
eñame ñea ā kona eow eat eñōgen ōka
ñea iduwen.
10 Wo nim eō eatow dañam, me

dañat etõñũm; me wo nim eõ ñow ian
an wak edũm ean am bũm in roe: omo
eken aranom ñea etũren aw ea edũm
ñea emek ogoeow.
11 Ñaiũ, wo nim õka, mõ õeibibõki
bũriõ bwa A nimõ kona n õnei ñea
õbabakaeõ.
12 Eñame ñea õka ãt ibaka, mõ õ
kerũen: me ñabũn etũr bũriõũra rõ
õd itañin, me eagadan gaiũra.
13 Wo nim õgõg amo an karawin
amea amen ñeijũbwet eratequõ; mõ
õgõg amo imit on ñea wõt eñame
ñea amen ñeijũbwet ãinimwen mwa-
mwaniñ.
14 Ñea õgageidawianaw dañan iat
aeuwak mõ õ gatabwijbũwij in ri-
da, inan õpat deden ñune bwe ramwa-
nieien.
15 Õkaedu weron ñea eko tokin eat
ibũm in ouwak weron, me ãt on ñea
õnanũmwi ar ta tsitobo kõr;
16 Ñea eteñ dug ãita tekei bet ie e
teñ dug eñin, me tekei bet damarũ-
min ben iõ obabweji eir.
17 Debitsi õeõkõñ debitsi; õũga bet
at eñame õeõkõñ met dañan.
18 Ñea erañа ficus eõen i nan õn
quan; me ñea edõgõn wõn temoniba
inan eredu.
19 Tekei ebõk ñea õmeata deden
met eñame ea men, õũga bet bũriõũt
eñame õmeata dedet eñame ea ũra.
20 Eitsiõk marañ Seol ma Abad-
don; me eitsiõk bet marañ met eña-
me.
21 Kapa n gatar ei bait silber, me
eom ei bain gold; ã õij eñame eow eat
tsitanen.
22 Tsin ia wo totu ekabaãt ion iat
equen-ogog me dewiweiõt etewiw epo
a weizen, eab nuaw bet deden in ka-
baãt atsin itũrin.
23 Wo nim oquaquiw me tsiet de-
den wam epowi memak, me kanaka-
nia kõr wam imin gõgõrõ:
24 Bwe eõ eko tokin ebak it imin;
mõ õten, oaio krone atsin eat edeten
ea edeten?
25 Ã onuaiw ibũgibũgi ñea emade-
tõ, me emetat ibũgibũgi ñan õren rig,
me ã õebwepoi imin erõ n eat etowe-
dũdũ.
26 Lãmmer ũra bain am karawin,
me ziegen ũra pũmwet eb:
27 Mi nan tsimine renitin ziegen
ñan ouwak bwe õañam, me õan
amen bwiõm, me õañara wam oniñ in
ãn.

ITŨBAÑ 28.

ÑABŨN ebaka rõ gõrõ ñag eko
eñame õmamũr ũra: me ñabũn
omo re eõ mañijũñij tekei leon.
2 Tsin ie edũra eb, ebak monibain;
me inan õraq an weijo-oaio eow itũ-
rit eñame ñabũn õka ñabũn etsiet-
imin.
3 Eñame ñea eko emit duwen ñea
oroe ũra ñabũn eko emit duwõra te-
kei weron ñaran õpaba imin me eko
betibet ijeiji iruwin.
4 Ñabũna re erowi edogor re tsitan
ũra ñabũn ebaka; me ñabũna re rañа
edogor ra ake a ũra.
5 Eñame ñabũn ebaka re iki imwit
añõg ñea eimwi: me ñabũna rõ õnani
Jehova re tsiet imin memak.
6 Omo eket eñame ñea eko wõn
imin ñea edũgidugo ian an omo, ea
eñame ñea ebaka deden, ñea ebak
emit duwen.
7 Ñea erañа edogor ei eoniñ ion ñea
õka: me ñea õkewin a amen teji õ
õgadũkũrañ etõñin.
8 Ñea õebak wõn imin ean marũ-
mwin wõn geld ñea eõ eimwi ma an
ñabeda, õ õepoi bwe wõn ñea õkana-
noañei ñabũn eko emit duwõra.
9 Ñea eiwid ijũñen in eõ teñ kaiõt
edogor, an tetaro ei imin ñea ã miowi
õkõr.
10 Ñea õdũra ũra ñabũn eimwi de-
deũra iat emedena ñea ebaka, i nan
pudu ian an pañ: ñabũna togit omo ri
nan õgõg mũñan omo.
11 Eñame ñea ebak emit duwen te
ei õman ian men; me eñame ñea eko
emit duwen ñea etsimine an ititsiet
õnani garwewe deden.
12 Tsin ia re doganigae ñabũn omo,
ouwak eredueõra; me tsin ie eogoda
ñabũn ebaka, nan kerũ eñame.
13 Ñea ewewin an dũra nan eõ gei-
dawianaw: me ñea õmeata me erowi
inan kananoañei.
14 Õgeidawianaw eñame ñea eõ to-
ki n miow: me ñea õenõwewe bũ-
riõũn nan pudu iat eroe.
15 Tekei leon ñea oruõr, me bãr ñea

edũgidugo; õũga bet amen ekõm ñea
ebaka ñea õmwit añõget eñame ña-
bũn ekõ emit duwõra.
16 Temoniba ñea eko an tsiet-imin
ouwak an oroe eb: me ñea emiowi
eõñaneme n teñ imin inan õraq an
bũm.
17 Eñame ñea ã oroe iow ean arat
eñame ion i nan gõr aeow ian an ijũb;
eñame enim eõ õgagõg.
18 Ñea edũgidugo iat deden ñea
eimwi inan õtsimor: me ñea ebaka
deden nan pudu.
19 Ñea õgapaedaei ũbwien nan
ebak ijeiji ·itũrin: me ñea edegeri
eñame ñabũn õkabaãt nan eko emit
duwen.
20 Inan oouwak õgageidawianawet
eñame ñea edõbweduwen: me ñea
erañañ in õebak wõn imin nat agada
gain.
21 Eõ omo ijij eõrit eñame: me eõ
eimwi bet ie enimõ dũra eñame bwe
dõgin brot eken.
22 Ñea etsimine men ebaka eraña-
ñei ebak in wõn imin, me e eõ tsiet
bwi nan õrre a an eko emit duwen.
23 Ñea õrõwei eñame i nan kona
eken quedeien imũr ea ñea õkedujow
eat on.
24 Ñea eñan wõt etõñin mi inen
imin, mõ ũge, Deõ idũra, ei õkõr da-
ñat amen ijababa imin.
25 Ñea õmanoa n imin bũriõũn õrig
eake: me ñea etũebõn Jehova i nat
duweduw.
26 Ñea te ei etũebõn bũriõũn ei
ekabaãt: me ñea edũgidugo iat eman
inan õtsimor.
27 Ñea oija imin ñea eko emit du-
wen nan eab ga bũriõũn ie eko wõn
imin: me ñea ewewin men nan ouwak
ramwanieien.
28 Tsin ie eogoda ñabũn ebaka, nan
kerũ eñame: me tsin ia re ma, nan
aeõñ ebakeda ñabũn omo.

ITŨBAÑ 29.

EÑAME ñea ouwak wererien ñea
õenõwewe teren inan par in õe-
keow, me ekeow bet õtsimoren.
2 Tsin ie ebakeda ñabũn omo, nan
ibibõki eñame: me tsin iõ õmwit añõg
eñame ñea ebaka, nan anar eñame.
3 Ñea ãeñ eman õeibibõki etõñin:
me ñea õkewin a ãinimwen te toreda
etorowiowei wõn imin.
4 Õweijo-oaio eb uea ñea õmwit
añõg iat eimwi: me ñea õpat eañabai
bwe ã nim oija õraijedu eb.
5 Eñame ñea õedujow aranon e
eatow iw me ereijõn medenat dañan.
6 Etsimine eatarõ ean an dũra
eñame ñea ebaka: me eriañ eñame
ñea omo me e ibibõki.
7 Eñame ñea omo etsiet dedeũra
ñabũn eko emit duwõra: eko an tsiet-
imit eñame ñea ebaka ñea i nan tsiet
iow ean.
8 Amen kawiduemin re jiũiow te-
kawa: me eñame ñabũna rõ man re
iwid eanuaw egirow.
9 Tsin ia ar kañaeot eñame ñea
õman me eñame ñea õkabaãt, tsin io
o ñuruñure õa e idõdõ, eko bet eõnano.
10 Eñame ñabũn etiritir re miowi
eñame ñea togit omo: me ñabũn
eimwi dedeũra rõ õnani anin bwe re
nim õtsimor.
11 Amen kabaãt õmeata an egirow
memak: me eñame ñea õman ejen
bũriõũn me e dug.
12 Tsin ia amen ekõm ion erabat
ebaite, nan baka an tsiõ memak.
13 Ar ekowõñ eñame ñea eko emit
duwen me eñame ñea õkamamado;
Jehova õeaõ mõrõr aeõg.
14 Uea ñea edõbweduwen in mwit
añõgõra ñabũn eko emit duwõra, nan
weijo-oaio wõn tron eõ toki.
15 Edabwike n irer me eõrõwe ar
totow eman: me eoniñ ñea ita õeimwi
õ õgadũkũrañ inen.
16 Tsin ie ebakeda ñabũn ebaka,
ebakeda bet idũra: me eñame ñabũn
omo ri nan aia an pudu mibũne eñame.
17 Wo nim ira ñaim, mi i nan oija
aw eõnano; eh, i nan oija anũm ibi-
bõki.
18 Tsin ie eko eñõgen propheten,
eñame ri nan keõ n raña dedeũra: me
ñea eraña edogor õgeidawianaw.
19 Ã eõ kona n wereri itsiõ eow
eat eñõg: bwe tsin ie e tsiet eab
idõg.
20 Wo ãt eñame ñea epar it dorer?
Etsimine eken tobeien ñea ekabaãt
ea amea.
21 Ñea agoweijida an tsiõ atsin ean
an bũm in oniñ i nan eke ñain imũr.

22 Eñame ñea edamadam õrig me[illegible]
me eñame ñea akake õñabida an d[illegible].
23 Nan õijõñ eñame an gagoda: me
ñea eõ gagoda nan kona eredu.
24 Ñea õkewin a amen torere eimi-
owi anin; õ kaiõt aet amen ekom ñei-
jin õpan a bwe enim schwõr, me e eõ
pan.
25 Miowet eñame õreat ime: me
ñea etũebõn Jehova inan õtsimor.
26 Eñame ñabũn ebak rõ õnani
aquedeieõra itũrit amen ekõm: me
mwiten añõget eñame õñaũn itũrin
Jehova.
27 Imin ñea â miowi õkõr eow itũ-
rit eñame ñabũn omo ei eñame ñea
õkamamado: me eñame ñea eimwi
deden ei imin ñea â miowi iow itũrit
eñame ñea ebaka.

ITŨBAÑ 30.

AEN Agur ñea ñain Jake; eñõgen
propheten. Amea ũge a Ithiel,
ea Ithiel me Ukal:
2 A kabaât eken ea eñame memak,
me ekeow an õka eñame itũrũ:
3 Ma A eitsiõk kereri eat eman,
ma A eitsiõk kona tsieten Amea
Ebwigaga.
4 Ijegen ñea oroga ianweron mi
tik redõdu? ijegen ñea õebwepoi eñin
ian ben? ijegen ñea oquõr ebõk eow
ean an karawin? ijegen ñea õweijo-
oaio mwit eb memak? ijegen egen,
mi ijegen egen ñain, ia wo tsiet?
5 A ij aen Gott memak me edere-
der õkõr: ei õkõr aũra kabina ñabũna
re tũebõn Ñei.
6 Wo nim eõ õañidaw ean aen bwa
ñam O õrõweiuw, me â tsietuw bwa
auwe amen tabaite.
7 Aro imin A kõñõt tsinim; wo nim
eõ bwean ame, ñag A eitsiõk ima:
8 Wo nim oogoeow tsiniõ deden
ñea eko woun me ebaite: wo nim eõ
ome emit duwõ me wo nim eõ ome
an ebak emit duwo: õijõijiõnõ kõ
ijeiji ñea eimwi ame:
9 Bwa ñam A marañ, ma A ereriõ-
nuw, ma A ũge, Ijegen ñea Jehova?
õa ñam eko emit duwõ ma A torere,
ma A õrai egen wañа Gott ma A õba-
baka.
10 Wo nim eõ kadeaeoei añõget
itsiõ ea wõn temoniba, bwa ñam õ
[illegible]meluw, me â panuw bwe wo
d[illegible].
11 Etsimine edet edeten ñabũna rõ
kabakai etõñũra, me re eõ õgageida-
wianaw inõra.
12 Etsimine edet edeten ñabũn tũ
ũra ro omo ian mõra, me re eitsiõk
gabũr ũra atsin ean aũra kanakanenõ.
13 Etsimine edet edeten, dagat õga-
goda marõra! me ro 'oogoda ewen
mõra.
14 Etsimine edet edeten ñabũn te-
kei ipudutũbwin mwũra, ma ara tekei
debitsi, bwe re nim õn ñabũn eko
emit duwõra mõ õekeow ũra atsin
eat eb, me ñabũn õga bũriõũra atsin
inimaget eñame.
15 Arumen ñait ân vampire *ñaru-
men ar ũge,* Ome kõ, ome kõ. Aiju
imin ñan eõ kona n marañ, *eh,* aeoq
ñana re eab ũge, Ogen.
16 Bwe Seol; me ije ñea eobo; me
emwarere ñea eõ marañ in ibõk; me
âe ñea eõ kõũge, Ogen.
17 Eme ñea owidu etõñin, mõ õkeõ
ie erabat inen, raben in iat epañ nan
ebu, me ñait dõmaninab nan õn.
18 Aiju imin ñan õkamadauniñ
õkõr itũrũ, eh, aeoq õkõr ñan A eõ
tsiet:
19 Dedet dõnaninab ijõñin ianwe-
ron; me dedet schlange eat epe; me
dedet deimanu ijuwũkõganemago;
me dedet eman me dedemaro n ân.
20 Ñaiune dedet ân ñea emequõr it
dũra; õ õmamõg mwin ie ejeiji, mõ õ
ũge, A eõ ririñ ñea ebaka.
21 Eruwiruwõ eb bwe dõgin mũ-
ñane imin aiju, me dõgin bet aeoq,
ñan e eõ kona n õbũ, *bwe ñane:*
22 Itsiõ ie ekei uea; ekabaât iõ
õgõmwe ijeiji;
23 Me ân ñea ebededo ie e mere;
me itsiõ ân ñea enim pwijen eb me
ñeijũbwet âita wõn temoniba.
24 Aeoq imin ñan õkadudu eat eb,
mo ouwak aũra õka;
25 Ñabũna emwarõ ũra epo ñea eõ
oaio, mõ rõ gadauw õañara eat som-
mer;
26 Ñabũna hyrax ũra epo ñea eijũ-
rũñ me re ririñ eñõra n mek iarat
epe ñan ogoda;
27 Eko wañara uea eakitorenapõ,
me re meta memak in eke aipowin;

28 Õmakamakur ben areowõm ĩ e
mek ian wõn schloss uea.
29 Aiju imin ñan edabũk aũra dũgi-
dugo, eh, aeoq ñan edabũk aũra dũgi-
dugo:
30 Bwe leon, ñea oaio eken inima-
get imin gõgõrõ memak, me e eab gõ-
garo ian men tamo ion;
31 Me robar ñea õgõrõmarũm; me
bock; me uea ñea ã eõ kona n iwi-
tsiow.
32 Tsin ia wo õgõg eõrit ekabaãt in
gagoda, me tsin ia wo kamararei ñea
ebaka, tsimaeõn kõ mwim bem.
33 Bwe emeta butter eow ean rara-
net ikimama, ma amwamweãn bodit
eñame õmeata era: õũga bet edama-
dam bwõ õmeata eake.

ITŨBAÑ 31.

AEN uea Lemuel; eñõgen prophe-
ten ñeijina inen õwereri a.
2 Ekeken, ñaiũ? ekeken, ñain ijõ?
ekeken, ñain aeõ n votum?
3 Wo nim eõ oija ãn waiom, me de-
dem ea ñea abab uea.
4 Eõ eimwi, Lemuel, eõ eimwi itũ-
rũra ñabũna uea bwe re nim eren
wein; me eõ eimwi bet itũrũra ña-
bũna prinzen *bwe re nim ũge,* Iña
eogiden?
5 Bwa ñam re ren me re mejiõt
edogor, mõ õpwer mwiten añõgõra
ñabũna ã oroe ũra.
6 Oija kõ eogidet eñame ñea eman
naga, mo oija bet wein ñea eroe bũ-
riõũn:
7 E nimõ nim me mejiõt deden ñag
eko emit duwen, me e nim eõ gauwei
õmaran an roe.
8 Ead kõ mwim bwe dõgũra ñabũn
õpwer eora, mõ õmeata dedeũra me-
mak ñabũna ri nan ekeow.
9 Ead kõ mwim, mwit añõg eimwi,
me mwit añõgõra ñabũn eko emit du-
wõra me ñabũn õga bũriõũra.
10 ¶ Ijegen ñea okona n ãt ãt on
ñea eimwi? bwo ouwak eken pũmwen
ea perlen.
11 Bũriõũn amea agen etũebõn, mi
i nan kona bet wõn imin.
12 E ririñ a amea agen bita ñea
omo, me deõ ibaka ean an bũm in
tsimor memak.
13 Õ õnani wolle me flachs, me e
eke emakur ben iat iteñ.
14 Ãita tekei wañara deimanu amen
erow; o kona wõn ijeiji atsin ogo-
eow.
15 E rida ñag eitsiõk baõ iaõin, mo
oija ran an wak õañara, mo oija wõn
ãinimwen makur aũra makur.
16 E ãt eb emwarin, me e rouwien:
mõ õ kiãõ eñan vitis eow ean quan
ben.
17 O quõrõt iwugagat oaio, mo oaio
ben.
18 E ãt bwe etsimine woun wõn
imin in erow: me eõ ma wõn lampe
ijõbũm.
19 E totu ben ean rocken, me ben
õgõg spindel.
20 E ead ben ea ñabũn eko emit du-
wõra; eh, e ere ben ea ñabũn õga
bũriõũra.
21 E eõ miow schnee bwe dõgin
amen bwien; bwõ õ õkarawinõn
amen bwien memak ekarawin õmwi-
rara.
22 E eã winen ñana togit omo;
linon me dedegai õmwirara wojen.
23 Ã tsiet amea agen eow ean me-
toror, tsin ie e megeda inimagen ña-
ben eat eb.
24 E ririñ ekarawin ñana linon; mo
oija amen erow aquarat iwugagat
eñame.
25 Wojen ei eoaio me eredu; me e
idõdõt ibũm ñan nan õrre.
26 E ead mwin iat eka, me dogorit
equed emek eat on.
27 Õ kanakania kõr deden ran an
wak, me e eõ õn ijeiji it ikenañanañ.
28 Re eogoda ñain, mõ rõ pan bwõ
õ geidawianaw; me eogoda bet agen,
me e tsitan,*mõ ũge:*
29 Ebak ñait eñame ñabũna ãn ña-
bũna re ririñ ñea omo, me wo gamad
ũra memak.
30 Etsitsino equed, me eko wout
omo aiaen; me inan otota ãn ñea
emiow Jehova.
31 Oija kõ quan ben; ma an makur
enim otota ãita eow inimet tekawa.

ECCLESIASTES

ÕA, MINISTER.

ITŨBAÑ 1.

AET Minister, ñea ñait David, ñea
uea n Jerusalem.
2 Eko wout imin, eko kōr woun,
aen ōkōr Minister; eko wout imin,
eko kōr woun, eko wout imin me-
mak.
3 Ekeken woun an makur memak
eñame ñea e ririñ iow ijõñit equan?
4 Enuaw edet edeten, me tik õrre
edet edeten; me eb tõ ũga eõ toki.
5 Etsiõda equan, me eõg equan, mõ
õ, kapapar a eñan ino etsiõda ean.
6 Eñin eñamwaij apwijuw, mi tik
iwidõ aeow apwewa; e eõ toki n iwi-
widõ ean towen, me eñin tik redõ a
eñan in ũbwe.
7 Ekaw memak rõ gõrũr eada ima-
go, me eõ oquen bet emago; ekaw re
tik ñaña etañ ino rõ õreita naña.
8 Â oquenõt eago imin memak;
eñame re eõ kona n õpan: eme eõ
marañ in terõ, me etaniñ eõ quetow
eat ekaiõt.
9 Mũñan õrre amo ũra imin bet ña-
na ri nan tik õrre imũr; me mũñana ã
ririñ amo ũra bet ñana inan tik ririñ
imũr: me eko imin etsimeduw ijõñit
equan.
10 Õten, etsimine imit on ñea eña-
me rõ pan mõ rõ ũge, Kania, etsime-
duw ñune? Etsimine ñago, eat obwe-
ni ñana ñago me ñago ian obweda.
11 Ekeow õmaranet edet ñadeteno
amo; me eko bet õmaranet edet ña-
deten nan õrre, inimagõra ñabũna ri
nan õrre imũr.
12 ¶ Aña ñea Minister, aña kõr uea
n Israel i Jerusalem.
13 Ma A totow bũriõ bwa A nim
õnani me rarouw iow iat eman, dedet
imin memak ñana ã ririñ iow ijõñin
ianweron: ei õkõr eroe ñea õkanani
ñune ñea Gott oija ñaiñait eñame
bwe re nimõ ririñ.
14 A ogiten aia emakur memak ña-
na ã ririñ iow ijõñit equan; me, kania,
eko wout imin memak, bwi tekei
ibaen eñin.
15 Â eõ kona n õeimwi ñea õkeno;
me ã eõ kona n bet õdũ ñea ekeow.
16 A kakairũ n kamarar ian bũriõ,
ma A ũge, Kania, A kona eman ñea
ouwak ñea ouwak eken ea manũra
memak ñabũna rõ õd ian obwõ i Jeru-
salem; eh, bũriõ ogiten oouwak aiaet
eman mi itsiet-imin.
17 Ma A totow bũriõ bwa A nim
tsiet eman, mi tsiet dedet edairinaija
me ekabaãt: A tsietien bwi tekei
ibaen eñin bet ñune.
18 Bwe eroe ñea ouwak emek iat
eman ñea ouwak; me ñea oouwak
itsiet-imin o oouwak bet emaga.

ITŨBAÑ 2.

AŨGE ian bũriõ, Tũkõ ñage bwa A
nim ũjõnuw ibibõki it dõrabat;
me ñagan wo nan ibibõki ean ibibõki
it dõrabat: me, kania, eko bet woun
ñune.
2 A pat idõdõ, ma A ũge, E dairi-
naija: mi ibibõki it dõrabat, Ekeket
imin o kona?
3 A õnani iow ian bũriõ aeõ kona n
õeibibõki rabata eat wein, me bũriõ
eow aña iat eman, me dedeũ n õgõg
dedet ekabaãt, bwa A nim og in aia
imin ñea omo itũrũra ñaiñait eñame
bwe re nimõ ririñ iow ijõñin ianwe-
ron ean aũra ibũm in tsimor memak.
4 A ririñ emakur ñan ouwak bwe
waña; A wei aeõ wak; A kiãõ eñan
vitis bwe magõ;
5 A ririñ waña tañ in kiãõ me etañ
in kiãõ in ibibõki, ma A õijõtow ina
imin erõ memak ñan oqua:
6 A ririñ etañ in ibõk bwa A nimõ
dudu atsin ina eñat imin erõ ouwak
ino erõ imin erõ:
7 A rouw itsiõ eman mi itsiõ ãn, me
etsimine bet aeõ tsiõ ñabũna ro pudu

ian aũ wak; me etsimine bet waña
imin gõgõrõ ñan ebak bwe rindern
me schafe ñan ebak eken ea wañara
ñabũna rõ õd ian obwõ i Jerusalem;
8 Ma A õaji silber me gold bwe
waña, me wañara imin uea me eb
ñana provinzen: A õebwepoi amen
me ãinimwen riañ bwa aeõ ñame,
me imin ñana ñaiñait eñame eibibõki
ean, ñabũna aeõ konkubinen ñabũn
ebak.
9 Me ñagan A kaganado, me ebak
eken waña imin ea ũra memak ñabũ-
na rõ õd ian obwõ i Jerusalem: me
emek bet itũrũ aeõ man.
10 Me imin memak ñana meõ ãeñ A
ta õeimwiõn: A eõ rewin bũriõ atsin
eat ibibõki ia aiquen, bwe eibibõki
bũriõ ean aeõ makur memak; me
ñaiune dũbañũ atsin ean aeõ makur
memak.
11 Ma A aia aeõ makur memak ña-
na beõ eririñ, me barũenebeõ ñan A
makurei: me, kania, eko wout imin
memak, bwi tekei ibaen eñin, me eko
imin ia ã kona eow ijõñit equan.
12 ¶ Ma A iwidõ bwa A nim aia
eman, me edairinaija, me ekabaãt:
bwe ekeken ñea amea õd iruwin uea
okona n ririñ? tik mũñana ã ogiten
ririñ.
13 Ma A ãt eman bwo omo eken
ea ekabaãt, tekei iaõ ñag omo eken
ea itũr.
14 Met eñame ñea õman emek ean
tũbwin, me ñea ekabaãt edũgidugo
iat itũr: ma A tsiet bet bwe etsimine
tokiũra memak ñea ta tsitobo.
15 Ma A ũge ian bũriõ, Deden ñea
õrre a ñea ekabaãt nan õrre ame bet;
ma adag õũga ñan A mat eken? A
ũge ian bũriõ bwe eko woun bet
ñune.
16 Bwe ekeow õmaranet eñame ñea
õman tekei bet eñame ñea õkabaãt,
ekeow õkõr eõ toki; bwe tsin iõ õrre
ibũm ñan imũr inan mejiõn ũra me-
mak. Ma adag ema bet eñame ñea
õman tekei eñame ñea õkabaãt!
17 Me ñagan A miowi itsimor; bwin
õrre ame emakur ñea ã ririñ iow ijõ-
ñit equan; bwe eko wout imin me-
mak, bwi tekei ibaen eñin.
18 ¶ Ma A miowi aeõ makur memak
ñan A ririñ iow ijõñit equan, bwin A
ñaina bwe eñame ñea õrre iruwũ
enim eke wõnõ.
19 Mi ijegen ñea etsiet bwi nan ei
eñame ñea õman õa nan ei eñame ñea
õkabaãt? mi i nan moniba ea aeõ ma-
kur memak ñan A ogiten ririñ, ñea A
õmeata eman ijõñit equan eow ean.
Eko bet wout imin ñune.
20 Me ñagan A iwidõ bwe bũriõ
enim rañada atsin eat emakur memak
ñan A ririñ iow ijõñit equan.
21 Bwe etsimine eñame ñea õma-
kur iat eman, mi iat itsiet-imin, mi
iat ititsiet; me i nan ñaina bet bwe
wõt eñame ñea eõ makurei. Eko bet
woun ñune me ei egae ñea oaio.
22 Bwe ekeket imin ñea eñame
okona eow ean an makur memak, me
ean an enen bũriõũn, ñan õ makur
ean ijõñit equan?
23 Bwe ean añ bũm memak etsimi-
ne emaga epo a eroe me imwijiña;
eh, eõ õnano bet bũriõũn ijõbũm. Eko
bet wout imin ñune.
24 ¶ Eko imit on ñea omo eken
itũrit eñame ea ijeiji me eren, me
eõeibibõki anin eat imin ñan omo ini-
magen an makur. Ma A ãt bet imin
ñune bwe ã kona eow ian ben Gott.
25 Bwi ijegen ñea oquin ijeiji eken
ame, mi ijegen ñea eibibõki eken iat
dõrabat ame?
26 Bwe *Gott* oija eñame ñea omo
ian men, eman, mi itsiet-imin, me
idorodoro: mo O oija eñame ñea eba-
ka emakur õkama, bwe enimõ õebwe-
poi me õaji, bwe e nim oija eñame
ñea omo ian men Gott. Eko bet woun
ñaiune, bwi tekei ibaen eñin.

ITŨBAÑ 3.

ETSIMINE bũmit imin memak, me
etsimine dait ekamarar memak
ijõñin ianweron:
2 Etsimine edae in pudu *eoniñ,* me
etsimine edae in ima; edae in kiãõ,
me edae in ramwit mũñana ã õijõn;
3 Edae in abab, me edae in katsi-
mor; edae in ijababa imin, me edae
in weijida imin;
4 Edae in iõñ, me edae in idõdõ;
edae in karaququõ, me edae in ruwo;
5 Edae in eatow epe, me edae in
kekepo pe; edae in epabae, me edae
in rañada n epabae;

6 Edae in kanani, me edae in ea-
tow; edae in raña imin, me edae in
bwiriow;
7 Edae in bakoro, me edae in tsir;
edae in eõ mõmwi, me edae it dorer;
8 Edae in auwã, me edae in añ;
edae in ake, me edae in iow.
9 Ekeket imin ñea etsimine woun
ñea amen makur okona eow ean an
makur ñea e ririñ?
10 A ogiten aia emakur õkama ñea
Gott oija ñaiñait eñame bwe re nimõ
ririñ.
11 Õ õdabũk imin memak ean aũra
dae: mõ Õ ñaeow iara kamarareiet
eb ñea eko tokin, me eñame eõ kona
n ãt bet dedet emakur ñea Gott eri-
riñ atsin ean õawin ea tokin.
12 A tsiet bwe eko imit on ñea omo
eken itũrũra ea ibibõki, me iririñ ñea
omo ean aũra bũm in tsimor memak.
13 Me ñaiune an oqued Gott, bwe
ũra memak re nim ijeiji me eren, mi
ibibõki ean aũra makur memak.
14 A tsiet an makur Gott memak
bwe ri nan oaio eõ toki: ã eõ kona n
baeni a imit on, me eko imin ñea inan
barũ atsin ean; me Gott õkõr ñea eri-
riñ, bwe eñame memak re nimõ miow
ian men.
15 Ñea etsimine ñage etsimine bet
ñago; me ñea nan õrre õrren ñago:
me Gott õnani deden ñan enuawen
bwe enim kan õrean.
16 ¶ Ma A ãt bet deden ñune ijõñit
equan, eat etañ in ekõm, bwe emek
ina ibaka; me eat eñat emo, bwe
emek bet ina ibaka.
17 A ũge ian bũriõ, Gott nan mwit
añõgõra ñabũn omo me ñabũn ebaka;
bwe emek ina dae it ibũriõ memak
me emakur memak.
18 A ũge ian bũriõ, Dõgũra ñabũna
ñaiñait eñame, bwe Gott enim õij
ũra, bwe re nim tsiet bwe tekei ũra
imin gõgõrõ.
19 Bwe *tamo imin* ñea eagada ñai-
ñait eñame eagada bet imin gõgõrõ;
bwi ta aiquet imin ñea eagada ũra:
eat deden ñea ion ema eow ean, ion
ema bet eow ean; eh, ta aiquen aũra
õnano; me eko imit on ñea eñame
omo eken ean ea imin gõgõrõ: bwe
eko wout imin memak.
20 Ũra memak re naña etañ aiquen;
re rig memak atsin eat emwarere,
mũ ũra memak ri nan tik redõ a
emwarere.
21 Ijegen ñea etsiet anit eñame io
oroga ianweron, ma anit imin gõgõrõ
io orodu umon ijõñit emwarere?
22 Me ñagan A ãt bwe eko imit on
ñea omo eken ea ñune, bwe eñame
enim ibibõki ean an makur; bwe dũ-
bañin õkõr ñune: bwi ijegen ñea
enim kan õredõan bwe e nim aia de-
den ñea nan õrre iruwin?

ITŨBAÑ 4.

MA A redõ ma A aia dõbain karoe
memak ñana ã ririñ iow ijõñit
equan: me, kania, renimõra ñabũna ã
oroe ũra, me eko amen õbebe bũriõũ-
ra itañũra; me etsimine eoaio itũrũra
ñabũna ro oroe ũra, me eko bet amen
õbebe bũriõũra itañũra.
2 Me ñagan A ototа eket ima ña-
bũna re man ñago ea ñabũn etsimor
ñabũna re tsimor ñage;
3 Eh, A ũge bwõ õgeidawianaw
eken a ñabũne ñea ekeow, ñea eitsiõk
pudu, ñea eõ ãt emakur ñea ebaka
ñea ã ririñ iow ijõñit equan.
4 ¶ Ma A ãt barũetebe me emakur
memak ñana bait eman, bwe eñame
añei aranon bwe dõgin mũñane. Eko
bet woun ñune, bwi tekei ibaen eñin.
5 Ekabaãt te ei õgõg ben, mi te ei
õt duwen.
6 Omo eken õañan bet' eñame airan
iat iow, ea õañan bet' eñame arura
iat emakur ñea õkaeago me ibaen
eñin.
7 ¶ Ma A redõ ma A ãt imin ñea
eko woun ijõñit equan.
8 Etsimine ion ñea te ei emek, me
eko dañan ia aiquen; eh, eko bet ñain
me eko etsin; me eko bet tokin an
makur ñea õkaeago, me men eõ ma-
rañ eow ean ebak it imin. *Mõ õ ũge,*
Ijegen ñea A makur bwe dõgin, mõ
õ keõ io oija anũ imin ñea enim gei-
dawianaw ean? Eko bet wout imin
ñune, eh, ei õkõr eroe ñea õkama.
9 ¶ Omo eken arumen ea aiquen;
bwin ar kona pũmwen aũrõr makur
ñea omo.
10 Bwe tsin ia ar pudu, amea ion
nan tik õeogoda amea aranon: mõ
õkananoañ eñame ñea te ei emek tsin

iõ õ pudu, bwe eko dañan ie enim kan
õeogoda.
11 Me tsin ie emequõr epo arumen,
ar enõkũñijow; mõ õten an koną n
enõkũñijow eñame ñea ta aiquen ie
eko dañan?
12 Me tsin ia eñame ion edoganigae
a ñea te ei, arumen nan doganigae a;
eanakeba ñabweta aijõbwe-ian eab
epar in mwijow.
13 ¶ Omo eket dedemaro ñea eko
wõn imin ñea õman ea uea eñab ñea
õkabaãt, ñea eõ tsiet itik õrõwe n
kereri.
14 Bwe e metan iat ewak in quõ-
quõr bwe enim ekei uea, eh, õ pudu
ian monibain ñag eko emit duwen.
15 A ãt memak ñabũna re tsimor
ñabũna re dũgidugo ijõñit equan, bwe
re edegeri dedemaro ñea ekarumen,
ñea eogoda n ñeijũbwen.
16 Eko tokin õdũet eñame memak
ñabũn o moniba ea ũra: me ñabũna
rõ õrre imũr ri nan eõ ibibõki itũrin.
Eko bet woun ñune, bwi tekei ibaen
eñin.

ITŨBAÑ 5.

WO nim rañа nanam ia wo naña
maneabin Gott; bwo omo eket
eragada n kaiõt ea aũra ere iwim ña-
bũna ekabaãt: bwe re eõ tsiet ñana
re ririñ ñea ebaka.
2 Enim eõ ribañañ mwim, me bũ-
riõũm enim eõ rañañ in õpat imit on
ian men Gott; bwe Gott emek ianwe-
ron, me wo mek eat eb ñauwe: me
ñagan enimõ õad aem.
3 Bwõ õrre erenimi io ouwak ema-
kur; mõ õrre aen ñea ekabaãt io ou-
wak an kakairũ.
4 Tsin ia wo õrai eñõgen votum ea
Gott, wo nim eõ duoku n ogoro; bwe
E eõ ibibõki itũrũra ñabũna ekabaãt:
oogoro kõ ñea wo õrai iow iat eñõgen
votum.
5 Omo eken ia wo eõ õrai eñõgen
votum, ea am õrai aem in votum me
eõ oogoro.
6 Raña kõ mwim bwa ñam õdũra
duwõm; me wo eõ kõũge ian met en-
gel bwe ñaiune epwer: adag õũga
ñan enim aken Gott bwe dõgin aem,
mi ijababa makur in bem?
7 Bwe ian ebak it erenimi etsimine
imin ñan eko woun, mi iat eñõg ebak:
me wo nimõ miow Gott ñauwe.
8 ¶ Tsin ia wo ãt oroeõra ñabũn eko
emit duwõra, me õekeowet imwit
añõg ñea eimwi me emo iat deden ñea
oaio eat eb ñabena provinz, wo nim
eõ mwitõñõn ñea: bwe ion ñea õka-
ganado eken ea amea ñea õkaganado
ãt; me etsimine Ion ñea õkaganado
eken ea amerumena.
9 ¶ Me quat eb ei wõt eñame me-
mak: uea okona wõn imit atsin eat
eb ñabena ã gapaedaei.
10 Me ñea ãeñ silber nan eõ marañ
eow eat silber; ñea ãeñ ebak it imin
nan eõ marañ eow ean ebak it imin:
eko bet woun ñune.
11 Tsin ia ã õebakida imin memak,
ã õebakida bet ñabũna rõ õnũen ũra:
me ekeken woun itũrit eñame ñea
wõn mũñane, bwi ta ñana aiaeõn
men?
12 Eow an mijimij amen makur,
tsin ia aigetow an jeiji õa ouwak an
jeiji; ma an marañ eñame ñea ebak
emit duwen ei imin ñea e eõ kona imi-
jimij ean.
13 Etsimine imit on ñea oaio bakain
ñea A ãt iow ijõñit equan, bwe ebak
it imin ñana ã raña eow itũrit eñame
ñea wõnõ mũñane ea an eagada gain:
14 Me ã õekeow ebak it imin ñane
eow eat emakur ñea ebaka; me tsin
iõ õ õrig ñain iot eman, eko betibet
imin ia aigetow ian ben.
15 Tekei an metan iat inen, i nan
tik nuaw me eõ karawin tekei deden
ñago õ õrre, me e eab barũ imit on
ñea pũmwen an makur, ñea e nim
õbũ iow ian ben.
16 Me ñaiune bet egae ñea oaio,
ñag i nan nuaw tekei deden ñag õ
õrre: mi iña woun a ñag õ õquaqui
bwe enimõ kona eñin?
17 Õ õmag an bũm in ijeiji iat itũ-
rũgago, mo ouwak oroeãn, me etsi-
mine arakin ma an egirow.
18 ¶ Kania, deden ñea A aia bwo
omo ñune, bwe enim ijeiji me eret
eñame, mi ibibõki ean barũeneben
memak, ñan e ririñ iow ijõñit equan,
mõ õmag an bũm in tsimor ñana Gott
oija: bwe dũbañin ñune.
19 Tamo eñame ñea Gott oija ebak
it imin me imin ñan ebak, ñea O oija

bet ekona n ijeiji atsin ean, me barũ
dũbañin, me ibibõki ean an makur;
an adu õkõr Gott ñune.
20 Bwi nan eab ouwak an õmama-
ran bũmin tsimorin; bwina Gott õkai-
õt aen eow ean an ibibõki bũriõũn.

ITŨBAÑ 6.

ETSIMINE egae ion ñea A ãt iow
ijõñit equan, me eroe ea eñame:
2 Eñame ion ñea Gott oija ebak it
imin, me imin ñan ebak, me eredu,
ma anin okona imin memak ñan e
ãeñ, me Gott eõ oija ekona n ijeiji
atsin ean, me eratequõ õn; eko woun
ñune, ei earak ñea ebaka.
3 ¶ Tsin ia eñame ion õrig aibu
ñain, me tsin ie ebak an obweni, me
ã õebak bũmin an obweni, me ã eõ
oquenõn anit imin ñan omo, me eko
bet irieduen rabatan; A ũge bwo omo
eken ñea opudu ñag eõ goro an bũm
ea amea:
4 Bwõ õ õrre iat deden ñea eko
woun, me e nuaw iat itũr, me ã bõ-
ñeõt itũr egen;
5 Me e eitsiõk aia equan me e eõ
tsiet bet; ñune okona eket õnano ea
ñuno amo:
6 ¶ Eh, ogen bet tsin ia aro erañan
an obweni n eõ geidawianaw bet ean
mũñan amo: õten, ũra memak re eõ
naña etañ aimwarin?
7 An makur eñame memak ta dõ-
gin mwin, me eõ iow bũriõũn.
8 Bwe ekeken ñea eñame ñea õman
õgeidawianaw eken ean ea ñea eka-
baãt? me ekeken ñea eñame ñea eko
emit duwen okona, ñea etsiet idũgi-
dugo iat deden ñea eimwi ian mõra
ñabũna re tsimor?
9 ¶ Omo eket eramat imin ea an
tsietsio ekamar in teñ imin: eko bet
wout imin ñune, bwi tekei ibaen
eñin.
10 Ñea etsimine ñago ã ogiten õpan
egen; me ã tsiet eõrit eñame: me ã
eõ kona n bet kañaeot a Amea ñea
oaio eken a.
11 ¶ Ñag ebak imin ñan õñabida
deden ñea eko woun, ekeken ñea
eñame õgeidawianaw eken ean?
12 Bwi ijegen etsiet bita ñea omo
a eñame ean an bũm in tsimor, ñag õ
õmag an bũm in tsimor eat imin ñea
eko woun ñea ta nuaw tekei itũr it
imin? bwi ijegen ñea okona n pan a
eñame deden mũñan nan õrre iruwin
ijõñit equan?

ITŨBAÑ 7.

OMO eket eg ñea omo ea ekabit
ñea ouwak pũmwen; mi ibũm
in ima ea ibũm in pudu.
2 ¶ Omo eket iñow iat ewak in ka-
raququõ ea iñow iat ewak in ijeiji:
bwe ñaiune tokit eñame memak; me
eñame ñea etsimor nan ñaeow ñaiune
ian bũriõũn.
3 Omo eket imwijiña ea idõdõ: bwe
ã õeibibõki ibũriõ eow eat eme eroe.
4 Bũriõũra ñabũn õman emek iat
ewak in karaququõ; me bũriõũra ña-
bũn õkabaãt emek iat ewak in toro-
wiow.
5 Omo eken at eñame kaiõt an õrõ-
we eñame ñea õman ea ekaiõt aũra
riañ ñabũna ekabaãt.
6 Bwi tekei nakanak it imin erõ
ñan eõkõñ ijõñit kapa, õũga bet an
idõdõ ñea ekabaãt: eko bet woun
ñune.
7 ¶ Ekamamado ei imin ñea õka-
baãt eñame ñea õman eow ean; me
eadu n kababaite õekeow ibũriõ n
õka.
8 Omo eket tokit imin ea an õren
rig; mo omo eken ñea ejen bũriõũn
ea ñea õgagoda bũriõũn.
9 Wo nim eõ par it damadam ian
bũriõũm: bwe edamadam emek in-
barrõra ñabũna ekabaãt.
10 Wo nim eõ kõũge, Adag õũga
ñan omo eket ibũm ñano amo ea
ñane? bwe wo eõ ũdũdõ eow iat eman
añõgen bitune.
11 ¶ Ta tsitobo amot eman ma amot
eb ñabena ã nimõ bwien; eh, omo
eken ea ũra ñabũna ra aia equan.
12 Bwe eman ei imin in katsimor,
tekei geld ñag ei bet imin in katsi-
mor; me ñaiune amot itsiet-imin bwe
eman õtsimor eñame ñea wõnõ eman.
13 Kania kõ an makur Gott: bwi
ijegen okona n õeimwi ñea O ogiten
õkeno?
14 Wo nim ibibõki eat ibũm ñabũ-
mina wo geidawianaw ean, me eat
ibũm ñabũmin eagada gaim ean, me
wo nim kamararei dedem; Gott õñae-

ow deden ion itañin ñea ion, bwa ñam
eñame ãt imit on ñea nan õrre iru-
win.
15 A ãt mũñane memak ean bũmit
dedeũ ñea eko woun: etsimine eñame
ion ñea omo ñea ema eow ian an
omo, me etsimine bet eñame ion ñea
ebaka ñea eraq an bũm in tsimor eow
ian an ibaka.
16 Wo nim eõ oouwak am omo iat
deden ñea eõ eimwi: me wo nim eõ
oouwak am man iat deden ñea eõ ei-
mwi: adag enim ta awet abiw?
17 Wo nim eõ oouwak am baka, me
wo nim eõ kabaãt: adaga wo nim
iman ian obwen am bũm?
18 Eimwi bwe wo nim õgõg ñune,
eh, wo nim eõ eatow bem atsin ean;
bwe ñea emiow Gott i nan metan ean
mũñane memak.
19 Eman ooaio eket eñame ñea
õman ea waea amen ekõm ñabũna re
mek iat tekawa.
20 Eko eñame ion ñea omo eat eb,
ñea eririñ ñea omo, ñea eõ dũra.
21 Wo nim eõ dõgõt eñõg memak
ñana ã õrai, bwa ñam wo kaiõt ia am
tsiõ õramwanieiuw;
22 Bwe bũriõũm etsietuw bwe wo
ogiten ramwaniei bet ibũn amo.
23 ¶ A ogiten õij mũñane imin me-
mak eow iat eman: A ũge, A man;
mo ogoeow atsin itũrũ.
24 Ñea etsimine o ogoeow, mo
ogodu ijõñ; mi ijegen ñea okona n
tsiet deden?
25 A iwidõ, ma A õeõgida bũriõ
bwa A nim tsiet eman me dedet imin,
me garwewe, mõ õnani, mi tsiet iba-
ka bwe ei ekabaãt, me ekabaãt bwe
ei edairinaija:
26 Ma A ãt imit on ñea õbaõadsit
eken ea ima, bwe ãn ñea tekei ime
me iw ian bũriõũn, ma aen tekei
baibait equõquõr: ñea õeibibõki Gott
i nan gõrõwõñ atsin itũrit ãita; mi i
nan kona ñabũn amet dũra.
27 Kania, A konaen ñune, aen õkõr
Minister, ñag A totu imin ion itañin
ion bwa A nim tsiet nuawin;
28 Ñea anũ õreita rarouw, ma A ei-
tsiõk ãt: A kona aiquet eñame atsin
inimagen araña; ma A eitsiõk kona
ãt on inimagen mibũne memak.
29 Kania, ta ñune ñea A kona: ñea
tsieten an Gott ririñ eñame bwo omo;
me *eñame* rõ õnani eõrin ñan õkeno
ñan ebak.

ITŨBAÑ 8.

IJEGET on ñea tekei amen man?
mi ijegen ñea etsiet eaden iat
imin? Õraitsit met eñame an man,
mõ õekae an enõwewe men.
2 A *wereriw* bwe wo nim raña an
dogor uea, ñaga wo ogiten schwõr
itũrin Gott.
3 Wo nim eõ kapapar in meta atsin
ian men; me wo nim eõ weijo-oaio
eat imin ñea ebaka: bwe E ririñ ñea
E ãeñ.
4 Bwe etsimine waion aen uea; mi
ijegen ñea enim ũge a, Ekeken ñea
wo ririñ?
5 Ñea eraña edogor i nan eõ tsiet
imit on ñea ebaka; me bũriõũt eña-
me ñea õman etsiet edae me imwit
añõg:
6 ¶ Bwe etsimine dae it imin me-
mak me imwit añõg; bwin ouwak
roit eñame eow ean:
7 Bwe e iki bita ñea nan õrre; bwi
ijegen ñea okona n pan a deden?
8 Eko eñame ion ñea etsimine waion
ea anin bwe enim õgõg anin; me eko
bet waion ea ibũm in ima; me eko
ekameata iat ake ñune: me ibaka eab
õtsimor bet eñame ñea õat ima.
9 A ogiten aia mũñane memak, ma
A oija bũriõ emakur memak ñana ã
ririñ iow ijõñit equan: etsimine edae
ñea etsimine waiot eñame ion ea ion
bwe enim õeõgida gain ñei eow ean.
10 Mõ ũga bet, bwa A ãt ñabũn
ebaka ñaga ã iriedu ũra, me ro ñow
iat ijũb in ima; me ñabũna re ririñ
ñea eimwi re nua atsin eat etañ
ñamwarin ebwigaga, me ã mejiõtow
ũra iat tekawa: eko bet wout imin
ñune.
11 Ñaga ã eõ par in ririñ imwit
añõg ñea pũmwet emakur ebaka, ã
ooaio kõr bũriõũn ñaiñait eñame iara
bwe re nimõ ririñ ñea ebaka.
12 ¶ Tsin ia awõrin aibu ririñen
ñea ebaka itũrit amet dũra, me tsin
ia ã õebak an bũm in tsimor, A tsiet
bet bwõ rõ geidawianaw ñabũna re
miow Gott, ñabũna re miow ian
men:

13 Mi nan eõ geidawianaw eñame
ñea ebaka, me inan eõ õraq an bũm,
ñan tekei itũr it imin; bwin e eõ
miow ian men Gott.
14 Bwe etsimine imit on ñea eko
woun ñea ã ririñ iow eat eb, ñag etsi-
mine eñame ñabũn omo ñabũn emeta
ea ũra paedaũn an makur eñame ña-
bũn ebaka; me etsimine bet eñame
ñabũn ebaka ñabũn emeta ea ũra
paedaũn an makur eñame ñabũn omo:
A ũge bwe eko wout imin ñune.
15 Ma A otota ibibõki, bwin eko
wõt eñame imit on ñea omo eken ijõ-
ñit equan, ea ijeiji, me eren, me ibi-
bõki: bwe mũñane nan mek itũrin
ean an bũm in tsimor memak ñana
Gott oija eow ijõñit equan.
16 ¶ Ñag A totow bũriõ bwa A nim
tsiet eman, ma aia emakur ñea ã
ririñ iow eat eb, (bwe etsimine bet
eñame ñea eõ mijimij ijeaõ mi ijõ-
bũm,)
17 Ma A aia an makur Gott memak,
bwe eñame eõ kona n tsiet õkõr dedet
emakur ñea ã ririñ iow ijõñit equan:
bwe tsin iõ ouwak at eñame õhani
garwewe, e eab kona n tsiet; me tsin
ia eñame ñea õman ũge bwi nan tsiet,
e eab kona n tsiet bet.

ITŨBAÑ 9.

BWA A õija bũriõ mũñane memak
bwa A nim õnani dedeũra; bwe
emek ian ben Gott ñabũn omo, me ña-
bũn õman, ma aũra makur: bwõ kaia
eauwã õa eañ, eñame eõ tsiet; emek
ian mõra imin memak.
2 Õrre imin memak ea eñame me-
mak iat deden ñea ta aiquen: ta
aiquet tokit eñame ñea omo me eña-
me ñea ebaka; eñame ñea omo me
eñame ñea edereder me eñame ñea eõ
dereder; eñame ñea ere iwim me eña-
me ñea eõ ere iwim; dedet eñame ñea
omo tekei bet amet dũra; deden
ñea schwõr tekei bet ñea emiow ie
schwõr.
3 Imit on ñea ebaka ñune inimaget
emakur memak ñana ã ririñ iow ijõ-
ñit equan, ñag ta tsitobo tokit eñame
memak; eh, ã oquenõt ibaka bũriõũn
ñaiñait eñame, me edairinaija emek
iara ñaga re tsimor, mi iruwin ñune
ri nan naña ñabũn ema.
4 ¶ Bwe etsimine an tob eñame ñea
baeõra ñabũna re tsimor: bwo omo
eke' robar ñea etsimor ea leon ñea
ema.
5 Bwe ñabũna re tsimor re tsiet
bwe ri nan ima: me ñabũna re ma re
iki imit on, me eko bet pũmwen aũra
makur; me ã mejiõten õmaraneõra.
6 Etokien ñage aũra auwã, ma aũra
añ, ma aũra egirow; me ekeow bet
dũbañũra eõ toki inimagen mũñana
ã ririñ iow ijõñit equan.
7 ¶ Nua kõ, mõ õn õañam iat ibibõ-
ki, me nim wam wein iat ibũriõ omo;
bwe Gott ãeñ am makur.
8 Enim eõ toki n bũrũbũr am kara-
win; me wo nim eõ toki n õbid tũ-
bũm.
9 Wo nimõ megeda n ibibõki epo
a agem ñea wo auwã ean am bũm
in tsimor memak ñea eko woun, ñea
O oija aw eow ijõñit equan, ñana
bũmit dedem ñea eko woun: bwe
ñaiune dũbañũm ñage wo tsimor, mi
ian am makur ñea wo ririñ iow ijõñit
equan.
10 Imin memak ñana bem ãt, wo
nimõ ririñ iow ian waiom; bwe eko
emakur, me eodod, mi itsiet-imin, me
eman, ian Seol, ino wo nan uñow.
11 ¶ A redõ, ma A ãt deden ñune
eow ijõñit equan, bwe deõ wañara ña-
bũna rõ gõrõmarũm edoganigae eat
ubo n keitsitõ, me deõ bet wañara
ñabũn oaio edoganigae eat ake, me
deõ bet wañara ñabũna rõ mat ijeiji,
me deõ bet wañara ñabũn õka ebak
it imin, me deõ bet wañara ñabũna
re titsiet equed; me epar in meta
ea ũra memak aũra bũm ma aũra
gapwe ñana ã eõ tsiet.
12 Bwe eñame eab tsiet an bũm:
tekei iũ ñana ã kona eow iat iw ñea
ebaka, mi tekei imin õeta ñana ã
ime, õũga bet ñaiñait eñame ñaga ã
ime ũra iat ibũm ebaka, tsin io opudu
a ũra.
13 ¶ Ma A ogiten aia eman ijõñit
equan iat deden ñune, ma A ũge bwo
ouwak:
14 Etsimine tekawa ion ñago ñea
kadudu, mõ õad ñamen; mõ õrre uea
ion ñea õkaganado bwe enim iwi-
tsiow, mõ õpaeoi in ake a, me e ririñ
eoror ñan ouwak itañin:

15 Me ã ãt iow ina eñame ion ñea
eko emit duwen, ñea õman, me ã
õtsimor tekawa ñune eow ean ɱanin;
me eko betibet eñame iõ õmaran amu-
ne ñea eko emit duwen.
16 Ma A ũge, Omo eket eman ea
eoaio: me ã miowi bet an mat eñame
ñea eko emit duwen, me ã eõ eraban
aen.
17 Ã erabat eken aet eñame ñabũn
õman ñana rõ õrai iow iat emeroro ea
an aeuwak ñea õmwit añõg inimagen
ñabũna ekabaãt.
18 Omo eket eman ea dõbae in ake;
ma amet dũra ñea ta aiquen õekeow
emo ouwak.

ITŨBAÑ 10.

EÑAM ñan ema rõ õmwamwitsi
wõn eir amen kabojarara: tekei
bet dedet ekabaãt ñea ta aiquen bwõ
õkaganado eken ea eman me eredu.
2 Bũriõũt eñame ñea õman emek
eat damarũmin; me bũriõũn ñea eka-
baãt emek eat damauwin.
3 Tsin ie edũgidugo ñea õkabaãt iat
emedena, õgõr an õka, mõ õ pan a
eñame memak bwe ei eñame ion ñea
õkabaãt.
4 Tsin ia bũriõũt amen ekõm eogo-
da n iwitsiow auwe, wo nim eõ erowi
eñam; bwe eõ-quinõñõg edug idũra
ñan ouwak.
5 Etsimine ibaka ion ñea A ãt iow
ijõñit equan, tekei idũra ñea emetan
itũrit amen akõm:
6 Ã ñaeow eõrit ekabaãt eat etañ
ñan ogoda, me ñabũn ebak emit du-
wõra re megeda eat etañ ñea ejõñ.
7 A ogiten ãt itsiõ animwen pferde,
me prinzen ñabũna rõ õd añe tekei
itsiõ.
8 Ñea eiri ijũb ion i nan pudu ian;
me ñea õbaba eoror bwe enim metu
schlange nan kamwit.
9 Ñea õgõg epe i nan ũne eow ean;
ñea õba edabwike i nan gatũrae eow
ean.
10 Tsin ie eko mwit debitsi, me tsin
ia eñame eõ õrõ, nan oouwak an ma-
kur; me eman õd iruwit ebetsibetsi.
11 Tsin ia schlange õkamwit eña-
me ia ã eitsiõk tsibe n õbõñõbõñ, eko
wout amen tsibe-min.
12 Oqued aen mwit eñame ñea
õman; me baten nan te ei õmwaneow
eñame ñea õkabaãt.
13 Adamonin aen baten ei eka-
baãt: me magin aen ei edairinaija
ñea ebaka.
14 Ekabaãt õebakidaw ean aen:
me eñame eiki bwi nan ei ekeken;
mi ijegen ñea okona n pan a deden
ñea nan õrre imũr?
15 Ũra memak ñabũna ekabaãt rõ
ñijõn aũra makur, me *ekabaãt* eiki de-
den in ñow iat ekawa.
16 ¶ O eb, wo kananoañ ia wam uea
ei eoniñ ñea itsiõ, mi ia wam prinzen
re jeiji ian obwen an tsiõda equan!
17 O eb, wo geidawianaw ia wam
uea ei ñait temoniba, mi ia wam
prinzen re jeiji eat edae ñea eimwi
bwe re nimõ oaio, me deõ ia re ni-
mõ mañi!
18 ¶ Opudu renap it ewak bwe dõgit
ikenañanañ; mõ õkae ewak eow ean
an kenañanañ ebe.
19 ¶ Ã ririñ ekadaro bwe enim idõdõ
eb, me wein õeibibõki itsimor; me
geld okona imin memak
20 ¶ Wo nim eõ ramwaniei uea,
me deõ bet ian am kamarar: me wo
nim eõ ramwaniei ñabũn ebak emit
duwõra eow ian am rum in me-
quõr: bwe imin õeta n ijõñin ian-
weron nan kadeaeoei aem, me ñea
etsimine ben in õeta nan põpan ñune.

ITŨBAÑ 11.

ÕRAIJEDU kõ õañam brot ian
ebõk; bwe wo nan tik ãt iru-
wit ibũm ñan ebak.
2 Oija kõ eñame aeiu dũbañũra,
eh, oija bet aoju; bwe wo iki ibaka
ñea nan õrre eow eat eb.
3 Tsin ia ã oquenõt denañ weron,
me re idotu õañan ũra eat emwarere;
me tsin ie emeiwedu imin erõ aeow
edõgen apwijuw, õa kai emeiwedu
aeow edõgen apwewa, me etañ ña-
mwarin o pudu ean, i nan mek ean.
4 Ñea eramaraman eñin i nan eõ
kiãõ in õrara, me ñea edõgõt denañ i
nan eõ ineded.
5 Wo eõ tsiet medenan eñin, me
wo eõ tsiet bet dedet erõ iõ õñabe-
da eow ian ijet ãn ñea ejeñ; õũga bet
bwe wo eab tsiet an makur Gott ñea
eririñ imin memak.

6 Wo nim kiãõ in õrara weizen ijoran, me wo nim eõ õõnano bem ijemerõ: bwe wo eõ tsiet bita ñea nan geidawianaw, kaia bftune õa bita, õa kaia aro aeog mi ti'õ dõgedõg.
7 ¶ Iduwen bwo omo iaõ, me imin ñea õtsimor eme aiaet equan.
8 Eh, tsin ia ã õebak an obweni eñame, e nim ibibõki ean mũñane memak; me e nim õmaran bũm it itũr, bwi nan ebak. Eko woun memak mũñan nan õrre.
9 ¶ O dedemaro, wo nim ibibõki ean am bũm in oniñ; me bũriõũm enimõ õeibibõkiw ean am bũm it dedemaro, me dũgidugo iat deden bũriõũm, me ean an tõ mem; me wo nim tsiet Gott bwi I nan eow auwe ea ekõm bwe dõgin mũñane memak.
10 Me ñagan eatow kõ eroe atsin ian bũriõũm, me eatow ibaka atsin eat duwõm: bwe deden ñea eko wout ibũm in oniñ me ibũm it dedemaro.

ITŨBAÑ 12.

ME wo nim õmaran bet Amen Õriguw ean am bũm in oniñ, ñag eitsiõk õrre ibũm ñan ebaka, ñag eitsiõk tũren aw eobweni ñana wo nan ũge ean, Eko aeõ ibibõki ean mũñane;
2 Ñaga ã eitsiõk õtũr equan, me iaõ, me maraman, me edetañ, me ñag eitsiõk redõ denañ iruwin weron;
3 Eat ibũm ñabũmin nan rõraõ amen raña ewak, mi nan toweitsiber eñame ñabũn oaio, ma amen kararõ mehl ri nan rañada bwe dõgin aũra õad, me inan õtũr ũra ñabũna rõ gadet iat winõr,
4 Me inat tsima metoror ñan emek iñin medena; tsin ia ã õmeroro nõñin bait kararõ mehl, eñame ri nan rida eow ean nõñit imin õeta, me inan õijõñ ñait iriañ memak ñabũna eoniñ in ãn;
5 Eh, ri nan miow bwe dõgit imin ñea ogoda, me bait ekanani ñan emek iat emedena; mi nan kauwei amygdala, me eakitorenapõ nan ekei imin in karoe, mi nat toki ãeñet imin; bwina eñame enaña ũbwien ñea eko tokin, ma amen karaququõ ro oeoimatow ian medena:
6 Ñag eitsiõk mwijow etoe ñamweta silber, ñag eitsiõk bakoro iwũr ñarana gold, ñag eitsiõk baõ dõbaket eow itañit ebõken eren, ñag eitsiõk bakoro ekabiroro eow itañit eñat ebõk,
7 Ñaga dõrabat eitsiok redõdu a emwarere tekei ñago amo, ñag anin eitsiõk redõ a Gott ñea etotow.
8 ¶ Eko wout imin, eko woun, aen õkõr Minister; eko wout imin memak.
9 Me ñaiune bet, ñag õman amea Minister, õ wereri a bet eñame itsiet-imin; eh, õ kamararei eñõgen man ñan ebak, mõ õ õnani, mõ õ õeimwi.
10 Minister õnani bwe enimõ kona eñõg ñana ã ãeñ me ñana ã eare eow iat deden ñea eimwi, ñana eñõg ñana iduwen.
11 Aeõra ñabũn õman tekei imin ñan eõkõñ, mi tekei enear ñan õõaio aeõra ñabũn amen keweõ ean aũra epo eñame, ñana ã oija eñame atsin itũrit amen kijõji ñea ta aiquen.
12 Me ñaiune bet, ñaiũ, bwe ã nimõ wereriw: bwe eko tokin ririñen buch ñan ebak; me oouwaket ekereri ei õeagoet duwen.
13 ¶ Ñaiune õmagen mũñane, me eb ogiten kaiõt mũñane memak; wo nimõ miow Gott, me edegeri wõn dogor: bwe ñaiune õmaget deden ñea eimwi eow itũrit eñame.
14 Bwe Gott enim otow emakur memak iat imwit añõg, me imin memak ñan eõ nũnida, io omo, õa ie ebaka.

WÕN RIAÑ SOLOMON.

ITŨBAÑ 1.

IRIAÑ ñea aũtubwit iriañ, ñea an riañ Solomon.
2 E nim agu meõ eow ean mwin; bwo omo eken am auwãõ ea wein.
3 Eta bon wam eir ñea obojarara; egõm tekei eir ñea ã idon; me ñagat dõgibono re ãeñuw.
4 Õtũrenõ kõ; ama nan gõr iruwũm; uea eow aña ian an rum; ama nan ibibõki mi idorodoro itũrũm, ama nan otota eken am auwã ea wein: ra auwãw iat deden ñea eimwi.
5 A tañañ, mo omo bet aiaeõ, ãinibũna gamiã ñaiñain Jerusalem, omo aiaeõ tekei an wak Kedar, tekei an reij Solomon.
6 Amwam eõ kania ame, ñag A tañañ, ñag A tañañ bwe dõgit ikũñijow. Ñaiñait inõ ñabũna eman ra ake ame; re ijõ bwa A nim eke aña ãinimwen raña eñan vitis; ma A eõ raña waña eñan vitis.
7 Wo nim pan ame, auwe ñea anũ ãeñuw, ino wo õijõiji iow *wam epowi n* ziegen, ino wo õõnano ũra ijeaquõ: bwe dõgit ekeken ñag A nim eke aña ion ñea ã bõñe men itañin waña-ra epowi aranom?
8 ¶ Tsin ia wo eõ tsiet, auwe ñea magit omo aiaen inimaget ãn, wo nimõ nuaw mõ õd itañin medenat epowi, mũ ũjõji wam ziegen ñana eoniñ eow itañin aũra wak amen raña ziegen.
9 Auwe ñea A ãeñuw, A panuw bwe wo tsitobo a pferd in wõn chariot Pharao.
10 Omo an-mem eow ean iden tũbũm, edabũk terem eow eat emwar ñana perlen.
11 Amaimõ ririñ aw emwar ñana eraroian ñana gold, me edetañ ñana silber.
12 ¶ Ñaga uea emegeda ean wõn tisch, emoñoñedan bon waña nardo.
13 Amea ñea A ãeñ tekei myrrhe epowin, ñapowin emek ijugagain itũ.
14 A pan amea ñea A ãeñ bwi tekei kauwen henna epowin eat eñan vitis in Engedi.
15 Kania, omo kõr aiaem, auwe dañõ, auwe ñea A ãeñuw; kania, omo kõr aiaem; mem *tekei men* taube.
16 Kania, omo kõr aiaem, auwe ñea A ãeñuw, eh, omo kõr aiaem; ma aditũr eñadar in mequõr.
17 Wen adar wak edabwike ñana zedern, me dedañan in ei edabwike ñana cypressen.

ITŨBAÑ 2.

AÑA ñea rose in Saron, me lilie n iat epañ.
2 Tekei lilie inimaget eõkõñ, õũga bet amea ñea A ãeñ inimaget oniñ in ãn.
3 Tekei imin erõ ñaõena rimmon inimaget imin erõ inon, õũga bet amea ñea A ãeñ inimaget oniñ in eman. A megeda mo ouwak aeõ ibibõki ean itũr in, me eta quan ñag A õmanen.
4 E eow aña iat ewak in wein, me wõn ãñiden ñaran ea ei eauwã.
5 Amwam kememoreiõnõ quan vitis ñan emadetõ, õtsimorõnõ kõ quan rimmon; bwa A arak in etõbwe.
6 E eteõnõ damauwin ben, mõ õ babwejiõnõ damarũmin.
7 A pan a gamiã, ñamiã ñaiñain Jerusalem ñabũna ãn, eow itũrũra rehen õa eow itũrũra cerva n añe, bwa amwam eõ õdagadabo mõ õrida amea ñea A ãeñ, ñag e eitsiõk teñ rida.
8 ¶ Aen amea A ãeñ! kania, õ õrren, õ õetuõeta eat etowedũdũ, mõ õ gõr eat ewedũdũ.
9 Amea ñea A ãeñ tekei reh õa cervus eoniñ: kania, õ weijo iruwin wõra oror; õ gadet iat winõr; e meta ean metewak ñea ã karũnei.
10 Edorer amea ñea A ãeñ, mõ ũge ame, Eogoda kõ, auwe dañõ ñea A auwã, dañõ ñea omo aiaen, tũkõ.

11 Bwe, kania, enuawet winter,
eañadan weron, me eamagagen ian-
weron;
12 Ekauwe emeta eat emwarere;
õrren aũra dae in riañ *imin õeta*, me
ã kaiõt eow ũbweda nõñit trugõn;
13 Emeren quat imin erõ ñaõena
ficus, mõ õkauwei vitis, mo oboja-
rara. Eogoda kõ, ñauwe dañõ ñea A
auwã, dañõ ñea omo aianen, tũkõ.
14 ¶ O wañа taube ñea wo mek ian
baũit epe, iat etañ ñan eõ nũñida ñan
okoruwow, wo nim õmeata ame mem,
A nim kaiõt aem; bwo omo aem, mo
omotañitañ mem.
15 Iba kõ alopex, alopex ñan oniñ,
ñañen eijababa eñan vitis; bwo oquan
wõrar eñan vitis.
16 ¶ Dañõ kõr amea ñea A ãeñ, ma
aña kõr dañan: õ õijõiji *wõn epowi*
inimagen lilien.
17 Ñag eitsiõk enamamwe aran, ñag
eitsiõk ekeow itũr it imin, wo nimõ
redõ, ñauwe ñea A ãeñ, tekei reh me
cervus eoniñ ean towedũdũ n Bether.

ITŨBAÑ 3.

AÕNANI amea ñea anũ ãeñ ijõbũm
eat eñõ n mequõr: A õnani ma
A eõ ãt.
2 *A ũge*, A nimõ eogoda ñage, ma A
nim õmamag iat tekawa, iat emedena,
mi ian bet emedena ñan ereab, *bwa* A
nim õnani amea ñea anũ ãeñ: A õna-
ni ma A eõ ãt.
3 Amen ober ñabũna re dũgidugo
iat tekawa re ãtõ: *ma A ũge a ũra*,
Amwa ãt õa iõk amea ñea anũ ãeñ?
4 Ta aigetow aeõ nuaw atsin itũrũ-
ra, ma A ãtien amea ñea anũ ãeñ: A
õgõg, ma A eõ eatow, ea aeõ otow
ian an wak inõ, ma aeow ian an rum
ãita ñea õrigõ.
5 A pan a gamiã, ñamiã ñabũna
ñaiñain Jerusalem ñabũna ãn, eow
itũrũra rehen, mi itũrũra cerva n añe,
bwa amwam eõ õdagadabo mõ õrida
amea ñea A ãeñ, ñag e eitsiõk teñ
rida.
6 ¶ Ijegen ñea orogan eat etoma-
gage tekei ijor ñana ebadetsi, ñea
obobo myrrhe me ekabo obojarara,
me ebojarara memak ñana wõn amen
erow?
7 Kania, ei õkõr debain Solomon;
añama eñame ñabũn oaio re mek ita-
ñin, atsin inimagen amen Israel ña-
bũn oaio.
8 Ũra memak rõ õgõg ipudutũbwin,
mõ rõ man iat ake: etsimine wañara
pudutũbwin memak in-wekañara, bwe
dõgin miowet itũr.
9 Uea Solomon eririñ wõn wagen
eran atsin eat dabwiken Libanon.
10 E ririñ ijoret atsin eat silber, me
ũriet atsin ean gold, me debait atsin
eat dedegai õmwirara, me ã õmamoõt
auwã iwugagan, atsin itũrin ñaiñain
Jerusalem ñabũna ãn.
11 Amwam meta, amiã ñaiñain
Zion ñabũna ãn, me kania uea Solo-
mon, me krone ñea ãita inen oquaeõn
eat ibũm ñabũmin õ weidenei, me eat
ibũm ñabũmin eibibõki bũriõũn ean.

ITŨBAÑ 4.

KANIA, omo kõr aiaem, auwe dañõ
ñea A auwã; kania, omo kõr
aiaem; mem tekei men taube ian bõ-
ñeãn mem; iren tũbũm tekei epowi
n ziegen ñabũna re mequõr itañit eto-
wedũdũ ñea Gilead.
2 Mwim tekei epowi n schafe ãn
ñabũna ã õren mwit ewewõra, ñabũna
rõ õren akõdan eat ugo; etsimine me-
mak ñaiũra ibijaro, me eko ion eara
ñea ã barũ ñain.
3 Batem tekei faden õmwirara, mo
omo kõr arõn mwim: matijũñõm te-
kei baũin quan rimmon ian bõñeãn
mem.
4 Terem tekei wõn turris David
ñea ã wei bwe eñat dõbae in ake, ñea
arañа ekabina karamwai ian, ñan
aũra kabina eñame ñabũn oaio.
5 Ñarow itũm tekei reh arumen
ebijaro, ñarumen eijeiji inimagen
lilien.
6 Ñag eitsiõk enamwamwe aran,
ñag eitsiõk ekeow tũr it imin, A ro-
gaw eat etowedũdũ n myrrhe, me
ewedũdũ ñea ekabo obojarara.
7 Eko eken ebaka eam, auwe dañõ
ñea A auwã; me eko emwarere ian
bũriõũm.
8 ¶ Wo nim edegeriõ atsin Liba-
non, ñauwe agõ, ñea ar õren mere, wo
nim edegeriõ atsin Libanon: kanidun
kõ animwen Amana, eadun animwen
Senir me Hermon, atsin iat ũbwõra

leonis, atsin ean towedũdũn leoparden.
9 Wo eñan kamar in bũriõ, ñauwe ñea edũ n ãn, ñea agõ; wo eñan kamar in bũriõ eow ean mem aiquen, *me* eat eraroian ñamweta mwaram.
10 Dagat omo am auwã, ñauwe ñea edũ n ãn, ñea agõ! omo eken am auwã ea wein! me bon abidõm ea ekabojarara memak!
11 Agõ, õkae batem tekei manorin meli: me ikimama emek eat om; me bon am karawin tekei bon Libanon.
12 Edũ n ãn ñea agõ tekei etañ in kiãõ ñamwarina ã ororai; ebõken eren ñea ã iri, burodaũt ebõk ñea ã wemai.
13 Imin erõ ñan erõ eam tekei eat etañ in kiãõ in ibibõki n rimmon, me iqua ñan ouwak pũmwen; imin erõ ñame henna me nardo.
14 Nardo me safran, kalmus me cinnamon, me imin erõ memak ñana ekabo obojarara; myrrhe ma aloe, me ebojarara ñana togit omo.
15 Auwe burodaũt ebõk ñea bait etañ in kiãõ, me ebõken eren ñea eko tokin, me ekaw ñea õgõrũr atsin Libanon.
16 ¶ Wo nimõ rida, ñauwe eñin in apwewa; me tũkõ, ñauwe eñin in apwijuw; eñeñ kõ ean waña tañ in kiãõ bwe enimõ nuaweda bojararain. Enim metu amea ñea A ãeñ ean wõn tañ in kiãõ, mõ õn quan magan ñan ouwak pũmwen.

ITŨBAÑ 5.

A ÑOW ean waña tañ in kiãõ, edũ n ãn, ñea agõ: A ogiten ramwit waña myrrhe me õebwepoi waña imin ñan obojarara; A ogiten õn waña manorin meli me meli; A ogiten nim waña wein me waña kimama. Amwam ijeiji, amiã ñabũna dañõ; amwam eren, eh, amwam eren õkõr, amiã ñabũna ã auwã.
2 ¶ A mijimij mi te tõrer bũriõ; aen õkõr amea A ãeñ ñea õkanakanakõ, *mõ ũge*, Baida ame kõ, edũ n ãn, dañõ ñea A auwã, ñea waña taube, dañõ ñea wo dereder; bwo oqueten iara itũbũ ão, mi iren tũbũ eow ean riaren anũbũmin.
3 A udan aeõ karawin, mi nan õten aeõ tik edua? A ogitet dudu nañõ; mi nan õten aeõ tik õmwarereõ?
4 Amea ñea A ãeñ õmeata ben ean gadetsin metewak, mõ õmakamakur bũriõ bwe dõgin.
5 A eogoda bwa A nimõ baida metewak ea amea ñea A ãeñ; me emereto beõ eow ean myrrhe, me itinibeõ eow ean myrrhe ñea ebõk-renõ, eat erak.
6 A baida ea amea ñea A ãeñ; me eiwidõ amea ñea A ãeñ, me enuawen. Õgõr bũriõ ñag e dorer: A õnani ma A eõ ãt; A emwemwin me e eõ tebeõ.
7 Amen ober ñabũna re dũgidugo iat tekawa re ãtõ, me re iraeõ, mõ rõ õõũneõ; amen ober eat oror ro rouda gawidõ.
8 A pan a gamiã, ñamiã ñaiñain Jerusalem ñabũna ãn, bwe tsin ia amwa ãt amea ñea A ãeñ, amwam pan a bwa A arak in etõbwe.
9 ¶ Õten naga kaganadon amea ñea wo ãeñ ea *ion* ñea ã ãeñ, auwe ñea magit omo inimaget ãn? Õten naga kaganadon amea ñea wo ãeñ ea *ion* ñea ã ãeñ, ñag õũgan am oquaquiw in pan a gama iat deden ñune?
10 Amea ñea A ãeñ õbũrũbũr mõ õmwirara, õ kaganado eken ea ata erañan.
11 Tũbwin tekei gold ñea magit edereder, emamae in meijara iren tũbwin, me etũrũgago tekei rabe.
12 Men tekei men taube itañit ekaw in ibõk; ã duduõt ikimama, mo omo õteãn.
13 Aten men tekei eñat ebojarara, mi tekei etowedũdũ ñana eñat imin erõ obojarara; baten tekei lilien ñan õkaeatu myrrhe ñea ebõk-renõ.
14 Ben tekei aquõret ebe ñana gold ñana ã eaeouda beryl ean: rabatan tekei ebur ñea õramaramin ñea ã õbidõt saphire.
15 Nanan tekei ijor ñarowa marmel, ñarowa ã õweijoratow iat ũbwõrõr ñarowa gold edereder; aiaen tekei Libanon, omo tekei zedern.
16 Eko gabot omo mwin: eh, eimwi õkõr ãeñen amea. Amea kõr ñea A ãeñ, me ei õkõr dañõ, amiã ñabũna ñaiñain Jerusalem ñabũna ãn.

ITŨBAÑ 6.

ONOW i amea ñea wo ãeñ, auwe
ñea magit omo inimaget ãn?
õpae aeow i amea ñea wo ãeñ, bwa
amaimõ buokuw in õnani?
2 Amea ñea A ãeñ orodu ean wõn
tañ in kiãõ, ea eñat ebojarara, bwe e
nim ijeiji eat etañ in kiãõ, me e nim
ramwit lilien.
3 Aña kõr dañan amea ñea A ãeñ,
ma amea ñea A ãeñ ei õkõr dañõ: õ
õijõiji *wõn epowi* inimagen lilien.
4 ¶ Omo kõr aiaem, ñauwe ñea da-
ñõ ñea A auwã, tekei Thirza, wo omo
tekei Jerusalem, wo doganigae tekei
etar in ake ñea etebab ãñiden.
5 Wo nim iwid mem atsin itũrũ,
bwõ õdenigaeõ. Iren tũbũm tekei
epowi n ziegen, ñabũna re mequõr
itirũrũn Gilead.
6 Mwim tekei epowi n schafe ãn
ñabũna rõ õren akõdan eat ugo; me
etsimine memak ñaiũra ñana ibijaro,
me eko ion inimagora ñea ã barũ
ñain.
7 Matijũñõm tekei baũin rimmon
ian bõñeãn mem.
8 Etsimine añama uea ãn, me aojo-
mo konkubinen, me etsimine dõgibo-
no ñabũna ã eõ kona n õdũ.
9 Ta aiquen waña taube, ñea dañõ
ñea edereder; ãita ei an ta aiquet
erak inen, ei õkõr ion ñea ã auwã
eow itũrit ãita ñea õrig. Eoniñ in ãn
re ãt, mõ rõ pan bwõ õ geidawianaw;
eh, ñabũna uea ãn me konkubinen re
ãt, me ro otota ãita.
10 ¶ Ijeget ãita ñea aiaen tekei ijo-
ran, ñea omotañitañ tekei maraman,
ñea edereder tekei equan, ñea edo-
ganigae tekei etar in ake ñea etebab
ãñiden?
11 A rodu eat etañ in kiãõ ñea eñat
ebaba, bwa A nim aia imin erõ ñan
aditũr ñana bain iat epañ, bwa A nim
aia ie emeret quan vitis õa eitsiõk,
me rimmon iõ õkauweijien õa eitsiõk.
12 Ñag A eõ tsiet, õgõrien anũ ini-
magen wañara kabiroro aeõ ñame
ñabũna prinzen.
13 Wo nimõ redõ, wo nimo redõ, O
ñauwe Sulamith; redõ kõ, redõ kõ,
bwa amam aiaiuw. Adag amwa teñ
aia Sulamith, tekei ruwo n Maha-
naim?

ITŨBAÑ 7.

DAGAT omo nanam eow iat sanda-
lon, ãitunuwe ñait temoniba!
õbaijoeõ wekañam tekei perlen, ñea
makurin bet' amen makur ñea õman.
2 Rabatam tekei iwũr ñaran õbai-
joeõ, ñaran eõ mag wein ñea ã ka-
mwararoei *atsin ian:* iwugagam te-
kei ewedũdũn weizen ñea ã õpaeoiõn
lilien.
3 Ñarow itũm tekei reh arumen
ebijaro.
4 Terem tekei turris ñea ebur; mem
tekei bija n Hesbon, itañin menoror
in Bathrabbim; me bodũm tekei turris
in Libanon ñea õmwaij Damaskus.
5 Tũbũm ñea eam tekei Karmel, mi
iren tũbũm tekei dedegai ñea õmwi-
rara; ã quõr uea iow ean iren.
6 Auwe dagat omotañitañ ma auwe
dagat omo, O auwe ñea A auwãw eat
imin in ibibõki!
7 Godaũm ñune tekei ini eõen, me
itũm tekei quan vitis emwen.
8 A ũge, A nim anũ mũena ini, A
nim õgõg ben: itũm enim ekei quan
vitis emwen, me bon am ônano tekei
quan rimmon,
9 Me ñanaquam tekei wein ñea to-
git omo, ñea õramae an rodujow bwe
nimen ñea A auwâ, ñea etsiodu ini-
magen bateõra ñabũna re mijimij.
10 ¶ Aña wõn amea ñea A ãeñ; me
ñei auwãõ.
11 Tũkõ, auwe ñea A ãeñuw, arũm
ñow eat etañ in kiãõ; ar nan mequõr
eat etañemek.
12 Ar nan kõri n rida mu ñow eat
eñan vitis; ma arũm aia ie ebiribiren
vitis õa eitsiõk, ma aia iõ õbaõen
akauwen õa, me rimmon iõ õkauwei-
jien õa eitsiõk: A an oija aw eow ina
aeõ auwã.
13 Enuawedan bojararain lilien, me
emek itañin adar wak iqua memak
ñan ouwak pũmwen, ñan etsimeduw
me ñan õbwe, ñan A õaji aw, auwe
ñea A ãeñuw.

ITŨBAÑ 8.

KARENAGA me wo ek'auwe edũ
eman, ñea õkimamai inõ! Tsin
ia A ãt iow auwe aton, A nan agu
mem; eh, eko ion ñea enimõ miowõ.
2 A otow auwe ma A õmeatu auwe

ian an wak inõ, ñea nan wereriõ; A
õrenõnuw wein ñea ã kamwararoeiõt
ebojarara, me ren waña rimmon.
3 A nan ete damauwin ben, me da-
marũmin ben nan babwejiõ.
4 A pan a gamiã, ñamiã ñaiñain
Jerusalem ñabũna ãn, bwa amwam
eõ õdagadabo mõ õrida amea ñea A
ãeñ, ñag e eitsiõk teñ rida.
5 Ijeget ãita ñea õñaũn eat etoma-
gage? ñea ewen amea ñea e ãeñ? A
õridauw eow ijõñin rimmon; inõm
õtsiw eow ina, emaga n gatsi ina ãita
ñea õriguw.
6 ¶ Wo nim quõr iow aña ian bũ-
riõũm tekei itema, tekei teman bem:
bwo oaio etõbwe tekei ima; mõ õra-
manũñinũñ ebaran tekei Seol: an
pwijida tekei pwijõriõr it ãe, ñea
ipwijõriõr ñea oaio ñea wõn Jehova.
7 Ebõk ñan ebak re eõ kona n abi
etõbwe, me weron ñan õgõrũrõ re eõ
kona n bet õekeow: tsin ia eñame ion
etotow õañan an wak memak bwe
dõgit etõbwe, ã eõ kona n aia men ia
aigetow.
8 ¶ Etsimine etsidañ in ãn ion ñea
õkadudu, me eitsiõk rig itin: ekeket
dededa ea ãita etsida eat ibũm ñabũ-
min õ weidenei?
9 Kamwen ago ie ei eoror, añ nan
wei turris ion ñea silber ean: mũ ka-
mwen ie ei metoror, añ nan ororaiõt
era ñana zedern.
10 Aña eoror, mi itũ tekei turris
in: ma aña ian men amea tekei ion
ñea ãt equed.
11 Etsimine etañ in kiãõ emwarin
ñamwarina wõn Solomon i Baal-Ha-
mon; o oija amen kiãõ mũmwarina
eñan vitis; ũra memak rõ õrean araña
schekel in silber ñana ro kona eow
ean pũmwen quan magõra.
12 Waña eñan vitis, ñea waña kõr,
emek ian meõ: O Solomon, wam õkõr
mũñane araña, me wañara ñabũna re
raña quan *magam* arobu *silber*.
13 Auwe ñea wo mek eat etañ in
kiãõ, dañõm eteñ kaiõt aem: wo nim
kaeõgeiõ bwa A nim kaiõt bet.
14 ¶ Wo nim kapapar me redõ, au-
we ñea A ãeñuw, tekei reh me cerva
eoniñ eat etowedũdũ ñana eñat imin
erõ ñan obojarara.

WÕN BUCH PROPHET
JESAJA.

ITŨBAÑ 1.

ERENIMI n propheten ñea reni-
min Jesaja ñea ñain Amoz, ñea
e ãt bwe dõgin Juda me Jerusalem,
ean an bũm Usia, mi Jotham, ma
Ahas, me Hiskia, ñabũn uea n Juda.
2 Ianweron, amwam kaïõt, ma
amiã ñabũna eb, amwam õtõ ijũñe-
miã, bwe edoreren Jehova: A õñabi-
da ñaiñaiũ me A agoweijida ũra, mõ
rõ keõ ame.
3 Ochs etsiet amea wõnõ, me esel
etsiet wõn krippe amea wõn temoni-
ba: mi Israel eiki, me waña eponña
me ekam ekeiduwen.
4 Emañada kõr eponñame ñea edũ-
ra, eponñame ñea ouwak an baka,
edet ñea eririñ ibaka, eoniñ ñabũn
arareañe, ñabũna ro ñaũnin Jehova,
ñabũna re miowi Amea Ebwigaga,
ñea wõn Gott Israel, re iwidõ me ri
tik redõn.
5 ¶ Iña woun ia itik ira gamiã, ñag
aeõñ ouwak amiã kañaba? Arak itũb
memak, mõ õgõb ibũriõ memak.
6 Eko etañ eken ie etsimor ian
atsin ian nanan me etoki iara itũ-
bwin, bwi ta iwitõ, me ebow, mi
ibũr, ñana ã itsiõk opoi, me ñana ã
eitsiõk õretsitsi, me ñana ã eitsiõk
õmwaeõt eir *magaũn*.
7 Õgadaquan ũbwemiã; ã jiũõtet ãe
amiã tekawa; ũbwemiã, eratequõ ei-
jababa eow ian memiã, mõ õgada-
qua, bwe dõgin at eratequõ ijababa.
8 Mõ õreñõ ãita ñain Zion tekei
ewak ion kadudu eat eñan vitis, mi
tekei ewak in õnano ion eat etañ in
kiãõ bamkin, mi tekei tekawa ñea ã
rogi.
9 Kamwen ia Jehova Zebaoth eõ
jidõn gada iquiquit iqua ñan õad, añ
nan eke gada Sodom, ma añ nan eke
bet gada Gomorra.
10 ¶ Amwam kaiõt aen Jehova,
amiã ñabũn amen mwit añõg i So-
dom; amwaimõ weijõn an dogor wõ-
ra Gott, amiã ñabũn amen Gomorra.
11 Jehova ũge, Iña woun ame eba-
kin amiã wim? Õgõmweõn amiã
wim in jiũiow ñana widder, me eriõr
it imin ñañena ã õbũga; ma A eõ ibi-
bõki ean aran ochs eoniñ, me lãm-
mer, me bõcke.
12 Tsin ia amwa õrre bwa amwaim
õmeata gamiã ian meõ, ijegen õkõ-
ñõt tsinimiã ñune ñea jorgageñen
maggen maneabũ?
13 Amwam eõ gauwei õreat iwim
ñan eko woun; bita ñea A miowi
õkõr ei iwim obojarara; an redõ ma-
raman me sabbath, me emwemwinet
epo,—A eõ kona n aia ibaka me epo't
taramawir.
14 Anũ emiowi wamiã an redõ ma-
raman ma amiã kadaro ñana ã idit
bũmin: oroeãõ õkõr mũñane; A ñiji-
ten ijen bũriõ ean.
15 Me tsin ia amwa ere bemiã, A
nan ewewin meõ a gamiã; eh, tsin
ia amwa õebak bet amiã tetaro, A
eab kaiõt: te ei era bemiã.
16 ¶ Amwam ugo mõ õdereder ga-
miã; eatow kõ ibakain amiã makur
atsin ian meõ; rañadan kõ ririñ iba-
ka;
17 Amwaimõ wereri a gamiã riri-
ñen ñea omo; õnani kõ imwit añõg,
buõk kõ ñea ã oroe, õeimwi añõgen
ñea ema etõñin, amwam irdañat ãn
ñea eman agen.
18 Jehova ũge, Amwa tũkõ ñage
bwa am kamarar: tsin ia amiã dũra
tekei dedegai ñan õmwirara, ri nan
bũrũbũr tekei schnee; tsin iõ õmwi-
rara tekei imit on ñea magit mwira-
ra, ri nan bũrũbũr tekei wolle;
19 Me tsin ia amwa erabanõ mõ
kaiõt aeõ, amwa nan ijeiji atsin ean
amot eb:
20 Me tsin ia amwa eõ erabanõ me
eõ kaiõt aeõ, inan õekeowõn gamiã

ipudutũbwin; bwe edoreren mwin Jehova.
21 ¶ Adag õũga tekawa ñune eaũ-
dõb ñan ekeijiet ãinimwen mwamwa-
niñ! ãita ñea oquen iat imwit añõg
ñago! emotañitañ emek ian ñago, ma
amen abab ñamen ñage.
22 Enamwamwaen wam silber, mõ
õkamwararo añet ebõk wam wein.
23 Wam prinzen ũra amen kañaba,
me dañõra amen torere; ũra memak
re ãeñ geld in kababaite, mõ rõ õni
pũmwen aũra makur: re eõ õeimwi
añõgen ñea emat etõñin, me eõ õrre
eow bet itũrũra õeimwien añõget ãn
ñea eman agen.
24 Me ñagan õũge aet Temoniba,
Jehova Zebaoth, ñea wõn Gott Is-
rael ñea Oaio, Uka, A nan õbebeõ
atsin itũrũra ñabũn aijõ, ma A nan
õeõgida gaiũra ñabũna barũõ:
25 ¶ A nan õeõgida beõ eam, ma A
nan õtar an eko woum mõ õderede-
ruw, ma A nan onuaiw tsirboutũm
memak:
26 Ma A nan tik õredõan wam
amen mwit añõg tekei ñago amo, me
wamiã amen ekõm tekei mũñano
ibũm ñago me ñago; mi imũr inan ij
egõm bwe Tekawa ñea omotañitañ,
ñea tekawa ñea edõb.
27 Me inan rouw in õtsimor Zion
eow iat imwit añõg, me inan rouw in
õtsimor bet eow iat emo ñamen ña-
bũna re redõ a Gott.
28 ¶ Me inan abi õepoi ñabũn amen
riow eat edogor me ñabũn amet dũ-
ra, me inan õekeow ũra ñabũna rõ
ñaũnin Jehova.
29 Bwe ri nan maiũr ian met imin
erõ ñana eichen ñan amwa ãeñ, ma
amwa nan maneañ ian met etañ in
kiãõ ñan amwa ogiten ij.
30 Bwa amwa nan eke gamiã eiche
ñaõen õbwe ren, mi tekei etañ in
kiãõ ñamwarin eko bõken.
31 Me ñabũn oaio ri nan ek'ũra de-
bero, ma aũra makur tekei ewerõwe-
rit ãe, ma ar nan õñ epo, me eko ion
ñea enim abi.

ITŨBAÑ 2.

EÑÕG ñeijina Jesaja ñea ñain
Amoz ãt, ñeijin añõgen Juda me
Jerusalem.
2 Me eat ibũm ñana magin, inan
ooaio towedũdũn maneabin Jehova
eow animwet etowedũdũ, me inan
oogoda eken ea ewedũdũ; me epon-
ñame memak ri nan gõrũrõ a.
3 Me ebak eñame ri nan nuaw me
ri nan ũge, Amwa tũkõ, bwa amõ
roga a an towedũdũ Jehova, ea ma-
neabin wõn Gott Jakob; mi i nan
wereri a gada deden memak, ma añ
nat dũgidugo ian medenan memak:
bwi nan meta edogor atsin Zion, ma
aen Jehova atsin Jerusalem.
4 Mi I nan mwit añõg inimaget
eponñame, mi I nan mwit añõget
eñame ñabũn ebak: me ri nan õba-
bõg wañara pudutũbwin me eke
mwin pflũge, ma aũra kado me eke
karuru' rat imin erõ: eponñame ion
eab õbũ ipudutũbwin ma ake a epon-
ñame ion, me ri nan eab gauwei kereri
n ake.
5 Ewak ñea Jakob, amwa tũkõ
bwa amõ dũgidugo ian iaõin Je-
hova.
6 ¶ Bwe Wo ogiten ñaũnin am ña-
me ñea ewak ñea Jakob, bwina ã
oquenõn ũra eõrin apoe, mũ ũra
amen kabwiãeã tekei dei Philistia,
mõ rõ raranõn bõra ben ñaiñait era-
tequõ.
7 Mo oquen ũbwiõra silber me
gold, me eko bet tokin wañara imin;
oquen bet pferde ũbwiõra, me eko
bet tokin õdũen ebakin wañara cha-
riot.
8 Oquen bet ũbwiõra ijor in ani; re
toweitsiber me taramawirei mũñana
ã ririñõn bõra, ñana ã ririñõt tini-
bõra.
9 Etoweitsiber eñame ñea ejõñ,
me eñame ñea õkaganado te ei
õijõñ: me ñagan Wo nim eõ ead
aũra dũra.
10 ¶ Wo nim kerũ iat epe, me wo
nim ewewinuw ijõñit emwarere,
atsin ian obwen an kanani Jehova,
ma atsin ean raitsitsin waion.
11 Inan õijõñ gagodaũn met eñame,
mi nan toweitsiber an owaroñet eña-
me, mi inan tsitan Jehova mi te Ei
ean ñabũmina.
12 Bwe etsimine an bũm Jehova
Zebaoth ñabũmin nan õrre a imin
memak ñan õgagoda me ñan õgatsi-

tsi, me eat imin memak ñana ã tsitan; me inan õijõñ ũra;
13 Me ean zedern in Libanon memak ñan ogoda me ã oogoda, me ean eichen in Basan memak;
14 Me eat etowedũdũ memak ñan ogoda, me eat ewedũdũ ñana ã oogoda;
15 Me eat turris memak ñan ogoda, me eat oror memak ñan oaio;
16 Me eat deimanu n Tharsis memak, me eat turris in ober memak.
17 Mi nan toweitsiber gagodaũn bũriõũt eñame, mi inan õijõñ gagodaũt eñame: mi inan tsitan Jehova mi te Ei ean ñabũmina.
18 Mi nan ekeow ijor in ani memak.
19 Me eñame ri nan metu iat eraõ ñan eat epe ogoda, mi iat ijũb ñan eat emwarere, atsin ian obwen an kanani Jehova, me raitsitsin waion, tsin ie E eogoda bwe enim ooaio õmemaurõket eb.
20 Me ean ñabũmina eñame ri nan eatow wañara ijor in ani ñana silber, me wañara ijor in ani ñana gold, ñana re ririñ bwe re nimõ taramawirei, mõ õraijedu a talpa me bat;
21 Bwe re nim metu iat eraõ ñan eat epe ogoda, me baũit epe ñan ogoda, atsin ian obwen an kanani Jehova, me raitsitsin waion, tsin ie E eogoda bwe enim ooaio õmemaurõket eb.
22 Amwam eõ ekeiduwet eñame, ñea ekenanon emek ian gadetsin bodin; bwe ekeken woun?

ITŨBAÑ 3.

BWE, kania, Temoniba, ñea Jehova Zebaoth, O onuaiw atsin Jerusalem ma atsin Juda õañat ekaji memak ñana ijeiji, me ekaji memak ñana ebõk;
2 Me eñame ñea oaio, me eñame ñea amen ake, ma amen ekõm, me prophet, ma amen kaiwa, me eñaben eman,
3 Me ruwadun aijima, me eñame ñea õkaganado, ma amen ijogi, ma amen ririñ imin ñea õman, ma amen kabwiãeã ñea õman.
4 Ma A nan oija ũra eoniñ bwe re nim eke ũra wañara prinzen, mi ikadudu nan mwit añõgõra.
5 Mi inan oroe eñame, ion eow itũrin ion mi ion eow itũrin aranon: mi nan eõ omo dedet oniñ ea eñaben eman, me eñame ñea ã miowi ea ñea ã eredu.
6 Tsin ia eñame ion nan iba etsin ian an wak etõñin, *mõ ũge*, Etsimine am karawin, wo nim ek'auwe wama amen ekõm, mi ijababaen eb une enimõ mek ijõñin bem;
7 Mi i nan õbũida *aen* ean ñabũmina, mi nan ũge, A eab eke aña amen katsimor, bwe eko ijeiji ian aũ wak, me eko bet ekarawin: amwam eõ eke aña amen ekõmei eñame.
8 Bwe ã ijababaen Jerusalem, mo opuduen Juda: bwina eora ma aũra makur eiwitsiow Jehova, mõ rõ õdamadam men raitsitsin.
9 ¶ Eõrin mõra oduwen aũra dũra; mõ rõ õmeata aũra dũra tekei Sodom, re eõ ewewinuwõñ. Nat agada gain anũra! bwi tũ ũra eõeõgida a ũra gaiũra.
10 Amwam õpõpat eñame ñabũn omo bwe ri nan geidawianaw; bwe ri nan ijeiji atsin ean quan aũra makur.
11 Nan eab geidawianaw eñame ñea ebaka! nat agada gain; bwe ã nim kan ririñ a ñea ben ogiten ririñ.
12 ¶ Añõgen aeõ ñame, eoniñ õkõr ñabũna ro oroe ũra, me ãn õmwit añõgõra. Waña eponñame, wam amen eow õraijeduen auwe, me re ijababa medenam memak.
13 Õweijo Jehova bwe enim keimwi, mõ O weijo bwe enimõ mwit añõget eñame.
14 Nan õrre Jehova bwe enim õeõgida gain ñaben an ñame, me wañara prinzen: amiã kõr ñabũn amwa õnũet eñan vitis; emeken ian amiã wak wañara imin ñabũn eko emit duwõra ñan amwa wuromwi:
15 Dõgit ekeken ñag amwa dewiwei aeõ ñame, ma ararõn mõra ñabũn eko emit duwõra? aen õkõr Temoniba, Jehova Zebaoth.
16 ¶ Mõ õũge bet Jehova, Ñag õgagoda ãinibũna ñain Zion, me re dũgidugo mi tereõra ñan eraquõ, mo ro rotumei mõra, mõ rõ õrarõñ ũra ia re dũgidugo, mõ rõ õnanak nanõra;

17 Me ñagat Temoniba nan õmara-
dun animwen tũbwit ãinibũna ñain
Zion, mi Jehova nan õmeata bai' ra-
batara ñan eõ nũñida.
18 Me ean ñabũmina Temoniba nan
onuaiw amo' reijen nanõra, mũ kibõ-
ñin tũbũra, ma aũra uba;
19 Ma karagit ijũñõra, me reijen
bõra, ma kabinan mõra;
20 Ma aquõra, raroian in nanõra,
ma aquõret iwũgagara, me wañara
gat ebojarara, me ring it ijũñõra;
21 Ma aquõren bõra, ma karagin
bodũra;
22 Ma aũra karawin ñana bait eka-
daro, me gawidõra, ma aũra keatu,
ma aũra bwer in geld;
23 Me wañara kanni, ma aũra gari-
nano ñana linon, ma aquõra ñana
turban, me bõñeãn mõra.
24 Mi iruwin ñune, nan ñeijũbwet
imin ñan obojarara emwamwitsi; mi
nan ñeijũbwen aquõret iwugagat eña-
me ñan omo dorob; mi nan ñeijũbwen
iret itũb omo emara; mi nan ñeijũ-
bwet ekarawin ñea omo dedegai ereab
iren; mi nan ñeijũbwet emo eõñerũ-
ñirũñ.
25 Ñabũna wam man ri nan pudu
eat ipudutũbwin, me wam dedemaro
eat ake.
26 Mi nan karaququõ me eikũrarar
men ororin; mi nan gadaqua mi nan
megeda eat emwarere.

ITŨBAÑ 4.

ME aeiu ãn ri nan õgõg eman ñea
ta aiquen ean ñabũmina, mõ
ũge, Ama nan õn õañama ñea õaña-
ma kõr, ma ama nan edua ama kara-
win ñea ama karawin õkõr: ã nim te
emwinõn gama egõm; onuaiw kõ õka-
nakanenema.
2 Me ean ñabũmina inan eredu
mo otota ran Jehova, mi nan raitsit
mo omotañitañ quat eb, bwe wañara
ñabũna ã õtsimor atsin inimagen Is-
rael.
3 Me ñaiune deden imũr, bwe ñea
õreñõ i Zion, me ñea emek i Jerusa-
lem, inan õpan ũra bwe re ebwigaga,
inan õpan ũra memak bwe re ebwi-
gaga ñabũna ã eare eow inimagõra
ñabũna re tsimor i Jerusalem;
4 Tsin ia Jehova ogitet dudu kana-
kanen it ãinibũna ñain Zion, mõ õde-
reder aran Jerusalem atsin ean, eow
itũrin anin ñea õmwit añõget eb, me
eow itũrin anin ñea ejiũiow eñame.
5 Mi Jehova ñan õrig denañ me
ebadetsi ijeaõ, mi iaõ it ãe ñea õpwi-
jõriõr ijõbũm eat etañ memak ñana ã
mekan eat etowedũdũ ñea Zion, me
ean an epo; bwe ã nimõ eadiow equoje
itũgait eraitsit memak.
6 Me etsimine ewak bwe bait itũr
ijeaõ atsin eat ikũñijow, me etañ in
tsimor me *etañ in* kerũ atsin eat
edaurur me weron.

ITŨBAÑ 5.

ANIM õn a Amea ñea ã auwã eow
itũrũ riañin Amea ñea ã auwã
eow itũrũ ñea õpũm wõt eñan vitis.
Ñea ã auwã eow itũrũ etsimine wõt
eñan vitis emwarin eat etowedũdũ
ñea togit omo mwareren:
2 Me E iri, mõ õkirõan apen, mõ
õijotow ina vitis ñana magit omo, mõ
Õ wei turris ion ijugagain, me E iri
itenwein ion ian: me E daiñ quan
ñan quan vitis, me erañada bwõ õrig
quan vitis ñan õkaredũõñ.
3 Me ñage, amiã ñabũn amwa mek
Jerusalem ma amiã ñabũna ñamen
Juda, A kõñ a gamiã bwa amwaimõ
mwit añõgõ me waña eñan vitis.
4 Ekeken iju imit on ñea ã nimõ
ririñ a waña eñan vitis ñea A eitsiõk
ogiten ririñ a? ñag A daiñ quan ñan
quan vitis, me ekeow bwõ õrig quan
ñan õkaredũõñ?
5 Me ñage A nim pan a gamiã bita
ñea A nimõ ririñ a waña eñan vitis:
A nim õmeiwatu ororin ñana eda-
bwike, mi inan õnũen; A nim õmei-
watu ororin ñana epe, mi inan jorga-
geñ:
6 A nim ijababa; ã nim eõ towiow
ran ñan ema, mi inan eõ iri; mi nan
erõda eõkõñ ma akanthos: ma A nan
pan a denañ bwe re nim eõ õraijedu
weron ean.
7 Bwe wõn Jehova Zebaoth eñan
vitis ei õkõr ewak ñea Israel, me ña-
men Juda ũra kõr magan ñana ã
auwã eow Itũrin; me E daiñ imwit
añõg; me, kania, ei õkõr ekamama-
do; E daiñ emo; me, kania, *ei* iõñ.
8 ¶ Nat agada gaiũra ñabũna re je

ewak ion ea ewak ion, ñabũna re je
eb emwarin ea eb emwarin, ea an eko
ijuw etañ, mi ta amiã eñaeow gamiã
ijugagait eb!
9 Õũge Jehova Zebaoth iat ijũñõ,
Inan õgadaqua ewak ñan ebak, ñan
ouwak, ñan omotañitañ, ñan eko ña-
men.
10 Bwe eñan vitis ñamwarina ata
acker in nan õrig te eiwin a aiquet
ekad in wein, me aiquen homer in
baba nan õrig te eiwin a aiquen
epha.
11 ¶ Nat agada gaiũra ñabũna rõ
gatabwijũbwij in rida bwe re nim
tuwin mañi, ñabũna rõ gapũmaran,
ea at wein õkũñijow ũra!
12 Me etsimine harfen, me psalter,
ma pauken, me garapi, me wein, ean
aũra epo n ijeiji; me re ekam dõgõn
an makur Jehova, me re eõ kania bet
an makur ben.
13 ¶ Me ñagan waña eponñame ri
nan ñow iat edenigae bwe dõgin an
eko aũra man; me re ma n maidaquan
wañara ñame ñabũn õkaganado, me
re ma n ũbõñ epo ñea ouwak.
14 Me ñagan ouwak an ũra Seol,
mõ õ ba mwin mõ õmañamañ; ma
aũra raitsit, ma aũra epo, ma aũra
earearũõ, me ñea eibibõki inimagõra,
nan metu ian.
15 Mo otoburet eñame ñea ejõñ, me
ã õijõñ eñame ñea õkaganado, me ã
õijõñ met eñame ñea õgatsitsi:
16 Me ã tsitan Jehova Zebaoth iat
imwit añõg, me ã ebwi iow iat omo
Gott ñea Ebwigaga.
17 Me ri nan ijeiji lãmmer tekei
eat etañ in bũgibũgi, me eratequõ ri
nan õn ijeijin eat eñõra ñabũna re
duweduw.
18 Nat agada gaiũra ñabũna rõ
õnũñinũñ ibaka eow eat dõmaeõñ ña-
bweta ebaite, ñabũna rõ õnũñinũñõt
idũra dorop it wagen:
19 Ñabũna rõ ũge, E nim kapapar,
e nimõ rañañ ean an makur, bwa am
aia; me enim tũren a gada bũriõũn
Amea Ebwigaga ñea Gott in Israel
me enim õrre, bwa am tsiet!
20 ¶ Nat agada gaiũra ñabũna rõ
pat ibaka bwe emo, me emo bwi
ibaka; ñabũna re ij eget itũr bwi
iaõ, mi iaõ bwi itũr; ñabũna rõ pat
ebaõadsin bwi ita, mi ita bwe ebaõa-
dsin!
21 Nat agada gaiũra ñabũn tũ ũra
emaman ian mõra, ñabũn tũ ũra *ekei-
duwen aũra* man ian mõra!
22 Nat agada gaiũra ñabũna re teji
ia re ren wein, me eñame ñabũna ro
oaio ia rõ kamwararo ogiden;
23 Ñabũna re tsitan ñea ebaka bwe
dõgin aũra pũrid imin, ñabũna ro onu-
aiw tsitanet eñame ñea omo atsin itũ-
rin!
24 Me ñagan, tekei ñaga eot ãe
õnũet stroh, mi tekei ñaga ã õekeow
ibũgibũgi eow eat ãe ñea õpwijõriõr,
nan õũga an enamwamwae awarõra,
mi nan ebwebweda akauweõra tekei
badetsit emwarere; bwõ rõ keõ a an
dogor Jehova Zebaoth, me re miowi
aen Amea Ebwigaga ñea Gott in
Israel.
25 Me ñagan õpwijida egirowin
Jehova ea an ñame, me E ere ben
in iwitsiow ũra, me E ira ũra;
mõ õrõraõ etowedũdũ, me gatduwõ-
ra tekei ebwedũbwet ian medena.
Eõ iwidõ eanuaw egirowin bwe dõ-
gin mũñane memak, me E ere ben
bet ñage.
26 ¶ Mi I nan õweijoratow ogoeow
itema ea eponñame, mi I nan gomei
ũra atsin ean mwit eb; me, kania, ri
nan kapapar in õrre:
27 Eko ion ñea enimõ eago, me
eko bet ion eara ñea enim arariwa;
eko ion ñea enimõ reñõ n mijimij;
me ri nan eab ead aquõret iwuga-
gara, me eab mwijow bet aquõren
aũra schuhe;
28 Ro ogiten õrarõ mwin wañara
dobonara, mũ ũra memak rõ gadũg
wan wañara dobonara; ã nim pan na-
nan wañara pferde bwi tekei ebeti-
rara, me kabiroron wañara chariot
bwi tekei eapwir:
29 Nõñũra tekei nõñin leon, ri nan
iõñ tekei leonis ñañena eoniñ: eh, ri
nan oruõr, me ri nan kona uwadara,
me ri nan õbũ eanuaw õkõr, me eko
ion ñea enim õtsimor.
30 Me ri nan oruõr in iwitsiow ũra
ean ñabũmina tekei bururun imago:
me tsin ia ion õkaniow eat eb, kania,
itũrũgago me eroe; me ã õtũr iaõ eow
eat denañ in.

ITŨBAÑ 6.

EAT obweni ñea uea Usia ema ean,
A ãt Temoniba ñag emegeda iat
tron ñaran ogoda, ñarana ã tsitan;
ma an karawin ñea eraquõ ooquen ian
maneabin.
2 Engel ñabũna seraphim rõ weijo
itũgain: ñea o aran año ben in õeta;
rõ bõñeõn mõra bõra karura, mõ rõ
bõñeõn nanõra karura, mõ rõ õeta
ean karura.
3 Mi ion edorer a ion, mõ ũge, Ebwi,
Ebwi, Ebwi, Jehova Zebaoth: oquen
eat eb mbmak raitsitsin.
4 Me eruwiruwõ ũrien wõn metoror
eow ean eiñõñ in amea ñea edorer,
me ã oquenõt dõmaneab ebadetsi.
5 ¶ Ma A ũge, Uka! A man; bwa
aña eñame ion ñea eõ dereder baten,
bwa A mek inimaget eñame ñabũn
eõ dereder bateõra: bwe meõ ogiten
ãt Temoniba ñea Jehova Zebaoth.
6 Mi ion inimaget engel ñabũna
seraphim õeta eadu ame, ñea kohl õñ
ian ben, ñea õ karageiõt adũm atsin
eat dagarae:
7 Me e toweõn ñanaquõ, mõ õ ũge,
Kania, etoweãn mwim bitune; mo o
onuaiwien am ibaka, me ã eadien am
dũra.
8 Ma A kaiõt aet Temoniba ñag Õ
ũge, Ijegen ñea A nim õijõn, mi ije-
gen ñea enimõ nuaw bwe dõgida? Ma
A ũge, Aña ñune; õijõnõ kõ.
9 ¶ Mõ Õ ũge, Nua kõ, mõ pan a
bitune eponñame, *mõ ũge,* Amwa nan
kaiõt õkõr, ma amwa nan eab tsiñai;
amwa nan aia kõr, ma amwa nan eab
ujuwõñ.
10 Oduweduw kõ bũriõũt eponñame
ñune, me tsima ijũñõra, mõ õeõãtirõ-
ñin mõra; bwe re nim eõ ãtõn mõra,
mõ kaiõtõt ijũñõra, mi tsietõn bũriõ-
ũra, mi iwidõ, mõ õtsimor ũra.
11 Ma A ũge, Temoniba, õten ara-
quin? Mõ Õ ũge, Ea ijababaet te-
kawa bwe enim eko ñamen, me ewak
bwe enim eko ñamen, me eb bwe
enimõ gadaqua,
12 Ma an Jehova otow eñame ogo-
eow, me ea õebaket etañ ñana ã ñaũ-
nin ijugagait eb.
13 ¶ Me tsin iõ õreñõ main ata ean,
inan tik õnũen: tekei eiche me linde
ñan õreñõ bodon ia ã eaijedu; nan
õũga bet *Israel,* bwe bodora kõr ñan
õkarig, ñan ebwigaga.

ITŨBAÑ 7.

ME ean an bũm Ahas ñea ñain Jo-
tham, ñea ñain Usia, ñea uea n
Juda, Rezin ñea uea n Syria, me Pe-
ka ñea ñain Remalja, ñea uea n Is-
rael, ar ñow Jerusalem bwa arũm
ake a; ma ar eõ kona n õdenigae.
2 Me ã pan a ewak ñea David ñei-
jin ũge, Rõ kewin õkõr dei Syria me
dei Ephraim. Mõ õrõraõ bũriõũn, me
bũriõũn an ñame, tekei rurubeniben
it imin erõ n oigaga ean eñin.
3 Mi Jehova ũge a Jesaja, Nua kõ
me naña Ahas, auwe me Sear Jasub
(ñeijin tekei Nan redõ ñabũna iqui-
quin) ñea ñaim, eow inũmwin akawit
ibija ñabõken edõgen itũga, iat eme-
dena ñea ã oogoda, ñaben ũbwiet
amen õbũrũbũr ekarawin.
4 Me wo nim ũge a, Kania aw, bwe
wo nim eõ memõri; wo eõ miow, me
enim eõ eadõ bũriõũm bwe dõgin
mwit edabwike ñarumaõ õpwijõriõr,
ñarumaõ õbadetsi, bwe dõgin pwijet
õgirowin Rezin me dei Syria, me dõ-
gin bet ñain Remalja.
5 Ñaga dei Syria, me dei Ephraim,
me ñain Remalja, rõ kamararei õeõ-
gidaen gaim, mõ rõ ũge,
6 Amõ naña Juda mõ õmiow, ma
am ijababa ororin bwa amõ kona n
metu, ma añ nan ñaeow uea ion ian,
ñea ñain Tabeel;
7 Õũge aet Temoniba ñea Jehova,
Nan eab weijo-oaio, mi nan eab õrre
deden *ñune.*
8 Bwe Damaskus ei tũbwin Syria,
me tũbwin Damaskus Rezin; me tsin
ie eitsiõk goro añama ma aijimo eo-
bweni inan ijababa Ephraim, bwe
enim eõ gauwei ekei eponñame imũr:
9 Me tũbwin Ephraim Samaria, mi
tũbwin Samaria ñain Remalja. Tsin
ia amwa eõ tũebõn ñune, ã eab ooaio
gamiã.
10 ¶ Mi Jehova etik dorer a Ahas,
mõ ũge a,
11 Wo nim kõñõt tsinin Jehova ñea
wam Gott am tema ion; kõñõt tsiniõ
kõ itema ion umon, õa itũga ianweron.
12 Ma Ahas ũge, A eõ kõñõñ a Je-
hova, ma A eõ õij bet.

13 Me *Jesaja* ũge, Ewak ñea David,
A kõñ a gamiã bwa amwam kaiõt;
õten, imit on ñea eko woun itũrimiã
eõñij eñame, ma amwa õñij bet waña
Gott?
14 Me ñagat Temoniba nan oija
gamiã itema ion; kania, nan ijeñ dõ-
gibono ion, mi nan pudu ñain iot
eman, me inan ij egen bwe Imma-
nuel.
15 Mi i nan õkõ butter me meli tsin
ie e tsiet ikeõ a ibaka, me ñañaij
emo.
16 Bwe tsin ia bita eoniñ eitsiõk
man in keõ a ibaka me ñañaij emo,
inan erowi eb ñabena wo miowi eow
itũrin amerumena uea.
17 ¶ Mi Jehova nan õrean aw ibũm,
me eara *bet* am ñame, me eara ran an
wak etõñũm, ñana ibũm ñan eitsiõk
õrre, atsin eat ibũm ñabũmin enuaw
Ephraim atsin itũrũra Juda—ñabũ-
min *an bũm in* õrre uea n Assyria.
18 Me ean ñabũmina Jehova nan
gomei eñam ñan emek inũmwin ka-
win Ägypten ñan ogoeow, me emwe-
mwin bet biene ñan emek eat eb ña-
ben Assyria.
19 Me ri nan õrre, mũ ũra memak
ri nan mek iat epañ ñea õgadaqua, mi
ian baũit epe, mi iarat imin erõ me-
mak ñan eõkõñ, me eat etañ in bũgi-
bũgi memak.
20 Me ean ñabũmina Temoniba nan
ijõt ijũbar ñarana ã pũmwe õñanen,
ñaran eat eb ñan edõgen apoit ekaw,
ñea uea n Syria iret itũb me ewet
ana; mi nan ij bet ebar mõ õekeow.
21 Me ean ñabũmina, eñame ion nan
õijõiji kuh ion me schafe arumen;
22 Me ñag ouwak ikimama ñea
inan kona eow itũrũrei i nan õkõ but-
ter: bwũ ũra memak ñabũna rõ reñõ
eat eb ri nan õkõ butter me meli.
23 Me ean ñabũmina, etañ memak
ino emek araña vitis ñana araña sil-
ber pũmwen ri nan ek'ũra eñat eõ-
kõñ ma akanthos.
24 Mi nan õrre eow ina ion me mwit
dobonara me dobonara itũrin, bwina
eb memak nan oquet eõkõñ ma akan-
thos.
25 Me etowedũdũ memak ñana ã
iriõt pick ñago, wo eõ kona n naña
bwe dõgin miowet eõkõñ ma akan-
thos; me ri nan ek'ũra etañ ñana ã
nim otow ina ochsen, me etañ ñana
inan jorgageñ eow itũrit schafe.

ITŨBAÑ 8.

MI Jehova ũge ame, Wo nim õni
wam tafel eran ouwak, me wo
nimõ eareõt edar ñaman at eñame,
ñeijin ũge, Wõn Mahersalalhasbaz;
ñeijin tekei Epar epaba-imin, eab
duoku eabab;
2 Ma A nan kani waña amen odu-
wet eñõg ñabũn edõb bwe re nimõ
eare añõgen, ñea Uria ñea priester,
me Zacharia ñea ñain Jeberechja.
3 Ma A metu a ãita prophetin; me
e jeñ, mo opudu ñain iot eman. Mi
Jehova ũge ame, Wo nim ij egen bwe
Mahersalalhasbaz.
4 Bwe ñaga bita eoniñ eitsiõk bet
tsiet eõũge, Etõñũ, õa, Inõ, inan
onuaiw baibain Damaskus me õañat
epaba ñana bain Samaria ian men
uea n Assyria.
5 ¶ Mi Jehova tik dorer ame, mõ
ũge,
6 Ñaga bitune eponñame emiowi
bõken Siloa ñea emeroro gõrũrin, me
ñag e ibibõkiei Rezin me ñain Re-
malja;
7 Kania, Temoniba õrean añen ũra
bõket Ekaw, ñea oaio mo ouwak, ñea
uea n Assyria ma an raitsit memak:
mi nan buroda eow eat eñan gõrũrin
memak, mi nan burodaw areijen me-
mak;
8 Mi i nan gõrũr aeow Juda; i nan
buroda me gõrũr ijugaga; mi nan
mwan aũteret *eñame;* me ereãn ben
in õeta ei õbwidaen ũbwiõm, O Im-
manuel.
9 ¶ Amwaimõ earearũõ, amiã ñabũ-
na eponñane, mi inan ijababa gamiã;
ma amwaim õtõ ijũñemiã, amiã
ñabũn amen eat eb ñan ogoeow;
amwam oquõr iwugagamiã, mi inan
ijababa gamiã.
10 Amwam ebwepo mi ijogi mõ
õmamaran bũriõũmiã, me eko bet
woun; amwa õrai eñõg, mi nan eõ
weijo-oaio: bwe Gott emek itũrima.
11 ¶ Bwi Jehova edorer ame eow
ean waion ben, mõ Õ wereriõ bwa
A nim eõ õd ian medenat eponñame
ñune, mõ Õ ũge,

12 Amwam eõ kõũge, Epae in iũa-
kadu, ñea eponñame ñune memak rõ
põpan, mõ rõ ũge, Epae in iũakadu;
amwam eõ miow bita ñea re miow,
ma amwam eõ miow.
13 Amwaimõ õebwigaga Jehova
Zebaoth; Ei õkõr ñea amwaimõ
miow, me Ei bet ñea amwaimõ miow
Itũrin.
14 Mi I nan ekei imin ñea ã õebwi-
gaga; mi I nan ekei epe n katsiriwa
me epe n kapudu ea ėwak ñana aro
ñarowa epo n amen bwieni n Israel,
me ekababa me eatarõ ea ñabũna re
mek i Jerusalem.
15 Me ebak ñabũna ri nan tsiriwa
eow ean, me ri nan pudu, me ri nan
berekenae, mi inan erũwõñ ũra, mõ
õgõg ũra.
16 Wo nim oquõr aen Gott ñeijine,
me wemai edogor mi itema inimagen
aeõ kereri.
17 Ma A nan ta daiñ Jehova, ñea
ewewin men ea ewak ñea Jakob, ma
A nan õnani.
18 Kania, aña me eoniñ ñabũna Je-
hova ogiten oija ame ama itema mi
imin in kamadauniñ inimagen Is-
rael atsin itũrin Jehova Zebaoth, ñea
emek eat etowedũdũ ñea Zion.
19 ¶ Me tsin ia rõ ũge a gamiã,
Amwaimõ nuaw mõ kaiõt aeõra ña-
bũn amen kabwiãeã ma amen mwe-
aeo, ñabũna ro kabururu mi tsibemin;
õten, eõ eimwi bwe eñame re nimõ
nuaw mõ kaiõt aen Gott? õten, eimwi
bwe re nimõ nuaw mõ kaiõt aeõra
ñabũn ema bwe dõgũra ñabũna re
tsimor?
20 *Naña kõ* edogor ma aen Gott!
tsin ia re eõ dorer tekei ñeijine, ogen
ekeow bet eimamoñ iõ õrre a ũra.
21 Me ri nan õd ijugagain iat eroe
mi iat emetũr; me tsin ia re me-
tũr, nan õbõñ bũriõũra me ri nan
ramwani itũrin wañara uea me wa-
ñara Gott, me ri nan kanida itũga:
22 Me ri nan kanidu ijõñ, me, ka-
nia, eroe mi itũr, ñea tũr it emaga;
mi inan õmamũr ũra aeow iat itũrũ-
gago.

ITŨBAÑ 9.

MI nan eko itũr itũrit ãita ñea
emaga. Ñago amo Õ õmaiũr
eb ñabena Sebulon me eb ñabena
Naphthali; mi imũr E eredu eow iat
emedena ñea itirũrũt see ñea edõgen
apwewain Jordan, ñaben Galilea ña-
ben ũbwiõra heiden.
2 Eñame ñabũna re dũgidugo iat
itũr re ãt iaõ ion ouwak: emeta iaõ
ea ñabũna re mek eat eben itũr in
ima.
3 Wo ogiten õebakida eponñame,
Wo ogiten õñabida aũra ibibõki; re
ibibõki ian mem tekei ibibõki n eat
ineded, tekei aũra ibibõki eñame ña-
bũna re dũbañai õañat epaba.
4 Bwe Wo tsiba nen ñea oroeãn,
me edabwike ñamana ã iraeõn onu-
quen, ñamana bain amea ñea õmama-
do, tekei ean an bũm Midian.
5 Bwe baibait duwet amen ake, me
ekarawin ñana ã eak iow iat era, ri
nan ek'ũra memak imin in jiũiow me
õat ãe.
6 Bwo opudu eoniñ ion bwe dõgida,
ã oija gada eoniñ in eman ion; mi
imwit añõg nan mek ean onuquen:
mi inan ij egen bwe Ekamadauniñ,
Amen Kereri, Gott Oaio, Etõñin Eko
tokin, Prinz in Iow.
7 Eko tokin ñabedaũn monibain mi
iow, ian wõn tron David, me ean mo-
nibain, mõ õweijoran, mõ õweijo-oaio
eat imwit añõg ñea eimwi, me emo
atsin ean ñage me eõ toki. Waion
Jehova Zebaoth nan ririñ ñune.
8 ¶ Temoniba õijõt eñõg ea Jakob,
me eagada añen Israel.
9 Me eñame memak re nim tsiet
eñõg ñeijine, ñabũn Ephraim me ña-
men Samaria, ñabũna rõ ũge iat ega-
goda mi ian gatsitsin bũriõũra,
10 Opuduet ewak ñana ziegeln, ma
añ nan wei atsin eat epe ñana ã
ogoge; ã eaijeduet imin erõ ñana
sycomorus, ma añ nan kiãõ zedern
eat eñõra.
11 Me ñagan Jehova nan õweijoran
aijen Rezin in iwitsiow, mi I nan
õake barũen;
12 Ñabũna dei Syria ian obwen, me
dei Philistia iruwin; me ri nan õmwa-
neow Israel eow ean mwũra ñana ã
baida. Eab iwidõ eanuaw egirowin
bwe dõgin mũñane memak, me E ere
ben bet ñage.
13 ¶ Me eponñame re eõ iwidõ a

Amea ñea abi ũra, me re eõ õnani
bet Jehova Zebaoth.
14 Me ñagan Jehova nan towidan
ean Israel tũbwin mi iwin, ren pal-
men me ruskum ian ta aibũmin.
15 Eñab me ñea ã eredu, ei õkõr
itũb; me prophet ñea eke ekereri
ebaite, ei õkõr iwin.
16 Bwũ ũra ñabũna re eow mibũne
eñame re eken ũra imin in kapudu;
me ã õekeowien ñabũna ã eow itũ-
rũra.
17 Me ñagan Jehova nan eõ ibibõ-
kiei wañara dedemaro, mi I nan eab
kananoañei bet oniñ in ũbwiõra ña-
bũn emat etõñũra, me ãinimwen
ũbwiõra ñabũn eman agõra; bwũ ũra
memak ro waira me ririñ ñea ebaka,
me mwũra memak rõ õrai eñõg eõ
eimwi. Eõ iwidõ eanuaw egirowin
bwe dõgin mũñane memak, me E ere
ben bet ñage.
18 ¶ Bwõ õpwijida ibaka tekei ãe;
e jiũiow eõkõñ ma akanthos: eh, õpwij
eow eat imin erõ n oigaga, me re
ebwebweda tekei ebadetsi.
19 A jiũiow eb eow ean an egirow
Jehova Zebaoth; me eponñame re
eken ũra õat ãe: eko eñame ion ñea
õkananoañei etsin.
20 Me ri nan eke epaba edamarũm,
me ri nan metũr bet; me ri nan eke
ijeiji edamauw, me ri nan eab ma-
rañ bet; ũra memak ri nan õñuet du-
wen bõra:
21 Manasse *nan ake a* Ephraim; me
Ephraim ake a Manasse: mũ ũrõr
aeõg ar nan ake a Juda. Eab iwidõ
eanuaw egirowin bwe dõgin mũñane
memak, me E ere ben bet ñage.

ITŨBAÑ 10.

NAT agada gaiũra ñabũna re eke
imwit añõg edogor ebaka, ma
amen edar ñabũna re eare eñõgen
karoe:
2 Me eatow ñabũn õga bũriõũra
atsin eat imwit añõg, mõ õgõg imwit
añõg ñea eimwi atsin itũrũra ñabũn
eko emit duwõra inimagen waña
eponñame, bwe re nimõ kona ãn ña-
bũn eman agõra, me wuromwi eoniñ
ñabũn emat etõñũra!
3 Ma amwa nan et eat ibũm in õeõ-
gida egae, me eat egadaqua ñea nan
õrre atsin ogoeow? ijegen ñea amwa
nan gõr a bwe enimõ buõk gamiã?
mi iña etañ ion ñea amwaimõ ñanebei
iow ina wamiã imin ñan amwa auwa?
4 Ri nan tõ otoburõra ijõñũra ñabũ-
na edenigae, me ri nan pudu ijõñũra
ñabũna ã abi. Eab iwidõ eanuaw egi-
rowin bwe dõgin mũñane memak, me
E ere ben bet ñage.
5 ¶ Nat agada gait dei Assyria ñea
an ewew egirowũ, me ewew ñaman
ian bõra ei an ewew egirowũ!
6 A nan õijõn bwe enim iwitsiow
eponñame ñea eõ omo, ma A nan pan
a bwe enim iwitsiow eponñame ñea
A baeow a, me *e nim* paba imin, me
kona imin, mi jorgageñ ũra tekei
bauboun ian medena.
7 Me deõ bũriõũn amea deden ñune,
me deõ bet maran bũriõũn; bwe ñai-
une bũriõũn, eabab ñame, me eõe-
keow eponñame ñan ebak.
8 Bwõ õ ũge, Õten, deõ te ei uea
memak waña temoniba?
9 Õten, Kalno eõ ta tsitobo a Kar-
chemis? ma Hamath eõ ta tsitobo a
Harpad? me Samaria eõ ta tsitobo a
Damaskus?
10 Ñaga beõ õtsimine monibain wa-
ñara ijor in ani, ñabũn oaio eken ea
jor in ani n Jerusalem me Samaria;
11 Õten, A nim eõ ririñ a Jerusa-
lem me wõn jor in ani tekei A ogiten
ririñ a Samaria me wõn jor in ani?
12 Me ñaiune deden imũr; tsin ia
Temoniba õmag an makur eat etowe-
dũdũ ñea Zion mi Jerusalem, A nan
õeõgida gain quan gagodaũn bũriõũn
uea n Assyria, ma an omo ogodaen
men.
13 Bwõ õ ũge, A ririñ ñune eow
ean waion beõ me ean manũ; bwa
A man: ma A õekeow aũra mwit
eponñame, ma A onuaiw wañara
imin ñana rõ õaji bwa A nim eke
waña, ma A õraijedu ñabũna re me-
geda *iat tron* tekei eñame ñea eõ
mañijũñij;
14 Me beõ okona wõt eponñame
imin tekei enaduet eika; ma A õe-
bwepoi amen eat eb me wañara imin
tekei *eñame* ion ñea õebwepoi epait-
domo ñana ã eatow: me eko bet ion
ñea õmakamakur ben in õeta, me ñea
õba mwin, me ñea etõñiõñ.

15 Õten, eta nan te ei õgagoda ian
men in iwitsiow ñea eke etaide? me
etoa nan te ei õgagoda ian men in iwi-
tsiow ñea eke etoa? tekei ia edabwike
õmakur ñabũna rõ õbũ, mi tekei ia
ewew õbũ amea ñea deõ edabwike.
16 Me ñagat Temoniba, ñea Moni-
bait etar in ake nan õijõt enerõt aeow
inimagõra ñabũna re duweduw; mi
nan õpwij ipwijõriõr ijõñi' raitsitsin
tekei pwijõriõr it ãe.
17 Mi iaõin Israel tekei ãe, mi ipwi-
jõriõr Amea Ebwigaga ñea wañara
Gott: mi I nan jiũiow wõn akanthos
me eõkõñ mõ õekeow ũra ian ta ai-
bũmin.
18 Mi inan õekeow amon oein
ũbwien, me eñan magan ñan oqua,
atsin ean anin me etoki eat dõrabat;
mi tekei an ima amen tebab ãñiden.
19 Mi nan õad ijuw õreñõ imin erõ
n oein ũbwien, te eiwin a eoniñ ion ie
eare ebakin.
20 ¶ Me ean ñabũmina, ñabũna
iquiquin Israel, me ñabũna ã õtsimor
atsin inimaget ewak ñea Jakob, ri
nan eõ ekeiduwen amea ñea abi ũra;
me ri nan kedu a Jehova, ñea Gott in
Israel ñea Ebwigaga, iat iduwen.
21 Nan tik redõ iquiquin, ñabũna
iquiquin Jakob, ea Gott Oaio.
22 Bwe ñaga bet am eponñame ñea
Israel tekei ebakit eraũrõ imago, ta
iquiqũra ñabũn nan reñõ: õmwijowen
añõgen abiet eb, ñaben eneñabeda
emo ean.
23 Bwe Temoniba ñea Jehova Ze-
baoth nan ririñ õekeowet eb ñaben Õ
ogiten mwit añõgetow ijugagait eb
memak.
24 ¶ Me ñagan õũge Temoniba, ñea
Jehova Zebaoth, O ñauwe waña epon-
ñame ñea wo mek i Zion, wo nim eõ
miow dei Assyria, tsin ie e iraeõnuw
edabwike, me ejojida an ewew bwe
enim iraw tekei iraen Ägypten.
25 Bwi ti ijuw aigetow mi nat toki
eõbõñ ibũriõ, mi nat toki bet aeõ egi-
row in abi ũra.
26 Mi Jehova Zebaoth õdamadam
in iwitsiow a Ñei edabwike n irer, te-
kei abiet dei Midian eow itañit epe
ñaran Oreb: ma an ewew nan mek
iat see, mi I nan tik roudida tekei ea
Ägypten.

27 Me ean ñabũmina, inan onuaiw
ebanet atsin ean barauwem, me net
atsin ean terem, mi nan mae ene bwe
dõgit iduweduw.
28 Õ õrre eow Ajat, õ õd ijugagain
Migron; e totu i Michmas ebanen:
29 Rõ õd inimaget etowedũdũ; re
mequõr i Geba: dei Rama re miow;
õgõriet dei Gibea ñabũn amen ũbwien
Saul.
30 O ãitunuwe ñain Gallim, aeuwak
kõ! O Laisa, wo nimõ weijõn! O
Anathoth, wo kananoañ!
31 Õgõriet dei Madmena; õgõriten
tsimor amen Gebim.
32 I nan weijo bet i Nob ean ñabũ-
mine: I nan õrõraõ ben ea etowedũ-
dũ ñea ãita ñain Zion, ñea ewedũdũn
Jerusalem.
33 Kania, Temoniba, ñea Jehova
Zebaoth nan detowedu ran iat deden
ñea õkanani: inan etowedu n õrai-
jedu ñabũn ogoda, mi inan õijõñ ũra
ñabũna rõ gagoda.
34 Mi I nan etoweduõt debitsi imin
erõ n oigaga, me Libanon nan pudu
tũrin Ion ñea eõ badõdõ.

ITŨBAÑ 11.

MI nan biribirida rat atsin ean bo-
don Jesse, mi nan uqua biribi-
rin awaran:
2 Ma Anin Jehova nan mek ean,
ñea anin ñea õman ñea etsiet-imin,
ñea anin in kamarar ñea oaio, ñea
anin ñea etitsiet ñea emiow Jehova:
3 Me bita ñea ã ãeñ iow itũrin ei
miowen Jehova: mi I nan eab mwit
añõg ean an tõ-men, mi I nan eab
mwit añõg ean an tõ-ijũñen;
4 Mi I nan mwit añõgetow iat omo
ñabũn eko emit duwõra, mi I nan
mwit añõgetow iat deden ñea eimwi
ñabũna re eõ quinõñõg eat eb; mi I
nan iraeõt eb an ewew ñarana mwin,
mi I nan abi ũra ñabũn ebaka eow
ean ekenanon baten.
5 Me emo ei aquõret iwugagan, mi
idõb ei bet aquõret iwugagan.
6 Me wolf nan mek itañin lamm,
me leopard nan mequõr itañit ziege
eoniñ; mi nan mek epo kalb me leon
eoniñ me kalb ñea ã õbũga; me eoniñ
kadudu nan eow ũrei.
7 Me kuh me bãr ar nan ijeiji epo;

nan mamequõr epo ñaiũrõr; me leon
nan õkõ stroh tekei ochs.
8 Ikadudu nan karamwen inimet
ũbwen aspis, me eoniñ ñea õret atow
nimen nan ro ia' raũin otter.
9 Me ri nan eõ dõgedõg me ri nan
eõ ma eow ean memak waña towedũdũ
ñea ebwigaga; bwi inan oquenõt eb
manin Jehova, tekei at ijited bõñedu-
jow emago.
10 ¶ Me ñaiune deden ean ñabũmi-
na, bwe bodon Jesse, ñea õweijo bwe
ãñiden ñarana wõt eponñame, ma
heiden ri nan õnani; me togit omo
eñan in õnano.
11 Me ean ñabũmina, Temoniba nan
eke aruwõri ereãn ben bwe enim kan
kona iquiquin wõn eponñame, ñabũn
õreñõ, mõ õredõan ũra atsin Assyria,
me Ägypten, me Pathros, me Chus,
me Elam, me Sinear, me Hamath,
me Inseln ñan imago.
12 Mi I nan õkaijoda ãñiden ea
eponñame, mi I nan tik õebwepoi de-
nigae in Israel, mi I nan õepoi Juda
ñabũna re babareow atsin inimatijũ-
ñet eb ñana ara.
13 Mi nat toki an añ Ephraim, mi
inan eatow ũra ñabũna rõ õmamado
Juda: me Ephraim nan eõ añei Juda,
mi Juda nan eõ õmamado Ephraim.
14 Me ri nan õeta me ewedu aũteret
dei Philistia ñabũn edõgen apago; ma
ar nan õdenigae amen edõgen apoe:
ar nan õeõgida bõrõr eat dei Edom
me dei Moab; mi ibwibwin Ammon
nan eraban ũrõr.
15 Mi Jehova nan ijababa eon see n
Ägypten; mi I nan erere ben itũgait
Ekaw *ñea Euphrat* eow ean wõn eñin
ñaran oaio, mi I nan ira, mi nan ekei
aeiu ekaw, mi I nan õijõt eñame bwe
re nim õd ian me schuhe.
16 Mi nan tsimine medenat iquiquin
an ñame ñabũn õreñõ, mõ *õd iat* atsin
Assyria; tekei Israel ean ñabũmina
ro rogan ean eben Ägypten.

ITŨBAÑ 12.

ME ean ñabũmina wo nan ũge, O
Jehova, A õtũbaiw, bwe Wo
ake ame ñago, me eiwidõt anuaw egi-
rowũm, me Wo õbebeõ.
2 Kania, Gott ei waña amen katsi-
mor; A nan tũebõn, ma A nan eõ miow:
bwe Temoniba ñea JEHOVA ei waioiũ
ma aeõ riañ; me E eijien waña Amen
Katsimor.
3 Me ñagan amwam eã ebõken ido-
rodoro atsin iat ebõken eren in tsi-
mor.
4 Ma amwam ũge ean ñabũmina,
Amwam õtũba Jehova, õmmit kõ
egen, amwam õpõpan an makur ini-
maget eponñame; pan a kõ ũra bwe ã
otota egen.
5 Riañei kõ Jehova; bwe E ririñ
imin ñan omo: ã nim tsiet ñune eow
eat eb memak.
6 Wo nim aeuwak me riañ, auwe
ñea wo mek i Zion; bwõ õkaganado
Gott in Israel ñea Ebwigaga inima-
gem.

ITŨBAÑ 13.

EÑÕGEN propheten ñeijen añõgen
Babylon ñea Jesaja ñea ñain
Amoz ãt.
2 Amwam õijõt ãñiden animwet
etowedũdũ ñea odagage, amwam
aeuwak a ũra, ababwe kõ ũra, bwe
re nim metu ian men ororũra ñabũna
emo.
3 A pan añen aeõ ñame ñabũna ã
tõbwei, eh, A emwemwin bet aeõ
ñame ñabũn oaio bwe dõgin aeõ egi-
row, ñea aeõ epo ñea owaroñen in
gatsitsi.
4 Eiñõñ it epo ouwak animwet eto-
wedũdũ, ñea tekei *eiñõñit* eponñame
ion ouwak! eiñõñ aũra earearũõ epo
ñabũna eponñame ñabũna re ebwepo!
Jehova Zebaoth õdad eat etar in ake
ian obwet ubo n ake.
5 Jehova Zebaoth õrre epo a bai-
bait ake ñana bain an egirow, atsin
eat eb ñaben ogoeow atsin inũmwin
ianweron, bwe re nim ijababa me-
mak eb.
6 ¶ Amwam etõbwenarar; bwe etũ-
reten an bũm Jehova; nan õrre ijaba-
baet imit atsin itũrin Amea Togit
Oaio.
7 Me ñagan nan õrũ bet' eñame me-
mak, mi nan eadõ bũriõũra memak:
8 Me ri nan miow; mi nan pudu a
ũra emaga me eroe; mi nan ouwak
aũra maga tekei ãn ñea õgatsi; ri nan
terõ me mwitõñ ion ea ion; mõra
nan ekei pwijõriõr it ãe.

9 Kania, etũreten an õrre an bũm
Jehova, ñabũmin õkanani, epo a itiri-
tir, me eake ñea oaio; bwe enim ija-
baba eb, ma abi amet dũra ean ña-
bũna ñamen.
10 Bwe detañ in ianweron ma aũra
epo ri nan eõ iaõ; inan õtũr equan
ean an nuaw, mi nan eõ pwij mara-
man,
11 Ma A nan õeõgida gain amen eat
eb bwe dõgin aũra dũra, me ñabũn
ebaka bwe dõgin aũra ibaka; ma A
nan otoki aũra gagoda ñabũna rõ
gatsitsi, ma A nan õijõñ aũra gatsitsi
ñabũna rõ kanani.
12 A nan ririñ eñame bwe enim
ouwak eken woun ea gold iduwen,
me eñame bwe enimõ kaganado eken
a gold in Ophir ñea edereder.
13 Me ñagan A nan oruwiruwõ
ianweron, mi nan memaurõk eb atsin
eat eñan, eow ean egirowin Jehova
Zebaoth, me ean bũmin an egirow
ñea õkanani.
14 Me ñaiune deden imũr, bwe ri
nan ek'ũra reh ñea ã õmamũr, mi te-
kei schafe ñabũn eko wañara hirte,
bwũ ũra memak ri nan iwidõ a wa-
ñara eponñame, mũ ũra memak ri
nan gõr aeow ũbwiõra.
15 Inan watamwit memak ñabũna
ã ãt; me ri nan pudu memak ean mwit
ipudutũbwin ñabũna ã iba.
16 Mi inan ijababa eow ian mõra
ñaiũra ñabũn kadudu; inan ijagin
aũra wak, mi inan wuromwi agõra.
17 Kania, A nan õake a ũra dei Me-
dia, ñabũna ri nan ekam ekeiduwet
silber, me ri nan ekam ãeñ bet gold.
18 Me wañara dobonara nan ija-
baba ñabũna dedemaro; me ri nan
eab auwãtegen quat ije; mõra nan
eab ñañaina eoniñ.
19 ¶ Mi tekei Babylon ñea raitsitsit
emoniba, ñea dabũkin aũra inogog
dei Chaldea, nan tekei õraijeduen So-
dom me Gomorra itũrin Gott.
20 Nan eko ñamen imũr, mi inan
eõ gauwei emekat atsin eat edeten ea
edeten: me dei Arabia ri nan eõ ga-
deijida ina aũra wak dedegai; me
hirten ri nan eõ õmewuõratow ina
wañara schafe.
21 Me imin gõgõrõ n eat etoma-
gage ñan õkaredũõñ ri nan mequõr
ina; me inan oquenõn aũra wak imin
gõgõrõ ñañen etõñiõñ; mi nan mek
ina strouthos, mi nan õaõeta inan zie-
genbõcke ñañen õkaredũõñ.
22 Me wõlfe ri nan iõñ ian aũra
schlõsser, me schakale ian aũra pa-
läste ñan omo: me etũreten an dae,
mi nan eab eraq an bũm.

ITŨBAÑ 14.

BWI Jehova nan kananoañei Jakob,
mi I nan tik ij Israel, mi I nan
ñaeow ũra ũbwiõra: me eratequõ nan
kewin a ũra, me ri nan ereribe a
ewak ñea Jakob.
2 Me eponñame nan onuaiw ũra,
me ri nan õredõatow ũra eat eñõra;
me ewak ñea Israel nan õgõg ũra me
eke itsiõ eman mi itsiõ ãn ean eben
ũbwien Jehova: me ri nan eke wa-
ñara denigae ñabũna rõ õdenigae ũra
ñago; me ri nan mwit añõgõra ña-
bũna rõ õmamado ũra ñago.
3 Me ean ñabũmina Jehova nan
oija aw eõnano atsin ean am roe, ma
atsin ean an ga bũriõũm, ma atsin
ean am makur ñea õkanani ñea ã
õmakuruw ean,
4 ¶ Me wo nan ijeida iriañ ñune ea
uea n Babylon, me wo nan ũge, Era-
ñadat amen kamamado! erañadat te-
kawa gold!
5 Jehova etsiba aũra ewew ña-
bũn ebaka, ma aũra zepter amen
mwit añõg;
6 Ñabũna re iraeõt eponñame irer
ñea eko tokin, ñabũna rõ mwit añõ-
get eponñame iat egirow, mõ õeõgi-
daet egae ñea eko ion okona n dug.
7 Õnano eb memak, me eõ mõmwi:
me re tsikoroda n riañ.
8 Eh, imin erõ ñana tannen re ibibõ-
kieiuw, me zedern in Libanon, *mõ rõ
ũge*, Ñaga wo pudu ekeowen ion ñea
enim õni gama me eaijedu gama.
9 Õreita earearũõ ijõñũm Seol bwe
enim ekowõñ aw ia wo õrre; õ õdama-
dam ñabũn ema bwe dõgũm, ñabũna
monibait eb; õ õweijoran wañara uea
memak eponñame atsin ian wañara
tron.
10 Nat dorer memak epo ñune, me
ri nan ũgé aw, Õten, wo gaiten jũrũñ
eken tekei gama? wo tsitobo añen
gama?

11 Ā ōraijeduen Seol raitsitūm, mi
nōñin wam harfen: ā rañatow ijōñūm
emwe, mo owojew bet emwe.
12 Wo puduten ianweron, O ñauwe
detañ in ijoran, ñea ñait eimamoñ!
wo puduen añe, auwe ñea wo odeni-
gae eponñame!
13 Bwe wo ūge iat owōm, A nan
roga ianweron, A nan oogoda eken
waña tron ea wōn detañ Gott; ma A
nan megeda ean wañara towedūdū
eponñame, eat etañ ñan edōgen apwe-
wa ñan ogometsiow:
14 Ma A nan roga itūgait denañ ñan
ogoda; A nim eke aña Amea Magit
Ogoda.
15 Mi inan ōraijedu auwe i Seol,
ea magin ijōñit ijūb ino ōkebo-
ruru.
16 Ñabūna re ātuw ri nan aiaeuw,
me ramanuw, *me ri nan ūge*, Ōten,
ñaiune kōr amea ñea ōruwiruwō eb
mō ōmemōri emoniba ōa deō ei;
17 Ñea eririñ eb bwe enim ekei
etomagage, me ñea eijababa tekawa;
ñea eō eadida wōn denigae bwe re
nimō redō eow ūbwiōra?
18 Wañara uea memak eponñame,
ūra memak, re mijimij iat eraitsit,
ion o emijimij ian an wak.
19 Me ā eatow auwe atsin ia'
raōūm in ima tekei ran ñarana ā
miowi ōkōr, tekei aūra karawin ña-
būna ā abi ūra, ñabūna ā watamwi-
tōt ipudutūbwin, ñabūna ro rodu a
apet ijūb; tekei gatduwet eñame ñea
ā jorgageñ.
20 Inan eō iriedu auwe epo a ūra,
bwe dōgin ñaga wo ijababa ūbwiōm,
ma abi wam eponñame; inan eab
gauwei epōpat ibwibūra ñabūna re
baka.
21 Amwaimō gadauw abien ñaiñain
bwe dōgin aūra dūra etōññūra, bwe re
nim eō kat ogoda, mū pwijen eb, mo
oquenōt eb tekawa.
22 Ōūge Jehova Zebaoth, Ma A nat
ogoda n iwitsiow ūra, ma A nan
ōekeow egen Babylon me iquiquit
eñame, me ñaiūra mū ūbwiōra, aen
ōkōr Jehova.
23 Ma A nan ōekae me eke eñat
porkupine, me baubout ibija; ma A
nan brumeiōt brum in ijababa, aen
ōkōr Jehova Zebaoth.
24 ¶ Jehova Zebaoth schwōr mō
ūge, Etsimine aeō kamarar, mi nan
ōūga an ōrre deden; mi nan weijo-
oaio bita ñea A ōmaratow ian bū-
riō;
25 Bwa A nan ōraijedu ūbwiō dei
Assyria, ma A nan jorgageñ iow ean
waña towedūdū, mi nan kirō net atsin
eara, mi nan kirō ebanet atsin ean
onuqueōra.
26 Ñaiune ekamarar ñea ā mwit
añōgetow eat eb memak, me ñarane
ebe ñarana ā erere eow aūtūbwit
eponñame memak.
27 Bwe etsimine būriōūn Jehova
Zebaoth, mi ijegen ñea enimō
ōekeow? me E ere ben, mi ijegen
ñea enim kan ōredōan?
28 Ā ōrai eñōgen propheten ñeijine
eat obweni ñea ema Ahas ean.
29 ¶ Wo nim eō ibibōki, auwe ñea
Philistia memak, ñag emaen bain
amea ñea eiraw: bwi nan erōda
schlnage atsin ean awaran otter,
me quan ei drakon ōpwij ñea ōka-
nani.
30 Me ri nan ijeiji aūra bowab ña-
būn eko emit duwōra, me ri nan me-
quōr in ijejara ñabūn ōga būriōūra:
ma A nan abiōt erōrō awaram, me
inan abi iquiquin am ñame.
31 Metoror, wo nim turañañ; te-
kawa, wo nim iōñ; wo ekeowen, au-
we ñea Philistia memak, bwo oñow
apwewa ebadetsi, me eko ion ñea
ōweijo ogoeow ean an būm ñana ā
idit.
32 Me ekeken ñea ā nim pan a an
ñame eponñame? Jehova ōweijo-
oaio Zion, mi inan ōtsimor an ña-
me ñabūn ōkananoañ eow ian.

ITŪBAÑ 15.

EÑŌGEN propheten ñeijin añōgen
Moab. Bwe ā ijababa me ā
ōekeow Ar ñaben i Moab anūbūmin;
bwe ā ijababa me ā ōekeow Kir ña-
ben i Moab anūbūmin.
2 Ro roga i Bait, me i Dibon, ea
etañ ñan ogoda, bwe re nim tuwin
iōñ: eturañañ Moab animwen Nebo,
ma animwen Medeba: re maradun
memak, rō mwit barōra memak.
3 Rō quarai dedegai ereab iren ian
medenara; ūra memak re turañañ

animwen aũra wak, mi ian medenara,
mo ouwak aũra iōñ.
4 Me eōñ Hesbon, me Eleale; ã
kaiōt inōñũrōr me etoki i Jahza; me
ñagan re eōñ amen ake ñabũna dei
Moab; ōrōraō anin ian.
5 Eōñ bũriō bwe dōgin Moab; ña-
bũna wōn temoniba rō gōr aeow Zoar,
ea Eglathselisya; bwo ro roga Luhit
me re eōñ, me re jeida inōñũra bwe
dōgit ijababa ian medenan Haro-
naim.
6 Bwi nan gadaqua bōken Nimrim;
bwe eijijimō heu, ema ibũgibũgi,
ekeow imin erō aditũr.
7 Me ñagan mũñana imin ñana ro
ogiten ōaji ri nan ōbũ eanuaw mō
ōdōn animwet ekaw in salix.
8 Bwi iōñ ōpaeoi mwiten Moab;
ōbaiwōñ Eglaim turañañin, mō ōbai-
wōñ bet Born Elim turañañin.
9 Bwi te ei era bōken Dimon; bwi
iju bet imit on A nim ōreatow i Di-
mon, bwe leonis eara amen Moab ña-
bũna rō gōrōwōñ, me eara ñabũna
iquiquin eat eb.

ITŨBAÑ 16.

AMWAM ōijōn lãmmer atsin Sela
ñaben itirũrũt etomagage ea
monibain eat eb, ea etowedũdũ ñea
ñain Zion ãn.
2 Bwi nan ōrre deden ñune; tekei
imin ōeta ñañen ōñiōñio, me eika ñea
ã eatow, nan ōũga oniñ in Moab ña-
bũna ãn eat etañ in ōd ian Arnon ino
enor.
3 Pan a kō gama dedema, mwit kō
añōgema; ririñ tũrōm ijeaquō bwe
enim tekei anũbũmin; ewewin kō
ñabũna rō gōrō; wo nim eō derũgai
ñea ōñiōñio.
4 Enimō mek itũrũm aeō epo ña-
bũna rō gōrō; ma añōgen Moab, wo
nim ek'auwe eñan in tsimor atsin ian
men amen ijababa. Bwe etokiet
amen karoe, me eañadat ijababa
imin, ã ōekeowiet atsin eat eb amen
karoe.
5 Mi nan ōweijo-oaio tron iat eō
earañame; mi ion nan megeda ian iat
iduwen, ian an wak David, bwe enim
mwit añōg, mō ōnani imwit añōg ei-
mwi, mō ōpapar emo.
6 ¶ Ama kaiōt añōgen an gagoda
Moab, ñag ouwak an gatsitsī; ama
kaiōt an inogog, ma an edujow, ma
an egirow; me eko woun an te ei oto-
ta.
7 Me ñagan nan turañañ dei Moab
bwe dōgit dei Moab, me ri nan iōñ
memak: ma amwa nan mwijiñai
ũriet tekawa ñea Kir-Hareseth iat
eroe ñea ouwak.
8 Bwo odagagen eben Hesbon, me
vitis in Sibma; monibait eponñame re
ijababa magan ñan omo; rō baiwōñ
Jaser, rō ñiōñio eat etomagage; eba-
bareow eat eb ran, re riow eat ema-
go.
9 ¶ Me ñagan A nan nōñi vitis in
Sibma tekei nōñit dei Jaser: A nan
ōriareōnuw renimeō, O Hesbon, me
Eleale: bwe eañañek in ake ōbwidũ-
gien quan ũbwiōm ma am ineded.
10 Me ã onuaiwiet ibibōki mi idoro-
doro atsin eat eb ñaben oqua, mi nan
eab gauwei iriañ eñame eat eñan vi-
tis, mi nan eō gauwei eañañek in ibi-
bōki eñame: ma amen iten wein eab
gauwei iten eat itenwein; A otoki
eañañek in ibibōki.
11 Me ñagan eōñ bũriō tekei nōñin
harf bwe dōgin Moab, me eōñ bũriō
bwe dōgin Kir-Heres.
12 ¶ Me tsin ie emeta Moab, tsin ie
e eago eow eat etañ ñamwarin ogoda,
tsin iō ōni eñan aduwen bwe enim tu-
wit tetaro, e eab kona bet wōn imin.
13 Ñeijine kōr eñōg ñeijina Jehova
ōrai bwa añōgen Moab ñago.
14 Jehova edorer ñage, mō ũge, Iju
aiju eobweni, ñea tekei an obweni
amen makur ion ñea ōgōg-iwin-edar,
me inan miowi ereduen Moab ma an
epo ñea ouwak; mi ta ōad ijuw ōreñō
me eko bet woura.

ITŨBAÑ 17.

EÑŌGEN propheten ñeijin añōgen
Damaskus. Kania, ã ōekeowien
Damaskus, me deōn ei tekawa ñage,
mi nan pagedu-pagada bwe dōgin ija-
babaen.
2 Ã ñaũniten kawan Aroer; ri nan
ek'ũra eñat epowi, ñabũna ri nan me-
quōr, me eko ion nan ōmiow ũra.
3 Me inan ōekeow bet kawan Eph-
raim ñana ã ororai, me emoniba atsin
Damaskus, me iquiquin Syria, me ri

nan keweõei ototaet ibwibwin Israel,
aen õkõr Jehova Zebaoth.
4 Me ean ñabũmina inan ooniñ oto-
taen Jakob, mi nan enerõn eriõrit
duwõra.
5 Mi nan tekei amen ineded iõ õ õe-
bwepoi weizen mõ õramwitõn ben
arõn weizen; eh, tekei bet amen kepo
arõn weizen iat epañ ñea Rephaim.
6 ¶ Mi nan õreñõ dũgidũgit ijeiji n
kekepo ian, tekei raranet imin erõ
ñaõena oliva, kaia aro õa aiju quan
oliva iaran ino ogoda, kaia aeoq õa
aijimo ea' ran ñaran oqua, aen õkõr
Jehova, ñea Gott in Israel.
7 Ean ñabũmina eñame ri nan ka-
nia Amen õrig ũra, me mõra nan
ekeiduwen Gott in Israel ñea Ebwi-
gaga.
8 Me ri nan ekam kania dagarae,
ñana re ririñõn bõra; me ri nan ekam
dõgõn bet imin ñana ã ririñõt tinibõ-
ra, me dagarain Aschera ma akeweoit
equan.
9 ¶ Me ean ñabũmina wañara teka-
wa ñan oaio nan ekei etañ oe ñana ã
ñaũnin, ma animwet etowedũdũ ñana
ã erowiow ian obwet ibwibwin Israel;
mi nan ekei etañ ñea õgadaqua.
10 Bwe wo mejiõten Gott ñea wo
tsimorenin, me wo eõ õmaratet epe
ogoda ñarana wam oror; me ñagan
wo nan kiãõ imin erõ omo, mi iriedu
imin erõ eratequõ ian.
11 Me eat edae in kiãõ wo nan ta
daiñ Ñei, bwe enim epar in erõ wam
baba; me eat ineded ia wo teñ ramwit
uqua, wo ta kona emaga tekei an ma-
ga ion ñea eroe bũriõũn.
12 ¶ Õkanani õkõr urumõm it epon-
ñame ñabũn ebak, ñabũna ro urumõm
tekei urumõm it emago; mõ õkanani
õkõr aũra earearũõ eponñame, ñabũ-
na ro bururu tekei bururut ebõk ñan
ebak!
13 Ri nan bururu eponñame tekei
bururut ebõk ñan ebak; mi I nan ira
ũra, me ri nan gõr aeow ogoeow, me
inan õmamũr ũra eanuaw tekei gan
weizen animwet etowedũdũ ian
obwen eñin, mi tekei ebadetsi ian
obwet eapwir.
14 Aia ekanani ijemerõ; *me* tsin ie
eitsiõk eaõ nan ekeow. Me ñaiune
dũbañũra ñabũna ra aké a gada, mõ
õeõgidaen gaiũra ñabũna ro wuromwi
gada.

ITŨBAÑ 18.

NAT agada gait eb ñaben etsi-
mine ben in õeta ñan õrõraõ, ña-
ben edõgen apwijuwin kawin Ethio-
pia;
2 Ñaben õijotoruwei an ñame iat
dobot ñana papyrus iat ebõk, *mõ
ũge*, Nua kõ, ñamiã ñabũna ã õijõn
gamiã ñabũn epar, ea eponñame ñea
ogoda me etsiramae, ea eponñame
ñea etiritir atsin ean ñago ea ñage,
ñea eponñame ñea õmwit añõg, ñea
ejorgageñ eñame, ñea ekaw õmwi-
mwit ũbwien!
3 Amiã ñabũn amen eat eb memak,
ma amiã ñabũn amwa mek eat eb,
tsin ia ã ijida añiden eat etowedũdũ,
amwam aia; me tsin ia ã õeõñ dobu,
amwam kaiõt.
4 Bwi Jehova ũge ame, A nan me-
geda iat iow, ma A nan terõ atsin eat
eñõ n mek; tekei emarõrõ ean pwijet
equan, tekei denañ it ão ean kũñijow
it ineded.
5 Bwe ñag eitsiõk õrre ineded, ñag
emagen akauwen, ma apain eitsiõk
ekei quan vitis ñan emer, I nan to-
weduõt debitsi ran, mi I nan onuaiw
ran me detow.
6 Inan ñaũnin ũra mõ õebwepoi
ũra, bwe wañara imin õeta n eat
etowedũdũ ñan etiritir, me waña-
ra bet imin gõgõrõ n eat eb ñan
etiritir; mi imin õeta ñañen etiritir
ri nan sommer eara, mi imin gõgõrõ
n eat eb ñañen etiritir ri nan winter
eara.
7 ¶ Me ean ñabũmina inan õrean a
Jehova Zebaoth eadu atsin itũrit
eponñame ñea ogoda me etsiramae,
ma atsin itũrit eponñame ñea etiritir
atsin ñago ea ñage, ñea eponñame
ñea õmwit añõg, ñea ejorgageñ eña-
me, ñea ekaw õmwimwit ũbwien, ea
eñan egen Jehova Zebaoth, ñea eto-
wedũdũ ñea Zion.

ITŨBAÑ 19.

EÑÕGEN propheten ñeijin añõgen
Ägypten. Kania, Jehova õgõr
eat denañ ñaran epar, mõ Õ õrre eo-
wen Ägypten: mi ijor in ani n Agyp-

ten ri nan rõraõ ian men: mi nan ea-
dõ bũriõũt dei Ãgypten iara.
2 Ma A nan õdamadam dei Ãgyp-
ten ea dei Ãgypten: me ri nan ake a
ũra, ion o nan ake a etsin, mi ion o
nan ake a aranon; tekawa ion nan
ake a tekawa ion, me emoniba ion
nan ake a emoniba ion.
3 Mi nan eadõ bũriõũn Ãgypten
ian; ma A nan õekeow aeõra n man:
me ri nan õni ijor in ani, ma amen
tsibemin, ma amen kabwiãeã, ma
amen mweaeo ñabũna re tãt ani.
4 Ma A nan totu dei Ãgypten ian
bet' temoniba ñea õkamamado, me
uea ion ñea etiritir nan moniba ea
ũra, aen õkõr Temoniba, ñea Jehova
Zebaoth.
5 Mi nan eko ebõk atsin ian see, mi
nat toki ekaw mi nan emõg.
6 Mi nan mwamwitsi ekaw; mi nat
toki kawin Ãgypten me ri nan emõg;
nan ijijimõ ebarabaratu me emet.
7 Mi nan ekeow ibũgibũgi ñan ita-
ñin Nil, ñan areijen Nil, mi imin me-
mak ñana ã õijotow itañin Nil nan
ijijimõ, mi nan ekeow.
8 Ri nan roe bet ñabũn amen ña-
wor, me ri nan iõñ memak ñabũna
re ijedu eõe ian Nil, me ri nan jũrũñ
ñabũna rõ õraijedu iw iat ebõk.
9 Me ri nan maiũr ñabũna rõ maku-
rei flachs ñea ã komei, mũ ũra ñabũ-
na re eã dedegai õbũrũbũr.
10 Mi inan ijababa ũrien *Ãgypten;*
nan roe bũriõũra memak ñabũna rõ
makur in quõquon pũmwen aũra ma-
kur.
11 ¶ Õkabaãt memak prinzen in
Zoan; ekeijiet eñõgen eõ-man aeõra
ñabũn amen buõk Pharao n kamarar
ñabũna togit õman: nan õten amiã
ũge a Pharao, Aña ñait amen man,
ñea ñain uea n ñago me ñago?
12 Emek i am ñame ñabũn õman?
me re nim pan aw ñage; me ã nim
tsiet bũriõũn Jehova Zebaoth ñea
mwiten añõgen Ãgypten eow Itũrin.
13 Prinzen in Zoan re eken ũra
amen kabaãt, ã quiawiei prinzen in
Noph; rõ õñiõñioan Ãgypten ñabũna
monibait arõeni.
14 Jehova õkamararei ibũriõ eõ omo
inimagõra: mõ rõ õñiõñioan Ãgypten
bwe enimõ dũra ean an makur me-
mak, tekei eñame ion ñea emañi ñea
õpae eow iat anen õanõ.
15 Me eko bet barũenebet dei
Ãgypten, ñea tũbwin mi iwin, me ren
palm me salix, okona n ririñ.
16 Me ean ñabũmina dei Ãgypten
ri nan ek'ũra ãn; ri nan rõraõ me
miow bwe dõgin erereãn ben Jehova
Zebaoth, ñaran E erere eow eara.
17 Me eb ñaben Juda nan ekei imin
in kanani ea Ãgypten; ri nan miow
memak ñabũna ã pan a ũra añõgen
bwe dõgin bũriõũn Jehovah Zebaoth,
ñea Õ õmaran in iwitsiow.
18 ¶ Ean ñabũmina aijimo tekawa
eat eb ñaben Ãgypten ñana re dorer
in Kanaan, me kakairu n schwõr itũ-
rin Jehova Zebaoth; ã nim pan ion
bwe Ir-Heres.
19 Ean ñabũmina dagarain Jehova
ion nan mek ijugagait eb ñaben
Ãgypten, mi ijor itañin mwiten ñea
wõn bet Jehova.
20 Me bitune ei itema mi imin in
oduwen ea Jehova Zebaoth eat eb
ñaben Ãgypten; bwe ri nan emwe-
mwin Jehova bwe dõgũra ñabũna ro
oroe ũra, mi I nan õijõn a ũra amen
katsimor ion ñea oaio, ñea nan õtsi-
mor ũra.
21 Me inan tsiet Jehova eow itũrit
dei Ãgypten, me dei Ãgypten ri nan
tsiet Jehova ean ñabũmina; eh, ri nat
taramawirei eow eat iwim me eadu,
me ri nan õrai eñõgen votum eã Je-
hova, me ri nan oduwen bet.
22 Mi Jehova nan ira dei Ãgypten,
I nan ira ũra mõ õtsimor ũra; me ri
nan naña Jehova, mi I nan kaiõt aeõ-
ra, mi I nan õtsimor ũra.
23 ¶ Ean ñabũmina nan tsimine
emedena ñea ã oogoda atsin Ãgypten
me etoki Assyria, me dei Assyria ri
nan ñow Ãgypten, me dei Ãgypten ri
nan ñow Assyria; me dei Ãgypten ri
nat taramawir epo a dei Assyria.
24 Ean ñabũmina Israel nan ekei
ekatijuwõri a dei Ãgypten me dei
Assyria, mi nan geidawianaw eñame
eow itũrũra ijugagait eb;
25 Ñaga Jehova Zebaoth õgageida-
wianaw ũra, mõ ũge, Õgeidawianaw
dei Ãgypten ñabũna waña eponñame,
me dei Assyria ñabũna makurin beõ,
mi Israel ñabũn aeõ ñame.

ITŨBAÑ 20.

EAN obweni ia ñaga Tartan oñow
Asdod, me ñaga Sargon ñea uea
n Assyria õijõn, me ñag a ake a As-
dod mõ õdenigae;
2 Eat edae ñaga edorer Jehova eow
itũrin Jesaja ñea ñain Amoz, mõ ũge,
Wo nimõ nuaw me ead dedegai ña-
ran ereab iren ñaran aquõret iwuga-
gam, me rouda am schuhe atsin ean
nanam. Me ñei eririñ deden ñune,
me e dũgidugo me eõ karawin me eko
bet an schuhe.
3 Mi Jehova ũge, Aijuen an obweni
aeõ tsiõ ñea Jesaja n dũgidugo me eõ
karawin me eõ schuhei nanan bwe ei
itema mi imin in kamadauniñ ean
Ägypten me Ethiopia;
4 Mi nan õũga bet uea n Assyria,
bwi i nan onuaiw edenigae ñabũna
dei Ägypten, me edenigae ñabũna
dei Ethiopia, ñea epo n oniñ me eña-
ben man, ñabũna re eõ karawin, me
eko bet aũra schuhe, mo oremededa
bet erowũra ñea imin ñea dei Ägypten
nan gadũkũrañ ean.
5 Me ri nan miow me gadũkũrañ
bwe dõgin Ethiopia ñabũna re tũe-
bõn, me dõgin bet Ägypten ñabena
ro otota.
6 Me ñea emek ean minebena eb,
enim ũge ean ñabũmina, Kania, deden
ñune ei dedeũra ñabũn añ tũebõn ũra,
ñabũn añ gõr a bwe dõgit ipuõk bwe
ã nim õtsimor gada atsin itũrin uea n
Assyria: me ñada, nan õten ada gõ-
rõwõñ?

ITŨBAÑ 21.

EÑÕGEN propheten ñeijin añõget
etomagage itañin see. Õ õrre
atsin eat etomagage, atsin eat eb
ñaben kanani, tekei towen an õrre
eapwir in apwijuw.
2 Ã õmeata ame erenimi n prophe-
ten ñea oaio; amen qui eririñ emakur
in iqui, ma amen paba imin eijababa
imin. O Elam, wo nim ñow *Babylon;*
O Media, wo nimõ rogi ma ake a; A
õekeow iõñ memak ñea ian.
3 Me ñagan emaga memak ian ijõ;
eagada ame emaga n gatsi, tekei ma-
gaũt ãn iõ õgatsi: A toweitsiber in
maga, ma A eõ kona n kaiõt eñõg; A
inuwowi ma A eõ kona n ãt imin.
4 Õpakapak dirukoiũ, oniño n miow;
õjũj-eñame ñea A ãeñ ekeijiet imin in
õrõraõõ.
5 Rõ gadauw tisch, re rañat itũ-
bwer, re jeiji, re ren: eogoda kõ,
amiã ñabũna prinzen, õbid kõ eka-
bina.
6 Bwe Temoniba ũge ame, Nua kõ
mõ õweijorat amen ober; e nim pan
bita ñea e ãt:
7 Me tsin ie e ãt etar in ake, ñabũn
amen gõr animwen pferde ñabũn ka-
rakarumen, ma amen gõr animwet
esel, ma amen gõr animwet kamele,
mi i nan betsibetsi n teñ kaiõt.
8 Ma a aeuwak tekei leon, *mõ ũge,*
O Temoniba, A eõ toki n weijo ijeaõ
animwet turris in ober, ma A mek
eat eñõ n ober ijõbũm, ijõbũm aeo-
weaeow;
9 Me, kania, õrret etar in ake,
ñabũn amen gõr animwen pferde ka-
rakarumen. Mõ õ õnei, mõ ũge, Opu-
duen, opuduen Babylon; me ebere-
kañaen aduwen memak ñana ã inine
mo opuduen añe.
10 Auwe ñea wañа tañ in eatow
gan weizen ñea A auwã, ñea A eatow
gan weizen ean! A ogiten pan aw
bita ñea A kaiõt eow itũrin Jehova
Zebaoth, ñea Gott in Israel.
11 ¶ Eñõgen propheten ñeijin añõ-
gen Duma. Ion emwemwinõ atsin
Seir, *mõ ũge,* Amen ober, õten añõget
itũr? Amen ober, õten añõget itũr?
12 Amen ober ũge, Õrret iaõ, mi itũr
bet; tsin ia amwa teñ ũdõ, amwa ũdõ
kõ: amwa iwidõ kõ, nuabet.
13 ¶ Eñõgen propheten ñeijin añõ-
gen Arabia. Amwa nan mequõr ijõ-
ñit imin erõ n Arabia, amiã ñabũna
epo't dũgidugo ñabũna ibwibwin De-
dan.
14 Rõ õrean a ebõk ñea õbõñ; ña-
men Thema rõ gõrõbudõ a ñabũna rõ
gõrõ mõ õijõiji ũra.
15 Bwõ rõ gõrõ atsin eat ipudutũ-
bwin, atsin eat ipudutũbwin ñarana
ã roudan *ian bweren,* ma atsin eat
dobonara ñea a gadũg, ma atsin ean
an karoe eake.
16 Bwe Temoniba ũge ame, Ti
ijuwen aiquet obweni ñea tekei an
obweni amen makur, me emagen bet
raitsitsin Kedar memak;

17 Mi nan õad ijuw õreñõ ñabũna
re tebab dobonara, ñabũn amen oaio,
ñabũna dei Kedar; bwa aen õkõr Je-
hova, ñea Gott in Israel.

ITŨBAÑ 22.

EÑÕGEN propheten ñeijin añõgen
apañit erenimi. Adag õũga ña-
ña wo magiten akõda animwet ewak?
2 Auwe ñea ã oquenõt aeuwak, ñea
tekawa ñea wo earearũõ, etañemek
ñea wo ibibõki; ñabũna ã abi ã eõ
abiõn ũra ipudutũbwin, me re eõ ma
bet eat ake.
3 Wam temoniba memak re epoda
mõ rõ gõrien, ã quõr iow ũra itũrit
amen kõña dobonara; am epo memak
ñabũna ã ãt iow iam ã quõr õepoi
memak ũra; rõ gõr aeow eat etañ
ogoeow.
4 Me ñagan A ũge, Amwam erowiõ,
bwa A nim iõñ me etõbwenarar;
amwam eõ oquaqui gamiã n õbebe
bũriõ bwe dõgin õmamadoet ãita
ñain aeõ ñame.
5 Bwe ei õkõr ibũm in kadenigae,
mõ kamamado, mõ karoe, ñabũmin
an bũm Temoniba, ñea Jehova Ze-
baoth, ian apañit erenimi; õmeiwa-
tuet oror, mi iõñ añet etowedũdũ.
6 Dei Elam re tebab bweren mwit
dobonara, me chariot, me eñame, ma
amen gõr animwen pferde; me dei
Kir ro rouda aũra kabina.
7 Me ñaiune deden: ã oquenõt cha-
riot am pañ ñana togit omo, ma amen
gõr animwen pferde rõ õtate ũra ini-
men ororit tekawa.
8 ¶ Mo o onuaiw bõñeãt dei Juda;
me wo aia ean ñabũmina baibait ake
ñan iat ewak ñea oigaga.
9 Ma amwa ãt bet baũin ororin an
tekawa David bwe ebak: ma amwa
õepoijida bõket ibija ñabõken ijõñ.
10 Ma amwa õdũ ebakin wakin Je-
rusalem, ma amwa õmeiwatu ewak
bwa amwam ooaio eoror.
11 Ma amwa ririñ bet eñan bõket
ibija n ũbwe inimaget oror ñana aru-
ra; ma amwa eõ kania Amea ñea eri-
riñ ñune; ma amwa ekam dõgõn
bet Amea ñea ogiten kamararei ña-
go me ñago.
12 Me ean ñabũmina, Temoniba, ñea
Jehova Zebaoth, emwemwit eñame
bwe re nim iõñ, mo karaququõ, me
mwit tũbũra, mo quarai dedegai
ereab iren:
13 Me, kania, etsimine ibibõki mi
idorodoro, me eabab ochsen me
schafe, me ekõ duwen me eren
wein: am jeiji me ren, bwa añ nan
ima ijaran.
14 Me ã õmeata iat ijũñõ eow itũ-
rin Jehova Zebaoth, ã eab rouw idũ-
ra ñune me ead atsin itũrimiã ea
amiã ima, aen õkõr Temoniba, ñea
Jehova Zebaoth.
15 ¶ Õũge aet Temoniba, ñea Jeho-
va Zebaoth, Wo nimõ nua me naña
amea stuard, ñea Sebna, ñea omoni-
ba ea ewak. *me wo nim ũge a,*
16 Ekeken wam imin ine? mi iña
dañam ine, ñaga wo taide ijũb in
ima ine bwe wo nim eke eñam? e eaij
jũbwen in ima itũga, me e iri eñan in
mequõr iat epe!
17 Kania, Jehova nan ooaio eato-
wem tekei eñame *ñea oaio;* eh, I nan
bõñeiw õkõr.
18 I nan õpaeatu auwe mõ õraijedu
auwe eat eb ñaben ouwak tekei iti-
bweb; me wo nan ima eow ina, mi nan
mek bet ina wam chariot ñana tsita-
nem, auwe ñea õgadũkũrañen ran an
wak wam temoniba.
19 Ma A nan eatow auwe atsin
ean barũenebem; me inan õraijedu
auwe atsin eat eñam ñea wo weijo
ean.
20 ¶ Me ean ñabũmina, A nan emwe-
mwin aeõ tsiõ ñea Eljakim ñea ñain
Hilkia:
21 Ma A nan õeduaeõn an karawin,
ma A nan ooaio eow ean aquaram,
ma A nan totu ian ben am mwit añõg;
mi i nan ekei etõñũra amen Jerusa-
lem, me etõñũra an epo n amen bwie-
ni Juda.
22 Ma A nan õeõgida ki n an wak
David ean onuquen; mi i nan baida,
me eko ion ñea enimõ tsima; mi i nan
wei, me eko ion ñea enimõ baida.
23 Ma A nan ooaio tekei enear eat
etañ ñamwarin oaio; mi i nan ekei
tron in raitsit ea an wak etõñin.
24 Me ri nan eouda ean ñei raitsi-
tsin an epo n amen bwieni etõñin, ña-
bũna ñain ma an karig, iwũr ñan
oniñ memak, atsin eat iwũr ñana

dõmaugu me etoki eat iwũr ñana
ekeida.
25 Õũge Jehova Zebaoth, Ean ña-
bũmina, A nan onuaiw bita enear ñea
ã ooaio eat etañ ñamwarin oaio; me
inan eaijedu mõ õraijedu; me inan
õekeow bita imin ñea emek ean; bwa
aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 23.

EÑÕGEN propheten ñeijin añõgen
Tyrus. Amwam turañañ, amiã
ñabũna deimanu n Tharsis; bwe ã
ijababa, me ekeow ewak, me eko bet
emetu: ã õmeata a ũra ñune atsin
Chittim.
2 Ũra ñabũna re mek eat insel re
eõ memõri. Amen erow ñabũn amen
Sidon, ñabũna rõ õd imago, ro ooquen
iam.
3 Me ã õrean aw eow iat ebõk ou-
wak iqua ñan erõ itañin Sihor, me
weizen ñan erõ itañin Nil; me wo
eken auwe wõt eponñame tañ in
erow.
4 Wo nimõ gadũkũrañ, O ñauwe
ñea Sidon; bwe edorer emago, ñea
etañ in katsimor ñea oaio imago, mõ
ũge, A eõ maga n gatsi, me eko ñaiũ
bet io opudu, ma A eõ õijõiji dede-
maro, ma A eõ agoweijida dõgibono.
5 Tsin iõ õbaiwõñ Ägypten mwine-
nin, ouwak aũra maga ean mwinenin
Tyrus.
6 Amwaimõ baraw aeow Tharsis;
amwaim turañañ, amiã ñabũn amen
eat inseln.
7 Õten, ñaiune amiã tekawa n ibi-
bõki õa deõ ei, ñea ã wei ñago me ña-
go, ñea ã otow ogoeow nanan bwe
enimõ mek ina?
8 Ijegen ñun õũge an mwit añõgen
Tyrus, tekawa ñea omoniba eb, ñea
temoniba wõn amen erow, me wõn
amen tuwab ũra *eñame* ñabũna ã ere-
du eat eb?
9 Jehova Zebaoth õmwit añõgen
ñune, bwe enim õmwarere gagodaũt
edabũk memak, mõ õkananen ñabũna
ã eredu memak eat eb.
10 Äitunuwe ñain Tharsis, wo nim
õd ijugagain ũbwiõm tekei Nil; eko
ijuw aquaram.
11 E ere ben imago: Õ rarat epon-
ñame Jehova õrai añõgen Kanaan,
bwe ã nim ijababa kawan ñana ã
ororai.
12 Mõ Õ ũge, Wo eab gauwei ibibõ-
ki, O ñauwe dõgibono ñea ã oroe ñea
ñain Sidon: eogoda kõ, baraw kõ
aeow Chittim; me eko bet am õna-
no ina.
13 Kania, ũbwiõra dei Chaldea;
ekeowen ñage eponñame ñune; dei
Assyria re ij bwe enim ekei eñõra
imin gõgõrõ n eat etomagage; rõ
wei wañara turris; rõ õmeiwatu wa-
kin *Tyrus* ñana paläste; ã õmeiwa-
tuet *tekawa*.
14 Amwam turañañ, amiã ñabũna
deimanu n Tharsis; bwe ã ijajabaen
wamiã oror.
15 Me ñaiune deden ean ñabũmina,
bwe inan mejiõn Tyrus ean aemo
eobweni tekei ebakin an bũm uea
ion: mi iruwit obweni ñana aemo
deden Tyrus nan tekei õpũmetow ian
wõn riañ äinimwen te toreda.
16 Wo nimõ barũ harfe, mõ õma-
mag iat tekawa, auwe ñea äinimwen
te toreda ñea ã mejiõnuw; me wo
nim õmamo am kaeõñ, õebak kõ wam
riañ, bwe ã nim õmaranuw.
17 ¶ Me ñaiune deden iruwit obweni
ñana aemo, bwi Jehova nan õni Tyrus,
me Tyrus nan tik redõ a pũmwen an
mequõr it dũra, mi i nan mequõr it
dũra ea amen eat eb memak eat eb.
18 Mi inan õebwigaga wõn imin in
erow me pũmwen an makur bwe ã
nim eke wõn Jehova: inan eõ õaji me
inan eõ õebwepoi bet; bwe wõn imin
in erow nan ekei wañara ñabũna re
mek ian men Jehova, bwe re nim õn
me marañ, me ri nan ek'ũra ekarawin
ñan oaio.

ITŨBAÑ 24.

KANIA, Jehova õekeow õañat eb,
me eijababa, mõ õmwaijõn ijõñ,
mõ õberitagag ñamen.
2 Me ñaiune deden, ta tsitobo
eñame me priester, ta tsitobo itsiõ
me temoniba; ta tsitobo itsiõ ãn me
temoniba ãn; ta tsitobo amen erow
ma amen row-iow; ta tsitobo ñea ã
nim oija geld me ñea enim totow geld;
ta tsibobo amen õgõg marũmwin geld
ma amen totow marũmwin geld.
3 Inan õekeow õañat eb, me inan

ijababa kōr; bwi Jehova ōrai ñei-
jine.
4 Rō karaququō amen eat eb, me
re ekeowen; re eago amen eat eb,
me re ekeowen; re eago ñamen eat
eb ñabūn ōgagoda.
5 Ā ōkanakanen bet eat eb eow
itūrūra ñabūna re mekan; bwe dōgin
ñaga re riow eat edogor, mō ōekae
aen Gott mi ijababa berith ñea eko
tokin.
6 Me ñagat eñōgen ōeōgida egae
ōnūetet eb, me ā ijababa ūra ñabūna
re mek ean: me ñagan ōñen amen eat
eb, mi ti ijuw ōad eñame ōreñō.
7 Ōmwijiña wein etsimeduw, eiji-
jimō vitis, me ra anar ñabūn eibibōki
būriōūra.
8 Erañadat eiñōñ in ibibōki ñea nō-
ñin pauke, etokien aūra aeuwak ña-
būna re idorodoro, eañadat eiñōñ in
ibibōki ñea nōñin harfe.
9 Ri nan eō ren wein epo a iriañ;
nan baōadsit ogiden ea ūra ñabūna
re nim.
10 Ā ijababa tekawa ñea eko ōañan;
ā tsima ewak memak, me eko ion
okona n metu.
11 Etsimine iōñ iat emedena bwe
re nōñin wein; ā ōtūr ibibōki memak,
etokien ibibōki n eat eb.
12 Ta mek ijababaet tekawa, me ā
iraeōn metoror epaba imin.
13 ¶ Bwe ñaiune deden ijugagait eb
inimaget eponñame, tekei raranet
imin erō ñaōen oliva, mi tekei bet
jien quan vitis ie eañada ineded.
14 Ri nan oouwak aeōra, ri nan riañ
in ibibōki; ra aeaeuwak imago bwe
dōgin ereduen Jehova.
15 Me ñagan amwam otota Jehova
eow edōgen apoe, otota kō egen Je-
hova ñea Gott in Israel eow eat inseln
ñan imago.
16 ¶ Āma kaiōt iriañ atsin ean
mwit eb ñan ogoeow, ñana tsitaneōra
ñabūn omo. Ma A ūge, A maraijan,
A maraijan, A man! Rō ōmamado
eb eñame ñabūn ōkamamado; eh,
ouwak aūra ōmamado eb eñame ña-
būn ōkamamado.
17 Auwe ñea wo mek eat eb, iku-
rara, mi ijūb, mi ime emek eam.
18 Me ñea ōgōr atsin ean aeuwak it
ikurara, i nan pudu iat ijūb; me ñea
ewewōdan iat ijūb, i nan pudu iat
ime: bwe ā baida winōr in ianweron,
me eruwiruwō ūriet eb.
19 Ā ijababa eb, ā ijababa kōr;
ōmwijow iwugagat eb, ōmwijow ōkōr;
eruwiruwō eb, eruwiruwō kōr.
20 Mi nan arariwa eb tekei an ara-
riwa eñame ion ñea emañi, mi nan
kakadi tekei hammock; mi nan roe
aūra dūra eara, me ri nan pudu, me
ri nan eab gauwei irida.
21 Me ean ñabūmina, Jehova nan
ōeōgida gait etar in ake ñan ogoda
itūga, me uea n eat eb.
22 Me ri nan ebwepo tekei edenigae
ia re ebwepo iat ijūb, me inan ōrai-
jedu ūra iat ewak in quōquōr, me
inan wat ūra iruwit ibūm ñan ebak.
23 Mi nan gadūkūrañ maraman, mi
nan maiūr equan, ia Jehova Zebaoth
omoniba eat etowedūdū ñea Zion ñea
Jerusalem, mi ian mōra ñabūna wōn
ñaben eman iat eraitsit.

ITŪBAÑ 25.

O JEHOVA, Auwe kōr waña Gott;
A nan otota Auwe, A nan tsitan
egōm; bwe Wo ririñ imin in kama
dauniñ, ñan aem ñago me ñago, mi
itūeb mi iduwen.
2 Bwe Wo ōekae tekawa me eke
ewedūdū n epe; *me* tekawa ñea ā oro-
rai me eke *tekawa* ñea ā ōmeiwatu;
me palast it eratequō me eke imin
ñea deō tekawa; ā eab gauwei ewei-
jida.
3 Me ñagat eponñame ñea oaio nan
otota Auwe; wañara tekawa eñame
ñabūn ōkanani nan miow Auwe.
4 Bwa Auwe kōr etañ in tsimor
oaio, ñea eñōra ñabūn eko emit du-
wōra, me eñan in tsimor bet ñea ōga
būriōūn ñag e roe, ma Auwe etañ in
tsimor atsin ean eñin ñaran oaio, mi
itūr atsin eat ikūñijow, tsin ia dauru-
rin eñinūra ñabūn ōkanani tekei eñin
oaio eat ewak.
5 Ōijōñen aūra aeuwak eratequō Itū-
rūm tekei ikūñijow eat etañ ñea emō-
gejuju; inan ōijōñ aūra riañ ñabūn
ōkanani tekei ikūñijow ean tūr it de-
nañ.
6 ¶ Mi Jehova Zebaoth nan ririñ
ijeiji ñea magit ita eat etowedūdū
ñune, bwe ōat eñame memak, me bait

inim ñea wein ñea edereder, mi ijeiji
ñea magit ita ñea eriõr, ñea wein ñea
eko bauboun.
7 Mi I nan õekeow ereij eow eat
etowedũdũ ñune, ereij ñarana ã ra-
ñatow animwet eponñame memak,
me bõñeãt eme ñarana ã eadiow ani-
mwet eponñame memak.
8 O ogiten õmwaneow ima eõ toki;
me Temoniba Jehova nan mwinũ-
mwit erenime atsin eat eme memak;
mi I nan onuaiw õmaneañen wõn
eponñame atsin eat eb memak: bwa
aen õkõr Jehova.
9 ¶ Me ri nan ũge ean ñabũmina,
Kania, wõra Gott õkõr ñune; añ ogitet
daiñ, mi i nan õtsimor gada: ñaiune
kõr Jehova; añ ogitet daiñ, añ nan
ibibõki mi idorodoro ean an katsimor.
10 Bwe enimõ mek ben Jehova eat
etowedũdũ ñune: mi inan jorgageñ
Moab eow eat eñan, tekei jorgageñet
stroh eat *eñan* an epo bwijat imin gõ-
gõrõ.
11 Mi I nan ere ben ijugagain, te-
kei ñea eãw tsin ie e ere ben bwe eni-
mõ ãw; mi *Jehova* nan õijõñ an ga-
goda ma an gatsitsi ben.
12 Mõ Õ õmeiwatu etañ in tsimor
ñea turris in wam oror ogoda, mõ
õmequõratow añe, mõ õraijedu eat
emwarere, ea badetsit emwarere.

ITŨBAÑ 26.

EAN ñabũmina inan riañei iriañ
ñune eat eb ñabena Juda: Etsi-
mine wama tekawa ñea oaio, *Gott*
nan ñaeow ina itsimor bwe eoror me
eoror in ake.
2 Amwaimõ baida metoror bwe
enim metu eponñame ñea omo ñea
erañа itũeb.
3 Wo nan rañа eow iat iow ñea
ogoro, ñea emek eam an kamarar;
bwin e tũebõnuw.
4 Amwam tũebõn Jehova eõ toki;
bwe Jah ñea Jehova ei epe ogoda
ñea eko tokin.
5 ¶ Bwõ Õ õijõñ ũra ñabũna re
mek itũga, ñea tekawa ñea ogoda:
Õ õmeiwatuen, Õ õmeiwatuen añe;
Õ õraijeduen ean badetsit emwarere.
6 Eana nan jorgageñ; ñana nanõ-
ra ñabũn eko emit dũwõra, me mede-
nara ñabũn õga bũriõũra,
7 Eõrit eñame ñea omo ei deden
ñea eimwi: Auwe ñea Wo omo, Wo
õeimwi medenan ñea omo.
8 Eh, ama ta daiñuw, O Jehova,
eow ian medenan am mwit añõg;
anima re ãeñ egõm me re teñ õma-
ranuw.
9 A ãeñuw ijõbũm eow ean anũ;
eh, A nan õnaniw ijabwijũbwij eow
ean anũ ñea ia: bwe tsin iõ õrre eow
eat eb am mwit añõg, ñabũna re
mek eat eb ri nan kereri eat omo.
10 Tsin ia ã quedei eñame ñea eba-
ka, e eab kereri bet eat omo; mi i
nan ririñ ñea eõ eimwi eat eben ei-
mwi, me e eab kania aragabwen Je-
hova.
11 Jehova, ã õbũidan bem, me re eõ
ãt bet: me ri nan ãt auwãen wam
eponñame eow Itũrũm, me ri nan
maiũr; eh, ãe nan õmwaneow ñabũn
aijõm.
12 ¶ Jehova, Wo nim õrig iow bwe
dõgima; bwe Wo ririñ bet ama ma-
kur bwe dõgima.
13 O Jehova ñea wama Gott, temo-
niba ibũn ñabũna deõ Auwe ro moni-
ba ea gama; ma ama nan otota egõm
mi ta Auwe.
14 Nan eab tsimor ima; ñabũna re
ma ri nan eab rida, bwina Wo õni
ũra me Wo abi ũra, me Wo õekeow
õmaraneõra memak.
15 Wo õñabida eponñame, O Je-
hova, Wo õñabida eponñame; ã tsita-
nuw; Wo oouwak mwitet eb memak.
16 Jehova, rõ õniw ñaga re roe;
rõ õrai aũra tetaro ñag eagada gaiũ-
ra atsin Itũrũm.
17 Tekei ãn ñea ejeñ ie etũren an
dae in pudu ñain, e maga, me eõñ in
gatsi; õũga bet dedema ian mem, O
Jehova.
18 Ama jeñ ñago, ma ama maga
ñago, tekei ia ama õtsiedu eñit eran;
ama eõ ririñ ñea ã nim õtsimor eb
eow ean, ma amen eat eb re eõ pudu
bet.
19 Nan tik tsimor am ñame ñabũn
ema; mi nat tik rida gatduwen aeõ
ñame Amwa rida kõ me riañ in
ibibõki, amiã ñabũn amwa mek iat
emwarere; bwe wam ão tekei ão eat
ibũgibũgi, me emwarere nan tik
õmeata ñabũn ema.

20 ¶ Tũkõ, aeõ ñame, metu kõ ian
am rum ñea eõ nũñida, me wei men
am wak iruwũm: ewewinuw kõ ta iat
edae eken, ea an eañada egirow.
21 Bwe, kania, Jehova emetan eat
eñan bwe enim õeõgida gain amen
eat eb bwe dõgin aũra dũra: me
emwarere nan õmeata bet era ñea
ian, me e eab gauwei ebõñõbõñe an
ñame ñabũna ã abi.

ITŨBAÑ 27.

EAN ñabũmina Jehova nan õeõgi-
da gait dõgõgenu ñea schlange
ñea õgõrõmarũm, me dõgõgenu ñea
õbañabaño eow ean wõn pudutũbwin
ñaran ehõwewe mo ouwak mo oaio;
mi I nan abi drakon ñea emek imago.
2 Ean ñabũmina amwa nan riañ a
eñan vitis in wein ñea õmwirara.
3 Aña ñea Jehova A raña; A nat
dudu ean minute aeoweaeow: A nan
oberei ijõbũm mi ijeaõ, bwa ñam ea-
gada a imit on.
4 Eko egirow Itũrũ: karenaga me
eõkõñ ma akanthos ro bo ame eat
ubo n ake! A nan õd eara, ma A nan
jiũiow ũra.
5 Me tsin ie eõ kõũga e nim õgõg
waioiũ, bwe e nim iow ame; eh, e
nim iow ame.
6 Ean bũm ano imũr nan erõ awa-
ran Jakob; nan kauwei Israel mi
nan biribir; me ri nan oquenõt eb
quara.
7 ¶ Õten, O ogiten ira *Israel* tekei
ñago E ira ũra ñabũna re ira *Israel*?
õten, ã abi ũra tekei ñabũn O ogiten
abi?
8 Tsin ia wo õijõn ũra, wo kañaeot
a ũra n gadõbwei ũra; O ogiten onu-
aiw ũra eow ean wõn eñin oaio ean
bũmin eñin in apoe.
9 Me ñagat inan ead an dũra Jakob
eow ean ñune, me ñune quan memak
ñea quat aden an dũra: tsin ie e ririñ
apen memak dagarae tekei epe ñana
erobu ñana ã ogoge, nan eõ gauwei
weijo akeweõin Aschera ma akeweõ-
it equan.
10 Bwõ õgadaqua tekawa ñea ã
ororai, ñea etañemek ñea ã eatow me
ã erowiow, tekei etomagage: nan
ijeiji bet ina kalb, mi i nan mequõr
bet ina, mi i nan õnũe' ran.

11 Tsin ie ejijimõ ran, inat tsiba-
da ũra; ri nan õrre ãn bwe re nim
õpwiei; bwe ñune eponñame ñea eõ
ka; me ñagan Amea ñea õrig ũra eab
auwãtegõra, ma Amea ñea eririñ ũra
eab oquedei ũra.
12 ¶ Me ean ñabũmina, Jehova nan
irũgageñedu quan atsin eat Ekaw,
me etoki ean kawin Ägypten ñea
oniñ, me inan õebwepoi gamiã ion o
ion, O amiã ñabũna ibwibwin Israel.
13 Me ean ñabũmina, inan õeõñ do-
bu ñea ouwak; me ri nan õrre ñabũna
re man naga ean eben Assyria, me
ñabũna ã eatow ean eben Ägypten,
me ri nat taramawirei Jehova eow
eat etowedũdũ ñea ebwigaga i Jeru-
salem.

ITŨBAÑ 28.

NAT agada gait krone n gagoda
ñea aquat amen mañi i Eph-
raim, me ekauwe ñea ejijimõ ñea
amon ñea eraitsit, ñea inũmwit epañ
ñea eriõr ñea itũga ñaben ũbwiõra
ñabũna re denigae eow eat wein!
2 Kania, etsimine itũrit Temoniba
eñame ion ñea eõ badõdõ mo oaio; i
nan õraijedu añe eow ean ben tekei
weron eis, me eñin ñaran edaurur mõ
õkama, me weron ñaran oaio ñaran
etawadapwir itowen.
3 Me inan jorgageñõt ana krone n
gagoda ñea aquat amen mañi i Eph-
raim:
4 Me ekauwe ñea ejijimõ, ñea amon
ñea eraitsit, ñea inũmwit epañ ñea
eriõr ñea itũga, tekei quan ficus ñea
emerowawu ñea adamonit iqua, ñag
eitsiõk õrre ineded; ñea eñame ãt iõ
õkania ñag õren mek ian ben, mõ
õren õn bet.
5 ¶ Ean ñabũmina Jehova Zebaoth
nan ekei krone ñea edabũk, me bait
equa ñea eraitsit, ea iquiquin an
eponñame;
6 Mi ibũriõ n mwit añõg ea ñea
emegeda n mwit añõg, me waiora
ñabũna rõ õredõatow ean men ororit
tekawa eake.
7 ¶ Me re tsietsio bet ñabũna eow
eat wein, me ra arariwa eow eat ogi-
den; ñabũna priester me propheten
re tsietsio eow eat ogiden, wein õnũe-
ten ũra, ra arariwa eow eat ogiden;

re iki ijõñ mi itũga ia rõ kaniow añe, rõ pwer ia rõ mwit añõg.
8 Oquen iat tisch memak eanen õañara ma aũra kanakanenõ, me eko etañ eken ie edereder.
9 ¶ Ijegen ñea ã nimõ wereri a eman eow itũrin Amea? mi ijegen ñea I nan õõman bwe enim tsiet eñõg? epo ñea ã rewin iõ õkimama, me ã ere atsin eat ikimama?
10 Bwe ekereri animwet ekereri, ekereri animwet ekereri; edogor animwet edogor, edogor animwet edogor; eken ine, me eken ina.
11 Iõk, i nat dorer a eponñame eow eat ebate ñan õkawiduemin me eo ion ñea ekae;
12 Õ ũge a ũra, Ñaiune eõnano, amwaim oija eõnano ñea eago; me ñaiune iow: me re eõ teñ bet kaiõt.
13 Me ñagan aen Jehova ea ũra nan ekei ekereri animwet ekereri, ekereri animwet ekereri; edogor animwet edogor, edogor animwet edogor; eken ine, me eken ina; bwe re nimõ nuaw mu pudu onakada, me bakoro, mi imewõñ, mõ õkebet.
14 ¶ Me ñagan amwam kaiõt aen Jehova, amiã ñabũn amen kawiduemin, amiã ñabũn amwa mwit añõget eponñame ñune ñea emek Jerusalem:
15 Ñag amwa ũge, Ama ogiten ririñ berith epo a ima, ma ama ogiten oquor ian aema Seol; tsin iõ õd ijugagait eb egae ñea oquetow añe, eab naña gama; bwa amañ ogiten ririñ ebaite bwe enim ekei eñamañ in tsimor, ma ama badugu iat iderũga.
16 ¶ Me ñagan õũge aet Temoniba Jehova, Kania, A õeõgat epe ion i Zion bwũ ũrien, ñea epe ñea ã ogiten õij, ñea epe ñea jor in inimatijũñen ñea õkaganado, ñea ikũri ñea eõgedujow: ñea etũebõn nan eab gõrõ.
17 Ma A nan eke imwit añõg eanakeba n keimwi, me emo bwe dõbae in keweõ: me weron in eis nan õekeow etañ in tsimor ñea ebaite, me ebõk nan õeneñabida etañ in badugu.
18 ¶ Me inan õekeow amiã berith *ñea amwa ogiten ririñ* epo a ima, mi nan eõ weijo-oaio amiã quõr ian aemiã Seol; tsin iõ õd ijugagait eb egae ñea oquetow añe, inan jorgageñ gamiã eow ean.
19 Tsin iõ õ õd inimagemiã, i nan õgõg gamiã; bwi i nan õd inimagemiã ijorat aeoweaeow, ijeaõ mi ijõbũm: mi ta imin in kanani tsieten ñea ã kaiõt.
20 Bwe ebo eket bett ea at eñame õme duwen ian; mo oroeõ eket equoje ea an wojedujowõn.
21 Bwi nan eogoda Jehova tekei ñago eat etowedũdũ ñea Perazim, I nan egirow tekei ñago iat epañ ñea Gibeon; bwe E nimõ ririñ an makur, ñea an makur in kamadauniñ, mo oog an makur, ñea õkamadauniñ.
22 Ma amwam eõ kawiduemin ñage, bwa ñam aeõñ oaio aquõremiã; bwa A kaiõt atsin itũrit Temoniba, ñea Jehoya Zebaoth, õekeowet eb, ñea mwiten añõgen, eat eb memak.
23 ¶ Amwam õtõ ijũñemiã, mõ kaiõt ian aeõ; weijõn, mõ kaiõt ian aeõ.
24 Õten, eõ rañada n gapaeda amen gapaeda bwe e nim kiãõ in õrara? õten, e eõ toki n iri mwareren ũbwien mõ õmeroro?
25 Tsin io o ogiten õdadabar añe, õten, e eab õraijiow wicken, mõ õbabareow kummin, mõ õijõn õtate weizen, me gerste eat etañ ñana ã wemai, me spelt eat erũrũra?
26 Bwe wõn Gott õgadei a deden ñea eimwi, mõ Õ wereri.
27 Bwe ã eab jorgageñ in eatow gan wicken eow ean bait irer ñea eõkõñ; me ã eab õpae bet kabirorot wagen animwet kũmmel; me ã iraeõn wicken edabwike ñaman ebebe, me *ã iraeõt* kũmmel ebarabaratu.
28 Ã õenemeji weizen; bwe e eab jorgageñ eõ toki: me tsin ia kabiroron wõn wagen me wõn pferde õberitagag, e eab õenemeji.
29 Emeta bet ñune atsin itũrin Jehova Zebaoth, ñea õkamadauniñ tsin ie E dorer, me magit õman.

ITŨBAÑ 29.

NAT agada gain Ariel, Ariel, ñea tekawa ino emek David! ejeduwa eobweni me eobweni; enim õrre ekadaro:
2 Ma A nan oroe Ariel, mi nan õrre iõñ me ekaraququõ; me deden ian meõ tekei deden Ariel.

3 Ma A nan gadeijida ewak in ake
me rogiw, ma A nan ake aw eow eat
oror oaio me eoror in ake, ma A nan
wei turris in iwitsiow auwe.
4 Me inan õijõñuw, me wo nan kũ-
mũmidan eat emwarere, me wo nat
doreređan ean badetsit emwarere;
ma aem tekei aen amen kabwiãeã
atsin eat emwarere, ma aem nan
kedõmwimwidan ean badetsit emwa-
rere:
5 Me ebakin barũõm nan tekei
ebakin badetsit emwarere ñan ene-
bũbũ, me ebakũra ñabũn etiritir te-
kei gan weizen ñan eñeñeda eanuaw:
eh, nan epar in õrre ta ian aiquet se-
kunde.
6 Me inan õni eow itũrin Jehova
Zebaoth, me debaõ, me ruwiruwõt
eb, me ewarewar ñea ouwak, me
eapwir, me eñin edaurur, me pwijõ-
riõr it ãe ñea õkamwaneow.
7 ¶ Me ebakit eponñame memak
ñabũna ra ake a Ariel, ñabũna ra ake
a mo ororen, ñabũna ro oroe, tekei
erenimi, ñea erenimi n anũbũmin.
8 Me ñajune dedeũra imũr bwi nan
tekei eñame ion ñea emetũr tsin ie e
mi, me, kania, õ õreit jeiji; me e rida,
me eõ marañ bũriõũn: mi tekei bet
eñame ion ñea õbõñ tsin ie e mi, me,
kania, õ õreit eren; me e rida, me
ekeow bwõ õ gõb, mo ouwak an bõñ
bũriõũn: tekei bet epo ñea ouwak,
ñana eponñame memak ñana ra ake
a etowedũdũ ñea Zion.
9 ¶ Amwaimõ mek me mwitõñ;
amwam õnani amiã ibibõki iat dõra-
bat me eõ ãtirõñin: re mañi, me deõ
eow eat wein; re tsietsio, me deõ eow
eat ogiden.
10 Bwi Jehova eidotu eamiã anin in
mijimij ñea oaio, me E tsima memiã,
amiã ñabũna propheten; mo O woije
tũbwimiã, amiã ñabũn amen bide-
nimi.
11 Me eñõgen propheten memak te-
kei eñõg ian buch eran ñarana ã õere-
ribeõt itema ea gamiã, ñarana eñame
oija ion ñea õman ie lesen, mõ rõ
ũge, Ama kõñ aw bwe wo nim lese-
nei; me ñei ũge, A eõ kona bwe ã
õereribeõt itema:
12 Me ã oija ion ñea eikũba ie lesen
amũrana buch, mõ rõ ũge, Ama kõñ aw
bwe wo nim lesenei; me ñei ũge, A
ikũba ia A lesen.
13 ¶ Me Temoniba ũge, Ñaga epon-
ñame ñune etũren ame me ereduiõ
ean mwũra me bateõra, mõ rõ
oogoeow bũriõũra atsin Itũrũ, me
mioweõ itũrũra ei aũra dogor eñame
ñea ã wereri *a ũra;*
14 Kania, A nan tik ririñ emakur
ion ñea õkamadauniñ ea eponñame
ñune, ñea emakur in kamadauniñ
õkõr, ñea magit õkamadauniñ; mi
nan ekeow aũra mat eñame ñabũn
õman, me inan ewewin aũra ka wa-
ñara ñame ñabũn õka.
15 Nat agada gaiũra ñabũna re
imwetujow aũra kamarar tsinin Je-
hova, me ñabũn emek iat itũr aũra
makur, mõ rõ ũge, Ijegen ñea ãt ga-
da? mi ijegen etsiet gada?
16 Amwa õmwaijõn ijõñ imin!
Õten, inan õpat amen ririñ iwũr
bwe ebaubo; ñaga imin ñea ã ririñ
õpan añõgen amea ñea eririñ, mõ
ũge, E eõ ririñõ; me imin ñea ã õpa-
poi õpan añõgen amea ñea õpapoi,
mõ ũge, E eõ tsiet-imin?
17 Õten, eõ ti iju aigetow mi inan
õekae Libanon me eke etañ in kiãõ
ñamwarin aduqua, mi inan õpat etañ
ia kiãõ ñamwarin aduqua bwe oiga-
ga?
18 ¶ Me ean ñabũmina ñabũna re
eõ tsirõmõrõm ri nan kaiõt eñõg ñan
ian buch, mi nat adõ mõra ñabũna re
eõ ãtirõñit atsin iat itũr mi itũrũ-
gago.
19 Me ñabũn ejõñ bũriõũra ri nan
oouwak aũra ibibõki itũrin Jehova,
me ñabũn eko emit duwõra inimaget
eñame ri nan idorodoro itũrin Gott in
Israel ñea Ebwigaga.
20 Bwe etokien ñea õkanani, me ã
õekeowiet amen kawiduemin, me ã
abien ũra memak ñabũna re marũm
in teñ dũra;
21 Ñabũn aeõra õraijedu eñame,
ñabũna re jen aũrañ ataro ian obwen
ñea õrõwei ũra inimet oror, mõ rõ
õeiwidõat eñame ñea omo eow eat
imin ñea eko woun.
22 Me ñagan Jehova õpat ewak ñea
Jakob, ñea erouw in õtsimor Abra-
ham, mõ ũge, Inan eõ õmaneañ Ja-
kob, me eab dabararoe men.

23 Me tsin ie e āt ñaiñain ñabũn an
makur beõ, inimagen, ri nan õebwi-
gaga egõ; eh, ri nan õebwigaga wõn
Gott Jakob ñea Ebwigaga, me ri nan
miow Gott in Israel.
24 Me ñabũna re dũra ian bũriõũra
ri nan tsiet ititsiet, me ñabũna rõ ñu-
ruñure ri nan õgõg ekereri.

ITŨBAÑ 30.

JEHOVA ũge, Nat agada gait oniñ
ñabũn õkañaba, ñabũna ro kona
bũriõũra, me deõ atsin itũrũ; mõ rõ
gagoda n puõk, me deõ atsin itũrin
Anũ, bwe re nimõ õepoi idũra ion ea
idũra ion:
2 Ñabũna ro rodu Ägypten, me re
eõ ũdũdõ eow ian mwũ amo; bwe ã
nim ooaioõn ũra waion Pharao, me
tũebõn itũr in Ägypten!
3 Me ñagan waion Pharao nan ekei
õgadũkũrañemiã, me tũebõnen itũr in
Ägypten nan ekei õmaneañemiã.
4 Bwe ñabũna wañara temoniba re
mek i Zoan, mõ õrre eow i Hanes aũ-
ra ñame ñabũn amen kanuaw mwi-
nen.
5 Ri nan maiũr memak eow itũrit
eponñame ñea eõ kona n õgageidawi-
anaw ũra, ñea eõ kona n buõk ũra mõ
õgageidawianaw ũra, me ei õkõr õma-
neañeõra, mõ õrigen miowiõra bet.
6 Eñõgen propheten ñeijin añõget
imin gõgõrõ etiritir ñana bain apwi-
juw. Rõ õbũ wañara imin ñan ou-
wak pũmwen ean onuquet esel eoniñ,
mu uwadara eat erowit kamel ñan
õbadeda mõ õd ijugagait eben roe me
maga, ino õñaũn leone, me leon, me
otter, me drakon ñea õkama an ãeãe
ñea õeta, ea eponñame ñea eõ gei-
dawianaw itũrũra.
7 Bwe eko woun buõkeõra eow itũ-
rit dei Ägypten, me eko imin okowõñ:
me ñagan A pan bwe Rahab ñea eme-
geda me eõ memõri.
8 ¶ Nua kõ ñage, eare eow iat tafel
ian mõra, me eare eow ian buch, bwe
enimõ mek eat edae ñan nan õrre eõ
toki me eõ toki.
9 Bwe ñaiune epo ñea õkeõ, ñabũna
eoniñ in tabaite, eoniñ ñabũna re eõ
teñ kaiõt an dogor Jehova;
10 Ñabũna rõ ũge a ñabũn amen bi-
denimi, Amwaim eõ āt; mõ rõ ũge a
propheten, Amwaim eõ pan a gama
imin ñan eimwi, amwam pan a gama
tsitanema, amwam õpat eñõgen ta-
baite:
11 Amwaimõ nuaw atsin iat eme-
dena, amwam iwidõ me erowi emede-
na, õekeow kõ Gott in Israel ñea
Ebwigaga atsin ian mema.
12 Me ñagan õũge Gott in Israel
ñea Ebwigaga, Ñag amwa miowi
eñõg ñeijine, me tũebõt ekamamado
me eõ-omo, mi ta amiã eke gamiã
wamiã imin in ekeiduwen;
13 Me ñagan bitune idũra nan ekei
a gamiã etañ ñea õbakoro eat oror
ñaran te ekewen ijuw nan bagabage-
du, ñea bũrit oror ñaran ogoda, ñea
epar in õrre bet ijababaen ian ta ai-
quet sekunde.
14 Me inan ijababa tekei ijababaen
an wũr amen makur wũr, ã ijagin me
ã eõ ñaina; me inan eõ kona baũit
eken inimagen baũin ñaken enim ei-
win a eke karageieduet ãe atsin iat
om me eke ekeida bõk iat ebõk.
15 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova,
ñea Gott in Israel ñea Ebwigaga,
Inan õtsimor gamiã eow eat iwidõ
me eõnano; amwa nan kona waiomiã
eow iat iow mi itũeb: ma amwa keõ
bet.
16 Ma amwa ũge, Iõk bwa ama nan
gõr animwen pferde eanuaw: me ña-
gan amwaimõ gõrõ: ma *amwa ũge,*
Amõ gõr animwet imin gõgõrõ ña-
ñen õgõrõmarũm; me ñagan ri nan
gõr marũm ñabũna rõ õmamũr ga-
miã.
17 Mi nan gõr arañа eñame tsin ia
aiquet eñame obo a ũra; ma amwa
nan gõrõ ia aijimo eñame obo a ga-
miã: ea ñainaemiã tekei deneañ ani-
mwet etowedũdũ, mi tekei ãñiden eat
ewedũdũ.
18 ¶ Me ñagan Jehova nat daiñ ga-
miã, bwe enim auwãtegemiã; me ña-
gat ã nimõ tsitan, bwe E nim oquedei
gamiã; bwi Jehova ei Gott in mwit
añõg; mõ rõ geidawianaw memak ña-
bũna ri ta daiñ.
19 Bwe eponñame nan mek i Zion i
Jerusalem; me wo nan eõ gauwei jõñ;
mi nan ouwak an eõ earañame aw
bwe dõgin am ekekũr; tsin iõ Õ kaiõt,
I nan õnei aem.

20 Me tsin ia Temoniba oija gamiã
brot in õeõgida egae me ebõk in roe,
inan eõ gauwei ewewin wam amen
kereri, me mem nan aia wam amen
kereri;
21 Mi ijũñõm nan kaiõt eñõg atsin
iruwũm, ñeijin ũge, Ñaiune emede-
na, amwam õd ian; tsin ia amwa
iwidõ a edamarũm, me tsin ia amwa
iwidõ a edamauw.
22 Ma amwa nan õmwarere bõñeãn
wam ijõr in ani ñana ã inine ñana
silber, mõ õdabũken wam ijor in ani
ñana ã õtar ñana gold: wo nan bwi-
riow ũra tekei imit on ñea õmware-
re; wo nan ũge a ũra, Nua kõ.
23 Mi I nan oija weron magam ñana
wo nan õijõn in õrarai iow eat emwa-
rere; me brot ñea quat emwarere,
nan eriõr me ebak: wam imin gõgõ-
rõ ri nan ijeiji ean ñabũmina eat
etañ in bũgibũgi ñan ouwak.
24 Me wam ochsen me wam esel
eoniñ ñañena rõ gapaeda eat emwa-
rere ri nan õt ijeiji ñana ã barajite-
dei ñana ã ogiten iwiwidõt ikiwiwid
me ebork.
25 Me ekaw me ebõk ñan õgõrũrõ
ri nan mek eat etowedũdũ memak
ñan ogoda, eat bũmit enemama ñea
ouwak, tsin ie emeiwedu turris.
26 Mi iaõin maraman tekei iaõit
equan, mi iaõit equan tekei iaõin aeiu
equan, tekei iaõin aeiu aran, eat
ibũm ñabũmina Jehova õretsitsi ma-
gaũn wõn eponñame, mõ õmae men
witõra.
27 ¶ Kania, õrre egen Jehova atsin
ogoeow, mõ õpwij eow ean egirowin,
me ebadetsi ñea emeijara ñea ebwe-
bweda: ã oquenot ake baten, me eon
tekei ãe ñea õkamwaneow;
28 Ma an õnano tekei ekaw ñea
oburoda, ñea õmman aũteret eñame,
bwe E nim ininiei eponñame eow eat
inini n ijababa: me ekaeded ñea õga-
pwer nan mek ean mañait eñame.
29 Nan tsimine amiã riañ tekei
anũbũmin tsin ia ã raña ekadaro ñea
ebwigaga; mi ibibõki it ibũriõ bet,
tekei ion tsin ie edũgidugo me garapi
itũrin ea wõn towedũdũ Jehova, ea
aũra Pe Israel.
30 Mi Jehova nan kaeõgei aen ñei-
jin eraitsit bwe ã nim kaiõt, mi I nan
õmeata an rodu ben, me damadamit
õgirowin, me pwijõriõrit ãe ñea õka-
mwaneow, me towedapwir in eñin, me
eñin edaurur, me weron eis.
31 Bwe inan õeinuwowi dei Assyria
eow ean aen Jehova; inan iraeõt eda-
bwike.
32 Irerin memak mimana edabwike
ñamana ã ij ñamana Jehova nan
ñaeow ean amea, nan õrre epo a
nõñin pauken me harfen; mi I nan
ake a ũra eow eat etañ memak.
33 Bwe ã gadauw Ijũb ion ñago
me ñago; eh, ã gadauw a amea uea;
e ririñ bwe enim õkab mo ouwak; me
õañan ei ãe me ewenãe ñan ebak;
an õnano Jehova, ñea tekei gõrũrit
schwefel õpwieijida.

ITŨBAÑ 31.

NAT agada gaiũra ñabũna ro rodu
Ägypten bwe re nim tuwin kani
puõk, ñabũna re tũebõn pferde, me re
ekeiduwet chariot bwin ebak, me re
tũebõn bet ũra ñabũn amen gõr
animwen pferde ñaga ro oaio kõr, me
re eõ kania Gott in Israel ñea Ebwi-
gaga, me re eõ õnani bet Jehova!
2 Mõ Õ man bet, mi I nan õeõgida
egae, me eab redõ a aen, mi I nan
eogoda mi iwitsiow aũra epo ñabũna
re ririñ ibaka, mi iwitsiow aũra puõk
ñabũna re ririñ ñea eõ eimwi.
3 Ñabũna dei Ägypten ũra eñame
irõñin, me deõ *ũra* Gott; me wañara
pferde ũra duwen, me deõ *ũra* anin:
me tsin ie ere ben Jehova, nan pudu
amen puõk, mi nan pudu bet ñea ã
buõk, mi inan abi õepoi ũra memak.
4 Bwõ ũge aen Jehova ame, Tekei
leon me leon ñea eoniñ io oruõr ean
uwadan, tsin ia ã emwit amen raña
schafe ñabũn ebak bwe re nimõ bo a,
me e eõ miow aũra eiñõñ, me e eõ õi-
jõñ ñei bwe dõgin aũra warewar; mi
nan õũga bet Jehova Zebaoth, bwi I
nan rodu bwe enim ake eat etowedũ-
dũ ñea Zion, ma animwen bet ewe-
dũdũn.
5 Tekei imin õeta ia rõ õaõeta, õũ-
ga bet Jehova Zebaoth bwi I nan
bõñe Jerusalem; I nan bõñe mõ õtsi-
mor, I nan õd animwen mõ õtsimor.
6 ¶ Ibwibwin Israel, amwam iwidõ
a Amea ñea ouwak amiã keõ a.

7 Bwe ean ñabũmina ri nan eatow
aduwõra memak ñana silber, ma adu-
wõra ñana gold, ñana ã ririñõn bemiã
bwe wamiã bait idũra.
8 ¶ Me dei Assyria ri nan pudu eat
ipudutũbwin ñarana deõ wõt eñame;
me ipudutũbwin ñarana deõ wõt eña-
me nan õmwaneow; mi i nan gõrõ
atsin eat ipudutũbwin, me ñabũna
wõn dedemaro ri nan eañabai a te-
moniba.
9 Mi nan ekeow wõn pe ñaran ogo-
da bwe dõgit imiow, me ñabũna wõn
temoniba ri nan miow ãñiden, aen
õkõr Jehova, ñea etsimine wõn ãe i
Zion ma an om i Jerusalem.

ITŨBAÑ 32.

KANIA, uea ion nan moniba iat
omo, me temoniba ri nan mwit
añõg iat imwit añõg ñea eimwi.
2 Me eñame nan ekei etañ in kerũ
atsin ean eñin, me imwem atsin ean
weron, tekei kaw it ebõk eat etañ
ñea emõgejuju, tekei itũr it epe eran
ogoda mo ouwak eat eb ñaben oku.
3 Me inan eõ tsima mõra ñabũna re
ãtirõñin, me ñabũna re tsirõmõrõm
ri nan kaiõt.
4 Mi nan tsiet-imin bũriõũra ñabũ-
na re eõ kamarar, me eora ñabũn
emem eora nan ogduwõra n õmeata
eñõg ñan õgarõ.
5 Inan eõ gauwei epat amen kabaãt
bwa amen omo, mi inan eõ gauwei
epat amen kamamado bwa amen tũ-
ba.
6 Bwe eñame ñea ekabaãt nan õrai
eñõgen kabaãt, me bũriõũn nan ririñ
ñea eõ eimwi, me ririñ ñea ebaka, mõ
õrai ebaite ea Jehova, mõ õmagatu
õañan bũriõũt eñame ñea emetũr, mõ
õmag nimet eñame ñea õbõñ.
7 Me ebaka bet wõn baibait ema-
kur eñame ñea õkamamado: õ kama-
rarei deden ñan ebaka bwe enim abi
ũra ñabũna re eõ quinõñõg eow eat
eñõgen tabaite, ogen bet tsin ia eña-
me ñea eko emit duwen õrai ñan ei-
mwi.
8 Eñame ñea etũba õkamararei bait
itũba; mi i nan weijo ean bait itũba.
9 ¶ Amiã ãn ñabũn amwa ijejamiã,
amwa eogoda kõ, ma amwam kaiõt
aeõ; amiã eoniñ in ãn ñabũn amwa
eõ rañedu, amwam õtõ ijũñemiã ea
ian aeõ.
10 Amiã ãn ñabũn amwa eõ rañedu,
ã nim oroe gamiã ian aiquet obweni
mi ibũm inon: bwõ õmwijowen quan
vitis, mi nan eko ekekepo.
11 Amwaimõ rõraõ, amiã ãn ñabũn
amwa ijejamiã; amwaimõ roe, amiã
ñabũn amwa eõ rañedu; amwam uda
amiã karawin, amwaimõ eatow amiã
ñũñ, ma amwam oquarai dedegai ere-
ab iren.
12 Ri nan iba õananora bwe dõgit
etañ in kiãõ ñan omo, me dõgin bet
vitis ñan aduqua.
13 Nan erõda akanthos me eõkõñ
ean eben ũbwien wañа eponñame; eh,
eat ewak memak ñana ã ibibõki ian
ñan iat tekawa n ibibõki:
14 Bwe inan erowi palast; inan ga-
raũnit tekawa ñea ebak ñamen; eto-
wedũdũ me turris in ober ri nan eõ
toki n ek'ũra jũbwet imin gõgõrõ ñan
etiritir, ma aũra ibibõki esel ñañen
õkaredũõñ, me etañ in bũgibũgi ino ri
nan ijeiji ina epowi;
15 Ea idotu añen gada Anin eadun
itũga, ma at etomagage ekei etañ
in kiãõ ñamwarin aduqua, me ea pa-
net etañ in kiãõ ñamwarin aduqua
bwe oigaga.
16 Me imwit añõg nan mek eat eto-
magage, me emo nan mek eat etañ in
kiãõ ñamwarin aduqua.
17 Ma an makur emo ei õkõr iow;
me mwingait omo iowarara me ekei-
duwen eõ toki.
18 Me wañа eponñame ri nan mek
ean ũbwiõra ñaben eowarara, me eat
etañemek ñan õkatsimor, me etañ in
õnano ñan eowarara.
19 Mi nan pudu weron in eis mõ
õmeiwatu imin erõ; mi inan õijõñ
õkõr tekawa.
20 Amwa geidawianaw, amiã me-
mak ñabũn amwa kiãõ in õrara itañit
ebõk, amiã ñabũn amwa õijõn nanan
ochs me esel.

ITŨBAÑ 33.

NAT agada gaim, auwe ñea wo pa-
ba imin, me ã eõ baba wam
imin; auwe ñea wo kamamado, me ã
eõ õmamadouw! Tsin ia wo rañada
n paba imin, ri nan baba wam imin

bet; me tsin ia wo rañada n kama-
mado, ri nan õmamadouw *bet.*
2 O Jehova, Wo nim auwãtegema;
ama ta daiñuw: Wo nim ek'auwe be-
ma ijorat aeoweaeow, me wama amen
katsimor eat ibũm ñabũmin õga bũ-
riõũma ean.
3 Eñame rõ gõrõ bwe dõgin ware-
warit earearũõ; am eogoda õberita-
gag eponñame.
4 Me inan õebwepoi wamiã õañat
epaba tekei an kepo ijeiji rigi: me
eñame ri nan õaõeta ean mũñane te-
kei eakitorenapõ.
5 Ã ototа Jehova; bwe E mek itũ-
ga: O oquenõn Zion imwit añõg me
emo.
6 Mi nan weijo-oaio eb ean am bũm,
mi nan ouwak itsimor, me eman, mi
itsiet-imin: miowen Jehova ei wam
imin ñea ouwak pũmwen.
7 Kania, re eõñ aton aũra ñame ña-
bũn eõ mañijũñij; amen õijõn ñabũn
amen iow re etabwenarar.
8 Ã õgadaqua emedena, re tokiet
amet dũgidugo; amea eijababa be-
rith, *me* e miowi tekawa, *me* ekam
ekeiduwet eñame ia aiquen.
9 Eõñ eb mõ õgõb; emaiũr Libanon
me e ma: Saron tekei etomagage:
Basan me Karmel ar raratu reõrõr.
10 Jehova ũge, A nimõ eogoda ña-
ge; A nim oogodaeõ ñage; A nim oto-
ta Aña ñage.
11 Amwa nan õrig iow ian ijemiã
gan weizen, ma amwa nan õtsiedu
ebwedũbwet: amiã ekenano ei ãe ñea
nan õekeow gamiã.
12 Mi tekei jiũiowet erobu eponña-
me, tekei eõkõñ ñana ã detowedu,
ñana ã jiũiow.
13 ¶ Amiã ñabũn amwa mek ogoeow,
amwam kaiõt bita ñea A ogiten ririñ;
ma amiã ñabũn amwa tũren, amwam
tsiet waioiũ.
14 Amet dũra ñabũna re mek i Zion
re miow; opudu a eñame ñabũn ebaka
erõraõ in miow. Ijegen ion inimage-
da ñea enimõ mek inimaget ãe ñea
õkama? ijegen ion inimageda ñea
enimõ mek eat ikũñijow ñea eko to-
kin?
15 Ñea edũgidugo iat omo, mõ õrai
eimwi i nan mek eat etañ ñan ogoda;
ñea emiowi imin ñana ã kona eow iat
ibaka, ñea eiriran ben bwe enim eõ
barũ geld in kababaite, ñea etsima
ijũñen bwe enim eõ kaiõt añõget
era, mõ õmijimij men bwe enim eõ ãt
ibaka:
16 Wõn oror ei õkõr etañ in tsimor
ñana epe ogoda: inan oija õanõ; nan
tsimine kõr nimen ibõk.
17 Me mem nan aia uea ma an omo:
ri nan ãt eb ñaben ogometsiow.
18 Bũriõũm nan kamararei ekanani
ñune: iña naga amen edar? iña naga
amen paunei eañabai? iña naga amen
kadad turris?
19 Me wo nan eõ aia eponñame ñea
etiritir, ñea eponñame ñea oaio aeõra
ñeijina wo iki; me etsimine eora ñea
õpwer ñea wo eõ kona n tsiet.
20 Kania kõ Zion, ñea tekawa n
ada epo't taramawir: me mem nan
aia Jerusalem bwe ei etañemek ñea
eowarara, ñea ewak dedegai ñea ã
eab gauwei eõbũ eanuaw, ñea eko
ñatabut emaen ñamana inan rouda
eat ibũmin, me eko bet wan ñamwet
nan mwijow.
21 Mi Jehova nan mek inimageda
iat aragabwe, *tekei* etañ ñamwarin
etsimine akawin ma ga'n; me dobot
ouwak ñan etsimine oden eab metu
ian, me eab õd bet ina deimanu ñaeon
omo aiaen.
22 Bwi Jehova ei õkõr wõra amen
mwit añõg, Jehova ei õkõr wõra amen
ririñ edogor, Jehova ei õkõr wõra uea;
I nan õtsimor gada.
23 Õmwijowen wam dõmaeõñ me-
mak; re eõ kona n õõaio ũjõnen wa-
ñara deneañ, re eõ kona n ijida ba-
tsin: re dũbañai õañat epaba ñan
ebak; ñabũn õrañ ro wuromwi õañat
edenigae.
24 Me ñamen ina eab ũge, A arak:
inat ãt an dũra eñame ñabũna re mek
ian.

ITŨBAÑ 34.

EPONÑAME, amwam kirõruwei
mõ kaiõt; ma amiã ñabũna
eñame, amwam õtõ ijũñemiã: eb me
baibain memak re nim kaiõt; me eb
mi imin memak ñan emetan ean.
2 Bwe egirowin Jehova opudu a
eponñame memak, ma an damadam
opudu a aũra tar in ake memak: O

õekeowien õkõr ũra, E totow ũra ea
ima.
3 Me ri nan õraijiow aũra ñame ña-
bũna ã abi, mi nan moñoñeda mwa-
mwitsin gatduwõra, mi nan gõrũrõ
eat etowedũdũ arara.
4 Mi nan etar in ekeow detañ in
ianweron memak, me inan ijijim
ianweron tekei ijijimet buch; mi nan
pudu memak detañ in ianweron tekei
ia re ijijimõ, tekei an eramaram ren
vitis ñan ejijimõ, me tekei an erama-
ram *ren* ficus ñan ejijimõ.
5 Bwe waña pudutũbwin eren i
ianweron, me e marañ; kania, i nan
pudu i Edom, me ean aeõ ñame ña-
bũn A nan õeõgida gaiũra, me mwit
añõgõra.
6 A oquenõt era wõn pudutũbwin
Jehova, ereribe a eriõr ma aran läm-
mer me ziegen, me eriõrin apen we-
kañan widdern; bwe etsimine wimen
Jehova i Bozra, me enemama ñea ou-
wak ean eben Edom.
7 Mo ochsen õkaredũõñ me ochsen
eoniñ mo ochsen ri nan pudu epo a
ũra, mi inat duduõt era ũbwiõra, mi
nan eriõr mwareren ũbwiõra eow eat
eriõr.
8 Bwe ei õkõr an bũm in egirow
Jehova, ma an obweni n bañagai
Zion.
9 Me kawin Edom ri nan ek'ũra
ekereribe, me mwareren nan ekei
schwefel, me eañañin nan ekei ekere-
ribe ñea õñ.
10 I nan eõ ma ijõbũm mi ijeaõ; nan
eõ toki n rogada bajin; nan toma-
gage atsin eat edeten ea edeten; me
eko ion ñea nan õd ean eõ toki me eõ
toki.
11 ¶ Me kormoran me igel nan
bwien; mi nan mek ina ulula n anũ-
bũmin me raben: mi I nan gadũg
eanakeba n keweõ bwe enim ekei eto-
magage, me epe n keweõ bwe enim
ekei eb ñaben oku.
12 Ri nan emwin monibain ea imwit
añõg, me eko ion ñea nan mek ina;
me wañara prinzen ri nan ek'ũra
imin ñan eko woun.
13 Mi nan ewewõda eõkõñ ean
wakin ñana paläste, me dõgienae mi
imin erõ ñan ebaka ian kawan ñana
ã ororai; mi nan ekei eñõra n mek
schakale, me eñõra n ijeiji strou-
thos.
14 Mi nan ararowõñ ina imin gõgõ-
rõ ñañen õkaredũõñ mi imin gõgõrõ
ñañen etõñiõñ, me ziegenbock ñea
õkaredũõñ nan emwemwin aranon;
eh, nan mek ina atin anũbũmin, mi i
nan ãt iow ina eñan in õnano.
15 *Me* natter nan kekepo ina an
eika, mi *nan* kabõ, me epabae, mõ
õepoi apain ijõñin itũr in; eh, ri nan
ebwepo kite, ion me dañan mi ion me
dañan.
16 ¶ Amwam õnani iow ian wõn
buch Jehova me lesenei: nan eab
ekeow ion inimagen mũñane, eko
imit on ñea eko dañan: bwe mwũ
õpan, ma Anin õebwepoi.
17 Mo o ogiten kaiwai ũra, mõ õ
mwimwit *ũbwiõra* mõ õkeweõeiõt
anakeba: ri nan bwien eõ toki; ri
nan mek eat atsin eat edeten ea
edeten.

ITŨBAÑ 35.

NAN ibibõki etomagage me eb ña-
ben emõg; mi nan ibibõki eto-
magage, mi nan baõ akauwen tekei
lilien.
2 I nan kauwei õkõr, mi ibibõki, mi
idorodoro, me riañ; inan oija amon
aiaen Libanon, ma amon Karmel, me
Saron: ri nan ãt raitsitsin Jehova,
ma amon wõra Gott.
3 ¶ Amwam õõaio ebe ñan ejũrũñ,
mõ õweijo-oaio iburennana ñan te
erereõdu.
4 Amwam ũge a ũra ñabũna re
miow ian bũriõũra, Amwaimõ oaio,
amwam eõ miow: kania, nan õrre
wamiã Gott bwe enim õeõgida egae,
ma an etsiña Gott; I nan õrre mõ
õtsimor gamiã.
5 Mi inan ead mõra ñabũna re eõ
ãtirõñin, mi inan baida ijũñõra ñabũ-
na re eõ tsirõmõrõm.
6 Mi nan õaõeta ñabũn amen ũrañ
tekei reh, mi nan riañ in ibibõki eon
ñea õpwer eon; mi nan buroda ebõk
eat etomagage me ekaw eat eb ñaben
oku.
7 Mi nan ekei etañ in ibõk emwa-
rere ñea oaio kũñijowin, mi nan ekei
burodaũt ebõk emwarere ñea emõge-
juju: nan tsimine ibũgibũgi me eba-

rabaratu me papyrus eat eñõra n
mek schakale, ino re mequõr ean.
8 Mi nan mek bet ina emedena ñea
ã oogoda me emedena, mi inan ij egen
bwe emedena ñea ebwigaga, ñea eab
kona n õd ian ñea eõ dereder; me
medenan õkõr bita epo; amet dũgidũ-
go re eab ñiõñio eow ian, me ñabũna
bet ekabaãt.
9 Nan eab mek ina leon, mi imin
gõgõrõ ñañen etiritir re eab akõda
ian, ã eab ãt iow ũra ina; me ñabũna
ã rouw in õtsimor ri nat dũgidugo
ian:
10 Me ri nan redõ ñabũna ã rouw
iow itũrin Jehova, me ri nan ñow
Zion iat iriañ; me idorodoro ñea eko
tokin nan mek iara itũbũra: ri nan
kona ibibõki mi idorodoro, mi nan
ekeow eroe me eanar.

ITŨBAÑ 36.

ME ean quita ma aeoqin an obweni
uea Hiskia, enua Sanherib ñea
uea n Assyria bwe enim tuwin ake
a kawan Juda memak ñana ã oro-
rai, mõ õgõg ũra.
2 Me uea n Assyria õijõn Rabsake
atsin Lachis aeow Jerusalem ea uea
Hiskia me *etsimine* etar in ake ñea
ouwak *itũrin.* Me *Rabsake* õweijo
itañin kawit ibija ñea edõgen itũga
iat emedena ñea ã oogoda ñaben
ũbwiet amen õbũrũbũr ekarawin.
3 Me Eljakim ñea ñain Hilkia eme-
ta ea, ñea omoniba ea memak ran an
wak uea, me Sebna ñea amen edar,
me Joa ñea ñain Asaph ñea amen
edar mwinen.
4 ¶ Me Rabsake ũge a ũra, Amwam
ũge a Hiskia, Õũge aen uea ñea õka-
ganado, ñea uea n Assyria, Ekeidu-
wen keken ñune wo ekeiduwen?
5 A ũge, Eko woun aem ñeijin aem
in man me waiom eat ake: ijegen ñea
wo tũebõn, ñaga wo winbam ame?
6 Kania, wo tũebõt ewew ñamana
ebarabaratu, ñaman eũenei, ñaman
Ãgypten; tsin ia eñame ewen, nat
tsiõdũ ian ben mi nat dõge: tekei bet
Pharao ñea uea n Ãgypten ea ũra
memak ñabũna re tũebõn.
7 Me tsin ia wo ũge ame, Ama tũe-
bõn Jehova wama Gott: õten, deõ
Ei ñea Hiskia eatow wõn etañ ñan
ogoda me dagarae, mõ õ ũge a dei
Juda me dei Jerusalem, Amwaimõ
taramawir ian obwet dagarae ñune?
8 Me ñagan A kõñ aw bwe wo nimõ
gadõbwei aem a waña temoniba ñea
uea n Assyria, ma A nan oija aw aro
erañan pferde, tsin ia wo kona n ga-
dawaeõn ũra amen gõr eara.
9 Nan õten am kona iwid eanuw
met ekaiwedu ñea ta aiquen inimagen
an tsiõ waña temoniba ñabũna magit
ijõñ, me ekeiduwen Ãgypten bwe
dõgit chariot ma amen gõr animwen
pferde?
10 Ma A õrre ñage bwa A nim ake
a eb ñune bwa A nim ijababa ñaga
Jehova eitsiõk pan ame õa iõk? Je-
hova ũge ame, Nua kõ ma ake a mi-
nebena eb, mi ijababa.
11 ¶ Me Eljakim me Sebna me Joa
arei ũge a Rabsake, A kõñ aw bwe
wo nimõ dorer a gama ian kakairũn
Syria, bwa ama tsiet; me wo nim eõ
dorer a gama ian kakairũn Judea, iat
ijũñet eñame ñabũn eat oror.
12 ¶ Me Rabsake õkũrũban mõ ũge,
Õten, waña temoniba õijõnõ ea wam
temoniba, me ea aw, bwa A nim õrai
eñõg ñane? õten, e eõ õijõnõ ea eña-
me ñabũna re megeda eat oror, bwe
enim tũ ũra eõn bwijara me nim mi-
mõra, epo a gamiã?
13 Me Rabsake õweijo, mo oouwak
aen ian kakairũn Judea, mõ ũge,
Amwa kaiõt kõ aen uea ñea õkagana-
do, ñea uea n Assyria.
14 Õũge aen uea, Hiskia enim eõ
quiawiei gamiã; bwe e eab kona n
õtsimor gamiã:
15 Me Hiskia enim eõ õrared bũ-
riõũmiã bwa amwam tũebõn Jehova,
eat eñõg ñeijin ũge, Jehova nan õtsi-
mor õkõr gada, me inan eab totow
tekawa ñune aeow ian ben uea n
Assyria.
16 Amwam eõ kaiõt aen Hiskia:
bwõ ũge uea n Assyria, Amwam iow
ame me meta ame; ma amiã memak
amwa nan õn quan magamiã vitis, ma
amiã memak amwa nan õn quan ma-
gamiã ficus, ma amiã memak amwa
nan nim bõken amiã bõken eren;
17 Ea aeõ õrre bwa A nim otow
gamiã eat eb eben ñaben ta tsitobo
ũbwemiã, eb ñaben oquin ijeiji me

wein, eb ñaben ebak weizen me eñan
vitis ean.
18 Amwam kanakania gamiã bwi
ta bwidũga me Hiskia õrared bũriõũ-
miã, mõ ũge, Jehova nan õtsimor ga-
da. Õten, etsimine ion inimagen adu-
wet eponñame ñea okona n õtsimor
eben ũbwiet atsin ian ben uea n As-
syria?
19 Iña naga aduwen Hamath me
Arpad? iña aduwen Sepharvaim?
õten, rõ õtsimor Samaria atsin ian
beõ?
20 Ijeget on inimagen aduwen mũ-
ñane eb memak, ñabũna rõ õtsimor
eben ũbwiõra atsin ian beõ, bwi Je-
hova enim õtsimor Jerusalem atsin
ian beõ?
21 Mũ ũra re eõ memõri, me re eõ
õnei eñõg ia aigetow; bwe ñeijine
aen uea ñeijin ũge, Amwam eõ õnei.
22 ¶ Me Eljakim ñea ñain Hilkia,
ñea omoniba ea ran an wak uea me-
mak, me Sebna ñea amen edar, me
Joa ñea ñain Asaph, ñea amen edar
mwinen, arei naña Hiskia ma aũrei
karawin ñana ã ijababa, ma arei pan
añen aen Rabsake.

ITŨBAÑ 37.

ME ñaga Hiskia õkaiõt, õ ba an ka-
rawin, me edua ekarawin ere-
ab iren, mo o ñowen ian maneabin
Jehova.
2 Mõ õ õijõn Eljakim, ñea omo-
niba ea ran an wak uea, me Sebna
ñea amen edar, me ñabũna ñaben
priester, ñaga re edua ekarawin
ereab iren, ea Jesaja ñea prophet
ñea ñain Amoz.
3 Mõ rõ ũge a, Õũge aen Hiskia,
Ibũm ñabũmine ei ibũm in karoe,
mõ kenenaba, mõ karai añõg ebaka;
bwe eoniñ rõ õrre bwe re nim pudu,
me eko betibet eoaio n õtsiedu ũra.
4 Kaia Jehova ñea wam Gott õkai-
õt aen Rabsake, ñea uea n Assyria
ñea wõn temoniba õijotoruwei bwe
enimõ ñañaij Gott ñea õtsimor, mi
Jehova ñea wam Gott enimõ baraga-
geñ eñõg ñan O ogiten kaiõt: me ña-
gan wo nim õbũida am tetaro bwe
dõgit iquiquit eñame ñabũna õreñõ.
5 Ma an tsiõ uea Hiskia re naña
añen Jesaja.

6 ¶ Me Jesaja ũge a ũra, Amwam
ũge a wamiã temoniba, Õũge aen Je-
hova, Wo nim eõ miow bwe dõgit
eñõg ñana wo kaiõt, ñan an ñame uea
n Assyria õbabakaeõ eow ean.
7 Kania, A nan oija ibũriõ ebwe-
tsin, mi i nan kaiõt imwinen ion, mi
i nan redõ eow ũbwien; ma A nan
õraijeduõt ipudutũbwin ean eben
ũbwien.
8 ¶ Me e redõn Rabsake, me e ãt
uea n Assyria ñag õreit ake a Libna;
bwe Rabsake õkaiõt añõgen ñag ero-
wi Lachis.
9 Me uea õkaiõt añõgen Thirhaka
ñea uea n Ethiopia, ñeijin ũge, Õ
õrre bwe enim ake aw. Me ñag õ
kaiõt, e etsiõ a Hiskia, mõ ũge,
10 Amwaimõ dorer a Hiskia ñea
uea n Juda, mõ ũge, Enim eõ quia-
wieiuw wam Gott ñea wo õreit ekei-
duwen, mõ ũge, Inan eab totow Jeru-
salem aeow ian ben uea n Assyria.
11 Kania, wo ogiten kaiõt mũñan
uea n Assyria ogiten ririñ a eb me-
mak, ñaga ã ijababa kõr ũra: mõ
õten, wo nan tsimor ñauwe?
12 Õten, aduwõra eponñame õtsi-
mor ũra ñabũna ã ijababa eow itũrin
aeõ bagadugu, ñana Gosan, me Ha-
ran, me Rezeph, me ibwibwin Eden
ñabũna re mek i Thelassar?
13 Iña naga uea n Hamath, me
uea n Arpad, me uea it tekawa ñea
Sepharvaim, me Hena, me Iwwa?
14 ¶ Me Hiskia ebarũ mũrana brief
atsin ian ben amebũna ã õijõn, me e
lesenei; me Hiskia oñow ian manea-
bin Jehova, me e eadiow eow ian men
Jehova.
15 Me Hiskia etetaro a Jehova, mõ
ũge,
16 O Jehova Zebaoth, ñea Gott in
Israel, *Auwe* ñea Wo megeda eara
cherubim, Auwe kõr wañara Gott
eponñame n eat eb memak, mi ta
Auwe kõr; Wo ririñ ianweron me eb.
17 O Jehova, Wo nim õtõ ijũñõm,
mõ kaiõt; O Jehova, Wo nimõ ead
mem, me terõ: kaiõt kõ aen Sanhe-
rib ñan õ õijotoruwei bwe enimõ ña-
ñaij Gott ñea etsimor.
18 Iduwen õkõr, Jehova, bwe uea n
Assyria re ijababa amen eat eb me-
mak, mũ ũbwiõra,

19 Mõ rõ õraijidaw anãe aduwõra: bwe deõ ũra eani iduwen, bwi ta makurin bet' eñame, ũra kõr edabwike me epe; me ñagan re ijababa ũra.

20 Me ñage, O Jehova ñea wama Gott, Wo nim õtsimor gama atsin ian ben, bwe eponñame n eat eb memak re nim tsietuw bwa Auwe kõr Jehova, mi ta Auwe kõr.

21 ¶ Me Jesaja ñea ñain Amoz õijõt eñame ea Hiskia, mõ ũge, Õũge aen Jehova ñea Gott in Israel, Ñaga wo ogitet tetaro ame n iwitsiow Sanherib ñea uea n Assyria,

22 Ñeijine eñog ñeijina Jehova õpan: Äita dõgibono ñea ñain Zion emiowuw mo o owiduw; ãita ñain Jerusalem ereran tũbwin aw.

23 Ijegen ñea wo ñañaij mõ õbabaka? mi ijegen ñea wo õbũida a aem in iwitsiow mo otota mem eada itũga? wo iwitsiow Gott in Israel ñea Ebwigaga.

24 Wo ñañaij Temoniba eow itũrin am tsiõ, me wo ũge, A õrre eow animwet etowedũdũ, mi ijugagain Libanon eow ean waña chariot ñan ebak; ma A nat taijedu zedern in ñan ogoda, me tannen ñana togit omo; ma A nan õd eat ewedũdũ ñea ogometsiow, ñea eñat imin erõ ñan ogoda, ñea tekei etañ in kiãõ ñamwarin aduqua.

25 A irir ma A ren ibõk, ma A nan õmõgidaõn nanõ kawin Ägypten.

26 Wo eõ kaiõt añõgen mũñan A ririñ ñago me ñago, ñag A mwit añõget ibũm ñana ñago? A õgõg a ñage bwe deden bwe wo nim ijababa tekawa ñana ã ororai bwe re nimek'ũra ewedũdũ iruwit ijababa.

27 Me ñagan ta aigetow waion ñamen mũñana tekawa; re bit me re maneañ; tekei bũgibũgin eat etañ in kiãõ, mi imin erõ ñan aditũr, me bũgibũgin animwet ewak, me weizen ñea ejijimõ ñag eitsiõk mag ñaben.

28 Ma A tsiet megedaũm, ma ama meta, ma am metu, ma am damadam ame.

29 Ñag etsimine am damadam ame, ñag õbaiwõñ iat ijũñõ am eigagaõ, A gadõgeõn bodũm aeõ ũe, ma aeõ kaeded ian batem, ma A õredõatowen auwe iat emedena ñea wo ñaũn ian.

30 Me ñaiune itema ea aw: Amwa nan ijeiji eat obweni ñune *mõ õt* imin ñan tũ ũra erõda, me *ean* karot obweni ñea erig atsin ean bita; me ean katijut obweni amwa nan kiãõ in õrara, me ramwit, me kiãõ vitis, mõ õn quara.

31 Me iquiquit ewak ñea Juda ñabũna rõ gõrõwõñ ri nan õeiriran awarõra eadu ijõñit emwarere, me ri nan qua eada itũga.

32 Bwi nan metan Jerusalem ñabũna iquiquin, me ñabũna rõ gõrõwõñ ri nan metan eat etowedũdũ ñea Zion: auwãõra itũrin Jehova Zebaoth nan ririñ ñune.

33 Me ñagan Jehova õpan uea n Assyria, mõ ũge, E eab baiwõñ tekawa ñune, me e eab gadũg wõn dobonara ina, me eab naña bet ma *an* kabina, me e eab ririñ ewedũdũ eat erũrũn.

34 I nan iwidõ a emedena ñea õ ñaũn ian, me e eab baiwõñ emedena ñune, aen õkõr Jehova.

35 Bwa A nan woije tekawa ñune bwa A nim õtsimor, bwe dõgũ, me dõgin bet David ñea aeõ tsiõ.

36 Me emeta an engel Jehova, ma abi aibu ma aojomo ma aijimo erañat eñame eat eñõra n mek dei Assyria: me ñaga re rida ñag eorata, kania, emat epo memak.

37 ¶ Me Sanherib ñea uea n Assyria enua me erowien mũmwarina etañ, me e iwidõ me emeken i Ninive.

38 Me ñag õ õreita taramawir ian maneabin Nisroch ñea aduwen, Adrammelech me Sarezer, ñarumena ñain, ar abiõtet ipudutũbwin; ma ar gõr eowen ean eben Ararat. Ma Asar-Haddon ñea ñain eijien uea n ñeijũbwen.

ITŨBAÑ 38.

ME ean bũm ana araken Hiskia eat arak in ima. Me Jesaja ñea prophet ñea ñain Amoz enaña, mõ ũge a, Õũge aen Jehova, Wo nimõ gadagadõbwei am wak; bwo wo nan ima, me wo nan eõ tsimor.

2 Me Hiskia eiwid men ea ororit ewak, me e tetaro a Jehova, mõ ũge,

3 A kõñ aw bwe Wo nim õmarat de-

deũ ñag A dũgidugo ian mem iat idu-
wen mi ibũriõ omo, ma A ririñ ñea
eimwi ian mem. Mo ouwak an iõñ
Hiskia.
4 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jesaja,
ñeijin ũge,
5 Nua kõ mõ pan a Hiskia bwõ
ũge aen Jehova, ñea wõn Gott Da-
vid ñea am bagadugu, A kaiõt am
tetaro, ma A ãt renimem: kania, A
nan õañ a am bũm ata ma aijimo
eobweni.
6 Ma A nan õtsimoruw me teka-
wa ñune atsin ian ben uea n As-
syria; ma A nan bõñe tekawa ñune
mõ õtsimor.
7 Me ñaiune itema ea aw atsin itũ-
rin Jehova, bwi Jehova nan ririñ bita
ñea O ogiten õpan:
8 Kania, A nan õredõatu itũr in
wõn bait pat edae Ahas ean ata dõ-
gaide ñea ogiten õd ean. Me ñagat
equan eredõdan ean ata dõgaide ean
bait pat edae ñea ogiten õd ean.
9 ¶ An edar Hiskia ñea uea n Juda
iruwin arakin, ñag e tik tsimor atsin
ean arakin.
10 A ũge amo, A ñowen inimen
ororin Seol ean aeõ bũm it dedemaro;
ã barũiet atsin itũrũ dũgidũgin aeõ
obweni.
11 A ũge, A nan eõ ãt Jehova, ñea
Jehova, ũbwiõra ñabũna re tsimor: A
nan eõ gauwei ãt eñame inimagen
amen eat eb.
12 Ã ereãt eñõ n mek, me ã onuai-
wiet atsin itũrũ tekei an wak amen
raña schafe: A pae eow ian aeõ bũm
in tsimor tekei amen eã dedegai; I
nan towiow aña tekei atsin ean bait
eã dedegai: me Wo nan õekeowõ
atsin ijeaõ me etoki ijõbũm.
13 A jen bũriõ ea an eorata; E tsi-
bitsiba memak rõ tekei leon: me Wo
nan õekeowõ atsin ijeaõ me etoki ijõ-
bũm.
14 A eõñ tekei grus me hirundo; A
eõñ tekei taube; etũr ian meõ ñag A
kanida a: O Jehova, A roe: Wo nim
ek'auwe amen buõkõ n ñeijũbwõ.
15 Ekeken ñea A nim pan? E dorer
ame, me Ei õkõr ñea eririñ: A nan
õmeroro aeõ dũgidugo mõ õmag aeõ
obweni bwe dõgin an mwijiña anũ.
16 O Temoniba, eñame etsimor eow
ean mũñane, ma A konaen bet tsimo-
rin anũ: me ñagan Wo nim õgõr ara-
kũ, mõ õtsimorõ.
17 Kania, ouwak õkõr aeõ mwijiña
bwa A nimõ kona iow: ma Auwe Wo
õtsimor anũ iat auwã atsin iat epañ
ñea õkama; bwe Wo õraijiow iruwũm
memak aeõ dũra.
18 Bwe Seol eõ kona n tsitanuw,
ma ima eõ kona n otota Auwe: ña-
bũna ro rodu iat ijũb in ima re eõ
kona n ta daiñ am iduwen.
19 Ñea etsimor, ñea etsimor, i nan
otota Auwe, tekeiõ ñag A otota Auwe
ñabũmine: etõñin nan õmeata am idu-
wen ea ñain.
20 Ogduwen Jehova bwe enim õtsi-
morõ: me ñagan am riañei waña riañ
epo a baibait ekaeõñ mõ õmag ada
ibũm in tsimor eow ian maneabin Je-
hova.
21 Me Jesaja ogiten ũge, Ã nimõ
barũ dañon ficus emwarin, me tsin ia
ã ogiten õmeroro me rebiõn bũrin,
i nan tsimor.
22 Me Hiskia ũge bet, Ekeket
itema ñea A nan tsiet iow ean bwa
A nimõ roga ian maneabin Jehova?

ITŨBAÑ 39.

EAT edae ñaga, Merodach-Bala-
dan ñea ñain Baladan, ñea uea
n Babylon, õijõn brief me eadu ea
Hiskia; bwõ õ kaiõt ñan a arak me
etik tsimoren.
2 Me Hiskia eibibõkiei ũra, mõ õ
õkanaweabatow ũra ian wakin wõn
imin ñan ouwak pũmwen, ñana sil-
ber, me gold, me mũñan obojarara,
me eir ñea ouwak pũmwen, me ewak
ñea eñan wõn baibait ake memak,
mi imin memak ñana ã iow inimagen
wõn imin ñan omo; eko imit on ian an
wak, me ean eben ũbwien memak
ñea Hiskia eõ õmeata ũra.
3 ¶ Me Jesaja ñea prophet enaña
uea Hiskia, mõ ũge a, Ekeken ñea
mibũna eñame õpan? mõ rõ ñaũn i
ñaga rõ õrre aw? Me Hiskia ũge, Rõ
õrre ame atsin eat eb ogoeow, atsin
Babylon.
4 Me *Jesaja* ũge, Ekeket *imin* ña-
na ro ogiten aia iow ian am wak? Me
Hiskia ũge, Ra aia imin memak ñan
ian aũ wak: eko imit on ian aũ wak

ñan ouwak pũmwen ñea A eitsiõk
õmeata a ũra.
5 Me Jesaja ũge a Hiskia, Wo nim
kaiõt aen Jehova Zebaoth:
6 Kania, nan õrre ibũm ñana inan
otow i Babylon imin memak ñan ian
am wak, me mũñan am bagadugu rõ
ogiten õaji ea ñabũmine: nan eko
iquiquit imin iõ õreñõ, aen õkõr Je-
hova.
7 Me ri nan onuaiw ñaiñaim ñabũn
nan metan itũrũm, ñabũna wo nan
õrig: me ri nan ek'ura eunuche ian an
palast uea n Babylon.
8 Me Hiskia ũge a Jesaja, Omo kõr
aen Jehova ñeijina wo ogiten õpan.
Mõ õ ũge a bet, Bwe etsimine iow mi
iduwen ean aeõ bũm memak.

ITŨBAÑ 40.

WAMIÃ Gott ũge, Amwam õbebe
bũriõũn aeõ ñame, õbebe kõ
bũriõũra.
2 Amwaimõ dorer a Jerusalem mõ
õbebe bũriõũn ; *amwam* pan a bwe
emagen an bũm in makur, me ã ogi-
ten pũmwe an ibaka, me ã ogiten
oija gain ñea aruwõri ñabet atsin
ian ben Jehova bwe dõgin an dũra
memak.
3 ¶ Eiñõñin ion ñea aeuwak eat
etomagage, *mõ ũge,* Amwaimõ ga-
dauw medenan Jehova, mõ õeimwi
medenan wõra Gott ñea ã oogoda eat
etomagage.
4 Inan oogoda epañ memak, mi
inan õijõñ memak etowedũdũ me
ewedũdũ; mi inan õdabar mũñan eõ
dabar, mi nan eweõ etañ ñan õpage-
du-pagada:
5 Mi inan õmeata raitsitsin Jehova,
me eñame memak ri nan aia; bwe
mwin Jehova õpan ñeijine.
6 Eiñõñin ion ñea ũge, Aeuwak kõ.
Mõ ũge ion, Ekeken ñea A nim aeu-
wakei? Eñame memak ũra kõr ibũ-
gibũgi, ma amora tekei akauwen eat
etañ in kiãõ:
7 Eijijimõ ibũgibũgi, ema ekauwe,
bwa an ekenano Jehova eñeñ ean;
eñame ũra kõr ibũgibũgi.
8 Eijijimõ ibũgibũgi, me ema ekau-
we; mi nan weijo-oaio aen wõra Gott
eõ toki.
9 ¶ Auwe ñea wo pat imwinen omo
ea Zion, wo nimõ roga eat etowedũ-
dũ ñea ogoda; auwe ñea wo pat
imwinen omo ea Jerusalem, wo ni-
mõ oouwak aem epo a eoaio; aeu-
wak kõ, me wo nim eõ miow; wo
nim ũge a kawan Juda, Kania kõ wa-
miã Gott!
10 Kania, Temoniba ñea Jehova nan
õrre tekei ion ñea oaio, me ben nan
moniba bwe dõgin: kania, emek Itũrin
pũmwen an makur, me emek bet ian
men quan an makur.
11 Mi I nan õijõiji wõn epowi tekei
hirte, I nan õebwepoi lãmmer eow
ian ben, mi I nan õbũ ũra me ba-
bweji iow ũra in-barran, mi I nan
eow õkõr ũra ñabũna rõ õreit õkima-
ma ñaiũra.
12 ¶ Ijegen ñea õkeweõei emago
eow ian ben, mõ õkeweõei bet ian-
weron eow eat tiniben, mõ õkeweõei
bet mwareren eat eb eow eat dõba-
ket, mõ õkeweõei roit etowedũdũ eow
eat etouda, me *roit* ewedũdũ eow eat
epaun?
13 Ijegen ñea õmwit añõgen Anin
Jehova, mo õ wereri ñag ei amen
mwit añõgen?
14 Õ kamarar epo a ijegen, mi ije-
gen õrõwei mõ õwereri iow iat eme-
dena n mwit añõg ñea eimwi, me
wereri a itsiet-imin, mõ õmeata a
emedena n ititsiet?
15 Kania, eponñame tekei aiquen
akaeit iquiquin iat dõbaket, me ã
pan bwi tekei badetsit emwarere iat
epaun: kania, Õ õbũida inseln tekei
ebwejũbwej.
16 Me eõ õñ Libanon ie enim ekei
ãe, me eõ õñ bet imin gõgõrõ n ina ia
iwim in jiũiow.
17 Eponñame memak ian men tekei
imit on ñea eko woun; me ã patow
Itũrin bwe ro oniñ eken ea ñea eko
quan me ñea eko woun.
18 ¶ Mi ijegen ñea amwa nan õpan
bwe etsitobo a Gott? me ekeweõ ke-
ken ñea amwam keweõi a?
19 Amen makur õtar ijor in ani,
ma amen kabõg gold etotu gold ean,
mõ õtar eraroian ñana silber *bwe
bain.*
20 Ñea emag wõn imin ñea eõ ko-
na n ere iwim ñune e ij imin erõ
ñaõen eken enamwamwae; õ õnani

amen makur ñea õman bwe enim
kewin a bwe enim õweijorat ijor in
ani ñea ã inine, ñea inan eõ õme-
mõri.
21 Adag, amwa eõ tsiet? amwa eõ
kaiõt? ã eitsiõk pan a gamiã atsin
adamonin? amwa eõ ka atsin ean ña-
go ã õren õrig eb?
22 Ei õkõr ñea emegeda animwen
an baijoeo eb, ma amen eat eb tekei
eakitorenapõ; me Ei bet ñea õgadei-
jida ianweron tekei ereij, me E
eadiow tekei ewak dedegai ñea ã
nimõ mek ian:
23 Mõ Õ kaeõgei prinzen bwe enim
eko quara; Õ kaeõgei amen mwit
añõg eat eb bwe enim eko woura.
24 Eh, ã eõ õmaãn ũra; eh, ã eõ
õijõn in õrarai bet ũra; eh, eab erõ
bet awarõra eat emwarere: me E
eñeñ eara, me re ijijimõn, me ea-
pwir onuaiw ũra tekei ebwedũbwet.
25 Õũge Amea Ebwigaga, Ijegen
ñea amwam õtsitoboan ame, ñea A
nimõ tsitobo a?
26 Amwam kanida ianweron, ma
aia Amea ñea eririñ mũñane, *Amea*
ñea onuaiw wañara tar in ake mõ
õdũ: E emwemwinõn ũra memak
egõra; ñag ouwak waion, ñag E eõ
badõdõ, eko ion inimagõra ñea õga-
tũrae.
27 O Jakob, adaga wo kakairũ; O
Israel, adaga wo dorer, *mõ ũge*, A
ewewit dedeũ ea Jehova, me enua-
wen mwiten añõgõ eow itũrin waña
Gott?
28 ¶ Wo eõ tsiet? wo eõ kaiõt?
Eab ũgõb Gott ñea eko tokin, Jehova
ñea amen ririñ magin mwit eb; me E
eab eago bet; ã eõ kona n tsiet manin.
29 O oija eoaio ñabũn õgõb, mo O
oouwak waiora ñabũn eko waiora.
30 Me eoniñ in eman ri nan ũgõb
me eago, me ri nan pudu ñabũna de-
demaro:
31 Me ñabũna ri ta daiñ Jehova ri
nan tik kona waiora; ri nan beninida
eow ean bõrañ in õeta tekei dõmani-
nab; ri nan gõrõ, me re eab eago;
me ri nat dũgidugo, me re eab ũgõb.

ITŨBAÑ 41.

AMWAM eõ memõri ian meõ, amiã
ñabũna inseln; me eponñame re
nim kan kona waiora: re nim kirõru-
wei; me re nimõ dorer: am epoda me
epep.
2 Ijegen ñea õweijorat eñame iot
adun apoe, ñea emwemwitow iat omo
bwe enimõ dũgidugo? E totow epon-
ñame memak ian men, me ã oomoni-
ba eow eara uea; ã totow eñame ea
wõn pudutũbwin tekei badetsit emwa-
rere, me ã totow bet eñame ea wõn
dobonara tekei ebwedũbwet ñan eñe-
ñeda eanuaw.
3 O õmamũr ũra, me erowi ũra me
etsimoren; iat emedena ñea e eitsiõk
jorõn nanan.
4 Ijegen õgadauw me eririñ, ñag E
emwit edetõ atsin ean adamonin õri-
get eb? Aña ñea Jehova, ñea ada-
monin me magin, Aña kõr ñea.
5 Inseln re ãt, me re miow; õrõraõ
magin mwit eb; re tũren a, mõ rõ
õrre.
6 Rõ buõbuõk ũra, ion õ obuõk ara-
non; mõ rõ ũge a etsiedũra memak,
Amwam õbebe bũriõũmiã.
7 Ma amen makur ũrra õbebe bũ-
riõũn amen makur gold, ma amen
eke ekaramae hammer õbebe bũriõũn
amen ogoge amboss, mõ õ pan añõget
ite-imin, mõ ũge, Omo; mõ õ oaioõt
enear bwe enim eõ memõri.
8 Me ñauwe, Israel, ñea aeõ tsiõ,
ñea Jakob, ñea A ij, ñea ibwin Abra-
ham ñea dañõ;
9 Ñea A õgõg atsin ean mwit eb,
ñea A emwemwinuw atsin eat erũ-
rũn ianweron, ma A ũge aw, Aeõ tsiõ
kõr auwe, A ijuw, ma A eõ eatow
auwe;
10 ¶ Wo nim eõ miow, bwa A mek
itũrũm; wo nim eõ õniñom, bwa Aña
kõr wam Gott: A nan ooaiouw; ma A
nan buokuw bet; eh, A nan õweijo-
oaiouw eow eat damarũmin aeõ omo.
11 Kania, ri nan maiũr me maneañ
memak ñabũn õbõñ bũriõũra ea aw;
nan eko woura ñabũna ra ake aw, me
ri nan ima.
12 Me wo nan õnani ũra, me wo eab
ãt ũra ñabũna ra ake aw: nan eko
woura ñabũna ro bo aw, me eko quara.
13 Bwa A nan õgõg damarũmin
bem, Aña ñea Jehova wam Gott, ma
A nan ũge aw, Wo eõ miow; Aña A
buõkuw.

14 Wo nim eõ miow ñauwe emwe
ñea Jakob, ma amiã ñabũna ñamen
Israel; Jehova ũge, Aña A nan buõ-
kuw, me wam amen katsimor ñea
erouwuw ei õkõr Gott in Israel ñea
Ebwigaga.
15 Kania, A nan ririñuw bwe Wo
nim ek'auwe dõbae in eatow gan wei-
zen, ñea etsimeduw ñea eõkõñ ñea
etsimine mwin; me wo nan jorgageñ
etowedũdũ me eatow gaeõra, me de-
wiwei ũra, me wo nan ririñ ewedũdũ
me eke gan weizen.
16 Me wo nan eñeñit ũra, me eñin
nan onuaiw ũra, me eapwir nan õbe-
ritagag ũra; me wo nan ibibõki itũ-
rin Jehova, me wo nan raitsit eow
itũrin Gott in Israel ñea Ebwigaga.
17 Re ererow ibõk ñabũn eko emit
duwõra, me ñabũn õga bũriõũra, me
eko ia aigetow, me etsitobo me eko
eora bwe dõgin aũra ũbõñ; Aña ñea
Jehova A kaiõt ũra, Aña ñea Gott in
Israel A eõ ñaũnin ũra.
18 A baida ekaw eat ewedũdũ ñan
oku, me burodaũt ebõk ijugagait
epañ; A ririñ etomagage bwe etañ in
ibõk, me emwarere emõgejuju bwe
burodaũt ebõk.
19 A õijotow eat etomagage ze-
dern, ma akazia, me myrten, me kie-
fern: A õijotow eat etomagage tan-
nen, me buxus, me eichen:
20 Bwe re nimõ ãtirõñin, me *re nim*
kenimõ, mõ kamarar, mi tsiet bwe
ben Jehova eririñ ñune, me Gott in
Israel ñea Ebwigaga õrig.
21 Jehova ũge, Amwam õrean ame
añõget dedemiã; Uea n Jakob ũge,
Amwam õmeata aemiã memak ñana
ã oduwen.
22 Re nim õrean mõ õmeata a ga-
ma imin ñan nan õrre: amwam pan
a gama mũñano amo, bwe ekeken,
bwa amam kamararei mi tsiet to-
kiũra; mõ õmeata bet mũñan nan
õrre.
23 Amwam pan a gama mũñan nan
õrre imũr, bwa amam tsiet bwa amiã
eani: eh, amwaimõ ririñ ñea omo õa
ñea ebaka, bwa amaimõ mwitõñ ma
aia aeõg.
24 Kania, eko kõr imin ia amwa
okowõñ, me eko woun bet amiã ma-
kur; imin ñea eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr eñame ñea eij gamiã
bwe enim eke aduwen gamiã.
25 A õweijoran iot atsin apwewa,
mõ õ õrre; A õweijoran ion ñea õm-
mit egõ atsin eat etañ ino etsiõda
equan; mi i nan pudu a ñabũna temo-
niba tekei erobu, mi tekei amen ririñ
iwũr tsin ie e jorgageñ ebaubo.
26 Ijegen õpan a gama atsin ada-
monin bwa amam tsiet, me ñago me
ñago, bwa amam ũge, O omo? eko
ion ñea õpan a gama, eko ion ñea
õmeata, eko ion ñea õkaiõt aem.
27 *A ũge* a Zion amo, Kania mũ-
ñane, kania; ma A oija Jerusalem
amen mwinenei mũñan omo.
28 Me tsin ia A aia, eko bet eñame;
me eko bet amen man iõ õkamarar
inimagõra ñea okona n õnei aeõ ia
aigetow, tsin ia A kidõei.
29 Kania, eko woura memak, me
eko woun aũra makur; wañara ijor
in ani ñana ã õtar ũra kõr eñin mi
imin ñan eko woun.

ITŨBAÑ 42.

KANIA, aeõ tsiõ, ñea A õweijoran:
ñea ã ij iow Itũrũ: ñea eibibõki
anũ itũrin: A totu anũ ean; I nan
õpõpat deden ñea omo ea heiden.
2 E eab aeaeuwak, me eab kamaeae
mõ õdiõ eñame iat emedena.
3 E eab tsiba ebarabaratu ñaman
eiũenei, me E eab abi docht in lampe
ñea õbadetsi: I nan õmeata imwit
añõg eimwi iat iduwen.
4 Mi I nan eab denigae me eab
eadõ bet bũriõũn ea an õweijo-oaio
eow eat eb deden ñea eimwi: me
inseln ri nan ta daiñ an dogor.
5 ¶ Edorer Gott ñea Jehova, ñea
eririñ ianweron me eadiow; ñea eadi-
ow eb mi imin ñan erig ean; ñea oija
eñame ñabũn eat eb eõnano, ma anũra
ñabũna re dũgidũgo, mõ ũge,
6 Aña ñea Jehova, A emwinuw iat
omo, ma A õgõg bem, ma A raña aw,
ma A totow Auwe bwa aũra berith
eñame, bwe iaõin heiden;
7 Bwe Wo nimõ ead eme ñan eõ
ãtirõñin, mõ õmeata ñabũna edenigae
atsin iat ewak in quõquõr, me ñabũna
re megeda iat itũrũgago atsin iat
etañ in quõquõr.
8 Aña kõr Jehova; egõ kõr ñea: ma

A eab oija eñame ion dedeũ ñea erai-
tsit, ma A eab totow bet tsitaneõ ea
ijor in ani ñana ã inine.
9 Kania, õrren mũñan amo, ma A
õmeata imin etsimeduw; A pan a
gamiã mũñane eñõg ñag eitsiõk õrre.
10 Amwam riañei iriañ etsimeduw
ea Jehova, me tsitanet atsin inũmwit
eb: amiã ñabũn amwa roga imago,
me imin memak ñan emek ian, ñana
inseln me ñabũna re mek eara.
11 Enim aeuwak etomagage me
kawan memak, me etañemek ñana
dei Kedar emek ean; re nim riañ in
ibibõki ñamen Sela; re nim aeuwak
eadun animwet etowedũdũ.
12 Re nim oija Jehova itsitaõ, mõ
põpatow eat inseln tsitanen.
13 Mi nan meta Jehova tekei eñame
ñea oaio; mi I nan ooaio an baran te-
kei amen ake: I nan aeuwak, eh, I
nan añañek; I nan õdenigae barũen.
14 A raq in eõ mõmwi, A eõ dorer,
A jen bũriõ: A eõñ tekei ãn ñea õga-
tsi; A ikik ma A ananu.
15 A nan ijababa etowedũdũ me
ewedũdũ, ma A nan õeijijimõ bũgi-
bũgiũra memak; ma A nan ririñ
ekaw me eke inseln, ma A nan õeno-
remadeda ibija.
16 Ma A nan otow ñabũn eõ ãtirõ-
ñin iat emedena ñea re eõ tsiet; A
eow ũra iat emedena ñea re eõ tsiet;
A nan ririñ itũr me eke iaõ ian mõra,
me etañ ñan õkeno me eke etañ ñan
eimwirara. A nan ririñ mũñane, ma
A nan eab erowi ũra.
17 ¶ Ri nan tik iwidõ, me ri nan
gadũkũrañ ñabũna re tũebõt ijor in
ani ñana ã inine, ñabũna rõ ũge a
ijor in ani ñana ã õtar, Amiã kõr adu-
wema.
18 Amiã ñabũn õbõñ ijũñemiã,
amwam kaiõt; ma amiã ñabũn õpwer
memiã, agagan kõ memiã bwa amwai-
mõ ãtirõñin.
19 Ijegen ñea õpwer men me ei bet
aeõ tsiõ? õa ñea õbõñ ijũñen tekei
aeõ ñame ñea A õijõn? ijegen ñea
eõ ãtirõñin tekei ñea emek iat iow
ame? ñea eõ ãtirõñin tekei an tsiõ
Jehova?
20 Wo ãt imin ñan ebak, me wo eõ
õija maram; eadõt ijũñen, me e eõ
kaiõt.
21 Jehova eteñ otota edogor bwe
dõgin an omo, me E teñ bet eredu.
22 Ñaiune eponñame ñea ã eñan
me ã wuromwi wõn imin; ã temai
ũra memak eow eat ijũb, me ã ewewi-
tow ũra iat etañ in quõquõr; re eke
ũra edenigae, me eko ion õtsimor
ũra; re eke ũra õañat epaba, me eko
ion ñea ũge, Õredõan kõ ũra.
23 Ijegen eamiã ñea enim õtõ ijũ-
ñen ea ñune? ñea enimõ weijõn mõ
kaiõt eat ibũm ñan nan õrre?
24 Ijegen ñea etotow Jakob bwe
enim ekei õañat epaba, mi Israel ea
amen abab ñame? deõ Jehova? ñea
añ dũra ian men, ñea re eõ teñ õd ian
medenan, me re eõ edegeri bet an
dogor.
25 Me ñagan E totu kũñijowin egi-
rowin eara, me waiot ake; mõ õñ ãe
eat erũrũn memak, me e eõ tsiet bet;
mõ õ õñ eow eat ãe, me e eõ õmara-
tow bet ian bũriõũn.

ITŨBAÑ 43.

ME ñage, õũge aen Jehova ñea õri-
guw, O Jakob, ñea E ririñuw,
O Israel: Wo eõ miow bwa A rou-
wuw in õtsimoruw; A emwemwinõ-
nuw egõm, aeõ ñame kõr auwe.
2 Tsin ia wo õd inimaget ebõk, A
mek itũrũm; me tsin ia wo õd inima-
get ekaw, ri nan eab jimedujow auwe:
tsin ia wo dũgidugo inimaget ãe, wo
nan eab õñ; mi nan eab towew bet
pwijen.
3 Bwa Aña kõr Jehova ñea wam
Gott, ñea Gott in Israel ñea Ebwi-
gaga, ñea wam amen katsimor; A
ogiten totow Ägypten bwe pũmwõm,
me Ethiopia me Seba bwe dõgũm.
4 Ñag ouwak pũmwõm ian meõ,
me ã ereduw me ã auwãw eow Itũrũ;
A nan totow eñame bwe dõgũm, me
eponñame bwe dõgin õtsimorem.
5 Wo eõ miow, bwa A mek itũrũm;
ma A nan ujedun apoe am karig, ma
A nan õebwepoiuw eadan apago;
6 Ma A nan ũge a apwewa, Ome
kõ; ma A nan ũge a apwijuw, Wo eõ
õgõg ũra; õrean ame kõ ñaiũ atsin
ogoeow, me ñaiũ ãt atsin inũmwit
eb;
7 Ũra memak ñabũna ã emwitow
ian egõ; ñabũn A orig bwe dõgin oto-

taäõ, ñabũn A ogiten õpapoi; eh, ña-
bũn A ogiten ririñ.
8 ¶ Õmeata kõ eñame ñabũn eõ ãti-
rõñin me etsimine mõra, me ñabũna
re eõ tsirõmõrõm me etsimine ijũ-
ñõra.
9 Enimõ mag in epoda eponñame,
me enim ebwepoda eñame: ijegen
ion inimagõra ñea okona n õpan ñune,
mõ õmeata a gada mũñana bain ña-
go? re nim õrean wañara amen
oduwen aeõra bwe re nim õmamo de-
deũra: me tsin ia re eõ kona, re nim
kaiõt mõ ũge, Iduwen õkõr.
10 Jehova ũge, Amiã kõr amen
oduwen aeõ me waña amen makur
ñabũn A ij: bwa amwaim tsiet-imin
me erebanõ, mi tsietõ bwa Aña kõr
Ñea; eko Gott ion ñea ã ririñ ian
obwõ, me eko bet iruwũ.
11 Aña kõr Jehova, Aña kõr; me
eko iju amen katsimor itañũ.
12 A ogiten õmeata Aña, ma A
katsimor, ma A õmeata imin, me eko
eani ion inimagemiã: me ñagan amiã
amen oduwen aeõ, ma Aña kõr Gott,
aen õkõr Jehova.
13 Eh, atsin ean ñago õren tsimine
ibũm, Aña kõr Ñea: me eko ion ñea
okona n õtsimor eb atsin ian beõ: A
nan ririñ, mi ijegen ñea enimõ dug?
14 ¶ Õũge aen Jehova ñea wamiã
amen katsimor ñea erouw gamiã, ñea
Gott in Israel ñea Ebwigaga: A õijõt
eñame aeow Babylon bwe dõgimiã,
ma A nan ujedu ũra memak ina tekei
amen gõrõ ñabũna dei Chaldea, iat
deimanu ñana re ibibõki ian.
15 Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott
ñea Ebwigaga, ñea amen ririñ Israel,
ñea wamiã Uea.
16 Õũge aen Jehova, ñea eririñ
emedena iat ijited, me emedena iat
emago ñea oaio;
17 Ñea õmeata chariot me pferde
me etar in ake me ñabũn oaio; re
epoda n mequõr; ri nan eab eogoda;
re ekeowen, ã abi ũra tekei docht in
lampe.
18 ¶ Amwam eõ õmaran mũñana
bain ñago, ma amwam eõ kamararei
mũñana emwewak.
19 Kania, A nan ririñ imin etsime-
duw; i nan ñabeda ñage; õten, amwa
eab tsiet? A nan ririñ emedena eat
etomagage, me ekaw eat etoma-
gage.
20 Mi imin gõgõrõ n añe rí nan
eredu Aña, ñana schakale me strou-
thos; bwe dõgin ñag A ñaeow ebõk
eat etomagage, me ekaw eat etoma-
gage, bwa A nim õren aeõ ñame ña-
bũn A ij,
21 Eñame ñabũn A ririñ bwa aeõ
ñame, bwe re nim õrig ototaäõ.
22 ¶ Me wo eõ õmmitõ, O Jakob;
me wo ñijõnõn, O Israel.
23 Wo eõ õrean ame schafe me zie-
gen bwa am wim in jiũiow; me wo
eõ ereduiõ bet ean am adu. A eõ
oroiuw eat iwim in õn, ma A eõ
õñijuw eat iwim ñan obojarara.
24 Me wo eõ rouw ame ebarabaratu
ñan eta eow ean wam geld, me wo eõ
õmarañõnõ bet eriõrin am wim, me
wo oroeõ eow ean am ibaka, me wo
õñijõ eow ean am dũra.
25 Aña ñea Aña kõr, Amea ñea
õekeow am dũra, bwe dõgũ õkõr
Aña; ma A nan eõ gauwei õmaran
am ibaka.
26 Pan ame kõ nuawũm bwa A nim
õmaran; arũmõ dadorer: me wo nim
pan ame añõget dedem, bwe ã nim
oomouw.
27 Edũra adamonit etõñũm, me
wam amen mwit añõg rõ keõ ame.
28 Me ñagan A nan õkamadaũniñ
uea ñabũn ebwigaga, ma A nan to-
tow Jakob ea eramwani, mi Israel ea
ekabaka.

ITŨBAÑ 44.

WO nim kaiõt ñage, O Jakob, ñea
aeõ tsiõ, mi Israel ñea A
ijuw:
2 Õũge aen Jehova, ñea õriguw,
ñea eririñuw atsin iat ije, ñea nan
buokuw: Wo nim eõ miow, O Jakob
ñea aeõ tsiõ; me ñauwe Jesurun, ñea
A ijuw.
3 Bwa A nim idotu ebõk ean ñea
õbõñ, me eat emwarere ñea emõge-
juju: A nan idotu anũ ean am karig,
ma aeõ geidawianaw eat ibwibũm:
4 Me ri nan erõda inimaget ibũgi-
bũgi tekei salix itañit ekaw in ibõk.
5 Ion nan ũge, Aña wõn Jehova;
me inan emwinõn egen Jakob ion;
mi ion nan eare ñeijine ean ben, Wõn

Jehova, me inan emwinõn egen Israel.
6 Õũge aen Jehova, ñea uea n Israel, ñea wañara amen katsimor ñea erouw ũra, ñea Jehova Zebaoth: Aña õawin, ma Aña tokin; eko iju Gott ion itañũ.
7 Ijegen ñea tekei Aña, ñea enim ekekũr, mõ põpan, mõ õeimwi ame, atsin eat ibũm ñabũmin A ririñ eponñame ñea emwewak? re nim õmeata imin ñan õrren naga, mi nan õrre.
8 Amwam eõ rõrâõ, ma amwam eõ miow: adag, A eitsiõk pan a gamiã ñago mõ õmeata? ma amiã amen oduwen aeõ. Etsimine Gott ion itañũ õa ekeow? eh, eko Epe ion; eko ion ia A tsiet.
9 ¶ Eko woura memak ñabũna re ririñ ijor in ani ñana ã inine; me eko bet imin okowõñ wañara imin ñana re ibibõkiei: re eõ ãtirõñin ñabũn amen oduwen aeõra, me re eõ titsiet bet, bwe re nimõ gadũkũrañ.
10 Ijegen ñea eririñ eani ion, mõ õtar ijor in ani ion ñea eko imin okowõñ?
11 Kania, dañan memak ri nan gadũkũrañ; mi ta eñame irõñin ñabũn amen makur: re nim ebwepo memak, re nimõ weijo; re nimõ miow, me re nimõ gadũkũrañ.
12 Amen makur debitsi eririñ eta ion, e ririñ eow eat kohlen, mõ õ õaõeimwiõt hammer, me e ririñõn ben ñaran oaio: eh, e metũr me emag waion; e eõ ren ibõk, mõ õgõb men.
13 Amen makur ũrra õgadũg wõn anakeba n keweõ; e eareõt bleistift; õ õebwepoi eow eat eperen, õ õemaiõt compass, me e ririñ bwa akeweõit eñame, tekei amot eñame, bwe enimõ mek iat ewak.
14 E eaijedu imin erõ ñana zedern bwe enim eke wõnõ, me e barũ buxus me eichen, mõ õ õõaio imin erõ eõen inimaget imin erõ n oigaga bwe enim eke wõnõ: õ õijõn tanne eõen, me weron õñabida.
15 Mi nan ekei at eñame wenãe; me e barũ ewenãe atsin ean, me e erañi; eh, õ õteda, mõ õkanom brot: eh, e ririñ eani ion, me e taramawirei; e ririñ bwi ijor in ani edabwike ñea ã inine, mi i nan otoburen me toweitsiber ian men.
16 E jiũiow emaen: õ kõ duwen eow ean ñamana emaen; õ kanom, me e marañ eow ean: eh, e erañi, mõ ũge, Aha, A enkũñijowen, A ogiten aia ãe:
17 Me e ririñ eani iot atsin eat iquiquin, ñea wõn jor in ani ñea ã inine: o otoburen me toweitsiber ian men, me e taramawirei, me e tetaro a, mõ ũge, Wo nim õtsimorõ; bwa auwe kõr aduwõ.
18 Re eõ tsiet, me re eõ kamararei: bwe E tsima mõra bwe re nim eõ ãtirõñin; me bũriõũra bwe re nim eõ tsiet-imin.
19 Me eko ion ñea õkamarar ian bũriõũn, me eko bet ititsiet me eka ñea enim ũge, A ogiten jiũiõw emaen; eh, A eke ekanom brot; ma A eke tsimen *õaña* duwen ma A õten: ma A nimõ ririñ dũgidũgin me eke imin ñea ouwak miowen? õten, A nim otobũrõ me toweitsiber a bodot imin erõ?
20 Õ kõ marañata: ibũriõ ñea ã quiawiei ogiten õeiwidõan, me E eõ kona n õtsimor anin, mõ ũge, Deõ ebaite ñea eat damarũmũ?
21 ¶ Wo nim õmaran mũñane, O Jakob; me Israel, bwa aeõ tsiõ kõr auwe: A ririñuw; aeõ tsiõ kõr auwe: O Israel, ã nim eõ mejiõtow auwe Itũrũ.
22 A õekeow am dũra tekei deñañ ñaran emeij, ma am ibaka tekei deñañ: wo nimõ redõ ame; bwa A rouwuw in õtsimoruw.
23 O ianweron, amwam riañ in ibibõki, bwi Jehova eririñ ñune; umon, wo nimõ warewar; amwaimõ tsikoroda me riañ, amiã ñabũna etowedũdũ, me oigaga, ma amiã imin erõ memak ean: bwi Jehova erouw in õtsimor Jakob, me ã nim tsitan ñei eow itũrũra Israel.
24 Õũge aen Jehova ñea wam amen katsimor ñea erouwuw, ñea eririñuw atsin iat ije: Aña kõr Jehova, ñea õrig imin memak; ñea te Ei eadiow ianweron; ñea õgabaradiow eb; Aña mi ijegen?
25 Ñea eijababa aũra itema amen tabaite, ma A õdũkũrañ amen kaiwa;

ñea A tik õeiwidõan ũra ñabũna rõ
man mõ õrig ũra, ñea A iwid manũra
me eke ekabaãt:
26 Ñea A ooaio aen aeõ tsiõ, ñea A
ogoro aen aeõ ñame; ñea A pan Jeru-
salem, mõ ũge, A nim kan mekan;
ma A pan kawan Juda, mõ ũge, A
nim kan wei, me ã nim kan weijida
etañ ñana ã ogiten õgadaqua;
27 Ma A ũge a emago, Wo nim eno-
reda, ma A nan õenor wam kaw:
28 Ma A pan a Cyrus, mõ ũge,
Amea ei waña amen raña schafe, mi
i nan ririñ memak mũñan A ãeñ: mi i
nan põpan Jerusalem, mõ ũge, A nim
kan wei; mi i nan ũge a dõmaneab, A
nim kan õeõg ũriem.

ITŨBAÑ 45.

ÕŨGE aen Jehova ea an *ñame ñea
ã* õbid, ñea Cyrus, ñea A õgõg
damarũmin ben, bwe e nim õdenigae
eponñame, ma A nan ead aquaran uea:
me baida metoror ian obwen, mi inan
eõ tsima metoror;
2 A nan õd ian obwõm mõ õdabar
etañ ñan õpagedu-pagada: ma A nan
ijababa metoror ñana eborage, me
tsiba iwugagat debitsi ñan añakin
metoror;
3 Ma A nan oija aw mũñan ouwak
pũmwen ñana bait itũr, me mũñan
ouwak pũmwen ñana ã ewewitow
eat etañ ñan eõ nũñida, bwe wo
nim tsietõ bwa Aña kõr Jehova, ñea
A emwemwinõnuw egõm, ñea Gott
in Israel.
4 A emwemwinõnuw egõm bwe dõ-
gin aeõ tsiõ ñea Jakob, mi Israel ñea
A ij: A emwemwinõnuw egõm, me
wo eõ tsietõ bet.
5 ¶ Aña kõr Jehova, me eko ijuw
ion; eko Gott ion itañũ: A nan quõr
iwugagam, me wo eõ tsietõ bet;
6 Bwe re nim tsietõ eadun ino
etsiõda equan, me eadan apago, bwe
eko ion bwi ta Aña kõr: Aña kõr Je-
hova, me eko ion ijuw.
7 A ririñ iaõ, ma A õrig bet itũr; A
ririñ emo, ma A õrig bet ibaka;
Aña kõr Jehova, ñea eririñ imin me-
mak.
8 Amwam kaedu, amiã ñabũn ian-
weron, eadun itũga, me denañ enim
dotu emo: enimõ eadõ emwarere,
bwe enim õmeata ekatsimor, me e
nim õmarũmwida emo; Aña ñea Je-
hova A ririñ.
9 Nat agada gain ñea ake a Amea
Amen õrig! ñea baũit iwũr inimagen
baũit iwũr ñana emwarere! Õten,
ebaubo enim ũge a amea amen ri-
riñ, Ekeken ñea wo ririñ? mõ õten,
imin ñea wo ririñ *enim ũge*, Eko
ben?
10 Nat agada gain ñea ũge a etõ-
ñin, Ekeken ñea wo õrig? me ea ãn,
Ekeken ñea wo õtsiedu?
11 Õũge aen Jehova ñea Gott in
Israel ñea Ebwigaga, ñea Amen Õrig
ũra: Amwam ũdõnõ añõgen mũñan
nan õrre; amwam pan ame añõgen
ñaiñaiũ, ma añõgen makurin beõ.
12 A ririñ eb ma õrig eñame ean: A
eadiowõn beõ, ma A pan a ñamen ina
dedeũra.
13 A õweijoratow amea iat omo,
ma A nan õeimwi medenan memak: i
nan wei aeõ tekawa, mi i nan õijõn
aeõ ñame ñabũna edenigae, deõ dõ-
gin pũmwõra, me deõ bet dõgin geld,
aen õkõr Jehova Zebaoth.
14 Õũge aen Jehova, Mũñan erig
eow Ägypten, mi imin in erow ñana
bain Ethiopia, me dei Seba, eñame
ñabũn ouwak, ri nan naña aw, me ri
nan ek'ũra wam; ri nan õd iruwũm;
ri nan õrre eow eat eraroian: me ri
nan otoburõra me toweitsiber ian
mem, ri nan kõñ aw, *mõ ũge*, Gott
emek iam; me ekeow ion, eko kõr
Gott ion.
15 Iduwen õkõr bwa Auwe Gott
ñea Wo ewewinuw, Gott in Israel,
ñea Amen Katsimor.
16 Ũra memak rõ gadũkũrañ me
re maneañ; ñabũn amen ririñ ijor
in ani ri nan epoda n ñow iat egadũ-
kũrañ.
17 Mi Jehova nan õtsimor Israel
eow eat ekatsimor ñea eko tokin; ma
amwa nan eõ gadũkũrañ me maneañ
eõ toki.
18 Bwõ õũge aen Jehova ñea eri-
riñ ianweron, Ei õkõr Gott; ñea
õrig me eririñ eb; O oaio, eõ eko
woun ririñetow Itũrin, E ririñ bwe
ã nimõ mekan: Aña kõr Jehova; me
eko ion ijuw.
19 A eõ dorer eat etañ ñea eõ

nūñida, eat etañ eat eb ñaben etū-
rūgago. A eō kōūge a an karig Ja-
kob, Amwam ōnaniō iat eko woun:
Aña ñea Jehova A pat emo, A ōrai
mūñan eimwi.
20 ¶ Amwam ebwepo mi tū; amwam
epoda mi tūren a gamiā, amiā ñabūn
amwa gōrōwōñ atsin itūrit eponña-
me: rō kabaāt ñabūna rō ōbābū da-
bwiken wañara jor in ani ñea ā inine,
me tetaro a eani ñea eō kona n katsi-
mor.
21 Amwam ōpan, mō ōrean ame; eh,
ri nan epoda n ijógi: ijegen ōmeata
ñune eat edae ñano amo? ijegen ōpan
ñune ñago me ñago? deō Aña ñea Je-
hova? me eko Gott ion itañū; ñea
Gott ñea omo, ñea amen katsimor;
eko ion bwi ta Aña.
22 Amwam tō kania ame, ma amwa
nan tsimor, amiā ñabūna ñamen inū-
mwit eb; bwa Aña kōr Gott, me eko
ion.
23 Ta Aña A schwōr ame, emeta
eñōg atsin ian mwū epo a emo, mi
nan eab redō, bwi iburennana me-
mak ri nan otoburōra ame, *me* eo
memak ri nan schwōr ame.
24 A ūge ame, Ta ian Jehova emo
me eoaio; me eñame re nimō naña,
me ri nan gadūkūrañ memak ñabūna
ra ake a.
25 Inan oomo eow ian Jehova an
karig Israel memak, me ri nan rai-
tsit.

ITŪBAÑ 46.

OTOBUREN Bel, etoweitsiber Ne-
bo; ijor in *murumene eani* emek
iat imin gōgōrō ōkaredūōñ, mi iat
imin gōgōrō ōbōñōbōñ: mūñañ amwa
ōbabū nan ekei ebanet imin gōgōrō
ñea eago, mi *nan ekei bet* oroeān.
2 Ūra memak ro otoburōra me to-
weitsiber; re eō kona n ruwedu eba-
nen, me ñūra ro ñow iat edenigae.
3 ¶ Amwam kaiōt eow Itūrū, O ña-
miā amen bwien Jakob, ma amiā
memak ñabūna iquiquin amen bwien
Israel, amiā ñabūn A ōbabū gamiā
atsin ean amiā ibūm in pudu, amiā
ñabūn A babweji atsin iat ije:
4 Ma Aña bet ñea otow gamiā ean
amiā ibūm in ūgar, ma A nan ōbabū
gamiā ea amiā ke: Aña A ririñ gamiā:
A nan babweji gamiā; eh, A nan
ōbabū gamiā mō ōtsimor gamiā.
5 ¶ Ijeget on ñea amwam ōpan bwi
tekei Aña, mō ōtsitoboan ame, mō
keweōei ame, bwa amarūmō tsitobo?
6 Ñabūna rō pwidedu gold atsin
iat debag, me paunei silber eow iat
epaun, rō ōmakur amen makur gold,
me e ririñ me eke eani ion; re towei-
tsiber; eh, re taramawirei.
7 Rō gaij, rō ōbū, rō ōeōgida eat
eñan, mi ta weijon ina; e eō ruwi-
ruwō atsin eat eñan: eh, ion nan
emwemwin, me e eō kona n ōnei, me
eō kona n bet ōtsimor atsin ean an
roe.
8 Amwam ōmaran ñune, me eke
gamiā eñame: amwam kan kamara-
rei eow ian būriōūmiā, O amiā ñabūn
amet dūra.
9 Amwam ōmaran mūñana bain
ñago ñana emwewak: bwa Aña kōr
Gott, me eko ion; Aña kōr Gott, me
eko ion ñea tekei Aña;
10 Ma A ōmeata etoki atsin ean
ōawit imin, ma A ōmeata bet ñago
me ñago imin ñana ā eitsiōk ririñ;
ma A ūge, Nan weijo-oaio aeō, ma A
nan ririñ imin memak ñan A āeñ:
11 A emwit imin ōeta ñea etiritir
eadun apoe, ñea eñame ñea A ij
atsin eat eb ñaben ogoeow; eh, A
pan ōkōr, ma A nan ōrean bet; A
mwit añōgen, ma A nan ririñ bet.
12 ¶ Amwam kaiōt eow Itūrū, amiā
ñabūn enōwewe būriōūmiā, amiā ña-
būn amwa goeow a emo:
13 A tūren a aeō omo, i nan eō
mek ogoeow, mi nan eab duoku aeō
katsimor; A nan ñaeow ekatsimor
i Zion bwe wōn Israel ñabūn aeō
raitsit.

ITŪBAÑ 47.

WO nim edu, me megeda inímagen
badetsit emwarere, auwe ñea
dōgibono ñea ñain Babylon; megeda
kō eat emwarere me eko tron, O āitu-
nuwe ñait dei Chaldea: bwe inan eō
gauwei panuw bwe wo meremero me
wo omo.
2 Wo nimō barū epe n kararō, me
kararō mehl; eatow kō bōñeān mem,
odoedu kō gawidōm, eatow kō bōñeān
nanam, wo nim ōd iat ekaw.

3 Inat ad am ñũñ; eh, inan aia
õgadũkũrañem: A nan õeõgida gaim,
me eõ ñaina eñame ia aiquen.
4 Wõra amen õtsimor me rouw
gada, Jehova Zebaoth egen, ñea Gott
in Israel ñea Ebwigaga.
5 Wo nimõ megeda me eõ mõmwi,
mu ñow iat itũr, O ãitunuwe ñait dei
Chaldea: bwe ã nim eõ kan panuw
bwa auwe monibait eñame.
6 ¶ A egirow a aeõ ñame, A õkama-
dauniñ aeõ epo, ma A totu ian bem:
wo eõ auwãtegõra; wo õeõgida ene
eat eñaben man mo ouwak am oroe
ũra.
7 ¶ Me wo ũge, Aña temoniba ion
eõ toki: mė ñagan wo eõ ñaeow mũ-
ñane ian bũriõũm, me wo eõ õmaran
bet tokiũra.
8 Me ñagan wo nim kaiõt ñeijine
ñage, auwe ñea ãinimwen batsi, auwe
ñea wo megeda n eõ miow, auwe ñea
wo ũge ian bũriõũm, Aña kõr, me
eko ion ijuw itañũ; A nan eõ megeda
tekei ãt on ñea ema agen, ma A nan
eõ tsiet bet aũra ima ñaiñaiũ:
9 Me murowe ar nan metu me
pudu aw ian ta aibũmin, ñea aũra
ima ñaiñaim, ma an ima agem: nan
pudu aw õkõr, eow inimagen wam
kaiwa ñan ebak, me wam kabwiãeã
ñan ebak.
10 ¶ Bwe wo tũebõn am ibaka; wo
ũge, Eko ion ãtõ; am man ma am
tsiet-imin õeiwidõanuw: me wo ũge
ian bũriõũm, Aña kõr, me eko ion
ijuw itañũ.
11 ¶ Me ñagan nat agada gaim; wo
nan eõ ãt an eorata: mi nan pudu aw
roeũm, me wo nan eab kona n eatow:
mi ijababaem nan metu me pudu aw,
ñea wo eõ tsiet.
12 Eogoda kõ me wam kabwiãeã
ñana wo õreit oquor a duwõm atsin
ean am bũm in oniñ; bwõ kaia wo
kona n geidawianaw ean, bwõ kaia
wo nat doganigae.
13 Oqueten bũriõũm eow ean am
kamarar ñan ebak: enimõ eogoda
amen kaiwai deden ianweron, ma
amen kabe detañ, ma amen kabe ean
an redõ maraman, me re nim õtsimo-
ruw atsin ean mũñan nan pudu aw.
14 Kania, ta tsitobo ũra ebwedũ-
bwet; inan jiũiow ũra; ã eab kona n
õtsimor ũra atsin ean waion pwijõri-
õrit ãe: deõ ewenãe in erañ ñune,
me deõ bet ãe ñea ã nimõ mamegeda
areõin.
15 Ñaiune kõr dedet imin me-
mak ñana wo õreit oquor a duwõm
ñago: ñabũna re rouw aw atsin ean
ñago auwe eoniñ ri nan ñow me-
mak ũbwiõra; eko ion ñea enim õtsi-
moruw.

ITŨBAÑ 48.

AMWAM kaiõt ñeijine, O amiã ña-
bũn amen bwien Jakob, amiã
ñabũna ã emwinõn gamiã egen Is-
rael, amiã ñabũn amwa metan ian an
ibõk Juda; amiã ñabũn amwa schwõr
ian egen Jehova, amiã ñabũn amwa
põpan Gott in Israel, ma amwa eõ
põpatow iat iduwen me emo.
2 Bwõ rõ pan ũra bwũ ũra rat te-
kawa ñune ñea ebwigaga, mõ rõ wei-
jo-oaie ean Gott in Israel; Jehova
Zebaoth õkõr egen.
3 A pan mũñana bain ñago me ña-
go; eh, re metan ian mwũ, ma A
õmeata: A ririñ ũra, mo ro ogen.
4 Ñag A tsietuw bwe wo enõwewe,
mi terem tekei ite debitsi, me ramam
tekei eborage;
5 A pan aw bitune ñago me ñago;
A õmeata aw ñag eitsiõk õrre; bwe
wo nim eõ kõũge, Waña jor in ani
eririñ ñune, waña jor in ani ñea ã
inine, me waña jor in ani ñea ã õtar,
ar pan mũñane.
6 Wo kaiõt õkõr; wo nan aia me-
mak mũñane; ma amiã, amwa eõ põ-
pan? A õmeata aw imin etsimeduw
atsin ean ñabũmine, imin ñan eõ ruw,
ñana wo eõ tsiet.
7 A õrig ũra ñage, me deõ ñago me
ñago; me wo eitsiõk kaiõt ian obwen
ñabũmine; bwe wo nim eõ kõũge,
Kania, A tsiet õkõr mũñane.
8 Eh, wo eõ kaiõt; eh, wo eõ tsiet;
eh, eõ eadõ ijũñõm ñago: bwa A tsie-
tuw bwo ouwak õkõr am kamamado,
me ã panuw bwa auwe amet dũra
atsin iat ije.
9 ¶ A nan oduoku aeõ egirow bwe
dõgin egõ, ma A nan ijen bũriõ aw
bwe dõgin õraitsiteõ, bwa A nim eõ
abiw.
10 Kania, A ogiten õtaruw bwa A

nim ōderederuw, me eō tsītobo silber;
A ijuw atsin iat om ñea ekaroe.
11 Bwe dōgũ, A nan ririñ, bwe dō-
gũ; bwi nan ōten ōbabakaen egō? ma
A nan eō oija ion aeō raitsit.
12 ¶ Amwam kaiōt eow Itũrũ, O
Jakob, me Israel ñabũn A emwin:
Aña kōr Ñea; Aña Adamonin ma
Aña bet Tokin.
13 Eh, beō ōeōg ũriet eb, me da-
marũmin beō eadiow ianweron: tsin
ia A emwemwin ũrōr, ar nan eogoda
aeōg.
14 Amwam ebwepoda memak, mō
kaiōt; ijeget on inimagōra ñea ōpan
mũñane? Jehova auwā: I nan ririñ a
Babylon ñea E āeñ, me ben nan mek
eara dei Chaldea.
15 A dorer, Aña kōr ñea Aña; eh,
A emwemwin. A ōrean, ma A ōga-
geidawianaw itowen.
16 ¶ Amwam tũren ame mō kaiōt
ñeijine; A eō dorer iat eō nũñida
atsin adamonin; atsin eat ibũm ñabũ-
min A ōrig, Aña ñea; me ñage, Te-
moniba ñea Jehova ogiten ōijōnō,
amar Anin.
17 Oũge aen Jehova ñea wam amen
katsimor ñea erouwuw, ñea Gott in
Israel ñea Ebwigaga: Aña kōr Jeho-
va ñea wam Gott, ñea A wereri aw
dedem ñea wo nimō geidawianaw
ean, ñea eow auwe iat emedena ñea
eimwi bwe wo nim ōd ian.
18 Karenaga me wo edegeri aeō
dogor memak! ma an iow bũriōũm
tekei ekaw, ma am omo tekei añan
in imago:
19 Me ebakin am karig tekei eraũ-
rō, me ñaiñaim tekei ebwejũbwej;
me inan eō eatow egen, mi inan eab
ōekeow bet atsin ian meō.
20 ¶ Amwam metan Babylon;
amwaimō gōrō atsin itũrit dei Chal-
dea; amwam ōmeata mō ōpōpan
ñune eow ean eiñōñit iriañ, amwam
ōrarai ñeijine ea mwit eb: amwam
ũge, Jehova erouw in ōtsimor an tsiō
ñabũna Jakob.
21 Me re eō ũbōñ ñag Ō ōdōn ũra
eat etomagage: Ō ōgōrũr ebōk atsin
iat epe bwe nimōra; mō Ō ba epe, me
etsinagot ebōk.
22 Jehova ũge, Eko an iow bũriōũra
ñabũn ebaka.

ITŨBAÑ 49.

AMWAM kaiōt aeō, O amiā ñabũ-
na inseln; ma amwam ōtō ijũ-
ñemiā, amiā ñabũna eponñame, atsin
ogoeow: Jehova emwemwinō atsin iat
ije; Ō pōpan egō atsin ian ijet inō:
2 Me E ririñ mwũ bwe enim ekei
ipudutũbwin ñaran eōkōñ; Ō bōñeōnō
itũr in ben: me E ririñō bwa A nim
eke aña mwit dobonara ñamana ā
ōbid; E ewewitow aña ian bweren
mwin wōn dobonara:
3 Mō Ō ũge ame, Auwe aeō tsiō;
Israel ñea A nan raitsit eow itũrin.
4 Ma aña A ũge, A te enet'ow añe,
A ōmag waioiũ bwe dōgit imin ñea
eko woun, me eko bet erowin: me
emek ōkōr itũrin Jehova mwiten añō-
gō, me pũmwen aeō makur emek itũ-
rin waña Gott.
5 ¶ Me ñage ōũge Jehova, ñea eri-
riñō atsin iat ije bwe enim eke aña
an tsiō, bwa A nim kan ōredōan Ja-
kob ea, ma A nimō ōebwepoi Israel
ea Ñei: (bwe ā ereduiō eow ian men
Jehova, me waña Gott ei waioiũ:)
6 Eh, Ō ũge, Imit on ñea emeroro
ia wo eke auwe aeō tsiō, bwe wo nim
kan ōweijorat arōeni n Jakob, mō
ōredōan ñabũna ā raña inimagen Is-
rael: ma A nan totow bet Auwe bwe
wo nim ek'auwe iaōin heiden, me
bwe wo nim ek'auwe waña min in
katsimor ea mwit eb.
7 Oũge aen Jehova, ñea amen ka-
tsimor ñea erouw Israel, ñea waña-
ra Gott ñea Ebwigaga, ea Amea ñea
eñame eō kōna n aia men, ea Amea
ñea ā miowi ōkōr eow itũrit eponña-
me, ea aũra tsiō amen ekōm: Uea ri
nat āt me ri nan eogoda; me prin-
zen ri nan toweitsiber me taramawir;
bwe dōgin Jehova ñea edōbweduwen,
ñea Gott in Israel ñea Ebwigaga, ñea
eijuw.
8 Oũge aen Jehova, A kaiōt aem
eat edae in oqued ñea eimwi, ma A
buōkuw eat ibũm in katsimor: ma A
nan raña aw, ma A nan totow auwe
bwe eñame re nim ek'auwe aũra be-
rith, bwe wo nim ōweijorat eb, mo
oija eñame eb ñan ōgadaqua bwe re
nim kan bwien;
9 Me wo nim ũge a edenigae,
Amwam meta; me ea ñabũna re mek

iat itũrũgago, Amwam õmeata ga-
miã. Me ri nan jeiji ian medena,
me etsimine õañara eat ewedũdũ
memak ñan oremadeda animwen.
10 Me ri nan eõ metũr mũ bõñ, mi
ikũñijow me equan nan eab eagada a
ũra: bwa Amea ñea oquedei ũra nan
eow ũra, mi I nan eow bet ũra itañin
burodaũt ebõk.
11 Ma A nan ririñ waña towe-
dũdũ memak me eke emedena, mi
nan goda waña medena memak ña-
na ã oogoda.
12 Kania, nan ñaũn ogoeow epo
ñune: me, kania, nan ñaũn apwe-
wa epo ñune mi nan rogan apago;
me epo ñune atsin eat eb ñaben
Sinim.
13 ¶ O ianweron, amwam riañ in
ibibõki; me eb, amwam idorodoro;
me etowedũdũ, amwaimõ tsikoroda
me riañ: bwi Jehova õbebeãn bũri-
õũn an ñame, mi I nan kananoañei
an epo ñabũna ã ooroe.
14 Me Zion ũge, Jehova õñaũninõ,
me emejiõnõn waña Temoniba.
15 Õten, ãt on okona n mejiõn ñain
ñea õreit kimama, bwe e nim eõ au-
wãtegen ñain ijen? eh, *ãn* ro kona n
mejiõn *ñaiũra,* ma Aña A eõ kona n
mejiõnuw.
16 Kania, A ogiten eare egõm
ian beõ; eõ toki n mek ian meõ oro-
rũm.
17 Ñaiñaim rõ kapapar; ri nan me-
tan iam ñabũna rõ õraijeduw mi ija-
babaw.
18 ¶ Wo nim tata mem ma agagan,
me kania: ñabũne memak re epoda n
naña aw. Õũge Jehova, Ñag A tsi-
mor, wo nan edua ũra memak tekei
õdabũge' rabatam, me wo nan quõ-
rõt iwugagam ũra, tekei ãn ñea õren
nimõ mere.
19 Ma añõgen wam etañ ñana ã
ijababa, ñan õgadaqua, mũ ũbwiõm
ñaben eko ñamen, bwe inan mio-
wuw eow ĩtũrũra ñabũna re mek ean,
me ri nan mek ogoeow ñabũna rõ
õmwaneow auwe.
20 Ñaiñaim ñabũna ri nan rig iru-
wũra ñabũna re ma ri nan ũge iat ijũ-
ñõm, Oniñida eñõ; ome kõ etañ emwa-
rin bwa A nimõ mek ean.
21 Wo nan ũge ian bũriõũm, Ijegen
õrig ame ñabũna, bwe ekewen ijuw
ñaiũ, eko apoieõ, ma aña edenigae,
ma A ta ñiõñio? mi ijegen agoweiji-
da ñabũne? Kania, ã erowiõ mi ta
aña; ri ta mek i ñago ñabũne?
22 Õũge aet Temoniba ñea Jehova,
Kania, A nan ruwida beõ ean heiden,
ma A nan gadeijida waña ãñiden ea
eponñame; me ri nan õrean ñaiñaim
eow in-barrõra, me ri nan ujowi ñai-
ñaim ñabũna ãn.
23 Me ñabũn uea ri nan ek'ũra
ibwibũm, me ñabũna uea ãn ri nan
ek'ũra ãinimwen raña aw: ri nan oto-
burõra me toweitsiber aw ma agu
ijõñ, me ri nat tsit mwareren nanam;
me wo nan tsiet bwa Aña kõr Jeho-
va, me inan eab õmaneañ ũra ñabũna
ri ta daiñõ.
24 ¶ Õten, inan tik barũ õañat epa-
ba atsin itũrũra ñabũn oaio, me inan
õtsimor edenigae ñabũn eimwi õgõ-
geõra?
25 Mõ õũge aen Jehova, Inan tik
õrean wañara denigae ñabũna rõ
oaio, me inan õtsimor ñabũna ã õgõg
iow itũrin amea ñea õkanani: bwa A
nan ake a ñea ake aw, man A nan
õtsimor ñaiñaim.
26 Me ñabũna rõ õmamadouw A
nan õijoijiõn ũra duwõra; me ri nan
mañi iow ean arara tekei *ia re mañi*
eow ean wein etsimeduw: me eñame
memak ri nan tsietõ bwa Aña wam
amen katsimor ñea Jehova, ma Aña
amen rouwuw, ñea wañara Gott Ja-
kob, ñea Oaio.

ITŨBAÑ 50.

ÕŨGE aen Jehova, Iña brief it ato-
wet ãita inõm, ñaran A eatow
ãita eow ean? õa ijegen ñea A eitsiõk
ogin pũmwe, ñea A row-iow gamiã
ea? Kania, ã row-iow gamiã bwe ã
nim eke gamiã itsiõ bwe dõgin amiã
ibaka, me ã eatow gamiã bwe dõgin
amiã dũra.
2 Me ñagan, ñag A õrre, adag eko
eñame ie emek mwũmwũ? Ñag A
ekekũr, adag eko eñame ie etebeõ
ame? Adaga, aibañoten beõ bwa A
nim eõ kona n rouw mõ õtsimor ga-
miã? mõ õten, eko waioeõ n katsi-
mor? Kania, A õenor emago eow
ean aeõ, A ririñ ekaw me eke etoma-

gage: õmwamwitsi iũen iara bwe eko
ebõk, mõ rõ bõñ.
3 A õeduaeõt itũr ianweron, ma A
bõñeõt dedegai ereab iren.
4 Temoniba Jehova ome eora ña-
bũna ã wereri, bwa A nim tsiet de-
den aeõ buõkõt eñõg eñame ñea ta
rarodujow: Õ õrida ijũñõ ijorat aeo-
weaeow, Õ õrida bwa arũm kaiõt ũra
ñabũna rõ õreit kereri.
5 ¶ Temoniba Jehova õbaida ijũ-
ñõ, ma A eõ keõ, ma A eõ iwidõ me
redõ.
6 A oija amen irer erowũ, ma anapõ
ea ũra ñabũna ro uda matijũñõ: A
eõ ewewin meõ a õgadũkũrañeõ mu
uraãõ.
7 ¶ Bwe Temoniba Jehova enimõ
buõkõ; me ñagan A eõ maneañ; me
ñagan A õenõwewe meõ tekei ebeti-
rara, ma A tsietõ bwa A nan eõ gadũ-
kũrañ.
8 Etũren Amea ñea oomoeõ; ijegen
ñea enim kañaeot a Amea? añ nan
weijo memak; ijegen ñea aijõ? e
nim tũren ame.
9 Kania, Temoniba Jehova nan buõ-
kõ; mi ijegen ñea nan õbabakaeõ?
kania, ri nan ũbwe memak tekei eka-
rawin; motten nan õnũen ũra.
10 ¶ Ijegen inimagemiã ñea emiow
Jehova, ñea eraban aen an tsiõ? ñea
edũgidugo iat itũr enim tũebõn egen
Jehova, ñea eko wõn iaõ enim te
ekeiduwen wõn Gott.
11 Kania, amiã memak ñabũn amwa
õpwiei ãe, amiã ñabũn amwa quarai
õñit ãe ñan amwa õteda. Amwa nan
kona ñune atsin ian beõ; ma amwa
nan mequõr iat eroe.

ITŨBAÑ 51.

AMWAM kaiõt Itũrũ, amiã ñabũn
amwa edegeri emo: amiã ña-
bũn amwa õnani Jehova: amwam
iwidõdu a epe ñarana ã ogedan ga-
miã ean, me met ijũb ñea ã iridan
gamiã ian.
2 Amwam kania Abraham ñea etõ-
ñimiã, me Sarah ñea õrig gamiã;
bwa A emwin ñag te ei aiquen, ma
A õgageidawianaw ma A õebak *ibwi-
bwin.*
3 Bwi Jehova õbebe bũriõũn Zion:
Õ õbebe bũriõũt etañ memak ñana ã
ijababa, me E ririñ tomagagen bwe
enim ekei Eden, me wõn tomagage
tekei wõn tañ in kiãõ Jehova; nan
tsimine idorodoro mi ibibõki, mi itũ-
ba, mi iriañ ian.
4 ¶ Amwam kaiõt Itũrũ, O amiã
ñabũn aeõ ñame; mõ õtõ ijũñemiã, O
ñamiã wañа eponñame: bwi nan me-
ta edogor atsin Itũrũ, ma A nan ooaio
aeõ mwit añõg bwe enim ekei iaõit
eponñame.
5 Etũren aeõ omo, emetan aeõ ka-
tsimor, me beõ õmwit añõget epon-
ñame; me inseln ri nan ta daiñõ, me
ri nan tũebõn beõ.
6 Amwam tata memiã eada ianwe-
ron, mõ kanidu eat eb ijõñ: bwi nan
ekeow ianweron tekei badetsit ãe, mi
nan ũbwe eb tekei ekarawin, me ña-
bũna re mek ean ri nan ima bet te-
kei: me eko tokin aeõ katsimor, me
inan eab õekeow aeõ omo.
7 ¶ Amwam kaiõt Itũrũ, amiã ña-
bũn amwa tsiet emo, ñamiã epon-
ñame ñea emek aeõ dogor iamiã;
amwam eõ miow õmamadoemiã eow
itũrit eñame, ma amwam eõ inuwõwi
bwe dõgin aũra kabaka.
8 Bwe motten nan õnũen ũra tekei
ekarawin, me emwe nan õnũen ũra
tekei wolle: me eko tokin aeõ omo,
me etsimine ekatsimor Itũrũ atsin
eat edeten ea edeten.
9 ¶ Rida kõ, rida kõ, edua kõ eoaio,
ñauwe ben Jehova; rida kõ, tekei
ibũm ñano amo, eat edet ñago me ña-
go. Adaga, deõ Auwe ñea Wo werõ-
gageñ Rahab, me ñea owatamwit
drakon?
10 Deõ Auwe ñea Wo õenor iji-
ted, ñea bõket emago ñea ouwak;
ñea õeõg ũriet emago ñea õkab bwe
medenara ñabũna ã rouw in õtsi-
mor?
11 Me ri nan redõ ñabũna ã rouw
iow itũrin Jehova, me ri nan ñow
Zion iat iriañ; mi idorodoro ñea
ouwak nan mek iara itũbũra; ri nan
kona ibibõki mi idorodoro; mi nan
ekeow eroe me eanar.
12 Aña ñea Aña kõr, ñea amen
õbebe bũriõũm: auwe ijegen ñauwe,
ñaga wo miow eñame ñea okona n
ima, me ñait eñame ñea nan ekei
ibũgibũgi;

13 Auwe ñea wo mejiõn Jehova
ñea amen õriguw, Aña ñea A eadiow
ianweron, ma A õeõg ũriet eb; auwe
ñea wo miow eaeoweaeow bwe dõgit
õgirowit amen karoe, tsin io ogdu-
wen in õraijedu auwe? mi iña egiro-
wit amen karoe?
14 Ñea otoburen ia ã quõr inan
epar in eadida, mi i nan eab ima me
rodu iat ijũb, mi nan eõ mag bet
õanõ.
15 Bwa Aña kõr Jehova ñea wam
Gott, ñea õmwimwit ijited, mõ õrõ-
raõ bũriõũm: Jehova Zebaoth egen.
16 Ma A ñaeow aeõ ian mwim, ma
A bõñeõnuw tũr in beõ, bwa A nim
õmaãn ianweron, mõ õeõg ũriet eb,
mõ ũge a Zion, Auwe kõr waña
eponñame.
17 ¶ Rida kõ, rida kõ, eogoda kõ,
O Jerusalem, auwe ñea wo ren ian
wũrin an egirow Jehova atsin ian
ben; wo ren iat iwũr in arariwa, me
wõ õmagien õañan.
18 Eko ion inimagen ñaiñain ñabũ-
na eman ñabũn o ogiten õrig ñea nan
eow; me eko ion inimagen ñaiñain
ñabũna eman ñabũn o ogiten agowei-
jida ñea nan õgõg ben.
19 Eagada aw imin ñarowe; mi ije-
gen ñea enim iõñ mõ kananoañeiuw?
oroeãm mi ijababaem, erõrõ mi ipu-
dutũbwin; nan õten aeõ õbebe bũri-
õũm?
20 Õgõb ñabũna ñaiñaim eman, re
mequõr inũmwit emedena memak ñan
edõgen itũga, tekei cerva iat iw;
oquen eara egirowin Jehova, ñea an
õrõwe wam Gott.
21 ¶ Me ñagan wo nim kaiõt ñei-
jine, auwe ñea wo roe, auwe ñea wo
mañi, me deõ eow eat wein:
22 Õũge aen wam Temoniba ñea
Jehova, ñea wam Gott ñea õbañagai
wõn eponñame, Kania, A barũ iwũr
in arariwa atsin ian bem, me õañat
iwũr ñea egirowũ; me wo nan eõ
gauwei nim:
23 Ma A nan totu ian bõra ñabũna
rõ õmamadouw; ñabũna rõ ũge a
anũm, Wo nimõ mequõr an-eitsiber,
bwa amam õd eam: me wo ogiten ra-
ñat erowum tekei emwarere, mi te-
kei bet emedena, ian obwõra ñabũna
rõ õd eam.

ITŨBAÑ 52.

RIDA kõ, rida kõ, edua kõ waiom,
O Zion; edua kõ am karawin
ñan omo, O Jerusalem, ñauwe teka-
wa ñea ebwigaga: bwi iruwin ñune
nan eõ gauwei metu iam ñea ã eõ
tow me ñea õkanakanenõ.
2 Wo nim iriratow mwarerem; rida
kõ, me megeda, O Jerusalem: eadida
kõ aquõren terem, ãitunuwe ñain
Zion ñea õañat edenigae.
3 Bwõ õũge aen Jehova, Ã row-iow
gamiã me eko pũmwemiã; me inan
tik rouw gamiã me deõ eow ean
geld.
4 Bwõ õũge aet Temoniba Jehova,
Aeõ ñame ro rodu Ägypten ñago me
ñago bwe re nimõ mek in ratequõ
ina: me dei Assyria oroe ũra me eko
dõgin oroeõra.
5 Jehova ũge, Me ñage, õten aũ
man, bwõ rõ onuaiwien aeõ ñame me
eko pũmwõra? Jehova ũge, Rõ kada-
kadara ñabũna rõ mwit añõgõra, me
ã õbabaka egõ eat ibũm aeoweaeow.
6 Me ñagan aeõ ñame ri nan tsiet
egõ: me ñagan *ri nan tsietõ* ean ña-
bũmine bwa Aña kõr ñea edorer;
kania, Aña kõr.
7 ¶ Dagat omo eow atowedũdũ na-
nan ñea õreat imwinen omo, ñea õpõ-
pat iow, ñea õmwinenei imin ñan omo,
ñea õpõpat itsimor; ñea ũge a Zion,
Omoniban wam Gott!
8 Aeõra ñabũna wam amen ober!
ro oouwak aeõra, re epoda n riañ in
ibibõki; bwe ri nan mwamwaij mõra
tsin ia Jehova eredõ eow i Zion.
9 ¶ Amwaimõ tsikoroda n ibibõki,
amwam ebwepo me riañ in idorodoro,
ñamiã etañ ñan õgadaqua i Jerusa-
lem: bwi Jehova õbebe bũriõũn an
ñame, E rouw in õtsimor Jerusalem.
10 Jehova õmeata ben ñaran ebwi-
gaga ian met eponñame memak; me
mwit eb memak ri nan aia ekatsimor
atsin itũrin wõra Gott.
11 ¶ Nua kõ, nua kõ, amwam me-
tan ina, amwam eõ towe imit on ñea
õkanakanenõ; amwam meta atsin
inimagen; amwaimõ dereder, amiã
ñabũn amwa õbabũ an wũr Jehova.
12 Bwa amwam eõ meta iat iriba-
ñañ, ma amwam eõ nuaw bet iat ega-
panan: bwi Jehova nan õd ian obwe-

miã; me Gott in Israel nan õd iruwin
amiã tar in ake.
13 ¶ Kania, nan man waña amen
makur eat deden memak, inan otota,
mi inan ebuida, mi i nan goda kõr.
14 Dedem ñag ebak eñame ñabũna
re inuwowiõnuw, (ebak eken iraen
men ea men tamo eñame ion, me ã
ira eken arũmin ea arũmin ñaiñait
eñame):
15 Mõ õũga bet bwi i nan idotu
ebõk eat eponñame ñan ebak; me
uea ri nat tsima mwũra ian men;
bwe ri nan aia ñea ã eitsiõk pan a
ũra, me ri nan kamararei ñea re
eitsiõk kaiõt.

ITŨBAÑ 53.

IJEGEN ñea õkaiõt ama mwinen?
mi ijegen ñea ã õmeata ben Je-
hova ea?
2 Bwõ Õ ñabeda ian men tekei
emagin kiãõ ñaõen emeroro, mi tekei
awarat imin erõ eat emwarere emõ-
gejuju: eko dabũkin me eko amon
aiaen; me tsin ia añ aia, ekeow an
omo men ñea amõ ãeñ eow ean.
3 Ã miowi, me eñame eatow; eña-
me ñea eraroe, me e tsiet bet eroe; ã
miowi tekei ion ñea eñame ewewin
mõra ea, ma añ ekam ekeiduwen.
4 ¶ Õ õbũ ada roe, mo oijowi ada
mwijiña: ma añ ũge bwe ã õrõwei
me ã ira eow itũrin Gott, me ã oroe.
5 Me ã watamwit bwe dõgin ada
dũra, ã õõũne bwe dõgin ada ibaka:
eõrõwe ñea añ kona ada iow ean
emek ean; ma añ tsimor eow ean
iraen.
6 Añ ñiõñio memak tekei schafe;
añ iwidõ memak ion o oñow ian me-
denan; mi Jehova õeõgida ada dũra
memak ean amea.
7 Ã õmamado, me ñaga ã oroe e eõ
ead mwin; tekei lamm ñea ã onuaiw
bwe ã nim abi, mi tekei schafe ñea eõ
memõri ian mõra ñabũna re tow ewe-
wen; eh, e eõ ead mwin.
8 Ã otow ean õbabakaen me
mwiten añõgen; mi ijeget on ini-
magen anamwan an ini ñea õkama-
rarei ñana ã õraijiow *amea* atsin
ean eben ũbwiõra ñabũna re tsimor?
bwe eagadan gain bwe dõgin aũra
dũra eñame.

9 Me ro oija raũin in ima inimagõ-
ra ñabũn ebaka, mi itañit eñame ñea
ebak emit duwen, ñaga ã ogiten abi;
me e eõ ririñ bet itiritir, me eko bet
ebaite ian mwin.
10 ¶ Me eimwi ian men Jehova
õõũneãn; O oija eroe: tsin ia wo
ere anin bwi iwim ñea pũmwet idũ-
ra, i nan aia an karig, mi i nan õraq
an bũm, mi nan ouwak an ibibõki Je-
hova eow ian ben.
11 Mi I nan aia tokin an gatsi anin,
mi nan iow bũriõũn: aeõ tsiõ ñea
omo nan oomo eñame ñabũn ebak
eow ean aũra tsiet: mi i nan õbabũ
aũra ibaka.
12 Me ñagan A nan oija dũbañin
inimagõra ñabũn õkaganado, mi i nat
dũbañai õañat epaba epo a ũra ña-
bũn oaio; bwin e idotu anin eat ima,
me ã õdũ iow inimagen amet dũra:
mõ õ õbũ bet aũra dũra eñame ña-
bũn ebak, me e egegae bwe dõgin
amet dũra.

ITŨBAÑ 54.

WO nim riañ in ibibõki ãitunuwe
ebo wo eitsiõk ijeñ; tsikoro-
da kõ n riañ ma aeuwak, ñauwe wo
eitsiõk maga n gatsi; bwe ebak
eken ñait ãit eko apoien ea ñait
ãit etsimine agen, aen õkõr Jehova.
2 Oouwak kõ etañ ian am wak, me
re nimõ eadiow reijet eñam in mek;
eko erañada: wo nim õraq eken wan
am wak, mõ õõaio añakin am wak.
3 Bwe wo nan babareow aeow eat
edamarũm me edamauw, ma am ka-
rig nan õgõg ũbwiet eponñame, me
ri nan õebakida ñamet tekawa ñan
õgadaqua.
4 Wo eõ miow, bwe wo nan eab
gadũkũrañ: me wo eõ inuwowi bet;
bwi inan eab õmamadouw: bwe wo
nan mejiõn õkimamaem ñago auwe
eoniñ in ãn, me wo nan eõ õma-
ran miowem ñago auwe ãt on ñea
ema agen.
5 Bwa agem õkõr Amea Amen õri-
guw: Jehova Zebaoth egen: me Gott
in Israel ñea Ebwigaga ei wam amen
katsimor ñea erouwuw; ã nim õpan
bwe Ei Gott in eat eb memak.
6 Bwi Jehova emwemwinuw tekei
ãn ñea ã eatow ñea emaga bũriõũn,

auwe ãn ñea eoniñ, tsin ia ã eatow,
aen õkõr wam Gott.
7 Ta aigetow aeõ dae in erowiw;
ma A nan tik õebwepoijida auwe
eow eat eõ earañame ñea ouwak.
8 Ñag eneñabeda egirowũ, A ewe-
win meõ aw eat edae eken, ma A nan
auwãtegõm iat eõ earañame ñea eko
tokin, aen õkõr Jehova ñea wam amen
katsimor ñea erouwuw.
9 Bwe bitune tekei eneñab ean an
bũm Noa ea ame: bwe ñag A ogiten
schwõr bwe eneñab in Noa enim eõ
kan õmamag eat eb, õũga bet Aña
ñag A schwõr bwa A nim eõ gau-
wei edamadam aw, ma A nim eõ gau-
wei iraw.
10 Bwi nan nuaw etowedũdũ, me
inan õrũr ewedũdũ; mi nan eõ nuaw
aeõ eõ earañame atsin itũrũm, me ã
eab onuaiw bet aeõ berith in iow, aen
õkõr Jehova ñea auwãtegõm.
11 ¶ Auwe ñea wo kananoañ, auwe
ñea ã õeneñab eow ean eñin ñaran
oaio, auwe ñea ã eitsiõk õbebe bũ-
riõũm, kania, A nan barũ apen bũ-
riõũm mõ õbidõt ekabit ñea edabũk
aiaen, ma A nan õeõg ũriem me eke
epe ñana saphiren.
12 Ma A nan ririñ wam winõr atsin
ean kristallen, me wam metewak atsin
ean rubinen, me mwiten ũbwiõm atsin
eat epe ñan ouwak pũmwen.
13 Mi inan wereri ñaiñaim memak
eow itũrin Jehova; mi nan oaio aũra
iow ñaiñaim.
14 Me wo nan weijo-oaio iat omo;
wo nan goeow atsin eat eroe, bwe wo
nim eõ miow; ma atsin eat imiow,
bwe enim eõ tũren aw.
15 Kania, kaia ri nan ebwepoda, me
deõ itũrũ: tamo ñabũna re epoda n
iwitsiow auwe ri nan pudu itũrũm.
16 Kania, A ririñ amen makur ñea
ejijiw ãe n kohlen, mõ õmeata bai-
bait ake bwe bain an makur; ma A
ririñ amen ijababa imin bwe enim ija-
baba eb.
17 ¶ Eko baibait ake ion ñea ã ririñ
in iwitsiow auwe ñea nan doganigae:
me wo nan õbabaka eo memak ñana
re eogoda n iwitsiow auwe ia ã mwit
añõgõm. Ñea kõr dũbañin an tsiõ
Jehova, ma aũra omo ñea ro kona
atsin Itũrin, aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 55.

HO, amiã memak ñabũn amwa
ũbõñ, amwa naña kõ ebõk, me
ñea *bet* eko wõn geld; amwa tũkõ me
erow õañamiã, mi jeiji; eh, tũkõ, me
erow wein mi ikimama me eko geld
me eko pũmwen.
2 Adag õũga ñan amwa tõ õmag
iowen añe wamiã geld bwe dõgit
imin ñana deõ ijeiji? me marũmwi-
miã eow eat imin ñan eab gõmwe
gamiã? amwam kaiõt õkõr aeõ, ma
amwam õn mũñan omo, me enim ibi-
bõki animiã eat eriõr.
3 Amwam õtõ ijũñemiã, me naña
ame; kaiõt kõ, mi nan tsimor animiã;
ma A nan ririñ a gamiã berith ñea
eko tokin, ñea oquedeiet David ñana
iduwen.
4 Kania, A totow amea bwa amen
oduwen aeõ ian met eponñame, ma
amen eow eponñame, ma amen mo-
niba ea ũra.
5 Kania, wo nan emwit eponñame
ñea wo eõ tsiet, mi nan gõr aw epon-
ñame ñea eikiw, bwe dõgin Jehova
ñea wam Gott, me dõgin Gott in Is-
rael ñea Ebwigaga; bwe E tsitanuw.
6 ¶ Amwam õnani Jehova ñag amwa
nan ãt; amwam emwemwin ñag E
tũren:
7 Eñame ñea ebaka enimõ ñaũnit
deden in ũbwe, me eñame ñea õkama-
mado *enimõ ñaũnin* bũriõũn: me e
nimõ redõ a Jehova, mi I nan auwã-
tegen; e nimõ redõ a wõra Gott, bwe
E nimõ oouwak eaden an dũra.
8 ¶ Bwe eõ tsitobo aeõ kamarar
amiã kamarar, me eõ tsitobo bet
eõrũ eõrimiã, aen õkõr Jehova.
9 Tekei godaũn ianwerot atsin eat
eb, õũga bet dedeũ, bwo ogoda eken
ea dedemiã memak, ma aeõ kamarar
ea amiã kamarar.
10 Bwi tekei weron me schnee ñaga
ro pudun ianweron, me eõ gauwei
eredõda, me edudu emwarere, mo
oija ekona n karig me biribir, mo oija
amen kanom iqua, me ñea õt ijeiji;
11 Õũga bet aeõ ñeijin emetan ian
mwũ, nan eõ redõ ame iat eko woun,
mi nan ririñ ñea A ãeñ, mi i nan
kona uwadan ean bita ñea A õijõnõn.
12 Bwa amwa nan meta iat ibibõ-
ki, me *inan* onuaiw gamiã iat iow;

etowedũdũ me ewedũdũ ri nat tsiko-
roda me riañ, mi imin erõ memak ñan
añe ri nan ibwiba bõra.
13 Nan erõ tannen bwe enimõ ñei-
jũbwet imin erõ ñan eõkõñ, mi nan
erõ myrten bwe enimõ ñeijũbwet
dõgienae: mi nan ekei wõn Jehova
bwe eg, bwi itema ñea eko tokin ñea
nan eab ekeow.

ITŨBAÑ 56.

ÕŨGE aen Jehova, Amwam raña
imwit añõg ñea eimwi, me ririñ
ñea omo; bwe etũreten aeõ õtsimor
eb, me inan õmeata aeõ omo.
2 Õgeidawianaw eñame ñea eririñ
ñune, me ñait eñame ñea õgõg; ñea
erañа sabbath me eõ õmamado, me
ñea erañа ben bwe enim eõ ririñ ibaka
ia aiquen.
3 ¶ Me eratequõ ñea ereribe a Je-
hova, enim eõ dorer mõ ũge, Jehova
nan õekaeõ tsinin wõn eponñame: me
enim eõ kõũge bet eunuch, Kania,
aña imin erõ ema.
4 Bwõ õũge Jehova ñea wañara
Gott eunuche ñabũna re raña waña
sabbath, me ñabũna rõ ñañaij mũñan
A ibibõki ean, me raña aeõ berith:
5 A nan oija ũra õmaraneõra eow
ian maneabũ ian waña oror me eg
ñea omo eken ea ñaiũra ñabũna eman
me ñaiũra ñabũna ãn; A nan oija ũra
eg ñea eko tokin, ñea nan eab ekeow.
6 Me eratequõ ñabũna re ereribe
a Jehova, bwe re nim tsiõ Itũrin, me
ãeñ egen Jehova, me ek'ũra an tsiõ,
me eñame ñabũna re raña sabbath
me eõ õmamado, me ñabũna re raña
aeõ berith memak;
7 A nan eow ũra ean waña towedũdũ
ñea ebwigaga, ma A nan õeibibõki
ũra eow ian waña dõmaneab it tetaro,
me inan õgõg iow eat dagarae aũra
wim in jiũiow ma aũra wim memak:
bwe inan õpan maneabũ bwe ewak it
tetaro ñea eñat eponñame memak.
8 Õũge Temoniba Jehova, ñea õe-
bwepoi Israel ñabũna ã eatow, A nan
tik õepoi a ũra ibũn bwe baeõra ña-
bũna ro ogiten epoda a ũra.
9 ¶ Amiã memak ñabũna imin gõ-
gõrõ n añe, amwa tũkõ mõ kamwa-
neow, eh, amiã memak ñabũna imin
gõgõrõ n oigaga.

10 Eõ ãtirõñin wõn amen ober, rõ
kabaãt memak; ũra memak robar
ñabũna re ikũba ia re dorer, re eõ
kona n iõñ; re mi, me re mequõr, me
re ejararaõ.
11 Eh, eteji õkõr mibũne robar, re
iki dedet emarañ, me epo ia ũra hir-
ten ñabũn eko aũra ka: ũra memak
re iwidõ a medenara, atsin eat etañ
memak, ion o oñow ino e nimõ kona
wõn imin.
12 *Rõ ũge*, Amwa tũkõ, A nim kani
wein, ma am õmarañõn gada eogi-
den; mi ijaran tekei bet ñabũmine,
ibũm ñabũmina togit õkaganado.

ITŨBAÑ 57.

EMA eñame ñea omo, me eko eña-
me ion iõ õñaeow ian bũriõũn;
me ã onuaiwiet eñame ñabũn eõ eara-
ñame, me eko bet ion iõ õmaran bwe
ã onuaiwiet eñame ñea omo ian obwet
ibaka *ñea õrren naga.*
2 E metu iat iow; rõ õnano eat eñõ-
ra n mequõr, ñabũna re dũgidugo ian
aũra omo.
3 ¶ Ma amwam kiroruwei, amiã ña-
bũna ñait ãita ãinimwen mweaeo,
amiã ñabũn an karig amen mequõr it
dũra me ãinimwen te toreda.
4 Ijegen ñea amwa õreit owidu?
ijegen ñea amwa ba ea mwimiã, me
eatomiã a? õten, deõ amiã ñait idũ-
ra, ma an karig bet ebaite,
5 Amiã ñabũn amwa emaginũgin
in widũmwa inimaget imin erõ ñana
eichen, mi ijõñit imin erõ ñan aditũr;
amiã ñabũn amwa abab oniñ iat epañ,
mi ian baũit epe?
6 Dũbañũm emek inimaget epe ñan
etsiramae; dũbañũm ñane, ñane kõr:
wo idon a ũra iwim in nim, me wo
ere iwim in õn. Õten, A nan iow
ean mũñane?
7 Wo ririñ eñam in mequõr animwet
etowedũdũ ñea ogoda, ñea ogoda kõr:
me wo akõda ina bwe wo nim ere am
wim.
8 Me wo õweijoran õmaranem ean
metoror me ean joren: bwe wo õmea-
ta auwe ea ion, me deõ ea ame, me
wo akõdan; wo oouwak wam bett,
me wo ririñ berith a ũra; wo ãeñ wa-
ñara bett ñana wo aia.
9 Me wo naña uea me ekabit itũ-

rũm, me wo õebakida ean wam kabo-
jarara, me wo dabotag aeow ogoeow,
me wo õijõñuw eadu Seol.
10 Wo eago eowen ian medenam
ñea eraquõ; me wo eõ kõũge, Eke-
wen areõ: wo ãtien õtsimoren bem;
me ñagan wo eõ jũrũñ.
11 Mi ijegen ñea wo miow ian men,
ñea wo miow, ñaga wo õren baiten,
me wo eõ õmaranõ, me wo eõ ñaeow
ian bũriõũm? õten, A eitsiõk ogiten
eõ mõmwi ñago, me wo ekam miowõ
bet?
12 A nan õmeata am omo, me wo
nan eõ geidawianaw ean am makur
memak.
13 ¶ Tsin ia wo eõñ, mũñane wo
ogiten õebwepoi enim õtsimoruw;
me eñin nan barũ ũra; i nan onuaiw
eõnano memak; me ñea etũebõnõ
nan pwijen eb, mi i nan mek ean
waña towedũdũ ñea ebwigaga.
14 Mi i nan ũge, Amwam oogoda
emedena, oogoda kõ, gadauw kõ eme-
dena, eatow kõ epe n katsiriwa atsin
ian medenan aeõ ñame.
15 Bwõ õũge Gott ñea ogoda ñea
ã tsitan ñea emek iat eko tokin, ñea
egen bwe Ebwigaga: A mek eat etañ
ogoda ñea ebwigaga, epo a eñame
ñea eroe anin me eõ gagoda, bwa
A nim kan õtsimor anũra ñabũna re
eõ gagoda, mõ õtsimor anũra ñabũna
re roe.
16 Bwa A nan eõ kañaeot eõ toki,
ma A nan eõ damadam bet eõ toki:
bwi nan ima eow ian meõ eõnano, ma
anin ñan A ririñ.
17 A egirow bwe dõgin an dũra
ñea eõñaneme n teñ imin, ma A ira;
A ewewin meõ ma A damadam: me
ñei õgõgaro eat deden bũriõũn.
18 A ãt deden ma A nan õtsimor:
ma A nan eow bet, ma A nan tik
õredõan a bain õbebeãn bũriõũn ma
amen bwien ñabũna re eõñ in mwi-
jiña.
19 Jehova ũge, A õrig quat ebate:
Iow, iow, ea eñame ñea ogoeow me
ñea etũren; ma A nan õtsimor.
20 Me ñabũn ebaka tekei emago ñea
ebagobaga, bwe eõ kona n iow; me
añanin õpapaeata ibũbũ me eraũrõ.
21 Waña Gott ũge, Ekeow an iow
bũriõũra ñabũn ebaka.

ITŨBAÑ 58.

WO nimõ warewar ma aeuwak, me
eõ ñañaina, oouwak kõ aem
tekei dobu, mõ õmeata an dũra waña
eponñame ea ũra, mõ õmeata bet an
ibaka an epo n amen bwieni Jakob ea
ũra.
2 Mõ rõ õnaniõ eat ibũm aeoweae-
ow, me re ibibõki n tsiet dedeũ me-
mak: tekei eponñame ñea eririñ ñea
omo, ñea eõ ñaũnin an dogor wañara
Gott, mõ rõ ũdõnõ imwit añõg ñan
omo; re ibibõki n tũren a Gott.
3 ¶ Rõ ũge, Dõgit ekeken ñag ama
eõ ñanũmwi me Wo eõ ãt bet? *dõgit
ekeken ñag* ama oroe anima me Wo
eõ tsiet? Kania, amwa konaen amiã
ibibõki ean bũmin amiã eõ ñanũ-
mwi, ma amwa oroe wamiã amen
makur.
4 Kania, amwa eõ ñanũmwi bwa
amwam akake me ñuruñure mi idau-
weiõn gamiã tũbwin bet' ibaka:
amwa ñanũmwien ñabũmine bwe ã
nim kaiõt eow itũga aemiã.
5 Ñaiune dedet eõ ñanũmwi ñea A
ãeñ? ñabũmina ibũm in oroe anit
eñame? Dedet etotu itũb in towei-
tsiber tekei ebarabaratu, me erañat
dedegai ereab iren me emarañata
ean? wo nan õpan ñune bwe eõ ña-
nũmwi, mi ibũm ñabũmina ã nimõ
ãeñ iow itũrin Jehova?
6 Õten, deõ ñaiune eõ ñanũmwi
ñea A ãeñ? ñea ã ead wõn imin in
quõquõr ibaka, me ã eadedu aquõret
ene, me ã õijõn ñabũna ã oroe bwe
re nimõ meneñame, ma amiã tsibitsi-
ba ene memak?
7 Õten, deõ am ere õañam ea ñabũn
emetũr, ma am õramatu ian am wak
ñabũn eko emit duwõra ñabũna ã
eatow? me bwe wo nim õkarawin
ñea eko bõñeãn ia wo ãt; me bwe wo
nim eõ ewewinuw ea rabatam ñea
rabatam õkõr?
8 ¶ Me ean ñaga nan meta am iaõ
tekei eimamoñ, mi nan ñabeda tsi-
morũm: mi nan õd ian obwõm am
omo; me raitsitsin Jehova nan õd
iruwũm.
9 Me wo nan ekekũr, mi Jehova
nan tebeõ aw; me wo nan aranunun,
mi I nan ũge, Aña ñune. Tsin ia wo
eõ eatow ene atsin inimagem, me

erere tinibem, me ekarai añõg eõ
eimwi;
10 Me tsin ia wo kananoañei eñame
ñea emetũr, mõ õmarañ anin ñea
eroe; am iaõ nat tsitsida inimaget
itũrũgago, ma am itũr tekei ada-
quin:
11 Mi Jehova nan eow auwe eat
ibũm aeoweaeow, mõ õmarañ anũm
eat etañ ñan emõg, mõ õõaio rõm;
me wo nan ek'auwe etañ in kiãõ
ñamwarin ouwak bõken, mi tekei
burodaũt ebõk ñea eõ toki bõken.
12 Me ñabũna re rig atsin itũrũm
ri nan tik ririñ etañ ñana emwewak
ñan õgadaqua eow eat ijababa: me
wo nan tik gadeijida ijor ñana wõt
edet ñan ebak; me inan panuw bwa
amen tik ririñ eoror ñarana ã ijaba-
ba, ma amen tik õdabar emedena
bwe ã nim kan mekan.
13 ¶ Tsin ia wo iwid nanam atsin
eat sabbath, bwe wo nim eõ ririñ ñea
wo ãeñ ean aeõ bũm ñabũmin ebwi-
gaga; me tsin ia wo ũge bwe sabbath
ei ibũm in ibibõki ma an bũm Jehova
ñabũmin ebwigaga, ñabũmin eimwi
ia ã eredu; me tsin ia wo eredu, me
eõ õgõg dedem memak, me eõ õnani
ñea wo ãeñ, me eõ wibaõei aem;
14 Wo nan õeibibõkiw eow ian Je-
hova; ma A nan õeõgida auwe ani-
mwet imin gõgõrõ bwe wo nimõ roga
eat eb ñan ogoda; ma A nan õijõijiw
atsin ean eben ũbwien Jakob ñea etõ-
ñũm: bwe mwin Jehova õrai ñeijine.

ITŨBAÑ 59.

KANIA, ã eõ õebo ben Jehova bwe
enim eõ kona n katsimor; me
eõ ũbõñ bet ijũñen bwe enim eõ kaiõt
eñõg:
2 Ma amiã ibaka õmwit gamiã tsi-
nin wamiã Gott, ma amiã dũra õbõ-
ñe tsinimiã men, bwe E nim eõ
kaiõt.
3 Bwe era õkanakanen bemiã, mi
tinibemiã eow eat ibaka; batemiã rõ
pat ebaite, eomiã õkedõmwimwiei
ibaka.
4 Eko ion ñea õpat dedet omo, me
eko bet ion ñea õkañaeot iat iduwen:
re tũebõt imin ñea eko woun, mõ rõ
pat ebaite; rõ õmeata ekamamado,
mõ rõ õrig bet ibaka.

5 Rõ babweji apain otter, me re eã
bwijan areow; *tamo* ñea õn apaiũra i
nan ima, me mũñan apaiũra ia ã jo-
ruwõñ nan meta otter atsin ian.
6 Wañara bwijan areow nan eab
ekei aũra karawin, me re eab bõ-
ñeõn ũra bet aũra makur: aũra ma-
kur ei emakur ñan ebaka, me ririñet
itiritir emek ian bõra.
7 Nanõra õgõr a ibaka, mõ rõ ka-
papar in õõkae arara ñabũn eko aũra
dũra: aũra kamarar memak ei kama-
rareiet ibaka; ijababa me epaba imin
emek ian medenara.
8 Re eõ tsiet medenat iow; me eko
bet emo ean aũra dũgidugo: re ririñ
medenara ñan õkeno; ũra memak ña-
bũna rõ õd ian re eab tsiet iow.
9 ¶ Me ñagat imwit añõg ñea eimwi
emek ogoeow tsinida, me emo eab
edegeri bet erowida: añ daiñ iaõ, me,
kania, ei õkõr itũr; *añ oberei* eama-
gage, me erañada bwa añ dũgidugo
iat itũrũgago.
10 Añ kũñijow eow iruwit ewak eat
õnani medenada tekei ũra ñabũna re
eõ·ãtirõñin, eh, añ kũñijow tekei ũra
ñabũn eko mõra: añ tsiriwa ijea-
quõ tekei iõ õjũj-eñame; tekei gada
eñame ñabũn ema inimagõra ñabũna
re eõ dõgedõg.
11 Ama iõñ memak tekei bãr, ma
ama iõñ tekei taube: ama ta daiñ
mwiten añõgema, me ekeow; *ma
ama daiñ bet* itsimor, me emek
ogoeow atsin itũrima.
12 Bwe ã õebak ama dũra ian men,
ma ama ibaka õmeata dedema; bwa
ama dũra emek itũrima:
13 Bwa ama dũra ma ama eke
ebaite Jehova, ma ama iwidõ tsinin
wama Gott me eõ edegeri, ma ama
põpat ekamamado me ekañaba, ma
ama õrig eñõgen tabaite mõ õrai atsin
ian bũriõũma.
14 Mi imwit añõg tik õeiwidõatet
erowin, me emo õweijo ogoeow: bwo
opudu ian medena iduwen, me eõ ko-
na n metu iat deden ñea eimwi.
15 Eh, emaget iduwen; me ñea enua
atsin eat ibaka te ei ekei imin in ko-
na; mi Jehova ãt, me eõ eimwi ian
men ñag eko imwit añõg.
16 ¶ Me E ãt bwe eko eñame, mõ Õ
mwitõñ ñag eko amen iow; me ñagan

ōkatsimor ben bwe dōgin; ma an omo
ōweijo-oaio.
17 Bwe E edua emo tekei ekabi-
na, mo O qua eweũi n katsimor; mę
E edua ekarawin in ōeōgida egae,
mō Ō karawinei eō kurara tekei eka-
widi.
18 Mi I nan pũmwe ũra tekei aũra
makur, bwi I nan ake a aijen, I nan
ōeōgida gain barũen; I nan pũmwe
aũra dũra ñamen eat inseln.
19 Me ri nan miow egen Jehova
eadan apago, me raitsitsit atsin eat
etañ ino etsiōda equan: bwi nan ōrre
tekei ekaw ñea oaio gōrũrin, ñea ōgō-
ruran an ōnano Jehova.
20 ¶ Mi nan ōrre eow i Zion amen
erow in katsimor, me ea bet ñabũna
re iwidō atsin eat ibaka inimagōra
ñabũna Jakob, aen ōkōr Jehova.
21 Ma Aña, ñaiune aeō berith a
ũra, aen ōkōr Jehova: anũ ñea emek
eam, ma aeō ñan A ñaeow ian mwim,
mi nan eab nua bet atsin ian mwin
ñaiñaim, mi nan eab nua bet atsin
ian mwin ñaiñain ñaiñaim, atsin ean
ñage, me eō toki, aen ōkōr Jehova.

ITŨBAÑ 60.

EOGODA kō, mi iaō; bwō ōren
iaōũm, me emetan eam raitsi-
tsin Jehova.
2 Bwe, kania, itũr nan bōñe eb ean
ñaga, mi itũrũgago nan bōñeidujow
amen eat eb: mi Jehova nan meta
eam, mi inan āt iow bet eam raitsi-
tsin.
3 Me eponñame nan ōrre a iaōũm,
me uea ri nan ōrre a raitsitsin am
tsiōda.
4 Tata kō mem ma agagan, me ka-
nia; re epoda memak, re naña aw:
ñaiñaim eman ri nan ōrre atsin eat
etañ ñan ogoeow, me inan ōbabũ ñai-
ñaim ñabũna ān.
5 Me wo nan āt, me wo nan bebe,
mi nan rōraō bũriōũm mo oouwak
eken: bwi nan iwidō aw baibain ima-
go ñan ebak, mi nan ōrre aw ebakin
emit duwet eponñame.
6 Me ebwebakit kamele nan bōñei-
dujow auwe, me kamele n Midian me
Epha ñañena eoniñ; me ñabũna bain
Saba memak ri nan ōrre: ri nan te-
bab gold me ekabo obojarara, me ri
nan ōreat imwinen ñan omo ñan
ototaen Jehova.
7 Me epowi n Kedar memak ri nan
ebwepo aw, me ibwibwin Nebajoth
memak ñabũna eman ri nan tsiō itũ-
rũm: ri nan roga ean waña dagarae
eow iat auwā, ma A nan ōmamo ma-
neabũ ñea-edabũk.
8 Ijegen ñabũne ñabũna rō ōeta te-
kei denañ, mi tekei bet tauben ea aũ-
ra winōr?
9 Insel ri nan ta daiñō, mi nan ōrre
amo deimanu n Tharsis bwe re nim
ōrean ñaiñaim atsin ogoeow, me wa-
ñara silber me wañara gold, bwe
dōgin egen Jehova ñea wam Gott,
ñea Gott in Israel ñea Ebwigaga,
bwin Ō ōdabũkuw.
10 Me eratequō ri nan weijida
wam oror, me wañara uea ri nan
tsiō itũrũm: ma A nan iraw eow ian
aeō egirow, ma A nan auwātegōm
eow ian aeō oqued.
11 Me inan baida men am wak eat
ibũm aeoweaeow: inan eab tsima
ijeaō mi ijōbũm; bwe eñame enim
ōrean aw ebakin wōt eponñame imin,
me wañara uea ñabũna ā ōrean.
12 Bwi nan ekeow eponñame me
eb ñaben etsimine monibain, ñabũna
rō keō ia re tsiō Itũrũm; eh, inan ija-
baba kōr mũñana eponñame.
13 Mi nan ōrre aw ōdabũken Liba-
non, me tannen, me eichen, me
buxus: bwe ā nim ōdabũk eñan ma-
neabũ ñea ebwigaga, ma A nim ōrai-
tsit eñan nanō.
14 Me ñaiñaiũra ñabũna re baraga-
geñuw ñago ri nan ōrre aw mō oto-
burōra aw; me ñabũna ra añañōnuw
ñago ri nan toweitsiber itañin nanam;
me ri nan panuw bwa auwe An teka-
wa Jehova, ñea Wōn Zion Gott in Is-
rael ñea Ebwigaga.
15 Ñaga ā ñaũninuw me ā miowuw,
me eko ion ñea ōd ijugagaim, A nan
ōriguw me ek'auwe imin ñea magit
omo ñea eko tokin, ñea imin in ibi-
bōki ea edet ñan ebak.
16 Me wo nan kimamai eponñame,
me wo nan nim bet ren itin uea: me
wo nan tsietō bwa Aña wam amen
katsimor ñea Jehova, ma amen rou-
wuw, ñea wañara Gott Jakob ñea
Oaio.

17 A nan õrean gold me ñeõtũbwet
eborage, ma A nan õreat silber me
ñeõtũbwet debitsi, ma A nan ñeõtũ-
bwet edabwike eborage, ma A nan
ñeõtũbwet epe debitsi: ma A nan
õrig monibaimiã me eke iow, ma
amen mwit añõgõm memak me eke
emo.
18 Me ã eab gauwei kaiõt eow ũbwi-
õm itiritir, mi ijababa, me epaba imin
ean mwiten ũbwiõm, me wo nan ij
egen wam oror bwe Itsimor, me wam
metoror bwe Itsitaõ.
19. Me equan nan eab ekei iaõũm
ijaran; me maraman eab oija aw bet
iaõin ia wo nim eke raitsitũm; bwi
Jehova ei iaũm ñea eko tokin, me
wam Gott ei ereduem.
20 Me eab gauwei iõg am quan, me
ã eab onuaiw wam maraman; bwi
Jehova ei iaõũm ñea eko tokin, mi
nan eañada am bũm in iõñ.
21 Mi nan omo am ñame memak,
ri nan pwijen eb eõ toki; ran magõ
ñaõen an makur beõ, bwe ã nim otota
Aña.
22 Mi ion ñea kadudu nan ekei ara-
ña, mi ion ñea oniñ nan ekei epon-
ñame ñea oaio: Aña ñea Jehova, A
nan õpapar.

ITŨBAÑ 61.

ANIT Temoniba Jehova emek ea;
bwi Jehova õbidõ bwa A nim
õpõpat imwinen omo ea ñabũna re eõ
quinõñõg; Õ õijõtoruweiõ bwa A nim
õretsitsi ñabũn õbakoro bũriõũra, mõ
õpõpat ekameata ea ñabũna edenigae,
me baidaet *ewak in quõquõr* bwe dõ-
gũra ñabũna ã quõr;
2 Me *bwa A nim pan* bũmin auwãet
eb itũrin Jehova, ma an bũm wõra
Gott in õeõgida egae; ma an õbebe
bũriõũra memak ñabũna re eõñ;
3 Me mwit añõgõra ñabũna re eõñ
i Zion, mo oija ũra krone n ñeõtũbwet
emarañata, me eir in ibibõki bwe ñeã-
tũbwet iõñ, me ekarawin in otota
bwe enimõ ñeijũbwet ibũriõ n mwi-
jiña; bwe ã nim õpan bwi imin erõ n
omo, ñana magan Jehova, bwe ã nim
otota Ñei.
4 ¶ Me ri nan tik ririñ etañ ñana ã
ijababa ñago me ñago, me ri nan tik
weijida mũñana ã õmeiwatu, me ri
nan tik õdadabar tekawa ñana ã ija-
baba, ñana ã õmeiwatu atsin eat ede-
ten ebak.
5 Me eratequõ ri nan weijo mõ õi-
jõiji wamiã epowi, me eratequõ ri
nan ek'ũra wamiã amen gapaeda ma
amen kiãõ bet ean wamiã eñan vitis.
6 Me ñamiã, inan õpan gamiã bwe
wõn priester Jehova: eñame nan
õpan gamiã bwe wõn amen makur
wõra Gott: ma amwa nan ijeiji atsin
ean wõt eponñame imin, ma amwa
nan otota gamiã eow ean eredueõra.
7 ¶ Inan õañida ean amiã gadũkũ-
rañ aruwõri ñaben; me ri nan ibibõki
eat dũbañũra bwe enimõ ñeijũbwet
eõ eredu: me ñagan ri nan õgõg eow
ean eben ũbwiõra aruwõri ñaben, mi
nan eko tokin aũra ibibõki.
8 Bwa Aña, ñea Jehova, A ãeñ
imwit añõg ñea eimwi, A miowi ito-
rere iat deden ñea ebaka; ma A nan
oija ũra pũmwen aũra makur iat idu-
wen, ma A nan ririñ a ũra berith ñea
eko tokin.
9 Me inan tsiet eow inimaget epon-
ñame aũra karig, mi ibwibũra eow
inimaget etebinñame: ñabũna ra aia
ũra ri nan ũge bwũ ũra ekarig ña-
bũna Jehova õgageidawianaw.
10 A nan ibibõki õkõr itũrin Jeho-
va, anũ nan idorodoro itũrin waña
Gott; ñag Õ õeduaeõnõ ekarawin ñea
bait itsimor, mõ Õ gawidiõnõ eka-
widi omo, tekei eñame ñea õren mere
iõ õ oqua krone, mi tekei bet ãn ñea
õren mere ie e edua õdadabũken.
11 Bwi tekei emwarere ñea õrig
biribirin, me etañ in kiãõ ñamwarin
õñabida imin ñana ã õijotow ean,
õũga bet Temoniba Jehova bwi I nan
õñabida emo mi itsitaõ eow ian met
eponñame memak.

ITŨBAÑ 62.

ANAN eab bwiõn añõgen Zion, ma
A nan eab õnano bwe dõgin Je-
rusalem, ñag eitsiõk meta an omo te-
kei eraitsit, me tsimorin tekei lampe
ñea õpwij.
2 Me eponñame ri nan ãt am omo,
me uea memak ri nan ãt raitsitũm;
me inan emwinõnuw eg etsimeduw,
ñea mwin Jehova nan õpan.
3 Mi nan ek'auwe krone n omo ian

ben Jehova, ma aquan uea ian ben
wam Gott.
4 Me inan eab gauwei ij egõm bwe
Eatow; mi inan eab gauwei ij egõm
bwe Egadaqua: me inan ij egõm bwe
Hephziba (ñeijin tekei A auwã eow
Itũrũ), me inan ij egen ũbwiõm bwe
Beula (ñeijin tekei A ogiten merei),
bwi Jehova auwãw, mi I inan merei
ũbwiõm.
5 ¶ Bwi tekei dedemaro ion ie e
merei dõgibono ion, õũga bet ñaiñaim
ñabũna eman bwe ri nan mereiuw:
mi tekei eman ñea õren mere ñea
eibibõki itũrit ãn ñea õren mere, õũga
bet wam Gott bwe E ibibõki itũrũm.
6 O Jerusalem, A ñaeow amen ober
ean ororũm; ri nan eab eõ mõmwi
ijeaõ mi ijõbũm: amiã ñabũna wõn
Jehova imin in õmaran, amwam eõ
õnano,
7 Ñag A eitsiõk õweijo-oaio. Jeru-
salem, me ririñ bwe enim ekei imin
in tsitaõ eat eb.
8 Jehova schwõr eat damarũmin,
me ben ñaran oaio, *mõ ũge*, A eab
gauwei oija barũõm wam weizen bwe
re nim õn, me eratequõ re eab nim
bet wam wein, wein ñea wo õreit
quõquõn:
9 Me ri nan õn weizen ñana ro ogi-
ten õebwepoi, me ri nan tsitan Jeho-
va; me ñabũna rõ õaji wein ri nan nim
iow ian maneabũ ñea ebwigaga.
10 ¶ Amwam õd ean metewak,
amwam õd ean; gadauw kõ mede-
nat eñame; oogoda kõ emedena ñea
ã oogoda, oogoda kõ; kekepo kõ pe;
gadeijida kõ ãñiden eat eponñame.
11 Kania, Jehova ogiten õpõpan ea
mwit eb, *mõ ũge*, Amwam ũge a
ãita ñain Zion, Kania, õrre awen wam
amen katsimor: kania, emek itũrin
an kamarũmwi, me emek bet ian men
quan barũeneben.
12 Me inan õpan ũra bwe Eponña-
me ñea ebwigaga, me Epo ñea ã
rouw in õtsimor eow itũrin Jehova:
me inan ij egõm bwe Eõnani, me Te-
kawa ñea ã eõ erowiow.

ITŨBAÑ 63.

IJEGEN ñea õñaũn Edom, ma an
karawin ñan õmwirara atsin Boz-
ra? ñaiune ñea ã õdabũkõn gawiden,
ñea edũgidugo ian ñaben waion? Aña
kõr, ñea A dorer iat omo, ñea etsi-
mine waioeõ n katsimor.
2 Adaga wo dorara eow ian gawi-
dõm, ma adag õũga ñana am karawin
tekei amen jorgageñ quan vitis eat
etañ in ten quan vitis?
3 Ta Aña A jorgageñ itenwein: me
eko dañõ ion inimaget eponñame: eh,
A jorgageñ eow ian aeõ egirow, ma
A jor eow ian aeõ damadam; mõ
õkaedu arara ean aeõ karawin, me
eribe me eribe aeõ karawin me
ekeow.
4 Bwe emek ian bũriõ õeõgidaet
egae, mõ õrren aũra obweni ñabũn A
rouw in õtsimor.
5 Ma A agagan meõ, me eko ion
ñea enimõ buõkõ; ma A mwitõñ ñag
eko ion ñea enimõ dedogoiõ: me ña-
gan beõ obuõkõ, me egirowũ ededo-
goiõ.
6 Ma A jorgageñ eponñame eow
ean aeõ egirow, ma A idotu añe
arara.
7 ¶ Ma A nan õpõpan an eõ earaña-
me Jehova, mo ototaen Jehova, tekei
mũñana Jehova oquedeiõn gada me-
mak; mo oouwaken an omo ea an epo
n amen bwieni Israel, mo O oquedei
ũra tekei an auwãtegen, me tekei bet
ñaben an eõ earañame.
8 Bwõ O ũge, Aeõ ñame kõr epo
ñune, eoniñ ñabũna re eab tsitsino;
me ñagan Ei õkõr wañara amen ka-
tsimor.
9 A oroe eow ean aũra roe memak,
me engel in men õtsimor ũra; E rouw
in õtsimor ũra ian an auwã ma an ka-
nanoañ: mõ O õbũ ũra eat ibũm me-
mak ñana ñago me ñago.
10 ¶ Mõ rõ kañaba, mõ rõ õmaga
anin ñea ebwigaga: me ñagan O pae
me ekeijien barũõra, ma A ake añen
ũra.
11 Mõ rõ õmarat ibũm ñana ñago
me ñago, ñan an bũm Moses me wõn
eponñame, *ñaga rõ ũge*, Iña Amea ñea
edan gama iat ijited ma Amen raña
wõn epowi?
12 Iña nag Amea ñea etotu anin
ñea ebwigaga iara? ñea õijõn ben ña-
ran eraitsit ea damarũmin Moses?
ñea õba ijited ian obwõra, bwe enimõ
kona egen ñea eko tokin?

13 Ñea eow ũra eat emago tekei
pferd eat etomagage, me re eõ tsi-
riwa?
14 Tekei kũhe ñañena ro rodu iat
epañ, ouga bet *an ñame* Jehova ñaga
ã oija ũra aũra õnano eow itũrin
anin: ñaiune õkõr dedem ñaga Wo
eow am ñame, bwe Wo nimõ kona
egõm ñea eraitsit.
15 ¶ Keriredun kõ ianweron, me ka-
nia dedema atsin eat eñam in mek
ñea ebwigaga me eraitsit: iña nag
auwãema Itũrũm ñea ouwak ma am
makur ñan oaio? ã dug atsin itũrũ
auwãeõ ian bũriõũm ma am eõ eara-
ñame.
16 Bwa Auwe kõr Etõñima, ogen
bet ñag Abraham eõ tsiet gama, mi
Israel eõ oijuwõñ bet gama: O Jeho-
va, Etõñima kõr Auwe: me egõm ei
wama amen katsimor ñea erouw ga-
ma ñago me ñago.
17 ¶ O Jehova, adaga Wo õpwer ga-
ma atsin ian medenam, me õenõwe-
we bũriõũma bwa amam eõ miow
Auwe? Õredõan kõ wam arõeni n
pwijen eb bwe dõgũra ñabũn am
tsiõ.
18 Am ñame ñabũn edereder re eõ
raq in õgõg *maneabũm:* barũema ro
ogiten jorgageñ maneabũm ñea ebwi-
gaga.
19 Ama eken gama ũra ñabũna Wo
eitsiõk mwit añõgõra; tekei ũra ña-
bũna re eõ emwin egõm.

ITŨBAÑ 64.

O KARENAGA me Wo ijababa
ianweron, me edu; karenaga me
ã õekeow etowedũdũ ian mem;
2 Tekei imin erõ iõ õñ eow eat ãe,
mõ õkae renõ: bwe ã nim tsiet egõm
eow itũrin barũõm, bwe enim rõraõ
eponñame eow ian mem!
3 Ñaga Wo ririñ imin ñan õkanani,
ñan ama eõ obei, me Wo rodu me etar
in ekeow etowedũdũ ian mem.
4 Me eñame re eitsiõk kaiõt ñago
me ñago ñan etsimine Gott ion ita-
ñũm, me tsietõt ijũñõra, me met
eñame eitsiõk bet ãt Gott ion ita-
ñũm ñea õmakur bwe dõgin ñea ta
daiñ.
5 Wo tũren a ñea eibibõki ñea eri-
riñ emo, me ñabũna rõ õmaranuw
eat dedem memak: kania, Wo egi-
row, ma ama dũra: *ama mek* ian mũ-
ñane atsin ean ñago me ñago, mõ
õten, ian õtsimor gama õa iõk?
6 Bwa ama memak ama ta tsitobo
ion ñea õmwarere, ma ama omo me-
mak tekei ekarawin ion ñea enu-
mwarere: ma ama ijijimõ memak te-
kei ret imin erõ: ma ama dũra õbũ
gama tekei eñin.
7 Me eko bet ion ñea õmmit egõm,
ñea enen bwe enim õgõguw *bwe Wo
nimõ buõk:* bwe Wo ewewin mem a
gama, me Wo õekeow gama bwe dõ-
gin ama dũra.
8 Me ñage, O Jehova, Etõñima kõr
Auwe; ama ebaubo, me Wo ririñ ga-
ma tekei iwũr, ma ama memak ma-
kurin bem.
9 ¶ O Jehova, Wo nim eõ egirow,
me Wo nim eõ õmaran ama dũra eõ
toki: kania, ama kõñ aw bwe Wo nim
kanakania gama, bwa am ñame ga-
ma memak.
10 Wam tekawa ñan ebwigaga ũra-
ñet etomagage, me Zion eijiet etoma-
gage, mõ õgadaquan Jerusalem.
11 Õñen wama dõmaneab ñea ebwi-
gaga ñea omo, ñea ama bagadugu re
tsitanuw ian, me ã ijababa memak
mũñan ama auwã.
12 O Jehova, õten, Wo nan ijen bũ-
riõũm bwe dõgin mũñane? õten, Wo
nan eõ mõmwi mo oroe gama?

ITŨBAÑ 65.

Ã ÕNANI eow Aña itũrũra ñabũna
re eõ ũdũdõeõ; ã ãt iow Aña itũ-
rũra ñabũna re eõ rarouwõ; A ũge a
eponñame ñea ã eõ emwinõn egõ, Ka-
nia ame kõ, kania ame kõ.
2 A ere beõ eat ibũm aeoweaeow
ea eponñame ñea õkañaba, ñea edũ-
dugo iat deden ñea eõ omo, me ere-
ban bũriõũra;
3 Me eponñame ñea eõ tõki n õbõñ
bũriõ ian meõ, ñea ere iwim eat etañ
in kiãõ, me ejiũiow iwim obojarara
eat ziegeln;
4 Ñea emegeda inimaget ijũb in
ima, re mequõr eat etañ ñan eõ ruw;
ñea õkõ kumo, me emek ian aũra wũr
in ren mũñana ã miowi õkõr;
5 Ñea ũge, Ta weijo kõ, Wo eõ tũ-
ren ame; bwa A dereder eken aw: ei

tekei ebajin ãe ian bodũ, tekei ãe ñea
õgapũmaran in õñ.
6 Jehova ũge, Kania, ã eare eow
ian meõ ñeijin ũge, A nan eab ũbwi,
bwa A nan pũmwe kõr aũra dũra;
eh, A nan pũmwe eow in-barrõra aũ-
ra dũra.
7 Amiã dũra, ma aũra dũra bet etõ-
ñimiã, ñabũna re jiũiow iwim oboja-
rara animwet etowedũdũ, ñabũna rõ
kabakaiõ eow animwet etowedũdũ:
me ñagan A nan keweõei iow in-bar-
rõra amo pũmwen aũra makur.
8 ¶ Õũge aen Jehova, Tekei wein
etsimeduw ñea ã kona eow ean quan
vitis, mõ õũge ion, Wo eõ ba, bwe
etsimine egeidawianaw ian; õũga bet
bita ñea A nimõ ririñ bwe dõgin aeõ
tsiõ, bwa A nim eõ abi ũra memak.
9 Ma A nan õmeata ekarig atsin
ian Jakob, ma amen bwien waña to-
wedũdũ atsin ian Juda; ma aeõ ña-
me ñabũna ã ij ri nan bwien, ma aeõ
tsiõ ri nan mek ina.
10 Me Saron nan ekei ororit schafe,
me epañ ñea Achor bwe kühe re nim
eke eñõra n mequõr, bwe dõgin aeõ
ñame ñabũna rõ õnaniõ.
11 ¶ Ma amiã ñabũn amwa ñaũnin
Jehova, amiã ñabũn amwa mejiõn
waña towedũdũ ñea ebwigaga, amiã
ñabũn amwa gadauw tisch ea *eani
ñea* Gad, mo oquenõn an wũr Meni
wein ñea obojarara;
12 A nan mwit añõgemiã bwe wi-
met ipudutũbwin, ma amiã memak
amwa nan toweitsiber ea eabab: bwe
ñag A ekekũr, amwa ekam tebeõ; me
ñag A dorer, amwa ekam oija ijũñe-
miã; ma amwa ririñ ñea ebaka ian
meõ, ma amwa ñañaij imin ñan A eõ
ãeñ.
13 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova, Kania, ri nan jeiji aeõ tsiõ,
ma amwa nan metũr ñamiã; kania, ri
nan ren aeõ tsiõ, ma amwa nan ũbõñ
ñamiã; kania, ri nan ibibõki aeõ tsiõ,
ma amwa nan manemaneañ ñamiã:
14 Kania, aeõ tsiõ ri nan riañ ian
ibibõkin bũriõũra, ma amwa nan iõñ
ia' roin bũriõũmiã ñamiã, ma amwa
nan turañan bwe dõgin ijababaen
animiã.
15 Ma amwa nan ñaina egemiã bwi
imin in ramwani ea aeõ ñame ñabũna
ã ij, me Temoniba Jehova nan abiw;
mi I nan emwinõn ñabũn an tsiõ eg
ion:
16 Me ñagan, bwe ñea te ei õgagei-
dawianaw ñei eat eb inan õgageida-
wianaw eow itũrin Gott in oduwen;
me ñea schwõr eat eb i nan schwõr
itũrin Gott in oduwen; bwina ã me-
jiõten an roe ñano amo, me ã ewewin
bet atsin ian meõ.
17 ¶ Bwe, kania, A õrig ianweron
etsimeduw me eb etsimeduw; mi inan
eab õmaran mũñano amo, mi nan eab
gauwei metu iat ekamar.
18 Ma amwam eõ toki n ibibõki mi
idorodoro ean bita ñea A õrig: bwe,
kania, A õrig Jerusalem bwe imin in
ibibõki, me ñamen bwe imin in idoro-
doro.
19 Ma A nan ibibõki bwe dõgin Je-
rusalem, ma A nan idorodoro itũrin
aeõ ñame: me inan eab gauwei kaiõt
iturañañ in iõñ ian, me eiñõñ in ege-
gae.
20 Mi nan eab tsimine ina ikadudu
ñea ta ibũm inon an bũm, me eko bet
eñaben man ñea eõ goro an bũm: bwi
nan ima eoniñ ñea aibu an obweni;
ma amet dũra ñea aibu an obweni nat
agada gain.
21 Me ri nan kei wak, me ri nan
mek iara; me ri nan kiãõ vitis, me ri
nan õn quara.
22 Re eab wei ñea eñame ion nan
mek ian; re eab õijõt imin erõ ñana
eñame ion nan õn quan: bwa aũra
ibũm aeõ ñame tekei aũra ibũm imin
erõ, ma aeõ epo ñabũna ã ij ri nan
ibibõki ean makurin bõra.
23 Nan eab eko aren aũra makur,
me re eab karig oniñ ie enimõ eagada
gaiũra; bwa aũra karig õkõr ñabũna
rõ geidawianaw eow itũrin. Jehova,
mi ibũra mũ ũra.
24 Me ñaiune deden imũr, bwe tsin
ia re eitsiõk ekekũr, A nan õnei bet;
me ñabũna re eitsiõk ijeida aeõra, A
kaiõt bet.
25 Mi nan epoda n ijeiji wolf me
lamm, mi nan õkõ bũgibũgi emadetõ
leon tekei ochs: me badetsit emwa-
rere õat schlange. Ri nan eab ãeãe
mõ paba imin ean memak waña towe-
dũdũ ñea ebwigaga, aen õkõr Je-
hova.

ITŨBAÑ 66.

ÕŨGE aen Jehova, Ianweron ei
waña tron, me eb ei õeõgidaen
nanõ; õtet dedet dõmaneab ñea
amwaimõ wei ame? me etañ keken
ñamwarin A nimõ mek ean?
2 Bwe beõ eririñ mũñane imin me-
mak, me erigen mũñane memak, aen
õkõr Jehova: ma A nan aia eñame
ñune, ñea eõ gagoda, ñea õrõraõ eow
ean aeõ.
3 Ñea abab ochs tekei bet ñea abab
ñame; ñea ere lamm tekei bet ñea
õba tere' robar; ñea ere iwim in õn
tekei bet ñea ere arat ikumo; ñea
ere ekabojarara tekei bet ñea otota
ijor in ani: eh, ro ogiten kamararei
eõrũra, me eibibõki anũra ean wa-
ñara imin ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi;
4 Ma Aña A nan ij bet owidueõra,
ma A nan õrean a ũra imin ñana ri nan
miow ean; bwe ñag A ekekũr, eko
betibet ion ie etebeõ ame; me ñag
A dorer, re ekam kaiõt; me re ririñ
ñea ebaka ian meõ, mõ rõ ñañaij
imin ñea A eõ ãeñ.
5 ¶ Amwam kaiõt aen Jehova, amiã
ñabũn amwa rõraõ bwe dõgin aen:
Etsietsimiã ñabũna ra añañõn gamiã,
ñabũna rõ mwitiow gamiã bwe dõgin
egõ, rõ ũge, A nim tsitan Jehova,
bwa ama ogiten aia amiã ibibõki;
mi inan õmarañ ũra.
6 Eiñõñ it earearũõ atsin iat teka-
wa, eiñõñ atsin ian maneabin Gott,
eiñõñ in Jehova ñea õpũmwe aũra
ibaka barũen.
7 Ñag eitsiõk gatsi ãita, opuduen
ñain; me ñag eitsiõk õrre an eñ, opu-
duen ñain iot eman.
8 Ijegen ñea ogiten kaiõt deden
ñune? ijegen ñea ogiten aia deden
mũñane? Õten, nan pudu eb eben
ian ta aibũmin? õten, nan pudu epon-
ñame ion ian ta aiquen minute? bwe
ñag õren gatsi Zion, opuduen bet
ñain.
9 Jehova ũge, A ririñ ikijeñ, mõ
õten, A nan eõ ririñ ekapudu? Wam
Gott ũge, Õten, A nan tsima ije Aña
ñea A kapudu?
10 Amwam idorodoro epo a Jerusa-
lem, mi ibibõki itũrin, amiã memak
ñabũn amwa auwã: enim ouwak amiã
ibibõki epo a, amiã ñabũn amwa õrei-
ta mwijiñai.
11 Bwa amwam kimama me ma-
rañ eow ean kimaman an bebe; bwa
amwam mwat ren itin mi ibibõki ean
ebakin an raitsit.
12 Bwõ õũge aen Jehova, Kania, A
nan õrean a iow tekei ekaw ñea õgõ-
rũrõ eanuaw: ma amwa nan kima-
mai; inan otow gamiã areijen, mi
inan õeaãda gamiã eow in-nanan.
13 Tekei ion ñea inen õbebe bũ-
riõũn, õũga bet Aña bwa A nan õbe-
be bũriõũmiã; me inan õbebe gamiã
eow i Jerusalem.
14 Ma amwa nan ãt, mi nan ibibõki
bũriõũmiã, mi nan ñabeda rõmiã te-
kei ibũgibũgi ñan emeroro: me inan
tsiet ben Jehova bwe dõgin an tsiõ,
mi I nan ake a barũen.
15 Bwe, kania, Jehova nan õrre epo
a ãe, me wõn chariot tekei eapwir;
bwe E nim õmeata egirowin iat de-
den ñea etiritir, ma an ira ũra eow
ean pwijõriõrit ãe.
16 Bwi Jehova nan õeõgida gait
eñame memak eow eat ãe, me wõn
pudutũbwin: mi nan ebak ñabũna ã
abi eow itũrin Jehova.
17 Jehova ũge, Ñabũna rõ õebwi-
gaga ũra mõ rõ õdereder ũra bwe re
nim uñow eat etañ in kiãõ, iruwin
ion inimaget epo, ñabũna rõ kõ ku-
mo, me imin ñea eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr, mi ikumododo, inan õe-
keow ũra memak.
18 Bwa A tsiet aũra makur ma
aũra kamarar memak: nan õrre ibũm
ñabũmin A nan õepoi memak epon-
ñame me ekakairũ: me ri nan õrre,
me ri nan ãt raitsitũ.
19 Ma A nan ñaeow itema inima-
gõra, ma A nan õijõn ñabũn õgõrõ-
wõñ inimagõra ea eponñame, aeow
Tharsis, me Phul, me Lud, ñabũna
rõ kõña dobonara, aeow Thabal, me
Jaran, me inseln ñan ogoeow, ñabũna
re eitsiõk kaiõt aeõ kaganado, ma aia
tsitaneõ; me ri nan õpõpan ototaãõ
inimaget eponñame.
20 Me ri nan õreat etsietsimiã me-
mak atsin eat eponñame memak tekei
iwim in õn, ea Jehova, *rõ õdõn* ani-
mwen pferde, mi iat chariot, mi iat
etañ in mequõr ñana ã ñaea gaijen,

me animwen mulio, me kamele ñañen
õgõrõmarũm, ea waña towedũdũ ñea
ebwigaga ñea Jerusalem, aen õkõr
Jehova; tekei ibwibwin Israel tsin ia
rõ õrean aũra wim in õn iat iwũr
edereder aeow ian maneabin Je-
hova.
21 Ma A nan ij ibũn inimagõra me
eke priester me Leviten, aen õkõr
Jehova.
22 Bwi tekei ianweron etsimeduw
me eb etsimeduw, ñan A nan ririñ,
ñaga ri nan weijo-oaio ian meõ, aen
õkõr Jehova, õũga bet amiã karig me
egemiã bwe ri nan weijo-oaio.
23 Me ñaiune deden imũr, bwi nan
õrre eñame memak me taramawir
ian meõ ean an redõ maramat aeo-
weaeow, me eat sabbath aeoweaeow,
aen õkõr Jehova.
24 Me ri nan meta, me ri nan kana-
kania aet eñame ñabũna re dũra ame:
bwe enim eõ ma mweõra, me ã nim
eõ abi ãeõra; me epo une ei imin ñea
ã miowi õkõr eow itũrit eñame me-
mak.

WÕN BUCH PROPHET

JEREMIA.

ITŨBAÑ 1.

AEN Jeremia ñea ñain Hilkia, atsin
inimagen priester ñabũna re mek
Anathoth ean eben Benjamin:
2 Ñea aen Jehova õrre a ean an
bũm Josia ñea ñain Amon, ñea uea n
Juda, ean quita ma aijun an obweni
n moniba.
3 Mõ õrre bet ean an bũm Jojakim
ñea ñain Josia, ñea uea n Juda, ea
magin quita ma aiquenin an obweni
Zedekia ñea ñain Josia, ñea uea n
Juda, ea onuaiwet dei Jerusalem bwe
edenigae ean katimon maraman.
4 Ma aen Jehova õrre ame, mõ ũge,
5 Ñago A eitsiõk õrig iow auwe iat
ije, A tsietuw, mi ian obwen am me-
tan iat ije A ogiten õebwigagaiw: A
ogiten ijuw bwe wo nim ek'auwe
prophet ea eponñame ebak.
6 Ma A ũge, Ekeow, Temoniba Je-
hova! kania, A eõ kona edorer; bwa
aña eoniñ.
7 ¶ Mi Jehova ũge ame, Wo nim eõ
kõũge, Aña eoniñ; bwi tamo ñea A
õijõnuw a wo nimõ naña, mi tamo
ñea A pan aw wo nim õrai.
8 Wo nim eõ miow ũra; bwa A mek
itũrũm bwa A nim õtsimoruw, aen
õkõr Jehova.
9 Mi Jehova ere ben, me etowe
mwũ; mi Jehova ũge ame, Kania, A
ogiten totu aeõ ian mwim:
10 Kania, A ogiten õweijoranuw ña-
bũmine eat eponñame me eat emoni-
ba, bwe wo nim uda mi ijababa, me
wo nimõ õekeow mõ õmeiwatu, me
wei mõ õmaãn.
11 ¶ Ma aen Jehova õrre ame, mõ
ũge, Jeremia, ekeken ñea wo ãt? Ma
A ũge, A ãt ewew emaen ñamana
amygdala.
12 Mi Jehova ũge ame, Eimwi õkõr
am ãt: bwa A oberei aeõ bwe enimõ
dowa.
13 Ma aen Jehova õrre ame karu-
wõrit edae, mõ ũge, Ekeken ñea wo
ãt? Ma A ũge, A ãt epat eran õrei-
ta detar, me emek edõgen apwewa
men.
14 Mi Jehova ũge ame, Atsin apwe-
wa nan meta ibaka ea ñamen ean eb
une memak.
15 Bwe, kania, A nan emwin aũra
epo n amen bwieni memak emoniba
ñan edõgen apwewa, aen õkõr Jeho-
va; me ri nan õrre, mi ion o nan õeõg
wõn tron eat etañ metu Jerusalem
memak, me ean ororin memak, me
ean kawan Juda memak.
16 Ma A nan õrai aeõ mwit añõg
in iwitsiow ũra bwe dõgin aũra iba-
ka, ñaga ro ogiten erowiõ, me ro
ogiten jiũiow iwim obojarara ea eani
ibũn, me re taramawirei makurin
bõra.
17 ¶ Me ñagan wo nim quaraiuw,
me eogoda, mõ õrai a ũra imin memak
ñan A ogiten pan aw: wo nim eõ
miow ũra, bwi ta bwidũga ma A
õmiowuw eow ian mõra.
18 Bwe, kania, A ririñ aw ñabũ-
mine tekawa ion ñea ã ororai, mi
ijor ion ñea debitsi, me eoror erat
eborage ea eb une memak, ea uea n
Juda, me ea prinzen, me priester, me
ea ñamen ean eb une.
19 Bwe ri nan ake aw, me re eab
doganigae aw, bwa A mek itũrũm,
aen õkõr Jehova, bwa A nim õtsi-
moruw.

ITŨBAÑ 2.

MA aen Jehova õrre ame, mõ ũge,
2 Nua kõ ma aeuwak iat ijũ-
ñen Jerusalem, mõ ũge, Õũge aen
Jehova, A õmaran añõgõm ñeijin
oquedeiem ean am bũm in oniñ, ma
auwãeõ ñago wo õren mere, me de-
dem ñago wo edegeri erowũ eat eto-
magage, eat eb ñaben eko wen.
3 A õebwigaga Israel bwe wõn Je-

hova, adamon quan magan: ũra memak ñabũna rõ õekeow ũra inan õpan ũra bwe re dũra; ibaka nan õrre a ũra, aen õkõr Jehova.
4 Amwam kaiõt aen Jehova, O ewak ñea Jakob, ma an epo n amen bwieni memak ewak ñea Israel:
5 ¶ Õũge aen Jehova, Ekeket ibaka ñea amiã bagadugu ãt iow ia, ñaga ro ñow ogoeow atsin Itũrũ, bwe re nim erabat imin ñea eko woun, me re eken ũra imin ñan'eko woun?
6 Re eõ bet ũge, Iña Jehova ñea eda gada atsin ean eben Ägypten, mõ õdõn gada eat etomagage, me eat eb ñaben eko wen ñaben te ei ijũb ean, me eat eb ñaben eko weron ean, me ean itũr it ima, eat eb ñaben eko eñame õdad ean, me eñame eõ mekan?
7 Ma A õreatow gamiã eat eb ñaben ebar jeijin, bwa amwam õnũen quan ma amon; me ñag amwa metu, amwa õkanakaneten ũbwiõ, ma amwa eke ũbwiõ eb ñaben eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.
8 Ñabũna priester re eõ bet ũge, Iña Jehova? mũ ũra ñabũna rõ õreit ijat edogor re eõ tsietõ: re dũra bet ian meõ ñabũn amen mwit añõg, me ñabũna propheten rõ karai añõgin propheten itũrin Baal, me re erabat imin ñan eko imin io okowõñ.
9 ¶ Me ñagan A nan dorer a gamiã, ma A nat dorer a ñain ñaimiã, aen õkõr Jehova.
10 Bwa amwam ñow eat inseln ñana Chittim ma aia; ma amwam etsiõ eow Kedar, me eatu a maramiã; ma amwam aia ie etsimine imin iõ õũga ñago.
11 Õten, etsimine eponñame ion ñea ogiten õekae aduwen, ñana deõ kõr Gott? ma aeõ ñame ro ogiten rouwõn aũra raitsit imin ñan eko imin okowõñ.
12 O amiã ñabũn ianweron, amwaimõ mwitõñõn bitune, amwaimõ miow õkõr, amwaimõ gadaqua kõr, aen õkõr Jehova.
13 Bwa aeõ ñame re ririñ aro ibaka: ro ogiten erowiõ, Aña ñea burodaũt ebõken tsimor, mõ rõ ogiten eaij eñan aũra ibõk, eñat ebõk ñan õbakoro, ñana ebõk eõ kona n mek ian.
14 ¶ Õten, Israel ei itsiõ? õten, ei itsiõra ñea opudu ũbwien? adag ekeijien wõt eponñame imin ñea ã kona n eñan?
15 Leon ñañena dedemaro ro oruõr a, mo ro oouwak aeõra; me re ijababa ũbwien: ã jiũiow an tekawa, me ekeowen ñamen.
16 Ñabũna bet ñaiñain Noph me Thachpanhes ro ogiten oge animwen tũbũm.
17 Õten, deõ ta auwe õeõgida gaim ean ñune, ñaga wo ogiten erowi Jehova ñea wam Gott, ñag E eow auwe iat emedena?
18 Me ekeken wam imin ñage ian medenan Ägypten, ñaga wo teñ nim bõken Sihor *ñea Nil?* me ekeken wam imin ian medenan Assyria, ñaga wo teñ nim bõket Ekaw *ñea Euphrat?*
19 Am dũra nan õrõweiuw, ma am gõgaro nan baragageñuw; me ñagan wo nan tsiet ma aia, bwe ei imit on ñea ebaka mõ õbaõadsin, ñaga wo ogiten erowi Jehova ñea wam Gott, me ñaga mioweõ eõ mek iam, aen õkõr Temoniba, ñea Jehova Zebaoth.
20 ¶ Wo tsiba nem ñago me ñago, me wo mwit aquõrem; me wo ũge, A keõ ia A tsiõ *itũrin Jehova;* bwe wo otoburõm me toweitsiber eat etowedũdũ memak ñan ogoda, mi ijõñit imin erõ memak ñan aditũr, me me wo ek'auwe ãinimwen te toreda.
21 Ma A õijõn aw vitis eõen ñaõen omo, ñaõena iduwen memak quan: me dõgit ekeken ñaga wo õekae magõ me eke vitis eõen ebaka ñaõen ekae?
22 Bwe tsin ia wo go iat lauge me oouwak am seifeiuw, ã wemai iow ian meõ bet am ibaka, aen õkõr Temoniba Jehova.
23 Õten am kona n ũge, A eõ kanakanenõ, A eõ edegeri Baalim? kania medenam iat epañ, wo nim tsiet ñea wo ogiten ririñ; auwe dromedar ion ñea õgõrõmarũm, ñea õreita dũgidugo ian medenan;
24 Eselin ñea õkaredũõñ ñea edani etomagage, ñea enimida bon eñin ean an teñ; ijegen ñea okona n iwid ean an dae? ũra memak ñabũna rõ

õnani ri nan eab eago; ri nan ãt ean
an maram.
25 Wo nim kanakania nanam bwi
ta bwidũga mõ õmwarada schuhe in,
ma anórõm atsin eat ibõñ: bwe wo
ũge, Eadõn bũriõ; ekewen aeõ tob:
ekewen; bwa A ãeñ eratequõ, ma A
nan edegeri ũra.
26 Tekei an gadũkũrañ amen torere
ia ã ibowõñ, õũga bet an gadũkũrañ
ewak ñea Israel; ũra, me wañara
uea, me wañara prinzen, me wañara
priester, me wañara propheten;
27 Ñabũna rõ ũge a edabwike, Au-
we kõr etõñũ; mõ rõ ũge a epe, Au-
we kõr ñea wo õmeata aña: bwe ro
ogiten ome erowũra, me deõ mõra;
me ean aũra ibũm in roe, ri nan ũge,
Eogoda kõ, mõ õtsimor gama.
28 Iña nag aduwõm ñabũna wo
ogiten ririñ bwe wo nim eke adu-
wõm? ri nat ogoda kõ mõ õtsimo-
ruw atsin ian am roe ia ro kona: bwe
ñabũn aduwõm tekei ebakin wam te-
kawa, O Juda.
29 Dõgit ekeken ñag amwa teñ ka-
ñaeot ame? amwa dũra ame memak,
aen õkõr Jehova.
30 Eko woun aeõ ira ñaimiã; re eõ
kaiõt eñõg; wam pudutũbwin ogiten
õmwaneow ñabũna wamiã propheten
tekei leon ñea etiritir.
31 ¶ O edet ñadetene, amwam aia
aen Jehova. Õten, A ogiten eke
Aña etomagage ea Israel? õa eben
itũr? adag aeõ ñame rõ ũge, Ama
eadõdan; ama eab gauwei õrre aw?
32 Õten, dõgibono ion okona n me-
jiõn iriran, me ãn ñea õren mere oko-
na n mejiõn an karawin ñea omo? ma
aeõ ñame ro ogiten mejiõnõ eat ibũm
ñana ã eõ kona n õmadũn.
33 Wo õdadabũk towõm ia wo
nuaw bwe ã nim ebonuw! me ñagan
wo wereri a bet ãn ñabũn ebaka de-
dem memak.
34 Me ã ãt iow ean am ñũñ aran
anit eñame ñabũn eko emit duwõra
ñabũn eko aũra dũra: A eõ ãt iow
eat etañ ino amen torere rõ ba, me
emek ean mũñane memak.
35 Me wo ũge bet, Eko aeõ dũra;
eiwidõn egirowit atsin itũrũ. Ka-
nia, A nan mwit añõgõm mõ õbaba-
kaiw, bwe wo ũge, Eko aeõ dũra.
36 Dõgit ekeken ñaga wo dũgidu-
go n teñ õekae medenam? wo nan
gadũkũrañ bet atsin itũrit dei Ägyp-
ten tekei am gadũkũrañ atsin itũrit
dei Assyria.
37 Wo nan meta bet atsin itũrin,
me wo nan oqua bem; bwi Jehova
emiowi am ekeiduwen, me wo nan
eab geidawianaw eow ean mũñane.

ITŨBAÑ 3.

RÕ ũge, Tsin ia eñame ion eatow
agen, me tsin ia ãita enuaw
atsin itũrin me ekei aget eñame ion,
õten, i nan tik redõ a? õten, eab ka-
nakanenõ kõr eb ia? Ma auwe wo
mequõr it dũra ea amen tõbwe ña-
bũn ebak, me wo tik redõ amen, aen
õkõr Jehova.
2 Ere kõ mem mõ kanida a eto-
wedũdũ ñan eko wen, me kania; iña
etañ emwarin ino ã eõ mequõr itũ-
rũm eow ean? Wo kaeõg iñin me-
dena mo oberei ũra, tekei dei Arabia
eat etomagage, me wo õkanakanet
eb eow ean am kanakanenõ ma am
mwamwaniñ.
3 Me ñagat ã dugien weron, me
ekeow bet weron ñarana magin, me
etsimine ramam ñaran inũñi ramat
ãinimwen te toreda, wo keõ ia ã õma-
neañuw.
4 Õten, wo eõ teñ iõñ ame iruwit
edae ñune, mõ ũge, Etõñũ, õten, Au-
we amen eowõ ean aeõ bũm in oniñ?
5 Õten, I nan ñaina *egirowin* eõ
toki? õten, I nan õñañet eõ toki? Ka-
nia, wo ogiten õrai ñeijine, me wo
ogiten ririñ imin ñan ebaka, mi ta
auwe õgõg ian aem.
6 ¶ Mi Jehova ũge ame ean an bũm
Josia ñea uea, Wo ogiten aia bita
ñea ãita Israel eririñ ñag õ gõgaro?
o roga eat etowedũdũ memak ñan
ogoda, mi ijõñit imin erõ memak ñan
aditũr, me e mequõr it dũra ina.
7 Ma A ũge iruwin an ririñ mũñane
imin memak, I nan redõ ame, me e
ekam redõ ame; me ãita etsin ñea
ãinimwen redõ a aen, ñea Juda, ãt.
8 Ma A ãt, bwe ñag A ogiten õijõn
mo oija brief in mwijow bwe dõgin
bitune ñag ogiten mequõr it dũra Is-
rael ñea ãinimwen gõgaro, me eko
betibet iõ õkenimõ ãita etsin ñea

Juda ñea ãinimwen redõ a aen; me
ei bet me enua me mequõr it dũra.
9 Mõ õkanakanetet eb bwe dõgin
an mequõr it dũra, me e mequõr it
dũra ea epe me edabwike.
10 Me ãita etsin ñea ãinimwen re-
dõ a aen ñea Juda eõ redõ ame eow
ean bũriõũn memak bwe dõgin bitu-
ne, me e tsitsino, aen õkõr Jehova.
11 Mi Jehova ũge ame, Israel ñea
ãinimwen gõgaro õmeata deden bwo
o omo eken ea Juda ñea ãinimwen
redõ a aen.
12 ¶ Nua kõ mõ õrai mũñane aeow
edõgen apwewa, me wo nim ũge,
Redõ kõ, ñauwe Israel ñea ãinimwen
gõgaro, aen õkõr Jehova; A nan eõ
kabaduwa ea aw; bwa A eõ earaña-
me, aen õkõr Jehova, A nan eab ñai-
na egirowũ eõ toki.
13 A nim tõ pan añõgen am ibaka,
bwe wo ogiten dũra ea Jehova ñea
wam Gott, mõ õbabareow medenam
ea eratequõ ijõñit imin erõ memak
ñan aditũr, ma amwa eõ eraban aeõ,
aen õkõr Jehova.
14 Redõ kõ, O ñamiã ñabũna eoniñ
in gõgaro, aen õkõr Jehova; bwa
Aña agemiã; ma A nan katakatone-
dan gamiã iat tekawa memak, mõ
karakarumenedan eat epo n amen
bwieni memak, ma A nan otow ga-
miã i Zion:
15 Ma A nan oija gamiã amen raña
gamiã ñabũn tekei bũriõ, ñabũna ri
nan õijõiji gamiã iat eman mi iti-
tsiet.
16 Me tsin ia amwa kañeda me
ebakeda eat eb, ean bũm ana, aen
õkõr Jehova, ri nan eab gauwei ũge,
Lade n an berith Jehova; mi nan eab
gauwei õrre eow iat ekamar; me ri
nan eab õmamaran bet; me ri nan
eab wawat bet; me ã eab gauwei bet
ririñ.
17 Eat edae ñaga ri nan ij egen
Jerusalem bwe an tron Jehova, me
eponñame memak ri nan epo eow ina,
ea egen Jehova, aeow Jerusalem; me
ri nan eõ gauwei idũgidugo ian an
enõwewe bũriõũra ñea ebaka.
18 Ean bũm ana nat dũgidugo ewak
ñea Juda me ewak ñea Israel, ũrõr
aeõg ar nan meta atsin eat eb ña-
ben edõgen apwewa ea eb ñaben
A oija amiã bagadugu bwe re nimõ
bwien.
19 Ma A ũge, Nan õten aeõ ñaeow
auwe inimaget oniñ, mo oija aw eb
ñaben omo, ñabena eb magit omo
inimagen eben ũbwiet eponñame ñan
ebak? ma A ũge, Amwam emwe-
mwinõ mõ ũge, Etõñũ; ma amwam
eõ iwidõ atsin ean amiã edegeriõ.
20 ¶ Tekei aget eñame ñea ebaka
deden me enua atsin itũrin agen,
õũga bet ñamiã, ñag ebaka dedemiã
ame, ñamiã ewak ñea Israel, aen
õkõr Jehova.
21 Eiñõñ ion ñea ã kaiõt eow eat
etowedũdũ ñea eko wen, ñea aũra
iõñ ma aũra egegae ibwibwin Israel;
bwõ rõ õkeno medenara, re mejiõten
Jehova ñea wañara Gott.
22 Amwa redõ kõ, amiã ñabũna
ñaiñaiũ, ñabũn amwa gõgaro. Ka-
nia, ama õrre awen; bwa Auwe kõr
Jehova ñea wama Gott.
23 Iduwen õkõr bwe eko waiot
ipuõk *ñea ã ekeiduwet* atsin eat eto-
wedũdũ, mi iribañañ animwet ewe-
dũdũ: õtsimoren Israel emek õkõr
itũrin Jehova ñea wõra Gott.
24 Me bita imin in gadũkũrañ ogi-
ten õmwaneow aũra makur ada ba-
gadugu atsin ean ñago ada eoniñ,
epo a wañara schafe, me wañara zie-
gen, me wañara rinder, me ñaiũra
eman, me ñaiũra ãn.
25 Amõ mequõr inimagen õgadũ-
kũrañeda, mõ õgadũkũrañeda enimõ
bõñedujow gada; bwa añ dũra ea Je-
hova ñea wõra Gott, ada ma amebũ-
no ada bagadugu atsin ean ñago ada
eoniñ ea ñabũmine; ma añ eõ kaiõt
aen Jehova ñea wõra Gott.

ITŨBAÑ 4.

JEHOVA ũge, Tsin ia wo teñ redõ,
O Israel, redõ ame kõ: me tsin
ia wo teñ eatow atsin ian meõ wam
imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr, inan eab õkirõanuw;
2 Me wo nim schwõr mõ ũge, Ñag
etsimor Jehova, iat iduwen, mi imwit
añõg, me emo, me eponñame ri nan
õrai eñõgen õgeidawianaw ũra eow
Itũrin, me ri nan raitsit eow Itũrin.
3 ¶ Bwõ õũge aen Jehova ea ña-
men Juda me Jerusalem, Amwam

ōmeroro wamiā mwarere ñea ā eitsiōk kiāōedu a, ma amwam eō kiāō *weizen* inimaget eōkōñ.
4 Amwam etow gamiā ea Jehova, mō ōkriōan witin mwin būriōūmiā, amiā ñabūna ñamen Juda me Jerusalem; bwi ta bwidūga me emeta egirow tekei āe, mō ōpwij iat deden ñea eko ion okona n abi, bwe dōgin bakain amiā makur.
5 Amwam ōpōpatow i Juda, mō ōpapi iow i Jerusalem; ma amwam ūge, Amwam kaeōñ dobu eat eb; amwam aeuwak, ma amwam ūge, Amwam ebwepo, bwa am ñow iat tekawa ñea ā ororai.
6 Amwaimō gadeijida āñidet aeow Zion: amwa gōr kō me tsimor, amwa eō waweijo; bwa A nim ōreat egae atsin apwewa, mi ijababaet imin ñea ouwak.
7 Leon emetan inimaget imin erō, ñea amen ōekeow eponñame; e nuaw, me e metan eat eñan, bwe e nim ōgadaqua ūbwiōm, bwe ā nim ijababa wam tekawa bwe enim eko ñamen.
8 Amwam oquarai dedegai ereab iren bwe dōgin ñune, amwam ogoge barramiā mi iōñ mi turañañ; bwe eitsiōk iwidō eanuaw pwijen egirowin Jehova atsin itūrida.
9 Me ean ñabūmina nat adō būriōūn uea, me būriōūn ñabūna prinzen, mi nan inuwowi ñabūna priester, mi nan mwitōñ ñabūna propheten, aen ōkōr Jehova.
10 Ma A ūge, Ama maraijan, Temoniba Jehova! iduwen ōkōr bwe Wo ogiten quiawiei eponñame ñune me Jerusalem, ñaga Wo ūge, Amwa nan kona iow, me ekeow bwi ipudutūbwin eagada añet itsimor.
11 Eat edae ñaga eñame nan ūge a eponñame ñune me Jerusalem, Eñin ñaran ōkūñijow atsin eat etowedūdū ñan eko wen ñan emek eat etomagage ea āita ñain wañe eponñame, deō dōgin ia ā nim eñeñit, me deō dōgin bet ia ā nim ōdereder;
12 Nan ōrre eñin ñaran edaurur atsin ina bwe dōgū; ma A nan ōrai bet imwit añōg in iwitsiow.
13 Kania, i nan roga tekei denañ, me wōn chariot tekei eapwir; wōn pferde rō gōrōmarūm eken ea dōmaninab. Eagadan gaida! bwe ā wuromwien gada.
14 O Jerusalem, wo nimō dudu būriōūm atsin eat ibaka, bwe ā nim ōtsimoruw. Ōten araquin an mek iam ekamarar ñea ebaka?
15 Bwe eiñōñ iot atsin i Dan ōpōpan, mō ōbabareow mwinenit ibaka atsin ean towedūdūn Ephraim;
16 Amwam toroñabei añōgen ea eponñame; kania, ōbabareow kō n iwitsiow Jerusalem, bwi nan ōrre amen oquoqua atsin eat eb ñaben ogometsiow, mō ōrai aeōra n iwitsiow kawan Juda.
17 Ro odororai Jerusalem tekei amen ober eat etañ in kiāō, bwe dōgin an keō ame, aen ōkōr Jehova.
18 Eōrūm ma am makur ōrean aw mūñane; ñaiune kōr am ibaka; bwō ōbaōadsin ōkōr, mō ōbaiwōñ būriōūm.
19 ¶ A man ijō, A man ijō! emaga kōr dirukoiū; A man bwe eō iow dirukoiū; A eō kona n eō mōmwi; bwina wo kaiōt nōñit dobu, me ekag in ake, ñauwe anū.
20 A aeuwakei wuromwiet imin eat epaba imin; bwe ā wuromwiet eb memak: tik ñaga me ā ijababaen aeō wak dedegai, me bōñeāō ian ta aiquen minute.
21 Ōten araquin aeō aia mūrana āñiden, ma aeō kaiōt nōñit dobu?
22 Bwō ōkabaāt ñabūn aeō ñame, me re eō tsietō; eoniñ ñabūn eikūba me eko aūra man: rō man ia re ririñ ñea ebaka, me re eō tsiet ririñen ñea omo.
23 A aia eb, me, kania, eitsiōk rig imin, me eko ōañan; mi ianweron, me ekeow iaōin.
24 A aia etowedūdū, me, kania, rō rōraō, me ewedūdū memak re ruwiruwō.
25 A agagan meō, me, kania, eko eñame, mi imin ōeta n ijōñin ianweron memak re berōgetat anuaw.
26 A agagan meō, me, kania, ekeijiet etomagage eb ñaben aduqua, ā ijababa mō ōmeiwatu kawan memak ian men Jehova, mi ian obwen pwijen egirowin.
27 Bwō ōūge aen Jehova, Eb me-

mak nan ekei egadaqua; ma A eab
ōeko kōr mamen.
28 Bwe eb nan mwijiña bwe dōgin
ñea, mi nan geijañañ ianweron itūga;
ñag A ogiten ōpan, ma A mwit añō-
gen, ma A eō ōekae būriō, ma A nan
eō iwidō atsin ean.
29 Me ñamen iat tekawa memak rō
gōrien bwe dōgin pakapakin amen
gōr animwen pferde ma amen kōña
dobonara; rō gōrōweijedan oigaga,
me re ewewōdan animwet epe ñan
ogoda; ā erowiet tekawa memak, me
eko eñame ia aiquen emek iara.
30 Ma auwe, tsin ia ā ogiten wuro-
mwiw, ekeken ñea wo nan ririñ? Tsin
ia wo edua imwirara, tsin ia wo oma-
moōnuw bait edabūk ñana gold, tsin
ia wo ajiōn mem erotum, eko woun
am ōmamouw; amebūn amen tōbwe
re miowuw, rō ōnani tsimorūm bwe
re nimō ōekeow.
31 Bwa A ogiten kaiōt iōñ tekei
nōñit āt on ñea ōgatsi, ñea iōñ in
maga ñea nōñit āt on ñea ōrig an bo-
wab, ñea nōñit āita ñain Zion, ñea
ananu, ñea ere ben mō ūge, Eagadan
gaiū ñage! bwe eadōn būriō ian obwet
amen abab ñame.

ITŪBAÑ 5.

AMWAIMŌ gōrūrō ian medenan
Jerusalem, ma amwam aia ña-
ge, me tsiet, mō ōnani iow eat etañ
ñan ereab ñan ian, bwi ta bwidūga
ma amwa āt eñame ion, me bwi ta
bwidūga ma amwa orowōñ ion ñea
eimwi, ñea ōnani idōb; ma A nan ead
an dūra āita eow ean.
2 Me tsin ia rō ūge, Ñag etsimor
Jehova; re schwōr in tabaite.
3 O Jehova, adaga, mem eō aia
idōb? Wo ogiten ira ūra, me re eō
mwijiña: Wo ogiten ōekeow ūra, mō
rō keō ia rō ōgōg ekereri: rō ōenō-
wewe eken mōra ea epe, mō rō keō
ia re redō.
4 Ma A ūge, Eko emit duwet epo
ñune: rō kabaāt; bwe re eō tsiet me-
denan Jehova, ma an dogor wañara
Gott:
5 A nan naña eñame ñabūn ōkaga-
nado, ma A nat dorer a ūra; bwe re
tsiet medenan Jehova, ma an mwit
añōg wañara Gott. Me epo ñune epo-

da iat ibūriō aebwetsin, me re tsiba
neōra, mō rō mwit aquōreōra.
6 Me ñagan leon in oigaga nan abi
ūra, me wolf in antsiemerin nan wu-
romwi ūra, leopard ñan ōmame ūra
eow ian aūra tekawa memak, inan
ijagin memak ñabūna re metan ina;
bwin ouwak aūra dūra, ma aeōñ ka-
ñeda aūra gōgaro.
7 ¶ Nan ōten aeō ead am dūra? ñai-
ñaim re erowiō, me re schwōr itūrūra
ñabūna deō Gott: ñag A ogiten ōijōiji
ūra n ōtsimor ūra, re mequōr it dūra,
mō rō kekepoda ian an wak ān ñabū-
na āinimwen mwamwaniñ.
8 Tekei ūra pferde ñañena ā ogiten
ōijōiji, ñañen ōñiōñio; ūra memak re
ekekūr tekei pferde ñabūna re teñ
mwamwaniñ a agen aranora.
9 Ōten, A nan eō ōni ūra mō ōeōgi-
da gaiūra bwe dōgin mūñane? aen
ōkōr Jehova: mō ōten, inan eō baña-
gai anū n ōeōgida gait eponñame ion
ñea tekei ñune?
10 ¶ Amwam ewewōda ean ororen,
mi ijababa; ma amwam eō ōeko ma-
men: onuaiw kō ran; bwe deō ūra wōn
Jehova.
11 Bwe ewak ñea Israel me ewak
ñea Juda ar ogiten ririñ ame ibaka
ouwak, aen ōkōr Jehova.
12 Ro ogiten ereriōn Jehova, mō
ūge, Eko bwe deō Ei; me eab ōrre a
gada egae; ma añ eab āt met ipudu-
tūbwin me erōrō:
13 Me ñabūna propheten ri nan
ek'ūra eñin, me eñōg eō mek iara: mi
nan ōūga ririñen a ūra.
14 Me ñagan ūge Jehova ñea Gott
it etar in ake, Bwe dōgin amiā ōrai
ñeijine, kania, A nan ririñ aeō ian
mwim tekei āe, ma A nan eke ewenāe
mibūne eñame, mi nan ōmwaneow
ūra.
15 Kania, A nan ōrean aw epon-
ñame iot atsin ino ogometsiow, O
ewak ñea Israel, aen ōkōr Jehova; ei
eponñame ion ñea oaio, ei eponñame
ion ñea ebweñara, eponñame ion ñea
wo eō tsiet aen, me wo eō tsiñai bet
bita ñea rō pan.
16 Bweren mwin wañara dobonara
tekei ijūb in ima ñea ā baida, te ei
onmwin ūra eñame ñabūn eō badōdō.
17 Me ri nan ōnūetan añe wam

ineded, me wam brot, ñana õan ñaim
eman me ñaim ãn: ri nan õnũen wam
schafe me wam rinder; ri nan õnũen
wam vitis, me wam ficus; ri nan ija-
toweduõt ipudutũbwin wam tekawa
ñana ã ororai, ñana wo õreit ekeidu-
wen.
18 Me ean bũm ana Jehova ũge, A
nan eab õekeow õkõr mamemiã.
19 ¶ Me ean ñaga, tsin ia amwa
ũge, Adaga Jehova ñea wõra Gott
eririñ a gada mũñane? wo nan ũge a
ũra, Tekei ñag amwa ogiten erowiõ,
me tsiõ itũrit ani ibũn ekae ũbwemiã,
nan õũga bet amiã tsiõ itũrit erate-
quõ eat eb ñabena deõ ũbwemiã.
20 Amwam õpõpan ñune eow iat
ewak ñea Jakob, mõ õpapi iow i Juda,
mõ ũge,
21 Amwam kaiõt bitune ñage, O
ñamiã eñame ñabũn õkabaãt, me eko
amiã man; amiã ñabũn etsimine me-
miã, ma amwa eõ ãt; etsimine ijũñe-
miã, ma amwa eõ kaiõt;
22 Õten, amwa eõ miow bwe dõgũ?
aen õkõr Jehova: õten, amwa eab rõ-
raõ ian meõ, Aña ñea A totu eraũrõ
bwe enim ekei mwitet ijited, eat edo-
gor ñea eko tokin, bwe e nim eõ riow
ean? me ñaga bet emeiwida ñanin, e
eõ kona bet edoganigae; ñaga bet ro
bururu, re eõ kona n riow ean.
23 Me eponñame ñune etsimine bũ-
riõũn in keõ mõ kañaba; rõ winbara
me re nuawen.
24 Me re eõ bet ũge ian bũriõũra,
Amõ miow Jehova ñea wõra Gott,
ñea etotow weron ñaran adamonin
me ñarana magin ean an dae; ñea
eraña wochen it edae ñana ã idit a
gada bũmin.
25 ¶ Amiã ibaka ogiten õeiwidõan
mũñane imin, ma amiã dũra ogitet
dug tsinimiã imin ñan omo.
26 Bwe ã ãt eñame ñabũn ebaka
inimagen aeõ ñame: rõ kame tekei
amen ibweb imin õeta ñabũna rõ
karaõe; re jen aũra atarõ, me re ime
eñame.
27 Tekei ebwer ñea oquet imin õeta
ian, õũga bet aũra wak bwo oquen
iat itsitsino: me ñagan ra aeõñ kaga-
nado,ma aeõñ ebak emit duwõra.
28 Rõ ñab mõ rõ babaõ; eh, rõ gõrõ-
marũm in ririñ imin ñan ebaka: re eõ
õmeata kõr añõget imin, ñea añõgõra
ñabũn ema etõñũra, bwe re nimõ gei-
dawianaw; me re eõ gadõbwei mwiten
añõgõra ñabũn õga bũriõũra bwe dõ-
gin an eko emit duwõra.
29 Õten, A eab naña ũra n õeõgida
gaiũra bwe dõgin mũñane? aen õkõr
Jehova: õten, ã eab bañagai anũ n
õeõgida gait eponñame ion ñea tekei
ñune?
30 ¶ Õrre eowen eat eb imin ñea
õkamadauniñ mõ kanani:
31 Ñabũna propheten rõ õrai eñõ-
gen propheten in tabaite, me ñabũna
priester rõ mwit añõg eow ian bõra;
ma aeõ ñame re ãeñ iõ õũga: me eke-
ken ñea amwa nan ririñ eat tokin?

ITŨBAÑ 6.

AMWAIMÕ gõrõ mõ õtsimor gamiã,
amiã ñabũna ibwibwin Benja-
min, atsin ijugagain Jerusalem, ma
amwam kaeõñ dobu i Thekoa, ma
amwaimõ gadeijida ãñiden i Beth-
Cherem, bwi ibaka õreit õtatõ met
atsin edõgen apwewa, me ijababa ñea
ouwak.
2 A nat atow ãita ñea omo aiaen
me emenũm, ãita ñain Zion.
3 Ñabũn amen raña schafe me wa-
ñara epowi ri nan naña ãita: me ri
nan gadeijida aũra wak dedegai eat
erũrũn memak bwe re nim iwitsiow;
ri nan ijeiji eat eñõra memak.
4 Amwaimõ gadauw gamiã ma ake
a; amwa riapaeda kõ bwa amõ roga
ijeaquõ. Eagadan gaida! bwe ema-
gen aran, ma aeõñ raquõ tũr in antsi-
emerin.
5 Amwa eogoda kõ bwa amõ roga
a ũra ijõbũm, ma am ijababa wakin
ñana palãste.
6 ¶ Bwõ õũge aen Jehova Zebaoth,
Amwaim taide dabwike, me ririñ ewe-
dũdũ itañin Jerusalem mi iwitsiow:
ñaiune tekawa ñea nat agada gain;
ekaroe memak emek ijugagain.
7 Tekei ebõken eren ñea oburoda
bõken, õũga bet Jerusalem ñag obu-
roda an ibaka; ã kaiõt itiritir me
epaba imin ian; eõ toki n mek ian
meõ earak mi iwitõ.
8 O Jerusalem, wo nim kereri, bwa
ñam eiwidõ bũriõ atsin itũrũm ma A
eõ ãeñuw; bwi ta bwidũga ma A

ek'auwe etañ ñea õgadaqua, eb ña-
ben eko ñamen.
9 ¶ Õũge aen Jehova Zebaoth, Ri
nan õdẽrederidan añe iquiquin Israel
tekei vitis: wo nim iwid bem tekei
amen inededei quan vitis eada ian an
bwer.
10 Ijegen ñea A nimõ dorer a me
wereri, bwe re nim kaiõt? kania, ã
eõ tow ijũñõra, me re eõ kona n
kaiõt: kania, aen Jehova ekeijiet imin
ñea ã miowi eow itũrũra; eko aũra
ibibõki ean.
11 Me ñagat ã oquenõnõ egirowin
Jehova; A ñijiten ijen bũriõ: irũbõke-
du a kõ eoniñ ñabũn ian medena, me
ea epo't dedemaro; bwi inan onuaiw
bwe edenigae eman ma agen, me
eñaben eman me eñabarara.
12 Inan õpaeatu aũra wak me eke
at eñame ibũn, mũ ũbwiõra bet ma
agõra; bwa A nan ere beõ ea ñamen
ean eb une, aen õkõr Jehova.
13 Bwũ ũra memak rõ õñaneme n
teñ imin, ñabũn ejõñ me ñabũn ogo-
da; me re tsitsino memak ñabũna
propheten me priester.
14 Ti iju aigetow õtsimoren aeõ ña-
me atsin itũrũra atsin ean witõra, mõ
rõ ũge, Iow, iow; me eko betibet iow.
15 Õten, rõ gadũkũrañ ñaga re ri-
riñ imin ñea eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr? ekeow, re eõ bet gadũkũrañ ia
aigetow, me eõ bet boq mõra: me ña-
gan ri nan pudu inimagõra ñabũna ro
pudu; ri nan ariwa eat ibũm ñabũmin
A õni ũra bwa A nim õeõgida gaiũra
ean, aen õkõr Jehova.
16 Õũge aen Jehova, Amwaimõ
weijo iat emedena me terõ, ma
amwam ũdõt emedena õbwe ino emek
emedena ñea omo; ma amwam õd
ian, amwa nan kona õnanon animiã:
mõ rõ ũge, Ama eab dũgidugo ian.
17 Ma A õweijoran a gamiã amen
ober, *ma A ũge,* Amwam kaiõt nõñit
dobu; mõ rõ ũge, Ama eab kaiõt.
18 ¶ Me ñagan amwam kaiõt, amiã
ñabũna eponñame, ma amwam tsiet
imin ñea emek inimagõra, ñamiã ete-
binñame.
19 Kaiõt kõ, O eb: kania, A nan
õreat egae ea eponñame ñune, me
quan bũriõũra, bwe dõgin aũra eõ
kaiõt aeõ, mõ rõ keõ a aeõ dogor.

20 Iña woun an õrre ame ekabo
atsin Seba, me kalamus atsin eat eb
ñaben ogoeow? A eõ ãeñ amiã wim in
jiũiow, ma A eõ ibibõkiei amiã wim.
21 Me ñagan Jehova ũge, Kania, A
nan ñaeow imin in katsiriwa ian
obwen bitune epo; me ñabũna etõñin
me ñain ri nan tsiriwa epo; me ñabũn
aranon me dañan ri nan ekeow.
22 Õũge aen Jehova, Kania, epo ion
õñaũt atsin apwewa; me inan õme-
mõrida eponñame iot atsin inũmwit
eb.
23 Rõ õgõg dobonara me ekado; re
tiritir, me eko aũra auwãteget eña-
me; ma aũra oruõr tekei *bururut*
emago, mõ rõ gõr animwen pferde;
ũra memak rõ õtate ũra tekei eñame
ian obwet ubo n ake, bwe re nim iwi-
tsiow auwe, O ãitunuwe ñain Zion.
24 Ama ogiten kaiõt an ñow dagan;
õrũen bema: opudu añen gama eroe
me emaga, tekei ãt on ñea õgatsi.
25 Amwam eõ ñow eat etañ in kiãõ,
ma amwam eõ dũgidugo ian medena;
bwe emek ina wañara pudutũbwin
barũeda, mi imin ñan õkanani itirũ-
rũda memak.
26 ¶ O ãitunuwe ñain aeõ ñame,
quarai kõ dedegai ereab iren, me wo
nim pae eow iat emarañata: wo nimõ
ririñ ekaraququõ bwe dõgũm, tekei
nõñien ñait eñame ñea aiquet erak,
ñea ekaraququõ ouwak; bwi nan epar
in õrre a gada amen paba imin.
27 A ogiten ririñ aw turris ion, me
tekawa ion ñea ã ororai inimagen aeõ
ñame; bwe wo nim tsiet mõ õij de-
deũra.
28 Ũra memak amen kañaba ñabũ-
na rõ keõ, re dũgidugo n wiwibaõ;
ũra doborage me debitsi: ũra memak
re ririñ ñea ebaka.
29 Edaururida eñat itsitsiw ãe; ãe
õmwaneow epengato: eko woun aũra
kadereder; bwe re eõ uda ñabũn eba-
ka.
30 Inan ij egõra bwe silber ñana ã
miowi, bwina Jehova emiowi ũra.

ITŨBAÑ 7.

ENÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñeijin ũge,
2 Wo nimõ weijo inimen maneabin
Jehova, me wo nim õrarai iow ina

mineijine eñõg, mõ ũge, Kaiõt kõ aen
Jehova, amiã memak ñabũna Juda,
amiã ñabũn amwa metu ian bitune
metewak bwa amwaimõ taramawirei
Jehova.
3 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, Amwaimõ õeimwi de-
demiã ma amiã makur, ma A nan
kaeõgei gamiã bwa amwaimõ mek
eat etañ ñune,
4 Amwam eõ tũebõt eñõgen tabai-
te, ñeijin ũge, Maneabin Jehova,
maneabin Jehova, maneabin Jehova,
mũñane.
5 Me tsin ia amwa õeimwi õkõr de-
demiã ma amiã makur, me tsin ia
amwa mwit añõg õkõr inimaget eña-
me ma aranon;
6 Tsin ia amwa eõ oroe eratequõ,
me ñea ema etõñin, me ãn ñea eman
agen, me eõ õkae era ñan eko dũrain
eat etañ ñune, me eõ edegeri eani
ibũn mõ õeõgida gaimiã eow ean:
7 A nan kaeõgei gamiã bwa
amwaimõ mek eat etañ ñune, eat eb
ñaben A oija amiã bagadugu, atsin
ñago me ñago, me eko tokin.
8 ¶ Kania, amwa tũebõt eñõgen ta-
baite ñan eko imin okowõñ.
9 Õten, amwa teñ torere, ma abab
ñame, me mequõr it dũra, me schwõr
in tabaite, me jiũiow iwim obojarara
ea Baal, me edegeri eani ibũn ñabũn
amwa eõ tsiet,
10 Mõ õrre me weijo ian meõ iat
dõmaneab ñune, ñea ã emwinõn egõ,
mõ ũge, A õtsimorien gama; bwa
amwaimõ ririñ mũñane memak ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr?
11 Õten, bitune dõmaneab ñea ã
emwinõn egõ eijiet ũbwõra amen to-
rere ian memiã? Kania, Aña, ñea
Aña kõr, A ogiten ãt, aen õkõr Je-
hova.
12 Ma amwaimõ nuaw ñage me
naña eñõ i Silo, ino A kaeõgei egõ
bwe enimõ mek ina ñago amo, ma
amwam aia bita ñea A ogiten ririñ a
bwe dõgin ibakain aeõ ñame ñabũn
Israel.
13 Me ñage, ñag amwa ogiten ririñ
mũñane emakur memak, aen õkõr
Jehova, me ñage A dorer a gamiã,
ma A kõri'ridat dorer, ma amwa eõ
teñ kaiõt; me ñage A emwemwin ga-
miã, ma amwa eõ bet ũrũr ia aige-
tow:
14 Me ñagan A nan ririñ a bitune
dõmaneab ñea ã emwinõn egõ, ñea
amwa õreit ekeiduwen, me ea etañ
ñea A oija gamiã ma amiã bagadugu,
tekei A ogiten ririñ a Silo.
15 Ma A nan eatow gamiã atsin
ian meõ, tekei aeõ ogiten eatow
etsietsimiã memak ñabũn an karig
Ephraim.
16 Me ñagan wo nim eõ tetaro bwe
dõgin mibũne eñame, me wo nim eõ
nõñi ũra me tetaroei ũra, me wo nim
eõ egegaeãõ bwe dõgũra: bwa A eab
kaiõt aem.
17 ¶ Adaga, wo eõ ãt bita ñea re ri-
riñ iow ian kawan Juda mi ian mede-
nan Jerusalem?
18 Ñabũna ñaiñaiũra rõ kekepo we-
nãe, me ñabũna etõñũra rõ õtate ãe,
me ñabũna ãn re parabar mehl, bwe
re nimõ ririñ kuchen ea ãita uea n
ianweron, me bwe re nim idot iwim
in nim ea eani ibũn, bwe re nim õda-
madamõ.
19 Õten, rõ õdamadamõ? aen õkõr
Jehova; õten, deõ tũ ũra eõdama-
dam ũra, bwe enimõ manamaneañ
mõra?
20 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Kania, inan idotu aeõ egirow
ma aeõ damadam eat etañ ñune, eat
eñame, me eat imin gõgõrõ, me eat
imin erõ eat etañ in kiãõ, me eat quat
emwarere; mi nan pwij, me ã eab ko-
na n abi.
21 ¶ Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel: Amwaimõ baeni amiã
wim ma amiã wim in jiũiow, mõ kõ
duwen.
22 Bwa A eõ dorer a amiã baga-
dugu, ma A eõ pan a ũra eat ibũm
ñabũmin A õmeatan ũra ean eben
Ägypten añõget iwim in jiũiow mi
iwim:
23 Ma A pan a ũra ñeijine, ñeijin
ũge, Amwam kaiõt aeõ, ma A nan
eke Aña wamiã Gott, ma amwa nan
eke gamiã aeõ ñame; ma amwaimõ
dũgidugo iat emedena memak ñea A
pan a gamiã, bwa amwaimõ geida-
wianaw.
24 Me re eõ kaiõt, me re ekam oija
ijũñõra, me re dũgidugo tekei ma-

ran būriōūra, me enōwewen būriōūra
ñan ebaka, mō rō gōgaro me re eō
nuaw.
25 Atsin eat ibūm ñabūmin amiã
bagadugu re metan ean eben Ägypten ean ea ñabūmine, A ōijōn a ūra
aeō tsiō ñabūna propheten, eat ekōri' rida mō ōijōn ūra eat ibūm aeoweaeow:
26 Me re ekam kaiōt aeō, me re eō
oija ijūñōra, mō rō ōenōwewe tereōra: rō ōgōg deden ñea ebaka eken ea
aūra bagadugu.
27 Me wo nim ōrai a ūra mūñane
eñōg memak; me ri nan eab kaiōt
aem: me wo nan emwin ūra; me ri
nan eab ūrūr aw.
28 Me wo nim ūge a ūra, Ñaiune
eponñame ñea ekam kaiōt aen Jehova
ñea wañara Gott, me ekam ōgōg ekereri: ōūeduèt iduwen, me ã eatowet
atsin ian mwūra.
29 ¶ *O Jerusalem,* wo nimō mwit
tūbūm, me eatow, mō ōbūida ekaraququō eat etowedūdū ñan eko wen;
bwi Jehova ogiten keō a me erowi
edet ñea E egirow a.
30 Bwe ibwibwin Juda ro ogiten
ririñ ñea ebaka ian meō, aen ōkōr Jehova: ro ogiten ñaeow wañara imin
ñan eimwi bwe ã nimō miowi ōkōr iat
dōmaneab ñea ã emwinōn egō, bwe
re nim ōkanakanen.
31 Mō rō wei etañ ñan ogoda i
Thopheth, ñea emek ian an pañ ñain
Hinnom, bwe re nim jiūiow ñaiūra
eman me ñaiūra ãn, ñea imin ñea A
eō pan, me eō ōrre bet eow ian aeō
kamarar.
32 ¶ Me ñagan, kania, ōrret ibūm,
aen ōkōr Jehova, ñaga inan eō gauwei ij egen bwe Thopheth, ōa An pañ
ñain Hinnom, mi inan eke Epañ in
Enemama: bwi inan iriedu ñabūn ema
i Thopheth, ea an eko ijuw etañ *in
iriedu.*
33 Me gatduwen mibūne eñame nan
ekei ōat imin ōeta n ijōñin ianweron,
mi imin gōgōrō n eat eb; me eko ion
enim ōmamūr ūra.
34 Ma A nan ideijida ederōgōg in
idōdō me ebanareb in idorodoro, ma
aet amen ijad ma aet ãn ñea ōren
mere atsin ian kawan Juda memak
ma atsin ian medenan Jerusalem;
bwe eb une nan ekei etañ ñea ōgadaqua.

ITŪBAÑ 8.

JEHOVA ūge, Eat edae ñaga, ri nan
irida rōn ñabūn uea n Juda, me
rōn ñabūna prinzen, me rōn ñabūna
priester, me rōn ñabūna propheten,
me rōn ñamen Jerusalem, atsin iat
ūbwōra;
2 Me ri nan ijijetow añe ian met
equan, me maraman, me detañ in
ianweron memak, ñana rō ōreita ãeñ,
ñana re tsiō itūrūra, ñana re edegeri,
ñana rō ōnani, ñana re taramawirei:
ri nan eab ebwepo, mi inan eab iriedu
ūra, me ri nan ta bwibwija eow añe.
3 Me inan ãeñ eket ima ea itsimor
eow itūrūra ñabūna iquiquiri bitune
epo n amen bwieni ñun ebaka, ñabūn
ōreñō eat etañ ñan A ededegeri ūra
aeow ean, aen ōkōr Jehova Zebaoth.
4 ¶ Me wo nim ūge a ūra, Ōūge aen
Jehova: Nan pudu èñame, mō ōten,
re eab gauwei eogoda? ri nan iwidō
eanuaw, mō ōten, re eab gauwei
eredō?
5 Me dōgit ekeken ñag ōgōgaro ñamen Jerusalem eat egōgaro ñea eko
tokin? rō ōkebet ōōaio itsitsino, me
re eō teñ redō.
6 A kaiōten ma A kaiōt, me re eō
ōrai eñōg eimwi: eko eñame ion ñea
eiwid būriōūn me mwijiña bwe dōgin
an ibaka, mō ūge, Ekeken ñea A ogiten ririñ? ūra memak re iwidō a itowōra, tekei pferd ñea ōgōrōmwijūmwij eat ubo n ake.
7 Eh, ciconia in *ijōñin* ianweron
etsiet an dae ñea ã idit; me trugōn
me grus me hirundo arei tsiet aūrei
dae in redō: ma aeō ñame re eō tsiet
an dogor Jehova.
8 Ōten amiã ūge, Ama man, ma an
dogor Gott emek itūrima? Me, kania,
an feder in tabaite amen edar ro ogiten eare ebaite.
9 Eñame ñabūn ōman rō gadūkūrañ, re inuwowi me ã ōgōgien ūra:
kania, ro ogiten keō a aen Jehova,
me eman keken ñea emek iara?
10 Me ñagan A nan oija eñame
ibūn agōra, mū ūbwiōra ea ūra ñabūna ri nan ōgōg: bwū ūra memak
rō ōñaneme n teñ imin, ñabūn ejōñ me

ñabūn ogoda, re tsitsino memak ña-
būna wañara propheten me priester.
11 Mi ti ijuw aigetow ōtsimoren
aeō ñame eow itūrūra atsin ean witō-
ra, mō rō ūge, Iow, iow; me eko beti-
bet iow.
12 Ōten, rō gadūkūrañ ñaga ro ogi-
ten ririñ imin ñea eimwi bwe ā nimō
miowi ōkōr? ekeow, re eō bet gadū-
kūrañ ia aigetow, me eō bet boq
mōra: me ñagan ri nan pudu inima-
gōra ñabūna ro pudu; inan ōraijedu
ūra eat edae in ōeōgida egae, aen
ōkōr Jehova.
13 ¶ A nan ǫekeow ūra memak, aen
ōkōr Jehova: nan eko quan vitis,
mi nan eko bet quan ficus, mi nan
ūbwe ren; mi nan eko atsin itūrūra
imin ñan A oija ūra.
14 Adag añ ta megeda *n ijijada?*
amwa ebwepo kō bwa am metu a
tekawa ñana ā ororai, ma am eō
mōmwi ina: bwi Jehova ñea wōra
Gott eō ōmōmwien gada, mō Ō ōrenō-
ten gada ret' imin erō ñaōena eaku,
bwin añ ogitet dūra ea Jehova.
15 Añ ta daiñ iow, me ekeowet
imin ñea omo; añ ta daiñ bet edae in
katsimor, me, kania, ei imin in kami-
ow!
16 Ā kaiōt atsin i Dan bururun
bodin wōn pferde: eruwiruwō eb bwe
dōgin an ōkakōr mwin an ñame ña-
būn oaio; bwō rō ōrren, mō rō ōmwa-
neowet eb mi imin memak ñan emek
ean; tekawa mi imin memak ñan
emek ian.
17 Bwe, kania, A nan ōijotow ini-
magemiā schlangen me basilisken,
ñana ā eab kona't tsibe; me ri nan
otoj gamiā, aen ōkōr Jehova.
18 ¶ O karenaga ma A kona n ōbebe
būriō mō ōeañida aeō mwijiña! eadōn
būriō ia.
19 Kania, an tui in iōñ āita ñain
aeō ñame atsin eat eb ñaben ogome-
tsiow: Adaga, Jehova eō mek i Zion?
ōten, wōn uea eō mek ian? Dōgit
ekeken ñaga rō ōdamadamō eow ean
wañara ijor in ani ñana ā inine, mi
imin ñan ekae ñan eko woun?
20 Enuawet ineded, me etokiet
edae in kūñijow, me ā eitsiōk bet
ōtsimor gada.
21 A maga bwe dōgin an maga āita
ñain aeō ñame: A karaququei; ma A
inuwowi.
22 Adaga, eko ekōgōmwe i Gilead?
adag, eko amen kōgōmwe ina? ma
adag ōūga ñan ekeow ōtsimoret āita
ñain aeō ñame?

ITŪBAÑ 9.

O KARENAGA me ekei ebōk tūbū,
mū karenaga me ekei burodaūt
erenime meō, bwa A nim iōñ ijeaō mi
ijōbūm bwe dōgin abiet āita ñain aeō
ñame!
2 O karenaga ma A kona eñō n
ōnano eat etomagage ñea eñat amet
dūgidugo; bwa A nim erowi aeō ña-
me, me nua atsin itūrūra! bwū ūra
memak amen mequōr it dūra, ūra epo
ion ñea ebaka deden.
3 Mō rō ōbaño eora tekei wañara
dobonara bwe re nimō baite, me ra
aeōñ oaio eat eb, me deō ia dōgit idu-
wen: bwe re nua atsin eat ibaka ion
ea ibaka ion, me re eō tsietō, aen
ōkōr Jehova.
4 Amwam kanakania aranomiā, ma
amwam eō tūebōt etsietsimiā ia ai-
quen; bwe etsietsimiā memak ri nat
tsitsino, ma aranomiā memak re dū-
gidugo n wiwibaō.
5 Me eñame memak ri nan baitej
aranora, me ri nan eō pat iduwen: tū
ūra wereri eora bwe re nimō baite;
rō ōeago ūra eat iririñ ñea ebaka.
6 Eñam in mek emek inimaget itsi-
tsino; eow ean aūra tsitsino, rō keō
ia re tsietō, aen ōkōr Jehova.
7 Me ñagan ōūge aen Jehova Ze-
baoth, Kania, A nan ōtar ūra, mō ōij
ūra; bwi iña ijuw dedeū bwe dōgit āi-
ta ñain aeō ñame?
8 Eora tekei mwit dobonara ñan
ōkama; re dorer it tsitsino; ion o edo-
rer a aranon iat idōb ean mwin, mo o
quoquai iow ian būriōūn.
9 ¶ Ōten, A eab ōni ūra mō ōeōgida
gaiūra bwe dōgin mūñane? aen ōkōr
Jehova; ōten, ā eab bañagai anū mō
ōeōgida gait eponñame ion ñea tekei
ñune?
10 A nan ōbūida iōñ me ekaraququō
bwe dōgit etowedūdū, me ekamwiji-
narū bwe dōgin ebet etomagage,
bwina ā jiūiowen, me eko ion ñea
edūgidugo n ōd ijugagaiūra; me eña-

me re eō kona n bet kaiōt nōñit kūhe;
ōgōriet imin ōeta n ijōñin ianweron
mi imin gōgōrō n eat eb, me re nua-
wen.
11 Ma A nan eke ewedūdū Jerusa-
lem, eñōra n mek schakale; ma A nan
ōgadaqua kawan Juda, mi nan eko
ñamen.
12 ¶ Ijeget amen man ion, ñea oko-
na n tsiet ñune? mi ijegen ñea mwin
Jehova ogitet dorer a, ñea okona n
pōpan? dōgit ekeken ñag emat eb me
ā jiūiow tekei·etomagage, me eko ion
ñea ōd ijugagain?
13 Mi Jehova ūge, Bwina ro ogiten
erowi aeō dogor ñea A ogiten ñaeow
ian mōra, me re eō eraban aeō, me re
eō bet dūgidugo ian;
14 Bwe re eraban enōwewen bū-
riōūra, mi jorin Baalim, ñan amebūna
etōñūra ōwereri a ūra *bwe re nimō
taramawirei ūra:*
15 Me ñagan ōūge aen Jehova Ze-
baoth, ñea Gott in Israel, Kania, A
nan ōijōijiōn wermut mibūne eñame,
ma A nan ōrenōn ūra ret' imin erō
ñaōena eaku.
16 A nan ōbabareow bet ūra inima-
get eponñame, ñan ūra ma amebūna
etōñūra re eō tsiet, ma A ōdōn iru-
wūra ipudutūbwin, ea aeō ōekeow
ūra.
17 ¶ Ōūge aen Jehova Zebaoth,
Amwam kamarar, mō ōni ān ñabūna
āinimwen karaququō, bwe re nim ōr-
re; ma amwam ōni āinimwen kama-
man, bwe re nim ōrre:
18 Me re nim kapapar, me re nim
ōbūida ekaraququō bwe dōgida, bwe
enimō gōrūredun ian meda erenime,
me bwe witin meda enim ōtsinago
erenime.
19 Bwa A kaiōt eiñōñ in karaququō
atsin ian Zion, ñeijin ūge, Ōtet deden
wuromwieda! ouwak ada maneañ,
bwin añ erowien ūbweda, bwina ro
ogiten ōmeiwatu eñada n mek.
20 Amwam kaiōt bet ñage aen Je-
hova, O amiā ñabūna ān, mi ijūñemiā
enim ōgōg aen mwin, ma amwaimō
wereri a āinibūna ñaimiā iōñ in kara-
ququō, ma amwaimō wereri a arano-
miā memak iōñ in kamwijiña.
21 Bwi ima ewewōdan ian ada wi-
nōr, me emetuen ian wōra palāste;
bwe e nimō ōekeow eoniñ atsin aton,
me dedemaro atsin iat emedena.
22 Dorer kō, Ōūge aen Jehova,
Gatduwet eñame ri nan pudu me
ek'ūra ibwija añe, mi tekei weizen
iwūrin eiwin a iat ebe iruwit amen
ineded, me eko ion enimō ōebwepoi
ūra.
23 ¶ Ōūge aen Jehova, Amen man
enim eō raitsit ian an man, ma amen
oaio enim eō raitsit ian an oaio, ma
amen ebak emit duwen enim eō rai-
tsit ean ebakin emit duwen.
24 Me ñea eraitsit, e nimō raitsit
bwe dōgin ñune, ñag ō man, me
etsietō bwa Aña Jehova ñea A ririñ
eō earañame, mi imwit añōg ñea ei-
mwi, me emo, eat eb; bwa A ibibōki
ean mūñane, aen ōkōr Jehova.
25 ¶ Jehova ūge, Kania, etūretet
ibūm ñan A nan ōeōgida gait eñame
memak ñabūna ā eō tow:
26 Ñabūna dei Ägypten, me dei Ju-
da, me dei Edom, mi ibwibwin Am-
mon, mi ibwibwin Moab, me eñame
ñabūna ā mwit matijūñōra, ñabūna
re mek eat etomagage; bwe ā eō
tow eponñame memak, me ewak me-
mak ñea Israel ā eō tow ian bū-
riōūra.

ITŪBAÑ 10.

AMWAM kaiōt eñōg ñeijina Jehova
ōpan a gamiā , ñamia ewak ñea
Israel:
2 Ōūge aen Jehova, Amwam eō we-
reri a gamiā dedet eponñame, ma
amwam eō inuwowi n miow bwe dō-
git itema ñan ianweron; bwe epon-
ñame re inuwowi n miow bwe dōgin
mūnane.
3 Bwe eko wout dedet eponñame;
bwe eñame ion eaij iow oigaga imin
erō eōen, makurin bet' amen makur
eow eat eta.
4 Rō ōmamoōn silber me gold, mō
rō ōgōgōt enear me hammer bwe
enim eō ruwiruwō.
5 Re ewōgejūgej tekei ini eōen, me
re eō kona edorer: ā ōbū ūra, bwina
re eō kona idūgidugo. Amwam eō
miow ūra, bwe re eō kona n ririñ ñea
ebaka, me eko bet ririñen ñea omo
iara.
6 O Jehova, eko kōr ion ñea tekei

Auwe; Wo kaganado, mõ õkaganado
bet egõm iat oaio.
7 Ijeget on ñea eõ miow Auwe, Au-
we ñea wañara Uea eponñame? bwe
eimwi deden ñune Itũrũm: bwin eko
ion tekei Auwe inimagen ñamet epon-
ñame memak ñan etsimine manũra,
mi inimaget deden uea memak.
8 Bwõ rõ õgõg dedet imin gõgõrõ
mõ rõ kabaãt: ei ekereri añõget ijor
in ani, tõ kõr edabwike irõñin.
9 Etsimine silber ñea ã ogogge
õgerõger ñea ã õtsin Tharsis, me gold
atsin Uphas, ñea an makur eñame
ñea etõ ben iõ õmakur, me bet' amen
ogog gold, aũra karawin ei atsitaba
me mwiraro; mũñane *ijor in ani* me-
mak ũra an makur amen man.
10 Mi Jehova ei õkõr Gott ñea idu-
wen: Ei õkõr Gott etsimor, me Ei
Uea ñea eko tokin: õbakoro eb eow
ean an egirow, me eponñame re eõ
kona n weijo ian obwen an dama-
dam ñea eimwi.
11 Amwam ũge a ũra, Eani ñabũ-
na re eõ ririñ ianweron me eb, ri nan
ekeow atsin eat eb, ma atsin ijõñin
ianweron.
12 E ririñ eb eow ean waion, Õ
õweijo-oaio eb memak eow ean ma-
nin, mõ Õ keweõei baibain ianweron
eow ean an tsiet imin:
13 Tsin iõ Õ patow ean aen, nan
tsimine an earearũõ ebõk ianweron;
O ota denañ atsin inũmwit eb; E ri-
riñ eitsin bwe enim eke dañan weron,
mõ Õ õijõn eñit atsin eat eñan wõn
imin.
14 Eñame memak re ek'ũra imin
gõgõrõ me eko aũra man; me ã õga-
dũkũrañ memak amen õgõg gold eow
ean wañara ijor in ani ñana ã õtar,
me eko eõnano iara.
15 Eko woura *bwũ ũra* emakur it
tsitsino: tsin iõ õrre edae in õni ũra
mõ õeõgida gaiũra, ri nan ekeow.
16 Eõ kõũga dedet Dũbañit ibwi-
bwin Jakob; bwe Ei amen ririñ imin
memak; mi Israel ei earõeni ñabũn
an ñame: Jehova Zebaoth egen.
17 ¶ Wo nimõ õebwepoi wam imin
ñan uwadam atsin eat eb, O auwe ñea
wo mek iat tekawa ñea ã ororai.
18 Bwõ õũge aen Jehova, Kania, A
nan tsiwaijida ñamen ean eb une eat
edae ñage, ma A nan oroe ũra, bwe
re nimõ nimõn.
19 ¶ A maraijan bwe dõgin magaiũ!
okowõñõn witõ: ma A ũge, Roiũ õkõr
ñune, me eimwi bwa A nim ijen bũ-
riõ ean.
20 A wuromwi aeõ wak dedegai,
mõ õmwimwijowen wan aeõ wak:
emetaten itũrũ ñaiũ, me ekewen ũra:
eko ion ñea enim kan gadũg wan aeõ
wak, me ñea enim kan ijida bõñeãõ.
21 Bwe ñabũna hirten re eken ũra
imin gõgõrõ, me re eõ ũdũdõn Jehova
bwe re nim kereri: me ñagan re eõ
geidawjianaw, me eijijepaõen memak
wañara schafe.
22 Eiñõñeiet enañen ake, kania,
õrren, mi iribañañ ñea ouwak atsin
eat eb ñaben apwewa, bwe re nim
õgadaqua kawan Juda, ñana eñõra n
mek schakale.
23 ¶ O Jehova, A tsiet medenat
eñame bwe eõ mek ian ñei: deõ wõt
eñame ñea edũgidugo bwe enimõ õei-
mwi ereãn ijõñin.
24 O Jehova, Wo nim õrõweiõ, mi
iraeõ iat imwit añõg eimwi; deõ ian
am egirow, bwi ta bwidũga me Wo
õekeowõ.
25 Wo nim idotu am tiritir ean hei-
den ñabũna re eõ tsietuw, me eat epo
n amen bwieni ñabũna re eõ emwe-
mwin egõm; bwo ro ogiten õmwa-
neow Jakob, eh, ro ogiten õmwaneow
mõ õekeow, mo ro ogiten ijababa
eñan in mek.

ITŨBAÑ 11.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñeijin ũge,
2 Amwam kaiõt añõgen berith ñune,
ma amwaimõ dorer a ñamen Juda me
ea amen Jerusalem;
3 Me wo nim ũge a ũra, Õũge aen
Jehova, ñea Gott in Israel: Nat agada
gait eñame ñea eõ kaiõt aen berith
ñune,
4 Ñan A pan a amiã bagadugu atsin
eat ibũm ñabũmin A õmeata ũra atsin
Ägypten ean, atsin iat om ñea debi-
tsi, ñag A ũge, Amwam eraban aeõ,
me ririñ, tekei imin memak ñan A
pan a gamiã: amwa nan eke gamiã
aeõ ñame, ma A nan eke Aña wamiã
Gott:

5 Bwa A nim oduwet eñõgen schwõr
ñeijin A ogiten õrai a amiã bagadugu,
bwa A nim oija ũra eb ñaben õgõrũrõ
ikimama me meli ean, tekei ñabũ-
mine. Ma A õnei ma A ũge, Amen,
O Jehova.
6 Mi Jehova ũge ame, Wo nim õrai
mũñane eñõg memak eow ian kawan
Juda, mi ian medenan Jerusalem, mõ
ũge, Amwam kaiõt añõgen bitune
berith, me edegeri.
7 Bwa A oquaquiõ n wereri amiã
bagadugu eat ibũm ñabũmin A otan
ũra ean eben Ägypten ean, ea ñabũ-
mine, eat ekõri' rida n wereri ũra,
mõ ũge, Amwam eraban aeõ.
8 Me re eõ kaiõt, me re ekam oija
ijũñõra, mũ ũra memak re dũgidugo
ian enõwewen bũriõũra ñea ebaka, me
ñagan A õreatowen eara añõgen me-
mak bitune berith, ñan A pan añen
ũra bwe re nim edegeri, me re eõ
edegeri.
9 Mi Jehova ũge ame, A ãt ega-
goda inimagen ñamen Juda, mi inima-
gen bet amen Jerusalem.
10 Re redõ a an ibaka amebuno
aũra bagadugu, ñabũna rõ keõ ia rõ
kaiõt aeõ; me re nua me re edegeri
eani ibũn me re tsiõ itũrũra; re ija-
baba aeõ berith ñea A ririñ a aũra
bagadugu ewak ñea Israel me ewak
ñea ñea Juda.
11 ¶ Me ñagan õũge aen Jehova,
Kania, A nan õrean a ũra egae, ñea re
eab kona n gõrõwõñ atsin ean; me ri
nan iõñ ame, ma A nan eõ kaiõt aeõra.
12 Me kawan Juda me ñamen Jeru-
salem ri nan nuaw mi iõñ a eani ña-
bũna re ere iwim obajarara ea ũra;
me ri nan eab õtsimor ũra ia aigetow
atsin ean aũra dae in roe.
13 Bwi ta tsitobo ebakin aduwõm
me ebakin wam tekawa, O auwe ñea
Juda, ma amwa ogiten wei dagarae
tekei ebakin kawan Jerusalem, ea
imin ñea õgadũkũrañet eb, dagarae
ñan amwa nan jiũiow iwim ñan obo-
jarara ean ea Baal.
14 Me ñagan wo nim eõ tetaro bwe
dõgit eponñame ñune, me wo nim eõ
õbũida bet iõñ me etetaro bwe dõgũ-
ra; bwa A eab kaiõt aeõra eat edae
ñea re emwemwinõ ean bwe dõgin
aũra roe.

15 Ebaken wõn imit ãita ñea ã
auwã eow Itũrũ ian maneabũ, ñag o
ogiten ririñ imin ñan ebaka ea eñame
ñabũn ebak, me enuawet atsin itũ-
rũm duwõm ñea ebwigaga? Tsin ia
wo ririñ ñea ebaka, wo ibibõki ean.
16 Jehova eij egõm bwe Oliva ña-
õen aditũr, ñaõen edabũk eow ean
quan ñan omo: eow eat aeuwak in
ribañañ, O õte añen ãen, mõ õbabaõe-
due' ran.
17 Bwi Jehova Zebaoth õpaten õeõ-
gidaen gaim, ñea õmaãnuw bwe dõ-
gin an ibaka ewak ñea Israel me
ewak ñea Juda, ñea re ririñ in õeõ-
gida gaiũra, ñag rõ õdamadamõ ean
aũra ere iwim ñan obojarara ea
Baal.
18 ¶ Mi Jehova õmeata ame, ma A
tsietien: me Wo õmeata ame aũra
makur.
19 Mi tekei aña lamm ion ñea eõ
quinõñõg, ñea ã otow eat abab; ma
A eõ tsiet ũra ñaga ro ogiten mwit
aeõra bwe re nim iwitsiowõ, *ñaga rõ
ũge,* Amõ õekeow mũene imin erõ mu
quan, ma amõ eatow atsin ũbwiõra
ñabũna re tsimor, bwe ã nim eõ gau-
wei õmaran egen.
20 Ma Auwe O Jehova Zebaoth,
Auwe ñea Wo mwit añõg, Auwe ñea
Wo õij erũrũt ije mi ibũriõ bwõ õten,
A nan aia õeõgidaen gaiũra eow Itũ-
rũm: bwa A ogiten õmeata aw añõget
dedeũ.
21 Me ñagan õũge aen Jehova n
õpan ñamen Anathoth, ñabũna rõ
õnani tsimorũm bwe re nimõ õekeow,
mõ ũge, Wo nim eõ õrai eñõgen
propheten ian egen Jehova, bwi ta
bwidũga me wo ma eow ian bema:
22 Me ñagan õũge aen Jehova Ze-
baoth, Kania, A nan õeõgida gaiũra:
ñabũna eoniñ in eman ri nan ima eow
eat ipudutũbwin; ñaiũra eman me
ñaiũra ãn ri nan ima eow eat erõrõ;
23 Me re eab rareñõ, ma A nan
õreat egae ea ñamen Anathoth, eat
obweni n õni ũra.

ITŨBAÑ 12.

O JEHOVA, Wo omo kõr ia A ka-
ñaeot aw; ma A tik pan aw
añõget dedeũ; dõgit ekeken ñag õgei-
dawianaw medenara ñabũn ebaka?

dõgit ekeken ñag eow eñame memak
ñabũn ebaka dedeũra?
2 Wo õmaãn ũra, eh, õgõg-ijõñ
awarõra; rõ ñabeda, eh, rõ õrig qua-
ra: Wo tũren ian mwũra, me Wo
goeow atsin eat erũrũn ijõra.
3 Me Wo tsietõ, O Jehova; Wo
tsietõ, me Wo õij bũriõ aw: me wo
nim õnũñinũñida ũra tekei schafe
bwe bait abab, me gadauw ũra ian
obwet ibũm in abab.
4 Õten araquin an mwijiña eb, mõ
õten araquin an ima bũgibũgin eat
etañ in kiãõ? ã õekeowiet imin gõgõrõ
ñan ouwak mi imin õeta bwe dõgin
aũra dũra ñabũna re mek ean, bwina
rõ ũge, I nan eab aia tokida.
5 ¶ Tsin ia wo ogiten keitsit a eña-
me ñabũna re dũgidugo ean nanõra,
me tsin ia ro ogiten õeagouw, nan
õten am kona n keitsit a pferde? me
tsin ia wo mek in iow eat eben iow,
ekeken wam imin inimagen õdabũ-
ken Jordan?
6 Bwe etsiedũm, me ran an wak
etõñũm, ebaka dedeũra ea aw; ra
aeuwak iruwum: wo nim eõ oduwen
aeõra, ogen bet ia rõ õrai aw eñõg
ñan omo.
7 ¶ A erowiowen maneabũ, A eato-
wen ũbwiõ; A totu ian ben barũen
bita ñea ã auwã õkõr eow itũrin anũ.
8 Waña eponñame ekeijien leon in
oigaga; a aeuwak in mwitiow Aña;
me ñagan A aijeneijien.
9 Õten, aeõ eponñame ekeijiet imin
õeta n abab ñea etetõg *ewen?* õten,
imin õeta n abab re tubõñeijien?
amwa nua kõ mõ õebwepoi imin
gõgõrõ n añe, õrean kõ ũra bwe re
nim kamwan ñame.
10 Hirten ñabũn ebak ro ogiten ija-
baba waña eñan vitis, ro ogiten jorga-
geñ dũbañũ, ro ogiten eke etomagage
ñea õgadaqua dũbañũ ñaben omo.
11 Ro ogiten õgadaqua; e eõñ ame,
bwina ã õgadaqua; õgadaquat eb me-
mak, bwina eñame õñaeow bitune
ian bũriõũra.
12 Amen paba imin ri nan õrre eow
eat etowedũdũ ñan eko wen eat eto-
magage; bwa aen Jehova õkamwa-
neow atsin ean mwit eb eran ea mwit
eb eran: eko duwen ñea okona eõna-
no.
13 Ro ogiten kiãõ weizen, mõ rõ
ramwit eõkõñ; ro ogiten ñaeow ũra
iat emaga, me eko imin ia rõ õtsin
añe: ma amwa nan gadũkũrañ bwe
dõgin quan magamiã, bwe dõgin egi-
rowin Jehova ñea oaio.
14 ¶ Õũge aen Jehova ea arano me-
mak ñabũn ebaka, ñabũna re towe
eb ñaben A oija aeõ ñame ñabũna
Israel bwe re nimõ bwien: Kania, A
nan uda ũra atsin ũbwiõra, ma A nan
uda ewak ñea Juda atsin inimagõra.
15 Me tsin ia A ogiten uda ũra, A
nan redõ mõ kananoañei ũra; ma A
nan õredõan ũra, ion o A õredõatow
ũbwien.
16 Me tsin ia ro quõquõn in kereri
deden aeõ ñame, bwe re nim schwõr
ian egõ, *mõ ũge,* Ñag etsimor Jeho-
va; tekei ũra ñaga rõ wereri aeõ ña-
me bwe re nim schwõr itũrin Baal;
me ri nan õweijoratow inimagen wa-
ña eponñame.
17 Me tsin ia re eõ kaiõt, A nan
uda bita eponñame, eat uda n õe-
keow, aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 13.

ÕŨGE aen Jehova ame, Nua kõ mi
tuwab aquaram linon, mo qua-
rai, me wo nim eõ eak iow iat ebõk.
2 Ma A rouw aquarõ tekei aen Je-
hova, ma A quaraijien.
3 Me tik õrre ame aen Jehova ñeijin
ũge,
4 Barũ kõ aquaram ñarana wo
rouw, ñarana wo quarai, me eogoda,
mu ñow Euphrat, me ewewitow ina
iat eraõ eat epe.
5 Ma A nuaw, ma A ewewitowen
itañin Euphrat, tekei bita ñea Jehova
õpan ame.
6 Mi iruwit ibũm ñan ebak, Jehova
ũge ame, Eogoda kõ, mu ñow Eu-
phrat, mõ õbũ atsin ina mũran aqua-
ram, ñaran A pan aw bwe wo nim
ewewitow ina.
7 Ma A ñowen Euphrat, ma A iri
ma A barũien mũran aquarõ atsin
eat etañ ino A ewewitow ean ñago;
me, kania, enamwamwaen mũran
aquarõ, me ekewen woun ia aigetow.
8 Mõ õrre ame aen Jehova, ñeijin
ũge,
9 Õũge aen Jehova, A nan ijababa

an gagoda Juda, ma an gagoda Jeru-
salem ñea ouwak iat deden ñune bet.
10 Eponñame ion ebaka ñune, ña-
būna rō keō ia rō kaiōt aeō, ñabūna
re dūgidugo ian enōwewen būriōūra,
me edegeri eani ibūn me tsiō itūrūra,
me taramawirei ūra, ri nan ek'ūra
mūran aquaram, mi nan eko woura
ia aigetow.
11 Bwi tekei egadiben ñag edūg a
iwūgagat eñame, ōūga bet aeō ma-
kur ñag A ōdūg ame ewak ñea Is-
rael memak me ewak ñea Juda me-
mak, aen ōkōr Jehova; bwe re nim
ek'ūra waña eponñame, ma aeō ka-
ganado, mo ototaāō, me raitsitū; me
re eō teñ kaiōt.
12 ¶ Me ñagan wo nim ōrai a ūra
mineijine eñōg: Ōūge aen Jehova,
ñea Gott in Israel, Inan oquenōt wein
dōbadōr memak: me ri nan ūge aw,
Adag, ama iki ñana inan oqueñot
wein dōbadōr memak?
13 Me wo nan ūge a ūra, Ōūge aen
Jehova, Kania, A nan oquenōt dema-
ñi ñamen eb une memak, ñabūna uea
ñabūna re megeda ian wōn tron Da-
vid, me priester, me propheten, me
ñamen Jerusalem memak.
14 Ma A nan ōakake ūra, ñabūna
etōñin me ñait eman, aen ōkōr Jeho-
va: A eab kananoañei ūra, ma A eab
ñaina ūra, ma A eab auwātegōra,
ia A nim eō ōekeow ūra.
15 ¶ Amwam kaiōt, mō ōtō ijūñe-
miā; amwam eō gagoda; bwe edore-
ren Jehova.
16 Amwam oija Jehova ñea wamiā
Gott itsitaō, ñag E eitsiōk ōrig itūr,
ñag eitsiōk tsiriwa nanamiā eow eat
etowedūdū ñan animwen; me ñag
amwa ōnani iaō, I nan ōpaeatu me
eke itūr in ima, mi I nan ririñ me eke
itūrūgago.
17 Me tsin ia amwa eō teñ kaiōt,
anū nan iōñ eat etañ ñan eō nūñida
bwe dōgin amiā gagoda; me meō nan
oouwak an ōōkae erenime, mi nan
gōrūredu renimeō, bwina ā onuai-
wien an epo Jehova bwe ā nim eke
edenigae.
18 Wo nim ūge a uea me uea ān
ñea inen, Amwarūm ōijōñ gamūrōr
me megeda: bwo opuduen aquamū-
rōr, ñea krone n amūrōr raitsit.
19 Ā tsimaen kawan Apwijuw, me
eko ion ñea inan baida: ā onuaiwien
Juda memak bwe edenigae; ā onu-
aiw ūra memak bwe edenigae.
20 Amwam agagan memiā, me ka-
nia eñame ñabūna rō ñaūn apwewa:
iña epowi ion ñea ā ogiten oija aw,
ñea wam epowi n schafe ñea omo?
21 Ekeken ñea wo nan ōpan, tsin
iō ō ñaeow aūtūbūm dañōm bwe enim
ekei tūbūm, ñabūna wo ogiten were-
ri bwe wo nim ek'ūra dañōm? Ōten,
eab pudu aw eroe, tekei āt on ñea
ōgatsi?
22 ¶ Me tsin ia wo ūge ian bū-
riōūm, Dōgit ekeken ñag ōrre ame
mūñane? bwe re eadidaten eam am
ñūñ bwe dōgin kananin am ibaka,
mō rō ōmamado bet rūbōgin nanam
in ōmeata.
23 Ōten, dei Ethiopia okona n
ōekae witin? mō ōten, leopard okona
n ōekae didipouwin? me tsin ia ro ko-
na, amiā bet ma amwa nan kona n
ririñ ñea omo, amiā ñabūn edanien
gamiā ririñen ñea ebaka.
24 Me ñagan A nan ōbabareow
ūra, tekei stoppeln ñana ā ōberitagaō
eow ean eñin in eat etomágage.
25 Ñaiune dūbañūm, ñea itūbañ
ñea ā ogiten keweōei aw atsin Itūrū,
aen ōkōr Jehova; bwina wo mejiōnō,
me wo tūebōt ebaite.
26 Me ñagan A nan eadidan bet
eam am ñūñ, mi nan oremadeda am
gadūkūrañ.
27 A ogiten aia wam imin ñan ei-
mwi bwe ā nimō miowi ōkōr, ñan am
mequōr it dūra, ma am eteme, ma ka-
nakanenin am toreda, ean towedūdūt
etañ in kiāō. Nat agada gaim, O Je-
rusalem! wo keō ia ā ōderederuw:
ōten araquin?

ITŪBAÑ 14.

AEN Jehova ñeijin ōrre eow itūrin
Jeremia, ñeijin añōget erōrō.
2 Juda ōmwijiña, me ema n maga
metoror memak, re megeda añe eat
emwarere me ekarawin ñan etañañ;
mo orogan nōñin Jerusalem.
3 Me ñabūna wañara meneñame rō
ōijōn oniñ in ūbwiōra bwe re nim
eiren ibōk; re naña ebōken eren, me
eko ebōk ia re āt; re redō me eko

imin ian aũra eiren; re bit me re ma-
neañ, mõ rõ bõñe tũbũra.
4 Amen gapaeda rõ gadũkũrañ mõ
rõ bõñe tũbũra bwe dõgit emwarere
ñea einuwowi n miow, ñag eko weron
eat eb.
5 Eh, opudu ñain cerva eat etañ in
kiãõ, me eatowen ñain, bwin eko ibũ-
gibũgi.
6 Me esel ñañen õkaredũõñ rõ weijo
eat etowedũdũ ñan eko wen, me re
nimida eñin tekei schakale; õpweren
mõra bwe dõgin an eko ibũgibũgi.
7 ¶ O Jehova, tsin ia ama ibaka
õmeata dedema n iwitsiow gama, Wo
nimõ makur bet bwe dõgin egõm;
bwo ouwak ama gõgaro; ama dũra
ian mem.
8 O Auwe ñea õrigen aũra itob Is-
rael, Auwe ñea wañara amen katsi-
mor eat edae in ga ibũriõ, dõgit eke-
ken ñaga Wo eken Auwe ion ñea
emek in ratequõ eat eb, me dedet
eñame ñea amet dũgidugo ñea õga-
deijida an wak dedegai ian ta aibũ-
min?
9 Adaga Wo ek'auwe eñame ion
ñea erita n miow, ma amen oaio ñea
eõ kona n katsimor? me Wo mek bet
inimagema, O Jehova, me ã emwi-
nõn gama egõm; Wo nim eõ eatow
gama.
10 ¶ Õũge aen Jehova ea eponñame
ñune, Naiune kõr aũra teñ arareañe;
re eõ dug nanõra: me ñagan Jehova
ekam dõgõten ũra; I nan õmaran aũ-
ra dũra ñage, mi I nan õeõgida gaiũ-
ra n pũmwe aũra dũra.
11 Mi Jehova ũge ame, Wo nim eõ
tetaro bwe dõgin bitune eponñame ia
re nimõ geidawianaw.
12 Tsin ia re eõ ñanũmwi, A eab
kaiõt aũra iõñ; me tsin ia re ere iwim
in jiũiow mi iwim in õn, A eab ekei-
duwen: ma A nan õekeowõn ũra ipu-
dutũbwin, me erõrõ, me earak in
ima.
13 ¶ Ma A ũge, Re maraijan, Te-
moniba Jehova! kania, ñabũna pro-
pheten rõ ũge a ũra, Amwa nan eab
ãt met ipudutũbwin, me eab õrre a
gamiã erõrõ; ma A nan oija gamiã
iow ñea iduwen eat etañ ñune.
14 Mi Jehova ũge ame, Rõ karai
añõgen propheten ian egõ iat ebaite;
A eõ õijõn ũra, ma A eõ pan a ũra,
ma A eõ bet dorer a ũra: rõ õrai a
gamiã eñõgen propheten in pan a ga-
miã añõget erenimi n tabaite, me
ekaiwa n tabaite, mi imin ñea eko
woun, mi itsitsino ñea bain bũriõũra.
15 Me ñagan õũge aen Jehova n
õpan añõgen propheten ñabũna rõ
karai añõgin propheten ian egõ, ma A
eõ õijõn ũra, mõ rõ ũge, Ipudutũbwin
me erõrõ eab õrre eow ean eb une:
inan õekeow ñabũna propheten eow
eat ipudutũbwin me erõrõ.
16 Me eñame ñabũna rõ õrai a ũra
eñõgen propheten nan õraijida ũra ian
medenan Jerusalem bwe dõgit erõrõ
mi ipudutũbwin, me eko ion ñea nan
iriedu ũra iat ũbwõra, ũra, ma agõra,
me ñaiũra eman, me ñaiũra ãn: bwa
A nan idotu a ũra aũra ibaka.
17 ¶ Me wo nim õrai a ũra mineiji-
ne eñõg, Nan gõrũredu renimeõ ijõ-
bũm mi ijeaõ, mi nan eko tokin; bwe
ã ijababaen iat ijababa ouwak ãita
ñaiũ ñea dõgibono ñea waña eponña-
me, mo okoweten witen.
18 Tsin ia A meta eat etañ in kiãõ,
A ãt ñabũna ã abiõt ipudutũbwin: me
tsin ia A metu iat tekawa, A ãt ña-
bũna ra arak bwe dõgin aũra maida-
quan! bwe ñabũna propheten me
priester re dũgidugo eat eb, me eko
aũra man.
19 Õten, Wo miowien õkõr Juda?
õten, anũm eõ ãeñien õkõr Zion? ada-
ga Wo ira gama, me eko bet õmemo-
rema? ama ta daiñ iow, me eko beti-
bet imin ñea omo; ama ta daiñ bet
edae in katsimor, me, kania, eko bwi
ta imin in kamakamiow!
20 O Jehova, ama tsiet õkõr ama
ibakogin, ma aũra ibaka bet etõñima;
bwa ama dũra ea aw.
21 Wo nim eõ miowi gama, bwe
dõgin egõm; Wo nim eõ õbabaka
tron in am raitsit: Wo nim õmarat
eb, Wo nim eõ ijababa am berith a
gama.
22 Õten, etsimine ibũn inimagen
aduwen heiden ñabũn eko woun ña-
bũna ro kona n õet weron? mõ õten,
ianweron okona n totow weron? ada-
ga, deõ Auwe kõr, ñea Jehova, wama
Gott? me ñagan ama ta daiñuw; bwe
Wo ririñ mũñane memak.

ITŪBAÑ 15.

MI Jehova ūge ame, Tsin ia Moses
me Samuel ar weijo ian meō,
eko bet būriō ea eponñame ñune; ea-
tow kō ūra atsin ian meō, me re nim
meta.
2 Me tsin ia rō ūge aw, Amam meta
aeow i? wo nan pan a ūra, mō ūge,
Ōūge aen Jehova: Ñabūn eiwin a ima,
re nimō naña ima; me ñabūn eiwin a
ipudutūbwin, re nimō naña ipudutū-
bwin; me ñabūn eiwin a erōrō, re ni-
mō naña erōrō; me ñabūn eiwin a
edenigae, re nimō naña edenigae.
3 Ma A nan eke aeoq dedet imin
eara, aen ōkōr Jehova: ipudutūbwin
bwe enim abab, robar bwe re nim
ijababa, mi imin ōeta n ijōñin ianwe-
ron mi imin gōgōrō n eat eb bwe re
nim kamwaneow mō ōekeow.
4 Ma A nan kaeōgei ūra bwe ā
nim ōkañioñioatow ūra inimaget
emoniba eat eb, bwe dōgin Manasse
ñea ñain Hiskia ñea uea n Juda, bwe
dōgin mūñan o ogiten ririñ iow i Je-
rusalem.
5 Bwi ijegen ñea nan auwātegōm,
O Jerusalem? ōa ijegen ñea enim nō-
ñiw? mi ijegen ñea enim iwidodu mū
ūdūdōnuw mwinenūm?
6 Wo ogiten keō ame, aen ōkōr Je-
hova, wo ogiten gōgaro: me ñagan A
ogiten ere beō aw, mō ōekeowuw; A
ñijiten ōekae būriō n kananoañ.
7 A ogiten eñeñitōn ūra etōñeñit
eow ean men ororit eb; A barū ñaiūra
atsin itūrūra mō ōekeow ūra; A ōe-
keow aeō ñame, me re eō redō atsin
ian medenara.
8 Aeōñ ebakeda ame āinimwen
ūbwiōra ñabūn eman agōra ea raū-
rōūn imago: A ōrean a ūra amen paba
imin bwe re nim iwitsiow inen ame-
būna dedemaro ijeaquō: A kaeōgei
emaga mi imiow bwe emim epar in
pudu a āita.
9 Emaga āita ñea ogiten ōrig aeiu;
e totowen anin; eōgen an quan ñag
aran; e maiūr mō ōgadūkūrañ: ma A
nan totow ñabūna iquiquin ea ipudu-
tūbwin aeow ian obwen barūōra, aen
ōkōr Jehova.
10 ¶ Eagadan gaiū, inō, ñaga wo
ōrigō, aña ñea amen akake, eñame
ñea egirow a amen eat eb memak! A
eō oija eñame geld ñea A nimō kona
marūmwin, me eñame re eō ome bet
geld ia re nimō kona marūmwin; mū
ūra memak rō ramwanieiō.
11 Jehova ūge, Iduwen, A nan
ooaiouw in ōgageidawianawuw; idu-
wen, A nan kaeōgei barūōm bwe re
nim egegaāw eat edae in ōeōgida
egae me eat edae in karoe.
12 Ōten, etsimine ion ñea okona n
tsiba debitsi, ñamana bitsin apwe-
wa, me eborage?
13 A nan totow am dienak me wam
imin ñan ouwak pūmwen bwe ā nim
eke ōañat epaba me eko pūmwen,
me ñaiune kōr dōgin am dūra, ean
mwiten ūbwiōm memak.
14 Ma A nan ōijōn ūra epo a ba-
rūōm ea eb ñabena wo eō tsiet; bwō
ōpwijet āe ian aeō egirow, ñea ōā
eow eam.
15 ¶ O Jehova, Wo tsiet; Wo nim
ōmaranō me wawatō, me bañagaiō
itūrit amen ōmamadoeō; Wo nim eō
onuaiwō ñag etsimine jenen būriō-
ūm: Wo nim tsietō bwe ā ōbaba-
kaeōn bwe dōgūm.
16 A ātien aem, ma A ōten; aem
tekei ibibōki mi idorodoro ea būriō:
bwe ā emwinōnō egōm, O Jehova ñea
Gott it etar in ake.
17 A eō megeda inimagen aūra epo
ñabūna re idōdō, ma A eō ibibōki: A
megeda ino ta aña bwe dōgin bem;
bwe Wo oquenōnō ōbōñet ibūriō ñea
eimwi.
18 Dōgit ekeken ñag eitsiōk bet gō-
rō magaiū, me ā eō kona n bet ōmae
witō, ñea ōkeō ia ā ōmae? ōten, Wo
nan ek'auwe *ekaw* ñea etsitsino ame,
tekei ebōk ñan nan ekeow?
19 ¶ Me ñagan ōūge aen Jehova,
Tsin ia wo redō, A nan ōredōanuw
bwe wo nimō weijo ian meō; me tsin
ia wo ōmeata ñea omotañitañ atsin
inimagen ñea ebaka, wo nan ek'auwe
mwū: ri nan redō aw, ma ñauwe wo
nan eō redō a ūra.
20 Ma A nan ek'auwe eoror erat
eborage ñarana ā eō kona n riow ean
ea eponñame ñune; me ri nan ake
aw, me ri nan eab doganigae aw:
bwa A mek itūrūm in ōtsimoruw me
raña tsimorūm, aen ōkōr Jehova.
21 Ma A nan ōtsimor tsimorūm

atsin ian bõra ñabũn ebaka, ma A nan rouwuw in õtsimoruw atsin ian bõra ñabũn etiritir.

ITŨBAÑ 16.

MÕ õrre bet aen Jehova ame, ñeijin ũge,

2 Wo nim eõ kani agem, me enim eko ñaim eman me ñaim ãn eat etañ ñune.

3 Bwõ ũge aen Jehova ñeijin añõgen ñait eñame eman me ñait eñame ãn ñabũn opudu eat etañ ñune, ma añõget inõra ñabũna rõ õrig ũra, ma añõget etõñũra ñabũna rõ õrig ũra ean minebene eb:

4 Ri nan ima iat ima ion ñea eõ deri: ã eab karaququei ũra, me ã eab iriedu ũra iat ũbwõra; ri nan ta bwibwija eow añe; mi inan õekeowõn ũra ipudutũbwin me erõrõ; me gatduwõra nan ekei õat imin õeta n ijõñin ianweron, mi imin gõgõrõ n eat eb ñan etiritir.

5 Bwõ ũge aen Jehova, Wo nim eõ metu iat ewak in karaququõ, me wo nim eõ tuwin iõñ in kamwijiña, me wo nim eõ iõñ in mwijinarũ bwe dõgũra; bwa A onuaiwien aeõ iow atsin eat eponñame ñune, ñea eõ-earañame me ekananoañ, aen õkõr Jehova.

6 Ri nan ima epo ñabũn ogoda me ñabũn ejõñ eat eb ñabene; inan eab iriedu ũra iat ũbwõra, me eñame re eab karaququõ, me re eab tũ ũra ewerowere ũra, me re eab õkanakanen ũra bwe dõgũra;

7 Me eñame re eab dũbwedũbañai ijeiji ea ũra ñabũna rõ karaququõ, bwe inan õbebe bũriõũra bwe dõgũra ñabũna re ma; me re eab õret eñame iat iwũr in õbebe ibũriõ bwe re nim eren ian bwe dõgit etõñũra mi inõra.

8 Me wo nim eõ ñow anewak mi jeiji me megeda itañũra, mi jeiji me ren.

9 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel: Kania, A nan ideijida eiñõñ in idõdõ, me edagadakeñ in ibibõki, ma aet amen ijad, ma aet ãn ñea õren mere, atsin eat etañ ñune, eow ian memiã ean amiã ibũm.

10 ¶ Me tsin ia wo õmeata mũñane eñõg memak ea bitune eponñame, me tsin ia rõ ũge aw, Dõgit ekeken ñaga Jehova õpat egae ñun õũgen uwakin in iwitsiow gama? adaga ekeken ama ibaka? me ekeken ama dũra ñea ama ogitet dũra ean ea Jehova ñea wama Gott?

11 Me wo nan ũge a ũra, Ñag amebũno etõñimiã rõ ñaũninõ, aen õkõr Jehova, me ñaga re edegeri eani ibũn, me tsiõ itũrũra, me taramawirei ũra, me erowiõ, me eõ raña aeõ dogor;

12 Me ñag amwa oouwak eket ibaka ea amebuno etõñimiã; bwe, kania, amiã memak amwa edegeri enõwewen bũriõũmiã ñan ebaka, ma amwa eõ kaiõt aeõ:

13 A nan õraijiow gamiã atsin eat eb ñabene ea eb ñaben amwa eõ tsiet, amiã me etõñimiã; ma amwa nan tsiõ itũrit ani ibũn ijeaõ mi ijõbũm; bwa A nim eõ oija gamiã oquedeiemiã.

14 ¶ Jehova ũge, Me ñagan, kania, etũreten an õrre ibũm ñana eñame nan eab gauwei ũge ean, Ñag etsimor Jehova, ñea ota ibwibwin Israel atsin ean eben Ägypten;

15 Me *eñame ri nan ũge*, Ñag etsimor Jehova ñea ota ibwibwin Israel atsin ean eben apwewa, ma atsin eat eb memak ino E ededegeri ũra aeow; ma A nan tik eow ũra ũbwiõra ñaben A oija aũra bagadugu.

16 ¶ Kania, A nan emwit amen ñawor ñabũn ebak, aen õkõr Jehova, me ri nan ñaworei ũra; mi imũr A nan emwit amen uque imin gõgõrõ ñabũn ebak, me ri nan iba eow ũra animwet etowedũdũ memak, me ewedũdũ memak, ma atsin iat eraõ eat epe.

17 Bwe meõ emek ean medenara memak; re eõ kona n kerũ atsin ian meõ; re eõ kona n imwetujow aũra ibaka atsin ian meõ.

18 Ma A nan pũmwe amo aũra ibaka ma aũra dũra me eke aruwõri ñaben pũmweañ; bwe dõgin aũra õkanakanen ũbwiõ eow ean gatduwen wañara ijor in ani ñan õkanakanenõ, me ro oquenõn ũbwiõ wañara imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.

19 O Jehova, ñea waioiũ, ñea eñõ n tsimor oaio, ñea eñõ n tsimor eat

ibũm in kananoañ, eponñame ri nan
naña aw atsin inũmwit eb memak,
me ri nan ũge, Ama bagadugu ro ogi-
ten õgõg imin ñan eko woun bwe
ebaite, imin ñan eko imin okowõñ me
eko imin iõ õpaeata.
20 Õten at eñame ririñ aduwen,
ñana deõ bet aduwen?
21 Me ñagan, kania, A nan raña
ũra, me wereri ũra ta eat edae ñune
bwe re nim tsiet beõ me waioiũ; me
ri nan tsiet egõ bwe Jehova.

ITŨBAÑ 17.

A EAREÕN an dũra dei Juda grif-
fel ñamana debitsi, me mwit
diamant; ã eare eow iat tafel in bũ-
riõũra, me ean bet oin wamiã daga-
rae:
2 Me ñaga ñaiñaiũra rõ õreit ka-
mararei wañara dagarae ma aũra
ijor ñan ijoren Aschera itañit imin
erõ ñan aditũr animwet etowedũdũ
ñan ogoda.
3 O auwe ñea waña towedũdũ eat
etañ in kiãõ, A nan totow am dienak
me wam imin memak ñan ouwak
pũmwen bwe ã nim eke õañat epaba,
me wam etañ ñan ogoda, bwe dõgit
idũra ean eben ũbwiõm memak.
4 Ma auwe, ñea auwe kõr, wo nan
eab mek eat eb ñaben A oija aw; ma
A nan kaeõgeiuw bwe wo nim tsiõ
itũrin barũõm eat eb ñabena wo eõ
tsiet: bwa amwa ogiten õteda ãe ian
egirowũ ñea nan eõ toki n pwij.
5 ¶ Õũge aen Jehova: Nat agada
gait eñame ñea etũebõt eñame, me
eririñ duwen bwe enim eke ben, ñea
enua bũriõũt atsin itũrin Jehova.
6 Bwi i nan ekei imin erõ ñaõen
emek eat etomagage, mi i nan eab ãt
emo iõ õrre, mi i nan mek eat etañ
ñea emõgejuju eat etomagage, eb ña-
ben õbarajited me eko ñamen.
7 Õgeidawianaw eñame ñea etũe-
bõn Jehova, me ñea Jehova ei an
itob.
8 Mi i nan ekei imin erõ ñaõena ã
õmaãtow areijen ebõk, ñaõen õbaba-
reow awaran eat ekaw, me ekam
miow iõ õrre ikũñijow, mi nan aditũr
ren; mi nan ekam dõgõt obweni n
rõrõ, me eab mwijow bet quan.
9 ¶ Etsitsino eket ibũriõ ea imin
memak, mo oaio arakin: ijegen ñea
okona n tsiet?
10 Aña ñea Jehova A babaida iat
ibũriõ, A õij erũrũt ije, bwa A nim
oija eñame memak tekei deden, tekei
quan an makur memak.
11 Tekei imin õeta ion ñea õba-
bweji apait imin õeta inon ñana deõ
apain, õũga bet eñame ñea õkekepo
wõn imin iat deden ñea eõ eimwi, ri
nan erowi eow ijugagain an bũm; mi
i nan ekei ekabaãt ean. magin an
bũm.
12 ¶ Tron ñaran eraitsit, ñarana ã
ñaeow itũga ñago ã eitsiõk õrig imin,
eñan wõra dõmaneab ñea ebwigaga.
13 O Jehova ñea aũra itob Israel,
ũra memak ñabũna rõ ñaũninuw ri
nan maneañ. Ũra memak ñabũna re
erowiõ inan eare eow ũra eat emwa-
rere, bwina ro ogiten ñaũnin Jehova,
ñea burodaũt ebõk in tsimor.
14 Õtsimorõ kõ, O Jehova, ma A
nan tik moreda; õtsimorõ kõ, ma A
nan tsimor: bwa Auwe tsitaneõ.
15 ¶ Kania, rõ ũge ame, Iña aen
Jehova? enim õrre kõ ñage.
16 Ma aña A eõ rañañ atsin ean aeõ
eke aña hirte me edegeriw; ma A eõ
bet keãitsiei ibũm in õeõgida egae;
Wo tsiet: bita ñea emetan ian bateõ
emek õkõr ian mem.
17 Wo nim eõ ek'auwe imin in ka-
miow ame: Auwe eñõ n tsimor eat
edae in õeõgida edae.
18 Re nimõ gadũkũrañ· ñabũna rõ
õmamadoeõ, me ã nim eõ õgadũkũ-
rañõ; ã nim õmiow ũra, me ã nim eõ
õmiowõ; Wo nim õrean a ũra ibũm in
õeõgida egae, me wo nim ijababa ũra
me eke aruwõri ijababaeõra.
19 ¶ Õũge aen Jehova ame, Nua kõ
me weijo ean men wõt eñame oror,
ino uea n Juda re metu ina, ino re
meta ean, me ean men ororin Jerusa-
lem memak:
20 Me wo nim ũge a ũra, Amwam
kaiõt aen Jehova, amiã ñabũna uea n
Juda, ma amiã memak ñabũna Juda,
me ñamen Jerusalem memak, ña-
bũn eat etañ metu ean mũñane met-
oror:
21 Õũge aen Jehova, Amwam kana-
kaniã gamiã, ma amwam eõ tebab
imin eat ibũm in sabbath, ma amwam

eõ õmeata bet ian men ororin Jerusa-
lem;
22 Amwam eõ tebab bet imit adu
ian amiã wak eat ibũm in sabbath,
ma amwam eõ ririñ emakur ia ai-
quen: ma amwaimõ õebwigaga ibũm
in sabbath, tekei aeõ pan a amiã ba-
gadugu.
23 Me re eõ kaiõt, me re ekam oija
bet ijũñõra, me enõwewe tereõra,
bwe re nim eõ kaiõt, me bwe re nim
eõ õgõg ekereri.
24 Me tsin ia amwa kaiõt õkõr aeõ,
aen õkõr Jehova, bwa amwam eõ
tebab imit adu ian men ororin bitune
tekawa eat ibũm in sabbath, mõ õe-
bwigaga ibũm in sabbath, me eõ ririñ
emakur ia aiquen ean;
25 Me ñabũna uea me prinzen ña-
bũna re megeda ian wõn tron David,
ñabũna rõ õd iat chariot ma animwen
pferde, ri nan metu ian men ororin
bitune tekawa, ũra, me wañara prin-
zen, me ñamen Juda, ma amen Jeru-
salem; me bitune tekawa nan mek eõ
toki.
26 Me ri nan ñaũn ian kawan Juda
memak, ma atsin eat etañ memak
ñan itañin Jerusalem, ma atsin ean
eben Benjamin, ma atsin eat eb ña-
ben ejõñ, ma atsin eat etowedũdũ,
ma atsin Apwijuw, mõ karre wim in
jiũiow, mi iwim, mi iwim in õn, me
ekabo, mõ karre wim in õtũba, ea
maneabin Jehova.
27 Me tsin ia amwa eõ kaiõt aeõ
me eredu ibũm in sabbath, me tebab
imit adu ian men ororin Jerusalem
eat ibũm in sabbath; A nan õpwiei ãe
ean men ororin, mi nan õmwaneow
palãste n Jerusalem, mi inan eab abi.

ITŨBAÑ 18.

ENÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñeijin ũge,
2 Eogoda kõ, me rodu ian an wak
amen makur wũr, ma A nan kaeõge-
iuw bwe wo nim kaiõt aeõ eow ina.
3 Ma A roduen ian an wak amen
makur wũr, me, kania, õ õreita ma-
kur eat ekabiroro.
4 Me ñag õbaõ mũrana iwũr ñaran
e ririñ atsin eat ebaubo eow ian ben
amea amen makur wũr, e tik ririñ me
eket iwũr eran, tekẽi ñea eimwi ian
men amea amen makur wũr bwe eni-
mõ ririñ.
5 Mõ õrre ame aen Jehova, ñeijin
ũge,
6 O ewak ñea Israel, õten, A eõ
kona n ririñ aw tekei amune amen
makur wũr? aen õkõr Jehova. Ka-
nia, tekei ebaubo ian ben amea amen
makur wũr, amwa nan ũga bet ian
beõ, O ewak ñea Israel.
7 Eat sekunde ñea A õrai añõget
eponñame ion, me emoniba ion, bwa
A nim uda mi ijababa mõ õekeow;
8 Me tsin ia bitune eponñame ñun
A ogiten õpan eiwidõ atsin ean an
ibaka, A nan õekae bũriõ iat ekana-
noañ, bwe dõgit egae ñea A ogiten
pan bwa A nim õeõgida a ũra.
9 Me eat sekunde ñea A nan pat
eponñame ion, me emoniba ion, bwa
A nim õweijoran mõ õmaãn;
10 Me tsin ie e ririñ ñea ebaka ian
meõ, me eõ kaiõt aeõ, A nan õekae
bũriõ iat eroe bwe dõgit imin omo,
ñea A ogiten pan bwa A nimõ gagei-
dawianawõn ũra.
11 ¶ Me ñagan wo nimõ dorer ñage
ea ñamen Juda me ea amen Jerusa-
lem, mõ ũge, Õũge aen Jehova: Ka-
nia, A nan õnani aeõ õeõgida gaimiã,
ma A nan kamararei aeõ iwitsiow
gamiã: amwam iwidõ memak ñage
atsin ian medenamiã ñan ebaka, ma
amwaimõ õeimwi dedemiã ma amiã
makur.
12 Mõ rõ ũge, Eadõt ibũriõ: bwa
amõ dũgidugo me eraban ada kama-
rar, ma ada memak am edegeri enõ-
wewen bũriõũda ñan ebaka.
13 Me ñagan õũge aen Jehova:
Amwam ũdũdõ eow inimaget epon-
ñame bwi ijegen ñea ogiten kaiõt
eñõg. ñan tekei mũñane; ãita dõgi-
bono ñea Israel ogiten ririñ imit on
ñea magit kanakanenõ.
14 Õten, nan mag schnee n Liba-
non eow ean apen eat etañ in kiãõ?
õten, nan emõgeda ebõk egarawamwe
ñan õgõrũredun ino ogoeow?
15 Bwa aeõ ñame re mejiõnõn; re
jiũiow iwim obojarara ea imin ñea
eko woun; me ra arariwa ian mede-
nara, ian medenarañ in ũbwe, me dũ-
gidugo ian medenan añe, iat emede-
na ñea ã eõ oogoda;

16 Bwe re nimõ ririñ ũbwiõra me
eke imin in kamwitõñ, me bwe eña-
me enim eõ toki n tsitsitei; tamo ñea
õd ina, i nan erita, mi i nan ereran
tũbwin.
17 A nan õberitagag ũra tekei eow
ean eñin in apoe ian men barũõra; A
nan kania erowũra, me deõ mõra,
ean bũmin gaiũra.
18 ¶ Mõ rõ ũge, Tũkõ, bwa am ka-
mararei dededa n iwitsiow Jeremia;
bwe enim eõ ekeow edogor atsin itũ-
rin priester, mi ijogi atsin itũrit amen
man, me eñõg atsin ian mwin pro-
pheten. Tũkõ, bwa am ijatowõt eo,
ma am ekam dõgõn aen ia aeijin.
19 Wo nim ekeiduwen aña, O Je-
hova, me Wo nim kaiõt aeõra ñabũna
rõ kañaeot ame.
20 Õten, inan rouwõt ibaka emo?
bwe ro ogiten iri a jũbwen anũ. Wo
nim õmarat dedeũ ñag A weijo ian
mem bwa A nim õrai aw ñan omo
bwe dõgũra, bwe Wo nimõ õeiwidõan
am egirow atsin itũrũra.
21 Me ñagan, Wo nim totow ñaiũra
ea erõrõ, me Wo nim totow ũra ea
waiot ipudutũbwin; ma agõra re nim
ek'ũra ãn ñabũn eko ñaiũra, me ãn
ñabũn eman agõra; me ã nim abiõt
ima ñabũna wañara man, me ã nim
abiõt ipudutũbwin eat ubo n ake ña-
bũna dedemaro.
22 A nim kaiõt iõñ atsin ian aũra
wak, ia Wo par in õrean a ũra etar
in ake: bwe ro ogiten iri ijũb ion bwe
re nim õeõdu aña ian, me re jen aũra
atarõ bwe re nim ime nanõ.
23 Me Ñauwe Jehova, Wo tsiet aũ-
ra ijogi bwe re nim abiõ; Wo nim eõ
ead aũra ibaka, me Wo nim eõ mwi-
nũmwinida bet aũra dũra atsin ian
mem: me ã nim õraijedu ũra ian
obwõm: Wo nimõ ririñ a ũra deden
ñune ean am dae in egirow.

ITŨBAÑ 19.

ÕŨGE aen Jehova, Nua kõ me
rouw bita dõbadõr ñea emwa-
rere ñea wõn amea amen makur wũr,
me wo nim emwit ibũt atsin inimagen
ñabet eñame, mi ibũt atsin inimagen
ñaben priester;
2 Me wo nim meta aeow ian an
pañ ñain Hinnom itañit etañ metu
inimen ororin baũit iwũr, mõ õrai
aen Jehova ñan A nan pan aw;
3 Me wo nim ũge, Amwam kaiõt
aen Jehova, O amiã ñabũn uea n Juda,
me ñamen Jerusalem: Õũge aen Je-
hova Zebaoth, ñea Gott in Israel, Ka-
nia, A nan õreat egae eat etañ ñune,
me ñea õkaiõt añõgen nan oiui iat
ijũñen.
4 Bwina ro ogiten ñaũninõ, me ra-
tequei etañ ñune, me ro ogiten jiũiow
iwim obojarara ean ea eani ibũn, ña-
bũna re eõ tsiet ũra, me etõñũra, me
uea n Juda; me ro ogiten oquenõt
etañ ñune arat eñame ñabũn eko aũ-
ra dũra,
5 Me ro ogiten wei etañ ñan ogoda
bwe dõgin Baal, bwe re nimõ gata
ñaiũra ñabũna eman bwe re nim eke
iwim in jiũiow ea Baal; imin ñea A
eõ pan, ma A eõ õrai añõgen, me eõ
bet õrre eow iat ewenmarõ:
6 Me ñagan, kania, õrret ibũm,
aen õkõr Jehova, ñaga inan eõ gau-
wei ij eget etañ ñune bwe Thopheth,
õa An pañ ñain Hinnom, mi inan eke
Epañ in Enemama.
7 Ma A nan õeko woun aeõra n
ijogi dei Juda me dei Jerusalem eow
eat etañ ñune; A nan õraijedu ũra
eow eat ipudutũbwin eow ian men
barũõra, me eow ian bõra ñabũna re
teñ õnani tsimorũra bwe re nimõ õe-
keow: ma A nan totow gatduwõra
bwe õat imin õeta n ijõñin ianweron
mi imin gõgõrõ n eat eb ñan etiritir.
8 Ma A nan ririñ tekawa ñune bwe
enim ekei imin in kamwitõñ, me eña-
me enimõ tsitsitei: ũra memak ña-
bũna rõ õd itañin ri nan inuwowi me
ri nat tsitsitei bwe dõgin gain me-
mak.
9 Ma A nan õijõijiõn ũra duwen
ñaiũra eman me ñaiũra ãn; me ri nan
õt duwet dañõra memak, eow eat
erakeiedu ũra anewak, me eat erogi
ũra, me eat oroe ũra, ñea oroeãõra
eow itũrin barũõra, me ñabũna rõ
õnani tsimorũra bwe re nimõ õekeow.
10 Me wo nim oge bita dõbadõr eow
ian met eñame ñabũna re edegeriw,
11 Me wo nim ũge a ũra, Õũge aen
Jehova Zebaoth: Ñaiune dedeũ ñea
A nim ijababa eponñame ñune me te-
kawa ñune eow ean, tekei at eñame

ion eijababa an wūr amen makur
wūr, ñea e eō kona n tik ōmamo, me
inan iriedu i Thopheth ñabūn ema ea
an quetirō etañ in iriedu.
12 Jehova ūge, Nan oūga dedeū ea
etañ ñune me ea ñamen, ñea ririñet
tekawa ñune tekei Thopheth:
13 Me wakin Jerusalem memak te-
kei Thopheth, ma aūra wak uea n
Juda memak, ñana ā ōkanakanen,
ñana ewak memak ñana ā jiūiow
iwim obojarara animwōra ea detañ in
ianweron memak, mi ino ā idot iwim
in nim ea eani ibūn.
14 Mi Jeremia ōñaūn Thopheth, mi
Jehova ōijotowen ina bwe e nim ōrai
eñōgen propheten; mō ō weijo ian
maggen maneabin Jehova, mō ō ūge
a eñame memak:
15 Oūge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, Kania, A nan ōreat
egae memak ñan A ogiten ōpan in
iwitsiow tekawa ñune, ma tañemekin
memak; bwina rō ōenōwewe tereōra,
bwe re nim ekam kaiōt aeō.

ITŪBAÑ 20.

ME Pashur ñea ñain Immer ñea
priester, ñea monibait eruwadu
ian maneabin Jehova, ō kaiōt aen Je-
remia ñag ō ōrai eñōgen propheten
in ōpan añōgen mūñane.
2 Me Pashur eijatow Jeremia ñea
prophet, mō ō ñaeow iat etañ in quō-
quōr ana ñea emek inimen ororin
Benjamin ñea edōgen itūga, ñea
emek ian maneabin Jehova.
3 Me ñag eorata, Pashur ōmeatan
Jeremia atsin eat etañ in quōquōr
ana. Mi Jeremia ūge a, Jehova eō
ij egōm bwe Pashur, me E ij egōm
bwe Magor-Missabib (ñeijin tekei
Imin in kamiow in odororai).
4 Bwō ūge aen Jehova, Kania, A
nan ek'auwe imin in kamiow ea aw,
me ea dañōm memak: me ri nan pudu
ean wañara pudutūbwin barūōra, me
mem nan aia; ma A nan totu dei Ju-
da memak ian ben uea n Babylon, mi
i nan otow ūra Babylon bwe edeni-
gae, ma abiōn ūra ipudutūbwin.
5 Ma A nan totow bet baibain ian
bitune tekawa memak, mi imin me-
mak ñana ā kona eow ian, me baibain
memak ñan ouwak pūmwen, mi imin
memak ñana wōn uea n Juda aeow
ian ben barūōra; me ri nan wuromwi
ūra, mō ōgōg ūra, mo otow ūra Ba-
bylon.
6 Ma auwe, ñea Pashur, ma amen
bwiōm memak, amwa nan ñow iat
edenigae; me wo nan baiwōñ Baby-
lon, me wo nan ima eow ina, me inan
iriedu auwe ina, auwe, me dañōm
memak, ñabūna wo ogiten ōrai a ūra
eñōgen propheten iat ebaite.
7 ¶ O Jehova, Wo nugoiō, me ā
quiawieiōn; Wo oaio ame, me Wo
ogitet doganigae: A eken aña ikidōdō
eat ibūm aeoweaeow, eñame memak
ro owiduiō.
8 Bwe tsin ia A dorer, A aeuwak;
ma A eōñ ma A ūge, Itiritir me epa-
ba imin: bwin aen Jehova ekeijien
ōbabakaāō mō ōmamadoāō, eat ibūm
aeoweaeow.
9 Me tsin ia A ūge, A nan eō gau-
wei pōpan, ma A nan eab gauwei
edorer ian egen, ōrre eow ia imit on
ñea tekei āe ñea ōpwij ñea ā tsimadu
ia' rō, ma A tokiten ijen būriō, ma A
ñijiten eō mōmwi.
10 ¶ Bwa A kaiōt ōbabakaāō itūrit
eñame ñabūn ebak, mi imin in ka-
miow eat erūrū memak. Ōbabaka
kō, ma ama bet ma ama nan ōbaba-
ka, aen ōkor dañō ñabūna dañō me-
mak, ñabūna ri ta daiñ aeō pudu; ā
nim ōrared būriōūn, ma añ nat do-
ganigae a, ma añ nan ōeōgida gain
mū pūmwe an dūra ea gada.
11 Mi Jehova emek itūrū tekei ion
ñea oaio mō ōkanani: me ñagan ra
arariwan ñabūna rō ōmamadoeō, me
ri nan eab doganigae; ri nan maneañ
ōkōr bwina re eō man eat dedeūra
memak; inan ōmaneañ ūra eow eat
egadūkūrañ ñea eko tokin ñea inan
eab mejiōn.
12 Ma Auwe, O Jehova Zebaoth,
Auwe ñea Wo ōij ñabūn omo bwō
ōten, ma Auwe ñea Wo aia erūrūt ije
mi ibūriō, A nan aia ōeōgidaen gaiū-
ra eow itūrūm; bwa A ōmeata aw
añōget dedeū.
13 Amwam riañ a Jehova, amwam
otota Jehova, bwe dōgin an ogiten
ōtsimor anin ñea ōkananoañ atsin ian
bōra ñabūna re ririñ ibaka.
14 ¶ Karenaga me eagada gait ibūm

ñabũmin A pudu ean: karenaga me ã
eõ õgageidawianaw ibũm ñabũmina
inõ õrigõ ean.
15 Karenaga me eagada gait eñame
ñea õrean a etõñũ imwinen, ñag õ
ũge, Opuduen ñaim iot eman; me e
ibibõki õkõr bwe dõgin.
16 Karenaga ma amea tekei teka-
wa ñana Jehova ogiten õraijedu, me
eõ õekae bũriõũn; e nim kaiõt iõñ ijo-
ran, me eaeuwak ijeaquõ;
17 Bwin e eõ abiõ eow iat ije; mi
inõ eijiet ũbwõ n ima, me eõ toki n
bet õpwe ijen.
18 Me ñagat dõgit ekeken ñag A
metan iat ije bwa A nim aia eroe mi
imwijiña, ñaga ã õmag aeõ bũm eat
egadũkũrañ?

ITŨBAÑ 21.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñaga uea Zedekia
õijõn a Pashur ñea ñain Malchia, me
Zephanja ñea ñain Maseja ñea priest-
er, ñag õ ũge,
2 A kõñ aw bwe wo nim ũdõn Je-
hova añõgema; bwe Nebukadnezar
ñea uea n Babylon ake añen gama:
mi ta bwidũga mi Jehova eririñ a ga-
ma deden ion tekei an makur memak
ñan õkamadauniñ, bwe e nimõ nuaw
atsin itũrima.
3 ¶ Mi Jeremia ũge a, ũra, Amwam
ũge a Zedekia:
4 Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael, Kania, A nan iwiwid baibait
ake memak ñan ian bemiã, ñan amwa
eke eake a uea n Babylon, me dei
Chaldea ñabũna ra ake a gamiã me
rogi gamiã, iruwit oror; A nan õepoi
ũra eow iat tekawa ñune.
5 Ma Aña bet ma A nan ake a ga-
miã eow ea' reren beõ ñarana ã ere
me beõ ñaran oaio, mi iat ake, mi iat
itiritir, mi iat edamadam ñea oaio.
6 Ma A nan ijatow amen iat tekawa
ñune, ñana eñame mi imin gõgõrõ: ri
nan ima eow eat arak in ima ñea
õkanani.
7 Mi imũr, aen õkõr Jehova, A nan
totow Zedekia ñea uea n Juda, ma an
tsiõ, ma an ñame, ñabũna iquiquin
bita earak ian bitune tekawa, mi iqui-
quit ipudutũbwin, mi iquiquit erõrõ,
aeow ian ben Nebukadnezar ñea uea
n Babylon, ma aeow ian ben barũõra,
ma aeow ian bõra ñabũna rõ õnani
tsimorũra bwe re nimõ õekeow; mi
i nan ijatowõn ũra mwit ipudutũbwin;
i nan eab auwãtegõra, mi i nan eab
kananoañei ũra, mi i nan eab oquedei
ũra.
8 ¶ Me wo nim ũge a bitune epon-
ñame, Õũge aen Jehova: Kania, A
ñaeow ian memiã medenat tsimor me
medenat ima.
9 Ñea emek iat tekawa ñune, i nan
ima eow eat ipudutũbwin, me eat erõ-
rõ, me eat arak in ima; me ñea emeta
me enaña dei Chaldea ñabũna ra ake
a gamiã me rogi gamiã, i nan tsimor,
mi i nan konawõñ tsimorin.
10 Bwa A ogiten garõg a meõ teka-
wa ñune n õeõgida gain, me deõ ia A
nim õgeidawianaw, aen õkõr Jehova;
inan totu ian ben uea n Babylon, mi
i nan jiũiow.
11 ¶ Ma amwam kaiõt aen Jehova
ñeijin añõgen an wak uea n Juda:
12 O ñauwe ewak ñea David, õũge
aen Jehova, Amwam mwit añõg õkõr
ijeaõ, mõ õtsimor ñea ã wuromwi
atsin ian ben amen karoe, bwa ñam
emeta egirowũ tekei ãe, mõ õpwij iat
deden ñea eko ion okona n abi, bwe
dõgin ibakain amiã makur.
13 Kania, A iwitsiowen gamiã ña-
miã amen iat epañ, me ñamiã ñamen
ean ape't eb ñaben eweõ, aen õkõr
Jehova; amiã ñabũn amwa ũge, Ije-
gen ñea enimõ rodu mi iwitsiow gada?
mi ijegen ñea enim metu iat eñadañ
in mek?
14 Ma A nan õeõgida gaimiã tekei
quan amiã makur, aen õkõr Jehova;
ma A nan õte ãe ean wõn oigaga, mi
i nan õmwaneow imin memak ñan
emek itañin.

ITŨBAÑ 22.

ÕŨGE aen Jehova: Wo nimõ rodu
ian an wak uea n Juda, mõ õrai
mineijine eñõg, me wo nim ũge,
2 Wo nim kaiõt aen Jehova, O ñauwe
uea n Juda, auwe ñea wo megeda ian
wõn tron David, auwe, ma am tsiõ,
ma am ñame ñabũna re metu ian mũ-
ñane metoror.
3 Õũge aen Jehova: Amwaimõ ririñ
imwit añõg me emo, mõ õtsimor ñea

ã wuromwi atsin ian bet' amen karoe:
ma amwam eõ ririñ ñea eõ eimwi, ma
amwam eõ oroe eratequõ, me eoniñ
ñea ema etõñin, me ãn ñea ema agen,
me eõ õkae arat eñame ñabũn eko
aũra dũra eat etañ ñune.
4 Bwe tsin ia amwa ririñ ñune, uea
ñabũna re megeda ian wõn tron David,
ñabũna rõ õd iat chariot ma animwen
pferde, ri nan metu memak ian men
wak une, ũra, ma aũra tsiõ, ma aũra
ñame.
5 Me tsin ia amwa eõ kaiõt mũñane
eñõg, ta Aña A schwõr ame, aen
õkõr Jehova, bwe inan õgadaqua
ewak ñune.
6 Bwõ ũge aen Jehova ñeijin añõ-
gen an wak uea n Juda: Auwe kõr
waña Gilead, *me* tũbwin Libanon; A
nan iwiduw me ek'auwe etomagage,
me tekawa ñana ã eõ mekan.
7 A nan gadauw amen paba imin
bwe re nim iwitsiow auwe, ion o õbũ
baibain in ake; me ri nan eaijedu am
zedern ñan ouwak-pũmwen, me ri
nan õraijidaw anãe.
8 Eponñame ebak ri nan õd itañin
bitune tekawa, mũ ũra memak ri nan
ũge a dañõra, Dõgit ekeken ñaga Je-
hova eririñ deden ñune ea bitune te-
kawa ouwak?
9 Me ri nan õnei *mõ ũge*, Dõgin
aũra erowi Jehova ñea wañara Gott,
me taramawirei eani ibũn, me tsiõ
itũrũra.
10 ¶ Amwam eõ nõñi ñabũn ema,
ma amwam eõ karaququei ũra: ma
amwam iõñ bwe dõgin amea ñea
enuaw, bwe e eab gauwei eoeowow,
me e eab gauwei aia ũbwien ñaben o
pudu ean.
11 Bwõ ũge aen Jehova ñeijin añõ-
gen Sallum ñea ñain Josia, ñea uea n
Juda, ñea omoniba n neijũbwen Josia
ñea etõñin, ñea emetan eat etañ ñune:
12 E eab gauwei eredõruwei; mi i
nan ima eow eat etañ ino ã otow bwe
edenigae, me e eab gauwei aia eb
ebene.
13 ¶ Nat agada gain amea ñea õwei
an wak iat deden ñea eõ eimwi, me
ñea eririñ an rum iat ibaka; ñea
õõmakur aranon me ekam õmarũmwi,
ñea eõ oija wõn imin ñea eimwi;
14 Ñea ũge, A nimõ wei aeõ wak
ion ñea ereab, ma aeõ rum ñan ou-
wak, me ñea õõgadet an winõr; mõ õ
keabeiõt era ñana zedern, mo o rotu-
meiõt imwirara.
15 Õten, wo nan moniba ñaga wo
oquaquiw it doganigae eat zedern?
õten, eõ jeiji me ret etõñũm me ririñ
imwit añõg eimwi mo omo, mõ õ gei-
dawianaw?
16 Õ mwit añõgen õkõr ñea eko
emit duwen me ñea õga bũriõũn; mo
omo kõr. Õten, deõ tsieteõ deden
ñune? aen õkõr Jehova.
17 Me eko imit on ian mem mi iam
bwi ta eõñaneme n teñ imin, mõ õkae-
ãn aran ñea eko an dũra, me ekaroe,
mi iteñ ririñ ebaka.
18 Me ñagan õũge aen Jehova ñei-
jin añõgen Jojakim ñea ñain Josia,
ñea uea n Juda: Ri nan eab karaqu-
quei, *mõ ũge*, Emañadan amune edũ!
õa, Emañadan ãitune edũ! ri nan eab
karaququei *mõ ũge*, Emañadan amune
temoniba! õa, Emañadan an raitsit!
19 Inan iriedu tekei irieduet esel,
inan urureõn ijõñ mõ õrarai iow iru-
win men ororin Jerusalem.
20 ¶ Roga kõ Libanon mi iõñ; me
turañañ i Basan; me etabwenarar
atsin Abarim; bwe ã õekeowien ũra
memak ñabũna ra auwãw.
21 A dorer aw ñago wo eõ dõgedõg;
me wo ũge, A gogoni ia A kaiõt.
Ñaiune dedem atsin ean ñago auwe
eoniñ, bwe wo eõ teñ kaiõt aeõ.
22 Eñin nan õnũen ñabũn amen ra-
ña aw, me ri nan ñow eat edenigae
ñabũna ra auwãw; iduwen õkõr bwi
inan õgadũkũrañuw mõ õmaneañuw
bwe dõgin am ibaka memak.
23 Auwe ñea wo mek i Libanon,
auwe ñea wo ririñ am eika iarat imin
erõ ñana zedern, õten ñaben am ka-
nanoañ ie eagada aw emaga, ñan te-
kei magaũt ãt on ñea õgatsi!
24 Jehova ũge, Ñag A tsimor, ñaga
bet Chonja ñea ñain Jojakim ñea uea
n Juda tekei epe ñea itema eat dama-
rũmwin beõ, A nan uda bet auwe
atsin ina;
25 Ma A nan totu auwe ian bõra
ñabũna rõ õnani abiem, mi ian bõra
ñabũna wo õreita dabwinei, aeow ian
ben Nabukadnezar ñea uea n Baby-
lon, ma aeow ian bet' dei Chaldea.

26 Ma A nan eatow auwe, mi inōm
ñea ōriguw, ea eb eben, ino amwa eō
pudu ean; ma amwa nan ima eow ina.
27 Me ri nan eab redō a eb ñabene
ñaben ouwak aūra teñ redō eow ean.
28 Ōten, amune Chonja ei baūit
iwūr ñaena ã miowi? ōten, amune ei
iwūr eran ñaran eko ion eibibōki ean?
dōgit ekeken ñaga ã eatow ūra, ei ma
an karig, me ã ōraijiow ūra eat eb
ñabena re eō tsiet?
29 O eb, eb, eb, wo nim kaiōt aen
Jehova.
30 Ōūge aen Jehova, Amwaimō
eare añōgen amune ñan nan eko ñain,
bwi i nan eab gauwei geidawianaw
atsin inimagen an karig, me megeda
ian wōn tron David, me eat tik mwit
añōg i Juda.

ITŪBAÑ 23.

NAT agada gain hirten ñabūna rō
ōekeow mō ōberitagag schafe
in waña tañ in būgibūgi! aen ōkōr
Jehova.
2 Me ñagan ōūge aen Jehova, ñea
Gott in Israel, in iwitsiow hirten ña-
būna rō ōijōiji aeō ñame: Amwa ōbe-
ritagag waña schafe, mō ōmamūr
ūra, me eō wawat ūra; kania, A nan
ōni gamiã mō ōeōgida gaimiã bwe
dōgin amiã makur, aen ōkōr Jehova.
3 A nan ōebwepoi iquiquin waña
schafe atsin eat eb memak ñan A
ededegeri ūra aeow ean, ma A nan
tik otow ūra atañōra ian oror; me ri
nan karig ōkōr me ebakeda.
4 Ma A nan ñaeow eara amen raña
ūra ñabūna ri nan ōijōiji ūra; me ri
nan eō gauwei miow, me ri nan eō
gauwei erita n miow, me eko ion ñea
nan gōrō, aen ōkōr Jehova.
5 ¶ Kania, nan ōrre ibūm, aen ōkōr
Jehova, ñan A nan ōweijoran Rat
eran omo ea David, mi i nan moniba
tekei uea, mi i nan man eat deden
memak, mi i nan ririñ imwit añōg
eimwi me emo eat eb.
6 Inan ōtsimor Juda ean an būm,
mi Israel ri nan mek in ijjeijara; me
ñaiune egen ñea inan emwinōn, JE-
HOVA ÑEA AMODA.
7 Me ñagan kania, nan ōrre ibūm,
aen ōkōr Jehova, ñana ri nan eab
gauwei ūge ean, Ñag etsimor Jeho-
va ñea ota ibwibwin Israel atsin ean
eben Ägypten;
8 Me ri nan ūge, Ñag etsimor Je-
hova ñea ota aūra karig ewak ñea
Israel, mō ōtsin ūra eat eb ñaben
apwewa, ma atsin eat eb memak ñan
E ededegeri ūra aeow ean; me ri nan
mek ūbwiōra.
9 ¶ Añōgen propheten. Ōbakorot
dirukoiū ia, mo orurubeniben memak
rō; tekei aña eñame ion ñea emañi,
mi tekei aña eñame ion ñea wein edo-
ganigae a, bwe dōgin Jehova, me dō-
gin bet aen ñan ebwigaga.
10 Bwo oquetet eb amen mequōr it
dūra; bwō ōmwijiñat eb bwe dōgit
eñōgen schwōr in ōeōgida egae;
emōgedan tañ in kiãō in eat etoma-
gage, me ebaka dedeūra, me eō ei-
mwi waiora.
11 Bwō ōwaira ñabūna propheten
me priester; eh, A ãt iow ian maneabū
aūra ibaka, aen ōkōr Jehova.
12 Me ñagan medenara nan ekei
etañ ñan etsiramae iat itūr: inan ede-
degerida ūra, me ri nan pudu ian;
bwa A nan ōeōgida gaiūra eat obwe-
ni n ōni ūra, aen ōkōr Jehova.
13 Ma A ogiten aia ekabaāt ian
propheten in Samaria; rō karai añō-
gin propheten itūrin Baal, mō ōdūra
aeō ñame ñabūna Israel.
14 Ma A ãt imin ñea ōkanani ian
propheten in Jerusalem; re mequōr it
dūra, me re dūgidugo n tabaite, me
ro ooaio bōra ñabūna re ririñ ibaka,
me eko ia aiquen ñea eredō atsin ean
an ibaka: ūra memak ian meō tekei
Sodom, me ñamen tekei Gomorra.
15 Me ñagan ōūge aen Jehova Ze-
baoth, ñeijin añōgen propheten: Ka-
nia, A nan ōijōijiōn ūra imin erō
ñaōen ōbaōadsin, mō ōrenōn ūra ret'
imin erō ñaōena eaku; bwe emeta
ewaira atsin itūrin propheten in Je-
rusalem aeow eat eb memak.
16 Ōūge aen Jehova Zebaoth,
Amwam eō eraban aen propheten ña-
na rō pan a gamiã: rō wereri a gamiã
imin ñea eko woun; rō ōrai eñōgen
propheten ñan tū ūra iuwitan añe, me
deō atsin ian mwin Jehova.
17 Re eō toki n ūge a ūra ñabūna ra
añañōnō, Jehova ūge, Amwa nan ko-
na iow; mō rō ūge a ūra ñabūna re

dūgidugo ian enōwewen būriōūra,
Eab ōrre a gamiā egae.
18 Bwi ijegen ñea ōweijo ean an
epo n ijogi Jehova, bwe enim tsiet
aen mō kaiōt? ijegen ñea ekeiduwen
aeō mō ōkaiōt?
19 Kania, emetan eñin in Jehova
ñaran edaurur, ñaran egirowin, eh,
eñin ñaran edaurur, ñarana eapwir: i
nan baō eow aūtūbwit eñame ñabūn
ebaka.
20 Nan eab redō an egirow Jehova,
ea an ogin ōeōgida, me ea an ogin ri-
riñ amon būriōūn: eat edae ñano imūr
amwa nan tsiet ōkōr.
21 A eō ōijōn mibūna propheten, me
rō gōr-it-eran: A eō dorer a ūra, mō
rō karai añōgin propheten.
22 Me tsin ia rō weijo ian aeō epo n
ijogi, ri nan kaeōgei aeō ñame bwe re
nim kaiōt aeō, mi iwid ūra atsin ian
medenara ñan ebaka, ma atsin ean
ibakain aūra makur.
23 Ōten, Aña Gott ion etūren, me
deō bet Aña Gott ion ogoeow? aen
ōkōr Jehova.
24 Ōten, etsimine ion ñea okona n
kerū eat etañ ñan eō nūñida ñea A
nan eō āt? aen ōkōr Jehova. Ōten, A
eō oquen ianweron me eb? aen ōkōr
Jehova.
25 A ogiten kaiōt mūñana prophe-
ten ogiten ōpan, ñabūna rō karai
añōgin propheten ian egō iat ebaite,
mō rō ūge, A ogiten mi, A ogiten
mi.
26 Ōten araquin an mek ñune ian
būriōūn propheten ñabūna rō karai
añōgin propheten iat ebaite, ñabūna
propheten it tsitsino ian būriōūra?
27 Ñabūna rō ūge bwe re nim kaeō-
gei aeō ñame bwe re nimō mejiōn egō
eow ean renimūra ñana rō pan a ara-
nora memak, tekei at etōñūra mejiōn
egō bwe dōgin Baal.
28 Tamo prophet ñea emi, e nim
pan renimin; me ñea etsimine aeō
itūrin, e nim ōpōpan aeō iat idōb.
Ekeken woun stroh ea weizen? aen
ōkōr Jehova.
29 Ōten, aeō eō tekei āe? aen ōkōr
Jehova; mō ōten, eō tekei hammer
ñea edewiwei epe?
30 Me ñagan, kania, A iwitsiow
propheten ñabūna re eñan aeō atsin
ian mwin aranora memak, aen ōkōr
Jehova.
31 Kania, A iwitsiow propheten,
aen ōkōr Jehova, ñabūna re eke ema-
kamakur eora, mō rō ūge, Aen ōkōr
Amea.
32 Kania, A iwitsiow ūra ñabūna
rō karai añōgin propheten mō pat
erenimi n tabaite, aen ōkōr Jehova,
mō pōpan, mō ōdūra aeō ñame eow
ean aūra baite, me eow ean ototaeōra
ñea eko woun: ma A eō bet ōijōn
ūra, ma A eō bet pan a ūra; me re eō
bet ōgageidawianaw eponñame ñune
ia aigetow, aen ōkōr Jehova.
33 ¶ Me tsin ia mibūne eñame ūdō-
nuw, tamo prophet ōa priester, mō
ūge, Ekeket eñōgen propheten atsin
itūrin Jehova n ōeōgida egae? wo
nim ūge a ūra, Eñōgen propheten in
ōeōgida egae keken! A nan bwiriow
gamiā, aen ōkōr Jehova.
34 Me tamo prophet, me priester,
me eponñame, ñea nan ūge, Eñōgen
propheten in ōeōgida egae atsin itū-
rin Jehova, A nan ōeōgida gait eña-
me ñea me ran an wak.
35 Amwaimō dorer a aranomiā, me
etsietsimiā memak, mō ūge, Iña aen
Jehova? me, Ekeken ñea Jehova ogi-
ten pan?
36 Ma amwam eō gauwei epan aen
in propheten Jehova n ōeōgida egae:
bwa aet eñame memak ei eñōgen
propheten in ōeōgida gaiūra; bwa
amwa ōkeno aen Gott ñea etsimor,
ñea Jehova Zebaoth, ñea wōra Gott.
37 Wo nim ūge a prophet, Ekeken
ōneien aem itūrin Jehova? me, Eke-
ken ñea Jehova ōpan?
38 Me tsin ia amwa ūge, Aen in
propheten Jehova n ōeōgida egae:
mō ūge aen Jehova, Ñag amwa ōrai
ñeijin ūge, Aen in propheten Jehova n
ōeōgida egae, me ñag A pan a gamiā
ma A ūge, Amwam eō kōūge, Aen
in propheten Jehova n ōeōgida egae;
39 Kania, A nan mejiōn gamiā kōr,
mō ōraijiow gamiā atsin ian meō, me
tekawa ñea A oija gamiā ma amiā
bagadugu:
40 Ma A nan ōreatow eamiā eñō-
gen kabaka ñea eko tokin, mō ōma-
maneañemiā ñea eko tokin, ñea inan
eab mejiōn.

ITŨBAÑ 24.

JEHOVA emeta ame, me, kania,
aro ebwer in ficus ñarabwerõa ã
ñaeow ian obwen maneabin Jehova;
ñaga Nebukadnezar ñea uea n Baby-
lon onuaiw bwe edenigae Jechonja
ñea ñain Jojakim, ñea uea n Juda,
me prinzen in Juda, ma amen makur
ñabũn õman, ma amen makur debitsi
me silber, atsin Jerusalem, mo otow
ũra i Babylon.
2 Õañat ebwer ion te ei ficus ñana
magit omo, tekei ficus ñañen õd amo
n emer; me õañat ebwer ñea ion te
ei ficus ñan ebakogin, ñana ã eõ kona
n õn, bwe dõgin aũra ibaka.
3 Mi Jehova ũge ame, Jeremia,
ekeken ñana wo ãt? Ma A ũge, Fi-
cus; ficus ñan omo, bwũ ũra magit
omo, me ñan ebakogin, bwũ ũra ma-
git ibaka, ñana ã eõ kona n õn, bwe
dõgin aũra ibaka.
4 ¶ Mõ õrre aen Jehova itũrũ, ñei-
jin ũge,
5 Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael: Tekei mũñane ficus ñan omo,
nan õũga bet aeõ ekeiduwet denigain
Juda, ñabũn A ogiten õijõt atsin eat
etañ ñune, aeow ean eben ũbwiet dei
Chaldea, bwe dõgin oomoeõra.
6 Bwa A nan ñaeow meõ eara bwe
dõgin oomoeõra, ma A nan tik õrea-
tow ũra ean eb une: ma A nan weiji-
da ũra, ma A nan eõ ijababa ũra; ma
A nan õmaãn ũra, ma A nan eõ uda
ũra.
7 Ma A nan oija ũra ibũriõ bwe re
nim tsietõ bwa Aña Jehova: me ri
nan ek'ũra aeõ ñame, ma A nan eke
Aña wañara Gott; bwe ri nan redõ
ame eow ean bũriõũra memak.
8 ¶ Me mũñana ficus ñan ebakogin,
ñana ã eõ kona n õn, bwe dõgin aũra
ibaka, õũge kõr aen Jehova, Nan
õũga bet aeõ totow Zedekia ñea uea
n Juda, me wõn prinzen, me ñamen
Jerusalem, ñabũna re mek ean eb
une, mũ ũra ñabũna re mek ean eben
Ägypten:
9 A nan totow ũra bwe ã nim erere
ũra eow itũrit emoniba in eat eb me-
mak mõ õeõgida gaiũra; bwe ri nan
ek'ũra ekabaka me ekeweõ, me eke-
nenaõ me ekadamadam, eat etañ me-
mak ñan A ededegeri ũra aeow ean.

10 Ma A nan õijõtow inimagõra
ipudutũbwin, me erõrõ, me earak in
ima, ea õekeowen ũra atsin eat eb
ñaben A oija ũra ma aũra bagadugu.

ITŨBAÑ 25.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia, ñeijin
añõgen Juda memak, ean kata-
eoqin an obweni Jojakim ñea ñain
Josia, ñea uea n Juda: ñaiune ada-
monin an obweni Nebukadnezar ñea
uea n Babylon;
2 Eñõg ñeijina Jeremia ñea prophet
õrai a ñamen Juda memak, me ea
amen Jerusalem memak, ñeijin ũge,
3 Atsin ean quita ma aijun an obwe-
ni Josia ñea ñain Amon, ñea uea n
Juda, ea ñabũmine, mũñana anarama
ma aiju eobweni, aen Jehova õrre
ame, ma A dorer a gamiã, eat ekõri
rida't dorer; ma amwa eõ kaiõt.
4 Mi Jehova õijõn a gamiã an tsiõ
ñabũna propheten, eat ekõri' rida mõ
õijõn ũra; ma amwa eõ kaiõt, ma
amwa ekam oija ijũñemiã mõ kaiõt;
5 Ñag Õ ũge, Amwaimõ redõ me-
mak ñage atsin ian medenamiã ñan
ebaka, ma atsin ean ibakain amiã
makur, ma amwaimõ mek eat eb ña-
bena Jehova oija gamiã ma amiã ba-
gadugu, atsin ñago me ñago me eõ
toki:
6 Ma amwam eõ erabat ani ibũn
me tsiõ itũrũra, me taramawirei ũra,
mõ õdamadamõ eow ean makurin be-
miã; ma A nan eõ õeõgida gaimiã.
7 Ma amwa eõ kaiõt aeõ, aen õkõr
Jehova; bwa amwam õdamadamõ eow
ean makurin bemiã mõ õeõgida gai-
miã.
8 ¶ Me ñagan õũge aen Jehova Ze-
baoth: Ñag amwa eõ kaiõt aeõ,
9 Kania, A nan emwin memak epo
n amen bwieni n apwewa, aen õkõr
Jehova, ma A nan etsiõ a Nebukadne-
zar ñea uea n Babylon, ñea aeõ tsiõ,
ma A nan õrean bwe enim iwitsiow
eb ñabene, me ñamen, me mũñane
eponñame memak ñan etũren; ma A
nan õekeow ũra kõr, ma A nan ek'ũra
imin in kamadauniñ, mi imin ñea
eñame enimõ tsitsitei, mi imin gada-
qua ñan eko tokin.
10 Ma A nan õekeow atsin inima-
gõra eañañek in idõdõ, me edagada-

keñ in ibibõki, ma aet amen ijad, ma
aet ãn ñea õren mere, me marama-
rũrit epe n kararõ, mi iaõit lampe.
11 Me eb une memak nan ekei imin
in gadaqua, me ekamadauniñ; me mũ-
ñane eponñame ri nan tsiõ itũrin uea
n Babylon ean aemo eobweni.
12 ¶ Me tsin io ogoro aemo eobweni,
A nan õeõgida gain uea n Babylon,
me bita eponñame, aen õkõr Jehova,
bwe dõgin aũra ibaka, mũ ũbwiet dei
Chaldea; ma A nan ririñ me eke eb
ñaben õgadaqua eõ toki.
13 Ma A nan oduwen aeõ memak
ean minebena eb, ñan A õrai in iwitsi-
ow, ñana ã eare eow ian buch ñarane,
ñana Jeremia ogiten õrai in iwitsiow
eponñame memak.
14 Bwe ri nan tsiõ itũrit eponñame
ñabũn ebak, me uea ñabũn õkaganado,
ri nan õtsiõ ũra kõr: ma A nan oija
ũra wañara imin tekei aũra makur,
mi tekei makurin bõra.
15 ¶ Bwõ ũge aen Jehova, ñea Gott
in Israel ame: Wo nimõ barũ mũrane
wũrin wein it egirow atsin ian beõ,
mõ õrenõt eponñame memak, ñan A
õijõnuw ea ũra.
16 Me ri nan nim, ma arariwa, me
dairinaija, bwe dõgit ipudutũbwin ña-
ran A nan õijotow inimagõra.
17 Ma A barũ mũrana iwũr atsin
ian ben Jehova, ma A õrenõtet epon-
ñame memak ñana Jehova õijõnõ a
ũra:
18 Ñana Jerusalem, me kawan Juda
memak, me uea n, me prinzen in, bwa
ã nimõ ririñ ũra me eke imin in gada-
qua, me ekamwimwitõñ, mi imin ñea
eñame enimõ tsitsitei, me eñõgen
ramwani, tekei ñabũmine;
19 Me Pharao ñea uea n Ãgypten,
me wõn prinzen, ma an ñame me-
mak;
20 Me eponñame ñea õkamwararo
ñamen, me uea n eben Uz memak,
me uea n eben ũbwiet dei Philistia,
ma Askalon, ma Gaza, me Ekron, mi
iquiquin Asdod;
21 Me Edom, me Moab, mi ibwi-
bwin Ammon;
22 Me uea n Tyrus memak, me uea
n Sidon memak, me uea n eat insel
ñan imago;
23 Me Dedan, me Thema, me Bus,
mũ ũra memak ñabũna ã mwit mati-
jũñõra;
24 Me uea n Arabia memak, me
uea it eponñame memak ñan õkamwa-
raro ñamen, ñabũna re mek eat eto-
magage;
25 Me uea n Simri memak, me uea
n Elam memak, me uea n Media me-
mak;
26 Me uea n apwewa memak, ña-
bũn ogoeow me ñabũn etũren, ion mi
ion; me emoniba memak ñan emek
eat eb: uea n Sesach nan eren iru-
wũra.
27 Me wo nan ũge a ũra, Õũge aen
Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel:
Amwam eren, me mañi, me erereda,
me pudu, me eõ gauwei rida, bwe
dõgit ipudutũbwin ñaran A nan õijo-
tow inimagemiã.
28 Me tsin ia rõ keõ ia re barũ
atsin ian bem mũrana iwũr me nim,
wo nan ũge a ũra, Õũge aen Jehova
Zebaoth: Amwaimõ nim.
29 Bwe, kania, A õaweijidaten ma-
kur eat tekawa ñea ã emwinõn egõ,
õtet, ã nim eõ kaduwai gamiã kõr?
Inan kaduwai kõr gamiã; bwa A nan
õreat ipudutũbwit eran ea ñamen
eat eb memak, aen õkõr Jehova Ze-
baoth.
30 Me ñagan wo nim õrai eñõgen
propheten in iwitsiow ũra eow ean
mũñane eñõg memak, mõ ũge a ũra,
Jehova nan oruõredun itũga, mi I nan
õrai aet atsin eat eñan ñea ebwigaga;
I nan oruõr õkõr in iwitsiow wõn
etañ in bũgibũgi; I nan aeuwak tekei
ũra ñabũna re jorgageñ quan vitis, in
iwitsiow ñamen eat eb memak.
31 Eaeuwak ion nan baiwõñ ma-
gin mwit eb; bwi Jehova õkañaeot a
eponñame; I nan kañaeot a duwen
memak: I nan totow ñabũn ebaka ea
ipudutũbwin, aen õkõr Jehova.
32 Õũge aen Jehova Zebaoth, Ka-
nia, nan meta egae atsin eat epon-
ñame ion ea eponñame ion, mi nan
meta eñit eran oaio atsin ean magit
mwit eb.
33 Mũ ũra ñabũna ã abi iow itũrin
Jehova ri nan mek ean ñabũmina
atsin ean mwit eb eran ea mwit eb
ñarana eran: inan eab karaququei
ũra, me ã eab õebwepoi ũra, me ã

eab iriedu bet ũra; ri nan te ek'ũra
ibwija añe.
34 ¶ Amwam turañañ mi iõñ, ña-
miã hirten, ma amwam pae *eow eat-
emarañata,* amiã ñabũna monibait
epowi: bwõ õrren amiã ibũm in ene-
mama, ma A nan ijagin gamiã, ma
amwa nan pudu tekei iwũr eran ña-
ran enagege.
35 Mi nan eko medenara n gõrõ ña-
bũna hirten, mi nan eõ gõrõwõñ bet
ñabũna monibain epowi.
36 Warewar in nõñin hirten, mi tu-
rañañ in monibait epowi! bwi Jehova
eijababaen wañara tañ in bũgibũgi.
37 Eõ mõmwiet imin erõ n iat oror
ñan eowarara bwe dõgin egirowin
Jehova ñea oaio.
38 E erowi eñan in kame, tekei
leon; bwũ ũbwiõra ekeijiet ekamwi-
mwitõñ bwe dõgin pwijet *ipudutũ-
bwin in* karoe, me dõgin bet pwijet
õgirowin.

ITŨBAÑ 26.

ÑAG õren moniba Jojakim, ñea
uea n Juda, õrren aen Jehova,
ñeijin ũge,
2 Õũge aen Jehova: Wo nimõ weijo
ian maggen maneabin Jehova, me
dorer a kawan Jũda memak, ñabũna
rõ õrre't taramawir ian maneabin
Jehova, *mõ õrai a ũra* eñõg memak
ñan A pan aw bwe wo nim õrai a ũra;
wo nim eõ ñaina eñõg ia aeijin.
3 Ta bwidũga mõ rõ kaiõt, mi iwidõ
atsin ian medenara ñan ebaka; bwa
A nimõ õekae bũriõ bwe dõgit egae
ñea A kamararei bwa A nim õeõgida
a ũra bwe dõgin ibakain aũra makur.
4 Me wo nim ũge a ũra, Õũge aen
Jehova: Tsin ia amwa eõ kaiõt aeõ,
me dũgidugo ian aeõ dogor, ñea A
ogiten ñaeow ian memiã,
5 Mõ kaiõt aen aeõ tsiõ ñabũna
propheten, ñabũn A õijõn a gamiã,
eat ekõri' rida mõ õijõn a gamiã, ma
amwa eõ kaiõt;
6 A nan eke Silo bitune dõmaneab,
ma A nan eke eramwani bitune te-
kawa ea eponñame eat eb memak.
7 Me priester me propheten me
eñame memak rõ kaiõt aen Jeremia
ñag õ õrai mũñane eñõg eow ian ma-
neabin Jehova.
8 ¶ Me ñaga Jeremia ogiten õrai
mũñane eñõg memak ñana Jehova
ogiten pan a bwe enim õrai a eñame
memak, ñabũna priester me prophe-
ten, me eñame memak, re iba, mõ rõ
ũge, Wo nan ima kõr.
9 Adaga wo karai añõgin propheten
ian egen Jehova, mõ ũge, Bitune dõ-
maneab nan ekei Silo, mi nan gada-
qua bitune tekawa, mi nan eko ña-
men? Me eñame memak re ebwepo
a Jeremia eow ian maneabin Jehova.
10 ¶ Me ñaga prinzen in Juda rõ
kaiõt mũñane imin, ro rogaten ian an
wak uea aeow ian maneabin Jehova;
me re megedan eat etañ metu ean
men ororin maneabin Jehova ñea etsi-
meduw.
11 Me ñabũna priester me prophe-
ten re dorer a ñabũna prinzen me
eñame memak; mõ rõ ũge, Eiwin a
ima amune; bwo o ogiten õrai eñõgen
propheten in iwitsiow tekawa ñune,
ma amwa ogiten kaiõtõt ijũñemiã.
12 ¶ Mi Jeremia edorer a ñabũna
prinzen me eñame memak, mõ ũge,
Jehova õijõnõ bwa A nim õrai eñõgen
propheten in iwitsiowõt dõmaneab
ñune me tekawa ñune eñõg memak
ñan amwa ogiten kaiõt.
13 Me ñagan amwaimõ õeimwi me-
denamiã ma amiã makur, me eraban
aen Jehova ñea wamiã Gott; mi Je-
hova nan õekae bũriõũn iat ekana-
noañ bwe dõgit egae ñea O ogiten
panõn gamiã.
14 Ma aña, kania, A mek ian bemiã;
amwaimõ ririñ ame ñea omo me ei-
mwi ian memiã.
15 Ma amwam tsiet õkõr, bwe tsin
ia amwa abiõ, amwa õreatow eamiã
era ñea eko dũrain, me eat tekawa
ñune, me ean ñamen: mi iduwen õkõr
ñana Jehova õijõnõ ea gamiã bwa A
nim õrai iow iat ijũñemiã mũñane
eñõg memak.
16 ¶ Me ñabũna prinzen me eñame
memak rõ ũge a priester me prophe-
ten: Eõ eimwi an ima amune; bwe e
dorer a gada ian egen Jehova ñea
wõra Gott.
17 Me eogoda ibũn inimagen ñabet
eb, me re dorer a epo, mõ rõ ũge,
18 Micha ñea dei Moreseth õkarai
añõgin propheten ean an bũm Hiskia

ñea uea n Juda, me e dorer a ñamen
Juda memak, mõ ũge, Õũge aen Je-
hova Zebaoth: Inan gapaedaei Zion
tekei etañ in kiãõ, mi Jerusalem nan
ekei ewedũdũ, me towedũdũt ewak
tekei etañ ñan ogoda oigaga.
19 Õten, Hiskia ñea uea n Juda mi
Juda memak ro ogiten abi? õten, e
eõ miow Jehova, me e egegaã Jehova,
mi Jehova õekaeãn bũriõũn bwe dõ-
git egae ñea O ogiten panõn ũra?
Am eõ ririñ bitune ibaka ñune togit
ouwak in iwitsiow anida.
20 Me etsimine bet eñame ion ñea
ogiten karai añõgin propheten ian
egen Jehova, Uria ñea ñain Semaja
ñea dei Kirjath-Jearim; mõ õ õrai
eñõgen propheten in iwitsiow tekawa
ñune me minebene eb tekei aen Jere-
mia memak:
21 Me ñaga Jojakim ñea uea, ma an
ñame memak ñabũn oaio, me prinzen
memak, rõ kaiõt mũñane eñõg, uea
õnani abien; me ñag Uria õkaiõt, e
miow, mõ õ gõr mõ oñowen Ãgypten:
22 Me Jojakim ñea uea õijõt eña-
me aeow Ãgypten, ñea Elnathan, ñea
ñain Achbor, me eñame ibũn itũrit
aeow Ãgypten:
23 Me ro ota Uria atsin Ãgypten,
mõ rõ õrean añen Jojakim ñea uea;
ma a abiõtet ipudutũbwin, mõ õ õrai-
jedu gatduwen iat ũbwen tamo eña-
me.
24 Me ben Ahikam ñea ñain Sa-
phan emek itũrin Jeremia, bwe ã nim
eõ totow aeow ian bet' eñame bwe re
nim abi.

ITŨBAÑ 27.

ÑAG õren moniba Zedekia ñea ñain
Josia ñea uea n Juda, õrret
eñõg atsin itũrin Jehova, ñeijin ũge,
2 Õũge aen Jehova ame: Wo nimõ
ririñ nem ma am eden, me ñaeow
aũterem;
3 Mi imũr wo nan onuaiw mũñane
ea uea n Edom, me ea uea n Moab,
me ea wañara uea ibwibwin Ammon,
me uea n Tyrus, me uea n Sidon, eow
ian bet' amen kanuaw mwinen ñabũ-
na rõ õrre eow Jerusalem, itũrin Ze-
dekia ñea uea n Juda;
4 Me wo nim totow aeõra ea wa-
ñara temoniba, ñeijin ũge, Õũge aen
Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel,
Amwam ũge a wamiã temoniba:
5 A ririñ eb me eñame mi imin gõ-
gõrõ ñan emek eat eb, eow ean aeõ
eõ badõdõ ñea ouwak, me eow ean
beõ ñarana ã ere; ma A oija ũra ña-
bũn eimwi oijaen ũra eow itũrũ.
6 Ma A ogiten oija Nebukadnezar
ñea uea n Babylon, ñea aeõ tsiõ, mũ-
ñane eb memak, ma A oija bet amea
imin gõgõrõ n añe bwe re nim tsiõ
itũrin.
7 Me eponñame memak ri nan tsiõ
itũrin, mi itũrin ñain, mi ibwin, ea
dain ũbwien: mi imũr ri nan tsiõ itũ-
rit eponñame ñan ebak me uea ñabũn
õkaganado.
8 Mi tamo eponñame me emoniba
ñea õkeõ ie etsiõ itũrin Nebukadne-
zar ñea uea n Babylon, ñabũna rõ
keõ ia re totu tereõra ijõñin wõn ne
uea n Babylon, A nan õeõgida gain
bita eponñame eow eat ipudutũbwin,
me erõrõ, me earak in ima, ea aeõ
õekeow ũra eow ean ben, aen õkõr
Jehova.
9 Ma amiã, amwam eõ kaiõt aen
wamiã propheten, me wamiã amen
kaiwa, me erenimi, me wamiã priest-
er ñabũn amen kabe itũga, me wa-
miã amen kabwiãeã, ñabũna re dorer
a gamiã mõ ũge, Amwa eab tsiõ
itũrin uea n Babylon;
10 Bwõ rõ õrai a gamiã eñõgen pro-
pheten iat ebaite, bwe re nimõ kona
onuaiwemiã atsin ũbwemiã aeow ino
ogoeow; me bwa A nim ededegeri
gamiã, ma amwa nan ekeow.
11 Mi tamo eponñame ñea etotu te-
ren ijõñin wõn ne uea n Babylon, me
tsiõ itũrin, A nan ñaeow bita epon-
ñame ũbwien, aen õkõr Jehova; me
ri nan gapaedai me mek ean.
12 ¶ Ma A dorer a Zedekia ñea uea
n Juda tekei mũñane eñõg memak,
ma A ũge, Amwam totu teremiã ijõ-
ñin wõn ne uea n Babylon, me tsiõ
itũrin, ma an ñame, ma amwa nan
tsimor.
13 Bwe dõgit ekeken ñag amwam
iman, eow eat ipudutũbwin, me eat
erõrõ, me eat arak in ima, tekei an
Jehova ogiten panõt eponñame ñea
eõ teñ tsiõ itũrin uea n Babylon?
14 Amwam eõ kaiõt aen propheten

ñabũna re dorer a gamiã, mõ ũge,
Amwa eab tsiõ itũrin uea n Babylon;
bwe rõ õrai a gamiã eñõgen prophe-
ten iat ebaite.
15 Bwa A eõ õijõn ũra, aen õkõr
Jehova, mõ rõ karai añõgin propheten
iat ebaite ian egõ; bwa A nim edede-
geri gamiã, me bwa amwam ima,
amiã me wamiã propheten ñabũna rõ
õrai a gamiã eñõgen propheten.
16 Ma A dorer a priester me mi-
bũne eñame memak, ma A ũge,
Õũge aen Jehova: Amwam eõ kaiõt-
aen wamiã propheten ñabũna rõ õrai
a gamiã eñõgen propheten, mõ ũge,
Kania, itik õreaten naga wũrin ma-
neabin Jehova atsin Babylon; bwõ
rõ õrai a gamiã eñõgen propheten
iat ebaite.
17 Amwam eõ kaiõt aeõra; amwam
tsiõ itũrin uea n Babylon, ma amwa
nan tsimor: bwe dõgit ekeken ñaga ã
nim õgadaquaet tekawa ñune?
18 Me tsin iũ ũra kõr propheten,
me tsin ia aen Jehova emek itũrũra,
re nim egegaã kõ Jehova Zebaoth,
bwe ã nimõ ñaina mũñana iwũr ian
maneabin Jehova, mi ian an wak uea
n Juda, mi i Jerusalem, me enim eõ
ñow Babylon.
19 ¶ Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth
ñeijin añõgen mũñana ijor, ma añõ-
gen bita see, ma añõgen ñamwinen,
ma añõget dũgidũgit imin ñana ã
ñaina iat tekawa ñune,
20 Ñana Nebukadnezar ñea uea n
Babylon eõ õbũ, ñag õ õnuaiw Jechon-
ja ñea ñain Jojakim, ñea uea n Juda
bwe edenigae, atsin Jerusalem aeow
Babylon, me eñame memak ñabũn
ogoda i Juda me Jerusalem;
21 Eh, õũge aen Jehova Zebaoth,
ñea Gott in Israel, ñeijin añõget iwũr
ñan õreñõ ian maneabin Jehova, mi
ian an wak uea n Juda, mi i Jerusa-
lem:
22 Inan otow ũra i Babylon, me ri
nan mek ina, ea aeõ bũm in õni ũra,
aen õkõr Jehova; ma A nan ota ũra,
mõ õreatow ũra eat etañ ñune.

ITŨBAÑ 28.

ME ean obweni ia, ñag õren moni-
ba Zedekia ñea uea n Juda,
ean kataeoqit obweni, ean katimon
maraman, ñag Hananja ñea ñain
Assur ñea prophet ñea dei Gibeon
edorer ame eow ian maneabin Jeho-
va, eow ian men priester me eñame
memak, mõ ũge,
2 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, A ogitet tsiba wõn ne
uea n Babylon.
3 Ian aro eobweni A nan tik õredõa-
toruwei eat etañ ñune wũrin memak
maneabin Jehova, ñana Nebukadne-
zar ñea uea n Babylon õbũ atsin eat
etañ ñune, mo otow Babylon:
4 Ma A nan tik õredõatoruwei eat
etañ ñune Jechonja ñea ñain Jojakim,
ñea uea n Juda, epo a denigain Juda
memak, ñabũna ro ñow i Babylon,
aen õkõr Jehova, bwa A nan tsiba
wõn ne uea n Babylon.
5 ¶ Mi Jeremia ñea prophet ũge a
Hananja ñea prophet eow ian men
ñabũna priester, mi ian met eñame
memak ñabũna rõ weijo ian maneabin
Jehova,
6 Õũge kõr Jeremia ñea prophet,
Amen: Jehova enim õũga: Jehova
enimõ ririñ aem in propheten ñana
wo ogiten õrai bwa añõgen tik õredõa-
nen wũrin maneabin Jehova, mũ ũra
memak ñabũna edenigae, atsin Baby-
lon ea etañ ñune.
7 Me wo nim kaiõt õkõr eñõg ñei-
jin A õrai iow iat ijũñõm mi iat ijũñet
eñame memak:
8 Propheten ñabuno ian obwõ mi
ian obwõm ñago me ñago, rõ õrai
eñõgen propheten in iwitsiow eb ñan
ebak, me emoniba ñan õkaganado,
me eat epan añõget ake, me egae,
me earak in ima.
9 Mi tamo prophet ñea õrai eñõgen
propheten mõ pat iow, tsin ia ã odu-
wen aen amea prophet, inan tsiet
amea prophet bwi iduwen ñana Je-
hova ogiten õijõn.
10 ¶ Ma Hananja ñea prophet ebarũ
ene atsin ean teren Jeremia ñea pro-
phet, me e tsibaen.
11 Ma Hananja edorer ian met
eñame memak, mõ õũge, Õũge aen
Jehova: Nan õũge aeõ tsiba wõn ne
Nebukadnezar ñea uea n Babylon ian
aro kõr eobweni atsin aũteret epon-
ñame memak. Mi Jeremia ñea pro-
phet õden ian medenan.

12 ¶ Ma aen Jehova õrre a Jeremia,
iruwin an Hananja ñea prophet ogitet
tsiba ene atsin ean teren Jeremia ñea
prophet, mõ ũge,
13 Nua kõ, mõ pan a Hananja, mõ
ũge, Oũge aen Jehova: Wo ogitet
tsiba ene ñea edabwike; me wo nan
ririñ ene ion ñea debitsi me ñeõ-
tũbwen.
14 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth,
ñea Gott in Israel: A ogiten tata ene
ñea debitsi aũteren mũñane epon-
ñame memak, bwe re nim tsiõ itũrin
Nebukadnezar ñea uea n Babylon; me
ri nan tsiõ itũrin: ma A oija añen
bet amea imin gõgõrõ n añe.
15 ¶ Mi Jeremia ñea prophet ũge a
Hananja ñea prophet, Kaiõt kõ nage,
Hananja: Jehova eõ õijõnuw, me wo
kaeõgei eñame bwe re nim tũebõt
ebaite.
16 Me ñagan õũge aen Jehova, Ka-
nia, A nan õijõnuw atsin ian met eb:
wo nan ima ian obweni une, bwina wo
ogiten õrai eñõgen kañaba n iwitsiow
Jehova.
17 Ma Hananja eman ean obweni
ia ean quaeiun maraman.

ITŨBAÑ 29.

ÑANE añõgen ian brief ñarana Je-
remia ñea prophet õijõt atsin
Jerusalem ea iquiquin ñabet edeni-
gae, me ea priester, me ea prophe-
ten, me ea eñame memak, ñabũna
Nebukadnezar ogiten onuaiw bwe
edenigae atsin Jerusalem aeow Baby-
lon,
2 (Iruwin an Jechonja ñea uea, me
uea ãn ñea inen, me eunuche, me
prinzen in Juda mi Jerusalem, me
eñame ñabũn õman iõ õmakur, ma
amen makur debitsi, ogiten nuaw
atsin Jerusalem,)
3 Eow ian ben Eleasa ñea ñain Sa-
phan, me Gemarja ñea ñain Hilkia,
(ñea Zedekia ñea uea n Juda õijõt
aeow Babylon ea Nebukadnezar ñea
uea n Babylon,)
4 Mõ ũge, Oũge aen Jehova Zeba-
oth, ñea Gott in Israel, ea edenigae
memak, ñabũn A ogiten kaeõgei bwe
ã nim onuaiw bwe edenigae atsin Je-
rusalem aeow Babylon:
5 Amwam kei amiã wak me mek
ian; me ririñ wamiã tañ in kiãõ, mõ
õn quan.
6 Amwam ijijad, mõ õrig ñaimiã
eman me ñaimiã ãn; ma amwam etet
agen ñaimiã eman me wei ñaimiã ãn
bwe re nim õrig ñaiũra eman me ñai-
ũra ãn; ma amwaimõ õebak gamiã
eow ina, ma amwam eõ õõad gamiã.
7 Ma amwam õnani an iow tekawa
ñea A ogiten kaeõgei gamiã bwe ã
nim otow gamiã ian bwe edenigae,
ma amwaimõ tetaro a Jehova bwe
dõgin; bwa amwa nan kona iow eow
ean an iow.
8 ¶ Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth,
ñea Gott in Israel: Wamiã propheten
ñabũn inimagemiã me wamiã amen
kaiwa re nim eõ quiawiei gamiã, ma
amwam eõ eraban mũñana renimi-
miã ñan amwa mi.
9 Bwe rõ õrai a gamiã eñõgen pro-
pheten ian egõ iat ebaite: A eõ õijõn
ũra, aen õkõr Jehova.
10 ¶ Bwõ ũge aen Jehova, Iru-
win ogoroen aemo eobweni ea Baby-
lon, A nan õni gamiã, mo oduwen
aeõ ñan omo ea gamiã, mõ kaeõgei
gamiã bwa amwaimõ redõruwei eat
etañ ñune.
11 Bwa A tsiet ekamarar ñea A
õmaranõn gamiã, aen õkõr Jehova,
ñea kamarareiet iow, me deõ egae,
bwe enim tsimine amiã itob ean ma-
gin amiã ibũm.
12 Ma amwa nan emwemwinõ,
ma amwa nan nua me tetaro ame, ma
A nan kaiõt aemiã.
13 Ma amwa nan õnaniõ, ma amwa
nan ãtõ, tsin ia amwa õnaniõ eow
ean bũriõũmiã memak.
14 Ma amwa nan ãtõ, aen õkõr Je-
hova, ma A nan õredõan wamiã de-
nigae, ma A nan õebwepoi gamiã
atsin eat eponñame memak, ma atsin
eat etañ memak ñan A ededegeri ga-
miã atsin ean, aen õkõr Jehova; ma
A nan tik õredõatow gamiã eat etañ
ino A kaeõgei gamiã bwe ã nim onu-
aiw gamiã atsin ean bwe edenigae.
15 ¶ Bwa amwa ogiten ũge, Jehova
õweijoran añen gada propheten i Ba-
bylon;
16 Bwõ ũge aen Jehova ñeijin añõ-
gen uea ñea emegeda ian wõn tron
David, ma añõget eñame memak ña-

bũna re mek iat tekawa ñune, me
etsietsimiã ñabũna re eõ edegeri ga-
miã aeow iat edenigae;
17 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth,
Kania, A nan õijõn a ũra ipudutũ-
bwin, me erõrõ, me earak in ima, ma
A nan ririñ ũra tekei ficus ñan eba-
kogin, ñana ã eõ kona n õn, bwe dõ-
gin ibakaiũra.
18 A nan õmamũridaõn ũra ipudu-
tũbwin, me erõrõ, me earak in ima,
ma A nan totow ũra bwe ã nim erere
ũra eow eat emoniba memak eat eb,
bwe re nim ek'ũra eramwani, me
ekamwimwitõñ, mi imin ñea eñame
enimõ tsitsitei, mõ õbabaka, eow ini-
maget eponñame memak ñan A ede-
degeri ũra aeow inimagõra;
19 Bwe dõgin aũra eõ kaiõt aeõ,
aen õkõr Jehova, ñan A õijõnõn aeõ
ñame ñabũna propheten bwe re nim
õrai a ũra, eat ekõri' rida mõ õijõn
ũra, ma amwa eõ kaiõt, aen õkõr Je-
hova.
20 ¶ Me ñagan amwam kaiõt aen
Jehova, amiã memak ñabũna õañat
edenigae, amiã ñabũn A õijõn gamiã
atsin Jerusalem aeow Babylon.
21 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, ñeijin añõgen Ahab
ñea ñain Kolaja, ma añõgen Zedekia
ñea ñain Maaseja, ñarumen ar õrai
a gamiã eñõgen propheten ian egõ iat
ebaite: Kania, A nan totu ũrõr ian
ben Nebukadnezar ñea uea n Baby-
lon; mi i nan abi iow ũrõr ian me-
miã;
22 Mi inan õpapi mõ õrarai eñõgen
ramwani atsin itũrit edenigae ñabũna
dei Juda memak ñabũn i Babylon,
ñeijin ũge, Karenaga mi Jehova eri-
riñuw tekei Zedekia me Ahab, ñaru-
men uea n Babylon õgataw anãe;
23 Bwe dõgin aũrõr ririñ dedet eka-
baãt inimagen Israel, me mequõr it
dũra ea agen aranorõr, ma ar õrai
eñõgen tabaite ian egõ, ñan A eõ pan
a ũrõr; ma Aña kõr Amea ñea etsiet
ũrõr, ma Aña bet amen oduwen, aen
õkõr Jehova.
24 ¶ Me wo nim õpan añõgen Se-
maja ñea dei Nehalam, mõ ũge,
25 Edorer Jehova, ñea Gott in Is-
rael, mõ ũge, Ñaga wo ogiten õijõn
brief ian egõm ea eñame memak ña-
bũn i Jerusalem, me ea Zephanja ñea
ñain Maaseja ñea priester, me ea
priester memak, me wo ũge,
26 Jehova ogiten ek'auwe priester
n ñeijũbwen Jojada ñea priester, bwa
amwaimõ moniba ian maneabin Je-
hova, bwe dõgit eñame ñea edairinai-
ja, mi te ei eririñ ñei bwe enim ekei
prophet, bwe wo nim õmeatu iat etañ
in quõquõr ana, me etañ in quõquõr
tere.
27 Me ñagan, adaga wo eõ baraga-
geñ Jeremia ñea dei Anathoth, ñea
te ei ekei prophet ea gamiã,
28 Ñea ogiten õijõn a gada *brief*
aeow Babylon, ñan ũge, Nan eraq
edenigae; amwam kei wak, me mek
ian; ma amwam ririñ wamiã tañ in
kiãõ, mõ õn quara?
29 Me Zephanja ñea priester elese-
nei mũñana brief eow iat ijũñen Je-
remia ñea prophet.
30 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jere-
mia, mõ ũge,
31 Wo nim etsiõ a edenigae memak,
mõ ũge, Õũge aen Jehova ñeijin añõ-
gen Semaja ñea dei Nehalam: Bwe
dõgin ñaga Semaja ogiten õrai eñõ-
gen propheten ea gamiã, ma A eõ
õijõn, mo o ogiten kaeõgei gamiã
bwa amwam tũebõt ebaite;
32 Me ñagan õũge aen Jehova,
Kania, A nan kaduwai Semaja ñea
dei Nehalam, ma an karig; i nan eõ
kona eñame ion ñea enimõ mek ini-
magen amen bwien, mi i nan eõ aia
bet emo ñea A nan ririñ a aeõ ñame,
aen õkõr Jehova, bwe dõgin an ogiten
õrai eñõg in kañaba n iwitsiow Jeho-
va.

ITŨBAÑ 30.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñeijin ũge,
2 Edorer Jehova, ñea Gott in Is-
rael, mõ ũge, Wo nimõ eare eow ian
buch eñõg memak ñan A ogiten pan
aw.
3 Bwe, kania, õrret ibũm, aen õkõr
Jehova, ñag A nan tik õredõat ede-
nigae ñabũn aeõ ñame ñabũna Israel
me Juda, aen õkõr Jehova; ma A nan
kaeõgei ũra bwe re nimõ redõ a eb
ñaben A ogiten oija aũra bagadugu,
me ri nan õgõg.

4 ¶ Me ñane eñõg ñana Jehova õrai
bwa añõgen Israel ma añõgen Juda.
5 Bwõ ũge aen Jehova: Amwa ogi-
ten kaiõt eñõgen rõraõ me miow, me
deõ eñõgen iow.
6 Ma amwam ũdũdõ ñage ma aia ie
etsimine emat on ñea õtsiedu ñain:
ma adag A ãt eñame memak bwõ rõ
ñaeow bõra eat erũrũn ijõra, tekei ãt
on ñea õgatsi, me edabararoe memak
mõra?
7 Rõ kananoañ õkõr! bwõ õkagana-
do kõr ñabũmina, me eko imin tekei:
an dae in kananoañ õkõr Jakob; me
inan õtsimor atsin ean.
8 Me ean ñabũmina, aen õkõr Je-
hova Zebaoth, A nan tsiba wõn ne
atsin ean terem, ma A nan mwit
aquõrem; me eratequõ ri nan eõ gau-
wei tsiõ itũrin:
9 Me ri nan tsiõ itũrin Jehova ñea
wañara Gott, me David ñea wañara
uea, ñea A nan tik õweijoran a ũra.
10 ¶ Me ñagan wo nim eõ miow,
O Jakob ñea aeõ tsiõ, aen õkõr Jeho-
va; me wo nim eõ oniñom, O Israel:
bwe, kania, A nan õtsimoruw atsin
ino ogoeow, ma am karig atsin eat eb
ino re mek it denigae ean; mi nan re-
dõ Jakob, mi nan mek iat iow mi iat
ijeijan, me eko ion ñea nan õmiow.
11 Bwa A mek itũrũm, aen õkõr
Jehova, bwa A nim õtsimoruw: bwa
A nan ririñ tokit eponñame memak
ñan A õbabareowuw aeow ean, ma A
nan eõ ririñ tokim; ma A nan õrõ-
weiuw iat imwit añõg ñea eimwi, ma
A eab õijõnuw me eõ õeõgida gaim ia
wo dũra.
12 Bwõ ũge aen Jehova, Ã eõ kona
n õgõr arakũm, me ebaka kõr witõm.
13 Eko ion ñea enimõ buõkuw in
õmeata dedem, bwe ã nim õretsitsiw:
eko ekõgõmwe ie eiwin aw.
14 Me ñabũna ra auwãw re meijiõ-
nuwen; re eõ õnaniw: bwa A ogiten
witeineiuw eow ean an witõ barũõm,
me eow ean an irer in õrõwe ion ñea
etiritir; bwe dõgin ñaben am ibaka,
bwo ouwak õkõr am dũra.
15 Adaga wo eõñ bwe dõgin witõm?
ã eõ kona n otoki magaũm: A ririñ
aw mũñane bwe dõgin ñaben am iba-
ka, bwo ouwak õkõr am dũra.
16 Me ñagat inan õekeow ũra me-
mak ñabũna rõ õekeowuw, me ba-
rũõm memak, ũra memak, ri nan ñow
eat edenigae; mi inan wuromwi ũra
ñabũna rõ wuromwiw, mũ ũra me-
mak ñabũna re ek'auwe imin in kona
A nan totow ũra bwe ã nim ek'ũra
imin in kona.
17 Bwa A nan õredõan aw tsimo-
rũm, ma A nan õtsimoruw atsin ean
witõm, aen õkõr Jehova; bwe dõgin
aũra ek'auwe ion ñea ita bwiriow,
mõ rõ ũge, Zion õkõr, ñea eko betibet
eñame io owawat.
18 ¶ Õũge aen Jehova: Kania, A
nan tik õredõat denigain Jakob aeow
ian aũra wak dedegai; mi inan auwã-
teget eñan in mek; mi inan wei te-
kawa eow ean ewedũdũn, me inan
tik mekan palãste tekei deden.
19 Mi nan metan ina õtũbaen *Gott*
ma aeõra ñabũna re ibibõki: ma A
nan õebakida ũra, me ri nan eab õad;
A nan õraitsit ũra bet, me ri nan eab
ijõñ.
20 Me ñaiñaiũra ri nan tekei dedeũ-
ra ñago amo, me inan õweijo-oaio
eow ian meõ aũra epo, ma A nan ka-
duwai memak ñabũna rõ õmamado
ũra.
21 Me wañara prinzen nan ñaũn
itũrũra, me wañara amen mwit añõg
nan metan inimagõra; ma A nan
kaeõgei bwe enim tũren, mi i nan
naña ame: bwi ijeget on ñea eõ miow
ie etũren ame? aen okõr Jehova.
22 Ma amwa nan eke gamiã aeõ
ñame, ma A nan eke Aña wamiã Gott.
23 Kania, emetan eñin in Jehova
ñaran edaurur, ñaran egirowin, ñaran
eñin ñarana eapwir: i nan baõ eow
aũtũbũra ñabũn ebaka.
24 Nan eab redõ pwijet damadamin
Jehova, ea an ogin ririñ, me ea an
ogin ririñ amon bũriõũn: ma amwa
nan tsiet iow eat ibũm ñana magin.

ITŨBAÑ 31.

JEHOVA ũge, A nan eke Aña wa-
ñara Gott epo n amen bwieni n
Israel memak eat edae ñaga, me ri
nan ek'ũra aeõ ñame.
2 Õũge aen Jehova, Eñame ñabũna
iquiquit ipudutũbwin re ãt equed eat
etomagage; ñea Israel ñag A nuaw
mõ kaeõgei bwe e nim õnano.

3 Jehova emeta ame atsin ino ogo-
eow, mõ Õ ũge, Eh, A ogiten auwãõ-
nuw eauwã ñea eko tokin: me ñagan
A earidan auwe eat eõ-earañame.
4 A nan tik weiuw, me wo nan tik
weijoda, O ãitunuwe dõgibono ñea
Israel: inan tik õdadabũkõnuw wam
pauken, me wo nan meta ean aũra
ruwo ñabũna re ibibõki.
5 Wo nan tik kiãõ eñan vitis ean
towedũdũn Samaria: ñabũn amen
kiãõ ri nan kiãõ, me ri nan õn *quan
magõra.*
6 Bwi nan õrre ibũm, ñag amen
ober animwen towedũdũn Ephraim ri
nan aeuwak *mõ ũge,* Amwa eogoda
kõ bwa am ñow Zion ea Jehova ñea
wõra Gott.
7 Bwõ ũge aen Jehova, Amwam
riañ iat ibibõki bwe dõgin Jakob, ma
amwam kababũr bwe dõgin monibait
eponñame: amwam õpapi, ma amwam
otota, mõ ũge, O Jehova, õtsimor kõ
am ñame, ñabũna iquiquin Israel.
8 Kania, A nan õrean ũra atsin eat
eb ñaben apwewa, mõ õebwepoi ũra
atsin inũmwit eb, me edegeriõn ũra
ñabũn eõ ãtirõñin, me ñabũn õrañ, ãn
ñea õren emwei me ãn ñea õreita
gatsi: nan tik redõruwei etebinñame
ion ouwak.
9 Ri nan õrre iat iõñ; me eow ean
aũra kõñõñ A nan eow ũra: A nan
kaeõgei ũra bwe re nim õd eat ekaw
in ibõk, iat emedena eimwi ñea re eab
tsiriwa ean; bwa Aña etõñin Israel,
me Ephraim ei aeõ bowab.
10 ¶ Kaiõt kõ aen Jehova, O amiã
eponñame, ma amwam õpõpatow eat
inseln ñan ogoeow; mõ ũge, Amea
ñea õberitagag Israel nan tik õebwe-
poi me raña, tekei hirte ion ie eraña
wõn epowi.
11 Bwi Jehova ogiten rouw in õtsi-
mor Jakob, me E rouw atsin ian ben
amea ñea oaio eken a.
12 Me ri nan õrre me riañ ean to-
wedũdũn Zion, me ri nan gõrũr epo
aeow ian an omo Jehova, ea weizen,
me wein, me eir, me ñait schafe me
kũhe: ma anũra nan ekei etañ in kiãõ
ñamwarin etsimine bõken; ri nan eab
gauwei mwijiña.
13 Me ãita dõgibono nan ibibõki eat
iruwo, me dedemaro me eñab; bwa A
nan iwid aũra mwijiña me eke ibibõki,
ma A nan õbebe ũra, mõ õeidorodoro
ũra atsin ean aũra roe.
14 Ma A nan õmarañõn anũra ña-
bũna priester eriõr, mi inan õmara-
ñõt omo aeõ ñame, aen õkõr Jehova.
15 ¶ Õũge aen Jehova: Eiñõñ iot ã
kaiõt eow i Rama, ekaraququõ mi iõñ
in kamwijiña, Rahel enõñi ñaiñain;
mõ õ keõ ia ã õbebe bũriõũn bwe dõ-
gin ñain, bwin ekeowen ũra.
16 Õũge aen Jehova: Rañada n kõ
iõñ, me mem atsin eat erenime; bwi
inan pũmwe am makur, aen õkõr Je-
hova; me ri nan tik õrre atsin ũbwien
barũõra.
17 Me etsimine itob ean magin am
bũm, aen õkõr Jehova; me ñaiñain ri
nan tik õrre eow ean mwiten ũbwiõra.
18 ¶ A ogiten kaiõt Ephraim ñag
õmwijiña *mõ ũge,* Wo ogiten iraeõ,
me ã iraeõn, tekei kalb ion ñea eõ
dani ene; Wo nimõ õeiwidõanõ; bwa
Auwe kõr Jehova ñea waña Gott.
19 A ogiten iwidõ, me mwijiña; me
ñaga ã ogiten wereriõ, A ijatow iwu-
gaga: A gadũkũrañ, eh, A maneañ
bet, bwin A õbabũ õbabakaen aeõ
bũm it dedemaro.
20 Õten, Ephraim ei kõr ñaiũ ñea
A-auwã? õten, ei eoniñ ion ñea ã ibi-
bõkiei? bwe tsin ia A dorer in iwitsi-
ow, A õmaran bet: me ñagan eõ iow
bũriõ bwe dõgin; A nan auwãtegen,
aen õkõr Jehova.
21 Wo nim õweijoran wam imin
ñana bain wemaien medenam; wo nim
õijõn wam ijor ñan eagada a tekawa;
wo nimõ ñaeow bũriõũm iat emedena
ñea ã oogoda, emedena ñea wo õd ian
ñago: wo nim kan redõ, ãitunuwe
dõgibono ñea Israel, wo nim kan redõ
a mũñan am tekawa.
22 ¶ Õten araquin am ñiõñio, O
ñauwe eoniñ in ãn ñea õgõgaro? bwi
Jehova eririñ imin etsimeduw eat eb;
me ãn nan eñan buriõũt eman.
23 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, Ri nan tik õrarai mũ-
ñane eñõg ean eben Juda me kawan
memak, tsin ia A tik õredõan wañara
denigae, *ñeijin ũge,* Jehova nan õga-
geidawianawuw, O auwe ñea eñat
imwit añõg, *O auwe* ñea towedũdũt
omo.

24 Me dei Juda me ñamen ian ka-
wan memak ri nan mek ina; ñabũn
amen kiãõ, me ñabũna re edegeri ero-
wit epowi n schafe.
25 Bwa A ogiten õmarañ anin ñea
ejũrũñ, ma A õmarañ anin memak
ñabũn eroe.
26 Mi iruwin ñea A ridan, ma A
agagan meõ; mo omo kõr aeõ miji-
mij.
27 ¶ Jehova ũge, Kania, nan õrre
ibũm ñan A nan kiãõ uqua ean, ñana
eñame, mi iqua ñana imin gõgõrõ,
inimaget ewak ñea Israel me ewak
ñea Juda.
28 Mi nan õrre deden ñune, bwi te-
kei ñag A oberei ũra n uda ũra mi
ijababa ũra, mõ õekeow ũra, mo oroe
ũra; nan õũga bet bwa A nan oberei
ũra n ũjõn ũra mõ õmaãn ũra, aen
õkõr Jehova.
29 Ean bũm ana re eab gauwei
ũge, Etõñima rõ õn quan vitis ñan
emañimañ, me ekewen kikiwin mwit
oniñ.
30 Mi nan ima eñame bwe dõgin an
dũra kõr: tamo ñea õn quan vitis ñan
emañimañ nan eko kikiwin mwin.
31 ¶ Jehova ũge, Kania, nan õrre
ibũm ñan A nan ririñ berith etsime-
duw ean ea ewak ñea Israel, me
ewak ñea Juda.
32 Eõ ekei bita berith ñea A ririñ a
aũra bagadugu ñag A õgõg bõra mõ
õmeata ũra atsin eat eb ñaben Ägyp-
ten; bita aeõ berith ñea re ijababa,
ma Aña kõr agõra, aen õkõr Jehova.
33 Me ñaiune berith ñea A nan ri-
riñ a ewak ñea Israel iruwin bũm
ane, aen õkõr Jehova; A nan ñaeow
aeõ dogor iara, ma A nan eare eow
iara, ma A nan eke Aña wañara Gott,
me ri nan ek'ũra aeõ ñame:
34 Me re eab gauwei ekereri, ion
eab gauwei wereri aranon, mi ion eab
gauwei wereri etsin, mõ ũge, Amwam
tsiet Jehova; bwe ri nan tsietõ ña-
bũna magit ijõñ me ñabũna magit
ogoda, aen õkõr Jehova: bwa A nimõ
ead aũra ibaka, ma A nan eõ gauwei
õmaran aũra dũra.
35 ¶ Õũge aen Jehova, ñea etotow
equan bwi iaõin aran, me dogorin
maraman me edetañ bwe re nimõ
õeaõ anũbũmin, ñea õekae emago, mo
oburuiru ñanin; Jehova Zebaoth õkõr
egen:
36 Tsin ie enua mũñane edogor
atsin ian meõ, aen õkõr Jehova, nat
toki bet an karig Israel in ekei epon-
ñame ian meõ eat ibũm memak.
37 Õũge aen Jehova, Tsin ia ã kona
n keweõei ianweron itũga, me tsin ia
ã kona n ãt mi tsiet ũriet eb ijõñ, A
nan eatow memak bet an karig Israel
bwe dõgit imin memak ñana re ririñ,
aen õkõr Jehova.
38 ¶ Kania, nan õrre ibũm, aen õkõr
Jehova, ñaga inan wei an tekawa
Jehova atsin eat turris ñea Hananeel
me etoki ean men ororin inimatijũ-
ñen.
39 Mi nan meta bet eanakeba n ke-
weõ mi te eimwi a etowedũdũ ñea
Gareb, mi nan epa aeow Goath.
40 Me epañ ñea eñan gatduwet
eñame, me emarañata, me eb memak
ñan ore aeow eat ekaw ñea Kidron,
me etoki inimatijũñen men ororin
pferde edõgen apoe, nan ebwigaga
ea Jehova; mi inan eab gauwei uda
õa õraijedu eõ toki.

ITŨBAÑ 32.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova ean quitain an
obweni Zedekia ñea uea n Juda, ñea
quita ma aojun an obweni Nebukad-
nezar.
2 Eat edae ñaga wõn etar in ake
uea n Babylon ra ake a Jerusalem
mo odororai; me ã rakei Jeremia ñea
prophet eow ian aũra magge etar in
ober ñea emek ian an wak uea n Ju-
da.
3 Bwe Zedekia ñea uea n Juda õra-
kei, mõ ũge, Dõgit ekeken ñaga wo
karai añõgin propheten, mõ ũge,
Õũge aen Jehova, Kania, A nan totu
bitune tekawa ian ben uea n Babylon,
mi i nan õgõg:
4 Me Zedekia ñea uea n Juda eab
gõrõwõñ atsin ian bet' dei Chaldea,
me eñame nan totu ian ben uea n
Babylon, ma ar nan õnanei mwũrõr,
ma ar nan aia mõrõr;
5 Mi i nan otow Zedekia i Babylon,
mi i nan mek ina ea aeõ õni, aen õkõr
Jehova: tsin ia amwa ake a dei Chal-
dea, amwa eab kona uwadamiã?

6 ¶ Mi Jeremia ũge, Õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,
7 Kania, nan õrre aw Hanameel ñea ñain Sallum ñea etsit etõñũm, mi i nan ũge, Wo nimõ rouw ũbwiõ ñaben i Anathoth; bwe wam õkõr ekona n tik rouw in õgõg.
8 Me Hanameel ñea ñait etsit etõñũ õrre ame eow ian aũra magge etar in ober tekei aen Jehova, mõ õ ũge ame, A kõñ aw bwe wo nimõ rouw ũbwiõ ñaben i Anathoth, ean eben Benjamin; bwe wam õkõr ekona n õgõg, me wam bet ekona n tik rouw in õgõg; wo nimõ rouw me eke ũbwiõm. Ma A tsiet bwa aen õkõr Jehova ñeijine.
9 Ma A rouwiet eb ñaben i Anathoth atsin itũrin Hanameel ñea ñait etsit etõñũ; ma A paunei geld me ata ma aeiu schekel in silber, ma A oija añen.
10 Ma A eare egõ ian buch in, ma A wemai, ma A emwit amen oduwen pũmweãn, ma A paunei roin geld eow iat epaun ma A oija añen.
11 Ma A barũ buch in erow-eb, ñarana ã wemai tekei edogor me deden eat eb, ma A barũ bet buch ñarana ã baida:
12 Ma A oija añen Baruch, ñea ñain Neria, ñea ñain Maaseja, mũrana buch in erow-eb eow ian men Hanameel ñea ñait etsit etõñũ, mi ian met amen oduwen pũmweãn ñabũna re eare egõra ian buch in erow-eb ian met dei Judea memak ñabũna re megeda ian aũra magge etar in ober.
13 ¶ Ma A pan a Baruch eow ian mõra, ma A ũge,
14 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel: Wo nimõ barũ mũrane buch, mũrane buch in erow-eb, ñarana ã õemai, me mũrana ã baida, me wo nimõ ñaeow iat dõbadõr ñea emwarere; bwe enimõ mek ina eat ibũm ñan ebak.
15 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel: Inan tik rouw ewak, me etañ in kiãõ, me eñan vitis, eat eb ñabene.
16 ¶ Me ñag A ogiten oija Baruch ñea ñain Neria mũrana buch in eroweb, A tetaro a Jehova, ma A ũge,
17 Ama maraijan, Temoniba Jehova! kania, Wo ririñ ianweron me eb eow ean waiom ñea eõ badõdõ, me bem ñarana ã ere; eko imit on ñea eija ian mem:
18 Auwe ñea Wo quedei araña, me wo õrean an ibaka ñabũna etõñin aeow in-barran ñaiũra iruwũra; Gott ñea õkaganado me eõ badõdõ, ñea Jehova Zebaoth egen:
19 Me Wo kaganado eat ijogi, me ean waiot emakur: Auwe ñea eõ toki n tõrer mem ea eõrin ñaiñait eñame; mo oija ũra tekei eiwin a dedeũra, mi tekei quan aũra makur;
20 Auwe ñea Wo õreat itema me ekamadauniñ ean eben Ägypten, ea ñabũmine, mi inimagen Israel, mi inimagen bet eñame ibũn; Auwe ñea Wo ririñ egõm ñea õkaganado tekei ñabũmine;
21 Auwe ñea Wo õmeata am ñame ñabũna ibwibwin Israel atsin ean eben Ägypten eow eat itema, me ekamadauniñ, me reret ebe oaio, me ebe ñarana ã ere, mi imin in kamiow ñea oaio;
22 Me Wo oija ũra eb ñabene Wo ogiten pan a aũra bagadugu iat eñõgen schwõr bwe Wo nan oija ũra, eb ñaben õgõrũrõ ikimama me meli ean;
23 Me re metu a, mõ rõ õgõgien; me re eõ kaiõt aem, me re eõ eraban am dogor; eko imin ia aiquen ia re ririñ inimaget imin memak ñana Wo ogiten pan a ũra bwe re nimõ ririñ: me ñagan Wo õrean añen ũra bitune egae.
24 Kania kõ ewedũdũ, rõ õrre añet tekawa bwe re nim õgõg; me ã totuet tekawa ian bet' dei Chaldea ñabũna ra ake a, bwe dõgit ipudutũbwin, me erõrõ, me earak in ima; õrren memak mũñana Wo ogiten pan; me, kania, Wo ãt.
25 Me Wo ogiten ũge ame, O Temoniba Jehova, Wo nim eke erow ũbwiõm geld, me emwit amen oduwen; me ã totowet tekawa aeow ian bet' dei Chaldea.
26 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jeremia, ñeijin ũge,
27 Kania, Aña kõr Jehova ñea wañara Gott duwen memak; õten, etsimine imit on ñea eija ian meõ?
28 Me ñagan õũge aen Jehova: Ka-

nia, A nan totow tekawa ñune aeow
ian bet' dei Chaldea, ma aeow ian
ben Nebukadnezar ñea uea n Baby-
lon, mi i nan õgõg;
29 Me dei Chaldea ñabũna ra ake a
bitune tekawa, ri nan õrre me õpwi-
eiõt ãe bitune tekawa, me jiũiow, epo
a ewak ñana ro ogiten ere iwim obo-
jarara ea Baal ean, mõ rõ ogiten idot
iwim in nim ea eani ibũn, bwe re
nimõ õenenaõõ bwa A nimõ damadam.
30 Bwe ibwibwin Israel, mi ibwi-
bwin Juda ro ogiten ririñ imin ñan
ebaka ian meõ atsin ean aũra ibũm
in oniñ; bwi ibwibwin Israel ro ogiten
õenenaõõ bwa A nimõ damadam eow
ean makurin bõra, aen õkõr Jehova.
31 Bwe bitune tekawa tekei õene-
naõen egirowũ me damadamũ atsin
eat ibũm ñabũmina rõ weijida ean ea
ñabũmine; bwa A nim õkirõat atsin
ian meõ:
32 Bwe dõgit ibaka memak ñan *an
ibaka* ibwibwin Israel mi ibwibwin
Juda, ñana ro ogiten ririñ mõ õene-
naõõ bwa A nimõ damadam ean, ũra,
me wañara uea, me wañara prinzen,
me wañara priester, me wañara pro-
pheten, ma amen Juda, me ñamen
Jerusalem.
33 Me ro ogiten ome erowũra me
deõ obwõra; me ñaga bet A wereri
ũra, eat ekõri n wereri ũra, re eõ
kaiõt mõ õgõg ekereri.
34 Me rõ ñaeow wañara imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr iat
ewak ñea ã emwinõn egõ, bwe re nim
õkanakanen.
35 Me rõ wei etañ ñan ogoda ea
Baal, ñan emek ian an pañ ñain Hin-
nom, mõ rõ kaeõgei ñaiũra eman me
ñaiũra ãn bwe re nim õd inimaget ãe
ea Moloch; imin ñea A eõ pan a ũra,
me eõ bet õrre eow iat ewen marõ,
ñana re nimõ ririñ bitune imin ñea
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr, mõ
kaeõgei Juda bwe enimõ dũra.
36 ¶ Me ñagan õũge aen Jehova,
ñea Gott in Israel, ñeijin añõget te-
kawa ñune, ñea amwa pan mõ ũge,
Ã totuen ian ben uea n Babylon eow
eat ipudutũbwin, me eat erõrõ, me
eat arak in ima:
37 Kania, A nan õebwepoi ũra atsin
eat eb memak ino A ogiten ededegeri
ũra aeow eow ian aeõ egirow, mi ian
aeõ damadam, mi ian an bõñ bũriõ;
ma A nan tik õredõatoruwei ũra eat
etañ ñune, ma A nan kaeõgei ũra
bwe re nimõ mek iat eõ dõgedõg:
38 Me ri nan ek'ũra aeõ ñame, ma
A nan eke Aña wañara Gott:
39 Ma A nan oija ũra ibũriõ aebwe-
tsin me emedena aiquen, bwe re ni-
mõ miow Aña eõ toki bwe dõgin
oomoeõra, me ñaiñaiũra iruwũra:
40 Ma A nan ririñ a ũra berith ion
ñea eko tokin, bwa A nim eõ iwidõ
atsin eat edegeri ũra n õgageidawia-
naw ũra; ma A nan ñaeow miowen
Aña ian bũriõũra bwe re nim eõ ero-
wiõ.
41 Eh, A nan ibibõkiei ũra n õga-
geidawianaw ũra, ma A nan õmaã-
tow ũra ean eb une iat iduwen eow
ean bũriõ memak me ean anũ me-
mak.
42 Bwõ ũge aen Jehova: Tekei aeõ
ogiten õrean a mibũne eñame bitune
egae ouwak, nan õũga bet aeõ õrean
a ũra emo memak ñan A ogiten pan
a ũra.
43 Mi inan rouw etañ in kiãõ ean
eb ebene, ñaben amwa pan mõ ũge,
Ōgadaqua, eko eñame mi imin gõgõ-
rõ; ã totuen ian bet' dei Chaldea.
44 Me eñame nan rouwõt eb geld,
me eare egõra ian buch in erow-eb,
me wemai, me emwit amen oduwen
pũmweãn, eat eb ñabena Benjamin,
me eat eb ñan itañin Jerusalem, mi
ian kawan Juda, mi ian kawat eb
ñaben õpagedu-pagada, mi ian kawat
eb ñaben ejõñ, mi ian kawan Apwi-
juw: bwa A nan kaeõgei wañara de-
nigae bwe re nimõ redõ, aen õkõr
Jehova.

ITŨBAÑ 33.

ME tik õrren aen Jehova ea Jere-
mia, ñaga ã rakei iow ian aũra
magge etar in ober, ñeijin ũge,
2 Oũge aen Jehova ñea amen ririñ,
ñea Jehova ñea õrig bwe enim õwei-
jo-oaio; Jehova kõr egen;
3 Wo nim emwemwinõ, ma A nan
tebeõ aw, ma A nan õmeata aw imin
ñan ouwak, mõ õkeijeija, ñana wo
eõ tsiet.
4 Bwõ ũge aen Jehova, ñea Gott in

Israel, ñeijin añõgen makurin bitune
tekawa, ma añõgen aũra wak uea n
Juda, ñea õbakoron bwe ã nim eke
duget ewedũdũ, mi ipudutũbwin:
5 Rõ õrre bwe re nimõ bo a dei
Chaldea, me tokin ei oquenõnen gat-
duwet eñame ñabũn ema, ñabũn A
ogiten abi iow ian aeõ egirow mi ian
aeõ damadam, ñabũn A õren ewewin
meõ a bitune tekawa bwe dõgin aũra
ibaka:
6 Kania, A nan õreat emawir mi
itsimor ian, ma A nan õtsimor ũra,
ma A nan õmeata a ũra iow mi idu-
wen ñan ebak.
7 Ma A nan kaeõgei denigain Juda
me denigain Israel bwe re nimõ re-
dõ, ma A nan weijida ũra, tekei ñago
amo.
8 Ma A nan õdereder ũra atsin
ean aũra ibaka memak ñana ro ogi-
tet dũra eow ean ian meõ; ma A
nan mejiõn aũra ibaka memak, ñana
ro ogitet dũra eow ean ian meõ,
me ñana ro ogiten ibaka eow ean
ian meõ.
9 ¶ Me bitune tekawa nan ekei eg
in ibibõki ame, mi imin in ototа, mi
imin in raitsit, ian met eponñame eat
eb memak, ñana ri nan kaiõt añõget
emo memak ñan A ogiten ririñ a ũra,
me ri nan miow me rõraõ bwe dõgit
omo memak me dõgit iow memak
ñan A ririñ a.
10 Õũge aen Jehova: Me eñame
nan tik kaiõt eow eat etañ ñune, ñea
amwa pan mõ ũge, Õgadaqua, eko
eñame me eko imin gõgõrõ, inan
kaiõt eow ian kawan Juda memak,
mi ian medenan Jerusalem, ñan õga-
daqua, ñan eko eñame emek ian, ñan
eko bet imin gõgõrõ ian,
11 Eiñõñ in ibibõki me eiñõñ in ido-
rodoro, aet amen ijad ma aet ãn ñea
õren mere, aet eñame ñabũna rõ ũge,
Amwam õtũba Jehova Zebaoth, bwo
omo Jehova, bwe eko tokin an eõ ea-
rañame: me ñabũna rõ õreat iwim in
õtũba aeow ian maneabin Jehova.
Bwa A nan kaeõgei ñabũna denigain
ean eb une bwe re nimõ redõ tekei
ñago amo, aen õkõr Jehova.
12 Õũge aen Jehova Zebaoth: Nan
tik mek eat etañ ñune, ñea õgadaqua,
ñea eko eñame me eko imin gõgõrõ
ean, mi ian kawan memak, eñõra n
mek hirten ñabũna rõ õmequõran wa-
ñara epowi n schafe.
13 Me ri nan tik õd ijõñin ben ñea
õdũ epowi n schafe ian kawat eb ña-
ben õpagedu-pagada, me kawat eb
ñaben eweõ me ejõñ, me kawan
Apwijuw, me eat eb ñabena Benja-
min, me eat etañ ñan itañin Jerusa-
lem, mi ian kawan Juda, aen õkõr
Jehova.
14 Jehova ũge, Kania, nan õrre
ibũm ñan A nan oduwet eñõg omo
ñeijin A ogiten panõt ewak ñea Is-
rael me ewak ñea Juda ean.
15 ¶ Ean bũm ana, me eat dae ia
ñea A nan õmarũmida Rat emo ea
David, mi I nan ririñ imwit añõg ñea
eimwi me emo eat eb.
16 Ean bũm ana inan õtsimor Juda,
mi Jerusalem nan mek iat iow; me
ñaiune eg ñea inan emwinõn: Jehova
ei ada omo.
17 ¶ Bwõ ũge aen Jehova: Nan eõ
toki eñame iot atsin itũrit David in
megeda ian wõn tron ewak ñea Is-
rael;
18 Mi nan eab toki eñame iot atsin
inimagen priester ñabũna ibwibwin
Levi atsin ian meõ n ere iwim in
jiũiow, me ere iwim in õn, me ere
iwim eõ toki.
19 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jere-
mia, ñeijin ũge,
20 Õũge aen Jehova: Tsin ia amwa
kona n ijababa aeõ berith in aran,
ma aeõ berith in anũbũmin, bwe enim
eko aran ma anũbũmin eat dain;
21 Nan bakoro bet aeõ berith ea
David ñea aeõ tsiõ, bwe enim eko
ñain ion ñea enimõ moniba ian wõn
tron; mi ibwibwin Levi bet ñabũna
priester, ñabũna rõ makur itũrũ.
22 Tekei detañin ianweron ñaga ã
eõ kona n õdũ, mi tekei raũrõũn ima-
go ñaga ã eõ kona n õmadũn; nan
õũga bet aeõ õebak an karig David
ñea aeõ tsiõ, mi ibwibwin Levi ña-
bũna rõ makur itũrũ.
23 Ma aen Jehova õrre a Jeremia,
ñeijin ũge,
24 Adaga, wo eõ kaiõt aet eponña-
me ñune, ñeijin ũge, Murowa epo
ñarowa Jehova eij, Õ bwiriowen?
me re miowi aeõ ñame iat deden

ñune, bwe re nim eõ ek'ũra eponña-
me ian mõra.
25 Õũge aen Jehova: Tsin ie eõ wei-
jo aeõ berith, ñea berith in aran ma
anũbũ min, tsin ia A eõ gadei dogorin
ianweron me eat eb;
26 A nan eatow bet an karig Jakob,
me David ñea aeõ tsiõ, bwa A nim eõ
emwit ibũn inimagen an karig bwe
re nim ek'ũra amen mwit añõg ea an
karig Abraham, mi Isaak, mi Jakob:
bwa A nimõ redõ a aũra epo ñabũna
edenigae, ma A nan auwãtegõra.

ITŨBAÑ 34.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñaga Nebukad-
nezar ñea uea n Babylon, me wõn tar
in ake memak, me eponñame n eat
eb memak ñan emek ijõñin monibain,
me etebinñame memak, ra ake a Je-
rusalem me kawan memak, ñeijin
ũge:
2 Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael, Wo nimõ nuaw me dorer a Ze-
dekia ñea uea n Juda, me wo nim ũge
a, Õũge aen Jehova, Kania, A nan
totu bitune tekawa ian ben uea n Ba-
bylon, mi i nan jiũiow:
3 Me wo nan eab gõrõwõñ atsin ian
ben, me inan abiw, mi inan totu au-
we ian ben; me mem nan aia men
uea n Babylon, ma amwar nan õna-
nei mwimũrõr, me wo nan ñow Ba-
bylon.
4 Me wo nim kaiõt bet aen Jehova,
O Zedekia ñea uea n Juda: Õũge aen
Jehova ñeijin añõgõm, Wo nan eõ ma
eow eat ipudutũbwin; wo nan ima
iat iow:
5 Mi tekei ñaga a jiũiow *mũñan
obojarara* bwe dõgin am bagadugu,
ñabũn uea ian obwõm, nan õũga bet,
bwi inan jiũiow imin ñan obojarara
bwe dõgũm; me ri nan karaququeiuw,
mõ ũge, Emañadan amune temoniba!
bwa A ogiten pat eñõg, aen õkõr Je-
hova.
6 Mi Jeremia ñea prophet õrai mũ-
ñane eñõg memak ea Zedekia ñea uea
n Juda i Jerusalem,
7 Ñaga wõn tar in ake uea n Baby-
lon ra ake a Jerusalem, me kawan
Juda ñana dũgidũgin, ñarowa Lachis
ma Aseka; bwi ta ñarowe tekawa
ñarowa ã ororai ñarow õreñõ inima-
gen kawan Juda.
8 ¶ Eñõg ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, ñaga uea Zedekia ogi-
ten ririñ berith ea eñame memak ña-
bũna re mek i Jerusalem, bwe ã nim
õpõpat emeneñame ea ũra;
9 Bwe eñame memak re nim õijõn
aũra tsiõ eman ñabũna Ebrãer, me
eñame memak re nim õijõn aũra tsiõ
n ãn ñabũna Ebrãer mõ õmeneñame
ũra; bwe re nim eõ tsiõ itũrit dei Ju-
da ñabũna etsiedũra.
10 Me ñabũna prinzen me eñame
memak, ñabũna re metu ian bita be-
rith, re edegeri aen, bwũ ũra memak
rõ õijõten aũra tsiõ eman ma aũra tsiõ
ãn, mõ õmeneñame ũra, bwe re nim
eõ gauwei õtsiõ ũra; re eraban aen,
mõ rõ õijõten ũra.
11 Mi imũr re redõ, mõ rõ õredõatet
itsiõ eman mi itsiõ ãn, ñabũna rõ õi-
jõn ũra mõ õmeneñame ũra, me re
tik eken ũra aũra tsiõ eman ma aũra
tsiõ ãn.
12 ¶ Me ñagan õrre aen Jehova itũ-
rin Jeremia atsin itũrin Jehova, ñei-
jin ũge,
13 Õũge aen Jehova, ñea Gott in
Israel: A ririñ berith ea amiã baga-
dugu eat ibũm ñabũmin A õmeata
ũra atsin ean eben Ägypten, atsin iat
ewak in tsiõ, ma A ũge,
14 Tsin io ogoro aeiu eobweni,
amwam õijõt etsietsimiã ñabũna Eb-
rãer, ñabũn tũ ũra erow-iow ũra ea
gamiã, ñabũna ro ogiten tsiõ itũrimiã
ean año eobweni, amwam õijõn ũra
atsin inimagemiã, mõ õmeneñame
ũra: ma amiã bagadugu re eõ kaiõt
aeõ, me re ekam oija bet ijũñõra.
15 Ma amwa iwidõ ean ñabũmine,
me ririñ ñea eimwi ian meõ, ñag
amwa ogiten pat emeneñame ea ara-
nomiã memak; ma amwa ririñ berith
ian meõ iat dõmaneab ñea ã patow
egõ ean:
16 Ma amwa tik redõdu mõ õbaba-
ka egõ, mõ õredõan amiã tsiõ eman
ma amiã tsiõ ãn memak, ñabũn amwa
õijõn ũra mõ õmeneñame ũra tekei
bũriõũra; ma amwa õtsiõ ũra bwe re
nim eke ũra amiã tsiõ eman ma amiã
tsiõ ãn.
17 Me ñagan õũge aen Jehova:

Amwa eõ kaiõt aeõ n pat emeneña-
me, ion ea etsin mi ion aranon: ka-
nia, A pan a gamiã õmeneñameãmiã,
aen õkõr Jehova, ñea meneñame it
ipudutũbwin, me earak in ima, me
erõrõ; ma A nan totow gamiã bwe ã
ñim te erere gamiã eow inimaget
eponñame eat eb memak.
18 Ma A nan totow eñame ñabũna
re riow ean aeõ berith, ñabũna re eõ
edegeri eñõg ñan ian berith ñea re
ririñ eow ian meõ, ñaga re idei iwu-
gagan kalb bwe re nim õd inimagen
ideien;
19 Ñabũna prinzen in Juda, me
prinzen in Jerusalem, me eunuche,
me priester, me ñamen eat eb, ñabũ-
na rõ õd inimagen ideien bita kalb;
20 A nan totu ũra ian ben barũõra,
mi ian bõra ñabũna rõ õnani tsimorũ-
ra bwe re nimõ õekeow: me gatdu-
wõra nan ekei õat imin õeta n ijõñin
ianweron, mi imin gõgõrõ n eat eb.
21 Ma A nan totow Zedekia ñea
uea n Juda me wõn prinzen aeow
ian ben barũõra, mi ian bõra ñabũ-
na rõ õnani tsimorũra bwe re nimõ
õekeow, ma aeow ian ben wõn etar
in ake uea n Babylon, ñabũna ro ro-
gan itũrimiã.
22 Kania, A nan tik õredõatoruwei
ũra iat tekawa ñune, me ri nan ake
a, me ri nan õgõg, me jiũiow: ma A
nan õgadaqua kawan Juda memak,
mi nan eko ñamen.

ITŨBAÑ 35.

ENÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova ean an bũm Joja-
kim ñea ñain Josia, ñea uea n Juda,
ñeijin ũge,
2 Wo nimõ naña ewak ñea ibwibwin
Rechab, me wo nimõ dorer a ũra, mo
otow ũra ian maneabin Jehova, aeow
iat dorum ion ñea iruwin, me wo nim
õrenõn ũra wein.
3 Ma A emwin Jaasanja ñea ñain Je-
remia, ñea ñain Habazinja, me etsi-
etsin memak, me ñaiñait eman me-
mak, me ewak memak ñabũna ibwi-
bwin Rechab;
4 Ma A otowen ũra ian maneabin
Jehova, aeow ian aũra rum ñaiñain
Hanan ñea ñain Jigdalja, ñea an ña-
me Gott, ñea emek itañin aũra rum
prinzen, ñea emek itũgain an rum
Maaseja ñea ñain Sallum, ñea amen
oberei metoror:
5 Ma A weraga dõmaugu ñan oquet
wein ian, mi iwũr in eren, ian men
rat ewak ñabũna ibwibwin Rechab,
ma A ũge a ũra, Amwam eren wein.
6 Me rõ ũge, Ama eõ ren wein:
bwi Jonadab ñea ñain Rechab ñea
ama bagadugu õpan a gama, mõ ũge,
Amwam eõ ren wein, amiã, me ñai-
miã eman eõ toki:
7 Ma amwam eõ kei amiã wak, ma
amwam eõ kiãõ in õrara weizen, ma
amwam eõ kiãõ eñan vitis, ma
amwam eõ õgõg bet: ma amwam
õmag amiã ibũm iat emek iat ewak
dedegai; bwe enim ebak amiã ibũm
in tsimor eat eb ñaben amwa mek
ean.
8 Ma ama eraban aen Jonadab ñea
ñain Rechab ñea ama bagadugu eat
imin memak ñan õ pan a gama, bwa
amam eõ ren wein ean ama ibũm in
tsimor memak, ama, ma agema, me
ñaima eman, me ñaima ãn;
9 Me bwa amam eõ kei wak me
mek ian, me bwa amam eõ gõg eñan
vitis, me etañ in kiãõ, ma amam eõ
kiãõ in õrara weizen:
10 Ma amaimõ mek iat ewak dede-
gai, ma ama kaiõt ma ama edegeri
imin memak ñana Jonadab ñea ama
bagadugu ogiten pan a gama.
11 Me ñag oroga Nebukadnezar
ñea uea n Babylon ea eb une, ama
ũge, Tũkõ, bwa am ñow Jerusalem
bwe dõgin miowen wañara tar in ake
dei Chaldea, me dõgin miowen wa-
ñara tar in ake dei Syria; me ñagan
ama meken i Jerusalem.
12 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jere-
mia, ñeijin ũge,
13 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel: Nua kõ mõ ũge a
amen Juda me ñamen Jerusalem,
Õten, amwa eõ teñ kaiõt ekereri mõ
kaiõt aeõ? aen õkõr Gott.
14 Aen Jonadab ñea ñain Rechab,
ñan õ pan a ñaiñain, bwe re nim eõ
ren wein, ã oduweten, me re eõ ren
wein ea ñabũmine, bwe re eraban aet
etõñũra: ma A ogiten kakairũ a ga-
miã eow eat ekõri' rida't dorer: ma
amwa eõ kaiõt aeõ.

15 A ogiten õijõn a gamiã aeõ tsiõ
memak ñabũna propheten, eat ekõri'
rida n õijõn ũra, mõ ũge, Amiã me-
mak amwaimõ redõ atsin ian mede-
namiã ñan ebaka, mõ õmamo amiã
makur, me eõ edegeri eani ibũn me
tsiõ itũrũra, ma amwa nan mek eat
eb ñaben A ogiten oija gamiã ma
amiã bagadugu: ma amwa ekam oija
ijũñemiã, mõ kaiõt aeõ.
16 Bwa amebũna ñaiñain Jonadab
ñea ñain Rechab ro ogiten ririñ aet
etõñũra ñeijin õ pan a ũra, me mibũ-
ne eñame re eõ kaiõt aeõ.
17 Me ñagan õũge aen Jehova, ñea
Gott it etar in ake, ñea Gott in Is-
rael: Kania, A nan õrean a Juda me
ñamen Jerusalem memak mũñana
egae memak ñan A ogiten panõn ũra:
bwin A ogiten dorer a ũra, me re eõ
kaiõt; ma A ogiten emwemwin ũra,
me re eõ bet ũrũr.
18 ¶ Mi Jeremia ũge a ewak ñabũ-
na ibwibwin Rechab, Õũge aen Jeho-
va Zebaoth, ñea Gott in Israel: Bwe
dõgin amiã eraban aen Jonadab ñea
etõñimiã, me raña an dogor, me ririñ
imin memak ñan o ogiten pan a ga-
miã:
19 Me ñagan õũge aen Jehova Ze-
baoth, ñea Gott in Israel: Nan eab
toki n weijo ian meõ eñame iot atsin
itũrin Jonadab ñea ñain Rechab.

ITŨBAÑ 36.

EAN kataeoquin an obweni Joja-
kim ñea ñain Josia, ñea uea n
Juda, õrre aen Jehova ea Jeremia,
ñeijin ũge,
2 Wo nimõ barũ buch eran, me eare
eow iat eñõg memak ñan A ogiten
pan aw, ñan añõgen Israel, ma añõ-
gen Juda, ma añõget eponñame me-
mak, atsin eat ibũm ñabũmin A dorer
aw ean, atsin ean an bũm Josia, ea
ñabũmine.
3 Bwe ewak ñea Juda enim kaiõt
egae memak ñea A kamararei bwa A
nimõ ririñ a ũra; me re nimõ redõ
memak atsin ian medenara ñan eba-
ka; bwa A nimõ ead aũra ibaka ma
aũra dũra.
4 Mi Jeremia emwin Baruch ñea
ñain Neria; me Baruch eareãn aen
Jehova memak atsin ian mwin Jere-
mia, ñan O ogiten pan a, eow ian
buch eran.
5 Mi Jeremia õpan a Baruch, mõ
ũge, A rakeiõn; A eõ konaet ñow ian
an wak Jehova:
6 Me ñagan nua kõ, me lesenei mũ-
rane buch, ñarana wo ogiten eare
atsin ian mwũ, ñan aen Jehova, eow
iat ijũñet eñame ian maneabin Jehova
eat ibũm in eõ ñanũmwi; me wo ni-
mõ lesenei bet eow iat ijũñen Juda
memak ñabũna re metan ian aũra
tekawa.
7 Ta bwidũga me ri nat tetaro a
Jehova, mũ ũra memak ri nan redõ
atsin ian medenara ñan ebaka; bwo
ouwak õkõr egirow me edamadam
ñea Jehova ogiten panõn mibũne eña-
me.
8 Me Baruch ñea ñain Neria eririñ
imin memak tekei an Jeremia ñea
prophet ogiten pan a, me e lesenei-
jien buch in aen Jehova eow ian ma-
neabin Jehova.
9 Me ean katimon an obweni Joja-
kim ñea ñain Josia, ñea uea n Juda,
ean quadon maraman, eñame memak
i Jerusalem, me eñame memak ñabũ-
nã rõ õrre atsin ian kawan Juda aeow
Jerusalem, rõ patet eõ ñanũmwi ion
ea Jehova.
10 Me Baruch lesen ian buch in aen
Jeremia ian maneabin Jehova, ian an
rum Gemarja ñea ñain Saphan ñea
amen edar, iat emagge ñea itũga, eat
etañ metu inimen maneabin Jehova
ñea etsimeduw, iat ijũñet eñame me-
mak.
11 ¶ Me ñaga Michaja ñea ñain Ge-
marja, ñea ñain Saphan, õkaiõt aen
Jehova memak eow ian mũrana buch,
12 O roduen ian an wak uea, aeow
ian an wak amen edar; me, kania,
prinzen memak ri ta mamegeda ina,
ñabũna Elisama ñea amen edar, me
Delaja ñea ñain Semaja, me Elnathan
ñea ñain Achbor, me Gemarja ñea
ñain Saphan, me Zedekia ñea ñain
Hananja, me prinzen memak.
13 Me Michaja õpan añen ũra eñõg
memak ñan o ogiten kaiõt, ñaga Ba-
ruch lesenei mũrana buch eow iat
ijũñet eñame.
14 Me ñagan amebũna prinzen rõ
õijõn Judi ñea ñain Nethanja, ñea

ñain Selemja, ñea ñain Chusi, ea Baruch, mõ rõ ũge, Wo nim õbũ iow ian bem buch ñarana wo ogiten lesenei eow iat ijũñet eñame, mi tũ. Me Baruch ñea ñain Neria õbũ iow ian ben mũrana buch, me enaña añen ũra.
15 Me rõ ũge a, Megeda kõ, me lesenei iow iat ijũñema. Me Baruch lesenei iowen iat ijũñõra.
16 Me ñaga ro ogiten kaiõt mũñana eñõg memak, re iwidodu a ũra iat imiow, ion ea ion, mõ rõ ũge a Baruch, Ama nan pan a kõr uea mũñane eñõg.
17 Me rõ ũdõn Baruch, mõ rõ ũge, Pan a kõ gama, Õten am eare mũñane eñõg memak atsin ian mwin?
18 Me Baruch õnei aeõra mõ ũge, Õ õrai ame mũñane eñõg memak eow ian mwin, ma A eareõtet tinte eow ian buch.
19 Ma amebũna prinzen rõ ũge a Baruch, Nua kõ me ewewinuw, auwe me Jeremia; me enim eko eñame etsiet ino amwar mek.
20 ¶ Me re metuen itañin uea iat emagge; me rõ ñaeow ñarana buch ian an rum Elisama ñea amen edar; me rõ pan mũñane eñõg memak eow iat ijũñen uea.
21 Me uea õijõten Judi bwe enim õni mũrana buch; mõ õ õbũiet atsin ian an rum Elisama ñea amen edar. Me Judi lesenei iowen iat ijũñen uea, mi iat ijũñen prinzen ñabũna rõ weijo itañin.
22 Me uea emegeda iat ewak in winter ean quadon maraman; me etsimine ãe iat eñat ãe ñea õreit pwij ian obwen.
23 Me ñaga Judi ogiten lesenei aijũra ara maibin, amea *uea ebaritow* mo owerõgageñõt ekekemwer, mõ õraijidawen anãe ñea emek eat eñat ãe, ea an õñ mũrana buch eow eat ãe ñea emek eat eñat ãe.
24 Me re eõ miow, me re eõ ba aũra karawin, uea, me ñabũn an tsiõ, ñabũna ro ogiten kaiõt mũñana eñõg.
25 Me Elnathan me Delaja me Gemarja arei egegaã uea bwe enim eõ jiũiow mũrana buch, me e ekam kaiõt aeõrei.
26 Me uea õpan a Jerameel ñea ñain uea, me Seraja ñea ñain Asriel, me Selemja ñea ñain Abdeel, bwa areũm iba Baruch ñea amen edar me Jeremia ñea prophet: mi Jehova ewewiten ũrõr.
27 ¶ Mõ õrre aen Jehova itũrin Jeremia iruwin an uea jiũiow mũrana buch, me eñõg ñana Baruch ogiten eare atsin ian mwin Jeremia, ñeijin ũge,
28 Wo nim kan barũ buch eran, me wo nimõ eare eow iat eñõg memak ñano amo ñan emek ian buch ñarano amo, ñarana Jojakim ñea uea n Juda ogiten jiũiow.
29 Me wo nim pan a Jojakim ñea uea n Juda, mõ ũge, Õũge aen Jehova: Wo ogiten jiũiow mũrana buch, me wo ũge, Dõgit ekeken ñaga wo eare eow ian ñeijin ũge, Nan õrre uea n Babylon, mi i nan ijababa minebene eb, mõ õekeow eñame mi imin gõgõrõ atsin ean?
30 Me ñagan õũge aen Jehova ñeijin añõgen Jojakim ñea uea n Juda: Nan eab tsimine an karig ion ñea enimõ megeda ian wõn tron David; mi inan bwiriow gatduwen ian kũñijowin aran, mi ian egaramwamwen anũbũmin.
31 Ma A nan õeõgida gain ma an karig ma an tsiõ bwe dõgin aũra ibaka; ma A nan õredõatow eara, me ean ñamen Jerusalem, me ean bet ñamen Juda, egae memak ñan A ogiten pan a ũra, me re eõ kaiõt.
32 ¶ Mi Jeremia tik barũ buch eran, mo oija añen Baruch ñea amen edar, ñea ñain Neria, me e eare eowen iat atsin ian mwin Jeremia eñõg memak ñan emek ian buch ñarana Jojakim ñea uea n Juda ogiten gataw anãe: me ã baeni a bet eñõg ñan ebak ñan tekei mũñane.

ITŨBAÑ 37.

ME Zedekia ñea ñain Josia ekeijien uea, õñeijũbwen Chonja ñea ñain Jojakim, ñea Nebukadnezar ñea uea n Babylon ogiten eke uea n Juda.
2 Me ei, ma an tsiõ, me eñame re eõ kaiõt aen Jehova, ñan Õ patow itũrin Jeremia ñea prophet.
3 Me Zedekia ñea uea õijõn Juchal ñea ñain Selemja, me Sephanja ñea

ñain Maaseja ñea priester, ea Jere-
mia ñea prophet, mõ ũge, Wo nimõ
tetaro a Jehova ñea wõra Gott bwe
dõgida.
4 Mi Jeremia emetu me emeta
inimaget eñame; bwe re eõ õraijedu
iat ewak in quõquõr.
5 Me emetan Ägypten wõn tar in
ake Pharao: me ñaga dei Chaldea
ñabũna ro rogi Jerusalem rõ kaiõt
añãgõra, re nuawet atsin Jerusa-
lem.
6 ¶ Ma aen Jehova õrre a Jeremia
ñea prophet, ñeijin ũge,
7 Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael, Amwam ũge a uea n Juda, ñea
õijõn gamiã ame bwe enim ũdõnõ:
Kania, wõn tar in ake Pharao, ñea
emeta bwe enimõ buokuw, ri nan
redõ eow Ägypten, ũbwiõra.
8 Mi nan tik õrre dei Chaldea, me
ake a bitune tekawa; me ri nan õgõg,
me jiũiow.
9 Bwõ ũge aen Jehova, Enim eõ ta
amiã quiawiei gamiã, mõ ũge, Dei
Chaldea ri nan nuaw õkõr atsin itũ-
riáa; bwe re eab nuaw.
10 Bwe ñaga bet amwa ogiten ija-
tow wõn tar in ake dei Chaldea me-
mak ñabũna ra ake a gamiã, me tsin
ia ta reñõ eñame ñabũn õũne inima-
gõra, ũra memak ri nan eogoda atsin
ian aũra wak dedegai, me jiũiow bi-
tune tekawa.
11 ¶ Me ñaga wañara tar in ake dei
Chaldea re nuawet atsin Jerusalem,
bwe dõgin aũra miow wõn tar in ake
Pharao,
12 Jeremia emetat atsin Jerusalem
bwe enim ñow ean eben Benjamin,
bwe enim õgõg ũbwien ina, inimaget
eñame.
13 Me ñag e mek inimen ororin
Benjamin, amea kaiwedut amen ober
emek ina, ñea Jeria egen, ñea ñain
Selemja, ñea ñain Hananja: e iba Je-
remia ñea prophet, mõ ũge, Wo nimõ
gõr a dei Chaldea.
14 Mi Jeremia ũge, Wo baite; A eõ
gõr a dei Chaldea. Me e eõ kaiõt aen;
me Jeria eiba Jeremia, mõ õrean añen
prinzen.
15 Ma amebũna prinzen re dama-
dam a Jeremia, me re ira, mõ rõ
õraijeduen iat ewak in quõquõr ian
an wak Jonathan ñea amen edar; bwe
ro ogiten eke ewak in quõquõr ñea.
16 ¶ Me ñaga Jeremia õbaiwõñ iat
ewak in ijũb, mi ijũb in quõquõr, Je-
remia emeken ina eat ibũm ebak;
17 Me uea Zedekia õijõn a ñamen,
me ã õreaten; me uea õkanomwai in
ũdõtow ian an wak, mõ ũge, Õten,
etsimine aen Jehova õa ekeow? Mi
Jeremia ũge, Etsimine. Õ ũge bet,
Inan totu auwe ian ben uea n Baby-
lon.
18 Mi Jeremia ũge a bet uea Zede-
kia, Ekeken aeõ dũra ian mem, me
ea am tsiõ, me ea mibũne eñame, ñag
amwa õraijedu aña iat ewak in quõ-
quõr?
19 Iña naga mibũna wamiã prophe-
ten, ñabũna ro ogiten õrai a gamiã
eñõgen propheten, mõ ũge, Uea n
Babylon eab õrre n iwitsiow gamiã,
me eb ebene?
20 Me ñage, O waña temoniba ñea
uea, A kõñ aw bwe wo nim kaiõt: A
kõñ aw bwe ã nim ekeiduwetow ian
mem aeõ kõñõñ; bwe wo nim kaeõ-
geiõ bwa A nim eõ redõ eow ian an
wak Jonathan ñea amen edar, bwa
ñam A ma eow ina.
21 Me uea Zedekia õpan, mõ rõ
ñaeowen Jeremia ian aũra magge
etar in ober; me ro oija aiquen brot
eat ibũm aeoweaeow, atsin ian me-
denat amen kanom, ea an oniñ arrot
ijeiji iat tekawa. Mi Jeremia ta me-
ken ian aũra magge etar in ober.

ITŨBAÑ 38.

ME Sephatja ñea ñain Matthan,
me Gedalja ñea ñain Pashur,
me Juchal ñea ñain Selemja, me Pas-
hur ñea ñain Malchia, rõ kaiõt eñõg
ñeijina Jeremia õrai a eñame, ñeijin
ũge,
2 Õũge aen Jehova, Ñea emek iat
tekawa nan ima eow eat ipudutũ-
bwin, me erõrõ, me earak in ima; me
ñea emeta a dei Chaldea, nan tsimor,
mi tsimorin nan ekei uwadan, mi i
nan tsimor.
3 Õũge aen Jehova, Iduwen õkõr
bwi inan totow bitune tekawa aeow
ian ben wõn tar in ake uea n Baby-
lon, mi i nan õgõg.
4 Me prinzen rõ ũge a uea, Ama

kõñ aw bwe ã nim abi bitune eñame;
bwõ õ õijũrũñ bet' amen ake ñabũna
re mek ian bitune tekawa, me bet'
eñame memak, eat õrai a ũra eñõg
tekei mũñane: bwa amune eõ õnani
an iow eponñame ñune, mõ õ õnani
õeõgidaen gaiũra.
5 Me uea Zedekia ũge, Kania, e
mek ian bemiã: me uea deõ ei eñame
ion ñea okona n ririñ imit on in iwi-
tsiow gamiã.
6 Me re iba Jeremia, mõ rõ õraije-
duen ian an jũb in quõquõr Malchia
ñea ñain uea, ñea emek ian aũra
magge etar in ober: me re ijeduõt
ereõ Jeremia. Me eko ebõk ian bita
ijũb in quõquõr, bwi ta ebaubo; mi
Jeremia opuduen iat ebaubo.
7 ¶ Me ñaga Ebed-Melech ñea dei
Ethiopia, ñea eunuch, ñea emek ian
an wak uea õkaiõt ñana ro ogiten
õraijedu Jeremia iat ijũb in quõquõr;
uea ta megeda inimen ororin Benja-
min;
8 Ebed-Melech emetan ian an wak
uea, me edorer a uea, mõ ũge,
9 Waña temoniba ñea uea, amebũ-
na ro ogiten ririñ ibaka eat imin me-
mak ea Jeremia ñea prophet, ñea ro
ogiten õraijedu iat ijũb in quõquõr;
mi tekei bet ia i nan ima eow ino e
mek bwe dõgit emetũr; bwe emagen
brot iat tekawa.
10 Me uea õpan a Ebed-Melech ñea
dei Ethiopia, mõ ũge, Wo nim õbũ
aijumo eñame me eõnuw, mõ õmeata
Jeremia ñea prophet atsin iat ijũb in
quõquõr ian obwen an ima.
11 Me Ebed-Melech emwin mibũna
eñame, mo o ñowen ian an wak uea
ijõñit eñat imin, mõ õbũ atsin ina
mwimwijowit dedegai, me merit eka-
rawin, mõ õ õgõrũratuõtet ereõ ea
Jeremia.
12 Me Ebed-Melech ñea dei Ethio-
pia ũge a Jeremia, Wo nimõ ñaeow
mũñane mwimwijowit dedegai me
merit ekarawin ian an-bem ijõñit
ereõ. Mi Jeremia õũgan.
13 Me re ijidaõt ereõ Jeremia, mõ
rõ õmeataten iat ijũb in quõquõr: mi
Jeremia ta meken ian aũra magge
etar in ober.
14 ¶ Me uea Zedekia õijõn a ñamen,
me ã õreaten Jeremia ñea prophet,
aeow ian katijut etañ metu ñea emek
ian maneabin Jehova: me uea ũge a
Jeremia, A nim ũdõnuw imit on; wo
nim eõ ewewin ame.
15 Mi Jeremia ũge a Zedekia, Tsin
ia A pan aw, õten, wo eab abiõ? tsin
ia A õrai aw aeõ, wo eab kaiõt aeõ.
16 Me Zedekia ñea uea schwõr a
Jeremia iat eõ nũñida mõ ũge, Ñag
etsimor Jehova, ñea eririñ a gadar
anidar, A eab abiw, ma A eab totu
bet auwe ian bet' eñame ñabũna rõ
õreit õnani tsimorũm.
17 Mi Jeremia ũge a Zedekia, Õũge
aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Is-
rael: Tsin ia wo meta a wõn prinzen
uea n Babylon, nan tsimor anũm, mi
inan eõ jiũiow etañ ñune; me wo nan
tsimor, auwe me ran am wak:
18 Me tsin ia wo eõ meta a wõn
prinzen uea n Babylon, inan totow
bitune tekawa aeow ian bet' dei Chal-
dea, mi inan jiũiow, me wo nan eab
tsimorowõñ atsin ian bõra.
19 Me Zedekia ñea uea ũge a Jere-
mia, A miow dei Judea ñabũna re na-
ña dei Chaldea, bwi ta bwidũga me re
totu aña ian bõra, mõ rõ õmamadoeõ.
20 Mi Jeremia ũge, Re eab totow
auwe. A kõñ aw bwe wo nim eraban
aen Jehova ñeijin A õrai aw; me wo
nan eõ dõgedõg, mi nan tsimor anũm.
21 Me tsin ia wo keõ ia wo meta,
ñeijine eñõg ñeijina Jehova ogiten
õmeata ame:
22 Kania, ãn memak ñabũna re
mek ian an wak uea n Juda re nim
õmeata ũra ea wõn prinzen uea n Ba-
bylon, me ãinibũna re nim ũge, Ña-
bũna dañõm õkõr re derũgaiuw, me
re doganigae aw: me ñage eirireduen
ijõñit ebaubo nanam, me re iwidõ me
re redõn.
23 Me re nim õmeata agem memak
me ñaiñaim ea dei Chaldea; me wo
nan eõ gõrõwõñ atsin ian bõra, mi
inan õgõgõnuw ben uea n Babylon:
me wo nan õrig jiũiowen bitune te-
kawa.
24 ¶ Me Zedekia ũge a Jeremia,
Enim eko ename etsiet mũñane eñõg,
me wo nan eab ima.
25 Me tsin ia amebũna prinzen
õkaiõt ñan A ogitet dorer áw, mõ rõ
õrre aw, mõ ũge aw, Pan a kõ gama

bita wo ogiten pan a uea; wo nim eõ
ewewin a gama, ma ama nan eõ abiw;
ma aen bet uea ea aw:
26 Me wo nim ũge a ũra, A egegaã
uea, bwe e nim eõ õredõatow aña ian
an wak Jonathan bwa A nim ima
eow ina.
27 Me prinzen memak re naña Jeremia, mõ rõ ũdõten: mõ õ õrai a ũra
tekei an uea ogiten pan a. Me re eõ
dorer añen: bwe eõ ruw mineijina
eñõg.
28 Mi Jeremia emeken ian aũra
magge' etar in ober ea õgõgen Jerusalem.

ITŨBAÑ 39.

ME ñaga ã õgõgien Jerusalem,
(ean quadon an obweni Zedekia
ñea uea n Juda, ean quitain maraman, õrren Nebukadnezar ñea uea n
Babylon me wõn tar in ake memak
bwe re nim ake a Jerusalem, me ro
rogi;
2 Me ean quita ma aiquenin an
obweni Zedekia, ean kátaeoqin maraman, ean abũmin ado bũmin bita
maraman, etsitsien ororit tekawa,)
3 Me emetuen memak wõn prinzen
uea n Babylon, me re mekaten metoror ñea ijugaga, ñabũna Nergal-Sarezer, me Samgar-Nebo, me Sarsechim, me Rab-Saris, me Nergal-Sarezer, me Rab-Mag, me wõn prinzen
memak uea n Babylon.
4 ¶ Me ñaga Zedekia ñea uea n Juda ma amen ake memak re ãt ũra,
rõ gõrien, me re metaten iat tekawa
anũbũmin, ian medenan wõn tañ in
kiãõ uea, ean metoror ñea emek inimagen arura eoror; me e metat aeow
ian medenan Araba.
5 Me wañara tar in ake dei Chaldea re edegeri erowũra, me re ibaweten Zedekia eow ean eben Jericho
ñaben eweõ: me ñaga ro ogiten iba,
rõ õrean añen Nebukadnezar ñea uea
n Babylon i Ribla ean eben Hamath;
mõ õ mwitien añõgen.
6 Me uea n Babylon abi ñabũna
ñain Zedekia eow ian men: me uea n
Babylon abi bet monibain Juda memak.
7 Mo o koroijedu õañan men Zedekia, mo oquõr, mo otowen Babylon.
8 ¶ Me dei Chaldea re jiũiow an
wak uea, ma at eñame wak, mõ rõ
õmeiwatu õrorin Jerusalem.
9 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober otowen Babylon bwe
edenigae iquiquit eñame ñabũn õreñõ
iat tekawa, ma amen gõrõ ñabũna
re naña, mi iquiquit eñame ñabũn
õreñõ.
10 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober õñaina ñabũn eko emit
duwõra atsin inimaget eñame, ñabũn
eko wañara imin, ean eben Juda, mo
o oija ũra eñan vitis me etañ in kiãõ
eat edae ñaga.
11 ¶ Me Nebukadnezar ñea uea n
Babylon õpan a Nebusaradan ñea kaiwedut etar in ober añõgen Jeremia,
mõ ũge,
12 Wo nim õbũ me raña, me eõ dadei; wo nimõ ririñ a tekei an pan aw.
13 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober õijõn an ñame, me Nebusazban, me Rab-Saris, me Nergel-Sarezer, me Rab-Mag, me wõn kaiwedu memak uea n Babylon;
14 Rõ õijõn aũra ñame, mõ rõ õreaten Jeremia atsin ian aũra magge
etar in ober, me ro oija añen Gedalja
ñea ñain Ahikam, ñea ñain Saphan,
bwe e nim otow ũbwien: me e meken
inimaget eñame.
15 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jeremia, ñaga ã rakei iow ian aũra magge
etar in ober, ñeijin ũge,
16 Nua kõ me dorer a Ebed-Melech
ñea dei Ethiopia, mõ ũge, Õũge aen
Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel:
Kania, A nan õrean aeõ eat tekawa
ñune mõ õeõgida gaiũra, me eõ õgageidawianaw ũra; mi inan ogoro eow ian
mem ean ñabũmina.
17 Ma A nan õtsimoruw ean ñabũmina, aen õkõr Jehova; mi inan eõ
totu auwe ian bet' eñame ñabũna wo
õreita dabwinei.
18 Bwa A nan õtsimoruw õkõr, me
wo nan eõ pudu eat ipudutũbwin, me
tsimorũm nan ekei uwadam; bwe dõgin am tũebõnõ, aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 40.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia atsin
itũrin Jehova, iruwin an Nebusaradan ñea kaiwedut etar in ober ogi-

ten õijõt atsin Rama, ñag e iba mõ
oquõrõt eraroian epo a denigain Jeru-
salem me Juda, ñabũna ã onuaiw
bwe edenigae aeow Babylon.
2 Ma amea kaiwedut etar in ober
ebarũ Jeremia, mõ ũge a, Jehova ñea
wam Gott õpanõt etañ ñune bitune
egae:
3 Mi Jehova ogiten õrean, me E
ririñ tekei an ogiten pan: bwin amwa
ogiten dũra ea Jehova, me eõ eraban
aen, me ñagan õrre añen gamiã bi-
tune.
4 Me ñage, kania, A eadidan auwe
ñabũmine atsin eat eraroian ñan emek
ean bem. Tsin ia wo teñ edegeriõ
aeow Babylon, tũkõ, ma A nan raña
aw; me tsin ia wo eõ teñ edegeriõ
aeow Babylon, ogen, ta mek kõ: ka-
nia, eb memak emek ian mem; me
tsin io omo ian mem, me tsin ia bũ-
riõũm inuaw, wo nan nuaw.
5 Me ñag e eitsiõk redõ, *Nebusara-
dan ũge*, Me ñagan redõ a kõ Gedalja
ñea ñain Ahikam, ñea ñain Saphan,
ñea uea n Babylon ogiten eke amen
ekõm ian kawan Juda, me mek itũrin
inimaget eñame; õa wo ñow tamo ino
wo teñ ñow. Ma amea kaiwedut etar
in ober oija an dienak, me eadu, mõ
õijõten.
6 Mi Jeremia enaña Gedalja ñea
ñain Ahikam i Mizpa, me e meken
itũrin inimaget eñame ñabũn õreñõ
eat eb.
7 ¶ Me kaiwedut etar in ake memak
ñabũna re mek añe, ũra ma aũra
ñame, ñaga rõ kaiõt bwe uea n Baby-
lon ogiten ij Gedalja ñea ñain Ahi-
kam bwe enim ekei amen ekõm eat
eb, mo ogiten oija eman, me ãn, me
eoniñ, me ñabũn eko emit duwõra
ean eb ia, ñabũna ã eõ otow Babylon
bwe edenigae;
8 Rõ õrre a Gedalja i Mizpa, ña-
bũna Ismael ñea ñain Nethanja, mi
Johanan mi Jonathan ñarumena ñain
Karea, me Seraja ñea ñain Thanhu-
meth, me ñaiñain Ephai ñea dei Ne-
topha, me Jesanja ñea ñait dei Maacha
ion, ũra ma aũra ñame.
9 Me Gedalja ñea ñain Ahikam,
ñea ñain Saphan, schwõr a ũra ma
aũra ñame, mõ ũge, Amwam eõ miow
in tsiõ itũrit dei Chaldea: amwa ma-
mek kõ ean eb une, me tsiõ itũrin
uea n Babylon, ma amwa nan eõ
dõgedõg.
10 Ma aña, kania, A nan mek Mizpa
bwa A nimõ weijo ian met dei Chaldea
ñabũna ri nan õrre a gada: ma amiã,
amwa kekepo kõ wein, mi iqua ñana
bain eat sommer, me eir, mõ õñada
ian amiã wũr, me mek ian amiã te-
kawa ñan amwa ogiten õgõg.
11 Õũga bet dei Judea memak ña-
bũna re mek i Moab, mi inimaget
ibwibwin Ammon, me i Edom, ñabũna
re mek eat eb memak, ñaga rõ kaiõt
bwe uea n Babylon ogiten ñaina iqui-
quin Juda ibũn, me bwo o ogiten ñae-
ow aũtũbũra Gedalja ñea ñain Ahi-
kam, ñea ñain Saphan;
12 Me dei Judea memak re redõt
atsin eat etañ memak ino ã ededegeri
ũra aeow, mõ rõ õrre eow ean eben
Juda, ea Gedalja, aeow Mizpa, mõ rõ
kekepon wein mi iqua ñana bain eat
sommer ñana togit ebak.
13 ¶ Mi Johanan ñea ñain Karea,
me kaiwedut etar in ake memak ña-
bũna re mek añe, rõ õrre a Gedalja
eow i Mizpa,
14 Mõ rõ ũge a, Wo tsiet õa iõk
ñana Baalis ñea wañara uea ibwi-
bwin Ammon ogiten õijõn Ismael ñea
ñain Nethanja bwe e nimõ barũ tsi-
morũm? Me Gedalja ñea ñain Ahi-
kam eõ tũebõn ũra.
15 Mi Johanan ñea ñain Karea edo-
rer a Gedalja eow i Mizpa iat eõ nũ-
ñida, mõ ũge, A kõñ aw bwa A nimõ
nuaw, ma abi Ismael ñea ñain Ne-
thanja, me eko eñame enim tsiet:
bwe dõgit ekeken ñag e nimõ ba-
rũien tsimorũm, bwe enim ijijepaõ
dei Judea memak ñabũna re epoda
aw, mõ õekeow iquiquin Juda?
16 Me Gedalja ñea ñain Ahikam
ũge a Johanan ñea ñain Karea, Wo
nim eõ ririñ bitune imin, bwe wo
õrai eñõgen tabaite bwe dõgin Is-
mael.

ITŨBAÑ 41.

EAN quaeiun maraman, Ismael ñea
ñain Nethanja, ñea ñain Elisa-
ma, ñea an karig uea, ñea ion inima-
gen wõn uea kaiwedu, me waea eña-
me itũrin, õrre a Gedalja ñea ñain

Ahikam eow i Mizpa; ma ar jeijien
ina i Mizpa.
2 Me eogoda Ismael ñea ñain Nethanja, me mibũna waea eñame itũrin, me re ijatowõt ipudutũbwin Gedalja ñea ñain Ahikam, ñea ñain Saphan, me ra abien, ñea uea n Babylon ogiten eke amen ekõm eat eb.
3 Ismael abi bet dei Judea memak ñabũna re mek itũrin, ñabũn itũrin Gedalja, i Mizpa, me dei Chaldea ñabũna re mek ina, ñabũn amen ake.
4 Me arabũm iruwin an abi Gedalja, eko eñame etsiet.
5 Mõ õrre ibũt atsin Sichem, ma atsin Silo, ma atsin Samaria, ñabũna re eke aojomo, ñabũna ã ij barõra, me ã ijababa aũra karawin, ñabũn tũ ũra werõgageñ ũra, ma aũra wim ma aũra wim ñan obojarara ian bõra, mõ rõ õreatow ian maneabin Jehova.
6 Mi Ismael ñea ñain Nethanja emetan Mizpa bwe enimõ gõrõmwũmwũra, mi i ti iõñ eanuaw: me ñag e ekowõñ a ũra, õ ũge a ũra, Amwa naña kõ Gedalja ñea ñain Ahikam.
7 Me ñaga rõ baiwõñ ijugagait tekawa, Ismael ñea ñain Nethanja abi ũra, mõ õraijeduen ũra iat ijũb, ei, me eñame ñabũn itũrin.
8 Me waea eñame ã ãt iow inimagõra, ñabũna rõ ũge a Israel, Wo nim eõ abi gama: bwe etsimine imin ñan ama ewewitow añe, ñana weizen, me gerste, me eir, me meli. Me e eatow ũra, me eõ abien ũra eow inimaget etsiedũra.
9 Bita ijũb ñea Ismael ogiten õraijedu gatduwen mibũna eñame ñabũn o ogiten abi ian, itañin Gedalja, (ei bita ñea Asa ñea uea eririñ bwe dõgin miowen Baesa ñea uea n Israel,) Ismael ñea ñain Nethanja oquenõten ñabũn o ogiten abi.
10 Mi Ismael onuaiwien bwe edenigae dũgidũgit eñame ñabũn õreñõ i Mizpa, ãita bet ñain uea, me eñame memak ñabũna re mek i Mizpa, ñabũna Nebusaradan ñea kaiwedut etar in ober ogiten oija Gedalja ñea ñain Ahikam; Ismael ñea ñain Nethanja onuaiwien ũra bwe edenigae, me e nuawen bwe enimõ naña ibwibwin Ammon.
11 ¶ Me ñaga Johanan ñea ñain Karea, me kaiwedut etar in ake memak ñabũn emek itũrin, rõ kaiõt ibaka memak ñana Ismael ñea ñain Nethanja ogiten ririñ,
12 Re emwit eñame memak, me re nuawen bwe re nim ake a Ismael ñea ñain Nethanja, me re ãt iowen itañit ibija ouwak ñabõken i Gibeon.
13 Me ñaga eñame memak ñabũn itũrin Ismael re ãt Johanan ñea ñain Karea me kaiwedut etar in ake memak ñabũn itũrin, re ibibõkien.
14 Me eñame memak ñabũna Ismael ogiten onuaiw bwe edenigae atsin Mizpa re iwidõ me re redõn, me re naña añen Johanan ñea ñain Karea.
15 Mi Ismael ñea ñain Nethanja õgõrõwetet atsin itũrin Johanan me aoju eñame itũrin, me e naña añet ibwibwin Ammon.
16 Mi Johanan ñea ñain Karea me kaiwedut etar in ake memak ñabũna re mek itũrin, re emwit eñame, mo ro onuaiwien ũra, ñabũna rõ õredõat atsin itũrin Ismael ñea ñain Nethanja, atsin Mizpa, ñaga ro ogiten abi Gedalja ñea ñain Ahikam, ñabũn amen ake, me ãn, me eoniñ, me eunuche, ñabũna re tik õredõat atsin Gibeon:
17 Me re nuaw me re meken i Geruth-Chimham, ñea etũren a Bethlehem in ñaran enaña etañ metu Ägypten,
18 Bwe dõgit dei Chaldea; bwe re miow ũra, bwina Ismael ñea ñain Nethanja ogiten abi Gedalja ñea ñain Ahikam, ñea uea n Babylon ogiten eke amen ekõm eat eb.

ITŨBAÑ 42.

ME ñabũn kaiwedut etar in ake memak, mi Johanan ñea ñain Karea, me Jesanja ñea ñain Hosaja, me eñame memak, atsin ean ñea ejõñ me etoki ean ñea õkaganado, re tũren,
2 Mõ rõ ũge a Jeremia ñea prophet, Ama kõñ aw bwa ama kõñõñ enim ekei eriõr ian mem, me wo nimõ tetaro a Jehova ñea wam Gott bwe dõgima, bwe dõgin mibũne iquiquit eñame; bwi ta õad õreñõ atsin inima-

get eñame ñabũn ebak, tekei mem
ogiten ãt gama:
3 Mi Jehova ñea wam Gott enim
pan a gama emedena ñea amam õd
ian, me bita ñea amaimõ ririñ.
4 Mi Jeremia ñea prophet ũge a
ũra, A kaiõten aemiã; kania, A nan
tetaro a Jehova ñea wamiã Gott, te-
kei aemiã; mi imũr, tsin ia tamo imin
ñea Jehova õneiõn aemiã, A nan pan
a gamiã; A eab ewewin a gamiã imit
on.
5 Mõ rõ ũge a Jeremia, Jehova
enim ekei amen oduwen ñea eõ baite
me edõbweduwen inimageda, tsin ia
ama eõ edegeri eñõg memak ñana
Jehova ñea wam Gott õijõnõnuw a
gama.
6 Tamo io omo õa ebaka, ama nan
eraban aen Jehova ñea wama Gott,
ñea ama õijõnuw a; bwa amam eõ
dõgedõg tsin ia ama eraban aen Je-
hova ñea wama Gott.
7 ¶ Mi iruwin abũmita, õrren aen
Jehova ea Jeremia.
8 Me e emwin Johanan ñea ñain
Karea, me monibait etar in ake me-
mak ñabũn itũrin, me eñame memak,
atsin ean ñea ejõñ me etoki ean ñea
ogoda,
9 Mõ õ ũge a ũra, Õũge aen Jeho-
va, ñea Gott in Israel, ñea amwa
ogiten õijõnõ a bwa A nimõ ñaeow
amiã kõñõñ ian men:
10 Tsin ia amwa teñ ta mek ean
eb une, A nan weijida gamiã, me eõ
ijababa gamiã; A nan õmaãn gamiã,
me eõ uda gamiã: bwa A õekaeãn
bũriõ bwe dõgit egae ñea A ogiten
ririñ a gamiã.
11 Amwam eõ miow uea n Ba-
bylon ñea amwa õreita dabwinei;
amwam eõ miow, aen õkõr Jehova:
bwa A mek itũrimiã bwa A nim
kegai gamiã, mõ õtsimor gamiã atsin
ian ben.
12 Ma A nan oija gamiã oquedeie-
miã, bwe e nim oquedei gamiã, mõ
kaeõgei gamiã bwa amwaimõ redõ
eow ũbwemiã.
13 ¶ Me tsin ia amwa ũge, Ama
nan eõ mek ean eb une; amwa eõ
eraban aen Jehova ñea wamiã Gott;
14 Me tsin ia amwa ũge bet, Iõk;
ama nan ñow ean eben Ãgypten, ino
ama nan eõ ãt eake, õa kaiõt nõñit
dobu, õa metũrei ijeiji; ma ama nan
mek ina:
15 Me ñagan amwam kaiõt aen Je-
hova, O ñamiã iquiquin Juda: Õũge
aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Is-
rael, Tsin ia amwa goi memiã n teñ
metu Ãgypten, me nua me mek in
ratequõ ina;
16 Ean ñaga, ipudutũbwin ñaran
amwa õreita dabwinei, nan iba ga-
miã eow ean eben Ãgypten; me erõ-
rõ, ñea amwa miow bwe dõgin, nan
edegeri erowimiã eow ina ean eben
Ãgypten; ma amwa nan ima eow
ina.
17 Nan õũga ea eñame memak ña-
bũna ro goi mõra n teñ metu Ãgyp-
ten me mek in ratequõ ina eow eat
ipudutũbwin, me erõrõ, me earak in
ima; me eko ion eara ñea nan gõrõ-
wõñ atsin eat egae ñea A nan õrean
a ũra.
18 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel: Tekei an kidõdu aeõ
egirow ma aeõ damadam ean ñamen
Jerusalem, nan õũga bet an kidõdu
aeõ egirow ma aeõ damadam eamiã,
tsin ia amwa metu Ãgypten; ma
amwa nan eke gamiã eramwani, me
ekamwitõñ, me ekabaka, me ekama-
mado; amwa eab gauwei aia etañ
ñune.
19 ¶ Jehova õpan gamiã mõ ũge,
O iquiquin Juda, amwam eõ ñow
Ãgypten; amwam tsiet õkõr bwa A
ogiten pan a gamiã ñabũmine n we-
reri gamiã.
20 Bwa amwa tsitsino n iwitsiow
animiã; bwa amwa õijõnõ ea Jehova
ñea wamiã Gott, ma amwa ũge, Wo
nimõ tetaro bwe dõgima ea Jehova
ñea wama Gott; mi tamo imin memak
ñana Jehova ñea wama Gott nan pan
a gama, wo nim pan a gama, ma ama
nan edegeri:
21 Ma A ogiten pan a gamiã ñabũ-
mine: ma amwa eõ teñ kaiõt aen
Jehova eat imit on inimagen mũñan
O õijõnõnõ ea gamiã.
22 Me ñagan amwam tsiet gamiã
kõr bwa amwa nan ima eow eat ipu-
dutũbwin, me erõrõ, me earak in ima,
eow eat etañ ñea amwa teñ naña me
mek ean.

ITŨBAÑ 43.

ME ñaga Jeremia ogiten õrai a
eñame memak aen Jehova ñea
wañara Gott, ñana Jehova ñea wa-
ñara Gott ogiten õijõnõn ea ũra, mũ-
ñane eñõg memak,
2 Asarja ñea ñain Hosaja, mi Jo-
hanan ñea ñain Karea, me eñame me-
mak ñabũn õkamamado, rõ ũge a Je-
remia, Wo baite; Jehova ñea wama
Gott eõ õijõnuw ia wo nim ũge,
Amwam eõ rodu Ãgypten me mek in
ratequõ ina:
3 Mi tõkõr Baruch ñea ñain Neria
õrared bũriõũm ea gama, bwe ã nim
totu gama ian bet' dei Chaldea, bwe
re nim abi gama, mo onuaiw gama
bwe edenigae aeow Babylon.
4 Mi Johanan ñea ñain Karea, ma
kaiwedut etar in ake memak, me
eñame memak, re eõ eraban aen Je-
hova me mek ean eben Juda.
5 Mi Johanan ñea ñain Karea, ma
kaiwedut etar in ake memak, rõ õbũ
iquiquin Juda memak, ñabũna re redõ
atsin eat eponñame memak ñana ã
ededegeri ũra aeow ean bwe re nimõ
mek in ratequõ ean eben Juda;
6 Eman, me ãn, me eoniñ, me ãini-
bũna ñaiñain uea, me eñame memak
ñabũna Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober ogiten ñaeow itũrin Ge-
dalja ñea ñain Ahikam, ñea ñain Sa-
phan, mi Jeremia ñea prophet, me
Baruch ñea ñain Neria;
7 Me ro ñow ean eben Ãgypten;
me re eõ eraban aen Jehova: me rõ
õrre eowen Thachpanhes.
8 ¶ Mõ õrre aen Jehova ea Jeremia
eow i Thachpanhes, mõ ũge,
9 Wo nimõ barũ epe ñan ouwak
ian bem, me ewewitow ũra iat ero-
bu, eat edebae ñarana ziegel, ñaran
emek eat etañ metu ian an wak
Pharao i Thachpanhes, ian men ña-
men Juda;
10 Me wo nim ũge a ũra, Õũge
aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Is-
rael: Kania, A nan emwin Nebu-
kadnezar ñea uea n Babylon, ñea
aeõ tsiõ, mi i nan õeõg wõn tron ean
mũñane epe ñan A ogiten ewewin;
mi i nan eadiow an wak ñea eraitsit
animwõra.
11 Mi i nan õrre, mi nan ijatow
eben Ãgypten; me ñabũn eiwin a
ima, inan oija ima; me ñabũn eiwin
a edenigae, inan onuaiw ũra bwe
edenigae; me ñabũn eiwin a ipudu-
tũbwin, inan oija ũra ipudutũbwin.
12 Ma A nan õpwiei ãe ian aũra
wak aduwen Ãgypten; mi i nan jiũ-
iow ũra, mo onuaiw ũra bwe edeni-
gae; mi i nan edua eb ñaben Ãgypten
bwe enim eke õdabũken, tekei hirte
ie edua an karawin; mi i nan meta
atsin ina iat iõñ.
13 Mi i nan tsiba bet joren Beth-
Semes, ñea ean eben Ãgypten; mi i
nan jiũiow aũra wak aduwen Ãgypten.

ITŨBAÑ 44.

EÑÕG ñeijin õrre a Jeremia, ñeijin
añõget dei Judea memak ñabũna
re mek ean eben Ãgypten, ñabũna re
mek ean eben Migdol, mi i Thach-
panhes, mi i Noph, me ean eben
Pathros, ñeijin ũge,
2 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel: Amwa ogiten ãt egae
memak ñan A ogiten õrean a Jerusa-
lem, me ean kawan Juda memak;
me, kania, rõ gadaquan ñabũmine,
me eko eñame ie emek ina;
3 Bwe dõgin aũra ibaka, ñana ro
ogiten ririñ bwe re nimõ õenenaõõ
bwa A nimõ damadam ean, ñaga
re nuaw me jiũiow iwim obojarara,
me tsiõ itũrit ani ibũn, ñabũna re eõ
tsiet, ũra, ma amiã, ma amiã baga-
dugu.
4 Ma A õijõn a gamiã aeõ tsiõ me-
mak ñabũna propheten, eat ekõri'
rida mõ õijõn ũra, mõ ũge, Oh,
amwam eõ ririñ bitune imin õkana-
kanenõ ñun A miowi.
5 Me re eõ bet rũbaõ, me re ekam
oija ijũñõra mi iwidõ atsin ean aũra
ibaka, bwe re nimõ jiũiow iwim obo-
jarara ea eani ibũn.
6 Me ñagan õkidõduen aeõ egirow
ma aeõ damadam, mõ õpwij iowen ean
kawan Juda mi ian medenan Jerusa-
lem; me ã ijababa ũra, me ã õgada-
qua ũra, tekei ñabũmine.
7 Me ñagan õũge aen Jehova, ñea
Gott it etar in ake, ñea Gott in Israel:
Ñag amwa ririñ bitune ibaka ouwak
in iwitsiow animiã, bwa amwaimõ
õekeow atsin inimagemiã eman, me

ãn, me eoniñ, mi ikadudu, atsin inimagen Juda, bwe enim eko ion õreñõ a gamiã;
8 Ean ñune amwa õenenaõõ bwa A nimõ damadam eow ean makurin bemiã, ñag amwa jiũiow iwim obojarara ea eanì ibũn ean eben Ägypten, ino amwa ñow bwa amwaimõ mek; bwe ã nimõ eatow gamiã, me eke gamiã eramwani me ekamamado inimaget eponñame memak eat eb.
9 Adaga, amwa mejiõten aũra ibaka amiã bagadugu, ma aũra ibaka uea n Juda, ma aũra ibaka ãinibũn agõra, ma amiã ibaka, ma aũra ibaka ãinibũn agemiã, ñana re ririñ iow ean eben Juda, mi ian medenan Jerusalem?
10 Me re eõ õijõñ ũra ea ñabũmine, me re eõ bet miow, me re eõ dũgidugo ian aeõ dogor, mi ian aeõ mwit añõg ñan A ñaeow ian memiã, mi ian men amiã bagadugu.
11 ¶ Me ñagan õũge aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel: Kania, A nan garõg meõ a gamiã n õeõgida gaimiã, mõ õekeow Juda memak.
12 Ma A nan õbũ iquiquin Juda, ñabũna ro ogiten goi mõra n teñ ñow Ägypten me mek in ratequõ ina, mi inan õekeow ũra memak; ũra memak ri nan pudu ean eben Ägypten; inan õekeowõn ũra ipudutũbwin, me erõrõ; ri nan ima, atsin ean ñea ejõñ me etoki ean ñea ogoda, eow eat ipudutũbwin me erõrõ; me ri nan ek'ũra ekabaka, me ekamwimwitõñ, me eramwani, me ekamamado.
13 Ma A nan kaduwai ũra ñabũna re mek Ägypten, tekei aeõ kaduwai Jerusalem, eow eat ipudutũbwin, me erõrõ, me earak in ima:
14 Bwe enim eko ion inimaget iquiquin Juda, ñabũna ro ñow ean eben Ägypten me mek in ratequõ ina, ñea nan gõrõwõñ, õa ñea nan reñõ, bwe re nimõ redõ eow ean eben Juda, ñabũna re teñ redõ me mek ina: bwe eko ion ñea nan redõ bwi ta ñabũna rõ gõrõwõñ.
15 ¶ Me eñame memak ñabũna re tsiet bwe ãinibũn agõra ro ogiten jiũiow iwim ea eani ibũn, me ãn memak ñabũna rõ weijo ina, etebinñame ion ouwak, ñabũna eñame memak ñabũna re mek ean eben Ägypten, i Pathros, re jeida mõ rõ ũge a Jeremia,
16 Mũñana eñõg ñana wo ogiten õrai a gama eow ian egen Jehova, ama eab kaiõt aem.
17 Ma ama nan ogoro tamo eñõg ñan emetan ian mwima, bwa amaimõ jiũiow iwim obojarara ea uea ãn in ianweron, mi idot iwim in jiũiow ea ãita, tekei ama ogiten ririñ, ama ma ama bagadugu, wama uea me wama prinzen, ian kawan Juda, mi ian medenan Jerusalem; bwe ebaken ama dienak, ma ama eõ dõgedõg, me eko ibaka ia ama ãt.
18 Atsin ean ñabũmin ama rañada n jiũiow iwim obojarara ea uea ãn in ianweron, mi idot iwim in nim ea ãita, õgan bũriõũma eat imin memak, me ã õekeowien gama eow eat ipudutũbwin me erõrõ.
19 Me ñag ama jiũiow iwim obojarara ea uea ãn in ianweron, mi idot iwim in nim ea ãita, õten, ama ririñ a õan kuchen bwa amaimõ taramawirei, ma ama idon a iwim in nim, ñag eko amebũn agema itañima?
20 ¶ Mi Jeremia edorer a eñame memak, ñabũna eman, me ãn, me eñame memak ñabũna rõ õrai a mineijina eñõg, mõ õ ũge,
21 Iwim obojarara ñan amwa ogiten jiũiow ian kawan Juda, mi ian medenan Jerusalem, amiã ma amiã bagadugu, me wamiã uea, me wamiã prinzen, me ñamen eat eb, õten, Jehova eõ tõ õmaran, me eõ õrre eow ian an kamarar?
22 Mi Jehova eõ gauwei ekona n ijen bũriõũn bwe dõgin ibakain amiã makur, me dõgit ekanakanenõ ñan amwa ogiten ririñ; me ñagan ũbwemiã ekeijiet egadaqua, me ekamwimwitõñ, me eramwani, me eko ñamen tekei ñabũmine.
23 Bwe dõgin amiã jiũiow iwim obojarara, me dõgin amiã ogiten dũra ea Jehova, ma amwa eõ eraban aen Jehova, me eõ dũgidugo ian an dogor, mi iat dedet taramawireien, mi ian aen; me ñagan emeta añen gamiã bitune egae, tekei ñabũmine.
24 Mi Jeremia ũge a eñame memak, me ea ãn memak, Amwam kaiõt

aen Jehova, ñamiã Juda memak ean
eben Ägypten:
25 Õũge aen Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, Amiã me ãinibũn age-
miã amwa ogitet dorer eow ean mwi-
miã, ma amwa ogiten oduwetow ean
aemiã, mõ ũge, Ama nan oduwen ae-
ma n votum ñeijin ama ogiten õrai,
bwa amaimõ jiũiow iwim obojarara
ea uea ãn in ianweron, mi idot iwim
in nim ea ãita; amwa oduwen kõ
aemiã n votum, mõ õõgarõ amiã vo-
tum.
26 Me ñagan amwam kaiõt aen
Jehova, amiã memak ñabũna Juda
ñabũn amwa mek ean eben Ägypten:
Kania, A ogiten schwõr itũrin anũ
ñea õkaganado, aen õkõr Jehova,
bwe ã nim eõ gauwei õrarai egõ ian
mwin amen Juda memak ñabũna re
mek ean eben Ägypten, mõ ũge, Ñag
etsimor Jehova Gott.
27 Kania, A oberei ũra bwa A nim
õeõgida gaiũra, me deõ õgageidawia-
naweõra: ma amen Juda memak ña-
bũna re mek ean eben Ägypten inan
õekeowõn ũra ipudutũbwin me erõrõ,
ea an õrre tokiũra.
28 Me ñabũna rõ gõrõwõñ atsin eat
ipudutũbwin ri nan redõ atsin ean
eben Ägypten ea eben Juda, ri ta
õad; mi iquiquin Juda memak, ña-
bũna ro ñow ean eben Ägypten me
mek in ratequõ ina, ri nan tsiet bwi
ijegen ñea nan weijo-oaio aen, aeõ,
õa aeõra.
29 ¶ Me ñaiune nan ei itema ea ga-
miã, aen õkõr Jehova, bwa A nan
kaduwai gamiã eow eat etañ ñune,
bwa amwam tsiet bwa aeõ nan weijo-
oaio n iwitsiow gamiã mõ õeõgida
gaimiã:
30 Õũge aen Jehova: Kania, A nan
totu Pharao Hophra ñea uea n Ägyp-
ten ian ben barũen, mi ian bõra ña-
bũna rõ õnani tsimorin; tekei aeõ
totu Zedekia ñea uea n Juda ian ben
Nebukadnezar ñea uea n Babylon,
ñea barũen, ñea õnani tsimorin.

ITŨBAÑ 45.

EÑÕG ñeijina Jeremia ñea prophet
õrai a Baruch ñea ñain Neria,
ñag e eare eow buch mũñane eñõg
atsin ian mwin Jeremia, ean ka-
taeoqin an obweni Jojakim ñea ñain
Josia, ñea uea n Juda, ñeijin ũge,
2 Õũge aen Jehova, ñea Gott in Is-
rael, ea aw, O Baruch:
3 Wo ogiten ũge, A maraijan! bwi
Jehova ogiten õepoi a eroe magaiũ;
A ñijiten ananu, me eko eõnano ia
A ãt.
4 ¶ Enim ũge aem a, Õũge aen Je-
hova: Kania, bita ñea A ogiten weiji-
da A nan tik ijababa, me bita ñea A
ogiten õijõn A nan tik uda; mõ ũgat
deden ean eb une memak.
5 Õten, wo õnani imin ñan õkaga-
nado bwe wo nim eke wam? wo nim
eõ õnani; bwe, kania, A nan õreat
egae eat duwen memak, aen õkõr Je-
hova; ma A nan oija aw tsimorũm
bwe wo nim eke uwadam ean tamo
etañ ino wo naña.

ITŨBAÑ 46.

ÕRRE aen Jehova ea Jeremia ñea
prophet, ñeijin añõget eponña-
me.
2 Añõgen Ägypten: añõgen wõn
tar in ake Pharao-Necho ñea uea n
Ägypten, ñea emek itañit ekaw ñea
Euphrat i Karchemis, ñea Nebukad-
nezar ñea uea n Babylon eijatow eow
ean kataeoqin an obweni Jojakim
ñea ñain Josia, ñea uea n Juda.
3 Amwaimõ gadauw schild kadudu
me schild ouwak, mi tũretow eat
ake.
4 Amwam quõrida baibait duwen
pferde, ma amwaimõ eogoda, ñamiã
amen gõr animwen pferde, ma
amwam meta mo qua aquamiã;
amwam pwidũpwidi mwin amiã we-
re, me edua amiã kabina.
5 Dõgit ekeken ñag A ãt? eadõ
bũriõũra, me re bebegot aeow iru-
wũra; me ã irieduen ñabũna wañara
amen oaio, mõ rõ gõrien, me re eõ
bet waweijo: ekanani emek eat erũ-
rũra memak, aen õkõr Jehova.
6 Enim eõ gõrõ ñea õgõrõmarũm,
me enim eõ gõrõwõñ ñea oaio; re
tsiriwa mõ rõ pudu edõgen apwewait
ekaw ñea Euphrat.
7 Ijegen ñune ñea eogoda tekei
Nil, ñea enañanaño bõken tekei
ekaw?
8 Ägypten eogoda tekei Nil, me

bōken enañanaño tekei ekaw: mō ō
ūge, A nan eogoda, A nan bōñedujow
eb; A nan ōekeow tekawa me ña-
men.
9 Roga kō, amiā ñabūna pferde;
amwaimō ribañañ, ñamiā chariot;
me enim meta eñame ñabūn oaio:
Chus me Put, ñabūna rō kōña schild;
me Ludim ñabūna rō kadūg dobona-
ra.
10 Bwe ñabūmina ei an būm Te-
moniba, ñea Jehova Zebaoth, ibūm
in bañaga, bwe enim te Ei ōbañagai
Nei itūrin barūen: mi nan ijeiji ipu-
dutūbwin mi nan marañ, mi i nan
nim arara me marañ; bwe etsimine
wimet Temoniba ñea Jehova Zebaoth
eat eb ñaben edōgen apwewa itañit
ekaw ñea Euphrat.
11 Roga kō Gilead, mō kani kōgō-
mwe, O āitunuwe dōgibono ñea ñain
Āgypten; eko woun am ōebwebak
ōgōmweām; eko ōtsimorem.
12 Eponñame ro ogiten kaiōt am
gadūkūrañ, me ā oquenōtet eb nō-
ñūm; bwa arariwa eñame ñea oaio n
iwitsiow eñame ñea oaio, ma arumen
aeōg ma ar tū pudu.
13 ¶ Eñōg ñeijina Jehova ōrai a
Jeremia ñea prophet, ñeijin añōgen
Nebukadnezar ñea uea n Babylon
ñag eō goeow i nan ōrre bwe enim
ijatow eb ñaben Āgypten.
14 Amwam ōpōpatow Āgypten, mō
ōbabareow eow i Migdol, mō ōpapi
iow i Noph me i Thachpanhes:
amwam ūge, Eogoda kō, me gadaga-
dauw duwōm; bwe ejeijiet ipudutū-
bwit atsin eat erūrūm.
15 Adaga ā onuaiwien am ñame ña-
būn oaio? re eō weijo, bwina Jehova
ededegerida ūra.
16 O ōarariwa ñabūn ebak, eh, ion
opudu animwen ion: me rō ūge, Eo-
goda kō, bwa am kan naña amen
bweda, me ea eb ñaben añ pudu ean,
atsin eat ipudutūbwin in karoe.
17 Re eōñ ina, *mō rō ūge,* Pharao
ñea uea n Āgypten ekeow bwi tōkōr
ei eiñōñ ion; ō ōrūratet edae ñea ā
mwit añōgen.
18 Oūge Uea, ñea Jehova Zebaoth
egen, Ñag A tsimor, i nan ōrre tekei
Thabor inimaget etowedūdū, mi tekei
Karmel itañit ijited.

19 O ñauwe eoniñ in ān ñea emek
Āgypten, gadagadauw kō duwōm mu
ñow eat edenigae: bwi nan gadaqua
Noph, mi inan jiūiow, mi nan eko
ñamen.
20 Āgypten ei kalb ion ñea omo
aiaen; mō ōrret ijababa atsin apwe-
wa, ōrren.
21 Me wōn ñame ñabūna ā ōma-
rūmwi inimagen tekei ūra kālber
ñañena ā ōtsin ūra iat eñōra n ijei-
ji; bwū ūra bet me re iwidō, mō rō
gōr epo, me re eō weijo: bwō ōrren
aūra ibūm in roe, ñabūmina ibūm in
ōni ūra.
22 Nan nuaw nōñin tekei schlange;
bwe ri nan kain epo a etar in ake, mō
ōrre mi iwitsiowōn aūra ta, tekei
amen taide dabwike.
23 Ri nan eaijedu wōn oigaga, aen
ōkōr Jehova, ogen bet ñaga ā eō ko-
na n ōmadūn ūra; bwe re ebak eken
a eakitorenapō, me ā eō kona n ōdū
ūra.
24 Inan ōgadūkūrañ āita ñain
Āgypten; inan totu ian ben ñamen
apwewa.
25 Jehova Zebaoth, ñea Gott in Is-
rael ūge: Kania, A nan kaduwai
Amon ñea ñain No, me Pharao, me
Āgypten, ma aduwen memak, me uea
n, ñea Pharao, me ñabūna re ekeidu-
wen:
26 Ma A nan totu ūra ian bōra ña-
būna rō ōnani tsimorūra, mi ian ben
Nebukadnezar ñea uea n Babylon,
mi ian ben an tsiō: mi imūr inan me-
kan tekei eat ibūm ñano amo, aen
ōkōr Jehova.
27 ¶ Me wo nim eō miow ñauwe, O
Jakob ñea aeō tsiō, me wo nim eō
kurara, O Israel; bwe, kania, A nan
ōtsimoruw atsin ino ogoeow, ma am
karig atsin ino re mek it denigae;
mi nan redō Jakob, mi i nan mek
iat iow iat ijeijan, me eko ion nan
ōmiow.
28 Wo nim eō miow, O Jakob ñea
aeō tsiō, aen ōkōr Jehova, bwa A mek
itūrūm: bwa A nan ririñ tokit epon-
ñame memak ñan A ededegeriw aeow
ean, ma A nan eab ririñ tokim; ma A
nan iraw iat imwit añōg eimwi, ma A
eab ōijōnuw in eō ōeōgida gaim ia wo
dūra.

ITŨBAÑ 47.

AEN Jehova ñeijin õrre a Jeremia
ñea prophet, ñeijin añõget dei
Philistia, ñaga Pharao eitsiõk ijatow
Gaza.
2 Õũge aen Jehova: Kania, eneña-
bedan bõken apwewa, me ri nan
ek'ũra ekaw ion ñea õgõrũrõ eanuaw,
me ri nan gõrũr eat eb mi imin me-
mak ñan ean, me tekawa me ñabũna
re mek ian; mi nan iõñ eñame, mi
nan turañañ amen eat eb memak.
3 Eow ean pakapakin ereãn ijõñin
an ñame ñabũn oaio, me gõrõmarũ-
min wõn chariot, me maramarũrin
wõn kabiroro, me ñabũna etõñũra re
eõ iwidõ me redõ a ñaiũra bwe dõgin
jũrũñin bõra;
4 Bwe dõgit ibũm ñabũmin õrre n
wuromwi dei Philistia memak, bwe ã
nimõ mwitetsinin Tyrus me Sidon
amen puõk memak ñabũn õreñõ: bwi
Jehova nan wuromwi dei Philistia,
ñabũna iquiquin amen eat insel ñea
Kaphthor.
5 Nan maradun itũbwin Gaza; ã
õekeowien Askalon, ñea iquiquin aũra
pañ: õten araquin am ta auwe ewerõ-
gageñuw?
6 O ñauwe wõn pudutũbwin Jeho-
va, õten araquin ijuw me wo nan
iow? wo nim metu ian bwerõm; õna-
no kõ, me eõ memõri.
7 Õten am kona n eõ memõri, ñaga
Jehova ogiten oija aw am makur? in
iwitsiow Askalon, me erũrũt ijited;
O ogiten mwit añõgen ea ũra.

ITŨBAÑ 48.

AÑÕGEN Moab. Õũge aen Jehova
Zebaoth, ñea Gott in Israel: Nat
agada gain Nebo! bwe ã ijababaen;
me ã õgadũkũrañien Kirjathaim, ã
õgõgien: ã õgadũkũrañien Misgab me
emeiweduen.
2 Ekewen ototaen Moab; rõ kama-
rarei õeõgidaen gain Hesbon eow ian
in iwitsiow: Tũkõ bwa am õraijiow
atsin eat deden in eponñame. Me
ñauwe bet Madmen, ñan õbwi aem;
ipudutũbwin nan õmamũruw.
3 Eiñõñ in iõñ atsin Horonaim,
iwuromwi me ijababa ñea ouwak!
4 Ã ijababaen Moab; me ã kaiõt
nõñin wõn oniñ.
5 Bwe ri nan akõda eat etañ in
akõda Luhith, me ri nat ti iõñ ea-
nuaw; bwe rõ kaiõt eroe ñea iõñ bwe
dõgit ijababa iat tekawa eow iat
etañ in edu Horonaim.
6 Amwaimõ gõrõ, me eñan tsimo-
rimiã, ma amwa nan eke gamiã imin
erõ ñaõena emet eat etomagage.
7 ¶ Bwi inan ibaw bet, bwe dõgin
am ekeiduwen am makur me wam
imin ñan ouwak pũmwen: mi nan me-
ta *eani ñea* Kamos, mi inan õdeni-
gae, me ñabũna wõn priester me wõn
prinzen.
8 Ma amen paba imin ri nan õrre
eow iat tekawa memak, me eko te-
kawa ion ñea nan tsimorowõñ, mi
nan ekeow bet amen iat epañ, mi
inan ijababa eb ñaben eweõ, tekei
aen Jehova.
9 Amwam oija Moab ben in õeta,
bwe e nimõ õeta me nuaw: me ka-
wan ri nan ek'ũra etañ ñan õgadaqua,
me eko ion nan mek ina.
10 Nat agada gait eñame ñea eririñ
an makur Gott iat ikenañanañ; mi
nat agada gain ñea õgõg wõn pudu-
tũbwit atsin eat era.
11 ¶ Moab ogiten eijeijat atsin ean
an bũm in oniñ, me e mequõr in iow
ian bauboun *tekei wein,* me ã eõ idot
atsin iat iwũr eran ea iwũr eran, me
e eõ nuaw in bet denigae: me ñagan
itain ta mek ian, me ã eõ õekae bon.
12 Me ñagan, kania, nan õrre ibũm,
aen õkõr Jehova, ñana inan õijõn a
amen quidõ ean, me ri nan idon; me ri
nan irũbakedu õañan an wũr, mo oge
wañara dõbadõr.
13 Me Moab nan gadũkũran bwe
dõgin Kamos, tekei ewak ñea Israel
ñaga rõ gadũkũrañ bwe dõgin Beth-
El ñea aũra ekeiduwen.
14 ¶ Adag amwa ũge, Ama dede-
maro ñabũn oaio, ma ama dedemaro
ñabũn eõ kurara eat ake?
15 Ã ijababa Moab, me eñame ro
roga ian kawan memak, me dedema-
ro ñabũna ã ij ro rodu a enemama,
aen õkõr Temoniba, ñea Jehova Ze-
baoth egen.
16 Õrren naga gain Moab, me epar
õkõr oroeãn.
17 Amiã memak ñabũn amwa mek
itirũrũn, amwam karaququei, ma

amiã memak ñabũn amwa tsiet egen;
amwam ũge, Eõ deri an mae zepter
ñaman oaio, ñamana ewew ñaman
omo ajaen!
18 Ñauwe eoniñ in ãn ñea emek i
Dibon, wo nim edun eat tsitanem, me
megeda n ũbõñ; bwo orogat amen
wuromwi Moab in iwitsiow auwe, ã
ijababaen wam tekawa ñana ã oro-
rai.
19 Auwe ñea wo mek i Aroer, wo
nimõ weijo iñin medena, ma agagan
mem: me wo nim ũdõn amea ñea õgõ-
rõ, me ãita ñea õgõrõwõñ; me wo nim
ũge, Ekeken ñea ã ogiten ririñ?
20 Ã õgadũkũrañien Moab; bwe ã
ijababa me ã õmeiwatuen; amwam
turañañ mi iõñ; amwam põpatow
Arnon ñana ã ijababaen Moab.
21 Mõ õrret imwit añõg eat eb ña-
ben eweõ, ean Holon, me ean Jahza,
me ean Mephaath,
22 Me ean Dibon, me ean Nebo, me
ean Beth-Diblathaim,
23 Me ean Kirjathaim, me ean
Beth-Gamul, me ean Beth-Meon,
24 Me ean Karioth, me ean Bozra,
me ean kawan Moab memak, ñan
ogoeow me ñan etũren.
25 Ã towidan oin Moab, me emaeãn
ben, aen õkõr Jehova.
26 ¶ Amwam õmañi; bwi te ei oogo-
da ñei in iwitsiow Jehova: me Moab
nan pae eow eat anen õanõ, mi nan
ekei ion ñea ã owidu.
27 Bwõ õten, wo tũri n owawidu
Israel? õtet, ã eõ ãt iow inimaget
amen torere? bwe aeoweaeow ia wo
pan añõgen wo ereran tũbũm.
28 O ñamiã ñamen Moab, amwa
erowiow kõ tekawa, me mek iarat
epe; ma amwam eke gamiã tauben
ñañena rõ kekepo aũra eika inimet
eraõ.
29 Ama ogiten kaiõt añõgen an
gatsitsi Moab, bwo ouwak an owaro-
ñen, ma an edujow, ma an eigagaõ,
ma an inogog, ma an gagoda ian bũ-
riõũn.
30 A tsiet an egirow, aen õkõr Je-
hova, bwe eko woun; an gagoda eõ
õrig ñea etsimine woun.
31 Me ñagan A nan turañañ bwe
dõgin Moab; eh, A nan aeuwak in iõñ
bwe dõgit dei Moab memak: bwe ri
nan karaququõ bwe dõgin ñamen Kir-
Heres.
32 A nan eikũrarar bwe dõgũm,
auwe ñea vitis in Sibma eow ean
nõñin Jaser; me ran eriow animwet
ijited mõ õbaiwõñ see n Jaser: ma
amen paba imin ro pagedu añen quan
ũbwiõm ma am ineded in quan vitis.
33 Me ã onuaiwien quan vitis mi
ibibõki atsin eat eb ñaben aduqua
ma atsin ean eben Moab; ma A õrañi-
dat wein atsin eat itenwein: eko ion
ñea nan jorgageñ quan vitis iat aeu-
wak; eaeuwak nan ekei deõ eaeuwak.
34 Atsin ean nõñin Hesbon me etoki
Eleale, mõ õbaiwõñ bet Jahza re jeida
nõñũra, atsin Zoar me etoki Horo-
naim ea Eglath-Selisiya: bwe bõken
Nimrim re nim ek'ũra etañ ñan õgada-
qua.
35 Jehova ũge, A nan otoki bet
atsin Moab eñame ñea ere iwim eat
etañ ñan ogoda, me eñame ñea ejiũ-
iow iwim ñan obojarara ea aduwen.
36 Me ñagan bũriõ eõñ tekei ebara-
baratu bwe dõgin Moab, me bũriõ
eõñ tekei ebarabaratu bwe dõgin Kir-
Heres: me ñagan ekewen wõn imin
ñan ebak ñan o kona.
37 Bwi nan mara itũb memak, mi
inan mwit ebar memak: ã tow erowin
bõra memak, me ã quaraiõt iwũga-
gara dedegai ñan ereab iren.
38 Eñame rõ karaququõ animwen
wakin Moab memak, mi ian medenan
memak eat etañ memak: bwa A ija-
baba Moab tekei iwũr ñaran eko ibi-
bõkiejen, aen õkõr Jehova.
39 Õkamadauniñ ijababaãn! eõ deri
aũra turañañ! õkanani an Moab õeiwi-
dõat erowin in gadũkũrañ! me Moab
nan ekei ekawiduemin me ekama-
kamiow ea eñame memak ñabũna re
mek itañin.
40 Bwõ ũge aen Jehova: Kania, i
nan õeta tekei dõmaninab, mi i nan
eadiow ben in iwitsiow Moab.
41 Ã õgõgien Kariot, mi tik ñaga ã
õgõgiet etañ in tsimor ñan ogoda, me
bũriõũt dedemaron Moab ñabũn oaio
nan ekei bũriõũt ãt on ñea õgatsi,
ean ñabũmina.
42 Mi inan õekeow Moab atsin eat
dedet eponñame, bwe dõgin an te ei
oogoda ñei in iwitsiow Jehova.

43 O auwe ñea amen Moab, emek
eam imiow, mi ijũb, me eatarõ, aen
õkõr Jehova.
44 Ñea õgõrõ atsin eat imiow i nan
pudu iat ijũb; me ñea emetan iat
ijũb i nan pudu iat atarõ: bwa A nan
õreatow ean, ñea Moab, obwenin õeõ-
gidaen gaiũra, aen õkõr Jehova.
45 Ñabũna rõ gõrõ rõ weijo me eko
waiora ijõñin itũr in Hesbon: bwe
emeta ãe atsin ian Hesbon, me pwijet
ãe atsin ijugagain Sihon, mõ õnũeten
matijũñen Moab ma animwen tũbũra
ñabũna re ribañañ.
46 Eagadan gaim, Moab! ã õeke-
owien an ñame Kamos: bwe ã onu-
aiwien ñaiñain ñabũna eman bwe
edenigae, me ñaiñain ñabũna ãn ea
edenigae.
47 ¶ Ma A nan tik õredõat edenigae
ñabũna dei Moab eat ibũm ñan imũr,
aen õkõr Jehova. Õũga mwiten añõ-
gen Moab.

ITŨBAÑ 49.

AÑÕGET ibwibwin Ammon. Õũge
aen Jehova: Õten, eko ñain Is-
rael? mõ õten, eko wõn amen pwijen?
me dõgit ekeken ñaga Milkom õgõ-
gien Gad, ma adag an ñame re meken
ian kawan?
2 Me ñagan, kania, nan õrre ibũm,
aen õkõr Jehova, ñag A nan kaeõgei
ekag in ake n iwitsiow Rabba ñea
aũra tekawa ibwibwin Ammon; mi
nan ekei ewedũdũ ion ñea õgadaqua,
mi inan jiũiow ñaiñain ñabũna ãn:
mi Israel nan õgõg ũra ñabũna rõ
õgõg ũra ñago, aen õkõr Jehova.
3 O Hesbon, wo nim turañañ, bwe ã
wuromwien Ai; ñamiã oniñ in ãn in
Rabba, amwam iõñ, ma amwam qua-
rai dedegai ereab iren: amwam ogoge
barramiã n karaququõ, ma amwaimõ
gõr eaeow me earuwei inimaget oror;
bwe Milkom nan ñow iat edenigae,
me ñabũna wõn priester me wõn
prinzen ri nan edegeri.
4 Dõgit ekeken ñaga wo otota auwe
bwe dõgit epañ ñea õgõrũrõ *era ian,*
ñauwe eoniñ in ãn ñea õgõgaro? ñea
etũebõn wõn imin ñan ouwak pũ-
mwen, *ñea ũge,* Igegen ñea enimõ
naña ame?
5 Kania, A nan õrean aw imiow,
aen õkõr Temoniba, ñea Jehova Ze-
baoth, atsin itũrit eñame memak ña-
bũna ro odororaiuw; mi inan edede-
gerida gamiã memak, ma amwa nan
nuaw, me eko ion enimõ õebwepoi
ñabũna rõ ñiõñio n gõrõ.
6 Mi imũr A nan tik õredõat edeni-
gae ñabũna ibwibwin Ammon, aen
õkõr Jehova.
7 ¶ Añõgen Edom. Õũge aen Je-
hova Zebaoth: Õten, eko ijuw ititsiet
i Theman? õten, ekewet ekereri atsin
itũrũra ñabũna rõ ka? adaga, eke-
wen manũra?
8 O amiã ñabũna ñamen Dedan,
amwaimõ gõrõ, amwam iwidõ, amwai-
mõ mek ino ogomedujow; bwa A nan
õrean a gain Esau eat edae ñea A nan
naña me pũmwe an ibaka ean.
9 Tsin iõ õrre aw amen inededei
quan vitis, õten, re eõ ñaina quan vi-
tis inon ñana ã nim ji? me tsin iõ õrre
amen torere ijõbũm, õten, re eab pa-
ba imin tekei an toki bũriõũra?
10 A ogiten õeko imin ean Esau, A
ogiten baida wõn tañ ñan eõ nũñida,
me ã eõ kona n ewewin: ã wuromwi
an karig, me etsietsin, me dañan, me
eko ñei.
11 Wo nimõ ñaũnin ñaim ñabũn eko
etõñũra, ma A nan õtsimor ũra; me
ãinimwen ũbwiõm ñabũn ema agõra
re nim tũebõnõ.
12 Bwõ ũge aen Jehova: Kania,
ñabũna deõ dedeũra eren iat iwũr, ri
nan eren õkõr; mõ õten, auwe ñea
enimõ nuaw me eõ bet eagada gain
ia aigetow? wo eab nuaw ñaga ã ei-
tsiõk oeõgida gaim, me wo nan eren
õkõr.
13 A ogiten schwõr ame, aen õkõr
Jehova, bwe Bozra nan ekei ekamwi-
mwitõñ, me ekamamado, me egada-
qua, me eramwani; mi nan gadaqua
kawan memak eõ toki.
14 A kaiõt imwinet atsin itũrin Je-
hova, me ã õijõtowen inimaget epon-
ñame amen kanuaw añõg ion, *bwe e
nim ũge,* Amwam ebwepo me nuaw
mi iwitsiow, me eogoda eat ubo n ake.
15 Bwe, kania, A õijõñuw inimaget
eponñame, ma *A ek'auwe* imin ñea
ã miowi eow itũrit eñame.
16 Añõgen am kanani, gagodaũn
bũriõũm oquiawieiuw, O auwe ñea wo

mek ean baũit epe ogoda ñarana Sela, auwe ñea wo õgõg animwet etowedũdũ: tsin ia wo ririñ eikaim mo oogoda tekei dõmaninab, A nan ruwedun auwe ina, aen õkõr Jehova.
17 Edom nan ekei ekamwimwitõñ: ũra memak ñabũna rõ õd itañin ri nan mwitõñ; me ri nat tsitsitei ñamen memak.
18 Jehova ũge, Nan eab mek ina eñame ia aiquen, me eko ñait eñame ion ñea enimõ mek iat ewak dedegai ina, tekei ijababaen Sodom me Gomorra me tekawa ñan itañũrõr.
19 Kania, i nan meta tekei leon atsin inimagen õdabũken Jordan bwe enim iwitsiow etañ mek ñea oaio: ma A nan epar in ededegeri atsin itũrin; mi tamo ñea ã ij A nan õweijoratow ean: bwi ijegen ñea tekei Aña? mi ijegen ñea enim pan ame aeõ dae? mi ijegen hirte ñea nan weijo ian meõ?
20 Me ñagan amwam kaiõt an kamarar Jehova, ñea O ogiten kamararei bwe dõgin Edom; me maran bũriõũn ñea O ogiten oumararei bwe dõgin ñamen Theman: Iduwen õkõr bwe ri nan urure ũra eanuaw ñabũna rat epowi ñea kadudu; inan õgadaqua eñõra n mek epo a ũra.
21 Eruwiruwõ eb eow ean pakin aũra pudu; etsimine iõñ, eñame rõ kaiõt añañekin iat Ijited Õmwirara.
22 Kania, i nan roga mõ õeta tekei dõmaninab, mi nan bõñũñ ben in iwitsiow Bozra: me bũriõũt eñame ñabũn oaio i Edom nan ekei bũriõũt ãn ñea õgatsi, ean ñabũmina.
23 ¶ Añõgen Damaskus. Õgadũkũrañ Hamath ma Arpad, bwa ar kaiõt imwinen ñan ebaka, ar ekeowen: etsimine imwijiña imago; eõ kona n iow.
24 Eijũrũñen Damaskus, e iwidõ bwe enimõ gõrõ, me erõraõ õgõgien: magaũt ibũriõ me eroe ar pudu a, tekei ãt on ñea õgatsi.
25 Õten, A eõ ñaũnin tekei tekawa ion ñea ã ototo, ñea tekawa ñea A ibĩbõkiei?
26 Me ñagan ri nan pudu dedemaro ian medenan, ma amen ake memak ri nan eõ bwi ean ñabũmina, aen õkõr Jehova Zebaoth.
27 Ma A nan õte ãe ian ororin Damaskus, mi nan õmwaneow an wak Benhadad ñana palãste.
28 ¶ Añõgen Kedar, me emoniba ñan i Hazor, ñana Nebukadnezar ñea uea n Babylon eijatow. Õũge aen Jehova: Amwa eogoda kõ mu ñow Kedar, me wuromwi ñaiñain apoe.
29 Ri nan õgõg aũra wak dedegai me wañara epowi mo onuaiw; ri nan onuaiw bõñeõra bwe re nim eke wañara, me wañara min memak, me wañara kamele: me ri nan aeuwak a ũra, *mõ ũge,* Ekanani emek eat erũrũmiã memak!
30 ¶ Amwa gõrõ kõ, amwaimõ ñiõñio ino ogoeow, amwaimõ mek ino ogomedujow, O amiã ñabũn amen Hazor, aen õkõr Jehova; bwe Nebukadnezar ñea uea n Babylon ogiten kamarar bwe enim iwitsiow gamiã, mõ õ bũriõũnei ibũriõ n iwitsiow gamiã.
31 Eogoda kõ, amwa roga a kõ eponñame ñea eow me emek in ijeijan, aen õkõr Jehova; ñabũn eko wañara metoror, ma añakin, ñabũn tũ ũra emek.
32 Me wañara kamele nan ekei imin ñana bait ekona, me wañara imin ñan ebak nan ekei õañat epaba: ma A nan õberitagag ũra ea eñin memak ñabũna ã mwit matijũñõra; ma A nan õrean gaiũra atsin eat erũrũra memak, aen õkõr Jehova.
33 Me Hazor nan ekei eñora n mek schakale, me etañ ñea õgadaqua eõ toki: eko ñamen ñea emekan, mi nan eab mek in ratequõ bet ñait eñame ion ina.
34 ¶ Aen Jehova ñeijin õrre a Jeremia ñea prophet ñeijin añõgen Elam, ñag õren moniba Zedekia ñea uea n Juda, ñeijin ũge,
35 Õũge aen Jehova Zebaoth: Kania, A nan tsiba wañara dobonara dei Elam, ñea magin waiora.
36 Ma A nan õrean eñin ñana ara eow eat dei Elam atsin eat erũrũn ianweron ñana ara, ma A nan õberitagag ũra ea mũñane eñin memak; mi nan eko eponñame ion ñea nan eõ õrre amen gõrõ atsin Elam ean.
37 Ma A nan onuaiw dei Elam atsin ian obwen barũõra, ma atsin ian obwõra ñabũna rõ õnani tsimorũra

bwe re nimō ōekeow; ma A nan ōreat
egae eara, ñea pwljen egirowū, aen
ōkōr Jehova; ma A nan ōdōn iruwūra
ipudutūbwin, mō ōekeow ūra;
38 Ma A nan ōweijoran waña tron i
Elam, ma A nan ōekeow uea me
prinzen atsin ina, aen ōkōr Jehova.
39 ¶ Me tsin iō ōrre ibūm ñane imūr,
A nan ōredōat edenigae ñabūna dei
Elam, aen ōkōr Jehova.

ITŪBAÑ 50.

EÑŌG ñeijina Jehova ōrai ñeijin
añōgen Babylon, ñeijin añōgen
ūbwiet dei Chaldea, itūrin Jeremia
ñea prophet.
2 Amwam ōpōpatow inimaget epon-
ñame mō ōbabareow eow eat eb, mō
ōkaijoda āñiden; amwam ōbabareow,
me eō ewewin; ma amwam uge,
Ā ōgōgien Babylon, ā ōgadūkūrañien
Bel, me ā ōmaneañien Merodach; ā
ōbabareowien wōn ijor in ani, ā onuai-
wien aduwen ñana ijor.
3 Bwō ōrre eponñame iot atsin
apwewa bwe enim iwitsiow, ñea nan
ijababa ūbwien, mi nan eko ion ñea
emek ina: rō gōrien, me re nuawen
ñabūna eñame mi imin gōgōrō.
4 ¶ Ean būm ana, me eat edae ñea
bet, aen ōkōr Jehova, nan ōrre ibwi-
bwin Israel, ūra mi ibwibwin Juda; ri
nan nuaw iat iōñ, me ri nan ōnani
Jehova ñea wañara Gott.
5 Ri nan ūdūdō añōgen Zion, me ri
nan kania nañin, *me ri nan ūge,*
Amwa tūkō, ma amwaim erèribe a
Jehova ian berith ñea eko tokin ñea
inan eō mejiōn.
6 Aeō ñame ūra schafe ñañen ōñiō-
ñio: ñabūna 'hirten rō kaeōgei ūra
bwe re nimō ñiōñio; rō ōredōan ūra
aeow eat etowedūdū; re nuaw atsin
eat etowedūdū ion ea etowedūdū ion;
re mejiōtet eñōra n ōnano.
7 Ūra memak ñabūna re āt ūra rō
ōekeow ūra; me barūōra rō ūge, Ama
eō dūra, bwe dōgin ñaga ro ogiten dū-
ra ea Jehova, ñea eñan in mek imwit
añōg eimwi, ñea Jehova, ñea aūra
ekeiduwen aūra bagadugu.
8 Amwaimō gōrō atsin ian Baby-
lon, me meta atsin ūbwiet dei Chal-
dea, ma amwam eke gamiā bōcke ian
obwet epowi.

9 ¶ Bwe, kania, A nan ōweijorat
eponñame ñabūna etebinñame ouwak
atsin eat eb ñaben edōgen apwewa,
ma A nan emwin ūra bwe re nim iwi-
tsiow Babylon; me ri nan ōtate ūra
ian obwet ubo n ake bwe re nim iwi-
tsiow ūra; inan iba *eow itūrūra ña-
būna re nuaw* atsin ina: tekei mwin
wōn dobonara eñame ñea oaio mō
ōman mwin wañara dobonara me-
mak; eko emaen ñaman nan ta redō
irōñin.
10 Me Chaldea nan ekei ōañat epa-
ba: nan marañ eñame memak ñabūna
ro wuromwi ūra, aen ōkōr Jehova.
11 Amiā ñabūn amwa wuromwi aeō
ñame, ñag amwa ibibōki, ñag amwa
idorodoro, ñag amwa ōaōeta n kara-
mwen tekei kälber ia re jorgageñ
weizen bwe re nimō eatow gan, ñag
amwa iōñ tekei pferde ñañen oaio;
12 Mi inan ōgadūkūrañ inemiā; mi
nan maneañ āita ñea ōrig gamiā: ka-
nia, nan ei magit ijōñ inimaget epon-
ñame, ñea etomagage, ñea eb ñaben
emōgejuju, ñea eb ñaben etomagage.
13 Inan eō mekan bwe dōgin egiro-
win Jehova, mi nan gadaqua memak:
ūra memak ñabūna rō ōd itañin Ba-
bylon ri nan mwitōñ, me ri nat tsitsi-
tei gain memak.
14 Amwam ōtate gamiā ian obwet
ubo n ake n iwitsiow Babylon me
rogi, amiā ñabūn amwa kōña dobo-
nara; amwa bonarai kō, amwam eō
ñaina mwin wamiā dobonara ia ema-
en; bwe e dūra ea Jehova.
15 Amwam aeuwak in iwitsiow mo
odororai; ō gadei ben in teñ iow;
emeiweduen ororin, me ā ijababa mō
ōmeiwatu ororin: bwe ñaiune gain
ñea ōñaūn itūrin Jehova; amwam
ōeōgida gain; bita ñea e ririñ ñago,
amwam kan ririñ a.
16 Amwaimō ōekeow amen kiāō in
ōrara atsin Babylon, ma amen detow
eat ineded: bwe eñame memak re
redō añen aūra eponñame bwe dōgin
waiot ipudutūbwin in karoe, me ri
nan gōrō memak aeow ūbwiōra.
17 ¶ Israel ūra schafe ñañena ā
ōberitagag: leon ededegeri ūra: amo,
uea n Assyria ōmwaneow ūra; mi
imūr, Nebukadnezar ñea uea n Baby-
lon etsibitsiba rōra.

18 Me ñagan õũge Jehova Zebaoth,
ñea Gott in Israel: Kania, A nan õeõ-
gida gain uea n Babylon me eben
ũbwien, tekei ñag A ogiten õeõgida
gain ueä n Assyria.
19 Ma A nan tik õredõan Israel
aeow iat eñõra n ijeiji, me ri nan ijei-
ji ean Karmel me Basan, mi nan ma-
rañ anũra eow ean towedũdũn Eph-
raim me Gilead.
20 Ean bũm ana, me eat dae ia,
aen õkõr Jehova, inan õnani aũra
ibaka Israel, me eko betibet ia aige-
tow; mi inan õnani aũra dũra dei Ju-
da, mi inan eõ ãt: bwe A nan ead
aũra dũra ñabũn A ñaina ũra bwi
iquiquin.
21 ¶ Roga kõ ean eben Merathaim,
mi iwitsiow, mi iwitsiow ñamen Pe-
kod; amwaim abi ũra me wuromwi
imin iruwũra, aen õkõr Jehova, me
wo nim edegeri imin memak ñan A
pan aw.
22 Nõñit ake õrre eowen eat eb,
mi ñõñit epaba imin ñea ouwak.
23 Eõ deri baõin hammer in eat eb
memak ma an berekenae! Babylon
ekeijiet etañ ñea õgadaqua inimaget
eponñame!
24 A ñaeow eatarõ ian obwõm, me
ã imewõñuwen bet ñauwe, O Baby-
lon, me wo eõ tsiña: ã ãtuw, me ã
konaw bet, bwina wo ake a Jehova.
25 Jehova õbaida met eñan wõn
baibait ake, mõ õmeata baibait ake
ñana bain an egirow; bwe etsimine
an makur Temoniba ñea Jehova Ze-
baoth ñea E nimõ ririñ iow ean eben
ũbwiet dei Chaldea.
26 Amwam õrre atsin inũmwit eb
memak, mi iwitsiow, me baida wakin
ñana eñat imin: amwaimõ õewedũdũ,
mi ijababa kõr; enim eõ reñõ wõn
imin ia aiquen.
27 Amwam abi wõn rinder memak;
ri nan rodu a enemama; nat agada
gaiũra! bwõ õrren aũra ibũm, ñea
cdae in õni ũra.
28 Aeõra ñabũna rõ gõrõ me re
tsitsidawõñ atsin ean eben Babylon,
mõ pan õeõgidaen gain eow itũrin Je-
hova ñea wõra Gott, i Zion, ñea õeõ-
gidaet egae bwe dõgin maneabin.
29 Amwam emwin mõ õepoi amen
kõña dobonara bwe re nim iwitsiow
Babylon, ũra memak ñabũna rõ ka-
dũg dobonara; amwaimõ gadeijida
amiã wak in ake eat erũrũn in iwitsi-
ow; enim eko ñamen ia aiquen ñea
õgõrõwõñ: amwam pũmwe an dũra
tekei an makur; tekei bita ñea o ogi-
ten ririñ ñago, amwaimõ ririñ a bet;
bwõ õ gagoda ea Jehova, ea Amea
Ebwigaga ñea Gott in Israel.
30 Me ñagan wõn dedemaro memak
ri nan pudu ian medenan, me wõn
amen ake memak ri nan ũbwi ean
ñabũmina, aen õkõr Jehova.
31 Kania, A iwitsiow auwe, auwe
ñea wo gagoda, aen õkõr Temoniba,
ñea Jehova Zebaoth: bwõ õrren am
bũm, ñabũmina inan onuaiwuw ean.
32 Mi nan arariwa amea ñea õga-
goda mi i nan pudu, me eko ion enim
õweijoran: ma A nan õte ãe ian an
tekawa memak, mi nan õmwaneow
ñabũna re mek itirũrũn memak.
33 ¶ Õũge aen Jehova Zebaoth: A
oroe aeõg ibwibwin Israel mi ibwi-
bwin Juda; me ã õgõg ũra eow itũrit
eñame memak ñabũna ro onuaiw ũra
bwe edenigae; re eõ teñ õijõn ũra.
34 Oaio Amea wañara Amen Ka-
tsimor ñea erouw ũra; Jehova Zeba-
oth egen: I nan õmeata kõr añõgõra,
bwe E nim oija eb eõnano, mõ õriba-
ñañ ñamen Babylon.
35 ¶ Ipudutũbwin emek eat dei
Chaldea, aen õkõr Jehova, me ean
ñamen Babylon, me ean prinzen in,
me eara bet ñamen ñabũn õman.
36 Ipudutũbwin emek eara ñabũn
amen gagoda, me ri nan kabaãt; ipu-
dutũbwin emek ean ñamen ñabũn
oaio, mi nan ouwak aũra miow.
37 Ipudutũbwin emek ean wañara
pferde, me ean wañara chariot, me
eat eñame memak ñabũn õkamwara-
ro ñabũn emek ian, me ri nan ek'ũra
ãn: ipudutũbwin emek ean baibain
ñan ouwak pũmwen, mi inan wuro-
mwi ũra.
38 Erõrõ emek ean bõken, mi nan
enor: bwe ei eb ñaben etsimine wõn
ijor ñana ã inine, me re dairinaija n
tũebõn wañara ijor in ani memak.
39 Me ñagat imin gõgõrõ n eat eto-
magage ñan õkaredũõñ me wõlfe ri
nan mek ina, me strouthos ri nan
mek ina bet: mi inan eõ gauwei

mekatow itũrit eñame eõ toki; mi
nan eko ñamet atsin eat edeten ea
edeten.
40 Tekei an Gott õraijedu Sodom
me Gomorra me tekawa ñana bae-
õrõr, nan õũga bet bwi nan eko
eñame emek ina, me ñait eñame nan
eab mek in ratequõ bet ina, aen õkõr
Jehova.
41 Kania, eponñame ion õñaũn
apwewa; mi inan õmemõrida epon-
ñame ion ouwak, me uea ñabũn ebak
atsin inũmwit eb.
42 Re tebab dobonara me ekado; re
tiritir, eko aũra auwãteget eñame;
ourumõm aeõra tekei emago, mõ rõ
gõr animwen pferde; ã otota ũra me-
mak tekei dedet eñame ian obwet ubo
n ake, bwe re nim iwitsiow auwe, O
ãitunuwe ñain Babylon.
43 Uea n Babylon õkaiõt añõgõra,
me ejũrũñ ben: opudu a magaũt
ibũriõ, me emaga memak tekei ãt on
ñea õgatsi.
44 Kania, i nan roga tekei leon
atsin inimagen õdabũken Jordan bwe
enim iwitsiow etañ mek ñea oaio: me
tik ñaga ma A nan õkirõat atsin ian;
me ñea ã ij A nan õweijoratow ean:
bwi ijeget on ñea tekei Aña? mi ije-
gen ñea enim pan ame aeõ dae? mi
hirte keken ñea enimõ weijo ian
obwõ?
45 Me ñagan amwam kaiõt an
kamarar Jehova, ñea O kamararei in
iwitsiow Babylon; me ñag O bũri-
õũnei ibũriõ n iwitsiow eben ũbwiet
dei Chaldea: Ri nan õnũñinũñ eanuaw
õkõr eoniñ ñabũna rat epowi; inan
õgadaqua eñõra epo a ũra.
46 Eruwiruwõ eb bwe dõgin nõñin
õgõgen Babylon, me ã kaiõt iõñ ini-
maget eponñame.

ITŨBAÑ 51.

ÕŨGE aen Jehova: Kania, A nan
õweijoran eñit eran õkama n
iwitsiow Babylon, mi iwitsiow ña-
bũna re mek i Leb-Kamai.
2 Ma A nan õijõt eratequõ aeow
Babylon, me ri nan eñeñitiow; me ri
nan irũbakedu õañan ũbwien: bwe ri
nan iwitsiow mo odororai eat ibũm in
õeõgida egae.
3 Amen kõña dobonara enim eõ
gadũg wõn dobonara, me e nim eõ
weijo ian an kabina: ma amwam
eõ ñañaina wõn dedemaro; amwaimõ
õekeow wõn tar in ake memak.
4 Me ri nan pudu mi inan abi ũra
eow ean eben ũbwiet dei Chaldea,
mi inan watamwit ũra eow ian mede-
nan.
5 Bwe ã eõ ñaũnin Israel mi Juda,
eow itũrin wañara Gott, ñea Jehova
Zebaoth; me ã oquenõn bet ũbwiõra
idũra ea Amea Ebwigaga ñea Gott in
Israel.
6 Amwaimõ gõr atsin ian Babylon,
ma amwam eñan tsimorimiã; ã nim
eõ eatow gamiã bwe dõgin an dũra:
bwe ñaiune an dae Jehova n õeõgida
egae; I nan oija pũmwen an dũra.
7 Babylon tekei iwũr ñarana gold
ian ben Jehova, ñaran õmañi amen
eat eb memak: eponñame re nim
wõn wein; me ñagan edairinaijat
eponñame.
8 Tik ñaga mo opuduen Babylon
me ã ijababaen; amwam turañañ bwe
dõgin, amwam kani kõgõmwe mõ
õmwaeõn magaũn, tsin ia ã kona n
õtsimor.
9 Ama teñ õtsimor Babylon, me ã
eõ kona n õtsimor: amwam erowi,
ma ama memak ama nan ñow ũbwe-
ma: bwõ õbaiwõñ ianweron mwiten
añõgen, me ã õbũidaw eat denañ.
10 Jehova õmeata ada omo: amwa
tũkõ, bwa am õpõpan an makur Je-
hova ñea wõra Gott i Zion.
11 Amwam õrarõ mwit dobonara;
barũ kõ schilde: Jehova õmemõrida
bũriõũn wañara uea dei Media; bwe
etsimine bũriõũn in iwitsiow Baby-
lon, bwe E nimõ õekeow: bwe ñaiune
õeõgidaen gait atsin itũrin Jehova,
ñea õeõgidaet egae bwe dõgin ma-
neabin.
12 Amwaimõ gadeijida ãñiden in
iwitsiow ororin Babylon, ooaio kõ epo
n ober, gadauw kõ amen quoqua: bwi
Jehova ogiten kamarar mo oogoro
aen ñeijin añõgen ñamen Babylon.
13 Auwe ñea wo mek eat ebõk ñan
ebak, auwe ñea ebak wam imin ñan
ouwak pũmwen, õrret tokim, ma
akeweõin am õñaneme.
14 Jehova Zebaoth te Ei schwõr a,
mõ ũge, A nan oquenõnuw eñame, te-

kei ũra emwe; me ri nan aeuwak in iwitsiow auwe.

15 E ririñ ianweron eow ean waion, Õ õweijo-oaio eb memak eow ean manin, mõ Õ keweõei ianweron eow ean an tsiet-imin:

16 Tsin iõ Õ patow ean aen, nan earearũõ denañ ianweron, mo Õ ota denañ atsin inũmwit eb; E ririñ eitsin bwe baen weron, mõ Õ õmeata eñit atsin eat eñan wõn imin.

17 Eñame memak re ek'ũra imin gõgõrõ me eko aũra ititsiet; ã õgadũkũrañ memak ñabũn amen õgõg gold eow ean wañara ijor in ani ñana ã inine; bwe ebaite wañara jor in ani ñana ã õtar, me eko eõnano iara.

18 Eko woura, bwũ ũra emakur it tsitsino: tsin iõ õrre ibũm in õni ũra mõ õeõgida gaiũra ri nan ekeow.

19 Eõ kõũga Dũbañit ibwibwin Jakob; bwe Ei amen ririñ imin memak; mi Israel ei earõeni ñabũn an ñame: Jehova Zebaoth egen.

20 Auwe aeõ ta n ake me waña bait ake: A nat dewiwei eponñame eow itũrũm; ma A nat dewiwei bet emoniba eow itũrũm;

21 Ma A nat dewiwei pferd ma amen gõr animwen eow itũrũm; ma A nat dewiwei chariot ma amen õd ian eow itũrũm;

22 Ma A nat dewiwei eman me ãn eow itũrũm; ma A nat dewiwei eñab me eoniñ eow itũrũm; ma A nan dewiwei eoniñ in eman me eoniñ in ãn eow itũrum;

23 Ma A nat dewiwei hirte me wõn epowi eow itũrũm; ma A nat dewiwei amen kiãõ me wõn ochsen ñana ã quõr õepoi arumen o arumen eow itũrũm; ma A nat dewiwei amen mwit añõg me temoniba eow itũrũm.

24 A nan oija Babylon me ñamen Chaldea memak pũmwet ibaka memak ñana re ririñ iow i Zion ian memiã, aen õkõr Jehova.

25 Kania, A iwitsiow auwe, O ñauwe ñea etowedũdũ n ijababa imin, aen õkõr Jehova, auwe ñea wo ijababa eb memak: A nan ere beõ aw, mõ õpaijõriõratun auwe animwet epe, ma A nan ririñuw me ek'auwe etowedũdũ ñea õpwij.

26 Mi inan eab barũ epe ia aiquet etsin itũrũm bwe ã nim eke ape n inimatijũñ, õa tamo epe ion me epe ion ñea ũriet ewak; bwe wo nan gadaqua eõ toki, aen õkõr Jehova.

27 Amwaimõ gadeijida ãñiden eat eb, mõ õeõñ dobu inimaget eponñame, amwaimõ gadauw eponñame bwe re nim iwitsiow, emwin kõ ñamen Ararat, me Minni, me Askenas, ñabũn etsimine monibaiũra, bwe re nim ebwepo n iwitsiow; amwam õweijorat ekaiwedu bwe re nim iwitsiow; amwam ota pferde ñañen tekei emwe ñañen eõkõñ eora.

28 Amwaimõ gadauw eponñame bwe re nim iwitsiow ũra, me wañara uea dei Media, ma amen mwit añõg, me monibain memak, me eben monibain memak.

29 Õrõraõ eb me emaga: bwõ õweijo-oaio an kamarar Jehova n iwitsiow Babylon, bwe E nimõ ririñ Babylon me eke eb ñaben õgadaqua, mi nan eko ñamen.

30 Re rañadaten ake amen Babylon ñabũn oaio, re mek ian wañara tañ in tsimor ñan oaio; etokien waiora; re eken ũra ãn: ã jiũiowet eñan in mek memak; emaen añakin men ororin.

31 Amen kanuaw mwinen ion nan gõrõ me ekowõñ a ion, ma amen kanuaw añõg ion nan gõrõ me ekowõñ a ion, bwe e nim pan a uea n Babylon bwe ã õgõgien an tekawa:

32 Re par in õgõg etañ in õd animwet ekaw, me re jiũiow ebarabaratu, me re miow memak ñabũn amen ake.

33 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth, ñea Gott in Israel: Ãita ñain Babylon tekei etañ in eatow gan weizen eat edae ñaga ã jorgageñ; mi ti ijuw aigetow, mi ineded nan õrre a.

34 Nebukadnezar ñea uea n Babylon ogiten õmwaneowõ, mo o ogiten õenemejiõ, o ogiten eke Aña iwũr eran eko õañan, o ogiten õmwaneowõ tekei drakon, o ogiten oquenõñ ijen waña min ñan omo; o ogiten õraijiow Aña.

35 Ñea emek i Zion enim ũge, Enimõ eagada a Babylon egae ñea eagada ame me eat duwõ; mi Jerusalem

enim ũge, Ara enimõ mek ean ñamen Chaldea.
36 Me ñagan õũge aen Jehova: Kania, A nan õmeata õeimwien añõgõm ma A nan bañagaiuw; ma A nan õenemadeda wõn see, mõ õmõgida wõn burodaũt ebõk.
37 Me Babylon nan ekei eweđũđũ, me eñõra n mek schakale, me ekamwimwitõñ, mi imin ñea eñame enimõ tsitstei, mi nan eko ñamen.
38 Ri nan oruõr epo tekei leonis ñañena dedemaro; me ri nan ñuruñure tekei leonis ñañena eoniñ.
39 Tsin ia rõ kũñijow *iruwin aũra ren wein*, A nan gadauw nimõra wein ian obwõra, ma A nan õmañi ũra, bwe re nim ibibõki, me mijimij iat imijimij ion ñea eko tokin, me eõ gauwei rida, aen õkõr Jehova.
40 A nan ujedu ũra eat enemama tekei lämmer, tekei widder me böcke.
41 Eõ deri barabarũen Sesach! mi tik ñaga me ã iradan aũra gagoda amen eat eb memak! me Babylon ekeijiet egadaqua inimaget eponñame!
42 Eneñabedat ijited ean Babylon; me añan ñan ebak ejimedujowen.
43 Kawan re eken ũra etañ ñan õgadaqua, me etañ ñea emõgejuju, me eb ñaben eko ñamen, me eko bet ñait eñame ion ñea õd ean.
44 Ma A nan mwit añõgen Bel i Babylon, ma A nan tik roedun ia' ñanaquan bita ñea o ogiten õmwaneow; me eponñame nan eab gauwei gõrũrõ a; eh, nan meiwedu ororin Babylon.
45 Aeõ ñame, amwa meta kõ atsin inimagen, ma amiã memak amwam eñan tsimorimiã atsin ean an egirow Jehova ñea oaio.
46 Me enim eõ eadõ bũriõũmiã, ma amwam eõ miow bet bwe dõgit imwinen ñea inan kaiõt iow eat eb; bwi nan õrre imwinen ean aiquet obweni, mi iruwin ñea tik eat obweni ion *nan õrre* imwinen, mi itiritir eat eb, ma amen mwit añõg nan iwitsiow amen mwit añõg.
47 Me ñagan, kania, õrret ibũm ñag A nan ekõmei aduwen Babylon ñana ã inine, mi inan õgadũkũrañ eben memak, me ñamen memak ñabũna ã abi ri nan pudu ian.
48 Mi ianweron me eb mi imin memak ñan ian, ri nan riañ in ibibõki bwe dõgin Babylon, bwa amen paba imin ri nan õrre a atsin apwewa, aen õkõr Jehova.
49 Tekei an ebwijũbwij Israel, ñabũna ã abi iow itũrit dei Babylon, nan õũga bet bwi inan õraijedu ma abi Babylon eow itũrit eb.
50 Amiã ñabũn amwa gõrõwõñ atsin eat ipudutũbwin, amwa nua kõ, me eõ waweijo; amwam õmaran Jehova atsin ogoeow, mi Jerusalem enim õrre eow ian amiã kamarar.
51 Ama gadũkũrañ, bwin ama kaiõt ekamamado; emaneañ õbõñe mema: bwe ñabũna eratequõ rõ õrre eowen ian rumin maneabin Jehova ñan ebwigaga.
52 Me ñagan, kania, õrret ibũm, aen õkõr Jehova, ñag A nan ekõmei wõn jor in ani ñana ã inine; me eñame ñabũn õũne ri nan ananu ean eben memak.
53 Ñaga bet Babylon enim kañeda eada ianweron, me ñaga bet e nim ooaio towedũdũn waion, amen paba imin ri nan naña atsin itũrũ, aen õkõr Jehova.
54 Eiñõñ in iõñ atsin Babylon, mi nõñit ijababa ñea ouwak atsin ean eben ũbwiet dei Chaldea!
55 Bwi Jehova owuromwien Babylon, mõ Õ õekeowiet eiñõñ ñea ouwak atsin ian; mo obururu añanũra tekei ebõk ñan ebak, me emetan aeuwakin nõñũra:
56 Bwa amen paba imin õrre añen, ea Babylon, me ã õbũien an ñame ñabũn oaio, ã tsibitsibaen wañara dobonara; bwi Jehova ei Gott in pũmwe idũra, I nan pũmwe õkõr an dũra.
57 Ma A nan õmañi wõn prinzen me wõn amen man, me wõn amen ekõm me wõn temoniba, me wõn amen oaio; me ri nan mijimij iat imijimij ñea eko tokin, me eõ gauwei rida, aen õkõr Uea ñea Jehova Zebaoth egen.
58 Õũge aen Jehova Zebaoth: Ororin Babylon ñaran ereab inan õmeiwatu õkõr, mi inan jiũiow men ororin ñan ogoda: me etebinñame ri nan makur bwe dõgit eko woun, me eponñame bwe dõgit ãe, me ri nan eago.

59 ¶ Eñõg ñeijina Jeremia ñea pro-
phet õpan a Seraja ñea ñain Neria,
ñea ñain Mahseja, ñag e edegeri Ze-
dekia ñea uea n Juda aeow Babylon
ean kataeoqin an obweni n moniba.
Me Seraja ei monibain wõn uea bett.
60 Mi Jeremia eare eow ian buch
egae memak ñan nan õrre eow ean
Babylon, mũñane eñõg memak ñana
ã eare bwe dõgin Babylon.
61 Mi Jeremia ũge a Seraja, Tsin
ia wo baiwõñ Babylon, kania *aw* bwe
wo nim lesenei memak mũñane eñõg,
62 Mõ ũge, O Jehova, Wo ogiten
pan añõget etañ ñune, bwe Wo nimõ
bwiriow, me eko ion ñea nan mek
ean, tamo eñame õa imin gõgõrõ, mi
nan gadaqua eõ toki.
63 Mi imũr, ia wo ogin lesenei mũ-
rane buch, wo nan quõr a epe, mõ
õraijedu ian Euphrat:
64 Me wo nan ũge, Nan õũge an
barodujow Babylon, me eab gauwei
eogoda, bwe dõgit egae ñan A nan
õrean a: me ri nan eago. Ñane ma-
gin aen Jeremia.

ITŨBAÑ 52.

ANARAMA ma aiquen an obweni
Zedekia ñag õ õren moniba; me
ata ma aiquen an obweni n moniba i
Jerusalem: me eget ãita inen bwe
Hamutal ñea ñain Jeremia ñea dei
Libna.
2 Me e ririñ ñea ebaka ian men Je-
hova tekei imin memak ñana Jojakim
eririñ.
3 Bwõ õrre deden ñune eow i Jeru-
salem mi i Juda eow ean egirowin
Jehova, ea õraijiowen ũra atsin ian
men eow Itũrin: me Zedekia owin-
ban a uea n Babylon.
4 ¶ Me ean quadon an obweni n mo-
niba, ean quitain maraman, ean abũ-
mita bũmin bita maraman, õrren Ne-
bukadnezar ñea uea n Babylon, ei
me wõn tar in ake memak, bwe re
nimõ bo a Jerusalem, mõ rõ gadeiji-
dan aũra wak in ake itañin in iwi-
tsiow; me rõ kei bet turris itañin in
iwitsiow.
5 Me ro rogi ma ake a tekawa ea
quita ma aiquenin an obweni n moni-
ba Zedekia.
6 Me ean kataeoqin maraman, ean
abũmin ado bũmin bita maraman,
ouwaket erõrõ iat tekawa, mo oni-
ñen aron õan amen ean eb ia.
7 Mõ õbaõen ororit tekawa, mõ
õgõrien memak amen ake, me re
metan iat tekawa anũbũmin ian me-
denan metoror ñea emek inimagen
arura eoror, itañin wõn tañ in kiãõ
uea; (me dei Chaldea rõ õreit iwi-
tsiow tekawa mo odororai;) mo ro
ñowen ian medenan Araba.
8 ¶ Me wañara tar in ake dei Chal-
dea re edegeri erowin uea, me re
ibaweten Zedekia eow eat eb ñaben
eweõ i Jericho; me wõn tar in ake
memak re ijijepãõet atsin itũrin.
9 Me re iba uea, me re eañen uea
n Babylon i Ribla ean eben Hamath;
mõ õ mwitien añõgen.
10 Me uea n Babylon abi ñaiñain
Zedekia ñabũna eman eow ian men;
ma a abi bet monibain Juda memak
eow i Ribla.
11 Mo o koroijedu õañan men Ze-
dekia; me uea n Babylon oquõrõn
bait equõquõr ñana eraroian, mo oto-
wen Babylon, mõ õ õraijedu iat ewak
in quõquõr ea an bũm in ima.
12 ¶ Me ean katimon maraman, ean
abũmita bũmin bita maraman, ñea
quita ma adon an obweni Nebukad-
nezar ñea uea n Babylon, õrren Ne-
busaradan ñea kaiwedut etar in ober,
ñea õwaweijo ian men uea n Baby-
lon, eow i Jerusalem;
13 Me e jiũiow maneabin Jehova,
ma an wak uea; me e jiũiow bet wa-
kin Jerusalem memak, ewak memak
ñan ouwak.
14 Me wañara tar in ake dei Chal-
dea memak, ñan emek itũrin amea
kaiwedut etar in ober, rõ õmeiwa-
tuen ororin Jerusalem memak.
15 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober onuaiw ibũn bwe edeni-
gae atsin inimaget eñame ñabũn eko
emit duwõra, mi iquiquit eñame ña-
bũn õreñõ iat tekawa, me ñabũna re
naña, ñabũna re naña uea n Babylon,
mi iquiquit eñame ñabũn ebak.
16 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober õñaina ibũn inimagen
ñamen ean eb ia ñabũn eko emit du-
wõra bwe re nim ek'ũra amen makur
eat eñan vitis ma amen kiãõ.

17 Me dei Chaldea re dewiwei ijor
ñana eborage ñan emek ean manea-
bin Jehova, me eñamwin, me see ñea
eborage ñan emek ean maneabin Je-
hova, mo ro otowen Babylon ñana
boragen.
18 Mo ro onuaiw bet epat, me de-
būgibūg, me karurun būriōūt lam-
pen, me etebi, mi ipun, mi iwūr me-
mak ñana eborage ñana baibait eta-
ramawir.
19 Ma amea kaiwedut etar in ober
ōbū bet iwūr in eren, me epan ñana
eñat āe, mi iwūr in ūmwin, me epat,
me candelabrum, mi ipun, me dōmau-
gu; gold itañin gold, me silber itañin
silber.
20 Murowa ijor, me see, me ochsen
ñana waea ma arumen ñana eborage
ñan emek ijōñit eñamwin, ñan uea
Solomon ogiten ririñ bwe bain mane-
abin Jehova: ā eō paunei boragen
mūñane memak.
21 Me mūñana ijor; godaūt ijor
ion bwe ata ma aoju emainibe; me ā
reōn ñabet anakeba ñabweta ata ma
aro emainibe araquin; me meijin te-
kei aeoq itinibe: mō ōgadet bañon.
22 Mi itūb ñea eborage emek ean;
me aijimo emainibe godaūt itūb ion,
me ā ōpaeōt erūrūt itūb imin ñaran
ekei ikibōñ me rimmon ñana eborage:
mō ūga bet dedet ijor ñea ion, me
rimmon in.
23 Ma aduma ma año rimmon emek
eat erūrūn ñana ara; me aibu atebin
rimmon eat imin ñaran ekei ikibōñ
mō ōpaeoi.
24 ¶ Ma amea monibait etar in ober
onuaiw Seraja ñea monibain priester,
me Zephanja ñea karumenin priester,
ma aijimen amen raña metoror:
25 Mo o onuaiw ekaiwedu ñea ā
ñaeow aūtūbwit amen ake atsin iat
tekawa; ma aeiu eñame atsin inima-
gōra ñabūna ra aia men uea, ñabūna
ā āt iow iat tekawa; ma amea wōn
amen edar amea kaiwedut etar in
ake, ñea ōepoi amen eat eb mō ōdū
ūra, ma añama dedemaro atsin ini-
magen ñamen eb ia ñabūna ā āt iow
iat tekawa.
26 Me Nebusaradan ñea kaiwedut
etar in ober emwin ūra, me eañen
ūra uea n Babylon i Ribla.
27 Ma amea uea n Babylon eijatow
ūra ma abi iowen ūra i Ribla ean
eben Hamath. Oūga onuaiwet ibwi-
bwin Juda atsin ūbwiōra bwe edeni-
gae.
28 Ñabūne eñame ñabūna Nebu-
kadnezar onuaiw bwe edenigae; Dei
Juda ñabūna re eke aiju erañan ma
aruma ma aijimen ean quaeiut obwe-
ni:
29 Ean quita ma aojun an obweni
Nebukadnezar, o onuaiw aojuwar ma
aijumo ma arumet emat atsin Jeru-
salem:
30 Me ean quinarama ma aijun an
obweni Nebukadnezar, Nebusaradan
ñea kaiwedut etar in ober onuaiw dei
Juda ñabūna re eke aewar ma ama
ma aijimo bwe edenigae: atebin mi-
būna eñame memak bwe aeoq erañan
ma añowar.
31 ¶ Me ean quanimo ma aeiun an
obweni it denigae Jojachin ñea uea
n Juda, ean quita ma aron maraman,
ean abūmruma ma aijimo būmin bita
maraman, Evil-Merodach ñea uea n
Babylon, eat obweni ñea ō ōren mo-
niba ean, etata tūbwin Jojachin ñea
uea n Juda, mō ō ōmeataten iat ewak
in quōquōr;
32 Mō ō gadagadōbwei a eñōg, mō
o oogoda eken wōn tron ea wañara
tron uea memak ñabūna re mek itū-
rin i Babylon,
33 Mō ō ōekae an karawin in mek
iat ewak in quōquōr. Me *Jojachin*
ejeiji ian men eat ibūm aeoweaeow
ean an būm in tsimor memak:
34 Ma añōgen ōanō, ā eō toki n
oija ijeiji atsin itūrin uea n Babylon
ñea dūbañin eat ibūm aeoweaeow ea
an būm in ima, ean an būm in tsimor
memak.

AN KARAQUQUÕ
JEREMIA.

ITŨBAÑ 1.

EMEGEDA n gadaqua tekawa, me ã oquenõt eñame! Tekei ãt on ñea ema agen, ãita ñea õkaganado inimaget eponñame! ñea prinzessin inimagen provinzen ekeijiet ãinimwen totow eañabai ea uea!
2 E etabwenarar anũbũmin, me renimen õgõrũredu an-men; eko ion inimagen amebũn amen ebon ñea õbebe bũriõũn: dañan memak rõ õmamado; ũrañen barũen.
3 Juda enuaw iat edenigae bwe dõgin roin mõ õtsiõen ñea oaio; e mek inimagen heiden, me e eõ kona eõnano: amen õmamado memak re iba eow ean an ga bũriõũn.
4 Õmwijiña memak medenan Zion, bwin ekewen ion ñea õrre a ekadaro ñea ã idit bũmin; õgadaquan men ororin memak, wõn priester memak ra anar: ã oroe memak ãinibũna wõn dõgibono, me ñei ouwak an roe.
5 Ra aeõñ goda ñabũna barũen, rõ geidawianaw ñabũn amen miowi; bwi Jehova oroe bwe dõgin ebakin an dũra: wõn oniñ ñabũn õkadudu ro ñowen eat edenigae atsin ian obwen barũen.
6 Mõ õbaõedat atsin itũrit ãita ñain Zion raitsitsin memak: wõn prinzen re eken ũra widder ñañena re eõ ãt õañara bũgibũgi, me re nuaw me eko waiora atsin ian obwet amen ededegeri ũra.
7 Ean bũmin an roe Jerusalem ma an ñiõñio õ õmaran wõn imin memak ñan õ õreit auwã ñan emek itũrit atsin ñago me ñago: ñag opudu an ñame ian ben barũõra, me ñag eko ion ñea obuõk ũra, me barũen re ãt mo ro owidu iow ean an gadaqua.
8 Ouwak õkõr an dũra Jerusalem; me ñagan ekeijiet imin in kanakanenõ; ũra memak ñabũna ã eredu re eõ kona n aia men, ñaga ro ogiten ãt an eõ bõñe duwen; eh, a anar, me e iwidõ n gõgaro.
9 Kanakanenin emek ean an ñũñ; e eõ õmarat tokin; me ñagan o rodu iat ekamadauniñ; eko amen õbebe bũriõũn: O Jehova, Wo nim aia roiũ; bwe barũõ rõ gagoda.
10 Barũõ eadiow ben ean wõn imin ñan õ õreit auwã: bwe e ãt heiden bwe re metu ian wõn dõmaneab ñea ebwigaga, ñabũna Wo pan bwe re nim eõ metu inimagen am epo.
11 Ñamen memak ra anar, rõ õnani ijeiji; re totow wañara imin ñana ra auwã bwe re nim eke pũmwen õañara bwe re nim õijõijiõn anũra: O Jehova, kania ame, ma aiaeõ; bwa A eken aña ibaka.
12 ¶ Õten, eko woun a gamiã ia aigetow, amiã ñabũn amwa õd itañũ? Kania kõ, ma aia, ie etsimine eroe ion ñea tekei roiũ, ñea eagada ame, ñea Jehova ogiten õroeõnõ ean bũmin an egirow ñea oaio.
13 Õ õreat ãe atsin ianweron aeow ea' rõ, mõ õdenigae ũra: E eadiow iw ian obwen nanõ, Õ õeiwidõanõ: Õ õgadaquaeõ mõ õgõbõ eat ibũm memak.
14 Ã quõr nen aeõ dũra eow ean ben; ã je-õepoi ũra, rõ baiwõñ aũtereõ; Õ õekeow waioiũ: Temoniba etotu aña ian bõra ñabũn A eõ kona n weijo ian obwõra.
15 Temoniba õeko woun aeõ ñame memak ñabũn oaio, ñabũn itũrũ; E emwit epo ion ñea ebwigaga bwe re nim iwitsiowõ, me bwe re nimõ õenemeji waña dedemaro: Jehova ejorgageñ dõgibono ñea ñain Juda tekei eat etañ in jorgageñ quan vitis.
16 A eõñ bwe dõgin mũñane; õkaedu renimeõ atsin ian meõ; bwin ogoeow atsin itũrũ amen õbebeõ ñea nan õtsimor anũ; õgadaqua ñaiũ, bwin edoganigae barũõra.

17 Zion eadiow ben; eko ion ñea
nan õbebe būriõũn; Jehova õpaten
añõgen Jakob, bwũ ũra memak ña-
būna ro odororai ri nan ek'ũra ba-
rũen: Jerusalem ekeijiet imin ñea
õkanakanenõ inimagõra.
18 ¶ Omo Jehova, bwa A keõ a an
dogor: amiã memak ñabūna epon-
ñame, A kõñ a gamiã bwa amwam
kaiõt, ma aia roiũ: waña dõgibono
me waña dedemaro re nuawitet deni-
gae.
19 A õtũñ egen amebũn amen ebo-
nõ, me ekeow bwe re tsitsinoiõ: ña-
būna waña priester me waña ũñab
re ma eowen iat tekawa, ñaga rõ
õnani õañara bwe re nim õijõijiõn
anũra.
20 O Jehova, Wo nim kania ame;
bwõ õga būriõ; eiwidõn būriõ ia; bwo
ouwak aeõ kañaba: ipudutūbwin õeke-
owien ñaiũ eow aton, me ema eñame
eow ũbwien.
21 Rõ kaiõt bwa A anar: eko ion
ñea enim õbebe būriõ; barũõ memak
rõ kaiõt añõgen an ga būriõ; re ibi-
bõki ñaga Wo ririñ: me Wo nim õreat
ibũm ñabūmina Wo ogiten pan añõ-
gen, me ri nan ek'ũra aña.
22 Nan õrre eow ian mem aũra
ibaka memak; me Wo nimõ ririñ a
ũra memak bita ñea Wo ririñ ame
bwe dõgin aeõ dũra: bwo ouwak aeõ
ananu, me eadõn būriõ.

ITŨBAÑ 2.

ÕTEN an Jehova bõñe ãita ñain
Zion eow eat denañ in an egi-
row! E eatow amon Israel atsin ian-
weron aeow eat eb, me E eõ õmaran
ũrien nanan ean an būm in egirow.
2 Jehova õmwaneow eñõra n mek
ibwibwin Jakob memak, me E ekam
kananoañei ũra: Õ õraijedu wõn te-
kawa ãita ñain Juda ñana ã erorai
eow ean an egirow: Õ õraijedu añe;
Õ õbabaka emoniba me prinzen in.
3 Õ õraijiow memak oin Israel eow
ean an egirow; Õ õredõat damarūmin
bet' atsin ian obwen barũen: mõ Õ
õpwiei ibwibwin Jakob tekei ãe ñea
õpwijõriõr, ñea õmwaneow eb me-
mak.
4 Õ gadũg wõn dobonara tekei ba-
rũen, Õ weijo eat damarũmin tekei
amen miowi, ma abi memak ñabũn
omo aiaeõra: E idotu an egirow tekei
ãe ean an wak ãita ñain Zion.
5 Temoniba ekeijien barũõ, Õ
õmwaneowen Israel; Õ õmwaneow
wõn palãste memak; E ijababa aũra
tekawa ñana ã ororai; O oouwak eka-
mwijiña me ekaraququõ iat ãita ñain
Juda.
6 Mõ Õ õkirõan me eijababa an wak
iat oaio, tekei bait etañ in kiãõ; E
ijababa etañ in epo ñea eñan; Jehova
õkaeõgei bwe ã nimõ mejiõt ekadaro
ñana ã idit būmin me sabbath i Zion,
me E miowi uea me priester eow ean
an damadam.
7 Jehova eatow dagarain, ouwak
an miowi maneabin ñea ebwigaga; E
totow erũrũn an wak ñana palãste
aeow ian ben barũõra: ra aeuwak ian
maneabin Jehova, tekei būmit epo't
taramawir.
8 Jehova õkamarar bwe enim ija-
baba ororit ãita ñain Zion; Õ gadũg
eanakeba, E eõ õredõan bet' atsin eat
ijababa: mõ Õ kaeõgei dorogi me eo-
ror bwa arũm karaququõ; ma ar ka-
mwijiña epo.
9 Me men ororin oroduen inimaget
emwarere; E ijababa me etsiba aña-
kin: wõn uea me wõn prinzen re mek
inimaget eponñame ñabũn eko edogor
inimagõra; me ñabūna propheten in
re eõ kona bet erenimi atsin itũrin
Jehova.
10 Me ñabũna wõn ñaben emat ãita
ñain Zion re megeda eat emwarere,
me re eõ mõmwi; rõ õraijida badetsit
emwarere iara itũbũra; ro quaraiõt
iwũgagara dedegai ereab iren: dogi-
bono n Jerusalem re totu tūbũra ea
emwarere.
11 Õpweren meõ bwe dõgin aeõ iõñ,
eõ-iow būriõ, ã idotu eat emwarere
aãõ, bwe dõgin ijababaet ãita eoniñ
in ãn ñea waña eponñame, bwe dõgin
ñag õgõb eoniñ mi ikadudu ñabũna rõ
õreit kimama eow ian medenat teka-
wa.
12 Rõ ũge a inõra, Iña weizen me
wein? Ñaga rõ gõb eow ian medenat
tekawa tekei eñame ñabũn õũne, ña-
ga re idon anũra in-barrat inõra.
13 Ekeken ñea A nim oduwen aw
añõgen? Ekeken ñea A nim õtsito-

boan aw, O ãitunuwe ñain Jerusa-
lem? Ekeken ñea A nim keweõei aw,
bwa A nim õbebe bũriõũm, O ãitu-
nuwe dõgibono ñea ñain Zion? Bwo
ouwak õkõr baũin ororũm tekei ema-
go: ijegen ñea nan õtsimoruw?
14 Wam propheten re ãt renimin
propheten bwe dõgũm, ñana bait eko
woun me ekabaãt; me re eõ ãt am
ibaka, bwe re nim õredõanuw atsin
ean am denigae; me re ãt erenimi n
propheten ñana bait eko woun bwe
dõgin õeõgidaen gaim mo onuaiwem.
15 Ũra memak ñabũna rõ õd ita-
ñũm re ibwiba bõra ea aw; re tsitsit
mwũra me re eaeata mõra ea ãita
ñain Jerusalem, *mõ rõ ũge*, Õten, ñu-
ne tekawa ñea eñame eij egen bwe
Magit Edabũk, Ibibõki n eat eb me-
mak?
16 Barũõm memak rõ ba mwũra ea
aw; re tsitsit mwũra mõ rõ õkeijũ-
wera mwũra, mõ rõ ũge, Añ ogiten
õmwaneow; ñabũmine kõr ibũm ña-
bũmin añ õreita daiñ; añ konaen ma
añ ãtien.
17 Jehova ogiten kamarar; O ogiten
oduwen aen ñeijin Õ pan ñago me
ñago; Õ õraijeduen auwe, me E eõ
kananoañeiuw; mõ Õ õeibibõki ñabũ-
na barũõm eow eam; O oogoda oin
barũõm.
18 Barũõra re eõñ a Temoniba: O
auwe ñea ororit ãita ñain Zion, enim
kaedu renimem tekei ekaw ijeaõ mi
ijõbũm; wo nim eõ rañada; me enim
eõ toki õañan mem *in õkaeatu ereni-
me*.
19 Eogoda kõ, mi iõñ ijõbũm, ean
adamonit ober; wo nim idon bũriõũm
tekei ebõk ian met Temoniba: wo
nim ere a bem bwe dõgin tsimorin
wam oniñ ñabũn kadudu ñabũna re
metũr eow inũmwit emedena.
20 ¶ O Jehova, Wo ãt, me Wo aia
bita ñea Wo ririñ a iat deden ñune!
Õten, ñabũna ãn re nim õn quan ijõ-
ra, eoniñ ñabũna ra adadi iow ian
bõra? Õten, ã nim abi priester me
propheten eow ian maneabit Temo-
niba ñea ebwigaga?
21 Eoniñ me eñab re bañabaña añe
ian medena; waña dõgibono me dede-
maro ro pudu eat ipudutũbwin: Wo
abi ũra eow ean bũmin am egirow;
Wo abi ũra, *me* Wo eõ kananoañei
ũra.
22 Wo emwin ame ekanani bwe re
nim odororaiõ tekei ean bũmit eka-
daro ñea ã idit bũmin, me eko ion ñea
õgõrõwõñ õa ñea õreñõ ean an bũm
in egirow Jehova; barũõ õekeow ũra
ñabũn A õbabũ ma agoweijida.

ITŨBAÑ 3.

AÑA eñame ion ñea A ogiten aia
eroe ñea emeta eow ean an da-
bwike n irer *Jehova* ñea bain an egi-
row.
2 O onuaiwõ mõ kaeõgeiõ bwa A
nimõ dũgidugo iat itũr, me deõ iat
iaõ.
3 E eõ toki n iwid ben in iwitsiow
aña ea an emerõ.
4 Õ õõbwe duwõ me witõ; me E
tsibitsiba rõ.
5 Õ kei in iwitsiow aña, mo O ro-
giõnõ adsin me eroe.
6 Õ ñaeow aña iat etañ ñan etũr,
tekei ũra ñabũna re man iatũb.
7 Õ ororaiõ, ma A eõ konaet eme-
ta; O oroe aquõreõ eraroian.
8 Tsin ia A eõñ ma A ekekũr bwe
ã nimõ buõkõ, E rewin bet aeõ tetaro
n eõ kaiõt.
9 E reij medena n ororaiõt epe
ñana ã eaij; Õ õkeno medena memak.
10 Tekei bãr ñea emequõr in kame
ea ame, mi tekei leon eat etañ ñan
eõ nũñida.
11 E iwid medena, me E ijababaeõ;
Õ õgadaquaeõ.
12 Õ gadũg wõn dobonara, mõ Õ
gadeijida aña bwe enim eke aña wõn
imin in kearoeiõt dobonara.
13 Õ bonarai erũrũn ijõ.
14 A eken aña imin ñea ã owidu
eow itũrin aeõ ñame memak, ma A
eken aña aũra riañ in kidõdõ ea an
emerõ.
15 E etabueiõnõ imin ñea obaõ-
adsin, Õ õijõijiõnõ imin erõ wermut.
16 E tsibitsiba mwũ eow eat eñe;
Õ bõñeõnõ emarañata.
17 Me Wo eatow anũ atsin eat iow;
A mejiõtet egeidawianaw.
18 Ma A ũge, Emagen waioiũ ma
aeõ tob atsin itũrin Jehova.
19 Wo nim õmaran oroeãõ me eato-
weõ, ñea wermut ma adsin.

20 Ma anũ eõ toki n bet kamararei,
me e toweitsiber ia.
21 A õredõan ñune ea bũriõ; me
ñagan etsimine aeõ tob.
22 ¶ Ñag etsimine an eõ earañame
Jehova me ã eõ õekeow gada, bwin
eitsiõk mag an auwãtegeda.
23 Etsimeduw am auwãtegen ijorat
aeoweaeow; ouwak am idõb.
24 Anũ ũge, Dũbañũ õkõr Jehova;
me ñagan Ã nan ekeiduwen.
25 Omo Jehova ea ũra ñabũna ri
ta daiñ, ea anin ñea õnani.
26 Eimwi bwe eñame enim ekei-
duwen me daiñ eow ean ijenet ibũriõ
itsimor atsin itũrin Jehova.
27 Eimwi itũrit eñame bwe enim
kaij ean an bũm in oniñ.
28 Enim te ei emegeda me eõ mõ-
mwi, bwin Õ õeõgida ean.
29 E nim totu mwin inimaget emwa-
rere; tsin ie etsimine itob.
30 E nim totow anapan ea ñea
eibarorouw; ã nim oquenõt ekabaka.
31 Bwe Temoniba eab eatow eñame
eõ toki.
32 Bwe tsin iõ Õ õrig imwijiña, I
nan kananoañei eñame tekei ñaben an
eõ earañame.
33 Bwe E eõ teñ oroe *eñame*, me
E eõ oroe bet ñait eñame.
34 Ã eõ õeimwi eow itũrit Temo-
niba jorgageñõnen iat ana eñame
memak ñabũna ã quõr iow eat eb,
35 Me õeiwidõanen mwiten añõget
eñame atsin ian men Amea Magit
Ogoda,
36 Mõ õraijeduet eñame iat de-
den.
37 ¶ Ijegen ñea ũge, mi ijegen ñea
ogoro aen ñaga Temoniba eitsiõk ogin
pan?
38 Õten, eõ meta õeõgidaet egae
me egeidawianaw atsin ian mwin
Amea Magit Ogoda?
39 Dõgit ekeken ñag oñuruñure
eñame ñea etsimor, me eñame bwe
dõgin pũmweãn an dũra?
40 Am õnani mõ õij medenada, ma
am kan redõ a Jehova.
41 Amõ gadei bũriõũda me beda ea
Gott ñea i ianweron.
42 Añ dũra ma añ kañaba; Wo
eitsiõk ead ama dũra.
43 Wo karawinei egirow me edede-
geri gama; Wo abi gama me ekam
kananoañei gama.
44 Wo bõñõbõñeõnuw denañ, bwa
ama tetaro enim eõ tsitsi inimagen.
45 Wo eke gama ibwija me ebwe-
dũbwet inimaget eponñame.
46 Barũema memak rõ ba mwũra
ea gama.
47 Õrre a gama imiow mi ijũb, mi
iribañañ mi ijababa.
48 Õkaedu renimeõ tekei kawit
ebõk bwe dõgin ijababaet ãita eoniñ
in ãn ñea wañа eponñame.
49 Õkaedu bet renimeõ, me eõ to-
ki, me eko tokin,
50 Ea an Jehova kanidu, ma aiaeõ
eadun ianweron.
51 Meõ õmaga anũ bwe dõgit ãini-
bũna ñaiñain wañа tekawa.
52 Barũõ re ededegeriõ tekei edede-
geriet imin õeta, me eko bet dõgin
añañõneõ.
53 Rõ õraijedu tsimorũ iat ijũb in
quõqũõr, mõ rõ õpaeatu ame epe ion.
54 Ebõk eneñabeda aũtũbũ; Ã ũge,
Ã eatowen aña.
55 ¶ O Jehova, A emwemwin egõm
atsin iat ijũb ñea magit õkab.
56 Wo kaiõt aeõ; Wo eõ ewewit
ijũñõm ea aeõ ekenano, ma aeõ iõñ.
57 Wo tũren ame eat ibũm ñabũ-
min A emwemwinuw ean: Wo ũge,
Wo nim eõ miow.
58 O Temoniba, Wo õmeata añõ-
gen anũ n buõkõ; Wo ogiten rouw
tsimorũ.
59 O Jehova, Wo ãt õmamadoãõ;
Wo nimõ mwit añõgõ kõr.
60 Wo ogiten ãt aũra tiritir memak
ma aũra kamarar in iwitsiow aña.
61 O Jehova, Wo kaiõt õbabakaãõ
ma aũra kamarar in iwitsiow aña.
62 Me ebateõra ñabũna re eogoda
n iwitsiow aña, ma aũra kamarar in
iwitsiow aña ea an emerõ.
63 Wo nim aia aũra megeda ma
aũra weijo; añan õkõr aũra riañ *in
kidõdõ*.
64 ¶ O Jehova, Wo nim oija ũra pũ-
mwen aũra dũra, tekei makurin bõra.
65 Wo nim oija ũra enõwewet ibũ-
riõ ñea õeõgidaen gaiũra eow Itũrũm.
66 Wo nim õmamũr ũra iat egirow
mõ õekeow ũra atsin ijõñin wõn ian-
weron Jehova.

ITŨBAÑ 4.

ÕTEN an gõb gold! Õten õekaeãn
gold ñea magit edereder! Ã
idon apet dõmaneab ñea ebwigaga
eow animwet emedena memak.
2 Amebũna ñaiñain Zion ñabũn ou-
wak pũmwen, ñabũna ã kona n kaba-
boan a gold ñea edereder, ã pan ũra
bwi tekei ũra epat ñana emwarere
ñana makurin bet' amen makur wũr!
3 Schakale re totow itũra, rõ õki-
mama ñaiũra; ãita eoniñ in ãn ñea
waña eponñame aeõñ tiritir, tekei-
jien õkõr deden strouthos ñañena
bain eat etomagage.
4 Eot oniñ ñea õreit kimama ereri-
ba a ia' ñanaquan bwe dõgin an bõñ:
eoniñ ñabũn kadudu rõ kõñõñ ijeiji,
me eko ion ñea õbaba ea ũra.
5 Ñabũna rõ õn ñago ijeiji ñan eta,
rõ gadaqua eowen ian medena: ũra
ñabũna ã agoweijida eow eat ekara-
win õmwirara rõ babwejiet ewedũdũ
n bwija.
6 Bwo ouwak eken an ibaka ãita
eoniñ in ãn ñea waña eponñame ea an
dũra Sodom, ñea ã ijababa ean ta ai-
quen minute, me eñame re eõ totu
bõra ean.
7 Edereder eken ñabũna wõn amen
kaganado ea schnee, rõ bũrũbũr eken
ea ikimama; rabatara õmwirara eken
a korallen, abidõra tekei sapphire:
8 Õbũritañañ eken mõra ea itũrũ-
gago; ã eõ tsiet ũra eow ian medena:
witũra ereribe a rõra; eijiõ me ekei-
jiet edabwike.
9 Ñabũna ã abiõt ipudutũbwin rõ
geidawianaw eken ea ñabũna ã abiõt
emetũr; bwe ra aeõñ rodujow, ñabũ-
na ã ijatow, ñag ekeow quan magõra.
10 Bet' ãn ñabũn oqued õtar ñaiũra;
õañara kõr ñaga ã ijababa ãita eoniñ
in ãn ñea waña eponñame.
11 Jehova ogoro an damadam, O
ogiten idon pwijen an egirow; mõ O
õte ãe i Zion, mõ õnũen ũrien.
12 Me uea n eat eb re eõ tũebõn, ma
amen eat eb memak bet, bwi nan
epar in õrre barũõra eow ean men
ororin Jerusalem.
13 ¶ Bwe dõgin õkõr aũra dũra
propheten in, ma aũra ibaka priester
in, ñabũna rõ õkae era ñan omo eow
ian.
14 Rõ ñiõñio tekei eñame ñabũn eõ
ãtirõñin ian medena, mõ rõ kanaka-
netow eat era, me eñame re eõ kona
n towe aũra karawin.
15 Ra aeuwak a ũra, mõ rõ ũge,
Amwa nua kõ, ama kanakanenõ! nua
kõ, nua kõ, amwa eõ towe gama! Ña-
ga rõ gõr eanuaw me ñiõñio, eñame
inimaget eponñame rõ ũge, Re nim
eõ kan mek ine.
16 Egirowin Jehova õberitagag ũra;
I nan eab gauwei ekeiduwen ũra: re
ekam eredu ñabũna priester, me re
ekam oquedei ñabũna eñaben man.
17 Õpweren mema ñag ama ta daiñ
eponñame ion ñea eõ kona n õtsimor
gama: ean ama keidũror ama wei-
dũet eponñame ion ñea eõ kona n
katsimor
18 Ro wat medenama, ma ama eõ
konaet idũgidugo ian medenama; etũ-
retet tokima, ã õmagien ama ibũm;
bwõ õrret tokima.
19 Ñabũn amen ededegeri gama rõ
gõrõmarũm eken ea dõmaninab in
ijõñin ianweron: rõ õmamũr iow ga-
ma animwet etowedũdũ, rõ õmame
eow gama eat etomagage.
20 Õnanon gadetsin bodima, amea
ñea ã õbid iow itũrin Jehova, ã õbũiet
adu ian wañara ijũb; ñea ama pan
mõ ũge, Amõ mek õkõr inimaget
eponñame eow ean itũr in.
21 ¶ Wo nim ibibõki mi idorodoro, O
ãitunuwe ñain Edom, ñea wo mek eat
eb ñaben Uz; iqũr in eren nan õd bet
ijugagaim; me wo nan mañi, me wo
nan uda am karawin.
22 ¶ O ãitunuwe ñain Zion, emagen
pũmwen am dũra; ã eab gauwei onu-
aiwuw bwe edenigae: I nan pũmwe
am ibaka, O ãitunuwe ñain Edom; I
nan õmeata am dũra.

ITŨBAÑ 5.

O JEHOVA, Wo nim õmaran bita
ñea õrre a gama: kania kõ ma
aia õbabakaema.
2 Ã õekae ũbwema me ekeijien
ũbwet eratequõ, ma ama wak ekeiji-
en an wak eratequõ.
3 Ama eoniñ ñabũn emat etõñima
mi inema me eko etõñima; inema
ũra ãn ñabũn eman agõra.
4 Ama nim ama ibõk ñana ã rou-

wõn geld; ã rouw a gama ama we-
nãe.
5 Ñabũn amen ededegeri gama re
mek ean terema: ama eago, me eko
ama õnano.
6 Ama totow bema ea dei Ägypten,
me ea dei Assyria, bwe ã nim õmara-
ñõn gama ijeiji.
7 Re dũra ama bagadugu, me re
ekeowen; ma ama õbabũ aũra dũra.
8 Itsiõ ro moniba ea gama: eko ion
ñea nan õtsimor gama atsin ian bõra.
9 Ama kona eñame eow ean an
enenogori tsimorima, ñag emek eat
etomagage ipudutũbwin.
10 Etañañ witima tekei eñat ãe,
bwe dõgin an õñ kũñijowit erõrõ.
11 Re enenei ãn i, Zion, me dõgi-
bono ian kawan Juda memak.
12 Ã eouda ñabũna prinzen eow ean
bõra: me ã ekam eredu ñabũna eñab.
13 Ñabũna dedemaro rõ õbabũ epe
n kararõ; me eoniñ ra arariwa ijõñit
ewanãe.
14 Ekewet eñaben mat atsin inimet
oror, ekewet dedemaro atsin ean aũ-
ra riañ.
15 Etokien ibibõkin bũriõũma; ã
iwid ama ruwo me ekeijiet ekaraqu-
quõ.
16 Opuduet krone atsin ean tũbwi-
ma: eagadan gaima! bwa ama dũra!
17 Õgõben bũriõũma bwe dõgin bi-
tune: õgabararen mema bwe dõgin
mũñane;
18 Dõgit etowedũdũ ñea Zion, ñea
õgadaqua; alopex re dũgidugo ean.
19 O Jehova, Wo mamek *in moniba*
eõ toki; wam tron emek atsin eat
edeten ea edeten.
20 Adaga Wo mejiõten gama eõ
toki, me Wo erowi gama eat edae ñea
eraquõ?
21 O Jehova, Wo nim iwid gama ea
aw, ma ama nan redõ; Wo nim kan
ririñ ama ibũm tekei ñago me ñago.
22 Me Wo eatowen gama; Wo da-
madam a gama kõr.

WÕN BUCH PROPHET

HESEKIEL.

ITŨBAÑ 1.

EAN quanimoit obweni, ean kata-
eoqin maraman, ean abũmin aiji-
mo bũmin bita maraman, ñag A mek
inimaget edenigae itañit ekaw ñea
Chebar, ã baidan ianweron, ma A
ãtiet erenimi n propheten atsin itũrin
Gott.
2 Ean abũmin aijimo bũmin bita ma-
raman, ñea katimon an obweni't de-
nigae uea Jojachin,
3 Õrren aen Jehova itũrin Hese-
kiel ñea priester, ñea ñain Busi, ean
eben ũbwiet dei Chaldea itañit ekaw
ñea Chebar; me ben Jehova emeken
ean.
4 ¶ Ma A terõ, me, kania, õrre eñit
eran edaurur atsin apwewa, ñarana
denañ eran ouwak, me ãe ñea ewe-
rõwer, mi iaõ ñea õpaeoi, mi ino iju-
gagain etsimine imit on ñea aiaen te-
kei tsiribout ñea õramaramin, atsin
iat ãe.
5 Me emeta amen akeweõit imin
ñan etsimor atsin ian. Õũge dedeũra:
õgain ekei ũra arũmit eñame.
6 Me rõ katakat'ara mõra, mọ rõ
katakat'ara bõra n õeta.
7 Ma nanõra ei eana ñan eimwi, mi
ian nanõra tekei ian nanan rinder;
mõ õramaramin tekei eborage ñea
õramaramin.
8 Me etsimine bõra n ñame ijõñin
bõra n õeta eat erũrũra ñana ara; me
mũñane imin ñana amen etsimine
mõra me bõra n õeta *ñan õũge deden:*
9 A je-õepoi bõra n õeta; re eõ
iwidõ ia re nuaw; ũra memak re
nuaw me eko aũra bepa.
10 Me deden mõra tekei met eñame,
mũ ũra memak amen etsimine mõra
ñan tekei men leon eat edamarũm;
me men ochs eat edamauw; me etsi-
mine men mũñane amen ñan tekei
met dõmaninab.
11 Me mõra me bõra n õeta rõ baõ
edõgen itũga; ã je-õepoi bõra kara-
karura memak, me bõra karakarura
õbõñe rabatara.
12 Mũ ũra memak eko aũra bepa:
rõ ñow tamo ino anin eteñ ñow; re
eõ iwidõ ia re nuaw.
13 Aiaen mũñane imin etsimor, te-
kei kohlen in ãe ñan õpwij, tekei
itsij: oroga mo orodu ãe inimagen
mũñan etsimor: mõ õpwijõriõr ãe,
me emeta eitsit atsin inimaget ãe.
14 Me mũñana imin etsimor rõ gõr
eanuaw mõ rõ gõr redõ tekei pwijen
eitsin.
15 ¶ Me ñag A aia mũñan etsimor,
kania, ekabiroro ion añe itañin mũ-
ñan etsimor amen, ma aiaen tekei
aeoq ekabiroro.
16 Aiaen mũñana ekabiroro me ma-
kurin tekei aiaen tũrkis: me mũñana
aeoq ta tsitobo aiaeõra: ma aiaeõra
me makurũra tekei ia ekabiroro ion
iat ekabiroro ion.
17 Ñaga re nuaw, rõ õd eat erũ-
rũra ñana ara: re eõ iwiwidõ ia re
nuaw.
18 Mo ogoda mõ õkanani rimũra,
me rimin mũñana ekabiroro aeoq te
ei eme eat erũrũn memak.
19 Me tsin ie enuaw mũñan etsi-
mor, enuaw bet mũñana ekabiroro
mõ rõ õd itirũrũra; me tsin ia ã õbũ-
ida mũñan etsimor atsin eat emwa-
rere, ã õbũida bet ñana ekabiroro.
20 Tamo ino eteñ ñow anin, ũra bet
mõ rõ ñow ina; ino anin eteñ ñow
ean: ã õbũida bet mũñana ekabiroro
mõ rõ mwaij ũra; bwa anin bit etsi-
mor emek eat ekabiroro.
21 Tsin ie enuaw mũñane, enuaw
bet ñana; me tsin iõ õweijo mũñane,
õweijo bet ñana; me tsin ia ã õbũida
mũñane atsin eat emwarere, ã õbũida
bet ñana ekabiroro, mõ rõ mwaij ũra:
bwa anin bit etsimor emek iat eka-
biroro.

22 Ma aiaen ĩanweron ion emek
aũtũbwin mũñana imin etsimor, tekei
aiaen kristall ñea õkanani, me ã ea-
diow eow aũtũbũra itũgaiũra.
23 Me bõra n õeta eimwi iow ijõñin
ianweron, mi ijeãn ben ion mi ion:
karakarura bõra n õeta ñan õbõñe
erũrũ' rabatara katara me karaka-
rura bõra n õeta ñan õbõñe erũrũ'
rabatara katara.
24 Me tsin ia re nuaw, A kaiõt
bõñũñin bõra n õeta tekei ourumõmit
ebõk ñan ouwak, tekei aen Amea
Magit Oaio, eiñõñ in ribañañ tekei
eiñõñ it etar in ake; tsin ia rõ weijo,
rõ õkaramwai bõra n õeta.
25 Me etsimine eiñõñ ion tekei nõ-
ñit debaõ ianweron ñea emek aũtũ-
bũra; tsin ia rõ weijo, rõ õkaramwai
bõra.
26 ¶ Me emek ean ianweron ñea
emek aũtũbũra imit on ñea tekei arũ-
mit tron, ñea tekei aiaet epe ñea sa-
phire; ma aũtũbwin mũran akeweõin
tron etsimine imit on ñea õgain ekei
arũmit eñame edõgen itũgain.
27 Ma A ãt bwi tekei aiaet tsiri-
bout ñea õramaramin. tekei ãe ian
memak, oredan ean aiaet erũrũn ijen
mo ota eada itũga: mo oredun ean
aiaet erũrũn ijen mo oijedu eadu ijõñ
A ãt bwõ õgain ekei ãe, mõ õramara-
min ean memak.
28 Tekei dowirara ñea emek eat
denañ ean bũmin weron, mi tekei bet
eramaramin ean memak. Õũge de-
den aiaen raitsitsin Jehova. Me ñag
A ãt, A toweitsiber ma agu ijõñ, ma
A kaiõten aen Ion ñea edorer.

ITŨBAÑ 2.

MÕ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
nimõ weijoda ean nanam, bwa
A nimõ dorer aw.
2 Ma anin emetuen ia ñag E dorer
ame, mõ Õ õweijoranõ ean nanõ; ma
A kaiõt eowen itũrin Amea edorer
ame.
3 Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, A
õijõnuw ea iwibwin Israel, ea epon-
ñame ñea õgagoda, ñea okañaba ame:
ũra ma aũra bagadugu re dũra ame,
ea ñabũmine, ñea ñabũmine kõr.
4 Mo owaroñõra me enõwewe bũ-
riõũra mibũne eoniñ: A õijõnuw ea
ũra: me wo nim ũge a ũra, Õũga aet
Temoniba Jehova.
5 Mũ ũra, tsin ia ri nan kaiõt, õa
tsin ia rõ keõ n kaiõt, (bwũ ũra ewak
in kañaba,) re nim tsiet bet bwe
etsimine prophet ion inimagõra.
6 ¶ Me ñauwe, ñait eñame, wo nim
eõ miow ũra, me wo nim eõ kurara
bet bwe dõgin aeõra, tsin ia eõkõñ
ma akanthos emek itañũm, me wo
mek inimaget skorpione: wo nim eõ
miow aeõra, me wo nim eõ erita n
miow ian mõra, ogen bet ia ũra ewak
ñea õkañaba.
7 Me wo nim pan a ũra aeõ, tsin ia
ri nan kaiõt, õa tsin ia rõ keõ ia rõ
kaiõt; bwe rõ kañaba kõr.
8 Me ñauwe, ñait eñame, wo nim
kaiõt bita ñea A pan aw; wo nim eõ
kañaba tekei bita ewak ñea õkaña-
ba; wo nimõ ba mwim, mõ õn bita
ñea A oija aw.
9 ¶ Me ñag A aia, kania, ã ere ame
ebe eran; me, kania, buch eran emek
ian;
10 Me E eadiow eow ian meõ; me
ã eare ino mi ino; me ã eare ekaraqu-
quõ ian, mi iõñ in kamwijiña, ma
añõget egae.

ITŨBAÑ 3.

MÕ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
nim õn ñea wo kona; õn kõ mũ-
rane buch, me nua me dorer a ewak
ñea Israel.
2 Ma A ba mwũ, mõ Õ kaeõgeiõn
bwa A nim õn mũrana buch.
3 Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
nim õña ijem, mõ õ ijõiji bũriõũm eow
ean mũrane buch ñaran A oija aw.
Ma A õn; me emek ian mwũ tekei
meli ñag enañakan.
4 ¶ Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame,
nua kõ me naña ewak ñea Israel, mõ
õrai a ũra aeõ.
5 Bwe ã eõ õijõnuw ea eponñame
ion ñea ekae kakairũn, ñea eija õrai-
jen aeõra, me ã õijõnuw ea ewak ñea
Israel;
6 A eõ õijõnuw ea eponñame ña-
bũn ebak ñabũn ekae aũra kakairũ,
ñabũn eija õraijen aeõra, ñabũna wo
eõ kona n kaiõt aeõra. Tsin ia A
õijõnuw ea ũra, ri nan kaiõt õkõr
aem.

7 Me ewak ñea Israel re eõ teñ
kaiõt aem; bwina re eõ teñ kaiõt
aeõ: bwe enõwewe ramara me bũ-
riõũra ñabũna rat ewak ñea Israel
memak.
8 Kania, A ooaio mem bwe enim
iwitsiow mõra, me ramam bwe enim
iwitsiow ramara.
9 A ooaio ramam tekei diamant ñea
oaio eken a ebetirara: me wo nim eõ
miow ũra, me wo nim eõ kurara bet
ian mõra, ogen bet ia ũra ewak ñea
õkañaba.
10 Mõ Õ ũge ame bet, Ñait eñame,
wo nimõ ñaeow iam aeõ memak ñan A
nan pan aw, me wo nim oija ijũñõm.
11 Me wo nimõ nua me naña rat
edenigae, ñabũn amen bwiõm, me wo
nimõ dorer a ũra, me wo nim ũge a
ũra, Õũge aet Temoniba Jehova; ogen
bet ia re teñ kaiõt õa tsin ia rõ keõ
ia rõ kaiõt.
12 Ma anin õbũida aña, ma A kaiõt
urumõmit eiñõñ ion ñea ouwak, *ñea
ũge,* A nim otota raitsitsin Jehova
atsin eat eñan.
13 Ma A kaiõt bõñũñin bõra n õeta
mũñan etsimor ñag akakerow bõra,
mi nõñit ekabiroro ñana rõ mwaij
ũra, mi nõñit epakapakõ ñea ouwak.
14 Ma anin õbũida aña, mo onuai-
wõn; ma A ñuaw iat eroe ouwak, ma
an kũñijow anũ; mo oaio kõr ben Je-
hova ea.
15 ¶ Ma A naña mibũna rat edeni-
gae i Thel-Abib, ñabũna re mek itañit
ekaw ñea Chebar, ino re mek ean;
ma A megeda n mwitõñ inimagõra
ean abũmin aeiu.
16 Me ñag emag abũmin aeiu, õrre
amen aen Jehova, ñeijin ũge,
17 Ñait eñame, A õweijoranuw bwe
wo nim ek'auwe amen ober eat ewak
ñea Israel: me ñagan wo nim kaiõt
eñõg atsin ian mwũ, me metsimetsi
ũra atsin Itũrũ.
18 Tsin ia A ũge a eñame ñea eba-
ka, Wo nan ima kõr; me tsin ia wo
eõ metsimetsi ũra, me eõ dorer in õa-
gaget eñame ñea ebaka atsin ian
medenan ñea ebaka, mõ õtsimor;
amea ñea ebaka nan ima eow ian an
ibaka; ma A nan õni pũmwen arat
atsin ian bem.
19 Me tsin ia wo metsimetsi eñame
ñea ebaka, me tsin ie e eõ iwidõ atsin
ean an ibaka, õa atsin ian medenan
ñea ebaka, i nan ima eow inimagen
an ibaka; me wo nan õtsimor anũm
eow ean.
20 Me tsin ia eñame ñea omo eiwi-
dõ atsin ean an omo, me ririñ ñea
ebaka, me tsin ia A ñaeow imin in
katsiriwa ian obwen, i nan ima: me
ñaga wo eõ metsimetsi, i nan ima
eow inimagen an dũra, mi inan eab
õmaran an makur ñan omo, ñan o
ogiten ririñ ñago amo: ma A nan õni
pũmwen an dũra atsin ian bem.
21 Me tsin ia wo metsimetsi eñame
ñea omo, bwe enim eõ dũra eñame
ñea omo, me tsin ie e eõ dũra, i nan
tsimor õkõr, bwin õ õgõg am metsi-
metsi; me ñauwe wo õtsimor anũm
eow ean.
22 ¶ Bwi Jehova emek ea; mõ Õ
ũge ame, Eogoda kõ mu ñow eat eb
ñaben eweõ, ma A nat dorer aw eow
ina.
23 Ma A eogoda, ma A ñowen eat
eb ñaben eweõ; me, kania, õweijo ina
raitsitsin Jehova, ñea tekei bita erai-
tsit ñea A ãt iow itañit ekaw ñea
Chebar; ma A toweitsiber ma agu
ijõñ.
24 Ma anin emetu ia, mo o oeogo-
daeõ ean nanõ: me E dorer ame, mõ
Õ ũge ame, Nua kõ, me kerũ ian am
wak.
25 Me ñauwe, ñait eñame, kania, ri
nan ñaeow baibait equõquõr eam, mõ
quõrõnuw mũñane, me wo nan eõ
meta aeow inimagõra:
26 Ma A nan õereribe a ia' ñana-
quam eom, bwe enim eõ eadõ eom,
me bwe wo nim eõ ek'auwe amen õij
ũra: bwũ ũra ewak ñea õkañaba.
27 Me tsin ia A dorer aw, A nan
ead mwim, me wo nan ũge a ũra,
Õũge aet Temoniba Jehova: Ñea eteñ
kaiõt e nim kaiõt; me ñea eõ teñ
kaiõt e nim eõ kaiõt; bwũ ũra ewak
ñea õkañaba.

ITŨBAÑ 4.

ME ñauwe, ñait eñame, wo nimõ
barũ ziegel ion, me wo nimõ
ñaeow ian mem, me wo nimõ eare
akeweõit tekawa ean, ñea Jerusa-
lem:

2 Me ñaeow etar in ake itañin in
iwitsiow, mõ õweijorat turris in ake
n iwitsiow, me ririñ ewedũdũ n iwi-
tsiow, me gadeijida ewak in ake iti-
rũrũn in iwitsiow, me ñaeow bait
epaba oror itañin in iwitsiow.
3 Me wo nan barũ am pan ñarana
debitsi, me gadei me eke eoror ini-
magem me tekawa: me wo nim kania,
mi inan rogi, me wo nan mek in ake.
Ñaiune itema ea ewak ñea Israel.
4 Me wo nimõ mequõr me enerũ-
rũedu a erũrũm ñarana edamauw, mõ
õmequõran bet aũra ibaka ewak ñea
Israel: wo nim õbabũ aũra ibaka te-
kei ebakit ibũm ñana wo nan mequõr
ean.
5 Bwa A ogiten mwit obwenin aũra
ibaka ea aw bwi tekei ebakit ibũm,
ñana abũmitijubu ma aduma: me wo
nan õbabũ aũra ibaka ewak ñea Is-
rael iat deden ñune.
6 Me tsin ie emag mũñane ibũm
itũrũm, wo nan tik enerũrũedu a erũ-
rũm ñarana edamarũm, me wo nan
õbabũ aũra ibaka ewak ñea Juda: A
ogiten mwit am bũm bwe abũmin
ama, aibũmit ibũm tekei aiquet
obweni.
7 Me wo nimõ garõg mem a ake
añen Jerusalem, me eõ bõñe bem; me
wo nan karai añõgin propheten in
iwitsiow.
8 Me, kania, A ñaeow baibait equõ-
quõr eam, me wo nan eõ iwiwidõ atsin
eat erũrũm eran ea erũrũm eran, ea
õmagen am bũm in kaeõg in ake.
9 ¶ Me wo nimõ barũ bet wam wei-
zen, me gerste, me faba, me lentis,
me millet, me spelt, me ñaeow iat
iwũr eran, me wo nimõ ririñ me eke
wam brot; me wo nan ijeiji tekei
ebakit ibũm ñana wo nan mequõr
ean eat erũrũm, ñana abũmitijubu
ma aduma.
10 Mi inan paunei õañam ñakena
wo nim õn, bwe anarama schekel eat
ibũm aeoweaeow: wo nim õn eat edae
ion me edae ion.
11 Me wo nim eren ibõk eat eke-
weõ, ñea aiquen main añon hin; wo
nimõ nim eat edae ion me edae ion.
12 Me wo nim õn tekei gerstenku-
chen, me wo nim omwitow ian mõra
eow ean bwijat eñame.
13 Mi Jehova ũge, Ri nan õn wañara
brot in kanakanenõ ibwibwin Israel
iat deden ñune, inimaget eponñame
ñabũn A ededegeri ũra aeow inima-
gõra.
14 Ma A ũge, A maraijan, Temo-
niba Jehova! kania, ã eitsiõk õkana-
kanen anũ; bwa atsin ean adamonin
aeõ bũm in oniñ ea ñabũmine, A
eitsiõk bet õt imit on ñea te ei ema,
õa ñea ã ijababa eow itũrit imin gõ-
gõrõ etiritir; me eitsiõk metu ian
mwũ duwen ñea eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr.
15 Mõ Õ ũge ame, Kania, A nan
oija aw bwijat kuh n ñeõtũbwen bwi-
jat eñame, me wo nimõ gadauw wam
brot eow ean.
16 Mõ Õ ũge ame bet, Ñait eñame,
kania, A nat tsiba ewew ñamana
brot i Jerusalem: me ri nan kõ brot
eow eat epaunei, mi iat imwijiña; me
ri nan eren ibõk iat ekeweõei, mi iat
eroe:
17 Bwi nan ga bũriõũra eat eko
brot me ebõk, me ri nan mwijiña ion
ea ion, me ri nan aeõñ rodujow ini-
magen aũra ibaka.

ITŨBAÑ 5.

ME ñauwe, ñait eñame, wo nimõ
barũ wam pudutũbwin ñaran
eõkõñ; me wo nimõ barũ bwe wam
imin tekei wõn ijũbar amen mwit-
itũb, me wõ nimõ mwitõn tũbũm me
baram: ma imũr wo nan barũ wam
paun me paunei, me dũbañai iret itũb.
2 Wo nim jiũiow aiquen main aiju
eow ijugagait tekawa, tsin io ogoro
kõr bũmin rogien; me wo nimõ barũ
aiquen main aiju mi ijatowõt ipudu-
tubwin eat erũrũn; me wo nan õberi-
tagag aiquen main aiju ea eñin, ma
A nan rouda ipudutũbwin in õdõn iru-
wũra.
3 Me wo nimõ barũ inon ọad atsin
ean, mo quõr a am ñũñ.
4 Wo nim kan barũ inot atsin ini-
magen mũñane, mõ õraijidaw anãe,
me gata; nan meta ãe atsin ean ea
ewak ñea Israel memak.
5 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaiune kõr Jerusalem; A ñaeow ini-
maget eponñame me eb memak ña-
na ro odororai.

6 Mõ õ keõ a aeõ ñag o oouwak
eken an ibaka ea eponñame, mo o
winbat eken ea aeõ dogor ea eponña-
me memak ñan itañin: bwe dei Jeru-
salem rõ keõ a aeõ dogor, me re eõ
dũgidugo ian aeõ mwit añõg.
7 Me ñagan õũge aet Temoniba Je-
hova: Ñag amwa ribañañ eken ea
eponñame memak ñana re mek ita-
ñimiã, me ñag amwa eõ dũgidugo ian
aeõ dogor, me eõ raña aeõ mwit
añõg, me eõ edegeri bet aũra dogor
eponñame ñan emek itañimiã;
8 Õũge aet Temoniba Jehova: Ka-
nia, A iwitsiow auwe ñauwe Jerusa-
lem, Aña kõr, ma A nan õrean aeõ
mwit añõg aeow ijugagaim ian met
eponñame.
9 Ma A nan ririñ ñea A eitsiõk ri-
riñ atsin ñago me ñago eow inima-
gem, ñea A nan eab gauwei ririñ,
bwe dõgin am makur ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr.
10 Me ñagan ñabũna etõñin ri nan
õn ñaiũra eow inimagem, me ñabũna
ñain ri nan õt etõñũra; ma A nan
õreat imwit añõg inimagem, ma A
nan õberitagag iquiqũm memak ea
eñin memak.
11 Me ñagan, ñag A tsimor, aen
õkõr Temoniba Jehova, ñaga wo õka-
nakanen maneabũ ñea ebwigaga eow
ean wam imin memak ñan eimwi bwe
ã nimõ miowi, me ean wam imin me-
mak ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr, me ñagan A nan ijababaiw;
me meõ nan eab oquedeiuw, ma A
nan eõ bet auwãtegõm.
12 ¶ Aiquen main aijum nan ima
eow eat arak in ima, mi inan õekeow
ũra eow eat erõrõ inimagem; me ai-
quen main aiju nan pudu eat ipudu-
tũbwin ñaran odororaiuw; ma A nan
õberitagag aiquen main aiju ea eñin
memak, me rouda ipudutũbwin mõ
õdõn iruwũra.
13 Inan ogoro aeõ egirow eat deden
ñune, ma A nan õmarañ egirowũ eow
ean aeõ tiritir eara, mi inan õbebe
bũriõ: me ri nan tsiet bwa A dorer,
Aña ñea Jehova eow ean bũriõ oaio,
tsin ia A ogiten õreatow eara aeõ egi-
row.
14 Ma A nan ririñuw ñauwe Jeru-
salem bwe wo nim ek'auwe etañ ñea
õgadaqua, me ekabaka, inimaget
eponñame ñabũna re mek itañũm,
me eow ian met eponñame memak
ñabũna rõ õd itañũm.
15 Mi *Jerusalem* nan ekei ekaba-
ka, me ekawiduemin, me ekereri,
me ekamwitõñ, ea eponñame ñabũna
ro odororaiuw; ñag ogoro aeõ mwit
añõg eam, *ñauwe ñea Jerusalem*, eat
egirow me edamadam, me õrõwe n
egirow; Aña ñea Jehova A ogiten
pan;
16 Tsin ia A õijõn mwit dobonara
ñana bait erõrõ, ñan õeõgida a ũra
egae, ñana bait ijababa imin, ñan A
õijõn bwe re nimõ õekeow gamiã:
ma A nan oouwak erõrõ eamiã, ma A
nat tsiba amiã ewew ñamana brot;
17 Ma A nan õijõt erõrõ mi imin
gõgõrõ ñan ebaka ea gamiã, me ri
nan õekeow ñaiñaim; me earak in
ima me era ar nan õd ijugagaim; ma
A nan õrean aw ipudutũbwin: Aña
ñea Jehova A ogiten pan.

ITŨBAÑ 6.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem
ea wañara towedũdũ Israel, mõ karai
añõgin propheten ea ũra,
3 Me wo nim ũge, Amiã ñabũna
wañara towedũdũ Israel, amwam
kaiõt aet Temoniba Jehova ea etowe-
dũdũ me ewedũdũ, me ea ekaw me
epañ: Kania, A nan õrean a gamiã
ipudutũbwin, Aña kõr ñea Aña, mi
ijababa wamiã tañ ñan ogoda.
4 Mi nan gadaqua wamiã daga-
rae, mi inan ijababa wamiã jor in
ani; ma A nan õraijedu amiã ñame
ñabũna ã abi iow ian men wamiã jor
in ani.
5 Ma A nan ñaeow gatduwet eña-
me ñabũna ibwibwin Israel ian men
wañara jor in ani; ma A nan õberita-
gag rõmiã eow itañit dagarae.
6 Inan ijababa kawat eñamiã n mek
memak, mi nan gadaqua wamiã tañ
ñan ogoda; bwe ã nim ijababa wamiã
dagarae mõ õgadaqua, mi ijababa
wamiã ijor in ani mo otoki, me eaije-
du wamiã jorit equan mõ õmeiwatu,
mõ õekeow amiã makur.
7 Me ñabũna ã abi ri nan pudu ini-

magemiã, ma amwa nan tsiet bwa
Aña kõr Jehova.
8 ¶ Ma A nan ñaina iquiquin, ñag
nan tsimine dañamiã ibũn ñabũna ri
nan gõrõwõñ atsin eat ipudutũbwin
inimaget eñame, tsin ia ã õberitagag
gamiã eow ean mũñane eb.
9 Me ñabũna re tsimorowõñ inima-
gemiã ri nan õmaranõ eow inimaget
eponñame inọ inan otow ũra bwe
edenigae, me dedeũ ñag A ijababa
bũriõũra ñan eteñ mequõr it dũra,
ñan enuaw atsin Itũrũ, me mõra ñan
eraban wañara jor in ani n tabaite
iat etoreda: mi nan tũ ũra miowi ũra
bwe dõgit ibaka ñana re ririñ eow
ean wañara imin ñan eimwi bwe ã ni-
mõ miowi õkõr.
10 Me ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova: A eõ õrai iat eko wouṇ bwa
A õeõgida a ũra gaiũra ñune.
11 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Idauweiõn kõ bem, mi jorgageñõn
nanam, mõ ũge, Ouwaket imañada!
bwe dõgit imin ñan eimwi bwe ã
nimõ miowi õkõr ñan ebaka, ñana
wõt ewak ñea Israel; me ri nan pudu
eat ipudutũbwin, me erõrõ, me earak
in ima.
12 Ñea emek ogoeow i nan ima eow
eat arak in ima; me ñea etũren i nan
ima eow eat ipudutũbwin; me ñea
õreñõ me ã rogi i nan ima eow eat
emetũr: A nan õrean aeõ egirow eara
iat deden ñune.
13 Ma amwa nan tsiet bwa Aña
kõr Jehova, tsin ia aũra ñame ñabũ-
na ã abi re mek inimagen wañara jor
in ani n õpaeoi wañara dagarae, eat
etowedũdũ memak ñan ogoda, ma
animwet ewedũdũ memak, mi ijõñit
imin erõ memak ñan aditũr, mi ijõñin
eichen memak ñan ebak ren, etañ
ñea re ere iwim ñan obojarara ean ea
wañara jor in ani memak.
14 Ma A nan ere beõ a ũra, mõ õga-
daqua eb, mi ijababa, atsin ẹat eto-
magage me etoki i Dibla, me eat
eñõra n mek memak: me ri nan tsietõ
bwa Aña kõr Jehova.

ITŨBAÑ 7.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Me ñauwe, ñait eñame, õũge aet
Temoniba Jehova ea eben ũbwien Is-
rael, Etoki õkõr: õrret etoki inimati-
jũñet eb ñana ara.
3 Õrret etoki ñage eam, ma A nan
õijõn aw aeõ egirow, ma A nan mwit
añõgõm tekei medenam memak; ma
A nan kaduwaiõnuw wam imin me-
mak ñan eimwi bwe ã nimõ miowi.
4 Me meõ nan eõ oquedeiuw, ma A
nan eab kananoañeiuw bet; ma A nan
õrean aw dedem memak, me wam
imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr nan mek inimagem: ma amwa
nan tsiet bwa Aña kõr Jehova.
5 Õũge aet Temoniba Jehova:
Egae õkõr, ñea tõkõr egae; kania,
õrren.
6 Õrret etoki, õrret etoki ñune; e ri-
dan bwe enim iwitsiow auwe; kania,
õrren.
7 Õrren gaim, auwe ñea amen eat
eb: õrren am dae, etũretet ibũm ña-
bũmina *ibũm in* earearũõ, me deõ
eaeuwak in ibibõki, eat etowedũdũ.
8 Ti ijuw aigetow ma A nan idotu
aeõ egirow eam, ma A nan ogoro aeõ
egirow in iwitsiow auwe, ma A nan
mwit añõgõm tekei dedem memak;
ma A nan õrean aw wam imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.
9 Me meõ nan eõ oquedeiuw, ma A
nan eõ kananoañeiuw bet: A nan õeõ-
gida gaim tekei dedem memak; me
wam imin ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr nan mek inimagem; ma
amwa nan tsiet bwa Aña ñea Jehova,
A ijatow.
10 Kania, ñabũmina, kania, õrren:
emetan mwiten añõgen gaim; õkau-
weijien am ewew, ebiribiren am ga-
goda.
11 Eogodat egirow bwe enim ekei
edabwike n ira ibaka; eko ion inima-
gõra *ñea nan reñõ*, me eko ion bet
inimagen aũra epo ñea ouwak, me
ekeow wañara imin ia aiquen: me eko
bet ion ñea õkaganado inimagõra.
12 Õrret edae, etũretet ibũm: enim
eõ ibibõki amen erow imin, me enim
eõ mwijiña amen row-iow imin; bwe
emek egirow ean ebakin wañara imin.
13 Ma amen row-iow imin enim eõ
redõ a bita ñea o ogiten row-iow,
bwe ñea etsimor, i nan õgõg: bwe
erenimi n propheten ñea añõgen eba-

kin epo ia, ñea eko ion ñea nan redõ;
me eko ion bet ñea nan oaio eow
inimagen ibakain tsimorin.
14 Rõ kaeõñ dobu, me gadauw imin
memak; me eko ion ñea nan õrre eow
eat ubo n ake: bwe egirowũ emek
ean an epo ñea ouwak.
15 Ipudutũbwin emek iruwit teka-
wa, me earak in ima me erõrõ ar
mek ian: ñea emek eat etañ in kiãõ,
i nan ima eow eat ipudutũbwin; me
ñea emek iat tekawa, inan õnũen eow
eat erõrõ me earak in ima.
16 ¶ Me ñabũna rõ gõrõwõñ atsin
inimagõra ñabũna re tsimorowõñ, me
mek animwet etowedũdũ tekei taube
n iat epañ, ri nan mwijiña memak,
eow inimagen aũra ibaka.
17 Nan jũrũñ ebe memak, mi nan
jũrũñ iburennana tekei ebõk.
18 Iwugagara memak nan quarai
dedegai ereab iren, mi imiow ñea
oaio nan bõñeidujow ũra; me ega-
dũkũrañ nan mek ean mõra memak,
me emara nan mek iara itũbũra me-
mak.
19 Ri nan bwiriow wañara silber
ian medena, me wañara gold nan ekei
imin in kanakanenõ; wañara silber
me wañara gold re eõ kona n õtsimor
ũra ean bũmin an egirow Jehova; ri
nan eõ õmarañ anũra, me ri nan eõ
ooquen bet ijõra: bwina bitune ei
katsiriwaien aũra ibaka.
20 ¶ Ma amon wañara imin in õda-
bũk ũra, re eken ũra egatsitsi; me
re ririñ ijor in ani ñana wañara imin
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr,
me wañara imin ñan eimwi bwe ã
nim kamũmwidai eow ean: me ña-
gan A eket imin ñan õkanakanenõ
ea ũra.
21 Ma A nan totow bitune aeow ian
bet' eratequõ bwe enim ekei imin in
kona, me ea ñamen eat eb ñabũn
ebaka bwe enim tekei õañat epaba;
me ri nan õbabaka.
22 Ma A nan iwid meõ atsin eara,
ma A nan õbabaka waña tañ ñea eõ
nũñida: ma amen torere ri nan metu
ian, mõ õbabaka.
23 ¶ Wo nimõ ririñ eraroian; bwe ã
oquenõtet eb eõkae era, me ã oquenõ-
tet tekawa itiritir.
24 Me ñagan A nan õrean ñabũna
magit ibaka atsin inimagen heiden,
me ri nan mekan aũra wak; ma A
nan otoki aũra gagoda ñan ouwak;
mi inan õbabaka wañara tañ ñan
ebwigaga.
25 Õrren ijababaet imin; me rõ
õnani iow, me ekeow.
26 Egae nan õrre eow animwet
egae, mi imwinen nan õrre eow ani-
mwet imwinen; mi inan õnani ere-
nimi n propheten atsin itũrin pro-
pheten, mi nan ekeow edogor atsin
itũrin priester, me ekereri n õmat
eñame atsin itũrit eñaben man.
27 Nan mwijiña uea, me prinz nan
karawinei imin in gadaqua, mi nan
eõ iow bet' eñame eat eb: A nan
ririñ a ũra tekei dedeũra, me mwit
añõgõra tekei pũmwen aũra makur;
me ri nan tsietõ bwa Aña kõr Je-
hova.

ITŨBAÑ 8.

EAN quañot obweni, ean quañon
maraman, ean abũmin aijimo bũ-
min bita maraman, ñag A megeda
ian aũ wak, ñag amebũna ñabet dei
Juda re megeda ian meõ, opudu amen
bet' Temoniba Jehova.
2 Ma A aia, me, kania, imit on ñea
õgain ekei aiaet ãe; ma aiaet erũrũn
ijen mo ore eadu ijõñ tekei ãe, ma
atsin eat erũrũn ijen mo ore eada
itũga tekei aiaet eramaramin, ñea
tekei aiaet tsiribout ñea earabapan.
3 Mõ Õ õmeata arũmit ebe eran,
mõ õbũiõ eow ean iden tũbũ; ma Anin
õbũida aña ijugagait eb mi ianweron,
mo Q otow aña Jerusalem eow eat
erenimi n propheten ñan õñaũn itũ-
rin Gott, ea men ororit emagge ñea
ian, ñea õmwaij apwewa; ino emek
debait ijor in ani n añ, ñea õgñ
eñame.
4 Me, kania, emek ina raitsitsin
Gott in Israel tekei aiaen bita ñea A
ogiten ãt iow eat eb ñaben eweõ.
5 ¶ Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
nim tata mem mõ kania medenan
apwewa; me, kania, emek ina bita
ijor in ani n añ, eat etañ metu edõ-
gen apwewain men ororit dagarae.
6 Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, õten,
wo ãt bita ñea rõ õreita ririñ? ñana
imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi

õkõr ñan ouwak ñana rat ewak ñea
Israel ogiten ririñ eow ine, bwa A nim
ñow ino ogoeow atsin ean maneabũ
ñea ebwigaga? me wo nan tik ãt iju
inon ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr ñan ouwak.
7 ¶ Mo O otow aña inimagen ororit
emagge; me ñag A terõ, me, kania,
etsimine egadetõ ion eat oror.
8 Mõ Õ ũge ame, Ñaĩt eñame, wo
nim irir iat oror; me ñag A irir eat
oror, kania, metoror ion.
9 Mõ Õ ũge ame, Wo nim metu ma
aia mũñana imin ñan eimwi bwe ã
nimõ miowi õkõr ñan ebaka ñana re
ririñ iow ine.
10 Ma A metu ma A ãtien; me, ka-
nia, arũmit imin memak ñan ewewõ,
mi imin gõgõrõ ñan eimwi bwe ã ni-
mõ miowi õkõr, me wañara jor in ani
rat ewak ñea Israel memak, ñana ã
eare eow eat oror memak.
11 Me aemo eñaben eman it ewak
ñea Israel rõ weijo ian mõra; me
Jaasanja ñea ñain Saphan õweijo ini-
magõra, me etsimine epan in jiũiow
iwim obojarara ian bõra; mo oroga
bon bajin aũra wim ñan obojarara.
12 Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
ãt mũñan amebũna eñaben eman it
ewak ñea Israel ogiten ririñ iow iat
itũr, ion mi ion ian aũra rum anin
memak? bwe rõ ũge, Jehova eõ ãt
gada; Jehova ogiten ñaũnit eb.
13 ¶ Mõ Õ ũge ame, Wo nim kan
aia bet mũñan eimwi bwe ã nimõ
miowi ñan ouwak ñana ro ogiten ri-
riñ.
14 Mo O otow aña inimen õrorin ma-
neabin Jehova ñea õmwaij apwewa;
me, kania, emegeda ina ãn ñabũna
rõ õreit iõñ bwe dõgin Thamus.
15 ¶ Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
ãt bitune? Wo nan tik aia iju bet
imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
ñan ouwak eken ea ñane.
16 Mo O otow aña ian maggen ma-
neabin Jehova ñea ian; me, kania,
emek ina kaia aruma ma aijimo eña-
me itañin men maneabin Jehova, ini-
maget edebae me dagarae, me ro oija
erowũra maneabin Jehova, mõ õmwa-
ij apoe mõra; me re taramawirei
equan eada edõgen apoe.
17 ¶ Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, wo
ãt bitune? Õten, imit on ñea oniñ
woun itũrit ewak ñea Juda, ñaga ã
ririñ imin ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr, ñana re ririñ iow ine?
bwe rõ õquenõt eb itiritir, me re tik
iwidõ mõ rõ õenenaõõ bwa A nimõ
damadam; me, kania, rõ õereribe a
bodũra rat imin erõ.
18 Me ñagan A nan ririñ dedet iti-
ritir; meõ nan eab oqued, ma A nan
eõ bet kananoañ; me tsin ia re eõñ
iat ijuñõ iat iturañañ ñea ouwak, A
nan eab kaiõt aeõra.

ITŨBAÑ 9.

ME eiñõñ ion ouwak edorer iat ijũ-
ñõ, mõ ũge, Amwam pan a ũra
ñabũna re raña tekawa bwe re nim
tũren aw, me wañara baibait ake ñan
õkama ian bõra.
2 Me, kania, año eñame rõ ñaũn
ian medenan metoror ñea edõgen itũ-
ga, ñea õmwaij edõgen apwewa, me
emek ian bõra baibait ake ñan õka-
ma; mi ion inimaget eñame ñabũna
re edua linon, ñea baibait edar emek
in-õekañan. Me re metu, mõ rõ wei-
jo itañit dagarae ñea doborage.
3 Me emeta raitsitsin Gott in Israel
atsin eat cherub, ñea emek ean, ea
karerewatsin ian men ororit dõmane-
ab: me e emwemwit eñame ñea edua
linon, ñea baibait edar emek in-õeka-
ñan.
4 Mi Jehova ũge a, Wo nim õd iju-
gagait tekawa, ijugagait tekawa ñea
Jerusalem, me eare itema ea' ramat
eñame ñabũna ra ananu me re eõñ
bwe dõgit imin memak ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr ñana ã ririñ
iow ian.
5 ¶ Ma A kaiõt ñag Õ ũge a ame-
bũna ibũn, Amwam õd iat tekawa me
eã erowin amea, ma abab; memiã
enim eõ oqued, ma amwam eõ auwã-
teget *eñame* bet;
6 Amwam abi õkõr eñaben eman,
me dedemaro, me eoniñ in ãn, me
eoniñ ñabũn kadudu, me ãn; ma
amwam eõ tũren a eñame ia aiquen
ñea etsimine itema ean: amwaimõ
õaweijida ean maneabũ ñea ebwi-
gaga. Me rõ õaweijida ean amebũ-
na eñaben eman ñabũna re mek ian
obwet dõmaneab.

7 Mõ Õ ũge a ũra, Amwam õkana-
kanet dõmaneab, mo oquenõt emag-
ge eñame ñabũna ã abi: amwam me-
ta. Me re metan, me ra ababen iat
tekawa.
8 ¶ Me ñaga rõ õreit abab, me ñaga
ã ñaina aña, A otoburõ ma A agu ijõñ,
ma A eõñ ma A ũge, Ama maraijan,
Temoniba Jehova! adaga, Wo nimõ
õekeowiet iquiquin Israel memak eow
ean idonen am egirow ean Jerusalem?
9 Mõ Õ ũge ame, Eko gabot ou-
wak aũra ibaka ewak ñea Israel me
ewak ñea Juda, mo oquetet eb era,
mo oquetet tekawa õkenoet *imwit
añõg:* bwe rõ ũge, Jehova õñaũnitet
eb, mi Jehova eõ ãt *gada.*
10 Ma aña, nan eõ oqued meõ, ma
A nan eab auwã bet teget eñame;
ma A nan õreatow ean tũbũra pũ-
mwet dedeũra.
11 Me, kania, amea ñea edua li-
non, ñea baibait edar emek in-õeka-
ñan, õpan añõgen bita, mõ ũge, A
ogiten ririñ bita Wo pan ame.

ITŨBAÑ 10.

MA A aia, me, kania, emeta itũ-
gain cherubim imin ñea õgain
ekei epe ñea saphir, mi tekei aiaen
arũmit tron eat imin ñea õgain ekei
ianweron ñea emek aũtũbũra.
2 Ma amea ñea edua linon edorer
ame, mõ ũge, Wo nim metu inimaget
ekabiroro ñan õreit õpae, ijõñin che-
rub, mo oquenõn bem kohlen in ãe
atsin inimagen cherubim, mõ õberi-
tagag iow iat tekawa. Me e metu,
ma A ãt.
3 Me cherubim rõ weijo eat damarũ-
mit dõmaneab, ñag emetu amea; me
denañ oquen bita emagge ñea ian.
4 Me ebeninida itũga raitsitsin Je-
hova atsin ean cherubim, *mõ õweijo*
inimen ororit ewak; me ã oquenõt
dõmaneab denañ, me ã oquenõt emag-
ge ramaraminin raitsitsin Jehova.
5 Me ã kaiõt bõñũñin ben cherubim
atsin iat emagge ñea iruwin, tekei
aen Gott Magit Oaio ie edorer.
6 Me ñag Õ pan a amea ñea edua
linon, mõ ũge, Wo nimõ barũ ãe atsin
inimaget ekabiroro ñan õreit õpae,
atsin inimagen cherubim, e metu mõ
õweijon itañit ekabiroro.
7 Me cherub ion ere bet' atsin ini-
magen cherubim ea ãe ñea emek ini-
magen cherubim, me e barũ *kohlen
in ãe,* me e totu ian ben amea ñea
edua linon, me e barũ me emetan.
8 ¶ Me emeta arũmin bet' eñame
eran inimaget cherubim edõgen ijõ-
ñin bõra n õeta.
9 Ma A terõ, me, kania, aeoq eka-
biroro itañin mibũna cherubim, ai-
quet ekabiroro itañit cherub ion me
aiquet ekabiroro itañit cherub ion;
ma aiaen mũñana ekabiroro tekei aia-
et epe ñea tũrkis.
10 Ma aiaeõra etsitobo arũmin mũ-
ñana amen, ñea tekei ia ekabiroro ion
emek iat ekabiroro ion.
11 Tsin ia re nuaw, re naña erũrũ-
ra ñana ara: re eõ iwiwidõ ia re
nuaw, me ri te eimwi a etañ ñea itũb
õkania; re eõ iwiwidõ ia re nuaw.
12 Me rabatara memak, me erowũ-
ra, me bõra, me bõra n õeta, me eka-
biroro, te ei eme ean memak, ñana
ekabiroro ñana wõn mibũna amen.
13 Me mũñana ekabiroro, A kaiõt
ñaga ã pan ũra, bwũ ũra *ekabiroro*
ñan õpaijõriõr.
14 Me rõ katakat'ara mõra: ada-
monit eme ei men cherub, me eme
ñea ekaruwõri met eñame, me eme
ñea ekatiju men leon, me eme ñea
ekateoq met dõmaninab.
15 Me cherubim re beninida itũga:
ñaiune kõr bita imin ñea A ãt iow
itañit ekaw ñea Chebar.
16 Me tsin ie enuaw cherubim,
enuaw bet ekabiroro itañũra; me tsin
ia ã õbũida bõra n õeta cherubim bwe
re nimõ beninida itũga atsin eat
emwarere, mũñana ekabiroro re eõ
iwiwidõ bet atsin itañũra.
17 Tsin iõ õweijo mũñane, õweijo
bet ñana; tsin ie ebeninida itũga mũ-
ñane, ebeninida bet ñana epo a ũra:
bwa anin bita imin etsimor emek
iara.
18 Me emeta raitsitsin Jehova atsin
inimen maneabin, mõ õweijo aũtũ-
bwin cherubim.
19 Me ã õbũida bõra n õeta cheru-
bim, me re beninida itũga atsin eat
emwarere ian meõ ñaga re meta, me
ekabiroro itañũra; me rõ weijo ean
men maneabin Jehova ñea edõgen

apoe; me raitsitsin Gott in Israel
emek eara edõgen itũga.
20 Ñaiune kõr bita imin etsimor
ñea A ãt iow ijõñin Gott in Israel
itañit ekaw ñea Chebar; ma A tsie-
tien bwũ ũra cherubim.
21 Rõ katakat'ara mõra, mõ rõ ka-
takat'ara bõra n õeta; ma arũmin
bet' eñame emek ijõñin bõra n õeta.
22 Ma arũmin mõra ei eme ñan A
ogiten ãt iow itañit ekaw ñea Che-
bar, aiaeõra mũ ũra; ũra memak eko
aũra bepa ia re nuaw.

ITŨBAÑ 11.

MA Anin õbũidaeõ, mo otow aña
ean men maneabin Jehova ñea
emek edõgen apoe; me, kania, aruma
ma aijimo eñame itañin metewak; ma
A ãt Jaasanja ñea ñain Assur bwe
emek inimagõra, me Pelatja ñea ñain
Benaja, ñabũna wõt eñame prinzen.
2 Mõ Õ ũge ame, Ñait eñame, ña-
bũne kõr eñame ñabũna rõ kamararei
ibaka iat tekawa ñune:
3 Mõ rõ ũge, Ogoeow *edae in* kei
wak; bitune *tekawa* ei ekapa ñaran
ouwak, me ñada ada duwen *ñana õa-
ñan*.
4 ¶ Me ñagan wo nim karai añõgin
propheten in iwitsiow ũra, wo nim
karai añõgin propheten, ñauwe ñait
eñame.
5 Ma Anin Jehova opudu ame, mõ
Õ ũge ame, Wo nim ũge, Õũge aen
Jehova: Ñeijine aemiã, O ewak ñea
Israel; bwa A tsiet imin ñan õrre
eow iamiã.
6 Amwa õebak eñame ñabũn amwa
abi iow iat tekawa ñune, ma amwa
oquenõn iat emedena eñame ñabũna
ã abi.
7 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Eñame ñabũn amwa ogiten
abi ñabũn amwa ogiten ñaeow ian,
ũra kõr duwen, me *tekawa* ñune ei
ekapa: mi inãn õmeata gamiã atsin
ian.
8 Amwa miow ipudutũbwin; ma A
nan õrean a gamiã ipudutũbwin, aen
õkõr Temoniba Jehova.
9 Ma A nan õmeata gamiã atsin
ean, me totu gamiã ian bet' erate-
quõ, mo ogoro aeõ mwit añõg inima-
gemiã.
10 Amwa nan pudu eat ipudutũ-
bwin; ma A nan mwit añõgemiã eow
ean mwiten Israel memak; ma amwa
nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.
11 Bitune tekawa eab ekei wamiã
kapa ñaran ouwak, ma amwa eab eke
gamiã duwen ian; A nan mwit añõ-
gemiã eow ean mwiten ũbwien Is-
rael;
12 Ma amwa nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova: bwa amwa eõ eraban
aeõ dogor, ma amwa eõ ogoro aeõ
mwit añõg, ma amwa edegeri aũra
dogor eponñame ñan emek itañimiã.
13 ¶ Me ñag A õrai eñõgin prophe-
ten, eman Pelatja ñea ñain Benaja.
Ma A otoburõ ma agu ijõñ, ma A eõñ
in turañañ, ma A ũge, Ãma kananoa-
ñen õkõr, Temoniba Jehova! adaga,
Wo õekeowien õkõr memak iquiquin
Israel?
14 Mõ õrre aen Jehova itũrũ, ñei-
jin ũge,
15 Ñait eñame, etsiedũm memak,
ñabũna etsiedũm õkõr, eñame ñabũn
amen bwiõm, me rat ewak ñea Israel
memak, ñabũna epo memak, ũra kõr
ñabũna ñamen Jerusalem rõ ũge a
ũra, Amwam ñow ino ogoeow tsinin
Jehova; ã oija añen gama eb ebene
bwa amam eke dũbañima;
16 Me ñagan wo nim ũge, Õũge aet
Temoniba Jehova: Ñag A ogiten
otow ũra ino ogoeow inimaget epon-
ñame, ñag A ogiten õberitagag ũra
eow inimagen mũñana eb, A nan eke
Aña maneabũra ñea ebwigaga me eõ
õraq iow Aña eat etañ ñana rõ õrre
eow ean.
17 Me ñagan wo nim ũge, Õũge aet
Temoniba Jehova: A nan õebwepoi
gamiã atsin inimaget eponñame, ma
atsin eat eb ñana ã õbabareow gamiã
eow ean, ma A nan oija gamiã ũbwi-
en Israel.
18 Me ri nan õrre eow ina, me ri
nan eatow mõ õkirõan baibain me-
mak ñan eimwi bwe ã nimõ miowi,
me baibain ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr atsin ina.
19 Ma A nan oija ũra ibũriõ ta
aebwetsin, ma A nan totu iamiã
anin etsimeduw; ma A nan barũ bũ-
riõũt epe atsin iat duwõra, mo oija
ũra bũriõũt duwen;

20 Bwe re nim eraban aeõ dogor,
me raña aeõ mwit añõg, me edegeri:
me ri nan ek'ũra aeõ ñâme, ma A
nan eke Aña wañara Gott.
21 Me epo ñabũna bũriõũra era-
ban wañara imin ñan eimwi bwe ã
nimõ miowi me wañara imin ñan ei-
mwi bwe ã nimõ miowi õkõr, A nan
õreatow animwen tũbũra dedeũra,
aen õkõr Temoniba Jehova.
22 ¶ Me cherubim rõ õbũida bõra n
õeta, me ekabiroro emek itañũra; me
raitsitsin Gott in Israel emek aũtũ-
bũra itũga.
23 Me raitsitsin Jehova ebeninida
atsin iat tekawa, mõ õweijon ani-
mwet etowedũdũ ñea emek edõgen
apoit tekawa.
24 ¶ Ma anin õbũida aña, mo otowen
aña i Chaldea, itũrit edenigae, eow
iat erenimi n propheten atsin itũrin
Anin Gott; me ebeninidat atsin iturũ
bita erenimi n propheten ñea A ãt.
25 Ma A pan añen rat edenigae
imin memak ñana Jehova õmeata
ame.

ITŨBAÑ 12.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, wo mek inimaget
ewak ñea õkañaba, ñabũn etsimine
mõra me re eõ ãtirõñin, ñabũn etsi-
mine ijũñõra me re eõ tsirõmõrõm;
bwũ ũra kõr ewak ñea õkañaba.
3 Me ñagan, ñauwe ñait eñame, wo
nimõ gadauw wam imin ian obwen
am nuaw it denigae, me wo nimõ
baõeda aran ian mõra; me wo nimõ
baõedan atañam ea etañ emwarin ian
mõra; bwi ta bwidũga me ri nan ka-
marar, mũ ũra bet ewak ñea õka-
ñaba.
4 Me wo nim õmeata wam imin ian
mõra ijeaõ, bwe baibait duwõm in
baõeda; me wo nan meta ijemerõ ian
mõra, tekei eñame ia re metan eat
etañ mek eat edenigae.
5 Wo nim iri erũrũt ewak ian mõra,
mõ õmeata ina wam imin.
6 Wo nim õbũ me gaijida eow ian
mõra, mõ õmeata ie etũr õkõr; wo
nimõ bõñe mem, bwe wo nim eõ ãt
eb; bwa A totow auwe bwe edenigae
ea ewak ñea Israel.
7 Ma A ririñ tekei pan amen; ma
A õmeatan waña min aran bwe bait
ebaõeda, ma A iriõn beõ erũrũt ewak
ñag emerõ; ma A õmeatan waña min
ñag etũr õkõr, ma A gaijida eowen
ian mõra.
8 ¶ Me ñag eorata õrre aen Jehova,
ñeijin ũge,
9 Ñait eñame, õten, ewak ñea Is-
rael, ñea ewak ñea õkañaba re eõ
kõũge aw, Ekeken ñea wo ririñ?
10 Wo nim ũge a ũra, Õũge aet Te-
moniba Jehova: Eñõgen propheten
ñeijin añõgen prinz ñea i Jerusalem,
me rat ewak ñea Israel memak ñabũ-
na re mek inimagõra.
11 Wo nan ũge, Aña amiã itema:
tekei bita ñea A ogiten ririñ, õũga
bet bita ñea inan ririñ a ũra; me ri
nan baõeda ea edenigae.
12 Me uea ñea emek inimagõra nan
õbũ baibait duwen me gaijida ie etũr
õkõr, mi i nan meta: me ri nan iri
erũrũt oror mõ õmeata ina wañara
imin: i nan bõñe men bwe men enim
eõ ãt eb.
13 Ma A nan eadiow waña iw ani-
mwen, mi i nan puduw ian aeõ atarõ;
ma A nan otow Babylon ũbwiet dei
Chaldea, mi i nan eõ ãt, mi i nan ima
eow bet ina.
14 Ma A nan õberitagag eñame me-
mak ñabũna re mek itañin in buõk,
me wõn tar in ake memak ea eñin
memak; ma A nan rouda ipudutũ-
bwin me eãõt erowũra.
15 Me ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova, tsin ia A ededegeri ũra aeow
inimaget eponñame, mõ õberitagag
ũra mõ õdõn ean eb ana.
16 Ma A nan ñaina eñame ñabũn ta
õad atsin inimagõra atsin eat ipudu-
tũbwin, me erõrõ, me earak in ima;
bwe ã nim õpõpan wañara imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr inima-
get eponñame ñana ri nan ñow inima-
gõra; me ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova.
17 ¶ Mõ õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
18 Ñait eñame, wo nim õn õañam
iat erõraõ, me nim nimõm ibõk iat
erõraõ mi imiow;
19 Me wo nim ũge a amen eat
eb, Õũge aet Temoniba Jehova ñeijin

añōgen ñamen Jerusalem, me eben Israel: Ri nan ōn ōañara iat imiow, me nim nimōra ibōk iat inuwowi n miow, bwe enimō gadaqua ūbwiet atsin eat imin ñana baibain, bwe dōgin aūra tiritir memak ñabūna re mek ina.

20 Mi inan ijababa tekawa ñana re mek ian, mi nan gadaqua eb; ma amwa nan tsietō bwa Aña kōr Jehova.

21 ¶ Mō ōrre aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,

22 Ñait eñame, ekeket eñōgen ōtsiñin ñune ñea wamiā imin ean eben ūbwien Israel, ñeijin ūge, Ā ōraq ibūm, me etokiet erenimi n propheten?

23 Me ñagan wo nim ūge a ūra, Ōūge aet Temoniba Jehova : A nan otoki eñōgen ōtsiñin ñeijine, mi inan eō gauwei pan bwe eñōgen ōtsiñin inimagen Israel; me wo nan ūge a ūra, Etūretet ibūm, mo oduwenet eñōgen propheten memak.

24 Bwe ā nim eō gauwei ekona erenimi n propheten ñea eko woun, me mwit ekaiwa n kedujow inimaget ewak ñea Israel.

25 Aña kōr Jehova; A nat dorer, mi inan oduwet eñōg ñeijin A nan ōrai; eab gauwei iduoku; bwa A nan ōrai eñōg ean amiā ibūm, O ñamiā ewak ñea ōkañaba, ma A nan oduwen, aen ōkōr Temoniba Jehova.

26 ¶ Mō ōrre aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,

27 Ñait eñame, kania, rat ewak ñea Israel ūge, Bita erenimi n propheten ñea amea āt ei bait ibūm ñan ōbōgōbōg iō ōrre, mō ō ōrai eñōgen propheten in ōpat edae ñan ogometsiow.

28 Me ñagan wo nim ūge a ūra, Ōūge aet Temoniba Jehova: Eko aeō eijin ñeijin enim kat duoku, bwi inan oduwet eñōg ñeijin A nan ōrai, aen ōkōr Temoniba Jehova.

ITŪBAÑ 13.

MŌ ōrre aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,

2 Ñait eñame, wo nim karai añōgin propheten in iwitsiow wañara propheten Israel ñabūna rō karai añōgin propheten, me wo nim ūge a ūra, ñabūna rō karai añōgin propheten, Amwam kaiōt aen Jehova:

3 Ōūge aet Temoniba Jehova, Nat agada gain propheten ñabūn ōkabaāt, ñabūn tū ūra edegeri kamararin būriōūra, me eko imin ia re āt!

4 O Israel, ñabūna wam propheten tekei ūra alopex eat etañ ñan ōgadaqua me ā ijababa.

5 Amwa eō roga ean baūit oror bwe dōgit ewak ñea Israel, me weijo eat ubo n ake ean an būm Jehova.

6 Re āt imin ñea eko woun me mwit ekaiwa n tabaite, ñana rō ūge, Aen ōkōr Jehova; mi Jehova eō ōijōn ūra: me re ririñ eñame bwe re nim ta daiñ oduwenet eñōg.

7 Ōten, amwa eitsiōk āt erenimi n propheten ñea eko woun, ma amwa eitsiōk ōpan mwit ekaiwa ñea tabaite, ñag amwa ūge, Aen ōkōr Jehova; me eko Aña bwa A eō bet dorer ia aigetow?

8 Me ñagan ūge aet Temoniba Jehova: Ñag amwa pat imin ñea eko woun, me āt ebaite, kania, A nan iwitsiow gamiā, aen ōkōr Temoniba Jehova.

9 Me beō nan iwitsiow propheten ñabūna re āt imin ñea eko woun, me ekaiwa n tabaite; ri nan eab mek ian aūra epo n ijogi aeō ñame, mi inan eab eare egōra ian buch in egen aūra bagadugu ewak ñea Israel, me re eab metu bet ean eben ūbwien Israel; ma amwa nan tsiet bwa Aña Temoniba Jehova.

10 ¶ Ñaga rō ōdura aeō ñame, me eb, ñaga rō ōdūra ūra, mō ūge, Iow; me eko betibet iow: me tsin ia ion ōreita gadeijida eoror eran, kania, rō ōbidōt erobu:

11 Wo nim pan a ūra ñabūna rō ōbidōt erobu *eoror*, bwi nan pudu: nan ōrre weron ñaran eneñabeda; me ñamiā, ñabūna epe, eis ñan ouwak, amwam pudu a; me eñin ñaran edaurur enim ijababa.

12 Kania, tsin ie emeiwedu erūrūn, ōten, ā eab ōrai a gamiā ñeijin ūge, Iña naga bita ekereribe ñea erobu ñea amwa ōbidōn?

13 Me ñagan ōūge aet Temoniba Jehova: A nan ijababaeōn eñin ñaran edaurur eow ean aeō damadam;

mi nan pudu weron ñaran eneñabeda eow ean egirowũ, me epe eis ñan ouwak nan õekeow eow iat itiritir.
14 Ma A nan ijababa ororet ewak ñaran amwa õbidõt erobu, mõ õmeiwatu añe, mi inan õmeata ũrien; mi nan pudu, mi inan õekeow gamiã eow inimagen; ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.
15 Õũga oduwenen aeõ egirow ean ororin, me eara bet ñabũna rõ õbidõt erobu; ma A nan ũge a gamiã, Ekewen ijuw ororen, me ekewen *bet* ũra ñabũna rõ õbid.
16 Ñabũne wañara propheten Israel ñabũna rõ õrai eñõgen propheten ñan añõgen Jerusalem, ñabũna re ãt erenimi n propheten in iow bwe dõgin, me eko betibet iow, aen õkõr Temoniba Jehova.
17 ¶ Me ñauwe, ñait eñame, wo nimõ garõg a mem ãinibũna ñain amen bwiõm in iwitsiow ũra, ñabũna rõ karai añõgin propheten atsin ian bũriõũra, me wo nim karai añõgin propheten in iwitsiow ũra,
18 Me wo nim ũge, Õũge aet Temoniba Jehova: Nat agada gait ãn ñabũna re tsir ete ean bũren bõra memak, ñabũna re ririñ kerchief bwe bain tũbwit eñame memak ñabũn ouwak bwe re nim ededegeri anit eñame! Õten, amwam ededegeri anin aeõ ñame, mõ õtsimor animiã ñamiã?
19 Ma amwa õbabakaeõ eow inimagen aeõ ñame bwe dõgin gerste eken iat ebe me brot eken, ma abi anin ñan eõ eimwi bwe enim ima, mõ õtsimor anin ñan eõ eimwi bwe enim tsimor, eow ean amiã baite ea aeõ ñame ñabũna rõ kaiõt eaite.
20 Me ñagan õũge aet Temoniba Jehova: Kania, A iwitsiow etemiã ñan amwa ededegeri anin eow ean tekei *ededegeriet* imin õeta, ma A nan mwatsidan ian bemiã; ma A nan õijõn anin, ñan anin ñan amwa ededegeri tekei imin õeta.
21 Ma A nan ijababa bet wamiã kerchief, mõ õtsimor aeõ ñame atsin ian bemiã, ma ri nan eab gauwei emek ian bemiã bwe ã nim ededegeri ũra; ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.
22 Ñag amwa oroe bũriõũt eñame ñea omo iat ebaite, me deõ Aña ñea A karoe; me ñag amwa ooaio bet' eñame ñea ebaka, bwe e nim eõ iwidõ atsin ian medenan ñea ebaka, bwe ã nim õtsimor;
23 Amwa eab gauwei ãt imin ñea eko woun, ma amwa eab gauwei ekaiwa, ma A nan õtsimor aeõ ñame atsin ian bemiã; ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.

ITŨBAÑ 14.

MÕ õrre ame ibũt atsin inimagõra ñabũna ñaben Israel, me re megeda ian meõ.
2 Mõ õrre ame aen Jehova, ñeijin ũge,
3 Ñait eñame, rõ ñaeow iara wañara ijor in ani, mõ rõ ñaeow ian mõra imin in katsiriwa ñea re dũra eow ean: õten, eimwi bwe ã nim kidõiõ eow itũrũra?
4 Me ñagan wo nimõ dorer a ũra, me wo nim ũge a ũra, Õũge aet Temoniba Jehova: Eñame memak atsin eat ewak ñea Israel ñabũna rõ ñaeow iara wañara ijor in ani, me ñaeow ian mõra imin in katsiriwa ñea re dũra eow ean, me naña propheten, Aña ñea Jehova A nan õnei aeõra tekei ebakin wañara ijor in ani;
5 Bwa A nim iba ewak ñea Israel eow ean bũriõũra, bwin ũra memak re iwidõt atsin Itũrũ, me re miowõ bwe dõgin wañara ijor in ani.
6 ¶ Me ñagan wo nim ũge a ewak ñea Israel, Õũge aet Temoniba Jehova: Amwaimõ redõ, mi iwidõ atsin ean wamiã ijor in ani, me ere memiã atsin ean wamiã imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.
7 Bwe eñame memak atsin inimaget ewak ñea Israel, õa atsin inimaget eratequõ ñabũna re mek inimagen Israel, ñabũna ro ogoeow duwõra ame, me ñaeow iara wañara ijor in ani, me ñaeow ian mõra imin in katsiriwa ñana re dũra eow ean, me naña propheten bwe re nim ũdũdõ añõgõra atsin Itũrũ, Aña ñea Jehova A nan õnei aeõra eow Itũrũ:
8 Ma A nan õeõgida gain mibũna eñame n iwitsiow ũra, ma A nan ririñ ũra me eke ekamwitõñ, mi itema, me eñõgen õtsiñin, ma A nan eatow

ũra atsin inimagen aeõ ñame; ma
amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jeho-
va.
9 Me tsin ia ã quiawieiuwõñ pro-
phet mõ õ õrai eñõg eijin, Aña ñea
Jehova A nan quiawiei bita prophet,
ma A nan ere a beõ mõ õekeow atsin
inimagen aeõ ñame ñabũna Israel.
10 Me ri nan õbabũ pũmwen aũra
ibaka: ta tsitobo an dũra prophet ma
an dũra ñea õrre a bwe enim ũdũdõ
mwin;
11 Bwe ewak ñea Israel enim eõ
gauwei ñiõñio atsin Itũrũ, me ã nim
eõ tik õkanakanen ũra eow ean aũra
dũra memak; me re nim ek'ũra aeõ
ñame, ma Aña A nan eke Aña waña-
ra Gott, aen õkõr Temoniba Jehova.
12 ¶ Mõ õrre aen Jehova itũrũ, ñei-
jin ũge,
13 Ñait eñame, tsin ie edũra ian
meõ eb me e ririñ ñea ebaka, me tsin
ia A ere a beõ, me tsiba an ewew ña-
mana brot, mõ õrean a erõrõ, mõ
õraijiow eñame mi imin gõgõrõ atsin
ean;
14 Me tsin ie emek ina ameitsimena
ñaijimena Noa me Daniel mi Job,
A nan tõ õtsimor anũrei bwe dõgin
aũrei omo eow ian aũrei omo, aen
õkõr Temoniba Jehova.
15 ¶ Tsin ia A õijõt imin gõgõrõ
ñan õkaredũõñ bwe re nim õd ijuga-
gait eb, me tsin ia re ijababa iat de-
den ñea nan gadaqua ean, ñea eñame
eõ kona n õd ean bwe dõgit imin gõ-
gõrõ;
16 Me tsin ia ameitsimena emek
ean, me ñag A tsimor, aen õkõr Te-
moniba Jehova, inan eab õtsimor
ñaiũrei eman me ñaiũrei ãn, mi tũ
ũrei A nan õtsimor ũrei, mi nan ga-
daqua eb.
17 ¶ Me tsin ia A õreat ipudutũ-
bwin ean minebene eb, ma A ũge,
Ipudutũbwin, nua kõ mõ õmamag eb;
iat deden ñea A nan eatow eñame mi
imin gõgõrõ atsin ean;
18 Me tsin ia ameitsimena arei mek
ean, me ñag A tsimor, aen õkõr Te-
moniba Jehova, A nan eab õtsimor
ñaiũrei eman me ñaiũrei ãn, mi tũ
ũrei ñaijimen A nan õtsimor ũrei.
19 ¶ Me tsin ia A õijõt arak in ima
aeow ean minebena eb, mi idotu aeõ
egirow ean eow eat õkae era, bwa A
nimõ eatow eñame mi imin gõgõrõ
atsin ean;
20 Me tsin ie emek ina Noa me Da-
niel mi Job, me ñag A tsimor, aen
õkõr Temoniba Jehova, A nan eõ õtsi-
mor ñaiũrei eman me ñaiũrei ãn, ma
A nan tõ õtsimor anũrei ñũrei eow
ian aũrei omo.
21 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Mi nan õtet eken *eõ õtsimoren ũra
ñũra* tsin ia A õijõt egae ñana aeoq
atsin Itũrũ, ea Jerusalem, ñana ipu-
dutũbwin, me erõrõ, mi imin gõgõrõ
õkaredũõñ, me earak in ima, bwa A
nim õraijiow eñame mi imin gõgõrõ
atsin ean?
22 ¶ Me, kania, inan ñaeow ean *eb ia*
ñabũna iquiquin ñabũna inan õmeata,
ñabũna eoniñ in eman me eoniñ in,
ãn: kania, ri nan meta ea gamiã, ma
amwa nan aia dedeũra ma aũra ma-
kur; me ri nan õbebe bũriõũmiã, bwe
dõgit egae ñan A õreatow ean Jeru-
salem, *eh*, dõgit imin memak ñan A
õreatow ean.
23 Me ri nan õbebe bũriõũmiã tsin
ia amwa ãt dedeũra ma aũra makur;
me tsin ia amwa tsiet bwa A eõ ririñ
imin memak ñan A ogiten ririñ iow
ian ie eko dõgin, aen õkõr Temoniba
Jehova.

ITŨBAÑ 15.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, ekeken ñea etsimine
eken woun vitis ean ea tamo imin
erõ eõen, *õa* rat imin erõ eran inima-
get imin erõ n oigaga?
3 Õten, inan barũ dabwiken bwe ã
nim eke bain tamo emakur ion? õa
inan barũ ekorota emaet atsin ean
bwe ã nimõ gorota imin ean?
4 Kania, ã õraijeda anãe bwe ã nim
eke ewenãe: ãe õn mwin ñana arũ-
mae, mõ õñ bet iwugagan; õten, iña
woun ea tamo emakur?
5 Kania, ñag eõ mõgimõg, eõ eiwin
a emakur ia aiquen; mi nan õtet eken
an eko woun ea emakur tsin ia ãe
ogiten õn, mi io ogiten õñ?
6 ¶ Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Tekei vitis inimaget imin erõ
n oigaga, ñea A oija ãe bwe ewenãe,

õũga bet bwa A nan totow ñamen
Jerusalem.
7 A nan garõg meõ a ũra n õeõgi-
da gaiũra; ri nan metan inimaget ãe,
me ãe nan õmwaneow ũra; ma amwa
nan tsietõ-bwa Aña kõr Jehova, tsin
ia A garõg meõ a-ũra n iwitsiow ũra.
8 Ma A nan õgadaqua eb, bwina re
ririñ ñea ebaka, aen õkõr Temoniba
Jehova.

ITŨBAÑ 16.

ME tik õrre ame aen Jehova, ñei-
jin ũge,
2 Ñait eñame, wo nim õmeata a
Jerusalem wõn imin ñan eimwi bwe ã
nimõ miowi õkõr;
3 Me wo nim ũge, Õũge aet Temo-
niba Jehova ea Jerusalem: Am rig
ma am pudu ei atsin ean eben Ka-
naan; etõñũm ei Amorite, mi ibwin
Heth inõm.
4 Ma añõgen am pudu, eat ibũm
ñabũmina wo pudu ean, ã eõ tow wa-
rinũbwim, me ã eõ gabũrõnuw ebõk
mõ õderederuw, me ã eõ bet baraji-
tedeiuw ia aigetow, me ã ekam õre-
tsitsiw.
5 Eko eme io oquedeiuw, ñea eririñ
aw imit on inimagen mũñane, ma au-
wãtegõm; mi ita bwiriow auwe añe,
bwina ã miowi õkõr rabatam, ean ña-
bũmina wo pudu ean.
6 ¶ Me ñag A õd itañũm, ma A
ãtuw ñaga wo õreit pae eow ian
aram, A ũge aw, Ogen bet ia wo pae
eow ian aram, wo nan tsimor; eh, A
ũge aw, Ogen bet ia wo pae eow ian
aram, wo nan tsimor.
7 A õebakuw tekei imin erõ n eat
etañ in kiãõ, me wo aeõñ ebakeda me
wo aeõñ kaganado, me edabũken aia-
em; etamen itũm me eraqen tũbũm;
me wo eitsiõk bet karawin me bõñe
duwõm.
8 Me ñag A *tik* õd itañũm ma A
ãtuw, kania, õrret edae in ebonuw;
ma A bõñeõnuwen aeõ karawin, ma
A ewewiten eõ bõñeãt duwõm: ma A
schwõr aw, ma A metu ian berith ion
epo aw, aen õkõr Temoniba Jehova,
me wo eken auwe waña.
9 Ma A duduõnuw ebõk; eh, A ga-
bũredu memak aram atsin eam, ma
A õbidõnuw eir.
10 Ma A õeduaeõnuw ekarawin
õbũrũbũr ñea etsimine ikirira ean,
ma A schuheiõn nanam leder omo,
ma A quaraiõnuw linon omo, ma A
bõñeõnuw silk.
11 A õmamoõnuw bet baibait eda-
bũk, ma A amwedu a bem reijet ebe,
ma A mwareõnuw eraroian.
12 Ma A ringei bodũm, ma A ringei
ijũñõm, me krone ion ñea omo ean
tũbũm.
13 Õũga õdadabũkõnuwen gold me
silber, me ã ririñ am karawit atsin
ean linon edereder, me silk, me etsi-
mine ikirira ean; wo õn mehl ñea
enemeji, me meli, me eir: me eko
gabot omo aiaem, me wo eagada a
akeweõit temoniba.
14 Me kaganadom etamwitien ogo-
eow inimaget eponñame bwe dõgin
amon aiaem; bwe eko gabon amon
aiaem, bwe dõgin raitsitũ ñea A
ñaeow eam, aen õkõr Temoniba Je-
hova.
15 ¶ Me wo tũebõn amon aiem, me
wo eken auwe ãinimwen te toreda
bwe dõgin am menũm, me wo idotu
am teñ mequõr it dũra eat eñame me-
mak ñabũna rõ õd itañũm; wañara
kõr.
16 Me wo barũ ekarawin iot atsin
inimagen am karawin, me wo ririñ
wam etañ ñan ogoda ñana ã õdada-
bũkot *dedegai* ñan ekekae men, me
wo eken auwe ãinimwen te toreda
eara; eab gauwei õrre imin ñan tekei
deden mũñane, mi nan ekeow.
17 Me wo barũ bet wam imin ñan
omo atsin inimagen waña gold me
waña silber, ñan A ogiten oija aw,
me wo ririñ wam akeweõit eman, me
wo mequõr it dũra ea ũra;
18 Me wo barũ am karawin ñana ã
kirirai, me wo bõñeõn ũra, me wo
ñaeow ian mõra waña eir me waña
wim ñan obojarara.
19 Me waña brot bet ñan A ogiten
oija aw, me mehl ñea enemeji, me
eir, me meli, ñan A ogiten õijõijiõ-
nuw, wo ñaeow bet ian mõra bwe wo
nim eke ekabo obojarara, mõ õũgan;
aen õkõr Temoniba Jehova.
20 Me wo õbũ ñaim eman me ñaim
ãn, ñabũna wo ogiten õrig ame, me wo
ere ũra bwi iwim bwe ã nim õmwa-

neow ũra. Õten, imit on ñea oniñ
woun am te toreda,
21 Ñaga wo ogiten abi ñaiũ, me to-
tow ũra mõ õijõn ũra bwe re nim õd
inimaget ãe?
22 Mi inimagen wam imin memak
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi ma am
te toreda, wo eõ õmaran am bũm in
oniñ, ñago ã eõ õkarawinuw me ã eõ
bõñe duwõm, me wo pae eow ian
aram.
23 Me ñaiune pũmwen am ibaka
memak, (nat agada gaim, nat agada
gaim! aen õkõr Temoniba Jehova,)
24 Me wo weijida eñam in mwa-
mwaniñ, me wo ririñ wam etañ ogoda
iat emedena memak.
25 Wo wei wam etañ ñan ogoda
eow inũmwit emedena memak ñan
edõgen itũga, me wo ririñ amon aiaem
bwe enim ekei imit on ñea eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr, me wo baeow ijõ-
ñũm ea tamo eñame ñea õd itañũm,
me wo oouwak am toreda.
26 Me wo mequõr it dũra bet ea
dei Ãgypten, ñabũn aranom, ñabũn
ouwak bait duwõra; me wo oouwak
am mequõr it dũra, mõ õdamada-
mõ.
27 Me ñagan, kania, A ere beõ aw,
A õredõatuen wimen õañam, ma A
totu auwe ian bõra ñabũna ra añañõ-
nuw, ãinibũna ñaiñait dei Philistia,
ñabũna rõ gadũkũrañei dedem in
mwamwaniñ.
28 Me wo mequõr it dũra bet ea
dei Assyria, bwe dõgin am eõ ougi;
eh, wo mequõr it dũra kõr ea ũra, me
wo eõ bet ougi.
29 Me wo oouwak bet am mequõr
it dũra ean eben Kanaan, ea am ñow
Chaldea, me wo eõ ougi bet.
30 Õten an jũrũñ bũriõũm, aen õkõr
Temoniba Jehova, ñaga wo ririñ mũ-
ñane imin memak ñan an makur ãini-
mwen te toreda ñea õgõrmen me
eikũba iõ õgadũkũrañ;
31 Ñaga wo megeda eat éñam in
mwamwaniñ inũmwit emedena me-
mak ñan ogoda, me ririñ wam etañ
ñan ogoda iat emedena memak; me
wo eõ gar dedet ãinimwen te toreda
n teñ geld ñaga wo eõ kona n aia
pũmwet emequõr it dũra.
32 Ãinimwen mwamwaniñ! ñea
õgõg ñabũna eratequõ n ñeõtũbwen
agen!
33 Eñame ra aduei ãn memak ña-
bũna ãinimwen te toreda, me ñauwe
wo aduei memak ñabũna rõ mwamwa-
niñ aw, me wo buagaroi ũra bwe re
nimõ tsiõdu aw bwe dõgin am mwa-
mwaniñ bwe re nim kadañainaiuw.
34 Me etsimine dedem ion ia wo
mwamwaniñ ñea ekae eken ea ãn
memak, ñag eko ion ñea edegeri ero-
wũm bwe enimõ mequõr it dũra aw,
bwa auwe ñea wo buagaro, me ã eõ
buagaroiuw, me ñagan ekae dedem
ñauwe.
35 ¶ Me ñagan, wo nim kaiõt aen
Jehova, ñauwe ãinimwen mwamwa-
niñ:
36 Õũge aet Temoniba Jehova, Ñaga
ã idotu wam geld ñana eborage, me
ñaga ã õmeata am eõ bõñe duwõm
eow ean am mequõr it dũra ea amen
ebonuw; me dõgin wam ijor in ani
memak ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr, me dõgin bet aran ñaim ñabũna
wo oija ũra;
37 Kania, A nan õebwepoi memak
amebũna amen ebonuw, ñabũna wo
õreita mwamwaniñ a ũra, me eñame
memak ñabũna wo õreit ebon ũra, me
eñame memak ñabũna wo miowi; A
nan õebwepoi ũra bwe re nim iwitsi-
ow auwe, mõ õmeata a ũra am eõ
bõñõbõñeiw, bwe re nim aia oremade-
daũt duwõm memak.
38 Ma A nan mwit añõgõm tekei
mwiten añõget ãn ñabũn õmwamwa-
niñ mõ õõkae era; A nan õrean aw
era n egirow me ebaran.
39 Ma A nan totu bet auwe ian
bõra, me ri nan õmeiwatu eñam in
mwamwaniñ, mi ijababa wam etañ
ñan ogoda; me ri nan odoidan eam am
karawin, mõ õbũ wam imin ñana bai-
bain õdabũkem; me ri nan erowiw ia
wo oremadeda me eko bõñeãt duwõm.
40 Me ri nan ota bet eponñame
bwe re nim iwitsiow auwe, me ri nan
enagageñõnuw epe, me watabaeõnuw
ipudutũbwin.
41 Me ri nan jiũiow am wak, mõ
õeõgida gaim eow ian met ãn ñabũn
ebak; ma A nat duguw bwe wo nim
rañada n mequõr it dũra, me wo nan
eõ gauwei ibuagaro.

42 Me A nan õmwa eow eam aeõ egirow iat deden ñune, mi nan nuaw atsin itũrũm aeõ baranõnuw, ma A nan õmwa, ma A nan eõ gauwei egirow.

43 Ñaga wo eõ õmaran am bũm in oniñ, me wo egirow ame eow ean mũñane memak; kania, A nan õreatow animwen tũbũm dedem, aen õkõr Temoniba Jehova; me wo nan eõ gauwei ririñ emequõr it dũra ñune ñea baen wam imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.

44 ¶ Kania, ñea õrai eñõgen õtsiñin, i nan õgõg eñõgen õtsiñin ñeijine n iwitsiow auwe, mõ ũge, Tekei dedet inen, õũga bet deden ñea ãita ñain.

45 Auwe ñait ãita inõm ñea emiowi agen me ñain; ma auwe etsit ãinibũna etsiedũm ñabũna re miowi agõra me ñaiũra: ãita inõm ei ibwin Heth, me Amorite etõñũm.

46 Me Samaria ei ãita edũm ebowab, ñea emek eat damauwũm, ãita me ãinibũna ñaiñain: me Sodom ei ãita edũm ekanũmũr, ñea emek eat damarũmũm, Sodom me ãinibũna ñaiñain.

47 Me wo eõ dũgidugo bet ian medenara, me wo eõ gar wañara imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr; me, tsin ia bitune tekei imit on ñea oniñ woun, wo kanakanet eken ñauwe ea ũra eat dedem memak.

48 Temoniba Jehova ũge, Ñag A tsimor, ãita edũm ñea Sodom, ei me ãinibũna ñaiñain, re eõ ririñ tekei auwe me ãinibũna ñaiñaim ogiten ririñ.

49 Kania, ñaiune an ibaka ãita edũm Sodom: egatsitsi, me equereda, me egonogon, mũñane re mek ian me ãinibũna ñaiñain; me e eõ ooaio bet eñame ñea eko emit duwen, ñea õga bũriõũn.

50 Mo ouwak aũra gatsitsi, me ririñ iow ian meõ bita ñea eimwi bwe ã nimõ miowi: me ñagan A õkirõaten ũra ñag A ãt emo.

51 Me Samaria eõ dũra bet tekei emaen in am dũra; me ebak eken wam imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi ea ũrõr, mo oomo ãirumena edũm ean wam imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr ñana wo ririñ.

52 Ma auwe, enim ta auwe eõbabũ am gadũkũrañ, bwina wo mwit añõget ãirumena edũm; ñag etsimine am dũra ñana wo ririñ, ñan eimwi bwe ã nimõ miowi eken ea aũrõr dũra, ma ar omo eken aw; eh, wo nan maneañ bet, mõ õbabũ am gadũkũrañ, ñaga wo oomo ãirumena edũm.

53 A nan redõ a aũra epo ñabũna edenigae, ñabũna denigain Sodom me ãinibũna ñaiñain, me denigain Samaria me ãinibũna ñaiñain, me edenigae ñabũn amen bwiõm ñabũna re denigae inimagõra;

54 Bwe enim ta auwe eõbabũ am gadũkũrañ, me maneañ eow eat imin memak ñana wo ririñ, bwin auwe õbebeãn bũriõũra.

55 Me ãita edũm ñea Sodom me ãinibũna ñaiñain, ri nan redõ a dedeũra ñago; me Samaria me ãinibũna ñaiñain, ri nan redõ a dedeũra ñago; ma auwe me ãinibũna ñaiñaim, amwa nan redõ a dedemiã ñago.

56 Bwe ã eõ panõn mwim ãita edũm Sodom ean am bũm in gagoda;

57 Ñaga ã eitsiõk õmeata am ibaka, tekei dain õbabakaet ãinibũna ñain Syria, mũ ũra memak ñabũna re mek itañin, ãinibũna ñaiñait dei Philistia, ñabũna rõ õmamadouw eat erũrũm memak.

58 Wo õbabũ am mequõr it dũra me wam imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi, aen õkõr Jehova.

59 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova: A nan ririñuw tekei bita ñea wo ogiten ririñ, ñea am miowi eñõgen schwõr ñaga wo ijababa berith.

60 ¶ Ma A nan õmaran aeõ berith aw ean am bũm in oniñ, mõ õweijo-oaio berith ñea eko tokin ea aw.

61 Wo nan õmarat dedem, me wo nan gadũkũrañ, tsin ia wo nan quõrida ãirumena edũm ñarumena bowabũm ma kanũmũrũm; ma A nan oija aw ũrõr bwe ñaiñaim ãn, me deõ eow ean am berith.

62 Ma A nan õweijo-oaio aeõ berith aw; me wo nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova;

63 Bwe wo nim õmaran, me gadũkũrañ, me eõ gauwei ead mwim bwe dõgin am maneañ; tsin ia ã ogin ead

am dūra memak ñana wo ogiten ririñ, ean ōkōr Temoniba Jehova.

ITŪBAÑ 17.

MŌ ōrre aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,
2 Ñait eñame, wo nim ōrai eñōgen kejeija, mō ōrai eñōgen ōtsiñin ea ewak ñea Israel;
3 Me wo nim ūge, Ōūge aen Jehova Zebaoth: Ōrre eow i Libanon dōmaninab ion ñea ouwak, ñea ouwak ben in ōeta, me ñea eraquō quabin in ben mi te ei ewewen ean, me etetōg ewen, me e barūien wawun zeder:
4 Me e barū biribirin wawut eran, mo otow eat eben erow, mō ōñaeowen ian aūra tekawa amen tuwab.
5 Me e barū bet baban eat eb, mō ōijōtowen eat emwarere ñea aduqua; mō ō ñaeow itañit ebōk ñan ebak; mō ōijōn ūra tekei imin erō ñaōena salix.
6 Me erōda me ekeijiet imin erō ñaōena vitis ñaōen ewewō me ejōñ, me ran erōda a dōmaninab, ma awaran emek ijōñin; me ekeijien vitis, mō ō ōrig ran mō ōmeata biribirin.
7 Me tik dōmaninab ion ñea ouwak, ñea ouwak ben in ōeta, me ebara ewewen; me, kania, mūena vitis ōredōan añen amea awaran, mō ōmeata a amea ran, atsin eat eñan ino ā ōijōtow, bwe e nimō dudu.
8 Ō ōijōtow eat etañ ñamwarin etūren a ebōk ñan ebak, bwe e nim ōmeata ran mō ōrig quan me ekei vitis eōen omotañitañ.
9 Wo nim ūge, Ōūge aet Temoniba Jehova: Ōten, i nan kona uwadan? ōten, ā eab udan inawaran, me ramwitedu quan, bwe e nim ima; bwe enim ūbwe ran memak ñan ōren biribirida? mō ōten, eko bet ebe eran oaio, me eko eñame ñabūn ebak ñabūna ri nan udan inawaran?
10 Me, kania, ā ogiten ōijōn, mō ōten, i nan kona uwadan? ōten, e eab ima ie eñeñeda eñin in apoe? i nan ima eow eat eñan ino ā ōijōtow ean.
11 ¶ Mō ōrre bet aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,
12 Wo nim ūge a bita ewak ñea ōkañaba, Ōten, amwa iki ian mūñane imin? wo nim ūge, Kania, uea n Babylon ōrre eow i Jerusalem, mō ōgōg uea n, me prinzen in, otowen ūra Babylon itūrin;
13 Me e emwin ion inimagen an karig uea, me eririñ berith ion a, mo otow bet ijōñit eñōgen schwōr; mo o onuaiwien amen ean eb ia memak ñabūn oaio;
14 Bwe enim ijōñ monibain, bwe ā nim eō oogoda, mi nan weijo tsin ie e rañа an berith.
15 Mo o winban añen ñag ō ōijōn an ñame aeow Āgypten bwe ā nim oija pferde me eñame ñabūn ebak. Ōten, i nan kona uwadan? ōten, nan tsimorowōñ amea ñea eririñ mūñane? ōten, e ijababa berith mi i nan kona bet tsimorin?
16 Ñag A tsimor, aen ōkōr Temoniba Jehova, i nan ima eow eat etañ ino emek amea uea ñea oomoniba, ñea e miowi aen in schwōr, ñea e ijababa an berith, i nan ima eow itañin ian Babylon.
17 Me Pharao me wōn tar in ake ñea oaio ma an epo ñea ouwak ri nan eab ririñ imit on ñea etsimine woun a eow eat ake, tsin ia rō kepo towedūdū me ririñ turris in ake, mō ōraijiow eñame ñabūn ebak.
18 Bwe e miowi eñōgen schwōr ñag e ijababa berith; me, kania, o ogiten totow ben, me e ririñ bet mūñane imin memak; me e eō kona bet tsimorin.
19 Me ñagan ōūge aet Temoniba Jehova: Ñag A tsimor, aeō n schwōr ñeijin e miowi, ma aeō berith ñea e ijababa, A nan ōreatow animwen tūbwin pūmwen.
20 Ma A nan eadiow waña iw ean, mi inan imewetow ian aeō atarō, ma A nan otow Babylon, ma A nan baragageñ mō ōeōgida gain bwe dōgin an dūra ñea e dūra ean eow ian meō.
21 Ma an ñame memak ñabūna rō gōrō atsin inimaget etar in ake ri nan pudu memak eat ipudutūbwin, mū ūra ñabūna rō reñō inan ōberitagag ūra ea eñin memak: ma amwa nan tsiet bwa Aña ñea Jehova A ogiten ōpan.
22 ¶ Ōūge aet Temoniba Jehova: Aña A nan barū bet wawut iren atsin ean mūena zeder ñaōen ogoda, ma A

nan õweijoran; ma A nan barũ rat
eran emeroro atsin ean wawun etsi-
meduw ñan õren biribirida, ma A
nan õijõtow eat etowedũdũ ñea ogo-
da mõ õkaganado:
23 Ma A nan õijõtow ean wañara
towedũdũ Israel ñea ogoda: mi i nan
õmeata ran, mõ õrig quan, me ekei
zeder ñaõen omotañitañ; me eõrit
imin õeta memak ri nan mek ijõñin,
me ri nan mek ean tũr in ran.
24 Mi imin erõ n eat etañ in kiãõ
memak ri nan tsietõ bwa Aña ñea
Jehova A õmeiwatu mũena imin erõ
ogoda, ma A oogoda imin erõ ñaõen
ejõñ, ma A abi imin erõ ñaõen aditũr,
ma A õtsimor imin erõ ñaõen oku:
Aña ñea Jehova A pan ma A ririñ.

ITŨBAÑ 18.

ME tik õrre ame aen Jehova, ñei-
jin ũge,
2 Adag amwa õrarai eñõgen õtsi-
ñin ñeijin añõgen eben Israel, ñeijin
ũge, Nabũna etõñũra rõ õn quan vi-
tis ñan emañimañ me ekewen kiki-
win mwin ñaiũra?
3 Ñag A tsimor, aen õkõr Temo-
niba Jehova, eab gauwei õrre eow
itũrimiã oduwenen mineijine eñõgen
õtsiñin inimagen Israel.
4 Kania, waña imin memak; tekei
ñaga waña anin amebuno etõñũra,
õũga bet anin ñabũna ñaiũra bwe
waña: tamo anin ion ñea edũra, i
nan ima.
5 ¶ Me tsin io omo eñame ion, me
eririñ bita ñea eimwirara mo omo,
6 Me e eõ jeiji eat etowedũdũ, me
eõ bet õbũida men ea ijor in ani ñana
wõn Israel, me eõ õkanakanen bet
agen aranon, me eõ tũren a bet ãt on
ñea eõeow;
7 Me eõ wairai eñame ia aiquen,
mo ogiten õredõan wõn imin in odu-
wen ea amea ñea eimwi bwe e nim
pũmwe wõn imin, me eõ mwatsida-
nit eñame wõn imin, me etotow õanõ
ea ñea emetũr, mõ õbõñeõt ekarawin
ñea eko bõñeãn;
8 Me eõ oija eñame wõn imin ie e
nimõ kona kamarũmwin, me ñea ere
bet' atsin eat ibaka, me ñea eririñ
imwit añõg eimwi inimaget eman me
eman,
9 Me ñea edũgidugo ian aeõ dogor,
me erаña aeõ mwit añõg, me eririñ
iduwen; ei õkõr eñame ion ñea ei-
mwirara, i nan tsimor õkõr, aen õkõr
Temoniba Jehova.
10 ¶ Tsin iõ õ õrig ñait on ñea
amen abab ñame, ñea amen õkae era,
ñea eririñ imit on inimagen mũñan
eõ eimwi,
11 Me eõ ririñ imit on inimagen
mũñan eimwi, mo o ogiten ijeiji ani-
mwet etowedũdũ, mõ õkanakanen
agen aranon,
12 Mõ õmamado ñea eko emit du-
wen ñea õga bũriõũn, mõ õmwatsida-
nit eñame wõn imin, me eõ õredõan
bait ekaduwen, mõ õgarõg men a ijor
in ani, me eririñ ñea eimwi bwe ã ni-
mõ miowi õkõr,
13 Me etotow imin bwe enimõ kona
kamarũmwin, mõ õgõg an ñabeda
wõn imin; õten, i nan tsimor? e eab
tsimor: o ogiten ririñ mũñane ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr; inan
abi õkõr; aran nan mek ean.
14 ¶ Me, kania, tsin iõ õ õrig ñain,
ñea ãt an dũra memak etõñin ñan e
ririñ, me tsin ie e miow, me eõ ririñ
deden mũñane;
15 Me eõ jeiji animwet etowedũ-
dũ, me eõ garõg men ea ijor in ani
ñana wõt ewak ñea Israel, me eõ
õkanakanen agen aranon,
16 Me eõ wairai eñame ia aiquen,
me eõ barũ bait ekaduwen ia aiquen,
me eõ mwatsidanit eñame wõn imin,
mo oija ijeiji ñea emetũr, mõ õbõñeõt
ekarawin ñea eko bõñeãn;
17 Mõ õredõan bet' atsin ean ñea
eko emit duwen, me eõ õgõg kama-
rũmwin ma an ñabeda wõn imin, me
eririñ aeõ mwit añõg, me edegeri
aeõ dogor; i nan eab ima bwe dõgin
an dũra etõñin, mi i nan tsimor õkõr.
18 Me etõñin, ñag o oroe eñame iat
ekamamado, mõ õmwatsidanit etsie-
tsin wañara imin, me eririñ ñea eõ
eimwi inimagen amen bwien, kania,
i nan ima eow ian an ibaka.
19 ¶ Ma amwa ũge bet, Dõgit eke-
ken ñaga eoniñ õbabũ an dũra etõ-
ñin? Tsin ia ñain eririñ ñea eimwi,
me raña aeõ dogor memak, me ede-
geri, i nan tsimor.
20 Anin ion ñea edũra, i nan ima:

ñain eab ōbabū an dūra etōñin, me
etōñin eab ōbabū an dūra ñain; an
omo *eñame* ion ñea omo nan mek
ean, ma an ibaka *eñame* ion ñea eba-
ka nan mek ean.
21 Me tsin ie eiwidō eñame ñea
ebaka atsin ean an ibaka memak ñan
o ogiten ririñ, me e raña aeō dogor,
me eririñ ñea eimwi mo omo, i nan
tsimor ōkōr, mi nan eab ima.
22 Eko an dūra ion ñea o ogiten
ririñ ñea ā nim ōmaran mi iwitsiow;
i nan tsimor eow eat emo ñea e ririñ.
23 Ōten, etsimine aeō ibibōki bwe
dōgin an ima eñame ion ñea ebaka?
aen ōkōr Temoniba Jehova; adaga,
A eō ibibōki ie e iwidō atsin ian me-
denan, me e tsimor?
24 ¶ Me tsin ia eñame ion ñea omo
eiwidō atsin ian an omo, me ririñ ñea
ebaka, me edegeri imin memak ñan
eimwi bwe ā nimō miowi ōkōr ñan
an makur amen ibaka, ōten, i nan
tsimor? Eko an makur ion omo ñan
o ogiten ririñ ñea inan ōmaran; eat
ibaka ñea e baka eow ean, me eat
idūra ñea e dūra eow ean, i nan ima
eow ean mūñana.
25 ¶ Ma amwa ūge bet, Eō kōr da-
bar dedet Temoniba. Amwa kaiōt
kō ñage, ñamiā ewak ñea Israel:
Ōten, eō dabar dedeū? deō amiā ña-
būn eō dabar dedemiā?
26 Tsin ie eiwidō eñame ñea omo
atsin ean an omo, me e ririñ ñea eba-
ka, me e ma eow ean: e ma eow ian
an ibaka ñea e ririñ.
27 Me tsin ie eiwidō eñame ñea
ebaka atsin ean an ibaka ñea e ririñ,
me eririñ ñea eimwi mo omo, inan
ōtsimor anin.
28 Ñag ō kamarar me eiwidō atsin
ean an ibaka memak ñan e ririñ, i
nan tsimor ōkōr, mi i nan eab ima.
29 Me ewak ñea Israel ūge bet, Eō
kōr dabar dedet Temoniba. O ewak
ñea Israel, adaga, eō dabar dedeū?
deō amiā ñabūn eō dabar dedemiā?
30 Me ñagan A nan mwit añōge-
miā, O ñamiā ewak ñea Israel, ion
mi ion tekei deden memak, aen ōkōr
Temoniba Jehova. Amwa redō kō,
mi iwidō atsin ean amiā ibaka me-
mak; mi ibaka nan eab ekei ijaba-
baemiā.
31 ¶ Amwaimō eatow amiā ibaka
memak atsin itūrimiā, ñan amwa ri-
riñ me dūra eow ean; ma amwaimō
ririñ būriōūmiā etsimeduw ma animiā
etsimeduw; bwe dōgit ekeken ñag
amwaim iman, O ñamiā ewak ñea Is-
rael?
32 Bwe A eab ibibōkiei an ima eña-
me ñea ema, aen ōkōr Temoniba Je-
hova: me ñagan amwam iwidō mi
tsimor.

ITŪBAÑ 19.

ME wo nim ōbūida karaququeien
wañara prinzen Israel,
2 Me wo nim ūge, Ekeket inōm? Ei
ōkōr leone ion: e megeda me edidugu
inimagen leonis, mō ō ōijōiji ñain ini-
magen leonis ñañena eoniñ.
3 Mō ō ōñabida ion inimagen mū-
ñena ñain, me ekeijien leon iot dede-
maro: ō wereri a iuque ōanō; mō ō
kōn ñame.
4 Me eponñame rō kaiōt añōgen; o
puduen ian wañara bait uque imin
gōgōrō, mō rō gadōgeōt eōe, mo ro
otowen Ägypten.
5 Me ñaga āita *inen* āt bwe e man
eat edaiñ, me ñag ekewen an itob, e
tik barū ñain ion, mo omamoen bwe
enim ekei leon iot dedemaro.
6 Me e dūgidugo inimagen leonis,
me eijien leon iot dedemaro: mō ō
wereri a iuque ōanō; mō ō kōn ñame.
7 Me e tsiet aūra wak ñana paläste,
me e ijababa aūra tekawa memak,
mō ōōgadaqua eb mi imin ñan emek
ean, bwe dōgin ñaben oruōrin.
8 Me eponñame re eogodan bwe re
nim iwitsiow atsin eat erūrūn memak
atsin eat eb ñana provinzen; me re
jen añen uquen; mo o puduen ian wa-
ñara bait uque imin gōgōrō.
9 Me rō gadōgeōt eōe mō rō ōña-
daw iat ebwer, mō rō ōniōten uea n
Babylon; me rō ñaeow iat etañ in
quōquōr ñan oaio, bwe ā nim eō gau-
wei kaiōt oruōrin ean towedūdūn Is-
rael.
10 ¶ Me āita inōm tekei vitis eōen
ian aram, ñaōena ā ōijōtow areijen
ebōk: mo o qua mō ōranei bwe dōgin
an ouwak ebōk ina.
11 Me etsimine ran ñan oaio ñana
wañara zepter ñabūna ro moniba, me

ran ñan ogoda õbaiwõñ denañ, me ã
ãt godaũn me ebakin ran.
12 Me ã uda eow iat egirow, me ã
õmeiwatu añe, me eñin in apoe abien
quan: eman mũñana ran ñan oaio mõ
õbwen; me ãe õnũeten bet.
13 Me ã õijõtowen eat etomagage
ñage, eat eb ñaben emõgejuju mõ
õbõñ.
14 Me emeta ãe atsin inimagen ran,
mõ õnũeten quan, me ñagan ekewen
rat eran íõ õaio inimagen ran ñan ei-
win a ia ã eke zepter. Ñaiune eke-
raququõ, mi nan ekei ekaraququõ.

ITŨBAÑ 20.

ME ean quaeiut obweni, ean kati-
mon maraman, ean abũmita
bũmin bita maraman, õrret eñame
ibũt atsin inimagen ñaben Israel bwe
re nim ũdũdõn Jehova añõgõra, me re
megedan ian meõ.
2 Mõ õrre ame aen Jehova, ñeijin
ũge,
3 Ñait eñame, wo nimõ dorer a
amebũna ñaben Israel, me wo nim
ũge a ũra, Õũge aet Temoniba Jeho-
va: Amwa õrre bwa amwam kaiõt
eñõg atsin Itũrũ? Ñag A tsimor, aen
õkõr Temoniba Jehova, ã eab kidõiõ
eow itũrimiã.
4 Oten, wo nim õbabaka ũra, ñau-
we ñait eñame, wo nim õbabaka ũra?
wo nim õmeata a ũra mũñana wõn
amebũna etõñũra imin ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr.
5 ¶ Me wo nim ũge a ũra, Õũge aet
Temoniba Jehova: Ãtsin eat ibũm ña-
bũmin A ij Israel ean, me gadei beõ a
aũra karig ewak ñea Jakob, mõ õmea-
ta Aña ea ũra eat eb ñaben Ãgypten,
ñag A gadei beõ a ũra, ñag A ũge,
Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott;
6 A gadei beõ a ũra bet ean ñabũ-
mina, bwa A nim õmeata ũra atsin
eat eb ñaben Ãgypten ea eb ñaben A
ogiten õñanemei a ũra, ñaben õgõrũ-
rõ ikimama me meli ean, ñabena rai-
tsitsin eat eb memak:
7 Ma A ũge a ũra, Amiã memak
amwaimõ eatow memak imin ñan ei-
mwi bwe ã nimõ miowi atsin ian
memiã, ma amwam eõ õkanakanen
gamiã eow eat ijor in ani n Ãgypten;
Aña kõr Jehova ñea wamiã Gott.
8 Me rõ keõ ame, me re ekam kaiõt
aeõ; ũra memak re eõ bwiriow bain
ian mõra ñan eimwi bwe ã nimõ mio-
wi õkõr, me re eõ erowi bet jor in
ani n Ãgypten: ma A paten bwa A
nim idotu a ũra aeõ egirow, mo ogoro
aeõ egirow in iwitsiow ũra eow iju-
gagait eb ñaben Ãgypten.
9 Ma A makur bwe dõgin egõ, bwe
ã nim eõ õbabaka eow ian met
eponñame ñabũna re mek inimagõra,
ñabũn A õmeata ũra eow ian mõra
ñag A õmeata ũra atsin eat eb ñaben
Ãgypten.
10 ¶ Ma A õmeata ũra atsin eat eb
ñaben Ãgypten, ma A eow ũra eat
etomagage.
11 Ma A oija ũra aeõ dogor, ma A
õmeata a ũra aeõ mwit añõg, ñan
tsin ia eñame ion edegeri, i nan tsi-
mor eow ean.
12 Ma A oija bet ũra aeõ sabbath,
bwe enim ekei itema inimagõ mũ
ũra, bwe re nim tsietõ bwa Aña ñea
Jehova A õebwigaga ũra.
13 Me ewak ñea Israel õkañaba ame
eow eat etomagage: re eõ edegeri aeõ
dogor, mõ rõ keõ a aeõ mwit añõg,
ñan tsin ia eñame ion edegeri, i nan
tsimor eow ean; mo ouwak aũra õba-
baka aeõ sabbath. Ma A paten bwa
A nim idotu eara aeõ egirow eat eto-
magage, bwa A nimõ õekeow ũra.
14 Ma A makur bwe dõgin egõ, bwe
ã nim eõ õbabaka eow ian met epon-
ñame, ñabũn A õmeata ũra eow ian
mõra.
15 Ma A õkaijoda bet beõ a ũra eow
eat etomagage, bwa A nim eõ otow
ũra eat eb ñaben A teñ oija ũra, ña-
ben õgõrũrõ ikimama me meli ean,
ñabena raitsitsit eb memak;
16 Bwina rõ keõ a aeõ mwit añõg,
me re eõ edegeri aeõ dogor, mõ õba-
baka aeõ sabbath: bwe re nimõ nuaw
me eraban wañara ijor in ani.
17 Me meõ õkananoañei ũra, ma
A eõ õekeowien ũra, ma A eõ õmag
iowen ũra eat etomagage.
18 Ma A ũge a ñaiñaiũra eow eat
etomagage, Amwam eõ edegeri wa-
ñara dogor amebũna etõñimiã, ma
amwam eõ raña bet aũra mwit añõg,
ma amwam eõ õkanakanen gamiã eow
ean wañara ijor in ani.

19 Aña kōr Jehova ñea wamiā Gott,
ma amwam edegeri aeō dogor, me
raña aeō mwit añōg, me edegeri;
20 Ma amwaimō ōebwigaga aeō
sabbath, mi nan ekei itema inimagō
ma amiā, bwa amwam tsietō bwa Aña
kōr Jehova ñea wamiā Gott.
21 Me ñabūna ñaiñaiūra rō keō ame;
re eō edegeri aeō dogor, me re eō ra-
ña aeō mwit añōg me edegeri, ñan
tsin ia eñame ion edegeri, i nan tsi-
mor eow ean; rō ōbabaka bet aeō sab-
bath. Ma A paten bwa A nim idotu
eara aeō egirow, mo ogoro aeō egi-
row a ūra eow eat etomagage.
22 Ma A tik ōredōaten beō, ma A
makur bwe dōgin egō, bwe ā nim eō
ōbabaka eow ian met eponñame, ña-
būn A ōmeata ūra eow ian mōra.
23 Ma A ōkaijoda bet beō a ūra eow
eat etomagage, bwa A nim ōberita-
gag ūra eow inimaget eponñame, mō
ōñiōñioatow ūra ean eb ana;
24 Bwina re eō edegeri aeō mwit
añōg, mō rō keō a aeō dogor, mō rō
ōbabaka aeō sabbath, me mōra ede-
geri wañara ijor in ani amebūna etō-
ñūra.
25 Ma A oija bet ūra edogor ñan eō
omo, mi imwit añōg ñana re eab tsi-
mor eow ean:
26 Ma A ōkanakanen ūra eow ean
aūra adu, bwina rō ōijōn ñabūna rō
baida ije amo bwe re nim ōd inima-
get āe, bwa A nim ōgadaqua ūra ea
etoki, bwe re nim tsietō bwa Aña kōr
Jehova.
27 ¶ Me ñagan wo nim dorer a ewak
ñea Israel, ñauwe ñait eñame, me
wo nim ūge a, Ōūge aet Temoniba
Jehova: Amiā bagadugu rō kabaka-
bakaiō bet ean ñune, ñaga re ririñ
ame ñea ebaka.
28 Bwe ñag A ōreatow ūra eat eb
ñaben A ogiten ōkaijoda beō bwe dō-
gin bwa A nim oija ūra, re āt memak
etowedūdū ñan ogoda, mi imin erō
memak ñan ebak ren, me re ere eo-
wen ina aūra wim, me re totow bait
ekadamadam eow ean aūra wim; re
ririñ bet aūra kabo obojarara ina,
me re idon aūra wim in nim eow ina
bet.
29 Ma A ūge a ūra, Ekeket etañ
ogoda ñamwarin amwa ōreita naña?
Me ñagat ā ij egen bwe Bama (ñeijin
tekei Etañ Ogoda) ea ñabūmine.
30 Me ñagan wo nim ūge a rat
ewak ñea Israel, Ōūge aet Temoniba
Jehova: Amwa ōkanakanen gamiā
tekei amiā bagadugu? ma amwa me-
quōr it dūra me gar wañara imin ñan
eimwi bwe ā nimō miowi ōkōr?
31 Me tsin ia amwa totow amiā
adu, me tsin ia amwa ōijōn ñaimiā
eman bwe re nim ōd inimaget āe,
ōten, amwa eō ōkanakanen gamiā eow
ean wamiā ijor in ani memak ea ña-
būmine? mō ōten, ā nim kidōeiō eow
itūrimiā, O ñamiā ewak ñea Israel?
Ñag A tsimor, aen ōkōr Temoniba
Jehova, ā eab kidōiō eow itūrimiā;
32 Bita ñea erig ian būriōūmiā eko
betibet woun ia aigetow: ñag amwa
ūge, Am eke gada eponñame, me epo
n amen bwieni n mūñane eb, me tsiō
itūrit *ani ñana* edabwike me epe.
33 ¶ Ñag A tsimor, aen ōkōr Temo-
niba Jehova, A nan moniba ea gamiā
eow ea' reret ebe ñaran oaio, me ebe
ñarana ā erere, me eigirow ñea ā
idon:
34 Ma A nan ōmeatan gamiā inima-
get eponñame, mō ōebwepoi gamiā
atsin eat eb ñana ā ōbabareow gamiā
aeow ean, eow ea' reret ebe ñaran
oaio, me ebe ñarana ā erere, me eigi-
row ñea ā idon;
35 Ma A nan eow gamiā ean wōt
eponñame tomagage, ma añ nan
mwaij meda, ma A nan baragageñ
gamiā me mwit añōgemiā.
36 Tekei dedeū ñag A baragageñ
amiā bagadugu me mwit añōgōra eow
ean tomagagen Ägypten, ōūga bet
ñage bwa A nan baragageñ gamiā me
mwit añōgemiā, aen ōkōr Temoniba
Jehova.
37 Ma A nan ōijōn gamiā bwa
amwam ōd ijōñit ewew *ñamana bain
hirte*, mo otow gamiā iat equōquōr in
berith;
38 Ma A nan ōekeow amen kañaba,
me ñabūna re dūra ian meō atsin
inimagemiā mō ōdereder gamiā, ma
A nan ōmeata ūra atsin eat eb ña-
bena re mek in ratequō ean, me ri
nan eō metu ean eben Israel: ma
amwa nan tsietō bwa Aña kōr Je-
hova.

39 Me ñamiã, ñea ewak ñea Israel, õũge aet Temoniba Jehova: Amwa nua kõ memak me tsiõ itũrin wamiã ijor in ani, mi imũr bet, tsin ia amwa eõ teñ kaiõt aeõ; ma amwam eõ gauwei õbabaka egõ ñea ebwigaga ean wamiã imin me ean wamiã ijor in ani.

40 Mi nan mag rat ewak ñea Israel, ri nan tsiõ Itũrũ memak ean wañara towedũdũ ñea ebwigaga, ean towedũdũn godaũn Israel, ean eb ebena, aen õkõr Temoniba Jehova; A nan ekeiduwen ũra, ma A nan pan a gamiã amiã wim, ma adamonit iqua ñana iwim me wamiã imin ñan ebwigaga.

41 Ma A nan ekeiduwen gamiã tekei ekabo obojarara, tsin ia A õmeata gamiã atsin inimaget eponñame, mõ õebwepoi gamiã atsin eat eb ñana ã õbabareow gamiã aeow ean; mi inan õebwigagaeõ eow itũrimiã ian met eponñame.

42 Ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova, tsin ia A õbabareow gamiã eow ean eben Israel, eat eb ñaben A õkaijoda beõ bwe dõgin bwa A nim oija amiã bagadugu.

43 Ma amwa nan õmarat dedemiã ñago, ma amiã makur memak ñan amwa õkanakanen gamiã eow ean; mi nan ta amiã miowi gamiã bwe dõgin amiã ibaka ñan amwa ogiten ririñ.

44 Ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova, tsin ia A ogiten makurei gamiã bwe dõgin egõ, deõ tekei dedemiã ñan ebaka, me eõ bet ekei amiã makur ñan eõ eimwi, O ñamiã ewak ñea Israel, aen õkõr Temoniba Jehova.

45 ¶ Me tik õrre amen aen Jehova, ñeijin ũge,

46 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem aeow ian medena edõgen apwijuw, mõ õkaeatu aem aeow edõgen apwijuw, mõ karai añõgin propheten in iwitsiow oigagain eben Apwijuw;

47 Me wo nim ũge a oigagain Apwijuw, Kaiõt kõ aen Jehova: Õũge aet Temoniba Jehova, Kania, A nan õte ãe inimagem, mi nan õnũet imin erõ memak ñan aditũr inimagem, mi imin erõ memak ñan ema; nan eab ima pwijet ãe ñea õpwij, mi nan kũñijow met eñame memak atsin apwijuw me etoki apwewa.

48 Me duwen memak ri nan ãt bwa Aña ñea Jehova A õpwiei; mi inan eõ abi.

49 Ma A ũge, A maraijan, Temoniba Jehova! bwõ rõ panõ mõ rõ ũge, Õten, deõ ñune ñea amen õrai eñõgen õtsiñin?

ITŨBAÑ 21.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,

2 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem ea Jerusalem, mõ õkaeatu aem ea etañ ñea ebwigaga, mõ õrai eñõgen propheten in iwitsiow eben Israel;

3 Me wo nim ũge a eben Israel, Õũge aet Temoniba Jehova: Kania, A iwitsiow auwe, ma A nan rouda waña pudutũbwit atsin ian bweren, mõ õekeow ñabũn omo me ñabũn ebaka atsin itũrũm.

4 Ma A nan õekeow ñabũn omo me ñabũn ebaka atsin itũrũm, waña pudutũbwin nan metan ian bweren in iwitsiow duwen memak atsin apwijuw me etoki apwewa:

5 Me duwen memak ri nan tsiet bwa Aña ñea Jehova A rouda waña pudutũbwit atsin ian bweren; eab gauwei redõdu ian.

6 Me ñagan wo nim anar, ñauwe ñait eñame; wo nim anar mi ijababa erũrũn ijem mõ kamwijiña ian mõra.

7 Me tsin ia rõ ũge aw, Dõgit ekeken ñaga wo anar? Wo nan ũge, Dõgit imwinen, ñag õrre; mi nat adõ memak ibũriõ, mi nan jũrũñ memak ebe, mi nan ũgõb memak anin, mi iburennana memak ri nan meroro tekei ebõk; kania, õrren, mi inan oduwen, aen õkõr Temoniba Jehova.

8 ¶ Me etik õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,

9 Ñait eñame, wo nim karai añõgin propheten, me wo nim ũge, Õũge aen Jehova: Wo nim ũge, Ipudutũbwin, ipudutũbwin, ã ogiten õrarõ mõ õearabapan;

10 Ã õrõ bwe enim abi eb memak, ã õearabapan bwe enim ekei eitsin: mõ õten, am õrig emwamwaniñ? an zepter amea ñaiũ, emiowi imin erõ memak.

11 Me ã totow bwe ã nim õearaba-
pan, bwe ã nim õbabũ eow iat ebe;
ipudutũbwin, ã ogiten õrõ, eh, ã ogi-
ten õearabapan, bwe ã nimõ ñaeow
ian bet' amen abab.
12 Ñait eñame, wo nim iõñ in ara-
nunun mi turañañ; bwe emeken ean
aeõ ñame, emeken ean prinzen in Is-
rael memak; ã totow ũra ma aeõ ña-
me ea ipudutũbwin; me ñagan wo
nim ijatow iwugagam.
13 Bwe ã õij eb bwõ õten; mi nan
õten ie eko edabwike n irer ñamana ã
miowi? aen õkõr Temoniba Jehova.
14 Me ñagan wo nim karai añõgin
propheten, ñauwe ñait eñame, me wo
nim iba bem; me ã nim eke aiju-
wõri karakaruwõrin ijatowõnet ipu-
dutũbwin, ñarana ipudutũbwin ñaran
õkama an witõ; ei õkõr pudutũbwin
in ñea oaio ñea ema eow ean witen,
ñaran emetu ian aũra rum.
15 A gadõge mwit ipudutũbwin in
iwitsiow men aũra wak memak, bwe
enimõ eadõ bũriõũra, me enim abab
õraijedueõra: ama maraijan! ã ririñ
tekei ñea itsin, ã õrõ mwin bwe bait
abab.
16 Wo nimõ õebwepoiuw, naña kõ
edamarũm; wo nim õtatew ian obwet
ubo n ake, me wo nimõ naña eda-
mauw: wo naña ino eimwi aw.
17 Ma Aña A nan ibwiba bet beõ,
mo otoki damadamũ: Aña ñea Jeho-
va A pan ñune.
18 ¶ Me tik õrre ame aen Jehova,
ñeijin ũge,
19 Ñauwe ñait eñame, wo nim õme-
ata aro emedena ian mem, bwe wõn
pudutũbwin uea n Babylon enim õrre
eow ian; aro aeõg ma ar ta ñaũn eat
eb aeben: me wo nimõ wemai etañ
emwarin, me wo nimõ eare wemat
atsin inũmwit emedena aeow eat te-
kawa.
20 Bita emedena ñea ipudutũbwin
enim õrre eow ian wo nimõ ñaeow
Rabba ñea aũra tekawa ibwibwin
Ammon, me *emedena ñea ion* ea dei
Juda ñabũn i Jerusalem ñea ã ororai.
21 Bwe uea n Babylon õweijo ino
õmwiñ emedena, inũmwit emedena
ñana aro, bwe enim kaiwa eat õra-
ran mwin wõn dobonara; õ ũdõt te-
raphim, a aia aãt imin gõgõrõ.

22 Akaiwan Jerusalem emek eat
damarũmin, bwe e nimõ gadeijida
dõbain paba oror, bwe ã nimõ ead
imwi n pat abab, me ewarewar in
aeuwak, me ñaeow dõbain paba oror
itañin metoror in iwitsiow, mõ kepo
towedũdũ, mõ kei turris in ake.
23 Mi nan ekei ekaiwa eko woun
ian mõra, ñabũna rõ õrai eñõgen
schwõr a ũra: me ã õmaran aũra iba-
ka, bwe ã nim iba ũra.
24 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Ñaga ã õmaran amiã dũra,
ñaga ã õmeata amiã ibaka, iat deden
ñea ã õmeata amiã dũra ean eow ean
amiã makur memak; ñaga ã õmaran
gamiã, inan ibaeõn gamiã ebe.
25 ¶ Me ñauwe, O amen ibaka ion,
auwe ñea wo ma eow ean witõm,
auwe ñea uea n Israel, auwe ñea õr-
ren am bũm, mõ õeõgidaen gaim bwe
dõgin am dũra ñea magin,
26 Õũge aet Temoniba Jehova: Ea-
tow kõ aquam ñea mitra me totu
wam krone; eab gauwei eõũga: oogo-
da kõ ñea ejõñ, mõ õijõñ ñea ogoda.
27 A nan õraijedu mõ õraijedu; me
eab gauwei eõũga, ea an õrre Amea
ñea eiwin a bitune, ma A nan oija.
28 ¶ Me ñauwe, ñait eñame, wo
nim karai añõgiu propheten, me wo
nim ũge, Õũge aet Temoniba Jehova
ñeijin añõget ibwibwin Ammon, ma
añõgen õbabakaeõra, me wo nim ũge,
A aridat ipudutũbwin, ñarana ipudu-
tũbwin, ã pwidũpwidi ian obwet abab,
bwe enim õmamag eb bwe enim ekei
eitsin:
29 Me ñaga re ãt bita ñea eko woun
bwe dõgũm, me ekaiwa n tabaite aw,
bwe re nim õmequõratow auwe ean
tereõra ñabũn ebaka, ñabũna re ma
eow eat iwitõ, ñabũn õrren aũra
ibũm, ñan õeõgidaen gaiũra bwe dõ-
gin aũra dũra ñana magin.
30 Õredõatu kõ ian bweren. A nan
mwit añõgõm mõ õbabakaiw eow eat
etañ ino wo rig eow ean, eat etañ ino
wo pudu ean.
31 Ma A nan idotu eam aeõ dama-
dam, ma A nan jijiwõnuw ãe n egi-
rowũ; ma A nan totu auwe ian bet'
eñame ñabũn etiritir, ñabũna rõ man
ia rõ õekeow imin.
32 Wo nan ek'auwe ewenãe; aram

nan mek ijugagait eb; ã eab gauwei
õmamaranuw; bwa Aña ñea Jehova
A ogiten pan.

ITŨBAÑ 22.

ME tik õrre ame aen Jehova, ñei-
jin ũge,
2 Ñauwe, ñait eñame, õten, wo nim
õbabaka tekawa ñea õõkae era, wo
nim õbabaka? me wo nim õmeata a
wõn imin ñea eimwi bwe ã nimõ mi-
owi õkõr.
3 Me wo nim ũge, Õũge aet Temo-
niba Jehova: Ñauwe tekawa ñea wo
õõkae era ijugagaim, bwe enim õrre
am daę ñea wo ririñ ijor in ani n
iwitsiow auwe mõ õkanakanenuw
ean!
4 Ã panuw bwe wo dũra eow eat
era ñana wo õõkae, me wo kanaka-
netow ean wam ijor in ani ñana wo
ririñ; me wo ririñ am bũm bwe re
nim tũren aw, me wo baiweten bet
am obweni; me ñagan A totow auwe
bwi imin in õbabaka eow ian met
eponñame, me eñõgen õtsiñin ea eb
memak.
5 Ri nan owiduw ñabũn etũren me
ñabũn ogoeow, ñauwe ñea ã õkanaka-
nen egõm, ñauwe ñea ouwak am ea-
rearũõ.
6 Kania, prinzen in Israel re mek
iam in õõkae era tekei waiora me-
mak.
7 Re eõ ekeiduwet etõñũra mi inõra
iam; rõ wairai eratequõ eow iam; rõ
õmamado eoniñ ñabũn ema etõñũra
me ãn ñabũn eman agõra eow iam.
8 Wo miowi waña min ñan ebwiga-
ga, me wo ijababa waña sabbath.
9 Emek iam eñame ñabũna re eõ
toki n õnanũmwi n õõkae era; me re
jeiji eat etowedũdũ iam; re ririñ eme-
quõr it dũra iam.
10 Rõ õmeata baibait etõñũra ñan
eimwi bwe ã nim ewewin iam; rõ õi-
jõñ ãn ñea emek anbwedũbwet eow
iam.
11 Mi ion eririñ imin ñea eimwi bwe
ã nimõ miowi õkõr ea agen aranon;
mi ion õkanakanen agen ñain in me-
quõr it dũra ea, mi ion õijõñ etsin in
ãn ñea ñait etõñin eow iam.
12 Re barũ geld in õõkae era iam;
wo barũ kamarũmwin geld ma an ña-
beda wam imin, me wo õmamado
aranom eat ebarũ wañara imin in
oroe ũra, me wo mejiõnõ, aen õkõr
Temoniba Jehova.
13 ¶ Me ñagan, kania, A iba beõ
bwe dõgin ebakin wam imin ñana wo
kona eow iat ibaka, me ean am õõkae
era iam.
14 Õten, wo kona n ijen bũriõũm,
õa ã kona n ooaio bem eat ibũm ñan
A nan õeõgida gaim ean? Aña ñea
Jehova A ogiten õpan, ma A nan ri-
riñ.
15 Ma A nan õberitagag iow auwe
inimaget eponñame, mõ õñiõñioatow
auwe ean mũñana eb; ma A nan õe-
keow atsin iam am kanakanenõ.
16 Mi nan ta auwe eõbabakaiw, ian
met eponñame; me wo nan tsietõ
bwa Aña kõr Jehova.
17 Me tik õrre ame aen Jehova,
ñeijin ũge,
18 Ñait eñame, rat ewak ñea Israel
ũrañet emarañata ian meõ: ũra me-
mak doborage me tsiribout me debi-
tsi me epengato, iat eñat ãe; mũ ũra
bwijat silber.
19 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Ñag amiã memak amwa
eken gamiã emarañata, kania, A nan
õebwepoi iow gamiã ijugagain Jeru-
salem.
20 Tekei eñame ia rõ õebwepoi sil-
ber me eborage me debitsi me epen-
gato me tsiribout eow iat eñat ãe,
me tsim iow iat ãe n gatar; õũga bet
aeõ nan õebwepoi gamiã ian aeõ egi-
row ma aeõ damadam, ma A nan
ñaeow gamiã ina, mõ õtar gamiã.
21 Eh, A nan õebwepoi gamiã me
tsim gamiã eow ean ãe in egirowũ,
mi inan õtar gamiã eow ian.
22 Tekei silber ia ã õtar iow iat
eñat ãe, nan õũga bet õtaremiã eow
ian; ma amwa nan tsietõ bwa Aña
Jehova ñea A idotu egirowũ eamiã.
23 ¶ Me tik õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
24 Ñait eñame, wo nim ũge a, Ñau-
we eb ñabena ã eõ õdereder, ñabena
weron eõ pudu ean eat ibũm in egi-
row.
25 Etsimine aũra gagoda propheten
in ian, ñea tekei leon ñea oruõr ñea
õnũen uwadan: õ õnũen anit eñame; e

barũ imin memak mi imin ñan ouwak
pũmwen; rõ õebak ãn ñabũn eman
agõra ian.
26 Ñabũna priester in re ijababa
aeõ dogor, mõ rõ õkanakanen waña
min ñan ebwigaga; re eõ õekae mũ-
ñan omo me mũñan ebaka, me re eõ
wereri a eñame tsieten bit eõ dereder
me bit edereder, me re ewewin mõra
ea waña sabbath, me ã õbabaka eow
Aña inimagõra.
27 Prinzen ñabũn ian tekei ũra
wõlfe ñabũna rõ õreit õnũen uwada-
ra; eat õõkae era, me eat õekeow anit
eñame, bwe re nimõ kona imin iat eõ
eimwi.
28 Ñabũna propheten rõ õbidõn ũra
erobu, eat aia imin ñea eko woun, me
ekaiwa n tabaite ea ũra, ñaga rõ
ũge, Õũge aet Temoniba Jehova, me
eko betibet Jehova ie edorer.
29 Amen ean eb ia ro oroe eñame,
me ra abab ñame; eh, rõ õmamado
ñabũn eko emit duwõra, me ñabũn
õga bũriõũra, me ro wairai eratequõ.
30 Ma A õnani eñame iot atsin ini-
magõra ñea enimõ ririñ eoror, me
weijo ean baũit oror ian meõ bwe dõ-
git eñame bwa A nim eõ ijababa, me
eko eñame ia A ãt.
31 Me ñagan A idotuen eara õañan
bũriõ; A õekeowõn ũra ãe ñea egi-
rowũ: A õreatow animwen tũbũra de-
deũra, aen õkõr Temoniba Jehova.

ITŨBAÑ 23.

ME tik õrre aen Jehova itũrũ, ñei-
jin ũge,
2 Ñait eñame, arumet ãn ñago ña-
rumena ñait ãn ñea ta aiquen:
3 Ma ar mequõr it dũra i Ägypten;
ar mequõr it dũra ean aũrõr bũm in
oniñ in ãn: ã õbõg itũrõr eow ina, me
ã barabarũ barrõrõr in gibono.
4 Eget ãita ebowab bwe Ohola, me
eget ãita etsin bwe Oholiba: mũ ũrõri-
en waña, mo opudu ñaiũrõr eman me
ñaiũrõr ãn. Ma añõgen egõrõr, Ohola
ei Samaria (ñeijin tekei An Wak),
me Oholiba ei Jerusalem (ñeijin tekei
Aeõ Wak emek ian).
5 Me Ohola emequõr it dũra ñag ei
waña; me e ebon õkõr amebũna amen
etõbwe, ñabũna dei Assyria ñabũn
aranon,
6 Ñabũna re edua ekarawin atsita-
ba, ñabũn amen mwit añõg me temo-
niba, ñabũna dedemaro ñabũn omo
aiaeõra, ñabũn amen gõr animwen
pferde.
7 Me ãita emequõr it dũra ea eñame
ñabũn amen Assyria ñabũn omo aiae-
õra, me ñabũn e ebon ũra, mõ õkana-
kanen ñei eow ean wañara ijor in ani
memak.
8 Me e eõ bet erowi an mequõr it
dũra atsin ean bũmin Ägypten; bwe
re mequõr it dũra ea ean an bũm in
oniñ in ãn, me re barabarũ barran in
gibono: me re idotu aũra mequõr it
dũra ean.
9 Me ñagan A totuen ñei ian bõra
ñabũna amen etõbwe, aeow ian bet'
dei Assyria ñabũn õ õreit ebon.
10 Rõ õmeata an eõ bõñõbõñe du-
wen: re iba ñain ñabũna eman, me
ñain ñabũna ãn, me ra abiõt ipudutũ-
bwin: me ekeijiet eg in kidõdõ ini-
maget ãn; bwe rõ õeõgida gain.
11 Me ãita etsin ñea Oholiba ãt
ñune, me ebaka eken an mwamwa-
niñ ea ãita, me ean an mequõr it
dũra ñan ebak eken ea an mequõr it
dũra ãita etsin.
12 E ebot dei Assyria ñabũn amen
mwit añõg me temoniba, ñabũn ara-
non, ñabũna re edua ekarawin ñana
magit omo, ñabũn amen gõr animwen
pferde, ñabũna dedemaro memak
ñabũn omo aiaeõra.
13 Ma A ãt ñaga ã õkanakanen;
ũrõr aeõg ar õd iat emedena ñea ta
aiquen.
14 Me ãita oouwak an mequõr it
dũra; bwe e ãt dedemaro ñabũna re
eare tamneiũra ean ororit ewak, ñana
tamneit dei Chaldea, ñan õmwirara
eareãn,
15 Ñabũna ro quarai egadiben, ña-
bũn etsimine aquõra ñan ekekae men,
ñabũn aiaeõra tekei prinzen, tekei
arũmit dei Babylon i Chaldea, eb ña-
bena ro pudu ean.
16 Me ñag õ õren ãt mũñana tam-
neiũra e eboten ũra, mõ õ õijõten an
ñame ea ũra eow i Chaldea.
17 Ma amebũna dei Babylon rõ õni
iowen eat etañ in mwamwaniñ, mõ rõ
õkanakanetow ean aũra mequõr it
dũra, mõ õ kanakanetowen itũrũra,

me eiwidõ bũriõũt atsin itũrũra me eõ eboten ũra.
18 Mõ õ õmeata an mequõr it dũra, mõ õmeata bet an eõ bõñõbõñe rabatan iat deden ñune: me eiwidõn bũriõ atsin itũrin, ma A eõ ãeñien, tekei aeõ õekae bũriõ atsin itũrit ãita etsin.
19 Mo o oouwak bet an mequõr it dũra, in õmaran an bũm in oniñ in ãn, ñan e mequõr it dũra ean eat eb ñaben Ägypten.
20 Me e ebon wañara amen etõbwe, ñabũna bait duwõra tekei bait duwet esel, me ret' duwõra tekei ret' duwen pferd.
21 Me wo õmaran am teñ mequõr it dũra ean am bũm in oniñ in ãn, ñaga dei Ägypten re barabaru barram bwe dõgin itũm in oniñ in ãn iat deden ñune.
22 ¶ Me ñagan, Oholiba, õũge aet Temoniba Jehova: Kania, A nan õweijorat amen ebonuw bwe re nim iwitsiow auwe, ñabũna bũriõũm eiwidõ atsin eara me eõ ebon ũra, ma A nan õrean ũra bwe re nim iwitsiow auwe eat erũrũm memak;
23 Ñabũna dei Babylon me dei Chaldea memak, me dei Pekod, me Soa, me Koa, me dei Assyria memak epo a ũra; ñabũna dedemaro ñabũn omo aiaeõra, ñabũn amen mwit añõg me temoniba, me prinzen me eñame ñabũn õkaganado, ñabũna rõ gõr animwen pferde.
24 Me ri nan õrre n iwitsiow auwe me chariot, me wagen, me ekabiroro, me eponñame; mi nan gadeijida ũra n iwitsiow auwe me schilde ñan oniñ, me schilde ñan ouwak, me eweũi eat erũrũm memak: ma A nan oija ũra mwiten añõgõm, me ri nan mwit añõgõm tekei aũra mwit añõg in õeõgida egae.
25 Ma A nan õweijoran aeõ baran in iwitsiow auwe, me ri nan õgõg dedet itiritir ea aw; ri nan barũ bodũm mi ijũñõm mõ õbũ eanuaw; me ñabũna iquiqũm ri nan pudu eat ipudũtũbwin: ri nan iba ñaim eman me ñaim ãn; me ãe nan õnũen ñabũna iquiqũm.
26 Me ri nan odoidan eam bet am karawin, mõ õbũ eanuaw bain õdadabũkem ñan omo.
27 Ma A nan otoki am mwamwaniñ atsin itũrũm, ma am toreda ñana wo õtsin eat eb ñaben Ägypten eat deden ñune; me wo nan eõ gauwei tata mem ea ũra, me eõ gauwei õmamaran bet Ägypten.
28 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova: Kania, A nan totu auwe ian bõra ñabũna wo miowi ũra, aeow ian bõra ñabũn eiwidõ bũriõũm atsin itũrũra me eõ ebon ũra:
29 Me ri nan õgõg dedet añ ea aw, me ri nan barũ quan am makur memak mõ õbũ eanuaw, me erowiow auwe ñag eko bõñeãm ma am karawin; mi inan õmeata am eõ bõñe duwõm ean am mequõr it dũra, ñan am mwamwaniñ ma am widũmwa.
30 Inan ririñ aw mũñane imin, bwina wo nuaw me mequõr it dũra me gar deden heiden, mõ õkanakanenuw eow ean wañara ijor in ani.
31 Wo dũgidugo ian medenat ãita edũm; me ñagan A nan totu ian bem am wũr in eren.
32 Õũge aet Temoniba Jehova: Wo nim eren ian an wũr ãita edũm, iwũr ñaran eraquõ mo ouwak: mi inan owiduw me miowuw; ouwak õañan.
33 Inan oquenõnuw emañi me eroe, mi iwũr ñarana imwitõñ me egadaqua, ma an wũr ãita edũm Samaria.
34 Wo nan eren ian mõ õmag õañan, me wo nan mama baõin, me wo nan mwimwitedu itũm: Aña ñea Temoniba Jehova, A ogiten õpan.
35 Me ñagan õũge aet Temoniba Jehova: Ñaga wo mejiõnõ, me ñaeow Aña iruwũm, we nan õbabũ am mwamwaniñ ma am mequõr it dũra.
36 ¶ Mi Jehova tik ũge ame: Ñait eñame, wo nim õbabaka Ohola me Oholiba? wo nim õmeata a ũrõr wañarõr imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr.
37 Bwa ar mequõr it dũra, me era emek ian bõrõr, ma ar mequõr it dũra ea wañarõr ijor in ani; ma ar õijõn bet ñaiũrõr ñabũn ar õrig ame bwe re nim õd inimaget ãe ea ũra bwe ã nim õmwaneow ũra.
38 Ma ar ririñ bet ñune ame: ar õkanakanen maneabũ ñea ebwigaga ean bet ñabũmina, mi ijababa aeõ sabbath.

39 Me ñag ar ogiten abi ñaiũrõr
bwe wimen wañarõr ijor in ani, ar
õrre bet ean ñabũmina eow ean mane-
abũ ñea ebwigaga bwa arũm õkana-
kanen; me, kania, ñaiune kõr dede-
ũrõr ian maneabũ.
40 Me ñaiune bet, amwa õijõt
eñame me emwit eñame bwe re nim
õrre atsin ogoeow: ñabũna ã õijõn a
ũra amen kanuaw añõg; me, kania, rõ
õrren: me ñauwe wo go ian obwõra,
me wo rotumei mem, me wo õmamo-
õnuw bain õdadabũkem;
41 Me wo megeda iat bett ñaran
ouwak, me tisch ñarana ã gadauw
eow itañin, ñarana wo õeõgida ian
wimõ ñan obojarara me waña eir.
42 Me eiñõñit epo ion ñea ouwak
ñea emek iat iow emek itũrin: me rõ
õreat amen mañi atsin eat etoma-
gage, me eñame ñabũn ta eñame kõr;
me re totu a bõra reijet ebe, mõ rõ
quaeõn ũra krone.
43 Ma A pan añõget ãita ñea ãini-
mwen mequõr it dũra atsin ñago, ma
A ũge, Ri nan mequõr it dũra ea
ãita, me ñei nan mequõr it dũra ea
ũra.
44 Me re metu a tekei metu añet
ãinimwen te toreda: me re metu a
Ohola me Oholiba, ñarumena ãini-
mwen mwamwaniñ, iat deden ñuṇe.
45 ¶ Me eñame ñabũn omo ri nan
mwit añõgõrõr eat imwit añõg in
õeõgida gain aget eñame ñea õmwa-
mwaniñ, mõ õeõgida gait ãn ñabũna
rõ õõkae era; bwin ũrõr ãinimwen
mwamwaniñ, me etsimine era ian
bõrõr.
46 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
A nan ota eponñame bwe re nim iwi-
tsiow ũrõr, me totow ũrõr bwe ã nim
õñiõñioan ũrõr me wuromwi ũrõr.
47 Me eponñame nan tamwitõn ũrõr
epe, ma abiõn ũrõr ipudutũbwin; ri
nan abi ñaiũrõr eman me ñaiũrõr ãn,
me jiṇiow aũrõr wak.
48 Õũga dedeũ n otoki emwamwa-
niñ atsin eat eb, bwe ãn memak re
nim kereri me eõ gar am mwamwa-
niñ.
49 Me ri nan õeõgida gaimũrõr
ñan pũmwen amũrõr mwamwaniñ,
ma amwar nan õbabũ idũra ñana
ḅain wamũrõr ijor in ani: ma amwar
nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova ñea
wamũrõr Gott.

ITŨBAÑ 24.

ME tik õrren aen Jehova itũrũ
ean quadot obweni, ean quitain
maraman, ean abũmita bũmin bita
maraman, ñeijin ũge,
2 Ñait eñame, wo nimõ eare eget
ibũm ñabũmine, ñea ñabũmine kõr:
uea n Babylon õrre eow itañin Jeru-
salem ean ñabũmine bet.
3 Me wo nim õrai eñõgen õtsiñin
ea ewak ñea õkañaba, me wo nim ũge
a ũra, Õũge aet Temoniba Jehova:
Wo nim õeõgida epat ñaran ouwak,
õeõgida kõ, mi idotu bet ebõk ian;
4 Me wo nimõ õepoi emaen õañan
ñan ian, ñan omo memak, ñana weka-
ñan mo oden-ben; wo nim oquenõt
erõ ñan omo.
5 Wo nimõ barũ ñea omo atsin
inimaget schafe, me ewenãe bet epo-
win bwe bait erõ ñan ijõñit epat;
mõ õtar õkõr; eh, ã nim õtar erõ
eow ian.
6 ¶ Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Nat agada gait tekawa ñea
õõkae era, ñea epat ñaran ouwak
ñarana aran ñana mwareren emek
ian, me eitsiõk meta arat atsin ian!
õmeata kõ baõin memak; ã nim eõ
kaiwai.
7 Bwa aran emek ian; õ ñaeow ani-
mwet epe ñaran ereab; e eõ idotu
añe, bwe enimõ bõñeõn badetsit
emwarere:
8 Ñag i nan õmeata itiritir bwe
enim õeõgida egae, ma A ñaeow aran
eat epe ñaran ereab, bwe ã nim eõ
bõñõbõñe.
9 Me ñagan õũge aet Temoniba Je-
hova: Nat agada gait tekawa ñea
õõkae era! ma A nan oogoda bet ewe-
dũdũ.
10 Õewedũdũ kõ ewenãe, õteda kõ
ãe, õtar kõ duwen, mõ õrõg renõ,
me enim õñijũñijũñ erõ.
11 Mi imũr wo nimõ ñaeow animwet
kohlen in ãe me eko õañan, bwe enim
kũñijow, me enim õñ boragen, me
enim etar kanakanenin, bwe ã nimõ
õekeow raran ñana mwareren.
12 Te ei õeago ñei eow eat emakur
oaio: me eõ meta bet raran ñan ou-

wak atsin ian; *eõ meta aran* eow eat
ãe.
13 Emwamwaniñ emek ian am ka-
nakanenõ: ñag A ogiten teñ õdere-
deruw me wo eõ dereder, inan eab
gauwei õderederuw atsin ean am ka-
nakanenõ, ea ogoroen aeõ egirow eam
eow Itũrũ.
14 Aña ñea Jehova A ogiten õpan
mõ ũge: Nan õrre, ma A nan ririñ; A
nan eab õredõan, ma A nan eab ka-
nanoañei, ma A nan eab õekae bũriõ;
A nan õbabakaiw tekei dedem me-
mak, mi tekei am makur memak, aen
õkõr Temoniba Jehova.
15 ¶ Me tik õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
16 Ñait eñame, kania, A nan onu-
aiw ãita ñea ã auwã eow ian mem
atsin itũrũm ian ta aiquet irer: me
wo nim eõ karaququõ, me wo nim eõ
iõñ, me enim eõ kaedu renimem.
17 Wo nim anar, mi ijen-gom; wo
nim eõ karaququei ñabũn ema; wo
nim quõr eow eam aquam, me totu
wam schuhe ean nanam, me eõ bõñe
batem, me wo nim eõ jeiji atsin itũrit
eñame.
18 Ma A dorer a eñame ñag eorata;
me emat ãita agõ antsiemerin ñabũ-
mina; me ñag eorata, A edegeri eñõg
ñeijina ã pan ame.
19 ¶ Me eñame rõ ũge ame, Õten,
wo eõ pan a gama mũñane bwe
ekeken woun, ñaga wo ririñ deden
ñune?
20. Ma A ũge a ũra, Õrre aen Jeho-
va itũrũ, ñeijin ũge,
21 Wo nim ũge a ewak ñea Israel,
Õũge aet Temoniba Jehova: Kania,
A nan õkanakanen maneabũ ñea
ebwigaga, ñea gagodaũn waiomiã,
ñea imin ñea ã ãeñ iow ian memiã,
ñea ã quedei iow itũrin animiã; me
ñaimiã eman, me ñaimiã ãn ñabũn
amwa erowi ũra ri nan pudu eat ipu-
dutũbwin.
22 Ma amwa nan gar deden ñea A
ogiten ririñ: amwa nan eab bõñe ba-
temiã, ma amwa nan eab kõ ijeiji
atsin itũrit eñame.
23 Ma aquamiã nan mek ean tũbwi-
miã, me wamiã schuhe ean nanamiã:
amwa nan eab karaququõ ma amwa
nan eab iõñ; ma amwa nan rodujow
inimagen amiã ibaka, ma amwa nat
dairinaija ion bwe dõgin ion.
24 Hesekiel nan ekei itema ea ga-
ıniã eat deden ñune; ma amwaimõ
gar deden memak bita ñea A ogiten
ririñ: tsin iõ õrre deden ñune, amwa
nan tsietõ bwa Aña kõr Temoniba
Jehova.
25 Me ñauwe, ñait eñame, õten, deõ
ñaiune deden ñea A nan barũ eñõra n
tsimor ñan oaio atsin itũrũra eow ean,
ñea wañara imin in otota ñea re ibi-
bõki ean, ñea imin ñea ã aũwa eow
ian mõra, ñea bũriõũra ta daiñ, me
ñaiũra eman me ñaiũra ãn,
26 Bwe enim õrre eow itũrũm ñea
õgõrõwõñ ean ñabũmina, bwi ijũñõm
enim kaiõt?
27 Nan eadõ mwim ean ñabũmina
ea amea ñea õgõrõwõñ, me wo nat
dorer, me wo nim eõ quõr mwim: me
wo nan eke auwe itema ea ũra iat de-
den ñune; me ri nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova.

ITŨBAÑ 25.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem
ea ibwibwin Ammon, mõ karai añõ-
gin propheten in iwitsiow ũra:
3 Me wo nim ũge a ibwibwin Am-
mon, Amwam kaiõt aet Temoniba
Jehova: Õũge aet Temoniba Jehova,
Ñaga wo ũge, Ñaija, ea maneabũ ñea
ebwigaga, ñaga ã õkanakanen; mi
iwitsiow eben Israel, ñaga ã õgada-
qua; mi iwitsiow ewak ñea Juda, ña-
ga re nuaw it denigae;
4 Me ñagan, kania, A totow auwe
ea amen apoe bwe re nim eke ũbwiõ-
ra, me ri nan ririñ eñõra ñana ewak
dedegai eam, me ririñ bet eñõra n
mek eam; ri nan õn quam, me nim
wam kimama.
5 Ma A nan ririñ Rabba me eke
eñat kamele n ijeiji, mi ibwibwin
Ammon bwe eñat schafe n mequõr:
ma amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Je-
hova.
6 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Ñaga wo iba bem, mi ijor ijõñ, mi
ibibõki n kawiduemin eow ian bũriõ-
ũm memak bwe dõgin eben Israel;
7 Kania, A ere beõ aw, ma A nan

totow auwe bwi imin in paba ea epon-
ñame; ma A nan eatow gamiã inima-
get etebinñame, mõ õekeowuw atsin
ean mũñana eb: A nan õmaguw; me
wo nan tsiet bwa Aña kõr Jehova.
8 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaga dei Moab me dei Seir rõ ũge,
Kania, ewak ñea Juda tekei eponña-
me memak;
9 Kania, A nan baida erũrũn Moab
atsin eat tekawa, atsin ean kawan
ñan emek ean mwiten, ñan amot eb,
ñana Beth-Jesimoth, me Baal-Meon,
me Kirjathaim,
10 Ea amen apoe, bwe re nim õrre
mi iwitsiow ibwibwin Ammon; ma A
nan totow ũra bwe re nim eke ũra
aũra ñame, bwe ã nim eõ õmamarat
ibwibwin Ammon inimaget eponña-
me:
11 Ma A nan õeõgida gait dei Mo-
ab; me ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova.
12 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaga dei Edom re iwitsiow rat ewak
ñea Juda mõ õeõgida gaiũra, mo oou-
wak aũra dũra ea ũra, me pũmwe
aũra dũra;
13 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova, A nan ere beõ a Edom, mõ
õraijiow eñame mi imin gõgõrõ atsin
ean; ma A nan õgadaqua atsin The-
man; ri nan pudu eat ipudutũbwin
me toki i Dedan.
14 Ma A nan õmequõran waña bait
õeõgida egae ean Edom eow ian ben
aeõ ñame ñabũna Israel; me ri nan
ririñ deden aeõ egirow ma aeõ dama-
dan i Edom; me ri nan tsiet waña
imin in õeõgida egae, aen õkõr Temo-
niba Jehova.
15 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaga dei Philistia rõ õgõg dedet
ipũmwe ibaka, mõ õeõgida egae ean
aũra añ ian bariõũra n teñ õekeow
barũõra ñea eko tokin;
16 Õũge aet Temoniba Jehova, Ka-
nia, A nan ere beõ ea dei Philistia,
me eatow ñabũna dei Krethe, mõ õe-
keow iquiquin amen itañit ijited.
17 Ma A nan õeõgida gaiũra ñabũn
oaio me baragageñ ũra iat egirow:
me ri nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova,
tsin ia A õmequõran bait õeõgida
egae eara.

ITŨBAÑ 26.

ME ean quita ma aiquenit obweni,
ean adamonin bũmin bita ma-
raman, õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, ñaga Tyrus edorer
in iwitsiow Jerusalem, mõ ũge, Õten,
ã ijababaet ãita ñea wõt eponñame
metoror; e iwidõ ame: A nan oqueti-
rõ, ñaga ã ijababa ãita:
3 Me ñagan õũge aen Jehova, Ka-
nia, A iwitsiow auwe, ñauwe Tyrus,
ma A nan ota eponñame ñabũn ebak
bwe re nim iwitsiow auwe, tekei ema-
go io ota añanin.
4 Ri nan ijababa ororin Tyrus, mõ
õmeiwatu turris in memak: ma A
nan wiwida mwareret atsin ean, me
ririñ me eke epe ñaran eko imin ean.
5 Nan ekei etañ in eadiow iw iju-
gagait ijited; bwa A ogiten õpan,
aen õkõr Temoniba Jehova: mi nan
ekei õañat epaba itũrit eponñame.
6 Me ri nan abiõt ipudutũbwin ñait
ãn ñabũna re mek eat etañ in kiãõ:
me ri nan tsietõ bwa Aña kõr Je-
hova.
7 ¶ Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Kania, A nan õrean Nebukadnezar
ñea uea n Babylon ea Tyrus, ñea wa-
ñara uea uea, atsin apwewa, me
pferde, me chariot, ma amen gõr ani-
mwen pferde, me etar in ake, me
eñame ñabũn ebak.
8 I nan abi ñaim ñabũna ãn eow
eat etañ in kiãõ eow eat ipudutũ-
bwin; mi i nan weijida turris in ake n
iwitsiow auwe, mõ kepo eweduũdũ n
iwitsiow auwe, mõ õbũida schilde
oniñ in iwitsiow auwe.
9 Mi i nan ñaeow wõn imin in paba
oror itañin ororũm in iwitsiow auwe,
mi ijababa wam turris memak eow
ean an eta.
10 Me ñag ebak õkõr wõn pferde,
mwareren nanõra nan bõñeidujow
auwe: nan ruwiruwõ ororũm eow
ean pakapakit amen gõr animwen
pferde, me wagen, me chariot, ñana
re metu inimen ororũm, tekei eñame
ia re metu iat tekawa eow ino õba-
koro ororin.
11 I nan õmamag ian medenam in
jorgageñõn ian nanan wõn pferde;
i nan abiõt ipudutũbwin am ñame;

me wam ijor ñan oaio nan meiwedu
añe.
12 Ri nan iwid baibaim memak me
eke ōañat epaba, mi iwid wam imin
in row-iow me eke imin in kona; me
ri nan ōmeiwatu ororūm memak, mi
ijababa wakūm ñan omo; me ri nan
eatow apem me dabwikem me mwa-
rerem ijugagait ijited.
13 Ma A nan otoki nōñin am riañ;
inan eab gauwei kaiōt nōñin wam
harfen.
14 Ma A nan ririñuw me eke auwe
epe ñaran eko imin ean; wo nan ek'-
auwe etañ in eadiow iw; inan eō gau-
wei weijida auwe: bwa A ogiten
ōpan, Aña ñea Jehova, aen ōkōr Te-
moniba Jehova.
15 ¶ Ōūge aet Temoniba Jehova ea
Tyrus: Ōten, eab ruwiruwō inseln
eow ean pakin am pudu, tsin ia ra
ananu ñabūna rō ūne, tsin ia ā ririñ
enemama iam?
16 Me prinzen in imago memak ri
nan edun ian wañara tron, me ñaina
gawidōra, mo ouda aūra karawin ñan
etsimine ikirira ean: ri nan edua erō-
raō in miow; ri nan megeda añe, me
ri nan rōraō bet eat sekunde aeowe-
aeow, me erita n inuwowi bwe dō-
gūm.
17 Me ri nan ōbūida ekaraququō
bwe dōgūm, me ri nan ūge aw, A
ijababawen, ñauwe ñea amen imago
emekanuw, ñea tekawa ñea ōkagana-
do, auwe ñea wo oaio imago, ei me
ñamen, ñabūna re ririñ deden ñea ri
nan miow memak ñabūna rō ōrre a
ūra!
18 Ri nan rōraō inseln eow ean am
būm in pudu; eh, ri nan miow ōkōr
inseln ñan emek imago eow ean am
nuaw.
19 Bwō ūge aet Temoniba Jehova:
Tsin ia A ririñuw me ek'auwe tekawa
ñea ōgadaqua, ñea tekei tekawa ñana
ā eō mekan; tsin ia ā ota ijited eam,
me tsin ia ijited ñan ouwak ōbōñeidu-
jow auwe;
20 A nan oijedu auwe epo a ūra ña-
būna ro rodu iat ijūb ea eñame ñabūna
ñago me ñago, me ñaeow auwe ijōñit
emwarere ino ogomedujow, eat etañ
ñan ōgadaqua atsin ñago me ñago,
epo a ūra ñabūna ro rodu iat ijūb, bwe
ā nim eō gauwei mekanuw; ma A nan
ñaeow emo ūbwiōra ñabūna re tsimor;
21 Ma A nan ririñuw me ek'auwe
imin in kamiow, mi nan ekeow auwe:
me tsin ia ā ōnaniw, ā eab gauwei
ātuw, aen ōkōr Temoniba Jehova.

ITŪBAÑ 27.

ME tik ōrre aen Jehova itūrū, ñei-
jin ūge,
2 Me ñauwe, ñait eñame, wo nim
ōbūida ekaraququō bwe dōgin Tyrus:
3 Me wo nim ūge a Tyrus, O auwe
ñea wo mek eat etañ metu imago,
ñea wañara amen erow eponñame ea
inseln ñan ebak, ōūge aet Temoniba
Jehova: O Tyrus, wo ūge, Aña magit
omo aiaeō.
4 Mwitem emek ijugagait emago;
ñabūn amen weiuw ro ogoro amom.
5 Re ririñ ram atsin eat edabwike
ñana cypressen in Senir; re barū
zedern atsin Libanon me ririñ de-
neañūm.
6 Re ririñ pweduam atsin ean eichen
in Basan; me re ririñ bankūm atsin
ean ebur ñana ā ōereribe a edabwike
ñana buxus, atsin eat inseln ñana
Chittim.
7 Linon ñan omo ñan etsimine iki-
rira ean atsin Ägypten' batsim, bwe
enim ekei wam āñiden; am wak ei
atsitaba me mwiraro atsin eat inseln
ñana Elisa.
8 Wam amen pwedua ñabūn amen
Sidon ma Arvad: O Tyrus, am ñame
ñabūn ōman re mek iam, ūra kōr
amen ōriōganuw.
9 Ñabūna ñamen Gebal me ñamen
ñabūn ōman re mek iam bwe wam
amen tsim: deimanu n imago memak
me ñamen iara re mek iam bwe re
nimō rouw wam imin in erow.
10 Dei Persia me dei Lud me dei
Libya re mek ean wam etar in ake,
bwū ūra wam amen ake: rō ōkara-
mwai iow iam schilde me eweūi; rō
ōmeata amom.
11 Ñamen Arvad me wam etar in
ake ñabūna re mek ean ororūm me-
mak, me eñame ñabūn eō kurara re
mek ian wam turris: rō ōkaramwai
wañara schilde ean ororin wakūm me-
mak; ro ogoro amom.
12 Tharsis ei wam amen erow bwe

dōgin ebakit deden baibaim memak;
re rouw wam imin in erow eow eat
silber, me debitsi, me tsiribout, me
epengato.
13 Nabūna dei Javan, me dei Thu-
bal, me dei Mesech, re erow itūrūm;
rō ōrean aw eñame mi imin ñana ebo-
rage aeow iat eñam in erow.
14 Ūra ñabūna atsin Thogarma rō
ōrean aw pferde, me pferde n ake,
me mulus, aeow eat eñam in erow.
15 Ñamen Dedan re erow itūrūm;
inseln ñan ebak ūra eñan wam imin
in erow; rō ōrean aw ebur me eda-
bwike ñana ebenus in teñ row-iow.
16 Dei Syria ūra amen rouw wam
imin bwe dōgin ebakit imin ñana wo
ririñ: re rouwōn wam imin emeralde,
me mwiraro, mi ikirira, me linon
omo, me korallen, me rubine.
17 Wam amen tuwab Juda me eben
Israel: re rouwōn wam imin in erow
weizen in Minnith, me pannag, me
meli, me eir, me balm.
18 Damaskus ei amen rouw wam
imin eow ean ebakit imin ñana wo
ririñ, ñag ebwebak eōrin wam imin:
eow ean wein in Helbon, me ewewet
schafe ñana ā ōbūrūbūr.
19 Dei Vedan me dei Javan re rouw
wam imin in erow eow eat faden
ñana ewewet schafe: etsimine debitsi
ñan ōramaramin, me kasia, me kal-
mus inimagen wam imin in erow.
20 Dedan ei amen rouw wam imin
eow eat ekarawin ñan ouwak pūmwen
ñana bait ōd eat pferd *me chariot.*
21 Arabia me prinzen in Kedar me-
mak, ūra wōn amen erow bem; ūra
amen erow eat schafe, me widdern,
me böcke.
22 Saba me Ragma ūrōr amen
erow, ūrōr kōr amen erow; re rouw
wam imin in erow eow eat imin me-
mak ñan obojarara ñana magit boja-
rara, me epe memak ñan ouwak pū-
mwen, me gold.
23 Haran me Kanne me Eden ñai-
jimen amen erow atsin Saba, ma As-
sur, me Kilmad, ūrei wam amen erow.
24 Bwe ñabūne wam amen erow in
rouw imin ñan ouwak pūmwen, me
dedegai ñan atsitaba, me ñan etsi-
mine ikirira ean, me batsi ñana ze-
dern ñana eñat ekarawin ñan omo,
ñana ā quōrōt dōmaeañ, inimagen
wam imin in erow.
25 Deimanu n Tharsis tekei wam
karavanen in ōbabū wam imin in
erow; me ā oquenōnuw, me wo aeōñ
magit eraitsit ijugagait ijited.
26 ¶ Wam amen pwedua rō ōrea-
tow auwe itañit ijited ñan ouwak:
eñin in apoe eijababa eow auwe
ijugagait ijited.
27 Wam min memak, me wam bait
erow, me wam imin in row-iow, ma
am ñame ñabūn amen imago, me
wam amen ōriōganuw, me wam amen
tsim, ma amen rouw wam imin in
erow, ma amen ake memak ñabūn
iam, ma am ñame memak ñabūn iam,
ri nan pudu ijugagait ijited ean bū-
min ijababaem.
28 Ñan ruwiruwō mwitem eow ean
aeuwakin nōñin amen ōriōganuw.
29 Ma amen pwedua memak, ma
amen imago, ma amen kanuaw me-
dena ñabūn amen imago, ri nan edun
ian wañara deimanu, me ri nan weijo
ibū.
30 Me eb nan kaiōt nōñūra bwe
dōgūm, me ri nan iōñ in turañañ,
mō ōraijida badetsit emwarere iara
itūbūra, mō pae eow inimaget ema-
rañata:
31 Me ri nan ōmaradun itūbūra bwe
dōgūm, mo quarai dedegai ereab iren,
mi iōñ bwe dōgūm, me roit ibūriō, me
ekaraququō ñea ouwak.
32 Me tsin ia re eōñ in kamwijiña, ri
nan ōbūida ekaraququō bwe dōgūm,
mō ūge, Ijegen ñea tekei Tyrus, ñea ā
eō ōmōmwi eow ijugagait ijited?
33 Ñag emeta wam imin in erow
atsin imago, me wo oquet eponñame
ñan ebak; wo ōrig ebakin emit du-
wen uea n eat eb, eow ean ebakin
wam imin me wam imin in erow.
34 Ñaga ā ijababaiw eow ijōñ ima-
go, wam imin in erow ma am epo
memak ro puduen ijugagaim.
35 Amen eat inseln memak rō
mwitōñ bwe dōgūm, mo ouwak aūra
miow ñabūna wañara uea; re men
miow.
36 Amen erow ñabūn inimaget
eponñame re tsitsiteiuw; wo eken
auwe imin in kamiow, mi nan ekeow
auwe.

ITŨBAÑ 28.

ME tik õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,
2 Ñait eñame, wo nim ũge a prinz
in Tyrus, Õũge aet Temoniba Jehova: Ñag õgagoda bũriõũm, me ñaga
wo ũge, Aña eani, A megeda ian wõn
tron Gott, ijugagait ijited; mi tõkõr
auwe eñame irõñin, me deõ auwe
Gott, me wo kaeõgei bũriõũm bwe
enim ekei bũriõũn Gott:
3 Kania, wo mat eken ea Daniel;
me eko imit on ñea eõ nũñida ñea ã
kona n ewewin aw;
4 Wo kona imin ñan ebak eow ean
manũm ma am tsiet-imin, me wo kona gold me silber inimagen wam imin
ñan ouwak pũmwen;
5 Wo õebak wam imin ñan ebak
eow ean manũm ñea ouwak ma am
erow, me ã oogoda bũriõũm bwe dõgin ebakin wam imin;
6 Õũge aet Temoniba Jehova: Ñaga wo kaeõgei bũriõũm bwe enim
ekei bũriõũn Gott,
7 Kania, A nan õreat eñame ñabũna eratequõ, ñabũn õkanani, atsin inimaget eponñame; me ri nan rouda
wañara pudutũbwin in iwitsiow amon
manũm, me ri nan õkanakanen raitsitũm.
8 Ri nan oijedu auwe iat ijũb in
ima; me wo nan ima eow ean aũra
ima ñabũna ã abi, ijugagait ijited.
9 Wo nan ũge bet ian men amea
ñea nan abiw, Õten, aña Gott? mi
tõkõr auwe eñame irõñin, me deõ auwe Gott, ian ben amea ñea õõũnew.
10 Wo nan ima eow ean aũra ima
ñabũna ã eõ tow eow ian bet' eñame
ñabũna eratequõ: bwa A ogiten õpan,
aen õkõr Temoniba Jehova.
11 ¶ Me tik õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
12 Ñait eñame, wo nim õbũida ekaraququõ bwe dõgin uea n Tyrus, me
wo nan ũge a, Õũge aet Temoniba
Jehova: Wo tsima akeweõũm me wemai, ñea am oquetow iat õman, ma
am magit edabũk.
13 Tekei ia wo mek i Eden ñamwarina eñan magan Gott; epe memak
ñan ouwak pũmwen ũra bõñeãm,
ñana sarder, me topas, me demant,
me tũrkis, me onyx, me jaspis, me
saphir, me amethyst, me smaragd,
me gold: emek iam ririñen wam pauken me pfeifen; ã gadauw ũra eat
ibũm ñabũmina ą õriguw ean.
14 Auwe tekei cherub ñea ã õbid
ñea õpõñõbõñ: ma A ñaeow auwe iat
deden ñea wo mek ean wõn towedũdũ Gott ñea ebwigaga ean; wo
dũgidugo inimaget epe ñan tekei ãe.
15 Wo goro kõr eat dedem memak
atsin eat ibũm ñabũmina ã õriguw
ean ea ãtet ibaka iam.
16 Ñag ouwak am erow mo oquet
iwugagam eow eat itiritir, me wo dũra: me ñagan A eatowen auwe ñaga
wo kanakanenõ atsin ean wõn towedũdũ Gott; ma A õekeowuw, O ñauwe
ñea cherub in põñõbõñ, atsin inimaget epe ñan tekei ãe.
17 Õgagoda bũriõũm ñag omo aiaem, wo õbabaka manũm ñaga wo raitsit; A õraijedu auwe añe; A õmequõratow auwe ian men uea bwe re
nim aiaeuw.
18 Ñag ebak am ibaka, me wo õkanakanen wam etañ ñan ebwigaga
eow ean ibakain am erow; me ñagan
A õmeata ãe atsin iam, mõ õnũenuw,
ma A iwiduw bwa A nim ek'auwe
emarañata añe ian mõra memak ñabũna ra aiaeuw.
19 Rõ mwitõñõnuw memak ñabũna
re tsietuw inimaget eponñame: wo
eken auwe ekamakamiow, me wo nan
ekeow.
20 ¶ Me tik õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
21 Ñait eñame, wo nimõ garõg
mem ea Sidon, mõ karai añõgin propheten in iwitsiow,
22 Me wo nim ũge, Õũge aet Temoniba Jehova: Kania, A iwitsiow
auwe, ñauwe Sidon; mi inat tsitatow
Aña iam; me ri nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova, tsin ia A ogiten õeõgida
gain, mõ õebwigagaeõ eow ian.
23 Bwa A nan õijõt arak in ima me
era aeow ian medenan memak, me ñabũna rõ ũne ri nan pudu ian, eow eat
ipudutũbwin eat erũrũn memak; me
ri nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.
24 ¶ Mi nan ekeow ijuw imin erõ
eõkõñ ea ewak ñea Israel, mi nan
ekeow ijuw akanthos ñaõen õkamaga
atsin inimagõra ñabũna ro odororai,

ñabũna ra añañõn; me ri nan tsietõ
bwa Aña kõr Temoniba Jehova.
25 Õũge aet Temoniba Jehova:
Tsin ia A ogiten õebwepoi rat ewak
ñea Israel atsin inimaget eponñame
ñan A õberitagag ũra aeow inimagõ-
ra, me tsin ia ã ogiten õebwigagaeõ
eow itũrũra ian met eponñame, ri nan
mek ũbwiõra ñaben A ogiten oija
aeõ tsiõ ñea Jakob.
26 Me ri nan mek iat iow; eh, ri
nan kei wak, mũ kiãõ eñan vitis, me
mek in ijeijara, tsin ia A ogiten õeõ-
gida gaiũra memak ñabũna ra aña-
ñõn ũra ñabũna re mek eat erũrũra
memak; me ri nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova wañara Gott.

ITŨBAÑ 29.

EAN quitait obweni, ean quitain
maraman, ean abũmita ma aro
bũmin bita maraman, õrre aen Je-
hova itũrũ, ñeijin ũge,
2 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem
ea Pharao ñea uea n Ägypten, mõ ka-
rai añõgin propheten in iwitsiow, mi
iwitsiow Ägypten memak;
3 Dorer kõ, me wo nim ũge, Õũge
aet Temoniba Jehova: Kania, A iwi-
tsiow auwe, ñauwe Pharao ñea uea n
Ägypten, ñauwe drakon ouwak ñea
emequõr ijugagain wõn kaw, ñea
ũge, Waña kõr waña kaw, ma A
ririñ bwe waña.
4 Ma A totu eõe ian mwañaim, ma
A nan kaeõgei iũen ian wam kaw
bwe re nim tõgeg a oñem; ma A nan
ururedan auwe ian wam kaw, epo a
iũen ian wam kaw memak ñan etõgeg
a oñem.
5 Ma A nan õraijiow auwe eat eto-
magage, auwe me iũen ian wam kaw
memak: wo nan pudu eat etañ in ki-
ãõ; wo nan eõ õebwepoiuw, me wo
nan eab ebwepoda; A totow auwe ea
imin gõgõrõ n eat eb mi imin õeta n
ijõñin ianweron bwe re nim eke õa-
ñara *auwe.*
6 Me ñamen Ägypten memak ri
nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova, bwin
ũra an ewew Israel ñamana ebaraba-
ratu.
7 Ñaga rõ õgõg bem, wo maen, me
wo õõũne onuqueõra memak; me ña-
ga re ewenuw, wo tsibaõen, me wo
ririñ erũrũn ijõra bwe enim ekei imin
in weijo.
8 ¶ Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Kania, A nan õrean aw ipu-
dutũbwin, mõ õraijiow eñame mi imin
gõgõrõ atsin eam.
9 Me eb ñaben Ägypten nan ekei
etañ ñea õgadaqua me ã ijababa; me
ri nan tsietõ bwa Aña kõr Jehova.
Bwin õ ũge, Waña kõr waña kaw, ma
aña A ririñ;
10 Me ñagan, kania, A iwitsiow
auwe, me wam kaw memak, ma A
nan ririñ eb ñaben Ägypten me eke
etañ ñea ouwak ijababaen ñea õga-
daqua, atsin Migdol me etoki Syene
me eagada a Ethiopia.
11 Eko nanat eñame ñea nan õd
ean, me eko bet nanat imin gõgõrõ
nan õd ean, mi inan eõ mekan ean
ama eobweni.
12 Ma A nan ririñ eb ñaben Ägyp-
ten me eke etañ ñea õgadaqua ini-
maget eb ñan õgadaqua; me kawan
ñan inimaget tekawa ñana ã ijababa
ri nan gadaqua ean ama eobweni; ma
A nan õberitagag dei Ägypten aeow
inimaget eponñame, mõ õñiõñioatow
ũra ean mũñana eb.
13 ¶ Bwe edorer Temoniba Jehova
mõ ũge: Tsin ie emag ama eobweni
A nan õebwepoi dei Ägypten atsin
inimaget eponñame ñana ã õberita-
gag ũra aeow inimagõra;
14 Ma A nan tik emwit edenigae
ñabũna dei Ägypten, mõ õredõatow
ũra eat eb ñaben Pathros, ea eb ña-
bena ro pudu ean; me ri nan ek'ũra
emoniba ion ñea ejõñ.
15 I nan ijõñ eken ea emoniba me-
mak; mi i nan eõ gauwei gagoda ea
eponñame: ma A nan ooniñ ũra, bwe
re nim eõ gauwei moníba ea epon-
ñame.
16 Me ri nan eõ gauwei eke ũra an
ekeiduwet ewak ñea Israel, ñabũna
rõ õreatow iat ekamarar ibaka, tsin
ia Israel eiwidõ a ũra bwe re nimõ
buõk ũra: me ri nan tsietõ, bwa Aña
kõr Temoniba Jehova.
17 ¶ Me ean quinarama ma aeiut
obweni, ean adamonin maraman, ean
adamonin bũmin bita maraman, õrre
aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,
18 Ñait eñame, Nebukadnezar ñea

uea n Babylon, ōreit ōmakamakur
wōn tar in ake iat oaio bwe enim iwi-
tsiow Tyrus: emaraduet itūb memak,
mo owūriōduen memak onuquet eña-
me; me eko bet pūmwen an makur,
me wōn tar in ake atsin Tyrus, bwe
dōgit emakur ñea ō makurei in iwi-
tsiow.
19 Me ñagan ōūge aet Temoniba
Jehova: Kania, A nan oija Nebukad-
nezar ñea uea n Babylon eb ñaben
Āgypten; mi i nan onuaiw eñame ña-
būn ebak, me wuromwi wōn imin in
paba, me barū imin ñana bait ekona,
me ri nan eke ūra pūmwen aūra ma-
kur wōn etar in ake.
20 A oija eb ñaben Āgypten bwe
pūmwen an makur ñea ō makurei,
bwina rō makur bwe dōgū, aen ōkōr
Temoniba Jehova.
21 ¶ Ean ñabūmina A nan ōbiribiri-
da oin ion ea ewak ñea Israel, ma A
nan oija aw baidaet imwi inimagōra;
me ri nan tsietō bwa Aña kōr Jeho-
va.

ITŪBAÑ 30.

ME tik ōrre aen Jehova itūrū, ñei-
jin ūge,
2 Ñait eñame, wo nim karai añōgin
propheten, me wo nim ūge, Ōūge aet
Temoniba Jehova: Amwam turañañ,
mō ūge, Nat agada egae ean ñabū-
mina!
3 Bwe etūretet ibūm, eh, etūreten
an būm Jehova; nan ei būmit denañ,
aūra dae ōkōr heiden.
4 Mi nan ōrre ipudutūbwin ean
Āgypten, mi nan mek magaūt ibūriō
ñea oaio i Ethiopia, tsin io opudu ña-
būna ā abi iow Āgypten; me ri nan
onuaiw ñamen ñabūn ebak, me ri nan
ijababa mō ōmeiwatu ūrien.
5 Ñabūna dei Ethiopia, me dei Li-
bya, me dei Lud, me eñame memak
ñabūn ōkamwararo, me dei Chub, me
ñamen eat eb ñabena ā quōr eow
ean berith, ri nan pudu epo a ūra eow
eat ipudutūbwin.
6 Ōūge aen Jehova: Ri nan pudu
bet ñabūna rō ōweijo-oaio Āgypten;
me gatsitsi n waion nan rodu: ri nan
pudu eat ipudutūbwin atsin Migdol
me etoki Syene; aen ōkōr Temoniba
Jehova.
7 Me ri nan gadaqua inimaget imin
ñan ōgadaqua; me kawan ri nan mek
inimaget, tekawa ñana ā ijababa.
8 Me ri nan tsietō, bwa Aña kōr
Jehova, tsin ia A ōte āe i Āgypten,
me tsin ia ā ijababa memak ñabūna
amen buōk.
9 Ean ñabūmina nan meta amen
kanuaw añōg ian obwō iat deimanu
bwe re nim ōmiow dei Ethiopia ñabū-
na re ekam ekeiduwet imin; me ma-
gaūt ibūriō ñea oaio nan mek eara,
tekei an būm Āgypten; bwe, kania,
ōrren.
10 Ōūge aet Temoniba Jehova: A
nan otoki bet ñamen Āgypten ñabūn
ebak eow ian ben Nebukadnezar, ñea
uea n Babylon.
11 Ei ma an ñame ñabūn itūrin, ña-
būn ōkanani inimaget eponñame, inan
ōrean ūra bwe re nim ijababa eb; me
ri nan rouda wañara pudutūbwin in
iwitsiow Āgypten, mō ōquenōn ña-
būna ā abi.
12 Ma A nan ōenor ekaw memak,
ma A nan row-iow eb aeow ian bet'
eñame ñabūn ebaka; ma A nan ōga-
daqua eb, mi imin memak ñan emek
ean, mi ian bet' 'eñame ñabūna era-
tequō: Aña ñea Jehova A ogiten
ōpan.
13 Ōūge aet Temoniba Jehova: A
nan ijababa bet ijor in ani, mo otoki
akeweōit imin ñan eko wout atsin
Noph; mi nan eko ijuw prinz atsin
eat eb ñaben Āgypten: ma A nan
ōreat imiow eat eb ñaben Āgypten.
14 Ma A nan ōgadaqua Pathros, mō
ōte āe i Zoan, mō ōeōgida egae i No.
15 Ma A nan idotu egirowū ean
Sin, ñea etañ in tsimor oaio i Āgyp-
ten; ma A nan eatow ñamen No ña-
būn ebak.
16 Ma A nan ōte āe i Āgypten: nan
maga kōr Sin, mi inan ijababa No;
mi nan tsimine barūen Noph eat
ibūm aeoweaeow.
17 Me ñabūna dedemaro n On me
Bubastus ri nan pudu eat ipudutū-
bwin; ri nan nuaw ñamen iat tekawa
ñane ea edenigae.
18 Mi iaō nan ekei itūr i Thachpan-
hes, tsin ia A tsiba nen Āgypten,
tsin ie etoki gatsitsin waion ian: me
ñaiune añōgen, denañ nan bōñedujow,

me ñaiñain ñabūna ān ri nan ñow
eat edenigae.
19 Ōūga dedeū n ōeōgida egae i
Āgypten; me ri nan tsietō bwa Aña
kōr Jehova.
20 ¶ Me ean quita ma aiquenit obweni, ean adamonin maraman, ean abūmin aeiu būmin bita maraman, ōrre
aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,
21 Ñait eñame, A ogitet tsiba ben
Pharao ñea uea n Āgypten; me, kania, ā eitsiōk bet ōretsitsi mō ōbidōt
ekōgōmwe n katsimor, mi inan eab
ōretsitsiōt ekaretsitsiō bwe e nim kan
oaio me kona n ōgōg ipudutūbwin.
22 Me ñagan ōūge aet Temoniba
Jehova: Kania, A iwitsiow Pharao
ñea uea n Āgypten, ma A nat tsiba
ben, ñaran oaio, me ñaran emae; ma
A nan ōraijedu ipudutūbwit atsit ian
ben.
23 Ma A nan ōberitagag dei Āgypten inimaget eponñame, mō ōñiōñioan ūra eow ean mūñana eb.
24 Ma A nan ooaio ben uea n Babylon, me totu waña pudutūbwin ian
ben: ma A nan tsiba Pharao, mi i
nan ananu ian men tekei an ananu
eñame ion ñea oumai witen.
25 Ma A nan ōgōg ben uea n Babylon; mi nan pudu ben Pharao; me ri
nan tsietō, bwa Aña kōr Jehova, tsin
ia A totu waña pudutūbwin ian ben
uea n Babylon, me ere aeow eat eb
ñaben Āgypten.
26 Ma A nan ōberitagag dei Āgypten aeow inimaget eponñame, mō
ōñiōñioatow ūra ean mūñane eb; me
ri nan tsietō bwa Aña kōr Jehova.

ITŪBAÑ 31.

ME ean quita ma aiquenit obweni,
ean katijun maraman, ean adamonin būmin bita maraman, ōrre aen
Jehova itūrū, ñeijin ūge,
2 Ñait eñame, wo nim ūge a Pharao ñea uea n Āgypten, ma an ñame
ñabūn ebak: Ijegen ñea tekei auwe
ian am kaganado?
3 ¶ Kania, Assyria tekei zeder in Libanon ñaōen etsimine ran ñan omo,
me ren ñan ebak, ñaōen ogoda; me
wawun emek inimaget denañ.
4 Ebōk rō ōijōiji, me ebōk ijōñ rō
ōñabida: akawin rō gōrūrō ean eben
awaran; ōmeata akawin ea imin erō
n eat etañ in kiāō memak.
5 Me ñagan ā ogoda egen godaūn
ea imin erō n añe memak; me ā ōebak ran, ma aeōñ eraquō ran bwe
dōgit ebōk ñan ebak, ñag ebabareow.
6 Imin ōeta n ijōñin ianweron memak re ririñ aūra eika ea' ran, mi
imin gōgōrō n añe memak rō kabō
ijōñi' ran; me eponñame memak ñan
ouwak re mek ijōñin itūr in.
7 Ōūga deden amon kaganadon, ma
araquin ran; bwe emek awaran itañit
ebōk ñan ebak.
8 Zedern eat eñan magan Gott re
eō kona n ewewin; eō tekei rat imin
erō ñana tannen, me eō ekei bet rat
imin erō ñana kastanea; me eko bet
imin erō eōen eat eñan magan Gott
ñaōen tekei amon.
9 A ōdabūk eow ean an ebak ran,
mi imin erō n Eden memak, ñan eat
eñan magan Gott, ra añei.
10 ¶ Me ñagan ōūge aet Temoniba
Jehova: Ñag ō gagoda bwe dōgin godaūn, me ñaga wawun ōbaiwōñ inimaget denañ, me ñag ōgagoda būriōūn bwe dōgin godaūn;
11 A nan totow ñei aeow ian ben
amea ñea oaio inimaget eponñame;
mi i nan ōgōg añōgen; A ededegerida bwe dōgin an ibaka.
12 Me eñame ñabūna eratequō ñabūn ōkanani inimaget eponñame, re
eaijedu me re erowien; me ran opudu
animwet etowedūdu mi iat epañ memak, me ran emamae eowen ean kawin eat eb memak: me eponñame eat
eb memak ro rodu atsin ean itūr in,
mō rō garaūniten.
13 Mi imin ōeta n ijōñin ianweron
memak ri nan mek ean an pudu, mi
imin gōgōrō n añe ri nan mek ea'
ran;
14 Bwi imin erō memak ñan itañit
ebōk re nim eō gagoda bwe dōgin godaiūra, me re nim eō ota wawura inimaget denañ, me bwe enim eō eogoda wañara prinzen ñabūn oaio mo
oogoda ūra, ñabūna re ren ibōk memak: bwe ā totow ūra memak ea
ima, aeow ijōñit emwarere ijōñ, aeow
inimaget eñame, me ñabūna ro rodu
iat ijūb in ima.
15 Ōūge aet Temoniba Jehova: Eat

ibũm ñabũmin o rodu i Seol ean A
õrig ekaraququõ; A bõñe ebõk ñea
ijõñ bwe dõgin, ma A otoki akawin,
me etokiet ekaw ñan ebak; A õmwi-
jiña Libanon bwe dõgin, mõ õgõb
memak imin erõ n eat etañ in kiãõ
bwe dõgin.
16 Ma A õrõraõ eponñame eow ean
pakin an pudu, ñag A õraijedu Seol
epo a eñame ñabũna ro rodu iat ijũb
in ima; mi imin erõ n Eden memak,
mi imin erõ n Libanon ñana ã ij ña-
na magit omo, ñabũna re ren ibõk
memak, ã õbebeãn bũriõũra eow eat
etañ ñan ijõñit emwarere.
17 Me ro rodu bet epo a ũra eadu
i Seol ea ũra ñabũna ã abiõt ipudutũ-
bwin; eh, epo ñabũn tekei ben, ña-
bũna re mek ean itũr in inimaget
eponñame.
18 ¶ Ijegen ñea tekei auwe iat de-
den ñune iat eraitsit me ekaganado
inimagen imin erõ n Eden? mi inan
ujedu auwe epo a imin erõ n Eden
ea etañ ñan ijõñit emwarere; me
wo nan mequõr inimagõra ñabũna ã
eõ tow, me ñabũna ã abiõt ipudutũ-
bwin. Ñaiune kõr Pharao, ma an
ñame ñabũn ebak, aen õkõr Temo-
niba Jehova.

ITŨBAÑ 32.

ME ean quita ma arot obweni, ean
quita ma aron maraman, ean
adamonin bũmin bita maraman, õrre
aen Jehova itũrũ, ñeijin ũge,
2 Ñait eñame, wo nim õbũida eka-
raququõ bwe dõgin Pharao ñea uea n
Ãgypten, me wo nim ũge a, A panuw
bwa auwe wõt eponñame leon ñea
dedemaro, mi tekei bet auwe drakon i
ijited; me wo meta me wam kaw me-
mak, me wo õpapaeata ebõk eow ean
nanam, me wo õmwamwitsi wañara
kaw.
3 Õũge aet Temoniba Jehova: A
nan õraijedu eam waña iw eow itũrit
eponñame ion ñea ouwak; me ri nan
õmeata auwe eow ean waña iw.
4 Ma A nan ñaeow auwe eat eb,
ma A nan õraijiow auwe eat etañ in
kiãõ, ma A nan kaeõgei imin õeta n
ijõñin ianweron memak bwe re nimõ
mek eam, ma A nan õmarañ imin gõ-
gõrõ n eat eb memak eow itũrũm.
5 Ma A nan ñaeow duwõm eat eto-
wedũdũ, mo oquenõt epañ godaũm.
6 Ma A nan duduõn aram eb ña-
bena wo ãw ean, ea etowedũdũ; mi
nan oquet ekaw eow itũrũm.
7 Me tsin ia A õekeowuw, A nan
bõñe ianweron, mõ õtũr detañin; ma
A nan bõñeõt denañ equan, mi nan eõ
pwij maraman.
8 A nan õtũr iaõin ianweron me-
mak ñan õramaramin eam, ma A nan
õreat itũr ean eben ũbwiõm, aen õkõr
Temoniba Jehova.
9 Ma A nan õmaga bet bũriõũt
eñame ñabũn ebak, tsin ia A õreatow
inimaget eponñame ijababaem, eat
eb ñana wo eõ tsiet.
10 Eh, A nan õerita mõ õmwitõñ
eponñame ñabũn ebak bwe dõgũm,
me wañara uea ri nan miow õkõr bwe
dõgũm, tsin ia A erere waña pudutũ-
bwin ian mõra; me ri nan rõraõ eat
sekunde aeoweaeow, ion mi ion bwe
dõgin tsimorin, ean bũmin am pudu.
11 ¶ Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Nan õrre eow eam wõn pudutũbwin
uea n Babylon.
12 Ma A nan õraijedu am ñame ña-
bũn ebak eow ean wañara pudutũ-
bwin ñan oaio; ũra kõr epo ñea õka-
nani inimaget eponñame memak; me
ri nan ijababa gatsitsin Ãgypten, mi
inan õekeow memak ñamen ñabũn
ebak.
13 Ma A nan õekeow bet imin gõ-
gõrõ atsin itañit ebõk ñan ebak; me
nanat eñame eab gauwei eõdagadabo,
me nanat imin gõgõrõ nan eab gau-
wei bet eõdagadabo.
14 Ma A nan õdereder aũra ibõk,
mõ õgõrũr wañara kaw tekei eir, aen
õkõr Temoniba Jehova.
15 Tsin ia A õgadaqua eb ñaben
Ãgypten mi ijababa, eb ñaben õpage-
duten eat imin ñan oquetow ean ñago,
tsin ia A ijatow ũra memak ñabũna
re mek ina, ri nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova.
16 Õũga kõr ekaraququõ ñea ãini-
bũna ñait eñame õkaraququõ ean; ri
nan karaququõ bwe dõgin Ãgypten,
me ñamen memak ñabũn ebak, aen
õkõr Temoniba Jehova.
17 ¶ Me ean quita ma arot obweni,
ean abũmita ma aijimo bũmin mara-

man, õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
18 Ñait eñame, wo nim karaququõ
bwe dõgin ñamen Ägypten ñabũn
ebak, mõ õraijedu ũra, ũra me ãini-
bũna ñait eponñame ñabũn õkaganа-
do, eadu eat etañ ñan ijõñit emwa-
rere, epo a ũra ñabũna ro rodu iat
ijũb in ima.
19 Ijegen ñea wo gamad eken eat
omo aiaen? rodu kõ, me mequõr ini-
magõra ñabũna ã eõ tow.
20 Ri nan pudu inimagõra ñabũna
ã abiõt ipudutũbwin; inan totow ũra
ea ipudutũbwin: õnũñinũñ kõ eanuaw
ma an ñame ñabũn ebak.
21 Ñabũn oaio inimagõra ñabũna re
eõ badõdõ ri nat dorer a atsin ian
Seol mũ ũra bet ñabũna ro buõk; ro
rodu me re mequõr, ñabũna ã eõ tow,
ñabũna ã abiõt ipudutũbwin.
22 Assyria ma an epo memak re
mek ina; ro odororai jũbwen: ã abi
memak ũra, ro pudu ean mwit ipudu-
tũbwin;
23 Rõ ñaeow jũbwõra n ima ũebit
ijũb in ima, ma an epo ro otojugaga
jũbwen in ima; ã abi memak ũra, ro
pudu eat ipudutũbwin ñabũna rõ õre-
at imiow aeow ũbwiõra ñabũna re tsi-
mor.
24 Me Elam ma an ñame ñabũn
ebak re mek ina mõ rõ otojugaga jũ-
bwen in ima; ã abi ũra memak, ro
pudu eat ipudutũbwin ñabũna ro rodu
eat etañ ñan ijõñit emwarere ñaga ã
eõ tow ũra, ñabũna rõ õreat imiow
aeow ũbwiõra ñabũna re tsimor, mõ
õbabũ aũra gadũkũrañ epo a ũra ña-
bũna ro rodu iat ijũb in ima.
25 Rõ ñaeow wõn bett inimagõra
ñabũna ã abi me eñame memak ña-
bũn ebak; jũbwõra n ima otojugaga;
ã eõ tow ũra memak, ã abiõn ũra ipu-
dutũbwin; bwe ã õrean aũra miow
aeow ũbwiõra ñabũna re tsimor, mõ
rõ õbabũ aũra gadũkũrañ epo a ũra
ñabũna ro rodu iat ijũb in ima; ã
õraijedu inimagõra ñabũna ã abi.
26 Emek ina Mesech me Thubal,
me ñamen memak ñabũn ebak; jũ-
bwõra n ima otojugaga; ã eõ tow ũra
memak, ã abiõn ũra ipudutũbwin;
bwe ã õrean aũra miow aeow ũbwi-
õra ñabũna re tsimor.
27 Mõ õten, re eõ mequõr inima-
gõra ñabũn oaio, ñabũna ro pudu
inimagõra ñabũna ã eõ tow, ñabũna
ro rodu i Seol, me wañara baibait
ake, me ñaeow wañara pudutũbwin
ijõñin tũbũra, ma aũra ibaka emek ia'
rõra? bwũ ũra õreanen aũra miow
ñabũn oaio aeow ũbwiõra ñabũna re
tsimor.
28 Mi inat dewiwei iow auwe inima-
gõra ñabũna ã eõ tow, me mequõr
inimagõra ñabũna ã abiõt ipudutũ-
bwin.
29 Emek ina Edom, me uea n me-
mak me prinzen in memak; etsimine
waiora; me ã õmequõratow ũra ini-
magõra ñabũna ã abiõt ipudutũbwin;
re mequõr inimagõra ñabũna ã eõ
tow, me ñabũna ro rodu iat ijũb in
ima.
30 Emek ina prinzen in apwewa,
ũra memak, me dei Sidon memak,
ñabũna ro rodu me ñabũna ã abi ũra;
rõ gadũkũrañ bwe dõgit imiow ñea
rõ õrean in ooaio ũra; me re mequõr
me ã eõ tow ũra inimagõra ñabũna ã
abiõt ipudutũbwin, mõ rõ õbũ aũra
gadũkũrañ epo a ũra ñabũna ro rodu
iat ijũb in ima.
31 Pharao nan ãt ũra, mi i nan õbe-
be bũriõũn ea an ñame memak ñabũn
ebak; ñea Pharao me wõn tar in ake
memak, ñabũna ã abiõt ipudutũbwin,
aen õkõr Temoniba Jehova.
32 Bwa A õreat imiow ñea emeta
bwe dõgin aeow ũbwiõra ñabũna re
tsimor; mi inan õmequõratow inima-
gõra ñabũna ã eõ tow, me ñabũna ã
abiõt ipudutũbwin, ñea Pharao ma
an ñame memak ñabũn ebak, aen
õkõr Temoniba Jehova.

ITŨBAÑ 33.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, Wo nimõ dorer a
amen bwiõm, me wo nim ũge a ũra,
Tsin ia ã õreat ipudutũbwin eat eb
eben, me tsin ia ñabũn ean minebena
eb emwit eñame iot atsin inimagõra,
mõ õweijoran bwe re nim eke wañara
amen ober;
3 Me tsin ie e ãt ipudutũbwin bwõ
õrre eow ean eb ebena, me tsin iõ õ
õeõñ dobu, me metsimetsi eñame;

4 Me ñea õkaiõt nõñit dobu, me eõ
õgõg eñõgen metsimetsi, me tsin iõ
õrre ipudutũbwin, mõ onuaiw, aran
nan mek animwen tũbwin.
5 Õ kaiõt nõñit dobu, me eõ õgõg
eñõgen metsimetsi; aran nan mek
animwen tũbwin; me tsin iõ õ õgõg
eñõgen metsimetsi, i nan eñanuwõñ
tsimorin.
6 Me tsin ia amea amen ober ãt an
õrre ipudutũbwin, me tsin ie e eõ
õeõñ dobu, me tsin ie e eõ metsimetsi
eñame, me tsin iõ õrre ipudutũbwin,
mo onuaiw eñame iot atsin inimagõ-
ra; ã onuaiw iow inimagen an ibaka,
ma A nan õni pũmwen aran eow ian
ben amea amen ober.
7 ¶ Me ñaiune bet dedem ñauwe
ñait eñame, A õweijoranuw bwe wo
nim ek'auwe amen ober ea ewak ñea
Israel; me ñagan wo nim kaiõt eñõg
atsin ian mwũ, me wo nimõ metsime-
tsi ũra atsin Itũrũ.
8 Tsin ia A ũge a eñame ñea ebaka,
Amen ibaka, wo nan ima kõr, me
tsin ia wo eõ dorer mõ pan a amea
amen ibaka bwe enimõ eatow de-
den; amea nan ima eow inimagen an
ibaka, ma A nan õni iow ian bem
pũmwen aran.
9 Me tsin ia wo pan a eñame ñea
ebaka añõget deden bwe enim iwidõ
atsin ean, me tsin ie e eõ iwidõ atsin
eat deden, i nan ima eow inimagen
an ibaka, me wo nan õtsimor anũm.
10 Me ñauwe, ñait eñame, wo nim
ũge a ewak ñea Israel: Ñeijine ae-
miã, ñeijin ũge, Emek õkõr eama
ama dũra ma ama ibaka, ma ama ro-
dujowen inimagõra; mi nan õten ama
kona n tsimor?
11 Wo nim ũge a ũra, Ñag A tsi-
mor, aen õkõr Temoniba Jehova, A
eõ ibibõki ean an ima eñame ñea
ebaka; ma A ãeñ eñame ñea eba-
ka bwe enim iwidõ atsin ian me-
denan me tsimor: amwa iwidõ kõ,
amwam iwidõ atsin ian medenamiã
ñan ebaka; bwa adaga, dõgit ekeken
ñag amwam iman, O ñamiã ewak ñea
Israel?
12 Me ñauwe, ñait eñame, wo nim
ũge a amen bwiõm, An omo eñame
ñea omo eab õtsimor ean bũmin an
dũra; ma añõgen an ibaka amen iba-
ka, e eab pudu atsin eat ibũm ñabũ-
min e iwidõ atsin ean an ibaka ean;
me eñame ñea omo eõ kona n tsimor
eat ibũm ñabũmin e dũra ean.
13 Tsin ia A nan pan a eñame ñea
omo, bwi i nan tsimor õkõr; me tsin
ie e tũebõn an omo, me ririñ ñea eba-
ka, eko an makur ion omo ñea inan
õmaran; mi i nan ima eow ian an dũ-
ra ñea e ririñ.
14 Me tsin ia A ũge a eñame ñea
ebaka, Wo nan ima kõr; me tsin ie e
iwidõ atsin ean an dũra, me ririñ ñea
omo me eimwi;
15 Tsin ia eñame ñea ebaka õredõan
bait ekaduwen, me e tik totow imin
ñan o kona eow iat itorere, me ede-
geri edogor in katsimor, me eõ ririñ
ibaka; i nan tsimor õkõr, me e eab
ima.
16 Eko an dũra ion ñea edũra ean
ñea inan õmaran in iwitsiow: e ririñ
ñea omo me eimwi; mi inan õtsimor
õkõr.
17 ¶ Me rõ ũge bet eñame ñabũn
amen bwiõm, Eõ kõr dabar dedet Te-
moniba: mũ ũra kõr ñabũn eõ dabar
dedeũra.
18 Tsin ie eiwidõ eñame ñea omo
atsin ean an omo, me ririñ ñea eba-
ka, i nan ima.
19 Me tsin ie eiwidõ eñame ñea
ebaka atsin ean an ibaka, me ririñ
ñea omo me eimwi, i nan tsimor.
20 ¶ Ma amwa ũge, Eõ kõr dabar
dedet Temoniba. O ewak ñea Israel,
A nan mwit añõgemiã memak tekei
dedemiã memak.
21 ¶ Me ean quita ma aron obwenin
ama denigae, ean quitain maraman,
ean abũmin aijimo bũmin bita mara-
man, õrre ame eñame ion ñea õgõrõ-
wõñ atsin Jerusalem, mõ õ ũge, A
ijatowiet tekawa.
22 Me ben Jehova emek ea ñago
antsiemerin ñabũmino ian obwen an
õrre amea ñea õgõrõwõñ, mo O ogi-
ten baida mwũ ea an õrre eow itũrũ
amea ñag eorata; me eadõ mwũ, ma
A eõ gauweijiet eõ mõmwi.
23 Mõ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
24 Ñait eñame, Epo ñabũna re mek
eat etañ ñana ã ijababa ean eben Is-
rael re dorer, mõ rõ ũge, Abraham te

ei aiquen, mõ õ õgõgiet eb: me ñada
añ ebak, me ã oija añen bet gada eb
ebene bwa amõ bwien.
25 Me ñagan, wo nim ũge a ũra,
Õũge aet Temoniba Jehova: Amwa
õt imin ñea erara, me tata memiã ea
wamiã ijor in ani, mõ õõkae era; mõ
õten, amwa nan õgõg eb?
26 Amwa weijo ean wamiã pudu-
tũbwin me tũebõn, amwa ririñ bita
ñea eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr,
ma amiã memak amwa õkanakanen
agen aranomiã: mõ õten, amwa nan
õgõg eb?
27 Wo nim ũge a ũra, Õũge aet Te-
moniba Jehova: Ñag A tsimor, ũra
memak ñabũna re mek eat etañ ñana
ã ijababa ri nan pudu eat ipudutũ-
bwin; me ñea emek añe A nan oija
imin gõgõrõ bwe re nim õn; me ña-
bũna re mek eat etañ in tsimor ñan
oaio mi iat eraõ ri nan ima eow eat
arak in ima.
28 Ma A nan ririñ eb me eke etañ
ñea õgadaqua me ekamwitõñ; mi nat
toki gatsitsin waion, mi nan gadaqua
towedũdũn Israel, bwe eko ion ñea
nan õd ean.
29 Me ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova, tsin ia A ogiten ririñ eb me
eke etañ ñea õgadaqua me ekamwi-
tõñ, bwe dõgin wañara imin memak
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr
ñana re ririñ.
30 ¶ Me ñauwe, ñait eñame, amen
bwiõm rõ põpanuw eow eat erũrũn
iat ewak, mi inimet ewak, mi ion
edorer a ion, mi ion edorer a etsin,
mõ rõ ũge, A kõñ a gamiã bwa
amwam tũ, bwa am kaiõt eñõg ñeijin
emeta atsin itũrin Jehova.
31 Me rõ õrre aw tekei aũra õrre
eñame, me re megeda ian mem tekei
aũra mamegeda aeõ ñame, mõ rõ
kaiõt aem, me re eõ edegeri: bwe rõ
õmeata eauwã ñea ouwak eow ean
mwũra, me bũriõũra rõ quõr ũra n
teñ õebak wañara imin.
32 Me, kania, ã patow auwe itũrũra
tekei wõn riañ *eñame* ion ñea omo ian
aen, ñea õman iõ õkaeõñ bait iriañ:
bwe rõ kaiõt aem, me re eõ edegeri.
33 Me tsin iõ õrre deden ñune, (ka-
nia, õrren,) ri nan tsiet bwe etsimine
prophet ion inimagõra.

ITŨBAÑ 34.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, wo nim karai añõgin
propheten in iwitsiow hirten in Is-
rael, me wo nim karai añõgin pro-
pheten, me wo nim ũge a ũra ñabũna
hirten, Õũge aet Temoniba Jehova:
Nat agada gain hirten in Israel ña-
bũn tũ ũra õijõiji ũra! Õten, eõ eimwi
ia hirten enim õijõiji schafe?
3 Amwa kõ eriõr, me edua ewewet
schafe, ma abi schafe ñañen eduwe-
duw; ma mawa eõ õijõiji schafe.
4 Amwa eõ ooaio ũra ñabũna re
jũrũñ, ma amwa eõ õgõr arakũra
ñabũna ra arak, ma amwa eõ õre-
tsitsi ñabũna rõ ũne, ma amwa eõ
õredõan ñabũna ã ededegerida, ma
amwa eõ õnani bet ñabũn õgõrõ, ma
amwa õgõg añõgõra iat oaio me eõ
badõdõ.
5 Me ã õberitagag ũra bwin eko
wañara hirte; me re eken ũra õat
imin gõgõrõ n añe memak, me ã õbe-
ritagag ũra.
6 Waña schafe rõ ñiõñio, mõ rõ õd
animwet etowedũdũ memak, me eat
etowedũdũ memak ñan ogoda; eh, ã
õbabareowien waña schafe aeow eat
eb memak; me eko ion ñea õnani ũra
õa ñea edegeri erowũra.
7 ¶ Me ñagan amwam kaiõt aen
Jehova, ñamiã ñabũna hirten:
8 Ñag A tsimor, aen õkõr Temoniba
Jehova, ñaga waña schafe re eke ũra
uwadat imin gõgõrõ n añe memak,
me ñaga waña schafe re eke bet
ũra õañara, ñag eko wañara hirte,
ñabũna waña hirten re eõ õnani wa-
ña schafe, me waña hirten tũ ũra
õijõiji ũra, me re eõ õijõiji waña
schafe;
9 Amwam kaiõt aen Jehova, ña-
miã ñabũna hirten:
10 Õũge aet Temoniba Jehova: Ka-
nia, A iwitsiow hirten, ma A nan õni
iow ian bõra pũmwen waña schafe,
mõ õrañida ũra atsin eat õijõiji
schafe; me hirten ri nan eab gau-
wei tũ ũra õijõiji ũra; ma A nan
õtsimor waña schafe atsin ian mwũ-
ra, bwe re nim eõ ek'ũra õañara.
11 ¶ Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Kania, A nan õnani waña schafe,

Aña, ñea Aña kõr, A nan edegeri
erowũra.
12 Tekei hirte ie edegeri erowin
wõn epowi anũbũmin, ñea emek ini-
magen wõn schafe ñañena ã õberita-
gag, õũga bet Aña, A nan edegeri
erowin waña schafe; ma A nan õtsi-
mor ũra atsin eat etañ memak ñana
ã õberitagag ũra aeow ean eat ibũm
ñabũmin õwero me etũr.
13 Ma A nan õmeata ũra atsin ini-
maget eponñame, me õebwepoi ũra
atsin ean mũñana eb, ma A nan otow
ũra ũbwiõra, ma A nan õijõiji ũra
eow ean towedũdũn Israel, itañit
ekaw, me eat etañ memak ñana ã
mekan ean eb ia.
14 A nan õijõijiõn ũra bũgibũgin
eat etañ in kiãõ ñan omo; me eñõra
n mequõr nan mek ean towedũdũn
Israel ñan ogoda: ri nan mequõr ina
eat etañ mequõr ñan omo, me ri nan
kõ bũgibũgin eat etañ in kiãõ ñan
emarũm ean towedũdũn Israel.
15 Ma Aña A nan eke Aña hirte n
waña schafe, ma A nan õmamequõ-
ran ũra, aen õkõr Temoniba Jehova.
16 A nan õnani ñea õgõrõ, ma A
nan tik õredõan ñea ã ededegerida,
mõ õretsitsi ñea õũne, mo ooaio ñea
arak: ma A nan õekeow ũra ñabũna
re duweduw me ñabũn oaio; ma A nan
õijõijiõn ũra mwiten añõgõra.
17 Me ñamiã, O waña epowi, õũge
aet Temoniba Jehova: Kania, A
nan mwit añõg inimaget schafe me
schafe, mi inimagen widdern me
bõcke.
18 Amwa nimen bwi imit on ñea
kadudu ñag amwa õn bũgibũgin eat
etañ in kiãõ ñan omo, ma amwa jor-
gageñ bet iquiquit ibũgibũgi n eat
etañ in kiãõ? ma amwa nim ebõk ñea
edereder, ma amwa õmwarere iqui-
quin eow ean nanamiã?
19 Me waña schafe rõ õn mũñan
amwa ogiten jorgageñõn nanamiã,
me re nim ebõk ñan amwa ogiten
õmwarere eow ean nanamiã.
20 ¶ Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova ea ũra: Kania, Aña A nan
mwit añõg, ñea Aña kõr, inimaget
schafe eduweduw me schafe enerõn.
21 Bwa amwa ononidaõn ũra erũ-
rũmiã mo onuquemiã, ma amwa ebui-
daõn oimiã ñabũna ra arak, ea amiã
õberitagag ũra;
22 Ma A nan õtsimor waña epowi,
me ri nan eõ gauwei eke ũra imin in
kona; ma A nan mwit añõg inimaget
schafe me schafe.
23 Ma A nan õweijoran hirte ion
ñea ta aiquen eara, mi i nan õijõiji
ũra, ñea aeõ tsiõ ñea David; I nan
õijõiji ũra, mi i nan ekei wañara hirte.
24 Ma Aña ñea Jehova, A nan eke
Aña wañara Gott, ma aeõ tsiõ ñea
David nan ekei prinz inimagõra; Aña
ñea Jehova A ogiten õpan.
25 Ma A nan ririñ a ũra berith in
iow, mõ õekeow imin gõgõrõ ñan eti-
ritir atsin eat eb: ma aeõ ñame ri
nan mek iat iow eat etomagage, me
mamequõr oigaga.
26 Ma A nan ririñ ũra me etañ ñan
õpaeoi waña towedũdũ me eke ũra
egeidawianaw: Ma A nan õet weron
ean bũmin; nan tsimine weron in
oqued.
27 Mi nan uqua imin erõ n eat etañ
in kiãõ, me emwarere nan totow mũ-
ñan erõdan ean, me ri nan mek in ije-
ijara ũbwiõra; me ri nan tsietõ bwa
Aña kõr Jehova, tsin ia A ogit tsiba
neõra, mõ õtsimor ũra atsin ian bõra
ñabũna rõ õtsiõ ũra.
28 Me ri nan eõ gauwei eke ũra
uwadan heiden, mi inan eõ gauwei
õmwaneow eow itũrit imin gõgõrõ n
eat eb ñan etiritir; me ri nan mek iat
iow, me eko ion ñea nan õmiow ũra.
29 Ma A nan õijõn a ũra magõra
ñaõen õkaganado, mi inan eõ gauwei
õekeowõn ũra erõrõ eat eb, me ri nan
eõ gauwei õbabũ õgadũkũrañeõra ini-
magen heiden.
30 Me ri nan tsietõ bwa A mek itũ-
rũra, Aña ñea Jehova, ñea wañara
Gott, me bwũ ũra aeõ ñame, ñabũna
ewak ñea Israel, aen õkõr Temoniba
Jehova.
31 Me ñamiã ñabũna waña schafe,
ñabũna schafe n waña tañ in bũgi-
bũgi, amiã kõr *aeõ* ñame, ma Aña
wamiã Gott, aen õkõr Temoniba Je-
hova.

ITŨBAÑ 35.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,

2 Ñait eñame, wo nimō garōg mem
ea etowedūdū ñea Seir, mō karai
añōg in propheten in iwitsiow,
3 Me wo nim ūge a, Ōūge aet Te-
moniba Jehova: Kania, A iwitsiow
auwe, O ñauwe etowedūdū ñea Seir,
ma A nan ere beō n iwitsiow auwe,
me ririñuw me ek'auwe etañ ñea
ōgadaqua, me ekamwitōñ.
4 A nan ijababa wam tekawa me-
mak, me wo nan gadaqua; me wo
nan tsietō bwa Aña kōr Jehova.
5 Ñag etsimine am miowō ñea eko
tokin, ñaga wo totow ibwibwin Israel
aeow ian bet' ipudutūbwin eat edae
ñea eagada gaiūra ean, eat edae in
ōeōgida gaiūra ean magin aūra dūra;
6 Me ñaiune imūr, ñag A tsimor,
aen ōkōr Temoniba Jehova, A nan
gadauwuw ea era, me era nan edede-
geriw: ñaga wo eō miowi era, era
nan ededegeriw.
7 Ma A nan ririñ etowedūdū ñea
Seir bwe enim ekei imin in kamwitōñ
me egadaqua iat deden ñune; ma A
nan eatow atsin ean ñea ōd ean me
ñea eredō.
8 Ma A nan oquenōt etowedūdū ña-
men ñabūna ā abi; ma A nan ōrai-
jedu ñabūna ā abiōt ipudutūbwin ean
ewedūdūm memak ma apañūm me-
mak ma akawūm memak.
9 Ma A nan ririñuw me ek'auwe
etañ ñea ōgadaqua eō toki, mi inan
eō mekan kawam; ma amwa nan
tsietō bwa Aña kōr Jehova.
10 Ñaga wo ūge, Murowe epon-
ñame me mūrebōe eb ri nan ek'ūra
waña, ma añ nan bwien; mi Jehova
emek bet ina:
11 Me ñagan, ñag A tsimor, aen
ōkōr Temoniba Jehova, A nan ririñ
tekei am egirow, mi tekei bet am añ
ñea wo ogiten ōmeāta a ūra ñaga wo
añañōn ūra; ma A nan ōmeata Aña
inimagōra, tsin ia A mwit añōgōm.
12 Me wo nan tsietō bwa Aña ñea
Jehova, A ogiten kaiōt am kabaka
memak ñana wo ōrai in iwitsiow to-
wedūdūn Israel, mō ūge, A ōgada-
quaen wañara towedūdū, ā oija añen
gada ūra bwa am ōn ūra.
13 Ma amwa otota gamiā eow ean
mwimiā n iwitsiow Aña, mō ōebak
aemiā n iwitsiow Aña: A ogiten kaiōt.
14 Ōūge aet Temoniba Jehova: Tsin
ie eibibōki eb memak, A nan ōgada-
quaiw ñauwe.
15 Tekei ñaga wo ibibōki ean eben
ūbwiet ewak ñea Israel ñaga ā ōga-
daqua, nan ōūga bet ririñem eow
Itūrū; wo nan gadaqua, O ñauwe
etowedūdū 'Seir, me Edom memak,
eh, ei memak; me ri nan tsietō bwa
Aña kōr Jehova.

ITŪBAÑ 36.

ME ñauwe, ñait eñame, wo nim
karai añōgin propheten ea to-
wedūdūn Israel, me wo nim ūge,
Ñamiā towedūdūn Israel, amwam
kaiōt aen Jehova.
2 Ōūge aet Temoniba Jehova: Ñaga
barūōm edorer in iwitsiow auwe mō rō
ūge, Eh, ñaija! me, Añ ōgōgiet etañ
ñan ogoda ñan atsin ñago me ñago;
3 Me ñagan wo nim karai añōgin
propheten, me wo nim ūge, Ōūge aet
Temoniba Jehova: Ñaga rō ōgadaqua
gamiā, mō ōmwaneow gamiā atsin
eat erūrūmiā memak, bwa amwam
eke gamiā aūra ñame iquiquit epon-
ñame, me ñaga ā ōbūida gamiā ean
batet amet dorer, me eke gamiā eñōg
ebaka eow itūrit eñame:
4 Ma amwam kaiōt aet Temoniba
Jehova, ñamiā ñabūn towedūdūn Is-
rael: Ōūge aet Temoniba Jehova ea
etowedūdū me ewedūdū, me ekaw me
epañ, me etañ ñan ōgadaqua me te-
kawa ñana ā erowiow, ñana re eken
ūra imin in kona mi imin in owidu
itūrit iquiquit eponñame ñabūn odo-
rorai ūra;
5 Me ñagan ōūge aet Temoniba Je-
hova: A dorer ian pwijen aeō baran
in iwitsiow iquiquit eponñame, mi
iwitsiow dei Edom memak, ñabūna re
barū ūbwiō bwe re nim eke ūbwiōra
eow ian ibibōkin būriōūra memak, ma
aūra añ ian būriōūra, mō rō ōmeata
bwi imin in kona.
6 Me ñagan wo nim karai añōgin
propheten ñeijin añōgen Israel, me
wo nim ūge a etowedūdū me ewedū-
dū, me ea ekaw me epañ, Ōūge aet
Temoniba Jehova: Kania, A dorer
ian aeō baran ma aeō egirow, bwin
amwa ōbabū ōgadūkūrañemiā eow
itūrin heiden:

7 Me ñagan õũge aet Temoniba Je-
hova: A õkaijoda beõ, *ma A ũge,*
Heiden ñabũna ro odororai gamiã ri
nan õbabũ õgadũkũrañeõra.
8 ¶ Me ñamiã ñabũn towedũdũn Is-
rael, amwam õmeata ramiã, me to-
tow quamiã ea aeõ ñame ñabũna Is-
rael; bwe etũreten aũra õrre.
9 Bwe, kania, A kania gamiã, ma
A nan iwidõ a gamiã, mi inan gapae-
daei gamiã mõ õijõn gamiã;
10 A nan õebak eñame eamiã, ña-
bũna rat ewak ñea Israel memak,
ũra memak; me ri nan mekat teka-
wa, me ri nan tik wei tekawa ñana ã
ijababa;
11 Ma A nan õebak eñame mi imin
gõgõrõ eamiã; me ri nan ebakeda, me
ri nan karig õkõr; ma A nan ririñ bi-
ta ñea amwaimõ mek ean tekei dede-
miã ñago amo, ma A nan õgageida-
wianaw gamiã eken ea ñago amo: ma
amwa nan tsietõ bwa Aña kõr Jeho-
va.
12 Eh, A nan õijõt eñame aeow ea-
miã, ñabũn aeõ ñame ñabũna Israel;
me ri nan õgõguw, me ri nan ek'au-
we ũbwiõra, me wo nan eõ gauwei
õekeow ũra.
13 Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaga rõ ũge a gamiã, Auwe amen
kõñame, ma amen õekeow ñain ña-
mem;
14 Wo nan eõ gauwei kõñame, me
wo nan eõ gauwei õekeow ñain ña-
mem, aen õkõr Temoniba Jehova;
15 Ma A nan eõ gauwei õkaiõtõn
heiden õgadũkũrañem, me wo nan eõ
gauwei õbabũ õbabakaem eow itũrit
eponñame, me wo nan eõ gauwei
kaeõgei ñamem bwe re nim tsiriwa,
aen õkõr Temoniba Jehova.
16 ¶ Me tik õrre aen Jehova itũrũ,
ñeijin ũge,
17 Ñait eñame, ñaga rat ewak ñea
Israel re mek ũbwiõra, rõ kanakane-
tow eat dedeũra ma aũra makur: de-
deũra ian meõ tekei kanakanenit ãt
on ñea emek anbwedũbwet.
18 Me ñagan A idotu eara aeõ egi-
row bwe dõgit era ñea ã idotu eat
eb, me bwe dõgin ñaga rõ kanakane-
tow ean wañara ijor in ani;
19 Ma A õberitagag ũra eow inima-
get eponñame, me ã õñiõñioatow ũra
ean mũñana eb: A mwit añõgõra te-
kei aũra makur.
20 Me ñaga rõ õrre eow inimaget
eponñame, ino rõ õrre eow ean, rõ
õbabaka egõ ñea ebwigaga; ñaga ã
õbabaka ũra, mõ ũge, An ñame
Jehova ñabũne, me re metat atsin
ũbwien.
21 ¶ Ma A kananoañei egõ ñea
ebwigaga, ñea rat ewak ñea Israel
õbabaka eow inimaget eñame, ino rõ
õrre eow ean.
22 Me wo nim ũge a ewak ñea Is-
rael, Õũge aet Temoniba Jehova: A
eõ ririñ ñune bwe dõgimiã, O ñamiã
ñabũna ewak ñea Israel, ma A ririñ
bwe dõgin egõ ñea ebwigaga, ñea
amwa õbabaka eow inimaget epon-
ñame, ñan amwa õrre eow ean.
23 Ma A nan õebwigaga egõ ñea
õkaganado ñea ã õbabaka eow inima-
get eponñame, ñea amwa õbabaka
eow inimagõra; me eponñame ri nan
tsietõ bwa Aña kõr Jehova, aen õkõr
Temoniba Jehova, tsin ia ã ogiten
õebwigagaeõ eow itũrimiã ian mõra.
24 Bwa A nan emwin gamiã atsin
inimaget eponñame, mõ õebwepoi ga-
miã atsin eat eb memak, ma A nan
õredõatow gamiã ũbwemiã.
25 ¶ Ma A nan õrareõn gamiã ebõk
ñea edereder, ma amwa nat dereder:
A nan õdereder gamiã atsin ean amiã
kanakanen memak, ma atsin ean wa-
miã ijor in ani memak.
26 Ma A nan oija gamiã bet ibũriõ
etsimeduw, ma A nan totu iamiã anin
etsimeduw; ma A nan barũ bũriõũt
epe atsin iat duwemiã, mo oija gamiã
bũriõũt duwen.
27 Ma A nan ñaeow iamiã anũ, mõ
kaeõgei gamiã bwa amwaimõ dũgi-
dugo ian aeõ dogor memak, ma amwa
nan raña aeõ mwit añõg, me edegeri.
28 Ma amwa nan mek eat eb ñaben
A oija amiã bagadugu; ma amwa nan
eke gamiã aeõ ñame, ma Aña A nan
eke Aña wamiã Gott.
29 Ma A nan õtsimor gamiã atsin
ian amiã kanakanen memak: ma A
nan emwin weizen mõ õebak, ma A
nan eõ õrean a gamiã erõrõ.
30 Ma A nan õebak quat imin erõ,
mi imin erõ n eat etañ in kiãõ ñan
ebak, bwe ã nim eõ gauwei õbabaka

gamiã eow inimaget eponñame bwe
dōgit erōrō.
31 Ma amwa nan ōmarat dedemiã
ñan ebaka, ma amiã makur ñan eō
eimwi; mi nan ta amiã miowi gamiã
bwe dōgin amiã ibaka me wamiã
imin ñan eimwi bwe ã nimō miowi
ōkōr.
32 Inan tsiet iow itūrimiã bwa A
eō ririñ *ñune* bwe dōgimiã, aen ōkōr
Temoniba Jehova: amwaimō maiūr
me gadūkūrañ bwe dōgit dedemiã, O
ñamiã ewak ñea Israel.
33 Ōūge aet Temoniba Jehova: Eat
ibūm ñabūmin A nan ōdereder gamiã
ean atsin ean amiã ibaka memak, A
nan kaeōgei tekawa bwe ã nimō me-
kan, mi inan tik wei tekawa ñana ã
ijababa.
34 Mi inan gapaedaei eb ñaben ōga-
daqua, me ei ōkōr etañ ñea ōgadaqua
ñago ian met eñame memak ñabūna
rō ōd itañin.
35 Me ri nan ūge, Minebene eb ña-
ben ōgadaqua ñago ekeijiet etañ in
kiāō ñamwarin Eden; me ã tik oro-
raijien me mekat tekawa ñana ã
erowiow ñan ōgadaqua ñana ã ija-
baba.
36 Me eponñame ñabūna iquiquin
ñabūna ro odororaiuw ri nan tsietō
bwa A wei etañ ñana ã ijababa, Aña
ñea Jehova, mō ōijōt eb ñaben ōga-
daqua: Aña ñea Jehova A ogiten pan,
ma A nan ririñ.
37 Ōūge aet Temoniba Jehova:
Inan tik kidōeiō eow itūrit ewak ñea
Israel, bwa A nimō ririñ bwe dōgū-
ra: A nan ōebak ñamen tekei epowi
n schafe.
38 Tekei schafe ñaga ã ōebwigaga
ūra bwi iwim, ñea epowi n Jerusa-
lem ean an kadaro ñana ã idit bū-
min, ōūga bet tekawa ñana ã ijaba-
ba, bwi inan oquenōt epowi n ñame;
me ri nan tsietō bwa Aña kōr Je-
hova.

ITŪBAÑ 37.

BEN Jehova emek ea, mō Ō ōmea-
taeō eow itūrin Anin Jehova,
mō Ō ñaeow aña itūgait epañ; mo
oquet erōnñame ian.
2 Mō Ō kaeōgeiō bwa A nim ōd
itañūra eat erūrūra memak: me, ka-
nia, ri to ouwowada iat epañ; me,
kania, rō bweñara.
3 Mō Ō ūge ame, Ñait eñame,
ōten, okona n tsimor mūñane erōn-
ñame? Ma A ūge, O Temoniba Je-
hova, Wo tsiet ōkōr Ñauwe.
4 Me E tik ūge ame, Wo nim karai
añōgin propheten ea mūñane erōn-
ñame, me wo nim ūge a ūra, O ña-
miã ñabūna erōnñame ōbweñara,
amwam kaiōt aen Jehova.
5 Ōūge aet Temoniba Jehova ea
mūñane erōnñame: Kania, A nan totu
iamiã eōnano, ma amwa nan tsimor.
6 Ma A nan totu eamiã wan, mō
ōmeata eamiã duwen, me bōñeōn ga-
miã witin, mō ōmeatu iamiã eōnano,
ma amwa nan tsimor. Ma amwa nan
tsietō bwa Aña kōr Jehova.
7 Me ñagan A karai añōgin prophe-
ten iat deden ñea ã pan ame: me
ñag A ōreit karai añōgin propheten,
ōrret eiñōñ; me, kania, eruwiruwōt
eb, me re jeān ūra mūñana erōnñame,
erō ea erō.
8 Ma A aia, me, kania, etsiminen
wan eara, me emetat duwen eara, me
witin ōbōñeān ūra; me eko eōnano
iara.
9 Mō Ō ūge ame, Wo nim karai
añōgin propheten ea eñin, wo nim
karai añōgin propheten, ñauwe ñait
eñame, me wo nim ūge a eñin, Ōūge
aet Temoniba Jehova: Wo nim tū
atsin ean eñin ñana ara, O ñauwe eō-
nano, me wo nim ōnano ian mibūne
eñame ñabūna ã abi, bwe re nim tsi-
mor.
10 Ma A karai añōgin propheten
iat deden ñea Ō pan ame, mō ōrre
eowen iara eōnano, me re tsimoren,
mō rō weijon ean nanōra, ñea ete-
binñame ion ouwak.
11 ¶ Mō Ō ūge ame, Ñait eñame,
Mūñane erōnñame ūra erō ñea Is-
rael memak: kania, rō ūge, Ōbweña-
ra' rōma, me ekewen ama itob; eke-
wen bwe ã eatowen gama.
12 Me ñagan wo nim karai añōgin
propheten, me wo nim ūge a ūra,
Ōūge aet Temoniba Jehova: Kania, A
nan baida jūbwemiã, mō ōmeatan ga-
miã iat ūbwemiã, O ñamiã ñabūn aeō
ñame; ma A nan otow gamiã ean
eben Israel.

13 Ma amwa nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova, tsin ia A ogiten baida
jũbwemiã, mõ õmeata gamiã atsin
iatũb, ñamiã ñabũn aeõ ñame.
14 Ma A nan totu anũ iamiã, ma
amwa nan tsimor, ma A nan õreatow
gamiã ũbwemiã: ma amwa nan tsiet
bwa Aña ñea Jehova A ogiten õpan
ma A nan ririñ, aen õkõr Jehova.
15 ¶ Me tik õrre ame aen Jehova,
ñeijin ũge,
16 Ñauwe, ñait eñame, wo nimõ
barũ edabwike emaen, me wo nimõ
eare eow ean ñeijin ũge, Wõt ibwi-
bwin Juda, me wõt ibwibwin Israel
ñabũna dañõra: me wo nimõ barũ
edabwike emaen, me wo nimõ eare
eow ean ñeijin ũge, Wõt ibwibwin
Joseph, ñamana bait ibwibwin Eph-
raim, me bain rat ewak ñea Israel
memak ñabũna dañõra:
17 Me wo nim je me eke baim ũra,
bwe re nim eke ũra ta aimaet eda-
bwike ian bem.
18 ¶ Me tsin ia amen bwiõm re do-
rer aw, mõ rõ ũge, Õten, wo eõ õmea-
ta a gama bwe ekeken woun mũñane
itũrũm?
19 Wo nim ũge a ũra, Õũge aet Te-
moniba Jehova: Kania, A nan barũ
bain Joseph ñaman emek ian ben
Ephraim, me bain Israel memak ña-
bũna dañan; ma A nan ñaeow ũra
itañin, ñamana bain Juda, ma A nan
kaeõgei ũra me eke ũra edabwike ai-
maen, me ri nan eke ũra aimaen ian
beõ.
20 ¶ Me mũñana edabwike ñana
wo eare re nimõ mek ian bem ian
mõra.
21 Me wo nim ũge a ũra, Õũge
aet Temoniba Jehova: Kania, A nan
emwit ibwibwin Israel atsin inimaget
eponñame, ino ro ñow ean, ma A nan
õebwepoi ũra atsin eat etañ memak,
mõ õreatow ũra ũbwiõra:
22 Ma A nan ririñ ũra me eke ũra
eponñame ñea ta aiquen eat eb, ean
towedũdũn Israel; mũ ũra memak nan
ta aiquen wañara uea ñea nan moni-
ba ea ũra; me ri nan eõ gauwei eke
ũra aro eponñame, me ri nan eõ gau-
wei eke ũra eb ñana aro monibaiũra;
23 Me ri nan eõ gauwei õkanakanen
ũra ean wañara ijor in ani, me ean
wañara imin ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi, me ean aũra dũra ia aiquen;
ma A nan õtsimor ũra atsin eat eñõ-
ra n mek memak, ñana re dũra eow
ean, ma A nan õdereder ũra: me ri
nan ek'ũra aeõ ñame, ma A nan eke
Aña wañara Gott.
24 Me David ñea aeõ tsiõ nan ekei
uea eara; mi nan tsimine wañara
hirte ñea ta aiquen: me ri nan edege-
ri aeõ mwit añõg, me raña aeõ do-
gor, me edegeri.
25 Me ri nan mek eat eb ñaben A
oija Jakob ñea aeõ tsiõ, ñaben amiã
bagadugu emek ean; me ri nan mek
ean, ũra me ñaiũra me ñain ñaiũra eõ
toki: ma aeõ tsiõ ñea David nan mo-
niba ea ũra eõ toki.
26 Ma A nan ririñ a ũra berith in
iow; nan ekei berith ñea eko tokin
itũrũra; ma A nan õmekan ũra, mõ
õebak ũra, me ñaeow maneabũ ñea
ebwigaga inimagõra eõ toki.
27 Mi nan mek bet aeõ wak itũrũ-
ra; ma A nan eke Aña wañara Gott,
me ri nan ek'ũra aeõ ñame.
28 Me eponñame ri nan tsietõ bwa
Aña Jehova ñea A õdereder Israel,
tsin ie emek maneabũ ñea ebwigaga
inimagõra eõ toki.

ITŨBAÑ 38.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Ñait eñame, wo nimõ garõg mem
ea Gog, ñea emek eat eb ñabena Ma-
gog, ñea prinz ogoda in Mesech me
Thubal, me wo nim karai añõgin pro-
pheten in iwitsiow,
3 Me wo nim ũge, Õũge aet Temo-
niba Jehova: Kania, A iwitsiow au-
we, ñauwe Gog, ñauwe prinz ogoda
in Mesech me Thubal:
4 Ma A nan iwiduw, me gadõgeõt
eõe mwañaim, ma A nan õmeata au-
we, me wam tar in ake memak, ñana
wam pferde ma amen gõr animwõra,
ñabũna memak re edua ekabina, ñea
epo ouwak ñabũna rõ kõña schilde
ñan oniñ me schilde ñan ouwak, ũra
memak ñabũna rõ kõña pudutũbwin;
5 Me Persia, me Chus, me Libya
epo a ũra; ũra memak rõ kõña
schilde me eweũi;
6 Me Gomer me wõn tar in ake

memak; me ewak ñea Thogarma inũ-
mwit eb aeow edõgen apwewa, me
wõn tar in ake memak; ñabũna ete-
binñame ebak.
7 Wo nimõ gadagadauwuw, *ñauwe*
Gog, eh, wo nimõ gadagadauwuw,
ñauwe, ma am epo memak ñabũna
re epoda itũrũm, me wo nim ek'auwe
kaiwedura.
8 ¶ Iruwit ibũm ñan ebak, inan õniw:
eat obweni ñan imũr, wo nan õrre
eow eat eb ñabena ã õredõat atsin
eat ipudutũbwin, ñaben epoda atsin
inimaget eponñame ñan ebak, me
ean towedũdũn Israel, ñana etañ ñana
ã ijababa eõ toki ñago: me ã õmeata
atsin inimaget etebinñame, me ri
nan mek iat eõ dõgedõg, ũra me-
mak.
9 Me wo nan roga, wo nan õrre a
eñin ñaran edaurur, me wo nan ek'
auwe denañ ñaran õbõñe eb, auwe,
me wam etar in ake memak, me
eponñame ñan ebak epo aw.
10 Õũge aet Temoniba Jehova: Ean
ñabũmina nan meta eñõg atsin iam,
me wo nan kamararei ñea ebaka:
11 Me wo nan ũge, A nimõ roga a
eb ñabena ã eõ ororai kawan; A nimõ
naña ũra ñabũna re mek iat iow, ña-
bũna re mek iat eõ dõgedõg, ũra me-
mak ñabũna re mek iat tekawa ñan
eko ororin, ñan eko añakũra me men-
ororũra;
12 Bwe wo nan paba imin me barũ
imin in kona; mi iwid bem in iwitsi-
ow etañ ñana ã ijababa ñago ñana ã
mekaten ñage, mi iwitsiow eponña-
me, ñabũna ro konaen wañara imin
gõgõrõ mi imin, ñabũna re mek iju-
gagait eb.
13 Arabia me Dedan, ma amen
erow ñabũna dei Tharsis, me leonis
memak ñañena dedemaro, ri nan ũge
aw, Wo õrre bwe wo nim paba imin?
wo õebwepoi am ñame bwe wo nimõ
kõna uwadam? bwe wo nim õbũ ea-
nuaw silber me gold, me barũ imin
gõgõrõ mi imin, me õañat epaba ñan
ebak?
14 ¶ Me ñagan wo nim karai añõ-
gin propheten, ñauwe ñait eñame,
me wo nim ũge a Gog, Õũge aet
Temoniba Jehova: Eat ibũm ñabũ-
min aeõ ñame ñabũna Israel ri nan
mek iat iow ean, õten, wo nan eõ
tsiet?
15 Me wo nan õrre atsin eat eñam
ñea magin apwewa, auwe, me epon-
ñame ebak epo aw, ũra memak ñabũ-
na rõ gõr animwen pferde, ñea epo
ouwak, ñea etar in ake ñea oaio;
16 Me wo nan roga n iwitsiow aeõ
ñame ñabũna Israel, tekei denañ ña-
ran õbõñe eb; me eat ibũm ñan
imũr A nan õreanuw bwe wo nim
iwitsiow ũbwiõ, bwe eponñame re
nim tsietõ, tsin ia ã ogiten õebwi-
gagaeõ eow itũrũm, O ñauwe Gog,
ian mõra.
17 Õũge aet Temoniba Jehova: Õten,
auwe kõr amea ñea A ogiten pan eat
ibũm ñano ñago me ñago eow itũrin
aeõ tsiõ ñabũna wañara propheten
Israel, ñabũna rõ karai añõgin pro-
pheten ean bũm ana eat obweni ñan
ebak ñan A nan õreanuw bwe wo
nim iwitsiow ũra?
18 Me ean ñabũmina, tsin iõ õrre
Gog bwe enim iwitsiow eben Israel,
aen õkõr Temoniba Jehova, nan meta
egirowũ atsin ian gadetsin bodũ.
19 Bwa A nat dorer ian aeõ baran
mi ian aeõ egirow, *mõ ũge*, Nan õrre
erõraõ ñea oaio ean ñabũmina ean
eben Israel;
20 Me ri nan rõraõ ian meõ iũen
imago, mi imin õeta n ijõñin ianwe-
ron, mi imin gõgõrõ n añe, mi imin
ewewõ ñan ewewõ eat emwarere, me
eñame memak ñabũna re mek eat
eb, mi inan õraijedu etowedũdũ, mi
nan pudu ekoruwow, mi nan onaka-
da añe eoror.
21 Ma A nan emwit ipudutũbwin in
iwitsiow ean waña towedũdũ memak,
aen õkõr Temoniba Jehova: wõt eña-
me pudutũbwin nan iwitsiow etsie-
dũra.
22 Ma A nan õeõgida gain eat arak
in ima me era; ma A nan õraijedu
weron ñaran eneñabeda, me epe n eis
ñan ouwak, me ãe, me schwefel, ean,
me ean wõn etar in ake memak, me
eat eponñame ebak ñabũna re mek
itũrin.
23 Ma A nan otota Aña mõ õebwi-
gagaeõ, mõ õmeata Aña ian met
eponñame ebak; me ri nan tsietõ bwa
Aña kõr Jehova.

ITŨBAÑ 39.

MÈ ñauwe, ñait eñame, wo nim
karai añogin propheten in iwi-
tsiow Gog, me wo nim ũge, Õũge Te-
moniba Jehova: Kania, A iwitsiow
auwe, O ñauwe Gog, ñea prinz ogoda
in Mesech me Thubal:
2 Ma A nan iwiduw, mo onuaiwuw,
mõ õmeata auwe atsin eat etañ ñea
magin apwewa; ma A nan õreatow
auwe ean towedũdũn Israel;
3 Ma A nan ijatow wam dobonara
atsin eat damauwũm, mõ õraijedu
mwin wam dobonara atsin eat dama-
rũmũm.
4 Wo nan pudu animwen towedũ-
dũn Israel, auwe, me wam tar in ake
memak, me eponñame ñabũn emek
itũrũm: ma A nan totow auwe ea
imin õeta n abab tekei eõrũra me-
mak, mi imin gõgõrõ n añe bwe ã
nim õnũenuw.
5 Me wo nan pudu eat etañ in
kiãõ; bwa A ogiten õpan, aen õkõr
Temoniba Jehova.
6 Ma A nan õijõt ãe aeow ean Ma-
gog, ma aeow eara ñabũna re mek
in iow eat inseln; me ri nan tsietõ
bwa Aña kõr Jehova.
7 Ma A nan õmeata egõ ñea ebwi-
gaga inimagen aeõ ñame ñabũna Is-
rael; ma A eõ teñ bwe ã nim kan
õbabaka egõ ñea ebwigaga: me
eponñame ri nan tsietõ bwa Aña kõr
Jehova, Amea Ebwigaga inimagen
Israel
8 ¶ Kania, õrren, mi inan ririñ, aen
õkõr Temoniba Jehova; ñabũmine
kõr ibũm ñabũmin A ogiten pan.
9 Me ñabũna re mek ian kawan Is-
rael ri nan meta, me ri nan õte ãe
eow ean baibait ake me jiũiow, ñana
schilde ñan ouwak me schilde ñan
oniñ, me dobonara, me ewere, me
ekado, me ri nan õte ãe ean aeiu eo-
bweni;
10 Me ri nan eõ kani dabwike atsin
eat etañ in kiãõ, me eõ taide imin
erõ atsin oigaga, bwe ri nan õte ãe
eow ean mũñana baibait ake: me
ñabũna ro wuromwi ũra ri nan wuro-
mwi ũra, me ñabũna re eñan wañara
imin ri nan eñan wañara imin, aen
õkõr Temoniba Jehova.
11 ¶ Me ean ñabũmina, A nan oija
Gog etañ ñea ã nim iriedu ean inima-
gen Israel, ñea aũra pañ ñabũna rõ
õd ian edõgen apoit ijited: mi inan
otoki ũra ñabũna rõ õd ian; me ri nan
iriedu ina Gog ma an ñame memak
ñabũn ebak: me ri nan ij egen bwe
Epañ ñea Hammon-Gog (ñeijin tekei
Wõn etar in ake Gog).
12 Me rat ewak ñea Israel ri nan
ijan in iriedu ũra ean aeiu maraman,
bwe re nim õdereder eb.
13 Eh, amen eat eb memak ri nan
iriedu ũra, mi nan ekei imit on ñea
õkaganado a ũra ean ñabũmina inan
õraitsitõ ean, aen õkõr Temoniba Je-
hova.
14 Me ri nan õekae eñame ñabũna
re nim ijijan eat aeoweaeow, ñabũna
ri nan õd ijugagait eb mi iriedu ũra
ñabũna rõ õd ean, ñabũna rõ reñõ eat
eb, bwe re nim õdereder; ri nan ere-
row ie emag mũñana aeiu maraman.
15 Me ñabũna rõ õd eat eb rõ õd ian;
me tsin ie etsimine eñame ion ñea ãt
erõnñame emaen i nan õkaijoda ite-
ma itañin, ea irieduetow itũrit amen
iriedu ñabũn ema iat epañ ñea Ham-
mon-Gog.
16 Mi inan ij egen bet bita tekawa
bwe Hammona (ñeijin tekei Epo ou-
wak). Nan õũga aũra õdereder eb.
17 ¶ Me ñauwe ñait eñame, õũge
aet Temoniba Jehova: Wo nimõ dorer
a imin õeta memak tekei eõrũra, me
ea imin gõgõrõ n añe memak, *mõ
ũge,* Amwam ebwepo, mi tũ; amwam
epoda atsin eat etañ memak ea aeõ
wim, ñea A nan ere bwe dõgimiã,
ñea iwim ñea ouwak ean towedũdũn
Israel, bwa amwam kõ duwen me
eren era.
18 Amwam õt duwõra ñabũn oaio,
me nim aran prinzen in eat eb, ma
aran widdern, me lämmer, me ziegen,
me ochs eoniñ, ñana bain Basan, ñan
eduweduw.
19 Ma amwam kõ eriõr me marañ
eow ean, me eren era me marañ eow
ean, ñana bain aeõ wim ñan A ere
bwe dõgimiã.
20 Ma amwam õmarañ gamiã eow
ian waña tisch eow ean pferde, me
chariot, me eñame ñabũn oaio, ma
amen ake memak, aen õkõr Temoniba
Jehova.

21 Ma A nan ñaeow raitsitū inimaget eponñame; me eponñame memak ri nan āt aeō mwit añōg ñea A ogiten ririñ, me beō ñaran A ñaeow eara.
22 Me ewak ñea Israel ri nan tsietō bwa Aña kōr Jehova ñea wañara Gott, atsin ean ñabūmina me eō toki.
23 ¶ Me eponñame ri nan tsiet bwe ewak ñea Israel oñow iat edenigae bwe dōgin aūra dūra, bwina re dūra ian meō, ma A ewewin meō a ūra, ma A totu ūra ian ben barūōra, me ro pudu memak eat ipudutūbwin.
24 A ririñ ūra tekei aūra kanakanenō mi tekei bet aūra dūra, ma A ewewin meō a ūra.
25 Me ñagan ōūge aet Temoniba Jehova: A nan tik ōredōan mibūna edenigae ñabūna Jakob, ma A nan kananoañei rat ewak ñea Israel memak; ma A nan baran bwe dōgin egō ñea ebwigaga.
26 Me ri nan ōbabū ōgadūkūrañeōra ma aūra dūra memak ñana re dūra ian meō eow ean, tsin ia re mek in iow ūbwiōra, me eko ion ñea nan ōmiow ūra;
27 Tsin ia A ogin ōredōan ūra atsin inimaget eponñame, mō ōebwepoi ūra atsin ūbwien barūōra, mi ia ā ōebwigagaeō eow itūrūra ian met eponñame ñan ebak.
28 Me ri nan tsietō bwa Aña kōr Jehova wañara Gott, bwin A ōijōn ūra mō ōdenigae ūra eow inimaget eponñame, me tik ōebwepoi ūra eow ūbwiōra; ma A nan eō ñaina ia aiquen inimagōra eow ina;
29 Ma A nan eō ganwei ewewin meō a ūra: bwa A idotu anū eat ewak ñea Israel, aen ōkōr Temoniba Jehova.

ITŪBAÑ 40.

EAN quinarama ma aijimon obwenin ama denigae, ean ōaweijidaet obweni, ean abūmita būmin maraman, ean quita ma aeoqit obweni iruwin ijatowet tekawa, ean ñabūmina bet, ben Jehova emek ea, mo O otowen aña ina.
2 Gott ōbūiō eow iat erenimi n propheten ñan ōñaūn Itūrin aeow ean eben Israel, mō O ñaeow aña animwet etowedūdū ñea ogoda kōr, ñea imit on ñea inūñi arūmit tekawa emek ean edōgen apwijuw.
3 Mō O ōbūiōt aeow ina; me, kania, eñame ion ñea tekei aiaet eborage, me eanakeba n flachs emek ian ben, me edabwike n keweō ñamana ebarabaratu; mō ō weijo ean metoror.
4 Ma amea ūge ame, Ñait eñame, wo nim aiaeōn mem, mō kaiōtōt ijūñōm, me ñaeow maram eat imin memak ñan A nan ōmeata aw; bwe ā ōren ōreatow auwe ine bwa A nim ōmeata aw: wo nim pan a rat ewak ñea Israel imin memak ñana wo āt.
5 Me, kania, etsimine eoror iruwit dōmaneab ñaran ōpaeoi, me ebarabaratu ñamana ekeweō emek ian ben amea, ñamana año emainibe araquin, mō ōkaton mō ōkatara emainibe mi iat ebe: mō ō keweōei meijit oror, me aiquet ebarabaratu; me godaūn, aiquet ebarabaratu.
6 ¶ Mi imūr, e ñana metoror ñea ōmwaij apoe, ma a anūien gaidein; mō ō keweōei inimen añen metoror, me aiquet ebarabaratu: mi tik ōūga bet añen metoror ñea ion, bwe aiquet ebarabaratu reabin.
7 Mō ōkatakaton barabaratu araquit dorum in ober memak, mō ōkatakatot ebarabaratu reabūra; me magen mūñana dorum in ober, ōkatakatimo mainibe: ma añen metewak itañin karerewatsin metoror in ñaran enaña dōmaneab bwe aiquet ebarabaratu.
8 Mō ō keweōei karerewatsin metoror ñea ōmwaij dōmaneab, me aiquet ebarabaratu.
9 Mi imūr ō keweōei karerewatsin metoror, me aoju emainibe; mi ijoren, ōkarakaro emainibe; me karerewatsin metoror ōmwaij dōmaneab.
10 Me dorum in ober inimet oror ñea ōmwaij apoe, aiju eat eran ma aiju ean ñarana eran; ta tsitobo akeweōūra: me etsitobo bet akeweōit ijor eat eran me ean bet ñarana eran.
11 Mō ō keweōei reabin bōñeān metoror, me ata emainibe; ma araquin metoror, ata ma aiju emainibe;
12 Me maret dorum in ober, aiquet emainibe *eat eran*, me aiquet emainibe maren ñarana eran; me dorum

in ober, año emainibe eat eran, me
año emainibe ean ñarana eran.
13 Me õ keweõei metewak atsin
iruwit dorum in ober ñea ion ea ero-
win ñea ion, me aranama ma aijimo
emainibe reabin; metewak rõ mwa-
mwaij ũra.
14 Me e ririñ ijor, añama emainibe;
mi iat emagge eagada a eoror, mõ
õpaeoi metoror.
15 Ma atsin ian obwen metoror ino
eat etañ metu, me etoki ian obwen
karerewatsin metoror ñea ũebin, ai-
jima emainibe.
16 Me etsimine winõr it dorum in
ober ñana ā tsimà, me etsimine bet
men ororit ijor ian metoror in õpaeoi,
me etsimine bet men ororin porticus:
me rõ õpaeoi winõr edõgen ijõñ: mi
imin erõ palm emek eat ijor memak.
17 Mo o otow aña iat emagge ñea
iruwin; me, kania, etsimine dorum
me edebae ñana epe, ñana ā ririñ
bwe bain iat emagge n õpaeoi; me
animo dorum emek iat edebae epe.
18 Me edebae epe emek ijõñin met-
oror memak, tekei araquin metoror,
ñarana edebae epe ñaran ejõñ.
19 Mi imũr õ keweõei reabin iat
emagge atsin ian obwen metoror ñea
ijõñ me etoki ian obwen iat emagge
ñea ian edõgen apoe, bwe aibu emai-
nibe, oñow aeow edõgen apoe ma
apwewa.
20 ¶ Me met emagge ñea iruwin
ñea õmwaij edõgen apwewa, õ ke-
weõei araquin me reabin.
21 Me dorum in ober bwe aiju eat
eran me aiju ean ñarana eran; mi
ijorin me porticus in ta tsitobo ake-
weõũra ma akeweõin adamonin met-
oror: aijima emainibe araquit debain
bitune metoror, me anarama ma aiji-
mo reabin.
22 Me winõrin memak, me porticus
in, mi imin erõ n memak ñana pal-
men, ta tsitobo akeweõin metoror
ñea õmwaij edõgen apoe; me etañ in
akõda ean eow eat dõgaide ñea aeiu
ijor'en, me porticus in emek ian
obwõra.
23 Me etsimine met emagge ñea ian
ñea õmwaij metoror ñea ion edõgen
apwewa apoe; mõ õ keweõei maren
metoror, me aibu emainibe.
24 ¶ Mo o otow aña edõgen apwi-
juw; me, kania, metewak ñea õmwaij
edõgen apwijuw: mõ õ keweõei ijorin
me porticus in tekei mũñane ekeweõ.
25 Me etsimine winõr in me winõr
it porticus in õpaeoi ñan tekei mũña-
ne winõr: aijima emainibe araquin,
me anarama ma aijimo emainibe rea-
bin.
26 Me aeiu joret dõgaide in akõda
ian, me porticus emek iara; me etsi-
mine imin erõ palmen in, aeõen eat
eran me aeõen eat eran, ean joren
memak.
27 Me etsimine met emagge ñea
ian ñea õmwaij apwijuw: mõ õ ke-
weõei maren metoror aeow edõgen
apwijuw, me aibu emainibe.
28 Mo o otow aña iat emagge ñea
ian, eow ean metewak ñea õmwaij
apwijuw; mõ õ keweõei metewak ñea
õmwaij edõgen apwijuw tekei mũña-
ne ekeweõ;
29 Me dorum in ober memak, mi
joren memak, me porticus in tekei
mũñane ekeweõ: me etsimine winõr
in memak, me winõr in porticus in
memak in õpaeoi; aijima emainibe
araquin, me anarama ma aijimo
emainibe reabin.
30 Me porticus ñan oquinarama mõ
katimo emainibe araqũra mõ õkati-
mo emainibe reabũra rõ õpaeoi.
31 Me porticus õmwaij emagge ñea
iruwin; mi imin erõ palmen emek ean
joren memak: me aoju jor'en gai-
dein.
32 ¶ Mo o otow aña iat emagge ñea
ian eada edõgen apoe: mõ õ keweõei
metoror tekei mũñane ekeweõ;
33 Me dorum in ober memak, mi
joren memak, me porticus tekei mũ-
ñane ekeweõ: me etsimine winõr in
memak, me winõr in porticus memak
in õpaeoi: aijima emainibe araquin,
me anarama ma aijimo emainibe rea-
bin.
34 Me porticus õmwaij eat emagge
ñea iruwin; mi imin erõ palm emek
eat ijor memak, eat eran me ean ña-
rana eran: me aoju jor'en gaidein.
35 ¶ Mo o otow aña ean metoror
ñea õmwaij apwewa: mõ õ keweõei
tekei mũñane ekeweõ;
36 Me dorum in ober memak, mi

joren memak, me porticus in; me
etsimine winõr in ñan õpaeoi; aijima
emainibe araquin, me anarama ma
aijimo emainibe reabin.
37 Mi joren memak rõ mwaij iat
emagge ñea iruwin, mi imin erõ
palm emek eat ijor memak, eat eran
me ean ñarana eran: me aoju jor'en
gaidein.
38 Me dorum ion me men emek ita-
ñit ijor ñan ean metoror; ã dudu iow
ina iwim in jiũiow.
39 ¶ Me arura tisch emek ean ka-
rerewatsin metoror eat emaen, me
arura tisch ean ñamana emaen, bwe
ã nim abi iwim in jiũiow mi iwim in
etad idũra mi iwim in etad ibaka
eara.
40 Me arura tisch emek eat emaen
edõgen apwewa, eat etañ in akõda
eat etañ metu ian metoror aeow edõ-
gen apwewa, me arura tisch emek
eat.eran, ñarana bain karerewatsin
metoror.
41 Me ara tisch emek eat eran, me
ara tisch emek ean ñarana eran, ita-
ñin metoror; aran aoju tisch ñana ã
abi iwim eara.
42 Me etsimine ara tisch ñana eñat
iwim in jiũiow, ñana epe ñana ã eaij,
ñan õkaton mõ õkatemae emainibe
araqũra, mõ õkaton mõ õkatemae
emainibe reabũra, mõ õkatot emai-
nibe godaiũra: ñana eñame ñabũna
ra abi iwim in jiũiow mi iwim me-
mak rõ õeõgida baibait duwõra n ma-
kur ian.
43 Me ã quõr ekorota edõgen ijõñin
in õpaeoi ñan õkato' reabin iat ebe
araqũra: me duwet iwim emek ian
mũñane tisch.
44 ¶ Me emek iruwin metoror ñea
ian aũra rum ñabũn amen riañ iat
emagge ñea ian, ñea emek itañin
metoror ñea õmwaij apwewa; me rõ
mwaij apwijuw; aiquet dorum itañin
metoror ñea õmwaij apoe, ñea õmwaij
apwewa.
45 Mõ õ ũge ame, Dorum ñune ñea
õmwaij apwijuw, eñan priester, ña-
bũn amen raña makurit dõmaneab;
46 Me dorum ñea õmwaij apwewa
eñan priester, ñabũn amen raña ma-
kurit dagarae: ñabũne ñabũna ñai-
ñain Zadok, ñabũna re tũren a Jehova
atsin inimaget ibwibwin Levi bwe re
nimõ makamakur a.
47 Mõ õ keweõei iat emagge, me
aibu emainibe araquin, me aibu emai-
nibe reabin, ta tsitobo erũrũn ñana
ara; me dagarae emek iat dõmaneab.
48 ¶ Mo o otow aña ean karerewa-
tsit dõmaneab, mõ õ keweõei joret
ekarerewatsi *ñana aro,* me aijimo
emainibe eat eran, me aijimo eat
eran: me reabin men bwe aiju emai-
nibe eat emaen, me aiju emainibe ean
ñamana emaen.
49 Araquit ekarerewatsi bwe ana-
rama emainibe, me reabin bwe ata
ma aiquet emainibe; eat dõgaide ña-
na eñame akõda ina eow ean: me etsi-
mine ijorab ñana ijor ean mũñane
ijor, ion eat eran mi ion eat eran.

ITŨBAÑ 41.

MO o otow aña eat dõmaneab; mõ
õ keweõei ijor, me año reabin
ion eat eran me año reabin ion eat
eran, tekei reabin bita ewak ñago.
2 Me bõñeãn metoror bwe ata
emainibe; me erũrũn metoror, aijimo
emainibe eat eran, me aijimo emai-
nibe eat eran; mõ õ keweõei ara-
quin, me ama emainibe, me reabin,
anarama emainibe.
3 Me e metu ũebin, mõ õ keweõei
memak joren metoror, mõ õkaro
emainibe; me men, año emainibe; me
reabin bõñeãn men, aeiu emainibe.
4 Mõ õ keweõei araquin, me anara-
ma emainibe; me reabin, anarama
emainibe ian obwet dõmaneab: mõ
õ ũge ame, Ñaiune etañ ñea magit
ebwigaga.
5 Mi imũr õ keweõei meijin ororit
dõmaneab, me año emainibe; mõ õka-
taeoq emainibe reabin rumit erũrũn
in õpaeoi erũrũt dõmaneab memak.
6 Me mũñane rumit erũrũn, aijũra
debaiũra, eran animwet eran, me
oquanimo; me re metu iat erũrũt dõ-
maneab ñarana bain rumit erũrũn mõ
õpaeoi, bwe re nimõ kona aũra kaeõ-
geda ina, bwe re nim eõ kaeõgeda a
ororit dõmaneab.
7 Me mũñana rumit erũrũn ra aeõñ
reab eken ean aũra kañeda itũga in
õpaeoi dõmaneab; bwa apaeit dõma-
neab õpae dõmaneab in aeõñ kañeda

itũga; me ñagan aeõñ kañeda itũga
reabit dõmaneab; ma akõda eñame
iat deden ñune atsin iat dorum ñea
eat emwarere eada iat dorum ñea
magin itũga õd iat dorum ñea iju-
gaga.
8 Ma A ãt bet dõmaneab bwe etsi-
mine ũriet oror ñaran aeõñ roga n
õpaeoi: ũriet erũrũn bwe aiquet eba-
rabaratu ñea epo ian año emainibe
ñea ouwak.
9 Meijin ororin rum it erũrũn, iru-
win, aijimo emainibe: me maren ñea
magin ei eñan rum it erũrũn ñana
bait dõmaneab.
10 Me reabin maret dorum *me
emagge* bwe anarama emainibe in
õpaeoi dõmaneab.
11 Me men memak rum it erũrũn
rõ mwaij etañ ñea dũgidũgin, met-
ewak ion õmwaij apwewa me met-
ewak ion õmwaij apwijuw; me reabit
etañ ñea dũgidũgin bwe aijimo emai-
nibe in õpaeoi.
12 Me ewak ñea emek ian obwet
etañ ñea ekae eat erũrũn ñaran
õmwaij apago bwe aemo emainibe
reabin; me meijin ororit ewak bwe
aijimo emainibe in õpaeoi, me aduma
emainibe araquin.
13 Õũge an keweõei dõmaneab,
bwe aibu emainibe araquin; me etañ
ñea ekae, me ewak, mo ororin me-
mak, aibu emainibe araquin;
14 Me reabin obwet dõmaneab, me
etañ ñea ekae ñaran õmwaij apoe,
aibu emainibe.
15 Mõ õ keweõei araquit ewak ian
obwet etañ ñea ekae ñea eat erowin,
me gallerien eat emaen me ean ña-
mana emaen, aibu emainibe; me dõ-
maneab ñea ũebin, me karerewatsin
ñan iat emagge;
16 Me debain ian metoror, me wi-
nõr ñana ã tsima, me gallerien ñan
õpaeoi eat debaiũra ñana aijũra, ñan
õmwaij debain ian metoror, ñana ã
bõñeõt erra, mõ õbõñe atsin eat
emwarere me eagada a winõr; me ã
bõñe winõr;
17 Me etoki ean maren itũgain met-
oror, me etoki eat dõmaneab ñea
ũebin, mi iruwin, mõ õd iat erũrũn
memak in õpaeoi ijõñ mi iruwin, in
keweõei.
18 Me ã ririñõn cherubim mi imin
erõ ñana palmen; mõ õkatakatõe
palm inimagen cherubim memak, mõ
õkarakarura men cherubim memak;
19 Me met eñame õmwaij palm eat
eran, me men leon dedemaro õmwaij
palm eat eran; õũga ririñen iat dõ-
maneab in õmamagõn ian.
20 Ã ririñ cherubim me palmen
atsin eat emwarere mõ õbaiwõñ itũ-
gain metewak: õũga ririñet dõma-
neab.
21 Ma añoget dõmaneab, aeoq iñin
ijoren men; ma añõgen met etañ ñea
ebwigaga, aiaen tekei *dõmaneab ñu-
no amo.*
22 Dagarae ei edabwike, aiju emai-
nibe godaũn, me aro emainibe ara-
quin: me etsimine matijũñen; me
edabwike bet araquin me erũrũn me-
mak: mõ õ ũge ame, Ñarane tisch
ñaran emek ian men Jehova.
23 Me aro met dõmaneab me etañ
ñea ebwigaga.
24 Karakarura bõñeãn metewak,
ñana bõñeãn metewak, ñana bõñeãn
metewak ñana ã baida ñan karaka-
rura; arura bõñeãn metewak ion, me
arura bõñeãn metewak ñea ion.
25 Me ã eare eow eara cherubim
me palmen, ean bõñeãn met dõma-
neab ñan tekei mũñane ã ririñ eow
ean ororin; me edabwike ñan emeij
emek ian obwet edebae iruwin.
26 Me winõr ñana ã tsima me pal-
men re mek eat eran me ean ñarana
eran, eat erũrũn memak edebae; õũ-
ga bet rum it erũrũt dõmaneab, me
edabwike ñan emeij.

ITŨBAÑ 42.

MÕ õ õmeata aña iat emagge
ñea iruwin, iat emedena ñea
õmwaij apwewa; mo o otow aña iat
dorum ñea õmwaij etañ ñea ekae,
ñea õmwaij apwewait dõmaneab.
2 Me metewak õmwaij apwewa ian
obwet eraquõ ñea aibu emainibe, me
reabin, aijima emainibe, emek ina.
3 Õmwaij mũñana anarama *emai-
nibe* ñana bait emagge ñea ian, mõ
õmwaij bet edebae ñarana epe ñara-
na debait emagge ñea iruwin, ñana
gallerien ñan õmwamwaij gallerien
eat edebae ñana aijũra.

4 Me etsimine emedena ñea ata
emainibe reabin ian obwet dorum,
me emedena ñea ta aiquet emainibe;
me men memak rõ mwaij apwewa.
5 Me mũñana dorum ñan itũga ebo
eken; bwe gallerien re barũ gadake
atsin ean mũñane *dorum*, ea aũra ba-
rũ atsin eat dorum ñan ijõñ me ñan
ijugaga, ian bita ewak.
6 Bwe aijũra debaiũra, me ekeow
ijorũra ñan tekei ijor in eat emagge:
me ñagan ro ooniñ eken ñan *itũga* ea
ñan ijõñ me ñan ijugaga atsin eat
emwarere.
7 Me emagge ñea iruwin itañin
mũñane dorum, ñea õmwaij iat
emagge ñea iruwin ian obwet dorum,
araquin, aijima emainibe.
8 Ma araquit dorum ñan iat emag-
ge ñea iruwin, aijima emainibe; me,
kania, aibu emainibe ian obwet dõ-
maneab.
9 Me emek etañ metu edõgen apoe
atsin ijõñin mũñane dorum, eat etañ
metu atsin iat emagge iruwin.
10 Me etsimine dorum ean meijin
ororin iat emagge õmwaij apoe ian
obwet etañ ñea ekae, mi ian obwen
bet dõmaneab.
11 Me emedena ñea ian obwõra te-
kei aiaen *medenat* dorum ñea õmwaij
apwewa; tekei araqũra õũga bet rea-
bũra: me etañ meta eara memak te-
kei riríñeõra bet, mi tekei bet men
mũñane.
12 Me etsimine metewak inũmwit
emedena ñea tekei met dorum ñan
õmwaij apwijuw, ñea emedena ñea
õmwaij emagge ñea õmwaij apoe, eat
etañ metu.
13 ¶ Mõ õ ũge ame, Dorum ñan
õmwaij apwewa me dorum ñan õmwa-
ij apwijuw, ñan emek ian obwet etañ
ñea ekae, ũra dorum ñan ebwigaga,
ñana priester ri nan õt imin ñana
magit ebwigaga eow ian, ũra ñabũna
re tũren a Jehova: ri nan ñaeow ina
imin ñana magit ebwigaga, mi iwim
in õn, mi iwim in etad idũra, mi iwim
in etad ibaka; bwe ebwigaga etañ
ñune.
14 Tsin ia priester re metu, ri nan
eõ meta atsin eat etañ ñea ebwigaga
aeow iat emagge ñea iruwin, me ña-
bũn amen makamakur ri nan ñaeow
ina aũra karawin; bwe re ebwigaga:
me ri nan edua ekarawit inon ekae,
me ri nan tũren a etañ ñea eñat eña-
me.
15 Me ñag o ogiten keweõei dõma-
neab ñea ian, õ õmeatan aña ian me-
denan metoror ñea õmwaij apoe, mõ
õ keweõei in õpaeoi.
16 Õ keweõei erũrũn ñaran edõgen
apoe eow eat edabwike n keweõ ña-
mana ebarabaratu, me aijimowar
ebarabaratu, eat edabwike n keweõ
ñamana ebarabaratu in õpaeoi.
17 Õ keweõei erũrũn edõgen apwe-
wa, me aijimowar ebarabaratu, eat
edabwike n keweõ ñamana ebaraba-
ratu in õpaeoi.
18 Õ keweõei erũrũn edõgen apwi-
juw, me aijimowar ebarabaratu, eat
edabwike n keweõ ñamana ebaraba-
ratu.
19 ¶ E iwidõ aeow eat erũrũn edõ-
gen apago mõ õ keweõei, me aijimo-
war ebarabaratu eat edabwike n ke-
weõ ñamana ebarabaratu.
20 Õ keweõei erũrũn memak ñana
ara: etsimine ororin ñaran õpaeoi,
araquin bwe aijimowar *ebarabaratu*,
me reabin bwe aijimowar, bwe enim
ekae ñea ebwigaga me ñea eõ ebwi-
gaga.

ITŨBAÑ 43.

MI imũr, o otowen aña ean met-
oror ñea õmwaij apoe:
2 Me, kania, õrren raitsitsin Gott
in Israel atsin apoe: ma aen tekei
nõñit ebõk ñan ebak; mõ õramara-
min eat eb eow ean raitsitsin.
3 Mi tekei aiaet erenimi n prophet-
en ñea A ãt ñago amo, ñea tekei ere-
nimi n propheten ñea A ãt ñag A
õrre bwa nim ijababa tekawa; me
erenimi n propheten ñane tekei ere-
nimi n propheten ñea A ãt iow itañit
ekaw ñea Chebar; ma A toweitsiber
ma agu ijõñ.
4 Me raitsitsin Jehova emetuen iat
dõmaneab mõ õd ian medenan met-
oror ñea õmwaij apoe.
5 Ma anin õbũida aña, mo oto-
wen aña iat emagge ñea ian; me,
kania, ã oquenõt dõmaneab raitsitsin
Jehova.
6 Ma A kaiõt ñaga eñame ion edo-

rer ame atsin iat dõmaneab; mõ
õweijo eñame ion itanũ.
7 ¶ Mõ õ ũge ame, Ñait eñame,
ñaiune kõr eñan waña tron, me eñan
bet nanõ, ñea A nan mek ean inima-
get ibwibwin Israel eõ toki; me ewak
ñea Israel ri nan eõ gauwei õbabaka
egõ ñea ebwigaga, ũra, me wañara
uea memak, eow ean aũra mequõr it
dũra, me eow ean gatduwen wañara
uea eat etañ ñan ogoda;
8 Ñaga rõ õeõg debain ian wañara
metoror itañit debain waña metoror,
mi ijoren wañara metoror itañin ijo-
ren waña metoror, mi ta emagge epe
inimagõ mũ ũra; me rõ õbabaka egõ
ñea ebwigaga eow ean wañara imin
ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr
ñana re ririñ: me ñagan A õekeowien
ũra eow ean aeõ egirow.
9 Re nimõ eatow aũra mequõr it
dũra ñage, me gatduwen wañara uea,
ino ogoeow atsin Itũrũ; ma A nan
mek inimagõra eõ toki.
10 ¶ Ñauwe, ñait eñame, wo nim
õmeata dõmaneab ea rat ewak ñea
Israel, bwe re nimõ gadũkũrañ bwe
dõgin aũra ibaka; me re nim keweõ-
ei imin ñea ã nimõ gar.
11 Me tsin ia rõ gadũkũrañ ean
mũñane memak ñana re ririñ, wo nim
õmeata a ũra arũmit dõmaneab, me
deden, me bain ñana etañ meta, me
bain ñana etañ metu, ma arũmũra,
me nuawũra memak, me dedeũra me-
mak, me dogorũra memak, me wo
nimõ eare eow ean mõra añõgen mũ-
ñane imin, bwe re nim rañа deden
memak, me makurin memak, me ede-
geri.
12 Ñaiune dogorit dõmaneab: Eni-
mõ mag animwet etowedũdũ n ekei
etañ ñea magit ebwigaga. Kania,
ñaiune dogorit dõmaneab.
13 ¶ Me ñaiune akeweõit dagarae
eow eat emainibe: (araquit emainibe
ñune tekei aiquet emainibe me eran
iatebe:) ñamwinen, aiquet emainibe
godaũn, me reabin, aiquet emainibe,
me mwin eat erũrũn memak in õpae-
oi, aiquen spanne: õũga ñamwinet
dagarae.
14 Me *godaũt* atsin ijõñit eñamwin,
atsin eat emwarere me etoki ean
mwin edõgen ijõñ, aro emainibe;
ma atsin ean mwin ñea õkadudu me
eagada a mwin ñea ouwak, aeoq emai-
nibe; me reabin, aiquet emainibe.
15 Mi ijugagait dagarae eadun itũ-
ga, aeoq emainibe; me enim tsimine
aeoq oin atsin eat dagarae *ñea eñat
ãe* mo ota eada itũga.
16 Ma araquin eat dagarae, ata ma
aro emainibe, me ata ma aro reabin,
edako.
17 Me mwin, ata ma aeoq emainibe
araquin; me ata ma aeoq reabin eat
erũrũn memak ñana ara; me erũrũn
in õpaeoi, emaet emainibe; me ñamwi-
nen, aiquet emainibe in õpaeoi; mi
ijor'en gaidein re nimõ mwaij apoe.
18 ¶ Mõ õ ũge ame, Ñait eñame,
Õũge aet Temoniba Jehova: Ñane do-
gorit dagarae eat ibũm ñabũmina ri
nan ririñ ean, me ere iwim in jiũiow
ean, mõ õrareõt era.
19 Wo nim oija priester ñabũna
ñaiñain Levi ñabũn an karig Zadok,
ñabũna re tũren ame, bwe re nimõ
makamakur ame, aen õkõr Temoniba
Jehova, ochs eoniñ iot oniñ bwi iwim
in etad idũra.
20 Me wo nimõ barũ eken aran, mõ
õbidõn oin ñana aeoq, me ean mati-
jũñen mwin ñana ara, me ean bet
erũrũn in õpaeoi: me wo nim õdere-
der iat deden ñune, me ririñ eaden an
dũra.
21 Me wo nimõ barũ bet ochs eoniñ
ion ñea iwim in etad idũra, me ã nimõ
jiũiow eow eat etañ ñea ã ogiten
mwit añõgen eat dõmaneab, iruwit
etañ ñea ebwigaga.
22 Me ean karabũmit ibũm wo nim
ere ziegenbock ñea magit omo bwi
iwim in etad idũra; me ri nan õdere-
der dagarae, tekei ñaga rõ õdereder
ziegenbock.
23 Tsin ia wo ogin õdereder, wo
nan ere ochs eoniñ ion ñea magit
omo, me widder ion ñea magit omo
atsin inimaget epowi.
24 Me wo nim õbũ mõ õtũret aeow
ian men Jehova, me ñabũna priester
re nim õbabidõt ebarajited, me re
nim ere me eke iwim in jiũiow ea
Jehova.
25 Abũmin aeiu am bũm in gadauw
bock eat ibũm aeoweaeow bwi iwim
in etad idũra: me re nimõ gadauw

bet ochs eoniñ ion, me widder atsin
inimaget epowi, ñana magit omo.
26 Abümin aeiu aüra ibüm in ririñ
eaden an ibaka dagarae mõ õdere-
deren: me ri nan õebwepoi iat deden
ñune.
27 Me tsin ia ro ogiten ogoro mü-
ñane ibüm, ñaiune deden bwe priester
ri nan ere amiã iwim in jiüiow eat
dagarae, ma amiã wim in iow, ean
quaojut ibüm eõ toki; ma A nan ekei-
duwen gamiã, aen õkõr Temoniba Je-
hova.

ITÜBAÑ 44.

MÕ õ õredõatow aña ian medenan
men ororit etañ ñea ebwigaga
ñea metoror iruwin, ñea õmwaij apoe;
me ã tsima.
2 Mi Jehova üge ame, Ã nimõ tsima
bitune metoror, ã nim eõ baida, me
eñame re nim eõ metu ian, bwi Jeho-
va ñea Gott in Israel ogiten metu
ian; me ñagat ã tsimaen.
3 Me Temoniba, I nan megeda bwe
Temoniba mi jeiji ian men Jehova; I
nan metu ian medenan mürane ede-
bae, me meta iat emedena ñune bet.
4 ¶ Mo o otow aña ian medenan
metoror, ñea õmwaij apoe aeow ian
obwet dõmaneab; ma A terõ; me,
kania, ã oquenõn maneabin Jehova
raitsitsin Jehova: ma A otoburõ ma
A toweitsiber.
5 Mi Jehova üge ame, Ñait eñame,
wo nim kamarar õkõr, ma aiaeõn
mem, mõ kaiõtõt ijüñõm imin me-
mak ñan A nan pan aw ñan añõgen
makurin memak maneabin Jehova,
me dogorin memak; me wo nim kania
kõr etañ metu iat dõmaneab, me etañ
meta atsin iat etañ ñea ebwigaga.
6 Me wo nim üge a epo ñea õka-
ñaba, ñea ewak ñea Israel, Õüge aet
Temoniba Jehova: O amiã ñabüna
rat ewak ñea Israel, enim õmarañ
gamiã ebakin wamiã imin ñan eimwi
bwe ã nimõ miowi õkõr,
7 Ñag amwa ogiten õmeatu eñame
ñabüna eratequõ, ñabüna ã eõ tow
büriõüra, bwe re nimõ mek iat eñõ
ñea ebwigaga, mõ õkanakanen, ñea
maneabü, tsin ia amwa ere waña
brot, me eriõr, me era, me re ija-
baba aeõ berith, me re baeni a wamiã
imin ñan eimwi bwe ã nimõ miowi
õkõr.
8 Ma amwa eõ raña makurin waña
imin ñan ebwigaga; ma amwa õwei-
jorat amen raña barüenebõra atsin
Itürü ian maneabü ñea ebwigaga bwe
dõgimiã.
9 ¶ Õüge aet Temoniba Jehova,
Enim eõ metu ian maneabü ñea ebwi-
gaga eratequõ ion ñea ã eõ tow büri-
õün, me ã eõ tow duwen, atsin inima-
get eñame memak ñabüna eratequõ
ñabüna re mek inimaget ibwibwin
Israel.
10 Mi ibwibwin Levi ñabüna ro
ñow ogoeow atsin Itürü, ñag õñiõñio
n düra Israel, ñabüna rõ ñiõñio n
düra atsin Itürü me eraban wañara
ijor in ani, ri nan õbabü aüra düra.
11 Me ri nan eke üra bet amen
makamakur ian maneabü ñea ebwi-
gaga, me ri nan raña memak met
dõmaneab, rõ makamakur iat dõ-
maneab: ri nan abi iwim in jiüiow
mi iwim memak bwe dõgit eñame,
me waweijo ian mõra, me makama-
kur itürüra.
12 Ñaga rõ makamakur itürüra ña-
go ian men wañara ijor in ani, me eke
üra imin in katsiriwa mõ õrig idüra
ea ewak ñea Israel; A õkaijoda beõ
n iwitsiow üra, aen õkõr Temoniba
Jehova, me ri nan õbabü aüra ibaka.
13 Me ri ñan eõ türen ame, me ririñ
barüeneben priester ame, me ri nan
eõ türen a bet waña mit on ñea ebwi-
gaga, mi imin ñana magit ebwigaga;
me ri nan õbabü aüra gadükürañ, me
wañara imin ñan eimwi bwe ã nimõ
miowi õkõr ñana re ririñ.
14 Ma A nan õweijoran üra bet me
ek'üra amen raña makurit dõmane-
ab, ea makurin memak, mi imin me-
mak ñana inan ririñ iow ian.
15 ¶ Me priester ñabüna ibwibwin
Levi, ñabüna ibwibwin Zadok, ñabü-
na re raña makurin maneabü ñea
ebwigaga ñag õñiõñio n düra ibwi-
bwin Israel atsin Itürü, ri nan türen
ame me makamakur ame; me ri nan
weijo ian meõ eow eat iwim in eriõr
me era ame, aen õkõr Temoniba Je-
hova:
16 Ri nan metu ian maneabü ñea
ebwigaga, me türen a waña tisch,

me makamakur ame, me ri nan raña
barũenebõra atsin Itũrũ.
17 ¶ Me tsin ia re metu ian met emagge memak ñea ian, ri nan edua ekarawin ñana linon, me ewewet schafe enim eõ õrre eow eara, tsin ia re ijan in makamakur ian met emagge ñea ian, mi ian bet dõmaneab.
18 Re nim oqua bait omo ñana linon, me re nim edua eotanijõñ ñana linon eat erũrũn ijõra; re nim eõ quõrõt iwũgagara tamo imin ñea õeamoñ ũra.
19 Me tsin ia re meta aeow iat emagge ñea iruwin, ñea emagge ñea iruwin ea eñame, re nim uda aũra karawin ñana bain ia re ijan in makamakur, me re nimõ ñaeow iat dorum ñan ebwigaga; me re nim edua ekarawin ekae, bwe re nim eõ õebwigaga eñame eow ean aũra karawin.
20 Re nim eõ mwit tũbũra, me re nim eõ õraq tũbũra; me re nim ta giõgioei tũbũra.
21 Me priester memak re nim eõ ren wein ia re metu iat emagge ñea ian.
22 Me re nim eõ ijatsi ãn ñabũn eman agõra, me ñabũna ã eatow: me re nim tõ õni dõgibono ñabũn aũra karig ewak ñea Israel, õa ãn ñabũn eman agõra ñabũna priester.
23 Me re nimõ wereri a aeõ ñame an ekae bita ñea ebwigaga me bita ñea eõ ebwigaga, me re nim õmeata a ũra an ekae bita ñea õkanakanenõ me bita ñea edereder.
24 Me tsin ia akake eñame, re nimõ weijo me mwit añõg; re nim mwit añõg tekei aeõ mwit añõg: re nim raña aeõ dogor ma aeõ ean aũra kadaro memak ñana ã idit bũmin; me re nimõ õebwigaga aeõ sabbath.
25 Me re nim eõ ñow itañit eñame ñea ema mõ õkanakanen ũra eow ean: me ro kona n õkanakanen ũra bwe dõgit etõñũra, mi inõra, me ñaiũra eman, me ñaiũra ãn, me etsiedũra eman, me etsiedũra ãn ñabũn eko agõra.
26 Me tsin ia ro ogiten õdereder ũra, re nim õdũ aũra ibũm in õekae ũra bwe abũmin aeiu.
27 Me ean ñaga re nim metu iat etañ ñea ebwigaga iat emagge ñea ian, bwe re nimõ makamakur iat etañ ñea ebwigaga, re nim ere aũra wim in etad idũra, aen õkõr Temoniba Jehova.
28 Me enim tsimine ũbwiõra: Aña tekei Aña ũbwiõra; ma amwam eõ õija ũra dũbañũra inimagen Israel; Aña dũbañũra.
29 Re nim õt iwim in õn, mi iwim in etad idũra, mi iwim in etad ibaka; me wañara bet imin memak ñana ã õebwigaga ea Gott inimagen Israel.
30 Ma adamon adamonit iqua memak eat imin memak, mi iwim in õbũida memak eat imin memak, atsin inimagen amiã wim in õbũida memak, wõn õkõr priester; ma amwam oija bet priester adamonin wamiã teig, bwe egeidawianaw enimõ mek ean amiã wak.
31 Priester re nim eõ õt imit on ñea te ei ema, õa ñea ã ijababa, tamo imin õeta õa imin gõgõrõ.

ITŨBAÑ 45.

ME tsin ia amwa mwimwit eb eow eat ekaiwa, bwe ã nim õgõg, amwam ere iwim ea Jehova, ñea itũbañ ñea ebwigaga atsin eat eb; araquin tekei araquin anarama ma aijimo erañat *ebarabaratu*, me reabin, ata erañan: ã nimõ õebwigaga ean mwiten in õpaeoi.
2 Atsin ean bitune enim tsimine dũbañit etañ ñea ebwigaga ñea aijimowar *ebarabaratu araquin*, me aijimowar *reabin*, edako, me aijima emainibe reabin maren in õpaeoi.
3 Me wo nim keweõei eraquõ ñea anarama ma aijimo erañat *ebarabaratu* ean bait ekeweõ ñea, me ereab bwe ata erañan: me etañ ñea ebwigaga nan mek ian, ñea magit ebwigaga.
4 Itũbañ ñea ebwigaga atsin eat eb; dũbañin priester ñabũn amen makamakur eat etañ ñea ebwigaga, ñabũna re tũren a Jehova bwe re nimõ makamakur a; mi nan ekei eñan aũra wak, me etañ ñea ebwigaga ñea eñat dõmaneab ñea ebwigaga.
5 Me eraquõ ñea anarama ma aijimo erañat *ebarabaratu*, me ereab ñea

ata erañan, nan ekei wōt ibwibwin
Levi, ñabūn amen makamakur iat dō-
maneab, bwe dūbañūra, anarama do-
rum.
6 ¶ Ma amwam pan a rat tekawa
dūbañūra ñea aijimo erañan reabin,
me anarama ma aijimo erañan ara-
quin, itañit iwim ñea itūbañ ñea ebwi-
gaga: nan ekei ūbwien rat ewak ñea
Israel memak.
7 ¶ Me dūbañit Temoniba enimō
mek eat emaen it iwim ñea ebwiga-
ga me dūbañit tekawa, me eat ema-
en, ian obwet iwim ñea ebwigaga, mi
ian obwen bet dūbañit tekawa, eat
emaen edōgen apago ōmwaij apago,
me eat emaen edōgen apoe ōmwaij
apoe; ma araquin ta tsitobo araquin
aiquet itūbañ mūñane, atsin eat imwit
ñea edōgen apago me etoki eat imwit
ñea edōgen apoe.
8 Ñeijine añōget eb, nan ekei dū-
bañit *Temoniba* inimagen Israel: me
wañá prinzen ri nan eō gauwei oroe
aeō ñame; me ri nan totow eb ea
ewak ñea Israel tekei aūra arōeni
memak.
9 ¶ Ōūge aet Temoniba Jehova:
Enim ōmarañ gamiā ebakin amiā
ibaka ñamiā ñabūna prinzen in Is-
rael: amwaimō eatow itiritir me epa-
ba imin, ma amwaimō ririñ imwit
añōg ñea eimwi me emo; amwam ōbū
eanuaw amiā waira atsin ean aeō ña-
me, aen ōkōr Temoniba Jehova.
10 Enim tsimine itūrimiā epaun ñan
eimwi, me epha ñan eimwi, me bath
ñan eimwi.
11 Enim ta tsitobo ōañat epha me
bath, bwe enim ta tsitobo ōañan
bath me aiquen main atain homer,
me enim ta tsitobo ōañat epha me
aiquen main atain homer: enim ta
tsitobo akeweōin homer.
12 Enim ta tsitobo schekel me ana-
rama gera; anarama schekel, anara-
ma ma aijimo schekel ma ata ma
aijimo schekel enim ekei wamiā mi-
na.
13 Ñaiune iwim ñea amwam ere:
aiquen main añon epha atsin ian ai-
quen homer in weizen, ma amwam
ere aiquen main añon epha atsin ean
aiquen homer in gerste:
14 Me ñabet eir ñea ā mwit añō-
gen, ñea bath in eir, aiquen main
atain bath atsin ean kor, ñea ōañan
ata bath ōa aiquen homer; bwe ata
bath tekei aiquen homer:
15 Me aiquen lamm atsin inimaget
epowi, atsin inimagen arobu, atsin
eat etañ in būgibūgi n Israel ñana ā
ōriare kōr; bwi iwim in ōn, mi iwim
in jiūiow, mi iwim in iow, bwe ā nimō
ririñ eaden aūra dūra, aen ōkōr Te-
moniba Jehova.
16 Amen eat eb memak re nimō
buōk eadu ñune ñea wimen wañara
Prinz Israel.
17 Me barūeneben Prinz ei ere
iwim in jiūiow, mi iwim in ōn, mi
iwim in nim, me ekadaro memak,
ma an redō maraman memak, me
sabbath memak, ean aūra epo't tara-
mawir rat ewak ñea Israel memak:
E nimō gadauw iwim in etad idūra,
mi iwim in ōn, mi iwim in jiūiow, mi
iwim in iow, me ririñ eaden aūra dūra
ewak ñea Israel.
18 Ōūge aet Temoniba Jehova: Wo
nimō barū ochs eoniñ ion ñea magit
omo ean adamonin maraman ean ada-
monin būmin bita maraman; me wo
nim ōdereder dōmaneab ñea ebwiga-
ga.
19 Me priester enimō barū eken
arat iwim in etad idūra, me e nim
ōbidōn joren met dōmaneab memak,
me ean matijūñen mwit dagarae ña-
na ara, me ean bet joren met emag-
ge ñea ian.
20 Enim ōūga dedem ean quaeiun
būmin bita maraman bwe dōgin ñea
edūra, me dōgin bet ñea ōkabaāt: ma
amwaimō ririñ eaden an ibaka dō-
maneab iat deden ñune.
21 Ma amwaimō ririñ ekadaro ñea
passah, ñea ekadaro ñea abūmin aeiu
būmin, ean adamonin maraman, ean
abūmita ma aeoq būmin bita mara-
man; ā nim on brot ñea eō ōpwe.
22 Me Prinz enimō gadauw ochs
eoniñ bwi iwim in etad idūra bwe dō-
gin ñei me dōgin bet amen eat eb
memak ean ñabūmina.
23 Me ean mūñana abūmin aeiu ña-
na būmit ekadaro E nimō gadauw
iwim in jiūiow ea Jehova, bwe aeiu
ochsen eoniñ me aeiu widder ñañena
magit omo ean mūñana ibūm abūmin

aeiu; me aiquen ziegenbock bwi iwim
in etad idūra eat ibūm aeoweaeow.
24 Me E nimō gadauw iwim in ōn,
ñea aiquen epha bwe baen ochs eo-
niñ, me aiquen epha bwe baen widder,
mō katakaton hin in eir bwe baet
epha.
25 Me ean quaeiun maraman, ean
abūmita ma aijimo būmin bita ma-
raman, eat ekadaro, E nimō ririñ bet
deden ñune ean mūñana ibūm abūmin
aeiu; tekei iwim in etad idūra, tekei
iwim in jiūiow, tekei iwim in ōn, mi
tekei bet eir.

ITŪBAÑ 46.

ŌŪGE aet Temoniba Jehova: Ā ni-
mō tsima met emagge ñea ian
ñea ōmwaij apoe ean abūmin año ña-
na ibūm in makur; me ā nimō baida
eat ibūm in sabbath, me ā nimō baida
bet ean an redō maraman.
2 Me Prinz enim metu ian medenan
metoror atsin iruwin, me E nimō
weijo itañin joren metoror; me priest-
er re nimō gadauw an wim in jiūiow
ma an wim in iow, me E nimō tara-
mawir iat debain metoror: mi imūr I
nan meta; me ā nim eō tsima met-
oror ian obwen an emerō.
3 Ma amen eat eb re nimō tarama-
wir ean bōñeān metoror ñune ian
men Jehova eat sabbath memak me
ean an redō maraman memak.
4 Mi iwim in jiūiow, ñea Prinz ere
a Jehova, eat ibūm in sabbath año
lāmmer ñañena magit omo me aiquen
widder ñea magit omo;
5 Mi iwim in ōn aiquen epha bwe
baen widder, mi iwim in ōn bwe baen
lāmmer tekei an kona n ere, mō ka-
takaton hin in eir bwe baet epha.
6 Mi iwim ean būmin an redō ma-
raman aiquen ochs eoniñ ñea magit
omo, me año lāmmer, me aiquen wid-
der; re nimō magit omo:
7 Me E nimō gadauw iwim in ōn,
ñea aiquen epha bwe baen ochs eo-
niñ, me aiquen epha bwe baen wid-
der me baen lāmmer tekei an kona n
ere, mō katakaton hin in eir bwe
baen epha.
8 Me tsin ie emetu Prinz, E nim
metu ian medenat debain metoror,
me E nim meta bet ian medenan.

9 ¶ Me tsin ia amen eat eb rō ōrre
eow ian men Jehova eat ekadaro ña-
na ā idit būmin, me ñea emetu ian
medenan metoror ñea·ōmwaij apwe-
wa bwe enimō taramawir, e nim me-
ta ian medenan metoror ñea ōmwaij
apwijuw; me ñea emetu ian medenan
metoror ñea ōmwaij apwijuw, e nim
meta ian medenan metoror ñea
ōmwaij apwewa; e nim eō redō a me-
denan metoror ñea e metu ian, me e
nim meta me eō bepa.
10 Me Prinz, tsin ie E metu, I nan
metu bet inimagōra; me tsin ia re
meta, re nim meta aeōg.
11 Me eat ekadaro memak me eat
epo't taramawir iwim in ōn ñea ai-
quen epha bwe baen ochs eoniñ, me
aiquen epha bwe baen widder, me
baen lāmmer tekei an kona n ere, mō
katakaton hin in eir bwe baen epha.
12 Me tsin ia Prinz ōgadauw iwim
ñea eñame eteñ ere, ñea iwim in
jiūiow ōa iwim in iow ñana eñame
eteñ ere a Jehova, *eñame* ion enimō
baida metoror ñea ōmwaij apoe ian
obwen, me E nimō gadauw an wim in
jiūiow ma an wim in iow, tekei deden
eat ibūm in sabbath; mi imūr I nan
meta; me tsin io O ogiten meta, eña-
me ion enimō tsima metoror.
13 Me wo nimō gadauw lamm ñea
aiquen an obweni ñea magit edereder
bwi iwim in jiūiow ea Jehova eat
ibūm aeoweaeow: wo nimō gadauw
ijorat aeoweaeow.
14 Me wo nimō gadauw iwim in
ōn bwe baen ijorat aeoweaeow, ñea
aiquen main añon epha, me aiquen
main aijun hin in eir, bwe bait ōriare
mehl ñea enemeji; mi iwim in ōn ea
Jehova eō toki iat edogor ñea eko
tokin.
15 Ōūga gadauwen lamm eow itū-
rūra, mi iwim in ōn, me eir, ijorat
aeoweaeow, bwi iwim in jiūiow ñea
eko tokin.
16 ¶ Ōūge aet Temoniba Jehova:
Tsin ia Prinz etotow eadu ea ion ini-
magen ñaiñain, ūbwien ōkōr, ñaiñain
memak ri nan bwien; dūbañūra kōr
ñag ūbwiet etōñūra.
17 Me tsin ie E totow eadu atsin
ean ūbwien ea ion inimagen an tsiō, i
nan ōgōg ea obwenin ōmeneñameān;

mi imũr i nan redõ a wõn Prinz; me
ũbwien, ñabũna ñaiñain ri nan bwien.
18 Me Prinz enim eõ õgõg ũbwiet
eñame, me ededegerida ũra atsin
ũbwiõra; E nim oija ñaiñain ñabũna
eman atsin ean eben ũbwien õkõr,
bwe ã nim eõ õbabareow aeõ ñame,
iot atsin ũbwien mi iot atsín ũbwien.
19 ¶ Mi imũr o otow aña eat etañ
metu, itañin metoror, aeow iat dorum
ñan ebwigaga ñana eñan priester,
ñan õmwaij apwewa; me, kania,
etañ emwarin emek ũebin õmwaij
apago.
20 Mõ õ ũge ame: Ñaiune etañ ñea
priester ri nan õtar ¶wim in etad iba-
ka mi iwim in etad idũra ian, me ñea
ri nan omwit'ow iwim in õn ian; bwe
re nim eõ õmeata iat emagge ñea
iruwin mõ õebwigaga eñame eow
ean.
21 Mõ õ õmeata aña iat emagge
ñea iruwin, mõ õ õdõn aña inimati-
jũñet emagge ñana ara; me, kania,
etsimine emagge katakaton inimati-
jũñet emagge ñana ara.
22 Me ean matijũñet emagge ñana
ara etsimine emagge *oniñ* ina, ñan
oquama mainibe araqũra, mo oqua-
nimo reabũra; ta tsitobo akeweõũra
ean matijũñen memak.
23 Me etsimine epe erren õpaeoi
ũra, in õpaeoi emagge ñana aeoq, me
ã ririñ iow iara etañ in katar ijõñit
oror eat erũrũn memak.
24 Mõ õ ũge ame, Ñane ewak in
katar, ñan amen makamakur iat dõ-
maneab rõ õtar at eñame wim ian.

ITŨBAÑ 47.

MÕ õ õredõatow aña inimet dõ-
maneab; me, kania, emeta ebõk
atsin ijõñit debain met dõmaneab
eada edõgen apoe, bwo obwen bita
ewak õmwaij apoe; me ebõk õgõrũ-
redun ijõñin, atsin eat damarũmit
dõmaneab, mõ õd edõgen apwijuwit
dagarae.
2 Mi imũr õ õmeatan aña ian mede-
nan metoror ñea õmwaij apwewa, mõ
õ õribоñoatow aña iat emedena ñea
iruwin ea *metoror* ñea iruwin, ian
medenan metoror ñea õmwaij apoe;
me, kania, õgõrũrõ ebõk eat edama-
rũm.
3 Me ñag amea emeta eada edõgen
apoe me eanakeba ian ben, mõ õke-
weõei araña emainibe, õ õdõten aña
iat ebõk, ñana ebõk ñan õbaiwõñ re-
bereben iwũ.
4 Me e tik keweõei araña, mõ õdõ-
ten aña iat ebõk, me ebõk õbaiwõñ
burennanõ. Me e tik keweõei araña,
mõ õdõten aña iat ebõk, me ebõk
õbaiwõñ aquõren aũ ñũñ.
5 Mi imũr e tik keweõei araña; me
eijiet ekaw ñea A eõ kona n õd ian;
bwe eneñabeaea, ñana ebõk ñana ã
kona n ãw ian, ñea ekaw ñea ã eõ
kona n õd ian.
6 ¶ Mõ õ ũge ame, Ñait eñame, wo
ãt *bitune?* Mi imũr õ õbũiõ mõ õre-
dõatowen aña inũmwin bita ekaw.
7 Me ñag A redõ, kania, ebak imin
erõ areijet ekaw eat eran me ean bet
ñarana eran.
8 Mõ õ ũge ame, Emeta mũñane
ebõk mõ õgõrũrõ eada eat eb ñaben
edõgen apoe, mi nan gõrũrõ aeow
Araba; mi nan ñow ian see; nan ñow
ian see ebõk ñana ã õmeata; me ri
nan õtsimor bijan.
9 Mi nan õrre deden ñune, bwi nan
tsimor imin memak ñan etsimor ñan
ememõri, eat etañ memak ino ekaw
õrre eow ean, mi nan ebak iũ; bwõ
õrre eow ina mũñane ebõk, me ri nan
õtsimor *bijan* see, mi nan tsimor me-
mak ino ekaw õrre eow ean.
10 Mi nan õrre deden ñune, bwa
amen ñawor ri nan weijo itañin: ma
atsin Engedi me etoki Eneglaim nan
ei etañ in etor iw; mi iũen ri nan
karig tekei eõrũra memak, tekei iũet
emago ñea ouwak, ñag ebak õkõr.
11 Me ri nan eab õtsimor etañ ñan
õbaubo me ñan emeroro, ñan etsi-
mine; inan totow ũra bwe re nim
ek'ũra ebarajited.
12 Mi nan erõda imin erõ n õn arei-
jet ekaw, eat erũrũt eran me eat
erũrũn bet ñarana eran, imin erõ me-
mak, ñan eab ũbwe reõra, me ñan
eab ũram quara: me ri nan õrig quara
eat emaram aeoweaeow, bwe emeta
bõkũra atsin eat dõmaneab ñea ebwi-
gaga; mi nan rig quara bwi ijeiji, me
reõra bwe ekõgõmwe.
13 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova:
Ñaiune imwit ñea amwaimõ mwimwit

eb eow ean bwe ã nimõ bwien tekei
ebakit arõeni n Israel memak ñana
arata ma aro: *areb* dũbañin Joseph.
14 Ma amwaimõ bwien, ion tekei
ion; eb ñaben A õkaijoda beõ bwe
dõgin bwa A nim oija amiã baga-
dugu, me minebene eb nan gõrũredu
a gamiã bwa amwam eke ũbwemiã.
15 Me ñaiune mwitet eb: Eat erũ-
rũn edõgen apwewa, atsin eat ijited
ouwak ian medenan Hethlon, me eaga-
da eat etañ metu i Zedad;
16 Hamath, Berotha, Sibraim ña-
ben emek ijugagain mwiten Damas-
kus me Hamath; Hazar-Thichon ña-
ben eagada a Hauran.
17 Mi imwit atsin eat ijited ouwak,
Hazar-Enon ñaben õkake a Damas-
kus; me edõgen apwewa aeow apwe-
wa eagada a Hamath. Oũga erũrũn
edõgen apwewa.
18 Me erũrũn edõgen apoe, inima-
gen Hauran, Damaskus, me Gilead,
me eben Israel, Jordan; amwam ke-
weõ atsin eat imwit ñea edõgen
apwewa me etoki eat see ñea apoe.
Oũga erũrũn edõgen apoe.
19 Me erũrũn edõgen apwijuw ore
atsin Thamar mõ õbaiwõñ bõken
Meriboth-Kades, me eagada a kawin
Ägypten ñea kadudu me etoki eat
ijited ñea ouwak. Oũga erũrũn edõ-
gen apwijuw.
20 Me erũrũn edõgen apago ijited
ñea ouwak, atsin eat imwit edõ-
gen apwijuw me eagada eat etañ
metu Hamath. Oũga erũrũn edõgen
apwewa.
21 Ma amwaimõ mwimwit iow ini-
magemiã minebene eb tekei earõeni
n Israel memak.
22 ¶ Mi nan õrre deden ñune, bwa
amwa nan mwimwit mõ kaiwai me
eke ũbwemiã kõr me eratequõ ñabũna
re mek inimagemiã, ñabũna ri nan
õrig ñaiũra inimagemiã; mi inan pa-
tow ũra inimagemiã bwi tekei õkõr
ñabũna ro pudu ũbwemiã inimaget
ibwibwin Israel; me ri nan pwijen
eb epo a gamiã inimaget arõeni n
Israel.
23 Mi nan õrre deden imũr, bwi
tamo earõeni ñarana eratequõ emek
ean, amwam oija ũbwien, aen õkõr
Temoniba Jehova.

ITŨBAÑ 48.

ME ñane eget arõeni: atsin inũ-
mwin edõgen apwewa, itañin
medenan Hethlon me etoki eat etañ
metu Hamath, Hazar-Enon ñaben
õkake a Damaskus, mo oto aeow
apwewa itañin Hamath; mi nan
tsimine erũrũra edõgen apoe ma
apago; Dan, *itũbañ* ion.
2 Mõ õkake a Dan, atsin eat erũrũn
edõgen apoe me etoki eat erũrũn edõ-
gen apago; Asser, *itũbañ* ion.
3 Mõ õkake a Asser, atsin eat erũ-
rũn edõgen apoe me etoki eat erũrũn
edõgen apago; Naphthali, *itũbañ* ion.
4 Mõ õkake a Naphthali, atsin eat
erũrũn edõgen apoe me etoki eat erũ-
rũn edõgen apago; Manasse, *itũbañ*
ion.
5 Mõ õkake a Manasse, atsin eat
erũrũn edõgen apoe me etoki eat
erũrũn edõgen apago; Ephraim, *itũ-
bañ* ion.
6 Mõ õkake a Ephraim, atsin eat
erũrũn edõgen apoe me etoki eat
erũrũn edõgen apago; Ruben, *itũbañ*
ion.
7 Mõ õkake a Ruben, atsin eat erũ-
rũn edõgen apoe me etoki eat erũrũn
edõgen apago; Juda, *itũbañ* ion.
8 ¶ Mõ õkake a Juda, atsin eat
erũrũn edõgen apoe me etoki eat
erũrũn edõgen apago, ei iwim ñea
amwam totow, bwe anarama ma aiji-
mo eranãat *ebarabaratu* reabin, ma
araquin ta tsitobo aiquet itũbañ, atsin
eat erũrũn edõgen apoe me etoki eat
erũrũn edõgen apago; me dõmaneab
ñea ebwigaga nan mek ijugagain.
9 Iwim ñea amwam oija Jehova
anarama ma aijimo erañat *ebaraba-
ratu* araquin, me ata erañan reabin.
10 Me wõn amebũne, ñabũna priest-
er, bita iwim ñea ebwigaga; edõgen
apwewa, anarama ma aijimo erañan
araquin, me edõgen apago, ata era-
ñan reabin, me edõgen apoe, ata era-
ñan reabin, me edõgen apwijuw, ana-
rama ma aijimo erañan araquin; me
maneabin Jehova ñea ebwigaga eni-
mõ mek ijugagain.
11 Wõn priester ñabũna ã õebwi-
gaga atsin inimaget ibwibwin Zadok,
ñabũna re raña barũenebõra atsin
Itũrũ, ñabũna re eõ ñiõñio n dũra ñag

ōñiōñio ibwibwin Israel, tekei ibwibwin Levi ñaga rō ñiōñio.
12 Mi nan ekei iwim ea ūra atsin eat iwim ñabena eb, ñea iwim ñea magit ebwigaga, ñaben ōkake a ūbwiet ibwibwin Levi.
13 Mi ta tsitobo mwiten ūbwien priester ūbwiet ibwibwin Levi, bwe anarama ma aijimo erañan araquin, me ata erañan reabin; ma atebin araquin bwe anarama ma aijimo erañan, me ata erañan araquin.
14 Me re nim eō row-iow iñit atsin ean, me re nim eō erow eb bet, ma adamonin quan minebene eb enim eō ekei wōt eñame ion; bwe ebwigaga bwe wōn Jehova.
15 ¶ Me *ebarabaratu* ñana aijimo erañan ñana iquiqui' reabin, ñan ōmwaij mūñana anarama ma aijimo erañan, nan eō ebwigaga, ei bait tekawa me etañemek me etañ in kiāō; me tekawa enimō mek ijugagain.
16 Me ñane akeweōin memak; erūrūn edōgen apwewa, aeoq erañan ma aijimowar, me erūrūn edōgen apwijuw, aeoq erañan ma aijimowar, me erūrūn edōgen apoe, aeoq erañan ma aijimowar, me erūrūn edōgen apago, aeoq erañan ma aijimowar.
17 Me enim tsimine ebet tekawa memak ñan etūren; edōgen apwewa, arobu ma aijima *ebarabaratu reabūra,* me edōgen apwijuw, arobu ma aijima, me edōgen apoe, arobu ma aijima *ebarabaratu araqūra,* me edōgen apago, arobu ma aijima.
18 Ma araquit dūgidūgin, ñea ta tsitobo *reabit* iwim ñea ebwigaga, ata erañan edōgen apoe; me enim ta tsitobo iwim ñea ebwigaga; me quat imin erō ñana ā kona eow ina ei ōañara ñabūna rō makamakur iat tekawa.
19 Me ñabūna rō makamakur iat tekawa atsin inimaget arōeni n Israel memak, re nim kiāō ean.
20 Mi iwim memak, anarama ma aijimo erañat *ebarabaratu araquin* me anarama ma aijimo erañan *reabin:* amwam ere iwim ñea ebwigaga *ñabena eb* ñaben edako, me dūbañit ekaiwa.
21 ¶ Mi iquiquit *eb* ei ūbwien Prinz, ñabena eb ñaben itañit iwim ñea ebwigaga *edōgen apoe* me erūrūn *edōgen apago* me dūbañit tekawa, ñea anarama ma aijimo erañat *ebarabaratu reabit* iwim ōmwaij mwiten edōgen apoe, me ñaman edōgen apago ōmwaij anarama ma aijimo erañan in mwaij mwiten edōgen apwewa, ñea ta tsitobo itūbañ memak, ūbwien Prinz; mi iwim ñea ebwigaga ñea eat dōmaneab enimō mek ijugagait eb.
22 Me ūbwien bet Prinz eb ñabena atsin eat dūbañit ibwibwin Levi, ma atsin eat dūbañit tekawa ñea emek ijugagain ūbwien Prinz, inimagen mwiten Juda me Benjamin.
23 Ma añōget arōeni ñana iquiquin: atsin eat erūrūt eb edōgen apoe me etoki eat erūrūn edōgen apago; Benjamin, *itūbañ* ion.
24 Mō ōkake a Benjamin, atsin eat erūrūn edōgen apoe me etoki eat erūrūn edōgen apago; Simeon, *itūbañ* ion.
25 Mō ōkake a Simeon, atsin eat erūrūn edōgen apoe me etoki eat erūrūn edōgen apago; Isaschar, *itūbañ* ion.
26 Mō ōkake a Isaschar, atsin eat erūrūn edōgen apoe me etoki eat erūrūn edōgen apago; Sebulon, *itūbañ* ion.
27 Mō ōkake a Sebulon, atsin eat erūrūn edōgen apoe me etoki eat erūrūn edōgen apago; Gad, *itūbañ* ion.
28 Mō ōkake a Gad, atsin eat erūrūn edōgen apwijuw aeow apwijuw, imwit nat toki i Thamar me eagada a bōken Meribath-Kades, mō ōbaiwōñ kawin Ägypten ñea kadudu me etoki eat ijited ñea ouwak.
29 Ñabene eb ñaben amwa nan mwimwit mō kaiwai iow inimaget arōeni n Israel bwū ūbwiōra, me ñane bet anapen, aen ōkōr Temoniba Jehova.
30 ¶ Me ñane men ororit tekawa: eat erūrūn edōgen apwewa, aeoq erañan ma aijimowar *ebarabaratu* akeweōin;
31 Me men ororin memak tekawa re nim emwin egen aūra bagadugu Israel; aiju metoror ōmwaij apwewa: men ororin Ruben, ion; men ororin Juda, ion; men ororin Levi, ion.
32 Me eat erūrūn edōgen apoe,

aeoq erañan ma aijimowar *ebaraba-*
ratu; me aiju metoror: bwe men oro-
rin Joseph, ion; men ororin Benja-
min, ion; men ororin Dan, ion.
33 Me eat erũrũn edõgen apwi-
juw, aeoq erañan ma aijimowar *eba-*
rabaratu akeweõin; me aiju metoror:
men ororin Simeon, ion; men oro-
rin Isaschar, ion; men ororin Sebu-
lon, ion.
34 Me eat erũrũn edõgen apago,
aeoq erañan ma aijimowar *ebaraba-*
ratu, me aiju metoror: men ororin
Gad, ion; men ororin Asser, ion; men
ororin Naphthali, ion.
35 Me enim tsimine ata ma aoju
erañat *ebarabaratu* in õpaeoi; me
eget tekawa atsin ean ñabũmina
bwe Jehova-Samma, (ñeijin tekei
Jehova emek ine).

WÕN BUCH

DANIEL.

ITŨBAÑ 1.

EAN katijun an obweni n moniba
Jojakim ñea uea n Juda, Nebu-
kadnezar ñea uea n Babylon õrre
eow Jerusalem mo orogien.
2 Mi Jehova etotu Jojakim ñea
uea n Juda ian ben, mi iwũr inon
ñana bain maneabin Gott; mo o oto-
wen eat eb ñabena Sinear aeow ian
maneabin aduwen: mo o otowen mũ-
ñana iwũr iat ewak ñea eñan wõn
imin aduwen.
3 ¶ Me uea õpan a Aspenas ñea mo-
nibain wõn eunuche bwe enim emwit
ibũn inimaget ibwibwin Israel, atsin
inimagen an karig uea, ma atsin ini-
magen wañara prinzen;
4 Ñabũna eoniñ in eman ñabũn eko
aũra ibaka ia aigetow, ñabũn omo
aiaeõra, ñabũna re titsiet eman me-
mak, ñabũna rõ ka eat itsiet-imin,
ñabũna re tsiet ekereri memak, ña-
bũna rõ man ia rõ makamakur ian
wõn palast uea; me bwe e nimõ we-
reri a ũra tsieten ian wañara buch
dei Chaldea ma aũra kakairũ.
5 Me uea õpan bwe ã nim oija ũra
eat ibũm aeoweaeow dũbañũra atsin
ean õan uea ñan omo, me atsin ean
wein ñea è nim, me bwe ã nim õijõiji
ũra ean aiju eobweni; me tsin io ogo-
ro mũñana eobweni re nimõ weijo ian
men uea.
6 Mi inimagen amebũna eoniñ in
eman emek ina Daniel, Hananja, Mi-
sael me Asarja, ñabũna atsin inima-
get ibwibwin Juda.
7 Ma amea monibain eunuche oija
añen ũra eg inon: e ij egen Daniel
bwe Beltsazar; me Hananja bwe Sad-
rach; me Misael bwe Mesach; me
Asarja bwe Abed-Nego.
8 ¶ Me Daniel ũge ian bũriõũn bwe
e nim eõ õkanakanen ñei eow ean wõn
jeiji uea ñan omo, me eow eat wein
ñea e nim; me ñagan õ kõñ añen
monibain eunuche bwe enim eõ õka-
nakanen ñei.
9 Me Gott oija Daniel oquedeien
ma auwãen tegen ian men amea mo-
nibain eunuche.
10 Ma amea monibain eunuche ũge
a Daniel, A miow wañа temoniba ñea
uea, ñea ogiten õpan õañamiã me ni-
memiã: bwa adaga, dõgit ekeken ñag
e nim aia memiã bwe emen kamaña-
da eken ea eoniñ in eman ñabũn ana-
mwan amiã ini? ma amwa nan õeõgi-
da gain tũbũ eow itũrin uea.
11 Me Daniel ũge a stuard, ñea
amea monibain ennuche õweijoran a
Daniel, Hananja, Misael ma Asarja:
12 A kõn aw bwe wo nim õij am
tsiõ ean abũmita; me ã nim oija ga-
ma puls bwe õañama, me ebõk bwe
nimema.
13 Mi imũr ã nim aia mema eow
ian mem, me met oniñ in eman ñabũ-
na rõ õn wõn jeiji uea ñan omo; mi
tekei am aia ean ñaga, enim õũga bet
am ririñ a am tsiõ.
14 Mõ õ kaiõt aeõra ean bita, mõ õ
õijien ũra ean abũmita.
15 Me ñag emag abũmita, omo eken
aiaeõra, me re duweduw eken ea eo-
niñ in eman memak ñabũna rõ õn
wõn uea ijeiji ñan omo.
16 Me ñagan amea stuard õñaina
õañara ñan omo, me wein ñea nimõra,
mo o oija añen ũra puls.
17 ¶ Ma amebũna eoniñ in eman ña-
bũna amen, Gott oija ũra itsiet-imin
me eman in tsiet ian buch memak me
eka: mo O oija Daniel itsiet eaden iat
erenimi n propheten memak me ere-
nimi.
18 Me ñag ogoro ibũm ñan uea
õpan bwe ã nim õrean ũra ean, amea
monibain eunuche õreatowen ũra ian
men Nebukadnezar.
19 Me uea edorer a ũra; me ã eõ ãt
ion inimagõra memak ñea tekei Da-

niel, Hananja, Misael ma Asarja: me
ñagan rõ waweijon ian men uea.
20 Me e ãt bwa awõrita ñaben aũra
man ea amen kabwiãeã ma amen
mweaeo ñabũna re mek ean monibain
ean baibait eman mi itsiet-imin me-
mak, ñan uea õkidõiõn ũra.
21 Me Daniel ta mek ea adamonin
an obweni uea Cyrus.

ITŨBAÑ 2.

ME ean karon an obweni n moniba
Nebukadnezar, *uea* Nebukad-
nezar emi erenimi inon; ma ababũõ
bũriõũn, mõ õgõrien an mijimij atsin
itũrin.
2 Me uea õpan bwe ã nim emwe-
mwin amen kabwiãeã, ma amen go-
kow detañ, ma amen mweaeo, me dei
Chaldea, bwe re nim õmeata a uea
renimin. Me ñagan re metu mõ rõ
weijon ian men uea.
3 Me uea ũge a ũra, A mi erenimi
ion, ma ababũõ bũriõ; ma A teñ tsiet
bwe ekeken bita erenimi.
4 Me dei Chaldea re dorer a uea
ian kakairũn Syria, *mõ rõ ũge*, O uea,
wo nim eõ toki n tsimor: wo nim pan
a am tsiõ bita erenimi, ma ama nan
õmeata ian.
5 Me uea ejeida mõ ũge a dei Chal-
dea, Bita imin enuawet atsin itũrũ:
tsin ia amwa eõ pan ame bita ereni-
mi mi ian, inan werõgageñ gamiã, mi
inan ririñ amiã wak me eke ewedũdũ
n bwija.
6 Me tsin ia amwa õmeata ame
bita erenimi mi ian, inan oija ga-
miã atsin itũrũ eadu me ekamarũ-
mwi me eredu ñea ouwak: me ñagan
amwam õmeata ame bita erenimi mi
ian.
7 Me re tik õnei aen mõ rõ ũge,
Uea enim pan a an tsiõ bita erenimi,
ma ama nan õmeata ian.
8 Me uea õnei aeõra mõ ũge, A
tsiet õkõr gamiã bwa amwa teñ ka-
raq dae, bwin amwa tsiet bwe enua-
wen bita atsin itũrũ.
9 Me tsin ia amwa eõ õmeata ame
bitune erenimi, ta aiquet dogorimiã;
bwa amwa ogiten gadauw eñõg ña-
na ebaite ñan ebaka bwa amwaim
õrai iow ian meõ, ea õekaeãt edae:
me ñagan amwam õmeata ame bitu-
ne erenimi ma A nan tsiet bwa amwa
kona n õmeata ame ian.
10 ¶ Me dei Chaldea re dorer ian
men uea, mõ rõ ũge, Eko betibet
eñame ia aiquen eat eb ñea okona n
õmeata a uea wõn imin, me eko uea
ion õa temoniba ion, õa amen mwit
añõg ion, ñea ogiten ũdõ imit on te-
kei bita atsin itũrit amen gokow de-
tañ, õa amen kabwiãeã, õa dei Chal-
dea.
11 Imit on ñea eija kõr ñea uea
õnani, me eko ion ñea okona n õmea-
ta ian men uea, bwi ta eani, ñabũna
re eõ mek inimaget eñame.
12 Me ñagan eigirow õkõr uea me
edamadam bũriõũn, mõ õ paten bwe
ã nim abi amen man in Babylon me-
mak.
13 Me emetat edogor ñune, ñana ã
nim abien amen man memak; me rõ
õnani Daniel me dañan memak, bwe
ã nim abi ũra.
14 ¶ Me Daniel õnei aen Arioch,
ñea kaiwedun wõn tar in ake uea iat
eman mi iat eka, ñea emeta bwe enim
abi amen man in Babylon;
15 Õ õnei mõ ũge a Arioch ñea
wõn uea kaiwedu, Ãdag õũgan waion
an mwit añõg uea? Ma Arioch õpan
añet Daniel añõgen bita.
16 Me Daniel emetu, mõ õkõñ añen
uea bwe enim oija an dae, bwe e nim
õmeata a uea ian bita erenimi.
17 Me Daniel oñow ian an wak, mõ
õpan añen amebũna dañan añõgen bi-
ta, ñaijimena Hananja, me Misael,
me Asarja:
18 Bwe re nim kõñõt equed atsin
itũrin Gott in ianweron bwe dõgin
bita ñea eõ nũñida; bwe enim eõ ma
Daniel me dañan epo a amen man
in Babylon memak.
19 ¶ Me ã õmeata añet Daniel bita
ñea eõ nũñida eow iat erenimi n pro-
pheten anũbũmin. Me Daniel etsi-
tan Gott in ianweron.
20 Me Daniel ejeida mõ ũge, Ã nim
tsitan egen Gott eõ toki me eõ toki;
bwe wõnõ kõr eman me eoaio.
21 Mõ Õ õekae edae mi ibũm; Õ
õraijedu uea, mõ Õ õweijoran uea;
O oija eman ñabũna rõ man, mi itsi-
et-imin ea ũra ñabũna re tsiet eka;
22 Õ õmeata imin ñan õkab mi imin

ñan eō nūñida. E tsiet bita ñea iat
itūrūgago, mi iaō ta mek Itūrin.
23 A ōtūbaiw ma A tsitanuw, Au-
we ñea wañara Gott aeō bagadugu,
Auwe ñea Wo oija ame eman me eo-
aio, mō ōmeata ame bita ñea ama
kōñōt tsinim; bwe Wo ogiten ōmea-
ta a gama wōn imin uea.
24 ¶ Me ñagan Daniel emetu a
Arioch, ñea uea ogiten pan a bwe eni-
mō ōekeow amen man in Babylon; e
naña me edorer a, mō ūge, Wo nim
eō ōekeow amen man in Babylon;
ōmeatu kō aña amo ian men uea, ma
A nan ōmeata a uea ia' renimin.
25 Me Arioch ōkapapar in ōmeatu
Daniel ian men uea, me e dorer a mō
ūge, A ātiet eñame ion inimagen ñai-
ñait edenigae ñabūna dei Juda, ñea
nan ōmeata a uea ia' renimin.
26 Me uea ejeida mō ūge a Daniel,
ñea egen bet bwe Beltsazar, Ōten,
wo kona n ōmeata ame bita erenimi
ñea A ogiten aia, mi ian?
27 Me Daniel edorer ian men uea,
mō ūge, Eñame ñabūn ōman, ma
amen gokow detañ, ma amen mwe-
aeo, ma amen kabwiāeā, re eō kona
n ōmeata bitune imin eō nūñida ea
uea, ñea uea ōnani;
28 Me etsimine Gott ion ianweron
ñea ōmeata mūñan eō nūñida, mō
Ō ōmeata a Nebukadnezar bita ñea
nan ōrre eat ibūm ñan imūr. Ñai-
une renimim me renimim in prophet-
en in tūbūm eat eñam in mequōr:
29 O uea, ñaiune añgōm, Būriōūm
ōkamarar eat eñam in mequōr mō
ōkamararei bita ñea nan ōrre imūr;
ma Amea ñea ōmeata mūñan eō nū-
ñida Ō ōmeata aw bita ñea nan ōrre
aw imūr.
30 Ma añōgō, ā eō ōmeata ame bi-
tune imin eō nūñida ia dōgin aeō man
ñea ouwak eken ea manit eñame ion
ñea etsimor, me ā ōmeata ame bwe ā
nim ōmeata a uea iat erenimi, me bwe
wo nim tsiet kamararin būriōūm.
31 ¶ Auwe ñea uea wo terō, me, ka-
nia, etsimine akeweōit imin ion ñea
ouwak. Me bita akeweōit imin, ñea
oaio, ñea magit omo an ramaramin,
ōweijo ian mem; mō ōkanani aiaen.
32 Me bita akeweōit imin, tūbwin
ei gold ñea omo, mi iwugagan me
ben ei silber, mi ijen me wekāñan ei
eborage,
33 Me nanan ei debitsi, me reren
iwin ei debitsi eken me ebaubo eken.
34 Wo āt *bita* ea an paijōriōredu
epe ñea ā eō ririñōt ebe, ñea etamwit
nanan bita akeweōit imin ñaruraōa
debitsi me ebaubo, me e ijagin.
35 Me enemejiet debitsi, me ebau-
bo, me eborage, me silber, me gold,
tekei gan weizen atsin eat etañ in
eatow gan eat sommer, me eñin
onuaiw, me ā eō ātiet eñōra: me epe
ñea etamwit bita akeweōit imin ekei-
jiet etowedūdū ion ñea ouwak, me
eduguriet eb memak.
36 ¶ Me ñaiune bita erenimi; ma
ama nan ōmeata bet ian eow ian
men uea.
37 O uea, ñea wañara uea uea, auwe
ñea Gott in ianweron oija aw moni-
baim, me eō badōdō, me eoaio, me
eraitsit;
38 Mi tamo ino emek ñaiñait eña-
me, E totu imin gōgōrō n añe mi imin
ōeta n ijōñin ianweron ian bem, mo
O omoniba eow auwe eara memak:
auwe kōr itūb ñea gold.
39 Mi iruwum nan weijo emoniba
ion ñea ejōñ eken aw; mi nan tik wei-
jo emoniba ion ñea ekatijuwōri ñea
eborage, ñea nan moniba ea eb me-
mak.
40 Me kataeoqit emoniba nan ta
tsitobo debitsi waion, bwe debitsi ei-
jagit imin memak mō ōdenigae ūra;
mi tekei debitsi ñag ōenemeji mūña-
ne memak, nan ōūga bet ijaginen mō
ōenemejien.
41 Mi tekei ñaga wo āt reren iwin
mi tinnanan bwe debitsi eken me
ebaubo eken, nan ekei emoniba ion
ñea ā mwimwit; mi nan tsimine wai-
ot debitsi ian, tekei am ogiten āt an
kamwararo debitsi me ebaubo.
42 Mi tekei ñag etsimine debitsi
eken me ebaubo eken eat tinnanan,
nan ōūga bet bita emoniba bwi nan
oaio eken mi nan bakoro eken.
43 Mi tekei am āt an kamwararo
debitsi me ebaubo, ri nan kamwararo
a an karig eñame; me re eab ereribe
a ūra, tekei debitsi ñag eō kona n
kōr ereribe a ebaubo.
44 Me ean an būm mibūna uea,

Gott in ianweron nan õweijorat emoniba ion ñea ã eab kona n õekeow, ñea ã eab jidõt eponñame ion mwiten añõgen, mi nan ijababa mõ õekeow mũñane emoniba memak mi nan weijo-oaio eõ toki.
45 Mi tekei ñaga wo ãt bita epe
ñea ã eaij iow eat etowedũdũ, ñea ã eõ ririñõt ebe, me ñag e ijagit debitsi, me doborage, me ebaubo, me silber, me gold, Gott ñea õkaganado ogiten õmeata a uea bita ñea nan õrre imũr: iduwen õkõr bita erenimi, mi nat ewõñõn õkõr eaden ian.
46 ¶ Me uea Nebukadnezar otobu-
ren ma agu ijõñ, me e taramawirei Daniel, mõ õ pan bwe ã nim ere a iwim mi imin ñan obojarara.
47 Ma amea uea ejeida mõ ũge a
Daniel, Iduwen õkõr bwe wamiã Gott ei wañara Gott eani me wañara Temoniba uea, ma amen õmeata imin ñan eõ nũñida, ñaga wo kona n õmeata bitune imin eõ nũñida.
48 Me uea oogoda Daniel, mo oija
eadu ñan ouwak me ebak, me e eke monibain provinzen in Babylon memak, mõ õ õweijoran bwe enim ekei amen mwit añõg ñea õkaganado ea amen man in Babylon memak.
49 Me Daniel õkõñ a uea, mõ õ
õweijoraten Sadrach, Mesach ma Abed-Nego eat imin memak ean provinz ñea Babylon: me Daniel emeken inimen wõn oror uea.

ITŨBAÑ 3.

ME Nebukadnezar eririñ akeweõit imin ion ñea gold, ñea añama emainibe godaũn, ma año emainibe reabin: mõ õ õweijoratow eat eb ñaben eweõ ñabena Dura, ean provinz ñea Babylon.
2 Me Nebukadnezar õijõn an ñame
bwe ã nimõ õebwepoi satrapen, me monibait etar in ake, ma amen ekõm, ma amen mwit añõg, ma amen raña wõn geld uea, ma amen kamarar, me wañara temoniba eruwadu, me monibain provinzen memak, bwe re nimõ naña õebwigagaen bita akeweõit imin ñea Nebukadnezar ñea uea ogiten õweijoran.
3 Mi imũr re epoda satrapen, me
monibait etar in ake, ma amen ekõm, ma amen mwit añõg, ma amen raña wõn geld uea, ma amen kamarar, me monibait eruwadu, me monibain provinzen memak, ea õebwigagaen bit akeweõit imin ñea Nebukadnezar ñea uea ogiten õweijoran; me rõ weijo ian obwen bita akeweõit imin ñea Nebukadnezar ogiten õweijoran.
4 Ma amen õpõpan aeuwak mõ ũge,
Amiã ñabũna etebinñame, me eponñame me ekakairũ, ã pan a gamiã,
5 Bwe eat edae ñea amwa kaiõt nõ-
ñit dobu, drommeten, harfen, geigen, psalter, lauten, mi tamo eõrit ekaeõñ ean, amwam otoburemiã me toweitsiber me taramawirei akeweõit imin ñea gold ñea Nebukadnezar ñea uea ogiten õweijoran;
6 Mi tamo ñea eõ otoburen me to-
weitsiber me taramawirei, inan õraijedu iat eñat ãe ñea õpwijõriõr ean stunde ia.
7 Me ñagan eat dae ia, ñaga eñame
memak rõ kaiõt nõñit dobu, drommeten, harfen, geigen, psalter, lauten, mi tamo eõrit ekaeõñ, eponñame memak, me etebinñame memak, me ekakairũ, rõ otoburõra me toweitsiber me taramawirei bita akeweõit imin ñea Nebukadnezar ñea uea ogiten õweijoran.
8 ¶ Me ñagan dei Chaldea ibũn re
tũren a uea eat dae ia, mõ rõ õbabaka dei Judea.
9 Me re dorer a Nebukadnezar ñea
uea mõ rõ ũge, O uea, wo nim eõ toki n tsimor.
10 Auwe O uea, wo ogiten ririñ
edogor ion, bwe eñame memak ñabũna rõ kaiõt nõñit dobu, drommeten, harfen, geigen, psalter, lauten mi tamo eõrit ekaeõñ, re nim otoburõra me toweitsiber me taramawirei bit akeweõit imin ñea gold;
11 Me tamo ñea eõ otoburen me
toweitsiber me taramawirei, ã nim õraijedu iat eñat ãe ñea õpwijõriõr.
12 Etsimine dei Judea ibũn ñabũna
wo ogiten õweijoratow eat imin memak ñana bain provinz ñea Babylon: Sadrach, Mesach me Abed-Nego; arei ekam ekeiduwen auwe, O uea: arei eõ tsiõ itũrin aduwõm, ma arei eõ taramawirei bet bit akeweõit imin ñea gold ñea wo õweijoran.

13 ¶ Me Nebukadnezar ñag egirow
me edamadam bũriõũn, õ paten bwe ã
nim õrean Sadrach, Mesach me Abed-
Nego. Me ã õreatowen ũrei ian men
uea.
14 Me Nebukadnezar ejeida mõ ũge
a ũrei, Adag, õũga kõr bũriõũmiãi,
ñamiãi Sadrach, Mesach me Abed-
Nego, ñan amweiũm eõ tsiõ itũrin
aduwõ, me eõ taramawirei bit ake-
weõit imin ñea gold ñea A õweijo-
ran?
15 Tsin io og duwemiãi eat edae
ñea amwei kaiõt nõñit dobu, drom-
meten, harfen, geigen, psalter, lauten
mi tamo eõrit ekaeõñ ean, amweiũm,
otoburemiãi me toweitsiber me tara-
mawirei bit akeweõit imin ñea A
ogiten ririñ, *mi nan omo:* me tsin ia
amwei eõ taramawirei, inan õraijedu
gamiãi iat eñat ãe ñea õpwijõriõr eat
stunde ia; me eani keken ñea nan
õtsimor gamiãi atsin ian beõ?
16 Me Sadrach, Mesach me Abed-
Nego arei õnei aen uea ma arei ũge,
O Nebukadnezar, eko wamei imin ia
ameiũm õneiõn aem ean ñune.
17 Kania, wamei Gott, ñea amei
tsiõ itũrin, okona n õtsimor gamei
atsin iat eñat ãe ñea õpwijõriõr; mi I
nan õtsimor gamei atsin ian bem, O
uea.
18 Me tsin ie eõ kõũga, ã nim tsiet
eow itũrũm, O uea, bwa amei eab
tsiõ itũrin aduwõm, ma amei eab
taramawirei bit akeweõit imin ñea
gold ñea wo ogiten õweijoran.
19 ¶ Mo ouwak an damadam Ne-
bukadnezar, me ã õekae aiaen men in
iwitsiow Sadrach, Mesach me Abed-
Nego: *me ñagan* e dorer, mõ õpaten
bwe ã nim eke awõrin aeiu kũñijõwit
eñat ãe ea kũñijowin ñago amo.
20 Mõ õ pan a eñame ibũn ñabũna
eñame oaio ñabũna ran wõn tar in
ake bwe re nim quõr Sadrach, Me-
sach me Abed-Nego, me bwe ã nim
õraijedu ũrei iat eñat ãe ñea õpwi-
jõriõr.
21 Me ã quõr ameitsimena eow ian
aũrei otanijõñ, ma aũrei ujedun-
itũga, me gawidõrei, ma aũrei kara-
wit inon, me ã õraijeduen ũrei iat
eñat ãe ñea õpwijõriõr.
22 Me ñagan, ñag oaio kõr wõn do-
gor uea, me ñag õkũñijow õkõr eñat
ãe, pwijet ãe abien bet amebũna ña-
bũna rõ õbũida Sadrach, Mesach me
Abed-Nego.
23 Ma ameitsimena, Sadrach, Me-
sach me Abed-Nego, arei pudu iat
eñat ãe ñea õpwijõriõr ñaga ã quõr
ũrei.
24 Me Nebukadnezar ñea uea õmwi-
tõñ, mõ õ gatabwijũbwij in rida: me
e dorer mõ ũge a wõn amen kamarar,
Oten, añ eõ õraijedu iat eñat ãe aiji-
met eñame ñaijimena ã quõr? Me rõ
õnei mõ rõ ũge a uea, Iduwen õkõr,
O uea.
25 Mõ õ õnei mõ ũge, A ãt amet
eñame ñabũna ã eõ quõr, me re dũgi-
dugo iat eñat ãe, me re eõ dõgedõg;
ma aiaen amea ekatamen tekei ñain
Gott.
26 ¶ Me Nebukadnezar etũren a
men bita eñat ãe ñea õpwijõriõr: me
e dorer mõ ũge, Sadrach, Mesach me
Abed-Nego, ñamiãi an tsiõ Gott Ma-
git Ogoda, amwei meta kõ, mi tũ.
Me Sadrach, Mesach me Abed-Nego
arei metaten iat eñat ãe.
27 Ma amebũna satrapen, me moni-
bait etar in ake, ma amen ekõm, me
wõn uea amen kamarar, re epoda,
me re ãt ameitsimena, bwe eko waiot
ãe ea' rabatarei, me eõ õñ iren tũbũ-
rei ia aigetow, me ã eõ õekae aũrei
otanijõñ, me bot ãe eõ õd earei.
28 Me Nebukadnezar edorer mõ
ũge, A nim tsitan wõn Gott Sadrach,
Mesach me Abed-Nego, ñea ogiten
õijõn an engel, mõ õtsimor an tsiõ
ñaijimen arei tũebõn, ñaijimen arei
eõ edegeri wõn dogor uea, me totow
rabatarei, bwa areũm eõ tsiõ itũrit
ani ibũn me taramawirei ũra, mi ta
wañarei Gott.
29 Me ñagan A ririñ edogor ion
bwe etebinñame, me eponñame, me
ekakairũ, ñabũna rõ pat imit on ñea eõ
eimwi n iwitsiow wõn Gott Sadrach,
Mesach me Abed-Nego, ã nimõ werõ-
gageñ ũra memak, mi inan ririñ aũra
wak me eke eweũdũ n bwija; bwe
eko eani ion ñea okona n katsimor iat
deden ñune.
30 Me uea oogoda Sadrach, Mesach
me Abed-Nego ean provinz ñea Baby-
lon.

ITŨBAÑ 4.

NEBUKADNEZAR ñea uea, ea
etebinñame memak, me epon-
ñame memak, me ekakairũ, ñabũna
re mek eat eb memak: Ā nimõ oouwak
amiã iow.
2 Eĩmwi itũrũ bwa A nim pan a
gamiã itema me ekamadauniñ ñana
Gott Magit Ogoda ogiten ririñ ame.
3 Õten ñaben an itema! mõ õten
ñaben waion an kamadauniñ! me
monibain ei emoniba ñea eko tokin,
ma an mwit añõg emek eõ toki me eõ
toki.
4 ¶ Aña, ñea Nebukadnezar, A õnano
kõr ian aũ wak, ma A kejeijaeõ ian
waña palast.
5 A ãt erenimi ion ñea õmiowõ; me
ekamarar iat eñõ n mequõr me ere-
nimi n propheten in tũbũ rõ õababũõ
bũriõ.
6 Me ñagan A ririñiet edogor ion
bwe ã nim õmeatu ame amen man in
Babylon memak, bwe re nim õmeata
ame ian bita erenimi.
7 Me re metu ame amen mweaeo,
ma amen gokow detañ, me dei Chal-
dea, ma amen kabwiãeã; ma A pan a
ũra bita erenimi, me re eõ kona n
õmeata ame ian.
8 ¶ Mĩ imũr, emetu ian meõ Daniel,
ñea egen bet bwe Beltsazar, ñea egen
aduwõ, ñea anit ani ñabũn ebwigaga
emek ian; ma A patow ian men bita
erenimi, *ma A ũge,*
9 O Beltsazar, ñea monibain amen
mweaeo, ñag A tsietuw bwe emek
iam anit ani ñabũn ebwigaga, me
ñag eko kõr imit on eõ nũñida ñea
okona n õababũõ bũriõũm, wo nim
pan ame bita erenimi n propheten
ñea õañat erenimi ñea A ogiten aia,
mi ian.
10 Naiune añõget erenimi n pro-
pheten in tũbũ eat eñõ n mequõr: A
ãt, me, kania, etsimine imin erõ eõen
ijugagait eb; ogodamadida kõr.
11 Me erõ mũena imin erõ, mo
oaio, me godaũn õbaiwõñ ianweron,
ma aiaen õbaiwõñ eat erũrũn ianwe-
ron.
12 Edabũk ren, me ebak quan, me
etsimine õat eñame memak iaran:
imin gõgõrõ n añe ro kona õtũreõra,
mi imin õeta ijõñin ianweron re mek
inimage' ran, me ã õijõiji duwen me-
mak atsin ean.
13 A ãt bita erenemi n propheten
in tũbũ eow eat eñõ n mequõr, me,
kania, orodun ianweron amen ober
ion ñea ebwigaga.
14 Ma a aeuwak, me edorer ame
mõ ũge, Eaijedu kõ mũena imin erõ,
me towedu ran, me raratu ren, mi
irũgageñedu quan: imin gõgõrõ re
nim kirõ atsin ijõñin, mi imin õeta
atsin ea' ran.
15 Me ñaina kõ outain ma awaran
iat emwarere, ma aquõren ñana de-
bitsi me doborage, inimaget ibũgi-
bũgi eat etañ in kiãõ ñan emeroro:
me ã nim õriareõn ão n ianweron; me
dũbañin enimõ mek inimaget imin gõ-
gõrõ ean bũgibũgin eat eb:
16 Ā nimõ õekae bũriõũn in ñame,
me ã nim oija bũriõũt imin gõ-
gõrõ; ea awõrin aeiu at edae õd ani-
mwen.
17 Ā kona imwit añõg ñune eow
ean aũra dogor amen ober, me bitune
eow ean aũra kakairũ ñabũna re ebwi-
gaga; me ñabũna re tsimor re nim
tsiet bwa Amea Magit Ogoda õmwit
añõg inimagen monibait eñame, mo O
oija ñea eteñ oija, mõ Õ õweijoran
ñabũna magit ijõñ inimaget eñame
eow ean.
18 Aña, ñea uea Nebukadnezar, A ãt
erenimi ñune; me ñauwe, O Beltsa-
zar, wo nim õmeata ian, bwin amen
man memak ñabũn amen ean moni-
baiũ re eõ kona n õmeata ame ian;
me wo kona ñauwe; bwa anit ani
ñabũn ebwigaga emek iam.
19 ¶ Me Daniel, ñea egen bet bwe
Beltsazar, einuwowi eat edae eken,
ma ababũõ bũriõũn. Me uea ejeida
mõ ũge, Beltsazar, bitune erenimi mi
ian enim eõ õababũõ bũriõũm. Me
Beltsazar õkũrũban mõ ũge, Waña
temoniba, enim pudu a ũra ñabũna re
miowuw erenemi ñune, me eaden ian
enim pudu a barũõm.
20 Mũena imin erõ ñaõena wo ãt,
ñaõen erõ, ñaõen oaio, ñaõen õbaiwõñ
ianweron godaũn, ma aiaen õbaiwõñ
eat eb;
21 Naõen omo ren, me ebak õkõr
quan, ñaõena eñame memak ro kona
õañara atsin iaran; ñaõena imin gõ-

gõrõ emek ijõñin, ñaõena imin õeta n
ijõñin ianweron emek ea' ran:
22 Auwe kõr, O uea, ñea wo ñabeda
me wo aeõñ oaio; bwõ õñabeda ka-
ganadom, mõ õbaiwõñ ianweron, ma
am mwit añõg õbaiwõñ erũrũn ianwe-
ron.
23 Me ñag uea ãt amen ober ion
ñea ebwigaga ñea erodun ianweron
mõ ũge, Eaijedu kõ mũene imin erõ,
me eatow; me ñaina outain ma awa-
ran iat emwarere, ma aquõren ñana
debitsi me doborage, inimagen bũgi-
bũgin eat etañ in kiãõ ñan emeroro,
me ã nim õriareõn ão n ianweron;
me dũbañin enimõ mek inimaget imin
gõgõrõ n añe, ea awõrin aeiu at edae
õd animwen.
24 Me ñaiune ian, O uea, me ñai-
une kõr an mwit añõg Amea Magit
Ogoda, ñea õrre eow ean waña temo-
niba ñea uea:
25 Inan ededegerida auwe atsin ini-
maget eñame, me mekũm nan mek
inimaget imin gõgõrõ n añe, me
wo nan kõ bũgibũgi tekei ochsen, me
wo nan riare eow ean ão n ianweron,
me edae ñana aeiu nan õd eam; ea
am tsiet Amea Magit Ogoda bwo O
omoniba ean monibait eñame, mo O
oija tamo ñea E teñ oija.
26 Me ñaga ã pan ñainaen outain
ma awaran mũena imin erõ; nan oaio
kõr monibaim itũrũm, ia wo ogin tsiet
ñan ianweron rõ mwit añõg.
27 Me ñagan, O uea, ã nimõ õei-
mwi eow itũrũm aeõ kereri, me wo
nim otoki am dũra eow iat omo, ma
am ibaka memak eow ean õmeataet
eõ earañame ea ñabũn eko emit du-
wõra; mi inan õraq am geidawia-
ñaw.
28 ¶ Õrret deden ñune memak ea
uea Nebukadnezar.
29 Bwi iruwin ata ma aro mara-
man e dũgidugo ian wõn palast uea
ñea i Babylon.
30 Me uea edorer mõ ũge, Oten,
deõ ñune Babylon ñea õkaganado, ñea
A ogiten wei bwe eñan in mek uea,
eow ean waion aeõ eõ badõdõ bwe
dõgin ereduen aeõ aragabwe?
31 Ñag eitsiõk mwijowedun ian
mwin uea mineijine eñõg, orodun
ianwerot eiñõñ ion, ñea ũge, O uea
Nebukadnezar, ã pan aw ñune: Enu-
awet atsin itũrũm monibaim:
32 Inan ededegerida auwe atsin
inimaget eñame; me mekũm nan mek
inimaget imin gõgõrõ n añe; wo nan
kõ bũgibũgi tekei ochsen; me edae
ñana aeiu nan õd eam; ea am tsiet
Amea Magit Ogoda bwo O moniba
ea monibait eñame, mo O oija tamo
ñea E teñ oija.
33 Ã oduwen añõg eijina ea Nebu-
kadnezar ean stunde ia: me ã edede-
geridat atsin inimaget eñame, mõ õ
kõn bũgibũgi tekei ochsen, me eriare
rabatan eow ean ão n ianweron, ea
an erõ iren tũbwin tekei *ewewet* dõ-
maninab, mi iquin-ben me nanan tekei
quit imin õeta.
34 Me ñag ogoro mũñana ibũm, aña
ñea Nebukadnezar, A tata meõ eada
ianweron, me eredõ amen aeõ tsiet-
imin, ma A tsitaten Amea Magit Ogo-
da, ma A otota ma A eredu Amea
ñea eõ toki n tsimor; bwa an mwit
añõg ei imwit añõg ñea eko tokin,
me monibain nan eõ toki n mek;
35 Me ã pan amen eat eb memak
bwe eko woura; me E ririñ tekei bũ-
riõũn inimaget etar in ianweron, mi
inimagen bet amen eat eb; me eko
ion ñea okona n dug ben, õa ñea
okona n ũge a, Ekeken ñea wo ririñ?
36 Me eat edae ñaga eredõ amen
bet aeõ tsiet-imin; me eredõ amen
bet raitsitũ ma aeõ aragabwe bwe
dõgin ereduen monibaiũ; me waña
amen kamarar me waña temoñiba
rõ õnaniõn; me ã ooaioeõ ian moni-
baiũ, me ã baeni ame ekaganado ñea
ouwak.
37 Me ñage, aña ñea Nebukadne-
zar, A otota, ma A tsitan, ma A ere-
du Uea n ianweron; bwa an makur
memak ei iduwen, me deden memak
ei imwit añõg ñea eimwi; mo O ko-
na n õijõñ ñabũna re dũgidugo iat
egatsitsi.

ITŨBAÑ 5.

BELSAZAR ñea uea eririñ ekada-
ro ion ouwak ea wõn temoni-
ba ñabũna araña, me e ren wein ian
men amebũna araña.
2 Me ñaga Belsazar õreit eren wein,
õ paten bwe ã nim õreat iwũr ñana

gold me silber ñana Nebukadnezar
ñea etõñin õreat atsin iat dõmaneab
i Jerusalem; bwe uea ma amebũna
wõn temoniba re nim eren ian, ũra
ãinibũn agen ma an konkubinen.
3 Me ã õrean añen mũñana iwũr
gold ñana ã õreat atsin ian maneabin
Gott i Jerusalem ñago; me uea ma
amebũna wõn temoniba, me ãinibũn
agen ma an konkubinen, re reten ian.
4 Re ren wein, me ro otota eani
ñana gold, me silber, me eborage,
me debitsi, me edabwike, me epe.
5 ¶ Ean stunde ia emeta tinibet
eñame; me edaren ino etũren a can-
delabrum ean arobun ian wõn palast
uea: me uea ãt tinibet eñame ñag
edar.
6 Me edabararoe men uea ma aba-
bũõ bũriõũn; me eadõ' rõn wekañan,
mõ õrõraõ bũren nanan.
7 Me uea aranunun bwe ã nim õme-
atu amen gokow detañ, me dei Chal-
dea, ma amen kabwiãeã. Uea edo-
rer a amen Babylon ñabũn õman, *mõ
ũge,* Tamo ñea okona n lesenei mũ-
ñane edar, mõ õmeata ame ian, inan
õeduaeõt mwiraro, mi inan mwareõt
eraroian ñamweta gold, mi i nan ekei
amen mwit añõg ñea ekatijimen ian
monibaiũ.
8 Me emetu memak eñame ñabũn
õman ea uea; me re eõ kona n lese-
nei mũñana edar, me re eõ kona n
bet õmeata ian ea uea.
9 Mo ouwak õkõr an ababũõ uea
Belsazar, me edabararoe men, me
wõn temoniba memak re miow.
10 ¶ Me ãita uea emetu iat ewak
in eren wein bwe dõgin aen uea ma
amebũna wõn temoniba; me ãita uea
ejeida mõ ũge, O uea, wo nim eõ to-
ki n tsimor; kamararin bũriõũm enim
eõ õababũõuw, me enim eõ dabararoe
mem:
11 Etsimine eñame ion ian moni-
baim ñea anit ani ñabũn ebwigaga
emek ian; me ean an bũm etõñũm ã
ãt iaõ mi ititsiet me eman, ñea tekei
manit ani, eow ian; me uea Nebu-
kadnezar ñea etõñũm, ñea uea kõr,
ñea etõñũm õkõr, õweijoraten bwe
enim eke monibait amen mweaeo, ma
amen gokow detañ, me dei Chaldea,
ma amen kabwiãeã;
12 Ñaga ã ãt anin ñea magit omo,
mi ititsiet, mi itsiet-imin, me eaden
iat erenimi, mõ õmeataen iat eñõgen
õtsiñin, me õekeowet ekamwarar, iat
Daniel ñune, ñea uea eij egen bwe
Beltsazar. Ã nim emwin ñage Da-
niel, mi i nan õmeata ian *mũñane
edar.*
13 Me ã otowet Daniel ian men
uea. Me uea ejeida mõ ũge a Da-
niel, Õten, auwe Daniel, ñea ion ini-
magen rat edenigae ñabũna dei Juda,
ñabũn uea ñea etõñũ õreat atsin Ju-
da?
14 A kaiõt añõgõm ñan anit ani
emek iam, me bwe ã ãt iaõ mi iti-
tsiet me eman ñea togit omo eow
iam.
15 Me ã ogiten õreatow ian meõ
eñame ñabũn õman, ma amen kabwi-
ãeã, bwe re nim lesenei mũñane edar,
me ead ame ian; me re eõ kona n
õmeata ame ian.
16 Ma A kaiõt añõgõm ñana wo ko-
na n õmeata iat imin, mõ õekeow
ekamwarar: me tsin ia wo kona n le-
senei mũñane edar, mõ õmeata ame
ian, inan õeduaeõnuw mwiraro, me
mwareõnuw eraroian ñamweta gold,
me wo nan ek'auwe amen mwit añõg
ñea ekatijimen ian monibaiũ.
17 ¶ Me Daniel ejeida mõ ũge ian
men uea, Ta auwe wo nim õgõg am
adu, mo oija eñame ion am kamarũ-
mwi; ma Ã nan lesenei mũñane edar
ea uea, mõ õmeata a ian.
18 O ñauwe uea, Gott Magit Ogoda
ogiten oija Nebukadnezar ñea etõ-
ñũm emoniba, me ekaganado, me
eredu, me eraitsit:
19 Me ñag ouwak kaganadon ñea
O ogiten oija, etebinñame memak,
me eponñame memak, me ekakairũ,
rõ rõraõ me miow ian men: me tamo
ñea e teñ abi a abi, me ñea e teñ
õtsimor õ õtsimor; me ñea e teñ
õweijoran õ õweijoran, me ñea e teñ
õraijedu õ õraijedu.
20 Me ñag õgagoda maran bũriõũn,
me ñaga ã ooaio anin iat egatsitsi,
ã õraijeduet atsin ian wõn tron in
moniba, me ã barũiet eraitsit atsin
itũrin:
21 Me ã ededegerida atsin inima-
get eñame, me ã ririñ bũriõũn tekei

bũriõũt imin gõgõrõ, me mekin emek
inimaget esel ñañen õkaredũõñ; mõ
õ kõ bũgibũgi tekei ochsen, me eriare
rabatan eow ean ão n ianweron; ea
an tsiet Gott Magit Ogoda bwõ Õ
mwit añõg ean monibait eñame, mõ
Õ õweijoran ñea E teñ õweijoratow
ean.
22 Me ñauwe ñea ñain, O Belsa-
zar, wo eitsiõk õijõñ bũriõũm, me wo
tsiet õkõr mũñane imin memak.
23 Me wo gagoda n iwitsiow Uea n
ianweron; me ã õreatowen ian mem
mũñane wũrin ian maneabin, me wo
ren wein ian, auwe, ma amebũna
wam temoniba, me ãinibũn agem ma
am konkubinen; me wo otota eani
ñana silber, me gold, me eborage,
me debitsi, me edabwike, me epe,
ñana re eõ kona ãtirõñin, me re eõ
kona n kaiõt, me re eõ kona n tsiet
imin; me wo eõ otota Gott ñea õa-
nanom emek ian ben, ñea wõnõ kõr
dedem memak:
24 Me ã õijõn mũrana reret ebe
atsin ian men, me eareãn mũñana
edar.
25 ¶ Me ñane edar ñana ã eare:
MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN.
26 Ñaiune eaden ian: MENE: Gott
ogiten õdũ obwenin monibaim, mo O
otokien.
27 TEKEL: ã ogiten paunei iow au-
we eat epaun, me eõ goro roiũm.
28 PERES: ã ogitet dũbañai moni-
baim, me ã oija añet dei Media me dei
Persia.
29 Me Belsazar õpan, me ã õedu-
aeõt Daniel mwiraro, me ã mwareõt
eraroian ñamweta gold, me ã aeuwa-
kei, bwe e nim ekei amen mwit añõg
ñea ekatijimen ian monibain.
30 ¶ Ean ñabũmina ã abien Belsa-
zar ñea wañara uea dei Chaldea.
31 Me ã oija añet Darius ñea dei
Media monibain, mõ kaia añama ma
aro an obweni.

ITŨBAÑ 6.

ETSIMINE bũriõũt Darius bwe
enim õweijoran aibu ma aruma
satrapen ean monibain memak;
2 Aijimen prinzen eara, me Daniel
ion earei; bwa areiũm pan a amebũna
satrapen añõgen barũenebõra, me
bwe enim eõ gõrõ wõn imin uea ia ai-
quen.
3 Mõ õkaganado eket Daniel ea
prinzen me satrapen, bwin anin ñea
magit omotañitañ emek ian; me uea
õkamarareijien bwe enim õweijora-
tow ean monibain memak.
4 ¶ Me prinzen me satrapen rõ õna-
ni dõgit Daniel eat imin ñana baibait
emoniba, me re eõ kona n ãt imit on
õa an ibaka ion, bwin edõbweduwen,
me ã eõ ãt bet idũra ia aiquen mi
ibaka ia aiquen ian.
5 Ma amebũna rõ ũge, Añ eab kona
n ñaea dõgit Daniel ean ñune, tsin ia
añ eõ ñaea dõgin ean wõn dogor wõn
Gott.
6 Me prinzen me satrapen re ebwe-
po a uea, me re dorer a, mõ rõ ũge,
Uea Darius, wo nim eõ toki n tsimor.
7 Prinzen in monibaim, me ñabũna
temoniba, me satrapen, ma amen ka-
marar, ma amen mwit añõg, ũra me-
mak ro ogiten ijogi bwe ã nim õwei-
jo-oaio aen uea eijin, me bwe ã nim
ooaio edogor ion, bwi tamo ñea õkõ-
ñõt imit ot atsin itũrit ani ion õa
eñame ion ean abũmitijumo, mi ta
atsin itũrũm, O uea, ã nim õraijedu
iat ũbwen leonis.
8 Me ñage, O uea, wo nim ooaio
edogor, me wamai eareãn, bwe ã nim
eõ iwid, tekei aũra dogor dei Media
me dei Persia, ñea ã eõ kona n iwid.
9 Me ñagan uea Darius õwemaijiet
edar me edogor.
10 ¶ Me ñaga Daniel etsiet bwe ã
ogiten wemai bita edar o ñowen ian
an wak; (mõ õ baida winõr in an rum
ñea õmwaij Jerusalem;) me e eken
aijuwõri an otoburen eat ibũm aeo-
weaeow, me e tetaro, mõ otũba ian
men wõn Gott tekei deden ñago
amo.
11 Ma amebũna re ebwepo, me re
ãt Daniel ñag õ õreit kõñõñ me ege-
gae ian men wõn Gott.
12 Me re tũren a uea, *mõ rõ ũge*,
Õten, wo eõ wemai edogor, bwe ña-
bũna rõ kõñõt imit ot atsin itũrit ani
ion õa eñame ion, ñag eitsiõk goro
abũmitijumo, mi ta atsin itũrũm, O
uea, ã nim õraijedu ũra memak iat
ũbwen leonis? Me uea õnei mõ ũge,
Iduwen õkõr bita, tekei aũra dogor

dei Media me dei Persia, ñea ã eõ
kona n iwid.
13 Me re dorer ian men uea mõ rõ
ũge, O uea, Daniel ekam ekeiduwen
auwe, ñea ion inimagen rat edenigae
ñabũna dei Juda, me e ekam dõgõn
bet am dogor ñea wo wemai, me
aijuwõri an kõñõñ eat ibũm aeo-
weaeow.
14 Me uea, ñag õ kaiõt mũñana
eñõg, ouwak an damadam, mõ õ ka-
mararen ian bũriõũn bwe enim õtsi-
mor Daniel; mo o quõquõn bwe enim
õtsimor ea an emerõ.
15 Ma amebũna re ebwepo a uea,
mõ rõ ũge a uea, O uea, wo tsiet bwa
aen õkõr dei Media me dei Persia
ñeijine, bwe ã eõ kona n iwid edogor
õa imwit añõg ñea uea ogiten ooaio.
16 Me uea õpan, me ã õreat Daniel,
me ã õraijeduen iat ũbwen leonis. Me
uea ejeida mõ ũge a Daniel, Wam
Gott ñea wo eõ toki n tsiõ Itũrin
enim õtsimoruw.
17 Me ã õreat epe ion, me ã õpaea-
tu añen met ũbwen leonis; me uea
õwemaiõn wõn ring, me wõn ring
amebũna wõn temoniba; bwe ã nim
eõ õekae añõget Daniel.
18 ¶ Me uea oñowen ian wõn palast,
me e eõ ñanũmwi ea an eorata; me ã
eõ õrean baibait ekaeõñ aeow ian
men: ma an mijimij õgõriet atsin itũ-
rin.
19 Me uea õgatabwijũbwij in rida,
mõ õ kapapar aeow eat ũbwen leo-
nis.
20 Me ñag e tũren a jũbwen *leonis*
ea Daniel, a aeuwak iat eñõg õkana-
noañ; me uea edorer mõ ũge a Da-
niel, O Daniel, ñea an tsiõ Gott ñea
etsimor, õten, wam Gott ñea wo eõ
toki n tsiõ Itũrin õtsimoruwet atsin
itũrin leonis?
21 Me Daniel ũge a uea, O uea, wo
nim eõ toki n tsimor.
22 Waña Gott õijõn an engel, me E
tsima mwin leonis, me re eõ dadeiõn;
bwina ã ãt an eko aeõ dũra eow Itũ-
rin; ma A eõ ririñ bet imit on ñea
ebaka ian mem ñauwe, O uea.
23 Mo ouwak an ibibõki uea, mõ õ
paten bwe ã nim õmeata Daniel atsin
iat ũbwen leonis. Me ã õmeatat Da-
niel atsin iat ũbwen *leonis*, me ã eõ
ãt witen ia aigetow, bwin e tũebõn
wõn Gott.
24 ¶ Me uea õpan, me ã õreatet
eñame ñabũna rõ ñaea dõgit Daniel,
me ã õraijeduen ũra iat ũbwen leo-
nis, ũra, me ñaiũra, ma agõra; me
leonis edoganigae a ũra, me re ijaba-
ba rõn mibũna eñame memak, ñaga
re eitsiõk baiwõñ añe iat ũbwen leo-
nis.
25 ¶ Me uea Darius edar a etebin-
ñame memak, me eponñame memak,
me ekakairũ, ñabũna re mek eat eb
memak, *mõ ũge:* A nimõ oouwak
amiã iow.
26 A ririñ edogor ion, bwe eñame
re nimõ rõraõ me miow ian men wõn
Gott Daniel ean eben monibaiũ me-
mak; bwe Ei õkõr Gott etsimor, mo
O oaio eõ toki, me ã eab ijababa mo-
nibain, ma an mwit añõg eagada a
etoki:
27 Õ katsimor, mõ Õ puõk, me
E ririñ itema me ekamaduniñ i ian-
weron me eat eb; Õ õtsimor Daniel
atsin ian ben leonis.
28 Me Daniel ñune õgeidawianaw
ean an bũm Darius, me ean an bũm
bet Cyrus ñea dei Persia.

ITŨBAÑ 7.

EAN adamonin an obweni Belsa-
zar ñea uea n Babylon, Daniel
ãt erenimi me erenimi n propheten
ñan ian tũbwin eow eat eñan in me-
quõr: me e eare erenimi, mõ õpan
añõgen:
2 Edorer Daniel mõ ũge. A ãt iow
ia' renımũ n propheten anũbũmin,
me, kania, ara eñin in ianweron re
meta ea ijited ñea ouwak.
3 Me emetan ijited amet imin gõ-
gõrõ ñañen ouwak, ñañen ekekae de-
deũra.
4 Adamonit imin gõgõrõ tekei leon
ion, me etsimine ben in õeta ñaruraõ
tekei bet' dõmaninab: A ramwan ea
an manoda ben, me ã õbũidan eat
emwarere, me ã ñaeow ean nanan
ñana arura tekei eñame; me ã oija
añen bũriõũt eñame.
5 Me, kania, imin gõgõrõ ion, ñea
ekarumen, ñea tekei bãr; me ã õbũi-
da eat erũrũt eran, ma aiju barũgi-
rũgin emek ia' ñanaquan ijugagain

mwin: me re dorer a mō rō ūge, Eo-
goda kō, mō kō duwen ñan ebak.
6 Mi imūr A aia, me, kania, tik ion,
ñea tekei leopard, ñea ara ben in ōe-
ta eat erowin, me aeoq tūbwin bita
imin gōgōrō; me ā oija añet imwit
añōg.
7 Mi imūr A āt iow iat erenimi n
propheten anūbūmin, me, kania, imin
gōgōrō ion ñea ekatamen, ñea ōka-
nani, me etiritir, me magit oaio; me
etsimine mwin ñan ouwak ñana debi-
tsi; mō ō kamwaneow me e ijagit
imin, me e jorgageñōn nanan ñana
dūgidūgin: me e ekae a imin gōgōrō
memak ñan ian obwen; me ata oin.
8 A kamararei mūñan oin, me, ka-
nia, tik rōdan oin ion inimagōra, ñea
oniñ, me ā rouda aiju oit atsin ini-
magen oin ñano amo eow ian men:
me, kania, etsimine men bita oin ñan
tekei met eñame, me imwi ñaran
ōpōpat imin ñan ōkaganado.
9 ¶ A ramwan ea ōweijoranet tron,
me emegedan Ion ñea etsimine atsin
ñago me ñago: ōbūrūbūr an karawin
tekei schnee, mi iren tūbwin tekei
ewewet schafe ñan edereder; wōn
tron ei pwijet āe, ma kabiroron ñana
aeoq ūra āe ñan ōpwijiōri.
10 Emeta ekaw ñea ōpwij, mō ōgō-
rūrō n ōd ian men: me arañа erañan
rō makamakur Itūrin, me ata erañan
konaen ata erañan rō weijo ian men:
ā ōweijorat imwit añōg, me ā baida
buch.
11 A aia eat edae ñea bwe dōgin
eiñōñit eñōg ñea ouwak ñana bita oin
ōrai; A aia ea abien bita imin, mi ija-
babae' rabatan, ma totowen bwe ā
nim jiūiow.
12 Mi imin gōgōrō ñana inon ā
onuaiwien aūra mwit añōg: me ā
ōraq eken tsimorūra ea edae mi ibūm
ñabūmina ā ōgiten idit.
13 A āt iow iat erenimi n pro-
pheten anūbūmin, me, kania, ōrre Ion
mō ōd eat denañ in ianweron, ñea te-
kei ñait eñame, me E naña Amea ñea
etsimine atsin ñago me ñago, me ā
otow ian men ino etūren.
14 Me ā oija añet imwit añōg, me
eraitsit, me emoniba, bwe etebinña-
me memak, me eponñame memak, me
ekakairū, re nim tsiō Itūrin: an mwit
añōg ei imwit añōg ñea eko tokin,
ñea eab nuaw, me ā eab ōekeow mo-
nibain.
15 ¶ Ma aña, ñea Daniel, eroe ant
ia' rabata, me erenimi n propheten
ñan ian tūbū ōababūō būriō.
16 A tūren a ion inimagōra ñabūna
rō weijo ina, ma A ūdōt iduwen ñei-
jin añōgen bitune memak. Mō ō pan
ame mō ōmeata ame ian mūñane me-
mak.
17 Mūñena imin gōgōrō ouwak, ña-
na amen, ūra uea ñana amen, ñabū-
na ri nan eogoda atsin eat eb.
18 Me wōn amet dereder Amea Ma-
git Ogoda ri nan ōgōg bita emoniba
eō toki, eh, eō toki me eō toki.
19 Ma A teñ tsiet iduwen ñeijin
añōgen bita imin gōgōrō ñea ekata-
men ñea ekae deden ea mūñane me-
mak, ñea ōkanani ōkōr ñea debitsi
mwin, ñea doborage iquin, ñea etiri-
tir, me eijababa imin, me ejorgage-
ñōn nanat imin ñana dūgidūgin;
20 Ma añōgen oin ñana ata ñan
emek ean tūbwin, mo *oin* ñea ion ñea
erōda, me ñea mūñana aiju opudu
ian men, ñea oin ñea etsimine men,
me imwi ñaran ōpat imin ñan ōka-
ganado, ñea ouwak eken aiaen ea
aiaen ñana baen.
21 A aia, me bita oin ake a eñame
ñabūn edereder, me e doganigae añen
ūra;
22 Ea an ōrre amea ñea etsimine
atsin ñago me ñago, me ā oija añen
an ñame Amea Magit Ogoda ñabūn
edereder imwit añōg; mō ōrret edae
ñea amet dereder rō ōgōg emoniba
ean.
23 E dorer mō ūge, Imin gōgōrō
ñea ekatamen ei emoniba ñea eka-
taeoq eat eb, ñea nan ekae ea emoni-
ba memak, mi i nan ōmwaneow eb
memak, mi jorgageñ, mi ijababa.
24 Ma añōgen oin ñana ata, nan
weijo waea uea atsin eat eb ean bi-
tune emoniba: mi nan weijo ion iru-
wūra; mi nan ekae a mūñano amo, mi
i nan ōraijedu uea ñana aijimen.
25 Mi i nan ōrai eñōgen iwitsiow
Amea Magit Ogoda, mi i nan oroe an
ñame Amea ñabūn edereder mō ōe-
keow ūra; mi i nan ūge ian būriōūn
bwi i nan ōekae edae me edogor, mi

inan totow ũra aeow ian ben ea edae
me edae me emaet edae.
26 Mi inan ōweijorat imwit añōg,
bwe ri nan ōekeow mi ijababa ea
etoki.
27 Me emoniba mi imwit añōg, me
kaganadon monibain ñan ijōñin ian-
weron memak, inan oija eponñame
ñabũn an ñame Amea Magit Ogoda
ñabũn edereder: monibain ei emoniba
ñea eko tokin, me eb memak ri nan
tsiō Itũrin me eraban.
28 Ñaiune tokin bitune. Ma aña,
ñea Daniel, kamararin bũriō ōaba-
būōeō, me edabararoe meō: ma A ra-
ña bitune eow ian bũriō.

ITŨBAÑ 8.

EAN katijun an obweni Belsazar
ñea uea, erenimi n propheten
emeta ame, aña ñea Daniel, iruwin
bita ñea ā ogiten ōmeata ame amo.
2 Ma A āt bita erenimi n prophet-
en; mō ũge deden, bwe ñag A āt, A
mek i Susan ñea palast, ñea emek
ean provinz ñea Elam; ma A ātiet
erenimi n propheten, ma A mek ita-
ñit ekaw ñea Ulai.
3 Me eitida ian meō, ma A āt,
me, kania, lamm ion emek itũgain
bita ekaw, ñea aro oin; mo ogoda
murow oin; mo ogoda eken ion ea
ion, me bita ñea ogoda eken erōda
imũr.
4 Ma A āt bita widder ñag onot adu
apago, ma aeow apwewa, ma aeow
apwijuw; me eko imin gōgōrō ion ñea
okona n weijo ian obwen, me eko ion
bet ñea okona n katsimor atsin ian
ben; me e ririñ ñea e teñ ririñ, mi te
ei oogoda ñei.
5 Me ñag A ōreit kamararei, ka-
nia, ōrren bock ion mo o orutuiet eb,
me e eō ribe ijōñ: me etsimine oin
bita bock ñea ōkaganado ijugagain
men.
6 Mō ō baiwōñ bita widder ñea aro
oin, ma A āt ñag ō weijo itũgait
ekaw, mō ōūtũba eow ian egirowin
waion.
7 Ma A āt ñag e tũren a bita wid-
der, ma ake a, ma abi bita widder,
me e tsibada oin ñana aro, me eko
waion bita widder ñea e nimō weijo
ian obwen ean; mō ō ōraijedu añe,
me ejorgāgeñ; me eko ion ñea okona
n ōtsimor bita widder atsin ian ben.
8 Mo ouwak an gagoda bita bock:
me ñag o oaio, ematen oin ñea ou-
wak; me tik erōdan aeoq oin ñan
ōkaganado eken ea eñin in ianweron
ñana ara bwe re nimō ñeijũbwen.
9 Me emeta oin ñea ōkadudu ijōñin
ion eara, mō ō ñabeda kōr, aeow
apwijuw, me eada apoe, me ea eb ña-
ben eraitsit.
10 Ma aeōñ kaganado, me eagada
añen tar in ianweron; mō ō ōraijedu
inot atsin inimagen bita etar in ake,
ma atsin inimaget edetañ, me e jor-
gageñ ũra.
11 Mi te ei oogoda ñei, me e eaga-
da añen amea Prinz it etar in ake;
mo o onuaiwiet *iwim in jiũiow* ñea
eko tokit atsin itũrin, mō ō ōraijedu
eñan maneabin ñea ebwigaga.
12 Me ā totuet etar in ake ian ben
me *iwim in jiũiow* ñea eko tokin bwe
dōgit idũra; mō ō ōraijedu añe idu-
wen, me e ririñ ñea e teñ ririñ, mo o
kona uwadan.
13 ¶ Ma A kaiōt ñag edorer ion ñea
ebwigaga, mi ion ñea ebwigaga ũge
a amea ion ñea edorer, Ōten araquit
erenimi n propheten *ñea añōget iwim
in jiũiow* ñea eko tokin, mi idũra ñea
ōōgadaqua eb, ōten, A nan totow dō-
maneab ñea ebwigaga me etar in ake
bwe ā nim jorgageñ?
14 Mō ō ũge ame, Aro erañan ma
aijubu ijemerō mi ijoran; mi inan
ōdereder dōmaneab ñea ebwigaga ean
ñaga.
15 ¶ Me ñag A ogiten aia bita ere-
nimi n propheten, aña ñea Daniel, A
ōnanien tsieten ian; me, kania, ōweijo
ion ian meō ñea tekei arũmit eñame.
16 Ma A kaiōt ian aet eñame atsin
ijugagait ekaw ñea Ulai, ñea ekekũr,
mō ō ũge, Gabriel, wo nim ōmeata a
amea ian bitune erenimi.
17 Me e tũren a ino A weijo; me
ñag e tũ, ouwak aeō miow, ma A oto-
burō ma A agu ijōñ; mō ō ũge ame,
Ñait eñame, wo nim tsiet deden bi-
tune; bwe bitune erenimi ei bait dait
etoki.
18 Me ñag ō ōreita dorer ame, opu-
du amet eniniow ñag emek añe meō;
me e toweō mō ōweijoranōn.

19 Mō ō ūge, Kania, A nim ōmeata
aw bita ñea nan ōrre eat dait egirow
ñea magin, bwe bait dait etoki ñea ā
ogiten idit būmin.
20 Bita widder ñea wō āt ñea aro
oin ei uea n Media me Persia.
21 Me bita bock ñea ewewen ei uea
n Grecia: me oin ñea ouwak ñea emek
ijugagain men ei adamonin uea.
22 Ma añōgen bita ñea emae, ñea
emeta aeoq in ñeijūbwen, nan eogoda
aeoq emoniba atsin ean bita epon-
ñame, me deō eow ian waion.
23 Me eat dain monibaiūra ñan
imūr, tsin io ogoro kōr aūra ibūm
amet dūra, nan weijo uea ion ñea
emet ōgirow, ñea etsiet eñōgen ōtsi-
ñin.
24 Mi nan eō badōdō waion, me deō
eow ian waion ñei; mi i nan ijababa
mō ōmwitōñ eb, mi i nan kona uwa-
dan me ririñ *ñea e teñ ririñ:* mi i nan
ōekeow ñabūn oaio me eponñame ñea
edereder.
25 Mi i nan ririñ ewaira bwe enim
eko wout'ow ian ben eow ian an man;
mi nan te ei oogoda ñei ian būriōūn,
mi i nan ōekeow eñame ñabūn ebak
eow ian aūra iow; mi i nan eogoda
bet bwe enim iwitsiow wañara Prinz
prinzen, mi i nan mae eow ean ñea
eko ebe.
26 Mi iduwen ōkōr erenimi n pro-
pheten in ijemerō mi ijoran ñea ā
ogiten ōpan: me wo nimō tsima ere-
nimi n propheten; bwe bait ibūm
ebak *ñan ñan ōrre.*
27 Ma aña ñea Daniel, A gōb, ma A
quiten arak eat ibūm inon; ma A eo-
goda, ma A ririñien an makur uea:
mo ouwak aeō mwitōñōn bita ereni-
mi n propheten, me eko ion etsiet.

ITŪBAÑ 9.

EAN adamonin an obweni Darius
ñea ñain Ahasveros, ñea atsin
inimagen aūra karig dei Media, ñea ā
ij bwe enim ekei uea ean eben ūbwiet
dei Chaldea;
2 Ean adamonin an obweni n moni-
ba, aña ñea Daniel, A tsiet iow ian
buch ebakit obweni ñan aen Jehova
ōrre a prophet Jeremia eow ean, ea
an og ōgadaquaen Jerusalem, ñana
aemo eobweni.
3 ¶ Ma A goi meō a Temoniba
Gott, bwa A nim ōnani eow iat te-
taro, mi iat ekōñōñ, mi iat eō ñanū-
mwi, me dedegai ereab iren me ema-
rañata.
4 Ma A tetaro a Jehova ñea waña
Gott, ma A pan aeō dūra, ma A ūge,
O Jehova, Gott ñea ōkaganado mō
ōkanani, ñea erāña berith me equed
ea ūra ñabūna ra auwā me raña an
dogor;
5 Ama ogitet dūra me ririñ ebaka,
ma ama kañaba ma ama iwidō atsin
ean am dogor ma am mwit añōg;
6 Ma ama eō bet kaiōt aen am
tsiō ñabūna propheten, ñabūna re
dorer ian egen wama uea, me wama
prinzen, ma ama bagadugu, me ea
ñamen eat eb memak.
7 O Jehova, wam ōkōr emo, me
wama maneañit eme, tekei ñabū-
mine; ea dei Juda, me ea ñamen Je-
rusalem, me ea Israel memak, ñabūn
etūren me ñabūn ogoeow, eat eb me-
mak ino Wo ededegeri ūra aeow ean,
bwe dōgin aūra dūra ñea ro ogitet
dūra aw eow ean.
8 O Jehova, wama kōr maneañit
eme, wōn wama uea, me wama prin-
zen, ma ama bagadugu, bwin ama
ogitet dūra ian mem.
9 Wōn ōkōr Jehova wama Gott
equed me etad idūra, ogen bet ñag
ama ogiten winbama ea;
10 Ma ama eō eraban bet aen Je-
hova wama Gott, me dūgidugo ian
wōn dogor, ñan Ō ñaeow ian me-
ma eow itūrin an tsiō ñabūna pro-
pheten.
11 Eh, Israel memak ro ogiten riow
ean am dogor, me re iwidō, bwe re
nim eō kaiōt aem: me ñagan ā ido-
tuen eama ōeōgidaen gaima, me eñō-
gen schwōr ñea ā eare eow ian wōn
dogor Moses ñea an tsiō Gott, bwa
ama dūra ian men.
12 Mo O ogiten ōgarō aen memak
ñan Ō pan in iwitsiow gama, me wa-
ma amen mwit añōg ñabūna rō mwit
añōgema, ñag Ō ōrean a gama egae
ñea oaio; bwe ā eō ririñ tekei ñea ā
ririñ a Jerusalem eow ijōñin ianweron
memak.
13 Ōrre añen gama bitune egae
memak, tekei eareātow ian wōn do-

gor Moses; ma ama eitsiõk kõñõt
equed atsin itũrin Jehova wama Gott
bwa amam iwidõ atsin ean ama iba-
ka, me bwa amaimõ mat'ow ian am
iduwen.
14 Me ñagan Jehova aia egae, mõ
õreatowen eama; bwo omo Jehova
ñea wama Gott ean an makur me-
mak ñan E ririñ, ma ama eõ eraban
aen.
15 Me ñage, Temoniba wama Gott,
Auwe ñea Wo õmeata am ñame atsin
ean eben Ägypten eow ea' reret ebe
oaio, me Wo õtsimine kaganadom te-
kei ñabũmine; ama dũra, ma ama ri-
riñ ñea ebaka.
16 ¶ O Temoniba, A kõñ aw bwe
enim iwidõ am egirow ma am dama-
dam atsin ean am tekawa ñea Jeru-
salem, ñea wam towedũdũ ebwigaga,
tekei am omo memak; bwe Jerusa-
lem ma am ñame re eken ũra ekabaka
eow itũrit eñame memak ñabũna ro
odororai gama, bwe dõgin ama dũra
ma aũra ibaka ama bagadugu.
17 Me ñagan, wama Gott, Wo nim
kaiõt an tetaro ma an kõñõñ am tsiõ,
me Wo nim õmeata mem ean manea-
bũm ñea ebwigaga, ñea õgadaqua,
bwe dõgit Temoniba.
18 O waña Gott, õtõ kõ ijũñõm, mõ
kaiõt; ead kõ mem, ma aia wama tañ
ñan õgadaqua, me tekawa ñea ã pan
egõm ean: bwa ama eõ õmeata ian
mem ama kõñõñ ia dõgin ama omo,
ma ama õmeata bwe dõgin am eõ
earañame ñea ouwak.
19 O Temoniba, Wo nim kaiõt; O
Temoniba, Wo nimõ ead ama dũra; O
Temoniba, Wo nim kaiõt me ririñ;
Wo nim eõ odupku; bwe dõgũm, O
waña Gott, bwina ã pan egõm ean
wam tekawa me eara bet am ñame.
20 ¶ Me ñag A õreita dorer, me te-
taro, mõ pan aeõ dũra ma aũra dũra
amen bwiõ ñabũna Israel, mõ õme-
ata aeõ kõñõñ ian men Jehova waña
Gott bwe dõgin wõn towedũdũ waña
Gott ñea ebwigaga;
21 Eh, ñag A õreit ekeowina eat ete-
taro, amea Gabriel, ñea A ât iow iat
erenimi n propheten ñago amo, ñag õ
gõrõmarũm in õeta, e tũren ame bwe
enim toweõ eat edae in ere iwim an-
tsiemerin.
22 Mõ õ wereriõ, me a dorer ame,
mõ ũge, O Daniel, A meta bwa A
nimõ ririñuw bwe wo nimõ man eat
itsietimin.
23 Ñaga wo õren ijeida am te-
taro, me emeta eñõg, A õrren bwa
A nim pan aw; bwo ouwak auwãem:
me ñagan wo nim kamararei ñune,
me wo nim tsiet iat erenimi n pro-
pheten.
24 A ogiten idit a amen bwiõm me
ea bet am tekawa ñea ebwigaga aemo
wochen *eow itũrin Gott*, me tsin io
ogoro I nat dug idũra, mo otoki iba-
ka, me ririñ eadet idũra, mõ õreat
emo ñea eko tokin, me wemai ereni-
mi n propheten me eñõgen propheten,
mõ õbid Amea Magit Ebwigaga.
25 Me ñagan wo nim tsiet ma aia
kõr, bwa atsin eat edae iruwin an
meta edogor bwe ã nim kan ririñ
Jerusalem me weijida ea an õrre
Messias Temoniba, aeiu wochen, me
añama ma aro wochen; inan tik wei,
me medenan, ma akawin, eat ibũm
ñan õga ibũriõ ean.
26 Mi iruwin añama ma aro wochen
inan eatow Messias, me eko wõn
imin, ma an ñame prinz ñea nan õrre
ri nan ijababa tekawa me dõmaneab
ñea ebwigaga; me baen ñea tokin ei
eneñab, mi nan ake eb ea etoki; ã
mwit añõgen bait egadaqua.
27 Mi I nan ririñ berith ñea oaio
ea eñame ñabũn ebak ean aiquen
woche; mi ijugagain bita woche I
nan õrañida iwim in abi mi iwim in
õn; mi tamo ñea nan õõgadaqua eb,
ebe n õeta ñana bet' imin ñañen ei-
mwi bwe ã nimõ miowi õkõr nan õrre
eow ean, me inan idotu *egirow* eat
amen paba imin ea ogoroet *ijababa
imin*, ñea ã ogiten idit bũmin.

ITŨBAÑ 10.

EAN katijun an obweni *n monthu*
Cyrus ñea uea n Persia, ã õme-
atat imit on ea Daniel, ñea egen bet
ion bwe Beltsazar; iduwen õkõr bita
imin, ñea eake ñea ouwak: me e
tsiet bita imin, me e tsiet bet bita
erenimi n propheten.
2 Ean bũm ana, aña ñea Daniel, A
õreita mwijiña ean aiju wochen.
3 A eõ õt ijeiji ñan eta, me duwen

me wein eõ metu ian mwũ, ma A eõ
bet õbidõ ia aigetow, ian obwen an
mag mũñana aiju wochen.
4 Me ean abũmruma ma aeoq bũ-
min adamonin maraman, ñag A mek
itañit ekaw ñea ouwak ñea Hiddekel
(ñea Tigris),
5 A ere meõ, ma A terõ, me, kania,
eñame ion ñea edua linon mo oquarai
gold edereder ñea bain Uphas;
6 Ma aiae' rabatan tekei tũrkis,
me men tekei eitsin, me õañan men
tekei lampen õpwij, ma aiaen ben me
nanan tekei aiaet eborage ñea ã õra-
maramin, mi ian aen tekei ian aet
epo ion ouwak.
7 Ma aña ñea Daniel, A ãt bitune
erenimi n propheten ta aña, bwe
eñame ñabũna re mek itũru re eõ ãt
bita erenimi n propheten: mi to pudu
a ũra erõraõ ion ouwak, mõ rõ gõrien
bwe re nim kerũ.
8 Me re erowiõ mi ta añan, ma A
ãtien bitune erenimi n propheten ñea
ouwak, me ekeowen ijuw waioiũ ia;
bwe ã iwid aeõ omo me ekeijiet iba-
ka ia, ma A eõ õgõg eoaio ia aigetow
ia.
9 Ma A kaiõt bet ian aen memak,
me ñag A kaiõt ian aen, opudu añen
meõ erenimi ñea oaio, me meõ ake-
row añet emwarere.
10 ¶ Me, kania, ebe eran etoweõ,
mõ õeõgodan aña ean bũren nanõ me
reren beõ.
11 Mõ õ ũge ame, O Daniel, auwe
ñea ouwak auwãem, wo nim tsiet
eñõg ñan A õrai aw, me eogoda; bwe
ã õijõnõ aw ñage; me ñag o ogiten
õrai ame ñeijine, A eogodan mo ou-
wak aeõ rõraõ.
12 Mõ õ ũge ame, Wo nim eõ miow,
Daniel; bwa atsin eat ibũm ñago wo
õren kamarar in teñ õgõg itsiet-
imin, mõ õijõñuw ian men wam Gott,
ã kaiõten aem: ma aña ã õijõnõn bwe
dõgin aem.
13 Me prinz it emoniba ñea Persia
eogoda n iwitsiowõ ean abũmruma
ma aiquen, me, kania, õrren Michael
bwe enimõ buõkõ, ñea ion inimagen
prinzen ñabũn õkaganado; ma A mek
bet itañin uea n Persia.
14 Ma A õrre aña bwa A nim pan
aw õkõr imin ñan nan õrre a amen
bwiõm eat edae imũr: bwe bitune
erenimi n propheten ei bait ibũm ñan
ebak ñan eitsiõk õrre.
15 Me ñag o ogitet dorer ame tekei
mũñane eñõg, a agu ijõñ mõ õpwe-
ret o.
16 Me, kania, ion ñea tekei aiaen
ñait eñame etowe bateõ; ma A ea-
dien mwũ, ma A dorer ma A ũge a
amea ñea õweijo ian meõ, Waña te-
moniba, eredõ amen aeõ mwijiña bwe
dõgit erenimi n propheten ñune, me
ekewen ijuw eoaio ia iõ õreñõ.
17 Bwõ õten an kona't dorer an tsiõ
waña temoniba ñune, me waña temo-
niba ñea? ma aña tik ñaga me ekewet
oaio ñea õweijo-oaio ia, me ekewen
bet eõnano ia.
18 Mi ion ñea tekei aiaet eñame tik
toweõ, mo ooaioeõ.
19 Mõ õ ũge, O auwe ñea ouwak au-
wãem, wo nim eõ miow: wo nim iow,
me wo nimõ oaio, eh, wo nimõ oaio
kõr. Me ñag e dorer ame, A oaion,
ma A ũge, Enimõ dorer waña temo-
niba; bwe wo ogiten ooaioeõ.
20 Mõ õ ũge, Wo tsiet dõgin bita A
õrre aw ean? A nan redõ ñage bwa
A nim ake a uea n Persia; me tsin
ia A meta, kania, nan õrre prinz in
Grecia.
21 Ma A nan pan aw bita ñea ã ea-
re eow ian buch it iduwen; me eko ion
ñea oaio n buõk in iwitsiow mibũne,
bwi ta Michael ñea waña prinz.

ITŨBAÑ 11.

MA aña, A weijo ean adamonin an
obweni *n moniba* Darius ñea
dei Media bwa A nim õweijoran mo
ooaio.
2 Ma A nim õmeata aw iduwen ña-
ge: Kania, nan tik weijo aijimen uea
i Persia; mi nan ebak eken emit du-
wen ñea ekatamen *ea ñana aijimen:*
me tsin ia a aeõñ oaio eow ean eba-
kin wõn imin, i nan õmemõrida epo
memak bwe re nim iwitsiow Grecia.
3 Mi nan eogoda uea ion ñea qaio,
ñea nan mwit añõg eat imwit añõg
ñea ouwak, ñea nan ririñ ñea e teñ
ririñ.
4 Me tsin ie e eogoda, inan ijababa
monibain, mi inan mwimwit a eñin in
ianweron ñana ara; me deõ wõn an

karig, me eõ tekei an mwit añõg ñea
e eke imwit añõg; bwi inan uda mo-
nibain, mi nan ekei monibait ibũn ña-
bũna deõ amebũne.
5 ¶ Mi nan oaio uea n apwijuw, mi
ion inimagen wõn prinzen, mi i nan
mwit añõg; ma an mwit añõg ei
imwit añõg ñea ouwak.
6 Me tsin ie emag eobweni ri nan
epoda mõ keiwin; me ãita ñain uea n
apwijuw nan õni uea n apwewa bwa
arũmõ ririñ eñõg ñan edabar: mi nan
eab oaio kõr waion bet' ãita, ma
amea nan eab weijo, me deõ bet ben;
mi inan totow ãita, mi inan totow
ũra ñabũna ã onuaiw, ma amea ñea
õrig, ma amea ñea ooaio ãita ean
bũm ana.
7 Mi nan weijo iot atsin ean biribi-
rin eat eñan, mi i nan ñow eat etar
in ake, mi i nan metu ian wõn tañ in
tsimor uea n apwewa ñea oaio, mi i
nan iwitsiow, mi i nat doganigae:
8 Mi i nan otow Ägypten aduwõra
bwe edenigae, me wañara ijor in ani
ñana ã õtar, ma aũra wũr ñan omo
ñana silber me gold; me e eab redõ a
uea n apwewa eat obweni inon.
9 Mi i nan õrre eow ũbwien uea n
apwijuw, mi i nan redõ eow ũbwien.
10 Ma amebũna ñaiñain ri nan ake,
me ri nan õepoi epo ion ouwak, ñabũ-
na etar ion ouwak, me ri nan nuaw
mo orutu eb mõ õd ijugagain *Syria:*
me ri nan redõ ma ake, ea aũra ea-
gada a wõn amea tañ in tsimor ñan
oaio.
11 Mi inan õdamadam uea n apwi-
juw, mi i nan meta ma ake a amea,
ñea uea n apwewa: mi i nan õweijo-
rat epo ñea ouwak, mi inan totu epo
ñea ouwak ian ben.
12 Mi i nan onuaiw epo ion ouwak,
mi nan gagoda bũriõũn, mi i nan õrai-
jedu ata erañan, mi i nan eab dogani-
gae.
13 Mi nan redõ uea n apwewa, mi
i nan õweijorat epo ion ouwak eken
ea ñuno amo, mi i nan nuaw ean ma-
git edae, ñana eobweni, me etar ñea
ouwak, mi imin ñan ebak.
14 Me ean bũm ana nan weijoda
eñame ñabũn ebak mi iwitsiow uea n
apwijuw; me ñaiñaiũra ñabũn etiritir
inimagen am ñame nan tũ ũra eogoda
bwe re nim õweijo-oaio erenimi n
propheten; me ri nan pudu.
15 Mi nan õrre uea n apwewa, mi
i nan kepo ewedũdũ, mi i nan õgõg
tekawa ñea ã ororai õkõr; mi nan eõ
weijo-oaio amen ake ñabũn amen
apwijuw, ma an ñame bet ñabũna ã
ij, mi nan eko eoaio ñea õweijo ian
obwen.
16 Me ñea õrre bwe enim iwitsiow
i nan ririñ ñea e teñ ririñ, me eko ion
ñea nan weijo ian obwen; mi i nan
weijo eat eb ñaben omo, me ijababa
nan mek ian ben.
17 Mi i nan garõg men bwe enim
õrre eow ean waion monibain memak,
me eñame memak ñabũn eiwin a; mi
i nan ririñ ñea e teñ ririñ; mi i nan
oija uea n apwijuw eoniñ in ãn, bwe
e nim õbabaka, mi nan eab weijo-
oaio ãita, mi i nan eab buõk.
18 Mi imũr i nan iwid men ea in-
seln, mi i nan õgõg ñan ebak, me
prinz ion nan otoki õbabakaet eb; eh,
i nan õpaeatu a õbabakaen.
19 Mi i nan iwid men ea wõn tañ in
tsimor ñan oaio ñan ũbwien; mi i nan
arariwa mu pudu, me inan eõ ãt.
20 Mi ion nan weijoda eat eñan ñea
nan õijõt amen kepo an geld uea mõ
õd inimagen amon *eben* monibain, mi
ta ibũm inon mi inan ijababa, me
deõ iat egirow, me deõ bet eat ubo
n ake.
21 Mi nan weijoda ion ñea eimwi
bwe ã nimõ miowi, eat eñan, ñea ã eõ
oija eredu n moniba, mi i nan õrre
eat edae in iow, mi i nan kona moni-
bain eow iat ekedujow.
22 Me eow ean waion bet' eneñab
ri nan paroe, me ri nan bakoro; eh,
prinz in berith bet.
23 Me tsin ia ar ogin ekowõñ iow,
i nan makamakur iat itsitsino; bwe e
nimõ roga, mi i nan aeõñ oaio epo a
eponñame ñea oniñ.
24 Mi i nan õrre eow inũmwin pro-
vinzen memak ñan ebak ijeijin eat
edae in iow; mi i nan ririñ bita ñea
etõñin eõ ririñ, me etõñit etõñin eõ
ririñ bet; i nan õberitagag iow inima-
gõra imin ñana ã kona, me õañat
epaba, mi imin memak; eh, i nan
kamararei an kamarar in iwitsiow te-
kawa ñana ã ororai, eat edae eken.

25 Mi i nan ōmarūmida waion ma
an eō kurara n iwitsiow uea n apwi-
juw eow eat etar in ake ñea ouwak;
me uea n apwijuw nan ake eat ubo n
ake eow eat etar in ake ñea ouwak
ōkōr mo oaio; mi i nan eab weijo,
bwe ekamarar nan kamarar in iwi-
tsiow.
26 Eh, ñabūna rō ōn wōn ijeiji ñan
omo ri nan ijababa amea, me wōn
tar in ake nat dugur eb: mi nan ebwi-
jūbwij eñame ñabūn ebak.
27 Me murumene uea ar nan būri-
ōūnei iteñ ririñ ebaka, ma ar nan
jijouw añōgen bita eow iat tisch
airan: mi nan eab tsimine woun: bwe
etsimine bet etoki eat edae ñea ā idit
būmin.
28 Mi i nan redō eow ūbwien mi
imin ñan ebak: me būriōūn nan iwi-
tsiow berith ñea ebwigaga; mi i nan
ririñ *ñea e teñ ririñ*, mi i nan redō
eow ūbwien.
29 I nan redō eat edae ñea ā ogiten
idit, mi i nan ñow apwijuw; me deden
ñea imūr eō ekei deden ñuno amo.
30 ¶ Bwi nan ōrre deimanu n Chit-
tim in iwitsiow: me ñagan i nan roe,
mi i nan redō, mi i nan ake a berith
ñea ebwigaga, mi i nan ririñ ñea e
teñ ririñ; i nan redō, mi i nan ekei-
duwen ūra ñabūna re erowi berith
ñea ebwigaga.
31 Ma amen ake ri nan weijo bwe
re nimō buōk, me ri nan ōbabaka dō-
maneab ñea ebwigaga, ñea eoror in
ake, me ri nan ōbū eanuaw iwim in
jiūiow ñea eko tokin, me ri nan ōwei-
joran bita ñea eimwi bwe ā nimō
miowi ōkōr, ñea ōōkanakanet eb.
32 Mi i nan kona būriōūn in ōkeno
ñabūna re ririñ ñea ebaka n iwitsiow
berith, eow iat ekedujow: mi nan
oaio eñame ñabūna re tsiet wañara
Gott, me ri nan ririñ.
33 Me ñabūna rō man ia rō kereri
inimaget eñame ri nan wereri eñame
ñabūn ebak; me ri nan pudu bet eat
ipudutūbwin, me ean pwijet āe, me
eat ōdenigae ūra, me eat wuromwi
ūra, eat ibūm *ñan ebak*.
34 Me ñabūna ro pudu inan buōk
ūra eow eat ipuōk ñea ta eken; me
eñame ñabūn ebak ri nan kereribe a
ūra n ōedujow ūra.

35 Mi nan pudu ibūn inimagōra ña-
būna rō man ia rō kereri, bwe ā nim
ōtar ūra, mō ōdereder ūra, mō ōbū-
rūbūr ūra, ea dait etoki; bwin ei bait
edae ñea ā ogiten idit.
36 Me uea nan ririñ ñea e teñ ririñ;
mi nan te ei otota ñei, mi i nan oogo-
da ñei ea eani memak, mi i nan pat
imin ñan ōkamadauniñ in iwitsiow
wañara Gott eani; mi i nan kona
uwadan ea an mag būmin an egirow
Gott; bwe e nimō ririñ bita ñea ā
ogiten pan añōgen.
37 Mi i nan eab ekeiduwen aduwen
an bagadugu, me ebonet ān, mi i nan
eab ekeiduwet ani ia aiquen: i nan
te ei oogoda ñei ea ūra memak.
38 Mi i nan ōmeata ean wōn etañ
eani ñana bain iat etañ in tsimōr ñan
oaio, mi i nan eredu eani ion ñea an
bagadugu re eō tsiet, ean gold, me sil-
ber, me epe ñan ouwak pūmwen, mi
imin ñan omo.
39 Mi i nan makurei eoror ñan oaio
eow ean an puōk eani ion ñea erate-
quō; tamo ñea edegeri aen, i nan ka-
ñeda iat eraitsit; mi i nan omoniba
ea eñame ñabūn ebak, mi i nan mwi-
mwit eb bwe dōgin pūmwen.
40 Me tsin iō ōrre dait etoki, uea n
apwijuw nan ake a; me uea n apwe-
wa nan ōrre n iwitsiow tekei eapwir,
me chariot, ma amen gōr animwen
pferde, me deimanu ñan ebak; mi i
nan metu ean eb ana, mi i nat dugur
eb mō ōd ijugagaiūra.
41 Mi i nan metu bet eat eb ñaben
omo, mi inan ōraijedu eb ñan ebak,
mi inan ōtsimor ūra atsin ian ben, ña-
būna dei Edom, me dei Moab, mi
ibwibwin Ammon ñabūn ōkaganado.
42 Mi i nan ere bet' aeow ean mū-
ñana eb; mi nan eab tsimorowōñ eb
ñaben Ägypten.
43 Mi nan tsimine waion eat imin
ñan ouwak pūmwen ñana gold me
silber, me baibain Ägypten memak
ñan ouwak pūmwen, me dei Libya
me dei Ethiopia ri nan wat mede-
nan.
44 Me mwinenin apoe ma apago
nan ōbabaka imwenen gon; mi i nan
meta iat egirow ñea oaio ma abi eña-
me ñabūn ebak mō ōekeow ūra.
45 Mi i nan ōmaān wakin an palast

inimaget ijited me etowedūdū ñea
omo ñea ebwigaga; mi nan õrre bet
tokin, me eko ion ñea nan buõk.

ITŨBAÑ 12.

ME eat edae ñea, nan eogoda Mi-
chael, ñea prinz õkaganado,
ñea õweijo bwe dõgin amen bwiõm;
mi nan õrre edae in ribañañ, ñea eko
iõ ūga atsin ean an õren rig eponña-
me ion ea bita edae; me eat edae
ñea, inan õtsimor amen bwiõm, ña-
būna ã ãt egõra bwe ã eare eow ian
buch.
2 Mi nan rida eñame ñabūn ebak
atsin inimagõra ñabūna re mijimij
inimagen mwareren eat eb, ibūn ea
itsimor ñea eko tokin, mi ibūn ea
egadūkūrañ me ekanawara ñea eko
tokin.
3 Me ñabūna rõ man eat ekereri
ri nan iaõ tekei ramaramin it firma-
ment, me ñabūna re iwid eñame ña-
būn ebak ea emo ri nan ek'ūra ede-
tañ eõ toki me eõ toki.
4 Me ñauwe, O Daniel, wo nimõ tsi-
ma mūñane eñõg, me wemai buch,
ea dait etoki: mi nat dūgidugo eña-
me ñabūn ebak, mi inan oouwak
itsiet-imin.
5 ¶ Ma aña ñea Daniel, A terõ, me,
kania, tik arumen ar ta weijo; ion
areõit ekaw eat eran mi ion areõit
ekaw ean ñarana eran.
6 Mi ion ūge a amea ñea edua li-
non ñea emek aūtūbwin bõket ekaw,
Õten araquin·ijuw mi nat toki mū-
ñane ekamadauniñ?
7 Ma A kaiõt eow itūrin amea ñea
edua linon, ñea emek aūtūbwin bõket
ekaw, ñag õ õkaijoda damarūmin me
damauwin bet' ada ianweron, me e
schwõr itūrin Amea ñea emek eõ to-
ki bwe edae, me aro edae, me emaet
edae; me tsin ia ro ogiten ijababa
waiot eponñame ñea ebwigaga inan
oduwetow ean mūñane.
8 Ma A kaiõt ma A eõ tsiet: ma A
ūge, O waña temoniba, ekeken õma-
gen mūñane?
9 Mõ õ ūge, Wo nimõ nuaw, Daniel:
bwe ã tsimaen mūñane eñõg me ã
wemai ea dait etoki.
10 Me eñame ñabūn ebak ri nan
õdereder ūra, mõ õbūrūbūr ūra, mõ
õtar in ūj ūra; me eñame ñabūn eba-
ka ri nan ririñ ñan ebaka: me eko
eñame ion ebaka ñea nan tsiet-imin;
me ri nan tsiet-imin ñabūna rõ man
eat ekereri.
11 Ma atsin eat edae ñea inan onu-
aiw iwim in jiūiow ñea eko tokin ean,
ñea inan õweijoran bet bita imin ñea
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr ean,
ñea õkanakanet eb, nan arañа ma aro-
bu ma aduma ibūm.
12 Õgeidawianaw ñea ta daiñ me
eagada a ibūm ñana araña ma aiju-
bu ma animo ma aijimo.
13 Ma auwe wo nan nuaw ea etoki:
bwe wo nim õnano, me wo nan weijo
eat dūbañūm, ean magit ibūm.

HOSEA.

ITŨBAÑ 1.

AEN Jehova ñeijin õrre eow itũrin
Hosea ñea ñain Beeri, ean an
bũm Usia, me Jotham, me Ahas, me
Hiskia, ñabũn uea n Juda, me ean an
bũm Jerobeam ñea ñain Joas, ñea
uea n Israel.
2 Ñaga Jehova õret dorer a Hosea,
Jehova ũge a Hosea, Nua kõ mõ kani
agem inimaget emwamwaniñ me
ñaim atsin inimaget emwamwaniñ;
bwo ouwak an mwamwaniñ eb, ñaga
re *nuawet* atsin itũrin Jehova.
3 Me e nua me emwitet *ãt on ñea*
Gomer *egen*, ñea ñain Diblaim; me
ejeñ ãita mo opuduen ñain iot eman.
4 Mi Jehova ũge a, Wo nim ij egen
bwe Jesreel; bwi ti ijuw aigetow ma
A nan bañagai Jesreel eow eat ewak
ñea Jehu, ma A nan otoki monibait
ewak ñea Israel.
5 Me ean ñabũmina A nat tsiba
wañara dobonara Israel eow iat epañ
ñea Jesreel.
6 ¶ Me tik jeñ ãita mo opuduen
ñain iot ãn. Mi Jehova ũge a, Wo
nim ij egen bwe Lo-Ruhama (ñeijin
tekei Ñea eõ ãt oquedeien); bwa A
nan eõ gauwei auwãteget ewak ñea
Israel, *ma A nan eab* ead aũra dũra
ia aigetow.
7 Ma A nan auwãteget ewak ñea
Juda, mõ õtsimor ũra eow itũrin Je-
hova ñea wañara Gott, ma A nan eõ
õtsimor ũra eow eat dobonara, mi
ipudutũbwin, mi ibo n ake, mi itũrũ-
ra pferde, mi itũrit amen gõr ani-
mwen pferde.
8 ¶ Me ñaga ãita ogiten rañada n
õkimama Lo-Ruhama, e tik jeñen,
mõ õ õrigien ñain iot eman.
9 Mi *Jehova* ũge, Wo nim ij egen
bwe Lo-Ammi (ñeijin tekei Deõ aeõ
ñame); bwe deõ aeõ ñame gamiã, ma
A eab eke Aña wamiã Gott.
10 ¶ Me ebakit ibwibwin Israel nan
tekei raũrõũn imago, ñaga ã eõ kona
n õdũ mõ õmadũn; mi nan õrre deden
ñune, bwe eat etañ ñamwarina ã õrai
a ũra ñeijin ũge, Deõ aeõ ñame ga-
miã, inan õrai a ũra bet ñeijin ũge,
Amiã ñaiñain Gott etsimor.
11 Mi nan epoda ibwibwin Juda me
ibwibwin Israel, me ri nan õweijoran
monibaiũra ñea ta aiquen, me ri nan
rogan eat eb, bwi nan kaganado kõr
an bũm Jesreel.

ITŨBAÑ 2.

AMWAM ũge a etsietsimiã, Ammi
(ñeijin tekei Waña eponñame);
me ea etsietsimiã n ãn, Ruhama (ñei-
jin tekei Ñea ãt oquedeien);
2 Amwaimõ mwit añõget inemiã,
mwit kõ añõgen; bwe deõ agõ ãita,
me deõ agen bet Aña; me e nimõ
eatow an mwamwaniñ atsin ian men,
ma an toreda atsin ijugagain itin;
3 Bwa ñam A ead an ñũñ ma A
õweijoran tekei eat ibũm ñabũmin o
pudu ean, me ririñ tekei etomagage,
mõ õweijoran tekei eb ñaben emõg,
ma abiõt ibõñ;
4 Eh, A nan eõ auwãtegen ñaiñain;
bwũ ũra ñait emwamwaniñ;
5 Bwe ãita inõra ekeijiet ãinimwen
mequõr it dũra: ãita ñea õrig ũra
eririñ bita ñea ã gadũkũrañei; bwõ õ
ũge, A nim edegeri erowin amebũn
amen ebonõ, ñabũna ro ome õaña me
nimõ, me waña ewewet schafe me
waña flachs, me waña eir me nimõ.
6 ¶ Me ñagan, kania, A nan reijõn
medenat imin erõ ñan eõkõñ, me ri-
riñ eoror in iwitsiow, bwe e nim eõ ãt
medenan.
7 Mi i nan edegeri erowin amebũna
amen ebon, mi i nan eõ rariwõñ ũra;
mi i nan õnani ũra, mi i nan eab ãt
ũra; mi i nan ũge, A nim kan redõ
mõ õni amuno ijoun agõ; bwo omo
eket dedeũ ñago ea dedeũ ñage.
8 Bwe e eõ tsiet ñan Aña ñea A oi-
ja weizen, me wein, me eir, ma A
eab õebak wõn silber me gold, ñana
re ririñ me eke akeweõin Baal.

9 Me ñagan A nan redõ mõ õbũ
waña weizen eat dain, me waña wein
ean bũmin, ma A nan onuaiw waña
ewewet schafe me waña flachs ñana
bain bõñõbõñeãn an eõ karawin.
10 Ma A nan õmeata õgadũkũra-
ñen ian men amebũna amen ebon,
me eko ion ñea nan kegai atsin ian
beõ.
11 Ma A nan otoki bet an ibibõki.
memak, me wõn an redõ maraman,
me wõn sabbath, ma an kadaro ñana
ã idit bũmin.
12 Ma A nan õmeiwatu wõn imin
erõ ñana vitis me ficus, ñan õ pan mõ
ũge, Ñane pũmwen aeõ mwamwaniñ
ñan amebũn amen ebonõ oija ame:
ma A nan ririñ me eke oigaga, mi
imin gõgõrõ n añe ri nan õnũen mũ-
ñane *imin erõ.*
13 Ma A nan õeõgida gain bwe dõ-
gin aũra ibũm Baalim, ñabũn e jiũiow
iwim ñan obojarara ea ũra, mõ õda-
dabũken ring it ijũñen me bain õda-
dabũken memak, me e edegeri erowin
amebũn amen ebon, me e mejiõnõ,
aen õkõr Jehova.
14 ¶ Me ñagan, kania, A nan quia-
wiei, mo otow eat etomagage, mõ
õrai a eñõgen õbebe bũriõũn.
15 Ma A nan oija wõn eñan vitis
atsin ina, me epañ ñea Achor (ñeijin
tekei Ekaroe) bwi tekei men ororit
itob; mi i nan õnei aeõ eow ina tekei
ean an bũm in oniñ, me eat ibũm ña-
bũmin o rogan Ägypten ean.
16 Me ñaiune deden ean ñabũmi-
na, aen õkõr Jehova, bwe wo nan ij
egõ bwe Isi (ñeijin tekei Agõ); me
wo nan eõ gauwei ij egõ bwe Baali
(ñeijin tekei Waña temoniba).
17 Bwa A nan barũ egen Baalim
atsin ean mwin, mi i nan eõ gauwei
eõrarai egõra.
18 Ma A nan ririñ berith bwe dõ-
gũra ean ñabũmina epo a imin gõgõrõ
n añe, mi imin õeta n ijõñin ianwe-
ron, mi imin ewewõ ñan ewewõ eat
emwarere; ma A nat tsiba dobonara
mi ipudutũbwin, mi ibo n ake atsin
eat eb, mõ õmequõran ũra kõr.
19 Ma A nan weideneiuw eõ toki;
eh, A nan weideneiuw iat omo, mi
iat imwit añõg, mi iat eõ earañame,
mi iat equed.
20 Ma A nan weideneiuw iat idõb;
me wo nan tsiet Jehova.
21 Me ean ñabũmina, A nan õnei
eb, aen õkõr Jehova, A nan õnei ian-
weron, mi i nan õnei eb:
22 Me eb nan õnei weizen, me wein,
me eir: ma arei nan õnei Jesreel
(ñeijin tekei Ñea Gott õijõn).
23 Ma A nan kiãõ in õrara ame eat
eb: ma A nan auwãteget ãita ñea ã
ekam auwãtegen; ma A nan ũge a
ũra ñabũna deõ aeõ ñame, Auwe kõr
aeõ ñame; me ri nan ũge, *Auwe kõr
waña Gott.*

ITŨBAÑ 3.

JEHOVA ũge ame, Kan nua kõ, mi
tuwin ebot ãn ion ñea etsimine
amen ebon, ñea ãinimwen mwamwa-
niñ, tekei Jehova ñag E ebot ibwi-
bwin Israel, me re iwidõ bet ea eani
ibũn, me re ãeñ iwũr in wein.
2 A rouw bwa A nim eke dañõ eow
ean ata ma aijimo *schekel in* silber,
me aiquen me emaen homer in gerste;
3 Ma A ũge a ãita, Wo nimõ mek
ine me ek'auwe dañõ eat ibũm ebak;
wo nim eõ mequõr it dũra, me wo nim
eõ ek'auwe aget eñame ion: mõ ũga
bet aña dedeũ aw.
4 Bwe ibwibwin Israel ri nan mek
eat ibũm ñan ebak me eko wañara
uea, me eko bet prinz, me eko bet
iwim, me eko bet ijor in ani ñana
epe, me eko bet ephod õa teraphim:
5 Mi imũr ibwibwin Israel ri nan
redõ, mõ õnani Jehova ñea wañara
Gott, me David ñea wañara uea, me
ri nan õrre eow itũrin Jehova iat
imiow mi ian an omo eat ibũm ñan
imũr.

ITŨBAÑ 4.

AMWAM kaiõt aen Jehova, ñamii
ñabũna ibwibwin Israel; bwe
etsimine an kañaeot Jehova ea amen
eat eb, bwin ekeow iduwen, me eke-
ow equed, me ekeow bet tsieten Gott
eat eb.
2 Eko imit on bwi ta schwõr in
tabaite, me ijababa idõb, me eabab,
me itorere, me ire aget eñame; re
meta, me era etowe era.
3 Me ñagan nan mwijiña eb, mi
nan jũrũñ memak ñabũna re mek

ean, me imin gõgõrõ n añe mi imin
õeta n ijõñin ianweron; eh, inan onu-
aiw bet iũen imago.
4 Enim eõ kañaeot eñame, me enim
eõ õrõwe eñame ia aiquen; bwa amen
bwiõm tekei ũra ñabũna rõ kañaeot
a priester.
5 Me wo nan tsiriwa aran, me pro-
phet nan tsiriwa bet epo aw anũbũ-
min; ma A nan abi inõm.
6 ¶ A õekeowien aeõ ñame, ñag
ekeow aũra tsiet-imin: ñaga wo
eatow itsiet-imin, A nan eatow auwe
bet, bwe wo nim eõ ek'auwe priester
ame: ñaga wo mejiõn an dogor wam
Gott, Aña A nan mejiõn bet ñai-
ñaim.
7 Tekei dedeũra ñaga ã õebak ũra,
õũga bet *ebakin* aũra dũra ame: A
nan õekae raitsitũra me eke õgadũ-
kũrañeõra.
8 Re jeiji ean aũra dũra aeõ ñame,
mõ rõ kamarar ean aũra ibaka.
9 Me ñaiune deden, tekei dedet
eñame, õũga bet priester; ma A nan
õeõgida gaiũra bwe dõgit dedeũra, ma
A nan pũmwe aũra makur.
10 Me ri nan ijeiji, me ri nan eab
marañ; ri nan mequõr it dũra, me ri
nan eab ebakeda; bwe dõgin aũra
eatow aũra ekeiduwen Jehova.
11 Emequõr it dũra me wein me
wein etsimeduw re barũ me ro onuaiw
ibũriõ n man.
12 ¶ Aeõ ñame rõ ũdõt edabwike
ñea aduwõra bwe re nim kaiõt añõ-
get dedeũra, ma aũra ewew õpan
añen ũra: bwe ibũriõ n mequõr it
dũra õdũra ũra, me re nuaw atsin
ijõñin wañara Gott me mequõr it
dũra.
13 Me re ere iwim animwet etowe-
dũdũ, me re jiũiow iwim obojarara
animwet ewedũdũ, ijõñit imin erõ ñan
eichen, me populos, me buxus, bwin
omotañitañ itũr ũra: me ñagan re
mequõr it dũra ãinibũna ñaimiã, mõ
õmwamwaniñ wamiã ãn ñabũna rõ
õren mere.
14 Ma A nan eõ õeõgida gait ãini-
bũna ñaimiã ñabũna re mequõr it dũ-
ra, me wamiã ãn ñabũna rõ õren mere
ñaga rõ mwamwaniñ; bwe *eman* re
nuaw mõ rõ õekae ũra epo a ãinimwen
te toreda, me re ere iwim epo a ũra
ñabũna ãinimwen mwamwaniñ; me
inan õraijedu eñame ñabũna re eõ
tsiet-imin.
15 ¶ Israel, tsin ia amwa mequõr it
dũra, enim eõ dũra bet dei Juda; ma
amwam eõ õrre eow i Gilgal, ma
amwam eõ roga bet i Beth-Aven, me
eõ õrai eñõgen schwõr, mõ ũge, Ñag
etsimor Jehova.
16 Bwe Israel õgõg dedet ekañaba,
tekei kuh ion ñea õkañaba: Jehova
nan õijõiji ũra tekei lamm ion eat
etañ ñea ouwak.
17 Ibwibwin Ephraim re ereribe a
ijor in ani; eatow kõ ũra.
18 Emañien nimõra; re mequõr it
dũra eõ toki; wañara amen mwit
añõg re ãeñ õkõr egadũkũrañ.
19 Eñin õretsitsi ũra eow ean ben
in õeta; me ri nan gadũkũrañ eow
ean aũra wim memak.

ITŨBAÑ 5.

ÑAMIÃ ñabũna priester, amwam
kaiõt ñeijine, me ñamiã ñabũna
rat ewak ñea Israel, amwam kaiõt;
me ñamiã ñabũna rat ewak ñea uea,
amwam õtõ ijũñemiã; bwõ õbaba-
kaemiã kõr mwiten añõgemiã, bwa
amwa ogiten eke gamiã ime i Miz-
pah, me iw ñea ã eadiow i Thabor.
2 Ma amen kañaba rõ kamarar
õkõr bwe re nim abab; ma aña kõr
amen baragageñ ũra memak.
3 A tsiet ibwibwin Ephraim, me Is-
rael re eõ kona n ewewin ũra atsin
ian meõ; bwe ñage, amiã ñabũna
ibwibwin Ephraim amwa mequõr it
dũra, ã õkanakaneten Israel.
4 Re eõ kamarar bwe re nimõ redõ
a wañara Gott; bwe emek inimagõra
iteñ mequõr it dũra, me re eõ tsiet
Jehova.
5 Wañara imin in gagoda Israel
oduwen añõgen aũra ibaka ian mõra:
me ñagan Israel nan tsiriwa epo a
ibwibwin Ephraim ean aũra ibaka:
me ibwibwin Juda ri nan tsiriwa bet
epo a ũra.
6 Ri nan nuaw me wañara schafe
me wañara rinder mõ õnani Jehova:
me ri nan eab ãt: E nuawet atsin
itũrũra.
7 Rõ waira ea Jehova; bwe rõ õrig
eoniñ ñabũna eratequõ: me ñage an

redõ maraman nan õmwaneow ũra
epo a wañara tañ in kiãõ.
8 Amwam õeõñ kornet i Gibea, me
dobu i Rama, ma amwam aeuwak in
kagei eake i Beth-Aven; iruwũm, O
Benjamin.
9 Ephraim nan ekei etañ ñea õga-
daqua eat ibũm in baragageñ eb: A
ogiten õmeata bita ñea nan õrre eow
inimaget arõeni n Israel memak.
10 Prinzen in Juda memak, tekei
ũra ñabũna rõ õrũrat imwit; A nan
idotu aeõ egirow eara tekei ebõk.
11 A oroe Ephraim, ã ijagin eow
ean mwiten añõgen; bwin õ õmamo
bũriõũn in edegeri *an* dogor *Jerobe-am.*
12 Me ñagan A eken Aña motte
ion ea Ephraim, mi tekei bet *Aña*
enamwamwae ea ewak ñea Juda.
13 Ñag Ephraim ãt arakin, me ña-
ga Juda ãt witen, Ephraim oñowen
Assyria, me e etsiõ a uea Jareb, me
e eõ kona n õtsimor gamiã, me e eab
kona n bet õmae witemiã.
14 Bwa A nan eke Aña leon ion ea
Ephraim, ma A nan eke Aña leon
dedemaro ea ewak ñea Juda: A nan
ijagin, Aña kõr, ma A nan nuaw; A
nan onuaiw, me eko ion ñea nan
õtsimor.
15 ¶ A nan redõ a eñõ, ea õmeata-
en aũra dũra ma aũra õnani meõ:
me ri nan oquaqui ũra n õnaniõ eow
inimagen aũra roe.

ITŨBAÑ 6.

TŨKÕ, bwa amõ redõ a Jehova;
bwe E ijabababaen gada, mi I nan
õtsimor gada; E ijatowien gada, mi I
nan õretsitsi gada.
2 I nan õtsimor gada iruwin ara-
bũm: I nan õeogoda gada ean katijũ-
bũmit ibũm, ma añ nan tsimor ian
men.
3 Ma añ nan tsiet Jehova, añ nan
edegeri erowin tsieten; iduwen õkõr
an meta tekei an meta eimamoñ ñea
omo; mi I nan õrre a gada tekei we-
ron, tekei weron ñarana magin ie
edudu emwarere.
4 ¶ O Ephraim, ekeken ñea A nimõ
ririñ aw? bwa amiã omo tekei denañ
in ijoran, mi tekei bet denañ ñaran
epar in ekeow.
5 Me ñagan A ogiten prenei ũra
eow itũrin propheten; A ogiten abi
ũra eow ean aen mwũ; me mwiten
añõgõm tekei iaõ ñea emeta.
6 Bwa A ãeñ equed, ma A eõ ãeñ
ere iwim; *ma A ãeñ eken* tsieten
Gott ea iwim in jiũiow.
7 Me re riow ean berith tekei
Adam; ro wairaiõ.
8 Gilead ei aũra tekawa ñabũna re
ririñ ibaka, o bododa eow eat era.
9 Mi tekei dedet epo n abab ñame
ia rõ õmame eñame, õũga bet epo n
priester ñabũna ra abab ñame iat
emedena ñea eimwi a Sichem; eh, re
ririñ ñea ebaka.
10 A ãt imin ñea magit kanani iat
ewak ñea Israel: ã ãt emequõr it
dũra inimagen Ephraim, ã õkanaka-
nen Israel.
11 O Juda, ã mwitien bet añõget
ineded bwe wam, tsin ia A tik õre-
dõan aeõ ñame ñabũna edenigae.

ITŨBAÑ 7.

TSIN ia A teñ õtsimor Israel, ã
õmeata aũra ibaka ibwibwin
Ephraim, ma aũra iqui dei Samaria;
rõ baite: me emeta amen torere, me
epo n torere rõ paba imin aton.
2 Me re eõ kõũge iara bwa A õma-
ran aũra ibaka memak: aũra makur rõ
õpaeoi ũra ñage; re eõ mek ian meõ.
3 Rõ õeibibõki uea eow ean aũra
ibaka, me wañara prinzen eow ean
aũra baite.
4 Ũra memak amen ire aget eña-
me; ũra tekei eñat ãe ñea ã õkũñi-
jow eow itũrit amen kanom; e raña-
da n ñañada a ãe, ma atsin eat epara-
bar teig ea an õpwe.
5 Ean an bũm wõra uea, ñabũna
prinzen rõ õarak ũra eow ean kũñi-
jowit wein; e ere ben epo a amen ka-
widuemin.
6 Bwe rõ gadauw bũriõũra tekei
eñat ãe, ñaga re mequõr in quoqua;
wañara amen kanom emijmij ea an
eorata; õ õpwij ijoran tekei ãe ion
ñea õpwijida.
7 Ũra memak rõ kũñijow tekei eñat
ãe, mõ rõ õmwaneow wañara amen
mwit añõg; opudu memak wañara
uea: eko ion inimagõra ñea emwe-
mwinõ.

8 Ephraim, te ei õkamwararoei ñei
inimaget eponñame; Ephraim tekei
kuchen ion ñea ã eõ iwiwid.
9 Eñame ñabũna eratequõ ro ogi-
ten õmwaneow waion, me e eõ tsiña:
eh, eñeñaen aken tũbwin, me e eõ
tsiet.
10 Ma aũra gagoda Israel oduwen
an ibaka ian men; me re eõ redõ a
bet Jehova ñea wañara Gott, me re
eõ õnani bet, bwe dõgin ñune me-
mak.
11 ¶ Ephraim tekei taube ion ñea
õkabaãt me eõ ka: re emwin Ägyp-
ten, ro ñow Assyria.
12 Tsin ia re nuaw, A nan eadiow
eara waña iw; ma A nan õraijedu
ũra tekei imin õeta ijõñin ianweron;
A nan ira ũra; tekei aũra epo ogiten
kaiõt.
13 Nat agada gaiũra: bwe rõ ñiõ-
ñio atsin Itũrũ; inan ijababa ũra!
bwe re dũra ame: A teñ rouw in
õtsimor ũra, mõ rõ õrai bet eñõgen
baite in iwitsiowõ.
14 Me re eõ iõñ ame eow ian bũ-
riõũra, me re turañañ eat eñõra n
mequõr: re ebwepo bwe dõgin wei-
zen me wein; rõ keõ ame.
15 A wereri ũra mõ õõaio bõra, mõ
rõ kamararei ibaka n iwitsiw Aña.
16 Re redõ, me deõ ea *Amea* ñea
emek itũga; tekei dobonara't tsitsi-
no, wañara prinzen ri nan pudu eat
ipudutũbwin bwe dõgin egirowit ora,
nan õũga õbabakaeõra eow ean eben
Ägypten.

ITŨBAÑ 8.

GADÕGE a kõ mwim dobu. Õ õr-
re n iwitsiow ran an wak Jeho-
va tekei dõmaninab ion, bwina re
riow ean aeõ berith, me re ijababa
aeõ dogor.
2 Me ri nan iõñ ame mõ ũge, Wa-
ma Gott, ama ñabũna Israel ama
tsietuw.
3 Israel re eatow bita ñea omo:
barũen nan ededegeri.
4 Rõ õweijoran uea, me deõ atsin
Itũrũ; rõ õweijoran prinzen, ma A eõ
tsiet: re ririñ wañara ijor in ani atsin
ean wañara silber me wañara gold,
bwe ã nimõ eatow ũra.
5 ¶ O Samaria, wam kalb eatowen
auwe; õpwijen egirowũ ea ũra: õten
araquin ijuw me ri nan dereder?
6 Bwa atsin itũrin Israel bitune;
amen makur eririñ, me deõ Gott bi-
tune: eh, inat dewiwei kalb ñea adu-
wen Samaria.
7 Bwe rõ kiãõ in õrara eñin, me ri
nan inededei eapwir: eko wañara
weizen ñan õweijo: me quan nan eõ
totow mehl; me tsin ia rõ õrig, era-
tequõ nan õn.
8 Ã õmwaneowen Israel: re mek
inimaget eponñame tekei ũra iwũr
ñaran eko ibibõkieien.
9 Bwe ro roga Assyria, *tekei esel*
ion ñea õkaredũõñ ñea eko dañan
bwi te ei: Ephraim obuagaroei amen
ebon.
10 Eh, tsin ia ro buagaroei eñame
inimaget eponñame, Aña A nan õe-
bwepoi ũra; me ri nan aeõñ mag bwe
dõgit eañabai ea wañara uea prinzen.
11 Ñaga Ephraim õebak dagarae
me e dũra eow ean, dagarae nan ekei
õdũraen.
12 A eare bwe dõgin aeõ dogor ña-
na ata erañan; me rõ pan bet bwi
tekei imin ñan ekae.
13 Añõgen adueieõ, re ere duwen
mõ rõ õn; mi Jehova ekam ekeiduwe-
ten ũra: I nan õmaran aũra ibaka
ñage, mi I nan õmaran aũra dũra; ri
nan redõ eow Ägypten.
14 Bwe Israel re mejiõn amen Õrig
ũra, mõ rõ wei ewak ñana paläste;
me dei Juda rõ õebak tekawa ñana ã
ororai: ma A nan õijõt ãe aeow ian
aũra tekawa memak, mi nan õmwa-
neow aũra wak.

ITŨBAÑ 9.

O ISRAEL, wo nim eõ ibibõki mi
idorodoro tekei eponñame; bwe
wo nuawet atsin itũrin wam Gott me
mequõr it dũra; wo ãeñ pũmwet eme-
quõr it dũra eat etañ in eatow gan
weizen memak.
2 I nan eõ õijõiji etañ in eatow gan
weizen me etañ in itenwein, mi nat
toki wõn wein etsimeduw.
3 Ri nan eõ mek ean eben ũbwien
Jehova; me ibwibwin Ephraim ri nan
redõ eow Ägypten, me ri nan õt ijeiji
ñan õkanakanenõ i Assyria.
4 Ri nan eõ quidõ *wim ñana* wein

ea Jehova, me ri nan eõ õeibibõki;
ũra memak ñabũna rõ õn ri nan kana-
kanenõ; bwe wañara brot ei õañara;
inan eõ õmeatu ian maneabin Jehova.
5 Ekeken ñea amwa nan ririñ eat
ibũm in epo't taramawir, me ean bũ-
min an kadaro Jehova?
6 Bwe, kania, ri nan nuaw atsin
eat ijababa; me Ägypten nan õebwe-
poi ũra, me Moph nan iriedu ũra; me
wañara imin omo ñana silber inan
eke imin erõ ñan eõkõñ, akanthos
nan mek ian aũra wak.
7 Nan õrre ibũm in õeõgida egae,
õrret ibũm in pũmwe idũra; Israel
nan tsiet: propheten rõ kabaät, edai-
rinaija eñame ñea etsimine anin itũ-
rin, bwe dõgin ñaben am ibaka, me
dõgin ebakin am añ.
8 Ephraim ei amen ober epo a wa-
ña Gott ñago: me propheten, emek
an ime amen ímem imin õeta ian me-
denan memak, me eañ emek ian ma-
neabin wõn Gott.
9 Tũ ũra õbabaka ũra, tekei bũ-
min Gibea: I nan õmaran aũra ibaka,
I nan pũmwe aũra dũra.
10 Ä ät Israel bwi tekei vitis eõen
eat etomagage; A ät amiã bagadu-
gu bwi tekei adamonin an emer quan
ficus ean adamonin inededin: me rõ
õrre eow i Baal-Peor, mi tũ ũra õe-
bwigaga ũra ea bita imin ñea bait
egadũkũrañ, me re eke ũra imin ñan
eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr tekei
bita ñea re äeñ.
11 Añõget ibwibwin Ephraim, nan
õeta raitsitũra tekei imin õeta: eko
ion ñea nan karig, me eko bet ion ñea
nan ijeñ, me eko bet ion ñea nan
emwei.
12 Me tsin ia ra agoweijida ñaiũra,
A nan barũ atsin itũrũra mõ õekeow,
me eko ion ñea nan reñõ; eh, nat aga-
da bet gaiũra ia A nuaw atsin itũ-
rũra!
13 Ä õmaãn Ephraim eow eat etañ
ñea omotañitañ, tekei aiaen Tyrus
eow Itũrũ; me Ephraim nan õmeata
ñain ea amen abab:
14 O Jehova, Wo nim oija ũra
imin: ekeket imin ñana Wo nan oija
ũra? Wo nim oija ũra ije ñan eõ to-
ki n ebwijũbwij mi ikimama ñan eko
reñõ.
15 Aũra ibaka memak emek i Gil-
gal; ma A miowi ũra eow ean bita
etañ: A nan ededegeri ũra atsin ian
maneabũ bwe dõgin ibakain aũra ma-
kur memak; A nan eõ gauwei äeñ
ũra; wañara prinzen memak ũra
amen kañaba.
16 Ä ijatowien Ephraim, emõgen
awarõra, ri nan eõ qua; eh, tsin ia
rõ õrig ñaiũra A nan abi quan ijõra
ñana ã auwã.
17 Waña Gott nan eatow ũra, bwi-
na re eõ kaiõt aen: me ri nan eke
ũra amen ñiõñio inimaget eponñame.

ITŨBAÑ 10.

ISRAEL tekei vitis eõen ñaõen etsi-
mor õkõr, ñaõen õrig quan; rõ
õebak wõn dagarae tekei ebakin quan;
re ririñ ijor in ani ñana epe ñan omo
tekei amon ũbwien.
2 Ä dũbañai bũriõũra; inat ãt ũra
ñage bwe re dũra: I nan ijatow wa-
ñara dagarae, I nan ijababa wañara
ijor in ani ñana epe.
3 Me ri nan ũge ñage, Eko wama
uea: bwa ama eõ miow Jehova; me
uea, ekeken ñea o kona n ririñ bwe
dõgima?
4 Rõ õrai eñõg *ñan eko woun*, re
schwõr in tabaite in ririñ berith:
me ñagan õñabedat imwit añõg in
õeõgida egae tekei imin erõ ñaõen
õkama ean agaõit etañ in kiãõ.
5 Ñamen Samaria nan ouwak aũra
miow bwe dõgin kälber ñan aduwen
Beth-Aven; bwe ri nan mwijiña an
ñame kalb bwe dõgin, me wõn priest-
er ñabũna re ibibõkiei bwe dõgin
raitsitsin, bwin enuawet atsin itũrin.
6 Me inan otow bet Assyria bwe ã
nim eke adun uea Jareb: inan oija
Ephraim egadũkũrañ; mi Israel nan
gadũkũrañ eow ean an kamarar.
7 Añõgen Samaria, ã eatowen wõn
uea, tekei ekaburoro iat ebõk.
8 Me inan ijababa bet etañ ñan
ogoda i Aven, ñan aũra dũra Israel:
nan erõda akanthos me eõkõñ ean
wañara dagarae memak; me ri nan
ũge etowedũdũ, Amwaimõ bõñe ga-
ma; me ea ewedũdũ, Amwam pudu a
gama.
9 O Israel, wo dũra atsin ean bũ-
min Gibea: rõ weijo ina; bwe ibo n

ake ea ñaiñait ibaka enim eõ ibawe-
tow ũra i Gibea.
10 Tsin ia A õmaran bũriõ, A nan
ira ũra; me eponñame ri nan ebwe-
poda n iwitsiow ũra; tsin ia ã quõr
ũra mõ õebwepoi ũra ea aũra dũra
ñana aro.
11 Ephraim ei kalb ion ñea ã were-
ri, ñea ãeñ ijorgageñ weizen bwe
enimõ eatow gan; ma A õd ean teren
ñea omo: A nan õeõgida amen gõr
animwen pferde ean Ephraim; Juda
nan gapaeda, mi Jakob nan ijababa
mamait emwarere.
12 Amwam kiãõ in õrara ea gamiã
iat emo, amwam ineded tekei eõ ea-
rañame; amwam õmeroro wamiã
mwarere ñea ã eitsiõk kiãõedu a:
bwe edae õkõr in õnani Jehova ea an
wereri a gamiã emo.
13 Amwa gapaedaei ibaka, ma
amwa inededei iqui; amwa õn quat eõ
dõb: bwe wo tũebõt dedem, me eba-
kin am ñame ñabũn oaio.
14 Me ñagan nan meta earearũõ
inimagen am ñame, me inan ijababa
am tekawa memak ñana ã ororai, te-
kei Salman ñag e ijababa Beth-Arbel
ean ñabũmin oboda etar in ake ean: ã
ijababa ãn-me ñaiñain memak.
15 Beth-El nan ririñ a gamiã deden
ñune bwe dõgin amiã ibaka ñan ou-
wak: tsin iõ õren baõ apoe inan
õraijiow mõ õekeow wañara uea Is-
rael.

ITŨBAÑ 11.

ÑAG Israel ei eoniñ, A auwã, ma A
emwin ñaiũ atsin Ägypten.
2 Tekei ebakin an *propheten* emwin
ũra, õũga bet ebakin aũra nuaw atsin
itũrũra: re totow iwim ea akeweõin
Baal, me re jĩũiow iwim obojarara ea
ijor in ani ñana ã inine.
3 Ma A wereri a ibwibwin Ephraim
idũgidugo; A õgõgõn ũra beõ; me re
eõ tsietõ ñag A õtsimor ũra.
4 A õnũñinũñõn ũra wõt eñame dõ-
maeõñ, me bait equõquõr ñana bait
auwã; ma Aña ea ũra tekei ũra ña-
bũna rõ õbũida ene *me ñaeow* ian
mwañaiũra, ma A ñaeow ijeiji ian
mõra.
5 ¶ Ri nan eõ redõ a eb ñaben
Ägypten; me dei Assyria nan moniba
ea ũra, bwe dõgin aũra kañaba me
eõ redõ.
6 Me ipudutũbwin nan pudu a wa-
ñara tekawa, mi nan õekeow wañara
ñak, mõ õmwaneow ũra bwe dõgin
aũra kamarar.
7 Ma aeõ ñame re teñ õkõr gõgaro
atsin itũrũ; ogen bet ia ã emwin ũra
ea *Amea ñea emek* itũga, eko ion bet
ñea nan rida.
8 Ephraim, nan õten aeõ õijõnuw?
Israel, nan õten aeõ totow auwe? nan
õten aeõ ririñuw tekei Adama? nan
õten aeõ ñaina auwe tekei Zeboim?
eiwidõn bũriõ ia, õpwijidan aeõ au-
wãtegen.
9 A nan eõ ogoro tiritirin egirowũ,
A nan eõ redõ mõ õekeow Ephraim:
bwa Aña kõr Gott, me deõ Aña eña-
me; *Aña* Amea Ebwigaga ñea emek
inimagem: ma A nan eõ õrre iat egi-
row.
10 Ri nan edegeri Jehova, ñea nan
oruõr tekei leon: bwi I nan oruõr, mi
nan õrre ñait eñame mõ rõraõ eadan
apago.
11 Ri nan õrre mõ rõraõ tekei imin
õeta atsin Ägypten, mi tekei taube
atsin Assyria; ma A nan ñaeow ũra
ian aeõ wak, aen õkõr Jehova.
12 Ephraim odororaiõnõ ebaite, me
ewak ñea Israel *odororaiõnõ* itsitsi-
no; me Juda õmwit añõg bet epo a
Gott, me e edõbweduwen itũrin Amea
Ebwigaga.

ITŨBAÑ 12.

ÕKAMWAN eñin Ephraim, me e
edegeri eñin in apoe: e eõ toki
n oouwak ebaite mi ijababa; me e ri-
riñ berith ea Assyria, mo o otow
Ägypten eriõrin oliva.
2 Me etsimine bet an kañaeot Je-
hova ea Juda, mi I nan õeõgida gain
Jakob tekei deden; mi I nan pũmwe
an makur tekei an makur memak.
3 ¶ Õ õgõg rũbõgin nanat etsin eow
iat ije; me ñag ei dedemaro o kona
waion epo a Gott:
4 Eh, etsimine waion ea engel, me
e doganigae: e eõñ, me egegae: E ãt
iow i Beth-El, E dorer a eow ina.
5 Ñea Jehova, ñea Gott it etar in
ake; Jehova ei wõn imin in õmaran.
6 Me ñagan wo nim iwidõ a wam

Gott; wo nim raña eõ earañame mi
imwit añõg, me wo nim ta daiñ wam
Gott eõ toki.
7 ¶ *Ephraim* ei amen tebab imin in
erow, epaun it tsitsino emek ian ben:
e ãeñ ekamamado.
8 Me Ephraim ũge, Aeõñ ebak
emit duwõ, me ebwebaken waña
imin; inan eõ ãt ibaka ñea idũra ian
bũriõ ean aeõ makur memak.
9 Ma Aña kõr Jehova ñea wam
Gott atsin eat eb ñaben Ägypten; A
nan tik ñaeow auwe iat ewak dede-
gai, tekei bũmit ekadaro ñea ã idit
bũmin.
10 Ma A dorer a bet propheten, ma
A õebak erenimi ri propheten; ma A
õñat eñõgen õtsiñin eow itũrin waña
propheten.
11 Õten, Gilead ei ibaka? eko beti-
bet woura ia aigetow; re ere ochsen
eoniñ i Gilgal; eh, aũra wim tekei
ewedũdũ ian agaõit etañ in kiãõ.
12 Jakob õgõr aeow eat eb ñaben
Aram, mi Israel õmakamakur bwe
enim quoquon agen, me e raña bet
schafe bwe enim quoquon agen.
13 Mi Jehova eda Israel atsin
Ägypten eow itũrin prophet, me ã
õtsimor eow itũrin prophet.
14 Ephraim oouwak õbõñet ibũriõ:
me ñagan aran nan mek ean, me wõn
Temoniba nan õredõan a aen in kaba-
ka.

ITŨBAÑ 13.

ÑAG edorer Ephraim, õrõraõet eb;
mi te ei otota ñei inimagen Is-
rael; me ñag e dũra eow itũrin Baal,
e man.
2 Ma aeõñ kañeda aũra dũrà ñage,
me re ririñ wañara ijor in ani ñana
ã õtar eow ean wañara silber tekei
bũriõũra, ñana ijor in ani, ñan aũra
makur amen makur memak ñabũn
õman, ñana rõ pan mõ rõ ũge, Eña-
me ñabũna re ere iwim re nim kutei
kälber.
3 Me ñagan ri nan eke ũra denañ
in ijoran me ão ñea epar in ekeow,
tekei gan weizen ñan eñeñeda ea-
nuaw eow eat eapwir atsin eat ede-
bae in eatow gan weizen, mi tekei
badetsit ãe atsin iat etañ in kaba-
detsi.

4 Ma Aña kõr Jehova ñea wam
Gott atsin eat eb ñaben Ägypten;
me wo nan eõ tsiet eani ia aiquen bwi
ta Aña, me eko amen katsimor ion
itañũ.
5 ¶ A tsiet iow auwe eat etoma-
gage, me eb ñaben emõgejuju.
6 Tekei wañara tañ in bũgibũgi,
õũga bet aũra marañ; re marañ, mõ
rõ gagoda ian bũriõũra: me ñagan re
miowõn.
7 Me ñagan A eken Aña leon ea
ũra: A nan kame iat emedena tekei
leopard:
8 A nan ekowõñ a ũra tekei bär ion
ñea ã barũ ñait atsin itũrin: ma A
nan ijababa gabwin bũriõũra; ma A
nan õnũen ũra tekei leone; imin gõ-
gõrõ ñea etiritir nan ijababa ũra.
9 ¶ Ijababaem õkõr, Israel, ñaga
Wo iwitsiow Aña, Aña ñea amen
buõkuw.
10 Emek i ñage wam uea bwe e
nim õtsimoruw eow ian am tekawa
memak? me emek i bet amen mwit
añõgõm, ñabũna wo pan ũra mõ ũge,
Ome kõ uea me prinzen?
11 A oija aw uea ion ñag A dama-
dam, ma A õkirõaten ñag A egirow.
12 A quõr me ã raña an dũra Eph-
raim; ã õaji an dũra.
13 Nat agada a Ephraim roit ãn
ñea õgatsi: ei eoniñ ion eõ ka; bwe
ei edae ñea eimwi ñabũmin i nan eõ
weijo ean eat etañ ñamwarin nan pu-
du eoniñ ean.
14 A nan rouw in õtsimor ũra atsin
ean waion Seol; A nan rouw in õtsi-
mor atsin eat ima: O ima, iña naga
wam imin in kama? O Seol, iña naga
am ijababa imin? inan ewewit atsin
ian meõ iwidet ibũriõ.
15 ¶ Me tsin io o qua inimaget etsi-
etsin, nan õrre eñin in apoe, ñaran an
ekenano Jehova ñaran emetan eat
etomagage, mi nan enoreda an ibõk,
mi nan emõgeda wõn burodaũt ebõk;
i nan wuromwi imin ñan ouwak pũ-
mwen ñana õañat iwũr memak ñan
omo.
16 Samaria nan õbabũ an dũra;
bwõ õ keõ a wõn Gott; me ri nan
pudu eat ipudutũbwin: inan ijagin
oniñ in ũbwiõra, mi inan werõgageñ
ijet ãinimwen ũbwiõra ñabũn ejeñ.

ITŨBAÑ 14.

O ISRAEL, wo nimõ redõ a Jehova
ñea wam Gott, bwe wo puduen
ian am ibaka.
2 Amwaimõ barũ eñõg mõ õbũ, me
redõ a Jehova: ma amwam ũge a,
Wo nimõ õekeow ibaka memak mõ
õgõg ñea omo; ma ama nan ere *aũra*
wim batema tekei ochsen eoniñ.
3 Assyria eab õtsimor gada; am
eõ gõr animwen pferde: ma am eõ
gauwei ũge a makurin beda, *Amiã*
aduwema, bwe ñea ema etõñin o ko-
na aquedeiet atsin Itũrũm.
4 ¶ A nan otoki aũra gõgaro, ma A
nan auwã ũra n teñ auwã ũra: bwe
eiwidõn eigirowũ atsin itũrin.
5 Ma A nan eke Aña ão ea Israel;
nan õbaõ akauwen tekei lilie; mi i
nan õmeata awaran tekei Libanon.
6 Nan babareow ran, ma amon nan
ekei oliva, me bon tekei Libanon.
7 Ri nan redõ ñabũna re mek ean
itũr in, ri nan tik tsimor tekei wei-
zen; me ri nan kauwei tekei vitis;
õmaraneõra tekei wein in Libanon.
8 Me Ephraim *nan ũge*, Ekeken
waña imin itũrit ijor in ani? A õnei,
ma A nan ekeiduwen: Aña tekei tan-
ne ñaõen aditũr; wo kona quam atsin
Itũrũ.
9 Ijeget on ñea õman, ñea enim tsi-
et mũñane? ijegen ñea õka, mi i nan
tsiet õkõr? bwe eimwi medenan Je-
hova, me ñabũn omo rõ õd ian: me
ñabũn amet dũra ri nan pudu ian.

JOEL.

ITŨBAÑ 1.

AEN Jehova ñeijin õrre a Joel ñea
ñain Pethuel.
2 Amwam kaiõt ñune, ñamiã ña-
bũna eñab; amwam õtõ ijũñemiã,
amiã memak ñabũn amen eat eb,
Õten, õrre ñune ean amiã ibũm, õa
ean aũra ibũm amiã bagadugu?
3 Amwam pan a ñaimiã añõgen,
me ñaimiã *re nim pan a* ñaiũra, me
ñaiũra *re nim pan a* edeten.
4 Bita ñea iquiquin õat akitorenapõ
ñea amen kekepo, eakitorenapõ ñea
amen kanaeo õnũeten; me ñea iqui-
quin õat akitorenapõ ñea amen ka-
naeo, eakitorenapõ ñea amen kamõg
õnũeten; me ñea iquiquin õat akito-
renapõ ñea amen kamõg, eakitore-
napõ ñea amen kamwit õnũeten.
5 Amiã ñabũn amen mañi, amwa
rida kõ, mi iõñ; ma amiã memak ña-
bũn amen eren wein, amwam turañañ
bwe dõgit wein ñea eta, bwe ã oto-
kiet atsin ian mwimiã.
6 Bwe eponñame ion oroga ean
eben ũbwiõ, ñea oaio, ñea ã eõ kona
n õdũ; mwin tekei mwin leon, me
etsimine a'n ñan tekei a'n leone.
7 Õ õmeiwatu magõ vitis, mo o
wũri witin magõ ficus; e eõ ñaina
witin me ren, mõ õ bwiriow; mõ
õbũrũbũre' ran.
8 ¶ Õ karaququõ tekei dõgibono ñea
oquarai dedegai ereab iren bwe dõgin
agen in oniñ
9 Ã õrañidat iwim in õn mi iwim
in nim atsin ian maneabin Jehova;
õmwijiñan priester ñabũna wõn amen
makamakur Jehova.
10 Ã ijababa etañ in kiãõ, õmwiji-
ñat eb, bwe ã ijababa weizen; aeõñ
redõdu wein etsimeduw, eroeãt eb.
11 Ñamiã amen kiãõ, amwaimõ
gadũkũrañ, ñamiã amen makurei
wein, amwam turañañ bwe dõgin
weizen me gerste; bwe ekewen ine-
dedit etañ in kiãõ.
12 Ema vitis, me emaga ficus; ema
bet rimmon, me palmen, me malus,
ema memak imin erõ n eat etañ in
kiãõ: bwa aeõñ ekeow ibibõki atsin
inimagen ñaiñait eñame.
13 Amwam quarai *dedegai ereab
iren*, mõ karaququõ, amiã ñabũna
priester; amwam turañañ, amiã ña-
bũn amen makamakur eat dagarae;
tũkõ, mequõr kõ iat dedegai ereab
iren ea an eorata, amiã ñabũna wõn
amen makamakur waña Gott; bwe ã
õgõgiet iwim in õn mi iwim in nim
atsin ian maneabin wamiã Gott.
14 ¶ Amwaimõ õebwigaga eõ ñanũ-
mwi, emwin kõ epo't taramawir,
õebwepoi kõ eñaben eman ma amen
eat eb memak ea maneabin Jehova
wamiã Gott, ma amwam iõñ a Je-
hova.
15 Añ nan maraija ean ñabũmina!
bwe etũreten an bũm Jehova, mi nan
õrre tekei ijababaet imin atsin itũrin
Amea Magit Oaio.
16 Õten, ã eõ õekeowiet ijeiji atsin
ian meda, eh, ibibõki mi idorodoro
atsin ian maneabin wõra Gott?
17 Enamwamwaet ebaba ijõñit
emwarere; me ã ijababaet ewak in
ijeiji, ã õmeiwatuet ewak in kañañat
ijeiji; emagen weizen.
18 Eõ deri aũra anar imin gõgõrõ!
enerõtet epowi n ochsen, bwe dõgin
an eko õañara ñea bũgibũgin eat etañ
in kiãõ; eh, eagadan gait epowi n
schafe.
19 O Jehova, A emwemwinuw; bwe
ã õnũeten bũgibũgit etañ in kiãõ eat
etomagage, me pwijet ãe ejiũiowet
imin erõ n eat etañ in kiãõ,
20 Eh, imin gõgõrõ n añe re eãten
mwũra ea aw; bwe enoredan kawit
ebõk, me ãe õnũeten bũgibũgin eat
etañ in kiãõ eat etomagage.

ITŨBAÑ 2.

AMWAM kaeõñ dobu i Zion, amwam
aeuwak eat aeuwak in ake ean
waña towedũdũ ñea ebwigaga; enim
rõraõ amen eat eb memak: bwõ õrren
an bũm Jehova; bwe etũreten an õrre;

2 Ibũm ñabũmin etũr ñabũmin ōka-
nanoañ eñame ean, ibũm ñabũmin
ōwerōwero ñabũmin etũrũgago, ña-
bũmin tekei baũin apoe ñea ā eadiow
animwet etowedũdũ: eponñame ion
ñea ouwak mo oaio; eko iō ũga ñago
me ñago, mi nan eab ōũga bet imũr,
ea ogoroen aũra obweni edet ñan
ebak.
3 Ae ōkamwan ian obwōra; me
pwijet āe ejiũ mō ōekeow imin iru-
wũra: eb tekei etañ in kiāō Eden ian
obwōra, me etomagage ñea ōgada-
qua iruwũra; eh, bwe eko ion ñea
nan gōrōwōñ.
4 Aiaeōra tekei aiaen pferde; me
gōrũra tekei gōrin amen gōr ani-
mwen pferde.
5 Rō ōaōeta tekei nōñit chariot
animwet etowedũdũ, tekei nōñin pwi-
jet āe ñea ōnũen stoppeln, tekei epon-
ñame ion ñea ā ōtate ian obwet ubo
n ake.
6 Emaga bũriōũt eponñame, ñaga
rō ōrre: enomwiten met eñame me-
mak.
7 Rō gōrō tekei eñame ñabũn oaio;
re ewewōda a eoror tekei amen ake;
me re nuaw ion ian medenan, mi
ion ian medenan, me re eō baba aũra
gate.
8 Mi ion eō watamwit aranon; re
nuaw ion o ōd ian medenan; me tsin
ia ro pudu itañin baibait ake, re eō
ōũne.
9 Rō ũtũbwida animwet tekawa; rō
gōr animwet oror; re ewewōda iat
ewak; re tsitsiedun iat winōr tekei
amen torere.
10 Ememaurōk eb ian obwōra; me
eruwiruwō ianweron; ā ōtũr equan
me maraman; ā ōekeow iaōit edetañ;
11 Mi Jehova ōmeata aen inimagen
wōn tar in ake; bwo ouwak ōkōr eñan
in mek an epo n ake; bwo oaio Amea
ñea eririñ oduwenen aen; bwō ōkaga-
nado an bũm Jehova mō ōkanani ōkōr;
mi ijegen ñea okona n weijo ian men
me eō miow?
12 ¶ Jehova ũge, Amwam iwidō
ame bet ñage eow ean bũriōũmiā me-
mak, me eō ñanũmwi, mi iōñ, mi
imwijiña;
13 Ma amwam ijababa bũriōũmiā
me deō amiā karawin, ma amwam
iwidō a Jehova ñea wamiā Gott; bwo
O oqued mo ouwak an eō earañame, E
eduoku n egirow mo ouwak an auwā-
tegen; O ōekae bũriōũn in kananoañ
dōgit egae.
14 Mi ijegen ñea etsiet i' I nan iwi-
dō mō ōekae bũriōũn, me ñaina egei-
dawianaw iruwin, ñea iwim in ōn mi
iwim in nim ea Jehova ñea wamiā
Gott?
15 ¶ Amwam kaeōñ dobu i Zion,
amwaimō ōebwigaga eō ñanũmwi,
emwin kō epo't taramawir;
16 Ōebwepoi kō eñame, ōebwigaga
kō aũra epo eñame, ōepoi kō eñaben
eman, ōepoi kō eoniñ, me ñabũna rō
ōreit kimama; amen ijad enim me-
tan ian wōn rum, me *enim meta* ān
ñea ōren mere atsin ian wōn bett.
17 Enim iōñ priester, ñabũna wōn
amen makamakur Jehova, inimaget
ekarerewatsi me dagarae, me re nim
ũge, O Jehova, Wo nim ijen bũriōũm
me eō ōeōgida gain am ñame, me Wo
nim eō totow dũbañũm ōkōr bwe ā
nim ōbabaka ũra, me bwe eponñame
enimō moniba a ũra; bwe dōgit eke-
ken ñaga re nim ũgen inimaget epon-
ñame, Iña wañara Gott?
18 ¶ Jehova ebaran bwe dōgin ũbwi-
en, ma auwātegen an ñame.
19 Mi Jehova ōnei mō ũge a an
ñame, Kania, A nan ōrean a gamiā
weizen, me wein, me eir, ma amwa
nan marañ eow ean; ma A nan eō
gauwei etotow gamiā ea ōbabakae-
miā eow inimaget eponñame;
20 Ma A nan oogoeow tsinimiā tar
in ake n apwewa, ma A nan edede-
geri aeow eat eb ñaben eko wen ña-
ben ōgadaqua, mo obwen ea see ñea
edōgen apoe, me erowin ea ijited ñea
edōgen apago; mi nan moñoñeda bon
mwamwitsin, mi nan boboda nōũgain
bon, bwe e ririñ mũñan ouwak.
21 ¶ Eb, wo nim eō miow, wo nim
ibibōki mi idorodoro; bwi Jehova eri-
riñ mũñan ouwak.
22 Amwam eō miow, ñamiā imin gō-
gōrō n añe; bwe erōdan bũgibũgit
etañ in kiāō eat etomagage, bwi inin
erō rō ōrigien quara, ficus me vitis re
totowen waiora.
23 Me ñagan amwam ibibōki, ña-
miā ñabũna ñaiñain Zion, mi idorodo-

ro itūrin Jehova ñea wamiã Gott;
bwo O oija gamiã weron ñaran adamonin
iat ekeweõ eimwi, mõ O õet
weron bwe dõgimiã, weron ñaran
adamonin me weron ñarana magin
ean adamonin *maraman.*
24 Mi inan oquenõt edebae weizen,
mi nan oqueta itenwein eow eat wein
me eir.
25 Ma A nan õredõan a gamiã eobweni
ñana ã ogiten õnũetow itūrit
akitorenapõ nea amen kekepo, me
eakitorenapõ ñea amen kanaeo, me
eakitorenapõ ñea amen kamõg, me
eakitorenapõ ñea amen kamwit, ñea
waña tar in ake ñea ouwak ñea A
õijotow inimagemiã.
26 Ma amwa nan ijeiji me marañ,
ma amwa nan otota egen Jehova ñea
wamiã Gott, ñea eririñ ñea õkamadauniñ
ea gamiã: me inan eõ õgadũkũrañ
aeõ ñame imũr.
27 Ma amwa nan tsietõ bwa A mek
inimagen Israel, me bwa Aña Jehova
wamiã Gott, me eko ion; me inan eõ
õgadũkũrañ aeõ ñame imũr.
28 ¶ Me eat edae imũr, A nan idotu
Anũ eat duwen memak, me ñaimiã
eman me ñaimiã ãn ri nan karai
añõgin propheten, me wamiã ñaben
eman ri nan mi erenimi, me wamiã
dedemaro ri nan ãt erenimi n propheten:
29 Ma A nan idotu bet anũ eat itsiõ
eman mi itsiõ ãn ean bũm ana.
30 Ma A nan õmeata ekamadauniñ
ianweron me eat eb, ñea era, me ãe,
me ebajinãe ñan tekei ijor.
31 Inan õtũr equan, mi *nan ekei*
era maraman, ian obwen an õrre an
bũm Jehova ñabũmin õkaganado mõ
õkanani.
32 Me ñea õmmit egen Jehova inan
õtsimor; bwi nan tsimine eñame eat
etowedũdũ ñea Zion mi Jerusalem
ñabũna ri nan gõrõwõñ, tekei aen Jehova,
mi nan tsimine ñabũn õreñõ
inimagõra ñabũna Jehova emwin ũra.

ITŨBAÑ 3.

BWE, kania, ean bũm ana, me eat
dae ia, tsin ia A tik õredõat
edenigae ñabũna dei Juda me dei Jerusalem,
2 A nan õebwepoi eponñame memak,
mu ujedu ũra ian an pañ Josaphat;
ma A nan õeõgida gaiũra eow
ina bwe dõgin waña eponñame me
dabañũ õkõr ñabũna Israel, ñabũna
rõ õberitagag eow inimaget eponñame,
me mwimwit ũbwiõ.
3 Me rõ kaiwai aeõ ñame, me re totow
eoniñ in eman bwe pũmwen idõg
añet ãt on ñea ãinimwen te toreda,
me re row-iow eoniñ in ãn bwe pũmwet
wein, bwe re nim eren.
4 Eb, ma amiã ekeken ame, O ñamiã
Tyrus me Sidon me eben Philistia
memak? adaga, amwa teñ pũmwe
aeõ makur mõ õeõgida gaiũ? me tsin
ia amwa teñ pũmwe aeõ makur, A
nan eõ duoku me kapapar, mõ õredõatow
animwen tũbwimiã pũmwen
amiã makur.
5 Ñag amwa ogiten barũ waña silber
me waña gold, me ñaeow ian wamiã
dõmaneab waña min ñan omo mo
ouwak pũmwen;
6 Ma amwa ogiten row-iow ibwibwin
Juda me ñaiñain Jerusalem ea
dei Grecia, bwa amwam oogoeow ũra
atsin ũbwiõra:
7 Kania, A nan õweijoran ũra, mõ
õmemõrida ũra atsin eat etañ ino
amwa row-iow ũra aeow, ma A nan
õredõatow animwen tũbwimiã pũmwen
amiã makur;
8 Ma A nan row-iow ñaimiã eman
me ñaimiã ãn aeow ian bet' ibwibwin
Juda, mũ ũra ri nan row-iow ũra ea
ñamen Seba, ea eponñame ñea
ogoeow: bwi Jehova ogiten õpan.
9 ¶ Amwam aeuwakei ñeijine eow
inimaget eponñame; gadauw kõ eake;
õweijoran kõ eñame ñabũn oaio
mõ õake ũra, amen ake memak re
nim tũren, re nimõ roga.
10 Amwaimõ dewiwei mwin wamiã
pflug me eke ipudutũbwin, me wamiã
karuru n edetow rat imin erõ me
eke ekado; enim ũge ñea ejũrũñ, A
oaio.
11 Amwa kapapar kõ, mi tũ, ñamiã
eponñame memak ñabũn itañin *Jerusalem,*
ma amwam ebwepo: O Jehova,
Wo nim ujedu ina am ñame
ñabũn oaio.
12 Enimõ rida me eogoda eponñame,
me enimõ roga ian an pañ Josaphat
(ñeijin tekei Õmwit añõg Jeho-

va); bwa A nan megeda ina me mwit
añõget eponñame memak ñan itañin.
13 Amwam õram sichel bwe eme-
ret ineded: amwa tũkõ, amwam jor-
gageñ; bwo oquetet etañ in jorgageñ
quan vitis, oquetet etab; bwo ouwak
aũra ibaka.
14 Etebinñame ñabũn ebak, etebin-
ñame ñabũn ebak iat epañ ñea etañ
in mwit añõg! bwe etũreten an bũm
Jehova iat epañ ñea etañ in mwit
añõg.
15 Ā õtũriet equan me maraman,
me ā õekeowien iaõit edetañ.
16 Mi nan oruõr Jehova atsin Zion,
mõ õrai aet atsin Jerusalem, mi nan
memaurõk ianweron me eb: mi Jeho-
va nan ekei eñan an ñame mõ õtsi-
mor ũra, me wõt ibwibwin Israel tañ
in tsimor ñea oaio.
17 Ma amwa nan tsietõ bwa Aña
kõr Jehova wamiã Gott, ñea A mek i
Zion ñea waña towedũdũ ebwigaga;
mi nan ebwigaga Jerusalem, me era-
tequõ eab gauwei õd ian.
18 ¶ Me ean ñabũmina etowedũdũ
rí nan õkaeatu wein ñea eta, mi nan
gõrũrõ ikimama eat ewedũdũ memak,
mi nan gõrũrõ ebõk ian kawin Juda
memak, mi nan meta burodaũt ebõk
atsin ijõñin maneabin Jehova, mi nan
õriare epañ ñea Sittim.
19 Ägypten nan ekei etañ ñea õga-
daqua, me Edom nan ekei etomagage
ñea õgadaqua, bwe dõgit itiritir ñea
re ririñ a ibwibwin Juda, bwina rõ
õõkae arat eñame ñabũn eõ dũra eow
ũbwiõra.
20 Me inan mekan Juda eõ toki, mi
Jerusalem atsin eat edeten ea ede-
ten.
21 Ma A nan õdereder arara ñan A
eitsiõk õdereder; bwi Jehova ema-
mek i Zion.

AMOS.

ITŨBAÑ 1.

AEN Amos ñea emek inimaget
amen raña rinder ñabũn i The-
koa, ñan e ãt bwa añõgen Israel ean
an bũm Usia ñea uea n Juda, me ean
an bũm Jerobeam ñea ñain Joas ñea
uea n Israel, aro eobweni ian obwen
bita an ruwiruwõ eb.
2 Mõ õ ũge, Jehova nan oruõr atsin
Zion, mõ õrai aet atsin Jerusalem;
mi nan mwijiña wañara tañ in kiãõ
hirten, mi nan õñ me ema animwen
Karmel.
3 Õũge aen Jehova: Dõgin an dũra
Damaskus ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õeiwidõat anuaw gain; bwe
dõgin aũra eatow gan Gilead eow
ean bait eatow gan weizen ñan eõkõñ
ñana debitsi:
4 A nan õĩjõt ãe aeow ian an wak
Hasael, mi nan õnũen an wak Benha-
dad ñana palãste.
5 Ma A nat tsiba añakin men oro-
rin Damaskus, mõ õraijiow amea ñea
emegeda *iat tron* atsin iat epañ ñea
Aven, ma amea ñea õgõg zepter
atsin Beth-Aven; me ñamen Syria
ri nan nuaw it denigae aeow Kir, aen
õkõr Jehova.
6 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin an
dũra Gaza ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õeiwidõat anuaw gain; bwe
dõgin aũra onuaiw eponñame memak
bwe edenigae, bwe re nim oija dei
Edom:
7 A nan õĩjõt ãe aeow ian ororin
Gaza, mi nan õnũen wakin ñana pa-
lãste.
8 Ma A nan õraijiow ñamen Asdod
atsin ina, ma amea ñea õgõg zepter
atsin Askalon, ma A nan iwid beõ mi
iwitsiow Ekron, mi nan ima iquiquit
dei Philistia, aen õkõr Temoniba Je-
hova.
9 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin an
dũra Tyrus ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õeiwidõat anuaw gain; bwe
dõgin aũra totow eponñame memak
bwe edenigae ea dei Edom, me re eõ
õmaran berith in edetsini:
10 A nan õĩjõt ãe aeow ean ororin
Tyrus, mi nan õnũen wakin ñana pa-
lãste.
11 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin an
dũra Edom ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õeiwidõat anuaw gain; bwe
dõgin an ededegeri etsin eow eat
ipudutũbwin, mõ õ ñaina memak an
auwãtegen, me egirowin eõ toki n ija-
git imin, mõ õaji an damadam eõ toki:
12 A nan õĩjõt ãe aeow ian Theman,
mi nan õnũen wakin Bozra ñana pa-
lãste.
13 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin aũra
dũra ibwibwin Ammon ñana aiju, eh,
dõgin aeoq, A nan eõ õeiwidõat anuaw
gaiũra; bwe dõgin aũra õbaeaeã ijet
ãinimwen Gilead ñabũn ejeñ, bwe
enim ouwak mwiten ũbwiõra:
14 A nan õte ãe ian Rabba, mi nan
õnũen wakin ñana palãste, me eaeu-
wak ean bũmit ubo n ake, ean eñin
ñaran edaurur ean bũmit eapwir:
15 Me wañara uea nan ñow eat
edenigae, ei me wõn prinzen memak,
aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 2.

ÕŨGE aen Jehova: Dõgin an dũra
Moab ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õeiwidõat anuaw gain; bwe
dõgin ñag ejiũiow rõn uea n Edom
me re eken ũra erobu:
2 Ma A nan õĩjõt ãe aeow ian Moab,
mi nan õnũen wakin Kariot ñana pa-
lãste; me dei Moab ri nan ima eow iat
earearũõ me eaeuwak mi nõñit dobu;
3 Ma A nan õraijiow amen mwit
añõg atsin inimagõra, ma A nan abi
wañara prinzen memak epo a ũra,
aen õkõr Jehova.
4 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin an
dũra dei Juda ñana aiju, eh, dõgin
aeoq, A nan eõ õeiwidõat anuaw gai-
ũra; bwina rõ keõ a an dogor Jehova,
me re eõ raña aen memak, ma aũra

baite kaeõgei ũra bwe re nimõ dũra,
ñan aũra bagadugu edegeri:
5 Ma A nan õijõt ãe aeow ian Juda,
mi nan õnũen wakin Jerusalem ñana
palãste.
6 ¶ Õũge aen Jehova: Dõgin aũra
dũra Israel ñana aiju, eh, dõgin aeoq,
A nan eõ õredõat anuaw gaiũra; bwe
dõgin ñaga re row-iow ñabũn omo
eow eat silber, me re row-iow eñame
ñea eko emit duwen bwe pũmwen
arura schuhe;
7 Re jorgageñ tũbũra ñabũn eko
emit duwõra eow eat emwarere, mõ
rõ õrared medenara ñabũna re eõ qui-
ñõñõg: me dedemaro me etõñin ar
idõg a ãn *ñea ta aiquen*, bwa arũm
õbabaka egõ ñea ebwigaga:
8 Me re mequõr it dũra itañit daga-
rae memak eow iat ekarawin ñana ã
barũ bwe bain oduwenet eñõg, me re
ren wein ian maneabin wañara Gott
ñea wañara wein ñabũna ã kaduwai.
9 ¶ Ma A õekeow ñabũn Amorite
atsin ian obwõra, ñabũna godaiũra
tekei godaũn zedern, mõ rõ õaio tekei
eichen; ma A õekeow quat atsin itũga,
ma awarat atsin ijõñ.
10 Ma A ota gamiã bet atsin eat eb
ñaben Ägypten, me eow gamiã eat
etomagage ean ama eobweni, bwa
amwaimõ bwien ũbwiõra ñabũn Amo-
rite.
11 Ma A õweijorat ibũn inimagen
ñaiñaimiã bwe re nim ek'ũra pro-
pheten, mi ibũn inimagen wamiã de-
demaro bwe re nim ek'ũra Nazarite.
Õten, deõ deden ñune? ñamiã ñabũ-
na ibwibwin Israel? aen õkõr Jehova.
12 Ma amwa õrenõt wein ñabũna
Nazarite, ma amwa pan a prophet
ñeijin ũge, Amwam eõ karai añõgin
propheten.
13 Kania, A nan õbõg gamiã eow
eat eñamiã, tekei wagen ñaran oquen
garben weizen ian tsin iõ õbõg emwa-
rere.
14 Mi nan ekeow egõrõ atsin itũrin
ñea õgõrõmarũm, mi nan eõ oaio
waiõt eñame ñea oaio, mi nan eõ tsi-
morowõñ eñame ñea ewekõr;
15 Mi nan eõ weijo-oaio amen bo-
nara, mi nan eõ gõrõwõñ eñame ñea
õgõrõmarũm ean nanan; mi nan eõ
gõrõwõñ bet amen gõr animwen pferd;
16 Me ñea eõ kurara inimagõra ña-
bũn oaio i nan gõrõ me eko an kara-
win ean ñabũmina, aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 3.

AMIÃ ñabũna ibwibwin Israel,
amwam kaiõt mineijine eñõg,
ñeijina Jehova õrai in iwitsiow ga-
miã, in iwitsiow epo n amen bwieni
memak ñea A ota atsin ean eben
Ägypten, mõ ũge,
2 Ta amiã ñabũn A tsiet gamiã
atsin inimaget epo n amen bwieni n
eat eb memak: me ñagan A nan õeõ-
gida gaimiã bwe dõgin amiã ibaka
memak.
3 Õten, arumen arũm towepo't dũ-
gidugo, tsin ia ar eitsiõk õepoi bũriõ-
ũrõr amo?
4 Õten, nan oruõr leon oigaga, tsin
ie eko uwadan? õten, leon dedemaro
nan eõñ eadan iat ũbwen, tsin ie e ei-
tsiõk kona uwadan?
5 Õten, imin õeta okona n pudu iat
ime añe, ino eko ime ia ã ñaeow ian
obwen ean? õten, inan õbũida ime
atsin añe ie eko imin ian?
6 Õten, inan õeõñ dobu iat tekawa,
me eab miow eñame? õten, egae nan
pudu a tekawa tsin ia deõ Jehova ñea
õraijedu?
7 Temoniba Jehova eab ririñ imit
on, tsin ia ã eõ õmeata amo ian
ñea eõ nũñida ea an tsiõ ñabũna pro-
pheten.
8 Leon ogiten oruõr, mi ijegen ñea
enim eõ miow? Temoniba Jehova
ogitet dorer, mi ijegen ñea enim eõ
karai añõgin propheten?
9 ¶ Amwam õkaiõtõt eñame ian
palãste ñan i Asdod, me ian palãste
ñan ean eben Ägypten, ma amwam
ũge, Amwam ebwepo ean towedũdũn
Samaria memak, ma aia iribañañ ñan
ouwak ñan emek ian, me ekaroe ñan
emek ijugagain.
10 Bwe re eõ tsiet ririñen ñea
eimwi, aen õkõr Jehova, ñabũna rõ
õaji itiritir mi itorere ian wañara
palãste.
11 Me ñagan õũge aet Temoniba
Jehova: Nan tsimine barũõm, me ri
nan ooquen eat eb; me inan õijõñ
waiom atsin itũrũm, me ri nan wuro-
mwi am wak ñana palãste.

12 Õũge aen Jehova: Tekei hirte
ñea õtsimor eana arura atsin ian
mwin leon, õa eket atsin eat etaniñ;
õũga bet ibwibwin Israel ñabũna re
megeda i Samaria animwen inimati-
jũñet bett, me ean ete it bett ñana
silk, ñaga ã nim õtsimor ũra.
13 Amwam kaiõt, ma amwam odu-
wen añõgen aũra ibaka ewak ñea Ja-
kob in iwitsiow ũra, aen õkõr Temo-
niba Jehova, ñea Gott Zebaoth.
14 Bwe eat ibũm ñabũmin A nan
õeõgida gain Israel ean bwe dõgin
aũra ibaka memak, A nan õeõgida
bet gait dagarae in Beth-El; mi inan
towedu oit dagarae, me ri nan pudu
añe.
15 Ma A nan ijatow ewak in winter
me ewak in sommer; me inan ijaba-
ba ewak ñana ebur, me ewak ñan ou-
wak ri nat toki, aen õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 4.

AMWAM kaiõt eñõg ñeijine, ñamiã
ñabũna kũhe ñabũna kũhe n Ba-
san, ñabũn amwa mek ean towedũ-
dũn Samaria, amiã ñabũn amwa oroe
ñabũn eko emit duwõra, amiã ñabũn
amwa dewiwei ñabũn õga bũriõũra,
amiã ñabũn amwa ũge a wañara te-
moniba, Amwam õreat wein, bwa am
eren.
2 Temoniba Jehova ogiten schwõr
ian an omo, bwe enim õrre a gamiã
ibũm ñaga ri nan gadõgeõn gamiã
eõe mo onuaiw gamiã, me ñabũna
iquiquimiã eow eat eõe n ñawor.
3 Ma amwa nan meta ino etsimine
baũit oror, me eõ bepa; ma amwa
nan õraijedu gamiã Harmon, aen õkõr
Jehova.
4 ¶ Amwam ñow Beth-El, me dũra;
amwam ñow Gilgal, *mo* oouwak *amiã*
dũra; mõ õrean amiã wim ijorat aeo-
weaeow, ma amiã wim, ñana main
atait imin iruwin aijũbũm aeowe-
aeow;
5 Ma amwam ere iwim in õtũba ñea
ã õpwe, ma amwam pat iwim ñana
eñame teñ ere mõ õbabareow añõ-
gen: bwa amwa äeñ deden ñune, ña-
miã ñabũna ibwibwin Israel, aen õkõr
Temoniba Jehova.
6 ¶ Ma Aña A oija gamiã bet dere-
derit imwi ian amiã tekawa memak,
me ega ibũriõ bwe dõgin an eko ijeiji
ean wamiã tañ memak; ma amwa eõ
redõ ame bet, aen õkõr Jehova.
7 Ma A ogiten bet õgõg werot atsin
itũrimiã, ñag ti ijuwen aiju maraman
mi nan õrre edae; ma A õet weron
eat tekawa ion, ma A eõ õet weron
eat tekawa ion: ã õet weron eat eb
emwarin, me emaga eb emwarin
ñamwarin eõ et weron ean.
8 Mõ õñiõñio rat tekawa aro õa
aiju ea tekawa ion bwe re nim eren
ibõk; me re eõ marañ; ma amwa eõ
redõ ame bet, aen õkõr Jehova.
9 A ogiten ijatow gamiã eow ean
eñin in rõrõ me deijap: eakitorenapõ
õnũeten quan magamiã ñan ebak me
wamiã eñan vitis me magamiã ficus
me magamiã oliva, ma amwa eõ redõ
ame bet, aen õkõr Jehova.
10 A ogiten õijõtow inimagemiã
earak in ima tekei Ägypten: A abiõt
ipudutũbwin wamiã dedemaro, ma A
onuaiw wamiã pferde; ma A omoño-
ñeda mwamwitsit eñamiã n mek in
ake ea gadetsin bodimiã; ma amwa
eõ redõ ame bet, aen õkõr Jehova.
11 A ogiten õraijedu ibũn inimage-
miã, tekei Gott ñag õraijedu Sodom
me Gomorra, mi tekei ia amiã ikide-
nãe ñamana ã roudan iat ãe; ma
amwa eõ redõ ame bet, aen õkõr
Jehova.
12 Me ñagan A nan ririñ deden ñu-
ne aw, O Israel: me ñag A nan ririñ
aw deden ñune, wo nim gadagadauw
duwõm bwe wo nan arowõñ a wam
Gott, O Israel.
13 Bwe kania, Amea ñea eririñ
etowedũdũ, mõ õrig eñin mõ õpan a
eñame bũriõũn, mõ õtũr aran, me
ejorgageñ etañ ñan ogoda eat eb, Ei
õkõr Jehova, ñea Gott it etar in ake,
egen.

ITŨBAÑ 5.

AMWAM kaiõt eñõg ñeijin A õbũi-
da bwe ekaraququõ eamiã ña-
miã ewak ñea Israel.
2 Opuduet äita dõgibono Israel, me
eab gauwei etata tũbwin: ã õraije-
duen ean eben ũbwien; eko ion ñea
nan õeogoda.
3 Bwõ ũge aet Temoniba Jehova:
Ñamet tekawa ion ia re mek ñaga re

eke araña nan ta aibu õreñõ, me ña-
bũna re meta ñage re eke aibu mi
nan ta waea õreñõ, ñabũna rat ewak
ñea Israel.
4 ¶ Bwõ ũge aen Jehova ea ewak
ñea Israel, Amwam õnaniõ ma amwa
nan tsimor;
5 Ma amwam eõ õnani Beth-El,
ma amwam eõ metu i Gilgal, ma
amwam eõ ñow Beer-Seba: bwe dei
Gilgal ri nan nuaw it denigae, mi
nan aeõñ eko woun Beth-El.
6 Amwam õnani Jehova, ma amwa
nan tsimor, bwa ñam E par in meta
tekei ãe eat ewak ñea Joseph; mi
nan õnũen me eko ion ñea nan abi i
Beth-El:
7 Amiã ñabũn amwa iwid imwit
añõg ñea eimwi me eke imin erõ
õbaõadsin, mõ õraijedu añe emo;
8 *Amwam õnani Amea* ñea eririñ
E-Awit me Rõmwinimada, ñea eiwid
itũr in ima me eke aran, mõ õtũr
aran me eke anũbũmin; ñea emwin
bõken imago me eidotu eat emwa-
rere; Jehova kõr egen;
9 Ñea epar in õreat ijababa imin
ea ñabũn oaio, mõ õrre ijababa imin
iat tekawa ñea ã ororai.
10 Ã miowi iow inimet tekawa ñea
õrõwe, mo ouwak miowien ñea õrai
ñan eimwi.
11 Me ñagan, ñag amwa jorgageñ
ñea eko emit duwen, mo onuaiw
weizen atsin itũrin me ekam pũmwe;
amwa nan wei ewak epe ñana ã eaij,
ma amwa eab mekowõñ ian; amwa
nan kiãõ eñan vitis ñan omo, ma
amwa eab nimuwõñ wein in.
12 Bwa A tsiet amiã dũra, ñag
ebak amiã ibaka mo oaio; amiã ña-
bũn amwa oroe ñabũn omo, amiã ña-
bũn amwa barũ geld in kababaite,
amiã ñabũn amwa õeiwidõan ñabũn
eko emit duwõra eow inimen ororit
tekawa *atsin ean mwiten añõgen wa-
ñara imin ñea eimwi.*
13 Me ñagan ñea õman i nan ũbwi
ean ñabũmina; bwe ei edae ñea eba-
ka.
14 Amwam õnani emo, me deõ iba-
ka, bwa amwam tsimor; mi Jehova
Gott it etar in ake nan mek itũri-
miã, tekei aemiã.
15 Amwaimõ miowi ibaka, me ãeñ
emo, ma amwam õweijo-oaio imwit
añõg ñea eimwi inimen ororit teka-
wa; bwi ta bwidũga mi Jehova Gott
it etar in ake auwãteget iquiquin Jo-
seph.
16 Me ñagan õũge aen Jehova Gott
it etar in ake ñea Temoniba, Ekara-
ququõ nan mek iat emedena memak
ñan ereab; me ri nan ũge iat eme-
dena memak, Añ maraijan! añ ma-
raijan! me ri nan emwit amen kiãõ
ea õmeataet ekamwijiña, me ñabũna
rõ man ia rõ karaququõ ea iõñ in
mwijinarũ.
17 Me ekaraququõ nan mek eat
eñan vitis memak: bwa A nañ õd iju-
gagaim, bwa aen õkõr Jehova.
18 Nat agada gaimiã ñamiã ñabũn
amwa ãeñ an bũm Jehova! dõgit eke-
ken ñag amwa ãeñ an bũm Jehova?
ei õkõr itũr, me deõ iaõ.
19 Tekei eñame ion ñea õgõrõriwo-
wo ian obwen leon, me ñea ekõwõñ a
bãr ion; õa e metu iat ewak me e
ewen ororet ewak eow ean ben, me
schlange kamwit.
20 Õten, deõ an bũm Jehova ei itũr
me deõ iaõ? mõ õten, eab tũrũgago
kõr, me eko eramaramin ian?
21 ¶ A miowi amiã kadaro, A eõ
kona n kania, ma A eab ibõkiei bet
amiã epo't taramawir.
22 Eh, tsin ia amwa ere amiã wim
in jiũiow ma amiã wim in õn, A eab
dõgõn; A eab ekeiduwen bet amiã
wim in iow ñana wamiã imin gõgõrõ
ñan eduweduw.
23 Wo nim õkirõat atsin itũrũ nõ-
ñin wam riañ; bwa A eab kaiõt amon
nõñin wam viola.
24 Me enimõ gõrũredu imwit añõg
ñea eimwi tekei ebõk, me emo tekei
ekaw oaio ñea eko tokin.
25 Ñamiã ewak ñea Israel; õten,
amwa ere ame imin gõgõrõ ñana, ã
abi mi iwim in õn eat etomagage ean
ama eobweni?
26 Eh, amwa ogiten õbũ Sikkuth
ñea wamiã uea me Chium ñana wa-
miã akeweõit imin, detañ in aduwe-
miã ñan amwa ririñ a gamiã.
27 Me ñagan A nan kaeõgei gamiã
bwa amwam ñow iat edenigae edõ-
gen apoin Damaskus, aen õkõr Jeho-
va, ñea Gott it etar in ake.

ITŨBAÑ 6.

NAT agada gaiũra ñabũna re ejei-
jara i Zion, me ñabũna re mek
iat eõ dõgedõg ean towedũdũn Sama-
ria, eñame ñabũn õkaganado ñabũna
monibait eponñame, ñabũna *rat* ewak
ñea Israel õrre a ũra!
2 Amwa ñow kõ Kalne ma aia,
ma atsin ina amwam ñow Hamath
ñea õkaganado; ma amwaimõ rodu i
Gath ean eben Philistia: õten, ro omo
eken ea mũñana emoniba? mõ õten,
ouwak eken mwiten ũbwiõra ea mwi-
ten ũbwemiã?
3 Amiã ñabũn amwa oogoeow bũ-
mit egae, mõ kaeõgei debait itiritir
bwe enim tũren;
4 Ũra ñabũna re mequõr iat bett
ñana ebur, ñabũna re itañada iat de-
baiũra n mequõr, mõ kõ lãmmer
atsin inimaget epowi, me kãlber atsin
ijugagain ororit imin gõgõrõ;
5 Ñabũna rõ warewar ia re riañ in
edegeri nõñin viola; ñabũna rõ kama-
rarei baibait iriañ bwe wañara kõr,
tekei David;
6 Ñabũna re ren wein iat dõmaugu,
mõ õbidõn ũra eir ñana magit omo;
me re eõ mwijiña bwe dõgin roin Jo-
seph.
7 ¶ Me ñagan ri nan nuaw it deni-
gae ñage me eã erowin epo ie enuaw
it denigae ñago amo; mi nan ekeow
aũra mwamwaniñ ñabũna re mequõr
onakada.
8 Temoniba Jehova te Ei ogiten
schwõr a Ñei, aen õkõr Jehova Gott
it etar in ake: A miowi õkõr aũra ga-
goda ibwibwin Jakob ma A miowi
aũra wak ñana palãste; me ñagan A
nan totow tekawa me õañan me-
mak.
9 Me tsin ia ta waea iquiquit eñame
iat ewak ion, ri nan ima.
10 Me tsin ia eñame ion ñea earat
etõñin õbũ, ñea õgata *anãe*, mõ õmea-
ta erõ atsin iat ewak, mõ ũge a amẽa
ñea emek anewak ũebin, Õten, etsi-
mine ijuw dañõm? mõ õ ũge, Ekeow;
mi i nan ũge, Wo eõ dagadabo; bwe
eõ eimwi ia añ õrai egen Jehova.
11 Bwe, kania, Jehova ogiten pan,
mi inan ijatow ewak ñea ouwak mõ
õmeiwatu ororin, mi nan berekenae
ewak ñea kadudu.
12 ¶ Õten, pferde ri nan gõr ani-
mwet epe ñaran ogoda? õten, eñame
enim eke egapaeda ochsen: ñag
amwa iwid imwit añõg eimwi me eke
imin erõ ñaõena eaku, ma *amwa iwid*
quat omo me eke imin erõ õbaõ-
adsin;
13 Amiã ñabũn amwa ibibõkiei
imin ñea eko woun, amiã ñabũn
amwa ũge, Õten, añ eõ kona oida
eow ean ada oaio?
14 Bwe, kania, A nan õweijorat
eponñame bwe enim iwitsiow gamiã,
ñamiã ñabũn eben Israel, aen õkõr
Jehova, ñea Gott it etar in ake; me
ri nan oroe gamiã atsin eat etañ
metu Hamath me etoki ean kawin
Araba.

ITŨBAÑ 7.

ÑAIUNE deden ñea Temoniba Je-
hova õmeata ame: me, kania,
E ririñ eakitorenapõ ean adamonin
an biribirida imin erõ ñana magin;
me, kania, ei magit imin erõ iruwin
atowen wõn bũgibũgi uea.
2 Me ñaga ro ogiten õnũen bũgi-
bũgin eat eb, A ũge, Temoniba Je-
hova, A kõñ aw bwe Wo nimõ ead
idũra: nan õten an weijo Jakob? bwo
o oniñ õkõr.
3 Jehova õekae bũriõũn in kana-
noañ bwe dõgin ñune; Jehova ũge,
Nan eab õrre deden ñune.
4 ¶ Ñaiune deden ñea Temoniba Je-
hova õmeata ame: me, kania, ekekũr
Temoniba Jehova bwe E teñ kañaeot
eat ãe; me ãe õnũetet emago ñea ou-
wak, me enij mõ õnũetet itũbañ ñea
eb.
5 Ma A ũge, O Temoniba Jehova, A
kõñ aw bwe Wo nimõ toki: nan õten
an weijo Jakob? bwo o oniñ õkõr.
6 Jehova õekae bũriõũn iat ekana-
noañ bwe dõgin ñune: Temoniba Je-
hova ũge, Nan eab õrre bet deden
ñune.
7 ¶ Ñaiune deden ñea ã õmeata
ame: me, kania, Temoniba õweijo
itañit oror ñarana ã õeimwiõt anake-
ba n keimwi; me eanakeba n keimwi
emek ian ben.
8 Mi Jehova ũge ame, Amos, eke-
ken ñea wo ãeñ? Ma A ũge, Eana-
keba n keimwi. Mi Jehova ũge, Ka-

nia, A nan eouda eanakeba n keweõ
inimagen aeõ ñame ñabũna Israel; A
eab gauwei õd itañũra *me eõ õeõgida*
gaiũra:
9 Me inan õgadaqua memak wa-
ñara tañ ñan ogoda ibwibwin Isaak,
me inan ijababa wañara tañ ñan
ebwigaga Israel: ma A nan eogoda
mi iwitsiowõt ipudutũbwit ewak ñea
Jerobeam.
10 ¶ Me Amazja ñea priester n Beth-
El etsiõ a Jerobeam ñea uea n Israel,
mõ ũge, Amos owinban in iwitsiow
auwe inimaget ewak ñea Israel: me
eñame re eõ kona n ijen bũriõũra bwe
dõgin aen memak.
11 Bwe Amos edorer mõ ũge, Je-
robeam nan ima eow eat ipudutũ-
bwin, me inan onuaiw õkõr Israel
atsin ũbwiõra bwe edenigae.
12 Me Amazja ũge a Amos, Ñau-
we amen bidenimi, nua kõ, mõ gõr
aeow ean eben Juda, mõ kõ brot ina,
mõ karai añõgin propheten ina:
13 Me wo nim eõ gauwei karai añõ-
gin propheten i Beth-El: bwe eñan
uea ñamwarin ebwigaga, me ei wa-
kin uea.
14 ¶ Me Amos õnei mõ ũge a Amaz-
ja, Deõ aña prophet ion ñago, me
deõ bet aña ñain propheten; ma aña
amen raña schafe, ma aña amen õde-
reder imin erõ ñana sycomorus;
15 Mi Jehova emwinõ atsin eat eã
erowit schafe, mi Jehova, ũge ame,
Nua kõ, mõ karai añõgin propheten
ea aeõ ñame ñabũna Israel.
16 ¶ Me ñagan wo nim kaiõt ñage
aen Jehova ñeijin ũge: Wo ũge, Wo
nim eõ karai añõgen propheten in
iwitsiow Israel, me wo nim eõ õkae-
atu *aem* in iwitsiow ewak ñea Israel;
17 Me ñagan ũge aen Jehova: Äit
agem nan ekei ãinimwen mequõr it
dũra iat tekawa, me ñaim eman me
ñaim ãn ri nan pudu eat ipudutũbwin,
me inan mwimwit ũbwiõm mõ keweõ-
eiõt anakeba; me ñauwe wo nan
ima eow eat eb ñaben õkanakanenõ,
mi inan onuaiw Israel atsin ũbwiõra
bwe edenigae.

ITŨBAÑ 8.

ÑAIUNE deden ñea Temoniba Je-
hova õmeata ame: me, kania,
ebwer ion ñea oquen iat iqua ñana
bain eat sommer.
2 Mõ Õ ũge, Amos, ekeken ñea wo
ãt? Ma A ũge, Ebwer ion ñea oquen
iat iqua ñana bain eat sommer. Mí
Jehova ũge ame, Õrret etoki ean
aeõ ñame ñabũna Israel; ma A eab
gauwei õd itañũra *me eõ õeõgida gai-*
ũra.
3 Me riañin iat dõmaneab nan ekei
iturañañ ean ñabũmina, aen õkõr Te-
moniba Jehova; nan ebak gatduwet
eñame; inan õraijiow ũra eat etañ
memak: amwa eõ mõmwi.
4 ¶ Amwam kaiõt ñeijine, amiã
ñabũn amwa teñ õmwaneow ñabũn
õga bũriõũra mõ õekeow amen eat
eb ñabũn eko emit duwõra.
5 Mõ ũge, Nan nuaw ijet an reñõ
maraman bwa amõ row-iow ijeiji?
me sabbath bwa am õmeata weizen?
me ooniñ epha, mo oouwak schekel,
me tsitsino eat epaun in tabaite;
6 Bwa amõ rouwõt silber ñea eko
emit duwen, me ñea eko wõn imin
eow ean arura schuhe, me row-iow
iquiquin weizen.
7 Jehova ogiten schwõr ian an omo
ibwibwin Jakob, A eab mejiõn aũra
makur ia aiquen imũr.
8 Õten, eab memaurõk eb bwe dõ-
gin ñune? mõ õten, eab mwijiña
memak ñabũna re mek ean? eh, nan
eneñabeda tekei Ekaw *ñea Nil;* mi
nan kadakadawa me enoredujow te-
kei kawin Ägypten.
9 Me eat edae ñaga A nan õeõg
equan ijeaquõ, ma A nan õtũr eb ean
aran ñea edereder, aen õkõr Temoni-
ba Jehova.
10 Ma A nan iwid amiã kadaro n
ibibõki me eke ekaraququõ, me wa-
miã riañ memak me eke iriañ in ka-
mwijiña; ma A nan ñaeow dedegai
ereab iren eat erũrũt ije memak, me
emara eat itũb memak; ma A nan
ririñ tekei nõñien ñait eñame ion ñea
aiquet erak, me tokin tekei ibũm ña-
bũmin õbaõadsin.
11 ¶ Õũge aet Temoniba Jehova,
Kania, nan õrre ibũm, ñag A nan õi-
jõtow eat eb erõrõ, ñea deõ erõrõ n
ijeiji, me ibõñ in ibõk, bwe erõrõ n
teñ kaiõt aen Jehova.
12 Me ri nan ñiõñio atsin eat ijited

ion ea ijited ion, ma atsin apwewa
me etoki apoe me ri nat dūgidugo mō
ōnani aen Jehova, me ri nan eab āt.
13 Ean būm ana nan ima n ūbōñ
dōgibono ñabūn omo me ñabūna eoniñ
in eman.
14 Ñabūna re schwōr ean an dūra
Samaria, mō rō ūge, Ñag etsimor
wam Gott, Dan; me, Ñag etsimor
deden Beer-Seba; ri nan pudu, me re
eab gauwei rida imūr.

ITŪBAÑ 9.

AĀT Temoniba ñag Ō weijo eat da-
garae; mō Ō ūge, Wo nim ija-
towedu tūbwit ijor, bwe enimō ruwi-
ruwō debain metewak; me dewiwei
tūbūra memak; ma A nan abiōt ipu-
dutūbwit iquiqūra, eko ion inimagōra
ñea nan gōrōwōñ, me eko bet ion
inimagōra ñea nan tsimorōwōñ.
2 Ñaga bet re iriredujow i Seol, beō
nan iba eow bet ūra ina; me tsin ia ro
roga i ianweron, A nan ujedun ūra
ina.
3 Me tsin ia re ewewin ūra ani-
mwen Karmel, A nan ōni ūra mō
ōrean ūra atsin ina; me tsin ia rō
kerū atsin ian meō ijōñit ijited, A nan
pan a schlange ina, mi i nan otoj ūra
eow ina.
4 Me tsin ia re nuaw it denigae ian
men barūōra, A nan pan a ipudutū-
bwin ina, mi nan abi ūra *eow ina:*
ma A nan ōaimar meō n iwitsiow ūra,
me eō ōgageidawianaw ūra.
5 Bwe Temoniba Jehova Zebaoth,
ei ōkōr Amea ñea etowe eb mi nan
etar me ekei ebōk, me ri nan roe me-
mak ñabūna re mek ean; mi nan ene-
ñabeda tekei Ekaw *ñea Nil*, mi nan
tik redujow tekei kawin Āgypten;
6 Ei ōkōr Amea ñea ōwei an rum i
ianweron, mō ōweijo-oaio wōn porti-
cus eat eb; Ei ōkōr Amea ñea emwe-
mwit ebōk atsin imago me E idotu
eat eb; Jehova kōr egen.

7 Ōten, amwa eō ta tsitobo ñai-
ñait dei Ethiopia ian meō, ñamiā ña-
būna ibwibwin Israel? aen ōkōr Jeho-
va. Ōten, A eō ota Israel atsin ean
eben Āgypten, me dei Philistia atsin
Kaphthor, me dei Syria atsin Kir?
8 Kania, men Jehova emek eat
eponñame ñea edūra, ma A nan ōe-
keow atsin eat eb; mi ta ñune bwa A
nan eō ōeko mamet ewak ñea Jakob
atsin eat eb, aen ōkōr Jehova.
9 Bwe, kania, A nan pan, ma A
nan ininiei ewak ñea Israel eow ini-
maget eponñame memak, tekei wei-
zen ia ā ininiei iow iat inini, me eko
baban weizen ion ñea nan pudu añe.
10 Ri nan ima memak eow eat ipu-
dutūbwin ñabūn amet dūra inimagen
aeō ñame, ñabūna rō ūge, Egae nan
eō ibawōñ gama me eab mek bet ian
obwema.
11 ¶ Ean ñabūmina A nan weijida
an wak David ñea emeiwedu, me ña-
ñatarei baūin ororin; ma A nan ga-
deijida bakoron, me weijida tekei eat
ibūm ñago me ñago;
12 Bwe re nimō bwien quiquin Edom
me eponñame memak, ñana ā pan
egō eara, aen ōkōr Jehova ñea eririñ
ñune.
13 Kania, nan ōrre ibūm, aen ōkōr
Jehova, ñag amen gapaeda nan iba-
wōñ amen ineded, ma amen jorgageñ
quan vitis nan ibawōñ amen kiāō in
ōrara weizen; me etowedūdū nan
ōkaeatu wein ñea eta, me ewedūdū
memak ri nan riare *eow eat wein.*
14 Ma A nan tik ōredōan aeō ñame
ñabūna Israel ñabūna edenigae, me
ri nan weijida tekawa ñana ā ijaba-
ba, me mekan, me ri nan kiāō eñan
vitis, me nim wein in; me ri nan ririñ
bet etañ in kiāō, mō ōn quan.
15 Ma A nan ōmaātow ūra ūbwiō-
ra, me ā eab gauwei uda ūra atsin
eat eb ñaben A oija ūra, aen ōkōr
Temoniba Jehova.

OBADJA.

RENIMIN in propheten Obadja.
Õũge aet Temoniba Jehova ñei-
jin añõgen Edom : Ama kaiõt imwi-
net atsin itũrin Jehova, me ã õijõt
amen kanuaw añõg aeow inimaget
eponñame *ñea edorer mõ ũge*, Amwa
eogoda kõ, ma ama nan eogoda n iwi-
tsiow eat ubo n ake.
2 Kania, A õijõñuw inimaget epon-
ñame: ouwak miowiem.
3 ¶ Gagodaũn bũriõũm etsitsinoiuw,
auwe ñea wo mek ian baũit epe ñara-
na Sela, auwe ñea ogoda eñam in
mek; auwe ñea wo ũge ian bũriõũm,
Ijegen ñea enim ujedu aña eat emwa-
rere?
4 Tsin ia wo beninida tekei dõma-
ninab, me tsin ia am eika emek ini-
maget edetañ, A nan kaeweweiedun
auwe ina, aen õkõr Jehova.
5 Tsin ia amen torere õrre aw, tsin
iõ õrre aw amen abab ñame anũbũ-
min, (nan eõ deri õekeowem!) mõ
õten, re eab torere tekei aũra toki?
tsin iõ õrre eow itũrũm amen kekepo
quan vitis, õten, re eab ñaina quan
vitis inon ñana bait iji?
6 Õten õnanien wõn imin Esau! mõ
õten õnanien wõn imin ñan omo ñan
eõ nũñida!
7 Eñame memak ñabũna ran am
berith ro otow auwe ian medenam,
me toki eat imwit: eñame ñabũna re
eow aw re tsitsinoiuw, mõ rõ õdeni-
gaeuw; ñabũna rõ õn õañam re jen
aw atarõm: eko itsiet-imin ian.
8 Jehova ũge, Õten, A eab õekeow
eñame ñabũn õmat atsin Edom ean
ñabũmina, mi itsiet-imit atsin ean
wõn towedũdũ Esau?
9 Inan õmiow am ñame memak
ñabũn oaio, ñauwe Theman, bwe ã
eatow ũra memak atsin ean wõn to-
wedũdũ Esau ma abi ũra.
10 ¶ Egadũkũrañ nan bõñeiw bwe
dõgin am tiritir ea edũm ñea Jakob,
me inan eatow auwe eõ toki.
11 Eat ibũm ñabũmina wo weijo n
õekaeiw ean, eat ibũm ñabũmina
eratequõ onuaiw wõn imin ean, me
eñame ñabũna re eõ rauw in mek ian
wõn metoror memak, me kaiwai Je-
rusalem, auwe bet wo ta tsitobo ion
inimagõra.
12 Me wo nim eõ kania an bũm
edũm ñabũmin eagada gain ean, me
wo nim eõ ibibõki bwe dõgit ibwi-
bwin Juda ean bũmin ijababaeõra,
me wo nim eõ dorer in kadakadag
eat ibũm in ga ibũriõ.
13 Wo nim eõ metu inimen wañara
oror aeõ ñame ean bũmin gaiũra; eh,
wo nim eõ aia roiũra ean bũmin gaiũ-
ra, ma amwam eõ tata bemiã ean
wañara imin ean bũmin gaiũra.
14 Me wo nim eõ weijo ean mwiñet
emedena, mõ õraijiow an ñame ñabũ-
na rõ gõrõwõñ, me wo nim eõ totow
an ñame ñabũn õreñõ eat ibũm in ga
ibũriõ.
15 Bwe etũreten an bũm Jehova
eat eponñame memak; inan ririñ
aw bita ñea wo ogiten ririñ, nan
redõ eow iara itũbũm am õeõgida
egae.
16 Bwe tekei ñag amwa ogiten
eren animwen waña towedũdũ ñea
ebwigaga, nan õũga bet eponñame
memak ñaga ri nan eõ toki n eren;
eh, ri nan eren, me nimida, mi nan
tekei ia re ekeow.
17 ¶ Me ñabũna rõ gõrõwõñ ri nan
õgõg etowedũdũ ñea Zion, mi nan
ebwigaga; me ri nan õgõg imin ñana
wõt ewak ñea Jakob.
18 Me ewak ñea Jakob nan ekei ãe,
me ewak ñea Joseph nan ekei pwijet
ãe, me ewak ñea Esau nan ekei stop-
peln, me ri nan õñ inimagõra, mõ
õnũen ũra; me eko iju dũgidũgit
ewak ñea Esau; bwi Jehova ogiten
õpan.
19 Ma amen Apwijuw ri nan õgõg
wõn towedũdũ Esau, me ñamen eat
eb ñaben eweõ me ejõñ ri nan õgõg
ũbwiet dei Philistia; me ri nan õgõg

eb ñabena Ephraim, me eb ñabena
Samaria; me ibwibwin Benjamin ri
nan ōgōg Gilead.
20 Me edenigae ñabūna earat ibwi-
bwin Israel, ñabūna re mek inimaget
ibwibwin Kanaan, ri nan pwijen eb
me toki i Zarpath; me edenigae ña-
būna ñamen Jerusalem, ñabūna re
mek i Sepharad, ri nan ōgōg kawan
Apwijuw.
21 Me ñabūn amen katsimor ri nan
roga animwet etowedūdū ñea Zion
bwe re nimō mwit añōgen wōn towe-
dūdū Esau; me wōn ōkōr Jehova eb.

JONA.

ITŨBAÑ 1.

MŌ ōrre aen Jehova itũrin Jona
ñea ñain Amitthai, ñeijin ũge,
2 Eogoda kō, mu ñow Ninive, ñea te-
kawa ouwak, ma aeuwak in iwitsiow
ũra; bwo oroga ian meō aũra ibaka.
3 Mi Jona eogoda mō ōgōriet
atsin·ian men Jehova aeow Tharsis;
mo o roduen Japho, me e ãtiet dei-
manu eon ñaeow enim ñow Tharsis:
me e ere dogaũn, ma akōda ian, mō
ōgōriet atsin ian men Jehova aeow
Tharsis.
4 ¶ Mi Jehova ōijōn eñit eran oaio
aeow eat ijited, me eñeñeda eñit eran
edaurur imago, mi te ekewen nan
bakoro deimanu.
5 Me rat *deimanu memak* re miow,
me re eōñ, ion o eōñ a aduwen; me
rō ōraijedu ated ōañat deimanu, bwe
re nim ōbebe. Mi Jona eduen ijōñ
iat deimanu; me e mequōr me enini-
owiten mijimij.
6 Ma amea monibait deimanu enaña,
mō ũge a, Adag ōũga, ñauwe amen
mijimij? rida kō, me emwemwin wam
Gott, bwi ta bwidũga me wam Gott
ekeiduwen gada, bwa am eō ma.
7 Me re dadorer a ũra, ion o edorer
a dañan, mō rō ũge, Amwa tũkō bwa
am kaiwa, bwa am aia bitune egae
bwō ōrre a gada bwe dōgin ijegen.
Me rō kaiwan, me ebu Jona mwin
wañara kaiwa.
8 Me rō ũge a, Ama kōñ aw bwe wo
nim pan a gama, bwō ōrre a gada
bitune egae bwe dōgin ijegen; auwe
amen keken? me wo ñaũn i? me
emek i ũbwiōm? ma auwe amen eat
eponñame keken?
9 Mō ō ũge a ũra, Aña Ebrãer ion;
ma A miow Jehova ñea Gott in ianwe-
ron, ñea eririñ emago me eb.
10 Mo ouwak aũra miow amebũna,
mō rō ũge a, Ekeken ñea wo ogiten
ririñ?
11 ¶ Me rō ũge a, Ekeken ñea
amaimō ririñ aw, bwe enimō eowedu-
jow ijited bwe dōgida? bwa aeōñ roga
bagobagan in imago.
12 Mō ō ũge a ũra, Amwaimō ōbũ-
ida aña, mō ōraijedu aña ated, mi
nan eowedujow ijited bwe dōgimiã,
bwa A tsiet eñin edaurur ñarane
bwō ōren ōrre a gamiã bwe dōgũ.
13 Me eñame rō ōreit ekeowina eat
epweduwa eow ean waiora memak
bwe re nimō redō a eb; me re eō
kona: bwa aeōñ roga bagobagan in
iwitsiow ũra.
14 Me ñagan re emwemwin Jehova
mō rō ũge, O Jehova, ama kōñ aw,
ama kōñ aw bwa amam eō ma bwe
dōgin abien amune, me wo nim eō
ñaeow eama aran amune ñea eko an
dũra; bwe Wo ririñ ñea Wo teñ ririñ,
O Jehova.
15 Me rō ōbũida Jona, mō rō ōrai-
jeduen ated; mi ijited erañadat atsin
ean an egirow.
16 Mo ouwak aũra miow Jehova
mibũna eñame; me re ere iwim ea
Jehova, mō ōrai eñōgen votum.
17 ¶ Mi Jehova ōgadauw iũ ion ñea
ouwak bwe enim ōmwaneow Jona;
mi Jona emek ian ijen bita iũ ean
aijũbũm iaō ma aijũbũm ibũm.

ITŨBAÑ 2.

MI Jona etetaro a Jehova ñea wōn
Gott atsin ian ijen bita iũ.
2 Mō ō ũge, A emwemwin Jehova
eow inimagen aeō roe, me E tebeō
ame; A kōñōñ atsin ian ijen Seol, me
Wo kaiōt aeō.
3 Me Wo ōraijedu aña imago, mi
ijited odororaiō; wam arran me wam
bagobagan memak rō ōd animwō.
4 Ma A ũge, A eatowen aña atsin
ian mem; ma A nan tik mwaij manea-
bũm ñea ebwigaga.
5 Ijited ōpaeoiō, me eagada a anũ;
emago odororaiō; kiauw in imago erō
a tũbũ.
6 A reñōdujow ijōñit etowedũdũ;
eb ōrakeiōnō añakin men eō toki; me

Wo õmeata tsimorũ atsin iat ijũb in
ima, O ñauwe Jehova waña Gott.
7 Ñag ejũrũñ anũ ia, A õmaran Je-
hova; ma aeõ tetaro õbaiwõñ Itũrũm,
ian maneabũm ñea ebwigaga.
8 Me ñabũna re ekeiduwet ebaite
ñan eko woun rõ ñaũnin oquedeieõra.
9 Ma A nan ere aw eiñõñ in õtũba;
A nan ogoro bita ñea A patow iat
eñõgen votum.
10 ¶ Mi Jehova edorer a bita iũ, me
e eatuen ibũ Jona.

ITŨBAÑ 3.

ME tik õrre aen Jehova itũrin Jona,
ñeijin ũge,
2 Eogoda kõ mu ñow Ninive, ñea
tekawa ouwak, ma aeuwakei a ũra
eñõg ñeijin A pan aw.
3 Mi Jona eogoda mo oñowen Ni-
nive, tekei aen Jehova. Me Ninive ei
tekawa ion ñea ouwak õkõr, ñea aijũ-
bũm ibũm in õd ian.
4 Mi Jona emetu amo iat tekawa
ino aibũmit ibũm it dũgidugo ian, ma
a aeuwak, mõ ũge, Ijuw abũmin ama,
me inan ijababa Ninive.
5 ¶ Me ñamen Ninive re edegeri aen
Gott; me ra aeuwakei eõ ñanũmwi,
me re edua ekarawin ereab iren, ña-
bũn õkaganado me ñabũn ejõñ bet
inimagõra.
6 Mõ õbaiweten uea n Ninive bita
imwinen, me e eogoda atsin ian wõn
tron, mo o gawidi dedegai ereab iren,
me e megeda animwet emarañata.
7 Mõ õ põpan ma aeuwakei iow i
Ninive eow ean an dogor uea me ña-
bũna wõn temoniba, mõ ũge, Eñame
mi imin gõgõrõ me kũhe me schafe
re nim eõ õij imin ia aigetow: re nim
eõ jeiji, me re nim eõ ren ibõk;
8 Me eñame mi imin gõgõrõ re nim
edua ekarawin ereab iren, me re nim
ooaio ũra n iõñ a Gott; eh, re nim
iwidõ memak, ion o *eiwidõ* atsin ian
medenan ñea ebaka, ma atsin iat iti-
ritir ñea ian bõra.
9 Bwi ijegen ñea etsiet Gott i' I
nan õekae bũriõũn in kananoañ, mi
iwidõ atsin ean pwijen an egirow bwa
am eõ ma?
10 ¶ Me Gott ãt aũra makur, ñaga re
iwidõ atsin ian medenara ñea ebaka;
me Gott õekae bũriõũn iat ekananoañ
bwe dõgit egae ñea O ogiten pan bwe
enim õeõgida a ũra; me E eõ ririñien.

ITŨBAÑ 4.

MI Jona emiowi õkõr deden ñea,
me e egirow.
2 Me e tetaro a Gott, mõ ũge, O
Jehova, A kõñ aw, õten, deõ aeõ ñei-
jine ñago A mek ũbwiõ? Me ñagan
A õren kapapar aeow Tharsis; bwa A
tsietuw bwa Auwe Gott in oqued, me
Wo duoku n egirow, me Wo eõ eara-
ñame, me Wo õekae bũriõũm iat eka-
nanoañ bwe dõgit egae.
3 Me ñagan A kõñ aw ñage, O
Jehova, bwe Wo nimõ barũ tsimorũ
atsin itũrũ; bwo omo eken aeõ ma ea
aeõ tsimor.
4 ¶ Mi Jehova ũge, Õten, eimwi
ñaga wo egirow?
5 Mi Jona emetan iat tekawa, me
e megedan apoit tekawa, mõ õ weiji-
dan an imwem eken ina, me e mege-
dan ean itũr in bwe enim aia bita ñea
enim õrre a tekawa.
6 Mi Jehova Gott õgadauw debam-
kin eõen, mõ Õ õrõda eow aũtũbwin
Jona bwe enim eke õtũren tũbwin,
bwe E nim õtsimor atsin eat deden in
roe. Mo ouwak an ibibõki Jona bwe
dõgin mũena debamkin.
7 Me Gott õgadauw deibaidubu ñag
õren baõ apoe ñabũmin eorata, mõ rõ
õnũen mũena debamkin me eman.
8 Me ñag etsiõda equan, Gott õga-
dauw eñin in apoe ñaran õkũñijow;
me equan ejiũ tũbwin Jona, mõ õgõb
men, mõ õ kõñõñen bwe dõgin bwe e
nim ima mõ õ ũge, Omo eken aeõ
ima ea aeõ tsimor.
9 Me Gott ũge a Jona, Õten, eimwi
ia wo nim egirow bwe dõgin mũena
debamkin? Mõ õ ũge, Eimwi bwa A
nim egirow ea aeõ ma.
10 Mi Jehova ũge, Wo auwã mũe-
ne debamkin ñaõena wo eõ ririñ, me
wo eõ õrõda; e rõda ñago anũbũmin
me etik man ñabũmin õbũmedujow:
11 Mõ õten, eõ eimwi bwa A nim
kananoañei Ninive, ñea tekawa ñea
ouwak; ñea emek ina eñame ñabũn
ebak eken ea aibu ma anarama era-
ñan ñabũna re eõ tsiet damarũmũra
me daumauwũra; me ebak bet imin
gõgõro?

MICHA.

ITŨBAÑ 1.

AEN Jehova ñeijin õrre eow itũrin
Micha ñea dei Moreseth, ean an
bũm Jotham, ma Ahas, me Hiskia,
ñaijimen uea n Juda, ñeijin añõgen
Samaria me Jerusalem.
2 Amwam kaiõt, ñamiã ñabũna
eponñame memak: kaiõt kõ, eb mi
imin memak ñan emek iam: me Te-
moniba Jehova enim ekei amen odu-
wen amiã dũra, ñea Temoniba atsin
ian maneabin ñea ebwigaga.
3 Bwe, kania, emeta Jehova atsin
eat eñan, mi I nan rodu, mi jorgageñ
mwit eb ñan ogoda.
4 Mi nan etar etowedũdũ ijõñin, mi
nan bakoro epañ, tekei manorin meli
animwet ãe, mi tekei ebõk ñana ã
idotu ino okoruwow.
5 Õrre memak ñune bwe dõgin aũra
dũra ibwibwin Jakob, me dõgin bet
aũra ibaka ewak ñea Israel. Ekeken
aũra dũra ibwibwin Jakob, deõ Sa-
maria? me ekeken wõn tañ Juda ñan
ogoda, deõ Jerusalem?
6 Me ñagan A nan ririñ Samaria me
eke ewedũdũ eat etañ in kiãõ, mi tekei
eñan vitis; ma A nan õraijedu iat
epañ apen, ma A nan õmeata ũrien.
7 Me inan dewiwei wõn jor in ani
memak ñana epe, me inan jiũiow me-
mak pũmwen an mequõr it dũra, ma
A nan ijababa memak wõn jor in ani,
bwe ãinimwen te toreda õebwepoi pũ-
mwen an toreda, me ri nan redõ me
ek'ũra pũmwen an toreda ãinimwen
te toreda.
8 A nan karaququõ mi turañañ
bwe dõgin ñune, A nan nuaw me eõ
karawin me eõ bõñe duwõ; A nan
aeuwak in karaququõ tekei schakale,
me *A nan* iõñ in kamwijiña tekei
strouthos.
9 Bwe ã eõ kona n õmae witen:
bwõ õ õrre eowen Juda; õ baiweten
inimen aũra wak aeõ ñame, õbaiwe-
ten Jerusalem.
10 ¶ Amwam eõ põpatow i Gath,
amwam eõ iõñ ia aigetow: A pae
eow iat emwarere i Beth-Leaphra
(ñeijin tekei Wakit emwarere).
11 Amwaimõ nuaw me ekeow, amiã
ñabũna ñamen Saphir, ean amiã eõ
karawin me gadũkũrañ: eitsiõk meta
ñamen Zaenan; inan barũ eñan in
weijo n karaququõ i Beth-Ḥaezel
atsin itũrimiã.
12 Bwe ñamen Maroth rõ mwijiña
n ta daiñ emo; bwin orodu egae atsin
itũrin Jehova ean men ororin Jerusa-
lem.
13 Ñamen Lachis, amwam quõr
chariot ea pferd ñea õgõrõmarũm; ei
adamonin õriget ibaka ea ãita ñain
Zion, bwe ã ãt iow iam aũra ibaka
Israel.
14 Me ñagan wo nim totow eadu n
baõ ea Moreseth-Gath: ewak ñan i
Achsib ri nan ek'ũra imin it tsitsino
ea uea n Israel.
15 Ñamen Maresa, A eab õrean aw
amea ñea nan bwienuw: nan õrre
eow Adullam ototaen Israel.
16 Wo nim õmara tũbũm me mwit
tũbũm bwe dõgin ñain am ibibõki;
wo nimõ oouwak maran tũbũm tekei
dõmaninab; bwe re nuawitet denigae
atsin itũrũm.

ITŨBAÑ 2.

NAT agada gaiũra ñabũna rõ ka-
mararei ibaka mõ õrig ewaira
eat eñõra n mequõr! ro ogoro ririñen
eow ean iaõin aran, bwin e mek ean
ooaioen bõra.
2 Rõ õñañanemei etañ in kiãõ bwe
re teñ õgõg, mõ rõ õgõgien; me ewak
bet, mõ rõ õbũiet anuaw: me ro oroe
eñame ma an wak, ñea eñame mũ
ũbwien.
3 Me ñagañ õũge aen Jehova: Ka-
nia, A kamararei õeõgidaen gait epo
n amen bwieni ñune, ñea amwa eõ
kona n eñan teremiã atsin itũrin, ma
amwa eab dũgidugo n gagoda; bwe
ñaiune edae ñea ebaka.

4 ¶ Ean ñabūmina ri nan ōbūida
eñōgen ōtsiñin in iwitsiow gamiã, me
ri nan karaququō iat ekaraququō ñea
ōkananoañ, me ri nan ūge, Ouwak
ōmamadoema, ã iwidiet dūbañin aeō
ñame; ã onuaiwiet atsin itūrū: ã
mwimwitien ūbweda ea ñabūn amen
kañaba.
5 Me ñagan nan eko atsin itūrūm
ñea nan ōraijedu eanakeba n keweō
in kaiwai atsin inimagen wōn epon-
ñame Jehova.
6 Rō karai añōgin propheten *mō
rō ūge,* Amwam eō karai añōgin pro-
pheten. Ri nan eō karai añōgin pro-
pheten ea ñabūne; nan eab nuaw
eñōgen kañaba.
7 ¶ Ewak ñea Jakob, ōten, eñame
ri nan ūge, Ōga būriōūn Anin Jeho-
va? ōten, an makur ñane? Ōten,
ã eō ōgageidawianaw ñea edūgidugo
iat deden ñea eimwi?
8 Ma aeō ñame re eogoda nane te-
kei būriō: amwa rouda ekawidi atsin
eat ekarawit atsin itūrūra ñabūna rō
ōd itañimiã iat iow *tekei eñame* ña-
būna re eō ōmarat ake.
9 Amwa ōraijiow ãinimwen ūbwien
amen bwiō atsin ian aūra wak ñan
omo; amwa eō toki n onuaiw ere-
dueōra eow Itūrū atsin itūrin oniñ in
ūbwiōra.
10 Amwa eogoda kō, me nuaw; bwe
deō amiã ōnano ñune: bwe dōgit eka-
nakanenō ñea abab eow eat ijababa
imin ñea ouwak.
11 Tsin iō ōbaite eñame ion ñea
edūgidugo ian eñin mi iqui, *mō ūge,*
A nan ōrai aw eñōgen propheten mō
pan añōget wein me eogiden; mi i
nan ekei wañara propheten bitune
eponñame.
12 ¶ O Jakob, A nan ōebwepoi-
jida am ñame memak; A nan ōe-
bwepoijida iquiquin Israel; A nan
ñaeow ūra eat etañ emwarin te-
kei ibwibwin Bozra: ri nan aeu-
wak bwe dōgin aūra ebak eñame
tekei epowi ian wañara tañ in kiãō
in jeiji.
13 Amen paiwak ōd ian obwōra: re
ijababa me re meta me re naña met-
oror, me re metat atsin ina: me wa-
ñara uea ōd ian obwōra, mi Jehova
ian obwōra *n eow ūra.*

ITŪBAÑ 3.

MA A ūge, A kōñ a gamiã bwa
amwam kaiōt, ñamiã ñabūna
monibait ibwibwin Jakob, me wa-
ñara amen mwit añōg ewak ñea Is-
rael: ōten, deō wamiã itsiet imwit
añōg?
2 Amiã ñabūn amwa miowi emo,
me ãeñ ibaka, me wūri witūra atsin
eara, me duwōra atsin ea' rōra;
3 Ma amwa ōnūen bet duwen aeō
ñame, me wūrida witūra atsin eara,
me tsibitsiba rōra; eh, rō werōga-
geñ ūra, tekei ia ã nim kapai ūra
mi tekei duwen iat epat eran ou-
wak.
4 Me ri nan iōñ a Jehova ean ñabū-
mina, mi I nan eab ōnei aeōra: eh, I
nan ewewin men a ūra eat edae ña-
ga, tekei ūra ñaga re ririñ ibaka ean
aūra makur.
5 ¶ Ōūge aen Jehova ñeijin añōgen
propheten ñabūna rō ōdūra aeō ña-
me; ñabūna rō kakamwit mwūra ma
aeuwak *mō ūge,* Eowet eb; me ñabū-
na re eō tata ijeiji ian mwūra, rō
gadauw eake n iwitsiow:
6 Me ñagan nan itūr a gamiã,
bwe enim eko renimimiã n prophet-
en; mi nan itūr a gamiã, bwa amwam
eō ãt mwit ekaiwa; mi nan eōg equan
eara propheten, mi nan itūr aran
eara.
7 Mi nan gadūkūrañ amen bide-
nimi, mi nan maneañ amen kaiwa;
eh, ri nat tsima bateōra; bwe eko
eñōgen ōnei atsin itūrin Gott.
8 ¶ Ma A quen iat oaio ñea Anin
Jehova, mi imwit añōg, me eō badō-
dō, in ōmeata a Jakob an dūra, me
ea Israel an ibaka.
9 A kōñ a gamiã bwa amwam kaiōt
ñune, ñamiã ñabūna monibait ewak
ñea Jakob, me wañara amen mwit
añōg ewak ñea Israel, amiã ñabūn
amwa miowi ōkōr imwit añōg ñea
eimwi, mō ōōkeno memak deden ñea
eimwi.
10 Rō wei Zion eow eat era, mi Je-
rusalem eow iat ibaka.
11 Ñabūna monibain rō mwit añōg
bwe dōgin marūmūra, me priester
in rō kereri bwe dōgin pūmwen
aūra makur, me propheten in re
bidenimi bwe dōgin geld: me ri nan

ewen Jehova, mõ ũge, Õten, Jehova eõ mek inimageda? eab õrre a gada egae.
12 Me ñagat inan gapaedaei Zion tekei etañ in kiãõ bwe dõgimiã, mi Jerusalem nan ekei ewedũdũ, me towedũdũt dõmaneab nan tekei etañ ñan ogoda ñan oigaga.

ITŨBAÑ 4.

ME eat ibũm ñan imũr inan õweijo-oaio towedũdũn maneabin Jehova eow animwet etowedũdũ, me inan oogoda eken ea ewedũdũ; me eponñame memak ri nan gõrũr a.
2 Me eponñame ñan ebak ri nan nuaw me ri nan ũge, Amwa tũkõ bwa am akõda a wõn towedũdũ Jehova, me ea maneabin wõn Gott Jakob; mi I nan wereri a gada deden memak; ma añ nan dũgidugo ian medenan memak. Bwi nan meta edogor atsin Zion, ma aen Jehova atsin Jerusalem.
3 ¶ Mi I nan mwit añõg inimaget eponñame ebak, mi I nan õrõwei eponñame ñan oaio ñan ogoeow; me ri nan ogoge wañara pudutũbwin me eke mwin pflug, ma aũra kado me eke karuru' rat imin erõ; eponñame ion eab õbũida ipudutũbwin in iwitsiow eponñame ion, me re eab gauwei kereri dedet ake.
4 Me ri nan megeda, ion o emegeda ijõñin magan vitis me magan ficus; me eko ion nan onuaiw ũra: bwi Jehova Zebaoth ogiten panõn mwin.
5 Me eponñame memak ri nat dũgidugo, ion o õd ian egen aduwen, me ñada añ nat dũgidugo ian egen Jehova ñea wõra Gott eõ toki me eõ toki.
6 Ean ñabũmina, aen õkõr Jehova, A nan õebwepoi ñabũna rõ rañ, ma A nan õebwepoijida ñabũna ã ededegerida, me ñabũna ã oroe;
7 Ma A nan ririñ ñabũn õrañ me eke iquiquin, me ñabũna ã eatow ino ogoeow me eke eponñame ñea oaio: mi Jehova nan moniba ea ũra eat etowedũdũ ñea Zion atsin ean ñage me eõ toki.
8 ¶ Me ñauwe, ñea wõn turris epowi, ñea animwet ãita ñain Zion, nan õrre aw; eh, nan õrre aw imwit añõg ñuno amo ñea monibait ãita ñain Jerusalem.
9 Dõgit ekeken ñaga wo oouwak nõñũm? Õten, eko uea iam? õten, eman wam amen kamarar, ñag eagada aw emaga tekei ãt on ñea õgatsi?
10 Wo nimõ maga, me gatsi n õraijedu ñaim, ñea ãita ñain Zion, tekei ãn ñea õgatsi; bwe wo nan meta ñage atsin iat tekawa, me mek eat etañ in kiãõ, mõ õrre eow i Babylon, me inan õtsimoruw eow ina; mi Jehova nan rouwuw in õtsimoruw atsin ian ben barũõm.
11 ¶ Me ñage epoda eponñame ñan ebak in iwitsiow auwe, ñabũna rõ ũge, Ã nim õkanakanet ãita, me meda enim aia Zion.
12 Me re eõ tsiet bũriõũn Jehova, me re eõ tsiet bet ian an kereri; bwõ Õ õebwepoi ũra tekei garben in weizen iat edebae in eatow gan weizen.
13 Wo nimõ eogoda mi jorgageñ gan weizen, O ãitunuwe ñain Zion; bwa A nan ririñ oiũm me eke debitsi, ma A nan ririñ rũbõgin nanam me eke doborage; me wo nan ijatow eponñame ñan ebak me dewiwei ũra: me wo nan totow wañara imin ñana ro kona ea Jehova, me wañara imin memak ea Amea Monibain eat eb memak.

ITŨBAÑ 5.

WO nimõ õebwepoiuw ñage me ek'auwe etar in ake, O ãitunuwe ñait etar in ake: o rogi gada; me ri nan ibarorouw anapara ñabũna wañara amen mwit añõg Israel.
2 Ma ñauwe ñea Bethlehem ñea Ephratha, ñea wo jõñ in mek inimagen araña n Juda, nan meta iot atsin itũrũm ea ame ñea nan ekei amen mwit añõg inimagen Israel; ñea atsin ñago me ñago an meta, atsin eat ibũm ñan eko õawin.
3 Me ñagan I nan totow *Israel* ea edae ñea nan pudu ñait ãita ñea õgatsi ean: mi imũr ri nan redõ iquiquit etsietsin ea ibwibwin Israel.
4 ¶ Mi I nan weijo, mi I nan õijõiji *wõn epowi* eow ean waion Jehova ñea

waňara Gott: me ri nan mek õkõr;
bwi I nan kaganado ňage ea magin
mwit eb.
5 Ma Amea nan ekei ada iow. Tsin
iõ õrre dei Assyria eow ũbweda, me
tsin ia ã jorgageň ian ada wak ňana
palãste, aň nan õweijoran aeiu hirten
me aoju eňame ňabũn õkaganado ini-
maget eňame bwe re nim iwitsiow
ũra.
6 Me ri nan ijababa eb ňaben Assy-
ria eow eat ipudutũbwin, me eben
ũbwien Nimrod eat etaň metu: mi
I nan õtsimor gada atsin itũrit dei
Assyria, tsin iõ õ õrre eow ũbweda,
me tsin ie e jorgageň mwareren mwi-
ten ũbweda.
7 Me iquiquin Jakob ri nan mek
inimaget eponňame ňan ebak tekei
ão atsin itũrin Jehova, mi tekei we-
ron eat ibũgibũgi; ňea eňame eõ obe-
rei, me ňea ňaiňait eňame eõ daiň
bet.
8 ¶ Mi iquiquin Jakob ri nan mek
inimaget eponňame, mi inimaget ete-
binňame ebak, tekei leon inimaget
imin gõgõrõ n oigaga, mi tekei leon
dedemaro inimaget epowi n schafe;
ňea eijorgageň me eijababa, tsin iõ
õ õd inimagõra, me ekeow ion ňea
nan õtsimor ũra.
9 A nim õkaijoda bem ean ba-
rũõm, me ã nim õraijiow barũõm
memak.
10 Me ean ňabũmina, aen õkõr Je-
hova, A nan õraijiow wam pferde
atsin inimagem, mi ijababa wam cha-
riot:
11 Ma A nan eatow kawan ũbwi-
õm, mõ õraijedu memak am tekawa
ňana ã ororai:
12 Ma A nan bwiriow atsin ean
bem ekabwiãeã; mi nan eko ijuw
wam amen kaiwa:
13 Ma A nan õraijiow wam ijor in
ani ňana ã inine me wam ijor in
ani ňana epe atsin inimagem; me
wo nan eõ gauwei taramawirei ma-
kurin bem;
14 Ma A nan uda wam ijor in ani
ňan ijoren Aschera atsin inimagem:
ma A nan ijababa wam tekawa.
15 Ma A nan õeõgida gait eponňa-
me iat egirow me edamadam ňana
re eõ teň kaiõt.

ITŨBAŇ 6.

AKÕŇ a gamiã bwa amwam kaiõt
aen Jehova: Eogoda kõ bwe wo
nim kaňaeot ian obwet etowedũdũ,
me ewedũdũ re nim kaiõt aem.
2 Amwam kaiõt an kaňaeõt Jeho-
va, ňamiã ňabũna etowedũdũ, me ňa-
miã ňabũn ũriet eb ňan oaio; bwe
etsimine an kaňaeot Jehova ea an ňa-
me, mi I nan kaňaeot a Israel.
3 Waňa eponňame, ekeken ňea A
ogiten ririň aw? me ekeken ňea A
ogogoniw ean? õnei kõ aeõ mõ õme-
ata dedeũ.
4 Bwa A ota auwe atsin eat eb ňa-
ben Ägypten, ma A rouwuw in õtsi-
moruw atsin iat ewak in tsiõ; ma A
õijõn Moses, ma Aaron, me Miriam,
bwa areiũm õd ian obwõm.
5 Waňa eponňame, wo nim kama-
rarei ňage bita ňea Balak ňea uea n
Moab õkamararei, mõ õneien aen eow
itũrin Bileam ňea ňain Beor; wo nim
kamararei atsin Sittim me toki i
Gilgal, ma amwam tsiet an makur
Jehova ňan omo.
6 ¶ A nan õrre eow ian men Je-
hova eow eat ekeken, mo otoburõ
ian men Gott ňea ogoda? A nan
õrre eow ian men mi iwim in jiũiow,
me kãlber katakaton iat obweni aeo-
weaeow?
7 Õten, Jehova nan ibibõkiei wid-
der ňana araňa, õa ean kawit eir
ňana ata eraňan? õten, A nan to-
tow aeõ bowab bwe dõgin aeõ dũra,
me qua' rabata bwe dõgin an ibaka
anũ?
8 Eňame, õten, O ogiten õmeata
aw ňea omo; me ekeken ňea Jehova
õnani atsin itũrũm, i' ta ririňen ňea
eimwi, me ãeňet auwãtegen, mi idũ-
gidugo iat eõ gagoda epo a wam
Gott?
9 Aen Jehova ekekũr in emwemwit
tekawa, me *eňame ňea* õman nan
ekeiduwen egõm: amwam kaiõt eow
itũrit edabwike n irer ma Amea ňea
õpan.
10 ¶ Õten, etsimine iju imin ňan
omotaňitaň ňana ã kona eow iat eka-
mamado, me epha ňea eõ goro kõr ňea
eimwi bwe ã nimõ miowi?
11 Õten, A nan dereder eow eat
epaun ňan ebaka, me debag ňea epe

ōañan in paunei imin ñea ōañat itsi-
tsino?
12 Bwe ā oquenōt itiritir ñamen
ñabūn ebak emit duwōra, me ñamen
rō ōrai ebaite, me eora ian mwūra
etsitsinoi eñame.
13 Me ñagan A iraw bet eow eat
iwitō ñea etō; A ōgadaquaiw bwe dō-
gin am dūra.
14 Me wo nan ijeiji, me wo nan
eab marañ; mō ōijōñem nan mek ini-
magem; me wo nan ōbū eanuaw *wam
imin,* me wo nan eō ōbū eanuaw in
ōtsimor; me mūñana wo ōñañat A
nan oija ipudutūbwin.
15 Wo nan kiāō in ōrara, me wo
nan eab ineded: wo nan jorgageñ
quan oliva, me wo nan eab ōbidōnuw
eirin; me quan vitis, wo nan eab nim
wein in.
16 ¶ Bwe re raña an dogor Omri,
ma aūra makur memak ewak ñea
Ahab, ma amwa edegeri aūra kama-
rar: ma A nan ririñuw, *ñauwe Jeru-
salem,* me ek'auwe etañ ñea ōgada-
qua, me ñamem bwe imin ñea ā nimō
tsitsitei; ma amwa nan ōbabū ōbaba-
kaen waña eponñame.

ITŪBAÑ 7.

EAGADAN gaiū! bwa aña tekei ia
ro ogiten ōebwepoi iqua ñana
bain eat sommer, bwi tekei quan vitis
ñana ā nim ji eat inided in quan vitis;
eko emwen ia ā nim ōn; būriō eije
quan ficus ñan emer amo.
2 Emat eñame ñea omo atsin eat
eb, me eko ion ñea eimwi inimaget
eñame; ūra memak re mequōr in
kame bwe dōgit era; rō ōeōūda iat iw
edūra, ion mi ion.
3 ¶ Bōra emek ean ñea ebaka bwe
re nimō ririñ garwewe; ōkōñōñ prinz,
mo ogduwet amen mwit añōg in
teñ kona pūmwen an makur; me
eñame ñea ōkaganado, ō ōrai ewaira
ian būriōūn: me re iwiwid tekei bū-
riōūra.
4 Ñea magit omo inimagōra nan
ekei imin erō ñaōen eōkōñ; ñea magit
eimwi e baka eken a eoror ñaran
akanthos: ōrren aūra ibūm wam amen
ober, ñabūmin ōeōgidaen gaim; nan
ōrre ñage an gōr būriōūra.
5 ¶ Amwam eō tūebōn aranomiā;
amwam eō ekeiduwet amen eow ga-
miā: wo nim raña men ororin mwim
atsin itūrit āinimwen mequōr in-
barram.
6 Bwe ñait eman ōbabaka etōñin,
me ñait ān eogoda n iwitsiow inen,
me ñait ān in iwitsiow aget etōñin:
barūet eñame ran an wak.
7 Ma aña A nan kania Jehova; A
nan ta daiñ Gott in tsimorū: waña
Gott nan kaiōt aeō.
8 ¶ Barūō, wo nim eō ibibōki n iwi-
tsiow aña: tsin ia A pudu, A nan tik
riapaeda; tsin ia A megeda iat itūr,
Jehova ei iaōū.
9 A nan ōbabū egirowin Jehova,
bwin A dūra ian men; ea ōmeataen
añōgō eow Itūrin, mo oduwenen mwi-
ten añōgō eow Itūrin: I nan ōmeata
aña ea iaō, ma A nan āt an omo.
10 Me barūō nan āt, me egadūkū-
rañ nan bōñe; ñea ūge ame, Iña naga
Jehova ñea wam Gott? Meō nan āt;
inan jorgageñ ñage tekei bauboun ian
medena.
11 Ibūm in gadeijida wam oror!
inan oogoeow imwit añōg ñune ean
ñabūmina.
12 Nan ōrre eow itūrūm ean ñabū-
mina atsin Assyria me kawan Ägyp-
ten memak, ma atsin Ägypten me
etoki eat Ekaw *ñea Euphrat,* ma
atsin eat ijited me etoki eat ijited,
ma atsin eat etowedūdū me etoki eat
etowedūdū.
13 Me inan ōgadaqua eb bwe dō-
gūra ñabūna re mek ean, bwe dōgin
quan aūra makur.
14 ¶ Wo nim ōijōiji am ñame mō
ōgōg añōgōra eow ean am dabwike,
ñea epowi ñea dūbañūm ōkōr, ñabūn
tū ūra emek, ean oigaga ijugagain
Karmel: ōa ā nim ōijōiji iow ūra i
Basan me Gilead, tekei eat ibūm
ñana ñago me ñago.
15 A nan ōmeata a emakur in kama-
daunin tekei am būm in meta atsin
eat eb ñaben Ägypten.
16 ¶ Me eponñame ri nan āt me ri
nan gadūkūrañ ean waiora memak:
ri nan tata bōra ean mwūra; me ri
nat tsima ijūñōra.
17 Me ri nan kanaeoei emwarere
tekei schlange; ri nan meta mō rōraō
atsin iat ūbwōra tekei imin ewewō

n eat eb ñan ewewõ; ri nan õrre iat
imiow itũrin Jehova ñea wõra Gott,
me ri nan miow bwe dõgũm.
18 Ijegen Gott ion tekei Auwe, ñea
ead ibaka, mõ õd itañin aũra dũra
iquiquit dũbañin õkõr *me eõ kania?*
E eõ õñañat egirowin eõ toki, bwe E
ibibõki n oqued.
19 I nan redõ mõ kananoañei gada;
I nan jorgageñ ada ibaka: me Wo
nan õraijiow aũra dũra ijõñ imago.
20 Me Wo nan õmeata am idõb ea
Jakob, me eõ earañame ea Abraham,
ñea Wo patow iat eñõgen schwõr ea
ama bagadugu atsin eat ibũm ñana
ñago me ñago.

NAHUM.

ITŨBAÑ 1.

EÑÕGEN propheten ñeijin añõgen Ninive. Buch in renimin in propheten Nahum, ñea dei Elkos.
2 Jehova ei Gott in añ ñea õbañaga; Jehova õeõgida egae me ã oquenõt egirow; Jehova õeõgida gain barũen, mõ Õ õaji egirow ian obwen aijen.
3 Eduoku n egirow Jehova, me eõ badõdõ waion, me E eab oomo ñea ebaka: medenan Jehova emek iat eapwir mi ian eñin ñaran edaurur, me denañ ei badetsin nanan.
4 E baragageñ emago mõ Õ õenor, mõ Õ õmõgida ekaw memak: eman naga Basan me Karmel, me eman naga akauwen Libanon.
5 Eruwiruwõ etowedũdũ eow Itũrin, me ewedũdũ re eken ũra ebõk; me ewedũdũda emwarere ian men, eh, eb mi imin memak ñan emek ean.
6 Ijegen ñea okona n weijo ian obwen an damadam me eõ miow? mi ijegen ñea okona n mek ean pwijen an egirow? ã idotu egirowin tekei ñę, me ã ijababa epe eow Itũrin.
7 Omo Jehova, Ei õkõr etañ in tsimor oaio eat ibũm ñabũmin õga ibũriõ ean; me E tsiet ũra ñabũna re tũebõn.
8 Mi I nan õmag wõn etañ eow eat eneñab ñea eneñabeda, mi I nan edegeri barũen aeow iat itũr.
9 Ekeken ñea amwa bũriõũnei in iwitsiow Jehova? I nan õmag õkõr; eroe nan eab eke aruwõri an eogoda.
10 Bwe tsin ia tekei imin erõ eõkõñ ñan etajiji, mõ õriare tekei nimõra, inan õn bet ũra tekei stroh.
11 Emeta iot atsin iam, ñea õbũriõũnei ibaka n iwitsiow Jehova, ñea amen kamararei ibaka.
12 Õũge aen Jehova: Ogen bet io ouwak waiora, me ñaga bet re ebak, inan eaijedu ũra bet, me ri nan ekeow. Me tsin ia A ogiten oroeuw, A nan eõ gauwei oroeuw.
13 Ma A nat tsiba nen ñage atsin eam, ma A nan mwit aquõrem.
14 Mi Jehova ogiten õpan añõgõm, bwi inan eõ gauwei õijõn egõm: ma A nan õraijiow ijor in ani ñea ã inine mi ijor in ani ñea ã õtar atsin ean maneabin aduwõm; A nan ririñ jũbwõm in ima; bwe wo baka.
15 Kania, emek eat etowedũdũ nanan ñea õreat imwinen ñan omo, ñea õbabareow eow eat eb iow! Õ Juda, wo nim raña am kadarot taramawir, wo nim ogoro ririñen aem in votum, bwa amea ebaka eab gauwei redõ mõ õd inimagem; ã eatowen õkõr.

ITŨBAÑ 2.

AMEA ñea eijagit imin õrre eowen ian mem: raña kõ eoror, oberei kõ emedena, ooaio kõ erũrũn ijem, ooaio kõ kõr waiom.
2 Bwi Jehova tik õredõan añen Jakob raitsitũra, tekei raitsitsin Israel; bwa amen tsi ro ogiten jida ũra, mi ijababadu ran magõra vitis.
3 Õmwirara aũra schilde an ñame ñabũn oaio, eñame ñabũn eõ kurara re edua mwiraro: õramaramit chariot tekei ñe ean an bũm in gadauw, mõ õrõraõ aũra kado.
4 Chariot re dairinaija n ake iat emedena: rõ gõr aeow me earuwei iat emedena ñan ereab: aeõra tekei itsij, rõ gõr tekei eitsin.
5 Õ õmaran an ñame ñabũn õkaganado: re tsiriwa ean aũra nuaw; rõ kapapar ea ororin, me ã gadauw ewak in ake.
6 Rõ baida men ororit ekaw, me palast nan ekeow.
7 Õmwijowen añõgen; ã roudan bõñeãn, me ã onuaiwien, ma an tsiõ ñabũna ãn rõ karaququei tekei aeõra tauben eat ogoge barrõra.
8 Me Ninive ekei ibija n ibõk atsin

ñago me ñago; me rõ gõrien bet. *Rõ ũge*, Weijo kõ, weijo kõ; eko ion ñea eiwidõ.

9 Amwa nan barũ imin ñana õañat epaba ñana silber, amwa nan barũ imin ñana õañat epaba ñana gold; bwe ekeow an mag imin memak, ñan õdadabũken õañat ewak ñan omotañitañ.

10 Emagen õañan, me eko ijuw, me ã õgadaqua: me ibũriõ ekeijiet ebõk, ma akakerow iburennana, me emaga iat erũrũt ije memak.

11 Iña jũbwen leon, me eñõra n ijeiji leonis ñañena dedemaro, ino leon me leone ar dũgidugo ean, me ñain leon, me eko ion ñea õmiow ũra?

12 Leon eijagit imin bwe enim õmarañ ñain, mõ õ ñeida imin bwe dõgit ãita wõn leone, mõ õ õquenõ' raũin uwadan, me jũbwen memak eow eat imin gõgõrõ ñan e ijababa.

13 Kania, A iwitsiow auwe, aen õkõr Jehova Zebaoth, ma A nan jiũiow wõn chariot, mi ipudutũbwin nan õnũen wam leonis ñañena eoniñ: ma A nan õraijiow uwadam atsin eat eb, mi inan eõ gauwei kaiõt aen wam amen kanuaw añõg.

ITŨBAÑ 3.

NAT agada gait tekawa ñea õõkae era! oquen iat iribañañ mi ijababa imin; eõ nuaw imin ñana bait ekona.

2 Nõñit dowip, me pakapakin kabirorot chariot, ma aũra õaõeta pferde, me chariot ñan enuaw,

3 Ma amen gõr animwen pferde ñañen erañañ, mi ipudutũbwin ñaran earabapan, me ekado ñaman õramaramin, me epo ñea ouwak ñea ã abi, me ewedũdũn gatduwet eñame ion ñea ouwak; me ã eõ kona n õmadũn gatduwet eñame; re tsiriwa ean gatduwen wañara ñame;

4 Bwin ouwak an mwamwaniñ ãita ãinimwen te toreda ñea omo aiaen, ñea monibait ekabwiãeã memak, e row-iow eponñame eow ean an mequõr it dũra, me epo n amen bwieni eow ean an kabwiãeã.

5 Kania, A iwitsiow auwe, aen õkõr Temoniba Jehova, ma A nan ead am ñũñ eow ian mem, ma A nan õmeata a eponñame am eõ bõñe duwõm, ma am gadũkũrañ ea emoniba.

6 Ma A nan ñaeow eam imin ñan õkanakanenõ ñan eimwi bwe ã nimõ miowi õkõr, mõ õkanawarauw, me ek'auwe imin ñea eñame enim õbibit.

7 Mũ ũra memak ñabũna re ãtuw ri nan gõrõ atsin itũrũm, me ri nan ũge, A ijababaen Ninive: ijegen ñea enim nõñi mõ kananoañei? A nim õnani iow i amen õbebe bũriõũm?

8 Õten, wo omo eken a No-Amon ñea emek inimaget ekaw, ñea ebõk õpaeoi: ñea Nil orogi, me Nil ororai?

9 Waion ei Ethiopia me Ãgypten, me eko tokin; amen buokuw Put me Libya.

10 Me ã onuaiwien bet, enuawitet denigae: ã ijababa bet oniñ in ũbwien ñabũn kadudu eow inũmwit emedena memak; me rõ kaiwai eñame ñabũna ã eredu, me ã quõrõt eraroian an ñame memak ñabũn õkaganado.

11 Me wo nan mañi bet, me wo nan ewewinuw, me wo nan õnani bet eoror bwe dõgin barũõm.

12 Me kawam memak ñana ã ororai ri nan ek'ũra imin erõ ñana ficus me quan ñan emer amo; tsin ia ã raran, mo opudu ian mwin ñea õn.

13 Kania, ñamem ñabũn inimagem ũra ãn; ã baida kõr men ororin ũbwiõm ian obwen barũõm: ãe ogiten õnũen añakin men wam oror.

14 Wo nim eã am ibõk ian obwet emek in ake, ooaio kõ kawam ñana ã ororai; ñow kõ iat emwarere ñea ebaubo, mi jorgageñ erobu, ooaio kõ etañ in kanom ziegel.

15 Ãe nan õnũenuw, ipudutũbwin nan werew mõ õraijiow auwe; ãe nan õnũenuw tekei eakitorenapõ ñea amen kanaeo; wo nan õebakuw tekei eakitorenapõ ñea amen kanaeo; wo nan õebakuw tekei eakirenapõ ñea amen.kekepo.

16 Wo ogiten õebak eken wam amen erow ea detañ in ianweron: eakitorenapõ ñea amen kanaeo eijababa imin, mõ õ õetan.

17 Ñabũna wam prinzen tekei ũra eakitorenapõ ñea amen kekepo, me

wam amen edar memak tekei aũra
ebwepo eamwit, ñabũna re mek iat
oror ñana edabwike etsimor eat ibũm
in mwamwe, me tsin ie etsiõda
equan, rõ gõrien, me ã eõ tsiet ino
emek eñõra n mek.
18 Uea n Assyria, emijimijen wam
hirten; wam prinzen re ejeijara; ã
õbabareow eow animwet etowedũdũ
am ñame, me eko ion ñea nan õe-
bwepoi ũra.
19 Eko õmwaen magaũm; etõ kõr
witõm; ũra memak ñabũna rõ kaiõt
añõgõm re ibwiba bõra ea aw; bwi
ijegen ñea am ibaka eõ õd ean eõ
toki?

HABAKUK.

ITŨBAÑ 1.

EÑÕGEN propheten ñea Habakuk
ñea prophet ãt.
2 O Jehova, õten araquin inõñũ, me
Wo ekam kaiõt? A eõñ aw mõ pan
aw itiritir, me Wo ekam õtsimorõ.
3 Dõgit ekeken ñaga Wo õmeata
ame ibaka me Wo ãt ekamamado?
bwi ijababaet imin mi itiritir emek
ian meõ; me etsimine ekañaeot, me
eogodat egirow.
4 Me ñagan ejũrũñ edogor, me eab
mek imwit añõg ñea eimwi iat edeni-
gae: bwe eñame ñabũn ebaka ro
odororai eñame ñabũn omo; me ña-
gan emeta mõ õkenot imwit añõg.
5 ¶ Amwam terõ inimaget eponña-
me, ma aia, ma amwaimõ mwitõñ
õkõr; bwa A nan ririñ emakur ion
ean amiã bũm, ñea emakur ñea
amwa eõ oduwen añõgen ia ã pan a
gamiã.
6 Bwe, kania, A õweijorat dei
Chaldea, ñea eponñame ñea etiritir
me re bidenimi ñabũna re nuaw mõ õd
ea' reabin ijugagait eb, bwe re nim
õgõg etañ mek ñana deõ wañara.
7 Me rõ kanani mo ouwak miowen
ũra, erig aũra mwit añõg mo otota-
eõra atsin itũrũra.
8 Wañara pferde õgõrõmarũm eken
ea leoparden, me re tiritir eken ea
wõlfe n ijemerõ; mo owaroñen wa-
ñara amen gõr animwen pferde, eh,
wañara amen gõr animwen pferde rõ
õrre atsin ino ogoeow; rõ õeta tekei
dõmaninab ñea ejipen bwe enim ka-
mwaneow.
9 Ũra memak rõ õrre n tuwit tiri-
tir; enõwewe õañan mõra tekei eñin
in apoe; me rõ õebwepoi edenigae
tekei emwarere.
10 Eh, e emõrei ñabũn uea, me e eõ
kona n kania men ñabũna prinzen: o
owawidu tekawa memak ñana ã oro-
rai; bwõ õ õewedũdũda emwarere,
mõ õ õgõg.
11 Mi i nan towedapwir tekei eñin,
me riow ean, mi i nan dũra; ñea wai-
on ei aduwen.
12 ¶ O Jehova waña Gott, ñea
Ebwigaga, adag, eõ tsimine Auwe
atsin ñago me ñago? ama nan eõ ma.
O Jehova, Wo ogiten mwit añõgen
bwe ã nimõ mwit añõgen; me Ñauwe
ñea Epe, Wo ogiten õweijo-oaio n teñ
õeõgida gain.
13 Ñauwe ñea deõ mem iat deden
ñea Wo eõ kona n ãt ibaka, me eõ
kona n aia ibaka, dõgit ekeken ñaga
Wo kania ũra ñabũna rõ makamakur
it tsitsino, me Wo eõ memõri ñaga
eñame ñea ebaka õmwaneow eñame
ñea omo?
14 Dõgit ekeken ñaga Wo ririñ
eñame tekei iũen imago, tekei imin
ñan ewewõ, ñabũn eko amen mwit
añõgõra?
15 O reõnõn ũra eõe, mõ õ gibeiõn
ũra ikibõñ, mõ õ õeõũda ũra ian wõn
iw: me ñagan ouwak an ibibõki mi
idorodoro.
16 Me ñagan e ere iwim ea an ki-
bõñ, me e jiũiow iwim obojarara ea
wõn iw; bwin erõ obwen ñea o kona
eow inimagen mũñane, me ebak bet
õanõ.
17 Me ñagan õten, i nan irũbõkedu
õañan an kibõñ, me eõ rañada n abi
eponñame?

ITŨBAÑ 2.

ANAN weijo eat eñõ n ober, ma
akõda animwet turris, ma aga-
gan meõ ma aia bita ñea I nan pandõ-
nõ, me bita ñea A nim pan bwe dõgin
inõñũ.
2 Mi Jehova õnei aeõ mõ ũge, Wo
nimõ eare erenimi n propheten mõ
õmeata kõr iat tafel bwe enimõ gõrõ
ñea lesenei.
3 Bwe eitsiõk õkõr gõrõ bũmit ere-
nimi n propheten ñea ã idit bũmin,
me e par in tũren a etoki, me e eõ
baite; tsin ie e duoku, wo nim ta daiñ
bet: bwi nan õrre kõr, eab duoku.

4 Kania, ōgagbda anin, eō eimwi
būriōūn, mi nan tsimor ñea omo eow
ian an itūeb.
5 ¶ Eh, ñaiune bet, wein ei amet
tsitsino, ñea eñame ion ñea ōgatsi-
tsi, ñea eō eōgedu anewak ūbwien;
ñea oouwak an baeã tekei Seol, me
ei tekei ima, me ã eō kona n ōmarañ,
mō ō ōebwepoi eponñame ea, mō ō
ōebwepoi eñame memak.
6 Ōten, ñabūna memak ri nan eab
ōbūida eñōgen ōtsiñin in iwitsiow, me
eñōgen kejeija n iwitsiow, mō ūge,
Nat agada gain ñea ōñabida bita ñea
deō wōnō: ōten araquin? ñea ōebak
ebanen ñana bait ekaduwen añōg.
7 Ōten, re eab epar in eogoda ña-
būna ri nan kamwituw me barū ma-
rūwmin geld, mō ōten, re eab rida
ñabūna rō ōearearūōuw, me wo nan
ek'auwe uwadara?
8 Ñaga wo ogiten wuromwi epon-
ñame ñan ebak, iquiquit etebinñame
memak ri nan wuromwiw; dōgin arat
eñame, me itiritir ñea ã ririñ a eña-
me, me tekawa mū ūra memak ñabū-
na re mek iara.
9 ¶ Nat agada gain ñea okona ōña-
bidaen wōn imin ñea ebaka bwe enim
eke bain an wak, bwe enimō ñaeow
itūga an eika, bwe ã nim ōtsimor
atsin ian bet' ibaka:
10 Wo ogiten kamararei ōgadūkū-
rañen am wak, ñaga wo ōraijiow
eponñame ñan ebak, me *ñaga wo*
dūra ea anūm.
11 Bwi nan iōñaramagag epe atsin
eat erūrūt ewak, me dedañan ñan
inimaget edabwike nan ōnei.
12 ¶ Nat agada gain ñea ōwei eta-
ñemek eow iat era, mō ōweijo-oaio
tekawa iat ibaka!
13 Kania, deō atsin itūrin Jehova
Zebaoth, ñaga etebinñame rō maka-
makur bwe dōgit ãe, me eponñame
rō ōeago ūra bwe dōgit imin ñea eko
woun?
14 Bwi inan oquenōt eb tsiete' rai-
tsitsin Jehova, tekei ijited ñaga ro
oquet emago.
15 ¶ Nat agada gain ñea ōrenōt
demañi aranon, ñea wo kememorei-
ōn wam eaku, me wo ōmañi bet, bwe
wo nim aia aūra eō bōñe duwōra!
16 A ōquenōnuw egadūkūrañ bwe
ereduem: wo nan nim bet, me wo
nan ek'auwe ion ñea ã eō tow, nan
iwidō aw iwūr ñaran eat damarū-
min Jehova, me egadūkūrañ ñea oaio
nan mek ean ereduem.
17 Bwi nan bōñeiw itiritir ñea ã
ririñ a Libanon, mi ijababaet imin
gōgōrō, ñea ōmiow ūra; bwe dōgin
arat eñame, me itiritir ñea ã ririñ
a eb, me tekawa mū ūra memak ña-
būna re mek ian.
18 ¶ Ekeken wout ijor in ani ñea
ã inine, ñea amen makur ogiten ri-
riñ, ijor in ani ñea ã ōtar, ma amen
eke ekereri ebaite, ñag amen ririñ
an makur etūebōn, me ririñ ijor in
ani ñan ōpwer eora?
19 Nat agada gain ñea ūge a eda-
bwike, Rida kō; me ea epe ñea ã
quōr eon, Eogoda kō! Ōten, bitune
okona n wereri eñame? Kania, ã
rebiōn gold me silber, me eko beti-
bet eōnano ian ia aigetow.
20 Mi Jehova emek ian maneabin
ñea ebwigaga; amen eat eb memak
re nim eō mōmwi ian men.

ITŪBAÑ 3.

AN tetaro Habakuk ñea prophet,
iat tune ñea Sigionoth.
2 O Jehova, A kaiōt mwinenūm,
ma A miow: O Jehova, Wo nim kan
ōtsimor am makur inimaget obweni,
Wo nim ōmeata inimaget obweni;
Wo nim ōmarat auwãtegen inimaget
egirow.
3 Gott ōrre atsin Theman, ma Amea
Ebwigaga atsin eat etowedūdū Pha-
ran. Raitsitsin ōbōñe ianweron, me
ã oquenōt eb ototaen.
4 Me earabapanin tekei iaō; mi
imin ñan ōgain ekei aran met equan
emek Itūrin *ñan emeta* atsin ian ben;
me emek ina ewewinen waion.
5 Earak in ima ōd ian obwen, mo
oin ñan eitsin ñan ōpwij emetan ean
nanan:
6 Ō weijo, mō ōkeweōei eb; E era-
mwa, mō Ō ōrōraō eponñame n ōberi-
tagag ūra; me ã ōbabareow etowe-
dūdū memak ñan oaio, me ã ōijōñ
ewedūdū ñan eko tokin; an dūgidugo
tekei ñago me ñago.
7 A ãt aūra wak Chusan ñaga re
roe; ōrōraō ororit eb ñabena Midian.

8 Õten, Jehova ake a mũñana
ekaw? õten, eiwitsiow ekaw am egi-
row? õten, am damadam eiwitsiow
see, ñaga Wo gõr animwen wam
pferd, ian wam chariot in katsimor?
9 Ã rouda mõ õmeata wam dobo-
nara; iduwen õkõr eñõgen schwõr
ea earõeni. (Sela.) Wo ba emwa-
rere n õrig iow eat ekaw.
10 Etowedũdũ re ãtuw, me re mi-
ow; eneñab in weron õd itañũm; ema-
go õrai aen, mõ õ gadei bet' ada itũ-
ga.
11 Equan me maraman ar weijo
eat eñõrõr me eõ memõri; eow ean
iaõin mwin wam dobonara ia re nu-
aw, eow ea' ramaraminin am kado
ñaman earabapan.
12 Wo nuaw mõ õd ijugagait eb
ñaga Wo egirow; Wo jorgageñ epon-
ñame eow iat edamadam.
13 Wo meta bwe Wo nim õtsimor
am ñame, bwe Wo nim õtsimor amea
ñea ã õbid iow Itũrũm; Wo oge itũb
atsin ian an wak ñea ebaka, mõ
õmeata ũrien me etoki ean teren.
(Sela.)
14 Wo ebu tũbwin kaiwedun wõn
amen ake eow ean bain in ake; rõ
õrre tekei eapwir bwe re nim õba-
bareowõ: aũra ibibõki ei eõmwaneow
ñabũn eko emit duwõra iat eõ nũ-
ñida.
15 Wo jorgageñ ijited eow itũrin
wam pferde, ñea ewedũdũt ijited
ñea oaio.
16 A kaiõt, mõ õrõraõen ijõ, õrõraõ
bateõ eow ean bita eiñõñ; enamwa-
mwae emetu ia' rõ, ma A rõraõ eat
eñõ; bwa A teñ iow eat ibũm in ga
ibũriõ, tsin io oroga n iwitsiow epon-
ñame amea ñea nan ake a eow eat
etar in ake.
17 ¶ Bwe tsin ie eõ kauwei ficus,
me tsin ie eko bet quan vitis, mõ
õmwijow quan oliva, me tsin ia etañ
in kiãõ eõ õrig ijeiji; me tsin ia ã
abi schafe atsin iat eñõra, me tsin
ie eko ijuw rinder iat eñõra n ijeiji:
18 A nan ibibõki bet itũrin Jehova,
A nan ibibõki itũrin Gott in õtsimo-
reõ.
19 Waioiũ õkõr Jehova, ñea Te-
moniba, me E ririñ nanõ tekei nanan
cerva, mi i nan õdũgidugoatow aña
ean waña tañ ñan ogoda.
Wõn Mònibait iriañ, eow ean waña bait ekaeõñ ñan etsimine wan.

ZEPHANJA.

ITŨBAÑ 1.

AEN Jehova ñeijin õrre eow itũrin
Zephanja ñea ñain Chus, ñea
ñain Gedalja, ñea ñain Amarja, ñea
ñain Hiskia, ean an bũm Josia ñea
ñain Amon, ñea uea n Juda.
2 A nan õekeow imin memak atsin
eat eb, aen õkõr Jehova.
3 A nan õekeow eñame mi imin gõ-
gõrõ; A nan õekeow imin õeta n ijõ-
ñin ianweron me iũen imago, mi imin
in katsiriwa me ñabũn ebaka; ma A
nan õekeow eñame atsin eat eb, aen
õkõr Jehova.
4 Ma A nan ere beõ aeow ean Juda,
me ea ñamen Jerusalem memak; ma
A nan õraijiow iquiquin Baal atsin
eat etañ ñune, me egen priester ña-
bũna re taramawirei ijor, me priest-
er ñabũna ibwibwin Levi;
5 Me ñabũna re taramawirei etar
in ianweron animwet ewak; me ña-
bũna re taramawir, me ñabũna re
schwõr a Jehova me *re* schwõr *bet*
itũrin Milkom;
6 Me ñabũna rõ gõgaro atsin eat
edegeri Jehova; me ñabũna re eõ
õnani Jehova, me eõ teñ kaiõt aen.
7 Wo nim eõ mõmwi ian men Jeho-
va; bwe etũreten an bũm Jehova;
bwi Jehova ogiten gadauw iwim, Õ
õebwigaga an ñame ñabũna ã emwin.
8 Me tsin iõ õrre bũmin wimen Je-
hova, A nan õeõgida gain prinzen,
me ñaiñain uea, me ñabũna re edua
at eratequõ karawin.
9 Me ean ñabũmina A nan õeõgida
gaiũra ñabũna re riow eat debain
metoror, ñabũna ro oquenõn an wak
wañara temoniba itiritir mi itsitsino
memak.
10 Me ean ñabũmina, aen õkõr Je-
hova, nan õrre eiñõñ in iõñ atsin ean
men ororit iũ, mi iturañañ atsin eat
emae ñea ekaruwõri, me ememaurõk
atsin eat ewedũdũ.
11 Amwam etabwenarer, ñamiã ña-
bũna ñamen Maktes; bwe ã õekeo-
wien ñamen Kanaan memak; ã eato-
wen ũra memak ñabũna rõ karre sil-
ber.
12 Me eat edae ñaga, A nan õnani
Jerusalem eow eat lampen; ma A nan
õeõgida gait eñame ñabũna re me-
quõr ian baubouora *tekei wein*, ñabũna
rõ ũge ian bũriõũra, Jehova eab ririñ
ñea omo, me E eab ririñ bet ñea
ebaka.
13 Me wañara imin nan ekei õañat
epaba, ma aũra wak nan ekei egada-
qua; eh, ri nan kei wak, me ri nan
eab mek ian; me ri nan kiãõ vitis eat
eñõra, me ri nan eab nim wein in.
14 Etũreten an bũm Jehova ñabũ-
min õkaganado, etũreten me epar
õkõr, ñea ei nõñin an bũm Jehova; re
etabwenarar eñame ñabũn oaio.
15 Ibũm in ake ñabũmina, ñabũmi-
na ibũm in ga ibũriõ mi ibũm in roe,
ñabũmina ibũm in ijababa imin in
õgadaqua eb, ibũm ñabũmin etũr mõ
õkaroe, ibũm ñabũmin õwerowero
me etũrũgago,
16 Ñabũmina ibũm in õeõñ dobu me
ekag in ake, in iwitsiow tekawa ña-
na ã ororai, mi iwitsiow turris in ini-
matijũñet oror ñan ogoda.
17 Ma A nan õreat era eat eñame
me ri nat dũgidugo tekei ñabũn eõ
ãtirõñin, bwina re dũra ea Jehova:
me inan idotu arara tekei emwarere,
me duwõra nan ekei ibwija.
18 Me ã eõ kona n bet õtsimor wa-
ñara silber me wañara gold ean bũ-
min an egirow Jehova; me inan õnũet
eb memak eow ean ãen an baran; bwi
I nan ririñ etoki ñea õkanani, ñea
tokiũra ñabũna re mek eat eb me-
mak.

ITŨBAÑ 2.

AMWAM ebwepo, eh, amwam
ebwepo, ñamiã, ñea eponñame
ñea eko amiã gadũkũrañ;
2 Ñag eitsiõk pudu edogor, ñag ei-
tsiõk ekeow ibũm tekei stoppeln, ñag

eitsiõk õrre eow eamiã pwijen egi-
rowin Jehova.
3 Amwam õnani Jehova, amiã
amen eat eb memak ñabũñ eõ qui-
nõñõg, amiã ñabũn amwa ririñ an
mwit añõg: õnani kõ emo, õnani kõ
eõ quinõñõg: bwi ta bwidũga me ã
emwin gamiã ean bũmin an egirow
Jehova.
4 ¶ Bwi inan erowiow Gaza, ma
Askalon nan ekei etañ ñea õgadaqua;
me ri nan ededegerida Asdod ijeaquõ,
me inan uda Ekron.
5 Nat agada gain amen itañit iji-
ted, ñabũna Krethi! Aen Jehova
eiwitsiow auwe, O Kanaan, ñaben
ũbwiet dei Philistia; A nan ijababaiw
iat deden ñea nan eko ñamem ean,
6 Me erũrũt ijited nan ekei etañ in
kiãõ in ijeiji, ma aũra wak hirten mo
ororin schafe.
7 Me eb nan ekei wõt iquiquit
ewak ñea Juda, ri nan õijõiji iow ina
wañara schafe; ri nan mek ijemerõ
ian wakin 'Askalon; mi Jehova ñea
wañara Gott nan wawat ũra, mõ
õredõan aũra epo't denigae.
8 ¶ A ogiten kaiõt aũra kabaka dei
Moab, ma aũra gatagate mwũra
ibwibwin Ammon, ñana rõ õbaba-
kaeõn aeõ ñame, mi tũ ũra tsitan ũra
n iwitsiow mwiten ũbwiõra.
9 Me ñagan, ñag A tsimor, aen
õkõr Jehova Zebaoth, ñea Gott in
Israel, Moab nan ekei Sodom, mi
ibwibwin Ammon nan ekei Gomorra,
eñan an erõ imin erõ ñan eõkõñ, mi
ijũb in barajited, me etañ ñea eõ to-
ki n gadaqua: iquiquin aeõ ñame nan
wuromwi ũra, me iquiquin waña
eponñame nan õgõg ũbwiõra.
10 Wañara kõr ñune bwe dõgin
aũra gagoda, bwina rõ kabaka me
tsitan ũra n iwitsiow an ñame Jehova
Zebaoth.
11 Nan kanani Jehova itũrũra, bwi
I nan õraijedu aduwen eat eb memak;
me eñame ri nat taramawir, ion o
etaramawir iat eñan, ñana wañara
inseln eponñame memak.
12 ¶ Ñamiã ñabũna dei Ethiopia,
inan abi bet gamiã eow ean waña
pudutũbwin;
13 Mi I nan ere bet aeow apwewa,
mi ijababa Assyria, mi I nan ririñ
Ninive me eke etañ ñea õgadaqua,
ñea emõgejuju tekei etomagage.
14 Me epowi it imin gõgõrõ ri nan
mequõr ina, ñana wõn imin gõgõrõ
eponñame memak: pelecanus me
porkupine ar nan mequõr epo ean tũ-
bwin joren: inõñũra nan riañ ian
winõr in; egadaqua nan mek eat de-
bain metoror: bwõ õ õmeata bõñeãn
iat erũrũn ñea zeder me ã udaen.
15 Ñaiune tekawa n ibibõki ñea ta
mamek in ijeijan, ñea ũge ian bũri-
õũn, A tsimor, me eko ion õkakeida
ame: ekeijiet etañ ñea õgadaqua, ñea
eñan in mequõr imin gõgõrõ! tamo
ñea õd itañin i nat tsitsitei me ga-
gainei ben a.

ITŨBAÑ 3.

NAT agada gait ãita ñea õkañaba
ñea ã õkanakanen, ñea tekawa
n karoe!
2 E eõ teñ kaiõt eñõg; e eõ õgõg
ekereri; e eõ tũebõn Jehova; e eõ
tũren a wõn Gott.
3 Prinzen in ñabũn ian ũra leonis
ñañen oruõr; wõn amen mwit añõg
ũra wõlfe n ijemerõ; eõ reñõ õañara
ea an eorata.
4 Propheten in ũra eñame ñabũn
õgagoda mo owaira: me priester in
rõ õkanakanet dõmaneab ñea ebwi-
gaga, re ijababa edogor.
5 Omo Jehova ian; mi I nan eõ ri-
riñ ñea ebaka; E totow an mwit añõg
ñea eimwi ea iaõ ijorat aeoweaeow,
E eõ rañada, me eñame ñea ebaka
eiki egadũkũrañ.
6 A ogiten eatow eponñame, mõ
õõgadaqua turris in inimatijũñen wa-
ñara oror; A ijababa medenara, me
eko eñame iõ õdad ina imũr, me eke-
wen ñamen.
7 A ũge, Wo nim ta miow Aña, wo
nan õgõg ekereri, bwe ã nim eõ eatow
eñan in mek, tekei imin memak ñan
A ogiten panõn; me rõ gatabwi-
jũbwij in rida mõ rõ õbabaka aũra
makur memak.
8 ¶ Me ñagan amwam ta daiñõ, aen
õkõr Jehova, ea ibũm ñabũmin A nan
weijo ean ea imin in kona: bwa aeõ
mwit añõg ei eõebwepoi eponñame,
bwa A nim idotu a ũra damadamũ,
ñea pwijet õgirowũ memak; bwi inan

õnũen amen eat eb memak eow ean
ãen aeõ baran.
9 Bwa A nan iwid ebate ñaran
edereder ea eponñame eat edae ñaga,
bwe ri nan õmmit egen Jehova, me
tsiõ Itũrin iat ibũriõ aebwetsin.
10 Ñabũn amen kõñõõ ame ri nan
õrean wimõ, ñea ãita ñain aeõ ñame
ñabũna ã õberitagag, atsin edõgen
apwijuwin akawin Ethiopia.
11 Ean ñabũmina wo nan eab maiũr
ean am makur memak, ñana wo dũra
ame eow ean: bwa A nan onuaiw
atsin inimagem eat edae ñaga ñamem
ñabũn õgagoda n gatsitsi, me wo nan
eõ tik redõ me ededujow ean waña
towedũdũ ñea ebwigaga.
12 Ma A nan ñaina eñame ñabũna
ã oroe ñabũn eko emit duwõra ini-
magem, me ri nan tũebõn egen Je-
hova.
13 Me iquiquin Israel re eab ririñ
ñea ebaka, me re eab pat ebaite, me
inan eab ãt iow ian mwũra eo ñea
etsitsino, bwe ri nan ijeiji me me-
quõr, me eko ion ñea nan õmiow ũra.
14 ¶ O ãitunuwe ñain Zion, riañ kõ
mi ibibõki; O Israel, aeuwak kõ; O
ãitunuwe ñain Jerusalem, ibibõki kõ
mi idorodoro ian bũriõũm memak.
15 Jehova ogiten onuaiw mwiten
añõgõm ñan õeõgidaen gaim, Õ õrai-
jiowen barũõm; wañara Uea Israel,
ñea Jehova, emek inimagem; me wo
nan eab miow egae.
16 Ean ñabũmina inan õrai ñeijin
ũge a Jerusalem, Wo nim eõ miow:
O Zion, enim eõ jũrũñ bem.
17 Jehova ñea wam Gott emek ini-
magem, ñea ion ñea oaio ñea nan
katsimor: I nan ibibõki mi idorodoro
bwe dõgũm; I nan eõ mõmwi bwe dõ-
gin an ãeñuw; I nan ibibõki me riañ
bwe dõgũm.
18 A nan õepoi ñabũna rõ mwijiña
bwe dõgit epo't taramawir, ñabũn
amen ian ñago: ñabũn õbabakaen
uwadam ñea eroe.
19 Kania, eat edae ñaga A nan õeõ-
gida gaiũra ñabũna ro oroeuw, ma A
nan õtsimor ãita ñea õrañ, mõ õebwe-
poi ãita ñea ã ededegerida ñago, ma
A nan ririñ me eke imin in otota me
ekaganado, ũra ñabũn emek eat eb
memak õgadũkũrañeõra ñago.
20 Ma A nan õmeata gamiã eat
edae ñaga, mõ õebwepoi gamiã eat
edae ñaga; bwa A nimõ ririñ gamiã
me eke gamiã ekaganado mi itsitaõ
inimagen amen eat eb memak, tsin ia
A õredõatow ian memiã wamiã deni-
gae, aen õkõr Jehova.

HAGGAI.

ITŨBAÑ 1.

EAN karon an obweni Darius ñea
uea, ean quañon maraman, ean
adamonin bũmin bita maraman, õrre
aen Jehova eow ian ben Haggai ñea
prophet ea Serubabel ñea ñain Seal-
thiel, ñea amen ekõm i Juda, me ea
bet Josua ñea ñain Jozadak, ñea mo-
nibain priester, ñeijin ũge,
2 Õũge aen Jehova Zebaoth, Epon-
ñame ñune rõ ũge, Eitsiõk õrre ada
dae in õrre, ñea edae ñea inan wei
maneabin Gott ean.
3 Mõ õrre aen Jehova eow ian
ben Haggai ñea prophet, ñeijin ũge,
4 Õten, ñaiune amiã dae in mek
ian amiã wak ñana ã keãbei ian,
ñaga ã õgadaqua mi ijababa dõma-
neab ñune?
5 Me ñagan õũge aen Jehova Ze-
baoth: Amwam kamararei dedemiã.
6 Amwa kiãõ in õrara weizen ñan
ebak, ma amwa inededei aigetow:
amwa jeiji, ma amwa eõ marañ;
amwa ren, ma amwa eõ dabarañin;
amwa karawin, me eko ion ñea enkũ-
ñijow; me ñea okona marũmwin, o
okona marũmwin *mõ õñaeow* iat de-
bag ñea õgadet õebin.
7 ¶ Õũge aen Jehova Zebaoth,
Amwam kamararei dedemiã.
8 Amwam akõda eat etowedũdũ, mi
ijũedu edabwike, mõ weijida dõma-
neab; ma A nan ibibõki ean, me inat
tsitanõ, aen õkõr Jehova.
9 Amwa õnani ouwak; me, kania,
ta aigetow; me ñag amwa õreatow
ian amiã wak, A jiwiowen. Adaga,
dõgit ekeken? aen õkõr Jehova. Dõ-
gin õkõr maneabũ ñea ã õgadaqua
mi ijababa, ñag amwa gõrõ, ion o
oñow ian an wak.
10 Me ñagan ianweron edugiet ão
bwe dõgimiã, me emwarere eõ totow
quan.
11 Ma A õraijedu eat eb ikũñijow,
me eat etowedũdũ, me ean weizen,
me eat eir, me ean tamo imin ñea
emwarere õrõda, me eat eñame, me
eat imin gõgõrõ, me ean makurin
bet' eñame memak.
12 ¶ Me Serubabel ñea ñain Seal-
thiel, me Josua ñea ñain Jozadak,
ñea monibain priester, mi iquiquit
eñame memak, re teñ kaiõt aen Je-
hova ñea wañara Gott, ma aen Hag-
gai ñea prophet, tekei õijõnen eow
itũrin Jehova ñea wañara Gott; me
eñame re miow ian men Jehova.
13 Me edorer Haggai ñea wõn Je-
hova amen kanuaw añõg ian an do-
gor Jehova ea eñame, mõ ũge, A mek
itũrimiã, aen õkõr Jehova.
14 Mi Jehova õmemõrida bũriõũn
Serubabel ñea ñain Sealthiel, ñea
amen ekõm i Juda, me bũriõũn Jo-
sua ñea ñain Jozadak, ñea monibain
priester, me bũriõũt iquiquit eñame
memak; me rõ õrre me re ririñ ema-
kur ian maneabin Jehova Zebaoth,
ñea wañara Gott,
15 Ean abũmruma ma aeoq bũmin
quañon maraman, ean karon an
obweni Darius ñea uea.

ITŨBAÑ 2.

EAN quaeiun maraman, ean abũm-
ruma ma aiquen bũmin bita ma-
raman, õrre aen Jehova ian ben Hag-
gai ñea prophet, ñeijin ũge,
2 Wo nimõ dorer a ñage Serubabel
ñea ñain Sealthiel, ñea amen ekõm i
Juda, mi Josua ñea ñain Jozadak,
ñea monibain priester, me ea iquiquit
eñame, mõ ũge,
3 Ijeget iquiquin inimagemiã ñea
aia bituno dõmaneab it taramawir
ñuno amo? mõ õten aiaen ñage itũri-
miã? õten, eõ tekei eko woun ian
memiã?
4 Me ñage, wo nim ooaiouw, O Se-
rubabel, aen õkõr Jehova; me wo
nim ooaiouw, O Josua ñea ñain Jo-
zadak, ñea monibain priester; ma
amwam ooaio gamiã memak, ñamiã
memak ñabũn amen ean eb une, aen

ōkōr Jehova, amwaimō makur; bwa
A mek itūrimiā, aen ōkōr Jehova Ze-
baoth,
5 Tekei eñōg ñeijin A ōrai a gamiā
iat eñōgen berith ñag amwa meta
atsin Agypten, Anū emek inimage-
miā. amwam eō miow.
6 Bwō ūge aen Jehova Zebaoth:
Ti ijuwen aigetow edae, ti ijuwen ai-
getow aeō duoku, ma A nan ōruwiru-
wō ianweron, me eb, me emago, me
etañañ;
7 Ma A nan rarat eponñame me-
mak, mi nan ōrre imin ñana ā āeñ
ñana wōt eponñame memak, ma A
nan oquenōt eraitsit dōmaneab ñune,
aen ōkōr Jehova Zebaoth.
8 Waña kōr silber, me waña bet
gold, aen ōkōr Jehova Zebaoth.
9 Nan ouwak eken raitsitsitit dō-
maneab ñune ea raitsitsin bituno
amo, aen ōkōr Jehova Zebaoth: ma A
nan totow iow eat etañ ñune, aen
ōkōr Jehova Zebaoth.
10 ¶ Ean abūmruma ma aeoq bū-
min quadon maraman, ean karon
an obweni Darius, ōrre aen Jehova-
ian ben Haggai ñea prophet, ñeijin
ūge,
11 Ōūge aen Jehova Zebaoth: Wo
nim ūdūdōn priester ñage añōget
edogor, mō ūge,
12 Tsin ia ion ōbū duwen ñea ebwi-
gaga ian ñūñin an karawin, me tsin
ie e towe brot eow ean ñūñin an ka-
rawin, ōa ijeiji ñea jus, ōa wein, ōa
eir, ōa tamo ijeiji ion, ōten, nan
ebwigaga bita? Me priester rō ōnei
mō rō ūge, Iōk.
13 Me Haggai ūge, Tsin ia ion ñea
ōkanakanetow ean gatduwet eñame
etowe ion inimagen mūñane imin,
ōten, nan kanakanenō ōa iōk? Me
priester rō ōnei mō rō ūge, Nan ka-
nakanenō.
14 Ma Haggai ōnei aeōra, mō ūge,
Tekei bet eponñame ñune, mi tekei
bet etebinñame ñune ian meō, aen
ōkōr Jehova; mi tekei bet makurin
bōra memak: mō ōkanakanenō bita
ñea re totow bwi iwim.
15 Me ñage, A kōñ a gamiā bwa
amwam kamarar atsin ean ñabūmine
me mūñano enuawen, ñaga ā eitsiōk
ōeōgida epe ion animwet epe ion ian
maneabin Jehova?
16 Atsin ean būm ana ñag ion ōrre
a ewedūdū epowin ñea araruma *dōba-
ket weizen in*, mi ta awurita erak;
ñag ion enaña etab in wein bwe enim
eida awurin aijima dōbaket in wein,
mi ta awururuma erak.
17 A ijatowōn gamiā eñin in rōrō
me deijap me weron in eis eow ean
makurin bemiā memak; ma amwa eō
iwidō ame bet, aen ōkōr Jehova.
18 A kōñ a gamiā bwa amwam ka-
marar atsin ean ñabūmine me mūña-
no enuawen, atsin ean abūmruma ma
aeoq būmin quadon maraman, atsin
eat ibūm ñabūmina ā ōeōg ūrien ma-
neabin Jehova ean, amwam kamara-
rei.
19 Ōten, weizen ōbaiweten iat ewak
in kañañat ijeiji ōa eitsiōk? me eitsi-
ōk qua vitis, me ficus, me rimmon, me
oliva; A nan ōgageidawianaw gamiā
atsin ean ñabūmine mi imūr bet.
20 ¶ Me tik ōrre aen Jehova itūrin
Haggai ean abūmruma ma aeoq bū-
min bita maraman, ñeijin ūge,
21 Wo nimō dorer a Serubabel ñea
amen ekōm i Juda, mō ūge, A nan
ōruwiruwō ianweron me eb:
22 Ma A nan ōraijedu tron ñarana
wōt emoniba, ma A nan ijababa bet
waion monibait eponñame; ma A nan
ōraijedu chariot me ñabūna rō ōd ian;
mi nan pudu pferde ma amen ōd ea-
ra, ion o *opudu eow* ean wōt etsin pu-
dutūbwin,
23 Ean ñabūmina, aen ōkōr Jehova
Zebaoth, A nan emwemwinuw, O Se-
rubabel, ñea eō tsiō, ñea ñain Seal-
thiel, aen ōkōr Jehova, ma A nan
ririñuw me ek'auwe aquōret ebe ñea
itema; bwa A ogiten ijuw, aen ōkōr
Jehova Zebaoth.

SACHARJA.

ITŨBAÑ 1.

EAN quaojun maraman, ean karon
an obweni Darius, õrre aen Je-
hova itũrin Sacharja ñea ñain Berech-
ja, ñea ñain Iddo, ñea prophet, ñeijin
ũge,
2 Ouwak an egirow Jehova ea amiã
bagadugu.
3 Me ñagan wo nim ũge a ũra,
Õũge aen Jehova Zebaoth: Amwai-
mõ redõ ame, aen õkõr Jehova Zeba-
oth, ma A nan redõ a gamiã, aen
õkõr Jehova Zebaoth.
4 Amwam eõ õgõg deden amiã ba-
gadugu, ñabũna propheten ñabũno
amo ra aeuwak a ũra, mõ rõ ũge,
Õũge aen Jehova Zebaoth, Amwam
iwidõ ñage atsin ian medenamiã ñan
ebaka, ma atsin ean amiã makur ñan
ebaka; me re eõ bet ũrũr, me re eõ
kaiõt aeõ, aen õkõr Jehova.
5 Iña nag amiã bagadugu? mõ õten
ñabũna propheten, re tsimorõwõñ õa
iõk?
6 Ma aeõ memak ma aeõ dogor,
ñan A pan a aeõ tsiõ ñabũna pro-
pheten, õten, re eõ ibawõñ ñabũn
amiã bagadugu? me re iwidõ mõ rõ
ũge, Tekei bita ñea Jehova Zebaoth
õmaratow ian bũriõũn bwe enimõ ri-
riñ a gada, tekei dededa, mi tekei
bet ada makur, õũga bet ririñeda
eow Itũrin.
7 ¶ Ean abũmruma ma aeoq bũmin
quita ma aiquenin maraman ñea Se-
bat, ean karon an obweni Darius, õr-
re aen Jehova itũrin Sacharja ñea
ñain Berechja, ñea ñain Iddo, ñea
prophet, ñeijin ũge,
8 A terõ anũbũmin, me, kania, eña-
me ion ñea õd ãinimwen pferd õmwi-
rara, mõ õ weijo inimaget imin erõ
ñana myrten ñea emek eat etañ eken
etũr, me pferde ñañen õmwirara re
mek iruwin, me ñañen ema mwira-
rain, me ñañen õbũrũbũr.
9 Ma A ũge, Waña temoniba, eke-
ken ñane? Me engel ñea edorer ame
ũge ame, A nan õmeata aw dedeũra.
10 Ma amea ñea õweijo inimaget
imin erõ ñana myrten õnei mõ ũge
ame, Ñabũne ũra ñabũna Jehova õi-
jõtoruwei bwe re nimõ dũgidugo mõ
õmamag eat eb.
11 Me rõ õnei aen wõn engel Gott
ñea õweijo inimaget imin erõ ñana
myrten, mõ rõ ũge, Ama ogitet dũ-
gidugo mõ õmamag eb, me, kania,
eb memak re mamegeda n ijeijara.
12 ¶ Ma an engel Jehova õnei mõ
ũge, O Jehova Zebaoth, õten araquin
am eõ kananoañei Jerusalem me ka-
wan Juda memak ñabũna Wo egirow
a ũra ean mũñane aemo eobweni.
13 Mi Jehova õnei aet engel ñea
edorer ame eow iat eñõg ñan omo,
ñana eñõgen õbebe ibũriõ.
14 Me engel ñea edorer ame ũge
ame, Wo nim aeuwak mõ ũge, Õũge
aen Jehova Zebaoth: A baranõn Je-
rusalem me Zion bet, iat ebaran ñea
oaio.
15 Ma A damadam a kõr eponñame
ñabũna ri ta mamek in ijeijara: bwi
ta aigetow Aña aeõ egirow, me ñũ-
ra ro buõk õeõgidaet egae *in oouwak
eken.*
16 Me ñagan õũge aen Jehova: A
redõ eow Jerusalem iat ekananoañ;
me inan wei maneabũ ian, aen õkõr
Jehova Zebaoth, me ã ere eowen
Jerusalem eanakeba.
17 Wo nim kan aeuwak mõ ũge,
Õũge aen Jehova Zebaoth: Nan gei-
dawianaw õkõr waña tekawa; Jehova
nan õbebe bũriõũn Zion, mi I nan ij
Jerusalem.
18 ¶ Ma A tata meõ, ma A terõ, me,
kania, aeoq oin.
19 Ma A ũge a engel ñea edorer
ame, Bait ekeken ñane? Mõ õ ũge
ame, Ñane oin ñana rõ õberitagag
dei Juda, mi Israel, me dei Jerusa-
lem.
20 Mi Jehova õmeata ame amen
makur debitsi ñabũna re eke amen.

21 Ma A ūge, Ekeken ñea amebūne
ōrre a bwe re nimō ririñ? Me E do-
rer mō ūge, Ñane oin ñana rō ōbe-
ritagag Juda; mi imūr eko eñame ion
ñea etata tūbwin, ma amebūne rō
ōrre bwe re nim ōmiow ūra, mō ōrai-
jedu oit eponñame, ñabūna rō ōwei-
joran oiūra bwe re nim iwitsiow eben
Juda mō ōberitagag.

ITŪBAÑ 2.

MA A ere meō, Ma A terō, me, ka-
nia, eñame ion ñea eanakeba
n keweō emek ian ben.
2 Ma A ūge a, Wo ñow i? Mō ō
ūge ame, A nim keweōei Jerusa-
lem, bwa A nim aia reabin, ma ara-
quin.
3 Me, kania, emeta engel ñea edo-
rer ame, me engel ion emeta bwe
enimō gōrōmwimwin, mō ō ūge a,
4 Gōrō kō, me dorer a bita eoniñ
in eman, mō ūge, Inan mekan Jeru-
salem tekei etañemek ñana ā eō oro-
rai, bwi nan ebak ōkōr eñame mi
imin gōgōrō ian.
5 Bwa A nan eke Aña eoror ñara-
na āe in ōpaeoi, aen ōkōr Jehova, ma
A nan eke Aña eraitsit ian.
6 ¶ Ho, ho, amwa gōrō kō atsin eat
eb ñaben apwewa, aen ōkōr Jehova:
bwa A ōbabareow gamiā tekei eñin
in ianweron ñana ara, aen ōkōr Je-
hova.
7 Ho āitunuwe, ñain Zion, wo nimō
gōrō me eñan tsimorūm, ñauwe ñea
wo mek itūrit āita ñain Babylon.
8 Bwō ūge aen Jehova Zebaoth:
Iruwit eraitsit, Ō ōijōnō a eponñame
ñabūna ro wuromwi gamiā: bwe tamo
ñea etowe gamiā etowe bet ōañan
men.
9 Bwe, kania, A nan raran beō ea-
ra, me ri nan ek'ūra wañara imin in
paba ñabūna re tsiō itūrūra ñago; ma
amwa nan tsiet Jehova Zebaoth bwō
Ō ōijōnō.
10 ¶ Wo nim riañ in ibibōki, O āitu-
nuwe ñain Zion; bwe, kania, A ōrren,
ma A nan mamek inimagem, aen ōkōr
Jehova.
11 Me eponñame ñan ebak ri nan
ereribe a Jehova ean ñabūmina; me
ri nan ek'ūra waña eponñame: ma A
nan mamek inimagem, me wo nan
tsiet Jehova Zebaoth bwō Ō ōijōnō
aw.
12 Mi Jehova nan bwien Juda bwe
dūbañin eat eb ñaben ebwigaga, mi I
nan ij Jerusalem.
13 Amwam eō mōmwi, ñamiā eña-
me memak, ian men Jehova: bwe E
ridat atsin eat eñan ñea ebwigaga.

ITŪBAÑ 3.

MŌ Ō ōmeata ame Josua ñea
priester, ñag ō weijo ian men
an engel Jehova, me Satan bet ñag
ōweijo eat damarūmin bwe enim ekei
barūen.
2 Mi Jehova ūge a Satan, Jehova
enimō baragageñuw, Satan: eh, Je-
hova ñea eij Jerusalem enimō bara-
gageñuw: ōten, bitune eō tekei imit
on ñea ōñ ñea ā barūidan inimaget
āe?
3 Mi Josua edua ekarawin ñea
ōkanakanenō, mō ō weijo ian met
engel.
4 Me E dorer mō ūge a ūra ñabūna
rō weijo ian men, Amwam uda eka-
rawin ñan ōkanakanenō atsin ean.
Mō Ō ūge a, A onuaiwien am dūra
atsin itūrūm, ma A nan ōeduaeōnuw
ekarawin ñea omo.
5 Ma A ūge, Re nim quaeōn tūbwin
mitra ñea edereder. Me rō quaeōten
tūbwin mitra ñea edereder, mō rō
ōeduaeōt ekarawin; ma an engel Je-
hova ta weijo ina.
6 Ma an engel Jehova ōwereri Jo-
sua, mō ūge,
7 Ōūge aen Jehova Zebaoth: Tsin
ia wo edegeri medena, me raña ba-
rūenebem atsin Itūrū, bwe wo nimō
ōeimwi añōgen maneabū, me raña
aeō magge, A nan oija aw etañ ñana
wo nat dūgidugo ean inimagōra ña-
būna rō weijo itañida.
8 O Josua ñea monibain priester,
kaiōt kō ñage, auwe me dañam ñabū-
na re megeda ian mem, bwū ūra
eñame ñabūna itema; bwe, kania,
A nan ōmeata waña amen makur ñea
RAN.
9 Bwe, kania, epe ñea A totu ian
men Josua; aeiu eme ean bita epe;
kania, A nan eare, aen ōkōr Jehova
Zebaoth, ma A nan onuaiw ibakain
minebena eb ian ta aibūmin.

10 Ean ñabũmina, amwa nan emwe-
mwit dañamiã, ion o emwemwit da-
ñat aeow ijõñin vitis, ma aeow ijõñin
ficus, aen õkõr Temoniba Jehova.

ITŨBAÑ 4.

ME tik redõt engel ñea edorer ame,
mõ õ õridaeõ, tekei eñame ion
ñea ã õridan ean an mijimij.
2 Mõ õ ũge ame, Ekeken ñea wo
ãt? Ma A ũge, A terõ, ma A ãt can-
delabrum ñea gold, me maugun ia-
ran, me aeiu lampen ean, ma apaimin
ñan emek iaran;
3 Me arue oliva itañin, eõen eat da-
marũmit dõmaugu me eõen eat da-
mauwin.
4 Ma A õnei ma A dorer a engel
ñea edorer ame, ma A ũge, Bait eke-
ken ñane, waña temoniba?
5 Me engel ñea edorer ame õnei mõ
ũge ame, Adaga, wo iki mũñane imin?
6 Ma A ũge, A iki, waña temoniba.
Mõ õ õnei me edorer ame mõ ũge,
Ñeijine aen Jehova ea Serubabel,
ñeijin ũge, Deõ iat oaio, me deõ bet
iat eõ badõdõ, bwi itũrin Anũ, aen
õkõr Jehova Zebaoth.
7 Auwe ijegen, ñauwe etowedũdũ
ouwak? *wo nan ek'auwe* eb ñaben
eweõ ian men Serubabel: mi i nan
õmeata magit epe itũga eow eat aeu-
wak *ñan ũge*, Equed, equed, ea.
8 Mõ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
9 Ben Serubabel õeõg ũriet dõma-
neab ñune; me ben oog bet; me wo
nan tsiet Jehova Zebaoth bwõ Õ õi-
jõnõ a gamiã.
10 Bwi ijegen ñea emiowi bũmit
imin ñan õkadudu? bwe ri nan ibibõki
ma aia epe n keimwi ian ben Seruba-
bel, ñana eme ñana aeiu, ñana men
Jehova, me ri nat dũgidugo mõ õma-
mag eb.
11 ¶ Ma A õnei ma A ũge a, Bait
ekeket imin erõ ñana oliva ñana arue
ñarueõ emek eat damarũmin me da-
mauwit candelabrum?
12 Ma A tik õnei ma A ũge, Bait
ekeken mururaõe ran oliva? ñaruraõ
emek itañit ekõrũrõ gold, ñaruraõ ar
õmagatu *eir* ñea gold atsin iarõr?
13 Me e dorer ame mõ ũge, Adaga,
wo iki mũñane imin?
14 Ma A ũge, A iki, waña temoni-
ba. Mõ õ ũge, Ñarumene eñame ña-
rumena ã õbid, ñarumen ar waweijo
itañin amea Monibait eb memak.

ITŨBAÑ 5.

MA A tik ere meõ, ma A terõ, me,
kania, buch eran õeta.
2 Mõ õ ũge ame, Ekeken ñea wo
ãt? Ma A ũge, A ãt buch eran õeta;
anarama emainibe araquin, me ata
emainibe reabin.
3 Mõ õ ũge ame, Ñeijine eñõgen
õeõgida egae ñeijin emeta mõ õma-
mag eat eb memak: bwe ã nim õrai-
jiow memak ñabũna re torere eat
eran tekei deden; me bwe ã nim
õraijiow memak ñabũna re schwõr in
tabaite eat eran tekei deden.
4 A nan õmeata, aen õkõr Jehova
Zebaoth, ma amen torere nan metu
ian an wak, mi *nan metu* ian an wak
ñea schwõr in tabaite ian egõ, mi nan
mek ian an wak, mi *inan* õekeow epo
a dabwiken ma apen.
5 ¶ Me emeta engel ñea edorer
ame, mõ ũge ame, Wo nim agagan
mem ñage, me wo nim aia bita ñea
emeta.
6 Ma A ũge, Ekeken? Mõ õ ũge,
Ñaiune epha ñea emeta. Mõ õ ũge
bet, Ñaiune akeweõin eat eb me-
mak;
7 (Me, kania, ã õbũida talent it
epengato:) me ñaiune ãt on ñea eme-
geda iat epha.
8 Mõ õ ũge ame, Ñaiune E-Baka;
mõ õ õraijeduet ãita iat epha: mõ õ
ñaeow apet epaun ñea epengato ean
men.
9 Ma A tata meõ, ma A terõ, me,
kania, emeta arumet ãn, me eñin
emek ean bõrõr in õeta; me etsimine
bõrõr in õeta ñan tekei ben ciconia;
ma ar õbũidan mũrana epha ijuga-
gait eb mi ianweron.
10 Ma A ũge a engel ñea edorer
ame, Ar otowen i ñarana epha?
11 Mõ õ ũge ame, Arũmõ wei wa-
kin eat eb ñabena Sinear; me tsin
io og, ar nan ñaeow ina eat eñan.

ITŨBAÑ 6.

MA A tik ere meõ, ma A terõ, me.
kania, emetan ara chariot atsin

inimagen aro etowedūdū; me murowa etowedūdū ūrōr eborage.
2 Me pferde ōmwirara emek ean adamonit chariot: me pferde etañañ emek ean karurat chariot;
3 Me pferde ōbūrūbūr emek ean katijūrat chariot: me pferde okorokoro emek ean kat'arat chariot.
4 Ma A jeida ma A ūge a engel ñea edorer ame, Bait ekeken ñane, waña temoniba?
5 Me engel ōnei mō ūge ame, Ñane eñin in ianweron ñana ara, ñana re meta atsin eat waweijo ian men amea Monibain eat eb memak.
6 Me emeta chariot ñarana pferde etañañ emek ean ea eb ñaben apwewa, me ñañen ōbūrūbūr re meta me eā erowūra; me ñañen okorokoro re meta ea eb ñaben apwijuw;
7 Me ñañen ōmwirara re meta, mō rō ōnani aūra kona n dūgidugo mō ōmamag eat eb: mō ō ūge, Nua kō, amwaimō nuaw mō ōmamag eat eb. Me re dūgidugo mō rō ōmamagiet eb.
8 Me e emwemwinō, me edorer ame, mō ūge, Kania, ñabūna re meta ea eb ñaben apwewa re barū ōkōr amon ijō eat eb ñaben apwewa.
9 ¶ Mō ōrre aen Jehova itūrū, ñeijin ūge,
10 Wo nimō barū imit atsin itūrūra ñabūna rat edenigae, atsin itūrin Heldai, ma atsin itūrin Tobia, ma atsin itūrin Jedaja; me wo nim ōrre ean ñabūmina, me wo nim ñow ian an wak Josia ñea ñain Zephanja ino ro ñow ina atsin Babylon;
11 Eh, wo nimō barū silber me gold *atsin itūrūra*, me ririñ krone, mō ōeōgida ean tūbwin Josua ñea ñain Jozadak, ñea monibain priester;
12 Me wo nimō dorer a mō ūge, Ōūge aen Jehova Zebaoth: Kania, eñame ion ñea egen bwe RAN; I nan erōda atsin eat eñan, mi I nan weijida maneabin Jehova.
13 Ei ōkōr ñea nan wei maneabin Jehova; mi I nan ōbabū eraitsit, mi I nan megeda me mwit añōg ian wōn tron; mi I nan ekei priester ian wōn tron; mi ijogi n iow nan mek inimagōra.
14 Me krone ei wōn Helem, me wōn Tobia, me wōn Jedaja, me wōn Hen ñea ñain Zephanja, bwe bait ōmaran ian maneabin Jehova.
15 Me ñaga re mek ogoeow ri nan ōrre me wei 'maneabin Jehova, ma amwa nan tsiet Jehova Zebaoth bwō Ō ōijōnō ea gamiā. Mi nan ōrre ōkōr deden ñune, tsin ia amwa oquaqui gamiā n teñ kaiōt aen Jehova ñea wamiā Gott.

ITŪBAÑ 7.

ME ean kataeoqin an obweni Darius ñea uea, ōrren aen Jehova itūrin Sacharja ean keabūmin būmin quadon maraman ñea Chislev.
2 Me ñamen Beth-El ro ogiten ōijōn Sarezer me Regem-Melech, ma aūra ñame, bwe re nim kōñōñōn oquedeieōra atsin itūrin Jehova,
3 Me dorer a priester in maneabin Jehova Zebaoth, me propheten mō ūge, Eimwi bwa A nim iōñ ean katimon maraman, me ōekaeō tekei dedeū ean mūñane eobweni ñan ebak?
4 ¶ Mō ōrre aen Jehova Zebaoth itūrū, ñeijin ūge,
5 Wo nimō dorer a amen eat eb memak, me ea priester, mō ūge, Ñag amwa eō ñanūmwi mō ōmeata ekamwijiña ean katimon maraman me ean quaeiun maraman, ean mūñane eobweni aemo, ōten, amwa eō ñanūmwi bwe dōgū, Aña ñea Aña kōr?
6 Me tsin ia amwa jeiji, me tsin ia amwa ren, ōten, amwa eō jeiji bwe dōgimiā, me ren bwe dōgimiā?
7 Ōten, eō eimwi bwa amwam kaiōt eñōg memak ñana Jehova ogiten patow itūrin wōn propheten ñago, ñaga ā mekan Jerusalem mō ōgageidawianaw, me ñaga ā mekan bet kawan ñan itañin, ma Apwijuw me eb ñaben itañin ñaben eweō me ejōñ?
8 ¶ Mō ōrre aen Jehova itūrin Sacharja, ñeijin ūge,
9 Ōūge aen Jehova Zebaoth, Amwaimō mwit añōg ōkōr iat iduwen, mō ōmeata eō earañame me ekananoañ, ion ea etsin mi ion ea etsin:
10 Ma amwam eō oroe ān ñea eman agen, me eoniñ ñea ema etōñin, me eratequō, me ñea eko emit duwen; me enim eko eñame ion eamiā ñea ōkamararei ibaka n iwitsiow etsin.

11 Me re ekam kaiõt, me ro ome
erowũra, mõ rõ õbõñ ijũñõra bwe re
nim eõ tsirõmõrõm.
12 Me re ririñ bũriõũra bwe enim
ekei epe ñea diamant, bwe re nim eõ
kaiõt edogor, me eñõg ñana Jehova
Zebaoth õijotoruwei eow itũrin Anin
ian ben propheten ñabũno amo; me
ñagan õrret egirow ñea oaio atsin
itũrin Jehova.
13 Mõ õrre deden ñune, bwi tekei
ñag E ekekũr, me re eõ kaiõt, õũga
bet ñũra bwe ri nan ekekũr mi I
nan eõ kaiõt, aen õkõr Jehova Zebaoth;
14 Ma A nan õberitagagõn ũra
eapwir aeow inimaget eponñame memak
ñana re eõ tsiet. Mi nan gadaqua
eb iruwũra, me eko eñame ion
ñea õd ean me eredõ: bwe re ijababa
mõ õgadaqua eb ñabena ã auwã.

ITŨBAÑ 8.

MÕ õrre aen Jehova itũrũ, ñeijin
ũge,
2 Õũge aen Jehova Zebaoth, A baran
bwe dõgin Zion eat ebaran ñea
oaio, ma A baranõn iat itiritir ñea
ouwak.
3 Õũge aen Jehova: A redõ eow i
Zion, ma A nan mek ian Jerusalem:
me inan ij egen Jerusalem bwe Kawat
iduwen; me inan ij egen wõn towedũdũ
Jehova Zebaoth bwe Etowedũdũ
ebwigaga.
4 Õũge aen Jehova Zebaoth: Nan
tsimine eñaben eman me eñaben ãn
ian medenan Jerusalem, ion o an
ewew ian ben, ñag nan ebak aũra
ibũm.
5 Mi nan oquen medenat tekawa
eow itũrit oniñ in eman me eoniñ in
ãn ñabũna rõ karakaramwen ian
medenan memak.
6 Õũge aen Jehova Zebaoth: Tsin
iõ õkamadauniñ ian met iquiquit
eponñame ñune ean bũm ana, õten,
nan kamadauniñ bet ian meõ? aen
õkõr Jehova Zebaoth.
7 Õũge aen Jehova Zebaoth: Kania,
A nan õtsimor aeõ ñame atsin eat eb
ñaben apoe, ma atsin eat eb ñaben
apago;
8 Ma A nan õrean ũra, me ri nan
mek ian Jerusalem, me ri nan ek'ũra
aeõ ñame, ma Aña A nan eke Aña
wañara Gott, iat iduwen me emo.
9 ¶ Õũge aen Jehova Zebaoth: Enimõ
õaio bemiã, amiã ñabũn amwa
kaiõt añõg ane ean mũñane ibũm,
atsin ian mwin propheten, ñabũn
emek ina ean ñabũmina ã õeõg ũrien
maneabin Jehova Zebaoth ean, ñea
tempel, bwe ã nimõ wei.
10 Bwi ian obwen bũm ana, eko
pũmwen an makur eñame, me eko bet
pũmwen an makur imin gõgõrõ, me
eko bet an iow ñea emeta me emetu
bwe dõgin barũen: bwa A õijõt eñame
memak bwe re nim iwitsiow aranora,
ion mi ion.
11 Me ñage, A nan eab õgõg deden
eat ibũm ñago amo ea iquiquit eponñame
ñune, aen õkõr Jehova Zebaoth.
12 Bwi nan tsimine iqua n iow eat
ikiãõ; vitis nan totow quan, me emwarere
nan totow wõn imin erõ, mi ianweron
nan totow wõn ão; ma A nan kaeõgei
iquiquit eñame bwe re nim õgõg
mũñane imin memak.
13 Mi nan õrre deden ñune, bwi
tekei ñag amiã eramwani inimaget
eponñame, ñamiã ewak ñea Juda me
ewak ñea Israel, nan õũga bet bwa
A nan õtsimor gamiã; ma amwa nan
eke gamiã imin ñea eñame nan geidawianaw
eow ean: amwam eõ miow,
ma amwam ooaio bemiã.
14 Bwõ ũge aen Jehova Zebaoth:
Tekei ñag A bũriõũnei iteñ õeõgida
gaimiã ñag amiã bagadugu õenenaõõ,
aen õkõr Jehova Zebaoth, me
ñag A eõ õekae bũriõ iat eroe,
15 Õũga bet ñag A bũriõũnei iteñ
õgageidawianaw Jerusalem me ewak
ñea Juda ean bũm ane: amwam eõ
miow.
16 ¶ Ñane imin ñan amwaimõ ririñ:
Amwam õpõpat iduwen, ion ea dañan
mi ion ea dañan; amwam mwit
añõg õkõr iat iduwen ñan nan iow
eñame ean inimen amiã tekawa:
17 Amwam eõ kamararei ibaka iamiã,
ion ea dañan mi ion ea dañan;
ma amwam eõ ãeñ schwõr in tabaite;
bwe ñane memak imin ñan A miowi,
aen õkõr Jehova.
18 ¶ Mõ õrre aen Jehova Zebaoth
itũrũ, ñeijin ũge,
19 Õũge aen Jehova Zebaoth: Bita

eõ ñanûmwi ñea ean karon maraman,
me eõ ñanûmwi ñea ean katimon ma-
raman, me eõ ñanûmwi ñea ean quae-
iun maraman, me eõ ñanûmwi ñea
ean quitain maraman, ri nan ek'ûra
bait ibibõki mi idorodoro, me ekada-
ro ñan omo, bwe wõt ewak ñea Juda:
me ñagan amwaimõ äeñ iduwen mi
iow.
20 Õûge aen Jehova Zebaoth: Nan
õrre kõr bita edae, bwi nan õrre
eponñame, me rat tekawa ñan ebak;
21 Me rat tekawa ion nan ñow iat
tekawa ion, me ri nan ûge, Am kapa-
par me nuaw mõ kõñõn oquedeieda
atsin itûrin Jehova, mõ õnani Jehova
Zebaoth: A nan nuaw bet aña.
22 Mi nan õrre bet etebinñame ñan
ebak me eponñame ñan oaio mõ õna-
ni Jehova eow i Jerusalem, mõ kõñõn
oquedeieõra atsin itûrin Jehova.
23 Ean bûm ana waea eñame atsin
inimagen kakairûn eat eb memak ri
nan õgõg an ñûñ eñame ion, eh, ri
nan õgõg an ñûñ eñame ion ñea dei
Judea, me ri nan ûge, Amam edegeri
gamiä, bwa ama kaiõt ñana Gott
emek itûrimiä, aen õkõr Jehova Ze-
baoth.

ITÛBAÑ 9.

EÑÕGEN propheten ñeijin aen Je-
hova n iwitsiow eb ñaben Had-
rach, me eñan ñamwarin nan mek
ina Damaskus; bwe met eñame me
earõeni n Israel memak ri te era Je-
hova;
2 Me Hamath ñaben õkake a Da-
maskus: Tyrus me Sidon, bwe dõgin
ñag ouwak aûra man.
3 Me Tyrus te ei õmei a wõn oror,
mõ õ õaji silber tekei emwarere, me
gold edereder tekei bauboun ian me-
dena.
4 Kania, Jehova nan bwien, mi I
nan ijatow waion eow eat ijited, me
inan õnûen eow eat äe.
5 Askalon nan ät, mi i nan miow;
me Gaza nan ät bet, mi nan ouwak
an maga; me Ekron, bwe enimõ ma-
neañ an itob: mi nan ekeow uea atsin
Gaza, mi inan eõ mekan Askalon.
6 Me deadinimara nan mek i As-
dod, ma A nan õraijiow wañara imin
in gagoda dei Philistia.
7 Ma A nan onuaiw arat atsin ian
mwin, me wõn imin ñan eimwi bwe
ä nimõ miowi õkõr atsin inimagen
mwin; mi nan ekei bet iquiquin wõra
Gott: mi nan tekei amen mwit añõg
i Juda, me dei Ekron nan ekei dei
Jebus.
8 Ma A nan wei aeõ wak in ake
itañin maneabû *me raña* mi iwitsiow
etar in ake, bwe enim eõ õd ina eñame
ion ñea nan eõ redõ; me eko amen
karoe ion ñea nan õd inimagõra: bwa
A ogiten ätõn meõ ñage.
9 ¶ Wo nim ibibõki õkõr, O äitunuwe
ñain Zion; me wo nim aeuwak, O äitu-
nuwe ñain Jerusalem: kania, õrre
awen wam Uea; O omo: me ekatsi-
mor emek itûrin; E eõ quinõñõg, mõ
O õd animwet eselin ion me ean ñait
eselin ion.
10 Ma A nan eatow chariot atsin
Ephraim, me pferd atsin Jerusalem,
mi inan õraijiow dobonara n ake; mi
I nan iow ea eponñame; ma an mwit
añõg nan mek atsin eat ijited ea
ijited, ma atsin eat Ekaw *ñea Euph-
rat* ea mwit eb.
11 Ma añõgõm, A onuaiw am ñame
ñabûna edenigae atsin iat ijûb ñea
eko ebõk ian, bwe dõgin aran am
berith.
12 ¶ Amwaimõ redõ a tekawa ñea
ä ororai, amiä ñabûna õañat equõquõr
ñabûn etsimine amiä itob; A nan ean
ñabûmine bwa A nan oija aw wam
imin me baeni a tekei ñaben.
13 Ma A õkeno Juda bwe dõgû, ma
A ogiten oquet dobonara itûrin
Ephraim, ma A nan õmemõrida ñai-
ñaim eman, O äitunuwe ñain Zion, bwa
amebûna ñaiñaim re nim iwitsiow
ûra, ñauwe ñea Grebia, ma A nan ri-
riñuw me ek'auwe wõn pudutûbwit
eñame ñea oaio.
14 Mi inan ät Jehova eow eara, mi
nan meta mwin wõn dobonara tekei
eitsin; me Temoniba Jehova nan õeõñ
dobu, mi nan õd eat eapwir in apwi-
juw.
15 Jehova Zebaoth nan õtsimor ûra;
me ri nan kõñame, mi jorgageñ apet
itsiwa; me ri nan eren era, me ware-
war tekei ia dõgit wein; me inan oo-
quen ûra tekei dõmaugu, mi tekei
matijûñet dagarae.

16 Mi Jehova ñea wañara Gott nan
ōtsimor ūra ean ñabūmina tekei ia an
ñame ūra epowi n schafe: bwe ri nan
eke ūra apet krone, mo ototu mō
ōraitsit eow ean eben ūbwien.
17 Bwō ōten ñaben ōgeidawiana-
weōra, mō ōten ñaben aūra omo! wei-
zen nan ōñabida dedemaro n oniñ, me
wein etsimeduw nan *ōñabida* eoniñ
in ān.

ITŪBAÑ 10.

AMWAM kōñōt tsinin Jehova weron
eat dain magin weron, ñea Je-
hova ñea eririñ eitsin, mi I nan totow
weron ouwak ñan ewin a imin erō n
eat etañ in kiāō memak.
2 Bwe teraphim rō pan ñea eko
woun, ma amen kaiwa re āt ebaite;
me rō pat erenimi n tabaite, eko
woun aūra ōbebe eñame: me ñagan
re dūgidugo tekei schafe, ā oroe ūra
bwin eko wañara hirte.
3 Ōpwij egirowū n iwitsiow hirten,
ma A nan ōeōgida gait ziegenböcke;
bwi Jehova Zebaoth owat wōn epowi
n schafe ñea ewak ñea Juda, mi I nan
ririñ tekei wōn pferd ñea omo aiaen
eat ubo n ake.
4 Nan meta apen inimatijūñet atsin
itūrin, me enear atsin itūrin, me do-
bonara n ake atsin itūrin, me ekai-
wedu memak bet atsin itūrin.
5 ¶ Me ri nan ek'ūra eñame ñabūn
oaio, mi jorgageñ barūōra eow ean
bauboun ian medena eat ubo n ake;
me ri nan ake, bwina Jehova emek
itūrūra, me ri nan ōmaneañ amen gōr
animwen pferde.
6 Ma A nan ooaio ewak ñea Juda,
mō ōtsimor ewak ñea Joseph, mō
ōredōan ūra, bwa A auwategōra, me
ri nan tekei ñea ā eō ōraijiow ñago;
bwa Aña kōr Jehova ñea wañara
Gott, ma A nan kaiōt aeōra.
7 Me ibwibwin Ephraim nan ekei
eñame ion ñea oaio, mi nan ibibōki
būriōūra tekei ia dōgit wein; me ñai-
ñaiūra ri nan aia bet mi ibibōki; nan
ibibōki būriōūra eow itūrin Jehova.
8 A nan mwidei ūra mō ōebwepoi
ūra, bwa A rouw in ōtsimor ūra; me
ri nan kañeda tekei aūra kañeda ña-
go amo.
9 Me tsin ia A ōijōn in ororai ūra
eow inimaget eponñame, ri nan ōma-
ratow Aña eat eb ñan ogoeow; me ri
nan tsimor epo a ñaiūra, me ri nan
redō.
10 Ma A nan tik ōredōan ūra atsin
ean eben Ägypten, mō ōebwepoi ūra
atsin Ägypten; ma A nan otow ūra
ean eben Gilead me Libanon; me inan
eō āt eñōra.
11 Mi I nan ōd iat ijited in roe, mi
I nan ijatow bagobagan it ijited, mi
nan enoreda memak etañ ñan ōkab
ian Nil; me inan ōraijedu an gagoda
Assyria, mi nan ekeow zepter in
Ägypten.
12 Ma A nan ooaio ūra eow itūrin
Jehova; me ri nat dūgidugo ian egen,
aen ōkōr Jehova.

ITUBAÑ 11.

LIBANON, wo nimō baida men oro-
rūm, bwe āe enim ōnūen wam
zedern.
2 Ñauwe tanne, wo nim turañañ,
bwe emeiweduet zeder, bwina ā ija-
babaen ñan omo: amwam turañañ,
ñamiā eiche n Basan, bwe emeiwe-
duen oigaga ñea oaio.
3 ¶ Nōñin ei aūra turañañ hirten!
bwe ā ijababaen ototaeōra: nōñin an
oruōr leon dedemaro! bwe ā ijaba-
baen ōdadabūken Jordan.
4 Ōūge aen Jehova ñea waña Gott:
Ōijōiji kō epowi n schafe ñea wimet
ima;
5 Ñañena amen rouw ūra abi ūra,
me ā pan ūra bwe re eō dūra; me ña-
būna re row-iow ūra rō ūge, A nim
tsitan Jehova bwe ebaken emit du-
wō; me ñabūna hirten re ekam au-
wātegōra.
6 Bwa A nan tik kananoañei amen
eat eb, aen ōkōr Jehova; me, kania,
A nan totow eñame, ion o *A totu* ian
ben aranon, mi ian ben wōn uea:
me ri nan ijatow eb, ma A nan eō
ōtsimor atsin ian bōra.
7 Ma A ōijōiji epowi n schafe ñea
ōat ima, ñabūna rat epowi ñabūna
magit kananoañ; ma A enada baiū
ñana arumae: A ij eget emaen bwe
Edabūk, ma A ij egen ñamana emaen
bwe Equōquōr; ma A ōijōijiet epowi
n schafe.
8 Ma A ōraijiowen ameitaimena

hirten ian ta aiquen maraman; bwa
anū ōñijōten ūrei; ma anūrei ōñijō-
nōn bet.
9 Ma A ūge, A nan eō ōijōiji ga-
miāi; ñea ema ogen e nim ima; me
ñea ā eatow oget ā ñimō eatow; me
ñabūn ōreñō re nim ōnūet duwōra,
ion o ōt duwet dañan.
10 ¶ Ma A barū aeō ewew ñamana
Edabūk, ma A tsibaet iwūgagan bwa
A nim ijababa aeō berith ñea A ririñ
ñago ea eponñame memak.
11 Me emaeān ean ñabūmina; me
rat epowi ñabūna magit kananoañ ña-
būna re teñ kaiōt aeō re tsiet bwa aen
ōkōr Jehova.
12 Ma A ūge a ūra, Tsin ia amwa
nimen bwo omo, amwam ome pū-
mwen aeō makur; me tsin ia amwa
nimen bwe eō omo, ogen amwa eō
ome. Me re eoudan animo *schekel
in* silber bwe pūmwen aeō makur.
13 Mi Jehova ūge ame, Amwa ñae-
ow kō itūrit amen makur wūr eka-
marūmwi ñea ouwak ñea rō pan bwe
marūmū. Ma A barū silber ñana
animo, ma A ñaeowen itūrit amen
makur wūr, ian maneabin Jehova.
14 Ma A tsiba iwūgagan aeō ewew
ñamana emaen ñamana Equōquōr,
bwa A nim ijababa edetsini inimaget
dei Juda me Israel.
15 ¶ Mi Jehova ūge ame, Wo nim
kan barū wōn imin amea hirte ñea
ekabaāt me eke wam.
16 Bwe, kania, A nan ōweijoran
hirte ion eat eb, ñea nan eō ōni ñabūna
ā eatow, me eō ōnani bet ñabūn eiji-
jepāo, me eō ōtsimor ñea ōūne, me e
eab ōijōiji bet ñea ōweijo me ā eō
witenei; mi i nan ōt duwet *schafe*
ñañen eduweduw, mi ijababa iqūra.
17 Nat agada gain hirte ñea eko
woun, ñea erowiow epowi n schafe!
ipudutūbwin nan mek ean ben, me
ean bet damarūmin men; nan aeōñ
rodujow ben, me inan ōtūrūgago men
ñea edamarūm.

ITŪBAÑ 12.

ENŌGEN propheten ñeijin aen Je-
hova ñeijin añōgen Israel. *Nei-
jine* aen Jehova, ñea eadiow ianwe-
ron, mō ōeōg ūriet eb, me eririñ anit
eñame ian;
2 Kania, A nan ririñ Jerusalem me
eke iwūr in mañi ea eponñame me-
mak ñan itañin, mi nan mek bet ean
Juda, ie emek in ake eñame in iwi-
tsiow Jerusalem.
3 ¶ Me ean ñabūmina, A nan ririñ
Jerusalem me eke epe ñea eroe ea
etebinñame memak; ri nan ūne me-
mak ñabūna ro oroeōn ūra; bwe
eponñame n eat eb memak re ebwe-
po n iwitsiow.
4 Ean ñabūmina, aen okōr Jehova,
A nan ijatow pferde memak eow eat
erita n mwitōñ, ma *A nan ijatowōt*
edairinaija ñabūn amen gōr animwō-
ra; ma A nan ead meō ea ewak ñea
Juda, mi ijatowōt eō ātirōñin waña-
ra pferde eponñame memak.
5 Me ñabūna monibain Juda ri nan
ūge ian būriōūra, Ñamen Jerusalem
ūra waioiū eow itūrin Jehova ñea wa-
ñara Gott.
6 ¶ Ean ñabūmina A nan ririñ moni-
bain Juda tekei epan ñarana eñat āe
inimaget edabwike, mi tekei itsij in
āe inimagen garben; me ri nan ōnūet
eponñame memak ñana ro odororai
ūra, eat edamarūm me eat edama-
uw; mi inan tik mekan Jerusalem
eat eñan, eh, i Jerusalem.
7 Mi Jehova nan ōtsimor amo aūra
wak dedegai dei Juda, bwe ereduet
ewak ñea David me ereduen ñamen
Jerusalem enim eō gagoda n iwitsiow
Juda.
8 Ean ñabūmina Jehova nan ororai
ñamen Jerusalem mō ōtsimor ūra;
me ñea ejūrūñ inimagōra ean ñabū-
mina nan ekei David, me ewak ñea
David nan ekei Gott, mi tekei wōn
engel Gott ian mōra.
9 ¶ Me ean ñabūmina A nan ōnani
ōekeowet eponñame memak ñabūna
rō ōrre n iwitsiow Jerusalem.
10 Ma A nan idotu eat ewak ñea
David, me ean bet ñamen Jerusalem
anin in oqued me ekōñōñ; me ri nan
aia Amea ñea rō wataba; me ri nan
mwijiña bwe dōgin, tekei ion ñea
ōmwijiñai ñain ñea aiquet erak: nan
ouwak aūra mwijinarū bwe dōgin,
tekei ion ñea ōkamwijiña bwe dōgin
an bowab.
11 Ean ñabūmina nan ouwak ekara-
ququō i Jerusalem tekei ekaraququō

i Hadad-Rimmon iat epañ ñea i Me-
giddo.
12 Mi nan karaququõ eñame, epo n
amen bwieni ro ñow ino tũ ũra; epo
n amen bwienit ewak ñea David ro
ñow ino tũ ũra, ma agõra ro ñow ino
tũ ũra; epo n amen bwienit ewak ñea
Nathan ro ñow ino tũ ũra, ma agõra
ro ñow ino tũ ũra;
13 Epo n amen bwienit ewak ñea
Levi ro ñow ino tũ ũra, ma agõra ro
ñow ino tũ ũra; aũra epo n amen
bwieni ibwibwin Simei ro ñow ino tũ
ũra, ma agõra ro ñow ino tũ ũra;
14 Epo n amen bwieni memak ñana
dũgidũgin, epo n amen bwieni me-
mak ro ñow ino tũ ũra, ma agõra ro
ñow ino tũ ũra.

ITŨBAÑ 13.

EAN bũm ana inan baida burodaũt
ebõk ea ewak ñea David me ea
bet ñamen Jerusalem, bwe dõgit iba-
ka, me dõgin bet ekanakanenõ.
2 ¶ Me ean ñabũmina, aen õkõr Je-
hova Zebaoth, A nan õekeow eget
ijor in ani atsin eat eb, me inan eõ
gauwei õmamaràn ũra; ma A nan
onuaiw bet atsin eat eb propheten in
tabaite ma anin ñea õkanakanenõ.
3 Me tsin iõ õkarai añõgin prophet-
en bet ion, etõñin mi inen ñarumen
ar õrig ar nan ũge a, Wo nan eab
tsimor, bwe wo pat ebaite ian egen
Jehova, me etõñin mi inen ñarumen
ar õrig ar nan watamwit iõ õ karai
añõgin propheten.
4 Me ean ñabũmina nan gadũkũrañ
propheten, ion o *õgadũkũrañei* reni-
min, iõ õ karai añõgin propheten; me
ri nan eõ edua ekarawin ewewen bwe
re nimõ tsitsino:
5 Mi i nan ũge, Deõ aña prophet;
aña amen gapaeda mwarere: bwa A
tsiõ atsin ean ñago aña eoniñ.
6 Mi ion nan ũge a, Adaga ñana iwitõ
inimagen barauwem? Mi i nan ũge,
A õõũneõ eow ian an wak dañõ.
7 ¶ Ipudutũbwin, eogoda kõ mi iwi-
tsiow waña hirte, mi iwitsiow bet
eñame ñea dañõ, aen õkõr Jehova Ze-
baoth; ijatow kõ hirte, mi nan beri-
tagag schafe; ma A nan iwid beõ ea
ñabũn kadudu *mõ õtsimor ũra*.
8 Me inan õraijiow ma abi aro
main aiju eat eb memak, aen õkõr
Jehova, me inan ñaeow aiquen main
aiju ian.
9 Ma A nan eow aiquen main aiju
mõ õdõn inimaget ãe, mõ õdereder
tekei õdereden silver, ma A nan õij
ũra tekei õijen gold; me ri nan
emwemwin egõ, ma A nan tebeõ a
ũra: A nan ũge, Aeõ ñame kõr epo
ñune; me ñũra ri nan ũge, Waña Gott
õkõr Jehova.

ITŨBAÑ 14.

KANIA, nan õrre an bũm Jehova,
ñabũmina inat dũbwidũbañai
wam bait epaba eow ean.
2 Bwa A nan õepoi eponñame me-
mak in iwitsiow Jerusalem ma ake
a; me inan õgõg tekawa, me inan
wuromwi ewak, me inan õmamado
ãn; mi nan meta emaen in rat te-
kawa eow iat edenigae, me inan eõ
õraijiow iquiquit eñame atsin iat te-
kawa.
3 Mi nan meta Jehova, ma ake a
mibũna eponñame, tekei ñag O ogi-
ten ake eat ubo n ake ñago.
4 ¶ Me nanan nan weijo ean ñabũ-
mina eat etowedũdũ ñea Olivet, ñea
ian obwen Jerusalem edõgen apoe,
mi nan berekenae etowedũdũ ñea
Olivet ijugagait ada apoe me eadu
apago, *mi nan ekei* epañ ion ñea ou-
wak õkõr; me emaen it etowedũdũ
nan ñow edõgen apwewa me emaet
aeow edõgen apwijuw.
5 Ma amwaimõ gõrõ mõ õd ian apa-
ñin waña towedũdũ; bwa apañit eto-
wedũdũ nan baiwõñ Azel; eh, amwai-
mõ gõrõ, tekei ñag amwa gõrõ atsin
ean an ruwiruwõ eb ean bũm Usia
ñea uea n Juda: mi nan õrre Jehova
ñea waña Gott, ma an epo ñabũn
ebwigaga epo aw.
6 Me ean ñabũmina deõ baet iaõ
eramaramin mi itũr:
7 Me ei ibũm ibũmin ñabũmina ã
tsiet eow itũrin Jehova; deõ aran, me
deõ anũbũmin; me tsin ie emerõ, nan
eaõ bet.
8 Me ean ñabũmina nan meta ebõ-
ken tsimor atsin Jerusalem, emaen
in ea see ñea edõgen apoe, me emaen
in ea ijited ñea edõgen apago: mi nan
õũga bet sommer me winter.

9 Mi Jehova nan moniba eat eb me-
mak: ean ñabũmina nan ta aiquen Je-
hova, mi ta aiquen egen.
10 Inan õekae eat eb memak me
eke eb ñaben eweõ ñaben Araba,
atsin Geba me etoki Rimmon edõ-
gen apwijuwin Jerusalem; mi inan
oogoda *Jerusalem*, me inan mekan
eat eñan, atsin ean men ororin Ben-
jamin me etoki ean metoror ñea
adamonin metoror, me eagada a men
ororin inimatijũñen, ma atsin eat
turris ñea Hananeel me etoki ean
wõn uea itenwein.
11 Me eñame ri nan mek ian, mi nan
eko ijuw õeõgidaen gain; mi Jerusa-
lem nan mek iat eõ dõgedõg.
12 ¶ Me ñaiune nan ekei egae ñea
Jehova nan ijatowõt eponñame ñabũ-
na ro ogiten ake a Jerusalem: nan
mag duwõra ñaga rõ weijo ean nanõ-
ra, mi nan mag õañan mõra eow iat
ũbwõra, mi nan mag eora eow ian
mwũra.
13 Me ean ñabũmina iribañañ ion
ñea ouwak atsin itũrin Jehova nan
mek inimagõra; mũ ũra memak ri
nan õgõg bõra, ion o õgõg ben ara-
non, me ben nan eogoda n iwitsiow
ben aranon.
14 Me Juda bet mi nan ake a Jeru-
salem; me inan õebwepoi wañara
imit eponñame memak ñan itañin,
ñana gold, me silber, me ekarawin,
ñan ebak õkõr.
15 Mi nan õũga bet gain pferde,
me mulio, me kamele, me esel, mi
tamo imin gõgõrõ ñan nan mek ian
mũñana ewak dedegai, tekei bitune
egae.
16 ¶ Me ean ñaga tamo ñea õreñõ
inimaget eponñame ñabũna rõ õrre
n iwitsiow Jerusalem ri nan roga
atsin eat obweni ion ea eobweni ion
bwe re nimõ taramawirei Uea, ñea
Jehova Zebaoth, me bwe re nim ra-
ña kadarot ewak ñana ã ririñ atsin
ea' rat imin erõ.
17 Me ñabũn inimaget epo n amen
bwieni n eat eb ñabũna re eõ roga
Jerusalem me taramawirei Uea ñea
Jehova Zebaoth, nan eab õrre a ũra
weron.
18 Me tsin ia epo n amen bwieni n
Ägypten re eõ roga, me re eõ õrre,
eab õrre a bet ũra; nan tsimine egae,
ñea Jehova nan ijatowõt eponñame
ñea eõ roga me raña kadarot ewak
ñana ã ririñ atsin ea' rat imin erõ.
19 Oũga gain Ägypten, me gait
eponñame memak ñabũna re eõ roga
me raña kadarot ewak ñana ã ririñ
atsin ea' rat imin erõ.
20 ¶ Ean ñabũmina nan mek ean
aquõren pferde ñeijin ũge, EBWIGAGA
BWE WÕN JEHOVA; me epat·ñan ian
maneabin Jehova nan tekei dõmaugu
ñan ian obwet dagarae.
21 Eh, epat memak ñan i Jerusa-
lem mi i Juda ri nan ebwigaga bwe
wõn Jehova Zebaoth; mũ ũra memak
ñabũna re ere iwim ri nan õrre me
barũ inon, me tsitsin ian: mi nan eko
ibwibwin Kanaan ia aiquen ian ma-
neabin Jehova Zebaoth ean ñabũ-
mina.

MALACHI.

ITŨBAÑ 1.

EÑÕGEN propheten ñeijin aen Je-
hova ea Israel eow itũrin Mala-
chi.
2 Jehova ũge, A auwã gamiã. Ma
amwa ũge, Ekeken ñea imin Wo au-
wã gama ean? Mi Jehova ũge, Õten,
deõ etsin Jakob Esau? ma A auwã
Jakob?
3 Ma A miowi Esau, ma A ririñ
wõn towedũdũ me eke etañ ñan õga-
daqua, ma A totow ũbwien ea scha-
kale n eat etomagage.
4 Ñaga dei Edom rõ ũge, A õraije-
duen gada, ma am kan redõ me wei-
jida etañ ñana ã ijababa: õũge aen
Jehova Zebaoth, Ri nan kei, ma A
nan õmeiwatu: me eñame nan ij egõ-
ra bwe Eben ibaka, me Eponñame
ñea Jehova egirow a eõ toki.
5 Me memiã nan ãt, ma amwa nan
ũge, A nim tsitan Jehova iruwin eben
Israel.
6 ¶ Ñain eredu etõñin, mi itsiõ *ere-
du* wõn temoniba: me tsin ia Aña
etõñimiã, iña naga eredueõ? me tsin
ia Aña *wamiã* temoniba, iña naga
mioweõ? aen õkõr Jehova Zebaoth
ea gamiã, ñamiã ñabũna priester, ña-
bũn amwa miowi egõ. Ma amwa
ũge, Ekeken ñea ama miowi egõm
ean?
7 Amwa ere eow ean waña dagarae
mehl ñana ã ogiten õkanakanen. Ma
amwa ũge, Ekeken ñea ama õka-
nakanenuw ean? Ñag amwa ũge, A
miowi wõn tisch Jehova.
8 Me tsin ia amwa ere ñea õpwer
men me eke iwim, deõ ibaka ñea! me
tsin ia amwa ere ñea õrañ me ñea
arak, deõ ibaka ñea! Õten ia wo
oija wam amen mwit añõg, i nan
ibibõkieiuw? mõ õten, i nan ekei-
duwen mem? aen õkõr Jehova Ze-
baoth.
9 Ma A kõñ a gamiã ñage bwa
amwam egegaã Gott, bwe E nim au-
wãtegeda: õrre deden ñune atsin ian
bemiã: õten, I nan ekeiduwen men
ion inimagemiã? aen õkõr Jehova
Zebaoth.
10 Karenaga me etsimine ion ini-
magemiã ñea nan tsima metoror,
bwa amwam eõ õte *ãe ean* waña da-
garae iat eko woun! eko aeõ ibibõki
itũrimiã, aen õkõr Jehova Zebaoth,
ma A nan eõ õgõg iwim atsin ian be-
miã.
11 Bwi nan kaganado egõ inimagen
heiden, atsin eat etañ ino etsiõda
equan ea ino eõg equan; me eñame
nan ere iwim obojarara ea egõ, me
eadu ñan edereder eat etañ memak;
bwi nan kaganado egõ inimagen hei-
den, aen õkõr Jehova Zebaoth.
12 ¶ Ma amiã amwa õbabaka, ñag
amwa ũge, A õkanakanen wõn tisch
Jehova, me ã miowi bet iqua ñan ian
ñana õanõ.
13 Ma amwa ũge bet, Kania, õkõ-
ñij õkõr bitune! ma amwa eõ kona n
kania, aen õkõr Jehova Zebaoth; ma
amwa õrean ame ñea amwa kona
eow iat itiritir, me ñea õrañ, me ñea
arak; õũga deden amiã adu: õten, A
nan õgõg ñune atsin ian bemiã? aen
õkõr Jehova.
14 Mi nat agada gain amet tsitsi-
no, ñea etsimine wõn widder inima-
gen wõn epowi, mõ õ karai añõgin
votum, me e ere imin gõgõrõ ion ñea
ebakogin bwe enim eke wimen Jeho-
va; bwa Aña Uea ñea õkaganado, aen
õkõr Jehova Zebaoth, mõ õkanani
egõ inimagen heiden.

ITŨBAÑ 2.

ME ñage, ñamiã ñabũna priester,
dogorimiã kõr edogor ñune.
2 Tsin ia amwa eõ kaiõt, me tsin ia
amwa eõ ñaeow iamiã, bwa amwam
totow itsitaõ ea egõ, aen õkõr Jehova
Zebaoth, A nan õijõtow eamiã eñõ-
gen õeõgida egae, ma A nan iwid
õgageidawianawemiã me eke õeõgi-
daen gaimiã; eh, A ogitet dorer in

ŏeŏgida gaiūra, bwin amwa eŏ ñae-
ow iamiā.
3 Kania, A nan baragageñ ebaba
bwe dŏgimiā, ma A nan ŏbabidŏn
memiā ibwija, ñana bwijan amiā
wim; mi inan onuaiw gamiā epo
a mūñane.
4 Ma amwa nan tsietŏ bwa A ŏijŏn
a gamiā edogor ñune, bwa aeŏ berith
enimŏ mek itūrit *ibwibwin* Levi, aen
ŏkŏr Jehova Zebaoth.
5 Aeŏ berith emek itūrūra ñago,
ñea berith it itsimor mi iow; ma A
oija ūra bwe re nimŏ miow, me re
miowŏ, me re eredu egŏ iat imiow.
6 Dogorit iduwen emek ian mwūra,
me ā eŏ āt ibaka ean bateŏra; re dū-
gidugo epo ame iat iow mi iat eimwi;
me re iwid eñame ebak atsin eat
ibaka.
7 Bwe eimwi bwe ā nim raña itsiet-
imin ean baten priester, me bwe ā
nim ŏnani edogor atsin ian mwin: bwe
ei wŏn Jehova Zebaoth amen kanuaw
añŏg.
8 Ma amwa iwidŏ atsin eat emede-
na; amwa tsiriwai eñame ñabūn ebak
eow eat edogor; amwa ŏbabaka aūra
berith ibwibwin Levi, aen ŏkŏr Je-
hova Zebaoth.
9 Me ñagan A totow bet gamiā
bwe ā nimŏ miowi gamiā mŏ ŏbabaka
gamiā eow ian met eñame memak,
tekei deden amiā ekam raña dedeū,
amwa ijij met eñame iat edogor.
10 Oten, deŏ ada memak ta aiquet
etŏñida? ŏten, deŏ ta aiquen Gott ñea
ŏrig gada? dŏgit ekeken ñag añ wai-
ra, ion ea etsin mi ion ea etsin, mŏ
ŏbabaka aūra berith ada bagadugu?
11 ¶ Etsitsino Juda, me e ririñ imin
ñea eimwi bwe ā nimŏ miowi ŏkŏr
inimagen Israel mi i Jerusalem; bwe
ibwibwin Juda rŏ ŏbabaka wŏn* tañ
ebwigaga Jehova, ñea ā auwā eow
Itūrin, me ro ogiten ijatsi ñait ani
ñabūna eratequŏ.
12 Jehova nan eatow amea ñea eri-
riñ ñune, amea ñea erida ma amea
ñea ŏnei, atsin ian an wak dedegai
Jakob, me ñea ere iwim ea Jehova
Zebaoth.
13 Ma amwa tik ririñ ñune: amwa
bŏñeŏt dagarain Jehova erenime, mi
iŏñ, me eananu, me ñagan E ekam
ekeiduwetet iwim, me E eŏ ŏgŏgiet
atsin iañ bemiā.
14 ¶ Ma amwa ūge bet, Dŏgit eke-
ken? Dŏgin bwina Jehova ei amen
oduwen inimagem ma agem in oniñ,
ñea wo wairai, me dañam ŏkŏr āita,
ma agem ian am berith.
15 Oten, E eŏ ririñ duwen ñea ta
aiquen ñago, me etsimine bet ijuw
dūgidūgin anin Itūrin? Me dŏgit eke-
ken ñag ta aiquen? O ŏnani ekarig
ñea enim eraban Gott: Me ñagan
amwam raña būriŏūmiā, me enim eko
ion ñea owairai agen in oniñ.
16 Bwa A eŏ āeñ ā eatow *aget eña-
me,* aen ŏkŏr Jehova Zebaoth, ñea
Gott in Israel, me eñame ñea ā bŏ-
ñeŏt itiritir an karawin, aen ŏkŏr
Jehova Zebaoth: me ñagan amwam
raña būriŏūmiā, bwa amwam eŏ wai-
ra.
17 ¶ Amwa ogogoni Jehova eow ean
aemiā. Ma amwa ūge bet, Ekeken
ñea ama ogogoni eow ean? Ñaiune
dŏgin, ñag amwa ūge, Ñabūna re ri-
riñ ñea ebaka ro omo ian men Jehova,
me E ibibŏkiei ūra; ŏa, Iña Gott ñea
ŏmwit añŏg?

ITŪBAÑ 3.

KANIA, A ŏijŏn waña amen ka-
nuaw añŏg bwe enim ŏd ian
obwŏ: me Temoniba ñea amwa ŏnani
nan epar in ŏrre eow ian maneabin;
ma amen kanuaw berith, ñea amwa
ibibŏki Itūrin: kania, O ŏrren, aen
ŏkŏr Jehova Zebaoth.
2 Mi ijegen ñea okona n weijo ian
obwen an būm in ŏrre me eŏ miow?
mi ijegen ñea okona n weijo ie E me-
ta? bwe Ei tekei an āe amen kadere-
der silber; mi tekei bet wŏn seife
amen ŏbūrūbūr ekarawin:
3 Mi I nan megeda tekei amen ka-
tar mŏ kadereder silber, mi I nan
ŏdereder ibwibwin Levi, mŏ ŏtar ūra
mŏ ŏdereder ūra tekei gold me silber;
me ri nan ere iwim ea Jehova iat
omo.
4 Mi Jehova nan āeñ aūra wim dei
Juda me dei Jerusalem tekei deden
eat ibūm ñano amo, mi tekei eat
obweni ñago me ñago.
5 Ma A nan tūren a gamiā me mwit
añŏg iat eimwi; ma A nan eke Aña

amen oduwet idũra ñea epar in iwi-
tsiow amen kabwiãeã, ma amen ire
aget eñame, ma amen schwõr in ta-
baite: me ñabũna ro oroe eñame ñea
ã pũmwe an makur me ekam oija
marũmwin, me ãn ñea eman agen,
me eoniñ ñea ema etõñin, me ñabũna
rõ õeiwidõat eratequõ *atsin ean wõn
imin*, me eõ miow Aña, aen õkõr Je-
hova Zebaoth.
6 Bwa Aña ñea Jehova A eõ iwiwi-
dõ; me ñagat ã eõ õtsimor gamiã, ña-
miã ibwibwin Jakob.
7 ¶ Atsin iruwin aũra ibũm amiã
bagadugu amwa iwidõ atsin ean aeõ
dogor, ma amwa eõ raña. Amwa re-
dõ ame kõ, ma A nan redõ a gamiã,
aen õkõr Jehova Zebaoth. Ma amwa
ũge, Õtet deden ada redõ?
8 ¶ Õten, Gott enim joridanit eñame
wõn imin? amwa joridaniõ waña min.
Ma amwa ũge, Ekeken wam imin ñea
ama joridanim?
9 Main atait imin memak mi iwim.
Eagada gaimiã eow eat eñõgen õeõ-
gida egae; bwa amwa joridaniõ waña
min, ñamiã, ñea eponñame ñune me-
mak.
10 Amwam otow iat ewak in ka-
ñañat imin main atait imin memak,
bwi ijeiji enimõ mek ian maneabũ,
ma amwa nan õijõ ñage ian ñune,
aen õkõr Jehova Zebaoth, ma aia ia
A baida ea gamiã winõr in ianweron,
mi idotu õgageidawianawemiã, ea an
eko eñan õa iõk.
11 Ma A nan baragageñ amen
õnũet imin bwe dõgimiã, mi i nan eõ
ijababa quan ũbwemiã; me inan eõ
õijõn quan magamiã vitis ian obwen
an õrre ineded, aen õkõr Jehova Ze-
baoth.
12 Me eponñame memak ri nan pan
gamiã bwa amwa geidawianaw, bwa
amwa nan eke gamiã eb ñabena ã
ãeñ, aen õkõr Jehova Zebaoth.
13 ¶ Oaio aemiã n iwitsiow Aña, aen
õkõr Jehova. Ma amwa ũge bet, Eke-
ken ñea ama iwitsiow Auwe ean?
14 Amwa ũge, Eko wout itsiõ itũ-
rin Gott, me ekeket imin okowõñ a
gada ñag añ raña an dogor, me ñag
añ dũgidugo me edua ekarawin eta-
ñañ ian men Jehova Zebaoth?
15 Me ñage, añ pan ñabũna rõ ga-
goda bwõ ro geidawianaw; eh, ã wei-
jida ñabũna re ririñ ibaka; eh, ro
owidu Gott, me ã õtsimor ũra bet.
16 ¶ Me eat edae ñaga ñabũna re
miow Jehova re dorer, ion o edorer a
dañan: Jehova õkaiõt, me E teñ
kaiõt, me ã eare buch in õmaran ian
men, bwe dõgũra ñabũna re miow
Jehova, me ñabũna rõ kamararei
egen.
17 Me ri nan ek'ũra aeõ ñame, aen
õkõr Jehova Zebaoth, eat ibũm ña-
bũmin A nan ririñ ñabũn aeõ ñame
kõr; ma A nan auwãtegõra, tekei
eñame ion ñea auwãtegen ñain ñea
õmakur itũrin.
18 Ma amwa nan redõ me tsiet ñea
omo me ñea ebaka, me tsiet ñea etsiõ
itũrin Gott me ñea eõ tsiõ Itũrin.

ITŨBAÑ 4.

BWE, kania, etũreten an õrre ña-
bũmina, õpwij tekei eñat ãe:
mũ ũra memak ñabũna rõ gagoda
mũ ũra ñabũna re ririñ ibaka ri nan
ek'ũra stoppeln; mi ibũm ñabũmin
õrren naga nan jiũiow ũra, aen õkõr
Jehova Zebaoth, mi imũr nan ekeow
awarõra me rara.
2 ¶Mi nan meta aquenit omo me
ekatsimor atsin ean ben in õeta ea
gamiã ñabũn amwa miow egõ; ma
amwa nan meta me õaõeta n kara-
mwen tekei kãlber ñañena bain eat
etañ in ijeiji.
3 Ma amwa nan jorgageñ ñabũn
ebaka, bwe ri nan eke ũra emara-
ñata ian nanamiã eat ibũm ñabũ-
min A ririñ ũra, aen õkõr Jehova
Zebaoth.
4 ¶ Amwam õmaran wõn dogor Mo-
ses ñea aeõ tsiõ, ñan A pan a eow i
Horeb bwe dõgin Israel memak, ña-
na edogor mi imwit añõg.
5 ¶ Kania, A nan õijõn a gamiã
Elia ñea prophet ian obwen an õrre
an bũm Jehova ñabũmin õkaganado
mõ õkanani.
6 Mi i nan iwid bũriõũn ñabũna
etõñin ea ñaiũra, me bũriõũn ñabũna
ñain ea etõñũra; bwi ta bwidũga ma
A õrre ma A ijatow eb eow eat eñõ-
gen õeõgida egae.

TESTAMENT ETSIMEDUW

ÑARAN AEN

WÕRA TEMONIBA MA AMEN KATSIMOR

JESU KRISTO

BAIN ÕKÕR ETARAMAWIR

Ã ADŨMEI IOW ITŨRIN
AMERICAN BIBLE SOCIETY
ÑABŨN AMEN ÕBABAREOW BIBEL EAT EB
NEW YORK

1918

[*Nauru Testament*, 12mo.]

EVANGELIUM ÑEA Ã EARE EOW ITŨRIN

MATTHÃUS.

ITŨBAÑ 1.

ÑARANE ei buch in egõra an bagadugu Jesu Kristo, ñea ñait David, ñea ñain Abraham.
2 Abraham õrig Isaak; mi Isaak õrig Jakob; mi Jakob õrig Juda me etsietsit eman;
3 Mi Juda õrig Perez me Sera eow itũrit Thamar; me Perez õrig Hezron; me Hezron õrig Ram;
4 Me Ram õrig Amminadab; ma Amminadab õrig Nahesson; me Nahesson õrig Salma;
5 Me Salma õrig Boas eow itũrin Rahab; me Boas õrig Obed eow itũrin Ruth; mo Obed õrig Jesse;
6 Mi Jesse õrig David ñea uea. Me David õrig Solomon eow itũrit ãita ñea agen Uria ñago;
7 Me Solomon õrig Rehabeam; me Rehabeam õrig Abia; ma Abia õrig Asa;
8 Ma Asa õrig Josaphat; mi Josaphat õrig Joram; mi Joram õrig Usia;
9 Mu Usia õrig Jotham; mi Jotham õrig Ahas; ma Ahas õrig Hiskia;
10 Mi Hiskia õrig Manasse; me Manasse õrig Amon; ma Amon õrig Josia;
11 Mi Josia õrig Jechonja me etsitsit eman, eat edae ñaga ã otow ũra i Babylon.
12 Mi iruwit otow i Babylon, Jechonja õrig Sealthiel; me Sealthiel õrig Serubabel;
13 Me Serubabel õrig Abiud; ma Abiud õrig Eliakim; me Eliakim õrig Asor;
14 Ma Asor õrig Zadok; me Zadok õrig Achim; ma Achim õrig Eliud;
15 Me Eliud õrig Eleasar; me Eleasar õrig Matthan; me Matthan õrig Jakob;
16 Mi Jakob õrig Joseph ñea agen Maria, ñea Jesu opudu itũrin, ñea ã ij egen bwe Kristo.
17 Me ñagat edet memak atsin ean Abraham ea David adedeta ma aeoq adetin; ma atsin eat David ea ã otow i Babylon adedeta ma aeoq adetin; ma atsin eat otow i Babylon ea Kristo adedeta ma aeoq adetin.
18 ¶ Ñaiune deden an pudu Jesu Kristo: Ñaga Maria ñea inen mi Joseph ar ta weidenei ũrõr, ñag ar eitsiõk idõb, ã tsietiet ãita bwe e jeñ eow itũrin Anin Omotañitañ.
19 Mi Joseph ñea agen, ei eñame ion omo, me eõ teñ õmaneañ iow ũbago, mõ õ kamararei bwe enim ewewin an eatow ãita.
20 Me ñag õ õreit kamararei mũñane imin, kania, an engel Temoniba emeta a eow ia' renimin, mõ ũge, Joseph, ñea ñait David, wo eõ miow ia wo edegeriõnuw Maria ñea agem: bwa an ijeñ ejeñ eow itũrin Anin Omotañitañ.
21 Mi i nan õrig ñain ion ñea eman, me wo nan ij egen bwi JESU; bwe Ei ñea nan õtsimor an ñame atsin ean aũra dũra.
22 Mõ õrre mũñane memak bwe enim ewõñõn aet Temoniba ñeijina ã patow itũrin amea prophet, ñeijin ũge,
23 Kania, nan ijeñ dõgibono ion, mi nan pudu ñain iot eman, me ri nan ij egen bwi Immanuel, ñeijin tekei, Gott itũrida.
24 Mi Joseph eridan ean an mijimij, me eririñ tekei an engel Temoniba õpan a, me e edegeriõten agen;
25 Me e eitsiõk idõb a ãita ea an pudu ñain ñea eman: me ã ij egen bwi JESU.

ITŨBAÑ 2.

ME ñag opudu Jesu i Bethlehem in Judea ean an bũm Herodes ñea uea, kania, rõ õrre amen mat ibũn,

ro rodun apoe eadu Jerusalem, mõ rõ ũge,
2 Iña wañara Temoniba dei Judea ñea õren pudu? bwa ama ãt iow apoe atañin, ma amañ õrren bwa amaimõ taramawirei.
3 Me ñag Herodes ñea uea õkaiõt ñeijine, e miow, ma amen Jerusalem memak epo a.
4 Mõ õ õebwepoi priester ñabũn õkaganado memak ma wañara amen edar eñame, mõ ũdũdõn ũra ino nan pudu Kristo.
5 Mõ rõ ũge a, I Bethlehem in Judea: bwe ã eare eow itũrin prophet ñeijin ũge,
6 Me ñauwe Bethlehem, ean eben Juda, wo eõ ijõñ eken inimagõra prinzen in Juda: bwi nan meta atsin itũrũm temoniba ion, ñea nan ekei amen raña aeõ ñame ñabũna Israel.
7 Me Herodes ewewin an emwin amebũna amen man, mõ õkereri garwewe atsin itũrũra an bũm it tsida bita edetañ.
8 Mõ õ õijõtow ũra i Bethlehem, mõ ũge, Nua kõ mõ õnani garwewe bita eoniñ; me tsin ia amwa ãt, amwa nan etsiõ ame, bwa A nimõ naña bet me taramawirei.
9 Me ñaga ro ogiten kaiõt aen amea uea, re nuawen; me kania, bita edetañ ñea re ãt iow apoe, õd ian obwõra aeow ino emek oniñ ia.
10 Me ñaga re ãt bita edetañ, re ibibõki iat idorodoro ouwak.
11 ¶ Me re ramwedu anewak, me re ãt bita eoniñ eow itũrin Maria ñea inen; me re toweitsiber me taramawirei; mõ rõ baida wañara batsi, mo ro oija eadu ñana gold, me ebojarara me myrrhe.
12 Me ñaga Gott ogiten metemetsi ũra eow iat erenimi bwe re nim eõ redõ a Herodes, re redõ eowen ũbwiõra iat emedena ion ekae.
13 Me ñaga re nuawen, kania, an engel Temoniba emeta ea Joseph eow iat erenimi mõ ũge, Rida kõ, mõ õbũ oniñ une mi inen, me gõrõ aeow Ägypten, me mek ina, mi ta eaden bwa A pan aw: bwe Herodes nan õnani oniñ une bwe enim abi.
14 Me e rida mõ õbũ oniñ ia mi inen anũbũmin mo oñowen Ägypten;
15 Mi i ta meken ina ea an ima Herodes: bwe enim ewõñõn ñeijina Temoniba õpatow itũrin prophet, ñeijin ũge, A emwin ñaiũ atsin Ägypten.
16 ¶ Me Herodes ñag e tsietien bwa amebũna amen man rõ baitei, ouwak an damadam, mõ õ õijõten *an ñame* bwe re nim abi eoniñ in eman memak ñabũna re mek i Bethlehem, me eat eb memak ñan itañin, ñabũna aro aũrañ obweni, me ñabũna eoniñ eken, ñea ewin a dae ia õ kereri garwewe atsin itũrin amebũna amen man.
17 Me ewõñõten ñage ñeijina ã patow itũrin prophet Jeremia, ñeijin ũge,
18 Eiñõñ iot ã kaiõt eow i Rama, ñea iõñ me ekaraququõ ouwak, Rahel enõñi mibũna ñain; me e eõ teñ bwe ã nim õbebe bũriõũn, bwe ekeowen ũra.
19 ¶ Me ñag eman Herodes, kania, an engel Temoniba emeta ea Joseph eow Ägypten ia' renimin,
20 Mõ ũge, Rida kõ mõ õbũ oniñ une mi inen, mu ñow ũbwiõra amen Israel: bwe re man ñabũna rõ õnani tsimorin oniñ une.
21 Me e rida mõ õbũ oniñ ia mi inen mo oñowen ũbwiõra amen Israel.
22 Me ñag õ kaiõt bwa Archelaus eijien monibain Judea ebugan Herodes ñea etõñin, e miowen io oñow ina; me ñaga Gott emetemetsi iow ia' renimin, o ñowen i Galilea,
23 Mõ õrre me emeken iat tekawa ion ñea Nazareth egen; bwe enim ewõñõn ñeijina ã patow itũrũra propheten, Inan ijegen bwe Nazarene.

ITŨBAÑ 3.

EAN bũm ana õrre Johannes amen Baptizo mõ õ kereri ean tomagagen Judea, mõ ũge,
2 Amwaim iwid bũriõũmiã; bwe etũreten an õrre monibain ianweron.
3 Bwe ei ñune ñea ã patow itũrin Jesaja ñea prophet, ñeijin ũge, Eiñõñit eñame ion ñea aeuwak eat etomagage ũge. Amwaimõ gadauw medenat Temoniba, õeimwi medenan.
4 Ma amea Johannes etsimine an karawin ñea ewet kamel, ma aquarat

iwūgagat ebwetsin ñamweta leder;
me eakitorenapō me meli n oigaga
ōanō.
5 Mō rō ōrre a memak dei Jeru-
salem, me dei Judea memak, me ña-
men eat eb memak ñan itañin Jor-
dan;
6 Me ā baptizoi ūra eow itūrin
iat ekaw Jordan, ñaga rō pan aūra
dūra.
7 ¶ Me ñag e āt Pharisāer me Sad-
ducāer ñabūn ebak bwō rō ōrre a an
baptizo, ō ūge a ūra, Amiā ñabūn
apain otter, ijegen emetsimetsi ga-
miā, bwa amwaimō gōrō atsin eat
ake ñea nan ōrre?
8 Me ñagan amwaim ōrig iqua ñan
ewin a iwiden būriōūmiā:
9 Ma amwaim eō kamarar iamiā
mō ūge, Abraham etōñima: bwa A
ūge a gamiā, Gott okona n ōrig ña-
būna ñain Abraham atsin ean mū-
ñane epe.
10 Me ñage ā ñaeow eta inawarat
imin erō: mi tamo imin erō ñaōen eō
ōrig iqua ñan omo, inat taijedu mō
ōraijidaw anāe.
11 A baptizoiōn gamiā ebōk ea iwi-
den būriōūmiā: me Ñei ñea ōd iruwū
oaio ame, me eō deri ame ia A ōbū
wōn schuhe; Ei nan baptizoiōn gamiā
Anin Omotañitañ me āe:
12 An tōñeñit ian ben, mi I nan
ōdereder ōkōr wōn debae in irer wei-
zen; mi I nan ōepoi wōn weizen iat
ewak in weizen: mi I nan jiūiow gan
weizen eat āe ñea eō kona ima.
13 ¶ Ean ñaga Jesu ōñaūn Galilea
aeow Jordan ea Johannes, bwe ā nim
baptizoi iow itūrin.
14 Mi Johannes erewin, mō ūge,
Ederi ia Wo baptizoiō aña, me Wo
ōrre amen ñauwe?
15 Mi Jesu ōnei mō ūge a, Wo eō
rewinō ñage: bwe eimwi bwa arūm
oduwet emo memak. Me e eō re-
witen.
16 Mi Jesu ñaga ā ogiten baptizoei,
tik ñaga ma akōdaten ian ebōk; me
kania, ā baidan ianweron a, me E āt
Anin Gott bwo orodu tekei taube ion,
me ewedu ean;
17 Me kania, eiñōn iot adun ianwe-
ron ūge, Ñaiune Ñaiū ñea A auwā,
ñea A ibibōkiei.

ITŪBAÑ 4.

MA Anin eda Jesu eat etomagage,
bwe diabolos enim quiawiei.
2 Me ñag E eō ñanūmwi ama iaō
ma ama ibūm, E metūren imūr.
3 Ma amea amen iqui ōrre a mō
ūge, Tsin ia auwe Ñain Gott, Wo
nimō dorer a mūñane epe bwe re nim
ek'ūra brot.
4 Mō Ō ōnei mō ūge, Ā eareān ñei-
jin ūge, Eñame eab kona itsimor i' ta
brot, me re tsimor eat eñōg memak
ñan emetan ian mwin Gott.
5 Me diabolos otow eat tekawa
ebwigaga; mō ō ōmegada eow ani-
mwet tempel,
6 Mō ūge a, Tsin ia Auwe Ñain
Gott, Wo nim ūtūbwiow: bwe ā ea-
reān ñeijin ūge, I nan pan a wōn en-
gel auwe, me, Ri nan atsiōnuw bōra,
bwi ta bwidūga me etamwit nanam
epe.
7 Jesu ūge a, Ā tik eareān ñeijin
ūge, Wo nim eō ōij Jehova ñea wam
Gott.
8 Diabolos etik eda animwet etowe-
dūdū ion ñea togit ogoda, mō ōmeata
a emoniba memak eat eb, ma amora;
9 Mō ō ūge a, A nan oija aw mū-
ñane imin memak, ia wo toweitsiber
me taramawireiō.
10 Mi Jesu ūge a, Gōretsinamomo
kō Satan; bwe ā eareān ñeijin ūge,
Wo nim ta taramawirei Jehova ñea
wam Gott, me wo nim ta tsiō Itūrin.
11 Me diabolos ōñaūniten; me ka-
nia, engel rō ōrre a mo oquedei.
12 ¶ Me ñaga Jesu ōkaiōt bwe ā
ōmeatuen Johannes iat ewak in quō-
quōr, Ō ñowen i Galilea.
13 Me ñag Ō ñaūniten Nazareth,
O ñow me emeken Kapernaum, ñea
itañin see, ean eben Sebulon me
Naphthali:
14 Bwe ā nim oduwen ñeijina ā pa-
tow itūrin Jesaja ñea prophet, ñeijin
ūge,
15 Eben Sebulon me eben Naphtha-
li, ino itañin see, edōgen ūreijin Jor-
dan, ñabena Galilea ūbwiōra heiden,
16 Eñame ñabūna re megeda iat
itūrūgago ñago re ātiet iaō ion ou-
wak, me ea ūra ñabūna re megeda
iat etañ mi itūr in ima emeta ea ūra
iaō.

17 ¶ Atsin eat edae ñaga Jesu õa-
weijîda an kereri, mõ Õ ũge, Amwaim
iwid bũriõũmiã; bwe etũreten an õrre
monibain ianweron.
18 ¶ Me ñag E dũgidugo itañin see n
Galilea, E ãt eñame arumen ar etsini,
Simon ñea ã ij egen bwe Petrus, ma
Andreas ñea etsin, ñag ar eatu wa-
ñarõr iw ijited; bwũ ũrõr amen ña-
wor.
19 Mõ Õ ũge a ũrõr, Amwarũm eã
erowũ, ma A nan eke gamũrõr amen
ñawor ñame.
20 Mi ta gaitsida ma ar ñaũnin
wañarõr iw, ma ar edegerien.
21 Me ñag E erowi ina, E tik
ãtiet eñame arumen ar etsini, ñea
Jakobus ñain Zebedãus, mi Johannes
ñea etsin, iat dobot ũrei etõñũrõr,
arei õreita ñatarei wañarei iw; me E
emwiten ũrõr.
22 Mi ta gaitsida ma ar erowi do-
bot me etõñũrõr, ma ar edegerien.
23 ¶ Mi Jesu edũgidugo mõ õpae
memak Galilea, mõ Õ kereri ian wa-
ñara synagogen, mõ õpõpat evange-
lium in monibain, mõ õgõr eõrit arak
memak me eõrit ijũrũñ memak inima-
get eñame.
24 Me ebabareow i Syria memak
dagan: mõ rõ õrean a memak amen
arak ñabũna ra arak eat õrit arak
me emaga memak, me ñabũna de-
monis ewen ũra, me ñabũna re tsiri-
ña, me ñabũna re erereõda, mõ Õ
õtsimorien ũra.
25 Me ebak eñame re edegeri atsin
Galilea me Dekapolis mi Jerusalem
mi Judea ma atsin edõgen apoin Jor-
dan.

ITŨBAÑ 5.

ME ñag E ãt eñame ebak, A akõdan
eat etowedũdũ ion; me ñag E
megedan, ran an kereri rõ õrre a:
2 Me E ead mwin mõ õwereri ũra,
mõ ũge,
3 Rõ geidawianaw ñabũn eko emit
duwõra ian anũra; bwe wañara mo-
nibain ianweron.
4 Rõ geidawianaw ñabũna rõ mwi-
jiña; bwi inan õbebe ũra.
5 Rõ geidawianaw ñabũna re eõ
quinõñõg; bwe ri nan pwijen eb.
6 Rõ geidawianaw ñabũna re me-
tũrei mõ rõ bõñei emo; bwi inan
õmarañ ũra.
7 Rõ geidawianaw ñabũna ra au-
wãtegen; bwe ri nan õgõg eauwãte-
gõra.
8 Rõ geidawianaw ñabũn edereder
ian bũriõũra; bwe ri nan ãt Gott.
9 Rõ geidawianaw ñabũn amen
õkõmaerer; bwi inan ij egõra bwe
ñain Gott.
10 Rõ geidawianaw ñabũna ã ogiten
õmamado ũra bwe dõgit emo; bwe
wañara monibain ianweron.
11 Amwa geidawianaw ia eñame
kabakai gamiã, mõ õmamado gamiã,
mõ õrai a gamiã eñõg memak ñan
ebaka ñana deõ iduwen bwe dõgũ.
12 Amwaim ibibõki mi idorodoro
õkõr: bwo ouwak marũmũmiã ianwe-
ron; bwõ ũga bet aũra õmamado pro-
pheten ñabũno ian obwemiã.
13 ¶ Amiã barajited it eb: me tsin ie
ekeow barajited it ebarajited, inan
barajitedeiõt ekeken? Me ekeowen
woun imũr, me ã eatow, me eñame
jorgageñ.
14 Amiã iaõ it eb. Ã eõ kona n ewe-
wit tekawa ie emek animwet etowe-
dũdũ.
15 Eñame re eõ õpwiei lampe me
ñaeow ijõñit equeneren, bwõ rõ õeõ-
gida eat eñan; mõ õeaõ memak ña-
bũn iat ewak.
16 Enim õũga bet iaõin amiã iaõ ian
met eñame; bwe re nimõ ãt amiã
makur ñan omo, mõ õraitsit Etõñi-
miã ñea i ianweron.
17 ¶ Amwaim eõ kõũge iamiã A
õrre bwa A nim ijababa edogor me
propheten: A eõ õrre bwa A nim ija-
baba, ma A õrre bwa A nim oduwen.
18 Bwi iduwen ñeijin A pan a ga-
miã, Bwe ea an ekeow ianweron me
eb, eab ekeow itema ion õkadudu õa
ebwejũbwej iot atsin eat edogor, ea
oduwenet imin memak.
19 Me ñagan tamo ñea nan riow
eat edogor ion ñea emeroro eken ean
mũñane edogor, mõ ũga an wereri
eñame, inan ij egen bwe magit ijõñ
ian monibain ianweron: me tamo ñea
edegeri mũñane edogor, mõ ũga an
wereri eñame, inan ij egen bwõ õka-
nagado ian monibain ianweron.
20 Bwa A ũge a gamiã, Tsin ie eõ

ouwak eken amomiā ea amora amen
edar me Pharisāer, amwa eab metu
a monibain ianweron.
21 ¶ Amwañ ogiten kaiōt bwe ā
pan añen ñabūno eat edae ñago me
ñago, Wo nim eō abab ñame; me ta-
mo ñea nan abab ñame, nan gatūrae
eow eat ekōm:
22 Ma A ūge a gamiā, Tamo ñea
egirow a etsietsin, i nan gatūrae eow
eat ekōm; me tamo ñea nan ūge a etsi-
etsin, Wo kabaāt, i nan gatūrae eow
itūrit sanhedrin; me tamo ñea nan
ūge, Wo dūkūrañ, i nan gatūrae eow
eat eñat āe ñea Gehenna.
23 Me ñagan: Tsin ia wo otow am
wim eat dagarae, me wo ōmaratow
ina bwe etsimine an ruwō edūm aw,
24 Ñaina kō am wim ian obwet da-
garae, me nua kō me maerer a edūm
amo, mi imūr wo nan ōrre me ere am
wim.
25 Wo nimō kapapar me maerer a
barūōm, ia amwar mek ian medena;
bwa ñam barūōm etata auwe ian met
amen ekōm, ma amea amen ekōm
otow auwe itūrin an tsiō, mi inan
ōmeatu auwe iat ewak in quōquōr.
26 Iduwen aeō ūge aw, wo eab me-
tan ina, ia Wo eitsiōk totow magin
wam denarius.
27 ¶ Amwa kaiōten bwe ā paten
ñeijin ūge, Wo nim eō mequōr it
dūra:
28 Ma A ūge a gamiā, Tamo ñea
ōkanakania ān me ebon, o ogiten me-
quōr it dūra ea ian būriōūn.
29 Mi tsin ia mem edamarūm ōdū-
raiw, wo nimō roedun eam me eatow:
bwo omo aw eken ie ema bai' raba-
tam ion, me ā eō ōraijedu rabatam
memak ian Gehenna.
30 Mi tsin ia damarūmin bem ōdū-
raiw, towidan kō eam me eatow; bwo
omo aw eken ie ema bai' rabatam
ion, me ā eō ōraijedu rabatam memak
ian Gehenna.
31 Me ā tik ogiten ūge bet, Tamo
ñea eatow agen, e nim oija brief in
mwijow eran;
32 Ma A ūge a gamiā, Tamo ñea
eatow agen, ñag e eitsiōk mequōr
it dūra, e eke āita āinimwen mequōr
it dūra; mi tamo ñea nan ijatsi āita ā
eatow, e mequōr it dūra.
33 ¶ Amwa tik ogiten kaiōt bwe ā
pan añen ñabūno eat edae ñago me
ñago, Wo nim eō baite ia wo schwōr,
me wo nim oduwen a Temoniba aem
in schwōr:
34 Ma A ūge a gamiā, Amwam eō
schwōr ia aigetow; amwaim eō
schwōr a ianweron, bwe ei an tron
Gott;
35 Amwaim eō schwōr a eb, bwe ei
ūrien nanan; me ea Jerusalem, bwe
ei an tekawa Uea ōkaganado:
36 Wo nim eō schwōr a tūbūm bet,
bwe wo eab kona eōbūrūbūr ōa eōta-
ñañ iren itūbūm iren.
37 Me enim ūge aemiā, Eh, eh;
Iōk, iōk; mū ñen ebak eken a ñane,
ōñaūn itūrin ame ebaka.
38 ¶ Amwa kaiōten bwe ā ogiten
ūge, Eme pūmwet eme, mi imwi pū-
mwet imwi:
39 Ma A ūge a gamiā, Amwaim eō
jiña ñei ñea ebaka; mi tamo ñea eiba-
rorouw anapam edamarūm, ōpaean a
bet ñarana eran.
40 Mi tsin ia tamo eñame etata
auwe ian met amen ekōm bwe enim
ōgōg am rock, wo nim oija bet gawi-
dōm.
41 Mi tamo ñea eneneiuw bwe wo
nim towepo a ean aiquen meile, wo
nim edegeri aro.
42 Mi tamo ñea ōkōñ aw, oija kō,
me ñea eteñ ōñan wam imin, wo eō
iwidō tsinin.
43 ¶ Amwa kaiōten bwe ā ogiten
ūge, Wo nim auwā aranom, ma añā-
ñōn barūōm:
44 Ma A ūge a gamiā, Amwaim
auwā barūemiā, me tetaroei ñabūn
ōmamado gamiā.
45 Bwa amwaim eke gamiā ñait
Etōñimiā ñea emek i ianweron; bwō
Ō ōtsiōda an quan eara ñabūn ebaka
me ñabūn omo, mō Ō ōet weron eara
ñabūn eō earañame me ñabūn eara-
ñame.
46 Bwe tsin ia amwa ta auwā ñabū-
na ra auwā gamiā, ekeken marūmū-
miā ean? Ōten, amen kepo an geld
temoniba re eō kōūga?
47 Mi tsin ia amwa ta kamawirei
etsietsimiā, ekō ñea amwa ririñ, ñea
ouwak eken ea ñabūna ibūn? Oten,
heiden re eō kōūga bet?

48 Me ñagan, amwamõ magit omo,
tekei Etõñimiã ñea emek ianweron
ñag ei togit omo.

ITŨBAÑ 6.

AMWAM kanakania gamiã bwa
amwam eõ ririñ amomiã ian
met eñame, bwe re nimõ ãt gamiã;
bwe tsin iõ ũga dedemiã, eko marũ-
mũmiã itũrit Etõñimiã ñea i ianwe-
ron.
2 Me ñagan, tsin ia wo adu, wo
nim eõ kaeõñ dobu ian obwõm tekei
aũra ũga amet tsitsino iat synagogen
mi iat emedena, bwe eñame enimõ
tsitan ũra. Iduwen aeõ pan a gamiã,
bwõ rõ õgõgien marũmũra.
3 Me tsin ia wo adu, bem edamauw
enim eõ tsiet ñea bem edamarũm
eririñ:
4 Bwe enim eõ nũñida am adu; me
Etõñũm ñea ãt ino eõ nũñida, I nan
õmarũmwiw.
5 ¶ Me tsin ia amwa tetaro, amwam
eõ eke gamiã amet tsitsino: bwe
re teñ weijo me tetaro iat synagogen,
mi ino akowõñit emedena, bwina eña-
me enimõ ãt ũra. Iduwen aeõ pan a
gamiã, bwõ rõ õgõgien marũmũra.
6 Ma auwe, tsin ia wo tetaro, wo
nim metu a wam rum ñea ũebin, me
tsin ia wo ogitet tsima men, wo nimõ
tetaro a Etõñũm ñea emek ino eõ nũ-
ñida, me Etõñũm ñea ãt ino eõ nũñi-
da, I nan õmarũmwiw.
7 Mi ia amwa tetaro, amwam eõ
gaurerea tekei heiden; bwõ rõ ũge
iara bwi inan kaiõt ũra bwe dõgin
ebakin aeõra.
8 Me ñagan, amwam eõ gar ũra:
bwe Etõñimiã etsiet mũñana imin
ewin a gamiã ian obwen amiã kõ-
ñõñ a.
9 Me ñagan enim õũge deden amiã
tetaro: Etõñima ñea i ianweron. Ã
nimõ õebwigaga egõm.
10 Enim õrre monibaim. Ã nimõ ri-
riñ aem eat eb, tekei ririñetow i ian-
weron.
11 Ñabũmine Wo nim oija gama
õañama te ewin a ñabũmine.
12 Me ead ama dũra atsin itũrima,
tekei ama ogiten bet ead aũra dũra
ñabũna re dũra ea gama.
13 Me eõ otow gama iat ikij, mõ
õtsimor gama atsin itũrin *ame* ebaka:
(bwe wam kõr emoniba, me eoaio,
me eraitsit, eõ toki. Amen.)
14 Bwe tsin ia amwa ead aũra dũ-
ra eñame, Etõñimiã ñea i ianweron
nan ead amiã dũra bet.
15 Me tsin ia amwa eõ ead aũra
dũra eñame, Etõñimiã eab ead amiã
dũra bet.
16 ¶ Me tsin ia amwa eõ ñanũmwi,
amwam eõ men kamañada tekei
amet tsitsino: bwõ rõ õmañamañada
mõra, bwe eñame enimõ ãt ñaga re
eõ ñanũmwi. Iduwen aeõ pan a ga-
miã, bwõ rõ õgõgien marũmũra.
17 Ma auwe, tsin ia wo eõ ñanũ-
mwi, wo nim õbid itũbũm, me dudu
mem;
18 Bwe eñame enim eõ ãt am eõ
ñanũmwi, me Etõñũm ñea emek ino
eõ nũñida enimõ ãtuw: me Etõñũm
ñea ãt ino eõ nũñida, I nan õmarũ-
mwiw.
19 ¶ Amwam eõ õñañat a gamiã
imin eat eb, ino motten me erara
õnũen, mi ino amen torere rõ õba
me eñan:
20 Ma amwam õñañat a gamiã imin
i ianweron, ino motten me erara eõ
õnũen, mi ino amen torere re eõ ba
me eñan:
21 Bwi ino emek wam imin, emek
bet ina bũriõũm.
22 Eme ei lampe it dõrabat; me ña-
gan tsin io omo mem, nan iaõ raba-
tam memak.
23 Me tsin ie ebaka mem, nan itũr
rabatam memak. Me ñagan tsin ia
iaõ ñea emek iam ekei itũrũgago,
ouwakit itũrũgago!
24 ¶ Eko eñame okona n tsiõ itũrit
emo arumen: bwi i nan añañõn ion,
ma auwã ion; õa i nan õgõg ion me
miowi ion. Amwa eab kona n tsiõ
itũrin Gott ma mammon.
25 Me ñagan A ũge a gamiã,
Amwam eõ kamararei tsimorimiã,
ekõ ñea amwa nan õn, õa ekõ ñea
amwa nan nim; ma amwaim eõ ka-
mararei rabatamiã ekõ ñea amwa
nan edua. Õten, eõ tsimine eken
wout itsimor ea ijeiji, me dõrabat ea
ekarawin?
26 Kania kõ imin õeta ñan ijõñin
ianweron, re eõ kiãõ, me re eõ ra-

mwit qua, me re eõ kepo eow iat
ewak in ijeiji; me Etõñimiã ñea i
ianweron õijõiji ũra. Õten, eõ tsi-
mine eken woumiã ea ũra?
27 Mi ijegen inimagemiã õkamarar
okona n jedua tsimorin iot emainibe?
28 Ma adag amwa kamararei eka-
rawin? Amwaim kabei lilien eat
etañ in kiãõ, õten aũra erõ; re eõ
makur, me re eõ õñ bet:
29 Ma A ũge a gamiã, Bwe Solo-
mon ean an raitsit memak ie edua
an karawin, eõ tsitobo a eõen ean
mũñane.
30 Me tsin iõ ũga an Gott õeduaeõn
an karawit ibũgibũgi eat etañ in kiãõ
ñan etsimor ñabũmine, mi ijarat inan
gataw anom, õten, eõ ouwak eken
an õkarawin gamiã, amiã ñabũn oniñ
amiã itũeb?
31 Me ñagan, amwaim eõ kamarar
mõ ũge, Ekõ ñea añ nan õn? õa,
Ekõ ñea añ nan nim? õa, Ekõ ñea
añ nan edua?
32 Bwa heiden rõ õnani mũñane
imin memak: me Etõñimiã ñea ian-
weron etsiet amiã ãeñ mũñane imin
memak.
33 Ma amwam õnani monibain Gott
amo, ma an omo; mi inan baeni a ga-
miã mũñane imin memak.
34 Me ñagan, amwaim eõ oumara-
rei ijaran: bwi ijaran nan te ei ouma-
rarei. Te ewin a bwe etsimine aũra
roe ibũm memak.

ITŨBAÑ 7.

AMWAIM eõ õbabaka eñame, bwa
ñam itik õbabaka gamiã.
2 Bwe eat ekabaka ñea amwa eke
ekabaka, inat tik kabakaiõn gamiã:
me eat ekeweõ ñea amwa eke eke-
weõ, inat tik keweõeiõn gamiã.
3 Ma adaga wo kanakania weren
ian met edũm, me wo eõ ãt edabwike
ñaman ebaña ian mem?
4 Mõ õten am nan ũge a edũm, A
nimõ roudan ian mem weren; me ka-
nia, edabwike ñaman ebaña ian mem?
5 Auwe iwigumo, wo nimõ rouda
amo edabwike ñaman ebaña ian mem;
mi imũr nan etõ mem õkõr ia wo
rouda weren ian met edũm.
6 ¶ Amwaim eõ oija robar bita ñea
ebwigaga, ma amwaim eõ õraijedu
bet wamiã perlen ian met ikumo,
bwa ñam re jorgageñõn nanõra, mi
iwidõ mi ijagin gamiã.
7 ¶ Kõñõñ, mi inan oija gamiã;
õnani, ma amwa nat ãt; õnanak, mi
inan baida ea gamiã:
8 Bwi tamo ñea õkõñõñ, inan oija;
me ñea õkanani, nat ãt; me ñea
õnanak, inan baida ea.
9 Mi ijeget eñame eamiã, tsin ia
ñait on õkõñ a brot, i nan oija epe?
10 Õa tsin iõ õ kõnõt iũ ion, i nan
oija schlange ion?
11 Me ñamiã amen ibaka, tsin ia
amwa tsiet eoija ñaimiã imin ñan
omo, õten, eõ ouwak eken an totow
imin ñan omo Etõñimiã i ianweron
ea ñabũna rõ kõñ a?
12 Me ñagan tamo imin memak ñan
amwa ãeñ bwe eñame enimõ ririñ a
gamiã, enim õũga bet amiã ririñ a
ũra: bwe ñaiune edogor ma aeõra
propheten.
13 ¶ Amwaim metu a metoror oro-
eõ: bwe ereab metoror, me ereabeab
emedena ñea orodu a ima, me ebak
ñabũna re metu ian.
14 Bwo oroeõ metoror, me etsiroeõ
emedena ñea oroga a itsimor, mõ
õad ñabũna re ãt.
15 ¶ Amwaim raña gamiã tsinin
propheten in tabaite, ñabũna rõ õrre
a gamiãñ in edua ewewet schafe, mi
iara ta tsitobo wõlfe ñañen egirow.
16 Amwa nan oijuwõñ ũra eow ean
quara. Õten, eñame rõ ramwit quan
vitis atsin eat ekeraitsit, õa quan ficus
atsin eat dõgienae?
17 Ta tsitobo bet imin erõ memak
ñan omo, rõ õrig quara ñan omo; mi
imin erõ ebaka re eõ kona n õrig quara
ñan omo.
18 Imin erõ eõen omo, eõ kona n õrig
quan ebakã; mi imin erõ eõen ebaka,
eõ kona n õrig quan omo.
19 Imin erõ memak ñana re eõ õrig
quara omo, inat taijedu mõ õraijidaw
anãe.
20 Me ñagan amwa nan oijuwõñ
ũra eow ean quara.
21 ¶ Deõ ũra memak ñabũna rõ ũge
ame, Temoniba, Temoniba, nan metu
a monibain ianweron; me ñea eririñ
aet Etõñũ ñea i ianweron, i nan
metu.

22 Ebak ñabũna ri nan ũge ame
ean ñabũmina, Temoniba, Temoniba, õten, ama eõ karai añõgin propheten ian egõm, ma ama eõ õmeata demonis ian egõm, ama eõ ririñ emakur in kamadauniñ ian egõm?
23 Ma A nan ũge a ũra, A eõ tsiñai
gamiã: amwa kirõ tsiniõ kõ, amiã ñabũn amwa ririñ ibaka.
24 ¶ Me ñagan tamo ñea õkaiõt mũ-
ñan aeõ, me eririñ, nan ekei eñame ion õman, ñea õwei an wak eat ebar:
25 Me et weron, mõ õrre garuwiep,
me eñeñeda eñin, me etsiriboi wak ia; me e eõ pudu; bwe ã wei iow eat ebar.
26 Mi tamo ñea õkaiõt mũñan aeõ,
me eõ ririñ, nan ekei eñame ion õkabaãt, ñea õwei an wak eat eraũrõ:
27 Me et weron, mõ õrre garuwiep,
me eñeñeda eñin, me etsiriboi wak ia; mõ õ puduen: mõ õkanani an pudu.
28 Me ñag õbwien aen Jesu, eñame
rõ mwitõñõn an kereri:
29 Bwõ Õ wereri ũra tekei ion ñea
etsimine waion, me eõ tsitobo a wañara amen edar.

ITŨBAÑ 8.

ME ñag E eduten eat etowedũdũ, ebak eñame re edegeri.
2 Me kania, lepros ion õrre a me
taramawirei, mõ ũge, Temoniba, tsin ia Wo teñ, Wo kona eõderederõ.
3 Me E ere ben, me etowe, mõ ũge,
A teñ; wo nimõ dereder Me tik ñaga me e derederet atsina ean an lepra.
4 Mi Jesu ũge a, Kania aw bwa
ñam wo pan a eñame; me nua kõ ñage, mõ õmeata a priester auwe, me ere iwim ñea Moses õpan, bwi imin in oduwen a eñame.
5 ¶ Me ñag E metuwen Kaper-
naum, ruwadun aibu ion·õrre a, mõ õkõñ a,
6 Mõ ũge, Temoniba, ta mequõren
anewak aeõ tsiõ ñea arak in erereõda, mo ouwak an maga.
7 Mõ Õ ũge a, A nan naña mõ õtsi-
mor.
8 Ma amea ruwadun aibu õnei mõ
ũge, Temoniba, eõ deri ame ia wo metu ian aũ wak, mi tõ pan kõ eñõg eijin; mi nan tsimor aeõ tsiõ.
9 Bwa aña eñame ion ijõñit temo-
niba bet, me etsimine amen ake ijõñũ; ma A ũge a ion, Nua kõ, me e nuaw; ma A ũge a ion, Tũkõ, me e tũ; ma A ũge a aeõ tsiõ, Ririñ kõ ñune, me e ririñ.
10 Me ñaga Jesu õkaiõt ñeijine, Õ
mwitõñ, mõ Õ ũge a ñabũna re edegeri, Iduwen aeõ pan a gamiã, A eitsiõk aia itũeb ion ñea õũga ñaben itũrit eñame ion, inimagen Israel.
11 Ma A ũge a gamiã, Bwe ebak
eñame ri nan rodun apoe me rogan apago, me ri nan megeda itañin Abraham, mi Isaak, mi Jakob, ian monibain ianweron;
12 Me ñabũna ñait emoniba inan
õraijiow ũra iat itũrũgago ñea iruwin: ino emek, iõñ me ekeijũera imwi.
13 Mi Jesu ũge a amea ruwadun
aibu, Nua kõ; inan ririñ aw tekei am tũebõn; me etsimoren an tsiõ ean stunde ia.
14 ¶ Me ñaga Jesu emetu ian an
wak Petrus, E ãt inen agen Petrus ñag ta mequõr bwa arak in kũñijarare.
15 Me E towe ben, ma arakin in
kũñijararė õñaũniten; me ãita erida mo oquedeijien.
16 ¶ Me ñag emerõ, rõ õrean añet
eñame ebak ñabũna demonis ewen ũra; mõ Õ õmeata mibũn anin eat eñõg ta aeijin, mõ õtsimor memak ñabũna ra arak:
17 Bwe ã nim oduwen ñeijina ã pa-
tow itũrin prophet ñea Jesaja, ñeijin ũgė, Te Ei õbũ ada jũrũñ, mo oijowi arakida.
18 ¶ Me ñaga Jesu ãt eñame ebak
itañin, Õ patet eroga apoin see.
19 Mõ õrre amen edar ion, mõ ũge
a, Amen Kereri, A nim edegeriw aeow tamo ino wo ñow.
20 Mi Jesu ũge a, Etsimine jũbwen
alopex, me etsimine aũrañ eika imin õeta ñan ijõñin ianweron; me Nait eñame ekeow eñan õmequõranen tũbwin.
21 Mi ion ean ran an kereri ũge a,
Temoniba, õijõnõ kõ amo bwa A nim iriedu etõñũ.
22 Mi Jesu ũge a, Edegeriõ kõ; me
ñaũnin kõ ñabũn ema, bwi nan tũ ũra iriedu aũra ima.

23 ¶ Me ñag A akodawen iat dobot, ran an kereri re edegerien.
24 Me kania, õrre eñit eran oaio ean see, me bagobagan etsiriboi dobot; mi ta mijimij Ñei.
25 Me re maña, mõ rõ õrida, mõ rõ ũge, Temoniba, katsimor kõ, bwa añ man naga.
26 Mõ Õ ũge a ũra, Adag amwa miow, amiã ñabũn oniñ amiã itũeb? Me E rida, me etuw eñin me see; mõ õñajũraran.
27 Ma amebũna rõ mwitõñ, mõ rõ ũge, Eñame keken ñune, ñag eñin me see eraban bet?
28 ¶ Me ñag Õ õrre eowen apoin see, ũbwiet dei Gadara, E ekowõñ a eñame arumen ñarumena demonis ewen ũrõr; ar metan iat ijũb in ima, mũ ũrõr togit egirow; me ñagan eko eñame io okona n õd ina.
29 Me kania, ar aeuwak, ma ar ũge, Ekeken wamar imin itũrũm, ñauwe Ñain Gott? Wo õrre bwe Wo nim õmaga gamar ian obwen amar dae?
30 Me etsimine epowi n kumo ion ino ogoeow, ñañena rõ õreit ijeiji.
31 Me mibũna demonis re egegae mõ rõ ũge, Tsin ia Wo õmeata gama, õijõtow kõ gama ian bita epowi n kumo.
32 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa nua kõ: me re metan, me re metu ian mũñena ikumo; me kania, epowi memak rõ gõrõgõreidu ino okoruwow adu i see, mõ rõ paroe eowen ian ebõk.
33 Me ñabũn amen õijõiji ũra rõ gõr mõ rõ ñowen iat tekawa, mõ rõ mwinenei imin memak, me mũñan õrre a amerumena demonis ewen.
34 Me kania, amen ian bita tekawa memak re meta bwe re nim ekowõñ a Jesu; me ñaga re ãt, re egagaã bwe E nim kirõ tsinin ũbwiõra.

ITŨBAÑ 9.

MA A akõda iat dobot eon, mõ õd ian see, mõ õrre eow ian an tekawa.
2 Me kania, rõ õrean a eñame ion ñea erereõda, ñea ta mequõr ian wõn bett; me ñaga Jesu ãt aũra itũeb, Õ ũge a amea erereõda, Ñaiũ, õbebeiw; ã eadien am dũra.
3 Me kania, ibũn ean amen edar rõ ũge iara, Okabakai Gott amune.
4 Mi Jesu etsiet marõra, mõ ũge, Adag amwa kamararei ibaka ian bũriõũmiã?
5 Bwi iña ñeijin ebebe eken, ã ũge, Ã eadien am dũra; õa ã ũge, Rida kõ me dũgidugo?
6 Bwa amwaim tsiet bwe etsimine waion Ñait eñame eat eb in etad dũra (me ñagan Õ ũge a amea erereõda), Rida kõ, mõ õbũ wam bett, mũ ñõw ũbwiõm.
7 Me e rida, mõ õñowen ũbwien.
8 Me eñame ñaga re ãt, re miow mõ rõ õraitsit Gott, ñea ogiten oija eñame eoaio tekei ñune.
9 ¶ Me ñaga Jesu enuawet atsin ina, E ãt eñame ion, ñea Matthäus egen, ñag i ta megeda eat etañ in kepo an geld temoniba: mõ Õ ũge a, Edegeriõ kõ. Me e eogoda me edegerien.
10 ¶ Me ñaga Jesu enerũrũ n ijeiji anewak, kania, ebak amen kepo an geld temoniba ma amet dũra rõ õrre me re enerũrũ itañin Jesu me ran an kereri.
11 Me ñaga Pharisäer re ãt bita, rõ ũge a ran an kereri, Adaga wamiã amen Kereri ejeiji epo a amen kepo an geld temoniba ma amet dũra?
12 Me ñag Õ kaiõt, Õ ũge, Ñabũna re eõ wiaebo, re eõ ãeñ amen kõgõmwe, mi ta ñabũna ra arak.
13 Ma amwa nua kõ, mõ kereri ian ñeijin ũge, A ãeñ equed me deõ iwim: bwa A eõ õrre ia A nim emwin ñabũn omo, ma A õrre bwa A nim emwin ñabũn amet dũra.
14 ¶ Me ran an kereri Johannes rõ õrre a ñaga, mõ rõ ũge, Adaga ñama me Pharisäer ama eõ eana n eõ ñanũmwi, me ran am kereri re eõ eanañ in ñanũmwi?
15 Mi Jesu ũge a ũra, Õten, ñabũna dañan amea amen ijad ro kona n mwijiña ia amea amen ijad emek itũrũra? Mi nan õrre ibũm ñaga inan onuaiw atsin itũrũra amea amen ijad, me ean ñaga ri nan eõ ñanũmwi.
16 Eko eñame iõ õñatareiõt ekarawin õbwe dedegai eaen etsimeduw: bwe minaena dedegai etsimeduw õba bita ekarawin, mo ouwaken baũin.

17 Me eñame re eõ quidõ wein etsi-
meduw iat dõbadõr õbwe, ñana witit
imin gõgõrõ: bwa ñam õbakoro dõba-
dõr, mõ õkidoeow wein, me ekeowet
dõbadõr; mõ rõ quidõ wein etsime-
duw iat deiren etsimeduw, ma aro ma
ar nat eõ dõgedõg.
18 ¶ Me ñag Õ õreit õpan a ũra mũ-
ñane, kania, õrre amen ekõm ion, me
e taramawirei, mõ ũge, Eman ñage
ñaiũ ãn, Wo nimõ naña, mõ õeõgida
bem ean, mi i nan tsimor.
19 Mi Jesu eogoda me edegerien,
me ran an kereri bet.
20 ¶ Me kania, ãt on ñea arak in eõ
eradu ean ata ma aro eobweni, õd
iruwin me etowe jimen an karawin.
21 Bwõ õ ũge ian bũriõũn, Tsin ia
A ti towe an karawin, A nan tsimor.
22 Mi Jesu eiwidõ, me ãt ãita, mõ
ũge, Ñaiũ, õbebeiw; am tũeb õtsimo-
ruwen. Me etsimoret ãita ean stunde
ia.
23 Me ñaga Jesu õrre eow ian an
wak amea amen ekõm, me ãt amen
kaeõñ garapi, me eñame ñabũna ro
warewar.
24 Õ ũge a ũra, Amwa rũr kõ:
bwe eõ ma oniñ une bwi i ta mijimij.
Me re idõdõn in owidu.
25 Me ñag O ogiten õijõt eñame, E
metu, mõ õgõg ben; me eridat ãita
eoniñ in ãn.
26 Mo oñowet dagan ñane imin ean
eb ia memak.
27 ¶ Me ñaga Jesu enua atsin ina,
arumet eñame eõ ãtirõñin ar edegeri,
ma ar aeuwak, ma ar ũge, Wo nim
auwãtegemar, ñauwe ñait David.
28 Me ñag E metuwen anewak,
amerumen eõ ãtirõñin ar nañañen:
mi Jesu ũge a ũrõr, Õten, amwar tũeb
ñan A kona n ririñ ñune? Ma ar ũge,
Eh, Temoniba.
29 Me E towe mõrõr, mõ ũge, Ã
nimõ ririñ a gamũrõr tekei amũrõr
itũeb.
30 Me eadõn mõrõr. Mi Jesu õckõr
mwin a ũrõr, mõ ũge, Kania bita bwa
ñam eñame etsiet.
31 Ma ar nua, ma ar õbwida dagan
ean eb ia memak.
32 ¶ Me ñaga re nuawen, kania, ã
õrean añet eñame ion ñea eikũba ie
edorer, me demon ewen.
33 Me ñag O ogiten õmeata bita
demon, amea ñea eikũba ie edorer,
edoreren; me eñame rõ mwitõñ mõ
rõ ũge, Ã itsiõk ogiten aia deden
ñune eow inimagen Israel ñago.
34 Me Pharisãer rõ ũge, Õ õmeata
demonis eow itũrin amea monibait
demonis.
35 Mi Jesu edũgidugo iat tekawa
me etañemek memak, mõ kereri ian
wañara synagogen, mõ õpõpat evan-
gelium in monibain, mõ õgõr earak
memak mi ijũrũñ memak.
36 ¶ Me ñag E ãt eñame ebak, A
auwãtegõra, bwe re raroe mi ijijepaõ
tekei schafe ñañen eko wañara hirte.
37 Mõ Õ ũge a ran an kereri, Ouwak
inedet, mõ õad amen makur.
38 Me ñagan amwaim kõñ a Moni-
bait inedet bwe E nim õijõt amen ma-
kur ea an inedet.

ITŨBAÑ 10.

ME E emwin ran an kereri ñabũna
waea ma arumen, mo oija ũra
eoaio ea anin õmwarere, bwe re nim
õmeata ũra, mõ õgõr earak mi ijũrũñ
memak.
2 Me ñane egõra apostel ñabũna
waea ma arumen: ñea adamonin, Si-
mon, ñea ã ij egen bwe Petrus, ma
Andreas ñea etsin; mi Jakobus ñea
ñain Zebedãus, mi Johannes ñea
etsin;
3 Philippus, me Bartholomãus;
Thomas, me Matthãus ñea amen kepo
an geld temoniba; Jakobus ñain Al-
phãus, me Thaddãus;
4 Me Simon dei Kana, mi Judas
Ischariot ñea ijimeãn.
5 Mi Jesu õijõn amebũna waea ma
arumen, mõ õpan a ũra, mõ ũge,
Amwaim eõ õd ian medenara heiden,
ma amwaim eõ metu a tamo tekawa
ñan at dei Samaria;
6 Ma amwaim õni schafe ñañen
õgõrõ, ñan amen ũbwien Israel.
7 Mi ia amwa dũgidugo, amwaim
kereri mõ ũge, Etũreten an õrre
monibain ianweron.
8 Õtsimor ñabũna ra arak, õrida
ñabũna re ema, õdereder ñabũna re
lepros, õmeata demonis; amwa ogi-
ten õgõg irõñin, me enim õũga bet
amiã totow.

9 Amwaim eõ õñada gold, õa silber,
õa eborage ian aquaramiã;
10 Ma amwaim eõ õbũ ebwer it
dũgidugo, me eõ karo amiã rock, me
eõ õbũ schuhe, me eõ õbũ ewew; bwe
eimwi bwe ã nim oija amen makur
õanõ.
11 Mi ian tamo tekawa õa etañemek
ñan amwa metu a, amwam ũdũdõ
ñea omo ina; ma amwaim ta mek ina
ea amiã nuaw.
12 Mi ia amwa metu a ewak ion,
amwaim kamawirei ran.
13 Me tsin io omo ran wak ia,
enimõ mek amiã iow eara; me tsin
ia re eõ omo, enimõ redõ a gamiã
amiã iow.
14 Me tamo ñea eõ quõrida gamiã,
me eõ kaiõt aemiã, ia amwa ñaũnin
wak ia õa bita tekawa, amwaim iriran
mwareren nanamiã.
15 Iduwen aeõ pan a gamiã, Nan
tsimor eken eben Sodom me Gomorra
eat ibũm in ekõm ea bita tekawa.
16 ¶ Kania, A õijõn gamiã tekei
schafe inimagõra wõlfe; me ñagan
amwaim õka tekei schlangen, me eõ
quinõñõg tekei tauben.
17 Amwaimõ wedu gamiã tsinit
eñame; bwe ri nan tata gamiã ian
met epo n ekõm, me ri nan ira gamiã
eow ian wañara synagogen.
18 Me ri nan otow gamiã ian met
temoniba me uea bwe dõgũ, bwi imin
in oduwen a ũra ma heiden.
19 Mi ia re tata gamiã, amwaim
eõ kamarar iamiã õten õa ekeken ñei-
jin amwa nan õrai: bwi inan oija ga-
miã ñan amwa nan õrai ean stunde ia.
20 Bwe deõ amiã ñabũn amwa
dorer, bwa Anit Etõñimiã ñea edorer
iamiã.
21 Me etsin nan tata etsin ea ima,
me etõñin nan tata ñain: me eoniñ ri
nan rõñidõda n bo a etõñũra mi inõ-
ra, me abi ũra.
22 Me eñame memak ri nan añañõn
gamiã bwe dõgin egõ; me ñea edoño
ea etoki, inan õtsimor.
23 Me tsin ia rõ õmamado gamiã
eow iat tekawa ñune, amwaimõ gõr a
ñea ion: bwi iduwen aeõ pan a ga-
miã, Amwa eab toki it dũgidugo ian
aũra tekawa Israel, ea an õrre Ñait
eñame.
24 Rat ekereri eõ goda ea wõn
amen kereri, mi itsiõ eõ goda ea wõn
temoniba.
25 Ewin a rat ekereri ia tekei wõn
amen kereri, mi itsiõ tekei wõn temo-
niba. Tsin ia re ij egen amea an wak
ewak bwe Belzebub, õten, eõ ouwak
eken aũra ij egõra ñabũna ran an
wak?
26 Me ñagan, amwam eõ miow
ũra: bwe eko imin ñea ã bõñõbõñe
ñea nan eõ nũñida; me ñea ã ewewin
mi inan eõ tsiet.
27 Ñea A pan a gamiã eow iat itũr,
amwaim patow iat iaõ; me ñea amwa
kaiõt eow iat ijũñemiã, amwaim õra-
rai iow animwet ewak.
28 Ma amwaim eõ miow ñabũn ra
abi dõrabat, me re eõ kona n abi anin;
ma amwaimõ miow eken Ñei ñea
okona n ijababa ũrõr aeõg dõrabat
ma anin ian Gehenna.
29 Õten, ã eõ rouwõt itsirir arumen
iot denarius? me eko ion ñea opudu
añe eara ie eko Etõñimiã;
30 Me ã ogiten õdũ iren tũbwimiã
memak.
31 Me ñagan amwam eõ miow; bwo
ouwak eken woumiã ea itsirir ñan
ebak.
32 Me ñagan tamo ñea nan õpan
õgõgeõ ian met eñame, A nat tik
pan õgõgen ñei ian met Etoñũ ñea
i ianweron.
33 Me tamo ñea nan ereriõnõ ian
met eñame, A nat tik ereriõn ñei ian
met Etõñũ ñea i ianweron.
34 Amwam eõ kõũge iamiã A õrre
bwa A nim õreat iow eat eb: A
eõ õrre bwa A nim õreat iow, ma
A õrre bwa A nim õreat ipudutũ-
bwin.
35 A õrre bwa A nimõ õake eñame
ea etõñin, me ñait ãn ea inen, ma ãn
ea inen agen.
36 Mi nan barũet eñame amen
ũbwien.
37 Ñea ouwak eken an auwã etõ-
ñin õa inen ea an auwãõ, eõ ewin
ame; me ñea ouwak eken an auwã
ñait eman õa ñait ãn ea an auwãõ,
eõ ewin ame.
38 Me ñea eõ õbũ an kaibar me eã
erowũ, eõ ewin ame.
39 Ñea ãt tsimorin, nan gõrõ tsi-

morin; me ñea eatow tsimorin bwe
dõgũ, i nat āt tsimorin.
40 ¶ Ñea õquõrida gamiã, õ quõri-
daeõ; me ñea õquõridaeõ, õ quõrida
bet Amea õijõnõ.
41 Me ñea õquõrida prophet ian
egen prophet, i nan õgõg marũmwin
prophet. Me ñea õquõrida amen omo
ian eget amen omo, i nan õgõg ma-
rũmwit amen omo.
42 Mi tamo ñea to oija ion inima-
gen ñabũne ikadudu iwũr in ibõk
egaramwamwe bwe enimõ nim, ian
egen ran aeõ kereri ion, iduwen aeõ
pan a gamiã, eab gõr marũmwin.

ITŨBAÑ 11.

ME ñaga Jesu ogiten õrai a ran an
kereri ñabũna waea ma aru-
men mũñana eñõg, E nuawet atsin
ina bwe enim tuwin kereri me dado-
rer ian aũra tekawa.
2 Me ñaga Johannes õkaiõt eow iat
ewak in quõquõr añõgen an makur
Kristo, õ õijõten ran kereri bwe re
nim onuaiw aen,
3 Bwe re nim ũge a, Auwe ñea Wo
nim õrre, õa amaim kat daiñ ion?
4 Jesu õnei mõ ũge a ũra, Amwa
nua kõ mõ pan a Johannes imin ñan
amwa kaiõt ma aia:
5 Re ātirõñin ñabũna re eõ ātirõ-
ñin, me re dũgidugo ñabũna rõ rañ,
me re dereder ñabũna re lepros, me
re tsirõmõrõm ñabũna re eõ tsirõmõ-
rõm, me ā õrida ñabũna re ema, me
ā wereri a ũra ñabũn eko emit du-
wõra imwinen omo.
6 Mõ õgeidawianaw ñea eõ āt imin
in gapudu eow Itũrũ.
7 ¶ Me ñaga re nuawen amebũna,
Jesu õaweijida an pan añõgen Johan-
nes ea eñame, mõ ũge, Ekõ ñea
amwa õni iow eat etomagage bwa
amwaim aia? ewawu iren ñaeren
eñin õrurubeniben?
8 Me ekõ ñea amwa meta bwa
amwaim aia? eñame ion ñea õkara-
winei ekarawin emeroro? Kania, ña-
bũna re edua ekarawin emeroro ri ta
mek ian aũra wak uea.
9 Me ekõ ñea amwa meta bwa
amwaim aia? prophet ion? eh, Aũge a
gamiã, õ kaganado eken a prophet.
10 Bwe ei ñune ñea ā ogiten eare
añõgen, Kania, A õijõn aeõ ñame
aeow ian mem, ñea nan gadauw me-
denam ian obwõm.
11 Iduwen aeõ pan a gamiã, Bwe
eko ion ñea eogoda eara ñabũna ro
pudu itũrit ān, ñea õkaganado eken a
Johannes amen Baptizo: ma amea ñea
ti ijõñ ian monibain ianweron, õka-
ganado eken a ñei.
12 Ma atsin ean an bũm Johannes
amen Baptizo ea ñage ā õmaga moni-
bain Gott eow iat oaio, me eñame
ñabũna ro oaio rõ õgõg iow iat oaio.
13 Bwe propheten memak me edo-
gor rõ karai añõgin propheten ea an
bũm Johannes.
14 Mi tsin ia amwa teñ õgog ñei, ei
Elia ñune ñea enim õrre.
15 Ñea etsimine ijũñen in kaiõt, e
nim kaiõt kõ.
16 ¶ Ma A nan weiquin a ekeket
edet ñadetene? Tekei eoniñ ñabũna
re megeda eat etañ in erow, ñabũna
re emwemwit dañõra,
17 Mõ rõ ũge, Ama ogiten kaeõñ a
gamiã, ma amwa eõ ruwo; ama ogi-
ten karaququõ, ma amwa eõ mwijiña.
18 Bwõ õrre Johannes in eõ jeiji
me eõ ren, mõ rõ ũge, Demon itũrin.
19 Mõ õrre Ñait eñame n ijeiji me
eren, mõ rõ ũge, Kania, amen teiji
ion ñea amen eren wein, ñea dañat
amen kepo an geld temoniba ma amet
dũra! Me ā oomo eka ean an makur.
20 ¶ Me ean ñaga Õ õaweijida an
baragageñ mũñana tekawa ino O ogi-
ten ririñ an makur in kamadauniñ
ñan ebak ean, bwe re eõ iwid bũri-
õũra.
21 Nat agada aw gaim, Chorazin!
Nat agada aw gaim, Bethsaida! bwũ
kamwen ia ā ririñ mũñana emakur in
kamadauniñ i Tyrus mi Sidon ñana ā
ogiten ririñ iow iamũrõr, ar ogiten
iwid bũriõũrõr ñago me ñago eat eka-
rawin ereab iren me emarañata.
22 Ma A ũge a gamiã, Bwi nan
tsimor eken Tyrus mi Sidon ea ga-
mũrõr eat ibũm in ekõm.
23 Me ñauwe, Kapernaum, õten,
inan ota auwe ianweron? Wo nan
rodu ian Gehenna: bwũ kamwen ia ā
ririñ iow Sidon emakur in kamadau-
niñ ñana ā ogiten ririñ iow iam, i nan
ta mek ea ñabũmine.

24 Ma A ūge a gamiā, Nan tsimor
eken eben Sodom eat ibūm in ekōm
ea aw.
25 ¶ Eat edae ñaga, Jesu ōnei mō
ūge, A tsitanuw, O Etōñū, ñea Moni-
bain ianweron me eat eb, bwe Wo
ewewin a ñabūn ōman me ñabūn ōka
mūñane imin, me Wo ōmeata a eoniñ;
26 Eh, Etōñū, bwo omo ñaiune ian
mem.
27 A ogiten oija ame imin memak
atsin itūrit Etōñū: me eko ion ñea
etsiet Ñain, bwi ta Etōñin; me eko
bet ion ñea etsiet Etōñin, bwi ta
Ñain, mi tamo ñea Ñain āeñ, Ō
pan a.
28 ¶ Amwa ōrre ame kō, ñamiā me-
mak ñabūn amwa makur me eroe
ebanemiā, ma A nan oija gamiā eōna-
no.
29 Amwaimō eataw eamiā neō, mō
kereri itūrū; bwa A eō quinōñōg me
ejōñ būriō: ma amwa nan āt an ōna-
no animiā.
30 Bwe emeroro neō, me ebebe
ebaneō.

ITŪBAÑ 12.

ME eat edae ñaga Jesu ōd ijugaga
it etañ in kiāō weizen eat ibūm
in sabbath: me re metūr ran an ke-
reri, mō rō ramwit arōn weizen mō
rō ōten.
2 Me Pharisāer ñaga re āt, rō ūge
a, Kania, ran am kereri re ririñ bit
eō eimwi ia ā ririñ iow eat sabbath.
3 Mō Ō ūge a ūra, Amwañ eitsiōk
lesenei bita David eririñ, ñag e me-
tūr, me ñabūn itūrin;
4 Ñag e metu a an wak Gott, mō
ōn brot in aia, ñea eō eimwi bwe e
nim ōn, me eō ewin a bet ñabūn ita-
ñin, bwi te ewin a ñabūna priester?
5 Ōa amwañ eitsiōk lesenei dedeūra
ñabūna priester iat edogor ñaga re
riow eat ibūm in sabbath iat tempel
eat sabbath, me re eō dūra ean?
6 Ma A ūge a gamiā, Etsimine ion
ine, ñea ōkaganado eken a tempel.
7 Kamwen ia amwa tsiet ian ñei-
jine, A āeñ equed, me deō iwim,
amwa nan eab ōbabaka ñabūn eko
dūrain.
8 Bwe Ñait eñame ei monibait sab-
bath.
9 Me E nuawet atsin ina, me E ra-
mwedu añen wañara synagoge:
10 ¶ Me kania, eñame ion ina ñea
ema beñ. Mō rō ūdōn, mō rō ūge a,
Ōten, eimwi ekatsimor eat sabbath?
bwe re nimō ñaea dōgin.
11 Mō Ō ūge a ūra, Ijeget eñame
eamiā, ñea etsimine wōn schaf ion,
me tsin io o pudu iat ijūb eat ibūm in
sabbath, e eab rouda mō ōbū?
12 Ōten, eō ouwak eken wout eñame
ion ea schaf ion? me ñagan eimwi ia ā
ririñ ñea omo eat ibūm in sabbath.
13 Mō Ō ūge a amea, Ere kō bem.
Me e ere ben; me etsimoren tekei ña-
rana eran.
14 ¶ Me Pharisāer re meta bwe re
nim jijow añōgen, bwe enim ōten aū-
rañ abi.
15 Me ñaga Jesu etsiet, E nuawet
atsin ina: me ebak eñame re edegeri;
mō Ō ōtsimor ūra memak,
16 Mō Ō pan a ūra bwe re nim eō
ōnūñita:
17 Bwe ā nim oduwen ñeijina ā
patow itūrin prophet Jesaja, ñeijin
ūge,
18 Kania, aeō tsiō ñea A ogiten ij,
ñea A auwā, ñea eidorodoro anū Itū-
rin: A nan totu anū ean, me Ei nan
ōpat ekōm ea heiden.
19 Mi I nan eō akake, me eab aeu-
wak; me eñame re eab kaiōt aet'ow
ian medena.
20 E eab tsiba ebarabaratu eiūenei,
me eab abi būriōūn lampe ñea ōbade-
tsi; ea an ōijōt ekōm bwe enimō do-
ganigae.
21 Ma heiden ri nan tob ian egen.
22 ¶ Me eat edae ñaga, ā ōrean a
eñame ion ñea demon ewen, ñea eō
ātirōñin, me eō kona edorer: mō Ō
ōtsimorien, me ñagan edoreren amea,
me ātien irōñin.
23 Mō rō mwitōñ eñame memak,
mō rō ūge, Ōten, ñait David Amune?
24 Me ñaga Pharisāer rō kaiōt, rō
ūge, Amune eō ōmeata demonis ie. E
eō ōmeata ūra eow itūrin Beelzebub
ñea wañara temoniba demonis.
25 Me ñag E tsiet marōra, Ō ūge a
ūra, Tamo emoniba ñan eō epo bū-
riōūra, nan gadaqua; me eab weijo
tekawa ōa ewak ñan eō epo bū-
riōūra.

26 Me tsin ia Satan õmeata Satan,
eõ epon bũriõũn; me ñagan nan õte-
ten an weijo monibain?
27 Me tsin ia A õmeata dœmonis
eow itũrin Beelzebub, ñaimiã ri nan
õmeata ũra eow itũrin ijegen? Me
ñagan ri nan ek'ũra wamiã amen
ekõm.
28 Me tsin ia A õmeata demonis
eow itũrin Anin Gott, õrre eowen ea-
miã monibain Gott.
29 Oa õten an metu eñame ion ian
an wak eñame ñea oaio, me wuromwi
wõn imin, ie e etsiõk õquõr amo amea
oaio? mi imũr i nan wuromwi an wak.
30 Ñea eõ mek itũrũ, õ keõ ame;
me ñea eõ kepo eow Itũrũ, e berita-
gaõ.
31 ¶ Me ñagan A ũge a gamiã, Inat
ad idũra memak me ekabaka atsin
itũrit eñame; mi inan eõ ead ekaba-
kai Anin Omotañitañ.
32 Me tamo ñea õrai eñõg ebaka ea
Ñait eñame, inat ad an dũra; me tamo
ñea õrai eñõg ebaka ea Anin Omota-
ñitañ, inan eõ ead an dũra ean eb
une, me ean bet ñaben nan õrre.
33 Me tsin ia amwa õijõt imin erõ
omo, nan omo bet quan; õa tsin ia
amwa õijõt imin erõ ebaka, nan eba-
ka bet quan: bwe ã oijuwõñ imin erõ
eow ean quara.
34 Amiã ñabũn apain otter, ñag
amwa ibaka, õten amiã kona n õrai
eñõg ñan omo? Bwa atsin ean õañat
ibũriõ edoreret imwi.
35 Eñame omo atsin ean wõn imin
ñan omo õmeata imin ñan omo; me
eñame ebaka atsin ean wõn imin ñan
ebaka õmeata imin ñan ebaka.
36 Ma A ũge a gamiã, Bwe eñõg
memak ñan eko woun ñana eñame
õrai, ri nan õrarai dedetow eat ibũm
in ekõm.
37 Bwi inan oomouw eow ean aem,
mi inan õbabakaiw eow ean aem.
38 ¶ Ma amen edar me Pharisäer
ibũn rõ õnei mõ rõ ũge, Amen Kere-
ri, ama teñ aia itema iot atsin Itũ-
rũm.
39 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Edet
edeten ebaka mõ õbaeã õnani itema
ion; me ã eab oija itema mi ta weman
Jona ñea prophet:
40 Bwi tekei Jona ñag emek ian
ijet edagua aijũbũm iaõ ma aijũbũm
ibũm, nan õũga bet an mek Ñait
eñame iat emwarere aijũbũm iaõ ma
aijũbũm ibũm.
41 Ma dei Ninive ri nan weijo eat
ibũm in ekõm epo a edet ñadetene,
me ri nan õbabaka; bwe re iwid bũ-
riõũra ean an kereri Jona; me kania,
etsimine ion ine ñea õkaganado a
Jona.
42 Me ãita monibain apwijuw nan
weijo eat ibũm in ekõm epo a edet
ñadetene, mi i nan õbabaka: bwõ õ
ñaũt atsin inũmwit eb bwe enim kai-
õt an man Solomon; me kania, etsi-
mine ion ine ñea õkaganado a Solo-
mon.
43 Tsin ia anin õmwarere emetan
iat eñame, i nan õd eat etañ ino emõ-
gejuju mõ õnani eõnano, me eõ ãt.
44 Mõ õ ũge, A nimõ redõ a aũ wak
ino A metan ian; me ñag õ õrre me
ãt bwe eko õañan, õ garagare mõ
õmamoen.
45 Me e nua, me emwin aeiu anin
ñana re baka eken a, me re metu me
re mek ian; mi nan baka eket dedet
eñame ñune imũr ea ñago amo. Mi
nan õũga bet ea edet ñadetene eba-
ka.
46 ¶ Me ñag Õ õreita kakairũ a
eñame, kania, inen me etsietsin rõ
weijo aton, mõ rõ õnani bwe re nimõ
kakairũ a.
47 Mi ion ũge a, Kania, inõm me
etsiedũm rõ weijo aton, mõ rõ õna-
niw bwe re nimõ kakairũ aw.
48 Mõ Õ õnei mõ ũge amea õpan a,
Ijeget inõ? mi ijegen ñabũna itsie-
dũ?
49 Me E ere ben ea ran an kereri,
mõ ũge, Kania, inõ me ñabũna etsie-
dũ!
50 Bwi tamo ñea edegeri aet Etõñõ
ñea i ianweron, ei õkõr edũ eman, me
edũ ãn, mi inõ.

ITŨBAÑ 13.

ME ean ñabũmina Jesu emetan
anewak, me emegedan areijen
see.
2 Me ebak eñame re epo a, me ña-
gan A akõda iat dobot eon, me eme-
geda; me eñame memak ri ta weijo
ibũ.

8 Mō Ō ōrai a ũra imin ebak iat
eñōgen ōtsiñin, mō ũge, Kania, eme-
ta amen kiāō in ōrara bwe enim ōra-
ra;
4 Me ñag ō ōreit ōrara, opudu eba-
ba inon iñin medena, mō ōrre imin
ōeta mō rō ōten.
5 Mo opudu inon ino epeape, ino eō
meij mwarereōra; me re par in erō,
bwō ōgerōger mwarereōra:
6 Me ñag etsiōda equan, rō kinio-
wen; me re ijijimōn, bwin eko awarō-
ra.
7 Mo opudu inon inimagen akan-
thos; me re erō mũñana akanthos
mō rō ñeidan ũra:
8 Mo opudu inon eat emwarere
omo, mo ro oqua: ōkatubui inon,
oquañama inon, mo oquanimo inon.
9 Nea etsimine ijũñen, i nan kaiōt
kō.
10 Me ran an kereri rō ōrre, mō rō
ũge a, Adaga Wo kakairũ a ũra iat
eñōgen ōtsiñin?
11 Mō Ō ōnei mō ũge a ũra, Ā oija
gamiā itsiet mũñan eō nũñida, ñana
bain monibain ianweron, me ā eō oija
ũra ñũra.
12 Bwe tamo ñea etsimine itũrin,
inan oija, mi nan aeōñ ebak wōn
imin: mi tamo ñea ekeow itũrin,
inan ōredōat tsinin wōn imin ñan
itũrin.
13 Me ñagan A dorer a ũra iat
eñōgen ōtsiñin; bwina re āt me re
eō āt, mō rō kaiōt me re eō kaiōt,
me re eō tsiñai.
14 Me ā oduwen añen ũra aen Je-
saja, ñeijin ũge, Ean amiā kaiōt
amwa nan kaiōt, ma amwa nan eō
tsiñai ia aigetow; me ean amiā āt
amwa nat āt, ma amwa nan eō oiju-
wōñ ia aigetow.
15 Bwe enōwewe bũriōũt eñame
ñabũne, mi ijũñōra re eken kaiōt, me
ā tsima mōra: bwe re ñim eō ātōn
mōra, mō kaiōtōt ijũñōra, me tsiñai-
ōn bũriōũra, mi tik iwidō, ma A nan
ōtsimor ũra.
16 Me ejeijan memiā, bwe re āt;
mi ijũñemiā, bwō rō kaiōt.
17 Bwi iduwen aeō pan a gamiā,
bwe ebak propheten ma amen omo
ñabũna re teñ aia mũñana imin
amwa āt, me re eō āt; me re teñ
kaiōt mũñane imin amwa kaiōt, me
re eō kaiōt.
18 ¶ Me ñagan amwaim kaiōt eñō-
gen ōtsiñin, ñeijin añōgen amea amen
kiāō in ōrara.
19 Tsin ia eñame ion ōkaiōt aen
Gott me eō tsiet ian, ōrre amea amen
ibaka, mi ijoridanin bita ā ogiten ōi-
jōtow ian bũriōũn. Ei ñune ñea ā
ōgiten ōijōtow iñin medena.
20 Me ñea ā ogiten ōijōtow ino
epeape, ei ñea ōkaiōt eñōg, me tik
ñaga mō ōñaeow ian bũriōũn iat ibi-
bōki;
21 Me ekeow awaran ian, mi ta ai-
getow an mek; mi tsin iō ōrre imwi-
jiña ōa ekamamado bwe dōgit eñōg,
e par in pudu.
22 Me ñea ā ogiten ōijōtow inima-
gen akanthos, ei ñea ōkaiōt eñōg, me
ekeiduwenet imin ñana bain eat eb,
ma an iqui imin ebak rō ñeida eñōg,
me eō ōrigien quan.
23 Me ñea ā ōijōtow eat emwarere
omo, ei ñea ōkaiōt eñōg, me etsiet
ian; mo oqua ōkōr quan; ōkatubui
inon, oquañama inon, mo oquanimo
inon.
24 ¶ E tik pan añen ũra eñōgen
ōtsiñit eijin, mō ũge, Monibain ian-
weron tekei eñame ion ñea ōijōtow
ũbwiet ebaba omo:
25 Me ñag emijimij eñame, ōrre ba-
rũen mō ōijōt zizania inimagen wei-
zen, me enuawen.
26 Me ñag erōda weizen mo oqua
quan, erōda bet zizania.
27 Mō ōrre an tsiō amea emo, mō
rō ũge a, Amunuwe, wo eō ōijōtow
ũbwiōm ebaba omo? mō ōñaũn i ña-
na zizania?
28 Mō ō ũge a ũra, Amea barũeda
ōijōn. Ma amebũna itsiō ũge a, Wo
teñ ōa iōk ia amaimō nuaw mō ōe-
bwepoi?
29 Mō ō ũge, Iōk; bwi ta bwidũga
ma amwa udawōñ weizen ia amwa
ōebwepoi zizania.
30 Re nim erō epo ea bũmit inedet;
mi iō ōrre bũmit inedet, A nan ũge
a amebũna amen makur eat inedet,
Amwaimō ōebwepoi zizania amo, mō
ōquōr me eke epowin o epowin, me
jiũiow; ma amwaimō ōepoi weizen
aeow ian aeō wak in weizen.

31 ¶ E tik pan añen ũra eñõgen õtsiñit eijin, mõ ũge, Monibain ianweron tekei baban senf ion, ñea eñame ion õbũ, mõ õijõtow ũbwien:
32 Ñea õkadudu eken ea ebaba memak; mi tsin ie erõ, i nan ouwak eken a imin erõ ñan ti ijõñ, me eijiet imin erõ ogoda, me ñagan õrre imin õeta me re meken ea' ran.
33 ¶ E tik õrai añen ũra eñõgen õtsiñit eijin: Monibain ianweron tekei egapwe, ñea ãn ion ebarũ me etotu ian aiju keweõin mehl, me etetan ea an tsiãõ a mehl memak. •
34 Jesu õrai a ũra mũñane imin memak iat eñõgen õtsiñin; me tsin ie eko eñõgen õtsiñin, E eab dorer a ũra ia aigetow:
35 Bwe ã nim oduwen ñeijina ã patow itũrin prophet, ñeijin ũge, A nan ead mwũ iat eñõgen õtsiñin; ma A nan pat imin ñana ã ewewit atsin ean adamonin õriget eb.
36 Mõ Õ ñaũnit eñame, me E metuwen anewak; me ran an kereri rõ õrre a, mõ rõ ũge, Õmeata a kõ gama eñõgen õtsiñin ñeijin añõget zizania eat etañ in kiãõ.
37 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Amea ñea õijõt ebaba omo, ei Ñait eñame;
38 Etañ in kiãõ ei eb; me ebaba omo, ũra ñaiñain monibain Gott; me zizania ũra ñaiñain amea amen ibaka.
39 Ma amea barũeda ñea õijõt zizania ei diabolos; mi ibũm in ineded ei tokit eb; ma amen makur eat ineded, ũra engel.
40 Mi tekei zizania ñaga ã õebwepoi mi jiũiowõt ãe, nan õũga bet eat tokit eb.
41 Ñait eñame nan õijõn an engel, me ri nan õebwepoi atsin ean monibait imin memak ñan õkatsiriwa, me ñabũna re ririñ ibaka,
42 Mi inan õraijiow ũra iat eñat ãe: ino emek iõñ me ekeijũera imwi.
43 Me ri nan ramaramin ñabũn omo tekei equan ian monibait Etõñũra. Ñea etsimine ijũñen in kaiõt, i nan kaiõt kõ.
44 ¶ Monibain ianweron tekei imin omo ñea ã ewewitow eat etañ in kiãõ; ñea eñame ion ãt, me ewewin; me dõgin an ibibõki e nua me erow-iow wõn imin memak, me erouwien mũmwarina etañ in kiãõ.
45 ¶ Me monibain ianweron tik ekei eñame ion ñea amen erow, ñea õnani perlen ñan omo:
46 Me ñag e ãt perle ion ñea ouwak pũmwen, e nua me erow-iow wõn imin memak, me erouwien bita perle.
47 ¶ Me monibain ianweron tik ekei iw ion, ñea ã eatu ijíted, mõ õepoijida eõrit iũ memak:
48 Me ñag oquen, ro oururedu ibũ; me re megeda, me re ijidaw ian bwer ñan omo, me re eatowen ñan ebaka.
49 Nan õũga bet eat tokit eb: ri nan õrre engel mõ õekae ñabũn omo tsinin ñabũn ebaka.
50 Mi inan õraijiow ũra iat ãe, ino emek iõñ me ekeijũera imwi.
51 Õten, amwa tsietien mũñane imin memak? Rõ ũge a, Eh.
52 Mõ Õ ũge a ũra, Me ñagan tamo amen edar ñea ã wereri a baibain monibain ianweron, tekei eñame ion ñea an wak ewak, ñea õmeata imin etsimeduw mi imin õbwe atsin eat eñan wõn imin.
53 ¶ Mi Jesu ñag õbwiten õrai mũñane eñõgen õtsiñin, E nuawet atsin ina.
54 Me ñag Õ õrre eow ũbwien, Õ wereri ũra eow ian wañara synagoge, mõ rõ mwitõñ mõ rõ ũge, Õñaũn i manin amune, me ñane emakur in kamadauniñ?
55 Deõ amea ñait amen makur ũrra? me deõ inen ñea Maria egen? Me etsietsit eman ñabũna Jakob, mi Joses, me Simon, mi Judas?
56 Me etsietsit ãn re eõ ta mek itũrida? mõ õñaũn i eman memak ñan itũrin Amea?
57 Me re tsiriwan itũrin. Mi Jesu ũge a ũra, A eredu prophet eow eat eb memak, me ã eab eredu eow ũbwien, mi ian an wak.
58 Me eõ ebak emakur in kamadauniñ ñan E ririñ iow ina, bwe dõgin aũra eõ tũeb.

ITŨBAÑ 14.

EAT edae ñaga Herodes ñea tetrarch õkaiõt an ñow dagan Jesu,
2 Mõ õ ũge a an tsiõ, Amea ei Je-

hannes amen Baptizo: e ridaten eat
ima; me ñagat ā ririñien mūñana
emakur in kamadauniñ itūrin.
3 ¶ Bwe Herodes ogiten iba Johan-
nes, mō ōquōr, mō ōmeatu iat ewak
in quōquōr bwe dōgin Herodias, ñea
agen Philippus ñea etsin.
4 Bwi Johannes ūge a, Eō deri aw
ia wo eijatsi āita.
5 Me e teñ ōkōr abi, me e miow eña-
me, bwina rō ūge, Ei prophet ion.
6 Me ñag ōrre an būm in pudu
Herodes, āita ñain Herodias' oruwo
ian mōra, mō ōeibibōki Herodes.
7 Me ñagan ō ōagagen a iat enō-
gen schwōr bwi i nan oija tamo imin
ñea nan kōñōn.
8 Me āita, ñaga ā ogiten ōña mwi-
tow itūrit inen, ō ūge, Oija ame eow
kō ine tūbwin Johannes amen Baptizo
iat iwūr eran.
9 Mō ōmwijiña amea uea; mi na
dōgin aen in schwōr, me dōgin ame-
būna re megeda n ijeiji itūrin, ō pa-
ten bwe ā nim oija āita;
10 Mō ō ōijōn an ñame bwe re nim
tow teren Johannes eow iat ewak in
quōquōr.
11 Me ā ōreaten tūbwin iat iwūr
eran, mo o oija añet āita: me āita
ōrean añet inen.
12 Me ran an kereri rō ōni, mō rō
ōbū gatduwen, me re irieduen; me re
nua mō rō pan añen Jesu.
13 ¶ Me ñaga Jesu ōkaiōt bita, E
nuawet atsin ina, mō ōd iat dobot
aeow eat etomagage bwe enim te Ei:
me ñaga eñame ōkaiōt, rō ōden ibūt
atsin iat tekawa.
14 Me E meta me āt eñame ebak,
ma A auwātegōra, mō Ō ōtsimor ña-
būn arak eara.
15 ¶ Me ñag emeren, ran an kereri
re naña mō rō ūge a, Etomagage eb
ñabene, me enuawet edae; ōijōn kō
eñame bwe re nim ñow eat etañe-
mek, bwe re nim erow ōañara.
16 Mi Jesu ūge a ūra, Re nim eō
nuaw; amwa oija kō ūra ōañara.
17 Mō rō ūge a, Ta aijimo brot
itūrima ine, ma arumet iū.
18 Mō Ō ūge, Amwa ōrean ame kō.
19 Mō Ō pan a eñame bwe re nim
enerūrū eat ibūgibūgi; me E barū
brot ñana aijimo mi iū ñana aru-
men, mō ōkanida ianweron, mō ōtū-
ba, mō ōba, mo oija ran an kereri
mūñana brot, me ran an kereri ro
oija añet eñame.
20 Me re ijeiji memak, me re ma-
rañ; mō rō ōebwepoijida iquiquin
ōañara, mo oquen ata ma aro ebwer.
21 Me ñabūna ro ogiten ijeiji, kaia
aijimo erañat eman; me ā eō ōdū ān
me eoniñ.
22 ¶ Me tik ñaga mō Ō pan añen
ran an kereri bwe re nim akōda iat
dobot mō ōd ian obwet adu apagon
see, ñag Ō ōreit ōijōt eñame.
23 Me ñag O ogiten ōijōt eñame, te
Ei akōdawen eat etowedūdū bwe E
nimō tetaro: me ñag emeren, te Ei
ta meken ina.
24 Me ñona dobot etiken ijugagain
see ñage, ma aedu-aeda ean bagoba-
gan; bwe eñin etuw man.
25 Me eat ekatawōri n ober anū-
būmin, Jesu ōrre a ūra, me edūgidugo
ean see.
26 Me ñaga ran an kereri re āt,
ñag E dūgidugo ean see, oniñora mō
rō ūge, Āñ man bwe eani; mo ro
warewaren bwe re miow.
27 Mi tik ñaga mi Jesu edorer a ūra
mō ūge, Amwam ōbebe gamiā, bwe
eko bwa aña; amwam eō miow.
28 Me Petrus ōnei mō ūge, Temo-
niba, tsin ia auwe ōkōr, pan ame kō
bwa A nimō naña aw eow eat ebōk.
29 Mō Ō ūge, Tūkō. Me Petrus
edun iat dobot me edūgidugon eat
ebōk, bwe e nimō naña Jesu;
30 Me ñag e āt bwo ouwak eñin,
e miowen, me ñag ō ōren reñōdujow,
a aeuwak mō ūge, Temoniba, ōtsi-
morō kō:
31 Mi tik ñaga mi Jesu ere a ben,
mō ōgōg, mō ūge a, Adaga wo ka-
mwarar, ñauwe oniñ am tūeb?
32 Me ñag ar akōdawen iat dobot,
eañedan eñin.
33 Me ñabūn iat dobot re tarama-
wirei, mō rō ūge, Iduwen, Auwe ōkōr
Ñain Gott.
34 ¶ Me ñaga rō ōd ian see aeow, rō
baiweten eben Genezareth.
35 Me ñag amen ina ro oijuwōñ, re
etsiō eow eat eb memak juwijuwin
ina, mō rō ōrean a memak ñabūna ra
arak;

36 Mõ rõ kõñ a bwe re nim ti towe
jimen an karawin; me ñabũna re
towe re tsimoren.

ITŨBAÑ 15.

ME rõ õrre a Jesu Pharisäer ma
amen edar eadun Jerusalem,
mõ rõ ũge,
2 Adaga ran am kereri re riow ean
aũra kadaedaenigawae eñab? bwe re
eõ dudu bõra ia re ijeiji.
3 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Adaga
amwa riow ean aen Gott bet ñamiã
bwe dõgin amiã kadaedaenigawae?
4 Bwe Gott ũge, Wo nim eredu
etõñũm mi inõm: me, Ñea ebaka an
dorer a etõñin õa inen, e nim ima
kõr.
5 Ma amwa ũge, Tamo ñea nan ũge
a etõñin õa inen, Ã oija añen *Gott*
bita waña A nimõ buõkõnuw;
6 Mi i nan eõ eredu etõñin (mi
inen). Ma amwa õeko woun aen
Gott bwe dõgin amiã kadaedaeni-
gawae.
7 Amiã amet tsitsino, eimwi aen
Jesaja ñag õpan gamiã mõ ũge,
8 Ãmebũne ri te ereduiõ ean bateõ-
ra, mo ogoeow tsiniõ bũriõũra.
9 Me eko woun aũra taramawireiõ,
ñaga re eke ekereri aeõra ma aũra
dogor eñame.
10 ¶ Me E emwit eñame, mõ ũge a
ũra, Ãmwaim kaiõt me tsiet;
11 Ñea emetu iat imwi, eõ õkana-
kanet eñame: me ñea emetan iat
imwi, bita kõr ñea õkanakanet eñame.
12 Me ran an kereri re naña, mõ
rõ ũge a, Wo tsiet ñana Pharisäer
ra ariwan ñaga rõ kaiõt mũñana
eñõg?
13 Mõ Õ õnei mõ ũge, Imin erõ me-
mak ñana Etõñu ñea i ianweron eõ
õijõn, inan uda.
14 Amwaim ekam dõgõn ũra: ũra
amen eow amen eõ ãtirõñin, me re eõ
ãtirõñin bet ñũra. Me tsin ia ñabũn
eõ ãtirõñin eow ñabũn eõ ãtirõñin,
ri nan pudu aeõg iat ijũb.
15 Me Petrus õnei mõ ũge a, Õmeata
a kõ gama mineijina eñõgen õtsiñin.
16 Mõ Õ ũge, Amiã bet ma amwa
ikũba?
17 Amwa eitsiõk tsiet, ñan tamo
ñea emetu iat imwi, orodu a ije, me
imũr inan tik õmeata atsin iat dõra-
bat?
18 Mi imin ñan emetan iat imwi, re
metan iat ibũriõ; mõ rõ õkanakanet
eñame.
19 Bwe emetan iat ibũriõ ekamarar
ñan ebaka, eabab ñame, ire aget
eñame, idõg a eoniñ in ãn, itorere;
ekarai añõg in tabaite, ekarai añõg
ebaka ea Gott:
20 Mũñane ñane imin rõ õkanaka-
net eñame; me eõ õkanakanet eñame
eõt ijeiji ia ã eitsiõk dudu ebe.
21 ¶ Mi Jesu enua atsin ina, mo
oñowen ean eben Tyrus me Sidon.
22 Me kania, õrre ãinimwen Ka-
naan ion, õñaũn ean eb ana, ma
aeuwak mõ ũge, O Temoniba, Ñauwe
ñait David, Wo nim auwãtegõ; bwõ
õaio demon eat ãita ñaiũ.
23 Me E eõ õnei ia aigetow. Me
ran an kereri re naña, mõ rõ kõñ a,
mõ rõ ũge, Wo nim õijõt ãita, bwi i ta
aeuwaken iruwida.
24 Mõ Õ õnei mõ ũge, Itõ õijõnõ
ea schafe ñana rõ gõrõ, ñabũn amen
ũbwien Israel.
25 Mõ õrre ãita, me etaramawirei,
mõ ũge, Temoniba, Wo nimõ buõkõ.
26 Mõ Õ õnei mõ ũge, Eõ deri ia ã
barũ õat oniñ brot, mõ õraijedu a
robar.
27 Me ãita õnei mõ ũge, Temoniba,
iduwen: me robar rõ õn bet namwi-
namwin ñan opudu atsin ian wõn
tisch wañara temoniba.
28 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Ãitunu-
we, ouwak õkõr am tũeb; inan ririñ
aw tekei am teñ. Me etsimoren ñain
ean stunde ia.
29 Mi Jesu erowi ina, mõ Õ õrre
eow ino etũren a see n Galilea; ma A
akõda eat etowedũdũ ion, me emege-
dan ina.
30 Me eñame ebak rõ õrre a, mõ rõ
õrean ñabũna rõ õrañ, ma ñabũna re
eõ ãtirõñin, me ñabũna re ikũba ia re
dorer, ma ñabũn emõgimõg rabatara,
me ebak bet, me re totu ũra itañin
nanan Jesu; mõ Õ õtsimorien ũra;
31 Mõ õmwitõñet eñame ñaga re ãt
ñabũna re ikũba ia re dorer bwe re
doreren, ma ñabũn emõgimõg raba-
tara bwe re tsimoren, ma ñabũna rõ
rañ bwe re dũgidugon, me ñabũna re

eõ ãtirõñin bwe re ãtien irõñin; mõ
rõ õraitsitien Gott in Israel.
32 ¶ Mi Jesu emwin ran an kereri,
mõ ũge a ũra, A man bwa A auwãte-
get eñame ñabũne, bwina aijũbũmen
aũra ibũm itũrũ ñage, me eko õañara:
ma A eab õijõn ũra ia re eitsiõk ña-
nũmwi, bwi ta bwidũga mõ rõ gõb
eow ian medena.
33 Me ran an kereri rõ ũge a, Nan
ñaũn i a gada ebakin brot ñage eat
etomagage, ñan nan õmarañ eñame
ñabũn ebak?
34 Mi Jesu ũge a ũra, Ãgen brot
itũrimiã? Mõ rõ ũge, Aeiu, mi iũ
inon oniñ.
35 Mõ Õ pan a eñame bwe re nimõ
mamegeda añe;
36 Me E barũ brot ñana aeiu, mi
iũ; mõ õtũba mõ õba, mo oija ran an
kereri, me ran an kereri ro oija añet
eñame;
37 Me re ijeiji memak, me re ma-
rañ: mõ rõ õebwepoijida iquiquin
õañara, mo oquen aeiu ebwer.
38 Me ñabũna ro ogiten ijeiji, aeoq
erañat eman, me ã eõ õdũ bet ãn me
eoniñ.
39 Mõ Õ õijõtet eñame, ma A akõda
iat dobot, mo oñowen eat eb ñan ita-
ñin Magdala.

ITŨBAÑ 16.

ME rõ õrren Pharisãer me Saddu-
cãer mõ rõ õij, mõ rõ kõñ a
bwe enim õmeata a ũra itema iot
atsin ianweron.
2 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, (Tsin ie
emerõ, amwañ ũge, Nan omo itũga;
bwõ õmwirara ianweron.
3 Me tsin iõ õret abwijũbwij,
amwañ ũge, Nan baka itũga ñabũ-
mine; bwõ õmwirara ianweron, mõ
õgabarar. Amwa tsiet deden ianwe-
ron, ma amwa eab kona n tsiet we-
man bũm ana).
4 Edet edeten õmwamwaniñ mõ
õbaeã õnani itema, me eko itema ia
inan oija, bwi ta weman Jona. Mõ Õ
ñaũnin ũra me enuawen.
5 Me ñaga rõ õrre eow apoin see,
ran an kereri re meijiõn ia rõ õbũ
brot.
6 ¶ Mi Jesu ũge a ũra, Amwam
kanakania gamiã, me raña gamiã tsi-
nin an gapwe Pharisãer me Saddu-
cãer.
7 Mõ rõ kamarar, mõ rõ ũge, Kaia
dõgin bwin añ eõ õbũ brot.
8 Mi Jesu etsiet, mõ ũge, Amiã
ñabũn oniñ amiã itũeb, adaga amwa
kamarar, bwin eko brot itũrimiã?
9 Amwañ eitsiõk bet tsiet, ma
amwa eõ õmaran mũñana brot aiji-
mo ñana õañara ñabũna aijimo era-
ñan, me ãgen atebit ebwer ñan amwa
õebwepoijida?
10 Me mũñana brot aeiu ñana õaña-
ra ñabũna aeoq erañan, ãgen atebit
ebwer ñan amwa õebwepoijida?
11 Adag õũga ñan amwa eõ tsiet
ñan A eõ dorer a gamiã ia dõgin brot?
me bwa amwam raña gamiã tsinin
an gapwe Pharisãer me Sadducãer.
12 Me ean ñage re tsietien, bwe E
eõ pan a ũra bwe re nim raña ũra
tsinit egapwe n brot, me bwe re nim
raña ũra tsinin an kereri Pharisãer
me Sadducãer.
13 ¶ Me ñaga Jesu õbaiwõñ eat eb
ñan etũren a tekawa ñea Cãsarea
Philippi, Õ ũdõn ran an kereri, mõ
ũge, Ijegen Nait eñame, ia eñame
õpan?
14 Mõ rõ ũge, Õũge ibũn, Johannes
amen Baptizo; mi ibũn, Elia; mi
ibũn, Jeremia, õa ion ean propheten.
15 Mõ Õ ũge a ũra, Ma Aña ijegen
ia amwa pan?
16 Me Simon Petrus õnei mõ ũge,
Auwe Kristo, Ñain Gott etsimor.
17 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Wo ejej-
jam Simon Bar-Jona; bwe duwen me
era ar eõ õmeata aw ñune, bwe Etõ-
ñũ ñea i ianweron õmeata aw.
18 Ma A ũge aw bet, Bwa auwe
Petrus, me ean ape une, A nan wei
waña ecclesia; me men Gehenna eab
doganigae a.
19 Ma A nan oija aw ki in moni-
bain ianweron; me tamo ñea wo nan
oquõr iow eat eb, inan oquõr iow ian-
weron; me tamo ñea wo nan ead iow
eat eb, inan ead iow ianweron.
20 Mõ Õ pan a ran an kereri bwe
re nim eõ pan a tamo eñame ñan ei
Kristo.
21 ¶ Atsin eat edae ñaga, Jesu õa-
weijida an õmeata a ran an kereri
towen an rogaw Jerusalem, ma an

maga eat imin ebak eow itũrit eñab,
me priester ñabũn õkaganado, ma
amen edar, ma abien, ma an rida
iruwin aijũbũm.
22 Me Petrus õbabweji mõ õrõwei,
mõ ũge, Temoniba, Gott enim auwã-
tegõm; enim eõ eagadaw mũñane.
23 Me E iwidõ, mõ ũge a Petrus,
Rũreduw kõ iruwũ Satan; auwe
imin it tsiriwaiõ; bwe wo eõ ekeidu-
wet imin ñana wõn Gott, bwi ta
imin ñana wõt eñame.
24 ¶ Mi Jesu ũge a ran an kereri,
Tsin ia tamo eñame eteñ eã erowũ,
enim te ei ererĩõn, mõ õbũ an kai-
bar, me edegeriõ.
25 Bwe tamo ñea eteñ raña tsimo-
rin, nan gõrõ tsimorin; me tamo ñea
nan eatow tsimorin bwe dõgũ, i nat
ãt.
26 Ekeken an geidawianaw eñame
ion, io o kona n õgõg eb memak mõ
õgõrien tsimorin? õa ekeken ñea o
kona n totow bwe enim kan rouwõn
tsimorin?
27 Bwi nan õrre Ñait eñame ian
an raitsit Etõñin, ma an engel; mi I
nan oija eñame memak tekei aũra
makur.
28 Iduwen aeõ pan a gamiã, Etsi-
mine ibũn ean ñabũna rõ weijo ine,
ñabũna ri nan eab õij ima, ea aũra ãt
Ñait eñame iõ õrre ian monibain.

ITŨBAÑ 17.

MI iruwin abũmin año Jesu emwin
Petrus, mi Jakobus, mi Johan-
nes ñea etsin, me eda ũrei eat eto-
wedũdũ ion ogoda bwe enim tũ ũra;
2 Mõ Õ õekekia ian mõrei; mõ õra-
maramin men tekei equan, mõ õbũ-
rũbũr an karawin tekei iaõ.
3 Me, kania, emeta ea ũra Moses
me Elia ma ar kakairũ a.
4 Me ejeida Petrus, mõ ũge a Jesu,
Temoniba, omo a gada ada mek ine;
mi tsin ia Wo teñ, A nan wei aiju
imwem ine; aeõm ion, ma an Moses
ion, ma an Elia ion.
5 Me ñag Õ õreita dorer, kania, de-
nañ eran õbũrũbũr owoije ũra; me,
kania, eiñõñ iot atsin ean mũrana de-
nañ õũge, Naiune Naiũ ñea A auwã,
ñea A idorodoro Itũrin: amwaim
kaiõt eow Itũrin.
6 Me ñag ameitsimena ran an ke-
reri õkaiõt, arei toweitsiber, mo ou-
wak aũrei miow.
7 Mi Jesu enaña ũrei, me etowe
ũrei, mõ ũge, Amwei rida kõ, amwei-
ũm eõ miow.
8 Me ñag arei tata mõrei, eko ion
ia arei ãt, bwi ta Jesu.
9 Me ñaga re eduten eat etowedũ-
dũ, Jesu õpan a ũrei, mõ ũge, Amwei-
ũm eõ pan a eñame bit amwei ogiten
aia, ñag eitsiõk rida Ñait eñame
atsin eat ima.
10 Me ran an kereri rõ ũdõn mõ rõ
ũge, Adaga nag amen edar ũge, Enim
õrre amo Elia?
11 Mi Jesu õnei mõ ũge, Iduwen
ñan nan õrre Elia, mi i nan ometowa
imin memak.
12 Ma A ũge a gamiã, Õrren ñea
Elia, me re eõ ujuwõñ, me re ririñ
a tamo ñea re teñ ririñ a. Mi nan
õũga bet an maga Ñait eñame eow
itũrũra.
13 Me ran an kereri re tsietien ña-
ge bwõ Õ õrai a ũra añõgen Johannes
amen Baptizo.
14 ¶ Me ñag amebũna rõ õrre eow
itañit eñame, eñame ion enaña, me
etoweitsiber a, mõ ũge,
15 Temoniba, Wo nim auwãtegen
ñaiũ eman: bwe e dairinaija, mo
ouwak enemain: me ebak an pudu
anãe, me ebak an pudu ian ebõk.
16 Ma A õrean a ran am kereri, me
re eõ kona n õtsimor.
17 Mi Jesu õnei mõ ũge, Amiã edet
edeten eõ tũeb me ebaka, nan õten
araquin aeõ mek itũrimiã? nan õten
araquin ijenen bũriõ a gamiã? õrean
ame kõ.
18 Mi Jesu ebaragageñ; me demon
emetaten ian; me etsimoren bita eo-
niñ ean stunde ia.
19 Mi tũ ũra ñabũna ran an kereri
Jesu re naña, mõ rõ ũge, Adag ama
eõ kona n õmeata bita?
20 Mi Jesu ũge a ũra, Bwe dõgin
an oniñ amiã tũeb: bwi iduwen aeõ
pan a gamiã, Tsin ie etsimine amiã
tũeb tekei baban senf ion, amwa nan
ũge a bitune etowedũdũ, Kirõ eow
kõ ino; mi nan kirõ; me eko imit on
ñea amwa eab kona.
21 (Me re eab meta demonis ñan

tekei deden bitune, bwe ri te meta eow eat etetaro me eõ ñanũmwi.)

22 ¶ Me ñaga re mek i Galilea, Jesu ũge a ũra, Inan ijimeãn Ñait eñame aeow ian bet' eñame;

23 Me ri nan abi, mi inan õrida ean aijũbũm. Mo ouwak aũra mwijiña.

24 ¶ Me ñaga rõ õrre eow Kapernaum, amen kepo geld in eañabai ñea bain maneabin Gott, re naña Petrus, mõ rõ ũge a, Wamiã amen kereri eõ totow bita groschen in eñabai?

25 Mõ õ ũge, E totow. Me ñaga Petrus emetu anewak, Jesu edorer a amo mõ ũge, Õten bũriõũm Simon? ñabũna uea n eat eb rõ õgõg eañabai me eadu atsin itũrin ijegen? atsin itũrin ñaiũra, õa atsin itũrit eratequõ?

26 Me ñag õ ũge, Atsin itũrit eratequõ, Jesu ũge a, Me ñagan ñaiũra re eõ eñabai.

27 Ma aga kõ ñauwe ian see mõ õraijedu eõe ion, me barũ iũ ñea wo reõn amo; mi ia wo ba ñanaquan, wo nan ãt geld ion: õbũ kõ mo oija ũra bwe dõgũ ma auwe, bwa am eõ tsiriwai ũra.

ITŨBAÑ 18.

ME ean stunde ia ran an kereri Jesu re naña, mõ rõ ũge, Ijegen ñea õkaganado eken ean monibain ianweron?

2 Mi Jesu emwemwit oniñ ion, mõ õweijoratow ijũgagaiũra,

3 Mõ ũge, Iduwen aeõ pan a gamiã, Tsin ia amwa eõ iwidõ me gar dedet oniñ ñabũn kadudu, amwa eab metu a monibain ianweron.

4 Me ñagan, tamo ñea te ei õijõñ tekei oniñ une, ei ñea togit õkaganado ian monibain ianweron.

5 Mi tamo ñea nan õquõrida eoniñ ion, tekei oniñ une ian egõ, o quõridaeõ bet:

6 Me tamo ñea nan katsiriwai ion ean ñabũn oniñ, ñabũna re tũebõnõ, omo a ia ã quõr a teret epe n kararo ion, mõ õgõrũratu ijidet ino õkap.

7 ¶ Nat agada gait eb bwe dõgit itsiriwa! Bwi iduwen ñan nan õrre itsiriwa, mi nat agada gait eñame ñea õrre eow itũrit itsiriwa!

8 Mi tsin ia bem õa nanam õkatsiriwaiuw, etow kõ, mo odoedun eam: bwo omo aw eket emetu iat itsimor ia wo rañ õa ia wo mõgimõg, ea aro mem ma arura nanam, me ã eatow auwe iat ãe ñea eõ kona ima.

9 Mi tsin ia mem õkatsiriwaiuw, wo nim koroiedun eam me eatow: bwo omo aw eket emetu iat itsimor ia aiquen mem ea ia aro mem, me ã eatow auwe iat ãe ñea Gehenna.

10 Amwam kania gamiã bwa amwaim eõ miowi ion ean ñabũn oniñ: bwa A ũge a gamiã, ñan i ianweron wañara engel re eõ toki n aia met Etõñũ ñea i ianweron.

11 (Bwõ õrre Ñait eñame bwe enim õtsimor ñea õgõrõ.)

12 Õten bũriõũmiã? tsin ia aibu wõn schafe eñame ion, mõ õniõñio ion eara, õten, e eab ñaina ñana aduma ma ado, me rogaw eat etowedũdũ mõ õnani ñea õñiõñio?

13 Me tsin ie e ãt, iduwen aeõ pan a gamiã, bwo ouwak eken an ibibõkiei bita schaf ea aduma ma ado ñana re eõ ñiõñio.

14 Õũga bet Etõñimiã ñea i ianweron, E eõ teñ bwe enim ima ion ean ñabũn omo.

15 ¶ Me tsin ia edũm edũra ea aw, naña kõ mõ pan a an dũra ia ta amũrõr; me tsin ie e erabam, wo konaet edũm.

16 Me tsin ie e eõ erabam, wo nim emwit dañõm ion õa arumen, bwe ã nim oduwet eñõg memak eow ean aen arumen õa aijimet amen oduwen.

17 Me tsin iõ õ keõ ie eraban ũra, wo nim pan a ecclesia: me tsin iõ õ keõ ie erabat ecclesia bet, enim ei kõ heide ma amen kepo an geld temoniba ian mem.

18 Iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo imin ñea amwa nan oquõr iow eat eb, inan oquõr iow ianweron; me tamo imin ñea amwa nan ead iow eat eb, inan ead iow ianweron.

19 Ma A tik ũge a gamiã, Tsin ie epo bũriõũn arumen eamiã eat eb ean tamo imin ñea ar kõñõn, Etõñũ i ianweron nan ririñ a ũrõr.

20 Bwi ino epo arumen õa aijimen ian egõ, Aña A mek inimagõra.

21 ¶ Me Petrus enaña, mõ ũge a, Temoniba, awõrit ãgen an dũra edũ

ame ñan A nimõ ead? tokiũ awõrin
aeiu?
22 Mi Jesu ũge a, A eõ kõũge aw
tokim awõrin aeiu, ma *A ũge aw* to-
kim awõrin aemo konaen aeiu.
23 ¶ Me ñagan, monibain ianweron
tekei uea ion, ñea eteñ õdadũ wõn
imin itũrin an tsiõ.
24 Me ñag õ õreit õdadũ wõn imin,
ã õrean añen ion ñea eimwi bwe enim
oija ata erañan talent;
25 Me eko wõn imin ie enim pũ-
mwe, me ñagan amea wõn temoniba
õpaten bwe ã nimõ row-iow ñei, me
ãita agen, me ñain, me wõn imin me-
mak, bwe e nimõ kona pũmwen wõn
imin.
26 Me ñagan amea an tsiõ otobu-
ren me toweitsiber a, mõ ũge, Temo-
niba, wo nim ijen bũriõũm ame, ma
A nan pũmwe wam imin memak.
27 Ma amea temoniba auwãtegen
an tsiõ, mõ õijõn, mõ õpan añen bwe
e nim eõ oija pũmwen wõn imin.
28 Ma amea itsiõ emeta, me ãt
aranon in tsiõ ion, ñea eimwi bwe
enim oija aibu mark, me e iba mõ
õgõg teren, mõ ũge, Pũmweõnõ kõ
ñan eimwi bwe wo nim pũmweõnõ.
29 Ma amea aranon in tsiõ otobu-
ren me toweitsiber me egegae, mõ
ũge, Wo nim ijen bũriõũm ame, ma A
nan pũmwe wam imin.
30 Mõ õkeõ amea, me e nua mõ
õmeatu iat ewak in quõquõr ea ñabũ-
min e nim pũmwe wõn imin ean.
31 Me ñag amebũna aranon in tsiõ
re ãt bita ã ogiten ririñ, ouwak aũra
mwijiña ean, me re nua mõ rõ pan
añen amea wañara temoniba imin
memak ñana ã ogiten ririñ.
32 Ma amea wõn temoniba emwe-
mwin, mõ ũge a, Auwe itsiõ ion eba-
ka, A pan aw ñago bwo ogen bwe wo
eõ pũmwe waña imin ñan eimwi bwe
wo nim pũmwe, bwe dõgin ñaga wo
egegaãõ;
33 Õten, eõ omo ago ia wo auwã
bet tegen amea aranom in tsiõ tekei
aeõ auwãtegõm?
34 Me egirow amea wõn temoniba,
mo o oija añet amen quõquõr bwe e
nimõ mek itũrin ea ñabũmin i nan
kona n pũmwe wõn imin ean.
35 Mi nan õũga bet Etõñũ ñea i

ianweron ea gamiã, tsin ia amwa eõ
ead an dũra etsimiã atsin ian bũriõũ-
miã.

ITŨBAÑ 19.

Me ñaga Jesu ogiten õrai mũñan
eñõg, E erowien Galilea, mε
oñowen eat eb ñan itañin Judea edõ-
gen apoin Jordan;
2 Me ebak eñame re edegeri; mõ Õ
õtsimor iowen ũra ina.
3 ¶ Me Pharisäer ibũn rõ õrre a,
mõ rõ õij, mõ rõ ũge, Eimwi õa iõk
ia eñame eatow agen bwe dõgin tamo
imin?
4 Mõ Õ õnei mõ ũge, Amwañ ei-
tsiõk lesenei ñan Amea ñea õrig eña-
me, Õ õrig ũra atsin ean adamonin
õriget eb bwe eman me ãn,
5 Mõ Õ ũge, Me ñagat eñame enim
erowi etõñin mi inen, me ereribe a
agen; mũ ũrõr nan ta aiquet du-
wõrõr?
6 Me ñagan, deõn ũrõr arumen,
bwi ta aiquet duwõrõr. Me ñagan,
tamo ñea Gott õwei, eñame enim eõ
mwit.
7 Mõ rõ ũge a, Adaga Moses õpat
eare brief in mwijow eran, me eato-
wet ãita?
8 Mo Õ ũge a ũra, Moses eõ rewin
gamiã ia amwa eatow agemiã bwe
dõgin enõwewen bũriõũmiã: me eõ
kõũga atsin adamonin õriget eb.
9 Ma A ũge, Tamo ñea nan eatow
agen ia deõ dõgin an mequõr it dũ-
ra, mi tik ijatsi ion, e mequõr it
dũra: me ñea eijatsi ãita ã eatow, e
mequõr it dũra bet.
10 ¶ Me ran an kereri rõ ũge a,
Tsin iõ õũga dedet eman ma agen,
eõ eimwiet ijad.
11 Mõ Õ ũge a ũra, Eñame memak
re eõ kona n õgõg ñeijine, mi ta ña-
bũna ã oija ũra.
12 Bwe etsimine eunuche ibũn ña-
bũna re rig in õũga atsin ian ijet inõ-
ra: me etsimine bet eunuche ibũn
ñabũna eñame eke eunuche: me etsi-
mine bet eunuche ibũn ñabũn tũ ũra
ek ũra eunuche bwe dõgin monibain
ianweron. Ñea okona n õgõg ñei-
jine, e nim õgũ kõ.
13 ¶ Me ã õrean a eoniñ ñabũn
kadudu bwe E nim õeõgida ben ea-

ra, me tetaro: me ran an kereri re
dugien ũra.
14 Mi Jesu ũge, Õijõŋ ame kõ eo-
niñ ñabũna ikadudu, ma amwa eõ re-
win ũra, bwe re nimõ ñana ame:
bwe wañara monibain ianweron.
15 Mõ Õ õeõgida ben eara, me
enuawen.
16 ¶ Me kania, ion õrre a, mõ ũge,
Amen Kereri, ekeket imin ñea omo
ñea A nan ririñ bwa A nim õgõg itsi-
mor eõ toki ean?
17 Mõ Õ ũge a, Adaga wõ ũdõnõ
añõgen bit omo? ta Aiquen ñea omo:
me tsin ia wo teñ metu iat itsimor,
wo nim raña edogor.
18 Ma amea ũge a, Edogor keken?
Jesu ũge a, Wo nım eõ abab ñame,
Wo nim eõ mequõr it dũra, Wo nim
eõ torere, Wo nim eõ tabaitei eñame,
19 Wo nim eredu etõñũm mi inõm;
me, Wo nim auwã aranom tekei am
auwãw.
20 Amea dedemaro ũge a, A õgõg
memak mũñane imin, me ekeken ñea
eko itũrũ ñage?
21 Mi Jesu ũge a, Tsin ia wo teñ
bwe wo nimõ togit omo, nua kõ me
row-iow wam imin memak, mo oija
ñabũn eko emit duwõra, mi nan tsi-
mine wam imin ianweron, me tũkõ
me edegeriõ.
22 Me ñag amea dedemaro õkaiõt
mineijine eñõg, e nua mõ õmwijiñan;
bwe ei ion ñea ebak wõn imin.
23 ¶ Mi Jesu ũge a ran an kereri,
Iduwen aeõ pan a gamiã, bwe eñame
ñea ebak wõn imin eken metu ian
monibain ianweron.
24 Ma A tik ũge a gamiã, Emeroro
eken a kamel ion iõ õd ian gadetsin
nadel, ea amen ebak wõn imin ion ie
emetu ian monibain Gott.
25 Me ñaga ran an kereri rõ kaiõt,
ouwak aũra mwitõñ, mõ rõ ũge, Ije-
geten naga ñea nan kona itsimor?
26 Mi Jesu õkania ũra, mõ ũge a
ũra, Eija ea eñame bitune, me eõ eija
ea Gott imin memak.
27 ¶ Me Petrus õnei mõ ũge a, Ka-
nia, ama ñaũnitet imin memak, me
edegeriw: mi nat ekeketen wama
imin?
28 Mi Jesu ũge a ũra, Iduwen aeõ
pan a gamiã, bwe ñamiã ñabũn
amwa edegeriõ, eat itik rida, ia Ñait
eñame nan megeda iat tron in an
raitsit, amiã bet ma amwa nan me-
geda ian arata ma aro tron, me ekõ-
mei *mũñana* arata ma aro earõeni n
Israel.
29 Mi tamo ñea õñaũnit ewak,
õa etsietsit eman, õa etsietsit ãn,
õa etõñin, õa inen, õa ñain, õa eben
ũbwien bwe dõgin egõ, nan awõrin
aibu an õgõg, mi i nan õgõg itsimor
eõ toki.
30 Bwe ebak ñabũn amo ri nan
imũr: me ñabũn imũr ri nan amo.

ITŨBAÑ 20.

BWE monibain ianweron tekei eña-
me ion ñea an wak ewak, ñea
emeta ñag õren iaõeda bwe enim
ekũr amen makur aeow ean wõt eñan
vitis.
2 Me ñag ogen aen a amebũn amen
makur ean aiquen groschen ian aibũ-
min, õ õijõtowen ũra ean wõt eñan
vitis.
3 Me e tik meta ean katijut stunde,
me ãt ibũn bwe ri ta waweijo eat
etañ in erow, me re eõ makur;
4 Mõ õ ũge a ũra, Amwa kan ñow
kõ bet eat eñan vitis, me tamo ñea
eimwi, A nan oija gamiã. Me re nu-
wen.
5 Me e tik metan ñag õkai ean qua-
ñot *stunde* me ean quadot stunde, me
e tik õũga tekei ñago amo.
6 Me ñag õkai ean quita ma aique-
nit stunde, e meta, me etik ãt ibũn
bwe ri ta weijo; mõ õ ũge a ũra,
Adag amwa ta weijo ine ñabũmine
me eõ makur?
7 Mõ rõ ũge a, Bwin eko eñame
emwin gama bwa amaimõ makur.
Mõ õ ũge a ũra, Amwa ñow kõ bet
eat eñan vitis.
8 Me ñag emerõ, amea monibait
eñan vitis õũge a an tsiõ, Emwe-
mwin kõ amen makur, mo oija ũra
marũmũra; oija amebũn imũr amo,
mi imũr amebũn amo.
9 Me ñag õrre amebũn õmakur ean
quita ma aiquenit stunde, rõ õgõg ka-
takaton groschen.
10 Me ñag õrre amebũn amo, re ni-
men ri nan õgõg ebak eken: me ta
tsitobo aũra katakaton groschen.

11 Me ñaga rõ õgõg, rõ ñuruñure
añen amea an wak ewak,
12 Mõ rõ ũge, Amebũn õrre imũr
ta aiquen aũra stunde n makur, me
wo tõ õtsitoboan a gama ũra, ñama
ñabũn ama oijowi ebanema iat ikini-
ow ñabũmine?
13 Mõ õ õnei mõ ũge a ion eara,
Dañõ, A eõ ririñ aw ñea ebaka: adag
eitsiõk og aem ame ean aiquen gro-
schen?
14 Õbũ kõ ñea wamen, me nua kõ;
A teñ oija amea imũr ta tsitobo aw.
15 Adag, eõ deri ame ia A nimõ ri-
riñ tamo ñea A ãeñ ean waña min?
õa ebakan mem bwin A mo?
16 Me ñabũna amo ri nan imũr, me
ñabũn imũr ri nan amo.
17 ¶ Me ñaga Jesu õreita rogaw
Jerusalem, E emwin õekae ran an
kereri ñabũna waea ma arumen, mõ
õ ũge a ũra eow ian medena,
18 Kania, añ rogawen Jerusalem;
mi inan ijimean Ñait eñame ea priest-
er ñabũn õkaganado ma amen edar;
me ri nan mwit añõgen bwe E nim
ima.
19 Me ri nan oija heiden bwe re
nim õmamado, mi ira, mõ kaibarei:
mi I nan tik õrida ean katijũbũmit
ibũm.
20 ¶ Me ean ñaga ãita inen ñain Ze-
bedãus ma amerumena ñain, arei õrre
a, me taramawirei, mõ kõñõt imit ot
atsin itũrin.
21 Mõ Õ ũge a ãita, Ekeken ñea wo
ãeñ? Mõ õ ũge a, Wo nim õpan bwa
aberumene ñaiũ arũmõ megeda, ion
eat damarũmũm, mi ion eat damau-
wũm, ian monibaim.
22 Mi Jesu õnei mõ ũge, Amwar
iki bit amwar kõñõn. Õten, amwar
kona n nim iwũr ñaran A nan nim?
Ma ar ũge a, Amar kona.
23 Mõ Õ ũge a ũrõr, Amwar nan
nim õkõr aeõ wũr: me deõ waña eto-
tow emegeda eat damarũmũ me da-
mauwũ, bwe wañara ñabũna Etõñũ
õgadauw a ũra.
24 Me ñag amebũna waea rõ kaiõt,
re eigirow añen amerumen etsini.
25 Mi Jesu emwemwin ũra, mõ
ũge, Amwa tsiet bwe wañara temo-
niba heiden ri ta moniba eara, me ña-
bũn ogoda eara etsimine waiora eara.
26 Me deõ dedemiã ñune: me tamo
eamiã ñea eteñ bwe enimõ kaganado,
enim ei amiã tsiõ;
27 Me tamo eamiã ñea eteñ bwe
enim ei amo, enim ei amiã tsiõ;
28 Tekei Ñait eñame E eõ õrre bwe
eñame enim tsiõ itũrin, mõ Õ õrre
bwe enim tsiõ itũrũra, me totow tsi-
morin bwõ õtsimoret eñame ebak.
29 Me ñaga re metan Jericho, ebak
eñame re edegeri.
30 ¶ Me kania, arumet eman eõ
ãtirõñin ar ta megeda iñin medena,
me ñag ar kaiõt bwi Jesu õd ina,
ar aeuwak ma ar ũge, Wo nim au-
wãtegemar, Temoniba, ñauwe ñait
David.
31 Me eñame rõ õrõwei ũrõr bwa
arũm eõ mõmwi: ma ar aeõñ aeuwak,
ma ar ũge, Wo nim auwãtegemar,
Temoniba, ñauwe ñait David.
32 Mi Jesu õweijo, me emwemwin
ũrõr, mõ ũge, Ekeken ñea amwar ãeñ
bwa A nimõ ririñ a gamũrõr?
33 Ma ar ũge a, Temoniba, ã nimõ
baida memar.
34 Mi Jesu auwãtegõrõr, me etowe
mõrõr; mi tik ñaga ma ar ãtien irõ-
nin, ma ar edegerien.

ITŨBAÑ 21.

ME ñaga re tũren a Jerusalem, me
ñaga rõ baiwõñ Bethphage, ita-
ñit etowedũdũ ñea Olivet, Jesu õijõ-
ten ran an kereri arumen.
2 Mõ ũge a ũrõr, Amwarũm ñow
eat etañemek ñea ian obwõmũrõr, mi
tik ñaga ma amwar nan ãt eselin iot
ã waij, me ñain ion itañin; amwar
eadida kõ ũrõr mõ õrean ame:
3 Mi tsin ia tamo eñame edorer a
gamũrõr, amwar nan ũge, Temoniba
ãeñ ũrõr; mi tik ñaga mi inan oija
gamũrõr.
4 Õrre mũñane memak, bwe ã nim
oduwen ñeijina ã patow itũrin amea
prophet, ñeijin ũge,
5 Amwa pan a kõ ãita ñain Zion,
Kania, õrre awen wam Uea ñea eõ
quinõñõg, E megeda eat eselin ion,
me ean ñait eselin ion.
6 Ma ar nuawen amerumena ran an
kereri, ma ar ririñ tekei pan añen
ũrõr itũrin Jesu;
7 Ma ar õreaten bita eselin, me

ñain, mõ rõ ñaeow earõr aũra kara-
win; me E megedan ean.
8 Me ebak inimaget eñame re rañatow ian medena aũra karawin; mi ibũn re eaijedu rat imin erõ, me re rañatow ian medena.
9 Me eñame ñabũna rõ õd amo, me ñabũna rõ õd imũr, ra aeuwak, mõ rõ ũge, Hosianna ea ñait David; õgeidawianaw Amea ñea õrre mõ õd ian eget Temoniba; Hosianna iat togit ogoda.
10 Me ñag E metuwen Jerusalem, earaearũõn amen iat tekawa memak, mõ rõ ũge, Ijegen Amune?
11 Me eñame rõ ũge, Nune Jesu, ñea prophet in Nazareth i Galilea.
12 ¶ Mi Jesu emetu ian an tempel Gott, mõ õmeata memak ñabũna re row-iow me erow iat tempel, me eiwidiow wañara tisch amen ij geld, me debain ñabũna re row-iow tauben;
13 Mõ Õ ũge a ũra, Ã ogiten eare, Inan ij egen aũ wak bwe ewak it tetaro: ma amwa ririñien me eke jũbwen amen torere.
14 Me ñabũna re eõ ãtirõñin, me ñabũna rõ rañ, re naña eow iat tempel, mõ Õ õtsimorien ũra.
15 Me ñaga priester ñabũn õkaganado ma amen edar re ãt imin in kamadauniñ ñan E ririñ, me eoniñ ñabũna ra aeuwak iat tempel mõ rõ ũge, Hosianna ea ñait David; rõ bwirũarõn.
16 Mõ rõ ũge a, Wo kaiõt õa iõk mũñana eñõg mibũna rõ õreit õrai? Jesu ũge a ũra, Eh; amwa eitsiõk lesenei, Wo õmetowa tsitanem atsin ian mwit oniñ mi ikadudu?
17 ¶ Mõ Õ ñaũnin ũra, me emetan iat tekawa, mo oñowen Bethania, mi I ta mequõren ina.
18 Me ñag õren eorata, ñag E redõ a tekawa, E metũren.
19 Me ñag E ãt imin erõ ñaõena ficus iñin medena, E naña, me eko imin ie ãt, bwi ta ren; mõ Õ ũge a, Enim eõ gauwei iqua quam. Mi tik ñaga me eman mũena ficus.
20 Me ñaga rañ an kereri re ãt, rõ mwitõñõn, mõ rõ ũge, Adag epar in ima ñaõena ficus.
21 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Iduwen aeõ pan a gamiã, tsin ie etsimine itũeb itũrimiã, me tsin ia amwa eõ kamwarar, amwa eab ta ririñ ñea ã ririñ a mũene ficus; me tsin ia amwañ ũge a bitune etowedũdũ, Ã nim õbũida auwe, mõ õraijedu auwe imago, nan õũga ririñen.
22 Me tamo imin memak ñan amwa kõñõtow iat etetaro, me tũebõn, inan oija gamiã.
23 ¶ Me ñag E metu iat tempel, priester ñabũn õkaganado me ñabũna eñaben ñame rõ õrre a ñag Õ õreit kereri, mõ rõ ũge, Wo ririñ mũñane imin ean aen ijegen? mi ijegen oija aw waiom in ririñ mũñane imin?
24 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, A nim ũdõn bet gamiã ikidõ eijin, me tsin ia amwa pan ame, A nan pan a gamiã bet Amea õpan ame bwa A nimõ ririñ mũñane imin.
25 Õñaũn i an baptizo amea Johannes? õñaũn ianweron, õa õñaũn itũrit eñame? Me re dadorer a ũra, mõ rõ ũge, Tsin ia añ ũge, Õñaũn ianweron, I nan ũge a gada, Adaga nag amwa eõ tũebõn?
26 Me tsin ia añ ũge, Atsin itũrit eñame; añ miow eñame, bwe eñame memak rõ ũge bwi Johannes ei prophet ion.
27 Mõ rõ õnei, mõ rõ ũge a Jesu, Amañ iki. Mõ Õ ũge a ũra, A eab pan a bet gamiã Amea õpan ame bwa A nimõ ririñ mũñane imin.
28 ¶ Mõ õten bũriõũmiã? Eñame ion arumen ñait eman; me e naña amea ebowab, mõ ũge a, Naiũ, nua kõ ñabũmine me makur eat eñan vitis.
29 Mõ õ õnei, mõ ũge, A keõ; mi imũr e iwid bũriõũn, me enuawen.
30 Me e tik naña ñea amea ekanũmũr, me etik õũga aen a. Mõ õ õnei mõ ũge, A nuaw, etõñũ; me e ekam nuaw.
31 Ijegen earõr ñea eririñ aet etõñin? Rõ ũge, Amea ebowab. Mi Jesu ũge a ũra, Iduwen aeõ pan a gamiã, bwa amen kepo an geld temoniba me ãinimwen te toreda re metu a monibain Gott amo ea gamiã.
32 Bwõ õrre a gamiã Johannes iat emedena n omo, ma amwa eõ tũebõn; me ñabũn amen kepo an geld temoniba me ãinimwen te toreda re tũebõn; me ñamiã, ñag amwa ãt bitune,

amwa eō iwid būriōūmiā imūr, bwa
amwaim tūebōn.
33 ¶ Amwam kan kaiōt eñōgen ōtsi-
ñin ñeijine: Eñame ion ñea an wak
ewak, ōijōt eñan vitis emwarin, mo
ororai erūrūn, me e iri itenwein ion
ian, mō ōwei turris ion, mo oija ame-
būn amen kiāō, mo oñowen eat eb
eben.
34 Me ñag etūretet edae in emer
iqua, ō ōijōten an tsiō ea amebūna
amen kiāō, bwe ā nim oija ūra iqua.
35 Ma amebūna amen kiāō re bari-
tow an tsiō, mi ira ion, ma abi ion,
me tamwitōt epe ion.
36 Me e tik ōijōtet itsiō ibūn ebak
eken a ñabūno amo: me tik ōūga bet
ōgagōgeōra.
37 Mi imūr ō ōijōn añen ūra ñain
ñea eman, mō ūge, Ri nan eredu bwe
ñaiū.
38 Me ñag amebūn amen kiāō re āt
amea ñain, rō ūge añ ūra, Naiune
ñea amen pwijen eb; amwa tūkō bwa
am abi, ma añ nan bwien ūbwien.
39 Me re baritow, mō rō ōraijiow
atsin ean mūmwarina eñan vitis, me
ra abien.
40 Me ñagan tsin iō ōrre amea mo-
nibait eñan vitis, nat ekeken ñea e
ririñ a amebūn amen kiāō?
41 Rō ūge a, I nan ōeōgida gait
eñame ñabūn ebaka, ma abi ūra, mi i
nan totow mūmwarina eñan vitis, mo
oija amen kiāō ibūn, ñabūna ri nan
oija iqua iō ōrre būmin.
42 Mi Jesu ūge a ūra, Amwa eitsiōk
lesen iat Bibel, Epe ñea amen kei
wak eatow, eijien ijoren inimatijū-
ñen: ōñaūn itūrin Jehova ñea, mō
ōkamadauniñ ian meda?
43 Me ñagan A ūge a gamiā, Inan
ere tsinimiā monibain Gott, mi inan
oija eponñame ñea ōrig quan.
44 Me ñea nan pudu a ape une, nan
berekenae; me tamo ñea ape une
opudu a, nan ararōn me eke ebwejū-
bwej.
45 Me ñaga priester ñabūn ōkaga-
nado me Pharisāer rō kaiōt eñōgen
ōtsiñin ñeijine, re tsietien bwō Ō ka-
dōtsiei ūra.
46 Me ñaga rō ōnani aurañ iba, re
miow eñame, bwina eñame re nimen
bwe Ei prophet ion.

ITŪBAÑ 22.

MI Jesu etik dorer añen ūra iat
eñōgen ōtsiñin, mō ūge,
2 Monibain ianweron tekei temoni-
ba ion, ñea eririñ ekadaro n mere ion
ea ñait eman.
3 Mō ōijōn an tsiō, bwe re nim ōni
ñabūna ā eimwin ūra ea bita ekadaro
n mere; mō rō keō ia rō ōrre.
4 Me e tik ōijōt itsiō ibūn, mō ūge,
Amwam pan a ñabūna ā emwiten,
Kania, A ogiten gadauw aeō kadaro,
ā ogiten abi waña ochsen me waña
imin ñañen eduweduw, me edowat
imin memak: amwa ōrre a kō eka-
daro n mere.
5 Me re ekam dōgōn, me re nua-
wen; ion ea wōn etañ in kiāō, mi ion
ea wōn imin in erow;
6 Me ñabūna dūgidūgin re baritow
amebūna itsiō, mō rō ōmamado ūra,
me ra abien ūra.
7 Me egirow amea temoniba; mō ō
ōijōten amebūna wōn amen ake, me
ra abien amebūna amen abab ñame,
me re jiūiowen aūra tekawa.
8 Mō ō ūge añen amebūn an tsiō,
Edowat ekadaro n mere, me re eō
deri ñabūna ā ogiten emwin.
9 Me ñagan, amwa ñow kō ino
akowōñit emedena, me ñabūn amwa
ekowōñ a ūra, amwam emwin ūra ea
ekadaro n mere.
10 Ma amebūna itsiō re meta aeow
ian medena, mō rō ōrean memak ña-
būna re āt, ñabūn ebaka, me ñabūn
omo; mo oquetet eñame eat ekada-
ro n mere.
11 ¶ Me ñag emetu amea temoniba
bwe enim aia ñabūn ōrre, e at iowen
ina eñame ion ñea eō edua ekarawin
in mere.
12 Mō ō ūge a, Dañō, ōten am
ōrre eow ine, me eko am karawin in
mere? me e eō mōmwi.
13 Ma amea temoniba ūge a ame-
būna itsiō, Amwa quōr kō ben me
nanan, mō ōraijidaw iat itūrūgago
ñea iruwin; ino emek iōñ me ekeijū-
wera imwi.
14 Bwe ebak ñabūna ā emwin, mō
ōad ñabūna ā ij.
15 ¶ Me eat edae ñaga Pharisāer re
nua, mō rō kamararareijien bwe re nim
ime eow ean aen.

16 Mõ rõ õijõn a ran aũra kereri, ma
aranon Herodes, mõ rõ ũge, Amen
Kereri, ama tsiet bwa auwe idu-
wen, me Wo eke ekereri medenan
Gott iat iduwen, me Wo ekam dõgõt
eñame ia aiquen: me Wo eõ ijij eõrit
eñame.
17 Me ñagan, Wo nim pan a gama,
õten bũriõũm, eimwi õa iõk eoija Im-
perator wõn eñabai?
18 Mi Jesu etsiet aũra ibaka, mõ
ũge, Adag amwa õijõ, ñamiã iwi-
gumo?
19 Weweida ame kõ geld in eñabai.
Mõ rõ õrean añet denarius ion.
20 Mõ Õ ũge a ũra, Tamnein ijegen
ñune? me eareãn ijegen ñeijine?
21 Rõ ũge a, Imperator. Mõ Õ
ũge a ũra, Me ñagan amwam oija
Imperator ñana wõn Imperator; mo
oija Gott ñana wõn Gott.
22 Me ñaga rõ kaiõt añõg ane, rõ
mwitõñ, mõ rõ ñaũnin, me re nua-
wen.
23 ¶ Me ean ñabũmina amebũna Sad-
ducãer re naña, ñabũna rõ ũge bwe
eko irida; mõ rõ ũdõn,
24 Mõ rõ ũge, Amen Kereri, õũge
ñea Moses, Tsin ie ema eñame ion,
me eko ñain, nat etsin eijatsi agen
bwe e nim õrig ñait etsin.
25 Ma aeiu eman itũrima ñago re
etsini: me eijaten amea ebowab, me
eman, me eko ñain, me e jidõten
amea etsin ñea agen;
26 Mõ ũga bet ñea ijeãt erowin, ma
amea ijeãt erowũrõr, me ea amea
equaeiu.
27 Mi iruwũra memak, eman bet
ãita.
28 Me ñagan eat ibũm in rida, nan
agen ijeget ãita ean amebũna aeiu?
bwũ ũra memak re eijatsi.
29 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra,
Amwa pwer, bwa amwañ iki Bibel,
ma amwañ iki bet waion Gott.
30 Bwe eõ ijad eñame eat irida, me
re eõ keij bet, bwe tekei ũra engel i
ianweron.
31 Me ñag añ õpan añõgen an rida
ima, amwa eõ lesenei aen Gott a ga-
miã, ñeijin ũge,
32 Aña wõn Gott Abraham, me
wõn Gott Isaak, me wõn Gott Ja-
kob? Gott deõ ei wañara Gott ña-
bũn ema, bwe wañara Gott ñabũm
etsimor.
33 Me ñaga eñame rõ kaiõt ñeijine,
rõ mwitõñõten an kereri.
34 ¶ Me ñaga Pharisãer rõ kaiõt
bwõ Õ õepoijien mwin amebũna Sad-
ducãer, re ebwepon.
35 Mi ion eara, ñea amen man eat
edogor ũdõn Jesu n õij, mõ ũge,
36 Amen Kereri, Iña edogor ñea
õkaganado eken eat edogor?
37 Mi Jesu ũge a, Wo nim auwã
Jehova ñea wam Gott ian bũriõũm
memak, mi ian anũm memak, mi ian
maram memak.
38 Naiune adamonin mõ kaganadot
edogor.
39 Me tik õũga bet ñea ebuen ñea
ũge, Wo nim auwã aranom tekei am
auwãw.
40 Õkaramwai memak edogor me
propheten eat edogor ñarowe.
41 ¶ Me ñaga re ebwepo Pharisãer.
Jesu ũdõten ũra ikidõ eijin,
42 Mõ ũge, Õten bũriõũmiã bwe
dõgin Kristo? Ei ñain ijegen? Rõ ũge
a, Nait David.
43 Mõ Õ ũge a ũra, Adaga naga
David õpat Temoniba eow itũrin
Anin, mõ ũge,
44 Jehova ũge a waña Temoniba,
Wo nimõ megeda eat damarũmũ, mõ
õõgõ amo bwa A nimõ ñaeow barũõm
ijõñin nanam?
45 Me tsin ia David eij egen bwe
wõn Temoniba, õten nag an eke
ñain?
46 Me eko ion iõ õneiõt ikidõ eijin,
me eko ion ñea eõ miow iõ ũdõn iru-
win ñabũmina.

ITŨBAÑ 23.

ME ean ñaga Jesu edorer a eñame
me ran an kereri,
2 Mõ ũge, Amen edar me Pharisãer
re megeda eat debain Moses:
3 Me ñagan amwaim raña me ririñ
imin memak ñana rõ pan a gamiã:
ma amwaim eõ gar aũra makur: bwe
ri tõ pan me re eõ ririñ.
4 Bwe rõ quõr ebanet eñame ñan
eroe mõ õkama, me tataw aũteret
eñame; me ñũra re eõ toweõn tini-
bõra ia aiquen.
5 Me re ririñ aũra makur memak

bwe eñame enimõ ãt: bwe rõ õreab
aũra phylacteries, mo ro oouwak ji-
men aũra karawin,
6 Me re ãeñ etañ in enerũrũ n ijeiji
ñan omo eken eat ekadaro, me ede-
bae ñan omo iat synagogen,
7 Me ekámawir eat etañ in erow,
me re teñ bwe eñame enim ij egõra
bwe Rabbi.
8 Me ã nim eõ ij egemiã bwe Rab-
bi: bwi ta aiquen wamiã amen Kere-
ri, ma amiã memak edetsini.
9 Ma amwaim eõ ij eget eñame ion
eat eb bwe etõñimiã: bwi ta aiquet
Etõñimiã, ñea emek ianweron.
10 Me ã nim eõ ij egemiã bwa
amen eow: bwi ta aiquen wamiã
amen Eow, ñea Kristo.
11 Me ñea õkaganado eken eamiã,
enim ekei amiã tsiõ.
12 Mi tamo ñea te ei oogoda, inan
õijõñ; mi tamo ñea te ei õijõñ, inan
oogoda.
13 ¶ Mi nat agada gamiã, amen
edar me Pharisãer, iwigumo! bwin
amwa tsima monibain ianwerot tsinit
eñame; bwa amwa eõ metu ñamiã,
ma amwa rewin bet ñabũna re teñ
metu.
14 (Nat agada gamiã, amen edar me
Pharisãer, iwigumo! bwa amwa wu-
romwi aũra wak ãn ñabũn eman
agõra, ma amwa õraq amiã tetaro
bwe ã nimõ ãt! me ñagan, amwa nan
õgõg gaimiã ñea ouwak eken.)
15 Nat agada gaimiã, amen edar me
Pharisãer, iwigumo! bwa amwa õpae
emago me eb bwa amwaim eke ran
amiã kereri heide ion: me tsin ia
amwa kona, amwa nan ririñ me eke
aruwori ñain Gehenna ea gamiã.
16 Nat agada gaimiã, ñamiã amen
eow amen eõ ãtirõñin, bwa amwa
ũge, Tamo ñea nan schwõr a tempel,
eko imin okowõñ, mi tamo ñea
nan schwõr a gold it tempel, e equaq
eowen ean.
17 Amiã amen kabaãt, ma amen eõ
ãtirõñin: iña ñea õkaganado eken,
gold, õa tempel ñea õebwigaga
gold?
18 Mi tamo ñea nan schwõr a da-
garae eko imin okowõñ; me tamo ñea
nan schwõr a iwim ñea ean, e equaq
eowen ean.

19 Amiã amen eõ ãtirõñin: iña ñea
õkaganado eken, iwim, õa dagarae
ñea õebwigaga iwim?
20 Me ñagan, ñea schwõr a daga-
rae, e schwõr a, me ea imin memak
bet ñan ean.
21 Me ñea schwõr a tempel, e
schwõr a, me ea Amea bet ñea emek
ian.
22 Me ñea schwõr a ianweron, e
schwõr a an tron Gott, me ea bet
Amea ñea emegeda ian.
23 Nat agada gaimiã, amen edar
me Pharisãer, iwigumo! bwa amwa
ere main ata atsin ean wamiã imin
ñana mentha, till me kummin, ma
amwa ñaina ñan etsimine eken woun
inimagen aen Gott, ñea ekõm, me
eauwãtegen, mi itũeb: eimwi ago ia
amwa ririñ ñane, me eõ ñaina ñana.
24 Amiã amen eow amen eõ ãtirõ-
ñin, ñabũn ujedujow enamanam, mõ
õrareow kamele!
25 Nat agada gaimiã, amen edar
me Pharisãer, iwigumo! bwa amwa
gabũr erowit dõmaugu mi iwũr, mo
oquen iara itorere mi ibakogin.
26 Auwe Pharisãer eõ ãtirõñin,
õdereder kõ amo iat dõmaugu mi
iwũr, bwi nat dereder bet erowin.
27 Nat agada gaimiã, amen edar me
Pharisãer, iwigumo! bwa amwa tekei
ebeã ñan õbũrũbũr, ñan omotañitañ
animwen mo oquen iara erõññame me
emwarere memak.
28 Mõ ũga bet ñamiã ñag omo ero-
wimiã ian met eñame, mo oquen
iamiã itsitsino mi ibaka.
29 Nat agada gaimiã, amen edar me
Pharisãer, iwigumo! bwa amwa õma-
mo jũbwen propheten, ma amwa irirai
jũbwet amen omo,
30 Ma amwañ ũge, Kamwen ago ia
ama tik ina ean an bũm ama bagadu-
gu, ama eab kewin a ũra ñabũna ra
abi propheten.
31 Me ñagan ta amiã õnũñita ga-
miã ñan amiã ñain amebũno ro ogiten
abi propheten.
32 Me ñagan amwa oquen aũra ke-
weõ amiã bagadugu.
33 Amiã schlangen, amiã apain ot-
ter, nan õten amiã gõrõ tsinit ekõm
in Gehenna?
34 ¶ Me ñagan, kania, A nan õijõn

a gamiā propheten, ma amen man,
ma amen edar: ma amwa nan abi mō
kaibarei ibūn eara; ma amwa nan ira
ibūn eara eow ian wamiā synagogen,
me ededegeri ūra atsin iat tekawa
ion ea tekawa ion.
35 Bwe enim ōrre eow eamiā era
omo memak, ñana ā ōkae iow eat eb,
atsin ean aran Abel ñea amen omo
ea aran Zacharia ñea ñain Berechja,
ñea amwa abi iow ijugagait tempel
me dagarae.
36 Iduwen aeō pan a gamiā, Nan
ōrre mūñane imin memak ea edet ña-
detene.
37 O Jerusalem, Jerusalem, ñea
abien propheten, me etamwit ña-
būna ā ōijōn a! ouwak ōkōr aeō teñ
ōebwepoi ñabūna ñaim, tekei domo
ān iō ōebwepoi ñait'ow ijōñin ben,
ma amwa eō teñ!
38 Kania, ā ōgadaquaen amiā wak,
me ā eab gauwei enaña.
39 Bwa A ūge a gamiā, Amwa eab
gauwei ātō atsin ean ñage ea amiāñ
nan ūge, Ōgeidawianaw Amea ñea
ōrre mō ōd ian eget Temoniba.

ITŪBAÑ 24.

MI Jesu emetan iat tempel, me
enuawen; me ran an kereri re
naŭañen bwe re nim pan a tempel me
baibain memak.
2 Me E ijeida mō ūge a ūra, Amwa
eō āt mūñane imin memak? iduwen
aeō pan a gamiā, bwe eko epe ion nan
mek animwet epe ion ine, ñea nan
eab berekenae.
3 ¶ Me ñag E megedan eat etowe-
dūdū ñea Olivet, ran an kereri re
naña tū ūra, mō rō ūge, Pan a kō
gama, nan ōrre ijet mūñane imin?
me ekeken weman am ōrre me tokit
eb?
4 Mi Jesu ōnei mō ūge a ūra,
Amwam kania gamiā bwe enim eko
eñame ōrared gamiā.
5 Bwe ebak ri nan ōrre ian egō, me
ri nan ūge, Aña Kristo; me ri nan
ōrared eñame ebak.
6 Ma amwa nan kaiōt enañen ake,
ma añōget ake; me kania bwa amwam
eō oniñomiā: bwi nan ōrre kōr mū-
ñane imin memak, me eitsiōk ōrre
etoki.
7 Me eponñame ion nan rōñidōda n
iwitsiow eponñame ion, me emoniba
ion nan rōñidōda n iwitsiow emoniba
ion; mi nan ōrre erōrō me ruwiruwōt
eb eat etañ inon.
8 Ōaweijidaet emaga mūñane imin
memak.
9 Me ri nan tata gamiā bwe ā nim
oroe gamiā, me *ri nan* abi gamiā:
ma amen eat eb memak ri nan aña-
ñōn gamiā bwe dōgin egō.
10 Me ebak eñame ri nan pudu, mi
ion nan tata ion, mi ion nan tik tata
ion, mi ion nan añañōn ion, mi ion
nan tik añañōn ion.
11 Me ebak propheten n tabaite ri
nan weijo, me ri nan ōrared eñame
ebak.
12 Mi nan ekeow auwāen Gott itū-
rit eñame ñabūn ebak, bwe dōgin an
kañeda ibaka.
13 Me ñea edoño ea etoki, ei ñea
nan tsimor.
14 Mi inan pōpan bitune evange-
lium in monibain Gott eat eb memak,
bwi imin in oduwen a eponñame me-
mak; me ean ñaga nan ōrre etoki.
15 Me ñagan tsin ia amwa nan āt
ibakain ijababaet imin, ñea ā patow
itūrit Daniel ñea prophet, bwō ō
weijo eat etañ ebwigaga, (ñea lese-
nei, e nim tsiet.)
16 Me ñabūna re mek i Judea, ri
nan gōrōgōreida kō atowedūdū:
17 Me ñea emek animwet ewak,
enim eō edu mō ōbū imin ñan ian an
wak:
18 Me ñea emek eat etañ in kiāō,
enim eō redō mō ōbū gawiden.
19 Mi nan kananoañ ñabūna re jeñ,
ñabūna rō ōkimama ñaiūra ean būm
ana!
20 Ma amwam kōñōñ bwa amwam
eō gōrō iō ōrre winter, ōa eat sab-
bath:
21 Me ean ñaga nan ouwak eroe,
ñea eko iō ūga atsin ean ōriget eb ea
ñage, eh, eab ōūga bet imūr.
22 Me tsin ia ā eō ōōad būm ana,
eko duwen ñan nan tsimor; mi na dō-
gin ñabūna ā ij, inan ōōad būm ana.
23 Me tsin ia tamo eñame ūge a ga-
miā, Kania, Kristo ñune, ōa, Ñea;
amwam eō tūebōn.
24 Bwi nan weijo Kristo n tabaite,

me propheten in tabaite, me ri nan
õmeata itema me emakur in kama-
dauniñ ñan ouwak; bwe tsin ia ro
konawõñ, ri nan õrared bet ñabũna
ã ij.
25 Kania, A ogiten pan a gamiã
amo.
26 Me ñagan tsin ia ri nan ũge a
gamiã, Kania, e mek eat etomagage;
amwam ekam nuaw: kania, e mek
iat dorum in pewinũwin, amwam eõ
tũebõn.
27 Bwe tekei eitsin ñea emetan
apoe, me eit eadu apago, nan õũga
bet an õrre ñait eñame.
28 Tamo ino emek gatduwet eñame,
dõmaninab ri nan epo eow ina.
29 ¶ Me tik ñaga iruwit eroe ean
bũm ana, inan õtũr equan, mi nan eõ
pwij maraman, mi nan pudun ianwe-
rot edetañ, mi nan ruwiruwõ bain
ianweron ñan oaio:
30 Me ean ñaga nan meta i ian-
weron weman Ñait eñame; me ean
ñaga earõeni memak eat eb ri nan
mwijiña, me ri nan ãt Ñait eñame
ñag õrre mõ õd eat denañ in ianwe-
ron, eat eoaio me eraitsit ouwak.
31 Mi I nan õijõn an engel me dobu
ñea ouwak nõñin, me ri nan õebwepoi
an ñame ñabũna ã ij atsin ean ara
eñin, atsin aniwiwin weron ea aniwi-
win weron.
32 Ma amwam kereri iat eñõgen
õtsiñin ñeijin añõget imin erõ ñaõena
ficus: tsin iõ okoroda wawun me erõ
ren, amwa tsiet bwe etũreten naga
ibũm in kũñijow.
33 Mi nan õũga bet ñamiã, tsin ia
amwa ãt mũñane imin memak, amwa
tsiet bwe etũreten Amea, eh, inimet
ewak.
34 Iduwen aeõ pan a gamiã, eab
ekeow edet ñadetene ea ririñen mũ-
ñane imin memak.
35 Nan ekeow ianweron me eb, me
ñan aeõ eab ekeow.
36 ¶ Me eko ion ñea etsiet bũm ia
õa stunde ia, me engel in ianweron
re iki bet, (me Ñain eiki bet,) bwi ta
Etõñin etsiet.
37 Bwe tekei bũm ano ean an
bũm Noa, nan õũga bet an õrre Ñait
eñame.
38 Bwi tekei ean bũm ano ian
obwet eneñab, re jeiji me re ren, me
re ijad mõ rõ keij, ea ñabũmina Noa
emetu ian ark,
39 Me re eõ tsiña ea an õrre bita
eneñab, mõ õbũ ũra memak: nan
õũga bet an õrre Ñait eñame.
40 Me ean ñaga arumet eman ar
mek eat etañ in kiãõ; inan õbũ ion,
mi inan ñaina ion:
41 Ma arumet ãn ar kararõ ean
bait ekararõ; inan õbũ ion, mi inan
ñaina ion.
42 ¶ Me ñagan amwam ober, bwa
amwañ iki ibũm keken ñabũmin nan
õrre wamiã Temoniba ean.
43 Ma amwam tsiet ñeijine, bwũ
kamwen ia amea monibait ewak etsiet
stunde keken ñea amen torere õrre
ean, i nan oberei me dug, bwe ã nim
eõ ijababa an wak.
44 Me ñagan amwamõ ogduwemiã;
bwi nan õrre Ñait eñame eat stunde
ion ñea amwa nimen E eab õrre ean.
45 Mi ijeget itsiõ ion ñea edõbwe-
duwen mõ õman, ñea wõn temoniba
ebuida bwe enimõ moniba ea itsiõ,
mo oija ũra õañara eat edae eimwi?
46 Õgeidawianaw atat amea itsiõ,
iõ õrre amea wõn temoniba me ãt
bwõ õ õreit ekeowina.
47 Iduwen aeõ pan a gamiã, I nan
ebuida amea ean wõn imin memak
ñan itũrin.
48 Me tsin ia amea itsiõ ñea ebaka
nan ũge ian bũriõũn, Õbõgõbõg iõ õrre
waña temoniba;
49 Mi i nan õaweijida n ira ñabũn
aranon in tsiõ, mi nan ijeiji me eren
itũrit eñame ñabũna re mañi;
50 Mi nan õrre wõn temoniba amea
itsiõ eat ibũm ñabũmin e eõ ober ean,
me eat stunde ion ñea e iki,
51 Mi i nan etow, mi i nan oija wõn
imit' ow itũrin amet tsitsino; ino
emek iõñ me ekeijũera imwi.

ITŨBAÑ 25.

ME monibain ianweron nan tekei
waea dõgibono ñabũna rõ õbũ
wañara lampen, me re nua bwe re
nimõ gõrõmwimwin amea amen ijad.
2 Ma aijimo eara rõ kabaãt, ma ai-
jimo rõ man.
3 Bwe ñabũna rõ kabaãt, ñaga rõ
õbũ wañara lampen, re eõ tebab eir;

4 Me ñabũna rõ man re tebab eir
iat iwũr, me wañara lampen.
5 Me ñag eduoku n õrre amea
amen ijad, re inedu me re mijimijen.
6 Me ñag atugagan, aeuwaket eñame,
mõ rõ ũge, Kania, õrret amen
ijad! amwa nua kõ mõ gõrõmwimwin.
7 Me ean ñaga erida memak ãinibũna
dõgibono, mõ rõ õmamoen wañara
lampen.
8 Me ñabũna rõ kabaãt rõ ũge a
ñabũna rõ man, Amwa oija kõ gama
wamiã eir eken; bwe eman wama
lampen.
9 Me ñabũna rõ man rõ õnei, mõ
rõ ũge, Kai eab ewin a gada; amwa
naña kõ amen erow me erow wamiã.
10 Me ñaga re tuwiten erow, õrren
amea amen ijad; me ñabũn ogduwora
re metuwen itũrin ea ekadaro n
mere: me ã tsimaen met ewak.
11 Mi imũr, õrren bet dõgibono ñabũna
ibũn, mõ rõ ũge, Temoniba, Temoniba,
baida ea kõ gama.
12 Mõ õ õnei mõ ũge, Iduwen aeõ
pan a gamiã, bwa A eõ tsiñai gamiã.
13 Me ñagan amwam ober, bwa
amwañ iki bũm ia õa stunde ia.
14 ¶ Bwi tekei ñaga eñame ion
oñow eat eb eben, me emwemwin an
tsiõ, mo oija ũra wõn imin.
15 Mo o oija ion aijimo talent,
me ea ion aro, me ea ion aiquen;
o oija ũrei tekei aũrei kona; me e
nuawen.
16 Ma amea ñea ã oija aijimo talent
eõ duoku n nuaw, me eke erow,
mõ õañidaw ean aijimo talent.
17 Mi tik oũga bet amea ñea ã oija
aro, e tik õañidaw ean aro.
18 Me ñea ã oija aiquen, enua me
eiri emwarere, me ewewiten wõn
geld amea temoniba.
19 Mi iruwit edae eraquõ, õrren
amea wõn temoniba ameitsimena
itsiõ, mõ õ õdadũien wõn imin itũrũrei.
20 Ma amea ñea ã oija aijimo talent
õrre, mõ õrean bet aijimo talent,
mõ ũge, Temoniba, wo oija ame aijimo
talent: kania, A õañidawen ean
aijimo talent.
21 Ma amea wõn temoniba ũge a,
Omo õkõr am makur, auwe itsiõ ion
omo me edõbweduwõm: wo dõb eat
imin ñan õad; A nan ebuida auwe eat
imin ñan ebak; metu kõ ñauwe ian
an ibibõki wam temoniba.
22 Ma amea bet ñea ã oija aro,
õrre, mõ ũge, Temoniba, wo oija ame
aro talent: kania, A õañidawen ean
aro talent.
23 Ma amea wõn temoniba ũge a,
Omo õkõr am makur, auwe itsiõ ion
omo me edõbweduwõm: wo dõb eat
imin ñan õad; A nan ebuida auwe eat
imin ñan ebak; metu kõ ñauwe ian
an ibibõki wam temoniba.
24 Ma amea bet ñea ã oija aiquen
talent, õrre, mõ ũge, Temoniba, A
tsietuw bwa auwe eñame ion enõwewe,
bwe wo ramwit ino wo eõ kiãõ
ean, me wo kekepo ino wo eõ kañañat
ean.
25 Ma A miow, ma A nua ma A
ewewiten ñea wam talent ijõñit
emwarere, kania, wam imin ñune.
26 Me wõn temoniba õnei mõ ũge
a, Auwe itsiõ ion ebaka mõ õkenañanañ:
wo tsiet ñan A ramwit ino A
eõ kiãõ ean, ma A kekepo ino A eõ
kõñañet ean;
27 Mo omo ago ia wo oija amen
erow geld waña geld, mi ia A õrre,
wo nan õredõan ame waña geld, me
marũmwin.
28 Me ñagan amwam õbũ tsinin
bita talent, mo oija amea ata talent
itũrin.
29 Bwi inan oija ñea etsimine itũrin,
mi nan ebak wõnõ: me ñea eko
itũrin, inan õbũ bet ñana wõnõ.
30 Ma amwam õraijiow *amea* itsiõ
ñea eko imin okowõñ iat itũrũgago
ñea iruwin: ino emek iõñ me ekeijũera
imwi.
31 ¶ Me tsin iõ õrre Ñait eñame,
mõ õd ean an raitsit me engel memák
itañin, me ean ñaga I nan megeda
iat tron in an raitsit:
32 Mi nan ebwepo eponñame memak
ian men: mi I nan ba ũra me
eke arupowi, tekei hirte iõ õekae
schafe tsinin bõcke.
33 Mi i nan õweijoran schafe eat
damarũmin, me bõcke eat edamauw.
34 Me ean ñaga nan ũge amea Uea
ea ñabũn eat damarũmin, Amwa tũ-

kõ, ñamiã ñabũn amwa geidawianaw
eow itũrit Etõñũ, amwam õgõg moni-
baimiã ñea ã ogiten gadauw a gamiã
atsin adamonin õriget eb.
35 Bwa A metũr, ma amwa õijõijiõ;
A' bõñ, ma amwa õrenõ; Aña erate-
quõ, ma amwa õramwatuiõ;
36 Eko bõñeãõ, ma amwa õkarawi-
nõ; A arak, ma amwa wawatõ; A
mek iat ewak in quõquõr, ma amwa
õrre ame.
37 Me ean ñaga, ñabũn omo ri nan
õnei mõ ũge a, Temoniba, ama ãtuw
ñatõ ñaga Wo metũr, ma amañ õi-
jõijiw? õa ñaga Wo bõñ, ma ama
õrenuw?
38 Ama ãtuw ñatõ ñaga Wo rate-
quõ, ma ama õramwatuw? õa ñag
eko bõñeãm, ma ama õkarawinuw?
39 Ama ãtuw ñatõ ñaga Wo arak,
õa Wo mek iat ewak in quõquõr, ma
ama õrre aw?
40 Ma amea Uea nan õnei mõ ũge
a ũra, Iduwen aeõ pan a gamiã, bwe
ean amiã ririñ mũñane imin ea ion
ean ñabũne etsiedũ, eh, ea ñabũne
togit ijõñ, amwa ririñ ame.
41 Me ean ñaga I nan ũge a bet
ñabũn eat edamauw, Amwa kirõ tsi-
niõ kõ, ñamiã ñabũn ebaka, ea ãe ñea
eõ kona ima, ñea ã gadauw a diabolos
ma an engel:
42 Bwa A metũr, ma amwa eõ õi-
jõijiõ; A bõñ, ma amwa eõ õrenõ;
43 Aña eratequõ, ma amwa eõ õra-
mwatuiõ; eko bõñeãõ, ma amwa eõ
õkarawinõ; A arak, ma A mek iat
ewak in quõquõr, ma amwa eõ õrre
ame.
44 Me ean ñaga ri nan õnei bet mõ
ũge, Temoniba, Ama ãtuw ñatõ ña-
ga Wo metũr, õa ñaga Wo bõñ, õa
ñaga Wo ratequõ, õa ñag eko bõñe-
ãm, õa ñaga Wo arak, õa ñaga Wo
mek iat ewak in quõquõr, ma ama eõ
quõquõraqueiuw?
45 Me ean ñaga I nan õnei mõ ũge
a ũra, Iduwen aeõ pan a gamiã, bwe
ean amiã eõ ririñ mũñane imin ea ion
ean ñabũne togit ijõñ, amwa eõ ririñ
ame.
46 Me ñabũne ri nan naña kadu-
waieõra ñea eko tokin, me ñabũn
omo ri nan naña itsimor ñea eko to-
kin.

ITŨBAÑ 26.

ME ñaga Jesu ogiten õrai mũñane
eñõg memak, Õ ũge a ran an
kereri,
2 Amwa tsiet bwi iju arabũm mi
nan õrre ekadaro n passah, mi inan
ijimeãn Ñait eñame bwe ã nim kai-
barei.
3 Me priester ñabũn õkaganado ma
amebũna eñaben ñame re epo eow
ian an wak amea priester ogoda, ñea
Kaiphas egen;
4 Mõ rõ kamararei Jesu bwe re ni-
mõ nugoi ma abi.
5 Mõ rõ ũge, Deõ eat ekadaro, bwa
ñam obo eñame.
6 ¶ Me ñaga Jesu emek i Bethania
ian an wak Simon ñea lepros,
7 Ãt on õrre a, me badõr it ekabit
ñea ouwak pũmwen itũrin, me e ido-
tu añen itũbwin ñag Õ õreit enerũrũ
n ijeiji.
8 Me ñaga ran an kereri re ãt, re
egirow, mõ rõ ũge, Adag ite toro-
wioweijien bitune?
9 Bwe ã kona ia ã row-iow bita
ekabit ean pũmwen ouwak, mo oija
ñabũn eko emit duwõra.
10 Me ñaga Jesu etsiet, Õ ũge a
ũra, Adaga amwa enõñõgei ateb? o
ogiten ririñ ame emakur ion omo.
11 Bwe ñabũn eko emit duwõra ri
ta mek itũrimiã aeoweaeow; ma A
eab ta mek itũrimiã aeoweaeow Aña.
12 Bwe ãitune eidotu a rabata ñune
ekabit bwi iriõ n iriedueõ.
13 Iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo
ino inan põpatow bitune evangelium
eat eb memak, inan põpan bet ñea
ãitun eririñ bwõ õmaranen.
14 ¶ Mi ion ean amebũna waea ma
arumen, ñea Judas Ischariot egen,
enaña priester ñabũn õkaganado,
15 Mõ ũge a ũra, Ekeken ñea
amwa nan ome, ma A nan ijimeãn a
gamiã? Me re eouda añen animo
geld in silber.
16 Ma atsin ean ñabũmina, õ õna-
nien an dae in ijimeãn a ũra.
17 ¶ Me ean adamonin bũm it eka-
daro n brot ñea eko egapwe ian, ran
an kereri re naña Jesu, mõ rõ ũge
a, Iña ino wo ãeñ bwa amaimõ ga-
dauw aw lamm in passah ean, bwe
Wo nim õn?

18 Mō Ō ūge, Amwaim ñow iat te-
kawa ea eñame ion, ma amwaim ūge,
Amen Kereri ūge, Etūreten aeō dae;
A nim raña passah, Aña me ran aeō
kereri, ian am wak.
19 Me ran an kereri re ririñ tekei
pan añen ūra itūrin Jesu; mō rō ga-
dauwien lamm in passah.
20 Me ñag emerō, E megedaten n
ijeiji, Ei me ran an kereri ñabūna
waea ma arumen.
21 Me ñaga rō ōreit ijeiji, Ō ūge,
Iduwen aeō pan a gamiā, bwe etsi-
mine ion inimagemiā ñea nan ijimeā-
nō.
22 Mo ouwak aūra mwijinarū, mō
rō ōnei memak, mō rō ūge a, Temo-
niba, ijegen, aña?
23 Mō Ō ōnei mō ūge, Ñea aiquen
amar eak bemar ian mūrane iwūr, ei
ōkōr ñea nan ijimeānō.
24 Enuaw Ñait eñame tekei eareān:
mi ñat agada gait eñame ñea ijime-
ān Ñait eñame! nan omo a amea ago
ie e eitsiōk pudu.
25 Mi Judas, ñea ijimeān, ōnei mō
ūge, Rabbi, ijegen, aña? Mō Ō ūge
a, Ei ñeijina wo pan.
26 ¶ Me ñaga rō ōreit ijeiji, Jesu
ebarū brot, me etetaro n ōtūba, mō
ōba: mo Ō oija ran an kereri, mō
ūge, Amwaimō barū mō ōn; ñaiune
rabata.
27 Me E barū iwūr eran, me eteta-
ro n ōtūba, mo oija ūra, mō ūge,
Amwaim eren memak;
28 Bwe ñaiune ara n berith, ñea ā
idotow bwe dōgit eñame ebak ea ea-
den aūra dūra.
29 Ma A ūge a gamiā, A eab gau-
wei nim atsin ean bitune quan vitis,
ea ñabūmina ñag A nim me etsi-
meduw epo a gamiā ian monibait
Etōñū.
30 Me ñaga ro ogiten riañei iriañ
in tsitaō ion, re meta me re naña añet
etowedūdū ñea Olivet.
31 Mi Jesu ūge a ūra, Amiā memak
amwa nan pudu bwe dōgū ñage ijō-
būm; bwe ā ogiten eare, A nan abi
hirte, mi inan ōberitagag schafe it
epowi.
32 Mi iruwin aeō rida, A nan ōd ian
obwemiā aeow Galilea.
33 Me Petrus ōnei mō ūge a, Tsin
ia rō pudu memak ñabūne bwe dōgūm,
A eab pudu aña.
34 Mi Jesu ūge a, Iduwen aeō pan
aw, ñage ijōbūm, ian obwen an togo-
go domo, nan aijuwōri am ererīōnō.
35 Me Petrus ūge a, Tsin ia ar ima
epo, A eab ererīōnuw. Mō rō ūga
bet ran an kereri memak.
36 ¶ Mi Jesu mū ūra rō baiweten
eat etañ emwarin Gethsemane egen,
mō Ō ūge a ran an kereri, Amwaimō
megeda ine, ia A tuwit tetaro ino.
37 Me E emwin Petrus, ma ameru-
mena ñain Zebadäus, mō Ō mwijiña,
mo ouwak magaūn būriōūn.
38 Mō Ō ūge a ūrei, Ouwak an roe
anū, etsitobo me ema: amweiūmō
mek ine, mo ober epo ame.
39 Me E nua eken, me etoweitsiber,
me etetaro, mō ūge, Etōñū, tsin ia ā
kona, enim kirō tsiniō mūrane iwūr;
me deō tekei aeō teñ, bwi tekei am teñ.
40 Me E redō a ran an kereri, me
āt ūrei bwa arei ta mijimij, mō Ō ūge
a Petrus, Adag ōūga, amwei eō kona
eober apo ame ian aiquen stunde?
41 Amweiūm ober, me tetaro, bwa
amweiūm eō metu iat iqui: ebeneben
ōkōr anin, me ejūrūñ duwen.
42 Ma aijuwōri an tik nuaw me te-
taro, mō ūge, Etōñū, tsin ie eō kona
n kirō bitune atsin itūrū, mi ta ia
A eō nim, ā nim ōgōg aem.
43 Me E tik redō, me āt ūrei ñag
arei tik mijimij, bwe eroe mōrei.
44 Me e tik ñaūnin ūrei, me enu-
aw, me eken aijuwōri an tetaro, mō
ōrai tik añōg ana.
45 Mō Ō ōrre a ran an kereri, mō
ūge a ūra, Amwa mijimij kō ñage,
mō ōnano: kania, etūreten stunde ia,
ñea inan ijimeān Ñait eñame eow
ean, aeow ian bet' amet dūra.
46 Amwa eogoda kō, bwa amō nu-
aw, kania, etūreten amea ñea ijime-
ānō.
47 ¶ Me ñag Ō ōreita dorer, kania,
Judas, ion ean amebūna waea ma
arumen, ōrre, me ebak eñame itūrin,
etsimine ipudutūbwin me ewere itū-
rūra, atsin itūrin amebūna priester
ōkaganado me eñaben ñame.
48 Ma amea ijimeān, oija ūra ite-
ma ion, mō ūge, Ñea A nan kutei,
Ei ōkōr ñea: amwam iba.

49 Mi i ta naña Jesu, mõ ũge, Wo
nimõ mawir, Rabbi; mo o kutei-
jien.
50 Mi Jesu ũge a, Dañõ, ririñ kõ
ñea wo õrre bwe wo nimõ ririñ. Mõ
rõ õrre, me re tata bõra ean Jesu, me
re ibaen.
51 Me kania, ion ean ñabũn itũrin
Jesu ere ben, mo orouda wõn pudu-
tũbwin, me eijatow an tsiõ priester
ogoda ion, me etowidat ijũñen.
52 Mi Jesu ũge a, Õñada kõ wam
pudutũbwin ian bweren: bwũ ũra
memak ñabũna rõ kõña pudutũbwin,
ri nan ima eow eat ipudutũbwin.
53 Adaga, wo ũge bwa A eõ kona
n kõñ a Etõñũ, mi I nan õijõtu ame
ñage ebak eken a ata ma aro legio-
nen in engel?
54 Mi nan õten oduwenet Bibel,
ñeijin ũge, Eimwi bwe enim õrre
mũñane?
55 Me ean stunde ia, Jesu ũge a
mibũna eñame ebak, Amwa õrre mi
ipudutũbwin me ewere, mi ibaeõ te-
kei ibaet amen torere? A ta megeda
itũrimiã aeoweaeow me kereri iat
tempel, ma amwa eõ ibaeõ.
56 Mõ õrre mũñane memak, bwe ã
nim oduwen aen propheten.
57 ¶ Me ñabũna re iba Jesu, ro
otowen ian an wak Kaiphas, ñea
priester ogoda, ino re epo amen edar
me eñab.
58 Me Petrus edegeri, mi tõ õd ogo-
eow ea an wak priester ogoda, me e
metu, me emegedan itañin mibũna
itsiõ, bwe e nim aia tokin.
59 Me priester ñabũn õkaganado
me rat sanhedrin memak rõ õnani
eñõg in tabaite ea Jesu, bwe re nim
abi;
60 Me eko ia re ãt, ñaga bet ebak
amen õrai eñõg in tabaite. Mi imũr,
õrre arumen, ma ar ũge,
61 Amune ũge, A kona n ijababa
an tempel Gott, mi tik wei ean aijũ-
bũm.
62 Ma amea priester ogoda õweijo,
mõ ũge a, Wo eõ õnei ia aigetow?
ekeken ñea amerumen õreit panõ-
nuw?
63 Mi Jesu eõ mõmwi. Ma amea
priester ogoda ũge a, A ũdõnuw ian
men Gott etsimor bwe Wo nim pan a
gama ia auwe Kristo, Ñain Gott, õa
iõk?
64 Mi Jesu ũge a, Ei ñeijina wo
pan: ma A ũge a gamiã, Atsin ean
ñage amwa nan ãt Ñait eñame, bwe
E megeda eat damarũmit Eoaio, mi I
nan õd eat denañ in ianweron.
65 Ma amea priester ogoda õba an
karawin, mõ ũge, O ogiten kabakai
Gott: adag añ ãeñ iju inot amen odu-
wen? kania, amwa kaiõten ñage aen
in kabakai Gott:
66 Õten bũriõũmiã? Rõ õnei mõ rõ
ũge, Ewin a ima.
67 Mo ro ura men, me re idauwei:
mi ibũn re eibarorouwõn bõra,
68 Mõ rõ ũge, Auwe Kristo, pan a
kõ gama, ijegen ñea eibarorouwuw?
69 ¶ Me Petrus ta megeda aton iju-
gagait ewak, me eoniñ in ãn ion ena-
ña, mõ ũge a, Auwe bet wo ta mek
itũrin Jesu dei Galilea.
70 Me e ereri ian mõra memak, mõ
ũge, A iki bita wo õreit õpan.
71 Me ñag e meta inimet ewak, tik
eoniñ in ãn ion ãt, mõ ũge a ñabũn
ina, Amune emek bet itũrin Jesu
dei Nazareth.
72 Me e tik ereri iat eñõgen schwõr,
A iki ñea eñame.
73 Mi imũr eken, ñabũna rõ weijo
ina, re naña, mõ rõ ũge a Petrus,
Iduwen, auwe ion eara; bwa aem
õnũñita auwe.
74 Mõ õ ramwani me schwõr, mõ
ũge, A iki ñea eñame. Mi tik ñaga
me etogogot domo.
75 Me Petrus õmaran ñeijina Jesu
ũge a, Nan aijuwõri am ereriõnõ ian
obwen an togogo domo. Me e meta,
mo ouwak an iõñ.

ITŨBAÑ 27.

ME ñag õren iaõeda, priester ña-
bũn õkaganado me eñaben ña-
me memak rõ kamararei Jesu bwe re
nim abi:
2 Mo ro quõr, mo ro onuaiw, mo ro
oija añen Pilatus ñea amen ekõm.
3 ¶ Mi Judas, ñea ijimeãn, ñag a
aia bwõ õmwijowen añõgen, eroe bũ-
riõũn, me etik õredõaten geld in sil-
ber ñana animo ea priester ñabũn
õkaganado ma amebũna eñab,
4 Mõ ũge, A dũran ñag A ijimeãt

era ñea eko bakain. Mõ rõ ũge, Ekeket imin okowõñ a gama? ta auwe kõ aia.
5 Mõ õ õraijedu iat tempel mũñana geld in silber, me emeta, me enuaw mõ õquõrien teren.
6 Me priester ñabũn õkaganado re barũ mũñana geld in silber, mõ rõ ũge, Eõ deri ia ã õñada iat eñan wõn geld Gott, bwe pũmwet era.
7 Mõ rõ kamarar, me re rouwõten ũbwiet amen ririñ iwũr epe, bwe re nim iriedu eratequõ ean.
8 Me ñagat ã ij egen ñabena eb bwe eben era, ea ñabũmine.
9 Me ã oduweten ñeijina ã patow itũrin Jeremia ñea prophet, ñeijin ũge, Mõ rõ õbũ geld in silber ñana animo, ñan pũmwen amea ñea ã rouw, ñea amen Israel ibũn erowiow:
10 Me re totow mũñana bwũ pũmwen ũbwiet amen ririñ iwũr epe, tekei aen Jehova ame.
11 Mi Jesu õweijo ian men amea amen ekõm: ma amea amen ekõm ũdõn mõ ũge, Auwe wañara Uea dei Judea? Mi Jesu ũge a, Ei ñeijina wo pan.
12 Me ñaga priester ñabũn õkaganado ma amebũna eñab rõ õreita ñaea dõgin, E eõ õnei ia aigetow.
13 Me Pilatus ũge a, Adaga, Wo eõ kaiõt ebakin ibakain mũñana rõ õreit panõnuw?
14 Me E eõ õnei ia aigetow; me ñagan ouwak an mwitõñ amea amen ekõm:
15 Me dedet amen ekõm eat ekadaro eõijõn a eñame amen iat ewak in quõquõr ion ñea re ãeñ.
16 Me emek itũrũra amen iat ewak in quõquõr ion ñea õkaganado, ñea Barabbas egen.
17 Me ñaga re ebwepoda, Pilatus ũge a ũra, Ijegen earõr ñea amwa ãeñ bwa Ã nim õijõn a gamiã? Barabbas, õa Jesu ñea Kristo egen?
18 Bwe e tsiet ñana rõ õren tata bwa ra añ.
19 ¶ Me ñag e megeda eat edebae in ekõm, ãita agen etsiõ a mõ ũge, Wo eõ dadei amea amen omo; bwo ouwak an roe bũriõ ñabũmine ean aeõ mi bwe dõgin.
20 Me priester ñabũn õkaganado me eñab rõ õrared bũriõũt eñame bwe re nim kõñõn Barabbas, ma abi Jesu.
21 Ma amea amen ekõm ejeida mõ ũge a ũra, Ijegen earõr ñea amwa ãeñ bwa Ã nim õijõn a gamiã? Mõ rõ ũge, Barabbas.
22 Me Pilatus ũge a ũra, Ma Ã nan õte' manin Jesu, ñea Kristo egen? Mũ ũra memak rõ ũge, Kaibarei kõ.
23 Ma amea amen ekõm ũge, Bwa adaga, ekeket ibaka ñea O ogiten ririñ? Ma aeõñ ouwak aũra aeuwak, mõ rõ ũge, Kaibarei kõ.
24 ¶ Me ñaga Pilatus aia bwe eõ kona edoganigae aen, bwi nũñ aeõñ ouwak eaeuwak, e barũ ebõk, mõ õgabũr ben ian met eñame, mõ ũge, Ã eõ dũra ea aran amune amen omo, amwa aia kõ.
25 Me eñame memak rõ õnei, mõ rõ ũge, Aran enimõ mek eama, me ean ñaima.
26 ¶ Mõ õ õijõn añen ũra Barabbas; me eira Jesu, me e totowen bwe ã nim kaibarei.
27 Me wõn amen ake amea amen ekõm ro otow Jesu iat ewak in ekõm, ma amen ake memak re ebwepo a.
28 Mõ rõ uda an karawin, mõ rõ õeduaeõt ekarawin eraquõ õmwirara.
29 ¶ Me re bai aquat ebwetsin akanthos, mõ rõ quaeõn, me ebarabaratu ian bet' edamarũm: mo ro otoburõra ian men, mo ro owidu, mõ rõ ũge a, Wo nimõ mawir, wañara Uea dei Judea!
30 Mo ro ura, me re barũ ebarabaratu me iraeõten tũbwin.
31 Me ñaga ro ogiten owidu, ro uda bita ekarawin eraquõ, me re tik õeduaeõten an karawin õkõr, mo ro onuaiwien bwe re nim kaibarei.
32 Me ñaga re meta, re ãt eñame iot dei Kyrene, ñea Simon egen, me re erõñeit bwe e nim edegeri ũra mõ õbũ an kaibar Jesu.
33 Me ñaga rõ baiwõñ eat etañ ñea Golgatha egen, ñeijin tekei, Eñat itũbwinñame,
34 ¶ Ro oija añet wein ñea ekamwararoeiõt imin. õbaõadsin bwe E nimõ nim; me ñag O ogiten õmanen, Õ keõn ie enim.

35 Me ñaga ro ogiten kaibarei, re
dūbañai iow eara an karawin eat
ekaiwa:
36 Me ri ta megedan ina mo oberei:
37 Me re eare me ñaeow edōgen
itūgain tūbwit eñōgen ñaea dōgin,
ñeijin ūge, ÑAIUNE JESU WAÑARA
UEA DEI JUDEA.
38 Mō rō kaibarei iow itañin arumen
amen torere, ion eat edamarūm,
mi ion eat edamauw.
39 ¶ Me ñabūna rō ōd itañin rō gate
a, me re eaeata mōra,
40 Mō rō ūge, Auwe ñea Wo nim
ijababa tempel, mi tik wei ean aijūbūm,
ta auwe kō ōtsimoruw; tsin ia
Auwe Ñain Gott, edun kō' eat ekaibar.
41 Me priester ñabūn ōkaganado
ma amen edar, ma ñabūna eñab ōūga
bet aūrañ owidu, mō rō ūge,
42 Ō ōtsimoriet ibūn, me E eō kona
i' te Ei ōtsimor. Ei Uea n Israel;
E nim edun kō eat ekaibar ñage, ma
añ nan tūebōn.
43 E tūebōn Gott; E nim ōtsimor
kō ñage, ie E teñ: bwō Ō ūge, Aña
Ñain Gott.
44 Ma amerumena amen torere,
ñarumena ā kaibarei epo a, ōūga bet
aūrōr owidu.
45 Me etūrūgago eat eb memak
atsin ean quañot stunde ea quadot
stunde.
46 Me ñag ōkai ean quadot stunde,
Jesu aeuwak, mō Ō ūge, Eli, Eli,
lama asabthani? ñeijin tekei, Waña
Gott, Waña Gott, adaga Wo ñaūninō?
47 Mi ibūn ean ñabūna rō weijo
ina, ñaga rō kaiōt, rō ūge, E emwemwiten
Elia.
48 Me tik ñaga mi ion eara ōgōr, mō
ōbū emanor ion, me eak iow ian biniga,
me ñaeow eat ebarabaratu, mo
oija añen bwe E nimō nim.
49 Me ñabūna ibūn rō ūge, Wo eō
rañañ, bwa am aia iō ōrre Elia mō
ōtsimor.
50 ¶ Mi Jesu tik aeuwak, me etotowen
anin.
51 Me kania, eba ma arura reijet
tempel eadun itūga me etoki ijōñ, me
eruwiruwō eb, mō ōbakoro epe:
52 Me ā baida ijūb in ima; me
erida gatduwen ñabūn omo, ñabūna
re mijimij;
53 Me re metan iat ūbwōra iruwin
an rida, me re metu a tekawa ebwigaga,
me re meta ea eñame ebak.
54 Ma amea ruwadun aibu, ma
amebūn itūrin, ñabūna rō ōreit oberei
Jesu, ñaga re āt an ruwiruwō eb, me
mūñana ā ogiten ririñ, ouwak aūra
miow, mō rō ūge, Iduwen ōkōr, Ei
Ñain Gott.
55 Me ebak ān ri ta mek ina, me
terō atsin ino ogoeow, ñabūna re edegeri
Jesu atsin Galilea, mō quōquōraquei:
56 Emek eara Maria Magdalena,
me Maria ñea inen Jakobus mi Joses,
mi inen ñain Zebedäus.
57 Me ñag emeredujow, ōrret
eñame ion ñea ebak wōn imin, amen
Arimathia, ñea Joseph egen, me ei
ran an kereri Jesu bet;
58 Amune enaña Pilatus mō kōñōten
gatduwen Jesu. Me Pilatus ōpaten
bwe ā nim oija.
59 Mi Joseph ōbū gatduwen Jesu,
mō ōretsitsiōt dedegai linon edereder.
60 Mō ō ñaeow iat eraō ñarana raūin
ñei etsimeduw, ñarana ā eaij iat epe:
mō ō ōpaeatu a men mūrana eraō epe
ion ouwak, me enuawen.
61 Me Maria Magdalena, me Maria
ñea ion ar ta mek ina ean mūrana
eraō.
62 ¶ Me ñag eorata, ñabūmin iruwit
ibūm in gadauw, priester ñabūn ōkaganado
me Pharisäer rō ōrre, me re
ebwepo añen Pilatus,
63 Mō rō ūge, Amunuwe, amañ
ōmaran amea amen iqui ñag ūge,
ñago e tsimor, Iruwin aijūbūm, A
nan rida.
64 Me ñagan wo nim ōpan bwe ā
nim ōōaio mūrana eraō ea katijūbūmit
ibūm, bwa ñam ōrre ran an kereri
me re eñan, mō rō ūge a eñame, E
ridaten eat ima: mi nan baka eket
iqui ñun imūr ea ñuno amo.
65 Me Pilatus ūge a ūra, Etsimine
amen ober itūrimiā: amwa nua kō
mō ōōaio tekei amiā kona.
66 Me re nua mō rō ōōaioen mūrana
eraō, mō rō wemai bita epe, mō
rō ñaeow eat amen ober.

ITŨBAÑ 28.

ME ñag eañadat ibũm in sabbath,
ñag õren· baõ iaõin ean adamo-
nin bũm in woche, Maria Magdalena,
me Maria ñea ion, ar naña mũrana
eraõ in ima bwa arũm aia.
2 Me kania, ouwak an ruwiruwõ
eb; bwo orodun ianweron an engel
Gott, mõ õrre mõ õpae epe atsin ean
men me emegedan ean.
3 Men tekei eitsin, mõ õbũrũbũr an
karawin tekei schnee;
4 Ma amen ober rõ rõraõ bwe dõ-
gin, etsitobo me re ma, bwe re miow.
5 Me bita engel ejeida mõ ũge a
āirumena, Amwarũm eõ miow, bwa
A tsiet bwa amwar õni Jesu, ñea ā
ogiten kaibarei.
6 Ekeow Ei ine; bwe E ridan tekei
aen ñago. Amwar tũkõ ma aia ine
atañan an mequõr Temoniba.
7 Ma amwarũm kapapar mõ pan a
ran an kereri, E ridaten eat ima; me
kania, Ó õden ian obwemiā aeow Gali-
lea; amwa nan āt iow ina: kania, A
ogiten pan a gamũrõr.
8 Ma ar kapapar in nuaw atsin ean
mũrana eraõ iat imiow mi idorodoro
ouwak, ma ar ta gõrõ bwa arũm pan
a ran an kereri.
9 ¶ Me kania, Jesu ekowõñ a ũrõr,
mõ ũge, Amwarũmõ mawir. Ma ar
naña ma ar babweji nanan, me tara-
mawirei.
10 Mi Jesu ũge a ũrõr, Amwar eõ
miow: amwarũmõ nuaw mõ pan a
etsiedũ bwe re nim ñow Galilea, me
ri nan āt iow aña ina.
11 ¶ Me ñag ar õreita nuaw, kania,
ibũn ean amebũna amen ober ro ñow
iat tekawa, mõ rõ pan a priester ña-
bũn õkaganado mũñana imin ā ogiten
ririñ.
12 Me ñaga re ebwepo eow itũrin
amebũna eñab, mo ro ogiten kama-
rar, ro oija añet amen ake geld ebak,
13 Mõ rõ ũge, Amwaim ũge, Ame-
bũna ran an kereri rõ õrre anũbũmin
me eñan ñag ama mijimij.
14 Me tsin ia amea amen ekõm nan
kaiõt ñeijine, ama nan õrared mõ õtsi-
mor gamiā.
15 Me ñagan rõ õbũ geld, me re ri-
riñ tekei pan añen ũra: mo oñowet
dagan ñeijine inimaget dei Judea ea
ñabũmine.
16 ¶ Me ran an kereri waea ma ai-
quen rõ ñowen Galilea ean towedũdũ
ia Jesu õpan a ũra:
17 Me ñaga re āt Ñei, re tarama-
wirei; mõ kamwararet ibũn.
18 Mõ õrre Jesu, me edorer a ũra,
mõ ũge, A oija amet oaio memak ian-
weron me eat eb.
19 ¶ Me ñagan, amwaimõ nuaw me
eke ran aeõ kereri amen eat eb me-
mak, me baptizoi ũra ian eget Etõ-
ñin, me Ñain, ma Anin Omotañitañ:
20 Me wereri ũra bwe re nim õgõg
imin memak ñan A pan añen gamiā:
me kania, A ta mek itũrimiā aeo-
weaeow ea tokit eb. Amen

EVANGELIUM ÑEA Ã EARE EOW ITŨRIN

MARKUS.

ITŨBAÑ 1.

ÑAIUNE õaweijidaen an evange-
lium Jesu Kristo, ñea Ñain
Gott.
2 Tekei ereãtow itũrin Jesaja ñea
prophet, ñeijin ũge, Kania, A õijõn
waña engel bwe enim õd ian obwom,
bwe enimõ gadauw medenam;
3 Eiñõñit eñame ion ñea aeuwak
eat etomagage, ñea ũge, Amwaimõ
gadauw medenat Temoniba, õeimwi
medenan;
4 Õrren Johannes, ñea õbaptizo eat
etomagage, mõ õ põpat baptizo n iwi-
det ĩbũriõ, bwe bait etad idũra.
5 Mõ rõ õrre a memak dei Judea,
me dei Jerusalem; me ã baptizoi ũra
eow itũrin iat ekaw Jordan, ñaga rõ
pan aũra dũra.
6 Mi Johannes õkarawinei ewet ka-
mel, ma aquarat iwũgagat ebwetsin
ñamweta leder, mõ õkõ akitorenapõ
me meli n oigaga.
7 Mõ õ kereri mõ ũge, Õrre iruwũ
ion ñea oaio eken ame, ñea eõ deri
ia A bereberedu n ead aquõren wõn
schuhe,
8 A baptizoiõn gamiã ebõk; me Ei
nan baptizoiõn gamiã Anin Omota-
ñitañ.
9 Me ean bũm ana, õrre Jesu atsin
Nazareth in Galilea, me ã baptizoi
iowen itũrin Johannes ian Jordan.
10 Me ñag A akõdan ian ebõk, E ãt
ianweron, bwe ã baida, ma Anin bwe
ewedu a tekei taube ion.
11 Mõ õrre eiñõñ iot atsin ianwe-
ron ñea ũge, Auwe Ñaiũ ñea ã auwã,
ma A idorodoro Itũrũm.
12 Mi tik ñaga ma Anin õijõtowen
eat etomagage.
13 Me E mek eat etomagage ean
abũmin ama, me ã õij iow itũrit Sa-
tan; me epo a imin gõgõrõ ñan õka-
redũõñ; me engel oquõquõraquei.
14 Me ñaga ã õmeatu Johannes iat
ewak in quõquõr, Jesu oñowen Galilea
bwe enim õpõpan an evangelium Gott,
15 Mõ Õ ũge: Ogorot edae, me etũ-
reten monibain Gott: amwaim iwid
bũriõũmiã, me tũebõt evangelium.
16 Me ñag Õ õd itañin see n Gali-
lea, E ãt Simon ma Andreas ñea etsin
Simon, ñag ar õreita eatu wañarõr
iw ian see; bwũ ũrõr amen ñawor.
17 Mi Jesu ũge a ũrõr, Amwarũm
edegeriõ, ma A nan eke gamũrõr
amen ñawor ñame.
18 Ma ar ta gaitsida ma ar ñaũnin
wañarõr iw, ma ar edegerien.
19 Me ñag E eõ gaõeow atsin ina,
E ãt Jakobus ñea ñain Zebedäus, mi
Johannes ñea etsin, ñag ar mek iat
dobot ma ar õreita ñatarei wañarõr
iw.
20 Mi tik ñaga me E emwiten ũrõr:
ma ar ñaũnitet etõñũrõr ñea Zebe-
däus, ma amen makur ñabũn te ewin
a ã õmarũmwi ũra iat dobot, ma ar
edegerien.
21 Mõ rõ ñow Kapernaum; me E
metu a synagoge eat sabbath, me
kereri:
22 Mõ rõ mwitõñõn an kereri: bwõ
Õ wereri ũra tekei ion ñea etsimine
waion, me eõ tsitobo a wañara amen
edar.
23 Me emek ian wañara synagoge
eñame ion ñea anin õmwarere ewen;
24 Ma a aeuwak, mõ ũge, Ekeken
wam imin itũrima, Jesu dei Naza-
reth? Wo õrre bwe Wo nim ijababa
gama? A tsietuw bwa Auwe Amea
Togit Omo, ñea wõn Gott.
25 Mi Jesu ebaragageñ, mõ ũge,
Wo nim eõ mõmwi, me meta kõ atsin
ian.
26 Me ñag anin õmwarere ourure,
a aeuwak ean aen ñeijin oaio, me e
metat atsin ian.

27 Mū ūra memak rō mwitōñ, mō
rō ūdūdōn ūra, mō rō ūge, Ekeken
ñune? ekereri ion etsimeduw! ñag E
dorer a anin ōmwarere iat oaio, me
re eraban.
28 Mi ta gaitsida me ebabareowen
añōgen eat eb memak ñan itañin Galilea.
29 Me ñaga re metan iat synagoge,
re metuwen ian an wak Simon ma
Andreas, ūra Jakobus mi Johannes.
30 Mi inen agen Simon ta mequōr
bwa a arak in kūñijarare; mō rō pan
a Jesu añōget āita:
31 Me E naña mō ōgōg ben, mō ōrida;
mō ōgōrien arakin in kūñijarare,
me āita oquedeijien ūra.
32 Me ñag emerō, ñag ōren ōt nanat
equan, rō ōrean a memak ñabūna
ra arak, me ñabūna demonis ewen.
33 Me rat tekawa memak re epoda
inimet ewak.
34 Mō Ō ōtsimor eñame ñabūn
ebak, ñabūna ra arak eat arak inon,
mō ōmeata demonis ñan ebak; me E
rewit demonis bwe re nim eō dorer,
bwina rō ōijuwōñ Ñei.
35 Me ñag eorata, E rida ñag eitsiōk
baō iaōin, me emeta, me enaña
etañ emwarin ñea etomagage, me
etetaron ina.
36 Me Simon me dañan memak rō
ōden iruwin;
37 Me ñaga re āt, rō ūge a, Eñame
memak rō ōnaniw.
38 Mō Ō ūge a ūra, Amō naña tekawa
ñan ian obweda, bwa A nim kereri
bet ina, bwa A ōrre bwe dōgiñ
bita.
39 Me E emetu ian wañara synagogen
i Galilea memak, mō kereri, mō
ōmeata demonis.
40 Mō ōrre a lepros ion, mō ōkōñōñ,
mo otoburen a, mō ūge a, Tsin ia Wo
teñ, Wo kona n ōderederō.
41 Mi Jesu auwātegen, me E ere
ben, me towe, mō ūge a, A teñ; wo
nimō dereder.
42 Mi tik ñaga mō ōgōrien arakin
in lepra, me e derederen.
43 Mō Ō ōckōr aen a, mō ōijōten,
44 Mō ūge a, Kania aw bwe wo nim
eō pan a eñame ion: me nua kō amo,
mō ōmeata auwe ea priester, me ere
iwim ñana Moses ōpan, bwe bain ōderederem,
bwi imin in oduwen a eñame.
45 Me e meta, mo ouwak an pan
añōgen, mō ōbabareow bita, me ñagan
Jesu eō gauweijiet ekona n metu
ian bita tekawa ia ā āt, me E mek
aton eat etañ ñana etomagage: me
re naña atsin eat etañ memak.

ITŪBAÑ 2.

MI iruwit ibūm inon, E tik ñowen
Kapernaum, me eñame rō kaiōt
bwe E mek anewak.
2 Me re ebwepo eñame ñabūn ebak,
me ñagan ri to oniñidaten ijōñ, bwo
oquen bet inimet ewak: mō Ō wereri
a ūra Eñōg.
3 Mō rō ōrre, mō rō ōrean a ion ñea
erereōda, ñea amet eñame ōbū.
4 Me ñaga re eō kona n tūren a bwo
owañada eñame, rō baidan animwen
bita ewak Jesu emek ian: me ñaga
ro ogiten baida, re ijeduen mūrana
bett amea erereōda emequōr ian.
5 Mi Jesu ñag āt aūra itūeb, Ō ūge
a amea erereōda, Ñaiū, ā eadien am
dūra.
6 Me re megeda ina amen edar
ibūn, mō rō kamarar ian būriōūra, mō
rō ūge,
7 Adag ōūga aen Amea? Ō kabakai
Gott; bwi ijegen ñea okona etad
idūra, i' ta Gott?
8 Mi Jesu epar in tsiet iow ian būriōūn
bwō ūga aūra kamarar iara, mō
Ō ūge a ūra, Adag amwa kamararei
mūñane eow ian būriōūmiā?
9 Ekeken ñea emeroro eken, ā ūge
a amea erereōda, Ā eadien am dūra;
ōa ā ūge, Eogoda kō, ōbū kō wam
bett, me dūgidugo?
10 Me bwa amwam tsiet bwe etsimine
waion Ñait eñame eat eb in etad
idūra, (Ō ūge a amea erereōda,)
11 A ūge aw, Eogoda kō, ōbū kō
wam bett, mū ñow ūbwiōm.
12 Mi tik ñaga me e eogoda, mō
ōbū wōn bett, me enuawen ian met
eñame memak; me ñagan ūra memak
rō mwitōñ, me re tsitan Gott, mō rō
ūge, Añ eitsiōk ogiten aia deden
ñune.
13 Me E tik ñowen itañin see: me
eñame memak re naña, mō Ō wereri
ūra.

14 Me ñag Õ õd ina, E ãt Levi, ñea ñain Alphäus, bwi ta megeda eat eñan in kepo an geld temoniba, mõ Õ ũge a, Wo nim edegeriõ. Me e eogoda me edegerien.
15 Me ñaga Jesu enerũrũ n ijeiji ian an wak amea, re enerũrũ n ijeiji bet epo a Jesu me ran an kereri amen kepo an geld temoniba, ma amet dũra ñabũn ebak: bwe re ebak, me re edegeri.
16 Ma amen edar me Pharisãer, ñaga re ãt bwe E ijeiji epo a amet dũra, ma amen kepo an geld temoniba, rõ õ ũge a ran an kereri, Adag õũga ñan E jeiji me ren epo a amen kepo an geld temoniba, ma amet dũra?
17 Mi Jesu ñag õkaiõt, Õ ũge a ũra, Ñabũna re tsimor, re eõ teñ amen kõgõmwe, mi tũ ũra ñabũna ra arak: A eõ õrre bwa A nim emwin ñabũn omo, ma A õrre bwa A nim emwin ñabũn ebaka.
18 Amen eõ ñanũmwi ran an kereri Johannes me ran aũra kereri Pharisãer: me re naña mõ rõ ũge a, Adaga re eõ ñanũmwi ran an kereri Johannes me ran aũra kereri Pharisãer, me ran am kereri ri ta ñanũmwi?
19 Mi Jesu ũge a ũra, Õten aũra kona n eõ ñanũmwi dañan amea amen ijad, ñag amea amen ijad emek itũrũra? ñag amea amen ijad emek itũrũra, re eõ kona n eõ ñanũmwi.
20 Mi nan õrre bũm ana, ñaga inan õbũ amea amen ijad atsin itũrũra, me ri nan eõ ñanũmwi ean ñabũmina.
21 Eko eñame ñea õñatareiõn mwimwijowit dedegai etsimeduw ekarawin õbwe: bwe mwimwijowin etsimeduw õba bit õbwe, mi nan aeõñ ouwak baũin.
22 Me eñame re eõ quidõ wein etsimeduw iat dõbadõr õbwe; bwa ñam õbakoro dõbadõr mõ õkidoeow wein me ekeowet dõbadõr; mõ rõ quidõ wein etsimeduw iat dõbadõr etsimeduw.
23 Mõ Õ õd ijugagait etañ in kiãõ weizen eat sabbath; me ran an kereri rõ ramwit arõn weizen ñaga re dũgidugo.
24 Me Pharisãer rõ ũge a, Kania, adaga re ririñ bita ñea eõ eimwi eat sabbath?
25 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa eitsiõk lesenei bita David eririñ, ñag eko õanõ, me ñag e metũr, ei, me ñabũn itũrin?
26 Ñag e metu a maneabin Gott, ean an bũm Abjathar, ñea priester ogoda, mõ õn brot in aia, ñea eõ deri bwe re nim õn ñabũna deõ priester, mo oija bet ũra ñabũna re mek itũrin?
27 Mõ Õ ũge a ũra, Ã ririñ sabbath bwe dõgit eñame, me deõ eñame bwe dõgit sabbath:
28 Me ñagan, Ñait eñame ei Monibait sabbath.

ITŨBAÑ 3.

ME E tik metuwen iat synagoge; me etsimine eñame ion ina ñea ema ben.
2 Mo ro oberei iõ Õ katsimor bet eat sabbath; bwe re nimõ ñaea dõgin.
3 Mõ Õ ũge a amea ñea ema ben, Weijo kõ ijugaga.
4 Mõ Õ ũge a ũra, Eimwi eririñ ñea omo eat sabbath, õa eririñ ñea ebaka? ekatsimor, õa eabab? me re eõ mõmwi.
5 Ma A aia ũra, me egirow men, mõ õmwijiña bwe dõgin an enõwewe bũriõũra, mõ Õ ũge a amea, Ere kõ bem. Me e ereãn: me etik tsimoren ben.
6 Me re metan Pharisãer, me tik ñaga me re epo añet dañan Herodes, bwe re nim kamararei bwõ õten aũra kona n abi.
7 Mi Jesu me ran an kereri rõ ñowen ian see: me ebak eñame re edegeri; me ñabũna dei Galilea, me dei Judea,
8 Me dei Jerusalem, me dei Idumea, me ñamen apoin Jordan, me ñamen itañin Tyrus me Sidon ñabũn ebak, ñaga rõ kaiõt añõgen mũñan E ririñ, re naña añen.
9 Mõ Õ pan a ran an kereri, bwe re nimõ gadauw a dobot eon oniñ bwe dõgit eñame ñabũn ebak, bwi ta bwidũga mõ rõ wañada a:
10 Bwo O ogiten õtsimor eñame ñabũn ebak; me ñagan ñabũna ra arak rõ owañada a bwe re nim towe.

11 Ma anin ñan õmwarere ñaga re
ãt, rõ pudu ian men, ma ra aeuwak,
mõ rõ ũge, Auwe kõr Ñain Gott.
12 Mõ Õ pan a ũra iat oaio bwe re
nim eõ õnũñita.
13 Ma A akõda eat etowedũdũ ion,
me E emwin ũra ñabũn E teñ emwin
ũra; me re naña.
14 Me E ij waea ma arumen, bwe
re nimõ mek Itũrin, me bwe E nim
õijõn ũra bwe re nim kereri,
15 Me enim tsimine waiorañ in
õmeata demonis:
16 Me E ij egen Simon bwe Petrus;
17 Mi Jakobus ñea ñain Zebedäus,
mi Johannes ñea etsin Jakobus, me
E ij egõrõr bwe Boanerges, ñeijin te-
kei Ñait debaõ:
18 Ma Andreas, me Philippus, me
Bartholomäus, me Matthäus, me
Thomas, mi Jakobus ñain Alphäus,
me Thaddäus, me Simon dei Kana,
19 Mi Judas Ischariot ñea ejimeãn.
20 Me E metu a ewak ion. Me ri
tik epot eñame ñabũn ebak, me ña-
gan eko eñõrañ in ijeiji ina.
21 Ma amen ũbwien Jesu ñaga rõ
kaiõt, re naña bwe re nim õkebet:
bwõ rõ ũge, E dairinaija.
22 ¶ Ma amen edar ñabũna ro rodun
Jerusalem rõ ũge, Beelzebub itũrin,
mõ Õ õmeata demonis eow itũrin wa-
ñara temoniba demonis.
23 Me E emwemwin ũra, me E
dorer a ũra iat eñõgen õtsiñin, mõ
ũge, Õten an Satan kona n õmeata
Satan?
24 Me tsin ie eõ epo bũriõũt epon-
ñame ion, eab kona n weijo bita
eponñame.
25 Me tsin ie eõ epo bũriõũn rat
ewak ion, eab kona n weijo bita ewak.
26 Me tsin ia Satan eagoda ea ñei
me eõ epo bũriõũn, e eab kona n
weijo, me ekeowen.
27 Eko eñame ion okona n metu a
an wak eñame ñea oaio, mi ijimida
baibait duwen, ie e itsiõk oquõr amo
amea oaio; mi imũr i nan ijimida
õañan an wak.
28 Iduwen aeõ pan a gamiã, Ihat
ad aũra dũra memak ñaiñait eñame,
me eñõgen kabaka ñana rõ kabaka
ean:
29 Me tamo ñea õkabakai Anin
Omotañitañ, eko eaden an dũra, bwe
e dũra eat idũra ñea eko tokin:
30 Bwina rõ ũge, Anin ñea õmwa-
rere itũrin.
31 ¶ Mõ õrre inen me etsietsin; mõ
rõ weijo aton, mõ rõ õijõn a eñame
bwe enim emwemwin.
32 Me eñame ebak re megeda ita-
ñin; mõ rõ ũge a, Kania, inõm me
etsiedũm re mek aton, mõ rõ õnaniw.
33 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Ijeget
inõ, mi ijeget etsiedũ?
34 Ma A aia ũra ñabũna re megeda
itañin, mõ ũge, Kania, inõ, me etsiedũ!
35 Bwe tamo ñea edegeri aen Gott,
ei õkõr edũ eman, me edũ ãn, mi inõ.

ITŨBAÑ 4.

ME E tik kereri itañin see. Me
eñame ñabũna togit ebak re
ebwepo a, ma A akõda iat dobot eon,
me emegeda ean see; me eñame me-
mak ri ta weijo ibũ itañin see.
2 Mõ Õ wereri a ũra imin ebak iat
eñõgen õtsiñin, mõ Õ ũge a ũra ian
an kereri,
3 Amwa kaiõt kõ: Kania, emeta
amen kiãõ in õrara bwe enim õrara:
4 Me ñag õ õreit õrara, opudu ebaba
inon iñin medena, mõ õrre imin õeta,
mõ rõ õten.
5 Mo opudu inon ino epeape, ino
õgerõger mwareren; me epar in erõ,
bwin eõ meij mwarereõra:
6 Me ñag etsiõda equan, rõ kini-
jowen; me re ijijimõn, bwin ekeow
awarõra.
7 Mo opudu inon inimagen akan-
thos, me mũñana akanthos re erõ,
mõ rõ ñeida ũra, me re eõ quan.
8 Mo opudu inon eat emwarere
omo, mo ro oqua, me re erõ me ra
aeõñ ebak; mo ro oqua, oquanimo
inon, mo oquañama inon, mõ õkatubu
inon.
9 Mõ Õ ũge, Ñea etsimine ijũñen,
e nim kaiõt kõ.
10 Me ñag te Ei, ñabũna re mek
itañin ma amebũna waea ma arumen
rõ ũdõten añõgen mũñana eñõgen
õtsiñin.
11 Mõ Õ ũge a ũra, Ã oija gamiã
bit eõ nũñida, ñea bain monibain Gott:
me ea ũra ñabũn aton, ã ririñ a ũra
imin memak iat eñõgen õtsiñin:

12 Bwe tsin ia ra aia, ri nan aia,
me ri nan eõ ãt; me tsin ia rõ kaiõt,
ri nan kaiõt, me ri nan eõ tsiñai: bwi
ta bwidũga me ri nan iwid bũriõũra,
mi inat ad aũra dũra atsin itũrũra.
13 Mõ Õ ũge a ũra, Õten, amwañ
iki mũñane eñõgen õtsiñin? mõ õten
amiã nan kona n tsiet eñõgen õtsiñin
memak?
14 ¶ Amea amen õrara, õ õrarai aen
Gott.
15 Me ñane ũra õkõr ñabũn iñin
medena, ino ã õijõt eñõg ean; me tsin
ia rõ kaiõt, tik ñaga mõ õrre Satan,
mõ õbũiet eñõg ñana ã õijõtow iara.
16 Mõ ũga bet ñabũna ã õijõtow ino
epeape, tsin ia rõ kaiõt eñõg, re par
in ñaeow ian bũriõũra iat ibibõki:
17 Me ekeow awarõra iara, mi ta
aigetow aũra mek: mi iõ õrre ekaroe
õa ekamamado bwe dõgit eñõg, ri te
par in pudu.
18 Mũ ũra ñabũna ã õijõtow inima-
gen akanthos, ũra õkõr ñabũna rõ
kaiõt eñõg,
19 Me emetu iara ekeiduwenen bain
eat eb, ma an iqui ebakit imin, me
ãeñet imit inon, mõ rõ ñeida eñõg,
me e eõ quan.
20 Me ñabũna ã õijõtow eat emwa-
rere omo, ũra kõr ñabũna rõ kaiõt
eñõg, mõ rõ ñaeow ian bũriõũra, mo
oqua quan, oquanimo inon, mo oqua-
ñama inon, mõ õkatubu inon.
21 ¶ Mõ Õ ũge a ũra, Ã õrean
lampe bwe ã nimõ ñaeow ijõñit eque-
neren õa ijõñit bett? õa ã nimõ ñaeow
atañan?
22 Bwe eko imin ñea ã ewewin,
ñea nan eõ meta; me eko imin ñea ã
bõñõbõñe, ñea nan eõ nũñida.
23 Tsin ie etsimine ijũñet eñame
ion, e nim kaiõt kõ.
24 Mõ Õ ũge a ũra, Amwaim kama-
rarei mũñan amwa kaiõt: bwe eat
ekeweõ ñea amwa keweõei, inat tik
keweõei a gamiã; mi inan oouwak a
gamiã.
25 Bwe tamo ñea etsimine itũrin,
inan oija: me tamo ñea eko itũrin,
inan õbũ tsinin wõn imin ñan itũrin.
26 ¶ Mõ Õ ũge, Monibain Gott tekei
eñame ion ñea õraratu baba eat emwa-
rere;
27 Me e mijimi me erida ijõbũm mi
ijeaõ, me erõda magan, mõ õñabeda
mũñana ebaba iat deden ñea e eõ
tsiet.
28 Eb te ei oqua quan: amo ibũgi-
bũgi, mi imũr arõn, mi imũr weizen
õkõr ian arõn.
29 Me tsin ie emer quan, amea õijõt
debitsi bwõ õrret edae in inedet.
30 ¶ Mõ Õ ũge, Añ nan keweõei a
ekeken monibain Gott? õa añ nan
õmeata eat eñõgen õtsiñin keken?
31 *Monibain Gott* tekei baban senf
ion tsin ia ã õijõtow eat emwarere,
ñea õkadudu eken ea ebaba memak
eat eb,
32 Me tsin ia ã õijõn, e erõda, mi
nan ouwak eken ea imin erõ memak
ñan ti ijõñ, mõ õrõ ran ñan ouwak;
me ñagat imin õeta ijõñin ianweron
ra kona n mek ean itũr in.
33 Mõ Õ pan a ũra *aen Gott* iat eñõ-
gen õtsiñin ñan ebak, ñan tekei mũ-
ñane, eat deden ñea ro kona n kaiõt;
34 Me tsin ie eko eñõgen õtsiñin, E
eab dorer a ũra: mõ Õ õmeata imin
memak ea ran an kereri ia tũ ũra.
35 Me ean ñabũmina ñag emerõ, Õ
ũge a ũra, Amõ rogaw apoin see.
36 Ma amebũna ñaga ro ogiten õi-
jõt eñame, re eãõn ũra, ñag tekei
õkõr deden, iat dobot. Me emek ita-
ñin iju dobot inon.
37 Mõ õrre eñit eran oaio, me ba-
gobagan etsiruboi dobot, me ñagan
ti iju aigetow mi nan baro dobot.
38 Mi Jesu emek inumũrit dobot,
me E mijimij animwet ete: mõ rõ õri-
da, mõ rõ ũge a, Amen Kereri, Wo
ekam dõgõn ada ima?
39 Me E rida me etuw eñin, mõ Õ
ũge a see, Iow, wo nim eõ memõri.
Me eañadan eñin, mo ouwaket eñajũ-
rara.
40 Mõ Õ ũge a ũra, Adag amwa
miow? adag, eko amiã tũeb?
41 Mo ouwak aũra miow, me re do-
rer a ũra, mõ rõ ũge, Eñame keken
ñune, ñag eñin me see eraban?

ITŨBAÑ 5.

MÕ rõ õrre eow apoin see, ũbwiet
dei Gadarene.
2 Me ñaga re edun iat dobot, re
ekõwõn a eñame ion ñea emetan iat
etañ in ima, ñea anin õmwarere ewen.

3 Ñea etsimine eñan in mek iat
etañ in ima: me eko ion ñea okona n
oquōr, eh, eow eat eraroian bet;
4 Bwe ā ogiten quōrōn bait equō-
quōr ana me eraroian, mō ōmwijow
eraroian eow itūrin, me e ijababa
bait equōquōr ana: me eko waiot
eñame n ōbōñōbōñ.
5 Me e eō toki n mek eat etowedū-
dū me eat etañ in ima ijōbūm mi
ijeaō, ma aeuwak, mi te ei ōwerōga-
geñōt epe.
6 Me ñag e āt Jesu ino ogoeow, e
edegeri, me etaramawirei;
7 Ma a aeuwak ean aen ñeijin oaio,
mō ūge, Ekeken wañа min itūrūm,
Jesu, ñauwe Ñain Gott Togit Ogoda?
A kōñ aw eow ian men Gott bwe Wo
nim eō ōmagaeō.
8 Bwō Ō ūge a, Meta kō atsin itū-
rin amea, auwe anin ñea ōmwarere.
9 Mō Ō ūdōn mō ūge, Ijegen egōm?
Mō ō ūge, Egō bwe Legion; bwa ama
ebak.
10 Me e egegaā bwe E nim eō ōijōn
ūra atsin ean eb ia.
11 Me emek itañit etowedūdū epo-
wi n kumo ion ñea ouwak, ñana rō
ōreit ijeiji.
12 Me mibūna *demonis* re egegae
mō rō ūge, Ōijōtow kō gama ian mū-
ñano ikumo, bwa amaim metu iara:
13 Mi *Jesu* ōijōten ūra. Me re me-
tan mūñan anin ōmwarere, me re
metu ian mūñana ikumo: me epowi
memak rō gōrōgōreidu ino okoruwow
eadu ian see, (me ebakūra kaia aro
erañan;) mō rō paroe eowen ian see.
14 Mō rō gōrien amen ōijōiji ūra,
mō rō pan añogen bita eow iat teka-
wa me eat eb. Me eñame re meta
bwe re nim aia bita ā ogiten ririñ.
15 Mō rō ōrre a Jesu, me re āt
amea demonis ewen ñago, amea ñea,
ebak legion itūrin ñago bwe e mege-
da, me edua ekarawin, mō ōmaten:
me re miow.
16 Me ñabūna ro ogiten āt makur
ia, rō pan a ūra añōgen bita ñea eme-
ta ea amea ñea demonis ewen, me ea
ikumo.
17 Me re egegae bwe E nim kirō
tsinin ūbwiōra.
18 Me ñag E tik akōdaw iat do-
bot, amea ñea demonis ewen ñago
egegaā bwe e nimō kona n mek itū-
rin.
19 Mi Jesu erewin, mō ūge a, Wo
nim ñow ūbwiōm ea amen ūbwiōm,
mō pan a ūra añōgen mūñan ouwak,
ñana Temoniba ogiten ririñ aw, me
deden an kananoañeiuw.
20 Me e nuawen, mō ōaweijida an
pōpatow Dekapolis añōgen mūñan ou-
wak ñana Jesu ogiten ririñ a, me
eñame memak rō mwitōñ.
21 Mi Jesu tik ōrre eow apagon
see, mō Ō ōd iat dobot, me ebak
eñame re epo a: me E mek itañin
see.
22 Mō ōrre monibait synagoge ion
ñea Jairus egen; me ñag e āt, o oto-
buren me toweitsiber itañin ñanan,
23 Mo oquaqui n kōñōñ a, mō ūge,
Eman naga ñaiū ñea eoniñ in ān: *ma
A kōñ aw* bwe Wo nimō naña mō ōeō-
gida bem ean, bwe enimō gōr ara-
kin, me bwe e nim tsimor.
24 Me E edegerien; me ebak eña-
me re edegeri, mō rō wañada a.
25 Me āt on ñea arak in eō eradu
ean ata ma aro eobweni,
26 Ñea ā ogiten ōmaga eow itūrin
amen kōgōmwe ñabūn ebak, ñea ogi-
ten totow wōn imin memak, ñea eō
kona n tsimor bet ia aigetow bwa aeōñ
ouwak arakin.
27 Ñag ō kaiōt añōgen Jesu, ō ōd
iruwin inimaget eñame, me etoweān
gawiden.
28 Bwō ūge, Tsin ia A ti towe an
karawin, A nan tsimor.
29 Me erañada bwi tik ñaga me
emōgen aran; me enimōt'ow ia' ra-
batan bwe e tsimoret atsin ean ara-
kin.
30 Mi tik ñaga mi Jesu etsiet iow
bet ian bwe emetat oaio-atsin itūrin,
me E iwidō inimaget eñame, mō ūge,
Ijegen ñea etowe aeō karawin?
31 Me ran an kereri rō ūge a, Wo
āt eñame ñaga rō ōwañada aw, me
Wo ūge, Ijegen ñea etōweō?
32 Ma A agagan men bwe enim aia
ie āt āita ñea eririñ bita.
33 Me āita emiow mō ōrōraō, bwe e
tsiet bita ñea ā ogiten ririñ a, mō ō
ōrre mo opudu ian men, mō ōpan a
memak iduwen.
34 Mō Ō ūge a āita, Ñaiū, am tūeb

õtsimoruwen; nua kõ iat iow, me wo
nim tsimor atsin ean arakũm.
35 Me ñag Õ õreita dorer, õrret
ibũt atsin ian an wak amea monibait
synagoge, mõ rõ ũge, Ekeowen bwe
emat ãita ñaim; ma adaga naga wo
te erõñeitien ñea amen Kereri?
36 Mi Jesu ekam dõgõn mũñana
eñõg ñana ã pan, mõ Õ ũge a amea
monibait synagoge, Wo eõ miow, wo
nim ti tũeb.
37 Me e rewit eñame bwe re nim
eõ edegeri, mi ta Petrus, mi Jakobus,
mi Johannes ñea etsin Jakobus.
38 Mõ rõ ñowen ian an wak amea
monibait synagoge: me E ãt eware-
war, me eñame ñabũn ebak bwe re
eõñ, mo ouwak etabwenarer.
39 Me ñag E metu, Õ ũge ã ũra,
Adag amwa õreit aeuwak mi iõñ? eõ
ma oniñ une bwi i ta mijimij.
40 Ma re idõdõn in owidu. Me ñag
O ogiten õijõn ũra memak, E emwe-
mwit etõñin mi inen oniñ ia, ma amei-
tsimena dañan, me E metu ino emek
oniñ ia.
41 Mõ Õ õgõg ben oniñ ia, mõ ũge
a, Talitha kumi; ñeijine ia ã gait
tekei, Eoniñ in ãn, A ũge aw, Rida
kõ.
42 Mi tik ñaga me eridan oniñ ia,
me edũgidugon; bwa ata ma aro an
obweni. Me rõ mwitõñ iat imwitõñ
ouwak.
43 Mõ Õ õaõar ũra bwe re nim eõ
ewewijen a eñame ia aiquen bita; mõ
Õ pan bwe ã nim oija ãita õanõ.

ITŨBAÑ 6.

ME E meta atsin ina, mo oñowen
ũbwien; me ran an kereri re
edegeri.
2 Me ñag õrre sabbath, Õ kereri
iat synagoge: me eñame ñabũn ebak
ñaga rõ kaiõt, rõ mwitõñ, mõ rõ ũge,
Õñaũn i mũñan itũrin Amune? me
eman keken ñea ã oija añen Amune?
ñag E ririñ iow ian bet' emakur in
kamadauniñ ñan tekei mũñane?
3 Adaga, deõ ei amen makur ũrra,
ñea ñain Maria, me etsin Jakobus,
mi Joses, mi Judas, me Simon? mõ
õten, etsietsit ãn re eõ ta mek itũri-
da? me re tsiriwan itũrin.
4 Mi Jesu ũge a ũra, Ã eredu pro-
phet eow eat eb memak, me ã eab
eredu eow ũbwien, mi inimagen
amen ũbwien, mi ian an wak.
5 Me E eõ kona n ririñ emakur in
kamadauniñ ia aiquen ina, mi I tõ
õeõgida ben eat eñame ibũn ñabũn
arak, mõ Õ õtsimor ũra.
6 Mõ Õ mwitõñ bwe dõgin aũra eõ
tũeb. Me E dũgidugo iat tekawa mõ
kereri.
7 ¶ Me E emwemwin amebũna
waea ma arumen, mõ Õ õijõn ũrañ in
karakarumen; mo O oija ũra eoiao
ea anin õmwarere;
8 Mõ Õ pan a ũra bwe re nim eõ
õbũ imin ñana bait idũgidugo ia ai-
quen, mi ta ewew katemae; eko brot,
eko ebwer, eko geld ian aquarõra;
9 Me re nim edua sandalon, mõ Õ
pan bwe re nim eõ karo aũra rock.
10 Mõ Õ ũge a ũra, Tamo ino amwa
metu a ewak ion, amwa nan mek ina
ea amiã nuaw atsin ina.
11 Me tamo etañ ñea eõ quõrida
gamiã, me eõ kaiõt aemiã, tsin ia
amwa nuaw atsin ina, amwaim iriran
mwareren nanamiã, bwi imin in odu-
wen a ũra.
12 Ma amebũna re nuaw in wereri
eñame bwe re nim iwid bũriõũra.
13 Me rõ õmeata demonis ñan ebak,
mõ rõ õbidõt eir eñame ebak ñabũn
arak, mõ rõ õtsimor ũra.
14 Me uea Herodes õkaiõt añõgen;
bwõ õkaganado egen, mõ õ ũge, Eri-
dan Johannes amen Baptizo atsin ini-
maget ima, me ñagan, ã ririñ mũña-
ne emakur in kamadauniñ eow itũ-
rin.
15 Mõ ũge ibũn, Ei Elia. Mõ ũge
ibũn, Ei prophet, õa tekei prophet
ion.
16 Me Herodes ñag õ kaiõt, õ ũge,
Ei õkõr Johannes ñea A ogiten tow
teren, e ridat atsin inimaget ima.
17 Bwe Herodes õijõt eñame bwe
re nim õgõg Johannes, mõ õmeata
iat ewak in quõquõr bwe dõgin Hero-
dias, ñea aget etsin ñea Philippus:
bwo o ogiten ijatsi ãita.
18 Bwi Johannes ũge a Herodes,
Eõ deri aw ia wo eijatsi aget edũm.
19 Me ñagan Herodias eigirow a,
me e teñ abi; me eõ kona;
20 Bwe Herodes emiow Johannes,

bwe e tsiet bwe ei eñame ion omo me
edereder, me Herodes eraña, me
eraban eat imin ebak; me e ibibōki n
kaiōt aen.
21 Me ñag ōrre ibūm eimwi, Hero-
des eririñ ekadaro ion ean an būm in
pudu ea an ñame ñabūna temoniba,
me ñabūn akaiwedut amen ake, me
eñame ñabūn ōkaganado i Galilea;
22 Me ñag emetu āita ñain Hero-
dias, mo oruwo, ō ōeibibōki Herodes
me dañan ñabūn enerūrū n ijeijei itū-
rin; ma amea uea ūge a āita eoniñ in
ān, Kōñōt tsiniō kō tamo imin ñea
wo āeñ, ma A nan oija aw.
23 Me e schwōr a mō ūge, Tamo
imin ñea wo kōñōt tsiniō, A nan oija
aw ea emaen in monibaiū.
24 Me e metan, mō ūge a inen,
Ekō ñea A nim kōñōn? me āita ūge
a, Tūbwin Johannes amen Baptizo.
25 Me e eō duoku n metu a amea
uea, mō ōkōñōñ mō ūge, A teñ bwe
wo nim oija ame ñage tūbwin Johan-
nes amen Baptizo iat iwūr eran.
26 Mo ouwak an mwijiña amea uea:
me e eō kona n tik ōredōan aen, bwe
dōgin aen in schwōr, me dōgūra ña-
būna re enerūrū n ijeiji itūrin.
27 Mi tik ñaga ma amea uea ōijōt
amen ake ion, mō ō pan añen bwe
enim ōrean tūbwin: me e nua, me
etowien teret'ow iat ewak in quō-
quōr.
28 Mō ōrean tūbwin iat iwūr eran,
mo oija añet āita eoniñ in ān; me āita
eoniñ in ān oija añet inen.
29 Me ran an kereri ñaga rō kaiōt,
rō ōni, mō rō ōbū gatduwen, mō rō
ñaeowen eat etañ in ima.
30 Ma amebūna apostel re ebwepo
a Jesu; mō rō pan a imin memak ña-
na re ririñ, me ñana re eke kereri.
31 Mō Ō ūge a ūra, Amwaim ñow
eat etomagage, mō ōekae gamiā, mō
ōnano eken ina. Bwe ebak ñabūna
rō ōrre, me ñabūna re nuaw, me eko
aūra dae in jeiji amebūna.
32 Mō rō ōd iat dobot aeow eat eto-
magage, bwe re nimō ōekae ūra.
33 Me eñame āt ūra ñaga re nuaw,
bwe ebak ñabūna re tsiet ūra, mō rō
gōr ibū aeow ina atsin iat tekawa me-
mak, mō rō baiwōñ ina ian obwōra.
34 Mi Jesu emeta, me āt eñame ña-
būn ebak, ma A auwātegōra, bwi te-
kei ūra schafe ñan eko wañāra hirte:
mō Ō wereri a ūra imin ebak.
35 Me ñag etūren an emerō, ran an
kereri re naña, mō rō ūge a, Etoma-
gage eb ñabene, me etūreten an
emerō;
36 Ōijōn kō ūra, bwe re nimō naña
eb me tekawa ñan etūren, me erow
ōañara.
37 Mō Ō ōnei mō ūge a ūra,
Amwaim oija ūra ōañara. Mō rō ūge
a, Ōten, amaimō nuaw me erow brot
ean arobu groschen, mō ōijōijiōn
ūra?
38 Mō Ō ūge a ūra, Āgen brot itū-
rimiā? nua kō ma aia. Me ñaga re
tsietien, rō ūge, Aijimo, ma arumet
iū.
39 Mō Ō pan a ūra bwe re nim
ōmamegeda eñame eat ibūgibūgi adi-
tūr, epowin o epowin.
40 Me re ebwepoda; me ā ōepoi o
katubu, me ā ōepoi o katima.
41 Me E barū brot ñana aijimo, mi
iū ñana arumen, mō Ō kanida ianwe-
ron mō ōtūba, mō ōba mūñana brot;
mo O oija añen ran an kereri bwe re
nimō ñaeow ian met eñame; me E dū-
bañai murumena iū eow inimagōra
memak.
42 Me re ijeiji memak, me re ma-
rañ.
43 Mō rō ōebwepoijida iquiquin brot
mi iū, mo oquen ata ma aro ebwer.
44 Me ñabūna rō kō brot, kaia ai-
jimo erañat eman.
45 Mi tik ñaga mō Ō pan añen ran
an kereri bwe re nim akōda iat do-
bot, mō ōd ian obwet aduw edōgen
apagon see, aeow Bethsaida, ñag Ō
ōreit ōijōt eñame.
46 Me ñag O ogiten ōijōn ūra, O ro-
gawen eat etowedūdū bwe enimō te-
taro.
47 Me ñag emerō, tiken ijugagain
see ñona dobot mi te Ei emek ibū
Ñei.
48 Me E āt bwō ōbaōet ewōra eat
edij, bwe eñin edug ūra, me ñag ūkei
eaō, E naña ūrañ in ōd ian see, me E
teñ te erowi ūra:
49 Mū ūra ñaga re āt bwe E dūgi-
dugo ian see, re nimen bwe ei eani,
me re eōñ in miow;

50 Bwũ ũra memak re ãt, me re
miow. Mi tik ñaga me E dorer a
ũra, mõ ũge a ũra, Obebe kõ bũriõũ-
miã: eko bwa Aña; amwaim eõ mi-
ow.
51 Ma A akõda a ũra eow iat do-
bot; me eañadan eñin: mo ouwak
aũra miow;
52 Bwe re eõ tsiñai añõget emakur
õkamadauniñ in brot; bwe enõwewe
bũriõũra.
53 Me ñaga rõ õd ian see, rõ õrre
eow eat eb ñabena Genezareth, mo ro
waij iowen ibũ ñona dobot.
54 Me ñaga re edun iat dobot, eña-
me ro oijuwõñ Ñei;
55 Mõ rõ gõr eow eat eb memak
ñan ijuwijuwin ina, mõ rõ õrean ña-
bũna ra arak ian wañara bett, aeow
ino rõ kaiõt bwe E mek ean.
56 Mi tamo ino E metu, eat etañe-
mek, õa iat tekawa, õa eat eb, rõ
ñaeow earak eat etañ in erow, mõ rõ
kõñ a bwe re nimõ kona n towe jimen
an karawin: mũ ũra memak ñabũna
re towe, re tsimoren.

ITŨBAÑ 7.

ME Pharisãer ma amen edar ibũn,
ñabũna rõ ñaũn Jerusalem re
ebwepo a,
2 Ñabũna re ãt ran an kereri bwe
re jeiji ean bõra ñan eõ dereder, ñan
tekei ebe ñana ã eõ dudu.
3 (Bwe Pharisãer mi dei Judea me-
mak re eõ ijeiji ia re eitsiõk dudu
õkõr bõra, bwe re edegeri aet eñab;
4 Me tsin ia rõ ñaũn eat etañ in
erow, re eab ijeiji ia re eitsiõk ugo
amo: me etsimine bet iju imin ñan
ebak, ñana ã oija ũra bwe re nim
õgõg, ñea egabũr iwũr me dõbaket,
mi iwũr ñana eborage.)
5 Me Pharisãer ma amen edar rõ
ũdõn, *mõ rõ ũge*, Adaga ran am kereri
re eõ edegeri aet eñab, mõ rõ kõ brot
ñaga re eitsiõk dudu bõra?
6 Mõ Õ ũge a ũra, Eimwi aen Jesa-
ja ñag õpan gamiã ñabũna iwigumo,
tekei ñeijin ũge, Eñame ñabũne ri
te ereduiõ ean mwũra, mo ogoeow
tsiniõ bũriõũra,
7 Me eko woun aũra taramawi-
reiõ, ñaga re eke ekereri an dogor
eñame.
8 Amwa eatow an dogor Gott, mõ
õgõg aũra kadaedaenigawae eñame.
9 Mõ Õ õũge a ũra, Eimwi dedemiã
ñag amwa eatow an dogor Gott, bwa
amwaim raña amiã kadaedaeniga-
wae?
10 Bwe Moses ũge, Wo nim eredu
etõñũm mi inõm; mi tamo ñea õkaba-
kai etõñin õa inen; e nim ima õkõr.
11 Ma amiã amwañ ũge, Tsin ia
eñame ion ũge a etõñin õa inen, Bit
eimwi bwe wo nim õgõg atsin itũrũ
ei Korban, ñeijin tekei, Wimeien
Gott;
12 Ma amwa rewin ia ã ririñ imit
on ñea eimwi ea etõñin mi inet eñame
imũr;
13 Ma amwa õekeow aen Gott ean
amiã kadaedaenigawae ñan amwa to-
tow; ma amwa ririñ bet imin ebak
ñan tekei mũñane.
14 ¶ Me E tik emwemwit eñame,
mõ ũge a ũra, Amiã memak, amwaim
kaiõt aeõ, ma amwaim tsiet:
15 Eko imit on iruwin ñea okona n
õkanakanet eñame ie emetu ian; me
mũñan emetan iat eñame, ñana õkõr
ñana rõ õkanakanet eñame.
16 (Tsin ie etsimine ijũñen in kaiõt
itũrit eñame ion, e nim kaiõt kõ.)
17 Me ñag E metu anewak atsin
itũrit eñame, ran an kereri rõ ũdõ-
ten ian mũñana eñõgen õtsiñin.
18 Mõ Õ ũge a ũra, Adaga, amwa
ikũba bet ñamiã? amwa iki bwe bita
ñea emetu iat eñame atsin aton, eõ
õkanakanet eñame;
19 Bwin eõ metu a anin, bwe eme-
tu a ijen, me etik õd iat eñan? *Õ pan
ñeijine* bwe enim õdereder ijeiji me-
mak.
20 Mõ Õ ũge, Ñea emetan iat eña-
me, ei õkõr ñea õkanakanet eñame.
21 Bwe emetan ian, atsin ian bũ-
riõũt eñame, ekamarar ñan ebaka,
idõg a eoniñ in ãn, itorere, eabab
ñame,
22 Ire aget eñame, eõñaneme, iba-
ka, ebaite, emwamwa, eme ebaka,
eñõg ebaka ea Gott, egatsitsi, eka-
baãt:
23 Re metan iat ibũriõ mũñane
memak ñan ebaka, mõ rõ õkanaka-
net eñame.
24 ¶ Me E eogoda atsin ina, mo

oñowen eat eb ñan itañin Tyrus (me
Sidon). Me E metu a ewak ion, me
E eõ teñ ia eñame etsiet; me ā eõ
kona n ewewin Ñei.
25 Mi tik ñaga me āt on ñea etsi-
mine ñait ān ñea anin õmwarere itū-
rin, ñag õ kaiõt añõgen, enaña me to-
weitsiber itañin nanan.
26 Āita ei āinimwen Grecia atsin
Syrophõnizia. Mõ õ kõñ a bwe E nim
õmeata demon atsin itūrit āita ñain.
27 Mi Jesu ūge a, Ā nim õmarañ
eoniñ amo: bwe eõ deri ia ā barū õat
oniñ brot, mõ õraijedu a robar.
28 Me āita õnei mõ ūge a, Temoni-
ba, iduwen, me robar ijõñit tisch rõ
õn namwinamwin õat oniñ.
29 Mõ Õ ūge a āita, Wo nimõ nuaw
bwe dõgin aem ñeijine: me emetat
demon atsin itūrit āita ñain.
30 Me āita oñowen ūbwien, me e āt
ñain bwe emequõr iat bett, me demon
bwe emetan.
31 ¶ Mi Jesu etik nuawet atsin eat
eb ñan itañin Tyrus, mõ Õ õrre mõ õd
ijugagain Sidon itañin see n Galilea
bwe enim õd ijugagait eb ñana i De-
kapolis.
32 Mõ rõ õrean a ion ñea õbõñ ijū-
ñen, me ñea õpwer eon; mõ rõ kõñ
a bwe enim õeõgida ben. ean.
33 Mõ Õ õekae amea tsinit eñame,
mõ õ õmeatu tiniben iat ijūñen, mo
oura, me etowe eon;
34 Mõ Õ kanida ianweron, ma anar,
mõ ūge a, Hephata, ñeijin tekei, Bai-
da kõ.
35 Me ā baidat ijūñen, me eadõn
aquõret on, mõ õgarõn aen.
36 Me E dogorei ūra bwe re nim
eõ pan a eñāme ion: me ñag oaio an
dogorei ūra, aeõñ ouwak aūra õbaba-
reow añõgen.
37 Mo ouwak aūra mwitõñ, mõ rõ
ūge, Omo an makur memak: E ririñ
ñabūn õbõñ ijūñõra bwe re nim kaiõt
eñõg, me ñabūna ā quõr eora bwe re
nimõ dorer.

ITŪBAÑ 8.

EAN būm ana ñag etik ebak eña-
me, me eko õañara, E emwe-
mwin ran an kereri, mõ Õ ūge a
ūra,
2 A man bwa A auwāteget eñame,
bwe aijūbūmen aūra ibūm in mek itū-
rū ñage, me eko õañara.
3 Me tsin ia A õijõtow ūra ūbwi-
õra ia re eitsiõk ñanūmwi, ri nan
gõb eow ian medena; bwe etsimine
ibūn inimagõra ñabūna rõ õrre atsin
ogoeow.
4 Me ran an kereri rõ õnei mõ rõ
ūge a, Õten, ā kona n õmarāñõt eña-
me brot ine eat etomagage atsin i?
5 Mõ Õ ūdõn ūra mõ ūge, Āgen
brot itūrimiā? mõ rõ õnei mõ rõ ūge,
Aeiu.
6 Mõ Õ pan a eñame bwe re nimõ
mamegeda añe; me E barū brot ñana
aeiu, me ñag O ogitet tetaro n õtūba,
Õ ba, mo oija ran an kereri bwe re
nimõ ñaeow ian mõra.
7 Me etsimine bet iū inon ñan õka-
dudu: me ñag O ogitet tetaro, Õ pan
bwe ā nimõ ñaeow mūñana ian mõra
bet.
8 Me re jeiji, me re marañ: mõ rõ
õepoijida iquiquin õañara, mo oquen
aeiu ebwer.
9 Me ñabūna re jeiji kaia aeoq era-
ñan: mõ Õ õijõten ūra.
10 ¶ Ma A akõda iat dobot, Ei me
ran an kereri, mõ rõ õrre eowen eat
eb ñan itañin Dalmanutha.
11 Me Pharisāer re naña, mõ rõ
ūdõn, mõ rõ õni itema ion itūrit atsin
ianweron, bwe re nim õij.
12 Ma A anar ian anin, mõ ūge,
Adaga edet ñadatene õnani itema?
Iduwen aeõ pan a gamiā, bwe ā eab
oija edet ñadetene itema ion.
13 Mõ Õ ñaūnin ūra, me E tik akõ-
dawen iat dobot, mo O rogawen apo-
in see.
14 ¶ Me re mejien ia re tebab brot;
mi ta aiquen brot itūrūra iat dobot.
15 Me E metsimetsi ūra mõ ūge,
Amwaim kanakania gamiā, me raña
gamiā tsinin aūra gapwe Pharisāer
ma an gapwe Herodes.
16 Mi tū ūra edadorer a ūra, mõ rõ
ūge, (Kaia dõgin bwin) eko wõra
brot.
17 Mi Jesu etsiet, mõ ūge a ūra,
Adag amwa dadorer a gamiā, dõgin
bwin eko brot itūrimiā? amwa eitsiõk
bet āt mi tsiet? enõwewe õkõr būri-
õūmiā?
18 Etsimine memiā, ma amwa eõ

ãt? etsimine ijũñemiã, ma amwa eõ
kaiõt? amwa eõ õmaran?
19 Ñag A ba mũñana brot aijimo
inimagõra aijimo erañan, abweret
ãget iquiquin ñag amwa õebwepoiji-
da? Mõ rõ ũge a, Abwereta ma aro.
20 Me ñag A ba aeiu inimagen aeoq
erañan, abweret ãget iquiquin ñag
amwa õebwepoijida? Mõ rõ ũge,
Abweren aeiu.
21 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa eitsiõk
bet tsiet ñage?
22 ¶ Mõ rõ õrre eowen Bethsaida.
Me ã õrean a amen eõ ãtirõñin ion,
mõ rõ kõñ a bwe E nim towe.
23 Mõ Õ õgõg ben amea eõ ãtirõ-
ñin, me eda iruwit tekawa; me ñag
O ogiten ura men mõ õeõgida ben
ean, Õ ũdõn ie ãt imin õa iõk.
24 Ma amea agagan men, mõ ũge,
A ãt eñame: ma A ãt mõ õgain etsi-
tobo imin erõ ogoda ñan edũgidũgo.
25 Me E tik õeõgida ben ean men;
ma amea eterõ õkõr, me etsimoren,
mõ õgarõn aiaet imin itũrin.
26 Mõ Õ õijõtow ũbwien, mõ ũge,
Wo nim eõ metu a tekawa.
27 ¶ Me enua Jesu me ran an kere-
ri, ea kawan Cãsarea Philippi: mõ
Õ ũdõn ran an kereri eow ian mede-
na, mõ ũge a ũra, Aña ijegen ia eña-
me õpan?
28 Mõ rõ õnei mõ rõ ũge, Johannes
amen Baptizo; mõ ũge ibũn, Elia;
mõ ũge ibũn, Ion ean propheten.
29 Mõ Õ ũge a ũra, Aña ijegen ña-
miã ia amwa pan? Petrus õnei mõ
ũge a, Auwe Kristo.
30 Mõ Õ pan a ũra bwe re nim eõ
pan a eñame añõgen.
31 Mõ Õ õaweijida an wereri ũra
bwe eimwi õmagaen Ñait eñame eat
imin memak, me keõ añet'ow itũrit
eñab, me priester ñabũn õkaganado,
ma amen edar, ma abien, ma an tik
rida iruwin aijũbũm.
32 Mõ Õ õrai mũñana eñõg iat eõ
nũñida. Me Petrus õbabweji mõ
õrõwei.
33 Me ñag E iwidõ n aia ran an ke-
reri, Õ õrõwei Petrus, mõ ũge, Kirõ
eow kõ iruwũ Satan; bwe wo eõ õma-
rat imin ñana wõn Gott, bwe wo tõ
õmarat imin ñana wõt eñame.
34 ¶ Me E emwemwit eñame me
ran an kereri, mõ Õ ũge a ũra, Tsin
ia tamo eñame eteñ eã erowũ, enim
te ei ereriõn, mõ õbũ an kaibar me
edegeriõ.
35 Bwi tamo ñea õtsimor tsimorin,
nan gõrõ tsimorin; mi tamo ñea nan
eatow tsimorin bwe dõgũ, me dõgit
evangelium, inan õtsimor.
36 Iña an geidawianaw eñame ion,
io o kona n õgõg eb memak, mõ õgõ-
rien anin?
37 Bwe ekeken ñea eñame okona n
totow bwe nim tik rouwõn anin?
38 Bwi tamo ñea õgadũkũrañeiõ
ma aeõ, inimaget edet ñadeten õbaeã
mõ õmwamwaniñ, Ñait eñame nat
tik gadũkũrañei iõ Õ õrre eow ian
an raitsit etõñin, Ei me engel ñabũn
omo.

ITŨBAÑ 9.

MÕ Õ ũge a ũra, Iduwen aeõ pan a
gamiã, bwe etsimine ibũn ini-
magõra ñabũna rõ weijo itañida, ña-
bũna re eab õij ima, ñaga re eitsiõk
ãt monibain Gott iõ õrre iat oaio.
2 ¶ Mi iruwin abũmin año, Jesu
emwin Petrus, mi Jakobus, mi Jo-
hannes, me eda ũrei animwet etowe-
dũdũ ion ogoda, mõ õekae ũrei, mõ
õekekia Ñei ian mõrei;
3 Mõ õramaramin mõ õbũrũbũr an
karawin tekei eko amen õbũrũbũr
ekarawin eat eb okona n õũga õbũ-
rũbũren.
4 Me emeta ea ũra Elia me Moses,
ma ar kakairũ añen Jesu.
5 Me Petrus ejeida mõ ũge a Jesu,
Rabbi, omo ada mek ine; ma añ nan
wei aiju imwem; aeõm ion, ma an
Moses ion, ma an Elia ion.
6 Bwe e iki bit õ pan; bwo ouwak
aũrei miow,
7 Mõ õrre denañ eran, mõ õbõñe
ũra; mõ õrre eiñõñ iot atsin ean mũra-
na denañ, ñea ũge, Ñaiune Ñaiũ ñea
ã auwã; amwaim kaiõt aen.
8 Ma arei agagan mõrei, me eko
eñame ia arei ãt, bwi ta Jesu mũ
ũrei.
9 Me ñaga re edun eat etowedũdũ,
Õ pan a ũrei bwa arei nim eõ ewewi-
jen a eñame ia aiquen mũñan arei
ogiten ãt, ñag eitsiõk rida Ñait eñame
atsin eat ima.

10 Ma arei ñaeow mũñana eñõg ian
bũriõñrei, ma arei ũdudõn ũrei bwõ
õtet irida atsin inimaget ima.
11 ¶ Ma arei ũdõn mõ ũge, Adaga
nag amen edar ũge bwe enim õrre
amo Elia?
12 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũrei, Idu-
wen ñan nan õrre amo Elia, mõ õme-
towa imin memak: mõ õtet areãn
añõgen Ñait eñame, bwi I nan maga
eow eat imin ebak, mi inan keõ a?
13 Ma A ũge a gamiãi, Õrren ñea
Elia, mo ro ogiten ririñ a tamo ñea
re teñ ririñ a, tekei eareãn.
14 ¶ Me ñaga rõ õrre a rat ekereri,
re ãt eñame ebak itañũra, ma amen
edar ñaga rõ õreit kidõei ũra.
15 Me eñame ñaga re ãt Ñei, rõ
mwitõñ, me re naña mõ rõ kama-
wirei.
16 Mõ Õ ũdõn ũra *mõ ũge*, Ekeken
ñea amwa kidõei ũra ean?
17 Mi ion inimaget eñame ũge,
Amen Kereri, A õrean aw ñaiũ eman
ñea anin õred eon;
18 Mi tamo ino o otow, o urure:
mõ õkaburoro mo keijũera mwin, ma
aeõñ mag: ma A pan a ran am kereri
bwe re nim õmeata, me re eõ kona.
19 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, O edet
ñea eõ tũeb, abũmit ãgen aeõ bũm in
mek itũrimiã? abũmit ãgen aeõ bũm
in ijen bũriõ a gamiã? õrean ame
kõ.
20 Mõ rõ õrean añen: me ñag E ãt,
tik ñaga ma anin oururee amea; mo o
pudu añe, me eriõpaijõriõr mõ õka-
buroro mwin.
21 Mi Jesu ũdõt etõñin *mõ ũge*, Õr-
re a ñatõ bitune? Mõ õ ũge, Ñago ei
eoniñ.
22 Me ebak an õraijedu an ãe mi
ian ebõk bwe e nim abi: me tsin ia
Wo kona n ririñ imit on, Wo nim au-
wãtegemar, me buõk gamar.
23 Mi Jesu ũge a, Tsin ia wo kona!
Ã kona imin memak eow itũrin ñea
etũeb.
24 Ma amea etõñin oniñ ia oouwak
aen, mõ ũge, A tũeb; Wo nimõ buõk
aeõ eõ tũeb.
25 Mi Jesu ñag ãt eñame bwõ rõ
gõrõbudõ a, Õ õrõwei bita anin õmwa-
rere, mõ ũge, Auwe anin ñea ã õred
eom, me wo eõ tsirõmõrõm, A pan
aw bwe wo nim metan itũrin, me eõ
gauwei metu ian.
26 Ma aeuwak bit anin, mõ õaio an
urure, me emetat atsin itũrin: mõ
oniñ ia etsitobo me ema; me ñagat
eñame ñabũn ebak re nimen e man.
27 Mi Jesu õgõg ben mõ õeõgoda;
ma amea eogodan.
28 Me ñag E metu anewak, ran an
kereri rõ ũdõn ñag tũ ũra, *mõ rõ ũge*,
Adag ama eõ kona n õmeata?
29 Mõ Õ ũge a ũra, Eõ kona n meta
deden ñune, mi ta eat etetaro *me eõ
ñanũmwi*.
30 ¶ Me re nua atsin ina, mõ rõ õd
ijugagain Galilea; me E eõ teñ ia
eñame ion etsiet.
31 Bwõ Õ wereri ran an kereri, mõ
ũge a ũra, Inan ijimeãn Ñait eñame
aeow ian bet' eñame, me ri nan abi;
mi ia ã ogiten abi, I nan tik rida iru-
win aijũbũm.
32 Me re eõ tsiñai mũñana eñõg,
me re miow ia rõ ũdõn.
33 ¶ Mõ rõ õrre eow Kapernaum:
me ñag E mek anewak, Õ ũdõn ũra
mõ ũge, Eko ñea amwa õreit kañae-
otei iow ian medena?
34 Me re eõ mõmwi: bwõ rõ ka-
ñaeot a ũra eow ian medena bwi ije-
gen ñea nan kaganado eken.
35 Me E megeda, me emwemwin
amebũna waea ma arumen; mõ ũge a
ũra, Tsin ia eñame ion eteñ bwe enim
ei amo, e nim ijõñ eken ea eñame me-
mak, me enim ei aũra tsiõ eñame
memak.
36 Me E barũ eoniñ ion kadudu, mõ
õweijoratow ijugagaiũra: me ñag Õ
babweji, Õ ũge a ũra,
37 Tamo ñea õquõrida eoniñ ion ka-
dudu tekei oniñ une ian egõ, õ quõri-
daeõ bet; mi tamo ñea õquõridaeõ, eõ
quõridaeõ, bwõ õquõrida Amea ñea
õijõnõ.
38 ¶ Johannes ũge a, Amen Kereri,
ama ãt eñame ion ñea õmeata demo-
nis ian egõm: ma ama rewiten, bwin
e eõ edegeri gada.
39 Mi Jesu ũge, Amwaim eõ rewin:
bwe eko eñame ion ñea eririñ ema-
kur in kamadauniñ ian egõ, ñea enim
ta gaidida n ererekeiũ.
40 Bwe ñea eõ keõ a gada, ei daña-
da.

41 Bwi 'tamo ñea oija gamiã iwũr
in bõk bwa amwaimõ nim, bwina
wõn Kristo gamiã, iduwen aeõ pan a
gamiã, nan eõ gõrõ marũmwin.
42 Mi tamo ion ñea õkatsiriwai ion
ean ñabũne, ñabũn oniñ, ñabũna re
tũebõnõ, omo eken a ia ã quõr a te-
ret epe n kararõ ion ñea ouwak, mõ
õraijida imago.
43 Tsin ia bem õkatsiriwaiuw, eto-
wida kõ; bwo omo eken am metu iat
itsimor ea' rabatam ñea ã ijababa
ben, ea arura bem ia wo metu ian
Gehenna, ea ãe ñea eõ kona ima.
44 (Ino eõ ma mweõra, me ã eõ abi
ãe.)
45 Me tsin ia nanam õkatsiriwaiuw,
etowida kõ; bwo omo eken am metu
iat itsimor ea' rabatam ñea ã ijababa
nanan, ea õraijeduem me nanam aru-
ra ian Gehenna.
46 (Ino eõ ma mweõra me ã eõ abi
ãe.)
47 Me tsin ia mem õkatsiriwaiuw,
roedu ko, bwo omo eken am metu ian
monibain Gott ean mem ñea ta ai-
quen, ea õraijeduem me mem ñana
aro ian Gehenna;
48 Ino eõ ma mweõra me ã eõ abi
ãe.
49 Bwi inan barajitedeiõt eñame
memak ãe, (bwi iwim memak inan
baraijitedeiõt ebaraijited.)
50 Omo ebaraijited: mi tsin iõ õgõ-
rõ baraijitedin, amwa nan barajite-
deiõt ekeken? Ñaeow kõ ebarajited
iamiã, ma amwaim iow a gamiã.

ITŨBAÑ 10.

ME E eogoda atsin ina, mo oñow
eat eb ñan itañin Judea me
edõgen apoin Jordan: me eñame
ebak re epo a; me E tik wererien ũra
tekei deden.
2 ¶ Me Pharisãer re naña, mõ rõ
ũdõn ie eimwi õa iõk ia eñame ion
eatow agen, bwe re nim õij.
3 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Ekeken
aen Moses a gamiã ñago?
4 Mõ rõ ũge, Moses õpan bwe ei-
mwi eareãn brief in mwijow eran,
me eatow.
5 Mi Jesu ũge a ũra, Bwe dõgin
enõwewen bũriõũmiã, ã eare añen
gamiã bita edogor.
6 Ma atsin ean õawin õriget eb,
Gott eririñ ũrõr bwe eman me ãn.
7 Me ñagat eñame enimõ ñaũnit
etõñin mi inen, me ereribe a agen;
8 Mũ ũrõr ar nan ek'ũrõr duwen
ñea ta aiquen: me ñagat deõn ũrõr
arumen, bwũ ũrõr duwen ñea ta ai-
quen.
9 Me ñagan ñabũna Gott õwei,
eñame enim eõ mwit.
10 Me ran an kereri re tik ũdõto-
wen anewak mũñane imin.
11 Mõ Õ ũge a ũra, Tamo ñea ea-
tow agen, me etik ijatsi ion, e ririñ
emequõr it dũra ea ãita:
12 Me ãita, tsin ie e eatow agen,
me etik ijatsi ion, e mequõr it dũra.
13 ¶ Mõ rõ õrean a eoniñ ñabũn
õkadudu bwe E nim towe ũra: me
ran an kereri rõ baeow añen ñabũna
rõ õrean ũra.
14 Mi Jesu ñag ãt, E egirow, mõ
ũge a ũra, Õrean ame kõ eoniñ ña-
bũna ikadudu; me eõ dadug ũra: bwe
wañara monibain Gott.
15 Iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo
ñea eõ õgõg monibain Gott tekei
eoniñ ñea kadudu, i nan eõ metu ian.
16 Mõ Õ babweji ũra, mõ õeõgida
ben eara, mõ õrai eñõgen õgageida-
wianaw ũra.
17 ¶ Me ñag E meta mõ õñow ian
medena, ion enaña mo otoburen a,
mõ ũdõn, *mõ ũge*, Amen Kereri ñea
omo, ekeken ñea A nimõ ririñ, bwa A
nim õgõg itsimor eõ toki ean?
18 Mi Jesu ũge a, Adaga wo ũge
bwa A omo? eko ion ñea omo bwi ta
Gott.
19 Wo tsiet mũñana edogor *ñan
ũge*, Wo nim eõ abab ñame, Wo nim
eõ mequõr it dũra, Wo nim eõ torere,
Wo nim eõ õrai eñõg in tabaitei ara-
nom, Wo nim eõ qui, Wo nim eredu
etõñũm mi inõm?
20 Mõ õ õnei mõ ũge, Amen Kereri,
A edegeri mũñane imin memak atsin
ean ñago aña eoniñ.
21 Mi Jesu õkania, ma auwãtegen,
mõ ũge a, Ta aiquet imin ñea eko itũ-
rũm: nua kõ, me row-iow wam imin
memak, mo oija ñabũn eko emit du-
wõra, mi nan tsimine wam imin i ian-
weron: me tũkõ me edegeriõ.
22 Ma amea eoow bwe dõgin mi-

ñana eñōg, me e nua iat imwijina:
bwin ei ion ñea ebak wōn imin.
23 ¶ Mi Jesu agagan men, mō ūge
a ran an kereri, Re eken metu a moni-
bain Gott ñabūn ebak emit duwōra!
24 Me ran an kereri rō mwitōñōn
aen. Mi Jesu etik ōnei mō ūge a
ūra, Eoniñ, eija kōr aūra metu a
monibain Gott ñabūna re ekeiduwen
ebakin emit duwōra!
25 Emeroro eken a kamel ion ie
emetu ian gadetsit nadel ea eñame
ion ñea ebak wōn imin ie eteñ metu
a monibain Gott.
26 Mo ouwak ōkōr aūra mwitōñ,
mō rō ūge a, Ijegen ñea okona itsi-
mor iō ūga?
27 Mi Jesu aia ūra mō ūge, Eija
ea eñame ñune, me eō eija ea Gott;
bwe ā kona imin memak eow itūrin
Gott.
28 ¶ Petrus ūge, Kania, ama ñaūni-
tet imin memak, me edegeriw.
29 Mi Jesu ūge, Iduwen aeō pan a
gamiā, bwe eko ion ñea ōñaūnin an
wak, ōa etsit eman, ōa etsit ān, ōa
etōñin, ōa inen, ōa ñain, ōa ūbwien,
bwe dōgū, me dōgit evangelium,
30 Ñea nan eō ōgōg awōrin aibu
ñage iat itsimor ñune, ewak, me etsit
eman, me etsit ān, mi inen, me ñain,
me eb, me ekamamado; me eat eb
ñaben nan ōrre itsimor eō toki.
31 Me ebak ñabūn amo ri nan imūr;
me ñabūn imūr ri nan amo.
32 ¶ Me re mek ian medena ñaga
rō ñow Jerusalem; mi Jesu ōd ian
obwōra: mō rō mwitōñ; me re miow
ñabūna re edegeri. Me E tik emwin
amebūna waea ma arumen, mō ōpan
a ūra mūñan nan meta ea,
33 *Mō Ō ūge,* Kania, añ rogawen
Jerusalem; mi inan ijimeān Ñait
eñame ea priester ñabūn ōkaganado
ma amen edar; me ri nan mwit añō-
gen bwe ā nim abi me ri nan oija
heiden:
34 Me ri nan owidu, mu ura, me ri
nan ira, ma abi; mi I nan tik rida
iruwin aijūbūm.
35 ¶ Mi Jakobus mi Johannes, ñaru-
mena ñain Zebedäus ar naña, ma ar
ūge a, Amen Kereri, amar āeñuw
bwe Wo nimō ririñ a gamar bit amar
kōñōt tsinim.
36 Mō Ō ūge a ūrōr, Ekeken ñea
amwar āeñ bwa A nimō ririñ a gamū-
rōr?
37 Ma ar ūge a, Wo nim ōmegeda
gamar, ion eat damarūmūm, mi ion
eat damauwūm ian am raitsit.
38 Mi Jesu ūge a ūrōr, Amwar iki
bit amwar kōñōn. Adag, amwar
kona n nim mūrana iwūr A nim?
amwar kona n baptizo eat ebaptizo
ñea A baptizo ean?
39 Ma ar ūge a, Amar kona. Mi
Jesu ūge a ūrōr, Mūrana·iwūr A nim,
amwar nan nim *bet;* me eat ebaptizo
ñea A baptizo ean, amwar nan bap-
tizo ean *bet:*
40 Me deō waña etotow emegeda
eat damarūmū me eat damauwū; bwe
wañara ñabūna ā gadauw a ūra.
41 Me ñag amebūna waea rō kaiōt,
re egirow añen Jakobus mi Johannes.
42 Mi Jesu emwemwin ūra mō ūge,
Amwa tsiet bwe ñabūna ā pan bwe
wañara temoniba heiden ro moniba
eara; me ñabūn ogoda eara, etsimine
waiora eara.
43 Me deō eōrimiā ñune; mi tamo
eamiā ñea eteñ bwe enimō goda, enim
ei amiā tsiō;
44 Mi tamo eamiā ñea eteñ bwe
enim ei amo, enim ei an tsiō eñame
memak.
45 Bwe eō ōrre bet Ñait eñame
bwe eñame enim tsiō itūrin: mō Ō
ōrre bwe E nim tsiō itūrūra, me to-
tow tsimorin bwō ōtsimoret eñame
ebak.
46 ¶ Mō rō ōrre eow Jericho: me
ñag E metan Jericho, Ei me ran an
kereri, me eñame ebak, emegeda iñin
medena eñame ion eō ātirōñin, ñea
Bartimäus, ñea ñain Timäus, bwe
enim te metaraga.
47 Me ñag ō kaiōt bwe Ei Jesu dei
Nazareth, a aeuwak mō ūge, Jesu,
Ñait David, Wo nim oquedeiō.
48 Me ebak eñame re baragageñ
bwe enim eō dorer: ma aeōñ ouwak
an aeuwak mō ūge, Jesu, Ñait David,
Wo nim oquedeiō.
49 Mi Jesu ōweijo mō ūge, Amwa
emwemwin kō. Me re emwemwin
amea eō ātirōñin, mō rō ūge a, Ōbebe
kō būriōūm: eogoda kō, bwe E emwe-
mwinuwen.

50 Me e eatow gawiden, me e ria-
paeda me enaña añen Jesu.
51 Mi Jesu edorer a mõ ũge, Eke-
ken ñea wo ãeñ bwa A nimõ ririñ aw?
Ma amea eõ ãtirõñin ũge a, Rabbuni,
A teñ bwa A nimõ ãtirõñin.
52 Mi Jesu ũge a, Nua kõ; am tũeb
õtsimoruwen. Mi tik ñaga me e ãtien
irõñin; me e edegerien Jesu aeow ian
medena.

ITŨBAÑ 11.

ME ñaga re tũren a Jerusalem, ita-
ñin Bethphage me Bethania, eat
etowedũdũ ñea Olivet, Õ õijõn ran an
kereri arumen,
2 Mõ ũge a ũrõr, Amwarũmõ naña
tekawa ñea ian obwõmũrõr; mi tsin
ia amwar metu ian, amwar nan ãt
ñait esel iot ã waij, ñea eko eñame
ogiten megeda ean; eadida kõ mõ
õrean.
3 Mi tsin ia eñame ion ũge a gamũ-
rõr, Adag amwar ririñ ñune? amwar
nan ũge, Temoniba ãeñ; mi I nan tik
õredõan.
4 Ma ar nuawen, ma ar ãt ñait esel
iot ã waij iow ean metoror aton ian
medena; ma ar eadidan.
5 Mi ibũn inimagõra ñabũna rõ
weijo ina rõ ũge a ũrõr, Adag amwar
eadida ñea ñait esel?
6 Ma ar dorer a ũra tekei an Jesu
pan a ũrõr: mõ rõ õijõten ũrõr.
7 Ma ar õrean añen Jesu bita ñait
esel, me re rañatow ean aũra kara-
win; me E megedan ean.
8 Me ebak eñame re rañatow ian
medena aũra karawin; mi ibũn re
rañatow ian medena rat imin erõ
ñana re eaij iow eat etañ in kiãõ.
9 Me ñabũna rõ õd amo, me ñabũ-
na rõ õd imũr, ra aeuwak mõ rõ
ũge, Hosianna; Ã nimõ tsitan amea
ñea õrre mõ õd ian eget Temoniba:
10 Ã nimõ tsitan monibait etõñida
ñea David, ñea nan õrre: Hosianna
ino togit ogoda.
11 Mi Jesu emetu Jerusalem iat
tempel; ma aia imin memak; me ñag
enemero, Ei ma amebũna waea ma
arumen ro ñowen Bethania.
12 ¶ Me ñag eorata, ñaga re metan
Bethania, E metũren.
13 Me E ãt imin erõ eõen ñaõena
ficus ino ogoeow, ñaõen etsimine ren;
me E naña bwe enim aia ie etsimine
quan iaran: me ñag E naña, eko imin
ie E ãt bwi ta ren; bwe eitsiõk õrre
aũra dae in emer ficus.
14 Mi Jesu edorer a mũena ficus
mõ ũge, Nan eko eñame okona n õn
quam iruwin ñage. Me ran an kere-
ri rõ kaiõt.
15 ¶ Mõ rõ baiweten Jerusalem:
me E metu iat tempel, mõ Õ õmeata
ñabũna re row-iow me ñabũna re
erow iat tempel, me eiwidiow waña-
ra tisch amen ij geld, me debaiũra
ñabũna re row-iow tauben;
16 Me E rewit eñame bwe re nim
eõ tebab imin ia rõ õd iat tempel.
17 Mõ Õ kereri mõ ũge a ũra,
Adag, eõ kõũge eareãn ñeijin ũge,
Inan ij egen aũ wak bwa aũra wak
it tetaro eponñame memak? ma
amwa ririñien me eke eñat amen
torere.
18 Ma amebũna priester õkagana-
do ma amen edar rõ kaiõt, mõ rõ ka-
mararei bwõ õten aũra kona n abi:
bwe re miow, bwe eñame memak rõ
mwitõñõn an kereri.
19 Me E metan iat tekawa ijemerõ
aeoweaeow.
20 ¶ Me ñag eorata, ñaga rõ õd ita-
ñin mũena ficus, re ãt bwe emadan
ean awaran.
21 Me Petrus õmaran, mõ ũge a,
Rabbi, kania, eman ñaõena ficus, ñaõ-
ena Wo õeõgida gain.
22 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra,
Amwaim tũebõn Gott.
23 Iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo
ñea nan ũge a bitune etowedũdũ, Ã
nim õbũida auwe, mõ õraijida auwe
imago; me eõ kamwarar ian bũriõũn,
me e tũebõn bwi nan meta mineijin
õ õrai, i nan kona.
24 Me ñagan A ũge a gamiã, bwi
imin memak ñan amwa kõñõn ia
amwa tetaro, amwaim ũge ian bũ-
riõũmiã bwa amwa kona, ma amwa
nan kona.
25 Mi tsin ia amwa weijo't tetaro,
amwaimõ ead an dũra eñame, tsin ie
etsimine amiã ruwõ ea tamo eñame
ion; bwe Etõñimiã ñea i ianweron
enimõ ead bet amiã dũra.
26 (Mi tsin ia amwa eõ ead aũra

dūra eñame, Etōñimiā i ianweron
eab ead amiā dūra bet.)
27 ¶ Me ri tik ōrre eowen Jerusa-
lem: me ñag E dūgidugo iat tempel,
priester ñabūn ōkagañado, ma amen
edar, me eñab re naña:
28 Mō rō ūge a, Wo ririñ mūñane
imin iat oaio keken? mi ijegen oija
aw eoaio n ririñ mūñane imin?
29 Mi Jesu ūge a ūra, A nim ūdōn
gamiā imit on, ma amwam pan ame,
ma A nan pan a gamiā bet iat oaio
keken ñag A ririñ mūñane imin.
30 Ōñaūn i an baptizo Johannes,
ōñaūn ianweron, ōa ōñaūn itūrit eña-
me? amwa pan ame kō.
31 Mō rō ūge ian būriōūra, Tsin ia
añ ūge, Atsin ianweron; I nan ūge,
Ma adaga nag amwa eō tūebōn?
32 Mi tsin ia añ ūge, Atsin itūrit
eñame—me re miow eñame: bwe
eñame memak rō pan bwi Johannes
ei prophet ion.
33 Mō rō ōnei mō rō ūge a Jesu,
Amañ iki. Mi Jesu ūge a ūra, Aña
bet ma A eab pan a gamiā iat oaio
keken ñag A ririñ mūñane imin.

ITŪBAÑ 12.

ME E dorer a ūra iat eñōgen ōtsi-
ñin: Eñame ion ōijōt eñan vi-
tis emwarin, mo ororai erūrūn, me
iri eñan an itenwein, mō ōwei turris
ion, mo oija a amebūna amen kiāō,
mo o ñowen eat eb eben.
2 Me ñag ōrre būmin, ō ōijōt
itsiō ion ea amebūna amen kiāō,
bwe re nim oija quan mūmwarina
eñan vitis.
3 Me re iba, me re eirūgageñ, mō
rō ōijōn, me re ekam oija imin.
4 Ma amea etik ōijōn a ūra itsiō
ion; mo ro oge tūbwin, mō rō ōma-
mado.
5 Me E tik ōijōn ion; me ra abi;
me ra abi bet eñame ebak; me re ei-
rūgageñ ibūn, me ra abi ibūn.
6 Me etsimine ñain iot eman ñea ā
auwā: mō ōijōn añen ūra imūr, mō
ūge, Ri nan eredu bwe ñaiū.
7 Ma amebūna amen kiāō tū ūra
edadorer a ūra, mō rō ūge, Ñaiune
ōkōr ñun nan pwijen eb; amwa
tūkō bwa am abi, bwa amō bwien
ūbwien.
8 Me re iba, me ra abi, mō rō ōrai-
jiowet atsin ean mūmwarina eñan
vitis.
9 Me ekeken ñea amea monibait
eñan vitis nat dadei ean ñaga? I nan
ōrre ma abi amebūna amen kiāō, mi
nan oija eñame ibūn ñamwarina eñan
vitis.
10 Amwa eitsiōk lesenei mūñana
eñōg iat Bibel ñan ūge, Epe ñea
amen kei wak eatow, eijien ijorin
inimatijūñen:
11 Ñaiune an makur Jehova, mō
ōkamadauniñ ian meda?
12 Mo ro quoquon bwe re nim iba;
me re miow eñame; bwe re tsiet bwō
Ō kadōtsiei ūra: mō rō ñaūnin, me
re nuawen.
13 ¶ Mō rō ōijōn a Pharisäer, me
dañan Herodes ibūn, bwe re nim ira
iwin.
14 Me ñaga rō ōrre, rō ūge a,
Amen Kereri, ama tsietuw bwa Au-
we kōr iduwen, me Wo ekam dōgōt
eñame ia aiquen: me Wo eō ijij eōrit
eñame, me Wo eke ekereri medenan
Gott iat iduwen: Ōten, eimwi ōa iōk
eoija Imperator wōn eñabai?
15 Ōten, ama nan oija ōa iōk? Me
E tsiet aūra wigumo, mō Ō ūge a ūra,
Adag amwa ōijō? ōrean ame kō geld
in eañabai ion bwa A nim aia.
16 Mō rō ōrean añen. Mō Ō ūge a
ūra, Tamnein ijegen ñune, me eareān
ijegen ñeijine? Mō rō ūge a, Impera-
tor:
17 Mi Jesu ūge a ūra, Amwaim oija
Imperator ñana wōn Imperator, mo
oija Gott ñana wōn Gott. Mō rō
mwitōñōn.
18 ¶ Me Sadducāer ñabūna rō ūge
bwe eko irida re naña; mō rō ūdōn,
mō rō ūge a,
19 Amen Kereri, Moses edar a ga-
mañ in ūge, Tsin ie ema etsit eñame
ion, me erowiow agen me eko ñain,
nat etsin eijatsi agen, bwe enim ōrig
ñait etsin.
20 Me aeiu eman ñago re edetsini:
me eijaten amea ebowab, me e man
me eko ñain;
21 Ma amea ijeāt erowin eijatsiet
āita, me e tik man, me eko ñain; mō
ūga bet ñea amea ijeāt erowūrōr:
22 Ma amebūna aeiu re man, me

eko ñaiũra. Mi iruwũra me eman
bet ãita.
23 Mi nan agen ijeget ãita inimagõ-
ra eat itik rida? bwa amebuna aeiu
memak ro ogiten ijatsi.
24 Mi Jesu ũge a ũra, Deõ ñaiune
dõgin amiã pwer ñag amwa iki Bi-
bel, me waion Gott?
25 Bwe tsin ia ri tik ridan eat ima,
re eab ijad, me re eõ kei bet; bwe ri
nan ek'ũra engel in ianweron.
26 Me ñag añ pan añõget ima, bwe
ri nan tik rida; amwañ eitsiõk lesenei
deden Gott ian wõn buch Moses, iat
itũbañ ñea añõget Imin erõ, ñag E
dorer a, mõ ũge, Aña wõn Gott Abra-
ham, me wõn Gott Isaak, me wõn
Gott Jakob?
27 Gott deõ ei wañara Gott ñabũn
ema, bwe *wañara Gott* ñabũn etsi-
mor: ouwak amiã pwer.
28 ¶ Mõ õrre amen edar ion; me
ñag õ kaiõt aũra kañaeot, me etsiet
bwõ õman Jesu iõ õnei aeõra, õ ũdõn
mõ ũge, Iña edogor ñea õkaganado
eken inimaget edogor memak?
29 Mi Jesu ũge a, Ñaiune edogor
ñea õkaganado eken, O Israel, amwa
kaiõt kõ; Jehova ñea wõra Gott, ei
Jehova ñea ta aiquen:
30 Me wo nim auwã Jehova ñea
wam Gott ian bũriõũm memak, ma
anũm memak, me maram memak,
me waiom memak.
31 Ñaiune karuwõrin, Wo nim auwã
aranom tekei am auwãw. Eko edo-
gor ion õkaganado eken ea mũrowe.
32 Ma amea amen edar ũge a, Amen
Kereri, Iduwen õkõr mineijine Wo
pan bwi ta aiquen Gott, bwe eko ion
bwi te Ei:
33 Me bwe ã nim auwã eow iat
ibũriõ memak, me eka memak, me
eoaio memak, ma auwãen aranot
eñame tekei an auwã; omo eken
mũñane ea iwim in jiũiow, mi iwim
memak.
34 Me ñaga Jesu etsiet bwõ õman
iõ õnei aen, Õ ũge a, Wo eõ goeow a
monibain Gott. Mi imũr eko ion ñea
eõ miow ie etik ũdõn.
35 ¶ Me ñaga Jesu õkereri iat tem-
pel, E ijeida mõ ũge, Adaga amen
edar õpan bwe Kristo ei ñait Da-
vid?
36 David ũge eow itũrin Anin Omo-
tañitañ, Jehova ũge a wañа Temoni-
ba, Wo nimõ megeda eat damarũmũ,
mo oogõ amo bwa A nimõ ririñ amen
miowuw me eke eñan õeõgidaen na-
nam.
37 Me ñaga David eij egen bwe
wõn Temoniba: mõ õten nag an eke
ñain? Me eñame ebak re teñ õkõr
kaiõt aen.
38 ¶ Mõ Õ ũge ian an kereri,
Amwam raña gamiã tsinin amen
edar, ñabũna re teñ dũgidugo eat
ekarawin ñan eraquõ, ñabũna re teñ
kamawir eat etañ in erow,
39 Me edebae ñan omo iat synago-
gen, me etañ in enerũrũ n ijeiji ñan
omo eat ekadaro:
40 Ñabũna ro wuromwi an wak ãn
ñabũn eman agõra, mi tũrañin rõ õraq
aũra tetaro bwe ã nimõ ãt, mi nan
õaio eken gaiũra.
41 ¶ Mi Jesu emegeda itañit eñan
geld, me E ãt eñame ñaga rõ õñada
wañara geld iat eñan geld: me ebak
ñabũn ebak wañara imin rõ õñada
geld ñan ebak.
42 Mõ õrre ãt on ñea eko wõn imin,
ñea eman agen, mõ õñada aro terun-
cii ñarow tekei aiquen denarius.
43 Me E emwemwin ran an kereri,
mõ ũge a ũra, Iduwen aeõ pan a ga-
miã, Ebak eken at ãitune ñea eman
agen, ñea eko wõn imin etotow, ea
ũra memak ñabũna rõ karaijedu iat
eñan geld:
44 Bwũ ũra memak re totow atsin
ean ebakin wañara imin; me ãita ñea
õad õkõr wõn imin etotow memak,
eh, reijekon memak.

ITŨBAÑ 13.

ME ñag E metan iat tempel, ran
an kereri ion ũge a, Amen Ke-
reri, aia kõ deden mũñane epe, me
mũñane ewak!
2 Mi Jesu ũge a, Wo ãt mũñane
ewak ñan ouwak? nan eko epe ion
animwet epe ion ine ñea inan eõ õmei-
watu.
3 Me ñag E megeda eat etowedũ-
dũ ñea Olivet, edõgen apoit tempel,
Petrus, mi Jakobus, mi Johannes, ma
Andreas rõ ũdõn ñag tũ ũra, mõ rõ
ũge,

4 Wo nim pan a gama, nan õrre
ijet mũñane? me ekeket itema ia ā
nimõ ririñ mũñane memak?
5 Mi Jesu ũge a ũra, Amwaim raña
gamiā bwe enim eko ion õrared ga-
miā.
6 Bwe ebak eñame ri nan õrre ian
egõ, me ri nan ũge, Aña õkõr Kristo;
me ri nan õrared eñame ebak.
7 Me tsin ia amwa kaiõt añõget
ake, me enañen ake, amwam eõ oniñ-
omiā: bwi nan õrre õkõr *mũñane*,
me eitsiõk õrre etoki.
8 Bwe eponñame nan rõñidõda n
iwitsiow eponñame, me emoniba nan
rõñidõda n iwitsiow emoniba: mi
nan ruwirũwõ eb eat etañ inon; mi
nan õrre erõrõ; õaweijidaet emaga
mũñane imin.
9 ¶ Ma amwaim kanakania gamiā:
bwe ri nan tata gamiā ian met epo
n ekõm; mi inan ira gamiā eow iat
synagogen; mi inan otow gamiā ian
met amen ekõm me uea bwe dõgũ,
bwi imin in oduwen a ũra.
10 Mi inan õpõpat evangelium amo
ea eponñame memak.
11 Mi tsin ia, ro, otow gamiā *itũrit
amen ekõm* me tata gamiā, amwaim
eõ kamararei amo mineijin amwaim
õrai: bwe ñeijina ā oija gamiā ean
stunde ia, amwa nan õrai; bwe deõ
amiā ñabũn edorer, bwa Anin Omo-
tañitañ.
12 Me etsit eman nan tata etsin ea
ima, me etõñin nan tata ñain; me eo-
niñ ri nan rõñidõda n bo a etõñũra mi
inõra bwe re nim abi ũra.
13 Me eñame memak ri nan aña-
ñõn gamiā bwe dõgin egõ: me ñea
edoño ea etoki, inan õtsimor.
14 ¶ Mi tsin ia amwa āt kanakanen
in ijababaet imin, tekei panetow itũ-
rit Daniel ñea prophet, iõ õweijo ino
eõ eimwi (ñea elesenei, e nim tsiet,)
ñabũna re mek i Judea ri nan gõrõ-
gõreidaw atowedũdũ:
15 Me ñea emek animwet ewak, e
nim eõ edu me metu, mõ õbũ imit ot
atsin ian an wak:
16 Ñea emek eat etañ in kiāõ, e nim
eõ redõ mõ õbũ an karawin.
17 Rõ kananoañ ñabũna re jeñ, me
ñabũna rõ õkimama ñaiũra ean bũm
ana!
18 Amwaimõ tetaro bwe enim eõ
õrre bita eat winter.
19 Nan tsimine eroe ean bũm ana,
ñea eko iõ ũga atsin ean õawin õri-
get eb, ñana Gott eririñ ea ñabũmine,
me eab õũga bet imũr.
20 Mi tsia ia Temoniba eõ õõad
bũm ana, eko duwen ñan nan tsimor:
mõ Õ õõad bũm ana bwe dõgũra ña-
bũna ā ij, ñabũn E ij ũra.
21 Mi tsin ia ion nan ũge a gamiā,
Kania, Kristo ñune; õa, Ñea; amwaim
eõ tũebõn:
22 Bwi nan weijo Kristo n tabaite,
me propheten in tabaite, me ri nan
õmeata itema mi imin in kamadau-
niñ bwe re nim õrared eñame ñabũna
ā ij, tsin ia ro kona.
23 Ma amwaim kanakania gamiā:
Kania, A ogiten õagagen a gamiā
imin memak ñag eitsiõk õrre.
24 ¶ Me ean bũm ana iruwi' roe ia,
inan õtũr equan, mi nan eõ pwij ma-
raman,
25 Me ri nan pudun ianwerot ede-
tañ, mi nan ruwiruwõ imin ñan oaio
i ianweron.
26 Me ri nan āt Ñait eñame ñag
õrre mõ õd eat denañ, iat oaio ouwak
me eraitsit.
27 Mi I nan õijõt engel, mõ õebwe-
poi an ñame ñabũna ā ij atsin ean
ara eñin, atsin ean mwit eb ea mwin
ianweron.
28 Ma amwaim kereri iat eñõgen
õtsiñin ñeijin añõget imin erõ ñaõe-
na-ficus: tsin io okoroda wawun, me
ebiribir ren, amwa tsiet bwe etũre-
ten naga sommer.
29 Tekei bet gamiā, ia amwa āt
mũñane imin bwõ rõ õrre, amwa tsiet
iow ean bwe E tũreten, eh, inimet
ewak.
30 Iduwen aeõ pan a gamiā, nan
eab ekeow edet ñadetene ie eitsiõk
õrre mũñane memak.
31 Nan ekeow ianweron me eb: me
ñan aeõ eab ekeow.
32 ¶ Me eko ion ñea etsiet an õrre
bũm ia, õa stunde ia; engel in ianwe-
ron re iki, me Ñain eiki bet, bwi ta
Etõñin etsiet.
33 Amwaim kanakania gamiā mõ
õmamarũm gamiā me tetaro: bwa
amwañ iki an õrre bũm ia.

34 Tekei eñame ion ñea emek eat
eb eben, ñea ogiten erowiow an wak,
ñea oija añen an tsiõ eoaio, mo oija
ũra aũra makur memak, me ñea õpan
a bet amea amen oberei met ewak
bwe enimõ marũm.
35 Me ñagan amwaim õmarũm ga-
miã: bwa amwañ iki an dae in õrre
amea an wak ewak, kai õrre ijemerõ,
õa atugagan, õa ie eõñ domo, õa ijo-
ran;
36 Bwi ta bwidũga me E par in õrre,
me ãt gamiã bwa amwa ta mijimij.
37 Me ñea A pan a gamiã, A pan a
bet eñame memak, Amwaim õma-
rũm gamiã.

ITŨBAÑ 14.

MI iruwin arabũm, õrret ekadaro
n passah, me bũmin brot ñea
eõ õpwe: me ñabũna priester õkaga-
nado ma amen edar rõ õnani nuawin
aũra kona n ira iwin mi iba bwe re
nim abi:
2 Mõ rõ ũge, Deõ eat ibũm in ka-
daro bwa ñam obo eñame.
3 ¶ Me ñag-E mek i Bethania, ian
an wak Simon ñea lepros, ñag E ene-
rũrũ n ijeiji, õrret ãt on, me badõr in
nardo, ñea ouwak pũmwen, itũrin;
mõ õ ba bita dõbadõr, me eirũbakedu
añen tũbwin.
4 Me etsimine ibũn ñabũna re egi-
row, mõ rõ ũge, Adaga ite torowio-
weijien ñea ekabit?
5 Bwe ã kona ia ã row-iow bita
nardo ean aijubu groschen, mo oija
ñabũn eko emit duwõra pũmwen.
Me re damadam añet ãita.
6 Mi Jesu ũge, Amwa eõ titirũei
atep: dõgit ekeken ñag amwa nañei
ateb? o ogiten ririñ ame emakur ion
omo.
7 Bwe ñabũn emit duwõra ri ta
mek itũrimiã aeoweaeow, me tsin ia
amwa teñ, amwa kona n ririñ ñan
omo a ũra: ma A eab ta mek itũrimiã
aeoweaeow aña.
8 Ãita ogiten ririñ tekei an kona: õ
õrre bwe enim õbid rabata ian obwen
iriedueõ.
9 Iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo
ino inan põpatow bitune evangelium
eat eb memak, inan põpan bet ñea
ãitun eririñ, bwõ õmaranen.

10 ¶ Mi Judas Ischariot, ion inima-
gen amebũna waea ma arumen, ena-
ña priester ñabũn õkaganado, bwe e
nim ijimeãn a ũra Jesu.
11 Mũ ũra ñaga rõ kaiõt, re ibibõ-
ki, mõ rõ pan bwe re nim oija geld.
Mõ õ õnanien an dae ñea o kona n iji-
meãtow ean.
12 ¶ Me ean adamonin bũmin brot
ñea eõ õpwe, ñea ã abi lamm in
passah ean, ran an kereri rõ ũge a,
Iña etañ ino Wo ãeñ bwa amaim ñow
me gadauw bwe Wo nim õn lamm in
passah ean?
13 Mõ Õ õijõn ran an kereri aru-
men, mõ ũge a ũrõr, Amwarũm ñow
iat tekawa, ma amwar nan ekowoñ a
eow ina eñame ion ñea õbũ iwũr in
bõk ion: amwarũm edegeri;
14 Mi ino e metu, amwar nan ũge
a amea an wak ewak, Amen Kereri
ũge, Iña ewak in ratequõ ñea Aña me
ran aeõ kereri ama kona n õn lamm
in passah ian?
15 Mi i nan pan a gamũrõr dorum
ion itũga ñea ouwak, ñea edowa, ñea
edebae in enerũrũ emek ian: amwa-
rũmõ gadauw ian obwema.
16 Me enuawen amerumena ran an
kereri, ma ar metu iat tekawa, ma ar
ãt imin memak ñan O ogiten pan a
ũrõr: ma ar gadauwien lamm in
passah.
17 Me ñag emerõ, Õ õrren, ma
amebũna waea ma arumen.
18 Me ñaga re enerũrũ n ijeiji,
Jesu ũge, Iduwen aeõ pan a gamiã,
ion eamiã nan ijimeãnõ, ñea amar
ijeiji epo.
19 Mõ rõ mwijiña, mõ rõ ũge a me-
mak, ion o ũge a, Ijegen, aña?
20 Mõ Õ ũge a ũra, Ion inimagen
waea ma arumen, ñea aiquen amar
eak bemar ian mũrane iwũr ñage.
21 Bwe enuaw Ñait eñame tekei
eareãn: mi nat agada gait eñame ñea
ijimeãn Ñait eñame! nan omo a amea
ago ie eitsiõk pudu.
22 ¶ Me ñaga rõ õreit ijeiji, Jesu
ebarũ brot, me ñag Õ õgitet tetaro n
õtũba, Õ õba, mo oija ũra, mõ ũge,
Amwaimõ barũ: bwe ñaiune rabata.
23 Me E barũ iwũr eran, me ñag O
ogiten õtũba, O oija ũra: mũ ũra me-
mak re ren ian.

24 Mō Ō ũge a ũra, Ñaiune ara, ñea
aran berith etsimeduw, ñea ā idotow
bwe dōgit eñame ebak.
25 Iduwen aeō pan a gamiā, A eab
gauwei eret atsin ean quan vitis ea
ñabũmina ñag A nim me etsimeduw
ian monībain Gott.
26 ¶ Me ñaga ro ogiten riañei iriañ
in tsitaō ion, re meta me re nañanet
etowedũdũ ñea Olivet.
27 Mi Jesu ũge a ũra, Amiā memak
amwa nan pudu: bwe ā eare ñeijin
ũge, A nan abi hirte, mi inan ōberita-
gag schafe.
28 Mi tsin ia A tik rida, A nan ōd
ian obwemiā aeow Galilea.
29 Me Petrus ũge a, Tsin ia rō
pudu memak ñabũne, A eab pudu
aña.
30 Mi Jesu ũge a, Iduwen aeō pan
aw, bwi nan aijuwōri am ereriōnō
ñabũmine; ñage ijōbũm, ian obwen
karuwōrin an togogo domo.
31 Mō ō ōōaio eken aen, *mō ũge,*
Tsin ia ar ima epo, A eab ereriōnuw.
Mũ ũra memak rō ōrai añōg ane.
32 Mō rō baiwōñ eat etañ ñamwa-
rina Gethsemane egen: mō Ō ũge a
ran an kereri, Amwa ta megeda kō
ine, bwa A nim tuwit tetaro.
33 Me E emwin Petrus, mi Jako-
bus, mi Johannes, mō Ō mwijiña, mo
ouwak magaũn bũriōũn.
34 Mō Ō ũge a ũrei, Ouwak an roe
anũ etsitobo me ema: amwei ta mek
kō ine, mo ober.
35 Me E nua eken, mo opudu añe,
me E tetaro bwe stunde ia enim kirō
tsinin, tsin io okona.
36 Mō Ō ũge, Abba, Etōñũ, ā kona
eow itũrũm imin memak; Wo nim
onuaiw mũrane iwũr atsin itũrũ: me
eō tekei aeō teñ, bwi tekei am teñ.
37 Me E redō, me āt ũrei bwa arei
ta mijimij, mō Ō ũge a Petrus, Si-
mon, wo mijimij? adaga, wo eō kona
n ober ean aiquet stunde?
38 Amweiũm ober me tetaro bwa
amweiũm eō metu iat ikij: ebeneben
ōkōr anin, me ejũrũñ duwen.
39 Me E tik nuaw bwe enimō teta-
ro, mō Ō ōrai tik añōg ana.
40 Me ñag E tik redō, E āt ũrei
bwa arei tik mijimij, bwe eroe mōrei;
ma arei iki bit arei nim pan.

41 Ma aijuwōri an redō, mō ũge a
ũrei, Amwei mijimij kō ñage, mō
ōnano: ogen, ōrren bita stunde; ka-
nia, ā ijimeāten Ñait eñame aeow ian
bet' amet dũra.
42 Eogoda kō bwa amō nuaw: ka-
nia, etũreten amea ijimeānō.
43 ¶ Me ñag Ō ōreita dorer, Judas,
ion ean amebũna waea ma arumen
ōrre me ebak dañan, me etsimine ipu-
dutũbwin me ewere itũrũra, *rō ñaũn*
itũrin amebũna priester ōkaganado,
ma amen edar, me eñaben ñame.
44 Ma amea ijimeān, oija ũra ite-
ma ion, mō ũge, Ñea A kutei, Ei
ōkōr ñea, amwaim ība, mo onuaiw
mo oberei.
45 Me ñag ō ōrren, e naña mō ũge
a, Rabbi; me ebak an kutei.
46 ¶ Me re tata bōra ean, me re
ibaen.
47 Mi ion eara ñabũna rō weijo ina,
orouda wōn pudutũbwin, me eijatow
an tsiō priester ogoda ion, me etowi-
dat ijũñet eran.
48 Mi Jesu ejeida mō ũge a ũra,
Amwa ōrre mi ipudutũbwin me ewere,
bwa amwaim ībaeō tekei ibaen amen
torere?
49 A ta mek itũrimiā aeoweaeow,
me kereri iat tempel, ma amwa eō
ibaeō: me ā ririñ ñune bwe ā nim
oduwen aen Bibel.
50 Me *ran an kereri* memak rō
ñaũnin mō rō gōrien.
51 Me dedemaro ion edegeri, ñea
ōgawitsiō' rabatan, ñea ā eō karawi-
nei, dedegai linon; me re iba;
52 Mō ō ñaũnin bita dedegai linon,
mō ōgōriet atsin itũrũra me eko
bōñeā' rabatan.
53 ¶ Mo ro otow Jesu itũrin priester
ogoda: me re epo eow ina priester ña-
bũn ōkaganado memak, me eñab, ma
amen edar.
54 Me Petrus edegeri Jesu, mi i tō
ōd ogoeow ea ian an wak priester
ogoda: me e megedan itañin mibũna
itsiō, bwe e nimō rañi.
55 Me priester ñabũn ōkaganado,
me sanhedrin memak rō ōnani eñōg
in tabaite ea Jesu bwe re nim abi:
me re eō kona.
56 Bwe ebak eñame rō ōrai eñōgen
tabaitei, me eō epo ian aeōra.

57 Mõ rõ weijo ibũn, mõ rõ õrai
eñõgen tabaitei, mõ rõ ũge,
58 Ama kaiõt aen bwõ Õ ũge, A
nan ijababa tempel ñune, ñea ã ririñõt
ebe, ma A nan tik wei ion ean aijũ-
bũm, ñea ã eõ ririñõt ebe.
59 Me eõ epo bet ian aeõra.
60 Ma amea priester ogoda õweijo
inimagõra, mõ ũdõn Jesu, mõ ũge,
Wo eõ õnei ia aigetow? ekeken ñea
amebũn õreit panõnuw?
61 Me E eõ mõmwi, me eõ õnei;
ma amea priester ogoda tik ũdõn, mõ
ũge a, Auwe Kristo, Ñain Amea ã
Tsitan?
62 Mi Jesu ũge, Aña õkõr ñea: ma
amwa nan ãt Ñait eñame ñag eme-
geda eat damarũmit Eoaio, me ñag Õ
õd eat denañ in ianweron.
63 Ma amea priester ogoda õba an
karawin, mõ ũge, Adag añ ãeñ iju
ibũt amen oduwen?
64 Amwa ogiten kaiõt an kabakai
Gott: õten bũriõũmiã? Mũ ũra me-
mak rõ mwit añõgen bwe ewin a
ima.
65 Mi ibũn ro ura, mõ rõ bõñe men,
me re idauwei, mõ rõ ũge a, Õrai kõ
eñõgen propheten: me ñabũna itsiõ
re eira men.
66 ¶ Me ñaga Petrus emegeda iju-
gagait ewak ino eõ epo animwen,
õrre eoniñ in ãn ion, ñea an tsiõ amea
priester ogoda:
67 Me ñag e ãt Petrus bwõ õreita
rañi, õ kania, mõ ũge, Auwe bet wo
mek itũrin Jesu dei Nazareth.
68 Me e ereri mõ ũge, A eõ tsiñai,
ma A iki bet bita wo õreit õpan; me
e ramweda mo oñowen inimet ewak;
(me etogogot domo.)
69 Me ãita eoniñ in ãn ãt, me tik
ũge a ũra ñabũna rõ weijo ina, Da-
ñõra bet ñune.
70 Me e tik ererien. Mi imũr eken,
ñabũna rõ weijo ina rõ ũge a Petrus,
Auwe õkõr dañan amebũna; bwa auwe
dei Galilea.
71 Mõ õ kabaka, me schwõr mõ
ũge, A eõ tsiñai ñea eñame amwa
õreit õpan.
72 Mi tik ñaga me tik togogot
domo. Me Petrus õmaran mũñana
eñõg ñana Jesu õpan a ñago ñag Õ
ũge, Nan aijuwõri am ereriõnõ ian
obwen aruwõri an togogo domo. Me
ñag õ õmaran, e eõñen.

ITŨBAÑ 15.

ME ñag õret orata, re ebwepo
priester ñabũn õkaganado me
eñab, ma amen edar, me sanhedrin
memak, mõ rõ quõr Jesu, mo ro onu-
aiw me re ea añen Pilatus.
2 Me Pilatus ũdõn mõ ũge, Auwe
wañara Uea dei Judea? Mõ Õ õnei
mõ ũge a, Ei ñeijina wo pan.
3 Me priester ñabũn õkaganado rõ
ñaea dõgin eat imin ebak.
4 Me Pilatus etik ũdõn mõ ũge, Wo
eõ õnei ia aigetow? kania kõ ebakin
mũñana rõ õreit õbabakaeõnuw.
5 Mi Jesu eõ mõmwi ia aigetow;
me ñagan ouwak an mwitõñ Pilatus.
6 Me deden eat ekadaro n passah
aeoweaeow eõijõn a eñame amen iat
ewak in quõquõr ion ñea re ñeñ.
7 Me emek ina eñame ion ñea
Barabbas egen, ñea ã quõr õepoi a
eñame ñabũna ro ogiten kañaba *a
temoniba,* ñabũn ema wañara ean
bita ekañaba.
8 Me eñame ro roga bwe re nim
kõñ a Pilatus bwe e nim kan ririñ
a ũra deden ñea ogiten ririñ a ũra
ñago.
9 Me Pilatus õnei mõ ũge a ũra,
Õten, amwa ãeñ wañara Uea dei
Judea bwa A nim õijõn a gamiã?
10 Bwe e tsiet ñabũna priester õka-
ganado ñana rõ õren tata *Jesu* bwa
ra añ.
11 Me priester ñabũn õkaganado rõ
õña mwit eñame bwe e nim õmeata a
ũra Barabbas.
12 Me Pilatus etik õnei mõ ũge a
ũra, Ekeken ñea amwa ãeñ bwa A
nimõ ririñ a Amea ñea amwa pan
bwe ei wañara Uea dei Judea?
13 Me ri tik aeuwak mõ rõ ũge,
Kaibarei kõ.
14 Me Pilatus ũge a ũra, Bwa ada-
ga, ekeket ibaka ñea O ogiten ririñ?
Ma aeõñ ouwak aũra aeuwak mõ rõ
ũge, Kaibarei kõ.
15 ¶ Me Pilatus eteñ õbebe eñame,
me ñagan õ õijõn añen ũra Barabbas,
me ñag o ogiten ira Jesu, e totowen
bwe ã nim kaibarei.
16 Ma amen ake ro otow iat ewak

in ekõm, mõ rõ õebwepoi etar in ake
memak.
17 Mõ rõ õeduaeõt ekarawin ñea
õmwirara, me re baí aquat ebwetsin
akanthos, mõ rõ quaeõten;
18 Mõ rõ kamawirei, mõ rõ ũge,
Wo nimõ mawir, Auwe wañara Uea
dei Judea!
19 Me re eiraeõt ebarabaratu itũ-
bwin, mo ro ura, mo ro otoburõra
me taramawirei.
20 Me ñaga ro ogiten owidu, ro
uda tsinin bita ekarawin õmwirara,
me ri tik õeduaeõten an karawin.
Mo ro onuaiwien bwe re nim kaiba-
rei.
21 Mõ õd itañũra eñame ion, ñea
Simon dei Kyrene, ñea õñaũn añe,
ñea etõñin Alexander me Rufus, me
re enenei bwe enim edegeri ũra mõ
õbũ an kaibar *Jesu.*
22 Mo ro otow eat etañ ñamwarina
Golgotha, ñeijine in ã gait tekei, Eñat
itũbwinñame.
23 Mo ro oija añet wein ñea ã ka-
mwararoeiõn myrrhe: me E eõ nim.
24 Mõ rõ kaibareijien, me re dũ-
bañai an karawin, mõ rõ kaiwai iow
eara, bwe enim õtet dũbañũra me-
mak ñana ri nan õgõg.
25 Mõ rõ kaibareijen ean katijut
stunde.
26 Me ã eare eow itũgain añõgen
ijowañen ñeijin ũge, WAÑARA UEA
DEI JUDEA.
27 Mõ rõ kaibarei epo a arumet
amen torere; ion eat damarũmin, mi
ion eat damauwin.
28 (Me ã oduweten *aen* Bibel, ñei-
jin ũge, Ã õdũ iow inimaget eñame
ñabũn ebaka.)
29 Me ñabũna rõ õd itañin rõ gate
a, me re eaeata mõra, mõ rõ ũge,
Eh, ñaija! Auwe ñea Wo nim ija-
baba tempel, mi tik wei ean aijũbũm,
30 Õtsimoruw kõ ñage, me edun
eat ekaibar.
31 Mõ ũga bet ñabũna priester
õkaganado, ma amen edar, tũ ũra
ekàkairũ a ũra, mo ro owidu, mõ rõ
ũge, Õ õtsimor ibũn; me eõ kona ie
te Ei õtsimor.
32 Kristo ñea wañara Uea Israel,
E nim edun kõ eat ekaibar ñage, bwa
amõ ãt mi tũeb. Ma amerumena ña-
rumena ã kaibarei ũrõr epo a, ar ka-
bakai bet.
33 Me ñag eaquõ, etũr eat eb me-
mak me etoki ean quadot stunde.
34 Me ean quadot stunde, Jesu edo-
rer mo o ouwak aen, mõ ũge, Eli,
Eli, lama asabthani? ian ñeijine,
tekei, Waña Gott, waña Gott, adaga
Wo ñaũninõ?
35 Mi ibũn inimagõra ñabũna rõ
weijo ina ñaga rõ kaiõt, rõ ũge, Ka-
nia, E emwemwiten Elia.
36 Mi ion eara õgõr, me eag iow
ian biniga emanor ion, me ebuõt eba-
rabaratu, mõ õrenõn, mõ ũge, Amwa
eõ dagadabo; bwa am aia iõ õrre
Elia me eruwedu.
37 Mi Jesu edorer, mo oouwak aen,
me E man.
38 Me eba ma arura reijet tempel
eadun itũga me etoki ijõñ.
39 ¶ Me ñag amea ruwadun aibu,
ñea ta weijo ian men ãt bwa (A aeu-
wak me) eman, õ ũge, Iduwen õkõr
bwa amune ei Nain Gott.
40 Me etsimine bet ãt ibũn ñabũna
re terõ atsin ino ogoeow: me emek
eara Maria Magdalena, me Maria ñea
inen Jakob ñea kadudu mi Joses, me
Salome:
41 Ñabũna re edegeri mõ quõquõ-
raquei ñag E mek i Galilea; mi iju
bet ãn ñabũn ebak, ñabũna re ede-
geri aeow Jerusalem.
42 ¶ Me ñag emerõ, ñaga ibũm in
gadauw ian obwet sabbath,
43 Õrren Joseph ñea dei Arima-
thia, ñea rat epo n ekõm ion ñea õka-
ganado, ñea ta daiñ bet an õrre mo-
nibain Gott; me e eõ miow me enaña
Pilatus, mõ õkõñõten gatduwen Je-
su.
44 Me Pilatus õmwitõñõn an epar
in ima: me e emwemwin amea ruwa-
dun aibu, mõ ũdõten araquin an ima.
45 Me ñag E tsiet iow itũrin amea
ruwadun aibu, o oija añen Joseph
gatduwen Jesu.
46 Ma amea erow dedegai linon, me
e totu mõ õretsitsiõn, mõ õ ñaeow
eat etañ in ima, ñarana ã eaij iat epe;
me ã õpaeatu añen men mũrana eraõ
in ima epe ion.
47 Me Maria Magdalena, me Maria
ñea inen Joses ar aia ino ã ñaeow.

ITŨBAÑ 16.

ME ñag erañadat sabbath, Maria
Magdalena, me Maria ñea inen
Jakobus, me Salome, arei erow imin
ñan obojarara, me re nuawen bwe re
nim tuwin õbid.
2 Me ñag õbaõ iaõin ean adamonin
bũmin woche, rõ baiweten eat eraõ
in ima ñag õret tsiõda equan:
3 Mi tũ ũra ekakairũ a ũra, mõ rõ
ũge, Nan ijegen õpae a gada bita epe
atsin ean met eraõ in ima?
4 Me ñaga rõ kania, re ãt bwe ã ogi-
ten õpae bita epe: bwo ouwak õkõr.
5 Me ñaga re metu iat eraõ in ima,
re ãt dedemaro ion ñea ta megeda
eat edamarũm, me edua ekarawin
eraquõ ñea õbũrũbũr; me re miow.
6 Mõ õ ũge a ũra, Amwaim eõ mi-
ow: amwa õnani Jesu dei Nazareth,
ñea ã ogiten kaibarei: E ridan; ekeow
Ei ine: kania kõ etañ ino ro ogiten
ñaeow ean!
7 Ma amwaimõ nuaw, mõ pan a ran
an kereri me Petrus bwõ Õ õden ian
obwemiã aeow Galilea: ma amwa nan
ãt iow ina, tekei aen a gamiã ñago.
8 Me re metan, mõ rõ kapapar ea-
nuaw atsin iat eraõ in ima; bwe rõ
rõraõ me re inuwowi: me re eõ pan a
eñame ia aiquen, bwina me miow.
9 ¶ (Me ñag erida *Jesu*, ñag õret
abwijũbwij ean adamonin bũmin wo-
che, E meta amo ea Maria Magdale-
na, ñea O ogiten õmeata aeiu demo-
nis atsin itũrin.
10 Me ãita enuaw mõ õpan añet
dañan Amea, ñaga rõ õreita mwijiña
mi iõñ.
11 Mũ ũra ñaga rõ kaiõt bwe E tsi-
moren, me ãita ogiten ãt, re eõ tũe-
bõn.
12 ¶ Mi iruwin mũñana, E meta ea
dañõra arumen eat deden ion ñea
ekae, ñag ar õreita dũgidugo añe.
13 Ma amerumena ar nuaw mõ pan
añet dañõra: me re eõ tũebõn ũrõr
bet.
14 ¶ Mi imũr, E meta añen amebũ-
na waea ma aiquen ñaga rõ õreit ene-
rũrũ n ijeiji; mõ Õ õrõwei ũra bwe
dõgin aũra eõ tũeb, me enõwewen
bũriõũra, bwina re eõ tũebõn ũra ña-
bũna re ãt iruwin an rida.
15 Mõ ũge a ũra, Amwaim ñow eat
eb memak, mõ õpõpat evangelium ea
ñamen eat eb memak.
16 Ñea etũeb mõ me ã baptizoi,
inan õtsimor; me ñea eõ tũeb, inan
õbabaka.
17 Me ri nan edegeri ñabũn etũeb
mũñane itema: ri nan õmeata demo-
nis ian egõ; me ri nat dorer eat eka-
kairũ (ñan etsimeduw;)
18 Me ri nan õbũida schlangen; mi
tsin ia re nim imin ñana eaku, re eab
ima eow ean; me ri nan õeõgida bõ-
ra eara ñabũn arak, me ri nan tsi-
mor.
19 ¶ Me Temoniba Jesu ñag ogiten
kakairũ a ũra, ã õbũidawen ianwe-
ron, me E megedan eat damarũmin
Gott.
20 Me amebũna re nuaw, mõ rõ
kereri eat eb memak, me Temoniba
õmakur epo a ũra, me ã oduwenõn
aen *Gott* itema ñan õkamadauniñ ñan
edegeri. Amen.)

EVANGELIUM ÑEA Ã EARE EOW ITŨRIN

LUKAS.

ITŨBAÑ 1.

ÑAG ebak eñame ñabũna ro ogiten
eare añõgen mũñana imin ñana
ã ogiten oduwetow inimageda,
2 Tekei ã ogiten pan a gada eow
itũrũra ñabũna ra aia atsin adamo-
nin, ñabũna re eken ũra amen põpan
aen *Gott*.
3 Ma aña, ñag A quõquõn in gar-
wewe nuawit imin memak atsin ada-
monin, A ũge bwe eimwi bwa A ni-
mõ eare mõ õeimwi aw mũñane bet,
Theophilus, ñea wo kaganado;
4 Bwe wo nim tsiet õkõr oduwenen
mũñana eñõg ñana wo kereri ean.
5 ¶ ETSIMINE priester ion ñea
Zacharias egen, ñea ran an
pae Abia, ean an bũm Herodes ñea
uea n Judea: me etsimine agen ñea
erig atsin ean an karig Aaron ñabũna
ãn, ñea Elisabeth egen.
6 Me ãirumena ar omo ian men
Gott, ma ar edegeri an dogor ma aet
Temoniba memak, ma ar eõ dũra
ean.
7 Me eko ñaiũrõr, bwe eobo Elisa-
beth, me ãirumena ũrõriet eñab.
8 Ma amea ñag õ õreita ririñ barũe-
neben in priester ian men Gott ean
bũmin an pae,
9 Tekei deden barũeneben in priest-
er, an makur ijiũiow iwim obojarara
ie e metu a an tempel Gott.
10 Me eñame memak re tetaro aton
eat stunde in jiũiow iwim obojarara.
11 Ma an engel Temoniba ion eme-
ta a, mõ õweijo eat damarũmit daga-
rae in jiũiow iwim obojarara.
12 Me Zacharias einuwowi ñag e
ãt, mo opudu a imiow.
13 Me bita engel ũge a, Zacharias,
wo nim eõ miow: bwe Gott õkaiõt am
tetaro, me ãita agem ñea Elisabeth
nan õrig ñaim ñea eman, me wo nan
ij egen bwi Johannes.
14 Me wo nan ibibõki mi idorodoro;
mi nan ibibõki eñame ebak bwe dõ-
gin an pudu.
15 Bwi i nan kaganado ian men
Gott, mi i nan eõ ren wein, me de-
mañi ñan oaio; mi i nan oquetow
ean Anin Omotañitañ atsin ian ijet
inen.
16 Mi i nan iwid ibwibwin Israel
ñabũn ebak ea Jehova ñea wañara
Gott.
17 Mi i nan õd ian obwen ean anin
me waion Elia, bwe enim iwid bũri-
õũn ñabũna etõñin ea ñaiũra, me ña-
bũna re eõ etaraba bwe re nimõ dũ-
gidugo ian aũra ka ñabũn omo; bwe
e nimõ gadauw eñame ñabũn ogdu-
wõra ea Temoniba.
18 Me Zacharias ũge a bita engel,
A nan tsiet bitune eow eat ekeken?
bwa añat eñab, me eñaben agõ.
19 Me bita engel õnei mõ ũge a,
Aña Gabriel, ñea A weijo ian men
Gott: me ã õijõnõ bwa A nimõ dorer
aw, bwa A nim õrean aw mũñane
imwinen omo.
20 Kania, nan õpwer eom: me wo
nan eõ kona edorer ea ñabũmina inan
ririñ mũñane ean, bwe dõgin ñaga
wo eõ eraban aeõ, ñana inan oduwen
iõ õrre bũmin.
21 Me eñame ri ta daiñ Zacharias,
mõ rõ mwitõñ ñag e duoku iow iat
tempel.
22 Me ñag e meta, e eõ kona edo-
rer a ũra: me re tsiet bwe e ãt imi
ion iat tempel: mi i ta gagainei ben
a ũra, me eõ mõmwi.
23 Me ñag emagen bũmin an ma-
kur, o ñowen ũbwien.
24 Mi iruwin bũm ana, ejeñet ãita
agen ñea Elisabeth; me e ewewin
ean aijimo maraman.
25 Mõ õ ũge, Bwin õũga an Jehova
ririñ ame ean mũñana ibũm A aiaeõ

ean, bwe E nim ōbũ ōbabakaeō itũrit
eñame.
26 Me ean quañon maraman, Gott
ōijōt engel ñea Gabriel ea kawan Ga-
lilea ñea Nazareth egen,
27 Ea dōgibono ion ñea weidet eña-
me ion ñea Joseph egen, ñea amen
ũbwiet David; me eget āita dōgibono
bwe Maria.
28 Me bita engel enaña mō ũge,
Wo nimō mawir, auwe ñea ouwak
oquedeiem, Gott emek itũrũm; (auwe
magit ōgeidawianaw inimaget ān).
29 Mo ouwak an miow āita bwe
dōgin aen, mō ō kamarar ian būriōũn
bwe ekamawir keken kamawir une.
30 Me bita engel ũge a, Wo eō
miow, Maria: bwe wo kona equed
atsin itũrin Gott.
31 Kania, wo nan ōrig iow ian
ijem, mi nan pudu ñaim iot eman,
me wo nan ij egen bwi JESU.
32 I nan kaganado, mi inan ij egen
bwe Ñain Amea Togit Ogoda: me
Temoniba Gott nan oija an tron Da-
vid ñea etōñin.
33 Mi I nan moniba ea an wak Ja-
kob eō toki; me eko tokin monibain.
34 Me Maria ũge a bita engel, Nan
ōten bitune, ñag A iki eman?
35 Me engel ōnei mō ũge a, Nan
ōrre eow eam Anin Omotañitañ, mi
nan rabwinuw waion Amea Togit
Ogoda: me ñagat inan ōpan bwe
Ñain Gott bit edereder, ñea nan
pudu atsin itũrũm.
36 Me kania, Elisabeth ñea aũtem
ōrig bet ñain iot eman ñag ei eñab:
me ñune ei quañon an maram āita
ñea ā pan ñago bwe eobo.
37 Bwe eko eñōg eijit atsin itũrin
Gott ñeijin eko waion.
38 Me Maria ũge, Aia kō an tsiō
Temoniba, ñea itsiō n ān; inan ririñ
ame tekei aem. Me bita engel enua-
wet atsin itũrin.
39 Me Maria eogoda ean bũm ana,
mō ōkapapar aeow eat eb ñaben ōpa-
gedu-pagada ea kawan Judea ion;
40 Me e metu ian an wak Zacha-
rias, mō ōkamawirei Elisabeth.
41 Me Elisabeth ñag ōkaiōt an ka-
mawir Maria, etetoren bita ikadudu
ian ijen; me Elisabeth oquen ean
Anin Omotañitañ;
42 Mō ō kakairũ, mo oouwak aen,
mō ũge, Auwe togit geidawianaw ini-
maget ān, ōgeidawianaw quan ijem.
43 Ōñaũn i ame bitune, ñag ōrre
ame inen waña Temoniba?
44 Bwe kania, ñaga ijũñō ōkaiōt
am kamawir, etetoren ñune ikadudu
ian ijō bwe e ibibōki.
45 Ōgeidawianaw āit etũeb: bwi
inan ririñ a mũñana ā patow itũrit
Temoniba.
46 Me Maria ũge, Anũ otota Te-
moniba,
47 Me eibibōki anũ ian Gott ñea
waña amen Katsimor.
48 Bwa A aia me eredu an ijōñ an
tsiō n ān: bwe kania, iruwin ñage,
edet memak ri nan panō bwa A gei-
dawianaw.
49 Bwa Amea Oaio ogiten ririñ
ame imin ñan ouwak; me edereder
egen.
50 Mō Ō kananoañei ñabũna re
miow, atsin eat edeten ea edeten.
51 O ogiten ōmeata waion ben: O
ogiten ōberitagag ñabũn ōgatsitsi
kamararin būriōũra.
52 O ogiten ōraijedu ñabũn oaio
atsin ian wañara tron, O ogiten oogo-
da ñabũn ejōñ.
53 O ogiten ōmarañōn ñabũn eme-
tũr imin ñan omo; O ogiten ōijōn ña-
bũn ebak wañara imin, mō ōekeow
wañara imin.
54 O ogiten buōk an ñame ñabũn
Israel, bwō ōmaranen an oqued;
55 Ea Abraham ma an karig eō to-
ki, tekei aen ea ada bagadugu.
56 Me Maria emek itũrit āita kaia
aiju maraman, me e tik redō eowen
ũbwien.
57 Mō ōrren an bũm Elisabeth in
pudu ñain; mo opuduen ñain iot
eman.
58 Me dañan ma amen ũbwien me-
mak rō kaiōt bwo ouwak at Temoni-
ba kananoañei; me re ibibōki itũrin.
59 Me ean quaojut ibũm, rō ōrren
bwe re nim etow oniñ ia; me re teñ
ij egen bwe Zacharias, tekei eget
etōñin.
60 Me āita inen ejeida mō ũge,
Iōk; mi inan ij egen bwi Johannes.
61 Mō rō ũge a, Eko betibet amen
ũbwiōm ion ñea ōũga egen.

62 Me re ririñ itema ea etõñin bwe
e nim emwinõt eg keken.
63 Mõ õ kõñõt tafel eran, me e eare
ñeijin ũge, Johannes egen. Mo ou-
wak aũra mwitõñ.
64 Mi tik ñaga me ã baidan mwin,
me *eadõt* on, mõ õkakairũ me etsitan
Gott.
65 Mõ õrre a ũra imiow memak ña-
bũna re mek itañin: mõ õbwida me-
mak mũñane eñõg eat eb ñaben õpa-
gedu-pagada i Judea.
66 Mũ ũra memak ñabũna rõ kaiõt,
rõ ñaeow ian bũriõũra, mõ rõ ũge,
Nan õtet deden oniñ une imũr? bwe
ben Gott emek itũrin.
67 Me ã oquenõn Anin Omotañitañ
Zacharias ñea etõñin, mõ õ karai
añõgin propheten, mõ ũge,
68 Ã nim tsitan Jehova ñea Gott in
Israel; bwo O ogiten õni an ñame, mõ
õtsimor ũra;
69 O ogiten õweijoran oin in katsi-
mor bwe dõgida ian an wak David
ñea an tsiõ.
70 (Tekei aen ñago me ñago eow
ian mwin wõn propheten ñabũn
omo),
71 Bwõ Õ õtsimor gada atsin itũrin
barũeda ma atsin inibõra ñabũna rõ
gaijen gada;
72 Bwe E nim õmeata equed ea ada
bagadugu, me bwe E nim õmaran an
berith ñea omo;
73 Me mũñana eñõgen schwõr ñan
Õ õrai a Abraham ñea etõñida,
74 Bwe E nim oija gada, ñage ã
õtsimor gada atsin iniben barũeda,
ekona n tsiõ Itũrin me eõ miow,
75 Iat edereder me emotañitañ ian
men ean ada ibũm memak.
76 Eh, ñauwe, eoniñ, inan panuw
bwa auwe wõn prophet Amea Togit
Ogoda: bwe wo nan õd ian obwet Te-
moniba bwe wo nimõ gadauw mede-
nan;
77 Bwe wo nim oija an ñame tsie-
tet itsimor, eat aden aũra dũra,
78 Bwe dõgin an oqued Gott, ean
ñea eimamoñ atsin ianweron õrre
añen gada,
79 Bwe enim oija iaõ ñabũna re
megeda iat itũrũgago mi itũr in
ima; me eow nanada iat emedena
n iow.
80 Mõ õñabedan oniñ ia, ma aeõñ
okow buriõũn, me e mek eat etoma-
gage ea an bũm in meta ea Israel.

ITŨBAÑ 2.

ME ean bũm ana, enuawen aen
Augustus Imperator bwe ã ni-
mõ earedaw iat buch eget eñame me-
mak.
2 Ñaiune adamonit edae in edar
eg, ñaga Cyrenius ei amen ekõm i
Syria.
3 Me re nuaw memak bwe ã nimõ
earedaw iat buch egõra, ion o enaña
an tekawa.
4 Mi Joseph õñaũn bet Galilea atsin
iat tekawa ñea Nazareth, aeow Ju-
dea ea an tekawa David, ñea Bethle-
hem egen, bwe ei amen ũbwien me
rũgit David;
5 Bwe ã nimõ eare egen me Maria
ñea weiden, ñea ejeñ.
6 Me ñag ar mek ina, õrren an
bũm in pudu ñain.
7 Mo opudu bowabin ñain ñea
eman; mõ õ õretsitsiõt dedegai in
õretsitsi, mõ õñaeow ian krippe, bwe
eko eñõrei iat ewak in ratequõ.
8 Me re mek ean eb ia hirten, ña-
bũna ri ta mek añe, mo oberei waña-
ra epowi anũbũmin.
9 Ma an engel Gott ion õweijo ita-
ñũra, me raitsitsin Gott õeaõ ũra, mo
ouwak aũra miow.
10 Me bita engel ũge a ũra,
Amwaim eõ miow; bwe kania, Ã
õrean a gamiã imwinen omo, ñea ibi-
bõki ouwak, ñea wõt eñame me-
mak:
11 Bwo opudu ñabũmine ian an te-
kawa David wamiã amen Katsimor,
ñea Kristo Temoniba.
12 Me ñaiune itema ea gamiã:
Amwa nan ãt ikadudu ion ñea ã õre-
tsitsiõt dedegai in õretsitsi, ñea eme-
quõr ian krippe.
13 Mi tik ñaga me re mek itũrin
engel ia amen ianweron ñabũn ebak,
ñabũna re tsitan Gott, mõ rõ ũge,
14 Ã nimõ tsitan Gott ino togit
ogoda, mi nan iow eb, mi nan geida-
wianaw eñame!
15 Me ñaga engel enuawet atsin
itũrũra mõ rõ rogawen ianweron,
amebũna hirten tũ ũra edadorer a

ũra mõ rõ ũge, Amõ nuaw ñage mu
ñow Bethlehem, ma aia bit õrre, ñea
Gott õmeata a gada.
16 Mõ rõ kapapar eanuaw, me re
ãt Maria mi Joseph, mi ikadudu ñea
emequõr ian krippe.
17 Me ñaga ro ogiten ãt, rõ õmeata
añõgen oniñ ia ñana ã ogiten pan a
ũra.
18 Me eñame memak ñabũna rõ
kaiõt, rõ mwitõñõn mũñana imin ame-
būna hirten õpan a ũra.
19 Me Maria õmaran mũñane eñõg
memak, mõ õkamararei iow ian bũ-
riõũn.
20 Ma amebũna hirten re redõ,
mõ rõ õraitsit me re tsitan Gott bwe
dõgit imin memak ñana ro ogiten
kaiõt ma aia, tekei pan añen ũra.
21 Me ñag emag abũmin aoju, bwe
ã nim etow oniñ ia, ã ij egen bwi
JESU, ñea engel õpan ñago E itsiõk
erig iow iat ije.
22 Me ñag emag an bũm in õdere-
der ãita tekei an dogor Moses, rõ
õbũien oniñ ia aeow Jerusalem, bwe
re nim oija Temoniba.
23 (Tekei eareãtow ian wõn dogor
Temoniba ñeijin ũge, Tamo eman ñea
õbaida ije amo, inan ij egen bwe ebwi-
gaga bwe wõt Temoniba),
24 Re nim ere iwim tekei bita ã
patow ian wõn dogor Temoniba, ñei-
jin ũge, Arumen trugõn, õa arumen
tauben eoniñ.
25 Me kania, eñame ion i Jerusa-
lem, ñea Simeon egen; omo õkõr
amea, ma a auwã Gott, me e daiñ
wañara amen Katsimor Israel: ma
Anin Omotañitañ emek ean.
26 Ma Anin Omotañitañ õpan a
bwe enim eõ ma ian obwen an aia
wõn Gott Kristo.
27 Ma Anin eow iat tempel: me
ñaga etõñin mi inen õreatow ina oniñ
ia Jesu, bwa arũmõ ririñ a tekei de-
det edogor,
28 Amea õbũida ian ben, me etsi-
tan Gott, mõ ũge,
29 Gott, Wo nim õijõn am tsiõ ñage
iat iow, tekei aem;
30 Bwe meõ ogiten aia wam imin
in katsimor,
31 Ñea Wo gadauw iow ian men
am ñame memak;
32 Ñea iaõ in õeaõ heiden, me rai-
tsitsin am ñame ñabũna Israel.
33 Me etõñin mi inen ar mwitõñõn
mũñan añõgen;
34 Me Simeon edorer in õgageida-
wianaw ũrõr, mõ ũge a Maria ñea
inen *Jesu*, Kania, ã ñaina *oniñ* une
bwe enim ei opuduen mõ õridaet
eñame ñabũn ebak inimagen Israel;
me ei itema ñea inan ñaea dõgin;
35 Eh, ipudutũbwit eran nan wa-
taba mõ õtsiõta anũm; bwe enim
õmeata kamararin bũriõũt eñame ñan
ebak.
36 Me etsimine prophetin ion, ñea
Hanna egen, ñea ñain Phanuel, ñea
earõen Asser; (ei õkõr eñaben ãn,
me e megeda itañin agen ean aeiu
eobweni iruwin an bũm in gibono.
37 Me eijiet ãn ion ñea ema agen
ean aojomo ma aeoq obweni), me
e eõ erowi iat tempel, me etaramawir
in eõ ñanũmwi, me etetaro ijõbũm mi
ijeaõ.
38 Me e metu bet ean stunde ia,
mõ õtũba Gott, mõ õrai añõgen Amea
ea eñame memak ñabũna re daiñ õtsi-
moren Jerusalem.
39 Mũ ũrõr ñag ar ogiten ririñ me-
mak mũñana ã eare eow ian wõn do-
gor Gott, ar tik redõ eowen Galilea,
ea aũrõr tekawa ñea Nazareth.
40 Mõ õñabedan oniñ ia, mo oko-
wen bũriõũn, mo oquen iat eman: ma
an oqued Gott emek ian.
41 Me etõñin mi inen ar roga Jeru-
salem eat obweni aeoweaeow ea eka-
daro n passah.
42 Me ñaga ata ma aro an obweni,
arei rogawen Jerusalem tekei dedet
enaña ekadoro;
43 Me ñag arei ogoro mũñana ibũm,
ar redõn, mo oniñ ia Jesu ta mek iru-
wũrõr i Jerusalem; me etõñin mi inen
ar iki;
44 Ma ar nimen bwe E tik inima-
gen aranorõr; me ñag eibũmin aũra
nuaw, ar õnani iow inimagen amen
ũbwiõrõr me dañõrõr memak;
45 Me ñag ar eõ ãt, ar tik redõ
eowen Jerusalem bwa arũm õnani.
46 Mi iruwin aijũbũm, ar ãt iowen
iat tempel, bwi I ta megeda inimagen
amen kereri, bwe E nim tõ kaiõt
aeõra, mũ kidõei ũra.

47 Mũ ũra memak ñabũna rõ kaiõt, rõ mwitõñõn manin ma aen memak.
48 Me ñag ar ât, ouwak aũrõr mwitõñ; mi inen ũge a, Ñaiũ, adag õũga dedem a gamar? kania, etõñũm ma aña amar man eat õnaniw mo oniñomar.
49 Mõ Õ ũge a ũrõr, Adag amwar õnaniõ? amwar iki ñan eimwi bwa A nim ijat imin ñana wõt Etõñũ?
50 Ma ar iki mũñana eñõg Õ õrai a ũrõr.
51 Me E edegeri ũrõr, mo o ñowen Nazareth; me E eraban ũrõr: mi inen õñaeow ian bũriõũn mũñane eñõg memak.
52 Mi Jesu õñabeda iat eman, me ea' rabatan, me ean oquedeien itũrin Gott me eñame.

ITŨBAÑ 3.

ME ñaga ata ma aijimo an obweni n moniba Tiberius Imperator, me ñaga Pontius Pilatus ei amen ekõm i Judea, me Herodes ei tetrarch in Galilea, me Philippus ñea etsin tetrarch in Iturea, me eat eb ñabena Trachonitis, me Lysanias ei tetrarch in Abilene,
2 Me ñag Hannas me Kaiphas ũrõr priester ogoda, õrre aen Gott ea Johannes ñea ñain Zacharias eow eat etomagage.
3 Mõ õ õbwida eat eb memak ñan itañin Jordan, mõ õpõpat baptizo ñea bain iwidet ibũriõ, bwe dõgin eadet idũra;
4 Tekei eareâtow ian buch in aen Jesaja ñea prophet, ñeijin ũge, Eiñõñ ion ñea aeuwak eat etomagage, mõ ũge, Amwaimõ gadauw medenan Jehova, mõ õeimwi medenan memak.
5 Mi inan eot epañ memak, mi inan õijõñ etowedũdũ ñan ouwak mo oniñ memak, mi inan õõr mũñan õkeno, mi inan õdabar emedena ñan õpagedupagada;
6 Me eñame memak ri nan aia wõn Gott imin in katsimor.
7 Mõ õ ũge a eñame ñabũna rõ õrre bwe re nimõ baptizo itũrin, Amiã ñabũn apain otter, ijegen õpan a gamiã ñan amwa nan gõrõwõñ atsin eat ake ñea õrren naga?
8 Me ñagan amwaim õrig iqua ñan ewin a iwiden bũriõũmiã; ma amwaim eõ kõũge ian bũriõũmiã, Abraham etõñima: bwa A ũge a gamiã, Gott okona n õrig ñain Abraham atsin ean mũñane epe.
9 Me ñage â ñaeow eta inawarat imin erõ: mi imin erõ memak ñan eõ õrig quan ñan omo, inat taijedu, mõ õraijidaw an âe.
10 Me eñame rõ ũdõn mõ rõ ũge, Ekõ ñea amaimõ ririñ?
11 Mõ õ õnei mõ ũge a ũra, Ñea aro an rock, e nim oija ñea eko wõnõ; ñea etsimine ijeiji itũrin, e nim õũga bet deden.
12 Mõ rõ õrre bet amen kepo an geld temoniba bwe â nimõ baptizoi ũra, mõ rõ ũge a, Amen kereri, ekõ ñea amaimõ ririñ?
13 Mõ õ ũge a ũra, Amwaim eõ õebak eken amiã kepo ea ñana â pan a gamiã.
14 Ma amen ake rõ ũdõn bet, mõ rõ ũge a, Ekõ ñea amaimõ ririñ bet ñama? Mõ õ ũge a ũra, Amwaim eõ õmamado eñame, ma amwaim eõ baitei eñame; ma amwaim eõ ababaroi marũmwimiã.
15 Me ñaga eñame ri ta daiñ, me ñag ũra memak rõ kamararei Johannes ian bũriõũra, bwe re nim aia ie ei Kristo õa iõk,
16 Johannes ejeida mõ ũge a ũra memak, A ta baptizoiõn gamiã ebõk; mõ õrren naga ion ñea oaio eken ame, ñea A eõ deri ia A ead aquõren wõn schuhe: I nan baptizoiõn gamiã Anin Omotañitañ me âe;
17 An tõñeñit ian ben, mi I nan õdereder õkõr debain in irer weizen, mi I nan õepoi wõn weizen, me ñaeow iat ewak in kaji; mi I nan jiũiow gan weizen eat âe ñea eõ kona ima.
18 Mõ õ põpat evangelium ea eñame eat eñõgen metsimetsi ñan ebak.
19 Me Herodes tetrarch, ñag amea õrõwei bwe dõgin Herodias ñea aget etsin, me dõgit ibaka memak ñana Herodes ogiten ririñ,
20 Â baeni a an dũra memak bet ñaiune, ñag õ õmeatu Johannes iat ewak in quõquõr.
21 Me ñaga â baptizoi eñame me-

mak, ã baptizoi bet Jesu, me E teta-
ro, me ã baidan ianweron,
22 Ma Anin Omotañitañ ewedu a
Jesu tekei arũmin taube ion, mõ õrre
eiñõñ iot atsin ianweron ñea ũge, Au-
we Ñaiũ ñea ã auwã; ñea A idorodo-
ro Itũrũm.
23 Me kaia animo an obweni Jesu,
ñag õaweijida an kereri, ñea ã pan
(tekei eñame re nimen) bwe ñain Jo-
seph, ñea ñain Eli,
24 Ñea ñain Matthat, ñea ñain
Levi, ñea ñain Melchi, ñea ñain Jan-
na, ñea ñain Joseph,
25 Ñea ñain Mattathias, ñea ñain
Amos, ñea ñain Nahum, ñea ñain Es-
li, ñea ñain Nange,
26 Ñea ñain Maath, ñea ñain Mat-
tathias, ñea ñain Simei, ñea ñain
Josech, ñea ñain Judas,
27 Ñea ñain Johanan, ñea ñain Re-
sia, ñea ñain Serubabel, ñea ñain
Sealthiel, ñea ñain Neri,
28 Ñea ñain Melchi, ñea ñain Ad-
di, ñea ñain Kosam, ñea ñain Elma-
dam, ñea ñain Her,
29 Ñea ñain Jose, ñea ñain Elieser,
ñea ñain Jorem, ñea ñain Matthat,
ñea ñain Levi,
30 Ñea ñain Simeon, ñea ñain Ju-
das, ñea ñain Joseph, ñea ñain Jo-
nam, ñea ñain Eliakim,
31 Ñea ñain Melea, ñea ñain Me-
nam, ñea ñain Mattathan, ñea ñain
Nathan, ñea ñain David,
32 Ñea ñain Jesse, ñea ñain Obed,
ñea ñain Boas, ñea ñain Salma, ñea
ñain Nahesson,
33 Ñea ñain Amminadab, ñea ñain
Ram, ñea ñain Hezron, ñea ñain Pe-
rez, ñea ñain Judas,
34 Ñea ñain Jakob, ñea ñain Isaak,
ñea ñain Abraham, ñea ñain Thara,
ñea ñain Nahor,
35 Ñea ñain Serug, ñea ñain Regu,
ñea ñain Peleg, ñea ñain Eber, ñea
ñain Sala,
36 Ñea ñain Kenan, ñea ñain Ar-
phachsad, ñea ñain Sem, ñea ñain
Noa, ñea ñain Lamech,
37 Ñea ñain Methusala, ñea ñain
Henoch, ñea ñain Jared, ñea ñain
Mahalaleel, ñea ñain Kenan,
38 Ñea ñain Enos, ñea ñain Seth,
ñea ñain Adam, ñea ñain Gott.

ITŨBAÑ 4.

MI Jesu oquen ean Anin Omotañi-
tañ, me E redõt atsin Jordan,
ma Anin eow eat etomagage,
2 Ean abũmin ama, me diabolos
õij. Me e eõ ñanũmwi ean bũm ana:
ma ñag emag bũm ana, E metũren.
3 Me diabolos ũge a, Tsin ia auwe
Ñain Gott, Wo nim pan a bitune epe
bwe enim ekei brot.
4 Mi Jesu õnei mõ ũge, Ã ogiten
eare ñeijin ũge, Eab tsimor eñame i'
ta brot.
5 Me diabolos eda animwet etowe-
dũdũ ion ogoda, mõ õmeata a moni-
bait eb memak ean ta aiquet se-
kunde.
6 Me diabolos ũge a, A nan oija aw
õgõgen añõgen mũñane memak me
raitsitũra: bwe ã ogiten oija ame; ma
A nan oija ñea A teñ oija.
7 Me ñagan, tsin ia Wo toweitsiber
me taramawir ian meõ, nan wam mũ-
ñane memak.
8 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Ã ogiten
eare ñeijin ũge, Wo nim ta tarama-
wirei Jehova wam Gott, me wo nim
ta tsiõ itũrin Ñei.
9 Mo o otow Jerusalem, mõ õme-
geda eow animwet tempel, mõ ũge a,
Tsin ia Auwe Ñain Gott, Wo nim
ũtũbwedun ine;
10 Bwe ã eare ñeijin ũge, I nan pan
a an engel añõgõm, bwe re nim ra-
ñaw:
11 Me ri nan atsiõnuw bõra, bwa
ñam etamwit nanam epe.
12 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Ã ogiten
õpan ñeijin ũge, Wo nim eõ õmõij
Jehova wam Gott.
13 Me diabolos ñag emagen an kij,
õñaũniten, mi tõ õmeiwiwin.
14 ¶ Mi Jesu eredõ eow Galilea ean
waion Anin: mõ õbwida añõgen ean
eb ana memak.
15 Mõ Õ kereri ian wañara syna-
gogen, me eñame memak re tsitan.
16 ¶ Mõ Õ õrre eow Nazareth ino Õ
ñabedan: me E metu a synagoge eat
ibũm in sabbath tekei deden, mõ Õ
weijon bwe enim lesen.
17 Me ã oija añen buch in prophet
ñarana Jesaja. Me ñag Õ baida mũ-
rana buch, E ãt ino ũge eareãn,
18 Anin Jehova emek ea, bwin O

ogiten ōbidō bwa A nim ōpōpat evangelium ea ñabūn eko emit duwōra: Ō ōijōnō bwa A nim ōpōpan ōmeataen ñabūna edenigae, me ātirōñin ea ñabūna re eō ātirōñin, me bwa A nim ōijōn ñabūn ōbakoro būriōūra;
19 Mō Ō pan obweni n oquedeiet eb itūrin Jehova.
20 Me E ijim mūrana buch, mo oija amen raña, me emegedan: mū ūra memak ñabūna re mek iat synagoge erōg mōrañ in tō kania.
21 Mō Ō ūge a ūra, A oduweten aen Bibel iat ijūñemiā ñabūmine.
22 Mū ūra memak ro oduwen aen, mō rō mwitōñ bwe dōgin mūñana eñōgen oqued ñan emetan ian mwin: mō rō ūge, Ōten, deō Amune ñain Joseph?
23 Mō Ō ūge a ūra; Kai amwa nan ōrai ame eñōgen ōtsiñin ñeijin ūge: Amen kōgōmwe, ta auwe kō ōtsimoruw: tamo imin memak ñan ama kaiōt bwe ā ririñ iow Kapernaum, Wo nimō ririñ iow bet ine ūbwiōm.
24 Mō Ō ūge, Iduwen aeō pan a gamiā, bwe eko prophet ion ñea ā eredu iow ūbwien.
25 Ma A pan a gamiā iduwen, bwe ebak ān ñabūn eman agōra inimagen Israel ean an būm Elia, ñaga ā tsima ianweron ean aiju eobweni ma año maraman, ñag ōrre erōrō ouwak eat eb memak;
26 Me ā eō ōijōn Elia ea ion eara, bwi ta ea Sarepta ean eben Sidon, ea āt on ñea eman agen.
27 Me ebak lepros inimagen Israel ean an būm Elisa ñea prophet; me eko ian inimagōra ñea ā ōdereder, bwi ta Naeman ñea dei Syria.
28 Mū ūra memak ñabūn iat synagoge ñaga rō kaiōt mūñane imin, ouwak aūra damadam.
29 Me re eogoda, mō rō ōijōtsina atsin iat tekawa; me re edaw ean atowet erūrūt etowedūdū ñea ā wei wañara tekawa ean, bwe re nim jopadun ina.
30 Me E tsitsidan inimagōra, me enuawen.
31 Mō Ō ñow Kapernaum, ñea kawan Galilea ion. Mō Ō wereri ūra eat ibūm in sabbath;
32 Mō rō mwitoñōn an kereri, bwō ōaio aen.
33 ¶ Me etsimine eñame ion iat synagoge, ñea demon ōmwarere ewen; ma a aeuwak,
34 Mō ūge, Ekeken wam imin itūrima, Ñauwe Jesu dei Nazareth? Wo ōrre bwe Wo nim ijababa gama? A ōijuwōñuw bwa Auwe Amea Togit Omotañitañ, ñea wōn Gott.
35 Mi Jesu ōrōwei mō ūge, Wo eō memōri, me meta kō atsin itūrin. Me ñaga demon ogiten ōraijedu inimagōra, e metaten ian, me eō ōmaga.
36 Mū ūra memak rō mwitōñ, mi tū ūra dorer a ūra, mō rō ūge, Eñōg keken ñeijine? bwe E dorer a anin ōmwarere iat eckōr, me eoaio, me re metan.
37 Me ebabareow añōgen ean eb ia memak;
38 ¶ Me E metan iat synagoge, me eramweduen ian an wak Simon. Mo ouwak an arak in kūñijarare āita inen agen Simon; me re egegae bwe dōgit āita.
39 Mō Ō weijo itañin, mo obo a arakin in kūñijarare; mō ōgōrien *arakin*; mi tik ñaga me āita eogoda mo oquedeijien ūra.
40 ¶ Me ñag eōget equan, ñabūn etsimine dañōrā ñabūna ra arak ean tamo earak, rō ōrean añen; mō Ō ōeōgida ben eara memak, mō ōtsimorien ūra.
41 Me emeta demonis atsin iat eñame ñabūn ebak, ma ra aeuwak mō rō ūge, Auwe ōkōr Ñain Gott. Mō Ō ōrōwei ūra, me erewin ūra bwe re nim eō dorer: bwina re tsiet bwe Ei Kristo.
42 Me ñag eorata, E meta mo oñowen eat etañ ñamwarina etomagage: me eñame rō ōnani, mō rō ōrre a, me re enenei in rewin bwe E nim eō ñaūnin ūra.
43 Mō Ō ūge a ūra, Eimwi bwa A nim ōpōpat evangelium in monibain Gott ea mūñano tekawa bet: bwe ā ōijōnō bwe dōgin bita.
44 Mō Ō kereri iat synagogen in Galilea memak.

ITŪBAÑ 5.

ME ñaga eñame rō ōwañada a bwe re nim kaiōt aen Gott, Ō weijo itañin see n Genezareth;

2 Me E āt ara dobot itañin see;
ma amen ñawor rō ōren edun ian, mō
rō ōreita gabagabūr wañara iw.
3 Ma A akōda iat dobot eon earōr
ñaeon on Simon, mō Ō kōñ a bwe
enim ururedaw imago eken. Me E
megeda mō ōwereriet eñame atsin
iat dobot.
4 Me ñag E rañada n kakairū, Ō
ūge a Simon, Amwa roga kō imago,
me eatu ijited wamiā iw, bwa
amwaimō kona iū.
5 Me Simon ōnei mō ūge, Amen
Kereri, ama ogiten ñawor ñago abūm
mō gapūmaran, me eko ia ama kona:
ma A nan eatu iw bwe dōgin aem.
6 Me ñaga re ririñ ñune, ro owedet
iū ñan ebak; mō ōbaōen wañara
iw;
7 Me ra ababwe dañōra ñabūna re
mek iat dobot eon, bwe re nim tū
me buōk ūra. Me re tū, mo ro oquen
mūraōa dobot, me ñagan enij mō rō
baron.
8 Me Simon Petrus, ñag e āt, opudu
in-buren nanan Jesu, mō ūge, O
Temoniba, Wo nimō nuaw atsin itūrū,
bwa aña eñame ion ñea ebaka.
9 Bwō ō mwitōñ, mū ūra memak
ñabūna re mek itūrin bwe dōgin
ebakit iū ñana rō wōñ;
10 Mō ūga bet Jakobus mi Johannes
ñarumena ñain Zebedāus, ñarumena
dañan Simon. Mi Jesu ūge a
Simon, Wo nim eō miow; bwi iruwin
ñage, wo nan wōñ eñame.
11 Me ñaga ro ogiten uruređuw ibū
wañara dobot, rō ñaūnit imin memak,
me re edegerien.
12 ¶ Me ñag E mek iat tekawa ion,
kania, etsimine eñame ion ñea ouwak
arakin in lepra: me ñag e āt Jesu, o
otoburen me toweitsiber, mō ōkōñ a
mō ūge, Temoniba, tsin ia būriōūm,
Wo kona n ōderederō.
13 Me E ere a ben, me etowe, mō
ūge, A teñ ōderederuw, wo nimō dereder.
Mi tik ñaga mō ōgōrien arakin
in lepra.
14 Mi Jesu ōpan a, bwe enim eō
pan a eñame ion; *mō ūge a,* Nua kō
mō ōmeata auwe ea priester; me ere
iwim in ōderederem, tekei an Moses
ōpan, bwi imin in oduwen a ūra.
15 Ma aeōñ bwida dagan eat eb:
me re epo eñame ebak bwe re nim
kaiōt, me E nim ōtsimor ūra atsin ean
arakūra.
16 ¶ Me E nua me emek eat etomagage,
me etetaro.
17 Me eat ibūmin ñag Ō ōreit kereri,
Pharisāer ma amen kereri dogor
re mek itañin, ñabūna rō ñaūn iat
tekawa memak ñan i Galilea, mi Judea,
mi Jerusalem: me waion Gott
emek Itūrin bwe E nimō katsimor.
18 ¶ Me kania, eñame ibūn rō ōreat
eñame ion ñea erereōda, ñea
emequōr iat bett: mo ro quoquon bwe
re nim ōmeatu me ñaeow ian men.
19 Me ñaga re eō āt medenarañ in
metu bwe dōgit eñame ñabūn ebak,
ra akōda animwet ewak, me re ijeduen
inimaget erenapō ian wōn bett,
ijugaga ian men Jesu.
20 Me ñag E āt aūra itūeb, Ō ūge,
Amunuwe, ā eadien am dūra.
21 Ma amen edar me Pharisāer rō
kamarar mō rō ūge, Ijegen Amune
ñea ōkarai añōgin kabakai Gott? bwi
ijegen ñea okona n etad dūra i' ta
Gott?
22 Mi Jesu ñag etsiet marōra, Ō
kūrūban mō ūge a ūra, Adag amwa
kamararei ñaiune eow ian būriōūmiā?
23 Bwi iña ñeijin emeroro eken, ā
ūge, Ā eadien am dūra; ōa ā ūge, Eogoda
kō me dūgidugo?
24 Me bwa amwam tsiet bwe etsimine
waion Ñait eñame eat eb in
etad dūra (Ō ūge a amea erereōda).
Ā ūge aw: Eogoda kō, mō ōbū wam
bett, mū ñow ūbwiōm.
25 Mi ta gaitsida mō ō weijo ian
mōra, mō ōbū wōn bett ñaran e mequōr
ian, mo oñowen ūbwien, me etsitan
Gott.
26 Mū ūra memak rō mwitōñ, me
re tsitan Gott; mo oquen iara imiow,
mō rō ūge, Añ ogiten aia imin in kamadauniñ
ñabūmine.
27 ¶ Mi iruwin muñana, E meta, me
āt amen kepo an geld temoniba ion.
ñea Levi egen, ñag i ta megeda atañan
in kepo eañabai, mō O ūge a, Edegeriō
kō.
28 Ma amea erowi imin memak, me
e eogoda me edegerien.
29 Me Levi eririñ a eow ian an wak
ijeiji ouwak: me ebak amen kepo an

geld temoniba me eñame ñabūna re
enerūrū n ijeiji epo a ūrōr.
30 Ma amen edar me Pharisäer rō
ñuruñuren bwe dōgin ran an kereri,
mō rō ūge, Adag amwa jeiji me ren
epo a amen kepo an geld temoniba ma
amet dūra?
31 Mi Jesu ōnei mō ūge a ūra, Ña-
būna re eō wiaebo, re eō teñ amen
kōgōmwe, mi ta ñabūna ra arak.
32 A eō ōrre bwa A nim emwin ña-
būn omo, ma A ōrre bwa A nim
emwin ñabūn ebaka, ea iwiden bū-
riōūra.
33 ¶ Mō rō ūge a, Adaga re eō ea-
na n eō ñanūmwi ran an kereri Jo-
hannes, me ebak aūra tetaro; mō ūga
bet ñabūna ran aūra kereri Phari-
säer; me ran am kereri re eō eana n
ñanūmwi?
34 Mi Jesu ūge a ūra, Ōten, amwa
kona n enenei dañan amea amen ijad
bwe re nim eō ñanūmwi, ñag amea
amen ijad emek itūrūra?
35 Mi nan ōrre būm ana, ñaga inan
ōbū tsiniūra amea amen ijad, me ri
nan eō ñanūmwi ean būm ana.
36 ¶ Mō Ō ōrai a ūra eñōgen ōtsiñin
ñeijin ūge, Eko eñame ion ñea okona
eba dedegai eaet atsin eat ekarawin
etsimeduw, mō ñatareiōt ekarawin
ōbwe; bwe tsin iō ūga, nan baō ñea
etsimeduw, me minaena dedegai ā ba
atsin eat ekarawin etsimeduw eō
ewin a bit ōbwe.
37 Eko eñame ñea oquidōdu wein
etsimeduw iat dōbadōr ōbwe ñana
witit imin gōgōrō, me tsin iō ūga,
wein etsimeduw nan ba mūñana dō-
badōr, mi nan kidaeow, mi nan ekeo-
wet dōbadōr.
38 Me eimwī bwe ā nim quidōdu
wein etsimeduw iat dōbadōr etsime-
duw.
39 Me eko eñame ñea eren wein
ōbwe ñea eije ñea etsimeduw, bwō ō
ūge, Eta (eken) ñea ōbwe.

ITŪBAÑ 6.

ME eat sabbath ion, Õ ōd ijuga-
gait etañ in kiāō weizen; me
ran an kereri rō ramwit arōn wei-
zen, me ra amwamwe eow ian bōra,
mō rō ōten.
2 Me Pharisäer ibūn rō ūge, Adag
amwa ririñ bit eō eimwi ia ā ririñ
iow eat sabbath?
3 Mi Jesu ōnei mō ūge a ūra,
Amwañ eitsiōk lesenei bita David
eririñ ñag e metūr, ei me ñabūna da-
ñan:
4 Ñag e metu a an wak Gott, me
ebarū brot in aia mō ōn, mo oija bet
ñabūna dañan: ñea eō eimwi ia, ā ōn,
bwi te ewin a ñabūna priester?
5 Mō Ō ūge a ūra, Ñait eñame ei
Monibait sabbath.
6 Me eat sabbath ion, E metu iat
synagoge, me kereri: me emek ina
eñame ion ñea ema damarūmin ben.
7 Ma amen edar me Pharisäer rō
kanakania, bwe re nim aia iō Ō ka-
tsimor eat sabbath; bwe re nimō
ñaea dōgin.
8 Me E tsiet aūra kamarar; mō Õ
ūge a amea ema ben, Eogoda kō, me
weijo ijugaga. Me e eogoda, mō
ōweijon.
9 Mi Jesu ūge a ūra, A nim ūdōn
gamiā, Eimwi eririñ ñea omo eat
sabbath, ōa eririñ ñea ebaka? eka-
tsimor ōa eabab?
10 Mō Ō kania ūra memak, mō ūge
a amea, Ere kō bem. Me e ere: me
etsimoren ben.
11 Ma amebūna oquen iara eka-
baāt; mō rō kamarar bwe ekō ñea re
nimō ririñ a Jesu.
12 Me ean būm ana, O rogawen eat
etowedūdū bwe enimō tetaro ina; mō
Ō gapūmaran it tetaro a Gott.
13 ¶ Me ñag eorata, E emwin ran
an kereri: me E ij ōekae waea ma
arumet atsin inimagōra, me E ij egō-
ra bwa apostel;
14 Simon ñea ā ij egen bet bwe
Petrus, ma Andreas ñea etsin, mi
Jakobus mi Johannes,
15 Me Philippus me Bartholomäus,
me Matthäus me Thomas, mi Jakob
ñain Alphäus, me Simon ñea Zelotes
bet egen,
16 Judas etsin Jakobus, mi Judas
Ischariot ñea amen etsimeā;
17 ¶ Me Ei ma amebūna re eduen,
mō rō weijo eat etañ emwarin eweō,
me ran an kereri ñabūn ebak, me
eñame ebak atsin Judea memak, ma
atsin Jerusalem, ma atsin eat eb ñan
itañit ijited, ñan Tyrus me Sidon, ña-

bũna rõ õrre bwe re nim kaiõt aen,
me bwe E nim õtsimor ũra atsin ean
arakũra;
18 Me eñame ñabũn anin õmwarere
õmamado ũra, ã õtsimorien ũra.
19 Me eñame memak rõ õnani bwe
re nim towe; bwe emeta eoaio atsin
itũrin, mõ õtsimor *ũra* memak.
20 ¶ Me E tata men ea ran an ke-
reri, mõ ũge, Amwa geidawianaw
ñamiã ñabũn eko emit duwemiã: bwe
wamiã monibain Gott.
21 Amwa geidawianaw ñamiã ña-
bũn amwa metũr ñage: bwa amwa
nan marañ. Amwa geidawianaw ña-
miã ñabũn amwa iõñ ñage: bwa
amwa nan idõdõ.
22 Amwa geidawianaw ia eñame
emiowi gamiã, mõ õekae gamiã, mõ
õbabaka gamiã, me eatow egemiã
tekei eg ñea ebaka, bwe dõgin egen
Ñait eñame.
23 Amwaim ibibõki ean ñabũmina,
ma amwaimõ õaõeta n ibibõki: bwe
kania, ebak wamiã imin i ianweron;
bwõ ũga bet deden aũra bagadugu ea
propheten.
24 Nat agada gaimiã, ñamiã ñabũn
ebak wamiã imin! bwa amwañ ogiten
õgõg õbebeãn bũriõũmiã.
25 Nat agada gaimiã, ñamiã ñabũn
amwa marañ ñage! bwa amwa nan
metũr. Nat agada gaimiã, ñamiã ña-
bũn amwa idõdõ ñage! bwa amwa
nan mwijiña mi iõñ.
26 Nat agada gaimiã, ia eñame me-
mak etsitan gamiã! bwõ ũga deden
aũra bagadugu ea propheten in ta-
baite.
27 ¶ Ma A pan a gamiã, ñamiã ña-
bũn amwa kaiõt, Amwaim auwã ba-
rũemiã, me ririñ ñan omo ea ñabũna
re miowi gamiã.
28 Amwaimõ kakairũ n õgageida-
wianaw ñabũna rõ ramwaniei gamiã,
me tetaro bwe dõgũra ñabũna rõ
mamanei gamiã.
29 Ñea eibarorouw anapam, wo nim
õpaean a bet ñarana eran : ñea õgõg
gawidõm, wo nim oija bet am rock.
30 Ñea õkõñ aw, oija kõ; me ñea
õbũ wam imin, wo nim eõ õredõan.
31 Ñea amwa ãeñ bwe eñame eni-
mõ ririñ a gamiã, enim õũga bet
amiã ririñ a ũra.
32 Bwe tsin ia amwa ta auwã ñabũ-
na ra auwã gamiã, ekeken wamiã
imin ean? bwe eñame ñabũn ebaka
ri ta auwã bet ñabũna ra auwã ũra.
33 Me tsin ia amwa ta ririñ ñan
omo ea ñabũna re ririñ ñan omo a
gamiã, ekeken wamiã imin ean? bwõ
ũga bet deden aũra makur eñame ña-
bũn ebaka.
34 Me tsin ia amwa to oija ũra
ñabũn amwa kabei bwe ri nan tik
oija gamiã, ekeken wamiã imin ean?
bwe ñabũna amet dũra ri to oija ña-
bũn amet dũra, bwe enim tik õũga
oija añen ũra.
35 Amwaim auwã barũemiã, me ri-
riñ ñan omo a ũra, ma amwaim eõ
toki n totow, me enim eõ roe bũri-
õũmiã ean; mi nan ouwak marũmũ-
miã, mi nan amiã ñain Amea Togit
Ogoda: bwe E eõ earañame ea ña-
bũn õbwerara, me ñabũn ebaka.
36 Amwaim ad tekei Etõñimiã ñag
ad bet.
37 Amwaim eõ õbabaka eñame, mi
inan eõ õbabaka gamiã: amwaim eõ
õdũra eñame, mi inan eõ õdũra ga-
miã: amwaimõ ead aũra dũra eña-
me, mi inat ad amiã dũra:
38 Amwaim totow, mi inan tik oi-
ja gamiã; ri nan ñaeow ean barramiã
ekeweõ ñea omo, ñea ã ijen, ñea ã
raran, ñea ã õmõmweow. Bwe eat
ekeweõ ñea amwa keweõei, inat tik
keweõei a gamiã.
39 Mõ Õ õrai a ũra eñõgen õtsiñin
ñeijin ũge, Õten, amen eõ ãtirõñin
okona n eow ñea eõ ãtirõñin? ar eab
pudu epo iat ijũb?
40 Rat ekereri eõ goda ea wõn
amen kereri: me ñea ei togit omo,
nan tekei wõn amen kereri.
41 Ma adaga wo kanakania weren
ian met edũm, me wo eõ ãt edabwike
ñaman ebaña ian mem?
42 Mi nan õten am kona n ũge a
edũm, Edũ, A nimõ rouda weren ian
mem, ia wo eõ ãt edabwike ñaman
ebaña ian mem? Auwe iwigumo, wo
nimõ rouda edabwike ian mem amo,
mi ia wo og, nan garõ kõr am ãt ia wo
rouda weren ian met edũm.
43 Bwe eko imin erõ omo ñaõen
õrig quan ebaka; me eko imin erõ
ebaka ñaõen õrig quan omo.

44 Bwe ã oijuwõñ imin erõ memak
eow ean quara. Bwe ã eõ ramwit
ficus atsin eat ekeraitsit, me quan
vitis atsin eat eõkõñ.
45 Eñame ñea omo, õmeata imin
ñan omo atsin ean bain bũriõũn ñan
omo; me eñame ñea ebaka, õmeata
imin ñan ebaka atsin ean bain bũri-
õũn ñan ebaka: bwe edorer imwi
atsin ean an oquet ibũriõ.
46 ¶ Ma adaga amwa ij egõ bwe
Temoniba, Temoniba, ma amwa eõ
ririñ mũñan A pan a gamiã?
47 Tamo ñea õrre ame, mõ kaiõt
aeõ, me edegeri, A nan pan a gamiã
deden:
48 Ei tekei eñame ion ñea õwei
ewak ion, mõ õkap an irir, mõ õ
õeõg an kũri eat ebar: me ñag õrre
eneñabaeae, ekaw orouwida wak ia,
me eõ kona iruwiruwõ, bwe ã wei
iow õkõr eat ebar.
49 Me ñea õkaiõt aeõ, me eõ ede-
geri, i nan ekei eñame ion ñea õwei
an wak eat emwarere, ñea eko ũrien;
me ekaw orouwida, mi tik ñaga mo o
puduen; mo ouwak ijababaen wak ia.

ITŨBAÑ 7.

ME ñag õbwien aen ñana eñame
õreit kaiõt, E metuwen Kaper-
naum.
2 Ma arak an tsiõ ruwadun aibu
ion ñea a auwã, me eman naga.
3 Ma amea ruwadun aibu ñag õkai-
õt añõgen Jesu, õ õijõn a ñabet dei
Judea ibũn bwe re nim kõñ a bwe E
nim õrre mõ õtsimor an tsiõ.
4 Mũ ũra ñaga rõ õrre a Jesu, ou-
wak aũra kõñ a, mõ rõ ũge, Omo
amea ñea Wo nimõ ririñ a bitune;
5 Bwa a auwã wõra eponñame, mõ
õwei wõra synagoge.
6 Mi Jesu edegerien ũra. Me ñag
E tũren a ewak, amea ruwadun aibu
õijõn a dañan mõ ũge a, Temoniba,
Wo nim eõ oniñom; bwa A eõ deri ia
Wo metu ian aũ wak:
7 Me ñagan A ũge bwe eõ deri bet
bwa A nimõ naña aw: mi tõ õrai kõ
eñõg eijin, mi nan tsimor aeõ tsiõ.
8 Bwa aña eñame ion ñea ijõñit te-
moniba, me etsimine amen ake ijõñũ:
ma A ũge a ion, Nua kõ, me e nuaw;
ma A ũge a ion, Tũkõ, me e tũ; ma
A ũge a aeõ tsiõ, Ririñ kõ ñune, me e
ririñ.
9 Me ñaga Jesu õkaiõt mũñane, Õ
mwitõñ, me E iwidõ, mõ ũge a eña-
me ñabũna re edegeri, A ũge a ga-
miã, A eitsiõk ogiten aia itũeb ouwak
eken a ñune itũrin amen Israel.
10 Me ñabũna ã õijõn ñaga re redõ
eow anewak, re ãt bwe etsimoren
amea itsiõ ñea arak.
11 ¶ Me ñag eorata, Jesu enua me
enaña tekawa ñea Nain egen; me ran
an kereri me eñame ñabũn ebak re
edegeri.
12 Me ñag E tũren a men ororit
tekawa, kania, ã õbũ ion ñea eman
iatũb, ñea an ta aiquet erak inen, me
ãita ei ãt on ñea eman agen: me rat
tekawa ñabũn ebak re edegeri.
13 Me ñaga Temoniba ãt ãita, Õ
kananoañei, mõ ũge a, Wo eõ iõñ.
14 Me E tũren a, me etowe bita
sarg, me ñabũna rõ õbũ ri ta weijon.
Mõ O ũge, Dedemaro, A ũge aw, Rida
kõ.
15 Me e megeda amea ñea ema, me
edoreren. Mi Jesu oija añet inen.
16 Mõ õrre imiow eara memak: me
re tsitan Gott, mõ rõ ũge, Emeta
prophet ion õkaganado inimageda:
me Gott ogiten õni an ñame.
17 Mõ õbwida memak Judea añõ-
gen bita, me eat eb memak ñan ita-
ñin.
18 Me ran an kereri Johannes rõ
pan a añõgen mũñane imin memak.
19 ¶ Mi Johannes emwin ran an ke-
reri arumen, mõ õ õijõn ũrõr ea Jesu,
mõ ũge, Auwe ñea Wo õrren, õa
amaim kat daiñ ion?
20 Ma amerumena ñag ar õrre eow
itũrin, ar ũge, Johannes amen Bapti-
zo õijõn gamar ea aw, bwa amarũm
ũge, Auwe ñea Wo õrren, õa amaim
kat daiñ ion?
21 Ean stunde ia Õ õtsimor eñame
ñabũn ebak atsin ean arakũra, me
magaiũra, ma atsin itũrin anin eba-
ka; mõ Õ õãtirõñit eñame ñabũn
ebak ñabũn eõ ãtirõñin.
22 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũror,
Amwar nua kõ mõ pan a Johannes
mũñan amwar ogiten kaiõt ma aia;
re ãtirõñin ñabũna re eõ ãtirõñin, re
dũgidugo ñabũna rõ rañ, re dereder

ñabũna re lepros, rõ kaiõt eñõg ña-
bũna re eõ tsirõmõrõm, ã õrida ña-
bũn ema, me ã pan a ũra ñabũn eko
emit duwõra evangelium.
23 Ogeidawianaw ñea eõ tsiriwa
eow itũrũ.
24 ¶ Me ñag enuawen amerumen
an ñame Johannes, Jesu õaweijida
an pan añõgen Johannes ea eñame,
mõ ũge, Ekõ ñea amwa õni iow eat
etomagage bwa amwaim aia? ewa-
wu iren ñaeren eñin orurubeniben?
25 Me ekõ ñea amwa meta bwa
amwaim aia? eñame ñea edua ekara-
win emeroro? Kania, eñame ñabũna
re edua ekarawin enagege me ñabũ-
na re ijeiji n iow, ri ta mek ian aũra
wak temoniba.
26 Me ekõ ñea amwa meta bwa
amwaim aia? prophet ion? Eh, A
ũge a gamiã, ei prophet ñea õkaga-
nado eken a propheten.
27 Bwe ei ñea õũge eareãn, Kania,
A õdõn ian obwõm aeõ ñame, ñea nan
gadauw medenam ian obwõm.
28 A ũge a gamiã, Eko prophet ion
inimagõra ñabũna ro pudu itũrit ãn
ñea õkaganado eken a Johannes: ma
amea togit ijõñ ian monibain Gott, õ
kaganado eken a ñei.
29 Me eñame memak, ma amen ke-
po an geld temoniba ñaga rõ kaiõt, re
tsitan Gott, me ã baptizoijien ũra
eow ean an baptizo Johannes.
30 Me Pharisãer ma amen kereri
dogor rõ keõ a aen Gott ea ũra, me
ã eõ baptizoijien ũra eow itũrin amea.
31 ¶ *Me Temoniba ũge*, Me ñagan
A nan weiquin a ekeken ñamet edet
ñadetene, me ekeket dedeũra?
32 Tekei ũra eoniñ ñabũna re me-
geda eat etañ in erow, mi tũ ũra eka-
kairũ a ũra mõ rõ ũge, Ama kaeõñ a
gamiã, ma amwa eõ ruwo: ama ka-
raququõ, ma amwa eõ eõñ.
33 Bwõ õrre Johannes amen Bap-
tizo n eõ kõ brot me eõ ren wein;
ma amwañ ũge, Demon ewen.
34 Mõ õrre Nait eñame n ijeiji me
eren; ma amwañ ũge, Kania, amen
teiji ion, ñea amen eren wein, ñea
dañat amen kepo an geld temoniba
ma amet dũra!
35 Me ã oomo eka eow itũrin ñai-
ñain memak.

36 ¶ Me Pharisãer ion emwin bwe E
nim ijeiji itũrin. Me E metu ian an
wak amea Pharisãer, me enerũrũten
ijeiji.
37 Me kania, emek ian bita teka-
wa ãt on ñea ãinimwet dũra; me ñag
e tsiet bwi Jesu õreit enerũrũ n ije-
iji ian an wak amea Pharisãer, õ õre-
aten badõr it ekabit ion,
38 Mõ õweijo iruwin nanan Jesu,
me eõñ, mõ õkaedu a nana' renimen,
mõ õmamõgõn iren tũbwin, ma agu
nanan, mõ õbidõn bita ekabit.
39 Me Pharisãer ñea emwin ñag
ãt, õ ũge ian bũriõũn, Tsin ie ei
prophet Amunė, I nan tsiet ãita ñag
etowe, me deden bwe ei ãinimwet
dũra.
40 Mi Jesu õkũrũban mõ ũge a,
Simon, etsimine imit on A nim pan
aw. Ma amea ũge, Amen Kereri,
pan kõ.
41 Eñame ion ñago, ñea eimwi bwe
eñame arumen enim oija wõn imin:
ion eimwi bwe enim oija aijimowar
denarii, me ñea ion aijima.
42 Me ñag eko wañarõr imin in
pũmwe, õ paten bwa arũm eõ pũ-
mwe. Me ñagan, ijegen earõr ñea
nan auwã amea eken?
43 Simon õnei mõ ũge, A nimen
bwa amea ñea ã ogiten oija ebak
eken. Mõ O ũge a, Eimwi aem.
44 Me E iwidõ a ãita, mõ ũge a
Simon, Wo ãt ãitune? A metu ian
am wak, me wo eõ ome ebõk bwa
A nimõ duduõn nanõ: me ãitune õri-
areõn nanõ renimen, mõ õ õmõgõn
iren tũbwin.
45 Wo eõ agu meõ: me ãitune eõ
toki n agu nanõ atsin ean ñago A
õren metu.
46 Wo eõ õbidõn tũbũ eir: me ãi-
tune õbidõn nanõ ekabit.
47 Me ñagan A ũge aw, Ã eadien
an dũra ñan ebak; bwo ouwak eau-
wã itũrin: bwe ñea ta aigetow ea-
den, oniñ bet eauwã itũrin.
48 Mõ O ũge a ãita, Ã eadien am
dũra.
49 Me eñame ñabũna re enerũrũ n
ijeiji itañin rõ ũge ian bũriõũra, Ije-
gen Amun okona bet etad idũra?
50 Mi Jesu ũge a ãita, Am tũeb
õtsimoruwen; nua kõ iat iow.

ITŨBAÑ 8.

MI imũr Õ õbwida memak tekawa
me etañemek, mõ Õ kereri
mõ õmeata evangelium in monibain
Gott: ma amebũna waea ma arumen
re edegeri,
2 Me ãt ibũn, ñabũna ã ogiten õtsi-
mor ũra atsin itũrin anin ebaka, ma
atsin ean aũra ijũrũñ: Maria ñea ã ij
egen bwe Magdalena, ñea ã õmeata
aeiu demonis atsin itũrin,
3 Mi Johanna ñea agen Chusa ñea
an tsiõ Herodes, me Susanna, me ãn
bet ñabũn ebak, ñabũna rõ quedeiõn
ũra wañara imin.
4 ¶ Me ñaga re epo eñame ñabũn
ebak, ñabũna rõ õrre a atsin iat te-
kawa memak, Õ karai añõgin õtsiñin,
mõ ũge:
5 Emeta amen kiãõ in õrara bwe
enimõ raran wõn baba: me ñag õ
õreit õrara, opudu inon iñin medena;
mõ õrre imin õeta n ijõñin ianweron
mõ rõ õten.
6 Mo opudu inon eat epe; me ñaga
re erõ, re ijijimõn bwin eko iriare
eara.
7 Mo opudu inon inimagen akan-
thos, me re rõda epo akanthos, mõ rõ
ñeidan.
8 Mo opudu inon eat emwarere omo,
me re erõ, mõ rõ õrig quara, rõ ka-
takatubui. Me ñag Õ ogiten õpan
mũñane, Õ ũge, Ñea etsimine ijũñen
in kaiõt, i nan kaiõt kõ.
9 Me ran an kereri rõ ũdõn mõ rõ
ũge, Ewin a ekeken mũñane eñõgen
õtsiñin.
10 Mõ Õ ũge, Ã õija gamiã itsiet
mũñan eõ nũñida, ñana bain moni-
bain Gott; me eñame ñabũn ebak, ã
oija ũra iat eñõgen õtsiñin; bwe ña-
bũna re ãt, re nim eõ ãt; me ñabũ-
na rõ kaiõt, re nim eõ tsiñai.
11 Me ñane ñana eñõgen õtsiñin:
Ebaba ei aen Gott.
12 Me ñan iñin medena: ũra ñabũ-
na rõ kaiõt; mi nan õrre diabolos,
mõ õbũ mũñana eñõg atsin ian bũ-
riõũra, bwe re nim eõ tũeb mi tsimor.
13 Me ñan eat epe: ũra ñabũna rõ
kaiõt, mõ rõ ñaeow ian bũriõũra iat
ibibõki; me ekeow awarõra, me re
tũeb katũbũm, mi iõ õrre ibũm in kij,
rõ gõgaron.
14 Me ñan opudu inimagen akan-
thos: ũra ñabũna rõ kaiõt, me re nu-
aw mõ rõ ñeidaõn oumarareien bain
eat eb, me ebakit imin, ma ababaro
n tsimor une, me re eõ quan.
15 Me ñan eat emwarere omo: ũra
ñabũna rõ kaiõt, mõ õgõg iow iat ibũ-
riõ ñana iduwen mo omo, me re edoño
n õrig quara.
16 ¶ Eko eñame ñea õpwiei lam-
pe, me bõñõbõñeõt equeneren, õa ña-
eow ijõñit bett; me ã õeõgida eat
eñan, bwe re nimõ ãt iaõ ñabũna re
ramwedu.
17 Bwe eko imin ñea ã ewewin, ñea
nan eõ nũñida; me eko imin ñea ã
imwetujow, ñea nan eõ pida.
18 Me ñagan amwaim kanakania
dedemiãñ in kaiõt; bwe ñea etsimine
itũrin, inan oija; me ñea eko itũrin,
inan joridanit atsin itũrin bet ñan e
nimen bwe wõnõ.
19 ¶ Mi inen me etsietsin rõ õrre a,
me re eõ koha ebaiwõñ itañin bwe
ebak eñame.
20 Mi ibũn rõ pan a mõ rõ ũge,
Inõm me etsiedũm rõ weijo aton bwe
re nim aiaiuw.
21 Mõ Õ õnei mõ ũge a ũra, Ñabũ-
na rõ kaiõt aen Gott mõ õgõg, ũra
õkõr inõ me etsiedũ.
22 ¶ Me eat ibũmin ean bũm ana,
A akõda iat dobot, Ei me ran an ke-
reri; mõ Õ ũge a ũra, Amõ roga
apoin see: me re nuawen.
23 Me ñaga rõ õreit ekeowina eat
inuaw, Jesu ta mijimij: mo orodu a
see eñit eran; mi iju aigetow mõ õba-
ron wañara dobot, me enij mõ rõ ga-
tũraen.
24 Me re naña, mõ rõ õrida, mõ rõ
ũge, Amen Kereri, amen Kereri, añ
maraijan. Me E rida, me etuw eñin
me bagobagan it ebõk: me earadu-
jow me eowararan.
25 Mõ Õ ũge a ũra, Iña amiã tũeb?
Mõ rõ mwitõñ in miow, mi tũ ũra
ekakairũ a ũra mõ rõ ũge, Ijegen
Amune, ñag E dorer a eñin me
ebõk, me re eraban?
26 ¶ Mõ rõ baiwõñ ũbwiõra dei Ga-
dara, ñaben apoin Galilea.
27 Me ñag E edu ibũ, eñame ion
ñea ran bita tekawa õgõrõmwimwin,
ñea demonis ewen; me ebak an bũm

in eõ karawin, me e eõ mamek iat
ewak, mi ta eat etañ in ima.
28 Me ñag e ãt Jesu, õ warewar;
mo opudu ian men, ma aeuwak mõ
ũge, Ekeken waña imin itũrũm, Jesu,
Ñain Gott Togit Ogoda? A kõñ aw
bwe Wo nim eõ õmagaeõ.
29 Bwõ Õ pan a anin õmwarere
bwe enim metan ian amea. Bwe
ebak an õmaga amea: me ã oberei;
me ã quõrõt eraroian, mi imin ñana
bait equõquõr; mõ õ mwit memak
mũñana bait equõquõr, me demon
õijõtow eat etomagage.
30 Mi Jesu ũdõn mõ ũge, Ijegen
egõm? Mõ õ ũge, Legion; bwe ebak
demonis ñabũna ro ogiten metu ian.
31 Mõ rõ kõñ a bwe E nim eõ pan a
ũra bwe re nimõ rodu umon.
32 Me emek ina epowi n kumo
ion, ñañena rõ õreit ekeowina eat
ijeiji eat etowedũdũ: mõ rõ kõñ a
bwe E nim õijõn ũra ea mũñena
ikumo bwe re nim metu iara. Mõ
Õ õijõten ũra.
33 Me demonis re meta atsin ian
amea, me re metu a mũñana iku-
mo; me bita epowi õgõrõgõreiduen
ino okoruwowedu ian sẹe, mõ rõ pa-
ıoen.
34 Mũ ũra ñabũna rõ õijõiji ũra, ñaga
re ãt bita ã ogiten ririñ, rõ gõrõ mõ rõ
patowen iat tekawa ma añe.
35 Me eñame re meta bwe re nim
aia bita ñea ã ogiten ririñ; mõ rõ õrre
eow itũrin Jesu, me re ãt amea ñea
demonis emetan ian ñag i ta megeda
itañin nanan Jesu, me edua ekara-
win, mõ õmaten: me re miow.
36 Me ñabũna re ãt bita, rõ pat
deden õtsimoren amea demonis ewen.
37 ¶ Me eñame ñabũn amen ean eben
Gadara ñabũn etũren a ũra memak,
rõ kõñ a bwe E nim erowi ũra, bwe
emeta ea ũra imiow ouwak: ma A
akõdaw iat dobot, me eredõn.
38 Ma amea ñea demonis emetan
ian õkõñ a bwe enim edegeri: mi
Jesu õijõn mõ ũge,
39 Redõ eow kõ ũbwiõm, mõ pan
mũñan ouwak, ñana Gott eririñ aw.
Me e nuawen amea, mõ õ õbwida te-
kawa memak, mõ õpan mũñan ouwak
ñana Jesu eririñ a.
40 Me ñag eredõn Jesu, eñame rõ
gõrõmwimwin mi ibibõkiei, bwũ ũra
memak ri ta daiñ.
41 ¶ Me kania, õrre eñame ion ñea
Jairus egen, ei monibait synagoge;
mõ õ pudu itañin nanan Jesu, me
emwin bwe E nim ñow ũbwien:
42 Bwi ta aiquen ñait ãn, ñea ata
ma aro an obweni, ñea te ebon gon.
Me ñag Jesu enuaw, ebak eñame ro
owañada a.
43 ¶ Me ãt on ñea ata ma aro an
obweni n eõ eradu, (ñea oija memak
amen kõgõmwe wõn imin) ñea eõ
kona itsimor eow itũrũra,
44 Õd iruwin, me etowe gawiden:
mi tik ñaga me emõgen aran.
45 Mi Jesu ũge, Ijegen ñea etoweõ?
Mũ ũra memak rõ ũge bwe re eõ
towe; me Petrus me dañan rõ ũge,
Amen Kereri, eñame ebak rõ õwaña-
da aw mõ rõ mũraiuw.
46 Mi Jesu ũge, Etsimine ion ñea
etoweõ; bwa A tsiet bwe emetaten
Itũrũ eoaio eken.
47 Me ãita ñag etsiet bwe enũñi-
dan, õ õrre mõ õrõraõ, mo opudu ian
men, mõ õpatow ian met eñame me-
mak dõgin an towe, ma añõgen an
gõr arakin.
48 Mi Jesu ũge a, Ñaiũ, am tũeb
õtsimoruwen; nua kõ iat iow.
49 ¶ Me ñag Õ õreit ekeowina eat
edorer, õrre iot atsin ian an wak
amea monibait synagoge, mõ ũge a,
Ekeowet ãita ñaim bwe eman, wo
nim eõ enenei amen Kereri:
50 Me ñaga Jesu õkaiõt, Õ õnei mõ
ũge, Wo eõ miow: wo nim ti tũeb,
mi inan õtsimor.
51 Me ñag Õ õrre eow iat ewak,
eko eñame ion ie edegeriõn, bwi ta
Petrus, mi Johannes, mi Jakobus, me
etõñin mi inen oniñ ia.
52 Me re eõñ memak, mõ rõ kara-
ququei: mi Jesu ũge, Amwa eõ iõñ;
bwe eõ ma ãita bwi ta mijimij.
53 Me re idõdõn in owidu, bwe re
tsiet bwe e man.
54 Mi Jesu õgõg bet' ãita, me
emwemwin, mõ ũge, Eoniñ in ãn, rida
kõ.
55 Me tik redõn anin, mi tik ñaga
me e eogodan: mi Jesu õpaten bwe ã
nim oija ãita õanõ.
56 Me etõñin mi inen ar inuwõwi

n mwitõñ: mõ Õ pan a ũra bwe re
nim eõ õnũñita a eñame bita ã ogiten
ririñ.

ITŨBAÑ 9.

ME E emwin amebũna waea ma
arumen, mõ õepoi ũra, mo oija
ũra eoaio mi imwit añõget demonis
memak, me ekona n õgõr earak.
2 Mõ Õ õijõn ũra bwe re nim põpan
monibain Gott, mõ õtsimor ñabũna ra
arak.
3 Mõ Õ ũge a ũra, Amwaim eõ te-
bab imin ean amiã dũgidugo; amwaim
eõ tebab ewew, õa ebwer, õa brot, õa
geld; ma amwaim eõ karo amiã rock.
4 Mi tsin ia amwa metu a ewak
ion, amwaimõ mek ina, me nua atsin
ina.
5 Ñabũna re eõ quõrida gamiã mo
oquedei gamiã, tsin ia amwa nua
atsin ian bita tekawa, amwaim irira-
tow mwareren nanamiã, bwi imin in
oduwen a ũra.
6 Ma amebũna re nuawen, mõ rõ
õbwida tekawa, mõ rõ põpat evan-
gelium, mõ rõ katsimor eat etañ me-
mak.
7 ¶ Me Herodes tetrarch õkaiõt
añõget imin memak ñana ã ogiten
ririñ: mo ouwak an miow, bwõ rõ
ũge ibũn bwe etik ridan Johannes
atsin eat ima;
8 Mi ibũn rõ ũge bwe emetan Elia;
mi ibũn rõ ũge bwe etik ridan prophet
in ñago ion.
9 Me Herodes ũge, A ogiten etow
teren Johannes: mi ijegen amea A
kaiõt añõgen ñane? Me e teñ aia.
10 ¶ Me ñaga re redõn amebũna
apostel, rõ pan añen Jesu imin me-
mak ñana ro ogiten ririñ. Mo O
onuaiw ũra, mõ rõ õekae ũra eow iat
tekawa ion ñea Bethsaida egen.
11 Me eñame ñaga re tsiet, re ede-
geriet erowin; mõ Õ õeibibõki ũra,
mõ õpan a ũra añõgen monibain Gott,
mõ õtsimor ñabũna re teñ tsimor.
12 Mõ õbũmen naga; mõ õrre ame-
bũna waea ma arumen, mõ rõ ũge
a, Wo nim õijõt eñame bwe re nim
ñow iat tekawã me etañemek me-
mak ñan etũren, me mijimij ina, mõ
kani õañara: bwa añ mek eat etoma-
gage.
13 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa oija kõ
ũra ijeiji. Mõ rõ ũge, Eko ijeiji itũri-
ma, bwi ta aijimo brot ma arumet
iũ; tsin ia ama eõ nauw me erow
õat eñame ñabũne.
14 Bwe kaja re eke aijimo erañat
eman. Mõ Õ ũge a ran an kereri,
Amwaim õmamegeda n õekae ũra,
mõ katima õepoieõra.
15 Mõ rõ ũgan, mõ rõ õmegeda ũra
memak.
16 Mi Jesu ebarũ mũñana aijimo
brot me mũrowa iũ, mõ kanida ian-
weron, me etetaroi, mõ õba; mo O oi-
ja añen ran an kereri bwe re nimõ
ñaeow ian met eñame.
17 Me re ijeiji, me re marañ me-
mak: mõ rõ õebwepoi iquiquit ijeiji,
ñan õreñõ itũrũra, ñana abwereta ma
aro.
18 ¶ Me ñag te Ei õreit ekeowina
eat etetaro, ran an kereri re mek
Itũrin: mõ Õ ũdõn ũra, mõ ũge, Aña
ijegen ia eñame õpan?
19 Mõ rõ õnei mõ rõ ũge, Johannes
amen Baptizo; mi ibũn rõ ũge, Elia;
mi ibũn rõ ũge bwe etik ridan pro-
phet in ñago ion.
20 Mõ Õ ũge a ũra, Amiã amwa ni-
men bwa aña ijegen? Me Petrus õnei
mõ ũge, Wõn Gott Kristo.
21 Mõ Õ õagagen ũra mõ õpan a
ũra bwe re nim eõ pan a eñame bita;
22 Mõ Õ ũge, Inan õmaga Ñait
eñame eat imin ebak, me eñab me
priester ñabũn õkaganado ma amen
edar ri nan miowi, mi inan abi, mi I
nat tik rida ean katijũbũmit ibũm.
23 ¶ Mõ Õ ũge a ũra memak, Tsin ia
tamo ñea eteñ eã erowũ, enim te ei
ereriõn, mõ õbũ an kaibar eat ibũm
aeoweaeow, me edegeriõ.
24 Bwi tamo ñea eteñ õtsimor tsi-
morin nan gõrõ atsin itũrin; me ñea
eatow tsimorin bwe dõgũ i nan ko-
na.
25 Bwe ekeken an geidawianaw
eñame, io o kona n õgõg eb memak,
mi iõ õgõr me eatow tsimorin?
26 Bwe tamo ñea nan gadũkũrañ
bwe dõgũ me dõgin aeõ, nan gadũ-
kũran bet Ñait eñame bwe dõgin,
tsin iõ Õ õrre ea' raitsitsin, me rai-
tsitsit Etõñin, me raitsitsit engel ña-
bũn omo.

27 Ma A pan a gamiã bwi iduwen,
bwe etsimine ibũn ean ñabũna rõ
weijo ine, ñabũna re eab õij ima ña-
ga re eitsiõk aia monibain Gott.
28 ¶ Me ñag enuawen abũmin aoju
iruwin panen mũñane eñõg, E eãõn
Petrus, mi Johannes, mi Jakobus, ma
A akõdan eat etowedũdũ bwe enimõ
tetaro.
29 Me ñag Õ õreit ekeowina eat
etetaro, ã õekeikia deden men, mõ
õbũrũbũr mõ õramaramin an kara-
win.
30 Me kania, arei kakairũ eñame
arumen, ñarumena Moses me Elia;
31 Ñarumen ar meta iat eraitsit, ma
ar pan añõgen an ima ñea nan õrre a
eow i Jerusalem.
32 Me Petrus me dañan arei roe in
mijimij : me ñag arei rida, arei ãt
raitsitsĩn, me eñame arumen arei ta
weijo.
33 Me ñag ar nua atsin itũrin, Pe-
trus ũge a Jesu, Amen Kereri, omo-
tañitañ mekida ine: ma amõ wei aiju
imwem; aeõm ion, ma an Moses ion,
ma an Elia ion: bwe e iki bit enim
pan.
34 Me ñag õ õreit ekeowina eat
epan mũñane, õrre denañ eran, mõ
õbõñõbõñe ũra: me re miow ñaga re
mek ian mũrana denañ.
35 Mõ õrre eiñõñ iot atsin ean
mũrana denañ, ñea ũge, Ñaiũ õkõr
ñune, ñea ã ij, amwaim kaiõt aen.
36 Me ñag õmwijowet eñõg, ã ãt
Jesu bwi te Eĩ. Ma arei ewewin bi-
ta, ma arei eõ õnũñita ea ion ean
bũm ana añõgen mũñan arei ogiten
aia.
37 ¶ Me ñag eorata, ñaga re edun
eat etowedũdũ, ebak eñame re eko-
wõñ a Jesu.
38 Me kania, eñame ion inimagen
mibũna, aeuwak mõ ũge, Amen Ke-
reri, A kõñ aw bwe Wo nim kania
rarune ñaiũ mõ kananoañei; bwe ei
ñaiũ ñea aiquet erak:
39 Me kania, ã õgõg iow itũrin
anin ion, me tik ñaga me e eõñen: mo
o urure mõ õkaburoro mwin mõ õma-
ga õkõr, mo ogori me e eõ ñaũnin.
40 Ma A ogiten kõñ a ran am kere-
ri bwe re nim õmeata; me re eõ ko-
na.
41 Mi Jesu õnei mõ ũge, Edet ña-
deten eõ tũeb me ebaka, õten ara-
quin aeõ mek itũrimiã, mi ijenen bũ-
riõ a gamiã? õrean kõ ñaim.
42 Me ñag õrren oniñ ia, demon
õraijedu mo urure. Mi Jesu õmea-
ta bita anin õmwarere, mõ õtsimo-
rien oniñ ia, mõ õredõan añet etõñin.
43 ¶ Mũ ũra memak rõ mwitõñ bwe
dõgin waion Gott. Me ñaga rõ õreita
mwitõñõt imin memak ñana Jesu
eririñ, Õ ũge a ran an kereri,
44 Enim metu õkõr iat ijũñemiã
mũñane eñõg: bwi inan ijimeãn Ñait
eñame aeow ian bet' eñame.
45 Mũ ũra re iki ian mũñana eñõg,
me ã ewewin a ũra, bwe re nim eõ
tsiet; me re miow ia rõ ũdõn ian añõg
ana.
46 ¶ Me emetat ekañaeot ion inima-
gõra, bwi nan ijegen ñea õkaganado
eken inimagõra.
47 Me ñaga Jesu etsiet kamararin
bũriõũra, E barũ eoniñ ion kadudu,
mõ õñaeow itañin,
48 Mõ Õ ũge a ũra, Tamo ñea
õquõrida oniñ une eow ian egõ, õquõ-
rideõ bet: mi tamo ñea õquõridaeõ,
õquõrida bet Amea ñea õijõnõ: bwe
ñea ejõñ eken inimagemiã memak,
ei õkõr ñea õkaganado.
49 ¶ Mi Johannes õkũrũban mõ ũge,
Amen Kereri, amañ ogiten ãt ion ñea
õmeata demonis ian egõm; ma ama
rewiten, bwe dõgin bwin e eõ ede-
geri gada.
50 Mi Jesu ũge a, Amwaim eõ re-
win, bwe ñea eõ keõ a gamiã, ei õkõr
dañamiã.
51 ¶ Me ñag etũret ibũm ñana inar
õbũida ean, Õ goi met aeow Jerusa-
lem bwe etouda marat aeow ina,
52 Õ õdõn ian obwen an ñame: me re
nuawen, me re metu ian wañara te-
kawa dei Samaria ion, bwe re nimõ
gadauw ian obwen.
53 Me re eõ quõrida, bwe dõgin an
goi men bwe etouda marat aeow Je-
rusalem.
54 Mi Jakobus mi Johannes ñaru-
mena ran an kereri ñag ar ãt *bita*, ar
ũge, Temoniba, Wo teñ õa iõk ia am
pan bwe enim pudu a ũra ãe atsin
ianweron, me jiũiow ũra, (tekei an
makur Elia ñago)?

55 Me É iwidō, mō ōrōwei ũrōr
mō ũge, Amwar iki kamarin bũriōũ-
mũrōr.
56 Bwe eō ōrre Ñait eñame bwe
enim ijababa tsimorit eñame, mō Ō
ōrre bwe enim ōtsimor ũra. Mō rō
ñowen iat tekawa ion.
57 ¶ Me ñaga re dũgidugo ian me-
dena, eñame ion ũge a, A teñ edege-
riw aeow ino Wo ñow.
58 Mi Jesu ũge a, Etsimine jũbwō-
ra alopex, me etsimine aũrañ eika
imin ōeta; me Ñait eñame eko eñan
ñamwarin enim ōmequōran tũbwin
ean.
59 Mō Ō ũge a ion, Wo nim edege-
riō. Ma amea ũge, Temoniba, ōijōnō
kō amo bwa A nim tuwin iriedu
etōñũ.
60 Mi Jesu ũge a, Wo nimō ñaina
ñabũn ema bwe re nim iriedu aũra
ima; ma auwe, wo nimō nuaw mō
pōpan monibain Gott.
61 Me etik ũge ion, Temoniba, A
nim edegeriw; me Wo nim ōijōnō
amo bwa A nim kamawirei amen
ũbwiō.
62 Mi Jesu ũge a, Ñea ōeōgida ben
ean pflug me tik iwidō, eō deri a ie
enim ei ran monibain Gott.

ITŨBAÑ 10.

MI iruwin mũñane, Temoniba eij
bet aemo eñame, mō ōijōn ũrañ
in karakarumen ian obwen, ea tekawa
memak me etañ memak, ino I nan
ñow bet.
2 Mō Ō ũge a ũra, Ouwak ōkōr ine-
det, mō ōad amen makur: me ñagan
amwaim kōñ a Monibait inedet bwe
enim ōijōt amen makur aeow ean an
inedet
3 Amwaimō nuaw; kania, A ōijōn
gamiā tekei schafe ñana eoniñ ini-
magen wōlfe.
4 Amwaim eō ōbũ ebwer in geld,
ōa ebwer in ijeiji, ōa schuhe; ma
amwaim eō kamawirei eñame ian me-
dena.
5 Mi tsin ia amwa ramwedu a ewak
ion, amwaim ũge amo, Iow enimō
mek ean wak une.
6 Mi tsin ia ñait iow ion emek ian,
amiā iow enimō mek ean: mi tsin ie
ekeow, nan redō a gamiā amiā iow.

7 Amwaimō mek ian wak ia, mō
ōn me nim mũñana ro oija gamiā;
bwe eimwi bwe ā nim oija amen ma-
kur marũmwin. Amwaim eō naña
ewak memak.
8 Mi tsin ia amwa metu a tekawa
ion, me tsin ia rō quōrida mo oque-
dei gamiā, amwaim ōn mũñana rō
ñaeow ian memiā:
9 Ma amwaim ōtsimor ñabũn arak,
ñabũna re mek ian, ma amwaim ũge
a ũra, Etũren añen gamiā monibain
Gott.
10 Mi tsin ia amwa metu a tekawa
ion, mi tsin ia re eō quōrida mo oque-
dei gamiā, amwaim meta ian mede-
nan, mō ũge,
11 Mwareren amiā tekawa, ñan eri-
be nanama, amaimō mwinũmwinōn
gamiā: ma amwaim tsiet ñea, bwe
etũren añen gamiā monibain Gott.
12 A ũge a gamiā, Nan tsimor eken
Sodom ean ñabũmina, ea ran bita te-
kawa.
13 Nat agada gaim, Chorazin! nat
agada gaim, Bethsaida! bwũ kamwen
ia ā ririñ iow Tyrus mi Sidon mũ-
ñane emakur in kamadauniñ ñana
ā ogiten ririñ iow iamũrōr, eme-
wara ago re iwid bũriōũra me me-
geda eat ekarawin ereab iren me
emarañata.
14 Me ñagan nan tsimor eken Ty-
rus me Sidon ea gamũrōr eat ibũm
in ekōm.
15 Me ñauwe, Kapernaum, *ōten*,
inat tabōgida auwe ianweron? inan
ōraijedu auwe Gehenna.
16 Me ñea ōkaiōt aemiā, ō kaiōt
bet aeō; me ñea emiowi gamiā, e
miowō bet; me ñea emiowō, e miowi
bet Amea ñea ōijōnō.
17 ¶ Me re tik redōn amebũna
aemo iat idorodoro, mō rō ũge, Te-
moniba, demonis eraban bet gama
ian egōm.
18 Mō Ō ũge a ũra, A āt Satan
ñag opudun ianweron tekei eitsin.
19 Kania, A oija añen gamiā eoaio
bwa amwaim jorgageñ itũbwin
schlangen me skorpione, me eoaio ea
waion barũemiā memak: me eko
imit on ñea nan ōmaga gamiā.
20 Ma amwaim eō ibibōki ean ñune,
ñag anin eraban gamiā; ma amwaim

idorodoro ñaga ã eare eowen ian-
weron egemiã.
21 ¶ Me ean stunde ia Jesu eibibõ-
ki itũrin Anin Omotañitañ, mõ ũge,
A tsitanuw Etõñũ, ñea Monibain ian-
weron me eb, bwe Wo ewewin mũ-
ñane ea ũra ñabũna rõ man me ña-
bũna rõ ka, me Wo õmeata mũñane
ea eoniñ : Etõñũ, iduwen ; bwo omo
deden ñune ian mem.
22 Etõñũ oija amet imin memak; me
eko ion ñea etsiet Ñain, bwi ta Etõ-
ñin etsiet; me eko ion ñea etsiet Etõ-
ñin, bwi ta Ñain etsiet, mi tamo ñea
Ñain ãeñ, Õ pan a.
23 ¶ Me E iwidõ a ran an kereri,
me edorer a ũra tũ ũra, mõ ũge, Ei-
jeijat eme ñana ra aia mũñane imin
amwa aia:
24 Bwa A ũge a gamiã, Bwe ebak
propheten me temoniba ñabũna re
teñ aia mũñane imin amwa aia, me re
eõ aia; me re teñ kaiõt mũñane imin
amwa kaiõt, me re eõ kaiõt.
25 ¶ Me kania, eogoda amen ke-
reri dogor ion, mõ õij, mõ ũge,
Amen Kereri, ekõ ñea A nimõ ririñ
bwa A nimõ kona itsimor eõ toki
ean?
26 Mõ Õ ũge a, Ekõ ñea ã eare
eow iat edogor? õten am lesenei?
27 Mõ õ õnei mõ ũge, Wo nim au-
wã Jehova ñea wam Gott ian bũri-
õũm memak, mi ian anũm memak,
mi ian waiõm memak, mi ian am õka
memak ; me wo nim auwã aranom
tekei am auwãw.
28 Mi Jesu ũge a, Eimwi õkõr aem:
ririñ kõ mũñane, me wo nan tsimor
eow ean.
29 Ma amea eteñ te ei oomo ñei,
mõ ũge a Jesu, Ijegen arano?
30 Mi Jesu õnei mõ ũge, Eñame
ion orodun Jerusalem bwe enim ñow
Jericho ; me e ekowõñ a amen abab
ñame, me re joridanin baibait duwen,
me ra abi, mõ rõ ñaũnin me re ero-
wiow ñag te ekeow i nan ima.
31 Mõ õrre priester ion me tik õd
ian medena ia: me ñag e ãt, õ õden
ino ogoeow tsinin.
32 Me tik õũga bet Levite ion, ñag
õ õrre eow ean mũmwarina etañ, me
ãt, õ õden ino ogoeow tsinin.
33 Me dei Samaria ion ñag e dũ-
gidugo, õrre eow ino e mek: me ñag
e ãt, õ kananoañei,
34 Me e naña, mõ õretsitsi witen,
me eidotu a eir me wein; mõ õ õeõ-
gida animwen wõn imin gõgõrõ, mo
otowen iat ewak in ratequõ, me era-
ña.
35 Me ñag eorata, o rouda aro de-
narii, mo oija añen amea an wak
ewak, mõ ũge a, Wo nim raña amune;
me tsin ia ouwak eken am totow ea
ñane, A nan pũmwe ia A redõ.
36 Õten bũriõũm, ijegen aranon
amea ñea ekowõñ a amen abab ña-
me, inimagen ameitsimena?
37 Mõ õ ũge, Amea ñea oquedei.
Mi Jesu ũge a, Nua kõ mõ kar itũrin.
38 ¶ Me ñaga rõ õreita nuaw, E
metu a tekawa ion: me ãt on ñea
Martha egen, oquedei iow ian an wak.
39 Me etsimine etsin ñea Maria
egen, ñea ta megeda itañin nanat Te-
moniba, bwe enim tõ kaiõt aen.
40 Me Martha anenouwa eat ema-
kur in oqued ñan ebak; me e naña
Amea, mõ ũge, Temoniba, Wo ekam
ekeiduwen ñaga ãita edũ õñaũniõ mi
ta añat emakur? me ñagan Wo nim
pan a bwe enimõ buõkõ.
41 Me Temoniba õnei mõ ũge a,
Martha, Martha, wo oumarar me wo
anenouwa bwe dõgit imin ebak;
42 Mi ta aiquet imin ñea õga ibũ-
riõ ean ie ekeow: me Maria ogiten
ñañaij itũbañ ñea omo, ñea ã eab ko-
na n joridanin.

ITŨBAÑ 11.

ME ñag E tetaro eat etañ emwa-
rin, me ñag E rañada, ran an
kereri ion ũge a, Temoniba, Wo nimõ
wereri a gama dedet etetaro, tekei
Johannes ñag õwereri ran an kereri
bet.
2 Mõ Õ ũge a ũra, Tsin ia amwa
tetaro, amwaim ũge, Etõñima ñea i
ianweron, A nimõ õebwigaga egõm.
Enim õrre monibaim. A nim õgõg
aem eat eb tekei õgõgetow i ianwe-
ron.
3 Wo nim oija gama õañama ñan
ewin a eat ibũm aeoweaeow.
4 Wo nimõ ead ama dũra; bwa ama
eadien bet aũra dũra ñabũna re dũra
ea gama. Me eõ otow gama iat ikij;

me Wo nim ōtsimor gama atsin eat
ibaka.
5 Mō Ō ūge a ūra, Ijegen eamiā
ñea etsimine dañan ion, ñea nan naña
ia atugagan, mō ūge a, Dañō, ome kō
aiju brot;
6 Bwō ōrre ame dañō iot atsin ean
an dūgidugo, me eko imin itūrū ñea
A kona n ñaeow ian men;
7 Ma amea anewak nan ōnei mō
ūge, Wo eō erōñeidō: ā weijien met-
ewak ñage, me ñaiū re mek itūrū
iat bett; A eō kona n eogoda mo oi-
ja aw?
8 A ūge a gamiā, ogen bet ie e eō
eogoda mo oija bwin ei dañan, mi i
nan eogoda mo oija mūñan e āeñ,
bwe dōgin an eō rañada n kōñōñ.
9 Ma A ūge a gamiā, Kōñōñ, mi
inan oija gamiā; ōnani, ma amwa nat
āt; ōnanak, mi inan baida ea gamiā.
10 Bwi tamo ñea ōkōñōñ, inan oija;
me ñea ōkanani, nat āt; me ñea ōna-
nak, inan baida ea.
11 Mi ijegen eamiā ñea etōñin, tsin
ia ñain ōkōñ a brot, i nan oija epe
ion? me tsin iō ō kōñ a iū, i nan oija
schlange bwe enimō ñeōtūbwet iū?
12 Oa tsin iō ō kōñ a paitdomo, i
nan oija skorpion ion?
13 Me ñagan ñag amwa tsiet eoi-
ja ñaimiā mūñan omo, amiā ñabūn
amwa ibaka, ōten, eō ouwak eken an
totow Anin Omotañitañ Etōñimiā
i ianweron ea ñabūna rō kōñ a?
14 ¶ Mō Ō ōmeata demon ion ñea
ōpwer eon. Me ñag emeta bita demon
edoreren amea ñea ōpwer eon; me
eñame rō mwitōñōn.
15 Mō ūge ibūn inimagōra, Ō ōmea-
ta demonis eow itūrin Beelzebub ñea
wañara temoniba demonis.
16 Mi ibūn rō ōij, mō rō kōñ a ite-
ma atsin ianweron.
17 Me E tsiet marōra, mō ūge a
ūra, Tamo eponñame ñea eō epo bū-
riōūn, nan eko morin; me ewak ñea
eō epo būriōūn, i nan pudu.
18 Me tsin ie eō epo būriōūn Satan,
nan ōten an weijo monibain? bwa
amwañ ūge bwa A ōmeata demonis
eow itūrin Beelzebub.
19 Me tsin ia A ōmeata demonis
eow itūrin Beelzebub, ñaimiā ri nan
ōmeata ūra eow itūrin ijegen? me
ñagan ñaimiā ri nan ek'ūra wamiā
amen ekōm.
20 Me tsin ia A ōmeataeōt demonis
tiniben Gott, ōrre añen gamiā kōr
monibain Gott.
21 Me tsin ia eñame ion eō badōdō,
ñea etsimine baibait ake itūrin, obe-
rei an wak, eowōn wōn imin;
22 Me tsin iō ōrre a ion ñea eō ba-
dōdō eken a, me doganigae a, i nan
joridanin baibain in ake memak atsin
itūrin, ñan ō ōreita didure ean, mi
nat dūbañai wōn imin.
23 Ñea eō mek Itūrū, ō keō ame;
me ñea eō kepo eow Itūrū, e berita-
gag.
24 Me tsin ia anin ōmwarere eme-
tan iat eñame, i nan ōd eat etañ ino
emōgejuju, mō ōnani etañ in ōnano;
me ñag eō kona, ō ūge, A nimō redō
a aū wak ino A metan ian.
25 Me ñag ō ōrre, e āt bwe ā gara-
gare me ā ōmamo.
26 Me e nua, me emwin aeiu anin
ñabūna re baka eken a; me re metu,
me re mek ina: mi nan baka eket
eñame ñune imūr ea ñago amo.
27 ¶ Me ñag Ō ōrai mūñane, āt on
inimaget eñame oouwak aen, mō ūge
a, Ogeidawianaw ije ñea ōriguw, mi
ikimama ñarowa Wo kimamai.
28 Mō Ō ūge, Iduwen, mō rō gei-
dawianaw eken ñabūna rō kaiōt aen
Gott, me raña.
29 ¶ Me ñaga eñame re epo a, Ō
ūge, Edet edeten ebaka ñadetene: rō
ōnani itema: me eko itema ia inan oi-
ja ūra bwi ta an tema Jona.
30 Bwi tekei Jona ñag ei itema ea
dei Ninive, nan ōūga bet Ñait eñame
ea edet ñadetene.
31 Me āita monibain apwijuw nan
weijo epo a ñamet edet ñadetene eat
ibūm in ekōm, mi i nan ōbabaka ūra:
bwe āita ōñaūt atsin eat eb ino ogo-
metsiow bwe enim kaiōt manin Solo-
mon; me kania, etsimine ion ine ñea
ōkaganado eken a Solomon.
32 Ma dei Ninive ri nan weijo epo
a edet ñadetene eat ibūm in ekōm,
me ri nan ōbabaka ūra; bwe re iwid
būriōūra bwe dōgin an kereri Jona;
me kania, etsimine ion ine ñea ōka-
ganado eken a Jona.
33 Eko eñame ñea ōpwiei lampe,

me ñaeow eat etañ ñea eõ nũñida,
me e eõ ñaeow bet ijõñit equeneren,
mõ õ ñaeow eat eñan, bwe re nimõ ãt
iaõ ñabũna re ramwedu.
34 Mem ei lampe in rabatam: tsin
io omotañitañ mem, nan eaõ rabatam
memak; me tsin ie ebaka, nan etũr
rabatam memak.
35 Me ñagan wo nim raña aw bwe
enim eõ ekei tũr iaõ ñea emek iam.
36 Me ñagan, tsin ie eaõ rabatam
memak, tsin ie ekeow itũr ia aige-
tow, nan iaõn memak, tekei lampe iõ
õeaõonuw iaõin.
37 ¶ Me ñag Õ õreita dorer, Phari-
sãer ion emwin bwe enim ijeiji itũrin:
me E ramwedu anewak me ejeijien.
38 Me Pharisãer ñag e ãt, õ mwi-
tõñõn, bwe E eõ dudu ben amo ian
obwen an jeiji.
39 Me Temoniba ũge a, Amiã ña-
bũna Pharisãer amwa õdereder ero-
wit dõmaugu mi iwũr, mo oquen ia-
miã itorere mi ibakogin.
40 Amiã ñabũna ekabaãt, adag,
amwa nimen edereder bet ian ie ede-
reder erowin?
41 Amwaim totow imin ñana bait
ibũriõ bwe wamiã adu; me kania,
imin memak re dereder a gamiã.
42 Nat agada gaimiã Pharisãer!
bwa amwañ ere main atain minta,
me rũta, me õlus memak, ma amwa
riow eat ekõm ma auwãen Gott; ei-
mwi ago ia amwa ririñ ñane ma
amwa eõ ñaina bet ñana.
43 Nat agada gaimiã Pharisãer!
bwa amwa ãeñ edebae ñan õkagana-
do iat synagogen, me ekamawir eat
etañ in erow.
44 Nat agada gaimiã! bwa amwa
ta tsitobo ebeã ñan eõ nũñida, me
eñame ñabũna rõ õd ean re eõ tsiet.
45 ¶ Ma amen kereri dogor ion
õkũrũban mõ ũge a, Amen Kereri,
Wo õbabakai bet gama ean mũñane
Wo õreit õrai?
46 Mi Jesu ũge, Nat agada bet gai-
miã amen kereri dogor! bwa amwa
tata ebanet eñame ñan õkama, me
ñamiã amwa eõ toweõt ebaneõra tini-
bemiã ia aiquen.
47 Nat agada gaimiã! bwa amwa
ririñ jũbwõra propheten, ma amiã
bagadugu abi ũra.
48 Me ñagan amiã amen oduwen
ma amen buõk aũra makur amiã ba-
gadugu: bwe ra abien ũra, ma amiã
amwa ririñiet *ũbwõra.*
49 Me ñagan manin Gott ũge, A
nim õijõn a ũra propheten ma apos-
tel; me ri nan abi mõ õmamado ibũn
eara;
50 Bwe ã nim õni pũmwen aran
propheten memak atsin itũrit edet
ñadetene, ñea ã idot atsin ean õriget
eb ea ñage;
51 Atsin ean aran Abel ea aran
Zacharias ñea ã abi iow inimaget da-
garae me tempel: iduwen aeõ pan a
gamiã, bwi inan õni pũmwet atsin
itũrit edet ñadetene.
52 Nat agada gaimiã amen kereri
dogor! bwa amwa õbũ mo onuaiw ki
it ititsiet: ma amwa eõ metu ñamiã,
ma amwa dug ñabũn eteñ metu.
53 Me ñag E metaten ina, amen
edar me Pharisãer rõ õõaio aũra ene-
nei, mõ rõ õenenaõ bwe E nim pan
añõget imin ebak;
54 Mõ rõ õnani imit ot atsin ian
mwin, bwe re nim atsi ian aen bwe
re teñ ñaea dõgin.

ITŨBAÑ 12.

ME eat edae ñaga, ñag epo eñame
ñabũn ebak, mi tũ ũra jorga-
geñ ũra bwe dõgin ebakũra, Õ ũge a
ran an kereri amo, Amwaim raña ga-
miã tsinin wañara imin in gapwe
Pharisãer, ñea iwigumo.
2 Bwe eko imin ñea ã imwetujow,
ñea nan eõ pida; me ekeow imin ñea
ã ewewin, mi nan eõ nũñida.
3 Me ñagan, tamo imin ñan amwa
patow iat itũr, eñame nan kaiõt eow
iat iaõ; me ñan amwa patow iat ijũñet
eñame iat dorum, inan õrarai iow
animwet ewak.
4 A ũge a gamiã ñabũna dañõ,
Amwaim eõ miow ũra ñabũna ra abi
dõrabat, mi imũr eko wañara imin ia
ro kona n ririñ ia aigetow.
5 Ma A nimõ metsimetsi a gamiã
Amea ñea eimwi bwa amwaimõ
miow: Amwaimõ miow Amea ñea
etsimine waion in õraijedu Gehenna
io O ogiten abi; eh, A ũge a gamiã,
Amwaimõ miow Amea.
6 Õten, ã eõ rouwõn aijimo itsirir

aro denarii? me eko ion eara ñea ã mejiotow ian men Gott.

7 A ogiten õdũ iren itũbwimiã memak. Amwaim eõ miow: bwo ouwak eken woumiã ea itsirir ñan ebak.

8 A ũge a gamiã, Tamo ñea nan õpan õgõgeõ ian met eñame, Ñait eñame nan tik õpan õgõgen ñei ian men an engel Gott:

9 Me ñea ereriõnõ ian met eñame, A nat tik ereriõn ñei ian men an engel Gott.

10 Mi tamo ñea õrai eñõg ebaka ea Ñait eñame, inat ad an dũra: me ñea õrai eñõg in kabaka ea Anin Omotañitañ, inan eõ ead an dũra.

11 Mi tsin ia ro otow gamiã iat synagogen, me ea amen ekõm, me ea ñabũna temoniba, amwaim eõ kamararei aemiãñ in õnei, õa ekõ ñea amwa nan õrai:

12 Bwa Anin Omotañitañ nan wereri a gamiã mũñan eimwi bwa amwaim õrai ean stunde ia.

13 ¶ Mi ion inimagen mibũna eñame ũge a, Amen Kereri, Wo nim pan a edũ bwe enimõ dũbañai iow eamar wõt etõnimar imin memak.

14 Mõ Õ ũge a, Amunuwe, ijegen õũga ñan Aña amen mwit añõgemiã õa amet dũbañai a gamiã imin?

15 Mõ Õ ũge a ũra, Amwaim kanakania gamiã, me raña gamiã atsin eat õñaneme memak: bwe deõ tsimorit eñame ebakin wõn imin.

16 Mõ Õ karai añõgin õtsiñin a ũra, mõ ũge, Eñame ion ñea oqua ũbwien, ñea ebak wõn imin:

17 Mõ õ kamarar ian bũriõũn, mõ ũge, Ekõ ñea A nimõ dadei, bwe ekeowet eñan waña jeiji ñan A nimõ ñaeow ean?

18 Mõ ũge, A nimõ ririñ ñune: A nim ijababa eñan waña ijeiji, mi tik wei ñan ouwak eken; ma A nan õñañet iow ina waña weizen mi imin memak.

19 Ma A nan ũge a anũ, Anũ, ebaken wam imin ñan A õaji, ñan ewin a eobweni ñan ebak; wo nim õnano, mi ijeiji, me eren, mi ibibõki.

20 Me Gott ũge a, Auwe amen kabaãt, inan õtsinim anũm ñage ijõbũm; mi nan wõn ijegen mũñane imin wo ogiten gadauw?

21 Mõ ũga bet deden ñea õepoi imin bwe wõnõ, me ñea eõ ebak wõn imin itũrin Gott.

22 ¶ Mõ Õ ũge a ran an kereri, Me ñagan A ũge a gamiã, amwaim eõ oumararei tsimorimiã, ekõ ñea amwa nan õn; ma amwaim eõ oumararei rabatamiã, ekõ ñea amwa nan edua.

23 Bwe etsimine eken wout itsimor ea ijeiji, me dõrabat ea ekarawin.

24 Amwaim õmaran raben, ñaga re eõ kiãõ me re eõ ramwit; eko aũra wak in kanañet imin, me eko bet eñan õañara; me Gott õijõiji ũra: ouwak eken woumiã ea imin õeta!

25 Ijegen eamiã ñea oumarar okona n ijedu a tsimorin iot emainibe?

26 Me ñagan, tsin ia amwa eõ kona n ririñ bitune ñea eõ eija, nan õten ñage amiã kamararei ñana inon?

27 Amwaim kabei an erõ lilien: bwe re eõ makamakur, me re eõ kõñ bet; ma A ũge a gamiã, bwe Solomon ean an raitsit memak ie edua an karawin, e eõ tsitobo a eõen ean mũñane.

28 Mi tsin iõ ũga an Gott õeduaeõn an karawit ibũgibũgi eat etañ in kiãõ ñan etsimor ñabũmine, mi ijarat inan gataw anãe, õten, eõ ouwak eken *an teñ õkarawin* gamiã, amiã ñabũn oniñ amiã tũeb?

29 Amwaim eõ õnani õañamiã me nimemiã, ma amwaim eõ kamwarar.

30 Bwa heiden rõ õnani mũñane imin memak: me Etõñimiã etsiet an ga bũriõũmiã ie eko mũñane itũrimiã.

31 ¶ Amwaim õnani monibain Gott, mi inan baeni a gamiã mũñane imin memak.

32 Amwaim eõ miow, amiã epowi ñea kadudu; bwe Etõñimiã eteñ oija gamiã monibain.

33 Amwaimõ row-iow wamiã imin ñan itũrimiã, ma amwaim totow eadu: ririñ kõ amiã bwer in geld ñan eõ kona n ekei ebwer õbwe, ñan ebak it imin i ianweron ñan eab ekeow, ino eab õrre eow ina amen torere, me motten eõ õnũet imin ina.

34 Bwi ino emek wamiã imin, emek bet ina bũriõũmiã.

35 Amwaim quarai iwũgagamiã, mõ õpwiei wamiã lampen;

36 Ma amwaimõ gar eñame ñabũna re daiñ wañara temoniba ie e redõ

atsin eat ekadaro n mere bwe re ni-
mõ baida a metewak, iõ õ õrre mõ
õnanak.
37 Õgeidawianaw itsiõ ñabũna wa-
ñara temoniba āt ũra iõ õrre bwe rõ
õreit ober: iduwen aeõ pan a gamiā,
bwi i nan quarai iwũgagan mõ õma-
megeda ũra bwe re nim ijeiji, mi
i nan naña ũra, mo oquedei ũra.
38 Mi iõ õ õrre ean karuwõrit ober,
õa iõ õ õrre ean katijũwõrit ober,
me āt *ũra* eat deden ñune, rõ geida-
wianaw mibũna *itsiõ*.
39 Ma amwaim tsiet ñune bwũ
kamwen ia amea an wak ewak etsiet
an dae in õrre amen torere, i nan
ober, me eõ ñaũnin an wak, bwe ā
nim eõ ba.
40 Amwaimõ oog duwemiā bet: bwi
nan õrre Ñait eñame eat stunde ia
amwa nimen E eab õrre ean
41 ¶ Me Petrus ũge, Temoniba, Wo
õrai mũñane eñõgen õtsiñin ea gama,
õa ea eñame memak?
42 Me Temoniba ũge, Ijeget itsiõ
ñea edõbweduwen mõ õman, ñea wõn
temoniba ebuida, bwe enim eke ben,
bwe enim oija ũra õañara eat edae
eimwi?
43 Õgeidawianaw atad amea itsiõ,
iõ õrre wõn temoniba me āt bwõ õ
õreit ekeowina:
44 Iduwen aeõ pan a gamiā, I nan
ebuida bwe enım ekei amon wõn imin
memak.
45 Me tsin ia amea itsiõ nan ũge
ian bũriõũn, õbõgõbõg iõ õrre waña te-
moniba; mi nan õaweijida n abi itsiõ
eman mi itsiõ ān, mi nan ijeiji me
eren, me mañi;
46 Mi nan õrre wõn temoniba amea
itsiõ ean ñabũmin e eõ ober ean, me
eat stunde ion ñea e nimen e eab
õrre ean; mi i nan etow, mi nan ka-
marũmwiei epo a eñame ñabũn eõ
tũeb.
47 Mi itsiõ ñea etsiet aen wõn te-
moniba, ñea eõ oog duwen me eõ era-
ban aen, nan ebak iraen.
48 Me ñea eiki, me eririñ ñan eimwi
iraen ean, nan õad iraen. Me ñea ā
oija ñan ebak, nat tik ebak kõñ añen;
me ñea ebak at eñame oija, nat tik
ebak aũra kõñõt tsinin.
49 ¶ A õrre bwa A nim õraijedu
eat eb āe; me ekeken ñea A āeñ, ia ā
ogiten õpwiei?
50 Me etsimine baptizoieõ ñea A
nan baptizo ean; mõ õga bũriõ ñag
eitsiõk og!
51 Amwa ũge iamiā, A õrre bwa A
nim õmaerer eb? A ũge a gamiā,
Iõk; ma A õrre bwa A nimõ mwimwit
eñame.
52 Bwi iruwin ñage, ri nan õna-
nũmwi eñame aijimo iat ewak ion,
aijimen ea arumen, ma arumen ea
aijimen:
53 Mi nan õnanũmwi etõñin ea ñait
eman, me ñait eman ea etõñin; mi
inen ea ñait ān, me ñait ān ea inen;
me ān ea agen ñait eman, ma agen
ñait eman ea inen agen.
54 ¶ Mõ Õ ũge a eñame bet, Tsin ia
amwa āt denañ eran bwe eijida apago,
amwañ ũge, Etũreten weron; mi idu-
wen õkõr.
55 Mi tsin ia *amwa āt* eñin in apwi-
juw bwe ebõñũñõ, amwañ ũge, Etũ-
retet ikũñijow; mi iduwen õkõr.
56 Amiā ñabũna iwigumo, amwa
man ia amwa õij añit eb mi ianweron;
ma adaga nag amwañ iki ũjen bitune
edae?
57 Ma adaga nag amwa iki ñea omo
itũrimiā?
58 ¶ Bwi tsin ia wo tata barũõm
ian met amen ekõm, wo nim ooáiouw
ian medena, bwe wo nim õtsimoruw
atsin itũrin; bwe e nim eõ ururew ea
amen ekõm, ma amen ekõm enim eõ
totow auwe ea ekaiwedu, me ekai-
wedu enim eõ õraijedu auwe iat ewak
in quõquõr.
59 Ma A ũge aw, Wo eab metan
ina ia wo eitsiõk totow magin wam
denarius.

ITŨBAÑ 13.

ME emek ina eat edae ñaga ibũn
ñabũna rõ pan a Jesu añõget
dei Galilea ñabũna Pilatus õkamwa-
raroeiõn aũra wim arara.
2 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Amwa
nimen bwe ebaka eket dei Galilea
ñabũna ea dei Galilea memak, bwina
ā õmaga ũra ean mũñane imin?
3 A ũge a gamiā, Iõk: me, tsin ia
amwa eõ iwid bũriõũmiā, amwa nan
ima memak tekei ũra.

4 Ma amebũna waea ma aoju ña-
bũna turris in Siloa emeiwedu a ũra,
ma abi ũra, õten, amwa nimen bwe
re baka eken a eñame memak ña-
bũna re mek i Jerusalem?
5 A ũge a gamiã, Iõk: me, tsin ia
amwa eõ iwid bũriõũmiã, amwa nan
ima memak tekei ũra.
6 ¶ Mõ Õ õrai eñõgen õtsiñin ñei-
jine: Etsimine eñame ion ñea õijõt
imin erõ ñaõena ficus ean wõt eñan
vitis; me e nua bwe enim õnani quan
iaran mũena ficus, me eko ie e ãt.
7 Mõ õ ũge a amea amen kiãõ, Ka-
nia, aijuen aeõ obweni n õrre mõ
õnani quan iaran mũene ficus, me
eko ia A ãt: eaijedu kõ; bwa adag i
ta meken eat emwarere iõ õkabwe-
dũbwet?
8 Mõ õ õnei mõ ũge a, Temoniba,
wo nimõ ñaina ean obweni une bet,
bwa A nim iriri erũrũn, mõ õijõiji:
9 Me tsin io o qua quan imũr, ogen;
me tsin ie ekeow, wo nat taijedu.
10 Mõ Õ õreit kereri iat synagoge
ion eat ibũm in sabbath.
11 ¶ Me kania, emek ina ãt on ñea
anin in arak itũrin ean ata ma aoju
eobweni; mi i tõ kamajuju, me eõ
kona eogoda.
12 Mi Jesu, ñag ãt, E emwemwin,
mõ ũge a, Aitunuwe, eadõdan kõ ean
arakũm.
13 Mõ Õ õeõgida ben ean: me tik
ñaga me eimwiet ãita, me ãita etsitan
Gott.
14 Ma amea monibait synagoge
egirow bwe dõgin ñaga Jesu õkatsi-
mor eat sabbath, me e dorer a eñame,
mõ ũge, Etsimine abũmin año ñan
eimwi bwe eñame enimõ makur ean:
me ñagan amwaim õrre bwe ã nim
õtsimor gamiã ean, me deõ eat ibũm
in sabbath.
15 Me Temoniba õnei mõ ũge,
Auwe iwigumo, õten, amwa eõ eadida
wamiã ochs me wamiã esel atsin eat
eñan in ijeiji eat sabbath, mo onuaiw
mõ õren?
16 Me eõ eimwi ia ã nimõ eadi-
da ãitune ñain Abraham atsin ean
aquõren eat sabbath, ñea Satan õquõr
atsin ean ata ma aoju eobweni?
17 Me ñag Õ pan mũñane, barũen
memak re bitõ: me eñame re ibibõki
bwe dõgit imin memak ñan omo ñan
E ririñ.
18 ¶ Me ñagan Õ ũge, Tekei ekeken
monibain Gott? me ekõ ñea A nimõ
weiquin a deden?
19 Tekei baban senf ñea eñame ion
õbũ, mõ õijõtow ean wõn etañ in kiãõ;
me e erõ, me eijiet imin erõ eõen
ouwak; mi imin õeta n ijõñin ianwe-
ron ewedu a ran.
20 Me E tik ũge, Ekõ ñea A nimõ
weiquin a monibain Gott?
21 Tekei egapwe ion, ñea ãt on
ebarũ, me etotu ian aiju keweõin
mehl, me etetan ea an tsiãõ a mehl
memak.
22 Mõ Õ õd ijugagait tekawa me
etañ mek memak, mõ kereri ian, mõ
Õ ñowen Jerusalem.
23 Mi ion ũge a, Temoniba, õten, ta
õad ñabũna inan õtsimor?
24 ¶ Mõ Õ ũge a ũra, Amwaim quo-
quon me metu a metoror ñea oroeõ:
bwa A ũge a gamiã, ebak ñabũna rõ
õnani bwe re nim metu ian, me re eõ
kona.
25 Me tsin ie eogoda amea an wak
ewak, me etsima met ewak, me tsin
ia amwa weijo aton mõ õnanak met
ewak, mi ia amwañ ũge, Temoniba,
Wo nimõ baida ea gama; mi I nan
õnei mõ ũge a gamiã, A eõ tsiñai ino
amwa ñaũn;
26 Me ean ñaga amwa nan ũge,
Ama ogiten jeiji me ren ian mem,
Wo ogiten wereri gama eow ian
wama medena;
27 Mi I nan ũge, A ũge a gamiã, A
eõ tsiñai ino amwa ñaũn; amwa kirõ
tsiniõ kõ memak, amiã ñabũn amen
ririñ ibaka.
28 Ino nan tsimine iõñ me ekeijũ-
era imwi, tsin ia amwa ãt Abraham,
mi Isaak, mi Jakob, me propheten
memak, bwe re mek ian monibain
Gott, ma amiã inan õraijida gamiã
iruwin.
29 Me ri nan rodun apoe me rogan
apago, me ñaũn apwewa me ñaũn
apwijuw, me ri nan megeda ian mo-
nibain Gott.
30 Me kania, etsimine ibũn ñabũn
imũr ñabũn nan amo, me etsimine
ibũn ñabũn amo ñabũn nan imũr.
31 ¶ Me ean stunde ia, Pharisãer

ibũn rõ õrre, mõ rõ ũge a, Meta kõ
me nuaw, me erowi ine: bwe Hero-
des eteñ abiw.
32 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa nua kõ
mõ pan a bita alopex, *mõ ũge a,* Ka-
nia, A õmeata demonis, ma A katsi-
mor ean ñabũmine mi ijaran, ma A
ogoro ean aijũbũm.
33 Eimwi bwa A nimõ dũgidugo
ean ñabũmine, mi ijaran, me ñabũ-
mino: bwe ã eõ kona n abi prophet
ion ie e eõ mek Jerusalem.
34 O Jerusalem, Jerusalem, ñea wo
abi propheten, me wo tamwit ñabũna
ã õijõn aw! ebak aeõ dae in teñ õe-
bwepoi ñabũna ñaim, tekei domo ãn
iõ õebwepoi ñait'ow ijõñin ben, ma
amwa keõ!
35 Kania, ã bwir añen gamiã amiã
wak: A pan a gamiã bwa amwa
eab gauwei ãtõ, ea amiãñ ũge, A
nim tsitan Amea ñea õrre ian egen
Jehova.

ITŨBAÑ 14.

ME E metu ian an wak Pharisãer
ion ñea õkaganado bwe enim
õkõ brot ina eat sabbath, mo ro
oberei.
2 Me kania, eñame ion emek ian
men, ñea arak eat arak in dropsy.
3 Mi Jesu õkũruban me edorer a
amen kereri dogor me Pharisãer mõ
ũge, Eimwi õa iõk ekatsimor eat sab-
bath?
4 Me re eõ mõmwi. Mõ Õ õgõg
amea, mõ õtsimor, mõ õijõten.
5 Mõ Õ ũdõn ũra, mõ ũge, Ijegen
eamiã ñea etsimine wõn esel õa ochs
ñea opudu iat ebõken-eren, ñea eab
tik ñaga mo oururеda eat ibũm in
sabbath?
6 Me re eõ kona õneien mũñane.
7 ¶ Mõ Õ õrai eñõgen õtsiñin ea
ũra ñabũn ã emwin, ñag E ãt bwe
re ij etañ ñana magit omo; mõ ũge
a ũra,
8 Tsin ia eñame emwinuw ea eka-
daro n mere, wo nim eõ enerũrũ eat
etañ ñana magit omo; bwi ta bwi-
dũga ma amea emwit eñame ion ñea
õkaganado eken aw,
9 Mi nan õrre amea emwin ga-
mũrõr, mi i nan ũge aw, Oija kõ
amea eñam; ma auwe wo nimõ barũ
etañ ñea magit ijõñ, me wo nan
maneañ.
10 Mi tsin ia ã emwinuw, wo nimõ
megeda eat etañ ñea magit ijõñ; bwi
tsin iõ õrre amea emwinuw, mi i nan
ũge aw, Dañõ, wo nim akõda eken:
mi inat tsitatow auwe ian mõra me-
mak ñabũna re enerũrũ n ijeiji epo
aw.
11 Bwi tamo ñea te ei oogoda, inan
õijõñ; me ñea te ei õijõñ, inan oo-
goda.
12 ¶ Mi Jesu ũge a amea emwin,
Tsin ia wo ririñ ijeiji adaquin, õa an-
tsiemerin, wo nim eõ emwin aranom,
õa edũm, õa amen ũbwiõm, õa ara-
nom ñabũn ebak wañara imin; bwi
ta bwidũga me re tik emwinuw bet,
me rouw wam imin.
13 Tsia ia wo ririñ ekadaro ion, wo
nim emwin ñabũn eko wañara imin,
me ñabũn emõgimõg rabatara, me
ñabũn õrañ, me ñabũna re eõ ãtirõ-
ñin:
14 Me wo nan geidawianaw ean;
bwina re eab kona rouwen wam imin:
bwi inan rouw wam imin ie etik rida
eñame ñabũn omo.
15 ¶ Me ñaga rõ kaiõt mũñane, ion
inimagen ñabũn enerũrũ n ijeiji epo
a ũge a, Õgeidawianaw ñea õkõ brot
ian monibain Gott.
16 Mõ Õ ũge a, Eñame ion eririñ
ekadaro ion ouwak; me e emwit eña-
me ñabũn ebak:
17 Mõ õ õijõn an tsiõ ñaga edae in
ijeiji bwe e nim ũge a ñabũna ã
emwin, Amwa tũkõ, bwe edowat imin
memak ñage.
18 Mũ ũra memak rõ õaweijida n
õpat dõgin aũra eõ õrre *iat ibũriõ ae-
bwetsin.* Ma amea ñea ã emwin amo
ũge a, A õren rouw etañ in kiãõ
emwarin, me eimwi bwa A nimõ nu-
aw ma aia; A kõñ aw bwe wo nim
õijõnõ.
19 Mõ ũge ion, A ogiten rouw waea
ochsen, ma A nimõ nuaw mõ õij ũra
ma aia: A kõñ aw bwe wo nim õijõnõ.
20 Mõ ũge ion, A õren merei agõ,
me ñagan A eõ kona iñow.
21 Me eredõn amea itsiõ, mõ õpan
añen wõn temoniba mũñane imin.
Me egirow amea an wak ewak, mõ
ũge a an tsiõ, Kapapar kõ mũ ñõw

ian medenat tekawa ñan ereab me
ñan oroeõ, mõ õrean ñabũn eko wa-
ñara imin, me ñabũn emõgimõg raba-
tara, me ñabũn õrañ, me ñabũn eõ
ãtirõñin.
22 Ma amea itsiõ ũge, Temoniba,
ogen bita wo pan, mo ouwak ijuw
etañ.
23 Ma amea temoniba ũge a an
tsiõ, Wo nim ñow iat emedena, me
eat oror ñana edabwike etsimor, me
enenei *ũra* bwe re nim õrre, bwe
enim oquen aeõ wak.
24 Bwa A ũge a gamiã, bwe eko
ion ean ñabũna ã emwin ñea nan õij
waña ijeiji.
25 ¶ Me ebak eñame re edegeri:
me E iwidõ, mõ ũge a ũra,
26 Tsin ia eñame ion enaña ame,
me eõ miowi etõñin, mi inen, ma agen,
me ñain, me etsit eman, me etsit ãn,
eh, me eõ miowi bet tsimorin, eõ ko-
na n ekei ran aeõ kereri.
27 Me ñea eõ õbabũ an kaibar, me
eã erowũ, eõ kona n ekei ran aeõ
kereri.
28 Bwi ijegen eamiã ñea eteñ wei
turris ion, ñea eõ megeda amo mõ
kamararei pũmwen, bwe enim aia ie
etsimine imin itũrin ñea o kona n oog
iow ean?
29 Mi tsin io o ogiten õeõg ijoren
me eõ kona n oog, ñabũna ra aia ri
nan owidu, mõ ũge,
30 Amune enabo n õkei, me eõ ko-
na n oog.
31 Ijegen uea ñea enuaw bwe enim
ake a uea ion, ñea eõ megeda amo ie
enim kamarar ma aia ia ata erañat
eñame itũrin okona n bo a amea ñea
õrre me anarama erañat eñame itũ-
rin?
32 Mi tsin ie e eõ kona, i nan õijõt
amen õkõmaerer bwe enim kõñõñ
maerer, ñag emek ogoeow amea.
33 Oũga bet ñamiã, tamo eamiã ñea
eõ kona n erowi wõn imin memak, eõ
kona n ekei ran aeõ kereri.
34 ¶ Me ñagan omo ebaraijited: mi
tsin iõ õgõrõ barajitedin, inan tik
barajitedeiõt ekeken?
35 Eõ deri añet eb, me eõ deri a
bet ewedũdũ n bwija: me *eñame* re
eatowen. Ñea etsimine ijũñen in
õkaiõt, i nan kaiõt kõ.

ITŨBAÑ 15.

MA amen kepo an geld temoniba
ma amet dũra memak re tũ-
ren a Jesu bwe re nim kaiõt aen.
2 Me Pharisäer ma amen edar ro
ñuruñure, mõ rõ ũge, Amune õkewin
a eñame ñabũn ebaka, me ejeiji epo
a ũra.
3 ¶ Mõ Õ karai añõgin õtsiñin a
ũra, mõ ũge,
4 Ijeget eñame eamiã ñea aibu
wõn schafe, me tsin iõ õgõrõ ion
eara, i nan eõ ñaũnin ñana aduma ma
ado eat etomagage, me nua mõ õnani
ñea õgõrõ ea an ãt?
5 Me tsin ie e ãt, e eataw aũteren
mi ibibõki.
6 Me tsin ie e redõ eow ũbwien, i
nan õepoi dañan ma aranon, mõ ũge
a ũra, Am ibibõki, bwa A ãtien waña
schaf ñea õgõrõ.
7 A ũge a gamiã, tekei bet ianwe-
ron, nan ouwak eket ibibõki ina bwe
dõgit amet dũra ion ñea eiwid bũri-
õũn, ea ibibõki bwe dõgit eñame ña-
bũna aduma ma ado ñabũn omo, ña-
bũn eõ eimwi iwiden bũriõũra.
8 ¶ Mi ijeget ãn ñea ata wõn de-
narii, me tsin iõ õgõro ion, i nan eab
õpwiei lampe, me garagare iat ewak,
mõ õnani mo quoquon ea an ãt?
9 Me tsin ie e ãt, i nan õepoi dañan
ma aranon, mõ ũge, Am ibibõki, bwa
A ãtien waña denarius ñea õgõrõ.
10 A ũge a gamiã, tekei bet an en-
gel Gott, etsimine ibibõki ian mõra,
bwe dõgit amet dũra ñea ta aiquen,
ñea eiwid bũriõũn.
11 ¶ Mõ Õ ũge, Eñame ion ñago,
ñea arumen ñait eman;
12 Ma amea ekanũmũr ũge a etõ-
ñin, Etõñũ, ome kõ dũbañũ ñana wo
õmaranõt ome. Me e dũbañaijien
wõn imin ea ũrõr.
13 Mi iruwit ibũm ñan eõ ebak,
amea ekanũmũr õebwepoi wõn imin
memak, mo o ñowen eat eb eben ogo-
eow; mi i te torowiowei wõn imin
eat emek in eagiagag.
14 Me ñag emag wõn imin, õrre eo-
wen ean eb ia erõrõ ion ouwak; mõ
õgan bũriõũn ñag eko wõn imin.
15 Me e nua mõ õkewin a amen
ean eb ia ion; ma amea õijõtowen
añe bwe enim kijõiji kumo.

16 Me e teñ oquenõn ijet enaquañ
ñana õat ikumo: me eko eñame ñea
oija.
17 Me ñag etik õrre bũriõũn in
õka, õ ũge, Ebak wõn amen makur
etõñũ ñabũna rõ gabõp ijeiji, ma aña
A ma eowen ine eat emetũr!
18 A nimõ eogoda me naña etõñũ,
mõ ũge a, Etõñũ, A dũra ea ianwe-
ron, mi ian mem:
19 Me eõ deri ia wo tik panõ bwe
ñaim aña: me wo nim eke aña wam
amen makur ion.
20 Me e eogoda me enaña añet etõ-
ñin. Me ñag õ õren gabada, etõñin
ãt, mõ õkananoañei, mõ õgõromwi-
mwin, mo opudu aũ teren mo kutei.
21 Me ñain ũge, Etõñũ, A dũra ea
ianweron, mi ian mem: eõ deri ia wo
tik panõ bwe ñaim aña.
22 Me etõñin ũge a an tsiõ, Amwa-
im õpapar gamiã mõ õreat ẽkawidi
ñarana togit omo, me gawidiõn; me
amwedu a ben ring, me totu a nanan
schuhe:
23 Mõ õrean kalb ñea eduweduw,
ma abi, bwa am ijeiji n ibibõki:
24 Bwe ñaiune ñaiũ ñea ema, me
etik tsimoren; õ õgõrõ, mi itik ãtien.
Me re jeijiten ibibõki.
25 Ma amea ñain ñea ebowab emek
añe: me ñag õ õrre me etũren a
ewak, õ kaiõt iriañ mi iruwo.
26 Me e emwemwit itsiõ ion, mõ
ũdõtet dõgin mũñana imin.
27 Ma amea ũge a, Õrret edũm;
me etõñũm abi kalb ion ñea edu-
weduw, bwa adeiõn ñag õ õrre me
etsimor.
28 Ma amea egirow, mõ õkeõ ie
emetu: me etõñin emeta a, mõ õaõa-
rien.
29 Mõ õ õnei mõ ũge a etõñin, Ka-
nia, A ogiten tsiõ itũrũm eat obwe-
ni ebak, me eko ia A riow ean wam
dogor; me eko betibet ia wo ome
bock ion bwa A nim ijeiji n ibibõki,
aña me dañõ:
30 Me ñag õrre ñaim ñune, ñea
ogiten torowiowei wam imin itũrit
ãinimwen te toreda, wo abien kalb
ñea eduweduw bwe dõgin.
31 Mõ õ ũge a, Naiũ, wo mek itũrũ
aeoweaeow, wam õkõr waña min me-
mak.
32 Me eimwi bwa am ijeiji n ibibõ-
ki mi ĩdorodoro: bwe ñaiune edũm
ñea ema, me etik tsimoren; õ gõrõ,
mi itik ãtien.

ITŨBAÑ 16.

MÕ Õ ũge a bet ran an kereri,
Eñame ion ñago ñea ebak wõn
imin, ñea etsimine ãn stuard; me ã
kadeaeoei a añõgen amea stuard bwe
e torowiowei wõn imin.
2 Me e emwemwin, mõ ũge a, Eke-
ken añõgõm ñeijin A kaiõt? wo nim
oija ame nuawin barũenebem in stu-
ard; bwe wo eab gauweijiet ek'auwe
stuard.
3 Ma amea stuard ũge ian bũriõũn,
A õteten aũ man ñage, bwe waña
temoniba ejõridaniõn barũenebeõ n
stuard? A eõ kona n kiãõ; ma A
maiũr ia A metaraga.
4 A õmaraten ñage bit A nimõ ri-
riñ, bwe ri nan õquõrida mo oquedei
iow aña ian aũra wak, tsin ia ã totun
aña ean barũenebeõ.
5 Me e emwemwit eñame memak
ñabũn eimwi bwe re nim oija wõn
temoniba pũmwet imin ñan o ogi-
ten oija ũra, mõ ũge a amea amo,
Ãgen ñan eimwi bwe wo nim oija
waña temoniba bwũ pũmwen wõn
imin ñan o ogiten oija aw?
6 Mõ õ ũge, Aibu akeweõit eir.
Mõ õ ũge a, Kapapar kõ, barũ kõ
wam bill, me megeda me eare aijima.
7 Mõ õ ũge a ion, Ma auwe, ãgen
ñan eimwi bwe wo nim totow bwũ
pũmwen mũñan o ogiten oija aw? Mõ
õ ũge, Aibu akeweõin weizen. Mõ õ
ũge a, Barũ kõ wam bill me eare ao-
jomo.
8 Ma amea wõn temoniba etsitat
stuard ñea ebaka, bwin e ririñ ema-
kur in man: bwõ rõ mat eken ñain
eb une ean aũra detõ ea ñait iaõ.
9 Ma A ũge a gamiã, Amwaim ka-
ni dañamiã eow ean mammon it iba-
ka; bwin, tsin ie eko wamiã imin, ri
nan oquedei mõ õquõrida gamiã eow
ian aũra wak ñan eko tokin.
10 Ñea edõb ean mũñan oniñ, i
nan idõb bet ean mũñan ouwak: me
ñea eõ dõb ean mũñana togit oniñ, i
nan eõ dõb bet ean mũñan ouwak.
11 Me ñagan tsin ia amwa eõ dõb

ean mammon it ibaka, ijegen ñea
nan oija gamiă *ebakit imin* ñana idu-
wen bwa amwaim raña?
12 Mi tsin ia amwa eõ dõb ean mũ-
ñana wõt eñame, ijegen ñea nan oija
gamiă ñana wamiă õkõr?
13 ¶ Eko itsiõ ñea okona n tsiõ itũ-
rit eme arumen: bwi i nan añañõn
ion, ma auwă ion; õa i nan ekeidu-
wen ion, me ekam ekeiduwen ion.
Amwa eab kona n tsiõ itũrin Gott me
mammon.
14 Me Pharisăer ñabũn amen mwe-
ridai geld, rõ kaiõt mũñane imin me-
mak; mõ rõ kawiduemiten.
15 Mõ Õ ũge a ũra, Amiă õkõr
ñabũn ta amiă oomo gamiă ian met
eñame; me Gott etsiet bũriõũmiă:
bwi imin ñea õkaganado itũrit eñame
ei imin ñea ă miowi eow ian men
Gott.
16 Etsimine edogor me propheten
ea an õrre Johannes: mi iruwin bũm
ana ă põpat evangelium in monibain
Gott, me eñame memak rõ õõaio
ũrañ in metu ian.
17 Bwe emeroro eken an ekeow
ianweron me eb ea an pudu bwejũ-
bwejit edogor ion.
18 Tamo ñea eatow agen, me etik
ijatsi ion, e mequõr it dũra: me ñea
eijatsi ăita ñea agen eatow, e mequõr
it dũra.
19 ¶ Eñame ion ñago ñea ebak emit
duwen, me e edua ekarawin õmwira-
ra me linon edereder, me e ibibõki
n ijeiji eat ibũm aeoweaeow;
20 Me etsimine bet amen metaraga
ion ñea Lazarus egen, ñea ă ñaeow
itañin men wõn oror amea, mi te ei
ibũr duwen.
21 Me e teñ bwe ă nim õijõijõn *na-
mwinamwin* ñan opudun ian wõn
tisch amea ebak emit duwen; eh, rõ
õrre robar, mõ rõ kanaeoei bũrin.
22 Mi imũr, ñag eman amea amen
metaraga, engel rõ õbũida mõ rõ ñaeo-
wen in-õananon Abraham: me eman
bet amea ñea ebak emit duwen, me ă
irieduen:
23 Ma a agagan men ian Gehenna,
ñag emaga, me ăt Abraham eow ino
ogoeow, me Lazarus in-õananon.
24 Ma a aranunun, mõ ũge, Etõñũ
ñea Abraham, wo nim kananoañeiõ,
mõ õijõn ame Lazarus bwe e nimõ
eak iow iat ebõk bodit itiniben, mõ
õenamwamweõt o; bwa A man bwa
A maga eowen ean ăe une.
25 Ma Abraham ũge, Naiũ, wo nim
õmaranuw ñago ean am bũm in tsi-
mor, ñaga wo õgõg wam imin ñan
omo, me Lazarus õgõg mũñan ebaka:
me ebeben bũriõũtow ine ñei ñage,
me wo magan ñauwe.
26 Me ñune bet, emek epañ ion ñea
ouwak inimagedei; me ñagan, ñabũn
eteñ naña gamiă atsin ine, re eõ ko-
na; me ñabũna re teñ naña gama
atsin ina, re eõ kona bet.
27 Ma amea ũge, Etõñũ, ogen, A
kõñ aw bwe wo nim õijõn amea ea
an wak etõñũ;
28 Bwe aijimo edũ; bwe e nimõ
wereri ũra, bwi ta bwidũga mõ rõ
õrre eow bet ine eat etañ in maga.
29 Ma Abraham ũge a, Etsimine
Moses me propheten itũrũra; re nim
kaiõt aeõra.
30 Ma amea ũge a, Etõñũ Abra-
ham, iõk: bwi tsin ie enaña ũra iot
atsin inimagõra ñabũn ema, ri nan
iwid bũriõũra.
31 Mõ õ ũge a, Tsin ia re eõ kai-
õt aen Moses me propheten, re eab
kaiõt bet tsin ie erida iot atsin ini-
magõra ñabũn ema.

ITŨBAÑ 17.

MÕ Õ ũge a ran an kereri, Eõ ko-
na ie enim eõ õrre ekatsiriwa;
mi nat agadà gain ñea õrean!
2 Omo a eken ia ă eouda a teret epe
n kararõ ion, mõ õraijidaw imago, ea
an katsiriwai ion inimagen ñabũn
oniñ.
3 ¶ Amwaim raña gamiă: tsin ie
edũra aw edũm, wo nim õrõwei; me
tsin ie e iwid bũriõũn, wo nimõ ead an
dũra.
4 Me tsin ia awõrin aeiu an dũra
ea aw ian aibũmin, mi ia awõrin
aeiu an tik iwidõ aw, me tsin iõ õ
ũge, A iwidien bũriõ; wo nimõ ead
an dũra.
5 Ma amebũna apostel rõ ũge a Te-
moniba, Wo nim õñabida ama tũeb.
6 Me Temoniba ũge, Tsin ie etsi-
mine amiă tũeb tekei baban senf
ion, me tsin ia amwa ũge a mũene

sycomorus, Ta auwe kõ uda auwe, mõ õijõtow auwe imago; mi i nan erabamiã.
7 Ijegen eamiã ñea etsimine an tsiõ ñea õreit-gapaeda õa kijõiji schafe, ñea nan ũge a ie e redõ atsin añe, Nuabet ñage me enerũrũ n ijeiji;
8 Õten, i nan eab ũge a, Wo nimõ gadauw ñan A nim õn, quaraijuw kõ, mo oquedeiõ amo, ñag A jeiji me ren, ma auwe wo nan jeiji me ren imũr?
9 Õten, õ õtũba bita itsiõ, bwin e ririñ mũñana ã pan a?
10 Õũga bet ñamiã, tsin ia amwa ogiten ririñ memak mũñana ã pan a gamiã, amwa nan ũge, Ada itsiõ ñabũn eko wouda; añ ta ririñ mũñan eimwi bwa amõ ririñ.
11 ¶ Me ñag O ñow Jerusalem, rõ õd ijugagain Samaria me Galilea.
12 Me ñag E metu iat tekawa ion, waea lepros re ekowõñ a, ñabũna ri ta weijo ogoeow:
13 Me ra aeuwak mõ rõ ũge, Jesu, amen Kereri, Wo nim kananõañei gama.
14 Me ñag E ãt ũra, Õ ũge a ũra, Nua kõ, mõ õmeata gamiã ea priester. Me ñaga rõ õreita nuaw, re derederen.
15 Mi ion inimagõra, ñag e ãt bwe e tsimoren, e redõ me etsitan Gott ean aen ñan ouwak;
16 Mo o otoburen me toweitsiber itañin nanan *Jesu,* mõ õtũba: ma amea ei dei Samaria ion.
17 Mi Jesu õkũrũban mõ ũge, Adaga, deõ waea ñabũna ã õdereder? mi iña ñabũna ado?
18 Eko ion ñea eredõ bwe enimõ tsitan Gott, bwi ta ñune eratequõ?
19 Mõ Õ ũge a, Eogoda kõ, me nuaw; am tũeb õtsimoruwen.
20 ¶ Me ñaga Pharisãer rõ ũdõn bwi nan õrre ijet monibain Gott, Õ õnei mõ ũge a ũra, Monibain Gott eõ õrre iat deden ion ñea ã kona n weidũen:
21 Me eñame re eab ũge, Kania, ñuno! õa, Ñune! bwe kania, emek iamiã monibain Gott.
22 Mõ Õ ũge a ran an kereri, Nan õrre ibũm ñan amwa teñ aia iow ean an bũm Ñait eñame ibũmin, ma amwa eab aia.
23 Me ri nan ũge a gamiã, Kania, ñaiuno! õa, Kania, ñaiune! amwaim eõ naña *ũra,* ma amwaim eõ edegeri ũra.
24 Bwe tekei eitsin ñea eit ianweron eat eran mõ õeaõ ianweron eat eran, nan õũga bet Ñait eñame ean an bũm.
25 Nan ouwak õmamadoen amo, mi inan eatow eow itũrit edet ñadetene.
26 Bwi tekei ean an bũm Noa, nan õũga bet ean an bũm Ñait eñame.
27 Re jeiji, me re ren, me re ijad, mõ rõ kei, ea ñabũmina Noa emetu ian ark, mõ õrret eneñab, ma abi ũra memak.
28 Tekei bet ean an bũm Lot; re jeiji, me re ren, me re erow, me re row-iow, mõ rõ kiãõ, mõ rõ kei wak;
29 Me ean ñabũmina Lot emetan Sodom, opudu weron ñarana ãe me schwefel atsin ianweron, ma abi ũra memak:
30 Nan õũga bet eat ibũm ñabũmina inan õmeata Ñait eñame ean.
31 Me ñea emek animwet ewak ean ñabũmina, e nim eõ edu mõ õbũ wõn imin ñan emek anewak: me ñea emek eat etañ in kiãõ, e nim eõ redõ bet.
32 Amwaim õmaran agen Lot.
33 Tamo ñea õnani tsimorin me erana, nan gõrõ: me ñea eatow *tsimorin,* nan kona.
34 A pan a gamiã, Bwi nan arumet eñame ar mequõr iat bett eran ean ñabũmina: mi inan õbũ ion, me ñaina ion.
35 Mi nan arumet ãn ar õreita nabo n buõk aũrõr makur in kararõ; mi inan õbũ ion, me ñaina ion.
36 (Nan arumet eñame ar mek eat etañ in kiãõ; inan õbũ ion, me ñaina ion.)
37 Mõ rõ õnei mõ rõ ũge a, Temoniba, i? Mõ Õ ũge a ũra, Ino emek dõrabat, ri nan ebwepo eow bet ina dõmaninab.

ITŨBAÑ 18.

MÕ Õ karai añõgin õtsiñin a ũra bwe eimwi bwe re nimõ tetaro aeoweaeow, me eõ ñij;
2 Mõ ũge, Etsimine amen ekõm ion iat tekawa ion *ñago,* ñea eõ miow

Gott, me ekam ekeiduwen bet eña-
me:
3 Me ăt on ñea eman agen ian bita
tekawa: ebak an naña amea, mõ ũge,
Õtsimorõ kõ atsin itũrin barũõ.
4 Ma amea eraq in eõ eraban: mi
imũr, õ ũge ian bũriõũn, A eõ miow
Gott, ma A ekam ekeiduwen bet
eñame;
5 Me ñaga ăitune ñea ema agen eõ
toki n edokoñoiõ, A nim õtsimor, bwa
A nim eõ ñijõn an õrre.
6 Me Temoniba ũge, Amwa kaiõt
kõ aen amea amen ekõm ñea ebaka
7 Õten, Gott eab õtsimor ñabũn E
ij, ñabũna re eõñ a ijeaõ mi ijõbũm,
me E ijen bũriõũn a ũra?
8 A pan a gamiă bwi I nan epar in
õtsimor ũra. Me tsin iõ õrre Ñait
eñame, õten, I nan ăt itũeb eat eb õa
iõk?
9 Mõ Õ õrai eñõgen õtsiñin ñeijine
ea ibũn ñabũna rõ ũge ian bũrioũra
bwo ro omo, mõ rõ õeko wout eñame
ñabũn ebak.
10 Eñame arumen ar akõda iat
tempel bwa arũmõ tetaro ina; Phari-
săer ion, ma amen kepo an geld te-
moniba ion.
11 Ma amea Pharisăer õweijo mi te
ei etetaro a, mõ ũge, Gott, A õtũ-
baiw, bwa A eõ tsitobo a eñame ña-
bũn ebak, ñabũn amen torere, ma
amen ibaka, ma amen mequõr it dũ-
ra, ma A eõ tsitobo a bet amea amen
kepo an geld temoniba.
12 Aruwõri aeõ eõ ñanũmwi iat
woche aeoweaeow; ma A totow main
ata atsin ean waña min memak ñan
itũrũ.
13 Ma amea amen kepo an geld te-
moniba õweijo ino ogoeow, me eõ ta-
ta men ia aigetow eada ianweron, me
e iba õananon, mõ ũge, Gott, Wo nim
kananoañeiõ, bwa aña amet dũra
ion.
14 A pan a gamiă, Bwe eredõ eow
ũbwien amune, me ă oomo eken ea
amea ion: bwe tamo ñea te ei oogo-
da, inan õijõñ; me ñea te ei õijõñ,
inan oogoda.
15 Mõ rõ õrean a bet eoniñ ñabũna
ikadudu bwe E nim towe ũra: me ña-
ga ran an kereri re ăt, rõ õrõweijien
ũra.
16 Mi Jesu emwemwin ũra, mõ ũge,
Õijõn ame kõ eoniñ ñabũna ikadudu,
me eõ rewin ũra: bwe wañara kõr
monibain Gott.
17 Iduwen aeõ pan a gamiă, Tamo
ñea eõ õgõg monibain Gott tekei eo-
niñ ñea kadudu, e eõ kona n metu
ian.
18 Ma amen ekõm ion ũdõn Jesu,
mõ ũge, Amen Kereri ñea omo, ekõ
ñea A nimõ ririñ bwa A nimõ kona n
õgõg itsimor eõ toki ean?
19 Mi Jesu ũge a, Adaga wo panõ
bwa A omo? eko ion ñea omo, bwi ta
aiquen, ñea Gott.
20 Wo tsiet edogor ñan ũge, Wo
nim eõ mequõr it dũra, Wo nim eõ
abab ñame, Wo nim eõ torere, Wo
nim eõ baitei eñame, Wo nim eredu
etõñũm mi inõm.
21 Ma amea ũge, A õgõg memak
mũñane atsin ean ñago aña eoniñ.
22 Me ñaga Jesu õkaiõt mũñane, Õ
ũge a, Ta aiquet imin ñea eko itũ-
rũm ñage: row-iow kõ wam imin me-
mak, me dũbañaiõn ñabũn eko emit
duwõra, mi nan ebak wam imin i ian-
weron: me tũkõ, me edegeriõ.
23 Ma amea ñag õ kaiõt mũñane,
ouwak an mwijiña; bwe ebak õkõr
wõn imin.
24 Me ñag Jesu ăt, Õ ũge, Eko ga-
bot eija aũra kona n metu a moni-
bain Gott ñabũn ebak wañara imin!
25 Bwe emeroro eken a kamel iõ õd
ian gadetsit nadel, ea amen ebak
wõn imin ie eteñ metu a monibain
Gott.
26 Me ñabũna rõ kaiõt, rõ ũge, Ije-
gen ñea inan õtsimor iõ ũga?
27 Mi Jesu ũge, Mũñan eija ian
met eñame, eõ eija ian men Gott.
28 Me Petrus ũge, Kania, ama ogi-
ten ñaũnin wama imin memak, me
edegeriw.
29 Mõ Õ ũge a ũra, Iduwen aeõ pan
a gamiă, bwe eko ion ñea erowi an
wak, õa agen, õa etsin, õa etõñin mi
inen, õa ñain, bwe dõgin monibain
Gott,
30 Ñea nan eab õgõg mũñan ebak
eken ean tsimor une, mi itsimor eõ
toki eat eb ñaben nan õrre.
31 ¶ Me E emwemwin amebũna
waea ma arumen, mõ ũge a ũra, Ka-

nia, añ rogawen Jerusalem, mi inan
ririñ memak muñana ā eare eow itū-
rin propheten bwe dōgin Ñait eña-
me.
32 Bwi inan oija heiden, me ri nan
owidu, me ri nan owaronōra ea, me
ri nan ura:
33 Me ri nan irūgageñ, me ri nan
abi: mi I nan tik rida iruwin aijū-
būm.
34 Ma amebūna re eō tsiñai mūña-
ne; me E ewewin a ūra mūñane eñōg,
me re eō tsiñai mūñan Ō ōrai.
35 ¶ Me ñag E tūren a Jericho,
eñame ion eō ātirōñin ta megeda iñin
medena bwe enim te metaraga:
36 Me ñag ō kaiōt bwō ōd ina eña-
me ñabūn ebak, ō ūdūdo bwe ekeken
bita.
37 Mō rō pan a bwi Jesu dei Naza-
reth ōd itañin.
38 Ma amea aeuwak, mō ūge, Jesu,
Ñauwe ñait David, Wo nim kana-
noañeiō.
39 Me ñabūna rō ōd amo rō ōrōwei
bwe enim eō mōmwi: ma a aeōñ
oouwak an aeuwak, mō ūge, Auwe
ñait David, Wo nim kananoañeiō.
40 Mi Jesu ōweijo, mō ōpaten bwe
ā nim ōrean a; me ñag e tūren, Ō
ūdōn mō ūge,
41 Ekō ñea wo āeñ bwa A nimō ri-
riñ aw? mō ō ūge, Temoniba, A teñ
ātirōñin.
42 Mi Jesu ūge a, Āt kō irōñin:
am tūeb ōtsimoruwen.
43 Mi tik ñaga me e ātien irōñin,
me edegeri, me etsitan Gott: me
eñame memak ñabūna re āt, ro otota
Gott.

ITŪBAÑ 19.

MI Jesu emetu Jericho mō ōd iju-
gagain.
2 Me kania, eñame ion ñea Zachāus
egen; ei monibait amen kepo an geld
temoniba, me ebak wōn imin.
3 Me e teñ aia Jesu, bwe enim tsiet
bwe Ei ijegen; me e eō kona bwe dō-
git eñame ñabūn ebak, bwe ei eñame
ion ñea ebo.
4 Mō ō gōr amo, me ewewōda iarat
imin erō ñaōena sycomorus bwe enim
aia: bwi I nan ōd ian medena ia.
5 Me ñaga Jesu ōrre eow ean mū-
mwarina etañ, Ō kanida a, mō ūge a,
Zachāus, kapapar kō me edu; bwe
eimwi bwa A nim metu ian am wak
ñabūmine.
6 Mō ō kapapar in edu, mo oque-
dei in ibibōkiei.
7 Me eñame ñaga re āt, rō bwirū-
arō memak, mō rō ūge, E nuaw bwe
ā nim oquedei iow itūrit amet dūra.
8 Me Zachāus ōweijo, mō ūge a Te-
moniba, Temoniba, kania, A oija ña-
būn eko emit duwōra emaen in waña
min ñan itūrū; mi tsin ia A ōgōg wōt
eñame imin iat itorere, nan awōri aeō
tik oija wōn imin.
9 Mi Jesu ūge a, Ōrre eowen ian
wak une ekatsimor ñabūmine, bwe
ñain bet Abraham amune.
10 Bwō ōrre Nait eñame bwe enim
ōnani mō ōtsimor ñea ōgōrō.
11 Me ñaga rō kaiōt mūñane, Ō
ōrai bet eñōgen ōtsiñin ñeijine, bwe
E tūren añen Jerusalem, bwina eñame
rō ūge ian būriōūra bwe emetan naga
monibain Gott.
12 Me ñagan Ō ūge, Temoniba ion
enua mo oñow eat eb eben ogoeow,
bwe enimō kona monibain, mi i nan
tik redō.
13 Me e emwemwin an tsiō waea,
mo oija ūra ata mina, mō ūge a
ūra, Amwaim eke erow *mūñane* ea
aeō ōrre.
14 Me ran an tekawa re miowi, mō
rō ōijōt eñame bwe re nim eā erowin,
mō ūge, Ama eō āeñ amune io omo-
niba ea gama.
15 Me e redōn, ñag o kona moni-
bain, mō ō pan bwe ā nim ōrean a
itsiō ñabūn o oija ūra geld, bwe e
nim tsiet bwe āgen ñana ro ogiten
ōañida eat erow.
16 Mō ōrre ion, mō ūge, Temoniba,
A ōañida ean ata wam mina.
17 Mō ō ūge a, Omotañitañ ōkōr
am makur, auwe itsiō ion ñea edōb:
ñaga wo dōb eat imin ñana togit
kadudu, wo nan mwit añōg ian ata
tekawa.
18 Mō ōrre amea ebuen, mō ūge,
Temoniba, A ōañida ean aijimo wam
mina.
19 Mō ō ūge a bet, Wo nimō mek
bet ean aijimo tekawa.
20 Me etik ōrre ion, mō ūge, Temo-

niba, kania, wam mina *ñune*, A te
raña eow iat dedegai:
21 Bwa A miow, bwa auwe eña-
me ion enōwewe: bwe wo ōbūida
ñea wo eō totu, me wo ramwit ino
wo eō kiāō ean.
22 Mō ō ūge a, A nan ōbabakaiw
atsin ian mwim, auwe itsiō ion ebaka.
Wo tsietō bwa aña eñame ion enō-
wewe, ma A tebab ino A eō kañañet,
ma A ramwit ino A eō kiāō ean;
23 Ma adaga wo eō ñaeow waña
geld eat etañ in erow geld, mi ia A
ōrre, wo nan ome waña geld me
marūmwin?
24 Mō ō ūge a ñabūna rō weijo ina,
Amwaim joridanin bitune mina, mo
oija amea ata mina itūrin.
25 Mō rō ūge a, Temoniba, ata ōkōr
wōn mina.
26 A ūge a gamiā, bwi tamo ñea
etsimine wōn imin, inan oija; me ñea
eko wōn imin, inan joridanin bet wōn
imin.
27 Me ñabūn amen miowō, ñabūna
re eō āeñō ia A moniba ea ūra, ōrean
kō ūra, ma abi iow ūra ian meō.
28 ¶ Me ñag O ogiten ōrai mūñane,
Ō ōden amo aeow Jerusalem.
29 Me ñag E tūren a Bethphage
me Bethania, itañit etowedūdū ñea
Olivet, Ō ōijōn ran an kereri arumen,
30 Mō ūge, Amwarūmō naña te-
kawa ñea ian obwōmūrōr; mi tsin ia
amwar metu ian, amwar nan āt ñait
esel iot ā waij, ñea eñame eitsiōk
megeda ean: ead kō mō ōrean.
31 Mi tsin ia eñame ion ūdōn ga-
mūrōr mō ūge, Adag amwar ead?
amwar nan ūge, Temoniba āeñ.
32 Ma ar nuawen amerumena, ma
ar āt tekei pan añen ūrōr.
33 Me ñag ar ōreita ead bita ñait
esel, amebūna wōnō rō ūge a ūrōr,
Adag amwar ead ñea ñait esel?
34 Ma ar ūge, Temoniba āeñ.
35 Ma ar ōrean añen Jesu: mō rō
ñaeow ean aūra karawin bita ñait
esel, mi Jesu emegedan ean.
36 Me ñag Ō ōreita nuaw, eñame
re rañatow ian medena aūra karawin.
37 Me ñaga re tūren a etañ in edun
eat etowedūdū ñea Olivet, ran an
kereri ñabūn ebak re tsitan Gott ean
aeōra ñan ouwak bwe dōgin mūñana
emakur in kamadauniñ memak ñana
ro ogiten aia:
38 Mō rō ūge, Ā nimō tsitan Uea
ñea ōrre ian egen Jehova: iow ianwe-
ron, me eraitsit ino togit ogoda.
39 Me Pharisāer ibūn inimaget
eñame rō ūge a, Amen Kereri, ōrō-
wei kō ran am kereri.
40 Mō Ō ōnei mō ūge, A pan a ga-
miā, bwe tsin ia re eō mōmwi ña-
būne, ri nan aeuwak ñane epe.
41 ¶ Me ñag E tūren a tekawa, Ō
kania, me eōñen bwe dōgin, mō ūge,
42 Auwe, tsin ia wo tsiet imin ñan
ōrigen am iow ean am būm ñabūmine!
me ā ewewiten ūra tsinin mem ñage.
43 Bwi nan ōrre aw ibūm ñana ba-
rūōm nan ririñ eoror in ake mo oro-
raiōnuw ean, me ri nan ōgōguw me
rogi erūrūm memak,
44 Me ri nan ōraijedu auwe me
ñaim ñabūn emek iam; mi nan eō
mek epe ion animwen ion iam, bwina
wo iki edae in ōniw mo oquedeiuw.
45 Me E metu iat tempel, mō ōmeata
ūra memak ñabūna rō ōreit erow ina,
46 Mō Ō ūge a ūra, Ā eare ñeijin
ūge, Ewak it tetaro aū wak: ma
amiā amwa ririñien me eke eñat
amen torere.
47 Mō Ō kereri iat tempel eat
ibūm aeoweaeow. Me priester ña-
būn ōkaganado, ma amen edar, me
ñabūn ōkaganado inimaget eñame rō
ōnani abien:
48 Me re eō āt ñea rō kona n ririñ;
bwe eñame memak re teñ kaiōt aen.

ITŪBAÑ 20.

ME eat ibūmin ean būm ana ñag
Ō ōreit ekeowina eat wereri
eñame iat tempel, mō pōpat evange-
lium, priester ñabūn ōkaganado, ma
amen edar, me eñaben ñame re naña,
2 Mō rō kakairū a mō rō ūge, Pan
a kō gama; Wo ririñ mūñane eat oaio
keken? mi ijegen ōpan aw bwe Wo
nimō ririñ mūñane imin?
3 Mō Ō ōnei mō ūge, Aña bet ma A
nim ūdōn gamiā ikidō eijin; ma amwa
nan ōneiō;
4 *Ōñaūn i* an baptizo Johannes,
atsin ianweron, ōa atsin itūrit eña-
me?
5 Mō rō kamarar ian būriōūra, mō

rõ ũge, Tsin ia añ ũge, Atsin ianwe-
ron; I nan ũge, Ma adaga nag amwa
eõ tũebõn?
6 Me tsin ia añ ũge, Atsin itũrit
eñame; eñame memak ri nan enaga-
geñ gada, bwõ rõ ũge bwi Johannes
ei prophet ion.
7 Mõ rõ õnei mõ rõ ũge bwe re iki
ino õñaũn.
8 Mi Jesu ũge a ũra, A eab pan a
bet gamiã eat oaio keken ñag A ririñ
mũñane imin.
9 Mõ Õ õrai eñõgen õtsiñin ñeijine
ea eñame: Eñame ion õijõt eñan vitis
emwarin, mo oija amen kiãõ, mo
oñowen eat eb eben, me eraquõ an
mek ina.
10 Me ñag õrre bũmin, õ õijõten an
tsiõ ion ea amebũn amen kiãõ bwe
re nim oija quan mũmwarina eñan
vitis: ma amebũna amen kiãõ re eirũ-
gageñ, me ri tõ õijõn irõñin, me eko
uwadan.
11 Ma amea tik õijõt itsiõ ion: ma
amebũna re eirũgageñ bet, mõ rõ
õmamado, me ri tõ õijõn irõñin, me
eko uwadan.
12 Me e tik õijõn ion: ma amebũ-
na rõ witenei bet, mõ rõ õraijiow.
13 Mõ ũge amea temoniba, ñea
wõn mũmwarina eñan vitis, Ekõ ñea
A nimõ ririñ? A nim õijõn ñaiũ ñea
A auwã; kaia ri nan eredu ñea.
14 Ma amebũna amen kiãõ ñaga re
ãt, rõ kamarar ian bũriõũra, mõ rõ
ũge, Ei õkõr ñune ñea nan pwijen eb;
am abi, bwa añ nan bwien ũbwien.
15 Mõ rõ õraijiow atsin ean mũ-
mwarina eñan vitis, me ra abien. Me
ñagat ekeken ñea amea monibain mũ-
mwarina eñan vitis nan ririñ a ũra?
16 I nan õrre ma abi amebũna amen
kiãõ, mo oija eñame ibũn mũmwarina
eñan vitis. Me ñaga rõ kaiõt, rõ ũge,
Eab õũga.
17 Mi Jesu õkanakania ũra, mõ
ũge, Tekei ekeken ñeijine ã eare mõ
ũge, Epe ñea amen kei wak eatow,
eijien ijorin inimatijũñen?
18 Tamo ñea opudu a ape une, nan
berekenae; me ñea ape une opudu a,
inan ararõn me eke ebwejũbwej.
19 ¶ Me priester ñabũn õkaganado
ma amen edar rõ õnani bwe re nim
iba ean stunde ia, me re miow eña-
me; bwe re tsiet bwõ Õ kadõtsiei
ũra.
20 Mo ro oberei, mõ rõ õijõn a amen
õñaneme ñabũna rõ õekekia ũra bwe
re nim ek'ũra eñame ñabũn omo ian
men, bwe re nim ira iwin, bwe re
nim tata ea amen ekõm, ma an do-
gor, me waion.
21 Mõ rõ ũdõn mõ rõ ũge, Amen Ke-
reri, ama tsietuw bwe Wo dorer me
Wo kereri iat deden ñea eimwi, me
Wo ekam ijij eõrit eñame, me Wo eke
ekereri medenan Gott iat iduwen:
22 Eimwi õa iõk itũrida eoija Im-
perator wõn eañabai?
23 Me E tsiet aũra derũga, mõ Õ
ũge a ũra,
24 Weweida ame kõ denarius ion.
Tamnein ijegen ñune, me eareãn ije-
gen? Mõ rõ ũge, Imperator.
25 Mõ Õ ũge a ũra, Me ñagan
amwaim oija Imperator ñana wõn
Imperator, mo oija Gott ñana wõn
Gott.
26 Me re eõ kona n ira iwin ian met
eñame: mõ rõ mwitõñõn an õnei, me
re eõ mõmwi.
27 ¶ Me Sadducãer ibũn ñabũna rõ
ũge bwe eko itik rida re naña, mõ rõ
ũdõn, mõ rõ ũge,
28 Amen Kereri, Moses edar a ga-
ma mõ ũge, Tsin ie ema etsit eñame
ion ñea etsimine agen, me eko ñain,
nat etsin eijatsi agen bwe enim õrig
ñait etsin:
29 Aeiu eman ñago re edetsini: me
eijad amea ebowab, me e man me
eko ñain;
30 Ma amea ijeãt erowin eijatsiet
ãita; me tik õũga bet ñea ijeãt ero-
wũrõr;
31 Mõ õũga bet amebũna aeiu, re
man me eko ñaiũra.
32 Mi iruwũra me eman bet ãita.
33 Me ñagan eat itik rida, nan
agen ijeget ãita eara? bwa amebũna
aeiu re eijatsi.
34 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Re
eijad ñain eb une mõ rõ kei:
35 Me ñabũna ã pan bwe eimwi
bwe re nim õgõg eb ia, me itik rida
atsin inimaget ima, re eõ kei:
36 Bwe re eab kona n tik ima: bwe
ri ta tsitobo a engel; bwũ ũra ñain
Gott õkõr ñag ũra ñait itik rida.

37 Me Moses õmeata õridaen ñabũn
ema iat *itũbañ ñea añõget* Imin Erõ,
ñag õ pan Jehova bwe wõn Gott
Abraham, me wõn Gott Isaak, me
wõn Gott Jakob.
38 Me deõ Ei wañara Gott ñabũn
ema, bwe wañara Gott ñabũn etsi-
mor: bwe re tsimor memak, bwe dõ-
gin.
39 ¶ Ma amen edar ibũn rõ õnei
mõ rõ ũge, Amen Kereri, Omotañi-
tañ mũñane Wo pan.
40 Bwe re miow ia re tik ũdõn
imũr.
41 Mõ Õ ũge a ũra, Adaga re ni-
men bwe Kristo ei ñait David?
42 Bwe David ũge ian buch in
Psalm, Jehova ũge a waña Temoniba,
Wo nimõ megeda eat damarũmũ,
43 Mo oogõ amo bwa A nimõ ririñ
barũõm me eke eñan õeõgidaen na-
nam.
44 Me ñagat David õpan bwe wõn
Temoniba, mõ õten nag an eke ñain?
45 ¶ Mõ Õ ũge a ran an kereri ña-
ga eñame memak õkaiõt,
46 Amwaim raña gamiã tsinit amen
edar, ñabũna re teñ dũgidugo me
edua ekarawin eraquõ, me re teñ ka-
mawir eat etañ in erow, me edebae
ñana togit omo iat synagogen, me
etañ in enerũrũ n ijeiji ñana togit
omo;
47 Ñabũna rõ wuromwi an wak ãn
ñabũn eman agõra, mõ rõ õraq aũra
tetaro bwe re teñ ia ã nimõ ãt ũra,
nat agada a ũra gaiũra ñan õkama.

ITŨBAÑ 21.

ME E iwidõda me ãt eñame ñabũn
ebak wañara imin ñaga rõ õreit
õraijedu aũra adu iat eñan geld.
2 Me E ãt bet ãt on ñea ema agen,
ñea eko wõn imin, ñag õ õraijedu aro
teruncii.
3 Mõ Õ ũge, Iduwen aeõ pan a ga-
miã, bwo ouwak eken an totow ãitun
ema agen ea ũra memak:
4 Bwũ ũra memak re totow atsin
ean ebakin wañara imin ean mũñane
eadu: me ãita ñea õad õkõr wõn imin,
etotow memak, eh, reijekon memak.
5 ¶ Me ñaga ibũn rõ pat tempel
bwe ã oomo eow eat epe ñan omo mi
iwim, Jesu ũge,
6 Mũñane imin amwa ãt, nan õrre
edae ñag nan eõ mek epe ion ani-
mwen ion, ñea inan eõ õmeiwatu.
7 Mõ rõ ũdõn, mõ rõ ũge, Amen
Kereri, nan õrre ijet mũñane? me
ekeket itema ie etũren an õrre mũ-
ñane?
8 Mõ Õ ũge, Amwaim raña gamiã
bwe ã nim eõ õrared gamiã: bwe ebak
ñabũna ri nan õrre ian egõ, mõ ũge,
Aña Kristo; me, Etũretet edae:
amwaim eõ nuaw me edegeri ũra.
9 Me tsin ia amwa kaiõt añõget
ake, mi iñuruñure, amwaim eõ miow;
bwe ri nan õrre amo mũñane, me ei-
tsiõk õrre etoki.
10 Mõ Õ ũge a ũra, Eponñame ion
nan riapaeda n iwitsiow eponñame
ion; me monibait temoniba ion na'
riapaeda n iwitsiow monibait temoni-
ba ion;
11 Mi nan õrre ruwiruwõt eb ñea
ouwak, me erõrõ, me earak in ima
eat eb memak, mi nan õrre mũñan
õkanani, mi itema ñan ouwak atsin
ianweron.
12 Mi ian obwen an õrre mũñane
imin, ri nan õeõgida bõra eamiã, mõ
õmamado gamiã, me ri nan otow ga-
miã iat synagogen mi iat ewak in
quõquõr, me ri nan otow gamiã ian
met temoniba ma amen ekõm bwe
dõgin egõ.
13 Bitune nan eke wamiã imin in
oduwen.
14 Me ñagan amwaimõ ñaeow ian
bũriõũmiã mũñane, bwa amwaim eõ
õnani aemiã amo:
15 Bwa A nan oija gamiã imwi me
eman, ñan aijemiã eõ kona n iwitsiow
mõ õekae ean.
16 Mi inan tata gamiã eow itũrit
etõñimiã mi inemiã, me etsimiã, ma
amen ũbwiemiã, ma aranomiã, me ri
nan abi ibũn inimagemiã.
17 Me eñame memak ri nan miowi
gamiã bwe dõgin egõ.
18 Mi nan eab gõrõ iren tũbwimiã
iren,
19 Ma amwa nan kona tsimorimiã
eow ian amiã edoño.
20 Me tsin ia amwa ãt Jerusalem
bwe etar in ake orogi, amwa nan
tsiet iow ean bwe etũreten ijaba-
baen.

21 Ñabũna re mek i Judea, re nimõ gõrõgõreida atowedũdũ: me ñabũn emek ijugagain Jerusalem re nim meta, me ñabũn emek añe re nim eõ metu iat tekawa.

22 Bũm ane ũra ibũm in õeõgida egae bwe ã nim oduwet imin memak ñana ã ogiten eare.

23 Ōkananoañ ñabũna re jeñ, me ñabũna rõ õkimama ñaiũra ean bũm ana! bwi nan ouwak ekananoañ eat eb, me edamadam eara ñabũn amen ean eb une.

24 Me ri nan pudu ean mwit ipudutũbwin, mi inan onuaiw ũra bwe edenigae ea eponñame memak: ma heiden nan jorgageñ Jerusalem ea tokin aũra ibũm heiden.

25 ¶ Mi itema nan mek eat equan, me maraman, me edetañ; ma amen eat eb ri nan miow mo oniñora bwe dõgin nõñin imago me ñan.

26 Mi nat adõ bũriõũt eñame bwe dõgit imiow, me dõgin aũra daiñ mũñan õrre eowen naga eat eb; bwi inan oruwiruwõ mũñan oaio i ianweron.

27 Me ri nan ãt Ñait eñame ñag õrre mõ õd eat denañ iat oaio me eraitsit ouwak.

28 Me tsin iõ õren õrre mũñane, amwaim tata tũbwimiã mõ kanida; bwin etũreten õtsimoremiã.

29 Mõ Ō karai añõgin õtsiñin a ũra: Amwaim kania ficus mi imin erõ memak:

30 Tsin ia rõ õren biribir, amwa ãt mi tsiet iow itũrimiã bwe etũretet ibũm in kinijow.

31 Tekei bet gamiã, Tsin ia amwa ãt mũñane bwõ rõ õrre, amwa nan tsiet iow ean bwe etũreten monibain Gott.

32 Iduwen aeõ pan a gamiã, nan eab ekeow edet ñadetene ie eitsiõk õrre mũñane imin memak.

33 Bwi nan ekeow ianweron me eb, ma aeõ eab ekeow.

34 ¶ Amwaim raña gamiã, bwi ta bwidũga me eroe bũriõũmiã eat iteiji, me emañi, me ekamar in oumararei tsimor une, mi tik ñaga mõ õrre ñabũmina tekei ime:

35 Bwi nan õũga an õrre eow eat eñame memak ñabũna re mek eat eb memak.

36 Amwaim ober me tetaro eat ibũm aeoweaeow, bwa amwaimõ doganigae, me gõrõ tsinin memak mũñan nan õrre, me weijo ian men Ñait eñame.

37 Mõ Ō kereri iat tempel aeoweaeow ijeaõ; me E ramweda ijõbũm, me emequõr eat etowedudu ñea Olivet.

38 Me eñame memak re naña eow iat tempel iõ õren iaõeda bwe re nim kaiõt aen.

ITŨBAÑ 22.

ME etũreten kadaron brot ñea eõ õpwe, ñea ã ij egen bwe passah.

2 Me priester ñabũn õkaganado ma amen edar rõ õnani konaen abien: bwe re miow eñame.

3 ¶ Me Satan emetu ian Judas ñea egen bet ion bwi Ischariot, ñea ion inimagen amebũna waea ma arumen.

4 Me e nua me edorer a amebũna priester õkaganado me monibain amen raña tempel, bwe e nim õten an ijimeãn Amea ea ũra.

5 Me re ibibõki, mõ rõ pan bwe re nim oija geld.

6 Me e etaraba, mõ õ õnanien an dae in ijimeãn a ũra ie eko eñame.

7 ¶ Mõ õrren bũm it ekadaro n brot ñea eõ õpwe, ñea eimwi bwe ã nim abi lamm in passah ean.

8 Mõ Ō õijõn Petrus mi Johannes, mõ ũge, Amwarũmõ nuaw me gadauw lamm in passah ian obweda bwa am õn.

9 Ma ar ũge, Iña ino Wo ãeñ bwa amarũmõ gadauw iow ean?

10 Mõ Ō ũge a ũrõr, Kania, tsin ia amwar metu iat tekawa, amwar nan ekowõñ a eñame ion ñea etebab wũrin ibõk; ma amwar nan edegeri aeow iat ewak ñea e metu ian.

11 Ma amwar nan ũge a amea an wak bita ewak, Amea amen Kereri ũge aw, Iña dorum in ratequõ ñea A nim õn lamm in passah ian, Aña me ran aeõ kereri?

12 Mi i nan pan a gamũrõr dorum ion itũga ñea ouwak, ñea edowa baibain: ma amwar nan gadauw iow ina.

13 Ma ar nuawen amerumena, ma
ar āt tekei an pan a ūrōr: ma ar ga-
dauwien lamm in passah.
14 Me ñag ōrre stunde, E megedan,
Ei ma amebūna apostel.
15 Mō Ō ūge a ūra, Ouwak aeō teñ
ōn bitune lamm in passah itūrimiā
ñage ñag A eitsiōk maga n ima:
16 Bwa A ūge a gamiā. A eab ōn
bitune ea ogoroen ian monibain Gott.
17 Me E barū iwūr eran, me E te-
taro n ōtūba, mō Ō ūge,
18 Amwaimō barū ñune, me dū-
bañai iow* eamiā: bwa A ūge a ga-
miā, A eab nim quan vitis iruwin
ñage ea an ōrre monibain Gott.
19 ¶ Me E barū brot, me E tetaro
n ōtūba, mō Ō ōba, mo oija ūra, mō
ūge, Ñaiune rabata ñea ā totow bwe
dōgimiā: amwaimō ririñ ñune bwō
ōmaraneō.
20 Me E barū bet iwūr iruwit eka-
daro, mō ūge, Iwūr ñarane ei berith
etsimeduw ian ara, ñea ā idotow bwe
dōgimiā.
21 ¶ Me kania, ben amea ñea iji-
meānō emek epo ame iat tisch.
22 Enuaw Ñait eñame tekei mwi-
ten añōgen: mi nat agada gait eña-
me ñea ā ijimeātow itūrin!
23 Mi tū ūra eōūdūdon ūra bwi ije-
gen ñea nan ririñ bita.
24 ¶ Mo orogat ekañaeot ion inima-
gōra bwi ijegen eara ñea inan ōpan
bwe togit ōkaganado.
25 Mō Ō ūge a ūra, Monibain hei-
den ro moniba eara; me ñabūn omo-
niba eara ā pan ūra bwa amen
Oqued.
26 Ma amwaim eō gar ūra: me ñea
ōkaganado eken inimagemiā, enim
ekei eoniñ; me ñea temoniba tekei
itsiō.
27 Bwi iña ñea ōkaganado eken,
ñea enerūrū n ijeiji, ōa ñea etsiō?
ōten, deō ñea enerūrū n ijeiji? ma
Aña A mek inimagemiā tekei eñame
ion ñea etsiō.
28 Bwa amiā kōr ñabūn amwa mek
Itūrū ean ūjeō;
29 Ma A oija añen gamiā monibai-
miā, tekei at Etōñū oija ame moni-
baiū,
30 Bwa amwaim jeiji me ren ian
waña tisch ian monibaiū; ma amwa
nan mamegeda iat tron me mwit
añōgen arata ma aro earōeni n Is-
rael.
31 ¶ Simon, Simon, kania, Satan
ōkōñōn gamiā bwe enimō raran ga-
miā tekei raranen weizen:
32 Ma A tetaro bwe dōgūm, bwe
enim eō toki am tūeb: mi tsin ia wo
tik iwidō, wo nan ōweijo-oaio edūm.
33 Mō ō ūge a, Temoniba, oget
duwō bwa A nim edegeriw aeow iat
ewak in quōquōr me ea ima.
34 Mi *Jesu* ūge, Petrus, A pan aw
bwi nan eab togogo domo ean ñabū-
mine ñag eitsiōk aijuwōri am ereriō-
nō, bwe wo eō oijuwōñō.
35 Mō Ō ūge a ūra, A ōijōn gamiā
ñag eko ebwer in geld itūrimia, me
eko ebwer in ijeiji, me eko bet
schuhe, ōten, iña imit on ñea ōga bū-
riōūmiā ean ñag eko wamiā imin?
36 Mō rō ūge, Ekeow. Mō Ō ūge
a ūra, Ñage, tamo ñea etsimine an
bwer in geld, ōa ebwer in ijeiji, e nim
ōbabū; me ñea eko itūrin, e nimō
row-iow gawiden me eke erow pu-
dutūbwin.
37 Bwa A pan a gamiā bwi nan go-
ro eow Itūrū mūñana ā eare mō ūge,
Ā ōdū iow inimaget amet dūra: bwe
etsimine tokin ñea ā patow Aña ean.
38 Ma amebūna rō ūge, Temoniba,
kania, ipudutūbwin ñaruraōe. Mō Ō
ūge a ūra, Ogen.
39 ¶ Me E meta me enuaw, mo oño-
wen eat etowedūdū ñea Olivet, tekei
deden; me ran an kereri re edegeri
bet.
40 Me ñaga rō baiwōñ ina, Ō ūge a
ūra, Amwaimō tetaro, bwa amwaim
eō metu iat ikij.
41 Me E erowi ūra, mo oñow ino
kai ewin a epe ion ia ā ōrai;
42 Mo O otoburen me etetaro, mō
ūge, Etōñū, tsin ia būriōūm, Wo nim
ōbū atsin Itūrū mūrane iwūr: me
ekeow aeō, bwi ta Auwe epan.
43 Me emeta ea engel iot atsin ian-
weron, mō ōōaio.
44 Mo ouwak magaūn būriōūn, mō
Ō ōōaio an tetaro; me eamoñin tekei
ñaben akae it era ñan ōkaedu añe.
45 Me ñag E eogodan eat etetaro,
E naña ran an kereri, me āt ūra bwe
ri ta mijimij bwō rō mwijinarū,

46 Mō Ō ūge a ūra, Adag ōūga ñan
amwa ta mijimij? eogoda kō me teta-
ro, bwa amwaim eō metu iat ikij.
47 ¶ Me ñag Ō ōreit ekeowina eat
edorer, kania, ōrret eñame ñabūn
ebak, mō ōd ian obwōra amea Judas
egen, ñea ion ean waea ma arumen;
me e tūren a Jesu bwe enim kutei.
48 Mi Jesu ūge a, Judas, wo iji-
meān Ñait eñame eat kut?
49 Me ñabūna dañan Jesu ñaga re
āt bita ñea ōrren naga, rō ūge a, Te-
moniba, ōten, am kōña pudutūbwin?
50 ¶ Mi ion ean amebūna eijatow
an tsiō priester ogoda ion, me eto-
weduet damarūmwit ijūñen.
51 Mi Jesu ōkūrūban mō ūge,
Amwaim eō dug ūra ñage. Me E to-
we ijūñen, mō ōtsimorien.
52 Mi Jesu ūge a priester ñabūn
ōkaganado, ma monibait amen raña
tempel, me eñaben ñame ñabūna rō
ōrre a, Amwa naña ame mi ipudutū-
bwin me ewere tekei ibaen amen
abab ñame?
53 Ñag A mek iat tempel aeoweae-
ow itūrimiā, amwa eō tata ame be-
miā: ma amiā stunde ñune, me waiot
itūr.
54 ¶ Me re iba, mo ro onuaiw, mo
ro otowen ian an wak priester ogoda.
Me Petrus eā erowin, mi tō ōd ino
ogoeow.
55 Me ñaga ro ogiten ōpwiei āe iju-
gagait ewak ino eō epo animwen, re
ebwepo n mamegeda, me Petrus eme-
geda bet inimagōra.
56 Me eoniñ in ān ion ñag e āt bwe
e megeda itañit āe, e ramwaramwan,
mō ūge, Amune emek bet itūrin
Amea.
57 Me e ereri mō ūge, Āituñuwe, A
iki.
58 Me ñag eraq eken, ion etik āt,
mō ūge a, Auwe bet dañan amebūna.
Me Petrus ūge, Amunuwe, ekeow
aña.
59 Mō kai iruwin aiquet stunde,
eñame ion ooaio aen, mō ūge, Idu-
wen ōkōr bwa amune ta mamek itū-
rin Amea; bwe ei dei Galilea.
60 Me Petrus ūge, Amunuwe, A eō
tsiñai mūñane wo ōreit ōpan. Me
ñag ō ōreit ekeowina eat edorer, tik
ñaga me etogogot domo.
61 Me Temoniba eiwidō mō ōkania
Petrus. Me Petrus ōmaran aet Te-
moniba ñag Ō ūge a, Tsin ie eitsiōk
togogo domo ean ñabūmine, nan ai-
jūwōri am ereriōnō.
62 Me Petrus emeta, me eōñ me
etabwenarer.
63 ¶ Me eñame ñabūna re iba *Jesu*,
ro owidu, me re eira.
64 Mō rō bōñe men, mō rō ūdōn mō
rō ūge, Pan kō, ijegen ñea eiraw?
65 Mō rō pat imin ñan ebak in iwi-
tsiow, mō rō kabakai.
66 ¶ Me ñag ōren iaōeda, re ebwe-
po amebūna eñaben ñame, me priest-
er ñabūn ōkaganado, ma amen edar;
mo ro onuaiw mo ro otowen ean aūra
epo n ijogi.
67 Mō rō ūge, Tsin ia Auwe Kristo,
pan a kō gama. Mō Ō ūge a ūra,
Tsin ia A pan a gamiā, amwa eab
tūebōnō.
68 Mi tsin ia A ūdōn gamiā, amwa
eab ōnei.
69 Iruwin ñage, nan megeda Ñait
eñame eat damarūmin waion Gott.
70 Mū ūra memak rō ūge, Ōten,
Auwe Ñain Gott? Mō Ō ūge a ūra,
Ei ñeijin amwa pan, (bwa Aña ōkōr
Ñea).
71 Mō rō ūge, Adag añ āeñ iju
ibūt amen oduwen? añ kaiōten ñage
atsin ian mwin.

ITŪBAÑ 23.

ME eñame memak re eogoda, me
re eañen Pilatus.
2 Mō rō ñaea dōgin, mō rō ūge,
Ama āt Amune ñag ōreit ōred būri-
ōūn wōra eponñame, me erewit oija
Imperator eañabai, mō Ō ūge bwe Ei
Kristo Temoniba.
3 Me Pilatus ūdōn mō ūge a, Ōten,
Auwe wañara Uea dei Judea? Mō
Ō ōnei mō ūge, Ei ñeijina wo pan.
4 Me Pilatus ūge a priester ñabūn
ōkaganado me eñame, A eō āt ibaka
ian Amune.
5 Mō rō ōōaio aeōra, mō rō ūge, E
demedeme amen eat eb, mō Ō ōbwi-
da Judea n kereri, mō ōaweijida Ga-
lilea me etoki ine.
6 Me ñaga Pilatus ōkaiōt, ō ūdū-
dōen bwe enim aia ia dei Galilea
Amea.

7 Me ñag E tsiet bwe Ei ran monibain Herodes, õ õijõn añen Herodes, ñea emek bet Jerusalem ean bũm ana.
8 ¶ Me ñaga Herodes ãt Jesu, ouwak an ibibõki: bwe e teñ aia ñago me ñago, bwo o ogiten kaiõt añõgen; mõ õ ũge ian buriõũn bwi i nan aia emakur in kamadauniñ ion ñea I nan ririñ.
9 Me ebak an kidõei; me E eõ õnei ia aigetow.
10 Me priester ñabũn õkaganado ma amen edar rõ weijo, mõ rõ õõaio aũra ñaea dõgin.
11 Me Herodes me wõn amen ake rõ õeko woun, mo ro owidu, mõ rõ õeduaeõt ekarawin ñea omo, me re tik õredõan añen Pilatus.
12 ¶ Ma ar gai' rani ũrõr Pilatus me Herodes bet ean ñabũmina: bwa ar aijenei ũrõr ñago.
13 ¶ Me Pilatus ñag ogiten õebwepoi priester ñabũn õkaganado, ma amen ekõm, me eñame, õ ũge a ũra,
14 Amwa õrean ame Amune, bwi tekei ion ñea õrared bũriõũt eñame: me kania, A ogiten õnani deden ian memiã, ma A eõ ãt an dũra Amune ean mũñan amwa ñaea dõgin ean:
15 Me Herodes eõ ãt bet: mõ õ õredõan añen gada; me kania, eko imin ñea O ogiten ririñ ñea ewin a an ima ean.
16 Me ñagan A nim ira, ma A nan õijõn.
17 (Bwe eimwi bwe e nim õijõn a ũra amen iat ewak in quõquõr ion ean kadaro ia.)
18 Ma ra aeuwak memak, mõ rõ ũge, Bwiriow kõ Amune, mõ õijõn a gama Barabbas:
19 Ñea ã ñaeow iat ewak in quõquõr bwe dõgit ake ion ñea õ õrig iow tekawa, me dõgin an abab ñame.
20 Me Pilatus etik dorer a ũra bwe e teñ õijõn a ũra Jesu;
21 Me ra aeuwak, mõ rõ ũge, Kaibarei kõ, kaibarei kõ.
22 Me e eke aijuwõri aen a ũra, Bwa adaga, ekeken an dũra Amune ñea O ogiten ririñ? A eõ ãt ñea eimwi an ima ean: me ñagan, A nim ira, ma A nan õijõn.
23 Mo ro oouwak aeõrañ in kõñõñ bwe e nim kaibarei. Me edogan ian aeõra.
24 Me Pilatus õpaten bwi i nan ririñ ñea rõ kõñõn.
25 Mõ õ õijõten amea re ãeñ, ñea ã ñaeow iat ewak in quõquõr bwe dõgit ake ma an abab ñame; me ã oija añen ũra Jesu tekei aũra kõñõñ.
26 Me ñaga ro onuaiw, rõ õgõg Simon dei Kyrene ñea õñaũt atsin añe, mõ rõ õeõgida ekaibar ean bwe e nim õbũ mõ õdõn iruwin Jesu.
27 ¶ Me eñame ebak me ãn re edegeri, me ãinibũna re eõñ, mõ rõ mwijiñai.
28 Mi Jesu eiwidõ a ũra, mõ ũge, Âinibũna gamiã ñaiñain Jerusalem, amwaim eõ nõñiõ, ma amwaim nõñi gamiã, me ñabũna ñaimiã.
29 Bwe kania, nan õrre ibũm ñan amwa nan ũge ean, Ogeidawianaw ñabũna eobo, mi ije ñan eõ karig, mi ikimama ñana eoniñ eõ kimamai.
30 Me ri nan ũge a etowedũdũ, Pudu a kõ gama; me ea ewedũdũ, Bõñe kõ gama.
31 Bwi tsin ia ã ririñ mũñane ea mũene imin erõ etsimeduw, ekõ ñea inan ririñ a mũene imin erõ emõg?
32 Me ã onuaiw epo a arumet amen torere, bwe re nim abi ũrei.
33 Me ñaga rõ baiwõñ eat etañ ñamwarina ã ij egen bwi Itũbwinñame, ã kaibarei iow itañin arumet amen torere, ion eat damarũmin, mi ion damauwin.
34 ¶ Mi Jesu ũge, Etõñũ, ead kõ aũra dũra; bwe re iki bita ñea rõ õreita ririñ. Me re dũbañai iow eara an karawin, mõ rõ kaiwai.
35 Me eñame ri ta weijo me terõei. Ma amen ekõm ro owidu bet, mõ rõ ũge, O õtsimor ibũn; me enim te Ei õtsimor kõ Ñei tsin ie Ei wõn Gott Kristo ñea ã ij iow Itũrin.
36 Ma amen ake ro owidu bet, me re naña, mo ro oija biniga,
37 Mõ rõ ũge, Tsin ia auwe wañara Uea dei Judea, õtsimoruw kõ ñage.
38 Me ã eare me ñaeow itũgait edar ñan õũge, NAIUNE WAÑARA UEA DEI JUDEA.

39 ¶ Mi ion ean amerumen amen torere ñarumen ar karamwai itañin, ōkabakai, mō ũge, Adaga, deō auwe Kristo? ōtsimoruw kō ma amar.

40 Ma amea ion ōnei, mō ōrōweimō ũge, Adag ōũga, wo eō miow Gott, ñaga wo mek iat ima tekei Ñei?

41 Bwe ñadar eimwi adar mek ine; bwe ā oija gadar pũmwen adar makur ñea ewin a, ma Amune eō ririñ ñea ebaka ia aigetow.

42 Mō ō ũge, Jesu, Wo nim ōmaranō ia Wo baiwōñ ian monibaim.

43 Mi Jesu ũge a, Iduwen aeō pan aw, Ñabũmine wo nan mek Itũrũ i Paradies.

44 Me ñag ōkai eaquō, etũr memak eat eb ea quadot stunde,

45 Me etoki iaōit equan; mō ōbakorot iwũgaga' reijet tempel.

46 ¶ Mi Jesu ōrai eñōg ñan oaio, mō ũge, Etōñũ, A ñaeow inibem anũ: me ñag O ogiten ōrai ñeijine, E man.

47 Me ñag amea ruwadun aibu āt bita, e tsitan Gott, mō ũge, Eñame ōkōr ion omo Amune.

48 Me eñame memak ñabũna re ebwepo n terōei, ñaga re āt mũnane, re iba ōananora, me re redōn.

49 Me dañan memak, me ān ñabũna re edegeri atsin Galilea rō weijo ogoeow, me re terōei mũñane.

50 ¶ Me kania, eñame ion ñea Joseph egen, ñea amen ekōm, ei eñame ion omo me eō earañame.

51 (Me e ekam eraban aeōra ma aũra makur), ñea dei Arimathia, ñea wañara tekawa dei Judea ion, ñea edaiñ monibain Gott:

52 E naña Pilatus, mō kōñōten rabatan Jesu.

53 Me e ruwedu, mō ōretsitsiōt dedegai linon, mō ōñaeowen iat eraō in ima ñarana ā eaij iat epe, ñarana ā eitsiōk ñaeow eñame ian.

54 Mi ibũm in Gadauw ñabũmina, me etũreten sabbath.

55 Me ān bet ñabũna re edegeri atsin Galilea rō ōd imũr, me ra aia mũrana eraō in ima, mō ōmequōrane' rabatan.

56 Me re redō me re ririñ ekabit me mũñan oboijarara. Mō rō ōnano eat sabbath tekei aet edogor.

ITŨBAÑ 24.

Me ean adamonin bũmin woche, ñag ōren iaō, re nuaw me re naña añen mũrana eraō in ima, mō rō ōbũ mũñan obojarara ñana ro ogiten gadauw.

2 Me re āt epe bwe ā ōpaeiet atsin inimet eraō in ima.

3 Me ñaga re metu, re eō āt rabatat Temoniba Jesu.

4 Me ñaga rō ōreit kamarar me mwijiña, kania, ōweijo itanũra eñame arumen, ar edua ekarawin ōramaramin:

5 Mo ouwak aũra miow, mō rō keriren ijōñ; ma amerumena ar ũge a ũra, Adag amwa ōnani Amea ñea etsimor inimaget ima?

6 Ekeow Ei ine, bwe E ridan: amwaim ōmaran aen a gamiā ñago E mek i Galilea,

7 Ñag Ō ũge, Eimwi bwe ā nim ijimeān Ñait eñame aeow ian bet' amet dũra, mi inan kaibarei, mi I nan tik rida iruwin aijũbũm.

8 Mō rō ōmaraten aen.

9 Me re redō atsin eat eraō in ima, mō rō pan mũñane imin memak ea amebũna waea ma aiquen, ma aranora memak.

10 Mũ ũra Maria Magdalena, mi Johanna, me Maria ñea *inen* Jakobus: me āt ibũn ñabũn aranora rō pan a amebũna apostel mũñane imin.

11 Ma amebũna rō pan mũñane eñōg tekei eñōg ñan eko woun; me re eō tũebōn ũra.

12 Me Petrus eogoda mō ōgōr aeow eat eraō in ima; me e berebere du, mō ōdet ian, me āt dedegai linon bwi ta mek eat eñan; me e redō eowen ũbwien, mō ōmwitōñōn mũñana ā ogiten ririñ.

13 ¶ Me kania, arumen eara ar nuaw ean ñabũmina ea tekawa ñea Emmaus egen, ñea añama furlong goeowit atsin Jerusalem.

14 Ma ar pat imin memak ñana ā ririñ.

15 Me ñag ar ōreit ekeowina eat edorer me ekamarar, Jesu etũren a ũrōr, me E towepo añen ũrōr.

16 Me E tsima mōrōr bwa arũm eō oijuwōñ.

17 Mō Ō ũge a ũrōr, Eñōg keken

ñea amwar ōreit ōpan, ñag amwar
dūgidugo? Ma ar weijo mō kananoañ
mōrōr,
18 Mi ion earōr, ñea Kleophas egen,
ōnei mō ūge a, Wo mek Jerusalem
ñauwe mi ta auwe ñea wo iki mūña-
ne ā ogiten ririñ iow ean būm ane?
19 Mō Ō ūge a ūrōr, Mūñan ōten?
Ma amerumena ar ūge a, Mūñan añō-
gen Jesu dei Nazareth, ñea prophet
ion ñea oaio eat emakur me ekakairū
ian men Gott, mi ian met eñame
memak:
20 Me priester ñabūn ōkaganado
me wōra amen ekōm re totow Amea
bwe ā nimō mwit añōgen ma abi, mō
kaibarei.
21 Ma ñama ama nimen bwe Ei ñea
nan ōtsimor Israel. Me ñaiune bet
baen mūñane, ei ekatijūbūm ñabū-
mine iruwi' ririñen mūñane.
22 Mō rō ōmwitōñ gama āt ibūn
inimagen ama epo, ñabūna ro ñow eat
eraō in ima ñag ōren iaō;
23 Me ñaga re eō āt rabatan, re re-
dōn, mō rō ūge bwe re āt engel, ña-
būna rō ūge bwe E tsimoren.
24 Me dañama ibūn ro ñow ean
mūrana eraō in ima, me re āt mūña-
na āinibūn ōpan bwi iduwen: me re
eō āt Nei.
25 Mō Ō ūge a ūrōr, Amūrōr amen
kabaāt, amwar duoku n tūebōt imin
memak ñana ā patow itūrin pro-
pheten!
26 *Ōten*, eō eimwi ie enimō maga n
ima Kristo ean mūñane, me metu ian
an raitsit?
27 Mō Ō ōeimwi a ūrōr mūñana
ā patow iat Bibel memak, Ō ōawei-
jida ean Moses, me propheten me-
mak.
28 Me ñag arei tūren a tekawa ñea
arei ñow ian, E rañañet anuaw.
29 Ma amerumena ar rewin, ma ar
ūge, Wo nim mek itūrimar, bwō ōbū-
men naga, me etokien naga aran. Me
E metu me emeken itūrūrōr.
30 Me ñag arei ōreit enerūrū n ijei-
ji epo, E barū brot, me etetaroi, mō
ōbaba, mo oija añen ūrōr.
31 Me eadōn mōrōr, ma ar oiju-
weten; mi tik ñaga me E erowien
ūrōr.
32 Mi tū ūrōr edorer a ūrōr, *ma*
ar ūge, Ōten, eō kūñijow būriōūdar
iadar ñag Ō kakairū a gadar eow ian
medena, ñag Ō ōemwi a gadar iat
Bibel?
33 Ma ar eogoda ean stunde ia, ma
ar redō eowen Jerusalem, ma ar āt
amebūna waea ma aiquen me dañōra,
bwe re ebwepo,
34 Ñabūna rō ūge, Eridan ōkōr
Temoniba, mo O ogiten meta ea Si-
mon.
35 Ma amerumena ar pan mūñana
ā ririñ a ūrōr eow ian medena, me de-
den aūrōr oijuwōñ Amea eow eat
ebaba brot.
36 ¶ Me ñaga rō ōreit ōpan mū-
ñane imin, Jesu ōweijo iwūgagaiū-
ra; mō ūge a ūra, Iow enimō mek
itūrimiā.
37 Me re einuwowi me re miow,
bwō rō ūge ian būriōūra bwe re āt
anin ion.
38 Mō Ō ūge a ūra, Adag amwa
miow? ma adag emeta ekamarar ian
būriōūmiā?
39 Amwa kania kō beō me nanō,
bwa Aña kōr: amwaim toweō me ka-
nia ame; bwe eko duwen me rōn
anin, tekei amwa aia iow Itūrū ñage.
40 Me ñag O ogiten ōrai ñeijine,
Ō ōmeata añen ūra ben me nanan.
41 Me ñag eitsiōk rañada aūra eō
tūebōn bwe dōgit ibibōki, me ñaga rō
mwitōñ, Ō ūge a ūra, Iña ijeiji itūri-
miā?
42 Mo ro oija iū eken emakō (me
manorin meli).
43 Me E barū mō ōt'owen ian mō-
ra.
44 Mō Ō ūge a ūra, Ñane ōkōr aeō
ñan A ōrai a gamiā, ñag A mek itū-
rimiā, bwe eimwi bwe ā nim ogoro
memak añōgen mūñana ā eare eow
ian wōn dogor Moses, mi itūrūra pro-
pheten, mi ian psalm bwa añōgō.
45 Mō Ō baida būriōūra bwe re nim
tsiet Bibel;
46 Mō Ō ūge a ūra, Ā eare ñeijin
ūge bwi nan maga n ima Kristo, me
bwi I nan tik rida atsin inimaget ima
iruwin aijūbūm;
47 Me bwe ā nim pōpan añōgen
iwidet ibūriō me eadet idūra ian egen
inimaget eponñame memak, mō ōa-
weijida i Jerusalem.

48 Amiã amen põpan mũñane.
49 ¶ Me kania, A õrean aen in
oqued Etõñũ eamiã: ma amwaimõ
mek ian bitune tekawa ea oijañen
gamiã eoaio eadun itũga.
50 ¶ Mo O otow ũra ino etũren a
Bethania: me E tata ben, me edorer
in õgageidawianaw ũra.

51 Me ñag Õ õreita kakairũ n õgageidawianaw ũra, E erowien ũra, me
ã obũidawen ianweron.
52 Me re taramawirei, me ri tik redõ eowen Jerusalem iat ibibõki ouwak:
53 Me ri ta mamek iat tempel, me
re tsitan Gott.

EVANGELIUM ÑEA Ā EARE EOW ITŨRIN
JOHANNES.

ITŨBAÑ 1.

ÑAGO eitsiōk erig imin, etsimine Logos, me Logos emek itũrin Gott, me Logos ei Gott.
2 Ma amea emek Itũrin Gott ñago eitsiōk erig imin.
3 Me erig imin memak eow Itũrin; bwũ kamwen ago ie eko Ñei, eab rig imit on ñea ā ogiten ōrig.
4 Mi itsimor emek ian; me bita itsimor eijien iaōit eñame.
5 Me bita iaō ōeaō iat itũrũgago; mi itũrũgago eō kona n bōñeidujow.
6 ¶ Etsimine eñame ion, ñea Gott ōijōn, ñea Johannes egen.
7 Ōrret dorer amea bwe enim ōpōpan añōgen bita Iaō, bwe eñame memak re nim tũebōtow itũrin.
8 Deō ei bita Iaō ñei, mō ō *ōrre* bwe enim ōpōpan añōgen Iaō ia.
9 Ñea Iaō ōkōr, ñea ōeaō eñame memak, Ō ōrre eow eat eb.
10 E mek eat eb, me erig eb eow Itũrin, me eb eiki Ñei.
11 Ō ōrre a wōn imin, ma amen ũbwien re ekam ōquōrida mo oquedei.
12 Mo O oija ũra ñabũna rō quedei, me ñabũna re tũebōn egen, ekona n ek'ũra ñain Gott:
13 Ñabũna re eō rig iow eat era, me deō ean aet duwen, me deō ean aet eñame bet, *mo O oija ñabũna re rig iow* itũrin Gott.
14 Me ñea Logos eijiet duwen, me emeken inimageda (ma añ ātien an raitsit, ñea inũñi kōr raitsitsin an ta aiquet erak Etōñin), ñea oquen iat equed mi iduwen.
15 ¶ Johannes ōpōpan, ma aeuwak, mō ũge, Ei ōkōr ñune, ñea A ũge panen, Amea ñea ōrre iruwũ, O ogiten ōrre ian obwō: bwe Ei adamonũ.
16 Me ā oija añen gada memak atsin ean an oquen me equed eat equed.
17 Bwe ā oija añet eñame edogor eow itũrin Moses; me equed mi iduwen ōrre atsin itũrin Jesu Kristo.
18 Eko eñame ñea ogiten āt Gott ia ewōrin, bwi ta Ñain ñea aiquet erak, ñea emamek in-ōananot Etōñin, Ō paten.
19 ¶ Me ñeijine ñeijin an Johannes ōpōpan, ñaga dei Judea ōijōn a amebũna priester me Leviten atsin Jerusalem, bwe re nim ũdōn, *mō ũge,* Auwe ijegen ñauwe?
20 Mō ō ōmeata, me eō ereri; mō ō pan, *mō ũge,* Deō aña Kristo.
21 Mō rō ũdōn, *mō rō ũge,* Ma auwe nag ijegen? Auwe Elia? Mō ō ũge, Iōk. Auwe amea prophet? Mō ō ũge, Iōk.
22 Me ñagan re tik ũge añen, Auwe nag ijegen? bwa amaim pan a amebũna rō ōijōn gama. Ōten añōgōm itũrũm ñauwe?
23 Mō ō ũge, Aña eiñōñit eñame ion ñea aeuwak eat etomagage, *mō ũge,* Wo nimō ōeimwi medenat Temoniba, tekei aen Jesaja ñea prophet.
24 Me ñabũna ā ōijōn a, rō ñaũn itũrin amebũna Pharisāer.
25 Mō rō ũdōn mō rō ũge a, Ma adaga naga wo baptizo, ia deō auwe Kristo, ōa Elia, ōa amea prophet?
26 Mi Johannes ōnei mō ũge a ũra, A eke baptizo ebōk aña: mi ion ñea ta weijo inimagemiā, ñea amwañ iki,
27 Ñea ōrre iruwũ, ñea eō deri ame ia A ead aquōren wōn schuhe.
28 Ā ririñ iow Bethania ino apoin Jordan ñane imin ino Johannes ōbaptizo ean.
29 ¶ Me ñag eorata, Johannes āt Jesu ñag enaña, mō ũge, Kania, wōn Lamm Gott, ñea ōbũ mo onuaiw dũrait eb!
30 Ei ōkōr ñea A ogiten ōpan ñag

A ũge, Õ õrre iruwũ eñame ion ñea
õrre ian obwõ, bwe Ei adamonũ.
31 Ma A eõ oijuwõñ; ma A õrren
bwa A nim eke baptizo ebõk, bwe ã
nim õmeata Amea ea Israel.
32 Mi Johannes õpõpan, mõ ũge, A
ãtien Anin bwõ õgeidun ianweron te-
kei taube ion; me e ewedu ean.
33 Ma A eõ oijuwõñ: ma Amea ñea
õijõnõ bwa A nim eke baptizo ebõk
ũge ame, Ñea wo ãt bwa Anin ewe-
du a me emek ean, Ei õkõr ñea nan
eke baptizo Anin Omotañitañ.
34 Ma A ãt, ma A põpan bwe Ei
Ñain Gott.
35 ¶ Me ñag eorata, tik weijon Jo-
hannes, me ran an kereri arumen;
36 Mõ õ kania Jesu ñag Õ õreita
nuaw, mõ õ ũge, Kania, wõn Lamm
Gott!
37 Ma amerumena ran an kereri ar
kaiõt aen, ma ar edegerien Jesu.
38 Mi Jesu eiwidõ me ãt ũrõr ñag
ar edegeri, mõ Õ ũge a ũrõr, Ekõ
ñea amwar õnani? Ma ar ũge a, Rab-
bi (ñeijine ia ã gait tekei Amen Ke-
reri), Wo ta mek i?
39 Mõ Õ ũge añen ũrõr, Amwar
tũkõ bwa amwar nan aia. Me ña-
gan ar naña ma ar aiaien ino E mek;
ma ar meken Itũrin ean ñabũmina:
bwõ kai quitaiten naga stunde.
40 Ma Andreas, ñea etsin Simon
Petrus, ei ion earõr ñea õkaiõt aen
Johannes me edegeri Jesu.
41 Õ õni amo Simon ñea etsin, mõ
ũge a, Ama ãtien Messias (ñeijine ia
ã gait, Kristo).
42 Mõ õ õrean añen Jesu. Mi Je-
su aia, mõ ũge a, Auwe Simon ñain
Jona: inan ij egõm bwe Kephas (ñei-
jine ia ã gait, Petrus, *ñea epe*).
43 ¶ Me ñag eorata, Jesu eteñ ñow
Galilea, me E ãt Philippus: mõ Õ ũge
a, E degeriõ kõ.
44 Me Philippus ei amen Bethsaida,
ñea aũrõr tekawa Andreas me Pe-
trus.
45 Me Philippus ãt Nathanael, mõ
ũge a, Ama ãtien Amea ñea Moses
me propheten eare añõgetow iat edo-
gor, ñea Jesu dei Nazareth, ñea ñain
Joseph.
46 Me Nathanael ũge a, Õten, oko-
na n metan Nazareth imit on ñea
omo? Me Philippus ũge a, Tũkõ da-
ga ma aia.
47 Mi Jesu ãt Nathanael ñag enaña,
mõ Õ pan añõgen amea, mõ ũge, Ka-
nia, amen Israel ion õkõr ñea eko
iqui itũrin!
48 Me Nathanael õnei, mõ ũge a,
Wo tsiet iow aña i? Jesu õnei mõ ũge
a, A ãt iow auwe ijõñin mũena ficus
ñaga Philippus eitsiõk emwinuw,
49 Me Nathanael õnei mõ ũge a,
Rabbi, Auwe Ñain Gott; Auwe Uea
n Israel.
50 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Wo tũe-
bõnõ bwin A ũge aw, A ãt iow auwe
ijõñin mũena ficus? wo nan aia imin
ñan õkaganado eken a mũñane.
51 Mõ Õ ũge a, Iduwet iduwen aeõ
pan a gamiã, Amwa nan ãt ianweron
ia ã baida, ma an engel Gott ñaga re
edu-aka ean Ñait eñame.

ITŨBAÑ 2.

ME ean katijũbũmit ibũm, etsi-
mine ekadaro n mere ion i
Kana n Galilea; me emek ina bet
ãita inen Jesu:
2 Me ã emwin bet Jesu me ran an
kereri ea bita ekadaro n mere.
3 Me ñag emaget wein, ãita inen
Jesu ũge a, Ekeowen wañara wein.
4 Mi Jesu ũge a, Ãitunuwe, ekõ
ñun Itũru mi itũrũm? eitsiõk õrre aeõ
stunde.
5 Me ãita inen ũge a mibũna itsiõ,
Tamo imin ñan Õ pan a gamiã, amwai-
mõ ririñ.
6 Me ã õeõg iow ina año gat ebõk
ñana epe, tekei deden aũra kadereder
dei Judea, kaia aro õa aiju firkins ian
ion io oquen.
7 Mi Jesu ũge a ũra, Amwa oque-
nõn kõ ebõk mũñana gat ebõk. Mo
ro oqueten.
8 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa eida kõ
ñage, mo oija amea ñabet ekadaro.
Mo ro oija añen.
9 Me ñag amea ñabet ekadaro ogi-
ten õmanet ebõk ñea eijiet wein, me
eiki ino õñaũn (ma amebũna itsiõ ña-
bũna re eida ebõk re tsiet), amea ña-
bet ekabaro emwemwiten amea amen
ijad,
10 Mõ ũge a, Eñame memak rõ
õdõn amo wein ñea eta; mi io ouwe-

ken at eñame nim, ā ōdōten imūr ñea
enōūga; me ñauwe wo ñaina ñea
omo ea ñage.
11 Naiune ñea adamonin an makur
in kamadauniñ, Jesu eririñ iow i Kana
n Galilea, bwe enim ōmeata an raitsit;
me ran an kereri re tūebōten.
12 ¶ Mi iruwin ñune, O ñowen Ka-
pernaum, Ei, mi inen, me etsietsin,
me ran an kereri; mō ōad aūra ibūm
in mek ina.
13 ¶ Me etūreten aūra kadaro n
passah dei Judea, mi Jesu orogawen
Jerusalem.
14 Me E at iow iat tempel ñabūna
re row-iow ochsen me schafe me tau-
ben, ma amen ij geld bwe ri ta me-
geda.
15 Me E ririñ dowip ebwetsit dō-
maeōñ, me ededegeridan ūra memak
iat tempel, me schafe mo ochsen; me
E eirūbakiow wañara geld amen ij
geld, me eiwitsiow wañara tisch;
16 Mō O ūge añen amebūna amen
row-iow tauben, Amwa ōkirōan kō
mūñane atsin ine; amwaim eō eke
ewak in erow an wak Etōñū.
17 Me ran an kereri rō ōmaraten
bwe ā eare, Nan ōnō auweān am
wak.
18 ¶ Me ñagat dei Judea re jeida
mō rō ūge a, Itema keken ñea Wo
nan ōmeata a gama, ñaga Wo ririñ
mūñane?
19 Mi Jesu ōnei mō ūge a ūra,
Amwa ijababa kō tempel ñune ma A
nan tik wei ian aijūbūm.
20 Me ñagat dei Judea rō ūge, Ama
ma año obwénit tempel ñune ñago ā
wei, ma Auwe Wo nan wei iow ean
aijūbūm?
21 Mō O pat tempel ñea rabatan.
22 Me ñag E ridaten eat ima, ran
an kereri rō ōmaraten bwo O ogiten
ōpan ñeijine; me re tūebōten Bibel,
ma añōg eijina Jesu ōrai.
23 ¶ Me ñag E mek Jerusalem eat
ekadaro n passah, eat ekadaro, ebak
ñabūna re tūebōn egen, ñaga re āt
emakur in kamadauniñ ñan E ririñ.
24 Mi Jesu eō tūebōn Ñei eow eara
bwe E tsiet eñame memak,
25 Me E eō āeñ ion ie enim ōmeata
eōrit eñame; bwe E tsiet ñea emek
iat eñame.

ITŪBAÑ 3.

ME etsimine eñame ion, ñea bae-
ōra Pharisāer, ñea Nikodemus
egen, ñea wañara amen ekōm dei
Judea ion:
2 O ōrre a Jesu anūbūmin, mō ūge
a, Rabbi, ama tsietuw bwa Auwe
amen Kereri ñea ōñaūn itūrin Gott;
bwe eko eñame ion ñea okona n ririñ
emakur in kamadauniñ ñana Wo ri-
riñ, ia Gott eō mek itūrin.
3 Mi Jesu ōnei mō ūge a, Iduwet
iduwen aeō pan aw, Tsin ie eō tik
pudu eñame, e eō kona n āt monibain
Gott.
4 Nikodemus ūge a, Ōten at eñame
kona n tik pudu ie eijiet eñab? ōten,
o kona n tik metu ian ijet inen bwe
enim kan pudu?
5 Mi Jesu ōnei mō ūge a, Iduwet
iduwen aeō pan aw, Tsin ie eō pudu
eñame tsinit ebōk ma Anin, e eō kona
n metu a monibain Gott.
6 Ñea opudu itūrit duwen ei duwen:
me ñea opudu itūrin Anin ei anin.
7 Wo nim eō mwitōñōn aeō aw ñei-
jin ūge, Eimwi bwa amwaim kan
pudu.
8 Eñin eña in eña, me wo tō kaiōt
bōñūñin, me wo iki ino ō ñaūn, me
wo iki ino ō ñow: ōūga bet memak
ñabūna rō pudu itūrin Anin.
9 Me Nikodemus ōnei mō ūge a,
Ōten konaen ñane imin?
10 Mi Jesu ōnei mō ūge a, Auwe
wañara amen kereri Israel ion, me
wo iki ñane imin?
11 Iduwet iduwen aeō pan aw,
Amañ ōrai ñan ama tsiet, ma ama
pan ñan ama āt; ma amwa eō ñaeow
ian būriōūmiā aema.
12 Tsin ia A pan a gamiā bain eat
eb ma amwa eō tūebōn, nan ōten
amiā tūeb tsin ia A pan a gamiā imin
ñana bain ianweron?
13 Me eko eñame ñea oroga ianwe-
ron, bwi ta Amun orodun ianweron,
ñea Ñait eñame, (ñea emek ianweron.)
14 ¶ Mi tekei Moses ñag ebuida
schlange eat etomagage, nan ōūga
bet ebuidaen Ñait eñame.
15 Bwi tamo ñea etūebōn, 1 nan
kona itsimor eō toki.
16 ¶ Bwō ūga kōr an Gott auwā
eb ñag E totow Ñain ñea aiquet erak,

bwi tamo ñea etũebõn nan eõ ma, mi
i nan kona itsimor eõ toki.
17 Bwe Gott eõ õijõtow eat eb
Ñain bwe enim õbabaka eb; mõ Õ
õijõn bwe eb enim tsimor eow Itũ-
rin.
18 ¶ Ñea etũebõn, ã eab õbabaka:
me ñea eõ tũebõn, inan õbabaka,
bwin e eõ tũebõn egen Ñain Gott ñea
aiquet erak.
19 Me ñaiune imin in õbabaka eb,
ñag õrre iaõ eat eb, eñame ra auwã
eket itũrũgago ea iaõ; bwin ebaka
aũra makur.
20 Bwi tamo ñea eririñ ibaka e
miowi iaõ, me e eõ naña iaõ, bwi ta
bwidũga me ã õmeata an makur ñan
ebaka.
21 Me ñea eririñ iduwen, e naña
iaõ, bwe enimõ garõ an makur, bwe
e ririñ iow ian Gott.
22 ¶ Iruwin mũñane imin, Jesu me
ran an kereri rõ õrre eowen eat eb
ñaben Judea; me E meken ina mũ
ũra, me baptizo.
23 ¶ Mi Johannes õbaptizo bet i
Enon ino etũren a Salim, bwo ouwak
ebõk ina: me eñame rõ õrre, me ã
baptizoijien ũra.
24 Bwe ã eitsiõk õraijedu Johannes
iat ewak in quõquõr.
25 ¶ Me ñagan orogat ekañaeot ion
itũrin amebũna ran an kereri Johan-
nes me dei Judea ion bwe dõgin õde-
rederet eñame.
26 Mõ rõ õrre a Johannes, mõ rõ
ũge a, Rabbi, ekeowen bwõ õbapti-
zon Amea emek itũrũm ino edõgen
apoin Jordan, ñea wo pan, me eñame
re mag eowen Itũrin.
27 Mi Johannes õnei mõ ũge, Eña-
me eab kona n õgõg imit on ia ã eõ
oija atsin ianweron.
28 Amiã amen põpanõ, bwa A ũge,
Deõ aña Kristo, mi itõ õijõtoruweiõ
bwa A nim õd ian obwen.
29 Amea ñea etsimine ãn itũrin ñea
õren weidenei, ei õkõr amen ijad: ma
amea dañat amen ijad, ñea ta weijo
mõ kaiõt aen, ouwak an ibibõkiei ian
aen amea amen ijad, me ñagan ogo-
ron õkõr aeõ ibibõki.
30 I nan aeõñ goda, ma A nan aeõñ
ijõñ.
31 Amea ñea orodun itũga Ei aũ-
tũbwit eñame memak: me ñea amen
eat eb, ei amen eat eb, mi i tõ pan
añõgen eat eb: Amea ñea orodun
ianweron Ei aũtũbwit eñame me-
mak.
32 Õ pan mũñan O ogiten aia mõ
kaiõt, me eko ion ñea õñaeow ian bũ-
riõũn aen.
33 Ñea õñaeow ian bũriõũn aen e
eke itema, bwi iduwen Gott.
34 Bwa Amea ñea Gott õijõn, Õ
õrai aen Gott: bwe Gott eõ totow
Anin eat ekeweõ.
35 Etõñin auwã õkõr Ñain, mõ õeõ-
gida ian bet' imin memak.
36 Ñea etũebõn Ñain, wõnõ itsimor
eõ toki; me ñea eõ eraban Ñain, i
nan eab ãt itsimor, bwa an egirow
Gott emek ean.

ITŨBAÑ 4.

ME ñaga Temoniba etsiet amebũ-
na Pharisãer bwõ rõ kaiõten ñan
Jesu õreita baptizo, mo okona ebak
eken ran an kereri ea Johannes,
2 (Me eõ baptizo Jesu, mõ rõ bap-
tizo ñabũna ran an kereri),
3 E erowien Judea, me etik ñowet
aeow Galilea.
4 Me eimwi bwe E nim õd ijuga-
gain Samaria.
5 Mõ Õ baiwõñ kawan Samaria ion
ñea Sichar egen, ñea etũren a eb
ñabena Jakob õbwienõn Joseph ñea
ñain:
6 Me emek ina an bõken-eren Ja-
kob. Mi Jesu eago eat idũgidugo,
me ñagan E megedan areõin bita
ebõken-eren. Mõ kai eaquõ.
7 Mõ õrret ãt on ñea ãinimwen
Samaria bwe enim eiren: mi Jesu
ũge a, Ome kõ *ebõk eken* bwa A nimõ
nim.
8 Bwe ran an kereri ro ñowen iat
tekawa bwe re nim erow õañara.
9 Me ñagat ãita ãinimwen Samaria
ũge añen, Adaga wo kõñ ame nimõm,
ñag auwe dei Judea, ma aña ãini-
mwen Samaria? (Bwe dei Judea re
eõ kewin a dei Samaria.)
10 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Kamwen
ia wo tsiet an adu Gott, ma Amune
ñea ũge aw, Ome kõ bwa A nimõ
nim; wo nan kõñ a, mi I nan oija aw
ebõk etsimor.

11 Me āita ūge a, Amunuwe, eko
am keida, mō ōkep bōk une: me ña-
gan nan ñaūn i wam bōk etsimor?
12 *Ōten,* Wo kaganado eken ñau-
we ea Jakob ñea etōñima, ñea ogi-
ten oija gama bōk une, me enim bet
ñei, me ñain, me wōn imin gōgōrō?
13 Mi Jesu ōnei mō ūge a, Tamo
ñea enim bōk une, i nat tik ūbōñ:
14 Me tamo ñea enim bōk ia ñea
A nan oija, nan eab gauwei ibōñ; me
ebōk ñea A nan oija nan ei ebōken-
eren ion ian ñea oburoda ea itsimor
eō toki.
15 Me āita ūge añen, Amunuwe,
ome kō bōk ia bwa A nim eō gauwei
ibōñ, ma A nim eō gauwei eōrre me
eiren ine.
16 Mi Jesu ūge a, Nua kō me
emwin agem, me wo nan tik ōrre.
17 Me āita ōnei mō ūge a, Eko agō.
Jesu ūge a, Ei aem ñeijine wo ūge,
Eko agō:
18 Bwa aijimo agem ñago; ma
amea ñea emek itūrūm ñage deō
agem ōkōr: iduwen ñeijine wo pan.
19 Āita ūge añen, Amunuwe, A
tsietuw bwa Auwe prophet ion.
20 Re taramawir ama bagadugu
ean towedūdū une; ma amwañ ūge
bwi Jerusalem ei etañ ñea eimwi
bwe eñame enimō taramawir ean.
21 Mi Jesu ūge a, Āitunuwe, tūe-
bōnō kō, bwō ōrren naga stunde, ñag
amwa nan eab taramawirei Etōñi-
miā ean towedūdū une, mi i Jerusa-
lem bet.
22 Amwa taramawirei bit amwañ
iki: ma ama taramawirei bit ama
tsiet; bwi itsimor ōñaūn itūrit dei
Judea.
23 Mō ōrret stunde, me etsimine
ñage, ñag amet taramawir ōkōr ri
nat taramawirei Etōñin ian anin mi
iduwen: bwe Etōñin āeñ amet tara-
mawirei ñabūn ōūga dedeūra.
24 Gott ei Anin; me ñabūna re ta-
ramawirei eimwi bwe re nimō tara-
mawirei ian anin mi iduwen.
25 Āita ūge añen, A tsietien bwō
ōrren naga Messias (Amea ñea ā ij
egen bwe Kristo): mi iō Ō ōrre. I
nan pan a gama imin memak.
26 Mi Jesu ūge añen, Aña ōkōr ñun
A ōreita dorer aw.

27 ¶ Me tik ñaga mō rō ōrren ran
an kereri; me rō mwitōñōn ñag E do-
rer a āita; me eko ion ñea ūge, Ekō
ñea Wo ōreit ōnani? ōa, Adaga Wo
ōreita dorer a āita?
28 Me āita ōñaūnin an baket, mo
oñowen iat tekawa, mō ūge añet
eñame,
29 Amwa ōrre kō bwa amwaim aia
eñame ion ñea ōpan amet imin me-
mak ñan A ogiten ririñ: bwō ōkai ei
Kristo ōa?
30 Me re metan iat tekawa, me re
naña añen.
31 ¶ Me ñag enuaw āita, ran an ke-
reri rō kōñ a, mō rō ūge, Rabbi, ijeiji
kō.
32 Mō Ō ūge ā ūra, Etsimine ijeiji
Itūrū ñea amwañ iki.
33 Me ñagan ran an kereri tū ūra
dadorer a ūra, *mō rō ūge,* Adaga,
eñame ion ōrean añen ōanō?
34 Mi Jesu ūge a ūra, Ōaña ei iri-
riñ aen Amea ōijōnō, me eoog an
makur.
35 *Ōten,* amwañ eō kōūge, Iju aeoq
maraman mi nan ōrre inedet? kania,
A ūge a gamiā, Amwa agagan kō
memiā, me kania etañ in kiāō, bwō rō
būrūbūren ñage eat inedet.
36 Ñea ōmakur eat inedet nan ōgōg
marūmwin, mō ōepoi quan ea itsimor
eō toki; bwa arūm ibibōki epo ñea
ōkiāō me ñea ōramwit.
37 Bwi iduwen ian ñeijin ūge, Ōki-
āō ion mō ōramwit ion.
38 A ōijōn gamiā bwa amwaim ki-
jūen ino amwa eō makur ean: ōma-
kur ibūn, ma amwa ñeijūbwen aūra
makur.
39 ¶ Me ebak dei Samaria ian bi-
ta tekawa re tūebōten bwe dōgin aet
āita, ñag ō ūge, O ogiten pan ame
imin memak ñan A ogiten ririñ.
40 Me ñaga dei Samaria re naña,
rō kōñ a bwe E nimō mek itūrūra:
me E meken itūrūra arabūm.
41 Me ebak ñabūna re tūebōn bwe
dōgin aen;
42 Mō rō ūge a āita, Ama tūebōten
ñage, me deō dōgin aem: bwa ama
kaiōt eow Itūrin, ma ama tsietien
bwe ei ōkōr amen Katsimor eb.
43 ¶ Mi iruwin arabūm, E nuawet
atsin ina, mō Ō ñowen Galilea.

44 Bwi Jesu te ei ōpōpan, bwe eko
prophet ñea ā eredu eow ūbwien.
45 Me ñag Ō ōrre eowen Galilea, rō
quōrida mo oquedei, bwe re āt an
makur memak ñan E ririñ iow Jeru-
salem eat ekadaro; bwū ūra bet mō
rō ñow eat ekadaro.
46 Mi Jesu etik redō eowen Kana
n Galilea, ino E ririñ ebōk bwe enim
ekei wein. Me etsimine eomo ion ina
ñea arak ñait eman i Kapernaum.
47 Ñag ō kaiōt bwi Jesu ōñaūn Ju-
dea aeow Galilea, e naña, mō kōñ a
bwe E nimō rodu mō ōtsimor ñain;
bwe eman naga.
48 Me ñagan Jesu ūge a, Tsin ia
amwa eō āt itema mi imin in kama-
dauniñ, amwa eab tūeb ia aigetow.
49 Ma amea eomo ūge a, Temoni-
ba, rodu kō ñag eitsiōk ima ñaiū.
50 Mi Jesu ūge a, Nua kō; etsimo-
ren ñaim. Ma amea etūebōn ñeijina
Jesu ōpan a, me e nuawen.
51 Me ñag e nuawen, an tsiō re
ekowōñ a, mō rō pan a bwe etsimo-
ren ñain.
52 Mō ō ūdōten ūra stunde ie e
tsimor ean. Mō rō ūge a, Ōgōr ara-
kin in kūñijarare nane ean quaeiut
stunde.
53 Me ñagan amea etōñin etsietien
bwe *e tsimor* eat stunde ia Jesu ūge
a, Etsimoren ñaim: me e tūeben ma
amen ūbwien memak.
54 Ñaiune karuwōrit imin in kama-
dauniñ ñea Jesu eririñ, ñag Ō ñaūn
Judea aeow Galilea.

ITŪBAÑ 5.

MI iruwin mūñane etsimine aūra
kadaro dei Judea ion; mi Jesu
orogawen Jerusalem.
2 Mi ibia ebōken i Jerusalem ita-
ñin *men ororit* schafe, ñabōkena ā
ij egen ian kakairūn Ebrāer bwe
Bethesda, ñabōkena aran aijimo de-
bain.
3 Re mequōr ian mūñana edebae
eñame ñabūn ebak ñabūna ra arak,
me ñabūna re eō ātirōñin, me ñabūna
rō rañ, me ñabūn emag, (ñabūna re
daiñ an kadakadawa ebōk:
4 Bwo orodu an engel Gott edae eat
inon iat ibia, bwe enim ōkadakadawa
ebōk: mi tamo ñea edu amo iruwin
ōkadakadawaet ebōk, i nan tsimor
atsin eat arak ñea a arak ean).
5 Me emek ina eñame ion ñea anir
mo ma aoju an obweni n arak.
6 Ñaga Jesu āt bwi i ta mequōr, me
etsiet araquin an būm, Ō ūge a, Wo
teñ ia ā ōtsimoruw ōa iōk?
7 Ma amea arak ōnei mō ūge,
Amunuwe, eko dañō ñea enim totu
aña iat ibia iō ōkadakadawa ebōk: mi
tsin ia A ōren nīm edu, eduen ion ian
obwō.
8 Mi Jesu ūge a, Rida kō, mō ōbū
wam bett, me dūgidugo.
9 Mi tik ñaga me etsimoren amea,
mō ō ōbū wōn bett, me edūgidugon.
Me sabbath ñabūmina.
10 ¶ Me ñagat dei Judea rō ūge
a amea ñea etsimoren, Sabbath ña-
būmine, me eō eimwi ia wo ōbū wam
bett.
11 Mō ō ōnei aeōra mō ūge, Amea
ñea ōtsimōrō ūge ame, Ōbū kō wam
bett, me nuaw.
12 Mō rō ūdōn mō rō ūge, Ijegen
ñea eñame ūge aw, Ōbū kō *wam bett*
me dūgidugo?
13 Ma amea ñea ā ōtsimor eiki bwi
ijegen ñea eñame; bwe emetujowen
Jesu, bwe ebak eñame ina.
14 Mi imūr Jesu āt iowen iat tem-
pel, mō Ō ūge a, Kania, ā ogiten ōtsi-
moruw: wo nim eō gauwei idūra, bwa
ñam etik ōrre aw earak ion ñea eba-
ka eken.
15 Ma amea enua mō ōpan añen
amebūna dei Judea bwi Jesu ñea
ōtsimor.
16 Me ñagat dei Judea re enōñōgei-
jien Jesu, bwe dōgin ñag E ririñ mū-
ñane eat sabbath.
17 ¶ Mi Jesu ejeida mō ūge a ūra,
Etōñū ōmakur ea ñage, ma A makur
bet.
18 Me ñagan aeōñ ouwak at dei
Judea ōnani abien, bwe deō ta dōgin
an riow eat sabbath, bwe dōgin bet
an ūge bwe Gott Etōñin; mi te Ei
eririñ Ñei bwe enimō tsitobo a Gott.
19 Me ñagan Jesu ōkūrūban mō
ūge a ūra, Iduwet iduwen aeō pan a
gamiā, Ñain eō kona i' te Ei eririñ
imit on, mi I ta kona ñea E āt bwe
Etōñin eririñ: bwe mūñan Amea eri-
riñ, Ñain eririñ bet.

20 Bwe Etõñin auwã Ñain, mõ Õ
pan a imin memak ñan E ririñ: mi I
nan pan a emakur ñan ouwak eken
ea ñane, bwa amwaimõ mwitõñ.
21 Bwi tekei at Etõñin õrida ñabûn
ema mõ õtsimor ûra, õûga bet Ñain,
Õ õtsimor ñabûn E teñ õtsimor ûra.
22 Bwe Etõñin eõ mwit añõget
eñame ia aiquen, mo O oija añen Ñait
imwit añõg memak;
23 Bwe eñame memak re nim ere-
du Ñain, tekei aûra eredu Etõñin.
Ñea eõ eredu Ñain, eõ eredu bet Etõ-
ñin ñea õijõn.
24 Iduwet iduwen aeõ pan a ga-
miã, Ñea õkaiõt aeõ, me etûebõn
Amea õijõnõ, nan kona itsimor eõ to-
ki, me e eab õrre eat ekõm, bwõ õ
ñaûnitet ima aeow iat itsimor.
25 Iduwet iduwen aeõ pan a ga-
miã, Õrret stunde, me etsimine ñage,
ñaga ñabûna re ma ri nan kaiõt aen
Ñain Gott; me ñabûna rõ kaiõt aen ri
nan tsimor.
26 Bwi tekei itsimor ñag ta mek iat
Etõñin, õûga bet an tik oija Ñain,
bwi itsimor enimõ mek ian.
27 Mo O oija añet ekona imwit
añõg, bwin Ei Ñait eñame.
28 Amwaim eõ mwitõñõn ñeijine:
bwi nan õrre stunde, ñea ûra memak
ñabûna re mek iatûb ri nan kaiõt aen
ean,
29 Me ri nan meta; ñabûna re ririñ
ñea omo, ea irida ñea wõt itsimor;
me ñabûna re ririñ ñea ebaka, ea iri-
da ñea wõt õbabaka.
30 A eõ kona i' ta Aña iririñ imit
on; ma A mwit añõg tekei aeõ kaiõt:
me eimwi aeõ mwit añõg; bwa A eõ
õnani aeõ, bwa A õnani aen Amea
õijõnõ.
31 Tsin ia ta Aña epanõ, deõt idu-
wen aeõ pan.
32 ¶ Ion ñea õpanõ, ma A tsiet
bwi iduwen an õpan ñea õ patow aña
ean.
33 Amwa ogiten etsiõ a Johannes,
mõ õ pan õkõr iduwen.
34 Ma A eõ ãeñ at eñame põpan:
ma A pan mûñane bwe ã nim õtsimor
gamiã.
35 Amea ei õkõr lampe ñea õpwij
me eaõõn: ma amwa teñ ibibõki ka-
tûbûm ean iaõin.
36 ¶ Me etsimine põpaneõ Itûrû,
ñea ouwak eken a an Johannes põ-
pan; bwe mûñana emakur ñana Etõ-
ñû ome bwa A nim ogoro, ûra ema-
kur ñan A ririñ, mõ rõ põpanõ ñana
Etõñû õijõnõ.
37 Me Etõñû ñea õijõnõ, Ei õpõ-
pan añõgõ bet. Amwa eitsiõk kaiõt
aen ma aia deden ia ewõrin.
38 Me eõ mek aen iamiã: bwa
amwa eõ tûebõn Amea ñea Õ õijõn.
39 ¶ Amwa õnani iow iat Bibel,
bwa amwa nimen amwaimõ kona itsi-
mor eõ toki ean, mû ûra kõr ñana rõ
põpanõ;
40 Ma amwa eõ teñ naña ame, bwa
amwaimõ kona itsimor.
41 A eõ teñ ia eñame etsitanõ.
42 Bwa A tsiet gamiã bwe eõ mek
auwãen Gott iamiã.
43 A õd ian eget Etõñû, ma amwa
keõ ame: tsin ia ion te ei õd ian
egen, amwa eab keõ a.
44 Nan õten amiã kona itûeb, ñag
ta amiã itsitan gamiã, ma amwa eõ
õnani itsitaõ ñea õñaûn itûrin Gott
ñea ta aiquen?
45 Amwaim eõ kõûge iamiã ñan A
nan õbabaka gamiã ea Etõñû: bwe
etsimine ion ñea õbabaka gamiã, bwe
Moses, ñea amwa tûebõn.
46 Bwi tsin ia amwa tûebõn Mo-
ses, amwa nan tûebõnõ bet; bwe e
eare añõgõ.
47 Mi tsin ia amwa eõ tûebõt eñõg
ñan e eare, nan õten amiã tûebõn ñan
aeõ?

ITÛBAÑ 6.

MI iruwin mûñane, Jesu õd ian see
n Galilea ñea *see n* Tiberias.
2 Me ebak eñame re edegeri, bwina
re ãt an makur in kamadauniñ ñan E
ririñ a ñabûn arak.
3 Mi Jesu akõda eat etowedûdû, me
E megedan ina, me ran an kereri.
4 Me etûreten passah, ñea aûra ka-
daro dei Judea.
5 ¶ Me ñaga Jesu agagan men, me
ñag E ãt bwe ebak eñame re naña, Õ
ûge a Philippus, Añ nan erow i brot
bwe re nim ijeiji ñabûne?
6 Õ õrai ñeijine bwe enim õij amea;
bwi te Ei etsiet ñea I nan ririñ.
7 Me Philippus õnei mõ ûge a, Eab

ewin a ũra brot ñana ã rouwõn arobu
denarii ia rõ gadagadake.
8 Mi ion ean ran an kereri, ñea An-
dreas, ñea etsin Simon Petrus, ũge,
9 Etsimine eoniñ in eman ion ine,
ñea aijimo gerstenbrot itũrin, ma
arumet iũ: mi iña imin okowõñ a
eñame ñabũn ebak mũñane?
10 Mi Jesu ũge, Amwa õmamege-
da kõ eñame. Me ebak ibũgibũgi
ean mũmwarina etañ. Me ñagan
emamegedat eman, kaia re eke aiji-
mo erañan.
11 Mi Jesu ebarũ mũñana brot; me
ñag O ogitet tetaro n õtũba, E dũba-
ñai añen ñabũna ri ta megeda; mi tik
õũga bet dũbañaien ñana iũ tekei
aũrañ ije.
12 Me ñaga re marañ, Õ ũge a ran
an kereri, Amwa õebwepoijida kõ
ñana iquiquit ijeiji bwa ñam õgõrõ.
13 Mõ rõ õepoijida, mo oquen ata
ma aro ebwer iquiquin gerstenbrot
ñana aijimo, ñan õreñõ itũrũra ña-
bũna ro ogiten ijeiji.
14 Me ñagan ñaga eñame re ãt imin
in kamadauniñ ñana Jesu eririñ, rõ
ũge, Iduwen õkõr bwe ei amea pro-
phet ñea enim õrre eow eat eb.
15 ¶ Me ñaga Jesu etsiet bwõ rõ
õrren naga bwe re nim õbũ me eke
Uea, E tik rogawen eat etowedũdũ
te Ei.
16 Me ñag emerõ, ran an kereri ro
roduen ian see;
17 Ma ra akõda iat dobot eon, mõ
rõ õd ian see aeow Kapernaum. Mõ
õbũmen ñage, mi Jesu eitsiõk õrre a
ũra.
18 Me ébagobagaten see bwe dõ-
gin eñit eran oaio.
19 Me ñag õkaia anarama ma aiji-
mo õa animo furlong in aũra edij,
re ãt Jesu bwe edũgidugo ean see,
me etũren a dobot; me re miowen.
20 Mõ Õ ũge a ũra, Amwa eõ mi-
ow; bwe eko bwa Aña.
21 Me re teñ arũida iat dobot; me
tik ñaga me eagadan ean eb ebena re
naña ñona dobot.
22 ¶ Me ñag eorata, eñame ñabũna
rõ weijo ibũ apoin see, eko dobot ia
re ãt bwi ta aeon, me eõ ka ñei Jesu,
bwi ta ran an kereri rõ ka eanuaw.
23 (Mõ õñaũn Tiberias dobot inon,
mõ rõ baiweten mũmwarina etañ ino
rõ kõ brot ean, ñaga Temoniba ogi-
tet tetaro n õtũba):
24 Me ñaga eñame re ãt bwe eke-
wei Jesu ina, me eko bet ran an ke-
reri, ra akõdaw iat dobot, mo ro ño-
wen Kapernaum bwe re nim õnani
Jesu.
25 Me ñaga re ãt iow edõgen apa-
gon see, rõ ũge añen, Rabbi, Wo õrre
eow ine ñatõ?
26 Mi Jesu õnei aeõra mõ ũge, Idu-
wet iduwen aeõ pan a gamiã, Amwa
eõ õnaniõ ia dõgin amiã ãt imin in
kamadauniñ, ma amwa õnaniõ bwe
dõgin an bomwimiã ean mũñana brot
ñag amwa marañ eow ean.
27 Amwaim eõ makur mo quoquot
ijeiji ñea epar in mag, ma amwaim
oquaqui gamiã mo quoquot ijeiji ñea
ta mek ea itsimor eõ toki, bita ñea
Ñait eñame nan oija gamiã; bwe Etõ-
ñin ñea Gott õwemaijien Amea.
28 Me ñagan rõ ũge añen, Ekõ ñea
amaimõ makurei bwa amaimõ ririñ
an makur Gott ean?
29 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Ñai-
une an makur Gott, bwa amwaim
tũebõn Amea ñea O ogiten õijõn.
30 Me ñagan rõ ũge añen, Mi ite-
ma keken ñea Wo ririñ bwa amaimõ
ãt mi tũebõtow Auwe ean? ekeken
ñea Wo ririñ?
31 Rõ kõ manna ama bagadugu eat
etomagage; tekei ñeijin ũge eareãn,
O oija ũra brot eadun ianweron bwe
õañara.
32 Mi Jesu ũge a ũra, Iduwet idu-
wen aeõ pan a gamiã, Deõ Moses ñea
oija gamiã brot eadun ianweron; bwe
Etõñũ oija gamiã brot õkõr eadun
ianweron.
33 Bwe wõn brot Gott ei ñea oro-
dun ianweron, mo oija eb itsimor.
34 Me ñagan rõ ũge añen, Temoni-
ba, Wo eõ toki n kõ oija gama bita
brot.
35 Mi Jesu ũge a ũra, Aña brot it
itsimor: ñea õrre ame nan eab me-
tũr, me ñea etũebõnõ nan eab ũbõñ.
36 Ma A pan añen gamiã, Amwa
aiaeõn ma amwa eõ tũeb bet.
37 Ñabũna memak Etõñũ oija ame
ri nan õrre ame; me ñea õrre ame A
eab eatow.

38 Bwa A eõ rodum ianweron ia A
nimõ ririñ ñan tekei bũriõ, me bwa A
nimõ ririñ tekei bũriõũn Amea ñea
õijõnõ.
39 Me ñune bũriõũn Amea ñea õijõ-
nõ, bwa A nim eõ eatow ion ean ña-
bũn O ome, ma A nan õrida ean ma-
git ibũm.
40 Me ñune bũriõũt Etõñũ, bwe
tamo ñea ãt Ñain, me etũebõn, nan
õgõg itsimor eõ toki: ma A nan õrida
ean magit ibũm.
41 Mi dei Judea rõ ñuruñure añen,
bwe dõgin ñag Õ ũge, Aña brot ñea
orodun ianweron.
42 Mõ rõ ũge, Deõ Jesu ñune, ñea
ñain Joseph, ñea añ tsiet etõñin mi
inen? õten ñag Õ ũge, A rodun ianwe-
ron?
43 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra,
Amwaim eõ ñuruñure a gamiã.
44 Eko eñame okona enaña ame ia
Etõñũ ñea õijõnõ eõ gadũg: ma A
nan õrida ean magit ibũm.
45 A eare eowen itũrũra propheten
ñeijin ũge, Ũra memak ri nan kereri
itũrin Gott. Mõ rõ õrre ame memak
ñabũna rõ kaiõt me kereri itũrit
Etõñũ.
46 Ekeow ion ñea ãt Etõñin, bwi
ta ñea õñaũn Itũrin Gott, E ãt Etõ-
ñin.
47 Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Ñea etũeb wõnõ itsimor eõ toki.
48 Aña brot it itsimor.
49 Amiã bagadugu rõ kõ manna
eat etomagage, me re man.
50 Ñaiune ñune brot ñea orodun
ianweron, bwe eñame re nim ijeiji
ean me eõ ma.
51 Aña brot ñea orodun ianweron:
tsin ia eñame ion ejeijidan ean brot
une, i nan tsimor eõ toki: me brot
ñea A nan oija ei duwõ, bwe dõgin
õtsimoret eb.
52 Me dei Judea tũ ũra ekañaeot a
ũra, mõ rõ ũge, Ñan õten an Amune
oija gada duwen bwa am õn?
53 Me ñagan Jesu ũge a ũra, Idu-
wet iduwen aeõ pan a gamiã, Tsin
ia amwa eõ õt duwen Ñait eñame
me nim aran, eko itsimor iamiã.
54 Ñea õt duwõ me enim ara wõnõ
itsimor eõ toki; ma A nan õrida ean
magit ibũm.
55 Bwe duwõ ei ijeiji õkõr, ma ara
ei imin in nim õkõr.
56 Ñea õt duwõ me enim ara, e mek
ia, ma Aña ian.
57 Me Etõñũ ñea etsimor õijõnõ,
ma A tsimor eow Itũrit Etõñũ; õũga
bet ñea õnõ i nan tsimor eow Itũrũ.
58 Ñaiune brot ñea orodun ianwe-
ron; deõ tekei aũra ijeiji amiã baga-
dugu, me re man: ñea õn brot une
nan tsimor eõ toki.
59 Õ õrai iow iat synagoge ñane
imin, ñag Õ õreit kereri i Kaper-
naum.
60 Me ñaga ran an kereri ñabũn
ebak rõ kaiõt ñeijine, rõ ũge, Eijait
eñõg ñane; ijegen ñea okona n kaiõt?
61 Me ñaga Jesu etsiet bwõ rõ
ñuruñuren ran an kereri ean añõg
eijine, Õ ũge a ũra, Etsiriwaijien ga-
miã ñeijine?
62 Nan õten ia amwa ãt Ñait
eñame io orogaw ino E mek ñago?
63 Anin ei imin in katsimor; eko
imin okowõñ duwen: mũñana eñõg
ñan A õrai a gamiã, ũra anin mi
itsimor.
64 Etsimine ibũn eamiã ñabũna re
eõ tũeb. Bwe ñag eitsiõk erig imin,
Jesu etsiet ñabũna ri nan eõ tũebõn,
ma amea ñea nan ijimeãn.
65 Mõ Õ ũge, Bwe dõgin bita A
ogiten ũge a gamiã, bwe eko eñame
ñea okona enaña ame, tsin ia ã eõ
oija eow itũrit Etõñũ.
66 ¶ Iruwin ñaga ebak ran an kereri
ñabũna re redõ me re eõ gauweijiet
edegeri.
67 Me ñagan Jesu ũge a amebũna
waea ma arumen, Õten, amwa teñ
nua bet ñamiã?
68 Simon Petrus õnei *mõ ũge*, Te-
moniba, amaimõ naña ijegen? emek
Itũrũm añõget itsimor eõ toki.
69 Ma ama tũebõnuw ma ama
tsietuw bwa Auwe Amea Togit Omo,
ñea Ñain Gott.
70 Mi Jesu õnei aeõra, mõ ũge,
Õten, A eõ ij gamiã, ñamiã ñabũna
waea ma arumen, mi ion eamiã ei
diabolos?
71 Mõ Õ õrai añõgen Judas *ñea ñain*
Simon Ischariot: bwe ei ñea inima-
gen waea ma arumen ñea nan iji-
meãn.

ITŨBAÑ 7.

MI iruwin mũñane Jesu edũgidu-
gon i Galilea: bwe E eõ teñ ie
enimõ dũgidugo i Judea, bwina dei
Judea rõ õnani bwe re nim abi.
2 Me etũreten naga at dei Judea
kadarot ewak ñana ã ririñ atsin ea'
rat imin erõ.
3 Me ñagan amebũna etsietsin rõ
ũge a, Erowi kõ ine, mũ ñow Judea,
bwe ran am kereri re nimõ ãt bet am
makur ñana Wo ririñ.
4 Bwe eko eñame ion ñea eririñ
imit on ino eõ nũñida, ie e teñ bwe
eñame enim aia. Tsin ia Wo ririñ
mũñane, Wo nim õmeata Auwe ea
eñame.
5 Bwa amebũna etsietsin re eõ tũe-
bõn bet.
6 Me ñagan Jesu ũge a ũra, Eitsiõk
'õrre aeõ dae; ma amiã dae to og
duwet aeoweaeow.
7 Eb eõ kona n añañõn gamiã; ma
a añañõnõ, bwin A pan bwe ebaka
an makur.
8 Amwa roga kõ ean bita ekadaro
ñamiã: ma A eab roga ean bita eka-
daro Aña, bwe eitsiõk goro aeõ dae.
9 Me ñag O ogiten pan a ũra mũ-
ñane, I ta meken i Galilea.
10 ¶ Me ñag orogawen eat ekadoro
amebũna etsin, enuawen bet Ñei, me
eõ garõ towen, bwe E ewewin.
11 Me ñagat dei Judea rõ õnani
iowen eat ekadaro, mõ rõ ũge, Iñ Ei?
12 Mo ouwak ekañaeot inimaget
eñame bwe dõgin: bwõ ũge ibũn, Ei
eñame ion omo: mõ ũge ibũn, Iõk,
bwõ Õ õrared eñame.
13 Me eñame re eõ pan mõ õnũñita,
bwe re miow dei Judea.
14 ¶ Me ñag iwũgagaitet ekadaro,
Jesu orogaw iat tempel, mõ õkereri
ina.
15 Me dei Judea rõ mwitõñ, mõ rõ
ũge, Õten an Amune kona n tsiet iat
Bibel me eõ kereri?
16 Mi Jesu õnei aeõra, mõ ũge, Deõ
aeõ kereri aeõ kereri, bwe wõn Amea
õijõnõ.
17 Me tsin ia tamo eñame eteñ
ririñ aen Amea, I nan tsiet eke-
reri iõ õñaũn itũrin Gott, õa ta Aña
eõũga.
18 Ñea te ei õpan añõgen, õ õnani
raitsitsin: me ñea õnani raitsitsin
Amea õijõn, ei iduwen ñea, me eko
ibaka ian.
19 Õten, Moses eõ oija gamiã edo-
gor, me eko ion inimagemiã ñea era-
bat edogor? Adag amwa õnaniõ bwa
amwaim abiõ?
20 Eñame rõ õnei mõ rõ ũge, Etsi-
mine demonis Itũrũm: ijegen õnaniw
bwe enim abiw?
21 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, A
ririñiet emakur ion, ma amwa mwitõñ
memak ean.
22 Moses oija gamiã edetow (me
deõ wõn Moses, bwe wõt ebagadugu);
ma amwa tow eñame eat sabbath.
23 Tsin ia ã tow eñame eat sab-
bath, bwe ã nim eõ riow ean wõn
dogor Moses, amwañ egirow amen,
bwin A õtsimor eñame eat sabbath?
24 Amwaim eõ mwit añõg tekei
amiã aia, ma amwaim mwit añõg iat
ekõm ñea eimwi.
25 Ma amen Jerusalem ibũn rõ ũge,
Adaga, deõ Ei ñea rõ õreit õnani bwe
re nim abi?
26 Me kania, E dorer imeabab, me
re eõ dorer a ia aigetow. Õten,
amen ekõm re tsietien ñan Ei Kristo?
27 Ma añ tsiet ino Õ ñaũn; mi tsin
iõ õrre Kristo, eko eñame ñea etsiet
ino Õ ñaũn.
28 Me ñagan Jesu aeuwak iat
tempel, ñag Õ kereri ina, mõ ũge,
Amwa tsietõ, ma amwa tsiet ino A
ñaũn: ma A eõ õrre ia ta Aña eõũga,
mi iduwen Amea ñea õijõnõ ñea
amwañ iki.
29 Ma A tsiet Ñei; bwa A ñaũn
Itũrin, me Ei õijõnõ.
30 Me ñagan rõ õnanien bwe re
nim iba: me eko ion ñea etata ben
ean, bwe eitsiõk õrre an stunde.
31 Me ebak eñame ñabũna re tũe-
bõn; mõ rõ ũge, Tsin iõ õrre Kristo,
õten, I nan ririñ emakur in kama-
dauniñ ñan ebak eken a ñan Amun
ogiten ririñ?
32 ¶ Me Pharisãer rõ kaiõt at eña-
me ñuruñure ean mũñane: me Phari-
sãer me priester ñabũn õkaganado rõ
õijõtet itsiõ bwe re nim iba.
33 Mi Jesu ũge a ũra, Eab eraq
aeõ mek itũrimiã, ma A nan naña
Amea õijõnõ.

34 Amwa nan ōnaniō, ma amwa eab ātō: bwi ino A mek ean, amwa eab kona ebaiwōñ ina.
35 Me ñagat dei Judea tū ūra rō ūge a ūra, Nan ñow i Amune ñag am eō āt? I nan naña ñabūna re ijijepaō eow inimaget dei Grecia, me wereri dei Grecia?
36 Eñōg keken ñeijin ūge a gada, Amwa nan ōnaniō, ma amwa eab āto; mi ino A mek ean, amwa eab kona ebaiwōñ ina?
37 Me ean magit ibūm, ibūm ñabūmin ōkaganado eat ekadaro, Jesu ōweijo ma aeuwak, mō ūge, Tsin ia tamo eñame ōbōñ, e nim ōrre ame kō, me eren.
38 Ñea etūebōnō, tekeī aet Bibel, nan gōrūrō ekaw in ibōk etsimor atsin ian.
39 Mō Ō panōn Anin ñeijine, ñea I nan oija ñabūn etūebōn: bwe ā eitsiōk *totow* Anin (Omotañitañ); bwina ā eitsiōk ōraitsit Jesu.
40 ¶ Me ñagat ibūn inimaget eñame ebak, ñaga rō kaiōt mūñane eñōg, rō ūge, Iduwen ōkōr, bwe ñaiune Amea prophet.
41 Mō ūget ibūn, Kristo ōkōr Amune. Mi tik ūget ibūn, Ōten, ōñaūn Galilea Kristo?
42 Ōten, eō kōūge Bibel, Messias nan ñaūn ean an karig David, ma atsin iat tekawa Bethlehem, ino emek David ñago?
43 Me ñagan eō epon būriōūt eñame bwe dōgin.
44 Mi ibūn re teñ iba; me eko ion ñea etata ben ean.
45 ¶ Me ñagan amebūna itsiō re redō añen priester ñabūn ōkaganado me Pharisāer; mō rō ūge a ūra, Adag amwa eō eruwei?
46 Ma amebūna itsiō rō ōnei, mō rō ūge, Eko eñame ñea edorer tekei Amea atsin ean ñago ea ñage.
47 Me ñagan amebūna Pharisāer rō ōnei mō rō ūge a ūra, Ā ōraredien bet gamiā ñamiā?
48 Ōten, etsimine bet inimagen amen ekōm ōa Pharisāer ion ñea etūebōn?
49 Nat agada gait eñame ñabūne ñabūna re iki edogor.
50 Nikodemus ūge a ūra (amea ñea ōrre a Jesu ñago, bwe ei ion eara),
51 Ōten, wōra dogor ōmwit añōget eñame, ia ā eitsiōk kaiōt eow itūrin amo, mi tsiet bit e ririñ?
52 Mō rō ōnei mō rō ūge a, Auwe dei Galilea bet ñauwe? wo nim ōni ma aia bwe eko prophet ñea emetan i Galilea.
53 (Me eñame memak ro ñowen ūbwiōra.

ITŪBAÑ 8.

MI Jesu enaña etowedūdū ñea Olivet.
2 Me ñag ōren eorata. E tik ōrre eowen iat tempel, me eñame memak rō ōrre a; me E megeda, mō ōwererien ūra.
3 Ma amen edar me Pharisāer rō ōreat āt on ñea ā āt ñag emequōr it dūra; me ñaga rō ñaeow iwūgagaiūra,
4 Rō ūge a, Amen Kereri, ā āt āitune ñag ō ōreita mequōr it dūra.
5 Moses ōpan a gama iat edogor bwa amaim tamwit ñabūna re ririñ bita: mō ōten aem ñauwe?
6 Mō rō ōrai ñeijine bwe re nim ōij, bwe re nimō ñaea dōgin. Mi Jesu ebereberedu, me eket edar tiniben eat emwarere.
7 Me ñaga re eō rañada n ūdōn, Ō weijoda mō ūge a ūra, Ñea eko an dūra eamiā, e nim tamwit kō āita amo.
8 Me E tik bereberedu me eket edar tiniben eat emwarere.
9 Mū ūra, ñaga rō kaiōt, re ramweda me ri ti je ūra, eramweda amo eñab, mi imūr ñabūn ejōñ: me ā erowi Jesu mi te Eijien, me āita ta weijo ijugaga.
10 Mi Jesu ōweijoda, mō ūge a, Āitunuwe, iña ūra? eko eñame ñea ōbabakaiw?
11 Mō ūget āita, Temoniba, ekeow. Mi Jesu ūge a, A eō ōbabakaiw bet Aña: nua kō, me wo nim eō gauwei idūra.)
12 ¶ Mi Jesu etik dorer añen ūra, mō ūge, Aña iaō it eb: ñea edegeriō nan eō dūgidugo iat itūrūgago, mi i nan kona iaō it itsimor.
13 Me ñagan Pharisāer rō ūge a, Ta

auwe epanuw, me deõ iduwen am panuw.

14 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Ñaga bet ta Aña epanõ, iduwen aeõ panõ; bwa A tsiet ino A ñaũn, mi ino A ñow; ma amwa iki ino A ñaũn, mi ino A ñow.

15 Amwa mwit añõg iat dedet dõrabat, ma Aña A eõ mwit añõget eñame ia aiquen.

16 Me tsin ia A mwit añõg, eimwi aeõ mwit añõg; bwe deõ ta Aña, bwa Aña me Etõñũ ñea õijõñõ.

17 A eare eowen bet ian wamiã dogor, ñana iduwen at eñame arumen õpõpan.

18 Aña ion ñea A panõ, mõ õpanõ bet Etõñũ ñea õijõñõ.

19 Me ñagan rõ ũge a, Iña Etõñũm? Mi Jesu õnei aeõra, mõ ũge, Amwa ikiõ, ma amwa iki bet Etõñũ: kamwen ia amwa tsietõ, amwa nan tsiet bet Etõñũ.

20 Jesu õrai ñane eñõg iat eñan wõn geld Gott, ñag Õ õreit ekeowina eat ekereri iat tempel: me eko eñame ion ñea eiba; bwe eitsiõk õrre an stunde.

21 Mi Jesu etik ũge añen ũra, A nuawen naga, ma amwa nan õnaniõ, ma amwa nan ima eow ean amiã dũra: ino A ñow ean, amwa eõ kona ebaiwõñ ina.

22 Me dei Judea rõ ũge, Nan te Ei abi Ñei, ñag Õ ũge, Ino A ñow ean, amwa eõ kona ebaiwõñ ina?

23 Mõ Õ ũge añen ũra, Amiã amen ijõñ; ma Aña amen itũga: amiã amen ean eb une; me deõ Aña amen ean eb une Aña.

24 Me ñagan A ũge añen gamiã, ñan amwa nan ima eow ean amiã dũra: bwe tsin ia amwa eõ tũeb ñan Aña Amea, amwa nan ima eow ean amiã dũra.

25 Me ñagan rõ ũge añen, Auwe ijegen? Mi Jesu ũge a ũra, Aña ñea A pan añen gamiã atsin ean ñago amo.

26 Ebak waña min in õpan gamiã mõ õbabaka gamiã: mi iduwen õkõr Amea ñea õijõñõ; ma A õrai a eñame imin ñan A kaiõt eow Itũrin.

27 Re iki ñan Õ õrai a ũra añõget Etõñin.

28 Me ñagan Jesu ũge añen ũra, Tsin ia amwa ogiten ebuida Ñait eñame, amwa nan tsiet bwa Aña Ñei, me eko imit on A ririñ ia ta Aña, ma A pan ñane imin tekei at Etõñõ wereri ame.

29 Ma Amea ñea õijõñõ emek Itũrũ; Etõñũ eõ ñaũniõ ie enim ta Aña; bwa A ta ririñ aeoweaeow imin ñan E ibibõki ean.

30 Me ñag Õ pan añõg ane, ebak ñabũna re tũebõten.

31 Mi Jesu ũge añen amebũna dei Judea ñabũna re tũebõn, Tsin ia amwa edoño n mek ian aeõ, nan amiã ran aeõ kereri õkõr;

32 Ma amwa nan tsiet iduwen, mi iduwen nan õmeneñame gamiã.

33 ¶ Rõ õnei mõ rõ ũge, Ama an karig Abraham, ma amañ eitsiõk tsiõ itũrit eñame ia aiquen: ma adaga Wo ũge, Inan õmeneñame gamiã?

34 Mi Jesu õnei aeõra, mõ ũge, Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã, Tamo ñea edũra ei an tsiõ idũra.

35 Mi itsiõ eõ ta mek anewak eõ toki, ma amea ñain ta mek eõ toki.

36 Me ñagan tsin ia Ñain õmeneñame gamiã, nan amiã emeneñame õkõr.

37 A tsiet ñan amiã an karig Abraham; ma amwa õnaniõ bwa amwaim abiõ, bwin eko eñan aeõ iamiã.

38 A pan mũñan A ãt iow itũrit Etõñũ: ma amwa ririñ bet mũñan amwa ãt iow itũrit etõñimiã.

39 Rõ õnei mõ rõ ũge a, Abraham ei·etõñima. Mi Jesu ũge a ũra, Tsin ia amiã ñaiñain Abraham, amwa nan ririñ an makur Abraham.

40 Me ñage amwa õnaniõn bwa amwaim abiõ, eñame ion ñea õpan a gamiã iduwen ñan A kaiõt eow itũrin Gott: Abraham eõ ririñ ñane.

41 Amwa ririñ an makur etõñimiã. Mõ rõ ũge añen, Ama eõ pudu eat emequõr it dũra; ta aiquet Etõñima. bwe Gott.

42 Mi Jesu ũge añen ũra, Tsin ia Gott Etõñimiã, amwa nan auwãõ: bwa A meta ma A ñaũn itũrin Gott; me deõ ta Aña eõrre, bwe Ei õijõñõ.

43 Adag amwa iki ian aeõ? bwin amwa eõ kona n kaiõt aeõ.

44 Amwa ñaũn itũrit etõñimiã ñea

diabolos, ma amwa teñ ririñ ñana
etõñimiã ãeñ. Ei amen abab ñame
atsin adamonin, me e eõ weijo iat
iduwen, bwin eko iduwen ian. Tsin
iõ õ õrai ebaite eijin, õ pan añõgen
wõn imin: bwe ei amen tabaite, me
etõñit ebaite.
45 Me dõgin aeõ pan a gamiã iduwen, amwa eõ tūebõnõn.
46 Ijegen eamiã ñea okona n ijuwidame aeõ dūra? me tsin ia A pat iduwen, adag amwa eõ tūebõnõ?
47 Ñea õñaūn itūrin Gott õkaiõt
aen Gott: ma amiã amwa eõ kaiõt,
bwin amwa eõ ñaūn itūrin Gott.
48 Me dei Judea rõ õnei mõ rõ ūge
a, Eõ eimwi amañ ūge, Auwe dei Samaria, me etsimine demonis Itūrūm?
49 Mi Jesu õnei mõ ūge, Eko demonis Itūrū: ma A eredu Etõñū, ma
amiã amwañ ekam ereduiõ.
50 A eõ õnani tsitaneõ: bwe etsimine ion ñea õnani mõ õmwit añõgõ.
51 Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Tsin ia eñame õgõg aeõ, i nan eab
ima.
52 Me dei Judea rõ ūge a, Ama
tsietien ñage bwe etsimine demonis
Itūrūm. Eman Abraham, ma amebūna propheten; me Wo ūge ñauwe,
Tsin ia eñame õgõg aeõ, i nan eab
ima.
53 Adaga, wo kaganado eken ñauwe
ea etõñima ñea Abraham, ñea eman?
me propheten ñabūn eman: Wo ririñuw bwe Wo nim ek'auwe ijegen?
54 Mi Jesu õnei mõ ūge, Tsin ia
ta Aña ereduiõ, eko woun eredueõ:
Etõñū ñea ereduiõ: ñea amwañ ūge
bwe Ei wamiã Gott.
55 Ñea amwañ iki, ma A tsiet Aña;
me tsin ia A ūge bwa A iki, Añat
amen tabaite tekei gamiã: ma A tsiet
ma A õgõg aen.
56 Eibibõki etõñimiã ñea Abraham
bwi i nan aia aū būm; ma a aiaien,
me eidorodoro ean.
57 Me ñagat dei Judea rõ ūge a,
Eitsiõk bet aijima am obweni ñage,
me Wo aiaien Abraham?
58 Mi Jesu ūge añen ūra, Iduwet
iduwen aeõ pan a gamiã, Bwe ñago
eitsiõk bet pudu Abraham, deõ rene
Naña.
59 Me ñagan re barūidat epe bwe
re nim tamwitõn: mi Jesu ewewin,
me emetaten iat tempel (mõ Õ õd
ijugagaiūra, me enuawen iat deden
ñune).

ITŪBAÑ 9.

ME ñag E nuaw, E ãt eñame ion
ñea eõ ãtirõñit atsin ean an
pudu.
2 Me ran an kereri rõ ūdõn, mõ rõ
ūge, Rabbi, ijegen ñea edūra, amune,
õa etõñin mi inen, ñag õ pudu n eõ
ãtirõñin?
3 Mi Jesu ūge a ūra, Rar eõ dūra,
me eõ dūra bet etõñin mi inen: mo o
pudu n eõ ãtirõñin bwe enim meta an
makur Gott ean.
4 Eimwi bwa A nimõ ririñ an makur Amea õijõnõ ijeaõ: õbūmen naga,
mi nan eko eñame okona n makur.
5 Ñag A mek eat eb, Aña iaõit eb.
6 Me ñag õbwien aen, O ura emwarere, me eririñõt eberere ebaubo, mõ
Õ õbabidõten men amea eõ ãtirõñin
mūkena ebaubo.
7 Mõ Õ ūge a, Nua kõ, me dudu
mem iat ibia Siloa (ian ñeijine ia ã
gait, Eõijõn). Me ñagan e nuawen,
me edudu, me eredõ, me ãtien irõñin.
8 ¶ Me ñagan amebūn aranon, ma
ñabūna re ãt ñago amo bwe ei amen
metaraga, rõ ūge, Õten, deõ ei amea
ñea ta·megeda ñago bwe enim te
metaraga?
9 Õūget ibūn, Ei õkõr: mõ ūget
ibūn, Iõk, mi inūñ õkõr amea. Mõ õ
ūgen, Aña õkõr amea.
10 Me ñagan, rõ ūge a, Õten an
eadõ mem?
11 Õ õnei mõ ūge, Eñame ion ñea
Jesu egen eririñ ebaubo, mõ õbidõn
meõ, mõ ūge ame, No kõ iat ibia
Siloa, me dudu: ma A nua ma A dudu,
ma A ãtien irõñin.
12 Mõ rõ ūge añen, Iñ Ei naga?
Mõ õ ūgen, A ikien.
13 ¶ Me ñagan rõ õniõten amebūna
Pharisäer amea eõ ãtirõñin ñago.
14 Mi ibūm in sabbath ñaga Jesu
eririñ ebaubo, me eadõn men.
15 Me ñagan amebūna Pharisäer rõ
ūdõten bet nuawin an kona n ãtirõñin. Mõ õ ūge a ūra, Õ õbabidõn
meõ ebaubo, ma A dudu, ma A ãtien
irõñin.

16 Me ñagan Pharisãer ibũn rõ ũge, Deõ an ñame Gott ñea eñame, bwe E eõ raña sabbath. Mõ ũget ibũn, Õten at eñame ion amet dũra kona n ririñ emakur in kamadauniñ ñune? Me eõ epon bũriõũra.
17 Me ri tik ũge añen amea eõ ãtirõñin, Õten aem ñauwe bwe dõgin Amea, ñag E ead mem? Mõ õ ũge, Ei prophet ion.
18 Me dei Judea re eõ tũebõn añõgen ñan e eõ ãtirõñin ñago, me ãtien irõñin ñage, ñaga re eitsiõk õni etõñin mi inen amea eõ ãtirõñin.
19 Mõ rõ ũdõn ũrõr, mõ rõ ũge, Õten, amune ñaimũrõr ñune, ñea amwar ũge bwo opudu n eõ ãtirõñin? ma adaga nag e ãtien irõñin ñage?
20 Etõñin mi inen ar õnei ma ar ũge, Amar tsiet ñan ei ñaimar, me ñan o pudu n eõ ãtirõñin:
21 Ma amar iki dõgin an ãtirõñin ñage; ma amar iki bet ijegen ñea ead men: ei eñab; amwa ũdõn kõ; nan te ei õpan añõgen.
22 Etõñin mi inen ar õrai ñane, bwi ar miow dei Judea: bwõ õmwijowen aeõra dei Judea, ñan tsin ia eñame ion õpan bwe Kristo Amea, inan õraijiow atsin iat synagoge.
23 Me ñagan ũget etõñin mi inen, Ei eñab; amwa ũdõn kõ.
24 Me re tik emwemwiten amea eõ ãtirõñin, mõ rõ ũge a, Oija kõ Gott itsitaõ: ama tsiet ñan Ei amet dũra ion ñea eñame.
25 Ma amea õnei mõ ũge a ũra, A iki ie Ei eñame ion ñea ebaka õa iõk: mi ta aiquet imin A tsiet, bwa A eõ ãtirõñin ñago, ma A ãtien irõñin ñage.
26 Me ñagan rõ ũge añen, Õ õten manũm? õten an ead mem?
27 Mõ õ õnei aeõra mõ ũge, A ogiten pan a gamiã, ma amwa eõ kaiõt; adag amwa tik nim kan kaiõten? amwa teñ eke bet gamiã ran an kereri?
28 Mõ rõ õenenaõ, mõ rõ ũge, Auwe ran an kereri ñauwe, ma ama ran an kereri Moses ñama.
29 Ama tsiet bwe Gott edorer a Moses: ma ama iki Amea ino õñaũn.
30 Ma amea õnei mõ ũge a ũra, Ogen, ei imin in kamadauniñ ion, ñag amwañ iki ino Õ ñaũn, me E eadien meõ.
31 Añ tsiet bwe Gott eõ kaiõt aet amen ibaka, mi tsin ia eñame ion etaramawirei Gott, me eririñ aen, Gott nan kaiõt aen.
32 Atsin ean õawin õriget eb, eko ia ã kaiõt bwe etsimine eñame ion ñea ead met eñame ñea opudu n eõ ãtirõñin.
33 Tsin ia Amune eõ ñaũn itũrin Gott, E eab kona n ririñ imit on.
34 Rõ õnei mõ rõ ũge a, Wo pudu õkõr iat idũra, me wo wererien gama? Mõ rõ õraijiowen.
35 Mi Jesu õkaiõten ñana rõ õraijiowen; me ñag E ãt, Õ ũge a, Wo tũebõn õa iõk Ñain Gott?
36 Mõ õ õnei mõ ũge, Temoniba. Ei ijegen bwa A nim tũebõn?
37 Mi Jesu ũge a, Wo ogiten ãt, me Ei õkõr ñea õreita dorer aw.
38 Mõ õ ũgen, Temoniba, A tũeb. Me e toweitsiber me etaramawirei.
39 ¶ Mõ ũgen Jesu, A õrre eow eat eb bwa A nimõ õeimwi imin, bwe re nimõ ãtirõñin ñabũna re eõ ãtirõñin, me ñabũna re ãtirõñin re nim eõ ãtirõñin.
40 Me Pharisãer ibũn ñabũn emek itañin rõ kaiõt mũñane eñõg, mõ rõ ũge a, Õten, ama eõ ãtirõñin bet ñama?
41 Mi Jesu ũge a ũra, Kamwen ia amwa eõ ãtirõñin, eko amiã dũra: me ñage amwa ũge, Ama ãtirõñin; me ñagan etsiminen amiã dũra.

ITŨBAÑ 10.

IDUWET iduwen aeõ pan a gamiã. Ñea eõ metu ian men ororit eñat schafe, ma akõda iat emedena ion ekae, ei amen torere ma amen abab ñame.
2 Me ñea emetu ian metoror, ei õkõr hirte in schafe.
3 Amen oberei metoror õbaida ea; me schafe rõ kaiõt aen: me e emwemwin egen wõn schafe memak, me eda ũra iruwin.
4 Me tsin iõ õ õmeata wõn schafe, õ õd ian obwõra, me schafe re edegeri: bwo ro oijuwõn aen.
5 Me re eab edegeri eratequõ, me

ri nan gõraũnin: bwe re eõ oijuwõñ
aet eratequõ.
6 Jesu õrai a ũra ñeijine eñõgen
õtsiñin: me re iki mũñan O õreit
õpan a ũra ean.
7 Me ñagan E tik ũge añen ũra,
Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã, Aña
õkõr men ororit schafe.
8 Ũra memak ñabũna rõ õrre ian
obwõ ũra amen torere ma amen abab
ñame: me schafe re eõ kaiõt aeõra.
9 Aña metoror; tsin ie emetu eña-
me Itũrũ, i nan tsimor, mi i nan metu
me meta, mi i nan kona õanõ.
10 Õrre amen torere bwe enim to-
rere, ma abab, mi ijababa: A õrre
bwe re nim õgõg itsimor, bwe enim
oquet duwõra.
11 Aña hirte omo: me hirte omo
etotow tsimorin bwe dõgit schafe.
12 Me ñea ã õmarũmwi, me deõ ei
hirte, me deõ wõn ñana schafe, e ãt
an õrre wolf, me erowi schafe, mõ
õgõrien, me wolf eiba ũra, mõ õbe-
ritagag *ũra*.
13 *O gõrien* bwin ei amen õmarũ-
mwi, me e ekam dõgõt schafe.
14 Aña õkõr hirte omo; ma A
tsiet waña schafe, me waña schafe
re tsietõ.
15 Tekei at Etõñũ tsietõ, õũga bet
aeõ tsiet Etõñũ: ma A totowen tsi-
morũ bwe dõgit schafe.
16 Me etsimine waña schafe ibũn,
ñabũna deõ õañan oror rane: eimwi
bet bwa A nim õrean ũra, me ri nan
kaiõt aeõ; me ri nan ta aipowin, ma
aiquen hirte.
17 Me ñagat Etõñũ auwõ, bwin
A totow tsimorũ, bwa A nim kan
õgõg.
18 Eko eñame ñea ebarũ atsin
Itũrũ, bwi ta Aña eñaina. A kona
ia A ñaina, ma A kona ia A tik
õbũ. Edogor ñune A õgõg iow itũ-
rit Etõñũ.
19 ¶ Me ñagan tik eõ epon bũriõũt
dei Judea bwe dõgin añõg ane.
20 Me ebak eara rõ ũge, Etsimine
demon Itũrin, me E dairinaija; adag
amwa tõ kaiõten aen?
21 Mi tik ũget ibũn, Deõ aet eña-
me ion ñea etsimine demon Itũrin
ñane. Õten, demon okona n ead met
eõ ãtirõñin?
22 ¶ Me ekadaro n õebwigaga *tem-
pel* i Jerusalem: me winter ñaga;
23 Mi Jesu edũgidugo iat tempel
ean wõn debae Solomon.
24 Me dei Judea ro otojugaga, mõ
rõ ũge a, Nan õten araquin am ma-
manei gama? Tsin ia Auwe Kristo,
õeimwi a kõ gama panem.
25 Mi Jesu õnei mõ ũge a ũra, Deõ
rene ñago A pan añen gamiã, ma
amwa eõ tũebõnõ: emakur ñan A ri-
riñ iow ian eget Etõñũ, rõ põpanõ.
26 Ma amwa eõ tũebõnõ, bwina
deõ waña schafe gamiã.
27 Waña schafe rõ kaiõt aeõ, ma A
tsiet ũra, me re edegeriõ:
28 Ma A oija ũra itsimor eõ toki;
me ri nan eab ima, me eko ion ñea
nan mwatsidan ũra ian beõ.
29 Oaio eket Etõñũ ea mũñane imin
memak ñan O oija ame; me eko ion
ñea nan kona n mwatsidan ũra ian
bet' Etõñũ.
30 Aña me Etõñũ amar aiquen.
31 Me dei Judea re tik barũidat
epe bwe re nim kan tamwit.
32 Mi Jesu ũge a ũra, Ebak emakur
omo ñan A ogiten õmeata a gamiã
atsin itũrit Etõñũ; me emakũr keken
ean mũñane ñea amwa tamwitõ ean?
33 Me dei Judea rõ õnei mõ rõ ũge,
Ama eõ tamwituw ia dõgit emakur
omo, ma ama tamwituw bwe dõgin
am kabakai Gott; me dõgin bet am
ek'auwe Gott, mi tõkõr Auwe eña-
me irõñin.
34 Mi Jesu õnei aeõra, mõ ũge,
Õten, ã eõ eare eow ian wamiã do-
gor ñeijin ũge, A ũge, amiã eani?
35 Tsin ie E ij egõra bwe eani, ña-
bũna ã oija ũra aen Gott (me ã eõ
kona n ba Bibel),
36 Amwa ererekejin Amea ñea
Etõñin etõbwei, mõ õijõtu eat eb, ma
amwa ũge, Wo kabakai Gott; bwin
A ũge, Aña Nain Gott?
37 Tsin ia A eõ ririñ an makur Etõ-
ñũ, amwaim eõ tũebõnõ.
38 Me tsin ia A ririñ, ogen bet ia
amwa eõ tũebõnõ, amwa tũebõn kõ
ñana emakur: bwa amwaim tsiet mi
tũebõn ñana Etõñũ emek ia, ma Aña
iat Etõñũ.
39 Me ñagan re tik õpaeien bwe re
nim iba: me E nuawet atsin ian bõra.

40 Me E tik rogawen edõgen apoin
Jordan eat etañ ino Johannes õbap-
tizo ean amo; me E meken ina.
41 Me ebak eñame rõ õrre a, mõ rõ
ũge, Johannes eõ ririñ imin in kama-
dauniñ ion: mi iduwen memak mũña-
na Johannes õrai ñan añõgen Amune.
42 Me ebak ñabũna re tũebõtow ina.

ITŨBAÑ 11.

ETSIMINE eñame ion ñea arak,
ñea Lazarus *egen*, ñea amen Be-
thania, ñea aũrõr tekawa Maria me
Martha ñea etsin.
2 Maria ia õbidõt Temoniba ekabit,
mõ õmõgõn iren itũbwin nanan, ñea
arak amea etsin ñea Lazarus.
3 Me ñagat ãirumena etsin ar etsiõ
a, ma ar ũge, Temoniba, kania, ara-
ken ñea amea Wo õreit auwã.
4 Me ñaga Jesu õkaiõt ñeijine, Õ
ũge, Arak une deõ earak in ima, me
dõgin an raitsit Gott, bwe Ñain Gott
enimõ raitsit iow ean.
5 Mi Jesu auwã Martha, me ãita
etsin, me Lazarus.
6 Me ñag Õ kaiõt ñan a arak, E tik
meken arabũm eat etañ ino E mek
ean.
7 Mi iruwin arabũm, Õ ũge añen
ran an kereri, Am kan ñow Judea.
8 Me ran an kereri rõ ũge a, Rab-
bi, dei Judea rõ õreit õnaniw bwe re
nim tamwituw; me Wo nim kan ño-
wen ina?
9 Mi Jesu õnei mõ ũge, Õten, deõ
ata ma aro stunden in aran? Tsin ia
eñame ion edũgidugo ijeaõ, e eab ara-
riwa, bwin e ãt iaõin eb une.
10 Mi tsin ia eñame ion edũgidugo
ijõbũm, a arariwa, bwin eko iaõ ian.
11 Õ õrai mũñane: mi imũr Õ ũge
a ũra, Emijimijet dañada ñea Laza-
rus; ma A nimõ naña mõ õrida atsin
ean an mijimij.
12 Me ñagan ran an kereri rõ ũge
añen, Temoniba, tsin ie e mijimij, i
nan tik tõrer.
13 Mi Jesu õpan an ima: me re ni-
men nag Õ pan an mijimij in õnano.
14 Me ñagan Jesu õrai õeimwi añen
ũra, Eman õkõr Lazarus.
15 Ma A ibibõki bwe dõgimiã ñag
A eõ mek ina, bwa amwaim tũebõnõ:
añ nua kõ ñage.
16 Me ñagan Thomas, ñea Didymus
bet egen, ũge añen amebũna aranon
in kereri, Añ edegeri kõ bet ñada,
bwe enimõ aiquen ada ima.
17 Me ñag õrren Jesu, E tsiet bwe
eabũmen an bũm iat eraõ in ima.
18 Me Bethania etũren a Jerusa-
lem, kaia ata ma aijimo furlong goeo-
win;
19 Me ebak dei Judea rõ õrre a
Martha me Maria, bwe re nim õbebe
bũriõũrõr bwe dõgin amea edũrõr.
20 Me ñaga Martha õkaiõt bwõ õr-
ren Jesu, e metan bwe enimõ gõrõ-
mwimwin: me Maria ta megeda ane-
wak.
21 Me Martha ũge añen Jesu, Te-
moniba, kamwen ia Wo tik ine, nan
eab ima edũ.
22 Ma A tsiet bet ñage, bwi tamo
imin ñea wo kõñõt tsinin Gott, Gott
nan oija aw.
23 Mi Jesu ũge añen, Nan tik rida
edũm.
24 Martha ũge a, A tsiet bwi i nan
tik rida eat irida ñea ean magit
ibũm.
25 Mi Jesu ũge a, Aña õkõr irida,
mi itsimor: ñea etũebõnõ, ñaga bet
ema, i nan tik tsimor;
26 Mi tamo ñea etsimor me etũebõ-
nõ, i nan eab ima. Õten, wo tũebõn
ñeijine?
27 Ãita ũge añen, Temoniba, Eh, A
tũebõn: A tũeb ñan Auwe Kristo, ñea
Ñain Gott, ñea õrre eow eat eb.
28 Me ñaga ãita ogiten õrai mũ-
ñane, e nuaw me emwemwin Maria
ñea etsin, mõ õkedõmwimwi a, mõ
ũge, Õrren amen Kereri, mõ õreit
ũdũdõw.
29 Me ãita ñag õkaiõt, i ta riapaeda
me eogoda me enaña añen.
30 (Mi Jesu eitsiõk baiwõñ iat te-
kawa ñage, bwi I ta mek ino ar eko-
wõñ Martha.)
31 Me dei Judea ñabũna re mek
itañit ãita anewak, mõ õbebe bũri-
õũn, ñaga re ãt Maria ñag ta riapae-
da me enuawen, re edegerien, bwe re
nimen e nimõ naña bita ebeã bwe
enim iõñ ina.
32 Me ñaga Maria õbaiwõñ ino
emek Jesu, me ñag e ãt, o otoburen
me etoweitsiber itañin nanan, mõ ũge

a, Temoniba, kamwen ia Wo tik ine,
nan eab ima edũ.
33 Me ñaga Jesu ãt bwe e eõñ, me
dei Judea ñabũna re edegeri bwe re
eõñ bet, eruwõn bũriõũn, me eroe.
34 Mõ ũgen, amwa ñaeow i? Rõ
ũge añen, Temoniba, tũkõ ma aia.
35 Eõñen Jesu.
36 Me ñagat dei Judea rõ ũge,
Kania, ouwak anũñ an auwã!
37 Mõ ũget ibũn ean amebũna,
Õten, Amea ñea ead men amea eõ
ãtirõñin eab kona n dug bwe enim eõ
ma amea?
38 Me ñagan etik ruwõn bũriõũn
Jesu, me enaña añen bita ebeã. Ei
eraõ eran, me epe ion emek inimen.
39 Mi Jesu ũge, Amwa õkirõan kõ
apen. Martha ñea etsin amea ema,
ũge añen, Temoniba, õ õmwamwitsi-
en; bwe eabũmen an bũm *in ima*.
40 Mi Jesu ũge a ãita, Adag, A eõ
kõũge aw ñago, tsin ia wo tũeb, wo
nam ãt an raitsit Gott?
41 Mõ rõ õkirõaten bita epe. Mi
Jesu etata men, mõ ũge, Etõñũ, A
õtũbaiw bwe Wo kaiõt aeõ.
42 Ma A tsiet bwe Wo kaiõt aeõ
aeoweaeow: ma A õrai ñeijine bwe
dõgit eñame ñabũn ta weijo ine, bwe
re nim tũeb bwi iduwen ñana Wo
õijõnõ.
43 Me ñag O ogiten õrai mũñane,
O oouwak aen, mõ ũge, Lazarus, me-
ta kõ.
44 Me emetan amea ñea ema, me ã
õretsitsiõn ben me nanat dedegai ña-
na bait ima; me ã dumeõn men suda-
rium. Mi Jesu ũge a ũra, Amwa ead
kõ, mõ õijõn.
45 Me ebak dei Judea ñabũna re
naña Maria, re tũebõten Jesu ñaga
re ãt mũñana imin E ririñ.
46 Mi ibũn eara re naña amebũna
Pharisãer, mõ rõ pan añen ũra añõ-
gen mũñana Jesu ogiten ririñ.
47 ¶ Me ñagan priester ñabũn õka-
ganado me Pharisãer re ebwepo bwe
re nim epep, mõ rõ ũge, Ekõ ñea amo
barũ? bwe ebaket emakur in kama-
dauñin ñan Amea eririñ.
48 Tsin ia tõ ũga dededa ñan añ eõ
rewin, eñame memak ri nan eraban:
mi nan õrre dei Rom mi ijababa
ũbwieda ma ada eponñame.
49 Mi ion eara ñea Kaiphas egen,
ñea priester ogoda ean obweni ia, ũge
a ũra, Eko amiã man ia aigetow,
50 Ma amwa eõ kamararei ñan
omo a gamiã ie enim ima eñame
ion bwe dõgit eñame, me bwe enim
eõ enemama eponñame ñune me-
mak.
51 Me deõ te ei õũga: me ñag ei
priester ogoda ean obweni ia, õ karai
añõgin propheten bwe enim ima Je-
su bwe dõgin eponñame ia;
52 Me deõ ta dõgin bet eponñame
ia, me bwe E nimõ õebwepoi ñaiñain
Gott ñabũn eijijepaõ bwe re nim
ek'ũra aipowin.
53 Ma atsin ean ñabũmina, ri tõ
kamarareijien bwe enim õten aũrañ
abi.
54 Me ñagan Jesu eõ gauweijiet
idũgidugo imeabab inimaget dei Ju-
dea; me E nua atsin ina, me ena-
ña añet eb ñaben itañit etomagage,
ea tekawa ion ñea Ephraim egen; me
E meken ina me ran an kereri.
55 ¶ Me re nua eñame ñabũn ebak
atsin ũbwiõra, mo ro roga Jerusalem
ian obwet ekadaro n passah, bwe re
nim õdereder ura.
56 Mõ rõ õnani iow ina Jesu, mi tũ
ũra edadorer a ũra ñaga rõ weijo iat
tempel, mõ rõ ũge, Õten bũriõũmiã?
E eab roga eat ekadaro?
57 Me emewara ago amebũna
priester ñabũn õkaganado me Phari-
sãer ro ogiten õpan bwi tsin ie etsi-
mine eñame ion ñea etsiet ino E mek,
e nim õnũñita, bwe re nim iba.

ITŨBAÑ 12.

MA abũmin año ian obwet ekadaro
n passah, Jesu õrre eowen
Bethania, ino emek Lazarus ñea Jesu
õridaten eat ima.
2 Me ñagan re ririñ añet ijeiji ina:
me Martha õmakur a ũra; me Laza-
rus ei ion ean ñabũna re enerũrũ n
ijeiji epo a Amea.
3 Me Maria ebarũ aique' roit eka-
bit, ñea nardo kõr ñea ouwak pũ-
mwen, mõ õ õbidõten nanan Jesu, mõ
õmõgõn iren itũbwin nanan: me enir
memak ian wak ia bojararain bita
ekabit.
4 Mõ ũgen ion ean amebũna ran an

kereri, ñea Judas Ischariot, ñea iji-
meãn,
5 Adaga ã eõ row-iow ñune ekabit
ean aijubu denarii, mo oija ñabũn
eko emit duwõra?
6 E eõ õrai ñeijine ia dõgin an dõ-
gõn ñabũn eko emit duwõra; me bwin
ei amen torere, me ebwer emek itũ-
rin mõ õ õbũ ñea ã õñada ian.
7 Mi Jesu ũge, Amwa eõ rewin
ateb; bwe e nim raña ñune ea bũmin
iriedueõ.
8 Bwe re eab toki n ta mek itũrimiã
ñabũn eko emit duwõra; ma A eab
ta mek itũrimiã aeoweaeow Aña.
9 Me ebak eñame inimaget dei Ju-
dea re tsiet bwe E mek ina: mõ rõ
õrre eowen ina; me deõ ta dõgin Je-
su, bwe re teñ aia bet Lazarus ñea Õ
õridaten eat ima.
10 ¶ Me priester ñabũn õkaganado
rõ kamararen bwe re nim abi bet
Lazarus;
11 Bwe ebak dei Judea ñabũna re
nuaw, me re tũebõten Jesu bwe dõ-
gin Lazarus.
12 ¶ Me ñag eorata, ebak eñame rõ
õrre eow eat ekadaro, ñaga rõ kaiõt
Jesu bwõ õrre eow Jerusalem,
13 Rõ õbũ bet rat imin erõ ñana
palmen, me re nua bwe re nimõ gõ-
rõmwimwin, me ra aeuwak, mõ rõ
ũge, Hosianna: Ã nim tsitan Amea
ñea õrre mõ õd ian eget Temoniba,
ñea Uea n Israel.
14 Mi Jesu, ñag E ãt eselin ion, E
megeda ean; tekei eareãn *ñeijin ũge,*
15 Wo nim eõ miow, ãitunuwe ñain
Zion: kania, õrren wam Uea, ñea
emegeda animwen ñait eselin.
16 Ran an kereri re iki amo ñane
imin: me ñaga ã õraitsit Jesu, rõ
õmaraten mũñane imin bwe ã eare
bwe dõgin, me bwe re ririñ mũñane
imin a.
17 Me eñame ñabũna re mek ita-
ñin ñago E emwemwin Lazarus atsin
iat eraõ in ima, mõ õridan eat ima,
rõ põpaten.
18 Me ñagan ebak eñame rõ gõrõ-
mwimwin, bwina rõ kaiõt bwe E ririñ
bita emakur in kamadauniñ.
19 Me Pharisäer tũ ũra edadorer a
ũra, mõ rõ ũge, Amwaim kanakania
gamiã bwe ekeowen woun amiã ma-
kur; kania, eñame memak re mag
eowen Itũrin.
20 ¶ Me etsimine dei Grecia ibũn
inimagõra ñabũna rõ roga't tarama-
wir ean bita ekadaro:
21 Me ñagan amebũna re naña Phi-
lippus, ñea dei Bethsaida n Galilea,
mõ rõ kõñ a, mõ rõ ũge, Amunuwe,
ama teñ aia Jesu.
22 Me Philippus enua, mõ õpan
añen Andreas: ma Andreas me Phi-
lippus ar nua ma ar pan añen Jesu.
23 ¶ Mi Jesu õnei aeõrõr, mõ ũge,
Õrret stunde, ñea Ñait eñame enimõ
raitsit ean.
24 Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Tsin ia baban weizen eõ pudu eat
emwarere mi ma, nan te ei emek; mi
tsin ie e ma, i nan õrig quan ñan ebak.
25 Ñea auwã tsimorin, nan gõrõ:
me ñea emiowi tsimorin eat eb ñu-
ne, i nan raña ea itsimor ñea eko to-
kin.
26 Tsin ia eñame etsiõ Itũrũ, enim
edegeriõ kõ: mi ino A mek, nan mek
bet ina aeõ tsiõ; tsin ia eñame etsiõ
Itũrũ, Etõñũ nan eredu.
27 Eroen bũriõ ñage, me ekõ ñea
A nim pan? Etõñũ, õtsimorõ kõ atsin
ean stunde une: ma A õrre a stunde
une bwe dõgin ñune.
28 Etõñũ, tsitan kõ egõm. Mõ õr-
ret eiñõñ iot adun ianweron ñea ũge,
Emewara ago A õraitsitsien, ma A
nan tik õraitsit.
29 Me eñame ñabũna rõ weijo ina,
ñaga rõ kaiõt, re nimen bwe eõñ de-
baõ: mõ ũget ibũn, Engel ion edorer a.
30 Mi Jesu õnei mõ ũge, Eõ õrre bi-
tune eiñõñ ia dõgũ, mõ õ õrre bwe
dõgimiã.
31 Ã mwitien añõget eb ñage: inan
õraijiow monibain eb une ñage.
32 Ma Aña, tsin ia â ebuida Aña
eat eb, A nan gadũg ame eñame me-
mak.
33 Mõ Õ õrai ñeijine bwe enim õnũ-
ñita deden an ima.
34 Me ñagat eñame rõ õnei, mõ rõ
ũge a, Ama kaiõt eowen iat edogor
ñan nan eõ toki n ta mek Kristo; ma
adaga Wo ũge, Eimwi bwe ã nim
ebuida Nait eñame? ijegen ñea Nait
eñame?
35 Me ñagan Jesu ũge añen ũra,

Eab ñomen ñaga iaõ nan eab mek
itũrimiã. Amwaimõ dũgidugo ñag
etsimine iaõ itũrimiã, bwa ñam itũ-
rũgago õbõñe gamiã; bwe ñea edũgi-
dugo iat itũrũgago, e iki ino e naña.
36 Ñag etsimine iaõ itũrimiã,
amwaim tũebõt iaõ, bwa amwaim
eke gamiã ñait iaõ. Jesu õrai mũ-
ñane, me E nua mõ õkerũ tsiniũra-
ñen.
37 ¶ Mõ Õ õebak an makur in ka-
madauniñ ian mõra, me eko bet ia re
tũebõn:
38 Bwe enimõ ewõñõn aen Jesaja
ñea prophet, ñeijin õ pan mõ ũge,
Temoniba, ijegen ñea etũebõn ama
mwinen? Me ã õmeata bet' Temo-
niba ea ijegen?
39 Me ñagan re eõ edegeri aen, mi
Jesaja etik ũgen,
40 Õ õeõãtirõñin mõra, mõ õõaio
bũriõũra; bwe re nim eõ ãtõn mõra,
me re nim eõ tsietõñ bũriõũra, me re
nim eõ iwid bũriõũra, ma A nan eõ
õtsimor ũra.
41 Jesaja õrai ñane bwin e ãt an
raitsit; mõ Õ paten añõgen.
42 ¶ Me ebak amen ekõm ñabũna
re tũebõn *Jesu:* me dõgin amebũna
Pharisäer, re eõ õnũñitan õgõgen
bwa ñam ã õraijiow ũra atsin iat
synagoge.
43 Bwe ra auwã eket tsitaneõra
eow itũrit eñame ea tsitaneõra eow
itũrin Gott.
44 ¶ Mi Jesu oouwak aen, mõ ũge,
Ñea etũebõnõ, e eõ tũebõnõ, bwe
etũebõn Amea ñea õijõnõ.
45 Me ñea ãtõ, e ãt bet Amea ñea
õijõnõ.
46 Aña iaõ A õrre eow eat eb, bwe
enim eõ mek iat itũrũgago ñea etũe-
bõnõ.
47 Me tsin ia eñame õkaiõt aeõ,
me edegeri, A eab mwit añõgen; bwa
A eõ õrre ia A nimõ mwit añõget eb,
ma A õrre bwa A nim õtsimor eb.
48 Ñea õkeõ ame, me eõ ñaeow ian
bũriõũn aeõ, etsimine ion itũrin ñea
nan imwit añõgen; ma añõg eijin A
pan, ei ñeijin nan mwit añõgen ean
magit ibũm.
49 Bwe deõ ta Aña eõũga; bwe
Etõñũ ñea õijõnõ õpan ame ñan A
nim õrai mõ pan.

50 Ma A tsiet bwa an dogor ei itsi-
mor ñea eko tokin; me ñagan, mũ-
ñan A pan, A pan tekei at Etõñũ
õpan ame.

ITŨBAÑ 13.

ME ñag eitsiõk õrre ekadaro n
passah, Jesu etsiet bwõ õrren
an stunde n baõedan ean eb une ea
Etõñin, mi tekei an ogiten auwã ara-
non ñabũn emek eat eb, õũga bet an
auwã ũra ea etoki.
2 Me ñaga rõ õreit ijeiji, diabolos
ogiten ñaeow ijimeãnen Jesu ian bũ-
riõũn Judas Ischariot, ñea *ñain* Si-
mon,
3 Mi *Jesu* etsiet bwe Etõñin etotuen
ian bet' imin memak, me bwõ Õ ñaũn
itũrin Gott, me bwe E nim kan naña
Gott,
4 Me E eogodan eat ijeiji, mo ouda
an karawin: me E barũ etaul eran,
mo oquaraiõt iwũgagan.
5 Mi imũr E idotu ebõk iat iwũr
in ũmwin, me eduduien nanan ran an
kereri, mõ Õ õmõgõn mũrana etaul
ñaran oquarai.
6 Me E naña Simon Petrus. Me
Petrus ũge a, Temoniba, Wo dudu
nanõ?
7 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Wo iki
bita ñea A ririñ ñage, me wo nan
tsiet õkõr imũr.
8 Me Petrus ũge a, Wo nim eõ du-
du nanõ. Jesu õnei mõ ũge a, Tsin
ia A eõ duduw, deõt dañõ auwe.
9 Simon Petrus ũge a, Temoniba,
deõ ta nanõ, me *Wo nimõ dudu* beõ
mi tũbũ bet.
10 Mi Jesu ũge a, Ñea ogiten ugo,
ogen bet i' ta dudu nanan, bwe ede-
reder memak: amwa dereder, me
deõ *amiã* memak.
11 Bwe E tsiet ñea nan ijimeãn;
me ñagan Õ ũge, Amwa eõ dereder
memak.
12 Me ñag O ogitet dudu nanõra,
E barũ an karawin: me etik mege-
dan, mõ ũge a ũra, Amwa tsiet õa iõk
bita A ririñ a gamiã?
13 Amwa panõ bwa amen Kereri
me Temoniba: me eimwi õkõr ae-
miã, bwa Aña õkõr ñea.
14 Me ñag A dudu nanamiã, Aña
ñea wamiã Temoniba ma amen Ke-

reri, eimwi bet bwe enim ta amiã
dudu nanamiã.
15 Bwa A oija añen gamiã ekar
ion, bwa amwaimõ gar bita ñea A
ogiten ririñ a gamiã.
16 Iduwet iduwen aeõ pan a ga-
miã, Itsiõ eõ goda ea wõn temoniba;
me eõ goda bet ñea ã õijõn ea amea
ñea õijõn.
17 Tsin ia amwa tsiet mũñane
imin, amwa nan geidawianaw ia
amwa ririñ.
18 ¶ A eõ pan gamiã memak: A
tsiet ñabũn A ogiten ij: bwe ã nim
oduwet Bibel ñeijin ũge, Ñea õn wa-
ña brot e tsiribanoeiõ me eiwitsiow
aña.
19 A õmeata a gamiã bita ñag ei-
tsiõk õrre, bwa amwaim tũebõnõ iõ
õrre, bwa Aña õkõr *Amea.*
20 Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Ñea oquedei ñea A õijõn, o oquedeiõ:
me ñea oquedeiõ, o oquedei bet Amea
ñea õijõnõ.
21 Me ñaga Jesu ogiten õrai mũ-
ñane, eroen bũriõũn, me õpõpan, mõ
ũge, Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Ion eamiã nan ijimeanõ.
22 Me ran an kereri rõ kanakania
mõra, mõ rõ mwarar bwi ijegen ñea
Õ pan.
23 Me enerũrũ in-õananon Jesu ran
an kereri ion ñea Jesu auwã.
24 Me ñagan Simon Petrus emwer
men a, mõ ũge, Wo nim pan *a gama*
bita eñame Õ õreit õpan.
25 Ñea ewen õananon Jesu ũge
añen, Temoniba, ijegen?
26 Mi Jesu õnei mõ ũge, Amea õkõr
ñea A oija baũin brot ia A ogin eak.
Me ñag Õ ogiten eak baũin brot, E
barũ mo oija añen Judas, *ñea ñain*
Simon Ischariot.
27 Mi iruwin baũin brot, Satan
emetuwen ian bũriõũn. Mi Jesu ũge
añen, Bita ñea wo nimõ ririñ, õpar
kõ me ririñ.
28 Me eko ion eara ñabũn ene-
rũrũ n jeiji ñea etsiet bwe dõgit eke-
ken ñag Õ õrai a ñeijine.
29 Emek aũra bwer in geld itũrin
Judas, me ñagat ibũn re nimen bwi
Jesu ũge a, Rouw kõ ñan añ ãeñ bwe
bait ekadaro; õa, e nim oija ñabũn
eko emit duwõra imit inon.
30 Me ñaga ã oija añen baũin
brot, tik ñaga me e emetan: mõ
õbũmen.
31 ¶ Me ñag e ramwedan, Jesu ũge,
Ã õraitsitsien Ñait eñame ñage, me
Gott nan raitsit iow Itũrin *bet;*
32 Me Gott nan tik õraitsit Ñei
eow Itũrin, mi I nan õraitsit ñage.
33 Oniñ bũna gamiã, ti ijuwen ai-
getow aeõ dae in mek itũrimiã; amwa
nan õnaniõ: ma A tik pan añen ga-
miã aeõ ñeijin A õrai a dei Judea
ñago, Ino A naña, amwa eab kona n
baiwõñ ina.
34 A oija gamiã edogor etsimeduw,
bwa amwaim auwã gamiã; tekei aeõ
auwã gamiã, enim õũga bet amiã au-
wã gamiã.
35 Eñame memak ri nan tsiet ga-
miã eow ean ñune ñan amiã ran aeõ
kereri, tsin ia amwa auwã gamiã.
36 ¶ Simon Petrus ũge a, Temoni-
ba, Wo nim ñow i? Jesu ũge a, Ino A
ñow, wo eõ kona n edegerio ñage; me
wo nan edegeriõ imũr.
37 Petrus ũge añen, Temoniba,
adag A eõ kona n edegeriw ñage? A
nan totow tsimorũ bwe dõgũm.
38 Mi Jesu ũge a, Õten, wo nim to-
tow tsimorũm bwe dõgũ? Iduwet
iduwen aeõ pan aw, eab togogo domo
ñag eitsiõk aijuwõri am ereriõnõ.

ITŨBAÑ 14.

AMWAIM eõ oroe bũriõũmiã:
(amwaim) tũebõn Gott, ma
amwaim tũebõnõ bet.
2 Ebak etañemek ian an wak Etõ-
ñũ; tsin ie ekeow, emewara ñago A
nan pan a gamiã *mõ ũge,* A towiten
gadauw a gamiã eñamiã.
3 Mi tsin ia A towiten gadauw a
gamiã eñamiã, A nat tik õrre a ga-
miã, me eãõnõ gamiã; bwa amwaimõ
mek bet ino A mek ean.
4 (Amwa tsiet) ino A ñow, ma
amwa tsiet bet emedena.
5 Thomas ũge añen, Temoniba,
amañ iki ino Wo nimõ naña; mi nan
õten ama kona n tsiet emedena?
6 Jesu ũge añen, Aña õkõr eme-
dena, mi iduwen, mi itsimor: eko
eñame ñea enaña Etõñũ ie e eõ õd
Itũrũ.
7 Tsin ia amwa tsietõ, amwa tsiet

bet Etõñũ; ma atsin ean ñage amwa
tsiet, ma amwa ãtien.
8 Philippus ũge a, Temoniba,
õmeata a kõ gama Etõñũm, ma ama
nat dabarañin.
9 Jesu ũge añen, A mwewak eowen
itũrimiã, me wo itsiõk bet tsietõ,
Philippus? ñea ãtõ, e ãt bet Etõñũ;
ma adaga wo ũge, Õmeata a kõ ga-
ma Etõñũm?
10 Wo eõ tũeb ñan Aña iat Etõñũ,
me Etõñũ ia? Eñõg ñan A pan a ga-
miã deõ ta Aña eõũga: bwe Etõñũ
ñea emek ia eririñ ñana emakur.
11 Amwaim tũebõnõ bwa A mek
iat Etõñũ, me Etõñũ ia: mi tsin ia
amwa eõ tũebõnõ, amwa tũebõnõ kõ
bwe dõgin aeõ makur.
12 Iduwet iduwen aeõ pan a gamiã,
Ñea etũebõnõ, emakur ñan A ririñ i
nan ririñ bet; mi i nan ririñ bet *ema-
kur* ñan õkaganado eken a ñane;
bwin A naña añet Etõñũ.
13 Mi tamo ñea amwa kõñõt'ow ian
egõ, A nan ririñ, bwe ã nim õraitsit
Etõñin eow ian Ñain.
14 Tsin ia amwa kõñõt'ow ian egõ
imit on, A nan ririñ.
15 ¶ Tsin ia amwa auwãõ, amwa
raña kõ aeõ dogor.
16 Ma A nan kõñ a Etõñũ, me Ei
nan oija gamiã amen Õkega ion bwe
enim eõ toki n mek itũrimiã,
17 Ñea Anin it iduwen: ñea ñabũna
wõt eb eõ kona n õgõg; bwina re eõ
ãt, me re iki: ma amwa tsiet ñamiã;
bwe E mek itũrimiã; mi I nan mek
iamiã.
18 A eab eatow gamiã ñag eko
apoijemiã; A redõ a gamiã.
19 Mi iju eken, me eb eab ãtõ; ma
amwa ãtõ ñamiã: bwin A tsimor, ma
amwa nan tsimor bet.
20 Me ean ñabũmina amwa nan
tsiet bwa A mek iat Etõñũ, ma amiã
ia, ma Aña iamiã.
21 Ñea emek aeõ dogor itũrin, me
eraña, ei õkõr ñea auwãõ: me ñea
auwãõ, inan auwã eow itũrit Etõñũ,
ma A nan auwã, ma A nan õmea-
taeõ a.
22 Judas (ñea deõ Ischariot) ũge
a, Temoniba, adag õũga ñana Wo
õmeata Auwe ea gama, me Wo eõ
õmeata Auwe ea eb?
23 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Tsin ia
eñame ion auwãõ, i nan raña aeõ: me
Etõñũ nan auwã, ma amar nan õrre
a me mek itũrin.
24 Ñea eõ auwãõ eõ õgõg aeõ: me
eñõg ñan amwa kaiõt deõ aeõ, bwa
aet Etõñũ ñea õijõnõ.
25 A pan a gamiã mũñane ñag A
mek itũrimiã.
26 Ma amen Õkega, ñea Anin Omo-
tañitañ, ñea Etõñũ nan õijõtu ian
egõ, I nan wereri a gamiã imin me-
mak, mõ õmamaran a gamiã imin
memak ñan A pan añen gamiã.
27 A ñaeow itũrimiã iow; A oija
gamiã aeõ iow: eõ tekei at eb totow,
ia A totow. Amwaim eõ oroe bũ-
riõũmiã, ma amwaim eõ miow.
28 Amwa kaiõt ñan A pan añen
gamiã, A nuaw, ma A nat *tik* redõ a
gamiã. Tsin ia amwa auwãõ, amwa
nan ibibõki, bwin A naña añet Etõñũ:
bwõ õkaganado eket Etõñũ ame.
29 Ma A pan a gamiã bita ñag ei-
tsiõk õrre, bwa amwaim tũebõn iõ
õrre.
30 Eab ebak aeõ dorer a gamiã
imũr, bwõ õrren monibain eb ume:
me eko wõn imin Itũrũ;
31 Bwe eb enim tsiet ñan A auwã
Etõñũ, me ñea Etõñũ õpan ame, A
ririñ. Amwa eogoda kõ bwa amõ
nuaw atsin ine.

ITŨBAÑ 15.

AÑA vitis õkõr, me Etõñũ ei amen
kiãõ.
2 Tamo ran ñan ia ñan eõ qua, Õ
õkirõan; me tamo *ran* ñan oqua, Õ
õdereder, bwe enim aeõñ ebak quan.
3 Amwa derederen ñage bwe dõgin
añõg eijin A pan a gamiã.
4 Amwaimõ mek ia, ma Aña iamiã.
Tekei ran eõ kona ie te ei oqua ie e
eõ mek ean vitis; õũga bet ñamiã,
amwa eab kona, ia amwa eõ mek ia.
5 Aña vitis, ma amiã ran: ñea emek
ia, ma Aña ian, i nan õrig iqua ñan
ebak: bwe tsin ia añ baõ, amwa eab
kona n ririñ imit on.
6 Tsin ia eñame ion eõ mek ia, inan
bwiriow tekei ran, mi nan ijijimõ:
me eñame rõ õebwepoi mõ rõ õraiji-
daw anãe, me jiũiow.
7 Tsin ia amwa ta mek ia, me tsin

ie emek aeõ iamiã, amwa nan kõñõn
tamo imin ñan amwa ãeñ, mi inan
ririñ, a gamiã.
8 Ã õraitsit Etõñũ ian ñune, tsin
ia amwa õrig iqua ñan ebak; me eke
gamiã ran aeõ kereri.
9 Tekei at Etõñũ auwãõ, õũga bet
aeõ auwã gamiã: amwaimõ mek ian
aeõ auwã.
10 Tsin ia amwa raña waña dogor,
amwa nan mek ian aeõ auwã; tekei
ñag A raña wõn dogor Etõñũ, ma A
meken ian an auwã.
11 A õrai a gamiã ñane imin, bwe
enimõ mek aeõ ibibõki iamiã, me
enimõ goro amiã ibibõki.
12 Naiune waña dogor, bwa amwaim
auwã gamiã, tekei aeõ auwã gamiã.
13 Eko eauwã itũrit eñame ñea ou-
wak eken a ñune, ñea etotow tsimorin
bwe dõgit dañan.
14 Dañõ gamiã, tsin ia amwa ririñ
mũñan A pan a gamiã.
15 A eab gauwei epan gamiã bwi
itsiõ; bwi itsiõ eiki bita ñea wõn te-
moniba eririñ: ma A pan gamiã bwe
dañõ: bwa A õmeata añen gamiã
imin memak ñan A kaiõt eow itũrit
Etõñũ.
16 Amwa eõ ijõ, ma A ij gamiã,
ma A mwit añõgemiã bwa amwaimõ
nuaw mõ õrig iqua, me enim eõ mwi-
jow quamiã: bwe tamo ñea amwa
kõñõt tsinit Etõñũ eow ian egõ, I nan
oija gamiã.
17 A pan a gamiã mũñane imin,
bwa amwaim auwã gamiã.
18 Tsin ia eb emiowi gamiã, amwaim
tsiet bwe e miowõ ñago e eitsiõk *mio-
wi* gamiã.
19 Tsin ia amiã wõt eb, eb nan
auwã wõnõ; me eb emiowi gamiã,
bwina deõ amiã wõt eb, ma A ij ga-
miã atsin eat eb.
20 Amwaim õmaran añõg an A pan
a gamiã, Itsiõ eõ goda ea wõn temo-
niba. Tsin ia rõ õmamadoeõ, ri nan
õmamado bet gamiã: tsin ia re raña
aeõ, ri nan raña bet aemiã.
21 Me ri nan ririñ a gamiã mũñane
imin memak bwe dõgin egõ, bwina re
iki Amea ñea õijõnõ.
22 Kamwem ago ia A eõ õrre me
dorer a ũra, ekeow aũra dũra: me
ñage eko dõgin aũra dũra.
23 Ñea emiowõ, emiowi bet Etõñũ.
24 Kamwen ago ia A eõ ririñ iow
inimagõra emakur ñan eko ion eririñ,
nan eko aũra dũra; me ñage ro ogi-
ten ãtõ me Etõñũ, me re miowien
gamar.
25 Mõ õrre ñane bwe ã nim oduwet
eñõg ñeijina ã eare eow ian wañara
dogor, *ñeijin ũge*, Re miowõ me eko
dõgin.
26 Me tsin iõ õrre amen Õkega,
ñea A nan õijõn a gamiã atsin itũrit
Etõñũ, ñea Anin it iduwen, ñea õñaũn
itũrit Etõñũ, Ei nan õpõpanõ.
27 Ma amiã bet amwa põpan, bwa
amwa mek Itũrũ atsin adamonin.

ITŨBAÑ 16.

APAN a gamiã mũñane bwa ñam
amwa pudu.
2 Ri nan õmeata gamiã atsin ian wa-
ñara synagogen: mi nan õrre stunde
ia, ñag tamo ñea nan abi gamiã, e
nimen eririñ emakur ea Gott.
3 Me ri nan ririñ mũñane imin
bwina re iki Etõñũ, me re ikiõ bet.
4 Ma A pan añen gamiã ñane imin,
bwi tsin iõ õrre stunde n mũñane,
amwaim õmaran bwa A ogiten pan a
gamiã añõgõra. Me ñane imin A eõ
pan a gamiã atsin adamonin, bwin A
mek itũrimiã.
5 Ma A naña añen Amea õijõnõ
ñage; me eko ion eamiã ñea õũdõnõ,
mõ ũge, Wo nim ñow i?
6 Mi imwijiña ooqueten bũriõũmiã,
ñag A pan a gamiã mũñane imin.
7 Ma A pan a gamiã õkõr iduwen;
Omo a gamiã eken ia A nuaw; bwi
tsin ia A eõ nuaw, eab õrre a gamiã
amen Õkega; mi tsin ia A nuaw, A
nan õijõn a gamiã.
8 Mi tsin iõ Õ õrre, I nan õmeata
a eñame ibakaiũra, me emo, mi imwit
añõg;
9 Ibaka, bwina re eõ tũebõnõ.
10 Emo, bwin A naña Etõñũ, ma
amwa eab gauwei ãtõ;
11 Imwit añõg, bwina ã mwitien
añõgen monibain eb une.
12 Ebak iju imin ñan A nim pan a
gamiã, ma amwa eab kona n õbũ ñage.
13 Me tsin iõ õrre Amea, ñea Anin
it iduwen, I nan eow gamiã ea idu-
wen memak: bwe eab te ei õũga; mi

I nan ōrai ñan Ō kaiōt: mi I nan pan
a gamiā imin ñan nan ōrre.
14 I nan ōraitsitō: bwi I nan para-
baredun ean waña min, mi I nan pan
a gamiā.
15 Imin memak ñana wōt Etōñū
waña: me ñagan A ūge, I nan para-
baredun ean waña min, mi I nan pan
a gamiā.
16 Iju eken, ma amwa nan eō ātō:
me tik iju eken, ma amwa nan ātō.
17 Me ñagan ran an kereri *ibūn*
eara re dadorer a ūra, mō rō ūge,
Ekeken ñeijin ūge a gada, Iju eken,
ma amwa nan eō ātō; mi tik iju
eken, ma amwa nan ātō: me, Bwin A
naña Etōñū?
18 Me ñagan rō ūge, Ekeken aen
ñeijin ūge, Iju eken? añ iki ñeijin Ō
ōrai.
19 Mi Jesu etsiet ñana re teñ ūdōn,
mō Ō ūge añen ūra, Amwa ūdūdōn
gamiā añōgen mineijin A ūge, Iju
eken, ma amwa nan eō ātō, mi tik
iju eken, ma amwa nan ātō?
20 Iduwet iduwen aeō pan a gamiā,
Amwa nan iōñ mō karaququō ñamiā,
mi nan ibibōki eb: ma amwa nan
mwijinarū, ma amiā mwijinarū nan
ekei ibibōki.
21 Tsin iō ōgatsi āt on, etsimine
roin, bwin ōrren an stunde: mi tsin
io opuduen ñain, e eō ōmaraten an
roe, bwe dōgin an ibibōki ñag opudu-
wen eat eb eñame ion.
22 Me ñagan etsimine imwijiña itū-
rimiā ñage: ma A nat tik aia gamiā
mi nan ibibōki būriōūmiā, me eko
eñame ñea nan ōbū amiā ibibōki tsi-
nimiā.
23 Me ean ñabūmina amwa nan
eab ūdōnō ikidō eijin. Iduwet idu-
wen aeō pan a gamiā, Tsin ia amwa
kōñōt tsinit Etōñū imit on, I nan
oija gamiā ian egō.
24 Amwa eitsiōk kōñōt imit on ian
egō ñago omo: amwaim kōñōñ, mi
inan oija gamiā, bwe enimō goro
amiā ibikōki.
25 A ōrai a gamiā ñane imin iat
eñōgen ōtsiñin: mi nan ōrre stunde,
ñag A nan eab gauwei edorer a ga-
miā iat eñōgen ōtsiñin, ma A ōmeata
ōkōr Etōñū ea gamiā.
26 Ean ñabūmina amwa nan kōñōñ
ian egō: ma A eō pan a gamiā, ñan
A nan kōñ a Etōñū bwe dōgimiā;
27 Bwe Etōñū auwā gamiā, ñag
amwa auwāō, me ñag amwa tūebōnō
ñan A ñaūn itūrin Gott.
28 A ñaūn itūrit Etōñū, ma A ōrre
eow eat eb: ma A nat tik erowi eb,
me naña Etōñū.
29 Ran an kereri rō ūge añen, Ka-
nia, ōgarōn am dorer ñage, me Wo
eō ōrai eñōgen ōtsiñin.
30 Ama tsieten ōkōr ñage ñana Wo
tsiet imin memak, me Wo eō āeñ
eñame ion ie enim kidōeiuw; me ean
ñune ama tūebōnuw ñana Wo ñaūn
itūrin Gott.
31 Mi Jesu ūge a ūra, Eko bwa
amwañ ōren tūebōnōn ñage?
32 Kania, ōrret stunde, mō ōrren
ōkōr ñage, ñag amwa nan ijijepaō
aeow ūbwemiā, ma amwa nan ñaūniō
mi nat ta Aña; me deō ta Aña, bwe
Etōñū emek Itūrū.
33 A pan a gamiā mūñane, bwa
amwaim ōgōg iow atsin Itūrū.
Amwa nan ōgōg eroe eat eb, ma
amwaim ōbebe būriōūmiā, bwa A do-
ganigae añet eb.

ITŪBAÑ 17.

JESU ōrai mūñane; me etata met
adaw ianweron, mō Ō ūge, Etō-
ñū, ōrret stunde; ōraitsit kō Ñaim,
bwe Ñaim enim ōraitsituw:
2 Tekei am oija *Ñaim* eoaio ea
eñame memak, bwe E nim oija ūra
ñabūna Wo oija a, itsimor ñea eko
tokin.
3 Me ñaiune itsimor ñea eko tokin,
bwe re nim tsietuw Gott ñea aiquet
erak, ñea iduwen, mi Jesu Kristo ñea
Wo ōijōn.
4 A ogiten ōraitsit iow Auwe eat
eb, ñag A ogoro emakur ñea Wo ome
bwa A nimō ririñ.
5 Me ñage, O Etōñū, Wo nim ōrai-
tsitōnō ōkōr Ñauwe eat eraitsit ñea
aeō raitsit Itūrūm ñago eko eb.
6 A paten egōm ea eñame ñabūna
Wo ome atsin eat eb; wam ōkōr ūra,
me Wo ome ūra; me ro ogiten raña
aem.
7 Re tsietien ñage bwi imin me-
mak ñana Wo ome, rō ñaūn Itūrūm:
8 Bwa A ogiten oija ūra eñōg ña-

na Wo ome; me rõ ñaeow ian bũri-
õũra, me re tsietõ bwa A ñaũn Itũ-
rũm, me rõ ũge bwi iduwen ñana Wo
õijõnõ.
9 A kõñõñ bwe dõgũra: A eõ kõ-
ñõñ bwe dõgit eb, ma A kõñõñ bwe
dõgũra ñabũna Wo oija ame, bwe
wam ũra:
10 Me waña imin memak wam, me
wam imin waña; ma A raitsit iow
eara.
11 Ma A eab meken eat eb, me re
mek eat eb ñabũne, ma A naña aw.
Etõñũ Omotañitañ, Wo nim raña ũra
eow ian egõm ñabũna Wo ome, bwe
re nim ek'ũra aipowin tekei gadar.
12 Ñago A mek itũrũra, A raña
ũra eow ian egõm ñabũna Wo ome:
ma A oberei ũra, me ekeow ion eara
ñea õgõrõ, bwi ta amea ñait ima;
bwe ã nim oduwet Bibel.
13 Ma A naña awen ñage; ma A
patow eat eb ñana imin, bwe enimõ
goro aeõ ibibõki iara.
14 A ogiten oija ũra aem, me eb
emiowien ũra, bwe deõ ũra wõt eb,
tekei Aña ñaga deõ Aña wõt eb.
15 A eõ kõñõñ bwe Wo nim õbũ
ũra atsin eat eb, ma A kõñõñ bwe
Wo nim raña ũra atsin itũrin ame'
ebaka.
16 Deõ ũra wõt eb, tekei Aña deõ
wõt eb Aña.
17 Wo nim etõbwei ũra eow iat
iduwen: aem ei iduwen.
18 Wo õijõtow Aña eat eb, tekei
bet Aña A tik õijõtowen ũra eat eb.
19 Ma A tõbweiõ bwe dõgũra, bwe
ã nim tõbwei iow ũra iat iduwen.
20 Ma A eõ tõ kõñõñ bwe dõgin
ñabũne, ma A kõñõñ bet bwe dõgũ-
ra ñabũna re tũebõnõ ean aeõra;
21 Bwe re nimõ mag me ek'ũra
aiquen; tekei gadar, ñaga wo mek ia,
Etõñũ, ma Aña iam, bwe re nimõ
mek bet iadar: bwe eb enim tũeb bwi
iduwen ñana Wo õijõnõ.
22 Ma A oija ũra eraitsit ñea Wo
ome, bwe re nim ek'ũra aiquen, tekei
gadar ñag adar aiquen;
23 Aña iara, ma Auwe ia, bwe re
nimõ togit omo ian aiquen; bwe eb
enim tsiet ñana Wo õijõnõ, me bwe
Wo auwã ũra tekei am auwãõ.
24 Etõñũ, A ãeñ ñabũna Wo ome
bwe re nimõ mek Itũrũ ino A mek
ean, bwe re nimõ ãt raitsitũ ñea Wo
ome; bwe Wo auwãõ ñago eitsiõk
erig eb.
25 Etõñũ ñea eõ earañame, eb ei-
kiw, ma A tsietuw Aña: ma amebũne
re tsiet ñana Wo õijõnõ.
26 Me emewara ago A õmeata a
ũra egõm, ma A nan tik õmeata; bwe
re nimõ mek iat auwã ñea Wo au-
wãõñõ, ma Aña iara.

ITŨBAÑ 18.

ME ñaga Jesu ogiten õrai mũñane,
Õ õden iat ekaw ñea Kidron,
Ei me ran an kereri, aeow ino emek
etañ in kiãõ, me E metuen ina me ran
an kereri.
2 Mi Judas ñea ijimeãn, etsiet bet
ñamwarina etañ: bwi Jesu eõ eanañ
in uñow ina, me ran an kereri.
3 Me ñaga ã oija añen Judas etar in
ake me eruwadu atsin itũrin priester
ñabũn õkaganado me Pharisãer, rõ
ñowen ina, me etsimine lampe mi itsij
me dõbae in ake itũrũra.
4 Mi Jesu etsiet imin memak ñan
nan õrre a, me E meta, mõ ũge a ũra,
Ijegen ñea amwa õnani?
5 Mõ rõ ũge a, Jesu dei Nazareth.
Mi Jesu ũge a ũra, Aña kõr *ñune*.
Mi Judas ñea ijimeãn õweijo itañũra
bet.
6 Me ñag Õ ũge a ũra, Aña *ñune*,
rõ gõgaro, mõ rõ puduen añe.
7 Me E tik ũdõten ũra, Ijegen ñea
amwa õnani? Mõ rõ ũge, Jesu dei
Nazareth.
8 Mi Jesu õnei mõ ũge, A ogiten
pan a gamiã bwa Aña *ñune*; me ña-
gan tsin ia amwa õniõ, amwa õijõn
kõ ñabũne amo:
9 Bwe ã nim oduwet eñõg ñeijim Õ
pan, mõ ũge, Eko ion ia A eatow
ean ñabũna Wo ome.
10 Me etsimine ipudutũbwit eran
itũrin Simon Petrus, mo o rouda, me
eijatowõn an tsiõ priester ogoda, me
etoweduet ijũnet edamarũm. Egen
amea itsiõ bwe Malchus.
11 Mi Jesu ũge a Petrus, Õñada kõ
wam pudutũbwin ian bweren: õten,
A nim eõ nim iwũr ñarana Etõñũ
ome?
12 Me bita etar in ake me wañara

ruwadu dei Judea re iba Jesu, mõ rõ
quõr,
13 Me re eañen Hannas amo: bwe
ei etõñit äita agen Kaiphas, ñea
priester ogoda ean obweni ia.
14 Kaiphas ia õwereri dei Judea
bwe eimwi bwe enim ima eñame ion
bwe dõgin amen eat eb.
15 ¶ Me Simon Petrus eä erowin
Jesu, me rat ekereri ñea ion edegeri
bet. Me rat ekereri ia ä oijuwetow
itũrin priester ogoda, me e ramwe-
duen itañin Jesu ian an wak amea
priester ogoda;
16 Me Petrus ta weijo itañin met
ewak aton. Me rat ekereri ia ñea
ä oijuwetow itũrin priester ogoda,
emeta me edorer a äita äinimwen
oberei met ewak, mõ õ õmeatuen
Petrus.
17 Me äita eoniñ, in än ñea oberei
met ewak ũge a Petrus, Auwe ran
an kereri Amea ion ñauwe? Mõ õ
ũge, Iõk.
18 Mõ rõ weijo ina itsiõ me eruwa-
du, ñabũna ro ogiten ñañada a äe
kohlen, bwõ õkũmwamwe; mõ rõ
rañi ũra: mõ õweijo bet Petrus ita-
ñũra me rañi.
19 ¶ Me priester ogoda ũdõten Je-
su añõgen ran an kereri, ma aen in
kereri.
20 Mi Jesu õnei mõ ũge a, A dorer
imeabab ea eb; ma A eõ toki n we-
reri eñame iat synagogen mi iat tem-
pel, ino re epo dei Judea; me eko imit
on A ewewin ia A õrai.
21 Adaga wo ũdõnõn? bwi iõ ũdõn
kõ ñabũna rõ kaiõt aeõ, bwe ekõ ñea
A pan a ũra; kania, ñabũne re tsiet
mũñan A ogiten pan.
22 Me ñag O ogiten õrai ñeijiné,
ion ean amebũna eruwadu ñea õweijo
itañin eibarorowõn ian ben, mõ ũge,
Õũga am õnei priester ogoda?
23 Jesu ũge a, Tsin ia A õrai eñõg
ebaka, pan kõ aeõ baka: mi tsin iõ
omo aeõ, adaga wo eibarorouwõ?
24 Me ñagan Hannas õijõn añen
Kaiphas ñea priester ogoda, mi itõ
quõr.
25 Me Simon Petrus ta weijon bwe
enim te erañi. Me ñagan rõ ũge
añen, Adaga, deõ auwe ran an kereri
ion ñauwe? E ereriõn mõ ũge, Iõk.
26 Ion ean mibũn an tsiõ amea
priester ogoda, ñea amen ũbwien
amea Petrus etow ijũñen, ũge a,
Adaga, A eõ ät iow auwe itũrin
Amea ino eat etañ in kiäõ?
27 Me Petrus tik ereriõten; mi tik
ñaga me etogogot domo.
28 ¶ Me ro onuaiw Jesu atsin itũ-
rin Kaiphas aeow iat ewak in ekõm:
mõ õren iaõeda; me re eõ ramwedu
a bita ewak in ekõm bwa ñam rõ
mwarere, bwe re nimõ kona n õn
lamm in passah.
29 Me ñagan Pilatus emeta ea ũra,
mõ ũge, Ekõ ñea amwa ñaea dõgin
Amune ean?
30 Rõ õnei mõ rõ ũge a, Kamwen
ago ie eõ baka Amune, ama eab õniõ-
nuw.
31 Me Pilatus ũge a ũra, Amwa
onuaiw kõ, me mwit añõgen tekei
ewin ä wamiä dogor. Me dei Judea
rõ ũge a, Eõ eimwi ia ama abi eña-
me ion ñama:
32 Bwe ä nim oduwen aen Jesu ñei-
jin Õ panõt deden an ima ñea I nan
ima ean.
33 Me ñagan Pilatus tik ramwe-
duen iat ewak in ekõm, me emwe-
mwin Jesu, mõ ũge a, Auwe wañara
Uea dei Judea?
34 Jesu õnei mõ ũge a, Aem õkõr
ñeijine, õa eñame õpan aw Aña?
35 Me Pilatus õnei mõ ũge a, Ada-
ga, aña dei Judea ion? Amen ũbwi-
õm me priester ñabũn õkaganado re
tata ame Auwe: ekõ ñea Wo ogiten
ririñ *a ũra?*
36 Mi Jesu ũge, Monibaiũ eõ ñaũn
ean eb une: tsin ia monibaiũ õñaũn
ean eb une, ri nan aken aeõ ñame,
bwe ä nim eõ oija dei Judea Aña: me
ñage, deõ atsin ine monibaiũ.
37 Me ñagan Pilatus ũge a, Õten,
Auwe Uea ion Ñauwe? Mi Jesu ũge
a, Ei ñeijina wo pan, Aña Uea ion.
A pudu bwe dõgin ñune, ma A õrre
eow eat eb bwe dõgin ñune, bwa A
nim õpõpan ñune ea iduwen. Tamo
ñea õkaiõt aeõ, ei wõt iduwen.
38 Pilatus ũge añen, Ekeket idu-
wen? Me ñag o ogiten õrai ñeijine,
e tik meta añet dei Judea, mõ ũge a
ũra, Eko ibaka ia A ät iow Itũrin.
39 Me eõrimiä ion, bwa A nim õi-

jõn a gamiã eñame ion ean passah;
me ñagan amwa ãeñ õa iõk wañara
Uea dei Judea ia A nim õijõn a ga-
miã?
40 Mũ ũra memak ri tik oouwak
aeõra mõ rõ ũge, Deõ Amune, bwe
Barabbas. Me Barabbas ei amen to-
rere.

ITŨBAÑ 19.

ME Pilatus õbũ Jesu, me eiraen.
2 Ma amen ake re baij aquat
ebwetsit atsin ean akanthos, mõ rõ
quaeõn tũbwin, mõ rõ õeduaeõt eka-
rawin õmwirara;
3 Me re naña, mõ rõ ũge a, Wo
nimõ mawir, wañara Uea dei Judea!
me re ibarorouwõn ian bõra.
4 Me Pilatus etik meta, mõ ũge a
ũra, Kania, A õmeata añen gamiã,
bwa amwaim tsiet bwe eko ibaka ia
A ãt iow Itũrin.
5 Me ñagan emetan Jesu mo oqua
aquan ñamweta akanthos, me edua
ekarawin ñea õmwirara. Me *Pilatus*
ũge a ũra, Kania eñame ñune!
6 Me ñag amebũna priester õkaga-
nado me eruwadu re ãt, ra aeuwak
mõ rõ ũge, Kaibarei kõ, kaibarei kõ.
Me Pilatus ũge a ũra, Amiã amwa
onuaiw kõ mõ kaibarei: bwe eko iba-
ka ia A ãt iow Itũrin aña.
7 Me dei Judea rõ õnei mõ rõ ũge,
Etsimine wama dogor ion, ñea eimwi
bwe E nim ima eow ean, bwi te Ei
ekei Ñain Gott.
8 ¶ Me ñaga Pilatus õkaiõt ñeijine,
aeõñ ouwak an miow;
9 Me e tik metuen iat ewak in
ekõm, mõ ũge a Jesu, Wo ñaũn i?
Mi Jesu eõ õnei ia aigetow.
10 Me Pilatus ũge a, Wo eõ dorer
ame? Wo eõ tsiet ñan etsimine
waioeõ n eatow Auwe, me etsimine
waioeõ n kaibareiuw?
11 Mi Jesu õnei mõ ũge a, Eko
imin ia wo kona ame, ia ã eõ oija aw
atsin ianweron: me ñagan ouwak
eken an dũra ñea etata Aña ea aw
ea am dũra.
12 Iruwin ñaga Pilatus õnani eato-
wen: me dei Judea ra aeuwak mõ rõ
ũge, Tsin ia wo eatow Amea, deõn
auwe dañan Imperator: tamo ñea te
ei ekei uea, e iwitsiow Imperator.
13 ¶ Me ñaga Pilatus õkaiõt mũñane
eñõg, e eda aton Jesu, me emegeda
eat edebae in ekõm eat etañ ñarana
ã ij egen bwe Edebae ñarana epe, me
ñaran egen bet ian kakairũn Ebrãer
bwe Gabbatha.
14 Mi ibũm in gadauw ea passah
ñabũmina; mõ kai eaquõ. Mõ õ ũge
añet dei Judea, Kania kõ wamiã Uea!
15 Me ra aeuwak mõ rõ ũge, Õrai-
jio kõ, õraijio kõ, kaibarei kõ! Pila-
tus ũge a ũra, Õten, A nim kaibarei
wamiã Uea? Me priester ñabũn õka-
ganado rõ õnei mõ rõ ũge a, Eko
wama uea, bwi ta Imperator.
16 Me ñagan o oija añen ũra bwe
re nim kaibarei.
17 Me ñagan ro onuaiwien Jesu:
me E meta mi te Ei õbũien an kai-
bar ea etañ ñamwarina ã ij egen bwe
Eñat itũbwinñame, ñea ã ij eget' ow
bet ian kakairũn Ebrãer bwe Golgo-
tha:
18 Mõ rõ kaibarei jowen ina, ma
arumet eñame itañin, ion eat eran mi
ion eat eran, mi Jesu ijugaga.
19 ¶ Me Pilatus eare eñõg inon, mõ
õñaeow eat ekaibar. Mõ ũge ñana
eñõg, JESU DEI NAZARETH, WAÑARA
UEA DEI JUDEA.
20 Me ebak dei Judea ñabũna re
lesenei mũñana eñõg, bwe etũren a
tekawa ñamwarina etañ ino ã kaiba-
rei iow Jesu; me ã eare *mũñana
eñõg* ian kakairũn Ebrãer, ma Rom,
ma Grecia.
21 Me ñagan wañara priester dei
Judea ñabũn õkanagado rõ ũge a Pi-
latus, Wo eõ eare ñeijin ũge, Waña-
ra Uea dei Judea; me wo nimõ eare
ñeijine, Õ ũge, Aña wañara Uea dei
Judea.
22 Me Pilatus ũge, Ñeijin A ogiten
eare, A ogiten eare.
23 ¶ Ma amen ake ñaga ro ogiten
kaibarei Jesu, re barũ an karawin
me re ririñ me eke õae bwe dũbañin
amebũn amen ake; ma an rock bet:
me ã eõ jir ñea rock, bwe ã eãdun
itũga.
24 Me ñagan rõ ũge añen ũra, Am
eõ ba, ma am kaiwai ma aia bwi nan
wõn ijegen: bwe ã nim oduwet Bibel,
ñeijin ũge, Re dũbañai iow eara aeõ
karawin, mõ rõ kaiwai ñea aeõ rock.

Me ñagan amen ake re ririñien ñane
imin.
25 ¶ Mō ōweijo itañin an kaibar Je-
su inen, me etsit inen, ñea Maria ñea
agen Kleophas, me Maria Magdale-
na.
26 Me ñaga Jesu āt inen, ma amea
rat ekereri ñea A auwā bwa ar weijo
itañin, Ō ūge añen, Āitunuwe, kania
kō ñaim *ñea!*
27 Mi imūr Ō ūge añen amea rat
ekereri, Kania kō inōm! Ma atsin
ean stunde ia amea rat ekereri ta
ñaeowet āita ūbwien.
28 ¶ Mi iruwin ñune, Jesu etsiet
ñan oget imin memak, bwe ā nim
oduwet Bibel, mō Ō ūgen, A man
bwa A bōñ.
29 Mi ita weraga eow ina iwūr eran,
ñaran oquen ian biniga: mō rō ōpweōt
emanor muwūrina biniga, me re
ebuōt edabwike ysop, mō rō ōgōg
añen mwin.
30 Me ñaga Jesu ogiten ōmanen bita
biniga, Ō ūge, Ogen: me emweredu
tūbwin me E totowen anin.
31 Mi ibūm in gadauw ñabūmina,
me ñagat dei Judea rō kōñ añen Pi-
latus bwe ā nimō tsiba nanōrei, me ā
nim ōbū rabatarei, bwa areiūm eō
mek eat ekaibar eat sabbath (bwi
ibūm ñabūmin ōkaganado sabbath
ia).
32 Mō rō ōrre amen ake, me re tsi-
ba nanan ñea amo, me nanan ñea ion
ñarumena ā kaibarei iow itañin:
33 Me ñaga re naña Jesu, me ña-
ga re āt bwe E man, re eō tsibaen
nanan:
34 Mi ion ean amebūn amen ake
ōwatamwitōt ekado erūrūn, mi tik
ñaga me etsinagot era me ebōk.
35 Ma amea ñea āt, ō pōpaten, mi
iduwen an pōpan; me e tsiet bwō ōrai
iduwen, bwa amwaim tūeb bet.
36 Bwō ōrre mūñane, bwe ā nim
oduwet Bibel, *ñeijin ūge,* Inan eab
tsiba rōn ia emaen.
37 Mi tik ūge Bibel, Ri nan aia
amea ñea rō wataba.
38 ¶ Mi iruwin ñune, Joseph ñea dei
Arimathia, ñea ran an kereri Jesu
ion, me eō nūñida, bwe e miow dei Ju-
dea, ōkōñ a Pilatus bwe e nimō kona
n ōbū rabatan Jesu: me Pilatus oija
añen. Me ñagan e nua mō ōbūie'
rabatan.
39 Mō ōrre bet Nikodemus, amea
ñea ōrre a Jesu amo ñagenen anūbū-
min, mō ō ōrean myrrhe ñea ā ka-
mwararoeiōn aloe, ñan kaia aibu
roin.
40 Ma ar ōbū rabatan Jesu, ma ar
ōretsitsiōt dedegai ñea linon, mi imin
ñan obojarara, tekei dedeit dei Ju-
dea ia re iriedu eñame.
41 Me etañ in kiāō emwarin eat
etañ ñamwarina ā kaibarei iow ean;
me ean mūmwarina etañ in kiāō etsi-
mine eraō in ima ñaran etsimeduw,
ñarana ā itsiōk iriedu eñame ian.
42 Me ñagan ar ōmequōratowen ina
Jesu, bwe dōgin aūra ibūm in ga-
dauw dei Judea, (bwe etūren ñarana
eraō in ima).

ITŪBAÑ 20.

ME ean adamonia būmin woche
ñabūmin adamonit ibūm, ōrren
Maria Magdalena ñag etogaran, ñag
eimamoñ, ea mūrana eraō in ima, me
e āt epe bwe ā ōpaeiet atsin inimet
eraō in ima.
2 Mō ō ōgōr me enaña añen Simon
Petrus, me rat ekereri ñea ion ñea
Jesu auwā, mō ūge a ūrōr, Ā ōbūiet
Temoniba atsin iat eraō in ima, ma
amañ ikien ino rō ñaeow.
3 Me emeta Petrus, me rat ekereri
ñea ion, ma ar naña añen mūrana
eraō in ima.
4 Ma arumen ma ar tō kamawina:
me rat ekereri ñea ion oaio eken a
Petrus, mō ō baiweten amo mūrana
eraō in ima:
5 Me e bereberedu mō werire ian,
me āt dedegai linon bwi ta mek, me
e eō ramwedu ian.
6 Me Simon Petrus ōd iruwin, me e
metuwen ian mūrana eraō in ima;
me e āt dedegai linon bwi ta mek,
7 Me sudarium ñarana ā bōñeōn tū-
bwin, eō mek itañit dedegai linon,
bwe ā ijijim me ā ñaeow ino te ei.
8 Me rat ekereri ñea ion, ñea ōbai-
wōñ mūrana eraō in ima amo, era-
mwedu bet, me āt, me etūebōn.
9 Bwa ar eitsiōk tsiet Bibel, ñan
eimwi bwe E nimō rida atsin eat
ima.

10 Ma amerumena rat ekereri ar
tik redõ eowen ũbwiõrõr.
11 ¶ Me Maria ta weijon aton. in
mũrana eraõ in ima bwe enim ti iõñ:
me ñag õ õreit iõñ, e bereberedu mõ
keriredu iat eraõ in ima;
12 Me e ãt arumet engel ar edua
ekarawin õbũrũbũr bwa ar ta megeda, ion aũtũbwin, mi ion iniwin, ino
ogiten mek rabatan Jesu *ñago*.
13 Ma ar ũge a, Ãitunuwe, adaga
wo õreit iõñ? Mõ õ ũge a ũrõr, Bwina
ã õbũien waña Temoniba, ma A ikien
ino rõ ñaeow.
14 Me ñag õ õrai ñeijine, e iwidõ,
me ãtien Jesu bwi ta weijo, me eõ
oijuwõñ ñan ei Jesu.
15 Mi Jesu ũge a, Ãitunuwe, adaga
wo eõñ? ijegen ñea wo õnani? Ãita
enimen ei amen raña mũmwarina
etañ in kiãõ, mõ õ ũge a, Amunuwe,
tsin ia wo õbũ atsin ine, pan ame kõ
ino wo ñaeow, ma A-nan õni mõ
õbũ.
16 Mi Jesu ũge añen, Maria. Me e
iwidõ me edorer a ian kakairũn
Ebrãer, mõ ũge, Rabboni; ñeijin tekei amen Kereri.
17 Mi Jesu ũge a, Wo eõ toweõ;
bwa A itsiõk roga a Etõñũ, me wo nimõ naña etsiedũ, me wo nim ũge a
ũra, A roga añet Etõñũ, me Etõñimiã, me waña Gott, me wamiã Gott.
18 Enuawen Maria Magdalena, mõ
õ pan añen ran an kereri ñan e ãtiet
Temoniba, me bwo O ogiten õpan a
mũñane imin memak.
19 ¶ Me ñag emerõ ean ñabũmina,
ñabũmin adamonin bũmin woche, ñaga ã tsima met ewak ino re ebwepo
ran an kereri, bwe re miow dei Judea, Jesu õrre, mõ õweijo inimagõra,
mõ ũge a ũra, Iow enimõ mek itũrimiã.
20 Me ñag Õ õrai ñeijine, Õ õmeata añen ũra ben me erũrũn. Me ran
an kereri re ibibõki ñaga re ãt Temoniba.
21 Mi Jesu etik ũge añen ũra, Iow
enimõ mek itũrimiã: A õijõn gamiã
tekei at Etõñũ õijõnõ.
22 Me ñag O ogiten õrai ñeijine,
E ekenano a ũra, mõ ũge a ũra,
Amwaim õgõg Anin Omotañitañ:
23 Tsin ie etsimine ñabũn amwa
ead aũra dũra, inan ead atsin itũrũra; me tsin ia amwa eõ ead aũra *dũra*, ã eab ead aũra *dũra*.
24 ¶ Me Thomas, ion ean amebũna
waea ma arumen, ñea Didymus bet
egen, eõ mek itañũra ñag õrre Jesu.
25 Me ñagan amebũna rat ekereri
rõ ũge añen *Thomas*, Ama ãtiet Temoniba. Mõ õ ũge a ũra, Tsin ia A
eõ ãt witen mwit debitsi ian ben, mi
tsin ia A eõ õmeatu tsinibeõ ian witen mwit debitsi, mi tsin ia A eõ
õmeatu beõ iat erũrũn, A eab tũeb.
26 ¶ Mi iruwin abũmin aoju, re tik
meken ina ran an kereri, me Thomas
ion eara bet. Mõ õrren Jesu ñaga ã
tsima met ewak, mõ Õ weijo ijugagaiũra, mõ Õ ũge, Iow enimõ mek
itũrimiã.
27 Mõ Õ ũge a Thomas, Ereruwei
kõ tinibem, mõ kania beõ; me ereruwei bem mõ õmeatu iat erũrũ: me
wo nim eõ kamwarar, me wo nim
tũebõnõ.
28 Me Thomas õnei mõ ũge a, Waña
Temoniba, me waña Gott.
29 Mi Jesu ũge a, Wo tũebõnõn
bwina wo ãtõ: rõ geidawianaw ñabũna re eõ ãtõ me re tũebõnõ.
30 ¶ Ebak bet itema ñana Jesu eriñ eow ian men ran an kereri, ñana
ã eõ eare eow ian mũrane buch:
31 Me ã eareãn ñane bwa amwaim
tũeb ñana Jesu ei Kristo, ñea Ñain
Gott; bwa amwaimõ kona itsimor ian
egen ean amiã tũeb.

ITŨBAÑ 21.

IRUWIN mũñane Jesu etik meta
añen ran an kereri itañin see n
Tiberias; me E meta eat deden ñune:
2 Re ebwepo ñabũna Simon Petrus,
me Thomas ñea Didymus bet egen,
me Nathanael ñea dei Kana n Galilea, me ñain Zebedãus, mi iju bet
arumen ean ran an kereri.
3 Simon Petrus ũge añen ũra, A
nim tuwin ñawor. Rõ ũge añen, Ada.
Me re nua me ra akõdawen iat dobot;
me eko iũ ia rõ wõñ anũbũmin in
ñabũmina.
4 Me ñag õbaõ iaõin, Jesu ta weijo
ibũ: me ran an kereri re eõ oijuwõñ
ñan ei Jesu.
5 Mi Jesu ũge a ũra, Oniñ bũna

gamiā, iña ðañamiā? Rō ōnei mō rō
ūge a, Ekeow.
6 Mō Ō ūge a ūra, Amwa eatu kō
idem ñea iw, ma amwa nan kona eow
ina. Me re eatu me re eō konaet
urureda bwe ebak iū ian.
7 Me ñagan amea rat ekereri ñea
Jesu auwā ūge a Petrus, Ei Temo-
niba. Me ñaga Simon Petrus ōkaiōt
bwe Ei Temoniba, ō quōr an kara-
win (bwe e eō karawin), mō ōūtū-
bweduen ian see.
8 Me rat ekereri ñabūna ibūn rō
ōrre, rō ōd iat dobot eon oniñ (bwe
re tūretuw ibū, kaia arobu emainibe
goeowin), mo ro uruređan bita iw ñea
oquet iū ian.
9 Me ñaga rō ōren baiwōñ ibū, re
āt āe n kohlen ion ina, mi iū ean me
brot.
10 Mi Jesu ūge a ūra, Amwa otoru-
wei kō iū inon ean mūñan amwa oren
wōñ.
11 Me Simon Petrus edu, mo o uru-
redu ibū bita iw ñea oquen iat iū
ñan ouwak, ñana aibu ma aijima ma
aijimen: ñaga bet ebak, eō bakoro
wañara iw.
12 Mi Jesu ūge a ūra, Amwa tūkō
mi jeiji. Me eko ran an kereri ion
ñea eō miow iō ūdōn, Auwe ijegen?
bwe ro oijuwōñ ñan ei Temoniba.
13 Me etū Jesu, me ebarū brot, mo
oija ūra, mi tik ōūga bet ñana iū.
14 Ñaiune katijuwōrin an meta
Jesu ea ran an kereri iruwin an ridan
eat ima.
15 ¶ Me ñaga re rañadaten ijeiji,
Jesu ūge a Simon Petrus, Simon,
ñain Jona, wo auwāō eken inimagen
ñabūne? Mō ō ūge a, A auwāw, Te-
moniba, Wo tsietō bwa A auwāw.
Mō Ō ūge a, Ōijōiji kō waña schafe
ñañena eoniñ.
16 Me E tik ūge añen, Simon, *ñain*
Jona, wo auwāō? Mō ō ūge, A au-
wāw, Temoniba, Wo tsietō bwa A
auwāw. Mō Ō ūge a, Raña kō waña
schafe.
17 E eke aijuwōri aen a, *mō ūge*,
Simon, *ñain* Jona, wo auwāō? Eroen
Petrus bwina aijuwōri an ūge a, Wo
auwāō? Mō Ō ūge a, Temoniba, Wo
tsiet imin memak; Wo tsietō bwa A
auwāw. Jesu ūge a, Ōijōiji kō waña
schafe.
18 Iduwet iduwen aeō pan aw,
Ñago auwe dedemaro, ta auwe equa-
raijuw, me wo dūgidugo ino wo teñ
naña: mi tsin ia auwe eñab, wo nan
ere bem, mi ion nan ōquaraijuw, mo
otow auwe ino wo eō teñ naña.
19 Ō ōrai ñeijine bwe E nim ōmeata
deden an ima ñea i nan ōraitsit Gott
ean. Me ñag O ogiten ōrai ñeijine,
Ō ūge a, Edegeriō kō.
20 Me Petrus eiwidō me āt rat eke-
reri ñea Jesu auwā bwe e edegeri;
ñea ewen ōananon ean passah ia, mō
ūge, Temoniba, ijegen ñea ijimeā-
nuw?
21 Me Petrus ñag āt, ō ūge a Jesu,
Temoniba, ōten anūman amune?
22 Mi Jesu ūge a, Tsin ia A āeñ
bwe e nim ta mek ea aeō ōrre, eke-
ket imin okowōñ aw? Wo nim ede-
geriō.
23 Me ñagan oñowet dagan ñeijine
inimagen amebūna edetsini, ñan enim
eō man amea rat ekereri: mi Jesu
eō kōūge a, I nan eō ma; mō Ō ūge,
Tsin ia A āeñ bwe e nimō mek ea aeō
ōrre, ekeket imin okowōñ aw?
24 Ei ōkōr rat ekereri ñea ōpōpan
mūñane, me eare bet mūñane: ma añ
tsiet ñana iduwen an pōpan.
25 Me ebak bet iju imin ñana Jesu
eririñ, mi tsin ia ā eare memak, A
nimet eb eab kona n ōgōg buch ñana
inan eare. Amen

AŨRA MAKUR APOSTEL.

ITŨBAÑ 1.

AEARE buch eran ñago, Theophi-
lus, ñaran õpan añõget imin me-
mak ñana Jesu õaweijida n ririñ me
eke kereri,
2 Ea ñabũmina ã õbũida ean, ñag
O ogiten õagagan a apostel, ñabũn E
ij, eow itũrin Anin Omotañitañ:
3 Ñabũn E meta a ũra, ñag E tsi-
mor iruwin an maga n ima, eat itema
n oduwen ñan ebak, me ã ãt iow itũ-
rũra ean abũmin ama, mõ Õ pan a
ũra añõgen baibain monibain Gott.
4 Me ñaga re ebwepo, *Jesu mũ
ũra*, Õ pan a ũra bwe re nim eõ
erowi Jerusalem, bwe re nim ta daiñ
oduwenen aen in oqued Etõñin, *ñei-
jin Õ ũge*, Amwa ogiten kaiõt añõge-
tow Itũrũ:
5 Bwi Johannes eke baptizo õkõr
ebõk; mi inan baptizoiõn gamiã Anin
Omotañitañ iruwit ibũm ñan eõ ño-
men.
6 Me ñagan, ñaga re ebwepoda
amebũna, rõ ũdõn mõ rõ ũge, Temo-
niba, õten, Wo nim kan õredõan a
Israel monibaiũra ñage?
7 Mõ Õ ũge a ũra, Deõ wamiã itsiet
edae õa stunde ñana Etõñin õmwit
añõgetow ian waion.
8 Mi inan oija gamiã eoaio iõ õrre
Anin Omotañitañ eamiã: ma amwa
nan eke gamiã amen põpanõ i Jerusa-
lem, mi i Judea memak, mi i Sama-
ria, ma amwa nat toki ean mwit eb.
9 Me ñag O ogiten õrai mũñane,
ñaga rõ õreit kanakania, ã õbũidan:
me denañ eran õbõñeãt tsinin mõra.
10 Me ñaga rõ kanidaw ianweron,
ñag enuawen *Jesu*, kania, eñame
arumen ñarumen ar edua ekarawin
õbũrũbũr ar weijo itañũra;
11 Ma ar ũge, Amiã amen Galilea,
adag amwa ta weijo mõ kanidaw ian-
weron? bwi Jesu ñune, ñea ã õbũida
tsinimiã eadaw ianweron, nan tik õrre
tekei ñag amwa ãt bwo O roga ian-
weron.

12 Me re redõ eowen Jerusalem
atsin eat etowedũdũ ñea Olivet egen,
ñea etũren a Jerusalem, ñea goeowin
tekei idũgidugo ñea ewin a sabbath.
13 Me ñaga re metu, ra akõda iat
dorum ion itũga, ino re mek Petrus,
mi Johannes, mi Jakobus, ma An-
dreas, me Philippus, me Thomas, me
Bartholomãus, me Matthãus, me Ja-
kobus ñea *ñain* Alphãus, me Simon
Zelotes, mi Judas ñea *etsin* Jakobus.
14 Ma amebũna memak re eõ toki
it tetaro iat ibũriõ aibwetsin, me ãt
ibũn, me Maria ñea inen Jesu, me
etsietsin *Jesu*.
15 ¶ Me ean bũm ana Petrus õweijo
inimaget edetsini, mõ ũge, (me eba-
kũra kaia aibu ma aruma),
16 Amebũna gamiã edetsini, eimwi
ogoroen aen Bibel, ñeijin Anin Omo-
tañitañ õpatow ian mwit David ña-
go, ñeijin añõgen Judas, ñea wañara
amen eow ñabũna re iba Jesu.
17 Bwe ã õdũ iow inimageda, me ã
oija añet dũbañin eat emakur ñune.
18 (Ma amea okona eb eben ean
geld ñea pũmwen an dũra; mõ õ pu-
du, mõ õmwijow iwũgagan, me ebõ-
geduen õañan bũriõũn memak.
19 Me ã kaiõten bitune eow itũrit
eñame memak ñabũna re mek Jeru-
salem; me ñagat ã ij egen eb ebena
ian aeõra bwe Hakeldama, ñeijin te-
kei, Eben era.)
20 Bwe ã eare eow ian buch ñara-
na Psalm, ñeijin ũge, A nim õgada-
qua eñan in mek, me enim eko ion
emek ean: me, A nim oija eñame ion
barũeneben.
21 Me ñagan, atsin inimaget eña-
me ñabũna re edegeri gada eat ibũm
memak, ñaga Temoniba Jesu emetu
me emeta inimageda,
22 Atsin ean an baptizo Johannes
ea ñabũmina ñaga ã õbũida tsinida,
eimwi bwi ion inimagen ñabũne enim
ekei dañada n oduwen an rida.
23 Me re ere arumen, Joseph, ñea ã

ij egen bwe Barsabas, ñea egen bet ion bwi Just, me Matthias.

24 Me re tetaro, mō rō ũge, Temoniba, ñea Wo tsiet bũriōũt eñame memak, Wo nim ōmeata ñea Wo eij ean amerumene,

25 Bwe e nimō ñeijũbwen Judas ean makur une, me *ean* barũeneben apostel, ñea Judas opuduten ean, bwe enimō naña eñan.

26 Me rō kaiwai ũrōr, me re eijien Matthias; me ā ōdũ eowen inimagen apostel ñabũna waea ma aiquen.

ITŨBAÑ 2.

ME ñag ōrre ibũm ñabũmina Pentecost, re mag in epoda eat etañ emwarin.

2 Me tik ñaga mō ōrre ebōñũñō eadun ianweron tekei itowen eñit eran oaio, mo ooquen wak ia re mek ian.

3 Me emeta a ũra eo ñan ōmwiña ōgain ekei āe; me emek eara memak.

4 Mo ro oquetow memak ean Anin Omotañitañ, me re dorer eat ekakairũ inon, tekei an Anin oija ũra bwe re nimō ōrai.

5 Me re mek Jerusalem dei Judea ñabũna eñame omo, atsin inimaget eponñame memak ñan ijōñin ianweron.

6 Me ñaga ā kaiōt bita ebōñũñō, re ebwepo eñame ñabũn ebak, me re einuwowi, bwina rō kaiōt bwō rō ōrai añōgen ũbwiōra memak.

7 Mũ ũra memak re miow mō rō mwitōñ, mō rō ũge, Kania, deō amen Galilea memak amebũna rō ōreita dorer?

8 Ma adaga nag añ kaiōten añōgen ũbwiqda ino añ pudu ean?

9 Ñada ñabũna dei Parthia, me dei Media, me dei Elam, me eñame ñabũna re mek i Mesopotamia, mi i Judea, mi i Kappadozia, mi i Pontus, mi i Asia,

10 Mi i Phrygia, mi i Pamphylia, mi i Ägypten, me eben Libya, ñan itañin Kyrene, me eratequō atsin Rom, me dei Judea, me proselyten,

11 Me dei Kreta, me dei Arabia, añ kaiōt eowen itũrũra ñage rō pan an makur Gott ñan ōkamadauniñ ian aeda memak.

12 Me rō mwitōñ memak, me re tsio, me re dorer a ũra, mō rō ũge, Ekeketen naga ñune?

13 Mi ibũn rō kawiduemin, mō rō ũge, Amebũna rō quetow ean wein etsimeduw.

14 ¶ Me eogoda Petrus, ma amebũna waea ma aiquen, mo o oouwak aen, mō ũge a ũra, Amebũna gamiā dei Judea, ma amiā memak ñabũn amwa mek i Jerusalem, amwaim tsiet ñeijine, ma amaim oija ijũñemiā aeō.

15 Bwe re eō mañi amebũne tekei amiā nimen; bwe stunde ñune ei katijuwōrit stunde in ñabũmine;

16 Me ñeijine ñeijina ā patow itũrin Joel ñea prophet, ñeijin ũge,

17 Gott ũge, A narr idotu anũ eat eñame memak ean magit ibũm, me ñaimiā eman, me ñaimiā ān ri nan karai añōgin propheten, me wamiā dedemaro ñabũna eman ri nat āt renimin propheten, me ñabemiā ri nan mi erenimi.

18 Ma A nan idotu Anũ ean aeō tsiō eman, ma aeō tsiō ān ean bũm ana; me ri nan karai añōgin propheten.

19 Ma A nan ōmeata imin in kamadauniñ i ianweron itũga, mi itema eat eb ijōñ; ñea era, me āe, me ebadetsi:

20 Mi nan ekei itũr equan, me era maraman, ñag eitsiōk ōrre mũbũmina ibũm ouwak mō ōkaganado, ñabũmin an bũm Jehova:

21 Me ñea emwemwin egen Jehova, inan ōtsimor.

22 Amebũna gamiā Israel, amwaim kaiōt añōg ane: Amea Jesu dei Nazareth, ñea eñame ion ñea ā oduwetow itũrin Gott ea gamiā eat emakur ñan ōkejeija, mi imin in kamadauniñ, mi itema ñana Gott eririñ iow Itũrin inimagemiā, eat deden ñea amwa tsiet bet;

23 Ma Amea, ā tata ñaga bũriōũn Gott, bwe dōgin an tsiet ñago me ñago, ma amwa kaibarei ma abi eow itũrit eñame ñabũn ebaka:

24 Ñea Gott ōridaen ñag O ogiten ead magaũn in ima: bwi ima eab kona n ōgōg.

25 Bwe David ōpan añōgen Amea

mõ ũge, Eab toki meõ n te era Jeho-
va; bwe E mamek eat damarũmũ,
bwa A nim eõ memõri:
26 Me ñagan eibibõki bũriõ, me
eidorodoro eo; me rabata nan mek
õkõr iat itob:
27 Bwe wo nan eõ eatow anũ ian
Gehenna, me Wo eõ totow bet Ñaim
ñea Togit Omo bwe enim aia met
enamwamwae.
28 Wo õmeata ame emedena n tsi-
mor, me Wo nan oquenõnõ ibibõki
ian mem.
29 Edetsini, eimwi bwa A nim eõ
miow in pan a gamiã añõgen amea
patriarch ñea David, bwe e man, me
ã iriedu, me emek itũrida jũbwen ea
ñabũmine.
30 Me ñagan, ñag amea ei prophet,
me ñag e tsiet bwe Gott ogiten
schwõr a iat eñõgen schwõr, bwi I
nan õmegeda quat erũrũn ijen *ion*
ian wõn tron.
31 Me ñag e ãt ñune ñago, õ pan
añõgen an rida Kristo, bwe ã eab
ñaũnitow ian Gehenna, me eab ãt bet
met enamwamwae rabatan.
32 Me Gott õrida Jesu ñune, ñea
ama amen oduwen an rida ñama me-
mak.
33 Me ñaga damarũmin ben Gott
otota, me ñaga ã oija eow itũrit Etõ-
ñit eñõgen oqued ñan añõgen Anin
Omotañitañ, E idotuen bita amwa ãt
mõ kaiõt.
34 Bwe David eõ roga ianweron:
mõ õ ũge, Jehova ũge a waña Temo-
niba, Wo nimõ megeda eat damarũ-
mũ,
35 Mo oogõ amo bwa A nimõ ririñ
aijõm me eke eñan õeõgidaen nanam.
36 Me ñagan amen ũbwien Israel
memak re nim tsiet õkõr Jesu ñune,
ñea amwañ ogiten kaibarei, bwi idu-
wen õkõr bwe Gott eririñ bwe enim
ekei Temoniba me Messias.
37 ¶ Me ñaga rõ kaiõt mũñane eñõg,
õwataba bũriõũra, mõ rõ ũge a Pe-
trus ma amebũna apostel ñabũna da-
ñan, Amebũna gamiã edetsini, eke-
ken ñea amaimõ ririñ?
38 Me Petrus ũge a ũra, Amwaim
iwid bũriõũmiã, me ã nimõ baptizoi
gamiã memak eow ian egen Jesu
Kristo ea eaden amiã dũra; ma amwa
nan õgõg eadu ñea Anin Omotañi-
tañ.
39 Bwe wamiã õkõr eñõgen oqued
ñeijine, me wõn ñaimiã, me wõn bet
eñame memak ñabũna re mek ogo-
eow, ñabũna Temoniba ñea wõra Gott
nan emwemwin.
40 Ma amea edorer a ũra iat eñõg
ñan ebak, mõ õ kõñ a ũra mõ ũge,
Amwaim õtsimor gamiã tsinit edet
ñadeten ebaka.
41 ¶ Me ñabũna rõ ñaeow ian bũri-
õũra aen, ã baptizoijien ũra: me re
ebwepoda *añen ũra* ean ñabũmina
kaia aiju erañat eñame.
42 Me re edoño n kereri itũrũra
apostel, mi iat ekewin a ũra, mi iat
ebaba brot, mi iat etetaro.
43 Mõ õrre imiow eat eñame me-
mak: me ã ririñ iow itũrin apostel
imin in kamadauniñ mi itema ñan
ebak (i Jerusalem).
44 Me re mag in epo ñabũna re
tũeb, mõ rõ õepoijida wañara imin;
45 Me re row-iow ũbwiõra me
wañara imin memak, me re dũba-
ñaiõt eñame memak, mo ro oija ũra
ñabũn eko emit duwõra tekei ewin
a ũra.
46 Me ri tõ ũga eat ibũm aeowea-
eow, ma aibwetsin bũriõũra iat tem-
pel, mõ rõ baba brot ian aũra wak,
mõ rõ õn õañara iat ibibõki, mõ rõ
bũriõũnei ibũriõ aibwetsin,
47 Me re tsitan Gott, me ã auwi
ũra eow itũrit eñame memak. Me
Temoniba õmeatu iat ecclesia eat
ibũm aeoweaeow ñabũna *inan* õtsi-
mor.

ITŨBAÑ 3.

ME Petrus mi Johannes ar roga
iat tempel ean stunde it tetaro,
ñea quadot stunde.
2 Me ã õreat eñame ion ñea õrañ
atsin ian ijet inen, ñea ri ta ñaeow
itañin men ororit tempel ñea ã ij
egen bwe Enagege, bwe e nim tõ kõ-
ñõñ adu atsin itũrit eñame ñabũna re
metu iat tempel;
3 Ma amea ñag ãt Petrus mi Jo-
hannes bwa ar õren nim metu iat
tempel, õ kõñõñ adu.
4 Me Petrus õkania, mi Johannes,
mõ õ ũge a, Kania kõ gamar.

5 Ma amea ōkania ūrōr, bwe e nimen arūm oija imit on.
6 Me Petrus ūge, Eko waña silber me gold; me bita ñea etsimine itūrū, A nan oija aw. Wo nimō dūgidugo ian egen Jesu dei Nazareth.
7 Mō ō ōgōg damarūmin ben, mō ōeōgoda: mi tik ñaga mō ōaion nanan me reren iwin.
8 Me erōñidōda, mō ōweijo me edūgidugo, ma arei metuwen iat tempel amerumena, me e dūgidugo, mō ōetuōeta, me etsitan Gott.
9 Me eñame memak re āt bwe e dūgidugo me etsitan Gott:
10 Mo ro oijuwōñ bet, bwe ei amea ñea ta megeda n metaraga itañin men ororit tempel ñea Enagege: mo oquen iara imwitōñ mi inuwowi bwe dōgin bita ā ririñ a.
11 Me ñag e ereribe a Petrus mi Johannes, eñame memak rō gōrōbudō añen ūrei eow iat edebae, ñarana ā ij egen bwe wōn debae Solomon, mo ouwak aūra mwitōñ.
12 ¶ Me Petrus ñag āt, ō ūge a eñame, Amebūna gamiā Israel, adag amwa mwitōñōn amune? ma adag amwa kanakania gamar ta tsitobo ia amar eōdūgidugo amea eow ian waiomar, mi ian amar omo?
13 Wōn Gott Abraham, mi Isaak, mi Jakob, ñea wañara Gott ada bagadugu ogiten ōraitsit Ñain ñea Jesu; ñea amwa tata, me ereriōtow ian men Pilatus, ñaga *Pilatus* ūge ian būriōūn bwe e nim ōijōn.
14 Ma amwa ereriōn Amea Magit Edereder mo Omo, ma amwa āeñ bwe e nim oija gamiā amen abab ñame ion,
15 Ma amwañ abi Temoniba n Katsimor, ñea Gott ōrida atsin eat ima: ñea amar amen ōpōpan ñamar.
16 Me ean tūebōnen egen, egen ōtsimor amea ñea amwa āt mo oijuwōñ: eh, tūebōnen Jesu ogiten oija amea itsimor ñune ian memiā memak.
17 Me ñage, edetsini, A tsietien gamiā ñage, bwa amwa ririñ bitune ñag amwa ikūba, mō ūga bet wamiā amen mwit añōg.
18 Bwe mūñane imin ñana Gott ogiten patow ian mwin wōn propheten memak, ñea ōmagaen wōn Kristo, O oduwetow iat deden ñune.
19 ¶ Me ñagan, amwaimō mwijiña, mi iwid būriōūmiā, bwe ā nimō ōekeow amiā dūra, bwa ñam ōrre ibūm in katsimor atsin ian met Temoniba;
20 Bwe E nim ōijōtu a gamiā Jesu Kristo ñea ā ij bwe dōgimiā;
21 Ñea ā nim quōrida eow ianweron ea būmin gaidet imin memak ñana Gott ōpatow ian mwin wōn propheten memak ñabūn omo ñago me ñago.
22 Bwe Moses ūge ñago, Jehova ñea wamiā Gott nan ōweijoran prophet iot atsin inimaget etsietsimiā, tekei aña; amwaim kaiōt eow itūrit imin memak ñan O pan a gamiā.
23 Me eñame ñabūna rō keō ia rō kaiōt aen amea prophet, inan ōekeow ūra memak atsin inimaget eponñame.
24 Propheten memak atsin ean Samuel, me ñabūn ōrre imūr, ñabūna re dorer, rō pōpan añōgen būm ane.
25 Amiā ñain propheten, ma amiā bet ñain berith ñea Gott eririñ a amiā bagadugu, ñag O ūge a Abraham, Nan geidawianaw amen eat eb memak eow itūrin am karig.
26 Me Gott ōeōgoda Ñain, mō ōijōtu a gamiā amo, bwe E nim ōgeidawianaw gamiā, mi iwid gamiā memak atsin ean amiā ibaka.

ITŪBAÑ 4.

ME ñag amerumen ar ōreit ekeowina eat edorer a eñame, ōrren priester me Sadducāer, ma amea monibait tempel,
2 Me re damadam ñag ar wereri eñame, mō pōpan an rida Jesu atsin eat ima.
3 Me re ibaeōn ūrōr bōra, mō rō ōmeatuwen ūrōr iat ewak in quōquōr ea an iaōeda: bwe emerō ñaga.
4 Me ebak eñame ñabūna rō kaiōt aen Gott re tūebōn; me ebakit eñame kaia aijimo erañan.
5 ¶ Me ñag eorata, re ebwepon Jerusalem wañara amen mwit añōg eñame, ma amebūna eñab, ma amen edar;
6 Me emek *ina bet* Hannas ñea priester ogoda, me Kaiphas, mi Jo-

hannes, ma Alexander, ma amen
ũbwien priester ogoda memak.
7 Me ñaga rõ ñaeow amerumena
inimagõra, rõ ũdũdõn ũrõr mõ rõ ũge,
Amwar ririñ bitune iat oaio keken,
õa iat eg keken?
8 Me ã oquenõn Petrus Anin Omo-
tañitañ, mõ ũge a ũra, Amiã amen
mwit añõget eñame, ma amiã eñaben
ñame,
9 Tsin ia amwa õnani dedemar ean
ñabũmine bwe dõgin bit omo ñea ã
ririñ a amun ejũrũñ, ñea etsimor eo-
wen ean;
10 Ã nim tsiet iow itũrimiã me-
mak, ma amen Israel memak, bwõ
õweijo n tsimor amune ian egen
Jesu Kristo dei Nazareth, ñea amwa
kaibarei, ñea Gott õridaten eat ima,
õ weijo n tsimor ian memiã eow itũ-
rin Jesu.
11 Ei epe ñea amwa õeko wout'ow
itũrimiã, amiã ñabũn amen kei wak,
ñea eijien ijorin inimatijũñen.
12 Me eko ekatsimor itũrin ion:
bwe eko eg ion ijõñin ianweron ñea ã
oija añet eñame, ñea añ kona n tsi-
mor eow ean, bwi ta ñune.
13 ¶ Me ñaga re ãt aũrõr eõ miow
Petrus mi Johannes, me ñaga re tsiet
bwũ ũrõr eñame ñarumen ar eitsiõk
kereri, ma ar ikũba, rõ mwitõñ; me
re tsiet bwa ar mek itũrin Jesu ña-
go.
14 Me ñaga ra aia amea ã õtsimor
bwa arei weijo epo amerumena, re
eõ konaet eke ebaite.
15 Me ñaga ro ogiten pan a ũrõr
bwa arũm metan eat epo n ekõm, tũ
ũra ekamarar a ũra,
16 Mõ rõ ũge, Añ nan õten manin
amerumene, bwe ã tsiet iowen itũrit
eñame memak ñabũn emek i Jeru-
salem, bwe ã ririñ emakur in kama-
dauniñ ñea õkaganado eow itũrin
amerumena; ma añ eõ kana n eke
ebaite.
17 Mi ta bwidũga me eñame aeõñ
tsiet, am pan a ũrõr, mõ õmiow ũrõr,
bwa arũm eõ gauwei edorer a eñame
ion imũr ian eg une.
18 Me re emwemwin ũrõr, mõ rõ
pan añen ũrõr bwa arũm eõ gauwei
edorer ian egen Jesu, ma arũm eõ
eke ekereri bet.
19 Me Petrus mi Johannes ar õnei
ma ar ũge a ũra, Amwaim kamara-
rei ma aia iõ omo eken ian men Gott
erabanemiã ea erabanen Gott:
20 Bwa amar eõ kona ia amarũm
eõ pan mũñan amar ogiten ãt mõ
kaiõt.
21 Me ñaga re tik pan a ũrõr in aeõñ
õmiow ũrõr eken, rõ õijõten ũrõr,
bwe re eõ kona n ãt imit on ñea re
nimõ kona n õeõgida gaiũrõr ean,
bwe re miow eñame: bwe eñame me-
mak re tsitan Gott bwe dõgin bita
ñea ã ririñ.
22 Bwa ama jema an obweni amea
ã ririñ bita emakur in kamadauniñ
ean.
23 ¶ Ma amerumena ñaga ã õijõn
ũrõr, ar naña añen amen ũbwiõrõr,
ma ar ñatsin memak mũñana eñõg
priester ogoda ma amebũna eñab ogi-
ten õrai a ũrõr.
24 Me ñaga rõ kaiõt, ro otota aeõra
iat etetaro ea Gott iat ibũriõ aebwe-
tsin, mõ rõ ũge, Temoniba, Auwe
õkõr Gott, ñea Wo ririñ ianweron, me
eb, me emago, mi imin memak ñan
iarei:
25 Ñea Wo ũge eow ian mwin ama
bagadugu ñea David, ñea am tsiõ,
itũrin Anin Omotañitañ, Adaga rõ
ñuruñure heiden, ma adaga eponña-
me rõ kamararei mũñan eko woun?
26 Õweijo n ake monibain eat eb,
me re epoda amen mwit añõg bwe re
nim iwitsiow Jehova me wõn Kristo:
27 Bwi iduwen bwe epoda Herodes
me Pontius Pilatus, ma heiden, ma
amen Israel, ian bitune tekawa bwe
re nim iwitsiow Ñaim ñea Omotañi-
tañ, ñea Jesu, ñea Wo õbid,
28 Bwe re nimõ ririñ tamo ñea bem
ma aem ogiten õpan ñago bwi nan
meta.
29 Me ñage, Temoniba, Wo nim aia
aeõrañ in kamiow: me Wo nim oija
am tsiõ epan aem iat eõ miow ia ai-
getow,
30 Naga Wo ere bem bwe Wo nimõ
katsimor; me bwe ã nimõ ririñ itema
me emakur in kamadauniñ eow ian
egen Ñaim ñea Omotañitañ, ñea
Jesu.
31 ¶ Me ñaga re rañadat tetaro,
eruwiruwõn ñamwarina etañ re epo

ean; me ā oquenōn ūra memak Anin
Omotañitañ, mō rō pōpan aen Gott
iat eō miow.
32 Me ebak eñame ñabūna re tūeb
mi ta aibwetsin būriōūra ma aiquen
anūra: me eko ion inimagōra ñea ūge
bwe wōnō imit on ean wōn imin memak,
bwe ri ta ōepoijida wañara
imin memak.
33 Ma apostel rō ōmeata an tik rida
Temoniba Jesu Kristo iat oaio ñea
eō badōdō: me emek eara memak
equed ouwak.
34 Bwe eko ion inimagōra ñea ōga
būriōūn bwe dōgin an eko wōn imin:
me ñabūn etsimine ūbwiōra ma aūra
wak, re row-iow, mō rō ōrean pūmwen
mūñana imin re row-iow,
35 Mō rō ñaeow itañin nanōra apostel:
me ā dubañai a ūra memak tekei
ewin a an ga būriōūra.
36 Mi Joses ñea ā ij eget'ow itūrin
apostel bwe Barnabas (ñeijin
tekei Ñait ōbebe ibūriō), ñea Levite
ion, ñea dei Cyprus,
37 Ñea etsimine etañ in kiāō itūrin,
e row-iow, mō ōrean geld mō
ōñaeowen itañin nanan amebūna
apostel.

ITŪBAÑ 5.

ME etsimine eñame ion ñea Ananias
egen, me Sapphira ñea
agen, ar row-iow ūbwiōrōr,
2 Mō ō ōgōg pūmwet inon, me āita
agen etsiet bet, mō ōreat epowin,
mō ōñaeowen itañin nanan amebūna
apostel.
3 Me Petrus ūge a, Ananias, adaga
Satan ooquen buriōūm bwe wo nimō
baitei Anin Omotañitañ, me bwe wo
nim ōgōg inon pūmwet eb?
4 Ñago ā eitsiōk row-iow, deō ūbwiōm?
me ñaga wo ogiten row-iow, deō
būriōūm bet? adaga wo ōrig bitune
ian būriōūm? wo eō baitei eñame,
bwe wo baitei Gott.
5 Me ñag Ananias ōkaiōt mūñane
eñōg, o pudu me eman: mō ōrret
imiow ouwak eat eñame memak ñabūna
rō kaiōt *añōgen* mūñane.
6 Ma amebūna dedemaro re eogoda,
mō rō ōretsitsi, mo ro onuaiw me re
irieduen.
7 Mō kaia aiju stunden iruwin,
emetuen bet āita agen, me e iki bita
ā ogiten ririñ.
8 Me Petrus ūge a, Pan ame kō,
amwar row-iow eb mū pūmwen ñane?
Me āita ūge, Eh, pūmwen ōkōr ñane.
9 Me Petrus ūge a, Adag ōūga ñan
epo būriōūmūrōr bwa amwarūm ōij
Anin Gott? kania, ta mek inimet
ewak nanōra ñabūna re iriedu agem,
me ri nat tik onuaiwuw bet.
10 Mi tik ñaga me āita opudu itañin
nanan me eman: me emetu amebūna
dedemaro, me ñaga re āt bwe e man,
rō ōbū me re irieduen itañin agen.
11 Mō ōrret imiow ouwak eat ecclesia
memak, me eara memak ñabūna
rō kaiōt mūñane imin.
12 ¶ Me ā ririñ itema me emakur
in kamadauniñ ñan ebak inimaget
eñame eow ian bōra apostel: me re
mag in epo eow iat edebae ñarana
wōn Solomon, mi ta aibwetsin būriōūra.
13 Eko ion inimagōra ñabūna dūgidūgin
ñea eō miow ie ereribe a ūra:
me eñame re tsitan ūra.
14 Me ra aeōñ ebak ñabūna re epo
a Temoniba, ñabūn amen tūeb, ān
me eman ñabūn ebak;
15 Me ñagan rō ōbū aeow ian
medena ñabūn arak, mō rō ōmequōratow
ūra iat bett, me ean bait
emequōr, bwe ā nimō bōñeōt ibūn
inimagōra itūr in Petrus iō ōd ina.
16 Mō ōrren bet eñame ebak atsin
iat tekawa ñan itirūrūn Jerusalem,
mō rō ōrean ñabūn arak, me eñame
ñabūna re maga eow itūrin anin
ōmwarere: me ā ōtsimor ūra memak.
17 ¶ Mō ōweijo amea priester ogoda,
me dañan memak (ñabūna ōañan
aūra gade Sadducāer), mo oquen iara
eañ,
18 Mō rō ōeōgida bōra ean amebūna
apostel, mō rō ōmeatuwen ūra
iat ewak in quōquōr.
19 Mō ōrre an engel Temoniba ion
ñag ōbūm, mō ōbaida met ewak in
quōquōr, mō ōmeatan ūra, mō ūge,
20 Amwa nua kō, mō weijo mō
pan a eñame memak añōgen Tsimor
une eow iat tempel.
21 Me ñaga rō kaiōt *ñeijine*, re
metuwen iat tempel ñag ōren eorata,
mō rō kererien ina. Mō ōrre priester

ogoda, me dañan memak, me re
emwemwin rat sanhedrin, me epo
n ũñab ñabũna ibwibwin Israel, mõ
rõ õijõt eñame ea ewak in quõquõr
bwe ã nim õrean a ũra amebũna.
22 Me ñaga rõ ñow amebũna eru-
wadu, re eõ ãt iow ũra iat ewak in
quõquõr, me re redõn.
23 Mõ rõ pan a ũra, mõ rõ ũge,
Amañ aia ewak in quõquõr bwe ã
wei õkõr, ma amen ober ri ta weijo
inimet ewak: me ñag ama baida, eko
eñame ia ama ãt iow ian.
24 Ma amea monibait tempel me
priester ñabũn õkaganado ñaga rõ
kaiõt mũñane eñõg, rõ mwararen,
bwi nan ekei ekeken bita.
25 Mõ õrre ion mõ õpan a ũra, mõ
ũge, A ãt amebũn amwa õmeatu iat
ewak in quõquõr bwe ri ta weijo iat
tempel me wereri eñame.
26 Me enuaw amea monibait tem-
pel, me eruwadu, mõ rõ õreaten ũra
iat emo; bwe re miow eñame bwa
ñam re enagageñ ũra.
27 Me ñaga rõ õrean ũra, rõ ñaeo-
wen ũra ian men sanhedrin. Ma
amea priester ogoda ũdõn ũra mõ
ũge,
28 Ama õagagen gamiã ñago bwa
amwaim eõ kereri ian Eg une: me
kania, amwa oquenõten Jerusalem
amiã kereri, bwa amwaimõ ñaeow
eama aran Amea.
29 ¶ Me Petrus ma amebũna apos-
tel rõ õnei, mõ rõ ũge, Omo eken
erabanen Gott ea erabanet eñame.
30 Wañara Gott ada bagadugu õrida
Jesu ñea amwa ogiten abi mõ õka-
ramwai iow eat edabwike.
31 Me Gott otota eow eat dama-
rũmin bwe enim ei Temoniba ma
amen Katsimor, bwe E nim oija Is-
rael iwiden bũriõũra, me eaden aũra
dũra.
32 Ma ama wõn amen oduwen mũ-
ñane imin: mõ ũga bet Anin Omo-
tañitañ ñea Gott oija ñabũna re era-
ban.
33 ¶ Me ñaga rõ kaiõt ñeijine, eda-
maginũgin ian bũriõũra, mõ rõ kama-
rareijien abiõra.
34 Mõ õweijo ion inimaget sanhe-
drin, ñea Pharisãer ion, ñea Gamaliel
egen, ei amen kereri dogor ion, ñea ã
eredu iow itũrit eñame memak, mõ õ
ũge bwe ã nim õmeata aton amebũna
apostel eat edae eken.
35 Mõ õ ũge a ũra, Amebũna ga-
miã Israel, amwaim kania gamiã ean
bita imin amwaimõ ririñ a amebũne.
36 Bwi ian obwen bũm ane, õweijo
Theudas, mi te ei etsitan an kaga-
nado; mõ kaia abu eñame re epoda a:
me ã abien, me ã õberitagag memak
ñabũna re eraban, me re ekeowen.
37 Mi iruwin amea, õweijo Judas
dei Galilea ean bũmin õdũet eñame
me wañara imin, mõ õ õredien bũ-
riõũt eñame ibũn bwe re nim edegeri:
me ei bet me eman; me ã õberitagag
memak ñabũna re eraban.
38 Ma A ũge a gamiã ñage,
Amwaim eõ dadei amebũne, ma
amwaim eõ rewin ũra: bwi tsin ia
wõt eñame mineijine eñõg õa bitune
emakur, inan õekeow:
39 Me tsin ia wõn Gott, amwa eab
kona n ijababa: mi ta bwidũga me ã
ãt gamiã ia amwa ake a Gott.
40 Me re edegeri aen: me re emwe-
mwin amebũna apostel, me re ira
ũra, mõ rõ pan a ũra bwe re nim eõ
kereri ian egen Jesu, mõ rõ õijõten
ũra.
41 ¶ Ma amebũna re nuawet atsin
ian met sanhedrin, me re ibibõki
ñaga ã pan bwe eimwi ia ã õmaneañ
ũra bwe dõgin Eg ia.
42 Me re eõ toki n kereri, mõ rõ
põpan Jesu bwe ei Kristo eat ibũm
aeoweaeow iat tempel mũ ũbwiõra.

ITŨBAÑ 6.

ME ean bũm ana, ñag aeõñ ebak
rat ekereri, eriget iñuruñure
inimaget dei Grecia ñabũna dei Judea
ea Ebrãer, bwina re eõ quedei ãini-
mwen ũbwiõra ñabũn eman agõra iat
itũbwitũbañ eat ibũm aeoweaeow.
2 Ma amebũna waea ma arumen re
emwemwin rat ekereri ñabũn ebak,
mõ rõ ũge, Eõ deri ia amwa erowi
aen Gott, me raña tisch.
3 Me ñagat, edetsini, amwaim ij
aeiu eñame atsin inimagemiã ñabũna
ã ogiten pan ũra bwo ro omo, ñabũn
oquen iara Anin me eman, ñabũn am
õweijoratow ũra ean makur une.
4 Me ñama, ama nan oquaqui gama

me edoño eat etetaro, me eke kereri
aen Gott.
5 ¶ Me eñame memak re ibibōki
bwe dōgin añōg eijina: me re eijien
Stephanus, eñame ñea oquen iat itūeb
ma Anin Omotañitañ, me Philippus,
me Prochorus, me Nikanor, me Ti-
mon, me Parmenas, me Nikolaus dei
Antioch, ñea proselyte ion:
6 Mō rō ōweijoratow ūra ian men
amebūna apostel: me ñaga re raña-
dat tetaro, rō ōeōgidan bōra eara.
7 Ma aeōñ ñabeda aen Gott; ma
aeōñ kañeda ebakin rat ekereri i Je-
rusalem, me ebak priester ñabūna re
edegeri bita itūeb.
8 Me Stephanus oquen iat equed
me eoaio, me e ririñ imin in kamada-
uniñ ñan ouwak mi itema inimaget
eñame.
9 ¶ Mō rō weijo ibūn ñabūna rat
synagoge ñea ā ij egen bwe wañara
synagoge ñabūna Libertine, me dei
Kyrene, me dei Alexandria, me dei
Cilicia, me dei Asia, mō rō kañaeo-
ten Stephanus.
10 Me re eō kona gamadet eman
ma Anin ñea edorer ian.
11 Mō rō pan añet eñame ibūn bwe
re nim schwōr iat ebaite, ma amebū-
na rō ūge, Ama kaiōt amune ñag ō
ōrai eñōgen kabaka n iwitsiow Moses
me Gott.
12 Mō rō ōegirow eñame me eñab,
ma amen edar, me re naña me re iba,
mō rō ōrean añen sanhedrin.
13 Mō rō ōweijorat amet dorer in
tabaite, ñabūna rō ūge, Amune eko
bet ie etoki n ōrai eñōg ñan ebaka n
iwitsiow etañ ebwigaga ñune me
edogor:
14 Bwa ama kaiōt an ūge, Jesu dei
Nazareth nan ijababa etañ ñune, mi
I nan ōekae deden ñana Moses ogiten
oija gada.
15 Mū ūra memak ñabūna re mege-
da inimaget sanhedrin rō kania, me
re āt men bwi nūñi met engel.

ITŪBAÑ 7.

MA amea priester ogoda ūge, Idu-
wen mūñane?
2 Me *Stephanus* ūge, Amebūna ga-
miā edetsini, ma amiā ñabūna edetō-
ñin, amwaim kaiōt: Gott in raitsit
emeta a etōñida ñea Abraham, ñag
e mek i Mesopotamia, ñago e eitsiōk
mek Haran,
3 Mō Ō ūge a, Wo nim erowi ūbwi-
ōm, ma amen ūbwiōm, me naña mi-
nebena eb A nan ōmeata aw.
4 Me e erowi ūbwiet dei Chaldea
mo oñōwen Haran: me ñag ema
etōñin, *Gott* onuaiwiet atsin ina, me
eowen ean eb eben amwa meken ean
ñage:
5 Me E eō oija ūbwien ean eb ia,
ekeow, eō bet ewin a ian nanan: mō
Ō pan a bwi I nan oija bwe enim eke
ūbwien, mi I nan oija an karig iru-
win, ñag eko ñain.
6 Me Gott ōpan a bwi nan ta rate-
quō an karig eat eb eben ñabena deō
ūbwiōra, mi inan ōtsiō ūra, mi inan
ōmamado ūra ean abu eobweni.
7 Me Gott ūge, A nan ōeōgida gait
eponñame ñea ōtsiō ūra; mi imūr ri
nan meta, me ri nan tsiō Itūrū eat
etañ ñune.
8 Mo O oija añen berith in edetow:
ma *Abraham* ōrig Isaak, me e tow
iow ean quaojut ibūm; mi Isaak ōrig
Jakob, mi Jakob ōrig amebūna waea
ma arumen patriarchen.
9 Ma amebūna patriarchen ra añei
Joseph, me re row-iow aeow Āgyp-
ten: me Gott ta mek itūrin,
10 Mō Ō ōtsimor iow ean an roe
memak, mo O oija equed me eman ian
men Pharaoh ñea uea n Āgypten: me
e ij bwe enim ei amen mwit añōgen
Āgypten, ma amen ūbwien memak.
11 Mō ōrre erōrō ion ean eben
Āgypten me Kanaan memak, me
eroe ion ouwak; ma ada bagadugu
re eō kona ōañara.
12 Me ñaga Jakob ōkaiōt bwe etsi-
mine ijeiji i Āgypten, ō ōijōtowen
ina amo ada bagadugu.
13 Me ā ōmeata Joseph ea etsie-
tsin ñaga re tik redō eow imūr; me
ā pan añen bet Pharaoh amen ūbwi-
en Joseph.
14 Mi Joseph ōijōn ūra bwe re nim
ōrean Jakob ñea etōñin, ma amen
ūbwien memak, ñabūna aemo ma ai-
jimo.
15 Mi Jakob oroduwen Āgypten;
me e ma eowen ina, ma amebūn ada
bagadugu;

16 Me ã otowen ũra i Sichem, me ã ñaeowen ũra iat eraõ in ima ñaran Abraham erouwõn geld ñago atsin itũrin ñain Hemor i Sichem.

17 Me ñag etũreten bũmit eñõgen oqued ñeijina Gott õpan a Abraham, ra aeõñ kañeda eñame eow Ägypten me ra aeõñ ebak,

18 Ea an weijo uea n Ägypten ion, ñea'eiki Joseph.

19 Ma amea õquiawieijien amen ũbwieda, mõ õmamado ada bagadugu, me enenei ũra bwe re nim õraijiow oniñ in ũbwiõra, bwe re nim eõ tsimor.

20 Mo opuduen Moses ean bũm ana, me togit omo aiaen; mo ro quedei, me re raña eow anewak ũbwiet etõñin ean aiju maraman:

21 Me ñaga ã eatow, ãita ñain Pharaoh ebarũ mo oquedei, me eken ñain.

22 Me ã wereri Moses ean aũra man amen Ägypten memak; mõ õ õaio iat edorer mi iat emakur.

23 Me ñag ũkei ama an obweni, õ kamarar bũriõũn bwe enimõ naña etsietsin, ñabũna ibwibwin Israel.

24 Me ñag e ãt ion *inimagõra* bwe ã õmamado, o buõkien, me eir-dañan amea ã õmamado, ma a abien amea dei Ägypten:

25 Mõ õ ũge ian bũriõũn bwe etsietsin re tsiet ñana Gott nan õtsimor ũra eow ian ben: me re iki.

26 Me ñag eorata, e meta a ũra ñaga rõ õreita ñuruñure, bwe e nim õmaereran ũra, mõ õ ũge, Amebũna gamiã, amwa edetsini; ma adag amwa gagaijen gamiã?

27 Ma amea õmamado aranon ejopaeow mõ ũge a, Ijegen eijuw bwe wo nim ek'auwe amen mwit añõg, ma amen ekõmei gama?

28 Wo nim kan abiõ, tekei ñago wo abi amea dei Ägypten nane?

29 Me Moses õgõrien ñag õkaiõt añõg eijine, me e eijiet eratequõ ean eben Midian, mõ õrig ñain arumet eman ina.

30 Me ñaga ama an obweni n mek ina, an engel Jehova emeta a eow ean pwijet ãe, eat imin erõ ean tomagaget etowedũdũ ñea Sinai.

31 Me ñaga Moses ãt, õ mwitõñõn bita imin e ãt: me ñag e tũren a bwe enim aia, õrre añen aen Gott,

32 Mõ ũge, Aña õkõr Gott ñea wañara Gott am bagadugu, wõn Gott Abraham, mi Isaak, mi Jakob. Me Moses õrõraõ me emiow iõ õkania.

33 Me Temoniba ũge a, Udan kõ ean nanam am schuhe: bwe etañ ñamwarina wo weijo ean, ei emwarere ebwigaga.

34 Bwa A ogiten ãt õmamadoen waña eponñame ñabũna re mek Ägypten, ma A ogiten kaiõt aũra ananu, ma A eduen bwa A nim õtsimor ũra: me ñage tũkõ, bwa A nim õijõtow auwe Ägypten.

35 Ñaiune Moses ñea rõ keõ a ñaga rõ ũge, Ijegen eijuw bwe wo nim ek'auwe amen mwit añõg, ma amen ekõm? Gott õijõn bwe enim ekei amen mwit añõg ma amen katsimor eow ian bet' engel ñea emeta a eow eat imin erõ.

36 Amune õmeata ũra, ñag ogiten ririñ emakur in kamadauniñ mi itema eat eb ñaben Ägypten, mi iat Ijited Õmwirara, me eat etomagage ean ama eobweni.

37 ¶ Ñaiune Moses ñea ũge a ibwibwin Israel, Gott nan õweijoran prophet ion ea gamiã atsin inimaget etsietsimiã, ñea tekei aña.

38 Bwe ei õkõr ñea emek iat ecclesia eat etomagage itũrit engel ñea edorer a eow eat etowedũdũ ñea Sinai, ma ada bagadugu, me ñea ã oija eñõgen tsimor bwe enim oija gada:

39 Ma ada bagadugu re ekam eraban, mõ rõ õijõtsina, mi tik iwidõn bũriõũra aeow Ägypten,

40 Mõ rõ ũge a Aaron, Ririñ a kõ gama aduwema ñabũna re nim õd ian obwema: bwe amea Moses ñea edan gama ean eben Ägypten, amañ iki ino õ õreita mek.

41 Me re ririñien kalb ean bũm ana, me re ere iwim ea bita ijor in ani, me re ibibõkiei makur in bõra.

42 Me Gott eiwidõ, mõ õijõn ũra bwe re nimõ taramawirei detañ in ianweron; tekei ñago ã eare eow ian wañara buch propheten, ñeijin ũge, Amiã wakin Israel, õten, amwa oija ame imin gõgõrõ ñana ã abi, mi

iwim ñana brot eat etomagage ean
ama eobweni?
43 Ma amwa ōbū an wak Moloch,
ma atañin aduwemiā ñea Remphan,
mi ijor in ani ñea amwa ririñ bwa
amwaimō taramawirei: ma A nan
otow gamiā apoin Babylon.
44 Emek itūrin ada bagadugu wa-
kit edogor eat etomagage, tekei
Amea ōpan, ñea edorer a Moses bwe
enimō ririñ tekei ñago o ogiten aia.
45 Ñan ada bagadugu ōgōg bet, mō
rō ōrean epo a Josua aeow eat eb ña-
ben heiden re mek ean, ñabūna Gott
ōijōtsina ian men ada bagadugu ea
an būm David;
46 Ñea āt oquedeien ian men Gott,
mō ō keāitsi bwe enimō kona eñan in
mek wōn Gott Jakob.
47 Me Salomo ōweijien an wak.
48 Ma Amea Togit Ogoda eab mek
iat *ewak* ñana ā ririñōn bet' eñame,
tekei ñago amea prophet ūge,
49 Temoniba ūge, Ianweron ei wa-
ña tron, me eb ei eñan ōeōgidaen na-
nō: ōtet dedet ewak ñea amwa wei
ame? mō ōtet duwet eñō n ōnano?
50 Adaga, deō beō eririñ mūñane
imin memak?
51 ¶ Ñamiā ñabūn enōwewe me ña-
būna ā eō tow ian būriōūmiā mi iat
ijūñemiā, ma amwañ eō toki n keō a
Anin Omotañitañ: tekei deden amiā
bagadugu, ōūga bet ñamiā.
52 Ijegen inimagen propheten ña-
būn amiā bagadugu eō ōmamado?
me ra abien ñabūna rō pōpan ñago
an ōrre Amea Omo ñea amwañ iji-
meān, ma amwañ abien ñage;
53 Amiā ñabūna ā oija gamiā edo-
gor ñea ā pari a eñame eow itūrit en-
gel, ma amwa ekam raña.
54 ¶ Me ñaga rō kaiōt mūñana
eñōg, edamaginūgin ian būriōūra, mō
rō ōkeijūera mwūra ea amea.
55 Ma amea ñea oquen ian Anin
Omotañitañ, ōkanidaw ianweron, me
e āt an raitsit Gott, mi Jesu ñag
ōweijo eat damarūmin Gott,
56 Mō ō ūge, Kania, A āt ianweron
ñaga ā baidan, me Ñait eñame ñag
ōweijo eat damarūmin Gott.
57 Ma ra aeuwak, mō rō ōbōñ ijūñō-
ra, me re naña iat ibūriō aibwetsin;
58 Mō rō ōraijiow atsin iat tekawa,
me re enagageñ: ma amebūna amen
kaduwen rō ñaeow aūra karawin ita-
ñin nanat dedemaro ion ñea Saulus
egen.
59 Me re enagageñ Stephanus, me
e emwemwit *Temoniba*, mō ūge, Te-
moniba Jesu, Wo nim ōbū anū.
60 Mo o otoburen mā aeuwak mō
ūge, Temoniba, Wo nim eō ōmaran
bitune idūra ea ūra. Me ñag o ogiten
ōrai ñeijine, e mijimijen.

ITŪBAÑ 8.

ME Saulus eibibōkiei bet an ima.
Me emetat ekamamado ion ou-
wak eat edae ñaga ea *rat* ecclesia i
Jerusalem; me ā ōberitagag ūra me-
mak eow ean eben Judea, mi Sama-
ria, mi ta apostel re mek.
2 Me eñame ñabūn omo re irieduen
Stephanus, mo ouwak aūra karaqu-
quō n mwijiña bwe dōgin.
3 Me Saulus eijababa ecclesia, me
e ramwedu a ewak memak, mo ouru-
reda eman me ān, mō ōmeatu ūra iat
ewak in quōquōr.
4 Me ñagan re dūgidugo mō ōpō-
pan aen Gott ñabūna ā ōberitagag.
5 Me Philippus enaña tekawa ñea
Samaria, mō ō pōpan a ūra Kristo.
6 Me epo būriōūt eñame, me re
eraban mūñana Philippus ōpan, ñaga
rō kaiōt ma aia imin in kamadauniñ
ñan e ririñ.
7 Bwa anin ōmwarere re metat
atsin iat eñame ñabūn ebak, me ra
aeuwak: me ā ōtsimor eñame ñabūn
erereōda, ma ñabūn ōrañ.
8 Mo ouwak ibibōki ian bita teka-
wa.
9 Me eñame ion ñea Simon egen,
ñea ōmweaeo ian bita tekawa ñago,
mō ō ōmwitōñ dei Samaria, mō ō ūge
bwe ei eñame ñea ōkaganado:
10 Mū ūra memak re edegeri, ña-
būn ejōñ me ñabūn ōkaganado bet,
mō rō ūge, Amea ei waion Gott ñea
egen bwe Ekaganado.
11 Me re edegeri, bwin ō ōmwitōñ
ūra eat emweaeo atsin ñago me ña-
go.
12 Me ñaga re tūebōn Philippus
ñag ōpat imwinen omo ñea añōgen
monibain Gott me egen Jesu Kristo,
ā baptizoi ūra ñabūna eman me ān.

13 Me Simon etūebōn bet: me ñaga ā ogiten baptizoi, i ta meken itūrin Philippus; mō ō mwitōñ ñag a aia itema me emakur in kamadauniñ ñan ouwak, ñana ā ririñ.
14 Ma apostel ñabūna re mek i Jerusalem ñaga rō kaiōt bwe ā ñaeowen aen Gott ian būriōūt dei Samaria, rō ōijōn añen ūra Petrus mi Johannes:
15 Ma amerumena ñag ar ōrre eow itūrūra, ar tetaro bwe dōgūra bwe ā nim oija ūra Anin Omotañitañ:
16 Bwe E itsiōk ewedu a ion eara, me ri ta baptizo ian eget Temoniba Jesu.
17 Ma ar ōeōgida bōrōr eara, me ā oija añen ūra Anin Omotañitañ.
18 Me Simon ñag aia bwe ā oija añet eñame Anin Omotañitañ ñag apostel ōeōgida bōra eara, e teñ oija ūrōr geld,
19 Mō ō ūge, Oija ame kō bet eoaio ñune, bwi tsin ia A ōeōgida beō ean ion, inan oija Anin Omotañitañ.
20 Me Petrus ūge a, Enim ekeow wam silber ma auwe, bwe dōgin am ūge ian būriōūm bwe wo kona an adu Gott ia rowen geld.
21 Eko nuawum me eko dūbañūm ian bitune: bwe eō eimwi būriōūm ian men Gott.
22 Me ñagan wo nim iwid būriōūm, me mwijiña bwe dōgin am ibaka, mō kōñ a Temoniba, bwi ta bwidūga mi I nan ead kamararin būriōūm atsin itūrūm.
23 Bwa A tsiet, bwe wo ta mek ian adsin ñea ōbaōadsin, mi ian an quōquōr ibaka.
24 Me Simon ōnei mō ūge, Amwarūmō tetaro a Temoniba bwe dōgū, bwe enim eō ōrre ame imit on ean mūñan amwar ōpan.
25 Ma amerumena ñag ar ogitet dorer, mō pōpan aet Temoniba, ar redō eowen Jerusalem, ma ar pōpat evangelium ian kawan Samaria ñan ebak.
26 Ma an engel Temoniba edorer a Philippus mō ūge, Eogoda kō, mū ñow aeow apwijuw ea emedena ñea orodun Jerusalem eadu Gaza ñea etomagage.
27 Me e eogoda me enuawen: me kania, eñame ion ñea dei Ethiopia, eunuch ion ñea oaio aen ijōñit āita Kandace ñea monibain Ethiopia, ñea amen raña wōt āit imin memak, ñea oñow Jerusalem bwe enimō taramawir ina;
28 Me ñag e redō me emegeda ian wōn chariot, e lesenenei prophet ñea Jesaja.
29 Ma anin ūge a Philippus, Wo nimō nuaw me edegeri chariot ñuno.
30 Me Philippus ōgōr me enaña, mō ō kaiōt ñag e lesenei prophet ñea Jesaja, mō ūge, Wo tsiet ian mūñana wo ōreita lesenei?
31 Mō ō ūge, Nan ōten aeō kona n tsiet ñag eko ion ōwereriō? Mō ō kōñ a Philippus bwe enim akōda me megeda itañin.
32 Me ñaiune itūbañ iat Bibel ñea e lesenei; Ā eow tekei schaf ea ima; mi tekei lamm ñea eō memōri ian men wōn amen etow ewewen, tekei bet ñag eō ead mwin:
33 Ā onuaiw mwiten añōgen ean an ijōñ; mi ijegen ñea okona n pan ebakin an būm in tsimor? bwe ā barū tsimorit atsin eat eb.
34 Ma amea eunuch edorer a Philippus, mō ūge, A kōñ aw mō ūdōnuw, amea prophet ōrai mūñane bwe dōgin ijegen? dōgin ñei? ōa dōgin ion?
35 Me Philippus ead mwin, mō ōaweijida ean bita itūbañ, mō ō pan añōgen Jesu.
36 Me ñag ar ōd ian medenarōr, ar baiwōñ ebōk ebōken; ma amea eunuch ūge, Kania, ebōk ñabōkene; ekeken ñea erewinō ia ā nimō baptizoiō?
37 (Me Philippus ūge, Tsin ia wo tūeb ean būriōūm memak, eimwi baptizoiem. Mō ō ōnei mō ūge, A tūebōn ñana Jesu Kristo ei Nain Gott.)
38 Mō ō pan bwe ā nimō ōweijorat chariot: ma amerumena Philippus me eunuch ar eduwen ian ebōk, mō ō baptizoijien.
39 Me ñag ar akōdan ian ebōk, Anit Temoniba onuaiwien Philippus; ma amea eunuch eō gauweijiet āt, mō ō ōd ian medena mi ibibōki.
40 Me ā āt iowen Asdod Philippus:

me e dūgidugo iaŋ tekawa memak,
mō ōpōpat evangelium, me e toki i
Cäsarea.

ITŪBAÑ 9.

ME Saulus ōekenanoda eñōgen ka-
makamiow mō kamamado ea
ran an kereri Temoniba, me e naña
amea priester ogoda,
2 Mō ō kōñōt tsinin brief ea Da-
maskus, ea wañara synagogen dei
Judea, bwe tsin ie e āt ibūn ñabūna
rō ōgōg Deden ñune, ñabūna eman
ōa ān, i nan ōquōr ūra mo otow ūra
Jerusalem.
3 Me ñag ō ōreita nuaw, ō baiwōñ
ino etūren a Damaskus: mi tik ñaga
me eaō itañit iaō iot adun ianweron:
4 Mō ō pudu añe, mō ō kaiōt eiñōñ
ion ñea ūge a, Saulus, Saulus, adaga
wo ōmamadoeō?
5 Mō ō ūge, Temoniba, auwe ije-
gen? Me Temoniba ūge a, Aña Je-
su ñea wo ōmamadoeō.
6 Me wo nimō eogoda me naña te-
kawa, mi inan pan aw bit eimwi bwe
wo nimō ririñ.
7 Me eñame ñabūna re edegeri, ri
ta weijo, me re eō memōri, me ri tō
kaiōt ñea eiñōñ, me eko imin ia re
āt.
8 Me Saulus eogodan añe; me ñag
e ead men, eko imin ie āt, mō rō
ōgōg ben, mo ro otowen Damaskus.
9 Ma aijūbūm an būm in eō ātirō-
ñin, me eō jeiji me eō ren.
10 ¶ Me emek i Damaskus rat eke-
reri ion, ñea Ananias egen; me Te-
moniba ūge a eow iat erenimi, Ana-
nias. Mō ō ūge, Temoniba, kania,
aña ñune.
11 Me Temoniba ūge a, Eogoda kō
me naña emedena ñea ā ij egen
bwe Eimwi, mō ōnani ion ñea Saulus
egen, ñea dei Tarsus, ian an wak Ju-
das, bwe kania, e tetaro,
12 Mo o ogiten āt eow iat erenimi
eñame ion ñea Ananias egen bwe
enaña, mō ōeōgida ben ean bwe e ni-
mō ātirōñin.
13 Ma Ananias ōnei mō ūge, Te-
moniba, A ogiten kaiōt añōgen amea
eow itūrit eñame ñabūn ebak, bwo
ouwak an ōmamado am ñame ñabūn
edereder i Jerusalem:
14 Me etsimine waiot atsin itūrin
priester ñabūn ōkanagado, bwe e
nim ōquōr memak ñabūna re emwe-
mwin egōm.
15 Me Temoniba ūge a, Wo nimō
nuaw: bwa amea ei waña min ñea ā
ij, bwe enim ōbū egō aeow ian men
heiden me uea, mi ibwibwin Israel:
16 Bwa A nan ōmeata a ebakit
imin ñan i nan maga eow ean bwe
dōgin egō.
17 Ma Ananias enuaw, me eramwe-
du a wak ia; mō ō ōeōgida ben ean
amea, mō ūge, Saulus, edū, Temoni-
ba Jesu, ñea emeta aw eow ian me-
dena ñaga wo ōrre, ōijōtoruwei aña
bwe wo nim kan ātirōñin, me bwe ā
nim oquenōnūw Anin Omotañitañ.
18 Mo opudun ian met imin ñan
ōgain etsitobo oñen, me e tik ātien
irōñin; me e eogoda me ā baptizoi-
jien.
19 Me ñag o ogiten ijeiji, ō ōaion.
Me emek itūrin rat ekereri i Damas-
kus eat ibūm inon.
20 Mō ō pōpan Jesu iat synagogen
bwe Ei Ñain Gott.
21 Me ñabūna rō kaiōt, rō mwitōñ,
mō rō ūge, Deō amun ōreit abi ñabū-
na re emwemwin Eg une eow Jeru-
salem? me e tik ōrre eowen bet ine
bwe enim ōquōr ūra mo oija priester
ñabūn ōkaganado.
22 Me Saulus ōgaiten ōaio eken, mō
ō ōmwitōñ dei Judea ñabūna re mek
i Damaskus ñag o oduwen Amea bwe
ei ōkōr Kristo.
23 ¶ Me ñag enuawet ibūm ñan
ebak, dei Judea rō kamarareijien
abien:
24 Me Saulus etsiet aūra ōmame.
Mo ro oberei men ororit tekawa me-
mak ijōbūm mi ijeaō, bwe re nim
abi:
25 Me rat ekereri rō ōbū anūbūmin,
mō rō ōgōrūratuwen inūmwit oror iat
ebwer.
26 Me ñaga Saulus ōrre eow Jeru-
salem, o quoquon bwe enim ereribe a
rat ekereri: mū ūra memak re miow,
bwe re nimet deō ei rat ekereri.
27 Me Barnabas emwin, me eañen
amebūna apostel, mō ō pan añen ūra
deden an āt Temoniba eow ian mede-
na, ñag E dorer a, me deden ñag ō

kereri ian egen Jesu i Damaskus, me
eõ miow.
28 Me e mek itũrin amebũna me
emetu me emeta i Jerusalem,
29 Mõ õ kereri ian eget Temoniba,
me eõ miow: me e dorer mõ õkañaeot
añet dei Grecia ñabũna dei Judea bwo
ro quoquon bwe re nim abi.
30 Me ñaga edetsini re tsiet, re eow
Cãsarea, mõ rõ õijõtowen Tarsus.
31 Me eowet ecclesia i Judea me-
mak, mi i Galilea, mi i Samaria, me
ã õõaioen; ma aeõñ ñabeda ñag e dũ-
gidugo n miow Temoniba, mi ian
buõketow itũrin Anin Omotañitañ.
32 ¶ Me Petrus ñag õpae eb ana, o
orodu a bet ũra ñabũn edereder, ña-
bũna re mek i Lydda.
33 Me e ãt iow ina eñame ion ñea
Ãneas egen, ñea ta mequõr ian wõn
bett ean aoju eobweni; bwe e ere-
reõda.
34 Me Petrus ũge a, Ãneas, Jesu
Kristo õtsimoruw: eogoda kõ, mõ
õmamo wam bett. Mi tik ñaga me e
eogodan.
35 Me ñabũna re mek i Lydda mi
Saron re terõ memak, me re iwidõ
añet Temoniba.
36 ¶ Me emek i Joppe rat ekereri
ion ñea Tabea egen, ñeijin tekei Dor-
kas: me ebak an makur ãita ñan omo,
ma an adu ñan o ogiten ririñ.
37 Ma a arak ean bũm ana, me
eman; me ñaga ro ogiten gabũr, rõ
õmequõratowen iat dorum itũga.
38 Me Lydda etũren a Joppe, me
rat ekereri ñaga rõ kaiõt bwe etik
ina Petrus, rõ õijõn añet eñame aru-
men, bwa arũm pan a bwe enim eõ
duoku n naña ũra.
39 Me Petrus eogoda me edegerien
ũrõr. Me ñag õ õrre, re edawen iat
dorum itũga: me ãn memak ñabũn
ema agõra rõ weijo itañin me re eõñ,
mõ rõ pan a iujedun-itũga me ekara-
win ñana Dorkas eririñ ñag e mek
itũrũra.
40 Me Petrus õijõn ũra memak, mo
otoburen me etetaro; me e iwidõdu a
dõrabat, mõ ũge, Tabea, rida kõ. Me
ãita ead men; me ñag e ãt Petrus, e
megedan.
41 Ma amea ere a ben, mõ õeogo-
daen; me e tik emwemwin ñabũn
edereder, me ãn ñabũn ema agõra,
mo oija añen ũra ãita ñag e tsimor.
42 Me ã tsietien ñune eow Joppe
memak: me ebak eñame re tũebõtat
Temoniba.
43 Ma amea emek Joppe eat ibũm
ñan ebak itũrit Simon ion ñea amen
makurei witit imin gõgõrõ.

ITŨBAÑ 10.

ETSIMINE eñame ion i Cãsarea,
ñea Kornelius egen, ñea ruwa-
dun aibu it etar in ake, ñea ã ij egen
bwe etar in ake n Italia.
2 Mo omo amea, me emiow Gott, ei
ma amen ũbwien memak, me ebak
an adu ñan o oija eñame, me e eõ
toki it tetaro a Gott.
3 Me ean quadot stunde n aran,
e ãt iow õkõr iat erenimi an engel
Gott ion ñag õrre a, mõ ũge a, Kor-
nelius.
4 Me ñei ñag e ãt, ouwak an miow,
mõ ũge, Temoniba, adag õũga? Mõ õ
ũge a, Õbaiweten itũga am tetaro
ma am adu bwõ õmaranem ian men
Gott.
5 Me ñage wo nim õijõt eñame
aeow Joppe, me emwitoruwei Simon
ion ñea Petrus bet egen:
6 Ñea ta mek itũrin Simon amen
makurei witit imin gõgõrõ, ñea emek
itañit ijited an wak.
7 Me ñag enuawet engel ñea õka-
kairũ a Kornelius, e emwemwin an
tsiõ arumen, ñarumena ran an wak,
ma amen ake ion earõr ñabũna re eõ
toki n edegeri;
8 Me ñag o ogiten pan a ũrei mũ-
ñane imin memak, õ õijõtowen ũrei
Joppe.
9 ¶ Me ñag eorata, ñag arei õreita
dũgidugo, me ñag arei tũren a bita
tekawa, ñag õkai eaquõ, Petrus akõ-
dawen anim bwe enimõ tetaro:
10 Me e metũr, me e ije ijeiji: me
ñaga dañan rõ gadauw *a õanõ*, opodu
a erenimi ion;
11 Me e ãt ianweron bwe ã baida
mi imit eran bwo orodu, ñaran tekei
dedegai eran ouwak, ñarana ã ijedu
eat eb, me ã eouda matijũñen ñana
ara:
12 Me emek eat õrit imin memak
eat eb ñan õkat'ara nanan, mi imin

ewewõ, mi imin õeta ñan ijõñin ianweron.
13 Mõ õrre a eiñõñ ion ñea ũge, Petrus, eogoda kõ; abi kõ mõ õn.
14 Me Petrus ũge, Temoniba, A eõ kona; bwa A eitsiõk bet õt imit on ñea eõ dereder, õa ñea õmwarere.
15 Me etik õrre a bita eiñõñ *ñea ũge,* Ñana Gott ogiten õdereder, wo nim eõ pan bwe eõ dereder.
16 Ma aijuwõri ririñen bita: mi tik ñaga me ãodawen ianweron mũrana imin.
17 Me ñag etsion bũriõũn Petrus, me eõ tsiet iat erenimi ñea o ogiten ãt, kania, arei weijo itañın metoror ameitsimena ñaijimena ã õijõt atsin itũrin Kornelius, ñaijimen arei õreit ũdũdõ an wak Simon.
18 Ma arei ekekũr in ũdõ ie emek ina Simon, ñea Petrus bet egen.
19 ¶ Me Petrus ñag õkamararei bita erenimi, Anin ũge a, Kania, eñame aijimen arei õreit õnaniw.
20 Me wo nimõ eogoda, me edu, me edegeri ũrei me eõ kamwarar: bwa Aña A õijõn ũrei.
21 Me Petrus edu a ameitsimena, mõ ũge, Kania, aña õkõr ñea amwei õreit õnani: adag amwei õrre?
22 Ma arei ũge, Kornelius, ñea ruwadun aibu ion, ñea eñame ion omo, me ñea emiow Gott, ñea ã patow itũrit eponñame memak ñabũna dei Judea bwo o omo, Gott õpan a eow itũrit engel ion ñea omo bwe ã nim emwitow auwe ian an wak, bwe e nim kaiõt eñõg atsin itũrũm.
23 Me e emwin ũrei, mo oquedei in õmequõran ũrei. Me ñag eorata, Petrus eogoda me edegerien ũrei, me edegerien amea edetsini ibũn ñabũna dei Joppe.
24 Me ñag etik eorata, rõ baiweten Cãsarea. Me Kornelius ta daiñ ũra, mo o ogiten õepoi amen ũbwien me dañan ñabũna ã auwã.
25 Me ñaga Petrus õren ramwedu, Kornelius õgõrõmwimwin, me etoweitsiber itañin nanan, ma adorei.
26 Me Petrus õeogoda mõ ũge, Eogoda kõ, bwa aña bet eñame.
27 Me ñag õ õreita kakairũ a amea, e ramweduen, me e ãt eñame ebak ñabũna re ebwepo.
28 Mõ õ ũge a ũra, Amwa tsiet bwe eõ deri ie enim kewit eñame ion ñea dei Judea ma amen eat eponñame ion ñea ekae, me bwe e nimõ naña; me Gott õpan ame bwa A nim eõ pat eñame ion bwe eõ dereder õa õmwarere:
29 Me ñagan A õrre ma A eõ kamwarar ñaga ã emwinõ. Me ñagan A nim ũdõn gamiã bwa adaga amwa emwinõ.
30 Me Kornelius ũge, Ñago eabũmen ea stunde ñune, A raña quadot stunde it tetaro ian aũ wak;. me kania, eñame ion ta weijo ian meõ. ñea õramaramin an karawin,
31 Mõ õ ũge, Kornelius, Ã kaiõten am tetaro, me ã õmaraten am adu ian men Gott.
32 Me ñagan, wo nim õijõt eñame aeow Joppe, me emwin Simon ñea Petrus bet egen, e mek ian an wak Simon amen makurei witit imin gõgõrõ, ñea emek itañit ijited.
33 Me ñagan A õijõn awet eñame; me wo ogiten ririñ ñea omo ñaga wo õrre. Me ñagan ama memak ama mek ine ian men Gott, bwa amaim kaiõt imin memak ñana Gott ogiten õpan aw.
34 ¶ Me Petrus ead mwin, mõ ũge, A tsiet bwi iduwen õkõr bwe Gott deõ Ei amen aia erowit eñame:
35 Me ã auwã eow Itũrin ñea emiow me eririñ emo inimaget eponñame memak.
36 Añõg eijina Gott õijõn a ibwibwin Israel ñag õpõpat evangelium in iow itũrin Jesu Kristo (ñea wañara Temoniba eñame memak)—
37 Amwa tsiet añõg eijine, ñeijina ã õpapi mõ õbabareow eow Judea memak, me ñeijina ã patow amo i Galilea iruwit baptizo ñea Johannes õpõpan;
38 Amwa tsiet Jesu dei Nazareth, bwe Gott õbidõn Anin Omotañitañ, me eoaio: ñea edũgidugo n ririñ ñan omo, mõ Õ õtsimor ñabũna ã õmamado eow itũrit diabolos, bwe Gott emamek Itũrin.
39 Me ama amen õpõpat imin memak ñan E ririñ iow ean eben ũbwiet dei Judea, mi Jerusalem: ñea ra abi, mõ okaramwai iow eat edabwike.

40 Me Gott õrida ean katijũbũmit
ibũm, mõ õmeata õkõr.
41 Me E eõ õmeata a eñame me-
mak, mi ta ea amen õpõpan ñabũna
ã ij iow itũrin Gott amo, ñabũn ama,
ñabũn ama jeiji me ren epo a Ñei
iruwin an rida atsin inimaget ima.
42 Mõ Õ pan a gama bwa amaimõ
wereri eñame, mõ põpan bwe Ei ñea
ã ij iow. itũrin Gott, bwe wañara
amen Mwit Añõg ñabũn etsimor, me
ñabũn ema.
43 Me propheten memak rõ põpan
Amea, bwi tamo ñea etũebõn, inan
oija eaden an dũra ian egen.
44 ¶ Me ñaga Petrus õreit õrai mũ-
ñane eñõg, Anin Omotañitañ opudu
a ũra memak ñabũna rõ kaiõt aen.
45 Ma amebũna rat edetow ñabũn
etũeb, ñabũna re edegeri Petrus, rõ
mwitõñ ñaga ã idotu bet eadu ñea
Anin Omotañitañ eara heiden.
46 Bwõ rõ kaiõt aeõra bwe re dorer
eat ekakairũ memak, me re tsitan
Gott. Me Petrus ũge,
47 Ijegen ñea okona ie erewin bõk
une bwa A nim eõ baptizoi ñabũne
ñabũna ro ogiten õgõg Anin Omo-
tañitañ tekei gada?
48 Mõ õ paten bwe ã nimõ baptizoi
ũra ian egen Jesu Kristo. Mõ rõ kõñ
añen amea bwe enimõ mek itũrũra
eat ibũm inon.

ITŨBAÑ 11.

MA apostel me edetsini ñabũna re
mek Judea rõ kaiõten ñan hei-
den ro ogiten ñaeow bet ian bũriõũra
aen Gott.
2 Me ñaga Petrus oroga Jerusalem,
ñabũna rat edetow rõ kañaeot añen,
3 Mõ rõ ũge, Wo naña eñame ña-
bũna ã eõ tow, me wo ijeiji epo a ũra.
4 Me Petrus õñatsin a ũra bita
atsin adamonin ea magin, mõ ũge,
5 A ta mek iat tekawa ñea Joppe,
ma A tetaro: ma A ãt imit eran iat
erenimi bwo orodu tekei dedegai eran
ouwak, ñarana ara matijũñen bwe ã
ijedun ianweron, mõ õrre ame.
6 Ma A ta aia n kamararei, ma A
ãt bain eat eb ñañen õkat'ara nanan,
mi imin ñañen õkaredũõñ, mi imin
ewewõ, mi imin õeta ñan ijõñin ianwe-
ron.
7 Ma A kaiõt bet eiñõñ ion ñea ũge
ame, Petrus, eogoda kõ; abi kõ mõ õn.
8 Ma A ũge, Temoniba, A eõ kona:
bwe eitsiõk metu ian mwũ imit o
ñea eõ dereder, õa ñea õmwarere.
9 Me tik dorer ame bita eiñõñ eadun
ianweron mõ ũge, Ñana Gott ogiten
õdereder, wo nim eõ pan bwe eõ dere-
der.
10 Ma aijuwõri ririñen bita: me i
tik ururedawen ianweron mũñane me-
mak.
11 Me kania, aijimet eñame are
weijo itañin wak ia A mek ian, ameits-
mena ã õijõn ame atsin Cãsarea.
12 Ma Anin õpan ame bwa A nim
edegeri ũrei in eõ kamwarar. Me
edetsini ñabũne año re edegeriõ bet
ma ama ramweduen ian an wak amea
13 Me ñei õpan añen gama nuawi
ñag e ãt engel bwõ õweijo ian a
wak, ñea ũge a, Wo nim õijõt eñame
aeow Joppe, me emwitoruwei Simon
ñea Petrus bet egen:
14 I nan õrai aw eñõg ñana wo kona
tsimorũm ean, auwe ma amen ũbw-
õm memak.
15 Me ñag A õren õaweijidat dorer
Anin Omotañitañ opuduen eara teke
ñago O pudu eada.
16 Ma A õmaran aet Temoniba ñag
ũge, Johannes eke baptizo ebõk; m
inan baptizoiõn gamiã Anin Omo-
tañitañ.
17 Me ñagan, tsin ia Gott oija ũra
eadu tekei ñea O oija gada, ñag
an tũebot Temoniba Jesu Kristo
aña ijegen aña ñag A nimõ rewiten
Gott?
18 Me ñaga rõ kaiõt mũñane imin
re eõ memõri; me re tsitan Gott, m
rõ ũge, Me ñagan, Gott oija bet hei-
den iwidet ibũriõ ea itsimor eõ toki.
19 ¶ Me eñame ñabũna re ijijepa
iat eroe ñea erig bwe dõgit Stephanus
re nuaw mo ro goron i Phõnizia, m
i Cyprus, mi i Antioch, me ri tõ pa
aen Gott ea dei Judea.
20 Me dei Cyprus, me dei Kyrene
ibũn inimagõra ñaga rõ õrre eow
Antioch, re dorer a bet dei Grec a
mõ rõ põpat Temoniba Jesu.
21 Me emek bet' Temoniba itũrũra
me ebak eñame re tũeb, me re iw-
dõ añet Temoniba.

22 ¶ Mo oñowet dagan mũñane iat
ijũñet ecclesia ñea emek i Jerusalem:
mõ rõ õijõten Barnabas bwe e nim
ñow Antioch:
23 Ma amea ñag õbaiwõñ ina, me
ñag e ãt an oqued Gott, eibibõkien;
mõ õ kõñ añen ũra bwe re nim õõaio
bũriõũra, me ereribe a Temoniba:
24 Bwa amea ei eñame ion omo,
mo oquen ian Anin Omotañitañ mi
itũeb: me ã õepoi añet Temoniba
eñame ñabũn ebak.
25 Me Barnabas oñow Tarsus bwe
enim õnani eow ina Saulus;
26 Me ñag e ãt, o otowen Antioch.
Ma ar meken epo a ecclesia iot obwe-
ni, ma ar wereri eñame ñabũn ebak;
me ã ij egen rat ekereri i Antioch
amo bwe Kristian.
27 ¶ Me ean bũm ana, propheten rõ
ñowen Antioch atsin Jerusalem.
28 Me eogoda ion inimagõra ñea
Agabus egen, mõ õ patet erõrõ ion
ouwak eow itũrin Anin, bwi nan õrre
eow eat eb memak: mõ õrren bita
erõrõ ean an bũm Klaudius Impera-
tor.
29 Me epo bũriõũn rat ekereri me-
mak ina, bwe re nim onuaiw wañara
imin, bwe re nim kememoreiõt etsie-
dũra ñabũn emek i Judea, tekei aũra
kona:
30 Mõ rõ ũgan, mõ rõ õniõten ame-
bũna eñab eow ian ben Barnabas me
Saulus.

ITŨBAÑ 12.

ME ean bũm ana, Herodes ñea uea
ere ben bwe enim õmamado rat
ecclesia ibũn.
2 Ma a abiõt ipudutũbwin Jakobus
ñea etsin Johannes.
3 Me ñag e ãt bwe eibibõki dei
Judea, õ õedu bwe enim iba bet Pe-
trus. Me bũm ana bũmin brot ñea
eõ õpwe.
4 Me ñag e iba, õ õmeatu iat ewak
in quõquõr, mo oija etar in ake ñana
rõ katakatamen bwe re nim oberei;
bwe enim ea eñame iruwin passah.
5 Me ñagat ã õgõgien Petrus iow
iat ewak in quõquõr: me ecclesia eõ
rañadat tetaro a Gott iat etetaro oaio
bwe dõgin.
6 Me ñag Herodes eteñ õramwida,
Petrus ta mijimij anũbũmin in ñabũ-
mina ijugagait amen ake arumen, me
ã quõrõn aramwei eraroian; ma amen
ober ro oberei bita ewak in quõquõr
inimet oror.
7 Me kania, an engel Temoniba ion
ta weijo itañin, mi iaõ ion õeaõ iat
ewak in quõquõr: mõ õ õrid erũrũn
Petrus, mõ õrida, mõ ũge a, Kapapar
kõ me eogoda. Mo opuduet eraroiat
atsin ean ben.
8 Me engel ũge a, Quõr kõ iwũga-
gam, mõ õmamo kõ wam sandalon.
Me ñei eririñ. Mõ õ ũge a, Gawidi
kõ gawidõm, me edegeriõ.
9 Me e meta me edegerien; me e
eõ tsiet bwi iduwen bita ñea ã ririñ
iow itũrit engel, bwe e nimen bwe e
ãt bita eow iat erenimi.
10 Mũ ũrõr ñag ar õd itañit etar in
ober ñea adamonit etar, me karuwõ-
rit etar, ar naña metoror ñea debitsi,
ñea eimwi a tekawa; mi te ei õbaõe-
da: ma ar metan, ma ar õd iat eme-
dena ion; mi tik ñaga me enuawet
engel atsin itũrin.
11 Me Petrus ñag etsiet bũriõũn,
õ ũge, A tsietien ñage bwi iduwen
õkõr bwe Temoniba õijõn ame an en-
gel, mõ õtsimorõt atsin ian ben He-
rodes, ma atsin ean aũra tob dei Ju-
dea.
12 Me ñag o ogiten kamararei *bi-
ta*, õ baiweten an wak Maria ñea
inen Johannes ñea Markus bet egen;
me re epo't tetaro ina eñame ebak.
13 Me *Petrus* ñag õnanak men
ororit edebae, emeta eoniñ in ãn ion
ñea Rhode egen bwe enimõ weijõn.
14 Me ñag o oijuwõñ aen Petrus,
e eõ baida metoror bwe dõgit ibibõ-
ki, mõ õgõr amo aeow anewak, mõ õ
pan añen ũra ñana Petrus õweijo
itañin metoror.
15 Mõ rõ ũge a, Wo dairinaija. Mõ
õ õõaio aen bwi iduwen õkõr. Mõ rõ
ũge, Ei õkõr wõn engel.
16 Me Petrus eõ toki n õnanak:
me ñaga rõ baida, re ãt, mõ rõ
mwitõñ.
17 Ma amea abwedujow ũra bwe re
nim eõ warewar, mõ õ pan añen ũra
deden ñaga Temoniba õmeatan iat
ewak in quõquõr. Mõ õ ũge, Amwai-
mõ nuaw mõ pan a Jakobus me ede-

tsini mũñane imin. Me e nua, me
enaña añet etañ emwarin.
18 Me ñag eorata, ouwak aũra ri-
bañan amen ake bwe emek i Petrus.
19 Me ñaga Herodes õnani me eõ
ãt, õ ũdũdõten amen ober bwe re ni-
mõ õeimwi a añõgen, mõ õ paten bwe
ã nim abi ũra. Me Herodes orodun
Judea aeow Cãsarea me emeken ina.
20 ¶ Me Herodes õgaijetet dei Ty-
rus me dei Sidon: mõ rõ õrre añen iat
ibũriõ aibwetsin, ñaga rõ õred bũri-
õũn Blastus ñea amen raña winet te-
moniba, mõ rõ kõñõtet iow, bwin
ũbwiet temoniba õijõiji ũbwiõra.
21 Me eat ibũm ibũmin Herodes
edua an karawin in moniba, me eme-
geda ian wõn tron, me edorer añen
ũra.
22 Me eñame ra aeuwak *mõ rõ ũge*,
Deõ aet eñame, bwa aet ani.
23 Mi tik ñaga ma an engel Temo-
niba abien, bwin eõ tsitan Gott: me
emwe õnũen me e man.
24 ¶ Ma aeõñ ñabeda aen Gott, ma
aeõñ ebakedaw ean.
25 Me Barnabas me Saulus ñag ar
ogiten ririñ aũrõr makur, ar redõ
atsin Jerusalem, ma ar emwiten Jo-
hannes ñea ã ij egen bwe Markus.

ITŨBAÑ 13.

ME re mek iat ecclesia i Antioch
propheten ma amen kereri, ña-
bũna Barnabas, me Simon ñea Niger
bet egen, me Lusius ñea dei Kyrene,
me Manahen ñea ar ñabeda epo He-
rodes ñea amen ekõm, me Saulus.
2 Ma ñaga rõ õreita taramawirei
Temoniba me eõ ñanũmwi, Anin
Omotañitañ ũge, Amwaimõ õekae
Barnabas me Saulus bwa aeõ ñame,
ea emakur ñea A emwin a ũrõr.
3 Me ñaga ro ogiten eõ ñanũmwi
me tetaro, mõ õeõgida bõra earõr, rõ
õijõten ũrõr.
4 ¶ Mũ ũrõr ñaga ã õijõn ũrõr eow
itũrin Anin Omotañitañ, ar ñowen
Seleucia; ma ar barawet atsin ina
ñaow Cyprus.
5 Me ñag ar mek i Salamis, ar pan
aen Gott ian wañara synagogen dei
Judea; ma amen buõk ũrõr bet Jo-
hannes.
6 Me ñag arei ogiten õpae insel ia
memak me toki i Paphos, arei ãt io-
wen ina amen mweaeo ion, ñea
prophet in tabaite, ñea dei Judea ion,
ñea Bar-jesus egen;
7 Ma amea emamek itũrin Sergius
Paulus ñea amen mwit añõgen mũ-
mwarina eb, ñea eñame ion õman.
Ma amea emwin Barnabas me Saulus
bwe eteñ kaiõt aen Gott.
8 Me Elimas ñea amen mweaeo
(bwõ ũga egen ia ã gait) erewin ũrei,
mõ õ õnani iwiden amea amen mwit
añõg atsin iat itũeb.
9 Me Saulus ñea Paulus bet egen,
ñea oquen ian Anin Omotañitañ, õka-
nia.
10 Mõ õ ũge a, Auwe ñait diabolos
ñea ã oquenõnuw iqui memak, mi iba-
ka memak, auwe ñea barũet emo me-
mak, õten, wo nan eõ rañada n õra-
ret medenat Temoniba ñea eimwi?
11 Me kania, emek ñage bet' Te-
moniba eam, me wo nan eõ ãtirõñin,
me wo nan eõ ãt equan eat ibũm inon.
Me ean stunde ia, opudu a itũr mi
itũrũgago; me e dũgidugoten õnani
amen õgõg ben in onuaiw.
12 Ma amea amen mwit ãnõg ñag
ãt bita ã ogiten ririñ, e tũeb, mõ
õmwitõñõn aet Temoniba.
13 Me Paulus meran rõ baraw atsin
Paphos; mõ rõ õrre eowen Perge ean
eben Pamphylia: mi Johannes õñaũ-
nin ũrõr, me eredõ eowen Jerusalem.
14 ¶ Ma amerumena ñag ar ñaũn
Perge, ar õrre eowen Antioch ñea i
Pisidia; ma ar metu iat synagoge eat
ibũm in sabbath, ma ar megedan.
15 Me ñaga ã ogiten lesenei edo-
gor, me propheten, amebũna moni-
bait synagoge re emwemwin ũrõr,
mõ rõ ũge, Etsima, tsin ie etsimine
aemũrõr in ooaio bũriõũt eñame,
amwar õrai kõ.
16 Me Paulus eogoda, ma abwedu-
jow eñame, mõ ũge, Amebũna ga-
miã Israel, ma amiã bet ñabũn amwa
miow Gott, amwaim kaiõt:
17 Wañara Gott Israel eij ada ba-
gadugu, mo otota ũra ñago ri ta mek
in ratequõ ean eben Ãgypten, mõ O
õtsin ũra ina eow eat ebe ogoda.
18 Me E ijen bũriõũn ea dedeũra
eat etomagage ean ama eobweni.
19 Me ñag O ogiten õekeow aein

eponñame ean eben Kanaan, O oija añen *ūra* ūbwiōra bwe re nimō bwien, kai ean abu ma aijima eobweni:
20 Mi iruwin mūñane imin, O oija añen *Israel* amen ekōm, ea an būm Samuel ñea prophet.
21 Mi imūr rō kōñōten uea ion: me Gott oija añen ūra Saul ñain Kis, ñea earōen Benjamin, ean ama eobweni.
22 Me ñag O ogiten ōekeow amea, Ō ōweijoratet David bwe enim ekei wañara uea; ñea O pōpan bet mō ūge, A ogiten āt David ñain Jesse, eñame ion ñea ewin a būriō, ñea nan ririñ aeō memak.
23 Gott oija añen Israel amen Katsimor, ñea Jesu, itūrin an karig amea, tekei aen in oqued;
24 Ñaga Johannes ogiten ōpan a eñame memak ñabūn Israel amo baptizo n iwidet ibūriō ian obwen an ōrre.
25 Johannes ñag ōmag nuawin, ō ūge, Amwa nimen bwa aña ijegen? deō aña *Amea*. Me kania, ōrre ion iruwū, me eō deri ia A ead aquōren wōn schuhe.
26 Edetsini, ibwibwin Abraham, me ñabūn inimagemiā ñabūna re miow Gott, A ōrean a gamiā añōgen tsimor une.
27 Bwe eñame ñabūna re mek Jerusalem, me wañara amen ekōm, ñaga re iki Amea, ma aeōra propheten ia re lesenei eat sabbath aeoweaeow, ro oduwen añōg ana ñaga rō ōbabaka.
28 Me ñaga re eō kona imit on ñea ewin a ie E nim ima eow ean, rō kōñ añen Pilatus bet bwe enim abi.
29 Me ñaga ro oduwen mūñana imin memak ñana ā eare bwa añōgen, re totun eat edabwike, mō rō ōmequōratowen iat eraō in ima.
30 Me Gott ōridaten eat ima:
31 Me ā āt iow eat ibūm ebak, itūrin amebūna re edegeri atsin Galilea aeow Jerusalem, ñabūna wōn amen pōpan ñage ea eñame.
32 Ma amañ ōrean a gamiā imwinen omo, ñeijina eñōgen oqued ñeijina ā pan a ebagadugu,
33 Bwe Gott oduwen bita ea ñaida, ean an ōrida Jesu; tekei bet mineijina ā eare eow ian karuwōrin Psalm, *ñeijin ūge*, Auwe kōr Ñaiū, A ōriguw ñabūmine.
34 Me bwe dōgin an ōrida atsin eat ima, bwe E nim eō redō a enamwamwae iruwin ñage, O ūge, A nan oija gamiā oquedeiet David ñan edereder, me ñana iduwen.
35 Bwō ūge bet ian *Psalm* ion, Wo nan eō totow *Naim* ñea Togit Omo bwe E nimō āt met enamwamwae.
36 Me ñaga David ogiten edegeri aen Gott memak ean an būm, e mijimijen, me ā ōmequōratowen itañin an bagadugu, me e ātien met enamwamwae:
37 Ma Amea ñea Gott ōrida, E eō āt met enamwamwae.
38 ¶ Me ñagat, edetsini, amwaim tsiet bwa A pan a gamiā eadet idūra eow itūrin Amea:
39 Me ñabūna re tūeb, inan oomo ūra memak eow Itūrin atsin eat imin memak ñana ā eō kona n oomo gamiā eow ean wōn dogor Moses.
40 Me ñagan amwaim kanakania gamiā, bwa ñam ōrre a gamiā bita ā patow itūrin propheten, ñeijin ūge;
41 Amen kamakamo, amwaim terō, me mwitōñ, ma amwa nan ekeow; bwa A nimō makurei emakur ion ean amiā ibūm, makur ia amwa ekam tūebōn añōgen tsin ia eñame ion ōpan a gamiā.
42 Me ñaga re metan *iat synagoge*, rō kōñ añen ūrōr bwa arūm kan pan a ūra mūñana eñōg eat sabbath ñea nan ōrre.
43 Me ñag eijepaōen epo ia, ebak dei Judea me proselyten ñabūna re taramawirei Gott re edegeri Paulus me Barnabas; ma amerumena ar dorer a ūra, ma ar ōagagen ūra bwe re nim ta mamek ian an oqued Gott.
44 ¶ Me ñag etik ōrre sabbath, kei emag rat tekawa re epo bwe re nim kaiōt aen Gott.
45 Me dei Judea ñaga re āt eñame ebak, oquen iara eañ, me re eke ebaite mūñana imin ñana Paulus ogiten ōpan, mō rō kabakaijien.
46 Me Paulus me Barnabas ar kakairū n eō miow, ma ar ūge, Eimwi ñaga ā pan a gamiā aen Gott amo: me ñage amwa eatowet atsin itūrimiā, me ā mwitien añōgemiā bwa

amwa eō deri n ōgōg itsimor ñea
eko tokin, me kania, ama iwidōn
ñage ea heiden.
47 Bwō ũge at Temoniba pan a ga-
da, A ñaina Auwe bwe Wo nim
ek'auwe iaōin heiden, bwe Wo nim
ek'auwe ekatsimor ea mwit eb.
48 Ma heiden ñaga rō kaiōt ñei-
jine, re ibibōki, me re tsitan aet Te-
moniba; me ñabũna ā ij ea itsimor
eko tokin re tũeb.
49 Me ā pōpan aet Temoniba ean
eb ia memak.
50 Me dei Judea rō ōake ān ñabũ-
na re taramawirei Gott, me ñabũn
ōkaganado, me eman bet ñabũn ōka-
ganado ian bita tekawa, mō rō ōrig
ekamamado ion ea Paulus me Bar-
nabas, me re ededegeri ũrōr atsin
ũbwiōra.
51 Ma amerumena ar iriran mware-
ren nanōrōr ea ũra, ma ar ñowen
Ikonion.
52 Me rat ekereri *i Antioch* oquen
iara ibibōki, ma Anin Omotañitañ.

ITŨBAÑ 14.

MA amerumena ñag ar mek Iko-
nion, ar towepo aeow ian wa-
ñara synagoge dei Judea, ma ar ka-
kairũ iat deden ñea ebak dei Judea
ma dei Grecia re tũeb ean.
2 Me dei Judea ñabũna re eō eta-
raba rō ōake heiden, mō rō ōbabaka
bũriōũra ea edetsini.
3 Me eraquō aũrōr dae in mek *ina*
ma ar kakairũ n eō miow iat Temo-
niba, ñea oduwen aen in oqued eat
etotow itema me emakur in kama-
dauniñ bwa arũmō ririñōn bōrōr.
4 Mō ōbaōen ran bita tekawa; bwi
ibũn re edegeri dei Judea, mi ibũn re
edegeri apostel.
5 Me ñag epo bũriōũn heiden me
dei Judea, me wañara amen ekōm
memak bwe re nim ōmamado ũrōr,
me tamwit ũrōr,
6 Ũrōr ar tsiet, ma ar gōr añen
kawa n Lykaonion ñarowa Lystra me
Derbe, me ea eb ñaben etũren a ina:
7 Ma ar pōpat evangelium ina.
8 ¶ Me eñame ion ta megeda i Lys-
tra, ñea ejũrũñ nanan, ñea ōrañ atsin
ian ijet inen, ñea eitsiōk dũgidugo.
9 Ma amea ōkaiōt aen Paulus ñag
e dorer: me Paulus ōkania, me e
tsiet bwe etsimine itũeb itũrin ñea i
kona n ōtsimor eow ean,
10 Mō ō ōckōr aen, *mō ũge,* Wo
nimō weijo mō ōeimwi nanam. Me
e riapaeda, me edũgidugon.
11 Me eñame ñaga re āt bita Paulus
ogiten ririñ, ra aeuwak, mō rō ũge
ian kakairũn Lykaonion, Orodu añen
gada eani n ek'ũra eñame.
12 Me re ij egen Barnabas bwi
Jupiter; me Paulus bwe Merkurius,
bwe Paulus ei amet dorer.
13 Me wōn priester Jupiter, ñea
emek inimet tekawa *maneabin,* ōrean
ochsen me ekauwe aeow ean metoror,
me ei me eñame re teñ ere iwim.
14 Me Barnabas me Paulus ñag ar
kaiōt, ar ba aũrōr karawin, ma ar
gōr inimaget eñame, ma ar aeuwak,
15 Ma ar ũge, Amebũna gamiā,
adag amwa ririñ mũñane? amar bet
eñame ñamar tekei gamiā, ma amar
tō pan a gamiā imwinen omo, bwa
amwaim iwidō tsinin mũñan eko woun
ea Gott ñea etsimor, ñea eririñ ian-
weron me eb me emago mi imin me-
mak ñana re mek iarei:
16 Ñea eō rewin heiden memak
ñago ean aũra detō ia re dũgidugo
ian medenara.
17 Me E eō ñaina Ñei ñag ekeow
pōpanen, ñag E ririñ emo, mo oija
gamiā werot adun ianweron me edae
in maramarũm ñan ebak, mo O oque-
nōn bũriōũmiā ijeiji mi ibibōki.
18 Me ean mũñane eñōg, enij ma ar
eō konaet erewit eñame atsin ean
aũra ere iwim a ũrōr.
19 ¶ Mō ōrre eow ina dei Judea
ibũt atsin Antioch mi Ikonion: mō
rō ōrared bũriōũt eñame, me re
tamwit Paulus, mō rō urureda iru-
wit tekawa bwe re nimen e man.
20 Me ñaga rat ekereri ro rogi, e
rida me emetuwen iat tekawa: me
ñag eorata, o ñowen Derbe, ei me
Barnabas.
21 Me ñag ar ogiten pat evange-
lium ian bita tekawa, me eke rat
ekereri eñame ebak, ar tik redō
eowen Lystra, mi Ikonion, ma Anti-
och.
22 Ma ar ooaio bũriōũn rat eke-
reri, ma ar kōñ a ũra bwe re nim

edoño iat itũeb, me bwe eimwi bwa
am metu a monibain Gott inimaget
eroe ñan ebak.
23 Me ñag ar ogiten ij ñabet eccle-
sia memak, me tetaro n eõ ñanũmwi,
ar oija añet Temoniba eñame ñabũna
re tũebõn.
24 Ma ar õd ijugagain Pisidia, ma
ar õrre eowen Pamphylia.
25 Me ñag ar ogiten pan aen Gott
i Perge, ar roduen Attalia;
26 Ma ar barawet atsin ina aeow
Antioch ino ã ogiten oija eow ũrõr
an oqued Gott amo bwe dõgit emakur
ñea ar oog.
27 Me ñag ar õrre, ñag ar ogiten
õepoi rat ecclesia, ar ñatsit imin me-
mak ñana Gott eririñ a ũrõr, ma añõ-
gen an baida medenat itũeb ea heiden.
28 Ma ar raq in mek itũrin rat eke-
reri.

ITŨBAÑ 15.

MÕ õrre eñame ibũt atsin Judea,
mõ rõ wereri amebũna edetsini,
mõ rõ ũge, Tsin ia amwa eõ detow
tekei aen Moses, amwa eab kona itsi-
mor.
2 Me ñag ouwak aũra kañaeot mũ
kidũkidõ Paulus me Barnabas ma
amebũna, *edetsini* re ijien Paulus me
Barnabas me dañõrõr ibũn bwe re
nimõ roga Jerusalem ea apostel me
eñab bwe dõgin bita rõ kañaeotei.
3 Me ñaga rat ecclesia ro ogiten
eow ũra ian medenara, rõ õden ijuga-
gain Phõnizia, me Samaria, mõ rõ
ñatsin iwiden bũriõũn heiden: mõ rõ
õrig ibibõki ñea ouwak inimaget ede-
tsini memak.
4 Me ñaga rõ baiwõñ Jerusalem, ã
quõrida n oquedei ũra eow itũrit ec-
clesia, mi itũrũra apostel, me eñab,
mõ rõ pan a ũra imin ñana Gott eririñ
a ũrõr.
5 Mõ õweijo ibũn inimagen aũra
gade Pharisäer ñabũn etũeb, mõ rõ
ũge, Eimwi ia ã tow ũra, me ã pan a
ũra bwe re nim raña an dogor Moses.
6 ¶ Ma apostel me eñab re ebwepo
bwe re nim kamararei bita.
7 Me ñag ouwaket ekañaeot, Pe-
trus eogoda mõ ũge a ũra, Amebũna
gamiã edetsini, amwa tsiet bwe Gott
eijõ ñago atsin inimagemiã, bwa hei-
den enim kaiõt añõget evangelium
eow ian mwũ, me bwe re nim tũeb.
8 Me Gott ñea etsiet ibũriõ, Õ
õmeata aũra omo ñag O oija ũra
Anin Omotañitañ, tekei bet ñag O
oija gada;
9 Me E eõ õekae gada tsiniũra,
ñag Õ õderederõn bũriõũra itũeb.
10 Me ñagan adag ãmwañ õij Gott,
bwa amwañ õeõgida aũtere' rat eke-
reri ene, ñea ada bagadugu ma ada
añ eõ kona n õbũ?
11 Ma añ ũge bwa añ nan tsimor
eow ean an oqued Temoniba Jesu te-
kei ũra.
12 ¶ Me eñame memak re eõ me-
mõri; me rõ kaiõt aen Barnabas me
Paulus ñag ar ñatsin mũñana ekama-
dauniñ mi imwitõñ ñana Gott eririñ
iow itũrũrõr inimagen heiden.
13 ¶ Me ñag ar ogitet dorer ameru-
mena, Jakobus ejeida mõ ũge a ũra,
Amebũna gamiã edetsini, amwaim
kaiõt aeõ:
14 Simon õñatsit deden Gott ñag e
naña heiden amo, bwe E nim ij epon-
ñame inimagõra bwe dõgin egen.
15 Me epo aeõra propheten ean ñei-
jine; ñeijin ũge eareãn,
16 Mi iruwin mũñane, A nan redõ,
ma A nan tik wei an wak David ñea
emeiwedu: ma A nat tik õweijoran
me wei dũgidũgin ñana ã ogiten ija-
baba.
17 Bwe Temoniba õnani memak dũ-
gidũgit eñame, ma heiden memak ña-
bũna ã pan egõ eara,
18 Aen õkõr Temoniba ñea õmeata
mũñane atsin ean ñago me ñago.
19 Me ñagan A ũge aña, Am eõ
gaijen ñabũna re iwidõ a Gott inima-
gen heiden:
20 Ma am edar a ũra bwe re nimõ
miowi wimet ijor in ani ñan õkana-
kanenõ, me emequõr it dũra, mi imin
ñana re ema eow eat õñeida ũra, me
era.
21 Bwe etsimine amen põpan Mo-
ses atsin ean ñago iat tekawa me-
mak, bwe ã lesenei iow iat synago-
gen eat sabbath aeoweaeow.
22 Ma apostel me eñaben ñame, me
rat ecclesia memak rõ ũge bwe ei-
mwi bwe re nim õijõt eñame ñabũna
ã ij iow inimagõra aeow Antioch epo

a Paulus me Barnabas; ñarumena Judas ñea Barsabas bet egen, me Silas, eñame ñarumen õkaganado inimaget edetsini.
23 Me re eare brief bwa amerumen enim õbũ, *ñaran ũge*, Apostel me edetsini ñabũna eñab rõ kamawirei gamiã, amiã ñabũna edetsini, ñabũna atsin inimagen heiden i Antioch, mi i Syria, mi i Cilicia:
24 Ñag ama kaiõt bwõ rõ mwamwanei gamiã ibũn ñabũna re meta atsin itũrima, ñabũna re ijababa bũriõũmiã, ñabũn ama eõ oija ũra edogor.
25 Ma amañ ũge ñag ama kona aibwetsin bũriõuma, bwe eimwi bwa amaim ij eñame mõ õijõn a gamiã ũra epo a dañama ñarumena ã auwã, ñarumena Barnabas me Paulus,
26 Eñame ñarumen ar ekam ekeiduwen tsimorũrõr bwe dõgin egen wõra Temoniba Jesu Kristo.
27 Me ñagan ama õijõn *añen gamiã* Judas me Silas bwa arũm pan a gamiã bet mũñane eow ian mwũrõr.
28 Bwe bũriõũn Anin Omotañitañ ma ama bet, bwa amaim eõ tata eamiã uwadamiã ñea eroe eken, mi ta mũñane ñan eimwi:
29 Bwa amwaimõ miowi wimet ijor in ani, ma era, mi imin ñan ema eow eat õñeida ũra, me emequõr it dũra, me tsin ia amwa õekae gamiã tsinin mũñane, amwa nan ririñ ñea amwa nan geidawianaw eow ean, Amwaimõ mawir.
30 Mũ ũra ñaga ã õijõn ũra, ro roduwen Antioch; me ñaga rõ õebwepoijiet eñame, ro oija añen ũra mũrana brief.
31 Mũ ũra ñaga ro ogiten lesenei, re ibibõkien bwe dõgin õbebeãn bũriõũra.
32 Mi Judas me Silas ũrõr bet propheten, ma ar õbebeãt edetsini eat eñõg ñan ebak, ma ar ooaio ũra.
33 Me ñag ar raquõ eken in mek *ina*, ñabũna edetsini rõ õijõten ũrõr iat iow ea ũra ñabũna rõ õijõn ũrõr ñago.
34 (Mo omo ian men Silas an mek ina.)
35 Me Paulus me Barnabas me dañõrõr ñabũn ebak re meken Antioch, mõ rõ kereri mõ rõ põpan aet Temoniba.
36 ¶ Mi iruwit ibũm inon Paulus ũge a Barnabas, Arũm kan redõ a edetsini iat tekawa memak ino ar ogiten põpatow ina aet Temoniba ñago, bwa arũm aia quara.
37 Me Barnabas eteñ emwin bet Johannes ñea egen bet bwe Markus.
38 Me Paulus enimen bwe eõ deri ia arũm emwin amea ñea ogiten ñaũnitow ũrõr i Pamphylia, me eõ edegeri ũrõr aeow eat emakur.
39 Me emetat iñuruñure ion ouwak, me ñagan ar baõen, me Barnabas emwiten Markus, ma ar barawet aeow Cyprus:
40 Me Paulus eij Silas, me e nuawen, ñaga edetsini ina rõ ñaeow Paulus ian an oqued Temoniba.
41 Mõ õ õpae memak Syria, mi Cilicia, mõ õõaio ecclesia.

ITŨBAÑ 16.

ME Paulus õrre eow Derbe me Lystra: me kania, emek ina rat ekereri ion ñea Timotheus egen, ñait ãinimwen Judea ion ñea etũeb; ma dei Grecia etõñin.
2 Me ã tsitan amea eow itũrit edetsini memak ñabũna re mek Lystra mi Ikonion.
3 Me Paulus eteñ edegeriõn amea, me e emwin, me etowien, bwe dõgit dei Judea ñabũna re mek ean atañ ana: bwũ ũra memak re tsiet ñana dei Grecia etõñin.
4 Ma amebũna ñaga re dũgidugo ian mũñana tekawa, ro oija ũra eñõg ñeijina ã ogiten mwit iow itũrin apostel me eñab ñabũna re mek i Jerusalem bwe re nim õgõg.
5 Me ñagat ã ooaio ecclesia iat itũeb, ma aeõñ ebak ran eat ibũm aeoweaeow.
6 Me re dũgidugo ean eben Phrygia me Galatia, ñag Anin Omotañitañ erewiten ũra bwe re nim eõ pan aen Gott i Asia;
7 Me ñaga re tũren a Mysia, ro quoquon bwe re nim õd i Bithynia: ma Anin Jesu erewiten ũra;
8 Me rõ õd itañin Mysia, mo ro roduen Troas.
9 Me emeta ea Paulus ereniimi ion

anūbūmin: bwō ōweijo eñame ion ñea
dei Macedonia, ñea ōkōñ a mō ūge,
Nuabet, mō ōrre eow Macedonia, me
buōk gama.
10 Me ñag e āt bita erenimi, ama
quoquon mū ñow Macedonia, bwa
ama nimen bwe Gott emwin gama
bwa amam ōpōpat evangelium ea
ūra.
11 Me ñagan ama baraw atsin
Troas, ma ama te eimwi a Samothracia, ma ama baiweten ina: me
ñag eoratan, ama barawet aeow
Neapolis;
12 Ma ama ñaūten ina aeow Philippi, ñea kawan Macedonia ion, ñea
adamonin kawan provinz ia, ñea kolonie *n Rom* ion: ma ama meken ian
bita tekawa eat ibūm inon.
13 Me eat ibūm in sabbath, ama
meta iruwin men ororin bita tekawa
aeow itañit ekaw ion ñea ama nimen
bwe emek ina etañ it tetaro; ma ama
megedan bwa amaimō kakairū a ān
ñabūna re epo ina.
14 ¶ Mō ōkaiōt aema āt on ñea Lydia egen, ñea āinimwen row-iow dedegai ōmwirara, ñea āinimwen Thyatira, ñea etaramawirei Gott, me
Temoniba ōbaida būriōūn bwe enim
eraban mūñana imin Paulus ōpan.
15 Me ñaga ā ogiten baptizoi, ei
ma amen ūbwien, ō kōñ a gama mō
ūge, Ñag amwa nimen bwa A tūebōt
Temoniba, amwaimō metu ian aū
wak me mek *ina*. Me re erōñeit gama.
16 ¶ Me ñag ama ñow eat etañ it
tetaro, ama ekowōñ añet oniñ in ān
ion ñea edani añen anin Python, ñea
ōrean a wōn temoniba imin ñan ebak,
ñan o kona eow ean an kaiwa.
17 Me āita edegeri Paulus ma
ama, ma a aeuwak mō ūge, An tsiō
Gott Togit Ogoda amebūne, ñabūna
rō ōmeata añen gamiā medenat itsimor.
18 Me e ririñien mūñana eat ibūm
ebak. Mo ouwak an roe Paulus, me
e iwidō mō ūge a bit anin, A pan
aw eow ian egen Jesu Kristo bwe wo
nim metan iat āita. Me e metan ean
stunde ia.
19 ¶ Me wōn temoniba ñaga re āt
bwe ekeowen bit ōreit ebak wañara
imin ean, re ibaen Paulus me Silas,
mo ro urure eowen ūrōr eat eñōra n
epo amen mwit añōg,
20 Me ñaga ro ogiten otow ūrōr
ian met amen ekōm, rō ūge, Ouwak
an amerumene ōearearūō wōra tekawa, ūrōr ōkōr dei Judea.
21 Ma ar wereri a gama imin ñan
eō ewin a gama ia amaim ōgōg me
ririñ, ñag ama dei Rom.
22 Me eogoda eñame, me re iwitsiow
ūrōr: ma amen ekōm ro ouda aūrōr
karawin, mō rō baen; me rō pan bwe
ā nim iraeōn ūrōr edabwike.
23 Me ñag ebak aūra ira ūrōr, rō
ōmeatuwen ūrōr iat ewak in quōquōr, mō rō ōagagan amen oberei bita
ewak in quōquōr bwe re nimō tsitsima me raña:
24 Mū ūra ñaga ā ōrai a ūra añōg
ana, rō ōmeatuwen ūrōr iat dorum
ion iat ewak in quōquōr ñea emek
ijugaga, me ā amwedu añen nanōrōr
edabwike n quōquōr.
25 ¶ Me ñag atagagan, Paulus me
Silas ar tetaro ma ar riañ a Gott, me
rat ewak in quōquōr rō kaiōt;
26 Mō ōrren bet iruwiruwō oaio,
me ñagan eruwiruwō bet ijoren bita
ewak in quōquōr: mi tik ñaga mō
ōbaōeda memak men, me eadōn aquōrōra memak.
27 Ma amen ober eridan eat imijimi, me ñag e āt bwe ā baidan met
ewak in quōquōr, o rouda wōn pudutūbwin bwe enim te ei abi ñei, bwe
e nimen bwō rō gōrien amen iat
ewak in quōquōr.
28 Me Paulus aeuwak mō ūge, Wo
nim eō ririñ aw ñea ebaka: bwa ama
memak ñabūne.
29 Ma amea ōkōñōñ lampe, mō ōgōr
in metu mō ōrōraō in miow, mo otoburen ian men Paulus me Silas,
30 Mō ō ōmeata ūrōr mō ūge, Amerumena gamūrōr, ekeken ñea eimwi
bwa A nimō ririñ, bwa A nim tsimor?
31 Ma ar ūge, Tūebōn kō Temoniba Jesu, me wo nan tsimor, auwe ma
amen ūbwiōm.
32 Ma ar pan a aet Temoniba, me
ea ran an wak memak.
33 Mō ō ōbū ūrōr ean stunde ia, me
e dudu witōrōr, me ā baptizojien, ei
ma amen ūbwien memak.

34 Mo o otow ũrõr ian an wak, mo
oija ũrõr ijeiji, me eibibõki, ei ma
amen ũbwien memak, ñaga re tũebõn
Gott.
35 Me ñag eorata, amen ekõm õi-
jõn amebũna eruwadu, *mõ rõ ũge,*
Amwaim õijõn amerumena.
36 Ma amen raña ewak in quõquõr
ũge a Paulus, Amen ekõm õijõn ga-
ma bwa amaim õijõn gamũrõr: me
ñage amwarũm meta me nua iat iow.
37 Me Paulus ũge a ũra, Ro ogiten
ira gamar eow ian met eñame me-
mak, ñaga ã itsiõk ekõmei gamar,
mõ rõ õmeatu gamar iat ewak in
quõquõr ñag amar dei Rom; mõ õten,
ri nan õijõn gamar iat eõ nũñida? eõ
eimwi; eatow kõ ũra bwe re nim
õrre mõ õmeata gamar.
38 Ma amebũna eruwadu rõ pan a
amen ekõm añõg ane: me re miow
ñaga rõ kaiõt bwũ ũrõr dei Rom;
39 Mõ rõ õrre me enenei ũrõr: me
ñaga ro ogiten õmeata ũrõr, rõ kõñ
a ũrõr bwa arũm erowi bita tekawa.
40 Ma amerumena ar metan iat
ewak in quõquõr, ma ar metu añen
an wak Lydia: me ñag ar ogiten ãt
edetsini mõ õbebe ũra, ar nuawen.

ITŨBAÑ 17.

ME ñaga ro ogiten õd ijugagain
Amphipolis ma Apollonia, rõ
õrre eowen Thessalonika, ino etsi-
mine wañara synagoge dei Judea ion:
2 Me Paulus emetu a ũra tekei de-
den, mõ õwereri ũra atsin iat Bibel
ean aiju sabbath,
3 Mõ õ õmeata iat Bibel, *mõ õ ũge*
bwe eimwi an maga n ima Kristo,
ma an rida atsin eat ima; bwe ei
õkõr Kristo Jesu ñune ñea Ã õmeata
a gamiã.
4 Mi ibũn inimagõra re eraban, mõ
rõ kewin añen Paulus me Silas; me
re tũeb dei Grecia ñabũn ebak, ña-
bũna re taramawirei Gott, me ãn ña-
bũn õkaganado ñabũn eõ õad.
5 ¶ Mi dei Judea ra añ, me re
emwit eñame ñabũn ebaka atsin ini-
magõra ñabũna togit ijõñ, mõ rõ õe-
poi eñame, mo ro obo tekawa; mõ rõ
ñow ian an wak Jason bwe re nim
õnani amebũna mõ õmeata a eñame.
6 Me ñaga re eõ ãt ũra, ro uru-
reãn Jason me edetsini ibũn ea amen
mwit añõgen bita tekawa, ma ra aeu-
wak mõ rõ ũge, Amebũna ñabũna rõ
õdaredar amen eat eb memak rõ õrre
eow bet ine;
7 Mi Jason oquedei ũra: mũ ũra
memak re riow ean aen Imperator,
ñaga rõ ũge bwe etsimine iju ion Uea
ñea Jesu.
8 Mo ro oroe eñame ma amen mwit
añõg ian bita tekawa ñaga rõ kaiõt
añõgen mũñane imin.
9 Me ñaga ro ogiten õgõg oduwe-
net iow itũrin Jason me dañan me-
mak, rõ õijõten ũra.
10 ¶ Mi tik ñaga me edetsini rõ õi-
jõten Paulus me Silas aeow Berõa
anũbũmin: me ñag ar õrre eow ina,
ar metuwen ian wañara synagoge
dei Judea.
11 Mo omo eken bũriõũt eñame
ñabũne ea dei Thessalonika, bwe re
teñ ñaeow ian bũriõũra aen *Gott,*
mõ rõ õnani iow iat Bibel eat ibũm
aeoweaeow ia iduwen mũñane imin
õa iõk.
12 Me ebak eñame inimagõra ña-
bũna re tũeb; me ebak ãinimwen
Grecia ñabũn õkaganado, me eman
bet ñabũn ebak.
13 Me ñaga dei Judea ñabũna re
mek Thessalonika õkaiõt bwe ã põ-
pan bet aen Gott i Berõa itũrin Pau-
lus, rõ õrre eow ina bet, mo ro obo
eñame, mo oroe ũra.
14 Mi tik ñaga me edetsini õijõten
Paulus bwe enimõ rodu ian see: mi
ta meken ina ñarumena Silas me
Timotheus.
15 Me eñame ñabũna ro onuaiw
Paulus ro otow Athen: me ñaga *Pau-
lus* oija ũra aen a Silas me Timo-
theus bwa arũm kapapar in naña, re
nuawen.
16 ¶ Me ñaga Paulus edaiñ ũrõr
eow Athen, egirow bũriõũn ñag e ãt
tekawa bwi te ei ijor in ani.
17 Mõ õ kañaeot iat synagoge ea
dei Judea ibũn me eñame ñabũna re
taramawirei Gott, mõ rõ kañaeot bet
eat etañ in erow eat ibũm aeowe-
aeow ñabũna re ekowõñ.
18 Ma amen mat ibũn ñabũna Epi-
kurer me Stoicker rõ kañaeot a bet.
Mi ibũn rõ ũge, Ekõ ñea amun amen

wibaõ enim pan? ibũn rõ ũge, Etsitobo ie e teñ pan a gada eani etsimeduw: bwin õ pan Jesu mi irida.
19 Me re iba, mo ro otow eat etañ *ñamwarina* Areopagus egen, mõ rõ ũge, Õten, ama kona n tsiet ekereri etsimeduw ñune wo pan a gama bwe ekereri keken?
20 Bwe wo õreat imit inon ñan õkamadauniñ iat ijũñema: me ñagan ama teñ tsiet mũñane.
21 (Me dei Athen me eratequõ ñabũna re mek ina re eõ ririñ imit on, mi ta epat imwinen õa ekaiõt.)
22 ¶ Me Paulus õweijo ijugagait etañ *ñamwarina* Areopagus, mõ ũge, Amiã dei Athen, A ãt gamiã bwo ouwak amiã taramawirei aduwemiã eat imin ñan ebak.
23 Bwe ñag A dũgidugo ian amiã tekawa, A aia imin ñan amwa taramawirei: ma A ãt dagarae ion ñea ũge eareãn, EA GOTT ÑEA Ã IKI. Me ñagan bita ñea amwa taramawirei mi iki, ei õkõr ñune ñea A õreit pan a gamiã.
24 Gott ñea eririñ eb mi imin ñan ean, ñea Monibain ianweron me eb, E eõ mek iat tempel ñea ã ririñõn bet' eñame;
25 Me ã eõ oquedeiõn bet' eñame tekei iõ õga bũriõũn eat imit on, bwe Ei oija ũra memak itsimor, me eõnano, mi imin memak;
26 Me E ririñ eponñame memak eow eat *era* ñea ta aiquen, bwe re nimõ mek eat eb memak, mõ Õ mwit aũra ibũm ñana ã idit, me tokin aũra mek;
27 Bwe re nim õnani Gott bwõ kai tekei ia re nim towe me ãt, ñag E eõ mek ogoeow tsinida memak:
28 Bwa añ tsimor eow ian Ñei, ma añ makamakur, me etsimine gada eow Itũrin; tekei wamiã amen quin riañ ibũn ñabũna rõ ũge, Bwa ada bet an karig.
29 Me ñagan, ñag ada an karig Gott, eõ eimwi bwa am ũge ian bũriõũda bwe Gott tekei gold, õa tekei silber, õa epe ñana ã inine eow ean aũra man mõ kamarar eñame.
30 Me ñagan Gott eõ õmaran bũmin bitune ekabaãt; mõ Õ pan a eñame memak ñage eat etañ memak bwe re nim iwid bũriõũra:
31 Bwe E ij ibũm ñabũmin I nan gait añõgen amen eat eb eow ean iat emo, itũrin Amea ñea E ij; ñea oija eñame memak oduwenen, ean an õrida atsin eat ima.
32 ¶ Me ñaga rõ kaiõt añõgen an rida ima, ibũn rõ kawiduemin; mi ibũn rõ ũge, Ama nan tik kaiõt aem bwe dõgin ñune imũr.
33 Me Paulus emetaten inimagõra eat deden ñune.
34 Me e ereribe a eñame ibũn, me re tũeb: emek bet inimagõra Dionysius ñea ran Areopagus, me ãt on ñea Damaris, mi iju bet ibũn.

ITŨBAÑ 18.

IRUWIN mũñane imin, Paulus erowi Athen, mo oñowen Korinth.
2 Me e ãt iow ina dei Judea ion ñea Aquila egen, ñea opudu i Pontus, ñea õren ñaũn Italia, ma agen ñea Priscilla, bwina Klaudius Imperator ogiten pan a dei Judea memak bwe re nim erowi Rom: me e naña ũrõr;
3 Me e meken itũrũrõr bwin etsitobo barũenebõrei, ma arei makamakuren epo, bwũ ũrei amen *me ãiniмwen* makur wak dedegai.
4 Mõ õ kereri iat synagoge eat sabbath aeoweaeow, bwe e nim kan iwid bũriõũt dei Judea me dei Grecia.
5 Me ñaga Silas me Timotheus ar rodu Macedonia, aet Temoniba enenei Paulus bwe enim pan a dei Judea bwi Jesu ei Kristo.
6 Me ñaga rõ keõ mõ rõ kabakai, e iriran an karawin, mõ ũge a ũra, Enimõ mek aramiã ean tũbwimiã; A dereder aña: iruwin ñage, A nan naña heiden.
7 ¶ Me e nua atsin ina, me emetu añen an wak eñame ion ñea Titus Justus egen, ñea amet taramawirei Gott, bwe etũren a synagoge an wak.
8 Me Crispus ñea monibain bita synagoge etũebõt Temoniba, ei ma amen ũbwien memak: me ebak dei Korinth ñaga rõ kaiõt, re tũeb, me ã baptizojien ũra.
9 Me Temoniba ũge a Paulus anũ-

bũmin iat erenimi, Wo eõ miow, wo
nimõ dadorer, me wo nimõ ead mwim:
10 Bwa A mek itũrũm, me eko
eñame ñea nan iwitsiow auwe mõ
õmamadouw: bwe ebak aeõ ñame
ian bitune tekawa.
11 Me e mek ina iot obweni ma
año maraman, mõ õwereri a ũra aen
Gott.
12 ¶ Me ñaga Gallion ei amen mwit
añõg i Achaja, dei Judea re riapaeda
a Paulus iat ibũriõ aibwetsin, mo ro
otow eat etañ in ekõm,
13 Mõ rõ ũge, Amune õrared bũri-
õũt eñame bwe re nimõ taramawirei
Gott iat deden ñea deõ dedet edogor.
14 Me ñaga Paulus ead mwin, Gal-
lion ũge a dei Judea, Amiã ñabũna
dei Judea, tsin ia bait iqui ñune õa
egatsitsi ñea ebaka, eimwi bwa A
nim ijen bũriõ a gamiã:
15 Me ñaga ñaiune ta ikidõ inima-
gemiã bwe dõgit eñõg, me eg, ma
amiã dogor, ta amiã nan aia; bwe
deõ bũriõ bwa A nimõ mwit añõgen
mũñane imin.
16 Mõ õ õijõtsina ũra atsin eat
etañ in ekõm.
17 Mũ ũra memak rõ õgõg Sosthe-
nes, ñea monibain bita synagoge, me
re ira eow itañit etañ in ekõm. Me
Gallion ekam dõgõn mũñane imin.
18 ¶ Me ebak an bũm Paulus in
mek ina, mi imũr e erowi edetsini,
mõ õbarawet aeow Syria, ũra Pris-
cilla ma Aquila: mõ õ mwitien tũ-
bwit'ow i Kenchrea; bwo o ogiten
ririñ votum ion.
19 Mõ rõ õrre eow Ephesus, mõ õ
ñaeowen ũrõr ina: me e metu añet
synagoge, mõ õwereri dei Judea.
20 Me ñaga rõ kõñ a bwe enim
ebak an bũm in mek itũrũra, e eõ
eraban aeõra;
21 Me e erowi ũra, mõ ũge, A nan
tik redõ a gamiã ia bũriõũn Gott, mõ
õ barawet atsin Ephesus.
22 Me ñag õ baiwõñ Cãsarea, o ro-
gaw ina mõ õkamawirei ecclesia, mi
imũr õ ñowen Antioch.
23 Me ñag eraquõ eken an mek
ina, e nuawen, mõ õpae eb memak
ñarebõa Galatia, me Phrygia, mõ õ
õõaio rat ekereri memak.
24 ¶ Mõ õrre eow Ephesus dei Ju-
dea ion, ñea Apollos egen, ñea amen
Alexandria, eñame ion ñea õman ie
edorer; me ñea etsiet õkõr iat Bi-
bel.
25 Me ã wereri a amea dedet Te-
moniba; mo õaio bũriõũn, me e do-
rer mõ õwereri a kõr eñame añõgen
Jesu, mi i ta tsiet an baptizo Johan-
nes:
26 Me e dorer iat eõ miow iat syna-
goge; me ñaga Priscilla ma Aquila
ar kaiõt, ar emwin ma ar wereri in
õeimwi añet eket deden Gott.
27 Me ñag e teñ ñow Achaja, ede-
tsini rõ õõaio bũriõũn, me re dar a
mibũna rat ekereri bwe re nim õquõ-
rida mo oquedei: me ñag õ baiwõñ
ina, ouwak an buõk ũra ñabũna re
tũeb eow eat equed:
28 Bwe eõ toki n gamad dei Judea
ian met eñame iat oduwetow iat Bi-
bel bwi Jesu ei Kristo.

ITŨBAÑ 19.

ME ñag Apollos emek i Korinth,
Paulus õden ijugagait eb ñan
ogoda, mõ õrre eow Ephesus, me ãt
rat ekereri inon:
2 Mõ õ ũge a ũra, Amwa õgõg Anin
Omotañitañ ñag amwa õren tũeb õa
iõk? Mõ rõ ũge a, Iõk, ama eitsiõk
kaiõt ie etsimine Anin Omotañitañ õa
ekeow.
3 Mõ õ ũge, Amwa baptizo eat eke-
ken? Mõ rõ ũge a, Ean an baptizo
Johannes.
4 Me Paulus ũge, Johannes ta bap-
tizo ean baptizo n iwidet ibũriõ, mõ
õ pan a eñame bwe re nim tũebõn
Amea ñea nan õrre iruwin, ñea Jesu.
5 Me ñaga rõ kaiõt ñeijine, ã
baptizojien ũra ian eget Temoniba
Jesu.
6 Me ñaga Paulus ogiten õeõgida
ben eara, Anin Omotañitañ õrre añen
ũra; me re dorer eat ekakairũ n eat
eb ñan ebak, mõ rõ karai añõgin pro-
pheten.
7 Me ebakin amebũna re eke waea
ma arumen.
8 Me *Paulus* emetu iat synagoge,
mõ õkakairũ n eõ miow ean aiju ma-
raman, mõ õwereri ũra, mõ õpan a
ũra añõget imin ñana bain monibain
Gott, me e iwid bũriõũra.

9 Me ñag oaio būriōūt ibūn me re
eō eraban, mō rō ōbabaka Deden bita
ian met eñame, ō ñaūniten ūra, mō
ōekae ran an kereri, mō ō wereri ūra
eat ibūm ebak eat eñan in kereri
Tyrannus.
10 Me e ijan in kereri ean aro eo-
bweni; me ñagan rō kaiōt aet Temo-
niba memak ñabūna re mek i Asia,
ñabūna dei Judea me dei Grecia.
11 Me Gott eririñ emakur in kama-
dauniñ ñan eō oniñ eow ian ben Pau-
lus:
12 Bwe tsin ia rō ōbū kerchief me
ekarawin ñana iujedun-itūga atsin
ea' rabatan ea ñabūna ra arak, nan
gōr arakūra, mi nan meta anin ñan
ebaka.
13 ¶ Me dei Judea ibūn ñabūn amet
dūgidugo, ñabūna amen mweaeo rō
ōij panen eget Temoniba Jesu eara
ñabūna anin ebaka ewen, mō rō ūge,
Ama pan a gamiā eow itūrin Jesu
su ñea ā pōpatow itūrin Paulus.
14 Me emek ina aeiu eman ñabūna
ñaiñain Skeva, ñea dei Judea, ñea
priester ōkaganado, ñabūna re ririñ
bita.
15 Ma anin ebaka ōnei mō ūge a
ūra, A tsiet Jesu, ma A tsiet bet
Paulus; ma amiā ijegen ñamiā?
16 Ma amea ñea emek anin ebaka
ian ōūtūbwida a ūra, mō ō ōeōgida a
ūra gaiūra, mō ōmamūr ūra; mō rō
gōr eadan ian bita ewak me re eō
karawin, ma re maga.
17 Me ā tsietien bita eow itūrit dei
Judea me dei Grecia memak ñabūna
re mek i Ephesus; mō ōrre a ūra me-
mak imiow, me ā ōraitsitien eget Te-
moniba Jesu.
18 Mō ōrre eñame memak ñabūna
re tūeb, mō rō pan aūra dūra, mō rō
ñatsin añōgen aūra makur.
19 Ma amen mweaeo ñabūn ebak
rō ōepoi wañara buch, mō rō ōpwiei
iow ian met eñame memak; mō rō
ōdū pūmwen, me re tsiet bwe aijima
erañan geld in silber.
20 Mō ūga deden an roga waion aet
Temoniba me edoganigae.
21 ¶ Mi iruwin mūñane imin, etsi-
mine būriōūn Paulus bwe enim ōd
ijugagain Macedonia ma Achaja, bwe
enim ñow Jerusalem, mō ō ūge, Iru-
win aeō mek ina, A teñ terō bet
Rom.
22 Mō ō ōijōten arumen inimaget
dañan, ñarumena Timotheus me
Erastus aeow Macedonia; me e me-
ken Asia ñei eat edae eken.
23 Me ean būm ana emeta eware-
war ion ouwak bwe dōgit Deden ñu-
ne.
24 Bwe eñame ion ñea Demetrius
egen, ñea amen makur silber, ñea
eririñ bet maneabit Diana ñana sil-
ber, mō ō ōebak wañara imin amen
makur eow ean;
25 Mō ō ōepoi ūra eow itūrit amen
ririñ imin ñan tekei mūñana, mō ūge,
Amebūna gamiā, amwa tsiet gada
bwa añ kona wōra imit atsin ean ma-
kur une.
26 Ma amwaim aia mō kaiōt, bwa
amea Paulus enenei eñame ebak bwe
re nim iwid būriōūra, deō ta i Ephe-
sus, bwi iju aigetow mi nan bwida
memak Asia, bwō ō ūge bwe deō eani
muñana ā ririñōn bet' eñame:
27 Me eō ta gatūrae, bwi inan ōba-
baka barūenebeda, ma ñam ōgatūrae
bet maneabit āita eani Diana ñea
ōkaganado, bwi inan ōeko woun, me
bwi inan ōraijedu āita atsin ian wōn
tron; ñea dei Asia ma amen eat eb
memak re taramawirei.
28 Me ñaga rō kaiōt ñeijine, ā oque-
nōn ūra egirow, ma ra aeuwak mō rō
ūge, Ōkaganado Diana ñea aduwōra
dei Ephesus.
29 Mo oquenōt tekawa ewarewar:
me re naña ewak in karamwen iat
ibūriō aibwetsin, ñaga ro ogiten
ōquōr Gajus ma Aristarchus ñaru-
mena dei Macedonia, ñarumena da-
ñan Paulus it dūgidugo.
30 Me ñaga Paulus oñowen inima-
get eñame ñabūn ebak, rat ekereri re
rewiten.
31 Ma Asiarch ibūn i Asia ñabūna
dañan rō ōijōn a Paulus eñame bwe
re nim pan a bwe e nim eō metu ian
bita ewak in karamwen.
32 Mi ibūn ra aeuwakei imit on, mi
ibūn ra aeuwakei imit on: bwō ōwa-
rewar eñame; me ebak eken inima-
gōra ñabūna re iki dōgin bita re epo
ean.
33 Mō rō ōreaten Alexander atsin

inimagen mibũna, mi dei Judea rõ
ñaeow ian mõra. Ma Alexander
abwe ben, bwe e teñ õmamo aen a
eñame.
34 Me ñaga re tsiet bwe ei dei Ju-
dea, ra aeuwak memak iat eiñõn ta
aiquen ian aro stunden, mõ rõ ũge,
Õkaganado Diana ñea aduwõra dei
Ephesus.
35 Me ñag amea wañara amen edar
eñame ogiten rewin ũra, õ ũge, Ame-
bũna gamiã dei Ephesus, ijeget eña-
me ñea eiki bwe wañara tekawa dei
Ephesus ei *tekawa n* raña maneabit
Diana ñea õkaganado, ma akeweõin
ñea opudun itũrin Jupiter?
36 A eõ kona n eke ebaite mũñane,
me ñagan eimwi bwa amwaim iow,
ma amwaim eõ ririñ imit on ñea bait
epar it'õñ.
37 Bwa amwaim õrean amebũna
ñabũna deõ amen eñat imin ian ma-
neabit ani, me re eõ õbabaka bet
aduweda.
38 Me ñagan tsin ie etsimine aet
Demetrius, ma amen makur ñabũna
dañan, in õbabaka eñame ion, etsi-
mine ibũm in ekõm, me etsimine bet
amen mwit añõg: me enim tũ ũra
etata ũra.
39 Me tsin ia amwa ũdõ imit on,
inan mwit añõgetow eat epo ñea ei-
mwi.
40 Bwa añ nan gatũrae õkõr, bwi
inan tata gada bwe dõgit ewarewar
ñabũmine ñea eko dõgin: me tsin ia
ã põpan, añ eõ kona n ñatsin añõgen
bita epo.
41 Me ñag o ogiten õpan mũñane, õ
õijõtet eñame.

ITŨBAÑ 20.

ME ñag etokien bita ewarewar,
Paulus emwin rat ekereri mõ
õagagan ũra, me erowien ũra, me
emeta mõ õ ñowen Macedonia.
2 Me ñag o ogiten õpae eb ana, mõ
õagagan *Kristian* iat eñõg ñan ebak,
õ ñowen Grecia.
3 Ma aiju an maram in mek *ina,*
me ñaga dei Judea re nim abi, me
ñag e teñ baraw aeow Syria, õ kama-
raren ian bũriõũn bwe enim kan redõ
mõ õd ijugagain Macedonia.
4 Me Sopater ñea dei Berõa, ñea
ñain. Pyrrhus, ma dei Thessalonika
ñarumena Aristarchus me Sekundus,
me Gajus ñea dei Derbe, me Timo-
theus, me dei Asia ñarumena Tychi-
kus me Trophimus, re edegeri aeow
Asia.
5 Ma amebũna rõ õden ian obwe-
ma, me re daiñ iowen gama i Troas.
6 Ma ama barawet atsin Philippi
iruwin passah, ma ama õrre añen ũra
eow Troas iruwin abũmin aijimo; ma
ama meken ina abũmin aeiu.
7 Me ean adamonin bũm in woche
ñabũmin adamonit ibũm, ñag ama
ebwepo bwa amaimõ ba brot, Paulus
õwereri ũra, mõ õ kamarar bwe enim
kan nuaw ie eorata; mõ õ õraq aen a
ũra ea atugagan.
8 Me ebak lampen iat dorum ñea
itũga ñea ama epo ian.
9 Me emegeda inimet winõr dede-
maro ion, ñea Eutychus egen, ñea
õreit ineinedu; me ñag eraquõ an ke-
reri Paulus, e inedu me emijimijen,
mõ õ puduten ean katijũrat edebae
itũga, me ã õbũien bwe eman.
10 Me edu Paulus, mo opudu ani-
mwen, mõ õbabweji, mõ ũge, Amwa
eõ memõri; bwi tsimorin emek ian.
11 Me *Paulus* etik akõdan, mõ õba
brot, mõ õ õten, me ñag etik eraq
aen a ũra ea an baõ iaõin, e nuawen.
12 Mõ rõ õrean a amea dedemaro
ñag etsimor, mo ouwaken an bebe
bũriõũra.
13 ¶ Ma amañ õden amo eada iat
deimanu aeow Assos, bwa amaim
arũida Paulus eow ina: bwi ian aen
e teñ õd ibũ.
14 Me ñag e ekowõñ a gama eow
Assos, ama arũida ma ama ñowen
Mitylene.
15 Ma ama barawet atsin ina, me
ñag eorata, ama baiweten itirũrũn
Chios; me ean ñabũmin imũr ama
baiweten Samos (ma ama mequõren
i Trogylljon); me ean ñabũmin iru-
win ama baiweten Miletus.
16 Me etsimine bũriõũn Paulus bwe
enim õd itañin Ephesus, bwe e eõ
teñ ie eraquõ an dae eow Asia; bwe
e rañañ bwe e nimõ mek Jerusa-
lem eat ibũm in Pentecost tsin io o
kona.
17 ¶ Mõ õ õijõt eñame atsin Miletus

aeow Ephesus bwe re nim emwin ñabet ecclesia.
18 Me ñaga rõ õrre a, õ ũge a ũra,
Amwa tsiet dedeũ ñag A mek itũrimiã eat ibũm aeoweaeow iruwin bũm ano adamonin aeõ õrre eow Asia ean,
19 Bwa A tsiõ itũrit Temoniba eat
ibũriõ n ijõñ memak, me ea' renimeõ, me eroe ñan õbwidũgõ ean aũra kadakadiro dei Judea;
20 Me eõrũ ñage A eab õrũr õebũ n
miow in pan a gamiã imit on ñea etsimine woun, me eat ewereri gamiã ian met eñame, mi iat ewak memak,
21 Me eat õmeata iwidet ibũriõ ea
Gott, me tũebõnen wõra Temoniba Jesu Kristo ea dei Judea me dei Grecia.
22 Mõ õ ũge, Kania ame, A ñowen
Jerusalem ñage, bwa anũ eneneiõ, ma A iki bit nan õrre ame eow ina:
23 Mi ta ñea Anin Omotañitañ
õpan ame eow iat tekawa memak, bwõ Õ ũge bwe emek ian obwõ bait equõquõr me ekaroe.
24 Ma A ũge bwe eõ ouwak pũ-
mwen tsimorũ ame, bwa A nim õmag aeõ gõrõ n ibibõki, me barũenebeõ ñea ã oija ame eow itũrit Temoniba Jesu, bwa A nim õpõpat evangelium in an oqued Gott.
25 Kania, A tsiet gamiã memak
ñage, ñamiã ñabũn A ogitet dũgidugo inimagemiã mõ põpan a gamiã monibain Gott, bwa amwa eab gauwei ãt meõ.
26 Me ñagan A nim kan pan a ga-
miã ñabũmine, bwa A dereder atsin ean arat eñame memak.
27 Bwa A eõ õrũr õebũ n miow in
pan a gamiã aen Gott memak.
28 ¶ Ma amwaim kanakania gamiã,
me epowi memak, ñamiã ñabũn Anin Omotañitañ ogiten ñaeow gamiã inimagõra bwa amen ober, bwa ámwaim õijõiji an ecclesia Temoniba ñea E rouwõn aran.
29 A tsiet bwi iruwin aeõ nuaw
nan metu a gamiã wõlfe ñan egirow, ñan eõ auwã bitune epowi;
30 Mi nan eogoda *bet* eñame atsin
inimagemiã mõ õrai ñan õpwer, bwe re nim kan gadũg rat ekereri bwe re nim edegeri ũra.
31 Ma amwaim õmarũm gamiã, mõ
õmaranõ bwa A eõ toki n wereri gamiã memak ean aiju eobweni, ijõbũm, mi ijeaõ, me ea' renimeõ.
32 Ma A oija añen Gott gamiã
ñage, me ea aen in oqued, ñea okona n õweijo-oaio gamiã, mi inan oija gamiã dũbañimiã inimagõra ñabũn edereder.
33 A eõ õñanemei wõt eñame silber, õa gold, õa ekarawin.
34 Amwa tsiet beõ ñage bwõ õmakamakur bwe enimõ kona wañа imin memak, me wañara imin ñabũna re edegeriõ.
35 A ogiten oija gamiã itema ion
eat imin memak bwa amwaimõ garõ, bwe eimwi bwa amwaimõ buõk ũra ñabũna re ijũrũñ, mõ õmaran aet Temoniba Jesu, ñeijin ũge, Ogeidawianaw eket etotow ea eõgõg.
36 ¶ Me ñag e rañada n õrai mũ-
ñane, o otoburen it tetaro mũ ũra memak.
37 Me re eõñ memak, mo ro pudu
ean teren Paulus, mo ro kutei.
38 Mõ rõ mwijiña bwe dõgin mineijina eñõg õ õrai ñaga re nim eõ gauwei ãt men. Mo ro otow ian medena ea deimanu.

ITŨBAÑ 21.

ME ñag ama nuaw atsin itũrũra me baraw, ama te eimwi a Kos, ma ama eagadan ina, me ñag eorata ama baiweten Rhodus, ma ama baõedaten ina aeow Patara:
2 Ma ama ãt deimanu eon ñon oñow
Phõnizia, ma ama akõda ian, ma ama nuawen.
3 Me ñag ama kania nañin Cyprus,
ama õd eat edamauw, ma ama barawet aeow Syria, ma ama eduwen Tyrus; bwe ã nim ijũedu ina õañat deimanu.
4 Me ñag ama ãt rat ekereri, ama
meken ina abũmin aeiu: mõ rõ pan a Paulus eow itũrin Anin bwe e nim eõ roga Jerusalem.
5 Me ñag ama õmag bũm ana, ama
ñaũniten bita tekawa, ma ama nuawen; mũ ũra memak, ma agõra me ñaiũra, re edegeri gama eadaw iruwit tekawa: ma ama otoburema arõũrõ, ma ama tetaro, ma ama kamawirei gama, ma ama baõen;

6 Ma ama akōdawen iat deimanu, mũ ũra re tik redō eowen ũbwiōra.

7 Me ñag ama ōmag ama dũgidugo atsin Tyrus, ama baiweten Ptolemais; ma ama kamawirei edetsini ñabũn ina, ma amañ eibũmin itũrũra.

8 Me ñag eorata, ama nuawen, ma ama baiweten Cāsarea: ma ama metu añen an wak Philippus ñea missionar, ñea ion inimagōra amebũna aeiu, ma ama meken itũrin.

9 Ma amen ñait ān, ñabũna dōgibono, ñabũna rō karai añōgin propheten.

10 Me ñag ama mek ina eat ibũm inon, orodun Judea prophet ion ñea Agabus egen.

11 Me ñag ō ōrre a gama, e barũ aquarat iwũgagan Paulus, mi te ei ōquōr ben me nanan, mō ũge, Anin Omotañitañ ũge, Dei Judea ñabũn emek Jerusalem ri nan quōr amea wōn mũrane egadiben, mi inan totow amea aeow ian ben heiden.

12 Me ñag ama kaiōt mũñane imin, ama me ñamen ebebena ama tubōñe n kōñōñ a bwe e nim eō roga Jerusalem.

13 Me Paulus ōnei mō ũge, Adaga amwa iōñ mi ijababa bũriō? bwo oget duwō bwe ā nim ōquōrō, mo og duwō bet bwa A nim ima eow Jerusalem bwe dōgin eget Temoniba Jesu.

14 Me ñag e eō erabama, ama rañadan, mō ō ũge, Ā nimō ririñ tekei aet Temoniba.

15 Mi iruwin bũm ana ama gadauwien gama bwa amaimō roga Jerusalem.

16 Me edegeri gama *ibũn* ean rat ekereri Cāsarea, me re emwitet eñame ion ñea Mnason egen ñea dei Cyprus, me ei rat ekereri n ũbwe ion, bwa amaimō mek itũrin.

17 Me ñag ama ōrre eow Jerusalem, edetsini ro oquedei gama iat ibibōki.

18 Me ñag eorata, Paulus edegeri gama, ma ama naña añen Jakobus; me ñabet ecclesia memak re mek ina.

19 Me ñag o ogiten kamawirei ũra, ō ñatsin añen ũra imin memak ñana Gott ogiten ririñ iow inimagen heiden eow ean barũeneben.

20 Mũ ũra, ñaga rō kaiōt, rō ōraitsit Gott; mō rō ũge a, Etsima, wo āt ebakit erañat dei Judea ñabũna re tũeb inimagen heiden; mũ ũra memak ra auwā edogor:

21 Me ā pan añen ũra añōgōm bwe wo wereri dei Judea memak inimagen heiden bwe re nimō ñaũnin Moses, me wo pan bwe re nim eō tow ñaiũra, me bwe re nim eō ōgōg deden mũñana.

22 Mō ōten ñage? ri nan kaiōt ōkōr ñana wo ōrren.

23 Me ñagan wo nimō ririñ ñea ama pan aw ñage: Amet eñame itũrima ñabũna ā quōrōn ũra votum ion;

24 Me wo nim emwin ũra, mō ōderederuw epo a ũra, me wo nimō rouw iwim *ñan eimwi* bwe dōgũra, bwe re nimō mwit tũbũra: bwũ ũra memak ri nan tsiet bwe deō iduwen mũñana imin ro ogiten patow auwe ean; bwe eimwi medenam, me wo raña edogor bet.

25 Ama ogiten eare añōgen heiden ñabũn etũeb, me mwit añōgōra, bwe re nimō ōekae ũra tsinit imin ñana wimeiet ijorin ani, me era, mi imin ñan ema eow eat ōñeida ũra, me emequōr it dũra.

26 Me Paulus emwin amebũna, me ñag eorata, ō ōderederien ñei epo a ũra, me emetu iat tempel, mō ō ōmeata an raña ibũm in kadereder, ea ereāt iwim bwe dōgin amebũna memak.

27 Me ñag etũren añen abũmin aeiu, dei Judea ñabũna re mek i Asia, ñaga re āt iow iat tempel, rō ōake eñame memak, mō rō ōeōgida bōra ean *Paulus*,

28 Ma ra aeuwak mō rō ũge, Amebũna gamiā Israel, amwa tũkō me buōk gama: bwe ñaiune ñune eñame ōreita wereri eñame memak eat eb memak bwe re nim iwitsiow eponñame ñune, me edogor, me etañ ñamwarine: mō ō ōrean bet dei Grecia ea tempel, mō ōkanakanen ñamwarine etañ in ebwigaga.

29 Bwo ro ogiten aia Trophimus ñea dei Ephesus bwe dañan iat tekawa, me re nimen bwe Paulus ōreatow iat tempel.

30 Me re ribañañ amen iat tekawa

memak, me eñame re ebwepo; me re
iba Paulus, mo ro ururedan iat tem-
pel; mi tik ñaga me ā tsimaen met
ewak.
31 Me ñaga rō ōnani abien, ōrret
imwinen ea amea kaiwedut etar in
ake ñana re ribañañ dei Jerusalem
memak.
32 Mi tik ñaga ma amea emwe-
mwin amen ake ma amebūna ruwa-
dun aibu, mō rō gōrōgōreidu a ūra:
me ñaga re āt amea monibait ekai-
wedu ma amen ake, re rañadaten abi
Paulus.
33 Ma amea monibait etar in ake
etūren a me eiba, mō ō pan bwe ā
nim quōrōn aramwei eraroian; mō ō
ūdūdo bwe ei ijegen, me ekō ñea o
ogiten ririñ.
34 Mi ibūn ra aeuwakei imit on, mi
ibūn ra aeuwakei imit on inimagen
mibūna eñame: me ñaga re eō kona n
tsiet iduwen bwō ōwarewar eñame,
ō paten bwe ā nim otow iat oror in
ake.
35 Me ñag ō bañwōñ dōgaide, ā ōbū
iow itūrit amen ake bwe dōgin aūra
warewar eñame;
36 Bwe eñame eā erowin, ma ra
aeuwak mō rō ūge, Ōraijiow kō.
37 Me ñaga ā nim eow Paulus iat
oror in ake, ō ūge a amea monibait
ekaiwedu; Eimwi bwa A nimō kakai-
rū aw ōa iōk? Mō ō ūge, Wo tsiet
kakairūn Grecia?
38 Deō auwe amea dei Ägypten,
ñea wo ōwarewar eb ñago, auwe ñea
wo emwit eñame aeoq erañan ñabūn
amen abab ñame iat eō *nūñida* aeow
eat etomagage?
39 Me Paulus ūge, Aña dei Judea
ion, ñea dei Tarsus in Cilicia, ma aña
rat tekawa ion ñea eō ijōñ: ma A
kōñ aw bwe wo nim eō rewinō bwa
A nimō kakairū a eñame amo.
40 Me ñag e eō rewiten, Paulus
ōweijo eat dōgaide, ma abwe ben ea
eñame; me ñag ouwak eō mōmwi,
e dorer a ūra ian kakairūn Ebräer,
mō ūge,

ITŪBAÑ 22.

AMEBŪNA gamiā edetsini me ede-
tōñini, amwaim kaiōt aeō kabi-
na ea gamiā ñage.
2 Me ñaga rō kaiōt bwō ō kakairū
a ūra ian kakairū n Ebräer, rō ōūret
eken: mō ō ūge,
3 Aña dei Judea ion, A pudu i Tar-
sus in Cicilia, ma A ñabeda eow iat
tekawa ñune itañin nanan Gamaliel,
me ā wereri ame aūra dogor ada ba-
gadugu iat deden ñea togit eimwi,
mo ouwak aeō auwā Gott, tekei ga-
miā memak ean ñabūmine:
4 Ma A ōmamado rat Deden ñune
bwa A nim abi ūra, ma A quōr eman
me ān, ma A ōmeatu ūra iat ewak in
quōquōr.
5 Ma amea priester ogoda, ma
amebūna eñab memak ro kona n odu-
wen aeō: bwa A ōgōg brief atsin
itūrūra ea edetsini, ma A ñowen
Damaskus bwa A nim ōnani ñabūn
emek ina mō ōquōr, mo otow ūra
Jerusalem bwe ā nim ōeōgida a ūra
gaiūra.
6 Me ñag A ōreita nuaw, A tūren
añen Damaskus, ñag kai eaquō, mi
tik ñaga ma A āt iaō ion ñea ouwak
itañū ñea orodun ianweron.
7 Ma A pudu añe, ma A kaiōt ei-
ñōñ ion ñea ūge ame, Saulus, Saulus,
adaga wo ōreit ōmamadoeō?
8 Ma A ōnei, ma A ūge, Temoniba,
Auwe ijegen? Mō Ō ūge ame, Aña
Jesu dei Nazareth, ñea wo ōreit ōma-
mado.
9 Me dañō re āt bet bita iaō, me re
eō kaiōt aen Amea ōkakairū ame.
10 Ma A ūge, Temoniba, ekeken
ñea A nimō ririñ? Me Temoniba ūge
ame, Eogoda kō mū ñow Damaskus;
mi inan pan aw eow ina imin ñan ei-
mwi bwe wo nimō ririñ.
11 Me ñag A eō kona ātirōñin bwe
dōgi' raitsitsin bita iaō, amebūna
dañō ro onuaiwōn, ma A baiweten
Damaskus.
12 Me eñame ion ñea Ananias, ñea
amet taramawirei Gott tekei pan añe-
tow iat edogor, ñea ā pōpatow itūrit
dei Judea memak ñabūn emek ina
bwo o omo,
13 Ōrre ame, mō ōweijo itañū, mō
ūge ame, Saulus edū, Wo nimō āti-
rōñin. Ma A ātien irōñin ean stun-
de ia.
14 Mō ō ūge, Wañara Gott ada ba-
gadugu eijuwen bwe wo nim kaiōt

aen, me wo nim aia Amea amen Omo,
me bwe wo nim kaiõt aet eijit atsin
ian mwin.
15 Me wo nan ek'auwe amen põpan
mũñana wo ãt mõ kaiõt ea eñame
memak.
16 Me ekeken ñea wo daiñ ñage?
eogoda kõ, me ã nimõ baptizoiuw, me
gabũr am dũra, me wo nim emwe-
mwin eget Temoniba.
17 Me ñag A tik redõ eow Jeru-
salem, me ñag A tetaro iat tempel,
A miet erenimi ion,
18 Ma A ãt Amea ñea ũge ame,
Õpaparuw kõ, me eõ duoku n metan
Jerusalem; bwe re eõ edegeri põpa-
neõ eow itũrũm.
19 Ma A ũge, Temoniba, re tsiet
bwa A ogiten õmeatu iat ewak in
quõquõr ñabũna re tũebõnuw ma A
ira ũra eow iat synagogen memak:
20 Me ñaga ã õkae arat Stephanus
ñea wam amen põpan, A weijo ina
bet, ma A ibibõkiei an ima, ma A
raña aũra karawin ñabũn amen abi.
21 Mõ Õ ũge ame, Nua kõ: bwa A
nan õijõnuw aeow ino ogoeow, ea
heiden.
22 Me eñame rõ kaiõt aen ea an
õrai ñeijine, mõ rõ õõaio aeõra, mõ rõ
ũge, Eatow kõ atsin eat eb ñea tekei
amune: bwe eõ eimwi' ie e nim tsi-
mor.
23 Me ra aeuwak, mo ro uda aũra
karawin, me re eãda a eñit emwa-
rere,
24 Ma amea monibait etar in ake
õpaten bwe ã nim otow iat oror in
ake, mõ õpan bwe ã nim ũdũdõtow
ean iraen, bwe e nim tsiet dõgin bita
rõ warewar ean.
25 Me ñaga rõ quõrõten riemen,
Paulus ũge a amea ruwadun aibu ñea
õweijo itañin, Eimwi ia amwa ira
eñame ion ñea dei Rom, ñaga ã itsiõk
ekõmei añõgen?
26 Me ñag amea ruwadun aibu õka-
iõt, e nua mõ pan añen amea monibait
ekaiwedu, mõ ũge, Ekõ ñea wo nimõ
ririñ? bwa dei Rom ñea eñame.
27 Ma amea monibait ekaiwedu
enaña, mõ ũge a, Pan ame kõ, auwe
dei Rom? Mõ õ ũge, Eh.
28 Ma amea monibait ekaiwedu
õnei mõ õ ũge, A kona dedet emene-
ñame ñune eow ean geld ñan ebak.
Me Paulus ũge, A pudu n meneñame
aña.
29 Me ñagan amebũna ñabũna re
teñ ũdõn, rõ ñaũniten amea: me emi-
owen bet amea monibait ekaiwedu
ñag e tsiet bwe ei dei Rom, bwin o
ogiten õquõr.
30 Me ñag eorata, e teñ kan tsiet
mo oduwet dõgin bita ã tata eow ean
eow itũrit dei Judea, me ñagan e
eadien, mõ õpan a priester ñabũn
õkaganado me sanhedrin memak bwe
re nim epo, me e emwitu Paulus, mõ
õñaeowen ian mõra.

ITŨBAÑ 23.

ME Paulus õkanakania amebũna
rat sanhedrin, mõ ũge, Ede-
tsini, A ogitet dũgidugo ian men Gott
ean maran bũriõ ñea omo ea ñabũmi-
ne.
2 Ma amea priester ogoda ñea
Ananias egen õpan a ũra ñabũna rõ
weijo itañin bwe re nim ibarorouw
ñanaquan.
3 Me Paulus ũge a, Gott nan iraw.
auwe eoror ñarana ã õbũrũbũr: bwe
wo megeda n mwit añõgõ tekei edo-
gor, me wo pan iraãõ ñea eõ ewin a
edogor.
4 Me eñame ñabũna rõ weijo ita-
ñin, rõ ũge, Wo õbabaka priester
ogoda ñea wõn priester Gott?
5 Me Paulus ũge, Etsiedũ, A iki
ñan ei priester ogoda: bwe ã eare
ñeijin ũge, Wo nim eõ õbabaka mo-
nibain am ñame ia aiquen.
6 Me ñaga Paulus etsiet bwe Sad-
ducãer ibũn, me Pharisãer ibũn, õ
õõaio aen inimagen sanhedrin, mõ
ũge, Amebũna gamiã edetsini, aña
Pharisãer ion ñea ñait Pharisãer:
inan mwit añõgõ bwe dõgit itob, ma
aũra rida ñabũn ema.
7 Me ñag õ pan ñeijine, emetat
ekañaeot ion inimagen Pharisãer me
Sadducãer; mõ õbaõen bita epo.
8 Bwe Sadducãer rõ ũge bwe eko
irida, me eko engel, me eko anin:
me Pharisãer rõ ũge bwe etsimine.
9 Me eriget aeuwak ion ouwak:
mõ õweijo amen edar ibũn ñabũna
dañõra Pharisãer, mõ rõ kañaeot,
mõ rõ ũge, Ama eõ ãt ibakain amune:

mō ōten ia anin ion ogitet dorer a,
ōa engel ion?
10 Me ñag eriget ekañaeot ion ou-
wak, e miowen amea monibait ekai-
wedu, bwa ñam-ā ijababa Paulus
eow itūrūra, me ñagan, ō pan añet
amen ake bwe re nim edu mō ōbū
atsin inimagōra, mo otow iat oror in
ake.
11 Me ñag ōbūm, Temoniba ōwei-
jo itañin, mō ūge, Wo nim ōbebe bū-
riōūm: bwe eimwi bwe wo nim pa-
tow aña i Rom, tekei ñago wo patow
aña i Jerusalem.
12 Me ñag eorata, dei Judea re
ebwepo bwe re nim oduwen aeōrañ in
ōeōgida gaiūra eow itūrin Gott, bwe
re nim eō jeiji me ren ia re eitsiōk
abi amo Paulus.
13 Me re eke ama-jema amebūna
ro ogiten ririñ bita berith.
14 Me re naña priester ñabūn ōka-
ganado me eñaben ñame, mō rō ūge,
Ama ogiten 'ōquōr iow gama ijōñin
berith ion ñea oaio bwa ama eab jeiji
ia ama eitsiōk abi amo Paulus.
15 Me ñagan, amwaim pan a amea
monibait ekaiwedu ma amiā me san-
hedrin bwe ā nim ujedu a gamiā
amea, kejanañ amwaim kan ūdūdō
gatow añōgen: mo oget duwema bwa
amwaim abi ian obwen an ōrre eow
ian memiā.
16 Me ñaga ñait āita etsin Paulus
ōkaiōt bwe re teñ abi, e nua me eme-
tu a eoror in ake, mō ōpan añen Pau-
lus.
17 Me Paulus emwemwi' ruwadun
aibu ion, mō ūge a, Wo nim eow
amune dedemaro ea monibait ekai-
wedu; bwe etsimine aeñ ñeijin enim
pan a.
18 Ma amea emwin me ea añen
amea monibait ekaiwedu, mō ūge,
Paulus ñea ā quōr emwinō, mō ō kōñ
ame bwa A nim ōrean aw amune de-
demaro, bwe etsimine aen ñeijin e
nim pan aw.
19 Ma amea monibait ekaiwedu
ōgōg ben, mo onuaiw ma ar ewewin
ūrōr, mō ō ūdōn mō ūge, Ekeken aem
ñeijina wo nim pan ame?
20 Mō ō ūge, Epon būriōūt dei
Judea bwe re nim kōñ aw bwe wo
nim ujedu Paulus ijaran ea sanhe-
drin, kejanañ re nim kan ūdūdō ga-
tow añōgen.
21 Wo nim eō erabara: bwe ama-
jema eñame ri ta daiñ bwe re nim
abi, bwe ro ogiten ōōaio aeōra bwe
ā nim ōeōgida gaiūra ia re jeiji me
ren tsin ia re eitsiōk abi amo Pau-
lus: mo oget duwōra ñage, me ri ta
daiñien ian aem.
22 Ma amea monibait ekaiwedu ōi-
jōten amea dedemaro, mō ūge a, Wo
nim eō pan a eñame ion ñana wo
ogiten pan ame mūñane imin.
23 Me e emwemwi' ruwadun aibu
arumen, mō ūge, Amwarūmō ga-
dauw arobu amen ake bwe re nim
ñow Cāsarea, me aemo amen ake
ñabūna rō gōr animwen pferde, ma
arobu amen tebab kado, ean katiju-
wōrit stunde ijōbūm.
24 Mō ō *pan a ūra* bwe re nim kani
imin gōgōrō, mō ōeōgida Paulus ani-
mwen, me raña, me ea Felix ñea
amen mwit añōg.
25 Me e eare brief eran, ñaran
ūge:
26 Aña Klaudius Lysias, A kama-
wireiuw, Felix, ñauwe amen mwit
añōg ōkaganado.
27 A ōgog amune eow itūrit dei
Judea, me enij me ra abien, ma aña
ma amen ake ama naña mō ōtsimo-
rien, ñag A tsiet bwe ei dei Rom.
28 Me ñag A teñ kaiōt dōgin bita
rō ōbabaka eow ean, A otowen ian
men wañara sanhedrin:
29 Ma A tsiet iow ean ōbabakae-
tow ian wañara dogor, bwe dōgin
aūra kañaeot eñame, me ekeow ōba-
bakaen ñea eimwi an ima ean ōa
aquōren.
30 Me ñaga ā pan ame amune bwi
inan abi iow itūrit dei Judea ibūn, tik
ñaga ma A ōijōn awen, ma A pan a
amebūna ñabūna re tata bwe re ni-
mō ñatsit'ow ian mem mūñana rō
ñaea dōgin ean. (Wo nimō mawir.)
31 Ma amen ake rō ōbū Paulus te-
kei pan añen ūra, mo ro otowen An-
tipatris anūbūmin.
32 Me ñag eorata, rō ōijōten amen
ōd animwen pferde bwe re nim ede-
geri amea, me re redō eowen iat oror
in ake:
33 Mū ūra ñaga rō baiwōñ Cāsarea,

ro oija amea amen mwit añõg mũra-
na brief, mõ rõ ñaeowen Paulus ian
men bet.
34 Me ñag o ogiten lesenei, õ ũdõ
bwe ei amen i; me ñag e tsiet bwe ei
dei Cilicia,
35 Õ ũge, A nan kaiõt õkõr eow
itũrũm iõ õrre bet amebũna amen
õbabakaiw: mõ õ pan bwe ã nim ra-
ña eow ian an wak Herodes.

ITŨBAÑ 24.

MI iruwin abũmin aijimo, oroduen
amea priester õgoda Ananias,
me eñaben ñame ibũn, ma amen ka-
kairũ ion ñea Tertullus *egen;* mõ rõ
õbabaka Paulus eow ian men amea
amen mwit añõg.
2 Me ñaga ã emwemwin, Tertullus
õaweijida mõ õñaea dõgin, mõ ũge,
Ñag ama kona n mek iat iow ñea
eraquõ itũrũm, me ñage ã õeimwi
deden ñan eõ eimwi bwe dõgit epon-
ñame ñune eow ean am maramarũm,
3 Felix, ñea togit õkaganado, ama
õgõg mũñana eat deden memak, me
eat etañ memak, mi iat itũba me-
mak.
4 Me wo nim eõ gogoni, A kõñ aw
bwe wo nim ijen bũriõũm, mõ kaiõt
aema eken.
5 Bwa ama aia amune bwo qwaro-
ñen, ma amen õrig bet ewarewar ini-
maget dei Judea memak ñabũn eat
eb, me monibain bet egade n Naza-
rene:
6 Õ quoquon bwe enim õmwarere
tempel, ma amañ ibaen: (bwa ama
teñ mwit añõgen tekei wama dogor.
7 Mõ õrre amea monibait ekaiwe-
du, Lysias, me e earida tsinima iat
oaio ouwak,
8 Mõ õ pan a amebũna rõ õbabaka
bwe re nimõ naña aw:) tsin ia wo
õnani deden, wo nan kona n tsiet imin
memak ñan ama õbabaka eow ean.
9 Me dei Judea rõ buõk ian aen, mõ
rõ ũge bwi iduwen õkõr mũñane.
10 Me ñag amea amen mwit añõg
emwer a Paulus bwe enimõ dorer,
Paulus ejeida mõ ũge, A tsietuwen
ñage, bwe ebak am obweni n mwit
añõgen bitune eponñame, ma A ibi-
bõki bwin A ñatsin añõgõ:
11 Bwe wo kona n tsiet bwi ta abũ-
mita ma aro iruwin aeõ rogat tara-
mawir Jerusalem:
12 Me re eõ ãt iow bet aña iat tem-
pel ia A kañaeot a eñame ion ina, A
eõ kañaeot ina, ma A eõ õwarewar
bet eñame iat synagogen, mi ian bita
tekawa bet.
13 Re eõ kona n oduwen aw mũña-
na re ijowa ame ean ñage.
14 Ma A pan awen õkõr mũñane.
A taramawirei wañara Gott ama ba-
gadugu eat deden ñea rõ pan bwe
egade ion, ma A edegeri imin memak
ñana ã eare eow iat edogor, mi itũrũ-
ra propheten;
15 Me etsimine aeõ tobei Gott, ñea
epo une ri tobei bet, ñea aũra rida
ñabũn omo me ñabũn eõ omo.
16 A õaõaioeõ bet ean ñune, bwe
enimõ mek ia marat ibũriõ ñea eõ
baka ea Gott me ea eñame bet.
17 Mi iruwit obweni inon, A õreat
adu ea waña eponñame, mi iwim:
18 Me ñag A õreit totow, re ãtõ
bwa A dereder eow iat tempel, me
eõ ebak eñame itũrũ, me eko bet
ewarewar: bwe etsimine dei Judea
ñabũna rõ ñaũn Asia—
19 Re dũra ñaga re eõ mek ian
mem ñage bwe re nim õpan aeõ ba-
ka, bwi ta bwidũga me etsimine aũra
õbabakaeõ.
20 Me ñaga re eõ mek ine, enimõ
dorer amebũne mõ õpan aeõ dũra ña-
na re ãt ñag A weijõ ian met sanhe-
drin,
21 Kai ta ñeijine, bwa A weijo n
ooaio aeõ inimagõra n ũge, Ã mwit
añõgõ eow itũrimiã ñabũmine bwe
dõgin aũra rida ñabũn ema.
22 Me Felix ñag õkaiõt ñeijine, e
rewiten ũra; bwe e tsiet õkõr añõget
Deden ñune, mõ ũge, Tsin io orodu
Lysias ñea monibait ekaiwedu, A
nan õeimwi õkõr añõgen wamiã
imin.
23 Mõ õ pan a amea ruwadun aibu
bwe enim raña Paulus, mõ õdũgida-
goan, me e eõ rewit dañan ion ie teñ
oquedei.
24 Mi iruwit ibũm inon, õrren Felix
ma *agen ñea* Drusilla, ñea ãinimwe
Judea ion, me emwin Paulus bwe
enim kaiõt eow itũrin añõgen tũe-
bõnen Kristo Jesu.

25 Me ñag ō pat emo me edereder, me mwiten añōget eñame ñea nan ōrre, ouwak an miow Felix, mō ūge, Nua kō ñage; tsin ia A kona aū būm, A nan tik emwinuw.

26 Bwō ūge ian būriōūn bwe Paulus nan oija geld bwe e nim ōijōn: me ñagan ebak an emwin me kakairū a.

27 Mi iruwin aro eobweni, Portius Festus ōñeāt ūbwen Felix; me Felix ōñaūnin Paulus mi itō quōr, bwe ā nim auwā eow itūrit dei Judea.

ITŪBAÑ 25.

ME ñaga Festus ōrre eow ean eb ia ñea provinz, iruwin aijūbūm o rogaten Cāsarea eada Jerusalem.

2 Me priester ñabūn ōkaganado me eñame ñabūn ōkaganado inimaget dei Judea rō ñaea dōgin Paulus ea amea: me re enenei,

3 Mō rō kōñōn an oqued, bwe e nim ōredōatow Jerusalem *Paulus;* bwō rō kamararei dedeūra bwe re nim oberei iow ian medena ma abi.

4 Me Festus ūge bwe ā nim te rañā Paulus eow Cāsarea, bwe etūreten an ñow ina.

5 Mō ō ūge, Me ñagan nan towepo ame eadu ñabūn ōkaganado inimagemiā, mō ōbabaka amea ie etsimine an dūra.

6 Me ñag o ogiten mek inimagōra abūmin aoju ōa abūmita, e redō eowen Cāsarea; me ñag eorata, e megeda iat edebae in ekōm, mō ō paten bwe ā nim ōrean a Paulus.

7 Me ñag ō ōrren, dei Judea ñabūna rō rodun Jerusalem rō weijo itañin, mō rō ōebak dōgin Paulus ñan eroe, ñana re eō kona n oduwen;

8 Me Paulus ōnei dōgin ijowañen, mō ūge, A eō dūra ea wañara dogor dei Judea, me tempel, ma A eō dūra bet ea Imperator.

9 Me Festus eteñ bwe enim omo ian met dei Judea, me ñagan ō ūge a Paulus, Wo teñ ōa iōk roga Jerusalem bwe ā nimō mwit iow ian meō añōgen mūñane?

10 Me Paulus ūge, A weijo ian met debain in ekōm Imperator, ino eimwi bwe ā nimō mwit añōgō eow ean: ma A eō ririñ ibaka ea dei Judea, me wo tsiet ōkōr ñauwe.

11 Me ñagan tsin ia aña amet dūra ion, mi ia A ogiten ririñ ñea eimwi aeō ima ean, A eō keō ia A ma; me tsin ia deō *iduwen* mūñana re ijowa ame eow ean, eko eñame ion ñea okona oija ūra aña. A teñ pan a Imperator

12 Me Festus me rat ijogi ñaga ro ogiten kamarar, rō ūge, Wo teñ pan a Imperator? ogen wo nan naña Imperator.

13 Mi iruwit ibūm inon, ōrre eowen Cāsarea Agrippa ñea uea, me āita Bernice bwa arūm kamawirei Festus.

14 Me ñag ebak aūrōr būm ina, Festus ōñatsin añen amea uea añōgen Paulus, mō ūge, Eñame ion ine ñea Felix ōñaūnin mi itō quōr;

15 Me ñag A mek Jerusalem, priester ñabūn ōkaganado me ñabet dei Judea rō pan ame bwe re āeñ bwa A nimō mwit añōgen.

16 Ma A pan añen ūra bwe deō dedet dei Rom etotow eñame ion, ia amea ñea ā tata etsiōk aia men amebūna re tata, me ñaga ā itsiōk oija eñan ma an dae in ōnei dōgin ean.

17 Me ñaga rō ōrre eow ine, A eō duoku, bwe ñag eorata, A megeda eat edebae in ekōm, ma A paten bwe ā nim ōrean ame amea.

18 Me ñaga rō weijo amebūna amen ijowa mi iwitsiow, re eō kamwinenei mūñan A ūge ian būriō bwe re nim pan;

19 Re tata bwe dōgin bain wañara taramawir ñea eñame rō kañaeot ean, me bwe dōgin bet Jesu ñea eman, ñea Paulus ūge bwe E tsimor.

20 Me ñag ōmwarar būriō bwe dōgin ekōmeien mūñane, A ūdōten ie e teñ roga Jerusalem bwe dōgin mūñana imin bwe ā nimō mwit añōgetow ina.

21 Me ñaga Paulus eteñ bwe ā nimō mwit añōgetow itūrin Imperator, A paten bwe ā nim raña ea aeō ōijōn a Imperator.

22 Ma Agrippa ūge a Festus, A teñ bet aña ia A nim kaiōt eow itūrin amea. Me *Festus* ūge, Wo nan kaiōt eow itūrin ijaran.

23 Me ñag eorata, ñag ōrre Agrippa me āita Bernice iat eraitsit ou-

wak, re metu añet etañ in kaiōt, ñabũna monibait ekaiwedu memak me eñame ñabũn ōkaganado ian bita tekawa, me ā ōreaten Paulus ñaga Festus ōpan.

24 Me Festus ũge, Agrippa ñea uea, ma amiā memak ñabũn amwa mek itũrima, amwa kania kō amune, ñea dei Judea memak rō ōrre ame eow Jerusalem bwe dōgin, mi ine bet, mō rō ũge bwe eō deri ie e nim tsimor iruwin ñage.

25 Ma A tsiet bwe e eō ririñ ñea eimwi an ima ean: me ñag o ogiten ōpan bwe Imperator ei amen mwit añōgen, A kamararen bwa A nim ōijōn a.

26 Ekeow añōgen itũrũ ñea A tsiet ōkōr bwa A nimō eare a waña temoniba. Me ñagan A ōreatowen ian memiā, mi ian mem bet ñauwe Agrippa ñea uea, bwa A nimō kona eare imit on iruwin ōnanien añōgen an dũra.

27 Bwa A ũge bwe eō eimwi ia ā ōijōt eñame ion ñea ā quōr ea waña *temoniba* tsin ia ā eō pan bet an dũra.

ITŨBAÑ 26.

MA Agrippa ũge a Paulus, Eimwi bwe wo nimō pōpanuw. Me Paulus ere ben, mō ōnei dōgin ijowañen, mō ũge:

2 Agrippa ñea uea, A geidawianaw ñage, ñag A nim ōnei dōgũ ian mem ñabũmine eat imin memak ñana ā ijowa ame ean eow itũrit dei Judea.

3 Aña togit ōgeidawianaw, ñaga wo tsiet dedet imin memak, me dōbain kañaeot bet ñana wōt dei Judea: me ñagan, A kōñ aw bwe wo nim kaiōt ōkōr aeō.

4 Dei Judea memak re tsiet aeō mek ñago aña eoniñ, ñago adamonin aeō mek inimagen amen ũbwiō i Jerusalem;

5 Re tsietō atsin adamonin, tsin ia re teñ pōpanō bwa aña Pharisāer ion ñago, ñea egade ñea togit oaio eat dedemañ it taramawir.

6 Me ñage A weijo *ine* bwe ā nimō mwit añōgō bwe dōgin tobeien oduwenen an oqued Gott ea ama bagadugu;

7 Ñeijine eñōgen oqued ñana earōeni ñana arata ma aro tobei bwe ri nan ōgōg iow ean aũra marũm in tsiō itũrin Gott ijeaō mi ijōbũm. Uea, ā tata aña eow itũrit dei Judea bwe dōgin tob une!

8 Adaga ñage ā patow itũrimiā bwi imin ñea ā eō kona n tũebōn ñana Gott nan ōrida ñabũn ema?

9 A ũge ian bũriō bwe eimwi bwa A nimō ririñ imin ñan ebak in iwitsiow egen Jesu dei Nazareth.

10 Ma A ririñ iow Jerusalem mũñane: ma A ōmeatu iat ewak in quōquōr Kristian ñabũn ebak ñag A ogiten ōgōg waioeō atsin itũrũra priester ñabũn ōkaganado; me ñaga ā abi ũra, A buōk bet in mwit añōgōra.

11 Ma A ōebak ōeōgidaen gaiũra eow iat synagogen memak, ma A enenei ũra bwe re nim kabakai *Jesu*; ma aña magit edamadam a ũra, ma A ōmamado ũra, ma A toki eat tekawa ñan ogoeow.

12 Me ñag A ñow Damaskus bwe dōgin mũñane, iat oaio me eñōg atsin itũrin priester ñabũn ōkaganado.

13 Uea, A āt iow iat emedena iaō iot atsin ianweron ñag eaquō, ñea eaō eken ea equan, bwō ō ōeaō itañũ, me danō ñabũna re edegeriō.

14 Me ñag ama pudu añe memak, A kaiōt eiñōñ ion ñea ũge ame ian kakairũn Ebrāer, Saulus, Saulus, adaga wo ōreit ōmamadoeō? oaio aw itutei mũñan eōkōñ.

15 Ma A ũge, Temoniba, Auwe ijegen? Me Temoniba ũge, Aña Jesu ñea wo ōreit ōmamado.

16 Me wo nimō eogoda, mō weijo ean nanam: bwa A meta aw bwe dōgin ñune, bwa A nim ijuw bwe wo nimō ñatsin mũñana wo āt, bwi nan auwe amen pōpan bet oduweneō, me mũñan A nan ōmeata aw;

17 Ma A nan ōtsimoruw atsin itũrit eñame, mi itũrin heiden bet ñabũn A ōijōnuw a ũra ñage,

18 Bwe wo nimō ead mōra, bwe re nim iwidō atsin iat itũrugago aeow iat iaō, ma atsin ean waion Satan ea Gott, bwe re nim ōgōg eaden aũra dũra, me dũbañũra inimagen ñabũn edereder ean aũra tũebōnō.

19 Me ñage, Agrippa ñea uea, A eõ
keõ a bita ñea õgain etsitobo erenimi
ñea orodun ianweron:
20 Ma A pan a dei Damaskus amo,
mi imũr i Jerusalem, me ean eben
Judea memak, ma heiden bet, bwe re
nim iwid bũriõũra mi iwidõ a Gott,
me bwe re nimõ ririñ emakur ñan
ewin a iwiden bũriõũra.
21 Me dei Judea eiba eow aña iat
tempel bwe dõgin mũñane, mõ rõ
quoquon bwe re nim abiõ.
22 Me ñagan A õgõg ipuõk ñea
õñaũn itũrin Gott, ma A weijo ea ña-
bũmine n õpan a ũra ñabũn ejõñ me
ñabũn õkaganado, ma A eõ pat imit
on, bwi ta mũñana propheten me
Moses õpan bwi nan õrre;
23 Ñan enimõ maga n ima Kristo,
me bwe Ei adamonit irida atsin eat
ima, ñea nan õmeata iaõ ea amen
eat eb, ma heiden.
24 Me ñaga rõ ũdũdõ ijowañen ean
añõg ane, Festus ũge iat eñõg ñeijin
oaio, Paulus, wo dũkũrañ; õdũkũ-
rañuwen am kereri ñan ebak.
25 Me Paulus ũge, Festus ñea togit
õkaganado, A eõ dũkũrañ; bwa A pat
eñõg ñana iduwen me ñan eimwi.
26 Me uea etsiet mũñane, bwa A
dorer in eõ miow ian men: bwa A ũge
ian bũriõ bwe eko imit on ine ñea ã
ewewin a; bwe ã eõ ririñ bitune eow
inimatijũñen.
27 Agrippa ñea uea, wo tũebõn õa
iõk propheten? A tsiet ñana wo tũe-
bõn.
28 Ma Agrippa *ũge* a Paulus, Iju
aigetow me wo nan õkristianõ ean
aem.
29 Me Paulus *ũge*, A kõñ a Gott
bwe enim eõ ta auwe, bwũ ũra me-
mak ñabũna rõ kaiõt aeõ ñabũmine,
bwe re nim ek'ũra aña, ogen bet ia
iat equoquon ouwak õa kadudu, mi ta
ean mũñan aquõreõ eraroian.
30 Mõ õweijoda amea uea, ma amea
amen mwit añõg, me Bernice, me
eñame ñabũna re megeda itañũra:
31 Me ñaga rõ õekekae ũra, re dorer
a ũra mõ rẽ ũge, Amune eõ ririñ ñea
eimwi an ima ean, õa aquõren.
32 Ma Agrippa ũge a Festus, Ã
kona n õijõn amune ago ie e eitsiõk
pan Kaiser bwa amen mwit añõgen.

ITŨBAÑ 27.

ME ñag õmwijowen añõgen ama
baraw aeow Italia, ã totowen
Paulus me dañat ibũn ñabũna ã quõr
ea ruwadun aibu ion ñea Julius egen,
ñea ruwadun wõn etar in ake Augus-
tus.
2 Ma ama akõda iat deimanu n
Adramyttium eon ñaeon enim ñow
eat etañ ñan i Asia, ma ama bara-
wen, ma Aristarchus ñea dei Thessa-
lonika in Macedonia edegeri gama.
3 Me ñag eorata, ama baiweten Si-
don: mi Julius oquedei Paulus, mõ õ
õijõten bwe enimõ naña aranon bwe
enim õnano.
4 Me ñag ama baraw atsin ina,
ama tõ õd itañin Cyprus, bwe eñin
edug gama.
5 Me ñag ama batsi aeow imago n
Cilicia, me Pamphylia, ama baiwõñ
Myra ñea *kawan* Lycia ion.
6 Ma amea ruwadun aibu ãt dei-
manu n Alexandria eon ñaeon õbaraw
aeow Italia; me e tatan gama ian.
7 Me ñag ama baraw, ama duoku
eat ibũm ebak, bwe enij ma ama eõ
baiweten itañin Knitus, bwe etuw
gama eñin, ma ama barawet aeow
Kreta itañin Salmone:
8 Me enij ma ama eõ õden itañin,
ma ama baiweten eat etañ emwarin
ñamwarina Ega ñan omo egen; ñea
etũren a tekawa ñea Lasãa.
9 Me ñag enuawet ibũm ñan ebak,
ñag õgatũrae ebaraw, bwin enuawet
Ibũm in eõ ñanũmwi, Paulus õpan a
ũra dedeũra ñea eimwi,
10 Mõ õ ũge a ũra, Amebũna ga-
miã, A tsiet ebaraw ñune, bwi nan
õkama, mi nan õtũrai imin, deõ ta ea
deimanu me õañan, bwe ea bet tsi-
morida.
11 Ma amea ruwadun aibu erabat
eken amea monibait deimanu ma
amea wõn miona deimanu ea mũ-
ñana imin Paulus õpan.
12 Me eõ omo mũgana ega eat
winter, me ñagan ebak ñabũna rõ
ũge bwe eimwi bwe re nimõ nuaw
atsin ina, bwi ta bwidũga mõ rõ kona
ebaiwõñ Phõnizia, bwe re nim õmag
winter *ina:* ñagana gan Kreta, ña-
gan õmwaij apwewa-apoe ma apwi-
juw-apoe.

13 Me ñag eõ õaio õkõr eñit atsin apwijuw, rõ ũge bwõ rõ kona, mõ rõ baraw mõ rõ õd itañin Kreta etũretuw ibũ.

14 Mi imũr eken etsiriboi deimanu eñit eran oaio, ñarana Euraquilo egen:

15 Me ñaga ã õgõg miona deimanu, me eõ kona eimwi a eñin, ama bebenago ma ama nuawen.

16 Ma ama baiwetet insel ion ñea kadudu ñea Klauda egen, me enij ma ama eõ konaet ijida dobot:

17 Me ñaga ro ogiten ijida, rõ makurei bain buõken, mõ rõ quõrõt deimanu dõmaeõñ oaio, bwe re miow bwi ta bwidũga mo ro goro animwet ibũbũ ñea Syrte; me ñagan ama totu baibait deneañ, ma ama nuaw iat deden ñune.

18 Me eñin etsiriboi gama, me ñag eorata, rõ õraijeduen ated õañat deimanu;

19 Mi iruwin aijũbũm, rõ õraijeduõn bõra baibait deimanu memak.

20 Me ñag eõ meta equan me edetañ iat ibũm ebak, me ñag õgõg gama eñin ñaran oaio, etokien ama daiñ tsimorima.

21 Me ñaga re raquiten eõ ñanũmwi, õweijo Paulus inimagõra mõ ũge, Amebũna gamiã, omo ia amwa edegeri aeõ ñago, me eõ baraw atsin Kreta, mi nan eko ekama me egatũrae imin ñage.

22 Ma A pan a gamiã dedemiã ñea eimwi ñage, bwa amwaim õbebe bũriõũmiã, bwi nan eõ gatũrae tsimorin ion inimagemiã, mi *ta* deimanu ñaeon nan gatũrae.

23 Bwõ õweijo itañũ an engel Gott ñabũmine, ñea wõn aña, ñea A tsiõ Itũrin,

24 Mõ õ ũge, Paulus, wo eõ miow; eimwi bwe wo nimõ weijo ian men Imperator: me, kania, Gott oija aw memak ñabũna rõ baraw epo aw.

25 Me ñagan, amebũna gamiã, amwaim õbebe bũriõũmiã: bwa A tũebõn Gott bwi nan õrre deden ñea O ogiten pan ame.

26 Me eimwi bwa amõ goro eat insel ion.

27 Me ñag õrre abũmita ma aeoq, ñaga ã tsiriboi gama eow ean *see n* Adria ñag atugagan, rat deimanu rõ ũge ian bũriõũra bwe ra aeõñ tũrea a eb eben.

28 Mõ rõ keweõei akebin, me re tsiet bwe anarama gũñaen; me ñaga re tik nua eken, re tik keweõei akebin, me re ãt bwe ata ma aijimo gũñaen.

29 Ma ama miow bwa ñam ama eagada eat epe, mõ rõ õraijedu aeoq anker inũmũrin, me re tetaron bwe enimõ ran.

30 Me ñag amebũna amen makur iat deimanu re nimõ gõrien, ñaga ro ogiten ijedu ated dobot tekei ia re teñ õraijedu ated anker atsin ean mat deimanu,

31 Paulus ũge a amea ruwadua aibu ma amebũna amen ake, Tsin ia amebũna re eõ mek iat deimanu, amwa eab kona itsimor.

32 Ma amen ake re tow-iow maeõñit dobot, me re eatowen.

33 Me ñag etũren an iaõ, Paulus õkõñ a ũra memak bwe re nim ijeiji, mõ ũge, Ñabũmine ei abũmita ma aeoqit ibũm, ñabũmin amwa daiñ, ma amwa megeda n eõ ñanũmwi me eõ erere duwemiã.

34 Me ñagan, A kõñ a gamiã bwa amwaimõ barũ õañamiã bwe dõgin mawirimiã: bwi nan eõ pudu iret itũb iret adun iara itũbwit on inimagemiã.

35 Me ñag o ogiten õrai añõg eijine, e barũ brot me etetaro, mõ õtũba Gott ian mõra memak: mõ õ ba mõ õten.

36 Me ebebe bũriõũra memak, me re barũien bet õañara.

37 Ma ama memak ñabũn iat deimanu ama eke arobu ma aemo ma año.

38 Me ñaga re marañ, rõ õbebeit deimanu, mõ rõ õraijeduen ated weizen.

39 Me ñag eorata, re eõ oijuwia minebena eb: me re ãt ega egan ñagan etsimine raũrõũn, mõ rõ kamarar bwe re nimen okona eagada ia miona deimanu.

40 Me re ead wan anker mõ rõ bwiriowen ijited, me re ead aquõren akaededin: me re ijida batsin ea eñin, mõ rõ roduwen ibũ.

41 Mõ rõ baiwõñ etañ emwarin ino õgaporañ ijited, me re eagadan ina;

mō ōaio an eagada man, mō ōbaōen mūrin, bwō ōaio añan.

42 Ma amen ake rō ūge bwe ā nim abi ñabūna ā quōr, bwa ñam eāwedu mō gōrō ion inimagōra.

43 Ma amea ruwadun aibu eteñ ōtsimor Paulus, me ñagan e rewiten ūra; mō ō pan bwe re nim ūtūbwiow amo ñabūna rō man ia re eāweduw ibū:

44 Me ñabūna dūgidūgin re epi eat era, mi ibūn eat imin ñana baibait deimanu. Mo ro roduwen ibū memak iat deden ñune.

ITŪBAÑ 28.

ME ñag omo amañ edu, ama tsietien egen bita, insel bwe Melite.

2 Mo ouwak auwāema itūrin heiden ñabūn ina; bwō rō ōpwiei āe, mō rō quōrida gama memak, bwō ōwero, mō ōkūmwamwe.

3 Me Paulus ōepoi ewenāe mō ōraijidaw anāe, me emetat schlange iot atsin iat ikinijow, me etōgegei ben.

4 Ma amebūna heiden ñaga re āt bita ñag ōkaramwai ean ben, rō ūge a ūra, Iduwen ōkōr amune bwe ei amen abab ñame; te ei ōtsimor iow ijited, mi Imwit Añōg ūge bwe e nim eō tsimor.

5 Me ñag e ereran bita eadaw anāe, eko magaūn imūr.

6 Me eñame re nimen bwi i nan ōpwe, ōa nan pudu n ima: me ñaga re raq it daiñ, re āt bwe eō eagada gain, me ekaen būriōūra, mō rō ūge bwe ei eani.

7 Me etūren a mūmwarina etañ, emek ina ūbwien amea monibain insel ia, ñea Puplius egen; ñea ōquōrida mo oquedei gama me erañа gama ean aijūbūm.

8 Ma arak in kūñijarare etōñin Puplius, mō ō ōkabō bet: me Paulus emetu a, me etetaro, mō ōeōgida ben ean, mō ōtsimorien.

9 Me ñag e ririñ ñune, ōrret amen arak ibūt atsin ean bita insel; mō ō ōtsimorien ūra bet:

10 Me re eredu gama iat eredu ñan ebak; me ñag ama baraw, rō ōñada a gama imin ñan ewin a gama *iat deimanu*.

11 Mi iruwin aiju maraman, ama barawen iat deimanu n Alexandria eon ñaeon ogiten ōmag winter ean insel ia, ñaeona Dioscuri egen, *ñeijin tekei Ibijaro*.

12 Ma amañ eduwen Syrakus, ma amañ eijūbūm ina.

13 Ma ama barawet atsin ina, me ñag ama ōpae, ama baiweten Region: mi iruwin aibūmin, ōrre eñin in apwijuw eran, me ñag etīk eorata, ama baiweten Puteoli;

14 Ma ama āt iow ina edetsini, mō rō kōñ a gama bwa amaimō mek itūrūra abūmin aeiu: mō ūga ama ñow Rom.

15 Me ñaga edetsini ñabūn i Rom ōkaiōt añōgema, rō ōrre mō rō gōrōmwimwima eow i Appifor me Tretabern: me Paulus ñag āt ūra, ō ōtūba Gott, mō ōbebe būriōūn.

16 Me ñag ama metu Rom, (amea ruwadun aibu etotow ñabūna ā quōr ea kaiwedut amen ober me) ā ñaeow Paulus ino te ei, ma amen ake ion ñea erañа.

17 Mi iruwin aijūbūm, Paulus ōebwepoi ñabūn ōkaganado inimaget dei Judea; me ñaga re ebwepo, ō ūge a ūra, Amebūna gamiā edetsini, A eitsiōk ririñ ñea ebaka ea amen ūbwieda, ōa ea deden ada bagadugu, me ā totow aña ñaga ā quōrō atsin Jerusalem ian bet' dei Rom:

18 Me ñaga ro ogiten ōnani deden añōgō, re teñ ōijōnō bwe eko imit on ñea eimwi aeō ima ean.

19 Me ñaga dei Judea re dorer in iwitsiow, A eneneiō bwa A nim pan Imperator bwe enim ei amen mwit añōgō: me eko bet waña min ia A ōbabakaeōn amen ūbwiō ean.

20 Me ñagan A emwin gamiā bwa A nim aia gamiā, bwa amō kakairū: bwe ā quōrōnō mūmwete eraroian bwe dōgin an tob Israel.

21 Me eñame rō ūge a, Eko brief ia ama kona atsin Judea ñan ōpan añōgōm, me eko bet edetsini ion ñea ōrre mō ōpan a gama am ibaka ia aiquen.

22 Ma ama teñ kaiōt eow itūrūm bwe ekeken aem: bwa ama tsiet bitune egade bwe ā ōbabaka eow eat eb memak.

23 Me ñaga re eidit aūra ibūm, ebak
eñame re naña eñan in mek ean ña-
būmina; mō ō ōeimwi deden bita ea
ūra, mō ōpopan monibain Gott, mō ō
pan a ūra añōgen Jesu atsin ian wōn
dogor Moses, ma atsin ian propheten
atsin ijoran ea an emerō.
24 Mi ibūn re edegeri mūñana ā
pan a ūra, mi ibūn re eō edegeri.
25 Me ñag eō epon būriōūra me-
mak, re nuawen ñaga Paulus ogiten
ōrai a ūra eñōg *ñeijin ūge,* Eimwi
aen Anin Omotañitañ eow itūrin Je-
saja ñea prophet ea amiā bagadugu,
26 Ñag Ō ūge, Wo nimō naña
eponñame une, me wo nim ūge,
Amwa nan kaiōtōt ijūñemiā, ma
amwa nan eō tsiet; amwa nan ātōn
memiā, ma amwa nan eō oijuwōñ:
27 Bwe erig in ūbōñ būriōūt epon-
ñame une, mi ijūñōra re eken kaiōt,
me re tsima mōra; bwe re nim eō
ātōn mōra, mō kaiōtōt ijūñōra, mi
tsietōn būriōūra, mi tik iwidō, ma A
nan ōtsimor ūra.
28 Me ñagan amwaim tsiet bwe
Gott ōijōn a heiden wōn imin in katsi-
mor; me ri nan kaiōt bet.
29 (Me ñag o ogiten ōrai mūñane
eñōg, dei Judea re nuawen, mo ouwak
ekañaeot inimagōra.)
30 Ma aro an obweni n mek iat
ewak ñea e reni, mō ō quōrida ūra
memak ñabūna re naña,
31 Mō ō pōpan a ūra monibain
Gott, me eke ekereri añōget Temo-
niba Jesu Kristo n eō miow, me ā eō
rarewin.

WÕN EPISTEL PAULUS EA
DEI ROM.

ITÜBAÑ 1.

PAULUS, ñea an tsiõ Jesu Kristo,
ñea ā emwin bwe enim ei apos-
tel, ñea ā õekae bwe enim õpõpan
an evangelium Gott,
2 Ñea O ogiten õpan ñago eow itü-
rin wõn propheten iat Bibel ñaran
omo bwi I nan oija,
3 Ñeijin añõgen Ñain, ñea opudu
eat duwen atsin ean an karig David.
4 Ñea ā patow iat deden ñea oaio
bwe Ei Ñain Gott, ian anin ñea ede-
reder, me eat irida atsin eat ima,
ñea Jesu Kristo wõra Temoniba,
5 Ñea oija gada equed me barüe-
neben apostel, bwa am õweijoran
erabanet itüeb inimaget eponñame
memak, bwe dõgin egen;
6 Ñabün amwa mek inimagõra bet,
amiā ñabüna ā emwin gamiā bwa an
ñame Jesu Kristo:
7 Ea üra memak ñabüna re mek i
Rom, ñabüna ā auwā üra eow itürin
Gott, ñabüna ā emwin bwe re nim
ek'üra Kristian: Wamiā equed mi
iow atsin itürin Gott Etõñida me Te-
moniba Jesu Kristo.
8 Ñaiune amo, A õtüba waña Gott
eow itürin Jesu Kristo bwe dõgimiā
memak, ñaga ā põpatow eat eb me-
mak amiā tüeb.
9 Bwa Gott ei amen põpanõ, ñea A
tsiõ itürin ian anü mi ian evangelium
in Ñain, ma A eõ toki n õpan gamiā,
10 Ma A eõ toki n kõñõñ a ian aeõ
tetaro, bwe enim epar in õrre ibüm
ñabümin A nimõ geidawianaw ean
eat õijõnõ a gamiā eow ean aen Gott.
11 Ouwak aeõ teñ aia gamiā, bwa
A nim oija gamiā imin in oqued ion
ñea wõn anin, bwa amwaimõ weijo-
oaio ean;
12 Bwe ā nim õbebe aeõg büriõ
me büriõüimiā, iat itüeb in buõk gada
ñea wamiā me waña.
13 A eõ āeñ gamiā, etsiedü, bwa
amwam eõ tsiet ñan eõ toki büriõ
bwa A nimõ naña gamiā (me ā rewi-
nõ ea ñabümine), bwa A nimõ kona
iqua inon inimagemiā, tekei ibün ini-
magen heiden bet.
14 Ma aña amen eitsiõk jiña imin
ea dei Grecia ma heiden, me ea bet
ñabün õman, me ñabün õkabaāt.
15 Me ñagan og duwõ bwa A nim
õpõpat evangelium ea gamiā bet ña-
bün amwa mek i Rom tekei aeõ kona.
16 Bwa A eõ maiür bwe dõgit evan-
gelium: bwe ei waion Gott in oija
itsimor eñame memak ñabüna re
tüeb; ea dei Judea amo, me ea dei
Grecia bet.
17 Bwe ā õmeata ean an omo Gott
atsin eat itüeb ea itüeb: tekei ñeijin
üge eareān, Ñea omo eow eat itüeb,
i nan tsimor.
18 Bwe ā õmeata an egirow Gott
eadun ianweron ea ibaka memak,
me ea aüra eõ-omo eñame, ñabüna
re dug iduwen eow iat eõ-omo;
19 Bwe ā õmeata iara tsieten Gott:
bwe Gott õmeata a üra.
20 Bwe wõn imin ñana ā eõ āt,
õgarõ õkõr aiaeõra atsin ean õriget
eb, bwe ā tsiet iow eat imin ñan O
ogiten ririñ waion ñan eko õawin me
eko tokin ean, me deden in Gott; me
ñagan eko dõgin aüra oomo üra:
21 Bwina re tsiet Gott, me re eõ
õraitsit ñag ei Gott, me re eõ õtüba
bet; mõ rõ kabaāt ian aüra kamarar,
me ā õtür büriõüra ñan eõ ka.
22 Ñaga rõdige bwõ rõ man, ra aeõñ
kabaāt,
23 Mõ rõ õekaeõn raitsitsin Gott
ñea eab ekeow ijor ñea akeweõit de-
det eñame ñea nan ekeow, mi imin
õeta, mi imin gõgõrõ ñan õkat'ara
nanõra, mi imin ewewõ.
24 Me ñagan Gott õijõn üra ea eka-

nakanenō eow ean an mwamwa būri-
ōūra, bwe enim tū ūra eōkanani ra-
batara:
25 Ñabūna re rouwōt ebaite an Gott
iduwen, me ñabūna re taramawirei
bita ñea ā ōrig, me re tsiō itūrin, me
re erowi amen Karig ñea eimwi bwe
ā nim tsitan eō toki. Amen.
26 Me ñagan Gott ōijōn ūra ea
imwiga ñan ōmwarere: bwe āinimwen
ūbwiōra rō ōpaeatu deden ñea eimwi
me eke deden ñea eō eimwi:
27 Mō ūga bet ñabūna eman, re
eatow makurit ān ñea eimwi, mō rō
kinijowen ian aūra mwiga, ion ea ion,
me eman re ririñ ekanakanen in ga-
dūkūrañ ea eman, mō rō ōgōg iow
iara pūmwen aūra dūra ñan ewin a
ūra.
28 Me ñaga rō keō n ōeimwi tsieten
Gott eow itūrūra, Gott ōijōn ūra ea
ibūriō ñan eko woun, bwe re nimō
ririñ mūñan eō eimwi;
29 Oquen iara eō-omo memak, mi
ibaka, me eōñaneme, me ekamamado;
oquen iara eañ, eabab ñame, ea-
kake, ebaite, egatsitsi; ūra ōkōr
amen eā mwūra,
30 Ma amen iqui, amen miowi Gott,
amen kabaka, amen eigagaō, amen
gagoda, amen ōnani mūñan ebako-
gin, amen eō erabat etōñūra mi inōra,
31 Amen kabaāt, amen ijababa-
berith, amen inogog, amet arañame:
32 Me re tsiet ōkōr aen Gott ñeijin
ūge, Eimwi aūra ima ñabūna re ririñ
mūñane, me re eō ta ririñ mūñane,
bwe re ibibōkiei bet ūra ñabūna re
ririñ mūñane.

ITŪBAÑ 2.

ME ñagan eko imin okowōñ am
oomouw, auwe eñame ñea wo
ōbabaka eñame: bwe bita ñea wo
ōbabakaeōt eñame ion, wo nat tik
ōbabakaeōnuw bet; bwa auwe ñea
wo ōbabaka eñame, wo ririñ bet mū-
ñane.
2 Bwa añ tsiet bwe eimwi an ekōm
Gott ea ūra ñabūna re ririñ mūñane.
3 Ma auwe eñame ñea wo ōbabaka
ñabūna re ririñ mūñane ñana wo ririñ
bet ñauwe, wo nimen bwe wo kona n
gōrō tsinin an ekōm Gott?
4 Me wo ekam ekeiduwen an eō
earañame ñea ouwak, mi ijenen būri-
ōūn, ma an eō par it ōgirow, me wo
iki an eō earañame Gott ñan eow
auwe ea iwiden būriōūm?
5 Me wo ōaiji aw eake tekei am
enōwewe me būriōūm ñea eō mwijiña
ian obwet ibūm in ake me ean ōmea-
taen an ekōm Gott ñea eimwi:
6 Ñea nan oija eñame memak te-
kei deden aūra makur:
7 Ea ūra ñabūna rō ōnani eraitsit,
me eredu, me eō-ma, eat edoñon
makur omo, itsimor ñea eko tokin:
8 Me ea ūra ñabūna rō maman, me
ñabūna re eō erabat iduwen, me re
erabat eō-omo, egirow me edama-
dam,
9 Eroe mi imiow, ean anit eñame
memak ñabūna re ririñ ibaka, ea dei
Judea amo, me ea dei Grecia bet;
10 Mi *I nan totow* eraitsit me eredu
mi iow ea eñame memak ñabūna re
ririñ ñan omo, ea dei Judea amo, me
ea dei Grecia bet:
11 Bwe Gott eō ijij eōrit eñame.
12 Bwe ñabūna re dūra ie eko edo-
gor itūrūra, ri nan ima bet ie eko
edogor: me ñabūna re dūra ijōñit
edogor, inan ekōmei ūra eow iat edo-
gor;
13 Bwe eō omo ian men Gott ña-
būna rō kaiōt edogor, mi inan oomo
ñabūna re erabat edogor;
14 (Bwa heiden ñabūn eko edogor
itūrūra, tsin ia re ririñ baibait edo-
gor, bwō ūga dedeūra ñag eko edogor
itūrūra, bwe ei ōkōr edogor ea ūra:
15 Ñaga rō ōmeata an makur edo-
gor bwe ā eare eow ian būriōūra, me
maran būriōūra oduwen bet, ma aūra
kamarar ōreit ekeowina eat ōbabaka
ūra ōa eat oomo *ūra*);
16 Ean ñabūmina ñaga Gott nan
ekōmei iow ean wōt eñame imin ñan
eō nūñida, itūrin Jesu Kristo, tekei
waña evangelium.
17 Tsin ia wo panuw bwa auwe dei
Judea, me wo tūebōt edogor, me wo
otota auwe bwe dōgin Gott,
18 Mi ia wo tsiet aen, mi ia wo
ñañaij mūñana togit omo, ñaga ā
wereri iow auwe iat edogor,
19 Mi ia wo ūge ian būriōūm bwa
auwe amen eow amen eō ātiroñin.
mō ōeaō ūra ñabūna re mek iat itūr.

20 Ma amen ðeimwi ñabũn ðkabaât,
ma amen wereri eoniñ, ñag etsimine
itũrũm dedet ititsiet, me dedet iduwen iat edogor;
21 Auwe ñea wo wereri ion, me wo
eõ wereriw ñauwe? auwe ñea wo pat
eõ torere, me wo torere ñauwe?
22 Auwe ñea wo ũge bwe enim eõ
mequõr it dũra eñame, me wo mequõr
it dũra ñauwe? auwe ñea wo miowi
ijor in ani, me wo eñan ðañat ewak it
taramawir?
23 Auwe ñea wo otota auwe bwe
dõgit edogor, me wo eõ eredu Gott
ean am riow eat edogor?
24 Bwe ã kabakai egen Gott inimagen heiden bwe dõgimiã tekei eareãn.
25 Bwe etsimine wout edetow ia wo
erabat edogor: mi tsin ia wo riow eat
edogor, atowem nan ekei eõ-detow.
26 Me ñagan, tsin ie eraban aet
edogor ñea deõ edetow, õten, inan eõ
pan eõ-towen bwe edetow?
27 Me eõ-detow ñea bait ipudu,
tsin ie erabat edogor, nan eõ õbabakaiw, auwe ñea wo riow eat edogor
ñag etsimine edar it edogor me edetow itũrũm?
28 Bwe ñea dei Judea erowin, deõ
ei dei Judea, me bit aton ñea eat duwen deõ ei bet edetow;
29 Me ñea dei Judea ian, ei õkõr
dei Judea; me detow it ibũriõ, ei edetow ñea ã ririñ iow ean anin, me deõ
ean eareât edogor; me tsitanen eõ
ñaũn itũrit eñame, bwõ õñaũn itũrin
Gott.

ITŨBAÑ 3.

ME ñagat ekeken ñea dei Judea
okona eken? me ekeken wout
edetow?
2 Ebak iat õrin memak: adamonin
ñune, oijañen ũra aen Gott.
3 Mõ õten ie eko itũeb itũrit ibũn?
aũra eõ tũeb nan ijababa an idõb
Gott?
4 Eab õũga: mi inan oduwen aen
Gott, ogen bet tsin ia ã eke amen tabaite eñame memak: tekei eareãn
ñeijin ũge, Bwe ã nim oomouw eow
ean aem, me wo nat doganigae bet ia
ã mwit añõgõm.
5 Me tsin ia ada eõ-omo õmeata an
omo Gott, ekeken aeda ean? Õten,
eõ omo Gott ñea ðeõgida egae? (A
dorer tekei eñame.)
6 Eab õũga: tsin ie eõ omo Gott,
nan õten an mwit añõget eñame?
7 Me tsin ia aeõñ kaganado an Gott
iduwen, mõ õgõg an raitsit eow ean
aeõ baite, adaga ã mwit añõgõ ñage
tekei aña amet dũra ion?
8 Adaga añ eõ kõũge (tekei ñea ã
jowa gada ean, tekei ñeijina ibũn rõ
ũge bwa aeda), amõ ririñ ibaka bwe
enim õrre emo eow ean? eimwi õbabakaeõra.
9 Õten, añ omo eken ñada ea ũra?
Iõk, añ eõ omo: bwa añ õpat dei Judea ma dei Grecia ñago bwe re mek
memak iat idũra;
10 Tekei ñeijin ũge eareãn, Ekõ
ion omo, ekeow, eko kõr ion;
11 Eko ion etitsiet, me eko ion ñea
õnani Gott;
12 Mũ ũra memak re erowi emedena ñea eimwi, re rig in eko quara;
eko ion ñea eririñ ñea omo, eko kõr
ion:
13 Bwa anorora tekei ijũb in ima
ñea ã baida; me eora etsitsinoi eb:
me emek ean bateõra eakun otter:
14 Mo oquen ian mwũra eramwani
me ekakairũ ñan õbaõadsin:
15 Mõ õkapapar nanõra n õõkae
era;
16 Mi ijababa me ekananoañ emek
ian medenara;
17 Me re iki medenat iow:
18 Eko miowen Gott ian mõra.
19 Añ tsiet mũñana edogor õpan,
bwõ õpan a ũra ñabũna re mek ijõñit
edogor; bwe ã nimõ tsima imwi memak, mi inan ekõmei eñame memak
eow itũrin Gott:
20 Bwin ean makur it edogor eko
eñame ñea inan oomo eow ian men:
bwi tsietet idũra õrre eow eat edogor.
21 Me ã tsietien ñage an omo Gott
ñea eko edogor ean eat õpõpatow iat
edogor mi itũrũra propheten;
22 Ñea an omo Gott eow ean tũebõnen Jesu Kristo ea memak ñabũna
re tũeb, (me eara memak) bwe eko
ekae;
23 Bwe re dũra memak, me re eõ
kona eraitsit atsin itũrin Gott;
24 Me ã oomo ũra me eko pũmwen

oomoõra ian an oqued iat ekatsimor
ñea itũrin Kristo Jesu:
25 Ñea Gott ogiten õweijoran bwi
iwim in etad idũra, iat itũeb, mi ian
aran, bwe E nim õmeata an omo ñag
E ekam dõgõt idũra ñana ã ririñ ña-
go, ean ijenen bũriõũn Gott;
26 Bwe E nim õmeata an omo
ñage: bwe E nim omo, me bwe E nim
oomo bet ñea etũebõn Jesu.
27 Iña ñage itsitaõ? Ã rewiten.
Iat edogor keken? iat edogor in ma-
kur? Iõk: bwe ã rewitow iat edogor
in tũeb.
28 Me ñagan añ ũge bwe ã oomo
eñame eow eat itũeb, me deõ eat
emakur ñana bait edogor.
29 Õten, Gott ta *wañara Gott* dei
Judea? me deõ *wañara Gott* bet hei-
den? Eh, Ei bet *wañara Gott* heiden:
30 Ñag ta aiquen Gott, ñea nan
oomo ñabũna edetow iat itũeb, me
ñabũna eõ-detow iat itũeb bet.
31 Õten, añ ijababa edogor eow eat
itũeb? Iõk: a õõaio edogor.

ITŨBAÑ 4.

EKÕ ñea añ ũge bwa Abraham ñea
ada bagadugu okona eow iat dõ-
rabat?
2 Kamwen ia ã oomo Abraham eow
iat emakur, etsimine wõn imin in
otota ean; me ekeow ian men Gott.
3 Bwe ekõ ñea Bibel õpan? *Õ ũge,*
Abraham etũebõn Gott, me ã põpa-
ten *an tũeb* bwa an omo.
4 Me ã eõ põpan wõn imit amen
makur bwa aquedeien, me ã põpan
bwũ pũmwet emakur ñea õ makurei.
5 Me ñea eõ makur, me etũebõn
amea ñea oomo ñabũn ebaka, ã põ-
pan an tũeb bwa an omo.
6 Tekei bet David ñag õ pan õgei-
dawianawet eñame ñea ã patow itũ-
rin Gott bwo omo ie ekeow an makur.
7 *Mõ ũge,* Õgeidawianaw ñabũna ã
ead aũra dũra, me ñabũna ã imwetu-
jow aũra ibaka.
8 Õgeidawianaw eñame ñea ã eõ
õbabaka eow itũrin Jehova.
9 Õten, ta wañara ñabũna edetow
mineijine eñõgen geidawianaw, õa
wañara bet ñabũna deõ edetow? bwa
añ ũge bwe ã põpan an tũeb Abra-
ham bwa an omo.
10 Ã patow iat dedet ekeken? ñaga
ã ogiten etow, õa ñaga ã eitsiõk etow?
ã eõ *pan* ñaga ã ogiten etow, me ã
pan ñaga ã itsiõk etow:
11 Me ã oija añet itema ñea edetow
bwe wemaien an omo ñea an tũeb
ñago ã eitsiõk etow: bwe enim ekei
etõñũra memak ñabũna re tũeb, tsin
ia ã eõ tow ũra bet, bwe ã nim õpõ-
pan bwe wañara bet emo;
12 Me etõñit edetow, me deõ ta ea
ũra ñabũna edetow, bwe ea ũra bet
ñabũna re dũgidugo ian medenan an
tũeb etõñida ñea Abraham, ñea an
tũeb ñago ã itsiõk etow.
13 Bwe ã eõ oija Abraham ma an
karig eñõgen oqued bwe enim eke
amen pwijen eb iat edogor, me ã oija
eow iat emo ñea õñaũn iat itũeb.
14 Me tsin ia wõt edogor amea
pwijen, ekeowen quat itũeb, me
ekeowen bet woun ñeijina eñõgen
oqued:
15 Bwe edogor õeõgida egae; bwi
ino eko edogor, eko bet riowen ean.
16 Me ñagan wõt itũeb ipwijen,
bwe enim ekei bait equed; bwe ã nim
oduwet eñõgen oqued ea Abraham
ma an karig memak; deõ ta ea ñabũ-
na wõt edogor, bwe ea bet ñabũna
wõn an tũeb Abraham, ñea etõñida,
17 (Tekei ñeijin õũge eareãn, A ogi-
ten ririñuw bwe wo nim ek'auwe etõ-
ñit eponñame ebak) ian men Amea e
tũebõn, ñea Gott, ñea õtsimor ũra
ñabũna re ma, me ñea õpan mũñan
eitsiõk õrre tekei ia ro ogiten õrre.
18 Ma Abraham etũeb me edaiõ
ñag õgain etsitobo ie eko õbebeãn
bũriõũn, bwe enim ekei etõñit epon-
ñame ñan ebak, tekei ñeijina ã pan
mõ ũge, Nan õũga ebakin am karig.
19 Me ñag e eõ jũrũñ iat itũeb, õ
kamararei rabatan ñea õgain etsitobo
me ema (ñag kaia aibu an obweni),
ma an ima bet ijen Sarah;
20 Eh, õ kanakania aen in oqued
Gott, me eõ kamwarar bwe dõgit eõ-
tũeb, ma a aeõñ õaio eow iat itũeb,
mo o oija Gott eraitsit.
21 Mõ õ ũge bwi iduwen bwe ñea
Gott ogiten õpan, O kona ie eririñ
bet.
22 Me ñagat ã paten an tũeb bwa
an omo.

23 Me ã eõ eare panen an tũeb bwa
an omo i'ta dõgin ñei;
24 Me ã eare bwe dõgida bet ñada,
ñabũna inan õpan gada bwa ada omo
ia añ ti tũebõn Amea ñea õrida Jesu
wõra Temoniba atsin eat ima,
25 Ñea ã tata bwe dõgin ada dũra,
me ã õrida bwe dõgin oomoeda.

ITŨBAÑ 5.

ME ñagan, ñaga ã oomo gada eow
eat itũeb, añ iow añen Gott eow
itũrin wõra Temoniba Jesu Kristo;
2 Ñea õmeatu gada eow iat itũeb
iat equed ñune ñea añ weijo ian: ma
añ ibibõki ean tobeie' raitsitsin Gott.
3 Me deõ ta ñune ma añ ibibõki bet
ian ada roe: ñag añ tsiet bwe eroe
õrig ijenet ibũriõ;
4 Mi ijenet ibũriõ õrig ikij; mi ikij
õrig itob:
5 Mi itob eab õmaiũr *eñame;* bwe
ã idotu ian bũriõũda an auwã Gott
eow itũrin Anin Omotañitañ ñea ã
oija gada.
6 Bwe ñag añ jũrũñ, eman Kristo
ean an dae bwe dõgin ñabũn ebaka.
7 Bwe eija an ima ion bwe dõgit
eñame ñea eõ earañame: mõ kai oko-
na n ima ion bwe dõgit eñame ñea
omo.
8 Me Gott õmeata an auwã gada
ean bita, ñag eman Kristo bwe dõgi-
da, ñag ada amet dũra.
9 Me ñagan, ñaga ã oomo gada eow
ean aran, nan ouwak eken õtsimo-
reda eow Itũrin atsin ean an egirow
Gott.
10 Me ñag añ maerer a Gott ean an
ima Ñain, ñag ada barũen, nan ou-
wak eken õtsimoreda ean tsimorin,
ñag añ maerer *a Ñei.*
11 Me deõ ta ñune, ma añ ibibõki
bet bwe dõgin Gott itũrin wõra Te-
moniba Jesu Kristo, ñea añ õgõg
ekamaerer eow Itũrin ñage.
12 Me ñagan, tekei an õrre ibaka
eat eb eow itũrit eñame ñea ta ai-
quen, mõ õrret ima eow iat ibaka;
me eagada a eñame memak ima iat
deden ñune, bwe re dũra memak:—
13 Bwe etsimine idũra eat eb ea an
õrre edogor; me ã eab õpat idũra ie
eko edogor.
14 Mo omoniba ima atsin ean Adam
ea Moses, eara ñabũna re eõ dũra te-
kei riowen eat edogor itũrin Adam,
ñea akeweõin Amea ñea õrren naga.
15 Eõ tekei idũra imin in adu. Bwe
tsin ie ema eñame ñabũn ebak bwe
dõgin an dũra eñame ñea ta aiquen,
nat tik ouwak an oqued ma an adu
Gott ea eñame ñabũn ebak, eow ean
an oqued eñame ñea ta aiquen, ñea
Jesu Kristo.
16 Me eadu eõ tekei bita ñea ã ri-
riñ iow itũrin amea edũra; bwõ *õrren*
ekõm *it idũra* ñea ta aiquen, bwe
ekõm in õbabaka, mõ *õrret* adu eat
idũra ñan ebak bwe ekõm in oomo.
17 Bwi tsin ro omoniba ima eow
itũrit eñame ñea ta aiquen bwe dõ-
gin an dũra eñame ñea ta aiquen, nan
ouwak eken aũra moniba iat itsimor
eow itũrin Amea ñea ta aiquen, ñea
Jesu Kristo, ñabũna ã oija ũra equed
ñea ouwak, me eadu n oomo ũra.
18 Me ñagan, bwi tekei *an õrre
ekõm* bwe dõgit idũra ñea ta aiquen
ea eñame memak bwe ekõm in õba-
baka; õũga bet *an õrre eadu* bwe dõ-
git emo ñea ta aiquen ea eñame me-
mak bwe bait oomo n tsimor.
19 Tekei eñame ñabũn ebak ñabũ-
na re ek'ũra amet dũra bwe dõgin an
eõ etaraba eñame ñea ta aiquen, õũ-
ga bet eñame ñabũñ ebak bwi inan
oomo ũra bwe dõgin an etaraba eña-
me ñea ta aiquen.
20 Mõ õrre bet edogor bwe enim
ouwak idũra; me ñag ouwak ibaka,
etik ouwak eket equed:
21 Bwi nan moniba equed iat omo
ea itsimor ñea eko tokin itũrin Jesu
Kristo wõra Temoniba, tekei ibaka
ñag omoniba iat ima.

ITŨBAÑ 6.

EKÕ ñea añ nan õpan? Am ta mek
iat idũra, bwe enim ouwak
equed?
2 Iõk. Añ õdeten ñada, ñabũn añ
ima ea ibaka me ñaũnin, am kan re-
dõ a me mek ian?
3 Amwa iki gada ñada ñabũna ã
baptizoi gada ian Kristo Jesu bwe ã
baptizoi gada eow ian an ima?
4 Me ñagat ã iriedu gada epo a Ñei
iat baptizo aeow iat ima: bwa amõ
dũgidugo iat itsimor etsimeduw tekei

Kristo ñaga ā ōrida atsin eat ima
eow ean an raitsit Etōñin.
5 Me tsin ia añ ta aiquen me Ñei
ian akeweōin an ima, añ nan tik
eke aiquen me Ñei ian *akeweōin* an
rida;
6 Bwa añ tsiet ñune, bwe ā kaiba-
rei epo a Ñei ñamedañ in ūbwe bwe
ā nim ijababa rabatat ibaka, bwa am
eō gauwei tsiō itūrit ibaka imūr;
7 Bwe ñea ema ā eadida atsin eat
idūra, me ā oomo.
8 Me tsin ia añ ima epo a Kristo,
añ ūge bwa añ nan tik tsimor bet epo
a Ñei;
9 Añ tsiet bwe Kristo eab gauwei
ima ñaga ā ōridan eat ima; mi ima
eab gauwei edoganigae a.
10 Me ñag E ma, ta aiwōrin an ima
bwe dōgit idūra: me ñag E tsimor, Ō
ōmag tsimorin bwe dōgin Gott.
11 Tekei bet gamiā, amwañ ūge
bwa amwa ima ea idūra, ma amwa
ōmag tsimorimiā bwe dōgin Gott ian
Kristo Jesu.
12 Me ñagan, amwaim eō omoniba
idūra ia' rabatamiā ñan nan ima, me
eraban an mwamwa:
13 Amwaim eō oija idūra baibai'
rabatamiā bwe ben in ake eō-omo;
ma amwaim oija Gott gamiā tekei
ñabūn etsimor atsin eat ima, me bai-
bai' rabatamiā bwe ben in ake emo
ea Gott.
14 Enim eō moniba idūra eamiā:
bwa amwa eō mek ijōñit edogor, bwa
amwa mek ijōñit equed.
15 Ōten ñage? amō dūra, bwin añ
eō mek ijōñit edogor, bwa añ mek
ijōñit equed? Am eō kōūga.
16 Adag, amwa iki gamiā, ñan
tamo ñea amwa oija gamiā bwa an
tsiō n etaraba, nan amiā an tsiō tamo
ñea amwa eraban; kaia wōt idūra
ñea ema eñame eow ean, ōa kaia wōt
etaraba ñea ā oomo eñame ean?
17 Ā nim ōtūba Gott, bwe ñago
ñag amiā an tsiō idūra, amwa ōgōg
iow ian būriōūmiā dedet ekereri ñea
ā oija gamiā;
18 Me ñaga ā ōmeneñame gamiā
atsin eat idūra, amwa eken gamiā an
tsiō emo.
19 A dorer tekei eñame bwe dōgin
jūrūñ it duwemiā: bwe tekei amiāñ
totow baibai' rabatamiā ñago bwa
an tsiō ekanakanenō mi iqui ion mi
iqui ion, enim ōūga bet ñage amiā to-
tow baibai' rabatamiā bwa an tsiō
emo, bwa amwaimō dereder eow ean.
20 Me ñag amiā an tsiō idūra, ā eō
quōr a gamiā emo.
21 Ekeken quamiā ñago ean mūñan
amwa maiūr eow ean ñage? bwe to-
kin mūñana imin ei ima.
22 Me ñaga ā eadidan gamiā atsin
eat idūra, me ā eken gamiā an tsiō
Gott, etsiminen quamiā bwa amwai-
mō dereder, me tokin bwi itsimor ñea
eko tokin.
23 Bwe pūmwet idūra ei ima; ma
an adu Gott ei itsimor ñea eko tokin
ian Kristo Jesu wōra Temoniba.

ITŪBAÑ 7.

ETSIEDŪ, adag, amwa iki edogor
(bwa A dorer a eñame ñabūna re
tsiet edogor), ñana edogor omoniba
ea eñame ean an būm in tsimor me-
mak?
2 Bwe āita ñea etsimine agen, ā
quōr iow iat edogor ea agen ean an
būm in tsimor memak agen; me tsin
ie ema agen, ā eadidat atsin ean wōn
dogor agen.
3 Me ñagan, tsin ia āita eijatri
eman ion ñag etsimor agen, inan ij
egen bwe āinimwen mequōr it dūra:
mi tsin ie eman agen, i nan eadōda
atsin eat edogor, me deōt āinimwen
mequōr it dūra ie e tik merei eman
ion.
4 Tekei bet gamiā, etsiedū, amwa
ima bet ea edogor eow ea' rabatan
Kristo; bwa amwa nan ijatsi Ion, ñea
ā ōrida atsin eat ima, bwa am ōrig
iqua bwe wōn Gott.
5 Bwe ñag añ mek iat dōrabat, mū-
ñana imwiga ebakogin, ñana ā ōrig
iow iat edogor rō makamakur ean
baibai' rabatada bwe re nim ōrig iqua
ñana wōt ima.
6 Me ā eadidan gada ñage atsin eat
edogor, ñag añ ima ea bita ā ōgōg
gada eow ean bwa am tsiō ian anin
etsimeduw, me deō eat edogor in
ūbwe.
7 Ekō ñea añ nan ōpan? Am ūge
bwe edogor ei idūra? Iōk. A iki
ibaka, ñag ekeow edogor: bwa A iki

eõñaneme, tsin ia edogor eõ kõũge,
Wo nim eõ õñaneme:
8 Mi idũra, ñag o kona an bũm, õ
õrig eõrit õñaneme memak ian bũriõ
eow iat edogor: bwi tsin ie eko edo-
gor, emat idũra.
9 Bwa A tsimor ñago amo ñago
eko edogor: me ñag õrre edogor,
etik tsimoret ibaka, ma A man iaña;
10 Edogor ñea õkatsimor, ã ãt iow
itũrũ bwõ õkama:
11 Bwi idũra ñag okona an bũm
iat edogor, õ baiteiõ, ma a abiõn ian
ñune.
12 Me ñagan edereder edogor me
edereder bet aen Gott, me eimwirara,
mo omotañitañ.
13 Õten, bit omo ekei ima ea ame?
Iõk. Mi idũra, bwe ã nim tsiet bwe
ei idũra ian an õrig ame ima eow ean
bit omo;—bwe enim aeõñ baka ibaka
iat edogor.
14 Bwa añ tsiet edogor bwe wõn
Anin: ma aña wõt dõrabat, ñea ã
row-iow bwa an tsiõ idũra.
15 Bwe ñea A ririñ, A eõ tsiñai:
bwe ñea A eõ teñ ririñ, A ririñien;
me ñea A miowi, A ririñien.
16 Mi tsin ia A ririñ ñea A eõ teñ
ririñ, A ũge bwo omo edogor.
17 Me ñage deõ aña ñea A tik ri-
riñ, bwi idũra ñea emek ia eririñ.
18 Bwa A tsiet bwi imin ñea omo
eõ mek ia, ñea ia' rabata: bwe etsi-
mine itũrũ iteñ ririñ, me ririñen ñea
omo eõ mek itũrũ.
19 Bwe emo ñea A teñ ririñ A eõ
ririñ: mi ibaka ñea A eõ teñ ririñ A
ririñien.
20 Mi tsin ia A ririñ ñea A eõ teñ
ririñ, deõ aña eõũga, bwi idũra ñea
emek ia eririñ.
21 Me ñagan A ãt iow itũrũ edogor
ñune, aña ñea A teñ ririñ ñea omo,
bwe emek bet itũrũ ibaka.
22 Bwa A ibibõki ean wõn dogor
Gott eow itũrin ñameõ ñea ia:
23 Ma A ãt edogor ion ekae ian
baibai' rabata, bwa a ake a dogorin
anũ, mõ õ õgõgõ bwe enim aña wõn
an dogor idũra ñea ian baibai'rabata.
24 Aña kõr eñame ñea emañada!
ijegen ñea nan õtsimorõ atsin ea' ra-
badat ima ñune?
25 A õtũba Gott eow itũrin Jesu
Kristo wõra Temoniba. Me ñagan,
A tsiõ itũrin an dogor Gott ean bũriõ;
ma A tsiõ itũrin an dogor idũra ea'
rabata.

ITŨBAÑ 8.

ME ñagan ekeow õbabakaeõra ña-
bũn ian Kristo Jesu.
2 Bwa an dogor Anin ñea õkatsimor
ian Kristo Jesu eadida aña atsin eat
dogor it idũra mi ima.
3 Bwe bita ñea edogor eõ kona n
ririñ, ñag ejũrũñ bwe dõgit dõrabat,
Gott õijõten Nain tekei dõrabat ñea
ebaka, me dõgit idũra, me ã õbaba-
kaet idũra iat dõrabat:
4 Bwe ã nim ogoro eow iada aet
edogor ñada ñabũn añ eõ erabat dõ-
rabat, bwa añ eraban Anin.
5 Bwe ñabũna re erabat dõrabat,
re ekeiduwet imin ñana bait dõrabat;
me ñabũna re eraban Anin, re ekei-
duwet imin ñana bain Anin.
6 Bwi ibũriõ ñea wõt dõrabat ei
ima; mi ibũriõ ñea wõn Anin ei itsi-
mor mi iow:
7 Bwina ibũriõ ñea wõt dõrabat ei
miowen Gott; bwe eõ mek ijõñin an
dogor Gott, me e eõ kona bet.
8 Me ñabũna re mek iat dõrabat,
re eõ kona n õeibibõki Gott.
9 Ma amwa eõ mek iat dõrabat ña-
miã, bwa amwa mek ian Anin, tsin
ia Anin Gott emek iamiã. Me tsin ie
ekeow Anin Kristo iat eñame, deõn
an ñame.
10 Me tsin ia Kristo emek iamiã,
emat dõrabat bwe dõgit idũra; me
etsimoren õkõr anin bwe dõgit emo.
11 Me tsin ie emek iamiã Anin
Amea ñea õrida Jesu atsin eat ima,
Amea ñea õrida Kristo Jesu atsin eat
ima nan õtsimor bet rabatamiã ñan
ema, eow itũrin Anin ñea emek ia-
miã.
12 Me ñagat, etsiedũ, ada amen
eitsiõk jiña imin, deõ ea dõrabat, ia
am erabat dõrabat:
13 Bwe tsin ia amwa erabat dõra-
bat, amwa nan ima; me tsin ia amwa
abi an makur dõrabat eow itũrin
Anin, amwa nan tsimor.
14 Bwe ñabũna ã eow itũrin Anin
Gott, ũrañen ñain Gott.
15 Bwa amwa eõ tik õgõg anin ñea

eb etsiõ itũrin bwa amwaim kan mi-
ow; ma amwañ õgõg Anin ñea ã atsi
eb eow Itũrin, ñea añ tetaro Itũrin
mõ ũge, Abba, Etõñima.
16 Anin ñune opuõk epo a anida mõ
õmeata gada bwa ada ñain Gott:
17 Tsin ia ñain gada, ada bet amen
pwijen; ma wõn amen pwijen Gott,
ma amen pwijen epo a Kristo; me ã
nim õraitsit gada epo a Ñei, tsin ia ã
õmamado gada epo a Ñei.
18 Bwa A ũge bwe eko woun ma-
gaũn bũm ane itañit eraitsit ñea inan
õmeata iada.
19 Bwa an tob ñea ã õrig ñea ou-
wak edaiñ õmeataeõra ñain Gott.
20 Bwe ã ñaeow ñea ã õrig ijoñit
eõ-õaio, deõ dõgin bũriõũn, me bwe
dõgin Amea ñea õñaeow ijõñin iat
itob,
21 Bwi inat adida ñea ã õrig bet
atsin eat itsiõ n ima aeow iat eme-
neñame ñea wõn aũra raitsit ñaiñain
Gott.
22 Ma añ tsiet mũñana ã õrig me-
mak bwe ra ananu mõ rõ gatsi iat
emaga ea ñabũmine.
23 Me deõ ta eat deden ñune, bwa
ada bet, ñabũn añ õgõg adamonit
iqua ñan quan Anin, añ ananu bet ian
bũriõũda eat edaiñ atsieda ñea õtsi-
more' rabatada.
24 Bwe ã õtsimor gada eow iat
itob: mi itob ñea ã ãt deõ ei itob:
bwe ñea eñame ãt adaga naga ri to-
beijien bet?
25 Bwi tsin ia añ tobei ñan añ eõ
ãt, amõ daiñ iow iat edoño.
26 Anin obuõk bet ada jũrũñ iat
deden ñune: bwa añ eõ tsiet bita
ñea añ kõñõtow iat etetaro iat de-
den ñea eimwi; ma Anin õkõñõñ bwe
dõgida iat ananu ñea ã eõ kona n
pan;
27 Ma Amea ñea õnani ibũriõ etsiet
bũriõũn Anin, bwe ã kõñõñ bwe dõ-
gũra ñabũna Kristian tekei *bũriõũn*
Gott.
28 Añ tsiet bwi imin memak õbuõ-
buõk ũra ñabũna ra auwã Gott in
õgõg imin ñan omo, ñabũna ã emwin
ũra tekei bũriõũn.
29 Bwe ñabũn E tsiet ñago, Õ õa-
gagen ũra bet ñago bwe re nimõ tsi-
tobo n akeweõin Ñain, bwe E nim
ekei ebowab inimaget edetsini ñabũn
ebak:
30 Me ñabũn Õ õagagen ũra ñago,
E emwin ũra bet; me ñabũn E
emwin ũra, O oomo ũra bet: me ña-
bũn O oomo ũra, Õ õraitsit ũra bet.
31 Ekõ ñea añ nan õpan bwe dõ-
gin mũñane? Tsin ia Gott emek
itũrida, ijegen ñea okona n iwitsiow
gada?
32 Amea ñea eõ õgõg ñea Ñain
õkõr, me etotow bwe dõgida memak,
nan õten an eõ oija gada imin in
oqued memak epo a Ñei?
33 Ijegen ñea nan ñaea dõgin ñabũ-
na ã ij iow itũrin Gott? Õten, Gott
ñea oomo eñame *nan ñaea dõgũra*?
34 Ijegen ñea nan õbabaka ũra?
Õten, nan õbabaka ũra Kristo Jesu
ñea ema, ñea eridaten eat ima, ñea
emek eat damarũmin Gott, ñea eõ
toki n kõñõñ bwe dõgida?
35 Ijegen ñea nan õekae gada tsi-
nin auwãeda itũrin Kristo? eroe, õa
emaga, õa ekamamado, õa erõrõ, õa
eõ-karawin, õa egatũrae in ima, õa
ipudutũbwin?
36 Tekei ñeijin ũge eareãn, Ã abi
gama bwe dõgũm eat ibũm memak;
ã pan gama bwe schafe ñana bait
abi.
37 Iõk, bwa añ doganigae ean mũ-
ñane memak eow itũrin Amea auwã
gada.
38 Bwa A ũge bwi iduwen õkõr,
bwi ima, õa itsimor, õa engel, õa te-
moniba, õa imin ñan etsimeduw, õa
mũñan inan õrre, õa amen ekõm,
39 Õa egoda, õa ijõñ, õa imit on ñea
ã õrig, eõ kona n mwit gada tsinin
auwãeda itũrin Gott, ñea ian Kristo
Jesu wõra Temoniba.

ITŨBAÑ 9.

ATÕ pat iduwen ian Kristo, A eõ
baite, me maran bũriõ õbuõkõ
ian Anin Omotañitañ in oduwen aeõ.
2 Bwo ouwak roiũ me magaũn bũ-
riõ ñea eko tokin.
3 A *ogiten* keãitsi bwe ã nim õraiji-
ow aña atsin itũrin Kristo bwe dõgit
etsiedũ, ñabũn amen ũbwiõ iat dõra-
bat:
4 Ñabũn Israel; ñabũna wañara
eadad, me eraitsit, me berith, me to-

towet edogor, me etaramawirei *Gott*,
me eñõgen oqued;
5 Nea wañara bet ebagadugu, me
ñabũna Kristo õñaũn itũrũra iat dõ-
rabat, ñea emek aũtũbwit imin me-
mak, ñea Gott, ñea ã nim tsitan eõ
toki. Amen.
6 A eõ pan mũñane iõ õgain etsito-
bo ie ekeow aen Gott. Bwe deõ Is-
rael eñame memak ñabũna re rig
atsin itũrin Israel:
7 Ñag ũra an karig Abraham, deõ
ñain memak ũra: bwe, Inan ij egen
am karig memak ian Isaak.
8 Tekei ñune, ñabũna ñait dõrabat,
deõ ũra ñain Gott: bwe ñabũna ñait
eñõgen equed inan pan ũra bwa an
karig.
9 Bwõ ũge eñõgen oqued, A õrre
eat edae ñune, me Sarah nan kona
ñain iot eman.
10 Me deõ ta ñune; bwe ejeñ bet
Rebekka eow itũrin ion, ñea etõñida
ñea Isaak—
11 Ñag eitsiõk pudu *ñain*, me ñaga
re eitsiõk ririñ ñea omo me ñea eba-
ka, bwe enimõ weijo-oaio aen Gott
tekei ijij, deõ dõgit emakur, me dõ-
gin Amea amen Ekũr;
12 A ũge a ãita, Amea ebowab nan
tsiõ itũrin amea ekanũmũr.
13 Tekei ñeijin õũge eareãn, A au-
wã Jakob, ma A miowi Esau.
14 Ekõ ñea añ nan õpan? Etsimine
eõ-omo itũrin Gott? Ekeow.
15 Bwõ Õ ũge a Moses, A nan
oquedei ñea A teñ oquedei, ma A nan
kananoañei ñea A teñ kananoañei.
16 Me ñagan, deõ wõnõ ñea eteñ,
me deõ wõnõ bet ñea õgõrõ, bwe wõn
Gott ñea oquedei eb.
17 Bwe Bibel ũge a Pharaoh, A
õweijoranuw bwe dõgin bitune, bwa
A nim õmeata waioeõ eow itũrũm,
bwe ã nim põpan egõ eat eb memak.
18 Me ñagan, O oquedei ñea E teñ
oquedei, mõ Õ õõaio ñea E teñ õõaio.
19 Me ean ñaga wo nan ũge ame,
Adag Õ õbabaka eb? Ijegen ñea
okona idug aen?
20 Ñage, amunuwe, auwe ijegen
ñauwe wo kañaeot a Gott? Nan ũge
bita ñea ã ririñ ea amea ñea eririñ,
Adaga wo ririñõ iat deden ñune?
21 Õten, eko waion amen ririñ iwũr
eat ebaubo, bwe enimõ ririñ iwũr
eran ñarana inan eredu me eran ña-
rana inan eõ eredu atsin eat ebaubo
epowin?
22 Mõ õten ia Gott ñag E teñ õmea-
ta an egirow, me ñag E teñ õpan bet
waion, ejen bũriõũn me eõ ñij ea mũ-
ñana iwũr in egirow ñana ã gadauw
a ijababa:
23 Me bwe E nim õmeata ñaben an
raitsit ea mũñana iwũr in oqued, ñan
O ogiten gadauw ea eraitsit,
24 Ñan ada, ñabũn E emwin, deõ ta
atsin inimaget dei Judea, bwa atsin
inimagen heiden bet?
25 Tekei bet aen eow ian Hosea,
ñeijin ũge, A nan õpan ñabũna deõ
aeõ ñame bwa aeõ ñame; me ñea ã
eõ auwã bwe ã auwã.
26 Me eat etañ emwarin ino ã ũge
a ũra, Deõ amiã aeõ ñame, inan ij
egõra eow ina bwe ñain Gott ñea
etsimor.
27 Mi Jesaia õpan Israel, *mõ ũge*,
Tsin ie ebakit ibwibwin Israel tekei
ebakin raũrõũn imago, ta dũgidũ-
gũra ñabũna inan õtsimor:
28 Bwe Temoniba nan oduwetow
eat eb aen, mi I nan oog mõ õpar in
õmag.
29 Tekei bet aen Jesaia ñeijin amo
ñag õ ũge, kamwen ago ia Jehova
Zebaoth eõ jidõn gada ekarig ion, añ
nan tekei Sodom, me ririñeda tekei
Gomorra.
30 Ekõ ñea añ nan õpan? Añ nan
ũge bwa heiden ñabũna re eõ edegeri
emo ñago rõ õgõgiet emo, ñea emo
ñea õñaũn iat itũeb;
31 Mi Israel ñabũna re edegeri edo-
gor in omo, re eõ õgõgiet edogor in
omo.
32 Bwa adaga? Bwina re eõ *õnani*
iow iat itũeb, bwõ rõ *õnani* iow iat
emakur. Re tsiriwa eow eat epe n
katsiriwa;
33 Tekei ñeijin ũge eareãn, Kania,
A ñaeow i Zion epe n katsiriwa ion
me epe n kapudu ion: me ñea etũe-
bõn nan eab maneañ.

ITŨBAÑ 10.

ETSIEDŨ, ñaiune ñea an keãitsi
bũriõ ma aeõ tetaro a Gott bwe
dõgin *Israel*, bwe ã nim õtsimor ũra.

2 Bwa A pan ūra bwe etsimine au-
wāen Gott ñea ouwak itūrūra, me
deō iat dedet ititsiet.
3 Bwe ñaga re iki an omo Gott, me
ñaga ro quoquon bwe re nim ōōaio
aūra omo, re eitsiōk ñaeow ūra ijōñin
an omo Gott.
4 Bwe magit edogor ei Kristo bwe
ā nim oomo memak ñabūna re tūeb.
5 Bwe Moses edar *mō ōpan* bwe
eñame ñea eririñ emo ñea bait edo-
gor nan tsimor eow ean.
6 Me emo ñea wōt itūeb ōkakairū
mō ūge, Wo nim eō kōūge ian būri-
ōūm, Ijegen ñea nan roga ianweron?
(ñeijin tekei, Ijegen ñea nan ōbū ea-
du Kristo:)
7 Ōa, Ijegen ñea nan rodu umon?
(ñeijin tekei, Ijegen ñea nan ōbū ea-
da Kristo atsin eat ima.)
8 Ekō ñea ā pan? Etūren awet
eñōg, ian mwim, mi ian būriōūm:
ñeijine ñeijina eñōgen tūeb ñeijin añ
pōpan:
9 Bwe tsin ia wo pan ōgōgen Jesu
eow ian mwim bwe Temoniba, me
tsin ia wo tūebōtow ian būriōūm bwe
Gott ōrida atsin eat ima, inan ōtsi-
moruw:
10 Bwe etūeb eñame iat ibūriō, me
ā oomo eow ean; me ā pan ōgōgen
Jesu iat imwi, me ā ōtsimor eñame
eow ean.
11 Bwe Bibel ūge, Tamo ñea etūe-
bōn nan eab maneañ,
12 Bwe eō ekae dei Judea me dei
Grecia: bwi ta aiquen wañara Temo-
niba eñame memak, ñea ouwak an
oquedei ūra memak ñabūna re emwe-
mwin.
13 Bwe, Tamo ñea emwemwin eget
Temoniba, inan ōtsimor.
14 Mi nan ōten aūra kona n emwe-
mwin Amea ñea re eitsiōk tūebōn?
nan ōten aūra kona n tūebōn Amea
ñea re eitsiōk kaiōt añōgen? nan ōten
aūra kona n kaiōt tsin ie eko amen
pōpan?
15 Nan ōten aūra kona n pōpan ia
ā eō ōijōn ūra? tekei ñeijin ūge eare-
ān, Omotañitañ ōkōr nanōra ñabūna
rō ōrean mwinen it imin ñan omo!
16 Me re eō mag in tūebōt evange-
lium. Bwi Jesaja ūge, Temoniba,
ijegen ñea etūebōn ama mwinen?
17 Me ñagan, ōrre itūeb eow iat
imwinen, mi imwinen ōrre eow ean
aen Gott.
18 Ma A ūge a gamiā, Ōten, re
eitsiōk kaiōt? Ro ogen ōkōr; rō ōbwi-
da eow eat eb memak eiñōñūra, ma
aeōra eagada a mwit eb.
19 Ma A tik ūge, Ōten, Israel eiki?
Moses ūge amo, A nan ōañ gamiā
eow itūrūra ñabūna deō eponñame,
ma A nan ōegirow gamiā eow itūrit
eponñame ion ñea ōkabaāt.
20 Mi Jesaja ōkakairū n eō miow,
mō ūge, A ātō eow itūrūra ñabūna re
eō ōnaniō; me ā ōmeataeō a ūra
ñabūna re eō ūdūdōeō.
21 Mō Ō ūge a Israel, A ere beō
eat ibūm memak ea eponñame ñea eō
kaiōt eñōg me eō etaraba.

ITŪBAÑ 11.

ME ñagan A ūge, Ōten, Gott ea-
tow an eponñame? Iōk. Bwa
aña bet amen Israel ion ñea an karig
Abraham, ñea earōen Benjamin.
2 Gott eō eatow an eponñame ñea
E tsiet ñago. Adag, amwa iki añō-
gen Elia ñeijina ā patow iat Bibel?
ñea ōbabaka Israel ea Gott, *mō ūge*,
3 Jehova, ro ogiten abi wam pro-
pheten, mo ro ogiten ōraijedu wam
dagarae memak: mi ti ijuwen aña
dūgidūgin, mō rō ōnani bet abieō.
4 Me ekeken aen Gott a? *Ō ūge*, A
ogiten ñaina aeiu erañat eñame bwa
aeō ñame, ñabūna re eitsiōk otobu-
rōra ea Baal.
5 Ōūga bet ñage bwe etsimine dū-
gidūgūra tekei ijij in oqued.
6 Me tsin ia dōgit equed, e eab tik
rig atsin eat emakur: bwe tsin ie e
erig atsin ean, deab eijiet equed
equed. (Me tsin ia dōgit emakur, e
eab tik rig atsin eat equed: bwe tsin
ie e erig atsin ean, deab eijiet ema-
kur emakur.)
7 Mō ōten ean ñaga? Israel eō
ōgōg bita ñea ō ōnani; me ñabūna
ā ij rō ōgōg, me ā ōōaio ñabūna dū-
gidūgūra:
8 Tekei ñeijin ūge eareān, Gott
oija ūra anin in mijimij, me mūra
bwe re nim eō ātirōñin, mi ijūñūra
bwe re nim eō kaiōt, ea ñabūmine.
9 Me David ūge, Wañara tisch

enim ekei ime me eatarõ, mi imin in
kapudu, me pũmwen aũra ibaka ea
ũra:
10 Ã nim õtũr mõra bwe re nim eõ
ãtirõñin, me Wo nim õkeno erowũra
eõ toki.
11 Ma A ũge, Rõ katsiriwa bwe re
nim pudu? Iõk: mõ õrre itsimor eow
itũrin heiden eow ean aũra pudu *Is-
rael*, bwe ã nimõ õqñ ũra,
12 Tsin ie ebak emit duwõra amen
eat eb eow ean aũra pudu, me tsin iõ
õgõren wañara imin nan ekei ebakin
emit duwõra heiden: õten, eab ebak
emit duwõra eken io ogoro ebakũra?
13 Ma A dorer a gamiã ñamiã ña-
bũn heiden. Me ñag aña wañara
apostel heiden, A otota barũenebeõ;
14 Bwi ta bwidũga ma A kona n
õqñ ũra ñabũn amen ũbwiõ, mõ õtsi-
mor ibũt atsin inimagõra.
15 Me tsin ia eatowen Israel õmae-
rer amen eat eb, ekõ ñea ã quõrida
mo oquedeiõn ũra, tsin ia deõ itsimor
atsin eat ima?
16 Me tsin ie edereder adamonit
iqua, edereder bet teig: me tsin ie
edereder outain, edereder bet ran.
17 Me tsin ia ã tsibada rat inon, me
tsin ia ã amwedu auwe inimagõra,
auwe ñaõen oliva eõ omo, me tsin ia
wo epo a n barũ bain outain me eõri-
õrin mũena oliva,
18 Wo nim eõ otota auwe eara ran:
me tsin ia wo otota auwe, deõ auwe
ñea wo õijõiji outain, bwo outain õijõ-
ijiw.
19 Me wo nan ũge, Ã tsibada ran,
bwe ã nim amwedu aña ean.
20 Eimwi; ã tsibadan ũra ean aũra
eõ tũeb, ma auwe wo weijo ian am
tũeb. Wo nim eõ gatsitsi, me wo ni-
mõ miow.
21 Bwe tsin ia Gott eõ toki n õeõgi-
da gaiũra ran ñana ran õkõr, I nan
eab toki n õeõgida bet gaim.
22 Me ñagan wo nim kanakania an
eõ earañame Gott ma an egirow: E
egirow a ñabũna rõ pudu, ma an eõ
earañame Gott aw, tsin ia wo ta mek
ian an eõ earañame: mi tsin ia wo
eõ kõũga, inan towida bet auwe.
23 Mi Israel tsin ia re eõ mek iat
eõ-tũeb, inat tik amwedu bet ũra:
bwe Gott okona ie etik amwedu ũra.
24 Bwe ñaga ã towidan auwe ean
oliva ñaõen eõ omo eõrin, me ñaga ã
amwedu auwe ean oliva ñaõen omo
eõrin iat deden ñea deõ deden õkõr;
õten, eõ ouwak eken amweduen ña-
bũne, ñabũna ran õkõr, ean oliva
ñaõen olivũra kõr?
25 Etsiedũ; A eõ ãeñ gamiã bwa
amwam iki imin eõ nũñida ñune, bwi
ta bwidũga ma amwa man ian amiã
gatsitsi, ñag õrre eoaio ea Israel ibũn
ea an õrre aũra goro heiden,
26 Me ean ñaga inan õtsimor Israel
memak: tekei eareãn ñeijin ũge, Nan
ñaũt atsin Zion amen Katsimor; I
nan õeiwidõat ibaka tsinit ibwibwin
Jakob.
27 Me ñaiune aeõ berith a ũra, tsin
ia A ead aũra dũra.
28 Ũra amen aijeni bwe dõgimiã
iat evangelium: me ã auwã ũra bwe
dõgit etõñũra iat ijij.
29 Eko iwiwidõn bũriõũn Gott bwe
dõgin an adu ma an ekekũr.
30 Bwi tekei gamiã ñag amwa eõ
eraban Gott ñago amo, me ã oquede-
ijien gamiã ñage eow ian aũra eõ-
etaraba,
31 Õũga bet ñabũne ñaga re eõ era-
ban bet, bwi inan oquedei ũra bet ean
oquedeiemiã.
32 Bwe Gott etsimadu memak ũra
iat eõ-etaraba, bwe E nim oquedei
ũra memak.
33 Õten akebin an ebak emit du-
wen Gott ma an man, ma an ititsiet!
õten konaen tsieten an mwit añõg,
mõ õten konaet ãten medenan!
34 Bwi ijegen ñea etsiet bũriõũt
Temoniba? mi ijeget dañan in kama-
rar?
35 Mi ijegen ñea oija imit on amo,
mi i nat tik rouw?
36 Bwa atsin Itũrin, me eow Itũ-
rin, me ea, imin memak. Wõnõ era-
itsit eõ toki. Amen.

ITŨBAÑ 12.

ME ñagat, etsiedũ, A kõñ a gamiã
bwe dõgin an oqued Gott, bwa
amwaim ere rabatamiã bwi iwim ñea
etsimor ñea edereder, ñea õeibibõki
Gott, ñea amiã taramawir ñea bain
anin.
2 Ma amwaim eõ gar deden eb une:

ma amwaimõ õekekia gamiã eow ean
õtsimeduwen bũriõũmiã, bwa amwa-
im õij quan aen Gott ñea imin omo,
ñea õeibibõki, ñea omotañitañ.
3 Bwa A ũge eow iat equed ñea ã
oija ame, ea eñame memak ñabũn
inimagemiã, bwe e nim eõ kõũge ian
bũriõũn bwo o omo eken ea ñea eimwi
bwe e nim õpan; me e nim patow ian
bũriõũn iat deden ñea i nan man ean,
tekei dũbañaiet itũeb ñea Gott edũ-
bañai a eñame memak.
4 Bwe ñag ebak baibai' rabatada
iat dõrabat ñea ta aiquen, me ñag eõ
tsitobo barũeneben baibai' rabatada:
5 Õũga bet gada ñada ñabũn añ
ebak bwi ta ada bet aiquet dõrabat
ian Kristo, mi ion bain ion mi ion
bain ion.
6 Me ñag etsimine ada adu ñan
ekekae tekei equed ñea ã oija gada,
ñada ñabũna barũenebeda barũene-
ben propheten, *am karai añõgin pro-
pheten* tekei ñaben ada itũeb;
7 Me tsin ia barũenebeda barũene-
bet deacon, am ijan barũenebet dea-
con; ma amen kereri enim ijan an
kereri;
8 Ma amen metsimetsi enim ijan
an metsimetsi: ma amen adu *enim*
tũba ia adu; ma amen ekõm enim
idõb ean an ekõm; ñea oquedei eñame
enim oquedei ũra iat ibibõki.
9 Enim eko itsitsino iat auwã.
Miowi kõ ibaka; me ereribe a emo.
10 Amwaim auwawã gamiã ian
aũra auwawã edetsini; amwaim õd
amo iat eredu.
11 Amwaim eõ kenañanañ ean
mũñan eimwi bwa amwaimõ ririñ;
amwaim ooaio gamiã ian animiã; ma
amwaim tsiõ itũrit Temoniba;
12 Ibibõki kõ iat itob; ijen kõ bũ-
riõũmiã iat eroe; amwaim edoño iat
etetaro;
13 Amwaimõ buõkõn Kristian wa-
miã imin iõ õga bũriõũra; ma amwaim
oquedei eratequõ.
14 Amwaim õrai eñõgen õgageida-
wianaw ñabũna rõ õmamado gamiã;
õgageidawianaw kõ ũra, me eõ ra-
mwaniei ũra.
15 Amwaim ibibõki epo a ñabũna
re ibibõki; ma amwaim iõñ epo a ña-
bũna re eõñ.
16 Amwaimõ õepoi bũriõũmiã. Ma
amwaim ekam dõgõn mũñan ogoda,
ma amwaim ekeiduwen ñabũn ejõã.
Ma *amwaim* eõ kõũge ian bũriõũmiã
bwa amwa man.
17 *Amwaim* eõ rouwõt ibaka an iba-
ka eñame. Ma *amwaim* kamararei
mũñan omo ian met eñame memak.
18 Me tsin ia amwa kona, amwa
nan iow a eñame memak ean mũñan
amwa kona.
19 Amiã ñabũna ã auwã gamiã,
amwaim eõ pũmwe ibaka ñana ã ririã
a gamiã, ma amwaimõ gõgaro mo oija
eñan an egirow *Gott:* bwe ã eare
ñeijin ũge, Jehova ũge, Waña eba-
ñaga n õeõgida egae; Aña A nan pũ-
mwe.
20 Me tsin ie emetũr barũõm, wo
nim õijõiji; me tsin iõ õ bõñ, wo
nim õren; bwe tsin iõ ũga dedem,
wo nan kekepo kohlen in ãe animwen
tũbwin.
21 Ibaka enim eõ õdenigae gamiã,
ma amwaim õdenigaeõt ibaka emo.

ITŨBAÑ 13.

EÑAME memak re nim erabat te-
moniba ñabũn etsimine waiora
eara: bwe eko temoniba tsin ia deõ
atsin itũrin Gott; me ñabũn *omoniba*
ñage, ã omoniba ũra eow itũrin Gott.
2 Me ñagan, tamo ñea õkeõ a te-
moniba, õkeõ a bet aen Gott: me
ñabũna rõ keõ, inan õeõgida a ũra
gaiũra.
3 Bwe deõ bait ekamiow temoniba
ea emakur ñan omo, me bain omio-
wet emakur ñan ebaka. Õten, wo
eõ teñ miow temoniba? ririñ kõ ñan
omo, mi inat tsitatow auwe itũrin:
4 Bwe ei ben Gott aw bwe dõgit
emo. Mi tsin ia wo ririñ ñan ebaka,
wo nimõ miow; bwe e eõ õbabũ ipu-
dutũbwin i' tõkõr: bwe ei ben Gott,
ñea amen bañaga n õeõgida gain ñea
eririñ ibaka.
5 Me ñagan eimwi bwa amwaim
etaraba, deõ ta dõgit ake, me dõgin
bet maran bũriõũmiã.
6 Ma amwaim oija bet *temoniba*
an eañabai bwe dõgin ñune; bwe ben
Gott temoniba ñabũna re eõ toki
n ijan makur une.
7 Me ñagan amwaim oija eñame

memak wañara imin ñan eimwi bwa
amwaim oija ũra: eañabai bait dõra-
bat ea ñea eimwi bwe ã nim oija ea-
ñabai bwe dõgit dõrabat; me eaña-
bai bait imin ea ñea eimwi bwe ã
nim oija eañabai bwe dõgit imin; mi
imiow ea ñea eimwi bwe ã nimõ mi-
ow; me eredu ea ñea eimwi bwe ã
nim eredu.
8 Wo nim eõ õgõg wõt eñame imin
ñan eimwi bwe wo nim oija, mi ta
eauwã gamiã: bwe ñea auwã aranon,
o ogiten oduwet edogor.
9 Bwe ñaiune, Wo nim eõ mequõr
it dũra, Wo nim eõ abab ñame, Wo
nim eõ torere, Wo nim eõ õñaneme,
mi tsin ia iju edogor ion, ã õebwe-
poi iow ian ñeijin ũge, Wo nim auwã
aranom tekei am auwãw.
10 Eauwã eõ ririñ ñea ebaka ea
aranon: me ñagat auwã ei oduwenet
edogor.
11 Ma *amõ ririñ* ñune, ñag añ tsiet
dae une, bwõ õrren amiã dae in rida
atsin eat imijimij, bwe etũren añen
gada eken ñage ekatsimor ea ñago añ
õren tũeb.
12 Ekeowen naga anũbũmin, me
etũreten aran: me ñagan amõ eatow
an makur itũr, ma am edua dõbae in
ake ñana bait iaõ.
13 Ma amõ dũgidugo iat deden ñea
eimwi, tekei idũgidugo aran; ma am
eõ dũgidugo n ta mwamwaniñ, me
mañi, me mequõr it dũra, ma arare-
añe, ma akake, ma añ.
14 Ma amwaim edua Temoniba
Jesu Kristo, ma amwaim eõ õaji õat
dõrabat bwe dõgin an mwamwa.

ITŨBAÑ 14.

MA amwaim õquõrida mo oquedei
ñea ejũrũñ iat itũeb, ma amwa
eõ quõrida ia amwaimõ mwit añõgen
wõn imin ñan õ kamwarar ean.
2 Eñame ion ũge bwe eimwi an õt
imin memak: mi ion ñea ejũrũñ tõ õt
imin ñan erigidan eat emwarere.
3 Ñea ejeiji, enim eõ õeko woun
ñea eõ jeiji; me ñea eõ jeiji, enim eõ
õbabaka ñea ejeiji: bwe Gott ogiten
õquõrida n oquedei.
4 Auwe ijegen ñauwe wo õbabaka
an tsiõ eñame ion? õ weijo mo opudu
eow itũrin wõn temoniba ñea wõn
temoniba kõr. Eh, inan õweijoran
amea; bwe etsimine waion Gott in
õweijoran.
5 Ion ũge bwõ õkaganado eket ibũ-
min ea ibũmin: mi ion ũge bwi ta
tsitobo ibũm memak. Ion enim tsiet
õkõr bũriõũn, mi ion enim tsiet õkõr
bũriõũn.
6 Ñea erañа ibũm, erаñа bwe dõgit
Temoniba: me ñea ejeiji, ejeiji, bwe
dõgit Temoniba, bwõ õ õtũba Gott;
me ñea eõ ijeiji, eõ jeiji bwe dõgit
Temoniba, mõ õ õtũba bet Gott.
7 Bwe ekeow ion inimageda ñea
etsimor mõ õmag an bũm bwe dõgin
ñei, me eko bet ion ñea ema bwe dõ-
gin ñei.
8 Bwi tsin ia añ tsimor, añ õmag
ada tsimor bwe dõgit Temoniba; mi
tsin ia añ ima, añ ima bet bwe dõgit
Temoniba: me ñagan, tsin ia añ tsi-
mor, õa ia añ ima, ada wõt Temo-
niba.
9 Bwe eman Kristo, me *etik* tsimo-
ren bwe dõgin ñune, bwe E nim ekei
wañara Temoniba ñabũn ema me ña-
bũn etsimor.
10 Ma auwe, adaga wo õbabaka
edũm? mi tik auwe, adaga wo õeko
wout edũm? bwa añ nan weijo memak
ian obwen an tron in ekõm Gott.
11 Bwe ã eare *ñeijin ũge*, Temoni-
ba ũge, Ñag A tsimor, iburennana
memak ri nan otoburõra ame, me eo
memak ri nan otota Gott.
12 Me ñagan ada memak am oija
Gott añõget dededa.
13 Me ñagan am eõ gauwei õbaba-
ka gada: ma amwaim õmamo bũri-
õũmiã, bwe enim eko eñame õñaeow
imin in katsiriwa õa imin in kapudu
ian medenat etsin.
14 A tsiet, me ã pan ame eow itũrit
Temoniba Jesu bwe eko imit on ñea
te ei eõ dereder: me ñea ũge ian bũ-
riõũn bwe eõ dereder imit on, nan te
eõ dereder a ñei.
15 Bwi tsin ie eroe edũm bwe dõ-
gin õañam, wo eõ dũgidugo iat auwã.
Wo nim eõ abiõn õañam amea ñea
ema Kristo bwe dõgin.
16 Me ñagan amwaim kanakania
amiã omo bwe ã nim eõ õbabaka:
17 Bwe deõ ijeiji me eren monibain
Gott, bwe ei õkõr emotañitañ, mi

iow, mi ibibõki itũrin Anin Omotañi-
tañ.
18 Bwe ñea etsiõ itũrin Kristo ean
mũñane, Gott eibibõkiei, me ã otota
eow itũrit eñame.
19 Me ñagan am edegeri imin ña-
na bait iow, mi imin ñan añ nan
õweijo-oaio gada ean.
20. Wo nim eõ ijababa an makur
Gott bwe dõgin õañam. Edereder
imin memak, me etsimine an dũra
eñame ñea ejeiji iat deden ñea etsi-
riwa eñame ean.
21 Omotañitañ eõ kõ duwen, me eõ
ren wein, me eõ *ririñ imit on* ñea
edũm etsiriwa ean (õa opudu ean, õa
ñea i nan jũrũñ ean.)
22 Itũeb ñea itũrũm, wo nimõ bai-
nei bwe baim ian men Gott. Õgei-
dawianaw ñea te ei eõ õbabaka eow
ean bita ñea õ ũge bwe eimwi.
23 Me ñea õkamwarar ã õbabaka-
en ie e jeiji, bwin e eõ jeiji iat itũeb;
mi tamo imin ñea deõ wõt itũeb ei
ibaka.

ITŨBAÑ 15.

EIMWI itũrida ñada ñabũn añ oaio
bwa am ijen bũriõũda ea aũra
jũrũñ ñabũna re jũrũñ, ma am eõ
õeibõki gada.
2 Ada memak amõ õeibõki dañada
bwe dõgin bita ñea omo, bwe re nimõ
weijo-oaio ean.
3 Bwe Kristo eõ õeibõki bet Ñei;
tekei ñeijin ũge eareãn, Eagada ame
aũra kabaka ñabũna rõ kabakaiuw.
4 Bwi imin memak ñana ã eare ña-
go ã eare bwe dõgin wererieda, bwa
amõ kona itob eow ian ijenet ibũriõ,
me eow iat ibũriõ ñana ã õbebe eow
iat Bibel.
5 Me Gott ñea erig atsin Itũrin
ijenen mõ õbebeãt ibũriõ nan oija ga-
miã ibũriõ memak ñan etsitobo, tekei
deden Kristo Jesu:
6 Bwa amwaim õraitsit Gott ñea
Etõñin wõra Temoniba Jesu Kristo
iat ibũriõ ta aibwetsin, mi imwi ta
airan.
7 Me ñagan amwaim quõrida n
oquedei gamiã, tekei bet Kristo ñag
O quõrida n oquedei gada, bwe eni-
mõ raitsit Gott eow ean,
8 Bwa A ũge bwe Kristo ei amen
buõk ñabũna ã tow bwe dõgin [illegible]
Gott iduwen, bwe E nim oduwen [illegible]
in oqued ñana ã pan a aũra bagadu-
gu,
9 Me bwa heiden re nim õraitsit
bet Gott bwe dõgin an oqued, tekei
ñeijin ũge eareãn, Me ñagan A na
tsitanuw eow inimagen heiden, ma A
nan riañei egõm.
10 Mõ ũge bet, Amwaim ibibõki
ñamiã ñabũn heiden epo a an ñame.
11 Mi tik ũge, Amwaim tsitan Je-
hova, amiã ñabũn heiden memak
me eñame memak re nimõ tsitan.
12 Mi Jesaja tik ũge, Nan tsimine
awaran Jesse, ñea Amea ñea na
weijo n mwit añõgen heiden; ma hei-
den nan tobei Ñei.
13 Me Gott ñea erig atsin Itũrin
itob nan oquenõn gamiã ibibõki me-
mak mi iow ian amiã tũeb, bwe
amwaimõ oouwak amiã itob ian waio
Anin Omotañitañ.
14 Bwa A oduwen bet dedemiã
etsiedũ, bwa amwa oquen iat emo, ma
amwa oquen iat ititsiet memak, ma
amwa kona n wereri gamiã bet.
15 Ma A dar a gamiã n eõ miow ea
etañ inon, bwa A nim õmaranõn ga-
miã bwe dõgit equed ñea ã oija ame
atsin itũrin Gott,
16 Bwa A nim eke aña wõn minis-
ter Kristo Jesu ea heiden, me ririñ
barũeneben priester ian wõn evange-
lium Gott, bwe ã nim auwã iwin ña
heiden ere ñaga ã odereder eow itũrin
Anin Omotañitañ.
17 Me ñagan etsimine waña min [illegible]
tsitanõ ian Kristo Jesu bwe dõgin
imin ñana wõn Gott.
18 Bwa A miow ia A pat imit [illegible]
ean mũñana Kristo eõ ririñ eow itũ-
rũ, bwa heiden enim erabatow ean
ma A tõ pan ñan Eririñ iow itũrin
iat eñõg me emakur.
19 Me ean waiot itema me emakur
in kamadauniñ, me ean waion Anin
Omotañitañ; ñag A ogiten õpõpe
evangelium in Kristo atsin Jerusa-
lem mõ õpaeoi eb ; ma A toki i Il-
lyria.
20 Mõ ũga aeõ quoquon in õpõpe
evangelium, me deõ ino ã tsiet egen
Kristo, bwi ta bwidũga ma A kei ean
an kũri eñame ion;

21 Mi tekei eareān, *ñeijin ūge*, Ñabūna ā eitsiōk pan a ūra ri nan āt, me ñabūna re eitsiōk kaiōt ri nan tsiet.

22 Me ñagan ebak rewineō atsin ean aeō nimō naña gamiā:

23 Me ñage, ñag eko eñō ean eb ane, me ñag ouwak aeō teñ naña gamiā eat obweni ñan ebak,

24 Tsin ia A ñow Spania (bwa A ūge ian būriō bwa A nan āt gamiā ean aeō dūgidugo, me bwa amwaim eowō aeow ina ia A ibibōki eken itūrimiā amo)—

25 Me ñage *A ūge*, A ñowen Jerusalem bwa A nim oquedei ñabūna Kristian ina.

26 Bwe re ibibōki ñabūna re mek i Macedonia ma Achaja ia re totow eadu ea ñabūn eko wañara imin inimagen Kristian ñabūna re mek i Jerusalem.

27 Re ibibōki ōkōr ia ro oija ūra; mū ūra amen eitsiōk jiña imin ea ñabūna Kristian. Bwe tsin ia rō buōk heiden ean wañara imin ñana bain anin, eimwi bet bwū ūra re nim oquedei ūra eat imin ñana bait dōrabat.

28 Me ñagan, tsin ia A ogiten ririñ ñune, mo oija ūra quan bitune eadu, me wemai, A nan tik redō mō ōd ijugagaimiā aeow Spania.

29 Ma A tsiet, bwe tsin ia A ōrre a gamiā. A nan ōrre a gamiā ian oquen in an oqued Kristo.

30 Ma A kōñ a gamiā, etsiedū, bwe dōgin wōra Temoniba Jesu Kristo, me bwe dōgit auwā ñea ōñaūn itūrin Anin, bwa amwaim ōaōaio gamiā epo ame ian amiā tetaro a Gott bwe dōgū;

31 Bwe ā nim ōtsimorō atsin itūrūra ñabūna re eō etaraba i Judea, me *bwe* ā nimō āeñ iow itūrin Kristian aeō makur bwe dōgin Jerusalem;

32 Bwa A nim ōrre a gamiā iat ibibōki eow ean aen Gott, bwa A nim ōnano itūrimiā.

33 Me Gott ñea erig iow atsin Itūrin nan mek itūrimiā memak. Amen.

ITŪBAÑ 16.

APAN a gamiā āita Phōbe, ñea etsida, ñea deaconess it ecclesia ñea i Kenchrea:

2 Bwa amwaim oquedei iow iat Temoniba, iat deden ñea ewin a Kristian, ma amwaimō buōk ean an makur ñan e teñ bwa amwaimō buōk eow ean, bwe ei āinimwen buōk ñabūn ebak, mō ō buōkō bet.

3 Amwaim oija Priscilla ma Aquila, aeō kamawir, ñarumena dañō n makur ian Kristo Jesu,

4 Ñarumen ar totow tereōrōr bwe dōgin tsimorū: ñarumen A ōtūba ūrōr, me deō ta aña, bwe wañara ecclesia heiden memak rō ōtūba ūrōr bet:

5 Ma amwaim kamawirei *bet* ecclesia ñea ian aūrōr wak. Amwaim oija Epanetus ñea ā auwā eow itūrū, aeō kamawir, ñea adamonit iqua ian Kristo i Asia.

6 Amwaim oija Maria, ñea ooaio n buōk gamiā, aeō kamawir.

7 Amwaim oija Andronikus me Junia, ñarumen amen ūbwiō, ñarumena dañō iat ewak in quōquōr, aeō kamawir, ñarumen ar kaganado itūrūra apostel, ñarumen ar mek ian Kristo ian obwō.

8 Amwaim oija Amplias ñea ā auwā eow iat Temoniba, aeō kamawir.

9 Amwaim oija Urban ñea dañada n makur ian Kristo, aeō kamawir, me Stachys ñea A auwā.

10 Amwaim oija Apelles aeō kamawir, ñea ā tsiet ōkōr an weijo-oaio ian Kristo, ñaga ā ogiten ōij. Amwaim oija *amen ūbwien* Aristobulus aeō kamawir.

11 Amwaim oija Herodion ñea *amen ūbwiō*, aeō kamawir. Amwaim oija *amen ūbwien* Narcissus ñabūna re mek iat Temoniba, aeō kamawir.

12 Amwaim oija Tryphāna me Tryphosa, ñarumen ar makur iat Temoniba, aeō kamawir. Amwaim oija Persis ñea ā auwā, aeō kamawir, ñea ouwak an makur iat Temoniba.

13 Amwaim oija Rufus ñea ā ij iow iat Temoniba, aeō kamawir, mi inen mi inō.

14 Amwaim oija Asynkritus, me Phlegon, me Hermas, me Patrobas, me Hermes, me edetsini ñabūn itūrūra, aeō kamawir.

15 Amwaim oija Philologus me Ju-

lia, me Nereus me ãita etsin, mo
Olympas, me Kristian memak ñabũn
emek itũrũra, aeõ kamawir.
16 Amwaim kamawirei gamiã ion
o ion eat kut edereder. An ecclesia
Kristo memak rõ kamawirei gamiã.
17 A kõñ a gamiã, etsiedũ, bwa
amwaim kanakania ñabũna rõ õrig
ekekae me ñabũna rõ õtsiriwa eñame
n iwitsiow ekereri ñea amwa kereri
ean: amwaim iwidõ tsiniũra.
18 Bwe re eõ tsiõ itũrin wõra Te-
moniba Kristo eñame ñabũn õũga de-
deũra, me re tsiõ itũrin ijõra; mõ
rõ õrared bũriõũt eñame ñabũna re
eõ dũra iat eñõg ñan eta mo omota-
ñitañ.
19 Bwe eñame memak re tsiet
amiã etaraba. Me ñagan A ibibõki
bwe dõgimiã: ma A ãeñ gamiã bwa
amwaimõ man eat emo, me bwa
amwaim ikũba eat ibaka.
20 Me Gott ñea erig iow atsin Itũ-
rin nan jorgageñien naga Satan eow
ijõñin nanamiã. Enimõ mek itũrimiã
an oqued wõra Temoniba Jesu Kristo.
21 Timotheus ñea dañõ n makur,
me Lucius mi Jason me Sosipater,
ñabũna amen ũbwiõ, rõ kamawirei
gamiã.
22 Aña Tertius, ñea A eare ñarane
epistel, A kamawirei gamiã iat Te-
moniba.
23 Me Gaius ñea eraña ame eow
ian an wak me ecclesia memak õka-
mawirei gamiã. Me Erastus ñea
amen raña geld it tekawa õkama-
wirei gamiã, me Quartus ñea ede-
tsini.
24 (Enimõ mek itũrimiã memak an
oqued wõra Temoniba Jesu Kristo.
Amen.)
25 *A teñ oija gamiã* Amea ñea
okona n õweijo-oaio gamiã ean waña
evangelium, me ean õpõpanen Jesu
Kristo, me ean õmeataen bit eõ nũñi-
da, ñea ã ewewin in eõ põpat atsin
ean õawin õriget eb,
26 Me ñea ã õmeatan ñage, me ñea
ã patow ean aũra edar propheten
atsin ean an dogor Gott ñea eko õawin
me eko tokin ea eponñame memak
bwe dõgin erabanet itũeb:
27 Ea Gott, ñea te Ei ñea õman,
eraitsit eõ toki eow itũrin Jesu
Kristo. Amen.

ADAMONIN WÕN EPISTEL PAULUS EA

DEI KORINTH.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea ã emwin bwe *enim ei* wõn apostel Jesu Kristo eow ian
aen Gott, me Sosthenes bet ñea etsida.
2 Ea an ecclesia Gott ñea i Korinth,
ea ũra ñabũna ã õdereder ũra ian
Kristo Jesu, ñabũna ã emwin ũra
bwe *re nim ek'ũra* Kristian, me
eñame memak ñabũna re emwemwin
egen wõra Temoniba Jesu Kristo eat
etañ memak, ñea wañara *Temoniba*,
me wõra:
3 Equed ea gamiã mi iow atsin itũ-
rin Gott Etõñida, ma atsin itũrit Te-
moniba Jesu Kristo.
4 A eõ toki n õtũba Gott bwe dõ-
gimiã, bwe dõgin an oqued Gott ñea
ã oija añen gamiã ñago ian Kristo
Jesu;
5 Ñag aeõñ ebara emit duwemiã
eat imin memak ian Ñei, iat eñõg
memak, mi iat ititsiet memak;
6 Tekei gamiã ñaga ã oduwen añõ-
gen Kristo eow iamiã:
7 Me ñagan eko eadu ion ñea eko
itũrimiã; ñag amwa ta daiñ an tik
meta wõra Temoniba Jesu Kristo;
8 Ñea nan õweijo-oaio gamiã bet
ea etoki bwe ã nim eõ õbabaka gamiã
ean an bũm wõra Temoniba Jesu
Kristo.
9 Edõb Gott, ñea emwin gamiã
bwa amwaim kewin a Ñain ñea Jesu
Kristo, ñea wõra Temoniba.
10 Edetsini, A kõñ a gamiã ian
egen wõra Temoniba Jesu Kristo,
bwa amwaim õrai eñõg ta aeijin, me
bwe enim eõ mek ekekae inimagemiã;
me *bwa* amwaim kan epo õkõr iat
ekamarar ñea ta aiquen mi iat eñõg
ta aeijin.
11 Etsiedũ, ã pan ame gamiã eow
itũrin *amen ũbwien* Chloe ñan etsi-
mine ekañaeot inimagemiã.
12 Ma A õraijien ñeijine ñage, ñag
amiã memak amwa ũge, Aña dañan
Paulus; ma aña dañan Apollos; ma
aña dañan Kephas; ma aña dañan
Kristo.
13 A dũbañai Kristo? A kaibarei
Paulus bwe dõgimiã? Õa ã baptizoi
gamiã eow ian egen Paulus?
14 A õtũba Gott, ñag A eõ bapti-
zoi ion inimagemiã, bwi ta Krispus
me Gajus;
15 Bwi ta bwidũga mõ ũge ion bwe
ã baptizoi gamiã eow ian egõ.
16 Ma A baptizoi bet amen ũbwien
Stephanas: ma A iki ia A baptizoi iju
ion õa ekeow.
17 Bwe Kristo eõ õijõnõ bwa A ni-
mõ baptizo, mõ Õ õijõnõ bwa A nim
õpõpat evangelium: deõ iat eman in
kakairũ, bwi ta bwidũga mi inan õeko
woun an kaibar Kristo.
18 Añõget ekaibar ei ekabaãt ea
ũra ñabũna re man naga, me waion
Gott ea gada ñada ñabũna ã õtsimor
gada.
19 Bwe ã eare *ñeijin ũge,* A nan
õekeow aũra man ñabũna rõ man, ma
A nan eatow aũra ka ñabũna rõ ka.
20 Iña ñea õman? iña amen edar?
iña amen kañaeot ean eb une? Õten,
Gott eõ eke ekabaãt manin eat eb?
21 Bwe ñaga eñame ian aũra man
re iki Gott ian an man, etsimine bũ-
riõũn Gott bwe eimwi bwe E nim
õtsimor ñabũna re tũeb eow eat eka-
baãt in õpõpanen añõget evangelium.
22 Bwi dei Judea rõ kõñõñ itema,
ma dei Grecia rõ õnani eman:
23 Me ñada añ tõ põpan Kristo ñea
ã kaibarei, ñea imin in kapudu ea dei
Judea me ekabaãt ea heiden.
24 Ma añ tõ põpan Kristo bwe waion
Gott, me manin Gott, ea ũra ñabũna
ã emwin, ñabũna dei Judea me dei
Grecia.
25 Bwin õmat eken an kabaãt Gott

ea manūra eñame, mo oaio eken jū-
rūñin Gott ea waiora eñame.
26 Ma amwaim tsiet emwinemiā,
edetsini, ñag eō ebak ñabūna ā emwin
ūra ñabūna rō man iat dōrabat, me
eō ebak bet ñabūna rō ōaio, me eō
ebak bet ñabūna rō kaganado:
27 Me Gott eij mūñana ā patow
itūrit eñame bwō ōkabaāt, bwe E nim
ōmaiūr eñame ñabūn ōman; me Gott
eij bain eat eb ñan ejūrūñ, bwe E
nim ōmaiūr mūñan oaio;
28 Me Gott eij bain eat eb ñan ejōñ,
me mūñana ā miowi, mi imin ñana
deō imin, bwe E nimō ōekeow imin
ñan etsimine:
29 Me eko eñame ion enim te ei
etsitan ñei ian men Gott.
30 Ma amwa ñaūn Itūrin bet ñamiā
ian Kristo Jesu, ñea ā ririñ a gada
eow itūrin Gott bwe manida, ma āmo-
da, mō ōderedereda, mō ōtsimoreda,
31 Tekei eareān ñeijin ūge, Ñea te
ei etsitan, e nimō tsitan bwe dōgin
Jehova.

ITŪBAÑ 2.

MA aña, edetsini, ñag A ōrre a ga-
miā bwa A nim pan a gamiā
aen Gott, A eō ōrre n ōrean amot
eñōg me eman.
2 Bwe etsimine būriō bwa A nim
eō tsiet imit on inimagemiā, mi ta
Jesu Kristo ma an ima eow eat ekai-
bar.
3 Ma A mek itūrimiā iat ijūrūñ, mi
iat imiow, mi iat erōraō ouwak.
4 Me deō baen aeō ma aeō kereri
ōgōget ibūriō iat eman, me baen aeō
ma aeō kereri ōmeataen Anin me
eoaio:
5 Bwe enim eō weijo-oaio amiā
tueb ean manit eñame, me bwe eni-
mō weijo-oaio ean waion Gott.
6 Ma añ tō ōrai eñōgen man ini-
magōra ñabūna eñab iat Kristian: me
deō manin eb une, me deō bet manūra
monibain eb une ñabūn nan ekeow:
7 Ma añ tō pan añōgen manin Gott
ñea eō nūñida, *ñea eman* ñea ā ewe-
win, ñea Gott ōpan ñago ñag eitsiōk
erig eb bwe dōgi' raitsitsida.
8 Ñea monibain eat eb memak re
iki: bwū kamwen ago ia re tsiet, re
eab kaibarei amea Monibait eraitsit:
9 Bwi tekei eareān *ñeijin ūge*, Eme
eitsiōk āt, mi etaniñ eitsiōk kaiōt, me
eitsiōk metu a būriōūt eñame mūña-
na Gott ogiten gadauw a ūra ñabūna
ra auwā.
10 Me Gott ōmeata a gada *mūñane*
eow itūrin Anin: bwa Anin ōrarouw
imin memak epo a wōn Gott imin ñan
ōkab.
11 Bwi ijegen inimaget eñame ñan
etsiet bain būriōūt eñame, i' ta anit
eñame ñea emek ian? mō ūga bet
bwe eko ion ñea etsiet bain būriōūn
Gott, mi ta Anin Gott.
12 Me ñada añ eō ōgōg Anin eat
eb, bwa añ ōgōg anin ñea ōñaūn itū-
rin Gott; bwa am tsiet an adu Gott
ea gada.
13 Añ eō pan mūñane iat eñōg ña-
na manit eñame ōwereri a gada, ma
añ ōpan mūñane iat eñōg ñan Anin
ōwereri a gada; mō ōepoi imin ñana
wōn anin me *eñōg* ñana wōn anin.
14 Me eñame ñea deō wōn anin eō
ñaeow ian būriōūt imin ñana wōn
Anin Gott bwō ō ūge bwe ekabaāt:
me e eō kona n tsiet ñana ā ōnani
eōrin mūñane iat deden anin.
15 Me ñea emainek Anin itūrin, ō
ōnani dedet imin memak, eko ion ñea
nan ōnani deden ñei.
16 Bwi ijegen ñea etsiet maran
Jehova, bwe e nimō wereri? Me etsi-
mine maran Kristo itūrida.

ITŪBAÑ 3.

MA aña, edetsini, A eō kona n ka-
kairū a gamiā tekei ia wōn anin
gamiā, ma A kakairū a gamiā tekei
ia wōt dōrabat gamiā, tekei ia amiā
eoniñ ian Kristo.
2 A ōrenōn gamiā ikimama, ma A
eō ōijōijiōn gamiā ijeiji; bwa amwa
eō kona ñago, ma amwa eō kona bet
ñage.
3 Bwe wōt dōrabat bet gamiā ñage:
bwe ñag etsimine eañ me ekañaeot
itūrimiā, ōten, deō amiā wōt dōra-
bat? ma amwa eō dūgidugo iat dedet
eñame?
4 Bwe ñag ūge ion, Aña dañan
Paulus; mi ion, Aña dañan Apollos;
ōten, deō tōkūr amiā eñame?
5 Me ekeket deden Apollos? me
ekeket deden Paulus? Ūrōr minister

ñarumen amwa tūeb eow itūrūrōr; tekei at Temoniba oija ion mo oija ion.
6 A kiāō aña, ma Apollos etudu; me Gott ōmarūmida.
7 Me ñagan eko woun ñea ōkiāō, me eko woun bet ñea etudu; me etsimine woun Gott ñea ōmarūmida.
8 Ar ta tsitobo amen kiāō ma amen tudu: mi inan oija eñame memak marūmūra tekei aūra makur.
9 Bwa amar dañan Gott iat emakur: eñan magan Gott gamiā, maneabin Gott gamiā.
10 A ōeōg ūriet dōmaneab tekei amen kei dōmaneab ñea ōman, tekei equed atsin itūrin Gott ñea ā oija ame, mi ion ōkei ean. Me eñame memak re nim aia dedeūra n kei ean.
11 Eko eñame ñea okona n ōeōg ikūri ion, bwi ta ñea ā ogiten ōeōg, ñea Jesu Kristo.
12 Mi tsin ia eñame ion ōwei iow ean kūri *une* gold, *ōa* silber, *ōa* epe ñan ouwak pūmwen, *ōa* edabwike, *ōa* ibūgibūgi, *ōa* stoppeln;
13 Inan ōmeata aūra makur eñame memak: bwe ñabūmina nan ōmeata, bwina inan ōnūñita eow eat āe; mi inan ōij an makur eñame memak eow eat āe bwō ōtet deden.
14 Tsin ie eō ekeow an makur eñame ñea ō kei ean, i nan ōgōg marūmin.
15 Tsin ia ā jiūiow an makur eñame, nan gōrō wōn imin: mi inan ōtsimor ñei; tekei ia ā ōtsimor iow eat āe.
16 Amwa iki ñan amiā an tempel Gott, me *bwa* Anin Gott emek iamiā?
17 Tsin ia eñame ion eijababa an tempel Gott, Gott nan ijababa ñei, bwe ebwigaga an tempel Gott, ñea amiā.
18 Eko eñame enim te ei oquiawiei ñei. Tsin iō ūge ion bwō ō ōman inimagemiā ean eb une, enim ekei amen kabaāt, bwe e nimō man.
19 Bwe manin eb une ei ekabaāt itūrin Gott. Bwe ā eare ñeijin ūge, *Gott* ōgōg ūra ñabūna rō man ian aūra ka:
20 Me ā tik eare ñeijin ūge, Jehova etsiet aūra kamarar eñame ñabūna rō man, bwe eko woun.
21 Me ñagan eko ion ñea enim te ei etsitan bwe dōgit eñame. Bwe wamiā imin memak;
22 Tamo Paulus, ōa Apollos, ōa Kephas, ōa eb, ōa itsimor, ōa ima, ōa imin ñana bain ñage, ōa imin ñan nan ōrre; wamiā memak mūñane;
23 Me wōn Kristo gamiā, me wōn Gott Kristo.

ITŪBAÑ 4.

EÑAME enim ōpan gama bwa ama wōn minister Kristo, me stuard in mūñan eō nūñida, ñana wōn Gott.
2 Me ā āeñ stuard ean eb une bwe re nim idōb.
3 Mi imit on ñea ōkadudu woun ame mwiten añōgō itūrimiā, ōa eow ean aūra epo n ekōm eñame: bwa A eō mwit añōgō bet aña.
4 Bwa A iki aeō baka; me ā eō oomoeō eow ean ñea: bwa Amea ñea ōmwit añōgō ei ōkōr Temoniba.
5 Me ñagan amwaim eō mwit añōget imit on ian obwet edae, ea an ōrre Temoniba, ñea nan ōnūñita bait itūrūgago ñan eō nūñida, me ñea nan ōmeata bet kamarar it ibūriō; me ean ñaga eñame memak ri nan ōgōg tsitaneōra itūrin Gott.
6 Me ñage, edetsini, A ogiten ōereribe ame ma Apollos mūñane bwe dōgimiā; bwa amwaim kereri itūrimar, bwa amwaim *eō tsitan gamiā* ean mūñane ā eare, bwa amwaim eō gatsitsi, ion bwe dōgin ion in iwitsiow ion.
7 Bwi ijegen ōekaeuw? me ekeken wam imin ion ñea wo eō ōgōg? me tsin ia wo ōgōgien, adaga wo tsitanuw ōgain etsitobo ia wo eō ōgōg?
8 Amwa marañ ñage, bwe ebak emit duwemiā ñage, ma amwa moniba me eō kewin a gama: ma A keāitsi bwa amwaimō moniba, bwa amaimō moniba bet epo a gamiā.
9 Bwa A ūge bwe Gott ōmeata gama bwa apostel ñabūna togit ijōñ, ñabūn tekei ia wimet ima; bwe ā riñien gama bwi imin in aia ea eb, me ea engel me ea eñame bet.
10 Ama amen kabaāt bwe dōgin Kristo, ma amiā amwa man ian

Kristo; ama jũrũñ, ma amwa õaio
ñamiã; amwa kaganado, me ã miowi
gama ñama.
11 Ama metũr mũ bõñ ea stunde
ñune, me ã eõ karawinei gama, me ã
õmamado gama, me eko ũbwiema;
12 Ama makur ean bema: tsin ia ã
õbabaka gama, ama õrai eñõgen gei-
dawianaw: me tsin ia ã õmamado ga-
ma, ama ijen bũriõũma ean;
13 Tsin ia eñame õñaea dõgima,
ama õrai eñõgen iow: ã eke gama
bwedũbwetit eb me mwareret imin
memak ea ñabũmine.
14 A eõ eare mũñane imin ia A
nim õmaiũr gamiã, *ma A eare mũ-*
ñane imin bwa A nimõ wereri gamiã
tekei ñaiũ ñabũn A auwã.
15 Bwe ñaga bet araña wamiã
amen kereri ian Kristo, eõ ebak etõ-
ñimiã; bwa A õrig gamiã ian Kristo
Jesũ eow iat evangelium.
16 Me ñagan A kõñ a gamiã, bwa
amwam eke gamiã amen edegeriõ.
17 Me ñagan A õijõn añen gamiã
Timotheus, ñea ñaiũ ñea ã auwã,
ñea edõb iat Temoniba, ñea nan tik
pan a gamiã dedeũ memak ñan ian
Kristo, tekei dedeũ ñag A kereri eat
etañ memak, iat ecclesia memak.
18 Rõ gatsitsi ibũn, tekei ia A ũge
bwa A nim eõ naña gamiã.
19 Me etũreten aeõ naña gamiã,
tsin ia bũriõũt Temõniba; ma A nan
eõ tsiet aeõra ñabũna rõ gatsitsi, ma
A nan tsiet waiora.
20 Bwe monibain Gott eõ mek iat
eñõg, bwe emek iat eoaio.
21 Ekõ ñea amwa ãeñ? A nimõ
naña gamiã me edabwike n irer, õa
iat auwã mi ibũriõ eõ quinõñõg?

ITŨBAÑ 5.

ÃPÕPAN õkõr bwe etsimine eme-
quõr it dũra inimagemiã, ñea
emequõr it dũra ion ñea ekeow õkõr
inimagen heiden, ñaga eñame eijatsi
aget etõñin.
2 Ma amwa gagoda, ma amwa eõ
roe ean, ia ã nim õraijiow atsin
inimagemiã amea ñea eririñ makur
une.
3 Bwe ñag emek ogoeow tsinimiã
rabata, ma anũ emek itũrimiã, A ogi-
ten mwit añõgen amea ñea eririñ bi-
ta, tekei dedeũ ñea dedeũ ia A mek
itũrimiã:
4 Bwa amwaim epo a anũ ian egen
wõra Temoniba Jesu,
5 Mo oija Satan amea ian waion
wõra Temoniba Jesu bwe ã 'nim ija-
baba rabatan, bwe enim tsimor anin
ean an bũm Temoniba Jesu.
6 Eõ omo amiã tsitan gamiã. Amwa
iki imin in gapwe ñea ta aigetow ñan
õõpwe memak teig?
7 Eatow kõ imin in gapwe ñea bain
ñago, bwa amwaim eke gamiã teig
etsimeduw; tekei dedemiã ñage ñag
eko imin in gapwe iamiã. Ã ogiten
abi bet wõra Lamm in passah, ñea
Kristo:
8 Me ñagan am raña passah, deõ
iat imin in gapwe ñea bain ñago, me
deõ bet iat imin in gapwe ñea ewaira
mi ibaka, ma am raña ean brot ñea
eõ õpwe, ñea edereder mi iduwen.
9 A ogiten edar a gamiã ian waña
epistel ñago bwa amwaim eõ kewin a
amen mequõr it dũra;
10 A eõ pan a gamiã ia amwaim eõ
bet kewin ia aigetow ea amen me-
quõr it dũra ñabũna wõt eb, ma amen
õñaneme imin, ma amen torere, ma
amet taramawirei eani; bwe tsin iõ
ũga dedemiã, ogen amwa erowien
õkõr eb:
11 Me ñage A dar a gamiã bwa
amwaim eõ kewin a eñame ion ñea
ã pan bwe edetsini tsin ie ei amen
mequõr it dũra, õa amen õñaneme
imin, õa amet taramawirei eani, õa
amen kabaka, õa amen mañi, õa amen
torere; amwaim eõ jeiji epo a ñei.
12 Ekeken waña imin in mwit añõ-
gõra ñabũn iruwin? Õten, amwa eõ
mwit añõgõra ñabũn iat ecclesia?
13 Gott õmwit añõgõra ñabũn iru-
win. Amwaim õraijiow amea ñea
ebaka atsin inimagemiã.

ITŨBAÑ 6.

IÑA ion inimagemiã ñea etsimine an
ñuruñure a dañan, ñea eõ miow
in naña ñabũn ebaka bwe ã nimõ
mwit añõgetow itũrũra, me eõ naña
ñabũna Kristian?
2 Õa amwa iki ñana Kristian nan
mwit añõgen amen eat eb? Me tsin
ia inan mwit añõgen amen eat eb eow

itūrimiā, ōten, amwa eō deri n mwit
añōget imin ñana togit kadudu?
3 Amwa iki ñan añ nan mwit añō-
gōra engel? mō ōten, eō deri eken
mwiten añōgen bain itsimor une eow
itūrida?
4 Me ñage tsim ie etsimine mwiten
añōgen bain itsimor une eow itūrimiā,
ōten, eimwi ia amwa ririñ ñabūn eko
woura iat ecclesia me ek'ūra amen
mwit añōg.
5 A pan *ñeijine* bwa amwaimō gadū-
kūrañ. Ōten, ā eō kona n āt eñame
ion inimagemiā ñea ōman, ñea nan
kona n mwit añōg inimaget edetsini,
6 Me edetsini re naña amen mwit
añōg bwe re nimō ñuruñure a etsie-
dūra, me re naña ūra ñabūna re eō
tūeb?
7 Etsimine epwer inimagemiā, ñag
amwa naña amen mwit añōg me ñu-
ruñure ian mōra. Adag amwa eō
jenuwōñ gamiā ean ōmamadoemiā?
Adaga amwa eō jenuwōñ gamiā ean
quiawieiemiā?
8 Ma amwa ōmamado bet eñame
ñamiā, ma amwa quiawiei bet eñame,
mū ūra ōkōr etsietsimiā.
9 Amwa iki eñame ñabūn ebaka
ñana re eō kona n ōgōg monibain
Gott? Ā nim eō quiawiei gamiā: re
eō kona n ōgōg monibain Gott ñabūn
amen mequōr it dūra, ma amet tara-
mawirei eani, ma amen ire aget
eñame, ma amen binaine, ma amen
mequōr it dūra ea eman,
10 Ma amen torere, ma amen
ōñaneme imin, ma amen mañi, ma
amen ōrai eñōg ñan ebaka, ma amen
waira.
11 Ōūga bet ibūn inimagemiā ñago:
me ā gabūrien gamiā, me ā ōdere-
derien gamiā, me ā oomo eowen ga-
miā ian eget Temoniba Jesu Kristo,
mi itūrin Anin wōra Gott bet.
12 Eimwi ame imin memak iat
edogor; me eō tsimine wout imin
memak ame. Eimwi ame imin me-
mak iat edogor; ma A keō n tsiō eat
imit on.
13 Ijeiji ei bait ije, mi ije ei bait
ijeiji; me Gott nan ōekeow bitune,
me mūñana. Me dōrabat deō bait
emequōr it dūra, bwe bait Temoniba;
me Temōniba ei bait dōrabat:
14 Me Gott ōrida Temoniba, mi I
nan ōrida gada bet eow ian waion.
15 Ōten, amwa iki rabatamiā ñan
ūra baibai' rabatan Kristo? Ōten, A
nimō barū baibai' rabatan Kristo me
ririñ me eke baibai' rabatat āini-
mwen te toreda? Iōk, A eō kōūga,
16 Ōa, amwa iki ñea ennim a āini-
mwen te toreda bwi ta aique' raba-
tan me āita? Bwe Gott ūge, Ūrōr ar
nan ek'ūrōr ta aiquet duwōrōr.
17 Me ñea ennim a Temoniba, ta
aiquen anin *me Nei.*
18 Amwaimō gōrō atsin eat eme-
quōr it dūra. Tamo idūra ñea eñame
eririñ, re mek iruwit dōrabat; me ñea
emequōr it dūra, edūra ea rabatan
ōkōr.
19 Amwa iki ñana rabatamiā ei
maneabin Anin Omotañitañ ñea emek
iamiā, ñea amwa ōgōg atsin itūrin
Gott? me deō wamiā gamiā;
20 Bwe ā rouwōten gamiā imin ñea
ouwak pūmwen: me ñagan amwaim
ōraitsit Gott ea' rabatamiā.

ITŪBAÑ 7.

ME *ñaiune* añōgen mūñane amwa
eare *ame ñago:* Eimwi bwe
eman enim eō towe ān.
2 Me ñage, ta bwidūga me erig
emequōr it dūra, eman memak re
nim ōtsimine agōra, me ān memak re
nim ōtsimine agōra bet.
3 Eman enim oija agen bit eimwi
bwe enim oija: mō ūga bet ān, e nim
oija agen bet *bit eimwi bwe enim
oija.*
4 Eko waiot ān ea' rabatan, bwi ta
agen; mō ūga bet eko waiot eman
ea' rabatan, bwi ta agen.
5 Amwaim eō mwijow, ma amwa
ta mwijow ean katūbūm iō ūga būri-
ōūmiā, bwa amwaim quōr gamiā iat
etetaro, ma amwa nan tik epo, bwe
Satan enim eō ōij gamiā bwe dōgin
amiā eō ijenuwōñ būriōūmiā.
6 Aeō ñeijine mi ta aeō n ōeimwi
deden bitune, me deō edogor.
7 Mū karenaga me ekeiō eñame
memak. Me ā oija añet eñame me-
mak wañara imin in oqued ñan eimwi
atsin itūrin Gott, ā oija ion iat deden
ion, mi ion iat deden ion.
8 Ma A pan a ūra ñabūna re eitsiōk

mere, me ea ãn bet ñabũn eman
agõra, bwe eimwi itũrũra ia re ma-
mek tekei aña.
9 Me tsin ia re eõ kona n jenuwõñ
ũra, re nimõ mere, bwo omo eket
mere ea idũkũrañ in mwamwa.
10 Ma A pan a ũra ñabũna ro ogi-
ten mere, me deõ aeõ, bwa aet Te-
moniba, bwe ãn enim eõ ñaũnin agen.
11 (Me tsin õ ñaũnin, e nim eõ gau-
wei mere, õa tsin ie eõ kõũga, e nimõ
maerer a agen); me eman enim eõ
ñaũnin bet agen.
12 Ma aeõ a ũra ñabũna dũgidũgin,
me deõ aet Temoniba: bwi tsin ia
edetsini ion ñea etsimine agen ñea eõ
tũeb, me tsin ia ãita eteñ mek itañin,
e nim eõ ñaũnin.
13 Me ãn ñea etsimine agen ñea eõ
tũeb, mi tsin ia amea eteñ mek ita-
ñin, e nim eõ ñaũnin.
14 Bwe ã õdereder eman ñea eõ
tũeb eow itũrin agen, me ã õdereder
bet ãn ñea eõ tũeb eow itũrin *agen*
ñea etũeb: me tsin ie eõ kõũga, rõ
mwareren ñaimiã; me re derederen
ñage.
15 Me tsin ie enuaw ñea eõ tũeb, e
nimõ nuaw. Ã eõ quõr edetsini eman
õa edetsini ãn *iõ ũga:* me Gott emwin
gada bwa am iow.
16 Õten am tsiet, ñauwe ãn, ia wo
nan õtsimor agem õa iõk? me ñauwe
eman, õten am tsiet ia wo nan õtsi-
mor agem õa iõk?
17 Eñame memak re nimõ dũgidu-
go tekei at Temoniba oija ũra, mi
tekei an Gott emwin ũra. Mõ ũga
kõr aeõ ea ecclesia memak.
18 Ã emwin ion ñaga ã tow? enim
eõ õekeow atowen. Ã emwin ion ña-
ga ã eõ tow? ã nim eõ tow.
19 Eko wout edetow, me eko woun
bet eõ-detow; me etsimine woun ra-
ñaen wõn dogor Gott.
20 Eñame memak re nimõ mamek
ian barũenebõra ñana re mek ian ña-
ga ã emwin ũra.
21 Ã emwinuw ñag auwe itsiõ?
wo nim ekam ekeiduwen: mi tsin
ia wo kona ek'auwe emeneñame,
õgõg kõ.
22 Bwi itsiõ ñea ã emwitow iat Te-
moniba, ei õkõr an ñame Temoniba
ñea ã õmeneñame: mõ ũga bet ñea
emeneñame, ñea ã emwin, ei an tsiõ
Kristo.
23 Ã rouwõten gamiã imin ñea õu-
wak pũmwen; me ñagan amwaim eõ
eke gamiã an tsiõ eñame.
24 Edetsini, eñame memak re nimõ
mamek ian barũenebõra ñana re mek
ian ñaga ã emwin ũra, me re nimõ
mek bet itũrin Gott.
25 Eko wõn dogor Temoniba itũrõ
ñea añõget dõgibono: ma A tõ õme-
ta bũriõ tekei ion ñea ã quedei iow
itũrit Temoniba bwe enim idõb.
26 Me ñagan A ũge bwo omo ñune
bwe dõgit eroe ñea emek eada ñage,
bwe eimwi itũrit eñame bwe enim ta
mek iat deden ñea õren meken ian.
27 Ã quõr aw ãn? Wo nim eõ õme-
ni eadidaem. Ã eõ quõr aw ãn? Wo
nim eõ etet agem.
28 Me tsin ia wo mere, wo eõ dũ-
ra; me tsin ie mere dõgibono ion, e
eõ dũra bet. Mũ ũra ri nan õgõg reit
dõrabat: ma A eõ teñ oroe gamiã
naña.
29 Edetsini, A õrai ñeijine bwe ã
õeboen ada dae iruwin ñage, bwa
atsin ean ñage, ũra ñabũn etsimine
agõra, re nim tekei ie eko agõra;
30 Me ñabũna re eõñ, re nim tekei
ia re eõ iõñ; me ñabũna re ibibõki,
re nim tekei ia re eõ ibibõki; me ña-
bũna re erow, re nim tekei ie eko
wañara imin;
31 Me ñabũna rõ bainei bain eat eb,
re nim tekei ia re eõ õebak bainei n
bain *eat eb:* bwi nan ekeow deden
eat eb.
32 Ma A ãeñ gamiã bwa amwaim
eõ oumarar. Amea ñea eitsiõk mere
õkamararei mũñana imin wõt Temo-
niba, me deden an kona n õeibibõki
Temoniba:
33 Ma amea ñea ogiten mere õka-
mararei bain eat eb, me deden an
kona n õeibibõki agen.
34 Ar ekae ãita ñea ogiten mere
me ãita dõgibono. Ãita ñea eitsiõk
mere õkamararei mũñana imin wõt
Temoniba bwe e nimõ dereder ia' ra-
batan ma anin: me ãita ñea ogiten
mere õkamararei bain eat eb me de-
den an kona n õeibibõki agen.
35 A pan ñeijine bwe dõgin bit etsi-
mine woun a gamiã; deõ dõgin sõõ

tañ imeõn teremiã ime ion, ma A pan
bwe dõgin bit eimwi, me bwa amwaim
edoño n tsiõ itũrit Temoniba me eõ
ijat imit on.
36 Mi tsin iõ ũge ion bwe eririñ ñea
eõ eimwi ea wõn dõgibono *ñea ñain*,
tsin ie enuawen an bũm in oniñ *ãita*,
mi tsin io õga bũriõũn ie e eõ ijad,
amea enimõ ririñ ñea e ãeñ; e eõ dũ-
ra; arũm ijad.
37 Me eñame ñea õweijo-oaio ian
bũriõũn, ñea eõ ga bũriõũn, me ñea
etsimine waion a bũriõũn, me ñea
bũriõũn õkõr bwe enim õgõg me ra-
ña wõn dõgibono *ñea ñain*, e ririñ
ñea eimwi.
38 Me ñage, ñea etotow wõn dõgi-
bono *ñea ñain* ea emere, e ririñ ñea
omo; me ñea eõ totow ea emere, e
ririñ ñea omo eken.
39 A quõr ãn ea agen ean an bũm
in tsimor memak agen; mi tsin ie
ema agen, o kona n tik merei ñea e
ãeñ; mi ta iat Temoniba.
40 Ma A ũge bwõ õ geidawianaw
eken ie e eõ gauwei mere: ma A ũge
bet bwe etsimine Anin Gott itũrũ.

ITŨBAÑ 8.

ME *ñaiune* añõget ere iwim ea
ijor: Añ tsiet bwe etsimine iti-
tsiet itũrida memak. Ititsiet õrig
egatsitsi, me eauwã õweijo-oaio *eña-
me*.
2 Tsin iõ ũge ion bwe etsiet imin,
e eitsiõk tsiet iat deden ñea eimwi
bwe enim tsiet ean.
3 Me tsin ia eñame ion auwã Gott,
ã tsiet ñea eow Itũrin.
4 Me ñaiune añõget õn mũñana
imin ñana wimet ijor, añ tsiet bwe
eko imin okowõñ ijor in ani eat eb,
me eko bet Gott ion, bwi ta aiquen.
5 Me ñage tsin ie etsimine ñana ã
paten bwe eani, kai i ianweron õa eat
eb; bwõ kai etsimine eani ñan ebak
me temoniba ñan ebak;
6 Mi ta aiquen Gott itũrida, ñea
Etõñin, ñea erig imin memak eow
Itũrin, me wõn bet gada; mi ta aiquet
Temoniba, ñea Jesu Kristo, ñea erig
imin memak eow Itũrin, ma ada bet
eow Itũrin.
7 Mi tsieten bitune eõ mek iat eña-
me memak: bwi ibũn, ñaga re dani
ijor in ani ea ñage, re jeiji tekei õnet
iwim in ijor: me ã õmwarere maran
bũriõũra ñag ejũrũñ.
8 Mi ijeiji eõ oomo gada ea Gott:
bwe tsin ia añ eõ jeiji, añ eõ omo
eken ean, me tsin ia añ jeiji, añ eõ
baka eken ean bet.
9 Ma amwaim kanakania waiomiã
ñune bwe enim eõ ekei imin in katsi-
riwa ea ñabũna re jũrũñ.
10 Bwe tsin ia eñame ion ãtuw
ñauwe ñea etsimine am ititsiet bwe
wo enerũrũ n jeiji ian maneabit ani,
õten, inan eõ õõaio maran bũriõũn
amea ejũrũñ bwe enim õt imin ñana
wimet ijor?
11 Bwe ema ñea ejũrũñ eow ean am
ititsiet, ñea edetsini ñea ema Kristo
bwe dõgin.
12 Me tsin ia amwa dũra ea etsie-
tsimiã iat deden ñune, mõ õmaga
maran bũriõũra ñan ejũrũñ, amwa
dũra bet ea Kristo.
13 Me ñagan, tsin ia ijeiji opudu
edũ, A eõ gauwei kõ duwen, bwa A
nim eõ opudu edũ.

ITŨBAÑ 9.

DEÕ aña emeneñame? deõ aña
apostel ion? A eitsiõk ãt Jesu
ñea wõra Temoniba? deõ aeõ makur
gamiã iat Temoniba?
2 Tsin ia deõ aña apostel ion ea
eñame ibũn, aña kõr apostel ea ga-
miã; bwe weman barũenebeõ n apos-
tel gamiã iat Temoniba.
3 Ñeijine aeõ a ũra ñabũna rõ õna-
ni dedeũ.
4 Õten, eõ eimwi ia ama jeiji me
ren?
5 Eõ eimwi ia amaim eãõn gama
agema ñabũna Kristian tekei apostel
ñabũna ibũn, me etsietsit Temoniba,
me Kephas?
6 Õten, ta aña me Barnabas eko
waiomar in eõ makur?
7 Mi ijegen ñea etuwin ake ñea ã
eõ oija marũmwin? ijegen ñea õkiãõ
eat eñan vitis emwarin, me eõ õn
quan? mi ijegen ñea õijõiji epowi ion,
me eõ nim kimamaũn bita epowi?
8 Õten, A õrai mũñane iat dedet
eñame? edogor eõ pan bet mũnane?
9 Bwe ã eare eow ian wõn dogor
Moses *ñeijin ũge*, Wo nim eõ quõr

mwin ochs iō ō ōreit jorgageñ weizen bwe enimō eatow gan. Ōten, Gott ekeiduwen ochsen?

10 Ōa ā ōrai añōg ane bwi ta dōgida ñada? Ā eare ōkōr bwe dōgida: bwe eimwi bwa amen gapaeda mwarere enim gapaeda iat itob; ma amen eatow gan weizen, eimwi bwe e nimō *eatow gan* iat itob ñan i nan ōgōg dūbañin.

11 Tsin ia ama kiāō in ōrara ea gamiā imin ñana bain anin, ōten, imit on ouwak ia ama ramwit wamiā imin ñana bai' rabatamiā?

12 Tsin ia eñame ñabūna ibūn rō kona bitune ñea baineien wamiā imin, ōten, eō ouwak eken ama kona ñama? Ma ama eō bainei bitune; ma ama jen būriōūma ea imin memak, bwa amaim eō rarewin an evangelium Kristo.

13 Amwa iki ñabūna rō makurei bait etaramawir ñana re jeiji atsin eat imin ñana bain maneabin Gott? me ñabūna rō makur itañit dagarae *bwō* rō ōgōg dūbañūra epo a dagarae?

14 Mō ūga bet aet Temoniba bwō Ō pan ñabūna rō pōpat evangelium bwe re nimō kona marūmūra eat evangelium.

15 Ma A itsiōk ogiten bainei imit on ean mūñane: ma A eō eare bet mūñane *eñōg* ia ā nimō ririñ ame deden ñune; bwo omo ame eken aeō ima ea ōekeowet tsitaneō itūrit eñame ion.

16 Bwi tsin ia A pōpat evangelium, eko tsitaneō ean, bwa A eō kona ia A nim eō pōpan; bwi nat agada gaiū ia A eō pōpat evangelium.

17 Tsin ia A ririñ ñune bwe dōgin aeō teñ ririñ; A kona marūmū: mi tsin ia A ririñ n eō teñ ririñ, ā oija amen barūenebeō ion *bwa A nimō ririñ.*

18 Me ekeken marūmin aeō makūr? *Kaia ñune,* tsin ia A pōpat evangelium, A pōpat evangelium in eō pūmwe panen, bwa A nim eō ōmag in bainei bita ñea ewin ame iat evangelium.

19 Bwe ā eō quōr iow aña itūrit *eñame* ion, bwi ta aña eke aña an tsiō eñame memak, bwa A nimō kona ebak eara.

20 Ma A eke aña dei Judea ea dei Judea, bwa A nimō kona būriōūra dei Judea; A eō mek ijōñit edogor aña, ma A eke aña ion ñea emek ijōñit edogor ea ūra ñabūna re mek ijōñit edogor, bwa A nimō kona būriōūra ñabūna re mek ijōñit edogor;

21 Ma A eke aña ion ñea eō mek ijōñit edogor ea ñabūna re eō mek ijōñit edogor, bwa A nimō kona būriōūra ñabūna re eō mek ijōñit edogor; me deō dedeū eō mek ijōñin wōn dogor Gott, bwa A mek ijōñin wōn dogor Kristo.

22 A eke aña ñea ejūrūñ ea ūra ñabūna re jūrūñ, bwa A nimō kona būriōūra ñabūna re jūrūñ: A eke aña imin memak ea eñame memak, bwa A nim ōtsimor ibūn.

23 Ma A ririñ imin memak bwe dōgit evangelium, bwa A nim ōgōg dūbañū epo a *gamiā.*

24 Amwa iki ñan ūra ñabūna ro bo n keitsit in gōrō iat emara n keitsitō rō gōrō memak, mi ta aiquet eak ñea ōgōg ekamarūmwi? Amwaimō gōrō iat deden ñea amwaimō kona wamiā imin ean.

25 Me eñame ñabūna ro quoquon bwe re nimō kona ekamarūmwi eat ekeitsitō, re jen būriōūra mō ōeaeow ūra ea imin memak. Mū ūra re ririñ ñune bwe re nimō kona krone ñea okona n enamwamwae; ma añ ririñ ñune bwa amō kona krone ñea eō kona n enamwamwae.

26 Me ñagan A gōrō, me deō tekei ion ñea eiki ino ō gōr aeow; ma A idauw, me deō tekei ion ñea eidauwe eñin:

27 Ma A ñaeow ijōñ rabata, ma A ōtsiō: bwi ta bwidūga mi inan eat bwe aña ia A ogin wereri eñame.

ITŪBAÑ 10.

EDETSINI, A eō āeñ gamiā bwa amwaim iki ñan ada bagadug memak ro ogiten mek ijōñit denin, mū ūra memak ro ogiten ōd ijugagait ijited;

2 Me ā baptizoi ūra memak eow ima Moses eat denañ me eat ijited;

3 Mū ūra memak rō ōt ijeiji ñea ōñaūn itūrin Anin;

4 Mū ūra memak re ren eat imin

in nim ñea õñaũn itũrin Anin: bwe re ren eat epe ion ñea õñaũn itũrin Anin ñea edegeri ũra: ma ape ia ei Kristo.

5 Me Gott eõ ibibõki itũrin ñabũn ebak inimagen epo ia: bwe ã abi iowen ũra eat etomagage.

6 Me bain wererieda mũñana itema, bwa am eõ ãeñ imin ñan ebaka, tekei ũra ñaga re ãeñ.

7 Ma amwaim eõ eke gamiã amet taramawirei ijor tekei ibũn inimagõra; tekei eareãn *ñeijin ũge*, Eñame re megeda bwe re re nim jeiji me ren, me re eogodan bwe re nim karamwen.

8 Ma am eõ mequõr it dũra, tekei ibũn inimagõra ñaga re mequõr it dũra, me re man eat ibũmin anarama ma aiju erañan.

9 Ma am eõ õij Temoniba, tekei ibũn inimagõra ñaga rõ õij, me ã abi iowen ũra itũrin schlangen.

10 Ma amwam eõ ñuruñure, tekei ibũn inimagõra ñaga ro ñuruñure, me ñaga ã abi iowen ũra itũrin amea amen õeõgida egae.

11 Mõ õrre mũñane imin memak ea ũra bwi itema n kereri; me ã eare mũñana bwe dõgin metsimetsieda, ñada ñabũn õrre eow itũrida tokit eb.

12 Me ñagan ñea ũge bwõ õweijo, e nim kanakania bwi ta bwidũga mo o pudu.

13 Eitsiõk õrre a gamiã iqui ion ñea eñame eõ kona n keõ a; bwe edõb Gott, ñea eõ ñaũnin gamiã bwe ã nim oij gamiã iat deden ñea amwa eõ kona n weijo-oaio ean; mi I nan ririñ epo a iqui medenamiã n gõrõ, bwe enim tsimine waiomiãñ in keõ a.

14 Me ñagan, amiã ñabũna ã auwã eow itũrũ, amwaimõ gõrõ tsinit etaramawirei ijor.

15 A kakairũ a gamiã ñage tekei ia amiã eñame ñabũn õka; amwaim aia aeõ bwõ õten:

16 Iwũr in geidawianaw ñaran añ tetaroei, õten, deõ ei õgõget itũbañ ian aran Kristo ia ã nim? Me brot ñea añ ba, õten, deõ ei õgõget itũbañ ia' rabatan Kristo ia ã õn?

17 Bwe ñada ñabũn añ ebak, ada brot ñea ta aiquen me dõrabat ñea ta aiquen: bwa ada memak añ buõk in õn brot ñea ta aiquen.

18 Amwaim aia ũra ñabũn Israel, ñabũn Israel iat duwõra: ñabũna rõ kõ wim, õten, deõ ũra amen õgõg itũbañ epo a dagarae?

19 Ekeken ñea A nim õpan ñage? A nim ũge bwi ijor in ani ei imit on? õa wimet ijor ei imit on?

20 Iõk, *ma A ũge* bwe mũñana imin heiden eke iwim, rõ wim a demonis, me re eõ wim a Gott: ma A eõ ãeñ gamiã ia amwa kewin a demonis.

21 Amwa eõ kona n eren ian an wũr Temoniba ma aũra wũr demonis: ma amwa eõ kona n ijeiji atsin ean wõn tisch Temoniba me wañara tisch demonis.

22 Õten, añ õdamadam Temoniba? õa añ õaio eken a?

23 Eimwi imin memak iat edogor; me eõ tsimine wout imin memak. Eimwi imin memak iat edogor; me deõ imin memak ñan õweijo-oaio eñame.

24 Eko eñame ion ñea enim õnani wõn imin, me e nim õnani ñea aranon enimõ geidawianaw ean.

25 Tamo ñea ã row-iow eat etañ in erow, amwaim õn, me eõ ũdũdõ, bwe dõgin marat ibũriõ;

26 Bwe wõn Jehova eb memak me õañan.

27 Tsin ie emwin gamiã ion inimagõra ñabũn eõ tũeb *ea ekadaro*, mi tsin ia amwa naña, amwaim õt imin memak ñana ã ñaeow ian memiã, me eõ ũdũdõ, bwe dõgin marat ibũriõ.

28 Me tsin iõ ũge ion ea gamiã, Wimet ijor bitune, amwaim eõ õn bwe dõgin amea ñea õnũñita, me dõgin bet marat ibũriõ:

29 A pan marat ibũriõ, me deõ maran bũriõũm, bwe maran bũriõũn amea ion; bwe dõgit ekeken ñage ã nim õbabakaen aeõ meneñame ian maran bũriõũn ion?

30 Tsin ia A jeiji iat itũba, adaga ã õbabakaeõn bwe dõgin bita ñea A õtũba ean?

31 Me ñagan tsin ia amwa jeiji, me tsin ia amwa ren, me tsin ia amwa ririñ imit on, amwaimõ ririñ imin memak bwe dõgi' raitsitsin Gott.

32 Amwaim eō eke gamiā imin in
kapudu ea dei Judea, ōa ea dei
Grecia, ōa ea an ecclesia Gott.
33 Tekei aña ñag A ōeibibōki bet
eñame memak eat imin memak, me
ñag A eō ōnani ñea etsimine woun
ame, ma A tō ōnani ñea etsimine
woun a eñame ñabūn ebak, bwe ā
nim ōtsimor ūra.

ITŪBAÑ 11.

AMWAIMŌ garō, tekeiō ñag A gar
Kristo.
2 A tsitan gamiā ñag amwa ōma-
ranō eat imin memak, me ñag amwa
ōgōg ōkōr mūñana eñōg, tekei A ogi-
ten oija gamiā.
3 Ma A āeñ gamiā bwa amwaim
tsiet, bwi tūbwit eñame memak
Kristo; mi tūbwit āt eman; mi tū-
bwin Kristo Gott.
4 Tamo eman ñea etetaro, ōa ñea
ōkarai añōgin propheten iō ōbōñōbōñe
tūbwin, ō ōbabaka tūbwin.
5 Me tamo ān ñea etetaro, ōa ñea
ōkarai añōgin propheten ie eō bōñō-
bōñe tūbwin, ō ōbabaka bet tūbwin;
bwe etsitobo bitune me mwiten tū-
bwin.
6 Me tsin ie eō bōñōbōñe ān, ā
nimō mwit iren tūbwin bet: bwe tsin
iō ōgadūkūrañet ān ia ā tow me mwit
iren tūbwin, e nimō bōñōbōñe tū-
bwin.
7 Bwe eō eimwi ia ā bōñōbōñe tū-
bwit eman bwin ei akeweōin me rai-
tsitsin Gott, me ān ei raitsitsit eman.
8 Bwe eman eō ñaūt atsin itūrit ān;
bwe ān ōñaūt atsin itūrit eman:
9 Bwe ā eō ōrig eman bwe dōgit
ān; me ā ōrig ān bwe dōgit eman:
10 Me ñagan eimwi itūrit ān bwe
enimō mamek *weman* waion animwen
tūbwin, bwe dōgūra engel.
11 Me ekeow ān ie eko eman, me
ekeow bet eman ie eko ān, iat Te-
moniba.
12 Bwi tekei ān ñag ōñaūt atsin
itūrit eman, ōūga bet eman ōñaūn
itūrit ān, mi imin memak rō ñaūn itū-
rin Gott.
13 Amiā amwaim kamarar: ōten,
eimwi bwe ān enimō tetaro a Gott ie
eō bōñōbōñe tūbwin?
14 Ōten, dedet eb eō wereri a ga-
miā bwi imin in ōgadūkūrañ eman ia
eraq iren tūbwin?
15 Me tsin ie eraq iren tūbwit ān,
ei bait tsitanen, bwe ā oija iren tū-
bwin bwe bōñōbōñeān.
16 Me tsin iō ūge ion bwe e tei
kañaeot, ogen eko deden ñune itū-
rida, me eko bet deden ñune itūria
an ecclesia Gott memak.
17 Ma A pan a gamiā bitune n eō
tsitan gamiā; bwa amwa eō ebwepo
n ōñabida amiā omo, ma amwa
ebwepo n ōñabida amiā ibaka.
18 Bwe ñaiune amo, tsin ia amwa
epo iat ecclesia, A kaiōt bwe etsimine
ekekae inimagemiā: ma A ūge bwi
kaia iduwen añōget inon.
19 Bwō kai etsimine egade inime-
gemiā, bwe ā nim ōmeata ūra ñabūna
ā ogiten ōpan bwo ro omo inime-
gemiā.
20 Me ñagan, tsin ia amwa epo,
amwa eō kona n ōn an kadaro Temo-
niba.
21 Bwe tsin ia amwa jeiji, eñame
memak re barū ōañara amo; mō ōga-
bōp ion, me emañi ion.
22 Ōten, eko amiā wak ñan amwa
kona n jeiji me ren ian? ōa amwa
miowi an ecclesia Gott, ma amwa
ōmaiūr ūra ñabūn eko wañara imin?
Ekō ñea A nim pan a gamiā? A nimō
tsitan gamiā? A eab tsitan gamiā
ean ñea.
23 Bwa A ōgōg atsin itūrit Temo-
niba bita ñea A oija gamiā bet, bwe
Tem oniba Jesu ebarū brot anūbūmin
min ñaga ā ijimeān,
24 Me ñag O ogitet tetaro n ōtiba.
Ō ōba, mō ūge, Rabata ñune, ñea
(ōbakoro bwe) dōgimiā: amwaimō ri-
riñ ñune bwō ōmaraneō.
25 Mō ūga bet *an barū* iwūr ñaga
ro ogin ijeiji, mō Ō ūge, Ñarane
iwūr ei berith etsimeduw ian ara
amwaimō ririñ ñune, aeoweaeow ia
amwa nim, bwō ōmaraneō.
26 Bwe aeoweaeow ia amwa ōn
brot une, me ren ian wūr rane, amwa
ijuwida an ima Temoniba ea an tia
ōrre.
27 Me ñagan, tamo ñea ōn brot, me
eren ian an wūr Temoniba iat dōdōe
ñea eō eimwi, nan tsimine an dūra ea
rabatan ma arat Temoniba.

28 Me eñame enim te ei aia būriōūn,
mi nan ōūga an ōn brot une ma an
eren ian wūr rane.
29 Me ñea ōn me enim iat deden
ñea eō eimwi, ō ōn me enim ōbaba-
kaen, tsin e eō tsiet rabatat *Temo-
niba*.
30 Bwe dōgin ñune ebak inimage-
miā ñabūna re jūrūñ me ra arak,
me ebak bet ñabūna re mijimij.
31 Mi tsin ia añ tsiet gada, inan
eō ōbabaka gada.
32 Mi tsin ia ā ōbabaka gada, ā ira
gada n wereri gada eow itūrit Temo-
niba, bwe ā nim eō ōbabaka epo a
gada eñame ñabūna wōt eb.
33 Me ñagat, etsiedū, tsin ia amwa
epo n jeiji, amwaimō daiñ dañamiā.
34 Tsin ie emetūr eñame ion, e nim
jeiji ūbwien; bwa amwaim eō ebwe-
po bwe dōgin ōbabakaemiā. A nan
ōeimwi dūgidūgit imin ia A ōrre.

ITŪBAÑ 12.

EDETSINI, A eō āeñ gamiā bwa
amwam eō tsiet añōget *adu* ña-
na wōn Anin.
2 Amwa tsiet gamiā bwa amiā hei-
den ñago, me bwe ā eow gamiā ea
mūñana ijor in ani ñana re eō kona
n kakairū, me ā eow gamiā iat deden
ion me deden ion.
3 Me ñagan A pan a gamiā, bwe
eko eñame ion ñea ōkakairū itūrin
Anin Gott, ñea ūge, Nat agada gain
Jesu: me eko eñame ion ñea okona n
ūge, Temoniba Jesu, tsin ie e eō pa-
tow itūrin Anin Omotañitañ.
4 Me ebak dedet adu, mi ta aiquen
Anin.
5 Me ebak deden barūetebe, mi ta
aiquet Temoniba.
6 Me ebak dedet emakur, mi ta ai-
quen Gott, ñea ōmakamakurei imin
memak ian būriōūt eñame memak.
7 Me ā oija eñame memak tsieten
Anin bwi imin ñea etsimine woun.
8 Bwe ā oija ion pōpanen añōget
eman eow itūrin Anin; me ā oija ion
pōpanen añōget ititsiet eow itūrin
Anin une bet;
9 Me ā oija iot itūeb eow itūrin
Anin une bet; me ā oija iot adu n
ōgōr earak eow itūrin Anin une bet;
10 Me ā oija ion ririñet emakur in
kamadauniñ; mi iot ekarai añōgin
propheten; mi iot oijuwōñ anin; mi
iot itsiet kakairū n eat eb *ñan ebak;*
mi ion *itsiet* gaiden añōgen eat eb
ñan ebak:
11 Ma Anin une ñea ta aiquen me
Ei ōkōr ōmakamakurei mūñañe me-
mak, me E dūbañai a ion mi ion tekei
būriōūn.
12 Bwe tekei dōrabat, ñag ta ai-
quen, me ebak haibain. me baibait
dōrabat ñaga re ebak, mū ūra dōra-
bat ñea ta aiquen; ōūga bet Kristo.
13 Bwe ā baptizoi gada memak eow
iat dōrabat ñea ta aiquen, itūrin Anin
ñea ta aiquen, ñada ñabūna dei Judea
ma dei Grecia, mi itsiō me emeneña-
me; me ā ōren gada memak eow ian
Anin ñea ta aiquen.
14 Bwe dōrabat deō ta baibait dō-
rabat ñea ta aiquen, bwe ebak ōkōr
baibain..
15 Bwi tsin iō ūge eana, Ñaga deō
aña ebe, deō aña wōt dōrabat; ōten,
deō ei wōt dōrabat bwe dōgin ñea?
16 Mi tsin iō ūge etaniñ, Ñaga deō
aña eme, deō aña wōt dōrabat; ōten,
deō ei wōt dōrabat bwe dōgin ñea?
17 Tsin ia eme dōrabat memak, iña
bait ekaiōt? Me tsin ia bait ekaiōt
dōrabat memak, iña bait equaijubo?
18 Me Gott ogiten ñaea baibait dō-
rabat memak eat dōrabat, tekei bū-
riōūn.
19 Me tsin ia baibait dōrabat me-
mak tekei baibait dōrabat ñea ta ai-
quen, nan iña dōrabat?
20 Me ñage ñag ūra baibait dōra-
bat ñan ebak, ūra dōrabat ñea ta ai-
quen.
21 Me eme eō kona n ūge a ebe,
Eō ga būriō ie eko auwe: mō ūga bet
itūb eō kona n ūge a eana, Eō ga bū-
riō ie eko gamūrōr.
22 Me togit ouwak ōñanen baibait
dōrabat ñana ā pan bwe togit ijūrūñ:
23 Ma añ oouwak eken ereduen
baibai' rabatada ñan añ ūge bwe re
ijōñ, mo ouwak eken ōdabūken *bai-
bai' rabatada* ñan eō dabūk.
24 Me eō ga būriōūn *baibai' raba-
tada* ñan eō dabūk; bwe Gott ōebwe-
poi dōrabat, mo ouwak an eredu ñea
ekeow dabūkin.
25 Bwe enim eko ekekae iat dōra-

bat; me *bwe* re nim õquõquõraquei
ũra memak baibait dõrabat iat deden
ñea ta aiquen.
26 Me tsin ie emaga baibait dõra-
bat ion, baibait dõrabat memak re
maga bet epo a ñei; me tsin ia ã ere-
du baibait dõrabat ion, baibait dõra-
bat memak re ibibõki bet epo a ñei.
27 Ma amiã rabatan Kristo, me
baibai' rabatan gamiã ion iat deden
ion, mi ion iat deden ion.
28 Me Gott ogiten ñaeow iat eccle-
sia ibũn, amo ñabũna apostel, mi
imũr propheten, mi imũr amen kere-
ri, mi imũr emakur in kamadauniñ,
mi imũr eadu n õgõr earak, me bait
ipuopuõk, mi imwit añõg, me kakai-
rũn eat eb *ñan ebak.*
29 Õten, eñame memak ũra apos-
tel? eñame memak ũra propheten?
eñame memak ũra amen kereri? eña-
me memak ũra *amen ririñ* emakur in
kamadauniñ?
30 Õten, etsimine itũrit eñame me-
mak eadu n õgõr earak? õten, ũra
memak rõ kakairũ ean kakairũn eat
eb *ñan ebak?* ũra memak rõ gait
añõgen eat eb *ñan ebak?*
31 Me enim ouwak amiã ãeñ eadu
ñana togit õkaganado. Ma A õmea-
ta a bet gamiã deden ñea togit omo.

ITŨBAÑ 13.

TSIN ia A kakairũ ean aũra kakai-
rũ eñame me engel, me tsin ie
eko eanwã itũrũ, A nan eke aña ebo-
rage ñea ebõgibõgu, me cymbal ñea
eõñ.
2 Me tsin ia A kona n õrai eñõgen
propheten, me tsin ia A tsiet imin
memak ñan eõ nũñida mi ititsiet me-
mak; me tsin ie etsimine itũeb me-
mak itũrũ ñea A kona n ere etowe-
dũdũ ean, me tsin ie eko eauwã itũrũ,
eko woiũ.
3 Me tsin ia A totow waña min
memak bwa A nim õijõjiõn *ñabũn
eko emit duwõra,* me tsin ia A totow
rabata bwe ã nimõ jiũiow, me tsin ie
eko eauwã itũrũ, eko imin okowõñ
ame.
4 Eauwã ejen bũriõũn, me eõ eara-
ñame; eauwã eõ añ; eauwã eõ kama-
kamo, me eõ gatsitsi.
5 Eauwã eõ ririñ ñea eõ eimwi, e
eõ õnani wõn imin, ã eõ kona n õake,
e eõ õmaran õbabakaen;
6 E eõ ibibõki bwe dõgit eõ-omo,
me e ibibõki bwe dõgit iduwen:
7 Ejen bũriõũn ea imin memak, me
etũebõt imin memak, mi ta daiñ imin
memak, mõ õbebe bũriõũn ea imin
memak.
8 Eab ekeow eauwã: mi tsin ie *etsi-
mine* eñõgin propheten, nan ekeow;
mi tsin ie *etsimine* kakairũn eat eb
ñan ebak, nat toki; mi tsin ie *etsi-
mine* ititsiet, nan ekeow bet.
9 Bwa añ tsiet eken, ma añ õrai
eñõgen propheten eken;
10 Mi tsin iõ õrre bita togit omo,
nan ekeow *ititsiet* ñea eken.
11 Ñago aña eoniñ, A dorer in oniñ,
ma A maran oniñ, ma A kamarar in
oniñ: me ñage ñag añat eñab, A ea-
towen bait oniñ.
12 Bwa añ ãt ñage eow iat ekani mõ
õgõbarar (iat eñõg ñeijin eõ nũñida);
ma añ nan aia meda ijamwan: A tsiet
eken ñage; mi ijamwan A nan tsiet
õkõr tekeiõ ñage ã tsietõn õkõr.
13 Me eko an toki itũeb, mi itob,
me eauwã, mijuwe aiju; mõ õkaga-
nado eket auwã earei.

ITŨBAÑ 14.

AMWAIM edegeri eauwã; ma
amwaimõ ãeñ õkõr *eadu* ñana
wõn Anin, ma amwaimõ ãeñ eket
ekona n õrai eñõgen propheten.
2 Bwe ñea õkakairũ iat ekakairi
ñana ã eõ tsiet, e eõ dorer a eñame.
bwe edorer a Gott; bwe eko eñame
ion ñea etsiet; bwõ õ õrai añõgen
mũñan eõ nũñida ian anin.
3 Me ñea õrai eñõgen propheten,
õ pan õweijo-oaioet eñame, me metsi-
metsien mõ õbebeãt ibũriõ.
4 Me ñea õkakairũ iat ekakairi
ñana ã eõ tsiet, te ei õweijo-oaio
ñei; me ñea õrai eñõgen propheten õ
õweijo-oaio ecclesia.
5 A ãeñ gamiã memak bwa amwai-
mõ kakairũ ean kakairũn eat eb ñan
ebak, ma A ãeñ eken gamiã bwa
amwaim õrai eñõgen propheten: bwõ
õkaganado eken ñea õrai eñõgen pro-
pheten ea ñea õkakairũ ean kakairũn
eat eb *ñan ebak,* tsin ie e eõ gait aen,
bwe enim õweijo-oaio ecclesia ean.

6 Me ñagat, edetsini, tsin ia A õrre
a gamiã n kakairũ ean kakairũn eat
eb *ñan ebak*, ekeken amiã geidawia-
naw ean eow itũrũ, tsin ia A eõ dorer
a gamiã iat ekanũñita, õa iat ititsiet,
õa iat eñõgen propheten, õa iat eke-
reri?
7 Mi imin ñan eõ tsimor, ñan eõñ,
ñana garapi õa harfe, tsin ia re eõ
õmeata an ekekae nõñũra, nan õten
oijuwõñen ñea ã õeõñ eara?
8 Bwe tsin ie eõñ dobu me eõ garõ
nõñin, ijegen ñea nan gadauw duwen
ea eake?
9 Mõ ũga bet ñamiã, tsin ia amwa
eõ karai añõg ian mwimiã ñana ã
par in tsiet, nan õten tsieten minei-
jina ã õrai? bwa amwa nan ta dorer
a eñin.
10 Etsimine ekakairũ ñan ebak eat
eb, me eko *ion* ñea eko ian.
11 Me tsin ia A iki iat eñõg, inũñien
aña eratequõ ion ea ñea edorer, me
ñea edorer inũñien ei eratequõ ion
ame.
12 Mõ ũga bet ñamiã, ñag ouwak
amiã ãeñ *eadu* ñana wõn Anin, ma
amwaim õnani bwe enim ebak itũ-
rimiã bwe dõgin õweijo-oaioet ec-
clesia.
13 Me ñagan, ñea õkakairũ iat eka-
kairũ *ñea ã eõ tsiet*, e nimõ tetaro
bwe ã nimõ gait aen.
14 Bwi tsin ia A tetaro iat eka-
kairũ *ñea ã eõ tsiet*, ta tetaro anũ, me
eõ qua bũriõ.
15 Me ekeken? A nimõ tetaro ian
anũ, ma A nimõ tetaro bet iat deden
ñea ã nim tsiet aeõ tetaro ean: ma A
nimõ riañ ian anũ, ma A nimõ riañ
bet iat deden ñea ã nim tsiet aeõ riañ
ean.
16 Bwi tsin ia wo tetaro n õga-
geidawianaw ian anin, nan õten an
kona n ũge Amen ian am tetaro
n õtũba amea ñea emek iat eñõra
ñabũna re eitsiõk kereri, ñag e iki
ian aem?
17 Bwe wo tetaro n õtũba õkõr
ñauwe, me wo eõ õweijo-oaio aranom.
18 A õtũba Gott, ñag A kakairũ
iat ekakairũ ñan ebak eken a gamiã
memak:
19 Ma A teñ eken pan aeijin aijimo
eñõg iat ecclesia iat deden ñea ã nim
tsiet aeõ ean, bwa A nimõ wereri
eñame ñabũn ebak, ea panet eñõg
ñana aeijin ata erañan ñan iat eka-
kairũ *ñana ã eõ tsiet*.
20 Edetsini, amwaim eõ eke gamiã
eoniñ ea ititsiet, ma amwaim eke ga-
miã eoniñ ea ibaka, ma amwaim eke
gamiã eñab ea ititsiet.
21 A eare eow iat edogor ñeijin
ũge, Temoniba ũge, A nimõ dorer a
eponñame ñune eat eo inon, me ean
bateõra eñame ñabũna eratequõ; me
re ekam kaiõt bet eow Itũrũ.
22 Me ñagan. ekakairũ *ñana ã
eõ tsiet*, ũra itema, deõ dõgũra ña-
bũna re tũeb, bwe dõgũra ñabũna
re eõ tũeb: me eõrai eñõgen pro-
pheten *ei itema bet*, deõ dõgũra ña-
bũna re eõ tũeb, bwe dõgũra ña-
bũna re tũeb.
23 Me ñagan, tsin ia re epo rat
ecclesia memak eat etañ emwarin,
mi tsin ia ũra memak rõ kakairũ
eat ekakairũ *ñana ã eõ tsiet*, mi
tsin iõ õrre a ũra ibũn ñabũna re
eitsiõk kereri, õa ñabũna re eõ tũeb,
õten, ri nan eab ũge bwa amwa dai-
rinaija?
24 Me tsin ia ũra memak rõ õrai
eñõgen propheten, me tsin iõ õrre a
ũra ion ñea eõ tũeb, õa ñea eitsiõk
kereri, inan õrõwei eow itũrũra me-
mak, mi inan õmeata a an dũra eow
itũrũra memak.
25 Me ri nan õmeata baibain bũri-
õũn ñan eõ nũñida; mi i nan otoburen
me toweitsiber me taramawirei Gott,
mi i nan õpan ñana Gott emek itũri-
miã õkõr.
26 Edetsini, õtet dedemiã? Tsin
ia amwa epo, mi ion etsimine wõn
psalm, mi ion etsimine an kereri, mi
ion etsimine an põpan, mi ion etsi-
mine aen *ñeijina ã eõ tsiet*, mi ion
etsimine gaiden kakairũn eat eb eben
itũrin. A nimõ ririñ mũñane imin me-
mak bwe dõgin õweijo-oaioet *eñame*.
27 Mi tsin ie etsimine ñabũna rõ
kakairũ iat ekakairũ *ñana ã eõ tsiet*,
enimõ dorer arumen, mi ie ebak õkõr
aijimen, me enimõ dorer ion iruwin
ion; mi ion enimõ gait aeõra:
28 Mi tsin ie ekeow amen kait
añõg, enim eõ kakairũ iat ecclesia
ñea õkakairũ iat ekakairũ *ñeijina ã*

eō tsiet; me e nimō dorer a ñei, me
ea Gott.
29 Me propheten re nimō dorer,
kaia arumen ōa aijimen; me dañōra
re nim kamararei aeōra.
30 Mi tsin ia ā ōmeata imit on ea
ion ñea emegeda itañin, enim eō do-
rer ñea omo.
31 Bwi amiā memak amwa kona
n ōrai eñōgen propheten ion iruwin
ion, bwe enim kereri eñame me-
mak, me bwe ā nim ōbebe būriōūra
memak;
32 Me anūra propheten re eraban
propheten;
33 Bwe Gott deō ei amen ōrig ewa-
rewar, bwa amen ōrig iow.
34 Enim eō dorer ān iat ecclesia,
tekei ian aūra ecclesia Kristian me-
mak; bwe eō deri ia re nimō dorer;
me re nim ōgōg dedeūra tekei aet
edōgor.
35 Mi tsin ia re teñ kereri añōget
imin on, re nim ūdōn agōra eow
ūbwiōra; bwō ōgadūkūrañet ān ie
edorer iat ecclesia.
36 Ōten? emeta aen Gott atsin itū-
rimiā? ōa tō ōrre a gamiā ñamiā?
37 Tsin iō ūge ion bwe ei prophet,
ōa ie etsimine būriōūt atsin itūrin
Anin Omotañitañ, i nan ūge bwa an
dogor Temoniba mūñan A eare a ga-
miā.
38 Mi tsin ie eikūba ion, enim
ikūba.
39 Me ñagat, etsiedū, enim ouwak
amiā teñ ōrai eñōgen propheten, ma
amwaim eō rewit edorer ean kakai-
rūn eat eb *ñan ebak.*
40 Me ā nimō ririñ imin memak iat
deden ñea omo me eimwi.

ITŪBAÑ 15.

EDETSINI, A *tik* pan añen gamiā
evangelium ñea A ogiten pan a
gamiā, ñea amwa ñaeow ian būriōū-
miā bet, me ñea amwa weijo ean,
2 Me ñea ā ōtsimor gamiā eow ean
bet, tsin ia amwa raña ōkōr bita
ñea A ogiten pan a gamiā, tsin ie
etsimine aren amiā tūeb.
3 Bwa A oija gamiā amo ñea ā
oija ame bet: bwe ema Kristo bwe
dōgin ada dūra tekei aet Bibel;
4 Me bwe ā iriedu; me bwe ā ōrida
iruwin katijūbūm it ibūm tekei aet
Bibel;
5 Me bwe E meta ea Kephas; mi
imūr, ea amebūna waea ma are-
men;
6 Mi imūr, E meta ea edetsini ña-
būna aijimowar-āma mi ta aiquea
aūra terō, me ebak inimagen epo ia
ñabūna re tsimor ñage, me emijimi-
jet ibūn;
7 Mi imūr, E meta ea Jakobus; mi
imūr, ea apostel memak;
8 Mi iruwūra memak e meta ame
bet, tekei ea *eoniñ* ion ñea opudu ñag
eitsiōk goro an būm.
9 Bwa aña togit ijōñ inimagōra
apostel, ma A eō deri ia ā panō bwa
aña apostel ion, bwin A ogiten ōma-
mado an ecclesia Gott.
10 Me dedeū ñage dedeūen ōkōr
bwe dōgin an oqued Gott: ma ea
oqued ñea ā oija ame etsimine aren,
bwo ouwak eken aeō oquaquiō n ma-
kur ea amebūna memak: me deō aña,
bwa an oqued Gott ñea itūrū.
11 Me ñagan, tsin ia aña ōa amebū-
na, ama pōpat deden ñune, amiā
amwa tūeb bet iat deden ñune.
12 Mi tsin ia ā pōpan Kristo bwe i
ōrida atsin inimagōra ñabūn ema,
adaga rō ūge ibūn inimagemiā bwe
ekeow aūra rida ñabūn ema?
13 Me tsin ie ekeow aūra rida ña-
būn ema, ā itsiōk ōrida bet Kristo:
14 Mi tsin ia ā eitsiōk ōrida Kristo,
ekeowen aren ama kereri, me eko
aren bet amiā tūeb.
15 Eh, me inan tsiet gama bwa
ama wōn amen kameata Gott ñabūna
tabaite; bwa ama ogiten pōpan abū-
gen Gott bwō Ō ōrida Kristo, ñea E
eō ōrida, tsin ia ā eō ōrida ñabūna
ema.
16 Bwi tsin ia ā eitsiōk ōrida ñabūna
ema, ā eitsiōk ōrida bet Kristo:
17 Mi tsin ia ā eitsiōk ōrida Kristo,
ekeowen aren amiā tūeb, ma amwa
ta mek bet ian amiā dūra ñage.
18 Me ñagan re ekeow bet ñabūna
re mijimij ian Kristo.
19 Tsin ia añ ta daiñ *oquedeiaia*
itūrin Kristo ta ean tsimor une, ada
togit ekananoañ inimaget eñame me-
mak.
20 Me ā ogiten ōrida Kristo atsin

inimagōra ñabūn ema, me Ei ōkōr
adamonit iqua inimagōra ñabūna re
mijimij.
21 Bwe ñag *ōrre* ima eow itūrit
eñame, *ōrre* bet aūra rida ñabūn
ema eow itūrit eñame.
22 Bwi tekei eñame memak ñaga
re ema eow itūrin Adam, ōūga bet
ūra memak inan ōtsimor ūra eow itū-
rin Kristo.
23 Me eñame memak ian aūra ka-
nuaw ñea eimwi: adamonit iqua ei
Kristo; mi imūr an ñame Kristo, iō O
ōrre,
24 Mi imūr *nan ōrre* etoki, ñea
I nan oija Gott ñea Etōñin moni-
hain ean; tsin io O ogiten ōekeow
barūeñebet temoniba memak, mi
imwit añōg memak, me eoaio me-
mak.
25 Bwe eimwi bwe E nimō moniba,
ea ñabūmin O ogiten ñaeow aijen
memak ijōñin nanan.
26 Me magin aijen ñea inan ōekeow
ei ima.
27 Bwo O ogiten ñaeow imin me-
mak ijōñin nanan. Me ñag O ūge, A
ogiten ñaeow imin memak ijōñ, ā tsi-
et ōkōr bwe ā eō ñaeow ijōñ Amea
ñea ōñaeow imin memak ijōñin.
28 Me tsin ia ā ogiten ñaeow imin
memak ijōñin, inan ñaeow bet Nain
ijōñin Amea ñea ōñaeowet imin me-
mak ijōñin, bwe Gott enim ekei imin
memak eat imin memak.
29 Bwe ekō ñea ri nan arare ñabū-
na ā baptizoi ūra bwe dōgūra ñabūn
ema? Tsin ia ā eō ōrida ñabūn ema,
adaga ā baptizoi ūra bwe dōgūra?
30 Ma adag añ gatūrae eat stunde
aeoweaeow?
31 A ma eat ibūm aeoweaeow, eh,
A oduwen aeō, ean aeō tsitanō bwe
dōgimiā, edetsini, ñea wañā eow itū-
rin Jesu Kristo wōra Temoniba.
32 Ñag A ogiten ake a imin gōgō-
rō ñan egirow i Ephesus tekei dedet
eñame, mi iña imin okowōñ ame?
Tsin ia ā eō ōrida ñabūn ema, am
jeiji me ren, bwa añ nan ima ija-
ran.
33 Ā nim eō quiawiei gamiā: Kei-
winaen ñabūn ebaka eijababa deden
ñan omo.
34 Amwaimō rida ea deden ñea ei-
mwi, me eō dūra; bwi ibūn re iki
Gott: A pan a gamiā *ñeijine* bwō
ōmaiūremiā.
35 Mi nan ūge ion, Ōten ōridaen
ñabūn ema? mō ōtet dede' rabatara
ia rō ōrre?
36 Auwe ekabaāt, eab erō bita wo
ōijōn ie e eō ma amo:
37 Me bita wo ōijōn, wo eō ōijō'
rabatat imin erō ñaōen nan erō, me
wo tō ōijōn baban, kaia baban wei-
zen, ōa kaia babat imit ōen.
38 Me Gott oija rabatan tekei būri-
ōūn, mo O oija ebaba memak rabata-
ra ñana rabatara kōr.
39 Duwen memak deō ta aedeten:
bwe etsimine duwen ion ñea duwet
eñame, me duwen ion ñea duwet
imin gōgōrō, me duwen ion nea
duwet iū, me duwen ion ñea duwet
imin ōeta.
40 Me etsimine dōrabat ñana bain
ianweron, me dōrabat ñana bain eat
eb: me etsimine emo ion ñea amon
bain ianweron, me *etsimine* emo ion
ñea amon bain eat eb.
41 Etsimine emo ion ñea amot
equan, mi ion ñea amon maraman,
mi ion ñea amora edetañ; me ekekae
amot edetañ ion me edetañ ion.
42 Mō ūga bet aūra rida ñabūn
ema. Ā ōijōn iat enamwamwae; me
ā ōrida iat eō-enamwamwae:
43 Ā ōijōn iat eō-eredu; me ā ōrida
iat eraitsit: ā ōijōn iat ijūrūñ; me ā
ōrida iat oaio:
44 Ā ōijōn bwe dōrabat ñea dōra-
bat ōkōr; me ā ōrida bwe dōrabat ñea
dōrabat in anin. Tsin ie etsimine dō-
rabat ñea dōrabat ōkōr, etsimine bet
dōrabat in anin.
45 Bwō ūga bet eareān ñeijin ūge,
Ā ririñ adamonit eñame ñea Adam
bwe eñame ñea etsimor; me *ā ririñ*
Adam ñea magin bwa anin ñea ōka-
tsimor.
46 Me deō amo dōrabat ñea dōra-
bat in anin, bwe dōrabat ñea dōrabat
ōkōr amo; mi imūr dōrabat ñea dōra-
bat in anin.
47 Adamonit eñame erigidan eat
eb, me ei bait emwarere: me karu-
menit eñame orodun ianweron.
48 Eōrin bait emwarere, etsimine
eōrūra bet ñabūna bait emwarere:

me eõrin bain ianweron, etsimine
eõrũra bet ñabũna bain ianweron.
49 Ma añ nan õbũ eõrin bain ianwe-
ron tekei ñag añ õbũ eõrin bait emwa-
rere.
50 Edetsini, A pan ñeijine, bwe
duwen me era ar eõ kona n õgõg
monibain Gott; me enamwamwae eõ
kona n õgõg bet eõ-enamwamwae.
51 Kania, A pan a gamiã imit on
ñea eõ nũñida: Añ nan eõ mijimij
memak, bwi inan ijetenida memak.
52 Ian ta aiquet sekunde, ian ta
aiquen eremõñimõñit eme, ian nõñin
magit dobu: bwi nan eõñ dobu, mi
inan õrida ñabũn ema iat eõ-enamwa-
mwae, mi inan ijetenida memak.
53 Bwe enamwamwae ñune nan
edua eõ-enamwamwae, me bitune ñea
nan ima nan edua eõ-ma.
54 Mi tsin ia enamwamwae ñune
ogiten edua eõ-enamwamwae, mi tsin
ia bitune ñea nan ima ogiten edua
eõ-ma, inan oduwen ñeijin ũge eare-
ãn, Ã õmwaneow ima iat edoga-
nigae.
55 Ima, iña naga eõkõñin iwũm?
(Ijũb in) ima, iña nag am dogani-
gae?
56 Eõkõñin iwit ima ei ibaka; me
waiot idũra ei edogor:
57 Me ã nim õtũba Gott, ñea oija
gada edoganigae eow itũrin wõra Te-
moniba Jesu Kristo.
58 Me ñagat, etsiedũ ñabũna ã
auwã, amwaimõ weijo-oaio, ma
amwaimõ õeiriran gamiã, me enim eõ
toki n ouwak amiã ooaio gamiã ian
an makur Temoniba, ñag amwa tsiet
amiã makur bwe etsimine aren itũrit
Temoniba.

ITŨBAÑ 16.

ME *ñaiune* añõget adu bwe dõgũra
Kristian, tekei A ogiten õpan a
ecclesia ñan i Galatia, ma amwaim
õũga bet ñamiã.
2 Ean adamonin bũmin woche aeo-
weaeow, amiã memak amwaim õña-
ñat iow itũrimiã imit inon, ma
amwaim õñañat tekei an Gott õgei-
dawianaw gamiã, *ma amwaim raña
n weidõnõ*, bwe enim eõ adu eñame
ia A õrre.
3 Mi tsin ia A õrre, A nan õijõn ũra
ñabũn amwa eij epo a *wamiã* brief,
bwe re nim otow Jerusalem amiã
adu.
4 Mi tsin ie eimwi bwa A nimõ
nuaw bet aña, ri nan edegeriõ.
5 A nan õrre a gamiã ia A õd iju-
gagain Macedonia; bwa A nan õd
ijugagain Macedonia;
6 Bwõ kai A nan mamek itũrimiã,
mõ kai A nan õmag winter itũrimiã,
bwa amwaim eow aña ean aeõ dũgi-
dugo tamo ino A nimõ naña.
7 Ma A eõ teñ aia gamiã ñage, ñag
A õd itañimiã; bwa A ũge bwa A nan
mamek itũrimiã eken, tsin ia bũriõũt
Temoniba.
8 Ma A nan mek i Ephesus ea
Pentecost;
9 Bwe ã baida ame metewak ion
ñea ouwak, ñea etsimine aren, me
ebak bet amen aijeni.
10 Mi tsin iõ õrre a gamiã Timo-
theus, amwaim kanakania bwe e nimõ
mek itũrimiã iat eõ-miow; bwe e ri-
riñ an makur Temoniba, tekei bet aña.
11 Me ñagan eko eñame ion enimõ
miowi. Ma amwaim õijõn iat iow ian
an dũgidugo, bwe e nim õrre ame:
bwa ama ñabũna edetsini ama ta
daiñ.
12 Ma Apollos, ñea etsida, ouwak
aeõ emwin bwe e nimõ naña gamiã,
ei me edetsini ñabũne: me deõ bũri-
õũn bwe enimõ naña gamiã ñage, mi
ta eaden bwõ õ õrre a gamiã io o
kona an dae.
13 Amwaim ober, amwaimõ weijo-
oaio iat itũeb, amwaim eke gamiã
eman, amwaimõ õaio.
14 Amwaimõ ririñ wamiã imin me-
mak iat auwã.
15 Edetsini, A kõñ a gamiã (amwa
tsiet amen ũbwien Stephanas, bwũ
ũra adamonit iqua i Achaja, me bwi
tũ ũra eke ũra amen oquedei Kris-
tian),
16 Bwa amwaimõ mek ijõñũra ña-
bũn õũga dedeũra, mi ijõñũra me-
mak bet ñabũna rõ puõk iat emakur,
me ñabũna rõ makamakur.
17 A ibõki ñag õrre Stephanas me
Fortunatus ma Achaikus: bwa arei
ogoro õkõr oquedeieõ ñea amwa eõ
ogoro.
18 Bwa arei kememorei amũ ma

animiā: me ñagan amwaim tsiet ūra
ñabūna re ririñ tekei ñune.
19 Ecclesia ñan i Asia rō kamawi-
rei gamiā. Aquila me Priscilla me
ecclesia ñea ian aūrōr wak, ouwak
aūra kamawirei gamiā iat Temo-
niba.
20 Me edetsini memak rō kamawi-
rei gamiā. Amwaim kamawirei ga-
miā iat kut edereder.

21 Aña Paulus ñea A kamawirei
gamiā eow ean dar in beō.
22 Tsin ie etsimine eñame ion ñea
eō auwā Temoniba (Jesu Kristo),
nat dagada gain itūrin Gott. Ōrren
naga wōra Temoniba.
23 Enimō mek itūrimiā an oqued
Temoniba Jesu Kristo.
24 Enimō mek itūrimiā memak aeō
auwā gamiā ian Kristo Jesu. Amen.

KARURAN WÕN EPISTEL PAULUS EA

DEI KORINTH.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea wõn apostel Kristo
Jesu eow ian aen Gott, me Timo-
theus ñea etsida, ea an ecclesia Gott
ñea i Korinth, me Kristian memak
ñabũna re mek i Achaja:
2 Equed ea gamiã mi iow atsin itũ-
rin Gott Etõñida, ma atsin itũrit Te-
moniba Jesu Kristo.
3 Ã nim tsitan Gott, ñea Etõñin
wõra Temoniba Jesu Kristo, Etõñin
ñea oquedei eb, ñea Gott ñea amen
õrig õbebeãt ibũriõ memak;
4 Ñea õbebe bũriõũma ian ama roe
memak, bwa amaimõ kona õbebeãn
bet bũriõũra ñabũna re mek iat eroe,
eow ean õbebeãt ibũriõ ñea ã õbebeõn
bũriõũma amo eow itũrin Gott.
5 Bwi tekei oouwaken õmagaema
ñan õmagaen Kristo, õũga bet oouwa-
ken õbebeãn bũriõũma eow itũrin
Kristo.
6 Mi tsin ia ã oroe gama, ã oroe
gama bwe dõgin õbebeãmiã mõ õtsi-
moremiã; mi tsin ia ã õbebe gama,
ã õbebe gama bwe dõgin õbebeãmiã,
ñea õmakamakur ian ijenen bũri-
õũmiã ea emaga ñan ama maga eow
ean bet;
7 Me ã õweijo-oaio ama itob bwe
dõgimiã; bwa ama tsiet gamiã bwe
dañama n maga gamiã, me dañama
bet gamiã ian õbebeãt ibũriõ.
8 Edetsini, ama eõ ãeñ gamiã bwa
amwaim eõ tsiet añõgen ama roe ñea
õrre *a gama* eow i Asia, ñag ouwak
oroen gama, ñea ouwak eken ea ama
kona n õbũ, me ñagan ama ũge bwa
ama eõ kona itsimor:
9 Ma ama ũge ian bũriõũma bwa
ama nan ima. Ã ririñ ñune bwa
amaim eõ tũebõn gama, ma amaim
tũebõn Gott ñea õrida ñabũn ema:
10 Ñea õtsimor gama atsin eat ima
ñea togit kanani, me ñea nan õtsimor
gama: me ñea ama tũebõn bwi I nan
tik õtsimor gama bet;
11 Bwa amwa buõk gama bet eow
ean amiã tetaro bwe dõgima; bwe ã
nim õtũba Gott eow itũrit eñame ña-
bũn ebak bwe dõgima, bwe dõgit adu
ñana ã oija gama eow itũrit eñame
ñabũn ebak.
12 Bwe ñaiune dõgin ama tsitana
gama, ñea panen maran bũriõũma
bwa ama ogitet dũgidugo eat eb mi
ian memiã iat emo, mi iat dederit
ibũriõ ñea õñaũn itũrin Gott, me deõ
ean manit eb, bwi iat equed ñea õña-
ũn itũrin Gott.
13 Bwa ama eõ eare a gamiã imit
inon, bwi ta mũñan ama lesenei me
ñan ama tsiet õkõr, ma A ũge bwa
amwa nan tsiet bet ea etoki:
14 Tekei bet ibũn inimagemiã ña-
bũna re tsiet õkõr gama bwa ama
tsitanemiã, õũga bet ñamiã ñaga tsi-
tanema gamiã ean an bũm wõra Te-
moniba Jesu.
15 Ma A teñ naña gamiã amo iat eõ
kamwarar ñune, bwe ã nim kan oque-
dei gamiã;
16 Mõ õd inimagemiã aeow Mace-
donia, me tik redõ a gamiã atsin Ma-
cedonia, ma A teñ bwa amwaim eow
aña ian aeõ dũgidugo aeow Judea.
17 Me ñag õũga õkõr bũriõ, õtea,
A õmeata ekamwarar õa iõk? me
mũñan A kamararei, A kamararei
iow iat dedet dõrabat õa iõk? A eõ
kõũga, bwe eh ei eh itũrũ, mi iõk ei
iõk itũrũ.
18 Bwi tekei ñag edõb Gott, deõ
aema ea gamiã bwe eh mi iõk.
19 Bwe Ñain Gott, ñea Jesu Kristo,
ñea ama põpan a gamiã añõgen, ala
me Silvanus me Timotheus, deõ Ei
eh mi iõk, bwi ta eh ian.
20 Bwi tsin ie ebak õkõr aen in
oqued Gott, eh õkõr bet ian Jesu: me

Amen ōkōr ian, bwe ā nimō tsitan
Gott eow itūrima.
21 Ma amea ñea ōweijo-oaio gama
ma amiā ian Kristo, ñea ōbid gada,
Ei ōkōr Gott;
22 Ñea ōwemai bet gada, ñea oija
gada itema n oduwen ñea Anin ian
būriōūda.
23 Ma A pan Gott bwa amen odu-
wen aeō n ōeōgida gain anū ia A baite,
bwa A eitsiōk ñow Korinth bwe dōgin
aeō eō teñ oroe gamiā.
24 Deō wama emoniba ea amiā
itūeb, ma ama amen buōk amiā ibi-
bōki ñama: bwa amwa weijo-oaio ian
amiā itūeb.

ITŪBAÑ 2.

ME etsimine būriō bwa A nim eō
gauwei enaña gamiā iat eroe.
2 Bwi tsin ia A oroe gamiā, ijegen
ñea nan ōeibōkiō, ia deō ñea ā oroe
iow itūrū?
3 Ma A eare a gamiā bita, bwi ta
bwidūga ia A ñow, ma A nan roe bwe
dōgūra ñabūn eimwi bwa A nim ibi-
bōki itūrūra; ma A tūebōn gamiā
memak ñan aeō ibibōki ei amia *ibibō-
ki* memak.
4 Bwa A dar a gamiā ñag ouwak
aeō roe me magaūn būriō me reni-
meō; deō bwe ā nim oroe gamiā,
me bwa amwaim tsiet aeō auwā
gamiā ñea togit ouwak, ñea A au-
wāōn gamiā.
5 Tsin ie etsimine ion ñea ōrig eroe,
e eō *to* oroeō, bwo o oroe gamiā me-
mak eken (bwa A nim eō oouwak
eroe).
6 Ogen gain amea, ñea ā *ōeōgida*
eow ean ebakimiā;
7 Me ñagan eimwi bwa amwaimō
ead an dūra mō ōbebe būriōūn, bwe ā
nim eō ōekeow amea eow eat eroe
ouwak.
8 Me ñagan A kōñ a gamiā bwa
amwaim oduwen *amiā* auwā ea amea.
9 A dar bet ñago bwe dōgin ñune,
bwa A nim tsiet dedemiā ia amwa
etaraba eat imin memak ōa iōk.
10 Me ñea amwa ead an dūra, A
ead bet: bwe ñan A ogiten ead, tsin
ia A ogiten ead imit on, A ead bwe
dōgimiā ian men Kristo;
11 Bwe ā nim eō quaiwiei gada eow
itūrit Satan: bwa añ taiet nuawin bū-
riōūn.
12 Me ñag A ōrre eow Troas bwe
dōgin an evangelium Kristo, me ña-
ga ā baida ame metoror eow itūrit
Temoniba,
13 Eō iow būriō, bwin A eō ekowōñ
a Titus ñea edū: me ñag ama baō, A
ñowen Macedonia.
14 Me ā nim ōtūba Gott ñea ama
eō toki it doganigae Itūrin ian Kristo,
ñea ā pōpan bon taietetow itūrima
eat etañ memak.
15 Bwa ama an kabo Kristo ea Gott,
inimagōra ñabūna *inan* ōtsimor, mi
inimagōra bet ñabūna ri *nan* ima;
16 Ama ekabo ñea ōkama ea ñabū-
ne, ñea ōriget ima; me ekabo ñea ōka-
tsimor ea ñabūna, ñea ōriget itsimor.
Mi ijegen ñea okona mūñane?
17 Bwa ama eō tsitobo a eñame
ebak, ñabūna rō mamanei aen Gott;
ma ama tō pan Kristo iat ibūriō ede-
reder, mi itūrin Gott, mi ian men
Gott bet.

ITŪBAÑ 3.

ŌTEN, amam kan ōaweijidan ama
tsitan gama? ōa ōga būriōūma
tekei ñabūna ibūn, tsin ie eko epistel
in tsitan gama ea gamiā ōa atsin itū-
rimiā?
2 Amiā ōkōr wama epistel, ñarana
ā eare eow ian būriōūma, ñarana ā
tsiet me lesenei iow itūrit eñame me-
mak;
3 Ñaga ā pan gamiā bwa amiā
wōn epistel Kristo, ñarana ā maka-
makurei iow itūrima, ñarana ā eō ea-
reōt tinte, me ñarana ā eare eow
itūrin Anin Gott ñea etsimor; ñarana
ā eō eare eow iat tafel ñana epe, me
ñarana ā eare eow iat tafel ñana du-
wen ñana būriōūmiā.
4 Mō ūga ama tūebōn Gott eow itū-
rin Kristo:
5 Ñag ama eō kōūge bwi ta ama
ekona imit on tsin ia ta ama eka-
mararei; bwa ama kona ōñaūn itū-
rin Gott;
6 Ñea ogiten ririñ gama bwa amen
eke ekereri berith etsimeduw; deō ean
buchstabe, bwe ean anin: bwa abab
buchstabe, mō ōkatsimor anin.
7 Me ñag ōrre eat eraitsit barūet-

ebe ñea õkama, ñea eare eowen eat
epe buchstaben, bwi ibwibwin Israel
enim eõ kona n aia men Moses bwe
dõgi' raitsitsin men; ñea *eraitsit* ñea
inan õekeow:
8 Õten, nan eõ ouwak eke' raitsi-
tsin barũeneben anin?
9 Bwe tsin ie etsimine raitsitsin
barũeneben in õbabaka, nan ouwak
eke' raitsitsin barũeneben in õmamo.
10 Bwe ã eõ õraitsitõn iat deden
ñune bita ñea ã õraitsit bwe dõgit
eraitsit ñea ouwak eken.
11 Bwe tsin ie etsimine an raitsit
ñea inan õekeow, nan ouwak eke'
raitsitsin ñea ã eab õekeow.
12 Me ñagan tsin iõ ũga ada itob,
amõ dorer iat eõ miow,
13 Me deõ tekei Moses, ñea õbõñõ-
bõñeõn men bõñeãt eme, bwi ibwi-
bwin Israel enim eõ aia tokin bita
imin ñea inan õekeow:
14 Me ã õõaio bũriõũra: bwe ã itsi-
õk õekeow mũrana bõñeãt eme ea ña-
bũmine ia ã lesenei Testament Õbwe,
ñaga ã eitsiõk õpan *a ũra* bwe ã
õkeow iow itũrin Kristo.
15 Bwe tsin ia ã lesenei Moses eat
ibũm ibũmin, õa eat ibũm ibũmin,
mũrana bõñeãt eme emek ian bũriõ-
ũra ea ñabũmine.
16 Mi tsin ia ion eiwidõ a Temoni-
ba, inan õkirõan mũrana bõñeãt eme.
17 Me Temoniba ei Anin: me tamo
ino emek Anit Temoniba, emek ina
emeneñame.
18 Ma ada memak, añ aia raitsitsit
Temoniba tekei iat ekani eow eat
eme ñea ã eõ bõñõbõñe, mi inan ije-
tenida bwa am eke gada akeweõin
atsin eat eraitsit ion ea eraitsit ion,
eow itũrit Temoniba ñea Anin.

ITŨBAÑ 4.

ME ñagan tsin ia wama bitune ba-
rũetebe tekei oquedeiema, ama
eab ñij:
2 Bwa ama eatowen mũñan eõ
nũñida ñan emaiũr eñame ean, ma
ama eõ dũgidugo eat ibũriõ n õka
ñea ebaka, ma ama eõ õrared aen
Gott; ma ama õmeata dedema ñan
omo, eow ean panet iduwen ea ma-
ran bũriõũt eñame memak ian men
Gott.

3 Mi tsin ia ã ewewit evangelium,
ã ewewin a ũra ñabũna ri nan ima:
4 Ñabũn aduwen eb une õeõãti-
rõñin bũriõũra, ñabũna re eõ tũeb,
bwe enim eõ õeaõ ũra iaõin evange-
lium ìn raitsitsin Kristo, ñea ake-
weõin Gott.
5 Bwa ama eõ põpan gama, bwa
ama tõ põpan Kristo Jesu bwe Te-
moniba, ma ama põpan gama bwa
amiã tsiõ gama bwe dõgin Jesu.
6 Bwe Gott õkõr ñea ũge, Enim
eaõ iaõ inimaget itũrũgago, ñea eaõ
ian bũriõũda, bwe ã nim õmeata iaõin
tsiete' raitsitsin Gott ian men Jesu
Kristo.
7 Bwe etsimine imin ñea ouwak
pũmwen itũrima iat iwũr ñana emwa-
rere, bwe ã nim tsiet bwe waion
Gott eoaio ñea togit ouwak, me deõ
waioma;
8 Me ã miowi gama eow eat etañ
memak, me eõ roe bũriõũma; oniño-
ma, me eõ toki bũriõũma;
9 Ã õmamado gama, me ã eõ ñañ-
nin gama; ã õraijedũ gama, ma ama
eõ ma;
10 Ama õbabũ iow ea' rabatama an
ima Jesu, bwe ã nim õmeata eow ea'
rabatama bet tsimorin Jesu.
11 Bwe ã eõ toki n oija eb gama,
ñama ñabũn ama tsimor, ea ima
bwe dõgin Jesu, bwe ã nim õmeata
bet tsimorin Jesu ia' rabatama ñea
nan ima.
12 Me ñagat ima õmakamakur ian
bũriõũma, mi itsimor ian bũriõũmiã.
13 Me ñag etsimine anin in tũeb
itũrima, tekei ñeijin ũge eareãn, A
tũeb, me ñagan A doreren; ma ama
tũeb ñama, me ñagan ama doreren
bet;
14 Ñag ama tsiet bwa Amea ñea
õrida Temoniba Jesu nan õrida bet
gama epo a Jesu, mi I nan õmeata
gama epo a gamiã.
15 Bwe ã ririñ imin memak bwe
dõgimiã, bwe equed ñea *togit* ouwak
enimõ tsitan Gott eow ean añra õtãba
eñame ñabũn ebak.
16 Me ñagan ama eõ ñij: bwõ kai
õreit ũgar ñamema ñea iruwin, me ã
ooaio bet ñamema ñea ian eat ibũm
aeoweaeow.
17 Bwe ã õreit õrig raitsitsima ñea

ouwak ñea eko tokin eat ōñabida roima ñea ebebe, ñea epar it toki;

18 Nag ama eō ăt mūñana ă ăt, ma ama ăt mūñana ă eō ăt: bwi nan ekeow mūñana ă ăt, me eab ekeow mūñana ă eō ăt.

ITŪBAÑ 5.

BWA ama tsiet bwe tsin ia ă ijababa eñama n mek ñea bain eat eb, ñea ewak dedegai, etsimine ama wak iot atsin itūrin Gott, ñea etañemek ion ñea ă eō ririñōn bet' eñame, ñea eko tokin, ñea i ianweron.

2 Me ñag ama gogoni iow ean ama mek ian ñune, ouwak ama teñ ōeduaeōn gama ama wak ñea orodun ianweron:

3 Bwe tsin ia ama ogiten bōñōbōñe gama, inan eō ăt gama bwe eko bōñōbōñeăma.

4 Bwa ama gogoni ñama ñabūn ama mek ian wak une, me ă oroe gama, deō ia ama teñ uda bōñōbōñeăma, bwa amaim teñ tik edua bōñōbōñeăma ion animwen, bwe ă nim ōmwaneow ima eow iat itsimor.

5 Ma Amea ñea eririñ gama bwe dōgin ñune ei Gott, ñea oija gama itema n oduwen ñea Anin.

6 Me ñagan ebebe būriōūma eat ibūm aeoweaeow, ama tsiet bet bwe tsin ia ama mek eat eñama ñea dōrabat, ama eō mek itūrit Temoniba.

7 (Bwa ama dūgidugo iat itūeb, me deō ean bita ñea ă ăt);

8 A ūge bwe ebeben būriōūma, ma ama teñ eken erowi eñama ñea dōrabat, me mek itūrit Temoniba.

9 Me ñagan ama ooaio gama bwa amaimō ōeibibōki ia ama mek Itūrin, ōa tsin ia ama eō mek Itūrin.

10 Bwi inan ōmeata gada memak itañūn an tron in mwit añōg Kristo: bwe ă nim oija tamo eñame mūñana ă ririñ iow iat dōrabat tekei mūñan o ogiten ririñ, kaia omo ōa ebaka.

11 Me ñagan ñag ama ūge bwe eimwi imiow Temoniba, amaimō barū būriōūt eñame, me ă tsiet ōkōr gama eow itūrin Gott; ma ama ūge bwe ă tsiet gama eow ean maran būriōūmiă bet.

12 Ama eab tik tsitan gama ea gamiă, ma ama oija gamiă imin in tsitaō bwe dōgima, bwa amwaimō kona ōneien ñabūna ri *ta* tsitaō iat eme, me deō iat ibūriō.

13 Bwi tsin ia ama dairinaija, ama dairinaija bwe dōgin Gott; me tsin ia ama ñame, ama ñame bwe dōgimiă.

14 Bwa an auwă Kristo enenei gama; bwin ama ūge bwe ema ion bwe dōgit eñame memak, me ñagan re man memak;

15 Me E ema bwe dōgūra memak, bwe re nim eō kan ōmag tsimorūra ñabūna re tsimor bwe dōgūra; me bwe re nim ōmag tsimorūra bwe dōgin Amea ñea ema bwe dōgūra, me ñea erida bwe dōgūra.

16 Me ñagan añ eab tik tsiet eñame ion eat duwen: me tsin ia añ tsiet Kristo eat duwen ñago, añ eab gauwei tsiet ñage.

17 Me ñagan tsin ia eñame ion emek ian Kristo, ei eñame ñea etsimeduw, me enuawen bain in ūbwe; me kania, re tsimeduwen.

18 Mi imin memak rō ñaūn itūrin Gott, ñea ōmaerer a gada eow itūrin Kristo, mo O oija gama bet barūenebema n kōmaerer;

19 Me ñaiune, bwe Gott ōmaerer a amen eat eb eow itūrin Kristo n eō ōmarañ aūra dūra ea ūra, mo O oija gama pōpanet ekōmaerer.

20 Me ñagan ama amen kaeow bwe dōgin Kristo ñama, ñaga Gott ōkōñ a gamiă eow itūrima: ma ama kōñ a *gamiă* bwe dōgin Kristo, bwa amwaimō maerer a Gott.

21 Bwe Gott eririñ Amea ñea eiki idūra bwe enim *ekei* idūra bwe dōgida; bwe E nim oomo gada eow ian men eow itūrin Kristo.

ITŪBAÑ 6.

ME ñag ama dañan Gott in makur, ama kōñ a gamiă bwa amwaim eō ōeko aren amiă ōgōg equed atsin itūrin Gott.

2 (Bwō O ūge, A kaiōt eow itūrūm eat edae in oqued ñea eimwi, ma A buōkuw eat ibūm in katsimor: kania, ñage kōr edae in oqued ñea eimwi; kania, ñage kōr ibūm in katsimor):

3 Ama eō ōrig opuduet eñame ion eat imit on, bwe ă nim eō ōbabaka barūenebema n minister;

4 Ma ama ōmeata gama eat imin
memak bwa ama wōn minister Gott
ñabūn omo, ean ijenet ibūriō ñea ou-
wak, eat eroe, eat ega ibūriō, eat
emaga,
5 Eat irer, eat emek iat ewak in
quōquōr, eat ekañuruñure, eat ema-
kur, eat eō mijimij, eat eō ñanūmwi;
6 Eat edereder, eat ititsiet, eat ibū-
riō ñea eō ñij, eat eō-earañame, ean
Anin Omotañitañ, eat auwā ñea eō
tsitsinoi eb,
7 Eat eñōg iduwen, ean waion Gott,
eat dōbae in ake ñea wōt emo, ñea
eat damarūmima, me eat damauwi-
ma,
8 Eat eredu me eat eō eredu, eat
ōbabaka me eat itsitaō; ōgain etsito-
bo amet tsitsino, ma amen ōpan bet
iduwen;
9 Tekei ñabūna ā eō tsiet me ñabū-
na ā tsiet, tekei ñabūna re man naga,
me kania, ama tsimor; tekei ñabūna
ā ira ūra n wereri ūra, ma ama eō
ma;
10 Tekei ñabūna rō mwijiña, ma
ama eō toki n ibibōki; tekei ñabūn
eko emit duwōra, me ebak eñame ña-
būn ebak emit duwōra eow itūrima;
tekei ūra ñabūn eko wañara imin,
me wama kōr imin memak.
11 Dei Korinth, eadō mwima ea ga-
miā, me ā oouwak būriōūma.
12 A eō ñeida gamiā eow ian būri-
ōūma, me ā ñeida gamiā eow ian bū-
riōūmiā.
13 Amwaimō oouwak gamiā me
rouwōn auwāemiā ñune ñea itūrū (A
dorer a gamiā tekei aeō dorer a
ñaiū).
14 Amwaim eō kai epo a ñabūna
deō Kristian: bwe ekewin keken an
kewit emo mi ibaka? mi ipuōk keken
an puōk iaō mi itūr?
15 Me ekeken ñea epo būriōūn
Kristo me Belial ean? me ekewin ke-
ken an kewin Kristian me ñea deō
Kristian?
16 Mō ōten aūrōr tsitobo maneabin
Gott mi ijor in ani? bwa ada manea-
bin Gott ñea etsimor; tekei an Gott
ūge, A nan mamek eara, me dūgidu-
go inimagōra; ma A nan eke aña wa-
ñara Gott, mū ūra ri nan ek'ūra aeō
ñame.
17 Temoniba · ūge, Me ñaga
amwaim metan inimagōra, mō ōeka
gamiā, ma amwaim eō towe imit on
ñea ōkanakanenō: ma A nan oquedi
gamiā,
18 Ma A nan eke aña Etōñimiā, ma
amiā amwa nan eke gamiā ñaiū
eman me ñaiū ān, aen ōkōr Temoni-
ba ñea Togit Oaio.

ITŪBAÑ 7.

DAÑŌ ñabūna ā auwā, ñaga wōra
mineijine eñōgen oqued, a
ōdereder gada atsin ean kanakane
it dōrabat ma anin memak, ma a
nan ōmag edereder eow ean miowe
Gott.
2 Amwaimō baida ea gamiā būri-
ōūmiā: eko eñame ion ñea ama ōma-
mado, me eko ion ñea ama ōdūra,
me eko ion ñea ama quiawiei.
3 A eō ōrai ñeijine ia A nim ōbaba-
ka *gamiā:* bwa A ogiten ūge ñage
amo bwa amwa mek ian būriōūma,
bwa amaim ima eow inimagemiā, ma
ama ōmag ama ibūm in tsimor inima-
gemiā.
4 Ouwak aeō eō miow it dorer a
gamiā, mo ouwak aeō tsitan gamiā:
ā oquōnōnō ōbebeāt ibūriō, mo ouwak
aeō idorodoro ea' roima memak.
5 Me ñag ama ōrre eow Macedonia,
ama eō āt ōnano' rabatama ina, bwe
ā oroe gama eow eat etañ memak;
ekañaeot emek iruwin, mi imiow
emek ian.
6 Me Gott ñea ōbebe būriōūra ña-
būna rō būriōūn ijōñ, Ō ōbebe būri-
ōūma bet eow ean an ōrre Titus;
7 Me deō ta dōgin an ōrre amea,
mō Ō ōbebe bet būriōūma eow ean
ōbebeat ibūriō ñea Ō ōbebeōn būri-
ōūn Titus eow itūrimiā, ñag ō pan a
gama auwāeō ñea ouwak itūrimiā,
mi inōñimiā, me būriōūmiā ñan ōaio
bwe dōgū; me ñagan aeōñ ouwak aeō
idorodoro.
8 Mi tsin ia A ogiten oroe gamiā
ean waña epistel, A eō mwijiña bwe
dōgin ñage: A mwijiña ōkōr ñage
(bwa A tsiet ñage bwo oroe gamiā
mūrana epistel, mi ta ibūm inon amiā
roe ean),
9 Ma A eō ibibōki ñaga ā ogiten
oroe gamiā,-ma A ibibōki ñag amwa

roe in mwijiña; bwe ā oroe gamiā
iat deden ñea Gott āeñ, bwe ā nim
eō ijababa wamiā imin ion itūrima.
10 Bwi imwijiña ñea Gott āeñ ōrig
imwijiña ea itsimor ñea eñame eab
gauwei imwijiña ean: me mwijiña it
eb ōrig ima.
11 Bwe, kania, bitune, ñea roimiā
iat deden ñea Gōtt āeñ, bwō ōten ña-
ben waiomiā ñea ā ōrig iow iamiā
ean bitune, mō ōten ouwakin ōneiet
dōgimiā itūrimia, me eake, mi imiow,
me eauwā ñea ouwak, mi ibūriō oaio,
mō ōeōgidaet egae! Amwa ōmeata
gamiā eat imin memak bwa amwa
dereder eow ean bitune.
12 Me ñagan, ñag A dar a gamiā,
A eō dar bwe dōgin amea ñea ōka-
mamado, me deō dōgin bet amea ñea
ā ōmamado, ma A dar bwe ā nim
ōmeata ea gamiā waiomiā n ekeidu-
wen gama ian men Gott.
13 Me ñagat ā ōbebeān būriōūma:
me ñaga ā ōbebe būriōūma, aeōñ ou-
wak ama idorodoro bwe dōgin an ido-
rodoro Titus, bwina ā kememorei bū-
riōūtow itūrimiā memak.
14 Bwi tsin ia A tsitan gamiā ea
amea eat imit on, A eō maiūr: bwi
tekei aema memak ea gamiā ñaga
iduwen, ōūga bet ama tsitaō ian men
Titus bwe ā tsiet bwi iduwen.
15 Mo ouwak auwāemiā itūrin, ñag
ō ōmaran gamiā bwa amwa etaraba
memak, tekei gamiā ñag amwa ōquō-
rida n oquedei iow iat imiow mi iat
erōraō.
16 A ibibōki ñag ebebe būriō bwe
dōgimiā eat imin memak.

ITŪBAÑ 8.

EDETSINI, ama pan a gamiā añō-
gen an oqued Gott ñea ā oija
ecclesia ñan i Macedonia;
2 Bwe ñag ouwak ūjeōra iat eroe,
ro oouwak eken aūra adu iat idoro-
doro ñea ouwak me ean an eko emit
duwōra ñea ouwak.
3 Bwa A pan ūra, bwe būriōūra
kōr etotow eadu tekei aūra kona, mi
tekei bet aūra eō kona,
4 Mo ouwak aūra kōñ a gama bwa
amaim ōbū wañara adu mi ipuōk ñea
re ririñ bwe dōgin Kristian:
5 Deō eat deden ñea ama kamara-
rei ūra ean, bwe re totow ūra ea Te-
moniba amo, mo ro oija gama ūra
eow eat iteñ ñea ōñaūn itūrin Gott.
6 Me ñagan, ama kōñ a Titus bwe
enim ogoro eow inimagemiā bitune
equed iat deden ñea ō ōaweijida ñago
amo.
7 Me ñag ebak emit duwemiā eat
imin memak, ñea itūeb, me edorer,
mi ititsiet, me emarūm memak, ma
auwāema itūrimiā, amwaim aia bwe
enim ouwak bet eow itūrimiā bitune
equed.
8 A eō dorer eat edogor, ma A ta
dorer bwa A nim ōij amiā auwā ia
iduwen ōa iōk eow ean aūra marūm
ibūn.
9 Bwa amwa tsiet an oqued wōra
Temoniba Jesu Kristo, bwe ñag ebak
emit duwen, E ekei ion ñea eko emit
duwen bwe dōgimiā, bwe enim ebak
emit duwemiā ean an eko emit duwen.
10 Ma A pan būriō bwe dōgin bi-
tune: bwe eimwi ñaiune itūrimiā,
amiā ñabūn amwa ōaweijida amo eat
obweni ñea enuawen, bwa amwaim
eō ta ririñ, me bwa amwaim teñ ri-
riñ bet.
11 Me ñagan amwaimō oog ririñen;
bwe ñag amwa teñ ririñ ōkōr ñago,
inan oog tekei ebakin wamiā imin.
12 Bwi tsin ie etsimine iteñ totow,
ā auwā *eow itūrin Gott* tekei ebakin
wōt eñame imin, me eō tekei ekeowin
wōn imin.
13 Bwa *A eō pan ñeijine* ia A nim
ōbebe eñame ibūn, ma amwaimō roe
ñamiā:
14 Me enim ewin ōkōr dedemiā:
bwe enimō buōk an eko emit duwōra
an ebak emit duwemiā ean būm ane,
bwe enim kan buōk an eko emit du-
wemiā an ebak emit duwōra; bwe
enim ewin ōkōr eb.
15 Tekei ñeijin ūge eareān, Ñea
ōepoi ouwak, eko bet dūgidūgin; me
ñea *ōepoi* ta aigetow, e eō ga bet
būriōūn.
16 A nim ōtūba Gott, ñea ōñaeow
ian būriōūn Titus iteñ ooaio rañaemiā
bet ñune.
17 Bwe e eraban aeō kōñōñ ñune;
me ñaga togit oaio būriōūn, e nañaen
gamiā bwe būriōūn ōkōr.
18 Ma ama ōijōt edetsini ion epo

a ñei, ñea ã põpat tsitanen bwe dõ-
git evangelium inimaget ecclesia me-
mak;
19 Mi deõ ta ñune, me ã ij iow bet
itũrin rat ecclesia bwe enim ei daña-
mañ it dũgidugo n onuaiw bitune
equed, ñea ã raña eow itũrima bwe
ã nimõ tsitat Temoniba eow ean, me
bwe dõgin *õmeataen* ama teñ:
20 Ma ama kanakania bitune, bwi
ion enim eõ ñaea dõgima bwe dõgit
adu ñea ouwak, ñea ama raña:
21 Bwa ama kamararei mũñan omo
bwa amaim õgõg, deõ ta ian men
Gott, bwi ian met eñame bet.
22 Ama ogiten eãõn ũrõr etsima,
ñea ebak ama oduwen bwõ õ õaio eat
imin ebak, mo ouwak eken waion
ñage, bwe dõgin an tũebõn gamiã
ñea ouwak.
23 Mi tsin ia eñame õũdũdõ añõgen
Titus, ei õkõr dañõ, me dañõ bet iat
emakur bwe dõgimiã; tsin ia eñame
õũdũdõ añõget etsietsima, ũra õkõr
an ñame ecclesia, ũra õkõr raitsitsin
Kristo:
24 Me ñagan amwaim õmeata odu-
wenen amiã auwã gama, mo oduwe-
net tsitanemiã itũrima ea ũra, ian
met ecclesia memak.

ITŨBAÑ 9.

BWE eko woun ia A dar a gamiã
bwe dõgit adu ea Kristian:
2 Bwa A tsiet amiã teñ totow, ma
A tsitan gamiã ean ea dei Macedo-
nia, bwo oget duwet dei Achaja eat
obweni ñea enuawen; me ã enenei
eñame ñabũn ebak bwe dõgin bũri-
õũmiã ñan oaio.
3 Ma A õijõt edetsini ñabũne, bwe
ã nim eõ õeko aret tsitanemiã itũ-
rima ean ñune; bwe enim og duwe-
miã, tekei aeõ ñeijin A ogiten õpan:
4 Bwi tsin ia dei Macedonia ibũn
edegeriõ *ea gamiã,* me tsin ia re ãt
gamiã ñag eitsiõk og duwemiã, inan
õmaiũr gama (ama eõ pan gamiã)
bwe dõgin ama tsitan gamiã eat eõ
kamwarar ñune.
5 Me ñagan A ũge bwe eimwi bwa
A nim kõñ a edetsini ñabũne, bwe re
nim õd ian obwõ ea gamiã, bwe re
nimõ gadauw amiã adu, ñea amwa
pan ñago, bwe enim og duwen, bwe
enim ekei imin in adu, me deõ imin
in bwerara.
6 Ma *A pan* ñune, Ñea õkiãõ in
õrara õad, i nan ramwit bet ñan õad;
me ñea õkiãõ in õrara ebak, i nan
ramwit bet ñan ebak.
7 Eñame memak re nim adu tekei
ñea bũriõũra õpan a ũra: iat eõ roe,
me deõ tekei ñea ã erõñeit bwe enim
totow: bwe Gott auwã eñame ñea
eõ õpwe ben ia adu.
8 Me Gott okona n oouwak a ga-
miã equed memak; bwa amwaimõ
oouwak emakur ñan omo memak,
ñag amwa eõ toki n raru bet eat
imin memak:
9 Tekei ñeijin õũge eareãn, Õ õba-
bareow, me E totow eadu ea ñabũn
eko emit duwõra; õweijo-oaio an omo
eõ toki.
10 Ma Amea ñea oija amen kiãõ in
õrara ebaba me brot bwe õanõ, I nan
oija gâmiã ebaba ñana bait ikiãõ in
õrara, mõ õebak eken, mi I nan
õebak quan amiã omo.
11 Bwe enim ebak emit duwemiã
eat imin memak bwe dõgit adu me-
mak, ñea õrig õtũbaen Gott eow itũ-
rima.
12 Bwe makureien barũetebe ñune
eõ te totow mũñan õga bũriõũn Kris-
tian ean, me ã oouwak eow ean aũra
õtũba Gott ñabũn ebak;
13 Me re tsitan Gott bwe dõgin
amiã edegeri evangelium in Kristo
ma amiã õmeata õgõgen, iat ibũriõ
n ijõñ, me dõgin bet amiã adu a
ũra ñan ebak, me ea eñame memak,
eow ean ũjet dedemiã ean bitune
eadu.
14 Mũ ũra re tetaro bet bwe dõ-
gimiã, me ra auwã gamiã, ñag ouwak
oquedeiemiã itũrin Gott.
15 A nim õtũba Gott bwe dõgin an
adu ñea ã eõ kona n õpat *deden.*

ITŨBAÑ 10.

MA aña ñea Paulus ñea eidabano-
no ia amwa mek epo, me ñea
õkeijaman ia amwa baõ in mek, A
kõñ a gamiã ian an eõ quinõñog
Kristo me ean an iow bũriõũn:
2 A kõñ a gamiã, bwa A nimõ ma-
ñijũñij ia A mek inimagemiã iat ibũ-
riõ oaio, ñea A ũge bwa A nim eõ

mañijũñij ean ea ibũn, ñabũna rõ ũge
bwa añ dũgidugo iat dedet dõrabat.
3 Bwé ñag añ dũgidugo eat dõra-
bat, añ eab ake eat dedet dõrabat.
4 (Bwe deõ bait dõrabat wõra dõ-
bae in ake, mo ro oaio eow itũrin Gott
in ijababa eoror in ake);
5 Ma añ ijababa egatsitsi ñea õña-
ũn eat ekereri ñea ta aigetow, mi
imin memak ñan ogoda, ñana ã õwei-
joran bwe enim iwitsiow tsieten Gott,
ma añ õdenigae ekamarar memak
bwe re nim eraban Kristo;
6 Bwo oget duwema bwa amaim
õeõgida gait eõ-etaraba memak, tsin
io ogoro amiã etaraba.
7 Amwa kania mũñan emek ian
memiã. Tsin ia eñame ion te ei etũ-
ebõn bwe ei wõn Kristo, enim tik te
ei kamararei bitune, bwe tsin ie ei
wõn Kristo, ama bet ma ama wõn
Kristo.
8 Bwi tsin ia A oouwak tsitaneõ
bwe dõgin waioma (ñea Temoniba
etotow bwe dõgin õweijoranemiã, me
deõ dõgin õpuduemiã), A nan eõ
maiũr:
9 Bwa A nim eõ patow ian bũri-
õũmiã bwa A teñ õmiow gamiã eow
ian waña brief.
10 Bwõ rõ ũge, Etsimine woun wõn
brief, mõ õaio; me ejũrũñ rabatan ia
ã aia, me eko woun bet aen *ie e do-
rer*.
11 Amea ñea õpan mũñane, e nim
õmaran bwe dedemañ it dorer ian
brief, ñag ama eõ mek inimagemiã,
ei dedema bet iat emakur ia ama
mek inimagemiã.
12 Bwa ama miow in õpan gama
bwe dañõra ñabũn tũ ũra etsitan ũra,
ma ama miow bet in õtsitoboan a ga-
ma ũra, bwe ñag tũ ũra keweõei ũra
n õtsitoboan ũra ea ũra, re eõ tsiña.
13 Ma amaim eõ tsitan gama n eõ
keweõ, ma amaimõ tsitan gama eat
ekeweõ ñea tokima ñea Gott oija
gama bwe ekeweõ, ñea õbaiwõñ ga-
miã bet.
14 Bwe deõ dedema iriow eat toki-
ma tekei ñag ama eõ kona ebaiwõñ
gamiã; bwa ama õrre a gamiã bet in
ñatsin a gamiã an evangelium Kristo.
15 Ma ama eõ tsitan gama eat eõ
keweõ, bwe dõgin aũra makur eña-
me ibũn; ma ama õũga bwi tsin ia
aeõñ ouwak amiã tũeb, inan oouwak
in õebak gama eow itũrimia tekei
tokima.
16 Bwa amaim õpõpat evangelium
edõgen apagomiã, n eõ tsitan gama
eat tokit eñame ion bwe dõgin mũñan
edowa.
17 Me ñea e tsitan, e nimõ tsitan
bwe dõgit Temoniba.
18 Bwe ã eõ tsiet bwo omo ñea te
ei etsitan, me ã tsiet bwo omo ñea
Temoniba etsitan.

ITŨBAÑ 11.

KARENAGA ma amwa kona n
ijen bũriõũmiã bwe dõgin aeõ
kabaãt eken; mõ kai amwa ijen bũri-
õũmiã õkõr.
2 Bwa A auwã gamiã iat auwã ñea
ouwak ñea wõn Gott; bwa A merei a
gamiã eman ion ñea ta aiquen, bwa
A nim oija Kristo gamiã tekei dõgi-
bono ion ñea edereder.
3 Ma A miow, bwi ta bwidũga me
ã ijababa bũriõũmiã atsin iat emo me
edereder ñea ian Kristo, tekei Eva
ñaga schlange oquiawiei iow ian an
kamaman.
4 Bwe ñea õrre mõ õpan Jesu ion
ñea ekae, ñea ama eõ pan, õa tsin ia
amwa õgõg anin ion ekae, ñea amwa
eõ õgõg ñago, õa evangelium ion ekae,
ñea amwa eõ ñaeow ian bũriõũmiã
ñago, eimwi dedemiã ia amwa ijen
bũriõũmiã ea *amea*.
5 Bwa A ũge bwa A eõ ijõñ eken
ea apostel ñabũna togit ogoda.
6 Mi tsin ia A ikũba ia A dorer, A
eõ ikũba iat ititsiet; bwa ama ogiten
õmeata *bitune* eat deden memak, eat
imin memak, ea gamiã.
7 A dũra õa iõk ñag A õijõñõ bwa
amwaimõ goda, ñag A pan a gamiã
an evangelium Gott me eko pũmwen?
8 A wuromwi ecclesia inon, ñag A
õgõg pũmwen aeõ makur *atsin itũrũ-
ra* bwa A nim oquedei gamiã;
9 Me ñag A mek itũrimiã, ñag õga
bũriõ bwe eko waña imin, A eõ oroe
eñame ia aiquen; bwe edetsini ñabũ-
na rõ ñaũn Macedonia ro ome mũñan
eko itũrũ; ma A raña ame eat imin
memak bwa A nim eõ oroe gamiã, mi
nan tik õũga aeõ raña ame.

10 Ñag etsimine iduwen in Kristo
ian bũriõ, eko eñame ion ñea enimõ
dug tsitaneõ ñune eow ean eben
Achaja.
11 Bwa adaga? A eõ auwã gamiã?
Gott etsiet.
12 Me ñea A ririñ, A nan ririñ,
bwa A nim idei aũra ibũm ñabũna re
ãeñ aũra ibũm; bwe ã nimõ ãt ũra
bwe re tsitobo a gama ean bita ñea
re tsitan ũra ean.
13 Ma amebũna ũra apostel in ta-
baite, ma amen makur ñabũna re
tsitsino, ñabũna rõ õekekia ũra bwe
re nim ek'ũra wõn apostel Kristo.
14 Me deõ ekamadauniñ bitune;
bwe Satan õekekia bet ñei bwe enim
ekei engel in iaõ.
15 Me ñagan deõ imin ñea ouwak
tsin ia an ñame amea rõ õekeikia ũra
bwe re nim ek'ũra bet' emo; me to-
kiũra ñabũna tekei aũra makur.
16 Ma A tik ũge, Eko eñame ion
enim ũge bwa A kabaãt; mi tsin ia
amwa panõ bwa A kabaãt, amwaim
ijen bũriõũmiã bet eat ekaiõt aeõ ñag
inũñ A kabaãt, bwa A nimõ tsitanõ
bet eken.
17 Ñeijin A pan, A eõ pan tekei
dedet Temoniba, *ma A pan* ñag inũ-
ñi deden ñea õkabaãt, ñag A tsitanõ
iat eõ kamwarar ñune.
18 Ñag ebak eñame re tsitan ũra
iat dedet dõrabat, aña A nan tik tsi-
tanõ bet.
19 Bwa amwa ibibõki n ijen bũriõũ-
miã ea ñabũn õkabaãt, ñag amwa
man.
20 Bwa amwa ijen bũriõũmiã tsin
ia eñame ion õtsiõ gamiã, me tsin ia
ion õmwaneow gamiã, me tsin ia ion
õdenigae gamiã, mi tsin ia ion egirow
a gamiã, mi tsin ion eibarorouw ga-
miã.
21 A ũge bwi tekei jũrũñima ñago,
me ã õbabaka eowen aña ean. Mi
tamo imin ñana eñame eõ mañijũñij
ean (A dorer in kabaãt), A eõ mañi-
jũñij bet aña ean.
22 Õten, Ebrãer amebũne? aña bet.
Amen Israel amebũne? aña bet. An
karig Abraham amebũne? aña bet.
23 Wõn minister Kristo amebũne?
(A kakairũ tekei ion ñea õkabaãt)
ouwak eken aña; ebak eken aeõ ma-
kur ñan' õkama, ebak eken iraũõ,
ebak eken õraijeduen aña iat ewak in
quõquõr, ebak aeõ enogori.
24 Iju aiquen bwi nan ama iraũõ
eow itũrit dei Judea, ma awõrin aiji-
mo aũra õũga.
25 Aijuwõri iraeõneõ edabwike, me
ã eñaeõnõ epe ewõrin, aijũwõri an
baõ waña deimanu ñag A õreita ba-
raw, A mek ijõñ imago anũbũmit
ibũmin ma arat ibũmin;
26 Ebak itowõ, A enij iow iat
ekaw, A enij iow itũrit amen abab
ñame, A enij iow itũrin amen ũbwiõ,
A enij iow itũrin heiden, A enij iow
iat tekawa, A enij iow eat etoma-
gage, A enij iow imago, A enij iow
itũrit edetsini n tabaite;
27 Mi iat emakur me emaga, iat
eõ mijimij, iat emetũr mi ibõñ, iat eõ
ñanũmwi, iat erañijũñij mi iat eko
bõñeãõ.
28 Baet imin ñan A eõ teñ õpan
bita ñea A ijan eat ibũm aeoweaeow,
ñea aeõ raña ecclesia memak.
29 Ijegen ñea ejũrũñ, ma A eõ jũ-
rũñ bet? ijegen ñea opudu, ma A eõ
pwij bet?
30 Mi tsin ie eimwi bwa A nimõ
tsitanõ, A tsitanõ bwe dõgin mũñana
baibain jũrũñũ.
31 Gott ñea Etõñin wõra Temoniba
Jesu, ñea ã eõ toki n tsitan, E tsiet
bwa A eõ baite.
32 Mi i Damaskus, amea amen
ekõm ñea ijõñin Aretas, ñea temoni-
ba, oberei aũra tekawa dei Damas-
kus, bwe e nim ibaeõ:
33 Me ã õñada aña iat ebwer, me ã
õdõn aña iat winõr, me ã ijedu aña
iruwit oror, ma A tsimoret atsin ian
ben.

ITŨBAÑ 12.

Eõ eimwi bwa A nimõ tsitanõ; ma
A nan õpa' renimũ inon ñan A
mi, mi imin ñana Temoniba õmeata
ame.
2 A tsiet eñame ñea an ñame Kristo
ñea ã õbũidaw ean katijũran ianwe-
ron, ata ma aeoquet obweni ñage:
(kai iat dõrabat õa, A eõ tsiet; kaia
deõ iat dõrabat õa, A eõ tsiet bet; me
Gott etsiet).
3 Ma A tsiet eñame ñune (kai iat

dōrabàt ōa, kaia deō iat dōrabat ōa,
A eō tsiet; me Gott etsiet),
4 Bwe ā ōbūidaw i Paradies, mō ō
kaiōt eñōg ñana ā eō kona n ōpan,
ñan eō eimwi ia eñame enim ōpan.
5 A nim tsitan amea: ma A nim eō
tsitanō, mi ta bwe dōgin aeō jūrūñ
memak.
6 Bwi tsin ia A teñ tsitanō, A eō
kabaāt ean; bwa A nan pat iduwen:
ma A eō kōūgan, bwi ta bwidūga me
eñame ion ūge bwa A omo eken ea
bit e āt iow aña ean, ōa ea bit ō kaiōt
eow itūrū.
7 Bwe dōgin ebakit imin ñana ā
ōmeata, (—me ñagan,) bwa A nim eō
oouwak ogodaāō, ā ñaeow iat duwō
imin ñea eōkōñ, ñea wōn engel Satan
bwe e nim iraeō, bwa A nim eō oou-
wak ogodaāō.
8 Aijuwōri aeō kōñ a Temoniba
bwe dōgin ñune bwe enim kirō atsin
itūrū.
9 Mō Ō ūge ame, Ewin awen aeō
oqued: bwe ā ogoro kōr waioeō iat
ijūrūñ. Me ñagan ouwak ōkōr aeō
ibibōki in tsitanō ean jūrūñū, bwe
enimō mek waion Kristo ea.
10 Me ñagan A ibibōki iat ijūrūñ,
me eat eñōgen kabaka, me eat ega
ibūriō, me eat ekamamado, me eat
emaga bwe dōgin Kristo: bwi tsin ia
A jūrūñ, A nan ōaio.
11 A eke aña ekabaāt: bwa amwa
eneneiō; bwe eimwi bwe ā nimō tsi-
tatow aña itūrimiā: bwa A eō ijōñ
eken ea apostel ñabūna togit ōkaga-
nado, ogen bet ie eko woiū.
12 Ā ririñien weman apostel inima-
gemiā eat ijet ibūriō memak, me eat
itema, me eat imin in kamadauniñ,
me eat emakur ñan ōkamadauniñ.
13 Bwe ekeken ñea amwa ijōñ eken
ean'ea ecclesia ñana inon, mi ta ñune,
ñag A eō eke aña imin in oroe gamiā?
amwaimō ead aeō dūra ñune.
14 Kania, oget duwō ea gamiā bwe
katijuwōrin towō ñune; ma A eō
oroe gamiā: bwa A eō ōnani wamiā
imin, bwa A ōnani gamiā: bwe eō de-
ri ia eoniñ enimō ōaiji a etōñin mi
inet imin, me etōñin mi inen enimō
ōaiji a eoniñ.
15 Ouwak ōkōr aeō ibibōki n totow
waña min memak, ma A totow aña
bet bwe dōgin animiā. Ōten, oniñ
eken amiā auwāō tsin iō ouwak aeō
auwā gamiā?
16 Mi tsin iō ūga, A eab oroe ga-
miā; bwi tsin ia A maman, A kona
gamiā eow iat ekamaman.
17 Ōteñ, ā quiawiei gamiā iat iteñ
imin eow itūrin ion inimagen ñabūna
A oijōn a gamiā?
18 A kōñ a Titus bwe enimō na-
ña gamiā, ma A eāōtet edetsini ion.
Ōten, Titus ōquiawiei gamiā iat iteñ
imin? ōten, ama eō dūgidugo ian anin
ñea ta aiquen? ma ama eō ta wat
emedena aerren?
19 Eraquō amiā dae in nimen bwa
amaimō gadōbwei a gamiā eñōg.
Ama dorer ian men Gott ian Kristo.
Dañō ñabūna ā auwā, bain ōweijo-
oaioemiā imin memak.
20 Bwa A miow bwe tsin ia A ōrre
a gamiā, A nan āt gamiā bwa amwa
eō mek iat deden ñea A āeñ, ma
amwa tik ātō bwa A eō mek iat deden
ñea amwa āeñ; bwi ta bwidūga *me*
etsimine ekañaeot, me eañ, me eake,
me emaman, me eōnanūmwi, me eke-
dōmwimwi, me egatsitsi, me eware-
war *inimagemiā;*
21 Ma A miow bet bwi tsin ia A
ōrre a gamiā, waña Gott nan ōijōñō
ian memiā, ma A nan roe bwe dōgit
eñame ñabūn ebak, ñabūna ro ogitet
dūra, ñabūna re eitsiōk iwid būriōūra
atsin eat ekanakanenō me emequōr
it dūra me emwamwa ñana re ririñ.

ITŪBAÑ 13.

ÑAIUNE katijuwōrin towō ea ga-
miā. Inan ooaio eñōg memak
eow ian mwit amen oduwen arumen
ōa aijimen.
2 A ogiten pan ñago amo, ma A tik
paten ñage *iat deden* ñea ōgarō, te-
kei ñag A mek itūrimiā ean karuwō-
rin aeō naña gamiā, mi tekei bet
ñage ñag A eō mek itūrimiā, ma *A*
pan a ñabūna ro ogitet dūra, me da-
ñōra memak, bwe tsin ia A tik ōrre,
A eab dug gaiūra;
3 Ñag amwa ōnani bain oduwe-
nen Kristo ñea edorer ean aeō: ñea
eō jūrūñ a gamiā, bwō Ō ōaio eow
iamiā:
4 Bwo O ogiten karamwai eat ekai-

bar eow eat ijũrũñ, me E tik tsimor
eowen ean waion Gott. Bwa ama jũ-
rũñ bet eow Itũrin, ma ama nat tik
tsimor epo a Ñei ian waion Gott ea
gamiã.
5 Amwaim õij gamiã ma aia ia
amwa mek iat itũeb õa ekeow;
amwaim õij gamiã bwõ õten. Amwa
tsiet gamiã ñan emek Jesu Kristo
ian bũriõũmiã? ma amwa eab tsiet
ia amwa baka, ia ã õij gamiã.
6 Bwa A ũge bwa amwa nan tsiet
gama bwe ã tsiet gama bwa ama eõ
baka, tsin ia ã õij gama.
7 Ma ama kõñ a Gott bwa amwaim
eõ ririñ ibaka ion, ama eõ kõñõñ bwe
ã nimõ ãt gama bwa ama omo tsin ia
ã õij gama, ma ama kõñõñ bwa
amwaimõ ririñ ñan omo, ogen bet ia
ã tsiet gama bwa ama baka ia ã õij
gama.
8 Bwa ama eõ kona n iwitsiow idu-
wen ia aigetow, ma ama ta kona n
buõk.
9 Bwa ama ibibõki ia ama jũrũñ, mi
ia amwa oaio: ma ama kõñõt tsinin
Gott bitune, ñea magin amomiã.
10 Me ñagan A eare mũñane, ñag
A eõ mek itũrimiã, bwa A nim eõ
õmaga gamiã ia A mek itũrimiã,
tekei imwit añõg ñea Gott oija ame
bwe dõgit eweijo-oaio, me deõ dõgit
ijababa.
11 Edetsini, ñaiune etoki, amwaim
idorodoro, amwaimõ togit omo,
amwaim õbebe bũriõũmiã, enimõ
aibwetsin bũriõũmiã, amwaimõ mek
iat iow; me enimõ mek itũrimiã
Gott ñea eauwã mi iow erig atsin
Itũrin.
12 Amwaim kamawirei gamiã iat
kut edereder.
13 Kristian memak ñabũn ine rõ
kamawirei gamiã.
14 Enimõ mek itũrimiã memak an
oqued wõra Temoniba Jesu Kristo,
ma an auwã Gott, ma an kewin Anin
Omotañitañ.

WÕN EPISTEL PAULUS EA

DEI GALATIA.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea apostel, (deõ atsin itũrit eñame, me deõ itũrit eñame bet, bwi itũrin Jesu Kristo, me Gott Etõñin, ñea õrida atsin inimagen ñabũn ema),
2 Me edetsini memak ñabũn itũrũ, ea ecclesia ñan i Galatia:
3 Equed ea gamiã, mi iow atsin itũrin Gott Etõñida, ma atsin itũrin wõra Temoniba Jesu Kristo,
4 Ñea te Ei etotow Ñei bwe dõgin ada dũra, bwe E nim õtsimor gada tsinit eb ñun ebaka, tekei bũriõũn wõra Gott me Etõñida:
5 Ñea wõnõ eraitsit ñea eko tokin. Amen.
6 A mwitõñ ñag õũga par in amiã twidõ tsinin Amea emwin gamiã aeow ian an oqued Kristo, ea evangelium ion ekae;
7 Ñea deõ *evangelium* ion ekae: mi ta ñune, bwe etsimine ibũn ñabũna rõ mamanei gamiã, me re teñ õpwapwer an evangelium Kristo.
8 Me ñaga bet ama, õa engel iot atsin ianweron, nan pan a gamiã evangelium ion ekae ea ñea ama ogiten pan a gamiã, nat agada gain itũrin Gott.
9 A tik ũgen tekei aema ñago amo, Tsin ia tamo eñame ion õpan a gamiã evangelium ion ekae ea ñea amwa ogiten õgõg, nat agada gain itũrin Gott.
10 Õten, A õnani oquedeieõ itũrit eñame, õa oquedeieõ itũrin Gott? õa A õnani õeibibõkiet eñame? Tsin ia A tik õeibõki eñame, deõn aña an tsiõ Kristo.
11 Edetsini, A pan a gamiã bwe eõ tekei wõt eñame evangelium ñea ã põpatow itũrũ.
12 Bwa A eõ õgõg iow itũrit eñame, me ã eõ wereri ame bet *eow itũrit eñame*, bwi Jesu Kristo õmeata ame.
13 Bwa amwañ ogiten kaiõt eõrũ n ũbwe ean aũra taramawir dei Judea, ñag A oquaquiõ n õmamado an ecclesia Gott mi ijababa:
14 Mo ouwak eken aeõ man ea eñame ebak ñabũn anamwan aũ ni ñabũn amen ũbwiõ, ean aũra taramawir dei Judea, bwo ouwak aeõ ãeñ an kadaedaenigawae aeõ bagadugu.
15 Me ñaga bũriõũn Gott, Õ õekaeõ atsin ian ijet inõ, me emwinõ eow ian an oqued,
16 Bwe ã nim õmeata Ñain ia, bwa A nim õpõpan Amea eow inimagen heiden; ma A ta gaitsida ma A eõ erõm itũrit duwen me era:
17 Ma A eõ roga Jerusalem ea ũra ñabũn apostel ian obwõ: bwa A ñowen Arabia; ma A tik redõ eowen Damaskus.
18 Mi iruwin aiju eobweni, A rogawen Jerusalem bwa A nim õni Kephas, ma A meken itũrin ean abũmita ma aijimo.
19 Me eko apostel ion ia A ãt, bwi ta Jakobus etsit Temoniba.
20 Me kania, A ũge ian men Gott, bwa A eõ baite ean mũñan A eare a gamiã.
21 Mi imũr A ñowen ean eben Syria mi Cicilia.
22 Me ã eõ oijuwõñ meõ eow itũrit ecclesia ñan i Judea ñan ian Kristo:
23 Me ri tõ kaiõt *añõgõ ñeijin ũge*, Amea ñea õmamado gada ñago, õ põpatet itũeb ñea e ijababa ñago;
24 Me re tsitan Gott eow ea.

ITŨBAÑ 2.

MI imũr, ñag ogoro ata ma aeoq eobweni, A tik rogawen Jerusalem ma amarien Barnabas, ma A emwiten bet Titus.

2 Ma A rogan ñaga Gott õpan ame;
ma A pan añen ũra evangelium ñea
A õreit õpan a heiden, ma A dorer
bet ian mõra ñabũn õkaganado tũ ũra
kõr, bwa ñam eko aren aeõ gõrõ ñune
me ñuno bet amo.
3 Me Titus ñea danõ, ñea dei
Grecia, ã eõ erõñeit bwe ã nim etow:
4 Bwe dõgit edetsini n tabaite ña-
bũna ã ewewin õmeatueõra, ñabũna
rõ õrre bwe re nim õñanemei ada me-
neñame, ñea wõra atsin itũrin Kristo
Jesu, bwe re nim õtsiõ gada:
5 Ñabũn ama ekam kaiõt aeõra me
eraban ũra ean aiquet stunde; bwe
enimõ mamek itũrimiã iduwen it
evangelium.
6 Me ñabũna ã põpan ũra bwõ rõ
kaganado (eko imin okowõñ ame aeõ-
ra ñan aeõra ñago: Gott eõ ekeidu-
wet õrit eñame)—amebũn õkaganado
eko imin ia rõ pan ame:
7 Me ñaga ra aiaeõ bwe ã oija amet
evangelium bwe dõgin ñabũna ã eõ
tow, tekei Petrus ñaga ã oija *evange-
lium* bwe dõgin ñabũna ã tow;
8 (Bwa Amea ñea oija Petrus
waion bwe enim ei apostel ea ña-
bũna edetow, O òoaioeõ bet ea ña-
bũn heiden);
9 Mi Jakobus me Kephas mi Jo-
hannes ñaijimena ã pan bwi ijor, ñag
arei ãt equed ñea ã oija amen, arei
oija añen gamar Barnabas damarũ-
min bõrei in kewin; bwa amarũmõ
naña heiden, me ñũra ea ñabũna
edetow;
10 Mi ta ñune *re teñ*, bwa amaim
õmaran ñabũn eko emit duwõra: me
ñea bet ñea imin A õren kapapar a
bwa A nimõ ririñ.
11 Me ñaga Kephas õrre eow An-
tioch, A weijo ian men in iwitsiow,
ma A dorer añen bwe etsimine dõgin.
12 Bwi ian obwen an õrre ibũt atsin
itũrin Jakobus, õ õreit ekeowina eat
ijeiji epo a heiden; me ñaga rõ õrre,
e eredodu mõ õekaeãn ñei, bwe e
miow ñabũna edetow.
13 Mi dei Judea ñabũna dañan re
tsitsino bet epo a ñei; me ñagan rõ
õredien bet bũriõũn ñea Barnabas ean
aũra tsitsino.
14 Me ñag A aia bwe eõ eimwi aũ-
ra dũgidugo tekei ewin a iduwen it
evangelium, A dorer añen Kephas
eow ian mõra memak, *ma A ũge*,
Tsin ia auwe dei Judea ion, ñaga wo
gar heiden me wo eõ gar dei Judea.
adaga wo erõñeit heiden bwe re nimõ
gar dei Judea?
15 Ada dei Judea kõr ñada, me deõ
ada eñame ñabũn ebaka atsin inima-
gen heiden,
16 Añ tsiet bwe ã eõ oomo eñame
eow eat emakur ñana wõt edogor.
bwi ito oomo ũra eow ean tũebõnen
Jesu Kristo, ma añ tũebõn Kristo
Jesu bet, bwe ã nim oomo gada eow
ean tũebõnen Kristo, me deõ eat ema-
kur ñana wõt edogor: bwe eko eñame
ñea ã oomo eow eat emakur ñana wõt
edogor.
17 Mi tsin ia ã aia gada bwa añ
baka bet, ñag añ õnani õmamoeda
itũrin Kristo, õten, Kristo ei amen
buõk ibaka? iõk.
18 Bwi tsin ia A tik gadeijida mõ-
ñan A ogiten ijababa, A õnũñitaeõn
ñan A baka.
19 A ma eow eat edogor ma A ñaõ-
niten, bwa A nim õmag tsimorũ bwe
dõgin Gott.
20 A ogiten kaibareiõ epo a Kristo:
me deõ aña ñea A tsimor imũr, bwe
Kristo ñea etsimor ia: mi ibũm ñan
A õmag ñage iat dõrabat, A õmag
iow ean tũebõnen Ñain Gott, ñea
auwãõ mi te Ei etotow Ñei bwe dõgũ.
21 A eõ eatow apen an oqued Gott:
bwi tsin ia emo õñaũn eat edogor.
ogen, ekeowet imin okowõñ an ima
Kristo.

ITŨBAÑ 3.

DEI Galatia ñabũna ekabaãt, ije-
gen oquiawiei gamiã, ñamiã ña-
bũna ã õmeata kõr Jesu Kristo ian
memiã, bwe ã kaibareijien?
2 Ta ñune ñea A teñ tsiet iow itũ-
rimiã, Amwa õgõg Anin eat emakur
ñana wõt edogor, õa ean kaiõtet
itũeb?
3 Atũ bwõ ũga amiã kabaãt? ñag
amwa õren õawei amiã *Kristian* itũ-
rin Anin, õten, amwa nan ogure
amomiã ñage eow eat dõrabat?
4 Õten, eko aren õmamadoemiã
ñana? omo ia iduwen ie eko aren.
5 Me ñagan Amea ñea oija gamiã

Anin, me eririñ emakur in kamadau-
niñ eamiã, E ririñ iow eat emakur
ñana wõt edogor, õa eow ean kaiõtet
itũeb?
6 Tekei bet Abraham ñag etũebõn
Gott, me ã põpaten an tũeb bwa an
omo.
7 Me ñagan amwaim tsiet ũra ña-
bũna re tũeb, bwũ ũra ñaiñain Abra-
ham.
8 Me Bibel, ñag etsiet amo ñana
Gott nan oomo heiden eow iat itũeb,
õpatet evangelium ea Abraham ñago,
mõ ũge. Eponñame memak ri nan
geidawianaw eow itũrũm.
9 Me ñagan rõ geidawianaw epo
ñabũn etũeb ma Abraham ñea etũeb.
10 Bwi nat agada gait eñame me-
mak ñabũna re tũebõt emakur ñana
wõt edogor: bwe ã eare *ñeijin ũge*,
Nat agada gait eñame memak ña-
bũna re eõ edoño n ririñ imin memak
ñana ã eare eow ian buch it edogor.
11 Mõ õgarõn ñage bwe eko ion
ñea ã oomo eow eat edogor ian men
Gott: bwe, Ñea omo nan tsimor eow
eat itũeb;
12 Me deõ wõt itũeb edogor; me
ñea eririñ mũñane nan tsimor eow
ean.
13 Kristo õtsimorien gada atsin ean
an gae edogor, ñag eagadan gain Ñei
bwe dõgida; bwe ã eare ñeijin ũge,
Nat agada gain tamo eñame ñea õka-
ramwai eat edabwike.
14 Bwe enim õrre eow ean heiden an
geidawianaw Abraham itũrin Kristo
Jesu: bwa am õgõg iow iat itũeb
Amea ñea ã patow iat eñõgen oqued,
ñea Anin.
15 Edetsini, A dorer tekei eñame:
Tsin ia ã ogiten ooaio berith ñea an
berith eñame, eko ion ñea nan ijababa,
me ã eab tik ijeduwa bet eken añõ-
gen.
16 Me ã pan añen Abraham ñana
eñõgen oqued me ea an karig. Ã eõ
kõũge, Me ea am karig memak, inũñ
ñaga re ebak; me ã ũge, Me ea am
karig, ñag inũñ ta aiquen, ñea Kristo.
17 Ma A pan ñeijine: Berith ñea ã
ooaio eow itũrin Gott ñago, eõ bakoro
eow eat edogor ñea õrre ean abu ma
animo eobweni iruwin, bwe enimõ
õeko wout eñõgen oqued.
18 Bwi tsin ia ipwijen õñaũn eat
edogor, eõ ñaũten eat eñõgen oqued;
me Gott oija Abraham eow eat eñõ-
gen oqued.
19 Me ekeken wout edogor ñage?
Ã baeni a eñõgen oqued bwe dõgit
ibaka, ea an õrre ekarig, ñea ã oija
añet eñõgen oqued; me engel õmeata
edogor eow ian bet' amen kõmaerer.
20 Me deõ ta wõt eñame aiquen
amea amen kõmaerer, bwi ta aiquen
Gott;
21 Õtet, edogor eiwitsiow aen in
oqued Gott? Eko ñeijine: bwi tsin
ia ã totow edogor ion ñea okona n
katsimor, iduwen õkõr bwe emo õñaũ-
ten eat edogor.
22 Me Bibel ogitet tsima imin me-
mak eow ijõñit idũra, bwe ã nim oija
ñabũna re tũeb eñõgen oqued ean
tũebõnen Jesu Kristo.
23 Bwe ñag eitsiõk õrre itũeb, ã
raña gada me ã tsima eow gada ijõ-
ñit edogor ian obwet itũeb, ñea inan
õmeata imũr.
24 Me ñagat edogor ei wõra amen
kereri ñea *eow gada* ea Kristo, bwe
ã nim oomo gada eow eat itũeb.
25 Me ñage ñag õrret itũeb, añ eõ
gauweijiet emek ijõñit amen kereri.
26 Bwa amiãñen ñain Gott memak
eow ean tũebõnen Kristo Jesu.
27 Bwa amwañ ogiten edua Kristo
ñamiã memak ñabũna ã baptizoi ga-
miã aeow ian Kristo.
28 Eko dei Judea ian Kristo, me
eko bet dei Grecia, me eko itsiõ me
eko bet emeneñame, me eko eman
me eko bet ãn; bwi ta amiã aiquen
memak ian Kristo Jesu.
29 Mi tsin ia wõn Kristo gamiã,
ogen, amiã bet ibwibwin Abraham,
ma amen pwijen tekei eñõgen oqued.

ITŨBAÑ 4.

MA A ũge bwe eõ ekae itsiõ ea
amen pwijen, ñag *amea amen
pwijen* ei eoniñ, ogen bet i' i nan
bwiet imin memak;
2 Mi i ta mek ijõñin amen raña me
stuard ea ñabũmin õmwijow añõgen
itũrit etõñin ean.
3 Mi tekei bet gadá, ñago ada
eoniñ, añ tsiõ ijõñin kereri it eb ñan
adamonit ekereri.

4 Me ñag ogoro bũmin, Gott õijõten Ñain, ñea opudu itũrit ãn ion ñea opudu ijõñit edogor,

5 Bwe E nim õtsimor ũra ñabũna re mek ijõñit edogor, bwe ã nimõ ñaini gada.

6 Me ñag amiã ñain, Gott õijõten Anin Ñait aeow ian bũriõũda, ñea etetaro *mõ ũge*, Abba, Etoñima.

7 Me ñagat deõn ñago auwe itsiõ, bwa auwen ñain; mi tsin ia auwen ñain, auwen bet amen pwijen itũrin Gott.

8 Ma amwa iki Gott eat edae ano amo, ma amwa tsiõ itũrit ani ñan ekeow:

9 Me ñage ñag amwa tsietien Gott, õa ñaga ã tsiet gamiã eow itũrin Gott, adag amwa tik iwidodu añen adamonit ekereri ñan ejũrũñ, ñan eko imin okowõñ, adag, amwa teñ bwa amwaim kan tsiõ ean?

10 Amwa raña ibũm, me maraman, me edae, me eobweni.

11 A man bwa A miow gamiã, bwa ñam eko aren aeõ makur bwe dõgimiã.

12 Edetsini, A kõñ a gamiã bwa amwaim eke gamiã aña, bwa A ogiten eke aña gamiã. Amwa eõ ririñ ame ibaka ia aigetow:

13 Ma amwa tsiet bwa A õren pan a gamiã evangelium amo bwe dõgin an jũrũñ rabata:

14 Mi imin in quiawiei gamiã ñea emek ia' rabata, amwa eõ miowi, ma amwa eõ keõ a bet; bwa amwa quõrida n oquedeiõ tekei ia aña an engel Gott, tekei Kristo Jesu.

15 Mi iña naga bit õgeidawianawen gamiã? bwa A põpan gamiã ñan kamwen ago ia amwa kona, amwa nan roedu memiã mo ome.

16 Õten, añan barũemiã ñage, bwin A pan a gamiã iduwen?

17 Re edoño n õnani gamiã, me deõ iat deden ñea eimwi; me re teñ õekae gamiã, bwa amwaim õnani ũra.

18 Eimwi iõ ouwak ãeñet imin ñan omo eat ibũm aeoweaeow, me deõ ta ia A mek itũrimiã.

19 Oniñ bũna ñaiũ ikadudu, ñabũn A tik man eat emaga n õtsi gamiã ea ogoroe' ririñen Kristo iamiã—

20 Eh, A teñ mek itũrimiã ñage, bwa A teñ õekae aeõ; bwa A kamwarar bwe dõgimiã.

21 Amwa pan ame kõ, ñamiã ñabũn amwa teñ mek ijõñit edogor, amwa eõ kaiõt edogor?

22 Bwe ã ogiten eare, Arumen ñain Abraham eman, ion ñait'ow itũrit ãita itsiõ, me ñea ion ñait'ow itũrit ãita emeneñame.

23 Ma amea ñait ãita itsiõ opudu iat dedet dõrabat; ma amea ñait ãita emeneñame *opudu* bwe dõgit eñõgen oqued.

24 Eñõgen õtsiñin ñarowe imin: bwe berith ñana aro ãirumena; iot atsin eat etowedũdũ ñea Sinai, ñea õrig ñain ñabũna itsiõ, ñea ãita Hagar.

25 Bwe ãitune Hagar ei etowedũdũ ñea Sinai i Arabia, me etsitobo Jerusalem ñea ñage: bwe re tsiõ ei me ñain.

26 Mi Jerusalem ñea itũga ei ãita emeneñame; *me ãita* ei ineda.

27 Bwe ã ogiten eare, Idorodoro kõ ñauwe ãitunuwe eobo eko ñaim; tsikoroda kõ ma aeuwak, ñauwe wo eitsiõk maga n gatsi: bwe ebak eken ñait ãit eko apoijen ea ãit etsimine agen.

28 Edetsini, ada ñait eñõgen oqued tekei Isaak.

29 Mi tekei õmamadoen amea *opudu* iat deden anin eow itũrin amea ñea opudu iat dedet dõrabat, õũga bet ñage.

30 Me ekeken ñea Bibel õpan? Eatow kọ ãita itsiõ ma amea ñain: bwa amea ñait ãita itsiõ eab pwijen eõ epo a amea ñait ãita emeneñame.

31 Me ñagat edetsini, deõ ada ñait ãita itsiõ, bwa ada ñait ãita emeneñame.

ITŨBAÑ 5.

KRISTO õmeneñame gada bwe dõgit dedet emeneñame: me ñagan amwaimõ weijo-oaio, ma amwaim eõ tik equaq eow eat ene n tsiõ.

2 Kania, aña ñea Paulus A pan a gamiã, bwi tsin ia ã tow gamiã, ekeowen woun Kristo itũrimiã.

3 A tik pan añet eñame memak ñabũna ã ogiten ẹtọw ũra, bwe eimwi

itũrũra bwe re nim erabat edogor memak.

4 Amwa baõen Kristo, ñamiã ñabũn amwa teñ oomo gamiã eow eat edogor; amwa pudu tsinitet equed.

5 Bwa añ ta daiñ tobeien oomoeda eòw itũrin Anin iat itũeb.

6 Bwe eko wout edetow ian Kristo Jesu, me *eko woun bet* eõ-detow, me etsimine wout itũeb ñea õmakamakaur iat auwã.

7 Omo gõrimiã ñago; ijegen edug gamiã *ñage* bwa amwaim eõ erabat iduwen?

8 Ekared bũriõ ñune eõ *ñaũn* itũrin Amea emwin gamiã.

9 Aigetow egapwe õõpwe memak teig.

10 A tũebõn gamiã iat Temoniba, ñan eab ekae bũriõũmiã; mi nat agada gain ñea õmamanei gamiã, tamo ion.

11 Edetsini, tsin ia A eke ekereri edetow, adaga naga ri tõ õmamadoeõn? *tsin iõ ũga*, ekeowet imin in katsiriwa ñea ekaibar.

12 Karenaga mi tũ ũra etowiow ũra ñabũna rõ mamanei gamiã.

13 Bwe ã emwin gamiã ñamiã edetsini ea dedet emeneñame: bwa amwaim eõ õñat dedet emeneñame bwe bain buõket dõrabat *iat emwamwaniñ*, ma amwaim tsiõ itũrimiã iat auwã.

14 Bwe ewõñõtet edogor memak eat edogor ñea ũge, Wo nim auwã aranom tekei am auwãw.

15 Mi tsin ia amwa ãeãe mõ õn gamiã, amwa kania gamiã bwa ñam amwa õekeow gamiã.

16 Ma A ũge *a gamiã*, Amwaimõ dũgidugo itũrin Anin, bwi tsin iõ ũga, amwa nan eab ogoro an mwamwa dõrabat.

17 Bwe dõrabat ouwak an teñ iwitsiow Anin, ma Anin õũga bet ouwak an teñ iwitsiow dõrabat; bwa ar gaijen ũrõr ñarowe imin; bwin amwaim eõ ririñ mũñan amwa teñ ririñ.

18 Mi tsin ia Anin eow gamiã, amwa eõ meken ĩjõñit edogor.

19 Me ã tsietiet emakur memak ñan *an makur* dõrabat ñana emequõr it dũra, ekanakanenõ, iwidũma,

20 Etaramawirei eani, ekabwiãer, eaijeni, eakake, ebaran, edamadam, eõ epo ibũriõ, egade,

21 Eañ, emañi, emwamwaniñ, mi imin memak ñan tekei mũñane; A tik pan añen gamiã ñage tekei ñago A pan añen gamiã bwe re eab kona n õgõg monibain Gott ñabũna re ririñ mũñane imin.

22 Me quan Anin ñana eauwã, ibibõki, iow, jenet ibũriõ, eõ earañame, emotañitañ, idõb,

23 Eõ quinõññõg, eõ ababaro; eko edogor ion ñea eiwitsiow mũñane.

24 Me ñabũn an ñame Kristo Jesu, rõ kaibarei rabatara ma aũra teñ ñan eõ eimwi, ma aũra mwamwaniñ:

25 Tsin ia añ õmag ada ibũm in tsimor ian Anin, amõ dũgidugo bet ian Anin.

26 Am eõ gaitsitsi, am eõ kowajiwei gada, ma am eõ añei gada.

ITŨBAÑ 6.

EDETSINI, tsin ia idũra ebu eñame ion, ñamiã ñabũna wõn Anin amwaimõ õeimwi iow ian anit eõ quinõññõg; me wo nim kania aw bwa ñam ã quiawieiuw bet ñauwe.

2 Amwaim kegai gamiã ean uwadamiã ñan eroe, mi nan õũga amiãñ edegeri an dogor Kristo.

3 Bwi tsin iõ ũge ion bwe etsimine woun ñei ñag eko woun, te ei oquiawiei ñei.

4 Mi tamo eñame enim te ei õij an makur bwõ õten, mi tsin iõ ũga, nan tsimine wõn imin in tsitan, me deõ itũrin aranon.

5 Bwe ñea o nan te ei oijowi uwadan.

6 Me ñea ã wereri a aen *Gott*, e nimõ buõkõt amen kereri wõn imin ñan omo.

7 A nim eõ quiawiei gamiã; ã eõ kona n õwidu Gott: bwi tamo ñea eñame õijõn, i nan tik ramwit bet ñea quan.

8 Bwe ñea õkiãõ a rabatan, i nan ramwit ima atsin eat dõrabat; me ñea õkiãõ a anin, i nan ramwit itsimor ñea eko tokin atsin ean Anin.

9 Ma am eõ ñij in ririñ emo: bwe eat edae eimwi añ nan ramwit quan, ia añ eõ ñij.

10 Me ñagan, amõ ririñ ñan omo
ea eñame memak tekei ada kona,
ma amõ oouwak ririñen ea ñabũna
rat itũeb.
11 Amwaim aia õten ñaben brief
ñan A eareõn beõ a gamiã.
12 Ñabũna re teñ kanakanugo iat
dõrabat, re erõñeit gamiã bwe ã nim
etow gamiã; mi ta dõgin ñune, bwe
ã nim eõ õmamado ũra bwe dõgin an
kaibar Kristo.
13 Bwe ñabũna ã tow re eõ raña
bet edogor; me re teñ bwe ã nim
etow gamiã, bwe re nimõ tsitan ũra
bwe dõgi' rabatamiã.
14 Ma aña A eõ tsitanõ eat imit
on, bwi ta ean an kaibar wõra Te-
moniba Jesu Kristo, ñea ã kaibarei
ame. eb eow Itũrin, ma aña bet
ea eb.
15 Bwe eko wout edetow, me eko
woun bet eõ-detow, me etsimine
wout eñame etsimeduw.
16 Enimõ mek iow me eauwãtegen
eara ñabũna re dũgidugo iat deden
ñune, me eara bet wõn Israel Gott.
17 Atsin ean ñage, eñame enim
eõ gauwei titirũeiõ; bwa A õbũ eow
eat duwõ witen Jesu.
18 Edetsini, enimõ mek itũrin ani-
miã an oqued wõra Temoniba Jesu
Kristo. Amen.

WÕN EPISTEL PAULUS EA

DEI EPHESUS.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea wõn apostel Kristo
Jesu eow ean aen Gott, ea Kris-
tian (ñabũna re mek i Ephesus), me
ea amen tũebõn Kristo Jesu:
2 Equed ea gamiã mi iow atsin itũ-
rin Gott Etõñida, ma atsin itũrit Te-
moniba Jesu Kristo.
3 A nim tsitan Gott ñea Etõñin wõ-
ra Temoniba Jesu Kristo, ñea õgei-
dawianaw gada eat imin in geidawia-
naw memak ñana wõn Anin i ianwe-
ron itũrin Kristo:
4 Tekei ñag E ij gada eow ian
Kristo ñago ã eitsiõk õrig eb, bwa
amõ dereder me eõ baka ian men:
5 Ñag Õ mwit añõgeda ñago bwe
dõgin auwãeda, bwi I nan ñaini gada
eow itũrin Jesu Kristo, tekei bũri-
õũn in eõ earañame, ñea bũriõũn
õkõr.
6 Bwe ã nimõ tsitan raitsitsin an
oqued, ñea Õ quedeiõn gada eow itũ-
rin Amea ã auwã:
7 Ñea ã õtsimor gada eow Itũrin
ean aran, ñea ã ead iow Itũrin ada
dũra, tekei an oqued ñea ouwak,
8 Ñea O oouwak a gada eow eat
eman memak me eat eka,
9 Mõ Õ õnũñita a gada eõ nũñidaũn
aen, tekei bũriõũn in eõ earañame,
ñea bũriõũn õkõr,
10 Bwe E nimõ ririñ barũetebe iõ
ogoro õkõr bũmin, ñea ã õebwepoi
iow ian Kristo imin memak, ñana
bain ianweron, me ñana bain eat eb;
ian Ñei,
11 Ñea añ eke gada an ñame ian
Ñei, ñaga ã mwit añõgeda ñago te-
kei bũriõũn Amea ñea õmakamakurei
imin memak, tekei bũriõũn ñea bũ-
riõũn õkõr,
12 Bwa amaimõ tsitan an raitsit,
ama ñabũn ama tũebõn Kristo amo:
13 Ñea amwa *tũebõn* bet, ñag
amwa kaiõt añõget iduwen, ñea
evangelium in õtsimoremiã, me ñag
amwa eraban, ã wemaiõten gamiã
Anin Omotañitañ eow ian, ñea ã pa-
tow iat eñõgen oqued,
14 Ñea itema n oduwen ada pwijen
eb, bwe dõgin õtsimoren an ñame
Gott ñabũna ã rouw, bwe ã nimõ tsi-
tan raitsitsin.
15 Me ñagan, tsin ia A kaiõt añõ-
gen amiã tũebõt Temoniba Jesu, ma
auwãen Kristian memak eow itũri-
miã,
16 A eõ toki n õtũba *Gott* bwe dõ-
gimiã, ean panemiã ian aeõ tetaro;
17 Bwe wõn Gott wõra Temoniba
Jesu Kristo, me Etõñin ñea wõnõ
eraitsit, enim oija gamiã anin in iti-
tsiet mõ õpõpan ean tsieten Gott;
18 Me ã õeaõ bet men bũriõũmiã,
bwa amwaim tsiet bwe ekeket itob
in an ekekũr, me *bwa amwaim*
tsiet bet ebakin emit duwe' raitsitsit
ipwijen eb atsin Itũrin inimagen
Kristian,
19 Me deden waion ñea ouwak
õkõr ea gada ñabũn añ tũeb, tekei
makamakurin waion an eõ badõdõ,
20 Ñea Õ makamakurei iow ian
Kristo, ñag Õ õrida atsin inimagen
ñabũn ema, me ñag Õ õmegeda eow
eat damarũmin i ianweron,
21 Eara temoniba memak, me ña-
bũna ro oaio, me ñabũna re eõ badõ-
dõ, me ñabũn amen mwit añõg, me
eg memak ñana ã pan, deõ ta ean
eb une, me ean bet eb ia ñaben nan
õrre:
22 Mõ Õ ñaeow imin memak ijõ-
ñin nanan *Kristo*, me E totow bwe
enim ekei tũbwit imin memak, ea
ecclesia,
23 Nea rabatan, ñea aquenin Amea
ñea ooquet imin memak eat etañ me-
mak.

ITŨBAÑ 2.

MÕ *Õ õtsimor gamiã,* ñamiã ñabũn
amwa ima bwe dõgit idũra mi
ibaka.
2 Ñan amwa dũgidugo ian ñago te-
kei deden eb une, mi tekei deden wa-
ñara temoniba ñabũna ro oaio ñabũn
ean eñin, ñea anin ñea õmakamakur
ñage ian bũriõũra ñabũna ñait eõ
etaraba;
3 Ñabũn añ mek bet inimagõra
ñago ean an mwamwa rabatada,
eat eraban ae' rabatada me bũ-
riõũda, ma ada kõr eñame ñabun
nat agada a gada gaida, bwõ ũga
dededañ in pudu, tekei eñame me-
mak:—
4 Me Gott, ñea togit ouwak an
oqued, Õ õtsimor gada epo a Kristo,
ada ñabũn añ ima eow iat idũra,
5 Bwe dõgin an auwã ñea ouwak
ñea auwãõn gada (ã õtsimor gamiã
eow eat equed),
6 Mõ Õ õrida gada epo a Ñei, mõ Õ
õmeata gada epo a Ñei i ianweron ian
Kristo Jesu:
7 Bwe E nim õmeata ñaben an
oqued ñea togit ouwak eat obweni
ñan nan õrre imũr, ean an eõ eara-
ñame a gada itũrin Kristo Jesu:
8 Bwe ã õtsimor iowen gamiã iat
equed bwe dõgit itũeb; me deõ eow
itũrimiã bet, bwe ei an adu Gott;
9 Me ã eõ õtsimor gamiã eow iat
emakur, bwi ta bwidũga me eñame
ion te ei etsitan ñei.
10 Bwa ada an makur ñada, ña-
bũna ã õrig gada eow ian Kristo Jesu
bwe dõgit emakur ñan omo, ñana
Gott ogiten gadauw ñago bwa amõ
dũgidugo ian.
11 Me ñagan amwaim õmamaran
gamiã bwa amiã heiden ñago ea' ra-
batamiã, ñamiã ñabũna ã pan gamiã
bwe Deõ-edetow eow itũrũra ñabũna
ã pan ũra bwe Edetow ia' rabatara,
ñana ã ririñõn bet' eñame;
12 Ma amwa eõ mek itũrin Kristo
eat edae ñaga, ma amiã eratequõ ea
eponñame ñea Israel, ma amiã iruwa
ea berith ñana ã patow eat eñõgen
oqued, me ekeow amiã itob, me
ekeow wamiã Gott eat eb.
13 Ma amiã, ñamiã ñabũn amwa
mek ian Kristo Jesu amiã ñabũn
amwa mek ogoeow ñago, ã otũreten
gamiã ñage eow ean aran Kristo.
14 Bwa ada iow Amea, ñea eririñ
aro bwa enim eke aiquen, me eija-
baba ereij ñaran ijugaga,
15 Bwõ Õ õekeow barũetow ia'
rabatan, ñea eñõg ñan ebwigaga
ñana ã patow iat edogor; bwe E nimõ
ririñ aro bwe enim eke eñame ñea
etsimeduw ñea ta aiquen eow ian Ñei,
bwe E nim õmaerer eb;
16 Bwe E nim õmaereran bet aru-
men ea Gott eat dõrabat ñea ta
aiquen eow eat ekaibar, ñag A abi
barũen ean:
17 Mõ Õ õrre n õpõpat iow ea ga-
miã ñabũn amwa mek ogoeow, mi
iow bet ea ñabũn etũren:
18 Bwa am towepo n kona enaña
Etõñin eow Itũrin, itũrin Anin ñea ta
aiquen.
19 Me ñagan deõ amiã eñame ña-
bũna eratequõ ñage, me deõ bet amiã
eñame ñabũna iruwa, ma amiã amen
mek epo a Kristian ũbwemiã, ma
amiã bet ran an wak Gott,
20 Me ã wei gamiã eow eat ikũri
ñan apostel me propheten, me Kristo
Jesu ei epe ñea jorin inimatijũñen,
ñea magit õkaganado;
21 Me ewak memak ñana ã ogiten
ñaea baibaitow Itũrin, nan ekei dõ-
maneab ñea ebwigaga iat Temoniba;
22 Ñea ã wei gamiã bet ian bwe
eñan an mek Gott, ian Anin.

ITŨBAÑ 3.

ME ñagan aña ñea Paulus, ñea an
ñame Kristo Jesu, ñea ã quõr
bwe dõgimiã ñamiã ñabũn heiden,—
2 Kai amwa ogiten kaiõt añõgen
barũetebe n oqued ñea õñaũn itũrin
Gott, ñea ã oija ame bwe dõgimiã;
3 Bwe ã õnũñita ame bit eõ nũñida
eow iat ekameata, tekei A ogiten
eare a gamiã eat eñõg ñan õad,
4 Ñan amwa kona itsiet iow ean aeõ
tsiet wõn imin Kristo ñan eõ nũñida,
tsin ia amwa lesenei;
5 Ñana ã eõ õnũñita a ñain ñamet
edet ñabũno ñago me ñago, tekei
õnũñitaetow itũrin Anin ñage ea wõn
apostel ñabũn ebwigaga me ea wõn
propheten;
6 Bwa heiden re nim ek'ũra amen

pwijen eb epo a Israel, me bwe re
nim ek'ūra dōrabat ñea ta aiquen, me
bwe re nim ōgōg dūbañūra epo a ūra
iat eñōgen oqued ñan itūrin Kristo
Jesu iat evangelium,
7 Ñea ā ririñō ñago bwe enim aña
amen ōpōpan, tekei eadu ñea equed
ātsin itūrin Gott, ñea ā oija ame te-
kei makamakurin waion.
8 A oija ame, aña ñea togit ijōñ
inimagen Kristian memak, equed
ñune ñea ā pōpan a heiden ebaraūn
emit duwen Kristo;
9 Me ā ōmeata ea eñame memak
deden makurin bit eō nūñida, ñea ā
ewewin ñago me ñago eow itūrin
Gott ñea ōrig imin memak:
10 Bwe ā nim ōmeata an man Gott
ñea ebak deden eow itūrit ecclesia ea
temoniba me ea ñabūn oaio i ianwe-
ron,
11 Tekei būriōūn ñago me ñago
ñea O oduwetow itūrin Kristo Jesu
ñea wōra Temoniba:
12 Ñea wōra atsin Itūrin ekona n
naña Gott, iat eō miow, mi iat eō
kamwarar, eow ian ada tūebōn.
13 Me ñagan A kōñ a gamiā bwe
enim eō eadō būriōūmiā ea' roiū bwe
dōgimiā; ñana tsitanemiā.
14 Me ñagan A otoburō ea Etōñin,
15 Ñea eij eget'ow memak Itūrin
epo n amen bwieni ñan i ianweron me
ñan eat eb,
16 Bwe E nim oija gamiā, tekei
ebaraūn emit duwe' raitsitsin, bwe ā
nim ooaioōn iamiā eoaio eow itūrin
Anin;
17 Bwe Kristo enimō mek ian būri-
ōūmiā iat itūeb; me bwe ā nim
ōweijo-oaio gamiā eow ean outain mi
ijor iat auwā,
18 Me bwa amwaimō kona n tsiet
bitune epo a Kristian memak, ñea
reabin ma araquin ma akebin me go-
daūn auwāeda itūrin Kristo,
19 Ma amwaimō kona n tsiet bet
auwāemiā itūrin Kristo, ñea ā eō
kona n tsiñai, bwe ā nim oquenōn
gamiā memak aquenin Gott.
20 Me wōn Amea ñea okona n ririñ
imin ñana togit ebak, ñan ebak eken
ea imin ñan añ kōñōn mō ōmaran,
tekei eoaio ñea ōmakamakur iada,
21 Wōnō eraitsit iat ecclesia mi
itūrin Kristo Jesu ea edet memak eō
toki me eō toki. Amen.

ITŪBAÑ 4.

ME ñagan A kōñ a gamiā, aña ñea
eñame ñea ā quōr bwe dōgit
Temoniba, bwa amwaimō dūgidugo
iat deden ñea ewin a ekekūr ñea ā
emwin gamiā ean,
2 Iat ibūriō n ijōñ memak me eō qui-
nōñōg, mi ijenet ibūriō, ma amwaim
eō iwitsiow gamiā, ma amwaim ta
auwā gamiā;
3 Ma amwaim ooaio gamiā me raña
ibūriō ta aibwetsin ñea atsin itūrin
Anin eow eat dōbae in quōquōr ña-
mweta iow.
4 Ta aiquet dōrabat, mi ta aiquen
anin, tekei gamiā ñaga ā emwin ga-
miā bet eow eat itob ñea ta aiquen,
ñea bain emwinemiā;
5 Ta aiquet Temoniba, mi ta aiquet
itūeb, mi ta aiquet baptizo,
6 Mi ta aiquen Gott ñea Etōñit
eñame memak, ñea eara memak, mi
itūrūra memak, mi iara memak.
7 Me ā oija gada memak equed te-
kei akeweōin an adu Kristo.
8 Me ñagan *Gott* ūge, Ñag O roga
eat etañ ogoda, O onuaiw ñabūna
edenigae, mo O oija eñame eadu.
9 (Me eñōg ñeijin ūge, O roga, mi
tekei ekeken tsin ia iōk bwo O rodu
[amo] eat eb ñaben ijōñ?
10 Amea orodu ei ōkōr Amea ñea
oroga itūgain ianweron ñana togit
ogoda, bwe E nim ooquet imin me-
mak.)
11 Me E ij ibūn bwa apostel; mi
ibūn bwe propheten; mi ibūn bwa
amen ōpōpat evangelium; mi ibūn
bwa amen raña ecclesia, ma amen
kereri;
12 Bwe dōgin gadauwen Kristian
ea makur in barūenebōra, ñea ā wei
rabatan Kristo ean:
13 Ea ada baiwōñ itūeb ñea ta ai-
quen, me tsieten Ñain Gott ñea ta
aiquen bet, ea ada eke gada eñame
ñea eñab, me tokida bwa an oquen
Kristo:
14 Bwa am eō kan eke gada eoniñ
ñabūna ā ōñiōñioan ūra me ā erere ūra
eow ean eñin in kereri memak, eat
tsitsinoieōra eow itūrit eñame, ñabū-

na ã eow ũra iat emaman ea ijimeã-
neõra ñea quiawieien ũra.
15 Ma añ nan pat iduwen iat auwã,
ma añ nan ñabeda eat imin memak
aeow ian Amea ñea itũb, ñea Kristo;
16 Ñea õñañaea baibait dõrabat
memak, me E je-õepoi baibait dõrabat
ion ean baibait dõrabat ion eow ean
akowõñin, bwe re nimõ buõbuõk
ũra, ion tekei baibain an makur dõra-
bat ion, mi ion tekei baibain an ma-
kur dõrabat ion, tekei ewin a ũra,
me E ririñ dõrabat bwe enimõ ñabe-
da ma aeõñ õaio; me E ririñ mũñane
memak iat auwã.
17 Me ñagan A pan ñeijine, ma A
pan a gamiã eow itũrit Temoniba,
bwa amwaim eõ kat dũgidugo tekei
heiden, ñaga re dũgidugo ian gatsi-
tsin bũriõũra,
18 Me ã õtũr bũriõũra, me re ek'ũ-
ra eratequõ ea itsimor ñea õñaũn itũ-
rin Gott, bwe dõgit ekabaãt ñea iara,
me bwe dõgin enõwewen bũriõũra;
19 Me ñaga re rañadan mwijiña, tũ
ũra rõ õijõn ũra ea iwidũma, bwe re
nimõ ririñ ekanakanenõ memak iat
õñaneme.
20 Me deõ eõrimiã ñune ia ã wereri
a gamiã deden Kristo,
21 Tsin ia iduwen ia amwa kaiõt
aen, mõ kereri Itũrin, tekei iduwen
ñea ian Jesu:
22 Bwa amwaimõ ñaũnit eñame
ñea õbwe, ñea dedemiãñ in mek ña-
go, ñea nan baka eow eat erabat
emwamwaniñ ñan etsitsinoi eñame:
23 Me bwe ã nim õtsimeduw gamiã
ian anin bũriõũmiã;
24 Ma amwaim edua eñame etsi-
meduw ñea ã ririñ iow iat emo mi iat
derederit iduwen bwa akeweõin Gott.
25 Me ñagan amwaimõ eatow ebai-
te, ma amwaim tõ pat iduwen, ion ea
dañan mi ion ea dañan: bwe baibait
dõrabat gama me gamiã memak *iat
ipuõpuõk.*
26 Amwaim egirow, me eõ dũra
eow ean: enim eõ iõg quanin amiã
egirow:
27 Ma amwaim eõ oija diabolos
etañ emwarin.
28 Enim eõ tik torere amen torere:
mo omo eken iõ õ makur, bwe enimõ
ririñõn ben ñea omo, bwe enimõ kona
wõn imin in oija ñea õga bũriõũn ie
eko wõn imin.
29 Enim eõ metan ian mwimiã
eñõg eijin ñeijin õkanakanenõ, me
enim te meta eñõg ñeijin ewin a eõ-
weijo-oaio iõ õrre an dae, bwe ã nim
oquedei ñabũna rõ kaiõt.
30 Amwaim eõ oroe Anin Omota-
ñitañ, ñea Anin Gott, ñea ã wemai
gamiã eow Itũrin ea ibũm in tsi-
mor.
31 Amwaimõ eatow atsin itũrimiã
eñõgen kamaga, me edamadam, me
egirow, me ekadara, me ekarai añõg
ebaka, me ekamamado memak:
32 Amwaim auwã gamiã, ma
amwaim oqued, ma amwaimo ead
amiã dũra, tekei an Gott ead amiã
dũra bwe dõgin Kristo.

ITŨBAÑ 5.

ME ñagan amwaim kar itũrin
Gott, tekei eoniñ ñabũna ã au-
wã ũra;
2 Ma amwaimõ dũgidugo iat auwã,
tekei an Kristo auwã gamiã bet, ñea
te Ei etotow Ñei bwe dõgida, bwe
enim ekei eadu mi iwim a Gott, bwe
ekabo ñea obojarara,
3 Me ã nim eõ patow inimagemiã
emequõr it dũra, me ekanakanenõ
memak, me eõñaneme n teñ imin,
tekei ewin a Kristian;
4 Me ã nim eõ pan bet eñõgen ka-
nakanenõ, me eñõgen kabaãt, me
eñõgen tõ pan añe, bwo omo eket
õtũba.
5 Bwa amwa tsiet õkõr ñune, bwe
eko amen mequõr it dũra ion ñea nan
pwijen eb ian monibain Kristo me
Gott, me eko bet eñame ñea amen
kanakanenõ, me eko bet amen õña-
neme imin, ñea amet taramawirei
ijor in ani.
6 Enim eko eñame oquiawieiõn ga-
miã eñõg ñan eko woun: bwõ õrre
egirowin Gott eara ñait eõ-etaraba
bwe dõgin mũñane.
7 Me ñagan amwaim eõ kewin a
ũra;
8 Bwa amiã itũr ñago, ma amiãñet
iaõ ñage eow iat Temoniba: amwai-
mõ dũgidugo tekei ñait iaõ:
9 (Bwe quat iaõ ei eõ earañane
memak, me emo, mi iduwen),

10 Me eõij ñea Temoniba eibibõki
ean bwõ õten;
11 Ma amwaim eõ buõk an makur
itũr' ñan eõ qua, bwo omo eken ia
amwa õmeata mũñane mõ õbabaka.
12 Bwi imin in õmaiũr eñame panen
mũñana ã ririñ iow itũrũra iat
eõ nũñida.
13 Bwi tamo imin ñana ã õmeata
n õbabaka ã õmeata eow iat iaõ: bwi
iaõ imin memak ñana ã õmeata,
14 Me ñagan Õ ũge, Wo nimõ rida,
auwe ñea wo mijimij, eogoda kõ
atsin inimagen ñabũn ema, me Kristo
nan õeaõuw.
15 Me ñagan amwaim kanakania
dedemiãñ it dũgidugo tekei ñabũna
rõ man, me deõ tekei ñabũna rõ kabaãt;
16 Ma amwaimõ rouw amiã dae me
raña, ñag ebaka bũm ane.
17 Me ñagan amwaim eõ kabaãt,
ma amwaim tsiet ñea Temoniba ãeñ
bwe ã nimõ ririñ.
18 Ma amwaim eõ mañi iow eat
wein, ñea imin in õrig ibaka, me ã
nim oquenõn gamiã Anin;
19 Amwaimõ kakairũ, ion ea ion
ean psalmen, mi iriañ in tsitaõ, mi
iriañ ñana wõn Anin, ma amwaimõ
riañ mõ kaeõñ a Temoniba eow ian
bũriõũmiã:
20 Amwaim eõ toki n õtũba·Gott
ñea Etõñin, bwe dõgit imin memak
ian egen wõra Temoniba Jesu Kristo;
21 Amwaim erabat dañamiã, ion o
enim eraban ion ian miowen Kristo.
22 Ãn, amwaim eraban agemiã, tekei
erabanet Temoniba.
23 Bwi tũbwit ãt eman, tekei bet
Kristo ñag Ei tũbwit ecclesia, ma
amen Õtsimor bet dõrabat.
24 Mi tekei ecclesia ñag eraban
Kristo, õũga bet ãn re nim eraban
agõra eat imin memak.
25 Eman, amwaim auwã agemiã,
tekei bet Kristo ñag auwã ecclesia,
mi te Ei etotow Ñei bwe dõgin;
26 Bwe E nimõ õebwigaga *ecclesia,*
nõ õdereder iow eat etañ in ugo iat
ebõk eat eñõg,
27 Bwe E nim oija Ñei ecclesia
ñea enagege bwe wõnõ, ñea eko mwareren,
me eko bet mamain, me eko
bet wõn imit on ñea tekei mũñane;
me bwe e nimõ togit omotañitañ me
eõ baka.
28 Eimwi itũrit eman bwe re nim
auwã bet agõra tekei aũrañ aũwa rabatara.
Bwe ñea auwã agen te ei
auwã bet ñei:
29 Bwe eko ion ñea emiowi rabatan;
bwõ õ õijõiji me erañа, tekei
bet Kristo ñag eraña ecclesia;
30 Bwin ada baibai' rabatan.
31 Me ñagat eñame enimõ ñaũnit
etõñin mi inen, me ereribe a agen;
mũ ũrõr ar nan ek'ũrõr duwen ñea
ta aiquen.
32 Ekamadauniñ ñea togit õkaganado
ñaiune: ma A pan añõgen
Kristo me ecclesia.
33 Ma amiã memak, amwaim auwã
agemiã, eman enim auwã agen tekei
an auwã ñei; me ãn enim eredu agen.

ITŨBAÑ 6.

EONIÑ, amwaim erabat etõñimiã
mi inemiã iat Temoniba: bwe
eimwi ñune.
2 Wo nim eredu etõñũm mi inõm
(ñaiune adamonit edogor ñea etsimine
eñõgen oqued ian),
3 Bwe wo nimõ geidawianaw, me
enim eraq am bũm eat eb.
4 Me ñamiã ñabũna etõñin, amwaim
eõ õenenaõ ñaimiã; ma amwaim agoweijida
ũra iat irer in kereri, mõ pan
a ũra dedeũra ñan eimwi itũrit Temoniba.
5 Me ñamiã ñabũna itsiõ, amwaim
eraban ñabũna wamiã temoniba iat
dõrabat, iat imiow me erõraõ, ian bũriõũmiã
ñea ta aibwetsin, tekei amiãñ
eraban Kristo;
6 Ma amwaim eõ te eraban ũra ia
re ãt gamiã, tekei amen õeibibõki
eñame; ma amwaim eraban ũra tekei
an tsiõ Kristo, ñabũna rõ õgõg
aen Gott eow iat ibũriõ;
7 Ma amwaim tsiõ eat ibũriõ omo,
tekei ia amwa makur a Temoniba,
me deõ ea eñame:
8 Ñag amwa tsiet bwi inan rouw
iow itũrit Temoniba tamo imin ñea
omo, ñea eñame eririñ, ogen bet *ie ei*
itsiõ õa emeneñame.
9 Ma amiã ñabũna temoniba,
amwaimõ ririñ a ũra bet mũñane me
eõ õmiow ũra; ñag amwa tsiet wa-

ñara Temoniba ñea wamiã Temoniba
bet, bwe E mek i ianweron, me eko
ijijet eñame Itũrin.
10 Ñaiune magin *aeõ dar*, amwai-
mõ õaio iat Temoniba, mi ian waion
an eõ badõdõ.
11 Amwaim edua baibaimiãñ in ake
memak ñan õñaũn itũrin Gott, bwa
amwaimõ kona n weijo-oaio n iwi-
tsiow wõn imin in kamaman diabo-
los.
12 Bwa añ eõ akaberere ea era me
duwen, bwa añ akaberere a ñabũna
temoniba, me ñabũna rõ õaio, ma
amen mwit añõget eb ñabũn amen
õgõg dedet itũrũgago ñune, me *etar
in ake* n anin ñan ebaka ñan ijõñin
ianweron.
13 Me ñagan amwaim õbabũ dõ-
bae in ake memak ñan õñaũn itũrin
Gott, bwa amwaimõ kona n weijo n
iwitsiow eat ibũm ñabũmin ebaka,
mi tsin ia amwa ogiten ririñ imin me-
mak, amwa nan weijo-oaio.
14 Me ñagan amwaimõ weijo, ma
amwaim quõrõt iwũgagamiã iduwen,
me edua ekabina ñea emo,
15 Ma amwaim tuteiõn nanamiã
ebeneben ñea erig iow eat evangeli-
um in iow;
16 Ma amwaim õbabũ bet schild
ñea itũeb, bwe baen mũñane memak,
ñea amwa kona n abiõn an were me-
mak amea ebaka ñan õpwij.
17 Ma amwaim õbabũ bet eweñi
ñea itsimor, me wõn pudutũbwin
anin, ñaran aen Gott:
18 Ma amwaim eõ toki it tetaro
eat etetaro memak mõ kõñõñ itũrin
Anin, ma amwaim õmamarũm gamiã
iat eõ ñij memak mi iat ekõñõñ bwe
dõgin Kristian,
19 Me bwe dõgũ bet, bwe ã nim
oija ame eñõg, bwa A nimõ ead mwũ
iat eõ miow, mõ õpõpan bit eõ nũñida
ñea evangelium,
20 Ñea añan ñamen ñea ã quõrõnõ
eraroian; bwa A nim õpõpan iat eõ
miow, iat deden ñea eimwi bwa A
nim õpõpan.
21 Me Tychikus, ñea etsida ñea ã
auwã, ñea an tsiõ Temoniba, ñea edõ-
bweduwen, i nan pan a gamiã imin
memak bwa amwaim tsiet añõgen
waña min me dedeũ bwõ õten.
22 Ñea A õijõn a gamiã bwe dõgin
ñune, bwa amwaim tsiet añõgõ, me
bwe e nim õbebe bũriõũmiã.
23 Iow ea edetsini, me eauwã mi
itũeb atsin itũrin Gott Etõñin ma
atsin itũrit Temoniba Jesu Kristo.
24 Enimõ mek equed eara memak
ñabũna ra auwã wõra Temoniba Jesu
Kristo iat iduwen.

WŌN EPISTEL PAULUS EA

DEI PHILIPPI.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS me Timotheus ñarumen
an tsiō Kristo Jesu, ea Kristian
memak, ñabũn ian Kristo Jesu, ña-
bũna re mek i Philippi, me *ea ñabũ-
na* minister me deacon:
2 Equed ea gamiã mi iow atsin
itũrin Gott Etoñida, ma *atsin itũrit*
Temoniba Jesu Kristo.
3 A ōtũba waña Gott eat edae me-
mak ñan A ōmaran gamiã ean,
4 Ma A eō toki it tetaro bwe dō-
gimiã memak iat ibibōki, ean aeō
tetaro memak,
5 Bwe dōgin amiã kekewin iat
evangelium atsin ean adamonin bũ-
min ea ñabũmine;
6 Ñag A tsiet ōkōr ñune ñag Amea
ñea ōaweijida emakur ion omo ian
bũriōũmiã, bwi I nan oog ea an bũm
Jesu Kristo:
7 Ñag eimwi bwe enim ōũga bũriō
bwe dōgimiã memak, bwin amwa
mek ian bũriō, ñag amiã memak
amwa ōgōg itũbañ epo ame ian oque-
deieō ma aquōreō, mi ian panet de-
den mo oduwenet evangelium.
8 Bwe Gott ei amen ōpōpanō, bwa
A auwã gamiã memak tekei an Kristo
Jesu auwã gamiã.
9 Ma A kōñ a Gott bwe enim aeōñ
ouwak amiã auwã iat itsiet-imin me
iat eman memak;
10 Bwa amwain ij imin ñana to-
git omo; me bwa amwaimō dereder,
me bwa amwaim eō pudu ea an
bũm Kristo;
11 Ñag amwa quetow ean quat
emo, ñana *ã ririñ iow iamiã* itũrin
Jesu Kristo, bwe dōgi' raitsitsin me
tsitanen Gott.
12 Edetsini, A ãeñ gamiã bwa
amwaim tsiet imin ñan ōrre ame,
bwe re ek'ũra ōbwidaet evangelium;
13 Me ñagat ã ōmeata aquōreō bwe
dōgin Kristo iat ewak in ekōm me-
mak, me ea eñame memak ñabũna
ibũn;
14 Me edetsini ñabũn ebak iat Te-
moniba, ñaga ã ooaio ũra eow ean
aquōreō, ra aeōñ eō mañijũñij bet in
ōpōpan aen Gott iat eō miow.
15 Mi ibũn rō pōpan Kristo ñaga
ra añ me re teñ kañaeot; mi ibũn rō
pōpan Kristo ñaga re teñ oquedei
eñame:
16 Me epo une rō pōpan bwe dōgin
auwãeō, ñaga re tsietō bwe ã ijō bwe
enim aña amen ōpōpat dedet evange-
lium;
17 Me epo ia rō pōpan Kristo iat
ekañaeot mi iat eō dereder, bwō rō
ũge bwe re nimō oouwakidaw ea'
roin aquōreō.
18 Ekeken? ta ñune, bwe ã pōpan
Kristo iat deden memak, ogen bet ia
iat itsitsino ōa iat iduwen; ma A
ibibōki ean, ma A nan eō rañada n
ibibōki.
19 Bwa A tsiet bitune, bwi nan
ekei ōtsimoreō bwe dōgin amiã te-
taro, me bwe dōgin buōkeō atsin itũ-
rin Anin Jesu Kristo,
20 Tekei aeō daiñ mi tobei bwi
inan eō ōmaiũrō eat imit on, me bwe
ã nim ōraitsit Kristo ñage, tekei aeo-
weaeow, eow ea' rabata iat eō miow
memak, kai ian tsimorũ ōa kai ian
aeō ima.
21 Bwe Kristo ei tsimorũ, mi ima
ei ōgeidawianaweō.
22 Mi tsin ia A raq eow iat dōra-
bat, mi tsin ie etsimine quan aeō ma-
kur ean bitune, A ikien bit A nim ij.
23 Mō ōga bũriō inimaget imin ñana
aro, ñag A teñ nua me mek itũrin
Kristo; bwa anien amon ñune:
24 Mo omo eken aeō mek iat dōra-
bat ñage bwe dōgimiã.
25 Me ñaga ã tsiet ōkōr bitune

itūrū, A tsiet bwa A nan mek, eh, A
nan mek itūrimiā memak, bwe enim
aeōñ ouwak amiā tūeb ma amiā ibi-
bōki ean;
26 Bwe enim ouwak eow itūrin
Kristo Jesu amiā idorodoro itūrū, ean
aeō tik ōrre a gamiā.
27 Amwaim ta ririñ ñea ewin a an
evangelium Kristo: bwi tsin ia A ōrre
ma A āt gamiā, ōa tsin ia A mek eat
etañ ion, A teñ kaiōt mwinenimiā
ñan amwa weijo-oaio ian anin ñea ta
aiquen, me bwa amwa quoquon ga-
miā iat ibūriō aebwetsin bwe dōgin
erabanet evangelium:
28 Me bwe ā nim eō ōmiow gamiā
eow itūrin barūemiā ia aigetow: bwe
ei ōkōr wemaien aūra ima, me we-
maien amiā tsimor, ñea ōñaūn itūrin
Gott;
29 Bwe ā oija gamiā bwe dōgin
Kristo deō ta tūebōnen, me ā oija bet
gamiā ōmamadoemiā bwe dōgin:
30 Ñag ta tsitobo amiā ake me
eake ñea amwa aia iow ian būriō
ñago, me ñea amwa kaiōt bwe etsi-
mine ian būriō ñage.

ITŪBAÑ 2.

ME ñagan tsin ie etsimine eñōgen
metsimetsi itūrin Kristo, mi
tsin ie etsimine ōbebeāt ibūriō iat
auwā, mi tsin ie etsimine ekekewin a
Anin, mi tsin ie etsimine equed me eō
earañame,
2 Amwaim ooquen aeō ibibōki, ma
amwaimō būriōūnei ibūriō ta aebwe-
tsin, ma amwaim ōgōg eauwā ñea ta
aiquen, me enim ta aeijin aemiā, ma
aiquen animiā.
3 Ma amwaim eō ririñ imit on iat
emaman mi iat egatsitsi, me enim
ijōñ būriōūmiā n pan a dañamiā bwo
ro omo eken a gamiā;
4 Ma amwaim eō tō kanakania wa-
miā imin, ma amwaim kanakania bet
wōt dañamiā imin.
5 Amwaimō būriōūnei ibūriō ñune,
ñea emek bet ian Kristo Jesu:
6 Bwe ñag E ekei Gott, E eō pat
deden ñea etsitobo a deden Gott, bwi
imin ñea inan wuromwi,
7 Me E eatow ōañan ñea raitsitsin,
mō Ō ōgōg dedet itsiō, me ekeijiet
eñame;
8 Me ñaga ā āt bwe E ekei eñame,
te Ei ōijōñ būriōūn, me eō keō a ima,
ñea ima eow eat ekaibar.
9 Me ñagan Gott otota ōkōr, mo O
oija añet eg ñea ōkaganado a eg me-
mak:
10 Bwe enimō mag iburennana n
otoburōra ian egen Jesu, ñana *buren
nanōra* amen ianweron ma amen eat
eb ma amen ijōñit eb,
11 Me bwe enimō mag eo n ōpan
bwi Jesu Kristo ei Temoniba, bwe ā
nim ōraitsit Gott Etōñin eow ean.
12 Me ñagan, amiā ñabūna ā auwā
eow itūrū, ñag amwa erabanō, deō
ta ia A mek itūrimiā, bwo ouwak
eken amiā erabanō ñage ñag A eō
mek itūrimiā, amwaimō makamaku-
rei tsimorimiā iat imiow mi iat erō-
raō;
13 Bwe Gott ōkōr ñea ōrig iow ian
būriōūmiā iteñ *makur* me emakama-
kur bwe dōgin būriōūn ñea eō eara-
ñame.
14 Amwaimō ririñ imin memak iat
eō ñuruñure mi iat eō kamwarar;
15 Bwa amwaim eō dūra ma
amwaim eō quinōñōg, ma amwaim
eke gamiā ñain Gott, ñabūn eko amiā
ibaka, inimaget edet ñea ōkeno me
ebaka, amiā ñabūna ā āt iow inima-
gōra tekei iaō inon eat eb,
16 Ma amwaim ōmeata añōget itsi-
mor; bwa A nim ibibōki ean an būn
Kristo, bwa A nim eō gōrō me eko
areō, me bwa A nim eō makur me
eko areō.
17 Me tsin ia ā idotu aña animwen
wimen me makurin amiā itūeb, A
idorodoro, ma A ibibōki bet epo a ga-
miā memak:
18 Ma amwaim idorodoro bet bwe
dōgin ñune, ma amwaim idorodoro
bet epo ame.
19 Ma A ūge iat Temoniba Jesu
bwa A nim ōijōn a gamiā Timotheus
ñage, bwe enimō bebe būriō bet ia A
tsiet dedemiā.
20 Bwe eko dañō ion ñea etsitobo a
amea, ñea nan ekeiduwen ōkōr dede-
miā.
21 Bwū ūra memak rō ōnani wa-
ñara imin, me re eō ōnani wōn imin
Jesu Kristo.
22 Bwa amwa tsiet ūjen amea, bwe

e tsiō epo ame iat evangelium, tekei
eoniñ ion ñea etsiō itūrit etōñin.
23 Me ñagan A ūge bwa A nim
ōijōn amea ñage, tsin ia A tsiet mwi-
ten añōgō.
24 Ma A tūebōt Temoniba, bwa A
nim eō duoku n naña gamiā.
25 Ma A ūge bwe eimwi bwa A nim
ōijōn a gamiā Epaphroditus ñea edū,
ñea dañō n makur me dañō n ake, me
ñea amiā ñame bet, me ñea amen
buōkō iō ōga būriō;
26 Bwa a auwā gamiā memak, me
togit eroe būriōūn, bwin amwa kaiōt
bwa a arak:
27 Bwa a arak ōkōr, me enij me e
man: me Gott oquedei, me deō te
ei, bwo O oquedeiō bet, bwi ta bwi-
dūga mō ōrre ame imwijiña animwet
imwijiña.
28 Me ñagan A ōijōn gowogowan a
gamiā bwa amwaim kan idorodoro ia
amwa āt, me bwe enim oniñ eken
aeō roe.
29 Me ñagan amwaim ōquōrida eow
iat Temoniba iat ibibōki memak; ma
amwaim eredu eñame ñabūn tekei
amea:
30 Bwe enij me e man bwe dōgin
an makur Kristo, me e eō ekeidu-
wen tsimorin, bwe e nim ogoro oque-
deiāō ñea amwa eō ogoro.

ITŪBAÑ 3.

ETSIEDŪ, ñaiune magin aeō dar;
amwaim ibibōki itūrit Temoni-
ba. Deō imin in ogogoniō eare mū-
ñane ea gamiā, bwe ei ōtsimoremiā.
2 Amwaim kanakania robar, amwa-
im kanakania amen makur ñabūn
ebaka, ma amwaim kanakania bet
epo ñea edetow:
3 Bwa ada kōr edetow, ada ñabūn
añ taramawirei Gott eow itūrin Anin,
ma añ tsitan gada itūrin Kristo Jesu,
ma añ eō tūebōt dōrabat:
4 Ma aña, kai A kona n tūebōt dōra-
bat: me tsin iō ūge ion bwe etsimine
wōn imin ñea o kona n tūebōt dōrabat
ean, ebak eken waña min aña;
5 A towō iruwin abūmin aoju, aña
ōañan Israel, rat arōen Benjamin,
me Ebrāer atsin itūrūra Ebrāer: me
tsin ia ā pat edogor, aña kōr Phari-
sāer ion;
6 Me tsin ia ā pat ibūriō ñea oaio, A
ōmamado ecclesia; mi tsin ia ā pat
emo eow eat edogor, A eō dūra.
7 Me mūñan ōgeidawianaweō, A pan
bwe eatowet imin bwe dōgin Kristo.
8 Iduwen ōkōr, A pan mūñane me-
mak bwe eatowet imin, ñaga togit
omo tsieten Kristo Jesu waña Temo-
niba: ñea A eatow waña min me-
mak bwe dōgin, ma A pan bwi tekei
ebwedūbwet, bwa A nimō kona n
ōgōg Kristo,
9 Me bwe ā nimō āt iow aña ian,
eat eō bainei aeō omo ñea ōñaūn eat
edogor, ma A nimō bainei emo ñea
ōñaūn ean tūebōnen Kristo, ñea emo
ñea ōñaūn itūrin Gott eow iat itūeb:
10 Bwa A nim tsiet *Jesu* me waion
an tik rida, me kewinaen an maga,
ñag A keweōei an ima;
11 Tsin ie etsimine deden ion ñea
A kona n baiwōñ aūra rida ñabūn
ema.
12 A eō kōūge bwe etiken itūrū,
ma A eō kōūge bet bwa aña magit
omo: ma A quoquon bwi ta bwidūga
ma A kona n ōgōg bita ñea ā ōgōg
iow bet aña itūrin Kristo bwe dōgin.
13 Edetsini, A eō kōūge bwa A
ogiten ōgōg: mi ta aiquet imin *ñea A
ririñ:* A meijiōten mūñan iruwū, ma
A ere beō a mūñan ian obwō,
14 Ma A quoquon in gōr a imwit,
bwa A nim ōgōg ekamarūmwi ñea
ekekūr eadun itūga atsin itūrin Gott
ian Kristo Jesu.
15 Me ñagan, ada ñabūna eñab iat
Kristian, enim ōūga būriōūda: mi
tsin ia amwa būriōūnei ibūriō ekae,
Gott nan ōmeata a bet gamiā ñune:
16 Me ñea añ ogiten baiwōñ, añ
nat dūgidugo ean iat emedena ñea
ta aiquen.
17 Edetsini, amwaimō garō iat ibū-
riō ta aibwetsin, ma amwaim kana-
kania kōr ñabūna re dūgidugo iat
deden ñea eimwi bwa amwaimō gar
gama.
18 Bwe ebak eñame ñabūna re dū-
gidugo, ñabūn ebaken aeō pan a ga-
miā añōgōra ñago, ma A tik pan añen
gamiā ñage ian an kae renimeō, *bwū
ūra kōr* barūen an kaibar Kristo:
19 Ima ōkōr tokiūra, ma aduwōra
ijōra, me emek tsitaneōra ian ōgadū-

kūrañeōra, mō rō manoai imin ñana bain eat eb.

20 Bwū ūbwieda emek i ianweron; ma añ ta daiñ an ōrre amen Katsimor, ñea Temoniba Jesu Kristo:

21 Ñea nan ōekae rabatan ōijōñeda, bwe *enim ekei* rabata' raitsitsin, tekei makur in waion, ñea O kona n ñaeow imin memak ijōñin ean.

ITŪBAÑ 4.

ME ñagat, etsiedū ñabūna ā auwā, ñabūn A teñ aia, ñabūn aeō ibibōki, me waña krone, amwaimō weijo-oaio iat Temoniba, amiā ñabūna ā auwā gamiā.

2 A kōñ a āita Evodia, ma A kōñ a bet āita Syntyche bwe enimō aebwetsin būriōūrōr iat Temoniba.

3 Ma A kōñ aw bet, ñauwe ñea dañō n makur iat iduwen, bwe wo nimō buōk āirumena, bwa ar buōkō n kereri iat evangelium, me Klemens bet, me dañō n makur ñabūna ibūn, ñabūn emek egōra iat buch in tsimor.

4 Amwaim eō toki n ibibōki itūrit Temoniba: ma A tik ūge, Amwaim ibibōki.

5 A nim tsiet iow itūrit eñame memak ijenen būriōūmiā. Etūretet Temoniba.

6 Amwaim eō oumararei imit ton; ma amwaim ōmeata amiā kōñōñ a Gott eat imin memak, iat etetaro mi iat ekōñōñ mi iat itūba.

7 Mi iow ñea ōñaūn itūrin Gott, ñea iow ñea ā eō kona n tsiet ia aigetow, enim raña būriōūmiā ma amiā kamarar eow itūrin Kristo Jesu.

8 Ñaiune magin aeō dar: edetsini, tamo imin ñana iduwen, tamo imin ñan eimwi, tamo imin ñan ōr, tamo imin ñan edereder, tamo imin ñana ā āeñ ñaga ro omo, tamo imin ñana ā pan bwe ro omo; mi tsin ie etsimine emo ion, mi tsin ie etsimine imit on ñea ā tsitat eb eow ean, amwaim kamararei mūñane.

9 Mūñan amwa kereri atsin itūrū, me mūñan amwa ōgōg, me mūñan amwa kaiōt me āt iow itūrū, amwaimō ririñ: me Gott ñea iow ōñaūn Itūrin enimō mek itūrimiā.

10 Ma A oouwak aeō ibibōki iat Temoniba, bwe būriōūmiā enim kan oquedeiō; bwe etsimine būriōūmiāñ in oquedeiō ñago, ma amwa eō kona amiā ibūm.

11 A eō kōūge bwi ta tsitobo iō ōga būriō: bwa A ogiten kereri bwa A nim ijen būriō a tamo deden ñea A mek ian.

12 A tsiet ōkōr deden ñea ā ōijōñō n ōeko emit duwō ean, ma A tsiet bet deden ebakit imin: A ogiten kereri ean tamo imin me eat imin memak, dedet emarañ, me dedet emetūr, me deden ebakit imin, me dedet ega ibūriō.

13 A kona n ririñ imin memak eow itūrin Amea ñea ooaioeō.

14 Ma amwa ririñ ñea omo, ñag amwa kewin a aeō roe.

15 Ma amiā ñabūna dei Philippi, amwa tsiet bet bwe ñag ōren ōrre a gamiā evangelium, ñag A erowi Macedonia, eko ecclesia ion ōkewin ame eat etotow me eat ōgōg eadu, bwi ta amiā;

16 Bwe ñag A mek i Thessalonika, amwañ ōniōnō mūñan ōga būriō ean, mi imūr amwa eō toki n rariōnō imin bet.

17 Deō ñag A ōnani eadu; ma A ōnani quamiā, bwe enim aeōñ ebak ian obwen ōeimwien wamiā imin.

18 Me etsimine imin memak itūrū, me ā ōebak waña: me ā oquenōnō, ñag A kona eow itūrin Epaphroditus mūñan ōñaūn itūrimiā, ñea ekabo ñea obojarara, ñea iwim ñea ā auwā, ñea Gott eibibōkiei.

19 Me waña Gott nan oija gamiā imin memak ñan ōga būriōūmiā ean ie ekeow, tekei ebakin emit duwet eraitsit ñea itūrin Kristo Jesu.

20 Me wōn Gott Etōñida eraitsit eō toki me eō toki. Amen.

21 Amwaim oija Kristian memak ama kamawir ian Kristo Jesu. Edetsini ñabūn itūrū rō kamawirei gamiā.

22 Kristian memak rō kamawirei gamiā, mo ouwak eken aūra kamawirei gamiā ñabūna ran an wak Kaiser.

23 Enimō mek itūrin animiā ma oqued Temoniba Jesu Kristo.

WÕN EPIŠTEL PAULUS EA

DEI KOLOSSE.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea wõn apostel Kristo
Jesu eow ean aen Gott, me Ti-
motheus ñea etsida,
2 Ea Kristian me edetsini ñabũn
ian Kristo, ñabũn edõbweduwõra, ña-
bũna *re mek* i Kolosse: Equed ea
gamiā mi iow atsin itũrin Gott Etõ-
ñida.
3 Ama õtũba Gott, ñea Etõñin wõ-
ra Temoniba Jesu Kristo, eat eõ ea-
nañ it tetaro bwe dõgimiā.
4 Ñag ama kaiõt añõgen tũebõnen
Kristo Jesu itũrimiā, ma amiā auwā
Kristian memak,
5 Bwe dõgit itob ñea ā ñaeow ian
obwemiā i ianweron, ñea amwa kaiõt
añõgen ñago eow eat eñõg ñeijina
iduwen, ñeijin iat evangelium,
6 Ñea õrre a gamiā, tekei *an õrre
eow* eat eb memak, mo o oqua me
emarũmida, tekei *an oqua ma an ma-
rũmida eow* inimagemiā bet, atsin
ean ñabũmin amwa kaiõt añõgen me
tsiet an oqued Gott iat iduwen;
7 Tekei wererĩemiā eow itũrin Epa-
phras, ñea dañama n makur ñea ā
auwā, ñea wõn minister Kristo, ñea
edõbweduwen, bwe dõgimiā,
8 Ñea õpan a gama añõgen amiā
auwā ian Anin.
9 Me ñagan ama eõ toki it tetaro
bet bwe dõgimiā, atsin eat ibũm ña-
bũmin adamonin ama kaiõt añõgen,
ma ama eõ toki n kõñ a Gott bwe ā
nim oquenõn gamiā tsieten aen eat
eman memak, me ean an õka anin,
10 Bwa amwaimõ dũgidugo iat
deden ñea ewin a Temoniba, ñea
õrig õeibõkien eat imin memak, ma
amwaim qua eat emakur memak ñan
omo, ma amwaimõ ñabeda ean tsie-
ten Gott;
11 Me bwe ā nim ooaioõn gamiā eõ-
aio memak tekei waio' raitsitsin,
bwe enimõ mek itũrimiā edoño me-
mak mi ijenet ibũriõ mi ibibõki;
12 Bwa am õtũba Etõñin, ñea eri-
riñ gada, bwe enim ewin a gada eõ-
gõg itũbañ epo a Kristian ñabũn iat
iaõ;
13 Ñea õtsimor gada atsin ean
waiõt itũrũgago, mo otow gada ian
monibain Nain ñea ā auwā;
14 Ñea añ kona eow itũrin õtsi-
moreda, ñea eaden ada dũra:
15 Ñea akeweõin Gott ñea ā eõ āt,
ñea bowabit imin memak ñana ā dũig;
16 Bwi imin memak re rig iow Itũ-
rin, ñana bain ianweron me ñana bain
eat eb, ñana ā āt me ñana ā eõ āt,
ogen bet ia trone, õa emo, õa temo-
niba, õa ñabũn oaio; re rig memak
eow Itũrin, me bwe dõgin;
17 Me E mek ian õbwet imin me-
mak, me E ririñ imin memak bwe re
nimõ õedõñi ũra.
18 Me Ei õkõr tũbwit dõrabat ñea
ecclesia: me Ei adamon, ñea ebowab
atsin inimagen ñabũn ema; bwe
enim ekei togit õkaganado inimaget
imin memak.
19 Bwe bũriõũn Gott bwe enimõ
mek equen memak ian;
20 Me bwe E nim õmaereran a imin
memak, ñag O ogiten õmaerer eb
eow ean aran an kaibar; bwe E nim
õmaerer imin ñana bain eat eb, me
ñana bain ianweron.
21 Ma amiā, ñabũn amiā eratequõ
me barũen ñago ian bũriõũmiā ean
amiā makur ñan ebaka,
22 Ā õmaererien gamiā ñage eow
ea' rabatat duwen ean an ima, bwe
E nim õmeata gamiā bwa amwa dere-
der me eõ baka, me bwe ā nim eõ
õbabaka gamiā eow ian men:
23 Tsin ia amwa mamek iat itũeb,
mõ õweijõ-oaio gamiā, mõ õeõg ga-
miā, mi tsin ia ā eõ ere gamiā atsin

eat itob ñea erig iow eat evangeli-
um, ñea amwa kaiõt, ñea ã patow
eat eb memak ñan ijõñin ianweron,
ñea ã ririñõ bwe dõgin, aña ñea
Paulus, bwe enim aña amen õpõpan.
24 A ibibõki ñage ean magaiũ bwe
dõgimiã, ma A õreit ekeowina eat
ogoro eow ia' rabata roin Kristo,
ñan eitsiõk goro, bwe dõgi' rabatan,
ñea ecclesia;
25 Ñea ã ijõ bwe dõgin bwe enim
aña wõn minister tekei barũetebe
atsin itũrin Gott ñea ã oija ame bwe
dõgimiã, bwa A nim põpan aen Gott
memak,
26 Bita ñea eõ nũñida, ñea ã ewe-
wit atsin ean ñago me ñago, ma
atsin eat edet memak: me ñea ã
õnũñitan ñage ea wõn Kristian,
27 Ñabũna Gott eteñ õmeata a ũra
bitune ñea deden ebaraũn emit du-
we' raitsitsin bit eõ nũñida eow ini-
magen heiden, ñea Kristo inimage-
mĩã, ñea amwa kona eow Itũrin
amiã tobei raitsitsimiã:
28 Ñea ama põpan, me metsime-
tsi a eñame memak, me wereri a
eñame memak iat eman memak,
bwa amwaim õmeata eñame memak
tsin ia ro omo õkõr ian Kristo;
29 Ma A makur bwe dõgin bita,
ma A ooaioeõ tekei an makur Amea,
ñea õmakamakur ia iat oaio.

ITŨBAÑ 2.

BWA A ãeñ gamiã bwa amwaim
tsiet ñaben aeõ ake bwe dõgi-
miã, me dõgũra bet ñabũna re mek
i Laodicea, me dõgũra bet ñabũna
re eitsiõk aia meõ iat dõrabat;
2 Bwe enimõ bebe bũriõũra, me
enim epo bũriõũra iat auwã, me ea
õmagen ebaraũn emit duwen tsietet
ititsiet, bwe re nim tsiet õkõr bit eõ
nũñida ñea wõn Gott, ñea Kristo.
3 Ñea ã ewewitow ian memak eba-
raũn emit duwet eman mi ititsiet.
4 A pan ñune, bwe enim eko ion
oquiawieiõn gamiã eñõgen man.
5 Bwa A eõ mek itũrimiã iat dõra-
bat, ma A mek itũrimiã õkõr ian
Anin, ma A ibibõki ma aia dedemiã
ñea eimwi, me weijo-oaion amiã tũe-
bõn Kristo.
6 Me ñagan tekei amwa ogiten
õgõg Kristo Jesu Temoniba, enim
õũga bet amiã dũgidugo ian,
7 Me ã nimõ ñaeow awaramiã ian,
me ã nimõ wei gamiã eow ian, me
ã nim õweijo-oaio gamiã iat itũeb,
iat deden ñea ã wereri gamiã eow
ian, ma amwaimõ oouwak amiã tũba.
8 Amwaim kanakania gamiã, bwi
ta bwidũga me eñame ion owuromwi
gamiã eow ean an man ma an tsitsi-
no ñea eko quan, tekei aũra kadae-
daenigawae, tekei kereri n eat eb
ñan adamonit ekereri, me deõ tekei
Kristo:
9 Bwe emek ean Ñei aquenin Gott
memak iat dedet dõrabat,
10 Me ã ogiten ooquen gamiã eow
Itũrin, ñea tũbwit temoniba me ña-
bũna rõ õaio memak:
11 Me ą tow gamiã eow ian eat
edetow ñea ã eõ ririñõn bet' eñame,
eat atowet dõrabat ñea duwen, ean
an detow Kristo;
12 Me ã iriedu gamiã epo a Ñei eat
baptizo, me ã õrida gamiã epo a Ñei,
eow ean bwe dõgin tũebõnen an ma-
kur Gott, ñea õrida atsin inimagen
ñabũn ema.
13 Ma amiã, ñabũn amwa ima eow
ean amiã dũra me ean eõ towet du-
wemiã, *Gott* õtsimor gamiã epo a
Ñei, ñag O ogiten ead ada dũra
memak;
14 Ñag O ogiten mwinũmwit edar
in quõquõr, ñea iat edogor, ñea eiwi-
tsiow gada, ñea barũeda: mo O onu-
aiw atsin itũrida me E nearei iowen
eat ekaibar;
15 Me E eatow temoniba me ñabũ-
na rõ õaio, mõ Õ õmeata õkõr ũra,
mõ Õ õdenigaeõn ũra bita.
16 Me ñagan enim eko eñame ion
õbabaka gamiã eat ijeiji, me eat
eren, me bwe dõgin bũmit ekadaro
ion, me bwe dõgin an redõ maraman,
me bwe dõgit ibũm in sabbath:
17 Mũñana ta anin mũñan nan õrre;
me wõn Kristo dõrabat.
18 Enim eko ion ejoridanin gamiã
marũmũmiã eow eat ibũriõ n ijõñ,
me eow eat adorei engel, me eat õna-
ni mũñan e (eitsiõk) ãt, ñag õ gatsitsi
ian bũriõũn, ñea bait duwen, me eko
dõgin,
19 Me eat eõ õgõg Itũb, ñea dõra-

bat õñabeda eow Itũrin, eat õñabeda
eow itũrin Gott, eat õijõiji me eat
õedõñiõn akowõñin.
20 Mi tsin ia amwa ima epo a Kristo
n ñaũnin kẹreri n eat eb ñan adamo-
nit ekereri, adaga nag amwa ñaeow
gamiã ijõñit etõb, tekei dedemiã ñag
amwa mek eat eb,
21 (Ñan õũge:) Amwaim eõ barũ,
ma amwaim eõ õij, ma amwaim eõ
towe;
22 (Mi nan ekeow mũñane ia ã ogi-
ten ek'ũra emakur), ñan aũra dogor
eñame ma aũra kereri?
23 Me mũñana imin rõ õmeata
eman ñea deõ eman õkõr eow eat
etaramawir ñea bait odod, mi iat
ibũriõ n ijõñ, me eat oquedei dõra-
bat; me eko woura ea õmarañet dõ-
rabat.

ITŨBAÑ 3.

ME ñágan, tsin ia ã ogiten õrida
gamiã epo a Kristo, amwaim
õnani bain itũga, ino emek Kristo,
ñea emegeda eat damarũmin Gott.
2 Amwaimõ ãeñ bain itũga, ma
amwaim eõ ãeñ bain eat eb.
3 Bwa amwa iman, me ã ewewiten
tsimorimiã epo a Kristo ian Gott.
4 Tsin ia ã õmeata Kristo *ñea* tsi-
morida, inan õmeata gamiã epo a Ñei
iat eraitsit.
5 Me ñagan amwaim abi baibai'
rabatamiã ñana bain eat eb: *ñana*
emequõr it dũra, ekanakanenõ, imwi-
ga, iteñ ibaka, me eõñaneme n teñ
imin, ñea etaramawirei ijor in ani;
6 Bwõ õrre an egirow Gott ea ñait
eõ-etaraba bwe dõgin mũñane:
7 Ñan amwa dũgidugo inimagen
ñago, ñag amwa mek ian mũñane;
8 Ma amwaimõ eatow ñage mũñane
imin memak; ñana eake, edamadam,
ekamamado, ekarai añõg ebaka, edo-
rer ñan eõ eimwi atsin ian mwimiã:
9 Amwaim eõ batei gamiã, ñag
amwa ogiten odoida eñame n ũbwe
ma an makur,
10 Me ñag amwa ogiten edua eña-
me etsimeduw, ñea ã ririñ bwe dõgit
ititsiét tekei akeweõin Amea ñea eri-
riñ:
11 Ino ekeow dei Grecia me dei
Judea, edetow me eõ-detow, Barba-
rus, me Scythe, itsiõ me emeneñame:
bwe Kristo ei imin memak, me E
mek bet iara.
12 Me ñagan, ñag amiã an ñame
Gott ñabũna ã ij, ñabũn edereder,
ñabũna ã auwã amwaim õgõg ibũriõ
n auwã, *me* eõ earañame, *mi* ibũriõ n
ijõñ, *me* eõ quinõñõg, *mi* ijet ibũriõ;
13 Amwaim eõ iwitsiow gamiã, ma
amwaimõ ead amiã dũra, tsin ie etsi-
mine imin itũrin ion ñea õ kona n
õbabaka dañan ean; tekei bet Kristo
ñag ead amiã dũra, amwaim õũga bet
ñamiã.
14 Amwaimõ ñaeow eauwã ean
mũñane memak, ñamweta equõquõr,
ñea eñame nan aeõñ omo eow ean.
15 Mi iow ñea õñaũn itũrin Kristo
enimõ moniba ian bũriõũmiã, ñea ã
emwin gamiã memak ean eow eat
dõrabat ñea ta aiquen; ma amwaim
õtũba.
16 Enim ouwak an mek aen Kristo
iamiã iat eka memak; ma amwaimõ
wereri gamiã me metsimetsi gamiã
ean psalmen, mi iriañ in tsitaõ, mi
iriañ ñana wõn Anin, ma amwaimõ
riañei Gott eow iat ibibõki ian bũri-
õũmiã.
17 Mi tamo imin ñan amwa ririñ,
iat edorer, õa eat emakur, amwaimõ
ririñ iow ian eget Temoniba Jesu,
ma amwaim otũba Gott Etõñin eow
Itũrin.
18 Ãn, amwaim eraban agemiã iat
deden ñea eimwi itũrit Temoniba.
19 Eman, amwaim auwã agemiã,
ma amwaim eõ akake a ũra.
20 Eoniñ, amwaim erabat etõñimiã
mi inemiã eat imin memak, bwo omo
ñune iat Temoniba.
21 Etõñin, amwaim eõ õenenaõ ñai-
miã, bwa ñam etoki bũriõũra.
22 Itsiõ, amwaim eraban wamiã
temoniba ñabũna eñame, deõ tekei
eñame ñabũna ri ta makur ia ã ãt
ũra, ñabũna amen õeibibõki eñame,
ma *amwaim eraban ũra* iat ibũriõ ta
aebwetsin ian miowet Temoniba:
23 Mi tamo ñea amwa ririñ amwai-
mõ ririñ atsin ian bũriõũmiã tekei ia
wõt Temoniba, me deõ tekei ia wõt
eñame;
24 Ñag amwa tsiet Temoniba, bwa
amwa nan õgõg pũmwen amiã makur

atsin Itūrin ñea ipwijen eb: amwa
tsiō itūrit Temoniba Kristo.
25 Bwe ñea eririñ ibaka, i nat tik
ōgōg ibaka ñea e ririñ: me ekeow
ijijet eñame.

ITŨBAÑ 4.

TEMONIBA, amwaim oija amiā tsiō
mūñan eimwi me mūñan ewin a
ūra, ñag amwa tsiet bwe etsimine
wamiā Temoniba bet i ianweron.
2 Amwaim eō ñij it tetaro, ma
amwaim ōmamarūm gamiā eow ean
eat itūba;
3 Ma amwaimō tetaro bet bwe dō-
gima, bwe Gott enimō baida men
ororit eñōg, bwa amwaim ōpōpan bit
eō nūñida ñea wōn Kristo, ñea ā quōr
iow aña ean ñage;
4 Bwa A nim ōmeata deden ñea
eimwi bwa A nimō dorer ean.
5 Amwaimō dūgidugo iat eman ian
mōra ñabūn iruwin, iat erouw amiā
dae in raña.
6 A nimō baeniōn aemiā equed, me
ā nimō baraijitedeiōt ebaraijited,
bwa amwaim tsiet deden ñea eimwi
ñea amwa kona n ōnei eñame memak
eow ean.
7 Amwa nan kaiōt dedeū memak
eow itūrin Tychikus, ñea etsida, ñea
ā auwā, ñea minister ion edōbwedu-
wen, me dañō bet in tsiō itūrit Te-
moniba:
8 A ōren ōijōn a gamiā bwe dōgin
ñune, bwa amwaim tsiet dedema, me
bwe e nim ōbebe būriōūmiā;
9 Me Onesimus, ñea etsida, ñea
edōbweduwen, ñea ā auwā, ñea da-
ñamiā. Ar nan pan a gamiā imin
memak ñana *ā ririñ* iow ine.
10 Aristarchus, ñea dañō n quōr
ōkamawirei gamiā, me Markus, ñea
amen ūbwien Barnabas (ñea ā oija
gamiā edogor ñago ñan añōgen; tsin
iō ō ōrre a gamiā, amwaim ōquōrida
n oquedei),
11 Mi Jesus, ñea Just bet egen,
ōkamawirei gamiā, ñamiā ñabūna rat
edetow: ta ñabūne dañō n makur bwe
dōgin monibain Gott, ñabūn amen
ōbebe būriō.
12 Epaphras, ñea dañamiā, ñea an
tsiō Kristo Jesu, ōkamawirei gamiā,
ñea eō toki n ooaio bwe dōgimiā ean
an tetaro, bwa amwaimō togit omo,
me bwa amwaim tsiet ōkōr aen Gott
memak.
13 Ma A pan bwe ebak an makur
bwe dōgimiā, me dōgūra bet ñabūna
re mek i Laodicea, me ñabūna re mek
i Hierapolis.
14 Lukas, ñea amen kōgōmwe, ñea
ā auwā, me Demas, ar kamawirei
gamiā.
15 Amwaim oija edetsini ñabūna
re mek i Laodicea ama kamawir, me
ea Nymphas, me ecclesia ñea ian an
wak *āita*.
16 Mi tsin ia amwa ogiten lesenei
mūrane epistel, amwaim ōpan bwe ā
nim lesenei bet eow itūrit ecclesia i
Laodicea; bwa amwaim kan lesenei
bet epistel ñarana ā eare a dei Laodi-
cea.
17 Ma amwaim ūge a Archippus,
Wo nim kanakania barūenebem in
minister, ñea wo ōgōg iow itūrit Te-
moniba, bwe wo nim ōmag ririñen.
18 Naiune kamawirin edar in beō,
aña ñea Paulus. Amwaim ōmaran
aquōreō. Enimō mek itūrimiā equed.

ADAMONIN WÕN EPISTEL PAULUS EA

DEI THESSALONIKA.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, me Silvanus, me Timotheus, ea wañara ecclesia dei Thessalonika ñea ian Gott Etõñin me Temoniba Jesu Kristo: Equed ea gamiã, mi iow.

2 Ama eõ toki n õtũba Gott bwe dõgimiã memak, ean ama pan gamiã ian ama tetaro;

3 Ñag ama eõ toki n õmamaran amiã makur ñea bait itũeb ma amiã makur ñea oaio ñea bait auwã, ma amiã õaio n tobei wõra Temoniba Jesu Kristo, ian men Gott Etõñida;

4 Ñag ama tsiet ijemiã, ñamiã edetsini, ñabũna ã auwã gamiã eow itũrin Gott,

5 Bwe eõ õrre a gamiã wama evangelium eat eñõg irõñin, mõ õrre bet eow iat oaio, mi itũrin Anin Omotañitañ, me *eat* eõ kamwarar ñea ouwak; tekei bet gamiã ñag amwa tsiet deden ama mek inimagemiã bwe dõgimiã.

6 Amwa ogiten eke gamiã amen gar gama me Temoniba, ñag amwa ñaeow iamiã aen iat eroe memak, mi iat ibibõki itũrin Anin Omotañitañ;

7 Me ñagan amwa eken gamiã wañara imin in kar ñabũna re tũeb i Macedonia mi i Achaja memak.

8 Bwe eõ ta nuaw nõñin aet Temoniba atsin itũrimiã aeow Macedonia ma Achaja, me ã põpan tũebõnen Gott itũrimiã bet eat etañ memak; me ñagan eõ eimwi bwa amaim õpõpan gamiã.

9 Bwõ rõ põpan gama n õmeata deden ama metu inimagemiã; me dedemiãñ in iwidõ atsin eat ijor in ani ea Gott, mi tsiõ itũrin Gott ñea etsimor me ñea iduwen,

10 Me eat edaiñ Ñait atsin ianweron, ñea Õ õrida atsin inimagen ñabũn ema, ñea Jesu Kristo, ñea õtsimor gada atsin eat ake ñea nan õrre.

ITŨBAÑ 2.

EDETSINI, amwa tsiet bwe etsimine aren ama metu inimagemiã:

2 Me ñaga ã ogiten õmaga gama mõ õmamado gama eow i Philippi, eat deden ñea amwa tsiet õkõr, ama eõ mañijũñij itũrin wama Gott eat epan an evangelium Gott ea gamiã eat ake ñea ouwak.

3 Bwa ama kereri eõ rig atsin eat epwer, me deõ atsin eat ekanakanenõ, me deõ bet atsin iat itsitsino:

4 Ma ama kakairũ iat deden ñea ã õeimwi gama ean eow itũrin Gott bwe ã nimõ ñaeow itũrima evangelium, me deõ iat ekakairũ n õeibibõki eñame, bwi ta iat ekakairũ n õeibibõki Gott, ñea õij bũriõũda bwõ õten.

5 Amwa tsiet, bwe eko bet ia ama õrai eñõgen õedujow gamiã, ma ama eõ bainei bet itsitsino ñea eõñaneme n teñ imin, ia ewõrin; Gott ei amen oduwen gama;

6 Ma ama eõ õnani tsitanema atsin itũrit eñame, õa atsin itũrimiã, õa atsin itũrit ibũn; ñag ama kona n õgõg mwiten añõgemiã ñag ama wõn apostel Kristo.

7 Ma ama eõ quinõñõg inimagemiã, tekei ãinimwen õkimama io o quedei ñain:

8 Mi tekei bet gama, ñag ouwak auwãemiã itũrima, ama eõ ti teñ oija gamiã an evangelium Gott, ma ama teñ oija gamiã bet tsimorima, ñag ama auwã gamiã.

9 Edetsini, ama õmaran ama makur, ma ama tsimama; ñag ama makur ijõbũm mi ijeaõ, bwa amaim eõ oroe ion inimagemiã, ma ama pan a gamiã an evangelium Gott.

10 Amiã amen õpõpan gama, ñamiã
ñabũn etũeb, me Gott *bet*, bwe togit
omo, me eimwi dedema ea gamiã, me
ã eõ kona n õbabaka:
11 Ma amwa tsiet bet dedema ea
gamiã memak bwa ama metsimetsi
gamiã, mõ õbebe buriõũmiã, mõ õrõ-
wei gamiã õgain etsitobo etõñin iõ
õrõwei ñain,
12 Bwa amwaimõ dũgidugo iat de-
den ñea eimwi itũrin Gott, ñea emwin
gamiã aeow ian monibain me raitsi-
tsin.
13 Ma ama eõ toki n õtũba Gott
bwe dõgin ñune ;, bwe ñag amwa
õgõg aen Gott eow eat ekaiõt eow itũ-
rima, amwa eõ ñaeow ian bũriõũmiã
tekei ia aet eñame, ma amwa ñaeow
iamiã bwa aen Gott, ñea aen it idu-
wen, ñea õmakamakur bet inimage-
miã, amiã ñabũn amwa tũeb.
14 Bwa amiã, edetsini, amwaim
eke gamiã amen gar an ecclesia Gott
ñan i Judea ian Kristo Jesu: bwe ã
ogiten õmamado gamiã bet eow ean
mũñane itũrin amen ũbwemiã, tekei
bet ñago ã õmamado ũra eow itũrit
dei Judea;
15 Ñabũna ra abi Temoniba Jesu,
me propheten, me ñabũna re edede-
geri gama bet, me ñabũna re eõ õei-
bõki Gott, me ñabũna re iwitsiow
eñame memak:
16 Me re rewin gama bwa amaim
eõ kakairũ a heiden bwa ñam ã õtsi-
mor ũra; bwe enim eõ toki n oquen
aũra ibaka: mõ õrre eowen eara bita
egirow memak.
17 Edetsini, ñag añ baõ iat eõ ra-
quõ, ea' rabatada, me deõ ian bũriõũ-
da, ama ooaio gama bwo ouwak ama
teñ aia memiã:
18 Bwin ama teñ naña gamiã, aña
ñea Paulus, eat abũmin, mi tik eat
ibũm ibũmin; me Satan edug gama.
19 Bwe ekeken ama tob, õa ama ibi-
bõki, õa krone ñea ama nan tsitan ga-
ma ean? Õten, deõ amiã ian men
wõra Temoniba Jesu iõ Õ õrre?
20 Bwa amiã raitsitsima ma ama
ibibõki.

ITŨBAÑ 3.

ME ñagan, ñag ama eõ kona n
õraq eken ama ijen bũriõũma,
ama ũge bwe eimwi bwe ã nimõ
ñaũnin gama eow Athen ta ama;
2 Ma amañ õijõt Timotheus, ñea
etsima, ñea wõn minister Gott (ñea
dañan in makur) ean an evangelium
Kristo, bwe e nim õweijo-oaio ga-
miã, mõ õbebe bũriõũmiã bwe dõgin
amiã tũeb;
3 Bwe enim eõ bad bũriõũt eñame
ion eow ian mũñane eroe; bwa amwa
tsiet bwe ã mwitien añõgema bwe
enimõ wama mũñane imin.
4 Bwe ñag ama mek itũrimiã, ama
pan añen gamiã ñago amo bwi inan
oroe gama; ma amwa tsiet bwo ogi-
ten õrre a gama bita eroe.
5 Me ñagan, ñag A eõ kona n õraq
ijenen bũriõ, A õijõten, bwa A nim
tsiet amiã tũeb, bwi ta bwidũga ma
amea amen qui õquiawiei gamiã, mi
ta bwidũga me eko aren ama makur.
6 Me ñaga Timotheus õrre a gama
atsin itũrimiã, mõ pan a gama imwi-
nen omo ñan añõgen amiã tũeb ma
amiã auwã, me bwa amwa eõ toki n
õmaran gama me bwo ouwak amiã
teñ aia mema, tekei gama bet ñag
ouwak ama teñ aia gamiã;
7 Edetsini, ebebe bũriõũma bwe
dõgimiã ean ñune, ean an ga bũriõũ-
ma memak me roima, bwe dõgin
amiã tũeb.
8 Bwa ama tsimoren ñage ñag amwa
weijo-oaio iat Temoniba.
9 Bwi itũba keken ñea ama kona n
tik oija Gott bwe dõgimiã, bwe dõgit
ibibõki memak ñea ama ibibõki ean
bwe dõgimiã ian men wõra Gott;
10 Ñag ouwak ama tetaro ijõbũm
mi ijeaõ, bwa amaim aia memiã, ma
amaim ogoro amiã itũeb ñea eitsiok
goro?
11 Wõra Gott ñea Etõñida, me wõra
Temoniba Jesu, enim eow gama ea
gamiã:
12 Me Temoniba enimõ oouwak
amiã auwã gamiã, me E nimõ oou-
wak bet amiã auwã eñame memak,
tekei gama ñag ama oouwak auwã-
miã;
13 Bwe E nim õweijo-oaio bũriõũ-
miã, bwe ã nim eõ kona n õbabaka
amora ian men wõra Gott me Etõñi-
da, tsin iõ õrre wõra Temoniba Jesu
ma an ñame memak ñabũn ederedet.

ITŨBAÑ 4.

ÑAIUNE magin ama edar, edetsini, ama kõñ a gamiã n enenei gamiã eow itũrit Temoniba Jesu, bwa amwaimõ oouwak amiã dũgidugo mõ õeibibõki Gott iat deden ñea amwa kereri itũrima bwe eimwi bwa amwaimõ dũgidugo ian, tekei ñage ñag amwa dũgidugo ian.

2 Bwa amwa tsiet edogor ñan ama oija gamiã eow itũrit Temoniba Jesu.

3 Bwe ñaiune bũriõũn Gott, ñea õderederemiã, bwa amwaim keõ a emequõr it dũra;

4 Bwa amiã memak amwaim tsiet õgõgen amiã iwũr iat edereder mi iat deden ñea eimwi,

5 Ma amwaim eõ tsiet õgõgen amiã iwũr eat imwiga n mwamwa, tekei heiden ñabũna re eõ tsiñai Gott;

6 Enim eko eñame ion õd aũtũbwit etsiñ, me e nim eõ quiawiei eow ean bitune: bwe Temoniba ei amen bañaga bwe dõgin mũñane memak, tekei ama pan mo oduwen a gamiã ñago.

7 Bwe Gott eõ emwin gada bwe dõgit ekanakanenõ, me E emwin gada bwe dõgin õderedereda.

8 Me ñagan ñea emiowi, e eõ miowi eñame, bwe e miowi Gott ñea oija gamiã Anin Omotañitañ.

9 Ogen bet ia A eõ eare a gamiã añõget auwã ñea an auwã edetsini: bwe ã wereri gamiã eow itũrin Gott bwa amwaim auwã gamiã;

10 Bwa amwa auwã kõr edetsini memak ñabũna re mek i Macedonia. Ma ama kõñ a gamiã, edetsini, bwa amwaimõ oouwak eken auwãõra;

11 Bwa amwaim õaõaio gamiã bwa amwaim iow, ma amwaimõ ririñ wamiã imin, ma amwaimõ makur ean bemiã, eat deden ñea ama pan a gamiã;

12 Bwa amwaimõ dũgidugo iat deden ñea eimwi ian mõra ñabũn iruwin, me bwe enim eõ ga bũriõũmiã imit on.

13 Edetsini, ama eõ ãeñ gamiã bwa amwaim iki dedeũra ñabũna re mijimij; me bwa amwaim eõ mwijiña, tekei ibũn ñabũn eko aũra itob.

14 Bwi tsin ia añ ũge bwi iduwen an ima Jesu ma an rida, nan õũga bet an Gott eow ũra ñabũna re mijimij ian Jesu epo a *Jesu* iat deden ñune.

15 Bwa ama pan a gamiã ñune eow ean aet Temoniba, bwa am eõ õd ian obwõra ñabũna re mijimij, ñada ñabũn añ tsimor, ñabũn añ reñõ ea an õrre Temoniba.

16 Bwe Temoniba na' rodun ianweron iat aeuwak, mi ian aet erzengel, me ean wõn dobu Gott; me ri nan rida amo ñabũna re ema ian Kristo:

17 Me ñada ñabũn añ tsimor, ada ñabũn añ reñõ, inan õbũida gada epo a ũra eat denañ, bwa amõ gõrõmwimwit Temoniba eow ijugagain eñin: ma añ nan eab toki n mek itũrit Temoniba iat deden ñune.

18 Me ñagan amwaim õbebe bũriõũmiã ean añõg ane.

ITŨBAÑ 5.

EDETSINI, eab ga bũriõũmiã tsin ia A eõ eare a gamiã añõgen bũm ane me dae ane.

2 Bwa am tsiet õkõr an bũm Temoniba, bwi nan õrre tekei amen torere anũbũmin.

3 Tsin ia rõ ũge, Eowet eb me e tsimoren, me ean ñaga nan õrre a ũra ima ñea ã eab tsiet an õrre, tekei an õrre emaga n gatsi ea ãt on ñea ejeñ; me ri nan eab kona õtsimoreõra.

4 Edetsini, amwam eõ mek iat itũr, bwe mũbũmina enim eõ iba gamiã tekei amen torere:

5 Bwa amiã memak ñait iaõ, me ñain aran: me deõ ada ñain anũbũmin mi itũr;

6 Me ñagan am eõ mijimij tekei ibũn; ma am ober, ma am eõ mañi.

7 Bwe ñabũna re mijimij, re mijimij ijõbũm; me ñabũna re mañi, re mañi ijõbũm.

8 Ma ada ñabũna wõt iaõ, am eõ mañi, ma am edua ekabina ñea itũeb me eauwã; ma *am oqua* eweũi ñea tobeiet itsimor.

9 Bwe Gott eõ mwit añõgeda bwe E nim õeõgida ea gada gaida, me bwa am õgõg itsimor eow itũrin wõra Temoniba Jesu Kristo,

10 Ñea ema bwe dõgida, bwa am

tsimor epo a Ñei tsin ia añ tōrer ōa
tsin ia añ mijimij.
11 Me ñagan amwaim ōbebe būri-
ōūmiā, ma amwaim ōweijo-oaio ga-
miā tekei bet dedemiā ñage.
12 Edetsini, ama kōñ a gamiā, bwa
amwaim tsiet ñabūna re maramarūm
in makur inimagemiā, me ñabūna re
mek aūtūbwimiā iat Temoniba, ña-
būna rō wereri gamiā;
13 Bwe enim ouwak amiā eredu ūra
iat auwā bwe dōgin aūra makur.
Amwaim iow a gamiā.
14 Edetsini, ama kōñ a gamiā, bwa
amwaimō wereri ūra ñabūn eō eimwi
dedeūra, me bwa amwaim ōbebe bū-
riōūra ñabūn epar it toki būriōūra,
me bwa amwaimō buōk ñabūn ejū-
rūñ, me bwa amwaim ijen buriōūmiā
ea eñame memak.
15 Amwaim kanakania gamiā bwe
enim eko ion erouwōt ibaka an ibaka
eñame ion; ma amwaim edegeri ñea
omo a gamiā, me ea eñame memak
bet.
16 Amwaim eō toki n ibibōki;
17 Amwaim eō toki it tetaro;
18 Amwaim ōtūba eat imin me-
mak: bwe ñaiune būriōūn Gott im
Kristo Jesu bwe dōgimiā.
19 Amwaim eō ōma Anin;
20 Amwaim eō ōeko wout eñōgen
propheten;
21 Ma amwaim ōij imin memak
bwō ōten; amwaimō ñañai ñea omo;
22 Amwaim keō a ibaka memak.
23 Me Gott ñea erig iow atsin Itū-
rin nan ōdereder gamiā ōkōr; mi
I nan raña animiā me būriōūmiā
me rabatamiā memak iat eō ōba-
baka ea an ōrre wōra Temoniba Jesu
Kristo.
24 Edōbweduwen Amea emwin ga-
miā, mi I nan ririñ bet.
25 Edetsini, amwaimō tetaro bwe
dōgima.
26 Amwaim kamawirei edetsini
memak eow eat kut edereder.
27 A pan a gamiā eow itūrit Temo-
niba bwe ā nimō lesenei mūrane epis-
tel ea edetsini (ñabūn edereder) me-
mak.
28 Enimō mek itūrimiā an oqued
wōra Temoniba Jesu Kristo.

KARURAN WÔN EPISTEL PAULUS EA

DEI THESSALONIKA.

ITÛBAÑ 1.

PAULUS, me Silvanus, me Timo-
theus, ea wañara ecclesia dei
Thessalonika ñea ian Gott Etôñida,
me wôra Temoniba Jesu Kristo;
2 Equed ea gamiâ mi iow atsin itû-
rin Gott Etôñin, ma *atsin itûrit* Te-
moniba Jesu Kristo.
3 Edetsini, eimwi bwa amwaim eô
toki n ôtûba Gott bwe dôgimiâ, mo
omo kôr ñag ouwak ôñabidaen amiâ
itûeb, me ñag aeôñ ouwak amiâ au-
wâ gamiâ memak;
4 Me ñagan ta ama tsitan gama
bwe dôgimiâ, inimagen an ecclesia
Gott, bwe dôgin amiâ edoño ma amiâ
itûeb ian ômamadoemiâ memak me
roimiâ ñan amwa ijen bûriôûmiâ ean;
5 Me ei itema bitune, ñea oduwe-
nen an ekôm Gott ñea ekôm omo,
bwe â nim ôpan bwe ewin a gamiâ
monibain Gott, ñea â ômamado ga-
miâ bwe dôgin:
6 Tsin ie eimwi itûrin Gott itik
oija eroe ñabûna ro oroe gamiâ,
7 Me â oija gamiâ ñamiâ ñabûna â
oroe gamiâ eônano epo a gama, tsin
ia â ômeata eadun ianwerot Temoni-
ba Jesu me engel in waion eow eat âe
ñea ôpwijôriôri,
8 Bwe E nim ôeôgida gaiûra ñabû-
na re iki Gott, me ñabûna re eô era-
ban an evangelium wôra Temoniba
Jesu:
9 Ñabûna inan ôeôgida a ûra gaiû-
ra eat abi ûra ñea eko tokin, atsin
ian met Temoniba, ma atsin ea' rai-
tsitsin waion,
10 Tsin iô Ô ôrre bwe â nim ôrai-
tsit iow itûrin an ñame ñabûn edere-
der, me bwe enimô mwitôñ eb eow
Itûrin bwe dôgin an ñame memak
ñabûna re tûeb (bwina â tûebôn ae-
ma ea gamiâ) ean ñabûmina.
11 Me ñagan ama eô toki it tetaro
bet bwe dôgimiâ, bwe wôra Gott
enim ôpan bwe ewin a gamiâ emwi-
nemiâ, mi I nan ogoro âeñet emo me-
mak, ma an makur itûeb eat oaio;
12 Bwe â nimô tsitan egen wôra
Temoniba Jesu Kristo eow itûrimiâ,
ma amiâ eow Itûrin, tekei an oqued
wôra Gott me Temoniba Jesu Kristo.

ITÛBAÑ 2.

EDETSINI, ama kôñ a gamiâ bwe
dôgin an ôrre wôra Temoniba
Jesu Kristo, me ôepoijeda ea;
2 Bwe â nim eô par in ôruwiruwô
gamiâ atsin ian bûriôûmiâ, me bwe â
nim eô ômiow gamiâ eow ean anin
ion, me eat eñôg eijin, ôa eat epistel
eran ñaran tekei iô ôñaûn itûrima,
ñan ôpan bwe etûreten an bûm in
ôrre Temoniba;
3 Me enim eko eñame ion oquia-
wiei gamiâ eat deden ion: bwe *eab
ôrre mûbûmina* ie eitsiôk ôrre amo
bita egôgaro, mi tsin ia â eitsiôk
ômeata bet amo amea ebaka, ñea
ñait ima,
4 Ñea eiwitsiow eb, me ñea te ei
oogoda ñei eara memak ñabûna â
pan ûra bwû ûra Gott me mûñana
â taramawirei; ñag e megeda ian
maneabin Gott, mi te ei ôpan ñei
bwe ei Gott.
5 Ôten, amwa eô ômaran ñan A
pan a gamiâ mûñane ñag A mek itû-
rimiâ?
6 Me ñagan amwa tsiet bita ñea â
rewirr, bwi inan ômeata amea ean an
dae.
7 Bwô ôreita makamakur ñage bit
eô nûñida ñea iriow eat edogor ea
ibûm ñabûmina inan onuaiw amea ñea
ôreit ekeowina eat erewin.
8 Me ean ñaga inan ômeata amea
amen riow eat edogor, ñea inan abi
iow itûrit Temoniba Jesu eow ean

ekenanon mwin, mõ õekeow eow ean
õmeataen an õrre,
9 *Amea* ñea deden an õrre tekei
an makamakur Satan iat oaio me-
mak, mi itema, me ekamadauniñ in
tabaite;
10 Mi iat itsitsino memak ñea wõt
ibaka bwe dõgũra ñabũna ri *nan* ima;
bwe rõ 'keõ n õgõg auwãet iduwen
bwe ã nim õtsimor ũra.
11 Me bwe dõgin ñune Gott õijõn a
ũra makamakur it epwer, bwe re nim
erabat ebaite:
12 Bwe ã nim õbabaka ũra memak
ñabũna re eõ erabat iduwen, ñabũna
re ibibõki iat ibaka.
13 Me eimwi bwa amaim eõ toki n
õtũba Gott bwe dõgimiã, edetsini ña-
bũna ã auwã eow itũrit Temoniba,
bwe Gott eij gamiã atsin adamonin
bwe ã nim õtsimor gamiã mõ õdere-
der gamiã eow itũrin Anin, me ean
erabanet iduwen:
14 Ñea E emwin gamiã ea eow ian
wama evangelium, bwa amwaimõ
kona n õgõg raitsitsin wõra Temo-
niba Jesu Kristo eow ean.
15 Me ñagan, amwaimõ weijo-oaio,
edetsini, ma amwaim õgõg eñõg ñana
ã wereri a gamiã, kai ean aema, õa
ean wama epistel.
16 Me wõra Temoniba Jesu Kristo,
me Gott Etõñida, ñea auwã gada
mo oija gada õbebeãt ibũriõ ñea
eko tokin, mi itob ñea omo eow eat
equed,
17 Enim õbebe bũriõũmiã mõ õwei-
jo-oaio eow iat emakur me eñõg me-
mak ñan omo.

ITŨBAÑ 3.

ÑAIUNE magin aeõ dar, edetsini,
amwaimõ tetaro bwe dõgima
bwe enimõ marũm aet Temoniba, me
bwe ã nim õraitsit, tekei itũrimiã;
2 Me bwe ã nim õtsimor gama atsin
itũrit eñame ñabũn eikũba ñabũn
ebaka; bwe eõ mag in tũeb eñame
memak.
3 Me edõbweduwet Temoniba, ñea
nan õweijo-oaio gamiã, mõ õtsimor
gamiã bet atsin itũrin ame ebaka.
4 Me etsimine bũriõũma bwe dõ-
gimiã itũrit Temoniba, bwa amwa
ririñ mũñan ama pan a gamiã, ma
amwaim kan ririñ bet.
5 Me Temoniba otow bũriõũmiã ian
auwãen Gott, ma aeow ian ijenen bũ-
riõũn Kristo.
6 Ma ama pan a gamiã, edetsini,
ian egen wõra Temoniba, ñea Jesu
Kristo, bwa amwaimõ õekae gamiã
atsin eat edetsini memak ñabũna re
dũgidugo iat deden ñea eõ eimwi, me
eat eõ erabat eñõg ñana rõ õgõg iow
itũrima.
7 Bwa amwa tsiet deden ñea eimwi
bwa amwa gar iow itũrima, bwa ama
eõ dũgidugo inimagemiã iat deden ñea
eõ eimwi;
8 Me ã eõ õijõiji gama eow itũrit
eñame ion me eko pũmwen, ma ama
makur eat emakur ñea oaio mi tsi-
mama ijõbũm mi ijeaõ, bwa amaim
eõ oroe ion inimagemiã:
9 Deõ bwe dõgin ama eõ kona, ma
ama eke gama imin in kar ea gamiã,
bwa amwaimõ gar gama.
10 Bwe ñag ama mek itũrimiã, ama
pan a gamiã ñeijin ũge, Tsin ia eñame
ion eõ makur, e nim eõ jeiji bet.
11 Bwa ama kaiõt añõget ibũn ña-
bũna re dũgidugo inimagemiã iat de-
den ñea eõ eimwi, ñabũna re eõ ma-
kur ia aigetow, ñabũn amen wibaõ.
12 Ma ama pan a eñame ñabũn
õũga dedeũra, ma ama kõñ a ũra eow
itũrit Temoniba Jesu Kristo, bwe re
nimõ makur iat iow, me re nim tõ õn
õañara ñana õañara kõr.
13 Ma amiã, edetsini, amwaim eõ
ñij in ririñ ñea omo.
14 Mi tsin ia eñame ion eõ kaiõt
aema ian mũrane epistel, amwaimõ
wemai, bwa amwaim eõ kewin a,
bwe e nimõ gadũkũrañ.
15 Ma amwaim eõ pan bwe barũe-
miã, ma amwaim õrõwei tekei ede-
tsini ion.
16 Me Temoniba ñea iow õñaũn Itũ-
rin nan eõ toki n oija gamiã iow iat
deden memak. Temoniba enimõ mek
itũrimiã memak.
17 Ñaiune kamawir in edar in beõ,
aña ñea Paulus, ñea itema iat epistel
memak: A dar iat deden ñune.
18 Enimõ mek itũrimiã memak an
oqued wõra Temoniba Jesu Kristo.

ADAMONIN WŌN EPISTEL PAULUS EA

TIMOTHEUS.

ITŪBAÑ 1.

PAULUS, ñea wōn apostel Kristo
Jesu eow ean aen Gott, ñea wōra
amen Katsimor, me Kristo Jesu ñea
ada itob;
2 Ea Timotheus, ñea ñaiū ōkōr iat
itūeb: *Wam* equed, eauwātegen mi
iow, atsin itūrin Gott Etōñin, ma
atsin itūrin Kristo Jesu wōra Temo-
niba.
3 Tekei aeō aw ñago, ñag A kōñ
aw bwe wo nimō mek Ephesus, ñag
A ñow Macedonia, bwe wo nim pan a
ñabūna ibūn bwe re nim eō wereri a
eñame ekereri ion ekae,
4 Me bwe re nim ekam dōgōt etoro-
ñab ñana deō iduwen, me buch in eget
ebagadugu ñan eko an ūbwi, ñana rō
ōrig ekañaeot, me re eō ōrig barūe-
tebe itūrin Gott, ñea iat itūeb: *ōūga
bet aeō aw ñage.*
5 Me magit edogor ei eauwā ñea
ōñaūn iat ibūriō edereder me marat
ibūriō omo, mi itūeb ñea iduwen.
6 Mi ibūn re eō eñowōñ mūñane me
re eiwidō añet ekadaedaenigawae ñan
eko woun;
7 Me re teñ ek'ūra amen wereri a
eñame edogor, me re eō tsiñai bet
mūñana rō pan, me ñana rō ōreit ka-
wibaōei.
8 Bwa añ tsiet bwo omo edogor, ia
eñame ōgōg iow iat eimwi,
9 Ñag añ tsiet ñune bwe ā eō
ririñ edogor ia dōgit amen omo,
me ā ririñ bwe dōgūra ñabūn amen
ekam dōgōt edōgor, me ñabūn eō
etaraba, me dōgūra ñabūna re ekam
dōgōn Gott, me ñabūna re baka, me
dōgūra ñabūna re eō dereder me
ñabūna rō ōmwarere wōn imin Gott,
me dōgūra ñabūn amen abi etōñūra
ma amen abi inōra, ma amen abab
ñame,
10 Me bwe dōgūra ñabūna re dōg
a eoniñ in ān, me eman ñabūna re
mequōr it dūra ea eman, me dō-
gūra ñabūn amen eñat eñame, ma
amen tabaite, ma amen tabaite ia
re schwōr, me dōgit imin memak
ñan eiwitsiow ekereri ñea eimwi tsin
ie etsimine;
11 Tekei evangelium in raitsitsin
Gott ñea eimwi bwe ā nimō tsitan,
ñea ā oija ame bwe enim aña ñamen.
12 A ōtūba Amea ñea ooaioeō, ñea
Kristo Jesu wōra Temoniba, bwō O
panō bwe edōbweduwō ñag O oija
ame barūenebeō n minister:
13 Ma aña ōkōr amen kabakai *Jesu*
ñago, ma amen kamamado, ma amen
kawiduemin: me ā quedeiōn, bwin A
ririñ *mūñane* ñago A ikūba eow ean
aeō eō tūeb.
14 Ma aeōñ ouwak an oqued wōra
Temoniba mi itūeb me eauwā ñan ian
Kristo Jesu.
15 Iduwen añōg ane me eimwi bwe
ā nimō ñaeow memak ian būriōūt
eñame, ñan ūge, Ōrre Kristo Jesu eat
eb bwe enim ōtsimor amet dūra; ma
aña aūtūbūra eken:
16 Me ā quedeiōn bwe dōgin ñune,
bwi Jesu Kristo enim ōmeata eow ia
an ijen būriōūn memak amo, bwi
imin in kar ea ñabūna ri nan tūebōn
Ñei imūr, bwe re nimō kona itsimor
ñea eko tokin.
17 Me wōn ōkōr Uea ñea eko tokin,
ñea eō kona ima, ñea ā eō kona n āt,
ñea Gott ñea ta aiquen, eredu me
eraitsit ñea eko tokin. Amen.
18 Timotheus ñaiū, A oija awen
mūñane eñōg, tekei eñōgen propheten
ñan ōpanuw amo, bwe wo nim ake
eat ake omo ean mūñane;
19 Mō ōgōg itūeb me marat ibū-
riō omo; ñea ibūn re eatow, mō ōba-
koron *aūra* itūeb tekei deimanu eon
iō ōbakoro.

20 Dañan epo ia ñarumena Hymenāus ma Alexander; ñarumen A oija añen Satan, bwe ã nimõ wereri ũrõr bwa arũm eõ kabakai Gott.

ITŨBAÑ 2.

ME ñagan A kõñ a eñame amo, bwe re nim kõñõñ, me tetaro, me egegae mõ õtũba Gott bwe dõgit eñame memak;
2 Me bwe dõgũra ñabũn uea me temoniba ñabũn õkaganado; bwa am õmag ada ibũm in tsimor eat eõ kamwaeae mi, iow iat auwã Gott me eat deden ñea eimwi.
3 Omo ñune me eimwi ian men Gott wõra amen Katsimor;
4 Ñea ãeñ eñame memak bwe ã nim õtsimor ũra me bwe re nim tsiet iduwen.
5 Bwi ta aiquen Gott, mi ta aiquen amen Õkõmaerer inimagen Gott me eñame, ñea eñame ñea Kristo Jesu,
6 Ñea te Ei etotow Ñei bwũ pũmwen aũra dũra eñame memak; mi inan õmeata oduwenen ean an dae;
7 Ñea ã ij iow aña ean bwe enim aña amen õpõpan Ñei ma apostel (A tõ õrai iduwen ma A eõ baite), ma amen wereri heiden iat itũeb mi iduwen.
8 Me ñagan A ãeñ eman bwe re nimõ tetaro eat etañ memak, me ere bõra ñan edereder iat eõ egirow mi iat eõ kamwarar.
9 Ma A ãeñ bet ãn bwe re nim edua ekarawin ñana ekarawin õkõr, me bwe enimõ meremero mõra, me bwe re nim ta mekei aũra mek; me bwe re nim eõ õmamoõn ũra iren tũbũra ñana eit, me gold, me perlen, me ekarawin ñan ouwak pũmwen;
10 Me bwe re nim õmamõõn ũra emakur ñan omo (iat deden ñea eimwi itũrit ãn ñabũna rõ ũge bwe ra auwã Gott.)
11 Ãn enim kereri iat eõ dadorer, mõ õd ijõñit eñõg memak.
12 A eõ ãeñ ãn iõ õwereri eñame mõ õgõg ian aet eman, me e nim eõ dadorer.
13 Bwe ã õrig amo Adam, me Eva imũr;
14 Me ã eõ quiawiei Adam, bwe ã quiawiei ãn, me ñagan e dũran:
15 Mi inan õtsimor eow ean an õrig ñain, tsin ia ri ta mek iat itũeb me eauwã me edereder me eka.

ITŨBAÑ 3.

IDUWEN õkõr añõg eijin ũge. Tsin ia eñame ãeñ barũenebet minister, e ãeñ emakur omo.
2 Me ñagat ã nim eõ ererekeijit minister, enim ta aiquen agen, enim eõ ababaro, enim omo eõrin, enim õgõg deden ñea eimwi, enim õquõquõraquei eratequõ, enimõ man iõ õkereri;
3 Enim eõ goro ie e ren wein, enim eõ irer, enim eõ quinõñõg, enim eõ akake, enim eõ auwã geld;
4 Enimõ man io omoniba ea ran an wak, enimõ ñaeow ñain ijõñin aen iat deden ñea eimwi;
5 (Bwi tsin ia eñame ion eikũba iõ omoniba ea ran an wak, nan õten an kona n moniba ea an ecclesia Gott?)
6 Eõ deri i' tikina me eijiet minister iõ õ õren Kristian, bwa ñam e edujow mo opudu ian õbabakaet diabolos.
7 Me eimwi bet bwe ã nim õpatow itũrin ñabũn iruwin bwo o omo; bwa ñam opudu iat õbabaka ma an atarõ diabolos.
8 Õũga bet ñabũna deacon, re nim õgõg deden ñea eimwi, enim eõ arei aeõra, enim eõ ouwak aũra ren wein, re nim eõ teñ imin iat deden ñea eõ eimwi;
9 Re nim õgõg bit eõ nũñida ñea itũeb eow ean maran bũriõũra ñan edereder.
10 Me ã nim õij ũra amo bwõ õten; mi imũr ri nan ek'ũra deacon ia ã eõ ererekeijũra.
11 Õũga bet ñabũna ãn, re nim õgõg deden ñea eimwi, re nim eõ etarar, re nim eõ ababaro, re nim õdõbweduwõra eat imin memak.
12 Ñabũna deacon re nim katakaton agõra, me re nimõ moniba ea ñaiũra me ñabũna ran aũra wak iat deden ñea eimwi.
13 Bwe ñabũna re ririñ barũenebõra n deacon iat deden ñea eimwi rõ kona eñõra n weijo ñan omo, me eõ mañijũñij ouwak iat itũeb ñea ian Kristo Jesu.

14 A eare aw mūñane, ma A nimen
A eagada awen naga;
15 Me tsin ia A eken õrre, wo nim
tsiet eõrũm ñea eimwi inimagen ran
maneabin Gott, ñea an ecclesia Gott,
ñea etsimor, ñea ijor it iduwen mũ
ũrien.
16 Me ā patow itũrit eñame me-
mak bwi iduwen bwõ õkaganado bit
eõ nũñida ñea bait dedet Kristian; ā
õmeata Amea eow iat dõrabat, me ā
oomo eow itũrin Anin, me ā āt iow
itũrũra engel, me ā põpan a heiden,
me ā tũebõtow eat eb, me ā õbũida
eow eat eraitsit.

ITŨBAÑ 4.

MÕ õgarõ an Anin õpan, bwe eat
edae imũr ibũn ri nan ñaũnit
itũeb me edegeri anin ñan õquiawiei
ũra, ma aũra kereri demonis,
2 Eow ean aũra tsitsino amen ta-
baite, ñabũn etsitobo ia ā wemaiõn
maran bũriõũra debitsi õñijũñijũñ;
3 Mõ rõ pan a eñame bwe re nim
eõ ijad, me bwe re nim eõ õt ijeiji,
ñana Gott õrig bwe ñabũna re tũeb
mi tsiet iduwen re nim õn mõ õtũba
Gott eow ean.
4 Bwo omo imin memak ñana Gott
õrig, me eko imit on ia ā nimõ eatow,
ia ā barũ mõ õtũba Gott eow ean;
5 Bwa aen Gott me etetaro ar õde-
reder.
6 Tsin ia wo tõ kabwei a etsietsida
mũñane, nan auwe minister ion omo
ñea wõn minister Kristo Jesu, me ā
õñabida auwe eat eñõg ñan añõget
itũeb, me ekereri omo ñea wo ogiten
eraban *ea ñage:*
7 Me wo nim ekam dõgõt etoroñab
ñana deõ iduwen ñan eõ dereder ñan
aet eñaben ān. Wo nim oquaquiw
me wereri aw auwāen Gott:
8 Bwe etsimine wout eken õaõaioet
dõrabat, mo ouwak eken woun au-
wāen Gott bwe dõgit imin memak,
ñag etsimine eñõgen oqued ean, ñea
wõn tsimor une, me wõn bet itsimor
ñea nan õrre.
9 Iduwen õkõr añõg ane, me eimwi
bwe ā nimõ ñaeow memak ian bũri-
õũt eñame.
10 Bwa ama makur mõ kenen bwe
dõgin ñune, bwin emek ama itob ian
Gott etsimor, ñea wañara amen Ka-
tsimor eñame memak, me wañara
kõr ñabũna re tũeb.
11 Wo nim õpan a eñame mũñane
me wereri a ũra.
12 Enim eko eñame ion ũge bwe
eko woum bwin auwe dedemaro; me
wo nim ek'auwe imin in kar ian mõra
ñabũna re tũeb, iat edorer, mi iat
deden am mek, mi iat auwā, mi iat
itũeb, mi iat edereder.
13 Wo nim edoño eat lesen, me eat
edadorer in ooaio bũriõũt eñame, me
eat wereri ũra, ea aeõ õrre.
14 Wo nim eõ eatow apet adu ñea
emek iam, ñea wo õgõg iow eat eñõ-
gen propheten, me ean õeõgidaen bõ-
ra ñabũna eñab eam.
15 Wo nim edoño me ekeiduwen
mũñane; wo nim ijan õkõr mũñane;
bwe eñame memak re nimõ āt ñaben
am omo.
16 Wo nim kanakania aw mõ kania
am kereri. Wo nimõ mamek ian mũ-
ñane; bwi tsin ia wo ririñ ñune, wo
nan õtsimoruw me ñabũna rõ kaiõt
aem.

ITŨBAÑ 5.

WO nim eõ baeow a eñab, me wo
nimõ dadorer a tekei am dorer
a etõñũm; me *wo nimõ dadorer a*
ñabũna dedemaro tekei etsiedũm:
2 Me ñabũna eñaben ān tekei
inõm; me ñabũna eoniñ in ān tekei
etsiedũm iat edereder memak.
3 Wo nim eredu ān ñabũn eman
agõra mo oquedei ũra ñabũna rõ ka-
nanoañ õkõr ñag eman agõra.
4 Mi tsin ie etsimine ñain õa ibwit āt
on ñea eman agen, re nim kereri amo
õmeataet omo ea amen ũbwiõra, me
pũmwe oquedeiõra itũrit etõnũra mi
inõra: bwo omo ñaiune ian men Gott.
5 Me āita ñea õkananoañ õkõr ñag
eman agen, me ñea eko apoijen,
emek an itob ian Gott, me e edoño
iat ekõñõñ mi iat etetaro ijõbũm mi
ijeaõ.
6 Me āita ñea emek iat ekaramwen
in arareañe, e ma ian an tsimor,
7 Wo nim pan a ũra bet mũñane,
bwe re nim eõ ririñ ñan eimwi õba-
bakaeõra ean.
8 Mi tamo ñea eõ õkamwamwe

amen ũbwien, me eõ oouwak eken an õkamwamwe ñabũna ran an wak õkõr, e ereriõt itũeb, me e baka eken ea amen eõ tũeb.
9 Ā nim eõ earedaw ian buch eget ãn ñea eman agen, ie eĩtsiõk añama an obweni, ñea ta aiquen agen,
10 Ñea ã põpan bwo omo bwe dõgin an makur ñan omo; tsin io o ogiten agowejida eoniñ, tsin io o ogiten oquedei eratequõ, tsin io o ogitet dudu nanat Kristian, tsin io o ogiten buõk ñabũn eroe, tsin ie e doño n ririñ emakur memak ñan omo.
11 Me wo nim eõ eare eget ãn ñabũn eman agõra ñabũna dedemaro: bwi tsin ia ro ogiten arareañe n iwitsiow Kristo, ri nan teñ ijad;
12 Mõ rõ õgõg õbabakaeõra, bwe dõgin ñaga re eatow itũeb ñea rõ õgõg amo.
13 Me rõ wereri a ũra ikenañanañ, me re nañanaña ewak; me re eõ tõ kenañanañ, bwõ rõ wibaõ mi tõ panañe bet, mõ rõ pat imin ñan eõ eimwi bwe re nim õpan.
14 Me ñagan A ãeñ *ãn ñabũn eman agõra* ñabũna dedemaro, bwe re nimõ mere, mõ karig, me moniba ea ran aũra wak, me eõ oija barũõra an bũm ñabũmin o kona n õbabaka ũra ean:
15 Bwe ro ogite' redodu ibũn me edegeri Satan.
16 Tsin ie etsimine ãn ñabũn eman agõra itũrit ãn ñea etũeb, ãita enimõ buõk ũra, bwe ã nim eõ oroe ecclesia; me *ecclesia* enimõ kona n buõk ãn ñabũn õkananoañ õkõr ñag eman agõra.
17 Ā nim õririda ereduet eñab ñabũna rõ mwit añõg iat deden ñea omo, me ã nimõ oouwak eken ereduеõra ñabũna re marũm ia rõ põpat eñõg me eat ekereri.
18 Bwe Bibel ũge, Wo nim eõ quõr mwin ochs iõ õ õreit ijorgageñ weizen bwe enimõ eatow gan. Me, Eimwi bwe ã nim oija amen makur marũmwin.
19 Wo nim ekam ekeiduwen õbabakaen amebũna eñab, tsin ia wo eitsiõk kaiõt eow ian mwit amen oduwen arumen õa aijimen.
20 Ñabũna re dũra wo nim õrõwei ũra eow ian met eñame memak, bwe re nimõ miow bet ñabũna dañõra.
21 A pan aw eow ian men Gott, me Kristo Jesu, me engel ñabũna ã ij, bwe wo nim eraban mũñane, me wo nim eõ ririñ tekei maram, me wo nim eõ auwã eken ion ea ion.
22 Wo nim eõ par in õeõgida bem eat eñame ion, me wo nim eõ ek'auwe amen buõk aũra dũra ibũn: me wo nim raña aw bwe wo nimõ dereder.
23 Wo nim eõ te ren ibõk, me wo nimõ nim wein eken bwe dõgin ijem ma am quin arak.
24 Õgarõ õkõr tsieten aũra dũra ibũn, mõ õd ian obwõra aeow iat ekõm; ma *aũra dũra* ibũn õd iruwũra.
25 Mõ ũga bet bwe etsimine emakur ñan omo ñan õgarõ kõr tsieten; me ñan eõ garõ tsieten, ã eõ kona n ewewin.

ITŨBAÑ 6.

EÑAME ñabũna itsiõ, ñabũna re mek ijõñit ene n itsiõ, eimwi bwe re nim eredu wañara Temoniba eat eredu memak, bwe ã nim eõ õbabaka egen Gott ma an kereri.
2 Me eñame ñabũn etsimine wañara temoniba ñabũn etũeb, re nim eõ kõũge bwe eko woura bwina re ede-tsini; me re nim aeõñ tsiõ itũrũra, bwe ñabũna rõ õgõg dũbañit equed, re tũebõn me ã auwã ũra. Wo nimõ wereri a eñame mũñane, me enene-iõn ũra bwe re nimõ ririñ.
3 Tsin ia eñame ion eke ekereri ekereri ion ekae, mi tsin ie e eõ õgõg eñõg ñan õkatsimor, ñan aen wõra Temoniba Jesu Kristo, me ekereri ñea ewin a õkõr auwãen Gott;
4 Õ gatsitsi, me e eõ tsiet-imin, a arakei ikidõ me ekañaeot ñan õrig eañ, iñuruñure, ekabaka, ito,
5 Ma aũra kañaeot eñame ñabũn ebaka bũriõũra, ñabũn eko iduwen itũrũra, ñabũna rõ ũge bwa auwãen Gott ei bait ekona imin.
6 Bwa auwãen Gott mi iow iat ibiriõ ei imin in kona imin ñan ebak:
7 Bwa añ eõ õreatow eat eb imin, ma añ eõ kona n õbũ bet imit ok atsin eat eb:

8 Mi tsin ie etsimine ijeiji me ekarawin itūrida, enim iow būriōūda ean.
9 Me ñabūna re teñ bwe enim ebak wañara imin ro pudu iat iqui me eatarō me emwamwa ñan ebak, ñan ōkabaāt, ñan ōkamaga, ñan ōdememe eñame eat ijababa mi ima.
10 Auwāen geld ei awarat ibaka memak; mō ōñiōñiot ibūt atsin iat itūeb ñaga ro quoquon bwe re nim ōgōg, mi tū ūra ebuōn ūra emaga ñan ebak.
11 Me ñauwe, an ñame Gott, wo nimō gōrō tsinin mūñane; me edegeri emo ma auwāen Gott, mi itūeb, me eauwā, mi ijenet ibūriō, me eō quinōñōg.
12 Wo nim ake eat ake omo ñea an ake itūeb, me wo nim ōgōg itsimor ñea eko tokin, ñea ā emwin aw, ñea wo ogiten ōpan am ōgōg añōgen Jesu ñea omo ian met amen oduwen ñabūn ebak eow ean.
13 A pan aw eow ian men Gott, ñea ōtsimor imin memak, mi ian men Kristo Jesu, ñea ogiten ōpan ōgōget iduwen ñea omo ian men Pontius Pilatus;
14 Wo nim raña edogor bwa ñam ōmwarere ma ñam ebaka, ea an pagada wōra Temoniba Jesu Kristo:
15 Ñea nan ōmeata eow Itūrin ean an būm, ñea amen ekōm ñea ā tsitan, ñea ta aiquen, ñea wañara Uea uea, me wañara Temoniba temoniba;
16 Ñea ta wōnō eō-ma, ñea emek iat iaō ñea ā eō kona n tūren a; me ñea eñame eitsiōk āt, me ñea eñame eō kona n āt bet: wōnō eredu me eoaio ñea eko tokin. Amen.
17 Wo nim pan a ñabūn ebak emit duwōra ean eb une bwe re nim eō owarōñōra, me re nim eō tobei ebakit imin ñan eab rauw, me re nim tūebōn Gott ñea ōmagatu a gada imin memak bwa am ibibōki ean;
18 Bwe re nimō ririñ emo, me bwe re nimō ōebak emakur ñan eimwi, me bwe re nim tūba ia ra adu, me bwe re nim epar it dūbañai a dañōra memak wañara imin;
19 Me bwe re nim ōñanat a ūra ikūri ñea omo ian obwen būm an nan ōrre, bwe re nim ōgōg itsimor ñea *itsimor* ōkōr.
20 Timotheus, wo nim raña bita ā oija aw, me wo nim iwidō tsinit ekadaedaenigawae ñan eō dereder, me ekañaeot ñea wōn bita ā ūge iat ebaite bwi itsiet-imin:
21 Ñea ibūn ōpan ōgōgen, me re eō eñowōñ, mō rō ñaūnitet itūeb. Enimō mek itūrūm equed.

KARURAN WÕN EPISTEL PAULUS EA

TIMOTHEUS.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea wõn apostel Kristo
Jesu eow ean aen Gott, bwe dõ-
git eñõgen oqued ñeijin añõget itsi-
mor ñea itũrin Kristo Jesu,
2 Ea Timotheus, ñaiũ ñea ã auwã:
Wam equed, eauwãtegen, mi iow
atsin itũrin Gott Etõñin, *ma atsin*
itũrin Kristo Jesu wõra Temoniba.
3 A õtũba Gott, ñea A tsiõ Itũrin
atsin ean *aũra ibũm* aeõ bagadugu
eow ean maran bũriõ edereder, ñag
A eõ toki n õmaranuw ean aeõ teta-
ro memak ijõbũm mi ijeaõ.
4 A man bwa A tõnuw, ñag A õma-
ran am mõmwerenime, bwe ã nim
ooquen aeõ ibibõki;
5 Ñag A õmarat itũeb ñea emek
iam; ñea emek amo ian bũriõũt ãita
ibũm Lois, mi ian bũriõũt inõm Eu-
nike; me, A nimen, bwe emek iam
bet.
6 Me ñagan A pan awen bwe wo
nim kan õmarũm an adu Gott ñea ã
ñaeow iam eow ean aeõ õeõgida beõ
eam.
7 Bwe Gott eõ oija gada anin ñea
okurara, bwo O oija gada anin ñea
oaio, ñea auwã eb, me ñea õwereri
eñame.
8 Me ñagan wo nim eõ gadũkũrañ
in õpõpan añõgen wõra Temoniba,
me wo nim eõ gadũkũrañeiõ bet, aña
ñea ã quõrõ bwe dõgin: me wo nim
õgõg dũbañit emaga epo ame bwe
dõgit evangelium, tekei waion Gott;
9 Ñea õtsimor gada, me emwin ga-
da eat ekekũr ñea togit edereder,
deõ tekei ada makur, bwe E emwin
gada tekei bũriõũn ñea bũriõũn õkõr,
me equed ñea ã oija añen gada eow
ian Kristo Jesu ñago ã eitsiõk õrig
imin;
10 Me ñea ã õmeatan ñage eat ãten
wõra amen Katsimor Kristo Jesu,
ñea õekeow ima, mõ õmeata itsimor
me eõ-ma eow eat evangelium.
11 Ñea õmwijowen añõgõ ean, bwe
enim aña amen õpõpan ma apostel,
ma amen kereri.
12 Me dõgin bita A maga eowen
ean mũñane: ma A eõ gadũkũrañ;
bwa A tsiet Amea A tũebõn, ma A
ũge bwo O kona eraña bita A ogiten
ñaeow Itũrin ea ñabũmina.
13 Wo nim õgõg dedet eñõg ñan
etsimor ñana wo kaiõt eow itũrũ, eat
itũeb me eauwã ñea ian Kristo Jesu.
14 Bit omo ñea ã ñaeow itũrũm wo
nim raña eow itũrin Anin Omotañitañ
ñea emek iada.
15 Wo tsiet ñea, bwe re iwidõ tsi-
niõn memak ñabũna re mek i Asia;
baeõra bet ñarumena Phygellus me
Hermogenes.
16 Temoniba enim auwãtegen amen
ũbwien Onesiphorus: bwe ebak ma
oquedeiõ, me eõ gadũkũrañei aquõrõ
eraroian;
17 Me ñag e emek i Rom õ rarouwõ
mõ õrarouwõ me ãtõn.
18 (Temoniba enimõ buõk amea bwe
enimõ kona n õgõg equed atsin itũrit
Temoniba ean ñabũmina); me wo
tsiet eken *ame* mũñana imin ebak,
ñan o ogiten oquõridaeõt eñame i
Ephesus.

ITŨBAÑ 2.

ME ñagan, ñaiũ, wo nim õaõaiouw
eat equed ñea ian Kristo Jesu.
2 Me mũñane imin ñana wo ogiten
kaiõt eow itũrũ inimaget amen odu-
wen ñabũn ebak, wo nimõ ñaeow itũ-
rit eñame ñabũn edõbweduwõra, ña-
būna ro kona n wereri bet ibũn.
3 Wo nim õgõg dũbañit emaga epo
ame tekei wõn amen ake Kristo Jesu
ñea omo.
4 Eko eñame ñea te ei õgagorõt

imin ñana bain tsimor une iō ōreit
ake; bwe enimō ōeibōki amea ñea
ōren ij bwe enim ei amen ake.
5 Tsin ia akeberere eñame ion, ā
eab quaeōt krone, mi ta ia a akeberere
iat deden ñea eimwi.
6 Eimwi bwe ā nim oija amen kiāō
ñea ōgadauw etañ in kiāō quat imin
erō amo.
7 Wo nim ōmaran bit A pan aw;
bwe Temoniba enim oija aw tsietet
imin memak.
8 Wo nim ōmaran Jesu Kristo, ñea
eridaten eat ima, ñea ñait David, tekei
aeō evangelium:
9 Ñea ā ōmagaeō bwe dōgin ean
aquōreō, tekei aña eñame ion ñea
ebaka; me ā eitsiōk ōquōr aen Gott.
10 Me ñagan A ijen būriō ea imin
memak bwe dōgūra ñabūna ā ij, bwe
re nimō kona itsimor ñea ian Kristo
Jesu me eraitsit ñea eko tokin.
11 Iduwet eñōg ñeijin ūge, Tsin ia
añ ima epo a Ñei, añ nan tsimor bet
epo a Ñei:
12 Mi tsin ia añ ijen būriōūda *epo a
Ñei*, añ nan moniba epo a Ñei bet:
tsin ia añ ereriōn, I nan tik ereriōn
gada bet:
13 Tsin ie eō dōbweduweda, I nan
eab toki n dōbweduwen: bwe E eō
kona ie te Ei ereriōn.
14 Wo nim kabwei a ūra mūñane,
mō pan *a ūra* eow ian met Temoniba
bwe re nim eō kañaeot iat deden ñea
eko imin okowōñ, ñea ōbakoro būriōūra
ean ñabūna rō kaiōt.
15 Wo nim edoño n ōmeata auwe
ea Gott tekei ion ñea ā ogiten ōij,
ñea amen makur ion ñea ā eō kona
n gadūkūrañei, ñea ōdadabar añōget
iduwen.
16 Me wo nim oogoeow ekadaedaenigawae
ñan eō dereder: bwe ri
nan aeōñ oouwakida ibaka,
17 Mi nan jeiji aeōra tekei dememen;
me baeōra ñarumena Hymenāus
me Philetus,
18 Ñabūna rō pwer ean añōget
iduwen, ñaga rō ūge bwo ogiten
ōrre irida, me re iwidien aūra tūeb
ibūn.
19 Mō ōweijo ōkōr ūrien *maneabin*
Gott ñea ōramanūñinūñ, ñea etsimine
weman *ñeijin ūge*, Temoniba etsiet
ōkōr ūra ñabūn an ñame: me, Ūra
memak ñabūna rō pan eget Temoniba
re nim erowi ibaka.
20 Me emek iat ewak ouwak iwūr
ñana deō ta gold me silber, bwe etsimīne
bet iwūr ñana edabwike me
emwarere; me ā eredu inon, me ā eō
eredu inon.
21 Me ñagan, tsin ia eñame ion
te ei ōdereder atsin ean mūñane, i
nan ekei iwūr eran ñarana ā eredu,
ñaran edereder ōkōr, me ñaran
etsimine woun a amea an wak ewak,
ñaran edowa ea emakur memak ñan
omo.
22 Me wo nimō gōrō tsinin aūra
mwamwa dedemaro, me wo nim edegeri
emo, itūeb, eauwā, iow, epo a
eñame ñabūna rō ōmmit Temoniba
atsin ian būriōūra ñan edereder.
23 Me wo nim ekam ekeiduwet
ikidō n kabaāt ñan eō ōka eñame;
bwe wo tsiet bwō rō ōrig iñuruñure.
24 Me eō deri iō ōñuruñure an tsiō
Temoniba, me enim eō quinōñōg ea
eñame memak, enimō man iō ōkereri,
enim ijen būriōūn,
25 Enim ijōñ būriōūn iō ōwereri
ñabūn tū ūra re teñ iwitsiow ūra;
bwi ta bwidūga me Gott oija ūra
iwiden būriōūra bwe re nim tsiet
iduwen,
26 Bwe re nim kan ōtsimor ūra atsin
ean an ime diabolos, ñabūna ā ōdenigae
ūra eow itūrin bwe re nim eraban
aen.

ITŪBAÑ 3.

ME wo nim tsiet ñeijine, bwi nan
ōrre edae in gatūrae ean magit
ibūm.
2 Bwe eñame ri nan ek'ūra amen
auwā ūra, ma amen auwā geld, ma
amen tū ūra tsitan ūra, ma amen gatsitsi,
ma amen kabakai Gott, ma
amen eō erabat etoñūra mi inōra,
ma amen eō-ōtūba, ma amen eō dereder,
3 Ma amen ekam auwā eñame, ma
amen tō pan-mwūra, ma amen kowajiw,
ma amen eō jenuwōñ ūra, ma
amet ōgirow, ma amen miowi ñabūn
omo,
4 Ma amen etsimeā, ma amen oaio
tūbūra, ma amen kamakamo, ma

amen auwã eket ibibõki ea auwãen Gott;

5 Ma amen keweõin õgõg auwãen Gott, me re ereriõn waion an auwã: wo nim iwidõ tsinin ũra.

6 Bwe dañõra ñabũna re tsiõdu a ewak, me eñan bũriõũt ãn ñabũn õkabaãt ñabũna re rde iat idũra, ñabũna ã õriõgan ũra eow eat emwamwa ñan ebak,

7 Ñabũna re eõ toki n kereri, me re eõ kona bet ebaiwõñ tsietet iduwen.

8 Bwi tekei Jannes mi Jambres ñag ar keõ a Moses, õũga bet an amebũne keõ a iduwen; eñame ñabũn enodu ian bũriõũra, ñabũn eko wbura ea itũeb.

9 Me re eab toweow: bwi nan garõ a eñame memak aũra kabaãt, tekei an garõ kabaãtin amerumena.

10 Bwe wo edegeri õkõr aeõ kereri ñago, me dedeũ n mek, me bũriõ, ma aeõ tũeb, mi ijenen bũriõ, ma aeõ auwã, ma aeõ edoño,

11 Mõ õmamadoãõ, ma aeõ maga; ñana re ebu iow aña i Antioch mi i Ikonion mi i Lystra; õmamadoãõ ñan A ijen bũriõ ean: me Temoniba õtsimorõ atsin ean mũñane memak.

12 Eh, inan õmamado bet eñame memak ñabũna re teñ õmag aũra ibũm in tsimor eow ean auwãen Gott ian Kristo Jesu.

13 Mi nan aeõñ baka eket eñame ñabũn ebaka, ma amen quiawiei eñame rõ quiawiei eñame, mi inan quiawiei ũra bet.

14 Me wo nim eõ toki n õgõg mũñana ã wereri aw, ñana wo tsiet bwi iduwen, ñaga wo tsiet õkõr ũra ñabũna rõ wereri aw mũñane;

15 Bwe wo to otan ijõñ am tsiet Bibel, ñaran okona n õmanuw ea itsimor eow iat itũeb ñea ian Kristo Jesu.

16 Bwe ã oija añet eñame Edar Ebwigaga memak eow itũrin Anin Gott, me etsimine aren ea ekereri, me ea pan añet eñame an ibaka, me ea tik õeimwien, me ea õmanetow iat emo:

17 Bwe enim omotañitañ õkõr an ñame Gott, me enimõ dowa õkõr ea emakur memak ñan omo.

ITŨBAÑ 4.

APAN aw eow ian men Gott, me Kristo Jesu, ñea nan ekõmei ñabũn etsimor me ñabũn ema, ma *A pan aw eow bet* ean an pagada me monibain;

2 *Bwe* wo nim õpõpan aen *Gott*; wo nim ooaiouw eat edae eimwi me eat edae ñea eõ eimwi; wo nim pan a eñame aũra dũra, me wo nim õrõwei ũra, me wo nimõ metsimetsi ũra, ean am ijen bũriõũm memak me eat ekereri.

3 Bwi nan õrre ibũm ñaga ri nan keõ ia rõ kaiõt ekereri ñea õkatsimor; me ri nan õebakidaw ean wañara amen kereri tekei aũra baeã ñag õgõmõgõm iat ijũñõra.

4 Me ri nan õõbõñ ijũñõra tsinit iduwen, me ri nan iwid a ekadaedaenigawae ñana deõ iduwen.

5 Me wo nim edoño eat imin memak, wo nim ijen bũriõũm ea magaũm, wo nimõ ririñ an makur amen õpapat evangelium, wo nim ogoro barũenebem.

6 Bwe ã õreit idatu aña tekei iwim, me etũreten aeõ bũm in nuaw.

7 A ogiten ake eat ake omo, A ogiten keitsitõ, A ogiten raña itũeb:

8 Mi iruwin ñage ã ñaeowen ian obwõ krone it omo, ñea Temoniba, ñea amen Ekõm omo, nan oija ame ean ñabũmina; me deõ ta aña, mi I nan oija bet eñame memak ñabũna ra auwã an pagada.

9 Wo nim eõ duoku mõ kapapar ame:

10 Bwe Demas õñaũniõn bwa a auwã eb une, mo oñowen Thessalonika; me Kreszens oñowen Galatia, me Titus oñowen Dalmatia.

11 Ta Lukas ñea emek itũrũ ñage. Wo nim emwin Markus bwa amwarũm towepo earuwei; bwe etsimine imin okowõñ ame ean an buõk barũenebet minister.

12 Ma A õijõtowen Ephesus ñea Tychikus.

13 Tsin ia wo õrre, wo nim õbũ ekarawin ñea mantel, ñea A ñaeow i Troas itũrin Karpus, me *wo nim õbũ bet* mũñana buch, me wo nim eõ mejiõn bet buch ñana witit imin gõgõrã.

14 Alexander ñea amen makur be-

rage ebak ibaka ñan e ririñ ame: Te-
moniba nan pûmwe an ibaka tekei an
makur:
15 Me wo nimõ õedu aw amea,
bwõ ọ̃ gaijen gada.
16 Nago A õren õnei dõgû, ekeow ion
ie emek itañû n bûõkõ, bwõ rõ ñaûniõ
memak: â nim eõ kõûge bwe re dûra.
17 Me Temoniba õweijo itañû, mõ
Õ õõaioeõ; bwe enimõ goro eow itûrû
põpanet evangelium, me bwa heiden
memak re nim kaiõt: me â õtsimorõt
atsin ian mwin leon.
18 Me Temoniba nan õtsimorõ tsi-
nit emakur memak ñan ebaka, mi I
nan raña ame bwe dõgin monibain
ñea i ianweron: wõnõ kõr eraitsit
ñea eko tokin. Amen.
19 Wo nim oija Priscilla ma Aquila
ma amen bwien Onesiphôrus aeõ ka-
mawir.
20 Emeken i Korinth ñea Erastus:
ma A ñaeowen i Miletus ñea Tro-
phimus bwa a arak.
21 Wo nim kapapar earuwei me eõ
duoku ian obwet winter. Eubulus
õkamawireiuw, me Pudens, me Li-
nus, me Klaudia, me edetsini me-
mak.
22 Temoniba (Jesu Kristo) enimõ
mek itûrin anûm. Enimõ mek itûri-
miâ equed.

WÕN EPISTEL PAULUS EA

TITUS.

ITŨBAÑ 1.

PAULUS, ñea an tsiõ Gott, me wõn
apostel Jesu Kristo bwe dõgin
aũra itũeb ñabũna ã ij iow itũrin Gott,
me dõgin tsietet iduwen ñea bain au-
wãen Gott,
2 Me dõgin tobeiet itsimor ñea eko
tokin, ñea Gott, ñea eõ kona ebaite,
õpan ñago ã eitsiõk õrig eb bwi I nan
oija eñame;
3 Mõ Õ õmeata aen ean an bũm
it dorer, ñea ã oija ame tekei wõn
dogor Gott ñea wõra amen Katsi-
mor;
4 Ea Titus, ñea ñaiũ iduwen iat
itũeb ñea wõt eñame memak: *Wam
equed mi iow atsin itũrin* Gott Etõ-
ñin, ma *atsin itũrin* Jesu Kristo wõ-
ra amen Katsimor.
5 A õren ñaeow auwe i Kreta bwe
dõgin ñune, bwe wo nimõ õeimwi
mũñan eitsiõk og, me wo nim ij bet
eñaben eman me ek'ũra minister iat
tekawa memak, tekei aeõ pan aw
ñago;
6 Tsin ia ã eõ õbabaka ion, ñea
aget ãn ñea ta aiquen, ñea etsimine
ñain ñabũn etũeb, ñabũna ã eõ pan
bwe ra arareañe me eõ etaraba.
7 Bwe eimwi itũrin minister bwe
enim eõ ririñ ñea ewin a õbabakaetow
ean ñag ei wõn stuard Gott, enim eõ
ta ririñ tekei bũriõũn, enim eõ par in
ake, enim eõ goro eat wein, enim eõ
irer, enim eõ teñ imin iat deden ñea
eõ eimwi;
8 Enim oquedei eratequõ, enim au-
wã emo, enim õka, enim idõb, enimõ
dereder, enim õdenigae rabatan;
9 Enim õgõg ñea iduwen ñea ewin
a ekereri, bwe e nimõ kona n we-
reri eñame eat ekereri ñea õkatsi-
mor, mõ õmeata aũra dũra ñabũna rõ
keõ a.
10 Bwe ebak õkõr eñame ñabũna
re eõ etaraba, ñabũn amen eã mwũ-
ra, ma amen quiawiei eñame, me
ebak inimagõra ñabũna rõ õgõg dedet
edetow,
11 Ñabũn eimwi bwe ã nimõ tsima
mwũra; eñame ñabũna re ijababa
bũriõũn rat ewak memak, mõ rõ we-
reri a ũra mũñan eõ eimwi bwe dõgit
iteñ imin ñea eõ eimwi.
12 Õũge dañõra ion, ñea wañara
prophet ion, Dei Kreta re eõ tokin
n baite, mũ ũra imin õkaredũõñ me
ebaka, mũ ũra ije ñan õkenaña-
nañ.
13 Iduwet epõpan ñune. Me ñagan
wo nim õrõwei ũra õkõr, bwe enim
ewin a ũra itũeb,
14 Eat ekam dõgõn aũra toroñab
in tabaite dei Judea ma aũra dogor
eñame ñabũna re iwidõ atsin iat idu-
wen.
15 Edereder imin memak itũrũra
ñabũna re dereder: me eko imit
on ñea edereder itũrũra ñabũna rõ
mwarere me ñabũna re eõ tũeb,
bwõ õmwarere bũriõũra me maran
bũriõũra.
16 Rõ ũge bwe re tsiet Gott; me
re ereriõn ean aũra makur, ñag
eimwi bwe ã nimõ miowi ũra õkõr,
me re eõ etaraba, me eko woura ea
emakur memak ñan omo.

ITŨBAÑ 2.

ME wo nim õpõpan mũñan eimwi
iat ekereri ñea õkatsimor:
2 Bwe eñaben eman re nim eõ
ababaro, me re nim õgõg deden ñea
eimwi, me re nim õka, me re nim eõ
arak iat itũeb, mi iat auwã, me ean
ijenet ibũriõ.
3 Me eñaben ãn bet re nim õgõg
deden ñea eimwi itũrũra Kristian,
me re nim eõ etarar, me re nim eõ
tsio eow eat wein ouwak, me re nim

ek'ũra ãinimwen eke ekereri mũñan
omo;
4 Bwe re nimõ wereri dedemaro n
ãn bwe re nim auwã agõra, me bwe
re nim auwã bet ñaiũra,
5 Bwe re nim õka, me re nimõ de-
reder, me re nim ijat emakamakur
ian aũra wak, me re nim omo, me
re nim eraban õkõr agõra, bwe ã
nim eõ kabakai aen Gott:
6 Me wo nim kõñ a bet dedemaro
n eman bwe re nim õka:
7 Wo nim õmeata auwe eat imin
memak bwe ekar ion eat imin me-
mak ñan omo; me wo nim *õmeata*
ñea edereder ean am kereri, me de-
den ñea eimwi,
8 Me eñõg ñan õkatsimor, ñana ã
eõ kona n õbabaka: bwe enimõ ga-
dũkũrañ ñea õkeõ a *gada*, ñag eko
imit on itũrin ñea o kona n õpan ga-
da eow ean bwa añ baka.
9 Wo nimõ wereri itsiõ bwe re nim
eraban wañara temoniba, me re ni-
mõ õeibibõki ũra eat imin memak;
me re nim eõ õõaio mwũra;
10 Re nim eõ torere, me re nim
õmeata idõb ñea omo memak; bwe
re nim oomo an kereri Gott ñea
wõra amen Katsimor eat imin me-
mak,
11 Bwo ogiten meta an oqued
Gott, mõ õreat itsimor ea eñame
memak,
12 Ñea õwereri gada bwa am keõ
a eõ auwãen Gott, me ãeñen bain eat
eb, me bwa am õmag ada ibũm in
tsimor eat eka, me eat emo, me eat
auwã Gott ean eb une;
13 Me bwa am ta daiñ bet bita itob
ñea eb nan geidawianaw eow ean,
mõ õmeatae' raitsitsin Gott ñea õka-
ganado, me wõra amen Katsimor
Jesu Kristo;
14 Ñea te Ei etotow bwe dõgida,
bwe E nim õtsimor gada atsin eat
ibaka memak, me bwe E nim õdere-
reder eponñame bwe enim eke wõn
eponñame, ñabũn ouwak aũra teñ
ririñ emakur memak ñan omo.
15 Wo nim õpõpan mũñane, me wo
nimõ wereri ą eñame, mõ kabwei a
ũra, me wo nim õrõwei ũra eat dedet
oaio memak. Enim eko eñame ion
emiowuw.

ITŨBAÑ 3.

ME wo nim kan pan a ũra bwe re
nimõ mek ijõñin ñabũna temo-
niba, ma amen ekõm, me re nim kaiõt
aeõra ñabũna-rõ moniba eat eb, me
re nim og duwõra ea emakur memak
ñan omo,
2 Me re nim eõ õbabaka eñame
ion, me re nim eõ akake, me bwe
enim omo bũriõũra, me bwe re nim
õmeata eõ quinõñõg memak ea eña-
me memak.
3 Bwa añ kabaãt bet ñada ñago,
ma añ eõ etaraba, ma añ qui, ma añ
tsiõ eat emwamwa me emwamwaniñ
ñan ebak, ma añ õreit õmag ada tsi-
mor eat egatsitsi me eañ, me eimwi
bwe enim ouwak mioweda, ma añ
gaijen gada.
4 Me ñaga ã õmeata an eõ eara-
ñame Gott wõra amen Katsimor, ma
auwãet eñame eow Itũrin,
5 Deõ dõgit emakur *ñana ã ririñ*
iow iat emo, ñan añ ririñ, mõ Õ õtsi-
mor gada bwe dõgin an oquedei gada
eat etañ in ugo ñea bait itik pudu,
me eat ekatsimeduw itũrin Anin Omo-
tañitañ,
6 Ñea ouwak an idotu a gada eow
itũrin Jesu Kristo wõra amen Katsi-
mor;
7 Bwa am eke gada amen pwijen
eb tekei tobeiet itsimor ñea eko tokin,
ñaga ã ogiten oomo gada eow ian an
oqued.
8 Eimwi eñõg ñeijine, A ãeñuw
bwe wo nim õpõpan mũñane mõ
õõaio mwim, bwe re nim kanakania
ũra ñabũna re tũebõn Gott bwe re
nimõ ririñ emakur ñan omo. Omo
mũñane me etsimine woun itũrit
eñame:
9 Wo nim erowi ikidõ n kabaãt,
me buch in eget ebagadugu, mi
iñuruñure, me ekañaeot bwe dõgit
edogor, bwe eko woura me eko
quara bet.
10 Wo nim erowi eñame ion ñea
eredaji, tsin ia aruwõri am metsime-
tsi;
11 Ñaga wo tsiet bwõ õbakoron bũ-
riõũn, me bwe e dũra, me bwi te ei
õbabaka ñei.
12 Tsin ia A õijõn aw Artemas õa
Tychikus, wo nim kapapar me naña

ame eow Nikopolis: bwe etsimine
bũriõ bwa A nimõ mek ina eat winter.
13 Wo nimõ kapapar mo onuaiw
Zenas, ñea amen kereri dogor, ma
Apollos ean aũrõr dũgidugo, bwe
enim eõ ga bũriõũrõr imit on.
14 Me wo nimõ wereri a ada ñame
ririñet emakur ñan omo ñana bait
ibuõk eñame iõ õga bũriõũra, bwe
enim tsimine quara.
15 Eñame memak ñabũna re mek
itũrũ rõ kamawireiuw. Wo nim oija
ama kamawir eñame memak ñabũna
ra auwã gada iat itũeb. E nimõ mek
itũrimiã memak equed.

WŌN EPISTEL PAULUS EA

PHILEMON.

PAULUS, ñea ā quōr bwe dōgin
Kristo Jesu, me Timotheus ñea
etsida, ea Philemon ñea ā auwā, ñea
dañama n makur,
2 Me ea bet āita Apphia ñea etsi-
ma, ma Archippus ñea dañama n
ake, me ea ecclesia ñea emek ian
am wak:
3 Equed ea gamiā, mi iow atsin
itūrin Gott Etōñida, ma *atsin itūrit*
Temoniba Jesu Kristo.
4 A eō toki n ōtūba waña Gott, ma
A panuw ean aeō tetaro,
5 Ñag A kaiōt añōgen am auwā
ma am tūeb ñea tūebōnet Temo-
niba Jesu, ñea am auwā Kristian
memak;
6 Bwe ā nim ooaio itūeb ñea itū-
rūm mi itūrima eow ian tsietet imin
memak ñan omo, ñan emek ian bū-
riōūda bwe dōgin Kristo Jesu.
7 Mo ouwak aeō ibibōki mō ōbe-
beān buriō ean am auwā, bwina ā
kememorei būriōūra Kristian eow
itūrūm, edū.
8 Me ñagan etsimine aeō eō mañi-
jūñij ñea ouwak ian Kristo eat epan
aw imin ñan eimwi,
9 Ma A kōñ aw bet bwe dōgit au-
wā, ñaga dedeū ñune, aña ñea Pau-
lus eñab, ñea eñame ñea ā quōr ñage
bwe dōgin Kristo Jesu:
10 A kōñ aw bwe dōgin ñaiū, ñea
A ōrig eow ean aquōreō, ñea Onesi-
mus,
11 Ñea eko woun aw ñago, me ñea
etsiminen woun aw ñage me ea ame
bet;
12 Ma A tik ōredōan awen, ñea
ōgain etsitobo bain būriō:
13 A teñ ōgōg bwe enimō mek itū-
rū, bwe e nimō ñeijūbwōm in oque-
deiō inimagen aquōreō bwe dōgit
evangelium:
14 Ma A eō teñ ririñ imit on ia wo
eitsiōk pan, bwe enim eō rig oquedei-
eō itūrūm ean eneneiem, ma A teñ
bwe ā nim oquedei iow aña itūrūm
ñaga būriōūm ōkōr.
15 Bwō kai ō ōren nuaw eat ibūm
inon ñago bwe dōgin ñune, bwe e nim
kan mek itūrūm eō tōki;
16 Bwi tekei ia deōn am tsiō imūr,
bwo o godat eken ea itsiō, bwe ei
edūm ñea ā auwā, ñea ouwak aeō
auwā, mo ouwak ōkōr am auwā iat
dedet dōrabat, mi iat Temoniba.
17 Me ñagan tsin ia wo ūge bwe
dañōm aña, wo nim ōquōrida mo
oquedei tekei ie ei aña.
18 Tsin ie eō eimwi deden aw eat
imit on ñago, ōa kai eitsiōk ōmag
mwin wam imim, wo nim ōni iow
itūrū pūmwen;
19 Aña Paulus ñea A eareōn beō,
A nan pūmwe: ma A eō kōūge bwe
wo eitsiōk oija ame pūmwōm;
20 Eh, edū, A nim ibibōki itūrūm
iat Temoniba: wo nim kememorei
būriō eow ian Kristo.
21 Ñag A ūge bwe wo teñ erabanō,
A dar awen, ñag A tsiet bwe wo nan
ririñ ouwak eken a ñan A pan aw.
22 Wo nimō gadauw eñō n mequōr
ian obwō: bwa A ūge bwi inan oija
gamiā aña bwe dōgin amiā tetaro.
23 Epaphras, ñea dañō n quōr bwe
dōgin Kristo Jesu, ōkamawireiuw;
24 Me Markus, ma Aristarchus,
me Demas, me Lukas, ñabūna dañō
n makur *rō kamawirei gamiā bet.*
25 Enimō mek itūrin animiā an
oqued wōra Temoniba Jesu Kristo.
(Amen.)

WÕN EPISTEL PAULUS EA

EBRÃER.

ITŨBAÑ 1.

GOTT, ñea edorer itũrũra pro-
pheten ea ebagadugu ñago me
ñago eat edae ñan ebak me eat
deden ñan ebak,
2 Edorer a gada bet ean bũm ane
ñana magit ibũm eow itũrin Ñain,
ñea O ogiten ij bwe enim Ei amen
pwijenei imin memak, ñea ã ririñ
bet ianweron me eb eow Itũrin;
3 Ñea õramarami' raitsitsin, me
ñea akeweõin õkõr deden, ñea õgõg
imin memak eow ean aen waion, ñag
O ogiten ririñ õderederet ibaka, E
megedan eat damarũmin Gott ñea
Oaio i itũga:
4 Mõ Õ kaganado eken ea engel
eat deden ñea O kona eg ion ñea omo
eken a ũra.
5 Bwe engel keken ñea *Gott* ũge a
ñago, Auwe kõr ñaiũ, A õriguw ña-
bũmine? me E tik ũge, A nan eke
aña Etõñin, mi I nan ekei Ñaiũ?
6 Me ñag E tik õijõtow eat eb an
bowab, Õ ũge, Ma an engel Gott me-
mak re nimõ taramawirei *Amea.*
7 Mõ Õ pat engel mõ ũge, E ririñ
an engel bwe eñin, ma an tsiõ bwe ãe
ñea õpwijõriõri:
8 Mõ Õ pan Ñain *mõ ũge,* Eko tokin
wam tron, Gott; ma an zepter emo ei
zepter in monibaim.
9 Wo auwã emo, me Wo miowi
ibaka; me ñagan Gott, ñea wam
Gott, õbidõnuw eir in ibibõki aũtũ-
bwit dañõm.
10 Me, Temoniba, Wo õeõg ũriet eb
ñago ã õren õawei in ririñ imin, mi
ianweron ũra makurin bem:
11 Nan ekeow mũñane; me Wo nan
ta mek Nauwe: mũ ũra memak ri
nan ũbwe tekei ekarawin iõ õbwe;
12 Me Wo nan ijim ũra tekei eka-
widi, tekei ekarawin, me ri nan ijete-
niũra: ma Auwe tõ ũga dedem aeo-
weaeow, mi nan eko tokin am obwe-
ni.
13 Me engel keken ñea Gott ũge a
eat ibũmin, Wo nimõ megeda eat da-
marũmũ, mo oogõ amo bwa A nimõ
ririñ amen miowuw me eke eñan õeõ-
gidaen nanam?
14 Õten, deõ ũra memak anin ña-
bũna re tsiõ, ñabũna ã õijõn ũra bwe
re nim oquedei ñabũna ri nan õgõg
itsimor?

ITŨBAÑ 2.

ME ñagan eimwi bwa am ooaio
gada eken me ñaeow ian bũri-
õũda mũñan añ ogiten kaiõt, bwi ta
bwidũga ma añ reñõda atsin ean eat
ibũmin.
2 Bwi tsin iõ õaio eñõg ñeijina ã
patow itũrũra engel, me ñag eagada
pũmwet idũra me eõ etaraba me-
mak, ñea pũmwõrõr ñan eimwi,
3 Nan õtet eken ada kona tsimori-
da ñada, tsin ia añ ekam ekeiduwet
itsimor ñune, ñea togit õkaganado?
ñea ã patow itũrit Temoniba amo me
ñea ã oduwen a gada eow itũrũra ña-
bũna rõ kaiõt;
4 Me Gott ekei amen oduwen epo a
ũra bet eow eat itema, me ekamwi-
tõñ, me ekamadauniñ memak, me
dũbañaien Anin Omotañitañ, tekei
bũriõũn.
5 Bwe E eõ ñaeow ijõñin aet engel
eb ñaben õrren ñaga, ñaben ama pan.
6 Mi ion õkakairũ eat etañ emwa-
rin, mõ ũge, Ekeket eñame, ñaga wo
õmaran? õa ñait eñame, ñaga wo õni?
7 Wo ririñ bwe enim ijõñ eken a
engel (eat edae eken); Wo ogiten
quaeõt eraitsit me eredu (Wo õwei-
joran bwi tũbwin makurin bem):
8 Wo ogiten ñaeow imin memak
ijõñin nanan. Bwe ñaga Wo ogiten
ñaeow imin memak ijõñin, E eõ ñaina

imit on ñea ā eitsiōk ñaeow ijōñin.
Ma añ āt mūñane ñage, bwe ā eitsiōk
ōmag in ñaeow ijōñin.
9 Ma añ āt Amea ñea ā ririñ bwe
enim ijōñ eken a engel (eat edae
eken), ñea Jesu, bwe ā quaeōt erai-
tsit me eredu bwe dōgin an ima, bwe
E nim ima bwe dōgit eñame memak
eow ean an oqued Gott.
10 Bwe eimwi Itūrin, ñea etsimine
imin memak bwe dōgin me ā ōrig iow
Itūrin, ñag O onuaiw ñain ñabūn ebak
ea eraitsit, bwe E nim ogoro *raitsi-
tsit* amen ōrig tsimorūra iat emaga.
11 Bwa Amea ñea ōdereder eñame
me ñabūna ā ōreit ōdereder ūra re
rig memak atsin itūrin aiquen: me
ñagan E eō maiūr in ōpan ūra bwe
etsietsin,
12 Ñag Ō ūge, A nan ōpan egōm
ea etsiedū; ma A nan riañei tsitanem
inimaget ecclesia.
13 Mi tik ūge, A nan tūebōn. Mō
ūge bet, Kania kō, aña me eoniñ ña-
būna Gott ome.
14 Me ñaga eoniñ rō ōgōg dūbañit
era me duwen, Jesu ōgōg bet dūbañin
mūñane epo a ūra iat deden ñune;
bwe E nim ōdenigae amea ñea okona
n abi eb, ñea diabolos, eow ean an
ima;
15 Me bwe E nim ōtsimor eñame
memak ñabūna re tsiō ean aūra ibūm
in tsimor memak bwe dōgin aūra
miow ima,
16 Mi iduwen ōkōr bwe E eō buōk
ñabūna engel, mō O buōk ñabūn an
karig Abraham.
17 Me ñagan eimwi bwe E nimō
gar etsin eat imin memak, bwe enim
ekei monibain priester, ñea eō eara-
ñame me edōbweduwen eat imin me-
mak ñana wōn Gott, bwe E nimō
maerer a eb bwe dōgin aūra dūra
eñame.
18 Bwe ñag O ogiten maga ñaga ā
ōij, O kona n buōk bet ñabūna ā ōij
ūra.

ITŪBAÑ 3.

ME ñagat, edetsini ñabūna ā tō-
bwei, ñabūna dañō eat ekekūr
ñea bain ianweron, amwaim kamara-
rei *amea* Apostel ñea Priester Ogo-
da, ñea añ ōpan ōgōgen, ñea Jesu:
2 Ñea edōbweduwen ea Amea ñea
eririñ me eij, tekei Moses ñag edō-
bweduwen inimage' ran an wak *Gott*
memak.
3 Bwe ā pan Amune bwe ewin a
eraitsit ñea ouwak eken a raitsitsin
Moses, ñag ouwak eken ereduen ñea
ōkei wak ea ereduet ewak.
4 Bwe ā ririñ ewak memak eow
itūrit eñame; me Gott eririñ imin
memak.
5 Bwe edōbweduwen ōkōr Moses
inimage' ran an wak *Gott* memak te-
kei itsiō, bwe ā nim ōmeata mūñana
inan ōpan imūr;
6 Me edōbweduwen Kristo inima-
ge' ran an wak tekei Ñain; ma ada
kōr ran an wak, tsin ia añ ooaio ōgō-
get eō mañijūñij mi itob ñea eñame
eibibōki ean ea etoki.
7 Me ñagan tekei aen Anin Omota-
ñitañ, *ñeijin ūge*, Tsin ia amwa teñ
kaiōt aen eat ibūm ñabūmine,
8 Amwaim eō ōenōwewe būriōūmiā
tekei ean bita ekenenaō ean ñabū-
mina ā quiawiei eñame eow ean eat
etomagage,
9 Ino amiā bagadugu rō quiawieiō;
rō ōijō ma ra aia *bet* aeō makur ean
ama eobweni.
10 Me ñagan A damadam añet edet
ñadetene, ma A ūge, Re eō toki n
pwer ian būriōūra: me re eō tsiñai
dedeū;
11 Me ñagan A schwōr ian aeō egi-
row, bwe re nim eō metu ian waña
ōnano.
12 Edetsini, amwaim kanakania ga-
miā, bwe enim eō mek ibūriō ebaka
ñea eō tūeb itūrin ion inimagemiā,
ñea iteñ ñaūnin Gott ñea etsimor:
13 Amwaimō metsimetsi gamiā eat
ibūm aeoweaeow, ñaga ā pan bwe
ñabūmine; bwi ta bwidūga me ā
ooaio ion inimagemiā eow ian an
tsitsino ibaka:
14 Bwa añ nan ōgōg dūbañida ñea
Kristo, tsin ia añ ooaio ōgōgen ada-
monin ada itūeb ea etoki:
15 Ñaga ā pan ñeijin ūge, Tsin ia
amwa teñ kaiōt aen eat ibūm ñabū-
mine, amwaim eō ōenōwewe būri-
ōūmiā, tekei ean bita ekenenaō.
16 Bwi ijegen ñabūna rō ōenenaō
ñaga rō kaiōt? Ōten, deō eñame me-

mak ñabũna re metan Ãgypten itũrin Moses?

17 Mi ijegen ñabũn E egirow a ũra ean ama eõbweni? õten, deõ ũra ñabũna re dũra, ñabũn opuduen gatduwõra eat etomagage?

18 Mi ijegen ñabũn E schwõr a bwe re nim eõ metu ian wõn õnano, tsin ia deõ ũra ñabũna re eõ eraban?

19 Ma añ tsiet ũra bwe re eõ konaet emetu bwe dõgin aũra eõ tũeb.

ITŨBAÑ 4.

ME ñagan amõ miow, bwi ta bwidũga mi ion inimagemiã eõ kona bita eõnano, ñaga ã ñaeow *itũrida* eñõgen oqued bwa am metu ian wõn õnano.

2 Bwe ã põpan a gada evangelium, tekei ñaga ã põpan a ũra bet: ma añõg eijina rõ kaiõt eko imin okowõñ a ũra, ñaga ã eõ õepoi a itũeb eow itũrũra ñabũna rõ kaiõt.

3 Bwa añ metu ian bita eõnano ñada ñabũn añ tũeb; tekei aen *Gott ñeijin ũge,* Me ñagan A schwõr ian aeõ egirow, bwe re nim eõ metu ian waña õnano: mo og bet *an* makur atsin ean ñago ã õren õrig eb.

4 Bwõ Õ pan quaeiut ibũm eat etañ ion, *mõ ũge,* Gott õnano ean quaeiut ibũm atsin ean an makur memak;

5 Me E tik ũge bet ean mũmwarina etañ, Re nim eõ metu ian waña õnano.

6 Me ñagan, ñaga ñaiune ogoroen, bwe re nim metu ibũn, me ñaga re eab metu ñabũna ã pan a ũra evangelium amo, bwe dõgin aũra eõ etaraba,

7 E tik õekae ibũmin, ñea Ñabũmine, ñag Õ ũge eow itũrit David, iruwit obweni ñan ebak (tekei ñea ã pan ñago), Tsin ia amwa teñ kaiõt aen eat ibũm ñabũmine, amwaim eõ õenõwewe bũriõũmiã.

8 Bwe tsin ia Josua oija ũra eõnano, Gott eab tik õpat ibũm ibũmin iruwin mũñane.

9 Me ñagan etsimine eõnano-n-sabbath ñea aũra õnano an ñame Gott.

10 Bwe ñea emetu ian wõn õnano, õ õnano atsin ean an makur, tekei Gott ñag Õ õnano atsin ean an makur.

11 Me ñagan am oquaqui gada me metu ian bita eõnano, bwa ñam opudu ion ian akeweõit deden bita eõetaraba.

12 Bwe etsimor aen Gott, mo oaio, me eõkõñ eken a ipudutũbwin ñana arura mwin, mõ õ watamwit ibũriõ ma anin me eidei ũrõr, me *e idei bet* akowõñin me õañat erõ, me e par in tsiet kamararit ibũriõ me mũñan erig ian.

13 Me eko imit on ñea ã õrig ñea eõ garõ ian men: ma Amea ñea am pan a dededa ã ãt me ã õmeata imin memak eow ian men.

14 Me ñagan ñag etsimine wõra priester ogoda ñea õkaganado, ñea õd ijugagain ianweron, ñea Jesu, ñea Ñain Gott, am ooaio õgõgen panetow itũrida.

15 Bwe eõ mek itũrida priester ogoda ñea eõ kona n kananoañei gada bwe dõgin ada jũrũñ; me etsimine ion *itũrida* ñea ã ogiten õij iow eat imin memak *tekei gada,* me E eõ dũra.

16 Me ñagan am eõ miow in tũren a tron ñarana ã quedei eb eow ean, bwa am õgõg eauwãtegen, ma am õgõg equed tsin iõ õga bũriõũda.

ITŨBAÑ 5.

BWI tamo priester ogoda, ñea ã ij atsin inimaget eñame, ã ñaeow aũtũbwit imin ñana wõn Gott bwe dõgit eñame, bwe e nim ere eadu mi iwim bwe dõgit idũra:

2 Ñea okona n kananoañei ñabũna re ikũba me ñabũna re dũra, ñaga ã rogiõt ijũrũñ bet Ñei;

3 Me ñagan, eimwi bwe e nim ere iwim bwe dõgin an dũra, tekei bet ñei ñag ere iwim bwe dõgin aũra dũra eñame.

4 Me eko ion ñea ebarũ eredu ñune bwe enim eke ereduen, tsin ia ã eõ emwitow itũrin Gott amo, tekei Aaron.

5 Mi tekei bet Kristo, deõ te Ei etsitan Ñei bwe enim ekei priester ogoda; bwa Amea ũge a, Auwe Naiũ, A õriguw ñabũmine:

6 Me E tik ũge a eat *etañ* emwaria, Auwe priester eõ toki tekei Melchisedek.

7 Me ñag emek eat eb *Kristo* iat dõrabat, E ere etetaro me ekõñõõ,

mi iōñ ñea ouwak me renimen ea
Amea ñea okona n ōtsimor atsin eat
ima, me Gott ōkaiōt aen bwe dōgin
an miow Gott,
8 Ei ōkōr Ñain, mō Ō wereri a bet
edegeri aen Gott ean mūñan E maga
eow ean;
9 Me ñaga ā ogoro kōr *raitsitsin*,
E eijiet amen ōrig itsimor ñea eko
tokin ea ūra memak ñabūna re era-
ban;
10 Me ā ij egetow itūrin Gott bwe
priester ogoda tekei Melchisedek.
11 Ebak aema ñan ama teñ panōn
Amea, mo oaio gaiden, ñag amwa
jūrūñ eat ekaiōt eñōg.
12 Bwe ñag eimwi bwa amwaim
eke gamiā amen kereri, ñag amwa
raq *in Kristian*, eimwi bwi ion enim
kan wereri a gamiā mūñan adamonit
ekereri ñana bain aen Gott; ma amwa
eken gamiā ñabūn eimwi bwe ā nim
ōijōijiōn ūra ikimama, me deō ijeiji
ñan ōaio.
13 Bwe ñea eren kimama, e iki de-
det ekakairū ñan añōget emo; bwe ei
kōr eoniñ.
14 Mi ijeiji ñan oaio ei ōañara ña-
būna eñab, ñabūna ro kona n tsiet ñea
omo me ñea ebaka eow ean manin
aūra kamarar ñea ro kona eow eat
dedeūra.

ITŪBAÑ 6.

ME ñagan amō ñaina añōgen ada-
monin *an kereri* Kristo, ma am
kapapar aeow iat deden ñea am eke
gada eñab ean; ma am eō kan ōeōg
ūriet deden *in Kristian* ñea iwidet
ibūriō atsin eat emakur ñan ema, mi
tūebōnen Gott,
2 Me kereri it baptizo, mō ōeōgi-
daet ebe, ma aūra rida ñabūn ema,
mi imwit añōg ñea eko tokin.
3 Ma añ nan ririñ ñune, tsin ie
eimwi ian men Gott.
4 Bwe eñame ñabūna ā ogiten
ōman ūra, me ñabūna ro ogiten ōij
eadu ñana bain ianweron, me ñabūna
ro ogiten ōgōg dūbañūra ñea Anin
Omotañitañ,
5 Me ñabūna ro ogiten ōij aen Gott
ñan omo, me waiot eb ñaben nan
ōrre,
6 Mi tsin ia rō pudu imūr, ā eō
kona n tik ōredōan ūra ea iwidet
ibūriō ñaga re tik kaibarei añen ūra
Ñain Gott, mō ōmaiūr iow ian met
eñame.
7 Bwe Gott ōgageidawianaw emwe-
rere ñea ogiten nimida weron ñan eō
toki n pudu ean, mō ōrig imin erō
ñan ewin a ūra ñabūna rō kiāō bwe
dōgūra:
8 Mi tsin iō ō ōrig eōkōñ me eke-
raitsit, inan eatow, me etūren an
eagada gain; me tokin ei jiñiowen.
9 Ma amiā ñabūna ā auwā, ama
nimen bwe etsimine dedemiā ñan
omo eken, ñana baet itsimor, ogen
bet ia ama kakairū iat deden ñune:
10 Bwe eō baka Gott in meijiōn
amiā makur ma amiā auwā ñea amwa
ōmeata a egen, ñag amwa ogiten
oquedei Kristian, me ñag amwa oque-
dei ūra bet ñage.
11 Mo ouwak ama āeñ gamiā bwa
amwaimō mag in ōmeata waiomiā
ñune ea tsieten ōkōr amiā itob ea
etoki:
12 Me bwa amwaim eō kenañanañ,
me bwa amwaimō gar ūra ñabūna rō
ōgōg mūñana eñōgen oqued eow iat
itūeb mi ijenet ibūriō.
13 Bwe ñaga Gott ōrai a Abraham
eñōgen oqued, me ñag E eō kona
n schwōr a ion ñea ōkaganado eken
a, te Ei schwōr a Ñei,
14 Mō ūge, Iduwen ōkōr, A nan
ōgageidawianawuw, ma A nan ōeba-
kuw.
15 Me eat deden ñune, ñag eraq
ijenen būriōūn, ō ōgōgien imūr minei-
jina eñōgen oqued.
16 Bwe eñame re schwōr a ñea
ōkaganado eken: me ā otoki me ā
oduwen aeōra n kañaeot memak eow
eat eñōgen schwōr.
17 Me ñagan, ñaga Gott eteñ oou-
wak ōmeataen eō iwiwidōn būriōūn
ea ūra ñabūna ri nan ōgōg mineijina
eñōgen oqued imūr, O oduwen aen
eat eñōgen schwōr:
18 Bwa am ōgōg ōbebeāt ibūriō ñea
oaio eow eat imin ñana aro ñan eōge-
dujow, ñana Gott eō kona n baite ean,
ñada ñabūn añ gōrō n ōtsimor gada,
mō ōgōg itob ñea ā ñaeow ian obwe-
da:
19 Ñea itob ñea añ ōgōg bwi tekei

anker in anida, ñea oaio me eõgedujow ñea etsitsida iruwit ereij;

20 Ino Jesu emetu bwe dõgida, ñea amen õd ian obweda, ñea eijien priester ogoda eõ toki tekei Mechisedek.

ITŨBAÑ 7.

BWE Melchisedek ñaiune, ñea monibain Salem, ñea wõn priester Gott Magit Ogoda, ñea õgõrõmwimwin Abraham ñag e redõ atsin eat abi mibũna temoniba, ñea õkakairũ n õgageidawianaw;

2 Ñea Abraham oija bet main ata atsin ean wõn imin memak (ñea Monibait emo amo, bwõ ũga õkõr egen ia ã gait, mi imũr Monibain Salem, ñea tekei Monibait iow;

3 Ñea eko etõñin, me eko inen, me eko bet buch in egen an bagadugu, ñea eko adamonin an bũm, me eko bet tokin tsimorin, me ã ririñ bwe enim ekei akeweõin Ñain Gott), e mek bwe enim ekei priester ogoda eõ toki.

4 Ma amwaim kamararei ñaben kaganadon amea ñea Abraham ñea patriarch oija main atait imin atsin ean wõn imin memak ñana imin in paba, ñan ouwak pũmwen.

5 Me ñabũna ñaiñain Levi, ñabũna ã oija ũra barũetebe n priester, ã pan a ũra bwe re nimõ barũ main ata atsin itũrit eñame memak ñabũna etsiedũra, tekei edogor, me emeta bet *etsiedũra* atsin ian wekañan Abraham:

6 Ma amea ñea ã eõ patow egen ian buch it eg õgõg main atait imin atsin itũrin Abraham, mõ õkakairũ n õgageidawianaw amea ñea wõnõ bita eñõgen oqued.

7 Mi imin ñea eñame eõ kona n kañaeotei ia aigetow bwe ã õgageidawianaw eken ñea ejõñ eow itũrin ñea omo eken.

8 Mi ine ã oija eñame ñabũn nan ima main atait imin; mi ino ã oija amea, ñea ã põpan bwe e tsimor.

9 Mi tsin ia A kona n pan añõg ane, me Levi, ñea ã oija main atait imin, ã totow bet main atait imin eow itũrin Abraham:

10 Bwi i ta mek bet ian wekañat etõñin, ñaga Melchisedek õgõrõmwimwin.

11 Me ñagan, tsin ie etsimine imin ñea eb omo eow ean barũeneben priester ñea barũeneben Leviten (bwe ã oija eñame edogor eow ean bitune barũetebe), ekeken ñea naga bũriõũra ean, tsin ie eõ weijo priester ion ñea ekae ñea tekei Melchisedek, ñea ã eõ pan bwe e tsitobo a Aaron?

12 Bwe ñaga ã õekekae barũetebe n priester, eimwi bet bwe ã nimõ ririñ õekekaet edogor.

13 Ma amea ñea ã põpatow eat eñõg ñane, ei rat arõeni ion, ñea eitsiõk makur ran ion itañit dagarae.

14 Bwe ã tsiet õkõr wõra Temoniba bwe erig atsin eat arõen Juda; ñea eko añõgen itũrin Moses ñeijina ã põpan priester eow ean.

15 Me ã tsiet eken *aeda*; ñag õweijo priester ion ñea tekei Melchisedek,

16 Ñea ã eõ ririñ *bwe enim ekei priester* eat edogor ñea añõgen eat eb, me ñea ã ririñ iow ean waiot itsimor ñea eko tokin:

17 Bwe ã põpan añõgen *ñeijin ũge*, Auwe priester eõ toki, tekei Melchisedek.

18 Bwe etsimine eatowet edogor ñea bain ñago, bwe dõgin jũrũñin ma an eko woun.

19 (Bwe eko imit on ñea edogor ogoro), me etsimine bet õmeataet itob ñea omo eken, ñea añ nan tũren a Gott eow ean.

20 Me ã eõ ririñ Jesu bwe enim ekei priester ñag eko eñõgen schwõr:

21 (Bwe ã ririñ *ran an wak Aaron* bwe re nim ek'ũra priester ñag eko eñõgen schwõr; me ã ririñ Jesu bwe enim ekei priester eat eñõgen schwõr eow itũrin Amea ñea ũge a, Jehova ogiten schwõr, me E eõ kona n õekae bũriõũn, Auwe priester eõ toki);

22 Mi Jesu ekei bet oduwenen berith ion ñea omo eken.

23 Me ebak ran bita epo ñabũna ã ririñien ũra bwe re nim ek'ũra priester, bwina ã õbaõida barũenebõra n priester eow eat ima:

24 Ma Amea ñag E eõ toki n tsi-

mor, eab baõedan Itũrin barũeneben
in priester.
25 Me ñagan O kona n õtsimor ũra
memak ñabũna re naña Gott eow Itũ-
rin, ñag E eõ toki n tsimor bwe enim
kõñõñ bwe dõgũra.
26 Bwe ewin a gada priester ogoda
ion ñea õũga deden, ñea togit omo,
ñea eõ dũra, ñea edereder, ñea eõ
epo a amet dũra, ñea ā ogoda eken a
amen ianweron;
27 Ñea eõ eimwi Itũrin bwe enim
ere iwim eat ibũm aeoweaeow tekei
ñabũna priester ogoda, ñea ere iwim
amo bwe dõgin an dũra, mi imũr bwe
dõgin *aũra dũra* eñame: bwi ta aiwõ-
ri' ririñen ñune eow Itũrin ñag te Ei
etotow Ñei.
28 Bwe edogor eririñ eñame ñabũ-
na re jũrũñ bwe re nim ek'ũra priest-
er ogoda; me eñõg ñeijina eñõgen
schwõr ñeijin iruwit edogor, *eriri-
ñien* Ñain *bwe enim ekei priester*, ñea
ā ogoro raitsitsin eõ toki.

ITŨBAÑ 8.

MI inimaget eñõg memak ñan ama
õreit opan, etsimine wout eken
ñeijen ũge, Etsimine wõra priester
ogoda ion ñea tekei ñea, ñea emege-
da eat damarũmin wõn tron Gott ñea
Oaio i ianweron.
2 Ñea amen makur eat etañ ña-
mwarin ebwigaga, mi iat ewak õkõr,
ñea Temoniba õwei, me deõ eñame
õwei.
3 Bwe ā pan a priester ogoda me-
mak bwe re nim ere eadu mi iwim:
me ñagan eimwi bwa Amea enim ere
iwim ion bet.
4 Kamwen ie E mek eat eb me deõ
ei priester, ñag etsimine priester ña-
bũna re ere iwim tekei edogor;
5 Ñabũna re tsiõ ean mũñan ake-
weõin ma anin bain ianweron, tekei
Moses ñaga Gott õpan a ñag õ õreita
wei bita ewak: bwe *Gott* ũge, Kania
aw bwe wo nimõ ririñ imin memak
tekei akeweõin mũñan A ogiten
õmeata aw eow eat etowedũdũ.
6 Mõ Õ õgõgien barũeneben ñea
omo eken ñage, tekei ñaben amon
berith ñea Ei amen kõmaerer ean,
ñea berith ñea ā õweijoran ooaio eow
eat eñõgen oqued ñan omo eken.
7 Bwũ kamwen io omo bita adamo-
nin *berith*, ā eõ õnaniet eñan berith
ñea ekaruwõrin *berith*.
8 Bwõ Õ õbabaka ũra, mõ ũge, Je-
hova ũge, Kania, nan õrre ibũm ñan
A nan ririñ berith etsimeduw ean
ea ewak ñea Israel me ewak ñea
Juda;
9 Eõ tsitobo a berith ñea A ririñ
a aũra bagadugu eat ibũm ñabũmin
A õgõg bõra ean bwa A nim õmeata
ũra atsin eat eb ñaben Ägypten;
bwina re eõ edoño n mek ian aeõ be-
rith, ma A ekam dõgõn ũra, aen õkõr
Jehova.
10 Bwe ñaiune berith ñea A ririñ a
ewak ñea Israel iruwin bũm ane, aen
õkõr Jehova; A nan ñaeow iara aeõ
dogor, ma A nan eare eow ian bũri-
õũra bet: mi nan Aña wañara Gott,
me ri nan ek'ũra aeõ ñame:
11 Me re eab tik kereri, ion nan
eab wereri ran an tekawa, mi ion eab
wereri etsin, mõ ũge, Amwaim tsiet
Jehova: bwe ñabũn ejõñ memak re
nim tsiet, me ñabũn õkaganado re
nim tsiet bet.
12 Bwa A nim kananoañei ũra me
ead aũra ibaka, ma A eab tik õmaran
aũra dũra.
13 Ñag Õ ũge, *Berith* etsimeduw,
E ririñ adamonin berith bwe berith
in ũbwe eow ean. Bwe ñea ena-
mwamwae me etũren a igar, nan
ekeow.

ITŨBAÑ 9.

ME etsimine edogor ñana õeimwiet
taramawireien Gott ean ada-
monin berith ñago, me etsimine eñan
ñamwarin ebwigaga ñamwarina bain
eat eb.
2 Bwe ā ririñiet ewak, adamonit
ewak, ñea emek lampe ian, me tisch,
me brot in aia; ñamwarina ā ij egen
bwe etañ ñamwarin Ebwigaga;
3 Mi iruwin karuwõrit ereij, ewak
ñea ā ij egen bwe Magit Ebwigaga;
4 Ñea etsimine deiren in jiũiow
iwim obojarara ñea gold ian, me lade
in berith ñea ā rebiõn gold, ñea
emek iwũr eran ñarana gold ian, ña-
ran oquen ian manna, ma an ewew
Aaron ñaman ebiribir, me mururaõa
tafel in berith;

5 Me etsimine cherubim in raitsit ñarumen ar õtũr etañ in etad idũra; ma añ eõ kona n pan añõgen mũñane n katakaton.

6 Me ñaga ã gadauw mũñane iat deden ñune, priester re eõ toki n metu ian adamonit ewak, bwe re nimõ taramawirei Gott;

7 Mi ta aiwõrin an metu amea priester ogoda eat obweni aeoweaeow iat ewak ñea *karot ewak,* me e eab metu ie eko era itũrin, ñea e ere bwe dõgin, me dõgin bet aũra dũra eñame:

8 Anin Omotañitañ õmeata ñune, bwe eitsiõk garõ emedena aeow ian mũmwarina etañ ebwigaga, ñag õwei-jodan bet adamonit ewak:

9 Me bita ewak ei imin in õtsiñin bwe dõgit edae ñea ñage; ñea ã ere eadu mi iwim ean, ñan eõ kona n ogoro omoen maran bũriõũt amet taramawir.

10 Ñaga edogor ñan ta bait dõrabat mũñane (epo a ijeiji me eren mi igo memak,) ñana ã pan bwe ã nimõ ririñ ea ibũm in tik õeimwi imin.

11 Mõ õrre Kristo n ekei priester ogoda bwe dõgin mũñan omo ñan õrren naga, mi ta aiwõrin an metu iat etañ ñamwarin ebwigaga mõ Õ õd ijugagait ewak ñea ouwak me ñea omo eken, ñea ã eõ ririñõn bet' eñame, ñea deõ bain ean eb une,

12 Me E eõ metu eow ean aran bõcke me ñait kuh, mi ta aiwõrin an metu eow ean aran ñea aran Ñei, mõ Õ konaen õtsimoreda ñea eko tokin.

13 Mi tsin ia ã õderederõt eñame aran bõcke mo ochsen, me marañatait kuh n ãn ñea eoniñ, ñana ã õrareõn ũra ñabũna rõ mwarere bwe enimõ dereder duwõra:

14 Nan õtet eken ñaben õderederen maran bũriõũda atsin eat emakur ñan ema eow ian aran Kristo ñea te Ei etotow Ñei eow itũrin Anin ñea eko tokin, bwe wimen Gott ñea eko an ibaka, bwa amwaim tsiõ itũrin Gott etsimor?

15 Me ñagan ei õkõr amen kõmaerer ean berith etsimeduw, bwe eñame ñabũna ã emwin re nim õgõg ũbwiõra ñan eko tokin ñana ã patow iat eñõgen oqued, ñag O ogiten ima bwe enim pũmwe idũra *ñana eñame edũra eow ean* ijõñin adamonin berith.

16 Bwi ino emek testament, eimwi bwe ã nim õpan bet an ima ñea eririñ bita testament.

17 Bwe etsimine waiot testament iruwin an ima eñame; me eko waion ia aigetow tsin ie eitsiõk ima ñea eririñ.

18 Me ñagat ã eõ õebwigaga adamonin *berith* ñaga ã eitsiõk baeniõt era.

19 Me ñaga ã ogiten õrai aen Gott memak eow itũrin Moses ea eñame memak tekei edogor, e barũ aran ñait kuh me bõcke epo a ebõk me ewewen ñan õmwirara, ñana ewewet schafe, me ysop, mõ õ õrareõt buch me eñame memak.

20 Mõ ũge, Ñaiune aran berith ñea Gott õpan a gamiã.

21 Mõ õ õrareõn bet era iat deden ñune wak ia me wũrin barũetebe memak.

22 Me enij ma A paten bwe era õdereder imin memak tekei añõgetow iat edogor; mi tsin ie ekeow õõkaet era, ekeow bet eadet idũra.

23 Me ñagan eimwi bwe ã nim õdereder akeweõin bain ianweron eow ean mũñane; mi inan õdereder bain ianweron eow eat iwim ñan omo eken ea mũñane.

24 Bwe Kristo eõ metu iat etañ ñamwarin ebwigaga ñamwarina ã ririñõn bet' eñame, ñamwarin akeweõit etañ ñamwarina iduwen; me E metu õkõr ianweron, bwe enim õmeata Ñei ian men Gott bwe dõgida:

25 Me E eõ metu bwe enim eõ toki n totow Ñei bwi iwim tekei priester ogoda ñag emetu eat etañ ñamwarin ebwigaga eat obweni aeoweaeow, mõ õbũ era ñea deõ aran:

26 Bwi tsin iõ ũga, E eab tokiten maga atsin ean õaweijidaen õriget eb: mi ta aiwõrin õmeataen ñage ean magit obweni, bwe enim onuaiw ibaka eow ean an te Ei etotow Ñei bwi iwim.

27 Me ñaga ã pan bwe enim ta aiwõrin aũra ima eñame, mi imũr mwiten añõgõra;

28 Oũga bet Kristo bwi ta aiwõrin totowen Ñei bwi iwim bwe enim õbũ

aŭra dŭra eñame ñabŭn ebak, mi I
nan tik meta ea ñabŭna ri ta daiñ
bwe E nim ōtsimor ŭra, me eko an
dŭra.

ITŬBAÑ 10.

BWE etsimine tŭr it imin ñan nan
ōrre iat edogor, me ñag eko
akeweōin ñana iduwen ean, ā eō kona
eat obweni aeoweaeow in ogoro ōkōr
ōderedereōra ñabŭna re tŭren a *Gott*
eow ean mŭñana iwim,-ñana re eō
toki ŋ totow.
2 Kamwen ia ro kona, eñame re eab
rañada n ere mŭñane *iwim?* bwe
ñaga ā ogiten ōdereder amet tarama-
wir, re eab gauwei tsiet aŭra dŭra.
3 Bwe etsimine tik ōmaranet idŭra
eat obweni aeoweaeow eow ean mŭ-
ñane *iwim.*
4 Bwa aran ochsen me bōcke eō
kona n onuaiw idŭra.
5 Me ñagan, ñaga *Kristo* ōrre eow
eat eb, O ŭge, Wo eō āeñ iwim me
eadu, me Wo gadauw dōrabat ion ian
obwō;
6 Me Wo eō ibibōki eat iwim in
jiŭiow memak mi iwim in etad idŭra:
7 Ma A ŭge, Kania, A ōrren (ā eare
eow ian buch añōgō) bwa A nimō ri-
riñ aem, Gott.
8 Ñag A ŭge amo, Wo eō āeñ iwim
me eadu mi iwim in jiŭiow mi *iwim*
in etad idŭra, me Wo eō ibibōki ean
bet (ñana ā eke iwim tekei edogor),
9 Mō O ŭge ean ñaga, Kania, A
ōrren bwa A nimō ririñ aem. E eatow
bain amo, bwe enim ooaio bita bain
imŭr.
10 Ā ōdereder gada eow ean añōg
ane, ñaga aiwōrin an Jesu etotow ra-
batan bwi iwim in eō toki.
11 Me priester memak rō weijo eat
ibŭm aeoweaeow bwe re nimō ririñ
barŭenebōra me re eō toki n ere iwim
ñan tik mŭñana mi tik mŭñana, ñana
re eō kona n onuaiw idŭra:
12 Ma Amea, ñag O ogiten ere
iwim ñea ta aiquen bwe dogit idŭ-
ra; E eō tokiten megeda eat damarŭ-
min Gott;
13 Mi imŭr I ta daiñien ñabŭmina
inan ririñ barŭen bwe eñan ōeōgi-
daen nanan ean.
14 Bwe E ririñ ñabŭna ā ōdereder
ŭra bwe re nimō togit omo eō toki
eow eat iwim ñea ta aiquen.
15 Ma Anin Omotañitañ ōmeata a
gada ḅet ñune; bwe ñag O ogiten ŭge,
16 Naiune berith ñea A nan ririñ a
ŭra iruwin bŭm ana, aen ōkōr Je-
hova: A nan ñaeow aeō dogor ian
bŭriōŭra, ma A nan eare mŭñane eow
ian bŭriōŭra; *mi imŭr O ŭge,*
17 Ma A eab gauwei ōmaran aŭra
dŭra ma aŭra ibaka.
18 Mi ino etsimine eaden mŭñane,
eko ereāt iwim ia aiquen bwe dōgit
idŭra.
19 Me ñagat, edetsini, ñag etsi-
mine ada eō miow in metu a etañ
ñamwarin ebwigaga eow ean aran
Jesu,
20 Eow eat emedena etsimeduw
ñea ōkatsimor, ñea E ririñ bwe dōgi-
da, ñea ōd ijugagait ereij, ñea raba-
tan;
21 Me ñag etsimine wōra priester
ñea ōkaganado ñea emek aŭtŭbwin
ran an wak Gott;
22 Am tŭren *a Gott* ean bŭriōŭda
ñana iduwen me tsieten ōkōr itŭeb
me bŭriōŭda ñana ā ōrare *n ōdereder*
atsin ean marat ibŭriō ebaka: me ña-
ga a gabŭrō' rabatada ebōk ñea ede-
reder,
23 Am ōgōg ōkōr panen ōgōgen
ada itob bwe enim eō iwiwidō; bwe
edōbweduwen Amea ñea ōpat eñōgen
oqued:
24 Ma am kanakania gada mō ka-
mararei dededa bwa am enenei gada
n ōrig eauwā me emakur ñan omo;
25 Ma am eō eatow ada ebwepoda
tekei dedeŭra ñabŭna ibŭn, am amō
kakairŭ n metsimetsi gada; ma am
ooaio gada eken eat deden ñea amwa
āt ñabŭmina ean bwe etŭreten.
26 Mi tsin ia añ dŭra bwe dōgin
ada teñ dŭra iruwin ada ōgōg tsietet
iduwen, eko dŭgidŭgit iwim ia aiquen
bwe dōgit idŭra imŭr,
27 Me etsimine ita daiñ ion ñea
ōkamiow, ñea ta daiñen ōeōgidaet
egae, me egirow ion ñea ōkŭñijow,
ñea nan ōekeow amen keō *a Gott*
memak.
28 Ñea eatow an dogor Moses, e
ma n eō kananoañei tsin ia arumen
ōa aijimen ñabŭna rō ōmeata an dŭra:

29 Mõ õten bũriõũmiã, eõ ouwak
eken kananit egae ñea eimwi bwe ã
nim õeõgida a ñea ejorgageñõn na-
nan Ñain Gott, me ñea õpõpan aran
berith ñea ã õdereder iow ean bwi
imin ñea eõ dereder, mõ õmamado
anin in oqued?
30 Bwa añ tsiet Amea ñea ũge,
Waña ebañaga n õeõgida egae, Aña
A nan pũmwe. Me tik ũge, Jehova
nan mwit añõgen an ñame.
31 Imit on ñea õkanani ipudu ian
ben Gott ñea etsimor.
32 Ma amwaim õmaran bũm ano
amo, ñag õren iaõ bũriõũmiã, ñag
amwa ijen bũriõũmiã ea eake ñea
ouwak ñea an ake emaga;
33 Amo, ñaga ã eke gamiã imin in
terõei eow eat ekakairũ n kabakaba-
ka me eroe; mi imũr, ñag amwa eke
gamiã dañõra ñabũna ã õmamado ũra
iat deden ñune.
34 Bwa amwa quedei ñabũna ã
quõr ũra, ma amwa ibibõki bet ean
ijababaen wamiã imin, ñag amwa
tsiet bwe etsimine wamiã imin (i ian-
weron) ñan omo eken, ñan eab kona
n ekeow.
35 Me ñagan amwaim eõ eatow
amiã eõ miow, ñag amwa nan kona
wamiã imin ñan ebak.
36 Bwe eimwi bwa amwaim edo-
ño, bwa amwaim õgõg eñõgen oqued
tsin ia amwa ogiten ririñ aen Gott.
37 Mi ti iju aigetow mi nan õrre
Amea ñea õrren naga, mi I nan eab
duoku.
38 Mi nan tsimor aeõ ñame ñea
omo eow iat itũeb, me tsin ie e bebe-
nago, nan eõ ibibõki anũ itũrin.
39 Me deõ ada dañõra ñabũna re
bebenago ea ima; ma ada dañõra ña-
bũna re tũeb ea õtsimoren anũra.

ITŨBAÑ 11.

MI itũeb ei eõ-kamwarar ea mũña-
na ã tobei, ñea oduwenen mũ-
ñana ã eõ ãt.
2 Bwe ã põpan ñabũna eñab ñago
me ñago eow ian ñune bwo ro omo.
3 Añ tsiet iow iat itũeb bwe ã ririñ
bain ianweron me eat eb eow ean
aen Gott, me bwe ã ririñ imin me-
mak ñana ã ãt atsin eat ekeow.
4 Abel ere an wim a Gott eow iat
itũeb ñea omo eken a an wim Kain,
ñea ã patow ean bwo o omo, me Gott
õpan bet an wim bwo omo: me ñaga
õ õreita kakairũ ian ñune, ogen bet ie
e ma.
5 Me ã õbũida Enoch eow iat itũeb
bwe e nim eõ ãt ima; me ã eab gau-
weijiet ãt, bwe Gott õbũidan: bwe ã
pan añõgen bwõ õ õibibõki Gott ñaga
ã eitsiõk õbũida:
6 Me ã eõ kona n õeibibõki *Gott* ie
eko itũeb; bwe eimwi bwe ñea enaña
Gott, e nim tũebõn bwe etsimine, me
bwe Ei amen pũmwe *aũra itũeb* ña-
bũna rõ õõaio ũra n õnani.
7 *Me* Noah, ñaga Gott õpan a añõ-
gen mũñana ã eitsiõk ãt, ñaga mio-
wen Gott enenei, o owoñ ark eon iat
itũeb bwe enim õtsimor amen ũbwi-
en; mõ õ õbabaka eb eow ean, me
ekeijien amen bainei emo ñea ã ko-
na eow iat itũeb.
8 *Ma* Abraham ñaga ã emwin, e
etaraba iat itũeb, mo o ñowen eat
etañ ñamwarina inan oija bwe enim
eke ũbwien; me e meta, me eiki ino
e nimõ naña.
9 Me e mek iat itũeb eat eb ña-
bena ã patow iat eñõgen oqued,
ñag tekei ũbwien ion, me e mek
iat ewak ñana dedegai epo a Isaak
mi Jakob, ñarumen amen pwijen
epo a ñei iat eñõgen oqued ñea ta
aiquen:
10 Bwi i ta daiñ tekawa ñea etsi-
mine ũrien ñan eõgedujow, ma amen
õrig deden, ma amen wei *bita teka-
wa ei* Gott.
11 Me ã oija bet Sarah ekona n ka-
rig, ñag õbaganagon an obweni ñan
enim karig ñame ean, bwõ õ ũge bwe
edõbweduwen Amea ñea oija eñõgen
oqued:
12 Me ñagan erig atsin itũrin ñea
ta aiquen ñea etsitobo me ema, ibwi-
bwin ñabũn tekei ebakit detañ in
ianweron, mi tekei raũrõũn arõũrõ.
ñana ã eõ kona n õdũ.
13 Mũ ũra memak ñabũne re ma
eow iat itũeb, ñaga re eitsiõk õgõg
mũñana ã patow ian mũñana eñõgen
oqued, mõ rõ kania eow ino ogoeow,
mõ rõ kamawirei, mõ rõ ũge bwũ ũra
eratequõ me eñame ñabũn nan eõ raq
aũra dae in mek eat eb.

14 Bwe ñabûna rō pan añōg ane rō
ōgarō kōr ûra ean, bwō rō ōnani
ûbwiōra ñaben ûbwiōra ōkōr.
15 Mû kamwen ia rō ōmarat eñōra
ino re metan ean, ro kona kōr itik
redō a.
16 Me re āeñ ûbwiōra ñaben omo
eken, ñaben i ianweron: me ñagan
Gott eō maiûr ia ā pan bwe Ei wañara
Gott; bwo O ogiten gadauw a ûra
aûra tekawa ion ian obwōra.
17 *Ma* Abraham ere Isaak bwi iwim
eow iat itûeb, ñaga ā ōij: eh, amea
ñea ōñaeow ian bûriōûn mûñana eñō-
gen oqued iat ibibōki e ere *ñain* ñea
aiquet erak bwi iwim;
18 *Amea* ñea ā ûge a, Inan ij egen
am karig memak ian Isaak:
19 Bwō ō ûge ian bûriōûn bwe Gott
okona bet in ōrida atsin inimagen
ñabûn ema; ñea o kona bet atsin ina
eow iat imin in ōtsiñin.
20 *Mi* Isaak ōkakairû n ōgageidawi-
anaw Jakob me Esau eow iat itûeb,
mō ōpan mûñan eitsiōk ōrre.
21 *Mi* Jakob, ñag enim man, ō
kakairû n ōgageidawianaw ameru-
mena ñain Joseph eow iat itûeb;
me etaramawir ñag e ewen mwin
an ewew.
22 *Mi* Joseph, ñag etûreten an
ima, ō pan an meta ibwibwin Is-
rael eow iat itûeb; mō ō pan añōge'
rōn.
23 *Me* Moses, ñag opudu, ā ewewin
ean aiju maraman eow itûrit etōñin
mi inen iat itûeb, bwa ar āt bwe ei
eoniñ ion omo aiaen; ma ar eō miow
an dogor temoniba.
24 *Me* Moses, ñag eijiet eñab, ō keō
ia ā pan bwe ñait āita ñain Pharaoh
iat itûeb;
25 Me e teñ eken iō ō ōgōg dû-
bañin ōmamadoen an ñame Gott ea
ibibōki ñea epar it toki ñea bait
ibaka;
26 Mō ō ûge ian bûriōûn bwi imin
ñea ōkaganado eken ia ā ōbabaka ûra
bwe dōgin Kristo ea bain Ägypten
ñan ebak: bwō ō kania pûmwen an
tûeb.
27 E erowi Ägypten iat itûeb, me
eō miow an egirow temoniba: bwe e
ijen bûriōûn ñag tekei ie e āt Amea
ñea ā eō kona n āt.
28 *Me* e raña passah eow iat itûeb,
mō ōrareāt era, bwa amea amen abab
enim eō tōwe ûra ñabûna ebowab.
29 *Me* rō ōd ijugagait ijited Ōmwi-
rara eow iat itûeb tekei ia rō ōd eat
emwarere emōg: me ñaga dei Ägyp-
ten ro quoquon bet, rō paroen.
30 Opudu ororin Jericho eow iat
itûeb ñaga ā ogiten ōpaeoi ean abû-
min aeiu.
31 *Me* Rahab ñea āinimwen te to-
reda ñag e tûeb, eō man epo a ûra
ñabûna re eō tûeb, bwin o quōrida n
oquedei amerumena amen ōñaneme
iat iow.
32 Me ekeken ñea A nim ōpan bet?
bwi nan mag aeō dae tsin ia A pan
añōgen Gideon, me Barak, me Sam-
son, mi Jephtha, me David, me Sa-
muel ma amebûna propheten:
33 Ñabûna rō ōdenigae monibait eb
eow iat itûeb, me ñabûna re ririñ ñea
omo, me ñabûna rō ōgōgien *mûñana*
ā patow iat eñōgen oqued, ñabûna re
tsima mwin leonis,
34 Ñabûna ra abi kûñijowit āe,
ñabûna rō gōrō *n ōtsimor ûra* atsin
ean mwit ipudutûbwin, ñabûna ā
ocaio ûra atsin eat ijûrûñ, me ñabû-
na ra aeōñ eō mañijûñij eat ake, ña-
bûna rō ōdenigae aûra tar in ake
eratequō.
35 Me ñabûna ān re tik kona aûra
ima ñaga ā ōrida ûra: me ā ōmaga
n abi ibûn, mō rō keō ia ā ōtsimor
ûra; bwe re nimō kona irida ion ñea
omo eken:
36 Me ā ōij ibûn eow eat owidu
ûra, me eat ira ûra, me eat quōr
ûra, me eat ōñada ûra iat ewak in
quōquōr:
37 Ā enagageñ ûra, ā ideijōn ûra
etoa, ā quiawiei ûra, ā abiōn ûra ipu-
dutubwin: rō ñiōñio me re edua witit
schafe me witin ziegen; me eko wa-
ñara imin, ā oroe ûra, ā ōmamado
ûra
38 (Me eō ewin a ûra eb), rō
ñiōñio eat etomagage, me eat eto-
wedûdû, mi iat eraō, me eat ûbwen
eat eb.
39 Me ñabûne memak, ñabûna ā
pōpan ûra eow ean aûra itûeb bwo ro
omo, re eō ōgōg *bita ā patow* ian bita
eñōgen oqued,

40 Ñaga Gott õgadauw a gada wõ-
ra imit on ñea omo eken, bwe ã nim
eõ ogoro kõr *aũra raitsit* tsin ia añ
eitsiõk raitsit epo a ũra.

ITŨBAÑ 12.

ME ñagan, ñag etsimine amen õpõ-
pan ñabũn ebak, ñabũna ro ro-
gi gada tekei denañ, amõ eatow eroe
memak, mi ibaka ñea epar in ereribe
a gada, ma am edoño n gõrõ eat ekei-
tsitõ ñea ã ñaeow ian obweda,
2 Ma am te era Jesu ñea amen
õrig ma amen ogoro *ada* itũeb, ñea
ejen bũriõũn ea ekaibar bwe dõgit
ibibõki ñea ã ñaeow ian obwen, me
ñea ekam dõgõn õgadũkũrañen, me
ñea emegeda eat damarũmin an tron
Gott.
3 Ma amwaim kamararei bet Amea
ñea ejen bũriõũn ea aũra kakairũ n
iwitsiow ñabũna re baka, bwa ñam
amwa eago me etoki bũriõũmiã.
4 Amwa eitsiõk keõ a an kae ara-
miã ean amiã ake a ibaka:
5 Ma amwa ogiten mejiõn mũñana
eñõgen ooaio ibũriõ, ñan edorer a ga-
miã tekei ia ñain gamiã, *mõ ũge,*
Ñaiũ, wo nim eõ miow iraem in we-
reriem itũrin Jehova, me enim eõ toki
bũriõũm ia ã õrõwei iow auwe Itũ-
rin;
6 Bwe ñea Jehova auwã, E ira n
wereri, me E ira ñain memak ñabũn
O quõrida n oquedei.
7 Amwaim ijen bũriõũmiã bwe dõ-
gin iraemiã n wereri gamiã; me de-
den Gott a gamiã tekei ia ñain gamiã:
bwe eoniñ keken ñea etõñin eõ ira n
wereri?
8 Mi tsin ie eko iraemiã tekei eoniñ
memak, nan amiã deadinimara, me
deõ ñain.
9 Me etsimine etõñida ñago ñabũna
etõñida iat dõrabat ñabũna re ira ga-
da n wereri gada, ma añ eredu bet
ũra: mõ õten, eõ omo eken ia amõ
mek ijõñin aet Etõñin anida, bwa am
tsimor eow ean?
10 Bwũ ũra re ira gada n wereri
gada eat ibũm inon tekei bũriõũra;
ma Amea eira gada n wereri gada
bwa amõ geidawianaw in õgõg dũba-
ñin an omo.
11 Me eko irer in kereri ion ñea ã
pan ñage bwi imin in ibibõki, *bwe ã*
pan bwi imin in kamaga; mi imũr i
nan õrig iqua n iow ñea quat emo
bwe wañara ñabũna ã wereri ũra eow
ean.
12 Me ñagan amwaim ooaio bemiã
ñan õkaramwai me burennanamiã
ñan ejũrũñ;
13 Ma amwaimõ õeimwi medenna
nanamiã, bwe enim eõ iwidõ ñea õraã
atsin iat emedena, mo omo eken ia ã
nim õtsimor.
14 Amwaim quoquon mi iow a
eñame memak, mõ õgõg ederedor,
ñea eko eñame ion okona n aia Te-
moniba ie eko itũrin:
15 Amwaim kanakania gamiã bwe
enim eko ion *inimagemiã* ñea eõ kona
oquedeiet atsin itũrin Gott; bwa ñam
erõ awaran ion ñea õbaõadsin mõ
õmamanei gamiã, mi nan õmwarere
eñame ñabũn ebak eow ean;
16 Bwe enim eko eñame ion ñea
amen mequõr it dũra, õa amen õmwa-
rere wõn imin Gott, tekei Esau, ñea
erow-iow bowabin bwe dõgin õijõijien
ñea ta aiwõrin.
17 Bwa amwa tsiet bwe ñag e teã
õgõg eñõgen geidawianaw imũr, ã
eatowen (bwe e eõ kona eñan ñea
e nim iwid bũriõũn ean), mõ õaio bet
an õnani eow ea' renimen.
18 Bwa amwa eõ tũren a *etowe-*
dũdũ ion ñea ã eõ kona n towe, ñea
õpwijõriõri, ma *amwa eõ tũren a bet*
bita ñea õbũritañañ, me bita ñea
etũrũgago, me eñin ñaran oaio,
19 Ma *amwa eõ tũren a bet* nõñit
dobu, mi eiñõñit eñõg; ñea rõ kõñõõ
ñabũna rõ kaiõt bwe ã nim eõ kan
õrai a ũra eñõg eijin;
20 Bwe re eõ kona n ijen bũ-
riõũra ea mineijina ã pan *mõ ũge,*
Tsin ia imin gõgõrõ ion etowe erũ-
rũn bitune etowedũdũ, ã nim enaga-
geñ *ma abi;*
21 Me togit õkanani aiaen, me ña-
gan Moses ũge, Ouwak aeõ miow mõ
rõraõ:
22 Ma amwa tũren a etowedũdũ
ñea Zion ma an tekawa Gott etsi-
mor, ñea Jerusalem i ianweron, me
epo ñea ã eõ kona õdũ, ñea epo a
engel,
23 Ma aũra ecclesia ñabũna eko-

wab, ñabûna â eare eow ianweron egôra, ma amwa tûren a bet Gott ñea amen Mwit añôget eñame memak, *ma amwa tûren a* anit eñame ñabûn omo, ñabûna â ririñ ûra bwe re nimõ togit omo,
24 Ma *amwa tûren a bet Amea* amen kõmaerer ean berith etsimeduw, ñea Jesu, me era ñea â õrare, ñea õpat eñõg ñan omo eken a aen Abel.
25 Amwaim kanakania gamiâ bwa amwaim eõ keõ a Amea ñea edorer. Bwe tsin ia ñabûna rõ keõ a Amea ñea edorer eat eb re eõ kona n gõrõ n *õtsimor ûra*, añ eõ kona n gõrõ *n õtsimor gada bet ñada* tsin ia añ iwidõ tsinin Amea *ñea edorer* eadun ianweron:
26 Ñea eruwiruwõ eb eow ean aen ean ñabûmina: mõ Õ kakairû ñage, mõ ûge, Ti iju aiwõrin aeõ õruwiruwõ eb, me deõ ta eb bwi ianweron bet.
27 Me *eñõg* ñeijin ûge, Ti iju aiwõrin, Õ pan õekeowen mûñana imin ñana â õruwiruwõ, bwi tekei *õekeowet* imin ñana â ririñ, bwe enim ta mek imin ñana â eõ kona n õruwiruwõ.
28 Me ñagan, ñag añ kona monibaida ñea â eõ kona n õruwiruwõ, am õgõg equed ñea añ kona n tsiõ itûrin Gott eow ean, ian õeibibõkien, me ereduen, me miowen:
29 Bwe Gott ei âe ñea õkamwan.

ITÛBAÑ 13.

ENIM eõ rañada eauwâ ñea aûra auwauwâ edetsini.
2 Amwaim eõ meji n oquedei ñabûna eratequõ: bwi ibûn õûgan aûra quedei engel ñaga re eõ tsiet.
3 Amwaim õmaran ûra ñabûna â quõr ûra, tekei ia â quõr gamiâ epo a ûra; *ma amwaim eõ meijiõn bet* ñabûna â õmamado ûra, tekei bet gamiâ ñag amwa mek iat dõrabat.
4 *Â nim* eredu emere eow itûrit eñame memak, me *â nim* eõ õmwarere bett: bwe Gott nan õbabaka amen idõg a dedemaro ma amen ire aget eñame.
5 Enim eko auwâen geld itûrimiâ, enim iow bûriõûmiâ ean wamiâ imin ñan itûrimiâ: bwe *Gott* ûge, A eab eatow auwe, ma A eab ñaûninuw.
6 Me ñagan am eõ miow in õrai eñõg ñeijin ûge, Jehova ei amen buõkõ; A nan eõ miow: ekeken ñea eñame nan kona n ririñ ame?
7 Amwaim õmamaran ñabûna wamiâ amen eow, ñabûna rõ pan a gamiâ aen Gott; ma amwaim kañakania tokin tsimorûra, ma amwaimõ gar aûra itûeb.
8 Jesu Kristo tekei nane me ñabûmine, me eõ toki.
9 Enim eõ eñan bûriõûmiâ ekereri ñan ebak me ekae: bwe eimwi bwe â nim õweijo-oaio ibûriõ eow iat equed; me deõ eat ijeiji, ñana re eab geidawianaw ean ñabûna re ijan.
10 Bwe etsimine wõra dagarae ñea eõ eimwi bwe re nim jeiji ean ñabûna rõ õreit tsiõ ean bita ewak.
11 Bwe rabatat imin gõgõrõ ñana â õbû arat aeow iat etañ ñamwarin ebwigaga bwe dõgit idûra eow itûrin priester ogoda, me â jiûiow rabatan iruwit etañemek.
12 Me ñagan, emaga n ima bet Kristo iruwin metoror, bwe â nim õdereder eñame eow ian aran.
13 Me ñagan amõ naña eow iruwit etañemek mõ õbû õbabakaen.
14 Bwe ekeow wõra tekawa ine ñea eko tokin, ma am õnani *tekawa* ñea õrren naga.
15 Me ñagan am eõ toki n ere iwim (eow Itûrin) ñea tsitanen Gott, ñea quat ebateda ñan õpan õgõgen egen.
16 Amwaim eõ meijiõn oquedeiet eb me eadu: bwe Gott eibibõkiei iwim ñan tekei mûñane.
17 Amwaim eraban wamiâ amen eow ma amwaim õd ijõñin aeõra: bwe ro ober bwe re nim raña animiâ, ñaga ri nan ñatsit dedeûrañ in makur; bwe re nim ober mi ibibõki, me re nim eõ gogoni: bwa amwa eab geidawianaw ean ñune.
18 Amwaimõ tetaro bwe dõgima: bwa ama ûge bwo omo eken maran bûriõûma, ñag ama teñ ririñ ñan omo ea imin memak.
19 Ma A ooaio aeõ kõñõñ a gamiâ bwa amwaimõ tetaro bwe dõgima, bwe â nim epar in õredõan a gamiâ aña.
20 Me Gott, ñea iow õñaûn Itûrin,

ñea eda amen raña schafe ñea õka-
ganado atsin inimagen ñabũn ema,
eow ian aran berith ñea eko tokin,
ñea wõra Temoniba Jesu,
21 I nan gadauw gamiã ea emakur
memak ñan omo bwe ã nim õgõg aen,
me ririñ ñea E ibibõki ean eow ian
bũriõũmiã, eow itũrin Jesu Kristo;
ñea wõnõ eraitsit ñea eko tokin.
Amen.
22 Edetsini, A kõñ a gamiã bwa
amwaim ijen bũriõũmiã n teñ kaiõt
añõg ana eñõgen ooaio ibũriõ: bwa A
eare a gamiã epistel iat eñõg ñan õad.
23 Amwa tsiet etsida ñea Timo-
theus bwe ã õmeatan; mi tsin ie e eõ
duoku n õrre ame, amar nan towepo
n aia gamiã.
24 Amwaim oija wamiã amen eow
aeõ kamawir, me Kristian memak.
Edetsini ñabũn i Italia rõ kamawirei
gamiã bet.
25 Enimõ mek itũrimiã memak
equed. Amen.

WŌN EPISTEL

JAKOBUS.

ITŨBAÑ 1.

JAKOBUS, ñea an tsiō Gott me
Temoniba Jesu Kristo, ea earōe-
ni ñana arata ma aro ñabũna re ijije-
paō, amwaimō mawir.
2 Etsiedũ, amwaim ũge bwe ei
imin in oouwak amiā ibibōki ebuemiā
eow eat imin in iqui memak;
3 Ñag amwa tsiet ũjen amiā itũeb
bwō ō ōrig ijenet ibũriō.
4 Me ā nimō oog ōkōr an makur
edoño, bwa amwaimō togit omo, me
enimō dowa bũriōũmiā, me bwe enim
eō ga bũriōũmiā imit on.
5 Tsin ie ekeow an mat eñame ion
inimagemiā, e nim kōñ a Gott, ñea
etũba n oija eñame memak me eō
ōbabaka ũra; mi I nan oija ũra ōkōr.
6 Me e nim kōñōñ iat itũeb iat eō-
kamwarar ia aigetow: bwe ñea ōka-
mwarar i nan tekei bagobagan in
imago ie eñin ōnanuaiw mō ōkada-
kadawa.
7 Bwe enim eō kōũge bita eñame
bwi inan oija imit ot atsin itũrit Te-
moniba;
8 Ei ōkōr eñame ñea aramwei bũ-
riōũn, ñea eō weijo-oaio eat deden
memak.
9 Enim ibibōki etsini ñea ejōñ bwe
dōgin ogodaen:
10 Me enim ibibōki ñea ebak emit
ũuwen bwe dōgin ōijōñen: bwi inan
ōekeow tekei akauwet ibũgibũgi.
11 Bwe etsiōda equan me eñin ña-
ran ōkũñijow, mō ōeijijimō ibũgibũgi,
mo opudu akauwen, me ekeowen
amon: tekei bet eñame ñea ebak wōn
imin, nan ijijimo eow eat deden me-
mak.
12 Ōgeidawianaw eñame ñea ōwei-
jo-oaio inimaget iqui; bwi tsin ia ā
ogiten ōij, i nan ōgōg krone n tsimor,
ñea *Temoniba* ogiten pan a ũra ña-
bũna ra auwā bwe wañara.
13 Tsin ia ā quiawiei ion, e nim eō
kōũge, Ā quiawieij iow aña itũrin
Gott; bwe ā eō kona n quiawiei Gott
eow iat imin ñan ebaka, me Ei eab
quiawiei bet eñame ia aiquen:
14 Me ā ōij eñame memak, tsin ia
an mwamwa enenei mō ōquiawiei.
15 Me emwamwa, tsin ie ejeñ, nan
ōrig ibaka; mi ibaka, tsin iō ōñabe-
da, nan ōrig ima.
16 Etsiedũ ñabũna ā auwā, ā nim
eō quiawiei gamiā.
17 Eadu memak ñan omo, mi imin
in tũba ñana togit omo ro rodun itũ-
ga atsin itũrit Etōñit iaō, ñea eko
iwiwidō Itũrin, me eko bet itũr in
ñea erig iow iat iwiwidō.
18 Ō ōrig gada tekei bũriōũn eow
ean aen ñeijina iduwen, bwa am eke
gada adamonit iqua inimagōra ñabũ-
na ā ōrig iow Itũrin.
19 Etsiedũ ñabũna ā auwā, amwa
tsiet ōkōr *ñune*. Eñame memak re
nim par in kaiōt, me re nim eō par
it dorer, me re nim eō par it dama-
dam:
20 Bwe egirow it eñame eō ririñ an
omo Gott.
21 Me ñagan amwaimō eatow eka-
nakanenō memak me oouwaket iba-
ka, ma amwaim eō quinōñōg in ñae-
ow iamiā eñōg ñeijina ā ōijōn, ñeijin
okona n ōtsimor animiā.
22 Ma amwaim eke gamiā amen
edegeri aen *Gott*, me deō ta amen
kaiōt, ñea ta amiā quiawiei gamiā
eow ean.
23 Mi tsin ia eñame ion tō kaiōt
aen *Gott* me eō edegeri, i nan tekei
eñame ion ñea ōkaniei men iat ekani:
24 Bwō ō kaniei, me enuaw, me e
meijiōten arũmin men.
25 Me ñea ōkania edogor ñea togit
omo, ñea *edogor* in meneñame, me
emek bet ean, ñaga deō ei amen kai-

ōt edogor ñea emeijiōn, me eririñ
emakur, i nan geidawianaw ean an
makur.
26 Tsin iō ũge ion bwe ei Kristian,
mi tsin ie e eō quōr eon mō ōquiawiei
bũriōũn, eko woun an Kristian.
27 Ñaiune deden Kristian ñea ede-
reder ñea eō mwarere ian men Gott
Etōñin ei enaña ñabũn ema etōññra,
me ān ñabũn eman agōra, ñabũna re
roe, me eraña bet ñei, bwa ñam
ōmwarere eow inimagen bain eat eb.

ITŨBAÑ 2.

EDETSINI, amwaim eō baeniōn
amiā tũebōn wōra Temoniba Je-
su Kristo, ñea *Temoniba* ñea wōnō
eraitsit, ijij eōrit eñame.
2 Bwi tsin ie emetu eñame ion ian
wamiā synagoge ñea ā quōrōn ben
aquōret ebe ñamweta gold, ñea edua
ekarawin omo, me tsin ie emetu bet
eñame ion ñea eko emit duwen, ñea
ebaka an karawin;
3 Mi tsin ia amwa kania amea ñea
edua ekarawin omo me eredu, mi
tsin ia amwa ũge a, Wo nimō mege-
da ine eat etañ omo; mi tsin ia amwa
ũge a amea eko emit duwen, Ta wei-
jo kō ina, ōa, Wo nimō megeda ijōñin
ōeōgidaen nanō;
4 Ōten, amwa eō ijij eōrit eña-
me ean, ma amwa eō eke gamiā
amen mwit añōg ñabũn ebaka aũra
kamarar?
5 Etsiedũ ñabũna ā auwā, amwaim
kaiōt; ōten, Gott eō ij ñabũn eko
emit duwōra ean eb une, bwe enim
ebak emit duwōra iat itũeb, me bwe
re nim ek'ũra amen pwijen monibain
ñea Ō pan bwe monibaiũra ñabũna ra
auwā?
6 Ma amwa eō eredu ñea eko emit
duwen. Ōten, re eō ōmamado gamiā
ñabũn ebak emit duwōra, me deō ũra
ñabũna ro oururе gamiā aeow eat
etañ in ekōm?
7 Ōten, deō ũra ñabũna rō kabakai
Eg ñea omo, ñea ā emwinōn gamiā?
8 Mi tsin ia amwa eraban wōn do-
gor temoniba, tekei panetow iat Bi-
bel, *ñeijin ũge,* Wo nim auwā ara-
nom tekei am auwāw, amwa ririñ
ñea omo:
9 Mi tsin ia amwa ijij eōrit eñame,
amwa dũra, mi inan ōbabaka gamiā
eow eat edogor tekei amen riow
ean.
10 Bwe ñea erabat edogor me-
mak, me eriow ean ion, e riow ean
memak.
11 Ma Amea ñea ũge, Wo nim eō
mequōr it dũra, Ō ũge bet, Wo nim
eō abab ñame. Mi tsin ia wo eō me-
quōr it dũra, bwe wo ta abab ñame,
nan auwe amen riow eat edogor.
12 Amwaimō dorer, ma amwaimō
makur tekei eñame ñabũna ā nimō
mwit añōgōra eow iat edogor in me-
neñame.
13 Bwe ñea eō quedei eñame, inan
mwit añōgetow iat eō quedei: ā tsi-
tat equed ean mwiten añōget eb.
14 Etsiedũ, iña woun iō ũge ion
bwe etsimine itũeb itũrin me eko an
makur? ōten, an itũeb okona n ōtsi-
mor?
15 Tsin ie eko an karawit etsimiā
ion, ōa etsimiañ n ān ion, mi tsin ie
eko ōañara eat ibũm aeoweaeow,
16 Mi tsin iō ũge ion inimagemiā
ea ũra, Amwaimō nuaw iat iow, me
ā nim ōkũñijow mō ōmarāñ gamiā:
mi tsin ia amwa eō oija ũra mũñan
ewin a rabatara, iña imin okowōñ a
ũra?
17 Tekei bet itũeb ie eko an makur,
te ei nan ima.
18 Eh, eñame ion ũge, Etsimine an
itũeb, me etsimine aeō makur aña:
ōmeata ame kō am itũeb ñag eko *an*
makur, ma A nan ōmeata aw aeō
tũeb eow ean aeō makur.
19 Wo ũge bwi ta aiquen Gott; me
eimwi aem ñeijine; me ñabũna de-
monis re tũeb bet, mō rō rōraō.
20 Auwe eñame ñea ōkabaāt, wo
teñ tsiet bwe eko wout itũeb ie eko
an makur?
21 Ōten, ā eō oomo Abraham ñea
etōñida eow ean an makur, ñag e
totow Isaak ñea ñain, bwi iwim eat
dagarae?
22 Wo āt itũeb bwō ō makamakur
ean an makur, me ā ogoro ōkōr itũeb
eow eat emakur;
23 Me ā oduweten *aen* Bibel ñeijin
ũge, Abraham etũebōn Gott, me ā
ōpōpaten ñune bwa an omo; me ā ij
egen bwe dañan Gott.

24 Amwa ät eñame bwe ā oomo eow ean *an* makur, me deō ta eat itūeb.

25 Tekei bet Rahab, ñea äinimwen te toreda, ōten, ā eō oomo eow ean an makur ñag o oquedei amerumena amen ōñaneme mō ōdōn ūrōr iat emedena ion ñea ekae?

26 Bwi tekei dōrabat, ema ie eko anin, ōūga bet itūeb, ema ie eko an makur.

ITŪBAÑ 3.

ETSIEDŪ, amwaim eō *quoquon* bwe, enim te ei onmwin amiā amen kereri memak, ñag amwa tsiet *gama ñama ñabūn amen kereri* bwa ama nan ōgōg gaima ñea oaio eken.

2 Bwa añ tsiriwa memak eat imin ñan ebak. Tsin ie eō dūra ion ean aen, ei ōkōr eñame ion ñea togit omo, ñea okona n kaededei bet rabatan memak eow ean kaeded it imwi.

3 Bwi tsin ia añ totu kaeded it imwi ian mwin pferde bwe re nim eraban gada, añ kona n kaededei bet rabatara memak.

4 Amwaim kanida a bet deimanu bwo ro ouwak, me eñin ñan oaio onuaiw ūra, me ā kaededeiōn ūra ekaeded ñea togit kadudu eaeow tamo ino eteñ ñow amea amen kaeded.

5 Tekei bet eo, bwe ei bait dōrabat ñea togit kadudu, mi te ei oouwak tsitanen. Kania, ōten ebakit edabwike ñan ōñ eow eat äe ñea ōkadudu!

6 Me eo ei äe ion: me ei bet eb ñaben ebaka inimagen baibait dōrabat, ñea ōōmwarere dōrabat memak, mō ōpwiei dededa memak tsin ia ā ōpwiei iow ian Gehenna.

7 Bwe eōrit imin gōgōrō memak, mi imin ōeta, me schlangen, mi iūen imago, ā ōbōñōbōñ ūra ñage, me eraquen ōbōñōbōñeōra eow itūrit eñame;

8 Me eko eñame ion okona n ōbōñōbōñ eo; bwe ei ibaka ion ñea eō-iow, ñea ā oquenōt eaku ñan ōkama.

9 Añ tsitat Temoniba ñea Etōñida eow eat eo, ma añ ōbabaka bet eñame ñabūna ā ririñ bwa akeweōin Gott eow ean:

10 Emeta eñōgen geidawianaw me eñōgen kabaka atsin iat imwi ta airan. Etsiedū, eō eimwi mūñane.

11 Ōten, ebōken-eren ōmeata ebōk ñea eta me ebōk ñea ōbaōadsin atsin ian gadetsin ñea ta aiquen *ōa iōk?*

12 Etsiedū, ōten, imin erō ñaōena ficus okona n ōrig quan ñana oliva? ōa vitis okona n ōrig quan ñana ficus? mi ijited eō kona n bet ōrig ebōk ñea eta.

13 Ijeget eñame inimagemiā ñea ōman me etitsiet? e nim ōmeata an makur eow ean an mek ñea omo iat eō quinōñōg me eman.

14 Me tsin ie etsimine eañ ñea ōbaōadsin ian būriōūmiā, me emaman, amwaim eō otota gamiāñ in iwitsiow iduwen, ma amwaim eō baitei.

15 Deō *eman* ñea orodun ianweron bitune eman, bwe ei bain eat eb, me bait dōrabat, me wōt diabolos.

16 Bwe tamo ino emek eañ me emaman, emek ina bet iñuruñure me emakur memak ñan ebaka.

17 Me eman ñea orodun itūga edereder amo, mi imūr eow, me eō quinōñōg, me epar in mero būriōūn ia ā ōar, mo oquen iat equed mi iqua ñan omo, me eō iwiwidō, me eō tsitsino.

18 Ā ōijōn quat emo eow iat iow bwe dōgūra ñabūn amen kōmaerer.

ITŪBAÑ 4.

ŌÑAŪN i eake, mō *ōñaūn i* ekañuruñure inimagemiā? ōten, eō ñaūn ean amiā mwamwa ñan ōreit ake ian baibai' rabatamiā?

2 Ma amwa titeñ imin, ma amwa eō kona: amwa abab ñame, ma amwa añ, ma amwa eō kona bet wamiā imin: amwa kañuruñure, ma amwa ake,; amwa eō kona wamiā imin, bwin amwa eō kōñōñ.

3 Amwa kōñōñ, me ā eō oija gamiā, bwin amwa kōñōñ iat deden ñea eō eimwi, bwa amwaim torowiowei wamiā imin ian amiā mwamwaniñ.

4 Amiā ñabūna äinimwen ire aget eñame, amwa iki ñan an kewit eb ei gaijenen Gott? Me ñagan, ñea eteñ kewin a eb, ekeijien barūen Gott.

5 Amwa ūge bwe eko woun aet Bibel ñag ūge, Ouwak an baran in äeñ gada Anin ñea *Gott* ōñaeow iada?

6 Ma aeõñ ouwak an totow equed. Me ñagan *Bibel* ũge, Gott õkeõ a ũra ñabũna rõ gatsitsi, mo O oija equed ñabũna re eõ gatsitsi.

7 Me ñagan, amwaim eraban Gott; ma amwaim keõ a diabolos, mi i nan gõrõ tsinimiã.

8 Amwaim tũren a Gott, mi I nan tũren a gamiã. Amwaim õdereder bemiã, amiã ñabũn amet dũra; ma amwaim õdereder bũriõũmiã, amiã ñabũna aramwei bũriõũmiã.

9 Amwaimõ roe, ma amwaimõ mwijiña, ma amwaim iõñ; amiã idõdõ enim ekei iõñ, ma amiã ibibõki enim ekei imwijiña.

10 Amwaim õijõñ gamiã ian met Temoniba, mi I nan oogoda gamiã.

11 Edetsini, amwaim eõ gagaijen gamiã, ion ea ion mi ion ea ion. Bwe ñea õgaijet etsin, õa ñea õkabakai etsin, õgaijet edogor, mõ õbabaka edogor: mi tsin ia wo õbabaka edogor, deõn auwe amen erabat edogor, bwa auwet amen mwit añõg.

12 *Ta* aiquet amen ririñ edogor ma amen mwit añõg, Amea ñea okona ekatsimor me eabab: ma auwe ijegen ñauwe wo õbabaka aranom?

13 Kaiõt kõ ñage, amiã ñabũn amwa ũge, Am ñow ian bitune tekawa ñabũmine õa ijaran, ma amõ mek ina ean aiquet obweni, ma am erow, me row-iow, mi tik õñabida wõra imin.

14 Ma amwa iki ñea nan meta ijaran. Bwe ekeken tsimorimiã? Bwa amwa ta tsitobo egapwe ñaran eijida eat edae eken mi imũr ekeowen.

15 Me eimwi bwa amwaim ũge, Tsin ia bũriõũt Temoniba, ama nan tsimor, ma ama nan ririñ imit on õa imit on.

16 Me ñage ta amiã etsitan gamiã ean amiã gatsitsi: ebaka memak itsitaõ ñan tekei mũñane.

17 Me ñagan, ñea etsiet ririñen ñea eimwi, me eõ ririñ, e dũra eowen ean.

ITŨBAÑ 5.

KAIÕT kõ ñage, amiã ñabũn ebak emit duwemiã, amwaim iõñ mi turañañ bwe dõgin gaimiã ñea õrren naga.

2 Enamwamwaen wamiã imin, me motten õnũeten amiã karawin.

3 Me eraran wamiã gold me silber: mi nan ekei põpanemiã raran mũñane, me ri nan õnũet duwemiã tekei ãe. Amwa ogiten õaji wamiã imin ean magit ibũm.

4 Kania, eõñ pũmwen aũra makur amen makur ñabũna rõ ramwit ũbwiemiã, ñea pũmwen ñea ã õgõg iow itũrimiã eow ian quiawieiet eb: mi nõñũra ñabũna ro ogiten ramwit emetu iat ijũñen Jehova Zebaoth.

5 Amwa ijeijamiã eat eb, ma amwa idorodoro; ma amwa õijõiji bũriõũmiã eat ibũm in abab imin gõgõrõ.

6 Amwa õbabaka *eñame* ñea omo, ma amwa abi; me e eõ keõ a gamiã.

7 Me ñagat, edetsini, amwaim ijen bũriõũmiã ea an õrre Temoniba. Kania, amea amen kiãõ ta daiñ quat emwarere ñan omo, me e ijen bũriõũn bwe dõgin, ea ñabũmina inan oija adamonin weron, me weron ñaran imũr, eow ean.

8 Ma amwaim ijen bet bũriõũmiã ñamiã; ma amwaim ooaio bũriõũmiã: bwe etũreten an õrre Temoniba.

9 Edetsini, amwaim eõ ñuruñure a gamiã, bwa ñam ã õbabaka gamiã: kania, õweijo amen mwit añõg inimet oror.

10 Edetsini, amwaim õmaran propheten, ñabũna re dorer ian eget Temoniba, bwa amwaimõ gar ũra, mõ õgõg emaga me edoño n ijet ibũriõ.

11 Kania, añ ũge bwõ rõ geidawianaw ñabũna re jen bũriõũra; amwa ogiten kaiõt añõgen ijenen bũriõũn Job, ma amwa ãt bet tokin *an makur* Temoniba, bwe togit eõ earañame Temoniba mo O oqued.

12 Etsiedũ, amwaimõ marũm õkõr in eõ schwõr, amwaim eõ schwõr a ianweron, õa eb, õa eat eñõgen schwõr ion; me ã nim õpan amiã eh bwe eh õkõr; ma amiã iõk bwi iõk õkõr; bwa amwaim eõ puduw iat õbabaka.

13 Õten, etsimine ion inimagemiã ñea eroe? e nimõ tetaro. Õten, etsimine ion inimagemiã ñea eibibõki? e nimõ riañei psalmen.

14 Õten, etsimine ion inimagemiã

ñea arak? e nim emwin ñabūna ñabet ecclesia; me re nimō tetaroei, mō ōbidōt eir ian eget Temoniba.

15 Me etetaro n itūeb nan ōtsimor amea ñea arak, me Temoniba nan ōweijoran; mi tsin ie etsimine an dūra ñan o ogiten ririñ ñago, ri nan eadō atsin itūrin.

16 Ma amwaim ōpan amiā dūra ion ea ion, ma amwaimō tetaro bwe dōgimiā ion bwe dōgin ion, bwe ā nim ōtsimor gamiā. Ouwak ōkōr waion an tetaro eñame ñea omo, tsin iō ō makamakur ian.

17 Eñame ōkōr amea Elia, me eōrin tekei eōrida, me e tetaro ian an tetaro bwe enim eō et; me eō eten weron eat eb ean aiju eobweni ma año maraman.

18 Me e tik tetaro, mi ianweron etotowen weron, me eb etik ōrigien quan.

19 Etsiedū, tsin ie edūra ion inimagemiā mō ōñaūnit iduwen, mi ia ion nan tik iwid būriōūn;

20 E nim tsiet, bwe ñea eiwid būriōūt amet dūra ion, me eiwid atsin iat deden it dūra, inan ōtsimor anin atsin eat ima, mi inan ewewit idūra ñan ebak.

ADAMONIN WÕN EPISTEL

PETRUS.

ITŨBAÑ 1.

PETRUS, ñea wõn apostel Jesu
Kristo, ea ũra ñabũna ã ij, ña-
bũna eratequõ, ñabũna re ijijepaõ i
Pontus, me Galatia, me Cappadozia,
ma Asia, me Bithynia,
2 *Ñabũna ã ij iow* ian manin Gott
Etõñin ñago me ñago, eat õdereder
iow itũrin Anin Omotañitañ aeow iat
etaraba mõ õrareãn aran Jesu Kristo:
Enim aeõñ ouwak oquedeiemiã ma
amiã iow.
3 Ã nimõ tsitan Gott ñea Etõñin
wõra Temoniba Jesu Kristo, ñea etik
õrig gada tekei an oqued ñea ouwak
ea itob ñea õkatsimor eow ean an
rida Jesu Kristo atsin inimagen ña-
bũn ema,
4 Bwa amwaim õgõg imin ñan eõ
kona n enamwamwae, ñan eõ mwa-
rere, ñan eõ kona ijijimõ, ñana ã raña
eow ianweron ian obwemiã,
5 Ñana ã raña eow ian waion Gott
iat itũeb ian obwen õtsimoremiã ñea
edowa bwe ã nim õmeata ean magit
ibũm.
6 Ñea ouwak õkõr amiã ibibõki
ean, ogen bet ia amwa roe eat ibũm
inon ñage bwe dõgin ũjemiã ñan
ebak deden, tsin ie eimwi,
7 Bwe ã nimõ ãt ũjen amiã itũeb,
ñea ouwak eken pũmwen, ea gold
ñan nan ekeow, ogen bet ia ã õij iow
eat ãe bwõ õten, bwõ õraitsitemiã,
me tsitanemiã ean an tik meta Jesu
Kristo:
8 Ñea amwa auwâ ñag amwa
eitsiõk aia; ñea amwa eõ ãt ñage,
ma amwa tũebõn bet, ma amwa ibi-
bõki iat idorodoro ñea ã eõ kona n
õpan, ñea eraitsit.
9 Ma amwa õgõg tokin amiã itũeb,
ñea tsimorin animiã.
10 Me propheten ñabũna rõ õrai
eñõgen propheten bwe re nim õmeata
equed ñea nan õrre a gamiã, ro
oquaqui ũra n õnani garwewe tsi-
mor une:
11 Me rõ õnani garwewe ibũm me
dedet ibũm ñabũmin Anin Kristo, ñea
emek iara, õpan, ñag Õ põpan amo
añõgen an maga Kristo me eraitsit
ñan iruwin mũñane.
12 Me ã pan a ũra bwe ã eõ põpan
mũñane bwe dõgũra, me bwe ã põpan
bwe dõgimiã, ñana ã põpan a gamiã
ñage eow itũrũra ñabũna rõ põpat
evangelium itũrin Anin Omotañitañ,
ñea ã õijõtun ianweron; mũñana engel
re teñ aia.
13 Me ñagan, amwaim quõrai iwũ-
gagan bũriõũmiã, ma amwaimõ wedu
gamiã, ma amwaim eõ kamwarar ia
aigetow mi tobei equed ñea inan
õmeata a gamiã eow ean an tik meta
Jesu Kristo;
14 Me ñag amiã ñait etaraba,
amwaim eõ gar dedet emwamwaniñ
ñan emek ian kabaãt in bũriõũmiã
ñago:
15 Ma amwaimõ dereder eat dede-
miã n mek memak, ma amwaimõ gar
Amea edereder ñea emwin gamiã;
16 Bwe ã eare ñeijin ũge, Ãmwaimõ
dereder; bwa A dereder Aña.
17 Mi tsin ia amwa pan bwe Etõ-
ñimiã Amea, ñea õmwit añõget eñame
memak, ñea õmwit añõg tekei an
makur eñame n eõ aia met eñame;
amwaim õmag amiã ibũm in mek eat
eb iat imiow:
18 Ñag amwa tsiet bwe ã eõ rou-
wõn gamiã imin ñan enamwamwae,
ñana silber me gold, atsin eat dede-
miã n ũbwe ñea eko woun, ñan amwa
õgõg iow itũrin amiã bagadugu eat
ekadaedaenigawae;
19 Me ã rouwõn gamiã era ñea
ouwak pũmwen, ñea etsitobo *aran*
lamm ñea eko bakain me eko mwa-
reren, ñea aran Kristo:
20 Ñea ã tsiet ñago me ñago ñaga

ā eitsiōk ōrig eb, me ā ōmeatan ean
magit ibūm bwe dōgimiā.
21 Amiā ñabūn amen tūebōn Gott
eow Itūrin, ñea *Gott* ōrida atsin ini-
magen ñabūn ema, me ñea oija erai-
tsit; bwe enimō mek amiā itūeb ma
amiā itob ian Gott.
22 Ñag amwa ōdereder animiā ean
amiā erabat iduwen ea auwāet ede-
tsini ñea iduwen, ma amwaim oquaqui
gamiā n auwā gamiā iat ibūriō (ñea
edereder):
23 Ñag amwa tik pudu, deō atsin
iat ebaba ñea epar in enamwamwae,
bwa *am tik pudu* atsin iat ebaba ñea
eō kona n enamwamwae, ean aen
Gott, ñeijin etsimor me eō kona n
ekeow.
24 Me eñame memak tekei ibūgi-
būgi, ma aūra omo memak tekei aka-
uwet ibūgibūgi. Ema ibūgibūgi mō
ōramen akauwen:
25 Me eō toki n weijo-oaio aen Je-
hova: me ei ōkōr eñōg ñeijina ā pō-
pan a gamiā eow iat evangelium.

ITŪBAÑ 2.

ME ñagan amwaimō eatow ewaira
memak, mi iqui, mi itsitsino,
me eañ, me eōnanūmwi memak ñan
ebaka,
2 Ma amwaim ije ikimama edere-
der ñea bait ibūriō, tekei eoniñ ñabūn
ōren pudu, bwa amwaimō ñabeda eow
ean mi tsimor;
3 Tsin ia amwa ogiten ōij Jehova
bwo O omo:
4 Amwa naña, ñea epe etsimor,
ñea eñame eatow ōkōr, me ñea Gott
eij me eredu,
5 Amiā bet amwa tekei epe ñan
etsimor, ñana ā wei bwe ewak ñea
eñan Anin, bwe ā nim eke gamiā epo
n priester ñea edereder, bwa amwaim
ere iwim ñana bain anin ñana Gott
āeñ eow itūrin Jesu Kristo.
6 Bwe ā eare eow iat Bibel *ñeijin
ūge*, Kania, A ñaeow epe ion i Zion,
epe ñea bain·inimatijūñen ñea togit
ōkanagado, ñea ā ij, me ñea ouwak
pūmwen: me ñea etūebōn, ā eab
ōmaneañ.
7 Me ñagan wamiā kōr bitune ñea
ouwak pūmwen, amiā ñabun amwa
tūeb; me epe ñea amen kei wak
eatow, eijien ijor in inimatijūñen ea
ūra ñabūna re eō tūeb;
8 Me, Epe n katsiriwa, me epe n
kapudu; bwe re tsiriwa eow ean aen
Gott iat eō-etaraba: bwe ā ij ūra me-
mak ñago bwe dōgin bita.
9 Ma amiā ōkōr edet ñea ā ij, me
epo n priester ñea bait emoniba, me
eponñame ñea edereder, eponñame
ñea wōn Gott, bwa amwaim ōmeata
an omo memak Amea ñea emwin ga-
miā atsin iat itūr aeow ian iaōin ñea
ōkamadauniñ:
10 Amiā ñabūna deō eponñame ion
ñago, me ñabūna wōten eponñame
Gott ñage: amiā ñabūna ā eō quedei
gamiā ñago, me ā quedeijien gamiā
ñage.
11 Amiā ñabūna ā auwā, A kōñ a
gamiā tekei eratequō me eñame ña-
būn eab eraq aūra mek eat eb, bwa
amwaim keō a an mawmwa rabata-
miā, ñan ōreit ake a animiā;
12 Ma amwaimō mek iat deden ñea
eimwi inimagen beiden, bwe ā nimō
tsitan Gott eow ean an būm in wat
eñame, bwe dōgin amiā makur ñan
omo, ñana re āt, ean bita re ijowa
gamiā ean bwi tekei ia amiā eñame
ñabūna re ririñ ñan ebaka.
13 Amwaimō mek ijōñit eñōg me-
mak ñan aet eñame bwe dōgit Temo-
niba: ñan aen uea ñag ūra monibait
eb;
14 Ma aeōra amen ekōm tekei ia ā
ōijōn ūra bwe re nim ōeōgida gaiūra
ñabūna re ririñ ñan ebaka, me bwe
re nimō tsitan ñabūna re ririñ ñan
omo.
15 Bwe ñaiune būriōūn Gott, bwa
amwaimō tsima mwin aūra ikūba
eñame ñabūn ōkabaāt eow ean amiā
ririñ ñan omo:
16 Ñag tekei gamiā emeneñame,
amwaim eō eke ewewinet ibaka amiā
meneñame, mi tekei an tsiō Gott.
17 Amwaim eredu eñame memak.
Amwaim auwā epo n edetsini. Amwai-
mō miow Gott. Amwaim eredu uea.
18 Itsiō, amwaim eraban wamiā
temoniba iat imiow memak; deō ta
temoniba ñabūn omo me eō earaña-
me, ma amwaim eraban bet temoni-
ba ñabūn ebaka.
19 Bwe eimwi ñaiune, tsin ia eñame

okona n ijen būriōūn ea roin bwe dōgin tsieten Gott eow ean maran būriōūn, me ea ōmagaen ñea eō eimwi.

20 Bwe itsitaō keken, tsin ia amwa dūra, mi ia ā ira gamiā *bwe dōgin,* tsin ia amwa ijen būriōūmiā ean? mi tsin ia amwa ririñ ñea omo, mi tsin ia ā ōmaga gamiā *bwe dōgin,* mi tsin ia amwa ijen būriōūmiā ean, inan tsitan gamiā eow itūrin Gott.

21 Bwe ā emwin gamiā bwe dōgin ñune; bwe ā ōmaga bet Kristo bwe dōgimiā, mō Ō ñaina deden ñan amwaimō gar, bwa amwaim ta wat medenan;

22 E eō ririñ ñea ebaka, me ā eō āt bet ebaite ian mwin:

23 Ñaga ā ōren ōbabaka, E eō tik kabaka; me ñaga ā ōmaga, E eō pan bwe ā nim ōeōgida gaiūra; mi te Ei etotow Ñei ea Amea ñea eimwi an mwit añōg:

24 Mō Ō ōbū ada dūra eow ea' rabatan eat ekaibar, bwa am ima ea ada dūra me ñaūnin, me bwa am ōmag tsimorida bwe dōgit emo; me ā ōtsimor gamiā eow ean iraen.

25 Bwa amwa ñiōñio ñago tekei schafe; ma amwa redō añen ñage amea amen raña animiā ma amen oberei animiā.

ITŪBAÑ 3.

MA amiā ñabūna ān, amwaim eraban agemiā; bwe tsin ia eman re eō edegeri aen Gott, inan barū būriōūra eow iat dedeūra n mek agōra, tsin ie eko bet ōraiet eñōg eow *itūrin agōra;*

2 Tsin ia re āt dedemiā n mek ñea edereder ñea ā baeni a imiow.

3 Mō ōmamoemiā ñea eimwi, deō ōmamoet erowinmiā, ñea iden itūbwimiā, me eduañet imin ñana gold ōa eduaet ekarawin *edabūk;*

4 Mō ōmamoemiā ñea eimwi, ei eñame ñea eō nūñida ñea bait ibūriō, ñea ōmamoemiā ñea eō kona enamwamwae, mi ibūriō n eō quinōñōg ñea eow, ñea ouwak pūmwen ian men Gott.

5 Bwe ñaiune kōr dedet ān ñago me ñago ñabūn edereder, ñabūna re tūebōn Gott, ñaga rō ōmamo ūra me ñaga re eraban agōra:

6 Tekei Sarah ñag eraban Abraham, me ā ij egen bwe temoniba, ma amiā kōr ñain, tsin ia amwa ririñ ñan omo, mi tsin ia ā eō ōmiow gamiā eow eat ekamiow ion.

7 Ma amiā ñabūna eman, amwaimō megeda itañin *agemiā* iat eman, ma amwaim oija āt eredu tekei iwūr ñaran ejūrūñ, ñaga rō ōgōg epo a gamiā equed ñea itsimor; bwe ā nim eō rewin amiā tetaro.

8 Me ñeijine magin *aeō;* amwaimō mag in ōgōg ibūriō aibwetsin, amwaim eō earañame, amwaim auwā Kristian, amwaim oqued, amwaim ōijōñ būriōūmiā:

9 Amwaim eō rouwōt ibaka ibaka, amwaim eō rouwōt eñōgen kabaka eñōgen kabaka, ma amwaimō dorer in ōgageidawianaw eñame: bwe ā emwin gamiā bwe dōgin ñune, bwa amwaim ōgōg egeidawianaw.

10 Bwe ñea auwā itsimor, me ñea eteñ aia ibūm ñan omo, e nimō rewit on bwe enim eō ōrai eñōg ñan ebaka, me baten bwe enim eō ōrai eñōgen tabaite:

11 Me e nimō ñaūnit ibaka, me enimō ririñ emo; me e nim ōnani iow, me e nim quoquon in ōgōg.

12 Bwe men Jehova emek eara ñabūn omo bwe enim oquedei ūra, mō Ō baida ijūñen ea aūra kōñōñ: me men Jehova eiwitsiow ūra ñabūna re ririñ ñan ebaka.

13 Mi ijegen ñea nan ōmamaio gamiā, tsin io ouwak amiā auwā emo?

14 Mi tsin ia amwa maga bwe dōgit emo, *amwa* geidawianaw; ma amwaim eō miow wañara imin in kamakamiow, ma amwaim eō roe;

15 Ma amwaim tōbwei Kristo eow ian būriōūmia bwe Temoniba: me enim og duwemiā n ōnei tamo eñame ñea ōūdōn gamiā añōget itob ñea emek ian būriōūmiā, ma amwaim ōnei iat eō quinōñōg mi imiow:

16 Me enim omo maran būriōūmiā: bwe ā nim ōmaneañ ñabūna rō ōbabaka dedemiā n mek ñea omo, ñea ian Kristo, eow ean mūñana ā ñaea dōgimiā ean.

17 Bwo omo eken amiā maga bwe dōgi' ririñen mūñan omo, tsin ia bū-

riōũn Gott, ea amiā maga bwe dōgi' ririñen mũñan ebaka.
18 Bwo ogiten maga n ima bet
Kristo ewōrin bwe dōgit idũra; emaga Amea ñea omo bwe dōgũra ñabũna re baka, bwe E nim eow gada ea Gott; me ā abi iowen ia' rabatan, me E tsimor eowen ian Anin;
19 Ñea enuaw ñag ei Anin mō Ō
wereri anin ñan iat etañ in quōquōr,
20 Ñabũna re eō etaraba ñago, ña-
ga ā daiñ eñame eow ean ijenen bũriōũn Gott ean an bũm Noa, ñaga ā ōreita gadauw ark, ñaeona ā ōtsimor eñame ibũn eow ian, ñabũna aoiju eow eat ebōk:
21 Ñea ōtsimor gamiā bet ñage,
ñea akeweōin bita ebōk, ñea baptizo, ñea deō eatowen mwareret dōrabat, me ean an kidō marat ibũriō ñea omo ea Gott eow ean an rida Jesu Kristo.
22 Ñea oroga ianweron, me emege-
da eat damarũmin Gott, me ā ñaeow ijōñin aen ñabũna engel me temoniba ma amen mwit añōg.

ITŨBAÑ 4.

ME ñag ogiten maga Kristo ia' rabatan, amwaimō oog duwemiā iat ibũriō aibwetsin, *ñea tekei bũriōũn;* bwe ñea ogiten maga eow eat dōrabat, e tokitet dũra:
2 Bwa amwaim eō ōmag amiā
ibũm ea' rabatamiā eat edegeri aũra mwamwa eñame, ma amwaim eraban aen Gott.
3 Bwe ewin a ibũm ñan enuawen
bwa amiā ibũm in eraban heiden, ñag amwa dũgidugo iat imwiga, mi iat emwamwa, mi ian oouwaken nimet wein, mi iat ebaeā, mi iat eren mañi, me eat taramawireiet ijor in ani, ñan eimwi bwe ā nimō miowi;
4 Me rō mwitōñ ñag amwa eō gōr
epo a ũra aeow iat emwamwaniñ ñea ouwak, mō rō kabakai gamiā:
5 Me ri nan pat dedeũra ea Amea
ñea og duwen bwe enimō mwit añōgen ñabũn etsimor me ñabũn ema.
6 Bwe ā pōpan bet evangelium ea
ũra ñabũn ema bwe dōgin ñune, bwe ā nimō mwit añōgōra tekei eñame iat dōrabat, me bwe re nim tsimor ian anin tekei Gott.
7 Bwe etũretet tokit imin memak:
me ñagan amwaim ōka, mō ōmamarũm gamiā iat etetaro:
8 Me ñaiune imin ñea togit eimwi,
ñea oouwaken amiā auwawā; bwe eauwā ōbōñe idũra ñana togit ebak:
9 Ma amwaim ōquōrida n oquedei
gamiā iat eō ñuruñure:
10 Tamo eadu ñan amwa ōgōg,
amwaim kan oija dañamiā memak in oquedei ũra eow ean tekei stuard ñabũn omo, ñabũna stuard in an oqued Gott;
11 Tsin ie edorer ion, e nimō *dorer*
mō pan aen Gott. Tsin ia ā oija barũeñebet eñame ion, e nimō ririñ tekei waion ñea Gott oija: bwe ā nimō tsitan Gott eow eat imin memak itũrin Jesu Kristo, ñea wōnō eraitsit mi imwit añōg eō toki me eō toki. Amen.
12 Amiā ñabũna ā auwā, amwaim
eō mwitōñōt emaga ñea ōrre a gamiā bwe e nim ōij gamiā, tekei ie ebu gamiā imit on ñea ōkamadauniñ.
13 Me ñag amwa ōgōg dũbañin an
maga Kristo, amwaim ibibōki; bwa amwaim ibibōki bet iat idorodoro ouwak ia ā ōmeata an raitsit.
14 Amwa nan geidawianaw ia ā
ōbabaka gamiā bwe dōgin egen Kristo, bwin emek iamiā *Anit* eraitsit, ma Anin Gott.
15 Bwe enim eō maga ion inimage-
miā tekei amen abab ñame, ōa amen torere, ōa amen ririñ ñea ebaka, ōa amen merũñai wōt eñame imin iat deden ñea eō eimwi:
16 Mi tsin ie emaga ion ñag ei Kris-
tian, e nim eō gadũkũrañ; me e nimō tsitan Gott bwe dōgin eg une.
17 Bwō ōrret edae ñaga inan mwit
amo añōgen ran an wak Gott: mi tsin ia ā mwit añōgeda amo, ekeket tokiũra ñabũna re eō eraban an evangelium Gott?
18 Mi tsin ie enij me E eō ōtsimor
ñabũn omo, inan meta eow i ñabũna re eō auwā Gott, ōa ñabũn ebaka?
19 Me ñagan, ñabũna re maga ña-
ga bũriōũn Gott, re nimō ñaeow anũra itũrin Amea amen ōrig ũra, ñea edōbweduwen, eow iat emakur ñan omo.

ITŨBAÑ 5.

ME ñagan A nimõ metsimetsi eñaben eman ñabũna re mek inimagemiã, aña ñea eñab bet, ma amen õpõpan an maga Kristo, ma amen õgõg dũbañit eraitsit ñea inan õmeata:

2 Amwaim õijõiji wõn epowi Gott ñea emek inimagemiã, (ma amwaim raña ũra) deõ tekei ia ã enenei gamiã, ma amwaim epar'in oberei ũra tekei bũriõũn Gott, me deõ dõgit iititeñ imin ñea eõ eimwi, ma amwaim oberei ũra ñaga bũriõũmiã õkõr.

3 Ma amwaim eõ oberei wamiã ecclesia tekei ia amiã amen mwit añõgõra, ma amwaim eke gamiã imin in kar ea wamiã epowi.

4 Mi tsin ia ã õmeata amea Erzhirte, amwa nan õgõg krone n raitsit, ñea eõ kona ijijimo.

5 Ma amiã ñabũna dedemaro, amwaim eraban ñabũna eñab. Ma amaimõ mag in quõraiõt iwũgagamiã eõ-gagoda me equedei gamiã: bwe Gott õkeõ a ñabũna rõ gatsitsi, mo O oija ũra equed ñabũna re eõ gatsitsi.

6 Me ñagan amwaim eõ gagoda ijõñin ben Gott ñaran oaio, bwi I nan ogoda gamiã eat edae eimwi;

7 Ma amwaimõ eataw ean amiã oumarar memak, bwin E ekeiduwen gamiã.

8 Amwaimõ wedu gamiã, ma amwaimõ beneben, bwin edũgidugo barũemiã ñea diabolos tekei leon ñea oruõr, mõ õ õnani ñea enimõ kona a õmwaneow:

9 Amwaim keõ a, ma amwaimõ weijo-oaio iat itũeb, ñag amwa tsiet bwe ã õreit ogoro emaga ñan etsitobo magaũmiã ian bũriõũt etsietsimiã ñabũna re mek eat eb.

10 Me Gott ñea õñaũn Itũrit equed memak, ñea emwin gamiã aeow ean an raitsit ñea eko tokin ian Kristo Jesu, I nan ririñ gamiã bwa amwaimõ togit omo, tsin ia amwa ogiten maga eat edae ñea ta aigetow, mi I nan õweijo-oaio gamiã mõ õõaio gamiã.

11 Wõnõ (itsitaõ mi) imwit añõg eõ toki me eõ toki. Amen.

12 A eare a gamiã mũñan eñõg ñan õad eow itũrin Silvanus ñea etsida, ñea A ũge bwe edõbweduwen, bwa A nimõ metsimetsi gamiã mõ pan a gamiã equed ñune bwe ei equed ñea iduwen, ñea õñaũn itũrin Gott; ma amwaimõ weijo-oaio ean.

13 Ãita ñea emek i Babylon, ñea ã ij epo a gamiã, õkamawirei gamiã me Markus ñea ñaiũ *õkamawirei gamiã bet.*

14 Amwaim kamawirei gamiã iat kut in auwawã gamiã. Enimõ mek iow itũrimiã memak ian Kristo.

KARURAN WÕN EPISTEL

PETRUS.

ITŨBAÑ 1.

SIMON Petrus, ñea an tsiõ me wõn
apostel Jesu Kristo, ea ũra ña-
bũna ro ogiten õgõg itũeb ñea ouwak
pũmwen epo a gada eow ean an omo
wõra Gott me wõra amen Katsimor
ñea Jesu Kristo:
2 Enim ouwak oquedeiemiã ma
amiã iow ian tsieten Gott, mi Jesu
wõra Temõniba;
3 Ñaga ã oija gada imin memak
eow ean waion-in-gott ñana bait itsi-
mor ma auwãen Gott, ean tsieten
Amea ñea emwin gada aeow ia' rai-
tsitsin ma an omo;
4 Ñea O oija gada eñõgen oqued
ñana magit omo me togit õkaganado
ean; bwa amwaim eke gamiã amen
õgõg dũbañit deden-in-gott ean mũ-
ñane, ñag amwa gõrõ atsin eat ibaka,
ñea emek eat eb iat èmwamwaniñ.
5 Me ñagan amwaim õmeata ebe-
neben memak, ma amwaim totow
emo eow ian amiã tũeb; me eka ian
amiã omo;
6 Me eõ ababaro ian amiã ititsiet;
mi ijenen bũriõũmiã ian amiã eõ aba-
baro ma auwãen Gott ean ijenen bũ-
riõũmiã,
7 Ma *amwaim totow bet* auwãen
Kristian eow ian amiã auwã Gott, me
eauwã ian amiã oquedei Kristian.
8 Bwin tsin ie emek ian bũriõũmiã
mũñane, mi tsin ia *aeõñ* ouwak, inan
ririñ gamiã bwa amwaim eõ kenaña-
nañ me bwa amwaim qua ean tsieten
Jesu Kristo.
9 Bwe ñea eko mũñane itũrin e eõ
ãtirõñin, me eõ kona ãt ino ogoeow,
ñag e meijiõn õderederen an dũra ña-
na bain ñago.
10 Me ñagat edetsini, amwaim
õmarũm gamiã bwa amwaim ooaio
emwinemiã mi ijemiã: bwi tsin ia
amwa ririñ mũñane, amwa nan eab
pudu:
11 Bwi inan oouwak oijañen ga-
miã emetu ian monibain wõra Temo-
niba me wõra amen Katsimor Jesu
Kristo, ñea monibain ñea eko tokin.
12 Me ñagan A nan eõ toki n oog
duwõ n õmaranõn gamiã mũñane
imin, ogen bet ia amwa tsiet, mi ia
amwa weijo-oaio iat iduwen ñea
emek bet *itũrimiã.*
13 Me ñagan A ũge bwe eimwi
bwa A nim enenei gamiã mõ õmara-
nõn gamiã mũnane, ean aeõ bũm in
mek memak ian bitune ewak;
14 Ñag A tsiet bwe etũreten aeõ
bũm ñaga inan õmeataeõ atsin ian
bitun aũ wak iat deden ñea wõra Te-
moniba Jesu Kristo õmeata ame.
15 Ma A nim quoquon bwa amwai-
mõ kona n õmaran mũñane eat ibũm
aeoweaeow iruwin aeõ ima.
16 Ma ama eõ edegeri etoroñab in
tabaite ñana ã kona eow iat eman,
ñag ama pan a gamiã waion wõra
Temoniba ñea Jesu Kristo, ma an
õrre, bwa ama ãt õkõr an raitsit.
17 Bwõ Õ õgõgiet eredu me eraitsit
atsin itũrin Gott Etõñin, ñaga ã õbũ
a iat eraitsit ñea togit omo eiñõñ ñea
ũge, Ñaiune Ñaiũ ñea A auwã, ñea A
ibibõkiei:
18 Ma ama kaiõt bita eiñõn eadun
ianweron, ñag ama mek epo a Ñei
eat etowedũdũ ñea ebwigaga;
19 Me ã ooaio a gama aeõra pro-
pheten, ma amwa ririñ ñan omo tsin
ia amwa aia tekei iaõ ion, ñea eaõ
eat etañ ñea etũr ea an baõ iaõin,
ea an tsiõda edetañ in ijoran ian bũ-
riõũmiã:
20 Ma amwa tsiet ñeijine amo, bwe
eko eñõgen propheten eijin iat Bibel
ñeijina ã õeimwi iow itũrũra pro-
pheten mi ta ñeijine.
21 Bwe eõ õrre eñõgen propheten
eat edae ñago eow ean aũra teñ eña-
me; me eñame re dorer atsin itũrin

Gott, ñaga ā enenei ũra eow itũrin
Anin Omotañitañ.

ITŨBAÑ 2.

ME eogoda propheten in tabaite
inimaget eñame, mi nan õrre
eow bet inimagemiā amen kereri n
tabaite, ñabũna ri nan õreat egade
ñan õkama, ñabũna ri nan ereriõt
Temoniba ñea erouw ũra, ñabũna ri
nan õgõg gaiũra ñea epar in õrre.
2 Me ebak ñabũna ri nan edegeri
dedeũra n mwiga; mi inan kabakai
emedena ñea iduwen bwe dõgũra.
3 Me ri nan row-iow gamiā ean
aeõra n iqui eat ititeñ imin: me eab
duoku õbabakaeõra ñea bain ñago,
me eõ mijimij gaiũra.
4 Mi tsin ia Gott eõ rewin õeõgi-
daen gait engel ñabũn edũra, mõ
õraijedu ũra ian Gehenna eow iat
eraroian in itũr, bwe ā nim te raña
ũra ea bũmin ekõmeieõra;
5 Mi tsin ie E eõ rewin õeõgi-
daen gain amen eat eb ñabũna ñago
me ñago, mõ õtsimor Noa ma amen
bwien ñabũna aeiu, ñea amen õpõpat
emo, ñag Õ õreat eneñab ea amen
eat eb ñabũn ebaka:
6 Mi tsin ie E jiũiow tekawa ña-
rowa Sodom me Gomorra, ñag Õ
õmwit añõgõrõr bwe ā nim ijababa
ũrõr, ñag E ririñ ũrõr bwi itema
ion ea ũra ñabũna re dũra imũr:
7 Mi tsin iõ Õ õtsimor Lot ñea
omo, ñea ā oroe bũriõũn eow eat de-
deũra n widũma ñabũn ebaka:
8 (Bwa amea ñea omo, ñag emek
inimagõra, ā õmaga bũriõũn ñea
omo eat ibũm ebak ean aũra makur
ñan ebaka, ñag e āt mõ õkaiõt eow
itũrũra):
9 Me Temoniba etsiet deden ñea I
nan õtsimor eow ean ñabũna ra au-
wā Gott tsinit iqui, me deden ñea I
nan õgõg ñabũn ebaka eow ean, ian
obwet ibũm in ekõm bwe enim õeõ-
gida gaiũra;
10 Mi I nan õeõgida egae ñan ebaka
eken, ñana gait eñame ñabũna re
erabat dõrabat iat emwamwa ñea
õkanakanenõ, me ñabũna re ekam
dõgõn amen ekõm. Re eõ mañijũñij,
me enõwewe bũriõũra, me re miow
in kabakai ñabũna ā õraitsit ũra:
11 Me engel, ñabũn ouwak eken
waiora ma aũra eõ-badõdõ, re eõ
õbabaka ũra eow eat eñõgen kaba-
ka ian met Temoniba.
12 Me epo ñune, ñea tekei imin
gõgõrõ ñañen õkabaāt, ñabũna ā õrig
ũra bwe ā nim iba ũra ma abi ũra,
ñabũna rõ kabakai mũñana re iki,
inan abi ũra eow ian aũra dũra.
13 Mõ rõ õgõg pũmwet ibaka; eña-
me ñabũna rõ ũge bwi imin in ibibõ-
ki earareañe ijeaõ, ũra õkõr emware-
re mi ibaka, mõ rõ mwamwaniñ ian
aũra tsitsino, ñaga re jeiji epo a ga-
miā;
14 Me etsimine mõra ñan oquen
iat emequõr it dũra, ñabũna re eõ
kona n gõrõ atsin ian aũra dũra; ro
quiawiei anin ñan eõ weijo-oaio: me
etsimine bũriõũra n titeñ imin, ũra
õkõr ñait eramwani;
15 Ñabũna ro ogiten ñaũnit eme-
dena ñea eimwi, mõ rõ ñiõñion, me
re edegeri medenan Bileam ñain
Beor, ñea āeñ pũmwet ibaka;
16 Me ā õrõweijien bwe dõgin an
dũra: me esel ñea eikũba iõ õkakai-
rũ, õkaraien aet eñame, me e dugien
an kabaāt amea prophet.
17 Epo une ũra õkõr ebõken eren
ñan eko ebõk ian me denañ ñan eñin
oaio onuaiw, me ā ñaeow ian obwõra
itũr ñea etũrũgago.
18 Bwõ rõ õrai eñõg ñan ebak eat
eñõgen edujow ñan eko woun, re
eow ũra inimagen an mwamwa dõra-
bat iat imwiga ñabũn ti iju aigetow
me re eõ gõrõwetet atsin itũrũra ña-
bũna re mek inimaget ibaka;
19 Me rõ pan a ũra bwe wañara
emeneñame, mũ ũra õkõr an tsiõ iba-
ka ñea õkama; bwe ñea eñame edo-
ganigae a, i nan õtsiõ bet.
20 Bwi tsin ia ro ogiten gõrõ atsin
ean kanakanenin eat eb eow ean aũ-
ra tsiet Temoniba ma amen Katsi-
mor Jesu Kristo, me tsin ia re tik
gagoron ũra mõ õdenigaeõn ũra, nan
ibaka eket dedeũra ñan imũr ea ñano
amo.
21 Bwo ouwak eken aũra geidawia-
naw ñabũna re iki medenat emo, ea
aũra geidawianaw ñabũna re tik iwi-
dõ atsin eat edogor ñea omo, ñea ā
oija ũra iruwin tsietetow itũrũra.

22 Mõ õrre a ũra dedet eñõg ñei-
jina iduwen, *ñeijin ũge*, Robar nan
tik redõ a eanenõanõ, mi ikumo ñea
ogiten ugo nan tik redõ a eñan ini-
maget ebaubo mõ pae eow ean.

ITŨBAÑ 3.

AMIÂ ñabũna â auwâ, A eare a ka-
ruwõrin waña epistel ñarane ea
gamiâ; ma A õrida bũriõũmiâ ñan
edereder eow ean epistel rurawe mõ
õmamaranõn gamiâ mũñane;
2 Bwa amwaim õmaran añõg ana
â pan ñago eow itũrin propheten ña-
bũn edereder, ma an dogor Temoniba
ñea amen Katsimor, edogor ñea â
pan a eb eow itũrin wamiâ apostel:
3 Amwá tsiet ñune amo, bwi nan
õrre ean magit ibũm amen kawidu-
emin bwe re nim kawiduemin, ñabũna
ri nat dũgidugo ian aũra mwamwa.
4 Me ri nan ũge, Iña eñõgen oqued
ñeijin añõgen an õrre? bwe ñaga re
mijimij ada bagadugu, tõ ũga nua-
wit imin memak tekei atsin ean õa-
win õriget eb.
5 Eõ nũñida ñune eow itũrũra bwi-
na re eõ tsiet, bwe etsimine ianwe-
ron ñago me ñago eow ean aen Gott,
me eb ñea â õrig atsin eat ebõk mi
iat ebõk:
6 Ñea â ijababa eb ñea eat edae
ñaga eow ean ñag eneñab:
7 Me â õaiji ianweron me eb ñan
etsimine ñage eow ean aen bet, me
â raña bwe wimet âe eat ibũm in
ekõm, ma abiet eñame ñabũna re eõ
auwâ Gott.
8 Amiâ ñabũna â auwâ, amwaim
eõ meijiõn bitune, bwi ta tsitobo
ibũm ibũmin me eobweni araña itũ-
rit Temoniba, me etsitobo araña eo-
bweni mi ibũm ibũmin.
9 Bwe eõ duoku Temoniba ean aen
in oqued, tekei ibũn ñabũna rõ pan
bwe E duoku; me E ijen bũriõũn a
gamiâ, me eõ teñ bwe enim ima ion
inimagemiâ, me E teñ bwe eñame
memak re nim iwid bũriõũra.
10 Mi nan õrre an bũm Temoniba
tekei amen torere; ñea nan ekeow
ianweron me eb eow ean iat eiñõñ
ñea ouwak, mi inan õtar bain ianwe-
ron eow eat ikũñijow, mi inan jiũ-
iow eb me mũñana â ririñ eow ean.
11 Me ñagan ñaga inan ijababa
mũñane memak, dedet eñame keken
ñea eimwi bwa amwaim eke gamiâ
iat emek memak ñea edereder mi
ian auwâen Gott,
12 Me ñag amwa daiñ an bũm in
õrre Gott mõ õpapar, ñaga inan õtar
ianweron ean eow eat âe, mi nan
etar bain ianweron eow eat ikũñi-
jow?
13 Ma añ ta daiñ ianweron etsime-
duw me eb etsimeduw tekei aen in
oqued, ñea emo emek ian.
14 Me ñagan, amiâ ñabũna â au-
wâ, ñag amwa daiñ mũñane, amwaim
ooaio gamiâ bwe â nimõ ât gamiâ
eow iat iow, me ekeow mwarere-
miâ, me ekeow ñea â kona n õba-
bakaeõn gamiâ ean eow ian men.
15 Ma amwaim ũge bwõ õtsimore-
miâ ijenen bũriõũn wõra Temoniba;
tekei mũñana Paulus ñea etsida, ñea
â auwâ, eare a gamiâ bet, tekei
eman ñea â ogiten oija:
16 Tekei bet wõn epistel memak
ñan õpan añõgen mũñane; ñan emek
iat imit inon ñan eija tsieten, ñana
ñabũn etũrũgago bũriõũra me ña-
bũna re eõ weijo-oaio õõpwer, tekei
bet õpweren aet Bibel inon itũrũra,
mõ rõ õgõgien gaiũra ean.
17 Me ñagan, amiâ ñabũna â au-
wâ, ñag amwa tsiet *mũñane* ñag ei-
tsiõk õrre, amwaim kanakania ga-
miâ bwi ta bwidũga ma amwa pudu
atsin ean amiâ weijo-oaio mi iwiden
bũriõũmiâ eow ean aũra dũra ñabũn
ebaka.
18 Amwaimõ ñabeda ian oque-
deiemiâ mi ian tsieten wõra Temo-
niba me wõra amen Katsimor Jesu
Kristo. Wõnõ itsitaõ ñage, me eõ
toki. Amen.

ADAMONIN WÕN EPISTEL

JOHANNES.

ITŨBAÑ 1.

BITA ñea etsimine ñago ã eitsiõk
õrig imin, bita ñea ama ogiten
kaiõt, bita ñea ama ogiten ãtõn me-
ma, bita ñea ama ogiten ramwan me
bema ogiten towe, ñeijin añõgen Lo-
gos ñea etsimor.
2 (Me ã ogiten õmeata bitune itsi-
mor, ma ama ogiten ãt ma ama põ-
pan mõ õrai a gamiã añõget itsimor
ñea eko tokin, ñea emek itũrit Etõ-
ñida, me ã ogiten õmeata a gama);
3 Bit ama ogiten ãt mõ kaiõt ama
õrai a gamiã bet, bwa amwaim kewin
a gama bet; ma ada kewin emek itũ-
rit Etõñida, mi itũrin Ñain ñea Jesu
Kristo:
4 Ma ama eare mũñane imin, bwe
enimõ goro õkõr amiã ibibõki.
5 Me ñane ñana eñõg ama ogiten
kaiõt eow Itũrin, me ñan ama õrai a
gamiã bwe Gott ei iaõ, me ekeow
itũr ian ia aigetow.
6 Tsin ia añ ũge bwa añ kewin a,
mi tsin ia añ dũgidugo iat itũr, añ
baite, ma añ eõ ririñ iduwen:
7 Mi tsin ia añ dũgidugo iat iaõ te-
kei Ñei ñag emek iat iaõ, añ kewin a
gada, ma aran Jesu Ñain õdereder
gada atsin eat ibaka memak.
8 Tsin ia añ ũge bwe ekeow ada
dũra, ta ada quiawiei gada, mi idu-
wen eõ mek iada.
9 Tsin ia añ õpan ada dũra, E dõ-
bweduwen me eõ earañame n ead ada
dũra, mõ õ õdereder gada atsin eat
ibaka memak.
10 Tsin ia añ ũge bwa añ eitsiõk
dũra, añ eke amen tabaite Ñei, ma
aen eõ mek iada.

ITŨBAÑ 2.

ONIÑ bũna ikadudu, A eare a ga-
miã mũñane imin bwa amwaim
eõ dũra. Mi tsin ie edũra eñame ion,
etsimine wõra amen Õkega ion ñea
emek itũrit Etõñida, ñea Jesu Kristo
ñea omo:
2 Me ei iwim in kõmaerer in ead
ada dũra; me deõ ta ada dũra, ma
aũra dũra bet amen eat eb memak.
3 Mi ian ñune añ tsiet ñan añ mek
ian Ñei, ia añ raña wõn dogor.
4 Ñea ũge, A tsiet Ñei, me eõ raña
wõn dogor, ei amen tabaite, mi idu-
wen eõ mek ian;
5 Me ñea erañа aen, ogoro õkõr an
auwã Gott eow ian. Mi ian ñune añ
tsiet bwa añ mek ian Ñei:
6 Ñea ũge bwe emek ian Ñei,
eimwi bwe enimõ dũgidugo iat deden
ñea Amea ogitet dũgidugo ian.
7 Amiã ñabũna ã auwã gamiã, A
eõ eare a gamiã edogor etsimeduw,
bwa A eare edogor õbwe ñea emek
itũrimiã atsin ean ñago amwa õren
kaiõt: edogor õbwe ei añõg an amwa
ogiten kaiõt.
8 A tik eare añen gamiã edogor
etsimeduw, mi iduwen bita imin ian
Ñei ma amiã; bwin õreita nuaw itũr,
me eaõen ñage iaõ ñea iduwen.
9 Ñea ũge bwe emek iat iaõ, ma
añañõt etsin, e mek iat itũr ea ñage.
10 Ñea auwã etsin, e mek iat iaõ,
me ekeow itsiriwa itũrin.
11 Me ñea añañõt etsin emek iat
itũr, me edũgidugo iat itũr, me eiki
ino o ñow; bwi itũr ogiten õeõãtirõñin
men.
12 Oniñ bũna ikadudu, A dar a ga-
miã bwina ã eadien amiã dũra bwe
dõgin egen.
13 Etõñin, A dar a gamiã bwin
amwa tsiet Ñei ñea etsimine ñago ã
eitsiõk õrig imin. Dedemaro, A dar
a gamiã bwin amwa ogitet dogani-
gae a amea amen baka. Oniñ bũna
ikadudu, A dar a gamiã bwin amwa
tsiet Etõñida.
14 Etõñin, A ogiten edar a gamiã
bwin amwa tsiet Ñei ñea etsimine

ñago ã eitsiõk õrig imin. Ɖedemaro, A ogiten edar a gamiã bwin amwa oaio, ma aen Gott emek iamiã, ma amwa ogitet doganigae a amea amen baka.

15 Amwaim eõ auwã eb õa imin ñana bain eat eb. Tsin ia eñame ion ñea auwã eb, an auwã Etõñida eõ mek ian.

16 Bwi imin memak ñana bain eat eb, ñea an mwamwa dõrabat, ñea an mwamwa eme, me tsitanet itsimor ñea eko woun; re eõ ñaũn itũrit Etõñida, bwõ rõ ñaũn eat eb.

17 Mõ õreit ekeow eb ma an mwamwa; me ñea eririñ aen Gott, i nan mek eõ toki.

18 Oniñ bũna ikadudu, ñaiune magit stunde: me tekei amiã ogiten kaiõt ñago, bwi nan õrre Antikristo, me ebak Antikristo ñabũna re metan bet ñage; me ñagan añ tsiet iow ean bwe ñaiune magit stunde.

19 Ro ogiten metan inimageda, bwe deõ dañada ũra; bwũ kamwen ia dañada ũra, ri nan ta mek itũrida: *me rõ õren meta* bwe ã nim õnũñita ũra ñana deõ dañada ũra.

20 Me etsimine abidemiã atsin itũrin Amea Togit Omo, ma amwa tsiet imin memak.

21 A eõ dar a gamiã, bwin amwa iki iduwen, ma A dar a gamiã bwin amwa tsiet iduwen, me bwin eko ebaite iõ õñaũn eat iduwen.

22 Ijeget amen baite, tsin ia deõ ṇea ũge bwi Jesu deõ ei Kristo? Ñaiune Antikristo ñea ereriõt Etõñida me Ñain.

23 Tamo ñea ereriõn Ñain, eko Etõñida itũrin: me ñea õpan õgõgen Ñain, Etõñida emek itũrin.

24 Me ñamiã, enimõ mek iamiã bita amwa ogiten kaiõt atsin ean adamonin. Tsin ie emek iamiã bit amwañ ogiten kaiõt atsin ean adamonin, amwa nan mek ian Ñain, mi iat Etõñin.

25 Me ñeijine eñõgen oqued ñeijin O ogiten pan a gada, me ei itsimor ñea eko tokin.

26 A eare a gamiã mũñane bwa añõgõra ñabũna re teñ õrared gamiã.

27 Me ñamiã emek iamiã ekabit ñea amwañ ogiten õgõg atsin Itũrin, ma amwa eab teñ ia eñame ion enimõ wereri gamiã; bwe ñag an kabit õwereri gamiã añõget imin memak, mi iduwen, mę deõ ebaite, amwaimõ mek ian Ñei tekei an wereri gamiã.

28 Me ñage, oniṇ bũna ikadudu, amwaimõ mek ian Ñei; bwe tsin ia inan õmeata, am eow miow, me eõ gadũkũrañ iaŋ men iõ Õ õrre.

29 Tsin ia amwa tsiet bwo O omo, amwa tsiet bet bwũ ũra memak ñabũna re ririñ emo re rigidan Itũrin.

ITŨBAÑ 3.

AMWAIM aia dedet auwã ñea Etõñida ogiten auwãõn gada, ñaga ã ij egeda bwe ñain Gott; me ñain õkõr gada. Bwe dõgin ñune amen eat eb re iki gada, bwina re iki Ñei.

2 Amiã ñabũna ã auwã gamiã, ada ñain Gott ñage, me ã eitsiõk og in õmeata dededa ñea nan õrre. Añ tsiet ŋan tsin ia ã õmeata, añ nan tekei Ñei; bwa añ nan ãt Ñei mę Ei õkõr.

3 Me tamo ñea etsimine itob une itũrin ñea tobeįen Amea, te ei õdereder ñei, tekei Ñei ñag edereder.

4 Tamo ñea eririñ idũra e riow eat odogor bet, bwi idũra ei iriow eat edogor.

5 Ma amwa tsiet bwe ã õren õmeata bwe E nim onuaiw idũra; me eko idũra ian Ñei.

6 Tamo ñea emek ian Ñei eõ dũra: me tamo ñea edũra eįtsiõk ogiten ãt Ñei me eitsiõk tsiet Ñei bet.

7 Oniñ bũna ikadudu, eko eñame ion enim õrared gamiã: ñea eririñ emo o omo, tekei Ñei ñag O omo:

8 Ñea eririñ ibaka, õ ñaũn itũrit diabolos; bwe diabolos edũra atsin ean adamonin. Me ã õmeata Ñain Gott bwe dõgin ñune, bwe enim ijababa an makur diabolos.

9 Tamo ñea erigidan itũrin Gott eõ ririñ idũra, bwin emek an karig *Gott* ian; me e eõ kona idũra, bwin erigidan itũrin Gott.

10 Ñabũna ñain Gott me ñabũna ñait diabolos ã õgarõ ũra ian ñune: tamo ñea eõ ririñ emo e eõ ñaũn itũrin Gott, me ñea bet eõ auwã etsin.

11 Ñane eñõg ñana amwa ogiten

kaiōt atsin adamonin, bwa am auwā
gada;
12 Deō tekei Kain ñea ōñaūn itūrin
ame ebaka, ma abiet etsin. Ma adag
a abien? Bwin ebaka an makur, mo
omo ñan at etsin.
13 Edetsini, amwaim eō mwitōñ ia
amen eat eb añañōn gamiā.
14 Añ tsiet bwa añ ogiten erowi
ima aeow iat itsimor, bwin añ auwā
edetsini. Ñea eō auwā etsin, i ta
mek iat ima.
15 Tamo ñea añañōt etsin ei amen
abab ñame: ma amwa tsiet bwe eō
mek itsimor eō toki ian amen abab
ñame.
16 Ma añ tsiet eauwā ian ñune,
bwin E totow tsimorin bwe dōgida:
me eimwi bet bwa am totow tsimori-
da bwe dōgit etsietsida.
17 Me tamo ñea etsimine wōn imin
ñana bain eat eb, mi tsin ie e āt an
ga būriōūt etsin ñag eko wōn imin,
mō ōōbōñ būriōūn a, ōten an mek an
auwā Gott ian ñei?
18 Oniñ būna ikadudu, am eō ta
auwā eat edorer me eoda; ma *am
auwā* iat emakur mi iduwen.
19 Añ tsiet iow ian ñune bwa ada
wōt iduwen, ma añ nan ōbebe bū-
riōūda ian men:
20 Bwe tsin ia būriōūda ōbabaka
gada, etō men Gott ea būriōūda me
E tsiet imin memak.
21 Amiā ñabūna ā auwā gamiā,
tsin ia būriōūda eō ōbabaka gada, añ
eab miow itūrin Gott;
22 Me tamo ñea añ kōñōn, añ nan
ōgōg iow Itūrin, bwin añ raña wōn
dogor, ma añ ririñ imin ñan omo ian
men.
23 Me ñaiune wōn dogor, bwa am
tūeb ian egen Ñain ñea Jesu Kristo,
me bwa am auwā gada tekei edogor
ñea O oija gada.
24 Me ñea eraña wōn dogor emek
ian Ñei me Ei ian ñei. Ma añ tsiet
iow ian ñune bwe E mek iada eow
itūrin Anin ñea O oija gada.

ITŪBAÑ 4.

AMIĀ ñabūna ā auwā gamiā,
amwaim eō tūebōn anin me-
mak, ma amwaim ōij anin memak
ia rō ñaūn itūrin Gott ōa iōk; bwe
ebak propheten in tabaite ñabūna
ro ogiten meta eow eat eb.
2 Ma amwa tsiet iow ean ñune
Anin Gott: anin memak ñana rō pan
Jesu Kristo bwo ogiten ōrre eow eat
dōrabat, rō ñaūn itūrin Gott;
3 Ma anin memak ñana re eō pan
Jesu re eō ñaūn itūrin Gott: me ñune
anin Antikristo ñea amwa ogiten
kaiōt bwi nan ōrre.
4 Oniñ būna ikadudu, amwa ñaūn
itūrin Gott ma amwa ogitet doga-
nigae a ūra: bwo oaio eken Amea
iamiā ea amea ian amen eat eb.
5 Ūra amen eat eb, me ñagan rō
karai bain eat eb, ma amen eat eb
kaiōt aeōra.
6 Añ ñaūn itūrin Gott; ñea etsiet
Gott ōkaiōt aeda; me ñea eō ñaūn
itūrin Gott eō kaiōt aeda. Ma añ tsiet
iow ean ñune anit iduwen ma anit
epwer.
7 Amiā ñabūna ā auwā gamiā, am
auwā gada: bwe eauwā ōñaūn itūrin
Gott; me ñea auwā *Gott me eñame*
erigidan itūrin Gott; me e tsiet Gott.
8 Ñea eō auwā, e iki Gott; bwe
Gott ei eauwā.
9 Ā ogiten ōmeata a gada an auwā
Gott ian ñune, ñaga Gott ogiten oijo-
tu eat eb Ñain ñea aiquet erak bwa
am tsimor eow Itūrin.
10 Eauwā ian ñune, deō dōgin ñag
añ auwā Gott, me dōgin ñag Ei auwā
gada, mo oijotu Ñain bwe enim ekei
iwim in kōmaerer bwe dōgin ada
dūra.
11 Amiā ñabūna ā auwā gamiā,
tsin iō ūga an Gott auwā gada, eimwi
bet bwa am auwā gada;
12 Eko eñame ñea ogiten āt Gott
ia ewōrin; tsin ia añ auwā gada,
Gott emek iada, mo ogoro auwāeda
iada.
13 Añ tsiet iow ian ñune bwa añ
mek ian Ñei, me Ei iada, bwin O ogi-
ten oija gada Anin.
14 Ma ama ogiten āt mō pan bwe
Etōñida ogiten oijotu Ñain bwe enim
Ei amen Ōtsimor amen eat eb.
15 Tamo ñea nan ōpan bwi Jesu ei
Ñain Gott, Gott emek ian ñei, me ei
ian Gott.
16 Ma añ tsiet ma añ ogiten tūebōt
auwā ñea Gott auwāōn gada. Gott

ei eauwã; me ñea emek iat auwã
emek ian Gott, me Gott ian ñei.
17 Ogoro ada auwã ian ñune ia añ
eõ miow eat ibũm in ekõm: bwin
õũga Ñei õũga bet ñada ean eb une.
18 Eko imiow iat auwã; bwe eau-
wã ñea ogoro õmeata imiow; bwin
etsimine emaga iat imiow. Ñea
emiow eitsiõk goro iat auwã.
19 Añ auwã Ñei, bwin Ei ñea auwã
gada amo.
20 Tsin ia eñame ion ũge, A auwã
Gott ma añañõt etsin, ei amen ta-
baite: bwe ñea eõ auwã etsin ñea o
ogiten ãt, õten an auwã Gott ñea e
eitsiõk ogin ãt.
21 Ma añ õgõg edogor ñune atsin
Itũrin, bwe ñea auwã Gott, enim
auwã bet etsin.

ITŨBAÑ 5.

TAMO ñea etũeb bwi Jesu ei Kristo erigidan itũrin Gott, me tamo ñea auwã Amea ñea ogiten õrig ñei, a auwã bet ñea ogiten rigi-dan Itũrin.
2 Añ tsiet iow ian ñune bwa añ
auwã ñabũna ñain Gott, tsin ia añ
auwã me raña wõn dogor.
3 Bwe ñaiune auwãen Gott, bwa
am raña wõn dogor: bwe eõ roe wõn
dogor.
4 Bwe tamo ñea erigidan itũrin
Gott edoganigae a eb: me ñune edo-
ganigae ñea añ ogitet doganigae a eb
eow ean, ñea ada itũeb.
5 Mi ijegen ñea edoganigae a eb,
tsin ia deõ ñea etũeb bwi Jesu ei
Ñain Gott?
6 Ei ñune ñea õrre eow eat ebõk
me era, ñea Jesu Kristo, deõ ta eat
ebõk, bwe eat ebõk me era.
7 Ma anin õkõr ñea õpõpan, bwin
Anin ei iduwen.
8 Bwa aijimen amen õpan, Anin,
me ebõk, me era: mũ ũrei aiquen.
9 Tsin ia añ ñaeow iada aet eñame,
ouwak eken woun aen Gott: bwe ñai-
une an Gott õpõpan, ñag Õ pan añõ-
gen Ñain.
10 Ñea etũebõn Ñain Gott, etsi-
mine aen Gott ian ñei; me ñea eõ tũe-
bõn Gott, e eken amen tabaite Ñei;
bwin e eõ tũebõn Gott ñeijina Gott
ogiten panõn Ñain.
11 Me ñeijine ñeijina eñõg, bwe
Gott ogiten oija gada itsimor ñea
eko tokin, me ñune itsimor etik ian
Ñain.
12 Ñea etsimine Ñain Gott itũrin,
itsimõr etik itũrin; me ñea ekeow
Ñain Gott itũrin, ekeow itsimor itũ-
rin.
13 A ogiten eare a gamiã mũñane
imin, bwa amwa tsiet bwe etsimine
itsimor ñea eko tokin itũrimiã, amiã
ñabũn amwa tũebõn egen Ñain Gott.
14 Me ñaiune tũebõnen itũrida, bwi
tsin ia añ kõñ a tamo imin ñan ewin
a bũriõũn, Õ kaiõt aeda;
15 Mi tsin ia añ tsiet bwõ Õ kaiõt
aeda ean tamo imin ñan añ kõñõn, añ
tsiet bwa añ õgõg mũñana imin añ
kõñõt tsinin.
16 Tsin ia tamo eñame ãt etsin ie
edũra eat idũra ion ñea deõ idũra n
ima, e nim kõñõñ, me *Gott* nan oija
itsimor bwe wañara ñabũna re dũra
eat idũra ñea deõ idũra n ima. Etsi-
mine idũra ion ñea idũra n ima: A
eõ pan ie e nimõ tetaro bwe dõgin
bita.
17 Eõ-omo memak ei idũra, me etsi-
mine idũra ñea deõ idũra n ima.
18 Añ tsiet bwi tamo ñea ogiten
rigidan itũrin Gott eõ dũra; me ñea
erigidan Itũrin Gott te ei erañа, ma
amea amen ibaka eõ towe ñei.
19 Ma añ tsiet bwa añ ñaũn itũrin
Gott, ma amen eat eb memak re mek
ian amea amen ibaka.
20 Ma añ tsiet bwo ogiten õrre
Ñain Gott, mo ogiten oija gada eman
bwa am tsiet Ñei ñea iduwen, ma ada
añ mek ian Ñei ñea iduwen, eh, ian
Ñain ñea Jesu Kristo. Ñaiune Gott
iduwen mi itsimor ñea eko tokin.
21 Oniñ bũna ikadudu, amwam ra-
ña gamiã tsinit etaramawirei ijor in
ani.

KARURAN WÕN EPISTEL

JOHANNES.

AÑA eñab ea ãita ã ij me ñaiñain,
ñabũn A auwã ũra iat iduwen;
me deõ ta aña, bwũ ũra memak ña-
bũna re tsiet iduwen;
2 Bwe dõgit iduwen ñea emek iada,
mi nan mek itũrida eõ toki:
3 Enimõ mek itũrida equed, eau-
wãtegen, mi iow atsin itũrin Gott
Etõñida, ma atsin itũrin Jesu Kristo
Ñait Etõñida, iat iduwen me eauwã.
4 A ibibõki õkõr, bwa A ogiten ãt
ibũn ean ñabũna ñaim bwe re dũgi-
dugo iat iduwen, tekei ada õgõg edo-
gor atsin itũrit Etõñida.
5 Ãitunuwe, A kõn aw ñage, deõ
tekei aeõ eare aw edogor etsimeduw,
bwe bita ñea emek itũrida atsin ada-
monin, bwa am auwã gada.
6 Me ñaiune eauwã, bwa amõ dũgi-
dugo tekei ewin a wõn dogor. Ñaiune
edogor tekei amiã ogiten kaiõt atsin
adamonin bwa amwaimõ dũgidugo
ian.
7 Bwe ebak amen iqui rõ õrre eowen
eat eb, ñabũna re eõ pan bwi Jesu
Kristo õrre eow eat dõrabat. Ũra
amen iqui ma Antikristo.
8 Amwaim kanakania gamiã, bwe
enim eõ gõrõ atsin itũrimiã mũñan
amwa ogiten ririñ, bwa amwaim õgõg
ekamarũmwi ouwak.
9 Tamo ñea enuaw me eõ mek
ian an kereri Kristo, eko Gott itũ-
rin: me ñea emek ian an kereri
Kristo, Etõñida me Ñain ar mek
itũrin.
10 Tsin ia tamo ion õrre a gamiã,
me eõ õrean kereri une, amwaim eõ
quedei mõ õramatu ian amiã wak, ma
amwaim eõ kamawirei:
11 Bwe ñea õkamawirei, õ õgõg
dũbañin an makur ñan ebaka.
12 Ebak imin itũrũ ñan A nimõ
eare a gamiã, ma A eõ teñ *eare a ga-
miã* iat papier me tinte: bwa A ni-
men A nan õrre a gamiã bwa amõ
mwaij meda me dadorer, bwe enim
ouwak amiã ibibõki.
13 Ñait ãita edũm ñea ã ij, rõ ka-
mawireiuw.

KATIJŨRAN WÕN EPISTEL

JOHANNES.

AÑA eñab ea Gajus, ñea ã auwã,
ñea A auwã eow iat iduwen.
2 Auwe ñea ã auwã, A ãeñuw
bwe wo nimõ geidawianaw eat imin
memak me bwe wo nimõ mek iat
emawir, tekei anũm ñag õgeidawia-
naw.
3 Bwo ouwak aeõ ibibõki, ñaga
edetsini rõ õrre ame mõ rõ pan ame
iduwen ñea emek iam, me dedem ña-
ga wo dũgidugo iat iduwen.
4 Eko ibibõki ñea ouwak eken a
ñune ñea ekaiõt bwe ñaiũ re dũgidu-
go iat iduwen.
5 Auwe ñea ã auwã, edõbweduwõm
eat iririñ ñea omo ea edetsini, me ea
eratequõ:
6 Ñabũna rõ põpan am auwã iat
ecclesia: me wo ririñ ñan omo ñaga
wo onuaiw ũra iat deden ñea eimwi
ian men Gott:
7 Bwina re meta bwe dõgin egen,
me eko imin ia re barũ atsin itũrin
heiden.
8 Me ñagan eimwi bwa amõ buõk
ñabũn tekei amebũne, bwa am eke
gada amen makur epo a ũra bwe dõ-
git iduwen.
9 A eareãt eñõg inon ea ecclesia
ia: me Diotrephes, ñea eteñ bwe eni-
mõ kaganado eara, eõ quedei gama.
10 Me ñagan tsin ia A õrre a ga-
miã, A nan õmaran an makur ñan e
ririñ, ñag o owidu gama; me e eõ
iow ean mũñane, me e eõ quedei bet
edetsini, me e dug ñabũna re teñ
oquedei ũra, mõ õraijiow ũra atsin
iat ecclesia.
11 Auwe ñea ã auwã, wo nim eõ
gar ñea ebaka, me wo nimõ gar ñea
omo. Ñea eririñ ñea omo õñaũn itũ-
rin Gott: me ñea eririñ ibaka, e ei-
tsiõk ãt Gott.
12 Ã põpat Demetrius me ã tsita-
tow itũrit eñame memak, mi iduwen
bet: ma ama põpan bet ñama, me
wo tsiet ama põpan bwi iduwen
õkõr.
13 Ebak imin itũrũ ñan A nimõ
eare aw, ma A eõ teñ edar aw eat
tinte me feder:
14 Ma A nimen bwa A nan epar
in ãtuw, bwa arũmõ mwaij medar
me dadorer.
15 Iow enimõ mek itũrũm. Ñabũ-
na dañadar ine rõ kamawireiuw. Wo
nim oija dañada ama kamawir, mõ
õrai egõra.

WÕN EPISTEL

JUDAS.

JUDAS, ñea an tsiõ Jesu Kristo,
ñea etsin Jakobus, ea ũra ñabũ-
na ã emwin, ñabũna ã auwã ũra eow
itũrin Gott Etõñida, ñabũna ã raña
ũra bwe dõgin Jesu Kristo:
2 Enim aeõñ ouwak oquedeiemiã
ma amiã iow ma auwãemiã.
3 Amiã ñabũna ã auwã gamiã, ñag
A quoquon in edar a gamiã n pat
itsimor ñea wama me wamiã, A ni-
men bwe eimwi bwa A nim edar a
gamiã n kõñ a gamiã bwa amwaim
õõaio gamiã bwe dõgit itũeb ñea ã
oija ñabũna Kristian, ñea ta aiwõrin
oijañet eb.
4 Bwe rõ karaõe n metu *iat eccle-
sia* eñame ibũn ñabũna ã eare añõ-
gõra ñago me ñago bwe re nim õba-
baka deden ñune, eñame ñabũna re
eõ auwã Gott, ñabũna re iwid oque-
deieõra eow itũrin wõra Gott iat iwi-
dũma, ñabũna re ereriõt amen Ekõm
ñea ta aiquen, ñea wõra Temoniba,
ñea Jesu Kristo.
5 Ma A teñ bwa amwaim õmaran
mũñane, ma amwa tsiet bet mũñane
memak, mi ta aiwõrin wereriemiã,
bwe Temoniba õtsimor bita eponña-
me eow eat eda ũra atsin ean eben
Ägypten, me E tik abien ũra ñabũna
re eõ tũeb imũr.
6 Me engel ñabũna re eõ raña de-
deũra n moniba, ñan adamonit de-
deũra, me re erowi eñõra n mek, ã
õgõgõn ũra eraroian ñan eko tokin
ijõñit itũrũgago ian obwet ekõm eat
ibũm ñabũmin õkaganado.
7 Tekei ñamen Sodom me Gomorra
me tekawa ñan itañũrõr, ñaga ra
aeõñ oouwak emequõr it dũra, mõ rõ
kar itũrin bita epo, me re dũgidugo
mõ rõ õnani *idõg a* dõrabat ion, me
ã õmeata ũra eow ean bwi imin in
kereri ñag eagada gaiũra iat ãe ñea
eko tokin.
8 Ñabũn amen mi, ñabũna rõ õka-
nakanet dõrabat iat deden ñune, me
re ekam ekeiduwet Temoniba mõ rõ
kabakai ñabũna ã õraitsit ũra.
9 Me Michael, ñea Erzengel, ñea ar
ake diabolos ma ar kañaeotei rabatan
Moses, e miow in õpan õbabakaen iat
eñõgen kabaka, mõ õ ũge, Temoniba
enimõ baragageñuw.
10 Me epo une rõ kabakai mũ-
ñana re eitsiõk tsiet: me mũñana
re tsietien, tekei ũra imin gõgõrõ
ñabũna re ikũba, ã abiõn ũra mũ-
ñane.
11 Mi nat agada gaimiã! bwe re
dũgidugo ian medenan Kain, mõ rõ
gõrõ bwe re nimõ gar an dũra Bi-
leam, bwe re nim õgõg pũmwen aũ-
ra makur, me re ema eowen eat ema-
man tekei Kora.
12 Epo une etsitobo epe ñan eõ nũ-
ñida ean amiã jeiji n auwawã gamiã,
tsin ia re jeiji epo a gamiã, ri tekei
amen raña schafe ñabũna rõ õijõiji
ũra n eõ miow; ũra denañ ñan eko
weron ean ñan eñin õnanuaiw: mũ
ũra imin erõ ñan eijijimõ ren, ñan eõ
qua, ñan ema, me ñana aruwõri aũra
ima, ñana ã udan ean outaiũra;
13 Mũ ũra añan in imago ñan oaio,
ñan oburoda õgadũkũraneõra; mũ
ũra edetañ ñan õñiõñio, ñana ã eõ
toki n raña bwe dõgũra itũr ñea etũ-
rũgago.
14 Me Enoch ñea amwen aeiu
iruwin Adam õrai eñõgen propheten
mõ õpan añõgen epo une, mõ ũge,
Kania, õrret Temoniba ma an ñame
ñabũn omo, ñabũna ata erañan,
15 Bwe enimõ mwit añõgen an ña-
me memak, me bwe ã õbabaka me-
mak ñabũna re eõ auwã Gott bwe
dõgin aũra makur memak ñan eba-
ka, ñana re ririñ in eõ auwã Gott, me
bwe dõgin aeõra ñan õkamaga, ñan
amet dũra ñabũna re eõ auwã Gott
ro ogiten õrai in iwitsiowõn.

16 Bwũ ũra amen ñuruñure, ma
amen ŏpan aũra roe, me re eraban
aũra mwamwa (me mwũra rŏ pat
eñŏg ñan ebak iat eñŏgen edujow),
me ri te eredu eñame bwe dŏgin aũ-
ra kona imin ean.
17 Amiă ñabũna ă auwă gamiă,
amwaim ŏmaran añŏg ana ă pan ña-
go eow itũrũra wŏn apostel wŏra Te-
moniba Jesu Kristo;
18 Naga rŏ ũge a gamiă, Nan ŏrre
ean magit ibũm amen kawiduemin
ñabũna re eraban aũra mwamwaniñ
ñan ebaka.
19 Ũra kŏr ñabũna rŏ ŏekae ũra,
ñabũna ra auwă bait dŏrabat, me eko
Anin itũrũra.
20 Amiă ñabũna ă auwă gamiă,
amwaim ŏweijo-oaio gamiă ian amiă
itũeb ñea togit omo, ma amwaimŏ
tetaro itũrin Anin Omotañitañ,
21 Ma amwaim raña gamiă ian au-
wăemiă eow itũrin Gott, ma amwai-
mŏ daiñ oquedeiemiă eow itũrin wŏra
Temoniba Jesu Kristo, bwa *amwaim*
ŏgŏg itsimor ñea eko tokin.
22 Ma amwaim oquedei ibũn ñabũ-
na re mek iat ekamwarar;
23 Ma amwaim ŏtsimor ibũn mŏ
ŏrian ũra atsin eat ăe; ma amwaim
oquedei ibũn iat imiow, ma amwaimŏ
miowi ekarawin ñea ŏmwarere eow
eat dŏrabat.
24 Me wŏn Amea ekona n raña ga-
miă bwa amwaim eŏ pudu, ñea okona
n bet ñaeow gamiă ian men an raitsit,
tsin ie ekeow amiă baka, mo oouwak
amiă ibibŏki.
25 Wŏn Gott ñea ta aiquen, ñea
wŏra amen Katsimor eow itũrin Je-
su Kristo wŏra Temoniba, eraitsit, me
eredu, mi imwit añŏg, me eoaio, ña-
go ă eitsiŏk ŏrig imin, me ñage, me
eŏ toki. Amen.

AN

KAMEATA JOHANNES.

ITŨBAÑ 1.

ÑAIUNE an kameata Jesu Kristo,
ñea Gott oija bwe E nim õmeata
a an tsiõ, ñana imin ñan eimwi bwe
enim epar in õrre: mõ Õ õmeata ñag
Õ õijõn an engel ea an tsiõ ñea Jo-
hannes;
2 Ñea õpõpan aen Gott, me an ka-
duwen Jesu Kristo, eat imin memak
ñan e ãt.
3 Õgeidawianaw ñea lesenei mũ-
ñane eñõgen propheten, mõ rõ geida-
wianaw bet ñabũna rõ kaiõt me raña
mũñane imin ñana ã eare eow inima-
gen mũñane eñõg: bwe etũretet edae.
4 JOHANNES ea ecclesia ñana
aeiu ñan emek i Asia: Equed
ea gamiã mi iow, atsin itũrin Amea
ñea etsimine ñage, me etsimine ñago,
me etsimine imũr; ma atsin itũrin
Anin ñana aeiu ñan emamek ian
obwen wõn tron;
5 Ma atsin itũrin Jesu Kristo, ñea
amen oduwen ñea edõbweduwen, ñea
bowabin ñabũn ema, me monibain
uea n eat eb. Ñea auwã gada, me
eadidan gada ean ada dũra, eow ean
aran;
6 Ñea eririñ gada bwe monibain,
me priester ea wõn Gott me Etõñin;
wõn õkõr eraitsit mi imwit añõg eõ
toki me eõ toki. Amen.
7 Kania, I nan õrre mõ õd eat de-
nañ; me eme memak ri nat ãt, mũ
ũra ñabũna re ebu *ri nat ãt bet;* me
earõeni memak eat eb ri nan mwijiña
bwe dõgin. Eh, Amen.
8 Temoniba Gott ũge, Aña Alpha
mo Omega, ñea etsimine ñage, me
etsimine ñago, me etsimine imũr,
ñea Togit Oaio.
9 Aña Johannes, ñea etsimiã, me
dañamiã iat eroe me monibain, me
ean ijenet ibũriõ *ñan ian* Jesu, A mek
eat insel ñea Patmos egen, bwe dõ-
gin aen Gott ma an kaduwen Jesu.
10 A eke aña Anin ean an bũm
Temoniba, ma A kaiõt eiñõñ ion
oaio iruwũ, ñea õgain etsitobo nõñit
dobu,
11 Ñea ũge, Ñana wo ãt, wo nimõ
earedaw ian buch mõ õijõn a ecclesia
ñana aeiu: ea Ephesus, me ea Smyr-
na, me ea Pergamus, me ea Thyatira,
me ea Sardes, me ea Philadelphia,
me ea Laodicea.
12 Ma A iwidõ bwa A nim aia bita
eiñõñ ñea edorer ame. Me ñag A
iwidõ, A ãt aieu lampen ñana gold;
13 Ma A ãt ion inimagen mũñana
lampen ñana aieu ñea tekei Ñait
eñame, ñea edua ekarawin ion ñea
ogoro ian nanan, mo O quarai egadi-
ben ñarana gold.
14 Mõ õbũrũbũr tũbwin mi iren tũ-
bwin tekei ewet schafe õbũrũbũr, mõ
õbũrũbũr tekei schnee; mi ian men
tekei ãe ñea õpwijõriõr;
15 Me nanan tekei eborage ñea
õramaramin, õgain etsitobo ia ã õtar
in õdereder iow eat ãe; ma aen tekei
nõñit ebõk ñan ebak.
16 Me etsimine edetañ ñana aeiu
ian bet edamarũm: me emetan ian
mwit ipudutũbwit eran eõkõñ ñarana
arura mwin: me men tekei equan iõ
õaio pwijõriõrin.
17 Me ñag A ãt, A pudu itañin na-
nan tekei ion ñea ema. Mõ Õ õeõ-
gida ame bet' edamarũm, mõ ũge,
Wo nim eõ miow; Aña adamonin me
magin,
18 Ma Aña Amea ñea Etsimor; ma
A man ñago, me, kania, A eõ tokiten
tsimor, me etsimine ki it ima me
Gehenna Itũrũ.
19 Me ñagan wo nimõ eare mũñane
imin wo aia, me mũñan etsimine
ñage, me mũñan nan õrre imũr;
20 Bit eõ nũñida, ñea dedet edetañ
ñana aieu, ñana wo ãt iow ian beõ
edamarũm, me lampen ñana gold

ñana aeiu. Edetañ ñana aeiu, ũra
wañara engel ecclesia ñana aeiu, me
lampen ñana aeiu, ũra ecclesia ñana
aeiu.

ITŨBAÑ 2.

WO nim edar a wōn engel ecclesia
ñea i Ephesus, *mō ũge:* Amea
ñea ōgōgōt damarũmin bet' edetañ
ñana aeiu, me ñea edũgidugo inima-
gen lampen ñana aeiu, ũge:
2 A tsiet am makur, ma am eago,
mi ijenen bũriōũm, me dedem ñaga
wo eō kona ijen bũriōũm ea ñabũn
ebaka, me wo ogiten ōij ñabũna rō
ũge bwũ ũra apostel, me ekeow, wo
tsiet ũra bwũ ũra amen tabaite;
3 Me etsimine ijenet ibũriō itũrũm,
me wo ōbũ uwadam bwe dōgin egō,
me eō ñij bũriōũm.
4 Me etsimine waña imin in ōrō-
weiuw, ñaga wo ñaũnin auwãeō ñea
adamonin am auwã.
5 Me ñagan, wo nim ōmarat deden
ñea wo pudun ian, me wo nim iwid
bũriōũm, me ririñ emakur ñan ada-
monit emakur; mi tsin ia wo keō, A
nan naña aw mo onuaiw wam lampe
atsin eat eñan, tsin ia wo eō iwid
bũriōũm.
6 Me wam ōkōr ñune, ñaga wo
miowi aũra makur Nikolaite, ñan A
miowi bet.
7 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiōt
aen Anin ea ecclesia. Nea edogani-
gae, A nan oija ijeiji atsin eat imin
erō n tsimor, ñaōen emek ean wōn
Paradies Gott.
8 Wo nim edar a wōn engel ecclesia
ñea i Smyrna, *mō ũge:* Amea adamo-
nin me magin, ñea eman, me ñea *tik*
tsimoren, ũge:
9 A tsiet am roe ma an eko emit
duwōm (me etsimine emit duwōm
bet), ma *A tsiet bet* aũra kabaka ña-
bũna rō ũge bwũ ũra dei Judea, me
ekeow, bwũ ũra an eponñame Satan.
10 Wo nim eō miow mũñana wo
nan maga eow ean: kania, diabolos
nan ōraijedu ibũn inimagemiã iat
etañ in quōquōr, bwe e nim ōij ga-
miã: ma amwa nan roe ean abũmita.
Wo nim ōdōbweduwōm ea am ima,
ma A nan oija aw krone it itsimor.
11 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiōt
aen Anin ea ecclesia. Ñea edogani-
gae, inan eō ōmaga eow eat ekaru-
wōrin ima.
12 Wo nim edar a wōn engel eccle-
sia ñea i Pergamus, *mō ũge:* Amea
ñea etsimine ipudutũbwin eōkōñ ña-
rana arura mwin Itũrin, ũge:
13 A tsiet ino wo mek, ino emek
wōn tron Satan: me wo ōgōg egō, me
wo eō ereriōn tũebōneō ean an bũm
Antipas ñea amen pōpanō, ñea edō-
bweduwen, ñea ã abi iow inimagemiã,
ino emek Satan.
14 Etsimine waña imin in ōrōweiuw
inon, bwin etsimine ibũn itũrũm ña-
bũna rō ōgōg an kereri Bileam, ñea
ōwereri Balak bwe enim ōraijedu
imin in kapudu ian met ibwibwin Is-
rael, bwe re nim kō wimet ijor, me
mequōr it dũra.
15 Me etsimine bet ibũn itũrũm ña-
bũna rō ōgōg aũra kereri Nikolaite
iat deden ñune bet.
16 Me ñagan, wo nim iwid bũri-
ōũm; mi tsin ia wo keō, A nan epar
in naña aw, ma A nan ake a ũra eow
ean pudutũbwin in mwũ.
17 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiōt
aen Anin ea ecclesia. Ñea edogani-
gae, A nan oija manna ñea eō nũ-
ñida, ma A nan oija epe ion ñea ōbũ-
rũbũr, me eg etsimeduw ñea ã eare
eow ean ape ia, ñea eko ion etsiet,
mi ta ñea ã oija.
18 Wo nim edar a wōn engel eccle-
sia ñea i Thyatira, *mō ũge:* Ñain Gott
ñea ian men tekei ãe ñea ōpwijōriōr,
me nanan tekei eborage ñea ōrama-
ramin, ũge:
19 A tsiet am makur, ma am auwã,
ma am itũeb, ma am ōquōrida eñame,
mi ijenen bũriōũm, ma am makur ñan
imũr bwe ebak eken ea ñano amo.
20 Me etsimine waña imin in ōrō-
weiuw, ñaga wo eō rewit ãita Isebel,
ñea ã ij egen bwe prophetin; ñea
oquiawiei mō ōwereri aeō tsiō bwe re
nimō mequōr it dũra mō ōn wimet
ijor.
21 A oija an bũm bwe e nim iwid
bũriōũn ean; me e eō teñ iwid bũ-
riōũn me ñaũnin an mequōr it dũra.
22 Kania, A ōraijedu ãita iat bett,
ma A ōraijedu bet ñabũna re mequōr
it dũra itũrin iat eroe ñea oaio, tsin

ia re eõ iwid bũriõũra me eatow aũra
makur.
23 Ma A nan abiõt ima ñain; me
ecclesia memak ri nan tsiet bwa aña
kõr ñea A õnani epenwekañ mi idi-
ruko: ma A nan oija gamiã memak
tekei ewin a amiã makur.
24 Ma A ũge a gamiã, ibũn ñabũn
i Thyatira, ñabũna ekereri une eõ
mek itũrimiã, ñabũna re iki wõn imin
Satan ñan õkab tekei aũra ũge: A eõ
tata iju eroe ion eamiã.
25 Amwaim õgõg ñea itũrimiã ea
aeõ õrre.
26 Me ñea edoganigae, me ñea era-
ña aeõ makur ea etoki, A nan oija
imwit añõg ea heiden:
27 Mi i nan mwit añõgõra eow eat
ewew ñamana debitsi, mi i nan ijaba-
ba ũra tekei ijababaen an wũr amen
ririñ iwũr; tekei bet aeõ õgõg iow
itũrit Etõñũ:
28 Ma A nan oija edetañ in ijoran.
29 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiõt
aen Anin ea ecclesia.

ITŨBAÑ 3.

WO nim edar a wõn engel ecclesia
ñea i Sardes, *mõ ũge:* Amea
ñea etsimine aeiu Anin Gott itũrin,
me edetañ ñana aeiu, ũge: A tsiet
am makur, bwe etsimine panem bwe
wo tsimor, me wo ma.
2 Wo nim ober, mõ õõaio mũñana
imin ñana re eitsiõk ekeow, ñan eman
naga: bwa A ãt am makur bwe re
eitsiõk omo õkõr ian men waña Gott.
3 Me ñagan wo nim õmarat deden
am õgõg mõ kaiõt; me wo nim raña,
mi iwid bũriõũm. Me ñagan tsin ia
wo eõ ober, A nan naña aw tekei
amen torere, me wo nan eõ tsiet
stunde ia A nan naña aw ean.
4 Me etsimine eg inon itũrũm i Sar-
des, ñabũna re eitsiõk õmwarere aũra
karawin: me ri nat dũgidugo epo
ame iat ibũrũbũr; bwe ewin a ũra.
5 Ñea edoganigae, i nan edua eka-
rawin õbũrũbũr; ma A nan eõ mwi-
nũmwin eget atsin ian buch it itsi-
mor, ma A nan pan egen ian met
Etõñũ, mi ian men wõn engel.
6 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiõt
aen Anin ea ecclesia.
7 Wo nim edar a wõn engel eccle-
sia ñea i Philadelphia, *mõ ũge:* Amea
omotañitañ, ñea iduwen, ñea etsimi-
ne wõn ki David itũrin, ñea õbaida,
me eko ion ñea okona n tsima; me ñea
etsima, me eko ion ñea okona n bai-
da, ũge:
8 A tsiet am makur (kania, A
ñaeow ian mem metoror ion ñea õba-
õeda, me eko ion ñea okona n tsima),
bwe etsimine waiom eken, me wo
õgõg aeõ, me wo eõ ererion egõ.
9 Kania, A nan totow ñabũna ran
an eponñame Satan, ñabũna rõ ũge
bwũ ũra dei Judea, me ekeow bwõ
rõ baite; kania, A nan õijõn ũra bwe
re nim tuwit taramawir me toweitsi-
ber itañin nanam, bwe re nim tsiet
ñan A auwãw.
10 Bwina wo ogiten õgõg aen ijenen
bũriõ, A nan raña aw bet atsin eat
stunde n iqui, ñea õrre eowen naga
ean amen eat eb memak, bwe ehim
õij ũra ñabũna re mek eat eb.
11 A par in õrre; wo nim õgõg õkõr
ñea itũrũm, bwe enim eko ion ejori-
danim wam krone.
12 Ñea edoganigae, A nan eke jo-
rin wõn tempel waña Gott ion, mi i
nan eab gauwei emeta atsin ina: ma
A nan eare egen waña Gott ean, me
egen an tekawa waña Gott, ñea Je-
rusalem etsimeduw, ñea nan rodun
ianwerot atsin itũrin waña Gott, ma
A nan eare bet egõ ñea etsimeduw
ean.
13 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiõt
aen Anin ea ecclesia.
14 Wo nim edar a wõn engel eccle-
sia ñea i Laodicea, *mõ ũge.* Amea
Amen, ñea amen õpõpan, ñea edõ-
bweduwen mi iduwen, ñea adamonũ-
ra ñabũna ã õrig iow itũrin Gott, ũge:
15 A tsiet am makur bwe wo eõ
egaramwamwe me wo eõ kũñijow:
A ãeñuw bwe wo nim egaramwamwe
mi tsim ia deõ ei, wo nim kũñijow.
16 Me ñaga wo enemoñ, me eõ
egaramwamwe, me eõ kũñijow bet,
A nan uratow auwe atsin ian mwũ.
17 Ñaga wõ ũge, Ebak emit duwõ,
ma aeõñ ebak waña min, ma A eõ
ãeñ imit on; me ñaga wo iki ñan
auwe ion ñea õga bũriõũn, ñea õka-
nanoañ, ñea eko emit duwen, ñea eõ
ãtiroñin, ñea eko bõñeã' rabatan;

18 A wereriw bwe wo nim erow
atsin Itũrũ gold ñea ā ōtar in ōdere-
der iow eat āe, bwe enim ebak emit
duwōm; me ekarawin ñan ōbũrũbũr
bwe wo nim edua, bwe ā nim eō
ōmeata gadũkũrañ in an eko bō-
ñeā' rabatam; ma abidet eme bwe
wo nim ōbidōn mem, bwe wo nimō
ātirōñin.
19 Ñabũn A auwā, A ōrōwei ũra mi
ira ũra: me ñagan wo nim ōōaiouw,
mi iwid bũriōũm.
20 Kania, A weijo inimet oror mō
ōnanak: mi tsin ia eñame ion ōkaiōt
aeō, mō ōbaida metoror, A nan metu
a, ma A nan ijeiji itũrin, me ei nan
ijeiji Itũrũ.
21 Ñea edoganigae, A nan oija
ekona n megeda itañũ ian waña tron,
tekei aeō ogitet doganigae, ma A me-
gedan itañit Etōñũ ian wōn tron.
22 Ñea etsimine ijũñen, e nim kaiōt
aen Anin ea ecclesia.

ITŨBAÑ 4.

MI iruwin mũñane, A terōn, me,
kania, etsimine metoror ion ñea
ōbaōeda i ianweron, me bita eiñōñ ñea
A kaiōt ñago amo, ñea tekei nōñit
dobu ñag edorer ame, ũge, Wo nim
akōda ine, bwa A nim ōmeata aw
mũñan nan ōrre iruwin mũñane.
2 Mi tik ñaga ma A eken aña Anin:
me, kania, etsimine tron eran i ian-
weron, me emegeda ion ean mũrana
tron;
3 Ma amea ñea emegeda, tsin ia ā
aia, ōgain etsitobo epe ñea jaspis me
epe ñea sarda: me *etsimine* dowirara
ion ñea ōpaeoi mũrana tron, ñea tsin
ia ā aia, tekei *epe ñea* smaragd.
4 Mō ōpaeoi mũrana tron araruma
ma aeoq trone: ma *A āt* aruma ma
amet eñaben eman ñabũna re me-
geda ian mũñana tron, me re edua
ekarawin ñan ōbũrũbũr; me *etsimine*
krone ñana gold iara itũbũra.
5 Me emetan ean mũrana tron ei-
tsin, me eiñōñ, me debaō. Ma aeiu
lampen in āe ñan ōpwij ian obwet
tron, ñan Anin Gott ñana aeiu;
6 Me emek ian obwen mũrana tron
see ñea glas ñea tekei epe ñea kris-
tall; me emek ian obwen mũrana
tron, mō rō ōpaeoi mũrana tron imin
ñan etsimor ñana amen ñan te ei eme
ean obwōra me eat erowũra.
7 Mi ion ean mũñan etsimor tekei
leon, me ekarumen tekei kalb, me
men ñea ekatijimen tekei met eña-
me, me ekatamen tekei dōmaninab
ion ñea ōeta.
8 Me mũñana amen ñan etsimor rō
quaño bōrañ in ōeta, mi te ei eme eat
erowũra mi iara: me eko aũra ōnano
ijeaō mi ijōbũm, mō rō ũge, Ebwi,
ebwi, ebwi Temoniba Gott, ñea Togit
Oaio, ñea etsimine ñago, me etsimine
ñage, me etsimine imũr.
9 Mi tsin ia mũñan etsimor nan oi-
ja Amea ñea emegeda iat tron, ñea
etsimor me eko tokin, eraitsit, me
eredu, mi itũba,
10 Ri nan toweitsiber amebũna
eñab ñabũna aruma ma amen ian
men Amea ñea emegeda iat tron, me
ri nat taramawirei Amea ñea etsimor
eō toki me eō toki, me ri nan ñaeow
wañara kronen ian obwen mũrana
tron, mō ũge,
11 Wama Temoniba me wama Gott,
ederi aw eōgōg itsitaō, me eredu, me
eoaio: bwe Wo ōrig imin memak, me
etsimine mũñane bwe dōgin bũriōũm,
me ā ririñ ũra eow ean.

ITŨBAÑ 5.

MA A āt buch eran eat damarũmin
ben Amea ñea emegeda iat
tron, buch eran ñarana ā eare ian me
erowin bet, me ā quōrōt itema ñana
aeiu.
2 Ma A āt engel ion ñea ōaio, ñea
aeuwak mō ũge, Ijegen ñea ederi a
iō ōbaida mũrane buch, me ead mũña-
na weman?
3 Me eko ion i ianweron, ōa eat eb,
ōa ijōñit eb, ñea okona n baida mũ-
rana buch, ma aia.
4 Mo ouwak aeō iōñ, bwina ā eō
āt ion ñea ederi a iō ōbaida mũrana
buch, ma aia:
5 Mi ion inimagen amebũna eñab
ũge ame, Wo nim eō eōñ; kania,
edoganigae Leon, ñea erig atsin eat
arōen Juda, ñea Awarat David, bwe
E nimō baida mũrana buch me we-
man ñana aeiu.
6 Ma A āt Lamm ion ijugagait tron
me mũñan etsimor ñana amen, mi

ijugagain amebũna eñab, bwõ Õ weijo mõ õgain etsitobo ia ã abi, ma aeiu oin, ma aeiu men, ñan Anin Gott ñana aeiu, ñana ã õijõtow eat eb memak.

7 Mõ Õ õrre me barũ mũrana buch atsin iat damarũmin ben Amea ñea emegeda iat tron.

8 Me ñag E barũ mũrana buch, mũñan etsimor ñana amen, ma amebũna eñab ñabũna aruma ma amen ro otoburõra me toweitsiber ian men bita Lamm, mõ rõ katakaton harf, mi iwũr ñana gold itũrũra, ñan oquen iat imin ñan obojarara, ñan aũra tetaro Kristian.

9 Me re riañei iriañ etsimeduw, *mõ rõ ũge,* Ederi aw ia Wo barũ mũrana buch, me ead aquõren ñana weimaien: bwe ã abiwen, me Wo rouwõn aram eñame, bwe re nim ek'ũra wõn Gott, atsin inimaget arõeni memak, me ekakairũ, me eponñame, ma heiden,

10 Me Wo eke ũra monibain wama Gott, me wõn priester; mõ rõ moniba eat eb.

11 Ma A ãt, ma A kaiõt aet engel ñabũn ebak, ñabũna rõ õpaeoi mũrana tron, me mũñan etsimor, ma amebũna eñab; me ebakũra bwe ata erañan konaen ata erañan, me erañat erañan:

12 Ma ra aeuwak, mõ rõ ũge, Ederi a bita Lamm ñea ã ogiten abi bwe enim õgõg eoaio, me ebakit imin, me eman, me enõwewe, me eredu, me eraitsit, me egeidawianaw.

13 Ma A kaiõt mũñana memak ñana ã õrig, ñan i ianweron, me eat eb, mi ijõñit eb, me ñan imago, mi imin memak ñan iara, bwõ rõ ũge, Wõn Amea ñea emegeda iat tron, me Lamm, itsitaõ, me eredu, me eraitsit, mi imwit añõg eõ toki me eõ tõki.

14 Me mũñan etsimor ñana amen, rõ ũge, Amen. Ma amebũna eñab re toweitsiber me re taramawirei.

ITŨBAÑ 6.

MA A ãt bita Lamm ñag ead itema ion inimaget itema ñana aeiu, ma A kaiõt ion inimagen mũñan etsimor ñana amen, ñea etsitobo nõñit debaõ, ñag ũge, Tũkõ (ma aia).

2 Ma A aia, me, kania, pferd ion ñea õbũrũbũr, ma amea ñea emegeda ean etsimine dobonara ion itũrin; me ã oija añet krone ion: me e meta iat edoganigae, bwe enimõ doganigae.

3 Me ñag E ead karot itema, A kaiõt karumen it imin ñea etsimor bwõ õ ũge, Tũkõ (ma aia).

4 Me emeta *pferd* ion ñea õmwirara: me ã oija añen amea ñea emegeda ean ekona n õbũ iow atsin eat eb, bwe eñame enim tũ ũra abi ũra: me ã oija añet ipudutũbwit eran ouwak.

5 Me ñag ead katijut itema, A kaiõt katijimen it imin ñea etsimor bwõ ũge, Tũkõ (ma aia). Ma A aia, me, kania, pferd ion ñea etañañ; ma amea ñea emegeda ean etsimine epaun ion ian ben.

6 Ma A kaiõt eiñõñ ion inimagen mũñan etsimor ñana amen ñea ũge, Aiquen keõweõin weizen ian aiquen denarius, ma aiju keõweõin gerste ian aiquen denarius; me wo nim eõ õmamado eir me wein.

7 Me ñag E ead kataeoqit itema, A kaiõt eiñõñin katamen it imin ñan etsimor, ñag ũge, Tũkõ (ma aia).

8 Ma A aia, me, kania, pferd ion ñea edabararoe: mi Ima egen amea ñea e megeda ean; me Gehenna õd iruwin. Me ã oija añen ũrõr eoaio n mwit añõg ean main aeoqit eb, bwa arũm abiõt eñame ipudutũbwin, me erõrõ, me earak in ima, me eow itũrit imin gõgõrõ n eat eb ñan õkaredũõñ.

9 Me ñag E ead katimot itema, A ãt anin ijõñit dagarae, ñan anũra ñabũna ã abi ũra ñago bwe dõgin aen Gott, me dõgin õmameataen oduwenen mũñan itũrũra:

10 Me ra aeuwak mõ rõ ũge, Temoniba, ñea omotañitañ mi iduwen, õten araquin am eõ mwit añõg, ma am eõ pũmwe arama ea ũra ñabũna re mek eat eb?

11 Me ã oija añen ũra memak ekarawin õbũrũbũr; me ã pan añen ũra, bwe re nim õnano eat edae iju eken, ea oogen *nuawit* dañõra n tsiõ me etsiedũra ñabũna inan abi ũra tekei abien ũra.

12 Me ñag E ead quañot itema, etsimine ruwiruwõt eb ion ouwak; me etũr equan õgain etsitobo dedegai

ereab iren, ñea ewewet imin gõgõrõ,
me maraman ekei era;
13 Mo opuduw eat eb detañ in ian-
weron, tekei imin erõ ficus ie eatow
quan ñan eitsiõk emer, tsin ie eñit
eran oaio õmameiw.
14 Mi ianweron eadõ tekei buch
eran ñarana ã ijim; me ã onuaiw
etowedûdû mi inseln memak atsin
eat eñõra.
15 Me ñabûna uea n eat eb, me ña-
bûna temoniba, me ñabûna monibait
amen ake, me ñabûn ebak emit du-
wõra me ñabûn oaio, mi itsiõ memak,
me emeneñame memak, re ewewin
ûra iat eraõ mi inimagen apet eto-
wedûdû;
16 Mõ rõ ûge a etowedûdû me epe,
Amwaim pudu eama, ma amwaim
ewewin gama atsin ian men Amea
ñea emegeda iat tron, ma atsin ean
an egirow Lamm:
17 Bwõ õrren mûbûmin õkaganado
ñabûmin an bûm in egirow; mi ije-
gen ñea nan kona n weijo?

ITŨBAÑ 7.

MI iruwin mûñane, A ãt amet en-
gel bwõ rõ weijo inimatijûñet
eb ñana ara, mõ rõ õgõg eñin it eb
ñana ara, bwe enim eko eñit eran
eñeñ eow eat eb, mi imago, me ean
tamc imin erõ.
2 Ma A ãt engel ion ñea orogan
ino etsiõda equan, me etsimine an ite-
ma Gott ñea etsimor itûrin: mõ õ ka-
kairû eat eñõg oaio ea engel ñabûna
amen, ñabûna ã ogiten oija ûra eõma-
mado eb mi ijited,
3 Mõ ûge, Amwaim eõ õmamado
eb, mi ijited, mi imin erõ, ñag ama
eitsiõk og in wemai an tsiõ wõra
Gott ea' ramõra.
4 Ma A kaiõt ebakûra ñabûna ã
wemai: ã wemai aibu ma ama ma
aeoq erañan inimagen arõet ibwibwin
Israel memak:
5 Ã wemai ata ma aro erañan ini-
maget arõen Juda; ma ata ma aro
erañan inimaget arõen Ruben; ma
ata ma aro erañan inimaget arõen
Gad;
6 Ma ata ma aro erañan inimaget
arõen Asser; ma ata ma aro erañan
inimaget arõen Naphthali; ma ata
ma aro erañan inimaget arõen Ma-
nasse;
7 Ma ata ma aro erañan inima-
get arõen Simeon; ma ata ma aro
erañan inimaget arõen Levi; ma
ata ma aro erañan inimaget arõen
Isaschar;
8 Ma ata ma aro erañan inimaget
arõen Sebulon; ma ata ma aro erañan
inimaget arõen Joseph; me ã wemai
ata ma aro erañan inimaget arõen
Benjamin.
9 Mi iruwin mûñane, A aia, me,
kania, eñame ñabûna togit ebak, ña-
bûn eko ion okona n õdû ûra, atsin
inimaget eponñame memak, me earõ-
eni, me eñame, me ekakairû memak,
bwe ri ta weijo itañit tron mi ian
men Lamm, me re edua ekarawin
ñan õbûrûbûr, me palmen ian bõra;
10 Me re dorer iat eñõg oaio mõ rõ
ûge, Wõn Gott ñea emegeda iat tron
me Lamm ekatsimor.
11 Me engel memak rõ weijo mõ
õpaeoi tron, mõ *rõ õpaeoi bet* amebû-
na eñab; me mûñan etsimor ñana
amen; mo ro otoburõra me toweitsi-
ber itañit tron, me re taramawirei
Gott,
12 Mõ rõ ûge, Amen: Wõn wõra
Gott itsitaõ, me eraitsit, me eman,
mi itûba, me eredu, me eoaio, me eõ-
badõdõ eõ toki me eõ toki. Amen.
13 Mi ion inimagen amebûna eñab
õkûrûban mõ ûge ame, Ijegen ña-
bûne ñabûna re edua ekarawin õbû-
rûbûr, mõ rõ ñaûn i?
14 Ma A ûge a, Waña temoniba,
wo tsiet. Mõ õ ûge ame, Ûra ñabûna
re metan iat eroe ñea oaio, mõ rõ ga-
bûr aûra karawin, mõ rõ õbûrûbûrõn
aran Lamm.
15 Me ñagan ri ta mamek ian obwen
wõn tron Gott; me re tsiõ Itûrin eow
ian wõn tempel ijeaõ mi ijõbûm: Ma
Amea ñea emegeda iat tron nan mek
eara.
16 Re eab gauwei emetûr, me re
eab gauwei ibõñ, me equan õa tamo
ikûñijow eab gauwei jiû ûra:
17 Bwe Lamm ñea ijugagait tron
nan ei wañara hirte, mi i nan eow
ûra ean burodaût ebõk ñan etsimor:
me Gott nan mwinûmwi' renimeõra
memak atsin ean mõra.

ITŨBAÑ 8.

ME ñag E ead quaeiut itema, eõ
mõmwi amen ianweron ean kaia
emaet stunde.
2 Ma A ãt aeiu engel ñabũna ri ta
waweijo ian men Gott; me ã oija
añen ũra aeiu dobu.
3 Mõ õrre engel ion, mõ õweijo iti-
rũrũt dagarae, me etsimine iwũr it
taramawir ñarana gold itũrin; me ã
oija añet iwim obojarara ñan ebak,
bwe e nimõ baeni a aũra tetaro Kris-
tian memak eat dagarae ñea gold ñea
ian obwet troñ.
4 Mo oroga badetsit iwim ñea
obojarara ma aũra tetaro Kristian
atsin ian bet' engel eada ian men
Gott.
5 Me bita engel õbũ mũrana iwũr;
mo oquenõt ãe atsin eat dagarae, mõ
õ õraijedu eat eb: me etsimine de-
baõ, me eitsin, me eiñõñ, me ruwiru-
wõt eb.
6 Me engel ñabũna aieu ñabũna
aeiu dobu itũrũra rõ gadauw ũra bwe
re nim õeõñ.
7 Ma adamonit engel õeõñ wõn
dobu, mõ õrren weron oaio, me ãe,
ñana ekamwararoeiõt era, me ã õrai-
jedu eat eb; me ã jiũiow main aijut
eb, me ã jiũiow main aiju ebakit
imin erõ, me ã jiũiow ibũgibũgi ñan
aditũr memak.
8 Me karumenit engel õeõñ wõn
dobu, me ã õraijedu imago imit on
ñea õgain etsitobo etowedũdũ ñea
ouwak ñea õpwijõriõri: me main
aijut ijited eijiet era;
9 Me re man main aiju ebakit imin
ñan emek ijited, ñan etsimor; me ã
ijababa main aiju ebakit deimanu.
10 Me katijimenit engel õeõñ wõn
dobu, mo opudun ianwerot edetañ ion
ñea ouwak, ñea õpwij tekei itsij, mo
opudu ean main aiju ebakit ekaw, me
ean burodaũt ebõk;
11 Me egen bita edetañ bwe Wer-
mut: me main aijut ebõk eijien Wer-
mut; me ebak eñame re man ñaga
re nim mũñana ebõk, bwina ã õba-
õadsin.
12 Me katamenit engel õeõñ wõn
dobu, me ã ira main aijut equan,
me main aijun maraman, me main
aiju ebakit edetañ; bwe ã nim õtũr
main aijura, bwe enim eõ iaõ emaen
aiju aran, mõ ũga bet anũbũmin.
13 Ma A ãt dõmaninab ion, ma A
kaiõt bõñũñin ñag õaõeta ijugagain
ianweron, ma a aeuwak mõ ũge, Nat
agada gaiũra, nat agada gaiũra, nat
agada gaiũra ñabũna re mek eat eb,
bwe dõgin nõñit dobu inon ñana wa-
ñara dobu engel, ñabũna aijimen,
ñana inan õeõñ.

ITŨBAÑ 9.

ME katijimot engel õeõñ wõn dobu,
ma A ãt edetañ ñea opudu eat
eb atsin ianweron: me ã oija añen ki
it ijũb ñea umon.
2 Mõ õ baida ijũb ñea umon: me
emeta badetsit ãe atsin ian bita ijũb,
tekei batet eñat ãe ñea ouwak; me ã
õtũr equan mi itekekeow ean ba-
detsin bita ijũb.
3 Me emetat akitorenapõ atsin eat
ebadetsi aeow eat eb; me ã oija añen
ũra eoaio tekei waion skorpione n
eat eb.
4 Me ã pan a ũra bwe re nim eõ
ijababa ibũgibũgi n eat eb, mi tamo
imin ñan aditũr, mi tamo imin erõ,
bwe re nim tõ õmaga eñame ñabũn
eko an tema Gott ea' ramõra.
5 Me ã oija añet oaio *mũñana eaki-
torenapõ* bwe re nim eõ abab ñame
õkõr, me re nim tõ õmaga ũra ean
aijimo maraman: me magaiũra tekei
emaga atsin itũrin skorpione ie ebu
eñame.
6 Me ean bũm ana, eñame ri nan
õnani ima, me ri nan eõ ãt; mo ouwak
aũra teñ bwe re nim ima, mi ima nan
gõrõ tsiniũra.
7 Me dedeũra mũñana eakitore-
napõ õgain etsitobo pferde ñana ã
gadauw bwe dõgit ake; me emek ean
itũbũra imin ñan õgain etsitobo krone
ñana gold, me mõra tekei met eñame.
8 Me etsimine iren tũbwũra ñan
etsitobo iren tũbwit ãn, me mwũra
tekei *mwin* leonis.
9 Me etsimine aũra kabina tekei
ekabina ñana debitsi; me bõñũñin
bõra õgain etsitobo nõñit ekabiroro n
ake, me pferde ñan ebak ia rõ gõrõ
aeow eat ake.
10 Me etsimine iwũra ñan tekei
iwũra skorpione, me etsimine aũra

ake ean iwūra; me emek ean iwūra ekona n ōmaga eñame ean aijimo maraman.

11 Me etsimine wañara temoniba ion ñea amea engel in bita ijūb: egen ian aūra kakairu Ebrāer bwe Abaddon, me egen ian kakairūn Grecia bwe Apollyon.

12 Eagadan adamonit Egae: me kania, nat tik ōrre iju aro Egae iruwin ñea.

13 Me quañot engel ōeōñ wōn dobu, ma A kaiōt eiñōñ iot atsin ean oin ñan oit dagarae ñea gold, ñea ian obwen Gott,

14 Ñag ō ūge a quañot engel ñea dobu itūrin, Wo nimō ead engel ñabūna amen, ñabūna ā quōr iow ūra iat ekaw ñea ouwak, ñea Euphrat.

15 Me ā eadien mibūna engel amen, ñabūna ā gadauw bwe dōgit stunde mi ibūm me maraman me eobweni, bwe re nim abi main aiju ebakit eñame.

16 Me ebakit amen ake ñabūna rō ōd animwen pferde bwe aruwōri konaen ata erañan konaen ata erañan: A kaiōt ebakūra.

17 Ma A āt iow ia' renimū pferde me ñabūna rō ōd eara, me ñaiune dedeūra, etsimine aūra kabina ñan ōmwirara tekei āe, me ñan atsitaba tekei hyazinthen, me ebabobo tekei schwefel: mi tūbūra pferde tekei tūbwin leonis, me emetan ian mwūra āe, me ebadetsi me schwefel.

18 Me ā abi aiju ebakit eñame ean mūñane ñana imin in abab, ñana aiju, ñana āe, ebadetsi, me schwefel ñan emetan ian mwūra.

19 Bwe waion mūñana pferde emek ian mwūra, me ean iwūra: bwi iwūra tekei iwin schlangen, me etsimine itūbwin iwūra; mō rō ōmaga eñame ean mūñane.

20 Me eñame ñabūna ibūn, ñabūna ā eō abi iow ūra ean mūñana imin in abab, re eō iwid būriōūra atsin ean barūenebōra, bwe re nim eō taramawirei diabolos, mi ijor in ani ñana gold, me ñana silber, me ñana eborage, me ñana epe, me ñana edabwike; ñana re eō kona āt ōa kaiōt ōa dūgidugo:

21 Me re eō iwid būriōūra atsin ean aūra abab ñame, ma atsin ean aūra kabwiāeā, ma atsin ean aūra mequōr it dūra, ma atsin ean aūra torere.

ITŪBAÑ 10.

MA A āt engel ion ñea oaio bwo orodun ianweron, mō ōkarawinei denañ eran; me dowirara animwen tūbwin, me men tekei equan, me nanan tekei ijor in āe;

2 Me etsimine buch eran oniñ ñarana ā baida ian ben; me etotu nanat edamarūm imago, me damauwin nanan eat eb:

3 Mō ō kakairū eat eñōg oaio tekei leon io oruōr: me ñag e dorer, debaō ñana aeiu rō ōraijien aeōra.

4 Me ñaga debaō ñana aeiu rō ōreit ōrai *aeōra*, A nimō eareān: ma A kaiōt eiñōñ iot atsin ianweron ñea ūge, Wo nim tō quōr me wemai mūñana debaō ñana aeiu ōreit ōpan, me wo eō eare.

5 Me engel ñea A āt bwō ōweijo imago me eat eb, ō gadei damarūmin bet' ada ianweron,

6 Mō ō kakairū n schwōr eow itūrin Amea ñea eō toki n tsimor, ñea ōrig ianweron me mūñan emek ian, me eb me mūñan emek ian, me emago me mūñan emek ian, bwe enim eko ōraquet edae:

7 Me tsin iō ōrre an būm it dorer quaeiut engel, tsin ie e nim ōeōñ wōn dobu, inan oog wōn Gott imin ñan eō nūñida, tekei imwinen omo ñan O ogiten pan a an tsiō ñabūna propheten.

8 Me bita eiñōñ ñea A kaiōt atsin ianweron, A tik kaiōten ñag edorer ame, mō ūge, Wo nimō nua me barū buch ñarana ā baida ian bet' engel ñea ōweijo imago me eat eb.

9 Ma A naña bita engel, ma A ūge a, Wo nim oija ame mūrana buch oniñ. Mō ō ūge ame, Barū kō mō ōn: mi nan ōbaōadsin ian ijem, mi nan enañakan ian mwim tekei meli.

10 Ma A barū mūrana buch oniñ atsin ian ben bita engel, ma A ōten; me etsitobo meli ñea enañakan ian mwū: me ñag A ogiten ōn, ōbaōadsiten ian ijō.

11 Mō rō ūge ame, Eimwi bwe wo

nim kan karai añõgin propheten ñan
añõget eñame, me eponñame, me eka-
kairũ, me uea ñan ebak.

ITŨBAÑ 11.

ME ā oija amet ebarabaratu emaen
ñaman etsitobo ewew: mi ion
ũge ame, Eogoda kõ, mõ keweõei an
tempel Gott, me dagarae, me ñabũna
re taramawir ian.
2 Me wo nimõ ñaina emagge ñea
iruwit tempel, me eõ keweõei, bwe
ā oija ñen heiden: me rė jorgageñ te-
kawa ñea ebwigaga ean ama ma aro
maraman.
3 Ma A nan oija waña amen põpan
arumen, ma ar nan karai añõgin pro-
pheten ean abũmin araña ma arobu
ma añama, ma ar nan edua ekarawin
ereab iren.
4 Amerumene ũrõr oliva arue me
lampen ñarow ar weijo ian men Moni-
bait eb.
5 Mi tsin ia ion eteñ õmamado
ũrõr, nan meta āe atsin ian mwũ-
rõr, mõ õn barũõrõr; mi tsin ia ion
eteñ õmamado ũrõr, inan abi ũra iat
deden ñune.
6 Etsimine waiorõr it tsima ianwe-
ron, bwe enim eõ et weron ean aũrõr
bũm in karai añõgin propheten: me
etsimine waiõrõr ea ebõk bwe enim
ekei era, me etsimine waiorõr in ira-
eõt eb imin in abab memak, ean ta-
mo edae ia ar teñ.
7 Mi io ogen aũrõr põpan, bita imin
ñea õkareduõñ, ñea õren metan iat
ijũb ñea umon nan ake a ũrõr, mi nat
doganigae a ũrõr, ma abi ũrõr.
8 Me gatduwõrõr emequõr ian me-
denat tekawa ñea ouwak, ñea ā ij
egen ian anin bwe Sodom mi Ägyp-
ten, ino ā kaibarei iow bet ina waña-
rõr Temoniba.
9 Mi ibũn inimaget eñame me earõ-
eni me ekakairũ me eponñame ra aia
gatduwõrõr ean aijũbũm me emaen,
mõ rõ keõ n õpan bwe ā nimõ kona n
ñaeow gatduwõrõr eat etañ in ima.
10 Me ñabũna re mek eat eb re
ibibõki bwe dõgũrõr, mi idorodoro;
mi tũ ũra nan aduei ũra, bwin ame-
rumena propheten õmaga ũra ña-
bũna re mek eat eb.
11 Mi iruwit ibũm ñana aijũbũm me
emaen, Anin in katsimor ñea õñaũn
itũrin Gott emetu iarõr, ma ar weijo-
dan; mo opudu imiow ouwak eara ña-
bũna ra aia ũrõr.
12 Ma ar kaiõt eiñõñ ion oaio atsin
ianweron bwõ ũge a ũrõr, Amwarũ-
mõ roga ine. Ma ar rogawen ianwe-
ron ma ar õd eat denañ; me barũõrõr
re āt ũrõr.
13 Me etsimine ruwiruwõt eb ñea
ouwak ean stunde ia, me emeiweduen
main atait tekawa; me ema eow ean
bita ruwiruwõt eb eñame ñabũna
aeiu erañan: me eñame ñabũna dũgi-
dũgin ouwak aũra miow, mõ rõ õrai-
tsitien Gott in ianweron.
14 Eagadan karuwõrit Egae: kania,
nan epar in õrre katijuwõrit Egae.
15 Me quaeiut engel õeõñ wõn do-
bu; me etsimine eiñõñ ñan oaio i ian-
weron, mõ rõ ũge, Monibain eat eb
eijien monibain wõra Temoniba, me
monibain wõn Kristo: mi I nan mo-
niba eõ toki me eõ toki.
16 Ma amebũna eñab ñabũna aru-
ma ma amen, ñabũna re megeda ian
wañara trone ian men Gott, ro otobu-
rõra me toweitsiber, me re tarama-
wirei Gott,
17 Mõ rõ ũge, Temoniba Gott, ñea
Togit Oaio, ñea etsimine ñage, me
etsimine ñago, ama õtũbaiw bwina
Wo õgõg waiom ñea ouwak, me Wo
moniba.
18 Ma heiden re egirow, mõ õrren
am egirow, ma aũra ibũm in ima ñea
ā mwit añõgõra ean, me *bita edae* ñea
ā oija am tsiõ ñabũna propheten me
Kristian pũmwen aũra makur ean,
me ñabũna re miow egõm, ñabũn
ejõñ, me ñabũn ogoda; me *bita edae*
ñea inan abi iow ũra ean ñabũna re
ijababa eb.
19 Me ā baidan an tempel Gott ñea
i ianweron, me ā āt lade n an berith
eow ian an tempel; me etsimine
eitsin, me eiñõñ, me debaõ, me ruwi-
ruwõt eb, me weron eis ñea oaio.

ITŨBAÑ 12.

ME ā āt itema ñea ouwak i ian-
weron: āt on ñea õkarawinei
equan, me maraman ijõñin nanan,
me etsimine kronen ñana ata ma aro
iara itũbwin;

2 Me e ijeñ; me e eõñ mõ õgatsi,
me emaga bwe enim pudu ñain.
3 Me ã tik ãtiet itema ion i ianwe-
ron; me kania, drakon ion ñea õmwi-
rara, ñea oaio, ñea aeiu itũbwin, me
ata oin, me aeiu kronen iara itũbwin.
4 Mi iwin oururé main aiju ebakit
detañ in ianweron, mõ õraijedu eat
eb: me bita drakon õweijo ian met
ãita ñea opuduen naga ñain, bwe e
nim õmwaneow oniñ ia iõ õpudu.
5 Mo opuduen ñain ñea eman, ñea
nan mwit añõgen heiden memak eow
eat ewew ñamana debitsi: me ã õbũi-
da añen Gott ñain, me ea wõn tron.
6 Me ãita õgõr eowen eat etoma-
gage, ino etsimine eñan ñamwarina ã
gadauw eow itũrin Gott, bwe re nim
õijõiji ãita ean abũmin arañа ma aro-
bu ma añama:
7 Me eriget ake i ianweron: Michael
ma an engel *re meta* bwe re nim ake
a drakon; me ra ake drakon ma an
engel;
8 Me re eõ doganigae, me ã eõ
gauwei ãt eñõra i ianweron.
9 Me ã õraijeduen drakon ñea oaio,
ñea schlange eñab, ñea egen bwe Dia-
bolos me Satan, ñea amen quiawiei
amen eat eb memak; ã õraijeduwen
eat eb, me ã õraijeduen õepoi a bet
an engel.
10 Ma A kaiõt eiñõñ ion oaio i ian-
weron bwõ ũge, Õrren ñage ekatsi-
mor atsin itũrin wõra Gott, me waion,
me monibain, me waion wõn Kristo:
bwe ã õraijeduen amea amen quia-
wiei etsida, ñea etata ũra ian men
wõra Gott ijeaõ mi ijõbũm.
11 Me rõ õdenigae eow ean aran
Lamm, ma aeõra ñana rõ põpan; me
re eõ auwã tsimorũra ñaga ã abien
ũra.
12 Me ñagan amwaim ibibõki, amiã
ñan ianweron, ma amiã ñabũn ean.
Nat agada gait eb me emago: bwe
diabolos oroduw añen gamiã mo
ouwak an damadam, ñag etsiet bwe
emagen naga an bũm.
13 Me drakon ñag e tsiet bwe ã
õraijeduwen eat eb, õ õmamadoet
ãita ñea õpudu ñain ñea eman.
14 Me ã oija añet ãita bet' dõma-
ninab ñan ouwak, ñana arura, bwe e
nimõ õeta aeow eat etomagage aeow
eat eñan, ino inan õijõiji ean aiquet
edae, me edae, me emaet edae, me eõ
ãt men bita schlange.
15 Me bita schlange ouratow ebõk
atsin ian mwin ñea tekei ekaw bwe
enimõ rariõt erowit ãita bwe enim
õparoeõn.
16 Me eb obuõk ãita, mõ õba mwin,
mõ õrareowen bita ekaw ñea drakon
ouratow atsin ian mwin.
17 Me drakon egirow a ãita, me e
nua, bwe enim ake a an karig ñabũ-
na dũgidũgin, ñabũna re raña an do-
gor Gott, mõ õgõg aen Jesu:

ITŨBAÑ 13.

MA A weijo anamarõũrõ. Ma A
ãt imin ñea itiritir ñag akõdan
ijited, ñea ata oin, ma aeiu tũbwin,
ma ata kronen ean oin, me eg ñea
etsitobo eñõgen kabaka emek ean
tũbwin memak.
2 Me bita imin etiritir ñea A ãt
etsitobo leopard, me nanan tekei *na-
nan* bãr, me mwin tekei mwin leon:
me drakon oija waion, me wõn tron,
mi imwit añõg ouwak.
3 Ma *A ãt* tũbwin ion ñea õgain
etsitobo ia ã witenei, me ema eowen
naga ean; me ã õgõr witen ñea ema
eowen ean: ma amen eat eb memak
rõ mwitõñõn bita imin itiritir;
4 Me re taramawirei drakon, bwin
o oija bita imin etiritir waion; me re
taramawirei bita imin etiritir, mõ rõ
ũge, Ijegen ñea etsitobo a bitune
imin etiritir? mi ijegen ñea okona n
ake a?
5 Me ã oija añet imwi ñaran õrai
eñõg ñan oaio, me eñõgen kabaka;
me ã oija añet oaio bwe enimõ ririñ
an makur ean ama ma aro maraman.
6 Me e ead mwin bwe enim kaba-
kai Gott, mõ õkabakai egen, ma an
wak, mũ ũra ñabũna re mek i ianwe-
ron.
7 Me ã oija añet ekona n ake a
Kristian, bwe enim õdenigae ũra:
me ã oija añet oaio a earõeni me-
mak, me etebinñame, me ekakairũ,
ma heiden.
8 Mũ ũra memak ñabũna re mek
eat eb ri nat taramawirei bita *imin
etiritir, mũ ũra memak* ñabũna ã eõ
eare egõra ian buch it itsimor atsin

ean ñago ã õrẹn õrig eb, ñarana wõn
buch Lamm ñea ã ogiten abi.
9 Tsin ie etsimine ijũñet eñame ion,
e nim kaiõt.
10 Tsin ia eñame ion otow *eñame*
iat ewak in quõquõr, inat tik otow
bet ñei iat ewak in quõquõr: mi tsin
ie etsimine eñame ion ñea abiõt eña-
me ipudutũbwin, inat tik abiõt ipudu-
tũbwin. Ñaiune ijenen bũriõũn Kris-
tian ma aũra itũeb.
11 Ma A tik ãt imit on ñea etiritir
bwe emetan ijõñit emwarere; me
etsimine aro oin tekei oin lamm, mõ
õ kakairũ tekei drakon.
12 Mõ õ makamakurei waion bita
adamonit imin etiritir ian men. Mõ
õ õred bũriõũt eb me ñabũna re mek
ean bwe re nimõ taramawirei bita
adamonit imin etiritir, ñea ã õgõr wi-
ten ñea e ma eowen naga ean.
13 Me e ririñ itema ñan ouwak,
bwõ õ õraijedu ãe eadun ianweron
aeow eat eb ian met eñame.
14 Mõ õ quiawiei ñabũna re mek
eat eb eow eat itema ñana ã oija bwe
enimõ ririñ iow ian men bita imin
etiritir; mõ õpan a ñabũn emek eat
eb bwe re nimõ ririñ akeweõin bita
imin etiritir; ñea ipudutũbwin õwite-
nei me ñea etsimor.
15 Me ã oija añet ekona n oija eõna-
no akeweõin bita imin etiritir, bwe
enimõ kona n kakairũ akeweõin bita
imin etiritir, mi inan abi ñabũna re
eõ taramawirei akeweõin bita imin
etiritir.
16 Mo o quoquon ñabũn ejõñ, me
ñabũn ogoda, ñabũn ebak emit duwõ-
ra, me ñabũn eko emit duwõra, ñabũ-
na emeneñame, me ñabũna itsiõ, bwe
ã nimõ wemai damarũmin bõra õa ra-
mõra;
17 Me bwe enim eko eñame ñea
okona erow õa row-iow, mi ta ñea
etsimine bita itema itũrin, ñea egen
bita imin etiritir õa õdũen egen.
18 Ñaiune eka. Ñea etsimine an
ititsiet, e nim kamararei õdũen bita
imin etiritir; bwe ei õdũet eñame: mõ
õdũen ei Añowar ma añama ma año.

ITŨBAÑ 14.

MA A aia, me, kania, Lamm ta
weijo eat etowedũdũ Zion, me
aibu ma ama ma aeoq erañan ñabũna
dañan, ñabũna ã eare egen me eget
Etõñin ea' ramõra,
2 Ma A kaiõt eiñõñ iot atsin ian-
weron, ñea tekei nõñit ebõk ebak,
mi tekei nõñit debaõ oaio: me minei-
jin A kaiõt, tekei *aeõra* amen kaeõñ
harfen ñabũna rõ õeõñ wañara har-
fen:
3 Me re riañei iriañ ion ñea õgain
etsitobo iriañ etsimeduw ian obwet
tron, mi ian men mũñan etsimor ña-
na amen ma amebũna eñab: me eko
ion ñea okona n kereri ean bita iriañ,
mi ta ñabũna aibu ma ama ma aeoq
erañan, ñabũna ã rouw ũra atsin eat
eb.
4 Ñabũne, ũra ñabũna ã eõ õmwa-
rere ũra eow itũrit ãn; bwũ ũra idũ-
õñenaw. Ñabũne, ũra ñabũna re
ẹdegeri Lamm aeow tamo ino O ñow.
A rouw ũra atsin inimaget eñame,
bwe re nim eke ũra adamonit iqua ea
Gott me Lamm.
5 Me ã eõ ãt ebaite ian mwũra:
bwe ekeow aũra ibaka.
6 Ma A ãt engel ion bwõ õaõeta
ijugagain ianweron, me etsimine
Evangelium ñea eko tokin itũrin, ñea
e nim põpan a ñabũna re mek eat eb,
me ea heiden, me earõeni, me eka-
kairũ, me eñame memak;
7 Ma a aeuwak mõ ũge, Amwaimõ
miow Gott, ma amwaim oija eraitsit;
bwõ õrren an stunde n mwit añõg:
ma amwaimõ taramawirei Amea ñea
õrig ianweron, me eb, me emago, me
burodaũt ebõk.
8 Me engel ion, ñea ekarumen, õd
iruwin, mõ ũge, Opuduen, opuduen
Babylon, tekawa ñea õkaganado, ñea
ogiten õrenõn heiden memak wein in
egirow ñea wein in an mequõr it
dũra.
9 Me engel ion, ñea ekatijimen, õd
iruwũrõr, ma aeuwak mõ ũge, Tsin
ia eñame ion etaramawirei bita imin
etiritir, ma akeweõin, me ã wemai
iow ea' raman, õa ean ben,
10 I nan nim wein in an egirow
Gott bet, ñea ã idotu ian an wũr in
egirow me eõ kamwararoei; mi inan
õmaga eow eat ãe me schwefel ian
met engel' ñabũn omo mi ian men
Lamm:

11 Mo oroga baten ōmagaeōra eō
toki me eō toki; me eko aūra ōnano
ijeaō mi ijōbūm ñabūna re tarama-
wirei bita imin etiritir, ma akeweōin,
me ñabūna ā oija ūra weman egen.
12 Naiune ijenen būriōūn Kristian,
ñabūna rō ōgōg an dogor Gott mi
tūebōnen Jesu.
13 Ma A kaiōt eiñōñ iot atsin ian-
weron bwō ūge, Wo nimō eare *ñeijin
ūge*, Ōgeidawianaw ima ñabūna re
ma iat Temoniba iruwin ñage: Anin
ūge, Iduwen ōkōr, bwe ri nan ōnano
atsin ean aūra makur: bwa aūra ma-
kur ōd iruwūra.
14 Ma A aia, me, kania, etsimine
denañ eran ōbūrūbūr; me emegeda
ion-ean mūrana denañ ñea tekei Nait
eñame, me etsimine krone ñea gold
ean tūbwin, me etsimine sichel ñaran
eōkōñ ian ben.
15 Me emeta engel iot atsin iat
tempel, me edorer eat eñōg oaio ea
Amea ñea emegeda eat denañ, *mō
ūge*, Wo nim ōmeatu wam sichel ini-
magen weizen, me etow; bwō ōrret
stunde n edetow weizen; bwe eme-
ren inedet it eb.
16 Ma Amea emegeda eat denañ
ōmeatu wōn sichel eat eb; me ā to-
wien bain eat eb.
17 Me etik meta engel iot atsin iat
tempel ñea i ianweron, me etsimine
bet wōn sichel ñaran eōkōñ.
18 Me emeta engel iot atsin eat da-
garae, ñea etsimine waion eat āe; mō
ō kakairū iat eñōg oaio ea amea etsi-
mine wōn sichel ñaran eōkōñ, mō
ūge, Wo nim ōmeatu wam sichel ña-
ran eōkōñ, me ōebwepoi quan vitis
eat eb, bwe emeren ōkōr quan.
19 Me bita engel ōmeatu wōn sichel
eat eb, mō ōebwepoi quan vitis eat
eb, mō ōraijedu iat itenwein ñea ou-
wak, ñea *itenwein* in an egirow Gott.
20 Me e jorgageñ itenwein iruwit
tekawa, me emeta era atsin ean bita
itenwein, mo oroga ea aquōren mwin
pferde, mō ōgōrūrō me goeowin gō-
rūrin bwe arañа ma añowar furlong.

ITŪBAÑ 15.

MA A tik ātiet itema ion i ianwe-
ron, ñea ouwak mō ōkamadau-
niñ, ñana aeiu engel, me etsimine
imin in abab itūrūra, ñana magin,
bwe ā ogoro eow ean mūñane an
egirow Gott.
2 Ma A ātiet imit on ñea tekei see
glas ñea ā kamwararoeiōt āe; ma
A āt bet ñabūna rō ōdenigae bita
imin etiritir, ma akeweōin, mō ōdūen
egen, bwe ri ta weijo itañit ijited
glas, me etsimine wōn Gott harfen
itūrūra.
3 Me re riañei wōn riañ Moses ñea
an tsiō Gott, me wōn riañ Lamm, mō
rō ūge, Temoniba Gott, ñea Togit
Oaio, ōkaganado mō ōkamadauniñ am
makur: omo ōkōr dedem mi iduwen,
Auwe ñea wañara Uea heiden.
4 Temoniba, ijegen ñea nan eō
miow Auwe, me eō tsitan egōm?
bwi ta Auwe ñea omotañitañ; bwa
heiden memak ri nan ōrre bwe re
nimō taramawir ian mem; bwe ā
ōmeata am mwit añōg ñea eimwi.
5 Mi iruwin mūñane, A aia, *me, ka-
nia*, ā baidan tempel in wak it ekadu-
wen ianweron:
6 Me re metan iat tempel aeiu
engel, ñabūn etsimine imin in abab
itūrūra ñana aeiu, me re edua linon
ñan omo mō ōramaramin, mō rō qua-
rai egadiben ñana gold.
7 Mi ion ean mūñan etsimor ñana
amen oija engel ñabūna aeiu aran
aeiu dōmaugu ñana gold, ñan oquen
ian an egirow Gott, ñea etsimor eō
toki me eō toki.
8 Mo oquen iat tempel ebadetsi
atsin ea' raitsitsin Gott, ma atsin
ean waion; me eko ion okona n metu
iat tempel, tsin ie eitsiōk goro bait
abab ñana aeiu ñana wōt engel ña-
būna aeiu.

ITŪBAÑ 16.

MA A kaiōt eiñōñ ion oaio atsin
iat tempel ñea ūge a engel ña-
būna aeiu, Amwaimō nuaw mi idotuw
eat eb ōañat dōmaugu ñana aran aeiu,
ñana dōmaugu n an egirow Gott.
2 Me e nuaw adamonit engel, me
eidotu ōañan an maugu eat eb; me
eriget ibūr ñan ebaka ñan ōmaga
eñame ñabūn emek eara an tema bita
imin etiritir, me ñabūna re tarama-
wirei akeweōin.
3 Me karumenit engel eidotu ōañan

an maugu imago; me eriget era tekei
arat eñame ion ñea ema, me eman
memak imin ñan etsimor ijited.
4 Me katijimenit engel eidotu õañan
an maugu iat ekaw me burodaũt ebõk;
me ekeijiet era.
5 Ma A kaiõt aen engel it ebõk ñag
ũge, Wo omo Ñauwe, Wo tsimine
ñage, me ñago, Auwe ñea Wo dere-
der, bwin õũga am mwit añõg:
6 Bwe re eidoten aran Kristian me
propheten, me Wo õrenõn ũra era:
bwe ewin a ũra.
7 Ma A kaiõt aet dagarae ñag ũge,
Ogen, Temoniba Gott, ñea Togit Oaio,
ñea iduwen an mwit áñõg me eimwi.
8 Me katamenit engel eidotu õañan
an maugu eat equan; mo o oija añet
equan ekona n jiũiow eñame.
9 Mõ õkũñijow eñame eat ikũñijow
oaio: me rõ kabakai egen Gott, ñea
etsimine waion ea mũñana imin in
abab; me re eõ iwid bũriõũra bwe re
nim oija itsitaõ.
10 Me katimot engel eidotu õañan
an maugu ian wõn tron bita imin
etiritir; me ã õtũr monibain; mõ rõ
kamwit eora bwe dõgit emaga.
11 Mõ rõ kabakai Gott in ianweron
bwe dõgin magaiũra, me dõgin bũ-
rũra, me re eõ iwid bũriõũra atsin
ean aũra makur.
12 Me quañot engel eidotu õañan
an maugu iat ekaw ouwak ñea Eu-
phrat; me a õekeowien bõken, bwe
ã nimõ gadauw medenat temoniba
ñabũna rõ ñaũt atsin ino etsiõda
equan.
13 Ma A ãt aijimen anin õmwarere
ñaijimen etsitobo frõsche, ma arei
metan ian mwit drakon, mi ian mwin
bita imin etiritir, ma atsin ian amea
prophet in tabaite:
14 Bwũ ũrei anit diabolos, ñaijimen
arei ririñ itema; ñaijimen arei naña
monibain eat eb memak, bwa areiũmõ
õepoi ũra ea eake eat ibũm ñabũmin
õkaganado, ñabũmin an bũm Gott
Togit Oaio.
15 (Kania, A nan õrre tekei amen
torere. Ogeidawianaw ñea ober me
raña an karawin, bwe e nim eõ dũgi-
dugo n ekeow bõñea' rabatan bwe ã
nim eõ ãt ñea re maiũr ean.)
16 Ma arei õepoi ũra eow eat etañ
ñamwarina ã ij egen ian kakairũn
Ebrãer bwe Harmagedon.
17 Me quaeiut engel eidotu õañan
an maugu eat itekekeow; me emeta
eiñõñ ion ñea oaio atsin iat tempel,
ma atsin eat tron, ñea ũge, Ogen:
18 Me etsimine eitsin, me eiñõñ, me
debaõ; me etsimine ruwiruwõt eb ñea
oaio, me eko gabon, atsin ean ñago
õren mek eat eb eñame, ñea iruwi-
ruwõ ñea õkanani, ñea togit oaio.
19 Me ã dũbañai tekawa ñea ou-
wak ean aiju mwiten, mo opuduen
aũra tekawa heiden: me ã õmaraten
Babylon ñea ouwak ian men Gott,
bwe ã nim oija iwũr in wein, ñea
wein in an egirow ñea oaio.
20 Mi insel memak rõ gõrien, me ã
eab tik aia etowedũdũ.
21 Mo opudu a eñame werot atsin
ianweron ñaran eis ouwak, me roin
iot epe bwe aiquen talent: me eñame
rõ kabakai Gott bwe dõgit imin in
abab ñarana weron eis; bwe togit
oaio bita imin in abab.

ITŨBAÑ 17.

MÕ õrre engel iot atsin inimaget
engel ñabũna aeiu, ñabũn etsi-
mine aran aeiu dõmaugu itũrũra, mõ
õ kakairũ ame, mõ ũge, Tũkõ ine,
bwa A nim õmeata aw õbabakaet ãita
ãinimwen te toreda ñea õkaganado,
ñea emegeda eat ebõk ñan ebak;
2 Ñea monibain eat eb emequõr it
dũra itũrin, ma amen eat eb re mañi
ean wein, ñea wein in an mequõr it
dũra.
3 Me eow aña eat etomagage ñag
inũñ aña anin: ma A ãt ãt on ñag ta
megeda animwet imin etiritir ñea
õmwirara, ñea oquen eat eg in ka-
baka, ma aeiu tũbwin, ma ata oin.
4 Me ãita edua mwirara me mwira-
ro, me ã õmamoõn gold me epe ñan
ouwak pũmwen, me perlen, me etsi-
mine iwũr ñarana gold-ian ben, ñaran
oquen iat ekanakanenõ, me ekana-
wara, ñana bain an mequõr it dũra.
5 Me ã eare eow ea' ramat eg ion
ñea ũge, IMIN ÑEA EÕ NŨÑIDA, BABY-
LON ÑEA ÕKAGANADO, ÑEA INÕRA
ÃINIMWEN TE TOREDA ME BAIN EAT
EB ÑAN EIMWI BWE Ã NIMÕ MIOWI.
6 Ma A ãt ãita ñag emañi eow ean

aran Kristian, ma aran amen ōpō-
pan Jesu. Me ñag A āt, ouwak aeō
mwitōñ.
7 Me engel ūge ame, Adaga wo
mwitōñ? A nim pan aw bit eō nūñida
ñea añōget āita, mi imin etiritir ñea
ōbū āita, ñea aeiu tūbwin, ma ata oin.
8 Bita imin etiritir ñea wo āt ñago,
ekeowen ñage; mi nan metan ian bita
ijūb, mū ñow iat ima. Mō rō mwitōñ
ñabūna re mek eat eb, ñabūna ā eō
eare egōra ian buch it itsimor atsin
ean ōawin ōriget eb, ia re āt bita
imin etiritir bwe etsimine ñago, me
ekeowen ñage, mi nat tik meta.
9 Ñaiune ibūriō ñea etsimine ma-
nin. Itūb ñana aeiu ūra etowedūdū
ñana aeiu, ñana āita emegeda ean:
10 Mū ūra aeiu temoniba; opuduen
aijimo, me etsimine ion ñage, me
eitsiōk ōrre ñea ion; mi tsin iō ōrre,
i nan eraq eken.
11 Me bita imin etiritir ñea etsi-
mine ñago, me ekeowen ñage, ei
equaoju, me dañan ñabūna aeiu, mo
o ñowen iat ima.
12 Mo oin ñana ata, ñana wo aia,
ūra temoniba ñabūna waea, ñabūna
re eitsiōk kona monibaiūra; mō rō
ōgōg waiora tekei temoniba, mi ta
aiquen stunde n aūra buōk in mwit
añōg epo a bita imin etiritir.
13 Ta aibwetsin būriōūra, mo ro
oija bita imin etiritir waiora ma aūra
mwit añōg.
14 Ñabūna ri nan ake a Lamm, me
Lamm nan ōdenigae ūra, bwin ei wa-
ñara Temoniba temoniba, me wañara
Uea uea; mi i nat doganigae bet
dañan ñabūna ā emwin me ā ij me
edōbweduwōra.
15 Mō ō ūge ame, Ebōk ñana wo
āt, ino emegeda āita āinimwen re to-
reda ean, ūra eponñame, me etebin-
ñame, ma heiden, me ekakairū.
16 Mo oin ñana ata, ñana wo aia,
me bita imin etiritir, ri nan añañōt
āita āinimwen te toreda, me ri nan
ijababa, me ri nan uda bōñeāt duwen,
me ri nan ōt duwen, me ri nan jiūiow
ōkōr.
17 Me Gott ōñaeow ian būriōūra
iteñ eraban aen, me epo būriōūra, me
ā oija bita imin etiritir monibaiūra
ea oogen panen aen Gott.
18 Me ān ñea wo aia, ei tekawa
ñea ōkaganado, ñea omoniba ea mo-
nibain eat eb.

ITŪBAÑ 18.

MI iruwin mūñane, A āt engel ion
bwo orodun ianweron, mo ou-
wak waion; me raitsitsin ōeaō eb.
2 Ma a aeuwak mō ūge, Opuduen,
opuduen Babylon ñea ōkaganado, me
eijiet eñōra n mek demonis, me eijiet
etañ in ōñada anin memak ñan ōmwa-
rere, me etañ in ōñada imin ōeta me-
mak ñan ōmwarere ñana ā miowi.
3 Bwa heiden memak ro ogiten
nim wein in egirow in an mequōr it
dūra, me monibain eat eb re mequōr
it dūra itūrin, ma aeōñ ebak wañara
imin amen erow eat eb eow ean waion
an mwamwa.
4 Ma A tik kaiōt eiñōñ iot adun
ianweron bwō ūge, Aeō ñame,
amwaim meta atsin iat āita, ma
amwaim eō kewin a an dūra, bwe
enim eō eagada a gamiā gaimiā ñan
ōkama:
5 Bwō ōbaiwōñ ianweron an dūra,
me Gott ōmaran an ibaka.
6 Amwaim pūmwe an makur āita
tekei an ogiten pūmwe, mō karuwōri
a ñaben wōn imin tekei an makur:
iat iwūr ñarana āita ōkamwararoei
ōañan, amwaim karuwōri a ñaben
kamwararoeien.
7 Amwaim oija emaga mi imwijiña
tekei ñaben an te ei etsitan ñei, me
ñea ōmwamwa eow ean; bwō ō ūge
ian būriōūn, A megeda tekei uea ān,
me deō aña āt on ñea ema agen ma
A eab āt imwijiña ia aigetow:
8 Me ñagan nan ōrre a imin in
abab ean ta aibūmin, ñea ima, mi
imwijiña, me erōrō; mi inan jiūiow
ōkōr āita; bwo oaio Temoniba Gott
ñea ōmwit añōgen.
9 Me monibait eb ñabūna re mequōr
it dūra itūrin, ñabūna rō buōk an
mwamwa, ri nan iōñ mō karaququō
bwe dōgin, tsin ia re āt bajin an ōñ.
10 Me ri nan weijo ogoeow bwe
dōgin aūra miow magaūn, mō rō
ūge, Ōkananoañ, ōkananoañ tekawa
ōkaganado, ñea Babylon, tekawa ñea
oaio! bwe eagadan gain ean ta aiquet
stunde.

11 Ma amen erow eat eb ri nan iōñ
mō karaququō bwe dōgin, bwe ekeo-
wet eñame ie erouw wañara imin iru-
win ñage;
12 Imin ñana gold, me silber, me
epe ñan ouwak pūmwen, me perlen,
me linon ñan omo, me dedegai ñan
ōmwirara, me silk, me dedegai mwi-
raro; me edabwike memak ñan obo-
jarara, mi imin memak ñana ā ririñ
atsin eat ebur, mi imin memak ñana
ā ririñ atsin eat edawike ñan ouwak
pūmwen, me eborage, me debitsi, me
epe ñana marmor;
13 Me cinnamon, me odor, me eboja-
rara, me ekabit, me ekabo, me wein,
me eir, me mehl ñea omo, me weizen,
me kūhe, me schafe, me pferde, me
chariot, mi itsiō me eñame.
14 Mō ōñaūninuwet iqua ñan anūm
eije, mō ōgōrien wam imin ñan edu-
weduw, me ñan omo, me eñame eab
tik āt mūñane.
15 Ma amen rouw mūñane, ñabūna
ro kona wañara imin ebak eow itū-
rin, ri nan weijo ogoeow bwe dōgin
aūra miow magaūn, me re eōñ mō rō
karaququō;
16 Mō rō ūge, Emañadan, emañadat
tekawa ñea ōkaganado, āita ñea edua
linon omo, me dedegai ñea ōmwirara,
me ñea mwiraro, me ñea ā ōmamoōn
gold me epe ñan ouwak pūmwen, me
perlen!
17 Bwe ā ōekeowien ebakin mūñana
ean ta aiquen stunde. Me monibait
deimanu, mi tamo ñabūna rō baraw
aeow eat etañ memak, me rat dei-
manu, me ñabūna re erow imago,
ūra memak rō weijo ino ogoeow,
18 Me ra aeuwak ñaga re āt
baten ōñin, mō rō ūge, *Tekawa* ke-
ken ñea etsitobo a tekawa ōkaga-
nado?
19 Mō rō ñaeow ean tūbūra emwa-
rere, me ra aeuwak in iōñ mō kara-
ququō, mō rō ūge, Emañadan, ema-
ñadat tekawa ōkaganado, ñea ebak
emit duwōra memak ñabūn etsimine
wañara deimanu imago ean ebakin
emit duwen ean wōn imin ñan ouwak
pūmwen! bwe ā ōekeowien ian ta
aiquet stunde.
20 Ianweron, wo nim ibibōki ñag
eagadan gain, ma amiā bet ñabūna
Kristian, ma apostel, me propheten;
bwe Gott obuōk gamiā, mō ōeōgidan
gain.
21 Me engel ion oaio ōbū epe ion
ñea tekei epe n kararō ion ouwak,
mō ō ōraijeduen imago, mō ūge, Inan
ōraijedu Babylon ñea tekawa ōkaga-
nado iat deden ñune, eat ipudu ñea
oaio, me ā eab gauweijiet āt.
22 Me eñame re eab gauwei kaiōt
eow iam aeōra amen kaeōñ harfen,
ma amen kaeōñ barabaratu, ma amen
kaeōñ dobu; me ā eab gauwei āt iow
iam amen ririñ imin, me eñame re
eab gauwei kaiōt eow iam nōñit epe
n kararō;
23 Me eab gauwei iaō iam iaōin
lampe; me eñame re eab gauwei
kaiōt eow iam aet amen ijad, ma aet
ān ñea ōren nimō mere: bwe wam
amen erow ūra eñame ñabūn ōkaga-
nado eat eb; bwe ā quiawiei heiden
memak eow ean am kabwiāeā.
24 Me ā āt iow ian aran propheten
me Kristian, mū ūra memak ñabūna
ā abi iow ūra eat eb.

ITŪBAÑ 19.

MI iruwin mūñane, A kaiōt imit
on ñea ōgain etsitobo eiñōñ
oaio, ñea aet epo ñea ouwak i ian-
weron, mō rō ūge, Halleluja; wōn
wōra Gott ekatsimor, me eraitsit,
me eoaio:
2 Bwi iduwen an mwit añōg, me
eimwi; bwō Ō ōeōgidan gait āita āi-
nimwen te toreda ōkaganado, ñea
ōkanakanet eb eow ean an mequōr
it dūra, ñea ouñai aran an tsiō atsin
ian bet' āita.
3 Me re tik ūge, Halleluja. Mo
orogan baten eō toki me eō toki.
4 Me re toweitsiber amebūna eña-
ben eman, ñabūna aruma ma amen,
me mūñan etsimor ñana amen, me
re taramawirei Gott ñea emegeda
ian mūrana tron, mō rō ūge, Amen;
Halleluja.
5 Me e meta eiñōñ iot atsin eat
tron, ñea ūge, Amwaimō tsitan wō-
ra Gott, amiā memak ñabūn an tsiō,
ma amiā ñabūn amwa miow, ñabūn
ejōñ me ñabūn ogoda.
6 Ma A kaiōt imit on ñea ōgain
etsitobo aet eñame ñabūn ebak, mi

tekei nõñit ebõk ñan ebak, mi tekei
ñonit debaõ oaio, mõ rõ ũge, Halle-
luja: bwe Temoniba, ñea wõra Gott,
ñea Togit Oaio, omoniba,
7 Am ibibõki mi idorodoro, ma am
õraitsit: bwõ õrren an bũm in mere
Lamm, mo oget duwet ãita agen.
8 Me ã oija añet ãita ekarawin ñea
linon ñea omo mõ õramaramin me
edereder, bwe enim edua: bwa aũra
omo Kristian bita linon.
9 Ma amea ũge ame, Wo nimõ ea-
re ñeijin ũge, Ògeidawianaw ñabũna
ã emwitow ũra ean an kadaro n me-
re Lamm. Mõ õ ũge ame, Aen Gott
ñana iduwen añõg ane.
10 Ma A toweitsiber itañin nanan,
ma A adorei. Mõ õ ũge ame, Ka-
nia aw bwe wo nim eõ adoreiõ: bwa
aña aranom in tsiõ, ma aña bet ara-
not etsiedũm ñabũn etsimine itũrũra
põpanen Jesu: wo nim adorei Gott:
bwe põpanen Jesu ei anin in õrai
eñõgen propheten.
11 Ma A ãt ianweron bwe ã baidan;
me, kania, pferd ion ñea õbũrũbũr,
ma Amea ñea emegeda ean, ñea ã
ij egen bwe Idõb mi Iduwen; ñea
õeõgida egae eow iat emo, ma a ake
bet eow iat emo,
12 Me õañan men tekei pwijõriõrit
ãe, me ebak kronen ean tũbwin; me
etsimine eg ion itũrim ñea ã eare, me
eko ion ñea etsiet bwi te ei.
13 Me E edua ekarawin ñea ã eak
iow iat era: me ã ij egen bwe wõn
Logos Gott.
14 Me etar in ake ñan i ianweron
re edegeri, mõ rõ õd ean pferde ñan
õbũrũbũr, me re edua linon ñan
omo, ñan õbũrũbũr me edereder.
15 Me emetan ian mwin ipudutũ-
bwit eran eõkõñ, bwe E nim ijatowõn
heiden: mi I nan mwit añõgõra eow
eat ewew ñamana debitsi: me E jor-
gageñ itenwein ñea wõn waion egi-
rowin Gott Togit Oaio.
16 Me etsimine egen ñea ã eare eow
ean an karawin me ean onan, ñea
ũge, WAÑARA UEA UEA, ME WAÑARA
TEMONIBA TEMONIBA.
17 Ma A ãt engel ion bwõ õweijo
eat equan; ma a aeuwak, mõ ũge a
imin õeta memak ñana rõ õaõeta
ijugagain ianweron, amwa tũkõ mõ
õepoi gamiã ea an Gott kadaro ñea
ouwak;
18 Bwa amwaim õt duwõra ñabũ-
na temoniba, me duwõra ñabũna ru-
wadun arañna, me duwet eñame ña-
bũn oaio, me duwen pferde me ñabũn
emegeda eara, me duwet eñame me-
mak, ñabũna emeneñame mi itsiõ,
me ñabũn ejõñ me ñabũn ogoda.
19 Ma A ãt bita imin etiritir me
monibain eat eb, ma aũra etar in
ake, ñaga rõ õebwepoi ũra bwe re
nim ake a Amea emegeda animwen
bita pferd, me ea wõn etar in ake.
20 Me ã ibaen bita imin etiritir
ma amea prophet in tabaite ñea eri-
riñ itema ian men, ñea õquiawieiõn
ñabũna ã wemaiõn ũra an tema bita
imin etiritir; me ñabũna ra adorei
akeweõin: mõ rõ õraijedu ũrõr ñag
ar tsimor ian see ãe ñea õpwij iow
eat schwefel:
21 Me ñabũna ibũn, ã abiõn ũra
wõn pudutũbwin Amea emegeda ani-
mwen pferd, eat *ipudutũbwin* ñaran
emetan ian mwin: mi imin õeta me-
mak re marañ eow eat duwõra.

ITŨBAÑ 20.

MA A ãt engel ion bwo orodun
ianweron, me etsimine ki n
umon itũrin me eraroiat ebwetsin
ouwak ian ben.
2 Me e iba bita drakon, ñea
schlange eñab, ñea Diabolos me Sa-
tan, mo oquõrien ean araña eobweni,
3 Mõ õ õraijedu umon, mõ õwei-
jien, mõ õwemai animwen, bwe e
nim eõ gauwei quiawiei heiden, ea
ogoroen araña eobweni: mi iruwin
mũñane, ã eadidan eat edae eken.
4 Ma A ãt tronen, me re megedan
ian, me ã oija añen ũra imwit añõg:
ma *A ãt* anũra ñabũna ã tow tereõ-
ra bwe dõgin põpanen Jesu, me dõ-
gin bet aen Gott, me ñabũna re eõ
adorei bita imin etiritir ma akeweõ-
in, ñabũna ã eõ wemaiõ' ramõra me
ean bõra an tema; me re tsimor, me
ro moniba epo a Kristo ean araña eo-
bweni.
5 Mi ibũn ñabũn ema re eab tik
tsimor ie eitsiõk goro araña eobwe-
ni. Naiune adamonit irida.
6 Ògeidawianaw me edereder ñea

okona adamonit irida: bwe eko waion
karuwōrit ima eara; bwe ri nan
ek'ūra wōn priester Gott me Kristo,
me ri nan moniba epo a ean arañа
eobweni.
7 Mi tsin io ogoro arañа eobweni,
inan ōmeata Satan atsin iat etañ in
quōquōr,
8 Mi i nan meta bwe enim quia-
wiei heiden ñabūna re mek inimati-
jūñet eb ñana ara, ñana Gog me Ma-
gog, bwe E nimō ōepoi ūra ea eake:
me ebakin bita epo tekei ebakin raū-
rōūn imago.
9 Me re nua mō rō ōbwida eat eb,
mo ro odororai eñōra n mek Kristian
me tekawa ñea ā auwā, mo opudu
āe (atsin itūrin Gott) eadun ianwe-
ron, mō ōmwaneowen ūra.
10 Me diabolos ñea ōquiawiei ūra ā
ōraijeduen ian see ñea āe me schwe-
fel, ino emek bet bita imin etiritir
ma amea prophet in tabaite; mi inan
ōmaga ūra ijeaō mi ijōbūm eō toki
me eō toki.
11 Ma A āt tron ñaran ouwak mō
ōbūrūbūr, ma Amea emegeda ian,
ñea ōgōrō eb mi ianwerot atsin ian
men: ekeowet eñōra.
12 Ma A āt ñabūn ema, ñabūn
ōkaganado me ñabūn ejōñ, bwō rō
weijo itañit tron; me ā baida buch:
me ā tik baida buch eran, ñarana
buch it itsimor: me ā mwit añō-
gōra ñabūn ema ean mūñane ā eare
eow ian mūrana buch, tekei aūra
makur.
13 Me emago etotow ima ñabūn
emek ian; mi ima me Gehenna ar to-
tow ima ñabūn emek iarōr: me ā
mwit añōgōra memak tekei aūra ma-
kur.
14 Me ā ōraijedu ima me Gehenna
ian see ñea āe. Ñaiune karuwōrit
ima, ñea see āe.
15 Tsin ia ā tsiet ion bwe ā eō eare
eow egen ian buch it itsimor, inan
ōraijedu ian see āe.

ITŪBAÑ 21.

MA A āt ianweron etsimeduw me
eb etsimeduw: bwe ekeowen
adamonin ianweron me ekeowen bet
adamonit eb; me ekeowen imago.
2 Ma A āt tekawa ebwigaga, ñea
Jerusalem etsimeduw, bwo orodun
ianwerot atsin itūrin Gott, me ā ga-
dauw tekei ān ñea ōren nimō mere,
ñea ā ōmamo ian obwen agen.
3 Ma A kaiōt eiñōñ ion oaio atsin
eat tron bwō ūge, Kania, emek itūrit
eñame wakin Gott, mi I nan mek itū-
rūra, me ri nan ek'ūra wōn eponña-
me, me Gott nan mamek ōkōr itūrūra
(mi nan Ei wañara Gott:)
4 Mi I nan mwinūmwi' renimōra
memak atsin ean mōra; mi nan eke-
ow ima; me ekeow bet imwijiña, ōa
iōñ, ōa emaga: enuawet imin ñan
adamonin.
5 Ma Amea emegeda iat tron ūge,
Kania, A nan ōtsimeduw imin me-
mak. Mō Ō ūge (ame), Wo nimō ea-
re, bwe edōb añōg ane mi iduwen.
6 Mō Ō ūge ame, Ōrren mūñane.
Aña kor Alpha mo Omega, ōawin me
tokin. A nan oija ñea ōbōñ atsin ean
burodaūt ebōk ñea etsimor, me eko
pūmwen.
7 Ñea edoganigae, nan ōgōg mūña-
ne; ma A nan eke Aña wōn Gott, mi
i nan ekei ñaiū.
8 Me ñabūna re miow, me ñabūna
re eō tūeb, me ñabūn eimwi ia ā
miowi ūra, ma amen abab ñame, ma
amen mequōr it dūra, ma amen ka-
bwiāeā, ma amet taramarawirei ijor,
ma amen tabaite memak, dūbañūra
emek ian see ñea ōpwij iow ina āe
me schwefel; ñea karuwōrit ima.
9 Mō ōrre engel iot atsin inima-
get engel ñabūna aeiu, ñabūn etsi-
mine aran aeiu dōmaugu itūrūra, ñan
oquen iat imin in abab ñana aeiu:
me e dorer ame mō ūge, Tūkō ine,
bwa A nim ōmeata aw ān ñea ōren
nimō mere, ñea agen Lamm.
10 Me e eow aña animwet etowedū-
dū ñea ouwak mo ogoda, ñag iñūñ
aña anin, mō ōmeata ame tekawa
ebwigaga ñea Jerusalem, bwo oro-
dun ianwerot atsin itūrin Gott.
11 Me etsimine raitsitsin Gott ian,
mō ōramaramin tekei epe ñan ouwak
pūmwen, tekei epe ñea jaspis, ñea
ōramaramin tekei kristall:
12 Me etsimine ororin ñaran ouwak
mo ogoda, ñarana ata ma aro men,
me waea ma arumet engel itirūrūn
men memak; me ā eare eow eat eg.

ñan *egen* arata ma aro earōeni ñabū-
na ibwibwin Israel:
13 Aiju men edōgen apoe; ma aiju
men edōgen apwewa; ma aiju men
edōgen apwijuw; ma aiju men edō-
gen apago.
14 Ma ata ma aro epe ñan ūrien
ororin bita tekawa, me ā eare eow ean
mūñana *epe* ata ma aro eg, ñan egō-
ra apostel ñabūna waea ma arumen,
ñabūna wōn *apostel* Lamm.
15 Ma amea edorer ame, etsimine
bain in keweō ñamana ebarabaratu
gold, bwe e nim keweōei bita teka-
wa, me men memak, mo ororin.
16 Aeoq erūrūn bita tekawa, ma
araquin etsitobo reabin: mō ō kewe-
ōei tekawa eat ebarabaratu bwe ata
ma aro erañan furlong. Etsitobo
araquin me reabin me godaūn.
17 Mō ō keweōei ororin me aibu ma
ama ma aeoq emainibe, ñea wōt eña-
me keweō, ñea wōt engel bet.
18 Bita ā ririñ eoror atsin ean ei
jaspis: me bita tekawa ei gold ñea
edereder, mi tekei glas edereder.
19 Me ā ōmamoōn ūrien ororin bita
tekawa epe memak ñan ouwak pū-
mwen. Adamonin ūrien jaspis; me
ekaro saphir; me ekatiju chalcedo-
nier; me ekataeoq smaragd:
20 Me ekatimo sardonyx; me equa-
ño sarder; me equaeiu chrysolith; me
equaoju beryll; me equado topas; mi
iquita chrysopras; mi iquita ma ai-
quen hyazinth; me iquita ma aro
amethyst.
21 Me men ñana ata ma aro ūra
perlen ñana ata ma aro; me ā ri-
riñ men iot atsin ean perle ion, me
ā ririñ men iot atsin ean perle ion:
me medenan bita tekawa ei gold
ñea edereder, ōgain etsitobo glas ñea
eaō.
22 Ma A eō āt tempel ion ian: bwe
Temoniba Gott ñea Togit Oaio, me
Lamm, ūrōr ōkōr tempel *in bita te-
kawa.*
23 Bita tekawa eō āeñ equan ōa
maraman bwe enimō ōeaō: bwe rai-
tsitsin Gott ōeaō, me Lamm ei lampe
in bita tekawa.
24 Me eponñame ri nat dūgidugo
ean iaōin: me monibain eat eb rō ōbū
raitsitūra aeow ian.
25 Mi inan eō tsima men ia aiwōrin
ijeaō (bwe ekeow ibūm ina):
26 Ma heiden ri nan ōrea' raitsi-
tūra ma aūra eredu aeow ian.
27 Me eab metu imit on ian ñea
ōkanakanenō, ōa ñea eririñ ñea ei-
mwi bwe ā nimō miowi, me ebaite:
bwi ta ñabūna ā eare eow ian wōn
buch in tsimor Lamm.

ITŪBAÑ 22.

MŌ ō ōmeata ame kawit ebōk in
tsimor, ñea ōramaramin tekei
kristall, ñea ōkaw atsin ean an tron
Gott me Lamm,
2 Ijugagain medenat tekawa; me
emek imin erō n tsimor itañit ekaw
ñea ion, mi itañin bet ñea ion, me
etsimine quan, me añeta ma aro eō-
rin quan, mo o oqua ean maramat
aeoweaeow: me ren mūena imin erō
ei ōtsimoren heiden.
3 Me ā eab gauwei ōeōgida gait eb:
mi nan mek an tron Gott me Lamm
ian: ma an tsiō ri nan tsiō Itūrin:
4 Me ri nan aia men; mi nan mek
egen ea' ramōra.
5 Me eab tik būm, me re eō teñ iaō
it lampe, me *re eō āeñ bet* iaō it
equan; bwe Temoniba Gott nan oija
ūra iaō: me ri nan moniba eō toki me
eō toki.
6 Mō ō ūge ame, Edōb añōg ane
mi iduwen: me Temoniba, ñea wañа-
ra Gott anin propheten, ōijōn an en-
gel bwe enim ōmeata mūñan nan
ōrre a an tsiō.
7 Me, kania, A par in ōrre. Ōgeida-
wianaw ñea ōgōg eñōgen propheten
ñeijin aen mūrane buch.
8 Aña ōkōr Johannes ñea A kaiōt
mūñane, ma A āt bet. Me ñag A
kaiōt ma aia, A toweitsiber ma ador
itañin nanat engel ñea ōmeata ame
mūñane.
9 Mō ō ūge ame, Kania aw bwe wo
nim eō kōūga: bwa aña kōr dañōm
in tsiō, ma aranot etsiedūm ñabūna
propheten, me ñabūna rō ōgōg aen
mūrane buch: wo nimō taramawirei
Gott.
10 Mō Ō ūge ame, Wo nim eō quōr
in wemai eñōgen propheten ñan aen
mūrane buch; bwe etūretet edae.
11 Ñea ebaka, e nim tik ririñ ñan

ebaka: me ñea ōkanakanenō e nim
aeōñ kanakanenō; me ñea omo, e nim
tik ririñ ñan omo: me ñea edereder,
e nim aeōñ dereder.
12 Kania, A par in ōrre a: me emek
itūrū bita ñea A nim totow bwū pū-
mwet emakur, bwa A nim oija eña-
me memak tekei aūra makur.
13 Aña kōr Alpha mo Omega, ada-
monin me magin, ōawin me tokin.
14 Rō geidawianaw ñabūna rō ga-
būr gawidōra, bwe enim tsimine
waiōra n naña mūene imin erō n tsi-
mor, me metu a men ororit tekawa.
15 Me robar re mek iruwin, ma
amen kabwiāeā, ma amen mequōr it
dūra, ma amen abab ñame, ma amet
taramawirei ijor, me ñabūna ra auwā
me re ririñ ebaite.
16 Aña kōr Jesu, A ōijōn aeō engel
bwe enim ōmeata a gamiā mūñane
bwe dōgit ecclesia. Aña ōkōr awa-
rat David, me ōañan, ma aña edetañ
in ijoran ñea ōramaramin.
17 Ma Anin me āita ñea ōren mere
ar ūge, Tūkō. Me ñea ōkaiōt, e nim
ūge, Tūkō. Me ñea ōbōñ, e nim ōrre:
me ñea eteñ barū ebōk in tsimor, e
nim ōbū me eko pūmwen.
18 A pan a eñame ñabūna ro ogiten
kaiōt eñōgen propheten ñan aen mū-
rane buch, Tsin ia eñame ion ebae-
niōn aet inon mūñane *eñōg*, Gott nan
baeni a gain eat imin in abab ñana i
eare añōgetow ian mūrane buch:
19 Mi tsin ia eñame ion eatow
eñōg eijit atsin eat eñōg ñan aen
mūrane buch in propheten, Gott nan
joridanit dūbañin ean mūene imin
erō n tsimor, mi iat tekawa ebwi-
gaga, ñea ā eare añōgetow ian mū-
rane buch.
20 Ma Amea ōmeata mūñane ūge,
Eh, A par in ōrre, Amen: Tūkō, Te-
moniba Jesu.
21 Enimō mek itūrin Kristian
(memak) an oqued Temoniba Jesu
(Kristo). Amen.

